

MATEI

Louis A. Barbieri, Jr.

INTRODUCERE

Este potrivit ca Noul Testament să înceapă cu patru relatări ale vieții lui Isus Hristos. Aceste relatări prezintă „vestea bună” privitoare la fiul lui Dumnezeu și ne vorbesc despre viața Lui pe pământ și despre moartea Lui pe cruce pentru păcatele omenirii. Primele trei Evanghelii au o abordare similară a faptelor referitoare la această Persoană, în timp ce Evanghelia a patra are un mod unic de prezentare a aceleiași teme. Datorită concepțiilor similare a lui Isus Hristos, primele trei cărți ale Noului Testament sunt numite Evangheliile sinoptice.

Problema sinoptică

1. Prezentarea problemei. Cuvântul „sinoptic” provine din adjectivul grecesc *synoptikos*, un cuvânt compus din două cuvinte: *syn* și *opsesthai*, care înseamnă „a vedea cu sau împreună cu”. Chiar dacă Matei, Marcu și Luca au scopuri distincte, ei abordează viața lui Isus Hristos într-un mod asemănător. Cu toate acestea, trebuie să explicăm câteva deosebiri din relațiile Evangheliei. Asemănările și deosebirile ridică problema sursei de inspirație a Evangheliilor, adică „problema sinoptică”.

Cei mai mulți cercetători conservatori sunt de acord cu faptul că autorii Evangheliilor au folosit diverse surse. De exemplu, genealogiile din Matei și Luca ar putea proveni din consemnările păstrate în Templu sau din tradiția orală. Luca afirmă la începutul Evangheliei sale (Luca 1:1) că mulți s-au apucat să consemneze fapte despre Domnul Isus. Acest lucru înseamnă că Luca ar fi putut folosi un număr de surse scrise. Concluzia că autorii au folosit surse individuale este validă. Cu toate acestea, nu acesta este sensul folosit de cercetătorii biblici critici atunci când vorbesc despre surse. Cei mai mulți cercetători critici consideră drept „surse” scrieri ample care au fost strânse de editori pricepuți pentru a scrie propria versiune. Această concluzie a dus la diverse explicații ale acestor surse.

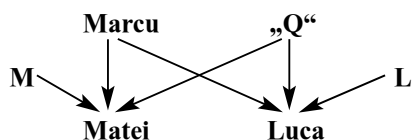
a. Teoria Urevangelium. Unii cercetători au ajuns la concluzia că sursa editorilor biblici pentru compilarea relatărilor lor a fost o Evanghelie originară (în germană *Urevangelium*), acum pierdută. Obiecția principală față de această teorie este realitatea că nu s-a descoperit nici o urmă a unei scrieri de acest fel. Nici un cercetător nu poate arăta un document care să poată fi considerat drept *Urevangelium*. În plus, cu toate că această teorie ar putea explica asemănările, nu poate explica în nici un mod deosebiriile dintre relatările aceluiași eveniment ale celor trei Evanghelii.

b. Teoria tradiției orale. Unii au ajuns la concluzia că sursa principală a Evangheliilor a fost tradiția orală și mărturiile orale care s-au păstrat despre Isus Hristos. În mod normal, o astfel de tradiție are patru pași: (1) Evenimentul a avut loc. (2) Evenimentul a fost spus și repetat suficient de des pentru a deveni cunoscut pe scară largă. (3) Evenimentul a devenit neschimbat, adică era spus exact la fel ori de câte ori era relatat. (4) Evenimentul a fost consemnat. O obiecție față de această teorie este asemănătoare cu obiecția adusă teoriei *Urevangelium*: teoria explică asemănările, dar nu reușește să explice deosebirile. Mai mult, de ce să folosească un martor ocular al evenimentelor numai relatările provenite din tradiția orală?

c. Teoria documentară. O concepție larg îmbrățișată astăzi este teoria care afirmă că editorii biblici au folosit mai multe surse scrise pentru a-și compila materialul. Acest punct de vedere postulează următoarele: (1) Prima relatare scrisă a fost Evanghelia lui Marcu. Unul dintre motivele principale ale acestei afirmații este faptul că numai 7 % din Evanghelia lui Marcu este material unic, în timp ce 93 % din materialul lui Marcu poate fi găsit și la Matei și la Luca. (2) Pe lângă Marcu, a mai existat un material scris care conținea în principal discursurile lui Isus. Acest document este cunoscut sub numele de „Q”, o abreviere a cuvântului german pentru

Matei

sursă, *Quelle*. Cele aproximativ 200 de versete comune lui Matei și Luca au provenit din sursa „Q”. (3) Editorii au mai folosit cel puțin alte două surse. O sursă conține versetele din Matei care nu apar nici în Marcu, nici în Luca, iar cealaltă sursă conține versetele din Luca, versete care nu apar nici în Matei, nici în Marcu. Această teorie, cu liniile ei de dependență, poate fi schematizată după cum urmează:

Această teorie prezintă câteva probleme. În primul rând, nu se împacă prea bine cu tradiția. Cercetătorii conservatori au susținut în general că Matei a scris prima Evanghelie. Chiar dacă nu toți cercetătorii conservatori sunt de acord cu această afirmație, tradiția are o anume greutate și nu poate fi neglijată considerând-o „doar o tradiție”, deoarece tradițiile sunt uneori adevărate. În al doilea rând, această teorie nu explică de ce Marcu a făcut unele comentarii care nu apar nici în Matei, nici în Luca. Marcu a scris despre cocoș că a cântat a doua oară (Mar. 14:72), dar nici Matei, nici Luca nu au menționat acest fapt. În al treilea rând, dacă Marcu ar fi prima Evanghelie, scrisă după moartea lui Petru, în jurul anilor 67-68 d.Hr., acest lucru ar însemna că Matei și Luca au scris după distrugerea Ierusalimului din anul 70 d.Hr. În acest caz, ar fi fost potrivit ca distrugerea Ierusalimului să fie menționată ca un apogeu al cuvintelor Domnului din Matei 24-25 sau al afirmației din Luca 21:20-24. Cu toate acestea, nici unul din cei doi evangheliști nu menționează evenimentul. În al patrulea rând, problema cea mai serioasă o constituie chiar speculațiile care se fac cu privire la existența sursei „Q”. Dacă ar fi existat un astfel de document și ar fi fost atât de prețuit de Matei și de Luca încât evangheliștii să citeze pe larg din el, de ce nu a fost prețuit la fel de mult de Biserică și nu a fost păstrat?

d. Teoria criticii formei. Această teorie foarte răspândită pornește de la teoria documentară și face un pas mai departe. Atunci când au fost redactate Evangheliile au existat o mulțime de documente, nu numai Matei, Marcu, Luca și „Q”. Comentatorii de astăzi ai Bibliei

caută să descopere și să clasifice aceste documente, pe care le numesc „forme”, iar apoi să privească dincolo de aceste forme pentru a descoperi ce a dorit Biserica din primul secol să transmită prin ele. Faptele literale comunicate prin aceste forme nu sunt suficiente prin ele însele; adevărul este descoperit dacă citim printre rândurile narațiunii. Faptele din relatări sunt considerate „mituri” despre Isus Hristos inventate de Biserică. Îndepărtând miturile, adică „demitologizând” este descoperit miezul de adevăr.

Cu toate că această teorie este îmbrățișată pe scară largă, ea se confruntă cu probleme serioase. Este imposibil să clasifici „formele” în categorii precise. Comentatorii nu se pot pune de acord asupra unei clasificări. Mai mult, această concepție afirmă că Biserica primului secol este sursa modului de relatare a faptelor în acest fel, dar nu explică cum a apărut Biserica. Cu alte cuvinte, această teorie ignoră în mod intenționat martorii oculari ai vieții lui Isus Hristos, aflați încă în viață atunci, și impactul vieții și morții Sale asupra credincioșilor din primul secol.

2. Soluția propusă. Asemănările și deosebirile dintre Evangheliile pot fi explicate printr-o concepție compusă din mai multe elemente. În primul rând, autorii Evangheliilor din primul secol au cunoscut personal foarte bine lucrurile despre care au scris. Matei și Ioan au fost ucenici ai lui Isus și au stat mult timp împreună cu Domnul. Scrierea lui Marcu s-ar putea baza pe relatările lui Simon Petru de la sfârșitul vieții sale. Luca a putut afla multe fapte datorită relației sale cu Pavel și cu alți creștini. Aceste fapte au fost folosite la scrierea celor patru Evangheliile.

În al doilea rând, a fost folosită tradiția orală. De exemplu, Fapte 20:35 se referă la unele cuvinte ale lui Hristos care nu apar în Evangheliile. Pavel îl citează pe Domnul în 1 Corinteni 7:10, iar când Pavel a scris Epistola probabil că nici una dintre Evangheliile nu fusese scrisă. În al treilea rând, există documente scrise care vorbesc despre Isus Hristos. Luca afirmă că așa au stat lucrurile când a început scrierea Evangheliei sale (Luca 1:1-4). Totuși, nici unul din aceste lucruri nu asigură condițiile necesare pentru ca relatarea scrisă a vieții lui Isus Hristos să fie lipsită de erori. În al patrulea rând, trebuie să mai ținem seama de un element în rezolvarea problemei sinoptice, și anume de inspirația Duhului Sfânt asupra evangheliștilor când aceștia și-au scris

lucrările. Domnul le-a promis ucenicilor că Duhul Sfânt îi va învăța toate lucrurile și le va aduce aminte de tot ce le-a spus Isus (Ioan 14:26). Inspirația Duhului garantează corectitudinea, fie că autorul a apelat la memoria lui, fie că a folosit tradiția orală transmisă de la om la om sau scrierile pe care le-a avut la dispoziție. Oricare a fost sursa, călăuzirea Duhului Sfânt ne garantează corectitudinea textului. Cu cât înțelegem mai bine diversele întâmplări din viața Domnului, cu atât mai clare devin „dificultățile”, pentru că a existat o supraveghere divină a autorilor, oricare au fost sursele folosite.

Autorul primei Evanghelii. Când dorim să răspundem la întrebarea cine a scris o anumită carte a Bibliei, dovezile sunt de obicei de două feluri: dovezi din afara cărții („dovezi externe”) și dovezi din cartea însăși („dovezi interne”). Dovezile externe susțin categoric părerea că apostolul Matei este autorul Evangheliei care îi poartă numele. Mulți părinți ai Bisericii l-au citat pe Matei ca autor al cărții, printre ei numărându-se: Pseudo Barnaba, Clement din Roma, Policarp, Iustin Martirul, Clement din Alexandria, Tertullian și Origen. (Pentru alte atestări vezi Norman L. Geisler și William E. Nix, *A General Introduction to the Bible*, Chicago: Moody Press, 1968, p.193.) Matei nu a fost unul dintre apostolii proeminenți. S-ar putea crede că Petru, Iacov sau Ioan ar fi trebuit să scrie prima Evanghelie. Dar numeroasele surse ale tradiției care atestă că Matei este autorul reprezintă o dovadă convingătoare că el a scris-o.

Dovezile interne susțin și ele faptul că Matei a fost autorul primei Evanghelii. Această carte are mai multe referiri la monede decât toate celelalte trei Evanghelii. De fapt, în această Evanghelie sunt menționate trei cuvinte pentru monede care nu mai apar în Noul Testament: „darea pentru Templu” (Mat. 17:24; sau „cele două drahme” — notă subsol Cornilescu, n.tr.), „rublă” (17:27, „o monedă de patru drahme” în NIV — n.tr.) și „galbeni” (18:24, „talanți” în nota de subsol Cornilescu — n.tr.). Fiind vameș, interesul lui Matei față de monede este evident și el a menționat valoarea monedelor. În meseria de vameș (colector de taxe) era necesară capacitatea de a scrie și a ține evidențe contabile. Este evidentă capacitatea lui Matei, omenește vorbind, de a scrie o carte cum este prima Evanghelie.

Smerenia lui creștină răzbate de pe paginile cărții, pentru că Matei este singurul care

se referă întotdeauna la sine însuși cu numele de „Matei, vameșul”. Marcu și Luca nu au folosit permanent acest nume disprețuitor atunci când au vorbit despre Matei. De asemenea, atunci când Matei a început să-L urmeze pe Isus, și-a invitat prietenii la „masă” (Mat. 9:9-10). Luca însă numește această masă „un ospăț mare” (Luca 5:29). Aspectele omise de către Matei sunt și ele semnificative pentru că Matei a lăsat afară pilda fariseului și a vameșului (Luca 18:9-14) și istoria lui Zacheu, un vameș care a restituit de patru ori ceea ce a furat (Luca 19:1-10). Aceste dovezi interne referitoare la autorul primei Evanghelii ne arată că Matei este autorul cel mai probabil.

Limba originală a primei Evanghelii.

Chiar dacă toate manuscrisele existente ale primei Evanghelii sunt în limba greacă, unii afirmă totuși că Matei și-a scris Evanghelia în aramaică, o limbă asemănătoare limbii ebraice. Cinci oameni au afirmat că Matei a scris în aramaică, după care Evanghelia a fost tradusă în greacă: Papias (80-155 d.Hr.), Irenaeus (130-202 d.Hr.), Origen (185-254 d.Hr.), Eusebius (secolul patru d.Hr.) și Jerome (secolul șase d.Hr.). Ei s-ar fi putut referi totuși la o altă scriere a lui Matei, în afara Evangheliei. De exemplu, Papias a spus că Matei a compilat cuvântările (*logia*) lui Isus. Aceste „cuvântări” ar putea fi relatări secundare, mai scurte, ale cuvintelor lui Isus, scrise în aramaică și trimise unui grup de evrei pentru care ar fi fost foarte semnificative. Această scriere a fost pierdută, deoarece nu există nici o versiune. Cu toate acestea, prima Evanghelie a fost scrisă de Matei probabil în limba greacă și s-a păstrat până astăzi. *Logia* lui Matei nu s-a păstrat, dar Evanghelia sa s-a păstrat. Motivul este că Evanghelia, care făcea parte din canon și era astfel Cuvântul lui Dumnezeu, a fost inspirată și păstrată de Duhul lui Dumnezeu.

Data scrierii primei Evanghelii. Stabilirea unui an precis pentru scrierea Primei Evanghelii este imposibilă. Cercetătorii conservatori au propus mai multe date. C.I. Scofield a propus în *Scofield Reference Bible* anul 37 d.Hr. ca dată posibilă a scrierii Evangheliei. Puțini cercetători avansează o dată după anul 70 d.Hr., pentru că Matei nu menționează distrugerea Ierusalimului. Mai mult, folosirea numelui „sfânta cetate” pentru Ierusalim (Matei 4:5; 27:53), este o indicație că orașul exista încă.

Matei

Totuși se pare că a trecut o perioadă de la răstignire și înviere. Matei 27:7-8 spune că un obicei a continuat „până în ziua de azi”, iar 28:15 afirmă că un zvon a circulat „până în ziua de astăzi”. Aceste expresii înseamnă că a trecut o perioadă de timp, dar nu chiar atât de mult timp pentru ca obiceiul evreiesc să fi fost uitat. Pe baza faptului că tradiția Bisericii afirmă cu tărie că Matei a fost prima Evanghelie scrisă, o dată în jurul anului 50 d.Hr. ar satisface toate cerințele enunțate. Ar fi o dată suficient de timpurie pentru ca Evanghelia lui Matei să fie prima dintre Evangheliile. (O discuție mai aprofundată și o concepție diferită [că Marcu a fost prima Evanghelie] se găsește la secțiunea „Surse” din *Introducerea* la Evanghelia lui Marcu.)

Ocazia scrierii primei Evanghelii. Cu toate că nu se cunoaște ocazia concretă a scrierii acestei Evanghelii, Matei a avut probabil două motive pentru scrierea lucrării sale. Primul motiv a fost dorința lui de a arăta evreilor necredincioși că Isus este Mesia. Matei L-a găsit pe Mesia și a dorit ca și alții să stabilească aceeași relație cu El. În al doilea rând, Matei a dorit să-i încurajeze pe evreii credincioși. Dacă Isus a fost într-adevăr Mesia, atunci s-a întâmplat un lucru oribil. Evreii L-au răstignit pe Mesia și Regele lor. Ce li se va întâmpla? A terminat Dumnezeu lucrarea Sa cu ei? Matei îi încurajează spunându-le că, deși neascultarea lor va atrage judecata acelei generații de israeliți, Dumnezeu nu și-a încheiat lucrarea cu poporul Său. Împărăția promisă va fi instaurată în viitor împreună cu restaurarea poporului Său. Între timp însă, credincioșii au responsabilitatea de a transmite un mesaj diferit al credinței în acest Mesia, mergând la toate popoarele lumii ca să facă ucenici.

Caracteristici remarcabile ale primei Evanghelii

1. Cartea lui Matei subliniază foarte mult învățătura lui Isus Hristos. Evanghelia lui Matei conține cele mai lungi pasaje cu discursurile lui Isus dintre toate Evangheliile. Nici o altă Evanghelie nu conține atât de multe învățături ale lui Isus. Capitolele 5-7 din Matei sunt cunoscute sub numele de Predica de pe Munte; capitolul 10 conține instrucțiunile date de Isus ucenicilor când au fost trimiși să vestească evanghelia; capitolul 13 prezintă pildele împărăției, în capitolul 23 Isus îi demască cu asprime pe conducătorii religioși ai Israelului; iar capitolele 24 și 25

conțin Discursul de pe Muntele Măslinilor, o prezentare detaliată a evenimentelor ce se vor întâmpla în Ierusalim și în popor.

2. Unele dintre pasajele din Matei sunt aranjate într-o ordine logică, nu cronologică. De exemplu, genealogia este împărțită în trei părți egale; un mare număr de minuni sunt prezentate împreună, iar opoziția față de Isus este arătată într-o secțiune. Scopul lui Matei este evident tematic, nu cronologic.

3. Prima Evanghelie este plină de citate din Vechiul Testament. Matei folosește aproximativ 50 de citate directe din Vechiul Testament. În plus mai există încă 75 de referiri la evenimente din Vechiul Testament. Motivul folosirii acestor citate devine evident dacă ne gândim la cititorii cărora le-a fost destinată Evanghelia. Matei a scris în principal evreilor, iar evreii au fost fără îndoială impresionați de numărul mare de citate și evenimente din Vechiul Testament. Pe lângă acest fapt, dacă această Evanghelie a fost scrisă în jurul anului 50 d.Hr., nu existau încă prea multe cărți ale Noului Testament din care ar fi putut cita Matei. Aceste cărți nu au fost probabil cunoscute de cititorii Evangheliei și poate nici de Matei însuși.

4. Prima Evanghelie arată că Isus Hristos este Mesia Israelului și prezintă planul Împărăției lui Dumnezeu (Stanley D. Toussaint, *Behold the King: A Study of Matthew*, p. 18-20). „Dacă Isus este într-adevăr Mesia, ar întreba un evreu, ce s-a întâmplat cu Împărăția promisă?” Vechiul Testament afirma răspicat că Mesia va aduce o conducere glorioasă și utopică pe pământ, iar Israelul va avea o poziție proeminentă. Deoarece poporul L-a respins pe adevăratul Rege, ce se va întâmpla cu împărăția? Cartea lui Matei conține câteva „taine” despre Împărăție care nu au fost revelate în Vechiul Testament. Aceste „taine” arată că Împărăția are o formă diferită în epoca prezentă, dar împărăția davidică promisă va fi instaurată în viitor, când Isus Hristos se va întoarce pe pământ pentru a-și stabili conducerea.

5. Prima Evanghelie conține un rezumat în primul ei verset: „Cartea neamului lui Isus Hristos, fiul lui David, fiul lui Avraam”. De ce apare numele lui David înaintea numelui lui Avraam? Nu însemna Avraam, tatăl poporului, mai mult pentru un evreu decât David? Poate că Matei a trecut primul numele lui David pentru că Regele care va conduce poporul va veni din David (2 Sam. 7:12-17). Isus Hristos a venit cu un mesaj pentru poporul Său. Dar în planul lui Dumnezeu mesajul

Lui a fost respins. Din acest motiv un mesaj universal se adresează întregii lumi. Promisiunea binecuvântării tuturor neamurilor a venit prin Avraam și prin legământul pe care l-a încheiat Dumnezeu cu el (Gen. 12:3). Semnificativ este faptul că Matei a inclus în Evanghelia sa și neevrei, cum ar fi magii din răsărit (Mat. 2:2-12), ofițerul roman cu o credință mare (8:5-13) și femeia canaanită care a avut o credință mai mare decât a întâlnit Isus în Israel (15:22-28). De asemenea, cartea se încheie cu Marea Însărcinare: „Duceți-vă și faceți ucenici din toate Neamurile“ (28:19).

STRUCTURA

- I. Prezentarea Regelui (1:1-4:11)
  - A. Prezentarea prin descendență (1:1-17)
  - B. Prezentarea prin venirea în lume (1:18-2:23)
  - C. Prezentarea printr-un ambasador (3:1-12)
  - D. Prezentarea prin acceptarea divină (3:13-4:11)
- II. Mesaje din partea Regelui (4:12-7:29)
  - A. Mesajele de început (4:12-25)
  - B. Mesajele continuă (cap. 5-7)
- III. Acreditarea Regelui (8:1-11:1)
  - A. Puterea Lui asupra bolii (8:1-15)
  - B. Puterea Lui asupra forțelor demonice (8:16-17, 28-34)
  - C. Puterea Lui asupra oamenilor (8:18-22; 9:9)
  - D. Puterea Lui asupra naturii (8:23-27)
  - E. Puterea Lui de a ierta (9:1-8)
  - F. Puterea Lui asupra tradițiilor (9:10-17)
  - G. Puterea Lui asupra morții (9:18-26)
  - H. Puterea Lui asupra întunericului (9:27-31)
  - I. Puterea Lui asupra muțeniei (9:32-34)
  - J. Puterea Lui de a delega autoritate (9:35-11:1)
- IV. Contestarea autorității Regelui (11:2-16:12)

- A. Dovedită prin respingerea lui Ioan Botezătorul (11:2-19)
  - B. Dovedită prin condamnarea orașelor (11:20-30)
  - C. Dovedită prin controversele asupra autorității Sale (cap. 12)
  - D. Dovedită prin schimbarea planului împărăției (13:1-52)
  - E. Dovedită prin diverse acte de respingere (13:53-16:12)
- V. Educarea ucenicilor Regelui (16:13-20:34)
  - A. Revelația în vederea respingerii viitoare (16:13-17:13)
  - B. Instrucțiunile în vederea respingerii viitoare (17:14-20:34)
- VI. Apogeul ofertei Regelui (cap. 21-27)
  - A. Prezentarea oficială a Regelui (21:1-22)
  - B. Confruntarea religioasă cu Regele (21:23-22:46)
  - C. Respingerea națională a Regelui (cap. 23)
  - D. Promisiunea profetică despre Rege (cap. 24-25)
  - E. Respingerea națională a Regelui (cap. 26-27)
- VII. Confirmarea că Regele este viu (cap. 28)
  - A. Mormântul gol (28:1-8)
  - B. Apariții personale (28:9-10)
  - C. Explicația „oficială“ (28:11-15)
  - D. Încredințarea oficială a misiunii (28:16-20).

Matei 1:1-23

COMENTARIU

I. Prezentarea Regelui
(1:1-4:11)A. Prezentarea prin descendență (1:1-17)
(Luca 3:23-38)

1:1. Matei afirmă încă din primele cuvinte ale Evangheliei sale care este tema și personajul central. **Isus Hristos** este personajul principal al prezentării lui Matei și versetul de început stabilește legătura Lui cu două mari legăminte din istoria evreiască: cel davidic (2 Sam. 7) și cel avraamic (Gen. 12; 15). Dacă Isus din Nazaret este împlinitorul acestor două mari legăminte, aparține El liniei genealogice a poporului? Este întrebarea pe care ar fi pus-o evreii și, din acest motiv, Matei prezintă în detaliu descendența lui Isus.

1:2-17. Matei prezintă linia genealogică a lui Isus prin tatăl Său în fața legii, **Iosif** (v. 16). Astfel Isus descinde direct din casa regală a lui **David**, și era necesar să provină din **Solomon** și urmașii lui (v. 6). Un interes deosebit îl prezintă menționarea lui **Iehonia** (v. 11) despre care Ieremia a spus: „Scrieți pe omul acesta ca lipsit de copii” (Ier. 22:30; în textul din Ieremia apare **Ieconia** — n.tr.). Profeția lui Ieremia s-a referit la ocupantul de atunci al tronului și la primirea binecuvântărilor în timp ce se afla pe tron. Cu toate că fiii lui Ieconia nu au urcat niciodată pe tron, linia conducerii a trecut totuși prin ei. Dacă Isus ar fi fost un descendent fizic al lui Ieconia, nu ar fi putut ocupa tronul lui David. Genealogia din Luca ne arată cu claritate că Isus a fost un descendent fizic al lui David printr-un alt fiu numit Natan (Luca 3:31). Dar Iosif, un descendent al lui Solomon, a fost tatăl legal al lui Isus, deci dreptul lui Isus de a ocupa tronul a fost transmis prin linia genealogică a lui Iosif.

Linia genealogică a lui Iosif din Ieconia este continuată printr-un fiu născut ulterior, **Salatiel** și apoi prin nepotul **Zorobabel** (Mat. 1:12). Și Luca se referă la Salatiel (în 3:27), tatăl lui Zorobabel din linia genealogică a Mariei. Arată arborele genealogic din Luca că Isus a fost totuși un descendent fizic al lui Ieconia? Nu, pentru că Salatiel și Zorobabel din Luca au fost probabil alte două persoane decât cele din Matei. Conform lui Luca, Salatiel a fost fiul lui Neri, dar Salatiel din Matei a fost fiul lui Ieconia.

O altă trăsătură interesantă a arborelui genealogic din Matei este includerea a patru

femei din Vechil Testament: **Tamar** (Mat. 1:3), **Rahab** (v. 5), **Rut** (v. 5) și mama lui **Solomon** (v. 6), Bat-Şeba. Împotriva tuturor acestor femei (ca și împotriva celor mai mulți bărbați de altfel) se puteau ridica obiecții: Tamar și Rahab au fost prostituate (Gen. 38:24; Ios. 2:1), Rut a fost o străină, o moabită (Rut 1:4), iar Bat-Şeba a comis adulter (2 Sam. 11:2-5). Poate că Matei a inclus aceste femei pentru a sublinia faptul că Dumnezeu alege oamenii conform harului Său. Un alt motiv posibil ar fi dorința de a smeri mândria evreiască.

Când în genealogie apare a cincea femeie, **Maria** (Mat. 1:16), apare o schimbare importantă. Arborele genealogic a fost constant până acum, repetând expresia **a născut pe** (tatăl lui în eng. — n.tr.), dar numai până la Maria. Aici Matei schimbă expresia în **din care S-a născut Isus**. Expresia tradusă prin „din care” reprezintă în greacă un pronume relativ feminin (*ex hes*), fapt care arată în mod clar că Isus a fost copilul fizic al Mariei, dar Iosif nu a fost tatăl Său fizic. Concepția miraculoasă și nașterea sunt consemnate în 1:18-25.

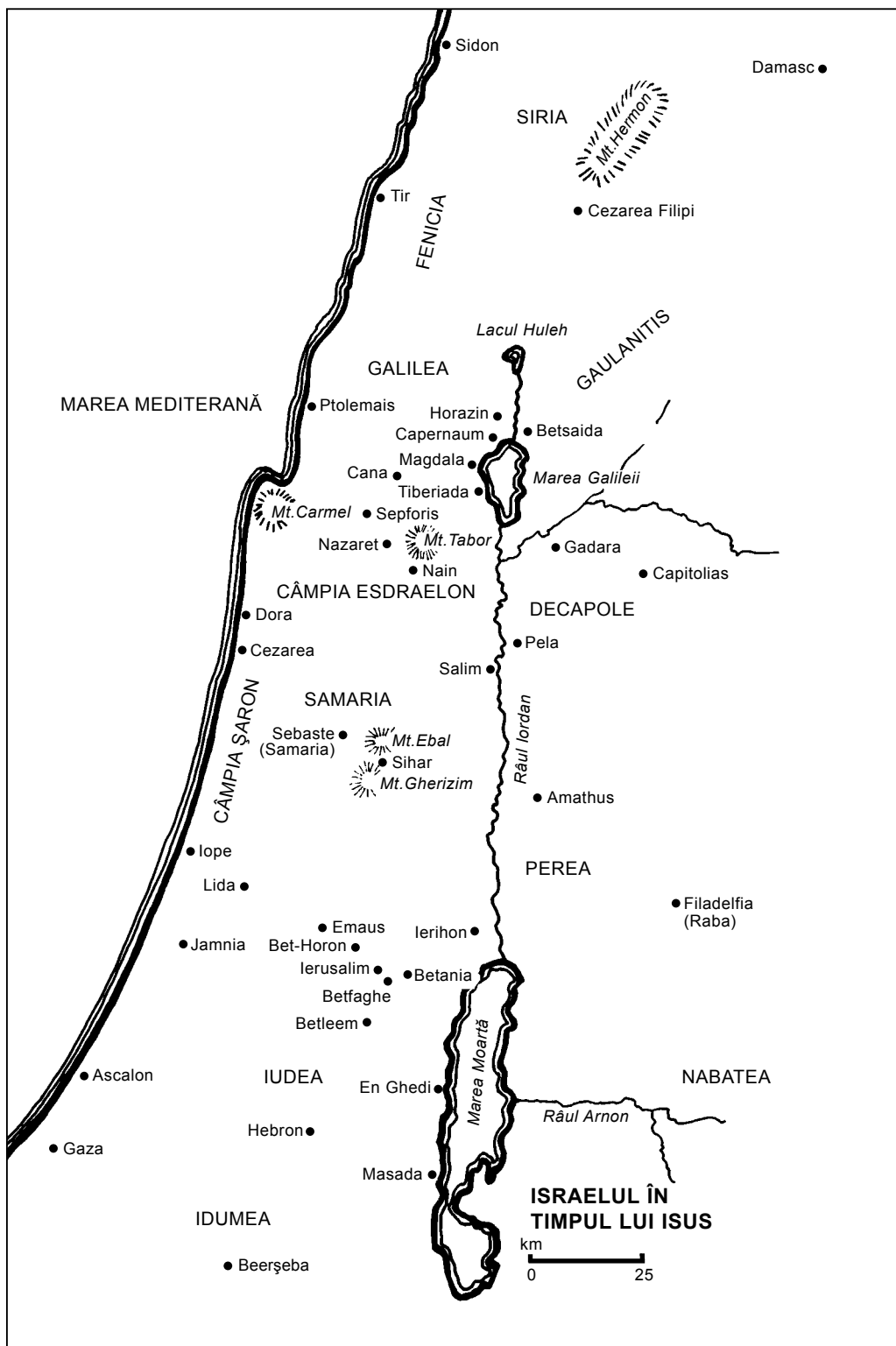
Este evident faptul că Matei nu îi trece în genealogie pe toți oamenii dintre **Avraam** și **David** (v. 2-6), dintre **David** și **strămutarea în Babilon** (v. 6-11) și dintre **strămutarea în Babilon** și Isus (v. 12-16). El a trecut pe listă numai **patrusprezece neamuri** din fiecare perioadă (v. 17). Modul de păstrare a arborilor genealogici la evrei nu cerea ca toate numele să fie trecute pentru ca genealogia să fie bună. Dar de ce a ales Matei câte 14 nume din fiecare perioadă? Poate că soluția cea mai bună este să considerăm că numele „David” în ebraică are valoarea numerică de 14. Să mai observăm și faptul că în perioada dintre captivitatea babiloneană și Isus apar 13 nume noi (v. 12-16). Mulți cercetători sunt de părere că Iehonia (v. 12), chiar dacă numele este repetat după versetul 11, ar fi cel de al patrusprezecelea nume din ultima perioadă.

Arborele genealogic al lui Matei răspunde întrebării legitime a unui evreu despre oricine pretindea că este Regele evreilor. Este un urmaș al lui David prin linia legală de descendență? Matei răspunde că da.

B. Prezentarea prin venirea în lume
(1:18-2:23)
(Luca 2:1-7)

1. ORIGINEA LUI (1:18-23)

1:18-23. Faptul că Maria este singura „din care s-a născut Isus”, așa cum este arătat în arborele genealogic (v. 16) necesita

Matei 1:24-2:2

explicații suplimentare. Explicațiile prezentate de Matei pot fi înțelese cel mai bine în lumina obiceiurilor evreiești legate de căsătorie. Părinții aranjau căsătoriile copiilor lor și negociau contractele. După ce aceste lucruri erau stabilite, cei doi erau considerați căsătorii și erau numiți soț și soție, dar nu locuiau încă împreună. Timp de încă un an, femeia continua să locuiască cu părinții ei, iar bărbatul cu părinții lui. Perioada de așteptare avea scopul să demonstreze fidelitatea angajamentului purității miresei. Dacă ar fi rămas însărcinată în această perioadă, era evidentă lipsa ei de puritate și angajarea ei în relații sexuale nepotrivite. Astfel căsătoria putea fi anulată. Dar dacă perioada de așteptare de un an demonstra puritatea miresei, soțul venea la casa părinților ei și își ducea mireasa în casa lui printr-o procesiune fastuoasă. Abia apoi începeau să locuiască împreună ca soț și soție și căsătoria lor era împlinită și din punct de vedere fizic. În acest context trebuie să citim relatarea lui Matei.

Maria și Iosif se aflau în perioada de așteptare, dar **Maria s-a aflat însărcinată**. Nu avuseseră relații sexuale, iar Maria fusese fidelă (v. 20, 23). Deși despre Iosif se spun puține lucruri, ne putem imagina cât de frântă i-a fost inima. O iubea sincer pe Maria, dar a aflat că era gravidă. Dragostea lui pentru ea a fost demonstrată prin acțiunile lui. A hotărât să nu facă un scandal în public, expunând starea Mariei în fața judecătorilor de la poarta cetății. Această acțiune ar fi putut duce la omorârea Mariei prin împoșcare cu pietre (Deut. 22:23-24). În loc de acest lucru, el a hotărât **s-o lase pe ascuns**.

După aceste lucruri, un **înger** i-a spus lui Iosif într-un **vis** că sarcina Mariei nu provenea de la un om, ci de la **Duhul Sfânt** (1:20; cf. v. 18). Copilul pe care-l purta Maria în pântecele ei era un copil unic, pentru că va fi un fiu căruia Iosif îi va **pune numele Isus** deoarece **El va mântui pe poporul Lui de păcatele sale**. Aceste cuvinte poate că i-au adus aminte lui Iosif de promisiunile lui Dumnezeu de a mântui prin Noul Legământ (Ier. 31:31-37). Îngerul fără nume i-a mai spus lui Iosif că nașterea era conformă planului etern al lui Dumnezeu, pentru că **proorocul** Isaia a spus cu 700 de ani înainte că **fecioara va fi însărcinată** (Mat. 1:23; Is. 7:14). Deși cercetătorii Vechiului Testament dezbăt dacă ebraicul *'almah* trebuie tradus prin „femeie tânără” sau „fecioară”, intenția lui Dumnezeu este clară: cuvântul înseamnă virgină, așa cum arată cuvântul grecesc

parthenos. Concepția miraculoasă a copilului în Maria a împlinit profeția lui Isaia și **fiul ei** a fost într-adevăr **Emanuel... Dumnezeu cu noi**. Datorită acestei afirmații, îngerul i-a spus lui **Iosif: nu te teme să iei la tine pe Maria** (Mat. 1:20). Comunitatea nu va înțelege și la fântână se va bârbi, dar Iosif cunoștea adevărul despre sarcina Mariei și voia lui Dumnezeu pentru viața lui.

2. NAȘTEREA LUI (1:24-25)

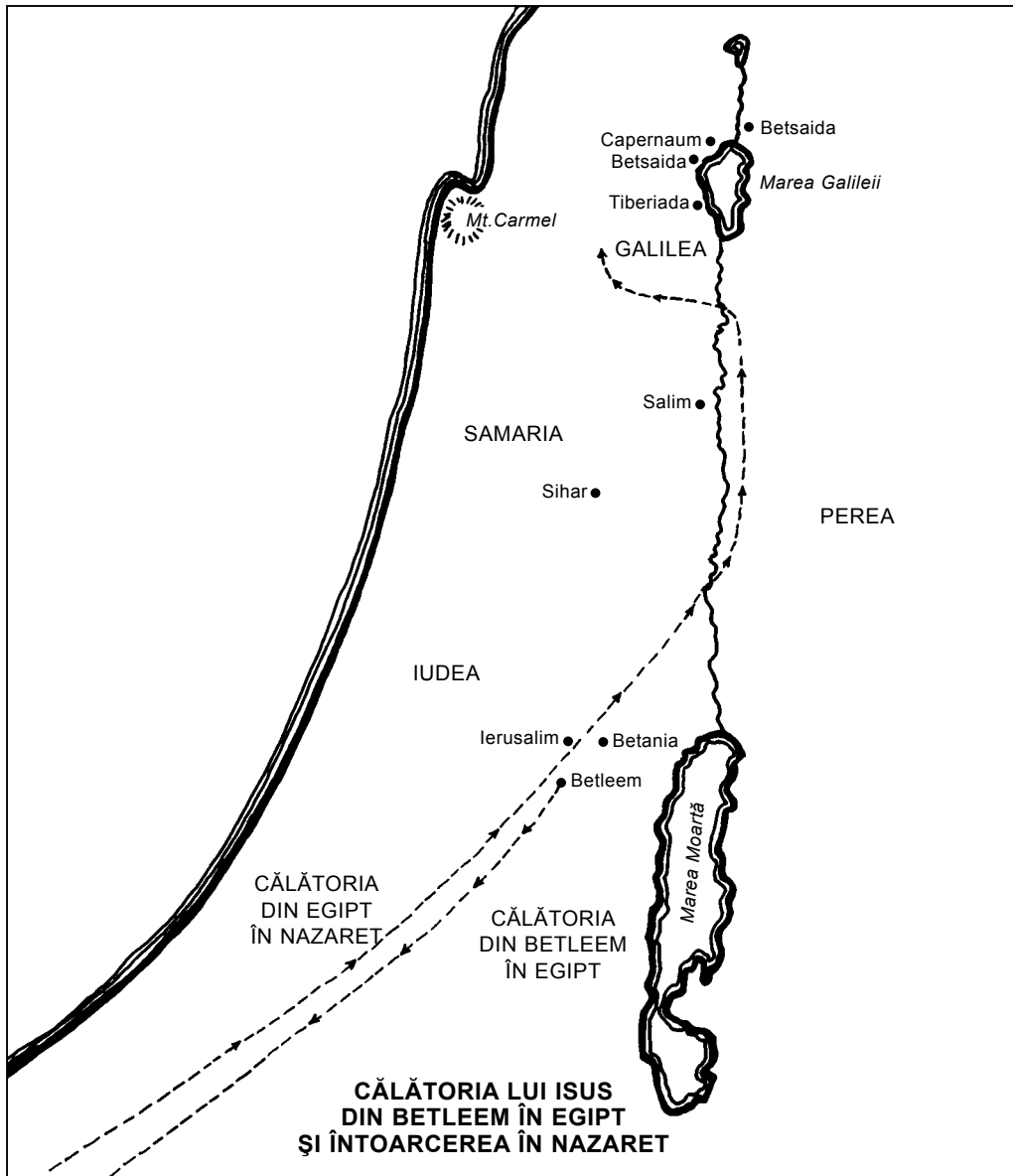
1:24-25. Iosif a ascultat imediat după ce s-a trezit. Împotriva obiceiului, **a luat la el pe nevastă-sa**, fără să mai aștepte încheierea perioadei de logodnă de un an. Iosif s-a gândit la ce este mai bine pentru Maria în starea ei. Dar între ei nu au existat relații sexuale **până ce a născut** pe copilul Isus. Matei vorbește doar despre nașterea copilului și despre numele lui **Isus**, în timp ce Luca, doctorul (Col. 4:14), oferă mai multe detalii despre naștere (Luca 2:1-7).

3. COPILĂRIA LUI (CAP. 2)

a. În Betleem (2:1-12)

2:1-2. Cu toate că nu toți cercetătorii sunt de acord cu perioada când au venit **Magii din Răsărit**, se pare că ei au ajuns la un timp **după** nașterea lui **Isus**. Isus, Maria și Iosif se aflau încă în Betleem, dar locuiau într-o casă (v. 11), iar Isus este numit copil (*paidion*, v. 9, 11 — Cornilescu folosește totuși Pruncul, n.tr.), nu nou-născut (*brephos*, Luca 2:12).

Identitatea magilor este imposibil de determinat, chiar dacă s-au oferit mai multe explicații. Au primit nume tradiționale și au fost identificați ca reprezentanți a trei grupe de oameni descendenți din fiii lui Noe: Sem, Ham și Iafet. Soluția cea mai plauzibilă este că au fost neevrei cu funcții importante în țara lor, posibil Partia, la nord-est de Babilon și au primit o revelație specială din partea lui Dumnezeu despre **Împăratul... Iudeilor**. Revelația specială a apărut probabil pe cer, datorită titulaturii lor de „Magi” (specialiști în astronomie) și a faptului că s-au referit la **steaua** pe care au **văzut-o**. O altă posibilitate a primirii revelației a fost contactul lor cu unii cărturari evrei care au emigrat spre est ducând cu ei copii ale manuscriselor Vechiului Testament. Mulți cred că afirmațiile magilor reflectă cunoașterea profeției lui Balaam despre o „stea” care „răsare din Iacov” (Num. 24:17). Oricare a fost sursa revelației lor, magii spun: **am venit să ne închinăm** Regelui evreilor născut de curând. (Conform

tradiției trei magi au mers la Betleem, dar Biblia nu precizează câți magi au fost.)

2:3-8. Nu este surprinzător faptul că **împăratul Irod... s-a tulburat mult** când magii au venit la **Ierusalim** să-L vadă pe „Împăratul de curând născut“ (v. 2). Irod nu era un rege provenit din linia genealogică a lui David. De fapt, nu era nici măcar descendent din Iacov, ci din Esau, fiind deci edomit. (El a domnit în Israel între 37 î.H. și 4 d.Hr. Vezi diagrama dinastiei lui Irod de la Luca 1:5.) Din acest motiv cei mai mulți evrei îl

urau și nu-l acceptau drept rege legitim, chiar dacă a făcut multe pentru țară. Dacă s-a născut un rege legitim, atunci poziția lui Irod era în pericol. Astfel, el **a adunat pe toți** învățații evrei ca să afle **unde trebuia să se nască Hristosul** (Mat. 2:4). Interesant este faptul că Irod a făcut legătura dintre „Împăratul de curând născut al Iudeilor“ (v. 2) și „Hristosul“, Mesia. Este evidentă speranța mesianică a Israelului și credința că Mesia se va naște.

Matei 2:9-18

Răspunsul la întrebarea lui Irod era simplu pentru că Mica, **proorocul**, a indicat cu precizie locul cu multe secole înainte: Mesia se va naște în **Betleemul din Iudea** (Mica 5:2). Răspunsul dat de **preoții cei mai de seamă** și de **cărturarii norodului** (scribii Legii, NIV) a fost transmis magilor de către **Irod însuși**. Apoi Irod i-a întrebat când au văzut prima oară **steaua** (Mat. 2:7). Acest fapt urma să aibă mare importanță în viitor (v. 16); el arată că Irod se gândea deja la un plan de a scăpa de acest Rege tânăr. Le-a mai spus magilor să se întoarcă la el și să-l înștiințeze despre locul unde se afla Regele pentru a merge să-l se închine. Dar nu aceasta era intenția lui.

2:9-12. Drumul magilor de la Ierusalim a adus o nouă minune. Steaua pe care o văzuseră în Răsărit a reapărut și i-a condus spre o **casă** din Betleem unde au găsit **Pruncul**. Betleemul se află la aproximativ 8 kilometri în sudul Ierusalimului. „Stealele“ (i.e. planetele), se deplasează pe cer din est spre vest, nu de la nord spre sud. Este posibil ca „steaua“ pe care au văzut-o magii și care i-a condus spre o casă să fi fost gloria Shekinah a lui Dumnezeu? Ar fi vorba de aceeași glorie care i-a condus pe copiii lui Israel timp de 40 de ani prin pustie sub forma unui stâlp de foc și a unui nor. Poate că magii au văzut în răsărit această glorie și au numit-o „stea“ din lipsa unui termen mai bun. Toate celelalte încercări de identificare a stelei sunt inadecvate (cum ar fi Jupiter, Saturn și Marte; o supernovă; o cometă; etc.).

Oicum, ei au fost conduși spre copil și, intrând în casă, **I s-au închinat**. Valoarea închinării lor a fost mărită de **daruri: aur, tămâie și smirnă**. Erau daruri demne de un rege și această acțiune a unor neevrei importanți reprezintă o imagine a bogățiilor popoarelor care într-o zi vor fi oferite în totalitate lui Mesia (Is. 60:5, 11; 61:6; 66:20; Țef. 3:10; Hag. 2:7-8).

Unii cred că darurile au o semnificație suplimentară reflectând caracteristicile vieții acestui copil. Aurul ar putea reprezenta divinitatea sau puritatea Sa, tămâia mireasma vieții Sale, iar smirna moartea Sa jertfitoare (smirna era folosită la îmbalsămare). Aceste daruri au constituit fără îndoială mijloacele care l-au ajutat pe Iosif să-și ducă familia în Egipt și să le asigure acolo existența până la moartea lui Irod. Magii **au fost înștiințați de Dumnezeu să nu mai treacă pe la Irod să-l informeze și astfel s-au întors în țara lor pe un alt drum**.

b. În Egipt (2:13-18)

2:13-15. După vizita magilor, **Iosif** a fost avertizat de **un înger al Domnului** să ia pe Maria și pe Isus și să fugă în **Egipt**. Acest îndemn i-a fost dat **în vis** (al doilea dintre cele patru vise ale lui Iosif: 1:20; 2:13, 19, 22). Motivul înștiințării a fost că **Irod are să caute Pruncul, ca să-L omoare**. Sub acoperirea întunericului, Iosif a ascultat și familia a **plecat** din Betleem spre **Egipt**. De ce spre Egipt? Mesia a fost trimis în Egipt și s-a întors din Egipt pentru a se împlini cuvintele profetului: „**Am chemat pe fiul Meu din Egipt**.” Este o referire la Osea 11:1, text care nu pare a fi o profeție în sensul în care este folosit aici. Osea a vorbit despre Dumnezeu care a chemat Israelul din Egipt în timpul Exodului. Matei nu ne oferă nici o explicație a acestor cuvinte. El a considerat această experiență drept o identificare a lui Mesia cu poporul. Au existat asemănări între popor și fiul. Israelul era „fiul“ ales al lui Dumnezeu prin adopție, iar Isus este Mesia, fiul lui Dumnezeu. În ambele cazuri coborârea în Egipt a însemnat evitarea unui pericol, iar întoarcerea a fost importantă în istoria providențială a poporului. Chiar dacă afirmația din Osea era o referire istorică la eliberarea Israelului, Matei o asociază mai strâns de chemarea fiului, Mesia, din Egipt. În acest sens, Matei a „ridicat“ cuvintele lui Osea la nivelul unui eveniment mai important — întoarcerea lui Mesia din Egipt — ca astfel ele **să se îplinească**.

2:16-18. Când a aflat Irod că magii nu i-au ascultat ordinele și nu i-au comunicat locul exact unde se afla regele născut de curând, a pus în aplicare un plan ca **să omoare pe toți pruncii de parte bărbătească din Betleem**. Vârsta de la doi ani în jos a fost aleasă conform **cu vremea** în care **magii** au văzut „steaua“ în răsărit. Această precizare a timpului ne spune că Isus avea probabil sub doi atunci când L-au vizitat magii.

Omorârea băieților este menționată numai aici în Biblie. Nici chiar istoricul evreu Iosefus (37-?100 d.Hr.) nu a menționat această faptă mișlească a uciderii bebelușilor și a copiilor mici, nevinovați. Acest fapt însă nu este surprinzător pentru că atât el, cât și alți istorici laici au omis să consemneze moartea câtorva copii evrei dintr-un sat neînsemnat, având în vedere numeroasele crime infame ale lui Irod. El i-a omorât chiar și pe unii din copiii și nevestele sale crezând că au organizat un complot împotriva lui. Sunt consemnate cuvintele împăratului Augustus care ar fi

spus că era mai bine să fii scroafa lui Irod decât copilul lui, pentru că scroafa avea mai multe șanse de supraviețuire într-o comunitate evreiască. În limba greacă este un joc de cuvinte pentru că „scroafă“ (*huos*) diferă de „fiu“ (*huios*) doar printr-o singură literă.

Despre acest eveniment se spune că a fost împlinirea unei profeții a lui **Ieremia**. Textul (Ier. 31:15) s-a referit inițial la o **plângere** a poporului după **copiii** care au murit în timpul captivității din Babilon (586 î.Hr.). Paralela cu situația prezentă era evidentă pentru că încă o dată copiii au fost uciși cu brutalitate de către neevrei. De asemenea, mormântul Rahelei era aproape de Betleem și **Rahela** era considerată de mulți mama poporului. De aceea ea plângea moartea acestor copii.

c. În Nazaret (2:19-23)

2:19-23. După ce a murit Irod... Iosif a fost din nou înștiințat de **un înger al Domnului**. A fost a treia dintre cele patru apariții angelice **în vis** (cf. 1:20; 2:13, 19, 22). A fost înștiințat de moartea lui Irod și i s-a spus să se întoarcă **în țara lui Israel** (v. 20). Iosif a urmat ascultător instrucțiunile Domnului și s-a pregătit să se întoarcă **în țara lui Israel**, poate chiar la Betleem. Dar în **Iudea**, Samaria și Idumea domnea **Arhelau**. Arhelau, cunoscut pentru caracterul lui tiranic, crimele și instabilitatea sa, era probabil nebun ca rezultat al căsătoriilor numai între rude apropiate. (El a domnit între 4 î.Hr. și 6 d.Hr. Vezi diagrama dinastiei lui Irod de la Luca 1:5.) Dumnezeu l-a înștiințat pe Iosif (tot **în vis**, Mat. 2:22; cf. 1:20; 2:13, 19) să nu se întoarcă la Betleem, ci să plece înapoi în regiunea nordică a **Galileii**, în orașul **Nazaret**. Conducătorul acestei regiuni era Antipa, un alt fiu al lui Irod (cf. 14:1; Luca 23:7-12), dar el a fost un conducător capabil.

Despre stabilirea familiei în Nazaret se spune că împlinește încă o profeție (Mat. 2:23). Cu toate acestea, cuvintele **El va fi chemat Nazarinean** nu au fost pronunțate direct de nici un profet al Vechiului Testament, chiar dacă mai multe profeții se aseamănă destul de mult cu această expresie. Isaia a spus că Mesia va fi din „tulpina lui Isai“, ca un „Vlăstar“ (Is. 11:1). Cuvântul tradus prin „Vlăstar“ este ebraicul *neșer*, a cărui consoane sunt aceleași cu cele din cuvântul „Nazarinean“, cuvânt care are sensul de începuturi nesemnificative.

Deoarece Matei a folosit pluralul **prooroci**, poate că afirmația lui nu s-a referit la

nici o profeție specifică, ci la o idee care a apărut în mai multe profeții despre disprețuirea lui Mesia. Nazaretul era orașul care găzduia garnizoana romană a regiunilor nordice ale Galileii. Din această cauză majoritatea evreilor nu doreau să aibă de a face cu acest oraș. Despre locuitorii din Nazaret se credea că au comis compromisul conviețuirii cu dușmanul, romanii. Astfel, termenul de „Nazarinean“ adresat cuiva era o manifestare a disprețului. Pentru că Iosif și familia s-au stabilit în Nazaret, Mesia va fi disprețuit mai târziu și considerat vrednic de dispreț de către mulți din Israel. Aceasta a fost reacția lui Natanael atunci când a auzit că Isus era din Nazaret (Ioan 1:46): „Poate ieși ceva bun din Nazaret?“ Această interpretare se potrivește cu mai multe profeții din Vechiul Testament care vorbesc despre caracterul smerit al lui Mesia (ex., Is. 42:1-4). De asemenea, cuvântul „Nazarinean“ le-ar fi amintit cititorilor evrei despre un cuvânt care suna asemănător, „Nazireat“ (Num. 6:1-21). Isus l-a fost mai devotat lui Dumnezeu decât nazireii.

C. *Prezentarea printr-un ambasador*
(3:1-12)
(Mar. 1:1-8; Luca 3:1-9, 15-18;
Ioan 1:19-28)

3:1-2. În relatarea vieții Regelui-Mesia, Matei sare peste următorii 30 de ani. Își reia povestirea prin prezentarea lucrării lui **Ioan Botezătorul**, „ambasadorul“ Regelui. În Scriptură există mai mulți oameni cu numele de Ioan, dar numai unul singur are numele de Botezătorul. Cu toate că evreii cunoșteau practica prozelitizării de a se boteza singuri, botezul lui Ioan a fost neobișnuit pentru că el a fost primul care îi boteza pe alții.

Lucrarea lui Ioan s-a desfășurat **în pustia Iudeii**, o regiune aridă și accidentată situată la vest de Marea Moartă. Mesajul său era direct și avea două părți: (1) un aspect soteriologic: **pocăiți-vă** și (2) un aspect escatologic: **căci Împărăția cerurilor este aproape**. Conceptul Împărăției viitoare era bine cunoscut în Scriptura Vechiului Testament, dar ideea că este necesară pocăința pentru a intra în această Împărăție era nouă și ea a devenit o piatră de poticnire pentru mulți evrei. Ei credeau că vor primi intrarea în Împărăția lui Mesia în mod automat pentru că erau copiii lui Avraam. Dar mesajul lui Ioan a fost că era necesară o schimbare a minții și a inimii (*metanoie*, „pocăiți-vă“) pentru a îndeplini condițiile intrării în Împărăție. Ei nu și-au dat

Matei 3:3-12

seama cât de mult s-au îndepărtat de Legea lui Dumnezeu și de cerințele enunțate de profeți (ex., Mal. 3:7-12).

Aspectul escatologic al mesajului lui Ioan a pus probleme și mai mari comentatorilor moderni. Cercetătorii nu s-au pus de acord în privința sensului cuvintelor lui Ioan; chiar și cercetătorii conservatori sunt împărțiți în această privință. Ce a predicat Ioan? El a anunțat o Împărăție viitoare, sensul fiind de „conducere viitoare”. Această conducere va fi conducerea cerului: „Împărăția cerurilor”. Înseamnă acest lucru că Dumnezeu va începe atunci să conducă în sferile cerești? Răspunsul este evident negativ, pentru că Dumnezeu a condus în permanență, încă de la creație, sferile cerești. Sensul cuvintelor lui Ioan trebuie să fie că Dumnezeu își va extinde conducerea pentru a cuprinde în mod direct și sferile pământești. Conducerea lui Dumnezeu asupra pământului s-a apropiat și urma să se instituie curând prin persoana lui Mesia al cărui drum îl pregătea Ioan. Nimeni dintre ascultătorii lui Ioan nu l-au întrebat ce sens au cuvintele lui, pentru că noțiunea de conducere a lui Mesia asupra împărăției pământului era prezentă peste tot în profețiile din Vechiul Testament. Dar condiția instituirii era pocăința poporului.

3:3-10. Mesajul lui Ioan reprezenta împlinirea profeției din Isaia 40:3, reflectând și textul din Maleahi 3:1. Toate cele patru Evanghelii îl leagă pe Ioan Botezătorul de cuvintele lui Isaia (Mar. 1:2-3; Luca 3:4-6; Ioan 1:23). Dar **Isaia 40:3** se referă la „muncitori care construiesc drumuri”, chemați să pregătească un drum prin deșert pentru întoarcerea Domnului în timp ce poporul Său, exilații, se întorceau din captivitatea babiloneană în 537 î.Hr. Ioan a procedat în mod similar predicând în deșert pentru a pregăti calea Domnului și a Împărăției Sale prin chemarea poporului de a se întoarce la El.

Astfel, Ioan a fost **glasul celui ce strigă în pustie: „Pregătiți...”** rămasășita poporului să-L primească pe Mesia. Faptul că el a predicat „în pustia Iudeii” (3:1) arată că el a venit să-i separe pe oameni de sistemul religios al zilei. El s-a îmbrăcat asemănător lui Ilie (**o haină din păr de cămilă și un brâu de curea**; cf. 2 Regi 1:8; Zah.13:4). Mânca **lăcuste și miere sălbatică**. Lăcustele erau hrana săracilor (Lev. 11:21). Ca și Ilie, el a fost un om aspru, căruia îi plăcea aerul liber și avea un mesaj foarte direct.

Mulți oameni **din Ierusalim și din toată Iudea** s-au dus să-l asculte pe Ioan Bote-

zătorul. Unii au primit mesajul său și, **mărturisindu-și păcatele**, au fost botezați, semnul de identificare al lucrării lui Ioan. Botezul lui Ioan nu este botezul creștin pentru că era un ritual religios care avea sensul mărturisirii păcatelor și al hotărârii trăirii unei vieți sfinte în așteptarea venirii lui Mesia.

Dar nu toți au crezut. Unii dintre **Farisei și Saduchei**, care veniseră să vadă ce făcea Ioan, au respins apelul său. Părerile lor au fost rezumate în cuvintele pe care le-a avut Ioan pentru ei (Mat. 3:7-10). Ei credeau că îndeplineau automat condiția intrării în Împărăția lui Mesia pentru că erau copiii fizici ai lui **Avraam**. Ioan a repudiat în mod complet iudaismul fariseic spunând că **Dumnezeu**, dacă era necesar, **din pietrele acestea poate să ridice fii lui Avraam**. Dumnezeu putea lua străini, neevrei, dacă era necesar, care să-L urmeze. Iudaismul se afla în pericolul de a fi înlăturat. Dacă nu existau **roade vrednice de pocăința** lor, Dumnezeu va înlătura acest pom.

3:11-12. Relația dintre Ioan și Mesia care urma să vină era evidentă. Ioan s-a considerat nevrednic să ducă (să dezlege) **încălțăminte** Celui **ce vine**. Ioan doar anunța venirea lui Mesia, pregătind rămasășita poporului să-L primească și botezându-i **cu apă** pe cei care primeau mesajul. Cel ce vine îi **va boteza cu Duhul Sfânt și cu foc**. Ascultătorii lui Ioan și-au adus aminte de două profeții ale Vechiului Testament: Ioel 2:28-29 și Maleahi 3:2-5. Ioel a promis revărsarea Duhului Sfânt asupra Israelului. Revărsarea Duhului Sfânt a avut într-adevăr loc în ziua Cincizecimii, eveniment relatat în Fapte 2, dar Israelul nu a experimentat beneficiile ei. Israelul va experimenta beneficiile acestei lucrări împlinite atunci când se va întoarce cu pocăință la a doua venire a Domnului. Botezul „cu foc” s-a referit la judecarea și curățirea celor care vor intra în Împărăție, așa cum este profetizat în Maleahi 3. Acest simbolism a fost folosit de Ioan: **lopata va strânge grâul, iar pleava... va arde**. Ioan afirma că Mesia, atunci când va veni, va pregăti rămasășita poporului (grâul) pentru Împărăție, dând putere și curățind poporul. Cei care îl vor respinge (pleava) vor fi judecați și aruncați **într-un foc care nu se stinge** (cf. Mal. 4:1).

*D. Prezentarea prin acceptarea divină
(3:13-4:11)*

1. PRIN BOTEZ (3:13-17)
(MAR.1:9-11; LUCA 3:21-22)

3:13-14. După anii de tăcere din Nazaret, **Isus** a apărut printre ascultătorii predicilor lui Ioan și S-a prezentat drept candidat la botez. Matei este singurul evanghelist care consemnează împotrivirea lui Ioan față de botezul lui Isus: **Eu am trebuință să fiu botezat de Tine și Tu vii la mine?** Ioan și-a dat seama că Isus nu îndeplinea condițiile necesare primirii botezului său, pentru că botezul lui avea scopul pocăinței de păcate. De ce păcate trebuia Isus să se pocăiască? El nu a păcătuit niciodată (2 Cor. 5:21; Ev. 4:15; 7:26; 1 Ioan 3:5), deci nu putea primi botezul lui Ioan, chiar dacă a căutat **să fie botezat de el**. Unii cred că Isus a mărturisit păcatele poporului, așa cum au făcut înaintea Lui Moise, Ezra și Daniel. Dar Matei 3:15 sugerează o altă posibilitate.

3:15. Isus i-a răspuns lui Ioan că era potrivit să fie botezat și El cu botezul lui Ioan pentru că **se cuvine să împlinim toată dreptatea** (GBV). Ce a vrut să spună Isus? Legea nu prevedea nimic despre botez, deci Isus nu se putea referi la dreptatea (neprihănirea) levitică. Dar mesajul lui Ioan a fost mesajul pocăinței, iar cei care-l primeau așteptau venirea lui Mesia care va fi neprihănit și care va aduce neprihănirea. Dacă Mesia urma să aducă păcătoșilor neprihănirea, atunci El trebuia să se identifice cu păcătoșii. Din acest motiv era voia lui Dumnezeu ca El să fie botezat de **Ioan** pentru a se identifica (adevăratul sens al cuvântului „botezat”) cu păcătoșii.

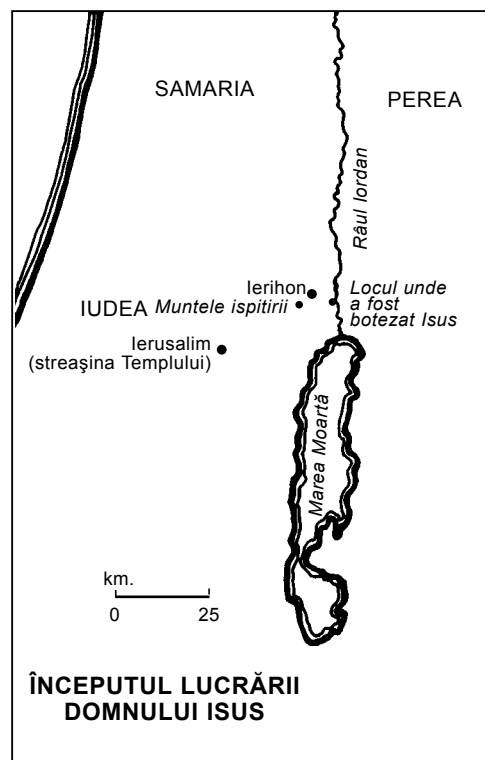
3:16-17. Evenimentul semnificativ legat de botezul lui **Isus** a fost confirmarea autenticității Persoanei Sale venită **din ceruri**. Când Isus **a ieșit afară din apă... Duhul lui Dumnezeu** s-a coborât peste El sub forma unui **porumbel**. În timp ce Unul s-a ridicat din apă, Celălalt s-a coborât. **Un glas... din ceruri** — glasul lui Dumnezeu Tatăl — **zicea:** „**Acesta este fiul Meu prea iubit, în care Îmi găsesc plăcerea**” (cf. Ef. 1:6; Col. 1:13). Dumnezeu a repetat aceste cuvinte despre Hristos pe muntele unde a avut la schimbarea la față (Mat. 17:5). Toate cele trei Persoane ale Dumnezeirii au fost prezente la acest eveniment: Tatăl care a vorbit despre fiul Său, fiul care a fost botezat și Duhul care s-a coborât sub formă de porumbel asupra fiului. Acest lucru i-a confirmat lui Ioan faptul că Isus era fiul lui Dumnezeu (Ioan 1:32-34). De

asemenea, evenimentul era conform profeției lui Isaia care spunea că Duhul se va odihni peste Mesia (Is. 11:2). Coborârea Duhului Sfânt I-a dat putere fiului, Mesia, pentru misiunea Lui printre popoare.

2. PRIN ISPITIRE (4:1-11)
(MAR. 1:12-13; LUCA 4:1-13)

4:1-2. După ce a fost botezat, **Isus a fost dus** imediat **de Duhul în pustie** (cf. tradiției pustia se află lângă Ierihon, vezi harta) pentru o perioadă de ispitire. Această perioadă a fost necesară sub îndrumarea lui Dumnezeu — un timp în care Fiul a ascultat (Ev. 5:8). După ce **a postit patruzeci de zile și a flămânzit**, au început ispitele. Din punctul de vedere al lui Dumnezeu, ispitele au demonstrat calitatea lui Isus de Domn. Era imposibil ca fiul divin să păcătuiască și acest fapt a mărit intensitatea testelor. Nu putea ceda ispitelor și nu putea păcătui, dar trebuia să îndure ispitele până când perioada de testare era terminată.

4:3-4. Prima ispită s-a referit la calitatea de fiu. Satan a plecat de la presupunerea că, în caz că El era fiul, poate că ar putea fi înduplecat să acționeze independent de Tatăl.

Matei 4:5-11

Ispita lui Satan a fost subtilă pentru că Isus, fiind **fiul lui Dumnezeu**, avea puterea să transforme **pietrele** din jurul lui în **pâini**. Dar nu aceasta era voia Tatălui pentru El. Voia Tatălui era ca El să flămânzească în deșert și să nu aibă mâncare. Acceptarea sfatului lui Satan și satisfacerea foamei Sale ar fi fost contrară voii lui Dumnezeu. De aceea Isus a citat din Deuteronomul 8:3, text care spune că **omul nu trăiește numai cu pâine, ci cu orice cuvânt care iese din gura lui Dumnezeu**. Este mai bine să ascultîi voia lui Dumnezeu decât să satisfaci dorințele umane. Faptul că Isus a citat din Deuteronomul arată că El a recunoscut infailibilitatea acestei cărți, o carte deseori criticată de cercetători.

4:5-7. A doua ispitire a lui Satan a făcut apel la etalarea personalității sau a popularității. Ispita a fost o continuare a ispitei anterioare, pentru că, în caz că era **fiul lui Dumnezeu** și Mesia, nimic nu-i putea face rău. Satan **L-a pus pe streșina Templului**. Nu se poate stabili în mod dogmatic dacă a fost vorba de o transportare fizică sau doar de o viziune. Aici Satan îi strecoară o sugestie subtilă lui Isus în calitatea Lui de Mesia. El i-a amintit lui Isus de profeția lui Maleahi (Mal. 3:1) care i-a făcut pe mulți evrei să creadă că Mesia va apărea pe neașteptate din cer, coborînd la Templul Său. În esență, Satan I-a spus: „De ce nu faci ceea ce oamenii se așteaptă să faci și nu Te prezinți într-un mod magnific? În fond, chiar Scriptura spune că Dumnezeu va porunci **îngerilor Săi** să te protejeze și nici măcar **picioarul Tău** nu va fi rănit când vei cobori.” Probabil că Satan a folosit citate din Scriptură pentru că și Isus i-a răspuns cu un citat din Scriptură. Dar el nu a citat corect în mod intenționat Psalmul 91:11-12. El a omis o expresie importantă: „în toate căile tale”. Conform psalmistului, un om este protejat numai atunci când respectă voia Domnului. Nu era voia lui Dumnezeu ca Isus să se arunce **jos** de pe streșina Templului

într-un mod spectaculos pentru a se conforma concepției oamenilor. Isus a răspuns iarăși cu un citat din Deuteronomul (6:16), afirmând că nu este bine să **ispitești pe... Dumnezeuul tău** și să aștepti ca El să facă ceva atunci când nu respecti voia Lui.

4:8-11. Ultima ispită a lui Satan a avut legătură cu planul lui Dumnezeu pentru Isus. A fost și este planul lui Dumnezeu ca Isus Hristos să stăpânească lumea. Satan **I-a arătat** lui Isus **toate împărățiile lumii și strălucirea lor**. Aceste împărății îi aparțin acum lui Satan, care este „dumnezeul veacului acesta” (2 Cor. 4:4) și „stăpânitorul lumii acesteia” (Ioan 12:31; cf. Ef. 2:2). Numai Satan avea puterea de a **da** toate aceste împărății lui Isus, dacă Isus se va **arunca cu fața la pământ** și numai i se **închina** lui. Satan a afirmat: „Pot eu să împlinesc voia lui Dumnezeu pentru Tine și poți intra în stăpânirea acestor împărății chiar acum.” Dar acest lucru ar fi însemnat ca Isus să nu mai meargă la cruce. Putem presupune că ar fi putut deveni Regele regilor și fără cruce, dar acest lucru ar fi denaturat planul lui Dumnezeu de mântuire și ar fi însemnat ca Isus să se închine în fața unui ființe inferioare. Răspunsul lui Isus tot din Deuteronomul (6:13 și 10:20) a fost că numai **Dumnezeului tău** trebuie să I te închini și numai pe El să-L slujești. Isus a rezistat și acestei ispite.

Un lucru interesant este corespondența dintre ispitele la care a fost supusă Eva în grădina Eden și ispitele lui Isus din deșert. Satan a făcut apel la nevoi fizice (Gen. 3:1-3; Mat. 4:3), la dorința de câștiguri personale (Gen. 3:4-5; Mat. 4:6) și la o cale ușoară spre putere sau glorie (Gen. 3:5-6; Mat. 4:8-9). În fiecare ocazie Satan a denaturat Cuvântul lui Dumnezeu (Gen. 3:4; Mat. 4:6). Ispitele cu care se confruntă oamenii de astăzi fac parte deseori din aceste trei categorii (cf. 1 Ioan 2:16). Cel care s-a identificat cu păcătoșii prin botez și care aduce neprihănirea, a

Ispitirea Evei și a lui Isus de către Satan

Ispita	Geneza 3	Matei 4
Apel la nevoi fizice	Poți mânca din orice pom (3:1)	Poți mânca dacă transformi pietrele în pâine (4:3)
Apel la câștiguri personale	Nu vei muri (3:4)	Nu-ți vei răni piciorul (4:6)
Apel la putere sau glorie	Vei fi ca Dumnezeu (3:5)	Vei avea toate împărățiile pământului (4:8-9)

dovedit că este neprihănit și astfel a arătat că este aprobat de Tatăl. Satan **L-a lăsat** pe Isus. Atunci Dumnezeu a trimis **îngeri** să se îngrijească de nevoile Lui.

II. Mesaje din partea Regelui (4:12-7:29)

A. Mesajele de început (4:12-25)

1. PRIN CUVÂNT (4:12-22)
(MAR. 1:14-20; LUCA 4:14-15)

a. Predica Lui (4:12-17)

4:12-16. Matei a prezentat un aspect temporal important atunci când a spus că **Isus** nu și-a început oficial lucrarea înainte ca **Ioan** să fie **închis**. Motivul întemnițării lui Ioan nu este amintit aici, ci mai târziu (14:3). Când Isus a aflat despre închiderea lui Ioan, a părăsit **Nazaretul** și s-a stabilit în **Caper-naum** (Luca 4:16-30 explică de ce a părăsit Nazaretul). Această regiune a fost ocupată de **Zabulon și Neftali** după cuceririle din timpul lui Iosua. Isaia a profețit (Is. 9:1-2) că **lumi-na** va veni peste această regiune și Matei a considerat deplasarea lui Isus ca o împlinire a acestei profeții. Una dintre misiunile lui Mesia era de a aduce **lumină în întuneric**, pentru că va fi o lumină atât pentru evrei cât și pentru neevrei (cf. Ioan 1:9; 12:46).

4:17. După ce Ioan a fost închis, Isus a **început să propovăduiască**. Cuvintele Lui erau deja familiare: **Pocățiți-vă, căci Împărăția cerurilor este aproape** (cf. 3:2). Mesajul lui Ioan cu cele două aspecte ale sale era acum proclamat de Mesia. Lucrarea lui Dumnezeu se îndrepta grăbit spre instituirea glorioasei Împărății a lui Dumnezeu pe pământ. Dacă cineva dorea să devină membru al Împărăției, trebuia să se pocăiască. Pocăința era obligatorie pentru a te bucura de comuniunea cu Dumnezeu.

- b. *Invitațiile Lui (4:18-22)*
(Mar. 1:16-20; Luca 5.1-11)

4:18-22. Fiind Mesia cel promis, Isus avea autoritatea de a cere oamenilor să renunțe la modul lor obișnuit de viață pentru a-L urma pe El. Nu era prima ocazie când acești oameni L-au întâlnit pe Isus, pentru că a patra Evanghelie consemnează prima întâlnire a lui Isus cu unii dintre ucenici (Ioan 1:35-42). Acum Isus **i-a chemat** pe acești **pescari** să renunțe la meseria lor și să înceapă să-L urmeze permanent. El i-a chemat de la pescuirea peștilor spunându-le că îi va **face pescari de oameni**. Mesajul Împărăției care vine trebuia proclamat pe scară largă astfel

încât mulți oameni să-l audă și să devină, prin pocăință, supușii Împărăției Sale. Chemarea își avea costul ei, pentru că a însemnat renunțarea nu numai la ocupație, ci și la responsabilitățile familiale. Matei spune că **Iacov și Ioan...** au renunțat nu numai la pescuit, ci și la **tatăl lor** ca să-L urmeze pe Isus.

2. PRIN FAPTE (4:23-25)
(LUCA 6:17-19)

4:23. Misiunea lui Isus nu a fost numai predicarea. Faptele Lui au fost la fel de importante ca și cuvintele Sale pentru că marea întrebare care stăruia în mintea evreilor era: „Poate Acesta care pretinde că este Mesia să facă faptele lui Mesia?” Matei 4:23 este un rezumat important și esențial pentru tema lui Matei (cf. 9:35, verset aproape identic cu 4:23). Câteva elemente importante sunt incluse în acest verset. (1) **Isus străbătea toată Galilea, învățând pe norod în sinagogi**. Lucrarea Celui care afirma că este regele evreilor se desfășura printre evrei. El mergea în sinagogi, locurile în care se adunau evreii pentru a se închina. (2) Acesta își îndeplinea lucrarea „învățând” și **propovăduind**. Astfel a îndeplinit lucrarea profetică pentru că este „Proorocul” anunțat în Deuteronomul 18:15-19. (3) El propovăduia **Evanghelia Împărăției**. Mesajul Lui anunța că Dumnezeu a intrat în acțiune pentru a-și duce la îndeplinire planul Său conform legământului încheiat cu Israelul de a instaura împărăția Sa pe pământ. (4) El și-a mai îndeplinit misiunea și **tămăduind orice boală și orice neputință care era în norod** (cf. cu „învățând”, „propovăduind” și „vindecând” din Mat. 9:35). Acest lucru a fost o dovadă a faptului că era într-adevăr Proorocul, cuvintele Sale fiind confirmate de semnele autenticității Lui. Toate aceste fapte ar fi trebuit să convingă Israelul că Dumnezeu a intrat în acțiune în istorie pentru a-și îndeplini scopurile. Răspunderea lor era să se pregătească pocăindu-se de păcatele lor și recunoscând că Isus este Mesia.

4:24-25. Lucrarea lui Isus — și probabil și lucrarea celor patru oameni pe care i-a chemat (v. 18-22) — a avut efecte atât de mari încât mulțimi de oameni au auzit de Isus și au început să vină la El. **Vestea** despre El s-a răspândit **în toată Siria**, regiunea din nordul Galileii. Oamenii care au venit au adus cu ei mulți bolnavi cu o varietate de boli și Isus **îi vindeca** pe toți. Nu este deci surprinzător faptul că **multe noroade** au început să-L urmeze pe Isus **din Galilea, din Decapole** (lit. „Zece

Matei 5:1-12

orașe”; o regiune din estul și sudul Mării Galileii), **din Ierusalim, din Iudea și de dincolo de** (în vest) **Iordan** (vezi hartă, p. 19).

B. Mesajele continuă (cap. 5-7)

1. SUPUȘII ÎMPĂRĂȚIEI SALE (5:1-16)

a. Caracterul lor (5:1-12)
(Luca 6:17-23)

5:1-12. Pe măsură ce mulțimile continuau să se adune lângă Isus (cf. 4:25), El **S-a suit pe munte și a șezut jos**. Obiceiul rabiniilor era de a sta așezați atunci când învățau. **Ucenicii Lui s-au apropiat de El... El a început... să-i învețe**. Capitolele 5-7 din Matei sunt numite „Predica de pe Munte” pentru că Isus a rostit-o pe un munte. Cu toate că nu se cunoaște localizarea precisă a muntelui, acesta s-a aflat fără îndoială în Galilea (4:23), destul de aproape de Capernaum, pe un „podis” (Luca 6:17). Termenul „ucenici” nu se referă numai la Cei Doisprezece, așa cum au afirmat unii, ci la **noroadale** care-L urmau pe El (cf. Mat. 7:28, „noroadale au rămas uimite de învățătura Lui”).

Învățătura lui Isus s-a referit la Împărăția care vine (4:17). Întrebările normale pe care le-ar fi avut orice evreu ar fi fost: „Îndeplinesc condițiile intrării în Împărăția lui Mesia? Sunt destul de neprihănit pentru a fi admis?” Singurul standard al neprihănirii cunoscut de oameni era cel prezentat de conducătorii religioși de atunci, cărturarii și fariseii. Va fi primit în împărăția lui Mesia cel care respecta acest standard? Predica lui Isus trebuie înțeleasă în contextul oferiții Împărăției Israelului și a necesității pocăinței pentru a fi admis în această Împărăție. Predica nu a promulgat o „Constituție” a Împărăției, nici nu a prezentat calea mântuirii. *Predica a arătat cum trebuie să-și conducă viața omul care se află într-o relație corectă cu Dumnezeu*. Cu toate că pasajul trebuie înțeles ținând seama de oferirea Împărăției mesianice, el se aplică și urmașilor lui Isus de astăzi, pentru că prezintă standardul neprihănirii pe care-l cere Dumnezeu de la poporul Său. Unele dintre elementele acestui standard au un caracter general (ex., „Nu puteți sluji lui Dumnezeu și lui Mamona” [6:24]), altele sunt specifice (ex., „Dacă te silește cineva să mergi cu el o milă de loc, mergi cu el două” [5:41]), iar unele se referă la viitor (ex., „Doamne, Doamne! N-am prorocit noi în Numele Tău?” [7:22]).

Isus și-a început predica cu „Fericiturile”, afirmații care încep cu **Ferice de**. „Ferice” (eng. „binecuvântați” — n.tr.) mai înseamnă

și „favorizați” (Ps. 1:1). Calitățile menționate de Isus, „cei săraci în duh”, „cei ce plâng”, „cei blânzi” etc., era evident că nu puteau fi obținute prin neprihănirea fariseică. Fariseii erau preocupați în principal de aspectele exterioare, dar calitățile menționate de Isus sunt interioare. Aceste trăsături nu se pot obține decât de acel care are o relație corectă cu Dumnezeu prin credință și care își pune toată încrederea în Dumnezeu.

Cei săraci în duh (Mat. 5:3) sunt cei care depind de Dumnezeu, nu de ei înșiși; ei sunt „săraci” în interiorul lor, neavând capacitatea de a fi plăcuți lui Dumnezeu (cf. Rom. 3:9-12). **Cei ce plâng** (Mat. 5:4) sunt oamenii care își recunosc nevoile și le aduc înaintea Celui care le poate împlini. **Cei blânzi** (v. 5) sunt cu adevărat smeriți, buni și își apreciază corect propria stare. (*Praeis*, cuvântul gr. tradus prin „blând” este tradus în NIV prin „bun” sau „amabil” [n.tr.] în toate celelalte trei locuri din N.T. în care apare: 11:29; 21:5; 1 Pet. 3:4.) **Cei flămânzi și însetați după neprihănire** (Mat. 5:6) au un apetit spiritual, o dorință permanentă după neprihănirea personală. **Cei milostivi** (v. 7) arată milă altora, demonstrând astfel mila lui Dumnezeu care le-a fost arătată lor. **Cei cu inima curată** (v. 8) sunt cei curățiți în interior de păcat prin credință în lucrarea lui Dumnezeu și care își recunosc permanent starea lor păcătoasă. **Cei împăciuitori** (v. 9; sau „cei care fac pace”, GBV) le arată altora cum să aibă pace interioară cu Dumnezeu și cum să fie instrumentele păcii în lume. Ei doresc și au neprihănirea lui Dumnezeu, chiar dacă ea le aduce persecuție (v. 10).

Aceste caracteristici sunt total diferite de „neprihănirea” fariseică. Fariseii nu erau „săraci în duh” și nu plângeau datorită recunoașterii nevoilor lor; erau mândri și aspri, nu smeriți și blânzi; credeau că sunt deja neprihăniți și nu mai doreau neprihănirea în mod continuu; ei erau mai preocupați de aspectele „legalității” lui Dumnezeu și ale propriilor lor legi decât de manifestarea milei; erau curați din punct de vedere ceremonial, dar nu aveau puritatea interioară; cu siguranță nu aveau neprihănirea adevărată. Ucenicii lui Isus care au aceste caracteristici moștenesc **împărăția** (v. 3, 10), **pământul** (v. 5), primesc mângâierea spirituală (v. 4) și satisfacția (v. 6), au parte de **milă** de la Dumnezeu și de la alții (v. 7), **îl vor vedea pe Dumnezeu** (v. 8), adică pe Isus Hristos, care este Dumnezeu „arătat în trup” (1 Tim.3:16; cf. Ioan 1:18, 14:7-9). Urmașii Lui sunt cunoscuți ca **fii ai lui**

Dumnezeu (Mat. 5:9; cf. Gal. 3:26), pentru că Îi împărtășesc neprihănirea (Mat. 5:10).

Oamenii cu aceste caracteristici ies în evidență în mulțime și nu sunt înțeleși de ceilalți. De aceea ei vor fi **prigoniți**; oamenii **vor spune tot felul de lucruri rele** despre ei (v. 11). Cuvintele lui Isus sunt însă încurajatoare pentru că ucenicii au aceeași soartă ca **proorocii** care au fost neînțeleși și pe care oamenii i-au **prigunit** (v. 12; cf. 1 Regi 19:1-4; 22:8; Ier. 26:8-11; 37:11-16; 38:1-6; Dan. 3; 6; Amos 7:10-13).

- b. *Cercul lor de influență (5:13-16)*
(Mar. 9:50; Luca 14:34-35)

5:13-16. Pentru a arăta impactul pe care îl vor avea acești oameni asupra lumii lor, Isus a folosit două exemple obișnuite: **sarea** și **lumina**. Urmașii lui Isus vor fi ca sarea pentru că vor produce o sete după mai multe informații. Când un om vede o persoană deosebită, care are caracteristici superioare în anumite domenii, dorește să afle de ce persoana respectivă este diferită. Un alt sens posibil este că acești oameni vor fi un agent de oprire a rețelilor societății. Oricare dintre cele două posibilități sunt luate în considerare, trebuie să observăm că este important ca sarea să-și păstreze caracterul fundamental. Dacă își pierde **puterea de a săra**, își pierde scopul existenței și trebuie aruncată.

Lumina trebuie să **lumineze** și să indice drumul. Oamenii descriși de Isus în versetele 3-10 au puterea de a radia lumina și a arăta celorlalți calea adevărată. Influența lor va fi evidentă, ca o **cetate așezată pe un munte** sau ca o lumină aflată **în sfeșnic**. O lumină ascunsă, pusă **sub obroc** (un vas de lut pentru măsurarea grăunțelor) este inutilă. Oamenii care radiază lumina trăiesc astfel încât ceilalți să **vadă faptele lor bune** și să nu se slăvească pe ei, ci pe **Tatăl... din ceruri**. (V. 16 conține prima dintre cele 15 referiri ale lui Isus în Predica de pe Munte la Dumnezeu ca la Tatăl „vostru [sau „nostru“, „tău“, „Meu“] care este în ceruri“. Vezi și v. 45, 48; 6:1, 4, 6, 8-9, 14-15, 18, 26, 32; 7:11, 21. Cel care se află în neprihănirea lui Dumnezeu prin credința în El are o relație spirituală intimă cu El, ca un copil cu tatăl lui iubitor.)

2. ESENȚA MESAJULUI (5:17-20)

5:17-20. Această secțiune prezintă miezul mesajului lui Isus pentru că arată relația Lui cu Legea lui Dumnezeu. Isus nu a adus un sistem rival Legii lui Moise și cuvintelor profeților, ci El a împlinit **Legea** și **Proorocii**

— în contrast cu tradițiile fariseilor. „Legea“ și „Proorocii“ se referă la întregul Vechi Testament (cf. 7:12; 11:13; 22:40; Luca 16:16; Fapte 13:15; 24:14; 28:23; Rom. 3:21). Expresia **cu adevărat** traduce cuvântul „Amin“ (gr. *amen*, transliterarea eb. *aman*, „a fi ferm, adevărat“). Expresia „adevărat vă spun“ arată că urmează o afirmație la care ascultătorii trebuie să fie cu luare aminte. Ea apare de 31 de ori numai în Matei. (În Evanghelia lui Ioan acest cuvânt gr. apare întotdeauna de două ori în același loc: „Amin. Amin.“ Cf. comentariilor de la Ioan 1:51.)

Isus va împlini Legea și Proorocii până la **iotă** (cea mai mică literă eb., lit. *yōd*) și **frântură de slovă** (o parte dintr-o literă eb.). În românește iota corespunde punctului de pe „i“ (și arată ca un apostrof), iar o frântură de slovă corespunde diferenței dintre un „P“ și un „R“. Linia care deosebește cele două litere este o frântură de slovă. Acest lucru este important pentru că literele alcătuiesc cuvintele și cea mai mică schimbare a unei litere poate schimba sensul unui cuvânt. Isus spune: „**Am venit... să împlinesc... Legea**“ și a făcut acest lucru ascultând în mod perfect de ea și împlinind prezicerile profeților despre Mesia și Împărăția Sa. Iar răspunderea oamenilor este precizată clar. **Neprihănirea** pe care o căutau — a **cărturarilor și a Fariseilor** — nu era suficientă pentru intrarea în **Împărăția** oferită de El. Neprihănirea pe care o cerea El nu era numai exterioară; era o adevărată neprihănire interioară pe baza credinței în Cuvântul lui Dumnezeu (Rom. 3:21-22). Acest lucru devine clar din ceea ce urmează.

3. DEMONSTRAREA MESAJULUI SĂU
(5:21-7:6)

- a. *Respingerea tradițiilor fariseice (5:21-48)*

Isus a respins tradițiile fariseilor (v. 21-48) și practicile lor (6:1-7:6). Isus a spus de șase ori: „Ați auzit că s-a zis... Dar Eu vă spun“ (5:21-22, 27-28, 31-32, 33-34, 38-39, 43-44). Cuvintele lui Isus ne dovedesc că El a vorbit despre (a) ce spuneau oamenilor fariseii și cărturarilor Legii și, prin contrast, (b) care a fost adevăratul scop al lui Dumnezeu în Lege. Astfel se explică afirmația Lui (v. 20) că neprihănirea fariseică nu este suficientă pentru obținerea intrării în Împărăția care vine.

5:21-26. Primul exemplu al lui Isus are de a face cu o poruncă importantă: **Să nu ucizi** (Ex. 20:13). Fariseii îi învățau pe

Matei 5:27-42

oameni că uciderea însemna luarea vieții cui-va. Dar Domnul a spus că porunca nu se limitează numai la actul în sine, ci se aplică și atitudinii care duce la crimă. Desigur, crima este greșită, dar mânia care conduce la ea este la fel de greșită ca și înfigerea cuțitului. Mai mult, dacă ajungi plin de **mânie** și îți asumi o poziție superioară celui alt, adresându-i cuvinte insultătoare (cum ar fi aram. *Raca* sau **Nebunule**) înseamnă că inima este păcătoasă. Omul cu o inimă atât de păcătoasă este evident un păcătos și, din această cauză, soarta lui este **pedeapsa focului gheenei** (cf. Mat. 5:29-30; 10:28; 18:9; 23:15, 33; 7 din cele 11 locuri unde apare „gheena“ se află în Matei). „Gheena“ este valea Hinom, aflată la sud de Ierusalim unde ardeau neconținut gunoaiile orașului. A devenit un nume potrivit pentru pedeapsa eternă a celor răi.

Aceste atitudini greșite trebuie înfruntate și corectate. Împăcarea între frați trebuie să fie realizată, indiferent cine face primul pas: „nevinovatul“ (5:23-24) sau „vinovatul“ (5:25-26). Fără împăcare, darurile aduse la altar nu înseamnă nimic. Chiar **pe drum** spre tribunal, acuzatul trebuie să caute să rezolve astfel de probleme. Altfel, Soborul, tribunalul evreiesc format din 70 de membri, îl va arunca în **temniță** și va rămâne fără nici un ban.

5:27-30. Al doilea exemplu practic se ocupă de **adulter** (GBV; Ex. 20:14). Și în acest caz învățătura fariseilor se limita numai la actul exterior. Ei spuneau că singura cale de a comite adulter era uniunea sexuală. Au citat corect porunca, dar nu au înțeles esența ei. **Adulterul** începe în inimă (**se uită** ca să **poftească**) și continuă prin actul exterior. Pofta din **inimă**, la fel de păcătoasă ca și actul, arată că omul respectiv nu are o relație corectă cu Dumnezeu.

Cuvintele lui Isus din Matei 5:29-30 au fost deseori interpretate greșit. Evident, Isus nu a vorbit despre mutilarea fizică, pentru că un orb poate avea aceleași poftă ca un om care vede, iar dacă un om are o singură mână, o poate folosi ca să cadă în **păcat**. Isus a vorbit despre necesitatea îndepărtării cauzei interioare a păcatului. O inimă plină de poftă va duce până la urmă la comiterea adulterului și, de aceea, inima trebuie schimbată. Numai printr-o schimbare a inimii se poate scăpa de **gheena**.

5:31-32 (Mat. 19:3-9; Mar. 10:11-12; Luca 16:18). Conducătorii evreii se împărțeau în două școli de gândire în privința divorțului (Deut. 24:1). Cei care îl urmau pe Hillel

spuneau că era permis unui bărbat să își lase **nevasta** pentru orice motiv, dar grupul celălalt (care îl urma pe Shamai) susținea că divorțul era permis numai din cauza unei ofense majore. În cuvintele Sale, Domnul ne spune într-un mod categoric că Dumnezeu consideră căsnicia o unitate indisolubilă, care nu trebuie încheiată prin divorț. „Clauza de excepție“, **afară numai de pricină de curvie** (*porneias*), este înțeleasă în mai multe moduri de către cercetătorii Bibliei. Patru din aceste sensuri sunt: (a) un singur act de adulter, (b) infidelitatea din timpul logodnei (Mat. 1:19), (c) căsătoria între rude apropiate (Lev. 18:6-18) și (d) o stare continuă de promiscuitate. (Vezi comentariile de la Mat. 19:3-9.)

5:33-37. Isus s-a ocupat în continuare de **jurămintele** făcute de oameni (Lev. 19:12; Deut. 23:21). Fariseii erau notorii pentru jurămintele lor, făcute la cea mai mică provocare. Cu toate acestea, ei prevedeau în jurămintele clauze care le permiteau să se răzgândească. Dacă doreau să fie scutiți de împlinirea jurământului făcut **pe cer... pe pământ... pe Ierusalim** sau **pe capul** lor, puteau să afirme că jurămintele lor nu constituiau obligații, pentru că nu juraseră pe Dumnezeu Însuși.

Dar Isus a spus că jurămintele nici nu ar trebui să fie necesare: **Să nu jurați nicidecum**. Însuși faptul că se foloseau jurămintele sublinia răutatea inimii omului. Mai mult, jurămintele făcute „pe cer“, „pe pământ“ sau „pe Ierusalim“ **constituie** obligații pentru că ele sunt **scaunul de domnie... așternutul picioarelor și cetatea... lui Dumnezeu**. Chiar și culoarea firelor lor de păr era determinată de Dumnezeu (Mat. 5:36). Cu toate acestea, Isus Însuși S-a supus mai târziu unui jurământ (Mat. 26:63-64), așa cum a procedat și Pavel (2 Cor. 1:23). Domnul a spus că viața unui om trebuie să fie suficientă pentru confirmarea cuvintelor lui. Un **Da** trebuie să însemne întotdeauna un **Da** și un **Nu** trebuie să însemne un **Nu**. Iacov a preluat aceste cuvinte ale lui Isus în epistola lui (Iac. 5:12).

5:38-42 (Luca 6:29-30). Cuvintele **Ochi pentru ochi și dinte pentru dinte** provin din mai multe pasaje ale Vechiului Testament (Ex. 21:24; Lev. 24:20; Deut. 19:21); ele sunt numite *lex talionis*, legea răzbunării. Legea a fost dată pentru protejarea nevinovaților și pentru a nu permite ca pedeapsa să depășească infracțiunea comisă. Dar Isus a arătat că, deși drepturile nevinovaților erau protejate de Lege, cei neprihăniți nu erau obligați

să își ceară drepturile. Un om neprihănit trebuie să fie caracterizat de umilință și lipsă de egoism. Mai mult, el trebuia să meargă „un kilometru în plus” pentru a menține pacea. Atunci când era ofensat printr-o lovitură pe **obrazul drept**, dat în judecată pentru **haina** lui, sau obligat de **cineva** să meargă **o milă de loc**, el nu va întoarce lovitura, nu va cere plata despăgubirilor și nu va refuza să se supună. În loc de răzbunare, el va proceda invers și va încredința problema lui Domnului care va pune toate lucrurile în ordine într-o zi (cf. Rom. 12:17-21). Acest principiu a fost cel mai bine aplicat de Însuși Domnul Isus, așa cum a afirmat Petru (1 Pet. 2:23).

5:43-48 (Luca 6:27-28, 32-36). Fariseii îi învățau pe oameni să-i iubească pe cei aproape de ei și dragi lor (Lev. 19:18), iar dușmanii Israelului trebuia urâți. Implicația învățaturii fariseilor era că ura lor era mijlocul prin care Dumnezeu îi judeca pe **vrăjmașii** lor. Dar Isus a spus că Israelul trebuia să arate dragostea lui Dumnezeu chiar și dușmanilor lor — lucru care nu fusese poruncit în Vechiul Testament! Dumnezeu îi iubește; **El face să răsară soarele Său peste ei și dă ploaie** pentru recoltele lor. Deoarece dragostea Lui este pentru toți, Israelul trebuie să fie un canal al transmiterii iubirii Sale, iubind pe toți oamenii. O astfel de iubire confirmă faptul că sunt **fii** ai lui Dumnezeu (cf. Mat. 5:16). Dacă îi iubiți **numai pe cei ce vă iubesc și dacă îmbrățișați cu dragoste numai pe frații voștri** nu faceți nimic mai mult decât fac **vameșii și păgânii** — cuvinte foarte tăioase pentru farisei.

Isus a încheiat această secțiune spunând: **Voi fiți, deci, desăvârșiți, după cum și Tatăl vostru cel ceresc este desăvârșit.** Mesajul Lui ne arată care este standardul neprihănirii lui Dumnezeu pentru că Dumnezeu Însuși este adevăratul „standard” al neprihănirii. Dacă acești oameni vor să fie neprihăniți, ei trebuie să fie așa cum este Dumnezeu, „desăvârșit”, adică matur (*teleioi*) sau sfânt. Crima, pofta, ura, înșelăciunea și răzbunarea nu sunt caracteristici ale lui Dumnezeu. El nu Și-a diminuat standardul pentru oameni, ci a hotărât ca însăși sfînțenia Lui să fie standardul. Chiar dacă omul nu poate respecta niciodată în mod perfect acest standard, cel care, prin credință, are încredere în Dumnezeu, se bucură de neprihănirea Lui Dumnezeu produsă în ființa lui.

b. *Respingerea practicilor fariseice*
(6:1-7:6)

Domnul a trecut de la învățăturile fariseilor la examinarea faptelor lor ipocrite.

6:1-4. În primul rând, Isus a vorbit despre milostenia fariseilor. **Neprihănirea** nu se aplică mai întâi la relațiile dintre oameni, ci la relația dintre om și Dumnezeu. Din acest motiv, faptele neprihănite nu trebuie demonstrate **înaintea** altora, pentru că astfel vei avea **răsplată** de la oameni (v. 1-2). Fariseii făceau mare caz de dărnicia lor pentru cei „nevoiași” (cuvântul apare în NIV — n.tr.) **în sinagogi și în ulițe**, crezând că astfel demonstrează cât erau de neprihăniți. Dar Domnul a spus că atunci când dăruiești celor nevoiași **să nu știe stânga ta ce face dreapta**, adică fapta trebuie făcută **în ascuns**, secretul fiind atât de mare încât cel milostiv să uite repede de dărnicia sa. Astfel el și-a arătat neprihănirea înaintea lui Dumnezeu, nu înaintea oamenilor și, în schimb, Dumnezeu îi **va răsplăti**. Nu ne putem aștepta, așa cum făceau fariseii, să primim recompensă *atât* de la Dumnezeu *cât* și de la om.

6:5-15 (Luca 11:2-4). În continuare Isus a vorbit despre rugăciune, pe care fariseii o practica cu multă plăcere în public. În loc să facă din rugăciune o întâlnire dintre ei și Dumnezeu, ei au transformat-o într-o acțiune în care **să fie văzuți de oameni** — scopul fiind același, demonstrarea presupusei lor neprihăniri. Rugăciunile lor nu erau îndreptate spre Dumnezeu, ci spre alți oameni și constau din expresii lungi și repetate (Mat. 6:7).

Isus a condamnat aceste practici. Rugăciunea trebuie adresată **Tatălui tău, care este în ascuns** (cf. Ioan 1:18; 1 Tim. 1:17) și care știe **de ce aveți trebuință** (Mat. 6:8); și nu trebuie să fim „văzuți de oameni” când ne rugăm. Isus a mers mai departe și a prezentat și un model de rugăciune pe care să-L urmeze ucenicii Lui. Această rugăciune este numită în mod frecvent „Rugăciunea Domnului”, dar, de fapt, ea este „Rugăciunea ucenicilor”. Această rugăciune, repetată de mulți creștini, conține elemente importante pentru toți cei care se roagă: (1) Rugăciunea trebuie să înceapă prin închinare. Ne adresăm lui Dumnezeu cu expresia **Tatăl nostru care ești în ceruri**. Închinarea este esența tuturor rugăciunilor. (Isus a folosit de 10 ori cuvântul „Tată” în versetele 1-18! Numai cei care au adevărată neprihănire interioară se pot adresa astfel lui Dumnezeu în închinare.)

Matei 6:16-34

(2) Reverența este al doilea element al rugăciunii, pentru că **Numele** Lui trebuie să se **sfințească**, adică să fie onorat (*hagiasmetho*). (3) Dorința după împărăția lui Dumnezeu — **vie împărăția Ta** — se întemeiază pe siguranța că El va împlini promisiunile legământului făcute poporului Său. (4) Rugăciunea mai trebuie să cuprindă și cererea ca **voia** Lui să se împlinească astăzi **pe pământ** așa cum este împlinită **în cer**, adică pe deplin și de bunăvoie. (5) Cererile pentru nevoile personale, cum ar fi hrana **cea de toate zilele** fac și ele parte din rugăciune. Expresia „cea de toate zilele“ (*epiousion*, apare numai aici în NT) înseamnă „suficientă pentru astăzi“. (6) Cererile pentru nevoile spirituale, cum ar fi iertarea, sunt și ele incluse în rugăciune. Acest lucru presupune că persoana care cere i-a iertat în prealabil pe cei care i-au greșit. Existența păcatelor (cf. Luca 11:4), ca datorii morale (NIV — n.tr.), arată deficiențele omului înaintea lui Dumnezeu. (7) Credincioșii își recunosc slăbiciunile spirituale atunci când se roagă pentru izbăvirea de **ispită** spre **rău** (cf. Iac. 1:13-14).

Cuvintele lui Isus din Matei 6:14-15 explică afirmația Lui despre iertare din versetul 12. Cu toate că Dumnezeu nu ne iartă **greșelile** pe baza iertării noastre a greșelilor altora, o iertare creștină *este* întemeiată pe cunoașterea faptului că am fost iertați (cf. Ef. 4:32). Aceste versete se referă la părtașia cu Dumnezeu (nu la mântuirea din păcat). Nu putem umbla în părtașie cu Dumnezeu dacă refuzăm să-i iertăm pe alții.

6:16-18. Postul este al treilea exemplu al „neprihănirii“ fariseice. Fariseilor le plăcea să postească astfel încât ceilalți să-i vadă și să-i considere spirituali. Postul înseamnă să refuzi firii tale unele lucruri, dar fariseii își slăveau firea atrăgând atenția asupra lor. Cuvintele Domnului subliniază încă o dată faptul că aceste acțiuni trebuie făcute **în ascuns** înaintea lui Dumnezeu. Nu trebuia urmat nici obiceiul fariseilor de a nu-și unge **capul** cu ulei de măsline în timpul postului. Rezultatul va fi că numai Dumnezeu va ști că postești și El **îți va răsplăti**.

În toate cele trei exemple ale „neprihănirii“ fariseice — milostenia (v. 1-4), rugăciunea (v. 5-15) și postul (v. 16-18) — Isus a vorbit despre **fățarnicii** care aveau aceste obiceiuri (v. 2, 5, 16), despre fapte ostentative (v. 1-2, 5, 16), despre oamenii care **și-au luat răsplata** în întregime pentru că faptele lor au fost făcute înaintea oamenilor (v. 2, 5, 16),

despre fapte făcute **în ascuns** (v. 4, 6, 18) și despre răsplata din partea **Tatălui... care vede în ascuns** sau „știe“ când faptele sunt făcute în ascuns (v. 4, 6, 8, 18).

6:19-24 (Luca 12:33-34; 11:34-36; 16:13). Atitudinea față de bogăție este un alt indiciu al neprihănirii. Fariseii credeau că Domnul îi binecuvântează material pe toți cei pe care-i iubește. Scopul lor era acumularea multor **comori pe pământ**. Dar comorile strânse aici sunt supuse descompunerii (moaliile distrug hainele și rugina distruge metalul; cf. Iac. 5:2-3) sau furtului, în timp ce „comori“ strânse **în cer** nu pot fi pierdute niciodată.

Fariseii aveau această problemă pentru că **ochiul** lor spiritual era bolnav (Mat. 6:22). Cu **ochiul** lor poșteau bani și bogății. Din acest motiv se aflau în **întuneric** spiritual. Erau sclavii stăpânului lăcomiei și dorința lor de a avea bani era atât de mare încât nu-l mai puteau sluji pe adevăratul lor Stăpân, **Dumnezeu**. **Mamona** provine din aramaicul *mamona*, care înseamnă „bogăție sau proprietate“.

6:25-34 (Luca 12:22-34). Dacă un om este ocupat cu lucrurile lui Dumnezeu, adevăratul său Stăpân, cum va avea grijă de nevoile obișnuite ale vieții, cum ar fi hrana, îmbrăcămintea sau adăpostul? În preocuparea lor pentru lucrurile materiale, fariseii nu învățaseră să trăiască prin credință. Isus le-a spus lor, și ne spune și nouă: **nu vă îngrijiți** de aceste lucruri, pentru că **viața** înseamnă **mai mult decât** lucrurile fizice. Pentru a-și argumenta afirmația, Isus a folosit câteva exemple. **Păsările cerului** sunt hrănite de **Tatăl vostru cel ceresc**, iar **crinii de pe câmp... cresc** în așa fel încât nici **chiar Solomon, în toată slava lui** nu le-a întrecut splendoarea. Isus a spus că Dumnezeu a inclus în creație mijloacele prin care toate făpturile au asigurată existența. Păsările sunt hrănite pentru că muncesc harnice să se păstreze în viață. Ele **nu strâng nimic în grânare**, dar muncesc permanent. Iar credincioșii sunt **cu mult mai de preț** pentru Dumnezeu **decât** păsările! Crinii cresc zilnic datorită proceselor naturale. Din aceste motive, omul nu trebuie să fie îngrijorat de existența lui (Mat. 6:31), pentru că, **îngrijorându-se**, nu va reuși **să adauge măcar un cot la înălțimea lui** (să adauge o singură oră vieții, NIV — n.tr.). În loc să se îngrijoreze din cauza nevoilor fizice ca **Neamurile** („păgânii“, NIV — n.tr.), ucenicii Domnului trebuie să fie preocupați de lucrurile lui Dumnezeu, **împărăția...**

și neprihănirea Lui. Atunci **toate aceste lucruri... se vor da** când Dumnezeu socotește că sunt necesare. Aceasta este viața credinței zilnice. Îngrijorarea nu ajută cu nimic — expresia **Nu vă îngrijați** apare de trei ori (v. 25, 31, 34; cf. v. 27-28) — și nici grija pentru **ziua de mâine**, pentru că **ajunge zilei necazul ei** (fiecare zi are destule probleme). Îngrijorarea arată că omul are credință mică (**puțin credincioșilor**) în ceea ce poate face Dumnezeu (v. 30; cf. expresiei puțin credincioșilor din 8:26; 16:8, sau puțin credincioșii din 14:31). În timp ce ucenicul este preocupat de lucrurile pe care i le-a încredințat Dumnezeu, **Tatăl... cel ceresc** (6:26, 32) se ocupă de nevoile lui zilnice.

7:1-6 (Luca 6:41-42). Ultimul exemplu al practicilor fariseice se referă la judecarea altora. Fariseii L-au judecat pe Hristos și L-au găsit necorespunzător. El nu oferea împărăția pe care o așteptau ei și nu cerea neprihănirea pe care o așteptau ei. De aceea L-au respins. Din acest motiv Isus i-a avertizat cu privire la judecarea altora cu ipocrizie.

Acest pasaj nu afirmă că nu trebuie să judecăm niciodată. Matei 7:5 *ne spune* să scoatem **paiul din ochiul fratelui** nostru. Isus ne spune aici că nu trebuie să ne obișnuim să avem o atitudine critică și condamnatoare față de **paiul** din ochiul altora în timp ce avem o **bârnă** — o hiperbolă de mare efect — în **ochiul** nostru. Acest lucru este o ipocrizie (**Fătarnicule**, v. 5; cf. „fătarnicii” din 6:2, 5, 16). Cu toate că judecata este uneori necesară, cei care fac distincțiile (*krino*, a judeca, înseamnă „a distinge”, „a face deosebiri” și, de aici, „a decide”) trebuie să fie siguri mai întâi pe propriile lor vieți.

Mai mult, atunci când încercăm să ajutăm pe cineva, trebuie să fim atenți pentru a face lucruri apreciate și benefice. Nu trebuie să încredințăm **lucrurile sfinte** oamenilor nesfinți (**câinilor**; cf. „câinii” din Fil. 3:2) sau să aruncăm **mărgăritarele... înaintea porcilor**. Câinii și porcii erau disprețuiți în acele zile.

4. INVITAȚIILE ADRESATE ASCULTĂTORILOR (7:7-29)

7:7-11 (Luca 11:9-13). Anterior în predică Isus le-a dat ucenicilor un exemplu de rugăciune (Mat. 6:9-13). Acum îi asigură că Dumnezeu primește rugăciunile și îi îndeamnă să vină înaintea Lui permanent și cu perseverență. Acest lucru este subliniat de timpul prezent al verbelor: „continuați să cereți”; „continuați să căutați”; „continuați să bateți”

(7:7). De ce? Pentru că **Tatăl vostru, care este în ceruri** este încântat să dea **lucruri bune** (cf. Iac. 1:17) celor care perseverează în rugăciune. (Luca înlocuiește „lucruri bune” cu „Duhul Sfânt”, Luca 11:13.) Nici un tată la locul lui nu ar da fiului său **o piatră** în loc de **o pâine** rotundă (care seamănă cu o piatră), sau **un șarpe** în loc de **un pește** care seamănă cu un șarpe. Dacă un tată pământesc, cu o natură păcătoasă (sensul lui **răi**) se bucură să ofere lucruri materiale bune **copiilor** lui, atunci este normal ca **Tatăl** ceresc să îi recompenseze spiritual cu atât **mai mult** pe copiii Lui pentru perseverența lor.

7:12. Acest verset este numit în mod frecvent „Regula de aur”. Principiul este să facem pentru alții lucrurile pe care dorim ca ei să le facă pentru noi. Acest principiu cuprinde esența învățaturii din părțile Scripturii cunoscute sub numele de **Legea și Proorocii**. Însă acest principiu nu poate fi aplicat consecvent de omul natural. Numai un om neprihănit poate să practice această regulă și să demonstreze astfel realitatea schimbării spirituale din viața lui. Omul care poate trăi o astfel de viață are în mod evident neprihănirea pe care a cerut-o Isus (5:20). Faptele neprihănite ale acestui om nu-l mântuiesc, dar el este capabil să arate adevărata neprihănire față de alții pentru că a fost eliberat.

7:13-14 (Luca 13:24). Dezvoltând tema Regulii de aur, Isus a prezentat clar calea de acces spre neprihănire. Neprihănirea pe care a cerut-o El (5:20) nu se găsește intrând pe **poarta... largă** și umblând pe **calea... lată**. Neprihănirea se obține intrând pe **poarta cea strâmtă** și pe **calea... îngustă**. În contextul predicii, este evident faptul că Isus a asemănat poarta largă și calea lată cu neprihănirea exterioară a fariseilor. Dacă ascultătorii lui Isus ar fi urmat învățătura fariseilor, calea lor ar fi dus la **pierzare** (*apoleian* „distrugere”). Expresiile **Poarta cea strâmtă** și calea cea îngustă se refereau la învățătura lui Isus care pune accentul pe transformările interioare, nu pe cerințele exterioare. Chiar și Isus a afirmat: **puțini sunt cei ce... află** calea adevărată, **care duce la viață** (adică în Rai, în contrast cu distrugerea din Iad).

7:15-23 (Luca 6:43-44; 13:25-27). După ce a prezentat calea adevărată de intrare în Împărăția Lui care vine, Isus avertizează în legătură cu proorocii **mincinoși**. El i-a numit pe oamenii care pledează în favoarea căii largi **lupi răpitori**, care par inofensivi ca oile. Cum putem determina caracterul acestor învățători mincinoși? Nu trebuie decât să ne uităm la

Matei**Pildele lui Isus**

1. Cele două case	Matei 7:24-27 (Luca 6:47-49)
2. Haina nouă și burdufurile noi	Matei 9:16-17
3. Semănătorul	Matei 13: 5-8 (Mar. 4:3-8; Luca 8:5-8)
4. Neghina	Matei 13:24-30
5. Sămânța de muștar	Matei 13:31-32 (Mar. 4:30-32; Luca 13:18-19)
6. Aluatul	Matei 13:33 (Luca 13:20-21)
7. Comoara ascunsă	Matei 13:44
8. Mărgăritarul de mare preț	Matei 13:45-46
9. Năvodul	Matei 13:47-50
10. Robul nemilostiv	Matei 18:23-35
11. Lucrătorii viei	Matei 20:1-16
12. Cei doi fii	Matei 21:28-32
13. Vierii răi	Matei 21:33-46 (Mar. 12:1-12; Luca 20:9-19)
14. Nunta fiului de împărat	Matei 22:1-14
15. Cei doi robi	Matei 24:45-51 (Luca 12:42-48)
16. Cele zece fecioare	Matei 25:1-13
17. Talanții	Matei 25:14-30
18. Sămânța care crește în ascuns	Marcu 4:26-29
19. Portarul	Marcu 13:34-37
20. Copiii neascultători	Luca 7:31-35
21. Cei doi datornici	Luca 7:41-43
22. Samariteanul milostiv	Luca 10:25-37
23. Prietenul de la miezul nopții	Luca 11:5-8
24. Bogatul nebun	Luca 12:16-21
25. Smochinul neroditor	Luca 13:6-9
26. Cei invitați la cină	Luca 14:15-24
27. Turnul neterminat și războiul pripit al împăratului	Luca 14:28-33
28. Oaia pierdută	Matei 18:12-14 (Luca 15:4-7)
29. Moneda pierdută	Luca 15:8-10
30. Fiul risipitor	Luca 15:11-32
31. Ispravnicul necredincios	Luca 16:1-9
32. Răsplata robului	Luca 17:7-10
33. Judecătorul nedrept	Luca 18:1-8
34. Fariseul și vameșul	Luca 18:9-14
35. Polii	Luca 19:11-27

„Proverbele“ lui Isus

Afirmații

- „O cetate așezată pe un munte nu poate să rămână ascunsă“ (Mat. 5:14).
 „Nicăieri nu este prețuit un prooroc mai puțin decât în patria și în casa lui“ (Mat. 13:57).
 „Când un orb călăuzește pe un alt orb, vor cădea amândoi în groapă“ (Mat. 15:14).
 „Ucenicul nu este mai pe sus de învățătorul lui“ (Luca 6:40).
 „Vrednic este lucrătorul de plata sa“ (Luca 10:7).
 „Oriunde va fi stârvul, acolo se vor aduna vulturii“ (Mat. 24:28).

Întrebări

- „Voi sunteți sarea pământului. Dar dacă sarea își pierde gustul, prin ce își va căpăta iarăși puterea de a săra?“ (Mat. 5:13)
 „Oare lumina este adusă ca să fie pusă sub baniță sau sub pat?“ (Mar. 4:21)
 „Culeg oamenii struguri din spini, sau smochine din mărcini?“ (Mat. 7:16)

Porunci

- „Doctore, vindecă-te pe tine însuși“ (Luca 4:23, GBV).

roadele pe care le produc. În **mărcini** și în **spini** nu cresc **struguri** și **smochine**. **Pomul bun** produce **roade bune**, iar **pomul rău** produce **roade rele**. În sistemul de evaluare al lui Isus, evident că fariseii erau cei care produceau **roade rele**; singurul lucru care se poate face cu **pomul rău** este tăierea și distrugerea. Dacă nu-și îndeplinește scopul existenței lui, trebuie îndepărtat.

Ascultătorii acestei predici s-au întrebat probabil ce se întâmplă cu conducătorii lor religioși care păreau a fi oameni buni, care îi învățau lucruri spirituale despre Mesia și Împărăția Lui. Isus a spus răspicat că nu sunt buni, pentru că îi duc pe oameni în rătăcire. Chiar dacă făceau fapte supranaturale — au profețit în **Numele** Lui, au **scos... draci** și au **făcut... multe minuni** — ei nu erau ascultători de Tatăl, pentru că nu l-au respectat **voia** (Mat. 7:21). Le va fi refuzat accesul în **împărăția cerurilor** pentru că Isus nu a avut o relație personală cu ei (v. 21, 23).

7:24-27 (Luca 6:47-49). La încheiere Isus a prezentat ascultătorilor Lui două opțiuni. Acum ei erau răspunzători de cuvintele pe care le-au auzit și trebuia să ia o hotărâre. Puteau construi pe una din două temelii. O temelie era pe **stâncă**, cealaltă pe **nisip**. Fundația determină capacitatea unei structuri de a

rezista în fața elementelor naturii (**ploaia** și **vânturile**). **Stâncă** îl reprezenta pe **Înșuși Domnul** și adevărurile pe care le-a prezentat, mai ales cele despre transformarea interioară. Nisipul s-a referit la neprihănirea fariseică pe care oamenii o cunoșteau și mulți își puneau speranțele în ea. Prima fundație va asigura stabilitate în timpul furtunii; a doua va duce la distrugere. Din acest motiv, omul care ascultă și aplică cuvintele lui Isus este **un om cu judecată**. Sunt posibile numai două cursuri de acțiune — două feluri de drumuri și de porți (Mat. 7:13-14), două feluri de pomi și de roade (v. 15-20) și două feluri de fundații și de constructori (v. 24-27).

7:28-29. După ce a consemnat „Predica de pe Munte“ a lui Isus, Matei a scris: **După ce a sfârșit Isus cuvântările acestea.** Matei a făcut această afirmație de cinci ori (identică sau similară), de fiecare dată după mai multe învățături ale lui Isus: v. 28; 11:1; 13:53; 19:1; 26:1. Aceste afirmații servesc ca puncte de cotitură sau de tranziție în structura cărții.

Rezultatul predicii Sale a fost că **noroadele** de oameni care L-au urmat pe Isus **au rămas uimite de învățătura Lui**. „Uimite“ (*exeplessonto*, lit., „lovite“) înseamnă „copleșite“. Cuvântul sugerează un sentiment brusc de uluire sau șoc și este un verb mai accentuat

Matei 8:1-13

decât *thaumazo* („a se minuna“, „a fi uimit“). Matei a folosit *exeplessonto* de patru ori (7:28; 13:54; 19:25; 22:33). Isus tocmai a demonstrat caracterul necorespunzător al sistemului religios al fariseilor. Neprihănirea pe care o cunoșteau ei nu era suficientă pentru intrarea în împărăția Lui. Ascultătorii Lui au fost uimiți de învățătura plină de **autoritate** (GBV) a lui Isus, pentru că îi învăța ca Purtătorul de cuvânt al lui Dumnezeu — **nu cum îi învățau cărturarii lor**, care nu făceau decât să reflecte autoritatea Legii. Deosebirea dintre Isus și conducătorii religioși era foarte pronunțată.

III. Acreditarea Regelui (8:1-11:1)

Isus a dovedit că este Mesia prin cuvintele și faptele Sale (cap. 3-4). El a prezentat într-o lungă predică care sunt standardele intrării în împărăția Sa și a arătat cu claritate care este calea de acces în ea (cap. 5-7). Dar în mintea evreilor încă mai stăruia o întrebare. Poate acesta să fie Mesia? Dacă da, poate El să producă schimbările necesare pentru instaurarea Împărăției? Avea puterea să facă aceste schimbări? Din acest motiv Matei a prezentat un număr de minuni pentru a dovedi Israelului autenticitatea Regelui și capacitatea Sa de a-Și împlini Cuvântul. Aceste minuni au arătat că Hristos are autoritate asupra mai multor domenii.

A. Puterea Lui asupra bolii (8:1-15)

1. LEPROA (8:1-4)
(MAR. 1:40-45; LUCA 5:12-16)

8:1-4. Este semnificativ faptul că prima vindecare pe care a prezentat-o Matei este cea a unui **lepros**. Totuși, Isus a făcut mai multe minuni înainte (vezi lista minunilor lui Isus de la Ioan 2:1-11). Leprosul **s-a apropiat de Isus**, recunoscându-I autoritatea prin cuvântul: **Doamne** (cf. 7:21; 8:6). **Isus l-a vindecat — S-a atins de lepros!** (v. 3) și apoi i-a spus: **du-te de te arată preotului și adu darul** potrivit pentru curățarea de lepră **pe care l-a rânduit Moise** (Lev. 14; două păsări, lemn, cârmăzul și isopul în prima zi [Lev. 14:4-8], iar în a opta zi doi miei, o oaie, făină și untdelemn [Lev. 14:10]). Isus i-a spus să nu spună **la nimeni** înainte de a merge la preot. Se pare că dorința lui Isus a fost ca preotul să fie primul care să-l examineze.

Isus a spus că acest lucru va fi o **mărturie** pentru preoți. Și a fost într-adevăr o mărturie, pentru că în toată istoria poporului nici un israelit nu a fost vindecat de lepră, cu

excepția Mariei (Num. 12:10-15). Ne putem imagina cât de mare a fost impactul produs de acest om care apare pe neașteptate în Templu și anunță preoții că a fost vindecat de lepră! Acest lucru ar fi trebuit să ducă la examinarea circumstanțelor în care a avut loc vindecarea. De fapt, Isus și-a prezentat „cartea de vizită“ preoților, pentru că ei aveau datoria să investigheze afirmațiile Lui. (Totuși omul vindecat nu a respectat instrucțiunile lui Isus de a nu spune nimănui, pentru că a început „să spună în gura mare“ [Mar. 1:45] ce s-a întâmplat. Probabil că până la urmă omul vindecat a ajuns la Templu.)

2. PARALIZIA (8:5-13)
(LUCA 7:1-10)

8:5-13. A doua minune a lui Isus în domeniul bolilor a demonstrat de asemenea autoritatea Lui. **Pe când intra Isus în Capernaum, un sutaș roman a venit și-L ruga să-l ajute** (vezi Luca 7:2, unde comentariul se ocupă de ofițerii romani). Și acest neevreu s-a adresat lui Isus cu titlul **Doamne** (la fel ca și leprosul, Mat. 8:2) și a cerut vindecarea pentru **rob**ul lui. În Luca cuvântul este *doulos* („rob“), în timp ce în Matei este folosit *pais* („băiat“), fapt ce poate însemna că robul era încă tânăr. Sutașul spune că robul este **slăbănog și se chinuiește cumplit**, fiind bolnav pe moarte (Luca 7:2).

Când Isus **i-a zis: „Am să vin și să-l tămăduiesc”**, sutașul... **a răspuns** că acest lucru nu era necesar. Ca **om** obișnuit să dea ordine, el cunoștea principiul autorității. Cel care are autoritate nu trebuie să fie prezent pentru a duce la îndeplinire o sarcină. Ordinele pot fi executate de alții chiar dacă se află la distanță. Isus s-a minunat de **o credință așa de mare** cum avea ofițerul (cf. Mat. 15:28), pentru că aceasta era credința pe care o căuta în zadar **în Israel**. O astfel de credință permitea accesul în **împărăția cerurilor**, indiferent de popor, rasă sau localizare geografică (**de la răsărit și de la apus**). (A sta la masă înseamnă foarte des a te afla în Împărăție; cf. Is. 25:6; Mat. 22:1-14; Luca 14:15-24.) Dar cei care credeau că vor primi intrare în mod automat în Împărăție datorită trecutului lor religios (ei se considerau **fiii Împărăției**) nu vor fi primiți (Mat. 8:12). În loc de intrare vor avea parte de judecată (**vor fi aruncați în întunericul de afară**; cf. 22:13). Expresia **unde va fi plânsul și scrâșnirea dinților** este explicată la 13:42. Datorită credinței ofițerului, Isus a **tămăduit** robul **chiar în ceasul acela**.

3. FRIGURILE (8:14-15)
(MAR. 1:29; LUCA 4:38-39)

8:14-15. Când a intrat în casa lui Petru în Capernaum, **Isus a văzut pe soacra lui Petru zăcând în pat, prinsă de friguri.** În urma atingerii lui Isus **au lăsat-o frigurile**, dar a avut loc și o altă minune. Femeia a primit putere și **s-a sculat** din pat și a început imediat să lucreze, să **slujească** (*diekonei*) pe Domnul și pe numeroșii ucenici care îl urmau. De obicei în urma frigurilor (a febrei) omul este slăbit o perioadă, dar aici nu s-a întâmpinat așa.

*B. Puterea Lui asupra forțelor demonice
(8:16-17, 28-34)*

Isus avea capacitatea nu numai să aducă vindecare, ci și să exercite putere asupra forțelor demonice.

8:16-17 (Mar. 1:32-34; Luca 4:40-41). În timp ce Isus se afla în casa lui Petru, oamenii **au adus la Isus pe mulți îndrăciți.** Matei spune doar că Isus **a tămăduit pe toți bolnavii**, ca împlinire a cuvintelor spuse prin proorocul Isaia (Is. 53:4). Cuvintele **El a luat asupra Lui neputințele** (*astheneias*) **noastre și a purtat boalele** (*nosous*) **noastre** s-au împlinit în întregime pe cruce prin moartea Lui. Dar ca o anticipare a acestei împliniri, Isus a făcut multe vindecări în lucrarea Sa. Prin alungarea demonilor, Isus și-a dovedit puterea asupra lui Satan, conducătorul lumii demonilor (cf. Mat. 9:34; 12:24).

8:18-27. Aceste versete sunt discutate mai târziu, după versetul 34.

8:28-34 (Mar. 5:1-20; Luca 8:26-39). O prezentare mai detaliată a autorității lui Isus asupra domeniului demonilor este găsită în aceste versete. Isus **a ajuns... în ținutul Gadarenilor.** Numele „Gadarenilor” vine de la orașul Gadara, capitala regiunii aflată la doisprezece kilometri sud-est de extremitatea sudică a Mării Galileii. Luca scrie că regiunea era „ținutul Gherghesenilor” (8:26). Explicația diferenței se găsește la comentariul acestui verset. Acolo Isus a fost **întâmpinat de doi îndrăciți.** Marcu și Luca au scris despre un om posedat de demoni, dar nu afirmă că a fost *un singur* îndrăcit. Probabil că unul dintre cei doi demonizați era mai violent decât celălalt.

Influența demonilor asupra acestor oameni era evidentă pentru că erau sălbatici, **cumpliți**, obligați să părăsească orașul și să locuiască printre **morminte**. Cele două întrebări ale demonilor arată că știau cine este Isus — **fiul lui Dumnezeu** — și că venirea Lui

însemna pedepsirea lor (Mat. 8:29). Pentru a nu fi obligați să ajungă demoni lipsiți de un trup în care să locuiască, **dracii** au cerut permisiunea de a intra într-o **turmă mare de porci** care se afla în apropiere. Marcu spune că turma avea „aproape două mii” de porci (Mar. 5:13).

După ce demonii au intrat în porci, **toată turma s-a repezit de pe râpă** în Marea Galileii și **a pierit în ape.** Evident că **porcarii** s-au speriat și **s-au dus în cetate**, în orașul din apropiere, pentru a relata incredibilul eveniment. **Toată cetatea a ieșit înaintea lui Isus** și, din cauza fricii (Luca 8:37), **L-au rugat să plece din ținutul lor.**

*C. Puterea Lui asupra oamenilor
(8:18-22; 9:9)*

În această secțiune Matei prezintă trei exemple pentru a dovedi că Regele are dreptul să ceară slujitorilor Lui să-L urmeze și să-i respingă pe cei care aveau motivații neadecvate.

8:18-20 (Luca 9:57-58). Un cărturar (un învățător al Legii) **s-a apropiat de Isus** și, fără să stea prea mult pe gânduri, i-a spus brusc: **Învățătorule, vreau să Te urmez oriunde vei merge.** Chiar dacă Isus dorea să aibă ucenici care să-L urmeze și să muncească pe câmpurile gata de recoltat, El dorea să aibă numai oameni cu o motivație corespunzătoare. Răspunsul dat de Isus cărturarului arată smerenia caracterului Său, deoarece El, spre deosebire de **vulpile** care **au vizuini** și de **păsările cerului** care **au cuiburi, n-are unde-și odihni capul** noaptea. Nu avea o casă permanentă. Domnul a cunoscut inima acestui om și a văzut că el dorea faima care-l însoțea pe ucenicul unui Învățător proeminent. Dar nu acesta era caracterul lui Isus. Este prima ocazie din multe care vor urma când Isus se numește pe Sine sau este numit de alții **Fiul omului** (de 29 de ori în Mat., de 14 ori în Mar., de 24 de ori în Luca și de 13 ori în Ioan). Numele se referă la Isus ca Mesia (cf. Dan. 7:13-14).

8:21-22 (Luca 9:59-60). Al doilea om, care era deja ucenic al lui Isus, a cerut permisiunea să se întoarcă acasă pentru a-l îngropa pe **tatăl** lui. Tatăl acestui om nu era mort și nici nu era pe moarte. Acest ucenic a spus doar că vrea să se întoarcă acasă și să aștepte până la moartea tatălui său. Apoi se va întoarce și-L va urma pe Isus. Cererea lui dovedește concepția conform căreia viața de ucenic putea fi abandonată și reluată după propria voință. Pentru el lucrurile materiale erau mai

Matei 8:23-9:13

importante decât Isus, pentru că dorea să-și moștenească tatăl la moartea lui.

Răspunsul lui Isus: **lasă morții să-și îngroape morții**, arată că urmarea Lui era prioritară. Isus a spus că oamenii morți din punct de vedere fizic puteau fi îngrijiți de oamenii morți spiritual.

8:23-9:8. Aceste versete sunt discutate după 9:9.

9:9 (Mar. 2:13-14; Luca 5:27-28). Cu toate că nu este clar din cele două exemple precedente dacă acei oameni L-au urmat pe Isus sau nu, al treilea exemplu este foarte clar. Domnul a întâlnit **un om numit Matei, șezând la vamă**. El colecta taxele plătite în porturi, în acest caz în Capernaum. Isus i-a dat o poruncă: **Vino după Mine**. Imediat Matei **s-a sculat și** a început să-L urmeze pe Isus. Fiind rege, Isus avea dreptul să-și aleagă ucenicii. Fără îndoială că Matei a fost profund impresionat de persoana, învățăturile și autoritatea lui Isus.

*D. Puterea Lui asupra naturii (8:23-27)
(Mar. 4:35-41; Luca 8:22-25)*

8:23-27. Un alt domeniu asupra căruia Isus are autoritate este natura. Acest lucru a fost dovedit atunci când Isus **și ucenicii Lui** au început traversarea Mării Galileii, o mare cunoscută pentru furtunile bruște care se abăteau asupra ei. Dar, deși pe mare s-a iscat **o furtună... strașnică** (lit., „un mare cutremur“, i.e. o mare turbulentă), Isus **dormea**. Ucenicii, temându-se de moartea iminentă, L-au trezit. Mai întâi, Isus i-a muștrat pe ei: **De ce vă este frică, puțin credincioșilor? Apoi... a certat vânturile și marea, și s-a făcut o liniște perfectă**. Ucenicii Săi, pescari experimentați, mai trecuseră prin furtuni pe această mare, care s-au oprit dintr-o dată. Dar după ce vântul se oprește, valurile continuă încă o perioadă. De aceea nu este surprinzător faptul că Matei a consemnat uimirea lor exprimată în cuvintele: **Ce fel de om este acesta? S-au mirat** (*ethaumasas*; cf. 9:33) datorită caracterului supranatural al Celui a cărui muștrare a fost suficientă să aducă o liniște perfectă în natură. Așa va proceda Mesia când Își va instaura Împărăția, la fel cum a procedat când S-a descoperit ucenicilor Săi.

8:28-34. Vezi comentariile acestor versete la secțiunea „B. Puterea Lui asupra forțelor demonice (8:16-17, 28-34)“.

*E. Puterea Lui de a ierta (9:1-8)
(Mar. 2:1-12; Luca 5:17-26)*

9:1-8. Întorcându-se din partea estică a Mării Galileii, Isus s-a dus **în cetatea Sa, Capernaum**. Aici a ieșit în evidență credința unor oameni care au adus la Isus pe **un slăbănog, care zăcea într-un pat**. Marcu spune că cei patru oameni l-au coborât pe bolnav prin acoperiș (Mar. 2:3-4). Erau prezenți mai mulți conducători religioși și L-au auzit pe Isus spunând bolnavului: **Îndrăznește, fiule! Păcatele îți sunt iertate**. (Verbul „Îndrăznește“ este traducerea gr. *tharseo*, folosit aici pentru prima dată din cele șapte pasaje în care apare în NT [Mat. 9:2, 22; 14:27; Mar. 6:50; 10:49; Ioan 16:33; Fapte 23.11]. Verbul are sensul „a-ți face curaj“ sau „a prinde curaj“.) Se pare că boala avea drept cauză păcatul lui. Isus a afirmat că are autoritate divină, pentru că numai Dumnezeu poate ierta păcatele (Mar. 2:7; Luca 5:21). Conducătorii s-au poticnit în acest cuvinte spunând în **ei înșiși**: Isus **hulește!** Este primul act de opoziție față de Isus din partea conducătorilor religioși. **Isus, care le cunoștea gândurile**, i-a întrebat dacă este mai ușor să-i spui unui om: **iertate îți sunt păcatele sau** să-i spui să se ridice și să umble. Deși amândouă afirmații pot fi făcute cu ușurință, prima ar fi mai „ușor“ de spus pentru că nu poate fi contrazisă de privitori. Dar dacă Isus ar fi spus mai întâi: **scoală-te și umblă**, iar omul paralizat ar fi rămas întins pe pat, era evident faptul că Isus nu era cine afirma că este. Din acest motiv Isus a pronunțat nu numai cuvintele mai ușor de spus, ci a vorbit și despre vindecare, dovedind astfel că are puterea de a împlini ambele lucruri, atât vindecarea cât și iertarea păcatelor. Drept rezultat, **noroadale... s-au înspăimântat** (acest cuvânt, *ephobethesan*, diferă de cuvântul „mirau“ [*ethaumasas*, care provine din *thaumazo*] care descrie reacția ucenicilor după furtună [Mat. 8:27]). Au recunoscut că în spatele acestor acțiuni există **o putere... și au slăvit pe Dumnezeu**.

9:9. Vezi comentariile acestui verset la secțiunea „C. Puterea Lui asupra oamenilor (8:18-22; 9:9)“.

F. Puterea Lui asupra tradițiilor (9:10-17)

9:10-13 (Mar. 2:15-17; Luca 5:29-32). După ce Matei a început să-L urmeze pe Domnul (Mat. 9:9), a dat o masă la el **în casă**. Deoarece a invitat pe mulți dintre oamenii cu care avusese legături, **o mulțime de vameși și păcătoși** erau prezenți la cină (cf. NIV — n.tr.). Poate că Matei a dorit să-i prezinte

Mântuitorului. Evreii îi urau pe vameși pentru că adunau bani pentru a-i sprijini pe romani, iar vameșii luau de multe ori mai mult decât era necesar și diferența o puneau în buzunarul lor. De aceea **fariseii**, care nu mâncau niciodată la masă cu astfel de oameni, **au zis ucenicilor** lui Isus: **pentru ce mănâncă El** cu acești oameni? Răspunsul lui Isus a arătat că lucrarea Lui era îndreptată spre cei care își dădeau seama că aveau o nevoie: numai **cei bolnavi... au trebuință de doctor**. Fariseii nu se considerau **păcătoși** (bolnavi), deci nu Îl vor căuta niciodată pe Domnul (Doctorul). Fariseii aduceau întotdeauna jertfele corespunzătoare, dar le lipsea în totalitate compasiunea față de păcătoși. Când lipsește mila, formalismul religios este lipsit de sens (cf. Osea 6:6).

9:14-17 (Mar. 2:18-22; Luca 5:33-39).

Pe lângă contestarea de către farisei a participării lui Isus la cină alături de vameși și „păcătoși”, chiar și **ucenicii lui Ioan Botezătorul** **au venit la Isus** să-l întrebe în legătură cu participarea la astfel de mese. Era bine pentru Ioan și ucenicii lui să postească, pentru că îi chemau pe oameni la pocăință și la Împărăția care vine. Dar ucenicii lui Ioan au întrebat de ce oamenii lui Isus nu postesc și ei. **Isus le-a răspuns** că Împărăția se aseamănă cu o mare sărbătoare (cf. Mat. 22:2; Is. 25:6), în acest caz, o nuntă. Deoarece Regele era prezent, era nepotrivit pentru El și ucenicii Lui să postească. La nuntă oamenii sunt veseli și mănâncă, nu plâng sau postesc. Totuși Isus a anticipat și momentul respingerii Lui, pentru că a adăugat că **vor veni zile, când mirele va fi luat de la ei**.

Apoi El a arătat care este relația dintre lucrarea Lui și cea a lui Ioan Botezătorul. Ioan era un reformator al cărui scop era aducerea la pocăință a celor care erau adânc înrădăcinați în tradițiile iudaismului. Isus însă nu urmărea să pună **un petec** unui sistem vechi, ca și cum ar coase o bucată **de postav nou la o haină veche**, pentru că **ruptura ar fi mai rea**, sau să toarne **vin nou în burdufuri vechi**, pentru că acestea **se prăpădesc**. Scopul Lui a fost să aducă ceva **nou**. El a venit să conducă un grup de oameni care să părăsească iudaismul și să intre în Împărăția întemeiată pe El și pe neprihănirea Lui. Adevărata neprihănire nu se întemeiază pe Lege sau pe tradițiile fariseice.

G. *Puterea Lui asupra morții (9:18-26)*
(Mar. 5:21-43; Luca 8:40-56)

9:18-26. În această secțiune sunt prezentate două minuni. **Unul din frunzașii sinagogii** (Mar. 5:22; probabil din Capernaum),

numit **Iair** în Marcu și în Luca, a venit la Isus și l-a cerut vindecare pentru fiica lui care, așa cum spune Luca, avea 12 ani (Luca 8:42). Fata tocmai **a murit**, a spus Iair, dar el credea că Isus îi putea da viață. În relatările paralele din celelalte Evanghelii, tatăl spune că fata „trage să moară”, nu că „a murit” (Mar. 5:23; Luca 8:43). Această aparentă discrepanță este explicată de faptul că, în timp ce Isus vorbea cu Iair, cineva din casa lui a venit să-i spună că fetița a murit. Matei nu a menționat acest detaliu și din acest motiv a spus că fata era moartă atunci când Iair s-a adresat lui Isus. **Isus... a plecat** pentru a se ocupa de fata lui Iair și în acest timp a fost întrerupt de **o femeie** care **s-a tămăduit** prin **credința** ei atunci când s-a atins de **poala hainei** lui Isus. Interesant este faptul că perioada hemoragiei ei a fost aceeași ca și vârsta fiicei lui Iair: **doisprezece ani**. Femeia era necurată din punct de vedere ceremonial (Lev. 15:19-30). Isus s-a oprit și a numit-o **fiică** (*thygater*, un termen care exprimă afecțiunea; cf. „fetiță” [Mat. 9:24], *korasion*, cuvânt care poate exprima tot afecțiunea). Isus a spus că femeia s-a **tămăduit** datorită credinței ei. Fără îndoială că inima lui Iair a fost încurajată de această minune, pentru că și el avea credință în Isus. Cuvântul „îndrăznește” (din *tharseo*) este comentat la versetul 2.

Când grupul a ajuns la casa lui Iair, se cânta **din fluier** și se strânsese deja **gloata bocind** (care plângeau și boceau, Luca 8:52) pentru a plânge pentru familie. Ei credeau că fetița **a murit**, deoarece atunci când **Isus** a spus că **fetița... doarme, ei își băteau joc de El**. Isus nu a negat faptul că fata era într-adevăr moartă. Nu a făcut decât să asemene moartea ei cu un somn. Ca și somnul, moartea ei era temporară și ea se va scula. **După ce a fost scoasă gloata afară, Isus** a readus-o pe fetiță la viață. O astfel de putere îi aparținea într-adevăr numai lui Dumnezeu și **vestea despre această minune** s-a răspândit prin toată regiunea (Mat. 9:31).

H. *Puterea Lui asupra întinericului (9:27-31)*

9:27-31. În timp ce Isus **a plecat de acolo**, după El **s-au luat... doi orbi**, care au făcut apel la El pe baza faptului că era **fiul lui David** (cf. 12:23; 15:22; 20:30-31). Acest nume era în mod evident o recunoaștere a legăturii Lui cu genealogia mesianică (cf. 1:1). Perseverența orbilor se vede din faptul că L-au urmat pe Isus într-o casă, unde **li s-au deschis ochii** într-un mod miraculos. Credința

Matei 9:32-10:4

lor a fost reală pentru că erau siguri că El poate să-i vindece (9:28). Ei au afirmat divinitatea Lui pentru că I s-au adresat cu titlul: **Doamne**. Deschiderea ochilor lor a fost după **credința** lor. În pofida faptului că Isus le-a poruncit să nu spună nimănui despre cele întâmplate, faima Lui a continuat să se răspândească **în tot ținutul** (cf. v. 26; 12:16). Porunca Lui a fost probabil dată pentru a împiedica mulțimile să se adune în jurul Lui numai pentru a fi vindecați fizic. Chiar dacă Isus a vindecat mulți oameni de boli fizice, minunile Lui aveau scopul dovedirii afirmațiilor Sale. Isus a venit în primul rând pentru vindecare spirituală, nu fizică.

I. Puterea Lui asupra muțeniei (9:32-34)

9:32-34. În timp ce foștii orbi plecau din casă, **un mut îndrăcit** a fost **adus la Isus**. Demonul îl împiedica pe acel om să vorbească. Isus l-a vindecat imediat. Când **mutul a vorbit, noroadale** s-au mirat (*ethaumasân*; cf. 8:27) și **ziceau: „Niciodată nu s-a văzut așa ceva în Israel!”** Dar conducătorii religioși nu au tras aceeași concluzie. Ei credeau că Isus făcea minuni prin puterea lui Satan, **domnului dracilor** (cf. 10:25; 12:22-37).

J. Puterea Lui de a delega autoritate (9:35-11:1)

1. LUCRAREA EXAMINATĂ (9:35-38)

9:35-38. Matei rezumă în versetul 35 cele trei aspecte ale lucrării lui Isus (vezi comentariile de la 4:23, unde cuvintele sunt aproape identice). **Isus trecea prin toate cetățile și satele** din Israel, **învățând și propovăduind Evanghelia Împărăției**. Vindecările Lui aveau scopul adevăririi Persoanei Sale. Natura spectaculoasă a lucrării lui Isus a atras **gloatele**.

Uitându-se la mulțimile din jurul Lui, **I S-a făcut milă de ele**. Verbul „a se face milă” (*splanchnizomai*) este folosit în Noul Testament numai de către evangheliștii sinoptici: de cinci ori apare în Matei (9:36; 14:14; 15:32; 18:27; 20:34), de patru ori în Marcu (1:41; 6:34; 8:2; 9:22) și de trei ori în Luca (7:13; 10:33; 15:20; vezi comentariile de la Luca 7:13). Cuvântul sugerează emoții profunde, având sensul de „a simți o simpatie adâncă”. Substantivul respectiv, *splanchna* („simpatie, afecțiune sau sentimente”) este folosit o singură dată de Luca (1:78; tradus de Cornilescu „îndurării” — n.tr.), de opt ori de Pavel și o dată de Ioan (1 Ioan 3:17, tradus de Cornilescu „își închide inima” — n.tr.).

Isus a văzut că mulțimile **erau necăjite și risipite, ca niște oi care n-au păstor**. Ca oile amenințate de lupi, care stau incapabile să se ajute singure și fără păstori care să le călăuzească și să le protejeze, acești oameni erau tratați rău de conducătorii religioși, erau neajutorați în fața lor și rătăceau fără călăuzire spirituală. Conducătorii religioși, care ar fi trebuit să fie păstori lor, împiedicau oile să-L urmeze pe adevăratul Păstor. Reacția lui Isus în fața stării neajutorate a oamenilor a fost să spună **ucenicilor Săi** să-L roage pe **Domnul secerișului**, adică pe Dumnezeu Tatăl, **să scoată lucrători** (cf. Luca 10:2). **Secerișul** era gata, pentru că Împărăția sosise (Mat. 4:17). Era însă nevoie de mai mulți lucrători pentru terminarea recoltatului.

2. PREZENTAREA LUCRĂTORILOR (10:1-4)
(MAR. 3.13-19; LUCA 6:12-16)

10:1-4. Faptul că porunca lui Isus din 9:38 de a cere Tatălui lucrători este urmată de o listă a lucrătorilor nu este surprinzător. **Doisprezece** dintre **ucenici** (10:1), care-L urmau pe Isus (un „ucenic”, *mathetes*, era un om care învață; cf. 11:29), au fost desemnați ca „apostoli”. Acești doisprezece au fost trimiși („apostol” înseamnă „cel trimis să reprezinte un oficial”) de Isus și li s-a dat **putere să scoată afară duhurile necurate** și să vindece **orice fel de boală și orice fel de neputință**. **Numele celor doisprezece apostoli** au fost date aici în perechi și probabil că așa au fost trimiși („a început să-i trimită doi câte doi” [Mar. 6:7]).

De fiecare dată când este dată lista celor 12 apostoli, Petru este menționat primul (datorită poziției lui proeminente) și Iuda ultimul. Isus schimbă numele lui Simion în Petru (Ioan 1:42). La scurt timp după ce frații Petru și **Andrei** au început să-L urmeze pe Isus, un alt set de frați — **Ioan și Iacov** — au făcut la fel (Mat. 4:18-22). **Filip** era, la fel ca Andrei și Petru, din Betsaida, o cetate de lângă Marea Galileii (Ioan 1:44). Nu se știe nimic despre **Bartolomeu**, cu excepția faptului că era cunoscut probabil și sub numele de Natanael (Ioan 1:45-51). **Toma** mai era numit și „Geamăn” („Didymus”, NIV — n.tr.) în Ioan 11:16; el a pus la îndoială învierea lui Isus (Ioan 20:24-27). **Matei** s-a prezentat pe el însuși adăugând fosta lui ocupație dubioasă de vameș (în timp ce Marcu și Luca i-au menționat doar numele). **Iacov, fiul lui Alfeu**, este menționat numai în listele apostolilor; **Tadeu** poate fi unul și același cu Iuda, fiul lui

Iacov (Luca 6:16; Fapte 1:13). **Simon Canaanitul** („Zelotul“, NIV — n.tr.) a făcut parte dintre evreii revoluționari zeloți, un partid politic care urmărea răsturnarea de la putere a Imperiului Roman. Și **Iuda Iscarioteanul**, bineînțeles, care a **vândut** pe Domnul (Mat. 26:47-50). „Iscarioteanul“ poate însemna „din Kerioth“, un oraș din Iudea.

3. LUCRĂTORII INSTRUIȚI (10:5-23)

a. Mesajul corespunzător (10:5-15) (Mar. 6:7-13; Luca 9:1-6)

10:5-15. Mesajul pe care cei 12 apostoli trebuia să-l prezinte referitor la **Împărăția cerurilor** era identic cu mesajul lui Ioan Botezătorul (4:17). Pe lângă acest mesaj, Isus le-a spus să-și restrângă propovăduirea numai la poporul Israel. De fapt, El le-a spus clar să nu meargă pe **calea păgânilor** sau **în vreo cetate a Samaritenilor**. Cei din urmă erau un popor amestecat, format din evrei și neevrei, care a apărut imediat după 722 î.Hr., când Asiria a cucerit Regatul de Nord și a strămutat popoarele cucerite din nordul Mesopotamiei în Israel unde s-au căsătorit cu evrei. Apostolii au fost instruiți să meargă numai **la oile pierdute ale casei lui Israel** (cf. 15:24) pentru că mesajul Împărăției era adresat numai poporului legământului lui Dumnezeu. Israelul trebuia să-și accepte Regele care venise. Dacă L-ar fi primit, popoarele ar fi fost binecuvântate prin el (Gen. 12:3; Is. 60:3).

Mesajul apostolilor, la fel ca al Domnului lor, va fi adevărat prin minuni (Mat. 10:8; cf. 9:35). Nu aveau voie să facă pregătiri laborioase pentru călătoria lor, pentru a nu da impresia că sunt angajați într-o afacere. Din lista cu lucrurile pe care **nu** aveau voie să le ia cu ei făcea parte un **toiag** (cf. Luca 9:3). Marcu însă spune că apostolii *puteau* să aibă cu ei un toiag (Mar. 6:8). Problema se rezolvă atunci când observăm că Matei a spus că ei nu trebuia să „procure“ (*ktesethe*) lucruri suplimentare (Mat. 10:9), în timp ce Marcu a scris că ei puteau să „ia“ (*airosen*) cu ei oricare din lucrurile pe care le aveau deja.

Apostolii vor sluji oamenilor și, la rândul lor, vor fi slujiți de cei care vor beneficia de lucrarea lor. **În orice cetate sau sat** trebuia să găsească pe cineva **vrednic** și să rămână acolo. Această „vrednicie“ urma să fie stabilită pe baza reacției favorabile față de mesajul predicat. Apostolii nu se vor opri la cei care vor respinge mesajul și nu îi vor **primi**. Scuturarea de **praf** pe **picioarele** apostolilor

atunci când vor pleca dintr-un loc inospitalier simboliza respingerea acelei localități evreiești, ca și cum ar fi fost o localitate neevreiască, de la care nici măcar praful nu era dorit. Domnul a spus că pedeapsa unui astfel de loc va fi mai mare decât judecata **Sodomei și Gomorei** (Gen. 19), **în ziua judecării**. (**Adevărat vă spun** apare în Mat. 10:15, 23, 42; cf. comentariilor de la 5:18.)

b. Reacția anticipată (10:16-23) (Mar. 13:9-13; Luca 21:12-17)

10:16-23. Cuvintele Domnului adresate apostolilor privitoare la reacția oamenilor față de lucrarea lor nu au fost încurajatoare. Sarcina lor va fi dificilă, pentru că vor fi ca niște **oi în mijlocul lupilor** (cf. 7:15, unde profeții mincinoși sunt numiți „lupi răpitori“). Va fi vital ca apostolii să fie **înțelepți ca șerpii, și fără răutate ca porumbeli**, adică înțelepți în evitarea pericolelor, dar inofensivi în fața dușmanilor. „Fără răutate“ este traducerea cuvântului *akeraioi* (lit., „neamestecat, pur“). În Noul Testament mai este folosit de două ori: în Romani 16:19 și în Filipeni 2:15. În timpul îndeplinirii misiunii lor, apostolii vor fi duși în fața propriilor conducători evrei și bătuți (cf. Fapte 5:40), **înaintea dregătorilor romani și înaintea împăraților irodieni**. Dar, le-a spus Isus mesagerilor, **să nu vă îngrijorați**, pentru că Duhul Sfânt, **Duhul Tatălui vostru**, vă va da cuvinte care vor duce la eliberarea din **mâna lor**.

Chiar dacă persecuția va merge până la trădarea din partea membrilor familiei (Mat. 10:21) și la ură foarte mare (v. 22), Isus le promite eliberarea până la urmă. Apostolii trebuia să-și continue lucrarea, fugind dintr-o **cetate** în alta. Dar chiar dacă vor merge din loc în loc pentru Domnul, tot nu vor reuși să ajungă în toate **cetățile lui Israel până va veni Fiul omului**.

Aceste cuvinte ale Domnului și-au găsit aplicația și după viața Lui de pe pământ. Cuvintele spuse acum au fost împlinite în mai mare măsură în viețile apostolilor după ziua Cincizecimii (Fapte 2), prin răspândirea Evangheliei în biserică (ex.: Fapte 4:1-13; 5:17-18, 40; 7:54-60). Totuși, aceste cuvinte vor fi împlinite în cel mai deplin sens al lor în zilele Necazului cel Mare, atunci când Evanghelia fi vestită în toată lumea, înainte de revenirea lui Isus Hristos în putere și glorie pentru instaurarea Împărăției Lui pe pământ (Mat. 24:14).

Matei 10:24-11:3**4. LUCRĂTORII MÂNGÂIAȚI (10:24-33)**
(LUCA 12:2-9)

10:24-33. Isus le-a adus aminte apostolilor că nu le cerea un lucru pe care El Însuși să nu-l fi experimentat. Drept răspuns la alungarea unui demon, conducătorii religioși au susținut că El lucrează cu domnul dracilor (cf. 9:34). Dacă L-au acuzat pe Isus (**Stăpânul casei**) că posedă puteri demonice, cu certitudine că vor spune același lucru și despre slujitorii Lui (**cei din casa lui**). **Beelzebul** (în gr. *Beezeboul*) era un nume al lui Satan, domnul dracilor, derivat probabil din Baal-Zebub, dumnezeul orașului filistean Ecron (2 Regi 1:2). „Beelzebub” înseamnă „domnul muștelor” și „Beezeboul” sau „Beelzeboul” înseamnă „domnul locului înalt”.

Apostolii nu trebuia însă să se teamă de conducătorii religioși care puteau distruge numai **trupul** (Mat. 10:28). Motivele reale ale conducătorilor vor fi descoperite la judecată (v. 26). Ascultarea de Dumnezeu, care este, în ultima instanță, stăpân peste viața fizică și spirituală, este mult mai importantă. Mesajul pe care l-au primit în particular de la Domnul (**la întunerice... șoptindu-se**), trebuia proclamat în public (**la lumină... de pe acoperișul [plat al] caselor**), pentru că Tatăl era preocupat de soarta lor și cunoștea situația lor. El știe și când moare o vrăbie care valorează atât de puțin. **Două vrăbii** se vindeau **la un ban** (*assaron*, o monedă gr. de cupru care valora aproximativ 1/16 dintr-un *denarius* roman, plata unei zile). Dumnezeu Tatăl cunoaște și **perii din cap** (v. 30). Apostolii au fost instruiți să nu se teamă. Fiind **mai de preț** pentru Dumnezeu decât **multe vrăbii**, erau văzuți și cunoscuți de El. În loc de teamă, trebuia să fie credincioși în a-L **mărturisi** (recunoaște, *homologesei*) pe Isus **înaintea oamenilor**. Ca rezultat, și Isus îi va recunoaște pe slujitorii Lui înaintea **Tatălui** Său; dar și Isus se va dezice cei care nu-L vor mărturisi. Dintre primii 12 Apostoli, numai unul singur, Iuda Iscarioteanul, a făcut parte din această ultimă categorie.

5. AVERTIZAREA LUCRĂTORILOR (10:34-39)
(LUCA 12:51-53; 14:26-27)

10:34-39. Isus a spus că de data aceasta a venit **nu să aducă pacea pe pământ... ci sabie** care dezbină și desparte. Drept rezultat al venirii Lui pe pământ, unii copii se vor întoarce împotriva părinților și omul va avea **vrăjmași chiar pe cei din casa lui**. Acest lucru se întâmplă pentru că unii dintre urmașii lui Hristos sunt urâți de membrii familiei lor. Aceasta este o parte din costul vieții de ucenic, deoarece dragostea pentru familie nu

trebuie să fie mai mare decât dragostea pentru Domnul (v. 37; cf. comentariilor de la Luca 14:26). Un ucenic adevărat își **ia crucea lui** și îl urmează pe Isus (cf. Mat. 16:24). El trebuie să fie dispus să înfrunte nu numai ura familiei, ci și moartea, ca un criminal care-și ducea crucea spre locul execuției. În plus, un criminal din acele zile care își ducea crucea recunoștea tacit că Imperiul Roman proceda corect prin condamnarea lui la moarte. Urmașii lui Isus recunoșteau în același fel dreptul Lui Isus asupra vieților lor. Cel care va face așa își **va câștiga** viața ca răsplată pentru renunțarea la ea în favoarea lui Isus Hristos (vezi comentariile de la 16:25).

6. LUCRĂTORII RECOMPENSAȚI (10:40-11:1)
(MAR. 9:41)

10:40-11:1. Celor care L-au slujit cu credincioșie pe Domnul și celor care i-au primit cu credincioșie pe acești lucrători li se promit recompense. A-l primi pe un **prooroc** și mesajul lui era același lucru cu a-L primi pe Isus Hristos. (Apostolii au fost numiți aici profeți pentru că au primit și au transmis mesajul lui Dumnezeu; cf. 10:27.) De aceea, chiar și **un pahar de apă rece** dat **unuia din acești micuți**, acești neînsemnați ucenici ai lui Isus nu va trece neobservat de Cel care ține seama de toate lucrurile. **Răsplata** este corespunzătoare faptelor. După ce a dat aceste instrucțiuni, Isus a plecat **ca să învețe pe oameni și să propovăduiască** în Galilea (11:1, NIV — n.tr.). Putem presupune că **cei doisprezece**, având autoritatea delegată de Domnul, au plecat să ducă la îndeplinire instrucțiunile lui Isus. Cuvintele: **După ce a isprăvit de dat învățăături**, arată un alt punct de tranziție în carte (cf. 7:28; 13:53; 19:1; 26:1).

IV. Contestarea autorității Regelui (11:2-16:12)**A. Dovedită prin respingerea lui Ioan Botezătorul (11:2-19)**
(Luca 7:18-35)**1. ÎNTREBAREA LUI IOAN (11:2-3)**

11:2-3. Matei a consemnat faptul că Ioan Botezătorul a fost închis **în temniță**. Matei spune mai târziu (14:3-4) care a fost cauza închiderii lui. Când **Ioan a auzit... despre lucrările lui Hristos**, a trimis pe câțiva ucenici **să-L întrebe** pe Isus: „Tu ești **Acela care are să vină sau să așteptăm pe altul?**” Cuvintele „Acela care are să vină” reprezintă un titlu mesianic derivat din Psalmul 40:7 și 118:26 (cf. Mar. 11:9; Luca 13:35). Probabil

că Ioan s-a întrebat: *Dacă eu sunt premergătorul lui Mesia, iar Isus este Mesia, de ce mă aflu în închisoare?* Ioan avea nevoie de siguranță și de clarificări pentru că el se aștepta ca Mesia să biruiască răutatea, să judece păcatul și să aducă Împărăția Lui.

2. RĂSPUNSUL LUI ISUS (11:4-6)

11:4-6. Isus nu a răspuns în mod direct întrebării lui Ioan printr-un da sau nu, ci le-a spus ucenicilor lui Ioan: **Duceți-vă de spuneți lui Ioan** ce ați auzit și ce ați văzut. Printre evenimentele remarcabile care au avut loc s-au numărat: **orbii își capătă vedere, schiopii umblă, leproșii sunt curățiți, surzii aud, morții învie și săracilor li se propovăduiește Evanghelia.** Aceste cuvinte arătau fără urmă de îndoială că Isus este într-adevăr Mesia (Is. 35:5-6; 61:1). Va fi **ferice** de cei care au înțeles adevăratul caracter al Domnului. Cu toate că El va aduce în cele din urmă judecata acestei lumi, judecând păcatul când Își va instaura împărăția, acum nu era timpul potrivit pentru acest lucru. Respingerea lui Isus de către Israel va fi cauza amânării instaurării Împărăției fizice. Totuși, toți oamenii, inclusiv Ioan, care au perceput corect persoana și lucrarea lui Hristos, vor fi binecuvântați.

3. DISCURSUL LUI ISUS (11:7-19)

11:7-15. Întrebarea lui Ioan L-a îndemnat pe Isus **să vorbească noroadelor.** Poate că unii au început să se îndoiască de fidelitatea lui Ioan față de Mesia din cauza întrebării sale. De aceea Isus le-a spus că **Ioan** nu era slab și șovăielnic. Nu era o **trestie** care să se clatine la fiecare adiere a vântului. Nici nu era **un om îmbrăcat în haine moi**, îmbrăcăminte purtată **în casele împăraților.** De fapt, hainele lui Ioan erau total deosebite (3:4). Ioan era un adevărat **prooroc** care propovăduia mesajul că Dumnezeu cerea pocăință. De fapt el era chiar **mai mult decât un prooroc**, pentru că era **solul** sau premergătorul lui Isus, ca să împlinească profeția din Maleahi 3:1. În Evanghelia sa, Marcu (Mar. 1:2-3) a combinat această profeție din Maleahi 3:1 cu profeția lui Isaia (Is. 40:3) despre cel care **va pregăti calea** lui Isus. Isus a mai adăugat că **dintre cei născuți din femei, nici unul** nu a fost **mai mare decât Ioan Botezătorul.** Și **totuși, cel mai mic în Împărăția cerurilor este mai mare decât Ioan.** Privilegiile ucenicilor lui Isus, care au parte de Împărăție, sunt mult mai mari decât experiența oricărui om de pe pământ.

Dar **Împărăția** a fost supusă violenței și oamenii răi au încercat să o ia prin forță (Mat. 11:12). Conducătorii religioși din timpul lui Isus (**cei ce dau năvală**) s-au împotrivit reformei introdusă de Ioan, de Isus și de apostoli. Expresia **se ia cu năvală** (*biazetai*) poate fi tradusă la diateza pasivă: „este tratată violent”. (Verbul tradus prin **pun mâna** [*harpazousin*] înseamnă „a înhăța”, „a pune stăpânire” în sensul de a se împotrivi sau a emite pretenții asupra ei.) Acei conducători doreau o împărăție, dar nu felul de împărăție oferită de Isus. Din acest motiv se împotriveau mesajului și încercau impunerea propriei lor conduceri. Dar mesajul lui Ioan era adevărat și **dacă** poporul l-ar fi primit (NIV — n.tr.) și, în consecință, L-ar fi acceptat pe Isus, Ioan ar fi împlinit profețiile lui Ilie. Ioan Botezătorul ar fi fost **Ilie care trebuia să vină** (cf. Mal. 4:5) numai dacă ei ar fi acceptat mesajul. Din cauză că poporul L-a respins pe Mesia, venirea lui Ilie va avea loc în viitor (cf. Mal. 4:6 cu Fapte 3:21).

11:16-19. Isus a asemănat **neamul** acela cu un grup de **copilași care sed în piețe** și nu pot fi mulțumiți cu nimic. La fel cum copii resping îndemnul să „cânte” ca la nuntă (**fluer... jucat**) sau ca la înmormântare (**de jale... tânguit**), poporul l-a respins atât pe **Ioan** cât și pe Isus. Nu au fost mulțumiți de Ioan Botezătorul pentru nu a mâncat și nu a băut, și nici de Isus care a mâncat și a băut cu păcătoșii. Ei au spus că Ioan **are drac**, iar pe Isus L-au respins pentru că L-au considerat **un om mândăcios și băutor de vin, un prieten al vameșilor și al păcătoșilor.** Chiar dacă acea generație nu a fost mulțumită în nici un fel, **înțelepciunea** lucrării lui Ioan și a lui Isus va fi **îndreptățită**, adică dovedită corectă, prin rezultate, și anume aducerea multor oameni în Împărăție.

B. *Dovedită prin condamnarea orașelor*
(11:20-30)
(Luca 10:13-15, 21-22)

11:20-24. Cu toate că scopul principal al lui Isus la prima Lui venire pe pământ nu a fost să pronunțe judecata, El **a început să mustre** (să denunțe, NIV — n.tr.) păcatul. Aici El condamnă **cetățile în care fuseseră făcute cele mai multe din minunile Lui** — Horiazin, Betsaida și Capernaum, toate trei aproape de țărmul nordic al Mării Galileii. Prin contrast, trei cetăți neevreiești îngrozitor de păcătoase — **Tir și Sidon** (v. 22), orașe de pe coasta feniciană situate la 50, respectiv 90 de kilometri de Marea Galileii, și **Sodoma** (11:23), aflată la peste 150 de kilometri în

Matei 11:25-12:14

sud — **s-ar fi pocăit... dacă** ar fi văzut **minunile** lui Isus. Judecata lor, oricât de teribilă, este mai ușoară decât judecata orașelor evreiești. Toate cele trei orașe galileene, în pofida „luminii” mai mari pe care au primit-o, L-au respins pe Mesia și astăzi sunt în ruină. Chiar dacă Isus a locuit în Capernaum un timp, orașul nu va **fi înălțat... până la cer**. În loc de înălțare orașul va **fi pogorât până la Locuința morților**.

11:25-30. În contrast față de condamnarea celor trei orașe galileene (v. 20-24), **Isus** face o mare chemare celor care se întorc la El prin credință. Isus condamnase generația aceea pentru reacțiile ei copilărești (v. 16-19). Acum El spune că pot fi ucenici adevărați numai cei care vin la El cu credința unui copil. Dumnezeu, pentru că așa **a găsit... cu cale** (cf. Ef. 1:5), a **ascuns** marile taine ale lucrărilor Lui înțelepte de **cei înțelepți și pricepuți** (conducătorii zilei), dar le-a **descoperit pruncilor**. Acest lucru a fost posibil pentru că Dumnezeu **Fiul** și Dumnezeu **Tatăl** se cunosc perfect în intimitatea Trinității (Mat. 11:27). („Tatăl” apare de cinci ori în v. 25-27.) Pornind de la acest fapt, singurii care-L pot cunoaște pe **Tatăl** și lucrurile pe care le-a descoperit El, sunt cei cărora **vrea Fiul** să le descopere aceste lucruri (cf. Ioan 6:37).

Din acest motiv Isus i-a chemat pe **toți cei trudiți** (*hoi kopiontes*, „cei obosiți după o mare trudă”) și **împovărați** (*pephortismenoi*, „cei apăsați de o sarcină”; cf. *phortion*, „sarcină” din Mat. 11:30) să vină la El. Oboseala oamenilor este cauzată de purtarea poverilor lor, probabil poverile păcatului și ale consecințelor lui. Oamenii sunt chemați la Isus să se înjuge la același jug cu Isus. Așezându-se sub **jugul** Lui și învățând **de la El**, vor **găsi odihnă pentru sufletele** lor împovărate de păcate. Luând jugul lui Isus, ei devin adevărați ucenici ai Lui și se alătură Lui în propovăduirea înțelepciunii divine. A învăța (*mathete*) de la Isus înseamnă a fi un adevărat ucenic al Lui (*mathetes*). Oamenii pot schimba poverile lor epuizante cu **jugul și sarcina** (*phortion*, „povară”) Lui. Prin contrast, jugul lui Isus este **bun**, iar sarcina este **ușoară**. Slujirea Lui nu este o povară pentru că El, spre deosebire de cei care-L resping, este **blând** (*praus*; cf. 5:5) și **smerit**.

C. *Dovedită prin controversele asupra autorității Sale (cap. 12)*

1. CONTROVERSELE LEGATE DE SABAT (12:1-21)

a. *Munca în ziua de sabbat (12:1-8)*
(Mar. 2:23-28; Luca 6:1-5)

12:1-8. În timp ce **Isus și ucenicii** Săi treceau **prin lanurile de grâu, într-o zi de Sabbat, ucenicii au început să smulgă spice de grâu și să le mănânce**. Fariseii s-au legat imediat de această „încălcare” a Legii (Ex. 20:8-11) și i-au acuzat pe **ucenicii** lui Isus că muncesc **în ziua Sabbatului**. După farisei, scoaterea boabelor de grâu de pe tulpină însemna culegere, frecarea boabelor în mâini însemna treierare, iar suflarea plevei însemna vânturare!

Isus a contestat afirmațiile fariseilor folosind trei exemple. În primul rând, El a menționat o întâmplare din viața lui **David** (Mat. 12:3-4). Pe când fugea de Saul, David a **mâncat pâinile pentru punerea înaintea Domnului** luate din Cortul Întâlnirii (1 Sam. 21:1-6), care erau date în mod normal numai **preoților** (Lev. 24:9). David a considerat că rămânerea lui în viață era mai importantă decât respectarea unui detaliu. În al doilea rând, **preoții din Templu** munciau în ziua de sabbat (Mat. 12:5; cf. Num. 28:9-10, 18-19), și **toți** erau considerați nevinovați. În al treilea rând, Isus a afirmat că El **Însuși** era **mai mare decât Templul** (Mat. 12:6; cf. „Unul mai mare” din v. 41-42) pentru că este **Domn și al Sabbatului**, adică El avea controlul asupra activităților din această zi și El nu i-a condamnat pe ucenici (**niște nevinovați**) pentru acțiunile lor. Fariseii despărteau firul în patru prin folosirea amănuntelor legate de cules, treierat și vânturat. Ei nu aveau însă milă față de nevoile de bază ale oamenilor (în acest caz, foamea ucenicilor; cf. Deut. 23:24-25), dar țineau foarte mult la jertfe. Isus le-a adus aminte de cuvintele din Osea 6:6: „**Milă voiesc, iar nu jertfe**”, adică vitalitate spirituală interioară, nu formalismul exterior.

b. *Vindecări în ziua de sabbat (12:9-14)*
(Mar. 3:1-6; Luca 6:6-11)

12: 9-14. Prima controversă (v. 1-8) abia s-a încheiat când Isus a ajuns la **sinagogă**. Fiind zi de sabbat, oamenii se așteptau ca Isus să fie prezent la sinagogă. Acolo era **un om care avea o mână uscată**. Deoarece fariseii căutau în permanență posibilități **ca să poată învinui pe Isus**, probabil că **ei** l-au adus pe omul bolnav la sinagogă ca să creeze un incident. Fariseii au ridicat întrebarea: „**Este**

îngăduit a vindeca în zilele de Sabat?” Isus a răspuns la întrebarea lor, așa cum a făcut de obicei, cu altă întrebare. Dacă un om are o **oaie care cade într-o groapă în ziua Saba-tului**, nu ar încerca el **s-o scoată afară**, chiar dacă se putea considera că a muncit? Manifestarea milei față de un animal era perfect normală. Oamenilor, fiind **mai de preț** decât animalele, trebuie să li se arate milă chiar și într-o zi de sabbat. În acest fel Isus a respins dinainte orice obiecție s-ar fi putut ridica față de ce avea să facă în continuare, pentru că Scriptura nu interzicea acest lucru, iar logica argumentelor Sale a fost fără cusur. Dar vindecarea **omului** nu a produs credință în farisei, pentru că ei **s-au sfătuit cum să omoare pe Isus**.

c. *Reacția lui Isus (12:15-21)*

12:15-21. Isus știa ce încercau fariseii să facă prin controversele legate de sabbat. În timp ce **multe noroade** au continuat să-L urmeze, **El a tămăduit pe toți bolnavii**, dar le-a spus **să nu-L facă cunoscut** (cf. 9:30). A face publicitate faptului că El este Mesia însemna a stârni mai multă opoziție. Aceasta **ca să se împlinească** profeția din **Isaia** (42:1-4), un pasaj fără îndoială mesianic. „Pasajul servește foarte bine argumentelor lui Matei. În primul rând, arată cum tendința Regelui de a nu ieși în evidență caracterizează lucrarea lui Mesia. El nu se va certa și nu va striga pe străzi. În același timp pasajul este o imagine adecvată a compasiunii Sale, pentru că El nu va frânge o trestie ruptă și nu va stinge un fitil care mai fumegă [...] Al doilea aspect al profeției este că Mesia beneficiază de aprobarea divină. Chiar dacă nu strigă și nu se angajează în conflicte deschise, El este Robul lui Dumnezeu care va împlini planul lui Dumnezeu” (Toussaint, *Behold the King*, p. 161).

În Matei 12:18 apare Trinitatea (citând din Is. 42:1). Dumnezeu Tatăl spune despre Hristos că este **Robul Său** și **Duhul Lui** era **peste Mesia**, care va proclama **judicata. Neamurile vor nădăjdui în Hristos** (Mat. 12:21).

2. **CONDAMNAREA SATANICĂ (12:22-37)**
(MAR. 3:20-30; LUCA 11:14-23; 12:10)

12:22-24. Cu toate că textul nu spune cine l-a **adus pe îndrăcit la Isus**, pluralul verbului (**I-au**, v. 22) poate însemna că este vorba de farisei (cf. v. 14). Poate că fariseii l-au găsit pe acest om și și-au dat seama cât de dificil era cazul său. Era **orb și mut**, deci comunicarea cu el era aproape imposibilă. Nu vedea dacă i se cerea să facă ceva și, cu

toate că putea auzi, nu putea răspunde. Isus **l-a tămăduit** imediat, alungând demonul și omul a început să vorbească și să vadă. **Toate noroadele** au fost **mirate** (*existanto*, „nu mai puteau de mirare”; cf. comentariilor de la 7:28 unde apar alte cuvinte referitoare la uimire) și au întrebato: **Nu cumva este acesta fiul lui David?** Cu alte cuvinte: „Nu este acesta Mesia cel promis, descendentul lui David (cf. 2 Sam. 7:14-16), care a venit să ne conducă și a adus vindecare poporului nostru?” În timp ce oamenii puneau această întrebare, fariseii au tras concluzia că puterea lui Isus trebuie atribuită lui **Beelzebul, domnul dracilor** (cf. Mat. 9:34; vezi comentarii la 10:25; Mar. 3:22, pentru sensul lui „Beelzebul”).

12:25-29. Știind ce gândesc fariseii, **Isus** Și-a apărat autoritatea. A fost una dintre rarele ocazii când El a procedat așa, dar problema era clară. Isus a adus trei argumente pentru a răspunde acuzației că lucra prin puterea lui Satan. În primul rând, a spus că, în caz că El alunga demonii prin puterea lui Satan, atunci **Satana scoate afară pe Satana** (v. 25-26). De ce L-ar lăsa Satan pe Isus să alunge un demon și să elibereze un om care se afla sub controlul său? O astfel de acțiune ar dezmina **împărăția lui Satan** și i-ar aduce distrugerea.

În al doilea rând, Isus i-a întrebato ce cred despre exorciștii evrei contemporani, acei oameni care scoteau **dracii** prin puterea lui Dumnezeu (v. 27). Apostolii primiseră această autoritate (10:1) și se credea despre alții că aveau și ei această putere. În esență, Isus a afirmato: „Dacă credeți că exorciștii lucrează prin puterea lui Dumnezeu pentru alungarea demonilor, de ce nu credeți că și Eu am aceeași putere divină?”

În al treilea rând, prin faptul că scotea **afară dracii**, El a demonstrato că este mai mare decât Satan. El putea pătrunde pe domeniul lui Satan (**în casa celui tare**), lumea demonică, și putea ieși cu trofee de victorie (v. 29). Deoarece era capabil să facă acest lucru, putea să instaureze **împărăția lui Dumnezeu** printre ei (v. 18). Dacă ar fi scos demonii prin puterea lui Satan, cu siguranță că nu ar fi putut oferi poporului Împărăția lui Dumnezeu. S-ar fi contrazis singur. Faptul că El a venit să aducă Împărăția arată în mod clar că lucra **cu Duhul lui Dumnezeu**, nu cu puterea lui Satan.

12:30-37. Apoi Isus le-a cerut oamenilor să ia o hotărâre clară. Ei trebuie să fie ori **cu El**, ori **împotriva Lui**. Celor care se îndepărtau de El le-a adresato un avertisment grav. Este de înțeles că unii oameni nu și-au dat

Matei 12:38-50

seama cine este Isus. Era normal ca o Persoană divină care trăiește printre oameni să nu fie apreciată deplin. Din acest motiv s-a dat următoarea permisiune: **Oricine va vorbi împotriva fiului omului, va fi iertat.** Însă chiar dacă persoana lui Isus nu era înțeleasă în totalitate, puterea care lucra prin El nu era permis să nu fie înțeleasă, mai ales de către conducătorii religioși.

Din cauza conducătorilor lui, poporul era pe punctul de a lua o hotărâre care va aduce consecințe ireversibile. Erau gata în mod eronat să atribuie lui Satan puterea **Duhului Sfânt** care acționa prin Isus și astfel să se facă vinovați de hula **împotriva Duhului Sfânt.** Acest păcat nu poate fi comis astăzi pentru că ar fi necesar ca Isus să fie prezent fizic pe pământ și să facă minuni prin puterea Duhului Sfânt. Dar dacă liderii, acționând în numele poporului, trăgeau concluzia că Isus primea putere de la Satan, ei comiteau un păcat care nu va fi iertat nici pe plan național, nici pe plan individual (**nici în veacul acesta, nici în cel viitor**). Consecința va fi judecata lui Dumnezeu împotriva poporului și împotriva tuturor oamenilor care nu renunțau la această concepție.

Comparația pe care a făcut-o Isus între **pomul bun și rodul lui bun și pomul rău și rodul lui rău** a arătat care erau alternativele (cf. 7:16-20). Isus i-a acuzat pe farisei că erau **pui de năpârce** care nu puteau spune **lucruri bune** pentru că în inimile lor erau **răi**. Oamenii sunt responsabili pentru fiecare faptă și fiecare **cuvânt**, care fie îi vor achita, fie îi vor condamna **în ziua judecății**.

3. CĂUTĂTORII DE SEMNE (12:38-50)

12:38-42 (Luca 11:29-32). Cu toate că Isus tocmai a făcut un semn-minune, conducătorii religioși au cerut **un semn (din cer;** cf. Mat. 16:1). Cuvintele lor arată că respinseseră numeroasele semne de până atunci. De fapt, ei spuneau: „Am vrea să vedem *un singur* semn bun din partea Ta.“ Domnul afirmă că semnele nu sunt necesare pentru a crede, chiar dacă El a făcut multe semne. Numai **un neam viclean și preacurvar cere un semn** (cf. 16:4). („Preacurvar“ [*moichalis*] înseamnă că Israelul era infidel din punct de vedere spiritual lui Dumnezeu, din cauza formalismului lui religios și al respingerii lui Mesia.)

Dar acelei generații nu i se va da alt semn, decât semnul proorocului Iona (cf. 16:4). După cum Iona a stat trei zile și trei nopți în pânțele chitului... fiul omului va sta trei zile și trei nopți în inima pământului.

lui. (Evreii considerau o parte a zilei drept o zi întreagă, deci expresia „trei zile și trei nopți“ poate însemna că răstignirea a avut loc vineri.) Este evident faptul că prin acest semn Isus a arătat că ei hotărâseră deja să-L respingă. El nu putea împlini acest semn decât dacă ar fi fost respins, ar fi murit și ar fi fost îngropat. Atunci când semnul va fi împlinit, va fi prea târziu pentru ca ei să accepte dreptul Lui de a conduce poporul ca Rege.

Generația căreia i s-a adresat El a avut un privilegiu neobișnuit, neacordat nici unei generații anterioare. **Bărbații din Ninive... s-au pocăit la propovăduirea** unui simplu om, **Iona. Împărăteasa de la Miazăzi** (i.e. din Seba; 1 Regi 10:1-13) **a venit... să audă înțelepciunea** unui om, **Solomon.** Comportarea ninivenilor și a împărătesei a fost lăudabilă. Dar **Unul mai mare** decât Iona și Solomon (cf. Mat. 12:6) era prezent în această generație, dar ei, în loc să-L primească, L-au respins. (Expresia **Unul mai mare** trebuie trad. „ceva mai mare decât“, cu referire la Împărăție, pentru că termenul *pleion* [„mai mare decât“] este neutru, nu masc.) Judecata lor este sigură atunci când vor sta în fața Judecătorului în ziua din urmă. Isus repetă că popoarele păgâne au reacționat mai bine decât Israelul (cf. 11:20-24).

12:43-45 (Luca 11:24-26). Această generație a căutătorilor de semne va fi condamnată la judecata finală. Pentru a arăta care va fi starea lor pe pământ dacă persistă în necredință, Isus i-a comparat cu **un om** care a fost eliberat de un demon (**duhul necurat**), poate prin intermediul unui exorcist evreu (cf. Mat. 12:27). După ce omul a fost eliberat, el a încercat prin toate mijloacele umane să facă curățenie și ordine în viața lui. Dar „religia“ nu este niciodată eficientă și astfel omului îi lipsea o convertire supranaturală. În consecință, el era supus posesiunii demonice din nou, într-un mod mult mai grav. În loc să fie posedat de un demon, acum în el se găsesc **șapte duhuri.** Starea lui **din urmă** este **mai rea decât cea dintâi.** Fariseii și alți conducători religioși se aflau în pericolul de a li se întâmpla așa ceva, pentru că încercările lor de reformă fără puterea lui Dumnezeu erau sterile. Era evident faptul că ei nu au înțeles puterea lui Dumnezeu, pentru că au confundat puterea Duhului cu puterea lui Satan (v. 24-28). Astfel erau pradă ușoară pentru Satan.

12:46-50 (Mar. 3:31-35; Luca 8:19-21). În timp ce Isus își încheia cuvântarea, **mama și frații Lui** au vrut să vorbească cu El. Apostolul Ioan afirmă răspicat că frații Lui (de fapt

„Tainele“ Noului Testament (adevăruri necunoscute anterior, dar revelate acum)

Matei 13:11	— „tainele [secretele, misterele] Împărăției cerurilor“
Luca 8:10	— „tainele [secretele] împărăției lui Dumnezeu“
Romani 11:25	— „taina aceasta: o parte din Israel a căzut într-o împietrire“
Romani 16:25-26	— „descoperirea tainei, care a fost ținută ascunsă timp de veacuri, dar a fost arătată acum“
1 Corinteni 4:1	— „slujitori ai lui Hristos... ispravnici ai tainelor [misterelor] lui Dumnezeu“
Efeseni 1:9	— „taina voii Sale“
Efeseni 3:2-3	— „isprăvnicia harului lui Dumnezeu... Prin descoperire dumnezeiască am luat cunoștință de taina aceasta“
Efeseni 3:4	— „taina lui Hristos“
Efeseni 3:9	— „isprăvnicia acestei taine, ascunse de veacuri de Dumnezeu“
Efeseni 5:32	— „Taina aceasta este mare... Hristos și... Biserică“
Coloseni 1:26	— „taina ținută ascunsă din veșnicii și în toate veacurile, dar descoperită acum“
Coloseni 1:27	— „bogăția slavei tainei acesteia... Hristos în voi“
Coloseni 2:2	— „taina lui Dumnezeu Tatăl, adică pe Hristos“
Coloseni 4:3	— „taina lui Hristos“
2 Tesaloniceni 2:7	— „taina [misterul] fărâdelegii a și început să lucreze“
1 Timotei 3:9	— „să păstreze taina credinței într-un cuget curat“
1 Timotei 3:16	— „mare este taina evlaviei“
Apocalipsa 1:20	— „Taina celor șapte stele...: [ele] sunt îngerii celor șapte Biserici“
Apocalipsa 10:7	— „se va sfârși taina lui Dumnezeu“
Apocalipsa 17:5	— „o taină: Babilonul cel mare“

frați vitregi, născuți de Maria după nașterea lui Isus) nu au crezut în El înainte de învierea Sa (Ioan 7:5). Poate că au încercat să se alăture lui Isus și să primească favoruri în virtutea legăturilor familiale. Isus a afirmat că nu poți deveni un ucenic adevărat pe baza relațiilor fizice, ci numai prin ascultarea de **voia Tatălui**. Religia (Mat. 12:43-45) și relațiile de familie (v. 46-50) nu aduc merite înaintea lui Dumnezeu. Devii ucenic prin urmarea voii lui Dumnezeu (cf. 7:21).

D. Dovedită prin schimbarea planului Împărăției (13:1-52)

Capitolul precedent (12) este probabil punctul principal de cotitură din carte. Regele și-a dovedit puterea prin diverse minuni. Dar opoziția crescândă față de Rege a ajuns la un punct culminant atunci când conducătorii Israelului au tras concluzia că Isus nu lucra prin puterea divină, ci prin puterea satanică (9:34; 12:22-37). Chiar dacă respingerea lor totală nu a avut loc decât mai târziu, zarurile au fost aruncate. De aceea Isus și-a îndreptat atenția spre ucenicii Săi și a început să le dea învățături în mai multe direcții. Acesta este unul dintre discursurile importante din Evanghelia lui Matei (altele se află în cap. 5-7; 10; 23-25).

Matei 13:1-23**1. PILDA SEMĂNĂTORULUI (13:1-23)**

13:1-9 (Mar. 4:1-9; Luca 8:4-8). În timp ce Isus a continuat să se ocupe de o **mulțime de noroade**, a făcut ceea ce nu mai făcuse înainte. Pentru prima dată în Evanghelia lui Matei, Isus a spus **pilde**. Cuvântul „pildă“ (sau „parabolă“ — n.tr.) provine din două cuvinte grecești (*para* și *ballo*) care înseamnă împreună: „a pune chiar alături de“. O pildă, ca un exemplu, face o comparație între un adevăr cunoscut și un adevăr necunoscut; pune unul lângă altul cele două adevăruri. În prima din cele șapte pilde din acest capitol, Isus a vorbit despre un agricultor, **semănătorul**, care a pus **sămânța** în ogorul lui. Aspectul important al povestirii îl reprezintă rezultatele semănării, pentru că **sămânța a căzut** pe patru feluri de terenuri: **lângă drum** (Mat. 13:4), **pe locuri stâncoase** (v. 5), **între spinii** (v. 7) și **în pământ bun** (v. 8). Agricultorul a avut deci patru feluri de rezultate.

13:10-17 (Mar. 4:10-12; Luca 8:9-10). Ucenicii au observat imediat o schimbare în metoda lui Isus de a învăța. Ei **s-au apropiat** și L-au întrebat **de ce** vorbește în **pilde**. Domnul le-a dat trei motive. În primul rând, comunica prin pilde pentru a continua să descopere adevărul ucenicilor Săi (Mat. 13:11-12a). Domnul le-a spus că le face de cunoscut **tainele Împărăției cerurilor**. Cuvântul este tradus prin „misterele“ în unele traduceri englezești ale Bibliei. Acest termen se referă în Noul Testament la adevăruri nerevelate în Vechiul Testament, dar făcute de cunoscut acum celor care învățau.

De ce a folosit Matei frecvent expresia „Împărăția cerurilor“, iar Marcu, Luca și Ioan au folosit numai „Împărăția lui Dumnezeu“ și niciodată „Împărăția cerurilor“? Unii cercetători sunt de părere că termenul „cerurilor“ se referea într-un mod indirect la Dumnezeu, evreii evitând, din reverență, să folosească cuvântul „Dumnezeu“. Totuși Matei a folosit ocazional expresia „Împărăția lui Dumnezeu“ (12:28; 19:24; 21:31, 43), iar cuvântul „Dumnezeu“ l-a folosit de aproape 50 de ori. Este posibil ca el să fi făcut în mod intenționat o distincție: în „Împărăția lui Dumnezeu“ nu sunt incluși niciodată oameni nemântuiți, dar în „Împărăția cerurilor“ se află atât oameni mântuiți cât și alții care afirmă că sunt creștini, dar nu sunt. Acest fapt se poate vedea în pilda neghinei (vezi comentariile de la 13:24-30, 36-43), pilda seminței de muștar (vezi comentariul de la v. 31-35) și pilda năvodului (vezi comentariile de la v. 47-52).

Este semnificativ faptul că Isus nu a vorbit despre nici o „taină“ a Împărăției cerurilor înainte ca poporul să ia o hotărâre în privința Lui. Hotărârea a fost luată de conducători atunci când au atribuit puterea divină a lui Isus lui Satan (9:34; 12:22-37). Acum Isus a descoperit unele fapte despre conducerea Lui pe pământ care nu au fost spuse în Vechiul Testament. Mulți profeți din Vechiul Testament au prezis că Mesia va elibera poporul Israel și Își va instaura Împărăția pe pământ. Isus a venit să le ofere Împărăția (4:17), dar poporul L-a respins (12:24). Ce se va întâmpla cu Împărăția lui Dumnezeu din cauza acestei respingeri? „Tainele“ Împărăției revelează acum faptul că între respingerea Regelui de către Israel și acceptarea Lui ulterioară de către popor va exista o întreagă epocă.

În al doilea rând, Isus a vorbit în pilde pentru a ascunde adevărul de necredincioși. Tainele Împărăției vor fi date ucenicilor, dar vor fi ascunse de conducătorii religioși care L-au respins pe El (13:11b, **lor nu le-a fost dat**). Mai mult, chiar și ceea ce au știut înainte nu le va mai fi clar (v. 12). Astfel folosirea pildelor în învățăturile lui Isus a avut și un aspect al judecății. Folosind pildele, Isus putea predica la un număr la fel de mare de oameni ca și înainte, dar apoi se retrăgea cu ucenicii Lui și le explica întregul sens al cuvintelor Lui.

În al treilea rând, El a vorbit în pilde pentru a împlini Isaia 6:9-10. Atunci când **Isaia** și-a început lucrarea, Dumnezeu i-a spus că oamenii nu vor înțelege mesajul său. Isus a avut o experiență asemănătoare. El a predicat Cuvântul lui Dumnezeu și mulți oameni au văzut acest lucru, dar nu l-au înțeles cu adevărat; au auzit dar nu au reușit **să înțeleagă** (Mat. 13:13-15).

Spre deosebire de acești oameni, era **ferice** de ucenici pentru că ei **văd** (înțeleg) și **aud** aceste adevăruri (v. 16), adevăruri pe care oamenii din Vechiul Testament **au dorit** să le cunoască (v. 17; cf. 1 Petru 1:10-11), lucru care constituia un privilegiu pentru ei. Ucenicii lui Isus au auzit aceleași adevăruri ca și conducătorii națiunii, dar reacția lor a fost total diferită. Ucenicii au văzut și au crezut; conducătorii au văzut și au respins. Deoarece conducătorii s-au întors de la lumina care le-a fost dată, Dumnezeu nu le-a mai dat altă lumină.

13:18-23 (Mar. 4:13-20; Luca 8:11-15). Interpretând **pilda semănătorului**, Isus a comparat cele patru rezultate ale semănării cu patru reacții ale oamenilor față de mesajul

privitor la Împărăție. Acesta era Cuvântul predicat de Ioan, de Isus și de apostoli. În primul rând, când cineva **aud** mesajul, dar **nu-l înțelege**, Diavolul (**Cel rău**; cf. Mat. 13:38-39; 1 Ioan 5:19), **răpește** Cuvântul care **a fost semănat. Aceasta este sămânța căzută lângă drum.** Următoarele două rezultate — reprezentate prin sămânța căzută **în locuri stâncoase**, care **n-are rădăcină**, și prin cea căzută **între spini** (**îngrijorările și înșelăciunea bogățiilor**), care **îneacă** sămânța — se referă la interesul *inițial* al ascultătorilor, interes lipsit de acceptare din toată inima. Sămânța căzută pe un sol stâncos îl reprezintă pe omul care aud Cuvântul, dar **se leapădă îndată de el** (lit., „este ofensat”, *skandalizetai*; cf. Mat. 13:57; 15:12) atunci când se confruntă cu **un necaz** datorită exprimării interesului față de Cuvânt. Numai sămânța care a căzut **în pământ bun** aduce **roadă**, o producție de **o sută... șazece... treizeci** de ori mai mare decât ceea ce s-a semănat. Cel care crede cuvintele lui Isus (**aud Cuvântul și-l înțelege; el aduce roadă**) va primi și va înțelege mai mult (cf. 13:12).

Diferențele între rezultate se explică nu prin calitatea semințelor, ci a solurilor în care au căzut semințele. Evanghelia Împărăției propovăduită a fost aceeași veste bună. Deosebiri au existat între oamenii care au auzit Cuvântul. Domnul nu a spus că exact 25 de procente din cei care aud mesajul vor crede, ci faptul că o majoritate nu vor reacționa pozitiv la această veste bună. Isus a arătat prin această pildă de ce l-au respins mesajul fariseii și conducătorii religioși. Ei nu erau un „sol pregătit” pentru Cuvânt. „Taina” Împărăției prezentată de Isus aici a fost adevărul că vestea bună a fost respinsă de cei mai mulți oameni. Acest fapt nu fusese descoperit în Vechiul Testament.

2. PILDA NEGHINEI (13:24-30; 36-43)

13:24-30. În a doua **pildă**, Isus a folosit din nou imaginea unui semănător, dar povestea este diferită. După ce agricultorul **a semănat o sămânță bună (grâu)**; cf. v. 25 — n.tr.) **a venit vrăjmașul lui** noaptea și **a semănat neghină** pe același pământ. Drept rezultat, **firele de grâu și neghina** au crescut împreună și situația a rămas neschimbată până la **seceriș**, pentru că, îndepărtând **neghina** ar fi fost smuls și **grâul** (v. 28-29). Cele două tipuri de plante au fost lăsate **să crească amândouă împreună până la seceriș**, când va fi smulsă **întâi neghina** și apoi distrusă. Apoi, **grâul** va fi adunat **în grânarul stăpânului**.

13:31-35. Aceste versete sunt discutate ulterior, după versetul 43.

13:36-43. După ce Isus și **ucenicii Lui** au **intrat într-o casă**, departe de prezența **no-roadelor**, ei l-au întrebat care este sensul pildei „grâului și neghinei”. În primul rând, El le-a spus că semănătorul care seamănă **sămânța bună este fiul omului**, Însuși Domnul. Acest lucru este un punct de plecare important în înțelegerea pildelor. Pildele se referă la perioada de timp care a început o dată cu lucrarea Domnului Însuși pe pământ și cu proclamarea vestii bune.

În al doilea rând, **țarina este lumea** unde se răspândește vestea bună.

În al treilea rând, **sămânța bună** îi reprezintă pe **fiii Împărăției**. Sămânța bună din această pildă corespunde seminței roditoare din prima pildă. **Neghina sunt fiii Celui rău** (cf. v. 19) și a fost semănată printre grâu de **vrăjmașul... Diavolul**. Această stare a Împărăției nu a fost descoperită în Vechiul Testament, care a vorbit despre o Împărăție a neprihănirii în care răul va fi biruit.

În al patrulea rând, **secerișul este sfârșitul veacului**, iar **secerătorii sunt îngerii** (cf. v. 49). Acest fapt ne arată care este sfârșitul perioadei la care se referă pildele. „Sfârșitul veacului” reprezintă terminarea „veacului” prezent înainte ca Hristos să-și instaureze Împărăția mesianică. Astfel, perioada de timp la care se referă pildele din Matei 13 este cea dintre lucrarea lui Hristos pe pământ și judecata de la revenirea Sa. La a doua Sa venire, **îngerii Săi** îi vor strânge pe cei răi și îi **vor arunca** în focul judecății (v. 40-42; cf. v. 49-50; 2 Tes. 1:7-10; Apoc. 19:15).

Atunci **va fi plânsul și scrâșnirea dinților**. Matei vorbește des despre această reacție în fața judecății (Mat. 8:12; 13:42, 50; 22:13; 24:51; 25:30), iar Luca a prezentat-o o singură dată (Luca 13:28). De fiecare dată când este folosită această expresie, ea se referă la judecarea păcătoșilor înainte de mileniu. „Plânsul” se referă la tristețe și suferință (agonia emoțională a celor pierduți din Iad), iar „scrâșnirea dinților” vorbește despre durere (agonia fizică din Iad). Acestea sunt câteva din multele referințe din Matei la judecată. **Atunci cei neprihăniți vor străluci ca soarele în Împărăția Tatălui lor** (Mat. 13:43; cf. Dan. 12:3).

În această perioadă dintre respingerea lui Isus și revenirea lui viitoare, El, Regele, este absent dar Împărăția Lui continuă să existe, chiar dacă e descoperită într-o nouă formă. Acest „veac” este mai larg decât „epoca” Bisericii, dar o include și pe aceasta. Biserica

Matei 13:31-46

nu a fost înființată înainte de ziua Cincizecimii, iar perioada ei se va încheia la Răpire, cel puțin cu șapte ani înainte de terminarea acestui „veac”. Această „perioadă a tainelor” este caracterizată de o credință adevărată, dar și de o credință falsă, deosebirea dintre cele două urmând a fi făcută la judecata finală. Această perioadă a tainelor nu înseamnă că Evanghelia va avea un succes universal, așa cum susțin postmileniștii, nici că Isus va domni pe pământ. Este doar perioada dintre cele două venituri ale lui Isus pe pământ, înainte de revenirea Lui pentru instaurarea Împărăției promise lui David prin fiul său mai mare.

3. PILDA SEMINȚEI DE MUȘTAR
(13:31-32)
(MAR. 4:30-32; LUCA 13:18-19)

13:31-32. Isus a spus mulțimii **o altă pildă** în care a făcut o asemănare între **Împărăția cerurilor** și **un grăunte de muștar**. Această sămânța era cea mai mică dintre semințele de grădină cunoscute. (Semințele semănate în livezile noastre, mai mici decât cele de muștar, erau necunoscute în acea parte a lumii.) De asemenea, prin expresia „mică la fel ca un grăunte de muștar”, oamenii se refereau la lucruri neobișnuit de mici (ex., „o credință cât un grăunte muștar”, 17:20).

Cu toate că sămânța este atât de mică, planta crește foarte mult (până la 4-5 metri!) într-un sezon și este un loc unde **păsările cerului** își fac cuiburi. Isus nu a oferit o explicație directă a acestei pilde, dar sensul ei poate fi că oamenii care L-au urmat, incluși uneori în grupul cu numele de creștinism, despre care Isus a vorbit în a doua pildă, vor avea un început nesemnificativ, dar vor deveni în scurt timp o mare entitate. Acest grup va include atât credincioși cât și necredincioși, fapt arătat de păsările care-și fac cuiburi pe ramurile pomului. Totuși, alți cercetători sunt de părere că prezența păsărilor nu se referă la rău, ci este doar o expresie a prosperității și bogăției.

4. PILDA ALUATULUI (13:33-35)
(MAR. 4:33-34; LUCA 13:20)

13:33-35. În a patra pildă, Isus a comparat **Împărăția cerurilor** cu **un aluat** care, atunci când este **pus în trei măsuri de făină de grâu** continuă să acționeze până când **s-a dospit toată plămădeala**. Mulți cercetători au susținut că aluatul reprezintă răul prezent în intervalul dintre cele două venituri ale Regelui pe pământ. Aluatul reprezintă deseori în

Biblie răul (ex., Ex. 12:15; Lev. 2:11; 6:17; 10:12; Mat. 16:6, 11-12; Mar. 8:15; Luca 12:1; 1 Cor. 5:7-8, Gal. 5:8-9). Dar, în cazul în care aluatul din această pildă reprezintă răul, ideea ar fi redundantă pentru că păcatul a fost deja reprezentat de neghina din a doua pildă. Din acest motiv, unii cred că Isus s-a gândit aici la caracterul activ al aluatului. O dată ce procesul fermentării începe, este imposibil de oprit. Poate că Isus a vrut să spună că numărul celor care declară că aparțin Împărăției va crește și nimic nu va putea opri acest proces. Această interpretare este conformă cu natura aluatului și are sens în ordinea logică în care sunt prezentate aceste pilde.

Matei a adăugat (Mat. 13:34-35) că acest lucru este conform afirmațiilor anterioare ale lui Isus (cf. v. 11-12). Vorbind **în pilde**, Isus împlinea Scriptura (Ps. 78:2) și, în același timp, învăța adevăruri nerevelate anterior.

13:36-43. Vezi comentariile acestor versete la paragraful cu titlul „2. PILDA NEGHINEI (13:24-30; 36-43)“.

5. PILDA COMORII ASCUNSE (13:44)

13:44. În a cincia pildă Isus a comparat **Împărăția cerurilor** cu **o comoară ascunsă într-o țarină**. Omul care a descoperit comoara, **cumpără țarina aceea** ca să aibă comoara pentru el. Deoarece Domnul nu a explicat această pildă, au apărut multe interpretări ale ei. În ordinea logică a prezentării din acest capitol, cel mai bine înțelegem această pildă ca referindu-se la Israel, „o comoară deosebită” a lui Dumnezeu (Ex. 19:5; Ps. 135:4, GBV). Unul din motivele venirii lui Isus pe pământ a fost răscumpărarea Israelului, astfel încât El să fie considerat Cel care a vândut tot ceea ce a avut (viz., gloriile cerului; cf. Ioan 17:5; 2 Cor. 8:9; Fil. 2:5-8) pentru a cumpăra comoara.

6. PILDA MĂRGĂRITARULUI DE MARE PREȚ (13:45-46)

13:45-46. Această pildă, care nici ea nu a fost explicată de Domnul, poate fi legată de pilda precedentă. Mărgăritarul **de mare preț** poate reprezenta Biserica, mireasa lui Isus Hristos. **Un mărgăritar** (o perlă, GBV) este format în mod unic. „Formarea lui are loc datorită unei iritări a părții moi a unei scoici. Într-un sens, Biserica a fost formată din rănilor lui Hristos și existența ei este posibilă prin moartea și sacrificiul Său” (John F. Walvoord, *Matthew: Thy Kingdom Come*, p. 105). Acel **negustor** care a vândut **tot ce are** pentru a cumpăra mărgăritarul de mare preț îl

Pildele Împărăției din Matei 13

Pildele	Textul	Semnificația
1. Semănătorul	13:1-23	Vestea bună a Evangheliei va fi respinsă de cei mai mulți oameni.
2. Neghina	13:24-30, 36-43	Oamenii cu o credință adevărată vor coexista cu oamenii cu o credință falsă între cele două venituri ale lui Isus pe pământ.
3. Grăunțele de muștar	13:31-32	Creștinismul, din care fac parte atât credincioși cât și necredincioși, va crește numeric, fără ca dezvoltarea să fie oprită.
4. Aluatul	13:33-35	Numărul oamenilor care declară că îi aparțin lui Dumnezeu va crește fără ca această creștere să fie oprită.
5. Comoara ascunsă	13:44	Hristos a venit să cumpere (să răscumpere) Israelul, comoara deosebită a lui Dumnezeu.
6. Mărgăritarul	13:45-46	Hristos Și-a dat viața pentru a asigura răscumpărarea Bisericii Sale.
7. Năvodul	13:47-52	Îngerii îi vor separa pe cei păcătoși de cei neprihăniți la venirea lui Hristos.

reprezintă pe Isus Hristos care, prin moartea Sa, a asigurat răscumpărarea celor care vor crede. Aceste două pilde prezentate una după alta — pilda comorii ascunse și a mărgăritarului de mare preț — ne învață că în perioada când Regele este absent, Israelul va continua să existe, iar Biserica va crește.

7. PILDA NĂVODULUI (13:47-52)

13:47-50. A șaptea pildă a lui Isus este o comparație dintre **Împărăția cerurilor și un năvod aruncat în mare**, astfel încât s-a prins o mare cantitate de **pești**. **Pescarii** au scos năvodul **la mal** pentru a sorta peștii, punând **ce este bun... în vase** și aruncând **ce este rău**. Isus a spus că această sortare este acțiunea de separare de către îngeri a celor **răi** de cei **buni la sfârșitul veacului** (v. 49; cf. v. 37-43). Această despărțire va avea loc atunci când Isus Hristos se va întoarce pentru a-Și instaura împărăția pe pământ (cf. 25:30).

13:51-52. Isus... i-a întrebat pe ucenici dacă au înțeles tot ce le-a spus. Răspunsul lor: „Da, Doamne“, este surprinzător, pentru

că nu au putut cunoaște toate implicațiile acestor pilde. De fapt, întrebările și acțiunile ulterioare ale ucenicilor dovedesc că nu au înțeles pe deplin pildele. Dar Isus îndeplinea rolul unui **gospodar care scoate din vistieria lui lucruri noi și lucruri vechi**.

În aceste șapte pilde, El a prezentat câte-va adevăruri pe care le cunoșteau și altele care au fost noi pentru ei. Ei știau despre o Împărăție în care va domni și va conduce Mesia, dar nu știau că va fi respinsă atunci când va fi oferită. Știau că în Împărăție va exista neprihănirea, dar nu știau că va exista și răul. Isus le-a arătat un adevăr nou: perioada dintre respingerea și revenirea Lui pe pământ va fi caracterizată de existența unor oameni care vor afirma că sunt ucenici, dar unii vor fi buni, ceilalți vor fi răi. Această eră va avea un început nesemnificativ, dar va deveni o mare „Împărăție“ a celor care afirmă că sunt credincioși. O dată procesul pornit, nu mai poate fi oprit, iar în cadrul lui, Dumnezeu Își păstrează poporul Israel și Își creează Biserica. Perioada dintre cele două venituri ale lui Isus pe pământ se va termina cu o judecată

Matei 13:53-14:21

prin care Dumnezeu îi va separa pe cei păcătoși de cei neprihăniți, iar neprihăniții vor intra în împărăția pământească să domnească împreună cu Hristos. Isus a răspuns prin aceste pilde întrebării: Ce s-a întâmplat cu Împărăția? Răspunsul: Împărăția lui Dumnezeu va fi instaurată la a doua venire a lui Isus; până atunci binele și răul vor coexista.

E. Dovedită prin diverse acte de respingere (13:53-16:12)

1. RESPINGEREA ÎN ORAȘUL NAZARET (13:53-58)
(MAR. 6:1-6)

13:53-58. După ce Și-a învățat ucenicii, Isus s-a întors în **patria Sa** (Nazaret; Luca 1:26-27; Mat. 2:23; 21:11; Ioan 1:45) și i-a învățat **pe oameni în sinagogă**. În timpul unei vizite anterioare, mulțimea l-a respins învățătura și a încercat să-L arunce într-o prăpastie (Luca 4:16-29). De data aceasta oamenii au fost impresionați de **înțelepciunea și minunile Lui**, dar totuși L-au respins. Ei își aminteau de El ca de **fiul tâmplarului** (Mat. 13:55). Au menționat numele a patru frați (vitregi), nu verișori, ai lui Isus, născuți în familia Mariei și a lui Iosif după nașterea lui Isus Hristos. Trei dintre acești fii — **Iacov... Simon și Iuda** — nu trebuie confundați cu trei dintre cei doisprezece cu aceleași nume. Oamenii din Nazaret au refuzat să creadă în Isus Hristos și l-au stingherit lucrarea acolo. Problema din Nazaret era pericolul familiarității, pentru că locuitorii orașului nu au putut vedea în Isus decât un bărbat tânăr care a crescut printre ei. Cu siguranță că un om atât de „obișnuit” nu putea fi Mesia. În consecință, L-au respins pe Mesia și au găsit **o pricină de poticnire** în El. Isus nu a fost surprins pentru că a citat un proverb cunoscut, și anume, **un prooroc** nu este prețuit **în patria și în casa lui**. Drept rezultat al **necredinței lor**, Isus a făcut puține **minuni acolo**.

2. RESPINGEREA PRIN ACȚIUNILE LUI IROD (CAP. 14)

a. *Executarea lui Ioan Botezătorul (14:1-12)*
(Mar. 6:14-29; Luca 3:19-20; 9:7-9).

14:1-12. Vestea despre Isus și minunile Sale s-a răspândit și a auzit și **Irod** despre Isus și puterea Lui miraculoasă. Este vorba de Irod Antipa, care conducea un sfert din Israel (de aici și numele de **tetrarhul**, GBV), inclusiv Galilea și Perea. El a domnit între 4 î.Hr. și 39 d.Hr. Tatăl său, Irod Cel Mare a

ucis copiii din Betleem (2:16). Irod Antipa L-a judecat pe Isus la procesul Său (Luca 23:7-12).

Irod a tras concluzia că Isus era **Ioan Botezătorul... înviat din morți** (cf. Luca 9:7). Ultima dată când Ioan Botezătorul a fost menționat de Matei a fost cu ocazia trimiterii de mesageri la Isus ca să-L întrebe în legătură cu identitatea Sa (Mat. 11:2-14). Povestea vieții lui Ioan a fost completată acum de Matei. **Irod prinsese pe Ioan... din pricina Irodiadei**. Ioan l-a acuzat în public pe Irod, care trăia cu Irodiada, cumnata lui. Ea era **nevasta fratelui său Filip**, deci relația lor era imorală. **Irod Antipa ar fi vrut să-l execute pe Ioan**, dar se **temea... pentru că norodul** îl iubea pe Ioan și-l considera un **prooroc**. De aceea s-a mulțumit să-l împiedice pe Ioan să apară în public, aruncându-l **în temniță**. Dar la sărbătorirea **nașterii lui Irod**, Salome, **fata Irodiadei, a dansat** (GBV). Irod a fost încântat, **de aceea** s-a pripit și i-a promis că îi va da orice. Cererea ei: **Dă-mi aici, într-o farfurie, capul lui Ioan Botezătorul**, nu a fost ideea ei, ci a fost **îndemnă de mamă-sa**, Irodiada. Cu toate că această cerere l-a **întristat** (*lypethis* înseamnă a suferi sau a fi foarte trist; cf. 18:31; 19:22) pe Irod, el a fost prins în capcana **jurămintelor sale** (14:9) și i-a îndeplinit dorința, lui Ioan tăindu-se astfel capul. **Ucenicii lui Ioan** l-au îngropat și l-au spus lui Isus ce s-a întâmplat. Fapta lui Irod este un alt exemplu al respingerii lui Isus, pentru că Matei a unit atât de mult lucrările celor doi oameni încât se consideră că ceea ce s-a întâmplat unuia avea un efect direct și asupra celuilalt. Respingându-l pe antemergătorul Regelui, Irod L-a respins și pe Regele care a venit după el.

b. *Plecarea lui Isus (14:13-36)*

Când Isus a auzit de moartea lui Ioan Botezătorul, s-a retras împreună cu ucenicii într-un loc mai izolat. De acum înainte Isus s-a ocupat în primul rând de ucenicii Lui. Scopul Lui a fost să-i instruiască în lumina faptului că îi va părăsi. Nu a mai spus aproape nimic poporului pentru a-l convinge că El este Mesia.

14:13-21 (Mar. 6:30-44; Luca 9:10-17; Ioan 6:1-14). Oamenii au aflat unde s-a dus Isus și ucenicii Săi. **Noroadele** au plecat după El de-a lungul țărmului nordic al Mării Galileii și L-au ajuns. Fiindu-l **milă** (*esplanchnisthe*; cf. comentariilor de la Mat. 9:36) de mulțime, **Isus a vindecat pe cei bolnavi**. **Când s-a inserat**, ucenicii au vrut să dea

drumul noroadelor deoarece în **locul** acela **pustiu** nu existau alimente pentru hrănirea unei mulțimi atât de mari. Domnul însă a spus: **N-au nevoie să plece... dați-le voi să mănânce.** Dar ei nu aveau **decât cinci pâini și doi pești**. Cu aceste elemente în mâinile lui Isus, s-a produs o minune. Pâinea și peștii s-au înmulțit continuu până când **toți au mâncat și s-au săturat**. A fost mâncare mai mult decât suficientă deoarece s-au adunat **douăsprezece coșuri pline cu rămășițele de fărâmituri**. Cei care mâncaseră au fost aproximativ **cinci mii de bărbați, plus femei și... copii**, deci este posibil ca în total să fi fost vorba de 15.000 sau chiar de 20.000 de oameni.

Această minune a avut loc la Betsaida (vezi comentariile de la Luca 9:10), cu puțin timp înainte de Paște (Ioan 6:4). Este singura minune a lui Isus prezentată în toate cele patru Evanghelii. Semnificația acestei minuni avea drept scop să-i învețe ceva pe ucenici. Isus a exemplificat tipul de lucrare pe care o vor avea ei după plecarea Lui. Se vor ocupa de hrănirea oamenilor, dar cu hrană spirituală. Sursa hranei va fi **Însuși Domnul**. Când hrana se va termina, la fel cum s-a întâmplat cu pâinea și cu peștii, trebuia să se întoarcă la Domnul pentru a mai primi. El le va da hrană, dar hrănirea trebuia să fie făcută prin ei. Oamenii pe care i-a hrănit Isus au tras concluzia că El este Profetul așteptat (Ioan 6:14-15; Deut. 18:15) și au încercat să-L facă Rege. Cel care putea vindeca bolile fizice și putea asigura hrana din abundență, trebuia să fie Regele. Dar nu era momentul potrivit, deoarece conducătorii poporului luaseră deja o decizie în privința Lui (Mat. 12:24), iar respingerea Lui oficială va avea loc peste puțin timp.

14:22-36 (Mar. 6:45-56; Ioan 6:15-21). Isus i-a trimis pe **ucenicii Săi** cu barca. **După ce a dat drumul noroadelor, S-a suit singur pe munte să Se roage** (cf. Ioan 6:15). Trimiterea ucenicilor cu barca a realizat două lucruri: i-a îndepărtat de mulțime și le-a dat ocazia să mediteze la semnificația minunii înfăptuite prin ei. Dar, destul de repede, a venit o furtună. Între orele trei și șase dimineața (**a patra strajă**; Cornilescu, notiță subsol) **Isus a venit la ei, umblând pe mare** până la barca lor — „douăzeci și cinci sau treizeci de stadii” (Ioan 6:19; între 4,5 și 5,5 km; n.tr.). Puterea Lui asupra naturii era evidentă, dar mai exista o lecție a credinței pe care ucenicii trebuia să o învețe. Teama lor că au văzut **o nălucă** (Mat. 14:26) s-a risipit când **Isus** le-a spus că este El.

Petru însă a vrut să fie sigur că este într-adevăr Domnul. El a spus: **Doamne...dacă ești Tu, poruncește-mi să vin la Tine pe ape.** Răspunsul lui Isus a fost scurt: **Vino!** La început Petru a demonstrat că are credință, pentru că **a coborât din corabie și a început să umble pe ape** spre Domnul. (Numai Matei consemnează umblarea lui Petru pe mare.) Istoria consemnează numai doi oameni **umblând** pe apă: Isus și Petru. **Dar** credința lui Petru s-a clătinat **când a văzut că vântul era tare**, adică a văzut efectul vântului asupra mării. În timp ce începea să se scufunde, Petru **a strigat** către Domnul. Domnul **l-a apucat... îndată**. **Isus** l-a muștră pe Petru pentru lipsa lui de credință (cf. 6:30; 8:26; 16:8), cauza care a dus la scufundarea sa. Când au ajuns **în corabie**, furtuna s-a oprit și ucenicii uimiți **l s-au închinat**. Concepția lor despre El s-a mărit și L-au recunoscut drept **Fiul lui Dumnezeu**. Concepția lor despre Isus s-a deosebit foarte mult de cea a oamenilor din **ținutul Ghenezaretului** (14:34), o câmpie fertilă situată în sud-vestul Capernaumului. Când acești oameni au aflat că Isus a sosit acolo, **au adus la El pe toți bolnavii** ca să fie vindecați. Atingerea de **poala hainei Lui** ne aduce aminte de o femeie din acel loc care avea hemoragie și S-a atins de haina Lui (9:20). Cu toate că au recunoscut în Isus un mare Vindecător, ei nu au înțeles pe deplin cine este El. Însă cunoașterea ucenicilor despre identitatea Lui adevărată creștea permanent.

3. RESPINGEREA ÎN CONTROVERSELE CU LIDERII RELIGIOȘI (15:1-16:12)

a. Prima controversă și rezultatul ei (cap. 15)

15:1-9 (Mar. 7:1-13). Vestea despre învățăturile și faptele lui Isus s-a răspândit în toată țara. Autoritățile din **Ierusalim** știau tot ce făcea **Isus**, pentru că o delegație din Ierusalim a sosit în Galilea ca să-L chestioneze în legătură cu **datina** evreilor. Ei i-au atacat pe **ucenicii** Lui, acuzându-i că nu respectă tradiția bătrânilor a spălării ceremoniale a mâinilor **când mănâncă**. Această tradiție (rabinică, nu mozaică) consta într-un ritual complex al spălării nu numai a mâinilor, ci și a paharelor, ulcioarelor și a vaselor de aramă (GBV; Mar. 7:3-4). Isus a trecut imediat la ofensivă împotriva conducătorilor religioși și i-a întrebat **de ce încalcă porunca directă a lui Dumnezeu**. El a citat porunca a cincina, privitoare la cinstitirea părinților (Mat. 15:4; Ex. 20:12). Evreii considerau respectarea părinților atât de importantă încât oricine își blestema părinții

Matei 15:10-28

era **pedepsit... cu moartea** (Ex. 21:17; Lev. 20:9).

Isus a arătat cum acești conducători religioși au desființat această poruncă (Mat. 15:6). Nu trebuia decât să afirme că un anumit lucru era **închinat lui Dumnezeu**. Obiectul respectiv nu mai putea fi folosit de acel om, ci era păstrat într-un loc separat. Era o metodă abilă de a nu da părinților anumite lucruri. Bineînțeles că persoana respectivă păstra acel lucru în casa lui, pus deoparte pentru Dumnezeu. Isus a condamnat această practică, numind-o ipocrită (v. 7) pentru că, deși părea spirituală, scopul ei era păstrarea lucrurilor pentru sine. Refuzul de a-ți ajuta părinții era o încălcare deliberată a poruncii a cincia din Decalog. Această practică a fost demascată și de **Isaia** cu secole în urmă (Is. 29:13). Religia lor consta numai din fapte și reguli făcute de oameni. **Inima** le era **departe de Dumnezeu** și, în consecință, ei se **închină... în zadar** (GBV; *maten*, „steril, inutil“, un adjectiv folosit numai aici [Mat.15:9] și în pasajul paralel, Mar. 7:7; este o variantă a adjectivului mult mai utilizat *mataios*, „fără rezultate, inutil“) lui Dumnezeu.

15:10-20 (Mar. 7:14-23). Apoi Isus s-a întors spre ceilalți și a prevenit **mulțimea** împotriva învățăturilor conducătorilor religioși. El a spus că omul nu devine necurat din cauza a ceea **ce intră în gură**, ci starea lui necurată este pusă în evidență de ceea **ce iese din gură**. Fariseii greșeau crezând că spălarea îi păstra curății din punct de vedere spiritual. **Ucenicii** I-au spus că **Fariseii au găsit pricină de poticnire în cuvintele Lui** (cf. Mat. 13:21, 57), sesizând faptul că ele erau îndreptate împotriva lor. Isus a adăugat că fariseii, pentru că nu erau un **răsad... sădit de Tatăl Lui ceresc** (o altă ocazie dintre multe altele din Mat. în care Isus se referă la Dumnezeu cu numele „Tată“) erau destinați dezrădăcinării (judecății). Isus le-a spus: **Lăsați-i**, pentru că și-au ales singuri calea și nimic nu-i va întoarce de pe ea. Ei erau **călăuze oarbe**, care îl călăuzeau pe un **alt orb; vor cădea... în groapă**.

Petru a cerut explicații suplimentare legate de învățătura lui Isus (**pilda** se referă la cuvintele lui Isus din 15:11; cf. Mar. 7:15-17). De aceea Isus Și-a dezvoltat afirmația precedentă. Necurăția unui om nu provine din afară. Ceea ce vine de afară trece prin sistemul digestiv și este eliminat în cele din urmă. Dar **ce iese din gură** reprezintă ceea ce se află în **inimă** și lucrurile din inimă **întinează** (GBV; sau îl arată cum este; *koinoi*, „comun, necurat ceremonial“) **pe om. Gân-**

durile rele (poneroi) uciderile, preacurviile (moicheia), curviile (porneiai), furtașagurile, mărturiile mincinoase, hulele, aceste fapte și cuvinte provin din inima rea. **Iată lucrurile care întinează spiritual, nu... a mânca cu mâinile nespălate.**

15:21-28 (Mar. 7:24-30). Pentru a scăpa de întrebările conducătorilor religioși, **Isus... a plecat** din Israel și S-a dus **în părțile Tirului și ale Sidonului**, regiunea feniciană de coastă locuită de neevrei. Tirul se afla la 50 de kilometri de Galilea, iar Sidonul la o depărtare de 90 de kilometri. Acolo Isus a întâlnit **o femeie cananeancă**. Locuitorii acestei zone erau numiți cu secole în urmă cananiți (Num. 13:29). Ea L-a rugat să aibă **milă** de fiica ei posedată de un demon. Ea I s-a adresat cu numele: **Doamne, fiul lui David** (cf. Mat. 9:27; 20:30-31), un titlu mesianic. Dar nici această formă de adresare nu i-a fost de folos, pentru că nu era momentul potrivit. Când Isus **nu i-a răspuns** nimic, iar ea a persistat cu rugămintea ei, **ucenicii... L-au rugat stăruitor** să-i dea drumul. De fapt, întrebarea lor era: „Doamne, de ce nu o ajuți pe această femeie? Ea nu va renunța până nu o vei ajuta.“

Isus le-a răspuns: **Eu nu sunt trimis decât la oile pierdute ale casei lui Israel** (cf. 10:6). El a venit să ofere propriului Său popor Împărăția promisă prin David cu secole în urmă. Din acest motiv nu era potrivit să aducă binecuvântare neevreilor înaintea de a binecuvânta Israelul. Dar **ea** nu s-a descurajat. A văzut în Isus singura șansă de ajutor pentru copilul ei. Din genunchi, ea s-a rugat: **Doamne, ajută-mi!** Răspunsul lui Isus a ajutat-o să înțeleagă care era poziția ei, pentru că i-a spus că **nu este bine să iei pâinea copiilor, și s-o arunci la câței**. Imaginea prezentată de Isus este cea a unei familii strânsă în jurul mesei, mâncând hrana asigurată de capul familiei. Femeia neevreică și-a văzut locul în această imagine. Ea nu era dintre copiii din familie (din Israel), îndreptățiți la cele mai bune bucăți din mâncare. Dar s-a asemănat cu un câine al familiei (o neevreică; evreii îi numeau deseori pe neevrei „câini“), îndreptățit să primească **fărâmiturile care cad de la masa stăpânilor lor**. Femeia nu dorea să priveze Israelul de binecuvântările lui Dumnezeu. Nu dorea decât ca unele dintre aceste binecuvântări să-i fie acordate pentru împlinirea nevoii ei. **Credința... mare** (cf. 8:10) a femeii, credința pe care Isus o căuta în Israel, a fost motivul pentru care Isus i-a împlinit dorința. **Fiica ei s-a tămăduit chiar în ceasul acela**. Credința acestei femei neevreice

este pusă în contrast cu liderii Israelului care L-au respins pe Isus.

15:29-39 (Mar. 7:31-8:10). Isus, întorcându-se din Tir și Sidon, **a venit lângă marea Galileii**, în apropierea unui munte (cf. 14:23), unde **a șezut jos. Multe noroade** l-au adus mulți bolnavi. Din textul din Marcu 7:31-37 înțelegem că mulțimea de care este vorba în Matei 15:30-31 ar fi putut fi alcătuită din neevrei (cf. de asemenea Mar. 8:13 cu Mat. 15:39). Isus **i-a tămăduit** de bolile fizice și oamenii **Îl slăveau pe Dumnezeul lui Israel**. Isus a arătat în acest mod ceea ce va face pentru neevrei, la fel ca pentru evrei, atunci când domnia Sa milenară dreaptă va fi instaurată pe pământ.

Lucrarea lui Isus a durat aproximativ **trei zile**. Lui Isus i-a fost **milă** de mulțime (*splanchnizomai*; cf. comentariilor de la 9:36; Luca 7:13). Nu a vrut să le dea **drumul flămânzi**. **Ucenicii** L-au întrebat de unde ar putea cumpăra **în pustia aceasta** (cf. Mat. 14:15) suficientă mâncare pentru a-i sătura pe toți. Când Isus i-a întrebat ce provizii aveau, l-au răspuns că aveau **șapte... pâini și puțin peștișori**. Probabil că ucenicii se așteptau ca Isus să-i folosească din nou pentru a hrăni mulțimea, așa cum a făcut înainte (14:13-21). **Isus a poruncit norodului să șadă pe pământ... a mulțumit** pentru cele **șapte pâini** și pentru pești și a împărțit hrana **ucenicilor**, care au distribuit-o **norodului**. După ce mulțimea — estimată de data aceasta la **patru mii de bărbați, în afară de femei și de copii** — a **mâncat** și s-a **săturat** s-au adunat **șapte coșnițe pline cu rămășițele de fărâmituri**.

Această minune a demonstrat că de binecuvântările Domnului prin ucenicii Săi vor beneficia nu numai evreii (14:13-21), ci și neevreii. Acest lucru se vede cel mai bine în Fapte, capitolele 10 și 11, unde Petru i-a împărțit vestea bună a mântuirii lui Corneliu și casei lui formate din neevrei. După ce **Isus a dat drumul noroadelor**, S-a întors pe coasta vestică a Mării Galileii, în **ținutul Magdalei**, la nord de Tiberiada. Din regiunea Magdalei, cunoscută și sub numele de Dalmanuta (Mar. 8:10), era Maria Magdalena.

b. *A doua controversă și rezultatul ei (16:1-12)*

16:1-4 (Mar. 8:11-13; Luca 12:54-56). După ce **Isus** s-a întors în Israel, conducătorii religioși, **Fariseii și Saducheii**, L-au înfruntat din nou. Scopul lor a fost **să-L ispitească**, cerându-I **un semn din cer**. Prin acest lucru

ei au arătat din nou că au respins toate minunile pe care le-a făcut Isus în fața ochilor lor (cf. Mat. 12:38). De fapt, pentru a crede, ei cereau de la Isus un semn mai spectaculos decât vindecările. Răspunsul lui Isus a fost iarăși acuzator pentru că i-a numit **un neam viclean și prea curvar** (16:4; 12:39). Ei erau atenți la **vreme** și puteau prognoza cu destulă precizie dacă vremea va fi bună sau amenințătoare. Cu toate acestea, deși au fost înconjurați de semnele spirituale ale persoanei lui Isus Hristos, nu le-au înțeles. O generație atât de rea nu va beneficia de un tratament mai bun. Isus nu făcea **un semn** de dragul semnelor. Nu era o păpușă care să acționeze atunci când trăgeau ei de sfori. Singurul **semn** care le va fi dat va fi **semnul proorocului Iona**, semn care le mai fusese dat (12:38-42), dar ei nu vor cunoaște semnificația acestui semn decât atunci când va fi prea târziu.

16:5-12 (Mar. 8:14-21). După ce i-a părăsit pe conducătorii religioși, **Isus** i-a avertizat pe **ucenicii** Săi să se ferească **de aluatul Fariseilor și al Saducheilor**, interlocutorii Săi de mai înainte. Deoarece Isus a vorbit despre aluat, ucenicii s-au gândit că El s-a referit la faptul că **uitaseră să ia pâini**. Dar Isus le-a spus că nu a vorbit despre lipsa pâinii. Le-a amintit de ocaziile precedente când a înmulțit pâinile și peștii, astfel încât a mai rămas mâncare (Mat. 14:13-21; 15:29-38). Nu se punea problema hranei, pentru că **Isus** putea rezolva această problemă când era nevoie. Deoarece ei nu au avut încredere în El în această privință, Isus le-a spus: **puțin credincioșilor** (16:8; Isus a mai folosit de trei ori în Mat. expresia „puțin credincioșilor” — sau „credinciosule”; 6:30, 8:26; 14:31). Apoi El le-a repetat avertismentul: **să vă păziți de aluatul Fariseilor și al Saducheilor** (cf. 16:6). **Învățătura** lor era ca **aluatul**, se răspândea peste tot și corupea poporul.

V. Educarea ucenicilor Regelui (16:13-20:34)

A. *Revelația în vederea respingerii viitoare (16:13-17:13)*

1. PERSOANA LUI MESIA (16:13-16) (MAR. 8:27-30; LUCA 9:18-21)

16:13-16. **Isus și ucenicii Săi** au părăsit regiunea de lângă Marea Galilea și au mers aproape 45 de kilometri spre nord până în **părțile Cezareii lui Filip**, adică Cezareea din

Matei 16:17-20

tetrarhia lui Irod Filip, fratele lui Antipa. Acolo Isus i-a întrebat pe ucenici despre credința lor în El. Răspunsurile lor au fost măgulitoare, pentru că oamenii Îl identificau pe Isus cu **Ioan Botezătorul...** cu **Ilie...** cu **Ieremia, sau unul din prooroci**. Învățătura Lui era asemănătoare cu învățătura lor, dar, desigur, toate aceste răspunsuri erau greșite. Atunci i-a întrebat pe ucenici: **Dar voi... cine ziceți că sunt?**

Vorbind pentru toți ucenicii, **Petru** a rostit de acum faimoasele sale cuvinte: **Tu ești Hristosul, Fiul Dumnezeului celui viu!** Fiind Hristosul, El este Mesia. Expresia *Ho christos* din Noul Testament este echivalentul cuvântului *mășiāh* din Vechiul Testament care înseamnă „Cel uns”. În El s-au împlinit toate promisiunile făcute de Dumnezeu poporului. Așa cum arăta cu claritate Vechiul Testament, Mesia este mai mult decât o ființă umană; El este Dumnezeu (Is. 9:6; Ier. 23:5-6; Mica 5:2). Astfel, Petru a recunoscut divinitatea lui Isus, fiul Dumnezeului celui viu. Ucenicii au ajuns la această concluzie urmărindu-L pe Domnul Isus de-a lungul unei perioade de timp, fiind martorii minunilor Sale și auzindu-L cuvintele.

2. PLANUL LUI MESIA (16:17-26)

16:17-20. Cuvintele lui Petru au primit aprecierea Domnului. Era **ferice de... Petru** pentru că a ajuns la concluzia corectă în privința persoanei lui Hristos și pentru că vor veni în viața lui mari binecuvântări. Totuși, Domnul a adăugat faptul că Petru **nu** a ajuns la această concluzie pe baza capacității sale sau a altora. Dumnezeu, **Tatăl...** din **cer**, i-a **descoperit** acest adevăr. Petru trăia la înălțimea numelui său (care înseamnă „stâncă”), pentru că a demonstrat că este o stâncă. Când Domnul și Petru s-au întâlnit prima oară, Isus a spus că Simon va fi numit Chifa (cuvântul aram. pentru „stâncă”) sau Petru (cuvântul gr. pentru „stâncă”, Ioan 1:41-42).

Afirmația despre persoana lui Mesia a condus la prezentarea planului lui Mesia. **Petru** (*Petros*, masc.) era puternic ca o stâncă, dar Isus a adăugat că **pe această stâncă** (GBV; *petra*, fem.) Își va zidi Biserica. Datorită acestei schimbări a cuvintelor grecești, mulți cercetători conservatori cred că Isus Își zidește Biserica pe Sine Însuși. Alții susțin că Biserica este zidită pe Petru și pe ceilalți apostoli, temelia construcției (Ef. 2:20; Apoc. 21:14). Mai există și alții care cred că Biserica este zidită pe mărturisirea lui Petru. Cel mai bine este să înțelegem că Isus

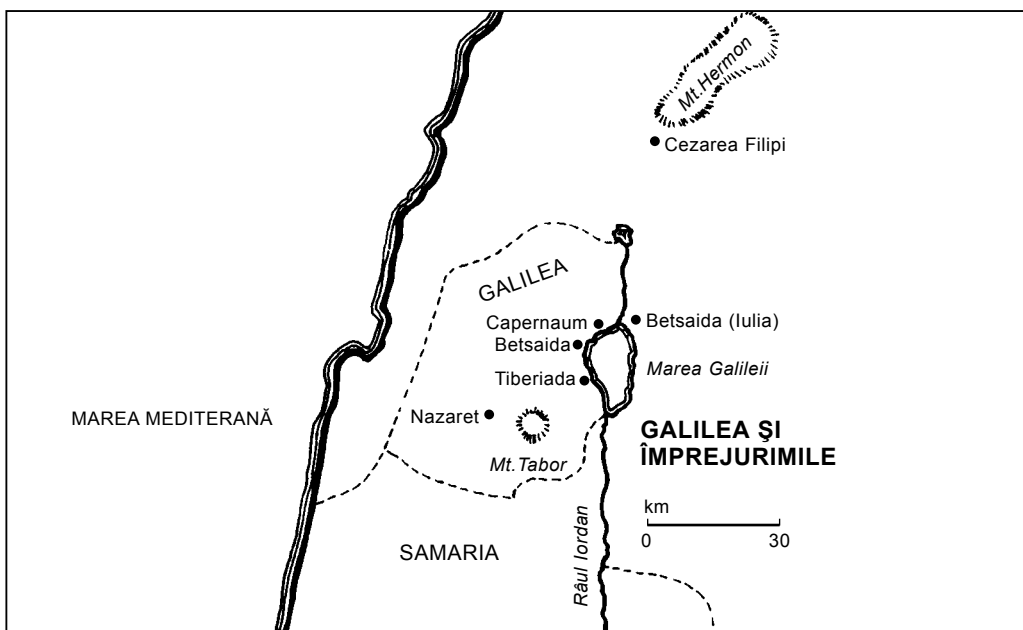
l-a lăudat pe Petru pentru afirmația lui corectă despre El și că Și-a prezentat planul de zidire a Bisericii, El Însuși fiind temelia (1 Cor. 3:11).

Zidirea Bisericii era o lucrare viitoare pentru Isus Hristos, pentru că El nu începuse încă acest proces. El a spus: **voi zidi** (timpul viitor) **Biserica Mea**, dar planul Lui pentru poporul Israel trebuie încheiat înainte de punerea în aplicare a altui plan. Acesta este motivul probabil pentru care Isus a spus că nici chiar **porțile Locuinței morților nu... vor birui** acest plan. Evreii au înțeles prin expresia „porțile locuinței morților” moartea fizică. Deci, Isus le-a spus ucenicilor Săi că moartea Sa nu-L va împiedica să-și zidească Biserica. Mai târziu (Mat. 16:21) El a vorbit despre moartea Lui iminentă. Astfel El Și-a anticipat moartea și victoria asupra morții prin înviere.

Apoi va începe zidirea Bisericii Sale, începând din ziua Cincizecimii, iar Petru și ceilalți apostoli vor avea roluri importante în această lucrare. Isus a spus că Lui Petru i se va da o mare autoritate: **cheile Împărăției cerurilor**. O „cheie” era semnul autorității, pentru că un administrator de încredere păstra cheile de la posesiunile stăpânului său și le distribuia așa cum era necesar (cf. „cheile morții și ale Locuinței morților” [Apoc. 1:18] și „cheia lui David” [Apoc. 3:7], aflate în proprietatea lui Isus). Lui Petru i s-a spus că va avea cheile cu ajutorul cărora putea **lega** și **dezlega** pe oameni. Acestea erau decizii pe care trebuia să le aplice Petru după ce va primi instrucțiuni din **ceruri**, pentru că legarea și dezlegarea vor avea loc mai întâi acolo. Petru nu va face altceva decât să ducă la îndeplinire instrucțiunile lui Dumnezeu. Privilegiul de a lega și a dezlega a fost văzut în viața lui Petru atunci când, în ziua Cincizecimii, a avut onoarea de a proclama Evanghelia și a anunța că păcatele tuturor celor care o primesc prin credință mântuitoare au fost iertate (Fapte 2). El a putut face același lucru și în casa lui Corneliu (Fapte 10-11; cf. Fapte 15:19-20). Același privilegiu le-a fost acordat tuturor ucenicilor (Ioan 20:22-23).

După prezentarea extraordinară a planului Său viitor pentru Biserica, Isus le-a spus **ucenicilor Săi să nu spună nimănui că El este Hristosul**, Mesia. Domnul știa că era prea târziu pentru popor ca să accepte oferta Lui, iar respingerea Lui se apropia. Nu mai exista nici un motiv pentru ca ucenicii să încerce să convingă un popor care deja l-a întors spatele.

16:21-26 (Mar. 8:31-38; Luca 9:22-25). Isus le-a spus ucenicilor Săi că moartea Lui era aproape. Trebuia să meargă la Ierusalim, să pătimească mult din partea conducătorilor religioși. Până la urmă va fi omorât, dar a treia zi are să învieze. Este prima dată în Matei când este prezisă moartea lui Isus. Celelalte preziceri vor urma în Matei 17:22-23 și în 20:18-19.

Petru, auzind aceste cuvinte, **L-a luat de o parte și a început să-L mustre.** Era evident faptul că ucenicul care fusese binecuvântat de Domnul cu puțin timp înainte nu înțeluse pe deplin planul Stăpânului. Petru nu a înțeles cum Isus putea să fie Mesia și totuși să moară în mâinile conducătorilor religioși. Probabil că Petru a fost atât de șocat când L-a auzit pe Isus vorbind de moartea Sa încât nu L-a mai auzit menționând și învierea Sa. Dar mustrea lui Petru i-a adus lui însuși o mustrare din partea Domnului, pentru că **Petru** juca rolul lui Satan. Isus s-a adresat direct lui Satan, care dorea să-l folosească pe Petru ca unealta sa. Isus i-a spus mai înainte lui Satan să plece de la El (4:10). Acum a repetat acest ordin. Petru a încercat să-L ferească pe Domnul de moarte, dar ea era motivul principal al venirii lui Isus în lume. Încercarea de a zădărnici răstignirea, așa cum a făcut mai înainte Satan (4:8-10), nu provenea dintr-un mod de a gândi conform perspectivei lui Dumnezeu.

Cu toate că Petru a dorit ca Isus să urmeze planul *său*, Domnul a arătat că a fi ucenic costă. A fi ucenic nu înseamnă a te bucura imediat de glorie. Omul care **voiește** să-L urmeze pe Isus trebuie **să se lepede de sine**, să renunțe la toate ambițiile sale. El trebuie **să-și ia crucea** și să-L **urmeze** pe Isus (cf. 10:38). Un criminal condamnat la moarte în Imperiul Roman era forțat să-și ducă crucea, atunci când era dus spre locul răstignirii. Acest lucru arăta tuturor faptul că era supus autorității căreia i se opusese. Ucenicii lui Isus trebuie să-și arate într-un mod similar supunerea înaintea Celui față de care fuseseră răzvrățiți. Calea pe care vor merge Isus și ucenicii Săi va fi o cale a necazului și a suferinței. Dar pierzându-și **viața** în acest mod, vor **câștiga** adevărată viață. Cuvinte asemănătoare (10:38-39) au mai fost spuse de Isus în legătură cu atitudinea față de familie; aici (16:24-25) Isus S-a referit la neînțelegerea de către Petru a planului Său și a costului vieții de ucenic.

Dacă ar fi posibil ca un om, păstrându-și propria viață, **să câștige toată lumea**, dar să-și piardă **sufletul**, ce valoare ar mai avea lumea întreagă? A fi un adevărat ucenic înseamnă a-L urma pe Hristos și a face voia Lui, oriunde te-ar putea duce această ascultare.

Matei 16:27-17:13**3. IMAGINEA ÎMPĂRĂȚIEI LUI MESIA (16:27-17:13)**

16:27-28 (Mar. 9:1; Luca 9:26-27). Continuând să-și învețe ucenicii, Isus a vorbit profetic despre a doua Sa venire atunci când El, **Fiul omului**, se va întoarce **în slava Tatălui Său, cu îngerii Săi** (cf. Mat. 24:30-31; 2 Tes. 1:7). Fiind „fiul Dumnezeu celui viu” (Mat. 16:16), El are o natură divină și fiind „fiul omului”, are o natură umană (cf. comentariilor de la 8:20). Atunci Domnul Își va **răsplăti** slujitorii pentru credința lor. Faptul că a vorbit despre revenirea Sa L-a determinat pe Isus să afirme că unii dintre ucenicii **ce stau aici** cu El vor avea permisiunea să vadă **Împărăția Sa**, înainte de a **gusta moartea**. Această afirmație i-a determinat pe mulți să înțeleagă greșit planul Împărăției, pentru că s-au întrebat când L-au văzut ucenicii pe Domnul venind în Împărăția Sa. Explicația este dată de următorul eveniment, schimbarea la față (17:1-8).

17:1-8 (Mar. 9:2-13; Luca 9:28-36). Împărțirea pe capitate a cărții lui Matei este nefericită în acest punct pentru că întrerupe cursivitatea pasajului biblic. Isus a spus că unii dintre cei aflați lângă El nu vor muri înainte de a-L vedea pe Fiul omului venind în Împărăția Sa (Mat. 16:28). Evenimentul relatat acum a avut loc **după șase zile**, când **Isus a luat cu El pe Petru, Iacov și Ioan** și au urcat **la o parte pe un munte înalt**. Luca a scris că acest eveniment a avut loc „cam la opt zile după cuvintele” lui Isus (Luca 9:28), perioadă care include atât prima și ultima zi, cât și cele șase zile dintre ele. Muntele înalt ar fi putut fi Muntele Hermon, de lângă Cezarea Filipi (vezi harta), pentru că Isus se afla în acea regiune (Mat. 16:13).

Acolo Isus **S-a schimbat la față** (*metemorphothe*, „schimbat în formă”; cf. Rom. 12:2; 2 Cor. 3:18) **înaintea** cercului de ucenici apropiați (Mat. 17:2). A fost o revelație a gloriei lui Isus. Strălucirea gloriei Lui era manifestată pe **fața Lui** și pe **hainele Lui**, care **s-au făcut albe ca lumina**. **Moise și Ilie** au apărut din cer într-o formă vizibilă și au vorbit **cu El** (dovedind astfel existența în stare conștientă după moarte). Luca a scris că Moise și Ilie au vorbit cu Isus despre moartea Sa care se apropia (Luca 9:31).

De ce Moise și Ilie, dintre toți oamenii Vechiului Testament, au fost prezenți cu această ocazie? Poate că acești doi oameni, împreună cu ucenicii, arată care sunt toate categoriile de oameni care se vor afla în Împărăția viitoare a lui Isus. Ucenicii îi

reprezentau pe cei care vor fi prezenți având trupuri fizice. Moise îi reprezintă pe oamenii mântuiți care au murit sau vor muri. Ilie îi reprezintă pe oamenii mântuiți care nu vor experimenta moartea, ci vor fi răpiți vii la cer (1 Tes. 4:17). Aceste trei grupuri vor fi prezente atunci când Hristos Își va instaura Împărăția pe pământ. Mai mult decât atât, Domnul va fi în gloria Sa la fel cum a fost la schimbarea la față, iar Împărăția se va instaura pe pământ, așa cum este evident din acest eveniment. Ucenicii s-au bucurat astfel cu anticipație de Împărăția promisă de Domnul (Mat. 16:28).

Se pare că **Petru** și-a dat seama de semnificația evenimentului, pentru că a avut ideea construirii a **trei colibi**, pentru Isus, **Moise și Ilie**. El a văzut în acest eveniment o împlinire a sărbătorii evreiești a corturilor, care avea două semnificații: una trecută, provenită din rătăcirea evreilor prin pustie timp de 40 de ani și una viitoare, când Israelul se va bucura pe deplin de toate binecuvântările lui Dumnezeu când El Își va strânge poporul în țară. Petru a înțeles corect ceea ce se întâmpla (a văzut Împărăția), dar a greșit în privința timpului potrivit.

Pe când Petru vorbea... încă, un glas mult mai important s-a auzit dintr-un **nor luminos** care **i-a acoperit**. Acest glas a spus: **Acesta este Fiul Meu prea iubit, în care Îmi găsesc plăcerea Mea: de El să ascultați!** (cf. 3:17). Această confirmare a Fiului lui Dumnezeu de către vocea lui Dumnezeu a avut o mare semnificație pentru ucenici. Petru s-a referit la acest eveniment peste mai mulți ani, când și-a scris a doua epistolă (2 Pet. 1:16-18). Faptul că Tatăl a dovedit identitatea lui Isus i-a făcut pe **ucenicii** înspăimântați să cadă cu fețele la pământ. Când Domnul Însuși le-a spus ucenicilor: **Sculați-vă, ei n-au văzut pe nimeni, decât pe Isus singur**, pentru că Moise și Ilie pleaseră.

17:9-13. În timp ce micul grup se întorcea de pe **munte**, **Isus** le-a spus celor trei să nu spună **nimănui** ceea ce au văzut, **până** va învia El **din morți** (cf. 16:20). Deja unii oameni au încercat să-L întronizeze cu forța pe Isus ca Rege și, dacă vestea despre acest eveniment s-ar fi răspândit, poate că și alții ar fi încercat să-L facă pe Isus Rege.

Acest eveniment era o anticipare a Împărăției, dar ucenicii au fost dezorientați. Mulți susțineau că înainte de venirea lui Mesia **trebuie să vină Ilie**. Isus le-a explicat că, într-adevăr, **Ilie** trebuie să vină și **să așeze din nou toate lucrurile** (cf. Mal. 4:5), dar

Ilie a și venit în persoana lui **Ioan Botezătorul**, însă lucrarea lui nu a fost recunoscută. Conducătorii religioși l-au respins pe Ioan Botezătorul, în loc să-l primească. Așa cum l-au respins pe Ioan, refuzând să-i recunoască lucrarea, **Îl** vor respinge și pe Isus. La anunțarea nașterii lui Ioan, lui Zaharia, tatăl său, i s-a spus că Ioan va merge înaintea Domnului „în duhul și puterea lui Ilie” (Luca 1:17). Cuvintele spuse mai înainte de Domnul despre Ioan (Mat. 11:14) au afirmat că el ar fi fost Ilie cel promis, *dacă* poporul ar fi reacționat cu o credință mântuitoare. Tot ceea ce era necesar pentru instaurarea Împărăției lui Mesia a fost îndeplinit. Singura incertitudine a fost acceptarea Regelui legitim de către popor.

B. Instrucțiunile în vederea respingerii viitoare (17:14-20:34)

1. INSTRUCȚIUNI PRIVIND CREDINȚA (17:14-21)
(MAR. 9:14-29; LUCA 9:37-43A)

17:14-21. Când **Isus** și ucenicii din cerul restrâns s-au întors la ceilalți ucenici, un **norod** era strâns pentru că **un om** cu un **fiu lunatic** a solicitat ajutorul celor nouă ucenici pentru vindecare. Dar ei nu au putut alunga **dracul** (v. 18) care provoca epilepsia din **băiatul** acela. Tatăl a apelat la El, înghinându-se înaintea Lui și numindu-L: **Doamne**. Din cauza epilepsiei băiatul **pătimeste rău** și se află în pericol fizic; convulsiile duceau la căderi necontrolate **în foc și în apă**. Marcu menționează că băiatul făcea spume la gură (Mar. 9:18, 20). **Isus** a cerut să fie adus băiatul la El și i-a muștrat nu numai pe ucenici ci întreaga mulțime pentru lipsa de credință. Isus a scos imediat demonul **afară din băiat** și l-a vindecat complet **chiar în ceasul acela** (cf. Mat. 15:28).

Când **ucenicii** au întrebat de ce ei nu au putut vindeca băiatul, Isus a răspuns: din cauza **puținei voastre credințe** (cf. „o credință așa de mare” pe care o aveau ofițerul roman [8:10] și femeia cananeancă [15:28]). O **credință** cât de mică, **cât un grăunte de mușta**, (cf. comentariilor despre sămânța de muștar de la 13:31), este adecvată pentru a **muta** un munte, bineînțeles, dacă „mutarea” respectivă este după voia lui Dumnezeu. **Nimic** nu este **cu neputință** la Dumnezeu (cf. 19:26; Luca 1:37). (Unele ms. gr. adaugă la Mat. 17:21: „Dar acest soi de draci nu iese afară decât cu rugăciune și cu post” pe baza textului din Marcu 9:29.) Isus îi învăța pe ucenici despre lucrările lor viitoare. Deseori

problema lor va fi lipsa credinței sau ignorarea căutării călăuzirii Domnului. Cuvântul Său este suficient pentru a produce vindecarea dorită, dar faptele lor vor avea nevoie de o mare credință și de un contact permanent cu Domnul prin rugăciune. Când aceste elemente sunt prezente împreună, nu există limite ale lucrărilor pe care le vor putea face ucenicii, urmând voia Lui.

2. INSTRUCȚIUNI PRIVIND MOARTEA LUI (17:22-23)
(MAR. 9:30-32; LUCA 9:43B-45)

17:22-23. Isus le-a amintit din nou ucenicilor că va fi **dat în mâinile oamenilor răi** care **Îl vor omorî**. Nimeni nu poate spune că moartea L-a luat prin surprindere pe Isus. El își controla viața și nimeni nu i-o putea lua (Ioan 10:11, 15, 17-18). De asemenea, le-a spus ucenicilor că moartea nu era sfârșitul Lui. Le-a repetat că va învia **a treia zi**. Spre deosebire de ocazia precedentă când Și-a anunțat moartea (Mat. 16:21-23), de data aceasta nu se spune că ucenicii ar fi manifestat vreă opoziție. Dar ei **s-au întristat foarte mult** din cauza cuvintelor Domnului. Ne putem întreba dacă au auzit tot mesajul, sau numai partea despre moartea Lui.

3. INSTRUCȚIUNI PRIVIND RESPONSABILITATEA FAȚĂ DE AUTORITĂȚI (17:24-27)

17:24-27. Când Isus și ucenicii **au ajuns în Capernaum**, **cei ce strângeau darea pentru Templu** îi așteptau. Conform obiceiului, fiecare evreu care avea cel puțin 20 de ani trebuia să plătească anual „darea pentru Templu”, care consta într-o jumătate de siclu, sau două drahme, pentru susținerea financiară a Templului (cf. Ex. 30:13-15; Ne. 10:32). Nici Petru, nici Isus nu-și plătiseră încă **darea** (Mat. 17:27b) în anul acela și astfel oamenii care strângeau taxa l-au abordat pe **Petru**. Întrebarea lor despre neplata taxei de către Isus presupunea că El nu respectă Legea. Petru a răspuns că Domnul va plăti taxa în conformitate cu Legea.

Înainte ca **Petru** să-I vorbească Domnului despre această problemă, **Isus** l-a întrebat dacă **împărații... iau dări sau biruri... de la fiii lor sau de la străini**. **Petru** i-a răspuns că împărații nu colectează taxe de la membrii familiei, care erau **scutiți**, ci **de la străini**. Domnul i-a arătat lui Petru că, pe lângă faptul că El, ca Rege, era scutit de taxe, și ucenicii Lui, **fiii** Împărăției, trebuia să fie scutiți de taxe (v. 26). Și ei aveau o poziție

Matei 18:1-20

privilegiată iar Regele le va împlini toate nevoile. Cu toate acestea, Domnul nu a avut intenția de a transforma acest amănunt într-un conflict (**să nu-i facem să păcătuiască**, v. 27). Conducătorii religioși căutau capete de acuzare împotriva lui **Isus**. Lui Petru i s-a spus să facă un lucru care îi plăcea foarte mult: Domnul l-a trimis la pescuit. Trebuia să arunce **undița și peștele** care va fi prins primul va fi unul deosebit. Acest pește va avea în **gura lui o rublă** (patru drahme) care reprezintă suma exactă de care avea nevoie Petru să plătească taxa pentru el și pentru Domnul.

Deși Matei nu a continuat povestirea, putem presupune că Petru a făcut așa cum i s-a spus, a prins peștele, a găsit banii și a plătit taxa. Domnul Și-a demonstrat astfel supunerea față de autorități.

4. INSTRUCȚIUNI PRIVIND UMILINȚA
(18:1-6)
(MAR. 9:33-37; LUCA 9:46-48)

18:1-6. Aflându-se încă în Capernaum, **ucenicii** L-au întrebat pe Isus despre un subiect pe care îl dezbătuseră fără îndoială între ei: **Cine este mai mare în Împărăția cerurilor**. Ucenicii se gândeau încă la o împărăție pământească și la pozițiile importante pe care le vor avea. Ca răspuns, Isus a chemat un **copilaș** (*paidion*), care, conform Legii, nu avea drepturi, și l-a pus în mijlocul lor. Le-a spus că era necesară o „întoarcere” în modul lor de a gândi. Pozițiile mari în **Împărăția cerurilor** nu se obțin pe baza faptelor și cuvintele mari, ci pe baza umilinței spiritului.

Răspunsul lui Isus arată că întrebarea lor era greșită. Pe ei trebuia să-i preocupe slujirea Domnului, nu funcțiile în Împărăție. Slujirea lor trebuia să fie îndreptată spre oameni, pentru că Isus a vorbit despre primirea unui **copilaș... în Numele Lui**. În acele vremuri copiilor li se acorda puțină atenție, dar Isus nu i-a ignorat. De fapt, El a adresat un avertisment sever celor care fac **să păcătuiască pe unul din acești micuți care cred în El**. (Copiii pot crede — și cred — în Isus! Este un fapt interesant.) Expresia **face să păcătuiască** traduce verbul *skandalise*, „a ofensa sau a face să cadă”, un verb pe care Matei l-a folosit de 13 ori. **Ar fi mai de folos** pentru un astfel de om **să i se atârne de gât o piatră mare de moară, și să fie înecat în adâncul mării**. Un om cu adevărat smerit nu este preocupat de funcții sau de putere, ci de slujirea activă a oamenilor, mai ales a celor aflați în nevoie.

5. INSTRUCȚIUNI PRIVIND PRILEJURILE DE PĂCĂTUIRE (18:7-14)

18:7-11 (Mar. 9:43-48). Isus a continuat discuția începută referindu-se la cei care sunt **pricina prilejurilor de păcătuire**. Evident că astfel de oameni existau pe vremea lui Isus, dar judecata lui Dumnezeu (**vai**, de două ori, Mat. 18:7; **focul veșnic**, v. 8; **focul gheenei**, v. 9; cf. 6:22) va cădea asupra lor pentru că nu au îndepărtat cauza principală a păcatului lor. Isus nu a vorbit despre automutilare, învățându-ne să ne tăiem **mâna sau piciorul**, sau să ne scoatem **ochiul** (cf. 5:29-30). Mutilându-ne, nu am îndepărta cauza păcatuirii, care este inima (cf. 15:18-19). Isus a spus să îndepărtăm cauza care duce la păcat. Pentru a nu-i face pe alții să păcătuiască adesea sunt necesare schimbări radicale. Ucenicilor li s-a amintit de valoarea atribuită de Domnul acestor **micuți** (*mikron touton*; cf. 18:6, 14). Copiii sunt importanți pentru Dumnezeu. Este posibil ca Dumnezeu să fi încredințat îngrijirea copiilor unui grup special de ființe angelice (**îngerii lor**) care se află în contact permanent cu Tatăl ceresc (cf. Ps. 91:11; Fapte 12:15). (Unele ms. gr. adaugă cuvintele versetului Mat. 18:11: „Fiindcă Fiul omului a venit să mântuiască ce era pierdut”, introduse probabil din Luca 19:10.)

18:12-14 (Luca 15:3-7). Pentru a demonstra cât de importanți sunt copiii pentru Dumnezeu, Domnul le-a dat ucenicilor un exemplu. Să presupunem că **un om care are o sută de oi își dă seama că sunt prezente numai nouăzeci și nouă. Nu lasă el aceste oi și pleacă să caute pe cea rătăcită până o găsește? Tot așa, Dumnezeu (Tatăl vostru cel din ceruri; cf. Mat. 18:10) este preocupat de acești micuți** (cf. v. 6, 10) și nu vrea să piardă nici **unul măcar**. Este necesară o mare atenție pentru a evita toate prilejurile de păcătuire.

6. INSTRUCȚIUNI PRIVIND DISCIPLINA
(18:15-20)
(LUCA 17:3)

18:15-20. Domnul a vorbit înainte despre prilejurile de păcătuire; acum El vorbește despre ce trebuie făcut atunci când păcatul este comis. Când un frate **a păcătuit împotriva** altui frate, cei doi trebuie să discute problema. Dacă problema se poate rezolva la acest nivel, nu trebuie să se meargă mai departe. Dar dacă fratele care a păcătuit **nu... ascultă... unul sau doi înși** trebuie luați ca **martori** pentru ca dovezile să fie clare. Acest

lucru are precedente în Vechiul Testament, de exemplu în Deuteronomul 19:15. Dacă fratele care a păcătuit refuză și acum să-și recunoască greșeala, situația trebuie adusă în fața **Bisericii** sau „adunării“. Probabil că ucenicii au înțeles că problema trebuie adusă în fața adunării evreilor. După înființarea Bisericii, în ziua Cincizecimii, aceste cuvinte au avut o semnificație mai mare pentru ei. Cel care **nu vrea** să-și recunoască păcatul, trebuie să fie tratat **ca un străin (un păgân și... un vameș)**.

Această acțiune colectivă a fost încredințată întregului grup apostolic. Acțiunile lor de legare și de dezlegare trebuie să fie conduse din **cer** (Mat. 18:18; cf. comentariilor de la 16:19). Este evident faptul că Isus S-a adresat grupului pentru că folosește pluralul. Pe lângă legare și dezlegare, ei trebuia să se roage împreună. Acolo unde sunt **adunați în Numele** Domnului, El va fi **în mijlocul lor**. Dacă doi sau trei... se învoiesc în privința unui lucru sau **oarecare, le va fi dat de Tatăl... care este în ceruri**.

7. INSTRUCȚIUNI PRIVIND IERTAREA (18:21-35)

18:21-22. Petru L-a întrebat pe Isus: **Doamne de câte ori să iert pe fratele meu când va păcătui împotriva mea? Până la șapte ori?** Petru a fost generos, pentru că învățătura rabinică tradițională era că persoana față de care s-a greșit trebuie să ierte un frate numai de trei ori. Răspunsul lui Isus a fost că iertarea trebuie să fie mult mai cuprinzătoare. **Nu... până la șapte ori, ci până la șaptezeci de ori câte șapte**, adică de 490 de ori. Isus a spus astfel că nu trebuie stabilite limite. Apoi, ca să-și completeze ideea, a spus o pildă.

18:23-35. Isus a spus despre **un împărat care a vrut să se socotească cu robii săi**. Un rob îi datora o sumă foarte mare, **zece mii de galbeni** („talanti“, GBV). Suma era echivalentă cu mai multe milioane de dolari, pentru că un talant cântărea între 30 și 50 de kilograme. Pentru că **nu putea plăti, stăpânul lui a poruncit** ca robul, **nevasta... copiii lui și tot ce avea** să fie vândut pentru ca să se plătească atât cât se putea din datoria lui. **Robul** s-a rugat de stăpânul său să i se mai acorde un timp pentru a plăti. **Stăpânul robului** acelaia, **făcându-i-se milă de el, i-a dat drumul, și i-a iertat datoria**.

Dar (GBV) la scurt timp, **robul... a ieșit afară** și a **întâlnit** un alt rob, **care-i era dator o sută de lei** („dinari“, GBV). Dinarul era o monedă romană de argint în valoare de

aproximativ 16 cenți; ea reprezenta plata unei zile de muncă. Primul rob a insistat să i se plătească datoria și a refuzat să arate milă față de datornicul său. Mai mult, **l-a aruncat în temniță** pe celălalt rob **până va plăti datoria. Tovarășii lui**, văzând ce s-a întâmplat, **s-au întristat foarte mult** (*elypethesan*, „a suferi sau a fi foarte trist“; cf. 14:9; 19:22), de cursul evenimentelor și **au spus stăpânului lor** ce s-a întâmplat. **Stăpânul a chemat... pe robul** iertat și l-a aruncat în închisoare pentru că nu a arătat milă față de un tovarăș rob, deși i s-a anulat o datorie mult mai mare.

Domnul i-a învățat că iertarea trebuie să fie direct proporțională cu greșelile iertate. Primului rob i s-a iertat totul și, din acest motiv, trebuia și el să ierte totul. Un copil al lui Dumnezeu are toate păcatele iertate prin credință în Isus Hristos. De aceea, atunci când cineva păcătuiește împotriva lui, el trebuie să fie dispus să-l ierte **din toată inima** ori de câte ori ar greși (cf. 18:21-22; Ef. 4:32).

8. INSTRUCȚIUNI PRIVIND DIVORȚUL (19:1-12) (MAR. 10:1-12)

19:1-12. Isus... a plecat din Galilea pentru ultima oară și S-a îndreptat spre Ierusalim, prin **ținutul Iudeii, dincolo** (în est) **de Iordan**. Acea regiune era cunoscută sub numele de Perea. Acolo, ca de multe ori înainte, **după El au mers** mulți oameni bolnavi și El i-a **vindecat**. Unii farisei însă au căutat **să-L ispitească** pe Isus printr-o întrebare: **Oare este îngăduit unui bărbat să-și lase nevasta pentru orice pricină?** Poporul era împărțit în privința acestui subiect. Urmașii lui Hillel credeau că un bărbat putea divorța de soția lui pentru aproape orice motiv, în timp ce alții, urmându-l pe Shamai, credeau că bărbatul nu putea divorța de soția lui decât din cauza unor păcate sexuale. Fără a lua parte în conflictul Hillel-Shamai, Isus le-a adus aminte conducătorilor religioși de scopul original al lui Dumnezeu în stabilirea legăturii căsniciei. Dumnezeu i-a creat pe oameni **parte bărbătească și parte femeiască** (v. 4; Gen. 1:27). El i-a **împreunat** într-o legătură indisolubilă. Această legătură este mai puternică decât relația părinte-copil, pentru că **omul... va lăsa... pe tatăl său și pe mama sa** și se va uni cu **nevastă-sa** într-o relație prin care devin **un singur trup** (Gen. 2:24). **Deci, ce a împreunat Dumnezeu, omul să nu despartă** (*chorizeto*; în 1 Cor. 7:10 acest cuvânt înseamnă „a divorța“).

Matei 19:13-22

Înțelegând că Isus vorbește despre permanența căsătoriei, fariseii L-au întrebat de ce **Moise** a permis oamenilor din acea vreme o **despărțire** în căsătorie (Mat. 19:7). Răspunsul Domnului a fost că **Moise** a acordat această permisiune din cauza **împietririi inimilor** oamenilor (cf. Deut. 24:1-4). Expresia „din pricina împietririi inimii voastre” traduce cuvântul *sklerokardian*; (de la *skleros*, „împietritura” vine cuvântul „scleroză” și de la *kardian* vine cuvântul „cardiac”). Dar nu aceasta a fost intenția lui Dumnezeu pentru căsnicie. Dorința lui Dumnezeu a fost ca soții și soțiile să trăiască permanent împreună. Divorțul era greșit, **în afară de pricină de curvie** (cf. Mat. 5:32).

Cercetătorii sunt împărțiți în privința acestei „clauze de excepție” întâlnită numai în Evanghelia lui Matei. Cuvântul „curvie” este traducerea cuvântului *porneia*.

(1) Unii cred că Isus a folosit acest cuvânt ca sinonim pentru adulter (*moicheia*). Astfel, adulterul comis de oricare dintre parteneri este singurul temei pentru încheierea căsătoriei prin divorț. Dintre cei care susțin această concepție, unii cred că recăsătoria este posibilă, în timp ce alții cred că recăsătoria nu trebuie să aibă loc niciodată.

(2) Alții definesc *porneia* drept un păcat sexual care poate fi comis numai în perioada logodnei când un bărbat evreu și o femeie evreică erau considerați căsătoriți, dar fără să aibă relații sexuale. Dacă femeia era găsită gravidă în această perioadă (la fel cum s-a întâmplat cu Maria, 1:18-19), putea avea loc divorțul pentru anularea contractului.

(3) Alții cred că termenul *porneia* s-a referit la căsătorii nelegitime între rude, așa cum scrie Leviticul 18:6-18. Dacă bărbatul descoperea că soția lui era o rudă apropiată, ar fi fost vorba de un incest și acesta ar fi fost un temei suficient pentru divorț. Unii afirmă că acesta este sensul lui *porneia* din Fapte 15:20, 19 (cf. 1 Cor. 5:1).

(4) O altă concepție este că *porneia* se referă la un mod de viață continuu, persistent, fără muștrări de conștiință de infidelitate sexuală (deosebită de un singur act de relație ilicită). (În NT *porneia* are un sens mai larg decât *moicheia*.) Astfel de practici permanente ar constitui temeiul pentru divorț, din moment ce o purtare infidelă continuă distruge legătura căsătoriei. (Vezi comentariile de la 1 Cor. 7:10-16 despre divorț și recăsătorire.)

Oricare ar fi concepția pe care o accepțăm în privința clauzei care permite divorțul,

Isus a susținut permanența căsătoriei. Cei care l-au auzit cuvintele, le-au înțeles în acest fel, pentru că au tras concluzia că, în cazul în care nu există temei pentru divorț, **nu este de folos** să se mai căsătorească (sau: ar fi mai bine să nu se căsătorească niciodată — n.tr.). Dar nu aceasta a vrut Isus să spună, pentru că Dumnezeu a dat oamenilor căsătoria pentru binele lor (Gen. 2:18). Căsnicia trebuie să fie o piedică în calea poftelor și a infidelității (1 Cor. 7:2). Totuși, câțiva oameni fie nu au dorințe sexuale normale (s-au născut **fameni** sau au fost castrați), fie sunt capabili să-și controleze aceste dorințe pentru a contribui mai bine la lucrarea lui Dumnezeu de pe pământ (Mat. 19:12; cf. 1 Cor. 7:7-8, 26). Dar nu toți pot **să primească** celibatul (Mat. 19:11). Mulți se căsătoresc și duc la îndeplinire scopurile lui Dumnezeu, contribuind la lucrarea Lui din lume.

9. INSTRUCȚIUNI PRIVIND COPIII

(19:13-15)

(MAR. 10:13-16; LUCA 18:15-17)

19:13-15. Mulți părinți își aduceau copii la Isus **ca să-și pună mâinile peste ei, și să Se roage pentru ei.** Dar ucenicii considerau că este o risipire a timpului lui Isus. Au început să-i certe pe cei care-și aduceau copii. Ucenicii au uitat ceea ce a spus Isus mai înainte despre valoarea copiilor și despre cât de grav era să fii o pricină de poticnire pentru ei (cf. 18:1-14). **Isus** i-a certat pe ucenici, spunându-le să lase **copilașii să vină** și să nu-i oprească. **Împărăția cerurilor** nu era numai pentru adulți care ar putea fi considerați mai valoroși decât copiii. Oricine vine la Domnul prin credință este un membru valoros al Împărăției. Acest lucru (19:15) arată că Isus a avut timp pentru toți copiii și nu a plecat de acolo până nu i-a binecuvântat pe toți.

10. INSTRUCȚIUNI PRIVIND BOGĂȚIILE

(19:16-26)

(MAR. 10:17-31; LUCA 18:18-30)

19:16-22. Un om care era un tânăr (v. 20), bogat (v. 22) și avea o poziție de conducător (Luca 18:18, poate în Sinedriu) **s-a apropiat de Isus** și L-a întrebat: **Învățătorule, ce bine să fac, ca să am viața veșnică?** Acest conducător nu a întrebat cum putea obține mântuirea, ci dorea să știe cum își poate asigura intrarea în Împărăția lui Mesia. Dorea să știe ce „bine” (faptă bună) ar arăta că este neprihănit și, în consecință, potrivit pentru

Împărăție. Isus i-a răspuns: **Binele este Unul singur**, adică Dumnezeu. Se cere perfecțiunea (Mat. 5:48; cf. 19:21); deci trebuie să fim la fel de buni ca și Dumnezeu. Trebuia să aibă neprihănirea lui Dumnezeu care vine prin credința în El (Rom. 4:5). Poate că Isus a așteptat apoi un răspuns din partea conducătorului pentru a vedea dacă își va afirma credința că Isus este Dumnezeu, că Isus, fiind una cu Tatăl, este bun (*agathos*, „bun intrinsec“).

Pentru că omul nu a răspuns, Isus a spus că poți să **intri în viață** (i.e., viața în Împărăția lui Dumnezeu) numai dacă poți prezenta *dovezi* ale neprihănirii. Pentru că standardul oficial al neprihănirii era Legea lui Moise, Isus i-a spus omului: **păzește poruncile**. Conducătorul a fost receptiv, pentru că a întrebat imediat: **Care?** Fariseii susțineau și alte standarde ale neprihănirii, care adăugau poruncilor lui Moise sensuri pe care Dumnezeu nu le-a avut niciodată în vedere. De fapt, tânărul conducător Îl întreba pe Isus: „Trebuie să păzesc toate poruncile fariseilor?“ **Isus i-a răspuns** enumerând câteva dintre poruncile scrise pe a doua tablă a Legii, poruncile de la a cincia la a noua, care interziceau uciderea, preacurvia, furtul, mărturiile mincinoase, precum și porunca pozitivă de a-și respecta părinții (Ex. 20:12-16). Isus nu a menționat porunca a zecea (Ex. 20:17) despre poftă, dar a adăugat o afirmație care cuprinde esența: **Să iubești pe aproapele tău ca pe tine însuși** (cf. Lev. 19:18; Mat. 22:39; Rom. 13:9; Gal. 5:14; Iac. 2:8).

Tânărul a afirmat că a **păzit... toate** aceste lucruri. Dar totuși și-a dat seama că îi **mai lipsește** ceva (Mat 19:20). Numai Dumnezeu știe dacă a respectat într-adevăr aceste porunci. Tânărul era convins că a respectat poruncile, dar totuși știa că lipsește ceva din viața lui. **Isus** a identificat problema lui atunci când i-a spus: **du-te de vinde** toate posesiunile pe care le ai, **dă la săraci, și vei avea o comoară în cer**. Această milă față de săraci ar fi dovada neprihănirii interioare. Dacă ar fi fost neprihănit (pe baza credinței în Isus ca Dumnezeu), ar fi dat bogăția lui săracilor și L-ar fi urmat pe Isus. Dar, în loc să procedeze așa, **tânărul... a plecat foarte întristat** (*lypoumenos*, „a suferi sau a fi foarte trist“; cf. 14:9; 18:31) **pentru că avea multe avuții**. Refuzul de a renunța la averea sa a demonstrat că nu-și iubea aproapele ca pe el însuși. În consecință, nu a respectat toate poruncile și îi lipsea mântuirea. Nu s-a mai scris nimic despre acest tânăr; probabil

că nu a renunțat la averea lui și nu L-a urmat pe Isus. Și-a iubit banii mai mult decât pe Dumnezeu, încălcând astfel chiar și prima poruncă (Ex. 20:3).

19:23-26. Incidentul cu tânărul conducător L-a determinat pe **Isus** să transmită un scurt mesaj **ucenicilor Săi**. Remarca Lui s-a referit la cât de **greu va intra un bogat în Împărăția cerurilor**. **Este mai ușor**, a spus Isus, **să treacă o cămilă prin urechea acului**. Deoarece tânărul se încredea mai mult în bogățiile sale decât în Domnul pentru a fi mântuit, nu putea intra în Împărăție la fel cum nici cămila (unul dintre animalele cele mai mari folosite de evrei) nu putea intra prin „urechea acului“ (*rhaphidos*, un ac de cusut; nu o poartă mai mică aflată într-o poartă mai mare, așa cum se susține uneori). Urechea acului este foarte mică.

Uimiți de tot...ucenicii... au zis: Cine poate atunci să fie mântuit? Întrebarea arată cât de mare era influența fariseilor asupra lor, pentru că fariseii afirmau că Dumnezeu dăruia bogății celor pe care îi iubește. Deci, dacă un om bogat nu putea intra în Împărăție, atunci nimeni nu putea intra! **Isus** le-a răspuns că mântuirea este o lucrare a lui Dumnezeu. Lui Dumnezeu îi place să facă ceea ce la oameni **este cu neputință** (cf. 17:20).

11. INSTRUCȚIUNI PRIVIND SLUIJIREA ȘI RECOMPENSA (19:27-20:16)

19:27-30. În situația precedentă, Isus i-a spus tânărului bogat să vândă tot ce are și să-L urmeze pe El. Este exact ceea ce au făcut ucenicii, așa cum a spus **Petru**. **Iată că noi am lăsat tot, și Te-am urmat; ce răsplată vom avea?** În timp ce tânărul conducător nu a renunțat la bogățiile lui (v. 22), Petru și ceilalți ucenici au renunțat (4:18-22; 9:9; cf. 16:25). După logica lui Petru, desigur că Dumnezeu îi va binecuvânta pentru că ei nu se încredeau în bogățiile lor! Domnul le-a vorbit despre **înnoirea** (*palingenesia*, „renașterea“) **tuturor lucrurilor**. Chiar dacă poporul a respins Împărăția oferită de El, împărăția totuși va veni cu o schimbare completă a lucrurilor spirituale (Is. 2:3; 4:2-4; 11:9b), politice (Is. 2:4; 11:1-5, 10-11; 32:16-18), geografice și fizice (Is. 2:2; 4:5-6; 11:6-9; 35:1-2). Hristos va sta **pe scaunul de domnie al mării Sale** (cf. Mat. 25:31; Apoc. 22:1).

Ucenicii vor avea un loc deosebit în Împărăție, stând **pe douăsprezece scaune de domnie** pentru a **judeca pe cele douăsprezece seminții ale lui Israel** (cf. Apoc.

Matei 20:17-23

21:12-14). De fapt, toți cei care vor renunța la case sau rude **pentru Numele** Domnului, vor **primi** binecuvântări fizice care vor compensa din belșug tot ce au pierdut (Mat. 19:29). Toate acestea, pe lângă **viața veșnică** din împărăția Sa. Cu toate că acum s-ar putea crede că ei renunță la tot și sunt **cei din urmă**, totuși ei vor primi în eternitate totul și vor fi **cei dintâi**. Și situația inversă este adevărată: cei care, ca și conducătorul tânăr și bogat, s-ar părea că acum au totul (**cei dintâi**), își vor da seama într-o zi că au pierdut totul (vor fi **cei din urmă**; cf. 20:16).

20:1-16. Continuând discuția, Isus le-a spus o pildă în care **un gospodăru... a ieșit dis-de-dimineală, să-și tocmească lucrători la vie**, învoindu-se cu ei să-i plătească **un leu** („un dinar“, GBV), plata normală pentru o zi de muncă. Mai târziu, **pe la ceasul al treilea** (aproximativ ora 9), gospodarul i-a îndemnat și pe alții din **piață** să meargă să lucreze în **via** lui, nu pentru o plată stabilită, ci pentru ceea **ce va fi cu dreptul**. Gospodarul a mai angajat lucrători și **pe la ceasul al șaselea** (la amiază), **al nouălea** (aproximativ ora 15) și chiar **al unsprezecelea** (ora 17), atunci când nu mai rămăsese decât o oră de muncă.

Seara (i.e., ora 18), când a venit timpul ca gospodarul să cheme pe **lucrători** să le dea **plata**, a început cu cei care au lucrat cel mai puțin și i-a plătit pe **fiecare cu câte un leu**. Când cei care au lucrat întreaga zi au venit să-și primească plata, au crezut că **vor primi mai mult de un leu**. Ei au lucrat toată ziua îndurând **greul și zăduful zilei**. Dar ei au fost de acord să lucreze pentru suma stabilită și această sumă au primit-o (v. 13). Gospodarul le-a spus: **pot să fac ce vreau cu ce-i al meu**. Le-a amintit că nu trebuie să fie geloși (NIV) din cauza generozității sale față de cei care au lucrat puțin.

Prin acest exemplu, Isus i-a învățat că problema recompenselor se află sub controlul suveran al lui Dumnezeu, „Gospodarul“ din pildă. În fața lui Dumnezeu se vor deconta toate lucrurile. Mulți dintre cei cu locuri proeminente vor fi într-o zi retrogradați. Iar mulți dintre cei care se aflau în urma tuturor vor fi promovați într-o zi în fruntea lor: **cei din urmă vor fi cei dintâi, și cei dintâi vor fi cei din urmă**. (Acest lucru vine în sprijinul cuvintelor lui Isus din 19:28-30.) La judecata finală, analiza Domnului va avea cea mai mare și singură importanță.

12. INSTRUCȚIUNI PRIVIND MOARTEA SA (20:17-19) (MAR. 10:32-34; LUCA 18:31-34)

20:17-19. Nimeni nu poate spune că **Isus** nu i-a pregătit pe **ucenici** pentru condamnarea Sa la **moarte**. Cel puțin de trei ori El le-a spus că va muri (12:40; 16:21; 17:22-23). Acum se afla în drum spre **Ierusalim** (cf. deplasărilor geografice ale lui Isus: 4:12; 16:13; 17:24; 19:1; 21:1). El le-a spus ucenicilor încă o dată că în acel oraș **Îl aștepta moartea**. Aici vorbește pentru prima oară despre trădarea, batjocorirea, flagelarea și răstignirea Sa. Dar le-a amintit de asemenea că moartea nu era sfârșitul Lui, pentru că va învia **a treia zi** (cf. 16:21; 17:23). Ucenicii nu au spus nimic la cuvintele Domnului. Poate că nu puteau crede că Domnul va fi într-adevăr tratat în acest mod.

13. INSTRUCȚIUNI PRIVIND AMBIȚIA (20:20-28) (MAR. 10:35-45)

20:20-23. Cuvintele lui Isus despre „înnoirea tuturor lucrurilor“ (19:28) au determinat următoare întâmplare. **Mama** lui Ioan și a lui Iacov **s-a apropiat de Isus împreună cu fiii ei** și **s-a închinat** înaintea Lui. Când Isus a întrebat-o **ce dorește**, ea a cerut ca cei **doi fii** ai ei să primească locuri înalte în **Împărăția** Lui, unul așezat **la dreapta** și unul **la stânga** Lui. Poate că ea L-a auzit pe Isus spunând că ucenicii Săi vor sta pe tronuri (19:28) și, cu mândria caracteristică mamei lor, a crezut că fii ei merită cele mai bune locuri.

Isus nu a corectat-o cu privire la împărăția Sa care vine. Singura Lui întrebare era adresată celor doi fii, la insistența cărora probabil că a făcut mama lor această cerere. El i-a întrebat dacă vor putea bea **paharul** pe care-l va bea El. Isus vorbea despre judecățile și moartea Sa pentru că va fi trădat și va muri pe o cruce (26:39, 42). **Ei** I-au răspuns: **Putem**. **Isus** a afirmat că **este adevărat** că vor avea parte de **paharul** suferinței și a morții ca și El. Iacov a murit devreme în epoca Bisericii în mâinile lui Irod Agripa I (Fapte 12:1-2), iar despre Ioan se crede că a murit ca martir aproape de sfârșitul primului secol.

Cu toate acestea, acordarea pozițiilor înalte de **la dreapta** și **la stânga** Sa **nu** este prerogativa Sa. Aceste poziții vor fi ocupate de **acea** pe care **Tatăl**, Judecătorul generos

și plin de har (cf. Mat. 20:1-16), îi va numi (v. 23). Acest pasaj ne arată încă o dată că ucenicii nu au înțeles învățătura lui Isus despre umilință (cf. 18:1-6). Întrebarea lui Petru (19:27) dovedește de asemenea dorința de a ocupa poziții înalte. Ucenicii au continuat să discute despre acest lucru chiar și cu atât de puțin timp înainte de moartea Domnului.

20:24-28. Cei zece, când au auzit cererea mamei lui Iacov și Ioan, **s-au mâniat**. Probabil că le-a părut rău că nu s-au gândit ei înainte la acest lucru! (cf. 18:1). **Isus** Și-a dat bineînțeles seama de divergențele din cadrul grupului. De aceea **i-a chemat** pe cei doisprezece și le-a amintit de câteva principii importante. Deși unii oameni (**domnitorii și mai marii**) **domnesc peste alții**, ucenicii nu aveau voie să facă **asa**. Pozițiile în Împărăția Domnului nu se obțin prin conducere și autoritate, ci prin slujire (20:26-27). Scopul lor trebuia să fie slujirea, nu conducerea. Cei mai respectați vor fi cei care slujesc, cei care sunt smeriți.

Domnul Însuși este cel mai bun exemplu în această privință. El **n-a venit în lume să I se slujească, ci... să slujească și să-Și dea viața ca răscumpărare pentru mulți**. Este primul indiciu despre rezultatele morții lui Hristos. El le-a spus de mai multe ori că va muri, dar nu a dezvăluit motivul morții Sale. Acum a arătat că moartea Sa va fi o „răscumpărare“ (*lytron*, „plată“) „pentru“ (*anti*, „în locul“) „mulți“ (vezi tabelul „Cuvintele din Noul Testament pentru răscumpărare“ de la Marcu 10:45). Moartea Lui va înlocui multe alte morți, pentru că numai moartea Sa poate face o ispășire reală a păcatului (Ioan 1:29; Rom. 5:8; 1 Pet. 2:24; 3:18). El a fost Jertfa perfectă, a cărui moarte substituentă a plătit prețul păcatului.

14. INTRUCȚIUNI PRIVIND AUTORITATEA (20:29-34)
(MAR. 10:46-52; Luca 18:35-43)

20:29-34. Într-o ultimă manifestare a autorității Sale înainte de a ajunge la Ierusalim, **Isus** a vindecat **doi orbi** lângă orașul **Ierihon**. Ceilalți scriitori sinoptici (Marcu și Luca) relatează această vindecare în moduri puțin diferite. Matei a scris despre doi oameni; Marcu și Luca au vorbit despre unul. Marcu a inclus și numele omului orb, Bartimeu. Fără îndoială că au fost vindecați doi orbi, dintre care Bartimeu era mai cunoscut. Matei și Marcu au spus că oamenii au fost vindecați când Isus a părăsit Ierihonul, dar Luca a spus că vindecarea a avut loc când

Isus S-a apropiat de Ierihon. Acest lucru poate fi explicat pe baza faptului că pe vremea aceea existau două localități Ierihon, orașul vechi și orașul nou. Isus ieșea din vechiul Ierihon (Mat. și Mar.) și se apropia de noul Ierihon (Luca) atunci când a avut loc minunea.

Orbii au început să strige după ajutor când **au auzit că trece Isus**. Ei au apelat la El pe baza faptului că El este Domnul, **Fiul lui David** (Mat. 9:27; cf. 15:22). Folosind acest nume, ei făceau apel la El în calitate de Mesia. Cu toate că **gloata** i-a certat, orbii au continuat până când **Isus S-a oprit și i-a chemat**. Când i-a întrebat ce doreau, ei au răspuns simplu: **să ni se deschidă ochii. Lui Isus I S-a făcut milă** (*splanchnistheis*; cf. comentarii de la 9:36) **de ei** și, folosindu-Și autoritatea de Mesia, **Fiul lui David**, i-a vindecat **îndată**. Este interesant faptul că această secțiune lungă (17:14-20:34), în care Isus Și-a învățat ucenicii despre lucrurile de care vor avea nevoie după moartea Sa, s-a încheiat cu o demonstrație a autorității Sale. Cu adevărat El trebuie crezut pentru că este Fiul lui David, Mesia lui Israel.

VI. Apogeul ofertei Regelui (cap. 21-27)

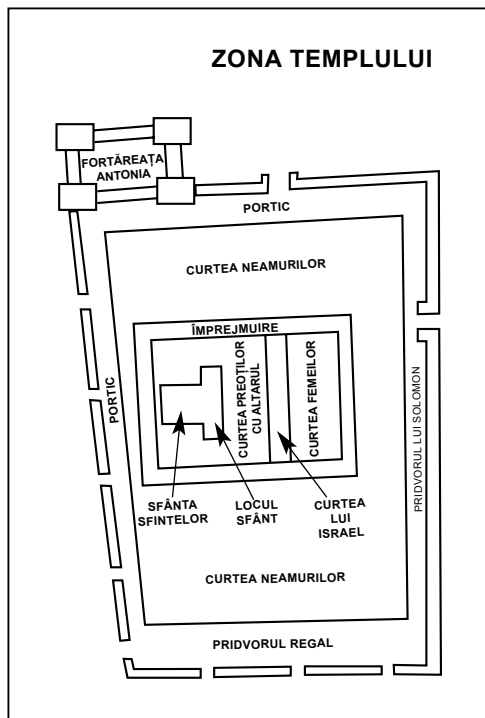
A. Prezentarea oficială a Regelui (21:1-22)

1. INTRAREA TRIUMFALĂ (21:1-11)
(MAR. 11:1-11; LUCA 19:28.42; IOAN 12:12-14)

21:1-5. **Isus** și grupul de **ucenici** se apropiau de **Ierusalim** dinspre est pentru că veneau pe drumul de la Ierihon. Când au ajuns în orașul **Betfaghe**, situat în partea estică a muntelui **Măslinilor**, **Isus a trimis înainte doi ucenici pentru a găsi... o măgăriță și un măgăruș**. Chiar dacă toate cele patru Evanghelii relatează Intrarea Triumfală, numai Matei vorbește despre măgăriță și măgărușul ei. O explicație simplă a ceea ce unii numesc o contradicție este că atunci când Isus a călărit măgărușul, a fost normal ca mama lui, măgărița, să meargă împreună cu el. Poate că a călărit pe fiecare animal o parte din drum (v. 7).

Isus le-a spus ucenicilor: **aduceți animalele la Mine**. În caz că vor fi întrebați de ce iau animalele, trebuia să răspundă că **Domnul are trebuință de ele**. Fiind Mesia, avea dreptul să ceară orice lucru de care avea nevoie. Matei a spus (v. 4-5) că această acțiune a împlinit o profeție, și anume Zaharia 9:9

Matei 21:6-14

(cf. Is. 62:11), care a vorbit despre **Împăratul** care vine blând și călare pe un măgar, pe un măgaruș, mănzul unei măgărițe. Nu era modul obișnuit de intrare a regilor, care veneau de obicei cuceritori, călare pe cai. Măgarușul era simbolul păcii.

21:6-8. Ucenicii au adus animalele, și-au pus hainele pe ele în loc de șa, iar oamenii din nord își așterneau hainele pe drum (cf. 2 Împ. 9:13), în timp ce alții presărau pe drum... ramuri din copaci. Cei mai mulți dintre acești oameni erau pelerini din Galilea care mergeau la Ierusalim pentru a sărbători Paștele. Ei îl cunoșteau pe Isus și minunile numeroase pe care le-a făcut în Galilea.

21:9. În timp ce mulțimea mergea, unii înaintea lui Isus, alții în urma Lui, cântau probabil psalmii pelerinilor. Matei a scris că oamenii (inclusiv copii, v. 15) strigau cuvintele Psalmului 118:26: **Binecuvântat este Cel ce vine în Numele Domnului!** Lui Isus îi strigau: **Osana fiul lui David!** „Osana” vine din ebraicul *hosî'ah na*, „Mântuiește(-ne), ne rugăm”, cuvânt preluat din Psalmul 118:25. A devenit o exprimare a laudei și o cerere în același timp.

Chiar dacă mulțimea nu a înțeles în totalitate semnificația acestui eveniment, au recunoscut totuși faptul că El este Sămânța

promisă a lui David, care a venit să le aducă mântuirea. Atât cuvintele cât și faptele lor L-au onorat pe Cel care intra în oraș, prezentându-Se în sfârșit în mod public drept Regele lor.

21:10-11. Când a intrat în Ierusalim, toată cetatea s-a pus în mișcare, și fiecare zicea: **Cine este acesta?** Deoarece Isus a evitat să vină prea des în oraș, locuitorii lui nu îl cunoșteau. Cei care L-au însoțit pe Isus din alte părți le spuneau: **Este Isus, Proorocul din Nazaretul Galileii** (cf. v. 46). Fiind *Profetul*, El este Cel promis de Moise (Deut. 18:15). Luca a consemnat faptul că Isus a plâns pentru oraș (Luca 19:41) și le-a spus conducătorilor religioși că acea zi era importantă pentru popor: „Dacă ai fi cunoscut și tu, măcar în această zi, lucrurile care puteau să-ți dea pacea! Dar acum ele sunt ascunse de ochii tăi” (Luca 19:42). Poate că Isus S-a gândit la profeția semnificativă a lui Daniel referitoare la vremea venirii lui Mesia și la faptul că a intrat în Ierusalim exact atunci când a profețit Daniel, cu peste 500 de ani înainte (Dan. 9:25-26). Acest eveniment a marcat prezentarea oficială a lui Isus Hristos în fața poporului Israel drept Fiul legitim al lui David.

2. **AUTORITATEA MESIANICĂ (21:12-14)**
(MAR. 11:15-19; LUCA 19:45-48)

21:12-14. Cu toate că din relatarea evenimentului de către Matei putem înțelege că **Isus a intrat în Templul lui Dumnezeu** imediat după intrarea în Ierusalim, celelalte Evanghelii spun că Isus s-a întors în Betania după intrarea în oraș. Probabil că acțiunea de curățire a Templului a avut loc a doua zi dimineață, când Isus S-a întors în Ierusalim din Betania (Mar. 11:11-16).

Când a intrat în Templu, indignarea lui Isus s-a îndreptat spre cei care au schimbat caracterul Templului, transformând un loc de **rugăciune** într-un loc al practicilor comerciale murdare. Mulți oameni își câștigau existența de pe urma Templului și a animalelor de jertfă care erau cumpărate aici. Ei afirmau că oamenii nu puteau folosi în Templu bani care circulau în societate, deci trebuia mai întâi să schimbe acești bani în banii Templului, contra unui comision, apoi puteau folosi banii Templului pentru a cumpăra animalele de sacrificiu, la prețuri mult umflate. Pentru că această practică a stoarcerii banilor era contrară scopurilor existenței Templului, Domnul le-a **răsturnat mesele și scaunele** din curtea exterioară a neamurilor (vezi

schița), citând părți din două versete ale Vechiului Testament, Isaia 56:7 și Ieremia 7:11. (Isus a mai curățit o dată Templul, la începutul lucrării Sale [Ioan 2:14-16].)

Apoi Isus **Și-a dovedit autoritatea** vindecând câțiva **orbi și schiopi** care **au venit la El în Templu**. (Numai Matei a consemnat acest fapt.) Acestor oameni nu li se permite accesul în Templu, dar autoritatea lui Isus a produs multe schimbări.

3. INDIGNAREA AUTORITĂȚILOR (21:15-17)

21:15-17. În timp ce Isus i-a vindecat pe cei care au venit la El în Templu, câțiva **copii** l-au adus laude, **strigând: Osana, fiul lui David**, un nume evident mesianic (cf. comentariilor de la v. 9). **Preoții cei mai de seamă și cărturarii** s-au mâniat din cauza faptelor lui Isus și a laudei copiilor. Expresia **s-au umplut de mânie** vine de la un verb care înseamnă „a ține stărnă mânia” și este folosit numai în Evangheliile sinoptice (cf. 20:24; 26:8; Mar. 10:14, 41; 14:4; Luca 13:14). Întrebarea pusă lui Isus: **Auzi ce zic aceștia**, era de fapt o cerere ca Isus să-i oprească. Poate că mulți dintre copiii din Templu se aflau acolo pentru prima dată, sărbătorind intrarea lor ca bărbați în societate. Autoritățile au considerat că o astfel de influență asupra minților lor tinere nu era în interesul poporului. Isus a răspuns cu un citat din Psalmul 8:2, care spune că sunt scoase **laude din gura pruncilor și din gura celor ce sug**. Primindu-le lauda, Isus afirma că era demn de laudă, fiind Mesia. Conducătorii religioși, din cauza respingerii lui Isus, nu înțelegeau nici măcar lucrurile înțelese de copiii care l-au primit pe El (cf. Mat. 18:3-4). Din acest motiv, Isus a plecat din Templu, **lăsându-i acolo**. S-a întors în orașul **Betania**, situat la o distanță de aproape trei kilometri peste muntele Măslinilor și **a rămas acolo** peste noapte, probabil în casa Mariei, a Martei și a lui Lazăr.

4. RESPINGEREA SIMBOLICĂ (21:18-22) (MAR. 11:12-14, 20-25)

21:18-22. Pe când se întorcea Isus în Ierusalim, a doua zi **dimineța... l-a fost foame**. A văzut **un smochin lângă drum** și a observat că este plin de **frunze**. Când s-a apropiat de pom, a văzut că nu erau fructe. Smochinii mai întâi dau **rod**, apoi apar frunzele, sau ambele apar în același timp. Pentru că smochinul avea deja frunze, ar fi trebuit să aibă și fructe. Când Isus nu a **găsit** rod, a

blestemat pomul, care **s-a uscat... pe dată**. Marcu spune că ucenicii l-au auzit pe Isus blestemând pomul, dar nu au văzut că s-a uscat până a doua zi dimineață, când s-au întors la Ierusalim (Mar. 11:13-14, 20). **Ucenicii** s-au minunat (*ethaumasan*) că **smochinul** s-a uscat **într-o clipă**.

Isus a folosit această întâmplare pentru a-i învăța o lecție despre **credință**: dacă au credință adevărată în Dumnezeu, ei vor putea face nu numai minuni cum a fost blestemarea **smochinului**, ci vor putea muta munți (cf. Mat. 17:20). **Dacă** ar avea credință, vor **primi... tot** ce vor **cere**. Domnul i-a învățat despre importanța credinței, care să înlocuiască îndoiala sau uimirea. Prin contrast, poporul Israel nu a avut credință în El.

Acest eveniment poate avea și o altă semnificație pe lângă lecția despre credință. Mulți cred că Isus a considerat acest smochin un simbol al Israelului de atunci. Și ei afirmă că au roade, dar la o examinare mai atentă a poporului se observa că roadele lipsesc. Blestemând acea generație, Isus a arătat că i-a respins și a profetizat că nu vor avea niciodată rod. Peste câteva zile, acea generație își va respinge Regele și-l va răstigni. Acest lucru a dus la judecarea acelei generații. În anul 70 d.Hr. au venit romanii, au demolat Templul, au invadat țara și au desființat Israelul ca entitate politică (Luca 21:20). Poate că prin blestemarea smochinului Isus a respins acea generație. Desigur, nu întregul popor a fost respins (cf. Rom. 11:1, 26).

B. Confruntarea religioasă cu Regele (21:23-22:46)

1. CONFRUNTAREA CU PREOȚII ȘI BĂTRÂNII (21:23-22:14) (MAR. 11:27-12:12; LUCA 20:1-19)

a. Atacul (21:23)

21:23. Isus s-a întors la Templu, locul pe care l-a revendicat pentru Tatăl Său. În curțile Templului s-a confruntat cu diverse grupuri religioase ale poporului. Dezbaterile au început atunci când **preoții cei mai de seamă și bătrânii norodului** l-au întrebat: **Cu ce putere faci Tu lucrurile acestea, și cine Ți-a dat puterea aceasta?** Prin expresia „lucrurile acestea” ei s-au referit probabil la intrarea Sa triumfală în oraș, primirea plină de laude a poporului, curățarea Templului, vindecarea orbilor și schiopilor (v. 8-14) și învățăturile Sale (v. 23). Conducătorii au înțeles faptul că Isus revendica autoritatea lui

Matei 21:24-46

Mesia și au vrut să știe de unde avea această autoritate. Cu siguranță că nu a primit-o de la ei!

b. Răspunsul (21:24-22:14)

(1) Botezul lui Ioan (21-24-32).

21:24-27 (Mar. 11:29-33; Luca 20:3-8). Isus a răspuns la întrebarea conducătorilor religioși printr-o altă întrebare, promițând că, în caz că ei vor răspunde la întrebarea Lui, și El va răspunde la întrebarea lor. El i-a întrebat: **Botezul lui Ioan de unde venea? Din cer sau de la oameni?** Cu toate că întrebarea este destul de simplă, ea a stârnit o dezbateră printre conducătorii religioși. **Dacă** ar fi răspuns că botezul lui Ioan era **din cer**, știau că Isus le va răspunde cu încă o întrebare: **Atunci de ce nu l-ați crezut?** Pe de altă parte, **dacă** ar fi răspuns că botezul lui Ioan venea **de la oameni**, știau că vor stârni supărare în **norod**. Ioan era considerat de mulțime un **prooroc**. În acest fel Isus i-a pus în situația în care au încercat *ei* să-L pună pe *El* în multe ocazii. În cele din urmă, au spus că nu știu răspunsul la întrebarea Lui. Respectându-și cuvântul, Isus a refuzat să răspundă la întrebarea lor. În loc de răspuns, le-a spus o pildă.

21:28-32. În pilda lui Isus, un **om** le-a spus celor **doi feciori** să meargă să lucreze în **via** lui. **Cel dintâi** i-a răspuns că **nu** se duce, dar, **în urmă, i-a părut rău, și s-a dus.** **Celălalt** a spus imediat că se duce să lucreze, dar nu s-a dus. Apoi Isus i-a întrebat: **Care din amândoi a făcut voia tatălui său?** Răspunsul evident era că fiul **dintâi** a ascultat. **Isus** a aplicat pilda imediat conducătorilor religioși. În timp ce unii se părea că au primit lucrarea lui **Ioan** Botezătorul (Ioan 5:35), faptele lor (Luca 7:29-30) au dovedit că se aseamănă cu fiul al doilea. Pe de altă parte, **vameșii și curvele** au primit în mare număr mesajul lui Ioan și au împlinit voia Tatălui. De aceea li se va permite intrarea în **Împărăția lui Dumnezeu**. Dar conducătorilor religioși care nu s-au **căit** și nu au crezut li se va refuza intrarea. Acești conducători religioși rămân condamnați. Probabil că au fost uluiți de afirmația lui Isus că oamenii disprețuiți și imorali, cum erau vameșii și prostituatele intrau în Împărăție, iar ei, conducătorii religioși, nu intrau!

(2) Pilda proprietarilor viei (a vierilor răi; 21:33-46; Mar. 12:1-12; Luca 20:9-19).

21:33-39. Într-o **altă pildă**, Isus a continuat să arate care este reacția poporului față de lucrarea Sa. El a vorbit despre **un gospodar** care a depus mari eforturi pentru a face o **vie** productivă. A închiriat-o **unor vierii**

pentru a avea grijă de ea. **Când a venit vremea roadelor**, proprietarul viei **a trimis pe robii săi... să ia partea lui de rod.** Dar vierii care au arendat via i-au maltratată pe **robii** proprietarului, **pe unul** bătându-l, **pe altul** omorându-l, iar **pe altul** improșcându-l cu pietre. **Alți robi** au fost trimiși, dar rezultatul a fost **la fel.** În cele din urmă, proprietarul viei **a trimis la ei pe fiul său**, crezând că-l vor respecta. Dar vierii s-au gândit că, omorându-l pe fiu, via va fi a lor. Deci, **au pus mâna pe el, l-au scos afară din vie și l-au omorât.**

Era clar că Isus vorbea despre poporul Israel care fusese pregătit cu grijă de către Dumnezeu pentru a fi via Lui roditoare (cf. Is. 5:1-7). Grijă viei a fost încredințată conducătorilor religioși ai poporului. Dar ei nu au recunoscut autoritatea Stăpânului asupra lor și i-au tratat rău pe mesagerii și profeții Lui. În cele din urmă, **Îl vor omorî chiar și pe fiul Său**, Isus Hristos, afară din Ierusalim (cf. Evr. 13:12).

21:40-46. Isus a pus o întrebare normală când și-a întrebat ascultătorii ce credeau că **va face** proprietarul viei acelor vierii **necredincioși.** Era evident faptul că nu-i mai putea lăsa să lucreze via, ci **îi va pierde**, va aduce judecata asupra lor. Via va fi luată de la ei și dată **altor vierii care-i vor da rodurile.** Acest lucru era conform Scripturii, pentru că Isus a citat din Psalmul 118:22-23, care se referă la **piatra pe care au lepădat-o zidarii**, care a devenit piatra din **capul unghiului.**

Aplicând Scriptura, Isus a spus că **Împărăția lui Dumnezeu va fi luată de la cei care L-au auzit vorbind și va fi dată unui neam, care va aduce roadele cuvenite.** Cuvântul tradus prin „neam“ (*ethnei*) este tradus de obicei prin „popor“. Acest verset este interpretat de cele mai multe ori în două moduri. O interpretare susține că Isus a spus că Împărăția va fi luată de la evrei și va fi dată neevreilor, care vor aduce roadele adecvate credinței adevărate. Argumentul este că *ethnei*, fiind singular, nu plural, se referă la Biserică, care este numită un neam în Romani 10:19 și în 1 Petru 2:9-10. Dar împărăția nu a fost luată în totalitate de la Israel pentru totdeauna (Rom. 11:25, 25), iar Biserica nu moștenește acum Împărăția.

O interpretare mai bună este că Isus afirmă că Împărăția a fost luată de la poporul Israel din acea perioadă, dar ea va fi dată înapoi poporului în viitor când națiunea va arăta pocăință și credință adevărată. Conform acestei concepții, Isus a folosit cuvântul „neam“ cu sensul de generație (cf. Mat.

23:36). Din cauza respingerii Împărăției, acea generație nu va putea experimenta Împărăția lui Dumnezeu (cf. comentariilor de la 21:18-22). Dar o generație viitoare din Israel va răspunde prin credință mântuitoare aceluiasi Mesia (Rom. 11:26-27) și acelei generații viitoare i se va da împărăția. Respingându-L pe Isus, **Piatra, zidarii** (cf. Mat. 21:42) au suferit judecata (**pe acela peste care va cădea ea** [Piatra], **îl va spulbera**). Conducătorii religioși de atunci (**preoții cei mai de seamă și Fariseii**, v.45; cf. v. 23) au înțeles că remarcile lui Isus erau îndreptate spre ei și au făcut tot ce au putut ca **să-L prindă. Dar se temeau de noroade** (cf. v. 26) care-L considerau pe Isus **drept prooroc** (cf. v. 11), deci nu au putut acționa.

(3) Pilda nunții fiului de împărat (22:1-14; Luca 14:15-24).

22:1-7. În a treia pildă adresată conducătorilor religioși (cf. celorlalte două pilde din 21:28-32 și 21:33-46), **Isus** s-a referit din nou la acțiunea lui Dumnezeu de a le oferi **Împărăția**. Exemplul folosit, o **nuntă**, este o imagine a Mileniului (cf. 9:15; Is. 25:6; Luca 14:15). În pildă, **un împărat** a pregătit nunta **fiului său. Robii săi** le-au spus celor **poftiți la nuntă** că **ospățul** era pregătit, dar invitația a fost ignorată și invitații **n-au vrut să vină**. S-au depus eforturi suplimentare pentru chemarea invitaților, dar cu același rezultat. Deoarece invitația a fost respinsă atât de vehement încât robii au fost maltratați și uciși, **împăratul s-a mâniat; a trimis oștile sale, a nimicit pe ucigașii aceia, și le-a ars cetatea**.

Isus s-a gândit la efectul respingerii Lui de către popor. Dumnezeu a pregătit domnia milenară a fiului Său și a invitat poporul să participe. Dar propovăduirea lui Ioan Botezătorul, a lui Isus și a ucenicilor a fost în mare parte ignorată. Uneori poporul i-a ucis pe cei care au făcut invitația. În cele din urmă, în anul 70 d.Hr., armata romană a atacat, a ucis majoritatea evreilor care locuiau în Ierusalim și a distrus Templul.

22:8-14. Dar **nunta** era totuși pregătită. Pentru că oamenii **poftiți** au respins invitația, s-a oferit posibilitatea participării la nuntă a unui grup mai mare. Chiar dacă invitația a fost adresată tuturor, **și buni și răi**, era necesară pregătirea individuală. Înțelegem acest lucru din exemplul invitatului la nuntă care nu s-a pregătit în mod corespunzător. Nu a **îmbrăcat... haina** corespunzătoare de **nuntă** pregătită de împărat. (Se pare că împăratul a oferit tuturor haine de nuntă când au sosit, pentru că oaspeții au venit de la **răspântiile**

drumurilor [v. 9]. Reacția omului pe plan exterior nu este suficientă, ci mai este necesară și o relație corespunzătoare cu Împăratul Dumnezeu, însușindu-ne ceea ce ne pregătește El.) În consecință, oaspetele a fost alungat într-un loc al izolării și suferinței. (Comentariile despre expresia **plânsul și scrâșnirea dinților** se găsesc la 13:42.) Deși sfera de cuprindere a Împărăției a fost acum extinsă, pentru a include oameni din toate rasele și clasele sociale (**mulți sunt chemați**), există o alegere (**puțini sunt aleși**). Cu toate acestea, răspunsul individual este esențial.

2. CONFRUNTAREA CU FARISEII ȘI IRODIENII (22:15-22)
(MAR. 12:13-17; LUCA 20:20-26)

22:15-17. Acest incident arată cum o controversă duce deseori la alianțe ciudate. Conducătorii religioși ai Israelului aveau un singur scop: să scape de Isus din Nazaret. Ar fi făcut orice pentru a-și atinge scopul, chiar dacă acest lucru ar fi însemnat să colaboreze cu dușmanii lor de-o viață. **Fariseii** erau puriștii poporului care se opuneau Romei și tuturor încercărilor Romei de a se amesteca în modul de viață evreiesc. Dar **Irodienii** au sprijinit în mod activ conducerea lui Irod cel Mare și erau în favoarea schimbărilor vremii impuse de Roma. Dar aceste probleme erau mai puțin presante decât dorința de a scăpa de Isus. Deci, au trimis o delegație pentru a-L prinde pe Isus într-o capcană.

Ei au început spunând câteva lucruri frumoase despre El, dar ipocrizia lor era evidentă, pentru că nu credeau în El. Întrebarea lor a fost: **Se cade să plătim bir Cezarului sau nu?** Întrebarea lor născocită cu atâta violență se părea că nu are un răspuns potrivit. Au crezut că L-au prins pe Isus în capcana lor. Dacă ar fi răspuns că era bine să fie plătite taxele Cezarului, El ar fi trecut de partea romanilor împotriva Israelului și cei mai mulți dintre evrei, inclusiv fariseii, L-ar fi considerat un trădător. Dacă ar fi răspuns că nu trebuia plătite taxe Romei, ar fi putut fi acuzat că este un rebel care se opune autorității și irodienii ar fi fost împotriva Lui.

22:18-22. **Isus** Și-a dat seama de ipocrizia întrebării lor, ca și de implicațiile răspunsului Său. De aceea a răspuns întrebării lor arătând că autoritatea umană are un loc corespunzător în viața fiecărui om și că ne putem supune și autorității umane și lui Dumnezeu în același timp. A cerut să I se arate **banul birului**. Un **dinar** (GBV) roman,

Matei 22:23-40

având inscripționată imaginea lui Cezar, împăratul roman, demonstra că ei erau supuși autorității și impozitelor Romei. (Pe o monedă s-au găsit cuvintele: „Tiberius Caesar Augustus, fiului Divinului Augustus“.) Deci impozitele trebuie plătite: **dați, deci, Cezarului ce este al Cezarului.**

Dar Isus le-a adus aminte și faptul că o altă sferă a autorității aparține lui Dumnezeu: **dați lui Dumnezeu ce este al lui Dumnezeu.** Oamenii trebuie să se supună *de asemenea* autorității Sale. Omul are responsabilități politice și spirituale. **Mirați** de răspunsul lui Isus, fariseii și irodienii au fost reduși la tăcere.

3. CONFRUNTAREA CU SADUCHEII (22:23-33)

(MAR. 12:18-27; LUCA 20:27-40)

22:23-28. Saduchei au fost următorul grup religios care a încercat să-L discrediteze pe Isus și lucrarea Sa. Saduchei erau „liberalii religioși“ ai vremii pentru că susțineau că **nu este înviere**, nici îngeri sau spirite (Fapte 23:8). De aceea l-au pus în mod intenționat lui Isus o întrebare despre doctrina învierii și implicațiile ei într-un caz particular. Ei au relatat povestea unei femei cu care s-a **însurat** un bărbat care apoi **a murit**. Conform legii leviratului (Deut. 25:5-10), **fratele lui** a luat-o să fie **nevasta** sa pentru a perpetua familia fratelui său. Dar și acesta a murit la scurt timp după primul. Acest lucru s-a întâmplat cu toți ceilalți frați, **până la al șaptelea**.

Întrebarea saducheilor a fost: **La înviere, nevasta căruia din cei șapte va fi ea? Fiindcă toți au avut-o de nevastă.** Saduchei afirmă astfel că în cer continuă lucrurile de care se bucură oamenii pe pământ, cum ar fi relațiile conjugale. Dar cum putea continua relația conjugală a acestei femei care a avut șapte soți? Scopul saducheilor a fost să ridiculizeze învierea.

22:29-33. Problemele saducheilor proveneau, așa cum a spus Isus, din faptul că nu cunoșteau **nici Scripturile, nici puterea lui Dumnezeu**. A fost o denunțare aspră a conducătorilor religioși, pentru că, dintre toți oamenii, cu siguranță că ei ar fi trebuit să cunoască Cuvântul și puterea lui Dumnezeu. Cuvântul lui Dumnezeu afirmă existența lui Dumnezeu, iar puterea Lui poate aduce oamenii înapoi la viață. Apoi Isus a corectat cele două concepții false ale saducheilor: (1) continuarea existenței lucrurilor de care se bucură oamenii pe pământ. De fapt, în existența eternă căsătoria nu va mai fi necesară. După ce oamenii au primit trupuri

glorificate care nu mai sunt supuse morții, nu va mai fi nevoie de reproducere, unul dintre scopurile principale ale căsniciei. Credincioșii în trupuri glorificate **vor fi ca îngerii**, din acest punct de vedere, pentru că îngerii nu se reproduc. (El nu a spus că oamenii vor *deveni* îngeri.) Isus nu a răspuns la toate întrebările legate de existența eternă și de relațiile eterne dintre cei care au fost căsătoriti în această viață. Totuși, a răspuns la întrebarea pusă de saducheii. (2) O problemă mai importantă ridicată de saducheii se referea la **învierea morților**. Dacă ar fi citit și ar fi înțeles Scriptura Vechiului Testament, ei ar văzut fără urmă de îndoială că există o viață viitoare și că omul continuă să existe atunci când moare. Saduchei considerau învierea ridicolă, deoarece credeau că moartea pune capăt existenței omului, dar Isus a citat o afirmație a lui Dumnezeu făcută înaintea lui Moise în fața rugului care ardea: **Eu sunt Dumnezeul lui Avraam, Dumnezeul lui Isaac, și Dumnezeul lui Iacov** (Ex. 3:6). Dacă saduchei ar fi avut dreptate, și Avraam, Isaac și Iacov au murit și nu și-au continuat existența, atunci cuvintele: „Eu sunt“ ar fi trebuit să fie: „Eu am fost.“ Folosirea timpului prezent în expresia „Eu sunt“ presupune că Dumnezeu este încă Dumnezeul acestor patriarhi, pentru că ei sunt vii împreună cu Dumnezeu și, în cele din urmă, vor avea parte de învierea celor neprihăniți. Rezultatul acestei întâlniri a fost că **noroadele... au rămas uimite** (*exeplesonto*; cf. comentariilor de la Mat. 7:28; și cf. *ethaumasano* din 22:22) **de învățătura lui Isus**. Astfel Isus a răspuns cu succes și i-a învins pe acești experți religioși.

4. CONFRUNTAREA CU FARISEII (22:34-46)

(MAR. 12:28-37; LUCA 10:25-28)

a. *Fariseii îl interoghează pe Isus* (22:34-40).

22:34-40. Când au auzit Fariseii că Isus a răspuns saducheilor, au trimis imediat un reprezentant, un versat **învățător al Legii**, care l-a pus lui Isus **întrebarea următoare: Învățătorule, care este cea mai mare poruncă din Lege?** Această problemă era debătută printre conducătorii religioși ai vremii și s-au făcut diverse propuneri privind porunca cea mai importantă. Răspunsul imediat al lui Isus a fost un rezumat al întregului decalog. El a replicat că porunca **cea dintâi** este: **să iubești pe Domnul, Dumnezeul tău, cu toată inima... sufletul și... cugetul** (cf. Deut. 6:5). El a adăugat că **a doua poruncă este: Să iubești pe aproapele tău ca pe tine**

însuși (cf. Lev. 19:18). Prima poruncă cuprinde prima tablă a Legii iar a doua cuprinde a doua tablă. Isus a spus: **În aceste două porunci se cuprinde toată Legea și Proorocii**, adică întreg Vechiul Testament dezvoltă și amplifică aceste două aspecte: dragostea pentru Dumnezeu și dragostea pentru alții, care sunt creați după chipul lui Dumnezeu.

Marcu scrie că învățătorul Legii a afirmat că Isus a răspuns corect la întrebare și că dragostea pentru Dumnezeu și pentru aproapele tău este mai importantă decât arderile de tot și jertfele (Mar. 12:32-33). Lumina a început să strălucească în inima lui. El nu era departe, a apus Isus, de Împărăția lui Dumnezeu. Marcu a mai adăugat: „Și nimeni nu îndrăznește să-I mai pună întrebări” (Mar. 12:34). Motivul era evident. Isus le răspundea așa cum nu o făcuse nimeni niciodată. Mai mult, omul care a pus întrebarea în acest pasaj era aproape pe punctul să-i părăsească pe farisei și să-L accepte pe Isus. Poate că fariseii au considerat că este mai bine să se oprească pentru a nu mai pierde și alți oameni care să se alăture cauzei lui Isus.

b. *Isus îi interoghează pe farisei (22:41-46)*
(Mar. 12:35-37; Luca 20:41-44)

22:41-46. Deoarece **Fariseii** au refuzat să-I mai pună alte întrebări, **Isus** a preluat ofensiva și le-a pus El întrebări lor. Scopul întrebării Lui a fost să scoată în evidență concepțiile lor despre Mesia. El i-a întrebat: **Ce credeți voi despre Hristos? Al cui fiu este?** Răspunsul lor a venit repede, pentru că știau că Mesia trebuia să vină din dinastia lui David. Răspunsul lui Isus (v. 43-45) arată că Mesia trebuia să fie mai mult decât **fiul** uman al lui **David**, așa cum credeau mulți din acea vreme. Dacă Mesia ar fi fost doar un fiu uman al lui David, de ce David îi atribuie caracterul de Dumnezeu? Isus a citat dintr-un psalm mesianic (Ps. 110:1), în care David se referă la Mesia cu numele **Domn**. „Domn” este traducerea cuvântului ebraic (*adonai*) folosit numai pentru Dumnezeu (ex.: Gen. 18:27; Iov 28:28). Dacă David L-a numit pe acest fiu „Domn”, cu certitudine trebuie să fie mai mult decât un fiu uman.

Complexitatea acestei discuții teologice i-a depășit pe farisei care nu erau gata să recunoască divinitatea acestui fiu al lui David. **N-a îndrăznit nimeni** să răspundă întrebării Lui sau să dezbătă aspecte practice sau teologice cu Isus. Toți oponenții Lui au fost reduși la tăcere, inclusiv preoții cei mai

de seamă și bătrânii poporului (Mat. 21:23-27), fariseii și irodianii împreună (22:15-22), saducheii (v. 23-33) și fariseii (v. 34-36).

C. *Respingerea națională a Regelui*
(cap. 23)
(Mar. 12:38-40;
Luca 11:37-52; 20:45-47)

1. AVERTISMENTELE ADRESATE
MULTIMII (23:1-12)

23:1-12. Ipocrizia și necredința conducătorilor religioși ai poporului, demonstrată în capitolul 22, a dus la un mesaj aspru din partea lui **Isus**. Adresându-Se **gloatelor și ucenicilor Săi**, care se aflau în Templu și ascultau dezbaterile Lui cu mai mulți conducători religioși, El i-a avertizat în privința învățăturilor lor, spunând că **autoritatea** lor trebuia recunoscută (ei **sed pe scaunul lui Moise**, i.e. învață Legea), dar **faptele** lor, fiind ipocrite, nu trebuia urmate. Ei puneau **sarcini grele** pe umerii oamenilor, dar **ei** înșiși nu erau neprihăniți (23:4). Toate faptele lor erau făcute pentru a fi văzute de **oameni**. **Filacteriile** lor, mici pungi de piele care conțineau fâșii de pergament cu versete din Vechiul Testament (Ex. 13:9, 16; Deut. 6:8; 11:18), legate de mâna stângă și de frunte, erau **late**, deci atrăgeau atenția asupra lor. Iar **poalele veșmintelor** (Num. 15:38) aveau **ciucuri lungi** ca să fie văzuți. Ei **umblă după locurile dintâi și le place** să li se spună **Rabi**, ceea ce însemna că erau învățați. Nu aceasta trebuia să fie atitudinea urmașilor lui Isus. Titlurile (cum ar fi **Rabi... dascăli... Tată**) și pozițiile de onoare nu trebuia căutate. În loc de acest lucru trebuia să existe o relație frățească între ucenici (Mat. 23:8).

Isus nu a spus că nu trebuie să existe autoritate între ei, dar a subliniat faptul că slujirea Lui — **Unul singur este Învățătorul** (*didaskalos*) și **Unul singur este Dascălul** (*kathegetes*, „un îndrumător cu autoritate”, folosit numai aici în NT) — era mai importantă decât pozițiile umane onorante. Pozițiile de conducere nu trebuie să constituie niciodată un scop în sine însuși, ci trebuie întotdeauna considerate drept ocazii de a-i sluji pe alții. Fariseul care se **înălța** pe sine însuși, **va fi smerit**, dar urmașul lui Isus, smerindu-se în slujire, **va fi înălțat** într-o zi.

2. AVERTISMENTELE ADRESATE
CONDUCĂTORILOR (23:13-39)

23:13. Avertizându-i pe **cărturari** și pe **Farisei** că vor avea parte de pedeapsa finală dacă vor continua să meargă pe calea lor, Isus

Matei 23:14-28

a demascat în șapte rânduri starea lor, de fiecare dată începând cu expresia **Vai de voi**. „Aceste nenorociri, spre deosebire de fericiri, denunță religia falsă, care este total dezgustătoare pentru Dumnezeu și merită condamnarea cea mai aspră” (Walvoord, *Matthew: Thy Kingdom Come*, p. 171). În șase ocazii din cele șapte, Isus îi numește **fățarnici**.

Primul aspect demascat de Isus a fost împiedicarea altor oameni să intre în **Împărăția cerurilor**. Antagonismul lor față de Isus i-a determinat pe mulți să se îndepărteze de Isus. Mulți evrei căutau îndrumare la conducătorii lor. Refuzul conducătorilor de a-L accepta pe Isus ca Mesia a pus o piatră de poticnire în calea conaționalilor lor. Din acest motiv erau condamnați.

23:14. Traducerea NIV și unele manuscrise grecești omit acest verset. Este posibil să fi fost adăugat datorită versetelor din Marcu 12:40 și Luca 20:47. Dacă versetul a făcut parte din scrierea lui Matei, atunci numărul sentințelor pronunțate de Isus este de opt. Acest „vai” arată inconsecvența conducătorilor religioși care făceau „rugăciuni lungi” pentru a-i impresiona pe oameni cu spiritualitatea lor, dar oprimbau văduvele pe care ar fi trebuit să le ajute.

23:15. Acest **vai** s-a referit la activitatea zeloasă a conducătorilor religioși care erau dispuși să înconjoare nu numai **pământul**, ci și **marea** pentru a face un singur **tovarăș de credință** (*proselyton*, „prozelit”), care să se convertească la iudaism. Problema era că prin acțiunile lor ei îi condamnau pe mulți oameni la pedeapsa veșnică. Impunându-le acestor convertiți restricțiile exterioare ale tradițiilor rabinice, ei îi împiedicau să vadă adevărul. De fapt, un astfel de prozelit devenea **un fiu al gheenei, de două ori mai rău decât** fariseii, adică devenea mai fariseic decât fariseii înșiși. „Un fiu al gheenei” era cel care merita pedeapsa veșnică.

23:16-22. La al treilea **vai**, Isus a scos în evidență caracterul înșelător al conducătorilor. (În primele două aspecte demascate, Isus a vorbit despre efectul conducătorilor asupra altora; în celelalte cinci nenorociri El a vorbit despre caracterul și faptele conducătorilor.) Atunci când făceau jurăminte, prevedeau condiții subtile care ar fi putut invalida jurămintele lor. **Dacă** se jura pe **Templu**, sau **altar**, aceste lucruri nu însemnau nimic pentru ei. Chiar dacă, în aparență, făceau un jurământ pe care se obligau să-l respecte, în interiorul lor nu aveau deloc intenția de a-l respecta. **Dar dacă** un om jura pe **aurul**

Templului sau pe **darul de pe altar**, era **legat de jurământul lui**. Dar Isus a spus că ei greșesc atunci când sugerează prin acest lucru faptul că **aurul** era **mai mare** decât **Templul** și **darul** era **mai mare** decât **altarul**. Isus a arătat că orice jurământ pe **Templu** sau pe lucrurile din el era obligatoriu de respectat pentru că dincolo de Templu se afla **Cel ce locuiește în el**. Era același lucru cu a face un jurământ **pe scaunul de domnie al lui Dumnezeu**, jurământ care trebuia respectat datorită Celui care se afla pe scaunul de domnie. Deosebirile pe care le făceau conducătorii religioși au fost condamnate de Isus, pentru că erau evident amăgitoare și necinstite. Isus i-a demascat pe acești conducători, niște **povățuitori orbi** (v. 16), **nebuni și orbi** (v. 17, 19).

23:23-24. Al patrulea **vai** s-a referit la practica fariseică de a de zeciuială cu meticulozitate din toate posesiunile lor. Mergeau atât de departe încât luau în considerare și cele mai neînsemnate produse obținute din plante: **izvă, mărar și chimen**. În timp ce respectau cu scrupulozitate prevederile din **Lege** în această privință (Lev. 27:30), ei nu manifestau **dreptatea, mila și credincioșia** cerute de Lege. Ei acordau o importanță majoră aspectelor minore, strecurând **țânțarul**, și acordau o importanță minoră aspectelor majore, înghițind **cămila**. Fiind atât de preocupați de detalii, ei nu s-au ocupat niciodată de elementele importante. Isus nu a spus că zeciuiala nu era importantă; El a spus că ei au lăsat **nefăcute** prevederile Legii dintr-un domeniu pentru că le-au împlinit pe cele dintr-un alt domeniu. Ei ar fi trebuit să îplinească toată Legea. Pentru că nu au făcut așa, ei erau **povățuitori orbi**.

23:25-26. Al cincilea **vai** subliniază caracterul ipocrit al fariseilor. Ei erau preocupați de curățenia exterioară, cum ar fi **partea de afară a paharului și a blidului**. **Dar** în inimile lor exista **răpire** (lăcomie, NIV — n.tr.) și **necumpătate**. Puritatea lor era doar pentru ochii oamenilor. Dar nu se ridicau deasupra furturilor și exceselor din propriile lor vieți. Dacă ar fi curățat partea interioară, și aspectul exterior ar fi fost influențat.

23:27-28. În al șaselea **vai** Isus a continuat gândul despre purificarea exterioară. A cincea nenorocire a subliniat acțiunile lor; a șasea vorbește despre înfățișarea lor. El i-a numit pe **cărturari și Farisei... mormintele văruite**. Un obicei de atunci era să se păstreze mormintele zugrăvite în alb **pe dinafară**, pentru a arăta **frumoase**. Dar pe

dinăuntru erau diferite pentru că acolo se aflau trupurile descompuse ale oamenilor morți. Situația fariseilor era asemănătoare: frumoși **pe dinafară**, datorită conformării față de prevederile religioase, **dar pe dinăuntru** erau corupți și se aflau în plin proces de descompunere. Ei erau **plini de fățărnicie și de fărădelege** (*anomias*).

23:29-32. Ultimul **vai** scoate în evidență tot ipocrizia conducătorilor religioși. Ei își foloseau timpul pentru a zidi **mormintele proorocilor** și a împodobi **gropile celor neprihăniți**. Ei se grăbeau să spună: **Dacă ar fi trăit ei în zilele părinților lor**, nu ar fi fost implicați în **vărsarea sângelui proorocilor**. Isus știa că ei deja plănuiau moartea Sa. Prin această acțiune ei demonstrează că erau exact ca și generațiile anterioare care **au omorât pe prooroci**. Respingându-L pe Profet, ei călcau pe urmele părinților lor, „umplând” măsura păcatului lor.

23:33-36. Folosind un limbaj aspru, Isus i-a condamnat pe conducătorii religioși, numindu-i **șerpi** și **pui de năpârcei**, al căror destin etern era **pedeapsa gheenei**, locul pedepsei veșnice (cf. v. 15; cf. comentariile despre gheena de la 5:22). Dovada că merită iadul este respingerea lor continuă a adevărului. Domnul a promis că va trimite **prooroci, înțelepți și cărturari**, dar conducătorii vor respinge cuvintele lor, pe unii îi vor **omorî**, iar pe alții îi vor **bate și prigonî**. Reacția lor în fața adevărului proclamat va justifica pedeapsa primită. **Abel** a fost primul martir neprihănit menționat în Scriptura evreiască (Gen. 4:8) și **Zaharia** a fost ultimul martir (2 Cro. 24:20-22), cartea 2 Cronici fiind ultima din Biblia evreiască. (Prin această afirmație Isus atestă canonul Vechiului Testament.) În 2 Cronici 24:20, Zaharia este numit „fiul lui Iehoiada”, în timp ce în Matei el este **fiul lui Barachia**. „Fiul lui” poate însemna descendent; astfel Iehoiada, fiind preot, putea fi bunicul lui Zaharia. Sau poate că Isus s-a gândit la profetul Zaharia care *era* fiul lui Berechia (Zah. 1:1). Peste **neamul** (*genean*) acela de evrei, care erau vinovați pentru că îi urmau pe conducătorii lor orbi (Mat. 23:16-17, 19, 24, 26), va cădea judecata lui Dumnezeu din cauza implicării lor în vărsarea sângelui nevinovat. Domnul anticipa respingerea continuă a Evangheliei de către popor. Respingerea lui Mesia a dus până la urmă la distrugerea Templului în anul 70 d.Hr.

23:37-39 (Luca 13:34-35). Într-o ultimă lamentație cu privire la Ierusalim, Isus a

arătat ce dorește pentru acel popor. Ierusalimul, capitala, reprezenta întregul popor, care i-a omorât pe **prooroci** și i-a ucis cu pietre pe **cei trimiși** la ei (cf. Mat. 23:34; 21:35). Isus a **vrut** să strângă poporul, **cum își strânge găina puii sub aripi**. Poporul, spre deosebire de puii care fug spre cloșcă atunci când sunt în pericol, a refuzat în mod deliberat (**n-ați vrut**) să se întoarcă la Domnul. Au avut răspunderea de a lua o hotărâre și hotărârea lor le-a adus condamnarea. Rezultatul a fost că le va rămâne **casa pustie**. „Casa” se poate referi la orașul lor; este interpretarea cu cea mai largă acceptare. Sau poate că Isus s-a referit la Templu sau chiar la dinastia davidică. Poate că Isus S-a gândit la toate aceste lucruri.

Dar Isus nu a terminat cu poporul și cu Ierusalimul. Cu toate că urma să plece în curând (Ioan 13:33), ei totuși îl vor **mai vedea** (Zah. 12:10) și îl vor accepta, nu-L vor respinge. În acea zi poporul va spune: **Binecuvântat este Cel ce vine în Numele Domnului**, un citat din Psalmul 118:26. Isus a vorbit despre întoarcerea Sa pe pământ pentru instaurarea Împărăției Sale milenare.

D. Promisiunea profetică despre Rege (cap. 24-25)

1. ÎNTREBĂRILE ADRESATE LUI ISUS (24:1-3) (MAR. 13:1-4; LUCA 21:5-7)

24:1-3. După ce a terminat discuțiile și dezbaterile cu liderii religioși, **Isus** a ieșit din **Templu** pentru a se întoarce în Betania (cf. 26:6) prin **muntele Măslinilor** (24:3). Cuvintele pe care le-a spus ardeau încă în urechile ucenicilor **Lui**. El a demască starea reală a poporului și a afirmat că totul va fi o „pustie” (23:38). Dacă Ierusalimul și Templul vor fi distruse, cum va mai exista un popor asupra căruia să domnească Mesia? **Ucenicii** I-au arătat lui Isus **clădirile Templului** pentru a-L impresiona cu măreția lor. Cum se poate întâmpla ceva cu aceste clădiri impresionante, mai ales cu Templul lui Dumnezeu? Răspunsul lui Isus le-a adus consternare: **nu va rămâne aici piatră pe piatră, care să nu fie dărâmată**. Templul va fi distrus și Ierusalimul împreună cu el. Aceste cuvinte i-au determinat pe **ucenicii Lui** să întrebe când se vor întâmpla aceste lucruri. Când a ajuns pe muntele Măslinilor în drumul Lui spre Betania, Isus s-a așezat și ucenicii **au venit la El**. Patru ucenici, Petru, Iacov, Ioan și Andrei, (Mar. 13:3) i-au pus două întrebări directe lui Isus: (1) **Când se vor întâmpla**

Matei 24:4-14

aceste lucruri? Ucenicii au întrebat când va fi distrus Templul și nu va mai rămâne piatră pe piatră. (2) **Care va fi semnul venirii Tale și al sfârșitului veacului acestuia?**

Aceste două întrebări au dus la următorul discurs al lui Isus, numit în mod obișnuit Cuvântarea de pe Muntele Măslinilor (Mat. 24-25). Întrebările s-au referit la distrugerea Templului și a Ierusalimului și la semnul venirii Domnului și al sfârșitului veacului. Ele nu s-au referit deloc la Biserică, despre care Isus a afirmat că o va zidi (16:18). Biserica nu este prezentă în nici un sens în capitolele 24 și 25. Întrebările ucenicilor au vizat Ierusalimul, Israelul și a doua venire a Domnului în glorie pentru a-și instaura Împărăția. De fapt, Matei nu a consemnat răspunsul lui Isus la prima întrebare, dar Luca l-a consemnat (Luca 21:20). Ucenicii credeau că distrugerea Ierusalimului, despre care a vorbit Isus, va avea drept urmare instaurarea Împărăției. Fără îndoială că se gândeau la Zaharia 14:1-2. (Distrugerea la care S-a referit Isus în Mat. 23:38 a avut loc în anul 70 d.Hr., și este o distrugere diferită de cea finală din Zah. 14).

2. PERIOADA VIITOARE DE NECAZURI (24:4-26)

24:4-8 (Mar. 13:5-8; Luca 21:8-11). Isus a început să prezinte evenimentele care vor duce la întoarcerea Sa în glorie și să arate care sunt semnele acelei întoarceri. În această secțiune (Mat. 24:4-8) El prezintă prima jumătate din perioada de șapte ani care va preceda a doua Sa venire. Această perioadă este numită A Șaptezecă Săptămână a lui Daniel (Dan. 9:27). (Totuși, unii premileniști susțin că Hristos vorbește în Mat. 24:4-8 despre semnele generale ale perioadei Bisericii și că necazurile încep doar în v. 9. Alții spun că Hristos a vorbit despre semne generale în v. 4-14, iar Necazul cel Mare începe din v. 15.) Evenimentele prezentate în versetele 4-8 corespund într-o măsură cu cele șapte pecetei din Apocalipsa 6. (Walvoord susține totuși că toate cele șapte judecăți ale pecetilor vor avea loc în a doua jumătate a perioadei de șapte ani; vezi comentariile de la Apoc. 6).

Acea perioadă va fi caracterizată de: (a) Hristoși falși (Mat. 24:4-5; cf. Apoc. 6:1-2; prima pecete este Antihrist; (b) **războaie și vești de războaie** (Mat. 24:6; cf. Apoc. 6:3-4; a doua pecete este războiul) în care popoarele se vor **scula împotriva** altora pe scară mondială (Mat. 24:7a); și (c) dereglări neobișnuite ale naturii, inclusiv **foamete** (v.

7b; cf. Apoc. 6:5-6; a treia pecete este foametea; a patra și a cincia pecete reprezintă moartea și martirajul [Apoc. 6:7-11]) și **cutremure de pământ** (Mat. 24:7b; cf. Apoc. 6:12-14; a șasea pecete este un cutremur de pământ). Aceste lucruri, a spus Isus, **nu vor fi decât începutul durerilor**. La fel cum durerile nașterii unei femei însărcinate sunt un semn că se va naște curând copilul, tot așa aceste conflicte universale și catastrofe vor însemna că sfârșitul perioadei dintre cele două venituri ale lui Isus este aproape.

24:9-14 (Mar. 13:9-13; Luca 21:12-19).

Isus și-a început cuvântarea (Mat. 24:9) cu un cuvânt referitor la timp: **Atunci**. La mijlocul perioadei de șapte ani care precedă a doua venire a lui Hristos, Israelul va începe să treacă prin mari necazuri. Antihristul, care ajunsese la putere în lume și care încheiasse un tratat cu Israelul prin care țara era protejată, va încălca înțelegerile avute (Dan. 9:27). El va aduce persecuții mari peste Israel (Dan. 7:25) și va merge atât de departe încât își va instala propriul centru de închinare în Templul din Ierusalim (2 Tes. 2:3-4). Acest lucru va duce la moartea multor evrei (Mat. 24:9) și **mulți vor cădea** de la credință. Evreii credincioși vor fi trădați de necredincioși (v. 10) și **mulți** vor fi înșelați de **prooroci mincinoși** (cf. v. 5; Apoc. 13:11-15). Din cauza **înmulțirii fărădelegii, dragostea celor mai mulți** (pentru Domnul) **se va răci**.

Cei care vor rămâne credincioși Domnului **până la sfârșit** vor fi mântuiți, adică eliberați (Mat. 24:13). Această afirmație nu se referă la eforturile personale de a îndura până la capăt care vor duce la mântuirea eternă, ci la eliberarea fizică a celor care au credință în Mântuitorul în timpul Necazului. Ei vor intra în Împărăție în trupuri fizice.

De asemenea, **Evanghelia... Împărăției va fi propovăduită în toată lumea** în timpul acestei perioade, **ca să slujească de mărturie tuturor neamurilor**. Cu toate că va fi o perioadă de persecuții teribile, Domnul va avea slujitori care vor mărturisi și vor răspândi vestea bună despre Hristos și Împărăția Sa care va veni în curând. Acest mesaj va fi asemănător celui predicat de Ioan Botezătorul, Isus și ucenicii la începutul Evangheliei lui Matei, dar el va prezenta în mod clar natura lui Isus de Mesia care vine. Nu este un mesaj exact identic cu mesajul proclamat astăzi de Biserică. Mesajul predicat astăzi în epoca Bisericii și mesajul ce va fi proclamat în perioada Necazului îi cheamă pe oameni să se întoarcă la Salvatorul pentru a fi mântuiți.

Totuși, în timpul Necazului mesajul va sublinia venirea Împărăției și cei care se vor întoarce atunci la Salvatorul ca să fie mântuiți vor primi intrarea în Împărăție. Mulți vor răspunde celui mesaj (cf., Apoc. 7:9-10).

24:15-26 (Mar. 13:14-23; Luca 21:20-26). După ce a prezentat o succintă imagine de ansamblu a întregii perioade a Necazului dinaintea revenirii Sale, Isus a vorbit în continuare despre cel mai important și mai remarcabil semn din acea perioadă, **urâciunea pustiirii**. Despre această urâciune a vorbit **proorocul Daniel** (Dan. 9:27). Ea se referă la întreruperea închinării evreiești, care va fi reluată în Templul din timpul Necazului (Dan. 12:11) și la instaurarea închinării înaintea dictatorului mondial, Antihristul, în Templu. El va pângări Templul prin această urâciune (și din acest motiv el va fi pustiit) așezând în Templu o imagine a lui însuși, pentru ca oamenii să i se închine (2 Tes. 2:4; Apoc. 13:14-15). Un astfel de eveniment va fi fără îndoială observat de toți.

Când acel eveniment va avea loc, **cei ce vor fi în Iudea, să fugă la munți**. Ei nu trebuie să se gândească să-și ia **lucrurile** cu ei sau să se întoarcă de la **câmp** pentru a lua cu ei din posesiunile lor, nici măcar **haina**. Perioada care va urma acestui eveniment va fi marcată de un **necaz așa de mare, cum n-a fost niciodată de la începutul lumii până acum, și nici nu va mai fi** (Ier. 30:7). Caracterul îngrozitor al perioadei Necazului nu poate fi înțeles cu adevărat de nimeni. Din acest motiv Isus a arătat cât de grele vor fi vremurile pentru **femeile... însărcinate** și pentru cele care **alăptează** (GBV; Mat. 24:19). Isus i-a îndemnat pe oameni să se roage pentru ca fuga lor să **nu aibă loc iarna**, când este și mai dificil, **nici într-o zi de Sabat**, când călătoriile sunt mai scurte.

Există totuși și o încurajare, pentru că Domnul a afirmat că **zilele acelea vor fi scurte** (v. 22). Acest lucru înseamnă că acea perioadă va avea un sfârșit, nu că zilele vor fi mai scurte de 24 ore. Dacă perioada ar continua mult timp, **nimeni n-ar scăpa**. Dar acea perioadă se va sfârși **din pricina celor aleși**, cei care vor fi răscumpărați în timpul Necazului și care vor intra în Împărăție. Aleșii acestei epoci a Bisericii sunt deja răpiți înainte de Necaz. Atunci se vor răspândi multe dezinformări, pentru că vor exista pretutindeni **Hristoși mincinoși** (v. 23-24). Toți vor predica mesaje ale mântuirii și vor **face semne mari și minuni** pentru ca să-i **înșele**, **dacă va fi cu puțință, chiar și pe cei aleși**.

Domnul i-a avertizat pe ucenici dinainte să nu se lase înșelați, pentru că El nu se va afla pe pământ făcându-și lucrarea în acele zile.

3. VENIREA FIULUI OMULUI (24:27-31) (MAR. 13:24-27; LUCA 21:25-28)

24:27-31. Domnul nu se va afla în mod fizic pe pământ în acea perioadă, dar se va întoarce pe pământ. Iar **venirea Lui** va fi ca **fulgerul** care se vede **de la răsărit... până la apus**; va fi un eveniment splendid și vizibil. **Oriunde va fi stârful** (degradarea fizică) **acolo se vor aduna vulturii** ca să-l mănânce. În mod asemănător, acolo unde există degradare spirituală va veni judecata. Lumea va fi devenit domeniul omului lui Satan, Antihristul, cel nelegiuit (2 Tes. 2:8) și mulți oameni vor fi fost corupți de profeții mincinoși (Mat. 24:24). Dar Fiulul **omului** va veni repede ca să judece (v. 27).

Îndată după starea de **necaz** din acea perioadă, Domnul se va întoarce. Întoarcerea Sa va fi însoțită de manifestări neobișnuite în ceruri (v. 29; cf. Is. 13:10; 34:4; Ioel 2:3; 3:15-16) și pe **cer** va apărea „semnul” Lui (Mat. 24:30). Datorită apariției semnelui, **toate semințele pământului se vor boci** (cf. Apoc. 1:7), probabil din cauză că își vor da seama că timpul judecății a sosit.

Nu se știe cu certitudine care este **semnul Fiului omului**. Semnul abandonării poporului Israel a fost plecarea gloriei de la Templu (Ez. 10:3, 18; 11:23). Poate că semnul revenirii Domnului se va referi din nou la gloria Shekinah. Unii cred că semnul se referă la orașul ceresc, Noul Ierusalim, care va coborî atunci și va rămâne ca un oraș satelit suspendat deasupra Ierusalimului pământesc în timpul Mileniului (Apoc. 21:2-3). Semnul mai poate fi fulgerul, sau chiar Domnul Însuși. Oricare va fi acest semn, el va fi vizibil pentru toți, pentru că Domnul se va întoarce **pe norii cerului cu putere și cu o mare slavă** (cf. Dan. 7:13). Atunci **El va trimite pe îngerii Săi** să adune pe **aleșii Lui din cele patru vânturi**, o referință la pământ (cf. Mar. 13:27), **de la o margine a cerurilor până la cealaltă**. Aceasta este strângerea celor care au devenit credincioși în timpul celei de a Șaptezecă Săptămâni a lui Daniel și care au fost risipiți în toată lumea din cauza persecuției (cf. Mat. 24:16). La această adunare vor participa probabil și sfinții Vechiului Testament, a căror înviere va avea loc atunci, pentru ca să aibă și ei parte de Împărăția lui Mesia (Dan. 12:2-3, 13).

Matei 24:32-44

4. CONFIRMAREA PRIN PILDE (24:32-51)

În secțiunea precedentă a acestei predici (24:4-31) Isus a vorbit direct despre întoarcerea Sa pe pământ. Apoi a arătat câteva aplicații practice și a dat câteva îndrumări în lumina întoarcerii Sale. Nu trebuie să uităm că aplicația acestui pasaj este adresată în principal generației viitoare care va trece prin zilele Necazului și va aștepta revenirea imediată a Regelui în glorie. O aplicație secundară a acestui pasaj, așa cum este cazul cu aproape toată Scriptura, este pentru credincioșii de astăzi care alcătuiesc trupul lui Hristos, Biserica. Nu despre Biserică este vorba în aceste versete. Dar așa cum oamenilor lui Dumnezeu din viitor li se spune să fie pregătiți, să vegheze și să fie credincioși, și credincioșii de astăzi trebuie să fie fideli și atenți.

a. Smochinul (24:32-44)

24:32-35 (Mar. 13:28-31; Luca 21:29-33). Cuvintele lui Isus: **de la smochin învățați pilda lui**, arată că El începe să aplice ceea ce i-a învățat. Când smochinului îi **frăgezește și înfrunzește mlădița**, acesta este un semn sigur că **vara** nu este departe (cf. Mat. 21:18-20). La fel cum smochinul este un vestitor al verii, aceste semne (24:4-28) despre care a vorbit Isus vor indica cu siguranță că venirea Lui este foarte aproape. Domnul subliniază faptul că **toate aceste lucruri** trebuie să aibă loc. În timp ce diverse evenimente din istorie au fost declarate împliniri ale acestei profeții, este evident faptul că nu **toate** aceste lucruri (referitoare la Necazul cel Mare) au avut loc. Împlinirea tuturor acestor evenimente este încă viitoare. **Neamul (genea)** de oameni care vor trăi în acea zi din viitor vor vedea petrecerea tuturor acestor evenimente. Isus nu S-a referit la generația care Îl asculta atunci, pentru că a spus deja că Împărăția a fost luată de la acel grup (24:13). Generația din primul secol va avea parte de judecata lui Dumnezeu, dar generația care se va afla în viață atunci când aceste lucruri vor începe să se întâmple va trece prin acea perioadă și Îl va vedea pe Domnul Isus venind ca Rege al gloriei. Această promisiune este sigură pentru că mai repede **vor trece... cerul și pământul** decât **cuvintele** lui Isus (cf. 5:18).

24:36-41 (Mar. 13:32-33; Luca 17:26-37). Momentul exact al întoarcerii Domnului nu poate fi calculat de nimeni. Când Domnul a rostit aceste cuvinte, informația era cunoscută **numai** de **Tatăl**. Hristos a vorbit din

perspectiva cunoașterii Sale umane (cf. Luca 2:52), nu din punctul de vedere al omniscienței Sale divine. Perioada dinaintea revenirii Sale se va asemăna cu **zilele lui Noe**. Oamenii de atunci se bucurau de lucrurile normale ale vieții, fără să își dea seama de judecata iminentă. Viața și-a continuat cursul normal în zilele lui Noe pentru că **mâncau și beau, se însurau și se măritau. Dar a venit potopul și i-a luat pe toți**. Potopul a fost neașteptat și i-a luat pe nepregătite.

Așa cum a fost în zilele lui Noe, **aidoma se va întâmpla și la venirea Domnului. Din doi bărbați care vor fi la câmp, unul va fi luat și altul va fi lăsat. Din două femei care vor măcina la moară, una va fi luată și alta va fi lăsată**. La fel ca în zilele lui Noe, cel care va fi „luat” este cel rău pe care Domnul îl va judeca (cf. Luca 17:37). Cel care va fi „lăsat” este credinciosul care se va bucura de privilegiul de a se afla pe pământ pentru a popula Împărăția lui Isus Hristos în trupuri fizice. Așa cum păcătoșii au fost luați și judecați, iar Noe a fost lăsat pe pământ, cei răi vor fi judecați și luați la întoarcerea lui Hristos, iar cei neprihăniți vor fi lăsați pentru a deveni supușii Lui în Împărăție.

Este evident faptul că Biserica, trupul lui Hristos, nu poate fi avută în vedere în aceste afirmații. Domnul nu a descris Răpirea, pentru că luarea Bisericii nu va fi o judecare a Bisericii. Dacă aceasta ar fi Răpirea, așa cum afirmă unii comentatori, ea ar trebui să fie un eveniment posttribulaționist, pentru că *acest* eveniment va avea loc cu foarte puțin timp înainte de întoarcerea în glorie a Domnului. Dar acest lucru ar fi în contradicție cu alte pasaje din Scriptură și ar ridica alte probleme care nu pot fi prezentate pe larg aici (cf. de ex., comentariile de la 1 Tes. 4:13-18 și Apoc. 3:10). Avertismentul lui Isus a subliniat importanța pregătirii, pentru că judecata va veni atunci când oamenii se vor aștepta cel mai puțin.

24:42-44. Domnul le-a spus ucenicilor: **Vegheați (gregoreite)**, care apare și în 1 Tes. 5:6 **pentru că nu știți în ce zi va veni Domnul vostru** (cf. Mat. 25:13). Începutul și sfârșitul perioadei Necazului sunt cunoscute lui Dumnezeu, pentru că a Șaptezecă Sapta-mână a lui Daniel are un început bine definit și un sfârșit bine definit. Dar oamenii care vor trăi atunci vor ști doar în general aceste limite ale perioadei. Din acest motiv este necesară vegherea. Dacă un om știe cu aproximație la ce oră **va veni hoțul... să-i spargă casa**, și-ar lua măsuri de precauție corespunzătoare. Tot la fel, credincioșii din timpul

Necazului, care vor aștepta venirea Domnului gloriei, trebuie să vegheze. Ei vor ști în general când se va întoarce El datorită semnelor sfârșitului, dar nu vor ști momentul exact.

- b. *Slujitorul credincios (24:45-51)*
(Mar. 13:34-37; Luca 12:41-48)

24:45-51. Venirea Domnului va fi un test pentru slujitori. Așa cum **stăpânul** din povestirea lui Isus și-a încredințat toate posesiunile robului său, Dumnezeu a încredințat grija tuturor lucrurilor de pe pământ slujitorilor Săi. Purtarea slujitorilor reflectă starea lor interioară. Domnul vrea să-și găsească slujitorii, ca primul rob, îndeplinindu-l cu credincioșie voia (v. 45-46). **Robul acela** va fi recompensat pentru slujirea lui credincioasă la întoarcerea Domnului (v. 47). Dar dacă un **rob** nu își îndeplinește slujba încredințată, va fi judecat cu severitate. Un astfel de slujitor, care a tras concluzia: **Stăpânul... meu zăbovește să vină**, a profitat de ceilalți (a început să-i **bată pe tovarășii lui de slujbă**) și a trăit în păcat (mâncând și bănd cu **bețivii**). La fel ca și oamenii răi din zilele lui Noe (v. 37-39), robul nu a știut de judecata iminentă (v. 50). Dar judecata **va veni** și soarta lui va fi soarta ipocritului, adică exact ceea ce este un slujitor necredincios. „Tăierea“ lui va duce la judecata eternă (**plânsul și scrâșnirea dinților**; cf. comentariilor de la 13:42), despărțirea de stăpânul său. Așa se va întâmpla la a doua venire a Domnului când judecata celor păcătoși îi va separa pentru veșnicie de Dumnezeu.

5. JUDECATA VIITOARE A ISRAELULUI
(25:1-30)

25:1-13. Când Hristos se va întoarce în glorie, vor avea loc mai multe separări, așa cum este arătat de pilda celor **zece fecioare**. Deși s-au dat mai multe interpretări acestei pilde, cel mai bine este să o înțelegem ca o judecată a evreilor care se vor afla în viață după întoarcerea în glorie a Domnului. Contextul arată în mod clar că despre acest eveniment este vorba (24:3, 14, 27, 30, 39, 44, 51). Judecata neevreilor (oile și caprele) va avea loc când se va întoarce Domnul (25:31-46). Tot la întoarcerea Sa glorioasă Israelul va fi judecat ca popor (Ez. 20:33-44; Zah. 13:1).

Israelul este prezentat prin imaginea celor zece fecioare care așteaptă întoarcerea **mirelui**. Obiceiul de nuntă din zilele lui Isus era ca mirele să se întoarcă de la casa miresei

într-o procesiune la propria sa casă unde avea loc nunta. În pilda lui Isus, El se întoarce ca Rege din cer împreună cu mireasa Sa, Biserica, pentru a intra în Mileniu. Evreii din Necaz vor fi unii dintre oaspeții invitați care vor avea privilegiul de a participa la sărbătoare.

Dar este necesară o pregătire. În pildă, **cinci din** fecioare au făcut pregătirile corespunzătoare pentru că au avut **candelarele** necesare și **untdelemn în vase** (Mat. 25:4). Celelalte cinci aveau **candelarele**, dar nu aveau **untdelemn. La miezul nopții... mirele** a venit. **Candelarele** celor cinci fecioare care nu au luat untdelemn s-au stins. Au fost obligate să meargă după **untdelemn** și au pierdut momentul când a venit **mirele**. Până s-au întors, sărbătoarea de **nuntă** începuse și, deși au vrut să intre, accesul le-a fost interzis (v. 10-12).

În timpul Necazului, Israelul va ști că venirea lui Isus este aproape, dar nu toți vor fi pregătiți din punct de vedere spiritual pentru ea. Venirea Lui va fi subită, atunci când va fi cel mai puțin așteptată (24:27, 39, 50). Cu toate că acest pasaj nu indică care este semnificația untdelemnului, mulți comentatori consideră că el reprezintă Duhul Sfânt și lucrarea Lui în mântuire. Mântuirea înseamnă mai mult decât afirmarea credinței, pentru că este necesară o regenerare a Duhului Sfânt. Cei care doar afirmă că sunt mântuiți, dar nu au Duhul, vor fi excluși de la nuntă, adică din Împărăție. Cei care nu vor fi pregătiți atunci când va veni Regele, nu vor putea intra în Împărăția Sa. Pentru că **ziua și ceasul** revenirii Sale nu sunt cunoscute, credincioșii din timpul Necazului trebuie să vegheze (*gregoreite*), adică să fie atenți și pregătiți (cf. 24:42).

25:14-30 (Luca 19:11-27). Într-o altă pildă despre credincioșie, Isus le-a spus povestea unui stăpân care avea trei slujitori. Stăpânul a plecat **într-o altă țară** și a **încredințat** fiecărui slujitor o sumă de bani, **talantî**. Talantîi erau din argint (**banii** din Mat. 25:18 este traducerea lui *argyrion*, care înseamnă bani de argint). Un **talant** cântărea între 27 și 38 de kilograme, deci stăpânul a încredințat slujitorilor săi sume considerabile de bani. Sumele au fost date conform capacității fiecăruia.

Doi dintre slujitori au fost credincioși în administrarea banilor stăpânului (v. 16-17) și au fost răsplătiți în consecință pentru credincioșia lor, primind o recompensă materială, mai multe responsabilități și participând la bucuria **stăpânului** (v. 20-23). Al treilea

Matei 25:31-46

slujitor, care **nu primise decât un talant**, s-a gândit că stăpânul s-ar putea să nu se mai întoarcă. Dacă stăpânul totuși se va întoarce, slujitorul ar fi putut să-i înapoieze talantul fără pierderi din cauza unor investiții proaste (v. 25). Dar dacă stăpânul nu se va întoarce, slujitorul dorea să păstreze talantul pentru sine. Nu a dorit ca talantul să fie depus la o bancă unde ar fi fost specificat faptul că îi aparține stăpânului său (v. 27). Modul lui de a gândi arată lipsa credinței în stăpânul său; s-a dovedit un **rob viclean și leneș**. Ca rezultat, el a pierdut ceea ce a avut (v. 29; cf. 13:12) și a fost judecat. La fel ca slujitorul rău din 24:48-51, și el va fi separat veșnic de Dumnezeu. Expresia **plânsul și scrâșnirea dinților** este comentată la 13:42. Pilda celor zece fecioare a subliniat necesitatea pregătirii pentru revenirea lui Mesia. Această pildă a talanților a subliniat necesitatea slujirii Regelui înainte de venirea Lui.

6. JUDECATA VIITOARE A NEEVREILOR
(25:31-46)

Când Domnul se va întoarce „în slava Sa“, El va judeca nu numai Israelul (așa cum este în pilda celor zece fecioare [v. 1-13] și în pilda talanților [v. 14-30]), ci și pe neevrei. Nu este aceeași judecată cu cea de la marele scaun de domnie alb, la care sunt judecați numai cei răi și care urmează Mileniului (Apoc. 20:13-15). Judecarea neevreilor va avea loc cu o mie de ani înainte, pentru a stabili cine va intra și cine nu va intra în Împărăție.

25:31-33. Cuvântul **neamurile** (*ta ethne*) înseamnă „neevrei“. Acești oameni sunt alții decât evreii, care au trăit în timpul Necazului (cf. Ioel 3:2, 12). Ei vor fi judecați individual, nu ca popoare. Ei sunt prezentați ca o amestecătură de oi și de capre, pe care le va separa Domnul.

25:34-40. **Împăratul** de pe „scaunul de domnie“ (v. 31) va face o invitație **celor de la dreapta Lui**, oilor, să intre în **Împărăția... pregătită** de Dumnezeu **de la întemeierea lumii**. Criteriul pe baza căruia li se permite accesul îl reprezintă faptele lor, pentru că ei au oferit hrană, băutură, haine și grijă Regelui (v. 35-36). Afirmatia Regelui le va determina pe oi să răspundă că nu își aduc aminte când au făcut aceste lucruri direct pentru Rege (v. 37-39). **Împăratul** le va răspunde că ei au slujit **unuia din acești foarte neînsemnați frați ai Mei**, și astfel L-au slujit direct pe Rege (v. 40).

Expresia „acești... frați“ trebuie să se refere la un al treilea grup, altul decât oilor sau caprele. Singurul grup care poate fi reprezentat de această expresie este cel al evreilor, frații fizici ai Domnului. Din cauza suferințelor din timpul Necazului, este evident faptul că evreilor credincioși le-a fost foarte greu să supraviețuiască (cf. 24:15-21). Forțele dictatorului mondial vor face tot posibilul pentru a-i extermina pe toți evreii (cf. Apoc. 12:17). Dacă un neevreu a făcut eforturi foarte mari pentru a-l ajuta pe un evreu în timpul Necazului, înseamnă că acel neevreu a devenit un credincios în Isus Hristos în timpul Necazului. Prin această poziție și prin astfel de fapte, neevreul și-a pus viața în pericol. Nu faptele lui îl mântuiesc, dar ele arată că el a fost răscumpărat.

25:41-46. Pentru caprele **de la stânga Lui** (cf. v. 33) Domnul pronunță o judecată. Lor li se va spune: **Duceți-vă... în focul cel veșnic, care a fost pregătit** nu oamenilor, ci **diavolului și îngerilor lui** (cf. „Împărăția care v-a fost pregătită“, v. 34). Criteriul după care vor fi judecați va fi refuzul lor de a arăta milă rămășiței evreilor credincioși din timpul Necazului. Lipsa faptelor neprihănite va fi dovada nepăsării lor (v. 42-44; cf. v. 35-36). Acești oameni vor simpatiza cu dictatorul mondial și îi vor susține cauza. Ei vor fi îndepărtați de pe pământ și aruncați în „focul cel veșnic“ (v. 41) pentru a suporta **pedeapsa veșnică** (v. 46). Toată răutatea fiind îndepărtată prin diversele judecăți de la a doua venire a lui Hristos, Împărăția va începe numai cu oameni mântuiți aflați în trupuri fizice, care vor alcătui Împărăția pământească, fiind supuși Regelui. Sfinții glorificați ai Vechiului Testament și Biserica, mireasa lui Hristos, vor fi de asemenea prezenți pentru a lua parte la domnia Regelui regilor.

În această lungă predică profetică, Isus a răspuns întrebărilor ucenicilor despre semnele venirii Sale și despre sfârșitul veacului (24:4-31). El a mai predat lecții practice pentru cei care vor trăi atunci (24:32-51), încurajându-i să fie credincioși, să vegheze și să fie pregătiți. Aceste lecții pot fi aplicate și de credincioșii din toate timpurile. El a încheiat vorbind despre instaurarea Împărăției și despre judecata evreilor (25:1-30) și a neevreilor (v. 31-46).

E. Respingerea națională a Regelui
(cap. 26-27)

1. EVENIMENTELE PRELIMINARE
(26:1-46)

a. *Urzirea conspirației* (26:1-5)
(Mar. 14:1-2; Luca 22:1-2; Ioan 11:45-53)

26:1-5. Cuvintele: **După ce a isprăvit Isus toate cuvântările acestea** reprezintă ultimul dintre cele cinci puncte de tranziție din carte (cf. 7:28; 11:1; 13:53; 19:1). Immediat după ce a terminat Isus discursul de pe muntele Măslinilor, El le-a amintit **ucenicilor** că **Paștele** urmează după numai **două zile** și că El **va fi dat ca să fie răstignit**. Evenimentele din 26:1-16 au avut loc miercuri. Cu toate că nu au fost consemnate reacțiile ucenicilor față de cuvintele Domnului, Matei a consemnat complotul pus la cale de conducătorii religioși ca **să-L omoare** pe Isus. **În curtea marelui preot... Caiafa**, a fost alcătuit planul să-L **prindă pe Isus cu vicleșug** dar **nu înainte de trecerea praznicului**. Intenția lor a fost să aștepte plecarea numeroșilor pelerini care veneau la Ierusalim pentru Paște. Atunci vor scăpa de Isus într-un mod neobservat. Dar timpul hotărât de ei nu era timpul hotărât de Dumnezeu și graba cu care s-au accelerat lucrurile a fost datorată în parte dorinței lui Iuda Iscarioteanul care s-a oferit să-L trădeze pe Domnul.

b. *Ungerea cu mir* (26:6-13)
(Mar. 14:3-9; Ioan 12:1-8)

26:6-9. În ultima săptămână a vieții Sale înainte de cruce, Domnul a petrecut nopțile în **Betania**, la est de Ierusalim, la poalele sudice ale muntelui Măslinilor. Matei a consemnat un eveniment care a avut loc într-o seară **în casa lui Simon leprosul**. Ioan a prezentat același eveniment cu mai multe detalii (Ioan 12:1-8), dând și numele participanților. Femeia care **a turnat mir pe capul** lui Isus a fost Maria (Ioan 12:3), iar ucenicul care a obiectat primul față de acțiunea femeii a fost Iuda Iscarioteanul (Ioan 12:4). Mirul era **foarte scump** (Mat. 26:7), având valoarea de „trei sute de dinari” (GBV; „salariul pe un an”; NIV, Ioan 12:5). Acest act de manifestare a iubirii a costat-o mult pe Maria.

26:10-13. Domnul a știut ce au comentat ucenicii („Ce rost are risipa aceasta?”, v. 8) și care a fost atitudinea inimii lor („le-a fost necaz”, v. 8; cf. 20:24; 21:15) care i-a determinat să facă acele comentarii. Motivația lui Iuda nu a fost grija pentru soarta **săracilor** (Ioan 12:6). El era un hoț și era interesat de

banii care nu se puneau în punga lor comună, asupra căreia el avea controlul. Isus le-a spus că pe **săraci** îi vor avea **totdeauna** cu ei și vor avea multe ocazii să le arate bunătate, dar El nu va fi cu ei **totdeauna**.

Actul **frumos** al Mariei a pregătit trupul Lui pentru **îngropare** (Mat. 26:12). Isus a vorbit de câteva ori despre moartea Lui (ex., 16:21, 17:22; 20:18), dar se pare că ucenicii nu au crezut cuvintele Lui. Maria a crezut și a întreprins această acțiune ca o mărturie a devotamentului ei față de El. Rezultatul sacrificiului ei este că fapta ei va fi propovăduită **în toată lumea**. Poate că această faptă și aprobarea ei de către Isus l-a determinat pe Iuda să-L trădeze pe Domnul. De aici Iuda a plecat la marii preoți și s-a oferit să-L trădeze pe Isus.

c. *Planul trădării* (26:14-16)
(Mar. 14:10-11; Luca 22:3-6)

26:14-16. Probabil că **Iuda Iscarioteanul** a fost considerat de către conducătorii religioși drept răspunsul la rugăciunile lor. Oferta lui Iuda pentru **preoții cei mai de seamă** nu s-a mărginit numai la indicarea lui Isus ostașilor care îl vor aresta. Iuda și-a oferit serviciile și ca martor împotriva lui Isus atunci când va fi judecat. El ar fi făcut orice să câștige mai mulți bani (cf. Ioan 12:6). Trădarea a fost în schimbul unor fonduri, plătite probabil imediat lui Iuda. **Treizeci de arginți** era prețul plătit pentru un rob (Ex. 21:31). Aceeași sumă a fost anunțată profetic drept plata pentru serviciile Păstorului respins (Zah. 11:12). Valoarea exactă a sumei nu poate fi determinată, pentru că nu a fost identificată moneda; ea a fost numită numai „argint” (*argyria*; cf. Mat. 25:18). Ar fi putut fi o sumă considerabilă. Târgul a fost încheiat, și de acum înainte conducătorii religioși îl considerau pe **Iuda** drept salvatorul care îi va scăpa de problema lor cea mai mare, Isus din Nazaret. Iuda a știut că trebuie să respecte înțelegerea, pentru că și-a dat cuvântul și a primit banii.

d. *Sărbătorirea Paștelui* (26:17-30)

26:17-19 (Mar. 14:12-16; Luca 22:7-13). Cei mai mulți cercetători ai Bibliei cred că evenimentele consemnate în Matei 26:17-30 au avut loc în ziua de joi din Săptămâna Patimilor. Aceasta era **ziua dintâi a praznicului Azimilor**, sărbătoare care dura șapte zile. În acea primă zi erau sacrificați miei de Paște (Mar. 14:12). Sărbătoarea Azimilor urma imediat după Paște; uneori întreaga

Matei 26:20-46

perioadă de opt zile era numită Săptămâna Paștelui (cf. Luca 2:41; 22:1, 7; Fapte 12:3-4; vezi comentariile de la Luca 22:7).

Ucenicii trimiși să facă pregătirile pentru masa de Paște au fost Petru și Ioan (Luca 22:8). Locul sărbătorii Paștelui nu este numit în nici una dintre Evanghelii, dar se afla în **cetate** (Mat. 26:18), adică în Ierusalim, probabil în casa unui om care L-a recunoscut pe Isus ca Mesia. Faptul că și-a deschis casa pentru ei înseamnă că îl cunoștea pe Isus și știa cine afirma El că este. Pe lângă găsirea locului, **ucenicii... au pregătit Paștele**, adică au cumpărat și au pregătit hrana, lucru care le-a luat probabil cea mai mare parte din zi.

26:20-25 (Mar. 14:17-21; Luca 22:14-23; Ioan 13:21-30). Seara, **Isus** a intrat în camera pregătită, o „odaie de sus“ (de la etaj, Luca 22:12) și a mâncat Paștele **cu cei doisprezece ucenici**. În timpul sărbătorii, Isus le-a spus că **unul din** cei care stăteau cu El la masă **Îl va vinde**. Acest lucru arată omnișcența lui Isus (cf. Ioan 2:25; 4:29). În mod surprinzător, ucenicii nu au îndreptat degetul acuzator unul spre altul, ci toți **s-au întristat foarte mult, și au început** să-L întrebe dacă nu sunt ei trădătorii. Isus a adăugat că **acela** care-L va trăda s-a bucurat de o părtășie apropiată cu El: au mâncat din același **blid**. Isus a spus că El **se duce** (i.e., moare) **după cum este scris** de profeți (ex., Is. 53:4-8; cf. Mat. 26:56). **Dar vai** de cel care-L va trăda. **Mai bine ar fi fost pentru omul acela să nu se fi născut**. Isus i-a arătat lui Iuda care sunt consecințele trădării pentru că, deși luase banii pentru a-L trăda pe Isus, actul nu fusese comis încă. Când **Iuda** L-a întrebat pe Domnul: **Nu cumva sunt eu, Învățătorule?, Isus** a arătat clar că el era trădătorul. Nu este surprinzător faptul că Iuda l-a numit „Învățătorule“, nu „Doamne“, așa cum au făcut ceilalți ucenici (v. 22; cf. v. 49).

Cuvintele Domnului nu au fost înțelese de către ceilalți ucenici, așa cum arată Ioan (Ioan 13:28-29). Dacă le-ar fi înțeles, poate că nu l-ar fi lăsat pe Iuda să părăsească camera. Dar pentru că ei nu au înțeles, Iuda a plecat (Ioan 13:30).

26:26-30 (Mar. 14:22-26; Luca 22:19-20). Atunci **Isus** a instituit ceva nou în sărbătoarea Paștelui. **Pe când mâncau**, El a **luat o pâine** și i-a **dat** o semnificație deosebită. **Apoi a luat un pahar** și i-a **dat** de asemenea o semnificație deosebită. Isus a spus că pâinea era **trupul** Lui (Mat. 26:26) și paharul era **sângele legământului celui nou** (v. 28). Deși creștinii nu s-au putut de acord cu sensul

acestor cuvinte, Isus a folosit aceste elemente ca semne vizibile care să le aducă aminte de un eveniment care urma să aibă loc.

Pâinea și paharul au reprezentat trupul și sângele Lui care urma să fie vărsat pentru iertarea păcatelor, iertare promisă în Noul Legământ (Ier. 31:31-37; 32:37-40; Ez 34:25-31; 36:26-28), un legământ care va înlocui vechiul Legământ Mozaic. Sângele Lui va fi vărsat peste puțin timp **pentru mulți** (cf. Mat. 20:28) **spre iertarea păcatelor**. Această parte din masa de Paște a fost ținută de către creștini și numită Cina Domnului sau Comuniunea. Isus a încredințat acest act de cult Bisericii pentru o amintire permanentă a lucrării Lui pentru mântuirea lor. Ea trebuie comemorată până la revenirea Lui (1 Cor. 11:23-26). Isus le-a spus ucenicilor că **nu** va mai mânca această masă cu ei **până când Împărăția Tatălui** nu va fi instaurată pe pământ. După masa de Paște, Isus și ucenicii au **cântat** împreună **cântarea**, au plecat din casă și **au ieșit în muntele Măslinilor**.

e. *Vegherea în rugăciune (26:31-46)*

26:31-35 (Mar. 14:27-31; Luca 22:31-38; Ioan 13:36-38). În timp ce **Isus** și ucenicii se îndreptau spre muntele Măslinilor, El **le-a** spus că peste puțin timp **Îl vor părăsi**. Acest lucru va fi conform cuvintelor lui Zaharia care a profețit că **Păstorul** va fi lovit **și oile turmei vor fi risipite** (Zah. 13:7). Este una dintre numeroasele ocazii când Matei citează sau face aluzii la cartea lui Zaharia. **Dar** Isus a promis victorie asupra morții, pentru că a spus că va învia și va **merge înaintea lor în Galilea** (Mat. 26:32; cf. 28:7). Toți ucenicii erau din Galilea și au lucrat cu Isus în Galilea.

Nu se poate ști dacă **Petru** a auzit sau nu cuvintele despre înviere, dar el a reacționat vehement față de ideea că **Îl va părăsi** pe Isus. Petru a afirmat că nu-L va trăda **niciodată** pe Domnul, **chiar dacă** toți ceilalți o vor face. Dar **Isus** a prezis că Petru **Îl va nega de trei ori** în acea noapte **înainte ca să cânte cocoșul**. **Petru** nu a putut crede că-L va părăsi pe Isus; și-a reafirmat devotamentul, chiar dacă-l va duce la moarte (26:35). **Toți ucenicii** ceilalți au făcut aceeași afirmație; nu au putut crede că-L vor nega pe Domnul. Nu **Îl vor trăda** (v. 22), deci cum ar putea să-l părăsească?

26:36-46 (Mar. 14:32-42; Luca 22:39-42; Ioan 18:1). **Isus a venit... într-un loc** cunoscut sub numele de **Ghetsimani**, care înseamnă „presă de ulei“. În livezile cu

Cele șase judecăți ale lui Isus

Judecățile religioase

Înaintea lui Ana	Ioan 18:12-14
Înaintea lui Caiafa	Matei 26:57-68
Înaintea Sinedriului	Matei 27:1-2

Judecățile civile

Înaintea lui Pilat	Ioan 18:28-38
Înaintea lui Irod	Luca 23:6-12
Înaintea lui Pilat	Ioan 18:39-19:6

măslini prele de ulei erau folosite pentru extragerea uleiului din fructe. Acolo era o grădină cu măslini (Ioan 18:1). Acolo Isus Și-a lăsat ucenicii, cu excepția lui **Petru** și a celor **doi fii ai lui Zebedei** (Iacov și Ioan, Mat. 4:21) care au mers **cu El**, și Isus **a început** să Se roage. Era foarte întristat (*lypeisthai*, „a suferi sau a fi foarte trist”; cf. 14:9; 17:23; 18:31; 19:22) și foarte mâhnit, așa cum nu a mai fost în viața Lui pământească. Le-a cerut celor trei ucenici: **rămâneți și vegheați împreună cu Mine** (26:38). În ceasul celei mai mari nevoi, Domnul a dorit ca oamenii care Îl înțelegeau și-L iubeau să se roage împreună cu El.

Îndepărtându-Se de cei trei, El **S-a rugat** Tatălui, cerând, **dacă este cu putință ca paharul acesta** să fie îndepărtat **de la El**. „Paharul” se referă probabil la moartea Sa iminentă. Poate că Isus S-a gândit și la apropiata Lui separare de Tatăl (27:46) și contactul viitor cu păcatul atunci când va deveni păcat pentru omenire (2 Cor. 5:21). În Vechiul Testament, paharul se referea din punct de vedere figurativ la mânie. Totuși, aspectul cel mai semnificativ al acestei rugăciuni a fost că Domnul Și-a supus voia Sa voii Tatălui (Mat. 26:39).

Când Isus **a venit** înapoi la cei trei, **i-a găsit dormind**. I-a trezit și l-a muștră pe **Petru** (nu pe cei trei) pentru incapacitatea lui de a se ruga împreună cu El. Cu puțin timp înainte, Petru a afirmat de două ori că niciodată nu-L va părăsi pe Domnul (v. 33, 35), dar iată că nu putea nici măcar să se roage cu Isus atunci când El avea cea mai mare nevoie. Isus i-a încurajat pe cei

trei să vegheze și să se roage, dar a recunoscut totuși faptul că natura umană este slabă.

Când Isus S-a rugat **a doua oară**, El a recunoscut că **paharul** (cf. v. 39) nu putea trece de la El **fără ca să-l** „bea”. El a afirmat a doua oară că **voia** lui Dumnezeu trebuie îndeplinită cu orice preț (v. 42; cf. v. 39). S-a întors **și i-a găsit** dormind iarăși, dar de data aceasta nu i-a mai trezit.

S-a rugat a treia oară, cu aceleași cuvinte, în timp ce ucenicii dormeau. Somnul și odihna lor se află într-un contrast izbitor cu agonia Lui (v. 37) și cu rugăciunile Lui până la epuizare și transpirație (Luca 22:43-44). Isus era singur pentru că ucenicii Săi, chiar dacă se aflau aproape, erau inutili pentru rugăciunea de mijlocire. Cu toate acestea, El a manifestat o ascultare neabătută, o determinare de a urma voia Tatălui, oricât L-ar fi costat. Când Isus **a venit la ucenici** a treia oară, i-a trezit spunându-le că **vânzătorul** se apropie și că trebuie să meargă în întâmpinarea lui.

2. ARESTAREA DIN GRĂDINĂ (26:47-56)
(MAR. 14:43-50; LUCA 22:47-53;
IOAN 18:2-12)

26:47-56. În timp ce Isus vorbea, **vine Iuda** în grădină. Era însoțit de o **gloată mare**, compusă atât din soldați romani (Ioan 18:3) cât și din gărziile Templului (Luca 22:52), trimiși de **preoții cei mai de seamă și de bătrânii norodului**. Mulțimea avea **săbii, ciomege** (Mat. 26:47; Mar. 14:43), felinare și făclii (Ioan 18:3). Grupul atât de numeros a fost necesar pentru ca Isus să nu scape. Poate

Matei 26:57-68

că liderii au crezut că pelerinii veniți la Ierusalim pentru Paște ar putea să împiedice arestarea.

Iuda le **dăduse** autorităților un semn. Cel pe care-L va săruta, acela trebuie arestat. Apropiindu-se de **Isus, I-a zis: Plecăciune, Învățătorule!** (cf. Mat. 26:25) **și L-a sărutat.** Răspunsul lui Isus arată că încă îl iubea pe Iuda, pentru că Isus i s-a adresat cu: **Prietene** (*hetaire*, „tovarăș” sau „asociat”, folosit doar de trei ori în NT, numai în Matei [20:13; 22:12; 26:50]). După aceasta, soldații veniți să-L aresteze pe Isus l-au împins probabil pe Iuda deoparte și au pus mâna pe **Isus.**

Petru nu s-a lăsat. (Doar Ioan îl identifică [Ioan 18:10].) Trezit nu demult din somn și probabil nu pe deplin conștient de tot ce se întâmplă, el **a scos sabia** și a încercat să-L apere pe Isus lovindu-l pe unul din grupul care a venit să-L aresteze. L-a lovit pe Malhu, **robul marelui preot** (Ioan 18:10).

Domnul a oprit imediat violența și l-a muștrat pe Petru pentru eforturile sale. El nu avea nevoie de apărarea nimănui, pentru că ar fi putut apela la **Tatăl Său**, care l-ar fi trimis **douăsprezece legiuni de îngeri** ca să-L apere. O legiune romană număra aproape 6.000 de soldați. O protecție angelică de acest nivel (aproximativ 72.000 de îngeri) L-ar fi putut apăra cu ușurință pe Isus de orice dușman. Dar nu era voia lui Dumnezeu ca Isus să fie salvat. Arestarea lui Isus a avut loc pentru că El a permis-o. Cu toate că Matei nu consemnează acest lucru, Luca, doctorul, spune că Isus a vindecat urechea tăiată a omului (Luca 22:51).

Dar Matei a consemnat un scurt discurs al lui **Isus** către oamenii care L-au prins. I-a întrebat de ce au venit în acest mod să-L aresteze. El fusese zilnic în mijlocul lor, învățând **norodul în Templu.** Arestarea ar fi fost posibilă oricând. Era evident faptul că liderii religioși se temeau că poporul L-ar putea recunoaște ca Mesia. Dar voia Tatălui era împlinită, la fel ca și **cele scrise prin prooroci**, care au vorbit despre moartea Sa.

Atunci **toți ucenicii L-au părăsit și au fugit** în noapte, cu toate că au promis că nu o vor face niciodată! (Mat. 26:33, 35). Oile au fost împrăștiate (v. 31).

3. JUDECĂȚILE REGELUI (26:57-27:26)

a. Judecata înaintea autorităților evreiești (26:57-27:10)

26:57-58 (Mar. 14:53-54; Luca 22:54; Ioan 18:15-16). După ce **Isus** a fost **prins** în Ghetsimani, a fost dus de soldați la **marele**

preot Caiafa (vezi tabelul cu cele șase judecăți ale lui Isus). Înainte însă a avut loc un scurt proces înaintea fostului mare preot, Ana, care era socrul lui Caiafa (cf. comentariilor de la Ioan 18:12-13, 19-24; vezi diagrama de la Fapte 4:1). Această tactică de întârziere i-a dat răgazul necesar lui Caiafa să strângă repede „Soborul” (Mat. 26:59; cf. Fapte 4:15 pentru comentarii despre Sinedriu). **Petru L-a urmat** pe Domnul **de departe** și apoi a intrat în **curtea marelui preot** pentru a aștepta **sfârșitul.**

26:59-68 (Mar. 14:55-65; Luca 22:63-65). Scopul judecării lui Isus a fost găsirea unui temei legal pe baza căruia **să-L poată omorî.** În consecință, au fost căutați martori care să depună mărturie **împotriva lui Isus**, o procedură neobișnuită pentru un tribunal, în încercarea de a găsi o acuzație care să merite condamnarea la moarte. Deși s-au oferit **mulți martori mincinoși** să depună mărturie, nu au putut cădea de acord asupra acuzațiilor aduse împotriva lui Isus (Mat. 26:60). **La urmă**, doi martori au avut o mărturie comună, susținând că Isus a spus: **Eu pot să stric Templul lui Dumnezeu și să-l zidesc iarăși în trei zile.** Isus a spus acest lucru cu aproape trei ani înainte, la începutul lucrării Sale (Ioan 2:19), referindu-Se nu la clădirea Templului, ci la propriul Său trup. Este interesant faptul că această afirmație a fost amintită cu puțin timp înainte de răstignirea și învierea Lui. **Isus** a refuzat să răspundă oricăror acuzații aduse împotriva Lui pentru că nu a fost acuzat oficial de nici o infracțiune.

Atunci **marele preot** a încercat să-L determine pe Isus să răspundă acuzațiilor aduse împotriva Lui (Mat. 26:62). Isus a rămas tăcut până când **marele preot** l-a cerut să jure, un lucru sacru. Pentru că **marele preot** l-a cerut să jure **pe Dumnezeul cel viu**, Isus trebuia să spună adevărul. Caiafa a insistat ca Isus să spună **dacă** era **Hristosul** (Mesia), **Fiul lui Dumnezeu** (v. 63). Isus a răspuns afirmativ, adăugând că **de acum încolo** El va **sta la dreapta puterii lui Dumnezeu** (cf. 25:31) și se va întoarce **pe norii cerului** (cf. 24:30). A fost o afirmare clară a divinității Sale, înțeleasă bine de **marele preot**, care imediat **și-a rupt hainele**, lucru interzis de Lege (Lev. 21:10), și a declarat că **Isus a hulit** (Mat. 26:65). El a spus că nu mai au **nevoie de martori**, pentru că buzele Domnului au descoperit vina Lui.

Oamenii aveau doar două alternative. Una era să admită faptul că Isus a spus adevărul și să cadă înaintea Lui ca să l se închine ca lui Mesia. Cealaltă alternativă era să-L

respingă ca pe un hulitor și să-L pedepsească cu **moartea**. Ei au ales a doua alternativă, pecetluind astfel respingerea Celui care a venit ca Mesia-Regele lor.

Acum nu mai sunt examinate alte dovezi. Nimeni nu L-a apărat pe Isus și nu a vorbit despre faptele făcute în mijlocul lor în ultimii trei ani. Sinedriul L-a adus pe Isus acolo unde a dorit. Contrar tuturor legilor evreiești și romane, au început să-L pedepsească ei înșiși pe acuzat. **L-au scuipat în față, L-au bătut cu pumnii și L-au palmuit**. I-au cerut să profețască și să le spună, dacă putea, **cine L-a lovit**. Au continuat acest lucru, bucurându-se din plin de faptele lor. Domnul a rămas tăcut în fața acestor chinuri cumplite, supunându-Se voii Tatălui (cf. Is. 53:7; 1 Pet. 2:23).

26:69-75 (Mar. 14:66-72; Luca 22:55-62; Ioan 18:17-18, 25-27). În timp ce Isus era judecat de Sinedriu, și **Petru** trecea printr-o încercare. El L-a urmat pe Domnul și a intrat în casa marelui preot (Ioan 18:15-16). În timp ce stătea în **curte** (cf. Mat. 26:58), așteptând rezultatul judecății, el a avut trei ocazii să ia poziție în favoarea Domnului său. În toate cele trei ocazii el a negat că L-a cunoscut vreodată pe Acuzat și că ar fi avut vreo legătură cu El. Prima decizie a avut loc atunci când o **slujnică** i-a spus în fața tuturor că și el a fost **cu Isus** (v. 69). O **altă slujnică** aflată în pridvorul curții a afirmat și mai direct că Petru a fost într-adevăr **cu Isus** (v. 71). În cele din urmă, mai mulți din cei ce se aflau acolo l-au acuzat pe **Petru** că era **unul** din cei care au fost cu Isus, **căci... vorba îl dădea de gol** (v. 73). La a treia acuzație, **Petru a început să se blastăme și să se jure** (v. 74). Invocarea unor blesteme asupra ta însuși era modalitatea de a-ți afirma propria nevinovăție; dacă pedepsele invocate nu apăreau, erai considerat nevinovat (cf. Iov 31).

Când s-a dezis public de Domnul său pentru a treia oară, **în clipa aceea a cântat cocoșul**. Acest lucru i-a adus aminte de cuvintele Domnului: **Înainte ca să cânte cocoșul, te vei lepăda de Mine de trei ori** (cf. Mat. 26:34). Petru și-a dat imediat seama că s-a dezis de Domnul. Cu toate că a afirmat că nu-L va părăsi niciodată, el s-a dezis public de Cel pe care-L iubea. Plin de remușcări, a părăsit curtea **și a plâns cu amar**. Lacrimile lui au fost lacrimile pocăinței adevărate pentru părăsirea și decizia de Domnul.

27:1-2 (Mar. 15:1). Primele judecăți ale lui Isus au avut loc sub acoperirea întunericii. Pentru că legea evreiască cerea ca

judecata să fie ținută ziua, preoții cei mai de seamă și bătrânii poporului și-au dat seama că era necesar un proces oficial. Scurta judecată prezentată în Matei 27:1 a fost doar o ocazie pentru curtea de judecată să confirme procesul anterior. Curtea a decis că **Isus** trebuia să moară, dar ei nu aveau puterea de a pune în aplicare această decizie (Ioan 18:31). Pentru a obține sentința capitală, trebuia ca acest caz să fie judecat înaintea **dregătorului Pilat**, procuratorul Iudeii și al Samariei în anii 26-36 d.Hr. (cf. Luca 3:1). Deci, Isus a fost **legat** și dus de către evrei la Pilat. Casa lui Pilat se afla în Cezarea, dar la această sărbătoare el se afla în palatul său din Ierusalim.

27:3-10. Atunci Iuda Iscarioteanul, văzând rezultatul deliberărilor, **s-a căit** și s-a dus la autorități. Nu s-a gândit că acesta va fi rezultatul trădării sale, dar textul biblic nu ne spune ce spera el să realizeze. El a știut că a **vândut sânge nevinovat**, pentru că era sigur că Isus nu merită pedeapsa cu moartea. Conducătorii religioși nu au avut deloc înțelegere față de Iuda, spunându-i că era problema lui, nu a lor. **Iuda** a hotărât că trebuie să scape de **argintii** primiți pentru trădarea Domnului. Banii i-ar fi amintit permanent de fapta sa și l-ar fi convins de păcatul său. S-a dus și **a aruncat banii în Templu** (*naos*, locul sfânt, nu în alte incinte). Dar, spre deosebire de Petru, remușcările lui Iuda nu au însemnat pocăință, pentru că el **s-a dus** de la Templu și **s-a spânzurat**. (Mai multe detalii despre acțiunea lui au fost date de Luca, Fapte 1:18-19.)

Actul lui Iuda de aruncare a banilor trădării în Templu le-a pus unele probleme conducătorilor religioși. Au fost de părere că banii nu trebuia puși în visteria Templului **fiindcă erau preț de sânge**, bani plătiți pentru a cauza unui om moartea. Dar nu au avut nici un fel de scrupule când i-au oferit acești bani (Mat. 26:15). S-au **sfătuit** și **au cumpărat cu banii aceia** un teren (se pare că în numele lui Iuda, Fapte 1:18) pentru îngroparea **străinilor**. Terenul, care era cunoscut ca **țarina olarului**, un loc de unde olarii își luau argila, a fost denumit de atunci **Țarina sângelui** (Mat. 27:8) sau *Acheldama* în aramaică (Fapte 1:19).

Matei a considerat aceste evenimente împlinirea unei profeții a lui **Ieremia**. Dar profeția din care a citat Matei este în primul rând din Zaharia, nu din Ieremia. Există o mare asemănare între Matei 27:9-10 și Zaharia 11:12-13. Dar există de asemenea multe similitudini între cuvintele lui Matei și ideile

Matei 27:11-26

din Ieremia 19:1, 4, 6, 11. De ce s-a referit Matei numai la Ieremia? Soluția probabilă este că Matei s-a gândit la ambii profeți, dar l-a numit numai pe profetul „mare”. (O situație similară este întâlnită în Mar. 1:2-3, unde Marcu îl menționează pe profetul Isaia, dar citează atât din Isaia cât și din Maleahi.) În plus, o altă explicație este că în Talmudul Babilonean (*Baba Bathra 14b*) Ieremia este așezat primul între profeți și cartea lui reprezenta toate celelalte cărți profetice.

b. *Judecata înaintea autorităților romane*
(27:11-26)

27:11-14 (Mar. 15:2-5; Luca 23:1-5; Ioan 18:28-38). Prin comparație cu celelalte Evanghelii, în Matei relatarea judecării lui Isus de către Pilat este scurtă. Luca mai spune că Pilat L-a trimis pe Isus la Irod atunci când a aflat că Isus era galilean (Luca 23:6-12). Acest gest a creat o relație de prietenie între cei doi, care nu exista înainte. Matei vorbește de o singură judecată înaintea lui Pilat și de o singură „acuzăție”: că **Isus** era regele evreilor. Desigur, tema principală a lui Matei a fost identitatea de Rege a lui Isus. Când Pilat L-a întrebat pe Isus: **Ești Tu „Împăratul Iudeilor?”**, răspunsul a fost afirmativ. Dar, așa cum precizează Ioan, Împărăția lui Isus de atunci nu era o împărăție politică rivală Romei (Ioan 18:33-37). Isus nu constituia o amenințare pentru conducerea romană. Pilat și-a dat seama de acest lucru și a vrut să-L elibereze pe Isus.

Deși au fost aduse și alte acuzații din partea **preoților celor mai de seamă și a bătrânilor**, Isus **n-a răspuns** și Pilat a fost foarte mirat (*thaumazein*, „a fi uimit”). Isus nu a trebuit să răspundă acestor acuzații, pentru că nu era judecat pentru ele. El era judecat pentru că afirmase că este Regele evreilor, Mesia (Mat. 26:63-64). Pentru că și Pilat a declarat că Isus era nevinovat (Ioan 18:38), nu exista nici un motiv ca El să răspundă acuzațiilor.

27:15-23 (Mar. 15:6-14; Luca 23:13-24; Ioan 18:39-40). Pilat a fost avertizat de **nevastă-sa** să fie atent la modul său de purtare cu acest prizonier, pentru că El era nevinovat (Mat. 27:19). Ea a **suferit mult** într-un **vis** despre Isus și i-a împărtășit soțului ei această experiență. Este inutil să trecem dincolo de cuvintele textului și să facem speculații cu privire la conținutul visului ei. Pentru că **Pilat** credea că Isus este nevinovat, a încercat să-L elibereze. Era un **obicei** al guvernatorului să **elibereze** (GBV) un

întemnițat în fiecare an de Paște pentru a câștiga simpatia evreilor. Din planul lui de a-L elibera pe **Isus** făcea parte și **Baraba**, un prizonier notoriu, un insurecționist (NIV, Ioan 18:40) și un ucigaș (Mar. 15:7). **Pilat** era convins că poporul își iubea Regele, pe Isus, și că numai conducătorii erau invidioși pe El și pe aclamațiile primite de El din partea poporului (Mat 27:18). El a crezut că, în caz că oamenii au posibilitatea de alegere, **Îl** vor elibera pe **Isus**, nu pe vestitul **Baraba**.

Dar **Pilat** nu a luat în calcul determinarea conducătorilor religioși de a scăpa de Isus, pentru că ei **au înduplecat noroadale să ceară pe Baraba, iar pe Isus să-L omoare**. Când Pilat a întrebat mulțimea **ce să facă cu Isus, care se numește Hristos, ei i-au răspuns: Să fie răstignit!** Textul grecesc arată că strigătul lor era compus dintr-un singur cuvânt: „Răstignește-l” (*staurotheto*). Ne putem imagina această scenă care seamănă cu un stadion plin care strigă: „Gol!” Dar strigătul lor era: „Răstignește-L, răstignește-L!” Când Pilat a cerut informații suplimentare din partea mulțimii cu privire la crimele lui Isus, mulțimea nu a făcut decât să **strige și mai tare: Răstignește-L!**

27:24-26 (Mar. 15:15; Luca 23:25; Ioan 19:6-16). Pilat și-a dat seama că **nu ajunge la nimic** cu mulțimea și că amenințările lor că-l vor raporta la Cezar (Ioan 19:12) îl priveau direct. Poziția lui în fața Cezarului nu era prea bună și nu dorea ca vestea despre un rege rival să ajungă la urechile Cezarului, mai ales dacă Pilat l-ar fi eliberat pe acel rege. Deci, **a luat apă și și-a spălat mâinile înaintea norodului**, un simbol al dorinței sale de a nu fi implicat în condamnarea la moarte a unui om nevinovat (Deut. 21:6-9). Dar cuvintele sale: **Eu sunt nevinovat de sângele neprihănitului**, nu l-au absolvit de vinovăție (Fapte 4:27). Acest act nu l-a absolvit pe Pilat de vina de a denatura justiția.

Când Pilat a aruncat responsabilitatea (**Treaba voastră!**) asupra evreilor (Mat. 27:24), aceștia au acceptat-o imediat. Ei au spus: **Sângele Lui să fie asupra noastră și asupra copiilor noștri**. Din nefericire, cuvintele lor s-au împlinit atunci când judecata lui Dumnezeu a venit asupra multora dintre ei și asupra copiilor lor în anul 70 d.Hr., când romanii au distrus poporul și Templul. Cu toate că Pilat L-a declarat nevinovat pe Isus de patru ori (Luca 23:14, 20, 22; Ioan 19:4), el și-a respectat promisiunea făcută evreilor eliberându-l pe **Baraba**, iar pe **Isus** l-a dat soldaților să-L **bată cu nuiele**.

CONCORDANȚA EVENIMENTELOR RĂSTIGNIRII LUI ISUS

1. Isus a ajuns la Golgota (Mat. 27:33; Mar. 15:22; Luca 23:33; Ioan 19:17).
2. A refuzat vinul amestecat cu smirnă (Mat. 27:34; Mar. 15:23).
3. A fost pironit pe cruce între doi tâlhari (Mat. 27:35-38; Mar. 15:24-28; Luca 23:33-38; Ioan 19:18).
4. Primul Său strigă pe cruce: „Tată, iartă-i căci nu știu ce fac!” (Luca 23:34).
5. Soldații au luat hainele lui Isus, lăsându-L dezbrăcat pe cruce (Mat. 27:35; Mar. 15:24; Luca 23:34; Ioan 19:23).
6. Evreii și-au bătut joc de Isus (Mat. 27:39-43; Mar. 15:29-32; Luca 23:35-37).
7. Conversația cu cei doi tâlhari (Luca 23:39-43).
8. Al doilea strigă de pe cruce: „Adevărat îți spun că astăzi vei fi cu mine în Rai” (Luca 23:43).
9. Isus a vorbit a treia oară: „Femeie, iată fiul tău” (Ioan 19:26-27).
10. A coborât întinericul de la prânz până la ora 15 (Mat. 27:45; Mar. 15:33; Luca 23:44).
11. Al patrulea strigă de pe cruce: „Dumnezeul Meu, Dumnezeul Meu, pentru ce M-ai părăsit?” (Mat. 27:46-47; Mar. 15:34-36).
12. Al cincilea strigă: „Mi-e sete” (Ioan 19:28).
13. A băut „oțet” (din vin, NIV; Ioan 19:29).
14. Al șaselea strigă: „S-a isprăvit” (Ioan 19:30).
15. Bea oțet (din vin) dintr-un burete (Mat. 27:48; Mar. 15:36).
16. Isus a strigat a șaptea oară: „Tată, în mâinile Tale Îmi încredințez duhul!” (Luca 23:46).
17. Și-a dat duhul printr-un act al voinței Sale (Mat. 27:50; Mar. 15:37; Luca 23:46; Ioan 19:30).
18. Perdeaua Templului a fost ruptă în două (Mat. 27:51; Mar. 15:38; Luca 23:45).
19. Soldații romani au recunoscut: „Cu adevărat acesta a fost Fiul lui Dumnezeu!” (Mat. 27:54; Mar. 15:39).

4. RĂSTIGNIREA REGELUI (27:27-56)

27:27-31 (Mar. 15:16-20; Ioan 19:1-5). Isus a fost dus în **pretoriu**, curtea obișnuită de întâlnire a **ostașilor romani**. Probabil că pretoriul s-a aflat la reședința lui Pilat, palatul Antonia, deși alții cred că a fost vorba de palatul lui Irod. Pretoriul era un loc întins, pentru că acolo se aflau 600 de soldați („ceata” este lit., „cohortă”, a zecea parte dintr-o legiune).

Acolo **L-au desbrăcat de hainele Lui** și și-au bătut joc de El în mai multe feluri: (a) îmbrăcându-L cu **o haină stacojie**, haina unui rege; (b) punându-I **o cunună de spini... pe cap**; și (c) punându-I **o trestie** ca

„sceptru”. **Îngenuncheau și își băteau joc de El** spunând: **Plecăciune, Împăratul Iudeilor!** S-au purtat degradant și în continuare, scuipând **asupra Lui** și lovindu-L cu **trestia în cap**. Fără să știe, faptele lor au împlinit profeția lui Isaia despre înfățișarea Lui schimonosită (Is. 52:14). Cunoscând cruzimea soldaților romani, Isus a fost probabil bătut atât de mult încât puțini Îl mai puteau recunoaște. Totuși El a suportat în tăcere tratamentul nedrept, supunându-Se voii Tatălui (1 Pet. 2:23). După ce s-au distrat destul, soldații L-au îmbrăcat din nou pe Isus **cu hainele Lui și L-au dus să-L răstignească**.

Matei 27:32-50

27:32-38 (Mar. 15:21-28; Luca 23:26-34; Ioan 19:17-27). Matei relatează puține evenimente care au avut loc atunci când Isus a fost dus la locul răstignirii. **Simon din Cirene**, un oraș din nordul Africii unde locuiau mulți evrei, a fost **silit să ducă crucea** (de fapt traversa crucii) **lui Isus**, atunci când El însuși nu a mai putut-o duce, fiind slăbit în urma bătăilor. Până la urmă procesiunea a ajuns **la un loc** care era cunoscut sub numele de **Golgota**, care înseamnă în aramaică **Locul căpătâni**. Nu era un loc unde se aflau crani, nici un loc de execuție, ci un deal care semăna cu un craniu. Localizarea acestui deal este fie locul actualei Biserici a Sfântului Mormânt, care atunci se afla în afara zidurilor Ierusalimului, fie la Calvarul lui Gordon.

Aici lui Isus I s-a **dat să bea vin amestecat cu fiere**, o băutură oferită pentru amonșirea simțurilor, pentru a face oarecum mai suportabile durerile răstignirii. Isus **n-a vrut să bea amestecul**, pentru că dorea să-și păstreze controlul asupra simțurilor Sale chiar și atunci când va atârna pe cruce. Actul propriu-zis al răstignirii este relatat pe scurt de Matei. El nu a pomenit de cuiele bătute în mâinile și picioarele Domnului, dar a consemnat totuși faptul că soldații care L-au răstignit **I-au împărțit hainele (trăgând la sorti)**. Câteva manuscrise grecești adaugă la Matei 27:35 faptul că această acțiune a împlinit Psalmul 22:18. Chiar dacă, probabil, această referință nu a făcut parte din relatarea originală a lui Matei, Ioan a scris și el despre această profecie (Ioan 19:24).

Deasupra **capului** unei persoane răstignite era **scris** care era acuzația pentru care se afla acolo. Deasupra capului lui Isus a fost scris: **Acesta este Isus, Împăratul Iudeilor**, pentru că aceasta a fost într-adevăr acuzația pentru care murea Isus. Chiar dacă fiecare Evanghelie prezintă mici diferențe între cuvintele scrise, inscripția conținea probabil o combinație a tuturor consemnărilor biblice. Astfel, probabil că pe ea era scris: „Acesta este Isus din Nazaret, Împăratul Iudeilor.” Ioan a spus că Pilat a cerut ca acuzația să fie scrisă în aramaică, în latină și în greacă (Ioan 19:20). Cuvintele „Împăratul iudeilor” i-a ofensat pe preoții cei mai de seamă, dar Pilat a refuzat să schimbe ce a scris (Ioan 19:21-22). Împreună cu Isus **au fost răstigniți doi tâlhari**, de o parte și de cealaltă (Mat. 27:38), pe care Luca îi numește „făcători de rele” (Luca 23:33).

27:39-44 (Mar. 15:29-32; Luca 23:35-43). În timpul cât a atârnat pe cruce, Isus a

fost supus abuzurilor verbale ale trecătorilor. Ei **își băteau joc de El**, amintindu-I ce spusese anterior despre **Templul** distrus și rezedat **în trei zile** (Ioan 2:19; cf. Mat. 26:61). Desigur că era un conducător fals, credeau ei, pentru că presupusa Lui capacitate de a distruge Templul nu mai exista! Dacă era **Fiul lui Dumnezeu**, atunci ar trebui să poată face o minune, coborându-se **de pe cruce**. Incapacitatea Lui de a face acest lucru, au tras ei concluzia, însemna că afirmațiile Lui erau false. Înainte El i-a **mântuit** pe alții, iar acum **pe Sine nu se poate mântui**; și acest lucru îl descalifica, au afirmat ei. Au spus că, în caz că ar coborî **de pe cruce**, ar **crede în El**. Totuși ne îndoiim că o astfel de minune i-ar fi determinat să creadă. Ei au afirmat că, în caz că El era **Fiul lui Dumnezeu**, atunci **Dumnezeu... să-L scape**.

Pe lângă trecătorii (27:39-40) și conducătorii religioși (v. 41-43) și **tâlharii... răstigniți împreună cu El** îl batjocoreau (v. 44). Dar Luca spune că inima unuia dintre tâlhari a fost schimbată (Luca 23:39-43). Ironia scenei a fost că Isus putea într-adevăr să facă lucrul cerut de mulțime. El ar fi putut coborî de pe cruce și S-ar fi putut salva singur din punct de vedere fizic. Nu îi lipsea puterea de a se izbăvi. Dar nu era voia Tatălui să se elibereze. Era necesar ca Fiul lui Dumnezeu să moară pentru alții. De aceea a îndurat răbdător insultele.

27:45-50 (Mar. 15:33-37; Luca 23:44-46; Ioan 19:28-30). Matei nu spune când a început răstignirea. Marcu însă a spus că era „ceasul al treilea” (Mar. 15:25), aproximativ ora 9 dimineața. Matei a consemnat cu exactitate că **de la ceasul al șaselea**, amiaza, **până la ceasul al nouălea**, ora 15, **s-a făcut întuneric peste toată țara**. În această perioadă de întuneric Isus a devenit Jertfa pentru păcatele lumii (Ioan 1:29; Rom. 5:8; 2 Cor. 5:21; 1 Pet. 2:24; 3:18) și, din această cauză, a fost părăsit de Tatăl. Aproape de sfârșitul acestei perioade, **Isus nu a mai putut suporta această separare și a strigat cu glas tare: Eli, Eli, Lama Sabactani?** Aceste cuvinte în aramaică înseamnă: **Dumnezeul Meu, Dumnezeul Meu, pentru ce M-ai părăsit?** (un citat din Ps. 22:1). Isus a experimentat o separare de Tatăl pe care nu o mai cunoscuse niciodată, pentru că, devenind păcat, Tatăl trebuia să se depărteze din punct de vedere juridic de Fiul Său (Rom. 3:25-26).

Unii din cei ce stăteau aproape de cruce au înțeles greșit cuvintele lui Isus. Ei au auzit „Eli”, dar au crezut că Isus încerca să-l cheme pe Ilie (Mat. 24:47). În limba greacă

„Eli“ sună mai asemănător cu „Ilie“ decât în limba engleză (sau română — n.tr.). Crezând că I s-au uscat buzele și gâtul, cineva s-a gândit că umezirea coardelor vocale cu **oțet** L-ar ajuta să vorbească mai clar. Alții însă **ziceau: Lasă, să vedem dacă va veni Ilie să-L mântuiască**. Batjocorile lor erau îndreptate tot spre Isus.

Cu un ultim strigăt, **Isus... și-a dat duhul**, încredințându-l în mâinile Tatălui (Luca 23:46). Isus a avut controlul complet asupra vieții Sale și a murit exact în momentul stabilit de El atunci când și-a dat duhul. Nimeni nu i-a luat viața lui Isus, așa cum a spus El (Ioan 10:11, 15, 17-18). El și-a dat viața în conformitate cu planul lui Dumnezeu și tot El și-a luat-o înapoi la înviere.

27:51-53 (Mar. 15:38; Luca 23:44-45). La moartea lui Isus au avut loc trei evenimente importante. În primul rând, **perdeaua dinăuntrul Templului s-a rupt în două, de sus până jos**. Această perdea despărțea locul sfânt de locul prea sfânt din Templu (Evr. 9:2-3). Faptul că s-a rupt de sus în jos arată că Dumnezeu este cel care a despicat perdeaua groasă. Nu a fost ruptă de oameni începând de jos. Dumnezeu arăta astfel că accesul spre prezența Lui era acum la dispoziția oricărui om, nu numai a marelui preot din Vechiul Testament (Evr. 4:14-16; 10:19-22).

În al doilea rând, la moartea lui Hristos a avut loc un puternic cutremur de pământ, care a despicat **stâncile** (Mat. 27:51). Moartea lui Hristos a fost cu adevărat un eveniment puternic, cutremurător, având efecte chiar și asupra creației. Al treilea eveniment este menționat numai de Matei. **Mormintele**, probabil dintr-un cimitir din Ierusalim, au fost deschise **și multe trupuri ale sfinților** au ieșit din ele. NIV-ul (la fel ca și COR) sugerează că acești sfinți au fost înviați la moartea lui Isus și au intrat în Ierusalim **după învierea Lui**. Un număr de comentatori sunt de acord cu această concepție. Dar mulți alții spun că, deoarece Hristos este cel dintâi rod al înviaților (1 Cor. 15:23), învierea lor nu a avut loc decât după învierea Sa. Conform acestei concepții, expresia „după învierea Lui“ determină sensul expresiilor **au înviat și au ieșit din morminte**. Acest lucru este permis de limba greacă și așa este tradus în KJV și NASB. Deci, mormintele **s-au deschis** la moartea lui Hristos, probabil datorită cutremurului, anunțând astfel victoria lui Hristos asupra morții și păcatului, dar trupurile nu au fost înviate decât după învierea lui Hristos.

Acești oameni s-au întors la Ierusalim (**sfânta cetate**) unde au fost recunoscuți de prieteni și rude. Ca și Lazăr (Ioan 11:43-44), fiica lui Iair (Luca 8:52-56) și fiul văduvei din Nain (Luca 7:13-15), și ei au trecut din nou prin moartea fizică. Sau, așa cum spun unii, ei au fost înviați cu trupurile gloriificate, ca trupul Domnului. Walvoord crede că acest eveniment este „o împlinire a sărbătorii Celor Dintâi Roade menționată în Lev. 23:10-14. Cu aceea ocazie, ca o garanție a recoltei viitoare, oamenii aduceau preoților un snop. Învierea acestor sfinți, având loc după ce Domnul Însuși a fost înviat, este o garanție a recoltei viitoare, atunci când toți sfinții vor fi înviați“ (Walvoord, *Matthew: Thy Kingdom Come*, p. 236).

27:54-56 (Mar. 15:39-41; Luca 23:47-49). **Sutașul** roman (cf. Mat. 8:5; vezi comentariile despre sutași, sau centurioni, de la Luca 7:2) și alți soldați romani de pază au fost impresionați și **s-au înfricoșat foarte tare** din cauza circumstanțelor neobișnuite ale morții acestui Om, pentru că astfel de semne însoțitoare nu au fost văzute la răstignirile anterioare. Concluzia lor a fost: **Cu adevărat, acesta a fost Fiul lui Dumnezeu!** Evenimentele spectaculoase ale zilei au produs frică soldaților.

Tot acolo erau și multe femei, care priveau de departe moartea Domnului. Aceste femei îl urmaseră pe Isus din Galilea ca să-l slujească. Între ele era Maria Magdalena (cf. Mat. 28:1; Mar. 16:9; Ioan 20:18), **Maria, mama lui Iacov și a lui Iose** (poate că este „Maria, nevasta lui Cleopa“, Ioan 19:25) și **mama fiilor lui Zebedei**, Iacov și Ioan (Mat. 4:21; 10:2). Ioan spune că Maria, mama lui Isus, și sora Mariei erau prezente de asemenea la piciorul crucii (Ioan 19:25-27). Cu toate că Matei nu menționează nimic cu privire la cuvintele sau sentimentele lor, probabil că ele au fost zdrobite, fiind martore la moartea Domnului lor pe care L-au iubit și L-au slujit. La apropierea nopții, ele probabil că s-au întors în oraș și au rămas acolo, pentru că, peste câteva zile, ele vor dori să ajute la pregătirea trupului lui Isus pentru îngropare (Mat. 28:1; Mar. 16:1-3; Luca 24:1).

5. ÎNGROPAREA REGELUI (27:57-66)

27:57-61 (Mar. 15:42-47; Luca 23:50-56; Ioan 19:38-42). Nu s-a făcut nici o pregătire a îngropării lui Isus care să fie cunoscută; în mod normal, trupul unui criminal răstignit era aruncat fără nici o ceremonie. Cu toate acestea, **un om bogat din Arimatea**

PATRUZECI DE ZILE — de la Înviere la Înălțare

DUMINICĂ DIMINEAȚA

1. Un înger îndepărtează piatra de la mormântul lui Isus înainte de răsăritul soarelui (Mat. 28:2-4).
2. Femeile care L-au urmat pe Isus merg la mormânt și descoperă că El nu mai este acolo (Mat. 28:1; Mar. 16:1-4; Luca 24:1-3; Ioan 20:1-2).
3. Maria Magdalena pleacă să-i spună lui Petru și lui Ioan (Ioan 20:1-2).
4. Celelalte femei, rămase la mormânt, au văzut doi îngeri care le-au spus despre înviere (Mat. 28:5-7; Mar. 16: 5-7; Luca 24.4-8).
5. Petru și Ioan merg la mormântul lui Isus (Luca 24:12; Ioan 20:3-10).
6. Maria Magdalena se întoarce la mormânt și Isus i se arată numai ei în grădină (Mar. 16:9-11; Ioan 20:11-18): *prima Sa apariție*.
7. Isus se arată celorlalte femei (Mariei, mama lui Iacov, lui Salome și Ioanei) (Mat. 28:8-10): *a doua apariție a Sa*.
8. Cei care păzeau mormântul lui Isus au relatat conducătorilor religioși cum îngerul a dat piatra deoparte. Apoi ei au fost mituiți (Mat. 28:11-15).
9. Isus I s-a arătat lui Petru (1 Cor. 15:5): *a treia apariție a Sa*.

DUMINICĂ DUPĂ-AMIAZĂ

10. Isus a apărut în fața celor doi oameni care mergeau spre Emaus (Mar. 16:12-13; Luca 24:13-32): *a patra apariție a Sa*.

DUMINICĂ SEARA

11. Cei doi ucenici din Emaus le-au spus celorlalți că L-au văzut pe Isus (Luca 24:33-35).
12. Isus se arată celor 10 apostoli, Toma fiind absent, în odaia de sus (Luca 24:36-43; Ioan 20:19-25): *a cincea apariție a Sa*.

DUMINICA URMĂTOARE

13. Isus se arată celor 11 apostoli, inclusiv lui Toma, și Toma a crezut (Ioan 20:26-28): *a șasea apariție a Sa*.

URMĂTOARELE 32 DE ZILE

14. Isus se arată la șapte ucenici la Marea Galileii și face o minune cu peștii (Ioan 21:1-14): *a șaptea apariție a Sa*.
15. Isus se arată în fața a 500 de oameni (inclusiv cei 11) pe un munte din Galilea (Mat. 28:16-20; Mar. 16:15-18; 1 Cor. 15:6): *a opta apariție a Sa*.
16. Isus se arată lui Iacov, fratele Său vitreg (1 Cor. 15:7): *a noua apariție a Sa*.
17. Isus se arată din nou ucenicilor Săi în Ierusalim (Luca 24:44-49; Fapte 1.3-8): *a zece apariție a Sa*.
18. Isus se înalță la cer de pe muntele Măslinilor în timp ce ucenicii Îl priveau (Mar. 16:19-20; Luca 24:50-53; Fapte 1:9-12).

(un oraș la est de Iope) **numit Iosif**, a cerut lui **Pilat... trupul lui Isus**. Iosif, un membru al Sinedriului, nu a fost de acord cu decizia consiliului de a-L răstigni pe Isus (Luca 23:51). De fapt, el aștepta împărăția lui Dumnezeu și credea în Isus. **Pilat** i-a îndeplinit

cererea, surprins că Isus murise deja (Mar. 15:44-45). În altă Evanghelie se spune că Iosif a fost ajutat la îngropare de Nicodim (Ioan 19:39; cf. Ioan 3:1-21). Acești doi bărbați au **luat trupul** lui Isus și, respectând obiceiurile de îngropare ale vremii, l-au

înfășurat într-o pânză curată de in împreună cu un amestec de mir, aloe și miresme folosite la îngropare (Ioan 19:40; cf. Mat. 2:11). Operațiunea a fost îndeplinită repede pentru a se încheia înainte de sabbat, care începea la căderea serii. Iosif a **pus** trupul înfășurat într-un mormânt nou al lui însuși, pe care-l săpase în stâncă aproape de locul răstignirii. De ce avea Iosif din Arimatea un mormânt în Ierusalim nu se poate determina. Poate că Isus vorbise dinainte cu el și el a cumpărat un mormânt special pentru această ocazie. Iosif și Nicodim au **prăvălit o piatră mare la ușa mormântului**.

Matei a consemnat faptul că **Maria Magdalena și cealaltă Marie** stăteau în fața mormântului (Mat. 27:61), fără îndoială plângând. Este interesant faptul că aceste femei au însoțit trupul lui Isus până la îngropare, deși toți ucenicii lui Isus L-au părăsit (26:56).

27:62-66. Este puțin surprinzător faptul că un grup de necredincioși și-au amintit de prezicerea lui Isus că va **învia** a treia zi, în timp ce ucenicii credincioși se pare că au uitat. **A doua zi** după moartea Sa, adică în ziua de sabbat, **preoții cei mai de seamă și Fariseii s-au dus împreună la Pilat** și i-au spus despre cuvintele lui Isus. Chiar dacă nu credeau în Isus (pe care L-au numit cu blasfemie **înzălătorul acela**), ei se temeau că **ucenicii Lui** ar putea **să vină... să-l fure trupul** și să inventeze minciuna învierii. Dacă s-ar fi întâmplat așa, **înzălăciunea... ar fi mai rea** decât tot ce a făcut Isus în viața lui. Învierea era lucrul de care se temeau acești conducători, deci au cerut ca **mormântul să fie păzit bine până a treia zi**.

Pilat a fost de acord cu sfatul lor și a ordonat ca **o strajă** să meargă la mormânt să-l păzească cât de bine se poate. Garda romană nu numai că a sigilat mormântul (probabil **pecetluind** mormântul cu sigiliul oficial roman, cu o sfoară și ceară, astfel încât orice încercare de pătrundere în interior ar fi fost observată), ci a continuat să facă de **strajă** la mormânt. Prezența lor a făcut furarea trupului imposibilă.

VII. Confirmarea că Regele este viu (cap. 28)

A. *Mormântul gol (28:1-8)*
(Mar. 16:1-8; Luca 24:1-12; Ioan 20:1-20)

1. ÎNTÂMPLAREA (28:1-4)

28:1-4. Când începea să se lumineze înspre ziua dintâi a săptămânii, mai multe femei **au venit la mormântul** lui Isus. Ele știau unde fusese pus Domnul, pentru că l-au văzut pe Iosif și pe Nicodim rostogolind piatra la intrarea mormântului (27:56). Femeile se întorceau la mormânt duminică dimineața, după terminarea **Sabatului**, pentru a unge trupul lui Isus pentru îngropare (Mar. 16:1). Dar **s-a făcut un mare cutremur de pământ**, la care participă **un înger al Domnului** care **a prăvălit piatra de la ușa mormântului**. **Înfățișarea îngerului era ca fulgerul și îmbrăcămintea lui albă ca zăpada**. Soldații romani care păzeau mormântul au fost atât de speriați de înger încât **au tremurat de frica lui** și au leșinat. Au fost trimiși să sigileze și să păzească mormântul, dar puterea lor era inutilă în fața acestui mesager angelic.

2. PROCLAMAREA (28:5-8)

28:5-8. Cu toate că soldații s-au înspăimântat, **îngerul** avea un mesaj deosebit adresat **femeilor**. El le-a anunțat învierea, deoarece Cel pe care Îl căutau ele nu se mai afla acolo, ci **a înviat, după cum zisese**. Isus le spusese de mai multe ori că va învia a treia zi (16:21; 17:23; 20:19). Dacă nu ar fi înviat, ar fi fost un înșelător nedemn de devotamentul lor. O dovadă a învierii Sale a fost mormântul gol. Femeile au fost încurajate prin cuvintele: **Veniți de vedeți locul unde a fost pus Isus. Și, a continuat îngerul, duceți-vă repede de spuneți ucenicilor că a înviat dintre cei morți** și că va merge înaintea lor în Galilea, așa cum le-a spus (26:32). **Acolo Îl vor vedea**, și așa s-a întâmplat (28:16-20; Ioan 21:1-23). Dar cuvintele acestea nu au exclus aparițiile Lui în alte ocazii, așa cum s-a întâmplat mai târziu în aceeași zi (Ioan 20:19-25). **Ele** au ascultat de instrucțiunile îngerului pentru că **au plecat repede de la mormânt** ca să-i găsească pe ucenici și să le dea de veste ce s-a întâmplat. Ele au plecat **cu mare bucurie** datorită învierii, dar și **cu frică** pentru că nu puteau înțelege toate implicațiile evenimentului remarcabil.

Matei 28:9-20**B. Apariții personale (28:9-10)**

28:9-10. Pe când femeile mergeau să le spună ucenicilor ce se întâmplase, **iată că le-a întâmpinat Isus**. Auzind urarea Lui, L-au recunoscut imediat, au căzut la **picioarele** Lui **și I s-au închinat**. Prin apariția Lui, Isus a potolit temerile lor și le-a repetat mesajul îngerului: **Nu vă temeți** (v. 10; cf. v. 5). Apoi le-a spus: **spuneți ucenicilor (fraților Mei) să meargă în Galilea**, acolo unde Isus li se va arăta. Lucrarea lui Isus din Galilea a ocupat un loc proeminent în relatarea lui Matei, deci a fost normal ca Isus să se întâlnească cu ucenicii Săi acolo. Ei toți erau din Galilea și s-ar fi întors acolo după sărbătoare. Acolo Isus se va întâlni cu ei.

C. Explicația „oficială” (28:11-15)

28:11-15. Pe când se duceau femeile să îi găsească pe ucenici ca să le spună despre înviere, un alt grup acționa rapid pentru a contraataca adevărul. Unii dintre cei care au păzit mormântul și-au învins temerile, **au intrat în cetate și au dat de veste preoților celor mai de seamă despre toate cele întâmplate**. Era obligatoriu ca preoții să aibă o explicație care să contracareze adevărul. După ce au deliberat, **aceștia și bătrânii** au întocmit un plan. **Au dat ostașilor care au păzit mormântul mulți bani și le-au spus** ce să raporteze superiorilor lor. Minciuna inventată a fost că **ucenicii** lui Isus **au venit noaptea și au furat trupul lui Isus pe când soldații dormeau**. Un astfel de raport nu ar fi fost bine primit de superiori, pentru că un soldat care dormea la datorie era omorât (Fapte 12:19). Conducătorii evrei și-au dat și ei seama de acest lucru, dar au promis că îi vor împăca pe comandanți. Când acest lucru va ajunge **la urechile dregătorului**, ei au promis că îl vor **potoli** și îi vor **scăpa de grijă** pe soldați. Satisfacerea dregătorului însemna plățirea unei alte sume considerabile de bani. **Ostașii au luat banii** oferiți de conducătorii religioși **și au făcut cum i-au învățat** aceștia.

În consecință, **zvonul acesta** a fost **ráspândit** pretutindeni **printre Iudei** și mulți au crezut că ucenicii au furat într-adevăr trupul lui Isus. Dar logica explicației nu rezistă analizei. Dacă soldații dormeau, cum de știau ce s-a întâmplat cu trupul lui Isus? Și de ce ar recunoaște că „au dormit în timpul serviciului”? Curajul ucenicilor din acea perioadă nu a fost suficient pentru îndeplinirea unui astfel de plan. Ei se temeau și au fugit

atunci când a fost arestat Isus. Punerea în aplicare a unui plan ca acesta depășea posibilitățile lor. Dar de cele mai multe ori adevărul este crezut mai greu decât o minciună și mulți mai înghit și astăzi această minciună.

D. Încredințarea oficială a misiunii (28:16-20) (Luca 24:36-49)

28:16-20. Matei nu a relatat întâlnirea lui **Isus** cu cei zece ucenici mai târziu în acea zi (Ioan 20:19-23), nici apariția Lui peste opt zile în fața celor **unsprezece ucenici** (Ioan 20:24-29). Dar a prezentat o apariție a lui Isus din **Galilea**, acolo unde a promis că se va întâlni cu ucenicii (Mat. 26:32; cf. 28:7, 10) la **muntele** indicat dinainte. Despre care munte este vorba nu știm. Când Isus li s-a arătat, **ei I s-au închinat, dar unii s-au îndoit**. Pentru că Isus li s-a mai arătat înainte și le-a dovedit că este El, ei nu puneau la îndoială învierea. Probabil că unii dintre ei s-au întrebat dacă persoana pe care o vedeau era cu adevărat Isus. Nu avem nici o indicație că ar fi avut loc o minune la apariția Sa de acum și, deoarece aparițiile Sale anterioare au fost însoțite de circumstanțe neobișnuite, probabil că ei au avut întrebări.

Îndoielile lor s-au risipit repede, pentru că **Isus... a vorbit cu ei** afirmând că l-a fost dată **toată puterea... în cer și pe pământ**. Această autoritate (*exousia*, „drept sau putere oficială”) l-a fost dată lui Isus de Tatăl și acum El le-a spus ucenicilor: **Duceți-vă** pe baza acestei autorități. Terenul lor de lucru trebuia să cuprindă **toate neamurile**, nu numai Israelul (vezi comentariile de la 10:5-6). Porunca a fost: **faceți ucenici** proclamând adevărul despre Isus. Ascultătorii Săi trebuie să fie evanghelizați și să devină urmașii lui Isus. Cei care vor crede vor fi botezați în apă **în Numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh**. Acest act îl unea pe credincios cu persoana lui Isus Hristos și cu Dumnezeuul Trinitar. Dumnezeuul pe care-L slujeau ei era un singur Dumnezeu, dar, cu toate acestea, este o treime de Persoane: Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt. Cei care vor primi Evanghelia vor fi învățați adevărurile comunicate de Isus celor unsprezece. Nu tot ce i-a învățat Isus pe ucenici a fost comunicat de ei, dar, atunci când s-au dus în lume, ei i-au învățat pe credincioși adevărurile specifice noii epoci a Bisericii. Misiunea încredințată de Isus, care se aplică tuturor urmașilor Săi, era compusă dintr-o singură poruncă: „Faceți ucenici” și însoțită de trei

participii în greacă (gerunzii în rom.): „mergând” **botezându-i** și „învățându-i”.

Ultimele cuvinte ale Domnului consemnate de Matei sunt o promisiune că El va fi **cu ei în toate zilele până la sfârșitul veacului**. Cu toate că Domnul nu a rămas fizic cu cei unsprezece, prezența Lui spirituală i-a însoțit până la încheierea sarcinilor lor pe pământ. Aceste ultime cuvinte ale Domnului au fost împlinite de apostoli care au mers pretutindeni, proclamând istoria lui Mesia al lor, Isus Hristos, Regele evreilor.

BIBLIOGRAFIE

Boice, James Montgomery. *The Sermon on the Mount*. Grand Rapids: Zondervan Publishing House, 1972.

Criswell, W.A. *Expository Notes on the Gospel of Matthew*. Grand Rapids: Zondervan Publishing House, 1961.

Edersheim, Alfred. *The Life and Times of Jesus the Messiah*. Retipărire (2 vol. în 1). Grand Rapids: Wm. B. Eerdmans Publishing Co., 1971.

Gaebelein, A.C. *The Gospel of Matthew: An Exposition*. Retipărire (2 vol. în 1). Neptune, N.J.: Loizeaux Brothers, 1961.

Hendriksen, William. *Exposition of the Gospel according to Matthew*. New Testament Commentary. Grand Rapids: Baker Book House, 1973.

Ironside, Henry Allen. *Expository Notes on the Gospel of Matthew*. Neptune, N.J.: Loizeaux Brothers, 1948.

Kelly, William. *Lectures in the Gospel of Matthew*. Ed. 5. Neptune, N.J.: Loizeaux Brothers, 1943.

Morgan, G. Campbell. *The Gospel According to Matthew*. New York: Fleming H. Revell Co., 1929.

Pentecost, J. Dwight. *The Sermon on the Mount*. Portland, Ore.: Multnomah Press, 1980.

———. *The Words and Works of Jesus Christ*. Grand Rapids: Zondervan Publishing House, 1981.

Plummer, Alfred. *An Exegetical Commentary on the Gospel According to St. Matthew*. 1915. Retipărire. Grand Rapids: Baker Book House, 1982.

Scroggie, W. Graham. *A Guide to the Gospels*. Londra: Pickering & Inglis, 1948.

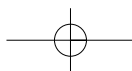
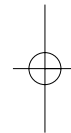
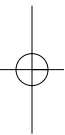
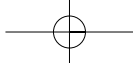
Tasker, R.V.G. *The Gospel According to Matthew*. The Tyndale New Testament Commentaries. Grand Rapids: Wm. B. Eerdmans Publishing Co., 1961.

Thomas W.H. Griffith. *Outline Studies in the Gospel of Matthew*. Grand Rapids: Wm. B. Eerdmans Publishing Co., 1961.

Toussaint, Stanley D. *Behold the King: A Study of Matthew*. Portland, Ore.: Multnomah Press, 1980.

Walvoord, John, F. *Matthew: Thy Kingdom Come*. Chicago: Moody Press, 1974.

Wiersbe, Warren, W. *Meet Your King*. Wheaton, Ill.: Scripture Press Publications, Victor Books, 1980.

MARCU

John D. Grassmick

INTRODUCERE

Marcu este cea mai scurtă dintre cele patru Evanghelii. Din secolul IV și până în secolul XIX ea a fost în mare măsură neglijată de cercetători, fiindcă era în general considerată ca o formă prescurtată a Evangheliei după Matei. Dar la sfârșitul secolului XIX, teoria care susține că Marcu este *prima* Evanghelie scrisă a fost acceptată pe scară largă. De atunci Marcu a făcut obiectul unui interes deosebit și al unui studiu intens.

Autorul. Formal Evanghelia lui Marcu este anonimă, deoarece nu îl numește pe autor. Apelativul „după Marcu“ (*Kata Markon*) a fost adăugat mai târziu de către un cărturar, cândva înainte de anul 125 d.Hr. Totuși, există suficiente dovezi din tradiția Bisericii primare (dovezi externe) și din Evanghelia însăși (dovezi interne) pentru a identifica autorul.

Mărturia unanimă a părinților Bisericii primare este că autorul a fost Marcu, un tovarăș de lucru al apostolului Petru. Cea mai veche afirmație a acestui fapt vine de la Papias (cca. 110 d.Hr.), care citează mărturia bătrânului Ioan, probabil o altă denumire dată apostolului Ioan. Citatul lui Papias îl indică drept autor pe Marcu și conține următoarele informații despre acesta: (1) Nu a fost un urmaș direct al lui Isus care să fi fost martor ocular. (2) El l-a însoțit pe apostolul Petru și l-a auzit predicând. (3) El a scris cu exactitate tot ceea ce Petru și-a amintit din cuvintele și lucrările lui Isus, dar nu „în șir“, adică nu întotdeauna în ordine cronologică. (4) El a fost „interpretul“ lui Petru, înțelegând prin aceasta nu atât că ar fi tradus cuvântările lui Petru din aramaică în greacă sau latină, cât că a explicat învățăturile lui Petru unui public mai larg, punându-le în scris. (5) Relatarea lui este pe deplin credibilă (cf. Eusebiu, *Ecclesiastical History* 3. 39. 15).

Această dovadă timpurie este confirmată de mărturia lui Iustin Martirul (*Dialogue* 106. 3; cca. 160 d.Hr.), de *Anti-Marcionite Prologue* la Marcu (cca. 160–180 d.Hr.), de Irineu

(*Agens Heresies* 3. 1. 1-2; cca. 180 d.Hr.), de Tertulian (*Against Marcion* 4. 5; cca. 200 d.Hr.) și de scrierile lui Clement din Alexandria (cca. 195 d.Hr.) și Origen (cca. 230 d.Hr.), amândoi citați de Eusebiu (*Ecclesiastical History* 2. 15. 2; 6. 14. 6; 6. 25. 5). Astfel dovezile externe care atestă că Marcu este autorul acestei Evanghelii sunt timpurii și provin din diverse centre ale creștinismului primar: Alexandria, Asia Mică, Roma.

Deși nu este afirmat în mod explicit, cei mai mulți cercetători ai Bibliei presupun că Marcu menționat de părinții Bisericii este una și aceeași persoană cu „Ioan (numele evreiesc), zis și Marcu“ (numele latin), la care se referă de zece ori Noul Testament (Fapte 12:12, 25; 13:5, 13; 15:37, 39; Col. 4:10; 2 Tim. 4:11; Filim. 24; 1 Pet. 5:13). Obiecțiile ridicate împotriva acestei identificări nu sunt convingătoare. Nu există nici o dovadă cu privire la existența unui „alt“ Marcu care să fi avut o relație strânsă cu Petru și nici nu este necesar să presupunem existența unui Marcu „necunoscut“ în lumina informațiilor din Noul Testament.

Dovezile interne, deși nu sunt explicite, sunt compatibile cu mărturia istorică a Bisericii primare. Ele ne descoperă următoarele informații: (1) Marcu era familiarizat cu geografia Palestinei, în special a Ierusalimului (cf. Mar. 5:1; 6:53; 8:10; 11:1; 13:3). (2) În mod evident cunoștea aramaica, limba uzuală a Palestinei (cf. 5:41; 7:11, 34; 14:36). (3) Cunoștea instituțiile și obiceiurile evreiești (cf. 1:21; 2:14, 16, 18; 7:2-4).

Mai multe trăsături indică de asemenea legătura autorului cu Petru: (a) vivacitatea și mulțimea neobișnuit de mare a detaliilor narrațiunilor, sugerând proveniența lor din amintirile unui martor ocular din „cercul restrâns“ al apostolilor, cum ar fi Petru (cf. 1:16-20, 29-31, 35-38; 5:21-24; 35-43; 6:39, 53-54; 9:14-15; 10:32, 46; 14:32-42); (b) utilizarea de către autor a cuvintelor și faptelor lui Petru (cf. 8:29, 32-33; 9:5-6; 10:28-30; 14:29-31, 66-72); (c) includerea cuvintelor „și lui Petru“ în 16:7, care apar numai în această Evanghelie; și (d) asemănarea

Marcu

izbitoare dintre structura generală a acestei Evanghelii și predica lui Petru ținută în Cezarea (cf. Fapte 10:34-43).

În lumina dovezilor externe cât și a celor interne, putem afirma că „Ioan/Marcu“ amintit în Faptele Apostolilor și în Epistole este autorul acestei Evanghelii. El a fost un evreu creștin care a locuit în Ierusalim împreună cu Maria, mama lui, în zilele de început ale Bisericii. Nu se știe nimic despre tatăl său. Casa lor a fost unul dintre primele locuri de întâlnire ale creștinilor (cf. comentariilor de la Mar. 14:12-16). Marcu a fost probabil tânărul care a fugit în pielea goală după arestarea lui Isus în Ghetsimani (cf. comentariilor de la 14:51-52). Faptul că Petru îl numește „fiul meu“ (cf. 1 Pet. 5:13) poate să însemne că Marcu a devenit creștin sub influența lui Petru.

Fără îndoială că Marcu a luat cunoștință de predicarea lui Petru în timpul primelor zile ale Bisericii din Ierusalim (ca. 33-47 d.Hr.). Mai târziu el s-a dus în Antiohia și l-a însoțit pe Pavel și pe Barnaba (vărul lui Marcu; cf. Col. 4:10) până la Perga, în prima lor călătorie misionară (cf. Fapte 12:25; 13:5, 13; cca. 48-49 d.Hr.). Din motive neprecizate, el s-a întors acasă la Ierusalim. Din cauza acestei dezertări Pavel a refuzat să îl ia cu el în a doua sa călătorie misionară. În această situație Marcu a slujit cu Barnaba în insula Cipru (cf. Fapte 15:36-39; cca. 50-? d.Hr.). Mai târziu, probabil în jurul anului 57 d.Hr., a mers la Roma. A fost tovarăș de slujbă cu Pavel în timpul primei detenții a acestuia la Roma (cf. Col. 4:10; Filim. 23-24; cca. 60-62 d.Hr.). După eliberarea lui Pavel se pare că Marcu a rămas în Roma și a slujit cu Petru la sosirea acestuia în „Babilon“, numele de cod folosit de Petru pentru Roma (cf. 1 Pet. 5:13; cca. 63-64 d.Hr.). (Totuși, unii consideră că „Babilon“ se referă la orașul de pe râul Eufrat; cf. comentariilor versetului 1 Pet 5:13.) Marcu a părăsit Roma pentru o vreme, probabil din cauza martirajului lui Petru și a persecuțiilor dure din timpul împăratului Nero. În fine, în timpul celei de-a doua detenții a lui Pavel la Roma (cca. 67-68 d.Hr.), acesta i-a cerut lui Timotei, care era în Efes, să îl ia pe Marcu, care probabil că era undeva în Asia Mică și să îl aducă la Roma, deoarece Pavel considera că îi este de folos în lucrare (cf. 2 Tim. 4:11).

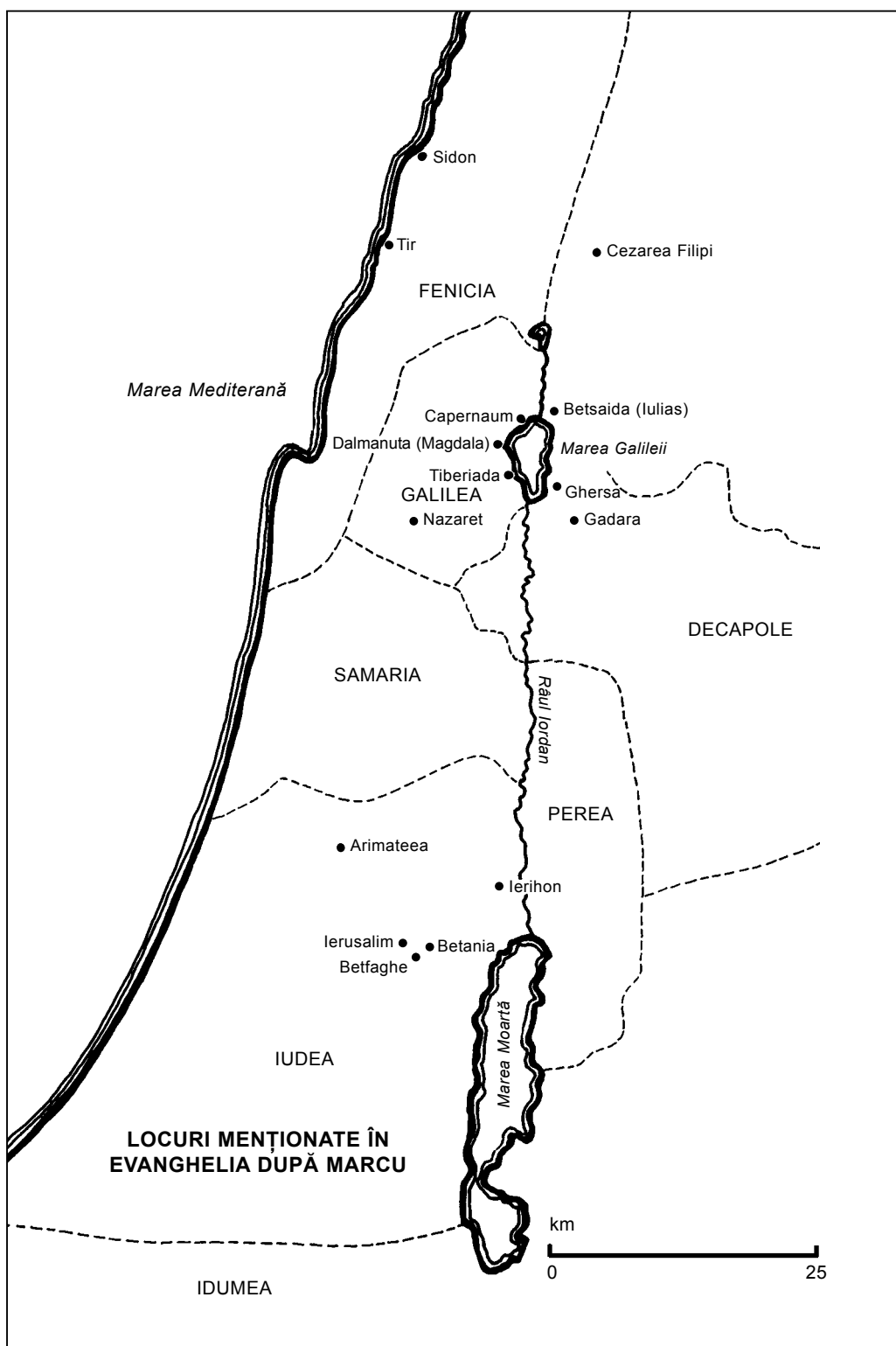
Sursele. Când spunem că Marcu a fost autorul acestei Evanghelii, nu înseamnă că el a compus materialul cuprins în ea. O „evanghelie“ era o formă literară unică în primul secol după Hristos. Ea nu era o simplă biografie a vieții lui Isus, o cronică a „lucrărilor săvârșite

cu putere“ de El, sau un grupaj de amintiri ale urmașilor Săi, deși conținea elemente din toate acestea. Evanghelia era o proclamare teologică a „veștii bune“ a lui Dumnezeu adresată unui anumit public, proclamație care avea în centrul ei evenimentele istorice ale vieții, morții și învierii lui Isus. Conform scopului său, Marcu a aranjat și a adaptat materialul istoric pe care l-a obținut din sursele sale.

Principala sa sursă au constituit-o prediciile și învățăturile apostolului Petru (cf. comentariilor de la „Autorul“). Este de presupus că el l-a auzit de multe ori pe Petru predicând la Ierusalim în zilele de început ale Bisericii primare (ca. 33-47 d.Hr.) și a luat notițe. Este de asemenea probabil că a purtat discuții personale cu el. Marcu a avut legături cu Pavel și Barnaba (cf. Fapte 13:5-12; 15:39; Col. 4:10-11). Probabil că Marcu a inclus în Evanghelia sa și cel puțin una din propriile sale amintiri (cf. Mar. 14:51-52). Alte surse de informație sunt: (a) elemente de tradiție orală care au circulat în Biserica primară separat sau ca serii de evenimente grupate pe anumite subiecte (ex. 2:1-3:6) sau pe criterii temporale/geografice (ex., cap. 14-15) formând astfel o narațiune continuă; (b) scurte discursuri sau ziceri ale lui Isus, care circulau ca elemente tradiționale, distincte, legate între ele prin diverse replici sau expresii (ex. 9:37-50); și (c) tradiția orală pe care Marcu a rezumat-o (ex. 1:14-15; 3:7-12; 6:53-56). Sub supravegherea Duhului Sfânt, Marcu a folosit aceste surse pentru a compune o evanghelie demnă de încredere și exactă din punct de vedere istoric.

Nu există nici o dovadă sigură că Marcu ar fi folosit izvoare *scrise*, deși relatarea Patimilor (cap. 14-15) s-ar putea să fi ajuns la el cel puțin parțial în formă scrisă. Acest aspect ridică problema relației dintre Evanghelia după Marcu și Evangheliile după Matei și Luca.

Mulți cercetători cred că Marcu a fost prima Evanghelie scrisă și că Matei și Luca au folosit-o ca o principală sursă documentară, împreună cu materiale provenind din alte surse. De fapt, Luca a afirmat că a folosit alte documente (Luca 1:1-4). Mai multe argumente sprijină teoria priorității lui Marcu: (1) Matei cuprinde aproximativ 90 de procente din Marcu, iar Luca peste 40 de procente — peste 600 din cele 661 de versete din Marcu se găsesc în Matei și Luca luate la un loc. (2) Matei și Luca urmează de regulă ordinea evenimentelor din viața lui Isus așa cum este ea prezentată de Marcu, și acolo unde una dintre ele diferă din cauza subiectului tratat, cealaltă urmează întotdeauna ordinea

Marcu

din Marcu. (3) Matei și Luca coincid extrem de rar în abaterile lor de la textul din Marcu acolo unde toate trei prezintă același subiect. (4) Matei și Luca repetă deseori exact cuvintele folosite de Marcu iar acolo unde cuvintele diferă, limbajul uneia sau a celeilalte Evanghelii este doar mai elevat din punct de vedere stilistic sau gramatical decât cel din Marcu (cf., ex., Mar. 2:7 cu Luca 5:21). (5) Se pare că Matei și Luca schimbă în unele cazuri cuvintele folosite de Marcu pentru a clarifica înțelesul acestora (cf. Mar. 2:15 cu Luca 5:29) sau ca să „atenueze” unele din afirmațiile sale mai „apăsate” (cf., ex., Marcu 4:38b cu Mat. 8:25; Luca 8:24). (6) Matei și Luca omit uneori cuvinte și expresii din descrierile „detaliată” ale lui Marcu pentru a adăuga material suplimentar (cf., ex., Mar. 1:29 cu Mat. 8:14; Luca 4:38).

Cinci obiecții majore se ridică împotriva teoriei care susține prioritatea Evangheliei după Marcu: (1) Matei și Luca coincid în aspecte în care diferă de Marcu în unele pasaje care tratează același subiect. (2) Luca omite toate referințele la materialul din Marcu 6:45-8:26, lucru neobișnuit dacă ar fi folosit ca sursă documentară Evanghelia după Marcu. (3) În unele locuri, Marcu conține informații care nu se găsesc în descrierile acelorași evenimente în Matei sau Luca (cf. Mar. 14:72). (4) Se pare că Părinții Bisericii Primare au crezut în prioritatea Evangheliei după Matei, nu în cea a lui Marcu. (5) Acceptarea priorității Evangheliei după Marcu face necesară susținerea ideii că Matei și/sau Luca au fost scrise după distrugerea Ierusalimului din anul 70 d.Hr.

Ca răspuns la prima obiecție, pasajele în care Matei și Luca coincid în aspecte în care diferă de Marcu sunt în număr foarte mic (cca. 6%) și probabil că acest lucru se datorează unor surse comune (i.e., tradiția orală) pe care le-au folosit alături de Evanghelia după Marcu. Deficiența celei de-a doua obiecții este că ea nu ține seama de faptul universal recunoscut că scriitorii Evangheliilor au selectat materialul din sursele pe care le-au avut în funcție de scopul urmărit de ei. Probabil că Luca a omis referințele la materialul din Marcu 6:45-8:26, pentru a nu întreprinde desfășurarea propriei sale relatări despre călătoria spre Ierusalim (cf. Luca 9:51). Aceasta răspunde și celei de-a treia obiecții, pe lângă faptul că Marcu l-a avut pe Petru ca sursă — martor ocular. A patra obiecție derivă din ordinea Evangheliilor în canonul Noului Testament. Însă nu trebuie să deducem de aici că părinții Bisericii primare credeau

că Matei a fost prima Evanghelie *scrisă*. Pe ei îi interesa autoritatea apostolică și valoarea apologetică a Evangheliilor sinoptice, nu relațiile istorice dintre ele. De aceea, ei au acordat prioritate Evangheliei după Matei, care era scrisă de un apostol și începea cu o genealogie care o lega frumos de Vechiul Testament. Mai mult, dacă Matei ar fi fost prima Evanghelie scrisă și ea ar fi fost folosită de Marcu și de Luca, ne-am putea aștepta să găsim locuri în care Luca urmează ordinea evenimentelor descrisă de Matei și Marcu nu o urmează — dar acest lucru nu se întâmplă. Este, de asemenea, mult mai dificil să explicăm de ce Marcu s-a abătut de la ordinea descrisă de Matei și nu invers. Diferențele în relatarea ordinii evenimentelor favorizează teoria priorității Evangheliei după Marcu. Pentru a răspunde la cea de-a cincia obiecție, prioritatea Evangheliei după Marcu nu presupune datarea Evangheliei după Matei sau Luca după 70 d.Hr. (cf. comentariilor de la „Data”).

Unele dependențe literare par a fi singura modalitate de a explica în mod adecvat legătura strânsă dintre Evangheliile sinoptice. Teoria care susține prioritatea lui Marcu, deși nu fără probleme, se potrivește cel mai bine cu structura fundamentală a evenimentelor și cu asemănările de detaliu dintre Evangheliile sinoptice. Diferențele dintre ele se datorează probabil unei combinații de tradiții orale și scrise pe care Matei și Luca le-au folosit independent, pe lângă Evanghelia lui Marcu. (Pentru o discuție mai detaliată pe această temă și un alt punct de vedere asupra problemei sinoptice [prioritatea lui Matei] vezi *Introducerea* la Matei.)

Data. Noul Testament nu face niciunde o precizare explicită cu privire la data la care a fost scrisă Evanghelia după Marcu. Discursul lui Isus despre distrugerea Templului din Ierusalim (cf. comentariilor de la 13:2, 14-23) sugerează că Evanghelia după Marcu a fost scrisă înainte de 70 d.Hr., când a fost distrus Templul.

Mărturiile timpurii ale părinților Bisericii sunt împărțite, unii susținând că Evanghelia după Marcu a fost scrisă înainte, alții după martirajul lui Petru (ca. 64-68 d.Hr.). Pe de o parte, Irineu (*Agens Heresies* 3. 1. 1) declară că Marcu a scris după „plecarea” (*exodon*) lui Petru și Pavel (deci după 67 sau 68 d.Hr.). Prin cuvântul *exodon*, Irineu probabil înțelegea „plecarea prin moarte”. Cuvântul respectiv este folosit cu acest sens și în Luca 9:31 și

2 Petru 1:15. Această teorie este sprijinită de *Anti-Marcionite Prologue* la Marcu, care afirmă: „După moartea lui Petru, el [Marcu] a scris această Evangheliie...” Pe de altă parte, Clement din Alexandria și Origen (cf. Eusebiu în *Ecclesiastical History* 2. 15. 2; 6. 14. 6; 6. 25. 5) plasează scrierea Evangheliei după Marcu în timpul vieții lui Petru, afirmând că, de fapt, Petru a participat la scrierea acestei Evanghelii și a ratificat utilizarea ei în Biserică.

Din cauza discrepanțelor dintre dovezile externe, data scrierii Evangheliei rămâne problematică. Există două variante. Una din ele este că Evanghelia poate fi datată între 67–69 d.Hr., dacă se acceptă tradiția conform căreia ea a fost scrisă după moartea lui Petru și a lui Pavel. Apărătorii acestui punct de vedere susțin fie că Matei și Luca au fost scrise după 70 d.Hr., fie că au fost scrise înainte de Marcu. Un al doilea punct de vedere este că Evanghelia după Marcu poate fi datată înainte de 64–68 d.Hr. (când Petru a fost martirizat), dacă se acceptă tradiția conform căreia ea ar fi fost scrisă în timpul vieții lui Petru. Dacă aderăm la acest punct de vedere, putem accepta prioritatea lui Marcu (sau a lui Matei) și totuși să susținem că toate Evangheliile sinoptice au fost scrise înainte de 70 d.Hr.

Al doilea punct de vedere este preferabil din trei motive: (1) Tradițiile sunt împărțite, dar dovezile mai demne de crezare sprijină acest punct de vedere. (2) Prioritatea lui Marcu (vezi comentariilor de la „Sursele”), și în special relația particulară dintre Marcu și Evanghelia lui Luca, ce precede Faptele (cf. Fapte 1:1), indică o dată situată înainte de 64 d.Hr. Întrucât Faptele se încheie cu Pavel încă în închisoare, înainte de prima lui eliberare (cca. 62 d.Hr.), data scrierii lui Marcu este împinsă înainte de 60 d.Hr. (3) Din punct de vedere istoric, este probabil ca Marcu (și se poate ca și Petru pentru un timp scurt) să fi fost în Roma în ultima parte a anilor 50 (cf. comentariilor de la „Autorul” și de la „Locul de origine și destinația”). Astfel o datare plauzibilă pare a fi 57–59, la începutul domniei împăratului Nero (54–68 d.Hr.).

Locul de origine și destinația. Mărturia aproape unanimă a Părinților Bisericii Primare (cf. referințele de la „Autorul”) este că Evanghelia după Marcu a fost scrisă la Roma, în primul rând pentru creștinii romani neevrei.

Această afirmație este sprijinită de următoarele dovezi conținute în Evangheliie: (1) Obiceiurile evreiești sunt explicate (cf.

7:3–4; 14:12; 15:42). (2) Expresiile aramaice sunt traduse în greacă (cf. 3:17; 5:41; 7:11, 34; 9:43; 10:46; 14:36; 15:22, 34). (3) Sunt preferați mai mulți termeni latini față de echivalenții lor grecești (cf. 5:9; 6:27; 12:15, 42; 15:16, 39). (4) Este folosită metoda romană de calculare a timpului (cf. 6:48; 13:35). (5) Doar Marcu îl identifică pe Simon din Cirena drept tatăl lui Alexandru și al lui Ruf (cf. 15:21; Rom. 16:13). (6) Sunt folosite puține citate din Vechiul Testament sau referințe la profeții împlinite. (7) Marcu arată un interes deosebit pentru „toate neamurile” (cf. comentariilor de la Mar. 5:18–20; 7:24–8:10; 11:17; 13:10; 14:9) iar la punctul culminant din Evangheliie, un sutaș roman neevreu proclamă involuntar dumnezeirea lui Isus (cf. 15:39). (8) Tonul și mesajul Evangheliei sunt adaptate la credincioșii din Roma, care se confruntau cu persecuția și se așteptau la o intensificare a acesteia (cf. comentariilor de la 9:49; 13:9–13). (9) Marcu pornește de la presupunerea că cititorii lui sunt familiarizați cu personajele principale și evenimentele din narațiunea sa, de aceea accentul în scrierea lui cade mai mult pe latura teologică decât pe cea biografică. (10) Marcu se adresează cititorilor lui ca unor creștini, explicând înțelesul diferitelor acțiuni sau afirmații (cf. 2:10, 28; 7:19).

Caracteristici. Evanghelia după Marcu are câteva trăsături care îi conferă un caracter unic între celelalte Evanghelii. În primul rând, ea accentuează mai mult acțiunile lui Isus decât învățăturile Sale. Marcu relatează 18 minuni ale lui Isus, dar numai patru pilde spuse de El (4:2–20, 26–29, 30–32; 12:1–9) și un singur discurs mai important (13:3–37). Marcu scrie de mai multe ori că Isus a dat învățături fără să redea învățăturile Sale (1:21, 39; 2:2, 13; 6:2, 6, 34; 10:1; 12:35). Cele mai multe din învățăturile lui Isus pe care Marcu le-a inclus în Evanghelia scrisă de el erau rezultatul controverselor pe care Isus le-a avut cu liderii religioși evrei (2:8–11, 19–22, 25–28; 3:23–30; 7:6–23; 10:2–12; 12:10–11, 13–40).

În al doilea rând, stilul folosit de Marcu în scriere este dinamic, energic și descriptiv, dovedind astfel că sursa lui principală de informație a fost un martor ocular, precum Petru (cf., ex., 2:4; 4:37–38; 5:2–5; 6:39; 7:33; 8:23–24; 14:54). Limba greacă folosită de Marcu nu este limba literară, ci una apropiată de limba vorbită în acel timp, cu o influență semită ușor de recunoscut. Modul în care folosește timpurile în greacă, în special „prezentul istoric” (folosit de peste 150 de ori),

Marcu

propozițiile simple legate prin cuvântul „și“, utilizarea frecventă a lui „îndată“ (*euthys*; cf. comentariilor de la 1:10) și utilizarea unor cuvinte puternice (ex., lit., „mânat“, 1:12) îi însușesc narațiunea.

În al treilea rând, Marcu își prezintă subiectele cu o franchețe neobișnuită. El subliniază răspunsurile celor ce L-au ascultat pe Isus prin diferite expresii care exprimă uimirea (cf. comentariilor de la 1:22, 27; 2:12; 5:20; 9:15). De asemenea relatează preocuparea familiei lui Isus cu privire la sănătatea Sa mintală (cf. 3:21, 31-35). În mod repetat și foarte sincer, el atrage atenția asupra neînțelegerii din partea ucenicilor și a greșelilor făcute de aceștia (cf. 4:13; 6:52; 8:17, 21; 9:10, 32; 10:26). El scoate în evidență, de asemenea, sentimentele lui Isus, cum ar fi compasiunea (1:41; 6:34; 8:2; 10:16), mânia, neplăcerea (1:43; 3:5; 8:33; 10:14) și suspinele Sale provocate de înfrângere și mahnire (7:34; 8:12; 14:33-34).

În al patrulea rând, în Evanghelia după Marcu domină deplasarea lui Isus către cruce și înviere. Începând cu Marcu 8:31, Isus și ucenici Săi sunt „pe drum“ (cf. 9:33; 10:32) de la Cezarea Filipi, din nord, prin Galilea, spre Ierusalim, în sud. Restul narațiunii (36%) este dedicată evenimentelor din Săptămâna Patimilor — cele opt zile de la intrarea lui Isus în Ierusalim (11:1-11) până la învierea Sa (16:1-8).

Temele teologice. Portretul lui Isus făcut de Marcu și semnificația acestuia pentru ucenici stau în centrul teologiei sale. În versetul de început al Evangheliei, Isus Hristos este identificat ca fiind „Fiul lui Dumnezeu“ (1:1). Acest lucru a fost confirmat de Tatăl (1:11; 9:7) și afirmat de demoni (3:11; 5:7), de Isus însuși (13:32, 14:36, 61-62) și de un sutaș roman la moartea lui Isus (15:39). Adevărul acesta a fost confirmat de asemenea de învățăturile Sale pline de autoritate (1:22, 27) și de puterea Sa suverană asupra bolilor și neputințelor (1:30-31, 40-42; 2:3-12; 3:1-5; 5:25-34; 7:31-37; 8:22-26; 10:46-52), asupra demonilor (1:23-27; 5:1-20; 7:24-30; 9:17-27), naturii (4:37-39; 6:35-44, 47-52; 8:1-10) și morții (5:21-24, 35-43). Toate acestea au fost dovezi convingătoare că „Împărăția lui Dumnezeu“ — stăpânirea Lui suverană — s-a apropiat de oameni prin Isus, atât prin lucrările cât și prin cuvintele Sale (cf. comentariilor de la 1:15).

Totuși, în mod paradoxal, Marcu insistă asupra cererii lui Isus ca demonii să tacă (1:25, 34; 3:12) și ca minunile Sale să nu fie popularizate (1:44; 5:43; 7:36; 8:26). El a

accentuat că Isus a folosit pilde atunci când învăța mulțimile, din cauză că (4:33-34) domnia Lui împărătească era la acea vreme acoperită, o taină, recunoscută doar de oamenii credinței (4:11-12). Marcu subliniază încetineala ucenicilor în înțelegerea semnificației prezenței lui Isus cu ei, în ciuda faptului că au primit în particular învățături despre acest subiect (4:13, 40; 6:52; 7:17-19; 8:17-21). El evidențiază cererea lui Isus ca până și ucenicii să păstreze tăcerea după mărturisirea făcută de Petru privind identitatea Sa (8:30). Isus a făcut aceasta din cauza concepției eronate pe care o aveau evreii despre Mesia, concepție care era contrară scopului lucrării Sale de pe pământ. El nu dorea ca identitatea Lui să fie declarată deschis până când nu avea să clarifice înaintea urmașilor Săi ce fel de Mesia era El și care era caracterul misiunii Sale.

Marcu consemnează mărturisirea făcută de Petru: „Tu ești Hristosul“ (8:29), în cea mai simplă și directă formă. Isus nici nu a acceptat, nici nu a respins acest titlu, dar a îndreptat atenția ucenicilor de la problema identității Sale la cea a activității Sale (8:31, 38). El a preferat numele de „Fiul omului“ și i-a învățat pe ucenicii Săi că trebuie să pătimească, să moară și să învieze. Acest titlu, Fiul omului, folosit de 12 ori *de către Isus* în Marcu, în comparație cu folosirea o singură dată a titlului „Hristos“, se potrivea într-un mod special la întreaga Sa misiune mesianică — prezentă și viitoare (cf. comentariilor de la 8:31, 38; 14:62). El a fost Robul care suferă al lui Iehova (Is. 52:13-53:12), care Și-a dat viața pentru alții, în supunere față de voia lui Dumnezeu (Marcu 8:31). El a fost, de asemenea și Fiul omului care va veni în slavă să aducă judecata și să Își instaureze împărăția pe pământ (8:38-9:8; 13:26; 14:62). Dar înainte de triumful glorios al domniei Sale mesianice, El trebuie întâi să pătimească și să moară sub blestemul lui Dumnezeu pentru păcatul omnirii (14:36; 15:34), ca răscumpărare pentru mulți (10:45). Aceste lucruri aveau implicații importante pentru toți cei ce aveau să-L urmeze (8:34-38).

Așa ceva era greu de înțeles pentru cei 12 ucenici ai lui Isus. Ei își imaginau un Mesia care stăpânește, nu Unul care va pătimi și va muri. În secțiunea dedicată în mod special ucenicilor din evanghelia sa (8:31-10:52), Marcu Îl prezintă pe Isus „pe drum“ spre Ierusalim, învățându-i pe ucenicii Săi ce înseamnă să Îl urmeze pe El. Perspectiva nu era deloc atrăgătoare. Dar prin schimbarea Sa la față, El le-a arătat la trei dintre ucenici o imagine încurajatoare a venirii Sale viitoare

în putere și slavă (9:1-8). În același timp Tatăl a confirmat faptul că Isus era Fiul Său și le-a poruncit celor trei ucenici să Îl asculte. În toată această secțiune uceniciei „au văzut“, dar nu așa cum ar fi trebuit să vadă (8:22-26). Marcu subliniază din nou faptul că ei Îl urmau pe Isus cu uimire, fără să înțeleagă, și chiar cu teamă pentru ceea ce îi aștepta (9:32; 10:32). La arestarea lui Isus, toți L-au părăsit (14:50). Destul de concis și pe scurt, Marcu consemnează răstignirea lui Isus și fenomenele însoțitoare care au elucidat înțelesul acestui eveniment (15:33-39).

Dar Marcu mai insistă asupra mormântului gol și asupra mesajului îngerului care spunea că Isus este viu și va merge înaintea ucenicilor Săi în Galilea (14:28; 16:7), locul unde a început lucrarea lor (6:6b-13). Încheierea abruptă a Evangheliei este o afirmație covârșitoare a faptului că El este viu, îi va conduce pe ucenicii Săi și Se va îngriji de nevoile lor, așa cum a făcut și mai înainte. Astfel „călătoria“ vieții lor de ucenici avea să continue în lumina și după modelul stabilit de moartea și învierea lui Isus (9:9-10).

Ocazia și scopul. Evanghelia după Marcu nu conține nici o afirmație directă cu privire la scopul scrierii ei, deci orice informație despre acest subiect trebuie dedusă din studiul conținutului Evangheliei și al contextului istoric în care se presupune că a fost scrisă. Din cauza faptului că acești parametri diferă, s-au emis mai multe puncte de vedere.

S-au propus următoarele scopuri: (a) să prezinte un portret biografic al lui Isus ca Robul Domnului, (b) să câștige noi convertiți pentru Isus Hristos, (c) să dea învățătură noilor creștini și să întărească credința lor în fața persecuției, (d) să ofere un material pe care să-l folosească evangheliștii și învățătorii și (e) să corecteze ideile false despre Isus și despre misiunea lui mesianică. Aceste propuneri, deși utile, fie nu iau în considerare anumite porțiuni ale Evangheliei, fie nu țin seama de ceea ce subliniază Marcu.

Scopul lui Marcu a fost în primul rând unul *pastoral*. Creștinii din Roma au auzit și au crezut vestea bună a puterii mântuitoare a lui Dumnezeu (Rom. 1:8), dar trebuia să o audă din nou, cu noi accente care să reîmprospăteze implicațiile ei pentru viețile lor într-un mediu decadent și deseori ostil. Ei aveau nevoie să înțeleagă natura vieții de ucenic — ce însemna să Îl urmeze pe Isus — în lumina a cine este Isus și a ceea ce El a făcut și va continua să facă pentru ei.

Ca și un bun pastor, Marcu a prezentat „Evanghelia lui Isus Hristos, Fiul lui Dumnezeu“ (1:1) într-un mod care avea să împlinească aceste nevoi și să modeleze în continuare viața cititorilor săi. El a realizat aceasta prin portretele făcute lui Isus și celor 12 ucenici cu care se aștepta ca să se identifice cititorii Săi (cf. comentariilor de la „Temele teologice“). El a arătat că Isus Hristos este Mesia, fiindcă El este Fiul lui Dumnezeu și moartea Sa ca Fiul omului care suferă intră în planul lui Dumnezeu pentru răscumpărarea oamenilor. În lumina acestor lucruri, el a arătat cum S-a îngrijit Isus de ucenicii Săi și cum i-a învățat ce înseamnă a fi ucenic în contextul morții și învierii Sale — aceeași grijă și învățătură de care au nevoie toți cei care Îl urmează pe Isus.

STRUCTURA CĂRȚII

- I. Titlul (1:1)
- II. Introducere: Pregătirea pentru lucrarea publică a lui Isus (1:2-13)
  - A. Ioan Botezătorul, premergătorul lui Isus (1:2-8)
  - B. Botezarea lui Isus de către Ioan Botezătorul (1:9-11)
  - C. Ispitirea lui Isus de către Satan (1:12-13)
- III. Lucrarea timpurie a lui Isus în Galilea (1:14-3:6)
  - A. Rezumat introductiv: mesajul lui Isus (1:14-15)
  - B. Isus cheamă patru pescari (1:16-20)
  - C. Autoritatea lui Isus asupra demonilor și bolilor (1:21-45)
  - D. Controversele lui Isus cu liderii religioși evrei din Galilea (2:1-3:5)
  - E. Încheiere: respingerea lui Isus de către farisei (3:6)
- IV. Lucrarea ulterioară a lui Isus în Galilea (3:7-6:6a)
  - A. Rezumat introductiv: activitatea lui Isus în jurul Mării Galileii (3:7-12)
  - B. Alegerea de către Isus a celor doisprezece (3:13-19)
  - C. Acuzația că este stăpânit de Beelzebul și identificarea de către Isus a adevăratei Sale familii (3:20-35)

Marcu 1:1

- D. Pildele lui Isus care prezintă caracterul Împărăției lui Dumnezeu (4:1-34)
- E. Minunile lui Isus care demonstau puterea Lui suverană (4:35-5:43)
- F. Încheiere: respingerea lui Isus la Nazaret (6:1-6a)
- V. Lucrarea lui Isus în Galilea și în afara Galileii (6:6b-8:30)
  - A. Rezumat introductiv: Isus străbate Galilea învățând norodul (6:6b)
  - B. Trimiterea celor doisprezece și moartea lui Ioan Botezătorul (6:7-31)
  - C. Isus se dezvăluie celor doisprezece în cuvinte și fapte (6:32-8:26)
  - D. Încheiere: mărturisirea făcută de Petru că Isus este Hristosul (8:27-30)
- VI. Călătoria lui Isus spre Ierusalim (8:31-10:52)
  - A. Prima secțiune în care se prevestesc patimile (8:31-9:29)
  - B. A doua secțiune în care se prevestesc patimile (9:30-10:31)
  - C. A treia secțiune în care se prevestesc patimile (10:32-45)
  - D. Încheiere: Credința orbului Bartimeu (10:46-52)
- VII. Lucrarea lui Isus în Ierusalim și în împrejurimi (1:1-13:37)
  - A. Intrarea lui Isus în Ierusalim (11:1-11)
  - B. Semnele profetice făcute de Isus, prevestind judecata lui Dumnezeu peste Israel (11:12-26)
  - C. Controversa lui Isus cu liderii religioși evrei în curțile templului (11:27-12:44)
  - D. Discursul profetic al lui Isus pentru uceniciei Săi (cap. 13)
- VIII. Suferințele și moartea lui Isus în Ierusalim (cap. 14-15)
  - A. Trădarea lui Isus, masa de Paște și fuga ucenicilor Săi (14:1-52)
  - B. Procesele lui Isus, răstignirea și înmormântarea (14:53-15:47)
- IX. Învierea lui Isus din morți, lângă Ierusalim (16:1-8)
  - A. Sosirea femeilor la mormânt (16:1-5)

- B. Anunțul făcut de înger (16:6-7)
- C. Reacția femeilor la vestea învierii lui Isus (16:8)
- X. Epilogul controversat (16:9-20)
  - A. Trei dintre aparițiile lui Isus după învierea Sa (16:9-14)
  - B. Însărcinarea dată de Isus urmașilor Săi (16:15-18)
  - C. Înălțarea lui Isus și desfășurarea misiunii ucenicilor (16:19-20)

COMENTARIU

I. Titlul (1:1)

1:1. Versetul de început (o propoziție fără verb) are rolul de titlu al cărții și de enunț al temei ei. Cuvântul **Evangheliei** (*euangelion*, „veste bună”) nu se referă la cartea lui Marcu, cunoscută ca „Evanghelia după Marcu” ci se referă la vestea bună despre **Isus Hristos**.

Cei familiarizați cu Vechiul Testament cunoșteau importanța cuvântului „evanghelie” (cf. Is. 40:9; 41:27; 52:7; 61:1-3). „Veste” însemna că s-a întâmplat ceva semnificativ. Când Marcu a folosit acest cuvânt el deja devenise un termen tehnic semnificând predicarea despre Isus Hristos. „Evanghelia” este proclamarea puterii lui Dumnezeu de a-i mântui prin Isus Hristos pe toți cei ce cred (Rom. 1:16). Acest cuvânt era un termen important în modelarea teologică a narațiunii lui Marcu (Mar. 1:14-15; 8:35; 10:29; 13:9-10; 14:9).

Pentru Marcu, **începutul** Evangheliei l-au constituit faptele istorice ale vieții, morții și învierii lui Isus. Mai târziu, apostolii au proclamat aceste fapte, începând (ex., Fapte 2:36) acolo unde Marcu sfârșise.

Evanghelia este despre Isus Hristos **Fiul lui Dumnezeu**. „Isus”, numele personal dat în mod divin (cf. Mat. 1:21; Luca 1:31; 2:21), este echivalentul grecesc al numelui evreiesc *y'hôšua'* („Iosua”), „Iehova este mântuire.”

„Hristos” este echivalentul grecesc al titlului evreiesc de *Măšiah* („Mesia, Unsul”). Era folosit în mod specific cu referire la Izbăvitorul așteptat în lumea evreiască, Cel care va fi agentul lui Dumnezeu în împlinirea profețiilor Vechiului Testament (ex., Gen. 49:10; Ps. 2; 110; Is. 9:1-7; 11:1-9; Zah. 9:9-10). Mesia cel așteptat este Isus. Deși titlul „Hristos” a devenit o parte a numelui Său personal, așa cum a fost folosit din perioada creștină timpurie, Marcu a intenționat ca acest nume

să poarte în el toată puterea conferită de acest titlu, așa cum se poate înțelege din folosirea lui în text (cf. Mar. 8:29; 12:35; 14:61; 15:32).

Titlul „Fiul lui Dumnezeu” indică relația unică a lui Isus cu Dumnezeu. El este un om (Isus) — și agentul special al lui Dumnezeu (Mesia) — dar El este în același timp și pe deplin divin. Ca Fiu, El depinde și ascultă de Dumnezeu Tatăl (cf. Evr. 5:8).

II. Introducere: Pregătirea pentru lucrarea publică a lui Isus (1:2-13)

Scurta introducere a lui Marcu prezintă trei evenimente pregătitoare, necesare pentru înțelegerea misiunii vieții lui Isus: lucrarea lui Ioan Botezătorul (v. 2-8), botezul lui Isus (v. 9-11) și ispitirea lui Isus (v. 12-13). Două cuvinte care se repetă leagă această secțiune: „pustie” (*erēmos*; v. 3-4, 12-13) și „Duhul” (v. 8, 10, 12).

A. *Ioan Botezătorul, premergătorul lui Isus* (1:2-8)
(Mat. 3:1-12; Luca 3:1-20; Ioan 1:19-37)

1. ÎMPLEINIREA DE CĂTRE IOAN A PROFEȚIILOR VECHIULUI TESTAMENT (1:2-3)

1:2-3. Marcu începe plasându-și relatarea într-un context scriptural adecvat. În afară de citatele din Vechiul Testament rostite de Isus, acesta este singurul loc în care Marcu se referă la Vechiul Testament în Evanghelia Sa.

Versetul 2 conține două texte din Exodul 23:20 (LXX) și Maleahi 3:1 (ebr.), iar Marcu 1:3 este preluat din Isaia 40:3 (LXX). Marcu a adoptat o interpretare tradițională a acestor versete astfel încât să le poată folosi fără explicații. În plus el a accentuat cuvântul „cale” (*hodos*, lit., „drum, șosea”), o temă importantă în prezentarea de către Marcu a vieții de ucenic (Mar. 8:27; 9:33; 10:17, 32, 52; 12:14).

Marcu prefățează acest citat compus din trei cărți ale Vechiului Testament prin cuvintele: **După cum este scris în proorocul Isaia.** Aceasta ilustrează o practică obișnuită la scriitorii Noului Testament, anume aceea de a cita mai multe pasaje în cadrul unei teme unificatoare. Tema comună aici este tradiția „pustiei” (deșertului) în istoria lui Israel. Cum Marcu prezintă lucrarea lui Ioan Botezătorul în pustie, el îl citează pe Isaia ca sursă, deoarece pasajul din Isaia se referă la „un glas” care „strigă” **în pustie.**

Sub călăuzirea Duhului Sfânt, Marcu a dat textelor din Vechiul Testament o interpretare mesianică, schimbând expresia „calea

înaintea Mea” (Mal. 3:1) în **Îți va pregăti calea** și „un drum pentru Dumnezeu nostru” (Is. 40:3, LXX) în **neteziți-I cărările.** Astfel, vorbitorul este Dumnezeu care spune: **trimit pe solul Meu** (Ioan) care **Îți va pregăti** calea (lui Isus). Ioan era **glasul** care îndemna națiunea lui Israel: **pregătiți calea Domnului** (Isus) și **neteziți-I** (lui Isus) **cărările.** Înțelesul acestor metafore ne este dat în lucrarea lui Ioan (Mar. 1:4-5).

2. ACTIVITATEA LUI IOAN CA PROFET (1:4-5)

1:4. Pentru împlinirea precedentei profeții, **a venit Ioan** (*egeneto*, „a apărut”) pe scena istoriei ca ultimul profet al Vechiului Testament (cf. Luca 7:24-28; 16:16), marcând un punct de cotitură în modul în care Dumnezeu lucra cu omenirea. Ioan **boteza în pustie** (*erēmō*, ținut uscat, nelocuit) și a venit **propovăduind botezul pocăinței.** Cuvântul „propovăduind” (*kēryssōn*) ar putea fi înlocuit cu „proclamând ca un sol”, în concordanță cu prezicerea din Marcu 1:2-3.

Botezul lui Ioan nu era o inovație, deoarece evreii cereau neevreilor care doreau să fie primiți în iudaism să fie botezați prin auto-scurfundare. Elementul nou și surprinzător era că botezul lui Ioan era pentru poporul legământului lui Dumnezeu, *evreii*, și cerea pocăința lor în vederea venirii lui Mesia (cf. Mat. 3:2).

Acest botez este descris ca unul legat de sau exprimând pocăința **spre** (*eis*) **iertarea păcatelor.** Prepoziția greacă *eis* poate fi de referință („cu privire la”) sau de scop („conducând la”) dar probabil nu cauzală („din cauza”). „Pocăința” (*metanoia*) apare în Marcu doar aici. Ea înseamnă „o întoarcere, o schimbare deliberată a minții, având ca rezultat o schimbare a direcției în gândire și comportament” (cf. Mat. 3:8; 1 Tes. 1:9).

„Iertarea” (*aphesin*) înseamnă „îndepărtarea sau anularea unei obligații sau a unei bariere de vinovăție.” Se referă la actul plin de har al lui Dumnezeu prin care „păcatele” ca datorie sunt anulate, pe baza morții jertfitoare a lui Hristos (cf. Mat. 26:28). Iertarea nu era adusă de ritualul exterior al botezului, dar botezul era mărturia vizibilă că cineva s-a pocăit și ca rezultat a primit iertarea de păcate prin harul lui Dumnezeu (cf. Luca 3:3).

1:5. Folosind o hiperbolă (cf. de asemenea v. 32-33, 37), Marcu a arătat marele impact pe care Ioan l-a avut în **tot ținutul Iudeii** și al **Ierusalimului.** Oamenii au început să **iasă** și **erau botezați de Ioan în râul Iordan** (cf. v. 9) **mărturisindu-și păcatele** lui Dumnezeu.

Marcu 1:6-9

Timpul imperfect la care sunt folosite aici verbele grecești sugerează o imagine în continuă mișcare, descriind procesiunea continuă a oamenilor care nu încetau să iasă pentru a-l auzi pe Ioan propovăduind și pentru a fi botezați **de el**.

Verbul „a boteza” (*baptizō*, forma intensivă a lui *baptō*, „a scufunda”) înseamnă „a scufunda, a cufunda sub apă”. A fi botezat de Ioan în râul Iordan însemna pentru un evreu „întoarcerea” la Dumnezeu și îl identifica cu poporul pocăit care se pregătea pentru Mesia, Cel ce avea să vină.

Desfășurarea ritualului botezului includea și mărturisirea deschisă a păcatelor. Verbul „a mărturisi” (*exomologoumenoi*, „a fi de acord cu, a recunoaște, a admite”; cf. Fapte 19:18; Fil. 2:11), este intensiv. Participanții se arătau în mod deschis de acord cu verdictul dat de Dumnezeu împotriva păcatelor lor (*hamartias*, „ratarea țintei”, i.e., standardul lui Dumnezeu). Fiecare evreu familiarizat cu istoria națiunii lor știa că ei nu îndepliniseră cerințele lui Dumnezeu. Dorința de a fi botezați de Ioan în pustie însemna o recunoaștere a neascultării lor de Dumnezeu și o expresie a întoarcerii la Dumnezeu.

3. STILUL DE VIAȚĂ AL LUI IOAN CA PROFET (1:6)

1:6. Îmbrăcăminte și regimul alimentar al lui Ioan îl defineau ca om al pustiei și de asemenea zugrăveau rolul său de profet al lui Dumnezeu (cf. Zah. 13:4). În felul acesta, el se asemena cu proorocul Ilie (2 Regi 1:8), care în Maleahi 4:5 fusese identificat cu solul (Mal. 3:1) amintit mai înainte (cf. Mar. 1:2; 9:13; Luca 1:17). Hrana lui: **lăcuste** (insecte uscate) și **miere sălbatică**, constituia alimentația obișnuită în regiunile de deșert. Lăcustele sunt enumerate în Leviticul 11:22 printre alimentele „curate.”

4. MESAJUL LUI IOAN CA PROFET (1:7-8)

1:7. Cuvintele de început înseamnă literal: „Și el proclama ca un sol, zicând...” (cf. v. 4). Marcu a rezumat mesajul pe care îl **propovăduia** Ioan pentru a se concentra asupra temei sale principale, anunțarea unei Persoane mai mari decât el, care urma să vină și care îi va boteza pe oameni cu Duhul Sfânt (v. 8).

Cuvintele: **după mine** (în timp) **vine Cel ce**, sunt un ecou al cuvintelor din Maleahi 3:1 și 4:5, dar identitatea exactă a Celui ce urma să vină i-a rămas ascunsă chiar și lui Ioan până după botezul lui Isus (cf. Ioan 1:29-30). Fără îndoială că Marcu a evitat folosirea

termenului „Mesia” din cauza concepțiilor greșite răspândite în popor cu privire la acest concept. Marcu 1:8 arată de ce Cel ce vine este **mai puternic** decât Ioan.

Ioan a accentuat importanța Celui ce vine și și-a dovedit propria lui smerenie (cf. Ioan 3:27-30) declarând: **nu sunt vrednic să mă plec** (cuvinte consemnate numai în Marcu) **să-l desleg curelele** (fășii de piele) folosite pentru legarea **încălțămintelor**. Nici măcar unui sclav evreu nu i se cerea să facă ceva atât de înjositor față de stăpânul său!

1:8. Acest verset pune în contrast pronumele personale **eu** cu **El**. Ioan administra semnul exterior, botezul **cu apă**; dar Cel ce vine va dăruia Duhul dătător de viață.

Atunci când este folosit în legătură cu apa, cuvântul „botează” înseamnă în sens literal scufundare (cf. v. 9-10). Când este folosit împreună cu cuvintele **Duhul Sfânt** înseamnă metaforic a veni sub puterea Duhului dătător de viață.

Eu, da, v-am botezat indică faptul că Ioan se adresa celor care fuseseră deja botezați. Botezul lui **cu** (sau în) „apă” era limitat și pregătitor. Dar cei care l-au primit și-au luat prin aceasta angajamentul să îl întâmpine cum se cuvine pe Cel ce îi **va boteza cu Duhul Sfânt** (cf. Fapte 1:5; 11:15-16). Acordarea Duhului Sfânt era una din caracteristicile lui Mesia ce avea să vină (Is. 44:3; Eze. 36:26-27; Ioel 2:28-29).

B. Botezarea lui Isus de către Ioan Botezătorul (1:9-11) (Mat. 3:13-17; Luca 3:21-22)

1. BOTEZUL LUI ISUS ÎN IORDAN (1:9)

1:9. Marcu îl prezintă abrupt pe Cel ce vine (v. 7) ca fiind **Isus**. Spre deosebire de oamenii din „tot ținutul Iudeii” și „toți locuitorii Ierusalimului” (v. 5), El a venit la Ioan din **Nazaretul Galileii**. Nazaret era un sat neînsemnat, care nu a fost niciodată menționat în Vechiul Testament, în Talmud sau în scrierile lui Iosefus, binecunoscutul istoric evreu din primul secol. Galilea, o regiune cu o lățime de 50 de kilometri și o lungime de 100 de kilometri, era cel mai nordic ținut populat dintre cele trei provincii ale Palestinei: Iudeea, Samaria și Galilea.

Ioan l-a **botezat** pe Isus în (*eis*) râul **Iordan** (cf. v. 5). Prepozițiile grecești *eis* („în”, v. 9) și *ek* („din”, v. 10) ne dovedesc că botezul a avut loc prin scufundare. Botezul lui Isus a avut probabil loc lângă Ierihon. El avea în jur de 30 de ani la acea vreme (Luca 3:23).

În contrast cu toți ceilalți, Isus nu a făcut nici o mărturisire a păcatelor (cf. Mar. 1:5), deoarece El este fără păcat (cf. Ioan 8:45-46; 2 Cor. 5:21; Evr. 4:15; 1 Ioan 3:5). Marcu nu precizează de ce Isus S-a supus botezului lui Ioan; totuși, pot fi sugerate trei motive: (1) A fost un act de ascultare, arătând că Isus era pe deplin de acord cu planul de ansamblu al lui Dumnezeu și cu rolul botezului lui Ioan în acest plan (cf. Mat. 3:15). (2) A fost un act de identificare de Sine cu națiunea lui Israel, a cărei moștenire și stare de păcat le împărtășea (cf. Is. 53:12). (3) A fost un act de dedicare pentru misiunea Sa mesianică, semnificând acceptarea și intrarea Lui oficială în ea.

2. RĂSPUNSUL DIVIN DIN CERURI (1:10-11)

1:10. Marcu a folosit aici adverbul grecesc *euthys* („imediat, îndată”) pentru prima dată din cele 42 de apariții ale acestuia în Evanghelia sa. Înțelesul său variază de la sensul de iminentă (ca și aici) la sensul de desemnare a unei ordini logice („când trebuia să, apoi”; cf. 1:21 [„îndată”]; 11:3 [„îndată”]).

Trei lucruri L-au deosebit pe **Isus** de toți ceilalți care au fost botezați. În primul rând, el a **văzut cerurile deschise**. Adjectivul accentuat „deschise” (*schizomenous*, „despicate”) folosit aici reflectă o metaforă pentru intervenția lui Dumnezeu în experiența umanității pentru a-Și izbăvi poporul (cf. Ps. 18:9; 16-19; 144:5-8; Is. 64:1-5).

În al doilea rând el a văzut **Duhul pogorându-se peste El ca un porumbel**, adică sub forma vizibilă a unui porumbel, nu în felul în care coboară un porumbel (cf. Luca 3:22). Imaginea porumbelului simboliza probabil activitatea creatoare a Duhului (cf. Gen. 1:2). În vremea Vechiului Testament, Duhul venea asupra anumitor oameni pentru a-i împuternici să îndeplinească o slujbă (ex., Ex. 31:3; Jud. 3:10; 11:29; 1 Sam. 19:20, 23). Coborârea Duhului peste Isus L-a împuternicit pentru misiunea Sa mesianică (cf. Fapte 10:38) și pentru sarcina de a-i boteza pe alții cu Duhul.

1:11. În al treilea rând, **din ceruri** Isus a **auzit un glas** (cf. 9:7). Cuvintele Tatălui care exprimau aprobarea absolută față de Isus și de misiunea Lui, erau o reluare a trei versete: Geneza 22:2; Psalmul 2:7; Isaia 42:1.

În prima afirmație: **Tu ești Fiul Meu**, cuvintele „Tu ești” afirmă relația unică a Fiului cu Tatăl. Semnificația acestor cuvinte se găsește în Psalmul 2:7, unde Dumnezeu Se adresează împăratului uns ca Fiului Său. La

botez, Isus Și-a inaugurat rolul oficial ca Unsul lui Dumnezeu (cf. 2 Sam. 7:12-16; Ps. 89:26; Evr. 1:5).

A doua afirmație este **preaiubit** (*ho agapētos*). Acesta este fie un titlu („Preaiubitul”), fie un adjectiv (Fiul „preaiubit”). Ca titlu, expresia subliniază intensitatea iubirii dintre Dumnezeu Tatăl și Fiul, fără a-și pierde forța descriptivă. Ca adjectiv, expresia poate fi înțeleasă în sensul folosit în Vechiul Testament, acela al unui „singur” Fiu (cf. Gen. 22:2, 12, 16; Ier. 6:26; Amos 8:10; Zah. 12:10), echivalentul adjectivului grecesc *monogenēs* („singur, unic”; cf. Ioan 1:14, 18; Evr. 11:17). Această accepțiune mai interpretativă ne indică spre filiația preexistentă a lui Isus.

Cuvintele: **în Tine Îmi găsesc toată plăcerea Mea** arată ce fel de Fiu Împărătesc va fi Isus în misiunea Sa pământească. Verbul *eudokēsa* este la timpul trecut („În Tine Mi-am găsit toată plăcerea”). Oricare ar fi timpul său, verbul are o deosebită forță, fiind tradus la timpul prezent pentru a arăta că Dumnezeu Își găsește plăcerea în Fiul Său în orice vreme. Plăcerea lui Dumnezeu față de Fiul Său nu a avut un început și nu va avea niciodată sfârșit.

Cuvintele acestea provin din Isaia 42:1, unde Dumnezeu Se adresează Robului Său pe care L-a ales, Cel în care Își găsește plăcerea, și Cel peste care Și-a pus Duhul Său. Isaia 42:1 este prima dintr-o serie de patru profeții despre Robul cel adevărat — Mesia, în contrast cu robul neascultător — națiunea lui Israel (cf. Is. 42:1-9; 49:1-7; 50:4-9; 52:13-53:12). Adevăratul Rob va suferi mult împlinind voia lui Dumnezeu. El va muri ca „jertfă pentru păcat” (Is. 53:10) și va fi Mielul de jertfă (cf. Is. 53:7-8; Ioan 1:29-30). Isus Și-a început rolul de Rob al Domnului, Cel care va suferi, la botezul Său. Marcu acordă un loc de frunte acestei caracteristici a misiunii mesianice a lui Isus (Marcu 8:31; 9:30-31; 10:32-34, 45; 15:33-39).

Botezul lui Isus nu a schimbat statutul Său divin. El nu a *devenit* Fiul lui Dumnezeu la botezul Său (sau la schimbarea la față, 9:7). Dimpotrivă, botezul Lui a arătat semnificația pe termen lung a acceptării de către El a vocației Sale mesianice, atât ca Rob al Domnului care va suferi, cât și ca Mesia ieșit din David. Fiindcă El este Fiul lui Dumnezeu, Cel confirmat de Tatăl și împuternicit de Duhul, El este Mesia (nu viceversa). Toate cele trei persoane ale Sfintei Treimi sunt prezente la botez.

Marcu 1:12-13

C. Ispitirea lui Isus de către Satan (1:12-13) (Mat. 4:1-11; Luca 4:1-13)

1:12. După botezul Lui, Isus a plecat în puterea Duhului și **îndată** (*euthys*, „imediat“) **Duhul a mânat pe Isus în pustie**. Cuvântul „a mânat“ derivă dintr-un verb puternic (*ekballō*) însemnând „dat afară, expulzat, trimis departe“. Marcu l-a folosit pentru a descrie alungarea demonilor (v. 34, 39; 3:15, 22-23; 6:13; 7:26; 9:18, 28, 38). Aici el reflectă stilul plin de vigoare al lui Marcu (cf. „dus“, Mat. 4:1; Luca 4:1). Ideea este aceea a unei puternice constrângeri morale, prin care Duhul L-a constrâns pe Isus să declanșeze ofensiva împotriva ispitei și răului, mai degrabă decât să o evite. Pustiul, deșertul (*erēmos*; cf. Marcu 1:4), ținut uscat și nelocuit, era considerat în mod tradițional un loc unde bântuiau puterile răului (cf. Mat. 12:43; Luca 8:29). Locul considerat în mod tradițional a fi scena ispitirii lui Isus este situat în nord-vestul Mării Moarte, la vest de Ierihon.

1:13. În pustie, Isus a **stat patruzeci de zile**. Deși am putea să apelăm la diverse versete din Vechiul Testament (Ex. 34:28; Deut. 9:9, 18; 1 Regi 19:8), cea mai apropiată paralelă este aceea cu victoria lui David asupra lui Goliat, cel care a sfidat Israelul timp de 40 de zile (1 Sam. 17:16).

Isus a stat în pustie **fiind ispitit de Sata-na**. „Ispitit“ este o formă a cuvântului *peirazō*, care înseamnă „a supune la test, a face o încercare“ pentru a descoperi ce fel de persoană este cineva. Este folosit atât în sens pozitiv (punerea la încercare de către Dumnezeu, ex., în 1 Cor. 10:13; Evr. 11:17), cât și în sens negativ, de a fi ademenit spre păcat de Satan și de hoardele lui. Aici sunt prezente ambele sensuri. Dumnezeu L-a pus pe Isus la încercare (Duhul L-a mânat pe Isus) pentru a arăta că El era apt pentru misiunea Sa mesianică. Dar Satan a încercat să-L distragă pe Isus de la misiunea divină ce-L fusese încredințată (cf. Mat. 4:1-11; Luca 4:1-13). Faptul că Isus a fost fără păcat nu exclude realitatea ispitirii Sale; de fapt aceasta este mărturia umanității Sale (cf. Rom. 8:3; Evr. 2:18).

Ispititorul a fost Satan, vrăjmașul, împotrivorul. Marcu nu a folosit termenul „diavolul“ (calomniator, defăimător; Mat. 4:1; Luca 4:2). Satan și forțele lui sunt într-o permanentă și intensă opoziție față de Dumnezeu și față de scopurile Lui, în special față de misiunea lui Isus. Satan îi ispitește pe oameni să se îndepărteze de voia lui Dumnezeu, îi acuză înaintea lui Dumnezeu atunci când cad și caută distrugerea lor totală. Isus S-a luptat

personal cu prințul răului înainte de a Se confrunta cu forțele acestuia. El a intrat în misiunea Sa pentru a-l înfrânge pe vrăjmaș și pentru a-i elibera pe cei aflați sub robia lui (Evr. 2:14; 1 Ioan 3:8). Ca Fiu al lui Dumnezeu, El S-a luptat cu Satan în pustie, iar demonii au mărturisit acest lucru (cf. Mar. 1:24; 3:11; 5:7).

Referința la **fiarele sălbatice** este consemnată numai de către Marcu. În imagistica Vechiului Testament „pustia“ era un loc al blestemului lui Dumnezeu — un loc dezolant, al singurătății și periculos, unde trăiau animale îngrozitoare și nesățioase (cf. Is. 13:20-22; 34:8-15; Ps. 22:11-21; 91:11-13). Prezența fiarelor sălbatice subliniază caracterul ostil al pustiei, ca domeniu al lui Satan.

În contrast cu animalele sălbatice și periculoase este purtarea de grijă protectoare a lui Dumnezeu prin **îngerii** care-L **slujeau** (lit., „serveau“, *diēkonoun*) pe Isus în timpul perioadei în care a fost ispitit (deși verbul ar putea fi interpretat „au început să-L slujească“, i.e., după ispitire). Ei l-au acordat ajutor și l-au dat lui Isus siguranța prezenței lui Dumnezeu. Marcu nu menționează postul (cf. Mat. 4:2; Luca 4:2), probabil fiindcă petrecerea celor patruzeci de zile în pustie implica în mod clar și postul.

Relatarea făcută de Marcu episodului ispitirii este scurtă (spre deosebire de relatările lui din Matei și Luca). El nu spune nimic despre conținutul ispitei, despre finalul ei apoteotic sau despre biruința lui Isus asupra lui Satan. Marcu a subliniat că acest episod a marcat începutul unui conflict continuu cu Satan, care încerca mereu prin diverse mijloace să îl abată pe Isus de la voia lui Dumnezeu (cf. Mar. 8:1, 32-33; 10:22; 12:15). Datorită vocației pe care Isus a acceptat-o prin botezul Său, El a avut parte de o confruntare cu Satan și cu forțele sale. Evanghelia după Marcu este o consemnare a acestei mari înclăștări, care a atins apogeul la cruce. Isus Și-a impus încă de la început autoritatea personală asupra lui Satan. Exorcismele Lui de mai târziu se bazau tocmai pe victoria Sa în această confruntare (cf. 3:22-30).

III. Lucrarea timpurie a lui Isus în Galilea (1:14-3:6)

Prima mare secțiune a Evangheliei după Marcu cuprinde o prezentare sumară a mesei propovăduit de Isus (1:14-15); chemarea primilor ucenici (1:16-20); exorcizările și lucrările de vindecare din Capernaum și

din împrejurimi (1:21-45); cinci controverse cu liderii religioși evrei (2:1-3:5) și un complot al fariseilor și irodienilor pentru a-L ucide pe Isus (3:6). În toată această secțiune, Isus își arată autoritatea asupra tuturor lucrurilor, atât prin cuvintele cât și prin faptele Sale.

A. *Rezumat introductiv: mesajul lui Isus*
(1:14-15)
(Mat. 4:12-17; Luca 4:14-21)

Isus Și-a început lucrarea în Galilea (cf. Mar. 1:9) după ce Ioan Botezătorul a fost arestat de Irod Antipa (vezi diagrama despre Irozi de la Luca 1:5) pentru motivele expuse în Marcu 6:17-18. Înainte de a intra în Galilea, Isus a lucrat în Iudea timp de aproximativ un an (cf. Ioan 1:19-4:45), perioadă pe care Marcu nu o menționează. Aceasta arată că scopul lui Marcu nu a fost să prezinte o relatare cronologică completă a vieții lui Isus.

1:14. Cuvintele **a fost închis** traduc *to paradothēnai*, de la *paradidomi*, „a preda.” Verbul este folosit și pentru a descrie trădarea lui Isus de către Iuda (3:19), arătând prin aceasta că Marcu face o paralelă între experiențele prin care a trecut Ioan și cele prin care a trecut Isus (cf. 1:4, 14a). Diateza pasivă, fără menționarea unui agent activ, indică faptul că prin arestarea lui Ioan s-a împlinit scopul lui *Dumnezeu* (cf. paralela cu Isus, 9:31; 14:18) și că acum a venit timpul pentru lucrarea lui Isus în Galilea (cf. comentariilor de la 9:11-13).

Isus a venit în Galilea și **propovăduia** (*kēryssōn*; cf. 1:4) **Evangelia** (*euangelion*; cf. v. 1) **lui** (de la) **Dumnezeu**. Este posibil ca și cuvântul „Împărăției” (cum apare în versiunea KJV — n.tr.) să fi fost inclus înainte de „Dumnezeu”, datorită prezenței lui în multe manuscrise grecești.

1:15. Două declarații și două porunci ale lui Isus Îi rezumă mesajul. Prima declarație, **S-a împlinit vremea**, accentuează nota distinctivă de împlinire din proclamarea pe care o face Isus (cf. Luca 4:16-21). Timpul rezervat de Dumnezeu pentru pregătire și așteptare, perioada Vechiului Testament, era acum împlinit (cf. Gal. 4:4; Evr. 1:2; 9:6-15).

A doua declarație, **Împărăția lui Dumnezeu este aproape**, reprezintă o caracteristică fundamentală a mesajului lui Isus. „Împărăția” (*basileia*) înseamnă „regalitate” sau „stăpânire regească”. Această expresie se referă la autoritatea suverană a unui stăpânitor, activitatea de a stăpâni și domeniul stăpânirii, inclusiv avantajele ei (*Theological*

Dictionary of the New Testament [de aici încolo TDNT]. Grand Rapids: Wm. B. Eerdmans Publishing Co., s.v. „*basileia*”, 1:579-80). Astfel, „Împărăția lui Dumnezeu” este un concept dinamic (nu static), care se referă la activitatea suverană a lui *Dumnezeu* de stăpânire asupra creației Sale.

Acest concept le era familiar evreilor din zilele lui Isus. În lumina profețiilor Vechiului Testament (cf. 2 Sam. 7:8-17; Is. 11:1-9; 24:23; Ier. 23:4-6; Mica 4:6-7; Zah. 9:9-10; 14:9), ei așteptau instituirea pe pământ a unei Împărății mesianice (davidice) viitoare (cf. Mat. 20:21; Mar. 10:37; 11:10; 12:35-37; 15:43; Luca 1:31-33; 2:25, 38; Fapte 1:6). Deci ascultătorii lui Isus au înțeles foarte bine că referirile Sale la Împărăția lui Dumnezeu priveau îndelung-așteptata Împărăție mesianică.

Isus a spus că Împărăția lui Dumnezeu „este aproape” (*ēngiken*, „s-a apropiat” sau „a sosit”; cf. aceeași formă a verbului în Mar. 14:42 [„iată că se apropie”). Dar nu era aproape în forma pe care o așteptau evreii. Ea sosise în sensul că Isus, agentul stăpânirii lui Dumnezeu, era prezent printre ei (cf. Luca 17:20-21). Aceasta era „Evangelia lui Dumnezeu”.

Răspunsul cerut la această veste, răspuns pe care Isus i-a invitat pe cei ce Îl ascultau să îl dea era cuprins într-o poruncă dublă: **Pocăiți-vă și credeți în Evanghelie!** Pocăința și credința sunt legate împreună într-o singură acțiune (nu sunt acte succesive din punct de vedere temporal). A te „pocăi” (*metanoō*; cf. Mar. 1:4) înseamnă a te întoarce de la ceva în care ți-ai pus încrederea (ex., de la sine). A „crede” (*pisteuō*, aici *pisteuete en*, singurul loc din Noul Testament în care apare această combinație) înseamnă a te dedica pe tine cu toată inima obiectului credinței tale. Astfel, a crede în Evanghelie (vestea bună) înseamnă a crede că Isus Însuși este Mesia, Fiul lui Dumnezeu. El este „conținutul” vestii bune (cf. v. 1). Numai prin acest mijloc cineva poate intra sau primi (ca dar) Împărăția lui Dumnezeu (cf. 10:15).

Ca națiune, Israelul a respins în mod oficial aceste cerințe (cf. 3:6; 12:1-12; 14:1-2, 64-65; 15:31-32). Mai mult, Isus a învățat că domnia Lui davidică pământească nu va veni imediat (cf. Luca 19:11). După ce Dumnezeu va îndeplini scopul Său prezent, acela de a-i mântui pe evrei și pe neevrei și Își va zidi Biserica (cf. Rom. 16:25-27; Ef. 3:2-12), Isus va reveni și Își va întemeia Împărăția pe acest pământ (Mat. 25:31, 34; Fapte

Marcu 1:16-20

15:14-18; Apoc. 19:15; 20:4-6). Națiunea lui Israel va fi restaurată și răscumpărată (Rom. 11:25-29).

Deci Împărăția lui Dumnezeu are două aspecte, amândouă centrate în Hristos (cf. Mar. 4:13-21): (1) Este deja prezentă, deși acoperită, ca domeniu spiritual (sublinierea lui Marcu; cf. 3:23-27; 10:15, 23-27; 12:34). (2) Momentul când stăpânirea lui Dumnezeu va fi instituită pe pământ în mod deschis (cf. 9:1; 13:24-27).

B. Isus cheamă patru pescari (1:16-20) (Mat. 4:18-22; Luca 5:1-11)

Chemarea de către Isus a patru pescari pentru a-I fi urmași urmează imediat după prezentarea sumarului mesajului Său. Deci Marcu vrea să arate cu claritate că a te pocăi și a crede în Evanghelie (Marcu 1:15) înseamnă să o rupi cu drumul de dinainte al vieții și să-L urmezi pe Isus, să-I te dedici în mod personal, ca răspuns la chemarea Lui. Isus își începe lucrarea în Galilea cu această chemare. Acest episod anticipează numirea și trimiterea celor doisprezece (3:13-19; 6:7-13, 30).

1:16. Marea (denumire semitică) **Galileii**, un lac cu apă caldă, lat de aproximativ 7 kilometri, lung de aproximativ 11 kilometri și situat la 205 metri *sub* nivelul mării, era scena unei înfloritoare industrii a pescuitului. Din punct de vedere geografic, a fost punctul central al lucrării lui Isus în Galilea.

Pe când trecea de-a lungul țărmului, **Isus... a văzut pe Simon** (numit și Petru) și **pe Andrei, fratele lui Simon, aruncând o mreajă circulară** (cu diametrul de 3-5 metri) **în mare**. Elementul semnificativ în această scenă, explică Marcu (*gar*, căci), a fost că **erau pescari** de meserie.

1:17-18. Cuvintele: **Veniți după Mine**, sunt literal o expresie tehnică însemnând „Mergeți în urma Mea ca niște ucenici.” Spre deosebire de un rabin, ai cărui elevi îl căutau ei pe el, **Isus** a luat inițiativa și i-a chemat pe urmașii Săi.

Chemarea cuprinde și o făgăduință a lui Isus: **și vă voi face să deveniți (genesthai) pescari de oameni**. El „i-a prins” pe ucenici pentru Împărăția Sa; acum îi va înzestra pentru a putea să fie părtași la sarcina Sa, să devină (*genesthai* implică pregătire) pescari care vor prinde „oameni” (denumire generică pentru „popor”; cf. 8:27).

Metafora pescuitului a fost probabil determinată de ocupația celor doi frați, dar ea are și un fond vechi-testamental (cf. Ier. 16:16; Eze. 29:4-5; Hab. 1:14-17). Deși profeții au

folosit această figură de stil pentru a exprima judecata divină, Isus a folosit-o în mod pozitiv, ca pe un mijloc de a scăpa de judecata divină. În vederea dreptei judecăți a lui Dumnezeu care este iminentă (cf. Mar. 1:15), Isus i-a îndemnat pe acești bărbați să-și asume sarcina de a-i aduna pe oameni din „mare” (în imagistica Vechiului Testament, simbol al păcatului și al morții, ex., Is. 57:20-21).

Îndată (*euthys*; cf. Marcu 1:10) Simon și Andrei **și-au lăsat mreșile** (vechea lor chemare) **și au mers după El**. În Evanghelii verbul „au mers după” (*akolouthēō*), atunci când se referă la un individ, exprimă chemarea și răspunsul la chemarea la o viață de ucenic. Evenimentele ulterioare (cf. v. 29-31) arată că răspunsul lor nu a însemnat o renegare a familiilor și căminelor lor, ci faptul că s-au supus lui Isus pe deplin (cf. 10:28; 1 Cor. 7:17-24).

1:19-20. Cu aceeași ocazie Isus **a văzut pe Iacov... și pe Ioan, fiii lui Zebedei** (cf. 10:35), în corabia lor. Ei **își dregneau** (de la *katartizō*, „a pune în ordine, a pregăti”) **mreșile** pentru încă o noapte de pescuit. Aceștia erau tovarăși de muncă cu Simon (cf. Luca 5:10). **Îndată** (*euthys*) Isus **i-a chemat** să-L urmeze. **Ei au lăsat** vechiul lor mod de viață (corabia de pescuit și năvoadele) și relațiile lor anterioare (**pe tatăl lor, Zebedei, și pe cei ce lucrau pe plată**) **și au mers după El** ca ucenici.

Marcu nu menționează vreun contact precedent al lui Isus cu acești patru pescari (cf. Ioan 1:35-42). Mai târziu Isus i-a adunat pe cei doisprezece împrejurul Său într-o relație învățător-elev (Mar. 3:14-19). Marcu prescurtează evenimentele istorice (1:14-20) pentru a accentua autoritatea lui Isus asupra oamenilor și ascultarea urmașilor Săi.

Viața de ucenic este o temă proeminentă în Evanghelia după Marcu. Chemarea făcută de Isus avea să ridice două întrebări în mintea cititorilor lui Marcu: „Cine este Cel care cheamă?” și „Ce înseamnă a-L urma pe El?” Marcu răspunde la aceste întrebări în Evanghelia sa. El presupune că există similitudini între cei doisprezece (cf. comentariilor de la 3:13; 13:37) și cititorii Evangheliei scrise de el. A fi ucenic este o cerință elementară, un lucru care se așteaptă de la oricine crede Evanghelia (cf. 1:15).

C. Autoritatea lui Isus asupra demonilor și bolilor (1:21-45)

Autoritatea (v. 22) și importanța (v. 38-39) cuvintelor lui Isus, cunoscute deja de cei

patru pescari din experiența lor, au fost adevărate în continuare prin faptele Sale pline de putere. Versetele 21-34 descriu activitățile — probabil obișnuite pentru Isus — unei zile de sabbat în Capernaum: puterea Sa asupra demonilor (v. 21-28), vindecarea soacrei lui Petru (v. 29-31) și vindecarea altor oameni după asfințitul soarelui (v. 32-34). Apoi, versetele 35-39 prezintă o scurtă retragere a lui Isus pentru rugăciune și descriu pe scurt un tur de predicare prin Galilea. Un eveniment important în acest tur a fost vindecarea unui leproș (v. 40-45). Cuvintele pline de autoritate ale lui Isus și faptele Sale puternice au stârnit atât uimirea cât și îngrijorarea și au pregătit scena pentru controversele care aveau să urmeze (2:1-3:5).

1. VINDECAREA UNUI ÎNDRĂCIT (1:21-28) (LUCA 4:31-37)

1:21-22. Cei patru ucenici L-au însoțit pe Isus în apropiere, la Capernaum (cf. 2:1; 9:33), pe țărmul nord-vestic al Mării Galileii. Acesta era orașul lor și a devenit nodul central al lucrării lui Isus în Galilea (cf. Luca 4:16-31). La timpul potrivit (*euthys*; cf. Marcu 1:10) **în ziua Săbădului** (sâmbătă) **Isus** a luat parte la slujba obișnuită din **sinagogă**, locul de adunare și închinare al evreilor (cf. v. 23, 29, 39; 3:1; 6:2; 12:39; 13:9). Invitat, fără îndoială, de conducătorul sinagogii, El **a început să învețe pe norod** (cf. Fapte 13:13-16). Marcu face deseori referire la lucrarea de învățare desfășurată de Isus (Marcu 2:13; 4:1-2; 6:2, 6, 34; 8:31; 10:1; 11:17; 12:35; 14:49), dar a consemnat puțin din ceea ce El i-a învățat pe oameni.

Ascultătorii Săi **erau uimiți** (*exēplēsonto*, lit., „uluiți, nu le venea să creadă, copleșiți”; de asemenea în 6:2; 7:37; 10:26; 11:18) de modul în care Isus îi învăța și de conținutul (cf. 1:14-15) învățăturilor Sale. El **îi învăța cu o putere** („autoritate”, GBV) directă de la Dumnezeu și care putea să conducă la luarea unor hotărâri. Acest mod de a învăța contrasta puternic cu cel al învățătorilor Legii (lit., **cărturarii**) care erau instruiți în Legea scrisă și în interpretarea ei orală. Cunoștințele lor proveneau din tradiția cărturarilor, deci pur și simplu citau din ceea ce spusese rădecesorii lor.

1:23-24. Chiar atunci (*etuhys*; cf. v. 10, cuvânt care nu apare în traducerea românească — n.tr.) prezența lui Isus și învățătura Lui plină de putere în **sinagoga lor** a provocat o izbucnire puternică din partea unui om care era sub controlul unui **duh necurat** (lit.,

„un duh necurat”, cuvântul semit pentru „demon”; cf. v. 34).

Demonul a vorbit prin omul care **a început să strige: „Ce avem noi a face cu Tine...?”** Aceste cuvinte sunt traducerea unei expresii idiomatice evreiești care exprimă incompatibilitatea dintre două forțe opuse (cf. 5:7; Ios. 22:24; Jud. 11:12; 2 Sam. 16:10; 19:22).

Deși pusă sub formă de întrebare, continuarea este mai degrabă o declarație: „**Ai venit (în lume) să ne pierzi** (ruinezi, nu anihilezi)?” Pronumele „noi” („ne”) folosit în ambele propoziții arată faptul că acest demon a înțeles semnificația prezenței lui Isus (cf. Mar. 1:15) pentru toate forțele demonice. Isus era amenințarea fundamentală la adresa puterii și activității lor.

Demonul, spre deosebire de cei mai mulți oameni, a recunoscut adevăratul caracter și adevărata identitate a lui Isus, El fiind **Sfântul lui Dumnezeu** (cf. 3:11; 5:7), Cel împuternicit de Duhul Sfânt. Astfel duhul necurat cunoștea care este explicația puterii (autorității) demonstrate de Isus în felul în care învăța mulțimile.

1:25-26. În câteva cuvinte directe (nu prin recitarea unor incantații) **Isus... a certat** (*epetīmēsen*; cf. 4:39) duhul necurat și i-a poruncit să iasă afară din om. Cuvântul **taci** este traducerea cuvântului plin de forță *phimōthēti*, „a închide gura, a reduce la tăcere” (cf. 4:39). Supunându-se autorității lui Isus, **duhul necurat** l-a scuturat (cf. 9:26) pe omul posedat și, **scoțând un strigăt mare**, l-a părăsit.

Isus nu a acceptat cuvintele de apărare ale demonului (1:24) fiindcă dacă ar fi făcut-o, Și-ar fi subminat sarcina de a Se confrunța și de a-l înfrânge pe Satan și forțele sale. Autoritatea Lui asupra duhurilor necurate era dovada că Împărăția lui Dumnezeu venise prin Isus (cf. v. 15). Acest prim act de exorcism a instituit tiparul unui conflict susținut pe care Isus L-a avut cu demonii — un element important în relatarea lui Marcu. (Vezi lista minunilor înfăptuite de Isus la Ioan 2:1-11.)

1:27-28. **Toți au rămas înmărmuriți** (*ethambēthēsan*, „surprinși, uimiți”; cf. 10:24, 32). Întrebarea lor: „**Ce este aceasta?**” se referea atât la natura învățăturii lui Isus cât și la scoaterea demonului doar printr-o poruncă. El le aducea o **învățătură** care era calitativ **nouă** (*kainē*) și porunceea **ca un stăpân** („cu autoritate”, GBV) chiar și puterilor demonice, care erau forțate să **îl asculte** (să l se supună; cf. 4:41). Succint, Marcu

Marcu 1:29-39

declară că **îndată** (*euthys*; cf. 1:10) s-a **dus vestea** despre El în toată Galilea.

2. VINDECAREA SOACREI LUI PETRU (1:29-31)
(MAT. 8:14-15; LUCA 4:38-39)

1:29-31. Imediat (*euthys*; cf. v. 10) **după ce a ieșit din sinagogă** în urma slujbei de sabbat, Isus și cei patru ucenici s-au dus în **casa lui Simon** (Petrus) și a lui **Andrei** situată undeva în apropiere. Această casă a devenit un fel de cartier general pentru Isus când era în Capernaum (cf. 2:1; 3:20; 9:33; 10:10).

I s-a spus **îndată** (*euthys*) că **soacra lui Simon zăcea în pat prinsă de friguri**, arzând de febră. Într-un gest de compasiune, Isus a stat alături de ea și, fără un cuvânt, simplu, **a apucat-o de mână și a ridicat-o în sus. Au lăsat-o frigurile**, febra a dispărut complet și, fără cea mai mică slăbiciune, **ea a început să slujească** (*diēkonei*, imperf.) oaspeților ei.

3. VINDECAREA MAI MULTOR OAMENI LA ASFINȚITUL SOARELUI (1:32-34)
(MAT. 8:16-17; LUCA 4:40-41)

1:32-34. Această prezentare sumară ilustrează entuziasmul produs în Capernaum de minunile săvârșite în acea zi de sabbat. Dubla referință la timpul în care a avut loc acest episod, **seara, după asfințitul soarelui**, arată limpede că oamenii din Capernaum au așteptat până ce s-a încheiat ziua de sabbat (la asfințit) pentru a-i putea aduce pe bolnavi fără a încălca Legea (cf. Ex. 20:10) sau regulile stabilite de rabini, care interziceau purtarea poverilor în acea zi (cf. Mar. 3:1-5).

Oamenii din oraș **au adus** (lit., „îi cărau”, imperf.) **la El** (la Isus) **pe toți bolnavii** (fizic) și **îndrăciții** (posedați de demoni, nu „posedați de diavoli”, cum apare în KJV, deoarece există un singur diavol). Aici se face iarăși o distincție clară între boala fizică și posedarea demonică (cf. 6:13). Se părea că **toată cetatea** (hiperbolă; cf. 1:5) **era adunată la ușa casei lui Simon**. Răspunzând plin de compasiune acestor nevoi umane, Isus **a vindecat pe mulți** (o expresie idiomatică evreiască însemnând „pe toți cei care au fost aduși”; cf. v. 32; 10:45; Mat. 8:16) **care pătimeau de felurite boale. De asemenea, a scos** (*exebalen*, de la *ekballō*; cf. Mar. 1:12, 39) **mulți draci**, dar, ca și mai înainte (v. 23-26), El a redus la tăcere în repetate rânduri strigătele lor prin care recunoșteau cine este El, arătând astfel că sunt fără putere înaintea Lui.

Minunile care însoțeau propovăduirea lui Isus l-au sporit popularitatea. El a făcut minuni nu pentru a-i impresiona pe oameni cu puterea Sa, ci pentru a-Și adeveri mesajul (cf. v. 15).

4. O RETRAGERE PENTRU RUGĂCIUNE ȘI UN TUR DE PREDICARE PRIN GALILEA (1:35-39)
(LUCA 4:42-44)

1:35. În ciuda unei zile încărcate în lucrare (v. 21-34), **Isus S-a sculat** în următoarea dimineață **pe când era încă întineric de tot** (aproximativ la ora 4), **a ieșit, și S-a dus într-un loc pustiu** (*erēmōn*, „nelocuit, îndepărtat”; cf. v. 4) și **Se ruga acolo**. El S-a retras din mulțimile care Îl aclamau la Capernaum într-un loc pustiu — un loc asemănător celui în care S-a confruntat cu Satan și a rezistat ispitelor acestuia (cf. v. 12-13).

Marcu ni-L prezintă pe Isus la rugăciune selectiv în trei ocazii cruciale, de fiecare dată în întineric și singurătate: aproape la începutul relației sale (v. 35), aproape la mijlocul ei (6:46) și aproape la sfârșitul ei (14:34-42). În toate aceste trei ocazii, El a fost pus față în față cu posibilitatea de a-Și realiza misiunea mesianică într-un mod mult mai atrăgător și care L-ar fi costat mai puțin. Dar în fiecare din aceste cazuri El a găsit putere prin rugăciune.

1:36-37. Mulțimile, întorcându-se la ușa lui Simon și așteptându-se să Îl găsească acolo pe Isus, au descoperit că El plecase. **Simon și ceilalți care erau cu El** (cf. v. 29) **s-au dus să-L caute** (lit., „să cutreiere după El”, de la *katadiōkō*, folosit doar aici în Noul Testament). Exclamația lor: **„Toți Te cauți!”** trăda o oarecare nemulțumire, deoarece se gândeau că Isus a ratat fructificarea unor ocazii excelente în Capernaum.

1:38-39. Răspunsul lui Isus a arătat că ei nu L-au înțeles nici pe El, nici misiunea Lui. Planul Lui era să meargă **în altă parte, prin târgurile și satele vecine** pentru ca să „propovăduiască” (cf. v. 4, 14) și **acolo**, pe lângă propovăduirea din Capernaum. Explicația Sa: **căci pentru aceasta am ieșit**, probabil că nu se referă la părăsirea Capernaumului (El ieșise ca să se roage, v. 35), ci la faptul că a ieșit de la Dumnezeu într-o misiune divină. Scopul Lui era să proclame „Evanghelia lui Dumnezeu” (v. 14) și să îi pună pe oameni în fața poruncii de „a se pocăi și a crede” Evanghelia (v. 15). Deoarece la Capernaum mulțimea Îl căuta ca pe un făcător de minuni, El a hotărât să plece pentru a propovădui altundeva.

Versetul 39 rezumă turul făcut de El **prin toată Galilea** (cf. v. 28), care a durat probabil câteva săptămâni (cf. Mat. 4:23-25). Activitatea Sa principală era **să propovăduiască** (cf. Marcu 1:14-15) **în sinagogi**, iar faptul că **scotea** (*ekballōn*; cf. v. 34) **dracii**, confirma într-un mod extraordinar mesajul Său.

5. CURĂȚIREA UNUI LEPROS (1:40-45)
(MAT. 8:1-4; LUCA 5:12-16)

1:40. În turul lui Isus prin Galilea, **a venit la El un lepros** (o mare îndrăzneală pentru un lepros). „Lepra“ era denumirea generică pentru o varietate de boli grave de piele, de la bubele dulci (pecingine), la adevărata lepră (bacilul lui Hanson), o boală care desfigura treptat pe cel ce o contracta. Un astfel de om avea o viață de compătimit nu numai din cauza ravagiilor cauzate de boală ci și din cauza necurăției rituale (cf. Lev. 13:14) și excluderii din societate. Lepra reprezenta un chin la toate nivelurile existenței: fizic, mental, social și religios. Ea era folosită ca o ilustrație a păcatului.

Rabinii considerau lepra incurabilă din punct de vedere omenesc. Vechiul Testament consemnează doar de două ori că Dumnezeu a curățat pe un lepros (Num. 12:10-15; 2 Regi 5:1-14). Și totuși, acest lepros era convins că Isus putea să îl curățească. Fără să facă alte presupuneri (**Dacă vrei**) și fără să pună la îndoială capacitatea lui Isus de a face aceasta (**poți să mă curățești**), el **îl ruga** cu umilință pe Isus să îl vindece.

1:41-42. Împins de **milă** (*splanchnistheis*, „având o milă profundă“), **Isus... S-a atins de** cel de neatinș și a vindecat ceea ce era incurabil. Atingerea Sa a arătat că Isus nu era constrâns de regulile rabinice cu privire la pângărirea rituală. Atât această atingere simbolică (cf. 7:33; 8:22) cât și felul autoritar în care S-a pronunțat Isus: **Da, voiesc**, (timpul prezent) **fii curățit** (aorist pasiv, un act decisiv primit) au constituit vindecarea. Ea a fost imediată (*euthys*; cf. 1:10), completă, vizibilă pentru toți cei ce îl vedeau pe cel care a fost bolnav.

1:43-44. Cuvintele pline de forță: **i-a spus să plece** (*exebalen*; cf. v. 12), **numai-decât** (*euthys*; cf. v. 10) și **i-a poruncit cu tot dinadinsul** (cf. 14:5), subliniază ideea de ascultare promptă a instrucțiunilor din 1:44. Întâi Isus l-a avertizat cu severitate (același verb în 14:5): **Vezi să nu spui nimănui nimic** (despre această vindecare). Aceasta putea fi o interdicție temporară, până ce omul va fi fost declarat curat de către preot. Totuși,

Isus a poruncit deseori păstrarea tăcerii și a căutat să reducă la minimum proclamarea adevăratei Sale identități și a puterilor Sale miraculoase (cf. 1:25, 34; 3:12; 5:43; 7:36; 9:9). De ce a făcut Isus lucrul acesta? Unii pretind că Marcu și ceilalți scriitori ai Evangheliilor au introdus aceste porunci privind tăcerea ca pe un procedeu literar pentru a explica de ce evreii nu L-au recunoscut pe Isus ca Mesia în timpul lucrării Sale pământești. Acest punct de vedere este numit „secretul mesianic“, adică adevărul că Isus era Mesia fusese ținut secret.

Un punct de vedere mai mulțumitor este că Isus dorea să evite neînțelegerile care ar fi precipitat un răspuns prematur și/sau eronat din partea poporului față de El (cf. comentariilor de la 8:30; 9:9). Astfel, vâlul care acoperea identitatea Sa a fost ridicat treptat până când El a declarat-o deschis (14:62; cf. 12:12).

În al doilea rând, Isus l-a îndemnat pe cel ce fusese bolnav de lepră să se arate **preotului**, singurul care putea să îl declare curat din punct de vedere ritual și să aducă jertfele pe care le-a **poruncit Moise** (cf. Lev. 14:2-31).

Această cerere este justificată prin expresia: **ca** (*eis*, „pentru“) **o mărturie pentru ei**. Propoziția poate fi înțeleasă în sens pozitiv („o mărturie convingătoare“) sau într-un sens negativ („o mărturie incriminatoare“) atât pentru oameni în general, cât și pentru preoți în particular. În contextul de față, ca și în celelalte două cazuri în care apare această expresie (Mar. 6:11; 13:9), este preferat sensul negativ. Astfel „mărturie“ înseamnă un obiect care poate servi ca probă incriminatoare (cf. TDNT, S.V. „*martyr*“, 4:502-4), iar „ei“ se referă la preoți.

Curățirea leprei era un semn mesianic de necontestat (cf. Mat. 11:5; Luca 7:22) că Dumnezeu lucra într-un fel nou. Dacă preotul l-ar fi declarat curat pe lepros, dar L-ar fi respins pe Cel ce l-a curățat, necredința lor ar fi fost o probă incriminatoare împotriva lor.

1:45. **Dar**, în loc să asculte porunca lui Isus de a păstra tăcerea, **omul acela, după ce a plecat, a început să vestească și să spună în gura mare** (lit., „să proclame [*kēryssein*] mult“), făcând de cunoscut întâmplarea vindecării lui în lung și în lat. Marcu nu ne spune dacă el a ascultat porunca lui Isus de a se arăta preotului.

Ca rezultat al acestei împrejurări, lucrarea de propovăduire a lui Isus în sinagogile din Galilea (cf. v. 39) a fost întreruptă. **Isus nu mai putea să intre pe față în nici o cetate** fără ca să fie întâmpinat de o mare

Marcu 2:1-10

mulțime de oameni căutând diverse favoruri speciale. Chiar și atunci când S-a retras **în locuri pustii** (*eremois*, „nelocuie, îndepărtate”) oamenii continuau să vină la El **din toate părțile**.

Izbăvirea adusă de Isus transcende Legea mozaică și regulile ei. Deși Legea prevedea curățirea rituală a unui lepros, ea nu avea puterea de a vindeca persoana de boală sau de a produce o înnoire spirituală interioară.

D. Controversele lui Isus cu liderii religioși evrei din Galilea (2:1-3:5)

În această secțiune Marcu reunește cinci episoade printr-o temă comună, ce străbate fiecare episod în parte, anume aceea a unui conflict ce a avut loc în Galilea între Isus și liderii religioși evrei. Astfel, aceste episoade nu urmează o ordine cronologică exactă. O secțiune similară, formată din relatarea a cinci controverse care au avut loc în Templul din Ierusalim, este consemnată în 11:27-12:37.

Conflictul din aceste episoade privea autoritatea lui Isus asupra păcatului și Legea. Primul incident este introdus printr-o prezentare sumară (2:1-2) a propovăduirii lui Isus. Marcu a folosit deseori acest procedeu literar care constă în rezumarea activității lui Isus și în păstrarea cursivității narațiunii spre evenimente care serveau scopului său (cf. 1:14-15, 39; 2:1-2, 13; 3:7-12, 23; 4:1, 33-34; 8:21-26, 31; 9:31; 10:1; 12:1).

1. VINDECAREA UNUI SLĂBĂNOG ȘI IERTAREA (2:1-12) (MAT. 9:1-8; LUCA 5:17-26)

2:1-2. După câteva zile, când Isus S-a întors în Capernaum (cf. 1:21), **s-a auzit că este în casă** (probabil casa lui Petru; cf. 1:29). Obiceiurile evreiești permiteau ca mulți oameni neinvitați să se îngrămădească în casă și în locul **dinaintea ușii**, împiedicând astfel accesul în casă. Isus **le vestea** (imperf. *elalei*) **Cuvântul** (cf. 1:14-15; 4:14, 33).

2:3-4. Patru inși au adus un slăbănog (un om paralizat) pe o rogojină („patul” oamenilor săraci), sperând să poată ajunge cu el la Isus. Dar **nu puteau... din pricina norodului**. Ca multe din locuințele din Palestina, această casă avea probabil o scară exterioară care ducea spre **acoperișul** care era plat. Deci oamenii au ajuns pe acoperiș. **După ce l-au spart** (acoperișul era alcătuit dintr-un amestec de iarbă, lut, cărămizi de pământ și șipci) făcând astfel o deschizătură în el deasupra locului **unde era Isus**, au

pogorât pe acolo patul în care zăcea slăbănogul înaintea Lui (folosind probabil funii pescărești pe care trebuie să le fi avut la îndemână).

2:5. Isus a considerat efortul hotărât al celor patru ca pe o dovadă vizibilă a **credinței** lor în puterea Sa de a-l vindeca pe acest om. El nu i-a muștrat pentru faptul că L-au întrerupt din învățătura pe care o dădea, ci în mod cu totul neașteptat a zis **slăbănogului: „Fiule (un termen ce arăta afecțiunea), păcatele îți sunt iertate.”**

În Vechiul Testament boala și moartea erau privite drept consecințe ale stării de păcat a omului, iar vindecarea era legată de iertarea dată de Dumnezeu (ex., 2 Cro. 7:14; Ps. 41:4; 103:3; 147:3; Is. 19:22; 38:16-17; Ier. 3:22; Osea 14:4). Aceasta nu înseamnă că fiecărei manifestări a unei boli îi corespundea un anumit păcat (cf. Luca 13:1-5; Ioan 9:1-3). Isus a vrut să arate că, în cazul acestui om, condiția lui fizică avea la bază o cauză spirituală.

2:6-7. Unii din cărturari (cf. 1:22; Luca 5:17) care erau de față au fost ofensați de afirmația voalată făcută de Isus. Numai Dumnezeu **poate să ierte păcatele** (cf. Ex. 34:6-9; Ps. 103:3; 130:4; Is. 43:25; 44:22; 48:11; Dan. 9:9). În Vechiul Testament iertarea păcatelor nu a fost niciodată un atribut al lui Mesia. Cărturarii au considerat modul în care **vorbește omul acesta** (o exprimare disprețuitoare la adresa lui Isus) ca un afront direct adus puterii și autorității lui Dumnezeu, o blasfemie împotriva lui **Dumnezeu**, un delict grav care se pedepsea prin omorârea cu pietre (Lev. 24:15-16). De fapt o astfel de acuzație a stat la baza condamnării oficiale de mai târziu a lui Isus (cf. Mar. 14:61-64).

2:8-9. Îndată (*euthys*; cf. 1:10) **Isus** Și-a dat seama **prin duhul Său** (înlăuntrul; cf. 14:38) de gândurile lor ostile și i-a înfruntat direct printr-o întrebare (un procedeu retoric utilizat în dezbaterile rabinilor; cf. 3:4; 11:30; 12:37).

Cărturarii așteptau o vindecare fizică, dar Isus a declarat pur și simplu că **păcatele** omului **sunt iertate**. Probabil că ei se gândeau că declararea unor păcate ca fiind iertate era ceva **mai lesne** („mai ușor”, GBV) decât vindecarea cuiva deoarece vindecarea era vizibilă și verificabilă imediat.

2:10. Acest verset (în NIV ca și în GBV, din versetul 10 fac parte și cuvintele „Ție îți poruncesc”) — a zis El slăbănogului”, spre deosebire de COR, unde aceste cuvinte apar

în versetul 11 — n.tr.) ridică o problemă de interpretare datorită unei schimbări oarecum neașteptate a interlocutorului căruia i se adresează Isus. Isus părea că Se adresează cărturarilor (v. 10a — GBV, v. 10 în COR), dar în mijlocul versetului apare o schimbare bruscă de direcție, după care El Se adresează **slăbănogului**. O altă problemă, în lumina subiectelor scoase în evidență de Marcu în Evanghelia sa, este folosirea publică de către Isus a titlului **Fiul omului**, în prezența unor ascultători care încă nu credeau în El, la acea dată timpurie din lucrarea Sa (cf. 9:9; 10:33). Cu excepția versetelor 2:10 și 28, acest titlu nu apare în Marcu decât după mărturisirea făcută de Petru (8:29). După aceea apare de 12 ori și este un element crucial pentru dezvăluirea lui Isus *în fața ucenicilor Săi* (cf. 8:31, 38; 9:9, 12, 31; 10:33, 45; 13:26; 14:21 [de două ori], 41, 62; vezi comentariilor de la 8:31).

În lumina acestor dificultăți, 2:10a este probabil o completare editorială, o paranteză introdusă de Marcu (cf. v. 15c, 28; 7:3-4, 19; 13:14). El a introdus această completare în narațiune pentru a arăta cititorilor săi semnificația acestui eveniment: că Isus, ca Fiu al Omului, avea autoritatea (*exousian*, dreptul și puterea) **pe pământ să ierte păcatele**, lucru pe care cărturarii nu l-au recunoscut pe deplin. Acesta este singurul loc din Evanghelii în care iertarea păcatelor este atribuită Fiului omului.

Acest punct de vedere contribuie la unitatea literară a pasajului: iertarea este declarată (2:5), pusă la îndoială (v. 6-9), validată (v. 11) și recunoscută (v. 12). **Dar ca să știți** ar putea fi tradus: „Acum voi (cititorii lui Marcu) să știți că...“ Ultima propoziție indică sfârșitul completării introduse de Marcu și reîntoarcerea la episodul în sine.

2:11-12. Isus a poruncit **slăbănogului**: „**scoală-te** (un test al credinței), **ridică-ți patul, și du-te acasă**“ (cerința ascultării). Omul a putut să facă aceasta imediat (*euthys*; cf. 1:10) **în fața tuturor**, inclusiv a celor care Îl criticau pe Isus. Toți cei de față au fost obligați să admită că slăbănogul primise iertarea lui Dumnezeu. Acest episod arată caracterul mântuirii aduse de Isus, și anume vindecarea întregii persoane. **Toți** (probabil inclusiv cărturarii) au fost **uimiți** (*existasthai*, lit., „nu mai puteau gândi“; cf. 3:21; 5:42; 6:51) și **slăveau** (atribuiau slava) **pe Dumnezeu** datorită acestei arătări a puterii supranaturale a lui Isus.

2. **CHEMAREA LUI LEVI ȘI MASA SERVITĂ ÎMPREUNĂ CU PĂCĂTOȘII** (2:13-17)
(MAT. 9:9-13; LUCA 5:27-32)

2:13. **Isus a ieșit iarăși** (cf. 1:16) din Capernaum **la mare** (Marea Galileii). Pentru a rezuma activitatea Sa, Marcu spune că Isus **învăța... mulțimea** care continua să vină la El. Retragera Sa din centrele populate este o temă care se repetă în Marcu (cf. 1:45; 2:13; 3:7, 13; 4:1; 5:21; etc.) și amintește de tema „pustiei“ (cf. 1:4, 12-13, 35, 45).

2:14. Capernaum era un punct vamal pe ruta caravanelor care veneau de la Damasc spre Marea Mediterană. **Levi** (numit și Matei; cf. 3:18; Mat. 9:9; 10:3) era unul din vameșii în slujba lui Irod Antipa, stăpânitorul Galileii (vezi diagrama Irozilor de la Luca 1:5). Datorită acestei slujbe, care implica deseori practici frauduloase, acești vameși erau disprețuiți de evrei. Totuși Isus i-a făcut lui Levi o chemare plină de har: „**Vino după Mine!**“, adică l-a chemat să-L urmeze și să lase în urmă vechea chemare și meserie (cf. Mar. 1:17-18).

2:15-16. La scurt timp după acest episod, Levi a dat o **masă** pentru **Isus și ucenicii Lui**. Aceasta este prima menționare (din cele 43) în Marcu a „ucenicilor“ ca un grup distinct. Marcu adaugă un comentariu editorial explicând că **erau mulți** (ucenici) cei **care mergeau de obicei** după Isus, nu doar cei cinci menționați până în acest loc în Evanghelia după Marcu.

Mâncând la masă cu Isus erau **mulți vameși** (fostii tovarăși de slujbă a lui Levi) și „**păcătoși**“, un termen tehnic desemnând oamenii de rând, care erau considerați de farisei neînvățați în ceea ce privește Legea, și care nu se supuneau rigidelor standarde fariseice. Faptul că Isus și ucenicii Lui au luat parte la o masă (o expresie a încrederii și părtășiei) cu aceștia i-a ofensat pe **cărturarii și fariseii** („pe cărturarii care erau Farisei“ — în NIV, n.tr.) care i-au văzut. Fariseii, cel mai influent partid religios din Palestina, erau profund devotați Legii lui Moise. Viețile lor erau ghidate strict după interpretările Legii considerate obligatoriu de urmat, interpretări transmise prin tradiția orală, și erau foarte meticuloși în menținerea purității ceremoniale (cf. 7:1-5). Ei L-au criticat pe Isus pentru că nu era un separatist și pentru că nu a ținut seama de pioasa distincție dintre „cei neprihăniți“ (adică ei înșiși) și „**păcătoși**“.

Marcu 2:17-26

2:17. Isus a răspuns criticilor lor cu un binecunoscut proverb (recunoscut ca fiind adevărat și de adversarii Săi) și cu o declarație a scopului misiunii Sale care îi justifica comportamentul. Cuvintele **cei neprihăniți** sunt folosite la modul ironic cu referire la cei care se considerau pe ei înșiși astfel, și anume la farisei (cf. Luca 16:14-15). Ei nu vedeau nevoia de a se pocăi și de a crede (cf. Mar. 1:15). Dar Isus știa că fiecare om, inclusiv „neprihăniții” sunt păcătoși. El a venit (în lume) să-i cheme în Împărăția lui Dumnezeu pe **păcătoși**, pe cei care își recunosc cu smerenie nevoia de a fi iertați și primesc iertarea harului. Din această cauză a mâncat Isus cu păcătoșii (cf. 2:5-11, 19-20).

3. DISCUȚIA DESPRE POST ȘI NOUA SITUAȚIE CREATĂ (2:18-22) (MAT. 9:14-17; LUCA 5:33-39)

2:18. Propoziția cu care Marcu începe acest episod precizează că **ucenicii lui Ioan** (cei ce au mai rămas dintre ei) **și fariseii** (împreună cu ucenicii sau aderenții lor) **obișnuiau să postească**, probabil chiar în timp ce Isus și ucenicii Săi participau la sărbătoarea din casa lui Levi. În Vechiul Testament postul era prescris pentru toți evreii doar o dată pe an, în Ziua Ispășirii, ca un act de pocăință (Lev. 16:29), dar fariseii încurajau postul voluntar în fiecare luni și joi (cf. Luca 18:12) ca un act de pioșenie. Drept răspuns la interpelarea lor critică, Isus le-a arătat cât de nepotrivit ar fi fost pentru ucenicii Săi să „postească” (Mar. 2:19-22), deși El permitea postul, dacă era practicat într-un mod adecvat (cf. Mat. 6:16-18).

2:19-20. Întrebarea pusă de Isus formulează o comparație și o analogie voalată cu El însuși. Întocmai cum nu este potrivit ca **nuntașii** (lit., „fiii alaiului mirelui”, prietenii mirelui) să „postească” (o expresie a mâhnirii) **câtă vreme este mirele cu ei**, nu era potrivit nici ca ucenicii lui Isus să postească (în mâhnire) **câtă vreme El era cu ei**.

Prezența Lui cu ei era o împrejurare la fel de fericită ca și o nuntă. Dar această situație se va schimba pentru că **vor veni zile, când va fi luat** (*aparthē*, implicând o îndepărtare violentă; cf. Is. 53:8) **mirele (Isus) de la ei, și atunci... în ziua aceea** (ziua răstignirii Sale) **ucenicii vor posti**, în sensul metaforic că se vor mâhni în loc să se bucure. Această aluzie la viitoarea Lui moarte este primul indiciu al crucii în Evanghelia după Marcu.

2:21-22. Marcu folosește pentru prima dată două din pildele spuse de Isus, ambele

având o relevanță mai largă decât problema postului. Prezența lui Isus în mijlocul poporului Său însemna un timp de înnoire (împlinire) și marca dispariția a tot ce era vechi.

Încercarea de a lega noutatea Evangheliei de vechea religie a iudaismului era la fel de naivă ca și încercarea de a **coase un petec de postav nou la o haină veche** („uzată”). Când **petecul de postav** (*plērōma*, „plinătate”) **nou** (*kainon*, „nou din punct de vedere calitativ”) se udă, el intră la apă, se strânge, **rupe o parte din cel vechi**, făcând o gaură mai mare.

La fel de dezastruos este să torni **vin nou** (*neon*, „proaspăt”), nefermentat pe deplin, în **burdufuri vechi** (*palaious*, „uzat datorită folosinței îndelungate”, fără elasticitate, fragil). În mod inevitabil, în urma fermentării, **vinul nou** își mărește volumul și **sparge burdufurile, și vinul se varsă iar burdufurile se prăpădesc**. Mântuirea adusă de Isus nu trebuia să fie amestecată cu vechiul sistem iudaic (cf. Ioan 1:17).

4. CULEGEREA ȘI MÂNCATUL GRÂNELOR ÎN ZIUA DE SABAT (2:23-28) (MAT. 12:1-8; LUCA 6:1-5)

2:23-24. În timp ce treceau pe o cărare **prin lanurile de grâu ale cuiva, într-o zi de Sabat... ucenicii lui Isus au început să smulgă spice de grâu** ca să le mănânce. Această practică era legitimă (Deut. 23:25), dar **fariseii** au considerat că ar fi o acțiune similară cu secerișul, un act de muncă interzis **în ziua Sabatului** (cf. Ex. 34:21), deci au cerut o explicație de la Isus.

2:25-26. Ca răspuns Isus a apelat la Scriptură și la un precedent stabilit de **David** și de **cei ce erau împreună cu el** când a **flămânzit și a fost în nevoie** (1 Sam. 21:6). Cuvintele „cei ce erau cu el” și „în nevoie” sunt elementele cheie ale acestui pasaj. David a **intrat** în curtea cortului și a cerut **pâinile pentru punerea înaintea Domnului** (cf. Lev. 24:5-9), pe care, conform Legii mozaice, le puteau consuma doar **prieții** (cf. Lev. 24:9) **și a dat din ele** și oamenilor care erau cu el. Isus a folosit această acțiune, pe care Dumnezeu nu a condamnat-o, pentru a arăta că interpretarea îngustă a Legii de către farisei estompa ceea ce Dumnezeu intenționa prin Lege. Spiritul Legii raportat la respectul față de nevoile umane trebuia să aibă prioritate față de aspectele ceremoniale ale Legii.

Marcu a afirmat că acțiunea lui David a avut loc în **zilele marelui preot Abiatar**, dar, de fapt, mare preot era Ahimelec, tatăl său (1 Sam. 21:1). O explicație plauzibilă a acestei inadvertențe este interpretarea acestui pasaj astfel: „în pasajul despre Abiatar, marele preot” (cf. expresiei paralele din Mar. 2:26). Pentru evrei acesta era un mod obișnuit de a indica secțiunea din Vechiul Testament unde putea fi găsită relatarea unui anumit lucru. Abiatar a devenit mare preot la scurt timp după Ahimelec și a fost o personalitate mai proeminentă decât primul, astfel justificându-se folosirea numelui său în acest pasaj.

2:27-28. Prin cuvintele: **Apoi le-a zis**, Marcu adaugă două principii: (1) El citează cuvintele lui Isus că **Sabatul a fost făcut** (de către Dumnezeu) **pentru** folosul omenirii și pentru odihnă și **nu** omenirea a fost făcută pentru a ține reguli împovărătoare legate de acesta. (2) Marcu trage o concluzie (**asa că**, în lumina v. 23-27), cu un comentariu editorial pentru cititorii săi (cf. v. 10) despre înțelesul afirmațiilor lui Isus. **Fiul omului** (cf. 8:31) **este Domn** (Stăpân) **chiar și al Sabatului**; El are o autoritate suverană asupra folosirii sabatului, așa cum o demonstrează următorul incident relatat de Marcu.

5. VINDECAREA UNUI OM CU MÂNA USCATĂ ÎN ZIUA SABATULUI (3:1-5) (MAT. 12:9-14; LUCA 6:6-11)

3:1-2. Cu ocazia unei alte zile de sabbat în **sinagogă** (probabil în cea din Caperanum; cf. 1:21) Isus a văzut **un om cu mâna uscată** (cea „dreaptă”; cf. Luca 6:6). **Ei** (fariseii, cf. Mar. 3:6) **pândeau pe Isus** să vadă ce va face pentru a găsi un motiv **ca să-L poată învinui**. Ei îngăduiau vindecarea în zi de sabbat numai dacă viața cuiva era în pericol. Problema pe care o avea acest om nu îi pune viața în primejdie și ar fi putut să aștepte până în ziua următoare; deci, dacă Isus îl vindeca, îl puteau acuza că încalcă sabbatul, un delict ce îl făcea pasibil de pedeapsa cu moartea (cf. Ex. 31:14-17).

3:3-4. Isus a poruncit **omului...** „**Scoală-te**” pentru ca întreaga adunare să poată vedea **mâna lui uscată**. **Apoi** a pus fariseilor o întrebare retorică: care dintre cele două feluri de acțiuni era de fapt potrivită cu scopul **Sabatului** în Legea mozaică. Răspunsul evident este **să faci bine și să scapi viața** (*psychēn*, „suflet”; cf. 8:35-36). A nu folosi sabbatul pentru rezolvarea nevoii acestui om (cf. 2:27) însemna **să faci rău** (adică o întrebuințare abuzivă și cu efecte negative privind sabbatul) și, așa cum de fapt s-a și

întâmplat până la urmă, complotul lor plin de răutate din ziua sabbatului i-a determinat să comită o crimă. În discuție se pune acum aspectul moral (nu legal) al lui de „a face bine” în ziua sabbatului, dar fariseii au refuzat să îl dezbată.

3:5. Isus Și-a „rotit” **privirile** (de la *periblepomai*, o privire atotcuprinzătoare, penetrantă; cf. v. 34; 5:32; 10:23; 11:11) peste farisei **cu mânie**. Aceasta este singura referință din Noul Testament la mânia lui Isus. Era vorba de o indignare care nu avea în ea răutate, combinată cu o mâhnire (durere) adâncă pentru insensibilitatea lor obstinantă (*pōrōsei*, „împietrire”; cf. Rom. 11:25; Ef. 4:18) față de mila lui Dumnezeu și față de mizeria umană.

Când omul și-a întins **mâna** la porunca lui Isus, aceasta imediat **i s-a făcut sănătoasă**. Isus nu a folosit nici un mijloc vizibil care ar fi putut fi considerat o „muncă” în ziua sabbatului. Ca Domn al sabbatului (Mar. 2:28) Isus l-a eliberat de toate constrângerile sau poverile legale și, în harul Lui, l-a izbăvit pe acest om de necazul său.

E. Încheiere: respingerea lui Isus de către farisei (3:6)

3:6. Acest verset este punctul culminant al secțiunii despre conflictele lui Isus din Galilea cu structurile religioase (2:1-3:5). Este prima referință explicită a lui Marcu la moartea lui Isus, care acum începe să își arunce umbra peste misiunea Sa. **Fariseii** au conspirat imediat (*euthys*; cf. 1:10) **cu Irodienii** (cf. 12:13), influenții suporterii politici ai lui Irod Antipa, într-un efort comun fără precedent de a-L distruge pe Isus (cf. 15:31-32). Autoritatea Sa a confruntat și a copleșit autoritatea lor, deci El trebuia ucis. Problema lor era cum.

IV. Lucrarea târzie a lui Isus în Galilea (3:7-6:6a)

A doua mare secțiune a Evangheliei după Marcu începe și se încheie structural ca și prima (cf. 1:14-15 cu 3:7-12; 1:16-20 cu 3:13-19; 3:6 cu 6:1-6a). Ea prezintă dezvoltarea misiunii lui Isus în contextul unei opoziții și a unei necredințe crescânde.

A. Rezumat introductiv: activitatea lui Isus în jurul Mării Galileii (3:7-12) (Mat. 12:14-21)

3:7-10. Acest pasaj rezumativ este similar în context și caracter cu cel din 2:13. Un

Marcu 3:11-19

element adăugat aici este că **Isus S-a dus cu ucenicii Săi** (accentuarea primei poziții, în gr.) care acum împărtășeau atât ostilitatea, cât și aprecierile mulțimii la adresa lui Isus.

O mare mulțime de oameni din Galileea a mers după El (aici nu este vorba de un sens tehnic, „au mers împreună cu El“) și, atrași de **tot ce făcea** (i.e., minunile de vindecare), **o mare mulțime... a venit** din zone din afara Galileii — din sud, **din Iudea, din Ierusalim, din Idumea**; est, Transiordania („dincolo de Iordan“ — n.tr., Perea); și din nord, din orașele de pe coastă, dimprejurul **Tirului și Sidonului** (din Fenicia). Isus a petrecut timp în toate aceste zone (cu excepția Idumeii; 5:1; 7:24, 31; 10:1; 11:11). Atât de puternic a fost impactul lucrării lui Isus de vindecare și dorința celor **ce aveau boli** (*mastigas*, „nenorociri“; cf. 5:29 [„boală“], 34) **să se atingă de El**, încât le-a spus **ucenicilor să-i țină la îndemână o corăbioară** pentru a putea scăpa de îmbulzeala mulțimilor. Numai Marcu consemnează acest detaliu, sugerând prin aceasta că scrie amintirile unui martor ocular, cum a fost Petru.

3:11-12. În mulțime se aflau demonizați, oameni a căror vorbire și comportament erau dominate de **duhurile necurate**. Acestea recunoșteau adevărata poziție a lui Isus, aceea de **Fiul lui Dumnezeu** și se simțeau extrem de amenințate de prezența Lui. Isus nu a acceptat strigătele lor repetate (verbe la imperf.) de recunoaștere și le-a poruncit (cf. 1:25; 4:39; 8:30, 32-33; 9:25) **să nu-L facă cunoscut** (cf. 1:24-25, 34). Reducând la tăcere strigătele lor inoportune, Isus Și-a reafirmat supunerea față de planul lui Dumnezeu de dezvăluire progresivă a identității și misiunii Sale.

B. Alegerea de către Isus a celor doisprezece (3:13-19)
(Mat. 10:1-4; Luca 6:12-16)

3:13. Din ținuturile joase de pe malul lacului **Isus S-a suit pe munte** (dealurile din centrul Galileii; cf. 6:46). Luând inițiativa, a chemat la El **pe cine a vrut**, adică pe cei doisprezece (3:16-19), **și ei au venit** din mulțime **la El** (cf. Luca 6:13). Marcu deja spusese că Isus avea mulți alți ucenici (cf. Mar. 2:15).

3:14-15. El **a rânduit** (lit., „a făcut“) **doisprezece** din două motive: (a) pentru ca să poată **să-i aibă cu Sine** (o asociere imediată în vederea învățării, pregătirii) și (b) **să-i trimită să propovăduiască** (cf. 1:4, 14) și **Le-a dat** (delegat) **putere... să scoată**

(*ekballein*; cf. 1:34, 39) **dracii** (viitoarea lor misiune; cf. 6:7-13). Marcu acordă atenție legăturii lor cu Isus și pregătirilor pentru misiune.

Apocope toate manuscrisele antice grecești importante și cele mai multe versiuni primare omit expresia „numindu-i apostoli“. Această variantă pare să fie de preferat; includerea acestei expresii în câteva manuscrise vechi se datorează probabil influenței textului din Luca 6:13, pentru că Marcu a folosit termenul „apostoli“ doar în Marcu 6:30, unde este utilizat într-un mod inadecvat, fără a avea sensul lui tehnic.

Numărul 12 corespunde celor 12 seminții ale lui Israel, exprimând în acest mod preocuparea lui Isus pentru întreaga națiune. „Cei doisprezece“ a devenit desemnarea oficială sau titulatura celor numiți de Isus cu această ocazie (cf. 4:10; 6:7; 9:35; 10:32; 11:11; 14:10, 17, 20, 43). Deși legați semnificativ de Israel, ei nu au fost numiți niciodată Noul „Israel“, sau „Israelul“ spiritual. Dimpotrivă, au fost nucleul unei noi comunități ce avea să se nască, Biserica (cf. Mat. 16:16-20; Fapte 1:5-8).

3:16-19. Aceste versete ne redau lista tradițională a numelor celor doisprezece rânduiți de Isus. **Simon** (cf. 14:37) este primul pe listă. Isus l-a supranumit **Petru** (cf. Ioan 1:42), echivalentul grecesc al aramaicului *Cephas* (*Chifa*), care înseamnă „piatră sau stâncă“. Această denumire descria probabil rolul lui de conducător în timpul lucrării lui Isus și în Biserica primară (cf. Mat. 16:16-20; Ef. 2:20), și nu se referea la caracterul lui personal. **Iacov și Ioan**, fii lui Zebedei, sunt supranumiți **Boanergheș**, o expresie idiomatică evreiască pe care Marcu a tradus-o **Fiii tunetului** (cf. Marcu 9:38; 10:35-39; Luca 9:54), deși prin această denumire s-ar putea ca Isus să fi avut în vedere un înțeles mult mai cuprinzător (înțeles care astăzi ne este necunoscut).

În afara lui **Andrei** (cf. Marcu 1:16; 13:3), **Iuda Iscarioteanul** (cf. 14:10, 43) și posibil **Iacov, fiul lui Alfeu**, „Iacov cel mic“ (cf. 15:40), celelalte nume nu mai apar în Marcu: **Filip** (cf. Ioan 1:43-45), **Bartolomeu** (Natanael; Ioan 1:45-51), **Matei** (Levi; cf. Mar. 2:14), **Toma** (cf. Ioan 11:16; 14:5; 20:24-28; 21:2), Iacov, fiul lui Alfeu (probabil nu era fratele lui Levi; cf. Mar. 2:14), **Tadeu** (Iuda, fiul lui Iacov; cf. Luca 6:16; Fapte 1:13) și **Simon Canaanitul** (în NIV sunt folosite cuvintele „Simon Zelotul“; în COR apare termenul: „Canaanitul“; într-o notă de subsol la acest termen în GBV se

specifică: „Cuvântul ebraic corespunzător termenului grecesc «Zelotul»” — n.tr. — indică probabil, zelul său pentru cinstirea lui Dumnezeu, nu un naționalism extrem). În contrast cu ceilalți apare Iuda Iscarioteanul („un om din Cheriot”, singurul care nu era galileean; cf. Ioan 6:71, 13; 13:26), **care L-a și vândut** pe Isus dușmanilor Săi (cf. Mar. 14:10-11, 43-46).

C. *Acuzația că este stăpânit de Beelzebul și identificarea de către Isus a adevăratei Sale familii (3:20-35)*

Această secțiune are o structură de tip „sandviș” în care relatarea despre familia lui Isus (v. 20-21, 31-35) este întreruptă de acuzația că Isus era stăpânit de Beelzebul (v. 22-30). Marcu folosește de mai multe ori (cf. 5:21-43; 6:7-31; 11:12-26; 14:1-11, 27-52) deliberat acest procedeu literar, și aceasta din diferite motive. Aici Marcu evidențiază o paralelă în acuzațiile aduse împotriva lui Isus (cf. 3:21 și 30) dar, în același timp, face distincție între opoziția generală față de Isus și interpretarea distorsionată a lucrării Duhului Sfânt prin El.

1. ÎNGRIJORAREA FAMILIEI LUI ISUS PENTRU EL (3:20-21)

3:20-21. Aceste versete sunt unice pentru Marcu. După ce Isus a **venit în casă** (în Capernaum; cf. 2:1-2), **s-a adunat** din nou așa o mulțime mare de oameni care Îi solicita atenția, încât El și ucenicii Lui **nu puteau nici măcar să prânzească** (cf. 6:31). Când **rușele lui Isus** (lit., „cei ce erau cu El,” o expresie idiomatică gr., care înseamnă rude, nu „prieteni,” KJV; cf. 3:31) **au auzit** că activitatea Lui neîntreruptă Îl făcea să nu mai îngrijească de nevoile Sale **au venit** (probabil din Nazaret) **să pună mâna pe El** (*kratēsai*, un cuvânt folosit pentru a descrie acțiunea de arestare a cuiva; cf. 6:17; 12:12; 14:1, 44, 46, 51) **căci** (*gar*; cf. „căci” în 1:16) oamenii ziceau că „**și-a ieșit din minți**”, adică era un fanatic religios dezechilibrat (cf. Fapte 26:24; 2 Cor. 5:13).

2. RESPINGEREA DE CĂTRE ISUS A ACUZAȚIEI CĂ ESTE STĂPÂNIT DE BEELZEBUL (3:22-30) (MAT. 12:22-32; LUCA 11:14-23; 12:10)

3:22. Între timp, **cărturarii** (învățători ai Legii) **din Ierusalim** au venit să facă investigații cu privire la Isus. Ei L-au acuzat în mod repetat: (a) că **este stăpânit de Beelzebul**

(posedat de demon; cf. v. 30), și (b) că **scoate dracii** printr-o alianță de putere cu Satan, **domnul** (stăpânitorul) **dracilor** (cf. v. 23).

Cuvântul „Beelzebul” (folosit în NIV — n.tr.) a fost preluat în traducerea engleză din Vulgata (scrisă în limba latină), care la rândul ei l-a derivat din evreiescul „Baalzebul” însemnând „Domnul muștelor”, și care denuște o zeiță canaanită antică (cf. 2 Regi 1:2). Dar transliterarea „Beelzebul” (NIV marg. — folosit și în COR — n.tr.) își găsește un sprijin mai bun în manuscrisul grecesc. El reflectă evreiescul de mai târziu „Baalzebul” (care nu a fost folosit în VT) însemnând: „Domn al locuinței (templului)”, adică al spiritelor rele în contextele Noului Testament (cf. Mat. 10:25, Luca 11:17-22).

3:23-27. Isus i-a chemat la El pe acuzatorii Lui și a respins acuzațiile lor prin **pilde** (scurte enunțuri proverbiale, nu povestiri). El S-a ocupat mai întâi de a doua acuzație (v. 23-26), arătându-le absurditatea presupunerii lor că **Satana** acționează împotriva lui însuși. El a folosit două ilustrații pentru a evidenția faptul că, **dacă o împărăție sau o casă este dezbinată împotriva ei însăși** în scopuri și idealuri, **nu poate dăinui**. Acest lucru i se aplică și lui Satan, dacă se presupune că **Satana se răcoală împotriva lui însuși**, în acest caz împărăția lui că **nu poate dăinui**. Ar însemna că **s-a isprăvit cu el**, adică a venit sfârșitul puterii lui, nu al existenței lui personale. Cu siguranță că această supoziție nu este adevărată, deoarece Satan rămâne puternic (cf. v. 27, 1 Pet. 5:8). În concluzie, acuzația că Isus scoate demoni prin puterea lui Satan este falsă.

Analogia din Marcu 3:27 dezmințe prima acuzație (v. 22) arătând (lit., „din contră”) că, de fapt, opusul era adevărat. Satan este **un om tare**. Casa lui este domeniul păcatului, al bolii, al posesiunilor demonice și al morții. „Gospodăria” lui sunt oamenii care sunt înrobiți de unul sau mai multe dintre aceste lucruri, iar demonii sunt agenții lui care fac lucrarea lui diabolică. Nimeni nu poate intra pe domeniul lui ca să îi **jefuiască** (*diarpasai*, „a prăda, a jefui”) **gospodăria decât dacă a legat pe omul acela tare** (arată că el este mai puternic). **Numai atunci îi va jefui** (*diarpasei*, „pradă, jefuiește”) domeniul, eliberând victimele înrobite. La ispitirea Sa (cf. 1:12-13) și prin exorcismele pe care le-a practicat, Isus a dovedit că El este Cel Puternic, împuternicit de Duhul Sfânt (cf. 3:29). Misiunea Lui este să-l înfrunte și să-l biruiască pe (și nu să coopereze

Marcu 3:28-35

cu) Satan și să-i elibereze pe cei înrobiți de el.

3:28-30. În lumina acuzațiilor anterioare Isus lansează un avertisment puternic. Cuvintele **Adevărat vă spun** (lit., „Amin [adevărat] vă spun”) sunt o formulă solemnă recurentă (se repetă de 13 ori în Mar.) care apare doar în Evanghelii și este rostită întotdeauna de Isus.

Isus a declarat că **toate păcatele și toate hulele** (cuvinte calomnioase împotriva lui Dumnezeu) **pe care le vor rosti oamenii** pot primi iertarea plină de har a lui Dumnezeu (cf. 1:4), cu o excepție — **hulele împotriva Duhului Sfânt**. În lumina contextului, acest lucru se referă la o atitudine (nu o faptă izolată sau un lucru spus o singură dată) sfidătoare, de ostilitate față de Dumnezeu, care respinge puterea Lui salvatoare exprimată în persoana și lucrarea lui Isus, ambele împuternicite de Duhul Sfânt. Este decizia unui om care a ales întunericul, deși a văzut lumina și putea să o aleagă (cf. Ioan 3:19). O asemenea atitudine persistentă de rea-voință și necredință poate duce la o stare în care pocăința și iertarea, amândouă mijlocite de Duhul lui Dumnezeu, devin imposibile. Un astfel de om **este vinovat** (*enochos*, „pasibil de, prins de”) **de un păcat veșnic** (sing., păcatul cel mai mare, pentru că rămâne neiertat pentru totdeauna; cf. Mat. 12:32). Iuda Iscarioteanul (cf. Mar. 3:29; 14:43-46) a demonstrat realitatea acestor cuvinte.

Marcu precizează că Isus a spus toate acestea **pentru că ei** (cărturarii, învățătorii Legii, 3:22) **ziceau** în continuare că El era posedat de demon (v. 22b). Isus nu a spus că învățătorii Legii (cărturarii) au comis acest păcat de neiertat, ci că ei au ajuns primejdios de aproape de el prin faptul că au atribuit exorcizările făcute de El puterii satanice, când, de fapt, ele erau înlăpăuite prin Duhul Sfânt. Ei erau aproape de a-L numi pe Duhul Sfânt „Satana”.

3. ADEVĂRATA FAMILIE A LUI ISUS (3:31-35)

(Mat. 12:46-50; Luca 8:19-21; 11:27-28)

3:31-32. Cu relatarea episodului în care au sosit **mama** (Maria, cf. 6:3) **și frații Lui** (cf. 6:3) se reia narațiunea întreruptă la versetul 3:21. **Stând afară din casă, au trimis** pe cineva prin **mulțimea ce ședea în jurul Lui să-L... cheme** pentru a avea o discuție personală cu El, în încercarea de a-L restrânge activitatea.

3:33-35. Întrebarea retorică a lui Isus (v. 33) nu presupunea o respingere a relațiilor familiale (cf. 7:10-13). El subliniază problema mult mai adâncă a relației personale a omului cu El. Este o relație mult mai plină de forță: „**Cine este felul de oameni care sunt mama Mea și frații Mei?**” **Apoi, aruncându-Și privirile** (de la *periblepomai*; cf. 3:5) **peste cei ce ședea împrejurul Lui** (ucenicii Lui, spre deosebire de cei care stăteau afară, v. 31), Isus a afirmat cu putere că înrudirea lor mergea mai departe decât legăturile familiale naturale.

Isus a extins această referință dincolo de cei prezenți, afirmând că **oricine face voia lui Dumnezeu** este membru al familiei Lui. Cuvintele **frate, soră și mamă**, aici toate fără articol în greacă (deci o conotație calitativă), denotă figurativ familia spirituală a lui Isus. Cei care sunt înrudiți din punct de vedere spiritual cu Isus se caracterizează prin faptul că fac voia lui Dumnezeu (ex., 1:14-20).

D. Pildele lui Isus care prezintă caracterul Împărăției lui Dumnezeu (4:1-34)

Acest grup de pilde constituie prima dintre cele două secțiuni mai lungi din Evanghelia după Marcu dedicate învățurii lui Isus (cf. de asemenea 13:3-37). Marcu a ales aceste pilde (așa cum se sugerează în 4:2, 10, 13, 33) dintr-o colecție mai largă, pentru a arăta caracterul Împărăției lui Dumnezeu (cf. 4:11 cu 1:15).

Ele au fost rostite într-un climat de ostilitate și opoziție crescândă (cf. 2:3-3:6, 22-30) dar și într-o perioadă de enormă popularitate (cf. 1:45, 2:2, 13, 15, 3:7-8). Amândouă aceste atitudini arătau că oamenii nu înțelegeau cine este de fapt Isus.

„Pildă” este traducerea cuvântului grecesc *parabolē*, „comparație”. Termenul poate desemna diversitate de stiluri figurate (ex., 2:19-22, 3:23-25, 4:3-9, 26-32, 7:15-17, 13:28). Dar în general pilda este un scurt discurs care prezintă un adevăr spiritual printr-o comparație foarte sugestivă. Adevărul de învățat este comparat cu ceva din natură sau cu o experiență din viața de zi cu zi. O pildă exprimă de obicei un singur adevăr important, deși, ocazional, o trăsătură subordonată poate extinde înțelesul ei general (cf. 4:3-9, 13-20, 12:1-12). Pilda îi îndeamnă pe ascultători să adopte o anumită atitudine într-o situație dată, să o analizeze și să aplice adevărul învățat în viața lor. (Vezi lista cu cele 35 de pilde ale lui Isus la Matei 7:24-27.)

1. REZUMAT INTRODUCŢIV (4:1-2) (Mat. 13:1-2)

4:1-2. Încă o dată (cf. 2:13, 3:7) **Isus** învâta o mare mulţime **lângă mare** (Marea Galileii). Era **foarte mult norod**, aşa că **El** a trebuit să Se suie **într-o corabie, pe mare** şi să-i înveţe pe cei care stăteau pe mal. De data aceasta **El** îi învăţa **multe lucruri în pilde**.

2. PILDA SEMĂNĂTORULUI (4:3-20)

a. *Isus spune pilda semănătorului (4:3-9)*
(Mat. 13:3-9, Luca 8:4-8)

Şi înainte, şi după ce Isus a spus această pildă, **El** a îndemnat mulţimea să asculte cu atenţie (cf. Mar. 4:3, 9, 23).

4:3-9. În timp ce **semănătorul** împrăştia sămânţa peste câmpul lui, **o parte din sămânţă a căzut lângă drum** (cf. 2:23). **O altă parte a căzut pe un loc stâncos** ce nu avea suficient **pământ**, deoarece calcarul era aproape de suprafaţă. **O altă parte a căzut între spine** (pământ pe care erau seminţe de plante cu spine). **O altă parte a căzut în pământ bun**.

Nu toată sămânţa a produs roadă. **Păsările... au mâncat** sămânţa care a căzut pe drum (4:4). **Soarele a uscat** plantele slabe care au răsărit **îndată** (*euthys*, cf. 1:10) în pământul puţin adânc şi stâncos, şi ele s-au vestejit (4:6). **Spini** au crescut şi au înecat celelalte plante, făcându-le neroditoare (v. 7).

Prin contrast, sămânţa de pe pământul bun a prins rădăcini, **se înălţa şi creştea şi a adus** o recoltă abundentă. A adus roadă până la de **treizeci, şaizeci** şi chiar de **o sută de ori** mai mult decât ceea ce fusese semănat (v. 8), în funcţie de fertilitatea solului. În acea vreme o recoltă de 10 la 1 era considerată bună.

b. *Isus explică de ce învaţă în pilde (4:10-12)*
(Mat. 13:10-17, Luca 8:9-10)

4:10. Schimbarea de scenă de aici este semnificativă. Cele relatate în versetele 10-20 se întâmplă mai târziu (cf. v. 35-36, Mat. 13:36), dar Marcu le plasează aici pentru a ilustra principiul enunţat în Marcu 4:11, 33-34 arătând prin aceasta importanţa pildelor. **Când Isus a fost singur cu cei ce erau în jurul Lui** (alţi ucenici adevăraţi, cf. 3:34) **împreună cu cei doisprezece, ei L-au întrebat despre pilde** în general şi despre pilda semănătorului în particular (cf. 4:13).

4:11-12. Aceste versete trebuie văzute în contextul necredinţei şi ostilităţii (cf. 3:6, 21-22, 30). Celor care aţi crezut, **vouă** (cuvântul

este subliniat în gr. fiind primul în propoziţie), ucenicilor, Dumnezeu v-a **dat să cunoaşteţi taina Împărăţiei lui Dumnezeu** (cf. 1:15). Dar **pentru cei ce sunt afară** (afară din cercul ucenicilor, mulţimea care nu crede) **toate lucrurile, mesajul şi misiunea Lui, sunt înfăţişate în pilde**. Cuvântul „pilde“ are aici sensul special de „vorbitură enigmatică“. Mulţimea nu Îl înţelegea cu adevărat pe Isus.

Amândouă grupurile au fost confruntate de Isus şi mesajul Lui (cf. 1:14-15). Dumnezeu i-a ajutat pe ucenici să vadă în El „taina“ (*mysterion*) Împărăţiei. Aceasta se referă la descoperirea planului Împărăţiei *prezente* a lui Dumnezeu, care trebuia să fie o eră a „semănăturii“ (cf. 4:13-20, 13:10). Acest plan le fusese ascuns profeţilor, dar acum a fost revelat oamenilor aleşi de Dumnezeu (cf. 16:25-26).

„Taina“ fundamentală, comună tuturor pildelor despre Împărăţie, este aceea că, în Isus, domnia lui Dumnezeu (Împărăţia) a intrat în experienţa umană într-o nouă formă spirituală. Ucenicii au crezut în Isus. Dumnezeu le-a dat deja (*dedotai*, perf. pasiv) această „taină“, deşi până acum ei au înţeles prea puţin din adevărata importanţă a impactului ei.

Pe de altă parte, cei orbiţi de necredinţă nu vedeau în Isus altceva decât o ameninţare la adresa existenţei lor. Ei L-au respins şi nu au ajuns să cunoască „taina“ Împărăţiei lui Dumnezeu. Pildele spuse de Isus aveau drept scop să ascundă de ei adevărurile conţinute în ele.

Ei erau ca evreii din zilele lui Isaia (Is. 6:9-10). Isaia a spus că această orbire şi surzenie spirituală care s-a abătut peste popor era o judecată a lui Dumnezeu. El a vorbit special despre respingerea de către naţiunea Israel a revelaţiei lui Dumnezeu, mai ales aşa cum se exprima ea în persoana lui Isus. Ei vedeau sau auzeau ilustraţia folosită în pildă, însă nu îi înţelegeau semnificaţia spirituală. **Ca nu cumva (mēpote) să se întoarcă la Dumnezeu şi să li se ierte păcatele.**

Aceasta nu înseamnă că cei care Îl ascultau pe Isus nu aveau posibilitatea să creadă în El. Dar după ce şi-au închis minţile în mod repetat faţă de mesajul Lui (cf. 1:15), li s-a refuzat înţelegerea acestui mesaj, prin apelul lui Isus la pilde. Totuşi chiar şi pildele, care ascundeau adevărul, erau destinate să îndemne la gândire, să ilumineze şi în cele din urmă să reveleze mesaj (cf. 12:12). Pildele respectau într-un mod unic libertatea oamenilor de a crede, demonstrând în acelaşi timp că o

Marcu 4:13-25

astfel de decizie este luată doar dacă Dumnezeu face posibil acest lucru (cf. 4:11a).

c. *Explicația dată de Isus pildei semănătorului (4:13-20)*
(Mat. 13:18-23, Luca 8:11-15)

4:13. Cele două întrebări accentuează aici importanța pildei semănătorului. Dacă ucenicii lui Isus **nu** „înțelegeau” (*oidate*, „înțelegere intuitivă”) semnificația ei, atunci ei nu puteau „înțelege” (*gnōsesthe*, „înțelegere prin experiență”) nici **toate celelalte pilde** despre Împărăție.

4:14-20. **Semănătorul** nu este identificat, dar contextul arată că el îl reprezintă probabil pe Isus și pe toți cei care seamănă (proclamă) **Cuvântul** (mesajul) lui Dumnezeu, care este **sămânța** (cf. 1:15, 45, 2:2, 6:12). În versetele 4:15-20 intervine o schimbare: tipurile de pământ reprezintă diverse tipuri de ascultători în care este semănată **sămânța**.

Mulți oameni dau unul dintre cele trei răspunsuri negative la mesajul lui Isus. Unii ascultă Cuvântul cu o indiferență generată de o inimă împietrită. **Satana** (ca și păsările)... **vine** imediat (*euthys*, cf. 1:10) **și ia Cuvântul semănat**. Ca urmare nu există nici un răspuns.

Alții **aud Cuvântul** și îl primesc printr-o declarație de acceptare rapidă (*euthys*) și entuziasă, dar superficială. Dar îl **țin** numai **până la o vreme**, deoarece Cuvântul nu prinde **rădăcină** în ei. **Cum vine un necaz** (lit., încercare) sau o **prigonire** (ca dogoarea soarelui) **din pricina Cuvântului, se leapădă** (*skandalizontai*, „resping”, cf. comentariilor de la 14:27) **îndată** (*euthys*). Credința lor se dovedește a nu fi veritabilă.

Alții... **aud Cuvântul**, dar sunt preocupați de grijile și bogățiile acestei vieți. Trei preocupări concurente — **grijile** acestei vieți ce distrag atenția (lit., „acest veac”), **înșelăciunea** (momeala înșelătoare a) **bogățiilor și poftele altor lucruri** în locul Cuvântului — intră în viața lor (ca spinii care cresc viguros peste plante). Aceste lucruri **îneacă Cuvântul și-l fac** (Cuvântul, nu pe cel ce aude) **neroditor** (cf. 10:22), ceea ce dovedește că ascultătorii nu sunt credincioși adevărați.

În contrast cu aceștia, **alții... aud Cuvântul, îl primesc** (*paradechontai*, „îl acceptă pentru ei”) **și fac roadă**, sau aduc roadă spirituală. Aceștia sunt ucenicii veritabili. La viitorul seceriș ei vor avea o recoltă diversă:

treizeci, șaizeci sau... o sută (cf. 4:24-25 cu Mat. 26:14-30, Luca 19:11-27).

A răspândi vestea despre Împărăția lui Dumnezeu este ca și cum ai semăna sămânță în mai multe tipuri de sol. La prima venire a lui Isus și în această eră, Împărăția este în general ascunsă din cauza opoziției satanice și a necredinței. Dar, în ciuda acestor lucruri, domnia lui Dumnezeu preia controlul în cei care acceptă mesajul lui Isus, și domnia se manifestă prin roada spirituală. Dar Împărăția lui Dumnezeu va fi întemeiată vizibil pe pământ abia la a doua venire a lui Isus cu o glorie care încă nu a fost descoperită (cf. Mar. 13:24-27). Atunci va fi un seceriș îmbelșugat. Astfel această pildă înfățișează Împărăția lui Dumnezeu atât în *starea ei prezentă, încă tănuțită*, cât și în *starea ei viitoare, în deplină slavă* (cf. 1:14-15).

3. **PILDA LUMINII ȘI A MĂSURII** (4:21-25)
(LUCA 8:16-18, MAT. 5:15 ȘI LUCA 11:33, MAT.7:2 ȘI LUCA 6:38, MAT.10:26 ȘI LUCA 12:2, MAT. 13:12, 25:29 ȘI LUCA 19:26)

Isus a folosit parabolele din aceste versete în ocazii diferite (cf. referințelor anterioare). Dar Marcu le-a plasat aici deoarece mesajul lor întărește mesajul lui Isus din pildele Împărăției și pentru că demonstrează nevoia unui răspuns adecvat la mesajul lor. Marcu 4:23-24a reamintește versetele 3 și 9, indicând că Marcu a înțeles aceste cuvinte ca făcând parte din învățătura în pilde a lui Isus adresată tuturor (cf. v. 26, 30), și nu ca fiind o continuare a adresării destinate exclusiv ucenicilor.

4:21-23. În această pildă, Isus a subliniat faptul evident că **lumina**, un fitil aprins într-un vas de lut puțin adânc, plin de ulei, nu este menită să fie ascunsă sub un vas de măsură, **banită** (așa cum se făcea la culcare) sau **sub pat** (lit., „canapeaua pe care cineva stătea întins în timpul unui ospăț”). Din contră, ea era menită să fie **pusă în sfeșnic** de unde lumina ei se răspândește pretutindeni. Apoi Isus a explicat (*gar*, pentru că): **căci nu este nimic ascuns sau tănuțit** (pe timpul nopții) **care să nu fie descoperit** (ziua). Această povestire preluată din viața de zi cu zi transmite un adevăr spiritual pentru oricine care vrea să învețe din ea.

4:24-25. Dacă o persoană acceptă vestirea Lui (cf. 1:15), Dumnezeu îi va face parte în Împărăția Sa acum iar în manifestarea ei viitoare **se va da și mai mult** (cf. 4:21-23). Dar dacă cineva respinge Cuvântul Lui, acela suferă o pierdere absolută deoarece într-o zi i

se va lua chiar și ocazia pe care o are de a participa la Împărăție în prezent.

4. PILDA CU SĂMÂNȚA (4:26-29)

Aceasta este singura pildă care apare doar în Marcu. Ca și pilda semănătorului, prezintă o imagine cuprinzătoare și ușor de înțeles a venirii Împărăției lui Dumnezeu, imagine care vizează: semănatul (v. 26), creșterea (v. 27-28) și secerișul (v. 29), accentul căzând pe faza de creștere. Numai o singură persoană, semănătorul (care nu este identificat), apare în toate trei fazele.

4:26. Cuvintele inițiale din această pildă sunt: „**Cu Împărăția lui Dumnezeu este așa...**”. În prima fază, semănătorul **aruncă... sămânța în pământ.**

4:27-28. În a doua fază, semănătorul apare dar nu este activ. După ce a plantat **sămânța**, el o lasă și se duce la treburile lui **noaptea și ziua** fără să-și facă griji pentru sămânță. Între timp sămânța **încolțește și crește** într-un mod pe care el nu îl știe și nu îl poate explica.

Pământul rodește grâne care se dezvoltă spre maturitate în mai multe stadii succesive. Solul face aceasta **singur** (*automatē*, compară cu cuvântul „automat”). Acest cuvânt grecesc cheie (accentuat prin poziție) poate fi tradus drept „fără o cauză vizibilă” referindu-se astfel la lucrarea făcută de Dumnezeu (cf. situațiilor similare din Ios. 6:5, Iov 24:24, Fapte 12:10). Dumnezeu lucrează în sămânța purtătoare de viață care, dacă a fost plantată în pământ bun, crește treptat și produce roadă fără intervenția umană.

4:29. Semănătorul este cel mai interesat de faza a treia a secerișului. Oricând (în viitor) este **coaptă roada**, el **pune îndată** (*euthys*, cf. 1:10) **secera în ea** (lit., „trimite secera”, o figură de stil pentru „trimite secerătorii”; cf. Ioel 3:13) **pentru că a venit secerișul** (*parestēken*, „stă gata”).

Unii exegeți ai Bibliei consideră această pildă o imagine a evanghelizării. Unii consideră că ea descrie creșterea spirituală a credincioșului. Alții o consideră o imagine a venirii Împărăției lui Dumnezeu prin lucrarea suverană și tainică a lui Dumnezeu. Accentul cade pe creștere la inițiativa lui Dumnezeu, în faza interimară dintre propovăduirea de către Isus (Semănătorul umil) și a ucenicilor Săi și manifestarea finală a Împărăției prin Isus (Secerătorul cel puternic). În lumina versetului Marcu 4:26a și a contextului general al pildelor despre Împărăție, este de preferat al treilea punct de vedere.

5. PILDA GRĂUNTELUI DE MUȘTAR (4:30-32) (MAT. 13:31-32; LUCA 13:38-19)

4:30-32. Această pildă are o introducere elaborată formată dintr-o întrebare dublă, care spune în esență că apariția **Împărăției lui Dumnezeu** se aseamănă cu ce se întâmplă cu un **grăunte de muștar** (muștarul negru obișnuit, *sinapis nigra*) după ce este semănat **în pământ**. În concepția evreilor, dimensiunile mici ale acestui grăunte erau proverbiale, deoarece era **cea mai mică** dintre toate semințele semănate pe ogoare. Într-un gram se cuprind între 725 și 760 de semințe de muștar. Tufa de muștar este o plantă anuală care, crescând din sămânță, **se face mai mare decât toate zarzavaturile** (*ta lachana*, „tufe mari de plante anuale, care cresc repede”) din Palestina, ajungând la o înălțime de 4-5 metri în câteva săptămâni. **Păsările cerului** (păsările sălbatice) sunt atrase de semințele acestei tufe și de **umbra** dintre **ramuri** (cf. TDNT, S.V. „*sinapi*” 7:278-91). Această pildă accentuează contrastul dintre cea mai mică dintre semințe și creșterea ei până ce devine cea mai înaltă tufă. Ea pune în contrast începutul insignifiant, tainic chiar, al Împărăției lui Dumnezeu întrupate în prezența lui Isus, cu măreția rezultatului final de la a doua Sa venire, atunci când va întrece toate împărățiile pământului în putere și slavă.

Referirea la păsări ar putea să indice pur și simplu mărimea surprinzătoare a rezultatului final. Sau ar putea reprezenta forțele răului (cf. v. 4), dar acesta ar fi semnul unei dezvoltări anormale a Împărăției lui Dumnezeu. Probabil că ele reprezintă încorporarea neevreilor în programul Împărăției lui Dumnezeu (cf. Eze. 17:22-24; 31:6). Dumnezeu a început să facă prin misiunea lui Isus ceea ce a promis că va face (Eze. 17). (Totuși Împărăția nu trebuie să fie identificată cu Biserica; cf. comentariilor de la Mar. 1:15.)

6. REZUMAT FINAL (4:33-34)

4:33-34. Aceste versete rezumă scopul și modul în care Isus a abordat învățătura prin pilde (cf. v. 11-12). Practica Sa obișnuită era să **vestească** (cf. 1:15) **Cuvântul** mulțimilor și ucenicilor prin pilde pe care El le adapta la nivelul lor de înțelegere.

Datorită concepțiilor greșite despre Împărăția lui Dumnezeu, **Isus... nu îi învăța deloc fără pildă** (în vorbirea figurată). Dar **ucenicilor Săi**, când erau singuri, la o parte (*kat'idian*; cf. 6:31-32; 7:33; 9:2, 28; 13:3)

Marcu 4:35-41

le **lămurea** (lit., „continua să explice“) **toate lucrurile** despre misiunea Sa și despre relația acesteia cu Împărăția lui Dumnezeu. Acest mod de abordare dual, ilustrat aici, în capitolul 4, este folosit în tot restul Evangheliei după Marcu.

E. Minunile lui Isus care demonstrează puterea Lui suverană (4:35-5:43)

Seria de pilde prezentate de Marcu este urmată de o serie de minuni care arată că ceea ce Isus **facea** (lucrările Sale) autentifica ce **spunea** El (cuvintele Sale). Amândouă sunt legate intrinsec de prezența domniei suverane a lui Dumnezeu (Împărăția) în Isus.

Marcu plasează toate minunile pe care le consențează înainte de versetul 8:27 cu doar trei excepții. (cf. lista „Minunile lui Isus“ de la Ioan 2:1-11.) Scopul acestui aranjament este să scoată în evidență că Isus nu a vrut să le vorbească ucenicilor Săi despre moartea și învierea Sa până ce ei nu-L vor fi recunoscut în mod deschis ca Mesia trimis de Dumnezeu.

Această secțiune conține patru minuni care arată clar autoritatea lui Isus asupra diverselor puteri ostile: o furtună pe mare (4:35-41); posesiunea demonică (5:1-20); o boală fizică incurabilă (5:25-34); și moartea (5:21-24, 35-43).

1. POTOLIREA FURTUNII PE MARE (4:35-41) (MAT. 8:23-27; LUCA 8:22-25)

4:35-37. Detaliile foarte vii sugerează că Marcu a consemnat relatarea unui martor ocular, probabil Petru. **În aceeași zi** în care a învățat norodul pe țărmul mării (cf. v. 1), **seara** Isus a luat inițiativa și a hotărât să treacă **în partea cealaltă** (de est) a Mării Galileii împreună cu cei doisprezece ucenici ai Săi. Deși acest lucru nu este specificat, probabil că Isus dorea să fie departe de mulțimi și să Se odihnească. El căuta de asemenea o nouă sferă de lucrare (cf. 1:38). Chiar și așa, li s-au alăturat și **alte corăbii** în care erau cei care doreau să rămână cu Isus.

Ucenicii Săi, mai mulți dintre ei fiind pescari experimentați, au preluat conducerea acestei călătorii. Cuvintele **asa cum era** se referă la versetul 4:1 și leagă lucrarea de învățare a lui Isus desfășurată într-o corabie de facerea unor minuni, lucrare care s-a desfășurat tot într-o corabie (cf. modului

de adresare al ucenicilor, „Învățătorule,“ v. 38).

Călătoria a fost întreruptă brusc de o **mare furtună de vânt**, obișnuită pe acest lac înconjurat de dealuri înalte și văi înguste, care provocau curenți puternici de aer. În timpul nopții o furtună era deosebit de primejdioasă și în situația de față **valurile** erau aruncate **în corabie** (lit., „se revărsau într-una în“) **asa că mai că se umplea corabia**.

4:38-39. Obosit după o zi întreagă în care a învățat mulțimile, Isus **dormea la cârmă pe căpătâi**, un fel de pernă de piele pe care stăteau marinarii. **Ucenicii**, cuprinși de panică, **L-au deșteptat** cu un strigăt de reproș (cf. 5:31; 6:37; 8:4, 32) pentru aparenta Sa indiferență față de situația lor. Deși li spuneau **Învățătorule** (cuvântul gr. pentru ebr. *Rabbi*), ei încă nu înțelegeau învățătura Lui.

Isus **a certat** (lit., „a poruncit“; cf. 1:25) **vântul și a zis mării „Taci! Fără gură!“** (forța timpului perf. în gr. *pephimōso*). Acest verb, tradus aici prin „Fără gură!“ era un fel de termen tehnic ce desemna depozitarea unui demon de puterea sa (cf. 1:25) și poate sugera faptul că Isus a recunoscut puteri demonice în spatele acestei furtuni cumplite. Dar la porunca Sa **vântul a stat și s-a făcut o liniște mare**, adică marea a devenit complet calmă.

4:40-41. Isus i-a muștrat pe ucenicii Săi pentru că au fost **asa de fricoși** (*deiloi*, „o teamă lașă“) într-o situație de criză. În ciuda învățăturilor date de Isus (v. 11, 34), ucenicilor încă nu le era clar că autoritatea și puterea lui Dumnezeu erau prezente **în Isus**. Acest lucru a vrut El să îl spună prin a doua Sa întrebare: **Tot n-aveți credință?** (cf. 7:18; 8:17-21, 33; 9:19).

Prin potolirea furtunii Isus Și-a asumat o autoritate a cărei exercitare era atributul ce Îi revenea exclusiv lui Dumnezeu în Vechiul Testament (cf. Ps. 89:8-9; 104:5-9; 106:8-9; 107:23-32). De aceea ucenicii au fost apucați de **o mare frică** când au văzut că până (**chiar**) și forțele naturii **Îl ascultă**. Verbul tradus prin „i-a apucat o mare frică“ (de la *phobeomai*, „a avea o groază îmbinată cu respect“; cf. *deilos*, „teamă lașă“, în Marcu 4:40) se referă la reverența care-i cuprinde pe oameni în prezența unei puteri supranaturale (cf. 16:8). Totuși întrebarea pe care și-o puneau unii altora: **Cine este acesta?** arată faptul că ei nu au înțeles pe deplin semnificația tuturor celor întâmplate.

2. VINDECAREA ÎNDRĂCITULUI DIN
ȚINUTUL GADARENILOR (5:1-20)
(MAT. 8:28-34; LUCA 8:26-39)

a. O descriere a îndrăcitului (5:1-5)

5:1. Isus și ucenicii Săi **au ajuns** pe partea de est a **mării** (Marea Galileii) **în ținutul Gadarenilor**. Manuscrisele grecești diferă în ceea ce privește localizarea precisă a acestui ținut, fiind citate trei nume: ținutul gadarenilor (Mat. 8:28), gherghesenilor (după Origen) și gherasenilor (vezi comentariilor de la Luca 8:26). Dovezi demne de crezare indică drept corectă ipoteza ținutului gherasenilor, care probabil că se referea la micul oraș Gersa (actualmente Khersa) localizat pe țărmul estic al mării. Majoritatea locuitorilor orașului erau neevrei (cf. Marcu 5:11, 19).

5:2-5. Detaliile vii ale acestei întâmplări reflectă atât relatarea unui martor ocular, cât și relatarea localnicilor care erau obișnuiți cu acest îndrăcit. **Când** (*euthys*, cf. 1:10) **a ieșit Isus din corabie**, a întâlnit **un om care ieșea** (*ek*, „afară din”) **din morminte, stăpânit de un duh necurat** (cf. 5:8, 13 cu 1:23). Mormintele erau probabil grote săpate în roca dealurilor din împrejurimi, care erau folosite ca morminte și în care bănuiau câteodată oameni demenți. Matei spune că erau mai mulți îndrăciți, pe când Marcu și Luca și-au îndreptat atenția asupra unui singur caz, probabil cel mai grav.

Marcu 5:3-5 descrie detaliat starea dramatică a acestui îndrăcit. El **își avea locuința în morminte** (era un proscris) și era de nestăpânit, pentru că **nimeni nu mai putea să-l țină legat** (de la *damazō*, „a lega un animal sălbatic”), nici chiar cu **picioarele în obezi** sau **cu cătușe la mâini**. El stătea **zi și noapte** în morminte și pe munți, **tipând sălbatic și tăindu-se cu pietre** ascuțite, probabil o formă demonică de închinare.

Un astfel de comportament arată că posedarea demonică nu este numai boală sau demență, ci o încercare satanică disperată de a deforma și distruge chipul lui Dumnezeu în om (cf. TDNT, s.v. „*daimōn*,” 2:18-19).

b. Porunca dată demonului (5:6-10)

5:6-7. Scurta menționare a întâlnirii lui Isus cu îndrăcitul (v.2) este acum relatată mai detaliat. Trei lucruri indică faptul că demonul care îl poseda pe acel om era pe deplin conștient de originea divină a lui Isus și de puterea Lui superioară: el a îngenunchiat înaintea Lui (în semn de recunoaștere a autorității, nu de venerație), a folosit numele divin al lui Isus într-o încercare de a câștiga

controlul asupra Lui (cf. 1:24) și L-a rugat cu obrăznicie să nu-l pedepsească. Cuvintele: **Dumnezeului Celui Prea Înalt** erau folosite în Vechiul Testament deseori de către neevrei pentru a se referi la superioritatea Dumnezeului lui Israel față de toți zeii inventați de om (cf. Gen. 14:18-24, Num. 24:16, Is. 14:14, Dan. 3:26, 4:2, cf. comentariilor de la Mar. 1:23-24).

Expresia **jur în Numele lui Dumnezeu**, era folosită în exorcisme și ar putea fi interpretată „Te implor prin (fac apel la) Dumnezeu”. Demonul nu voia ca Isus să-l chinuiască trimițându-l la pedeapsa lui finală (cf. 1:24, Mat.8:29, Luca 8:31).

5:8. Acest verset este un scurt comentariu explicativ (*gar*, pentru că) făcut de Marcu (cf. 6:52). **Isus** i-a poruncit demonului să-l părăsească pe **omul acela**. Pe parcursul acestei secțiuni există o fluctuație între personalitatea omului și demonul care îl poseda.

5:9-10. Aceste versete rezumă conversația versetului 7. Demonul a spus prin intermediul omului: **Numele meu este Legiune pentru că suntem mulți**. Acest om era controlat de mai multe puteri ale răului și acestea îl supuneau unei opresiuni intense. Ei îl chinuiau ca o forță unită sub conducerea unui singur demon, purtătorul lor de cuvânt. Aceasta reiese din alternarea pronumelor la singular („meu”) și la plural („suntem”). În mod repetat, demonul care era conducătorul celorlalți **îl ruga stăruitor** pe Isus să nu-i trimită afară din ținutul acela (lit. „regiune”, cf. v. 1) exilându-i într-un loc pustiu, unde nu puteau chinui oameni.

Cuvântul în limba latină „Legiune”, foarte cunoscut în Palestina, denumea un regiment din armata romană de aproximativ 6.000 de soldați, deci și aici însemna un număr foarte mare (cf. v. 15). Pentru cei aflați sub dominație romană acest cuvânt sugera fără îndoială o mare putere și opresiune.

c. Pierderea turmei de porci (5:11-13)

5:11. Evreii considerau **porcii** animale „necurate” (cf. Lev. 11:7). Dar fermierii din partea de est a Mării Galileii, cu o populație formată predominant din neevrei, creșteau porci pentru piețele de carne din Decapole, cele „10 cetăți” ale acelei regiuni (cf. Mar. 5:20).

5:12-13. **Demonii** (cf. v. 9) **L-au rugat** pe Isus să-i **trimită în** (*eis* aici sugerează mișcarea spre) **porci** pentru ca să **între în ei**, găsindu-și astfel un nou loc în care să stea. Ei știau că sunt obligați să se supună poruncii lui

Marcu 5:14-24

Isus și, printr-o încercare disperată de a evita să fie trimis într-o stare imaterială până la judecata finală, au făcut această cerere.

Isus le-a dat voie să intre în acei porci. Când demonii au părăsit omul și **au intrat în porci**, cei **aproape două mii** de porci care formau **turma s-au repezit de pe râpă în mare și s-au înecat** (lit., „unul după altul, ei s-au înecat“). „Marea“ simboliza probabil domeniul satanic.

d. *Cererea locuitorilor orașului (cf. 5:14-17)*

5:14-15. Porcarii au fugit înspăimântați și **au dat de știre** despre această întâmplare uimitoare **în cetate** (probabil Gersa; cf. v. 1) și **prin satele vecine**. Ceea ce au relatat ei era de necrezut, așa că mulți **au ieșit** să investigheze ei înșiși acest eveniment. Ei l-au văzut **pe cel ce fusese îndrăcit șezând jos îmbrăcat** (cf. Luca 8:27) și **întreg la minte**, rațional și cu un deplin control asupra ființei sale (contrast Mar. 5:3-5). Atât de deplină a fost transformarea, încât locuitorii orașului **s-au înspăimântat** (cf. 4:41).

5:16-17. Porcarii (și probabil și ucenicii) **le-au povestit tot ce se petrecuse cu cel îndrăcit și cu porcii**, un detaliu pe care Marcu îl accentuează pentru a arăta că cea mai mare îngrijorare a oamenilor era pierderea lor economică și nu omul. Ca rezultat, locuitorii **au început să-L roage pe Isus să plece**. Se pare că ei s-au temut că vor pierde și mai mult dacă El va rămâne în ținutul lor. Nu există vreo dovadă că El S-a mai întors vreodată în acel ținut.

e. *Cererea omului eliberat (5:18-20)*

5:18-20. În contrast cu ceilalți locuitori ai ținutului (cf. v. 17), **omul care fusese îndrăcit îl ruga** (*parekalei*, același cuvânt folosit de demon, v. 10) **să-l lase să rămână cu El**. Minunile lui Isus îi resping pe unii (v. 15-17) și îi atrag alții (v. 18-20).

Cuvintele „să rămână cu El“ (lit., „ca să poată să fie cu El“) reamintesc de o propoziție similară din 3:14, care prezintă unul dintre motivele pentru care Isus i-a chemat pe cei doisprezece. Acesta este sensul în care trebuie înțeles refuzul lui Isus la cererea omului.

Isus i-a zis să se ducă **acasă** (la familia lui) **la ai săi** (poporul său) de care a fost înstrăinat și să **le povestească tot ce Domnul, Dumnezeu Cel Prea Înalt** (cf. 5:7, Luca 8:39) **a făcut** pentru el și **cum a avut milă** de el. Omul a ascultat și **a început să vestească** (cf. Mar. 1:4, 14) **prin Decapole** (o

ligă formată din zece cetăți care, cu excepția uneia singure, se aflau la est de Iordan) lucrările minunate pe care le-a făcut **Isus** (cf. „Domnul“, 5:19). Cei care îl auzeau **se minunau** (*ethaumazon*, cf. „uimiți“, 6:6a, 12:17, 15:5, 44).

Deoarece omul acesta era dintre neevrei și activitatea lui de propovăduire se restrângea la o regiune a neevreilor, unde Isus nu era bine primit, Isus nu i-a dat porunca Lui obișnuită de a păstra tăcerea cu privire la ceea ce i se întâmplase (cf. 1:44, 5:43, 7:36).

3. FEMEIA BOLNAVĂ DE HEMORAGIE ȘI FIICA LUI LAIR (5:21-43) (MAT. 9:18-26, LUCA 8:40-56)

Această secțiune, ca și Marcu 3:20-35, are o structură tip „sandviș“. Relatarea învierii fiicei lui Iair din morți (5:21-24, 35-43) este întreruptă de relatarea întâmplării cu femeia bolnavă de hemoragie (5:25-34). Acest episod al vindecării femeii, care părea să producă o întârziere cu rezultate dezastuoase pentru ajungerea lui Isus la casa lui Iair, a garantat de fapt readucerea la viață a fiicei lui Iair. Totul a fost planificat în mod providențial pentru a testa și a întări credința lui Iair.

a. *Cererea stăruitoare a lui Iair (5:21-24) (Mat. 9:18-19, Luca 8:40-42)*

5:21-24. Isus și ucenicii Lui s-au întors pe **cealaltă parte** a Mării Galileii (vestică), probabil în Capernaum. Ca și înainte în acest ținut, **mult norod s-a adunat în jurul Lui** pe când **El stătea încă lângă mare**.

În acest timp, **Iair a venit** la El. Ca un **fruntaș al sinagogii**, el era un laic responsabil cu administrarea clădirii sinagogii și a serviciilor de închinare. Era unul din conducătorii respectați din această comunitate. Nu toți liderii religioși erau ostili față de Isus.

Fetița lui Iair (singurul copil la părinți, Luca 8:42) **trăgea să moară** (lit., „era pe punctul de a muri“). Relatarea foarte scurtă făcută de Matei acestui eveniment (118 cuvinte față de cele 265 folosite de Marcu) adaugă că fetița murise deja (Mat. 9:18). Cu umilință, Iair **i-a făcut o rugămintă stăruitoare** (lit., „L-a rugat mult“, cf. Mar. 5:10) lui Isus **să vină și să-și pună mâinile peste ea ca să se facă sănătoasă** (lit., „salvată“, izbăvită de moartea fizică) și **să trăiască**. Practica „punerii mâinilor“ pentru vindecare simboliza transferul de vitalitate către un receptor care era în nevoie; în popor, era asociată cu vindecările făcute de Isus (cf. 6:5,

7:32, 8:23, 25). Iair probabil aflase deja despre puterea lui Isus din cele ce se petrecuseră mai înainte (cf. 1:21-28) și era convins că El putea să salveze viața fiicei sale.

În timp ce **Isus a plecat cu el, un mare norod mergea după El și-L îmbulzea** („continua să se îngrămădească“, de la *synthlibō*, cf. v. 31).

b. *Vindecarea femeii bolnave de hemoragie*
(5:25-34)
(Mat. 9:20-22, Luca 8:43-48)

5:25-27. O femeie, al cărei nume nu este menționat, suferind de o boală incurabilă, s-a alăturat mulțimii. **Ea suferise timp de doisprezece ani de o scurgere de sânge**. Această boală putea fi o dereglare menstruală cronică sau o hemoragie uterină. Starea ei făcea ca din punct de vedere ritual ea să fie necurată (cf. Lev. 15:25-27), excluzând-o de la relații sociale normale, deoarece oricine venea în contact cu ea devenea „necurat“.

Ea a suferit mult în urma unor tratamente aplicate de **mulți doctori și cheltuisese tot ce avea** în încercarea disperată de a se vindeca. Nimic nu a ajutat-o; de fapt, situația ei a devenit și **mai rea**.

Dar pentru că **a auzit** despre puterea vindecătoare (care a determinat credința ei), **a venit pe dinapoi prin mulțime și s-a atins de haina Lui** (veșmântul exterior). A făcut acest lucru în ciuda „necurăției“ ei și cu dorința să evite o dezvăluire jenantă, în public, a bolii ei.

5:28. Ea își spunea că, dacă s-ar fi putut atinge de haina Lui, s-ar fi **tămăduit** și apoi s-ar fi putut strecura neobservată. Probabil că credința ei se amesteca cu credința populară care spunea că un vindecător are putere și în hainele lui sau poate cunoștea pe cineva care fusese vindecat în acest fel (cf. 3:10; 6:56).

5:29. Când femeia s-a atins de haina lui Isus, **îndată** (*euthys*, cf. 1:10) **a secat izvorul sângelui ei**. Ea **a simțit** (lit., „a știut“, de la *ginōskō*, „a cunoaște prin experiență“, cf. 5:30) printr-o senzație fizică în **tot trupul ei că s-a tămăduit** (lit., „a fost vindecată“) **de boală**. Vindecarea a survenit fără participarea evidentă a lui Isus.

5:30. Totuși **Isus, îndată** (*euthys*) **a cunoscut** (de la *epiginōskō*, „a ști pe deplin“, cf. v. 29) **că o putere ieșise din El**, sau, literal, „o putere din El (având în vedere cine era El) a ieșit“.

Această expresie neobișnuită a fost înțeleasă în două moduri. Un punct de vedere

susține că Dumnezeu Tatăl a vindecat-o pe femeie și Isus nu a fost conștient de aceasta decât după aceea. Un alt punct de vedere este că Isus Însuși, dorind să onoreze credința femeii, Și-a extins deliberat puterea spre ea. Concepția aceasta din urmă este mai potrivită cu modul în care s-a desfășurat lucrarea de vindecare a lui Isus. Puterea nu L-a părăsit fără cunoștința și voia Lui. Oricum, El a exercitat-o doar la porunca Tatălui (cf. 13:32). Atingerea veșmântului nu a avut nici un efect magic.

Conștient de modul în care a avut loc miracolul, Isus **S-a întors spre mulțime și a zis: „Cine s-a atins de Mine?“** El a vrut să stabilească o relație personală cu persoana vindecată, relație care să nu fie afectată de nimic care să aibă de a face cu noțiuni cvasimagice.

5:31-32. Întrebarea pusă de Isus le-a părut absurdă **ucenicilor** Săi (cei ce erau cu El, Luca 8:45) pentru că mulțimea Îl îmbulzea (de la *synthlibō*, cf. Mar. 5:24) și mulți oameni se atingeau de El. Acest episod subliniază capacitatea extraordinară a lui Isus de a distinge atingerea unui om care aștepta izbăvirea prin credință de atingerea întâmplătoare a celor care se îmbulzeau în jurul Lui. Era și încă există o mare diferență între cele două feluri de atingere. Deci Isus **Se uita de jur împrejur** (*perieblepeto*, „Se uita cu o privire penetrantă“, cf. 3:5, 34) la oamenii care Îl înconjurau pentru **ca să vadă pe cea care L-a atins** în acest mod.

5:33-34. Apoi **femeia**, singura care a înțeles întrebarea lui Isus, **a venit** cu umilință, **înfricoșată și tremurând** (de la *phobeomai*, „a avea o atitudine de venerație, reverență“, cf. 4:41) pentru că ea știa **ce se petrecuse în ea** și I-a spus cu recunoștință și curaj totul.

Modul afectuos în care i s-a adresat Isus: **flică** (este singura situație consemnată în care Isus a folosit acest mod de adresare), simboliza noua ei relație cu El (cf. 3:33-35). Isus a atribuit vindecarea ei credinței pe care a avut-o, nu atingerii hainei Lui. Credința ei **a vindecat-o** (lit., „te-a salvat sau te-a izbăvit“, cf. 5:28, 10:52) prin faptul că a făcut-o să caute vindecarea *de la Isus*. Credința, încrederea, își are valoarea nu în cel care o exprimă, ci în obiectul (subiectul) în care ea este pusă (cf. 10:52, 11:22).

Isus a spus: **du-te în pace și fii tămăduită** (lit., „fii sănătoasă“) **de boala ta** (cf. 5:29). Această afirmație a asigurat-o de faptul că vindecarea ei era completă și permanentă. Prin nevoile ei extreme — boală

Marcu 5:35-6:1

incurabilă și izolare socio-religioasă — ea fusese „moartă” timp de 12 ani. Readucerea ei la o viață deplină este o anticipare a învierii spectaculoase a fiicei lui Iair, care murise după ce a trăit 12 ani.

c. *Învierea fiicei lui Iair (5:35-43)*
(Mat. 9:23-26, Luca 8:49-56)

5:35-36. Întârzierea (cf. v. 22-24) cauzată de vindecarea femeii (v. 25-34) a fost un test dur pentru credința lui Iair. Temerile că fetița lui va muri înainte ca Isus să ajungă au fost adevărate de vestea adusă de unii **oameni** (prietenii și rude neidentificate) din casa lui că fiica lui a murit. Ei au tras concluzia că moartea ei a pus capăt oricărei speranțe că Isus ar putea să o ajute, așa că au spus că era zadarnic să-L **mai** „supere” (lit., „necăjească”) **pe Învățătorul** (cf. 4:38). Isus a auzit mesajul lor dar a refuzat să-i accepte implicațiile. Aceasta este forța locuțiunii verbale traduse prin **fără să țină seama de cuvintele acestora** (*parakousas*), care înseamnă „a refuzat să asculte” (cf. Mat. 18:17). Imperativele la timpul prezent din cuvintele liniștitoare adresate de Isus **fruntașului sinagogii** pot fi interpretate astfel: „Nu-ți mai fie teamă (adică, în necredință), ci continuă să crezi”. El deja își pusese credința în practică venind la Isus și văzuse relația dintre credință și puterea lui Isus (Mar. 5:25-34); acum era îndemnat să „creadă” că Isus putea să-i învie fetița moartă.

5:37-40a. Pe lângă Iair, Isus a lăsat numai trei ucenici — **Petru, Iacov și Ioan** — să-L însoțească în casă ca martori (cf. Deut. 17:6). Acești trei ucenici au fost martori legali la acest eveniment care anticipa învierea lui Isus, apoi la schimbarea la față (Mar. 9:2) și în Ghetsimani (14:33).

În casă, ritualul complicat al doliului evreiesc era deja început. **Zarva** (*thorybon*, „vacarm”) includea și activitatea bocitoarelor (cf. Ier. 9:17, Amos 5:16) care **plângeau** și jeleau intonând melodii în antifonie.

Isus a intrat în casă și a muștrat pe cei care jeleau pentru că **le-a zis... copila n-a murit, ci doarme**. Oare a vrut Isus să spună că fetița era doar în comă? Prietenii și rudele (cf. Mar. 5:35), ca și bocitoarele care **își băteau joc de El**, știau că ea era moartă (cf. Luca 8:35). Oare Isus a descris moartea ca un somn, o stare de „somn” între moarte și înviere? Acest lucru nu este susținut niciunde în Noul Testament (cf. Luca 23:42-43, 2 Cor. 5:6-8, Fil. 1:23-24). Probabil El S-a referit la faptul că, în acest caz, moartea era *ca* un somn. Din punctul de vedere al bocitoareii,

moartea fetiței avea să se dovedească a fi asemenea unui „somn” din care ea a fost trezită. Starea ei nu era finală și irevocabilă (cf. Luca 8:55, Ioan 11:11-14).

5:40b-42. După ce i-a scos afară pe toți, Isus a luat cu El pe părinții fetei și pe cei trei ucenici (cf. v. 37) în camera unde era fetița. Apoi a **apucat-o de mână** și a rostit cuvintele aramaice **Talita cumi!** Aceste cuvinte erau o poruncă, nu o formulă magică. Marcu a tradus-o pentru cititorii lui care vorbeau greaca: **Fetițo, scoală-te**, adăugând propoziția: **îți zic**, pentru a accentua autoritatea lui Isus asupra morții. Deoarece galilenii erau bilingvi, Isus vorbea și aramaica, limba mamei Lui — o limbă semită înrudită cu evreiasca — și greaca, *lingua franca* a lumii greco-romane. El vorbea de asemenea și limba evreiască.

La porunca lui Isus, **îndată** (*euthys*, cf. 1:10) **fetița s-a sculat și a început să umble, căci** (*gar*), explică Marcu, **era de doisprezece ani**. Părinții și cei trei ucenici **au rămas încremeniți** (de la *existēmi*, lit., „copleșiți de uimire”, cf. 2:12, 6:51).

5:43. Isus le-a **poruncit** atunci două lucruri. Prima poruncă dată cu **tărie** viza păstrarea tăcerii. Isus nu voia ca această minune să atragă oamenii la El dintr-o motivație greșită (cf. comentariilor de la 1:43-45).

A doua poruncă, să i se dea fetei de mâncare, arăta compasiunea Lui și confirma faptul că ea era acum complet sănătoasă. Trupul ei a fost resuscitat, readus la viața naturală, dar era în continuare supus morții și trebuia susținut prin mâncare. Acest lucru contrastează cu starea unui corp *înviat* (cf. 1 Cor. 15:35-57).

F. *Încheiere: respingerea lui Isus la Nazaret (6:1-6a)*
(Mat. 13:53-58)

6:1. De la Capernaum, **Isus** a mers aproximativ 32 de kilometri spre sud-vest, în **patria Lui**, Nazaret (cf. 1:9, 24), unde locuise și lucrase înainte (cf. Luca 4:16-30). El era însoțit de ucenicii Lui, întorcându-Se ca un Învățător (rabin) înconjurat de învățăceii Lui. Aceasta era o lucrare publică și El își pregătea ucenicii pentru propria lor misiune (cf. Mar. 6:7-13) prin exemplul Său personal.

6:2-3. În **ziua Sabatului**, El a **început să învețe în sinagogă** (cf. 1:21), prezentând probabil teme din Lege și Prooroci. **Mulți... se mirau** (*exēplēssonto*, „uimiți, copleșiți”, cf. 1:22; 7:37; 10:26; 11:18) de învățătura Lui.

Dar unii puneau întrebări defăimătoare despre originea (a) acestor **lucruri**, învățătura Lui, (b) „a înțelepciunii” **dată** Lui (lit., „Acestuia”) și (c) a puterii Lui de a face **minuni** în alte locuri (cf. 6:5). Numai două răspunsuri erau posibile: sursa Lui era Dumnezeu sau Satan (cf. 3:22).

În ciuda cuvintelor și faptelor Sale impresionante, ei Îl cunoșteau prea bine. Întrebarea depreciativă: **Nu este acesta tâmplarul?** însemna de fapt „El este un muncitor obișnuit, ca și noi ceilalți.” Familia Lui — mama, frații și surorile — era cunoscută de către concetățenii lor, și ei erau oameni obișnuiți. Expresia **feciorul Mariei** era de asemenea peiorativă deoarece, conform obiceiurilor evreiești, un om nu era identificat ca și fiul mamei sale, chiar dacă ea era văduvă, cu excepția cazului în care această formă de adresare era o insultă (cf. Jud. 11:1-2; Ioan 8:41; 9:29). Cuvintele lor, insulte calculate, arată de asemenea că ei știau că era ceva neobișnuit legat de nașterea lui Isus.

Frații și **surorile Lui** (cf. Mar. 3:31-35) erau cel mai probabil copiii lui Iosif și ai Mariei, născuți după nașterea lui Isus, nu copiii lui Iosif dintr-o căsătorie anterioară sau verișorii lui Isus. **Iacov** a devenit un conducător al Bisericii Primare din Ierusalim (cf. Fapte 15:13-21) și a fost autorul Epistolei după Iacov (Iacov 1:1). **Iuda** era probabil Iuda, autorul Epistolei lui Iuda (Iuda 1). Nu se știe nimic mai mult despre **Iose** și **Simon**, sau despre surorile Lui. Probabil că Iosif nu a fost amintit deoarece el era deja mort.

Astfel, deoarece locuitorii orașului nu-și puteau explica lucrurile neobișnuite legate de Isus, au găsit **o pricină de poticnire** (de la *skandalizomai*, „a face să te poticnești, a fi respins”, cf. comentariilor de la Mar. 14:27) **în El**, negăsind nici un motiv să creadă că El era Unsul lui Dumnezeu.

6:4. Isus a răspuns respingerii lor cu un proverb care spunea că un profet nu este apreciat **în patria lui**. El era ca un **prooroc** din Vechiul Testament (cf. v. 15, 8:28), ale cărui cuvinte erau adesea respinse și care era disprețuit cel mai mult de cei care Îl cunoșteau cel mai bine (cf. 6:17-29).

6:5-6a. Din cauza necredinței lor persistente, Isus **n-a putut să facă nici o minune acolo, ci doar Și-a pus mâinile** (cf. 5:23) **peste câțiva bolnavi și i-a vindecat**. Acest lucru nu reprezenta o limitare a puterii Lui, ci scopul Lui era să facă minuni acolo

unde exista credință. Puțini dintre cei de aici au avut credință să vină la El pentru vindecare.

Chiar și **Isus Se mira** (*ethaumasesen*, „uimit”, cf. 5:20, 12:17, 15:5, 44) **de necredința lor**, de încăpățânarea lor de a nu crede că înțelepciunea și puterea Lui veneau de la Dumnezeu. Din cât se cunoaște, El nu S-a mai întors niciodată în Nazaret.

Locuitorii din Nazaret reprezintă orbirea Israelului. Refuzul lor de a crede în Isus a arătat cu ce se vor confrunta în curând ucenicii (cf. 6:7-13) și cititorii lui Marcu (de atunci și de acum) în răspândirea Evangheliei.

V. Lucrarea lui Isus în Galilea și în afara Galileii (6:6b-8:30)

A treia secțiune majoră din Evanghelia lui Marcu începe structural ca și primele două secțiuni (cf. 6:6b cu 1:14-15 și 3:7-12, 6:7-34 cu 1:16-20 și 3:13-19), dar se încheie cu mărturisirea lui Petru că Isus este Mesia (8:27-30) și nu cu respingerea Lui (cf. 3:6, 6:1-6a). În această fază a lucrării Lui, Isus Și-a îndreptat atenția mai mult asupra ucenicilor. În fața opoziției, El le-a dezvăluit atât prin vorbe cât și prin fapte cine este El într-adevăr. Mare parte din acest timp este petrecut în afara Galileii.

A. *Rezumat introductiv: Isus străbate Galilea învățând norodul (6:6b).*
(Mat. 9:35-38)

6:6b. Această afirmație rezumă al treilea tur al lui Isus prin Galilea (primul — cf. 1:35-39, Marcu nu l-a menționat pe al doilea, cf. Luca 8:1-3). În ciuda respingerii Sale în Nazaret, **Isus străbătea satele** din împrejurimi **și învăța pe norod** (cf. Mar. 1:21). Această afirmație pregătește scena pentru misiunea celor doisprezece.

B. *Trimiterea celor doisprezece și moartea lui Ioan Botezătorul (6:7-31)*

Această secțiune are o structură „sandviș” (cf. 3:20-35, 5:21-43). Relatarea misiunii celor doisprezece (6:7-13, 30-31) este întreruptă de relatarea morții lui Ioan Botezătorul (6:14-29), ceea ce indică faptul că moartea lui Ioan, mesagerul, nu i-a redus la tăcere mesajul lui. Moartea premergătorului prefigurează moartea lui Isus. Iar mesajul lui Isus avea să fie proclamat de urmașii Lui.

Marcu 6:7-16

1. MISIUNEA CELOR DOISPREZECE
(6:7-13)
(MAT. 10:1, 5-15, LUCA 9:1-6)

6:7. Pentru a-Și extinde lucrarea în acest tur al Galileii, **Isus a început să-i trimită** (de la *apostellō*, cf. 3:14, 6:30) **pe cei doisprezece doi câte doi**, o practică comună în acele zile, din motive practice și legale (cf. 11:1; 14:13; Ioan 8:17; Deut. 17:6; 19:15).

Cei doisprezece erau reprezentanții Lui autorizați, după conceptul evreiesc de *šelūhīm*, conform căruia reprezentantul unui om (*šāliah*) era considerat ca însuși omul care l-a trimis (cf. Mat. 10:40 și TDNT, s.v. „*apostolos*“, 14:13-27). Ei aveau de îndeplinit o însărcinare *specială* și urmând ca apoi să se întoarcă cu un raport (cf. Mar. 6:30); așa că instrucțiunile neobișnuite ale lui Isus (v. 8-11) se refereau doar la această misiune particulară.

El le-a dat **putere** (*exousian*, „dreptul“ și „puterea“, cf. 2:10, 3:15) **asupra duhurilor necurate**. Această putere de a scoate demoni (cf. 1:26) urma să adeverească mesajul propovăduit de ei (cf. 6:13; 1:15).

6:8-9. Natura urgentă a misiunii lor cerea ca ei să se poată deplasa cu ușurință. Așa că urmau să-și **ia un toiag** (*rhabdon*, „baston pentru mers“) și să **se încălze cu sandale** (încălțăminte obișnuită). Dar nu trebuia să-și ia **pâine** (mâncare), **traistă** (probabil un sac de călător pentru provizii de alimente, nu un sac de cerșetor), **bani** (monede de aramă mici ce se puteau îndesa în **brâu**) sau **două haine**, adică un articol de lenjerie folosit pentru noaptea. Urma ca ei să depindă de Dumnezeu în vederea hranei și adăpostului, grație ospitalității gazdelor din rândul evreilor.

Cele două concesii făcute, și anume sandalele și toiagul, sunt consemnate numai de Marcu. Amândouă apar în lista lucrurilor pe care ucenicii nu trebuiau să le ia cu ei, în Matei 10:9-10, iar în Luca 9:3, dintre acestea două doar toiagul este inclus în listă. Matei a folosit cuvântul *ktaomai* („a procura, a achiziționa“), în loc de *airō* („a lua“), deci nu trebuia ca ucenicii să-și procure pe drum alte toiege sau sandale — ci să le folosească pe cele pe care le aveau deja. Marcu și Luca folosesc amândoi *airō*, „a lua sau a duce“. Dar Luca spune „Să nu luați nimic cu voi pe drum — nici toiag (*rhabdon*)“ adică nici un toiag în plus; pe când Marcu spune că „le-a poruncit să nu ia nimic cu ei pe drum *decât*“ (cf. Mar. 6:7) un toiag“ (*rhabdon*), probabil cel pe care îl aveau deja. Fiecare scriitor subliniază un aspect diferit al instrucțiunilor date de Isus ucenicilor.

6:10-11. În orice casă intrau ucenicii ca musafiri invitați, urmau să „rămână“ **acolo**, făcând din această casă baza lor de operații **până** plecau din **locul acela**. Nu aveau voie să dispună de ospitalitatea mai multor oameni sau să accepte oferte mai atractive odată ce s-au așezat într-un loc.

În plus se cuvenea ca ei să se aștepte și la respingere. Dacă în vreun loc (casă, sinagogă, sat) nu li se va oferi găzduire sau oamenii nu **vor asculta** mesajul lor, Isus le-a spus: **să plecați de acolo și să scuturați îndată praful de sub picioarele voastre**. Evreii credincioși Legii făceau acest lucru când plecau de pe un teritoriu neevreiesc (străin), pentru a arăta că se disociau de acel loc. Această acțiune avea să transmită evreilor care auzeau mesajul ucenicilor, dar nu voiau să îl accepte, că se purtau ca niște păgâni respingându-l.

Gestul lor trebuia făcut ca o **mărturie** (cf. 1:44; 13:9) **pentru ei** (locuitorii cetății). El îi avertiza că responsabilitatea ucenicilor față de ei a fost îndeplinită și că cei care au respins mesajul vor trebui să răspundă în fața lui Dumnezeu pentru actul scuturării prafului (cf. Fapte 13:51; 18:6). Fără îndoială că acesta îndemna la o gândire serioasă și poate chiar la pocăință din partea unora. Referirea la Sodoma și Gomora — care apare și în COR — nu există în cel mai vechi manuscris grecesc al textului lui Marcu (cf. Mat. 10:15).

6:12-13. Ascultând, cei doisprezece **au propovăduit pocăința** (cf. 1:4, 14-15), **sco-teau mulți draci** (cf. 1:32-34, 39) și **vindecau... pe mulți bolnavi** (cf. 3:10). Ca reprezentanți ai lui Isus (cf. 6:7, 9:37), ei propovăduiau că puterea Lui este la lucru și fără prezența Lui personală. Misiunea lor arăta venirea Împărăției lui Dumnezeu (cf. 1:15).

Ungerea bolnavilor **cu untdelemn** este consemnată doar în Marcu. Uleiul de măsline era folosit atât datorită proprietăților lui medicale (cf. Luca 10:34; Iac. 5:14) cât și pentru valoarea sa simbolică, indicând faptul că ucenicii acționau prin autoritatea și puterea lui Isus, nu prin a lor proprie.

2. TĂIEREA CAPULUI LUI IOAN
BOTEZĂTORUL (6:14-29)
(MAT. 14:1-12, LUCA 3:19-20, 9:7-9)

a. *Explicațiile populare referitoare la identitatea lui Isus (6:14-16)*

6:14-16. Activitatea miraculoasă a lui Isus și a celor doisprezece din Galilea a atras atenția lui **Irod Antipa**, fiul lui Irod cel Mare (vezi diagrama Irozilor de la Luca 1:5). Irod Antipa a fost *tetrarh* (conducător peste a

patra parte din împărăția tatălui său) al Galileii și Pereii, sub egida Romei, din 4 î.Hr. până în 39 d.Hr. (cf. Mat. 14:1; Luca 3:19; 9:7). Oficial, el nu era **împăratul**, dar folosirea de către Marcu a acestui titlu reflectă modul de a gândi și de a se exprima al oamenilor din partea locului din cauza ambițiilor lacome ale lui Irod.

Marcu 6:14b-15 prezintă trei păreri care încercau să dea o explicație **puterii lui Isus**; El era (a) **Ioan Botezătorul** (cf. 1:4-9) care **a înviat din morți**, (b) **Ilie** (cf. Mal. 3:1; 4:5-6) sau (c) **un prooroc**, care continua linia întreruptă de **prooroci** din Israel.

În ciuda ultimelor două păreri **Irod**, tulburat de o conștiință vinovată, rămânea convins că Isus era **acela căruia i-a tăiat capul**. Irod credea că Ioan Botezătorul a înviat **din morți** și folosea puteri miraculoase. Marcu 6:17-29 explică versetul 16 prin revenirea la o scenă anterioară.

b. *Revenire la o scenă anterioară: execuția lui Ioan Botezătorul (6:17-29)*

Marcu a inclus această secțiune nu numai pentru a completa informațiile din 1:14 și pentru a lămurii 6:16, dar și pentru a oferi o „narațiune a patimilor” premărgătorului lui Isus, care au prefurcat și au fost asemănătoare cu suferințele și moartea Domnului. Marcu și-a îndreptat atenția asupra a ceea ce Irod și Irodiada i-au făcut lui Ioan. Probabil că el a inclus atât de multe detalii pentru a face o paralelă între această întâmplare și conflictul dintre Ilie și Izabela, deoarece Isus l-a identificat mai târziu pe Ioan cu Ilie (9:11-13).

6:17-18. Marcu a explicat că (*gar*, pentru că) **Irod însuși trimisese să prindă pe Ioan și-l legase în temniță**. După Iosif Flavius această închisoare se afla în palatul-fortăreață din Machaerus, lângă malul nord-estic al Mării Moarte (*The Antiquities of the Jews*, 18. 5. 2). Irod a făcut acest lucru din pricina Irodiadei, o femeie ambițioasă, care era a doua lui nevastă. Irod s-a căsătorit pentru prima oară cu fiica regelui arab Aretas al IV-lea. Apoi s-a îndrăgostit de nepoata lui, Irodiada, (fiica fratelui său vitreg, Aristobul) care fusese căsătorită cu Filip, fratele vitreg al lui Irod (aici **fratelui** înseamnă frate vitreg). Ei au avut o fiică, Salomeea. **Irod** a divorțat de soția lui pentru a se căsători cu Irodiada, care era divorțată de Filip (nu este vorba despre același Filip din Luca 3:1). Ioan denunțase în mod repetat

această căsătorie ca fiind nelegitimă (cf. Lev. 18:16; 20:21).

6:19-20. Mustrarea curajoasă a lui Ioan a infuriat-o pe Irodiada, care **avea necaz** pe el. Nefiind satisfăcută doar cu întemnițarea lui Ioan, ea **voia să-l omoare**, dar planurile ei erau zadarnice **căci Irod se temea de Ioan** (avea o frică superstițioasă față de el), pentru că știa că era **un om neprihănit și sfânt**. Așa că **îl ocrotea** pe Ioan de intențiile criminale ale Irodiadei prin ținerea lui în temniță — un compromis subtil.

În ciuda vieții lui imorale, Irod era fascinat de Ioan. Îl atrăgeau predicile lui, dar acestea **de multe ori îl lăsau în cumpănă, neștiind ce să facă**. Cuvintele „sta în cumpănă” (*polla ēporei*) au un suport manuscris foarte bun și sunt preferate din motive contextuale variantei „el făcea multe lucruri” (*polla epoei*, NIV marg., KJV), o expresie ce poate să reflecte o eroare a scribilor care au copiat textul și nu au înțeles bine când li s-a dictat această expresie. Conflictul interior al lui Irod dintre pasiunea lui pentru Irodiada și respectul lui pentru Ioan arată slăbiciunea lui morală.

6:21-23. **Totuși** (cf. v. 19) Irodiada a găsit o ocazie pentru a duce la capăt planul ei criminal. Ocazia a fost **ziua nașterii** lui Irod, când el **a dat un ospăț**, o serbare fastuoasă în cinstea **boierilor săi** (funcționari civili ai guvernului), **mai marilor oastei și fruntașilor** (cetățeni proeminenți) **Galileii**. Irodiada a trimis-o în mod deliberat (acest lucru se înțelege clar din v. 24-25) pe **fata ei**, Salomeea, în camera banchetului să danseze, ca să câștige favorurile lui Irod.

Salomeea era o femeie tânără, ajunsă la vârstă potrivită pentru a se căsători (*korasion*, „fată”, cf. Est. 2:2, 9; Mar. 5:41-42), probabil între adolescență și tinerețe. Talentul ei de a dansa într-un mod provocator **a plăcut lui Irod și oaspeților lui** și acest lucru l-a determinat să-i facă drept răsplată o ofertă imprudentă și ostentativă. **Împăratul** a promis arogant că îi va da orice își dorea ea și a întărit această afirmație cu **un jurământ** (cf. Est. 5:6) care includea și cuvintele **fie și jumătate din împărăția mea** (cf. Est. 7:2). De fapt, Irod nu avea o „împărăție” (domeniu) să-i dea (cf. comentariilor de la Mar. 6:14). El a folosit această afirmație proverbială pentru a-și arăta generozitatea, promisiune pe care Salomeea a știut că nu trebuie să o ia literal (cf. 1 Regi 13:8).

6:24-25. Când Salomeea a întrebat-o pe mama ei: **Ce să cer?**, Irodiada a răspuns cu o promptitudine ce vădea premeditarea: **capul**

Marcu 6:26-38

lui Ioan Botezătorul. Mai mult, ea a vrut o dovadă a morții lui. **Îndată** (*euthys*, cf. 1:10) Salomeea **s-a grăbit să vină** înapoi la împărat cu o cerere macabră. Ea a cerut ca promisiunea să fie onorată **îndată** (*exautēs*, „chiar acum“), înainte ca Irod să găsească o modalitate de a evita împlinirea cererii ei. Ea a adăugat cuvintele **într-o farfurie**, sugerate probabil de ocazia festivă.

6:26-28. Cererea Salomeii l-a întristat adânc (cf. 14:34) pe Irod. Dar **din pricina jurămintelor sale** (considerate ca irevocabile) **și din pricina oaspeților** (cf. 6:21), adică pentru a-și salva reputația în fața oaspeților, n-a avut curajul să o respingă. De aceea a poruncit **îndată** (*euthys*) ca cererea să fie îndeplinită.

Un **ostaș de pază** (*spekoulator*, un cuvânt împrumutat din latină, probabil o gardă de corp) **a tăiat capul lui Ioan în temniță și l-a adus pe o farfurie** Salomeii în sala de banchet. La rândul ei, ea **l-a dat mamei sale** (cf. 9:12-13). Ioan a fost redus tăcere, dar mesajul lui pentru Irod a rămas în picioare.

6:29. Când **ucenicii lui Ioan** (cf. Mat. 11:2-6) au auzit despre moartea lui, **au venit de i-au ridicat trupul și l-au pus într-un mormânt.**

3. ÎNTOARCEREA CELOR DOISPREZECE (6:30-31) (LUCA 9:10A)

6:30-31. **Apostolii** (*apostoloi*, „delegați, mesageri“) s-au întors la **Isus**, probabil la Capernaum, în urma unui aranjament prealabil, și **I-au spus tot ce făcuseră** (mai întâi au menționat „lucrările lor“) **și tot ce învățaseră pe oameni** („cuvintele“) ca să-și îndeplinească misiunea lor (cf. v. 7-13). Numele de „apostoli“ în legătură cu cei doisprezece apare numai de două ori în Marcu (cf. 3:14). El este folosit într-un sens netehnic, pentru a prezenta funcția lor ca „misionari“ (cf. 6:7-9; Fapte 14:14) fără referire la un titlu oficial (cf. Ef. 2:19-20).

Isus le-a cerut să vină cu El pentru o scurtă și o binemeritată odihnă. Acest lucru era necesar **căci erau mulți care veneau și se duceau**, așa încât ucenicii nu mai **aveau vreme nici să mănânce** (cf. Mar. 3:20). Trebuia să meargă (*kat` idian*, cf. 4:34) **într-un loc** (cf. 6:32) **pustiu** (*erēmon*, „izolat“, cf. 1:35, 45).

C. Isus Se dezvăluie celor doisprezece în cuvinte și în fapte (6:32-8:26)

Această secțiune scoate în evidență o perioadă din lucrarea lui Isus când El S-a retras de câteva ori din Galilea pentru a lucra în alte părți (cf. 6:31; 7:24, 31; 8:22). În acest timp, El le-a arătat celor doisprezece și cititorilor lui Marcu cum are grijă de cei ce sunt ai Lui.

1. HRĂNIREA CELOR 5.000 DE BĂRBAȚI (6:32-44) (MAT. 14:13-21; LUCA 9:10b-17; IOAN 6:1-14)

6:32-34. Aceste versete fac trecerea de la misiunea îndeplinită cu succes de cei doisprezece la prezența a **mult norod** într-un loc izolat, ca rezultat al acestei misiuni. Două dintre expresiile folosite în descrierea îndeplinirii directivei date de Isus se constituie ca elemente de legătură: **singuri** (*kat` idian*, idiom grecesc ce înseamnă „particular, privat“; NIV), expresie pe care Marcu o folosește pentru instrucțiunile sau poruncile date de Isus în mod individual unor persoane (cf. 4:34a; 6:31-32; 7:33; 9:2, 28; 13:3) și **într-un loc** (cf. 1:3-4, 12-13, 35, 45; 6:31-21, 35) **pustiu** (*erēmon*, „izolat“). Locul spre care s-au îndreptat cu corabia, deși nu este numit de Marcu, se afla lângă Betsaida Iulia, un oraș dincolo de râul Iordan, pe țărmul nord-estic al Mării Galileii (cf. Luca 9:10).

Mulți oameni și-au dat seama încotro se îndreaptă Isus și ucenicii Lui și au ajuns acolo **pe jos... înaintea lor**. Odihna planificată a fost astfel întreruptă de oamenii care aveau nevoie de ei.

Când... Isus a văzut mulțimea aceea mare, **I S-a făcut milă** (nu S-a supărat) **de ei**. Acest sentiment L-a determinat să-i ajute (cf., ex., Mar. 6:39-44). El i-a văzut ca pe **niște oi care n-aveau păstor**, pierdute și neajutate, fără călăuzire, fără hrană și fără protecție. În câteva pasaje din Vechiul Testament (Num. 27:17; 1 Regi 22:17, Eze. 34:5, 23-25), imaginea turmă/păstor este asociată cu „pustiul“ (*erēmos*, cf. Mar. 6:31-32). Această mulțime, reprezentând națiunea lui Israel, a primit de la Isus, adevăratul Păstor (cf. Ioan 10:1-21): compasiune, învățături detaliate despre Împărăția lui Dumnezeu (cf. Luca 9:11) și provizii pentru nevoile lor (Mar. 6:35-44).

6:35-38. Aceste versete prezintă un dialog semnificativ dintre Isus și cei doisprezece, după ce Domnul a învățat mulțimea toată ziua. Deoarece **ziua era pe sfârșite**

(după 15:00, conform sistemului evreiesc) și **locul** era **pustiu** (*erēmos*, cf. v. 31-32), **ucenicii** L-au rugat pe Isus să le dea **drumul** oamenilor **să se ducă în cătunele și satele de primprejur ca să-și cumpere** de mâncare înainte de apusul soarelui.

Pe neașteptate, Isus le-a cerut lor să hrănească mulțimea, accentuând cuvântul **voi** (*hymeis*). Răspunsul sarcastic al ucenicilor arăta atât insuficiența resurselor cât și imposibilitatea îndeplinirii acestei cereri. Conform calculului lor, pentru a hrăni o astfel de mulțime, literalmente ar fi fost nevoie de 200 de dinari (NIV, marg.). Un dinar, principala monedă romană de argint folosită în Palestina, era salariul mediu pe o zi al unui muncitor din agricultură. În consecință, suma de 200 de dinari era aproximativ echivalentă cu salariul unui om pe opt luni, o sumă care era peste posibilitățile ucenicilor.

Isus a insistat ca ei să afle **câte pâini** aveau, probabil în corabie și prin mulțime. Ucenicii s-au întors cu un răspuns: numai **cinci pâini și doi pești** (sărați și uscați sau prăjiți).

6:39-44. Descrierea dinamică pe care Marcu o face acestei minuni ne arată că sursa informațiilor a fost un martor ocular, probabil Petru.

Pentru a asigura împărțirea hranei în ordine, Isus le-a poruncit ucenicilor **să-i așeze pe toți cete-cete pe iarba verde** (acest detaliu ne arată că întâmplarea s-a petrecut primăvara). Expresia „cete-cete” din versetul 39 poate fi interpretată „masă lângă masă” (*symposia symposia*, lit., „grup în jurul unei mese care petrece bând sau mâncând”). Dar cuvintele „în cete” din versetul 40 înseamnă literal, „strat lângă strat” (*prasiai prasiai*); ele sunt folosite la figurat, prezentând grupuri bine aranjate de oameni, probabil îmbrăcați în haine de diverse culori, stând pe iarba **în cete de câte o sută și de câte cincizeci**. Porunca a fost un îndemn la credință atât pentru ucenici cât și pentru mulțime.

Slujind drept gazdă, Isus a rostit tradiționala binecuvântare evreiască peste cele **cinci pâini** (de formă rotundă, din făină de grâu sau un fel de turte de orz) și cei **doi pești** (cf. Lev. 19:24; Deut. 8:10). Cuvintele **a rostit binecuvântarea** provin din *eulogeō* (lit., „a lăuda, a glorifica” [pe Dumnezeu] sau „a binecuvânta”, cf. Mar. 14:22). Obiectul binecuvântării în această rugăciune nu era mâncarea, ci Dumnezeu care a dat-o. Isus **Și-a ridicat ochii spre cer**, uitându-Se spre locul unde este Dumnezeu (cf. Mat. 23:22),

arătând astfel totala dependență de Tatăl care Îi putea da în mod miraculos mâncarea de care avea nevoie.

Apoi a frânt pâinile în mai multe bucăți, **a împărțit** și cei doi pești și **le-a dat** (lit., „continua să le dea”) **ucenicilor ca ei să le împartă norodului**. Nu se precizează felul în care a avut loc minunea, dar verbul „le-a dat”, folosit la timpul imperfect, indică înmulțirea pâinii în mâinile lui Isus (cf. Mar. 8:6).

Resursele de hrană au fost miraculoase și abundente. Marcu a subliniat că **au mâncat toți și s-au săturat**. Acest lucru a fost confirmat de faptul că ucenicii au adunat **douăsprezece coșuri** (*kophinoi*, coșuri mici, nu foarte rezistente, în contrast cu 8:8, 20) **cu fărămituri**, probabil un coș pentru fiecare ucenic. Numărătoarea de 5.000 de bărbați (*andres*, „bărbați”), o mulțime foarte mare după standardele locale, nu includea femeile și copiii (cf. Mat. 14:21), care erau probabil grupați separat pentru masă, conform obiceiului evreiesc.

Tema obișnuită a relatării uimirii celor prezenți la finalul unei minuni nu este inclusă aici. Acest lucru, plus comentariilor care urmează în Mar. 6:52 și 8:14-21 despre acest eveniment, indică faptul că Marcu l-a privit ca o dezvăluire a lui Isus în fața ucenicilor Săi pentru ca ei să vadă cine este El. Dar ei nu au înțeles (cf. 6:52).

2. UMBLAREA PE MARE A LUI ISUS
(6:45-52)
(MAT. 14:22-33; IOAN 6:15-21)

6:45-46. Îndată (*euthys*, cf. 1:10) după hrănirea celor 5.000, **Isus a silit** (lit., „a constrâns”) **pe ucenicii Săi** să se întoarcă în **corabie** și să vâslească (lit., „să treacă înaintea Lui de cealaltă parte”) spre Betsaida („casa pescuitului”). Verbul „a silit” implică o urgență inexplicabilă, dar Ioan 6:14-15 afirmă că oamenii L-au recunoscut pe Isus ca viitorul profet (cf. Mar. 6:14-15) și erau hotărâți să-L facă rege, dacă era necesar chiar prin forță. Isus a sesizat pericolul potențial al acestui „entuziasm mesianic” și efectul lui asupra ucenicilor, așa că i-a silit să se imbarce, urmând ca El **să dea drumul norodului**.

Localizarea geografică a cetății „Betsaida” este dificilă (cf. 6:32; Luca 9:10; Ioan 12:21). Cea mai simplă soluție pare a fi aceea că Betsaida Iulia (de la est de Iordan) se întindea și peste Iordan, pe malul vestic și era numită „Betsaida Galileii” (cf. Ioan 12:21;

Marcu 6:47-56

1:44; Mar. 1:21, 29), fiind o suburbie a Capernaumului locuit de pescari (cf. Ioan 6:17). Ucenicii vâsleau spre această cetate de pe țărmul nord-estic al Mării Galileii, dar au fost deviați de la ruta normală spre sud, acostând în cele din urmă la Ghenezaret, pe malul vestic (cf. Mar. 6:53).

După ce a dat drumul mulțimii entuziasmate, Isus **S-a dus** pe un deal din apropiere **ca să Se roage** (cf. comentariilor de la 1:35).

6:47. Seara (apus, spre întuneric), **corabia** ucenicilor **era în mijlocul mării, iar Isus era singur pe țărm.** Când Domnul lipsea (sau părea să lipsească) ucenicii erau deseori cuprinși de o îngrijorare profundă și dădeau dovadă de lipsă de credință (cf. 4:35-41; 9:14-32).

6:48. Isus a continuat să Se roage și după miezul nopții. Între timp, „ucenicii” au înaintat puțin pe mare **căci un vânt** puternic dinspre nord sufla **împotriva** direcției lor de înaintare. Foarte devreme, în lumina neclară a zorilor, în a patra strajă din noapte (după calculul roman al timpului, 3-6, cf. 13:35), Isus i-a **văzut** pe ucenici **că se necăjesc și a mers la ei, umblând pe suprafața agitată a apei.** Cuvintele **voia să treacă pe lângă ei** nu înseamnă că El voia să-i „ocolească”. El intenționa „să treacă pe lângă ei”, în sensul unei teofanii specifice Vechiului Testament (cf. Ex. 33:19, 22; 1 Regi 19:11; Mar. 6:50b) pentru a-i încuraja.

6:49-50a. Ucenicii **au țipat** (cf. 1:23) de groază la apariția lui Isus pe apă, deoarece **li s-a părut că este o nălucă** (*phantasma*, o fantomă a apei). Marcu precizează că ei au reacționat astfel **pentru că toți L-au văzut** (nu a fost o halucinație a unora dintre ei) și **s-au înspăimântat.**

6:50b-52. **Îndată** (*euthys*, cf. 1:10) Isus a liniștit frica lor și le-a spus cuvinte de încurajare: **Îndrăzniți**, (*tharseite*) și **nu vă temeți!** care sunt expresii uzuale din Vechiul Testament adresate oamenilor aflați în suferință (cf. LXX Is. 41:10, 13-14; 43:1; 44:2). Prima poruncă apare de șapte ori în Noul Testament, de fiecare dată pe buzele lui Isus, cu excepția textului din Mar. 10:49 (cf. 9:2, 22; 14:27; Mar. 6:50; Ioan 16:33; Fapte 23:11). Cuvintele **Eu sunt** (*egō eimi*) au fost folosite poate pentru identificare („Eu sunt, Isus”), dar probabil că sunt rostite și ca un ecou al formulei vechi-testamentale prin care Dumnezeu Se identifica pe Sine: „Eu sunt Cel ce sunt” (cf. Ex. 3:14; Is. 41:4; 43:10; 51:12; 52:6).

Când Isus S-a alăturat ucenicilor **în corabia... a stat vântul** (*ekopasen*, „s-a oprit, s-a

liniștit”, cf. Mar. 4:39), încă o demonstrație a puterii Sale asupra naturii (cf. 4:35-41).

Ucenicii **au rămas uimiți** (*existanto*, lit., „copleșiți”, cf. 2:12, 5:42) în fața acestei revelații a puterii și prezenței lui Isus. Marcu este singurul care precizează (*gar*, pentru că) că ucenicii **nu înțeleseseră minunea cu pâinile** (cf. 6:35-44), adică scopul și semnificația acesteia: un semn al adevăratei Lui identități. Așa că ei nu L-au recunoscut când a umblat pe apă; nu aveau capacitatea percepției spirituale (cf. 3:5).

3. EXPUNERE SUMARĂ A LUCRĂRII DE VINDECARE A LUI ISUS ÎN GHENEZARET (6:53-56) (MAT. 14:34-36)

Această expunere sumară marchează punctul culminant al lucrării lui Isus în Galileea, chiar înainte de plecarea Lui în regiunea coastei Mării Mediterane din jurul Sidonului și Tirului (cf. Mar. 7:24).

6:53. Isus și ucenicii Săi **au trecut marea** Galileii dinspre nord-est spre vest (cf. v. 45) și **au venit în ținutul Ghenezaretului**, o câmpie fertilă, dens populată (lată cam de 3,2 km și lungă de 5,4 km), aflată la sud de Capernaum, pe țărmul nord-vestic al mării. Rabinii numeau această câmpie „Grădina lui Dumnezeu” și „un paradis”. În această câmpie era și o mică cetate numită Ghenezaret.

6:54-56. Oamenii **au cunoscut îndată** (*euthys*, cf. 1:10) **pe Isus.** Pretutindeni pe unde mergea Isus, ei **au început să aducă pe bolnavi în paturi** la El pentru a-i vindeca. **Oriunde intra El... puneau pe bolnavi în piețe** (spații deschise, largi). Câteva izvoare de apă minerală cu proprietăți terapeutice din această zonă au făcut din ea un loc de tratament pentru invalizi.

Ei îl rugau mereu (*parekaloun*, cf. 5:10, 23) **să le dea voie să se atingă de poalele hainei Lui** când trecea pe lângă ei. „Poala” sau „franjul” era un șir de ciucuri albaștri de pe haina exterioară a oricărui evreu devotat Legii (cf. Num. 15:37-41; Deut. 22:12).

Toți câți se atingeau de El, erau tămăduiți (lit., „erau izbăviți”, cf. Mar. 5:28). Aceste cuvinte repetă referința de dinainte a lui Marcu despre o relație personală bazată pe credință dintre Isus și o persoană bolnavă (cf. 3:7-10; 5:25-34). Vindecarea nu era cauzată de atingere, ci de acțiunea plină de har a lui Isus, care onora acest mijloc de exprimare a credinței în El.

4. CONTROVERSA CU LIDERII RELIGIOȘI
ÎN PRIVINȚA LUCRURILOR CARE
SPURCĂ PE OM (7:1-23)
(MAT. 15:1-20)

Acest pasaj revine la tema conflictului dintre Isus și liderii religioși (cf. Mar. 2:1-3:6). El accentuează respingerea cu care S-a confruntat Isus în Israel (cf. 3:6, 19-30; 6:1-6a), în ciuda popularității Sale în popor (cf. 6:53-56). Acesta este un pasaj de legătură și un preludiv al lucrării Sale printre neevrei (7:24-8:10). Cuvintele „necurat” (7:2, 5, 15, 18, 20, 23) și „datina” (v. 3, 5, 8, 9, 13) sunt liantul acestui pasaj.

a. *Acuzația adusă de liderii religioși (7:1-5)*
(Mat. 15:1-2)

7:1-2. Fariseii (cf. 2:16; 3:6) și **câțiva cărturari** (cf. 1:22) **din Ierusalim** (cf. 3:22-30) au venit din nou să Îl investigheze pe Isus și pe ucenicii Săi, probabil la Caperanum (cf. 7:17).

Cu un ton critic, ei au remarcat că **unii din ucenicii** lui Isus prânzeau cu **mâinile necurate**. „Necurate” (*koinais*, „de rând”), după cum explică Marcu pentru cititorii săi neevrei, însemna **nespălate** din punct de vedere ceremonial. Acesta era un termen tehnic printre evrei, care denota orice era contaminat, după canoanele ritualurilor lor religioase și astfel nedemn de a fi numit sfânt sau dedicat lui Dumnezeu.

7:3-4. Aceste versete formează o paranteză mai extinsă, în care Marcu explică (*gar*; cf. 1:16) pentru cititorii săi neevrei, care nu locuiau în Palestina, practica obișnuită printre evrei a spălării ceremoniale.

Regulile ritualului spălării erau ținute de **Farisei** și de **toți Iudeii** (generalizare ce descrie tradiția lor) după **datina bătrânilor**, pe care o urmau cu scrupulozitate. Aceste interpretări al căror rol era de a reglementa fiecare aspect al vieții evreilor trebuia respectate la fel ca Legea scrisă, și erau transmise fiecărei generații de către învățătorii Legii (cărturarii). Mai târziu, în secolul III d.Hr., această tradiție orală a fost adunată și cuprinsă în Mishnah, care la rândul ei a stat la baza Talmudului și a furnizat structura acestuia.

Cel mai obișnuit obicei al curățirii era cel al spălării mâinilor cu puțină apă, practică formală care se cerea îndeplinită înainte de mâncare (cf. TDNT, s.v. „*katharos*”, 34:18-24). Acest act era deosebit de important după un drum în **piață** unde un evreu putea veni în contact cu un neevreu „necurat” sau cu alte lucruri, cum ar fi bani sau ustensile.

Comentariul că evreii țin **multe alte obiceiuri**, câteva dintre ele menționate de Marcu, indică faptul că aspectul discutat implica problema curățirii rituale în toate detaliile ei. Pentru un evreu devotat, a desconsidera aceste reglementări era un păcat; a le respecta reprezenta esența evlaviei și slujirii înaintea lui Dumnezeu.

7:5. Conducătorii religioși și-au îndreptat întrebarea critică spre Isus care, fiind Învățătorul ucenicilor, era responsabil pentru comportamentul lor (cf. 2:18, 24). Conducătorii evreilor credeau că nerespectarea de către ucenici a ritualului spălării mâinilor era simptomul unei probleme mai adânci. Îngrijorarea lor era că **ucenicii** și Isus **nu se țin... de datina bătrânilor** (cf. 7:3).

b. *Răspunsul lui Isus și întoarcerea acuzelor către criticii Săi (7:6-13)*
(Mat. 15:3-9)

În răspunsul Său, Isus nu S-a referit la comportamentul ucenicilor. În loc de aceasta, a abordat două subiecte care subliniau esența problemei ridicate de întrebarea celor care Îl acuzau pe El și pe ucenici: (a) adevărata sursă a autorității religioase — tradiția sau Scriptura (Mar. 7:6-13) și (b) adevărata natură a pângăririi (spurcării) — ceremonială sau morală (v. 14-23).

7:6-8. Isus a citat un text din Isaia 29:13 (aproape literal din LXX) și a aplicat descrierea făcută de Isaia la contemporanii lui, care acum Îl interogau pe El și pe care i-a numit: **Fățarnicilor** (cuvânt care apare numai în acest loc în Mar.).

Ei erau „fățarnici” pentru că făceau din închinarea și slujirea lui Dumnezeu o activitate exclusiv de suprafață, vizibilă, dar nu Îl cinsteau din **inima** lor, forul interior al gândurilor și hotărârilor lor (cf. Mar. 7:21; 12:30). Închinarea lor (un act pios) în fața lui Dumnezeu era **degeaba** (*matēn*, „zadarnică”) pentru că, la fel ca și evreii din timpul lui Isaia, ei învățau poporul **porunci omenesti** dându-le valoarea și autoritatea unor învățături divine.

În consecință, Isus i-a acuzat că au abandonat **porunca lui Dumnezeu** și Legea Lui, aderând în schimb la **datina așezată de oameni**. El a redefinit tradiția lor orală (cf. 7:3, 5), subliniind originile ei umane (cf. v. 9, 13) și a respins cu îndrăzneală autoritatea acesteia.

7:9. Isus reafirmă acuzația adusă conducătorilor religioși, că se pricep foarte bine să eludeze Legea lui Dumnezeu ca să țină **datina** lor (cf. v. 8). El Și-a sprijinit această

Marcu 7:10-19

acuzatie dând un exemplu izbitor (v. 10-12) care le pune în evidență păcatul.

7:10. Moise prezentase foarte clar porunca divină cu privire la îndatoririle omului față de părinții săi. A prezentat această poruncă atât în formă pozitivă (Ex. 20:12, LXX, în porunca a cincia; cf. Deut. 5:16) cât și în formă negativă (Ex. 21:17, LXX; cf. 20:9). Această responsabilitate presupunea atât sprijinul financiar adecvat cât și purtarea de grijă pentru nevoile lor fizice, atunci când erau înaintați în vârstă (cf. 1 Tim. 5:4, 8). O persoană care își trata părinții cu dispreț era pasibil de pedeapsa cu **moartea**.

7:11-12. Isus a citat o tradiție a cărturarilor care eluda această poruncă a lui Dumnezeu. Cuvintele: **Voi dimpotrivă ziceți**, sunt rostite apăsător, arătând contrastul cu cuvintele lui Moise (c. 10). În „datina” lor, era posibil ca o persoană să declare că toate averile sale sunt **Corban** și prin aceasta era absolvit de îndeplinirea celei de-a cincia porunci.

„Corban” este transliterarea în limba greacă (și în limba română) a unui termen evreiesc folosit pentru a denumi un dar **dat lui Dumnezeu**. Era o formulă de dedicare, rostită atunci când o sumă de bani sau o proprietate era donată pentru Templu sau pusă în slujba Templului printr-un angajament inviolabil. Astfel de daruri puteau să fie folosite doar în scopuri religioase.

Dacă un fiu declara că resursele necesare pentru sprijinirea părinților săi în vârstă erau „Corban” atunci, conform tradiției cărturarilor, era scutit de această poruncă a Lui Dumnezeu, iar părinții lui nu mai puteau avea legal nici o pretenție de la el. Cărturarii accentuau faptul că acest angajament era de neschimbat (cf. Num. 30) și avea prioritate față de responsabilitățile familiale. Deci nu-l mai lăsau **să facă nimic** pentru părinții săi.

7:13. Astfel, **prin datina** lor, ei au **desființat Cuvântul lui Dumnezeu**. „Desființat” este traducerea cuvântului *akyrountes*, de la *akyroō*, care era termenul folosit în documente pentru anularea contractelor. A accepta donațiile în scop religios cu prețul nesocotirii poruncii lui Dumnezeu cu privire la îndatoririle față de părinți însemna a pune tradițiile omenești deasupra Cuvântului lui Dumnezeu.

Angajamentul „Corban” era doar un exemplu din **multe alte lucruri de felul acesta** (ex., regulile restrictive privitoare la Sabat; cf. 2:23-3:5), prin care tradițiile cărturarilor distorsionau Vechiul Testament și-l făceau confuz.

c. *Isus explică ce spurcă pe om cu adevărat (7:14-23)*
(Mat. 15:10-20)

Ajuns în acest punct Isus, a dat un răspuns mult mai direct la întrebarea legată de pângărire sau spurcare (cf. Mar. 7:5). El S-a adresat mai întâi mulțimii (v. 14-15) și le-a dat un principiu general. Apoi a explicat în particular acest principiu ucenicilor Săi (v. 17-23).

7:14-16. Isus i-a chemat pe **toți** la ascultare și înțelegere (cf. 4:3). **El vorbește cu noroadele** și le dezvăluie adevărata sursă a spurcării. Sub aspect negativ, **afară din om** (cuvânt generic pentru „persoană”) **nu este nimic care intrând în el să-l poată spurca** (cf. 7:2). Isus a vorbit din perspectivă morală, nu medicală. O persoană nu este adusă într-o stare de necurăție morală prin ceea ce mănâncă, chiar dacă mâinile ei nu sunt spălate conform unui ritual.

Sub aspect pozitiv, **ce iese din om** (persoană, cf. v. 21-23) **aceea-l spurcă**. O persoană ajunge într-o stare de necurăție morală prin ceea ce gândește în inima sa, chiar dacă respectă cu scrupulozitate ritualuri de purificare exterioară. Așa că Isus a contrazis punctul de vedere rabinic, susținând că păcatul vine din interior, nu din exterior (cf. Ier. 17:9-10). El a demonstrat de asemenea înțelesul spiritual real al legilor privitoare la alimentele curate și necurate din Legea mozaică (cf. Lev. 11; Deut. 14). Evreul care mânca alimente „necurate” era spurcat nu de alimente, ci de neascultarea de poruncile lui Dumnezeu.

7:17. După ce S-a despărțit de mulțime și **a intrat în casă** (probabil în Capernaum, cf. 2:1-2; 3:20), **ucenicii Lui L-au întrebat** care este explicația la **pilda** din versetul 7:15. Faptul că ei nu au înțeles cuvintele și lucrarea lui Isus este accentuat pe parcursul textului cuprins între 6:32-8:26 și este urmare a împietririi inimii lor (cf. 6:52; 8:14-21).

7:18-19. Întrebarea lui Isus: **și voi sunteți așa de nepricepuți?** arată că ei, la fel ca mulțimea, nu au înțeles învățăturile Lui în ciuda educației pe care El le-o făcuse deja.

Isus a amplificat adevărul negativ că **nic-mic... de afară** nu poate **spurca** un om din punct de vedere moral (cf. v. 15a). Motivul este că mâncarea (sau orice alt obiect) nu intră în **inima** lui, centrul de control al personalității omului și de aceea nu afectează natura lui morală. De fapt mâncarea intră în **pân-tece** (un agent amoral).

Propoziția care încheie versetul 19 este un comentariu editorial făcut de Marcu (cf. 2:10, 28; 3:30; 13:14) pentru a accentua semnificația afirmației lui Isus pentru cititorii din Roma ai Evangheliei, întrucât unora dintre ei nu le erau foarte clare legile evreilor privitoare la alimentație (cf. Rom 14:14; Gal. 2:11-17; Col. 2:20-22). El a punctat faptul că Isus a făcut **toate bucatele „curate”** pentru creștini. Biserica primară a acceptat destul de greu acest adevăr (cf. Fapte 10:15).

7:20-23. Isus a repetat și a amplificat adevărul pozitiv că **ce iese din om, aceea îl spurcă** din punct de vedere moral (cf. v. 15b). Acest lucru este confirmat prin enumerarea lucrurilor care ies **dinlăuntru** inimii unei persoane (cf. v. 19).

În textul grecesc, expresia tradusă prin **gândurile rele** precede verbul și este astfel considerat drept rădăcina lucrurilor rele care sunt enunțate în continuare. Gândurile rele generate în inima cuiva, unite cu voința acelei persoane, vor avea ca rezultat cuvinte și acțiuni rele.

Lista de lucruri rele enumerate de Isus are o puternică tentă vechi-testamentală și conține douăsprezece elemente. La început sunt șase substantive la plural (în gr.) ce desemnează fapte rele comise individual: **preacurviile** (*porneiai*, „diverse activități sexuale neîngăduite”), **curviile** (*moicheiai*, relații sexuale întreținute în afara căsătoriei de către o persoană căsătorită), **uciderea** (*phonoi*), **furtașagurile** (*klopai*), **lăcomiile** (*pleonexiai*, „răvnirile”), dorințe nestăpânite pentru ceea ce aparține altuia, **vicleșugurile** (*ponēriai*, „răutățile”), diverse moduri în care se exprimă gândurile rele.

În al doilea rând sunt șase substantive la singular ce exprimă o dispoziție spre rău: **înșelăciunile** (*dolos*), manevre viclene al căror scop este de a prinde într-o cursă pe cineva pentru avantajul personal, **faptele de rușine** (*aselgeia*, cf. Rom. 13:13; Gal. 5:19; Ef. 4:19; 2 Pet. 2:2, 7), comportament imoral fără frâu, **ochiul rău** (*ophthalmos ponēros*, traducerea unei expresii evreiești pentru dorința invidioasă, cf. Prov. 23:6), o atitudine de invidie față de ceea ce au alții, **hula** (*blasphēmia*), vorbire jignitoare sau defăimătoare împotriva lui Dumnezeu sau a unui om, **truția** (*hyperēphania*, folosit numai în acest loc în NT), înălțarea de sine deasupra celorlalți, care sunt priviți cu o sfidare disprețuitoare, și **nebunia** (*aphrosynē*), insensibilitate morală și spirituală.

Toate aceste lucruri rele spurcă pe om și își au sursa dinlăuntru acestuia. Așa că

Isus a îndreptat atenția ascultătorilor Săi nu spre ritualurile externe, ci spre nevoia lor ca Dumnezeu să le curățească inima rea (cf. Ps. 51).

5. VINDECAREA FIICEI UNEI FEMEI SIRO-FENICIENE (7:24-30) (MAT. 15:21-28)

Acesta este primul dintre cele trei evenimente pe care Marcu le-a consemnat din a treia călătorie a lui Isus în afara granițelor Galileii (pentru cele trei călătorii, vezi Mar. 4:35; 5:20; 6:35-52; 7:24-8:10). În această călătorie El a ieșit, de fapt, din Palestina, se pare că pentru singura dată. Aceste evenimente petrecute într-un teritoriu locuit de neevrei sunt o continuare adecvată a învățurii lui Isus din versetele 1-23 și o avangardă potrivită a proclamării Evangheliei lumii populate de neevrei (cf. 13:10; 14:9).

7:24. Isus a plecat de acolo, probabil din Capernaum, **și S-a dus în ținutul Tirului**, un oraș-port la Marea Mediterană din Fenicia (Libanul de azi), situat la aproximativ 65 de kilometri nord-vest de Capernaum. Cuvintele **și al Sidonului** au fost incluse în text (în NIV acestea apar într-o notă marginală — n.tr.) datorită atestărilor foarte bune din manuscrisele grecești timpurii (cf. v. 31).

Isus S-a dus acolo nu pentru a face lucrări în popor, ci pentru a petrece cu ucenicii un timp de intimitate, timp care înainte fusese întrerupt (cf. 6:32-34, 53-56), ca să le dea învățătură. De aceea a dorit **să nu știe nimeni că este acolo**. Dar **n-a putut să rămână ascuns**, deoarece veștile despre puterea Lui de vindecare au mers înaintea Lui (cf. 3:8).

7:25-26. O femeie cu un nume neprecizat **a cărei fetiță era stăpânită de un duh necurat** (cf. 1:23; 5:2) **a venit de s-a aruncat la picioarele Lui**, un semn de respect adânc, dar și o modalitate de exprimare a durerii cauzate de starea fetiței ei (cf. 9:17-18, 20-22, 26). Ea **îl ruga să scoată pe dracul din fiica ei**.

Marcu subliniază că femeia nu era evreică: **era o grecoaică**, nu din Grecia, ci prin cultură și religie. Ea era **Siro-feniciană**, născută în Fenicia, o parte a provinciei Siria. Matei a numit-o „femeia canaaneancă” (Mat. 15:22).

7:27. Răspunsul lui Isus era potrivit cu scopul pentru care El Se afla acolo (cf. v. 24) și era pe înțelesul femeii neevreice, deși avea o formă figurativă: **copiii îi reprezintă pe**

Marcu 7:28-37

ucenicii Lui (cf. 9:35-37), **pâinea copiilor** reprezintă ceea ce avea să le aducă prin lucrarea Lui și **căței** (lit., „cățeluși“, animale de casă, nu câini sălbatici) îi reprezintă pe neevrei (aici nu într-un sens depreciativ).

Isus i-a spus de fapt femeii că El era acolo în primul rând pentru a-i învăța pe ucenicii Lui. Nu era potrivit să întrerupi o masă de familie pentru a da câinilor mâncarea de pe masă. La fel, nu era potrivit ca El să-și întrerupă lucrarea cu ucenicii pentru a o ajuta pe ea, o neevreică. Dar faptul că Isus nu S-a grăbit să o ajute a stimulat credința ei.

Alți exegeți ai textului biblic dau un sens teologic mai larg cuvintelor lui Isus: copiii (evreii necredincioși) trebuie hrăniți (misiunea lui Isus); pâinea lor (privilegiu special de ocupă primul loc în lucrarea lui Isus) nu trebuie aruncată câinilor (neevreilor) pentru că vremea lor pentru a se hrăni (propovăduirea Evangheliei în toată lumea) nu a venit încă. Deși acest punct de vedere este adevărat din punct de vedere teologic, el trece dincolo de ceea ce a intenționat Marcu să spună.

7:28. Femeia a acceptat spusele lui Isus, prin cuvintele: **Da, Doamne** („Domnule“, un mod respectuos de adresare). Ea a înțeles că El avea dreptul să refuze cererea ei. Totuși, nesimțindu-se insultată în analogia pe care El a folosit-o, ea a făcut un pas mai departe: **dar și căței de sub masă mănâncă din fărâmiturile copiilor**.

Ideea ei era că și căței primesc câte ceva de mâncare în timp ce mănâncă copiii, de aceea nu mai trebuie să aștepte. Nu era nevoie ca El să-și întrerupă activitatea de învățare a ucenicilor, pentru ea nu cerea decât o fărâmitură, o mică binefacere a harului Său pentru nevoia ei disperată.

7:29-30. Pentru vorba aceasta, care demonstra smerenia și credința ei, **Isus i-a zis** să se ducă acasă (cf. 2:11; 5:34; 10:52) și a asigurat-o că a **ieșit dracul** din fiica ei. Cuvintele „a ieșit“ (timpul perf. compus) indică faptul că vindecarea era deja înfăptuită.

Când a intrat femeia în casa ei, a văzut că fata ei se odihnea liniștită și că **ieșise dracul din ea**. Aceasta este singura minune consemnată de Marcu pe care Isus a îndeplinit-o de la distanță, fără să dea o poruncă verbală.

6. VINDECAREA UNUI SURDO-MUT (7:31-37)

Această minune este relatată doar de Marcu și încheie un ciclu narativ, 6:32-7:37,

cu mărturisirile oamenilor despre Isus (7:37). Acest eveniment a prefigurat deschiderea „urechilor“ ucenicilor (cf. 8:18, 27-30). Un al doilea ciclu narativ începe la 8:1 și punctul lui culminant îl reprezintă mărturisirea ucenicilor (8:27-30).

7:31-32. **Isus a părăsit ținutul Tirului** (cf. v. 24), a mers spre nord aproximativ 32 de kilometri **prin Sidon**, un oraș aflat pe coasta Mării Mediterane și apoi S-a întors spre sud-est, evitând Galilea, spre un loc de pe coasta răsăriteană a mării Galileii **trecând prin ținutul Decapole** (cf. 5:20).

Unii oameni de aici **L-au rugat** pe Isus **să-și pună mâinile** (cf. 5:23) peste un om **surd care vorbea cu anevole** (*mogilalon*, „vorbea cu dificultate“). Aceste cuvinte rar folosite apar numai aici și în Isaia 35:6, un pasaj în care se promite venirea domniei lui Dumnezeu pe pământ. Intervenția promisă atunci se împlinea acum prin lucrarea lui Isus (cf. Mar. 7:37; 1:15).

7:33-35. În vindecarea acestui om, Isus a folosit limbajul semnelor și câteva gesturi simbolice (pe care Marcu nu le-a explicat), adaptate în mod unic nevoilor acestui om și făcându-l să-și exercite credința. Isus **l-a luat la o parte** (cf. 6:32) pentru a comunica doar cu el, despărțit **de norod**. Atingându-i „urechile“ și „limba“ cu scuipat (pe pământ), Isus **Și-a ridicat ochii spre cer** (spre Dumnezeu, cf. 6:41), gest prin care exprima ceea ce urma să facă. Menționarea faptului că Isus **a suspinat** reflectă compasiunea Lui pentru acel om, dar este mai probabil că exprimă emoțiile puternice care L-au cuprins în timp ce înfrunța puterile satanice care îl țineau înrobât pe acest om care suferea.

Apoi Isus a poruncit în limba aramaică **Efata!**, care înseamnă **Dechide-te!** (lit., „a fi deschis complet“). Acest cuvânt poate fi ușor citit pe buze de o persoană surdă. Folosirea acestui cuvânt aramaic poate indica faptul că omul nu era un neevreu. **Îndată** (*euthys*, cf. 1:10), la porunca lui Isus, **i s-au deschis urechile, i s-a dezlegat limba și a vorbit foarte deslușit**. Defectele de vorbire provin de obicei din defectele de auz, atât sub aspect fizic cât și sub aspect spiritual.

7:36. Cu cât **Isus le porunceam** mai mult (lit., „continua să le poruncească“) oamenilor să tacă, **cu atât îl vesteau mai mult** (cf. 1:44-45; 5:20, 43). El dorea să lucreze în regiunea Decapole fără a fi considerat un „făcător de minuni“ în popor.

7:37. Minunea lui Isus i-a lăsat pe oameni **uimiți** (*exēplēssonto*, „coplesiti“; cf. 1:22,

6:2; 10:26; 11:18) **peste măsură de mult** (*hyperperiōs*, un adverb puternic, întâlnit numai aici în NT).

Mărturisirea mulțimii este o declarație a felului în care ei îl percepeau pe Isus, percepție bazată pe ceea ce au auzit mai dinainte despre El (cf. 3:8; 5:20). Cuvintele **surzi** și **muți** sunt la plural în limba greacă, desemnând două clase de oameni. Cuvintele **Chiar și** pot fi interpretate ca „amândouă”. Relatând această mărturisire a mulțimii, Marcu a intenționat probabil să facă o aluzie la Isaia 35:3-6.

7. HRĂNIREA CELOR 4.000 DE
PERSOANE (8:1-10)
(MAT. 15:32-39)

În Marcu 8:1-30, Marcu prezintă o serie de evenimente care sunt comparabile cu cele din 6:32-7:37. În ciuda repetării evenimentelor și învățaturii, ucenicii progresau încet în procesul de a „auzi și vedea” cine este de fapt Isus (cf. 8:18). În amândouă ciclurile narative, hrănirea unor mulțimi de oameni joacă un rol important (cf. 6:52; 8:14-21).

8:1-3. În timpul lucrării lui Isus în regiunea Decapole (cf. 7:31), **se strânsese din nou mult norod** (cf. 6:34), probabil atât evrei cât și neevrei.

După ce au ascultat învățătura lui Isus timp de trei zile, nu mai aveau ce mânca. Erau slăbiți de foame, așa că dacă Isus le-ar fi dat **drumul acasă flămânzi**, ar fi putut **să leșine de foame pe drum**, fiindcă **unii din ei au venit de departe**.

Lui Isus I S-a făcut **milă** de ei, din cauza nevoilor lor fizice (cf. 6:34) și a atras atenția ucenicilor asupra acestui lucru (în contrast cu 6:35-36). El a luat inițiativa de a hrăni mulțimea care a ales să renunțe la mâncare pentru a se hrăni din cuvintele Lui.

8:4-5. Întrebarea ucenicilor arată cât de încet înțelegeau ei semnificația prezenței lui Isus cu ei într-o nouă criză. Ea arată de asemenea că nu erau pregătiți să împlinescă această nevoie; așa că indirect, au pasat problema înapoi la Isus (în contrast cu 6:37).

Întrebarea lui Isus privitoare la **câte pâini** aveau la dispoziție indică în mod clar intențiile Sale și era o invitație pentru **ucenicii** Săi de a folosi resursele pe care le aveau — **șapte pâini**. Ei mai aveau și „câtiva peștișori” (cf. 8:7; Mat. 15:34).

8:6-7. Hrănirea acestei mulțimi s-a petrecut aproape la fel ca și hrănirea celor 5.000 (cf. 6:39-42). Participiul grecesc tradus prin **luat și mulțumit** (*eucharistēsa*, cf. 14:23)

sunt la timpul aorist, exprimând acțiuni decisive, pe când verbele **a dat** și **a frânt** sunt la imperfect, arătând că Isus „continua să le dea” pâine **ucenicilor** pentru a o împărți (cf. 6:41). A procedat la fel și cu **câtiva peștișori**.

8:8-9a. Într-un mod concis Marcu a subliniat satisfacerea nevoilor tuturor (**Au mâncat și s-au săturat**), abundența proviziilor (**șapte coșnițe pline... de fărâmituri**) și mărimea mulțimii (**patru mii de inși**, în afară de femei și copii; cf. Mat. 15:38).

Coșnițele (*spyridas*) folosite în această împrejurare erau diferite de cele folosite în hrănirea celor 5.000 (*kophinoi*, Mar. 6:43, cf. 8:19-20). Ele erau coșuri împletite din funie sau nuiele, uneori destul de mari, cât pentru a căra un om (cf. Fapte 9:25). Astfel cele șapte coșnițe (probabil câte o coșniță pentru fiecare pâine folosită) din Marcu 8:8 conțineau mai mult decât cele 12 din 6:43.

8:9b-10. Dând drumul mulțimii, Isus **îndată** (*euthys*; cf. 1:10) a intrat **în corabie cu ucenicii Săi** și a traversat Marea Galileii spre **părțile Dalmanutei**, o cetate (numită și Magdala; cf. Mat. 15:39) lângă Tiberiada, pe partea de vest a lacului (cf. Mar. 8:13, 22).

8. FARISEII CER UN SEMN (8:11-13)
(MAT. 16:1-4)

8:11. Autoritățile religioase (cf. 3:22-30; 7:1-5) **au venit și au început o ceartă de vorbe** (*syzētein*, „a disputa, a dezbate”) **cu Isus**. Ei doreau **să-L pună la încercare** (de la *peirazō*, cf. 1:13; 10:2; 12:15), pentru a-L determina să demonstreze sursa autorității Sale (cf. 3:22-30; 11:30; Deut. 13:2-5; 18:18-22). Ei l-au cerut (de la *zēteō*, cf. Mar. 11:18; 12:12; 14:1, 11, 55) **un semn din cer**, care să arate autorizarea Sa divină. În Vechiul Testament un „semn” nu era atât de mult o demonstrație de putere, cât o dovadă că o afirmație sau o acțiune era autentică și demnă de crezare (cf. TDNT, s.v. „*sēmeion*”, 7:210-6, 234-6). Fariseii nu au cerut o minune spectaculoasă, ci ca Isus să le dea o dovadă de necontestat a faptului că El și misiunea Lui erau autorizate de Dumnezeu. Însă ei credeau exact contrariul acestui adevăr (cf. 3:22).

8:12. **Isus a suspinat adânc** (cf. 7:34) și a pus o întrebare retorică ce reflecta durerea Lui în fața necredinței lor încăpățănate. Cuvintele **neamul acesta** denumesc națiunea lui Israel reprezentată de acești conducători religioși (cf. 8:38; 9:19; 13:30). Ei respingeau neconținut modul plin de har în care Dumnezeu se purta cu ei (cf. Deut. 32:5-20; Ps. 95:10).

Marcu 8:13-24

Folosind o formulă introductivă solemnă (**Adevărat vă spun**, cf. Mar. 3:28) și un idiom evreiesc care denotă o puternică împotrivire (cf. Ps. 95:11; Evr. 3:11; 4:3, 5), Isus a respins cererea lor: **neamului acestuia nu i se va da deloc un semn**. Matei citează singura excepție, „semnul lui Iona” (Mat. 16:4) care reprezintă învierea lui Isus (cf. Mat. 12:39-40).

În Marcu se face distincție între o minune (*dynamis*) și un semn (*sēmeion*). Minunile erau dovada prezenței și puterii lui Dumnezeu în Isus. A cere o minune poate să fie o expresie legitimă a credinței cuiva (ex. Mar. 5:23; 7:26, 32). Dar o astfel de cerere nu este legitimă dacă se naște din necredință, așa cum s-a întâmplat în cazul fariseilor.

8:13. Indignarea lui Isus se vede clar din plecarea Lui bruscă, **ca să treacă** din nou Marea Galileii spre malul nord-estic. Această călătorie a pus capăt lucrării Sale publice în Galilea.

9. UCENICII NU ÎNȚELEG CUVINTELE ȘI FAPTELE LUI ISUS (8:14-21) (MAT. 16:5-12)

8:14. Plecarea lor precipitată (v. 13) a fost probabil cauza faptului că **ucenicii uitaseră să ia pâini**. Ei nu aveau de mâncare în corabie **decât o singură pâine**, o cantitate suficientă când Isus Se afla la bord (cf. 6:35-44).

8:15. Pentru că întâlnirea de lângă Tiberiada (v. 11-13; locul palatului lui Irod) era încă proaspătă în mintea Lui, **Isus le zicea** (lit., „continua să le dea ordine”; cf. 7:36) să se păzească de **aluatului Fariseilor** și al lui **Irod Antipa**.

O mică cantitate de aluat dospel poate avea efect asupra unei cantități mai mari de aluat de pâine, când sunt amestecate. Aluatul era o metaforă evreiască obișnuită pentru a reprezenta o influență invizibilă și persuasivă. De obicei, ea și aici, exprima o influență corupătoare. În acest context aluatul se referă la o creștere gradată a necredinței. Acest lucru stătea în spatele cererii fariseilor pentru un semn, deși ei luaseră deja o decizie cu privire la El (cf. 8:11-12; 3:6). La fel și Irod (cf. 6:14-16; Luca 13:31-33; 23:8-9). Așa cum sugera și întrebarea lui Isus (Mar. 8:12), această atitudine a afectat întreaga națiune Israel și El i-a avertizat pe ucenicii Săi împotriva ei. Prin contrast, El i-a chemat la credință și înțelegere fără semne (cf. v. 17-21).

8:16. Ucenicii au ignorat total referirea lui Isus la farisei și la Irod. Ei au auzit „aluat” și au presupus că Isus vorbea de lipsa de **pâini**.

8:17-18. Muștrarea lui Isus este exprimată prin cinci întrebări penetrante care dovedeau lipsa lor de înțelegere spirituală (cf. 4:13, 40; 6:52). Deoarece **Isus a înțeles lucrul acesta** (cf. 8:16), El i-a muștrat nu pentru că nu au prins sensul avertismentului dat de El (v. 5), ci pentru că nu au înțeles scopul prezenței Lui cu ei. Inima lor era **împietrită** (cf. 6:52). Ei aveau **ochi și** nu puteau „să vadă”, și **urechi**, dar nu puteau „să audă” (cf. Ier. 5:21; Eze. 12:2). În acest sens, ei nu erau mai buni decât „cei de afară” (cf. Mar. 4:11-12). De asemenea, aveau și o memorie scurtă.

8:19-20. Întrebările despre cele două hrăniri miraculoase (cf. 6:35-44; 8:1-9) indică faptul că ucenicii nu au înțeles ce au văzut și nici nu au putut să discearnă cine este de fapt Isus.

8:21. La punctul culminant, întrebarea: **Tot nu înțelegeți?** este mai mult o chemare decât o muștrare. Proeminența acordată în pasaj cuvântului „înțelegeți” (v. 17-18, 21) exprimă scopul cuvintelor și lucrărilor lui Isus, care nu fusese încă atins.

10. VINDECAREA UNUI ORB LA BETSAIDA (8:22-26)

Această minune și paralela ei structurală (7:31-37) sunt singurele minuni consemnate numai în Marcu. Este singura minune înfăptuită de Isus în două etape. Vederea era o metaforă folosită foarte des cu sensul de înțelegere. Acest miracol arată înțelegerea corectă dar incompletă a ucenicilor.

8:22. Când **Isus** și ucenicii Lui au ajuns în **Betsaida** Iulia (cf. v. 13; 6:32), **au adus... un orb și L-au rugat să se atingă de el** pentru a-l vindeca (cf. 5:23; 7:32).

8:23-24. Isus **a luat pe orb de mână și l-a scos afară din sat**, probabil pentru a stabili o relație personală cu el (cf. 7:33) și pentru a evita publicitatea (8:26). În general, minunile lui Isus erau evenimente publice (cf. 1:23-28; 32-34; 3:1-12; 6:52-56; 9:14-27; 10:46-52). Dar există trei excepții în Marcu (5:35-43; 7:31-37; 8:22-26). Ultimele două minuni pot să arate că o adevărată înțelegere a lui Isus se obține printr-o relație personală cu El, fără a se ține seama de păreriile mulțimii.

Atingerea cu salivă și cu mâinile lui Isus (cf. 7:33) a fost dovada intențiilor Domnului nostru și a stimulat credința orbului. La început vindecarea a fost parțială: **El S-a uitat**

(cf. 8:25) și a văzut **oameni** (lit., „bărbați” probabil pe cei doisprezece) **umblând**, dar i s-au părut **ca niște copaci**. Întrebarea neobișnuită a lui Isus: **Vezi ceva?** sugerează că aceasta a fost intenția lui Isus (nu era o slăbiciune a credinței omului). Faptul se potrivea cu mustrarea adresată ucenicilor Săi (v. 17-21). Acel om nu mai era total orb, dar vederea îi era slabă. Cât de mult semănau ucenicii cu el!

8:25. Apoi **Isus i-a pus din nou mâinile pe ochi**. Omul **s-a uitat tîntă** (de la *diablepō*, v. 24 are o formă a cuvîntului *anablepō*), **a fost tămăduit și a văzut** (de la *emblepō*) **toate lucrurile deslușit**. Acum vederea lui era perfectă. Acesta era rezultatul pe care ucenicii puteau să-l anticipeze în ciuda dificultăților de pe parcursul procesului prin care treceau ei.

8:26. Se pare că omul nu locuia în Betsaida deoarece **Isus l-a trimis acasă** cu porunca: **Să nu intri în sat** (i.e., „Nu te du acolo mai întîi”). Acesta este un alt caz în care a fost dată porunca de păstrare a tăcerii pentru ca Isus să își protejeze activitatea pe care o avea planificată (cf. 1:44-45; 5:43; 7:36).

D. Încheiere: mărturisirea făcută de Petru că Isus este Hristosul (8:27-30)
(Mat. 16:13-20, Luca 9:18-21)

În centrul Evangheliei sale Marcu a plasează mărturisirea lui Petru că Isus este Mesia. Până aici întrebarea care ieșea în evidență era „Cine este El?” După declarația făcută de Petru în numele celor doisprezece, narațiunea lui Marcu se îndreaptă spre cruce și înviere. De acum încolo, va fi scoasă în evidență o dublă întrebare: „Ce fel de Mesia este El și ce înseamnă să-L urmezi pe El?” Acest pasaj crucial este punctul spre care conduce prima jumătate a cărții și din care începe a doua jumătate.

8:27. **Isus** Și-a dus **ucenicii** la aproximativ 40 de kilometri nord de Betsaida (cf. v. 22) **în satele Cezareii lui Filip**, o cetate localizată la izvoarele râului Iordan pe versantul sudic al muntelui Hermon. Aceasta era în tetrarhia lui Irod Filip, care i-a dat numele lui pentru a o deosebi de cealaltă cetate Cezarea, aflată pe coasta Mediteranei. **Pe drum** (*en tē hodō*, cf. 1:2; 9:33-34; 10:17, 32, 52) Isus i-a întrebat pe ucenici ce spun **oamenii** despre El. Deseori întrebările lui Isus erau punctul de plecare pentru noi învățături (cf. 8:29; 9:33; 12:24-25).

8:28. Răspunsul lor a fost la fel ca și cel dat în 6:14-16: **Ioan Botezătorul... Ilie... unul din prooroci**. Toate trei răspunsuri erau

greșite, fapt ce arată că identitatea și misiunea lui Isus rămăneau ascunse oamenilor.

8:29. Apoi, mai direct și personal, Isus **i-a întrebat** pe ucenici: **Dar voi... cine ziceți că sunt Eu?** Accentul cade pe „voi” cei pe care El i-a ales și i-a pregătit. **Petru**, vorbind ca purtător de cuvînt al celor doisprezece (cf. 3:16; 9:5; 10:28; 11:21; 14:29), a declarat deschis: **Tu ești Hristosul**, Mesia, Unsul lui Dumnezeu (cf. 1:1).

Mărturia deschisă despre El în acest moment (cf. Ioan 1:41, 51) era necesară, pentru că oamenii nu reușeau să discearnă adevărata Lui identitate, conducătorii religioși I se opuneau cu înverșunare și El era pe cale de a le descoperi ucenicilor încă o revelație despre El însuși care ar fi putut avea consecințe care să-i coste scump. Așadar era esențial ca problema identității Sale să fie foarte bine clarificată. Această declarație a credinței în Isus a fost ancora vieții lor de ucenici, în ciuda eșecurilor și slăbiciunilor lor temporare (cf. Mar. 14:50, 66-72).

Marcu a consemnat mărturia lui Petru în cea mai simplă și directă formă (cf. Mat. 16:16-19) pentru a scoate în evidență învățătura lui Isus despre natura mesianismului Său (cf. Mar. 8:31; 9:30-32; 10:32, 45).

8:30. **Isus le-a poruncit cu tărie** (cf. 1:25; 3:12) **să nu spună nimănui** că El este Mesia. Oamenii aveau multe idei false despre conceptul de „Mesia”. Mesia, descendentul davidic (cf. 2 Sam. 7:14-16; Is. 55:3-5; Ier. 23:5) era pentru majoritatea dintre ei o personalitate politică, naționalistă, care îi va elibera pe evrei de sub dominația romană (cf. Mar. 11:9-10). Dar misiunea mesianică a lui Isus avea un scop mult mai cuprinzător și, prin natura ei, era foarte diferită de ce credeau oamenii. De aceea El se opunea folosirii acestui titlu (cf. 12:35-37; 14:61-62) și ucenicii nu erau pregătiți încă să proclame adevăratul sens al mesianismului Său.

Isus știa că El este Alesul lui Dumnezeu (cf. 9:41; 14:62), așa că El a acceptat declarația lui Petru ca fiind corectă. Totuși, deoarece ucenicii încă nu înțelegeau lucrul acesta, (cf. 8:32-33), El le-a poruncit păstrarea tăcerii (cf. 1:44) până când avea să le explice că Mesia trebuie să sufere și să moară, ascultând de voia lui Dumnezeu (cf. 8:31).

VI. Călătoria lui Isus spre Ierusalim (8:31-10:52)

A patra secțiune majoră a Evangheliei lui Marcu este încadrată de călătoria Lui dinspre Cezarea lui Filip, în nord, unde Isus fusese

Marcu 8:31-33

mărturisit ca fiind Mesia, spre Ierusalim, în sud, unde El Și-a îndeplinit misiunea mesianică (cf. 8:27; 9:30; 10:1, 17, 32; 11:1, de asemenea cf. 14:28; 16:7).

Isus a explicat natura chemării Sale mesianice și implicațiile acesteia pentru cei care doresc să-L urmeze. Există o tensiune echilibrată între suferința Sa ascunsă și descoperirea Lui viitoare în slavă. Structura acestei secțiuni este alcătuită în jurul a trei prevestiri ale patimilor Sale: 8:31-9:29; 9:30-10:31; 10:32-52. Fiecare parte include o prevestire (8:31; 9:30-31; 10:32-34); reacția ucenicilor (8:32-33; 9:32; 10:35-41) și una sau mai multe lecții pentru ucenici (8:34-9:29; 9:33-10:31; 10:42-52).

A. Prima secțiune în care se prevestesc patimile (8:31-9:29)

1. PRIMA PREVESTIRE A LUI ISUS DESPRE MOARTEA ȘI ÎNVIEREA SA (8:31)
(MAT. 16:21, LUCA 9:22)

8:31. După ce Petru a declarat că Isus este Mesia (v. 29), Isus **a început să-i învețe** ce însemna acest lucru. A fost un punct de cotitură spre un nou conținut al învățăturii Lui.

În contrast cu așteptările mesianice ale poporului, Isus nu a venit să întemeieze o Împărăție mesianică pe pământ *în zilele acelea*. În loc de așa ceva, El a declarat **că Fiul omului trebuie să pătimească mult** (cf. Is. 53:4, 11), **să fie tăgăduit** de autoritățile evreiești, **să fie omorât și după trei zile** („în a treia zi“, cf. Mat 16:21; Luca 9:22) **să învieze** (Is. 52:13; 53:10-12). Aceste cuvinte au dezvăluit ucenicilor un nou element în programul Împărăției lui Dumnezeu, pentru care ei nu erau pregătiți (cf. Mar. 8:32). „Trebuie“ (*dei*, „este necesar“) denotă ceva obligatoriu. În acest context, cuvântul se referă la obligativitatea îndeplinirii voii lui Dumnezeu, planul divin pentru misiunea mesianică a lui Isus (cf. 1:11). Această prevestire arată supunerea Lui față de voia lui Dumnezeu (cf. 14:35-36).

Trei grupuri — **bătrâni** (lideri laici influenți), **preoții cei mai de seamă** (saducheii, cf. 12:18, inclusiv marii preoți) și **cărturari** (scribii, cei mai mulți dintre ei fiind farisei) — constituiau Sinedriul (Sanhedrinul), curtea supremă evreiască care se întrunea la Ierusalim (cf. 11:27, 14:53).

Deși Petru L-a identificat drept „Hristosul“ (8:29), Isus nu a discutat titlul sau problema identității Sale. De fapt, El S-a

concentrat asupra misiunii Lui și a folosit denumirea de „Fiul omului“. Această expresie a apărut în Marcu numai de două ori înaintea acestui pasaj (cf. 2:10, 28). În amândouă cazurile, Marcu l-a folosit pentru a arăta semnificația unui anumit eveniment pentru cititorii lui creștini. De acum încolo apare de mai multe ori dar numai când Isus vorbește despre Sine (cf. 8:31, 38; 9:9, 12, 31; 10:33, 45; 13:26; 14:21 [de două ori], 41, 62).

Acest titlu se potrivea într-un mod special la misiunea lui Isus, considerată în toată complexitatea ei. Nu avea nici o conotație politică, preîntâmpinând astfel așteptări care nu erau conforme cu realitatea. Totuși era suficient de echivoc (ca o pildă) pentru a păstra echilibrul între ascundere și dezvăluire în privința vieții și misiunii lui Isus (cf. 4:11-12). El combina elemente ale suferinței și ale slavei cum nici un alt nume nu putea să o facă. Titlul slujea la definirea rolului Său unic de Mesia.

2. MUSTRAREA LUI PETRU ȘI ÎNTOARCEREA MUSTRĂRII DE CĂTRE ISUS (8:32-33)
(MAT. 16:22-23)

8:32-33. Spre deosebire de aluziile voalate de până acum (cf. 2:20), **Isus le spunea lucrurile acestea pe față**, în termeni fără echivoc, vorbind despre necesitatea morții și învierii Sale.

Petru a înțeles limpede cuvintele lui Isus (8:31), dar nu putea să reconcilieze părerea lui despre „Mesia“ (v. 29b) cu suferința și moartea pe care Isus le prevestea. Așa că Petru **a început să-L mustre** pentru această abordare defetistă a viitorului.

Reacția lui Petru, pe care ceilalți ucenici probabil o împărtășeau, a fost o încercare satanică similară cu ispitirea din pustie (cf. 1:12-13), de a-L abate pe Isus de la cruce. **Isus... a mustrat** (cf. 8:32) **pe Petru** spre binele tuturor. Acesta nu era un atac personal la adresa lui Petru. Cuvintele: **Înapoia Mea**, sunt literar: „Pleacă în spatele meu (după mine).“ Ele nu erau o poruncă adresată lui Petru de a sta la locul lui în poziția de ucenic (în contrast cu 1:17, 8:34), pentru că Isus l-a identificat pe **Satana** drept sursă a gândurilor lui Petru.

Petru a fost fără să știe un purtător de cuvânt al lui Satan, pentru că el „se gândea“ (*phroneō* înseamnă „a avea o dispoziție mentală pentru ceva“; cf. Col. 3:2) **nu... la lucrurile lui Dumnezeu**, la căile și scopurile Lui (cf. Is.55:8-9), **ci la lucrurile oamenilor**,

la valorile și punctele de vedere omenești. Calea crucii era voia lui Dumnezeu și Isus a refuzat să o abandoneze.

3. ÎNVĂȚĂTURA LUI ISUS DESPRE CE ÎNSEAMNĂ SĂ FII UCENIC (8:34-9:1) (MAT. 16:24-28, LUCA 9:23-27)

Un Mesia care suferea avea implicații importante pentru cei care Îl vor urma. Această secțiune conține o serie de afirmații scurte despre supunerea personală față de Isus (cf. Mar. 9:43-50; 10:24-31). Afirmația principală (8:34) este urmată de patru propoziții (v. 35-38) explicative (*gar*, „pentru”) și de încheierea printr-o asigurare dată ucenicilor (9:1). Această învățătură făcea parte din pregătirea ucenicilor pentru lucrarea lor viitoare. De asemenea, ea era o încurajare pentru cititorii lui Marcu care se confruntau cu persecuția în Roma.

8:34. Isus a **chemat la El norodul**, pe cei interesați (cf. 4:1, 10-12; 7:14-15), **împreună cu ucenicii Săi** și S-a adresat ambelor grupuri. Cuvintele Lui: **Dacă voiește cineva** (nu doar cei doisprezece) **să vină după Mine** (cf. 1:17) denotă că Isus spunea de fapt ca ei să-L urmeze în calitate de ucenici (cf. 1:16-20). Pentru aceasta, El a enunțat două cerințe care, asemenea pocăinței și credinței (cf. 1:15), sunt legate împreună.

Sub aspect negativ, urmașul Lui trebuie **să se lepede** decisiv **de sine însuși** („să se lepede” este un imper. aorist), adică să nu lupte pentru interesele proprii egoiste și pentru a-și asigura lucruri pe pământ. Lepădarea de sine nu înseamnă negarea propriei personalități, a muri ca martir sau a refuza să te folosești de „lucruri” (ca în ascetism). De fapt înseamnă respingerea „sinelui”, întoarcerea de la idolatria egocentrismului și de la fiecare încercare de a-și orienta viața după cum dictează interesul personal (cf. TDNT, s.v. „*arneomai*”, 1:469-71). Totuși, lepădarea de sine este numai partea negativă a imaginii de ansamblu și nu are un scop în sine.

Sub aspect pozitiv, persoana trebuie **să-și ia crucea**, într-un mod decisiv („să-și ia” este de asemenea un imper. aorist), spunând da voii și căii lui Dumnezeu. Purtarea crucii nu era o metaforă evreiască obișnuită. Dar figura de stil era adecvată în Palestina ocupată de romani. Aducea în mintea oamenilor imaginea unui om condamnat, forțat să-și demonstreze supunerea față de Roma prin purtarea unei părți din crucea lui prin

cetate, spre locul execuției. Astfel „a lua crucea” însemna a demonstra în public supunerea/ascultarea față de autoritatea împotriva căreia acea persoană se răzvrătise anterior.

Supunerea lui Isus în fața voii lui Dumnezeu este cel mai potrivit răspuns la cerințele lui Dumnezeu puse față în față cu dorințele personale. Pentru El a însemnat moartea pe cruce. Cei care Îl urmau trebuia să-și ia crucea *lor* (nu a Lui), acceptând voia lui Dumnezeu, indiferent care ar fi fost ea, ca urmași ai lui Isus. Acest lucru nu înseamnă a suferi așa cum a suferit El, sau a fi răstignit cum a fost răstignit El. Nici nu înseamnă a îndura cu stoicism poverile vieții. Este ascultarea de voia lui Dumnezeu așa cum este ea revelată în Cuvântul Lui, acceptând consecințele fără nici o rezervă, de dragul lui Isus și al evangheliei (cf. 8:35). Pentru unii acest lucru înseamnă suferință fizică și poate chiar moarte, așa cum a demonstrat istoria (cf. 10:38-39).

În cuvintele lui Isus: **să Mă urmeze**, „a urma” este un conjunctiv prezent cu valoare de imperativ (cf. 1:17-18; 2:14; 10:21, 52b; cf. „în fiecare zi” în Luca). A spune nu egoismului și da lui Dumnezeu înseamnă ca cineva să fie dispus să treacă prin orice, urmându-L pe Isus (cf. Rom. 13:14; Fil. 3:7-11).

8:35. Versetele 35-38 încep fiecare prin cuvântul grec explicativ *gar* (**căci**, trad. apare numai o dată în NIV). Aceste versete explică cerințele lui Isus din versetul 34, concentrându-se asupra intrării în viața de ucenic, asupra părăsirii vechilor obligații față de această viață (mulțimea) și asupra intrării într-un angajament solemn de supunere față de Isus, ca ucenic.

În mod paradoxal, cine **va vrea să-și scape** (de la *sōzō*, „a păstra”) **viața** (*psychē*, „suflet, viață”) **o va pierde**; nu va fi salvat pentru viața veșnică. Dar cine **își va pierde viața** (*psychē*) **din pricina** lui Isus **și din pricina Evangheliei** (cf. 1:1) **o va mântui** (de la *sōzō*, „a păstra”); va fi salvat pentru viața veșnică (cf. comentariilor de la 10:26-27; 13:13).

Isus a făcut un joc de cuvinte cu termenii „pierde” și „viață” (*psychē*). Pe de-o parte *psychē* este viața naturală, fizică a unui om, dar se referă și la adevăratul eu al acelei persoane, la esența ei, care transcende sfera pământească (cf. 8:36; Mat. 10:28, TDNT, s.v. „*psyche*”, 9:642-4). Cel care se hotărăște să ducă o viață egocentrică în această lume, refuzând să accepte cerințele lui Isus (Mar. 8:34), își va pierde viața pentru vecie. O persoană care își va „pierde” (va renunța, „se va dezice de sine”) viața (chiar și literal, dacă

Marcu 8:36-9:4

este necesar) din loialitate față de Isus și evanghelie (cf. 10:29), acceptându-I cerințelor (8:34), o va păstra pentru eternitate. Ca urmaș al lui Isus, el este pentru totdeauna moștenitor al vieții veșnice cu Dumnezeu (cf. 10:29-30; Rom. 8:16-17).

8:36-37. Isus a folosit întrebări retorice penetrante și termeni economici pentru arăta valoarea supremă a vieții veșnice și pentru a consolida paradoxul din versetul 35.

Pentru că (*gar*, confirmând v. 35) **ce folosește** (lit., „beneficiu, profit“) **unui om** (termen generic, „persoană“) **să câștige toată lumea**, toate plăcerile și posesiunile pământești, dacă acest lucru ar fi posibil, **dacă își pierde** (lit., „suferă pierderea“) **sufletul** (*psychēn*) și nu câștigă viața veșnică cu Dumnezeu? Răspunsul așteptat: „Nu folosește la nimic!“ (cf. Ps. 49, în special v. 16-20).

Pentru că (*gar*, confirmând Mar. 8:36) **ce va da un om** („persoană“) **în schimb pentru sufletul său** (*psychēs*), pentru a avea viața veșnică cu Dumnezeu? Răspunsul: nimic, pentru că, după ce va fi „câștigat toată lumea“, în final el va pierde în mod irevocabil viața veșnică cu Dumnezeu, fără a avea nici o compensație pentru aceasta.

8:38. Din punct de vedere structural, acest verset este comparabil cu versetul 35, ducând ideea până la consecința ei finală.

Pentru că (*gar*, confirmând v. 35) o persoană care **se va rușina** de (va nega pe) Isus **și de cuvintele Lui** (cf. 13:31) **în acest neam** (*genea*, cf. 8:12; Mat. 12:39; Is. 1:4; Osea 1:2) **preacurvar** (necredincios spiritual) **și păcătos**, de ea **se va rușina și Fiul omului** (cf. comentariilor de la Mar. 8:31) **când** (lit., „oricând“) **va veni în slava Tatălui Său** (înzestrat în mod vizibil cu splendoarea lui Dumnezeu) **împreună cu sfinții îngeri** (cf. 13:26-27).

Este evident că Isus (cf. „Mine, Mele“) și Fiul omului sunt una și aceeași persoană (cf. 14:41b-42, 62). Referința voalată la viitorul Său rol de Judecător era potrivită aici din cauza prezenței mulțimii.

A te „rușina“ de Isus înseamnă a-L respinge (cf. 8:34-35a) și a rămâne supus acestui „neam“, din cauza necredinței și a fricii de disprețul lumii. În schimb, când Isus va veni în glorie ca Judecător, El va refuza să-i recunoască pe aceștia ca fiind ai Lui (cf. Mat. 7:20-23; Luca 13:22-30) și ei vor fi făcuți de rușine (cf. Is. 28:16; 45:20-25; Rom. 9:33; 10:11; 1 Pet. 2:6, 8).

9:1. Acest verset este partea pozitivă a versetului 8:38 (cf. Mat. 10:32-33; Luca

12:8-9) și încheie secțiunea de față printr-o asigurare (Mar. 8:34-9:1).

Cuvintele **El le-a mai zis** (cf. 2:27) introduc o afirmație plină de autoritate a lui Isus. El a prevestit că **unii din cei ce** stăteau acolo, ascultându-L **nu** (lit., „în nici un caz“, *ou mē*) **vor muri până** (lit., „până ce“) **nu vor vedea** o manifestare plină de putere a Împărăției lui Dumnezeu. Cuvintele „nu vor muri“ sunt o expresie idiomatice evreiască, care exprimă experiența morții fizice, ca o otrăvă letală pe care toți trebuie să o ia mai devreme sau mai târziu (cf. Evr. 2:9).

Există mai multe interpretări ale sensului expresiei **Împărăția lui Dumnezeu venind cu putere**: (a) schimbarea la față a lui Isus, (b) învierea și înălțarea lui Isus la cer, (c) coborârea Duhului Sfânt la Cincizecime (Fapte 2:1-4) și răspândirea creștinismului de către Biserica Primară, (d) distrugerea Ierusalimului de către romani în anul 70 d.Hr. și (e) a doua venire a lui Isus Hristos.

Prima dintre acestea este cea mai rezonabilă interpretare în acest context. Precizia temporală ce deschide relatarea schimbării la față (Mar. 9:2a) indică faptul că Marcu a înțeles existența unei legături bine definite între prevestirea făcută de Isus (v. 1) și acest eveniment. Schimbarea la față a lui Isus a fost o avanpremieră uimitoare și, în același timp, o garanție a viitoarei Lui veniri în slavă (cf. 2 Pet. 1:16-19).

4. SCHIMBAREA LA FAȚĂ A LUI ISUS (9:2-13) (MAT. 17:1-13; LUCA 9:28-36)

a. Arătarea slavei Lui (9:2-8)

Acest eveniment a confirmat mărturisirea lui Petru (8:29) și a împlinit prevestirea făcută de Isus (9:1). Ea era de asemenea un preludiu la patimile lui Isus (14:1-16:8). În ciuda morții Sale iminente (8:31-32), El i-a asigurat prin acest eveniment pe ucenici că întoarcerea Lui în slavă (8:38b) este sigură și că devotamentul lor față de El era pe deplin justificat (8:34-37). Gloria viitoare va urma suferinței din prezent, atât pentru El cât și pentru ei.

9:2-4. Cuvintele **după șase zile** leagă schimbarea la față de prevestirea făcută de Isus în versetul 1. Evenimentul a avut loc în *a șaptea zi* după prevestire — zi ce amintea de împlinire și de revelația specială (cf. Ex. 24:15-16).

Matei menționează aceeași perioadă de timp, dar Luca afirmă că schimbarea la față a avut loc „cam la opt zile după aceasta“

(Luca 9:28). Referința generală din Luca reflectă o metodă alternativă de măsurare a timpului, în care o parte a zilei era considerată ca o zi întreagă (vezi comentariile de la Luca 9:28).

Isus i-a ales pe Petru, pe Iacov și pe Ioan (cf. Mar. 5:37, 14:33) **și i-a dus singuri** (*kat' idian*, cf. 4:34) **de o parte pe un munte înalt**. Locul acesta, care nu era numit în text, era probabil o creastă sudică a Muntelui Hermon (aproximativ 2.760 de metri), situat la circa 19 kilometri nord-est de Cezareea lui Filip (cf. 8:27; 9:30, 33). Această localizare este de preferat variantei care susține că locul acestui episod a fost Muntele Tabor din Galilea. „Muntele înalt” era un loc potrivit pentru aceasta, având în vedere descoperirile anterioare ale lui Dumnezeu înaintea lui Moise și a lui Ilie pe muntele Sinai (Horeb, cf. Ex. 24:12-18; 1 Regi 19:8-18).

Isus S-a schimbat la față în prezența celor trei ucenici (cf. 2 Pet. 1:16). „Schimbat” (*metemorphōthē*, cf. rom. „metamorfază”) înseamnă „a fi schimbat într-o altă formă”, nu neapărat o transformare vizibilă la exterior (cf. Rom. 12:2; 2 Cor. 3:18). Pentru un timp scurt corpul uman al lui Isus a fost transformat (glorificat) și ucenicii L-au văzut așa cum va fi când Se va întoarce în mod vizibil în putere și glorie pentru a-Și întemeia Împărăția Sa pe pământ (cf. Fapte 15:14-18; 1 Cor. 15:20-28; Apoc. 1:14-15; 19:15; 20:4-6). Acest lucru a fost ilustrat în special de albeața supranaturală a **hainelor Lui** — comentariu care apare doar în Marcu, probabil ca urmare a relatării lui Petru, martor ocular la acest eveniment.

Doi oameni importanți ai Vechiului Testament, **Ilie** și **Moise**, au apărut într-un mod miraculos și au stat de vorbă **cu Isus** (cf. Luca 9:31). Faptul că Marcu l-a menționat primul pe Ilie se datorează probabil accentului pus asupra lui Ilie în acest context (cf. Mar. 8:28; 9:11-13). Moise, în rolul eliberatorului lui Israel și al celui care a dat legile, reprezenta Legea. Ilie, apărătorul închinării doar înaintea lui Iehova și viitorul restaurator al tuturor lucrurilor (Mal. 4:4-5), reprezenta Profeții. Amândoi erau mediatori proeminenți ai domniei lui Dumnezeu pentru națiunea lui Israel (cf. Ex. 3:6; 4:16; 7:1; Deut. 18:15-18; 1 Regi 19:13; Fapte 7:35). Prezența lor atesta faptul că Isus este Mesia.

9:5-6. Răspunsul impulsiv al lui Petru, folosind titlul evreiesc Rabi (**Învățătorule** — în COR — n.tr., cf. 11:21; 14:45, de asemenea cf. „Învățătorule” în 4:38; 9:17; 10:35;

13:1), indica faptul că el nu a înțeles acest eveniment. El a spus că **este bine** să stea acolo, ceea ce însemna că el dorea să prelungească glorioasa experiență. Ideea lui de a construi **trei colibi** (corturi de întâlnire, cf. Lev. 23:33-43) câte **una pentru Isus, Moise și Ilie**, confirmă acest lucru și poate însemna că el i-a privit pe toți trei ca fiind egali în importanță. Crezând că Împărăția a venit deja, **Petru** a considerat că este potrivit să construiască acele adăposturi la fel ca la Sărbătoarea Corturilor (Zah. 14:16). Voit sau nu, Petru (cf. Mar. 8:32) se împotriva din nou suferințelor despre care Isus a spus că vor veni înainte de glorie.

Comentariul explicativ al lui Marcu (*gar*, „căci”) se constituie ca o paranteză și arată că Petru, fiind purtătorul de cuvânt, a dat un răspuns într-un mod nepotrivit pentru că (*gar*) **atât de mare spaimă îi apucase** (*ekphoboi*, „însălmântați”, un adjectiv puternic, folosit numai aici și în Evr. 12:21, unde este tradus „înfricoșătoare”, cf. verbul *phobeomai*, „i-a apucat o mare frică” în Mar. 4:41 și „cuprinse de cutremur și de spaimă” în 16:8) datorită uimitoarei dezvăluiri a gloriei supranaturale.

9:7-8. Răspunsul lui Dumnezeu Tatăl la sugestia lui Petru a clarificat înțelesul acestui eveniment. „Norul” care **i-a acoperit** (pe Isus, Moise și Ilie) simboliza prezența extraordinară a lui Dumnezeu (cf. Ex. 16:10; 19:9) și locul de unde venea acel **glas** poruncitor. Încă o dată, ca și la botezul lui Isus, Tatăl Și-a pus girul Lui absolut asupra „Fiului” Său preaiubit (cf. comentariilor de la Mar. 1:11). Calitatea lui Isus de Fiu, Îl așează deasupra tuturor celorlalți oameni, inclusiv Moise și Ilie.

De El să ascultați (conj. prez. cu valoare de imper.) înseamnă „Să fiți ascultători față de El”. Această propoziție reflectă profeția din Deuteronomul 18:15 (cf. de asemenea Deut. 18:19, 22) și are rolul de a-L identifica pe Isus ca noul și ultimul Mijlocitor al domniei lui Dumnezeu atât în forma ei prezentă cât și în cea viitoare (cf. Ps.2:4-7; 2 Pet. 1:16-19). Isus i-a succedat pe Moise și pe Ilie, care au dispărut deodată, lăsându-L acolo doar **pe Isus**. Lucrarea acestora era deja încheiată și erau de acum substituiți. Isus, și nu Moise sau Ilie, este acum Conducătorul și Purtătorul de Cuvânt autorizat de Dumnezeu.

b. *Porunca Lui de păstrare a tăcerii* (9:9-10)

9:9. Pe când se coborau de pe munte, **Isus le-a spus celor trei ucenici să nu spună nimănui ce au văzut până după învierea Lui**.

Marcu 9:10-18

La schimbarea la față s-a văzut clar că ei încă nu înțelegeau misiunea Lui mesianică (8:29-33) (cf. 9:5-6, 10 și comentariilor de la 8:30).

Aceasta a fost ultima poruncă de păstrare a tăcerii dată de Isus și consemnată de Marcu și singura pentru care El a fixat o limită de timp. Ceea ce înseamnă că acelei perioade de tăcere îi va urma un timp al proclamării (cf. 13:10; 14:9). Numai din perspectiva învierii vor putea ucenicii înțelege schimbarea la față și vor putea apoi proclama înțelesul ei corect.

9:10. Cei trei ucenici erau uluiți de porunca lui Isus. Ei **se întrebau între ei ce să însemne învierea aceea dintre cei morți**. Ei credeau într-o înviere viitoare, dar erau dezorientați de acest anunț neașteptat al morții și învierii lui Isus.

c. Declarația Lui despre Ilie (9:11-13)

9:11. Prezența lui Ilie la schimbarea la față (v. 4), confirmarea lui Isus ca Mesia (8:29; 9:7) și referirea la înviere (v. 9) sugerau că sfârșitul tuturor lucrurilor era aproape. Dacă era așa, unde era **Ilie** care **trebuia să vină întâi** pentru a pregăti națiunea din punct de vedere spiritual pentru sosirea lui Mesia? (cf. Mal. 3:1-4; 4:5-6). Probabil că ucenicii credeau că lucrarea lui Ilie de reînnoire însemna că Mesia nu va trebui să sufere.

9:12-13. Ca răspuns, Isus a clarificat două lucruri. Primul era că, pe de o parte, El recunoștea că **Ilie va veni** (lit., „vine”) **întâi** (înainte de Mesia) **și va așeza** („este pe cale să așeze”) **toate lucrurile** printr-o înnoire spirituală (Mal. 4:5-6). Pe de altă parte aceasta nu înlătura necesitatea ca **Fiul omului să pătimească mult și să fie defăimat** (cf. Ps. 22; Is. 53, în special v. 3).

În al doilea rând (**dar** în greacă este o conjuncție adversativă puternică), Isus a afirmat că într-adevăr **Ilie a și venit** deja. Marcu a consemnat într-un mod voalat că Isus l-a identificat pe Ioan Botezătorul drept cel care a îndeplinit în cadrul primei venituri a lui Isus funcția pe care Ilie era așteptat să o îndeplinească la sfârșitul vremurilor (cf. Mar. 1:2-8; Mat. 17:13; Luca 1:17). Isus i-a atribuit lui Ioan adevărata lui semnificație, semnificație de care nici el însuși nu era conștient (cf. Ioan 1:21, comentariilor de la Mat. 11:14).

Expresia **ei i-au făcut ce au vrut** denotă suferința cruntă și moartea prin care Ioan a trecut sub mână lui Irod Antipa și a Irodiadei (cf. Mar. 6:14-29). În aceeași manieră a

suferit și Ilie persecuția sub mână lui Ahab și a Izabelei (cf. 1 Regi 19:1-3, 10). Ceea ce le-au făcut acești dușmani lui Ilie și lui Ioan Îi vor face și lui Isus oamenii ostili lui Dumnezeu.

Ioan Botezătorul a împlinit profeția despre Ilie (Mal. 4:5-6) la prima venire a lui Hristos pe pământ. Totuși profeția lui Maleahi (Mal. 4:5-6) indică faptul că Ilie însuși va apărea înainte de a doua venire a lui Hristos (cf. Apoc. 11).

5. VINDECAREA UNUI ÎNDRĂCIT (9:14-29) (MAT. 17:14-21; LUCA 9:37-43)

Acest episod care descrie o nevoie umană disperată și eșecul ucenicilor de a împlini această nevoie contrastează puternic cu gloria schimbării la față. El arată realitatea trăirii în lume fără Isus.

Ucenicii de la care se aștepta ajutor (cf. Mar. 6:7) erau neputincioși. Marcu 9:28-29 ne oferă cheia înțelegerii acestui episod. În absența lui Isus, era necesar ca ei să trăiască și să lucreze prin credința în Dumnezeu, exprimată prin rugăciune. Relatarea mai amplă a acestei întâmplări (în contrast cu Matei și Luca) și detaliile vii sugerează încă o dată aportul lui Petru la această relatare, ca martor ocular.

9:14-15. Când Isus și cei trei ucenici (cf. v. 2) s-au întors la ceilalți nouă **ucenici, au văzut mult norod împrejurul lor și pe cărturari întrebându-se cu ei**. Subiectul disputei nu este menționat.

De îndată ce (*euthys*, cf. 1:10) mulțimea **L-a văzut pe Isus, s-au mirat** (*exethambēthēsan*, „alarmati”, cf. 14:33; 16:5-6) și **au alergat la El să I se închine**. Uimirea lor nu se datora unei străluciri sau a unei aure ce Îl înconjură pe Isus după schimbarea la față (cf. 9:9), ci prezenței neașteptate, dar oportune, a lui Isus în mijlocul lor.

9:16-18. Isus **i-a întrebat** pe cei nouă despre ce discutau cu cărturarii. **Un om din norod**, tatăl unui băiat posedat de un demon, l-a explicat situația. Adresându-se lui Isus cu respect, arătat de folosirea expresiei **Învățătorule** (cf. v. 5), tatăl a spus că **l-a adus** la El **pe fiul** lui pentru a fi vindecat deoarece băiatul **era stăpânit de un duh** (cf. comentariilor de la 1:23-24) care îl priva pe băiat de puterea de a vorbi (și de a auzi, cf. 9:25). De asemenea, demonul îl scutura de multe ori prin atacuri violente, simptome ale epilepsiei. Încercările demonului de a-l distruge pe băiat (cf. v. 18, 21-22, 26) arată încă o dată scopul posesiunii demonice (cf. comentariilor de la 5:1-5).

Cererea făcută de acest tată către **ucenici** de a scoate **duhul** era legitimă, pentru că Isus le dăduse ucenicilor autoritate peste duhurile rele (cf. 6:7).

9:19. Isus S-a adresat mulțimii, dar în special ucenicilor Săi într-un mod care vădește o emoție puternică (cf. 3:5; 8:12). **O, neam necredincios** subliniază cauza caracteristică tuturor eșecurilor spirituale — lipsa de credință în Dumnezeu (cf. 9:23; 10:27). Întrebările retorice care urmează reflectă înfrustrarea lui Isus cauzată de insensibilitatea spirituală a ucenicilor (cf. 4:40; 6:50-52; 8:17-21). Totuși El intenționa să lucreze cu putere acolo unde ei au eșuat, așa că a poruncit: **Aduceți-l la Mine.**

9:20-24. Cum a văzut **duhul** demonic pe Isus, l-a scuturat pe copil prin convulsii violente, aducându-l într-o stare de neajutare completă (cf. 9:18).

Ca răspuns la întrebarea plină de compasiune a lui Isus, **tatăl** a spus că fiul lui trecea prin asemenea convulsii puternice și aproape fatale, încă **din copilărie**. Băiatul era în stare critică de multă vreme. Cuvintele: **dacă poți face ceva**, indică faptul că incapacitatea ucenicilor de a scoate demonul (v.18) a zdruncinat credința tatălui în capacitatea lui Isus de a face acest lucru.

Isus a preluat cuvintele care trădau îndoiala tatălui, **dacă poți**, pentru a arăta că problema nu era capacitatea Lui de a vindeca băiatul, ci capacitatea tatălui de a crede că Dumnezeu poate face ceva ce pentru oameni este imposibil (cf. 10:27). Isus l-a îndemnat pe tată să nu se îndoiască: **Toate lucrurile sunt cu putință celui ce crede** (cf. 9:29). Credința nu pune hotare puterii lui Dumnezeu și se supune voii Sale (cf. 14:35-36; 1 Ioan 5:14-15).

Răspunsul tatălui a venit imediat (*euthys*). El și-a declarat credința (**Cred**), dar și-a recunoscut și slăbiciunea: **Ajută necredinței mele!** Aceasta scoate în evidență un element esențial al credinței creștine — ea este posibilă numai cu ajutorul Celui Care este subiectul acestei credințe.

9:25-27. Când a văzut Isus că **norodul** curios vine în fuga mare spre locul în care s-a întâmplat acest lucru (se pare că El S-a retras din mulțime pentru scurtă vreme), El a **muștrat** („a poruncit”; cf. 1:23, 34) **duhul necurat** prin două porunci: **să ieși afară... și să nu mai intri în el.**

Cu o izbucnire finală de violență împotriva victimei sale și cu un țipăt de furie (cf. 1:26), demonul a plecat. **Copilul a rămas** fără putere, total epuizat, arătând **ca mort**,

asa că **mulți ziceau: A murit. Dar Isus... l-a ridicat**. Asemănarea cu relatarea făcută de Marcu episodului învierii fiicei lui Iair (cf. 5:39-42) arată că eliberarea de puterea lui Satan este ca o trecere de la moarte la viață. Pentru ca acest lucru să devină absolut și ireversibil era nevoie de moartea și învierea lui Isus Însuși.

9:28-29. Aceste versete încheie relatarea episodului de față și explică de ce ucenicii nu au reușit. **Când a intrat în casă** (cf. 7:17, locul nu este precizat) **ucenicii Lui L-au întrebat deoparte** (*kat'idian*, cf. 4:34) **de ce ei nu au putut să scoată demonul.**

Isus le-a explicat că **acest soi** — probabil spirite demonice în general, și nu un anumit tip de demoni — **nu poate ieși decât** (lit., „nu poate fi scos prin nimic cu excepția...”)**prin rugăciune și post.** Ucenicii au eșuat pentru că ei nu s-au bazat pe puterea lui Dumnezeu, prin rugăciune. Probabil că s-au încrezut în succesele lor anterioare (cf. 6:7, 13) și astfel au eșuat.

Aproape toate manuscrisele grecești principale conțin grupul de cuvinte „rugăciune și post” la sfârșitul versetului 9:29 (NIV marg.). Probabil că aceste cuvinte au fost adăugate la textul original foarte de timpuriu de unii scribi, pentru a susține ascetismul. Dar cuvintele, dacă sunt originale, se referă la mijloacele practice de concentrare a atenției cât mai deplin asupra lui Dumnezeu, pentru o perioadă limitată de timp, într-un scop specific.

B. A doua secțiune în care se prevestesc patimile (9:30-10:31)

1. A DOUA PREVESTIRE A LUI ISUS DESPRE MOARTEA ȘI ÎNVIEREA SA (9:30-31) (MAT. 17:22-23A; LUCA 9:43B-44)

9:30-31. Isus și ucenicii Săi **au plecat de acolo** (cf. v. 14, 28, probabil lângă Cezareea lui Filip) **și au trecut prin nord-estul Galileii** (cf. 1:9), îndreptându-se spre Capernaum (9:33). Acesta era primul segment din ultima lor călătorie spre sud, înspre Ierusalim. **Isus** nu voia să facă cunoscută prezența lor, **căci** lucrarea lui publică în Galilea se încheiase și acum El dorea să-i pregătească **pe ucenicii Săi** pentru ce va urma.

Moartea Lui care se apropia era o temă prezentă constant în ceea ce îi **învăța pe ucenicii Săi** în timpul acestei călătorii. Le-a spus că El, **Fiul omului** (cf. 8:31) **va fi dat în mâinile oamenilor**, atât ale evreilor cât și ale neevreilor. „A fi dat în mâinile oamenilor”

Marcu 9:32-38

(*paradidotai*) înseamnă „a fi predat“. Acest cuvânt a fost folosit atât pentru trădarea lui Isus de către Iuda (3:19; 14:41; Luca 14:7) cât și pentru faptul că Dumnezeu L-a dat pe Isus să moară pentru izbăvirea celor păcătoși (Is. 53:6, 12; Fapte 2:23; Rom. 8:32). Probabil că textul se referă la cea din urmă idee, arătând că agentul implicit al verbului la pasiv este Dumnezeu, și nu Iuda.

2. LIPSA DE ÎNȚELEGERE A UCENICILOR (9:32)
(MAT. 17:23B; LUCA 9:45)

9:32. Ucenicii nu au reușit să **înțeleagă cuvintele acestea** (cf. v. 10) **și se temeau să-L întrebe**. Probabil că acest lucru s-a întâmplat pentru că ei își aminteau de mustrarea pe care i-a făcut-o Isus lui Petru (8:33) sau fiindcă cuvintele Lui aveau un efect devastator asupra speranțelor lor privitoare la un Mesia care să domnească.

3. ÎNVĂȚĂTURILE LUI ISUS PRIVIND ÎNȚELESUL VIETII DE UCENIC (9:33-10:31)

Această secțiune relatează întâmplări petrecute în două locuri geografice diferite. Întâi Isus i-a învățat pe ucenicii Săi într-o casă din Capernaum, în Galilea (9:33-50). Apoi Isus Și-a reluat activitatea de învățare atât în public ca și în particular în Iudea și în Perea (10:1-31).

- a. *Esența adevăratei măreții* (9:33-37)
(Mat. 18:1-5; Luca 9:46-48)

9:33-34. Isus și ucenicii Lui **au venit la Capernaum** pentru ultima oară, după o absență de câteva luni (cf. 8:13, 22, 27). **Pe când** ei se aflau **în casă** (cf. 2:1-2; 3:20; 7:17), Isus **i-a întrebat** foarte simplu **despre ce vorbeau pe drum** (*en tē hodō*, „pe drum“; cf. comentariilor de la 1:2). Întrebarea Lui a deschis încă o dată ușa pentru noi învățături (cf. 8:27, 29).

Ucenicilor le era rușine să recunoască faptul că **se certaseră între ei ca să știe cine este cel mai mare**. Rangul era important pentru evrei (cf. Luca 14:7-11), așa că era normal ca ucenicii să fie preocupați de statutul lor în Împărăția mesianică. Probabil că privilegiile de care se bucuraseră Petru, Ioan și Iacov (cf. Mar. 5:37; 9:2) au alimentat această dispută. Oricare ar fi fost cauza acestei dispute, ea arăta că cei doisprezece nu au înțeles sau nu au acceptat prevestirea făcută de Isus despre patimile Sale (cf. v. 31).

9:35. După ce **a șezut jos**, poziția recunoscută a unui învățător evreu (cf. Mat. 5:1; 13:1) Isus **i-a chemat pe cei doisprezece**. El i-a învățat esența adevăratei măreții: **Dacă vrea cineva** (cf. Mar. 8:34) **să fie cel dintâi**, să aibă cea mai înaltă poziție printre cei „mari“ în Împărăția lui Dumnezeu, **trebuie să fie cel mai de pe urmă** (lit., „el va fi ultimul dintre toți“, prin alegere deliberată și voluntară) **și slujitorul tuturor**. Aici „slujitor“ (*diakonos*) exprimă ideea unui om care îngrijește de nevoile celorlalți de bunăvoie, nu dintr-o poziție servilă (ca un *doulos*, un sclav). Isus nu a condamnat dorința omenească de a-și îmbunătăți poziția ocupată în această viață, dar i-a învățat că măreția în Împărăția Lui nu este determinată de statut, ci de slujire (cf. 10:43-45).

9:36-37. Pentru a ilustra slujirea, Isus a așezat **un copil** din casă (cf. v. 33, probabil copilul lui Petru) **în mijlocul** ucenicilor. A fi „slujitorul tuturor“ înseamnă și a da atenție unui copil, cea mai puțin semnificativă (cf. „cel mai de pe urmă“, v. 35) persoană atât în societatea evreiască cât și în cea greco-romană, societăți care idealizau omul matur (cf. TDNT, s.v. „*pais*“, 56:39-52).

Isus a luat copilul **în brațe** (cf. 10:13-16). A primi, adică a sluji sau a arăta bunătate (cf. 6:11; Luca 9:53) **unuia din acești copii**, care îi reprezentau pe cei mai de jos ucenici (cf. Mar. 9:42), **în Numele** lui Isus (din partea Lui) echivalează cu a-L primi pe Isus însuși (cf. Mat. 25:40 și comentariilor de la Mar. 6:7). Dar slujirea aceasta nu însemna să-L **primească numai** pe Isus, ci și pe Tatăl ceresc **ce L-a trimis** pe pământ (cf. Ioan 3:17; 8:42). Aceasta dă demnitate sarcinii de a-i sluji pe alții.

- b. *Mustrarea unei atitudini sectare*
(9:38-42)
(Luca 9:49-50)

9:38. Cuvintele lui Isus (v. 37) l-au îndemnat pe **Ioan** (cf. 3:17; 5:37; 9:2) să I se adreseze: **Învățătorule** (cf. 4:38; 9:5), și să relateze o încercare a ucenicilor de **a-l opri** pe un exorcist anonim de a **scoate draci în Numele** lui Isus (cf. comentariilor de la 1:23-28; 5:6-7). Ei au făcut acest lucru **pentru că** exorcistul **nu venea după** ei; el era un ucenic, dar nu dintre cei doisprezece pe care Isus i-a împuternicit să facă această lucrare (cf. 6:7, 12-13). Pe ucenici nu-i interesa folosirea abuzivă a Numei lui Isus (ca și în Fapte 19:13-16), ci folosirea *neautorizată* a acestui Nume. Mai mult, el avea succes (spre

deosebire de cei nouă; Mar. 9:14-18). Acest incident dezvăluia exclusivismul îngust al celor doisprezece.

9:39-40. Isus le-a spus să **nu-l oprească** pe acest exorcist pentru că **nimeni** nu poate înfăptui **o minune** (*dynamis*, o „lucrare“ puternică) în Numele Lui și apoi să își schimbe imediat concepția și să vorbească în public rău despre El.

Acceptarea de către Isus a acestui om a fost întărită prin maxima **Cine nu este împotriva noastră este pentru noi** (cf. reversul acesteia în Mat. 12:30). „Împotriva noastră“ și „pentru noi“ nu lasă loc pentru neutralitate. Dacă cineva lucrează pentru Isus, în Numele Său (cf. Mar. 9:38), el nu poate lucra în același timp și împotriva Lui.

Deși acest om nu îl urma pe Isus exact în același mod cum făceau cei doisprezece, totuși el îl urma cu adevărat și se opunea lui Satan.

9:41. Cu o afirmație solemnă (**Adevărat vă spun**, cf. 3:28) Isus și-a extins cuvintele (în 9:39-40) pentru a include și alte activități în afară de exorcizări. Chiar și cel care face cel mai mic act de ospitalitate în Numele lui Isus (cf. v. 37), cum ar fi să dea **un pahar cu apă** cuiva **pentru că** el aparține lui **Hristos, nu-și** (*ou mē*, negație accentuată) **va pierde răsplata**. El va fi recompensat în cele din urmă prin participarea la Împărăția lui Dumnezeu (cf. v. 47; 10:29-30; Mat. 25:34-40), nu pe bază meritului (o faptă bună) ci datorită promisiunii pline de har a lui Dumnezeu făcută credincioșilor (cf. Luca 12:31-32). Folosirea de către Isus a titlului „Hristos“ în loc de „Fiul omului“ este rar întâlnită în Evangheliile sinoptice.

9:42. Acest verset concluzionează ideea din versetele 35-41 și pregătește cadrul pentru versetele 43-50. Isus a avertizat sever pe oricine va îndepărta în mod deliberat pe cineva de la credința în El. Pedepsa pentru această acțiune este atât de severă încât **ar fi mai bine pentru el să fie aruncat în mare** înainte de a putea să-l facă **pe unul din acești micuți care cred** în Isus (i.e., ucenicii cei mai de jos, inclusiv copiii, care sunt imaturi în credință, cf. v. 37, 41) **să păcătuiască**.

Verbul „a face să păcătuiască“ (*skandalisē*; cf. v. 43) trebuie înțeles din punctul de vedere al unei judecăți viitoare (cf. v. 43-38). Se referă la a ispiti sau a provoca un ucenic să se îndepărteze de Isus, cauzându-i astfel probleme spirituale grave. Credința, chiar aflată la început, cum era cea a exorcistului (v. 38) sau a oricui altuia care acțiunează în

Numele lui Isus (v. 41) trebuie încurajată, nu distrusă prin critici aspre sau tendințe sectare.

Piatra mare de moară (*mylos onikos*, lit., „piatra de moară pentru măgari“) era o piatră grea, netedă, învârtită de un măgar pentru a măcina grăunțe; aceasta era diferită de moara (*mylos*) mică de mână folosită de femei (Mat. 24:41). Pedepsa de a îneca pe cineva în acest mod era fără îndoială familiară ucenicilor lui Isus (cf. Iosif Flavius, *The Antiquities of the Jews* 14. 15. 10).

c. *Capcana păcatului și cerințele radicale ale vieții de ucenic (9:43-50)*
(Mat. 18:7-9)

9:43-48. Aceste cuvinte puternice îi avertizează pe ucenici despre pericolul de a se lăsa pe ei înșiși să fie duși pe o cale greșită. Isus a subliniat cerințele vieții de ucenic (cf. 8:34-38; 10:24-31) prin hiperbole (cf. TDNT, s.v. „*melos*“, 45:59-61).

Dacă (*ean*, „oricând“, indicând o posibilitate reală) activitatea **mâinii**, un instrument al acțiunilor exterioare (cf. 7:20-23), **te face să cazi în păcat** (*skandalisē*, „te ademenește să cazi“, cf. 9:42) **taie-o**. Isus S-a referit la faptul că un ucenic ar trebui să fie prompt și să acționeze decisiv împotriva a orice poate să-l îndepărteze de la supunerea față de El. Același lucru este adevărat și pentru picior și ochi, deoarece ispitele vin prin mai multe mijloace. Orice îl **tentează** pe un ucenic să adopte viața acestei lumi trebuie îndepărtat, întocmai cum un chirurg amputează un membru cangrenat.

Este mai bine să fii un ucenic și să intri în **viața veșnică** (cf. 10:17, 30) în **Împărăția** viitoare a Lui Dumnezeu (9:47), și să intri acolo **ciung**, fără unele posesiuni pământești la care ai renunțat, **decât să fii un necredincios**. Un necredincios rămâne supus acestei lumi, refuză **viața veșnică** împreună cu Dumnezeu pe baza condițiilor Lui și ca atare va fi **aruncat în gheenă** (*geenna*, v. 45, 47).

Cuvântul grec *geenna* („gheenă“) este transliterarea a două cuvinte ebraice care înseamnă: „Valea lui Hinom“, un loc la sud de Ierusalim unde erau sacrificați copii zeului păgân Moloh (2 Cro. 28:3; 33:6; Ier. 7:31; 19:5-6; 32:35). Mai târziu, în timpul reformelor lui Iosia (2 Regi 23:10), locul acesta a devenit groapa de gunoi a Ierusalimului, unde ardea încontinuu un foc care mistuia gunoiul infestat de viermi. În gândirea iudaică, imaginea focului și a viermilor ilustra viul locul de pedeapsă eternă pentru cei răi

Marcu 9:49-10:2

(cf. apocrife Iudit 16:17 și Ecl. 7:17). Isus a folosit cuvântul *geenna* în 11 din cele 12 cazuri în care acesta apare în Noul Testament (singura excepție este în Iac. 3:6).

Expresia: **în care focul nu se stinge** este probabil explicația dată gheenei de către Marcu pentru cititorii lui din Roma. **Viermele** (chinul interior) **și focul care nu se stinge** (chinul exterior; citat din Is. 66:24 așa cum apare el în LXX) ilustrează într-un mod viu pedeapsa nesfârșită care îi așteaptă pe toți cei ce refuză mântuirea lui Dumnezeu. Esența iadului este chinul nesfârșit și separarea eternă de prezența Lui.

9:49. Această afirmație enigmatică apare doar în Marcu și este dificil de interpretat. Au fost sugerate aproape cincisprezece explicații posibile.

Cuvântul explicativ „pentru că” (*gar*, nu este tradus în NIV) și cuvântul „foc” leagă versetul acesta de versetele 43-48. Expresia **fiecare om** poate fi explicată în unul din următoarele trei moduri: (1) se poate referi la fiecare necredincios care intră în iad. Ei vor fi **sărați cu foc** în sensul că așa cum sarea conservă mâncarea, așa și ei vor fi ținuti pentru veșnicie în focul judecății. (2) „Fiecare om” se poate referi la fiecare ucenic care trăiește în această lume ostilă. Expresia care spune că ei vor „fi sărați cu foc” are sensul sărării jertfelor din Vechiul Testament (Lev. 2:13; Eze. 43:24). Ucenicii, jertfe vii (cf. Rom. 12:1), vor fi sărați cu încercări de foc purificatoare (cf. Prov. 27:21; Is. 48:10; 1 Pet. 1:7; 4:12). Încercările vor îndepărta ce este contrar voii lui Dumnezeu și vor reține ceea ce este conform acestei voi. (3) „Fiecare om” se poate referi la fiecare persoană în general. Toți vor fi „sărați cu foc” la momentul și în modul potrivit cu relația lor cu Isus — pentru necredincioși este focul rezervat judecății finale; pentru ucenici este focul purificator al suferințelor și al încercărilor prezentului. Această ultimă idee pare cea mai plauzibilă.

9:50. „Sarea” leagă acest verset de versetul 49. **Sarea este bună**, folositoare. Sarea ca și condiment și conservant era ceva obișnuit în lumea antică. Era o necesitate în viața de zi cu zi din Palestina și avea valoare comercială.

Principala sursă de sare din Palestina se afla în zona din sud-vestul Mării Moarte (Sărate). Sarea brută și impură din depozitele saline ale acestei zone era sensibilă la deteriorare, depunând reziduuri asemănătoare cristalelor de sare, dar fără nici un gust. **Dacă** (*ean*, „oricând”; cf. v. 43) **sarea își pierde**

puterea de a săra, gustul ei nu mai poate fi recăștigat, așa că o astfel de sare este fără valoare.

Expresia **să aveți sare în voi înșivă** (imper. prez.) punctează pentru ucenici necesitatea de a „avea sare” bună (nu fără valoare) în ei înșiși. Aici „sare” exprimă ceea ce-l deosebește pe un ucenic de acela care nu este ucenic (cf. Mat. 5:13; Luca 14:34). Un ucenic trebuie să-l rămână supus lui Isus indiferent de preț și să alunge orice influențe distructive (cf. Mar. 9:43-48).

A doua poruncă, **să trăiți în pace** (conj. prez. cu valoare de imper.) **unii cu alții**, este bazată pe prima poruncă și îmbogățește discuția generată de cearta ucenicilor (v. 33-34). În esență Isus a spus „Să Îmi fiți loiali Mie și atunci veți putea să păstrați pacea între voi, în loc să vă certați pentru poziții” (cf. Rom. 12:16a; 14:19).

d. *Permanența căsătoriei (10:1-12)* (Mat. 19:1-12; Luca 16:18)

10:1. În ultima călătorie a lui **Isus** spre Ierusalim, El a **plecat de acolo**, adică din localitatea Capernaum din Galilea (cf. 9:33), **și a venit în ținutul Iudeii**, la vest de râul Iordan și apoi **dincolo de Iordan** în Perea, pe partea estică a râului.

Datorită popularității Sale în aceste locuri (cf. 3:8), El a atras **gloate** în jurul Lui și **din nou... după obiceiul Său**, (cf. 1:21-22; 2:13; 4:1-2; 6:2, 6b, 34; 11:17; 12:35) a **început iarăși să-i învețe**. Cuvântul „iarăși” a fost inclus pentru a accentua ideea. Așadar, El Și-a reluat lucrarea în public (cf. 9:30-31).

Deși lucrarea târzie a lui Isus din Iudea și Perea a acoperit o perioadă de aproximativ șase luni, Marcu redă numai câteva din evenimentele finale care probabil că s-au petrecut în Perea (cf. 10:2-52 cu Luca 18:15-19:27).

10:2. Câțiva **farisei L-au întrebat** pe Isus despre problema divorțului pentru **a-L ispiti** (de la *peirazō*, cf. 8:11; 12:15b). Ei voiau ca El să le dea un răspuns incriminator, care să stârnească opoziția împotriva Lui. Se așteptau ca El să contrazică Deuteronomul 24:1-4 (cf. Mar. 10:4). Toți fariseii erau de acord că acest pasaj din Vechiul Testament permitea divorțul, că numai soțul îl putea iniția și că divorțul presupunea și dreptul la recăsătorie. Dar păreriile lor difereau în privința motivelor divorțului. Punctul de vedere mai strict al rabinului Shammai permitea divorțul numai dacă o soție era vinovată de imoralitate; părerea mai indulgentă a rabinului Hillel permitea unui bărbat să divorțeze

de soția lui sub aproape orice pretext (cf. Mishnah *Gittin* 9. 10). Dacă Isus ar fi luat o poziție partizană în această dispută, ar fi provocat dezbinare în rândul celor ce îl urmau. Sau ar fi putut să-l ofenseze pe Irod Antipa așa cum a făcut Ioan Botezătorul (cf. 6:17-19) și atunci ar fi fost arestat, deoarece în Perea se afla sub jurisdicția lui Irod. Irod era căsătorit cu Irodiada, care îi era nepoată, în ciuda interdicțiilor din Leviticul 18.

10:3-4. Isus a răspuns tot printr-o întrebare, lăsând la o parte cazuistica interpretărilor rabinice și îndreptând atenția fariseilor spre Vechiul Testament (cf. 7:9, 13). Verbul **v-a poruncit** sugerează că El S-a referit la legislația mozaică asupra problemei divorțului.

Ca răspuns, ei au rezumat Deuteronomul 24:1-4, baza pentru practicile de divorț. Ei credeau că **Moise a dat voie** soțului să divorțeze de soția lui dacă o proteja de acuzația de adulter, dându-i o **carte de despărțire** pe care trebuia să o scrie și să o semneze în prezența unor martori (cf. Mishnah *Gittin* 1. 1-3; 7. 2). În Israelul antic adulterul era pedepsit cu moartea, de obicei prin împroșcare cu pietre (cf. Lev. 20:10; Deut. 22:22-25), atunci când vina era clar stabilită (cf. Num. 5:11-31). În timpul lui Isus (aprox. 30 î.Hr.) s-a renunțat la pedeapsa cu moartea (cf. Mat. 1:19-20, TDNT, s.v. „moicheuō” 4:730-5) dar legea rabinică constrângea un soț să divorțeze de o soție adulteră (cf. Mishnah *Sotah* 1. 4-5; *Gittin* 4. 7).

10:5. Isus le-a spus că **Moise** a scris **porunca aceasta** (Deut. 24:1-4) din cauza împietririi inimii lor, a refuzului lor de a accepta punctul de vedere al lui Dumnezeu cu privire la căsătorie. **Moise a recunoscut** existența divorțului în Israel, dar nu l-a instituit și nici nu l-a autorizat.

10:6-8. Isus a pus apoi în contrast punctul lor de vedere despre căsătorie cu punctul de vedere avut de Dumnezeu **de la începutul lumii** (Isus a citat atât Gen. 1:27 cât și 2:24). **Dumnezeu a făcut** prima pereche, Adam și Eva, **parte bărbătească și parte femeiască**, perfect complementari unul cu celălalt. **Omul va lăsa** pe părinții lui, **se va lipi de nevastă-sa și cei doi — bărbat și femeie — vor fi un singur trup**. Ca „un trup”, ei formează o unitate nouă, constituind o pereche care are intimitate sexuală, un cerc perfect închis, la fel de indisolubil în ordinea creației prezente a lui Dumnezeu ca și legătura de sânge dintre părinte și copil.

Așa că (hōste) nu mai sunt doi ci sunt un singur trup (lit., „o carne”, o unitate

formată dintr-un trup). Căsătoria nu este un contract temporar, reciproc avantajos, care poate fi rupt cu ușurință; ea este un legământ de fidelitate într-o unire pentru toată viața, încheiat înaintea lui Dumnezeu (cf. Prov. 2:16-17; Mal. 2:13-16).

10:9. Isus a adăugat apoi o interdicție. **Deci, în lumina versetelor 6-8, ce a împreunat Dumnezeu** ca un singur trup, **omul să nu despartă** (*chorizetō*, timpul prez., cf. acest verb gr. în 1 Cor. 7:10, 15). „Omul” (*anthrōpos*, însemnând probabil soțul) trebuie să oprească întreruperea unei căsătorii prin divorț. Căsătoria trebuie să fie monogamă, heterosexuală, o relație permanentă într-un singur trup. Isus a confirmat astfel indirect afirmația curajoasă a lui Ioan Botezătorul (cf. Mar. 6:18), contrazicând vederile foarte largi ale fariseilor în acest domeniu.

10:10-12. Mai târziu, când **ucenicii** lui Isus **L-au întrebat** în particular despre acest subiect **în casă** (cf. 7:17), El a adăugat: **Oricine își lasă nevasta** (*apolysē*, „eliberează”, același cuvânt ca și în 15:6, 9, 15) **și ia pe alta de nevastă preacurvește față de ea**, față de prima lui soție (cf. Ex. 20:14, 17). Potrivit cu afirmația din Marcu 10:12, care apare doar în Marcu, același lucru este valabil și pentru o femeie care **își lasă bărbatul și ia pe altul de bărbat**. Aceste cuvinte erau semnificative pentru cititorii din Roma ai lui Marcu, deoarece conform legislației romane o femeie putea iniția divorțul. Deși nu era permisă de legea iudaică această acțiune era uneori practică în Palestina (ex. Irodiada, 6:17-18).

Divorțul se opune ordinii din creația lui Dumnezeu, dar nu o dizolvă. Isus a lăsat deschisă posibilitatea divorțului din cauza imoralității sexuale, așa cum o cerea legea iudaică în timpul Noului Testament (10:4). Dar recăsătoria, deși era permisă de legea rabinică, a fost aici interzisă de Isus (cf. TDNT, s.v. „gameō, gamos” 1:648-51; „moicheuō”, 4:733-5). (Mulți cercetători cred că Isus a permis o singură excepție la aceasta. Vezi comentariile de la Mat. 5:32; 19:1-12). Dorința lui Dumnezeu pentru o căsătorie „desfăcută” este iertarea și împăcarea (cf. Osea 1-3; 1 Cor. 7:10-11).

e. *Primirea Împărăției lui Dumnezeu cu o încredere de copil* (10:13-16)
(Mat. 19:13-15; Luca 18:15-17)

Acest episod completează învățătura lui Isus despre căsătorie și compensează opoziția fariseilor (Marcu 10:2-12). Probabil că el a

Marcu 10:13-20

avut loc „în casă“ (v.10). Această întâmplare a ajuns să fie folosită mai târziu în istoria Bisericii în legătură cu botezul copiilor, dar fără o susținere clară din acest pasaj.

10:13. Oamenii — mame, tați, copii mai mari și alții — **I-au adus niște copilași** (*paidia*, cei a căror vârstă varia de la bebeluși la preadolescenți, cf. aceluiași cuvânt în 5:39; un alt cuvânt, *brephē*, însemnând sugari și copii mai mici, este folosit în Luca 18:15) lui Isus **ca să se atingă de ei**, un mijloc vizibil de transmitere a binecuvântărilor lui Dumnezeu asupra viitorului vieților lor (cf. Marcu 10:16). **Dar ucenicii au certat pe cei ce îi aduceau** (cf. 8:30, 32-33) și au încercat să îi oprească să vină la Isus. Probabil că ei credeau că copiii nu erau importanți (9:36-37) și că Isus nu ar trebui să își irosească timpul cu ei — încă o ocazie în care ucenicii gândeau numai în categorii uman-culturale (cf. 8:32-33; 9:33-37).

10:14. Isus... **S-a mâniat** (cf. v. 41) din cauza intervenției ucenicilor (cf. 9:38). Acest verb, care indică o reacție emoțională puternică, este folosit doar de Marcu, care a subliniat trăirile emoționale ale lui Isus mai mult decât oricare din ceilalți scriitori ai Evangheliilor (cf. 1:25, 41, 43; 3:5; 7:34; 8:12; 9:19). Porunca dublă și clară — **Lăsați** (lit., „începeți să le dați voie“) **copilașii să vină la Mine, și nu-i opriți** — era o mustrare adresată ucenicilor (care îi muștraseră pe oameni!).

Isus i-a primit cu bucurie pe copii pentru că **Împărăția lui Dumnezeu**, stăpânirea spirituală prezentă a lui Dumnezeu în viața oamenilor (cf. comentariilor de la 1:14-15) **este a celor ca ei**. Tuturor, inclusiv copiilor, care vin la Isus cu o încredere de copil și în dependență totală de El, li se dă acces liber la Isus.

10:15. Printr-o afirmație solemnă (**Adevărat vă spun**; cf. 3:28) Isus dezvoltă adevărul din 10:14. **Oricine nu va primi Împărăția lui Dumnezeu** ca pe un dar, cu o atitudine încrezătoare a unui **copilaș**, **cu nici un chip** (negație întărită *ou mē*, „prin nici un mijloc“) **nu va intra în ea**. Va fi exclus de la binecuvântările ei viitoare, în special de la viața veșnică (cf. v. 17, 23-26). Împărăția lui Dumnezeu nu se câștigă prin reușite sau merite omenești; trebuie primită ca și un dar de la Dumnezeu prin încrederea simplă a celor care își recunosc incapacitatea de a o câștiga în orice alt mod (cf. comentariilor de la 1:15).

10:16. Acțiunea iubitoare a lui Isus (cf. 9:36) ilustrează în mod viu faptul că binecuvântările Lui le sunt date în dar celor care le primesc prin credință. Verbul compus,

intensiv **a binecuvântat** (*kateulogei*, perf. compus, apare numai aici în N.T.) subliniază bunătatea cu care Isus a binecuvântat fiecare copil care a venit la El.

f. *Respingerea Împărăției lui Dumnezeu prin încrederea în bogății (10:17-27) (Mat. 19:16-26; Luca 18:18-27)*

Acest eveniment a avut loc probabil în timp ce Isus era pe punctul de a pleca din casă (cf. Mar. 10:10), undeva în Perea. Omul bogat îi reprezintă pe cei care nu-și recunosc incapacitatea de a-și câștiga viața veșnică și de a o primi ca pe un dar al lui Dumnezeu (cf. v. 13-16).

10:17. Tocmai când Isus era gata să **pornească la drum** (cf. comentariilor de la 8:27) spre Ierusalim (10:32) **un om** influent, bogat și tânăr (cf. Mat. 19:20, 22; Luca 18:18), a venit în fugă **la El**. Abordarea lui înflăcărată, postura de om ingenuncheat, sinceritatea adresării (**Bunule Învățător**, care nu era folosită de evrei pentru a se adresa unui rabin) și întrebarea lui profundă dezvăluiau seriozitatea și respectul pe care îl avea față de Isus ca și călăuzitor spiritual.

Întrebarea acestui om sugera faptul că el considera **viața veșnică** un lucru pe care îl putea obține prin fapte bune (în contrast cu Mar. 10:15; cf. Mat. 19:16) și că el se simțea nesigur cu privire la destinul său viitor. Referințele la **viața veșnică** (menționată în Marcu numai la 10:17, 30), la „intrarea în Împărăția lui Dumnezeu“ (v. 23-25) și la a fi „mântuit“ (v. 26), se concentrează toate asupra obținerii viitoare a vieții veșnice cu Dumnezeu, deși omul intră de îndată în Împărăție, dacă acceptă domnia lui Dumnezeu în viața de pe pământ. Evanghelia lui Ioan subliniază că viața veșnică se poate avea *în prezent*.

10:18. Isus contestă percepția greșită a omului asupra noțiunii de **bun**, ca un lucru care se măsoară după realizările umane. **Nimeni nu este bun**, absolut perfect, **decât Unul singur: Dumnezeu**, adevărata sursă și standardul bunătății. Omul avea nevoie să se vadă pe sine în contextul caracterului perfect al lui Dumnezeu. Răspunsul lui Isus nu neagă propria Lui divinitate, ci o susține indirect. Omul care fără să-și dea seama L-a numit „bun“ avea nevoie să înțeleagă adevărata identitate a lui Isus. (Mai târziu el a renunțat la folosirea cuvântului „bun“, v. 20).

10:19-20. Răspunzând direct întrebării omului, Isus citează cinci porunci din așa-numita „a doua tablă“ a Decalogului (cf. ex.

20:12-16; Deut. 5:16-20), dar într-o ordine diferită. Ascultarea de aceste porunci care reglementează relațiile dintre oameni este mult mai ușor verificabilă în comportamentul unei persoane decât celelalte porunci de dinaintea lor (Ex. 20:3-8). Porunca **să nu înșeli**, care nu face parte din Decalog și apare amintită în relatarea acestui episod numai în Marcu, reprezintă poate a zecea poruncă (Ex. 20:17). Dar este mai probabil o adăugare potrivită la a opta sau a noua poruncă (Ex. 20:15-16), aplicabilă unei persoane bogate (cf. Lev. 6:2-5; Mal. 3:5).

Răspunsul omului arată că el credea ferm că a **păzit** aceste porunci în mod perfect (cf. Fil. 3:6) **din tinerețea** lui, de la vârsta de 12 ani când, și-a asumat personal responsabilitatea de a respecta Legea, ca „fiu al Legii” (*bar Mitzvah*; cf. Luca 2:42-47). Probabil că el se aștepta ca Isus să-i pretindă să facă ceva meritoriu care să compenseze orice i-ar mai fi lipsit.

10:21-22. Cu privirea Lui pătrunzătoare (de la *emblepō*, cf. 3:5), Isus a văzut sub devotamentul religios al omului cea mai adâncă nevoie a lui **și l-a iubit**, un amănunt menționat numai în Marcu (cf. comentariilor de la 10:14). **Un lucru** necesar și care îi lipsea era supunerea totală față de Dumnezeu, fiindcă bogăția era dumnezeul lui (v. 22). El era devotat mai degrabă acesteia decât lui Dumnezeu, *prin aceasta* încălcând prima poruncă (Ex. 20:3).

Isus i-a poruncit două lucruri: (1) Omul trebuia **să se ducă să vândă** toate bunurile lui și să le **dea la săraci**, prin aceasta îndepărtând obstacolul care îi bloca accesul la viața veșnică, și anume realizarea unei neprihăniri proprii care nu excludea iubirea de bani. (2) De asemenea, Isus i-a cerut să-L **urmeze** (conj. prez. cu valoare de imper.) la Ierusalim și la cruce. Calea spre viața veșnică trecea prin renunțarea la încrederea în averile și realizările proprii și la tot ce constituia o siguranță din punct de vedere pământesc, și prin încrederea în Isus (cf. Mar. 10:14-15).

Omul, întristat de cuvintele lui Isus, a **plecat**. Această *formă* particulară de renunțare la sine — a vinde tot — era potrivită în această situație, dar nu este o cerință pentru toți viitorii ucenici.

10:23-25. Când Isus a spus **ucenicilor** cât este **de anevoie** pentru **cei ce au avutii** să intre în **Împărăția lui Dumnezeu**, ei au rămas **uimiți** (*ethambounto*, „surprinși” cf. 1:27; 10:32), pentru că în lumea iudaică bogățiile erau un semn al binecuvântării lui Dumnezeu și astfel un avantaj, nu o barieră în

relația cu Dumnezeu. Doar în acest loc din toate Evangheliile sinoptice Isus S-a adresat celor doisprezece folosind cuvântul **fiilor** („copii” în textul GBV — n.tr.; cf. Ioan 13:33), reflectând imaturitatea lor spirituală.

Având în vedere surprinderea lor, Isus a repetat și a clarificat afirmația Lui originală. Dacă oitem din text cuvintele „pentru cei ce se încred în bogății”, atunci afirmația din Marcu 10:24 (care apare doar în Mar.) se aplică tuturor celor care sunt puși față în față cu cerințele Împărăției lui Dumnezeu. Dacă sunt incluse, ele explică dificultatea omului bogat și prezintă pericolul încrederii în bogății.

Comparația plină de umor (v. 25) folosește un binecunoscut proverb evreiesc utilizat pentru a descrie imposibilul. **Mai lesne este**, prin comparație, pentru **o cămilă**, cel mai mare animal din Palestina la acel timp, **să treacă prin urechea unui ac** (cea mai mică deschidere) **decât să intre un om bogat**, care se încrede în bogățiile sale, în **Împărăția lui Dumnezeu**.

10:26-27. Afirmația lui Isus (v. 25) i-a **uimit** foarte mult (*exēplēssonto*, „surprinși peste măsură, copleșiți”; cf. 1:22; 6:2; 7:37, 11:18) pe **ucenici**. Ei au dus această idee la concluzia ei logică: Dacă este imposibil pentru un om bogat să intre în Împărăția lui Dumnezeu, **Cine poate atunci să fie mântuit?** (dat vieții veșnice; cf. 10:17, 30).

Isus le-a liniștit îngrijorarea afirmând că mântuirea **este cu neputință la oameni** — este peste meritele sau realizările lor umane — **dar nu la Dumnezeu**. Nu este peste puterea Lui să o dea, **pentru că toate lucrurile** necesare pentru mântuirea oamenilor — bogăți și săraci deopotrivă — **sunt cu putință la Dumnezeu** (cf. Iov. 42:2). Ceea ce omul nu poate schimba, Dumnezeu poate, și o face prin harul Său (cf. Ef. 2:8-10).

g. *Răsplătirile vieții de ucenic (10:28-31) (Mat. 19:27-30; Luca 18:28-30)*

10:28. Acționând ca purtător de cuvânt (cf. 8:29), Petru l-a amintit cu îngâmfare lui Isus că cei doisprezece, spre deosebire de omul bogat (**noi** este subliniat în gr., sugerând contrastul) au **lăsat totul** și L-au **urmat** (cf. 1:16-20; 2:14; 10:21-22). El voia să spună cu alte cuvinte: „Ce recompensă vom primi?” (cf. Mat. 19:27). Încă o dată acest lucru reflectă tendința ucenicilor de a se gândi la onoruri materiale și în Împărăția lui Dumnezeu (cf. Mar. 9:33-34; 10:35-37; Mat. 19:28-29).

Marcu 10:29-37

10:29-30. Într-o altă afirmație solemnă (**Adevărat vă spun**; cf. v. 15, 3:28) Isus a recunoscut faptul că supunerea lor față de El și **Evanghelie** (cf. 1:1; 8:35) a avut drept consecință renunțarea la legăturile lor vechi — **casă** (cei iubiți) sau la proprietăți (**holde**) (cf. 13:11-13; Luca 9:59-62). Dar celui care renunță la aceste lucruri, Isus i-a promis că ele îi vor fi redată însutit prin noile legături cu ceilalți ucenici (cf. Mar. 3:31-35; Fapte 2:41-47; 1 Tim. 5:1-2) **în veacul acesta**, perioada de timp între prima și a doua venire a lui Isus. Apoi **în veacul viitor**, era care va urma revenirii lui Isus (din punct de vedere nou-testamental) fiecare va primi recompensa finală — **viața veșnică** (cf. Mar. 10:17).

În versetul 30 cuvântul „tatăl” (cf. v. 29) este omis, din moment ce Dumnezeu este Tatăl noii familii spirituale (cf. 11:25). Cuvintele **împreună** (răsplătirile) **cu prigonirile** sunt adăugate în mod realist doar de Marcu. Așa cum a spus și Isus mai târziu (10:43-45), viața de ucenic cere slujire, care deseori cuprinde și suferință, adevăr relevant pentru cititorii lui Marcu din Roma care aveau de înfruntat persecuția. Acest fapt a ajutat la îndepărtarea tentației trecerii de partea lui Isus doar de dragul răsplătirilor (cf. v. 31).

10:31. Acest „proverb” (cf. acelorași cuvinte în alte contexte: Mat. 20:16; Luca 13:30) ar putea fi înțeles ca (a) un avertisment împotriva îngâmării lui Petru (Mar. 10:28), (b) o confirmare a promisiunii lui Isus (v. 29-30), sau cel mai probabil ca (c) un sumar al învățăturilor lui Isus despre natura de slujitor a ucenicului (cf. 9:35; 10:43-45). Răsplătirile în Împărăția lui Dumnezeu nu se bazează pe standarde pământești cum a fi rangul, prioritatea sau durata timpului de slujire, meritul personal sau sacrificiul (cf. Mat. 20:1-16), ci pe dedicarea față de Isus și pe urmarea Lui cu credincioșie.

C. A treia secțiune în care se prevestesc patimile (10:32-45)

1. A TREIA PREVESTIRE A LUI ISUS DESPRE MOARTEA ȘI ÎNVIEREA SA (10:32-34)
(MAT. 20:17-19; LUCA 18:31-34)

10:32a. Isus și ucenicii Lui și-au continuat **drumul** și **se suiau** din Valea Iordanului (cf. v. 1) **la Ierusalim**, prima mențiune a destinației lor. **Isus mergea înaintea lor**, după obiceiul rabinilor. Acest detaliu, care este menționat doar în Marcu, îl arată pe Isus ca Cel care Își conduce poporul atât în suferință

cât și în triumf (același verb este tradus „a merge [mergând] înaintea lui [lor]” în 14:28 și 16:7).

Hotărârea Lui fermă în fața pericolului iminent i-a **tulburat** (*ethambounto*, „surprins” cf. 10:24; 1:27) pe **ucenici**, care **mergeau îngroziți după El** (*ephobounto*, cf. 4:40-41; 6:50; 11:18; 16:8). Aici Marcu probabil că avea în vedere un *singur* grup — cei doisprezece. Dar în 10:46, el a indicat și prezența unui alt grup.

10:32b-34. Isus a **luat iarăși la El pe cei doisprezece** (cf. 3:13-15) adică i-a adunat în jurul Lui și le-a dezvăluit **lucrurile care aveau să I se întâmple** în curând. Această a treia prevestire este cea mai precisă și cuprinzătoare dintre cele trei consemnate de Marcu (cf. comentariilor de la 8:31; 9:30-31; de asemenea vezi 9:12). Pentru că El înțelegea Vechiul Testament (cf. Ps. 22:6-8; Is. 50:6; 52:13-53:12; Luca 18:31) și cunoștea climatul politic-religios contemporan (cf. Mar. 8:15), era capabil să explice această prevestire.

Isus a folosit opt verbe la timpul viitor, care arată certitudinea cu privire la evenimentele care aveau să urmeze. Elementele noi erau că **Fiul omului** (cf. comentariilor de la 8:31) **va fi dat** (cf. 9:31) **în mâinile conducătorilor evrei**, Sinedriul (cf. 8:31). **Ei îl vor osândi la moarte** (cf. 14:64) **și-L vor da în mâinile Neamurilor** (romanilor), din moment ce Sinedriul nu avea autoritatea de a executa o sentință capitală (cf. 15:1, 9-10). Înainte de a-L executa (15:24-25), romanii **își vor bate joc de El** (cf. 15:18, 20), **Îl vor scuipa** (cf. 15:19) **și-L vor bate cu nuiile** (cf. 15:15) — aceste elemente indicând că moartea Lui va fi prin răstignire (cf. Mat. 20:19). Dar promisiunea învierii aducea o nădejde pentru viitor.

2. ÎNȚELESUL ESENȚIAL AL VIEȚII DE UCENIC (10:35-45)
(MAT. 20:20-28)

10:35-37. **Iacov și Ioan** (cf. 1:19; 5:37; 9:2) s-au apropiat de Isus în particular, adresându-I-Se: **Învățătorule** (cf. 4:38; 9:5) și I-au cerut locurile de cea mai înaltă onoare și autoritate în slava Sa, în Împărăția mesianică pe care se așteptau ca El să o instituie în curând în mod public (cf. 8:38; 9:1-2; 13:26). **Unul** dintre ei voia să stea **la dreapta** Sa, cea mai înaltă poziție, și **altul la stânga** Lui, următoarea poziție înaltă într-o curte regală (Iosif *The Antiquities of the Jews* 6. 11. 9).

Cuvintele din Noul Testament ce denotă răscumpărarea

Cuvinte grecești	Înțelesul lor în românește	Referințe
<i>agorazō</i> (verb)	a cumpăra, a procura de la piață (sau piață de sclavi)	(1 Cor. 6:20; 7:23; 2 Pet. 2:1; Apoc. 5:9; 14:3-4)
<i>exagorazō</i> (verb)	a cumpăra, a procura toți sclavii de pe piață (piață de sclavi)	(Gal. 3:13; 4:5; Ef. 5:16; Col. 4:5)
<i>lytron</i> (substantiv)	răscumpărare, preț al eliberării	(Mat. 20:28; Mar. 10:45)
<i>lytroomai</i> (verb)	a răscumpăra, a elibera prin plata unui preț de răscumpărare	(Luca 24:21; Tit 2:14; 1 Pet. 1:18)
<i>lytrōsis</i> (substantiv)	act de eliberare prin plata unui preț de răscumpărare	(Luca 16:8; 2:38; Evr. 9:12)
<i>apolytrōsis</i> (substantiv)	a cumpăra înapoi, a elibera prin plata unui preț de răscumpărare	(Luca 21:28; Rom. 3:24; 8:32; 1 Cor. 1:30; Ef. 1:7, 14; 4:30; Col. 1:14; Evr. 9:15; 11:35)

Matei adăugă că mama celor doi a venit cu ei și a vorbit pentru ei (Mat. 20:20-21). Ea era Salomeea, probabil o soră a mamei lui Isus (cf. Mat. 27:56; Mar. 15:40; Ioan 19:25). Dacă era așa, atunci Iacov și Ioan erau verișori primari cu Isus. Probabil că ei au sperat că legăturile lor de familie îi vor ajuta să obțină ceea ce îi interesa.

10:38-39. Isus le-a spus că ei nu își dădeau seama ce condiții implica realizarea dorinței lor ambițioase. A cere un loc de onoare în slava Lui însemna în același timp a cere să ai parte și de suferințele Lui, deoarece suferința era o condiție necesară a slavei.

Întrebarea lui Isus presupunea un răspuns negativ pentru că suferințele și moartea care-L așteptau erau absolut unice și aveau drept scop îndeplinirea misiunii Sale mesianice. **Paharul** era o metaforă evreiască obișnuită ce desemna fie bucuria (cf. Ps. 23:5; 116:13), fie judecata divină împotriva păcatului omenesc, sensul de aici (cf. Ps. 75:7-8; Is. 51:17-23; Ier. 25:15-28; 49:12; 51:7; Eze. 23:31-

34; Hab. 2:16; Zah. 12:2). Isus Și-a aplicat această figură de stil Lui Însuși pentru că El avea să suporte mânia judecății lui Dumnezeu împotriva păcatului în locul păcătoșilor (cf. Mar. 10:45; 14:36; 15:34). El avea să **bea** „paharul“ de bunăvoie.

Imaginea „botezului“ exprimă o idee paralelă. A fi sub apă însemna în imagistica Vechiului Testament a fi copleșit de o calamitate (cf. Iov 22:11; Ps. 69:2, 15; Is. 43:2). Aici „calamitatea“ pe care o înfrunta Isus era purtarea poverii judecății lui Dumnezeu asupra păcatului, ceea ce presupunea suferințe copleșitoare culminând cu moartea Sa (cf. Luca 12:50). El urma să fie **botezat** de către Dumnezeu, care a pus aceste suferințe peste El (Is. 53:4b, 11). Probabil că Iacov și Ioan au crezut că Isus descria o bătaie mesianică și răspunsul lor plin de încredere, **putem**, dovedea dorința lor de a lupta. Dar răspunsul lor arăta de asemenea că nu au înțeles cuvintele lui Isus. Așa că **Isus** a aplicat și la ei aceleași figuri de stil, **paharul** și

Marcu 10:40-45

botezul, dar într-un sens diferit. Urmându-L pe El, ei vor lua parte la suferințele Lui (cf. 1 Pet. 4:13), chiar până la moarte, dar nu o moarte răscumpărătoare. Prevestirea Lui s-a împlinit: Iacov a fost primul apostol care a fost martirizat (cf. Fapte 12:2), pe când Ioan, care a îndurat mulți ani de persecuție și exil, a fost ultimul apostol care a murit (cf. Ioan 21:20-23; Apoc. 1:9).

10:40. Isus a respins cererea lor de a li se acorda locuri de onoare. Nu El era cel care acorda aceste locuri. Dar i-a asigurat pe Iacov și Ioan că Dumnezeu Tatăl (cf. Mat. 20:23) va da o astfel de cinste **pentru aceia pentru care a fost pregătită**.

10:41-44. Când ceilalți zece ucenici au aflat că Ioan și Iacov au încercat într-o întâlnire particulară cu Isus să câștige un statut preferențial, **au început să se mânie** (cf. v. 14) pe ei. Această reacție geloasă dovedea că și ei nutreau aceleași ambiții egoiste. Pentru a evita neînțelegerile dintre cei doisprezece și pentru a sublinia o dată în plus ce înseamnă adevărata măreție (cf. 9:33-37), Isus a pus în contrast măreția din împărățiile acestei lumi cu măreția din Împărăția lui Dumnezeu. Contrastul nu se face între două moduri de a domni, ci între stăpânire (bună sau rea) și slujire.

Cârmuitorii neamurilor domnesc peste ele, dominând și oprimându-i pe supușii lor și **le poruncesc cu stăpânire**, exploatându-i. Dar nu la fel trebuia să se întâmple și cu urmașii lui Isus, care sunt sub stăpânirea lui Dumnezeu. **Oricare dorește să fie mare între voi, să fie slujitorul (diakonos) vostru**, adică unul care în mod voluntar face un serviciu util celorlalți. **Oricare dorește să fie cel dintâi între voi, să fie robul (doulos)**, unul care se privează de drepturile lui pentru a sluji fiecăruia și **tuturor** (cf. comentariilor de la 9:35-37). Un ucenic trebuie să slujească celorlalți, nu propriilor lui interese, de bună voie și sacrificându-se.

10:45. Isus însuși este exemplul suprem al adevăratei măreții (în contrast cu v. 42). **Fiul omului** (cf. comentariilor de la 8:31) Și-a ascuns gloria Lui de bună voie (cf. 8:38; 13:26) și a venit ca un Rob al lui Dumnezeu (cf. Ps. 49:5-7; Is. 52:13-53:12; Fil. 2:6-8) **nu ca să I se slujească ci El să slujească** celorlalți (cf. Mar. 2:17; 10:46-52; Luca 22:27). Punctul culminant al slujirii Sale a fost moartea Lui **ca răscumpărare pentru mulți**. El a făcut acest lucru voluntar, jertfindu-Se în locul nostru și în ascultare (cf. comentariilor de la Mar. 15:34).

„Răscumpărare“ (*lytron*) apare în Noul Testament numai aici și în Matei 20:28. Prin: „preț al răscumpărării“, el se referă la o plată în schimbul căreia sclavii sau prizonierii pot să fie eliberați. De asemenea include conceptul de substituție (cf. TDNT, s.v. „*lyō*“ 4:328-35). Oamenii sunt captivi sub puterea păcatului și a morții (cf. Rom. 5:12; 6:20), de sub care nu se pot elibera singuri. Moartea înlocuitoare a lui Isus a plătit prețul care îi eliberează pe oameni (cf. Rom. 6:22; Evr. 2:14-15). (Vezi tabelul „Cuvintele din Noul Testament ce denotă răscumpărarea“.)

Prepoziția „pentru“ (*anti*) folosită de Marcu numai aici, întărește ideea de substituție. Înseamnă „în loc de, în locul“ (cf. Mat. 2:22; Luca 11:11; 1 Pet. 3:9). Isus Și-a dat viața Sa (*psychēn*) în locul multora (cf. Mar. 14:24, unde este folosit *hyper*, „pentru“).

„Mulți“ este folosit în sensul inclusiv de „toți“ (cf. 1:32-34; Is. 53:10-12). El subliniază că un număr mare de oameni obține beneficiul răscumpărării prin jertfa unui Singur Izbăvitor (cf. Rom. 5:15, 18-19). Moartea răscumpărătoare a lui Isus se aplică nu numai propriului Său popor, ci tuturor oamenilor (cf. 1 Tim. 2:5-6).

*D. Încheiere: credința orbului Bartimeu (10:46-52)
(Mat. 20:29-34; Luca 18:35-43)*

Aceasta este ultima vindecare consemnată de Marcu. Ea încheie secțiunea dedicată vieții de ucenic (Mar. 8:31-10:52) și este o ilustrare excelentă a înțelesului ei (cf. 10:52b). Ea semnifică de asemenea faptul că ucenicii, în ciuda lipsei lor de înțelegere (cf. 8:32-33; 9:32; 10:35-41), vor avea o vedere clară (i.e., înțelegere) pe măsură ce Isus le deschide ochii să cunoască implicațiile depline ale misiunii Lui mesianice.

Detaliile viei ale întâmplării (ex., v. 50) sugerează că este vorba de relatarea unui martor ocular, cum ar fi Petru. Cele trei Evanghelii sinoptice consemnează acest eveniment cu câteva detalii divergente. Matei menționează doi orbi (Mat. 20:30) și Luca plasează incidentul la apropierea lui Isus de Ierihon, și nu la ieșirea din oraș (Luca 18:35). Probabil că au fost doi orbi, dar Marcu și Luca și-au îndreptat atenția asupra unuia singur, probabil asupra celui care a strigat cel mai tare sau care era cel mai cunoscut. De asemenea, erau două orașe cu numele de Ierihon — o cetate veche și una nouă — și vindecările s-ar fi putut întâmpla în timp ce mulțimea părăsea vechiul Ierihon

israelit (Mat. 20:29; Mar. 10:46) și intra în noul Ierihon irodian (Luca 18:35), deși nu există dovezi certe că vechiul Ierihon era locuit în perioada aceea.

10:46. Isus și ucenicii Săi au părăsit Perea (cf. v. 1), au traversat Iordanul și **au ajuns la Ierihon**, în Iudeea. Ierihonul din timpul Noului Testament, construit de Irod cel Mare ca loc pentru palatul său de iarnă, era așezat la aproximativ 8 kilometri vest de râul Iordan, 1,6 kilometri sud de orașul Vechiului Testament (Ios. 6; 2 Regi 2:4-5, 15-18) și la 29 de kilometri nord-est de Ierusalim.

În timp ce ei și **o mare mulțime**, pele-rini în drum spre Ierusalim pentru sărbătoarea Paștelui (cf. Ps. 42:4; Mar. 14:1-2), **ieșeau din Ierihon**, probabil din vechiul oraș, au văzut **un cerșetor orb, Bartimeu**, un nume aramaic, care înseamnă **fiul lui Timeu**. Numai Marcu a consemnat numele lui, fapt care sugerează că Bartimeu era probabil cunoscut în Biserica Primară. El **ședea jos lângă drum și cerea de milă**, o imagine obișnuită lângă Ierihon, un oraș bogat.

10:47-48. Când Bartimeu a fost informat că **Isus din Nazaret** (cf. 1:24) trecea pe acolo, el a încercat să-l atragă atenția și striga fără oprire ca **Isus să aibă milă de el** (cf. Ps. 4:1; 6:2). Fără îndoială că auzise că Isus vindecase și alți orbi. Deși **mulți oameni îl certau** (cf. Mar. 10:13) pentru a-l face **să tacă**, el **striga și mai tare**. Probabil că îl considerau supărător și doreau să evite orice întârziere pe care acesta ar fi putut-o cauza. Sau poate că nu erau de acord cu ce striga el.

Fiul lui David, expresie care apare aici pentru prima dată în Marcu, îl desemnează pe Mesia ca descendentul lui David (2 Sam. 7:8-16), devenind un titlu recunoscut al Regelui-Mesia (cf. comentariilor de la Mar. 12:35-37; de asemenea cf. Is. 11:1-5; Ier. 23:5-6; Eze. 34:23-24; Mat. 1:1; 9:27; 12:23; 15:22; Rom 1:3). Folosirea de către Bartimeu a acestui titlu indica faptul că, în ciuda orbirii sale fizice, el credea că Isus din Nazaret era Mesia, prin contrast cu necredința oarbă a majorității evreilor. Mai târziu el s-a adresat lui Isus într-un mod mai personal („Rabuni“, Mar. 10:51) și L-a urmat (cf. v. 52b). Isus nu i-a poruncit să tacă, arătând prin aceasta că El acceptă acest titlu.

10:49-52a. Isus nu l-a ignorat pe Bartimeu și a cerut să fie adus la El, un reproș adresat celor care (probabil incluzându-i aici și pe ucenici) încercau să-l reducă la tăcere (cf. v. 14). În drumul său spre Ierusalim, Isus a avut timp să-i ajute pe cei aflați în nevoie (cf. v. 43-45).

Mulțimea l-a încurajat pe cerșetor: **Îndrăznește** (*tharsei*, „fii curajos“; cf. 6:50), **scoală-te** (lit., „ridică-te“), **căci te cheamă**. Aceasta l-a determinat pe Bartimeu să arunce la o parte **haina** care era întinsă înaintea lui în care aduna pomana, să sară și să vină la **Isus**.

Întrebarea lui Isus nu era pusă cu scopul de a primi o informație, ci pentru a-l încuraja pe Bartimeu să-și prezinte nevoia și să își exprime credința. Răspunsul simplu al lui Bartimeu: **Rabuni, să capăt vederea**, este o afirmare a încrederii lui în capacitatea lui Isus de a-l vindeca. „Rabuni“ (*Rhabbouni*) are un sens de întărire și personal, sensul fiind: „Domnul meu, Stăpânul Meu“ (cf. Ioan 20:16).

Isus i-a recunoscut credința: **Du-te, credința ta te-a mântuit** (*sesōken*, „salvat“). Credința era mijlocul necesar, nu cauza eficientă a vindecării sale (cf. comentariilor de la Mar. 5:34). „Salvarea“ fizică a lui Bartimeu (i.e., izbăvire din întuneric [orbire] la lumină [vedere]) era o imagine exterioară a „salvării“ lui spirituale (cf. Ps. 91:14-16; Luca 3:4-6).

10:52b. Îndată (*euthys*, cf. 1:10; în contrast cu 8:22-26) Bartimeu **și-a căpătat vederea și a început să-L urmeze pe Isus pe drum** (*en tē hodō*, „pe cale“, cf. comentariilor de la 1:2). Deși L-a însoțit pe Isus la Ierusalim, probabil pentru a aduce o jertfă de mulțumire în Templu, el a devenit și un „urmaș“ al Lui, în sensul de ucenic loial (cf. 8:34). Bartimeu este un exemplu foarte clar de ucenic. El și-a recunoscut propria incapacitate, s-a încrezut în Isus, Cel care putea să-i ofere mila plină de har a lui Dumnezeu și, când a „văzut“, L-a urmat pe Isus.

VII. Lucrarea lui Isus în Ierusalim și în împrejurimi (11:1-13:37)

A cincina secțiune majoră a Evangheliei după Marcu prezintă lucrarea lui Isus în Ierusalim și în împrejurimile acestuia. El i-a denunțat pe liderii religioși evrei pentru că i-au respins pe mesagerii lui Dumnezeu, în special pe ultimul, Fiul lui Dumnezeu. De asemenea, Isus a lansat un avertisment cu privire la judecata lui Dumnezeu care atârna asupra Ierusalimului și a întregii națiuni.

Această secțiune prezintă întâmplările desfășurate în timpul a trei sau patru zile (11:1-11, duminică, 11:12-19, luni, 11:20-13:37, marți și probabil miercuri). Legăturile temporale precise lipsesc între 11:20 și 13:37, sugerând că Marcu a aranjat acest material

Marcu 11:1a-10

după subiecte, nu într-o ordine strict cronologică (cf. 2:1-3:6). Dacă este așa, intenția lui a fost ca această secțiune să fie un rezumat selectiv al învățăturilor lui Isus, dintre care unele au fost date marți și unele în miercuria din Săptămâna Patimilor (cf. 14:49). Narațiunea suferințelor se deschide cu un nou punct de plecare (cf. 14:1). Cadrul cronologic pentru 11:1-16:8 este o săptămână, cuprinsă între Duminica Floriilor și Duminica Paștelui.

A. Intrarea lui Isus în Ierusalim (11:1-11) (Mat. 21:1-11; Luca 19:28-44; Ioan 12:12-19)

Relatarea făcută de Marcu acestui eveniment prezintă detalii vii dar este oarecum reținută în privința proclamării lui Isus ca Mesia (cf. comentariilor de la Mar. 1:43-44; 8:30-31). Doar mai târziu (probabil după învierea lui Isus) ucenicii Lui au înțeles pe deplin.

11:1a. La mai puțin de 1,6 kilometri sud-est de **Ierusalim** se afla satul **Betfaghe** (lit., „casa smochinelor necoapte”) și la aproximativ 3 kilometri se afla **Betania** (lit., „casa curmalelor sau a smochinelor”) pe partea estică a **muntelui Măslinilor**, o creastă cu o lungime de aproape 3 kilometri, cunoscută pentru numeroșii măslini care creșteau aici. În Betania, ultimul punct de oprire pe drumul pustiu și periculos dinspre Ierihon spre Ierusalim (cf. 10:46) era casa Mariei, Martei și a lui Lazăr (Ioan 11:1), care era de regulă locul în care stătea Isus când se afla în Iudeea (cf. Mar. 11:11). Tot în Betania era și casa lui Simon Leprosul (14:3-9).

11:1b-3. **Isus a trimis pe doi din ucenicii Săi** (cf. 14:13) în **satul dinaintea lor** (*katenanti*, „opus”, de pe partea cealaltă a muntelui Măslinilor față de Betania), probabil Betfaghe, pentru a găsi **îndată** (*euthys*, cf. 1:10) la intrare, un **măgăruș legat**. Le-a cerut să-l **dezlege și să-l aducă** la El. Matei menționează și mama care era legată împreună cu măgărușul ei (vezi comentariilor de la Mat. 21:2).

Dacă cineva îi va întreba ce fac, să spună că Domnul are trebuință de el. Și îndată (*euthys*, „fără întârziere”, cf. Mar. 1:10) **îl va trimite înapoi aici** (în sat). În general se consideră că aici Isus S-a referit la El Însuși prin titlul „Domnul” (*kyrios*, cf. 5:19), nu la proprietarul măgărușului.

11:4-6. Marcu a consemnat felul în care ucenicii au urmat instrucțiunile lui Isus (cf. v. 2-3), demonstrând precizia detaliată a prevestirii Lui. Acest verset subliniază

dezlegarea măgărușului, fapt care în intenția lui Isus ar fi putut să fie un semn mesianic (cf. Gen. 49:8-12).

A făcut Isus dinainte un aranjament cu proprietarul măgărușului, sau acest eveniment reflectă cunoașterea Lui supranaturală? O situație oarecum paralelă de mai târziu (cf. Mar. 14:13-16) poate să susțină prima părere, dar numeroasele detalii pe care Marcu le-a inclus în relatarea felului în care a fost luat măgărușul (11:2-6) sprijină într-un mod convingător a doua ipoteză. Chiar și așa, proprietarul măgărușului avusese probabil anterior o întâlnire cu Isus.

Numărul de detalii relatate de Marcu aici ne determină să credem că a existat un martor ocular; este posibil ca Petru să fi fost unul dintre cei doi ucenici trimiși să facă acest serviciu (cf. *Introducere*).

11:7-8. Ucenicii și-au pus **hainele pe el** ca un fel de șea improvizată. **Isus** a încălecat pe măgărușul care nu mai fusese încălecat de nimeni și a început călătoria spre Ierusalim. Mulți oameni s-au entuziasmat în acel moment și spontan l-au adus omagiu așternându-și **hainele pe drum**, plin de praf (cf. 2 Regi 9:12-13), înaintea Lui. **Alții presărau ramuri verzi** (*stibadas*, „frunze sau ramuri cu frunze”) **pe care le tăiaseră de pe câmp** dimprejur. Ramurile de palmier (finic) sunt menționate în Ioan 12:13.

11:9-10. Aranjamentul chiasmic al acestor versuri (a-b-b'-a') ne indică un cântec antifonic interpretat de două grupuri — **cei ce mergeau înaintea lui Isus și cei ce veneau după Isus**. Ei cântau Psalmul 118:25-26. La sărbătoarea anuală a Paștelui (cf. Mar. 14:1), evreii cântau cei șase psalmi ai înălțării (Ps. 113-118) pentru a exprima mulțumirea, lauda și cereri către Dumnezeu.

Osana este o transliterare a cuvântului grecesc, care la rândul său este o transliterare a evreiescului *hōšî 'āh nā*, care la origine era o rugăciune adresată lui Dumnezeu, însemnând „O, salvează-ne acum” (cf. Ps. 118:25a). Mai târziu a fost folosit ca un strigăt de laudă (ca „Aleluia!”) și apoi ca un bun-venit călduros și entuziast adresat unor pelerini sau unui rabin faimos. **Osana în cerurile prea înalte** înseamnă foarte probabil „Salvează-ne, O Dumnezeule, care trăiești în ceruri.” Folosirea lui aici reflectă probabil o combinație a tuturor acestor elemente, datorită naturii mulțimii.

Aclamația **Binecuvântat** (lit., „Să fii binecuvântat”) este o rugămintă adresată puterii pline de har a lui Dumnezeu de a însoți pe cineva sau a schimba ceva. **Cel ce**

vine în Numele Domnului (ca reprezentant al lui Dumnezeu și cu autoritatea Lui) se referea inițial la pelerinul care venea la sărbătoare. Deși aceste cuvinte nu sunt un titlu mesianic, mulțimea de pelerini le-a aplicat lui Isus probabil cu o tentă mesianică (cf. Gen. 49:10; Mat. 3:11), dar la scurtă vreme după aceea ei au încetat să Îl mai identifice pe Isus ca fiind Mesia.

Împărăția care vine (cf. comentariilor de la Mar. 1:15), împreună cu folosirea numelui lui **David**, reflectă speranța mesianică a oamenilor în restaurarea Împărăției lui David (cf. 2 Sam. 7:16; Amos 9:11-12). Dar entuziasmul lor era îndreptat spre un Mesia care va domni atunci și spre o împărăție politică, nerealizând și neacceptând faptul că cel care venea pașnic, călare pe măgăruș era Mesia al lor (cf. Zah. 9:9), Mesia cel care va suferi, a cărui Împărăție era aproape, fiindcă El era cu ei. Pentru majoritatea oamenilor de atunci un astfel de moment de entuziasm făcea parte din sărbătoarea tradițională a Paștelui, de aceea nu a alertat autoritățile romane și nici nu i-a determinat pe conducătorii evrei să ceară arestarea lui Isus.

11:11. După ce a intrat în Ierusalim, Isus... S-a dus în Templu (*hieron*, „în incinta Templului“, cf. v. 15, 27), nu în sanctuarul central (*naos*, cf. 14:58; 15:29, 38). El S-a uitat cu atenție la lucrurile dimprejur pentru a vedea dacă ele erau folosite conform intenției lui Dumnezeu. Acest lucru a dus la acțiunea Lui din ziua următoare (cf. 11:15-17). **Fiindcă era pe înserate**, când porțile orașului se închid, Isus **a plecat la Betania** (cf. v. 1a) **cu cei doisprezece**, pentru a petrece noaptea.

B. Semnele profetice făcute de Isus, prevestind judecata lui Dumnezeu peste Israel (11:12-26)

Această secțiune are o structură tip „sandviș“ (cf. 3:20-35; 5:21-43; 6:7-31). Relatarea judecății lui Isus împotriva smochinului (11:12-14, 20-26) este împărțită în două de relatarea curățirii zonei din jurul Templului (v. 15-19). Această structură ne arată că fiecare episod ajută la explicarea celuilalt. Ca și smochinul, Israelul înfrunzea, producând „frunzele“ ritualurilor religioase, dar ducea lipsă de „roadele“ neprihănirii pe care le cerea Dumnezeu. Amândouă episoadele semnifică judecata iminentă a lui Dumnezeu asupra lui Israel pentru ipocrizie religioasă (cf. comen-

tariilor de la 7:6). Matei a plasat aceste două întâmplări în două pasaje succesive, dar distincte, fără specificările temporale exacte ale lui Marcu (Mat. 21:12-17, 18-22).

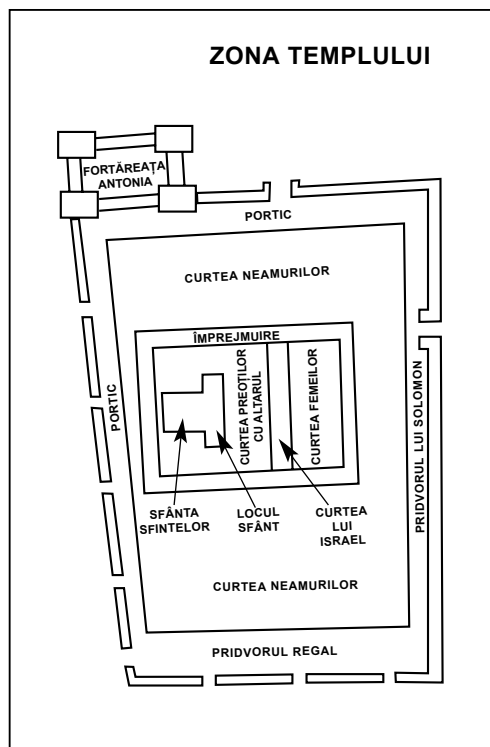
1. JUDECATA LUI ISUS ÎMPOTRIVA SMOCHINULUI NERODITOR (11:12-14) (MAT. 21:18-19)

11:12-13. A doua zi, luni dimineața, devreme, după ce au ieșit din Betania mergând spre Ierusalim (cf. v. 1a), **Isus a flămânzit** (lit., „I S-a făcut foame“). **De departe Isus a văzut pe marginea drumului un smochin care avea frunze**, cu un frunziș verde bogat și **S-a dus să vadă poate va găsi ceva în el**. Dar nu a **găsit decât frunze**. Explicația lui Marcu este că **nu era încă vremea smochinelor**.

Perioada din an când se întâmplau aceste evenimente era Paștele (cf. 14:1), adică mijlocul lunii Nisan (aprilie). În Palestina smochinii produc o recoltă de muguri comestibili mici în martie, urmată de apariția frunzelor mari și verzi, la începutul lui aprilie. Aceste „fructe“ (muguri) timpurii, verzi, erau o mâncare obișnuită pentru țăranii din partea locului. (Absența acestor muguri, în ciuda frunzișului verde al copacului care indica de regulă și prezența lor, era un semn că smochinul respectiv urma să nu aibă roadă în acel an.) În cele din urmă acești muguri cădeau, și apoi se formau smochinele, care se coceau spre sfârșitul lui mai și în iunie, când era sezonul smochinelor. Astfel, așteptarea lui Isus de a găsi ceva comestibil în acel smochin chiar și înainte de Paște (mijlocul lui aprilie) era rezonabilă, deși nu era încă sezonul smochinelor.

11:14. Sentința dură rostită de Isus împotriva smochinului, pe care Petru mai târziu a considerat-o ca un blestem (v. 21), a fost un semn profetic dramatic ce prevestea judecata lui Dumnezeu asupra lui Israel, și nu o reacție de mânie a lui Isus din cauză că era flămând și nu a găsit mâncare. Smochinul promițător dar neroditor simboliza ariditatea spirituală a Israelului, în ciuda tuturor binecuvântărilor divine de care a avut parte și a aspectului exterior impresionant al religiei sale (cf. Ier. 8:13; Osea 9:10, 16; Mica 7:1). Aceasta va fi exemplificată grăitor în Mar. 11:27-12:40.

Marcu 11:15-19

2. JUDECATA LUI ISUS ÎMPOTRIVA FOLOSIRII GREȘITE A TEMPLULUI (11:15-19) (MAT. 21:12-17; LUCA 19:45-46)

Acest eveniment este consemnat de toate cele trei Evanghelii sinoptice. Ioan relatează o curățire anterioară a Templului, făcută la începutul lucrării publice a lui Isus (cf. comentariilor de la Ioan 2:13-22).

11:15-16. Când Isus a ajuns la Ierusalim, El S-a dus în Templu (*hieron*, cf. v. 11), în curtea numită a neamurilor, o curte exterioară, mare, care înconjura curțile interioare, sacre, ale Templului propriu-zis. (Vezi schița Templului.) Nici un neevreu nu avea voie să treacă de această curte exterioară. În ea marele preot Caiafa a autorizat funcționarea unei piețe (o inovație economică) pentru vânzarea unor lucruri curate din punct de vedere ritual, necesare pentru jertfele din Templu: vin, ulei, sare, animale și păsări.

În perioada Noului Testament în Palestina circulau bani din trei surse: bani imperiali (romani), bani provinciali (grecești) și bani locali (evreiești). Schimbătorii de bani aveau monedele tiriene (evreiești) necesare pentru darea anuală către Templu, care era de

jumătate de siclu (Ex. 30:12-16) și care trebuia plătită de către toți bărbații evrei de peste 20 de ani. Aceste monede se dădeau în schimbul monedelor grecești sau romane, care aveau imprimate chipurile unor oameni, fiind astfel considerate idolatre. Deși în aceste tranzacții era permis un comision, afacerile nu se făceau fără fraudă sau înșelăciuni. În plus (în conformitate cu Mar. 11:16) oamenii încărcăți cu mărfuri foloseau această zonă a Templului drept scurtătură pentru a trece dintr-o parte a orașului în cealaltă.

Isus a fost profund ofensat de această desconsiderare a părții exterioare a Templului, care fusese rezervată în mod special pentru a fi folosită de către neevrei. Așa că El a răsturnat mesele schimbătorilor de bani și scaunele celor ce vindeau porumbei și nu lăsa pe nimeni să folosească zona ca pe un pasaj de trecere dintr-o parte în alta a orașului. Existau în cetate alte piețe care puteau fi folosite pentru acest scop.

11:17. Acțiunea îndrăznească a lui Isus a atras atenția oamenilor și El îi învăța (lit., „a început să-i învețe”) despre scopul pe care Dumnezeu l-a stabilit pentru Templu. Folosind o întrebare la care aștepta un răspuns pozitiv, El a apelat la autoritatea Vechiului Testament pentru a-și justifica acțiunea (citând Is. 56:7b așa cum apare în LXX).

Numai Marcu extinde citatul din Isaia, incluzând cuvintele **pentru toate neamurile**. Dumnezeu a dorit ca atât neevreii cât și evreii să folosească Templul ca un loc de închinare (cf. Ioan. 12:20). Acest lucru era relevant mai ales pentru cititorii lui Marcu din Roma.

Dimpotrivă, **voi** (accentuat), evreii insensibili, **ai făcut din ea**, din curtea neamurilor, **o peșteră de tâlhari**. Era un refugiu pentru comercianții necinstiți (cf. Ier. 7:11) în loc să fie **o casă de rugăciune** (cf. 1 Regi 8:28-30; Is. 60:7) atât pentru evrei cât și pentru neevrei.

Prin această acțiune Isus Și-a revendicat în calitate de Mesia o autoritate mai mare asupra Templului decât cea a Marelui Preot (cf. Osea 9:15; Mal. 3:1-5).

11:18-19. Când liderii religioși (cf. comentariilor de la 8:31; 11:27; 14:1, 43, 53) au auzit cuvintele acestea, căutau (cf. 12:12; 14:1, 11) o modalitate să-L omoare fără a crea o tulburare prea mare. Numai Marcu precizează (*gar, căci*) că se temeau de El din cauza autorității cu care se adresa mulțimilor. Tot norodul de pelerini veniți pentru Paște din toate părțile lumii antice era uimit (*exēplēsseto*, „mirați, coplesțiți”, cf. 1:22; 6:2; 7:37; 10:26) de conținutul

învățăturii Lui (cf. 1:27). Popularitatea Lui printre oameni a împiedicat autoritățile religioase să-L aresteze imediat. Când **s-a înserat** (luni) **Isus** și cei doisprezece au părăsit Ierusalimul și se presupune că s-au dus în Betania.

3. SMOCHINUL VESTEJIT ȘI O
LECȚIE DESPRE CREDINȚĂ ȘI
RUGĂCIUNE (11:20-26)
(MAT. 21:20-22)

11:20-21. Aceste versete sunt consecința versetelor 12-14. În următoarea **dimineată**, marți, când Isus și **ucenicii** Săi se întorceau la Ierusalim, ei **au văzut** același **smochin** (v. 13), dar care era **uscat din rădăcini**, complet vestejit, împlinindu-se astfel cuvintele lui Isus (v. 14).

Adresându-se lui Isus cu termenul **Învățătorule** (cf. 9:5), **Petru I**-a vorbit despre starea copacului, fiind surprins de faptul că distrugerea copacului a fost mult mai severă decât indicau cuvintele lui Isus din ziua precedentă (11:14). Deși Isus nu a explicat înțelesul acestui eveniment, mulți cred că este o imagine vie a judecății iminente a lui Dumnezeu asupra Israelului (cf. comentariilor de la v. 12-14).

11:22-24. **Isus** i-a îndemnat pe ucenici: **Aveți credință în Dumnezeu!** Credința în Dumnezeu este încrederea care nu pune la îndoială puterea Sa omnipotentă și bunătatea Lui veșnică (cf. 5:34).

După o introducere solemnă (**Adevărat vă spun**, cf. 3:28), Isus a spus, folosind o hiperbolă: **dacă va zice cineva muntelui acestuia**, muntele Măslinilor reprezentând un obstacol de neclintit, **„Ridică-te și aruncă-te** (lit., „dezrădăcinează-te“) **în mare**“ (Marea Moartă, vizibilă de pe muntele Măslinilor), **va avea lucrul cerut** de la Dumnezeu. Singura condiție este, sub aspect negativ, de a nu **se... îndoi** și sub aspect pozitiv, de a **crede**, o încredere neclintită în Dumnezeu, că i se va soluționa cererea. O astfel de credință contrasta puternic cu lipsa de credință a Israelului.

De aceea, fiindcă rugăciunea plină de credință deschide calea ca puterea lui Dumnezeu să îndeplinească ceva imposibil de îndeplinit (cf. 10:27), Isus i-a îndemnat pe ucenici **să creadă că au și primit** deja ceea ce au cerut în rugăciune. Credința acceptă că rugăciunea este ca și împlinită, deși răspunsul concret este de domeniul viitorului.

Isus a făcut această promisiune pornind de la premisa recunoscută că rugăciunile de cerere trebuie să fie conforme voii lui Dumnezeu (cf. 14:36; Mat. 6:9-10; Ioan 14:13-14; 15:7; 16:23-24; 1 Ioan 5:14-15). Conformarea la voia lui Dumnezeu permite credinței să primească răspunsurile pe care le dă Dumnezeu. Dumnezeu este întotdeauna gata să răspundă rugăciunilor credincioșilor ascultători de voia Sa, iar ei Îi pot adresa cereri știind că nici o situație sau problemă nu este imposibil de rezolvat pentru El.

11:25-26. O atitudine iertătoare față de alții este, ca și credința în Dumnezeu, esențială pentru o rugăciune eficientă. Când un credincios stă în picioare pentru a se ruga, poziție de rugăciune obișnuită printre evrei (cf. 1 Sam. 1:26; Luca 18:11, 13) și dacă are ceva **împotriva cuiva**, îi poartă pică unui credincios sau unui necredincios care l-a ofensat, trebuie să îl ierte pe acesta.

Acest lucru trebuie să fie făcut pentru ca și **Tatăl** lui **care este în ceruri** (singura dată când apare această expresie în Evanghelia după Marcu, deși în Matei este frecventă) **să îi ierte** „de asemenea“ (*kai*, în gr.) **greșelile** lui (lit., *paraptōmata*, „nelegiuire“, singura dată când apare în Marcu).

Iertarea divină acordată credinciosului și iertarea pe care credinciosul o acordă altora sunt inseparabile, pentru că între Iertătorul divin și credinciosul iertător s-a stabilit o legătură inseparabilă (cf. Mat. 18:21-35). De la cel care a primit iertarea lui Dumnezeu se așteaptă ca și el să ierte, la rândul lui, pe alții așa cum Dumnezeu l-a iertat pe el (Ef. 4:32). Dacă nu face lucrul acesta, el pierde iertarea lui Dumnezeu în viața lui de zi cu zi.

C. *Controversa lui Isus cu liderii religioși evrei în curțile Templului (11:27-12:44)*

Se pare că Marcu a grupat cele cinci episoade din 11:27-12:37 în jurul temei conflictului dintre Isus și diverse grupări religioase influente (similar cf. 2:1-3:5). Contrastul dintre religia obținerii propriei neprihăniri și devotamentul din toată inima față de Dumnezeu încheie această secțiune (12:38-44). Zona Templului a fost punctul central al lucrării lui Isus în timpul ultimei Sale săptămâni (cf. 11:11, 15-17, 27; 12:35, 41; 13:1-3; 14:49). Controversele slujesc ca un rezumat al învățăturii lui Isus în zilele de marți și miercuri ale acelei săptămâni. Ele arată ostilitatea crescândă a liderilor religioși față de El.

Marcu 11:27-12:1b

1. ÎNTREBAREA PRIVIND AUTORITATEA LUI ISUS (11:27-12:12)

Autoritatea lui Isus a fost pusă la îndoială de reprezentanții Sinedriului. Răspunsul Lui i-a plasat într-o dilemă stânjenitoare (11:27-33) și pilda vierilor expune respingerea de către ei a mesagerilor lui Dumnezeu (12:1-12).

a. Întrebarea lui Isus privind botezul lui Ioan (11:27-33)

11:27-28. Marți dimineața (cf. v 20) Isus și ucenicii Săi au intrat în **Ierusalim din nou** (cf. v. 11-12, 15). În **Templu** (*heirō*, cf. v. 11, 15) Isus a fost abordat de reprezentanții Sinedriului (cf. comentariilor de la 8:31; 14:43, 53, 15:1). Ca apărători ai vieții religioase din Israel, ei l-au pus două întrebări: (1) Cu ce **putere**, care era natura acestei puteri (cf. 1:22, 27); care erau dovezile autorității Sale? (2) **Cine** i-a dat **puterea** aceasta? Cine l-a autorizat pe El să facă **aceste lucruri**? „Aceste lucruri” se referă la curățirea Templului din ziua precedentă (cf. 11:15-17) și probabil în general la toate cuvintele și faptele Sale pline de autoritate care au atras o largă apreciere populară (cf. v. 18; 12:12, 37). Întrebarea lor indică faptul că Isus nu a afirmat deschis că El este Mesia, un element semnificativ pentru motivul „secretului” din Evanghelia după Marcu (cf. comentariilor de la 1:43-45; 12:1, 12).

11:29-30. Contraîntrebările lui Isus, o tehnică obișnuită în dezbaterile rabinilor (cf. 10:2-3), a făcut ca răspunsul Lui să depindă de răspunsul lor. Problema era: **botezul lui Ioan** și întreaga lui lucrare (cf. 1:4-8; 6:14-16, 20) „veneau” **din cer** (sau aveau origine divină; cf. 8:11) **sau de la oameni** (origine umană)? Prin aceasta Isus spunea că propria Sa putere venea din aceeași sursă ca a lui Ioan, ceea ce indica faptul că nu exista nici o rivalitate între ei doi. Concepția conducătorilor despre Ioan avea să dezvăluie concepția lor despre El.

11:31-32. Întrebarea lui Isus i-a plasat pe acești lideri religioși într-o dilemă. **Dacă** ar fi răspuns: **Din cer**, s-ar fi incriminat singuri, pentru că nu l-au crezut pe Ioan și nu au susținut lucrarea lui (cf. Ioan 1:19-27). S-ar fi condamnat singuri pentru respingerea mesagerului lui Dumnezeu. De asemenea ar fi fost forțați să admită că puterea lui Isus venea de la Dumnezeu (cf. Mar. 9:37b). Acest răspuns, deși adevărat, era inacceptabil din cauza necredinței lor.

Și dacă ar fi răspuns: **De la oameni** (lit., „Dar să spunem: «De la oameni?»”), implicațiile erau clare: ar fi negat că Ioan a fost trimis de Dumnezeu și s-ar fi discreditat pe ei înșiși înaintea mulțimii. Marcu precizează că **se temeau de norod** (cf. 12:12) pentru că **toți** îl considerau **pe Ioan un prooroc**, purtătorul de cuvânt al lui Dumnezeu (cf. Iosif, *The Antiquities of the Jews* 18. 5. 2). Oamenii credeau același lucru și despre Isus (cf. Mat. 21:46). Acest răspuns din urmă, deși fals, era cel preferat de ei, dar l-au considerat inacceptabil din cauza oamenilor.

11:33. Din moment ce nici una din opțiuni nu era acceptabilă, ei au ales să-și afirme ignoranța, în încercarea de a salva aparențele. Așa că **Isus** nu a fost obligat să răspundă întrebării lor. Întrebarea Lui (cf. v. 30) sugera indirect faptul că avea o **putere**, asemenea lui Ioan, de la Dumnezeu.

Refuzând să răspundă întrebării, conducătorii religioși au arătat că ei i-au respins și pe Ioan și pe Isus ca mesageri ai lui Dumnezeu. De-a lungul istoriei lor, majoritatea conducătorilor lui Israel i-au respins în mod repetat pe mesagerii lui Dumnezeu, un lucru pe care Isus l-a arătat în următoarea pildă (12:1-12).

b. Pilda lui Isus despre fiul proprietarului viei (12:1-12) (Mat. 21:33-46; Luca 20:9-19)

Această pildă reflectă situația socială din Palestina primului secol, în special din Galileea. Proprietari bogați, străini, stăpâneau terenuri întinse pe care le arendau fermierilor. Acești arendași acceptau să cultive pământul și să aibă grijă de vii când stăpânii pământurilor erau plecați. Între ei se încheia un contract care specifica ce parte din recoltă trebuie dată proprietarului ca arendă. La vremea recoltei, proprietarii își trimiteau agenții pentru a strânge arenda. Între arendași și trimișii proprietarului se nășteau în mod inevitabil tensiuni.

12:1a. Această afirmație scurtă și sumară (cf. introducerii de la 2:1-2) introduce singura pildă (cf. introducerii la 4:1-2) pe care Marcu o redă aici. Isus Se adresa celor trimiși de Sinedriu să îl interogheze, oameni care complotau împotriva Lui (cf. 11:27; 12:12). Pilda demasca intențiile lor ostile și i-a avertizat cu privire la consecințe.

12:1b. Detaliile amenajării viei derivă din Isaia 5:1-2 (parte a profeției despre judecata lui Dumnezeu împotriva Israelului), via fiind un simbol familiar poporului Israel (cf. Ps. 80:8-19).

Un om, un proprietar de pământ (cf. Mar. 12:9), **a sădit o vie**, o analogie cu relația dintre Dumnezeu și Israel. **Gardul** pentru protecție, **un teasc** săpat pentru a aduna suc, strugurilor presați și **un turn** pentru adăpost, depozitare și securitate, arată dorința proprietarului de a face din această vie o vie aleasă. **Apoi el a arendat-o unor vieri**, care îi reprezintă pe conducătorii religioși ai Israelului și **a plecat din țară**, probabil pentru a locui în străinătate. Era un proprietar care nu locuia pe moșia lui.

12:2-5. Proprietarul a trimis trei „robi” — agenți care îi reprezentau pe slujitorii lui Dumnezeu (profeții) trimiși la Israel — la vieri arendași pentru a primi o parte **din roadele viei**, arenda cuvenită **la vremea roadelor** (lit., „la timpul potrivit”, i.e., sezonul culesului viilor din al cincilea an, cf. Lev. 19:23-25). Dar vieri arendași s-au purtat agresiv față de trimișii stăpânului. Ei **au pus mâna** pe primul rob, **l-au bătut și l-au trimis înapoi cu mâinile goale**. Ei **l-au rănit** serios și pe al doilea **rob** și l-au insultat. Pe al treilea rob **l-au omorât**.

Proprietarul, răbdător, **a trimis mulți alții, dintre care unii au fost bătuți, iar pe alții i-au omorât**. La fel a procedat Dumnezeu de-a lungul istoriei, trimițând profeți la Israel pentru a aduna roadele pocăinței și ale neprihănirii (cf. Luca 3:8), dar profeții au fost loviți, răniți și omorâți (cf. Ier. 7:25-26; 25:4-7; Mat. 23:33-39).

12:6-8. Proprietarul mai avea **un singur** mesager pe care să-l trimită, un **fiu prea iubit** (expresie care îl desemnează pe Fiul lui Dumnezeu, Isus; cf. 1:11; 9:7). **La urmă**, o expresie care apare doar în Marcu, **l-a trimis și pe el**, așteptându-se ca vieri arendași să-i dea lui onoarea refuzată slujitorilor.

Sosirea fiului i-ar fi putut face pe **vierii aceia** să presupună că proprietarul a murit și că acest fiu era **moștenitorul** unic. În Palestina celui timp o bucată de pământ putea fi deținută legal de oricine o revendica primul, dacă era „pământ fără stăpân” și nu era revendicată de vreun moștenitor într-o anumită perioadă de timp (cf. Mishnah *Baba Bathra* 3. 3). Vieri au presupus că, omorându-l pe fiu, vor putea obține via.

Așa că au uneltit împreună, **l-au omorât și i-au aruncat trupul afară din vie**. Unii spun că aceasta este o profeție a morții lui Isus: va fi răstignit în afara Ierusalimului, expulzat din Israel, ca o expresie culminantă a respingerii Sale de către conducători. Dar această înțelegere forțează interpretarea detaliilor pildei. Este mai bine să considerăm

aruncarea cadavrului fiului peste gard, fără a-l înmormânta, ca pe un punct culminant al răutății lor. Marcu subliniază că respingerea și uciderea fiului a avut loc înăuntrul viei, adică al Israelului.

12:9. Întrebarea retorică a lui Isus era o invitație adresată ascultătorilor Săi de a hotărî **ce va face stăpânul viei**. El a confirmat răspunsul ascultătorilor Săi (cf. Mat. 21:41), făcând din nou aluzie la Isaia 5:1-7. Cuvintele lui Isus au constituit un apel solemn adresat celor care complotau să-L omoare, îndemnându-i să se gândească serios la consecințele acțiunii lor. El S-a considerat pe Sine „singurul Fiu” trimis de Dumnezeu (Ioan 3:16).

Respingerea fiului proprietarului era de fapt o respingere a proprietarului, care **va veni** cu autoritatea guvernamentală și-i **va nimici pe vierii aceia** ucigași, iar **via o va da altora**. În mod similar, respingerea de către conducătorii religioși evrei a lui Ioan Botezătorul și a lui Isus, ultimul Mesager al lui Dumnezeu, era o respingere a lui Dumnezeu Însuși. Aceasta va atrage inevitabil judecata Lui peste Israel și va transfera temporar privilegiile lor asupra altora (cf. Rom. 11:25, 31).

12:10-11. Isus a îngustat aplicația pildei la Sine Însuși ca fiind Fiul și a extins învățătura Lui citând cuvânt cu cuvânt din Psalmul 118:22-23 (Ps. 117 în LXX), un text familiar, recunoscut ca mesianic în alte părți (Fapte 4:11; 1 Pet. 2:4-8). Imaginea este acum diferită, trecând de la fiul/vieri din pildă la piatra/constructorii din psalm, făcând posibilă aluzia la învierea și înălțarea lui Isus. Un fiu ucis nu poate fi înviat, dar o piatră respinsă poate fi recuperată și folosită.

Citatul începe acolo unde se termină pilda. **Piatra** (Isus, fiul) **pe care zidarii** (conducătorii evrei religioși, la fel ca vieri arendași) **au lepădat-o, a ajuns să fie pusă în capul unghiului** („cap de unghi”, GBV). Aceasta era considerată cea mai importantă piatră a clădirii. Schimbarea spectaculoasă a deciziei constructorilor și prețuirea pietrei respinse constituia acțiunea suverană a lui Dumnezeu, un lucru remarcabil. Dumnezeu anulează în moduri uimitoare încercările omenirii răzvrătite de a bloca împlinirea scopurilor Sale.

12:12. Ei, reprezentanții Sinedriului (11:27) **căutau** (cf. 11:18) **să-L prindă** pentru că și-au dat seama **că împotriva lor spusese Isus pilda aceasta** („cu referire la” sau îndreptată „spre” ei). **Dar**, temându-se de **norod**, de mulțimea entuziastă venită pentru Paște, ei **L-au lăsat și au plecat**.

Marcu 12:13-17

Faptul că adversarii lui Isus au înțeles pilda reprezintă o evoluție nouă în desfășurarea evenimentelor (cf. 4:11-12), sugerând că, la inițiativa lui Isus, „secretul” adevăratei Sale identități va fi în curând declarat în mod deschis (cf. comentariilor de la 1:43-45; 14:62).

2. ÎNTREBAREA PRIVIND BIRUL

(12:13-17)

(MAT. 22:15-22; LUCA 20:20-26)

12:13. În ciuda avertismentelor pe care le-a adresat Isus adversarilor Săi din Sinedriu prin pilda precedentă, ei și-au continuat campania împotriva Lui trimițând pe **unii din Farisei** (cf. 2:16) **și din Irodiani** (cf. 3:6) **ca să-L prindă cu vorba** (lit., „printr-un cuvânt”, i.e., o afirmație neatentă pe care o puteau folosi împotriva Lui, cf. 10:2). Cuvântul tradus prin „prindă” (*argeusōsin*, găsit numai aici în NT) era folosit pentru a descrie prinderea animalelor sălbatice cu o capcană.

12:14-15a. Adresându-Se lui Isus cu expresia **Învățătorule** (cf. 4:38; 9:5), ei au folosit remarci alese în intenția de a-și ascunde adevăratele scopuri și care să nu îi permită lui Isus să Se eschiveze de la răspunsurile la întrebările lor dificile. Așa că au recunoscut că El era onest și imparțial și nu căuta favorurile nimănui, **căci** nu căuta **la fața oamenilor** (lit., „Tu nu privești la fața oamenilor”, o expresie evreiască; cf. 1 Sam 16:7). Apoi au întrebat: **Se cade**, este permis conform Legii lui Dumnezeu (cf. Deut. 17:14-15), **să plătim bir Cezarului**, împăratul roman, **sau nu? Să plătim** (*dōmen*, „Să-i dăm”) **sau să nu plătim?**

„Birul” (*kēnsōn*) era un cuvânt latin împrumutat, care însemna „census”. Se referea la un impozit anual individual (impozit pe cap de locuitor) cerut de împăratul roman de la toți evreii, începând din anul 6 d.Hr., când Iudeea a devenit provincie romană (Iosif, *The Antiquities of the Jews* 5. 1. 21). Banii mergeau direct în trezoreria împăratului. Acest impozit nu era deloc bine văzut, deoarece el întruchipa subjugarea evreilor de către Roma (cf. Fapte 5:37).

Fariseii respingeau plata acestui bir, dar au găsit o justificare convenabilă achitării sale. Ei erau interesați de implicațiile *religioase* ale întrebării lor. Irodianii sprijineau domnia străină prin Irozi și erau de acord cu acest bir. Pe ei îi interesau implicațiile *politice* ale întrebării lor. În mod evident, întrebarea era destinată să-L pună pe Isus într-o dilemă religioasă și politică. Un răspuns afirmativ ar fi

ridicat mulțimea împotriva Lui și L-ar fi discreditat ca Purtător de Cuvânt al lui Dumnezeu. Nici un pretendent la titlul de Mesia nu ar fi putut să fie de acord cu supunerea de bunăvoie în fața unei domnii păgâne. Iar un răspuns negativ ar fi atras represalii din partea reprezentanților Romei.

12:15b-16. Isus Și-a dat seama imediat de **fățarnicia** lor, de intenția lor malițioasă, ascunsă sub dorința de a afla răspunsul la o întrebare aparent onestă. El a demască fățarnicia lor printr-o întrebare retorică: **„Pentru ce încercați voi să Mă ispitiți** (*peirazete*, „a testa”, cf. 10:2)?” Apoi El le-a cerut să-L **aducă un ban** (**Grecește: dinar**; COR marg.; cf. 6:37) ca să se uite la el, și să-l folosească drept un mijloc vizual pentru lecția care urma. Dinarul obișnuit roman, o monedă mică de argint, era singura monedă acceptată pentru plata taxei imperiale.

Când Isus i-a întrebat: **„Chipul acesta și slovele scrise pe el, ale cui sunt?”**, ei au răspuns că sunt **ale Cezarului**. Chipul (*eikōn*, „imagea”) era probabil cel al lui Tiberius Cezar (care a domnit între anii 14-37 d.Hr., vezi lista împăraților romani de la Luca 3:1) iar inscripția în latină era: „Tiberius Caesar Augustus, Fiul Divinului Augustus” și pe reversul monedei: „Mare Preot”. Această inscripție își avea originea în cultul închinării în fața împăratului și era o revendicare a divinității lui, lucru față de care evreii aveau o repulsie deosebită.

12:17. Dar folosirea monezii Cezarului însemna o recunoaștere a autorității sale și a beneficiilor guvernării civile pe care el o reprezenta și, prin urmare, recunoștea și obligația de a plăti aceste taxe. Așa că Isus a afirmat: **Dați**, (*apodote*, „dați înapoi”, cf. v. 14) **decă Cezarului ce este al Cezarului** (lit., „lucrurile care aparțin lui Cezar”). Această taxă era o datorie față de Cezar pentru folosirea banilor lui și pentru celelalte foloase aduse de stăpânirea sa.

Isus a clarificat care era poziția Lui dar, a adăugat în mod semnificativ **și lui Dumnezeu ce este al lui Dumnezeu** (lit., „lucrurile care aparțin lui Dumnezeu”). Această expresie se putea referi la „a-l plăti” lui Dumnezeu taxa de la templu pe care o datorau lui Dumnezeu (cf. Mat. 17:24-27), dar probabil că Isus a spus-o ca un protest împotriva revendicării de către împărat a divinității sale. Într-adevăr, împăratul trebuia să primească ceea ce i se datora lui, dar nu mai mult decât atât; el nu trebuia să primească onoarea și închinarea datorate divinității pe

care el o revendica. Aceste lucruri sunt destinate numai lui Dumnezeu. Oamenii sunt „monedele lui Dumnezeu“ pentru că ei poartă imaginea Sa (cf. Gen. 1:27) și Îi datorează Lui ceea ce Îi aparține, supunerea. Aceasta, și nu impozitul, era problema crucială în viziunea lui Isus. Cei care Îl interogau **se mirau** (*exethaumazon*, timpul imperf. al unui verb accentuat folosit numai aici în NT) **foarte mult de El**. Acest incident era relevant pentru cititorii romani ai lui Marcu, deoarece arăta că creștinismul nu încurajează lipsa de loialitate față de stat.

3. ÎNTREBAREA DESPRE ÎNVIERE (12:18-27) (MAT. 22:23-33; LUCA 20:27-40)

12:18. Saducheii... au venit la Isus și I-au pus o întrebare într-o altă încercare de a-L discredita (cf. 11:27; 12:13). În general se crede că ei erau partidul aristocraților evrei ai cărui membri proveneau mai mult din preoțime și din clasele înalte. Deși erau mai puțin numeroși și populari decât fariseii, ei ocupau poziții influente în Sinedriu, curtea supremă evreiască, și în general cooperau cu autoritățile romane. Ei negau adevărul învierii, al judecării viitoare și al existenței îngerilor și spiritelor (cf. Fapte 23:6-8). Acceptau ca unică autoritate numai Cărțile lui Moise (Pentateuhul) și respingeau tradițiile orale considerate obligatorii de către farisei. Aceasta este singura referință a lui Marcu la saducheii.

12:19-23. După ce I S-au adresat în mod formal lui Isus prin expresia **Învățătorule** (cf. v. 14), ei au dat o interpretare foarte liberală legii mozaice ce privea leviratul (din latinul *levir*, „fratele soțului“; cf. Deut. 25:5-10). Dacă un soț murea fără să lase un moștenitor bărbat, **fratele său** (necăsătorit, sau dacă nu avea frate, cea mai apropiată rudă bărbat) trebuia să **ia pe nevasta lui**. Primului fiu rezultat din această nouă unire i se dădea numele **fratelui** mort și era considerat copilul lui. Acest lucru a fost stabilit pentru a preveni dispariția unei familii și a menține astfel moștenirea familiei intactă.

Saducheii au inventat o poveste despre **șapte frați** care și-au îndeplinit succesiv datoria de frate față de soția primului lor frate, dar toți șapte au **murit** fără copii. Apoi **a murit și femeia**. Ei L-au întrebat pe Isus: **La înviere, nevasta căruia dintre ei va fi ea?** În mod clar ei ridiculizau credința în înviere.

12:24. Folosind o contraîntrebare cu două „vărfuri de atac“, întrebare ce necesita

un răspuns pozitiv în greacă, **Isus** a prezentat două motive din cauza cărora ei erau **rătăciți** (*planasthe*, „vă rătăciți“, cf. v. 27): (a) ei „nu pricepeau“ **Scripturile** — adevărul lor înțeles, nu numai conținutul lor; și (b) ei nu cunoșteau **puterea lui Dumnezeu** — puterea Lui de a învinge moartea și de a da viață. Apoi Isus a dezvoltat fiecare motiv începând cu al doilea (v. 25) și continuând apoi cu primul (v. 26-27).

12:25. Saducheii au presupus în mod greșit că după înviere căsătoriile vor fi reluate. În viața de după înviere oamenii **nici nu se vor însura** (nu vor iniția o căsătorie), **nici nu se vor mărita** (nu vor intra într-o căsătorie aranjată de părinți). Mai degrabă, **ca îngerii în ceruri** ei vor fi ființe nemuritoare în prezența lui Dumnezeu.

Căsătoria este necesară și potrivită pentru ordinea lumii prezente, în care domină moartea, pentru a perpetua rasa umană. Dar îngerii, a căror existență saducheii o negau (cf. Fapte 23:8), sunt nemuritori și trăiesc într-un alt mod de existență în care nu au nevoie de relații maritale sau de reproducere pentru a avea urmași. Centrul vieților lor este comuniunea cu Dumnezeu. Tot așa va fi și în viața de după înviere pentru cei care au avut o relație corectă cu Dumnezeu.

Saducheii nu au înțeles că Dumnezeu va stabili o nouă ordine a vieții după moarte și că va rezolva toate dificultățile care, aparent, se vor ivi în ea. Pe scurt, întrebarea lor nu era relevantă.

12:26-27. Saducheii au susținut în mod greșit că ideea învierii nu era prezentă în Pentateuh. Dar Isus, folosind o întrebare la care aștepta un răspuns pozitiv, a apelat la **cartea lui Moise**, Pentateuhul, și a vorbit despre acel **rug aprins** (Ex. 3:1-6).

În pasajul din Pentateuh, Dumnezeu i S-a prezentat lui Moise, afirmând: **Eu sunt Dumnezeul lui Avraam, Dumnezeul lui Isaac și Dumnezeul lui Iacov** (Ex. 3:6). Implicația acestor cuvinte este că patriarhii erau încă vii și că El avea o relație continuă cu ei, ca un Dumnezeu care Își ține legământul, deși ei muriseră cu mult timp înainte. Acest lucru demonstra, a concluzionat Isus, că El **nu este un Dumnezeu al celor morți**, în concepția saducheilor care vedeau moartea ca pe o anihilare, **ci al celor vii**. El este încă Dumnezeul patriarhilor, lucru care nu ar fi adevărat dacă ei ar fi încetat să existe când au murit, dacă moartea ar pune capăt tuturor lucrurilor. Iar legământul Său ținut cu credincioșie garantează învierea lor în trup.

Marcu 12:28-34a

Răspunsul lui Isus a afirmat clar realitatea vieții după moarte. Evident că El a considerat că atât era suficient pentru a demonstra și realitatea învierii trupului. În gândirea evreiască oamenii sunt priviți ca o unitate între material (corpul) și imaterial (suflet/spirit). Un aspect este incomplet fără celălalt (cf. 2 Cor. 5:1-8). Astfel existența umană autentică în ordinea veșnică a vieții cere unirea sufletului/spiritului cu trupul (cf. Fil. 3:21). Atât învierea cât și viața de după moarte se bazează pe credințioșia „Dumnezeului celor vii”.

Remarca finală a lui Isus, redată numai de Marcu, subliniază cât de mult „se rătăceau” (*planasthe*, „vă înșelați pe voi înșivă”, cf. Mar. 12:24) atunci când negau învierea și viața de după moarte.

4. ÎNTREBAREA PRIVIND CEA MAI MARE PORUNCĂ (12:28-34) (MAT. 22:34-40)

12:28. Unul din cărturari (cf. 1:22) **auzise** discuția lui Isus cu Saducheei (12:18-27) și a fost impresionat de faptul că **Isus răspunsese bine Saducheeilor**. Aceasta arată că el era probabil fariseu.

El a venit fără nici un motiv aparent ostil sau cu vreun motiv ascuns să laude capacitatea lui Isus de a răspunde la un subiect foarte dezbătut în cercurile cărturarilor. Tradițional cărturarii vorbeau despre existența a 613 porunci în legea mozaică — 365 porunci negative și 248 pozitive. Deși credeau că toate sunt obligatorii, ei presupuneau că există o diferență între cele considerate mai grele și cele considerate mai ușoare și deseori încercau să rezume toată Legea într-o singură poruncă unificatoare.

În lumina acestei dezbateri, acest cărturar **L-a întrebat** pe Isus **Care** (*poia*, „ce fel de”) **este cea dintâi** (*prōtē*, „prima”) **dintre toate poruncile?**

12:29-31. Răspunsul lui Isus a trecut dincolo de clasificarea, atât de dezbătută, în porunci grele și porunci ușoare, la enunțarea unei porunci care era **cea dintâi** și la perechea ei inseparabilă, porunci care împreună sintetizau toată Legea.

El a început folosind cuvintele cu care începe ceea ce se numește *Shema* (de la evreiescul „Ascultă” [*šma*], primul cuvânt din Deut. 6:4). Acest crez (Num. 15:37-41; Deut. 6:4-9; 11:13-21) era recitat de două ori pe zi — dimineața și seara — de către evreii devotați. El afirma baza credinței iudaice: **Domnul** (în evreiește *Yehova*), și anume,

Dumnezeul nostru, Dumnezeul lui Israel care ține legământul, **este un singur Domn**, adică este unic (cf. Mar. 12:32).

Porunca: **Să iubești pe Domnul, Dumnezeul tău** (Deut. 6:5) este o chemare la un angajament voluntar față de Dumnezeu, angajament personal, cuprinzător și din toată inima. Acesta este accentuat prin repetiția cuvintelor **cu** (*ex*, „din”, denotă sursa) **toată** (*holēs*, „întreaga”), după care urmează diverși termeni care au legătură cu personalitatea umană: **inima** (centrul de control, cf. Mar. 7:19), **sufletul** (viața conștientă, cf. 8:35-36), **cugetul** (capacitatea de gândire) și **puterea** (puterile corpului) **tău/ta** (sing.). Textul evreiesc nu menționează „cugetul”; Septuaginta omite „inima”, dar Isus a inclus ambii termeni, subliniind natura cuprinzătoare a poruncii (cf. 12:33; Mat. 22:37; Luca 10:27).

Apoi Isus a vorbit de un angajament similar față de aproapele nostru citând porunca **a doua**, care este inseparabilă de prima (cf. 1 Ioan 4:19-21) și complementară ei. **Să iubești pe aproapele tău** (*plēsion*, „cel care este aproape”, un termen generic pentru coleg) **ca**, în același mod ca și, **pe tine însuți** (Lev. 19:18). Iubirea pe care o persoană o are în mod natural pentru ea însăși nu trebuie să se concentreze numai asupra ei — o tendință constantă — ci trebuie direcționată în mod egal și către ceilalți.

Nu (în gr. „nici o altă”) **este altă poruncă mai mare decât acestea două**, pentru că iubirea cu toată inima a lui Dumnezeu și a aproapelui este suma și substanța Legii și a Proorocilor (cf. Mat. 22:40). A împlini aceste două porunci înseamnă a le împlini pe toate celelalte.

12:32-34a. Aceste versete apar doar în Marcu. Evident, ele erau spre învățătura cititorilor săi care se confruntau cu problema relației dintre realitatea spirituală și ritualurile ceremoniale (cf. comentariilor de la 7:19).

Cărturarul (cf. 12:28) a recunoscut corectitudinea răspunsului lui Isus și a afirmat că este de acord, considerându-l un învățător excelent (cf. v. 14, 19). El a reformulat răspunsul lui Isus, evitând cu grijă menționarea lui **Dumnezeu** (în textul gr. cuvântul nu apare, dar apare în COR), în conformitate cu o practică obișnuită a evreilor de a evita folosirea inutilă a numelui divin, în semn de mare respect pentru El. Cuvintele **nu este altul în afară de El** sunt din Deut. 4:35.

El a mai făcut și afirmația îndrăzneată că această dublă poruncă a iubirii înseamnă **mai mult decât toate arderile de tot** (jertfe care

erau mistuite complet de foc) **și decât toate jertfele** (acelea care parțial erau arse și parțial mâncate de către închinători; cf. 1 Sam. 15:22; Prov. 21:3; Ier. 7:21-23; Osea 6:6; Mica 6:6-8).

El a **răspuns cu pricepere** și probabil că **Isus** l-a stimulat să continue și pe viitor să se gândească la aceste lucruri când a spus: **Tu nu ești departe** („nu departe“ este accentuat în gr.) **de Împărăția lui Dumnezeu** (cf. Mar. 1:15; 4:11; 10:15, 23). Acest om a avut o înțelegere spirituală (cf. 10:15) și o deschidere față de Isus care l-au adus aproape de a primi Împărăția lui Dumnezeu, domnia Sa spirituală peste cei legați de El prin credință. Biblia nu spune dacă acest cărturar a intrat în această relație sau nu.

12:34b. Isus a zădărnicit în mod eficient toate încercările de a-L discredita și a demasca motivele ostile și greșelile oponentilor Săi cu atâta abilitate, că **nimeni** altcineva **nu îndrăzne** să-L mai pună întrebări.

5. ÎNTREBAREA LUI ISUS PRIVIND FILIAȚIA LUI MESIA (12:35-37) (MAT. 22:41-46; LUCA 20:41-44)

12:35. Mai târziu, în timp **ce învăța în templu** (*tō hierō*, cf. 11:11), Isus i-a întrebat ce voiau să spună **cărturarii** când **zic... că Hristosul**, Mesia Cel așteptat, **este** („pur și simplu“ este prezent implicit aici) **fiul** (descendentul) **lui David**, care va fi Izbăvitorul triumfător (cf. 10:47). Filiația davidică a lui Mesia era un standard al credinței evreilor (cf. Ioan 7:41-42), care se baza ferm pe Scriptura Vechiului Testament (cf. 2 Sam. 7:8-16; Ps. 89:3-4; Is. 9:2-7; 11:1-9; Ier. 23:5-6; 30:9; 33:15-17, 22; Eze. 34:23-24; 37:24; Osea 3:5; Amos 9:11). Isus a adăugat că la fel de adevărat este și că Mesia este Domnul lui David. Părerea cărturarilor era corectă dar incompletă (cf. similar cu Mar. 9:11-13). Punctul de vedere scriptural ținea mult mai sus decât speranțele lor naționaliste înguste.

12:36-37a. Pentru a demonstra că Mesia este Domnul lui David, Isus a citat ceea ce **însuși David**, fiind **insuflat** (sub influența care îl controla) **de Duhul Sfânt a zis** în Psalmul 110:1. Aceasta arată clar atât faptul că David este autorul cât și inspirația divină a acestui psalm. El a spus: **Domnul** (în ebr. *Yehova*, Dumnezeu Tatăl, cf. Mar. 12:29) **a zis Domnului** (în ebr. *Adonay*, Mesia) **meu** (al lui David): **Șezi la dreapta Mea** (a Tatălui), locul de cea mai înaltă onoare și autoritate, **până** (sau „în timp ce“, cf. 9:1; 14:32) **voi** (Eu, Tatăl) **pune pe vrăjmașii Tăi**

(ai lui Mesia) **sub picioarele Tale** (ale lui Mesia), aducând supunerea lor (cf. Ios. 10:24; Evr. 10:12-14).

Faptul incontestabil era că **David** L-a numit pe Mesia **Domn**. Dar acest lucru ridică o problemă: **Atunci cum**, sau în ce sens, **este (estin) El** (Mesia, Domnul lui David) **fiul lui** (al lui David)? Întrebarea retorică a lui Isus îi îndrepta pe ascultătorii Săi către singurul răspuns valabil: Mesia este fiul lui David și Domnul lui David în același timp. Aceasta înseamnă fără putință de tăgadă că Mesia este atât Dumnezeu (Domnul lui David) cât și om (fiul lui David, cf. Rom. 1:3-4; 2Tim. 2:8). El va restaura împărăția viitoare a lui David pe pământ (2 Sam. 7:16; Amos 9:11-12; Mat. 19:28; Luca 1:31-33).

Nu este nici o îndoială că Isus a ridicat această problemă în mod deliberat, pentru ca ascultătorii Săi să poată face legătura cu El. Era o referire îndrăzneată, dar totuși indirectă, la adevărata Lui identitate pe care probabil că liderii religioși au înțeles-o dar nu au acceptat-o (cf. comentariilor de la Mar. 12:12; 14:61-62). (Interesant este că NT are mai multe referințe și aluzii la Ps. 110 decât la oricare alt pasaj din VT [cf. ex., Fapte 2:29-35; Evr. 1:5-13; 5:6; 7:17, 21]).

12:37b. În contrast cu liderii evrei care încercau să-L prindă în cursă pe Isus cu întrebări subtile (cf. v. 13), **gloata cea mare** venită pentru Paște asculta toate învățăturile Lui **cu plăcere**, deși aceasta nu înseamnă neapărat că le și înțelegeau.

6. ÎNCHEIERE: CONDAMNAREA DE CĂTRE ISUS A IPOCRIZIEI ȘI ELOGIEREA ADEVĂRATEI DEDICĂRI (12:38-44)

Denunțarea de către Isus a comportamentului cărturarilor (v. 38-40) încheie relatarea de către Marcu a lucrării publice a lui Isus și reprezintă ultima confruntare cu autoritățile religioase evreiești. Aceasta contrastează puternic cu recunoașterea de către Isus a devotamentului profund al unei văduve față de Dumnezeu, subiect (v. 41-44) prin care Isus își reia învățăturile adresate ucenicilor (cf. v. 43) și care constituie tranziția către discursul Său profetic (cap. 13).

a. *Isus condamnă ipocrizia (12:38-40) (Mat. 23:1-39; Luca 20:45-47)*

12:38-39. Isus a continuat să îi atenționeze pe oameni să se „păzească“ (cf. 8:15) de acei (implicit în construcția gr.) **cărturari** care căutau laudele oamenilor și abuzau de

Marcu 12:40-44

privilegiile lor. Astfel se purtau mulți dintre învățătorii Legii, dar nu toți (cf. 12:28-34).

Lor „le plăcea“ (a) **să umble în haine lungi**, îmbrăcăminte lungă din pânză albă, cu franjuri, purtată de preoți, învățătorii Legii și leviți; (b) **să le facă lumea plecăciuni prin piețe**, oamenii obișnuți care îi respectau foarte mult adresându-li-se cu titluri oficiale: Rabi (Învățător), stăpân, părinte (cf. Mat. 23:7; Luca 20:46); (c) **să umble după scaunele dintâi în sinagogi**, cele rezervate demnitarilor, situate în fața scrinului ce conținea sulițele sacre ale Scripturii și în fața întregii adunări; și (d) **după locurile dintâi la ospete**, mese deosebite, servite seara, la care ei se așezau lângă gazdă și primeau un tratament special.

12:40. Până în secolul întâi, cărturarii nu au primit nici un salariu pentru serviciile lor (Mishnah *Aboth* 1.13., *Bekhoroth* 4.6), depinzând de ospitalitatea pe care le-o ofereau mulți evrei devotați credinței lor. Din păcate existau și abuzuri. Acuzația că **mănâncă casele văduvelor** este o figură de stil ce prezintă un comportament prin care se exploata generozitatea oamenilor cu mijloace limitate, în special a văduvelor. Ei își însușeau în mod necinstit proprietățile oamenilor. În plus, făceau **rugăciuni lungi** pentru a-i impresiona pe oameni cu pietatea lor și pentru a le câștiga încrederea.

Isus a condamnat purtarea lor ostentativă, lăcomia și ipocrizia. În loc să îndrepte atenția oamenilor asupra lui Dumnezeu, ei o revendicău pentru ei înșiși sub masca cucerniciei. Învățători ca aceștia vor fi pedepsiți cu **o mai mare osândă** (lit., „vor primi o mai mare osândă“, Iac. 3:1) la judecata finală a lui Dumnezeu.

- b. *Isus apreciază devotamentul unei văduve față de Dumnezeu (12:41-44) (Luca 21:1-4)*

12:41-42. Din curtea neamurilor (cf. 11:15) în care Și-a rostit învățăturile publice, **Isus** a intrat în curtea femeilor. Lângă zidul acestei curți se aflau 13 recipiente în formă de trompetă pentru colectarea darurilor de bunăvoie și a contribuțiilor aduse de închinători (Mishnah *Shekalim* 6. 5).

Dintr-un loc din care vedea bine, **în fața vistieriei Templului**, Isus **se uita cum** (*pōs*, „în ce fel“) **norodul** venit pentru Paște **arunca... bani în vistierie** (lit., „recipiente“). În contrast cu **mulți** oameni **bogați** care dădeau **mult** (lit., „multe monede“ de toate felurile, aur, argint, bronz, aramă), o **văduvă săracă**,

al cărei nume nu este menționat, a dat **doi bănuți** (*lepta* în gr.). Un *bănuț* (*lepton*) era cea mai mică monedă evreiască din bronz care circula în Palestina. Doi *bănuți* valorau 1/64 dintr-un dinar roman, plata unui muncitor pe o zi (cf. 6:37). Pentru cititorii săi romani Marcu a calculat valoarea lor în termeni monetari romani, adică un **gologan**.

12:43-44. Folosind cuvinte introductive solemne (**Adevărat vă spun**, cf. 3:28), Isus **le-a zis** că ea a dat **mai mult decât toți**. Motivul era (*gar*, „pentru că“) că ceilalți **au aruncat din prisosul lor** material, adică acest gest i-a costat puțin, dar văduva **din sărăcia ei, a aruncat tot ce avea**. Ea a dat cel mai mult — **tot ce-i mai rămăsese ca să trăiască**. Jertfind pentru a-l da lui Dumnezeu, ea s-a bazat în întregime pe El pentru a-i asigura cele necesare traiului.

Ea putea să păstreze o monedă. Regula rabinică ce stabilea că un dar de mai puțin de doi *bănuți* nu era acceptat ca dar de binefacere, nu se aplica aici. Isus a folosit exemplul ei pentru a-i învăța pe ucenicii Săi prețuirea pe care Dumnezeu o acordă devotamentului din toată inima. Propriul lor devotament față de Isus urma să fie în curând supus unui test sever (cf. 14:27-31). Acest incident ilustra de asemenea și dăruirea totală a lui Isus, chiar până la moarte.

- D. *Discursul profetic al lui Isus pentru ucenicii săi (cap. 13) (Mat. 24:1-25:46; Luca 21:5-36)*

Acest capitol, cunoscut ca și Discursul de pe muntele Măslinilor deoarece Isus l-a ținut pe acest munte, este cea mai lungă unitate a învățăturilor lui Isus redată de Marcu (cf. Mar. 4:1-34).

Isus a prezis distrugerea Templului din Ierusalim (13:2), lucru care i-a determinat pe ucenici să-L întrebe despre vremea când se vor întâmpla „toate aceste lucruri“ (v 4). Este evident că ei au asociat distrugerea Templului cu sfârșitul veacului (cf. Mat. 24:3). În răspunsul Său, Isus a întretesut cu măiestrie într-un singur discurs unitar o scenă profetică având două perspective: (a) evenimentul apropiat, distrugerea Ierusalimului (70 d.Hr.) și (b) evenimentul îndepărtat, venirea Fiului Omului pe nori cu putere și slavă. Evenimentul local era premergător și în același timp vestitor al evenimentului universal ce avea să aibă loc în viitor. În felul acesta Isus a urmat exemplul profeților vechi-testamentali prevestind un eveniment care avea să aibă loc în viitorul îndepărtat prin prisma unui

eveniment mai apropiat, a cărui împlinire o vor vedea cel puțin o parte din ascultătorii Săi (cf. Mar. 9:1, 12-13).

Acest lucru arată că Isus a anticipat o perioadă istorică între învierea și revenirea Lui pe pământ (cf. 13:10; 14:9). Aproape două milenii au trecut de la căderea Ierusalimului și sfârșitul încă nu a venit. Aceste profeții au fost încadrate de: (a) avertizări împotriva înșelăciunii și (b) îndemnuri la ascultare și veghere în perioadele următoare de eforturi misionare, persecuție și tulburări politico-sociale. Există nouăsprezece verbe la imperativ în 13:5-37 și în fiecare caz îndemnul (verbele sunt la persoana a II-a, v. 5b, 7a, 9a, ș.a.) reies din învățăturile lui Isus despre viitor (verbe la indicativ, persoana a III-a, v. 6, 7b-8, 9b-10, ș.a.). Locuțiunea verbală „băgați de seamă” (*blepete*) apare de patru ori în momente semnificative ale discursului (v. 5, 9, 23, 33). Aceste informații aveau scopul să-i încurajeze pe urmașii Lui să păstreze o credință puternică și să rămână în ascultare de Dumnezeu de-a lungul acestei epoci.

În narațiunea lui Marcu, Discursul de pe muntele Măslinilor este o punte între controversa cu autoritățile religioase (11:27-12:44) și relatarea patimilor (14:1-15:47) care au culminat cu arestarea și omorârea Sa. El dezvăluie ucenicilor Săi că structurile religioase care I s-au opus și care în final Îl vor condamna la moarte vor cădea sub judecata lui Dumnezeu.

1. SCENARIU: ISUS PREVESTEȘTE
DISTRUGEREA TEMPLULUI
(13:1-4)
(MAT. 24:1-3; LUCA 21:5-7)

13:1. Când Isus a ieșit din Templu (*hierou*, cf. 11:11), probabil miercuri seara în Săptămâna Patimilor (cf. introducerea la 11:1-13:37), **unul din ucenicii Lui I S-a adresat folosind expresia „Învățătorule”** (cf. 4:38; 9:5) și I-a atras atenția cu uimire și admirație asupra „pietrelor” masive (lit., „Uite ce fel de pietre”) și „zidirilor” magnifice din Templu, adică sanctuarul și diferitele lui curți, balcoane, coloane și galeriile exterioare.

Templul din Ierusalim (care a fost terminat complet abia în 64 d.Hr.) a fost construit de dinastia irodiană pentru a câștiga sprijinul evreilor și pentru a crea un monument irodian care să dureze peste timp. Era considerat o minune arhitectonică a lumii antice. A fost construit cu pietre mari, albe, lustruite și bogat împodobit cu aur (Iosif, *The*

Antiquities of the Jews 15. 11. 3-7). Acoperea aproape 1/6 din teritoriul vechiului Ierusalim. Pentru evrei nimic nu era mai magnific și mai formidabil ca și Templul lor.

13:2. Răspunsul lui Isus a fost o profeție uimitoare despre distrugerea totală a tuturor acestor **zidiri mari**. Întregul complex va fi ras de pe suprafața pământului — literal **„piatră pe piatră nu va rămânea (*ou mē*) care să nu fie dărâmată”**. Folosirea de către Isus de două ori a negativelor accentuate (*ou mē*) subliniază certitudinea împlinirii cuvintelor Sale.

Această profeție amenințătoare urmează judecării lui Isus împotriva folosirii greșite a Templului (cf. 11:15-17; Ier. 7:11-14). Ca și în zilele lui Ieremia, distrugerea Templului de către o putere străină va fi judecata lui Dumnezeu asupra Israelului răzvrătit.

Această profeție s-a împlinit literal într-un răstimp mai scurt de o generație. În 70 d.Hr., după ce zona templului a fost arsă, contrar ordinelor lui Titus, el a poruncit soldaților săi să demoleze întregul oraș și să niveleze toate clădirile una cu pământul (Iosif, *Jewish Wars* 7. 1. 1).

13:3-4. Trecând Valea Chedron înspre vârful „muntelui Măslinilor” (cf. 11:1a), Isus **a șezut împreună cu ucenicii Săi în fața Templului**. Muntele Măslinilor se ridică la aproximativ 825 de metri deasupra nivelului mării, dar se află la numai 30 de metri deasupra Ierusalimului. La vest de munte se întinde Templul și orașul.

Cei patru ucenici pe care Isus i-a chemat primii (cf. 1:16-20) **L-au întrebat deoparte** (*kat'idian*, cf. 6:32) cerându-I mai multe informații cu privire la prevestirea făcută de El mai înainte. Numai Marcu a specificat numele acestor patru ucenici. Deseori în Marcu o întrebare din partea ucenicilor constituie introducerea unui pasaj care cuprinde învățăturile lui Isus pentru ei (cf. 4:10-32; 7:17-23; 9:11-13, 28-29; 10:10-12).

Întrebarea ucenicilor, probabil pusă de **Petru** (cf. 8:29), are două părți: (a) **Când se vor întâmpla aceste lucruri** (distrugerea templului [13:2] și alte evenimente viitoare [notează pl.]) și (b) **care va fi semnul când se vor împlini toate aceste lucruri?** Verbul „împlini” (*synteleisthai*, „vor fi realizate”) denotă consumarea lor finală, sfârșitul acestui veac (cf. v. 7; Mat. 24:3).

Având doar perspectiva profețiilor din Vechiul Testament (ex., Zah. 14), ucenicii nu au văzut un interval lung de timp între distrugerea Templului și evenimentele de la sfârșitul vremurilor care vor culmina cu

Marcu 13:5-9

venirea Fiului omului. Ei au presupus că distrugerea Ierusalimului și a Templului sunt câteva dintre evenimentele de la sfârșitul vremii de acum și că va inaugura Împărăția mesianică. Ei doreau să știe *când* se va întâmpla acest lucru și *ce* semn vizibil va indica faptul că împlinirea era aproape.

2. DISCURSUL PROFETIC AL LUI ISUS CA RĂSPUNS LA ÎNTREBĂRILE UCENICILOR SĂI (13:5-32)

Condițiile legate de criza locală iminentă a căderii Ierusalimului sunt umbra prevestitoare a evenimentelor legate de criza de la sfârșitul vremurilor. Astfel cuvintele lui Isus, relevante pentru primii Săi ucenici, rămân la fel de relevante pentru toți ucenicii care se confruntă cu situații similare de-a lungul acestui veac.

El le-a răspuns mai puțin la *a doua* întrebare privind „semnul” (v. 4b) în două moduri: negativ, avertizându-i împotriva semnelor false ale sfârșitului (v. 5-13), și pozitiv, afirmând evenimentele notabile care inaugurează necazul cel mare și descriind cea de-a doua venire (v. 14-27). Apoi El a răspuns la *prima* lor întrebare privitoare la „când” (v. 4a), printr-o pildă (v. 28-32).

a. Avertismentele împotriva înșelăciunii (13:5-8) (Mat. 24:4-8; Luca 21:8-11)

13:5-6. Expresia: **Băgați de seamă** (*blepete*, „fiți atenți, fiți în gardă”), este o chemare la vigilență, repetată de-a lungul discursului (cf. v. 9, 23, 33, v. 35 are un verb diferit). **Isus** i-a avertizat pe ucenicii Lui să fie atenți la impostorii care se vor da drept Mesia. În perioadele de criză se vor ridica **mulți** mesia falși (cf. v. 22), folosindu-se de **Numele Său** (titlul și autoritatea Sa), „zicând”: **Eu sunt Hristosul** (lit., *egō eimi*, „Eu sunt”). Această revendicare a divinității este exprimată prin formula pe care Dumnezeu a folosit-o pentru a Se revela pe Sine Însuși (cf. 6:50; Ex. 3:14; Ioan 8:58). Ei vor abate pe **mulți** oameni de la adevărata cale (cf. Fapte 8:9-11).

13:7-8. În al doilea rând, Isus i-a avertizat pe ucenicii Săi împotriva interpretării greșite a unor evenimente contemporane, cum ar fi **războaie** și dezastre naturale, ca semne că sfârșitul este aproape. Nu trebuie să se lase **însălmăntați**, și astfel să se abată de la sarcina lor, ori de câte ori „vor auzi” de războaie (sunete de bătălie care se desfășoară

aproape) **și vești de războaie** (lit., „rapoarte”) de departe. Este necesar (*dei*, prin constrângere divină, cf. 8:31; 13:10) ca aceste lucruri să vină. Ele fac parte din scopurile suverane ale lui Dumnezeu, scopuri care permit războaiele ca o consecință a răzvrătirii și păcatului uman. **Dar sfârșitul** — acestui veac și stabilirea domniei lui Dumnezeu pe pământ — **nu va fi încă**.

Acest lucru este confirmat (*gar*, „pentru că”) și dezvoltat: **Un neam se va scula** (lit., „va fi ridicat”, i.e., de către Dumnezeu, cf. Is. 19:2) cu agresiune armată **împotriva altui neam**. În plus vor fi **cutremure de pământ și foamete**, sugerând judecata divină. Totuși **aceste lucruri vor fi doar începutul** (lit., „un început”) **durerilor**. Cuvântul „durerile”, durerile acute care preced nașterea unui copil, descriu judecata divină (cf. Is. 13:6-8; 26:16-18; Ier. 22:20-23; Osea 13:9-13; Mica 4:9-10). Cuvântul se referă la perioada de suferință intensă care va preceda nașterea noului veac, Împărăția mesianică.

Sublinierea — „încă nu va fi sfârșitul” (Mar. 13:7b) și „aceste lucruri vor fi începutul durerilor” (v. 8c) — arată că „sfârșitul” va fi precedat de o perioadă mai lungă de timp. Fiecare generație va avea parte de propriile ei războaie și dezastre naturale. Dar toate aceste evenimente se încadrează în scopurile lui Dumnezeu. Istoria omenirii se îndreaptă spre nașterea unei noi ere mesianice.

b. Avertizările Lui cu privire la pericolele personale în timpul persecuției (13:9-13) (Mat. 24:9-14; Luca 21:12-19)

Aceste „maxime” (cf. folosirii lor în alte contexte Mat. 10:17-22; Luca 12:11-12) sunt legate prin cuvântul *paradidōmi* („a da pe mână”, Mar. 13:9, 11 [„a aresta”, NIV], 12 [„a trăda”, NIV]). Probabil că Isus a spus aceste cuvinte de mai multe ori, nu doar aici pe muntele Măslinilor. Scopul Lui era să-i pregătească pe ucenici pentru suferința din cauza credinței în El.

13:9. Prin cuvintele: **Luați seama la voi înșivă** (*blepete*, cf. v. 5), Isus i-a avertizat pe ucenici să se împotrivescă tendinței de a se răzbuna atunci când vor fi supuși persecuțiilor. Ei „vor fi dați”, pentru a fi judecați, **pe mâna soboarelor judecătorești** (lit., „sinedriilor”), curți de judecată locale ale evreilor, ținute în sinagogi. **Și** vor fi biciuiți, adică **bătuți** cu 39 de lovituri (cf. 2 Cor. 11:24), **în sinagogi** caeretici (cf. Mishnah *Makkoth*

3. 10-14). Din cauza loialității lor față de Isus Hristos, ei vor **fi duși** (lit., „vor fi obligați să stea“) **înaintea** autorităților civile ale neevreilor, adică în fața conducătorilor provinciilor (cf. Fapte 12:1; 23:24; 24:27), **pentru ca să le „slujească“ de mărturie** (cf. comentariilor de la Mar. 1:44; 6:11). Mărturia lor în favoarea evangheliei în timpul apărării va deveni, la judecata finală a lui Dumnezeu, dovada incriminatoare împotriva celor care îi persecută.

13:10. Evanghelia trebuie (dei, „din necesitate [divină]“, cf. v. 7; 8:31) mai întâi să fie propovăduită („proclamată“) **tuturor neamurilor** (în gr. acest cuvânt este scos în evidență prin poziția sa), oamenilor de pretutindenă (cf. 11:17; 14:9).

Proclamând evanghelia, ucenicii urmau să sufere persecuții, dar nu aveau voie să se îngrijoreze sau să renunțe. În ciuda tuturor opozițiilor, proclamarea evangheliei este o prioritate în planul lui Dumnezeu pentru vremea de acum și va fi îndeplinită în concordantă cu scopurile Sale. Ea intră în responsabilitatea fiecărei generații (cf. Rom. 1:5, 8; 15:18-24; Col. 1:6, 23). Dar predicarea evangheliei peste tot în lume nu înseamnă și nici nu garantează acceptarea ei de către toți oamenii înainte de sau la sfârșitul veacului (cf. Mat. 25:31-46).

13:11. Când ucenicii vor „fi duși“ (de la *paradidōmi*, cf. v. 9) și „vor fi dați în mâinile lor“ pentru că au predicat evanghelia, să nu fie îngrijorați mai dinainte cu privire la cele ce vor vorbi pentru a se apăra. Vor vorbi orice le va da Dumnezeu (subînțeles aici) „să vorbească“ în ceasul acela (cf. Ex. 4:12; Ier. 1:9). Duhul Sfânt va vorbi de fapt; El îi va face să spună lucrurile potrivite la timpul potrivit cu îndrăzneală în ciuda temerilor lor naturale. Totuși, această însoțire a Duhului nu garanta achitarea lor.

13:12-13. Opoziția se va manifesta atât din partea oficialităților (v. 9, 11) cât și din partea celor apropiați. Ea va fi atât de severă, încât membrii familiilor — **fratele** împotriva „fratelui său“, **tatăl** împotriva „copilului“ și **copiii** împotriva **părinților lor** — se vor **da la moarte** (de la *paradidōmi*, cf. v. 9, 11) și pe mâna autorităților care vor avea o atitudine ostilă, pricinuind astfel chiar moartea membrilor familiilor care erau creștini. Din cauza credinței lor în Isus (lit., „pentru Numele Meu“, cf. v. 9), ucenicii Săi vor fi urâți **de toți oamenii**, adică de toate categoriile de oameni, nu doar de autoritățile ostile sau de membrii familiei (cf. Fil. 1:29; 3:11; Col. 1:24; 1 Pet. 4:16). **Cine va răbda**

(lit., „cine a îndurat“, referindu-se la întreaga viață a cuiva), cine îi va fi rămas loial lui Isus Hristos și evangheliei (cf. Mar. 8:35) **până la sfârșit** (*eis telos*, locuțiune adverbială; expresie idiomatice însemnând „complet, până la limită“, cf. Ioan 13:1; 1 Tes. 2:16) în viața sa pe pământ, **va fi mântuit** (cf. Mar. 8:35; 10:26-27). Omul acesta „mântuit“ va experimenta salvarea lui Dumnezeu în forma ei finală — glorificarea (folosirea contrastului în 13:20, cf. Evr. 9:27-28). Perseverarea în credință nu este temelia autenticității spirituale, ci un rezultat și un semn exterior al ei (cf. Rom. 8:29-30; 1 Ioan 2:19). O persoană cu adevărat mântuită prin har prin credință (cf. Ef. 2:8-10) îndură până la sfârșit și va experimenta plinătatea mântuirii.

Aceste cuvinte de avertizare erau potrivite pentru cititorii romani ai lui Marcu care erau amenințați de persecuție din cauza credinței lor în Isus. Suferințele acelea puteau fi îndurate mai ușor dacă erau văzute în contextul planului lui Dumnezeu pentru evanghelizarea și reabilitarea întregii lumi. (Cf. comentariilor de la Mat. 24:13.)

c. *Isus zugrăvește criza care va urma (13:14-23) (Mat. 24:15-28; Luca 21:20-24)*

Apoi Isus a răspuns afirmativ (v. 14-23) la cea de-a doua întrebare a ucenicilor (Mar. 13:4b).

Unii interpreți limitează evenimentele prevestite în această secțiune la anii haotici care au precedat căderea Ierusalimului (66-70 d.Hr.). Alții le leagă exclusiv de Necazul cel Mare de la sfârșitul acestei Vremi. Dar detaliile sugerează că Isus a avut în vedere amândouă evenimentele (cf. Mat. 24:15-16, 29-31; Luca 21:20-28). Cucerirea Ierusalimului este legată teologic (nu cronologic) de evenimentele de la sfârșit (cf. Dan 9:26-27; Luca 21:24). Expresia „urâciunea pustiirii“ este legătura dintre perspectiva istorică și cea escatologică (cf. Dan. 11:31 cu Dan. 9:27; 12:11). Aceste necazuri „apropiate“ sunt o prefigurare a necazului „îndepărtat“ de la sfârșitul timpului.

13:14. Semnul că „aceste lucruri“ urmau să fie împlinite (cf. v. 4b) era apariția „urâciunii pustiirii“ (cf. Dan. 9:27; 11:31; 12:11; Mat. 24:15), **stând acolo unde nu se cade să fie**, referire la sanctuarul Templului. O identificare mai precisă a acestui loc ar fi putut să fie periculoasă din punct de vedere politic pentru cititorii săi. Îndemnul lui Marcu, **cine**

Marcu 13:15-20

citește să înțeleagă, era un semn al de decodare prin care îi îndemna să recunoască semnificația cuvintelor lui Isus în lumina contextului Vechiului Testament (cf. ex., Dan. 9:25-27).

Cuvântul „urâciunea” denotă idolatria păgână și practicile ei detestabile (Deut. 29:16-18; 2 Regi 16:3-4; 23:12-14; Eze. 8:9-18). Expresia „urâciunea pustiirii” se referă la prezența unui obiect sau a unei persoane idolatre atât de detestabile, încât va face ca Templul să fie abandonat și lăsat pustiu.

Din punct de vedere istoric, prima împlinire a acestei profeții spusă de către Daniel (Dan. 11:31-32), a fost pângărirea Templului în 167 î.Hr. de către conducătorul sirian Antiohus Epifanes. El a construit un altar pentru Zeus, unul din zeii păgâni ai grecilor, peste altarul pentru arderile de tot și a adus ca jertfă pe el un porc (cf. apocrifă 1 Macabei 1:41-64; 6:7 și Iosif, *The Antiquities of the Jews* 12. 5. 4).

Dar Isus folosește expresia „urâciunea pustiirii” cu referire la o altă împlinire — pângărirea și distrugerea Templului din anul 70 d.Hr. **Când** (lit., „oricând”) ucenicii Săi, cei prezenți și cei viitori, vor **vedea** această pângărire, va fi un semn pentru oamenii din **Iudea** să fugă **la munți** peste râul Iordan, în Perea.

Iosif a relatat ocuparea și profanarea Templului în anii 67-68 de către iudeii zeloți, care au instalat ca mare preot un uzurpator, Phanni, (Iosif *Jewish Wars* 4. 3. 7-10; 4. 6. 3). Iudeii creștini au fugit la Pella, un oraș situat în munții de dincolo de Iordan (Eusebiu *Ecclesiastical History* 3. 5. 3).

Evenimentele din 167 î.Hr. și din 70 d.Hr. prefigurează o împlinire finală a cuvintelor lui Isus, prin evenimente care vor preceda a doua Sa venire (cf. Mar. 13:24-27). Marcu a folosit participiul *masculin* „stând” (*hestēkota*, part. perf. masc.) pentru a modifica substantivul *neutru* „urâciunea” (*bdelygma*, v. 14). Aceasta sugerează că „urâciunea” este o persoană din viitor care va sta „unde nu se cade să fie”.

Această persoană este Anticristul de la sfârșitul veacului (Dan. 7:23-26; 9:25-27; 2 Tes. 2:3-4, 8-9; Apoc. 13:1-10, 14-15). El va face un legământ cu evreii la începutul perioadei de șapte ani care va precede a doua venire a lui Hristos (Dan. 9:27). Templul va fi reconstruit și se va relua închinarea în el (Apoc. 11:1). La mijlocul acestei perioade (după trei ani și jumătate), Anticristul va încălca legământul, va opri aducerea jertfelor în Templu, îl va pângări (cf. Dan. 9:27) și se va proclama Dumnezeu (Mat. 24:15; 2 Tes.

2:3-4; Apoc. 11:2). Aceasta va declanșa cumplitele evenimente ale Necazului cel Mare, de la sfârșitul vremurilor (Apoc. 6; 8-9; 16). Cei care vor refuza să se identifice cu Anticristul vor suferi persecuții aspre și vor fi obligați să se refugieze (Apoc. 12:6, 13-17). Mulți — atât evrei cât și neevrei — vor fi mântuiți în această perioadă (Apoc. 7), dar mulți vor fi și martirizați atunci (Apoc. 6:9-11).

13:15-18. Când se va declanșa această criză, cine va fi **pe acoperișul casei** (cf. 2:2-4) nu va trebui să piardă timp ca **să se pogoare** înăuntru să-și ia ceea ce posedă. Cine **va fi la câmp** nu trebuie **să se întoarcă** în altă parte a câmpului sau în casă **ca să-și ia haina**, o îmbrăcăminte exterioară care protejează împotriva aerului rece al nopții.

Isus Și-a exprimat compasiunea pentru **femeile care vor fi însărcinate și pentru cele ce vor da țâță** obligate să fugă în circumstanțe atât de dificile. El i-a îndemnat pe ucenicii Lui (cf. 13:14) „să se roage” **ca lucrurile acestea** (cf. v. 29) — criza care va veni și care va necesita fuga lor — **să nu se întâmple** în timpul „iernii”, anotimpul ploios când răurile umflate vor fi greu de trecut.

13:19. Motivul pentru care fuga lor va fi urgentă și ar fi de dorit să nu întâmpine nici un fel de piedici, este că **în zilele acelea va fi un necaz** (*thlipsis*, cf. v. 24) **asa de mare, cum n-a mai fost de la începutul creației până azi și cum nici nu va mai fi vreodată** (*ou mē*, cf. v. 2). În nici o perioadă din trecut, prezent sau viitor n-a mai fost sau nu va mai fi un necaz atât de mare.

Această nenorocire fără precedent s-a împlinit la distrugerea Ierusalimului, dar nu s-a limitat numai la acesta (cf. Iosif *Jewish Wars* prefață; 1. 1. 4; 5. 10. 5). Isus a privit dincolo de anul 70 d.Hr., la Necazul cel Mare final (*thlipsis*, cf. Apoc. 7:14) care va preceda a doua Sa venire. Această ipoteză este susținută de următoarele fapte: (a) Mar. 13:19 este un ecou al lui Dan. 12:1, o profeție despre sfârșit; (b) cuvintele „cum n-a fost și cum nici nu va mai fi” indică faptul că nu va mai exista niciodată o altă criză atât de grea, (c) „aceste zile” leagă viitorul „aproiat” de viitorul „îndepărat” (cf. Mar. 13:17, 19-20; Ier. 3:16, 18; 33:14-16; Ioel 3:1), (d) zilele se vor termina (Mar. 13:20).

13:20. Dacă Domnul (*Yehova* Dumnezeu, cf. 12:29) **n-ar fi hotărât** deja în planul Lui suveran să „scurteze” (să termine, nu să reducă numărul lor) **zilele acelea** (lit., „zilele”, cf. 13:19), **nimeni n-ar scăpa** (*esōthē*, „n-ar fi scăpat”, cf. 15:30-31), adică n-ar fi izbăvit de moartea fizică; acest lucru este în contrast

cu 13:13. **Dar** Dumnezeu stabilește limitele Necazului cel Mare din vremea sfârșitului, din cauza **celor aleși**, ce au fost răscumpărați în timpul „acelor zile”, pe care i-a ales pentru Sine (cf. Fapte 13:48). Deși toate acestea s-au dovedit adevărate indirect în anul 70 d.Hr., limbajul versetului sugerează intervenția *directă* a lui Dumnezeu prin judecată, o caracteristică specifică vremii Necazului de la sfârșit (cf. Apoc. 16:1).

13:21-22. În vremea sfârșitului (*tote*, „atunci”, cf. v. 26-27) în toiul „acelor zile” (cf. v. 19) de calamități cumplite și lupte, **dacă** cineva va spune că Hristos (Mesia) **este aici sau acolo**, ucenicii Lui să nu-L „creadă” (cele spuse de el sau pe „el” ca persoană) și astfel să se abată din fuga lor spre locul de refugiu. Isus a explicat că mulți **Hristoși mincinoși** (mesia, cf. v. 6) **și prooroci mincinoși** vor apărea și **vor face** fapte miraculoase care vor părea că le validează afirmațiile. Scopul lor va fi **să înșele pe cei aleși** (cf. v. 20), pe credincioșii în adevăratul Mesia. Propoziția **dacă ar fi cu puțință** arată ca nu vor reuși.

13:23. Din nou Isus i-a îndemnat pe ucenicii Săi: **Păziți-vă** (*blepete*, cf. v. 5, 9) de aceste capcane înșelătoare în zile de criză.

d. Isus zugrăvește întoarcerea Sa în slavă (13:24-27)
(Mat. 24:29-31; Luca 21:25-28)

13:24-25. Cuvântul **dar** (*alla*) introduce un contrast pronunțat între apariția falșilor mesia care vor face semne miraculoase (v. 22) și venirea adevăratului Mesia **în zilele acelea** (cf. v. 19-20; Ioel 2:28-32) de necaz (*thlipsin*, cf. Mar. 13:19). Aceste expresii indică o legătură strânsă cu versetele 14-23. Dacă aceste versete se aplică exclusiv evenimentelor din 70 d.Hr., atunci Isus Hristos ar fi trebuit să se întoarcă la scurt timp după aceea. Faptul că El nu S-a întors atunci susține părerea că versetele 14-23 se referă atât la distrugerea Ierusalimului cât și la Necazul cel Mare din viitorul îndepărtat, înainte de venirea lui Hristos.

Diferite tulburări cosmice care cuprind **soarele... luna și stelele** vor preceda foarte aproape a doua venire. Descrierea lui Isus este modelată după textul din Isaia 13:10 și 34:4, fără a cita exact din fiecare pasaj. Aceste pasaje ilustrează în culori vii schimbările din universul fizic care vor fi vizibile pe bolta cerească.

Ultima afirmație: **puterile care sunt în ceruri vor fi clătinate**, se poate referi la: (a)

forțele fizice care controlează mișcările corpurilor cerești care vor fi aruncate în afara traiectoriei lor normale, sau (b) forțele spirituale ale răului, Satan și cohortele lui, care vor fi deranjate foarte mult de aceste evenimente. Este preferabilă prima interpretare.

13:26. Atunci (*tote*, acest cuvânt gr. este de asemenea folosit în v. 21, 27, deși NIV nu-l traduce în v. 27) când evenimentele cosmice mai sus menționate vor avea loc, **se va vedea** (generic „oamenii vor vedea”) **Fiul omului** (cf. 8:31, 38) **venind pe nori** sau „cu nori”. „Norii cerului” semnifică prezența divină (cf. 9:7; Ex. 19:9; Ps. 79:1-2; Dan. 7:13; Mat. 24:30b). El va fi văzut venind cu o **mare putere** și cu **slavă** cerească (cf. Zah. 14:1-7). Aceasta este întoarcerea personală a lui Isus, vizibilă, în trup, pe pământ ca Fiu al omului glorificat (cf. Fapte 1:11; Apoc. 1:7; 19:11-16). Isus a descris-o în limbajul familiar dar mai greu de înțeles din Daniel 7:13-14. Întoarcerea Sa triumfală va lămuri adevărata natură a Împărăției lui Dumnezeu, neînțeleasă în forma ei actuală (cf. comentariilor de la Mar. 1:15; 4:13-23).

13:27. Tot în acel timp (*tote*, „atunci”, omis în NIV, cf. v. 21, 26) **Fiul omului va trimite** (cf. 4:29) **pe îngerii Săi** (cf. 8:38; Mat. 25:31) și **va aduna pe cei aleși** (cf. Mar. 13:20, 22) **din cele patru vânturi**. Cele „patru vânturi” înseamnă toate direcțiile, referire la oamenii care trăiesc în toate părțile lumii, lucru subliniat de ultimele două expresii (v. 27). Nici unul dintre cei aleși nu va fi lăsat afară. Deși nu este menționat, acest lucru include probabil și învierea sfinților din Vechiul Testament și a credincioșilor martirizați în timpul Necazului (cf. Dan. 12:2; Apoc. 6:9-11; 20:4). Nu se spune nimic despre cei care nu se află printre aleși (cf. 2 Tes. 1:6-10; Apoc. 20:11-15).

Vechiul Testament a precizat deseori că Dumnezeu îi va aduna din nou din cele mai îndepărtate locuri ale pământului pe israeliții risipiți, pentru a forma o entitate spirituală și națională în Palestina (Deut. 30:3-6; Is. 11:12; Ier. 31:7-9; Eze. 11:16-17; 20:33-35, 41). În timpul celei de-a doua veniri, israeliții vor fi adunați în jurul Fiului omului triumfător, vor fi judecați, restaurați ca națiune și răscumpărați (Is. 59:20-21; Eze. 20:33-44; Zah. 13:8-9; Rom. 11:25-27). De asemenea toți neevreii vor fi adunați în fața Lui (Ioel 3:2) și asemenea unui păstor El va separa „oile” (aleșii) de „capre” (Mat. 25:31-46). Evreii și neevreii răscumpărați vor intra în

Marcu 13:28-32

Împărăția milenară, trăind pe pământ în trupurile lor naturale (Is. 2:2-4; Dan. 7:13-14; Mica 4:1-5; Zah. 14:8-11, 16-21).

Identificarea, în acest context, a „aleșilor” ca fiind neevreii și evreii care ajung să creadă în Isus ca Mesia în timpul perioadei finale a Necazului cel Mare (cf. Apoc. 7:3-4, 9-10) este compatibilă cu concepția pretribulaționistă a Răpirii Bisericii, trupul lui Hristos (cf. 1 Cor. 15:51-53; 1 Tes. 4:13-18). Din moment ce Biserica va fi scutită de judecata finală a lui Dumnezeu pe pământ (cf. 1 Tes. 1:10; 5:9-11; Apoc. 3:9-10) ea nu va trece prin Necaz. Acest lucru susține concepția că răpirea credincioșilor din zilele de azi este iminentă și accentuează și mai puternic îndemnul lui Isus: „Păziți-vă!” (cf. Mar. 13:35-37). Dar din moment ce ucenicii lui Isus nu aveau o înțelegere clară a noțiunii de Biserică (care urma să apară; cf. Mat. 16:18; Fapte 1:4-8), El nu a menționat aparte această fază inițială a planului lui Dumnezeu cu privire la vremea sfârșitului.

Totuși, unii exegeți susțin concepția posttribulaționistă a Răpirii. Ei identifică „aleșii” de aici cu răscumpărații din toate vremurile — trecut, prezent, viitor. Acest lucru înseamnă că la sfârșitul Necazului vor învia toți neprihăniții morți, care, împreună cu toți credincioșii care trăiesc, vor fi ridicați (răpiți) pentru a-L întâlni pe Fiul omului care va coborâi atunci pe pământ. Astfel Biserica, trupul lui Hristos, *rămâne* pe pământ în timpul perioadei Necazului cel Mare, este protejată într-un mod supranatural ca o entitate pe parcursul acestei perioade și este răpită la sfârșitul ei, urmând a se întoarce pe pământ curând după aceea pentru a participa la Împărăția de o mie de ani. Dar în lumina celor spuse în Marcu 13:17 și a celor ce urmează în versetul 32, este preferabilă concepția pretribulaționistă.

e. *Învățătura din pilda smochinului*
(13:28-32)
(Mat. 24:32-36; Luca 21:29-33)

13:28. Prima întrebare a ucenicilor (v. 4a) a fost: „Când se vor întâmpla aceste cuvinte?” Isus i-a îndemnat să „ia” **învățătură** (lit., „pilda”, cf. introducerii la 4:1-2) **de la smochin**. Deși smochinul era câteodată folosit ca simbol al Israelului (11:14), Isus nu l-a folosit aici în acest sens (în Luca 21:29 cuvintele „și toți copacii” sunt adăugate). În contrast cu majoritatea copacilor din Palestina, smochinii își pierd frunzele iarna și înfloresc primăvara târziu. Astfel, când

mlădița lui rigidă și uscată de iarnă **se face fragedă**, moale din cauza sevei puternice, și apar frunzele, atunci cei ce îl privesc „știu” că iarna a trecut și **că vara este aproape**.

13:29. Acest verset este aplicația lecției din versetul 28. Când ucenicii, spre deosebire de alții, „vor” **vedea aceste lucruri** (cf. v. 4, 23, 30), evenimentele descrise în versetele 14-23, atunci „să știe că” perioada de criză este iminentă (cf. v. 14), **este aproape**, de fapt, **chiar la ușă**. Aceasta era o figură de stil comună pentru a descrie un eveniment iminent. Dacă vor fi atenți la aceste evenimente, ucenicii vor avea suficientă putere de pătrundere pentru a discerne adevăratul lor înțeles.

Nu se precizează subiectul verbului grecesc „este”, dar poate fi El (Fiul omului) sau, preferabil, ea („urâciunea pustiirii”, v. 4).

13:30-31. Folosind drept introducere o expresie solemnă (**Adevărat vă spun**, cf. 3:28), Isus a declarat că **neamul acesta nu (ou mē, negativ dublu accentuat, cf. 13:2) va trece până** (lit., „până în acel timp”) **nu se vor împlini toate aceste lucruri** (cf. v. 4b, 29). „Neamul” (*genea*) se poate referi la „contemporanii” unui om, adică toți cei care trăiesc într-un anumit timp (cf. 8:12, 38; 9:19) sau la un grup de oameni care sunt descendenții unui strămoș comun (cf. Mat. 23:36). Din moment ce cuvântul „neamul” poate avea atât un înțeles restrâns cât și unul larg, în acest context este de preferat (cf. Mar. 13:14) să înțelegem în el o referință dublă, care încorporează ambele sensuri. Astfel „neamul acesta” înseamnă: (a) evreii care trăiau în timpul lui Isus și care mai târziu au văzut distrugerea Ierusalimului și (b) evreii care vor trăi în timpul Necazului cel Mare și care vor vedea evenimentele de la sfârșit. Această interpretare se potrivește cel mai bine cu expresia „până nu se vor împlini toate aceste lucruri” (cf. v. 4b, 14-23).

Afirmația lui Isus (v. 31) garantează împlinirea profețiilor Sale (v. 30). Universul prezent își va găsi sfârșitul printr-un cataclism (cf. 2 Pet. 3:7, 10-13), **dar cuvintele** lui Isus — inclusiv prevestirile acestea — **nu (ou mē cf. Mar. 13:2, 30) vor trece**. Ele vor avea valabilitate eternă. Așa cum cuvintele lui Dumnezeu sunt adevărate (cf. Is. 40:6-8; 55:11), și cuvintele lui Isus sunt adevărate pentru că El este Dumnezeu.

13:32. Deși unii vor putea să discearnă apropierea crizei viitoare (v. 28-29), totuși **nimeni nu știe** precis când va veni **ziua aceea sau ceasul acela** (cf. v. 33), cu excepția „Tatălui”. **Nici îngerii** (cf. 1 Pet. 1:12) **nici**

Fiul nu știu. Această cunoaștere limitată a lui Isus este o dovadă clară a umanității Sale. Prin întruparea Sa, Isus a acceptat de bunăvoie limitele umane, inclusiv pe aceasta (cf. Fapte 1:7), în supunere față de voia Tatălui (cf. Ioan 4:34). Pe de altă parte, folosirea de către Isus a titlului „Fiul” (numai aici în Marcu) în loc de obișnuitul „Fiul omului” dezvăluie că El era conștient de divinitatea și de filiația Sa (cf. Mar. 8:38). Cu toate acestea, El își exercita atributele Sale divine numai la porunca Tatălui (cf. 5:30; Ioan 8:28-29).

Cuvintele „ziua aceea sau ceasul” sunt înțelese de mulți ca făcând referire la a doua venire a Fiului omului (Mar. 13:26). Dar acel eveniment va fi punctul culminant al unei serii de evenimente preliminare. În lumina utilizării sale în Vechiul Testament și în acest context (v. 14, 29-30), este preferabil să înțelegem „ziua aceea” ca o referire la „ziua Domnului”.

„Ziua Domnului” include Necazul cel Mare, a doua venire și domnia de o mie de ani (cf. Is. 2:12-22; Ier. 30: 7-9; Ioel 2:28-32; Amos 9:11; Țef. 3:11-20; Zah. 12-14). Ea va începe deodată și pe neașteptate (cf. 1 Tes. 5:2) astfel încât nimeni în afară de Tatăl nu știe acel moment critic.

În concepția pretribulaționistă asupra viitorului (cf. comentariilor de la Mar. 13:27), venirea Domnului la ai Săi (Răpirea) se va întâmpla înainte de a șaptezecia săptămână a lui Daniel. Răpirea nu este condiționată de nici un eveniment preliminar. De aceea, ea este un eveniment iminent pentru fiecare generație. Pilda stăpânului plecat în altă țară (v. 34-37), împreună cu pasajul corespondent din Matei (cf. Mat. 24:42-44), susțin acest punct de vedere. El exclude orice calcule care stabilesc date exacte la care vor avea loc aceste evenimente și dau o notă de urgență îndemnuirilor lui Isus să veghem și să lucrăm până ce va reveni El.

3. ÎNDEMNUL LUI ISUS LA VEGHERE (13:33-37) (MAT. 24:42-44; LUCA 21:34-36)

13:33. Pentru că nimeni nu știe când **va veni** (cf. v. 4a) **vremea aceea**, timpul programat al intervenției lui Dumnezeu („ziua aceea”, v. 32), Isus a repetat îndemnul: **Luați seama!** (*blepete*, cf. v. 5, 9, 23) și a adăugat: **Vegheați!** (*agrypneite*, „fiți treji tot timpul”).

13:34-37. Pilda stăpânului plecat în altă țară, care apare doar în Marcu, întărește

chemarea la veghere constantă și o definește ca o împlinire cu credincioșie a însărcinărilor primite (cf. Mar. 25:14-30; Luca 19:11-27).

Înainte de „a pleca” într-o călătorie, stăpânul **dă robilor Săi** (în mod colectiv) **putere** pentru îndeplinirea sarcinilor lor în casă. El a arătat **fiecăruia** care este **datoria lui** și i-a „poruncit” **portarului**, care controla accesul în casă, **să vegheze** (*grēgoreite*, timpul prez.; cf. Mar. 13:33).

Isus a aplicat pilda aceasta la ucenicii Săi (v. 35-37) fără a face deosebire între portar și ceilalți robi. Toți sunt responsabili „să vegheze”, să fie atenți la pericolele spirituale și la oportunitățile ce se ivesc (cf. v. 5-13) **pentru că nimeni nu știe când** (cf. v. 33) **va veni stăpânul casei** (*kyrios*), care îl reprezintă indirect pe Isus Însuși. Noaptea reprezintă timpul absenței (cf. Rom. 13:11-14) stăpânului. El s-ar putea întoarce în orice clipă, așa că ei ar trebui să vegheze mereu din cauza pericolului **ca nu cumva** (lit., „când”) stăpânul, Isus, „să vină” **fără veste** și să-i **găsească dormind** (neglijenți din punct de vedere spiritual), adică fără să vegheze cu privire la întoarcerea Sa. Această veghere este nu numai responsabilitatea celor doisprezece (cf. Mar. 13:3) ci și a fiecărui credincios din fiecare generație a acestor vremi. Credincioșii ar trebui să vegheze și să lucreze (cf. v. 34) în lumina certitudinii întoarcerii Sale, chiar dacă timpul acela este cunoscut numai de Tatăl.

Referința la cele patru străji corespunde sistemului roman de măsurare a timpului. **Seara** era între 18–21, **miezul nopții** între 21–24, **cântarea cocoșilor** era a treia perioadă (miezul nopții până la ora 3) și **dimineața** era între 3–6. (Numele perioadelor derivau de la momentul încheierii lor.) Această împărțire diferă de sistemul evreiesc al împărțirii nopții în trei perioade. Marcu a folosit sistemul roman, avându-i în vedere pe cititorii săi (cf. 6:48).

VIII. Suferințele și moartea lui Isus în Ierusalim (cap. 14-15)

A șasea secțiune majoră din Evanghelia lui Marcu, relatarea patimilor, include trădarea, arestarea, judecarea și omorârea prin răstignire a lui Isus. Ea asigură perspectiva istorică și teologică necesară pentru diversele teme menționate mai devreme în Evanghelia: (a) Isus este Hristosul, Fiul lui Dumnezeu (1:1; 8:29); (b) conflictele Sale cu autoritățile religioase (3:6; 11:18; 12:12); (c) respingerea, trădarea și abandonarea Sa de către cei

Marcu 14:1a-2

apropiați Lui (3:19; 6:1-6); (d) incapacitatea ucenicilor Săi de a înțelege clar sarcina Lui mesianică (8:31-10:52); (e) venirea Sa ca Fiul al omului pentru a-Și da viața ca răscumpărare pentru mulți (10:45).

Această relatare reflectă felul cum primii creștini s-au întors la Vechiul Testament (spe. Ps. 22, 69; Is. 53) pentru a înțelege scopul suferinței și morții lui Isus și pentru a arăta contemporanilor lor evrei și neevrei cursul infam al evenimentelor (cf. 1 Cor. 1:22-24).

A. Trădarea lui Isus, masa de Paște și părăsirea Lui de către ucenici (14:1-52)

Această secțiune conține trei cicluri de evenimente (v. 1-11, 12-26, 27-52).

1. COMLOTUL PENTRU UCIDAREA LUI ISUS ȘI UNGEREA LUI ÎN BETANIA (14:1-11)

Ca și alte pasaje din Marcu, primul ciclu de evenimente din această secțiune are o structură de tip „sandviș” (cf. 3:20-35; 5:21-43; 6:7-31; 11:12-26; 14:27-52). Relatarea conspirației pusă la cale de conducătorii religioși și de Iuda (v. 1-2, 10-11) este divizată de întâmplarea ungerii lui Isus în Betania (v. 3-9). În felul acesta, Marcu subliniază contrastul izbitor între dușmănia celor care complotau moartea Sa și devotamentul plin de iubire al cuiva care a recunoscut că El este Mesia care va suferi.

a. Complotul conducătorilor religioși pentru a-L aresta și a-L omorî pe Isus (14:1-2) (Mat. 26:1-5; Luca 22:1-2)

14:1a. Relatarea patimilor făcută de Marcu începe cu marcarea cronologică a unei noi perioade (cf. introducerii la 11:1-11), prima dintr-un șir de precizări ale timpului care leagă evenimentele care urmează. Cronologia evenimentelor din Săptămâna Patimilor este complicată în parte de faptul că în acea perioadă se foloseau două sisteme de măsurare a timpului: cel roman (modern), sistem în care o nouă zi începea la miezul nopții, și sistemul evreiesc, în care o nouă zi începea la apus (cf. 13:35).

„Paștele”, sărbătorit în Ierusalim (cf. Deut. 16:5-6) era o sărbătoare anuală evreiască (cf. Ex. 12:1-14) celebrată în 14-15 (majoritatea cercetătorilor spun că este vorba de zilele de joi și vineri din Săptămâna Patimilor) din luna Nisan (martie-aprilie). Pregătirile pentru masa de Paște (cf. Mar. 14:12-16), punctul culminant al sărbătorii, includeau

tăierea mielului de Paște, care avea loc aproape de încheierea zilei de 14 Nisan, adică, după calendarul evreiesc, joi după-masă. Masa de Paște era mâncată la începutul lui 15 Nisan, adică joi, între apus și miezul nopții. Aceasta era urmată imediat de praznicul **Azimilor** sărbătorit din 15 până la 21 Nisan inclusiv, pentru a comemora ieșirea evreilor din Egipt (cf. Ex. 12:15-20).

Aceste două sărbători evreiești erau legate, și în limbajul popular erau deseori denumite „Sărbătoarea de Paște a evreilor” (o sărbătoare de opt zile, 14-21 Nisan inclusiv, cf. Mar. 14:2; Ioan 2:13; 23; 6:4; 11:55). Așa că 14 Nisan, ziua pregătirii, era obișnuit numită de obicei „prima zi a sărbătorii Azimilor” (cf. Mar. 14:12, Iosif *The Antiquities of the Jews* 2. 15. 1). Pentru evrei, cu modul lor inclusiv de numărare, „după două zile” ar fi însemnat „poimâine”. Numărând înapoi două zile, începând cu 15 Nisan (vineri), ajungem la data de 13 Nisan (miercuri), iar „după două zile” înseamnă după miercuri și joi.

14:1b-2. Liderii religioși iudei, membrii Sinedriului (cf. 8:31, 11:27; Mat. 26:3) hotărâseră deja că Isus trebuie omorât (cf. Ioan 11:47-53). Dar de teama unei revolte populare nu au îndrăznit până acum să Îl aresteze. Așa că au continuat să caute (*ezētoun*, timpul imperf.; cf. Mar. 11:18; 12:12) **cum să prindă pe Isus cu vicleșug**, printr-un șiretlic ascuns. Totuși din cauza marilor mulțimi venite la Ierusalim pentru sărbătoarea Paștelui, nu era înțelept să riște o **tulburare** provocată de numeroșii potențiali susținători ai lui Isus, în special galilenii impetuoși. Așa că liderii au decis, să **nu Îl aresteze în timpul praznicului**, a sărbătorii de opt zile, 14-21 Nisan inclusiv (cf. 14:1a). Este evident că ei plănuiau să-L aresteze după plecarea mulțimilor, dar oferta neașteptată a lui Iuda (cf. v. 10-11) a grăbit cursul evenimentelor. Astfel se împlinea cu exactitate planul lui Dumnezeu.

b. Ungerea lui Isus în Betania (14:3-9) (Mat. 26:6-13; Ioan 12:1-8)

Acest episod al ungerii nu este unul și același cu cel care a avut loc mai înainte în Galilea (Luca 7:36-50). Este același episod cu cel relatat în Ioan 12:1-8, deși există unele diferențe semnificative. O diferență privește data la care a avut loc evenimentul. Ioan afirmă că s-a întâmplat „cu șase zile înainte de Paște”, adică la începutul sărbătorii Paștelui, în 14 Nisan (joi). Aceasta înseamnă că avusese loc în vinerea precedentă. Conform plasării episodului de către Marcu, acesta

pare să sugereze că s-a întâmplat miercuri, în Săptămâna Patimilor (cf. Mar. 14:1a). În lumina acestui lucru pare rezonabil să urmărim cronologia lui Ioan și să concluzionăm că Marcu a folosit tematic această întâmplare (cf. introducerii la 2:1-12; 11:1-11), pentru a pune în contrast atitudinea față de Isus a acestei femei și a lui Iuda. În consecință, specificația temporală din 14:1 se referă la preocuparea conducătorilor religioși evrei de a-L aresta pe Isus, nu la *acest* eveniment.

14:3. Pe când... Isus era în Betania (cf. comentariilor de la 11:1a) a fost dată o masă festivă în cinstea Lui, **în casa lui Simon leproșul**, un om care se pare că fusese vindecat de Isus mai înainte (cf. 1:40) și care era bine cunoscut de primii ucenici. „Femeia” al cărei nume nu este menționat era Maria, sora Martei și a lui Lazăr (cf. Ioan 12:3). Ea **avea un vas de alabastru**, un recipient mic de piatră, cu gât subțire și lung, ce conținea ceva mai mult de jumătate de litru (0,568 litri — n.tr.) de **mir foarte scump** (lit., „alifie, pomadă, cremă”) de **nard**, un ulei aromatic dintr-o rădăcină de plantă rară originară din India, **curat** (neamestecat).

Maria a **spart** gâtul subțire al recipientului de piatră și a **turnat mirul pe capul lui Isus**. Ioan scrie că l-a turnat pe picioarele lui Isus, pe care le-a șters apoi cu părul ei (cf. Ioan 12:3). Amândouă variantele sunt posibile, din moment ce Isus se sprijinea de canapeaua pe care se stătea atunci când se servea cina festivă (cf. Mar. 14:18). Ungerea capului unui oaspete era un obicei obișnuit la mesele festive evreiești (cf. Ps. 23:5; Luca 7:46), dar acțiunea Mariei a avut o semnificație mai profundă (cf. Mar. 14:8-9).

14:4-5. „Unii” dintre ucenici, conduși de Iuda (cf. Ioan 12:4) au criticat cu mânie (cf. Mar. 10:14) această extravaganță aparent nefolositoare. În opinia lor, acțiunea era nejustificată, mai ales că **mirul s-ar fi putut vinde cu mai mult de 300 de lei** (aproximativ salariul pe un an, cf. comentariilor de la 6:37) și **să se dea săracilor**. Aceasta era o preocupare legitimă (cf. Ioan 13:29), dar în spatele protestului lor se ascundea insensibilitatea ucenicilor și lăcomia lui Iuda (cf. Ioan 12:6). Așa că **le era foarte necaz** (același verb în Mar. 1:43) pe ea, un comentariu care apare doar în Marcu.

14:6-8. Isus i-a demonstrat pe criticii Mariei și a apărât acțiunea ei, numind-o **un lucru frumos** (lit., „o lucrare bună [*kalon*, nobil, frumos, bun]”). Spre deosebire de ei, El a văzut această faptă ca o expresie a iubirii și a devotamentului față de El, în lumina morții

Sale apropiate, dar și ca o recunoaștere a faptului că El era Mesia.

În versetul 7 contrastul nu se stabilește între Isus și **săraci**, ci între cuvintele **totdeauna** și **nu ... totdeauna**. Oportunitățile de a „le face bine” săracilor vor fi întotdeauna prezente și ucenicii vor trebui să le folosească. Dar Isus nu va mai fi în mijlocul lor mult timp și oportunitățile de a-L arăta Lui dragoste deveneau cu rapiditate tot mai puține. Într-un sens, **ea a uns trupul mai dinainte** ca pregătire pentru **îngropare**.

14:9. Prefațându-și cuvintele cu expresia solemnă (**Adevărat vă spun**, cf. 3:28), Isus i-a promis Mariei că **oriunde va fi propovăduită Evanghelia** (cf. 1:1) **aceasta în toată lumea** (cf. 13:10), fapta ei de iubire va fi de asemenea „istorisită” spre pomenirea ei. Această făgăduință unică trecea dincolo de moartea, îngroparea și învierea lui Isus, la vremea noastră, când se vestește evanghelia.

c. *Înțelegerea dintre Iuda și preoții cei mai de seamă pentru a-L trăda pe Isus*
(14:10-11)

(Mat. 26:14-16; Luca 22:3-6)

14:10-11. Aceste versete completează versetele 1-2 și întăresc contrastul cu versetele 3-9. **Iuda Iscarioteanul** (cf. 3:19), **unul din cei doisprezece** (cf. 3:14), **s-a dus la preoții cei mai de seamă** (cf. 14:1) și s-a oferit să-L **vândă pe Isus**. El a sugerat să facă acest lucru „fără știrea norodului” (Luca 22:6). Astfel s-ar fi evitat producerea unei tulburări în mulțime, lucru care era una din preocupările de seamă ale preoților (cf. Mar. 14:2). **Ei** au primit bine această ofertă neașteptată, pe care nu ar fi îndrăznit să o solicite, și **i-au făgăduit bani** (30 de monede de argint, ca răspuns la oferta sa; cf. Mat. 26:15). Așa că **Iuda căuta (ezetei)**, cf. Mar. 14:1) **un prilej nimerit**, fără mulți oameni în jurul lui Isus, **ca să-L dea în mâinile lor** (paradoi; cf. v. 10; 9:31).

De ce s-a oferit Iuda să-L trădeze pe Isus? S-au emis mai multe păreri, fiecare dintre ele putând conține un sâmbure de adevăr: (1) Iuda, singurul dintre cei doisprezece care nu era galilean, a răspuns anunțului oficial făcut de preoți privind prinderea lui Isus (Ioan 11:57). (2) Era deziluzionat de faptul că Isus nu a instaurat o împărăție politică și astfel speranțele sale de câștig material au fost ruinate. (3) Iubirea lui pentru bani l-a determinat să pună deoparte ceva pentru el. În cele din urmă a ajuns să fie controlat de Satan (cf. Luca 22:3; Ioan 13:2, 27).

Marcu 14:12-17

În viața lui Iuda găsim o combinație interesantă între suveranitatea divină și responsabilitatea umană. După planul lui Dumnezeu, Isus trebuia să sufere și să moară (Apoc. 13:8); totuși Iuda, care nu a fost silit să trădeze, a purtat responsabilitatea pentru supunerea lui față de îndemnul lui Satan (cf. Mar. 14:21; Ioan 13:27).

2. MASA DE PAȘTE — ULTIMA CINĂ (14:12-26)

Al doilea ciclu de evenimente din acest capitol are de asemenea trei părți (v. 12-16, 17-21, 22-26).

a. Pregătirea mesei de Paște (14:12-16) (Mat. 26:17-19; Luca 22:7-13)

14:12. Desemnarea timpului, **ziua dintâi a praznicului Azimilor**, luată în sensul strict al cuvintelor, ar însemna 15 Nisan (vineri). Totuși, propoziția explicativă „**când jertfeau Paștele**” (o trăsătură comună a specificării timpului la Marcu; cf. 1:32, 35; 4:35; 13:24; 14:30; 15:42; 16:2), care se referă la ziua de „Paște” când era tăiați mieii, indică faptul că de fapt era vorba de 14 Nisan (joi; cf. comentariilor de la 14:1a).

Din moment ce masa de Paște trebuia mâncată în interiorul zidurilor Ierusalimului, **ucenicii** L-au întrebat **pe Isus unde** dorea „să-I pregătească” (cf. v. 16) „ca să mănânce”. Ei au presupus că vor mânca la această „sărbătoare a familiei” împreună cu El (cf. v. 15).

14:13-15. Sub aspect structural acest episod este o paralelă a textului din 11:1b-7. El poate reflecta o altă împrejurare a manifestării cunoașterii supranaturale a lui Isus. Totuși, nevoia de siguranță (cf. 14:10-11), întrebarea ucenicilor (v. 12) și instrucțiunile pe care Isus le-a dat în continuare par să indice că El rezervase dinainte, cu grijă, un loc unde aveau să mănânce împreună, nederanjați, masa de Paște.

Isus și **ucenicii Săi** se aflau probabil în Betania (cf. 11:1a, 11). Joi dimineața **El a trimis pe doi dintre ei** — Petru și Ioan (cf. Luca 22:8) — la Ierusalim cu instrucțiunea de a găsi camera rezervată. Din motive de securitate (cf. Mar. 14:11; Ioan 11:57), participanții au rămas anonimi și locul a fost ținut secret.

Un om ducând un ulcior cu apă îi va întâlni pe cei doi ucenici, probabil undeva aproape de poarta de est. Această imagine neobișnuită și ușor de observat arată că era un semn aranjat dinainte, pentru că de obicei

numai femeile duceau ulcioare cu apă (bărbații duceau oale cu vin). Li se cerea să-l urmeze pe omul acela, probabil un servitor, care îi va conduce la casa potrivită. Acolo trebuia să vorbească cu **stăpânul casei... Învățătorul** (cf. Mar. 4:38) **zice: „Unde este odaia pentru oaspeți...?”** Folosirea titlului „Învățătorul”, fără specificarea numelui, sugerează că Isus îi era foarte bine cunoscut proprietarului și pronumele posesiv „Mei” dă de înțeles că se făcuseră aranjamente din timp pentru folosirea acestei odăi.

El (*autos*, proprietarul însuși) „are să le arate” **o odaie mare de sus**, construită pe acoperișul casei, **așternută** (cu o masă pentru cină și canapele) și pregătită pentru o cină festivă. Probabil că tot proprietarul a asigurat și alimentele necesare, inclusiv mielul de Paște. Cei doi ucenici trebuia să pregătească masa pentru Isus și pentru ceilalți ucenici (cf. 14:12) **acolo**. Tradiția afirmă că aceasta era casa lui Marcu (cf. comentariilor de la v. 41-52; de asemenea Fapte 1:13; 12:12) și că proprietarul era tatăl lui Marcu.

14:16. Pregătirea mesei de „Paște” cuprindea prăjirea mielului, așezarea azimilor și a vinului și pregătirea ierburilor amare împreună cu un sos făcut din fructe uscate înmuiate în oțet și vin, și amestecate cu mirodenii.

Aceste pregătiri de Paște din 14 Nisan (joi) dau de înțeles că ultima masă a lui Isus cu ucenicii Săi era masa obișnuită de Paște ținută în seara aceea (15 Nisan, după apusul soarelui) și că El a fost răstignit în 15 Nisan (vineri). Aceasta este mărturia consecventă a Evangheliilor sinoptice (cf. Mat. 26:2, 17-19; Mar. 14:1, 12-14; Luca 22:1, 7-8, 11-15). Evanghelia lui Ioan indică totuși faptul că Isus a fost răstignit „în ziua pregătirii” (Ioan 19:14). Acesta era Paștele propriu-zis și totodată pregătirea pentru Sărbătoarea Azimilor, o sărbătoare de șapte zile, care era câteodată numită Săptămâna Paștelor (cf. Luca 22:1, 7; Fapte 12:3-4, vezi comentariilor de la Luca 22:7-38).

b. Isus anunță trădarea Sa (14:17-21) (Mat. 26:20-25; Luca 22:21-23; Ioan 13:21-30)

14:17. În acea (joi) „seară”, începutul lui 15 Nisan (cf. v. 1a), **Isus și cei doisprezece** au ajuns la Ierusalim pentru a mânca masa de Paște care începea după apus și trebuia terminată pe la miezul nopții. Marcu a scurtat relatarea evenimentelor de la masă (cf. Luca

22:14-16, 24-30; Ioan 13:1-20) pentru a-și îndrepta atenția asupra a două întâmplări: (a) anunțul lui Isus despre trădarea Sa, în timp ce înmuiau împreună pâinea și ierburile amare în vasul cu sosul de fructe (Mar. 14:18-21) și (b) interpretarea nouă dată de Isus pâinii și vinului imediat după această masă (v. 22-25).

14:18-20. În timpul unei mese festive obiceiul era să se stea întins pe un fel de canapea (cf. 14:3; Ioan 13:23-25), de fapt, în primul secol aceasta era cerința pentru masa de Paște, chiar și în cazul celor mai săraci oameni (cf. Mishnah *Pesachim* 10. 1). **Pe când ședea la masă și mâncau**, înmuind pâinea în vas (cf. Mar. 14:20), înainte de masa propriu-zisă, Isus, cu aceleași cuvinte de introducere solemnă (**Adevărat vă spun**, cf. 3:28), a anunțat că **unul** din cei doisprezece **Îl va vinde** (cf. 14:10-11).

Cuvintele adăugate: **care mănâncă cu Mine**, prezente doar în Marcu, fac aluzie la Ps. 41:9, unde David plânge din cauză că prietenul lui cel mai bun, Ahitofel (cf. 2 Sam. 16:15-17:23; 1 Cron. 27:33), care a mâncat împreună cu el la masă, s-a întors împotriva lui. A mânca cu o persoană și a o trăda apoi era apogeul trădării.

Acest gând este subliniat în Marcu 14:19-20. Ucenicii erau foarte întristați. **Unul după altul** (chiar și Iuda, cf. Mat. 26:25) au încercat să se dezvinovățească. Forma întrebării lor în grecește (lit., „Nu sunt eu, nu-i așa?“) ne indică faptul că așteptau un răspuns negativ, liniștitor din partea lui Isus. Dar El a refuzat să spună celorlalți numele trădătorului. (Identificarea din Mat. 26:25 i-a fost fără îndoială făcută numai lui Iuda.)

Isus a repetat dezvăluirea că trădătorul Său era **unul din cei doisprezece... cel ce întinde mâna cu El în același blid**. Anunțul Lui sublinia mârșăvia trădătorului și i-a dat acestuia ocazia să se răzgândească.

14:21. Pe de-o parte (gr., *men*) **Fiul omului** (cf. 8:31) **Se duce**, adică El trebuie să moară, pentru a împlini Scriptura (ex., Ps. 22; Is. 53). Moartea Lui nu a fost cauzată numai de acțiunea trădătorului, ci se conforma planului lui Dumnezeu. **Dar**, pe de altă parte (gr., *de*) **vai**, tânguire ce denotă milă venită din toată inima, **de omul acela prin care este vândut Fiul omului**. Trădătorul acționa ca un agent al lui Satan (cf. Luca 22:3; Ioan 13:2, 27). Îl aștepta un destin atât de îngrozitor încât **mai bine ar fi fost pentru el să nu se fi născut**. Deși trădătorul a acționat conform planului lui Dumnezeu, din punct de vedere moral el era vinovat (cf. Mar. 14:10-

11). Acest „vai“ contrastează puternic cu promisiunea lui Isus din versetul 9.

c. *Instituirea Cinei Domnului* (14:22-26)
(Mat. 26:26-30; Luca 22:19-20)

Acesta este al doilea incident cheie pe care l-a selectat Marcu din evenimentele petrecute în timpul mesei de Paște (cf. comentariilor de la Mar. 14:17). Înainte ca această masă să fie mâncată în casele evreilor, capul familiei explica înțelesul ei, vorbind despre eliberarea lui Israel din robia egipteană. Ca și gazdă, probabil Isus a făcut același lucru, pregătindu-i pe ucenicii Lui pentru o nouă semnificație a pâinii și a vinului.

14:22. Pe când mâncau (cf. v. 18), se pare că înainte de principala parte a mesei, dar după ce Iuda a plecat (Ioan 13:30), **Isus a luat o pâine** (*arton*, o turtă plată, nedospită), **a binecuvântat-o** (*eulogēsas*, cf. Mar. 6:41), **a frânt-o** pentru a o împărți și **le-a dat-o** cu aceste cuvinte: **Luați, mâncați, acesta este trupul Meu**.

Isus a vorbit despre niște lucruri literale — pâinea, vinul, trupul Lui fizic (*sōma*), și sângele — dar a exprimat la modul figurat relația dintre acestea (cf. Ioan 7:35; 8:12; 10:7, 9). Verbul „este“ are sensul de „reprezintă“. Isus era fizic prezent în timp ce spunea aceste cuvinte, așa că ucenicii Lui nu au mâncat literal trupul Lui și nu au băut sângele Lui, un lucru care pentru evrei era oricum respingător (cf. Lev. 3:17; 7:26-27; 17:10-14). Aceasta arată incorectitudinea părerii romano-catolice despre euharistie (transsubstanțiere), care spune că pâinea și sângele sunt schimbate în sângele și trupul lui Hristos.

14:23. În același mod, după masă (cf. 1 Cor. 11:25) Isus **a luat un pahar** ce conținea vin roșu amestecat cu apă, **a mulțumit** (*eucharistēsas*; cf. Mar. 8:6-7, de aici vine cuvântul „euharistie“) **li l-a dat și au băut toți din el**. Presupunând că Isus a urmat ritualul stabilit al Paștelui, acesta era al treilea pahar din cele patru pahare de vin („paharul mulțumirii“ cf. 1 Cor. 10:16) care încheia partea principală a mesei. Probabil că El nu a băut și al patrulea pahar, paharul desăvârșirii. Semnificația lui ține de domeniul viitorului, când Isus și urmașii Lui vor fi iarăși împreună, în Împărăția Sa (Luca 22:29-30; vezi comentariilor de la Mar. 14:25).

14:24. Isus a explicat înțelesul paharului: **Acesta (vinul) este (reprezintă) sângele Meu, sângele legământului celui nou** (i.e., care îl inaugurează) **care (sângele) se varsă pentru** (*hyper*, „în folosul, în locul“) **mulți**,

Marcu 14:25-28

referire la moartea Lui înlocuitoare ca jertfă pentru omenire (10:45). Așa cum sângele jertfelor a ratificat Vechiul Legământ (mozaic) de pe Sinai (cf. Ex. 24:6-8), tot așa și sângele lui Isus de pe Golgota a inaugurat Legământul cel Nou (Ier. 31:31-34). Acesta promite iertarea păcatelor și părtășie cu Dumnezeu prin locuirea Duhului Sfânt în cei care vin la Dumnezeu prin credință în Isus.

Cuvântul *diathēkē* („legământ“) nu se referă la un acord între doi egali (în acest caz s-ar fi folosit *synthēkē*) ci la un aranjament stabilit de o singură parte, în acest caz de Dumnezeu. Cealaltă parte, omul, nu o poate modifica; el o poate numai accepta sau respinge. Noul Legământ este noul mod în care Dumnezeu Se ocupă de oameni, pe baza morții lui Hristos (cf. Evr. 8:6-13). Binecuvântările spirituale pe care Israel aștepta ca Dumnezeu să i le dea în zilele de pe urmă sunt acum mijlocite prin moartea lui Hristos pentru toți cei care cred. Totuși binecuvântările *fizice* promise lui Israel nu se împlinesc acum. Ele vor fi împlinite când Hristos Se va întoarce și Își va întemeia domnia de o mie de ani, cu Israelul în țara lui.

14:25. Isus a vorbit rareori despre moartea Lui fără a privi dincolo de ea. Folosind solemnele cuvinte introductive, (**Adevărat vă spun**, cf. 3:28), El a promis că **nu** (*ouketi ou mē*, cf. 13:2) „**mai bea din rodul vitei**, în acest mod festiv **până în ziua** (cf. 13:24-27, 32) din viitor **când** El Îl „va bea nou“. El Se va bucura de o părtășie reînnoită la masă cu urmașii Săi într-o existență (cf. Is. 2:1-4; 4:2-6; 11:1-9; 65:17-25) calitativ nouă (*kainon*) **În împărăția lui Dumnezeu** (cf. comentariilor de la Mar. 1:15), Mileniul întemeiat pe pământ la revenirea lui Isus Hristos (cf. Apoc. 20:4-6).

14:26. Psalmii Hallel (laudă) erau „cântați“ antifonic la Paște: primii doi (Ps. 113-114) înainte de masă și ceilalți patru (Ps. 115-118) după masă, în încheierea ceremoniei de seară. Versete cum sunt cele din Ps. 118:6-7, 17-18, 22-24 primesc o semnificație în plus pe buzele lui Isus chiar înainte de suferința și moartea Sa.

Din moment ce conversația de după masă a inclus discursul lui Isus și rugăciunea Lui (Ioan 13:31-17:26), era probabil aproape miezul nopții când El și cei unsprezece (fără Iuda) au părăsit odaia de sus și orașul. Au traversat Valea Chedron (cf. Ioan 18:1), către versantul vestic al „Muntelui Măslinilor“ (cf. Mar. 11:1a), unde se afla Ghetsimani (14:32).

3. RUGĂCIUNEA LUI ISUS ÎNAINTE DE ARESTAREA ȘI PĂRĂSIREA LUI DE CĂTRE UCENICI (14:27-52)

Al treilea ciclu de evenimente din această diviziune are o structură de tip „sandviș“, ca multe alte pasaje din Marcu (cf. 3:20-35). Prevestirea lui Isus că ucenicii Îl vor părăsi (14:27-31) și împlinirea ei la arestarea Lui (v. 43-52) este întreruptă de rugăciunea lui Isus din Ghetsimani (v. 32-42). Astfel Marcu insistă că Isus a înfruntat ultima Lui oră de încercări singur cu Tatăl Său, fără sprijin sau compasiune din partea vreunui om.

- a. *Isus prevestește că toți ucenicii Îl vor părăsi; Petru neagă acest lucru*
(14:27-31)
(Mat. 26:31-35; Luca 22:31-34; Ioan 13:36-38)

Este dificil de stabilit dacă acest episod a avut loc în odaia de sus (așa cum indică Luca și Ioan) sau în drum spre Ghetsimani (așa cum dau de înțeles Matei și Marcu). Se pare că Marcu a relatat episodul din perspectivă tematică, fără o legătură cronologică explicită, anticipând evenimentele care aveau să urmeze și pe care voia să le scoată în evidență (ex., Mar. 14:50-52, 66-72). Matei însă include o legătură temporală (Mat. 26:31, *tote*, „atunci“). Probabil că Isus a prevestit în odaia de sus numai lucrurile despre Petru (ca în Luca și Ioan) și a repetat mesajul în drum spre Ghetsimani (ca în Mat.), adresându-se celor unsprezece, dar în special lui Petru.

14:27. Expresia tradusă prin **veți avea un prilej de poticnire** (*skandalisthēsēthe*) înseamnă a fi jignit de ceva sau de ceva și din această cauză a te întoarce înapoi și a cădea în păcat (cf. 4:17; 6:3; 9:42-47). **Isus** a prezis că **toți** cei unsprezece ucenici se vor poticni din cauza suferințelor și morții Sale. Pentru a evita același tratament cu al Lui, ei vor „avea un prilej de poticnire“, negând legătura lor cu El (cf. 14:30) și Îl vor părăsi (cf. v. 50). Loialitatea lor va dispărea temporar.

Isus a aplicat acestei situații textul din Zaharia 13:7: **Voi** (Dumnezeu Tatăl) **bate** (voi da la moarte) **Păstorul** (Isus) **și oile** (ucenicii) **vor fi risipite** în toate direcțiile. Modificarea interpretativă a imperativului „Lovește“ (Zah. 13:7) în enunțul „voi bate“ sugerează că Isus S-a considerat Robul lui Dumnezeu care trebuia să sufere (cf. Is. 53: spe. Is. 53:4-6).

14:28. Isus a echilibrat imediat prevestirea Sa despre faptul că ucenicii Îl vor părăsi

cu promisiunea reunirii lor după înviere (cf. 16:7; Mat. 28:16-17). Ca Păstorul „înviat”, El va merge înaintea turmei în Galilea, unde au fost chemați, au trăit, au lucrat și și-au primit însărcinarea de la Isus (Mar. 1:16-20; 3:13-15; 6:7, 12-13). Datoria lor era să-L „urmeze” pe Domnul înviat care va continua să-Și conducă poporul spre îndeplinirea însărcinărilor viitoare (cf. 13:10; 14:9).

14:29-31. Ca mai înainte (cf. 8:32), Petru și-a îndreptat atenția spre prima parte a prezicerii lui Isus (14:27), ignorând-o pe a doua (v. 28). A insistat că el este o excepție — **toți** ceilalți pot „să aibă” **un prilej de poticnire** așa cum a prezis Isus (v. 27), dar el **nu** „va avea” (lit., „dar nu eu”, cuvântul „eu” este întărit prin poziție). Petru a pretins că are o credință mai mare în Isus decât ceilalți (cf. „mai mult decât aceștia” Ioan 21:15).

Prefațându-Și cuvintele cu o introducere solemnă (**Adevărat îți spun**, cf. Mar. 3:28), **Isus** i-a spus hotărât lui Petru faptul că eșecul lui va fi mai mare decât al celorlalți, în ciuda intențiilor lui bune. Chiar în noaptea aceea, **înainte ca să cânte cocoșul de două ori**, înainte de răsărit, nu numai că Petru îl va nega pe Isus, dar se va **lepăda** (*aparnēsē*, „dezece”; cf. 8:34) de **El de trei ori**. „Cântatul cocoșului” era o expresie proverbială care desemna dimineața devreme înainte de răsărit (cf. 13:35). Numai Marcu menționează cântarea cocoșului de două ori, detaliu datorat probabil faptului că Petru își amintea clar acest eveniment. (Principalele manuscrise gr. sunt împărțite cu privire la includerea cuvântului „de două ori”, dar cuvintele „a doua oară”, în 14:72, mult mai bine atestate, ne dau confirmarea că Marcu a scris aici „de două ori”).

Răspunsul bine țintit al lui Isus l-a făcut pe Petru să protesteze **cu și mai multă tărie** (un adverb folosit numai aici în NT) că el **nu** (*ou mē*, negație accentuată) se „va lepăda” de Isus, **chiar dacă ar trebui să** (*deē*; cf. 8:31) „moară cu” Isus. **Ceilalți** au repetat declarația de loialitate a lui Petru. Ei au crezut că prevestirea făcută de Isus era greșită, dar câteva ore mai târziu au văzut că El a avut dreptate (14:50, 72).

- b. *Rugăciunea lui Isus din Ghetsimani*
(14:32-42)
(Mat. 26:36-47; Luca 22:39-46)

Aceasta este a treia oară când Marcu îl prezintă pe Isus că Se roagă (cf. Mar. 1:35; 6:46). De fiecare dată, Isus Și-a reafirmat

supunerea față de voia Tatălui. Deși Satan nu este menționat direct, fără nici o îndoială că el era prezent, dând evenimentului caracterul unei ispite (cf. 1:12-13). Evangheliile sinoptice redau de cinci ori rugăciunea lui Isus, în esență similar, dar cu unele mici variațiuni. Probabil că Isus a repetat aceeași cerere în mai multe moduri (cf. 14:37, 39).

14:32-34. Isus și cei unsprezece au ajuns **în Ghetsimani** (lit., „teascul de ulei” i.e., o presă pentru scoaterea uleiului din măsline). Era o grădină împrejmuită de o livadă de măslini aproape de piciorul muntelui Măslinilor (cf. v. 26; Ioan 18:1). Acest loc izolat, cunoscut și de Iuda, era unul din locurile lor preferate de întâlnire (cf. Luca 22:39; Ioan 18:2).

Isus le-a spus **ucenicilor Săi** — probabil așa cum a făcut de mai multe ori — să se așeze lângă intrare și să aștepte, literal „până M-am rugat”. Apoi El i-a ales **pe Petru, pe Iacov și pe Ioan** (cf. Mar. 5:37; 9:2) să meargă împreună cu El.

În timp ce toți patru intrau în „grădină”, Isus a devenit vizibil „înpăimântat” (de la *ekthambeō*, „a fi alarmat”, cf. 9:15; 16:5-6) și „măhnit” (de la *adēmoneō*, „a fi într-un chin extrem”; cf. Fil. 2:26). **El le-a** spus celor trei că **sufletul Lui** (*psychē*, viața interioară conștientă) era **cuprins de o întristare** (*perilypos*, „întristat adânc”, cf. Mar. 6:26) care amenința să-i stingă viața. Aceasta L-a determinat să le ceară să rămână acolo unde se aflau și să „vegheze” (*grēgoreite*, cf. 14:38), să fie în alertă. Impactul deplin al morții Sale și consecințele ei *spirituale* L-au copleșit pe Isus și El S-a clătinat sub greutatea lor. Perspectiva despărțirii de Tatăl L-a îngrozit.

14:35-36. Înaintând puțin față de cei trei și prosternându-Se la **pământ** (cf. Mat. 26:39; Luca 22:41), Isus S-a rugat (*prosēucheto*, „se ruga”) cu voce tare și cu mari emoții (Evr. 5:7). Rugăciunea Lui a durat cel puțin o oră (cf. Mar. 14:37), dar Marcu consemnează doar un scurt rezumat al ei, mai întâi într-o formă narativă (v. 35b), apoi prin citat direct (v. 36).

În esență, Isus a cerut ca **dacă este cu putință, să treacă de la El ceasul acela**. Cuvintele „dacă este cu putință” (o condiție din prima clasă în gr.) nu exprimă îndoiala, ci o supoziție concretă pe care El Și-a bazat cererea. El a făcut această cerere pornind de la presupunerea că Tatăl Lui putea să o satisfacă. Problema care mai rămânea era dacă Dumnezeu voia să o satisfacă (cf. Luca 22:42).

Marcu 14:37-42

Metafora „ceasul“ denotă timpul stabilit de Dumnezeu când Isus trebuia să sufere și să moară (cf. Mar. 14:41b; Ioan 12:23, 27). Metafora corespondentă, **paharul**, se referea la același eveniment. „Paharul“ înseamnă ori suferință umană și moarte ori, mai probabil, mânia lui Dumnezeu împotriva păcatului, care atunci când se manifestă nu include numai suferință fizică ci și suferință și moarte spirituală (cf. Mar. 10:38-39; 14:33b-34). Suportând judecata lui Dumnezeu, Isus, Cel fără păcat, a îndurat agonia de a „fi făcut păcat“ (cf. 15:34; 2 Cor. 5:21).

Titlul dublu **Ava** (aram. „Tatăl Meu“) și **Tată** (gr., *patēr*) mai apare numai de două ori (Rom. 8:15; Gal. 4:6). „Ava“ era modul obișnuit în care copiii evrei se adresau tatălui lor. El purta un sens de intimitate familială și familiaritate. Dar evreii nu îl foloseau când se adresau personal lui Dumnezeu, pentru că un termen atât de familiar era considerat nepotrivit în rugăciune. Astfel, folosirea de către Isus a termenului *Abba* pentru a se adresa lui Dumnezeu era un lucru nou și unic. Probabil că El L-a folosit deseori în rugăciunile Sale pentru a exprima relația intimă cu Dumnezeu, Tatăl Său. *Abba* sugerează aici că prima preocupare a lui Isus când a băut acest pahar al judecății lui Dumnezeu împotriva păcatului a fost necesitatea întreruperii acestei relații (cf. cuvintele de adresare ale lui Isus, Mar. 15:34).

Ce a vrut să spună Isus când a cerut ca acest ceas să „treacă de la“ El și ca Tatăl „să depărteze paharul“ acesta? Răspunsul tradițional este că Isus S-a rugat pentru evitarea acestui „ceas“, sperând că, dacă este posibil, el va „trece“ fără să-L afecteze și paharul va fi îndepărtat *înainte* ca El să trebuiască să-l bea. Conform acestui punct de vedere, Isus a rostit o rugăciune a supunerii față de voia lui Dumnezeu în timp ce mergea spre cruce. Dar unii cercetători susțin o altă concepție: că Isus a cerut să fie restaurat după „ceasul“ acela, sperând că dacă va fi posibil, ceasul acela va trece *după* ce va fi venit și că paharul îi va fi luat *după* ce El îl va fi băut (cf. Is. 51:17-23). Conform acestei concepții, Isus a rostit o rugăciune a credinței că Tatăl Lui nu-L va abandona pentru totdeauna în moartea produsă de mânia divină, ci va îndepărta această mânie și îl va învia.

Deși nu fără probleme (ex., Ioan 12:27), punctul de vedere tradițional este preferat în lumina factorilor contextuali tocmai discutați, a altor pasaje (Mat. 26:39, 42; Luca 22:41-42; Evr. 5:7-8) și a afirmației finale din Marcu 14:36: **Totuși** (lit., „dar“), răspunsul final

este: **facă-se nu ce voiesc Eu** (accentuat) **ci ce vorești Tu** (accentuat). Voința umană a lui Isus era distinctă, dar niciodată în opoziție cu voința Tatălui (cf. Ioan 5:30; 6:38). Astfel El a recunoscut că răspunsul la cererea Sa nu depindea de ce își dorea El, ci de ce dorea Tatăl. Voia lui Dumnezeu impunea moartea Lui jertfitoare (cf. Mar. 8:31), deci El S-a supus pe deplin acesteia. Măhnirea adâncă s-a îndepărtat de la El, dar „ceasul“ nu (cf. 14:41b).

14:37-41a. Aspectul subliniat acum în narațiunea lui Marcu nu mai este rugăciunea lui Isus, ci neputința celor trei ucenici de a sta treji (cf. v. 33-34). De trei ori Isus Și-a întrerupt rugăciunea, **a venit** la locul unde erau ei și **i-a găsit dormind**. Prima oară S-a adresat lui **Petru** cu numele **Simone**, numele lui vechi (cf. 3:16), și l-a certat pentru incapacitatea sa de „a veghea“ chiar și numai **un ceas**. Apoi Isus i-a îndemnat pe toți trei: **Vegheați**, fiți în alertă față de pericolele spirituale, **și rugați-vă**, recunoașteți-vă dependența de Dumnezeu astfel încât **să nu cădeți** (lit., „să nu intrați“) **în ispită**. Cuvintele Lui anticipau încercările pe care le vor avea de înfruntat ucenicii la arestarea Sa și la proces (cf. 14:50, 66-72). Pe de-o parte (gr. *men*) **duhul** (dorințele interioare și cele mai bune intenții) **este plin de râvnă** sau dornic (ex., Petru v. 29, 31) **dar**, pe de altă parte (gr., *de*), **trupul** (lit., „carnea, firea“, omul în umanitatea și neputința lui) **este neputincios**, adică este repede copleșit când trebuie să intre în acțiune (ex., Petru v. 37).

După ce S-a întors și S-a rugat **aceleași** cereri (cf. v. 36), Isus S-a întors și **din nou i-a găsit dormind**. La cuvintele Lui de mustrare, ei nu au avut nimic potrivit de spus (cf. 9:6).

După ce S-a rugat a treia oară, Isus S-a întors și din nou i-a găsit dormind. Cuvintele Lui: **„Dormiți de acum, și odihniți-vă!“** ar putea fi o întrebare plină de reproș (NIV), o poruncă cu o notă de ironie dar, în același timp, plină de compasiune (KJV, COR, GBV) sau o exclamație de surprindere și mustrare. În lumina versetelor 37, 40, prima variantă pare preferabilă. De trei ori a fost incapabil Petru să vegheze și să se roage; de trei ori va cădea în ispită și se va dezice de Isus. Acest avertisment se aplică tuturor credincioșilor, pentru că toți sunt vulnerabili în fața eșecurilor spirituale (cf. 13:37).

14:41b-42. Probabil că între 41a și 41b a trecut o perioadă scurtă de timp. Cuvântul lui Isus: **Destul!** (i.e., pentru dormit) i-a trezit pe ucenici. Apoi El a anunțat: **Ceasul** (cf. v. 35)

a venit. Fiul omului (cf. 8:31) este pe cale să fie **dat** (cf. 9:31) **în mâinile** (sub stăpânirea) **păcătoșilor**, referindu-Se aici în special la membrii Sinedriului, care îi erau ostili. **Vânzătorul** Lui, Iuda, a venit. În loc să fugă, Isus și cei trei ucenici (fără îndoială că acum erau însoțiți de ceilalți opt), au înaintat pentru a ieși în întâmpinarea lui Iuda. Problema care a determinat rugăciunea lui Isus era de acum hotărâtă (cf. 14:35-36).

c. *Trădarea și arestarea lui Isus și fuga ucenicilor* (14:43-52)
(Mat. 26:47-56; Luca 22:47-53;
Ioan 18:2-12)

14:43. Îndată (*euthys*, cf. 1:10), în timp ce Isus **vorbea încă** cu ucenicii Lui, Iuda a venit cu **o mulțime** de soldați romani (cf. Ioan 18:12) înarmați **cu săbii** și oameni din garda Templului, înarmați **cu ciomege** (cf. Luca 22:52). Iuda i-a condus în Ghetsimani (cf. Ioan 18:2) și la Isus (cf. Fapte 1:16) noaptea, astfel încât El să poată fi arestat fără agitație (cf. Mar. 14:1-2). Sinedriul (cf. comentariile de la 8:31) a emis mandatul pentru arestarea Sa. Foarte probabil că marele preot a asigurat ajutorul trupelor romane.

14:44-47. Iuda le-a dat trupelor înarmate un „semn” (un „sărut”) pentru a-L identifica pe Cel pe care trebuia să-L aresteze. Apoi trebuia să-L „ducă” **sub pază** pentru a preveni evadarea Lui. Când **Iuda** a intrat în „grădina”, **îndată** (*euthys*, cf. 1:10) **s-a apropiat de Isus**, l-a salutat cu expresia **Învățătorule** (cf. 4:38, 9:5) și **L-a sărutat mult** (verb intensiv). Un sărut pe obraz (sau pe mână) era un gest obișnuit de afecțiune și reverență al ucenicilor față de rabinul lor. Dar Iuda l-a folosit ca un mijloc al trădării.

Întrucât **Isus** nu a opus nici o rezistență, El a fost **prins** și arestat cu ușurință. Marcu nu relatează că s-ar fi emis vreo acuzație; cu toate acestea s-a presupus că arestarea era conformă cu legea penală evreiască din moment ce Sinedriul a autorizat-o. Faptul că El nu S-a apărat, a făcut ca adevărata Lui identitate să rămână încă ascunsă de ochii publicului.

Marcu consemnează o încercare singulară de rezistență armată din partea unei persoane prezente, al cărei nume nu este precizat (Petru, cf. Ioan 18:10). Din textul grecesc deducem că Marcu știa cine era acesta. Fiind unul dintre cei doi ucenici care aveau „sabie” (cf. Luca 22:38), Petru **a scos-o și a lovit** pe Malhu, **robul marelui preot** Caiafa. Dar

Petru nu a reușit să îi „taie” decât **urechea** dreaptă (cf. Ioan 18:10, 13). Numai Luca menționează că Isus i-a pus-o la loc (cf. Luca 22:51). Încercarea lui Petru de a-L apăra pe Isus era o acțiune greșită, făcută într-un loc nepotrivit.

14:48-50. Deși nu a opus nici o rezistență, **Isus** a protestat față de autoritățile religioase pentru concentrarea excesivă de forțe armate împotriva Lui, ca și când ar fi fost **un tâlhar** (lit., „ca și când ar fi venit împotriva unui tâlhar înarmat”). El nu era un revoluționar care a acționat în taină, ci un învățător religios recunoscut. **În toate zilele** din acea săptămână El a apărut în public în Ierusalim (cf. 11:17), **în Templu** (*hierō*, cf. 11:11), dar ei „nu L-au prins” (cf. 12:12; 14:1-2). Arestarea Lui ca și pe un criminal, noaptea, într-un loc izolat, dovedea lașitatea lor. Dar aceasta s-a întâmplat **ca să se împlinească Scripturile** (cf. Is. 53:3, 7-9, 12).

Când răspunsul lui Isus a arătat limpede că El nu Se va opune arestării Sale, loialitatea ucenicilor și încrederea în El ca Mesia s-au prăbușit. **Toți** (întărit prin poziție) **L-au părăsit și au fugit** (cf. Mar. 14:27). Nimeni nu a rămas cu Isus pentru a împărtăși suferința Sa — nici chiar Petru (cf. v. 29).

14:51-52. Acest episod neobișnuit, care apare doar în Marcu, întregeste versetul 50, accentuând că toți au fugit, lăsându-L pe Isus complet părăsit. Majoritatea cercetătorilor cred că acest **tânăr** (*neaniskos*, o persoană în floarea vârstei, între 24 și 40 de ani) era Marcu însuși. Dacă este adevărat și dacă el era fiul proprietarului casei (v. 14-15; cf. Fapte 12:12), evenimentele din acea noapte s-ar fi putut întâmpla după cum urmează. După ce Isus și ucenicii au părăsit casa tatălui lui Marcu după masa de Paște, Marcu și-a dat jos haina exterioară (cf. Mar. 13:16) și s-a dus să se culce îmbrăcat într-o **învelitoare de pânză de in** (lit., „stofă”). La scurt timp după aceea poate că un servitor l-a trezit dându-i de veste despre trădarea lui Iuda, deoarece Iuda și soldații însărcinați să-L aresteze veniseră acolo să-L caute pe Isus. Fără a se opri pentru a se îmbrăca, Marcu s-a grăbit să meargă în Ghetsimani, probabil pentru a-L avertiza pe Isus, care însă fusese deja arestat când a ajuns Marcu. După ce toți ucenicii au fugit, Marcu „a mers” după Isus și după cei care L-au prins. În oraș, când unii dintre ei **au pus mâna** pe Marcu, probabil considerându-l un potențial martor, el **a fugit în pielea goală**, lăsându-și **învelitoarea** de in în mâinile cuiva. Așa că nimeni nu a rămas

Marcu 14:53-56

cu Isus — nici chiar tânărul curajos care intenționa să-L urmeze.

B. Procesul, răstignirea și îngroparea lui Isus (14:53-15:47)

Și această secțiune cuprinde trei cicluri de evenimente: procesele lui Isus (14:53-15:20), răstignirea (15:21-41) și îngroparea (15:42-47).

1. PROCESELE LUI ISUS ÎNAINTEA SINEDRIULUI ȘI A LUI PILAT (14:53-15:20)

Isus a fost judecat mai întâi de autoritățile religioase și apoi de către autoritățile politice. Acest lucru era necesar pentru că Sinedriul nu avea puterea necesară să execute pedeapsa capitală (Ioan 18:31). Fiecare din cele două procese a avut trei audieri. (Vezi diagrama „Cele șase procese ale lui Isus“ la Mat. 26:57-58).

a. Procesul lui Isus înaintea Sinedriului și tripla decizie a lui Petru (14:53-15:1a)

Procesul lui Isus înaintea autorităților religioase include o audiere preliminară la Ana (Ioan 18:12-14, 19-24), o trimitere spre judecată la Caiafa, marele preot, și la Sinedriu în aceeași noapte (Mat. 26:57-68; Mar. 14:53-65) precum și un verdict final dat de Sinedriu imediat după răsărit (cf. Mat. 27:1; Mar. 15:1a; Luca 22:66-71).

(1) Isus în reședința marelui preot și Petru în curte (14:53-54; Mat. 26:57-58; Luca 22:54; Ioan 18:15-16, 18, 24).

14:53. Cei care L-au prins pe Isus L-au dus din Ghetsimani înapoi la Ierusalim, la reședința „marelui preot“, Iosif Caiafa (cf. Mat. 26:57), care a ocupat acest post din 18 d.Hr. până în 36 d.Hr. (vezi diagrama cu familia lui Ana de la Fapte 4:5-6).

Cei 71 membri ai Sinedriului (cf. comentariilor de la Mar. 8:31), inclusiv marele preot, s-au întrunit în grabă într-o cameră de la etaj (cf. 14:66) pentru o sesiune plenară de noapte. Acesta era un proces „neoficial“ care necesita o ratificare „oficială“ după răsărit (cf. 15:1) pentru a se încadra strict în procedura legislației evreiești, care permitea ca procesele să se desfășoare doar pe timpul zilei. Cvorumul era întrunit dacă erau prezenți 23 de membri (Mishnah *Sanhedrin* 1. 6), dar cu această ocazie probabil că s-a adunat majoritatea, deși era în jurul orei trei,

pe data de 15 Nisan (vineri), într-o zi de sărbătoare.

Această întâlnire pripită din timpul nopții era considerată necesară deoarece: (1) În legea penală evreiască se obișnuia ca procesul să fie ținut imediat după arestare. (2) Procesele legale romane erau de obicei ținute la scurt timp după răsărit (cf. 15:1), așa că Sinedriul avea nevoie de un verdict definitiv până la răsărit pentru a-i prezenta devreme cazul lui Pilat. (3) Avându-L în sfârșit pe Isus în mâinile lor, ei nu au vrut să întârzie procedurile, dând astfel ocazia unor proteste față de arestarea Sa. De fapt, ei erau deja hotărâți să-L ucidă (cf. 14:1-2); singura lor problemă era strângerea dovezilor care să justifice această condamnare (cf. v. 55). De asemenea, probabil că ei au dorit ca romanii să-L răstignească pe Isus pentru a evita posibilitatea ca oamenii să arunce asupra Sinedriului vina pentru moartea Sa.

Unii au pus la îndoială legalitatea unui proces care se putea solda cu o sentință capitală într-o zi de sărbătoare, în lumina anumitor ordonanțe legale rabinice. Totuși, cărturarii găseau justificate procesul și execuția unor oameni acuzați de delikte majore chiar și într-o zi de mare sărbătoare. În acest mod, au argumentat ei, „toți oamenii vor auzi și se vor teme“ (Deut. 17:13; cf. Deut. 21:21; cf. TDNT, s.v. „pascha“ 5:899-900). De obicei, în cazurile capitale, verdictul de vinovăție nu putea să fie stabilit legal decât în ziua următoare.

14:54. Petru (cf. v. 29, 31, 50) și-a adunat suficient curaj pentru a-L urma pe Isus **de departe, până în curtea marelui preot**. Aceasta era o curte centrală dreptunghiulară, cu reședința marelui preot construită în jurul ei (cf. Ioan 18:15-18). Petru **a șezut acolo cu aprozii, poliția templului și se încălzea la para focului** (lit., „cu fața spre foc“, așa că fața lui era luminată, cf. Mar. 14:67), din cauza aerului rece al nopții. El a vrut să știe ce se va întâmpla cu Isus (cf. Mat. 26:58).

(2) Procesul lui Isus înaintea Sinedriului (14:55-65; Mat. 26:59-68). Materialul din această secțiune se bazează probabil pe informațiile date de unul sau mai mulți membri ai Sinedriului care erau în secret simpatizanți ai lui Isus sau care inițial au fost împotriva Lui, dar mai târziu au ajuns să creadă în El (cf. Fapte 6:7).

14:55-56. Soborul a început deliberările căutând „mărturii“ (lit., „declarații“) **împotriva lui Isus** care să justifice o sentință capitală, **dar nu găseau** nimic. Nu duceau

lipsă de martori, pentru că **mulți** făceau mărturisiri mincinoase împotriva Lui, dar mărturiile lor nu erau valide pentru că afirmațiile lor (lit., „mărturii”) **nu se potriveau** (lit., „nu erau la fel”). Au fost aduse mai multe acuzații nefondate și între mărturiile care priveau aceeași acuzație existau numeroase discrepanțe. Probabil că acești martori fuseseră chemați deja acolo încă înainte de arestarea lui Isus, dar nu s-au pus de acord în privința detaliilor mărturiilor lor. În procesele evreiești martorii serveau ca și acuзаторi, depunându-și mărturiile separat. Pentru a acuza pe cineva de o crimă, Legea mozaică cerea ca mărturiile a cel puțin doi martori să coincidă (Num. 35:30; Deut. 17:6; 19:15).

14:57-59. La timpul potrivit **unii** martori („doi” cf. Mat. 26:60) au declarat că L-au auzit pe Isus zicând: **Eu (ego, accentuat) voi strica Templul acesta făcut de mâini ome-nești (naon, „sanctuarul”, cf. Mar. 11:11) și în trei zile voi ridica un altul (allon, de un alt fel) care nu va fi făcut de mâini ome-nești.** Chiar și în aceste mărturii existau discrepanțe nespecificate, așa că Marcu le-a etichetat drept false.

Isus făcuse o afirmație enigmatică similară cu aceasta (Ioan 2:19), dar S-a referit la „templul” trupului Său (cf. Ioan 2:20-22). Acești martori, ca și cei prezenți cu ocazia respectivă, au înțeles greșit cuvintele Lui ca făcând referire la Templul din Ierusalim. Distrugerea unui loc de închinare era un delict capital în lumea antică (Iosif, *The Antiquities of the Jews* 10. 6. 2). Deși mărturia lor era invalidă, ea a deschis calea unor întrebări privind identitatea lui Isus (Mar. 14:61) și a condus la batjocurile și ironiile redată în 15:29.

14:60-61a. Marele preot Caiafa l-a pus lui **Isus** două întrebări pentru a primi informații care puteau fi folosite împotriva Lui. În greacă prima întrebare așteaptă un răspuns afirmativ: „Vei răspunde acuzatorilor Tăi, nu-i așa?” A doua întrebare aștepta o explicație din partea Lui: „Care este înțelesul acestor acuzații pe care acești martori le aduc împotriva Ta?” Dar **Isus tăcea și nu răspun-dea** nimic în apărarea Sa (cf. Is. 53:7). Tăcerea Lui a frustrat curtea de judecată și a adus procesul într-un punct mort.

14:61b-62. Marele preot a schimbat tactica și **L-a întrebat** (lit., „continua să-L întrebe”) pe Isus direct: **Ești Tu (accentuat) Hristosul (Mesia, cf. 1:1; 8:29), Fiul Celui binecuvântat?** Titlul „Celui binecuvântat” găsit în acest sens numai aici în Noul Testament, este un substitut evreiesc pentru

„Dumnezeu” (cf. Mishnah *Berachoth* 7. 3). Aceste două titluri ale lui Isus se referă la afirmația Sa că este Mesia.

Isus a răspuns fără echivoc: **Da, sunt,** adică, „Sunt Mesia, Fiul lui Dumnezeu.” Aceasta este prima dată în Evanghelia lui Marcu când El a declarat deschis că este Mesia (cf. comentariilor de la 1:43-44; 8:29-30; 9:9; 11:28-33; 12:12). Ca dovadă a acestei afirmații — lucru pe care evreii îl așteptau de la adevăratul Mesia — Isus a făcut o prevestire uimitoare. Aplicând cuvinte din Psalmul 110:1 și Daniel 7:13 la persoana Lui, El a afirmat: **Și veți vedea (judecătorii Lui umani) pe Fiul omului (cf. Mar. 8:31, 38) șezând la dreapta puterii,** înălțat la locul de cea mai înaltă onoare și autoritate (cf. 12:36) **și venind (lit., „cu”) pe norii cerului** pentru a judeca (cf. 8:38; 13:26). Faptul că ei „vor vedea” acest lucru nu înseamnă că Isus Se va întoarce în timpul vieții lor. Mai degrabă, Se referea indirect la învierea trupurilor pentru judecata înaintea Fiului omului înălțat, care într-o zi îi va judeca pe cei care L-au judecat pe El. Atunci negreșit va fi clar că El este Alesul lui Dumnezeu, Mesia.

14:63-64. Prin ruperea „hainelor”, probabil îmbrăcăminte interioară și nu roba oficială, **marele preot** a arătat că el consideră declarația a lui Isus o „hulă”. El credea că prin aceste cuvinte Isus Îl dezonorează pe Dumnezeu, revendicând drepturi și puteri care Îi aparțineau exclusiv lui Dumnezeu (cf. 2:7). Această gest care exprima simbolic oroarea și indignarea trebuia făcut de către marele preot oricând auzea o blasfemie. Reacția sa exprima de asemenea ușurare, deoarece a găsit singur că Isus Se incrimina și a eliminat „nevoia” de a aduce mai mulți **martori.**

Legea mozaică prevedea pedeapsa omorării cu pietre pentru blasfemie (Lev. 24:15-16). Fără a face alte investigații, marele preot a cerut Sinedriului un verdict. Din moment ce nu existau obiecții, **toți L-au osândit să fie pedepsit (enochon, „vinovat, pasibil de”, cf. 3:29) cu moartea.**

14:65. **Unii** membri ai Sinedriului își arătau disprețul prin batjocură și abuz fizic. A „scuipa” în fața cuiva era un act de renegare totală și o insultă personală grosolană (cf. Num. 12:14; Deut. 25:9; Iov 30:10; Is. 50:6). Deoarece Isus a afirmat că este Mesia, ei „l-au acoperit fața, L-au bătut cu pumnii și” l-au cerut să „proorocească” cine L-a lovit. Acest lucru reflectă un test tradițional al identității lui Mesia, bazat pe o interpretare rabinică a textului din Isaia 11:2-4. Adevăratul

Marcu 14:66-15:1a

Mesia trebuia să poată discerne în probleme de acest fel chiar și fără a vedea (cf. Talmudul Babilonian, *Sanhedrin*, 93b). Dar Isus a refuzat să se supună testului lor și a rămas tăcut (cf. Is. 53:7; 1 Pet. 2:23). Când a fost dat din nou în mâinile „aprozilor” de la Templu (cf. Mar. 14:54), aceștia au urmat exemplul superiorilor și au continuat să-L bată cu palmele peste față (cf. Luca 22:63-65).

(3) Tripla negare a lui Petru (14:66-72; Mat. 26:69-75; Luca 22:55-62; Ioan 18:15-18, 25-27). Toate cele patru Evanghelii consemnează acest episod cu unele diferențe, dar fără contradicții. Relatarea vie a lui Petru provine probabil direct de la Petru. Acest pasaj reia relatarea din Mar. 14:54, arătând că încercarea grea a lui Petru a coincis cu interogarea lui Isus înaintea Sinedriului. După ce relatează dezicerea lui Petru, Marcu își reia relatarea cu privire la acțiunea Sinedriului (cf. 15:1a).

14:66-68. Una din slujnicele marelui preot, probabil portărița curții interioare (cf. Ioan 18:16), s-a apropiat de **Petru** în timp ce el se încălzea lângă foc, **în curte** (cf. Mar. 14:54; 15:16), loc care se pare că se afla sub camera de la etaj unde avea loc procesul lui Isus. După ce **s-a uitat țintă** (de la *emblepō*, cf. 10:21) **la el**, a izbucnit cu un ton sfidător: **Și tu** (pronume sing. accentuat; Ioan era și el acolo; cf. Ioan 18:15) **erai cu** (cf. Mar. 3:14) **Isus din Nazaret** (cf. 1:24; 10:47).

Acuzația ei l-a identificat corect pe Petru ca ucenic, dar **el s-a lepădat** (*ērnēsato*, cf. 8:34; 14:30), refuzând să recunoască relația lui cu Isus din cauza fricii. Negația lui era o expresie evreiască legală obișnuită, literal fiind: „Eu nici **nu știu**, nici **nu înțeleg ce vrei tu** (accentuat) **să zici**.” Pentru a evita expunerea la alte acuzații el **a ieșit în pridvor**, adică un hol (gang) acoperit care ducea spre stradă.

Aproape toate manuscrisele principale din greacă și cele mai vechi versiuni includ cuvintele **și a cântat cocoșul** la sfârșitul versetului 68. Aceste dovezi, plus cuvintele „a cântat cocoșul a doua oară” din versetul 72, care sunt bine documentate în manuscrise, favorizează includerea acestor cuvinte în text (în COR și GBV aceste cuvinte apar, dar în NIV ele apar doar în notițele marginale — n.tr.) Aparent primul cântat al cocoșului nu a avut vreo importanță pentru Petru, din moment ce acest lucru se întâmpla în fiecare dimineață (cf. Mar. 13:35b; 14:72).

14:69-71. Aceeași „slujnică”, dar și alții (cf. Mat. 26:71; Luca 22:58), l-a **văzut** pe Petru în holul de la intrare și **iarăși** l-a

identificat pentru cei care stăteau împrejur ca fiind **unul dintre** ucenicii lui Isus. **Din nou el s-a lepădat** (lit., „continua să se lepede”, imperf.).

Aproximativ o oră mai târziu (cf. Luca 22:59), cei ce stăteau în jurul lui (iarăși, în gr.), l-au acuzat pe **Petru**: „**Nu mai încapă îndoială** (lit., „desigur”, în ciuda negației sale) **că ești unul din oamenii aceia** (ucenici) **căci** (pentru că) **ești** („de asemenea” în gr.) **galilean**.” Galileenii vorbeau un dialect al aramaicii cu diferențe notabile în pronunțare (cf. Mat. 26:73). Așa că ei au tras concluzia că și el era un ucenic al lui Isus.

Faptul că Petru **a început să se blesteme și să se jure** nu înseamnă că el a rostit cuvinte profanatoare, blesteme. Mai degrabă, prin cuvintele sale, el s-a plasat sub blestemul lui Dumnezeu dacă îi mințea și s-a pus sub jurământ, ca la un proces de la tribunal, pentru a confirma veridicitatea negației lui. Evitând cu atenție să folosească numele lui Isus, Petru, accentuând, a negat că știa ceva despre **omul acesta despre care** „vorbeau” ei.

14:72. Dezicerea pentru a treia oară a lui Petru în mai puțin de două ore a fost **îndată** (*euthys*, cf. 1:10) punctată de „al doilea” cântat al cocoșului (cf. 14:68, NIV marg.). De această dată, el **și-a adus aminte** deodată că, mai devreme în acea noapte, Isus a prevestit dezicerea lui de El (v. 29-31). Tot atunci Petru l-a văzut pe Isus uitându-se în jos la el (Luca 22:61). Copleșit, **a început să plângă**.

Spre deosebire de Iuda (Mat. 27:3-5), remușcarea lui Petru a deschis calea spre o căință adevărată și o reafirmare a loialității lui față de Isus ca Domn înviat (cf. Mar. 16:7; Ioan 21:15-19). Petru a avut credința în Isus că putea fi reînnoit, dar Iuda nu avut această credință.

(4) Verdictul Sinedriului la răsărit (15:1a; Mat. 27:1; Luca 22:66-71)

15:1a. Îndată (*euthys*, cf. 1:10) după răsărit — între ora 5 și 6, probabil vineri, 3 aprilie anul 33 d.Hr. — **tot Soborul** (cf. 14:53) condus de **preoții cei mai de seamă** au pus la punct toate detaliile legate de condamnarea lui Isus și au ajuns la o decizie, un plan de acțiune pentru a obține un verdict de vinovăție de la guvernatorul roman.

Deși Sinedriul putea pronunța o sentință capitală, nu putea să execute pedeapsa capitală. Așa că un prizonier condamnat trebuia să fie dat pe mâna autorităților romane pentru executarea pedepsei capitale (cf. Ioan 18:31, TDNT, s.v. „*synedrion*” 1:865-6). Guvernatorul roman putea fie să ratifice, fie

să abroge sentința de condamnare la moarte dată de Sinedriu (cf. Ioan 19:10). Dacă o abroga, trebuia să se desfășoare un nou proces înaintea unei curți romane în care Sinedriul trebuia să demonstreze că acuzațul a comis o crimă în urma căreia, conform legilor romane, să fie pasibil de pedeapsa capitală. Din moment ce acuzația de blasfemie (cf. Mar. 14:64) nu era pedepsită de legea romană, ea nu putea fi susținută în eventualitatea altui proces. Sinedriul a înlocuit-o cu acuzația trădării, dând afirmației lui Isus despre Sine Însuși că este Mesia un sens politic care putea duce la condamnarea Sa, pe baza cuvintelor: „Împăratul evreilor” (cf. 15:2; Luca 23:2). Un tribunal roman nu putea să ignore această acuzație.

b. Procesul lui Isus înaintea lui Pilat și abuzul soldaților romani (15:1b-20)

Procesul lui Isus înaintea autorităților politice romane a avut de asemenea trei audieri: (a) un interogatoriu inițial al lui Pilat (cf. Mat. 27:2, 11-14; Mar. 15:1b-5; Luca 23:1-5; Ioan 18:28-38); (b) un interogatoriu al lui Irod Antipa (cf. Luca 23:5-12); (c) o trimitere la judecată finală înaintea lui Pilat, eliberarea lui Baraba și verdictul de răstignire (cf. Mat. 27:15-16; Mar. 15:6-20; Luca 23:13-25; Ioan 18:39-19:16).

Înaintea Sinedriului Isus a fost condamnat pentru blasfemie, conform legilor evreiești, dar înaintea lui Pilat a fost însă judecat pentru trădare, conform legii romane. În ambele ocazii El a fost pedepsit cu moartea, în conformitate cu voia lui Dumnezeu (cf. Mar. 10:33-34).

(1) Interogarea de către Pilat și tăcerea lui Isus (15:1b-5; Mat. 27:2, 11-14; Luca 23:1-5; Ioan 18:28-38)

15:1b. Sinedriul L-a **legat** pe Isus și L-a condus prin oraș de la reședința lui Caiafa (cf. 14:53) probabil până la palatul lui Irod, unde **L-au dat în mâinile lui Pilat** pentru executarea condamnării la moarte.

Pilat din Pont, al cincilea prefect roman (un titlu schimbat mai târziu în „procurator”, i.e., magistrat imperial) al Iudeii a deținut această poziție între 26-36 d.Hr. El a fost un guvernator aspru care îi disprețuia pe evrei (cf. Luca 13:1-2). De obicei el locuia la Cezarea, lângă Marea Mediterană, dar venea la Ierusalim pentru ocazii speciale, cum ar fi sărbătoarea Paștelui, pentru a ajuta la menținerea ordinii. Probabil că locuia în palatul lui Irod așa cum obișnuiau guvernatorii provinciali și nu în fortăreața Antonia care

era situată lângă Templu. Dacă era așa, procesul civil al lui Isus s-a ținut în palatul lui Irod.

15:2. Pilat avea responsabilitatea integrală pentru hotărârile curții romane. Procedurile judiciare, de obicei ținute în public, se deschideau cu o acuzație adusă de reclamant, urmată de interogarea făcută de către magistrat și mărturiile următoare din partea acuzațului și a altor martori. După ce se aduceau toate dovezile, magistratul îi consulta de obicei pe consilierii săi legali și apoi pronunța sentința, care trebuia să fie îndeplinită imediat.

În loc să confirme sentința la moarte a Sinedriului (cf. Ioan 18:29-32), Pilat a insistat asupra audierii cazului. Numai una din cele trei acuzații făcute anterior (cf. Luca 23:2) a atras atenția lui Pilat, și anume afirmația lui Isus că este „împărat”. Așa că **Pilat L-a întrebat pe Isus: Ești Tu** (accentuat) **Împăratul iudeilor?** Pentru Pilat o astfel de afirmație era echivalentă cu trădarea împotriva Cezarului, o infracțiune pedepsită cu moartea.

Isus a dat un răspuns criptic, răspunzându-i literal „Tu (accentuat) spui așa”. Fiind Mesia, Isus este împăratul iudeilor, dar conceptul Său despre împărăție era diferit de cel la care s-a referit Pilat în întrebarea lui (cf. Ioan 18:33-38).

15:3-5. Din moment ce răspunsul lui Isus nu oferea o bază solidă pentru condamnarea la moarte conform legii romane, Pilat s-a întors către cei care Îl acuzau pentru a primi mai multe informații. Preoții cei mai de seamă (cf. v. 1a) au prins ocazia de a-și susține cazul, aducând mai multe acuzații împotriva lui Isus.

Pilat a încercat din nou să-L convingă pe Isus să răspundă celor care Îl acuzau și să Se apere împotriva acuzațiilor pe care le aduceau dar, spre marea lui mirare, **Isus** a rămas tăcut (cf. Is. 53:7, *ouketi ouden*, negație accentuată). O astfel de tăcere era rară în curțile romane. Ea părea să confirme sentimentul inițial al lui Pilat că Isus nu era vinovat.

Marcu include doar două discursuri scurte ale lui Isus — unul în fața lui Caiafa (Mar. 14:62) și unul în fața lui Pilat (15:2). Tăcerea lui Isus subliniază faptul că El, Fiul omului, a suferit și a murit conform planului suveran al lui Dumnezeu (cf. comentariilor de la 8:31).

Auzind că Isus era galilean și sperând să evite condamnarea Lui, Pilat L-a trimis la Irod Antipa, guvernatorul Galileii (cf. 6:14), aflat și el la Ierusalim în acel timp. Dar Irod

Marcu 15:6-16

L-a trimis repede înapoi la Pilat. Numai Luca a consemnat această etapă de mijloc a procesului civil (cf. Luca 23:6-12).

(2) Încercările zadarnice ale lui Pilat de a obține achitarea lui Isus (15:6-15; Mat. 27:15-26; Luca 23:13-25; Ioan 18:39-40; 19:1, 13-16)

15:6. În fiecare an, în timpul sărbătorii de Paște era un obicei al guvernatorului ca semn de bunăvoință de a „le slobozi” **un întemnițat** ales de oameni (cf. v. 8). Deși în afara Noului Testament nu apare nici o referire explicită la acest obicei, el se potrivește atitudinii conciliante a Romei față de popoarele supuse în ceea ce priveau problemele de interes local. În loc să îl achite pe Isus, Pilat a ales soluția amnistiei obișnuite de Paște, crezând că oamenii vor cere eliberarea lui Isus (cf. v. 9).

15:7. În timp ce suprimau o răscoală în Ierusalim, autoritățile romane l-au arestat pe **Baraba** (de la *Bar Abba*, „fiul tatălui”), un luptător cunoscut pentru libertate, tâlhar (Ioan 18:40) și criminal, **împreună cu tovarășii lui**, adică alți participanți la acea insurecție. S-ar putea ca el să fi fost zelot, un naționalist care instiga la opoziție împotriva Romei. Acum el își aștepta execuția.

15:8-11. În timpul procesului, **norodul** s-a adunat în forumul palatului (cf. v. 16). Oamenii s-au apropiat de scaunul înălțat de judecată al lui Pilat și „i-au cerut” **să le dea amnistia anuală de Paște** (cf. v. 6). Mulți dintre ei erau probabil sprijinitori ai lui Baraba.

Pilat a văzut aceasta ca pe o ocazie de a-și arăta disprețul față de evrei, în special față de liderii lor. El s-a oferit „să le slobozească” **pe împăratul iudeilor** (cf. v. 2). Înțelesese că **preoții cei mai de seamă îl dăduseră** pe Isus **în mâna lui** nu din loialitate față de Roma, ci **din pizmă** și ură. Pilat a sperat să se ajungă la eliberarea lui Isus și astfel să deoace planul liderilor religioși.

Dar planul lui Pilat nu a dat roade. **Preoții cei mai de seamă au ațâțat norodul** din punct de vedere emoțional pentru a-l presa pe Pilat să-l elibereze **pe Baraba** în loc de Isus. Fără îndoială că ei știau că Sinedriul îl condamnase deja pe Isus (cf. 14:64). Este ciudat că Pilat nu s-a gândit că mulțimea nu i se va alătura lui niciodată împotriva propriilor lor conducători (cf. Ioan 19:6-7).

15:12-14. Din moment ce mulțimea a respins oferta lui Pilat și a cerut eliberarea lui Baraba, el s-a interesat (în gr. apare și „din nou”) despre **ce vroiau ei să facă cu Acela pe care-L numeau Împăratul iudeilor**. Pilat nu

a acceptat acest titlu pentru Isus, dar din întrebarea sa se subînțelege că era dispus să-L elibereze **și pe Isus**, dacă și ei doreau aceasta. Fără ezitare însă **ei au strigat din nou: „Răstignește-L!”** Pedepsa care îl aștepta pe Baraba a căzut asupra lui Isus.

Pilat i-a provocat să spună de ce rău se face vinovat Isus pentru a fi răstignit. **Însă ei au continuat să strige și mai tare: „Răstignește-L!”** Pilat a considerat strigătele mulțimii ca pe o ovație care din punct de vedere legal indica o hotărâre luată prin decizie populară. Astfel Isus trebuia să fie pronunțat vinovat de înaltă trădare, un delict care în mod normal se pedepsea cu răstignirea în provinciile romane.

15:15. Deși credea că Isus este nevinovat (cf. v. 14), Pilat a urmărit mai mult interesul politic decât îndeplinirea justiției. Dorind **să facă pe placul norodului**, pentru că altfel ei s-ar fi plâns împăratului Tiberiu — punându-i astfel poziția în pericol (cf. Ioan 19:12) — **Pilat le-a slobozit pe Baraba iar pe Isus a pus să-L bată cu nuiiele** și L-a condamnat la moarte prin răstignire.

Bătaia cu nuiiele era o pedeapsă brutală care întotdeauna preceda execuția pedepsei capitale împotriva bărbaților, deși putea să fie și o pedeapsă separată (cf. TDNT, s.v. „*mastigoō*” 4:517-9). Prizonierul era dezbrăcat, legat de obicei de un stâlp și bătut pe spate de către mai mulți gardieni folosind biciuri scurte de piele în care erau prinse bucăți ascuțite de oase sau metal. Nu exista nici o limită în privința numărului de lovituri. Deseori această pedeapsă era fatală.

Pilat a pus ca Isus să fie bătut în speranța că oamenilor li se va face milă și vor fi satisfăcuți. Dar nici acest plan nu i-a reușit, pentru că mulțimea insistă în continuare să-L răstignească (cf. Ioan 19:1-7).

(3) Batjocorirea lui Isus de către soldații romani (15:16-20; Mat. 27:27-31; Ioan 19:2-12)

15:16. După bătaia lui Isus, care probabil că a avut loc afară, în piața publică, **ostașii romani L-au dus, bătut și sângerând, în** (*esō*, „înăuntru”) **curte** (cf. același cuvânt din 14:54, 66), **adică, în palat**. Cuvântul latin care a fost tradus (în COR) „palat”, este *praetorium* și desemna reședința oficială a guvernatorului (cf. Mat. 27:27; Ioan 18:28, 33; 19:9; Fapte 23:35).

După ce au intrat, au chemat **toată ceata** (*speiran*, gr. pentru latinescul „cohorta”) **ostașilor**. De obicei o cohortă era formată din 600 de bărbați, 1/10 dintr-o legiune, care

număra 6.000 de soldați. Dar în acest caz ar fi putut fi un batalion auxiliar format din 200–300 de soldați, care l-au însoțit pe Pilat de la Cezarea la Ierusalim.

15:17-19. Imitând prin ridiculizare hainele regale și cununa aurită a unui domnitor vasal, soldații **L-au îmbrăcat** pe Isus **într-o haină de purpură**, o manta militară decolorată și l-au pus pe cap **o cunună de spini**, probabil spini de palmier. Cu această „cunună” soldații au reprezentat, fără să vrea, într-un mod plastic, blestemul lui Dumnezeu asupra omenirii păcătoase, asupra lui Isus (cf. Gen. 3:17-18). Matei consemnează faptul că i-au pus în mână o trestie, ca o replică batjocoritoare a unui sceptru (Mat. 27:29).

Apoi L-au ridiculizat prin cuvinte disprețuitoare și acțiuni insultătoare, batjocorind omagiile cuvenite unui rege. Salutul batjocoritor **Plecăciune** (Bucurați-vă), **Împăratul iudeilor**, era echivalentul salutului roman oficial „Ave, Caesar”. În limba greacă verbele sunt la timpul imperfect (lucru reflectat de cuvintele *iarăși și iarăși* care apar în NIV), ceea ce denotă că soldații continuau să-L lovească pe Isus **cu o trestie**, probabil presupusul Lui sceptru, „în capul” Său pe care se afla coroana de spini. Continuau „să-L scuipe” (cf. Mar. 14:65) și **îngenuncheau** în semn de supunere batjocoritoare față de regalitate. În toate acestea ei acționau disprețuitor nu atât față de Isus personal, cât față de națiunea supusă care demult își dorea un rege al ei.

15:20. Apoi soldații L-au dezbrăcat pe Isus de așa-zisele Lui veșminte regale și **L-au îmbrăcat în hainele Lui**. Apoi un pluton de execuție format din patru soldați (cf. Ioan 19:23) sub comanda unui centurion (sutaș), **L-au dus** în afara orașului **să-L răstignească**.

Suferințele îndurate de Isus înaintea autorităților romane erau un exemplu pentru cititorii lui Marcu, care aveau să fie supuși unor încercări similare înaintea autorităților păgâne (cf. comentariilor de la Mar. 13:9-13).

2. RĂSTIGNIREA ȘI MOARTEA LUI ISUS (15:21-41)

Moartea prin răstignire era una dintre cele mai crude forme de pedeapsă capitală inventată vreodată. Relatarea lui Marcu despre suferințele fizice ale lui Isus este vie, dar nu foarte amplă. Ele erau pe planul al doilea în comparație cu coplesitorul Lui chin spiritual (cf. 14:36; 15:34). (Pentru ordinea evenimentelor, vezi „Concordanța

evenimentelor răstignirii lui Isus” de la Mat 27:32-38.)

a. *Răstignirea lui Isus și batjocura mulțimii (15:21-32)*
(Mat. 27:32-44; Luca 23:26-43; Ioan 19:17-27)

15:21-22. De obicei un condamnat își căra singur *patibulum*-ul crucii, adică piesa orizontală, care cântărea aproximativ 45 de kilograme, de-a lungul străzilor orașului, până la locul răstignirii. Isus a început să o ducă pe a Sa (cf. Ioan 19:17) dar era atât de slăbit în urma biciuirii încât aproape de poarta orașului puterile L-au lăsat. Soldații au prins **un trecător** dintre cei aflați în preajmă, pe nume **Simon** și **l-au silit să ducă crucea lui Isus** restul drumului.

Simon era născut în Cirena, un oraș important de pe coasta de nord a Africii, în care exista o numeroasă colonie evreiască (Fapte 2:10). El era un imigrant care trăia aproape de Ierusalim sau, mai probabil, un pelerin care venise la Ierusalim pentru sărbătoarea Paștelui, dar care a trebuit să stea **la câmp** peste noapte pentru că în oraș nu mai erau camere pentru găzduire. Numai Marcu îi menționează pe fiii lui Simon, **Alexandru și Ruf**, arătând prin aceasta ca ei erau ucenici cunoscuți cititorilor lui din Roma (cf. Rom. 16:13).

Soldații **L-au adus pe Isus** afară din oraș dar nu departe de ziduri (cf. Ioan 19:20), **la locul numit Golgota**, o transliterare grecească a cuvântului aramaic care înseamnă **Locul căpățânii**. „Calvar” vine de la cuvântul din latina vulgata *calvaria*, o formă a termenului *calva*, „o căpățână” (un craniu — n.tr.). Golgota era o colină rotundă și stâncoasă (nu era un deal sau un munte) ce aducea vag cu forma unui craniu uman. Localizarea ei exactă este incertă. Se afla fie în locul în care se află actualmente Biserica Sfântului Mormânt, considerat locul tradițional începând din secolul al IV-lea, fie la „Calvarul lui Gordon”, o propunere mai recentă. Locul tradițional este mai plauzibil.

15:23-24. În concordanță cu tradiția rabinică, unele femei din Ierusalim procurau băuturi sedative pentru cei care erau pe cale să fie răstigniți, pentru a le micșora durerea (cf. Prov. 31:6-7). Când au ajuns la Golgota, probabil soldații romani l-au dat (lit., „încercău să-l dea”) lui Isus o astfel de băutură, vin amestecat cu smirnă, seva unei plante care avea proprietăți anestezice. Dar după ce a gustat-o (cf. Mat. 27:34) Isus a refuzat să o

Marcu 15:25-32

ia, hotărând să înfrunte suferința și moartea în deplinătatea facultăților Sale mintale.

Marcu a scris concis și simplu: **L-au răstignit**. Cititorii Săi romani nu aveau nevoie de o descriere mai elaborată, și el nici nu a oferit vreuna. De obicei condamnatul era dezbrăcat (cu excepția unei țesături care îi înconjura coapsele), întins pe pământ și ambele antebrate întinse îi erau bătute în cuie de piesa orizontală a crucii. Apoi aceasta era ridicată și legată de un stâlp vertical care era deja înfipt în pământ, iar picioarele victimei erau bătute în cuie în acest stâlp. Un suport de lemn fixat pe partea stâlpului pe care stătea victima ajuta la sprijinirea corpului acesteia. Moartea prin epuizare totală și sete era dureroasă și înceată și de obicei survenea după două sau trei zile. Câteodată moartea era grăbită prin zdrobirea picioarelor victimelor (Ioan 19:31-33).

Lucrurile personale ale victimei deveneau proprietatea plutonului de execuție. În cazul lui Isus, grupul format din patru soldați (cf. Ioan 19:23) „au tras la sorți”, probabil cu zaruri, pentru hainele Lui — un veșmânt interior și unul exterior, o centură, sandalele și probabil o acoperitoare pentru cap — **ca să vadă ce să ia fiecare**. Fără să vrea, ei au împlinit Psalmul 22:18, un alt aspect al umilinelor îndurate de Isus.

15:25. Folosind metoda evreiască de numărare a orelor de la răsăritul (și apusul) soarelui, numai Marcu consemnează faptul că răstignirea lui Isus a avut loc la **ceasul al treilea**, adică ora 9 dimineața. Aceasta pare să fie în dezacord cu expresia „la ceasul al șaselea” din Ioan 19:14. Dar Ioan a folosit metoda romană (modernă) de numărare a orelor de la miezul nopții (și seara); astfel el a pus procesul lui Isus înaintea lui Pilat „la ceasul al șaselea”, adică aproximativ la 6 dimineața. În intervalul de timp dintre 6 și 9 a avut loc batjocura soldaților (cf. Mar. 15:16-20), verdictul lui Pilat pentru cei doi hoți (cf. 15:27) și pregătirile pentru răstignire.

15:26. Era un obicei roman de a se scrie pe o tăblie de lemn numele condamnatului și delictul de care se făcea vinovat și de a se prinde această tăblie de crucea lui (Ioan 19:19). Toate cele patru Evanghelii redau cuvintele scrise deasupra lui Isus, cu mici deosebiri, datorate probabil faptului că a fost scrisă în trei limbi (Ioan 19:20). Marcu precizează numai **vina Lui: „Împăratul iudeilor”** (cf. Mar. 15:2, 12). Inscriptia lui Pilat se voia o insultă la adresa aspirațiilor evreilor la independență (cf. Ioan 19:21-22).

15:27-28. Pilat L-a **răstignit** pe Isus între **doi tâlhari** care, ca și Baraba, erau probabil vinovați de revoltă (cf. v. 7; Ioan 18:40). Probabil că au fost judecați și condamnați pentru trădare o dată cu Isus, pentru că erau familiarizați cu situația Lui (Luca 23:40-42).

Fără voia lui, Pilat a împlinit Isaia 53:12, care este citat în Marcu 15:28 (NIV marg., KJV, cf. Luca 22:37).

15:29-30. Isus a fost din nou supus la abuzuri verbale (cf. 14:65; 15:17-19). **Trecătorii își băteau joc de El** (lit., „conțineau să-L defăimeze”). Expresia **dădeau din cap** se referă la un gest obișnuit de luare în derâdere (cf. Ps. 22:7; 109:25; Ier. 18:16; Pl. 2:15). Ei Îl luau în zeflemea pentru pretinsa Lui afirmație privind **Templul** (cf. Mar. 14:58). Dacă El putea să reconstruiască Templul **în trei zile** (o mare realizare), atunci cu siguranță că putea să Se „mântuiască” (de la *sōzō*, „a elibera sau a salva”, cf. 5:23, 28, 34) pe Sine Însuși de la moarte „pogorându-Se de pe cruce” (o realizare mai mică).

15:31-32. Tot așa și conducătorii religioși evrei **își băteau joc de El** în mod indirect în conversații purtate **între ei**. Vechea lor dorință de a-L omori se împlinea în sfârșit (cf. 3:6; 11:18; 12:12; 14:1, 64; 15:1, 11-13). Cuvintele lor: **Pe alții i-a mântuit** (de la *sōzō*) se referă la miracolele Sale de vindecare, pe care nu le puteau nega (cf. 5:34; 6:56; 10:52). Dar ei își băteau joc de El pentru că părea a nu avea putere să „Se mântuiască” (de la *sōzō*, cf. 15:30) **pe Sine Însuși**. Ironic, cuvintele lor exprimau un profund adevăr spiritual. Dacă Isus voia să îi mântuiască pe alții, eliberându-i de sub puterea păcatului, atunci nu putea să Se salveze (elibereze) pe Sine Însuși de suferințele și moartea care I-au fost date chiar de Dumnezeu să le îndure (cf. 8:31).

Ei își băteau joc și de afirmațiile mesianice ale lui Isus (cf. comentariilor de la 14:61-62), înlocuind cuvintele lui Pilat „Împăratul iudeilor” (cf. 15:26) cu **Împăratul lui Israel**. L-au provocat să-și demonstreze afirmațiile mesianice coborând miraculos **de pe cruce**, așa încât ei „să vadă” o dovadă de netăgăduit și „să creadă” că El este Mesia al lui Dumnezeu. Oricum, problema nu era lipsa dovezilor, ci necredința lor.

Cei doi oameni răstigniți împreună cu Isus de asemenea s-au unit ca să-I adreseze invective. Dar unul dintre ei s-a oprit repede

și I-a cerut Lui Isus să-Și amintească de El în Împărăția Sa (Luca 23:39-43).

- b. *Moartea lui Isus și fenomenele care au însoțit-o (15:33-41)*
(Mat. 27:45-56; Luca 23:44-49;
Ioan 19:28-30)

Apoteotic, Marcu redă cinci fenomene care au însoțit moartea lui Isus: (a) întunericul (Mar. 15:33), (b) strigătul lui Isus, „Dumnezeul Meu...” (v. 34), (c) strigătul tare al lui Isus (v. 37), (d) ruperea perdelei dinăuntrul Templului de sus până jos (v. 38) și (e) mărturisirea făcută de sutașul roman (v. 39).

15:33. Isus a stat pe cruce timp de trei ore în lumina zilei (9 dimineata până la amiază) și apoi **la ceasul al șaselea** (la amiază) un **întuneric** total a cuprins **toată țara** (Palestina și împrejurimile ei) **până la ceasul al nouălea** (ora 15; cf. comentariilor de la v. 25). Întunericul, cauzat fie de un vânt de praf sau de nori groși, fie, mai probabil, de o eclipsă de soare miraculoasă, era un semn cosmic al judecării lui Dumnezeu împotriva păcatului omenirii (cf. Is. 5:25-30; Amos 8:9-10; Mica 3:5-7; Țef. 1:14-15) care cădea acum asupra lui Isus (cf. Is. 53:5-6; 2 Cor. 5:21). Mai exact, întunericul exemplifica judecata lui Dumnezeu împotriva lui Israel care L-a respins pe Mesia, purtătorul păcatelor (cf. Ioan 1:29). Întunericul reprezenta ceea ce exprima strigătul lui Isus (Mar. 15:34).

15:34. Marcu (și Matei) menționează numai aceasta din cele șapte rostiri ale lui Isus de pe cruce. **În ceasul al nouălea** (ora 15) **Isus a strigat... Eloi, Eloi** (cuvântul aram. folosit pentru ebr. *‘Eli, ‘Eli*) **lama sabactani** (aram., de la Ps. 22:1). Marcu traduce această afirmație în grecește pentru cititorii săi, **care în românește înseamnă, Dumnezeul Meu, Dumnezeul Meu, pentru ce** (lit., „din ce [motiv]”) **M-ai părăsit?** (lit., „M-ai abandonat”).

Acesta era mai mult decât strigătul unui neprihănit care suferea afirmându-și credința că Dumnezeu îl va face să triumfe (contrast între Ps. 22:1 și Ps. 22:28). Isus nu S-a *simțit* doar abandonat. Strigătul lui Isus era expresia mai multor realități: (a) abandonarea de către Dumnezeu Tatăl într-un sens juridic și nu relațional și (b) confirmarea profundă a relației lui Isus cu Dumnezeu. Purtând blestemul păcatului și judecata lui Dumnezeu împotriva păcatului (cf. Deut. 21:22-23; 2 Cor. 5:21; Gal. 3:13), El a experimentat insondabila

oroare a separării de Dumnezeu care nu Se poate uita la păcat (cf. Hab. 1:13). Acesta este răspunsul la întrebarea lui Isus „Pentru ce?” Murind pentru păcătoși (Mar. 10:45; Rom. 5:8; 1 Pet. 2:24; 3:18), El a experimentat despărțirea de Dumnezeu.

De asemenea strigătul lui Isus a afirmat încrederea lui nestrămutată, reflectată în cuvintele „Dumnezeul Meu, Dumnezeu Meu”. Aceasta este singura dintre rugăciunile consemnate ale lui Isus în care El nu folosește cuvântul „Ava” când I se adresează lui Dumnezeu Tatăl (cf. Mar. 14:36). Departele de a renunța la El, Isus afirmă că Dumnezeu este Tatăl Său. Isus a murit părăsit de Tatăl pentru ca poporul Lui să-L poată avea pe Dumnezeu ca Dumnezeul lor și ca să nu fie părăsiți niciodată (cf. Evr. 13:5).

15:35-36. Unii dintre evreii care erau împrejur se pare că au înțeles greșit sau, mai degrabă, în batjocură, au răstălmăcit deliberat strigătul lui Isus ca pe o chemare adresată lui **Ilie**. Credința populară evreiască susținea că Ilie venea în timpuri de necaz ca să-i izbăvească pe cei neprihăniți care sufereau.

Probabil ca răspuns la cuvintele pe care le-a adăugat Isus: „Mi-e sete” (Ioan 19:28-29), unul din cei ce stăteau aproape, probabil un soldat roman, a înmuiat **un burete în oțet** diluat cu o amestecătură de ouă și apă, o băutură obișnuită, ieftină, și l-a ridicat **într-o trestie** la gura lui Isus pentru a putea **bea** ceva răcoritor (cf. Ps. 69:21). Crucea lui Isus era probabil mai înaltă decât de obicei, El atârând astfel la 60–90 de centimetri de pământ. Dacă băutura Îi prelungea viața, spectatorii aveau șansa „să vadă” **dacă Ilie va veni ca să-L pogoare de pe cruce**.

În Marcu, cuvintele **Lăsați să vedem dacă va veni Ilie să-L pogoare de pe cruce!** au fost rostite de către soldat adresându-se celor ce stăteau împrejur, înainte ca să-I ofere de băut lui Isus. Verbul este la plural. În Matei 27:49 aceleași cuvinte apar ca fiind rostite de către cei ce erau împrejur către soldat, se pare că în timp ce acesta îi dădea lui Isus să bea. Verbul este la singular. Ambele sunt ironii despre Ilie care ar veni să-L salveze.

15:37. „Strigătul tare” al lui Isus (Luca 23:46) înainte ca „să-Și dea duhul” indică faptul că El nu a murit așa cum mureau de regulă cei răstigniți (cf. Mar. 15:39). De obicei, o astfel de persoană suferea de o oboseală extremă o lungă perioadă de timp (deseori două sau trei zile) și apoi intra în comă înainte de a muri. Dar Isus a fost

Marcu 15:38-41

complet conștient până la sfârșit; moartea Lui a venit voluntar și deodată. Acest lucru l-a mirat pe Pilat (cf. v. 44).

15:38. O dată cu moartea lui Isus **perdea dinăuntrul templului** (*naou*, „sanctuar“ cf. 11:11) **s-a rupt în două de sus până jos**. Verbul pasiv și direcția ruperii indică faptul că aceasta a fost acțiunea lui Dumnezeu. Nu există nici o îndoială că a fost observată și raportată de preoții (cf. Fapte 6:7) care în acel moment aduceau jertfa de seară. Aceasta putea fi perdea exterioră atârnată între sanctuarul propriu-zis și curtea din față (Ex. 26:36-37) sau perdea interioră ce separa locul sfânt de locul preasfânt (Ex. 26:31-35). Dacă a fost perdea exterioră, atunci ruptura era un semn public ce confirma cuvintele lui Isus despre judecata împotriva Templului, împlinite mai târziu în 70 d.Hr. (cf. Mar. 13:2). Probabil că s-a rupt perdea interioră, fiind un semn că moartea lui Isus a făcut să înceteze nevoia jertfelor pentru păcate și a deschis o nouă cale a vieții și accesul liber și direct la Dumnezeu (Evr. 6:19-20; 9:6-14; 10:19-22).

15:39. Sutașul care sta în fața lui Isus și care observa aceste întâmplări neobișnuite (cf. v. 33-37) era ofițerul roman *neevreu* care conducea plutonul de execuție (cf. v. 20) fiind astfel sub comanda lui Pilat (cf. v. 44). Numai Marcu folosește cuvântul grecesc *kentyriōn* („sutaș“, centurion), o transliterare a unui cuvânt latin ce-l desemna pe comandantul unui detașament de o sută de soldați (de asemenea, v. 44-45). Toți ceilalți scriitori ai Noului Testament folosesc cuvântul echivalent grecesc *hekatontarchos*, tradus și prin „sutașul“ (ex. Mat. 27:54). Acest lucru este o dovadă în plus că Marcu a scris pentru un public cititor roman (*vezi Introducere*).

Modul în care a murit Isus, în special ultimul Său strigăt (cf. Mar. 15:37), l-a făcut pe sutaș să declare: **Cu adevărat** (lit., „Desigur că“, în ciuda tuturor insultelor care susțineau contrariul, cf. Mat. 27:40; Ioan 19:7), **omul acesta era**, din perspectiva sutașului, **Fiul lui Dumnezeu**.

Probabil că ofițerul roman nu a folosit expresia „Fiul lui Dumnezeu“ în sensul ei particular creștin, ca o referință la divinitatea lui Isus (cf. Luca 23:47). Din cauza mediului său păgân de proveniență, poate că L-a considerat pe Isus ca „om divin“, extraordinar, foarte asemănător împăratului roman, care era aclamat ca „fiul lui Dumnezeu“ (cf. comentariilor de la Mar. 12:16). În consecință, unii comentatori au tradus expresia cu

articolul nehotărât, „un fiu al lui Dumnezeu“ (NIV marg. și „Fiu al lui Dumnezeu“, GBV). Totuși, Marcu a privit declarația în sensul ei particular creștin; sutașul, fără să vrea, a spus mai mult decât știa.

Mărturia sutașului este punctul culminant al dezvăluirii identității lui Isus de către Marcu (cf. comentariilor de la 1:1; 8:29-30). Această mărturisire făcută de un ofițer roman, deci neevreu, contrastează cu reacția batjocoritoare a celor menționați în 15:29-32, 35-36. Mărturisirea unui neevreu exemplifică de asemenea adevărul semnatificat de ruperea perdelei.

15:40-41. Pe lângă mulțimea batjocoritoare și pe lângă soldații romani, **acolo erau și niște femei** devotate lui Isus, care și ele (în gr.) **priveau** cu atenție, observând **de departe** toate cele care se întâmplau. Mai devreme în acea zi — probabil înainte de ceasul al șaselea (amiază, v. 33) — ele stăteau „aproape de cruce“ (Ioan 19:25-27).

Maria Magdalina, al cărei nume indică faptul că era din Magdala, un sat situat pe țărmul vestic al Mării Mediterane, pe care Isus a eliberat-o de demonii care o stăpâneau (Luca 8:2, ea nu este femeia păcătoasă din Luca 7:36-50). A doua, **Maria** („cealaltă Maria“, Mat. 27:61) este deosebită de celelalte prin menționarea numelor fiilor ei, **Iacov cel mic** (în statură și/sau în vârstă) **și a lui Iose**, care se pare că erau bine cunoscuți în Biserica Primară. **Salome**, al cărei nume apare numai în Marcu (Mar. 15:40; 16:1), era mama fiilor lui Zebedei, ucenicii Iacov și Ioan (Mat. 20:20; 27:56). Ea era probabil sora mamei lui Isus, pe care Marcu nu a menționat-o (Ioan 19:25).

Pe când Isus Se afla **în Galilea**, aceste trei **femei** obișnuiau să-L urmeze (timpul imperf.) din loc în loc și să se îngrijească („slujeau“, imperf.) de nevoile Sale materiale (cf. Luca 8:1-3). **Multe alte femei** care nu L-au însoțit în mod regulat **erau** de asemenea **acolo**. Ele **se suiseră împreună cu El la Ierusalim** pentru sărbătoarea Paștelui, sperând probabil că El va întemeia Împărăția Sa mesianică (cf. Mar. 10:35-40; 15:43).

Marcu menționează că femeile au fost martore oculare ale răstignirii în anticiparea rolului lor de martor ocular la îngroparea lui Isus (15:47) și la învierea Lui (16:1-8). Devotamentul lor l-a întrecut pe acela al celor unsprezece ucenici, care L-au părăsit (14:50). Poate că Marcu a scris aceste cuvinte cu intenția de a încuraja pe femeile din biserica din Roma la o viață plină de credincioșie.

3. ÎNMORMÂNTAREA LUI ISUS
ÎNTR-UN MORMÂNT DIN
APROPIERE (15:42-47)
(MAT. 27:57-61; LUCA 23:50-56;
IOAN 19:38-42)

15:42-43. Însmormântarea lui Isus a fost confirmarea oficială a morții Sale, un punct important în predicile creștinismului primar (cf. 1 Cor. 15:3-4). Denumirea de **ziua Pregătirii** este folosită aici ca termen tehnic pentru a desemna ziua de vineri, **ziua dinaintea Sabatului** (sâmbătă), conform explicației lui Marcu pentru cititorii săi neevrei. Din moment ce în ziua sabbatului evreiesc nu era permisă nici o muncă, vinerea era folosită ca zi de pregătire. Această referință confirmă faptul că Isus a fost răstignit vineri, 15 Nisan (cf. comentariilor de la Mar. 14:1a, 12, 16). „S-a înserat” se referă la orele dintre mijlocul după-amiezii (ora 15) și apus, când se sfârșea ziua de vineri și începea sabbatul.

Conform legii romane, eliberarea trupului neînsuflit al unui om răstignit era decisă doar de către magistratul imperial. De obicei o astfel de cerere făcută de rudele victimei era satisfăcută, dar uneori trupul era lăsat pe cruce să putrezească sau să fie mâncat de animalele de pradă ori de păsări și rămășițele erau aruncate într-o groapă comună. Legea evreiască cerea ca trupurile celor morți să fie îngropate cum se cuvine, chiar și cele ale criminalilor executați (cf. Mishnah *Sanhedrin* 6, 5). De asemenea, legea spunea că cei ce mureau atârnați trebuia să fie dați jos și îngropați înainte de apus (cf. Deut. 21:23).

Cunoscând aceste reguli, **Iosif din Arimatea** „s-a dus” **la Pilat ca să ceară trupul lui Isus** pentru ca să-L însmormânteze. El a făcut acest lucru **când s-a înserat** (lit., „când seara sosise deja”, i.e., probabil în jurul orei 16). Acest lucru ne arată caracterul urgent al acțiunii sale.

Deși Iosif locuia probabil în Ierusalim, era originar din Arimatea, un oraș aflat la 32 kilometri nord-vest de Ierusalim. El era un om bogat (Mat. 27:57), **un sfetnic cu vază al Soborului** (*bouleutēs*), Soborul fiind denumirea dată de neevrei Sinedriului. Iosif nu a aprobat decizia Sinedriului de a-L omorî pe Isus (Luca 23:51). El personal **aștepta Împărăția lui Dumnezeu** (cf. Mar. 1:15), lucru care arată că era un fariseu cu adevărat devotat. El L-a considerat pe Isus Mesia, dar până la moartea lui Isus fusese un ucenic în secret (Ioan 19:38).

Iosif și-a adunat curajul și **a îndrăznit să se ducă la Pilat**, lucru menționat doar în

Marcu. Acțiunea lui era îndrăznească deoarece: (a) el nu era înrudit cu Isus; (b) cererea lui era o favoare care foarte probabil i-ar fi fost refuzată din principiu, din moment ce Isus fusese executat pentru trădare; (c) risca să fie necurat din punct de vedere ceremonial, pentru că ar fi atins un cadavru; (d) cererea lui reprezenta o mărturisire de loialitate personală față de Isus cel răstignit, mărturisire care fără îndoială că ar fi atras ostilitatea colegilor săi. El nu mai era un ucenic în secret — lucru de care Marcu a vrut să-i convingă pe cititorii săi.

15:44-45. **Pilat s-a mirat** (*ethaumasen*, „uimit”, cf. 5:20) **că Isus a murit așa de curând** (cf. comentariilor de la 15:37). El l-a chemat pe „sutașul” care condusese operațiunea de răstignire (v. 39) pentru a afla dintr-o sursă demnă de încredere dacă ceea ce i s-a spus era adevărat. O dată ce s-a asigurat că Isus **a murit**, Pilat **a dăruit** (lit., „a dăruit ca un cadou”, i.e., fără a cere o plată) **trupul** (*to ptōma*, „cadavru”) **lui Iosif**. Răspunsul favorabil al lui Pilat la cererea lui Iosif era excepțional; probabil s-a datorat convingerii lui că Isus era nevinovat (cf. v. 14-15). Numai Marcu menționează întrebarea pusă de Pilat sutășului, subliniind astfel pentru cititorii săi romani că moartea lui Isus a fost confirmată de un ofițer al armatei Romei.

15:46-47. Fără îndoială că **Iosif** a avut servitori care l-au ajutat să aducă la îndeplinire așa cum se cuvine însmormântarea înainte de apus, un timp scurt de aproape două ore. Nicodim, membru al Sinedriului, coleg cu Iosif, i s-a alăturat, fiind înțeleși probabil dinainte (Ioan 19:39-40).

După ce trupul lui **Isus** a fost dat jos de pe cruce, a fost probabil spălat (cf. Fapte 9:37) înainte de a fi înfășurat strâns în fâșii de „pânză de în” cu mirodenii aromatice puse între fâșii. Toate acestea erau conforme cu obiceiurile evreiești de însmormântare (Ioan 19:39-40).

Apoi trupul a fost dus într-o grădină din apropiere și **pus într-un mormânt** de piatră nefolosit care-i aparținuse lui Iosif, (Mat. 27:60; Ioan 19:41-42), **săpat în stâncă**. Mormântul a fost acoperit cu o piatră în formă de disc uriaș, care a fost rostogolită în jos pe o pantă până s-a fixat perfect în fața intrării pentru a bloca accesul în interior. Pentru a rostogoli acea piatră înapoi în sus ar fi fost nevoie de puterea mai multor bărbați.

Două femei care au fost martore la moartea lui Isus (cf. Mar. 15:40) **se uitau** (lit., „observau”, timpul imperf.) cu interes **unde-L**

Marcu 16:1-7

puneau. Se pare că cealaltă femeie s-a întors acasă să facă pregătirile pentru sabbat, o zi de odihnă (Luca 23:56).

IX. Învierea lui Isus din morți aproape de Ierusalim (16:1-8) (Mat. 28:1-8; Luca 24:1-12; Ioan 20:1-10)

Relatările învierii din cele patru Evanghelii conțin mai multe diferențe cu privire la detaliile consemnate (ex., numărul și numele femeilor care au venit la mormânt, numărul îngerilor mesageri care au apărut și reacția femeilor la anunțul învierii). Nici unul dintre scriitori nu a relatat toate faptele: ei au fost liberi (în cadrul limitelor adevărului) să rezume, să particularizeze și să sublinieze diferite aspecte ale aceluiași eveniment. Diferențele consemnate reflectă efectul natural al acestui eveniment unic asupra martorilor diferiți, confirmând astfel învierea ca eveniment istoric (vezi tabelul „Patruzeci de zile — de la înviere la înălțare” de la Mat. 28:1-4).

A. Sosirea femeilor la mormânt (16:1-5)

16:1. „Sabbatul”, sâmbăta (16 Nisan) s-a încheiat la apus și pentru evrei începea o nouă zi, duminică (17 Nisan). În acea seară, după apus, femeile care au fost martore la moartea și înmormântarea lui Isus (cf. 15:40, 47) **au cumpărat miresme**, uleiuri aromatice, **ca să se ducă să ungă trupul lui Isus** (lit., „pe El”) în dimineața următoare. Acest lucru indică faptul că ele nu se așteptau ca Isus să învie din morți (cf. 8:31; 9:31; 10:34).

Miresmele se turnau peste cadavru pentru a contracara mirosul de putrezire și ca o expresie simbolică de devotament din iubire. Îmbălsămarea nu era un obicei evreiesc.

16:2-3. Dis-de-dimineața, în ziua din-tâi a săptămânii (duminică, 17 Nisan) **pe când răsărea soarele** femeile **s-au dus la mormânt**. Ele au plecat de acasă în timp ce era încă întuneric (cf. Ioan 20:1) și au ajuns la mormânt la scurt timp după ce a răsărit soarele.

Două dintre ele știau că o „piatră” mare fusese rostogolită în fața „ușii mormântului” (cf. Mar. 15:47). Numai Marcu relatează îngrijorarea lor în privința problemei practice a rostogolirii ei. Evident ele nu știau de sigiliul oficial pus pe mormânt sau de prezența gărzilor (cf. Mat. 27:62-66).

16:4-5. Când femeile au ajuns la locul scenei, **și-au ridicat ochii spre mormânt și imediat și-au dat seama că piatra... fusese**

prăvălită, pentru că (*gar*, cf. 1:16) **era foarte mare**, și deci ușor de văzut.

Femeile **au intrat** în prima încăpăre a „mormântului”, care conducea spre încăpărea interioară a mormântului. Ele au fost uimite să vadă **un tinerel** (*neaniskon*, cf. 14:51) **șezând la dreapta**, probabil în fața camerei mortuare. Circumstanțele unice, descrierea scenei și mesajul revelator (16:6-7) indică faptul că Marcu l-a considerat un mesager angelic trimis de Dumnezeu, deși Marcu l-a numit tânăr, așa cum le-a apărut femeilor. „Veșmântul alb” ilustrează originea lui divină și splendoarea sa (cf. 9:3).

Luca (24:3-4) și Ioan (20:12) menționează prezența a doi îngeri, numărul necesar pentru o mărturie validă (cf. Deut. 17:6), dar Matei (28:5) și Marcu se referă numai la unul, probabil cel care vorbea.

Femeile **s-au înspăimântat** (*exethambēthesan*, cf. Mar. 9:15; 14:33) când l-au întâlnit pe mesagerul divin. Acest verb care sugerează emoții puternice (folosit numai de către Marcu în NT) exprimă îngrijorarea copleșitoare în fața a ceva ce este ieșit din comun (cf. 16:8).

B. Anunțul îngerului (16:6-7)

16:6. Sesizând îngrijorarea femeilor, îngerul le-a poruncit: **Nu vă înspăimântați** (cf. același verb v. 5). Ele „căutau” (*zēteite*) cadavrul lui **Isus**, omul **din Nazaret**, care a **fost răstignit**, dorind să-l ungă (cf. v. 1). Dar îngerul le-a anunțat: **A înviat!** („El a fost înviat”, *ēgerthē*) indicând faptul că învierea era acțiunea lui Dumnezeu, lucru subliniat în Noul Testament (cf. Fapte 3:15; 4:10; Rom. 4:24; 8:11; 10:9; 1 Cor. 6:14; 15:15; 2 Cor. 4:14; 1 Pet. 1:21). Trupul Său nu era acolo așa cum bine puteau vedea. Mormântul era gol!

Mesajul îngerului L-a identificat clar pe Cel Înviat ca fiind Cel Răstignit, ambele denumiri referindu-se la aceeași Persoană istorică și a explicat înțelesul mormântului gol. Certitudinea învierii se bazează pe mesajul îngerului trimis de Dumnezeu pe care oamenii, cei de atunci și cei de acum, sunt chemați să-l creadă. Faptul istoric al mormântului gol îl confirmă.

16:7. Femeile au primit o sarcină. Trebuia să se ducă și să „le spună” **ucenicilor** lui Isus că **Îl vor întâlni în Galilea**. Cuvintele **și lui Petru**, care apar doar în Marcu, sunt semnificative, deoarece majoritatea materialului cuprins în Marcu provenea de la Petru. El a fost singurul menționat cu numele, nu

din cauză că ieșea în evidență între ucenici, ci pentru că a fost iertat, și deci făcea încă parte dintre cei unsprezece, în ciuda faptului că îl renegase pe Isus de trei ori (cf. 14:66-72).

Mesajul că Isus **merge înaintea** (de la *proagō*) lor în Galilea le-a adus ucenicilor aminte de promisiunea pe care le-o făcuse El că vor fi din nou împreună (cf. același verb în 14:28). Urmașii Săi „Îl vor vedea” acolo, fapt ce înseamnă că Cel Înviat va apărea înaintea lor (cf. 1 Cor. 15:5). Aceasta nu se referă, cum spun unii, la cea de-a doua Lui venire. Tema călătoriei din Evanghelia după Marcu (cf. introducerii la Mar. 8:31; de asemenea 10:32a) nu s-a sfârșit cu moartea lui Isus, pentru că Isus Cel înviat continua să îi conducă pe urmașii Săi.

Aceste femei au fost primele care au auzit vestea despre învierea lui Isus, dar inițial ele nu au fost crezute pentru că în legea evreilor femeile nu erau considerate martori credibili. Ucenicii nu s-au dus în Galilea imediat. Celelalte manifestări ale lui Isus în apropierea Ierusalimului erau necesare pentru a-i convinge de realitatea învierii Sale (cf. Ioan 20:19-29).

C. Răspunsul femeilor la vestea învierii lui Isus (16:8)

16:8. Ele au ieșit afară din mormânt pentru că (*gar*; cf. 1:16) **erau cuprinse de cutremur** (*tramos*, un substantiv) **și de spaimă** (uimire, *ekstasis*; cf. 5:42). O vreme **n-au spus nimănui nimic** (Mat. 28:8), o negație dublă în limba greacă, prezentă doar în Marcu, **căci** (*gar*) **se temeau** (*ephobounto*, cf. Mar. 4:41; 5:15, 33, 36; 6:50-52; 9:32; 10:32).

Răspunsul lor era similar cu cel al lui Petru de la schimbarea la față (cf. 9:6). Teama lor se datora dezvăluirii minunate a prezenței lui Dumnezeu și puterii Sale în învierea lui Isus din morți. Ele au fost copleșite de o teamă plină de reverență și au tăcut.

Câțiva comentatori cred că Marcu și-a încheiat Evanghelia la acest punct. Sfârșitul abrupt este consecvent cu stilul lui Marcu și punctează dezvoltarea temei fricii și uimirii de-a lungul Evangheliei sale. Cititorul este lăsat să mediteze cu venerație la înțelesul mormântului gol, așa cum a fost el interpretat de mesajul revelator al îngerului (cf. comentariilor de mai jos, la 16:9-20).

X. Un epilog controversat (16:9-20)

Ultimele douăsprezece versete din Marcu (16:9-20), cunoscute drept „încheierea mai

lungă a lui Marcu”, constituie una dintre cele mai dificile și disputate probleme textuale din Noul Testament. Aceste versete au fost incluse sau omise din textul original al lui Marcu? Majoritatea traducerilor engleze moderne atrag atenția asupra acestei probleme într-un anume mod, cum ar fi adăugarea unei note explicative la versetul 9 (NASB), despărțind această secțiune de versetul 8 cu o notă explicativă (NIV) sau tipărind întreaga secțiune pe margine (RSV).

Dovezile *externe* sunt: (1) Primele două (datând din secolul al IV-lea) manuscrise (Sinaiticus și Vaticanus) omit versetele, deși scribii respectivi au lăsat spații libere după versetul 8, sugerând că ei știau de existența unei încheieri mai lungi, dar pe care nu o aveau în manuscrisul pe care îl copiau. (2) Majoritatea celorlalte manuscrise (începând din secolul al V-lea), cât și versiuni anterioare susțin includerea versetelor 9-20. (3) Mai multe manuscrise de mai târziu (secolul al VII-lea și ulterior), cât și versiuni anterioare au „o încheiere mai scurtă” după versetul 8, care în mod cert nu este originală, dar toate aceste manuscrise (cu excepția unuia) continuă cu versetele 9-20. (4) Primii scriitori patristici — cum ar fi Iustin Martirul (*Apologia*, 1. 45, ca. 148 d.Hr.), Tatian (*Diatessaron*, ca. 170 d.Hr.) și Irineu care a citat versetul 19 (*Against Heresies*, 3. 10. 6) — susțin includerea acestor versete. Totuși, Eusebiu (*Questions to Marinus 1*, ca. 325 d.Hr.) și Ierom (*Epistle 120. 3; ad Hedibiam*, ca. 407 d.Hr.) au spus că versetele 9-20 lipseau din manuscrisele grecești cunoscute lor. (5) Un manuscris armenian din secolul X atribuie versetele 9-20 „prezbiterului Ariston”, probabil Aristion contemporanul lui Papias (60-130 d.Hr.), care era un ucenic al apostolului Ioan. (6) Dacă Marcu a încheiat abrupt la versetul 8, atunci este ușor de înțeles de ce unii dintre primii copişti au vrut să alcătuiască o încheiere „potrivită” pentru Evanghelia din alte surse înzestrate cu autoritate. Totuși, dacă versetele 9-20 făceau parte din original, este dificil să înțelegem de ce primii copişti le-au omis.

Dovezile *interne* se referă la următoarele lucruri: (1) Tranziția de la versetul 8 la versetul 9 implică o schimbare abruptă a subiectului de la „femei” la „Isus”, subiectul presupus — „presupus” deoarece Numele Său, (deși apare în COR — n.tr.), nu este menționat în textul grecesc (nici în GBV — n.tr.) — al versetului 9. (2) Maria Magdalena este prezentată printr-o propoziție explicativă

Marcu 16:9-11

în versetul 9 ca și cum nu ar mai fi fost menționată în 15:40, 47 și în 16:1. (3) Aproape 1/3 din cuvintele importante în limba greacă din versetele 9-20 nu-i sunt caracteristice lui Marcu, adică ele nu apar altundeva în Marcu sau sunt folosite diferit față de stilul lui Marcu de dinainte de versetul 9. (4) Stilului literar grecesc îi lipsesc detaliile pline de viață atât de caracteristice narațiunii istorice a lui Marcu. (5) Ar fi fost de așteptat ca Marcu să includă o manifestare a lui Isus de după înviere în fața ucenicilor în Galilea (14:28; 16:7), dar se pare că aparițiile amintite în versetele 9-20 au avut loc în Ierusalim sau aproape de Ierusalim. (6) Matei și Luca consemnează aceleași lucruri ca și Marcu până la versetul 8, apoi diferă notabil, ceea ce dovedește că Evanghelia după Marcu și-a început existența literară fără versetele 9-20.

Comentatori la fel de valoroși se deosebesc foarte mult în părerile lor privind această problemă și ajung la concluzii diferite. Cei care includ aceste versete în lumina preponderanței și răspândirii dovezilor externe trebuie totuși să aducă argumente convingătoare împotriva dovezilor interne care par să diferențieze aceste versete de restul Evangheliei. Și cei care omit aceste versete trebuie totuși să aducă argumente concludente împotriva atestării pe scară largă în manuscrisele primare și să dea un motiv convingător pentru încheierea aparent abruptă din versetul 8. Au fost sugerate patru soluții posibile la această problemă. (1) Marcu și-a încheiat Evanghelia, dar încheierea originală a fost pierdută sau distrusă într-un mod acum necunoscut, înainte de a fi copiată. (2) Marcu și-a încheiat Evanghelia, dar încheierea originală a fost deliberat înlăturată dintr-un motiv acum necunoscut. (3) Marcu nu a putut să-și încheie Evanghelia dintr-un motiv necunoscut — posibil moartea lui neașteptată. (4) Marcu a intenționat să își încheie Evanghelia la versetul 8.

Dintre aceste opțiuni, primele două sunt cel mai puțin probabile, deși opinia general acceptată este că încheierea originală s-a pierdut accidental. Dacă Evanghelia lui Marcu a fost scrisă pe un sul și nu sub formă de codex (format de carte, cu pagini), locul încheierii ar fi fost în interiorul sulului, și deci ar fi fost puțin probabil să se distrugă mijlocul sulului, nu începutul lui. Dacă se presupune că Evanghelia după Marcu este incompletă, cea mai puțin probabilă este a treia variantă dar, datorită naturii ei, nu poate fi confirmată. Ținând seama de motivul

„fricii“, în raport cu urmașii lui Isus (cf. v. 8), din Marcu, mulți comentatori moderni înclină spre a patra variantă.

La o concluzie finală a acestei probleme probabil că nu se poate ajunge pe baza datelor cunoscute până azi. O părere care pare să ia în calcul dovezile relevante și să ridice cel mai mic număr de obiecții este că (a) Marcu și-a încheiat Evanghelia la versetul 8 și (b) versetele 9-20, deși scrise sau compilate de către un scriitor creștin anonim, sunt autentice din punct de vedere istoric și fac de asemenea parte din canonul nou-testamental (cf. cu ultimul capitol din Deut.). Conform acestui punct de vedere, versetele 9-20 au fost adăugate după versetul 8 foarte devreme în transmiterea Evangheliei lui Marcu (probabil la puțin timp după anul 100 d.Hr.), fără nici o încercare de a le potrivi cu vocabularul și stilul lui Marcu. Este posibil ca aceste versete să fie niște extrase prescurtate din relatările evenimentelor de după înviere găsite în celelalte Evanghelii, despre care se știu prin tradiția orală că au fost aprobate de apostolului Ioan, care a trăit până aproape de sfârșitul primului secol. Astfel materialul a fost inclus destul de devreme în procesul de transmitere al Evangheliei după Marcu pentru a-și câștiga recunoașterea și acceptarea de către Biserică, ca parte din Scriptura canonică. Aceste versete se potrivesc cu restul Scripturii. Dezvoltarea temei credinței și a necredinței este factorul unificator al pasajului.

A. *Trei dintre aparițiile lui Isus după învierea Sa (16:9-14)*

Această secțiune conține trei dintre aparițiile lui Isus de după înviere, înainte de înălțarea Sa (vezi tabelul „Patruzeci de zile — de la înviere la înălțare“ de la Mat. 28:1-4).

1. ARĂTAREA ÎN FAȚA MARIEI MAGDALENA ȘI NECREDINȚA URMAȘILOR SĂI (16:9-11) (IOAN 20:14-18)

16:9-11. Aceste versete trec brusc la întoarcerea Mariei Magdalena la mormânt în timp ce era încă **dimineța** (cf. „dis-dimineța“ v. 2) în aceeași zi. Deși a fost menționată de trei ori până acum în Marcu (cf. 15:40, 47; 16:1), ea este identificată aici pentru prima oară ca fiind Maria **din care Isus scosese șapte draci** (cf. Luca 8:2). **Isus S-a arătat**, S-a făcut vizibil, **mai întâi** ei. Aceasta arată că oamenii nu îl puteau

recunoaște pe Isus în starea Lui de după înviere decât dacă El li se descoperea în mod deliberat (cf. Luca 24:16, 31).

Maria **s-a dus și a dat de știre celor ce fuseseră împreună cu El** că L-a văzut pe Isus. Această denumire pentru urmașii lui Isus nu a fost folosită înainte în Marcu sau în celelalte Evanghelii (dar cf. Mar. 3:14; 5:18). Propoziția se referă probabil la ucenicii lui Isus în general (cf. 16:12), nu doar la cei unsprezece (cf. Fapte 1:21). Toți **plângeau și se tânguiau** din cauza morții lui Isus, amănunt care apare doar în această relatare.

Auzind că Isus **este viu și că a fost văzut de** (*etheathē*, nu este folosit altundeva în Marcu) Maria, ucenicii au refuzat „să creadă” (*ēpistēsan*, un verb care nu mai este folosit în alt loc în Marcu) cele spuse de ea (cf. Luca 24:11). Se pare că la scurt timp după aceasta Isus S-a arătat celorlalte două femei, confirmând mesajul îngerului și îndemnându-le să le spună ucenicilor Lui acest lucru (cf. Mat. 28:1, 9-10).

2. ISUS SE ARATĂ LA DOI UCENICI
ȘI NECREDINȚA CELORLALȚI
(16:12-13)

16:12-13. Aceste versete sunt un rezumat al întâmplării celor doi ucenici care mergeau spre Emaus (Luca 24:13-35). Cuvintele **doi dintre ei** indică faptul că ei făceau parte din grupul care nu au crezut cele spuse de Maria (cf. Mar. 16:10-11). **Când se duceau de la Ierusalim la țară, Isus S-a arătat** (cf. v. 9) lor **într-un alt chip** (*hetera morphē*, „o formă de un alt fel”). Aceasta ar putea însemna că El a luat o formă diferită de cea în care i S-a arătat Mariei Magdalena sau, mai probabil, că El a apărut în fața lor într-o formă diferită de cea în care ei L-au cunoscut înainte. Când s-au întors la Ierusalim și **au spus lucrul acesta celorlalți, nici pe ei nu i-au crezut** (cf. v. 11). Se pare că în ciuda declarațiilor afirmative (cf. Luca 24:34) ucenicii păreau să considere aparițiile lui Isus după înviere drept manifestări ale unor duhuri (cf. Luca 24:37).

3. ARĂTAREA LUI ÎN FAȚA CELOR
UNSPREZECE ȘI MISTRAREA
PENTRU NECREDINȚA LOR (16:14)
(LUCA 24:36-49; IOAN 20:19-25)

16:14. În **sfârșit** (*hysterōn*, un adverb comparativ care nu este folosit altundeva în Marcu) în seara aceleiași zile (cf. v. 9) Isus **S-a arătat celor unsprezece** în timp ce

ședeau la masă (Luca 24:41-43 indică faptul că era vorba de masa de seară). El **i-a mus-trat** (*ōneidisen*, un verb puternic care nu a fost folosit cu privire la Isus altundeva) **pen-tru necredința și împietrirea inimii lor** (*sklērokardian*, cf. Mar. 10:5) **pentru că ei nu crezuseră** cele spuse de martorii învierii Sale mai devreme în acea zi. Auzind de învierea lui Isus (înainte de a-L vedea), ei au învățat ce înseamnă să crezi mărturia unor martori oculari. Așa vor trebui să facă toți cei cărora le vor predica în lucrarea misionară care îi aștepta.

B. Însărcinarea dată de Isus urmașilor Săi
(16:15-18)
(Mat. 28:16-20)

16:15. Mai târziu Isus a dat ucenicilor marea Lui însărcinare misionară: **Duceți-vă în toată** (*hapanta*, „întreaga”, formă accentuată) **lumea și propovăduiți** (*kēryxate*, „proclamați”, cf. 1:4, 14) **Evanghelia** (*euan-gelion*, cf. 1:1) **la orice făptură**, adică la toți oamenii.

16:16. Ca răspuns la predicarea Evan-gheliei, **cine va crede și se va boteza**, un credincios botezat (lit., „cel care a crezut și s-a botezat”) **va fi mântuit** (*sōthēsetai*, cf. comentariilor de la 13:13) de către Dumne-zeu (se subînțelege) de moartea spirituală, pedeapsa păcatului. Un singur articol în greacă este folosit pentru ambele participii cu valoare de substantiv, legându-le împreună în descrierea primirii eficace a evangheliei în interiorul ființei prin credință, și exprimarea publică, exterioară a acestei credințe prin botezul în apă.

Deși scriitorii Noului Testament în gene-ral au presupus că în circumstanțe normale fiecare credincios va fi botezat, 16:16 nu vrea să spună că botezul este o cerință necesară pentru mântuirea personală. A doua jumătate a versetului indică, prin contrast, că **cine nu va crede evanghelia va fi osândit** de către Dumnezeu (subînțeles) în ziua judecății finale (cf. 9:43-48). Baza pentru condamnare este necredința, nu lipsa respectării unui ritual. Botezul nu este menționat din cauză că necredința anulează mărturisirea de credință a cuiva în timp ce este botezat în apă. Astfel singura cerință a lui Dumnezeu pentru mân-tuirea personală este credința în El (cf. Rom. 3:21-28; Ef. 2:8-10).

16:17-18. Aceste versete enumeră cinci feluri de „semne” (*sēmeia*, cf. comentariilor de la 8:11) **care vor însoți pe cei ce vor crede**. „Semnele” sunt evenimente supranaturale

Marcu 16:17-20

care atestă originea divină a mesajului apostolic (cf. 16:20). Semnele autentificau credința proclamată de primii creștini, nu credința personală exercitată de vreunul dintre ei. În lumina acestui lucru și a dovezilor istorice, este rezonabil să tragem concluzia că aceste semne autentificatoare au fost normative numai pentru epoca apostolică (cf. 2 Cor. 12:12; Evr. 2:3-4).

În împlinirea însărcinării lor (cf. Mar. 16:15) credincioșilor le va fi dată capacitatea de a face lucruri miraculoase în **Numele** lui Isus (cf. comentariilor de la 6:7, 13; 9:38-40). Ei **vor scoate draci**, demonstrând astfel victoria lui Isus asupra domeniului lui Satan. Cei doisprezece (cf. 6:13) și cei șaptezeci scosese deja demoni, și această capacitate a continuat în Biserica apostolică (cf. Fapte 8:7; 16:18; 19:15-16). Ei **vor vorbi în limbi noi**, probabil o referință la limbile străine inteligibile necunoscute înainte de vorbitori. Acest lucru a fost demonstrat la Cincizecime (cf. Fapte 2:4-11) și mai târziu în viața Bisericii Primare (cf. Fapte 10:46; 19:6; 1 Cor. 12:10; 14:1-24).

În grecește, primele două propoziții din Marcu 16:18 pot fi înțelese ca niște propoziții condiționale, iar a treia ca o concluzie. O interpretare ar putea fi: „Dacă ar fi obligați să ia în mână șerpi și dacă ar fi obligați să bea ceva de moarte, nu-i va vătăma (ou mē, negație accentuată, cf. 13:2)”. Promisiunea imunității prin protecția divină în orice situație se referă la ocazii când persecutorii vor forța credincioșii să facă diverse lucruri. Aceasta nu justifică luarea în mână a șerpilor sau băutul otrăvii, practici inexistente în Biserica Primară. Deoarece Pavel a atins neintenționat un un șarpe în insula Malta (cf. Fapte 28:3-5), Noul Testament nu consimnează nici o împrejurare în care vreuna din cele două experiențe specificate aici să fi avut loc vreodată.

Ca semn final al validării lor, ei **își vor pune mâna pe bolnavi și bolnavii se vor însănătoși**. Vindecarea prin acest mijloc este menționat în Fapte 28:8, și darul vindecării a fost exercitat în Biserica Primară (cf. 1 Cor. 12:30).

C. *Înălțarea lui Isus și misiunea ucenicilor*
(16:19-20)
(Luca 24:50-51; Fapte 1:9-11)

16:19-20. Aceste versete se constituie ca două părți strâns legate. Pe de o parte (gr., *men*) **Domnul Isus** — un titlu compus care

nu apare în Evanghelii decât în Luca 24:3 — **după** lucrarea Sa de după înviere (o perioadă de 40 de zile, cf. Fapte 1:3) **S-a înălțat la cer** (a fost înălțat la cer de către Dumnezeu Tatăl). Acolo El **a șezut la dreapta lui Dumnezeu**, locul Lui de onoare și autoritate (cf. comentariilor de la Mar. 12:36-37a). Realitatea acestui lucru a fost confirmată primilor credincioși de viziunea lui Ștefan (cf. Fapte 7:56). Într-un sens, lucrarea lui Isus pe pământ s-a încheiat.

Pe de altă parte (gr., *de*), într-un alt sens, lucrarea Lui pe pământ a continuat prin intermediul ucenicilor care **au plecat** de la Ierusalim **și au propovăduit** (*ekērixan*, „proclamat”, cf. Mar. 1:4, 14; 16:15) evanghelia **pretutindeni**. În același timp **Domnul** înviat **lucra împreună cu ei**, întărindu-i și confirmând **Cuvântul**, mesajul evangheliei, **prin semnele** (cf. 16:17-18) **care-l însoțeau**. Semnele autentificau mesajul lor (cf. Evr. 2:3-4). Această sarcină de a proclama evanghelia continuă încă prin intermediul ucenicilor împuterniciți de Domnul înviat.

BIBLIOGRAFIE

Alford, Henry. *Alford's Greek Testament*, Vol. I. Retipărire. Grand Rapids: Baker Book House, 1980.

Anderson, Hugh. *The Gospel of Mark*. The New Century Bible Commentary. Grand Rapids: Wm. B. Eerdmans Publishing Co., 1976.

Burdick, Donald W. „The Gospel according to Mark.” In *The Wycliffe Bible Commentary*. Chicago: Moody Press, 1962.

Cole, R.A. *The Gospel according to St. Mark*. The Tyndale New Testament Commentaries. Grand Rapids: Wm. B. Eerdmans Publishing Co., 1961.

Cranfield, C.E.B. *The Gospel according to Saint Mark*. Cambridge Greek Testament Commentary. Rev. ed. New York: Cambridge University Press, 1972.

Earle, Ralph. *Mark: the Gospel of Action*. Everyman's Bible Commentary. Chicago: Moody Press, 1970.

Marcu

Hendriksen, William. *Exposition of the Gospel according to Mark*. New Testament Commentary. Grand Rapids: Baker Book House, 1975.

Hiebert, D. Edmond. *Mark: A Portrait of the Servant*, Chicago: Moody Press, 1974.

Lane, William L. *The Gospel according to Mark*. The New International Commentary on the New Testament. Grand Rapids: Wm. B. Eerdmans Publishing Co., 1974.

Lenski, R.C.H. *The Interpretation of St. Mark's Gospel*. Retipărire. Minneapolis: Augsburg Publishing House, 1973.

Martin, Ralph P. *Mark: Evangelist and Theologian*. Grand Rapids: Zondervan Publishing House, 1973.

_____. *Mark*. Knox Preaching Guides. Atlanta: John Knox Press, 1981.

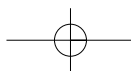
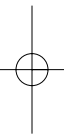
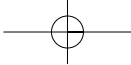
Stonehouse, Ned B., *The Witness of the Synoptic Gospels to Christ*. 1944. Retipărire. Grand Rapids: Kregel Publishing Co., 1978.

Swift, C.E. Graham. „Mark.“ In *The New Bible Commentary: Revised*. Grand Rapids: Wm. B. Eerdmans Publishing Co., 1970

Taylor, Vincent. *The Gospel according to St. Mark*. Ed. a doua. Thornapple Commentaries. 1966. Retipărire. Grand Rapids: Baker Book House, 1981.

Vos, Howard F. *Mark: A Study Guide Commentary*. Grand Rapids: Zondervan Publishing House, 1978.

Wilson R. McL. „Mark.“ In *Peake's Commentary on the Bible*. New York: Thomas Nelson & Sons, 1962.

LUCA

John A. Martin

INTRODUCERE

Autorul. Cele două cărți atribuite lui Luca (Evangelia după Luca și Faptele Apostolilor) reprezintă aproape 28 de procente din Noul Testament în limba greacă. Luca nu este menționat cu numele în vreuna din aceste cărți. Cele câteva locuri în care apare numele său în Noul Testament sunt: Coloseni 4:14, 2 Timotei 4:11 și Filimon 24. Luca face referire la propria sa persoană prin folosirea pronumelui „noi” în Faptele Apostolilor (16:10-17; 20:5-21:18; 27:1-28:16).

Probabil că Luca nu era evreu, pentru că Pavel îl deosebește de evrei (Col. 4:10-14). Pavel scrie că dintre cei ce-l însoțeau doar Aristarh, Marcu și Ioan erau evrei. Ceilalți (Epafra, Luca și Dima) erau probabil neevrei. Pavel se referă la Luca spunând că este doctor (Col. 4:14), un fapt pe care mulți încearcă să-l confirme folosind texte din Evangelia după Luca și Faptele Apostolilor. Până în timpurile moderne, tradiția Bisericii a afirmat că Luca este autorul Evangheliei și a Faptelor Apostolilor. Conform tradiției, Luca era din Antiohia, dar este imposibil de verificat această afirmație.

Sursele. Luca afirmă despre sine că este istoric (Luca 1:1-4). El a studiat cu grijă tot materialul folosit conform motivelor lui specifice. I-a consultat pe martorii oculari pentru informații (1:2). Este posibil ca unele detalii, cum ar fi cele referitoare la tinerețea lui Isus, să le fi obținut direct de la Maria (cf. 2:51). Se pare că Luca a avut contacte și la curtea regală a Irozilor (cf. 3:1, 19; 8:3; 9:7-9; 13:31; 23:7-12). Cercetătorii nu au căzut de acord asupra surselor folosite de Luca pentru scrierea Evangheliei sale. Este posibil ca el să fi prelucrat diverse materiale pe care le-a avut la dispoziție, cu scopul de a crea o scriere unitară, conform stilului său și care să reflecte scopul pe care l-a avut. Desigur, toate acestea au fost făcute sub inspirația Duhului Sfânt.

Data și Locul. S-au propus mai multe date pentru scrierile lui Luca. Dacă Faptele Apostolilor a fost scrisă înainte de persecuția din

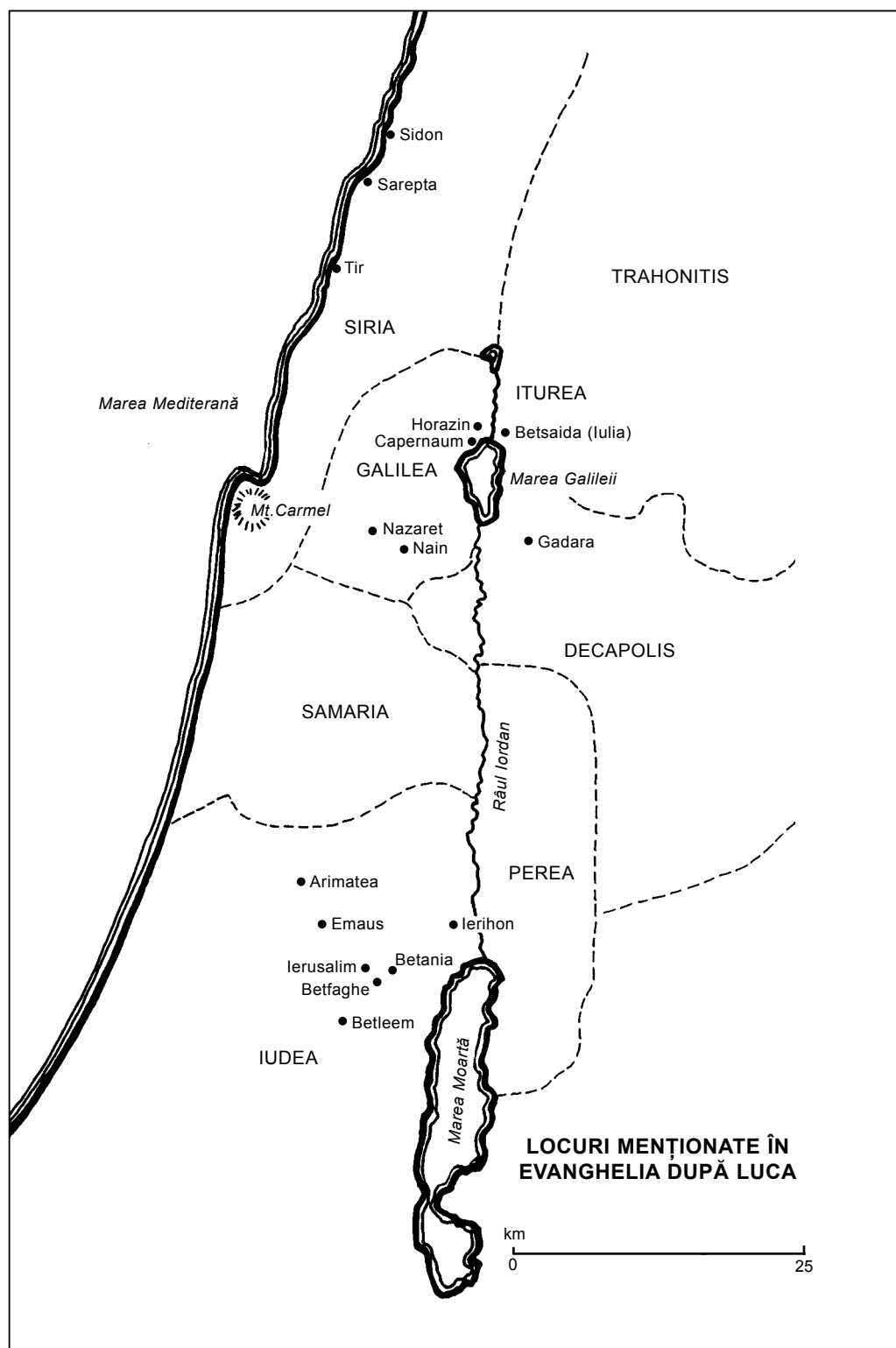
timpul lui Nero (64 d.Hr.) — ceea ce pare a fi evident, datorită faptului că Faptele Apostolilor se încheie cu Pavel fiind încă în viață, în închisoare — atunci Evangelia lui Luca trebuie să fi fost scrisă câțiva ani înainte de aceasta pentru că Faptele Apostolilor urmează Evangheliei după Luca. Deși este imposibil de a preciza o dată, perioada dintre 58 și 60 d.Hr. pare a fi cea mai plauzibilă.

Luca nu ne oferă indicii cu privire la locul în care a scris Evangelia. De aceea orice afirmație cu privire la acest subiect nu poate fi decât speculație. Unii au afirmat că Evangelia a fost scrisă din Cesarea, alții din Roma.

Scopul. Luca a urmărit două scopuri în scrierea acestei Evanghelii. Unul a fost acela de a confirma credința lui Teofil, adică de a arăta că ea se bazează pe un fapt istoric real (1:3-4). Celălalt scop a fost de a-L prezenta pe Isus ca Fiul omului care a fost respins de Israel. Datorită acestei respingeri, Isus a fost predicat și neevreilor, care astfel au luat cunoștință despre Împărăția lui Dumnezeu și au putut obține mântuirea.

Caracterul neevreiesc al cărții. Câteva dovezi conduc la concluzia că Luca a scris Evangelia în primul rând pentru neevrei. Mai întâi, în mod frecvent Luca dă explicații cu privire la localitățile evreilor (4:31; 8:26; 21:37; 23:51; 24:13). Acest lucru nu ar fi fost necesar dacă el s-ar fi adresat evreilor. În al doilea rând, el urmărește genealogia lui Isus (3:23-38), mergând până la Adam (mai înainte de Avraam, așa cum este ea în Evangelia după Matei). Motivul este acela că Isus a reprezentat întreaga omenire și nu doar națiunea evreilor. În al treilea rând, vorbind despre vremea nașterii lui Isus, Luca face referire la împărații romani (2:1) și la predicarea lui Ioan Botezătorul (3:1). În al patrulea rând Luca folosește un număr de cuvinte care par a fi mai familiare cititorilor neevrei decât termenii similari găsiți în Evangelia lui Matei. De exemplu, Luca folosește termenul grecesc *didaskalos* și nu evreiescul *rabbi* pentru „învățător.”

Luca

În al cincilea rând Luca folosește Septuaginta când citează din Vechiul Testament. El are relativ puține citate directe, dar cartea este plină de aluzii la Vechiul Testament. Citatele și referințele se află în: 2:23-24; 3:4-6; 4:4, 8, 10-12, 18-19; 7:27; 10:27; 18:20; 19:46; 20:17, 28, 37, 42-43; 22:37. Toate acestea, cu excepția celui de la 7:27, se bazează pe Septuaginta. Citatul de la 7:27 nu pare să fie luat nici din textul grecesc al Septuagintei, nici din textul ebraic masoretic, ci din alt text. În al șaselea rând, se spun puține lucruri despre împlinirea profețiilor în Isus, deoarece această temă nu era la fel de importantă pentru cititorii neevrei cum era pentru cei evrei. Luca face doar cinci referiri directe la împlinirea profețiilor și toate, cu excepția uneia (3:4), se găsesc în învățătura lui Isus pentru Israel.

Relația lui Luca cu Matei și Marcu. Luca este una din Evangheliile sinoptice, având mai mult material comun cu Matei și Marcu. Totuși, Luca are o secțiune mai lungă în care cea mai mare parte a materialului este unic Evangheliei sale (9:51-19:27). De asemenea, el prezintă materiale unice privitoare la nașterea lui Ioan Botezătorul și a lui Isus și privitoare la Isus când avea 12 ani (1:5-2:52). Se presupune că Luca a cunoscut și a folosit atât Evanghelia lui Matei cât și a lui Marcu, sau o sursă comună folosită de Matei sau/și Marcu. Diferențele în părțile narative sau în descrierile prezentate pot fi explicate pe baza scopului pe care l-a avut fiecare dintre autori. Deși relatările prezintă fapte istorice, scopurile autorilor au fost teologice (Pentru mai multe detalii despre Evangheliile sinoptice consultați capitolul *Introducere* de la comentariul asupra Evangheliei după Matei și a Evangheliei după Marcu.)

Caracteristicile cărții. 1. Luca accentuează mesajul universal al evangheliei mai mult decât ceilalți autori ai Evangheliilor. Deseori el scrie despre păcătoșii, săracii și proscrisii din societatea evreiască. De asemenea, el se referă de multe ori la neevreii care au crezut în Mesia. Luca scrie frecvent despre femei și copii și despre credința lor.

2. Evanghelia lui Luca oferă cititorului o înțelegere mult mai cuprinzătoare a istoriei acelei perioade decât celelalte Evanghelii. El prezintă mai multe întâmplări din viața pământească a lui Isus decât au prezentat Matei, Marcu sau Ioan.

3. Luca accentuează tema iertării (3:3; 5:18-26; 6:37; 7:36-50; 11:4; 12:10; 17:3-4; 23:34; 24:47).

4. Luca scoate în evidență și rugăciunea. Isus s-a rugat în multe momente ale lucrării Sale (3:21; 5:16; 6:12; 9:18, 29; 22:32, 40-41).

5. Luca a accentuat și rolul individului în pocăință. El a arătat acțiunile pe care trebuie să le facă fiecare persoană care-L urmează pe Isus. Exemplele îi includ pe Zaharia, Elisabeta, Maria, Simion, Ana, Marta, Maria sora Martei, Simon, Levi, sutașul, văduva din Nain, Zacheu și Iosif din Arimateea.

6. Luca vorbește despre lucrurile materiale mai mult decât oricare dintre autorii Noului Testament. El nu-i prezintă întotdeauna pe săraci ca fiind neprihăniți, ci spune că bogații, care se încred în bogății și le consideră mai importante decât pe Isus, nu pot avea parte de mântuirea pe care le-o oferea Isus.

7. Luca vorbește deseori despre bucuria care însoțește credința și mântuirea (1:14; 8:13; 10:17; 13:17; 15:5, 9, 32; 19:6, 37).

STRUCTURA CĂRȚII

- I. Prefața și scopul Evangheliei (1:1-4)
- II. Nașterea și maturizarea lui Ioan Botezătorul și a lui Isus (1:5-2:52)
  - A. Anunțarea nașterii lor (1:5-56)
  - B. Nașterea și copilăria lui Ioan și a lui Isus (1:57-2:52)
- III. Pregătirea lucrării lui Isus (3:1-4:13)
  - A. Propovăduirea lui Ioan Botezătorul (3:1-20)
  - B. Botezul lui Isus (3:21-22)
  - C. Genealogia lui Isus (3:23-38)
  - D. Ispitirea lui Isus (4:1-13)
- IV. Lucrarea lui Isus în Galilea (4:14-9:50)
  - A. Începutul lucrării lui Isus (4:14-30)
  - B. Manifestarea autorității lui Isus (4:31-6:16)
  - C. Predica lui Isus de pe un podiș (6:17-49)
  - D. Lucrarea lui Isus în Capernaum și în cetățile dimprejur (cap. 7-8)
  - E. Isus îi învață pe ucenici (9:1-50)

Luca 1:1-9

- V. Călătoria lui Isus spre Ierusalim (9:51-19:27)
  - A. Mulți îl resping pe Isus în timp ce El Se îndreaptă spre Ierusalim (9:51-11:54)
  - B. Isus îi învață pe cei ce-L urmează despre respingerea lor (12:1-19:27)
- VI. Lucrarea lui Isus în Ierusalim (19:28-21:38)
  - A. Intrarea lui Isus în Ierusalim ca Mesia (19:28-44)
  - B. Isus în Templu (19:45-21:38)
- VII. Moartea, îngroparea și învierea lui Isus (cap. 22-24)
  - A. Moartea și îngroparea lui Isus (cap. 22-23)
  - B. Învierea și arătările lui Isus (cap. 24)

COMENTARIU

I. Prefața și scopul Evangheliei (1:1-4)

1:1-4. Luca este singurul dintre cei patru scriitori ai Evangheliilor care își prezintă scopul și metoda la începutul cărții. El era familiarizat cu alte scrieri despre viața lui Isus și cu mesajul evangheliei (v. 1). Scopul său era acela de a-i oferi posibilitatea lui **Teofil** de a **cunoaște astfel temeinicia învățăturilor** primite de el **prin viu grai**, scriind **în șir unele după altele** (v. 3; cf. v. 1) evenimentele vieții lui Hristos.

Luca a fost atent să se identifice și pe sine cu cei credincioși (v. 1). Unii consideră că Luca ar fi fost printre cei 72 pe care Isus i-a trimis în misiune (10:1-24), datorită faptului că el spune că aceste lucruri **s-au petrecut printre noi**. Totuși, următoarea precizare că „lucrurile“ (i.e., istorisiri și învățături) au fost **încredințate oral de cei ce le-au văzut cu ochii lor**, pare să nege această posibilitate. Luca vrea să spună că el nu a fost un martor ocular, ci un cercetător al evenimentelor. El a studiat foarte exact și amănunțit, făcând **cercetări asupra tuturor acestor lucruri de la obârșia lor**, adică de la începutul vieții lui Hristos.

„Teofil“ (lit., „iubit de Dumnezeu“) era un nume obișnuit în primul secol. Se pot face doar presupuneri în privința identității acestui om. Deși unii consideră că Luca folosește

numele cu referire la toți cei ce sunt „iubitori de Dumnezeu“ (i.e., cititorii Evangheliei sale), este mai corect să credem că acesta a fost o persoană reală, primul care a primit Evanghelia lui Luca și care ulterior a pus-o în circulație în Biserica Primară. Se pare că el a fost o persoană oficială, pentru că este numit **prea alesule** (cf. Fapte 23:26; 24:3; 26:25, unde se folosește același termen grecesc, *kratiste*).

II. Nașterea și maturizarea lui Ioan Botezătorul și a lui Isus (1:5-2:52)

A. Anunțarea nașterii lor (1:5-56)

Luca a aranjat materialul din această secțiune și din cea următoare într-o formă care compară nașterea și maturizarea lui Ioan Botezătorul cu nașterea și maturizarea lui Isus. În ambele cazuri sunt prezentați părinții (v. 5-7 și 26-27), apare un înger (v. 8-23 și 28-30), este dat un semn (v. 18-20 și 34-38) și o femeie care nu avea copii rămâne însărcinată (v. 24-25 și 42).

1. ANUNȚAREA NAȘTERII LUI IOAN (1:5-25)

a. Prezentarea părinților lui Ioan (1:5-7)

1:5-7. Părinții lui Ioan erau un **preot, numit Zaharia și Elisabeta, nevasta lui**, care **era din fetele lui Aaron**. Prin apartenența la această spiță de neam Ioan ar fi trebuit să devină preot. Părinții lui au trăit pe vremea lui **Irod cel Mare, împăratul Iudeii**, care a domnit între 37 și 4 î.Hr. (Vezi diagrama cu urmașii lui Irod.) Ei erau oameni evlavioși și neprihăniți (*dikaioi*, „drept“) și **păzeau fără pată toate poruncile și rânduielile Domnului. Amândoi erau înaintați în vârstă** și nu se așteptau să aibă copii. Faptul că nu putea avea copii o făcea pe Elisabeta să se simtă tot timpul jenată, așa cum rezultă din cuvintele ei de mai târziu (v. 25). De mai multe ori în Vechiul Testament se spune că Dumnezeu a făcut ca femeile sterile să poată avea copii (ex., mamele lui Isaac, Samson și Samuel).

b. Îngerul îl anunță pe Zaharia (1:8-23)

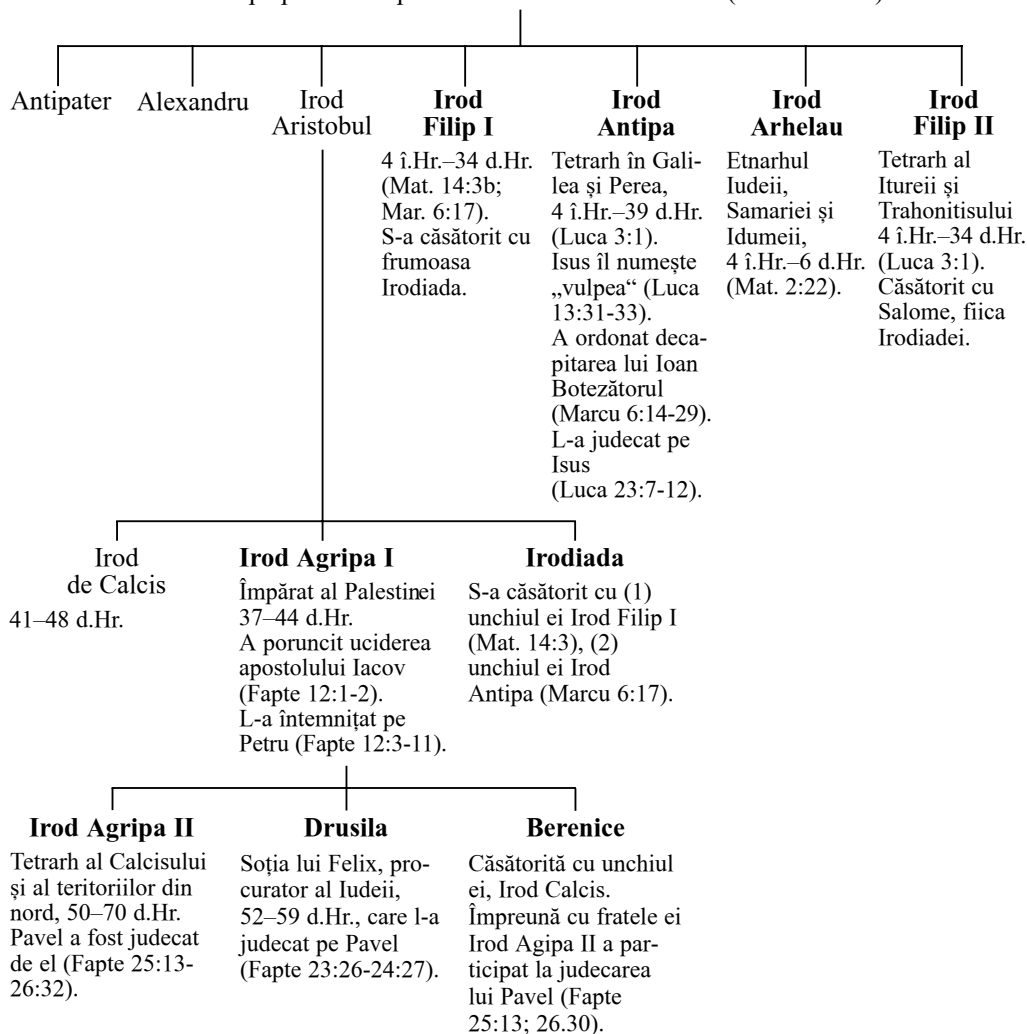
1:8-9. Luca precizează că acest lucru se întâmpla **pe când slujea Zaharia înaintea lui Dumnezeu, la rândul cetei lui**. Această ceată era una din cele 24 de grupe de preoți instituite în vremea lui David (1 Cro. 24:7-18). Preoții din fiecare ceată slujeau de două ori pe an, de fiecare dată timp de o

Irod cel Mare

Împărat al Palestinei, 37-4 î.H. (Luca 1:5)

I-a ucis pe pruncii de parte bărbătească din Betleem (Matei 2:1-17)

Numele redat cu caractere aldine apar în Noul Testament.

săptămână. Zaharia făcea parte din ceata lui Abia (Luca 1:5; cf. 1 Cro. 24:10).

Zaharia a ieșit la sorți (*elache*) să intre să tămâieze în Templu. Datorită numărului mare de preoți, aceasta putea fi singura dată când Zaharia făcea această slujbă. Ca pretutindeni în Scriptură (ex., Est. 3:7), suveranitatea lui Dumnezeu iese în evidență chiar și într-o situație care pare doar o întâmplare, așa cum este în cazul sorțului.

1:10-11. În timp ce Zaharia se afla înăuntru la altarul pentru tămâiere, mulțimea se ruga afară. Tămâierea pe care o făcea Zaharia simboliza rugăciunile întregii națiuni. Astfel, în acel moment Zaharia era punctul central al întregii națiuni evreiești.

În acest moment unic al vieții sale, un înger al Domnului s-a arătat lui Zaharia, la dreapta altarului pentru tămâiere, lângă care Zaharia se ruga.

Luca 1:12-23

1:12-13. Scopul apariției unui înger al Domnului era să-i anunțe pe Zaharia și pe Elisabeta că li se **va naște un fiu**. Zaharia s-a **spăimântat și l-a apucat frica** (lit., „frica a căzut peste el”). În Evanghelia după Luca mulți oameni au fost cuprinși de frică sau spaimă (*phobos*) atunci când s-au confruntat cu faptele pline de putere ale lui Dumnezeu (cf. 1:30, 65; 2:9-10; 5:10, 26; 7:16; 8:25, 37, 50; 9:34, 45; 12:4-5, 32; 21:26; cf. 23:40). Datorită răspunsului pe care i l-a dat îngerul lui Zaharia: „**Nu te teme Zahario; fiindcă rugăciunea ta a fost ascultată**”, se poate presupune că Zaharia se ruga fie pentru un fiu, fie chiar pentru venirea lui Mesia, iar nașterea lui Ioan ar fi putut fi răspunsul parțial la rugăciunea sa. Îngerul îi spune lui Zaharia ce nume să-i pună fiului său. La fel s-a întâmplat și atunci când îngerul i s-a arătat Mariei (1:31).

1:14-17. Îngerul nu-i spune doar numele fiului său, ci îi prezintă șase trăsături ale caracterului lui Ioan.

1. El va fi pentru tine o pricină de bucurie și veselie (v. 14). Luca folosește frecvent cuvântul „bucurie” în relatările sale din Evanghelie și din Faptele Apostolilor, adesea în strânsă legătură cu mântuirea. Un astfel de exemplu este în Luca 15, unde apare de trei ori cuvântul bucurie sau bucurați-vă pentru că ceva ce a fost pierdut s-a găsit, o ilustrație a mântuirii. Lucrarea lui Ioan Botezătorul a adus bucurie israeliților care au crezut mesajul său de pocăință pentru iertarea păcatelor (3:3).

2. Căci va fi mare înaintea Domnului. Cuvântul „înaintea” (*enōpion*) este caracteristic lui Luca. Deși apare de 35 de ori în Evanghelia după Luca și în Faptele Apostolilor, în celelalte Evanghelii apare o singură dată (Ioan 20:30).

3. Nu va bea nici vin nici băutură amețitoare. Mai târziu Ioan va face de bună voie un legământ de nazireat, refuzând să bea orice fel de băutură amețitoare (Num. 6:1-21). Luca nu afirmă în mod specific că Ioan va împlini jurământul de nazireat în toate aspectele sale. În schimb, Ioan va evita să consume orice fel de vin, poate și pentru a arăta în acest fel că mesajul său era unul urgent. Un alt mod de a arăta urgența mesajului său era felul în care se îmbrăca, acționa și se hrănea, la fel ca profetul Ilie (cf. Mat. 3:4; 2 Regi 1:8).

4. Se va umplea de Duhul Sfânt încă din pântecul maicii sale. Când Maria a vizitat-o pe Elisabeta, înainte ca Ioan să se

nască, pruncul i-a săltat în pântec. Lucrarea Duhului Sfânt a fost importantă pentru Luca și adesea el îi acordă un spațiu mare pentru a arăta lucrarea Sa de dăruire a puterii și autorității. Amândoi părinții lui Ioan au fost umpluți cu Duhul (Luca 1:41, 67).

5. El va întoarce pe mulți din fii lui Israel la Domnul, Dumnezeul lor. Mulțimi de israeliți s-au întors la Domnul datorită lucrării lui Ioan (Mat. 3:5-6; Marcu 1:4-5).

6. Va merge înaintea lui Dumnezeu. Ioan Botezătorul a fost predecesorul Domnului, anunțând venirea Sa, **în duhul și puterea lui Ilie**. Aici Luca se referă la două pasaje din Maleahi care vorbesc despre niște soli: unul va trebui trimis pentru a pregăti calea înaintea Domnului (Mal. 3:1), iar Ilie va trebui să se întoarcă, conform promisiunii, înainte de ziua Domnului (Mal. 4:5-6) pentru a **întoarce inima părinților spre copii**. Se pare că Zaharia a înțeles că îngerul l-a identificat pe Ioan Botezătorul cu solul din Maleahi 3:1 pentru că în cântarea sa de laudă el spune cu privire la Ioan: „vei merge înaintea Domnului, ca să pregătești căile Lui” (Luca 1:76; cf. 3:4-6). Isus afirmă că Ioan a fost împlinirea celor scrise în Maleahi 3:1 (Mat. 11:10) și spune că Ioan *ar fi* împlinit ce scrie în Maleahi 4:5-6, dacă poporul ar fi acceptat mesajul său (Mat. 11:14).

1:18-20. Zaharia s-a îndoit că un asemenea lucru s-ar putea întâmpla pentru că și el și Elisabeta erau bătrâni. Dar îngerul, care s-a prezentat ca fiind Gavril, îl reasigură pe Zaharia că această **veste bună** vine de la Domnul. Când Gavril i se arată de două ori lui Daniel (Dan. 8:16; 9:21), de fiecare dată îi dă lui Daniel instrucțiuni și îl face să înțeleagă. Același lucru îl face și cu Zaharia, așa cum se poate deduce din cântarea de laudă și încredere a lui Zaharia, cântată mai târziu (Luca 1:67-79). Faptul că Zaharia nu va **putea vorbi** până la împlinirea cuvintelor lui Gavril era într-un fel o pedeapsă pentru necredința sa. Dar, de asemenea, era și un semn. Un semn în Vechiul Testament era adesea asociat cu un fenomen vizibil, care confirma și însoțea o profeție. În următoarele luni încercările lui Zaharia de a vorbi au dovedit realitatea celor spuse de Gavril.

1:21-23. Când în sfârșit Zaharia **a ieșit afară** din Templu, el a reușit să-i facă pe oamenii care-l așteptau să înțeleagă **că avusesese o vedenie**. Apoi, după ce și-a împlinit slujba de la Templu, el **s-a dus acasă**, în ținutul muntos al lui Iuda.

c. *Elisabeta rămâne însărcinată (1:24-25)*

1:24-25. Și după aceste zile, Elisabeta... a rămas însărcinată și s-a ascuns cinci luni (GBV). Foarte probabil că aceasta a fost din cauza interesului oamenilor din jur stărnit de sarcina ei (v. 25). Se poate ca Maria să fi fost prima persoană, în afară de Zaharia și Elisabeta, care să cunoască veștile aduse de înger (v.36).

Luca nu ne spune în versetul 25 dacă Elisabeta știa în acel moment despre destinul fiului ei. Totuși, pentru că ea cunoștea că numele lui trebuia să fie Ioan (v. 60) chiar înainte ca Zaharia să poată vorbi, este posibil ca el să-i fi comunicat întreaga vedenie în scris. Elisabeta era plină de bucurie pentru că, în sfârșit, putea să aibă un copil.

2. ANUNȚAREA NAȘTERII LUI ISUS (1:26-56)

a. *Prezentarea Mariei și a lui Iosif (1:26-27)*

1:26-27. În luna a șasea, ceea ce înseamnă că Elisabeta era în a șasea lună de sarcină, Gavril a fost trimis de Dumnezeu la Nazaret.

Maria nu avusese nici o relație sexuală cu vreun bărbat și de aceea Luca spune că era **fecioară** (*parthenon*; cf. 1:34) și că era **logodită cu un bărbat al cărui nume era Iosif** (cf. 2:5). În cultura evreiască de atunci un bărbat și o femeie erau logodiți sau făceau un angajament solemn unul față de altul pentru o perioadă de timp, înainte ca să aibă loc căsătoria lor. Această logodnă era mult mai puternică decât un angajament temporar în genul celor de astăzi, pentru că cei doi erau considerați soț și soție, însă nu locuiau împreună decât după nuntă.

b. *Îngerul îi vestește Mariei nașterea lui Isus (1:28-38)*

1:28-31. Îngerul i-a spus Mariei că i s-a făcut mare har (*kecharitōmenē*, un part. legat de substantivul *charis*, „har“; verbul *charitoō* mai este folosit în Noul Testament doar în Ef. 1:6). De asemenea, Maria a **căpătat îndurare** (*charis*, „har“) **înaintea lui Dumnezeu**. Este clar că Dumnezeu i-a acordat o mare onoare. Ea a fost o beneficiară deosebită a harului Său.

Îndemnul lui Gavril (Luca 1:30-31) a fost același ca și pentru Zaharia: **Nu te teme, pentru că vei naște un Fiu** (cf. v. 13). La fel ca în cazul lui Ioan (v. 13b), numele a fost spus de înger (v.31).

1:32-33. Îngerul a prezis cinci lucruri despre fiul Mariei.

1. **El va fi mare.**

2. **Va fi chemat Fiul Celui Prea Înalt** (cf. v. 76). Septuaginta folosește adesea termenul „Prea Înalt“ (*hypsistou*) pentru a traduce cuvântul ebraic *'elyōn* (cf. v. 76). Mariei nu-i putea scăpa semnificația acestei terminologii. Faptul că fiul ei trebuia să fie chemat „Fiul Celui Prea Înalt“ indica egalitatea sa cu Yehova. În gândirea semitică un fiu era „copia fidelă“ a tatălui său, iar expresia „fiul lui“ era adesea folosită cu referire la cineva care posedă calitățile tatălui său (ex., trad. ebr. a expresiei „fiul nelegiurii“ în Ps. 89:22 [GBV] înseamnă o persoană nelegiuită).

3. **I se va da scaunul de domnie al tatălui Său David**. Isus, ca descendent al lui David, va sta pe tronul lui David când va domni în mileniu (2 Sam. 7:16; Ps. 89:3-4, 28-29).

4. **Va împărăți peste casa lui Iacov în veci**. Domnia lui Isus peste națiunea lui Israel, ca rege al ei, va începe în Mileniu și va continua în eternitate.

5. **Împărăția Lui nu va avea sfârșit**. Aceste promisiuni trebuie că i-au reamintit imediat Mariei despre promisiunile făcute de Yehova lui David (2 Sam. 7:13-16). David a înțeles profeția ca referindu-se nu numai la fiul său (Solomon) care urma să construiască Templul, ci și la viitorul Fiu care trebuia să domnească în veci. David a afirmat că Yehova a vorbit despre viitorul îndepărtat (2 Sam. 7:19). Maria a înțeles că îngerul îi vorbea despre Mesia care fusese promis de mult timp.

1:34-38. Maria nu părea să fie surprinsă că Mesia trebuia să vină. Mai degrabă era surprinsă că ea trebuia să-I fie mamă, deși **nu știa de bărbat** (lit., „eu nu cunosc bărbat“ — GBV). Dar **îngerul** nu a muștrat-o pe Maria așa cum l-a muștrat pe Zaharia (v. 20). Aceasta înseamnă că Maria n-a pus la îndoială cuvintele îngerului, ci mai degrabă a dorit să știe cum se va putea întâmpla acest lucru. Răspunsul a fost că **Duhul Sfânt** se va ocupa în mod creator de conceperea fizică a lui Isus (v. 35). Această concepere miraculoasă și nașterea din fecioară a lui Isus au fost necesare datorită divinității și preexistenței Sale (cf. Is. 7:14; 9:6; Gal. 4:4).

La fel ca și lui Zaharia, Mariei i se dă un semn: **Elisabeta... a zămislit și ea un fiu**. Maria își asumă partea în evenimentul care va urma, nașterea fiului ei, supunându-se planului lui Dumnezeu: **fie-mi după cuvântul tău** (GBV). De bună voie ea s-a supus planului lui Dumnezeu, numindu-se pe sine

Luca 1:39-79

roaba Domnului (*doulē*, „sclav”; cf. Luca 1:48).

c. *Vizita Mariei la Elisabeta și întoarcerea ei acasă (1:39-56)*

1:39-45. După aflarea semnului, **Maria... a plecat în grabă** s-o vadă pe Elisabeta. Elisabeta și Zaharia locuiau într-o cetate în **ținutul muntos** (GBV), expresie care se referă probabil la împrejurimile Ierusalimului. Când Maria a ajuns acolo, Elisabetei **i-a săltat pruncul în pântece** de bucurie și **s-a umplut de Duhul Sfânt**. Mai târziu și Zaharia a fost de asemenea umplut cu Duhul Sfânt (v. 67). Înainte de ziua Cincizecimii, credincioșii au fost umpluți cu Duhul Sfânt pentru sarcini specifice.

Cuvintele rostite cu voce tare de Elisabeta: **Binecuvântată** (*eulogēmenē*, lit., „vorbită de bine”) **ești tu între femei**, poartă în ele ideea că Maria este cea mai onorată dintre toate femeile. Elisabeta o numește **mama Domnului meu** (GBV). În Evanghelia după Luca termenul „Domn” (*kyrios*) Îl descrie adesea pe Isus. El are un dublu înțeles. „Domn” putea fi mult mai important pentru un cititor grec decât „Hristos” (însemnând „Mesia”), pentru că neevreii nu-L așteptau cu nerăbdare pe Mesia. Pe de altă parte, Septuaginta folosește adesea cuvântul „Domn” (*kyrios*) pentru a traduce cuvântul Yehova. Elisabeta i-a spus din nou Mariei (v. 45) că este **ferice** (*makaria*, „fericit”) **de aceea care a crezut** ceea ce i-a spus Dumnezeu. Aceasta demonstrează că Maria nu a vizitat-o pe Elisabeta având o atitudine sceptică, ci mai degrabă una plină de voioșie care confirma ceea ce îi fusese vestit.

1:46-55. Ca răspuns la această stare de lucruri, **Maria** recită o cântare care laudă bunăvoința pe care Domnul i-a arătat-o ei și poporului său. „Magnificat”, așa cum a fost numită această cântare, se compune aproape în întregime din aluzii și citate din Vechiul Testament. Același lucru este valabil și în cazul cântărilor lui Zaharia și Simeon (v. 1:68-69; 2:29-32). Sunt multe asemănări între cântarea Mariei și cea a Anei (1 Sam. 2:1-10). În primul rând Maria Îl laudă pe Dumnezeu pentru bunăvoința specială pe care a arătat-o față de ea (Luca 1:46-50). Maria considera că făcea parte din rămășița evlavioasă care l-a slujit pe Yehova. Ea Îl numește pe Dumnezeu **Mântuitorul meu** (*sōtēr mou*), ceea ce arată relația ei foarte apropiată cu El. Ea vorbește despre credințioșia (v. 48), puterea (v. 49), sfințenia (v. 49) și îndurarea

Lui (v. 50). În al doilea rând, Maria Îl laudă pe Dumnezeu pentru îndurarea sa specială față de Israel (v. 51-55). Prin copilul pe care avea să-L nască, Dumnezeu se arată îndurător **față de Avraam și sămânța lui**. Maria era conștientă că nașterea copilului ei era o împlinire a legământului promis lui Avraam și poporului său.

1:56. **Maria a rămas cu Elisabeta cam trei luni**, deci până când s-a născut Ioan (cf. v. 36). Apoi, Maria **s-a întors acasă**. Versiunea grecească are cuvintele „casa ei”, ceea ce arată că ea era încă virgină și încă nu se căsătorise cu Iosif.

B. *Nașterea și copilăria lui Ioan și a lui Isus (1:57-2:52)*

Ca în secțiunea precedentă (1:5-56), și aici cele două nașteri sunt prezentate în paralel. Accentul este pus pe nașterea lui Isus, care este redată cu mai multe detalii decât nașterea lui Ioan.

1. **NAȘTEREA ȘI MATURIZAREA LUI IOAN (1:57-80)**

a. *Nașterea lui Ioan (1:57-66)*

1:57-66. Nașterea lui Ioan Botezătorul este redată într-un singur verset (57), urmat de unul în care se arată cum vecinii și rudele **se bucurau** de acest eveniment. Câteva din versetele următoare pun accentul pe ascultarea lui Zaharia și a Elisabetei. Cei doi bătrâni au fost foarte grijulii în a respecta ceea ce cerea legea în privința circumciziei băiatului. Deși unii au obiectat, Elisabeta a spus că el se va numi **Ioan**, fapt confirmat și de Zaharia pe o tăbliță de scris. Faptul că **în clipa aceea** lui Zaharia **i s-a deschis gura**, putând să vorbească, i-a uimit pe cei prezenți. La fel cum au procedat toți participanții la această întâmplare, Zaharia L-a lăudat (*eulogōn*, „binecuvânta”; cf. *eulogēmonē* în v. 42) **pe Dumnezeu**. Vestea că acesta va fi un copil neobișnuit s-a răspândit **în tot ținutul acela muntos** (în vecinătatea Ierusalimului). Oamenii au continuat să vadă că **mâna Domnului era cu el** (GBV). Mulți ani mai târziu, când Ioan și-a început lucrarea sa de propovăduire, mulți din cei ce-l ascultau erau veniți din acest ținut și cu siguranță că și-au amintit uimitoarele evenimente petrecute la nașterea sa (Mat. 3:5).

b. *Profeția și cântarea lui Zaharia (1:67-79)*

1:67-79. Această cântare, cunoscută sub numele de „Benedictus” este plină cu citate

Împărații romani în perioada Noului Testament

<i>August</i>	(27 î.H.–14 d.Hr.) A ordonat recensământul care i-a făcut pe Iosif și Maria să meargă la Betleem (Luca 2:1).
<i>Tiberiu</i>	(14–37 d.Hr.) Isus a propovăduit și a fost crucificat în timpul domniei lui (Luca 3:1; 20:22, 25; 23:2; Ioan 19:12, 15).
<i>Caligula</i>	(37–41 d.Hr.)
<i>Claudiu</i>	(41–54 d.Hr.) O foamete prelungită s-a declanșat în timpul domniei sale (Fapte 11:28). El i-a expulzat pe evrei din Roma, inclusiv pe Acuila și Priscila (Fapte 18:2).
<i>Nero</i>	(54–68 d.Hr.) El i-a persecutat pe creștini, acum fiind martirizați Pavel și Petru. El este Cezarul la care Pavel a făcut apel pentru o judecată dreaptă (Fapte 25:8, 10-12, 21; 26:32; 27:24; 28:19).
<i>Galba</i>	(68–69 d.Hr.)
<i>Otho</i>	(69 d.Hr.)
<i>Vitellius</i>	(69 d.Hr.)
<i>Vespasian</i>	(69–79 d.Hr.) A înăbușit revolta evreilor, iar fiul său Titus a distrus Templul din Ierusalim în 70 d.Hr.

și aluzii din Vechiul Testament. Cântarea lui Zaharia prezintă patru idei.

1. **Zaharia** L-a laudat pe **Domnul Dumnezeu** (v. 68a).

2. Zaharia a spus și motivul pentru care Dumnezeu trebuie laudat: **pentru că a cercetat și a răscumpărat pe poporul Său.** (v. 68b).

3. Zaharia a prezentat eliberarea lui Israel prin Mesia (v. 69-75). Mesia avea să fie **un corn de mântuire** (GBV) pentru Israel (v. 69). Cornul unui animal simbolizează puterea sa. Astfel, Mesia avea să fie puternic și va elibera națiunea **din mâna vrăjmașilor** ei (v. 74). O importanță specială în aceste versete o are mențiunea despre **legământul Lui cel sfânt**, prin care Dumnezeu **se jurase părintelui nostru Avraam** (v.72-73; cf. Gen. 22:16-18).

4. În mod profetic, Zaharia a prezentat lucrarea pe care o va avea Ioan (Luca 1:76-79). Zaharia a înțeles mesajul îngerului, de aceea el îi prevestește lui Ioan: **vei merge înaintea Domnului ca să pregătești căile Lui** (cf. Is. 40:3; Mal. 3:1). El va fi **chemat prooroc al Celui Prea Înalt** (Luca 1:76; cf.

v. 32). Versetul 77 se referă mai degrabă la Domnul decât la Ioan. Totuși, Ioan a predicat același mesaj despre **iertarea păcatelor** (cf. 3:3).

c. *Creșterea și izolarea lui Ioan (1:80)*

1:80. Pe măsură ce creștea, Ioan **se întărea în duh**, ceea ce însemna că în duhul său uman avea vitalitate și tărie morală. Locuirea în locuri pustii, până la vremea apariției publice, nu era normală pentru o persoană tânără. Însă datorită misiunii sale speciale, despre care Ioan știa încă de la o vârstă fragedă, el a hotărât să urmeze modelul lui Ilie (cf. v. 17), trăind într-o zonă izolată. Într-o perioadă foarte scurtă de timp, lucrarea la care a fost chemat îl va aduce pe Ioan în prim plan.

2. **NAȘTEREA ȘI MATURIZAREA LUI ISUS** (CAP. 2)

a. *Nașterea lui Isus (2:1-7)*

2:1-2. Nașterea lui Isus a fost datată de Luca în timpul domniei lui **Cezar August**, care în mod oficial a devenit stăpânul

Luca 2:3-20

Imperiului Roman în 27 î.Hr. și a domnit până în 14 d.Hr. (vezi lista împăraților romani). Știind că domnia lui Irod cel Mare s-a încheiat în 4 î.Hr., nașterea lui Isus a avut loc înainte de această dată. Menționarea lui **Quirinius** ca **dregător în Siria** ridică o problemă. El a fost guvernator în 6-7 d.Hr., o dată mult prea târziu pentru nașterea lui Isus. Oare se referă expresia **întâia dată** (*prôtē*) la un prim recensământ a lui Quirinius, efectuat anterior? Dacă ar fi așa, atunci s-ar putea ca Quirinius să mai fi fost o dată guvernator, în jurul anului 4 î.Hr. Poate că o soluție mai bună ar fi să luăm expresia „întâia dată” ca însemnând „înainte”, așa cum este în Evanghelia după Ioan 15:18. Prin urmare, în Luca 2:2 textul ar putea fi: „Înscierea aceasta s-a făcut înainte ca Quirinius să fie dregător în Siria” (i.e., înainte de 6 d.Hr.).

2:3-5. Pentru acest recensământ **Iosif** și **Maria** au plecat spre **Betleem**, cetatea seminției din care se trăgea Iosif. Iosif era un descendent al lui **David** (cf. 1:27), care s-a născut în Betleem. Unii au argumentat că este ciudat că oamenii nu au fost recenzați în locurile în care locuiau atunci. Totuși, aceeași practică se întâlnește și în alte cazuri (vezi I. Howard Marshall, *The Gospel of Luke*, p. 101-102). Maria l-a însoțit pe Iosif din mai multe motive. Cei doi știau că li se va naște un copil în timp ce Iosif ar fi fost plecat, așa că nu doreau să fie despărțiți când se va produce acest eveniment. De asemenea, amândoi știau că acest copil era Mesia. Și mai știau că Mesia avea să se nască în Betleem (Mica 5:2).

2:6-7. Copilul s-a născut în timpul sederii lor în Betleem. Faptul că Isus a fost numit **fiul ei cel întâi născut** înseamnă că mai târziu ea a mai avut și alți copii. Cei doi n-au fost găzduiți într-o casă particulară. Conform tradiției, ei au poposit într-o grotă lângă un han. Copilul a fost culcat într-o iesle, un loc în care se afla hrana vitelor. Faptul că L-a înfășat în scutece era foarte important, pentru că în acest fel păstorii aveau să recunoască copilul (v. 12). Unii copii erau înfășați strâns pentru a le păstra membrele în poziție dreaptă și nevătămate.

b. *Închinarea păstorilor în fața copilului* (2:8-20)

2:8-14. Un înger vestitor și alți îngeri au apărut noaptea înaintea unui grup de păstori, vestindu-le nașterea unui **Mântuitor**, în **cetatea lui David**, adică Betleemul (v. 4). Este

posibil ca acești păstori să fi păzit miei destinați să fie sacrificați în timpul Paștelor. Apariția îngerului și **slava Domnului** care a strălucit împrejurul lor i-a **înfricoșat foarte tare**. Cuvântul grecesc pentru „înfricoșat” (lit., „s-au temut cu mare teamă”) accentuează cât de intensă a fost această teamă.

Mesajul îngerilor a fost unul de mângâiere. Păstorilor li s-a spus: **nu vă temeți** (cf. 1:13, 30). Mesajul mai spunea că s-a născut un „Mântuitor”, **Hristos, Domnul**. Aceasta era o **veste bună care va fi o mare bucurie**. Ca peste tot în Evanghelia după Luca, „bucuria” (*chara*) este adesea asociată cu mântuirea. Această veste trebuia dusă la **tot norodul**. Aici se face referire în mod special la poporul lui Israel, dar poate că Luca vrea să lase să se înțeleagă că acest Mântuitor este pentru toată omenirea. Apoi cu **îngerul** s-a unit o mulțime de oaste cerească, alți îngeri, **lăudând pe Dumnezeu** în locurile înalte: **Slavă lui Dumnezeu în locurile preaînalte și pace pe pământ între oamenii plăcuți Lui**. Versiunea NIV redă acest pasaj astfel: „pe pământ pace la oamenii peste care rămâne bunăvoința Lui.” Pacea lui Dumnezeu nu este dată acelor care au bunăvoință, ci acelor care sunt beneficiarii bunăvoinței lui Dumnezeu.

2:15-20. **Păstorii** au plecat să vadă **Pruncul** și au relatat tot ceea ce au auzit de la îngeri. **Păstorii** au înțeles că mesajul îngerilor era de la **Domnul**. Ei au crezut mesajul și au venit să se convingă personal. Atitudinea lor semăna mult cu cea a Mariei atunci când a auzit mesajul Elisabetei. O astfel de atitudine contrasta puternic cu cea a conducătorilor religioși care știau unde trebuia să se nască Pruncul, dar nu și-au făcut timp și n-au depus nici un efort să se convingă personal (Mat 2:5).

După ce au văzut Pruncul, păstorii au fost cei dintâi mesageri care au proclamat sosirea lui Mesia: **au făcut cunoscut cuvântul care le fusese spus despre acest copil** (GBV). Cei ce i-au auzit **s-au mirat** (*ethaumasan*). Această temă a uimirii în fața propovăduirii lui Mesia străbate întreaga Evanghelie după Luca (verbul gr. *thaumazō*, „a fi uluit, a te minuna, a fi uimit”, apare în Luca 1:21, 63; 2:18, 33; 4:22; 8:25; 9:43; 11:14, 38; 20:26; 24:12, 41. Luca mai folosește două cuvinte pentru uimire; vezi 2:48). **Maria** reflecta asupra acestui eveniment important al istoriei. Dintre toate femeile din Israel ea era mama lui Mesia! Păstorii s-au

întors slăvind și laudând pe Dumnezeu, așa cum făcuseră și îngerii (v. 13-14).

c. *Circumcizia lui Isus (2:21)*

2:21. Maria și Iosif au avut grijă să respecte ceea ce le spusese îngerul, numindu-L pe fiul lor conform cuvintelor spuse Mariei de către înger înainte ca Pruncul să fie conceput (1:31) și lui Iosif după ce Pruncul a fost conceput (Mat. 1:18-21). Numele **Isus** era foarte potrivit pentru că este forma grecească a numelui ebraic Iosua, care înseamnă „Iehova este salvarea” (cf. Mat. 1:21). Conform obiceiului, Isus a fost circumcis în ziua a opta (Lev. 12:3), probabil în Betleem.

d. *Înfățișarea lui Isus înaintea Domnului (2:22-38)*

(1) Jertfa Mariei și a lui Iosif.

2:22-24. Celor doi li se cerea conform Legii nu numai să-L circumcidă pe Isus (Lev. 12:3), dar, de asemenea, să-L înfățișeze pe acest **întâi născut** înaintea lui Dumnezeu (Ex. 13:2, 12) după alte 33 de zile și să aducă o jertfă pentru Maria, ca să fie **curățită** după naștere (Lev. 12:1-8).

Jertfa pe care au adus-o pentru curățire arăta că ei erau o familie săracă. Ei nu și-au putut permite să aducă un miel, ci au adus o pereche de turturele sau doi pui de porumbei, aceasta fiind tot ceea ce și-au putut permite. Ei au străbătut scurta distanță dintre Betleem și **Ierusalim** pentru înfățișare și curățire în Templu.

(2) Profetia lui Simeon și binecuvântarea familiei (2:25-35).

2:25-26. Pe **Simeon... Duhul Sfânt îl înștiințase că nu va muri înainte ca să-L vadă** pe Mesia. Simeon era **drept** (*dikaïos*) și **evlavios** (*eulabēs*, „respectuos”; [GBV] înaintea lui Dumnezeu. Spre deosebire de conducătorii religioși, **el aștepta mângâierea lui Israel**, adică pe Mesia, Cel care avea să aducă mângâiere națiunii sale (cf. „mântuirea Ierusalimului”, v. 38). Precizarea că **Duhul Sfânt era peste el**, ne aduce în minte imaginea unui profet din Vechiul Testament peste care venea Duhul Sfânt. De vreme ce Ana era o „proorociță” (v. 36), probabil că și Simeon se încadra în tradiția profetică sfântă a lui Israel. Descoperirea cu totul specială din partea Duhului Sfânt că-L va vedea pe Mesia a fost unică și datorată probabil puternicei sale dorințe de a-L vedea pe Cel Promis.

2:27-32. Văzând copilul și luându-L în brațe, **Simeon... a binecuvântat pe Dumnezeu**, reacția oamenilor evlavioși față de Mesia în toată Evanghelia după Luca. Apoi el a rostit un psalm de laudă, preamărind pe Dumnezeu pentru că **Și-a împlinit promisiunea**, aducând mântuirea. Mesia este sursa mântuirii, așa cum o arată și numele Său, Isus. În toate cele trei imnuri de mulțumire și laudă redade de Luca în primele două capitole (1:46-55; 68-79; 2:29-32) se poate descoperi adâncă semnificație a nașterii lui Ioan și a lui Isus pentru salvarea lui Israel și a lumii. Simeon spune că Mesia a venit pentru **Israel**, dar și ca **să lumineze neamurile**. Ideea mântuirii neevreilor apare de multe ori în Evanghelia după Luca.

2:33. Cuvintele lui Simeon i-au făcut pe Maria și pe Iosif să se mire (*thaumazontes*; cf. comentariilor de la v. 18). Deși li s-a spus că fiul lor este Mesia, poate că ei n-au înțeles scopul lucrării Sale pentru întreaga lume, atât pentru Israel, cât și pentru neevrei.

2:34-35. Simeon i-a descoperit Mariei că fiul ei va întâmpina opoziție (**un semn care va stârni împotrivire**) și că ea va fi rănită foarte tare. Fiul ei va cauza **prăbușirea și ridicarea multora în Israel**. În întreaga sa lucrare, Isus a proclamat că singura cale spre Împărăție, calea căutată de popor de multă vreme, era să-L urmeze pe El. Cei care Îl vor urma pe Isus, vor primi mântuirea; ei se „ridicau.” Dar cei care nu vor crede în El, nu vor primi mântuirea; ei se „prăbușeau.” Aceste consecințe vor arăta ce au crezut ei despre fiul Mariei.

(3) Ana Îi mulțumește lui Dumnezeu.

2:36-38. Această femeie evlavioasă, făcând parte din tradiția profetică, a continuat ceea ce începuse Simeon. Ana era **în vârstă de optzeci și patru de ani** și se dedicase în întregime în slujba Domnului la **Templu**, fiind văduvă de mulți ani. Ea vorbea despre Isus **tuturor acelor care așteptau răscumpararea în Ierusalim** (GBV), adică venirea lui Mesia (cf. v. 25). Vestea despre Isus era astfel cunoscută deja în întreaga cetate, fie că oamenii credeau, fie că nu credeau cele spuse de bătrânul profet și de proorocița văduvă.

e. *Creșterea lui Isus în Nazaret (2:39-40)*

2:39-40. **Iosif și Maria** s-au întors apoi în **Galilea în cetatea lor Nazaret**, aflată la aproape o sută de kilometri nord de Ierusalim, unde **Pruncul creștea**. Luca a omis din relatarea sa călătoria în Egipt (cf. Mat. 2:13-21) pentru că nu era scopul său să arate

Luca 2:41-3:2

că Mesia a fost respins încă de când Și-a început viața. În Nazaret El a fost respins prima dată după ce a declarat în mod public că este Mesia. Pregătirea pentru lucrarea Sa a avut loc în acest oraș, pe măsură ce El creștea. Luca precizează că Isus **se întărea și era plin de înțelepciune** (*sophia*). Creșterea Lui în înțelepciune a fost menționată mai târziu (Luca 2:52). Luca Îl mai descrie pe Isus ca fiind Sursa înțelepciunii pentru urmașii Săi (21:15). **Harul** sau favoarea (*charis*) **lui Dumnezeu era peste El**. Această caracteristică este reiterată de Luca și în 2:52. Înțelepciunea și favoarea lui Dumnezeu erau evidente în viața Lui înainte ca să atingă vârsta de 12 ani.

f. Vizita lui Isus la Templu (2:41-50)

2:41-50. Când era de **doisprezece ani**, Isus își înțeleșese deja misiunea pe pământ. Conform obiceiului lor, Maria și Iosif mergeau în fiecare an **la Ierusalim, de sărbătoarea Paștelui** (GBV). Ziua de Paște era urmată de șapte zile ale Sărbătorii Azimilor (Ex. 23:15; Lev. 23:4-8; Deut. 16:1-8). Împreună cele opt zile de sărbătoare erau uneori numite Paștele (Luca 22:1, 7; Ioan 19:14; Fapte 12:3-4). La reîntoarcerea lor din Ierusalim, **părinții Lui** n-au observat că Isus nu era cu ei, decât după ce străbătuseră o oarecare distanță. **După trei zile L-au găsit în Templu.** Cele „trei zile“ se referă la timpul de când au părăsit cetatea. Ei au călătorit la distanță de o zi de cetate (Luca 2:44); le-a mai trebuit o zi să se întoarcă înapoi; în următoarea zi L-au găsit pe Isus. Când L-au găsit, El era în mijlocul învățătorilor Legii, **ascultându-i și punându-le întrebări** inteligente. **Toți... rămăneau uimiți** (*existanto*, „coplesii de uimire“, cf. 8:56) **de priceperea și răspunsurile Lui.** Când Maria și Iosif L-au văzut au rămas înmărmuriți (*exceplagēsan*, „cu respirația tăiată“, poate că de bucurie; cf. 4:32; 9:43). Ca răspuns la întrebarea Mariei despre modul în care s-a purtat cu ei, Isus face o distincție clară între ei și Dumnezeu, adevăratul Său Tată (2:49). Afirmația Sa confirmă faptul că El știa care-I este misiunea și că părinții Săi ar fi trebuit să știe și ei acest lucru. Totuși, părinții Săi **n-au înțeles spuselor Lui.**

g. Creșterea lui Isus (2:51-52)

2:51-52. Luca a avut grijă să arate că Isus **le era supus** lui Iosif și Mariei, pentru cazul în care cititorii ar fi înțeles altceva din pasajul precedent. Maria **păstra toate cuvintele**

acestea în inima ei, reflectând la ele și amintindu-și cuvintele copilului ei de 12 ani, chiar dacă nu le înțelegea. Poate că Luca a aflat aceste amănunte despre anii copilăriei lui Isus chiar de la Maria, sau de la cineva în care ea avea încredere. Isus continua să crească (*proekopten*, lit., „a-și tăia drum înainte“, i.e., „sporea“) în toate privințele (spiritual, mental și fizic) și **era tot mai plăcut înaintea lui Dumnezeu și înaintea oamenilor** (cf. v. 40).

III. Pregătirea lui Isus pentru lucrare (3:1-4:13)

Această secțiune pregătește calea pentru mesajele principale ale Evangheliei după Luca — lucrarea lui Isus în Galilea și lucrarea Lui în drum spre Ierusalim (4:14-19:27).

A. Lucrarea lui Ioan Botezătorul (3:1-20) (Mat. 3:1-12; Marcu 1:1-8)

Cum arătam mai devreme (Luca 1:80), Ioan Botezătorul a dus o viață de izolare până la ridicarea sa meteorică la o poziție publică predominantă și brusca sa prăbușire din cauza poruncii lui Irod.

1. PREZENTAREA LUI IOAN (3:1-6)

3:1-2. Propovăduirea lui Ioan a început **în anul al cincisprezecelea al domniei lui Tiberiu Cezar**, adică în anul 29 d.Hr. Tiberiu a domnit peste Imperiul Roman din 14 d.Hr. până în 37 d.Hr. **Ponțiu Pilat** a fost investit ca **guvernator al Iudeii** (GBV) în 26 d.Hr. și a domnit până în 36 d.Hr. În general nu se prea înțelegea cu poporul evreu peste care stăpânea. **Irod** despre care se vorbește aici este Irod Antipa care pe vremea lui Tiberiu domnea peste Galilea, domnie care începuse din 4 î.Hr. și s-a sfârșit în 39 d.Hr. **Filip, fratele lui** a domnit la est de Iordan din 4 î.Hr. până în 34 d.Hr. (vezi diagrama cu familia Irozilor la 1:5). Capitala lui Irod era la Cezarea Filipi. Mai puține se cunosc despre **Lisania** care a domnit în Abilene, la nord-vest de Damasc. Lucrarea lui Ioan s-a desfășurat și în vremea lui Ana și Caiafa. Ana a fost mare preot din 6 d.Hr. până în 15 d.Hr. dar a fost înlăturat din funcție de autoritățile romane. Posibil ca în această poziție să fi fost pus ginerele său, Caiafa (18–36 d.Hr.). Evreii au continuat să-l recunoască pe Ana ca mare preot, deși Caiafa avea oficial această poziție (cf. comentariilor de la Fapte 4:5-6, și vezi acolo diagrama cu

familia lui Ana; de asemenea, cf. comentariilor de la Luca 22:54; Fapte 7:1).

Conform lui Luca, **Cuvântul lui Dumnezeu a vorbit lui Ioan... în pustie**. Vechiul Testament este plin cu expresii similare atunci când Dumnezeu i-a chemat pe profeți să îndeplinească anumite sarcini. Luca precizase deja că Ioan a rămas în pustie până la apariția sa publică (1:80).

3:3-6. Propovăduirea lui Ioan era despre **botezul pocăinței, pentru iertarea păcatelor**. Botezul lui Ioan era asociat cu pocăința, adică exprimarea exterioară a schimbării interioare a inimii. Cuvântul „pentru” (*eis*) se referă la întregul „botez al pocăinței”. Botezul nu mântuiește pe nimeni, cum rezultă din ceea ce urmează (v. 7-14). Pocăința era „spre” (interpretarea literară a lui *eis*; cf. comentariilor de la Fapte 2:38), sau avea ca rezultat iertarea păcatelor. La fel cum misiunea lui Ioan era să fie premergătorul lui Hristos, și botezul său prefigura un alt botez (Luca 3:16). Luca precizează că lucrarea de botezare a lui Ioan se desfășura **în tot ținutul din împrejurimile (perichōron) Iordanului**. Pentru că Ioan își însușise în mod vizibil rolul lui Ilie, este posibil ca el să fi ales acest ținut din partea de jos a Iordanului pentru că aici Ilie și-a petrecut ultimele sale zile (cf. 1 Regi 2:1-13). Luca citează din Isaia 40:3-5 cu privire la lucrarea lui Ioan Botezătorul. **Isaia** scria acolo despre faptul că Dumnezeu va netezi calea pentru întoarcerea celor exilați din Babilon în Iuda. Dar toți scriitorii celor trei Evanghelii sinoptice folosesc cuvintele lui Isaia cu referire la Ioan Botezătorul.

Isaia scrie: „Un glas strigă: «Pregătiți în pustie calea Domnului.»» Dar Matei, Marcu și Luca scriu fiecare: **Iată glasul celui ce strigă în pustie** — cuvintele „în pustie” formând o unitate mai degrabă cu „glasul” decât cu „neteziți calea”. De ce? Pentru că ei citează din Septuaginta. Desigur, amândouă sunt adevărate — vocea (lui Ioan Botezătorul) era în pustie, iar pustia urma să fie netezită.

Când un împărat călătorea în deșert era precedat de lucrători care curățau și netezeau drumurile pentru a face călătoria mai ușoară. În Evanghelia după Luca nivelarea pământului este o expresie figurativă arătând că drumul lui Mesia va fi netezit pentru că, prin Ioan, mulți oameni erau gata să primească mesajul lui Isus (cf. Luca 1:17).

Cuvintele din 3:6: **Și orice făptură va vedea mântuirea lui Dumnezeu** sunt tipice pentru accentul pe care Luca îl pune pe natura universală a evangheliei.

2. PROPOVĂDUIREA LUI IOAN (3:7-14)

Luca redă propovăduirea lui Ioan în termeni etici. Învățătura lui Ioan era aceea că viața cuiva arată dacă el este sau nu cu adevărat pocăit (cf. Epistolei lui Iacov). Învățătura etică era importantă pentru Luca, deoarece el a scris des despre ajutorarea celor oprimați și săraci.

3:7-9. Ioan îi îndemna pe oameni ca mai întâi să aducă roade ca un indiciu al credinței lor. Modul de adresare a lui Ioan era foarte aspru: **Pui de năpârce!** Poate că unii veneau la el încredințați că botezul le poate asigura mântuirea. Ioan i-a atenționat asupra realității vieții. Cineva trebuia să le spună despre **mânia viitoare** care avea să vină. Ioan a afirmat clar faptul că apartenența la națiunea lui Israel nu poate mântui (v. 8; cf. Ioan 8:33-39; Rom. 2:28-29). **Securea a fost înfiptă** pentru a tăia pomii care nu fac **roadă bună** și care vor fi aruncați în foc. De asemenea, judecata era foarte aproape de toți cei care nu făceau dovada (nu produceau „roadă bună”) unei adevărate pocăințe (Luca 3:8).

3:10-14. Mulțimea, vameșii și ostașii întreba cu toții: **Ce trebuie să facem** (v. 10, 12, 14) pentru a dovedi această pocăință veritabilă? (cf. întrebării similare din 10:25; 18:18.) În răspunsul său, Ioan le spunea oamenilor să fie (a) generoși (3:11), (b) cinstiți (v. 13) și mulțumiți (v. 14).

Omul își putea arăta pocăința fiind generos față de necesitățile vieții — îmbrăcăminte și hrana. O haină (*chiton*) era o piesă de îmbrăcăminte ca o cămașă. Oamenii care aveau două haine de obicei le purtau pe amândouă. Vameșii, cunoscuți pentru lipsa lor de onestitate și pentru faptul că cereau mai mult reținând plusul pentru ei (cf. 5:27-32), exemplificau nevoia de integritate. Iar soldații, cunoscuți și urâți pentru faptul că încercau să obțină bani (jefuind și apoi învinovățindu-i pe alții pentru aceasta) erau exemple ale nevoii de a fi mulțumit și binevoitor.

3. ROLUL LUI IOAN (3:15-17)

3:15-17. Luca a explicat deja care avea să fie funcția lui Ioan (1:17, 76). Dar mulțimile care se îmulzeau să-l asculte pe Ioan au început să se întrebe **cu privire la Ioan dacă nu cumva este el Hristosul**. Ioan a făcut distincția între botezul său și botezul lui Mesia: botezul lui Ioan era **cu apă**, dar Mesia va boteza **cu Duhul Sfânt și cu foc**. Apostolul Ioan îl prezintă pe Isus nu doar ca Cel care este botezat cu Duhul, dar și ca Cel

Luca 3:18-38

care botează (Ioan 20:22). În final, împlinirea acestei lucrări de botezare a Duhului a fost văzută în ziua Cincizecimii (Fapte 2:1-4). Botezul „cu foc” se poate referi la aspectul de curățire al botezului cu Duhul (Fapte 2:3), sau se poate referi la lucrarea de curățire a judecării pe care o va împlini Mesia (Mal. 3:23). Cea de-a doua variantă pare mai plauzibilă, având în vedere judecata la care se referă Luca 3:17 (cf. v. 9).

4. PREDICAREA ȘI ÎNTEMNIȚAREA LUI IOAN (3:18-20)

3:18-20. Cercetătorii dezbat asupra datei întemnițării și morții lui Ioan. Este posibil ca el să-și fi început lucrarea în jurul anului 29 d.Hr. (cf. v. 1), să fi fost întemnițat în anul următor și să fi fost decapitat nu mai târziu de anul 32 d.Hr. Întreaga sa lucrare nu a durat mai mult de trei ani — un an în libertate și doi ani întemnițat. (Pentru detalii despre întemnițarea și moartea lui Ioan prin decapitare, vezi Mat. 14:1-12; Mar. 6:14-29; Luca 9:7-9, 19-20.)

B. Botezul lui Isus (3:21-22) (Mat. 3:13-17; Mar.1:9-11; Ioan 1:29-34)

Toate cele patru Evanghelii redau aceste momente deosebite din viața lui Isus care semnalează începutul lucrării Sale publice. Luca condensează relatarea mai mult decât ceilalți scriitori ai Evangheliilor. Scopul botezului era de a-L unge pe Isus cu Duhul și de a primi împuternicirea din partea Tatălui pentru a-Și începe lucrarea. Fiecare persoană a Dumnezeuirii și-a avut rolul în activitatea Fiului pe pământ, inclusiv la botezul Său. Fiul a fost botezat, Duhul Sfânt S-a coborât peste El, iar Tatăl a rostit cuvinte de aprobare la adresa lui Isus. Prin botezul Său, Isus S-a identificat pe Sine cu păcătoșii, cu toate că El nu era păcătos.

3:21. Numai Luca precizează că Isus **Se ruga** în timpul botezului Său. Luca L-a prezentat pe Isus rugându-Se înaintea sau în timpul unor evenimente din viața Sa (v.21; 5:16; 6:12; 9:18, 29; 22:32, 40-44; 23:46). Când Luca a scris că s-a deschis cerul, el a dorit să transmită ideea că Dumnezeu a pătruns în istoria umană cu o revelație — declarând în mod suveran că Isus este Fiul Său.

3:22. Fiindcă porumbelul era un simbol al păcii sau al eliberării de sub judecată (Gen. 8:8-12), prezența Duhului Sfânt **ca un porumbel** semnifica faptul că Isus va aduce mântuirea celor ce se vor întoarce la El. Un

glas, vocea lui Dumnezeu, a autentificat poziția lui Isus, făcând aluzie la Psalmul 2:7 și la Isaia 42:1.

C. Genealogia lui Isus (3:23-38) (Mat. 1:1-17)

Genealogia lui Isus, redată de Luca imediat după adevărarea identității Sale de către Tatăl la botezul Său, arată în continuare mâna suverană a lui Dumnezeu în pregătirea evenimentelor din lume, în așa fel încât Mesia să poată îndeplini voia Tatălui.

3:23. Luca spune că **Isus... era de aproape treizeci de ani când a început să predice** (GBV). Luca nu era nesigur cu privire la vârsta la care Isus Și-a început lucrarea. El a investigat cu atenție fiecare lucru de la început (1:3) și este puțin probabil ca el să nu fi cercetat și vârsta la care Isus Și-a început lucrarea. Cu toate că cercetătorii Bibliei dezbat asupra datei la care a început lucrarea lui Isus, anul 29 d.Hr. se pare că este cel mai indicat. Luca folosește expresia „aproape treizeci de ani” pentru a arăta că El era bine pregătit pentru lucrare. În Vechiul Testament vârsta de 30 de ani deseori marca începutul lucrării cuiva (Gen. 41:46; Num. 4; 2 Sam. 5:4; Eze. 1:1). Claritatea relatării lui Luca cu privire la nașterea din fecioară se vede din faptul că el consemnează că **Isus era, cum se credea, fiul lui Iosif.**

3:24-38. Versetele 24-38 consemnează 76 de nume, incluzându-i pe Isus și pe Adam și încheind cu Dumnezeu. Spre deosebire de genealogia lui Matei, genealogia lui Luca începe cu Isus și merge înapoi până la Dumnezeu. Matei începe cu Avraam și continuă până la Isus în trei seturi de câte 14 generații. Există și alte diferențe între cele două genealogii. Luca include 20 de nume înaintea lui Avraam și afirmă că Adam era „fiul lui Dumnezeu”.

În plus, listele lui Luca și Matei diferă în înșiruirea de la David la Salatiel (în timpul Exilului). Aceasta este pentru că cele două liste prezintă linii genealogice diferite. Luca prezintă linia lui David prin Natan, în timp ce Matei o prezintă pe cea a lui David prin Solomon. Începând cu Zorobabel, fiul lui Salatiel, listele diferă din nou, până la Iosif, despre care Luca spune că „se credea” că este tatăl lui Isus. Există puține dubii asupra faptului că genealogia lui Matei trasează linia regală — linia regală legală a lui Isus. Întrebarea este: ce semnificație are genealogia lui Luca? Sunt două posibilități mai importante.

1. Luca a prezentat linia genealogică a Mariei. Mulți comentatori susțin că Luca a prezentat genealogia Mariei, arătând că și ea era descendentă din David și că Isus era cu adevărat Mesia, nu numai pe linia descendentă a lui Iosif (pentru că era fiul cel mai mare, deci moștenitorul legal), ci și prin cea a Mariei.

2. Luca a prezentat linia descendentă reală a lui Iosif. Acest punct de vedere susține că linia legală și cea reală prin care a venit Isus se întâlnesc la Iosif, cel despre care se credea că era tatăl lui Isus. Conform acestui punct de vedere, Iacov, unchiul lui Iosif, ar fi murit fără să aibă copii și astfel Iosif a devenit cea mai apropiată rudă în viață care-l putea moșteni. Astfel Iosif, iar mai apoi Isus, au fost introduși în această linie regală.

Ambele puncte de vedere ridică problema la care este dificil să se găsească răspuns, cum ar fi faptul, deloc neînsemnat, că cele două genealogii se întâlnesc la Salatiel și Zorobabel, apoi se despart, pentru a se întâlni a doua oară la Iosif și Isus. (Cf. comentariilor de la Mat. 1:12.) Indiferent de punctul de vedere al cuiva este important să notăm un aspect esențial al teologiei lui Luca exprimat în genealogia pe care o prezintă el. El îl leagă pe Isus nu numai de Avraam, ci merge mai înapoi până la Adam și la Dumnezeu. Acesta este un indiciu al mântuirii oferite universal, o temă obișnuită a Evangheliei sale — Isus a venit să-i mântuiască pe toți oamenii — pe neevrei și pe cei din națiunea lui Israel (cf. Luca 2:32).

D. *Ispitirea lui Isus (4:1-13)*
(Mat. 4:1-11; Mar. 1:12-13)

1. ISUS ESTE DUS DE DUHUL ÎN PUSTIE (4:1-2)

4:1-2. În continuare, Luca reia consemnarea pregătirii lucrării Domnului de unde o lăsase la 3:23. Isus era plin de Duhul Sfânt (cf. 3:22; 4:14, 18). Interesant este faptul că Duhul L-a dus în **pustie, unde a fost ispitit de Diavolul timp de patruzeci de zile**. Locul tradițional al ispitirii lui Isus este o zonă aridă la nord-vest de Marea Moartă. Tema celor „40 de zile” este proeminentă în Vechiul Testament (cf. Gen. 7:4; Ex. 24:18; 1 Regi 19:8; Iona 3:4). Nu este o întâmplare faptul că ispitirea lui Isus a continuat timp de 40 de zile, așa cum rătăcirile și ispitirile lui Israel au continuat timp de 40 de ani în pustie. Răspunsurile pe care Isus le dă la ispitele lui Satan, citând din Deuteronomul, capitolele 6 și 8, confirmă faptul că El se gândea la

experiența acestei națiuni în pustie. Mai mult, deși israeliții au fost hrăniți în mod miraculos în deșert, Isus nu a mâncat nimic.

2. ISPITIREA LUI ISUS ÎN SFERA NECESITĂȚILOR FIZICE (4:3-4)

4:3-4. Cum Isus era extrem de înfometat și avea nevoie de hrană (v. 2), nu este surprinzător faptul că **diavolul** L-a ispitit mai întâi pe Isus să transforme o piatră în **pâine**, pentru a se hrăni. Isus a respins această ispită citând din Deuteronomul 8:3, unde Moise reamintește poporului de mana pe care le-o dăduse Dumnezeu. Deși mana se putea încă găsi pe pământ, ea constituia un test al credinței pentru popor. Ei trebuia să creadă despre Cuvântul lui Dumnezeu că era demn de crezare pentru existența lor. Dacă n-ar fi fost voia lui Dumnezeu ca ei să trăiască, cu siguranță că ar fi murit; așadar, ei nu trăiau doar cu pâine. Tot așa și Isus, cunoscând Cuvântul lui Dumnezeu, știa de planul care-l era destinat și S-a încrezut în Tatăl și în Cuvântul Său pentru supraviețuirea Sa. Isus știa că n-ar fi murit acolo în pustie.

3. ISPITIREA LUI ISUS ÎN SFERA GLORIEI ȘI A DOMINAȚIEI (4:5-8)

4:5-8. Ceea ce Matei a prezentat ca a doua și a treia ispită au fost inversate de Luca. Aceasta poate indica faptul că au fost ispite continue în aceste domenii. A doua ispită prezentată de Luca este propunerea ce I se face lui Isus de a avea sub control **toate împărățiile pământului**. Condiția pusă lui Isus era aceea de a se **închina** (*proskynēsēs*, lit., „a-și îndoi genunchii în fața”) Diavolului. Cu toate că Isus ar fi avut stăpânirea lumii, El ar fi depins de Satan și nu de Dumnezeu Tatăl și de planul Său. Din nou Isus se referă la Moise pentru a contracara și această ispită. În acel pasaj (Deut. 6:13) Moise avertizează poporul despre atitudinea pe care o va avea când în sfârșit va fi gata să intre în țară și să câștige glorie și stăpânire. Ispita pentru ei era aceea de a-și aduce laude lor înșiși și de a uita să se închine lui Dumnezeu. Isus, citând acest verset, a arătat că El nu va face o asemenea greșeală. El va da toată slava lui Dumnezeu și nu o va lua pentru Sine. El nu va cădea așa cum a căzut Israelul.

4. ISPITIREA LUI ISUS ÎN SFERA ÎNDEPLINIRII MISIUNII SALE (4:9-12)

4:9-12. **Diavolul** a încercat să-L determine pe Isus să schimbe vremea și structura lucrării Sale. Isus știa că El trebuia să meargă

Luca 4:13-30

la cruce, să moară pentru păcatele omenirii. El știa că este Robul care suferă (Isa. 52:13-53:12). Diavolul îl provoacă pe Isus să sară de pe streașina Templului. Probabil că acest loc se afla în colțul de sud-est al zidului, înspre Valea Chedronului. Satan voia să spună că poporul, văzând cum este protejat Isus în mod miraculos în această săritură, L-ar fi acceptat imediat. Diavolul citează chiar din Psalmul 91:11-12 pentru a arăta că Mesia ar fi în siguranță în fața acestui pericol.

Totuși Isus era conștient de implicația acestui fapt. A primi acceptarea din partea poporului fără a merge la cruce ar fi însemnat să pună la îndoială capacitatea lui Dumnezeu de a controla planul Său. Aceasta era exact aceeași situație pe care Moise o descria în Deuteronomul 6:16, cuvinte pe care Isus le citează. Moise se referea la un timp când cei din popor se întrebau dacă Dumnezeu este cu adevărat cu ei (Ex. 17:7). Dar Isus era plin de încredere că Dumnezeu era cu El și că planul Tatălui și timpul îndeplinirii lui erau perfecte. Așa că Isus n-a căzut în isпита lui Satan.

5. PLECAREA LUI SATAN DE LA ISUS (4:13)

4:13. Diavolul a plecat, dar nu permanent, ci doar **pentru o vreme**, când se va ivi o ocazie mai potrivită.

IV. Lucrarea lui Isus în Galilea (4:14-9:50)

Prima parte a lucrării lui Isus a avut loc în Galilea, deși din Ioan 1-4 este cunoscut faptul că El a mai avut o lucrare timpurie în Iudeea și Ierusalim, înainte de lucrarea din Galilea. Lucrarea din Galilea a avut două scopuri: de a-L autentifica pe Isus și de a chema ucenicii care trebuia să-L urmeze.

A. Începutul lucrării lui Isus (4:14-30) (Mat. 4:12-17; Mar. 1:14-15)

Aceste 17 versete sunt un rezumat a ceea ce s-a întâmplat în timpul întregii lucrări a lui Isus: Isus afirmă că El este Mesia (Luca 4:21); ascultătorii evrei au dovedit ei înșiși că nu sunt vrednici de binecuvântările lui Dumnezeu (v. 28-29), și evanghelia va merge și la neevrei (v.24-27).

1. PRIMIREA LUI ISUS ÎN GALILEA (4:14-15)

4:14-15. Isus s-a întors în Galilea, fiind **plin de puterea** (*dynamei*, „abilitate spirituală”) **Duhului**. Duhul S-a coborât peste El

(3:21-22), El a fost dus de Duhul în pustie (4:1), iar acum lucra „plin de puterea Duhului.” Puterea Duhului a fost sursa autorității lui Isus, pe care Luca o expune în capitolele 4-6. Răspunsul inițial a fost pozitiv. **I S-a dus vestea în tot ținutul dimprejur**, în timp ce-L auzeau vorbind în **sinagogle lor și era slăvit de toți**.

2. RESPINGEREA LUI ISUS ÎN CETATEA SA NAZARET (4:16-30) (MAT. 13:53-58; MAR. 6:1-6)

4:16-30. La început Isus a fost un Învățător popular, așa că atunci când s-a întors în cetatea Sa era foarte normal pentru El să-i învețe pe oameni în sinagogi. În sinagogă era obiceiul ca cel care citea să se ridice în timp ce citea din Scriptură, iar apoi să se așeze și să explice porțiunea pe care o citise. Pasa-jul din Scriptură pe care l-a citit Isus a fost din Isaia 61:1-2, un pasaj mesianic. El a încheiat citirea prin cuvintele: **să vestesc anul de îndurare al Domnului** — oprindu-se în mijlocul versetului, fără să mai citească următoarele cuvinte din Isaia 61:2 despre răzbunarea Domnului. Când Isus a adăugat: **Astăzi s-au împlinit cuvintele acestea din Scriptură pe care le-ați auzit**, semnificația era clară. Isus afirma că El este Mesia care poate aduce Împărăția lui Dumnezeu promisă de multă vreme — dar prima Sa venire nu era și timpul Său pentru judecată. Mulțimea era fascinată de învățătura Sa: **cei ce se aflau în sinagogă aveau privirile pironite spre El** (Luca 4:20). Cuvintele lui Isus afirmau în mod clar că oferta anului de îndurare a lui Dumnezeu (i.e., timpul Împărăției) le era făcută prin El (v. 21).

Oamenii **se mirau** (*ethaumazon*, „uimiți, se minunau”; cf. de la 2:18) de cuvintele pline de har (lit., „cuvintele harului”), dar imediat după aceea au început să pună la îndoială autoritatea cu care El rostea aceste lucruri. Cum putea **feciorul lui Iosif** — băiatul pe care ei l-au văzut crescând în orașul lor — să fie Mesia? Isus, intuind opoziția lor (4:23-24), a prezentat două situații în care profeții lui Dumnezeu au săvârșit minuni pline de har între neevrei, în timp ce Israel zăcea în necredință — **Ilie și o văduvă din Sarepta Sidonului** (v. 25-26; cf. 1 Regi 17:8-16), și **Elisei și leprosul Naaman Sirianul** (Luca 4:27; cf. 2 Regi 5:1-19).

Faptul că Isus i-a menționat pe neevrei ca având parte de binecuvântările lui Dumnezeu mai degrabă decât evreii, i-a făcut pe oameni să devină furioși și **s-au umplut de mânie**

(Luca 4:28). Ei au încercat să-L omoare, **dar Isus a trecut prin mijlocul lor** (v.30). Fără îndoială că Luca a descris o scăpare miraculoasă de mânia mulțimii. Acest model se poate vedea în toată lucrarea lui Isus: Isus a mers la evrei; ei L-au respins; El le-a vorbit despre partea neevreilor la Împărăție; unii evrei au dorit să-L omoare. Dar El nu a fost omorât decât la timpul potrivit, atunci când El a hotărât să moară (23:46; cf. Ioan 10:15, 17-18).

B. Manifestarea autorității lui Isus (4:31-6:16).

Oamenii din Nazaret și alții din Galilea care au auzit de El se întrebau cu ce autoritate face El asemenea afirmații. Așa că Isus Și-a demonstrat autoritatea vindecând și învățând. Datorită identității și învățăturilor Sale, El a avut autoritatea de a chema ucenici. În această secțiune Isus face vindecări în trei rânduri și după fiecare set de vindecări El cheamă unul sau mai mulți ucenici (5:1-11, 27-32; 6:12-16).

1. ISUS ÎȘI DEMONSTREAZĂ AUTORITATEA VINDECÂND ȘI ÎNVĂȚÂND (4:31-44).

a. Vindecarea unui demonizat (4:31-37) (Mar. 1:21-28)

4:31-37. Isus a coborât la Capernaum (GBV) care mai târziu a devenit cetatea în care a locuit, deoarece în cetatea Sa Nazaret fusese respins. Capernaum era de asemenea cetatea lui Petru și a lui Andrei (v. 38). Din nou oamenii **erau uimiți** (*exēplēssonto*, lit., „cu respirația tăiată“ [folosit și în 2:48; 9:43]; cf. *ethaumazon*, „uluiți, se minunau“, 4:22, cf. v. 36) **de învățătura Lui** (v. 32) **pentru că vorbea cu putere**. Pentru a dovedi această putere, Isus a săvârșit o serie de vindecări care au arătat că învățătura Sa din Nazaret era adevărată (cf. v. 18-19). Un om care avea un **duh de drac necurat** se afla în sinagogă. S-a sugerat că Luca, pentru că a scris mai mult pentru oamenii formați în cultura greacă, a ținut să precizeze că duhul era necurat (rău — n.tr.) pentru că grecii credeau că există și demoni buni și demoni răi. Acest demon L-a recunoscut pe Isus, numindu-L nu doar **Isuse din Nazaret**, ci și **Sfântul lui Dumnezeu** (v. 34). În Evangheliile tipetele sunt caracteristice celor posedați de demoni. Isus a scos **demonul** (v. 35; GBV) și **toți au fost cuprinși de uimire** (lit., „uimirea [*thambos*] a venit peste toți“, v. 36). Mulțimea a constatat că Isus poruncea **cu autoritate** (*exousia*)

și cu putere (*dynamei*; GBV) demonilor (cf. 9:1), iar faima Sa se răspândea (4:37). Aceasta era cea de-a treia minune a lui Isus. (Vezi lista minunilor Sale la Ioan 2:1-11.)

b. Isus o vindecă pe soacra lui Simon (4:38-39) (Mat. 8:14-15; Mar. 1:29-31)

4:38-39. Atât Marcu cât și Luca relatează că următoarea minune s-a petrecut imediat după prima minune săvârșită în **sinagogă**. **Soacra lui Simon** era cuprinsă de **febră mare** (GBV). La cuvântul lui Isus, **febra a lăsat-o** (GBV). În fiecare din aceste cazuri, cauza care a produs dificultăți a fost îndepărtată fără alte efecte asupra persoanei respective. Demonul a ieșit afară fără a-l răni pe om (v. 35) iar febra a părăsit-o pe soacra lui Petru în așa fel încât ea le-a putut sluji imediat (v. 39). Ea nu a fost slăbită după această întâmplare.

c. Isus vindecă bolnavi și demonizați (4:40-41) (Mat. 8:16-17; Mar. 1:32-34)

4:40-41. Veștile despre autoritatea lui Isus asupra bolnavilor s-au răspândit repede așa că în aceeași noapte oamenii au început să vină la El pentru vindecare. Ei au venit **la asfințitul soarelui**, când ziua de Sabat se sfârșea. Ar fi fost împotriva legii să-i ducă pe bolnavi înainte de acest moment. **Din mulți ieșeau draci**, care strigau: **Tu ești... Fiul lui Dumnezeu**. Motivul pentru care Isus îi mustra a fost că El nu a venit pe pământ pentru ca demonii să-L recunoască ca și Hristos, adică Mesia. El a venit ca să fie recunoscut de oameni.

d. Afirmația lui Isus despre lucrarea Sa cuprinzătoare (4:42-44) (Mar. 1:35-39)

4:42-44. Isus le-a explicat oamenilor că El avea o misiune de îndeplinit (cf. v. 18). El avea o misiune și pentru restul națiunii lui Israel. Primirea lui Isus în Capernaum contrasta puternic cu primirea din cetatea Sa Nazaret. Oamenii din Capernaum doreau ca El să rămână, dar El trebuia să vestească **Evanghelia Împărăției lui Dumnezeu și în alte cetăți**. Accentul principal al lucrării lui Isus a fost predicarea, nu vindecarea. Deși avea compasiune pentru oameni, lucrarea Sa de vindecare era făcută de obicei ca să dovedească ceea ce spunea El (cf. Mat. 11:2-6). Afirmația lui Luca despre faptul că Isus **propovăduia în sinagogile Galileii** (în NIV propoziția este „propovăduia în sinagogile

Luca 5:1-16

din Iudea — n.tr) trebuie privită în această lumină. „Iudea“ (*Ioudaias*; așa cum apare în unele manuscrise — n. tr.) se referea probabil la întreaga națiune (țara evreilor) nu doar la partea de sud. Luca scoate în evidență că oriunde mergea Isus îi învăța pe oameni că El era Mesia care a venit să proclame anul de îndurare al Domnului (Luca 4:18-19).

2. DEMONSTRAREA AUTORITĂȚII LUI ISUS PRIN CHEMAREA PRIMILOR UCENICI (5:1-11) (MAT. 4:18-22; MAR. 1:16-20)

În episodul descris aici nu este, evident, prima oară când Isus a fost în contact cu oamenii pe care i-a chemat să-I fie ucenici. Luca afirmase deja că Isus a vindecat-o pe soacra lui Simon, ceea ce arată că El avusese deja un prim contact cu Simon și cu Andrei. Aceasta pare a fi a treia oară în care Isus a avut contact cu acești oameni. În Ioan 1:41 Andrei i-a spus lui Petru că el L-a găsit pe Mesia. Se pare că ei nu L-au urmat pe Isus chiar de prima oară, angajându-se total, pentru că în Marcu 1:16-20 (de asemenea în Mat. 4:18-22) Isus îi cheamă pe Simon, pe Andrei, pe Iacov și pe Ioan. Marcu relatează că această chemare a avut loc înainte ca Isus să intre în sinagoga din Capernaum și să-l vindece pe omul care era posedat de un demon. Nu trebuie să ne mire că Petru l-a chemat pe Isus la el acasă după evenimentul din sinagogă.

Acum, după ce a mai trecut ceva timp, Petru și ceilalți erau încă pescari. Acesta era momentul în care Isus Și-a afirmat autoritatea (Luca 4:31-44) și i-a chemat pe acești oameni să-L urmeze pe deplin.

5:1-3. Mulțimea s-a adunat și pe Isus **îl îmbulzea norodul**, așa că nu putea să-i învețe prea bine pe oameni în timp ce se afla lângă **lacul Ghenezaret**, un alt nume al Mării Galileii, care venea de la un sat aflat pe țărmul de nord-vest. Deci El S-a îndepărtat puțin de la țărm în corabia lui Simon și **învăța pe no-roade din corabie**.

5:4-7. La cererea lui Isus, **Simon** a aruncat **mreșile** și **au prins** o mare mulțime de pești. Deși Simon, un pescar experimentat, era sigur că n-ar fi prins nimic la acea oră din zi când peștii erau în adâncul mării, el a ascultat de cuvântul lui Isus. Aceasta arată o măsură semnificativă de credință. Rezultatul a fost că **începeau să li se rupă mreșile** așa că au umplut corabia lui Simon și o altă **corabie** cu pești până când **au început să se afunde corăbiile**.

5:8-11. Minunea cu peștii a dus la două reacții din partea lui Petru și din partea celorlalți. Pe toți îi **apucase spaima** (lit., „au rămas năuciiți [thambos] el și toți cei ce erau cu el,” v. 9; cf. 4:36) **din pricina pescuirii pe care o făcuseră**, iar Petru a înțeles cât de păcătos este în fața lui Isus (5:8). Rezultatul a fost că Isus a făcut din acești pescari, **pescari de oameni**. Învățătura lui Isus, împreună cu minunile Sale, au arătat că El are autoritatea să-i cheme pe oameni pentru ca ei să-L urmeze lăsând **totul**.

3. DEMONSTRAREA AUTORITĂȚII LUI ISUS PRIN MAI MULTE VINDECĂRI (5:12-26).

Următoarele două vindecări aproape că au dus la o confruntare cu tradiția religioasă — primul conflict de acest fel prezentat de Luca. Ambele vindecări au demonstrat afirmația lui Isus că El este Mesia (cf. 4:18-21).

a. *Isus vindecă un leproș (5:12-16)* (Mat. 8:1-4; Mar. 1:40-45)

5:12-16. Isus a întâlnit un om plin de lepră. Poate că el era în stadiul final al bolii — fapt care se putea observa foarte ușor într-o comunitate de oameni. Legea (Lev. 13) porunca izolarea strictă a unei persoane care avea lepră, reprezentarea grafică a necurăției. O persoană leproasă nu se putea închina în sanctuarul central; ea era necurată din punct de vedere ceremonial și astfel era complet izolată de comunitate.

Acest leproș i s-a adresat lui **Isus** spunându-l: **Doamne**, (*kyrie*), așa cum Îi spusese și Simon (Luca 5:8). Deși termenul era folosit cam în același fel în care astăzi cineva ar spune „domnule”, aici se pare că avea o semnificație mult mai profundă. Leprosul nu a pus la îndoială capacitatea lui Isus de a-l vindeca, pentru că el a spus: **dacă vrei, poți să mă curățești**. Singurul său dubiu era dacă Isus voia să-l vindece. Conform Legii mozaice cineva care avea lepră nu trebuia atins de o persoană care din punct de vedere ceremonial era curată. Când cineva curat atingea ceva necurat devenea necurat. Luca, descriind această faptă a lui Isus a arătat că Isus este sursa curățirii ceremoniale. Dacă El era sursa curățirii pentru leproș, putea la fel de bine să fie sursa curățirii ceremoniale pentru întreaga națiune. Această temă apare în relatarea următoarei vindecări (v. 17-26) și în chemarea lui Levi (v. 27-39). La atingerea lui Isus, **îndată l-a lăsat lepra**. Rapiditatea vindecării ne aduce aminte de 4:35 și 4:39.

Vindecarea de lepră era ceva rar. Scriptura îi prezintă doar pe Maria (Num. 12) și Naaman (2 Regi 5) ca fiind vindecați de lepră (cf. Moise; Ex. 4:6-7). Deci ar fi fost foarte neobișnuit ca o persoană să se prezinte în fața **preotului** și să aducă jertfe pentru **curățirea** sa. Instrucțiunile pentru aducerea de jertfe pentru curățire sunt date în Leviticul 14:1-32. Luca 5:14 folosește expresia **ca mărturie pentru ei**. Faptul că un om s-a dus la preot susținând că a fost vindecat de lepră i-a alertat pe conducătorii religioși că în Israel se întâmplă lucruri noi. De ce Isus **i-a poruncit să nu spună nimănui**? Probabil că din două motive: (a) Omul trebuia să meargă imediat la preot pentru a fi o mărturie. (b) Când **vestea** despre puterea de vindecare a lui Isus se răspândește, Isus era asediat continuu de oameni, ceea ce îl determina să se retragă în locuri pustii (v. 15-16).

- b. *Isus vindecă și iartă pe un paralizat*
(5:17-26)
(Mat. 9:1-8) Mar. 2:1-12)

5:17-26. Vindecarea și iertarea unui om paralizat a constituit o dovadă în plus a puterii și autorității lui Isus de a-i face pe alții curați din punct de vedere ceremonial. Luca a arătat că un număr de oficiali religioși au fost prezenți cu această ocazie, incluzând pe câțiva din Ierusalim, care erau poate cei mai influenți. Luca nu descrie această vindecare ca având loc imediat după evenimentul precedent pe care l-a relatat. Este evident că el plasează cele două evenimente unul după altul ca o dezvoltare în argumentarea sa.

Afirmația: **puterea** (*dynamis*, „abilitate spirituală”) **Domnului era cu el ca să vindece** este unică la Luca (cf. Mat. 9:1-8; Mar. 2:1-12). Luca folosește *dynamis* în câteva ocazii pentru a descrie vindecări săvârșite de Isus (cf. Luca 4:36; 6:19; 8:46). Un mare număr de oameni îl însoțeau acum pe Isus datorită lucrării Sale de vindecare. Astfel, **niște oameni care purtau într-un pat pe un slăbănog**, l-au coborât prin **acoperișul casei**, scoțând câteva **cărămizi** și punându-l înaintea lui Isus. **Isus** a făcut legătura între **credința** lor și minune (5:20), la fel ca în 7:9; 8:25, 48, 50; 17:19; și 18:42. Putem presupune că dintre cei despre care vorbea **Isus** ca având credință (i.e., **le-a văzut credința**) făcea parte și omul paralizat (5:20).

În mod surprinzător, Isus nu i-a vindecat imediat trupul; în schimb, prima dată El i-a iertat **păcatele**. Acest lucru este extrem de important pentru ideea acestei secțiuni,

pentru că Luca dorea să arate că Isus avea autoritatea să cheme ucenici, inclusiv dintre oameni (cum era Levi) despre care se credea că nu sunt neprihăniți (v. 27-39). Conducătorii religioși au început imediat să considere cuvintele lui Isus **hule**, pentru că ei asociau iertarea doar cu **Dumnezeu** (cf. 7:49). Isus a arătat că liderii religioși aveau absolută dreptate. Vindecarea pe care urma să o facă era dovada incontestabilă că El avea **putere să ierte păcatele**, deci ar fi trebuit să fie acceptat ca Dumnezeu. Oricine putea spune: **Păcatele îți sunt iertate**. Și era mai lesne să spui așa decât să spui: **Scoală-te și umblă**, pentru că, dacă El n-ar fi avut puterea să vindece, toți ar fi cunoscut **numaidecât** acest lucru. Rezultatul iertării și al vindecării a fost că **toți au rămas uimiți** (lit., „au fost cuprinși de uimire”) și erau plini de frică (*phobou*, „o frică reverențioasă”) constatând că au văzut **lucruri nemaipomenite** (*paradoxa*, „lucruri ieșite din comun”).

4. DEMONSTRAREA PUTERII LUI ISUS
PRIN CHEMAREA UNUI VAMEȘ
(5:27-39)
(MAT. 9:9-17; MAR. 2:13-22)

5:27-39. Chemarea lui Levi a fost punctul culminant al celor două minuni precedente. (Levi este numit Matei în Mat. 9:9.) Isus a arătat că El are puterea de a face o persoană curată din punct de vedere ceremonial și de a ierta păcatele. Acum aceste două sfere ale autorității își produc efectul asupra unui om care avea să devină ucenicul Său.

Luca nu menționează care erau datoriile de **vameș** ale lui Levi. Dar poziția sa îl înstrăina de comunitatea religioasă din zilele sale (cf. Luca 5:29-31). El era considerat ca trădător al poporului din cauza interesului material, pentru că vameșii adunau bani de la evrei pentru a-i da romanilor, care nu erau evrei, și care astfel nu mai trebuia să muncească (cf. 2:12-13). Levi nu părea deloc să fie un candidat indicat pentru a deveni un ucenic al Celui care pretindea că este Mesia. Isus a rostit simplu: **Vino după Mine!** Levi și-a întrerupt cursul obișnuit al vieții sale: **el a lăsat totul, s-a sculat și a mers după Isus**. Răspunsul lui Levi a fost același ca și al pescarilor (5:11).

Ideea urmărită de Luca ar fi fost clară chiar dacă s-ar fi oprit aici cu relatarea despre Levi. Dar, pentru a sublinia mai bine această idee, Luca relatează evenimentele care s-au întâmplat la o recepție pe care Levi, noul său ucenic, a dat-o în onoarea lui Isus. Se pare că

Luca 6:1-11

Levi era un om bogat, pentru că el a dat **un ospăț mare la el în casă** și a avut mulți invitați, inclusiv **o mulțime de vameși**. Același grup de lideri religioși, care mai înainte au pus la îndoială autoritatea lui Isus (v. 21), s-au întrebat acum dacă era corect ca Isus să stea împreună **cu vameșii și cu păcătoșii**. Nu numai că Isus stătea cu aceștia, dar mânca și bea împreună cu ei. A mânca și a bea înseamnă partășie sau prietenie cu ei. Deși conducătorii religioși s-au plâns **ucenicilor Lui... Isus a luat cuvântul** și a răspuns El obiecțiilor lor (v. 31-32). El le-a arătat că nu era scopul Său să-i cheme **la pocăință pe cei neprihăniți, ci pe cei păcătoși**. Isus nu era preocupat aici să discute despre cine erau cei „neprihăniți”. El a spus că misiunea Sa era destinată celor ce aveau nevoie de „pocăință” — adică de o schimbare a inimii și a vieții (cf. 3:7-14). **Fariseii** nu credeau că ar avea nevoie de o astfel de schimbare. Pentru că El arătase că are putere în cele două vindecări care au precedat acest eveniment, era de la sine înțeles că era capabil să-și împlinească lucrarea pentru păcătoși.

Cuvintele adresate lui Isus în 5:33 au cauzat unele dificultăți. Dacă aceste cuvinte aparțineau tot fariseilor și conducătorilor religioși, pare straniu ca ei să-i numească pe proprii lor ucenici: **Ucenicii lui Ioan ca și ai fariseilor**. Este posibil ca această învățătură a lui Isus să fi fost dată cu altă ocazie, dar Luca a inclus-o aici pentru că ea continua scopul acestei secțiuni. Acuzația era că Isus și ucenicii Săi refuzau să postească, în contrast cu ucenicii lui Ioan și ai fariseilor, care erau priviți ca oameni neprihăniți. Răspunsul lui Isus a fost că noua cale (a Sa) și cea veche (a lui Ioan și a fariseilor) nu se pot amesteca. El le dă trei exemple.

1. **Nuntașii** (cf. Ioan 3:29) nu postesc **în timpul când mirele este cu ei**, pentru că este un prilej de veselie. Ei vor posti mai târziu, când el va pleca de la ei.

2. **Un petec** de la o **haină nouă** nu este pus la o **haină veche**, pentru că el se va strânge și haina va deveni mai rea decât a fost.

3. Un **vin nou** nu este pus în **burdufuri vechi**, pentru că, fermentând, el va sparge **burdufurile** care și-au pierdut elasticitatea și atât vinul cât și burdufurile **se prăpădesc**.

În fiecare caz sunt două lucruri care nu se pot amesteca: un timp de petrecere cu un timp de post (v. 34-35), un petec nou cu o haină veche (v. 36) și un vin nou cu un burduf vechi (v. 37-38). Prin aceasta Isus voia să spună că drumul Său și drumul fariseilor nu se vor întâlni. Fariseii nu erau dispuși să

încerce această nouă cale pentru că ei spuneau că drumul lor este mai bun. Fariseii considerau învățătura lui Isus ca pe un vin nou din care ei nu doreau să bea (v. 39).

5. ISUS DOVEDEȘTE CĂ ARE AUTORITATE ASUPRA SABATULUI (6:1-11)

În 6:1-11 Luca relatează două incidente care au avut loc în ziua Sabatului: „Într-o zi de Sabat” (v. 1) și „În altă zi de Sabat” (v. 6). Intenția lui Luca în alăturarea celor două evenimente a fost să arate că Isus avea autoritate asupra Sabatului.

a. Ucenicii au cules spice în ziua Sabatului (6:1-5) (Mat. 12:1-8; Mar. 2:23-28)

6:1-5. Ucenicii lui Isus culegeau **spice de grâu, le frecau cu mâniile și le mâncau**. Dumnezeu le-a dat voie oamenilor să culeagă spice din ogorul altora dacă erau în trecere pe acolo (Deut. 23:25). Dar unii **farisei**, interpretând Legea foarte strict, au considerat că a freca spicele cu mâinile pentru a le mânca era același lucru cu treieratul, ceea ce nu era permis în **ziua Sabatului**. Isus a răspuns obiecției fariseilor referindu-se la 1 Samuel 21:1-9. **David** s-a apropiat de preoții de la Nob și le-a cerut pâine. Singura hrană disponibilă în acel moment erau pâinile **pentru punerea înaintea Domnului**, dar aceste pâini **nu era îngăduit să le mănânce decât preoții**. David a luat însă pâinile și le-a mâncat **el și cei ce erau împreună cu el**. Paralela pe care o face Isus în învățătura Sa este clară. Pentru a supraviețui, David și cei ce-l însoțeau și-au permis să fie deasupra Legii, cu binecuvântarea preoților. Hristos și cei ce erau cu El au fost, de asemenea, deasupra legii făcute de om pe care o proclamau fariseii. N-ar trebui să scăpăm din vedere și o altă paralelă implicită în învățătura lui Isus. David, ca uns al lui Dumnezeu a fost hăituit de o dinastie care dorea să-l omoare — dinastia lui Saul. Isus era noul Uns al lui Dumnezeu, Cel hăituit de o dinastie care-l dorea moartea (cf. Luca 5:39). Ultima concluzie a fost aceea că Isus este **Domn chiar și al Sabatului**, adică El are autoritate chiar și asupra prevederilor Legii.

b. Vindecarea unui om în ziua Sabatului (6:6-11) (Mat. 12:9-14; Mar. 3:1-6)

6:6-11. Această a doua dispută despre sabat (prima în v. 1-5) pare să fi fost iscată cu

un scop ascuns pe care-l urmăreau **cărturarii și fariseii**. Pe când Isus a intrat într-o **sina-gogă, și învăța pe norod**, a întâlnit acolo un **om care avea mâna dreaptă uscată**. Conducătorii religioși îl supravegheau pe Isus pentru ca **să aibă de ce să-L învinuiască**. La fel ca și în situațiile anterioare când s-a confruntat cu liderii religioși, Isus **le știa gândurile** (5:22). El s-a folosit de această situație pentru a arăta că El avea autoritate peste **ziua Sabatului**. **Isus le-a zis: „Vă întreb: Este îngăduit în ziua sabatului a face bine, ori a face rău? A scăpa o viață, sau a o pierde?”** Prin această întrebare El le-a arătat că refuzul de a face bine în ziua Sabatului era echivalent cu a face răul. Dacă suferința nu-i este alinată, înseamnă că-i faci rău celui ce suferă.

În timp ce omul **a întins mâna la porunca lui Isus, mâna i s-a făcut sănătoasă**. Isus nu a făcut vreun lucru în ziua de sabbat, ci doar a spus câteva cuvinte și mâna a fost complet refăcută. El i-a umilit pe conducătorii religioși și i-a vindecat pe acest om fără să încalce în vreun fel legea fariseilor. Nu mai încapă îndoială că aceștia **turbau de mânie** și căutau un mod de a scăpa de El.

6. DEMONSTRAREA AUTORITĂȚII LUI ISUS PRIN CHEMAREA CELOR DOISPREZECE (6:12-16) (MAT: 10:1-4; MAR. 3:13-19)

6:12-16. Înainte ca Isus să-i aleagă pe cei doisprezece dintre **ucenicii Săi**, El a **petrecut toată noaptea în rugăciune**. Isus a avut un număr mai mare de ucenici și dintre aceștia a ales doisprezece care-l erau mai apropiați. Pe aceștia i-a numit în mod special **apostoli** (*apostolous*), un termen diferit de cuvântul „ucenici”. Ucenicii erau cei care-L urmau, dar apostolii erau cei trimiși ca mesageri și cărora li s-a delegat autoritate (cf. „apostoli” în 9:10; 17:5; 22:14; 24:10). În lista celor doisprezece pe care o dă Luca (la fel ca în listele lui Matei și Marcu) **Petru** apare primul, iar **Iuda Iscarioteanul**, ultimul. **Bartolomeu** trebuie să fie Natanael (Ioan 1:45), Levi și **Matei** sunt una și aceeași persoană, iar Tadeu (Mar. 3:18) este **Iuda, fiul lui Iacov**. Acum ei erau gata să fie trimiși ca apostoli pentru că fuseseră tot timpul cu Isus.

C. Predica lui Isus de pe un podiș (6:17-49) (Mat. 5-7)

1. INTRODUCEREA PREDICII (6:17-19)

6:17-19. Predica redată în versetele 17-49 este o versiune mai scurtă a Predicii

de pe Munte, redată în Matei 5-7. Ambele predici sunt adresate ucenicilor, începând cu fericirile, concluzionând cu aceleași pilde și având în linii generale același conținut. Totuși, în Luca „partea evreiască” a predicii (i.e., interpretarea Legii) este omisă. Aceasta corespunde mai bine scopului lui Luca. Problema considerării celor două predici drept una și aceeași predică este locul unde au fost rostite. Matei a spus că Isus era „pe munte” (Mat. 5:1), în timp ce Luca a spus că Isus era **într-un podiș** (Luca 6:17). Succesiunea evenimentelor rezolvă foarte ușor problema. Isus s-a dus pe „munte” lângă Capernaum să se roage toată noaptea (v. 12). Apoi a chemat doisprezece ucenici care să-l fie apostoli. După aceasta s-au oprit pe un podiș pentru a le vorbi oamenilor și pentru a le vindeca **bolile** (v. 17-19). Apoi a urcat mai sus, departe de mulțime, pentru a-i învăța pe ucenici (Mat. 5:1). Dar mulțimile (Mat. 7:28; Luca 7:1) au urcat și ele și au auzit predica Sa, ceea ce explică și cuvintele lui Isus de la finalul predicii (Mat. 7:24; Luca 6:46-47).

2. BINECUVÂNTĂRI ȘI VAIURI (6:20-26)

Isus și-a început predica cu o serie de binecuvântări și vaiuri spuse celor ce-L ascultau. Toate acestea sunt așezate în paralel într-o serie de patru binecuvântări și o alta de patru vaiuri.

a. Binecuvântări (6:20-23)

6:20-23. Termenul „binecuvântat” (*makarioi*, „ferice” în românește — n. tr.) este destul de obișnuit în Evanghelii; el apare de peste 30 de ori. Cu excepția a două situații, toate aceste apariții sunt în Evangheliile după Matei și Luca. La origine, în limba greacă folosirea cuvântului descria starea de fericire a zeilor care erau deasupra suferințelor și eforturilor omenești. Mai târziu el a fost folosit pentru orice situație pozitivă pe care cineva ajungea să o experimenteze. Spre deosebire de autorii biblici, autorii greci descriau fericirea din perspectiva valorilor și bunurilor pământești. În Vechiul Testament autorii au recunoscut că omul cu adevărat binecuvântat (sau fericit) este cel care se încrede în Dumnezeu, care speră și așteaptă să aibă comuniune cu El, care se teme de El și-L iubește (Deut. 33:29; Ps. 2:12; 32:1-2; 34:8; 40:4; 84:12; 112:1). Adevărata beatitudine provenea din recunoașterea unei stări fericite înaintea lui Dumnezeu și a omului (Ps. 1:1; Prov. 14:21; 16:20; 29:18).

Luca 6:24-38

În Noul Testament fericirile au o forță emoțională. Adesea ele pun în contrast o evaluare falsă, pământească, cu o evaluare adevărată, cerească a celui care este cu adevărat binecuvântat (Mat. 5:3-6, 10; Luca 11:28; Ioan 20:29; 1 Pet. 3:14; 4:14). Toate bunurile și valorile seculare sunt inferioare binelui suprem — Dumnezeu Însuși. Acesta este reversul valorilor umane. Fericirile descriu prezentul în lumina viitorului (cf. Luca 23:29).

Isus vorbește despre patru condiții în care oamenii sunt binecuvântați sau fericți când Îl urmează pe El. **Ferice de voi cari sunteți săraci... Ferice de voi cari sunteți flămânzi acum... Ferice de voi cari plângeți acum... Ferice de voi când oamenii vă vor urî** (6:20-22). În fiecare caz mai este adăugată o propoziție care arată de ce astfel de oameni sunt binecuvântați sau fericți. O persoană săracă este fericită pentru că a ei este **Împărăția lui Dumnezeu**. Matei se referă la „cei săraci în duh” (Mat. 5:3), dar Luca scrie doar „săraci”. Ascultătorii lui Isus erau săraci din punct de vedere material. Luca a menționat deja de două ori că cei care L-au urmat pe Isus au lăsat totul (Luca 5:11, 28).

Explicația lui Isus despre includerea lor în Împărăția lui Dumnezeu este menționată pentru că ei L-au urmat pe Cel care Și-a proclamat puterea de a-i aduce în Împărăție. Ei au lăsat tot ce au avut bazați pe faptul că Isus a spus adevărul. Și au urmat noul Său drum (5:37-39). Cuvintele lui Isus nu erau o promisiune că fiecare persoană săracă avea parte de Împărăția lui Dumnezeu; cuvintele lui descriu o stare de fapt pentru cei ce-L urmau. Ei erau săraci și a lor era Împărăția lui Dumnezeu. Era mult mai bine pentru ei că erau săraci și-L urmau pe Isus, având parte de Împărăția lui Dumnezeu decât să fi fost bogați și să nu aibă parte de ea. De aceea erau ei binecuvântați.

Următoarele două propoziții explicative conțin afirmații care se vor împlini în viitor. Cei flămânzi vor **fi săturați** și cei ce plâng vor **râde**. Apostolii care ar fi îndurat foamea și ar fi plâns din cauză că erau urmașii lui Isus, ar fi fost susținuți de credința pe care o aveau în El.

Ultima fericire se concentrează asupra persecuției **din pricina Fiului omului**. Acesta trebuia să devină cursul natural al evenimentelor pentru apostoli. Ei urmau să fie urâți, alungați, insultați și respinși. Totuși, ei vor fi fericți (binecuvântați) datorită faptului că vor avea o **răsplată** în ceruri și pentru că în

acest fel mergeau pe urmele înaintașilor lor, **proorocii** (i.e., cei care vorbeau pentru Dumnezeu; cf. 6:26).

b. Vaiuri (6:24-26)

6:24-26. În contrast cu ucenicii, care au lăsat totul și L-au urmat pe Isus, erau oamenii care au refuzat să facă acest lucru (cf. 18:18-30). Aceștia erau din numărul **bogaților**, al celor **sătui**, al celor populari (**râdeți acum**). Ei n-au înțeles gravitatea situației în care se aflau. Ei au refuzat să-L urmeze pe Cel care putea să-i aducă în Împărăție, motiv pentru care Isus a pronunțat aceste vaiuri la adresa lor. Ele reprezentau exact reversul binecuvântării lor temporare. Dar reprezentau și opusul binecuvântărilor și răsplătirilor celor ce-L urmau pe Isus, descrise în 6:20-23.

3. ADEVĂRATA NEPRIHĂNIRE (6:27-45)

a. Adevărata neprihănire revelată în dragoste (6:27-38)

6:27-38. Isus a menționat șapte aspecte ale dragostei necondiționate. Aceste atitudini, care nu aparțin naturii umane, necesită capacități supranaturale, fiind astfel dovada adevăratei neprihăniri.

(1) **Iubiți pe vrăjmașii voștri.**

(2) **Faceți bine celor ce vă urăsc.**

(3) **Binecuvântați pe cei ce vă blastămă.**

(4) **Rugați-vă pentru cei ce se poartă rău cu voi.**

(5) Nu vă răzbunați pentru răul pe care vi l-a făcut cineva (v. 29a).

(6) Dăruiți de bunăvoie (v. 29b-30).

(7) Purtați-vă cu alții cum ați dori să se poarte ei cu voi (v. 31).

Acest fel de dragoste reprezintă un semn distinctiv al unui om (v. 32-34) care are aceleași caracteristici ca și Tatăl ceresc (v. 35).

Apoi Isus i-a învățat pe ucenici un principiu fundamental al Universului — ceea ce semeni aceea vei secera (v. 36-38; cf. Gal. 6:7). Isus schițează cinci domenii care susțin tema semănatului și a seceratului, menționată atât de des în Scriptură:

(1) Mila duce la milă (Luca 6:36). Ucenicii au fost îndemnați să aibă aceeași atitudine pe care Dumnezeu a avut-o față de ei.

(2) Judecata duce la judecată (v. 37a).

(3) Condamnarea duce la condamnare (v. 37b).

(4) Iertarea duce la iertare (v. 37c).

(5) Dărnicia duce la dărnicie (v. 38).

Este un adevăr simplu de viață că omul va avea parte de efectele atitudinilor și faptelor sale.

b. *Adevărata neprihănire revelată în fapte (6:39-45)*

6:39-45. Isus a explicat că o persoană nu își poate ascunde atitudinea față de neprihănire. Este evident că în cazul în care un om este **orb**, dar îl va conduce pe un alt orb, vor cădea **amândoi în groapă** (v. 39). El nu va putea ascunde faptul că nu este neprihănit pentru că îi va conduce pe alții pe un drum greșit. Isus a mai spus că omul va deveni asemenea modelului pe care-l urmează (v. 40). Deci și ucenicii Săi ar trebui să încerce să ajungă ca El. Cineva care dorește să-i ajute **fratelui** său să scape de un păcat, trebuie ca mai întâi să scape el de acel păcat (v. 41-42). Cel mai adesea propriul păcat este mai grav decât cel pe care-l vezi la altcineva — o bârnă comparată cu un pai. Un om nu-l poate ajuta pe aproapele său să devină neprihănit, dacă el însuși nu este neprihănit. Dacă totuși încearcă să facă așa ceva, este un fărnă.

Isus mai vorbește și despre cuvintele unui om care arată ce fel de persoană este el (v. 43-45). La fel cum oamenii știu că **orice pom se cunoaște după roada lui**, ei ar trebui să știe dacă un om este sau nu este neprihănit după vorbele pe care le rostește. În acest caz **roada** se referă la vorbe și nu la fapte; **căci din prisosul inimii vorbește gura**.

4. ADEVĂRATA ASCULTARE (6:46-49).

6:46-49. Cuvintele nu sunt nici pe departe atât de importante ca ascultarea (v. 46). Nu este de ajuns să-I spui lui Isus: **Doamne, Doamne**. Un credincios trebuie să facă ceea ce spune El. Cei care ascultă cuvintele Sale și le împlinesc se află în siguranță — ca **un om... care a zidit o casă... și a așezat temelie pe stâncă** (v. 47-48), iar cei care aud cuvintele Sale și nu le împlinesc sunt distruși — ca **un om care a zidit o casă... fără temelie** (v. 49). Ucenicii au împlinit deja în mare măsură cuvintele Sale prin faptul că L-au urmat. (Aceasta este prima pildă a lui Isus în Evanghelia după Luca. Vezi lista celor 35 de pilde ale lui Isus în Mat. 7:24-27.)

D. *Lucrarea lui Isus în Capernaum și în cetățile dimprejur (cap. 7-8)*

În această secțiune alternează lucrarea lui Isus prin minuni (care dovedesc din nou că El este Mesia: 7:1-17, 36-50; 8:22-56) și prin învățătura Sa (care are autoritate bazată pe

mesajul pe care-l predica: 7:18-35; 8:1-21). Luca pune accentul pe această învățătură care are autoritate datorită evenimentelor miraculoase care arătau că Isus este Mesia.

1. LUCRAREA LUI ISUS ÎN MIJLOCUL BOLILOR ȘI A MORȚII (7:1-17)

Aici Luca redă două minuni — servitorul unui sutaș a fost vindecat și un băiat care murise a fost înviat — ca bază pentru credința în autoritatea lui Isus (v. 22-23).

a. *Vindecarea slujitorului unui sutaș (7:1-10)*
(Mat. 8:5-13; Ioan 4:43-54)

7:1-10. După predica lui Isus (cap. 6), rostită în afara cetății, El **a intrat în Capernaum**, cetatea Sa adoptivă, unde a făcut multe din semnele Sale mesianice. Un **sutaș** în armata romană era comandantul unui grup de o sută de soldați. Acest sutaș din Capernaum, spre deosebire de majoritatea soldaților romani, era plăcut și respectat de poporul evreu din Capernaum și din împrejurimi, pentru că și el îi iubea și le-a **zidit sinagoga** (7:4-5). Robul acestui sutaș **era bolnav pe moarte** (v. 2). **Sutașul** credea că **Isus** putea să-l **vindece** pe robul lui. Poate că motivul pentru care i-a trimis pe bătrânii iudeilor să prezinte cererea sa era că el se îndoia că Isus va da curs cererii unui soldat roman. Matei 8:5-13 prezintă același eveniment, dar Matei nu a menționat trimiterea acestor mesageri. El a prezentat întâmplarea ca și cum sutașul s-a prezentat el însuși cu cererea. Matei a arătat sensul a ceea ce voia să spună sutașul atunci când mesagerii săi au redat cuvintele sale ca și când el ar fi fost de față (Luca 7:8).

Sutașul a știut că cererea sa era îndrăzneată și nu s-a **socotit vrednic** să-L vadă personal pe Isus (v. 7). Isus **S-a minunat** (*ethaumasen*; cf. comentariilor de la 2:18) de sutaș și a spus: **Vă spun că nici chiar în Israel n-am găsit o credință atât de mare**. Conceptul de credință este extrem de important în capitolele 7 și 8. Este vital să crezi cine este Isus (i.e., Mesia) și ce a spus El. Manifestarea credinței de către neevrei devine și mai proeminentă mai târziu în cartea lui Luca.

b. *Învierea fiului unei văduve (7:11-17)*

7:11-17. Luca a descris învierea fiului unei văduve pentru ca întrevederea dintre Isus și ucenicii lui Ioan Botezătorul (v. 18-23), care urmează acestui episod, să capete mai multă forță.

Luca 7:18-28

O mare mulțime L-a însoțit pe Isus în timp ce mergea de la Capernaum spre **Nain** (v. 11). Nain era situat la aproape 40 kilometri sud-vest de Capernaum. **O mulțime de oameni** însoțea și cortegiul funerar care purta un sicriu în care se afla **un mort**, un om tânăr, **singurul fiu al mamei lui**. Femeia rămăsese singură acum, fără protecție, fără o rudă apropiată de parte bărbătească. Ajutorul pentru văduve este o temă majoră atât în Vechiul cât și în Noul Testament, în special sub Vechiul Legământ, așa cum este redat în Deuteronomul. Lui Isus **I s-a făcut milă de ea** și imediat a început s-o încurajeze. Expresia „I s-a făcut milă“, este traducerea verbului *esplanchnisthē*, un verb folosit de multe ori în Evanghelii, însemnând compasiune sau simpatie. Este legat de substantivul *splanchna*, „părțile interioare ale trupului“, considerate ca fiind sediul emoțiilor. Acest substantiv este folosit de zece ori (Luca 1:78; 2 Cor. 6:12; 7:15; Fil. 1:8; 2:1; Col. 3:12; Filip. 7, 12, 20; 1 Ioan 3:17). Femeia și ceilalți care erau în cortegiul funerar aveau credință în Isus, pentru că atunci când El **S-a atins de raclă, cei ce o duceau s-au oprit**. La porunca lui Isus, cel care era mort **a șezut în capul oaselor și a început să vorbească** — o dovadă clară că era cu adevărat viu. Ca urmare, **toți au fost cuprinși de frică** (*phobos*; cf. comentariilor de la 1:12) și **slăveau pe Dumnezeu**, considerându-L pe Isus un **mare prooroc** (fără îndoială aveau în vedere lucrarea lui Ilie și a lui Elisei), spunând că **Dumnezeu a cercetat pe poporul Său** (cf. Is. 7:14). Iar vestea aceasta despre **Isus s-a răspândit** peste tot.

2. ISUS ARATĂ CĂ FAPTELE SALE ÎI AUTENTIFICĂ LUCRAREA (7:18-35) (MAT. 11:2-19)

Scopul lui Luca în descrierea celor două minuni (7:1-17) a fost să pregătească momentul întrevederii dintre ucenicii lui Ioan și Isus. Era important pentru oameni să creadă în Isus — în cuvintele și lucrările Sale — pentru că acestea dovedeau că El este Mesia.

a. Cererea lui Ioan Botezătorul pentru clarificări cu privire la lucrarea lui Isus (7:18-23)

7:18-23. Acest eveniment a avut loc pe când Ioan se afla în temniță (Mat. 11:2). Ioan a avut o lucrare meteorică, desfășurată pe o perioadă nu mai mare de un an. Ioan a așteptat ca Mesia să instaureze Împărăția, așa cum

anunțase el. Brusc însă, el s-a văzut în închisoare și în pericol de a fi executat, fără ca Împărăția să se arate. Astfel Ioan a început să fie neliniștit cu privire la Mesia. El cunoștea bine Vechiul Testament și știa despre lucrarea lui Mesia — dar nu vedea Împărăția venind. Așa că a trimis **pe doi dintre ucenicii săi** să-L întrebe pe Isus: **Tu ești Acela care are să vină, sau să așteptăm pe altul?** Ucenicii lui Ioan au venit la Isus chiar într-un ceas în care **Isus a vindecat pe mulți de boale, de chinuri și de duhuri rele, și multor orbi le-a dăruit vederea**. Isus, care tocmai săvârșise lucrări mesianice, le-a reamintit ucenicilor lui Ioan de pasajul din Isaia 61:1-2, pe care-l citise și în Nazaret. Minunile săvârșite de Isus au arătat că El este Mesia. Isus dorea să spună că nimeni n-ar trebui să găsească un **prilej de poticnire** (*skandalisthē*, lit., „a fi prins în cursă“ și astfel „să fie ținut departe“) în El. Dimpotrivă trebuia să creadă în El, în mesajul și cuvintele Sale. Nici Matei nici Luca n-au prezentat reacția lui Ioan după ce ucenicii s-au întors la el.

b. Isus condamnă Israelul pentru că a respins lucrarea Lui și a lui Ioan Botezătorul (7:24-35)

7:24-28. Isus s-a folosit de întrebarea lui Ioan pentru a-i învăța pe oameni despre lucrarea acestuia și pentru a-l lăuda pe Ioan. El a arătat că Ioan nu s-a îndoit ca o **trestie clătinată de vânt** și nici nu s-a **îmbrăcat** în haine scumpe. În schimb, oamenii au înțeles foarte clar că el a fost un **prooroc**. Isus a adăugat că Ioan a fost mai **mult decât un prooroc**, prin faptul, profețit în Maleahi 3:1, că a fost solul care a mers înaintea lui Mesia. În Maleahi 3:1-2 se vorbește despre doi mesageri. Unul este solul care fusese descoperit în persoana lui Ioan Botezătorul, iar celălalt este „Solul legământului“, care Își va curăți poporul și care este Însuși Mesia.

Isus i-a făcut un mare compliment lui Ioan atunci când a afirmat că **nu este nici unul mai mare decât Ioan**. Apoi a adăugat: **Totuși, cel mai mic în Împărăția lui Dumnezeu este mai mare decât el**. Isus nu a afirmat aici că Ioan n-ar face parte din „Împărăția lui Dumnezeu“, pentru că Ioan a predicat același mesaj al pocăinței pentru iertarea păcatelor. Isus a spus aici că a fi un mare profet nu este totuși atât de important ca și faptul de a fi în membru al Împărăției. Aceasta mai înseamnă și faptul că cetățenii Împărăției au un avantaj distinct asupra profetilor, care erau considerați mari oameni ai

lui Dumnezeu în Vechiul Testament. Cetățenii Împărăției vor fi sub Noul Legământ și vor avea Legea lui Dumnezeu scrisă în inimile lor (Ier. 31:31-34). Chiar și cea mai neînsemnată persoană din Împărăție va avea o capacitate spirituală mai mare decât a avut Ioan Botezătorul.

7:29-30. Luca a arătat apoi că **norodul** care a ascultat cuvintele lui Isus s-a împărțit în mod clar în privința concepției despre El. Cei care s-au pocăit de păcatele lor și-au arătat sinceritatea și **au dat dreptate lui Dumnezeu primind botezul lui Ioan**, deci au fost de acord cu Isus. **Dar Fariseii și învățătorii Legii au zădărnicit planul lui Dumnezeu pentru ei.** Refuzând și neprimind botezul lui Ioan, ei au arătat că nu acceptă nici mesajul pocăinței, nici Împărăția. Astfel ei au respins planul lui Dumnezeu de salvare a lor. Ironia era că fariseii și învățătorii Legii ar fi trebuit să cunoască cel mai bine care era misiunea solului (Ioan) și misiunea lui Mesia (Isus).

7:31-35. Intervenția editorială a lui Luca (v. 20-30) explică următoarele cinci versete. Deoarece conducătorii religioși au respins mesajul lui Ioan și al lui Isus, Domnul le-a spus o pildă scurtă, pentru a explica comportamentul lor. Când Isus i-a menționat pe **oamenii (anthrōpous) din neamul acesta**, El nu vorbea de oamenii (*laos*) menționați în versetul 29 care l-au acceptat mesajul. Oamenii despre care vorbea El în această pildă erau conducătorii religioși din versetul 30, cei care l-au respins pe Isus și pe Ioan. Isus i-a prezentat ca pe niște **copii** capricioși care doreau ca alții să joace așa cum cântau ei. Ei nu erau satisfăcuți nici de comportamentul lui Ioan, nici de cel al lui Isus. Ioan era prea ascetic, iar Isus era prea libertin (în modul de interpretare al fariseilor). Nici una dintre extreme nu-i satisfăcea pe acești lideri religioși. Isus a încheiat pilda prin afirmația: **Înțelepciunea a fost găsită dreaptă de toți copiii ei.** Cei care îi urmau pe Isus și pe Ioan erau pe deplin convinși de corectitudinea învățăturii lor.

3. ISUS SE OCUPĂ DE O FEMEIE PĂCĂTOASĂ (7:36-50)

Acest pasaj ilustrează principiul pe care Isus l-a enunțat în versetul 35. Un fariseu cu numele Simon este comparat cu o femeie păcătoasă, care a primit iertarea (v. 47) și mântuirea (v. 50).

7:36-38. Simon (v. 40), un fariseu, l-a invitat **pe Isus să mănânce la el**, probabil

pentru a-L ispiti în vreun fel. Era un obicei al vremii ca atunci când se organiza o masă, gazda să ofere posibilitatea musafirilor de a-și spăla picioarele înainte de masă. Pentru că cele mai multe drumuri erau nepavate și încălțăminte obișnuită erau sandalele, picioarele drumeților erau pline de praf sau noroi. Așa cum se arată mai departe în prezentarea acestui episod, Simon nu s-a îngrijit ca Isus să-și poată spăla picioarele la începutul acestui ospăț (v. 44). Pentru oșpețele mai speciale musafirii aveau la dispoziție canapele pe care se întindeau în timp ce mâncau.

O femeie a intrat și ea după ce **a aflat că Isus era la masă** acolo. Era o **femeie păcătoasă din cetate**, probabil o prostituată. Viața ei era cunoscută bine de farisei de vreme ce ei au caracterizat-o ca fiind păcătoasă (v. 39). Ea nu făcea parte dintre musafirii invitați la acea masă, dar a intrat acolo aducând cu ea **un vas de alabastru cu mir mirositor**. Prezența ei acolo nu era un fapt neobișnuit, pentru că atunci când un rabin era invitat în casa cuiva și alții puteau să se oprească acolo și să asculte conversația. Pe când femeia stătea **înapoi lângă picioarele lui Isus și plângea**, lacrimile ei au început **să-I stropească picioarele**. Era un semn normal, de respect, ca să se toarne mir pe capul cuiva. Poate că femeia nu s-a simțit vrednică să ungă capul lui Isus, așa că l-a uns picioarele. Acest gest a fost foarte costisitor pentru femeie, care nu părea să fie prea înstărită. De asemenea, femeia i-a șters picioarele **cu părul capului ei. Îi săruta mult** picioarele (verbul gr. *katephilei* este la timpul imperf., sugerând o acțiune trecută continuă), un gest de profund respect, supunere și afecțiune. Mai apoi Isus a remarcat că gazda Sa nu făcuse nimic din toate acestea, adică nu l-a uns capul (v. 46), nici măcar nu l-a dat apă să își spele picioarele (v. 44), în timp ce femeia nu înceta să-l ungă picioarele.

Textul nu precizează de ce plângea femeia. Poate făcea acest lucru pentru că dorea să se pocăiască. Sau poate plângea de bucurie că avusese ocazia să fie în preajma Celui despre care ea credea în mod evident că este Mesia.

7:39. Gazda s-a gândit imediat că Isus nu poate fi **prooroc** pentru că, în acest caz, **ar ști cine și ce fel de femeie este: că este o păcătoasă**. Astfel nu ar fi lăsat-o să se atingă de El pentru că, din punct de vedere ceremonial, atingerea unui păcătos te făcea să devii necurat.

7:40-43. Isus, cunoscând gândurile lui Simon (cf. 5:22), i-a spus o pildă prin care

Luca 7:44-8:8

l-a învățat că o persoană căreia i se iartă mult, va iubi mai mult decât o persoană căreia i se iartă puțin. În pildă era vorba despre un om care a fost iertat de o datorie de zece ori mai mare decât a altuia — cinci sute de lei față de cincizeci de lei. Era o datorie mare, pentru că un leu reprezenta valoarea unei zile de muncă. Când a fost întrebat **care din ei va iubi mai mult**, Simon a răspuns corect: **acela căruia i-a iertat mai mult**. Isus a aplicat apoi această pildă la situația femeii.

7:44-50. Femeia a fost iertată de multe păcate și de aceea **L-a iubit mai mult** pe Isus. Aceasta nu însemna că fariseii n-ar fi avut la fel de multă nevoie de iertare. Isus voia să spună că pentru „o păcătoasă” care este iertată va fi normal să-L iubească și să-L mulțumească Celui care a iertat-o. Felul în care s-a purtat Simon cu Isus s-a deosebit total de felul în care s-a purtat femeia. Era evident că ea L-a iubit, pentru că a înțeles că ei i s-a iertat mult. A înțeles că era păcătoasă și că are nevoie de iertare. Spre deosebire de ea, Simon s-a văzut curat și neprihănit și nu a simțit nevoia de a-L trata pe Isus în mod special. De fapt el nu L-a întâmpinat pe Isus cum era normal pentru acea vreme să fie întâmpinat un musafir: să-i dea o **sărutură** pe obraz și să-i ungă capul cu **untdelemn**. A procedat astfel pentru că nu credea că Isus ar fi putut face ceva pentru el, fiindcă nu-L considera un profet (v. 39).

Dar femeia nu a fost iertată datorită iubirii ei, ci ea a iubit pentru că a fost iertată (v. 47-48). Credința ei i-a adus mântuirea: **Credința ta te-a mântuit; du-te în pace** (cf. 8:48). Credința a fost aceea care a făcut-o să răspundă cu iubire. **Ceilalți** musafiri care erau la masă au început să se întrebe **cine** era Isus de vreme ce El **iartă chiar și păcatele** (cf. 5:21). Cu toate că în acest dialog cu Simon Isus nu a pretins în mod explicit că El este Mesia, a vorbit așa pentru că El era Mesia.

4. ÎNVĂȚĂȚURA LUI ISUS DESPRE DIVERSELE REACȚII ALE OAMENILOR FAȚĂ DE LUCRAREA SA (8:1-21)

a. Un grup de ucenici care au reacționat pozitiv (8:1-3)

8:1-3. Așa cum femeia a reacționat pozitiv față de lucrarea lui **Isus**, în contrast cu Simon fariseul (7:36-50), unii oameni au răspuns pozitiv mesajului **Împărăției lui Dumnezeu** pe care îl **propovăduia** Isus, în timp ce alții au răspuns negativ (8:4-15). Din

numărul credincioșilor făceau parte **cei doisprezece și niște femei** care fuseseră vindecate de Isus, inclusiv **Maria zisă Magdalina** (i.e., Maria din Magdala, sat în Galilea) **din care ieșiseră șapte draci**. Adeseori în Scriptură numărul șapte este folosit pentru a arăta că ceva este complet. Se pare că Maria era total posedată de demoni. **Ioana, nevasta** unuia dintre ispravnicii lui **Irod**, făcea parte din acest grup împreună cu **Susana**. Acestea trei **și multe altele** îl **ajutau cu ce aveau** (i.e., pe Isus și pe cei doisprezece). Aceasta putea părea o situație scandaluoasă în Palestina acelor zile. Totuși, la fel ca femeia iertată (7:36-50) și acestor femei li s-a iertat mult și ele au iubit mult. Ele au reacționat pozitiv față de mesajul Împărăției propovăduit de Isus.

b. Diferite reacții față de lucrarea lui Isus ilustrate prin Pilda Semănătorului (8:4-15) Mat. 13:1-23; Mar. 4:1-20)

8:4. Isus a rostit această pildă și a explicat-o pentru a arăta că sunt posibile mai multe reacții față de Cuvântul lui Dumnezeu. Luca a specificat că **s-a strâns o gloată mare**, provenind din diferite cetăți. Această mulțime includea probabil cele patru categorii despre care Isus vorbește în această **pildă**. Poate că pilda avea și menirea de a le spune ascultătorilor că vor întâmpina obstacole.

8:5-8. Semănătorul semăna sămânța cu mâna, împrăștiind-o pe terenul arat. Sămânța aruncată de semănător a căzut în patru feluri de sol. O parte a **căzut lângă drum** și a fost mâncată de **păsările cerului**.

Altă parte a căzut **pe stâncă** (i.e., un strat subțire de sol care acoperea stânca) și **s-a uscat** (v. 6).

O a treia parte a căzut **în mijlocul spinilor** și spinii **au înecat-o** (v. 7).

O altă parte a căzut pe pământ bun și a adus un **rod bogat** (v. 8).

Isus a încheiat pilda spunându-le ascultătorilor Săi: **Cine are urechi de auzit să audă**. Expresia: **a strigat** denotă faptul că Isus ajunsese la cel mai important punct al scurtului Său discurs. Expresia: „Cine are urechi de auzit să audă” a fost folosită de Isus în mai multe ocazii în care a rostit pilde (Mat. 11:15; 13:9, 43; Mar. 4:9, 23; Luca 8:8; 14:35). Expresia afirmă faptul că oamenii spirituali pot discerne înțelesul spiritual al pildelor. De asemenea, trebuie înțeles că oamenii nespirituali nu vor putea înțelege mai mult decât înțelesul de suprafață al pildelor.

8:9-10. Ucenicii lui Isus L-au întrebat **ce înțeles are pilda aceasta**. Dar înainte de a le spune înțelesul, El le-a explicat de ce folosea această metodă pentru a-i învăța. Oamenii care aveau discernământ spiritual îl urmau și înțelegeau că mesajul Său era adevărat (la fel ca cei din 7:36-8:3), aceștia fiind cei cărora le-a fost dat să cunoască **taina Împărăției lui Dumnezeu**. Dar ceilalți, care nu au răspuns mesajului Împărăției, nu puteau înțelege pildele (cf. 1 Cor. 2:14). Pentru a demonstra acest lucru, Isus a citat din Isaia 6:9 — oamenii au auzit ce a spus El, dar n-au înțeles. Vorbirea lui Isus în pilde era un act de har față de cei ce-L ascultau. Dacă ei refuzau să-L recunoască pe El ca Mesia, judecata lor ar fi fost mai puțin severă decât dacă ar fi înțeles mai mult (cf. Luca 10:13-15).

8:11-15. Isus a explicat pilda pentru ucenicii Săi. **Sămânța este Cuvântul lui Dumnezeu**. Cuvintele care erau predicate de Cuvântul Viu, Isus, reprezentau același mesaj pe care-l predicase Ioan Botezătorul. Responsabilitatea oamenilor era de a accepta mesajul pe care l-au predicat și Isus și Ioan.

Patru feluri de oameni sunt reprezentați de cele patru feluri de pământ. Toate cele patru categorii au primit același mesaj. Primul grup era format din **cei ce aud**, dar nu ajung **să creadă** nimic, din cauza lucrării Diavolului (v. 12).

Al doilea grup sunt cei care aud, se bucură, dar nu rămân fideli adevărului mesajului, pentru că **n-au rădăcină** (v. 13). Faptul că ei **cred până la o vreme**, iar apoi **cad** înseamnă că ei au acceptat Cuvântul doar mental, iar apoi, „când vine ispita”, îl resping. Aceasta nu înseamnă că și-au pierdut mântuirea, pentru simplul fapt că n-au avut ce pierde.

Al treilea grup este format din cei care ascultă, dar niciodată nu se maturizează (v. 14). Aceștia pot fi cei interesați de mesajul lui Isus, dar nu-l pot accepta din cauza atașamentului lor față de lucrurile materiale — **grijile, bogățiile și plăcerile vieții**.

Cel de-al patrulea grup este format din cei care ascultă Cuvântul, **îl țin într-o inimă bună și curată și fac roadă** (v. 15), roada spirituală, dovada vieții lor spirituale. Inimile lor au fost schimbate pentru că ei trăiesc o viață bună și curată.

Pe măsură ce lucrarea lui Isus progresa, aceste patru categorii au devenit tot mai evidente: (1) Fariseii și conducătorii religioși au refuzat să creadă. (2) Unii oameni s-au adunat în jurul lui Isus datorită minunilor și

vindecărilor pe care le-a făcut și pentru că i-a hrănit, dar au refuzat să-L asculte mesajul (ex., Ioan 6:66). (3) Alții, ca și tânărul bogat (Luca 18:18-30), au fost interesați de Isus, dar nu L-au putut accepta din cauză că erau foarte materialişti. (4) O altă categorie erau cei care L-au urmat și au fost dedicați Cuvântului Său indiferent de cost (ex., 8:1-3).

c. *Nevoia de a reacționa pozitiv față de învățătura lui Isus (8:16-18)*
(Mar. 4:21-25)

8:16-18. Această scurtă pildă este continuarea logică a Pildei Semănătorului. Accentul cade încă o dată pe auzire sau, cum este arătat aici, pe ascultare (v. 18). Dacă cineva înțelege Cuvântul lui Dumnezeu, viața sa trebuie să reflecte acest lucru (cf. v. 15). La fel cum cineva nu aprinde o **lumină** ca s-o **acopere** (cf. 11:33-36), tot așa o persoană care primește **tainele Împărăției lui Dumnezeu** (8:10) nu le poate ține ca pe un secret. Ucenicii trebuia să facă de **cunoscut** ceea ce primiseră de la Isus. Cei care L-au urmat pe Isus trebuia să ia **seama** (v. 18) **la felul** în care ascultau. Dacă au auzit și au răspuns cu o credință sinceră (cf. v.15), lor li **se va da** mai mult adevăr. Dacă n-au primit ceea ce au auzit, vor pierde tot.

d. *Reacția familiei pământești a lui Isus (8:19-21)*
(Mat. 12:46-50; Mar. 3:31-35)

8:19-21. Consecința logică a învățurii precedente (v. 1-18) este că o persoană care înțelege (și apoi pune în practică) ceea ce a spus Isus, se află într-o relație corectă cu El. **Mama și frații lui Isus** au venit să-L vadă. Acești frați erau cu siguranță fii ai Mariei și ai lui Iosif, născuți după Isus. Iosif n-a avut relații sexuale cu Maria până după nașterea lui Isus (Mat. 1:25). Acest lucru înseamnă că după nașterea lui Isus Maria și Iosif au avut o relație maritală normală, având un număr de copii. Astfel, „frații” aceștia erau doar pe jumătate frați cu Isus.

Isus a fost informat că rudele Sale doceau să-L vadă (Luca 8:20). În răspunsul Său, Isus nu neagă relația pe care o are cu familia Sa. Mai degrabă El remarcă în mod pozitiv că relația Sa cu cei care **ascultă Cuvântul lui Dumnezeu și-l împlinesc** este ca o relație de familie. În plus, remarcă lui Isus a arătat că evanghelia nu este limitată la un popor, evreii, ci este pentru toți cei care cred, inclusiv neevreii. Încă o dată este adusă în prim plan importanța auzirii Cuvântului lui

Luca 8:22-39

Dumnezeu; totuși de această dată se accentuează și împlinirea acestui Cuvânt. Iacov, unul din frații lui Isus, se pare că a învățat bine această lecție, pentru că el scrie despre nevoia împlinirii Cuvântului, și nu doar despre ascultarea lui (Iac. 1:22-23).

5. LUCRAREA LUI ISUS CONTINUĂ CU O SERIE DE MINUNI (8:22-56)

Anterior Luca a redat evenimente care au autentificat autoritatea lui Isus (4:31-6:16). Aici apare din nou necesitatea unei autentificări. Isus tocmai a spus că oamenii trebuie să asculte cu atenție Cuvântul Său și să-l îplinească. Acum El Își adevărește cuvintele într-un mod în care numai Mesia îl putea face. Isus Și-a arătat puterea peste trei domenii ale lumii create: domeniul naturii (8:22-25), domeniul demonilor (8:26-39) și domeniul bolilor și al morții (8:40-56).

a. Puterea lui Isus asupra domeniului natural (8:22-25) (Mat. 8:23-27; Mar. 4:35-41)

8:22-25. Pe când Isus și ucenicii Lui erau într-o corabie, traversând Marea Galileii, spre o zonă mai puțin locuită, s-a stârnit o furtună care a umplut corabia de apă, punând-o în pericol. Brusc furtuna a cuprins tot lacul și s-a stârnit un vârtej de vânt. **Isus a adormit**, așa că ucenicii **au venit la El și L-au deșteptat** pentru că le era teamă că se vor îneca. Isus **a certat vântul și valurile**, apoi i-a mustrat pe ucenici pentru că le-a fost teamă și pentru că și-au pierdut **credința** în El. Isus le spusese deja că doreau să treacă **dincolo de lac** (v. 22). Aceasta era o ocazie excelentă pentru a pune în practică Cuvântul lui Dumnezeu pe care-l auziseră de la Isus (v. 1-21). Când Isus a certat furtuna, marea s-a potolit imediat (ceea ce nu se întâmplă în mod normal). Ucenicii erau **plini de spaimă și de mirare** (cf. v. 35, 37).

b. Puterea lui Isus asupra lumii demonilor (8:26-39) (Mat. 8:28-34; Mar. 5:1-20)

8:26. În timp ce Matei a scris că Isus a întâlnit doi oameni posedați de demoni (Mat. 28:34), Luca a scris doar despre unul din cei doi. Există oarecare confuzie cu privire la locul în care s-a petrecut această minune. Ce putem înțelege prin **ținutul Gherghesenilor**? Se pare că regiunea și-a primit numele de la mica cetate Gersa (actualmente ruinele de la Khersa) pe malul estic, dincolo de lac, **în dreptul Galileii**. Matei a menționat „ținutul

Gadarenilor“ (Mat. 8:28), nume care venea de la cetatea Gadara, aflată la aproximativ 10 kilometri sud-est de extremitatea de jos a Mării Galileii. Poate că teritoriul din jurul cetății Gersa aparținea de Gadara (cf. comentariilor de la Mar. 5:1).

8:27-29. Când a ieșit Isus la țarm, **L-a întâmpinat un om care era stăpânit de mai mulți draci**. Felul în care trăia acest om arăta că era în totalitate sub stăpânirea demonilor. El nu lua parte la traiul normal, civilizat al oamenilor (v. 27) și adesea era **gonit de dracul prin pustii** (v. 29). La fel ca în cazul celor mai mulți oameni „stăpâniți de demoni“ din Evanghelii, și acest om **a scos un strigăt ascuțit**. Demonul L-a recunoscut pe Isus, pentru că omul I s-a adresat spunându-I: **Isuse, Fiul Dumnezeului Celui Prea Înalt**. Cuvintele: **Te rog nu mă chinui**, arătau că demonul a recunoscut că Isus avea stăpânire asupra lui, chiar dacă omul posedat nu putea să-l stăpânească (v. 29).

8:30-33. Răspunzând întrebării lui Isus, demonul a spus că numele său era **Legiune**, un termen latin care desemna un grup de 6.000 de soldați romani. Înțelesul numelui era că un mare număr de demoni locuiau în acel om. Demonii L-au rugat pe Isus să nu-i chinuie (Mat. 8:29 adaugă „înainte de vreme“) cerându-I să nu-i trimită **în Adânc**, despre care se credea că este un loc al morții. Despre Adânc se credea că este „un loc plin de apă“, ceea ce face ca rezultatul acestei întâlniri, la punctul ei culminant să fie cât se poate de ironic. La cererea demonilor, Isus i-a lăsat să intre într-o **turmă mare de porci**, care se afla în apropiere și care **s-a repezit de pe râpă în lac** și s-a înecat. Isus le-a respectat cererea de a nu fi trimiși în Adânc, dar oricum ei s-au dus într-un loc plin de apă.

8:34-37. Efectul acestei minuni asupra oamenilor a fost că **i-a apucat frica** (v. 35, 37; cf. 7:16; 8:25). Această frică a fost suficient de mare ca ei să-I ceară lui **Isus să plece de la ei**.

8:38-39. În contrast cu acei oameni, cel ce fusese stăpânit de demoni a început, la porunca lui Isus, să spună tuturor ce i se întâmplase. Aceasta a fost prima mențiune despre lucrarea lui Isus într-o zonă locuită de neevrei.

c. Puterea lui Isus asupra bolilor și a morții (8:40-56) (Mat. 9:18-26; Mar. 5:21-43)

Această secțiune (cap. 7-8) începe cu lucrarea lui Isus pentru cei bolnavi și pentru cei morți (7:1-17). Ea se încheie cu aceeași

temă. Totuși, vindecările prezentate în 8:40-56 aduc această secțiune la un punct culminant datorită simbolismului rezultat din capacitatea lui Isus de a-i face pe alții curați, fără ca El însuși să devină necurat.

8:40-42. Un om numit Iair, care era fruntaș al sinagogii, L-a rugat pe Isus să salveze viața singurei lui fiice, **care trăgea să moară.** Faptul că un fruntaș al sinagogii a venit la Isus arată că oamenii începeau să înțeleagă cine este Isus — că El era într-adevăr Mesia. Fruntașul unei sinagogi avea în sarcină serviciile de la sinagogă, întreținerea și curățenia ei. Alți fruntași de sinagogă, menționați în Noul Testament, au fost Crisp (Fapte 18:8) și Sosten (18:17).

8:43-48. Relatarea acestei întâmplări este brusc întreruptă de Luca pentru a prezenta ceea ce s-a întâmplat pe drum către casa lui Iair. În mulțime era **o femeie, care de doisprezece ani avea o scurgere de sânge.** Este interesant de observat că fiica lui Iair avea vârsta de 12 ani, iar această femeie era bolnavă de 12 ani. Hemoragia pe care o avea o făcea să fie considerată necurată (Lev. 15:25-30), și orice persoană care ar fi atins-o devenea necurată. Spre deosebire de faptul că fusese la doctori, **fără s-o fi putut vindeca vreunul,** s-a întâmplat ceva neobișnuit când ea s-a atins de poala hainei lui Isus: **îndată scurgerea de sânge s-a oprit.** Întrebarea lui Isus: **Cine s-a atins de Mine?** nu înseamnă că El nu cunoștea situația. Dar dorea ca femeia însăși să se arate și să-și exprime public credința care a făcut-o să se atingă de Isus. Credința femeii a devenit publică atunci când ea **s-a aruncat jos înaintea Lui.** (Aceasta ne reamintește de o altă femeie care și-a exprimat credința fiind la picioarele lui Isus [Luca 7:36-50].) **Credința** a fost aceea care a **vindecat-o** (GBV) pe femeie (8:48) — credința că Isus o poate curăța și că El este cu adevărat Mesia. Isus i-a spus: **du-te în pace,** la fel cum îi spusese recent și unei femei păcătoase (7:50).

8:49-56. Apoi povestirea revine la Iair. Isus tocmai fusese atins de cineva considerat necurat din punct de vedere ceremonial. În ciuda faptului că Iair fusese deja anunțat că **fiica** lui murise, el a crezut că ea ar putea fi înviată (v. 50). Această credință a fost parțial exprimată în faptul că el l-a permis lui Isus să vină în **casa** lui chiar dacă se atinsese de o femeie necurată.

După ce Isus a înviat-o din morți pe fiica lui Iair, le-a cerut să i se dea fetei **să mănânce.** Aceasta dovedea că fetița era restabilă pe deplin și nu urma să intre într-o

lungă convalescență (cf. unei situații similare cu cea a soacrei lui Petru; 4:39). **Părinții ei au rămas uimiți** (*exestēsan*; cf. 2:47), dar nu înfricoșați. Porunca lui Isus **să nu spună nimănui** despre această minune trebuie să fi provenit din dorința Lui de a nu fi proclamat în mod deschis ca Mesia până la proclamarea explicită a acestui fapt, în Ierusalim.

E. Isus îi învață pe ucenici (9:1-50)

Secțiunea lui Luca despre lucrarea lui Isus în Galilea se încheie cu câteva evenimente importante, prin care Isus i-a învățat pe ucenici. Pentru Luca, evenimentele din acest capitol, deși importante, nu reprezintă esența argumentului său. Pentru el călătoria spre Ierusalim reprezintă punctul esențial al lucrării lui Isus. Evenimentele redată în acest capitol formează un punct culminant pentru această parte a lucrării lui Isus (4:14-9:50) și o punte către călătoria spre Ierusalim, care începe în 9:51.

1. TRIMITEREA CELOR
DOISPREZECE (9:1-6)
(MAT. 10:5-15; MAR. 6:7-13)

9:1-6. Isus le-a dat celor doisprezece ucenici două sarcini pentru lucrarea în care i-a trimis. Ei trebuia **să propovăduiască Împărăția lui Dumnezeu și să tămăduiască pe cei bolnavi.** Aveau capacitatea de a face această lucrare pentru că Isus le-a dat putere (*dynamis*, „capacitate spirituală“; cf. 4:14, 36; 5:17; 6:19; 8:46) și stăpânire (*exousian*, „dreptul de a exercita puterea“) peste lumea demonilor și peste cei care din punct de vedere fizic erau **bolnavi.** Isus tocmai își arătase puterea pe care o avea peste aceste domenii (8:26-56). Lucrarea de vindecare trebuia să certifice lucrarea lor de propovăduire. Faptul că cei doisprezece vindecau cu puterea și autoritatea lui Isus arăta că El era Mesia care putea să aducă oameni în Împărăție. De aceea era necesar ca oamenii să-i creadă pe cei doisprezece. Oamenii își vor arăta credința în cei doisprezece — și astfel în Mesia — arătându-se ospitalieri față de acești oameni care lucrau autorizați de Isus.

Aceasta ne ajută să explicăm instrucțiunile mai mult decât ciudate (9:3-5) pe care Isus le-a dat în legătură cu metoda lor de a lucra. Misiunea lor nu avea să fie lungă — ei trebuia să se întoarcă și să-l raporteze lui Isus (v. 10). De ce nu trebuia ca cei doisprezece să ia cu ei provizii sau bani? Datorită duratei scurte a misiunii lor și de asemenea datorită faptului că reacția oamenilor față de

Luca 9:7-17

ei va arăta dacă poporul Îl va accepta sau nu pe Isus ca Mesia. Oamenii care vor crede mesajul mesianic și vindecările celor doisprezece îi vor primi cu bucurie. Cei care nu vor crede, vor fi vrednici de judecată (v. 4-5). Dacă o cetate îi va respinge, porunca era: **să scuturați praful de pe picioarele voastre ca mărturie împotriva lor.** Când evreii se întorceau dintr-o țară a neevreilor trebuia să-și scuture praful de pe picioare, ceea ce semnifica ruperea legăturilor cu neevreii. În acest fel ucenicii vor arăta că evreii din acele cetăți erau ca neevreii care nici nu ascultau, nici nu credeau. Isus a oferit astfel posibilitatea celor din acea regiune să creadă în mesajul Său și în lucrarea Sa. Luca a afirmat că cei doisprezece **au mers... pretutindeni**, ceea ce poate însemna pretutindeni în regiunea Galileii și nu la întreaga națiune.

2. ÎNDOIELILE LUI IROD CU PRIVIRE LA ISUS (9:7-9)
(MAT. 14:1-2; MAR. 6:14-29)

9:7-9. În timp ce ucenicii mergeau prin sate și cetăți, lucrarea lor a atras atenția. Chiar și **Irod, tetrarhul** (GBV) care răspundea de provincia Galilea (cf. 3:1), a **auzit** despre lucrarea lor, dar n-a înțeles-o. Irod, care se pare că nu credea în înviere, știa că Isus nu putea fi **Ioan** Botezătorul, pentru că el l-a ucis pe Ioan. Alții ziceau că **Isus** ar putea fi **Ilie** sau **vreun prooroc** al Vechiului Testament, care a înviat. Prin acestea Luca voia să arate că toți, chiar și în sfera înaltă a guvernării, vorbeau despre lucrarea lui Isus și a celor doisprezece.

3. ISUS HRĂNEȘTE 5.000 DE OAMENI (9:10-17)
(MAT. 14:13-21; MAR. 6:30-44; IOAN 6:1-14)

Hrănirea celor 5.000 de oameni este singura minune relatată de toate cele patru Evanghelii. Din mai multe puncte de vedere este punctul culminant al minunilor lui Isus. Ea avea drept scop să producă credință în ucenicii Săi.

9:10-11. Acum Luca îi numește pe cei doisprezece **apostolii** (*apostoloi*). Anterior și **Isus** i-a numit așa (6:13). Probabil că apostolii **s-au întors** în Capernaum unde se afla Isus. El i-a luat cu Sine la **Betsaida**, dincolo de Iordan, la nord-est de Marea Galileii (Unii susțin totuși că Betsaida era o cetate, care acum se numește Tabgha, situată la sud-vest de Capernaum.) Așa cum erau deja obișnuite, **noroadele... au mers după El.** Isus a continuat să predice despre Împărăția lui

Dumnezeu. I-a trimis pe cei doisprezece să predice, iar El îi **vindeca pe cei ce aveau trebuință de vindecare.** Minunea care a urmat imediat a arătat cel mai clar că Isus este Mesia, capabil să dea poporului tot ce era necesar. Irod s-a întrebat cine este Isus (9:7-9). Mai târziu Isus a pus aceeași întrebare (v. 18-20). Hrănirea celor 5.000 (v. 10-17) a întărit pentru ucenici adevărul că Isus este Mesia.

9:12-17. Oamenii care se adunaseră probabil că nu făceau parte dintre localnici, pentru că ucenicii l-au cerut lui Isus **să dea drumul noroadelor** să poată **să găzduiască și să-și caute de-ale mănâncării.** Acest lucru n-ar fi fost necesar dacă oamenii locuiau în apropiere și se puteau întoarce la casele lor. Când Isus le-a spus ucenicilor: **Dați-le voi să mănânce,** El voia să le arate că omenește este imposibil să satisfaci mulțimile. Ucenicii au recunoscut acest lucru și au spus că ar trebui să meargă ei să aducă hrană dacă voiau să-i hrănească. Ucenicii au spus că au doar cinci pâini și doi pești, hrană insuficientă pentru o asemenea mulțime. Cei **cinci mii de bărbați** (*andres*, „bărbați”) este o cifră rotundă, care cu siguranță că nu includea femeile și copiii care erau prezenți acolo (Mat. 14:21). Dacă și aceștia ar fi fost socotiți, totalul ar fi fost poate de peste 10.000.

După ce i-a pus **să stea jos în cete de câte cincizeci** (GBV), pentru a-i putea hrăni mai ușor, Isus l-a mulțumit lui Dumnezeu Tatăl, apoi le-a împărțit hrana prin intermediul ucenicilor. Douăsprezece coșuri pline cu firimituri au fost adunate la sfârșitul acestui ospăț, poate pentru a da câte un coș fiecărui ucenic ca să mănânce. Cuvântul folosit pentru coș (*kophinoi*) era considerat tipic pentru comerțul evreilor. Cele șapte coșuri rămase de la hrănirea celor 4.000 (Mar. 8:8) erau altfel de coșuri. Prin acest gest Isus a arătat că El însuși poate asigura împlinirea tuturor nevoilor Israelului. El era Cel care putea asigura prosperitate dacă oamenii ar fi crezut mesajul Său. Această minune ne aduce aminte de Elisei care a rostit Cuvântul lui Dumnezeu și astfel a hrănit mulți oameni cu puțină hrană, iar în urma mesei a mai rămas mâncare (2 Regi 4:42-44).

4. ÎNVĂȚĂȚURA LUI ISUS DESPRE IDENTITATEA ȘI LUCRAREA SA (9:18-27)
(MAT. 16:13-28; MAR. 8:27-9:1)

Pentru prima dată în această secțiune Isus îi învață pe ucenici despre ultima Sa lucrare — faptul că va trebui să moară.

9:18-21. În timpul acestei întâmplări, despre care Marcu a spus că s-a petrecut în nord, pe drum spre Cezarea lui Filip (Mar. 8:27), Isus i-a întrebat pe ucenici **cine** ziceau oamenii că este El (cf. Luca 9:7-9). Isus era interesat mai mult de ceea ce gândeau ucenicii Lui în legătură cu acest lucru. Petru a răspuns în numele grupului, spunând că El este **Hristosul** (i.e., Mesia) **lui Dumnezeu**. Cu toate că a trecut un timp de la înmulțirea pâinilor, din spusele lui Luca putem deduce faptul că dovada dată de Isus că El poate asigura împlinirea tuturor nevoilor a fixat clar în mintea ucenicilor adevărul că El era Mesia. Isus nu voia ca și alții să știe acest lucru (v. 21), pentru că nu era încă timpul ca El să fie declarat public ca Mesia. Această afirmație publică trebuia să se facă mai târziu și despre ea vorbește Isus în continuare.

9:22-27. Subiectul acestor versete este moartea — moartea lui Isus și a celor care-L urmează. El a lăsat să se înțeleagă că liderii iudeilor aveau să joace un rol important în moartea Sa (v. 22). Isus a dat și primul indiciu cu privire la faptul că va fi înviat (v. 22). Apoi El a discutat despre moartea celor care-L urmează. Ar fi trebuit ca și ei să aibă aceeași atitudine față de moarte și de viață pe care o avea El. Fiecare trebuia **să se lepede de sine**, adică să nu se gândească la binele propriu. De asemenea, cel ce-L urma trebuia **să-și ia crucea în fiecare zi**, ceea ce înseamnă să recunoască faptul că Cel pentru care poartă crucea are dreptate (vezi comentariile de la 14:27). El trebuia să-L urmeze pe Isus chiar până la moarte.

Cuvintele pe care Isus le-a spus cu privire la El însuși trebuie înțelese în contextul lor istoric. Nu cu mult timp înainte ucenicii fuseseră activ angajați în propovăduirea mesajului despre Mesia și despre programul Împărăției sale. Fără îndoială că mulți credeau că ucenicii și-au risipit viața. Au renunțat la sursele lor de venit și erau și în pericol pentru că se asociaseră cu Isus. Isus i-a asigurat pe ucenici că au făcut alegerea corectă. Au ales valorile bune (9:24-25). Oamenii trebuia să creadă și să se identifice cu acest program (v. 49). Cei care nu se identificau cu programul Împărăției, erau respinși (v. 5). În același mod Isus a spus că dacă cineva **se rușinează** de El (i.e., nu se va identifica cu El sau nu va crede în El) și de **cuvintele** Lui (i.e., mesajul Lui) **se va rușina și Fiul omului de el** în viitor. Era vital ca oamenii acelei generații să fie de partea lui Isus și a ucenicilor Săi ca să scape de judecata viitoare. Această judecată va avea loc atunci când El

va veni în slava Sa, a Tatălui și a sfinților îngeri (cf. 2 Tes. 1:7-10).

Isus a adăugat: **sunt unii din cei ce stau aici, cari nu vor gusta moartea, până nu vor vedea Împărăția lui Dumnezeu**. De-a lungul secolelor multe păreri au fost enunțate în legătură cu aceste cuvinte. Patru din cele mai importante sunt acestea: (1) Isus a vorbit despre începutul lucrării de misiune creștină în ziua Cincizecimii. Desigur, cei mai mulți dintre apostoli au văzut tot ceea ce s-a întâmplat în ziua Cincizecimii, pentru că dintre ei doar Iuda murise. Totuși, a identifica Cincizecimea cu Împărăția înseamnă a ignora multe din învățăturile Vechiului Testament privitoare la Împărăție. (2) Isus a vorbit despre distrugerea Ierusalimului. Dar este dificil să considerăm că distrugerea orașului simbolizează Împărăția lui Dumnezeu. (3) Isus voia să spună că ucenicii nu vor muri împreună cu El, ci vor continua să răspândească evanghelia după moartea Sa. Din nou este dificil să legăm această activitate de Împărăție, în lumina Vechiului Testament cu care ucenicii erau familiari. (4) Isus vorbea despre trei dintre apostoli care-L vor însoți pe muntele schimbării la față. Acest eveniment avea să fie o anticipare a gloriei din Împărăție. De fapt acest punct de vedere pare să fie cel mai bun. Luca leagă această învățătură (Luca 9:27) de evenimentul schimbării la față (v. 28-36).

5. SCHIMBAREA LA FAȚĂ A LUI ISUS ÎN PREZENȚA A TREI DINTRE UCENICI (9:28-36)
(MAT. 17:1-8; MAR. 9:2-8)

9:28-31. Cam la opt zile mai târziu Isus a luat cu El pe trei dintre apostoli și **S-a suit pe munte să Se roage**. Marcu însă a scris că acest eveniment a avut loc după șase zile (Mar. 9:2). Cele două relatări nu sunt contradictorii, dacă înțelegem că Marcu vorbea despre intervalul dintre cele două evenimente, iar Luca a inclus și ziua în care Isus i-a învățat pe oameni și ziua în care a avut loc schimbarea la față. Acest episod s-ar fi putut petrece pe muntele Hermon, lângă Cezarea lui Filip (cf. Mar. 8:27), deși unii susțin că s-a petrecut pe muntele Tabor. Trei evenimente s-au petrecut cu ocazia schimbării la față:

1. **Chipul feței** (GBV) lui Isus și **îmbrăcămintea** I s-a făcut albă strălucitoare. Acest lucru ar fi putut imediat să le reamintească celor prezenți de fața strălucitoare a lui Moise când a primit tablele Legii (Ex. 34:29-35).

Luca 9:34-45

2. **Moise și Ilie** au apărut și vorbeau cu Isus. Trupurile lui Moise și Ilie nu au fost găsite niciodată. Dumnezeu a îngropat trupul lui Moise (Deut. 34:5-6), iar Ilie n-a murit pentru că a fost luat în cer (2 Regi. 2:11-12, 15-18). Acești doi oameni reprezintă începutul și sfârșitul lui Israel, pentru că Moise ca dător al Legii a pus bazele națiunii, iar Ilie trebuie să revină înainte de a veni marea și înfricoșata zi a Domnului (Mal. 4:5-6).

3. Moise și Ilie vorbeau cu Isus **despre sfârșitul Lui** (*exodon*, „ieșirea sau îndepărtarea“) **pe care avea să-L aibă în Ierusalim**. „Sfârșitul“ se referea la faptul că Isus părăsea această lume căreia i-a adus mântuirea — la fel cum Yehova a adus eliberare Israelului prin exodul (îndepărtarea) lui din Egipt. O astfel de îndepărtare avea să se împlinească în Ierusalim. Din acel moment Isus a arătat în mai multe rânduri că El se va îndrepta către Ierusalim (Luca 9:51, 53; 13:33; 17:11; 18:31). Isus n-a dorit ca în acel moment minunile sale să fie făcute de cunoscut pe scară largă, pentru că împlinirea trebuia să aibă loc în Ierusalim. Acest lucru a fost confirmat de cuvintele lui Ilie și ale lui Moise.

9:32-33. Trei dintre ucenici au fost cu Isus. Acest număr ne amintește de însoțitorii lui Moise — Aaron, Nadab și Abihu — care L-au văzut pe Dumnezeu (Ex. 24:9-11). **Petru**, Iacov și Ioan erau **îngreuiți de somn** la începutul schimbării la față. Mai târziu, aceștia trei și ceilalți ucenici au adormit și în grădină, în timp ce Isus se ruga (Luca 22:45). În timp ce se dezmeticeau, ucenicii au fost copleșiți de slavă. Au înțeles atunci că se află într-un loc împăratesc, ceea ce l-a făcut pe Petru să propună construirea a **trei colibe**. Poate că **Petru** se gândea la Sărbătorea Corturilor, o sărbătoare a secerișului, asociată multă vreme cu Împărăția care trebuia să vină (cf. Zah. 14:16-21). Se pare că Petru a presupus că Împărăția a venit atunci.

Luca mai notează că Petru **nu știa ce spune**. Ideea nu era că Petru a înțeles greșit semnificația aceluia loc împăratesc — aici el nu a greșit. Problema era că el uitase că Isus spusese deja că El va trebui să sufere (Luca 9:23-24).

9:34-36. Pe când Petru vorbea... a venit un nor și i-a acoperit cu umbra lui. Din punct de vedere gramatical pronumele din expresia „i-a acoperit“ se poate referi la cei trei ucenici sau la toți cei șase (Isus, Moise, Ilie și cei trei ucenici). Dar mai mult ca sigur că se referă la Isus și la vizitatorii cerești, iar

ucenicii priveau plini de teamă. Un **nor** era adesea simbolul prezenței divine a lui Dumnezeu (Ex. 13:21-22; 40:38). Poate că ucenicii credeau că Isus va fi luat de la ei și că nu-L vor mai vedea niciodată.

Așa cum s-a întâmplat și la botezul lui Isus (Luca 3:22), și aici o voce le-a vorbit celor ce asistau la eveniment: **Acesta este Fiul Meu prea iubit; de El să ascultați**. Cei care erau familiari cu Vechiul Testament, așa cum erau ucenicii, au putut recunoaște imediat (în cuvintele „de El să ascultați“) și fără dubii, referirea la Deuteronomul 18:15, care conține o profeție mesianică despre un Prooroc mai mare decât Moise. Poporul trebuia să asculte de acest Prooroc.

Brușc **ucenicii** au văzut că **Isus a rămas singur**. În acele zile ei nu au spus nimănui **nimic din cele ce văzuseră**. Această experiență a schimbării la față a fost împlinirea a ceea ce spusese Isus (Luca 9:27). Trei dintre ucenici au văzut manifestarea Împărăției lui Dumnezeu înainte ca ei să moară (cf. 2 Pet. 1:16-19).

6. VINDECAREA UNUI BĂIAT BOLNAV DE EPILEPSIE (9:37-43) (MAT. 17:14-18; MAR. 9:14-27)

9:37-43. Schimbarea la față se poate să fi avut loc seara, pentru că Luca a scris că **a doua zi** cei patru au coborât de pe munte și **o gloată mare a întâmpinat pe Isus**. Un om L-a rugat pe Isus să se uite cu îndurare la **fiul** lui care era demonizat și pe care **ucenicii** ceilalți nu l-au putut ajuta. În total contrast cu ucenicii, doar Isus îl putea ajuta pe băiat — așa cum El este singurul care poate ajuta lumea. Fără El, ucenicii erau lipsiți de putere. După ce băiatul a fost vindecat, cei din mulțime au rămas **uimiți** (*exēplēssonto*, „li s-a tăiat respirația“; cf. 2:48; 4:32) **de mărirea lui Dumnezeu**.

7. ISUS VORBEȘTE DESPRE MOARTEA SA (9:44-45)

9:44-45. În mijlocul mulțimii uimite Isus le-a spus ucenicilor pentru a doua oară că El va muri, după **va fi dat în mâinile oamenilor**. Însă **ei nu înțelegeau cuvintele acestea**, pentru că **erau acoperite pentru ei**. Se pare că ucenicii erau confuzi și nu înțelegeau cum Isus, cu puterea Sa glorioasă, ar fi putut avea parte de o moarte umilitoare. Tot așa nu puteau împăca reacția mulțimii entuziasmată de minunile Sale cu prezicerea Sa că poporul se va întoarce împotriva Sa și-L va omorî.

8. ÎNVĂȚĂȚURA LUI ISUS DESPRE CINE ESTE MAI MARE (9:46-50)
(MAT: 18:1-5; MAR: 9:33-40)

9:46-50. Această secțiune (9:1-50) se încheie cu învățătura lui Isus despre atitudinea ucenicilor față de pozițiile cele mai înalte. El li s-a descoperit ca Mesia care le aduce Împărăția. Poate că acest fapt i-a făcut pe ucenici să se grăbească să discute despre locul lor în această Împărăție. Isus le-a prezentat principiul că **acela este mare între ei care este cel mai mic**. Aceeași atitudine de slujire L-a caracterizat pe El, Mesia, care era gata să meargă la cruce pentru toți oamenii.

Împreună cu această discuție despre cine este cel mai mare între ei, este prezentată și încercarea lui Ioan de a-l opri pe un om pe care-l văzuse **scoțând draci în Numele** lui Isus. Motivul lui Ioan era că omul respectiv nu **merge după** ei. Ioan a crezut că importanța poziției ucenicilor ar fi fost diminuată dacă alții, care nu erau dintre cei doisprezece, puteau scoate demoni. Replica lui Isus: **cine nu este împotriva voastră, este pentru voi**, sugera că nu trebuia ca cei doisprezece să se considere reprezentanții exclusivi ai lui Dumnezeu. Mai mult, ei ar fi trebuit să se bucure că puterea lui Dumnezeu se manifesta pe pământ și prin alți oameni. Dacă ar fi manifestat această atitudine ar fi demonstrat că încercau cu adevărat să-L slujească pe Mesia.

V Călătoria lui Isus spre Ierusalim (9:51-19:27)

Această lungă secțiune a Evangheliei lui Luca cuprinde două părți: (1) Mulți îl resping pe Isus în timp ce El se îndreaptă spre Ierusalim (9:51-11:54) și (2) Isus îi învață pe cei ce-L urmează că și ei vor fi respinși (12:1-19:27).

Secțiunea precedentă (4:4-9:50) a tratat felul în care Isus Și-a certificat lucrarea Sa din Galileea. În secțiunea următoare subiectul este altul. Subiectul acestei secțiuni este acceptarea. Isus n-a fost acceptat de cea mai mare parte a poporului. De aceea El a început să-i învețe pe ucenici cum să trăiască făcând față opoziției pe care o vor întâmpina.

- A. *Mulți îl resping pe Isus în timp ce El Se îndreaptă spre Ierusalim (9:51-11:54)*

Această secțiune începe cu respingerea lui Isus de către locuitorii unui sat al samaritenilor (9:51-56). Desigur, era de așteptat ca samaritenii să-L respingă, dar această respingere arăta felul în care se va petrece ceea ce va urma. Punctul culminant va fi atins atunci

când Isus va fi acuzat că deține puteri demonice (11:14-54).

1. ISUS ȘI SAMARITENII (9:51-10:37)

- a. *Isus este respins într-un sat al samaritenilor (9:51-56)*

9:51-56. După episodul schimbării la față (v. 9:28-36), în care Moise și Ilie au vorbit cu Domnul despre sfârșitul Său la Ierusalim, **Isus Și-a îndreptat fața hotărât să meargă la Ierusalim**. Isus a mai făcut câteva călătorii la Ierusalim, dar Luca le-a rezumat aici pentru că dorea să arate că Isus trebuia să meargă la Ierusalim, pentru a Se prezenta pe Sine ca Mesia, iar apoi să plece din această lume. **Pe drum Isus a trimis înainte niște soli, dar samaritenii nu L-au primit pentru că Isus se îndrepta să meargă spre Ierusalim**. Conflictul între samariteni și evrei dura de câteva sute de ani. Reacția ucenicilor, mai precis a lui **Iacov și Ioan**, a fost aceea de a a-i distruge, cerând **să se pogoare foc din cer și să-i mistuie**. Ei se gândeau fără îndoială la Ilie (2 Împ.1:9-12), care i-a distrus cu foc pe cei care s-au opus lucrării lui Dumnezeu. Dar Isus le-a cerut să fie toleranți. Aceasta nu însemna că era corect să te opui lui Isus și ucenicilor Săi. Samaritenii care L-au respins pe Isus urmau să fie judecați pentru acest lucru. Dar acum erau lucruri mai importante de care trebuia să se ocupe. Isus trebuia să continue drumul spre Ierusalim.

- b. *Isus învață că ucenicilor li se cere un devotament total (9:57-62)*
(Mat. 8:19-22)

Luca prezintă trei oameni care doreau să-L urmeze pe Isus în călătoria Sa spre Ierusalim.

9:57-58. Un om s-a apropiat de ei dorind să-i urmeze. Răspunsul lui Isus a fost că cine dorește să-L urmeze trebuie să renunțe la multe din ceea ce oamenii consideră absolut necesar. Nici Isus, nici urmașii Lui nu aveau o casă. Ei mergeau spre Ierusalim, unde Isus urma să fie dat la moarte.

9:59-60. Pe un alt om Isus l-a chemat așa cum i-a chemat și pe ucenicii Săi (5:27). Răspunsul acestuia, că mai întâi dorește să-l îngroape pe tatăl său, a dat naștere la mai multe interpretări. Unii au susținut că tatăl lui era deja mort. În acest caz lucrurile ar fi fost ciudate, pentru că omul ar fi fost deja ocupat cu înmormântarea tatălui său. Mai plauzibilă este interpretarea că tatăl său era pe moarte. Cererea lui însemna să i se permită să mai aștepte puțin înainte de a-L urma pe Isus.

Luca 9:61-10:24

Poate că omul dorea să primească moștenirea care ar fi rămas de la tatăl său. Răspunsul lui Isus: **Lasă morții să-și îngroape morții**, însemna că morții din punct de vedere spiritual puteau să-și îngroape pe cei morți fizic. A vesti **Împărăția lui Dumnezeu** era un lucru care nu suferea amânare. Desigur, dacă omul ar fi lăsat totul și L-ar fi urmat pe Isus ar fi stârnit un scandal în comunitatea din care făcea parte. Dar aceasta era mai puțin important decât să proclame **Împărăția** și să-L urmeze pe Mesia. Un ucenic trebuia să se devoteze total.

9:61-62. Al treilea om dorea doar să meargă acasă și să-și ia **rămas bun** de la familie. Ilie i-a dat voie lui Elisei să facă acest lucru pe când acesta ara cu plugul (1 Regi 19:19-20). Cuvintele lui Isus relevă faptul că mesajul despre **Împărăția lui Dumnezeu** este mai important decât orice altceva — chiar și decât membrii familiei. Mesajul și Mesia nu pot aștepta. Mesajul lui Isus era mult mai important decât mesajul lui Ilie și cerea o supunere totală. Slujitorii lui Isus n-ar trebui să fie asemenea plugarului care începe să are și **se uită înapoi** tot timpul. Deoarece Isus se afla în drum spre Ierusalim, omul trebuia să se hotărască ce va face în continuare. Interesant este faptul că Luca nu spune nimic despre rezultatul conversației lui Isus cu cei trei oameni.

c. *Isus trimite mesageri pentru a răspândi Cuvântul (10:1-24)*

Această secțiune conține instrucțiuni similare cu cele date celor doisprezece în 9:1-6. În drumul Său spre Ierusalim, Isus a trimis mesageri în toate cetățile cu scopul de a da oamenilor ocazia să accepte mesajul Său. Doar Luca redă acest episod.

(1) Alegerea celor 72 (10:1-16).

10:1-12. Isus le-a dat instrucțiuni celor 72. Unele manuscrise grecești vorbesc în versetele 1 și 17 de „șaptezeci“, altele de „șaptezeci și doi“ (în COR „șaptezeci“ — n. tr.). Ambele variante au dovezi solide. Cei 72 erau oameni care se pare că au rămas cu Isus în călătoria Sa, în afara celor doisprezece. Aceștia trebuia să pregătească calea în așa fel încât în momentul intrării lui Isus într-o cetate, ei să fie gata să-L primească. Când Isus a afirmat: **Rugați dar pe Domnul... să scoată lucrători**, implicația era că cei care se roagă trebuie să fie și lucrători (v. 2). Misiunea lor era periculoasă (v. 3) și urgentă (v. 4). Cei 72 urmau să fie întreținuți de cei care au acceptat mesajul lor. Oamenii arătau

prin ospitalitatea lor dacă au primit sau nu mesajul **Împărăției**. Pentru cei care credeau mesajul era: **Împărăția lui Dumnezeu s-a apropiat de voi**. Mesia era gata să vină, și El va aduce **împărăția**. Chiar și cetăților care îl respingeau, ei ar fi trebuit să le spună că **Împărăția lui Dumnezeu s-a apropiat** de ei. (Pentru a înțelege semnificația scuturării prafului de pe picioare, vezi comentariile de la 9:5).

10:13-16. Isus a avertizat cetățile dimprejur că respingerea celor 72 însemna respingerea lui Isus și a Tatălui (v. 16) Isus menționează mai întâi doar două cetăți — **Horazin și Betsaida** — amândouă situate în regiunea în care Și-a început Isus lucrarea și a făcut minuni, pe malul nordic al Mării Galileii. De asemenea face referire la **Caper-naum**, unde își avea locuința temporară, și acesta fiind un loc unde a săvârșit minuni. Mesajul era clar: acestor cetăți (care desigur reprezenta și alte cetăți) le va fi mai greu în ziua judecării decât cetăților păgâne, ca de exemplu **Tir și Sidon** (cf. Sodoma, v. 12) care n-au avut parte de minunile săvârșite de Domnul.

(2) Reîntoarcerea celor 72.

10:17-20. Când mesagerii au revenit, ei erau bucuroși, deoarece **chiar și dracii** le erau supuși în **Numele** lui Isus. Acest lucru era adevărat, pentru că Isus le dăduse **putere**. Ei au avut autoritate, pentru că puterea lui Satan a fost înfrântă de Isus. El le-a spus: **Am văzut pe Satana căzând ca un fulger din cer**. Isus nu voia să spună că Satan căzuse chiar în acel moment, ci că puterea lui a fost frântă și că acum era sub autoritatea lui Isus. Isus le-a mai spus că motivul bucuriei lor n-ar trebui să fie faptul că au putut săvârși astfel de lucruri, ci faptul că **numele lor sunt scrise în ceruri**. Puterea și promisiunea de a nu fi vătămați de **șerpi și scorpii** a fost dată acestor lucrători pentru această situație specifică.

(3) Isus se bucură în Duhul (10:21-24; Mat. 11:25-27).

10:21-24. Isus S-a bucurat în Duhul Sfânt (cf. bucuria celor 72, v. 20). Luca a menționat frecvent lucrarea Duhului Sfânt în viața lui Isus. Cele trei Persoane ale Dumnezeirii se văd foarte clar: Isus Fiul împlinea voia Tatălui, prin puterea Duhului Sfânt. Fiecare avea o funcție specifică (v. 21-22).

Oamenii care-L urmau pe Isus nu erau oamenii importanți ai națiunii; ei nu erau considerați **înțelepți și pricepuți**. Ei au devenit ca niște **prunci** pentru a intra în **Împărăție**

și astfel L-au cunoscut pe **Fiul** și pe **Tatăl**. Ucenicii au trăit un moment deosebit pe care **mulți** dintre **prooroci și împărați**, din vremea Vechiului Testament, au dorit să-l vadă — ziua lui Mesia.

d. *Învățătura lui Isus despre cine este aproapele nostru (10:25-37)*

10:25-37. Pilda Samariteanului Milostiv este poate cea mai cunoscută dintre pildele Evangheliei lui Luca. Ea trebuie interpretată pe două nivele. Primul nivel este învățătura că o persoană, cum a fost samariteanul, trebuie să-i ajute pe alții aflați în nevoie (v. 37). Dacă cineva simte cu **aproapele** său, atunci îl va ajuta. Totuși, în contextul respingerii lui Isus, ar trebui să mai înțelegem din această pildă că liderii religioși evrei l-au respins pe omul căzut între tâlhari. Un samaritean, un proscris, a fost singurul care l-a ajutat pe acest om. Isus a fost în situația samariteanului. El era Cel izgonit, dar care dorea să-i caute și să-i salveze pe cei ce pierneau. El se opunea pe față religiei instituționalizate. Tema ne amintește de cuvintele lui Isus spuse fariseilor (7:44-50). Această temă a aplecării lui Isus spre cei care aveau nevoie de El devine din ce în ce mai evidentă.

Un învățător al Legii L-a întrebat pe Isus: **Învățătorule, ce să fac ca să moștenez viața veșnică?** Această întrebare l-a fost pusă în mai multe împrejurări (Mat. 19:16-22; Luca 18:18-23; Ioan 3:1-15). În acest caz însă, întrebarea nu era sinceră, așa cum se poate observa în două locuri ale pasajului: (1) Învățătorul Legii dorea să-L **ispitească pe Isus**. (El îl numește pe Isus „Învățătorule“, *didaskale*, echivalentul pe care Luca îl folosește pentru un rabin evreu.) (2) Luca precizează că după ce Isus i-a răspuns la întrebare, omul **voia să se îndreptățească** (Luca 10:29).

Isus a răspuns întrebării punând la rândul Său alte două întrebări (v. 26), îndreptând atenția învățătorului Legii spre Vechiul Testament. Învățătorul Legii a răspuns **bine**, citând din Deuteronomul 6:5 și Leviticul 19:18. Cine dorește să împlinească Legea în mod corect trebuie să-L iubească pe **Domnul Dumnezeu** său și pe **aproapele** său. Isus i-a spus omului că, procedând **asa**, va avea viața veșnică.

Reacția învățătorului ar fi trebuit să fie: „Cum pot face acest lucru? Nu sunt în stare. Am nevoie de ajutor.“ În loc de acest lucru el a încercat „să se îndreptățească“, adică să se protejeze pe sine de implicațiile cuvintelor lui

Isus. De aceea a încercat să abată discuția de la răspunderea sa, întrebând: **Și cine este aproapele meu?**

Isus a răspuns spunând Pilda Samariteanului Milostiv. Drumul **din Ierusalim la Ierihon** coboară cu 900 metri pe distanța de 28 kilometri. Călătoria pe acest drum era periculoasă, deoarece de-a lungul său erau **tâlhari** care pândeau la cotituri. **Un preot**, unul de la care te așteptai să-i iubească pe ceilalți oameni, l-a ocolit pe omul acela, probabil un conațional evreu.

Leviții erau descendenții lui Levi, dar nu și ai lui Aaron, și ei îi asistau pe preoți (descendenții lui Aaron) în Templu.

Samaritenii erau disprețuiți de evrei datorită originii lor, ei fiind un amestec între evrei și neevrei. De aceea era o ironie că un samaritean l-a ajutat pe acest om lăsat **aproape mort, i-a legat rănilor, l-a dus la un han** și a plătit toate cheltuielile pentru el. Prin întrebarea: **Care... este aproapele celui ce căzuse între tâlhari?** (Luca 10:36), Isus ne-a învățat că trebuie să fim aproapele oricărui om care are nevoie de ajutorul nostru. Cel mai aproape de ei era Isus, a cărui compasiune contrasta cu atitudinea conducătorilor religioși evrei, care nu aveau compasiune pentru cei ce pierneau. Isus a încheiat această învățătură arătând că cei care doresc să îl urmeze trebuie să trăiască în acest mod (v. 37).

2. ÎNVĂȚĂTURA LUI ISUS DESPRE CEL MAI IMPORTANT LUCRU DIN VIAȚĂ (10:38-42)

10:38-42. Ideea acestui pasaj nu este că oamenii n-ar trebui să se preocupe și de treburile casnice, ci că atitudinea corectă față de **Isus** este să ascuți de El și de cuvintele Sale. Într-un **sat** numit Betania (Ioan 11:1-12:8), o **femeie numită Marta L-a primit în casa ei** pe Isus. Satul se găsea la câțiva kilometri est de Ierusalim. În timpul ultimei săptămâni înainte de patimile Sale, Isus a stat în Betania. Între cele două surori din acea casă exista un evident contrast. **Maria** stătea și-L asculta pe Isus, în timp ce **Marta era împărțită cu multă slujire** pentru a pregăti masa. Expresia: **un singur lucru trebuiește** (Luca 10:42), se referă la ascultarea de cuvintele lui Isus, adică ceea ce a făcut Maria. Aceași temă apare și în 8:1-21.

3. ÎNVĂȚĂTURA LUI ISUS DESPRE RUGĂCIUNE (11:1-13)

11:1. Isus S-a rugat în fiecare moment important al vieții Sale. S-a rugat la botezul

Luca 11:2-16

Său (3:21) și atunci când Și-a ales ucenicii (6:12). De multe ori El **se ducea în locuri pustii și se ruga** (5:16; 9:18), dar se ruga și când era înconjurat de alți oameni (9:28-29). El S-a rugat pentru Simon și S-a rugat în grădină înainte de prinderea Sa (22:40-44). S-a rugat chiar și pe cruce (23:46). Unul dintre ucenicii Lui, impresionat de viața Sa de rugăciune, I-a cerut lui Isus: **învață-ne să ne rugăm**.

a. Modelul de rugăciune a lui Isus (11:2-4) (Mat.6:9-15)

11:2-4. Isus începe această rugăciune model adresându-Se foarte familiar lui Dumnezeu, spunându-I: **Tatăl nostru**. Era ceva obișnuit pentru Isus de a Se adresa în acest fel lui Dumnezeu în rugăciunile Sale (cf. 10:21). Apoi, El face cinci cereri. Primele două au de-a face cu interesele lui Dumnezeu. Prima era: **Sfințească-Se Numele Tău** („sfințească-Se“ de la *hagiasthētō*, din *hagiazō*, „a fi pus deoparte“, sau ca aici, „a-L considera sfânt“). Deci cererea era ca reputația lui Dumnezeu să fie respectată de către oameni.

A doua cerere era: **Vie Împărăția Ta**. Ioan Botezătorul, cei doisprezece și cei 72 de ucenici au predicat despre venirea Împărăției lui Dumnezeu. Când cineva se roagă pentru venirea Împărăției se identifică cu mesajul lui Isus și cel al ucenicilor.

A treia cerere a fost pentru **pâinea noastră cea de toate zilele**. Pâinea este un termen generic pentru hrana de care cineva are nevoie. Astfel că cererea aceasta se referă la hrana necesară pentru susținerea vieții în ziua respectivă.

A patra cerere are de-a face cu relația omului cu Dumnezeu — iertarea păcatelor. Luca a făcut deja legătura între iertarea păcatelor și credință (7:36-50). Cineva care cere iertarea de păcate își exprimă credința că Dumnezeu îl va ierta. O astfel de persoană își va dovedi apoi credința iertându-i pe alții.

A cincia cerere este: **și nu ne duce în ispită**. Dar de ce să te rogi în acest fel de vreme ce Dumnezeu nu dorește ca oamenii să păcătuiască? Înțelesul aici este că urmașii lui Isus trebuie să se roage să fie eliberați din situații care i-ar putea determina să păcătuiască. Ucenicii Săi, spre deosebire de învățătorii Legii (10:25-29), au înțeles că era foarte ușor să cadă în păcat. De aceea ei aveau nevoie de ajutorul lui Dumnezeu pentru a putea trăi în neprihănire.

b. Isus învață despre rugăciune prin intermediul a două pilde (11:5-13)

11:5-8. Prima pildă se ocupă de stăruința în rugăciune. Este un lucru obișnuit în Evanghelia după Luca să se ofere lecții bune învățate din exemple rele (cf. 16:1-9; 18:1-8). În contrast cu omul care n-a vrut să fie deranjat, Dumnezeu dorește ca oamenii să-I adreseze rugăciuni (11:9-10). De aceea Isus îi încurajează pe oameni să fie insistenți în rugăciuni, nu pentru a schimba gândul lui Dumnezeu, ci pentru a fi statornici și a primi tot ceea ce au nevoie.

11:9-13. A doua pildă subliniază faptul că Tatăl cereșc le dă copiilor Săi ceea ce este bun pentru ei și nu ceea ce le face rău. Isus îi încurajează pe oameni să ceară. El spune că **tatăl natural le dă daruri bune copiilor săi** și nu le dă ceea ce le-ar putea face rău (unii pești pot arăta ca șerpilor, iar o scorpie mai mare și albă poate fi confundată cu un ou). **Cu cât mai mult Tatăl vostru cel din ceruri va da lucruri bune copiilor Săi**.

Isus precizează că darul cel bun este Duhul Sfânt, cel mai important dar pe care-L pot primi cei care-L urmează pe Isus (cf. Fapte 2:1-4). Tatăl cereșc dă atât daruri cerești, cât și daruri pământești. Astăzi credincioșii nu trebuie să se roage pentru Duhul Sfânt pentru că această rugăciune a ucenicilor (pentru Duhul Sfânt) a primit răspuns în ziua Cincizecimii (cf. Rom. 8:9).

4. RESPINGEREA LUI ISUS SE ACCENTUEAZĂ (11:14-54)

Această secțiune conține punctul culminant al respingerii lui Isus și a mesajului Său. După acest moment Luca a redat cuvintele lui Isus despre felul în care ucenicii ar trebui să trăiască într-o lume ostilă.

a. Isus este acuzat că deține putere demonică (11:14-269) (Mat. 12:22-30; Mar. 3:20-27)

În Evanghelia după Luca cuvântul „drac“ sau „draci“ apare de 16 ori, iar „spirite rele“ (în COR „duhuri necurate“ — n. tr.) apare de opt ori. Întotdeauna Isus a avut autoritate asupra demonilor — un semn al puterii Sale mesianice (7:21; 13:32). Demonii înșiși au recunoscut această autoritate (4:31-41; 8:28-31), la fel și dușmanii lui Isus (11:14-26). Isus a dat și altora putere asupra demonilor (9:1), iar autoritatea Sa asupra lor a uimit mulțimile (4:36; 9:42-43).

11:14-16. După ce au văzut că **Isus a scos dintr-un bolnav un drac care era mut**,

unii din mulțime au spus că acest lucru s-a întâmplat prin puterea demonică, adică Isus acționa cu puterea lui Beelzebul. Acest nume era dat lui Satan, ca „domnul dracilor”, însă la origine însemna „domn al prinților”, dar a fost schimbat printr-un joc de cuvinte în „domnul muștelor” (cf. 2 Regi 1:2). Ei îl acuzau pe Isus că era posedat de Satan. Alții îi cereau **un semn din cer**. Aceștia nu erau sinceri, și Luca face legătura între cele două grupuri spunând că doreau să-L ispitească pe Isus.

11:17-20. Isus le dă un răspuns care cuprinde două idei. Mai întâi El le spune că ar fi ridicol ca **Satana** să fie **dezbinat împotriva lui însuși**, pentru că în acest fel și-ar slăbi propria poziție și **împărăție**. În al doilea rând, Isus scoate în evidență faptul că cei care L-au acuzat au un etalon dublu. Dacă **fiii** lor **scot** demoni, ei susțin că fac acest lucru cu puterea lui Dumnezeu. Deci, dacă și Isus scoate demoni, o face cu **degetul lui Dumnezeu**, adică cu puterea Sa. Aceasta, le spune Isus, înseamnă că **împărăția lui Dumnezeu a ajuns până la voi**.

11:21-22. Pilda lui Isus despre **omul cel tare** și despre **unul mai tare decât el** a fost interpretată în mai multe feluri. În lumina contextului (v. 17-20), omul cel tare se referă la Satan, iar unul mai tare decât el se referă la Însuși Hristos. Luca nu precizează când l-a atacat și l-a supus Hristos pe Satan. Poate că Luca s-a gândit la experiența ispitirii, la învierea lui Isus, sau la legarea finală a lui Satan. Totuși, ideea centrală a pildei este că Isus este cel mai puternic și de aceea El este Cel ce **împarte prăzile**. În acest caz prada îi include și pe cei care au fost cândva posedați de demoni, dar care acum nu-i mai aparțin lui Satan.

11:23-26 (Mat. 12:43-45). Isus a afirmat că era imposibil să rămâi neutru în lupta dintre Hristos și Satan. Oamenii care priveau trebuia să se hotărască. Dacă credeau că Isus scotea demonii cu puterea lui Satan, înseamnă că erau **împotriva** Sa.

Cuvintele relatate în Luca 11:24-26 sunt dificile. Poate că ele se refereau la omul care fusese posedat de demoni și care devenise un simbol pentru toți cei ce fuseseră în aceea stare. Era foarte important ca acest om să accepte ceea ce îi spusese Isus despre Sine, că este Mesia, pentru că altfel ar fi sfârșit într-o stare **mai rea decât cea dintâi**. Matei mai spune că Isus a comparat această situație cu ceea ce s-ar fi putut întâmpla generației de oameni care îl asculta (Mat. 12:45).

b. *Învățătura lui Isus cu privire la respectarea Cuvântului lui Dumnezeu (11:27-28)*

11:27-28. Această învățătură este similară cu cea din 8:19-21. Relațiile de familie nu reprezintă cel mai important lucru în viață. **O femeie** a făcut observația: **Ferice de pântecel care Te-a purtat**. Ideea relației de înrudire fizică era mult mai importantă în acele zile. Întreaga națiune se mândrea cu descendența din Avraam (cf. Ioan 8:33-39). Isus a arătat că această relație de descendență era nesemnificativă în comparație cu împlinirea și ascultarea de **Cuvântul lui Dumnezeu**. Luca a subliniat deja faptul că evanghelia nu este numai pentru Israel, ci pentru toți cei ce se încred în Hristos.

c. *Refuzul lui Isus de a da un semn (11:29-32) (Mat. 12:38-42; Mar. 8:11-12)*

11:29-32. Fariseii l-au cerut lui Isus un semn (Mat. 12:38; Mar. 8:11), pe care Luca nu-l menționează. Un semn era o minune care confirma că mesajul vorbit era adevărat. Mulțimile nu erau dispuse să creadă cuvintele lui Isus fără o confirmare exterioară. Răspunsul lui Isus a fost că nu i se va da poporului alt semn **decât semnul proorocului Iona** (Luca 11:29). Acest semn a fost interpretat în cel puțin două moduri: Mulți spun că a fost vorba despre înfățișarea fizică a lui Iona, fiind posibil ca pielea lui să se fi albit din cauza sucului gastric al peștelui mare care l-a înghițit. Totuși, nimic din context nu lasă să se înțeleagă așa ceva. „Semnul proorocului Iona” trebuie să fi fost cuvintele („propovăduirea”, v. 32) lui Iona despre felul în care Dumnezeu l-a păzit atunci când era pe punctul de a muri. Oamenii din **Ninive** au crezut ceea ce le-a spus Iona, chiar dacă n-au avut vreun semn exterior. Cuvintele lui Isus despre **împărăteasa de la miazăzi** întăresc această interpretare. Regina a călătorit de la mare distanță **ca să audă înțelepciunea lui Solomon** (1 Regi 10). Ea a acționat pe baza celor auzite, fără vreo confirmare exterioară. Semnificația este clară: generația care L-a ascultat pe Isus nu avea atâta credință câtă au avut acești neevrei, care au ascultat de cuvintele lui Dumnezeu. Ca urmare, chiar și neevreii se vor **scula în ziua judecății alături de neamul acesta și-l vor osândi**. Isus a afirmat că ceva (genul neutru, nu masculin) **mai mare decât Solomon** (Luca 11:31) și **mai mare decât Iona** era prezent acolo (v. 32). Acest ceva era împărăția lui Dumnezeu,

Luca 11:33-12:12

prezentă în persoana lui Isus. De aceea oamenii ar fi trebuit să asculte și să creadă, fără vreun semn.

d. *Isus subliniază importanța răspunsului favorabil față de învățătura Sa (11:33-36)*

11:33-36. Isus i-a învățat adesea pe ucenici prin intermediul pildelor. Pentru că L-au ascultat în ei era **plin de lumină** (v. 36), dar ei trebuia să răspândească această **lumină** (v. 33). Când ochii unui om (la fel ca o lampă) reacționează corect în fața luminii, el poate proceda corect în toate lucrurile. Rezultatul receptivității ucenicilor față de învățăturile lui Isus a fost că în interiorul lor era **plin de lumină** (v. 34, 36) și puteau beneficia de învățăturile Lui (cf. comentariilor de la 8:16-18).

e. *Isus acuzat și tras la răspundere de farisei (11:37-54)*
(Mat. 23:1-36; Mar. 12:38-40)

11:37-41. Un fariseu l-a invitat pe Isus să prânzească la el. **Isus nu se spăla înainte de prânz**, lucru pe care fariseul l-a constatat **cu mirare**. Cuvintele lui Isus s-au concentrat asupra lăcomiei, o caracteristică a fariseilor, și a spus că ei ar trebui să fie preocupați să curețe **partea dinlăuntru**, la fel de mult pe cât sunt de preocupați de **partea de afară**. Semnul curăției interioare ar fi dorința lor de a da **milostenie** celor săraci. Aceasta nu înseamnă că astfel își vor răscumpăra păcatele, ci că vor arăta că au o relație corectă cu Legea și cu Dumnezeu.

11:42-44. În continuare Isus rostește cuvinte de condamnare împotriva **fariseilor**, pentru că au dat uitării **dreptatea și dragostea de Dumnezeu**. Ei erau interesați numai de ritualul Legii, dând zeciuială chiar și din cele mai mici plante din grădină. Acest lucru arăta că erau ipocriți (cf. 12:1). Erau plini de mândrie și umblau **după scaunele dintâi la sinagogi**. În loc să-i conducă pe oameni pe calea dreaptă, îi făceau pe discipolii lor să fie contaminați la fel cum erau **mormintele cari nu se văd**, un evreu devenind necurat (Num. 19:16) fără să-și dea seama în caz că ar fi trecut peste un astfel de mormânt. Fariseii se fereau de lucrurile necurate din punct de vedere ritual, dar Isus subliniază faptul că lăcomia, mândria și răutatea lor au contaminat întreaga națiune.

11:45-52. Apoi Isus pronunță cuvinte de condamnare împotriva celor ce erau învățători ai Legii (v. 46-47, 52). Ei puneau **sarcini**

grele pe umerii altora care îi țineau pe aceștia departe de calea cunoașterii. Ei zideau **mormintele proorocilor**, identificându-se cu înaintașii lor care **i-au ucis pe prooroci**. În exterior se părea că-i cinstesc pe profeți, dar Dumnezeu știa că în interiorul lor îi respingeau. Prin aceasta se făceau și ei responsabili de **sângele tuturor proorocilor**. **Sângele lui Abel și sângele lui Zaharia** se referă la uciderea unor oameni nevinovați care L-au slujit pe Dumnezeu. Abel a fost prima victimă inocentă (Gen. 4:8), iar preotul Zaharia (nu profetul care a scris cartea, deși vezi Mat. 23:25) a fost ultimul martir din Vechiul Testament (2 Cro. 24:20-21; Cartea Cronicilor era ultima în ordinea VT ebr.). Acuzația lui Isus devine și mai severă atunci când spune că ei nu numai că nu folosesc **cheia cunoștinței** (i.e., învățătura lui Isus), dar nici nu i-au lăsat **să intre** pe cei ce voiau acest lucru (Luca 13:14).

11:53-54. Fariseii și cărturarii au început să i se împotrivescă tot mai mult lui Isus. Îi puneau multe întrebări, întinzându-i curse, pentru **ca să prindă vreo vorbă** cu care să-L învinuiască.

B. *Isus îi învață pe cei ce-L urmează că și ei vor fi respinși (12:1-19:27)*

Mai întâi Isus vorbește despre câteva adevăruri în cercul restrâns al ucenicilor Săi (12:1-53), iar apoi învață mulțimile (12:54-13:21). Isus a vorbit despre oamenii Împărăției (13:22-17:10) și despre ce atitudine trebuie să aibă ucenicii în viitoarea Împărăție (17:11-19:27).

1. **ISUS ÎI ÎNVAȚĂ PE UCENICI**
(12:1-53)

a. *Învățătura lui Isus despre cum să mărturisești fără teamă (12:1-12)*

12:1-3. Mai întâi Isus a afirmat că este o nebulie să fii ipocrit, pentru că nu există nici un lucru care **nu va fi descoperit** (cf. 8:17). Așa că ucenicii trebuie să fie deschiși și nu cu două fețe în privința modului lor de viață. El îi avertizează: **păziți-vă de aluatul fariseilor**, învățătura lor, care le arăta **fățarnicia**. În Scriptură aluatul se referă adesea la ceva rău (cf. Mar. 8:15).

12:4-12 (Mat. 10:28-31). Acum Isus îi sfătuiește pe ucenicii Săi (**prietenii Mei**) să nu se teamă (Luca 12:4, 7; cf. v. 32), pentru că Dumnezeu va avea grijă de ei. În loc să se teamă de oamenii care le-ar putea ucide trupul (cf. 11:48-50), ei ar trebui să se teamă de Dumnezeu, **Acela care... are puterea să**

arunce în gheenă. Această afirmație vine ca un corolar natural al celor scrise în 12:2-3 — Dumnezeu cunoaște totul. Pentru Dumnezeu ucenicii erau mult mai valoroși decât niște **vrăbii**, care erau vândute pentru un preț mic (**cinci vrăbii la doi bani**). Cuvântul tradus „bani” este *assarion*, o monedă romană din aramă, valorând a șaisprezecea parte dintr-un dinar (salariul pentru o zi), cuvânt folosit doar aici și în Matei 10:29. Dacă Dumnezeu are grijă de păsări atât de mici (cf. Luca 12:22), El va avea grijă și de ai Lui, cunoscând până și numărul de **perii din cap**.

Ideea versetelor 8-10 este că ucenicii trebuie să ia o hotărâre. A-L **mărturisi** pe Isus era o dovadă a faptului că ucenicii L-au recunoscut ca Mesia și au avut acces la calea mântuirii. Cei care nu-L mărturisesc refuză accesul la mântuire. În mod logic, Isus merge un pas mai departe spunând că **oricui va huli împotriva Duhului Sfânt nu i se va ierta**. În Matei 12:32 Isus face legătura între această atitudine și farisei, cei care au respins lucrarea lui Isus. Aparent fuseseră convinși de Duhul Sfânt că Isus era într-adevăr Mesia, dar au respins mărturia Sa. Ei nu mai puteau fi iertați niciodată pentru că au respins singurul mijloc de salvare al lui Dumnezeu. (Spre deosebire de ei, unii din frații lui Isus, care inițial L-au respins [Ioan 7:5], au crezut mai târziu [Fapte 1:14] și au fost iertați, chiar dacă vorbiseră împotriva Fiului omului.)

Isus le-a promis apoi ucenicilor (Luca 12:11-12) că, în caz că oamenii **îi vor duce înaintea** dregătorilor, datorită predicării și învățaturii lor (cf. Fapte 1:21), **Duhul Sfânt îi va învăța** ce trebuie să spună. Spre deosebire de dușmanii lui Isus, care au hulit împotriva Duhului Sfânt, cei ce-L urmează pe Isus vor fi ajutați de Duhul Sfânt.

b. *Învățătura lui Isus despre lăcomie (12:13-21)*

12:13-21. Acest pasaj explică învățătura lui Isus despre ferirea **de orice fel de lăcomie**. Cineva l-a cerut lui Isus să-i spună fratelui lui **să împartă** cu el în mod echitabil **moștenirea** lor. Răspunsul lui Isus a fost că **viața cuiva nu stă în belsugul avuției lui**. Ucenicii ar fi trebuit să învețe lecția că viața este mai importantă decât lucrurile materiale. Pentru a explica acest lucru, Isus le spune o pildă despre un **om bogat** care continua să zidească alte grânare **mai mari**, pentru a-și strânge **toate rodurile** și **toate bunătățile**. Convingerea lui era că va avea o viață ușoară pentru că avea tot ce-și dorea și tot ce-i

trebuia. Răspunsul lui Dumnezeu din pildă a fost că acest om era nebun (**Nebunule!**), pentru că urma să moară în acea noapte, iar bunurile nu îi vor folosi la nimic. Pur și simplu ele vor fi luate de altcineva. O astfel de persoană **nu se îmbogățește față de Dumnezeu** (cf. 1 Tim. 6:6-10; Iac 1:10). Luca a mai revenit la acest subiect în capitolul 16.

c. *Învățătura lui Isus despre îngrijorare (12:22-34)*
(Mat. 6:25-34)

Această parte ajunge la un punct culminant în versetul 31, când ucenicii au fost învățați să caute Împărăția lui Dumnezeu. Pentru a ajunge la acest punct culminant Isus spune trei lucruri despre îngrijorare.

12:22-24. Mai întâi Isus spune că îngrijorarea este o nebunie, pentru că **viața este mai mult decât** ceea ce mănâncă sau îmbracă o persoană (cf. v. 15). Isus se referă din nou la **păsările cerului** (cf. v. 6-7), pentru a arăta că ucenici sunt cu mult mai **de preț** decât niște **corbi** pe care **Dumnezeu îi hrănește**. El are grijă de ei. (Spre deosebire de vrăbii, corbii nu erau vânduți, fiind considerați necurați.)

12:25-28. Apoi Isus arată că îngrijorarea este o nebunie pentru că ea nu poate schimba situația. Nici măcar un **cot** nu poate fi adăugat la **lungimea vieții** cuiva, așa că este ridicol să te îngrijești. Din nou Isus apelează la natură (**crinii și iarba**) pentru a arăta că Dumnezeu îngrijește de cei care-L aparțin.

12:29-31. În final, Isus spune că îngrijorarea este o nebunie pentru că aceasta este atitudinea păgânilor. **Neamurile lumii**, adică lumea păgână, este preocupată de lucrurile materiale ale vieții și nu de realitățile spirituale, care sunt cele mai importante. Pe de altă parte, dacă cineva este preocupat de cele spirituale (căutând **Împărăția lui Dumnezeu**), va primi de la Dumnezeu și resursele materiale.

12:32-34. Isus le-a mai spus ucenicilor să nu se teamă (cf. v. 4, 7). El îi compară cu o **turmă mică**, un grup care aparent este lipsit de apărare și care poate fi pradat. Pentru a-i face să pară și mai lipsiți de apărare, Isus îi sfătuiește: **Vindeți ce aveți și dați milostenie**. (Luca a mai revenit la acest subiect în capitolele 16 și 19.) Acest lucru l-a făcut și Biserica Primară (Fapte 2:44-45; 4:32-37). Sensul cuvintelor lui Isus era că ucenicii, dacă ar fi avut o comoară pe pământ, s-ar fi gândit doar la ea. Dar dacă aveau o **comoară**

Luca 12:35-59

nesecată în ceruri, care este ferită de hoți și de molii și care-i face bogați în fața lui Dumnezeu (Luca 12:21), vor fi preocupați de lucrurile Împărăției lui Dumnezeu și nu vor avea motive de îngrijorare.

- d. *Învățătura lui Isus despre ce înseamnă să fii pregătit (12:35-48)
(Mat. 24:45-51)*

În această secțiune Isus spune două pilde (v. 35-40) legate de o întrebare a lui Petru (v. 41). A doua pildă o explică și o extinde pe prima.

12:35-40. Isus le-a spus ucenicilor că ar trebui să fie **gata, căci Fiul omului va veni** atunci când ei nu-L vor aștepta. Pilda povestește o întâmplare în care niște robi îl **așteptă pe stăpânul lor să se întoarcă de la nuntă**. Important era ca ei să rămână tot timpul vigilenți, astfel încât **stăpânul lor** să poată intra în casă când va veni. Dacă ei vor fi găsiți veghind (v. 37, 38), **stăpânul se va apropia să le slujească. A doua strajă din noapte** dura între nouă seara și miezul nopții, iar **a treia strajă** de la miezul nopții la trei dimineața. Aceeași idee se regăsește și în cuvintele despre hoțul care dorește să spargă casa (v. 39); ucenicii ar fi trebuit să fie **gata**, pentru că „Fiul omului va veni” pe neașteptate.

12:41. Întrebarea lui Petru este elementul de legătură între cele două pilde. Petru dorea să știe înțelesul primei pilde. Era ea spusă doar pentru ucenici, **sau pentru toți?**

12:42-48. Isus n-a răspuns direct întrebării lui Petru. Aceste versete relatează că mai întâi El a vorbit despre cei care conduceau națiunea în acea vreme. Conducătorii religioși ar fi trebuit să conducă poporul până când Dumnezeu va aduce Împărăția. Însă ei nu și-au îndeplinit această sarcină; ei nu așteptau să vină Împărăția. Având în vedere pedeapsa (v. 46-47), putem presupune că Isus n-a vorbit aici despre credincioșii care nu erau **gata**. El pare să vorbească despre conducătorii națiunii care vor fi prezenți în momentul venirii Fiului omului. Necredința acestora (v. 47) va fi judecată mult mai sever decât a acelor care, deși au făcut răul, n-au **știut** despre venirea Fiului omului (v. 48a). Necredincioșii care au cunoștințe vaste despre revelația lui Dumnezeu vor da socoteală pentru că nu au ținut cont de această revelație.

- e. *Învățătura lui Isus despre posibilitatea de a fi înțeles greșit de ceilalți (12:49-53)
(Mat. 10:34-36)*

12:49-53. A fi ucenicul lui Isus poate să însemne a fi înțeles greșit chiar de cei din

propria familie. De fapt, lucrarea Lui nu va aduce **pace**, ci **dezbinare**, pentru că unii vor accepta ceea ce-a spus El, iar alții vor respinge spusele Lui. Lucrarea Lui va fi ca un **foc** care mistuie (v. 49). Isus dorea ca scopul lucrării Lui să fie îndeplinit. Viața și moartea Sa urmau să fie baza judecării lui Israel. Judecata, la fel ca focul, ar fi purificat națiunea. Vorbind despre **botez**, El s-a referit fără îndoială la moartea Sa, spunând că dorește **să se îndeplinească** (v. 50). De fapt, lucrarea lui Isus a avut ca rezultat dezbinarea din familii despre care El a vorbit aici (v. 52-53). Membrii unor familii aveau să fie dezbinați, iar loialitatea față de familie va dispărea. Credincioșii evrei sunt și acum ostracizați de familii și prieteni. Totuși, ca să poată fi ucenic, cineva trebuie să înfrunte astfel de probleme.

2. **ISUS ÎNVAȚĂ MULȚIMILE**
(12:54-13:21)

După ce Isus le-a vorbit direct ucenicilor, Și-a îndreptat atenția spre mulțimile de oameni. În această secțiune apar șase evenimente în care mulțimile joacă un rol major. Acum ele au devenit punctul central în lucrarea lui Isus.

- a. *Învățătura lui Isus despre semne (12:54-56)
(Mat. 16:2-3)*

12:54-56. Isus a învățat mulțimile că era nevoie de sensibilitate pentru a putea interpreta corect lucrurile pe care le vedeau. Deși au văzut lucrarea Lui, ei nu erau capabili să înțeleagă că El era adevăratul Mesia. Isus le-a spus că ei puteau deosebi semnele naturale (un **nor de la apus** și **vântul de la miazăzi** — **fața pământului și a cerului**). În schimb, nu puteau discerne semnele spirituale. Ei ar fi trebuit să înțeleagă ceea ce se afla chiar în mijlocul lor — Împărăția pe care El le-o oferea, ofertă la care ei n-au răspuns așa cum trebuia.

- b. *Isus dă exemplul unui judecător (12:57-59)*

12:57-59. Isus folosește un exemplu din sfera juridică pentru a arăta oamenilor că au nevoie de o relație corectă cu Dumnezeu. Chiar și în problemele pământești este important să cauți să te împaci cu un oponent — cât încă te afli **pe drum** pentru a merge **înaintea judecătorului** — pentru a evita să fii aruncat **în temniță** și să trebuiască să plătești **și cel mai de pe urmă bănuț**. Cu cât

mai important este să te împaci atunci când cel pe care-L consideri oponentul tău este Dumnezeu! (Cuvântul pentru „bănuț“ este *leptos*, folosit doar aici și în Mar. 12:42; Luca 21:2. Era o monedă evreiască de aramă, care valora cam a opta parte dintr-un cent).

c. *Isus îi învață pe oameni să se pocăiască pentru ca să nu piară (13:1-5)*

13:1-5. Isus i-a învățat pe oameni că o nenorocire i se poate întâmpla oricui, pentru că toți suntem ființe umane. Isus le-a dat și două exemple de nenorociri pe care ei le cunoșteau. Primul se referea la niște **galileeni** care au fost uciși de Pilat pe când aduceau jertfe. Cel de-al doilea se referea la 18 persoane, după cât se pare spectatori nevinovați, care au fost uciși când peste **ei a căzut turnul din Siloam**. Isus a vrut să spună că a fi sau a nu fi ucis nu este o măsură a neprihănirii sau a lipsei de neprihănire a cuiva. Oricine poate fi ucis. Numai harul lui Dumnezeu este cel care ține pe cineva în viață. Acest lucru rezultă clar din versetele 3 și 5: **ci, dacă nu vă pocăiți, toți veți pieri la fel**. Moartea este numitorul comun al tuturor. Numai pocăința poate aduce viața, atunci când oamenii se pregătesc să intre în Împărăție.

d. *Isus spune pilda smochinului (13:6-9)*

13:6-9. Pentru a ilustra acest punct de vedere, Isus a folosit o pildă prin care i-a învățat că vor fi judecați toți cei în viața cărora nu se găsește un **rod**. **Smochinul** are nevoie de **trei ani** pentru a da smochine, dar dacă acest smochin nu a adus roade, stăpânul a spus: **Taie-l**. Dar **viticultorul** (GBV) i-a cerut să-l mai lase **și anul acesta**. Această pildă ilustrează ceea ce s-a spus în versetele 1-5: judecata vine peste cei care nu se pocăiesc. Aici Isus merge un pas mai departe și arată că trebuie să existe **rod** (Mat. 3:7-10; 7:15-21; Luca 8:15). În viața omului care spune că se încrede în Mesia trebuie să se vadă o schimbare evidentă. Dacă o astfel de schimbare nu există, la fel ca și în cazul smochinului, acea persoană este judecată.

e. *Isus vindecă o femeie (13:10-17)*

Isus își ilustrează învățătura vindecând o femeie într-o zi de sabbat. Acest episod reprezintă ultima ocazie din Evanghelii când Isus îi învață pe oameni într-o sinagogă. Termenul „fățarnicilor“ („ipocriților“, NIV — n.tr.) este extrem de important în acest text. La începutul acestei secțiuni (12:54-

13:21) Isus i-a numit pe oameni și pe conducătorii lor „fățarnicilor“ (12:56). Aici, la sfârșitul secțiunii, El le spune din nou „fățarnicilor“ (13:15). Isus a subliniat faptul că oamenii și conducătorii lor nu erau interesați cu adevărat de ceea ce dorea și putea Dumnezeu să facă în viețile lor.

13:10-13. Luca a spus despre **femeie** că era **stăpânită de optsprezece ani de un duh de neputință** și „Satana o ținea legată“ (v. 16). Fără a pune la îndoială realitatea istorică a evenimentului, trebuie să evidențiem valoarea simbolică a locului în care Luca plasează această minune în narațiunea lui. Misiunea lui Isus între oamenii poporului era de a-i elibera de influențele negative și de a-i aduce într-o poziție dreaptă. Aici avem de-a face cu un exemplu elocvent al atingerii lui Isus, prin care o femeie a fost adusă la poziția verticală. Isus a vindecat-o prin cuvintele Sale (**Femeie, ești dezlegată de neputința ta**) și prin atingerea Sa. Iar ea **îndată s-a îndreptat și slăvea pe Dumnezeu**. Această laudă la adresa lui Dumnezeu era reacția adecvată față de lucrarea lui Isus (cf. 2:20; 5:25-26; 7:16; 17:15; 18:43; 23:47). Ea arăta că oamenii înțelegeau care era misiunea Lui.

13:14. Spre deosebire de reacția adecvată a femeii, **fruntașul sinagogii era mâniat că Isus săvârșise vindecarea aceasta** și nu urmărea Legea așa cum o interpreta el. El a cerut mulțimii să respingă minunea săvârșită de Isus. Această atitudine demonstra ceea ce spusese Isus despre conducătorii religioși care îi opreau pe alții să intre în Împărăție (11:52).

13:15-17. Isus a atras atenția că un om este mult mai important decât un animal, iar dușmanii Săi nu vedeau nici un rău în a ajuta animalele în **ziua Sabatului** (cf. 14:5). Ipo-crizia totală și nebunia din gândirea liderilor religioși erau evidente. Ca urmare, **potrivnicii Lui au rămas rușinați, dar norodul se bucura**.

f. *Învățătura lui Isus despre Împărăția lui Dumnezeu (13:18-21)
(Mat. 13:31-33; Mar. 4:30-32)*

13:18-21. Acest pasaj este ca un pivot între învățătura lui Isus adresată mulțimilor (12:54-13:21) și învățătura despre oamenii din **Împărăția lui Dumnezeu** (13:22-17:10). Unii consideră că în aceste scurte pilde despre un **grăunte de muștar** (un copac de muștar care crește dintr-o sămânță minuscule și ajunge la aproximativ 3-5 metri înălțime

Luca 12:22-35

într-un singur sezon!) și despre **aluatul** dospit Isus a dat învățături pozitive despre Împărăție. Este însă mai potrivit să considerăm că aceste pilde se referă la lucrurile negative. Așa cum pătrunde drojdia în aluat, răul va pătrunde din ce în ce mai mult și total pe măsură ce timpul va trece. Acest lucru este adevărat de vreme ce Luca plasează această învățătură imediat după episodul cu respingerea lucrării lui Isus din ziua de sabbat de către fruntașul sinagogii.

3. ÎNVĂȚĂTURA LUI ISUS DESPRE OAMENII ÎMPĂRĂȚIEI (13:22-17:10)

În această secțiune Luca redă învățăturile lui Isus despre cine este și cine nu este membru al Împărăției. În întreaga secțiune tema intrării în Împărăție este simbolizată adesea de participarea la o sărbătoare sau un ospăț (13:29; 14:7-24; 15:23; 17:7-10). Împărăția trebuia să vină. Cei care pot să intre sunt cei care îi răspund pozitiv lui Dumnezeu, acceptându-L pe Mesia și mesajul despre împărăția Sa.

- a. *Isus învață că cea mai mare parte din Israel va fi exclusă din Împărăție (13:22-35)*

13:22-30. Isus i-a învățat pe ascultătorii Săi că mulți din Israel nu vor fi în **Împărăția lui Dumnezeu**, în timp ce mulți din cei ce nu aparțin Israelului vor fi acolo. Cineva L-a întrebat: „**Doamne oare puțini sunt cei ce sunt pe calea mântuirii?**” Cei ce îl urmau erau oarecum descurajați că mesajul Său despre Împărăție nu cuprindea întreaga națiune, așa cum credeau ei că ar trebui să fie. Ei vedeau că Isus întâmpina și opoziție pe lângă acceptare. Învățătura lui Isus era clară: pentru ca un om să intre în Împărăția lui Dumnezeu trebuie să accepte mesajul Său. În mintea unui evreu mântuirea era legată de Împărăție, ceea ce însemna că o persoană a fost mântuită cu scopul de a intra în Împărăția lui Dumnezeu.

Isus a răspuns întrebării acelei persoane cu o povestire despre un om care a dat o **masă** (un simbol al Împărăției, v. 29). După ce a încuiat ușa sălii unde avea loc ospățul, nici unul din cei veniți mai târziu n-a mai putut intra (v. 25). De fapt, gazda ospățului îi numește pe aceștia **lucrătorii fărădelegii** (v. 27). Cei veniți prea târziu au răspuns că ei au mâncat și au băut cu stăpânul, iar el i-a **învățat în ulițele** lor (v. 26), o referire evidentă la lucrarea lui Isus între oamenii acelei generații. Spunându-le această povestire, Isus

urmărea să-i determine pe oameni să răspundă invitației Sale chiar atunci, pentru că va veni timpul când va fi prea târziu și nu li se va mai permite intrarea în Împărăție.

Isus le-a vorbit direct spunând mulțimilor că judecata va veni peste cei care îi resping mesajul: **Va fi plânsul și scrâșnirea dinților**, iar ei vor fi **scoși afară**, ceea ce înseamnă că nu li se va permite să intre în Împărăție. (Cu privire la „plânsul și scrâșnirea dinților” vezi comentariile de la Mat. 13:42.) Dar cei evlavioși din acest popor (reprezentați prin **Avraam, Ișaac și Iacov, și toți proorocii**) vor fi în **Împărăția lui Dumnezeu**.

Pentru ascultătorii lui Isus aceste afirmații au fost revoluționare. Cei mai mulți dintre ei și le-au asumat, pentru că erau legați fizic de Avraam și credeau că în mod natural vor intra în Împărăția promisă. Totuși, următoarele cuvinte au fost și mai revoluționare — de fapt devastatoare — pentru cei care au considerat că *numai* poporul evreilor va avea parte de Împărăție. Isus le-a explicat că în locul evreilor vor fi acceptați în Împărăție neevreii (Luca 13:29-30). Cei veniți din cele patru părți ale lumii reprezintă grupuri de oameni din diverse popoare. Cei care au ascultat cuvintele lui Isus n-ar fi trebuit să fie surprinși de această învățătură pentru că și profeții au spus deseori același lucru. Totuși, în zilele lui Isus evreii credeau că neevreii le erau inferiori. Când Isus Și-a început lucrarea în Nazaret, învățătura Sa despre acceptarea neevreilor a infuriat atât de tare mulțimile încât au dorit să-L ucidă (4:13-30). Evreii se considerau **cei dintâi** în toate lucrurile, dar ei puteau fi **cei de pe urmă**, adică puteau fi lăsați afară din Împărăție. Prin contrast, unii neevrei considerați **cei de pe urmă**, vor fi incluși în Împărăție și vor fi cu adevărat **cei dintâi** ca importanță (13:30).

13:31-35 (Mat. 23:37-39). Răspunzând avertizării pe care i-au dat-o **câțiva farisei**, Isus a spus că El trebuia să ajungă la **Ierusalim**, unde urma să moară. Există încă dezbatere în privința sensului cuvintelor fariseilor, care au spus că **Irod** vrea să-L **omoare** pe Isus. În toată Evanghelia lui Luca fariseii sunt prezentați într-o lumină negativă. De ce în acest caz fariseii ar fi vrut să-L protejeze pe Isus? Cel mai bun mod de a interpreta gestul lor este să considerăm că a fost cel mai bun mod în care fariseii puteau scăpa de Isus. Isus a făcut public faptul că scopul Său era acela de a ajunge la Ierusalim, și exact acesta era drumul Său. Astfel fariseii încercau să-L abată de la sarcina Sa și să-L înfricoșeze,

ținându-L departe de scopul pe care Și-l fixase. Răspunsul lui Isus: **Duceți-vă... și spuneți vulpii aceleia**, arată că El îi considera pe farisei mesagerii lui Irod, care trebuia să se întoarcă la acesta cu un răspuns. Isus a afirmat că El avea de îndeplinit o misiune (Luca 13:32). Acest Irod era Irod Antipa (vezi diagrama familiei lui Irod la 1:5).

Sensul cuvintelor lui Isus: **astăzi și mâine, iar a treia zi voi isprăvi**, nu era că El va ajunge la Ierusalim în trei zile. El a vrut să spună că în mintea Lui misiunea Lui era clară și că trebuia să continue conform planului pe care-l făcuse. Ținta sa era Ierusalimul, unde trebuia să moară. Trebuia să se facă de cunoscut autorităților religioase și apoi să fie dat la moarte.

Acesta a fost momentul în care Luca a consemnat respingerea Ierusalimului (care reprezenta întreaga națiune) de către Isus (13:34-35). Isus a plâns pentru cetate și a mărturisit: **am vrut să-i strâng pe fii tăi cum își strânge găina puii sub aripi**, ceea ce înseamnă tandrețe și iubire, chiar dacă voi **n-ați vrut**. Întreaga Sa lucrare de până atunci avusese scopul de a oferi națiunii Împărăția. Dar pentru că acest popor, care omoară **pe prooroci**, a respins cuvintele Sale, și El îl respinge acum. Isus mai spune: **Iată că vi se va lăsa casa pustie** (*aphietai*, „abandonată“). „Casa“ nu se referă la Templu, ci la întreaga cetate. Deși El va continua să se prezinte drept Mesia, zarurile erau acum aruncate. Cetatea a fost abandonată de către Mesia.

Isus a mai spus (citând Ps. 118:26) că oamenii din cetate nu-L vor **mai vedea** până când ei vor zice că El a fost Mesia. Mulțimea a citat acest verset când Isus a intrat în cetate în mod triumfal (Luca 19:38), dar conducătorii au dezaprobat gestul ei. Acest adevăr va fi proclamat la sfârșit, atunci când Isus va veni din nou și va intra în cetate ca și Conducător milenial.

b. *Învățătura lui Isus despre faptul că mulți proscriși și neevrei vor fi în Împărăție (14:1-24)*

Această secțiune continuă ideea din 13:22-35, dar o explică dintr-un alt unghi. Acum subiectul principal al discuției îl constituie cei incluși în Împărăție, nu cei excluși. Contrar așteptărilor ascultătorilor lui Isus, proscrișii evrei și neevreii vor forma o mare parte din populația Împărăției.

14:1-6. Isus a fost invitat într-o zi de Sabat să prânzească în casa unuia dintre

frunțașii fariseilor, unde se afla și un **om bolnav de dropică**. Dropica este o boală care se manifestă printr-un exces de fluid la nivelul țesuturilor corpului, cauzată probabil de un cancer sau de probleme la ficat sau la rinichi. Poate că omul a fost invitat în casa fariseului pentru a se vedea ce va face Isus. **Isus** a luat imediat inițiativa și a întrebat gazda și pe ceilalți musafiri dacă **este îngăduit a vindeca în ziua Sabatului**. Se pare că întrebarea lui Isus i-a dezarmat pe cei prezenți pentru că toți **tăceau**. Isus a continuat și **l-a vindecat** pe omul acela. El le-a spus musafirilor că ei ar ajuta **pe copilul sau pe boul lor** dacă ar cădea în fântână în **ziua Sabatului**, așa că este cât se poate de corect ca El să-l vindece și pe acest sărman. Astfel Isus a fixat un cadru pentru discuția care urma, referitoare la cei considerați necurați din punct de vedere ceremonial și care, prin urmare, nu puteau intra în Împărăție.

14:7-11. Privind în jur Isus a văzut că cei poftiți la masă **alegeau locurile dintâi**. Cu cât se afla un invitat mai aproape de gazdă, cu atât poziția lui avea o onoare mai mare. În timp ce oamenii intrau în încăperea din casa fariseului unde era pregătită masa, probabil că au încercat să-și croiască drum spre locurile din capul mesei. Pilda pe care le-a spus-o Isus avea ca scop să-i facă să se gândească la realitățile spirituale ale mesajului Împărăției pe care îl predicase El.

Versetul 11 conține esența pildei lui Isus: **Căci oricine se înalță va fi smerit; și cine se smerește va fi înălțat**. Aceste cuvinte aminteau de afirmația lui Isus spusă mai devreme, că cei dintâi vor fi cei de pe urmă și cei de pe urmă vor fi cei dintâi (13:30). Fariseii, care considerau că vor avea poziții importante în Împărăție, se vor simți umiliți dacă vor trebui să cedeze locul altora (14:9). Totuși, dacă ei se vor smeri singuri, ar putea fi înălțați (v.10).

14:12-14. Apoi, Isus S-a adresat **celui ce-L poftise**, spunându-i că dacă i-ar fi invitat pe oameni cei mai neglijăți ai societății (**pe săraci, pe schilozi, pe schiopi, pe orbi**) — care n-aveau cu ce să-l **răsplătească** pentru generozitatea lui — atunci fapta lui ar fi arătat că lucra pentru Dumnezeu, nu pentru interesul lui (cf. Mat. 6:1-18; Iac. 1:26-27). Astfel și-ar fi adunat comori în ceruri (Mat. 6:20) și ar fi devenit bogat în ochii lui Dumnezeu (Luca 12:21). Nu faptul că i-ar fi invitat pe acești proscriși l-ar fi făcut pe omul acela neprihănit; ci fapta aceasta ar fi dovedit că el se afla într-o poziție corectă înaintea lui Dumnezeu. Acest lucru dorea să-L arate

Luca 14:15-35

Isus când a spus că răsplata nu o va primi pe loc, ci **la învierea celor neprihăniți**.

14:15-24 (Mat. 22:1-10). Isus le-a spus apoi o pildă despre un mare ospăț. Unul dintre cei prezenți la masă a rostit o binecuvântare pentru toți cei ce vor **prânzi în Împărăția lui Dumnezeu**. Acest om considera că el, împreună cu cei ce erau prezenți acolo, vor fi în Împărăția lui Dumnezeu. Isus a folosit această ocazie potrivită și tema ospățului (a cinei) pentru a arăta faptul că mulți dintre oamenii de acolo *nu* vor fi prezenți în Împărăția lui Dumnezeu. În locul lor vor fi mulți dintre cei proscrisi și dintre neevrei. Gazda ospățului din pildă a invitat **mulți** oaspeți. Totuși, **toți** cei invitați **au început** să găsească scuze pentru a nu veni. Scuzele păreau să fie întemeiate — nevoia de a vedea **un ogor** recent cumpărat, nevoia de a încerca **cinci perechi de boi** recent achiziționate, sau nevoia unui om care tocmai s-a **însurat** de a fi cu mireasa lui (Luca 14:18-20).

Gazda **s-a mâniat** și a poruncit să fie aduși **cei săraci, ciungi, orbi și șchiopi**. Isus se referea la membrii comunității evreiești care erau considerați inferiori și necurați, așa cum a fost omul bolnav de dropică pe care tocmai îl vindecase (v. 2-4).

Când a aflat că încă **mai este loc**, gazda a poruncit să fie aduși și **cei găsiți la drumuri și la garduri** (v. 23). Acești oameni din afara cetății erau probabil neevrei care nu erau integrați în comunitate. Apoi gazda a afirmat că nici unul din cei ce au fost invitați la început **nu va gusta din cina** lui.

Această pildă despre un ospăț, spusă chiar la un ospăț, întărește învățătura lui Isus că El va abandona Ierusalimul (13:34-35). Oamenii cărora li s-a oferit Împărăția au respins-o și de aceea mesajul s-a adresat altora, inclusiv neevreilor. Scuzele păreau plauzibile pentru cei ce le-au invocat, dar n-au fost adecvate refuzului Împărăției lui Isus. Nimic nu era atât de important decât acceptarea Împărăției oferite de El fiindcă destinul omului depinde de răspunsul la această ofertă.

c. *Avertismentul lui Isus împotriva urmării Sale superficiale (14:25-35)*

14:25-27. Scena narațiunii s-a schimbat: **Împreună cu Isus mergeau multe noroade**. Isus dorea să-i determine pe oameni să-și analizeze hotărârea de a-L urma pe El. El se afla pe drumul care-L va duce la cruce. În final toți ucenicii L-au părăsit atunci când era în grădină și a fost arestat și dus să fie judecat.

Pentru a scoate în evidență faptul că viața de ucenic este dificilă, Isus a spus că omul trebuie să-și urască propria familie și chiar **viața sa**, pentru ca să poată fi ucenicul Său. În mod literal, a-ți urî familia însemna a încălca Legea. Însă pentru că Isus i-a îndemnat în multe ocazii pe alții să împlinească Legea, El nu voia să spună că trebuie să ne urâm familia în mod literal. Accentul cade aici pe prioritatea dragostei (cf. Mat. 10:37). Loialitatea cuiva față de Isus trebuie pusă înaintea de loialitatea față de familie, sau chiar față de propria viață. Într-adevăr, cei care L-au urmat pe Isus împotriva voinței familiilor au fost probabil percepuți ca unii care-și urăsc familiile.

O a doua dificultate din viața de ucenic o constituie faptul că cel care nu-și poartă crucea (i.e., propria lui cruce) și nu vine după El, nu poate fi ucenicul Lui (Luca 14:27, cf. 9:23). Când Imperiul Roman crucifica un criminal sau un prizonier, victima era pusă să-și poarte crucea până la locul crucificării. Purtarea crucii prin mijlocul cetății era considerată ca o acceptare tacită a faptului că sentința Imperiului Roman era dreaptă, iar acuzatul era vinovat. Când Isus le-a spus ucenicilor să-și ducă crucea și să-L urmeze, aceasta însemna că ei vor mărturisi public că Isus era Cel drept și că ei Îl urmau chiar dacă trebuia să moară. Acesta era lucrul pe care conducătorii religioși refuzau să îl facă.

14:28-33. Apoi, folosind două ilustrații, Isus i-a învățat pe ucenici că viața de ucenic înseamnă planificare și sacrificiu. Prima ilustrație se referea la **un turn** (v. 28-30). Înainte ca un om să înceapă **să zidească**, ar trebui să calculeze dacă poate să facă față cheltuielilor pentru a-l termina. Ucenicii lui Isus ar fi trebuit să fie siguri că doresc să plătească întregul preț al vieții de ucenic.

A doua ilustrație se referă la un **împărat** care a plecat la o bătălie. Împăratul ar fi trebuit să fie dispus să renunțe la o victorie dorită dacă nu ar fi fost capabil să câștige bătălia. Principiul sacrificiului este important și în viața de ucenic: ucenicul trebuie să fie capabil să renunțe la **tot ce are** de dragul lui Isus. Oamenii care L-au urmat pe Isus prin satele din Israel au făcut exact acest lucru. Ei și-au lăsat averile și ocupațiile, știind că mesajul pe care-l proclama Isus era cel mai important lucru din lume.

14:34-35. Punctul culminant al învățăturii lui Isus despre viața de ucenic a fost atins când El a spus că **sarea este bună** doar dacă își păstrează calitățile de sare. Dar dacă

își **pierde gustul ei de sare** nu mai are nici o valoare și este **aruncată afară**. Același lucru este valabil și pentru ucenici. Ei trebuie să aibă caracteristicile unui adevărat ucenic — să calculeze costul vieții de ucenic și să determine dacă sunt gata de sacrificiu — altfel nu vor avea nici o valoare.

d. *Învățătura lui Isus despre cei fără speranță și păcătoși din Împărăție (cap. 15)*

Isus i-a combătut pe liderii religioși, afirmând din nou faptul că cei care erau considerați fără speranță și păcătoși vor fi în Împărăție. Aici găsim poate cele mai cunoscute pilde spuse de Isus — Pilda cu Oaia Pierdută, Pilda cu Moneda Pierdută și Pilda Fiului Risipitor. Toate trei transmit același mesaj: Dumnezeu este profund preocupat de pocăința păcătoșilor. A trei pildă însă merge mai departe decât celelalte două, aplicând acest adevăr la situația în care se găsea Isus însuși: acceptat de cei refuzați de societate, dar respins de conducătorii religioși.

15:1-2. Spre dezgustul tot mai mare al acestor conducători religioși, Isus era tot mai mult împreună cu cei disprețuiți și cu **păcătoșii**. Oponenții lui Isus erau din nou, ca peste tot în Evanghelia după Luca, **fariseii și cărturarii**. Din cauza atitudinii lor, Isus le-a spus aceste trei pilde. Toate trei vorbesc despre un lucru sau o persoană care a fost pierdută și apoi găsită, precum și despre bucuria regăsirii a ceea ce a fost pierdut.

Unii consideră că aceste pilde învață despre refacerea părtășiei credinciosului cu Dumnezeu. Nu poți pierde ceva ce nu-ți aparține, susțin ei, deci primele două pilde vorbesc despre copiii lui Dumnezeu care se întorc la El. De asemenea, un fiu este deja un fiu, deci a treia pildă vorbește despre faptul că oamenii care sunt credincioși își pot reface părtășia cu Dumnezeu.

Alții consideră că pildele acestea învață că oamenii pierduți (i.e., oamenii care nu sunt credincioși) pot să vină la Hristos. Acest punct de vedere este de preferat din două motive: (1) Isus le vorbea fariseilor care au respins mesajul Împărăției. Obiecția lor era tocmai faptul că păcătoșii au venit la Isus și au crezut mesajul Lui. Însă aceste două categorii nu pot fi regăsite în cea de-a treia pildă, dacă aceasta vorbește despre refacerea părtășiei unui credincios. (2) Versetul 22 arată că fiul care s-a întors a primit o poziție nouă pe care n-o mai avusese înainte. Evreii erau „copiii lui Dumnezeu” în sensul că

aveau o relație specială, bazată pe un legământ, cu Dumnezeu. Cu toate acestea, fiecare trebuia să devină în mod individual un credincios în Dumnezeu. Era responsabilitatea lor să accepte mesajul pe care-l predica Isus: El este Mesia care aducea poporului Împărăția.

15:3-7. Pilda despre oaia pierdută spune că va **fi mai multă bucurie în cer** pentru un **păcătos care se pocăiește**. Isus n-a spus aici că **celelalte** 99 de oi nu sunt importante, ci El subliniază faptul că **oaia pierdută** de turmă îi reprezintă pe păcătoșii cu care El mânca (v. 1-2). **Cei nouă zeci și nouă de oameni neprihăniți** îi reprezintă pe fariseii care se credeau neprihăniți și nu aveau **nevoie de pocăință**.

15:8-10. Pilda despre banul pierdut spune că **este bucurie înaintea îngerilor lui Dumnezeu** pentru un **păcătos care se pocăiește**. Este același mesaj ca al primei pilde, dar acum se subliniază importanța unei căutări insistente. Femeia a continuat să caute **cu băgare de seamă** până când a găsit moneda de argint, care era valoroasă. O *drachma*, o monedă grecească de argint, apare doar în acest loc în Noul Testament și era echivalentul în bani al unei zile de muncă. Mesajul trebuia să fie destul de clar pentru ascultătorii lui Isus: păcătoșii de care El se apropiase erau extrem de valoroși înaintea lui Dumnezeu. (Cf. cuvintelor similare din v. 6, 9.)

Apoi Isus a spus Pilda Fiului Risipitor și a fratelui mai mare, pentru a explica faptul că Dumnezeu îi invită pe toți oamenii să intre în Împărăție.

15:11. Un om avea doi fii; ideea centrală a pildei este contrastul dintre cei doi fii.

15:12-20a. Această secțiune a pildei prezintă ceea ce a făcut fiul **cel mai tânăr**. El a făcut un lucru neobișnuit, cerându-i **tatălui său** să-i dea **partea de avere** ce i se cuvine. În mod normal, o avere nu putea fi împărțită moștenitorilor decât dacă tatăl nu o mai putea administra bine. Tatăl a acceptat cererea fiului său și i-a dat partea sa de moștenire. **Fiul cel mai tânăr** și-a luat averea și a plecat departe, începând să ducă o **viață destrăbălată**, trăind cu femei desfrânate, așa cum a spus fratele său mai mare (v. 30). Ascultătorii ar fi trebuit să înceapă să înțeleagă ideea pildei. Isus fusese criticat pentru că era prietenul păcătoșilor. Păcătoșii erau considerați oameni care trăiau departe de Dumnezeu, ducând o viață destrăbălată. Spre deosebire de fiul cel tânăr, celălalt fiu a rămas cu tatăl său și nu a dus o astfel de viață.

Luca 15:20b-16:8a

O foamete mare a venit în țara în care era fiul cel tânăr și el și-a cheltuit toți banii, fiind nevoit să lucreze la unul din oamenii din acea țară și **să-i păzească porcii**, o activitate detestabilă pentru un evreu. Poate că țara aceea îndepărtată era undeva în estul Galileii, unde neevreii creșteau porci (cf. 8:26-37). Îndurând foamea, el **ar fi dorit** să mănânce **roșcovele** — hrana care era dată porcilor. Ca evreu, nu se putea găsi într-o situație mai josnică. Roșcovele erau probabil păstăi produse de un copac înalt, care se menținea tot timpul verde, numit roșcov.

Văzându-se într-o asemenea condiție degradantă, el **și-a venit în fire** (15:17). A decis să se întoarcă la tatăl lui și să lucreze pentru el. Cu siguranță că era mult mai bine să lucreze pentru **tatăl** său decât pentru un străin. El se aștepta să fie primit de tatăl sau ca servitor, nicidecum ca fiu.

15:20b-24. A treia secțiune a pildei prezintă răspunsul tatălui. El îl aștepta pe fiul său să se întoarcă acasă, **și când încă era departe**, l-a văzut și **i s-a făcut milă de el**. Plin de compasiune, tatăl a **alergat** spre el, l-a îmbrățișat și **l-a sărutat mult**. Tatăl nu a dorit să asculte discursul pe care l-a repetat fiul său. În schimb, **el a zis robilor săi** să pregătească o mare serbare, la care **să se veselească** pentru că fiul său s-a întors. El i-a oferit fiului său o nouă poziție, dându-i **haina cea mai bună... un inel... și încălțăminte**. Intenționat, Isus a folosit din nou exemplul unui ospăț. Mai înainte folosisese același cadru pentru a vorbi despre venirea Împărăției (13:29; cf. 14:15-24). Ascultătorii lui Isus ar fi trebuit să înțeleagă ușor semnificația acestei serbări. Păcătoșii (simbolizați de fiul cel tânăr) intrau în Împărăție pentru că se întorceau la Dumnezeu. Ei credeau că trebuie să se întoarcă la Dumnezeu și să fie iertați de El.

15:25-32. Secțiunea finală a pildei descrie atitudinea fratelui mai mare, care-i simboliza pe farisei și pe învățătorii Legii. Ei aveau aceeași atitudine față de păcătoși pe care **fiul cel mare** a avut-o față de fratele său mai tânăr. **Fiul cel mare**, venind acasă de la **ogor**, a auzit ce s-a întâmplat și **s-a întărâtat de mânie**. Tot așa au făcut fariseii și învățătorii Legii care erau iritați de predicile lui Isus. Lor nu le-a plăcut mesajul predicat de Isus că oamenii din afara Israelului, împreună cu proscrisii și păcătoșii, vor face parte din Împărăție. La fel ca fiul cel mai mare care **nu voia să intre în casă**, fariseii au refuzat să intre în Împărăția pe care Isus a oferit-o întregului popor.

Interesant este faptul **că tatăl său a ieșit afară și l-a rugat să intre** și să ia parte la sărbătoarea lor. La fel a făcut și Isus care a mâncat și cu fariseii și cu păcătoșii. El n-a dorit să-i excludă din Împărăție pe farisei sau pe învățătorii legii. Mesajul Său conținea o invitație adresată tuturor.

Fratele cel mai mare era mândru pentru că el n-a fost onorat niciodată cu vreo sărbătoare, așa după cum spunea: **eu îți slujesc ca un rob de atâția ani, și niciodată nu ți-am călcat porunca** (v. 29). Aceste cuvinte ascund în spatele lor gândul acestui fiu că el avea o relație cu tatăl său datorită muncii sale. El nu-l sluja pe tatăl său pentru că-l iubea, ci pentru că aștepta o răsplată. Mai mult, el considera această slujire ca un fel robie față de tatăl său.

Tatăl i-a explicat fiului cel mare că el avea bucuria de a fi în casă cu tatăl tot timpul și că acum ar fi trebuit să se bucure de întoarcerea fratelui său. Cuvintele: **tu întotdeauna ești cu mine și tot ce am eu este al tău**, sugerează că liderii religioși aveau o poziție privilegiată ca membri ai poporului ales al lui Dumnezeu. Ei erau păstrătorii și păzitorii legămintelor și ai Legii (Rom. 3:1-2; 9:4). În loc să fie mândri, ei ar fi trebuit să se bucure că alții li se alăturau și făceau parte din Împărăție.

e. *Învățătura lui Isus despre avere și Împărăție (cap. 16)*

Acest capitol include două pilde despre bogăție. Prima pildă (v. 1-13) a fost spusă în primul rând pentru ucenici (v. 1). A doua pildă (v. 19-31) le era adresată fariseilor, ca răspuns la reacția lor (v. 14-18) față de prima pildă.

16:1-8a. Isus a spus această pildă despre ispravnicul necredincios, pentru a-i învăța pe ucenici că trebuie să-și folosească averile pentru scopurile Împărăției. Aplicația (v. 8b-13) urmează pildei (v. 1-8a).

Un om bogat, care avea **un ispravnic**, l-a chemat pe acesta să dea socoteală pentru **isprăvnicia** sa. Omul bogat auzise că ispravnicul îi risipește averea. În vremea lui Isus, ispravnicii erau angajați adesea de oamenii bogați pentru a le gestiona averea. Un astfel de ispravnic ar putea fi asimilat unui administrator care controlează averea cuiva în scopul de a o spori. Averea nu-i aparține administratorului, dar el o gestionează. Se pare că ispravnicul din pildă risipea averea stăpânului, la fel cum fiul risipitor a risipit averea tatălui său (15:13).

La începutul pildei, omul bogat l-a considerat pe ispravnicul său mai mult iresponsabil decât necinstit (16:2). Ispravnicul a fost concediat. Atunci, pentru a-și face prieteni care mai târziu să-l angajeze, fostul ispravnic a chemat doi dintre datornicii stăpânului și le-a micșorat datoriile pe care le aveau: **cincizeci** de măsuri de untdelemn în loc de **o sută**, și **optzeci** de măsuri de grâu în loc de **o sută**. Intențiile ispravnicului se reflectă clar în cuvintele lui: **atunci când voi fi scos din isprăvnice, ei să mă primească în casele lor** (4).

Când stăpânul a auzit ce se întâmplase, **l-a laudat pe administratorul nedrept, pentru că lucrase cu chibzuință (GBV)**. Ispravnicul nedrept a făcut un lucru rău, dar a avut grijă să-și asigure viitorul folosindu-se de lucruri materiale. Aceasta era o lecție bună învățată dintr-un exemplu rău.

16:8b-13. Isus a aplicat în trei feluri această pildă pentru ucenicii Săi care trebuia să trăiască în lume alături de necredincioși. Mai întâi El le-a spus că trebuie să-și folosească banii pentru a câștiga oameni pentru Împărăție (v. 8b-9). Isus le-a spus: **fiii veacului acestuia, față de semenii lor, sunt mai înțelepți decât fiii luminii**. Aici Isus făcea distincția între ucenicii Săi și ispravnicul necredincios. Acesta făcea parte dintre „fiii veacului acestuia” și căuta să-și facă viața cât mai ușoară. Ucenicii care erau dintre „fiii luminii” (cf. 11:33-36; Ef. 5:8) trebuia să acționeze cu multă dibăcie (în mod înțelept, nu necinstit). Este cât se poate de clar că Isus credea că fiii luminii ar trebui să-și facă prieteni cu **ajutorul bogățiilor nedrepte** (Luca 16:9). Cuvântul „bogății” (*mamōna*) a fost folosit de Isus și mai târziu (v. 13), când a afirmat că nimeni nu poate „sluji lui Dumnezeu și lui Mamona”. În versetul 9 Isus a spus că trebuie să-și folosească averea, nu s-o păstreze sau să fie robul ei. Averea trebuie să fie la dispoziția ucenicului și nu invers. Ucenicii ar trebui să-și folosească averile pentru a-și face **prieteni**, adică din același motiv pentru care ispravnicul necredincios a folosit averea stăpânului său. Astfel ucenicii vor fi primiți în corturile eterne (GBV). Folosirea înțeleaptă a bogățiilor lor îi va ajuta pe ucenici să-i conducă pe alții să creadă și să accepte mesajul Împărăției.

A doua aplicație pe care o face Isus se găsește în versetele 10-12. Celui credincios în felul în care-și folosește banii **i se vor încredința adevăratele bogății**. **Adevăratele bogății** (v. 11) se referă la bogățiile spirituale ale Împărăției de care vor avea parte ucenicii.

A treia aplicație pe care a extras-o Isus din această pildă a fost că nimeni nu poate **sluji lui Dumnezeu și lui Mamona** (v.13). Cei doi stăpâni se exclud reciproc. Iubirea de bani duce la îndepărtarea de Dumnezeu (1 Tim. 6:10); în schimb, iubirea de Dumnezeu va face ca scopul principal în viață să nu fie banii.

16:14-18. Fariseii, care erau iubitori de bani, au reacționat negativ față de învățătura lui Isus despre acest subiect. Ei își băteau joc de Isus, pentru că au văzut în El un om sărac urmat de alți oameni săraci, dar care avea obrăznicia să le dea învățături despre bani. Isus le-a răspuns că Dumnezeu le **cunoaște inimile** și nu este impresionat de înfățișarea exterioară sau de bogăția lor. Deși fariseii căutau să se îndreptățească (v. 15; cf. 15:7), **Dumnezeu**, care judecă omul interior, va avea ultimul cuvânt. Fariseii au înțeles în mod greșit binecuvântările legământului lui Dumnezeu. Ei considerau că bogăția unei persoane era binecuvântarea lui Dumnezeu ca răsplată a comportamentului bun. Astfel neglijau complet faptul că mulți oameni neprihăniți din Vechiul Testament au fost lipsiți de lucruri materiale, în timp ce mulți oameni nedrepți le-au avut din belșug.

Textul din Luca 16:16-18 este inclus în învățătura lui Isus despre bani, pentru că ilustrează ceea ce a spus Isus despre fariseii care se îndreptăteau, dar care erau sub judecata lui Dumnezeu. Isus a afirmat că încă din timpul lui **Ioan Botezătorul** a propovăduit **Evanghelia Împărăției lui Dumnezeu**. Oamenii, inclusiv fariseii (cf. 14:15 și comentariilor la Mat. 11:12) au încercat **să intre în ea**, dând **năvală**, dar păstrându-și calea lor.

Totuși, în ciuda faptului că încercau să se îndreptățească, fariseii încă nu trăiau conform Legii. Ca exemplu, Isus le vorbește despre divorț. A divorța și a te recăsători înseamnă adulter (Isus vorbește despre o excepție de la această regulă. Vezi comentariile de la Mat. 5:32; 19:1-12.) Fariseii aveau o concepție greșită despre divorț. Se știa că un om nu trebuie să comită adulter. Dar dacă un om dorea o altă nevastă, mulți farisei erau de acord cu divorțul, chiar dacă nu existau motive întemeiate, și omul respectiv se căsătorea cu femeia dorită. În acest fel ei considerau că nu comiteau adulterul. Totuși, așa cum a arătat Isus, acesta era un exemplu perfect al justificării lor în ochii oamenilor, dar nu și în ochii lui Dumnezeu (Luca 16:15). Conducătorii religioși nu trăiau conform Legii. Isus a arătat cât de importantă este fiecare **slovă din Lege** (v. 17), și cât de

Luca 16:19-17-10

important este ca oamenii să trăiască cum le cerea Legea.

16:19-21. Apoi Isus a spus pilda cu bogatul nemilostiv și săracul Lazăr, pentru a arăta că a fi bogat nu este același lucru cu a fi neprihănit. Acest **om bogat** avea tot ce-și dorea. **Porfiră** este un cuvânt care se referă la haine vopsite în culoare purpurie, iar **în subțire** este o expresie care se referă la lenjerie; ambele erau foarte scumpe.

Un om sărac și bolnav, **numit Lazăr**, nu avea nimic. Unul trăia o **viață plină de veselie și de strălucire**, iar celălalt într-o sărăcie abjectă, flămând și cu sănătatea ruinată (**plin de bube**). Poate că Isus a folosit numele Lazăr pentru că el este forma grecească a unui nume evreiesc care înseamnă „Dumnezeu, Cel care ajută”. Lazăr a fost neprihănit, nu pentru că era sărac, ci pentru că depindea de Dumnezeu.

16:22-23. Cu vremea, amândoi au murit. Lazăr a fost dus în **sânul lui Avraam**, în timp ce bogatul a fost **îngropat** și dus în Locuința morților, un loc de **chinuri** (v. 24, 28). *Hadēs*, cuvântul grecesc tradus deseori prin „Iad” este folosit de 11 ori în Noul Testament. Septuaginta folosește *hadēs*, pentru a traduce cuvântul ebraic *še`ol* (locul morților), de 61 de ori. Aici *hadēs* se referă la locuința în care stau cei care au murit nemântuiți, până la judecata de la marele tron alb (Apoc. 20:11-15). „Sânul lui Avraam” se referă la Paradisul credincioșilor morți din Vechiul Testament (cf. Luca 23:43; 2 Cor. 12:4).

16:24-31. Omul bogat a avut posibilitatea să poarte o conversație cu **Avraam**. Mai întâi el a cerut ca **Lazăr** să vină să-i aducă puțină **apă**. **Avraam a răspuns** că nu este posibil așa ceva și că trebuie să-și aducă aminte că a avut în viață tot ce și-a dorit, în timp ce **Lazăr** n-a avut nimic. Chiar și așa, bogatul nu l-a ajutat niciodată pe Lazăr cât timp a trăit. Mai mult, ei erau despărțiți de o prăpastie mare care separa Iadul de Paradis, așa că nimeni nu putea **să treacă** dintr-o parte în alta. Apoi bogatul a cerut ca Lazăr să meargă pe pământ pentru ca **să le adeverească** celor **cinci frați** ai bogatului aceste lucruri. Era încredințarea lui că, dacă **se va duce la ei cineva din morți**, ei **se vor pocăi** (v. 30). Avraam i-a răspuns că, deoarece ei au refuzat **să asculte** de Scriptură (**Moise și prooroci**, care reprezentau tot VT; cf. v. 16), vor refuza să asculte, chiar **dacă ar învia cineva din morți**.

În mod evident Isus sugera că bogatul îi reprezenta pe farisei. Ei doreau semne — semne atât de clare ca să-i silească pe oameni

să creadă. Dar, pentru că nu credeau Scriptura, ei n-ar fi crezut nici semnele, oricât de mari ar fi fost ele. La puțin timp după acest eveniment Isus l-a înviat din morți pe un om care se numea tot Lazăr (Ioan 11:38-44). Rezultatul a fost că liderii religioși au început să comploteze și mai mult pentru a-i omorî și pe Isus și pe Lazăr (Ioan 11:45-53; 12:10-11).

f. *Isus învață despre datoriile față de oameni și față de Dumnezeu (17:1-10)*

17:1-4. Isus i-a învățat pe ucenici despre obligațiile pe care le aveau față de alți oameni (v. 1-4) și față de Dumnezeu (v. 6-10). Ucenicii lui Isus nu trebuie să-i facă pe oameni să păcătuiască. În această viață păcatul nu poate fi eradicat: **este cu neputință să nu vină** astfel de lucruri. Pentru un ucenic ar fi mai bine să **i se lege de gât o piatră de moară** (o piatră foarte grea) și să fie aruncat în mare, decât să cauzeze rănirea spirituală (*skandalisē*, „a-l face să păcătuiască”) a vreunuia din acești micuți (oameni care, la fel ca și copiii mici, sunt lipsiți de ajutor înaintea lui Dumnezeu; cf. 10:21; Mar. 10:24). Probabil că păcătuirea se referea la lipsa de credință în Mesia. Isus a arătat deja că fariseii nu numai că au refuzat să intre ei în Împărăție, dar nu i-au lăsat nici pe alții să intre (Luca 11:52).

Dar ucenicii nu aveau doar datoria de a nu-i face pe alții să păcătuiască; ei trebuia să combată păcatul iertându-i pe alții (17:3-4). Dacă cineva vedea pe **fratele** său că **păcătuiește**, trebuia să-l mustre. Dacă se pocăia, el trebuia iertat, chiar dacă acest lucru se întâmpla în mod repetat. Expresia **de șapte ori pe zi** semnifică un lucru complet — adică ori de câte ori este necesar.

17:5-10. Isus a mai spus că ucenicii Săi aveau responsabilități și față de Dumnezeu. Prima responsabilitate era să aibă **credință**. Când ucenicii l-au cerut lui Isus să le mărească **credința**, El le-a răspuns că n-au nevoie de mai multă credință, ci de o credință corectă. Chiar și o cantitate mică de credință (ca un **bob de muștar**, cea mai mică sămânță; cf. 13:19), putea face lucruri miraculoase, uimitoare, cum ar fi dezhădăcinarea și mutarea unui dud, un copac cu rădăcini foarte adânci (17:6).

A doua responsabilitate a ucenicilor față de Dumnezeu era o slujire umilă (v. 7-10). Nu trebuia să se aștepte la laude speciale pentru lucruri pe care aveau datoria să le facă. **Un rob** nu primește laude de la stăpânul său pentru îndeplinirea datoriei sale. Tot așa și

ucenicii au unele responsabilități pe care trebuie să le îndeplinească cu umilință, ca niște **robi netrebnici** (*achreioi*, „buni pentru nimic“, folosit și în Mat. 25:30) ai lui Dumnezeu.

4. ÎNVĂȚĂȚURA LUI ISUS DESPRE ÎMPĂRĂȚIE ȘI ATITUDINILE UCENICILOR SĂI (17:11-19:27)

În această secțiune Luca prezintă o serie de evenimente care au loc în viața lui Isus în drumul Său către Ierusalim. Evenimentele au menirea de a-i învăța pe ucenici ce fel de atitudine trebuie să aibă în vederea apropiatei venituri la Împărăție.

a. Leprosul care s-a întors la Isus (17:11-19)

17:11-14. Isus mergea spre Ierusalim... printre Samaria și Galilea. Când I S-a cerut să vindeze zece leproși, El i-a vindecat de **departe**. Aceasta era a doua oară în Evanghelia după Luca în care au fost vindecați leproși (5:12-16). Ca și în cazul precedent, Isus i-a îndemnat pe acești oameni să se arate **preoților**. Pe când se duceau, ei au fost curățiți de lepră, astfel că erau curați și din punct de vedere ceremonial.

17:15-19. Doar unul dintre aceștia, un **samaritean**, s-a întors să-I mulțumească lui Isus. Acesta a înțeles semnificația a ceea ce făcuse Isus pentru El. El s-a **întors slăvind pe Dumnezeu și s-a aruncat cu fața la pământ la picioarele lui Isus**, o poziție de închinare. Se pare că El a înțeles că Isus este Dumnezeu pentru că a avut credință în El. Luca nu a menționat dacă omul acesta a crezut sau nu că Isus este Mesia. Dar lipsa de recunoștință a celorlalți leproși era tipică pentru națiunea evreilor, care a respins lucrarea lui Isus. El avea puterea de a curăța poporul și de a-l face curat din punct de vedere ceremonial. Dar poporul nu a avut atitudinea corectă față de El. Ei au acceptat faptele lui Isus (îi vindeca și îi hrănea), dar nu L-au acceptat ca Mesia. Însă unii din afara poporului (cum a fost și acest lepros samaritean, de două ori repudiat de evrei) au avut o atitudine corectă.

b. Învățătura lui Isus despre venirea Împărăției (17:20-37) (Mat. 24:23-28, 37-41)

17:20-21. Fariseii L-au întrebat pe Isus **când va veni Împărăția lui Dumnezeu?** Era o întrebare logică, având în vedere că Isus predicase de câteva ori despre împărăția care

era gata să vină. **Isus** a răspuns în două feluri acestei întrebări. Mai întâi El le-a spus fariseilor că **Împărăția lui Dumnezeu** nu va izbi privirile lor. Apoi le-a spus că Împărăția este în mijlocul lor. Termenul **înăuntrul** este adesea înțeles greșit. Fariseii, care L-au respins pe Isus ca Mesia, nu erau credincioși. (Ei erau deosebiți de ucenici, cărora Isus li se adresează începând cu v. 22.) Astfel că este de înțeles de ce Isus le-a spus fariseilor că Împărăția este înăuntrul lor, ca și cum ar fi un fel de Împărăție spirituală. Este mai bine să traducem expresia „înăuntrul vostru“ (*entos hymon*) prin „în mijlocul vostru“. Unii consideră că sensul acestei expresii este „la dispoziția sau la îndemâna voastră“. Adevărul subliniat de Isus a fost că El se afla în mijlocul lor. Tot ce aveau de făcut era să-L recunoască pe El ca Mesia, care poate aduce Împărăția — și astfel Împărăția va veni.

17:22-25. Apoi Isus le-a prezentat **ucenicilor** câteva adevăruri despre Împărăție. Mai întâi le-a spus **că vor veni zile** în care ei vor dori să-L vadă întorcându-se, dar nu-L vor vedea (v. 22). Apoi le-a spus că fiecare din ei va ști când va veni Împărăția (v. 23-24). Nu va fi o Împărăție ascunsă (i.e., doar una spirituală). Va fi o Împărăție pe care o va vedea toată lumea. Apariția ei va fi ca **fulgerul** (cf. Mat. 24:27, 30). Și, în sfârșit, le-a mai spus ucenicilor că El trebuie **să sufere multe** înainte ca să vină Împărăția (Luca 17:25).

17:26-27. În continuare, Isus a comparat venirea Împărăției cu venirea potopului în zilele lui Noe și cu venirea judecății peste Sodoma (v. 29). Amintind aceste două evenimente, Isus dorea să sublinieze latura judecătii din Împărăție. Când va fi instaurată Împărăția, oamenii vor fi judecați ca să se vadă dacă pot intra în ea. În această secțiune (17:26-35) Isus n-a vorbit despre Răpire, ci despre judecata dinainte de a intra în Împărăție.

Isus le-a reamintit ucenicilor că oamenii din zilele lui Noe n-au fost pregătiți când a venit **potopul**, care **i-a prăpădit pe toți** (Gen. 6). Același problemă va exista când va veni Împărăția: oamenii nu vor fi pregătiți.

17:28-33. În același mod, **oamenii** materialisti și indiferenți din **Sodoma** (care **mâncau, beau, cumpărau, vindeau, sădeau, zideau**) nu au fost pregătiți pentru judecata lui Dumnezeu (Gen. 19). Ei au trăit în păcat, uitând de Dumnezeu. Nenorocirea care s-a abătut asupra lor **i-a pierdut pe toți**. Isus le-a mai reamintit ucenicilor că nu este bine să fie atașați de lucrurile materiale atunci când va veni Împărăția, pentru că vor fi

Luca 17:34-18:20

judecați la fel ca **nevasta lui Lot**. Oamenii care vor lucra sau se vor relaxa pe acoperișuri (multe din acestea sunt plate în Palestina), sunt sfătuiți să nu-și mai ia nimic din case. Cei care se vor afla la câmp să nu se întoarcă acasă pentru a-și salva posesiunile. Orice întârziere ar putea fi fatală. Astfel, oricine va încerca **să-și scape viața** (Luca 17:33), întorcându-se să-și salveze bunurile (v. 31), **o va pierde**.

17:34-36. Isus a afirmat că unii vor fi „luați” pentru judecată. În unele părți ale lumii va fi noapte (**în noaptea aceea... vor fi în același pat**); în alte părți va fi ziua (oamenii își vor vedea de treburile lor de peste zi, de exemplu femeile vor **măcina grâu**). Expresia „va fi luat” înseamnă că **va fi luat** la judecată, nu că va fi răpit. Cei care rămân sunt cei care vor intra în Împărăție. (Unele manuscrise conțin și cuvintele din v. 36: „Doi bărbați vor fi la câmp: unul va fi luat și altul va fi lăsat.” Mai mult ca sigur că acest verset a fost inserat să armonizeze acest pasaj cu Mat. 24:40).

17:37. Ucenicii L-au întrebat **unde** vor fi luați acești oameni. Răspunsul plin de mister al lui Isus: **Unde va fi trupul acolo se vor strânge vulturii**, a fost interpretat în diverse feluri. Cel mai înțelept este să interpretăm aceste cuvinte ca o reafirmare a faptului că acești oameni vor fi luați la judecată. Așa cum un trup mort atrage vulturii, așa și oamenii morți sunt destinați judecății dacă nu sunt gata pentru Împărăție (cf. Mat. 24-28; Apoc. 19:17-19).

c. *Învățătura lui Isus despre rugăciune (18:1-14)*

Aceste versete includ două pilde despre rugăciune. Una a fost adresată ucenicilor (v. 1-8), iar cealaltă (v. 9-14) unora „cari se încredeau în ei înșiși că sunt neprihăniți.”

18:1-8. Isus le-a spus pilda judecătorului nedrept pentru a-i învăța despre perseverența în rugăciune: **ca să le arate că trebuie să se roage necurmat și să nu se lase**. Versetele 2-5 conțin această pildă. **O văduvă** a continuat să insiste pe lângă un judecător nedrept pentru a face dreptate în cauza ei. Multă vreme el n-a voit să-i facă dreptate, dar în final s-a decis să-i facă dreptate pentru că să nu mai vină să-i **bată capul**. Isus a interpretat pilda (v. 6-8) arătând că, dacă **judecătorul nedrept** a făcut dreptate, și Dumnezeu **va face dreptate aleșilor Lui în curând**. Întrebarea lui Isus: **Dar când va veni Fiul omului, va găsi El credință pe pământ?**, nu a

fost pusă din cauza ignoranței Lui. Nici nu voia să spună că nu vor mai fi credincioși atunci când El va reveni. Ci a spus aceste cuvinte pentru a-i stimula pe ucenici să stea în rugăciune și să se roage cu credincioșie. Aceasta este o altă învățătură bună extrasă dintr-un exemplu negativ (cf. 16:1-13).

18:9-14. Scopul pildei cu **un vameș și un fariseu** a fost să arate că nimeni nu se poate considera singur neprihănit, privindu-i pe alții cu dispreț (v. 9). Prin rugăciunea sa fariseul voia să-l spună lui Dumnezeu cât de bun om era el, nu numai pentru că respecta Legea postind și dând zeciuală (v. 12), dar și pentru că se considera mai bun decât alți oameni (v. 11). El îi folosea pe ceilalți oameni ca un standard pentru măsurarea neprihănirii.

De cealaltă parte, vameșul l-a folosit pe Dumnezeu ca standard pentru a-și măsura neprihănirea. El a înțeles că depindea de mila lui Dumnezeu pentru a fi iertat.

Aplicația acestei pilde a amintit de învățătura lui Isus de la versetul 13:30. Este necesar ca oamenii să se smerească înaintea lui Dumnezeu pentru a primi iertarea, iar cei care erau mândri (**se înalță**) vor fi smeriți de Dumnezeu.

d. *Învățătura lui Isus despre asemănarea cu copiii (18:15-17)* (Mat. 19:13-15; Mar. 10:13-16)

18:15-17. Luca a plasat această secțiune aici pentru a continua ideea din pilda anterioară. Isus i-a învățat pe ucenici că trebuia să se smerească înaintea lui Dumnezeu. În aceste versete El face o analogie între ucenici și copii: **Lăsați copilașii să vină la Mine, și nu-i opriți; căci Împărăția lui Dumnezeu este a unora ca ei**. Prin aceste cuvinte Isus a afirmat că o persoană, ca să intre în Împărăție, trebuie să vină la El într-o stare de smerenie. **Copilașii** vin cu emoție și speranță. Ei vin înțelegând că nu pot face prea mult singuri. Depind total de alții. Dacă aceste atitudini nu sunt prezente și în adulți, ei nu pot intra **cu nici un chip** în Împărăție.

e. *Învățătura lui Isus despre faptul că bogăția este o piedică în calea celor mai importante aspectele ale vieții (18:18-30)* (Mat. 19:16-30; Mar. 10:17-31)

18:18-20. Un **fruntaș** (care era un om foarte bogat, v. 23) a venit la **Isus** pentru a-L întreba cum poate să moștenească **viața veșnică**. Poate că acest om era un membru al

Sinedriului sau unul dintre conducătorii unei sinagogi locale. A moșteni viața veșnică înseamnă a intra în Împărăția lui Dumnezeu (Ioan 3:3-5). Omul dorea să știe ce trebuia să facă (**ce trebuie să fac**) pentru a fi îndreptățit înaintea lui Dumnezeu.

Fruntașul i s-a adresat lui Isus prin cuvintele: **Bunule Învățător**. Isus i-a răspuns că bun este **Unul singur: Dumnezeu**, ceea ce înseamnă că doar Dumnezeu este cu adevărat drept. E posibil ca el să fi crezut că Isus Și-a câștigat statutul înaintea lui Dumnezeu datorită faptelor bune pe care le-a făcut. Astfel că Isus i-a dat de înțeles că, dacă El era cu adevărat bun, acest lucru se datora faptului că El este Dumnezeu. Aceasta este o nouă afirmație a lui Isus referitoare la divinitatea Sa.

Isus i-a răspuns omului că trebuie să păzească a șaptea, a șasea, a opta, a noua și a cincia poruncă din cele zece porunci (Ex. 20:12-16), adică acele porunci care se referă la relațiile dintre oameni. (Primele patru porunci se referă la relația omului cu Dumnezeu.)

18:21-22. Răspunsul frunțașului, că el a **păzit** aceste porunci încă din tinerețea sa, era probabil adevărat. Poate că el era un cetățean model.

Isus i-a spus că îi mai **lipsește un lucru**: să-L urmeze pe El, iar, ca să poată face acest lucru, trebuia să vândă tot ce avea și să împartă **la săraci**. Procedând așa, el ar fi împlinit și porunca a zecea, care spune să nu poțestești și care se referă la lăcomie și la dorința de a aduna posesiuni pentru tine însuși, dar și la râvnirea unor lucruri care aparțin altuia. Aici era punctul slab al acestui om.

Răspunsul dat de Isus era clar: (a) pentru a moșteni viața veșnică trebuie să îplinești Legea în totalitate (cf. Iac. 2:10). (b) Doar Dumnezeu este bun — cu adevărat drept. (c) Ca urmare, nimeni nu poate obține viața veșnică împlinind Legea (cf. Rom. 3:20; Gal 2:21; 3:21). Singurul lucru pe care-l poate face omul pentru a obține viața veșnică este să-L urmeze pe Isus.

18:23-25. Frunțașul nu era pregătit să facă acest pas (pe care l-a făcut Zacheu, 19:8). El era atașat mai mult de bogăția sa decât de ideea de a obține „viața veșnică” despre care se arătase atât de interesat la începutul conversației sale cu Isus. **Isus** a răspuns că bogățiile sunt un obstacol în calea obținerii vieții veșnice. Adesea bogățiile întunecă gândirea unei persoane în legătură cu ceea ce este cu adevărat important în viață. Isus a folosit o hiperbolă obișnuită despre un

lucru imposibil — o **cămilă** care să treacă prin **urechea acului** (*belonēs*, un ac de cusut, nu o ușă mică în poarta unei cetăți). Tot atât de dificil (dar nu imposibil; cf. Zacheu, 19:1-10) este ca **un om** bogat să fie mântuit.

18:26-27. Ucenicii era uluiți. Ei, la fel ca fariseii, credeau că bogăția era un semn al binecuvântării lui Dumnezeu. Dacă o astfel de persoană, cum era și frunțașul, nu putea fi mântuită, **atunci cine poate fi mântuit?** Prin răspunsul Său Isus nu voia să-i excludă pe toți oamenii bogați de la mântuire. El a spus că Dumnezeu poate face **ce este cu neputință la oameni**.

18:28-30. Ca răspuns la sacrificiul ucenicilor în a-L urma pe El, prezentat de Petru, Isus a spus că ei vor fi răsplătiți cu generozitate. Cu toate că și-au lăsat familiile (cf. 14:26-27), răsplata lor va consta **din mult mai mult în veacul acesta de acum**, împreună cu **viața veșnică**. Evident, Isus se referea la comunitatea de credincioși care vor avea părtășie cu ucenicii în lucrarea lor. Aceștia au devenit o familie strâns unită, împărțind totul între ei, fără ca cineva să fie în nevoie (Fapte 2:44-47; 4:32-37).

f. *Învățătura lui Isus despre învierea Sa (18:31-34)
(Mat. 20:17-19; Mar. 10:32-34)*

18:31-34. De fiecare dată când **Isus... le-a zis** ucenicilor ce se va întâmpla cu El la **Ierusalim**, devenea tot mai explicit. Acum le-a vorbit despre evenimentele prin care aveau să treacă. El a vorbit clar despre implicarea **neamurilor** în judecata și moartea Sa. Acest lucru era important, pentru că Luca nu dorea ca cititorii săi să creadă că neevreii nu aveau nici o vină în moartea lui Isus. Toată lumea era vinovată de moartea Mântuitorului. Dar ucenicii **n-au înțeles nimic** din toate acestea. Ei încă erau convinși că Împărăția va veni imediat. Așa că ei **nu pricepeau ce le spunea Isus**.

g. *Isus și orbul (18:35-43)
(Mat. 20:29-34; Mar. 10:46-52)*

În acest pasaj și în următorul (Luca 19:1-10) se găsesc două exemple despre atitudinea pe care ar fi trebuit să o aibă poporul față de Mesia. În fiecare din cele două cazuri persoana care a avut atitudinea corectă a fost un paria al lumii iudaice.

18:35-38. Lângă **Ierihon** se afla **un orb** care, auzind agitația din jurul său în timp ce trecea **Isus**, i-a **întrebat** pe cei din jurul său **ce este**. Când i s-a spus: **Trece Isus din**

Luca 18:39-19:10

Nazaret, el a înțeles imediat că acolo se afla Mesia, pentru că, din cuvintele lui: **Isuse, Fiul lui David, ai milă de mine!**, se poate deduce faptul că orbul știa că Isus este Mesia.

Această relatare a lui Luca are o mare valoare simbolică. Omul era un cerșetor care stătea lângă drum așteptând ca cineva să-l ajute. Era orb și nu putea face nimic să-și îmbunătățească situația. Mesia trecea prin cetatea sa (cum a trecut prin multe alte cetăți). Imediat orbul a recunoscut că este Mesia, Cel care putea să-l scape de handicapul său. Cei care erau respinși din punct de vedere spiritual, incapabili să se ajute singuri, au fost mult mai prompti în a-L recunoaște pe Mesia și a-I cere ajutorul decât conducătorii religioși.

18:39. Ceice mergeau înainte au încercat să-l facă **să tacă**. Tot la fel au procedat și conducătorii religioși care au încercat să-i împiedice pe oameni să creadă în Isus. Acest lucru însă l-a făcut pe orb să fie mai hotărât în credința sa.

18:40-43. În dorința sa de a-și căpăta vederea, orbul era încredințat că **Isus**, Mesia, avea puterea să-l vindece. Afirmatia lui Isus: **Credința ta te-a mântuit**, nu înseamnă că puterea stătea în credința celui om. El credea în Mesia, și Mesia avea puterea de a-l vindeca (cf. 7:50; 17:19). La fel, dacă poporul ar crede în Mesia, credința lui l-ar fi vindecat de orbirea spirituală. Rezultatul acestei vindecări a fost că cel ce fusese orb și cei ce au asistat la această minune au **dat laudă lui Dumnezeu**.

h. Isus și Zacheu (19:1-10)

O a doua persoană din Ierihon a crezut în Isus. Zacheu, la fel ca orbul, era exclus din sistemul social evreiesc pentru că era în slujba romanilor, ca vameș, adunând taxele de la oameni (cf. 5:27; 18:9-14). Reacția lui Zacheu față de mesajul lui Isus a fost total diferită de reacția fruntașului bogat (18:18-25). Zacheu, și el un om bogat (19:2), știa că era un păcătos. Când Isus l-a chemat, el a răspuns cu un entuziasm mai mare decât i-a cerut Isus. Această întâmplare este și un comentariu al afirmației lui Isus că Dumnezeu poate face lucruri imposibile pentru oameni (18:25-27), Zacheu fiind un bogat care a găsit mântuirea.

19:1-4. Incidentul acesta pare nostim. Zacheu, un om bogat și influent, a alergat înaintea mulțimii și s-a suit într-un **sicomor** (GBV; cf. Amos 7:14) pentru a prinde o șansă **ca să-L vadă** pe Isus. Poate că Luca a relatat

aceste lucruri despre Zacheu ca un comentariu al cuvintelor lui Isus: dacă oamenii nu vor fi ca niște copii mici, nu vor intra în Împărăția lui Dumnezeu (Luca 18:17).

19:5-6. Isus cunoștea numele lui Zacheu și știa totul despre el. El i-a cerut vameșului să coboare **de grabă**, pentru că dorea să rămână în **casa** lui. Era mult mai mult decât sperase Zacheu, deci el **L-a primit cu bucurie**. Cuvântul „bucurie“ (*chairōn*) este literal, „bucurându-se.“ Luca a folosit acest verb (și substantivul *chara*) de nouă ori (1:14; 8:13; 10:17; 13:17; 15:5, 9, 32; 19:6, 37) pentru a arăta atitudinea de bucurie care însoțește credința și mântuirea.

19:7-10. Ca de obicei, mulți au început să se plângă (**cârteau**) pentru că Isus **a intrat să găzduiască la un om păcătos** (cf. 15:1). Dar Zacheu, **stând în picioare** (GBV), a anunțat de bună voie că va da **jumătate din averea sa** și că va da înapoi **împătrit** celor pe care i-a nedreptățit. El dorea să se cunoască public faptul că timpul petrecut cu Isus i-a schimbat viața. Interesant este faptul că el era dispus să dea o mare parte din averea sa, lucru pe care Isus îl ceruse și fruntașului să îl facă (18:22).

Cuvintele lui Isus: **Astăzi a intrat mântuirea în casa aceasta**, nu înseamnă că Zacheu a fost mântuit pentru că a dat din averea sa săracilor, ci că schimbarea stilului său de viață era dovada unei relații corecte cu Dumnezeu. Zacheu, **fiul lui Avraam** prin naștere, avea acum dreptul să intre în Împărăția lui Dumnezeu, datorită legăturii sale cu Isus. Aceasta era misiunea lui Isus — **să caute și să mântuiască ce era pierdut** (cf. 15:5, 9, 24).

i. Învățătura lui Isus despre îndeplinirea responsabilităților (19:11-27) (Mat. 25:14-30)

Această pildă încheie secțiunea în care Isus a răspuns celor ce L-au respins (Luca 12:1-19:27). De asemenea, ea este concluzia învățăturii lui Isus despre venirea Împărăției și atitudinea ucenicilor Săi față de acest eveniment (17:11-19:27). Ucenicii trebuie să aibă aceeași atitudine ca și leprosul care s-a întors mulțumind (17:11-19), să fie perseverenți în rugăciune (18:1-14), să fie ca niște copii (18:15-17), ca orbul care a fost vindecat (18:35-43) și ca Zacheu (19:1-10), dar nu ca tânărul bogat (18:18-25).

Pilda celor Zece Poli rezumă învățătura dată de Isus ucenicilor. Fiecare ucenic avea de îndeplinit datorii pe care le-a primit de la

Isus și fiecare trebuia să-și ducă la bun sfârșit responsabilitățile. Pilda nu era adresată doar ucenicilor. Ea viza întregul popor, care avea responsabilități de îndeplinit. Dacă poporul nu se va întoarce spre Isus, va fi pedepsit.

19:11. Isus le-a spus această **pildă** pentru că cei ce-l însoțeau credeau că **Împărăția lui Dumnezeu are să se arate îndată**. Cât încă erau aproape de Ierusalim, Isus dorea să risipească orice dezamăgire a ucenicilor.

19:12-14. **Un om de neam mare** Îl reprezenta evident pe Isus. Pentru că ucenicii Săi credeau că Împărăția va fi instaurată imediat, Isus le-a spus că omul acesta din pildă a trebuit să plece **într-o țară îndepărtată ca să-și ia o Împărăție, și apoi să se întoarcă**. Isus va trebui să-și părăsească înaintea ca Împărăția să fie instaurată. Înainte de a pleca, el a **chemat zece din robii săi și le-a dat zece poli**, câte unul la fiecare. Un pol avea valoarea echivalentă a trei luni de muncă, deci o valoare considerabilă. Ei ar fi trebuit să investească acești bani până la întoarcerea sa. Un alt grup de oameni, **cetățenii lui**, nu doareu ca el **să împărătească** peste ei. În mod evident acest grup îi reprezenta atât pe conducătorii religioși cât și poporul în întregime.

19:15-26. Când împăratul **s-a întors înapoi... a spus să cheme pe robii aceia**, pentru că dorea **să vadă cât câștigase fiecare** din negoțul făcut cu polii primiți. Primii doi au folosit banii și au adus câștig împăratului. Unul a câștigat alți **zece poli** (v. 16), iar cel de-al doilea a câștigat alți **cinci poli** (v. 18). Fiecare din acești robi a fost lăudat de împărat și a fost recompensat cu o răsplătă echivalentă cu numărul de poli câștigați (v. 17, 19).

Un altul dintre robi n-a făcut nimic cu **polul** pe care-l primise. Cuvintele sale spuse împăratului: **m-am temut de tine fiindcă ești un om aspru; iei ce n-ai pus și seceri ce n-ai semănat** s-au întors împotriva lui (v. 22). Dacă ar fi fost corect, el ar fi trebuit cel puțin să pună suma la bancă, iar stăpânul ar fi luat-o **înapoi cu dobândă**. Sensul acestui deznodământ este că, de fapt, robul nu se așteptase ca împăratul să vină înapoi. El nu era deloc preocupat de reîntoarcerea împăratului, așa că nu s-a interesat de afacerile acestuia. Matei a consemnat faptul că acest rob a fost aruncat afară din Împărăție (Mat. 25:30). Aceasta arată că acest rob făcea parte dintre cei care nu doreau ca împăratul să domnească peste ei (Luca 19:14). Banii i-au fost luați și dați **celui** care câștigase cel mai mult pentru împărat.

19:27. Spre deosebire de cei doi robi care au așteptat reîntoarcerea împăratului, vrăjmașii acestuia au fost executați în fața împăratului. Analogia acestei pilde era clară în mintea ascultătorilor lui Isus. Isus mergea să primească o Împărăție. Când se va întoarce, Își va instaura Împărăția. Până atunci, ucenicii Săi trebuia să-și îndeplinească îndatoririle pe care le-au primit. La întoarcerea Sa, Isus le va răsplăti credințioșia față de El, iar dușmanii Săi vor fi judecați în fața Lui.

VI. Lucrarea lui Isus în Ierusalim (19:28-21:38)

Scopul lui Isus era să meargă la Ierusalim și să se prezinte pe Sine ca Mesia în fața conducătorilor religioși. Acum El a sosit în Ierusalim și Și-a început lucrarea aici. Această secțiune cuprinde două părți: (1) Isus a intrat în Ierusalim și a fost prezentat ca Mesia (19:28-44); (2) El a intrat în Templu și a dat învățături câteva zile (19:45-21:38). Cei prezenți acolo au putut înțelege clar că El s-a prezentat ca Mesia care poate instaura Împărăția.

A. *Isus intră în Ierusalim ca Mesia (19:28-44)*
(Mat. 21:1-11; Mar. 11:1-11; Ioan 12:12-19)

Până în acest moment Isus n-a dorit să fie proclamat în mod deschis ca Mesia. Dar acum El a permis și chiar a încurajat acest lucru. Tot ce a făcut în aceste zile avea scopul să arate că El este Mesia.

1. PREGĂTIREA PENTRU A INTRA ÎN IERUSALIM (19:28-34)

19:28-34. Luca a scris că în timpul acestei **Isus... Se suia spre Ierusalim** și că Și-a pregătit intrarea în cetate. El venea dinspre Ierihon (18:35-19:10) și s-a oprit la mică distanță de Ierusalim, când s-a apropiat de **Betfaghe și de Betania**. Aici El s-a oprit până când drumul a fost pregătit pentru ca oamenii să știe că, atunci când va intra în cetate, El va veni ca Mesia. A poruncit la **doi din ucenicii Săi** să caute un **măgăruș** pe care să-l aducă la El. În acest fel el împlinea profeția din Zaharia 9:9-10, care spunea că Mesia va încăleca un măgăruș (cf. comentariilor de la Mat. 21:2, unde se vorbește despre o măgăriță și un măgăruș). Așa cum reiese din Luca 19:38, mulțimea trebuia să înțeleagă

Luca 19:35-48

mesajul acestui gest simbolic. Chiar și **stăpânii** măgărușului au înțeles acest lucru pentru că le-au permis ucenicilor să-l ia atunci când ei au spus că **Domnul are trebuință de el**.

2. ISUS SE APROPIE DE CETATE (19:35-40)

19:35-40. Isus a mers pe **pogorășul muntelui Măslinilor**, pe partea de vest, îndreptându-se spre cetate, în timp ce mulțimea Îl onora ca pe Mesia. Faptul că își **ăsterneau hainele pe drum** (v. 36) era un semn de respect. **Toată mulțimea ucenicilor** (*mathētōn*) **a început să laude pe Dumnezeu... pentru toate minunile** (*dynamēon*, „dovezi ale puterii spirituale”) **pe care le văzuseră.** Acești credincioși recitau (v. 38a) din Psalmul 118:26, un psalm mesianic de laudă. **Unii farisei**, care au înțeles semnificația a ceea ce se întâmpla, l-au cerut lui Isus să-și certe ucenicii, ca să nu-L mai numească pe El Mesia, sau Împăratul.

Isus le-a răspuns că era necesară proclamarea lor, pentru că El era Mesia. Dacă ei ar fi tăcut, lucrurile neînsuflețite (**pietrele**) ar fi mărturisit despre El. Toată istoria a fost pregătirea acestui eveniment spectaculos, în care Mesia S-a prezentat în mod public poporului, iar Dumnezeu a dorit ca acest lucru să fie acceptat.

3. PROFETIA LUI ISUS DESPRE IERUSALIM (19:41-44)

19:41-44. Isus Și-a arătat compasiunea pentru Ierusalim. El i-a prezis că **vor veni... zile** când va deveni o ruină. Isus a respins Ierusalimul pentru că și Ierusalimul L-a respins pe El. **A plâns** pentru cetate pentru că oamenii ei n-au înțeles semnificația faptelor — dacă L-ar fi acceptat ar fi cunoscut **lucrurile** care le aduceau **pacea**. Pentru că oamenii Ierusalimului n-au cunoscut vremea când au fost cercetați (v. 44), cetatea urma să fie distrusă total. Soldații romani au făcut acest lucru începând din anul 70 d.Hr.

B. Isus în Templu (19:45-21:38)

Isus a curățit Templul de cei ce-l pângăreau, a avut dispute cu liderii religioși (20:1-21:4), iar apoi le-a spus ucenicilor ce se va întâmpla la sfârșitul vremurilor (21:5-36).

1. ISUS ÎI IZGONEȘTE PE VÂNZĂTORII DIN TEMPLU (19:45-46) (MAT. 21:12-13; MAR. 11:15-17)

19:45-46. Isus a curățit Templul de două ori: o dată la începutul lucrării Sale (Ioan 2:13-22) și o dată la sfârșitul ei. Matei, Marcu și Luca relatează această a doua curățire, dar nu spun nimic despre prima. Datorită rolului Său, în calitate de Mesia, era logic ca Isus să facă curățirea ceremonială a poporului la începutul și la sfârșitul lucrării Sale. În ambele cazuri, învățătura Sa în Templu a fost dezaprobată de conducătorii religioși. Isus a citat din Isaia 56:7 și Ieremia 7:11, atunci când a început să scoată afară pe cei ce vindeau și cumpărau în Templu. Marcu adaugă că și schimbătorii de bani au fost izgoniți, la fel ca și cei care, sub pretextul că își scurtează drumul pe acolo, se amestecau printre cei care făceau afaceri (Mar. 11:15-16). Schimbarea banilor se făcea pentru că numai anumite monede erau acceptate în Templu pentru cumpărarea animalelor de jertfă. Conducătorii religioși scoteau bani din acest sistem de vânzare și cumpărare al animalelor pentru jertfe (astfel ei au transformat Templul într-o **peșteră de tâlhari**). De asemenea, ei au învățat poporul să fie formalist. Un pelerin care venea la Ierusalim se putea duce la Templu, unde putea cumpăra un animal pe care să-l ofere ca jertfă, fără să aibă nimic de-a face cu animalul. Astfel jertfele au primit un caracter impersonal. Se pare că acest comerț era practicat în zona Templului în care neevreii credincioși se puteau ruga, astfel fiind compromisă mărturia Israelului pentru lumea înconjurătoare.

2. ÎNVĂȚĂTURA LUI ISUS ÎN TEMPLU (19:47-21:38)

Cele două părți ale acestei secțiuni: disputele lui Isus în Templu (20:1-21:49) și învățătura dată ucenicilor (21:5-36), sunt așezate între o introducere (19:47-48) și o concluzie (21:37-38). Introducerea și concluzia arată că oamenii erau uimiți de învățătura Sa și că le plăcea să-L asculte, spre deosebire de preoții cei mai importanți, conducătorii și învățătorii Legii, care doreau să-L omoare (19:47).

a. Mulțimea este entuziasmată (19:47-48)

19:47-48. Isus învăța zilnic în Templu spre încântarea oamenilor. Tot norodul **Îi sorbea vorbele de pe buze**, în timp ce

cărturarii și bătrânii norodului căutau să-L omoare. Însă se temeau de mulțime (cf. 20:19; 22:2; Fapte 5:26).

b. *Disputele lui Isus în Templu (20:1-21:4). (Mat. 21:23-23:37; Mar. 11:27-12:44)*

Ca urmare a gestului lui Isus de a curăți Templul, conducătorii religioși L-au respins din nou și conflictul a reizbucnit. Isus a deranjat atmosfera „religioasă” obișnuită a Templului, ceea ce a făcut ca liderii religioși să-L întrebe cu ce autoritate face aceste lucruri.

20:1-8 (Mat. 21:23-27; Mar. 11:27-33). Ei L-au întrebat pe Isus de unde vine autoritatea Lui. **Preoții cei mai de seamă** erau oficialii Templului; **cărturarii**, numiți adesea și „scribi” erau atât farisei cât și saducheii; **bătrânii** se pare că erau laici, fiind conducători politici. Ei pun două întrebări: **Cu ce putere face El acele lucruri și cine L-a dat puterea aceasta?** (Luca 20:2). Prima întrebare avea de-a face cu ce fel de putere lucra Isus. Era El profet, preot sau rege? Fără îndoială, cuvintele: **faci... aceste lucruri** se referă la curățirea Templului. A doua întrebare avea scopul de a afla cine era în spatele Său. Credea Isus că acționează doar prin forțele Sale sau avea în spate un grup?

Isus le-a răspuns tot printr-o **întrebare**. El i-a întrebat dacă știu care a fost autoritatea pe care s-a bazat **botezul lui Ioan**. Conducătorii religioși au dezaprobat lucrarea lui Ioan pentru că acesta îi umilise și îndepărtase câțiva dintre urmașii fideli ai sistemului lor religios (Mat. 3:7-10). Pentru că mulțimea îl venera pe Ioan Botezătorul, ei s-au temut să-i nege autoritatea și au preferat să nu răspundă la întrebarea lui Isus (Luca 20:7; cf. 19:48). Deci Isus a refuzat și El să le spună **cu ce putere** făcea aceste lucruri. El a curățit Templul. Implicația era că a făcut acest lucru cu aceeași autoritate, Dumnezeu din cer, cu care a botezat Ioan Botezătorul.

20:9-19 (Mat. 21:33-46; Mar. 12:1-12). Apoi Isus a spus o pildă pentru a-Și prezenta autoritatea. O pildă despre o vie nu era ceva nou pentru israeliți. Isaia a folosit aceeași ilustrație pentru a descrie poporul (Is. 5:1-7) și simbolismul trebuia să le fie clar ascultătorilor. Stăpânul unei vie a trimis trei slujitori pentru a lua **partea lui din rodul viei** (Luca 20:10-12). **Vierii** însă **l-au bătut** pe fiecare dintre ei. În final stăpânul l-a trimis pe **fiul** său, dar pe acesta l-au ucis pentru a pune mâna pe **moștenirea** lui (v. 13-15). Isus le pune ascultătorilor o întrebare retorică: **Acum, ce le va face stăpânul viei?** Și tot El

răspunde: **Va veni, va pierde pe vierii aceia, și via o va da altora** (v. 16).

Această pildă reprezintă punctul culminant al învățaturii lui Isus că neevreii și oamenii disprețuiți de societate vor fi primiți în Împărăție, în timp ce multora din Israel nu li se va permite să intre. Mulțimea a răspuns cu o negație energică: **Nicidecum!** (*mē genoito*; folosită de Pavel de mai multe ori în Rom.). Ei au înțeles implicațiile cuvintelor lui Isus: sistemul iudaic era pus deoparte, pentru că liderii religioși L-au respins pe Isus. Luca a subliniat seriozitatea situației, spunând că **Isus i-a privit drept în față** și a citat din Psalmul 118:22, un verset în care se spune că un lucru care părea neimportant (**piatra lepădată de zidari**) era de fapt cel mai important lucru (această piatră a ajuns **în capul unghiului**).

Intenția lui Isus era aceea de a scoate în evidență faptul că El, care era cel mai important element din Israel, fusese respins, dar că, în final, El va avea poziția supremă. De asemenea, El va fi mijlocul prin care se va face judecata (Luca 20:18). Cuvintele lui Isus i-a atins într-un punct sensibil. Preoții cei mai de seamă și cărturarii voiau să-L omoare pentru că **pricepuseră că Isus spusese pilda aceasta împotriva lor**. Dar din nou le-a fost frică să-L facă ceva, pentru că **se temeau de norod** (cf. 19:47-48; 22:2).

20:20-26. Pentru că le era frică să-L facă ceva lui Isus, din cauză că se temeau de mulțime (v. 19), ei **au început să pândească pe Isus**. Sperau **să-L prindă cu vorba**, sau cu vreo învățătură pe care mulțimea n-ar fi agreat-o și astfel să-L poată acuza legal. Câțiva spioni ai lor L-au întrebat pe Isus: **Se cuvine să plătim bir Cezarului sau nu?** Această întrebare însă nu se referea numai la bani. Ea avea implicații politice și religioase. Dacă Isus ar fi răspuns fie prin da, fie prin nu, El Și-ar fi pierdut sprijinul. Dacă ar fi spus că se cuvine să plătească bir Cezarului, un stăpân străin (viz. Tiberius Cezar, 14-37 d.Hr.), zeloții (care se opuneau stăpânirii romane în favoarea autonomiei evreilor) ar fi fost ofensați de răspunsul Său. Dacă ar fi răspuns că nu este bine să se plătească taxele (lucru de care-L suspectau liderii religioși din cauza învățaturii Sale despre Împărăție), nu le-ar fi plăcut romanilor, și atunci liderii religioși ar fi putut **să-L dea pe mâna stăpânirii și puterii** lor.

Arătându-le **al cui chip și ale cui slove sunt scrise pe ban** (cf. 7:41; 10:35), Isus i-a îndemnat: **Dați dar Cezarului ce este al**

Luca 20:27-21:4

Cezarului. Dar El a folosit această ocazie pentru a le spune că trebuia să-I dea lui Dumnezeu lucrul pe care era întipărit chipul lui Dumnezeu — pe ei înșiși (**și lui Dumnezeu ce este al lui Dumnezeu**). Acest răspuns uimitor i-a redus la tăcere pe spioni (20:26). Interesant este faptul că liderii religioși au folosit acest incident împotriva lui Isus la judecarea Lui. Însă ei au prezentat în mod cu totul fals poziția sa, susținând că Isus s-a opus plătirii birului către Cezar (23:2).

20:27-40. Saducheeii nu credeau în apariții supranaturale și nici în **înviere** (v. 27; cf. Fapte 23:8). De aceea, întrebarea lor despre înviere avea menirea să găsească o cale prin care să-L facă pe **Isus** să pară nebun, vorbind despre o situație ipotetică extremă. Ei l-au prezentat o astfel de situație, în care o femeie s-a măritat pe rând cu șapte frați, pentru că fiecare la rândul lui a murit și a lăsat-o văduvă. Ideea care stătea în spatele unei asemenea situații era conceptul ebraic despre căsătoria între cumnați (Deut. 25:5-10), atunci când unul dintre frați murea lăsând în urmă o văduvă fără copii, cu scopul de a avea copii care să-i poarte numele. Saducheeii au întrebat: **la înviere, nevasta căruia din ei va fi femeia?**

Mai întâi Isus le spune că la **învierea dintre cei morți** oamenii **nici nu se vor însura, nici nu se vor mărita** (Luca 20:34-36). Acest lucru arăta (a) că **veacul** acesta contrastează puternic cu **veacul viitor**; (b) când vor învia, oamenii vor fi ca îngerii, fiind **fiii lui Dumnezeu și fii ai învierii**. Isus n-a spus că oamenii înviați vor deveni îngeri. Ideea era că ei, la fel ca îngerii, vor fi nemuritori. Astfel că nu va mai fi necesară procrearea și nici relația de căsătorie.

În al doilea rând Isus a spus că va exista cu certitudine o înviere (v. 37-38). El s-a referit la un incident în care Domnul i-a spus lui Moise că El este Dumnezeuul patriarhilor (Ex. 3:6). Isus l-a amintit pe Moise pentru că Saducheeii credeau în mod greșit că învățătura lui Moise nu spunea nimic despre înviere. Afirmția că **Domnul este Dumnezeuul** celor trei patriarhi, le arăta saducheilor că patriarhii încă trăiau (**Dumnezeu... este... un Dumnezeu... al celor vii**), cu toate că aceste cuvinte au fost rostite la câteva sute de ani după moartea ultimului patriarh. Pentru Dumnezeu ei sunt **vi**, păstrați pentru învierea care va veni.

Cărturarii și saducheeii se aflau în conflict asupra unor doctrine. Astfel că cei dintâi l-au dat dreptate lui Isus, care a combătut doctrina

saducheilor (Luca 20:39). Rezultatul controversei a fost că **nu mai îndrăzneau să-I mai pună nici o întrebare** lui Isus.

20:41-44. Isus a trecut apoi la ofensivă și le-a pus o întrebare oamenilor din jurul Lui. Întrebarea se referea la natura lui Mesia: **Cum se zice că Hristosul este fiul lui David?** Isus a citat din Psalmul 110:1, în care David Îl numește pe Mesia **Domn** și spune că **Domnul a zis Domnului meu: „Șezi la dreapta Mea”**, adică într-un loc de cinste. Două lucruri erau evidente în aceste cuvinte ale lui Isus. Mai întâi, Fiul lui David este în același timp și Domnul lui David (Luca 20:44), prin puterea învierii. (În Fapte 2:34-35 Petru folosește același verset din Ps. 110 pentru a dovedi că superioritatea lui Isus se bazează pe învierea Sa.) În al doilea rând, David a înțeles că Fiul, care va fi Mesia, va fi de origine divină, pentru că David Îl numește **Domnul**.

20:45-47. Cuvintele lui Isus nu era adresate doar ucenicilor Săi, ci și mulțimii (v. 45). Isus a scos în evidență contrastul dintre ceea ce învățau cărturarii și ceea ce practicau. Viața lor era plină de mândrie și lăcomie — astfel că dorința lor era: (a) să fie cât mai vizibili (**haine lungi**), (b) să atragă atenția asupra lor (**plecăciuni prin piețe**), (c) să-și dea importanță (**locurile dintâi la ospete**) și (d) să ia mai mulți bani de la cei nevoiași (ex., văduvele). Cu toate că făceau **rugăciuni lungi**, erau doar niște ipocriți. De aceea Isus a spus că **ei vor lua o mai mare osândă**. Acelora care au cunoștință mai multă li se cere și o mai mare responsabilitate (Iac. 3:1).

21:1-4. Urmarea cuvintelor spuse de **Isus** cărturarilor cu privire la atitudinea lor față de văduve a fost că El le-a arătat o văduvă săracă, la visteria Templului, care a pus acolo tot ce-i mai rămăsese pentru trai (**doi lepta**, fiecare valorând a opta parte dintr-un cent; cf. 12:59; Mar. 12:42). Dar procentul sumei pe care ea a dat-o a reprezentat **mai mult decât** au dat **toți ceilalți**. Ceea ce voia Isus să spună era că, deși suma pe care a dat-o a fost mică, ea a reprezentat mult pentru că a dat din **sărăcia ei, tot ce avea ca să trăiască**.

c. *Învățătura lui Isus din Templu despre vremea sfârșitului (21:5-36)*
(Mat. 24:1-44; Mar. 13:1-31)

În această secțiune, paralelă cu discursul de pe Muntele Măslinilor (Mat. 24-25), Isus i-a învățat pe ucenici ce se va întâmpla înainte de revenirea Lui pentru a-Și înstaura

Împărăția. Scopul acestei învățături era pregătirea pentru Împărăție (Luca 21:34-36); deci nu despre Răpire se vorbește în acest pasaj. Ca toate profețiile din Scriptură, învățătura a avut o aplicație imediată pentru ascultători. Ei trebuie să trăiască vieți neprihănite în vederea evenimentelor care urmau să aibă loc.

21:5-7. Unii din ucenici, vorbind despre **Templu**, au remarcat că **era împodobit cu pietre frumoase și daruri**. Isus le-a spus că **vor veni zile** când nu va rămâne acolo **piatră pe piatră**, lucru ce i-a determinat pe ucenici să-I pună imediat o întrebare. Întrebarea lor, așa cum a fost redată de Luca, se referea la distrugerea Templului (v.7). Matei a redat și el o altă întrebare despre semnele sfârșitului veacului (Mat. 24:3). Ucenicii do-reau să știe ce lucruri se **vor întâmpla** înainte ca Templul să fie distrus.

21:8-19. Isus le-a vorbit ucenicilor despre trei lucruri care se vor întâmpla înainte ca Templul să fie distrus de armata romană a lui Titus, în anul 70 d.Hr., și despre un altul care se va întâmpla mai târziu.

Mai întâi Isus le-a spus că vor venii unii care vor susține că ei sunt Mesia (v. 8). El le-a spus despre acest semn ucenicilor pentru ca să nu-i **amăgească cineva**.

În al doilea rând, Isus le-a spus că vor auzi de războaie (v. 9-10). Când va veni vremea **să se întâmple aceste lucruri** ucenicii nu trebuie să fie înspăimântați, pentru că sfârșitul nu va fi **îndată**.

În al treilea rând, Isus a adăugat că vor fi **mari cutremure de pământ**, care vor cauza **foamete** (*loimoi*) și **ciumi** (*limoi*; v. 11). Dar aceste evenimente nu au avut loc în perioada dintre zilele în care Isus era cu ei și căderea Ierusalimului. Aceste **arătări înspăimântătoare și semne mari în cer** se referă la Necazul cel mare, care va precede revenirea Domnului pe pământ.

În al patrulea rând, Isus le-a spus că persecuția credincioșilor va fi răspândită și foarte aspră. Ucenicii vor suferi persecuții din partea autorităților (cf. Fapte 2-4). Datorită prezicerii lui Isus din Luca 21:9-11, se pare că spusele Sale din versetele 12-17 se referă nu doar la situațiile cu care se vor confrunta ucenicii înainte de căderea Ierusalimului, ci și cu situațiile cărora vor trebui să le facă față în timpul Necazului cel mare (cf. v. 25-36). Același fel de persecuții vor fi în ambele perioade: vor fi aruncați în temnițe (v. 12-15), vor fi trădați (v. 16) și vor fi urâți (v. 17). Persecuțiile pe care le-au îndurat primii

ucenici au precedat persecuțiile pe care le vor suferi cei ce vor veni după ei.

Următoarele două afirmații ale lui Isus (**nici un păr din cap nu vi se va pierde și prin răbdarea voastră vă veți câștiga sufletele voastre**; v. 18-19) au produs multă confuzie. Unii consideră că aceste afirmații se referă la realitățile spirituale din viața credinciosului. În final, chiar dacă un credincios moare, va avea parte de protecție eternă din partea lui Dumnezeu. Totuși, se pare că aici Isus a vorbit despre salvare în timpul cât intrau în Împărăție și erau în viață (cf. Mat. 24:9-13). A „câștiga sufletele” prin „răbdare” însemna că ucenicii aveau obligația să arate că sunt membri ai comunității de credincioși, spre deosebire de cei care au renunțat la credință în timpul persecuțiilor (Mat. 24:10). Cei care sunt salvați sunt cei păstrați prin puterea suverană a lui Dumnezeu (cf. Mat. 24:22).

21:20-24. Apoi Isus S-a întors la întrebarea inițială a ucenicilor, referitoare la vremea distrugerii Templului. În aceste cinci versete El a arătat că dominația neevreilor va include și perioada când va fi distrus **Ierusalimul**, adică atunci când el va fi **înconjurat de oști**. Această dominație va continua până când se vor **împlini vremurile neamurilor** (v. 24). Vremea stăpânirii neevreilor (neamurilor) peste Ierusalim a început când babilonienii au luat cetatea și i-au dus pe evrei în captivitate în 586 î.Hr. Ierusalimul va cădea din nou în mâna neevreilor în perioada Necazului cel Mare (Zah. 14:1-2), cu puțin timp înainte ca Mesia să se întoarcă și să restaureze Ierusalimul. Despre această restaurare vorbește Isus mai departe (Luca 21:25-28).

21:25-28. Aici Isus a arătat mai întâi că vor apărea **semne cerești** înainte ca să vină **Fiul omului** și vor face ca oamenii să fie plini de groază. Aceste semne vor fi în soare, în lună și în stele, iar marea va urla și valurile ei se vor agita, semnificând faptul că lumea va cădea în haos și va fi fără control. Apoi Isus le-a vorbit despre venirea Fiului omului. El a folosit terminologia din Daniel 7:13-14, în care Daniel a văzut că „a venit unul ca un fiu al omului”, pe norii cerului, cu **slavă**, și a primit Împărăția de la „Cel îmbătrânit de zile” (i.e., Dumnezeu Tatăl). Astfel, Isus voia să spună că Fiul omului va veni să primească Împărăția, aceeași Împărăție pe care El a proclamat-o de la începutul lucrării Sale. Pentru vremea când aceste lucruri vor începe să se întâmple, El îi sfătuiește pe

Luca 21:29-22:6

ucenici: **să vă ridicați capetele, pentru că izbăvirea voastră** (i.e., siguranța din Împărăție, adusă de revenirea Regelui) se apropie.

21:29-33. În Pilda Smochinului Isus i-a învățat pe ucenici că se pot cunoaște vremurile care vor veni prin analizarea semnelor. Privind la frunzele smochinului înmugurit în aprilie, ei știau **că vara este aproape**. Tot așa, când va veni Necazul cel Mare oamenii vor ști că **Împărăția lui Dumnezeu este aproape**.

Fraza: **Adevărat vă spun că nu va trece neamul (genea) acesta, până când se vor împlini toate aceste lucruri** a dus la multe controverse. Unii cred că Isus le-a spus ucenicilor că generația lor va fi martoră la distrugerea Templului. Această interpretare se bazează în primul rând din versetele 5-7, în care discuția se referea la distrugerea Templului. Totuși, datorită versetului 31 (în care Isus a vorbit despre venirea Împărăției lui Dumnezeu) și a textului din Matei 24:34, pare de preferat să spunem că aceste cuvinte se refereau la generația care va trăi în timpul evenimentelor viitoare, care vor preceda a doua Sa venire. Acea generație va vedea întemeierea Împărăției lui Dumnezeu, lucru așteptat de fiecare generație de evrei din istoria poporului.

21:34-36. Isus i-a avertizat pe ucenici să fie gata tot timpul. Deși credincioșii trebuie să fie capabili să anticipeze venirea Împărăției datorită semnelor, este posibil ca să fie atât de prinși de îngrijorările vieții acesteia, încât unii nu vor fi gata pentru Împărăție atunci când va veni — **fără veste** (v. 34) și pe tot pământul (v. 35) — și nu vor putea intra în ea. Această atitudine greșită o avea Isus în vedere atunci când a spus: **luați seama** (v. 34) și **vegheați dar în tot timpul** (v. 36).

d. *Atitudinea mulțimii (21:37-38)*

21:37-38. Mulțimea a rămas uimită de învățătura lui Isus. Isus își petrecea noaptea pe **muntele Măslinilor**, iar dimineața se întorcea la **Templu**, în Ierusalim, pentru a învăța norodul. Oamenii erau atât de dornici de învățătura Lui, încât veneau **dis de dimineață** pentru a avea ocazia **să-L asculte**. Se pare că ei au înțeles învățătura Lui despre venirea Împărăției, într-un mod în care n-o înțeleseseră înainte.

VII. Moartea, îngroparea și învierea lui Isus (cap. 22-24)

A. Moartea și îngroparea lui Isus (cap. 22-23)

În această secțiune Luca a scos în evidență punctul culminant al respingerii lui Isus de către conducătorii religioși ai națiunii, care au acționat în numele întregii națiuni și al lumii. De asemenea, Luca accentuează nevinovăția lui Isus în câteva moduri pe care autorii celorlalte Evanghelii nu le menționează: (a) Luca relatează că Pilat a declarat de trei ori că Isus este nevinovat (23:4, 14, 22). (b) Luca adaugă la cuvintele lui Pilat mărturia lui Irod (23:15). (c) Luca îl pune pe Isus în contrast cu Baraba, care fusese închis pentru revoltă și crimă (23:25). (d) Isus este declarat nevinovat și de tâlharul care și-a mărturisit păcatul și a recunoscut justetea pedepsei lui (23:39-43). (e) Sutașul a mărturisit că Isus era neprihănit (23:47). (f) mulțimea s-a bătut cu pumnii în piept, un gest care arată că ei știau că este nevinovat (23:48).

1. IUDA SE HOTĂRĂȘTE SĂ-L TRĂDEZE PE ISUS (22:1-6)
(MAT. 26:1-5, 14-16; MAR. 14:1-2, 10-11; IOAN 11:45-53)

22:1-6. Luca a precizat că moartea lui Hristos a avut loc în ziua în care se serba **Paștele**, sărbătoarea anuală care amintea de jertfirea mieilor în Egipt, când Dumnezeu i-a cruțat pe evrei și i-a pedepsit pe egipteni (Ex. 12:1-28). Despre legătura dintre **Praznicul azimilor** și Paște, vezi comentariile de la Luca 22:7 și Ioan 19:14. Conducătorii religioși **se temeau de norod** (cf. Luca 19:47-48; 20:19), dar totuși **căutau un mijloc cum să omoare pe Isus**. Inițiativa trădării i-a aparținut lui Iuda. **Satana a intrat în Iuda** (cf. Ioan 13:27) și el s-a hotărât **să-L dea în mâinile lor** pentru o sumă de **bani**. Luând parte la moartea lui Isus, Satan și-a pregătit propria prăbușire, pentru că, prin moartea Sa, Isus l-a înfrânt pe Satan și a biruit moartea (Col. 2:15; Evr. 2:14).

2. PREGĂTIREA LUI ISUS PENTRU MOARTE (22:7-46)

Relatarea pregătirii lui Isus pentru moarte include două părți în Evanghelia după Luca: încheierea lucrării lui Isus, la masa de Paște împreună cu ucenicii Lui cei mai apropiați (v. 7-38) și ultimele Lui ore, în care s-a rugat singur în grădină (v. 39-46).

a. *Isus la masa de Paște (22:7-38)*
(Mat. 26:17-35; Mar. 14:12-31; Ioan 13:1-38)

Evangelistiile sinoptice vorbesc de masa de Paște, la care Isus a luat parte împreună cu ucenicii Săi. Dar Evanghelia după Ioan arată că Isus a murit pe cruce exact la ora la care mielul trebuia jertfit, atunci când poporul pregătea masa de Paște (Ioan 19:14). Acest lucru poate fi explicat prin faptul că Sărbătoarea azimilor ținea șapte zile, după ziua de Paște, dar uneori toate cele opt zile erau denumite „Paștele” (Luca 2:41; 22:1; Fapte 12:3-4), sau cele șapte zile erau numite „pregătirea Săptămânii Paștelui” (în românește, „ziua Pregătirii Paștelor” — n. tr.; Ioan 19:14). O altă explicație este că evreii foloseau în primul secol două calendare diferite după care serbau Paștele. Conform acestei explicații, Isus și ucenicii au celebrat Paștele înainte de crucificare, în timp ce fariseii și cea mai mulți dintre evrei foloseau un alt calendar, conform căruia mielul de Paște era jertfit chiar în ziua morții lui Isus.

(1) Pregătirea mesei de Paște de către ucenici

22:7-13. Chiar și în timpul acestor ultime pregătiri pentru moartea Sa, Isus a săvârșit minuni. De pildă El le-a spus cu exactitate lui Petru și Ioan ce vor găsi atunci când vor merge să pregătească **Paștele**. Era ușor să recunoști un **om, ducând un ulcior cu apă**, pentru că de regulă femeile cărau apa de la fântâni spre casele lor. Cei doi ucenici trebuia să spună **stăpânului casei** că **Învățătorul** dorește să folosească **odaia pentru oaspeți**, în care să mănânce **Paștele cu ucenicii** Săi. Stăpânul casei credea probabil în Isus, pentru că i-a lăsat pe ucenici în casa lui, și ei **au pregătit Paștele**.

(2) Învățătura lui Isus în timpul mesei (22:14-38).

22:14-20. Isus i-a învățat pe ucenici că moartea Sa însemna începutul unui legământ, **Legământul cel Nou**. Symbolismul reprezentat prin **pâine** și **rodul viței** era menit să arate că **trupul** și **sângele** lui Isus au fost necesare pentru instituirea acestui Legământ Nou.

Ultima învățătură a lui Isus despre Împărăție a avut loc la sfârșitul acestei mese. În toată cartea lui Luca astfel de ocazii au o valoare simbolică. **Isus a șezut la masă cu ucenicii** Săi, numiți acum **apostoli** (cf. 6:13; 9:10; 17:5; 24:10).

Lui Isus Îi plăcea părtașia cu acești oameni care au crezut în mesajul Său despre Împărăție. Ei L-au urmat și au crezut că El era cu adevărat Mesia. Ucenicii au renunțat la tot

ce aveau pentru a-L urma. Ei au fost chemați la o viață radicală de ucenic. Isus i-a anunțat că acesta era ultimul Paște pe care-l mânca împreună cu ei și pe care l-a dorit mult, pentru că de-acum nu va mai mânca din el **până când va fi împlinit în Împărăția lui Dumnezeu** (22:16; GBV; cf. v. 18). Multe din evenimentele Vechiului Testament, inclusiv Paștele, prevesteau lucrarea lui Isus și Împărăția pe care o va instaura. Când se va instaura Împărăția Sa, Paștele va fi împlinit pentru că atunci Dumnezeu va aduce poporul Său, în siguranță, la odihnă.

Pâinea și vinul erau alimente obișnuite, nu doar pentru mesele de Paște, ci pentru fiecare masă din vremea și cultura aceea. Aceste elemente au simbolizat „trupul” Său, sacrificiul pentru întreaga națiune, și „sângele” Său. El a fost mielul de jertfă care trebuia să ridice păcatul lui Israel și al întregii lumi (Ioan 1:29). Noul Legământ (despre care se vorbește de mai multe ori în Vechiul Testament, dar cel mai clar în Ier. 31:31-34), care a fost o premisă obligatorie a Epocii Împărăției, a fost instituit prin sacrificiul lui Isus (Luca 22:20). Noul Legământ asigura regenerarea poporului lui Israel și posibilitatea ca Duhul Sfânt să locuiască individual în oamenii din popor. Credincioșii din epoca Bisericii au și ei parte de aceste binecuvântări spirituale: regenerarea și rămânerea Duhului în ei (1 Cor. 11:25-26; 2 Cor. 3:6; Evr. 8:6-7).

22:21-23. Isus le-a mai făcut de cunoscut că trădătorul era unul dintre cei adunați acolo, care lua parte la masa de Paște. Calculele lui Iuda și planul suveran al lui Dumnezeu pentru moartea lui Isus nu sunt văzute separat (v. 22). Isus trebuia să moară, pentru că moartea Sa era baza mântuirii pentru întreaga omenire și singurul mijloc de a scăpa de blestemul păcatului. Dar trădătorul avea să dea socoteală pentru ceea ce a făcut. Se pare că ucenicii aveau încredere deplină în Iuda, pentru că ei nu știau cine va fi **acela care va face lucrul acesta** (v. 23).

22:24-30. Atitudinea ucenicilor care doreau să știe **care din ei avea să fie socotit ca cel mai mare**, era surprinzătoare, având în vedere ceea ce le spusese Isus, că unul din ei Îl va trăda. **Isus** le-a spus atunci că așa gândesc doar păgânii. Ucenicii lui Mesia nu trebuie să se gândească la astfel de lucruri. În loc ca un ucenic să dorească să fie **cel mai mare**, el trebuie să dorească să fie **cel ce slujește** (*diakonōn*, „slujește umil”, v. 27). Ucenicii trebuie să dorească să fie ca Isus. În final ei vor avea locuri de onoare în

Luca 22:31-53

Împărăția Sa, pentru că au fost cu Isus în **încercările** Lui. Ei vor avea **părtășie** cu El și vor sta **pe scaune de domnie** ca să judece **cele douăsprezece seminții ale lui Israel** (cf. Mat. 19:28).

22:31-34. Isus a mai dezvăluit faptul că **Petru** se va lepăda de El de trei ori în aceeași noapte, înainte de a **cânta... cocoșul**. Totuși, El l-a asigurat pe Petru că, deși Satan dorea să-i cearnă pe ucenici (**vă** este la plural și în gr.) **ca grâu** (i.e., a-i trece prin momente dificile), credința lui Petru nu se va pierde. El se va **întoarce la Dumnezeu** și va fi conducătorul ucenicilor (conducătorul grupului format din **frații** săi). Petru a protestat, crezând că este puternic, și a afirmat că pentru Isus ar fi în stare să meargă **chiar și în temniță și la moarte**.

22:35-38. Isus le-a spus ucenicilor că n-au dus lipsă **de nimic** câtă vreme au lucrat cu El și pentru El (cf. 9:3). Totuși, acum când El le va fi luat, ei ar trebui să se pregătească pentru lucrarea de misiune, luând cu ei **o pungă... o traistă... o sabie**, pentru protecția personală. Isus trebuia să moară în curând și să fie pus **în numărul celor fărădelege**, un citat din Isaia 53:12.

Când ucenicii i-au răspuns că au două săbii, Isus le-a spus: **Destul!** Acest răspuns a fost interpretat în cel puțin patru feluri: (1) Unii au înțeles aceste cuvinte ca o mustrare adresată ucenicilor. Dacă așa stau lucrurile, atunci Isus a vrut să spună: „Destul cu astfel de vorbe!” (Leon Morris, *The Gospel according to St. Luke: An Introduction and Commentary*, p. 310) (2) Alții consideră că aceste cuvinte înseamnă că două săbii sunt de ajuns pentru a arăta neputința umană de a împiedica planul lui Dumnezeu pentru moartea lui Isus. Săbiile nu puteau opri împlinirea planului și scopului lui Dumnezeu. (3) Isus a spus pur și simplu că două săbii sunt suficiente pentru cei doisprezece. (4) Alții au considerat că această expresie are legătură cu textul din Isaia și au înțeles că Isus voia să spună că, având cele două săbii, ucenicii puteau fi considerați în afara legii, sau criminali. Acest ultim punct de vedere pare a fi de preferat.

b. *Isus pe muntele Măslinilor (22:39-46)*
(Mat. 26:36-46; Mar. 14:32-42)

Relatarea despre rugăciunea lui Isus în Ghetsimani este întâlnită doar în Evangheliile Sinoptice, nu și în cea a lui Ioan. Totuși, Ioan a spus că Isus a mers într-o „grădină” și Iuda „știa și el locul acela” pentru că „Isus de

multe ori se adunase acolo cu ucenicii Lui” (Ioan 18:1-2). Faptul că în ultimele Sale ore Isus face față ispitei într-o grădină (Luca 22:46), are o semnificație profundă. Omul a căzut în păcat datorită ispitirii lui într-o grădină. Isus, „ultimul Adam” (1 Cor. 15:45), nu a cedat ispitei, cum a făcut primul Adam, ci a făcut voia lui Dumnezeu.

22:39-44. Luca a precizat că locul era **muntele Măslinilor**. Matei și Marcu spun că locul se numea Ghetsimani, care însemna „presă de măline.” „Grădina” erau un crâng de măslini pe Muntele Măslinilor (Ioan 18:1, 3).

Isus **a început să se roage** cu înfocare ca să fie scutit de încercare, dar totuși Și-a supus voința Tatălui Său. Pentru că **ucenicii** dormeau, Isus se ruga singur, luptându-Se cu ispita de a abandona planul Tatălui, care era ca Fiul să moară și să poarte păcatele întregii lumi. Cuvintele Sale arătau că El nu era preocupat de propriile Sale interese, ci de cele ale Tatălui (Luca 22:42). Numai Luca a precizat că **un inger** a venit la Isus în grădină să-L întărească (v. 43). Isus era **într-un chin ca de moarte**, iar **sudoarea I se făcuse ca niște picături mari de sânge**. Poate că Luca a făcut aluzie la cuvintele lui Dumnezeu, care i-a spus lui Adam că își va mânca pâinea în sudoarea feței sale (Gen. 3:19).

22:45-46. Isus a venit la ucenici **și i-a găsit adormiți de întristare**. Ucenicii erau deprimați din cauză că Isus le spusese că va muri. Ei nu înfruntau doar un pericol fizic, gata să vină asupra lor, ci aveau de făcut față unui pericol spiritual în timp ce ispita se dezlănțuia asupra lor în grădină. De două ori Isus le-a spus să se roage ca să nu cadă **în ispită** (v. 40, 46).

3. **ISUS ESTE TRĂDAT (22:47-53)**
(MAT. 26:47-56; MAR. 14:43-50;
IOAN 18:3-11)

22:47-53. Luca a prezentat trei elemente ale arestării și judecării lui Isus. Primul aspect este că **Isus** știa că **Iuda** îl va trăda (v. 47-48). O mare **gloată**, incluzându-i pe conducătorii religioși (v. 52) și pe soldați (Ioan 18:12) a venit în grădină, iar Iuda **mergea în fruntea lor**. Iuda se înțelesese cu oamenii care-l însoțeau să le dea un semn — el îl va săruta pe Cel pe care ei trebuia să-L aresteze. Cuvintele lui Isus arată că El știa deja totul despre trădare, inclusiv semnul secret al lui Iuda.

În al doilea rând, **Isus** a arătat compasiune pentru oameni chiar și în timp ce era

arestat (Luca 22:49-51). După ce Petru a retezat urechea robului marelui preot (care se numea Malhu, Ioan 18:10), folosind una din cele două săbii pe care le aveau ucenicii (Luca 22:38), Isus **l-a vindecat** pe rob.

În al treilea rând, Isus a scos în evidență ipocrizia conducătorilor religioși (v. 52-53). Isus i-a întrebat de ce nu L-au arestat **în zilele** cât era cu ei **în Templu**. Motivul era evident: temându-se de oameni, ei au căutat o cale de a-L aresta în secret (19:48; 20:19; 22:2). De aceea Isus le-a spus: **acesta este ceasul vostru și puterea întunericului** (v. 53). Nu numai că veniseră sub protecția întunericului, dar și acționau ca forțe ale întunericului pentru a-l omorî pe Mesia. Evenimentele petrecute în grădină au luat sfârșit în jurul orei 2:30 dimineața, pentru că cele șase judecăți ale lui Isus s-au încheiat până la ziuă, iar la ora nouă dimineața Isus era deja pe cruce. Arestarea din grădină a fost ilegală pentru că a avut loc noaptea și a fost făcută cu ajutorul unui acuzator plătit pentru aceasta.

4. JUDECAREA LUI ISUS (22:54-23:25)

Isus a trecut prin șase judecăți: trei înaintea oficialităților evreiești și trei înaintea oficialităților romane (vezi lista acestor judecăți la Mat. 26:57-58). Luca a redat doar două din cele trei judecăți ale evreilor.

- a. *La casa marelui preot (22:54-65)*
(Mat. 26:57-75; Mar. 14:53-54, 65-72;
Ioan 18:12-18, 25-27)

22:54. Isus a fost **dus în casa marelui preot**, Caiafa (Mat. 26:57; Ioan 18:13; cf. comentariilor de la Luca 3:2 și consultă diagrama familiei lui Ana de la Fapte 4:5-6). Dar mai întâi Isus a fost dus la socrul lui Caiafa, Ana, care era încă un om influent (Ioan 18:13). Petru a rămas loial promisiunii sale până la acest punct (Luca 22:33), urmându-L pe Isus, chiar dacă acest lucru i-ar fi putut aduce moartea.

22:55-62. Pe parcursul a doar câteva ore Petru s-a lepădat de trei ori de Isus, așa cum i s-a prezis (v. 34). Decizerea lui Petru de Isus a fost un proces progresiv, de fiecare dată Petru fiind mai vehement (v. 57-58, 60). După ce **a cântat cocoșul, Isus S-a întors și s-a uitat țintă la Petru**. Valul de evenimente, împreună cu privirea lui Isus, i-au adus aminte lui Petru de cuvintele pe care Isus i le spusese cu o seară înainte. Petru a înțeles ceea ce făcuse. Plânsul lui amar arată că era cu inima zdrobită pentru că **s-a lepădat** de Isus.

22:63-65. În timp ce era la marele preot, **oamenii care-L păzeau pe Isus Îl batjocoreau și-L băteau**. Legându-l la ochi, ei Îl loveau și-I cereau să proorocească cine **L-a lovit**. Probabil că ei cunoșteau afirmațiile Lui, dar aveau o înțelegere greșită a profeției.

- b. *La sfatul bătrânilor (22:66-71)*
(Mat. 26:59-66; Mar. 14:55-64;
Ioan 18:19-24)

22:66-67a. **Soborul** bătrânilor (cunoscut și sub numele de Sinedriu) era corpul judecătoresc oficial al evreilor. Acest for constituia curtea finală de apel. Dacă ei Îl găseau vinovat pe **Isus**, acesta era ultimul cuvânt — însemna că poporul L-a găsit vinovat. Ei au așteptat până **s-a făcut ziuă**, pentru că era ilegal să se întrunească noaptea. Adunarea bătrânilor dorea să știe **dacă** Isus este **Hristosul**, adică dacă El afirmase că este Mesia. În acel moment ei nu erau interesați de alte acuzații. Deoarece Sinedriul știa că Isus a afirmat că este Mesia, poate că a dorit să-i ofere posibilitatea de a retracta această afirmație. Sau poate că ei au încercat să-L facă de rușine față de cei care L-au urmat.

22:67b-70. **Isus** a reafirmat autoritatea Sa ca Mesia, Cel care, după moartea, învierea și înălțarea Sa, va ședea la dreapta puterii lui Dumnezeu, un loc de onoare (cf. Ps. 110:1; Fapte 2:33; 5:31; Ef. 1:20; Col. 3:1; Evr. 1:3; 8:1; 10:12; 12:2; 1 Pet. 3:22). De asemenea, El a spus clar Soborului că este **Fiul lui Dumnezeu**.

22:71. Cei adunați în Sobor au decis că aveau o **mărturie** care le era de ajuns. Din punctul lor de vedere Isus era vinovat de blasfemie. Așa că au hotărât să-L dea pe mâna romanilor. Soborul putea pronunța sentința, dar evreii în cel timp nu puteau hotărî condamnarea cuiva la moarte. Numai Roma putea da această sentință. Chiar dacă Isus a săvârșit minuni mesianice, conducătorii poporului au refuzat să creadă în El. Ei au acționat în numele poporului, respingându-L pe Hristos.

- c. *Înaintea lui Pilat (23:1-7)*
(Mat. 27:1-2, 11-14; Mar. 15:1-5;
Ioan 18:28-38)

23:1-7. Soborul a decis să-l ducă pe Isus la autoritățile romane. Ajungând în fața lui **Pilat**, guvernatorul Iudeii (3:1; cf. 13:1), ei au început să-I aducă acuzații false lui Isus. Ei au spus că El a refuzat să plătească **bir Cezarului**, deși Isus spusese exact invers (20:25). Iar acuzația privitoare la blasfemie

Luca 23:8-49

— că **El este Hristosul, Împăratul** — au spus-o în așa fel ca Isus să pară un răzvrătit (23:2). Pilat a afirmat clar că Isus este nevinovat (v. 4). Totuși, pentru că liderii evrei au insistat că Isus este vinovat, Pilat **L-a trimis la Irod**, „tetrarhul Galileii” (3:1), **care se afla și el în Ierusalim în zilele acelea**.

d. Înaintea lui Irod (23:8-12)

23:8-12. Isus i-a spus lui Pilat cine este El (v. 3), dar a refuzat în mod repetat să-i răspundă lui **Irod**, care dorea mai demult **să-L vadă făcând vreo minune**. Irod și-a arătat adevăratele sentimente față de Isus când s-a alăturat ostașilor care-l batjocoreau și L-au îmbrăcat ca pe un fals rege. Apoi Irod **L-a trimis înapoi la Pilat**, fără să mai judece acest caz.

e. Înaintea lui Pilat pentru sentință (23:13-25) (Mat. 27:15-26; Mar. 15:6-15; Ioan 18:39-19:16)

23:13-17. Pilat a spus **norodului** că El nu poate face altceva decât să pună **să-L bată** pe Isus, iar apoi **îi va da drumul**, pentru că **n-a făcut nimic vrednic de moarte**. (V. 17, care lipsește din multe manuscrise, nu apare în NIV.)

23:18-25. În ciuda faptului că autoritatea romană a găsit că Isus nu făcuse nimic vrednic de moarte, evreii au început să strige în gura mare ca în locul lui Isus să fie eliberat **Baraba**, cunoscut pentru că se răzvrătise. Uimitor era faptul că oamenii doreau să aibă în libertate un răzvrătit și un ucigaș, decât să-L aibă pe Mesia. Ei au preferat mai degrabă să fie alături de un păcătos decât de Cel care le putea ierta păcatele. **Pilat** voia să-L **dea drumul lui Isus**, afirmând pentru **a treia oară** nevinovăția Lui, dar în final a hotărât să **împlinească cererea** și L-a dat pe Isus **în mâinile lor**.

5. CRUCIFICAREA LUI ISUS (23:26-49) (MAT. 27:32-56; MAR. 15:21-41; IOAN 19:17-30)

Crucificarea era o metodă de execuție obișnuită în Imperiul Roman. Probabil că era cel mai crud și mai dureros mod de execuție pe care-l cunoșteau romanii. Crucificarea era rezervată pentru cei mai înrăiți criminali; prin lege, un cetățean roman nu putea fi crucificat. În mod obișnuit moartea prin crucificare era lentă, de lungă durată, dar Isus a murit într-un timp foarte scurt, pentru că El de bună voie „Și-a dat duhul” (v. 46).

23:26-31. Un om cu numele **Simon din localitatea Cirena**, din nordul Africii, a fost obligat să poarte **crucea** lui Isus spre locul execuției. Pe drum Isus i-a avertizat pe oameni despre venirea persecuției asupra lor. Pentru că Isus mergea spre cruce, timpul Împărăției s-a amânat și urmau vremuri de necaz pentru popor (cf. Osea 10:8; Apo. 6:15-17). Mesajul lui Isus fusese respins câtă vreme El a fost prezent fizic printre ei. Cu cât mai mult urma să fie respins în anii care urmau să vină (Luca 23:31)!

23:32-43. Luca n-a arătat, așa cum au făcut Matei și Ioan, cum s-au împlinit cele spuse de Vechiul Testament legate de moartea lui Isus. Aceasta, pentru că scopul lui Luca era de a arăta că **Isus** a fost Mesia care a iertat păcatele chiar și în timp ce murea. Isus a cerut Tatălui să-i ierte pe cei care-L omorau (v. 34) și l-a iertat pe unul dintre tâlharii care erau răstigniți împreună cu El (v. 43). Chiar și în timp ce murea, Isus a avut puterea de a-i împăca pe oameni cu Dumnezeu. Și aceasta în timp ce **fruntașii își băteau joc** de El (v. 35), **ostașii de asemenea** (v. 36-37), iar **unul din tâlharii răstigniți îl batjocorea** și el (v. 39).

23:44-49. Luca a consemnat patru lucruri care s-au întâmplat la moartea lui Isus. În primul rând, două evenimente simbolice au avut loc în timp ce Isus era pe cruce. A venit un **întunec** peste toată țara, timp de trei ore, **de la ceasul al șaselea** (amiază), **până la ceasul al nouălea** (ora trei după amiază). Isus le spusese celor care L-au arestat: „acesta este ceasul vostru și puterea întunericului” (22:53). Întunecul domnea datorită crucificării sale. Un alt eveniment simbolic a fost că **perdeaua dinlăuntrul Templului** (care separa Sfânta Sfințelor de restul Templului) **s-a rupt prin mijloc**. Această perdea îi separa pe oameni de locul în care se prezenta Dumnezeu. Ruperea perdelei de sus în jos (Mat. 27:51) simboliza faptul că acum, datorită morții lui Isus, oamenii aveau acces liber la Dumnezeu, ceea ce nu puteau avea prin jertfele pe care le aduceau ei (Rom. 5:2; Ef. 2:18; 3:12). Isus era singura Jertfă care putea să-i facă pe oameni să aibă o relație corectă cu Dumnezeu.

În al doilea rând, Luca a consemnat că moartea lui Isus s-a întâmplat pentru că El a vrut așa. Prin faptul că **Și-a dat duhul** (Luca 23:46), El Și-a dat viața de bună voie (Ioan 10:15, 17-18).

În al treilea rând, chiar și **sutașul** roman a mărturisit că Isus **era neprihănit**, ceea ce

însemna și că era nevinovat (Luca 23:47). La fel ca mulți alții din Evanghelia după Luca, și el **L-a slăvit pe Dumnezeu**.

În al patrulea rând, **tot norodul** care asista la moartea Sa era plin de jale (v. 48-49).

6. ÎNGROPAREA LUI ISUS (23:50-56)
(MAT. 27:57-61; MAR. 15:42-47;
IOAN 19:38-42)

23:50-56. Autorii celor patru Evanghelii au prezentat detalii ale îngropării lui Isus cu scopul de a demonstra că Isus a fost într-adevăr mort. Toate pregătirile pentru îngroparea Sa nu ar fi fost necesare dacă Isus nu ar fi murit cu adevărat. Moartea lui Mesia a fost necesară pentru că altfel nu putea fi vorba despre înviere.

Interesant este faptul că deși Sinedriul ceruse moartea lui Isus, **un sfetnic al Sobarului, numit Iosif**, nu a fost de acord cu sentința. Aceasta pentru **că aștepta și el Împărăția lui Dumnezeu** și credea că Isus este Mesia. El era în secret un ucenic al lui Isus (Mat. 27:57; Ioan 19:38). Pentru că-L iubea pe Isus, el L-a înmormântat în propriul său **mormânt** (Mat. 27:60).

Isus a murit în **ziua Pregătirii** (despre care cei mai mulți presupun că a fost vinerea), înainte să înceapă **ziua Sabatului**.

B. Învierea și arătările lui Isus (cap. 24)

Capitolul final al cărții lui Luca redă întâmplările în care mai mulți oameni s-au întâlnit în mod direct cu Mesia Cel înviat. În fiecare caz oamenii au fost triști din cauza morții lui Isus. Dar după întâlnirea cu El au fost plini de bucurie și-L laudau pe Dumnezeu. (Consultă lista cu arătările lui Isus după înviere de la Mat. 28:1-4.)

1. FEMEILE ȘI APOSTOLII (24:1-12)
(MAT. 28:1-10; MAR. 16:1-8;
IOAN 20:1-10).

24:1-9. Primii oameni care au aflat de învierea lui Isus au fost **femeile** care-L urmaseră cu credințioșie. Ele au aflat primele despre înviere datorită devotamentului lor. După moartea lui Isus ele au adus, **în ziua întâi a săptămânii** (cf. 23:55-56), **miresmele pe care le pregătiseră** pentru îngroparea lui Isus. **Ele n-au găsit trupul Domnului**, motivul pentru care veniseră. În schimb, au văzut **doi bărbați îmbrăcați în haine strălucitoare**, o referire evidentă la ființe angelice. Acești oameni le-au reamintit cuvintele pe care Isus le spusese despre crucificarea și învierea Sa (9:31; 18:31-34). Femeile au

mers să povestească aceste lucruri apostolilor **și tuturor celorlalți** (24:9).

24:10-12. Apostolii n-au crezut ceea ce le-au spus femeile, pentru **că li se păreau... basme**. Ei văzuseră doar că Isus murise și că a fost îngropat. Dar **Petru a dat fuga la mormânt** și a găsit totul așa cum au spus femeile. Totuși, încă n-a înțeles nimic din **cele întâmplare**.

2. ISUS SE ARATĂ UCENICILOR
(24:13-49)

În aceste două apariții ale lui Isus — în fața a doi ucenici (v. 13-15) și înaintea ucenicilor adunați la un loc (v. 36-49) — Isus i-a învățat pe ucenici că tot ceea ce se întâmplase sub ochii lor era scris în Vechiul Testament. Ucenicii n-au înțeles ce se întâmplase în ultimele zile, decât după ce Isus le-a explicat din Vechiul Testament că Mesia trebuia să moară.

- a. *Isus Se arată la doi ucenici (24:13-35)*
(Mar. 16:12-139)

24:13-16. Doi dintre ucenicii lui Isus mergeau spre Emaus, care era la o **depărtare de șaiseci de stadii** (nord-vest) **de Ierusalim** (aprox. 11 km — n. tr.). **Ei vorbeau... despre tot ce se întâmplase**, adică despre vestea că Isus înviase (v. 19-24). Când **Isus S-a apropiat de ei**, n-au putut **să-L cunoască**.

24:17-24. Când Isus le-a cerut să-L explice lucrurile despre care discutau, ei l-au prezentat punctul de vedere pe care-l avea întreaga națiune în acel moment. Cei doi, dintre care unul era **Cleopa**, l-au spus că vorbeau **despre Isus din Nazaret**. Cleopa a făcut observația că cel care mergea cu **ei era singurul străin acolo în Ierusalim** care nu știa **ce s-a întâmplat în el zilele acestea**. Prin aceasta, Luca dorea să scoată în evidență faptul că lucrarea și moartea lui Isus erau cunoscute de fiecare locuitor al cetății și de cea mai mare parte a poporului. Întreaga națiune era datoră să-L accepte pe Mesia.

Cei doi oameni au mai spus: **preoții cei mai de seamă și mai marii noștri L-au dat să fie osândit la moarte**. La fel ca mulți alții, și aceștia doi credeau că Isus este **Acela care va izbăvi pe Israel**, adică Mesia, care va aduce Împărăția (cf. cuvintelor lui Simeon din 2:30 și ale Anei din 2:38). Ei l-au povestit chiar și despre înviere, așa cum auziseră de la **niște femei**. În ciuda tuturor acestor lucruri, ei erau încă **triști**.

24:25-27. Isus i-a certat pentru că nu au crezut și nu au înțeles. El a început să le

Luca 24:28-53

explice, **de la Moise și de la toți proorocii**, ce spunea Scriptura despre El. Înseamnă că El știa că acești ucenici ar fi trebuit să priceapă din Vechiul Testament tot ceea ce se întâmplase.

24:28-35. Doar **atunci li s-au deschis ochii și L-au cunoscut**, când El a luat **pâinea**, a frânt-o și le-a dat-o. Această întâmplare i-a făcut pe cei doi să se întoarcă înapoi la Ierusalim (11 km) și să le spună despre înviere celor **unsprezece** și altora care erau adunați la un loc. Cei doi erau acum încredințați de adevărul pe care-l auziseră cu privire la învierea lui Isus, pentru că L-au văzut ei înșiși. Ucenicii care erau adunați acolo aveau acum cel puțin trei relatări despre înviere: femeile, Petru și Cleopa împreună cu însoțitorul lui. Cu toate acestea, ei încă nu înțelegeau (cf. v. 38).

- b. *Isus se arată ucenicilor (24:36-49)*
(Mat. 28:16-20; Mar. 16:14-18;
Ioan 20:19-23)

La această apariție observăm trei lucruri evidente în legătură cu Isus.

24:36-43. Mai întâi, Isus a dovedit ucenicilor Săi că a înviat în mod real. Nu numai că a stat în prezența lor și au putut să-L vadă și să-I vadă rănilor (v. 39-40), dar a și mâncat (**o bucată de pește fript**) înaintea lor pentru a le arăta că nu este un **duh**.

24:44-47. În al doilea rând, Isus le-a vorbit ucenicilor despre **tot ce este scris** în Vechiul Testament despre Mesia. **Legea lui Moise, Proorocii și Psalmii** erau cele trei diviziuni ale Vechiului Testament la care se făcea referire uneori în timpul lui Isus. (Totuși, în cele mai multe cazuri se consideră că Moise și Proorocii cuprindeau tot VT; ex., v. 27.) Cu alte cuvinte, El le-a arătat din diferite părți ale Vechiului Testament (ex., Deut. 18:15; Ps. 2:7; 16:10; 22:14-18; Is. 53; 16:1) că El este Mesia care trebuia să sufere și să învie din morți (Luca 24:46; cf. v. 26). Datorită morții și învierii Sale, mesajul despre **pocăință și iertarea păcatelor** putea fi predicat de ei **tuturor neamurilor, în Numele Lui, începând din Ierusalim**, pentru că ei au **fost martori** ai morții și învierii Sale. Aceste afirmații vor alcătui structura pentru următoarea carte a lui Luca (cf. Fapte 1:8).

24:48-49. Isus le-a poruncit ucenicilor să rămână **în cetate**, în Ierusalim, până când vor primi **putere de sus**, o referire clară la Duhul Sfânt (Fapte 1:8), **făgăduința Tatălui**.

3. **DESPĂRȚIREA LUI ISUS DE UCENICII SĂI (24:50-53)**
(MAR. 16:19-20)

24:50-53. În vecinătatea localității **Betania**, pe Muntele Măslinilor, Isus a fost **înălțat la cer** (cf. Fapte 1:9-11). Ucenicii **s-au închinat**, având **o mare bucurie**, și tot timpul **stăteau în Templu și laudau și binecuvântau pe Dumnezeu**. Așa cum se poate vedea frecvent în Evanghelia după Luca, credincioșii au venit în fața lui Isus cu bucurie (cf. comentariilor de la 2:18) și laudă. Această atitudine a ucenicilor pregătește scena pentru următoarea carte pe care Luca o scrie și care începe cu întoarcerea ucenicilor la Ierusalim și rămânerea lor acolo până la venirea Duhului Sfânt (Fapte 1:4-14).

BIBLIOGRAFIE

Caird, G.B. *Saint Luke*. Westminster Pelican Commentaries. Philadelphia: Westminster Press, 1978.

Danker, Frederick W. *Jesus and the New Age according to St. Luke: A Commentary on the Third Gospel*. St. Louis: Clayton Publishing House, 1980.

Ellis E. Earle. *The Gospel of Luke*. The New Century Bible Commentary. Rev. ed. Grand Rapids: Wm. B. Eerdmans Publishing Co., 1974.

Fitzmyer, Joseph A. *The Gospel according to Luke (I-IX)*. The Anchor Bible. Garden City, N.Y.: Doubleday & Co., 1981

Geldenhuis, J. Norval. *Commentary on the Gospel of Luke*. Grand Rapids: Wm. B. Eerdmans Publishing Co., 1951.

Godet, F. *A Commentary on the Gospel of Saint Luke*. 2 vol. A 5-a ed. Retipărită. Greenwood, S. C.: Attic Press, 1976.

Hendriksen, William. *Exposition of the Gospel according to Luke*. New Testament Commentary. Grand Rapids: Baker Book House, 1978.

Ironside, H.A. *Addresses on the Gospel of Luke*. 2 vol. New York: Loizeaux Brothers, 1946.

Luca

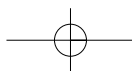
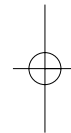
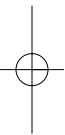
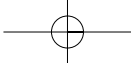
Marshall I. Howard. *The Gospel of Luke*. The New International Greek Testament Commentary. Grand Rapids: Wm. B. Eerdmans Publishing Co., 1978.

Morgan G. Campbell. *The Gospel according to Luke*. Old Tappan, N. J.: Fleming H. Revell Co., 1931.

Morris Leon. *The Gospel according to St. Luke: An Introduction and Commentary*. The Tyndale New Testament Commentaries, Grand Rapids: Wm. B. Eerdmans Publishing Co., 1974

Plummer Alfred. *A Critical and Exegetical Commentary on the Gospel according to St. Luke*. The International Critical Commentary. Edinburgh: T & T. Clark, 1901. Retipărită. Greenwood, S. C.: Attic Press, 1977.

Safrai, S., and Stern M., eds. *The Jewish People in the First Century*. 2 vol. Assen: Van Gorcum & Co., 1974, 1976.

IOAN

Edwin A. Blum

INTRODUCERE

Autorul

Dovezi interne. În sensul strict al termenului, a Patra Evanghelie este anonimă. În text nu se dă numele autorului. Acest lucru nu este surprinzător pentru că o Evanghelie diferă ca formă literară de o epistolă, sau o scrisoare. Scrisorile lui Pavel încep fiecare cu numele lui, așa cum era obiceiul autorilor de scrisori din lumea antică. Nici unul dintre autorii celor patru Evanghelii nu s-a identificat pe sine însuși după nume. Dar acest lucru nu înseamnă că nu putem ști cine le-au scris. Un autor se poate dezvălui singur în scrierea lui, sau lucrarea lui poate fi cunoscută foarte bine în tradiție ca provenind de la el.

Dovezile interne asigură următorul lanț de conexiuni privitoare la autorul celei de a patra Evanghelii. (1) În Ioan 21:24 cuvântul „le-a“ (referitor la „lucrurile“ — n.tr.) se referă la întreaga Evanghelie, nu numai la ultimul capitol. (2) „Ucenicul“ din 21:24 era „ucenicul pe care-l iubea Isus“ (21:7). (3) Conform 21:7 este sigur că ucenicul pe care-l iubea Isus era una dintre cele șapte persoane menționate în 21:2 (Simon Petru, Natanael, cei doi fii ai lui Zebedei și alți doi ucenici). (4) „Ucenicul pe care-l iubea Isus“ a stat lângă Domnul la ultima cină și Petru i-a făcut semn (13:23-24). (5) Trebuie să fi fost unul dintre cei doisprezece, pentru că numai ei erau cu Domnul la ultima cină (cf. Mar. 14:17; Luca 22:14). (6) În Evanghelie, Ioan este foarte aproape de Petru și putem trage concluzia că făcea parte din cercul celor trei ucenici mai apropiați (cf. Ioan 20:2-10; Mar. 5:37-38; 9:2-3; 14:33). Deoarece Iacov, fratele lui Ioan, a murit în anul 44 d.Hr., nu a fost el autorul Evangheliei (Fapte 12:2). (7) „Celălalt ucenic“ (18:15-16) se poate referi la „ucenicul pe care-l iubea Isus“ pentru că așa este numit în 20:2. (8) „Ucenicul pe care-l iubea Isus“ a fost la cruce (19:26), iar 19:35 se poate referi tot la el. (9) Afirmația autorului: „noi am privit slava Lui“ (1:14) provine de la un martor ocular (cf. 1 Ioan 1:1-4).

Ținând seama de toate aceste fapte, există o bază pentru a afirma că autorul celei de a Patra Evanghelii a fost Ioan, fiul unui pescar numit Zebedei.

Dovezi externe. Dovezile externe se referă la atribuirea tradițională a paternității cărții, bine cunoscută în Biserică. Policarp (ca. 69-155 d.Hr.) a vorbit despre contactul lui cu Ioan. Irenaeus (ca. 130-200 d.Hr.), episcopul Lionului, l-a auzit pe Policarp și a mărturisit că „Ioan, ucenicul Domnului, care și-a reze-mat capul pe pieptul Lui, a publicat el însuși o Evanghelie în timpul șederii sale în Efes, în Asia“ (*Against Heresies* 3.1). Policrate, Clement din Alexandria, Tertullian și alți părinți de mai târziu au sprijinit această tradiție. Eusebiu a afirmat că apostolii Matei și Ioan au scris cele două Evanghelii care le poartă numele (*The Ecclesiastical History* 3.24. 3-8).

Locul scrierii. Tradiția externă spune cu certitudine că Ioan a venit la Efes după ce Pavel înființase biserica și a lucrat în acest oraș mai mulți ani (cf. Eusebius, *The Ecclesiastical History* 3. 24. 1). În sprijinul acestei tradiții vine Apocalipsa 1:9-11. Pe când Ioan era exilat în Patmos, o insulă de pe coasta Asiei Mici, el a scris celor șapte biserici asiatice, dintre care prima era Efes. Este foarte probabil că a patra Evanghelie să fi fost scrisă la Efes.

Data. Data scrierii Evangheliei lui Ioan se situează probabil între 85 și 95 d.Hr. Unii critici au încercat să-i atribuie o dată mai târzie, chiar și 150 d.Hr., pe baza presupuselor asemănări ale cărții cu scrierile gnostice sau considerării că ar fi fost necesară o perioadă mai lungă de dezvoltare a teologiei Bisericii. Descoperirile arheologice care atestă autenticitatea textului lui Ioan (ex., Ioan 4:11; 5:2-3), studiul cuvintelor (ex., *synchronotai*, 4:9), manuscrisele descoperite (ex., P⁵²) și manuscrisele de la Marea Moartă au adus dovezi concludente în sprijinul unei date timpurii a scrierii lui Ioan. De aceea, astăzi se pot întâlni frecvent cercetători neconservatori care

Ioan

susțin o dată foarte timpurie pentru scrierea Evangheliei, chiar între 45 și 66 d.Hr. O dată timpurie este posibilă. Dar această Evanghelie a fost cunoscută în Biserică drept a „patra“ Evanghelie și primii părinți ai Bisericii au crezut că ea a fost scrisă atunci când Ioan era bătrân. De aceea, data cea mai probabilă se situează între 85 și 95 d.Hr. Textele din Ioan 21:18, 23 fac necesară trecerea unei perioade până când Petru a ajuns deja bătrân, Ioan trăind și după moartea lui.

Scopul. Scopul Evangheliei lui Ioan, declarat în 20:31, era să consemneze „semne“ făcute de Isus astfel încât cititorii să creadă în El. Dar fără îndoială că autorul a avut și alte scopuri. Unii au susținut că Ioan ar fi scris împotriva iudaismului din sinagogi, împotriva gnosticilor sau a ucenicilor lui Ioan Botezătorul. Alții cred că Ioan a scris pentru a completa celelalte Evanghelii. Evanghelia lui Ioan are un evident scop de evanghelizare (la fel ca și celelalte Evanghelii), de aceea nu este un accident faptul că a fost folosită foarte mult în istoria Bisericii în acest scop.

Gloria celei de a patra Evanghelii. Mulți comentatori au în introducerile lor la a patra Evanghelie o secțiune intitulată „Problema celei de a patra Evanghelii“. A patra Evanghelie a constituit cea mai mare problemă în studiile moderne despre Noul Testament. Dar care este această problemă? Cu mai mulți ani în urmă un critic a afirmat că Isus din Evangheliile sinoptice (Matei, Marcu și Luca) are un caracter istoric, dar nu divin, în timp ce în a patra Evanghelie El are un caracter divin, dar nu istoric. Însă această distincție este în mod clar gratuită, pentru că Evanghelia lui Ioan începe printr-o afirmație directă a dumnezeirii depline a Cuvântului făcut trup (1:1, 14). Iar spre sfârșitul Evangheliei avem declarația lui Toma: „Domnul meu și Dumnezeu meu“ (20:28). Isus Hristos are un caracter atât „divin“ (Dumnezeire) cât și istoric (a trăit în realitate pe pământ). În concluzie, ceea ce pentru mulți critici reprezintă o problemă, este de fapt lucrul cel mai glorios al Bisericii.

De asemenea, contrar concepțiilor unora, scriitorii sinoptici, la fel ca și Ioan, prezintă un Mesia divin. Dar Evanghelia lui Ioan conține o hristologie atât de clară și de bine definită, încât teologia lui a îmbogățit mult Biserica. Cuvintele: „Și Cuvântul S-a făcut trup“ (1:14), au devenit textul principal pentru mediație și studiu al primilor părinți ai

Bisericii. Ioan a prezentat întruparea — Dumnezeu arătat în trup — drept temelia evangheliei. Aceasta este „gloria“, nu „problema“ celei de a patra Evanghelii.

Portretul distinct al lui Ioan. Când comparăm Evanghelia lui Ioan cu celelalte trei Evanghelii, sesizăm imediat caracterul distinct al prezentării lui Ioan. Ioan nu include arborele genealogic al lui Isus, nașterea, botezul, ispitirea, alungarea demonilor, pildele, schimbarea la față, instituirea Cinei Domnului, agonia din Ghetsimani sau Înălțarea Sa la cer. Prezentarea lui Ioan subliniază mai mult lucrarea lui Isus din Ierusalim, sărbătorile poporului evreu, contactele lui Isus cu oameni în discuții particulare (ex., cap. 3-4; 18:28-19:6) și preocuparea Sa față de ucenicii Săi (cap. 13-17). Partea principală a Evangheliei o constituie o „Carte a semnelor“ (2:1-12:50), care prezintă șapte minuni sau „semne“ ce declară că Isus este Mesia, Fiul lui Dumnezeu. Această „Carte a semnelor“ mai conține și discursurile extraordinare ale lui Isus care explică și proclamă semnificația semnelor. De exemplu, după hrănirea celor 5.000 de oameni (6:1-15), Isus S-a prezentat pe Sine drept Pâinea vieții pe care o dă Tatăl pentru viața lumii (6:25-35). O altă caracteristică remarcabilă și unică a celei de a patra Evanghelii este seria de afirmații „Eu sunt“ ale lui Isus (cf. 6:35; 8:12; 10:7, 9, 11, 14; 11:25; 14:6, 15:1, 5).

Trebuie să ne păstrăm o perspectivă echilibrată privind caracterul distinct al acestei Evanghelii. Evangheliile nu au fost scrise cu scopul de a fi biografii. Fiecare scriitor a ales dintr-o masă mult mai mare de informații acel material care a servit scopului său. S-a estimat că citirea cu voce tare a tuturor cuvintelor ce au ieșit de pe buzele lui Isus, așa cum au fost citate de Matei, Marcu și Luca, ar dura cam trei ore. Deoarece lucrarea lui Isus a durat aproximativ trei ani, trei ore din toate învățăturile Sale ar însemna foarte puțin. Fiecare Evanghelie consemnează anumite minuni sau pilde și omite altele.

Se cunosc următoarele lucruri despre relația dintre Ioan și Evangheliile sinoptice. Ioan, fiul lui Zebedei, a lucrat împreună cu Petru la Ierusalim în primii ani ai Bisericii (Fapte 3:1-4:23; 8:14; 12:1-2). Mai mult, Ioan a fost considerat unul din „stâlpii“ bisericii din Ierusalim (Gal. 2:9). Biserica din Ierusalim a fost condusă de apostoli, iar Iacov, fratele lui Isus, împreună cu Petru și Ioan, au luat

Cele șapte „semne” ale lui Isus din Evanghelia lui Ioan

1. Transformarea apei în vin în Cana (2:1-11)
2. Vindecarea fiului unui slujbaş împărătesc (4:46-54)
3. Vindecarea invalidului de la scăldătoarea Betesda (5:1-18)
4. Hrănirea celor 5.000 lângă Marea Galileii (6:5-14)
5. Umblarea pe apă pe Marea Galileii (6:16-21)
6. Vindecarea unui orb în Ierusalim (9:1-7)
7. Învierea lui Lazăr în Betania (11:1-45)

Cele șapte ziceri „Eu sunt” ale lui Isus din Evanghelia lui Ioan

1. „Eu sunt Pâinea vieții” (6:35).
2. „Eu sunt Lumina lumii” (8:12).
3. „Eu sunt Ușa oilor” (10:7; cf. v. 9).
4. „Eu sunt Păstorul cel bun” (10:11, 14).
5. „Eu sunt Învierea și Viața” (11:25).
6. „Eu sunt Calea, Adevărul și Viața” (14:6)
7. „Eu sunt adevărata Viță” (15:1; cf. v. 5).

deseori inițiativa (Fapte 3:1; 4:3-21; 8:14-24; 15:7-11, 13-21). În primii ani ai bisericii din Ierusalim s-a dezvoltat un nucleu de bază al învățurii și predicării apostolice. După ce s-a convertit o mare mulțime de oameni, aceștia „stăruiau în învățătura apostolilor” (Fapte 2:42). Numărul celor care au crezut a crescut mai târziu până la aproximativ 5.000 (Fapte 4:4). Astfel a devenit necesară instituirea unui sistem de răspândire a învățăturilor. Acest sistem s-a dezvoltat în jurul ideii că Isus a împlinit profețiile mesianice ale Vechiului Testament, mai ales prin lucrarea și suferințele Sale. În special se impuneau învățate poruncile lui Isus — „Tora orală” a lui Isus — (Mat. 28:20).

Conform unei tradiții bine atestate a Bisericii, Evanghelia lui Marcu este legată direct de predicarea lui Petru. Fapte 10:36-43 pare să confirme această tradiție, pentru că structura cărții lui Marcu urmează acest exemplu al predicii lui Petru. Deoarece predicarea lui Petru reprezintă structura și conținutul Evangheliei lui Marcu, Ioan — care a fost alături de Petru mulți ani — trebuie să fi cunoscut foarte bine acest set de adevăruri.

Acest nucleu principal al predicării și învățurii apostolice timpurii din Ierusalim a fost scris de Marcu, care mai târziu l-a ajutat

pe Petru în lucrarea sa. După ce a stat în Ierusalim mai mulți ani (probabil 20), Ioan a plecat în Asia Mică și s-a stabilit la Efes. Atunci când Ioan și-a scris Evanghelia, prin Duhul lui Dumnezeu el a completat și a îmbogățit foarte mult nucleul de bază al învățurii din Ierusalim. Astfel, portretul distinct al lui Isus prezentat de Ioan conține 93 la sută material original în comparație cu Evangheliile sinoptice. Chiar și așa, atunci când a scris, Ioan a fost conștient că prezentarea sa nu conține decât o mică parte din tot ce s-ar fi putut spune (Ioan 20:30-31; 21:25). (Pentru mai multe informații legate de relația dintre Evangheliile, vezi *Introducerea* de la Matei și Marcu.)

Textul. Textul grecesc al celei de a patra Evanghelii, ca și al întregului Nou Testament, se găsește într-o stare foarte bună. Între traduceri NIV și KJV se pot observa modificări ale unor pasaje. Acest lucru reflectă faptul că de la publicarea traducerii KJV, în 1611, noile manuscrise și teorii referitoare la transmiterea textului au dat posibilitatea cercetătorilor să stabilească cu mai multă precizie ce conțineau scrierile originare, chiar dacă acestea nu mai există. Două pasaje notabile în care NIV diferă de KJV sunt Ioan

Ioan

5:3b-4 (NIV marg.) și 7:53-8:11 (evidențiat în comparație cu textul principal din NIV). Aceste lucruri vor fi analizate în comentariile pasajelor respective.

Structura și tema. Cuvântul cheie în Evanghelia lui Ioan este „a crede” (*pisteuō*), care apare de 98 de ori. Substantivul grecesc „credință” (*pistis*) nu apare. (Totuși, NIV traduce de câteva ori verbul grecesc prin „a-și pune credința în”. La fel se întâmplă în Cor. în 14:1: „aveți credință” — n.tr.) Verbul grecesc *pisteuō* este folosit frecvent la timpul prezent și la participiu. Probabil că intenția lui Ioan a fost să sublinieze încrederea activă, continuă și vitală în Isus. Cartea poate fi împărțită în următoarele părți principale: Prologul (1:1-18), Cartea semnelor (1:19-12:50), Instrucțiunile de rămas bun (cap. 13-17), Suferințele și Învierea (cap. 18-20) și Epilogul (cap. 21). Prologul pune bazele teologice ale cărții și îi ajută pe cititori să înțeleagă că faptele și cuvintele lui Isus sunt faptele și cuvintele lui Dumnezeu în trup. Cartea semnelor consemnează șapte minuni care revelează gloria Tatălui în Fiul. Minunile și discursurile explicative duc progresiv la două reacții: credința și necredința, împreună cu împietrirea în păcat.

Spre sfârșitul lucrării lui Isus, reacția principală a oamenilor a fost necredința irațională (12:37). În instrucțiunile Sale de rămas bun, Isus Și-a pregătit ucenicii pentru moartea Lui și pentru lucrarea lor. Culmea necredinței este evidentă în partea despre suferințele lui Isus, iar credința ucenicilor este clar vizibilă în relatarea Învierii. Epilogul completează Evanghelia arătând planurile Domnului pentru ucenicii Săi.

STRUCTURA

- I. Prologul (1:1-18)
  - A. Logosul în eternitate și în timp (1:1-5)
  - B. Mărturia lui Ioan Botezătorul (1:6-8)
  - C. Venirea luminii (1:9-13)
  - D. Întruparea și revelarea (1:14-18)
- II. Prezentarea lui Isus poporului (1:19-12:50)
  - A. Prima parte a lucrării lui Isus (1:19-4:54)
  - B. Controversa lui Isus la Ierusalim (cap. 5)
  - C. Prezentarea lui Isus în Galilea (6:1-7:9)
  - D. Întoarcerea lui Isus la Ierusalim și reînceperea ostilității (7:10-10:42)
  - E. Marele semn din Betania (11:1-44)
  - F. Planul uciderii lui Isus (11:45-57)
  - G. Încheierea lucrării publice a lui Isus (12:1-36)
  - H. Necredința națională a evreilor (12:37-50)
- III. Isus Își pregătește ucenicii (cap. 13-17)
  - A. Ultima cină (13:1-30)
  - B. Plecarea iminentă a lui Isus (13:31-38)
  - C. Isus, Calea spre Tatăl (14:1-14)
  - D. Isus promite venirea Mângâietorului (14:15-31)
  - E. Vița și mlădițele (15:1-10)
  - F. Prietenii lui Isus (15:11-17)
  - G. Ura lumii (15:18-16:4)
  - H. Lucrarea Duhului (16:5-15)
  - I. Prezicerea schimbărilor (16:16-33)
  - J. Mijlocirea lui Isus (cap. 17)
- IV. Suferințele și învierea lui Isus (cap. 18-20)
  - A. Arestarea lui Isus (18:1-11)
  - B. Judecata religioasă și dezicerile lui Petru (18:12-27)
  - C. Judecata civilă (18:28-19:16)
  - D. Răstignirea (19:17-30)
  - E. Îngroparea (19:31-42)
  - F. Mormântul gol (20:1-9)
  - G. Isus Se arată Mariei (20:10-18)
  - H. Isus Se arată ucenicilor Săi (20:19-23)
  - I. Isus Se arată lui Toma (20:24-29)
  - J. Scopul cărții (20:30-31)
- V. Epilogul (cap. 21)
  - A. Isus Se arată lângă mare (21:1-14)
  - B. Reabilitarea lui Petru (21:15-23)
  - C. Caseta tehnică a cărții (21:24-25)

COMENTARIU

I. Prologul (1:1-18)

Toate cele patru Evanghelii încep cu prezentarea lui Isus în context istoric, dar caracterul introducerii Evangheliei lui Ioan este unic. Cartea lui Matei începe cu prezentarea arborelui genealogic al lui Isus, care stabilește legătura Lui cu David și Avraam. Marcu începe cu predicile lui Ioan Botezătorul. Luca începe dedicându-și lucrarea lui Teofil și continuă cu prezicerea nașterii lui Ioan Botezătorul. Dar Ioan începe cu un prolog teologic. Este ca și cum ar fi spus: „Doresc să analizați învățăturile și faptele lui Isus. Dar nu veți înțelege în sensul ei cel mai deplin vestea bună despre Isus dacă nu-L vedeți din acest punct de vedere. Isus este Dumnezeu arătat în trup iar cuvintele și faptele Sale sunt cuvintele și faptele Dumnezeului-Om.“

Prologul conține multe din temele principale ale Evangheliei, introduse mai târziu și dezvoltate plenar. Printre cuvintele cheie se numără: „viața“ (v. 4), „lumina“ (v. 5), „întunericul“ (v. 5), „martor“ (v. 7), „adevărața“ (v. 9), „lume“ (v. 9), „singurul născut“ (v. 14; „Fiul“ în NIV — n.tr.), „Tatăl“ (v. 14), „slava“ (v. 14), „adevăr“ (v. 14). Doi alți termeni teologici cheie sunt „Cuvântul“ (v. 1) și „har“ (v. 14), dar aceste cuvinte importante sunt folosite de Ioan numai în această introducere teologică. „Cuvântul“ (*Logos*) mai apare în Evanghelie, dar nu ca titlu hristologic.

A. Logosul în eternitate și în timp (1:1-5).

1:1. Mergând înapoi în timp cât cuprinde gândirea omului, **La început, era Cuvântul.** Termenul „Cuvântul“ este termenul grecesc comun *logos*, care are sensul de „vorbitură, mesaj sau cuvinte“. Conceptul de „Logos“ a fost folosit frecvent în învățăturile filozofice grecești dar și în literatura de înțelepciune și în filozofia evreilor. Ioan a ales acest cuvânt pentru că era cunoscut de cititorii lui, dar i-a atribuit un sens propriu, sens care devine evident în prolog.

Cuvântul era cu Dumnezeu într-o relație specială de comuniune eternă în Trinitate. Cuvântul „cu“ traduce grecescul *pros*, care înseamnă aici „în companie cu“ (cf. același sens în 1:2; 1 Tes. 3:4; 1 Ioan 1:2). Apoi Ioan adaugă: **și Cuvântul era Dumnezeu.** Traducerea Martorilor lui Iehova este: „Cuvântul era un dumnezeu.“ Această traducere este

incorectă și, din punct de vedere logic, ea duce la politeism. Alții au tradus: „Cuvântul era divin“, dar este o traducere ambiguă și poate duce la o concepție greșită despre Isus. Dacă acest verset este înțeles corect, atunci doctrina Trinității devine mai clară. Cuvântul este etern; Cuvântul Se află în relație cu Dumnezeu (Tatăl); și Cuvântul este Dumnezeu.

1:2. Cuvântul S-a aflat întotdeauna într-o relație **cu Dumnezeu** Tatăl. Nu a existat un moment în care Hristos să vină în existență sau să înceapă o relație cu Tatăl. Tatăl (Dumnezeu) și Fiul (Cuvântul) S-au aflat mereu în eternitatea trecută într-o comuniune plină de dragoste. Atât Tatăl cât și Fiul sunt Dumnezeu, totuși nu există doi Dumnezei.

1:3. De ce există ceva și nu se reduce totul la nimic? Aceasta este marea întrebare a filozofiei. Răspunsul creștin este: Dumnezeu. El este etern și este Creatorul care a făcut **toate lucrurile**. Iar Cuvântul a fost agentul creației (cf. 1 Cor. 8:6; Col. 1:16; Evr. 1:2). Toată lucrurile **au fost făcute** prin Cuvântul aflat în relație cu Tatăl și Duhul. Ioan subliniază lucrarea Cuvântului. El a venit să-L descopere pe Tatăl (Ioan 1:14, 18) și revelarea Tatălui a început în creație, pentru că întreaga creație Îl revelează pe Dumnezeu (Ps. 19:1-5; Rom. 1:19-20).

1:4. Viața este bunul cel mai de preț al omului. Pierderea vieții este o tragedie. Ioan a afirmat că **viața**, în cel mai deplin sens al ei, este **în Hristos**. **Viața** spirituală și fizică a omului vine de la El. (Învățăturile lui Ioan despre viață apar în 5:26; 6:57; 10:10; 11:25; 14:6; 17:3; 20:31.) Isus, Sursa vieții (cf. 11:25), este de asemenea **lumina oamenilor** (cf. 8:12). Lumina este folosită în mod frecvent în Biblie ca emblemă a lui Dumnezeu; întunericul este folosit de obicei pentru a denota moartea, ignoranța, păcatul și separarea de Dumnezeu. Isaia a prezentat venirea mântuirii prin imaginea unui popor care locuiește în întuneric dar vede o mare lumină (Is. 9:2; cf. Mat. 4:16).

1:5. Natura luminii este să strălucească și să împrășteie **întunericul**. Întunericul este aproape personificat în acest verset: el nu poate învinge lumina. Ioan își rezumă Evanghelia astfel: (a) **Lumina** va invada domeniul dominat de **întuneric**. (b) Satan, stăpânitorul lumii și supușii lui vor opune rezistență luminii, dar nu vor fi în stare să-i știrbească puterea. (c) Cuvântul va ieși biruitor în pofida opoziției.

Ioan 1:6-14

B. Mărturia lui Ioan Botezătorul (1:6-8)

1:6. Un om a intrat pe scena istoriei alături de Cuvântul etern: **numele lui era Ioan.** Acest Ioan nu este autorul Evangheliei, ci a fost marele premergător al lui Isus, cunoscut sub numele de Ioan Botezătorul. El a **venit trimis de Dumnezeu**, acest lucru fiind cheia importanței lui. La fel ca profeții Vechiului Testament, el a fost înzestrat de Dumnezeu și trimis pentru o lucrare specială.

1:7. Cuvântul **martor** (atât ca substantiv [*martyria*] cât și ca verb [*martyreō*]) este important în această Evanghelie (cf. v. 15, 32, 34; 3:11, 26; 5:31-32, 36-37; 18:37; 19:35; etc.). (Vezi diagrama de la comentariile textului, din 5:33-34.) Ioan Botezătorul a fost trimis spre beneficiul oamenilor pentru a fi un martor suplimentar al adevărului lui Isus, Revelatorul Tatălui. Oamenii aflați în păcat se află într-un întuneric atât de mare încât au nevoie de cineva care să le spună despre **Lumină**, să le arate ce este ea. Scopul lui Ioan a fost **ca toți să creadă** în Isus.

1:8. Ioan a fost mare, dar **nu el era Lumina.** Există dovezi care arată că mișcarea începută de Ioan Botezătorul a continuat și după moartea lui, și chiar după moartea și învierea lui Isus (4:1; cf. Mar. 6:29; Luca 5:33). După douăzeci de ani de la învierea lui Isus (cf. Fapte 18:25; 19:1-7), Pavel a aflat despre existența a 12 ucenici ai lui Ioan Botezătorul în Efes. O sectă mandeană, din sudul Bagdadului, mai există și astăzi și, cu toate că este ostilă creștinismului, susține că are legături ancestrale cu Botezătorul.

C. Venirea luminii (1:9-13)

1:9. Acest verset a fost numit textul quakerilor din cauza utilizării lui greșite de către acest grup și a accentului pus de ei pe „lumina interioară”. Verbul **venind** (*erchomenon*) se poate referi la orice om (așa cum este în NIV marg.) sau la Hristos, **adevărata Lumină** (ca în NIV). Este preferată a doua variantă, pentru că sugerează întruparea.

Hristos **luminează pe orice om.** Acest lucru nu se referă la mântuirea universală, nici la revelația generală, și nici chiar la iluminarea interioară. Sensul expresiei este că Hristos, fiind Lumina, îl luminează (*phōtizei*) pe orice om, fie în mântuire, fie în iluminarea cu privire la păcatul lui și la judecata viitoare (3:18-21; 9:39-41; cf. 16:8-11).

1:10. **Lumea** (*kosmos*) se referă la lumea oamenilor și la societatea umană care acum se află în neascultare de Dumnezeu și sub

stăpânirea lui Satan (cf. 14:30). *Logos*-ul a venit printre oameni prin întrupare, dar omenirea **nu L-a cunoscut** pe Creatorul ei (cf. Is. 1:2-3). Cauza nrecunoașterii Lui (*egnō*, „cunoaște”) nu este că natura lui Dumnezeu era oarecum „ascunsă” în oameni, așa cum susțin unii, ci ignoranța și orbirea umană produse de păcat (Ioan 12:37).

1:11. Într-un sens, acesta este unul dintre cele mai triste versete din Biblie. *Logos*-ul a **venit la ai Săi**, dar nu a fost primit bine. Isus a venit la **ai Săi**, poporul Israel, dar ei, ca națiune, L-au respins. Respingându-L, ei au refuzat să accepte că este Revelația trimisă de Tatăl și să asculte de poruncile Lui. Isaia a profețit cu mult timp înainte necredința națională: „Cine a crezut în ceea ce ni se vestise?” (Is. 53:1).

1:12. Dar această necredință nu era totuși universală. Unii **au primit** invitația universală a lui Isus. **Tuturor celor ce** L-au primit pe Isus, Cel care revelează voia Tatălui și care este Jertfa pentru păcat, El **le-a dat dreptul să se facă copii ai lui Dumnezeu.** Cuvântul „dreptul” (*exousian*) este o îmbunătățire binevenită a textului din KJV, care folosește „puterea”, iar „copii” (*tekna*) este o formă superioară cuvântului „fii” din KJV. Oamenii nu sunt prin natura lor copii lui Dumnezeu, dar pot deveni primind darul nașterii din nou.

1:13. Nașterea din nou nu provine **din sânge** („descendență naturală”, NIV — n.tr.), nici **din voia firii** (i.e., dorința umană normală de a avea copii; „hotărâre umană”, NIV — n.tr.) și nici **din voia vreunui om** („voia soțului”, NIV — n.tr.). Nașterea unui copil al lui Dumnezeu nu este o naștere naturală; este o lucrare supranaturală a lui **Dumnezeu**, care regenerează. Omul Îl primește pe Isus și Îi răspunde prin credință și ascultare, dar lucrarea tainică a Duhului Sfânt este „cauza” regenerării (3:5-8).

D. Întruparea și revelarea (1:14-18)

1:14. Cuvântul (*Logos*; cf. v. 1) **S-a făcut trup.** Hristos, *Logos*-ul etern, care este Dumnezeu, a venit pe pământ ca om. Procedând așa, nu a „părut” doar a fi om, ci a devenit om în realitate (cf. Fil. 2:5-9). Cu alte cuvinte, umanitatea a fost adăugată divinității lui Hristos. Cu toate acestea, Hristos nu S-a schimbat atunci când a devenit „trup”; de aceea, cuvântul „S-a făcut” (*egeneto*) trebuie înțeles ca „a luat asupra Lui Insuși” sau „a sosit pe scenă ca”.

În acest verset „trup“ înseamnă natură umană, nu păcătoșenie sau slăbiciune. În limba greacă, cuvintele **și a locuit printre noi** ne aduc aminte de Dumnezeu care a locuit în mijlocul Israelului în Vechiul Testament. Cuvântul „a locuit“ este *eskēnōsen*, provenit din *skēnē* („cort“ — de la cortul întâlnirii, n.tr.) La fel cum Dumnezeu era prezent în cortul întâlnirii (Ex. 40:34), tot așa a locuit și Isus printre oameni.

Expresia **noi am privit** ne spune într-un mod foarte natural că autorul a fost un martor ocular. **Slava Lui** se referă la splendoarea și onoarea văzute în viața, minunile, moartea și învierea lui Isus. Expresia **singurului născut** (*monogenous*; cf. Ioan 1:18; 3:16, 18; 1 Ioan 4:9) înseamnă că Isus este Fiul lui Dumnezeu cu totul altfel decât un om care crede și devine un copil al lui Dumnezeu. Calitatea de Fiu a lui Isus este unică pentru că El este etern și de aceeași esență cu **Tatăl**. Modul de revelare a lui Dumnezeu prin *Logos* a fost **plin de har și de adevăr**, adică a fost o revelație a harului, demnă de încredere (cf. Ioan 1:17).

1:15. Ioan Botezătorul a mărturisit tot timpul despre Isus. Forma de prezent în limba greacă a verbelor **a mărturisit** și **a strigat** dovedește acest lucru. Isus a fost mai tânăr decât Ioan și Și-a început lucrarea mai târziu decât el. Dar, datorită preexistenței lui Isus, Ioan a spus că **El... este înaintea mea**.

1:16. Cuvântul făcut trup este sursa harului (*charin*), care este suma tuturor favorurilor spirituale pe care le oferă Dumnezeu oamenilor. Cuvintele **noi toți** se referă la creștini, incluzându-l și pe Ioan, autorul. Pentru că au primit **plinătatea Lui**, asupra creștinilor a venit **har după har** (*charin anti charitos*, lit., „har în loc de har“) la fel cum valurile vin fără încetare spre țărm. Viața creștină înseamnă primirea continuă a harului lui Dumnezeu, care înlocuiește alt har.

1:17. Măreția vechii dispensații a fost **Legea** dată de Dumnezeu **prin Moise**, slujitorul Său. Nici un alt popor nu a avut un privilegiu asemănător. Dar gloria Bisericii este **harul și adevărul** lui Dumnezeu revelate **prin Isus Hristos** (cf. v. 14).

1:18. Afirmația: **Nimeni n-a văzut vreodată pe Dumnezeu** (cf. 1 Ioan 4:12) se pare că ridică o problemă. Nu a spus Isaia: „Am văzut cu ochii mei pe Împăratul, Domnul oștirilor!“ (Is. 6:5) În esența Lui, Dumnezeu este invizibil (1 Tim. 1:17). El este Cel „pe care nici un om nu L-a văzut, nici nu-L poate vedea“ (1 Tim. 6:16). Dar sensul lui Ioan 1:18

este: „nimeni nu a văzut esența naturii lui Dumnezeu.“ Dumnezeu poate fi văzut printr-o teofanie sau printr-un antropomorfism, dar esența Sa interioară, sau natura Lui este revelată numai în Isus. **Singurul Lui Fiu** înseamnă literal „Dumnezeul unic“ sau „singurul Dumnezeu născut“ (*monogenēs theos*; cf. *monogenous*, „singurului născut“ din v. 14). Ioan își încheie prologul revenind la adevărul afirmat în versetul 1: Cuvântul este Dumnezeu. Versetul 18 este o altă afirmare a divinității lui Hristos: El este unic, singurul, unul singur Dumnezeu. **Fiul este în sânul Tatălui**, exprimând intimitatea dintre Tatăl și Fiul (cf. expresiei Cuvântul a fost „cu Dumnezeu“ v. 1-2). Mai mult, **Fiul a făcut cunoscut** (*exēgēsato*, de unde provine cuvântul exegeză) pe Tatăl. Fiul este „exegetul“ Tatălui, iar rezultatul lucrării Sale este că natura Tatălui invizibil (cf. 4:24) se manifestă în Fiul (cf. 6:46).

II. Prezentarea lui Isus poporului (1:19-12:50)

Această parte majoră a Evangheliei lui Ioan prezintă lucrarea publică a lui Isus pentru poporul Israel. Este o „carte a semnelor“, relatarea a șapte minuni ale lui Isus ce dovedesc că El este Mesia. Semnele sunt însoțite de discursuri publice care explică semnificația semnelor, precum și de două ample discuții particulare (cap. 3-4).

A. Prima parte a lucrării lui Isus (1:19-4:54)

1. PRIMELE MĂRTURII DESPRE ISUS (1:19-34)

a. Prima mărturie a lui Ioan (1:19-28)

1:19. La fel ca în Evangheliile sinoptice, lucrarea lui Ioan Botezătorul a avut o influență atât de mare încât autoritățile din **Ierusalim** au hotărât să-l interogheze pe Ioan. **Iudeii** este termenul pe care-l folosește autorul când se referă la conducătorii orașului. Câțiva **preoți și Leviti** au venit **să-l întrebe** în legătură cu botezul său și cine susținea el că este.

1:20-21. Ioan a spus **că nu este el Hristosul** (i.e., Mesia). (Vezi comentariile de la v. 40-41.) Aceasta a fost mărturia sa, lucru subliniat de repetarea verbului **a mărturisit**.

Interesant este că Ioan, răspunzând la întrebările lor, a dat răspunsuri din ce în ce mai scurte: „că nu este el Hristosul“ (v. 20; în

Ioan 1:22-34

NIV este vorbire directă — n.tr.); **Nu sunt** (v. 21); **Nu** (v. 21). Nu voia să vorbească despre el însuși, pentru că misiunea lui era să-L arate pe Altul. Lucrarea lui Ioan se aseamăna cu lucrarea lui Ilie. A apărut brusc pe scenă și chiar se îmbrăca asemenea lui **Ilie**. Scopul lui era să întoarcă poporul la Dumnezeu, așa cum a făcut și Ilie în vremea lui. Maleahi a profetizat că Ilie se va întoarce înainte de venirea lui Mesia (Mal. 4:5). Din acest motiv mulți afirmau într-un mod speculativ că Ioan ar fi Ilie. **Proorocul** era așteptat datorită versetului din Deuteronomul 18:15 (referitor la Hristos; cf. Ioan 1:45). Unii au înțeles greșit că „proorocul” care va veni va fi distinct de Mesia (v. 24; 7:40-41).

1:22-23. Ioan **a zis** că el nu era nici unul dintre personajele profetice așteptate. Totuși, le-a explicat că lucrarea lui fusese prezentată în Vechiul Testament. El era **glasul** (*phōne*), în timp ce Isus este Cuvântul (*Logos*). Misiunea lui Ioan era să pregătească poporul și a fost dusă la îndeplinire **în pustie**. (Sensul citatului lui Ioan din Is. 40:3 se găsește la comentariile de la Mat. 3:3.)

1:24-25. Secta **Fariseilor** era o sectă importantă a iudaismului. Numărul lor se ridica la aproximativ 6.000 și aveau o mare influență. Aderau la o interpretare strictă a Legii și îmbrățișau multe tradiții orale. Fariseii au fost singurul grup minor care a supraviețuit războiul evreiesc din anii 66-70 d.Hr. și învățăturile lor au pus bazele iudaismului talmudic. Întrebarea lor pentru Botezător a fost: „**De ce** botezi dacă nu ai nici un titlu oficial?”

1:26-27. Ioan știa că botezul său avea doar un caracter anticipativ. El le-a spus că vine **Unul** pe care ei nu-L cunoșteau. **Acela** care vine este atât de mare încât Ioan s-a considerat nevrednic de cel mai neînsemnat serviciu în favoarea Lui (cum ar fi dezlegarea curelei **încălțămintelor**).

1:28. Nu se știe unde se afla **Betabara** (**Betania**, Cor. marg.), **dincolo de Iordan**. (Nu trebuie confundată cu o altă localitate Betania, de lângă Ierusalim, unde locuiau Maria, Marta și Lazăr.) Nici chiar Origen, care a vizitat Palestina în anul 200 d.Hr., nu a putut găsi Betabara. O locație posibilă ar fi vizavi de Ierihon.

b. *A doua mărturie a lui Ioan (1:29-34)*

1:29. A doua mărturie a lui Ioan a început în prima dintr-o serie de zile (cf. **A doua zi** din v. 29, 35, 43; și „A treia zi” din 2:1) în care primii ucenici ai lui Isus au fost chemați

și au venit la credință. **Ioan** L-a identificat pe **Isus** cu **Mielul lui Dumnezeu** (cf. 1:36; 1 Pet. 1:19). Legătura cu jertfele Vechiului Testament are probabil un caracter doar general. Jertfa pentru păcat care purta păcatele poporului în Ziua Ispășirii era un țap (Lev. 16). Jertfele zilnice normale era miei, dar ei nu ispășeau păcatele. Poate că Ioan s-a gândit la Mielul de Paște (Ex. 12) și la menționarea de către Isaia a asemănării lui Mesia cu un miel (Is. 53:7). Prin Duhul Sfânt, Ioan L-a considerat pe Isus Victima sacrificială care va muri pentru **păcatul lumii** (cf. Is. 53:12).

1:30-31. Ioan repetă ceea ce a spus anterior despre Isus (v. 15, 27). Faima lui Ioan va fi depășită de aceea a lui Isus, a cărui prioritate provine din preexistența Lui: **El... era înainte de mine**. Dar de ce spune Ioan: **Eu nu-L cunoșteam**? Deși Ioan și Isus erau rude, pentru că Maria și Elisabeta erau rude (Luca 1:36), nu se cunoaște nimic despre contactele dintre ei în anii copilăriei și adolescenței. Ioan nu știa că Isus era Cel care trebuia să vină până când Tatăl nu i-a descoperit acest lucru. Ioan știa numai faptul că trebuia să-I pregătească calea prin **botezul cu apă**. Dumnezeu va trimite **un om... lui Israel** la timpul potrivit.

1:32. Botezul lui Isus nu este consemnat în Evanghelia lui Ioan, dar se face aluzie la materialul Evangheliilor sinoptice (vezi „Portretul distinct al lui Ioan” din *Introducere*). A patra Evanghelie nu afirmă că această coborâre a **Duhului ca un porumbel** a avut loc la botezul lui Isus. Important este că Duhul invizibil a coborât **din cer** și S-a manifestat într-o formă trupească (de porumbel). Ioan a văzut Duhul ca un porumbel **oprin-du-Se peste Isus** (cf. Is. 11:2; Mar. 1:10).

1:33. Dumnezeu (**Cel ce l-a trimis**) i-a **zis** lui Ioan că atunci când se va împlini semnul porumbelului, Persoana indicată în acest fel de venirea și prezența Duhului va fi Cea care **botează tot cu Duhul Sfânt**. Curățirea cu apă este un lucru, dar curățirea efectuată de Duhul are o altă natură. Mai târziu, la Cincizecime, la 50 de zile după învierea lui Isus, botezul cu Duhul Sfânt va inaugura o Epocă nouă (Fapte 1:5; 2:1-3), Epoca Bisericii, „Epoca Duhului” (cf. 1 Cor. 12:13).

1:34. Mărturia lui Ioan a fost că **El este Fiul lui Dumnezeu**. Regele davidic profetizat era Fiul lui Dumnezeu (2 Sam. 7:13) și Regele mesianic este într-un mod unic tot Fiul lui Dumnezeu (Ps. 2:7). Titlul „Fiul lui Dumnezeu” înseamnă mai mult decât noțiunea de

ascultare și decât poziția de Rege mesianic, referindu-se la esența naturii lui Isus. Acest titlu nu este aplicat credincioșilor în a patra Evanghelie. Ei sunt numiți „copii” (*tekna*; ex., Ioan 1:12), în timp ce „Fiu” (*hyios*) este folosit numai pentru Isus.

2. UCENICII LUI ISUS (1:35-51)

a. Primii ucenici ai lui Isus (1:35-42)

1:35-36. A doua zi se referă la a doua zi din această serie de zile (cf. v. 29, 35, 43; 2:1). Motivul cel mai plauzibil al consemnării cronologice a evenimentelor este grija deosebită a autorului de a relata cum au venit unii ucenici la credința în **Isus**, deși mai înainte fuseseră adepții lui Ioan. Timpurile verbelor din 1:35-36 sunt neobișnuite. **Ioan stătea** (lit., „a stat”, perfectul compus) privindu-L pe Isus **umblând** (prezent). În planul lui Dumnezeu se făcea trecerea de la botezul lui Ioan la lucrarea lui Isus. Ioan era cu **ucenicii lui** și le-a atras atenția asupra lui Isus, **Mielul lui Dumnezeu** (cf. comentariilor la v. 29).

1:37. Doi ucenici au **auzit** mărturia Botezătorului și **au mers după Isus**. Cuvântul „au mers” are aici un sens dublu. Ei au mers după El în sens literal și, de asemenea, ca ucenici ai Lui, adică I s-au devotat Lui începând din acea zi.

1:38. Primele cuvinte auzite de ucenici din partea lui **Isus** au fost: **Ce căutați?** Într-un sens, Isus a pus o simplă întrebare și ucenicii au răspuns cerându-l informații despre locul **unde** locuia. Dar autorul vrea să spună mai mult. Poate că Isus a întrebat și altceva: „Ce căutați în viață?” Cuvântul tradus prin **locuiești** (*menō*) este un cuvânt favorit al lui Ioan. Acest cuvânt grecesc apare aici pentru prima dată în scrierea lui Ioan. Din cele 112 pasaje din Noul Testament în care apare cuvântul, 66 se află în scrierile lui Ioan — 40 în Evanghelie, 23 în 1 Ioan și 3 în 2 Ioan (William F. Arndt și F. Wilbur Gingrich, *A Greek-English Lexicon of the New Testament and Other Early Christian Literature*. Chicago: University of Chicago Press, 1957, p. 504-5). În unele pasaje, cum este și acesta, cuvântul înseamnă „a sta sau a locui” într-un loc; de câteva ori el înseamnă „a dura sau a continua”; dar de cele mai multe ori are o conotație teologică: „a rămâne, a continua, a persevera” (ex., Ioan 15:4-7).

1:39. Invitația lui Isus a fost: **Veniți de vedeți**. Omul trebuie mai întâi să vină la El; apoi va vedea. Pe lângă faptul că vor vedea unde locuiește, aceste cuvinte ar putea avea și implicații teologice mai profunde. Cei doi

ucenici au rămas la El în **ziua aceea**, începând de la **ceasul al zecelea**. Ora era 16:00 sau 10:00, în funcție de sistemul adoptat de a patra Evanghelie: numărarea orelor începând cu 6:00 (cum au procedat de obicei sinopticii) sau de la mijlocul zilei sau amiază. Ora 10:00 pare a fi mai potrivită și acesta era sistemul roman oficial (cf. comentariilor de la 4:6 și 19:14).

1:40-41. Andrei, unul din cei doi ucenici care **merseseră după Isus**, a fost primul propovăduitor care a spus că Isus este **Mesia**. „Mesia” înseamnă în ebraică „Cel uns”, fiind tradus în greacă prin **Hristos** (*ho Christos*). Noțiunea de „Uns” provine din practica Vechiului Testament de a unge preoții și regii cu ulei. Îl simboliza pe Duhul și indica spre Cel care va veni (cf. Is. 61:1). Titlul „Mesia” a ajuns să fie folosit în legătură cu viitorul Rege davidic (cf. Mat. 1:1; Ioan 6:15). Aducându-l pe **fratele lui, Simon Petru**, la Hristos, a făcut Bisericii un serviciu mai mare decât oricine altcineva. Andrei mai apare de două ori în Ioan (6:4-9; 12:20-22), de fiecare dată aducând pe cineva la Isus. Ucenicul care nu este identificat este considerat de către cei mai mulți drept Ioan, fiul lui Zebedei, un frate al lui Iacov și autorul acestei Evanghelii. În Marcu 1:16-20 Isus a chemat două perechi de frați (Simon și Andrei, Iacov și Ioan) care erau pescari.

1:42. Când **Isus l-a privit** pe Simon (cf. v. 47), El a cunoscut caracterul și destinul acestui om. Isus i-a dat numele aramaic **Chifa**. **Petru** este traducerea numelui Chifa („stâncă”) în greacă. În ebraică probabil că numele lui Simon era Simeon (gr. în Fapte 15:14; 2 Pet. 1:1; cf. NIV marg.). În acest text nu se spune motivul schimbării numelui său din Simon în Chifa. Interpretarea cea mai larg acceptată este că numele lui arată ce va face Dumnezeu în harul Său prin el. Va fi un om ca o stâncă în Biserică în timpul primilor ei ani (cf. Mat. 16:18; Luca 22:31-32; Ioan 21:15-19; Fapte 2-5; 10-12).

b. Isus îi cheamă pe Filip și pe Natanael (1:43-51)

1:43-44. Cu toate că primii ucenici erau din Galilea, **Isus** i-a chemat în Iudea, acolo unde se aflau împreună cu Botezătorul. Plecând în **Galilea** spre nord, Isus l-a chemat pe **Filip** ca să fie ucenicul Lui. Filip era din **Betsaida**, situată în nord-estul Mării Galileii (numită „Betsaida Galileii” în 12:21). Acolo s-au născut și **Andrei** și **Petru**. Din punct de

Ioan 1:45-51

vedere politic, Betsaida se afla în sudul Gaulonitisului, un teritoriu aflat sub stăpânirea lui Irod Filip (Iosefus, *The Antiquities of the Jews* 18.2.1). Numele lui Filip este grecesc, dar nu putem deduce naționalitatea lui numai pe baza acestui nume.

1:45. Filip i-a mărturisit lui **Natanael**, insistând că Isus este **Acela** care a fost promis, despre care au **scris Moise** (Deut. 18:18-19; cf. Ioan 1:21, 25) și **proorocii** (Is. 52:13-53:12; Dan. 7:13; Mica 5:2; Zah. 9:9). Surprinzător este faptul că Filip L-a numit pe **Isus... fiul lui Iosif**. Acesta este lucrul pe care probabil că îl credeau ucenicii atunci. Cu toate acestea, Natanael va recunoaște foarte repede că El este „Fiul lui Dumnezeu” (Ioan 1:49).

1:46. Natanael a fost deranjat pe moment de originea umilă a lui Mesia. **Poate ieși ceva bun din Nazaret?** Natanael cunoștea reputația proastă a Nazaretului. Cu siguranță că Mesia va veni din Ierusalim, Hebron sau din alt oraș important. Smerenia lui Isus este și astăzi un mister pentru mulți oameni. Cum poate *Logos*-ul să fie un Om? **Filip** a fost suficient de înțelept ca să nu intre în dispută cu Natanael și l-a invitat amabil pe prietenul lui să-L întâlnească pe Isus: **Vino și vezi**. Știa că întrebarea lui Natanael își va găsi răspunsul.

1:47. Isus, având o capacitate supranaturală de cunoaștere (cf. v. 42), l-a numit pe **Natanael... un Israelit, în care nu este vicleșug** (*dolos*, „înșelător”), spre deosebire de Iacov (cf. v. 51 cu Gen. 28:12).

1:48. Natanael a fost derutat de faptul că Isus îl cunoștea. **Isus** i-a răspuns că știa exact ce făcea, **înainte ca...** **Filip** să vină la el; se afla **sub smochin**. Această expresie semnifică deseori siguranța și relaxarea (cf. 1 Împ. 4:25; Mica 4:4; Zah. 3:10). Poate că smochinul reprezintă aici un loc al meditației (cf. comentariilor de la Ioan 1:50-51). Psalmul 139 dezvoltă ideea cunoașterii de către Dumnezeu a vieții omului în cele mai mici detalii.

1:49. Cunoașterea supranaturală a lui Isus l-a determinat pe **Natanael** să admită că El este **Fiul lui Dumnezeu** și **Împăratul lui Israel**. Acest lucru nu înseamnă că Natanael a înțeles pe deplin atât de repede sensul Trinității și al întrupării. El a înțeles că Isus este Fiul lui Dumnezeu în sens mesianic (cf. Ps. 2:6-7). Viitorul Rege davidic urma să aibă Duhul lui Dumnezeu asupra Lui (Is. 11:1-2) și de aceea avea să posede această cunoaștere supranaturală.

1:50-51. Isus i-a promis lui Natanael că va avea **lucruri mai mari** pe care să-și întemeieze credința referindu-Se probabil la minunile din capitolele 2-13. Din 1:48, 51 putem deduce că Natanael medita asupra vieții lui Iacov, mai ales asupra întâmplării din Geneza 28:12. Iacov a văzut îngerii urcând și coborând pe o scară. Dar Natanael va **vedea... pe îngerii lui Dumnezeu suindu-se și pogorându-se peste Fiul omului**. Așa cum Iacov a văzut îngerii din cer comunicând cu pământul, și Natanael (și ceilalți; chiar dacă în Ioan 1:50 verbul a vedea este la sing., în v. 51 el este la pl.) Îl va vedea pe Isus, Comunicarea divină dintre cer și pământ. Fiul lui Dumnezeu, înlocuind scara, este legătura lui Dumnezeu cu pământul (cf. Dan. 7:13; Mat. 26:64). Poate că Isus mai voia să spună și că El este noul „Betel”, locuința lui Dumnezeu (Gen. 28:17; Ioan 1:14).

Fiind Fiul omului, Isus a părăsit cerul pentru a veni pe pământ. Isus a folosit termenul „Fiul omului” pentru El Însuși de peste 80 de ori. Termenul se referă la umanitatea și suferințele Lui, dar și la lucrarea Lui, „Omul ideal”. Expresia **Adevărat, adevărat vă spun** (lit., „Amin, Amin”) apare de 25 de ori în Ioan și atrage întotdeauna atenția asupra unor afirmații importante (1:51; 3:3, 5, 11; 5:19, 24-25; 6:26, 32, 47, 53; 8:34, 51, 58; 10:1, 7; 12:24; 13:16, 20-21, 38; 14:12; 16:20, 23; 21:18. Interesant este faptul că acest dublu „Amin” nu apare în Evangheliile sinoptice.

3. PRIMUL SEMN AL LUI ISUS (2:1-11)

Prima minune a lui Isus din Evanghelia lui Ioan a fost făcută în particular, fiind cunoscută numai de ucenicii Săi, de câțiva slujitori și probabil de mama lui Isus. Întrucât Matei nu fusese chemat încă să facă parte dintre cei doisprezece, acest fapt ar explica de ce minunea nu este relatată de Evangheliile sinoptice. Dintre cei patru autori ai Evangheliilor, numai Ioan a fost de față. Ioan a folosit cuvântul „semnelor” (*semeion*, v. 11) pentru că a vrut ca atenția cititorilor să nu fie îndreptată spre minunea în sine ci spre semnificația ei. Cuvintele care desemnează manifestări miraculoase sunt: o „minune” (*teras*), „putere” (*dynamis*) și „lucruri nemaipomenite” (*paradoxos*).

Transformarea apei în vin a fost prima dintre cele 35 de minuni ale lui Isus consemnate. (Vezi tabelul cu aceste minuni, locurile unde au avut loc și textele biblice în care apar.)

MINUNILE LUI ISUS

Ordinea Minunea	Locul	Matei	Marcu	Luca	Ioan
1. Transformarea apei în vin	Cana				2:1-11
2. Vindecarea fiului unui slujbaş împărătesc	Capernaum				4:46-54
3. Eliberarea unui demonizat în sinagogă	Capernaum		1:21-28	4:33-37	
4. Vindecarea soacrei lui Petru	Capernaum	8:14-15	1:29-31	4:38-39	
5. Prima pescuire miraculoasă	Marea Galileii			5:1-11	
6. Curățirea unui lepros	Galilea	8:2-4	1:40-45	5:12-15	
7. Vindecarea paralyticului	Capernaum	9:1-8	2:1-12	5:17-26	
8. Vindecarea infirmului de la Scăldătoarea Betesda	Ierusalim				5:1-15
9. Vindecarea mâinii uscate	Galilea		12:9-13	3:1-5	6:6-11
10. Vindecarea robului sutașului	Capernaum	8:5-13		7:1-10	
11. Învierea fiului unei văduve	Nain				7:11-17
12. Alungarea unui demon orb și mut	Galilea		12:22-32	11:14-23	
13. Liniștirea unei furtuni	Marea Galileii	8:18-27	4:35-41	8:22-25	
14. Eliberarea unui demonizat în Gadara	Gadara		8:28-34	5:1-20	8:26-39
15. Vindecarea unei femei cu hemoragie	Capernaum	9:20-22	5:25-34	8:43-48	
16. Învierea fiicei lui Iair	Capernaum	9:18-26	5:22-43	8:41-56	
17. Vindecarea a doi orbi	Capernaum	9:27-31			
18. Alungarea unui demon mut	Capernaum	9:32-34			
19. Hrănirea celor 5.000	Lângă Betsaida	14:13-21	6:32-44	9:10-17	6:1-14
20. Umblarea pe apă	Marea Galileii	14:22-33	6:45-52		6:15-21
21. Alungarea unui demon din fiica unei femei cananence	Fenicia	15:21-28	7:24-30		
22. Vindecarea unui surdo-mut	Decapole		7:31-37		
23. Hrănirea celor 4.000	Decapole	15:32-38	8:1-9		
24. Vindecarea unui orb din Betsaida	Betsaida			8:22-26	
25. Alungarea unui demon dintr-un băiat lunatic	Muntele Hermon	17:14-21	9:14-29	9:37-42	
26. Găsirea banilor în gura peștelui	Capernaum	17:24-27			
27. Vindecarea unui orb din naștere	Ierusalim				9:1-7
28. Vindecarea unei femei infirme de 18 ani	Perea?			13:10-17	
29. Vindecarea unui bolnav de dropică (hidropizie)	Perea			14:1-6	
30. Învierea lui Lazăr	Betania				11:1-44
31. Curățirea celor 10 leproși	Samaria			17:11-19	
32. Vindecarea orbului Bartimeu	Ierihon	20:29-34	10:46-52	18:35-43	
33. Blestemarea smochinului	Ierusalim	21:18-19	11:12-14		
34. Vindecarea urechii lui Malhu	Ierusalim			22:49-51	
35. A doua pescuire miraculoasă	Marea Galileii				21:1-13

Ioan 2:1-12

2:1. A treia zi este o expresie care înseamnă că au trecut trei zile de la chemarea lui Filip și a lui Natanael. (Cf. succesiunii de zile sugerate de expresia „a doua zi” din 1:29, 35, 43.) Din Betania, situată în Iudea lângă Ierihon (1:28), se putea ajunge în două zile în **Cana din Galilea**. Localitatea Cana se afla lângă Nazaret, deși nu se cunoaște localizarea ei exactă. **Mama lui Isus era acolo**, dar Ioan nu-i dă numele (cf. 2:12; 6:42; 19:25-27). Ioan nu a menționat niciodată în Evanghelia sa numele său sau al mamei lui Isus. (Mama lui Isus a mers acasă la Ioan, ucenicul iubit [19:27].)

2:2-3. Nunțile orientale durează de obicei șapte zile. Nunta începea după ce mirele aducea mireasa la casa lui sau a tatălui său, înainte de începerea propriu-zisă a căsniciei. Când **vinul** s-a terminat, Maria a apelat la Isus, sperând ca El să rezolve problema. Se aștepta Maria la o minune? Conform versetului 11 răspunsul este probabil negativ. Maria nu văzuse încă nici o minune a Fiului ei.

2:4-5. Cuvântul **Femeie** adresat mamei Lui sună ciudat pentru un cititor modern, dar era o exprimare politicoasă și amabilă (cf. 19:26). Cu toate acestea, întrebarea: **ce am a face Eu cu tine?** este o expresie obișnuită în limba greacă ce se referă la o divergență de interese sau de relații. Demonii au folosit și ei această expresie atunci când au fost înfrunțați de Isus („Ce avem noi a face cu Tine?” [Mar. 1:24]; „Ce am eu a face cu Tine?” [Mar. 5:7]). Maria a trebuit să învețe lecția dureroasă (cf. Luca 2:35) că Isus era devotat voii lui Dumnezeu Tatăl și că momentul descoperirii Sale se afla în mâna Tatălui. Expresia **Nu Mi-a venit încă ceasul**, cu unele deosebiri, apare de cinci ori în Ioan (2:4; 7:6, 8, 30; 8:20). Mai târziu se menționează de trei ori că a venit ceasul Lui (12:23; 13:1; 17:1). Cuvintele adresate de Maria **slugilor** (**Să faceți orice vă va zice**) arată supunerea ei față de Fiul său. Cu toate că nu înțelegea pe deplin, ea a avut încredere în El.

2:6-8. Apa din **șase vase din piatră** (fiecare conținând între 75 și 110 litri, echivalentul celor **două sau trei vedre**) era folosită în ritualurile de purificare evreiești înainte și după mese (cf. Mat. 15:1-2). Contrastul dintre vechile reguli și calea nouă este evident (cf. Ioan 4:13; 7:37-39).

Vasele de apă se aflau probabil afară. **Nunului** i s-a dus vinul fără să știe că băutura a fost scoasă din vasele pentru purificare. Pentru un evreu ar fi fost de neconceput să

bea din ele. Slujitorii au turnat apa care s-a transformat în vin.

2:9-10. Nunul, după ce a gustat apa făcută vin, și-a dat seama că acest vin era mai bun decât cel băut până atunci. Contrar obiceiului de a aduce **întâi vinul** cel mai bun și apoi vinul de calitate inferioară, nunul a spus că vinul servit la sfârșit era **cel bun**. Semnificația acestei minuni este progresul pe care-l reprezintă creștinismul față de iudaism. Dumnezeu a păstrat darul Său cel mai bun — pe Fiul Său — **până acum**.

2:11. Ioan explică semnificația minunii spunând că este **slava** manifestată a lui Hristos. Spre deosebire de Moise, care a transformat apa în sânge ca semn al judecării lui Dumnezeu (Ex. 7:14-24), Isus a adus bucurie. Prima Lui minune arată bucuria pe care o dăruiește El prin Duhul. Semnul arată că Isus este Cuvântul întrupat care este Creatorul plin de putere. El transformă apa în vin în fiecare an prin procesul fermentării. Aici El a făcut ca procesul să aibă loc instantaneu. Cei peste 600 de litri de vin bun au fost darul Lui pentru tână pereche. Prima minune — o transformare — trimite la lucrarea de transformare pe care o va face Isus (cf. 2 Cor. 5:17). **Ucenicii Lui au crezut în El**. Această credință inițială va fi testată și consolidată prin revelația progresivă a lui Isus, *Logos*-ul. În această fază ei nu înțelegeau încă moartea și învierea Lui (Ioan 20:8-9), dar Îi cunoșteau puterea.

4. VIZITA LUI ISUS LA CAPERNAUM (2:12)

2:12. Vizita lui Isus **la Capernaum**, pe țărmul nord-vestic al Mării Galileii, care nu a durat **multe zile**, marchează un interludiu în viața Lui. Cu toate că orașul Capernaum se află în nord-estul orașului Cana, El **a coborât** (GBV) acolo datorită cotei solului, care scade pe măsura apropierii de mare. Capernaumul a devenit reședința Lui (cf. Mat. 4:13; Mar. 1:21; 2:1). De atunci înainte El Se înstrăinează de familia Lui (Mar. 3:21, 31-35; Ioan 7:3-5) și de orașul Lui Nazaret (Mar. 6:1-6; Luca 4:14-30).

5. PRIMA LUCRARE A LUI ISUS ÎN IERUSALIM (2:13-3:21)

a. *Isus curăță Templul* (2:13-25)

Ioan consemnează curățirea Templului la începutul lucrării lui Isus, în timp ce sinopisticii o consemnează la sfârșitul lucrării Sale publice (Mat. 21:12-13; Mar. 11:15-16; Luca 19:45-46). Probabil că au existat două ocazii

în care Isus a curăţat Templul, pentru că există deosebiri între relatări. Ioan a cunoscut fără îndoială scrierile sinopticilor şi le-a completat. Prima curăţire a Templului i-a luat prin surprindere pe oameni. A doua curăţire, cu aproape trei ani mai târziu, a fost unul din motivele morţii Sale (cf. Mar. 11:15-18).

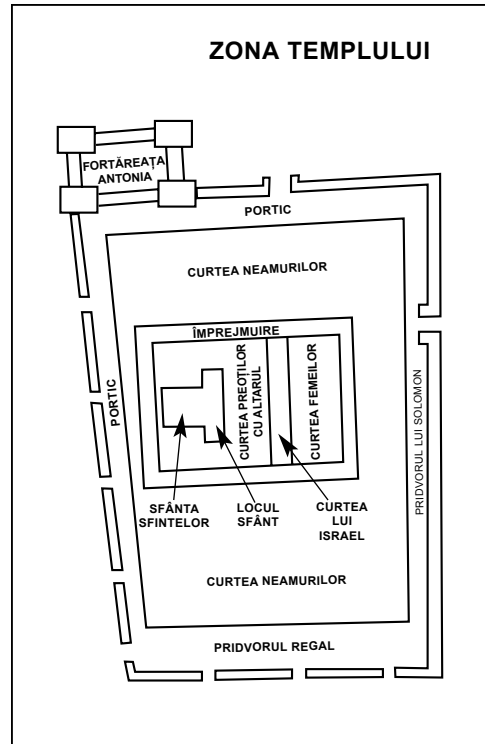
2:13-14. După obiceiul **Iudeilor** (Ex. 12:14-20, 43-49; Deut. 16:1-8) **Isus S-a suit la Ierusalim** ca să sărbătorească **Paştele** (cf. altor două sărbători de Paşte — una în Ioan 6:4 şi una în Ioan 11:55; 12:1; 13:1). Sărbătoarea era o aducere aminte a harului lui Dumnezeu care a eliberat poporul evreu din Egipt. Aceasta era o ocazie potrivită pentru lucrarea Sa.

Cuvântul **Templu** se referă de fapt la o curte mare, Curtea Neamurilor, care înconjură incinta Templului. (Vezi schiţa Templului.) Cei care cumpărau şi **vindeau** animale aici îşi justificau probabil activitatea considerând că aduc un serviciu pelerinilor care veneau la Ierusalim. Dar au început să se comită abuzuri şi comerţul cu pelerinii a devenit o sursă importantă de venituri pentru oraş. Atunci când se pot câştiga **bani**, închinarea este uşor de denaturat. Schimbarea banilor era un serviciu convenabil oferit pelerinilor. Datoriile către Templu trebuiau plătite în moneda din Tîr, singura acceptată, iar la schimbarea banilor se reţinea un comision mare.

2:15. Maleahi a profeţit venirea Unuia care va apărea pe neaşteptate în **Templu** pentru a purifica religia poporului (Mal. 3:1-3). Cuprins de indignare morală, Isus a început să pună pe fugă **oile şi boii** şi a **răsturnat mesele**.

2:16. Isus a protestat împotriva transformării casei **Tatălui** într-o **casă de negustorie**. Nu era împotriva sistemului jertfelor. Scopul aducerii jertfelor se afla în pericolul de a se pierde. La a doua curăţire a Templului, de la sfârşitul lucrării Sale, atacul lui Isus a fost mai aspru. Atunci El a numit Templul „o peşteră de tâlhari” (Luca 19:46; cf. Ier. 7:11). Isus Se referea frecvent la Dumnezeu ca la „Tatăl Meu”. Tatăl poate fi cunoscut numai prin Isus. „Nimeni nu cunoaşte deplin pe Tatăl, afară de Fiul şi acela căruia vrea Fiul să i-L descopere” (Mat. 11:27).

2:17. **Ucenicii** lui Isus **şi-au adus aminte** de Psalmul 69:9, care vorbeşte despre faptul că Cel Neprihănit va plăti un preţ pentru devotamentul Său pentru Templul lui Dumnezeu. **Răvna** pentru Dumnezeu Îl va duce până la urmă la moarte.

2:18-19. **Iudeii** — fie autorităţile, fie negustorii — **au luat cuvântul** cerând o dovadă a dreptului Său de a ataca ordinea existentă („Iudeii, într-adevăr, cer minuni”, 1 Cor. 1:22). Dar în loc să cedeze cererii lor, **Isus** le-a spus câteva cuvinte cu sens ascuns. La fel ca pildele din sinoptice, unul din scopurile cuvintelor enigmatice a fost să-i deruteze pe ascultătorii ostili Lui. Dorinţa Lui a fost ca ascultătorii Săi să mediteze la cuvintele Lui pentru a le înţelege sensul. Expresia **Stricaţi Templul acesta** are forma unui ordin, dar sensul lui este ironic sau condiţional. La procesul Său, Isus a fost acuzat că a spus că poate distruge Templul şi că **în trei zile îl va ridica** iarăşi (Mat. 26:60-61). O acuzaţie similară a fost formulată şi împotriva lui Ştefan (Fapte 6:14).

2:20-21. Irod cel Mare a hotărât să înlocuiască Templul lui Zorobabel pentru că nu avea aceeaşi slavă ca Templul lui Solomon (Hag. 2:3). Pentru că lucrările la **Templul** lui Irod au început în anul 20 sau 19 î.Hr., **patruzeci şi şase de ani** înseamnă că ne aflăm în anul 27 sau 28 d.Hr. Lucrările la întregul complex al Templului au continuat până în jurul anului 63 d.Hr. **Iudeii** au afirmat deci fie că sanctuarul a fost terminat în 46 de ani,

Ioan 2:22-3:5

fie că o etapă a construcției a fost finalizată. Așa stând lucrurile, cum ar putea El, au întrebat ei, să reconstruiască Templul **în trei zile**? Ar fi fost imposibil! În limba greacă expresia **și Tu** este de întărire, subliniind disprețul lor față de El. Bineînțeles, Isus Se referea la **Templul trupului Său** care, după moartea Sa, va fi înviat după trei zile.

2:22. La început nici **ucenicii Lui** nu l-au înțeles cuvintele enigmatice. A fost necesară iluminarea adusă de lumina învierii. Ei nu înțelegeau necesitatea morții Lui, deci gândirea lor nu s-a îndreptat în această direcție decât după evenimentul învierii. Nu au înțeles nici Scripturile care vorbesc despre suferințele și moartea lui Mesia (Is. 52:12-53:12; Luca 24:25-27).

2:23. Pe când era... în Ierusalim, în timpul **Paștelor**, **Isus** a făcut și alte minuni, dar Ioan a hotărât să nu relateze **semnele** acestea. Efectul lor (probabil vindecări) a fost că s-a născut credința în **mulți** oameni. Ei **au crezut în Numele Lui**, adică au avut încredere în El. Aceasta nu era în mod necesar o credință mântuitoare, așa cum arată versetul următor. Ei au crezut că El era un mare Vindecător, nu neapărat un Salvator din păcat.

2:24-25. **Isus** știa că un entuziasm temporar sau o credință bazată pe semne nu era de ajuns. Mulți dintre primii Săi urmași l-au întors spatele atunci când nu Și-a asumat rolul de rege politic (cf. 6:15, 60, 66). Temeția credinței nu a fost pusă în totalitate înainte de moartea și învierea Sa și de venirea Duhului Sfânt. Având cunoaștere supranaturală, **Isus n-avea trebuință** de ajutor uman pentru a evalua un **om**. Fiind Dumnezeu, El poate vedea dincolo de aspectele superficiale, pătrunzând în inimă (1 Sam. 16:7; Ps. 139; Fapte 1:24). Ioan 3 și 4 oferă exemple ale acestui adevăr. El a știut care era nevoia lui Nicodim și i-a vorbit femeii samaritene despre trecutul ei (4:29). Legătura dintre capitolul 3 și capitolul 2 este evidentă (cf. **în om** [2:25] și „era un om“ [3:1]).

b. Discuția lui Isus cu Nicodim (3:1-21)

3:1. **Nicodim** reprezintă ce era mai bun în popor. Era un învățător (v. 10), un fariseu și un **fruntaș al Iudeilor** (membru în Sinedriu; NIV — n.tr.). Sinedriul avea 70 de membri responsabili cu deciziile religioase și, de asemenea, sub conducerea romanilor, cu deciziile civile. Doi membri ai Sinedriului care apar într-o lumină favorabilă în Noul Testament sunt Iosif din Arimatea (19:38) și

rabinul Gamaliel (Fapte 5:34-39; 22:3). Sinedriul l-a adus la judecată pe Isus (Luca 22:66). Nicodim i-a muștrat mai târziu pe farisei pentru că l-au condamnat pe Isus fără să-l asculte mărturia (Ioan 7:50-51) și l-a ajutat pe Iosif din Arimatea să-l îngroape pe Isus (19:39-40).

3:2. De ce a venit Nicodim la **Isus noaptea**? Din cauza fricii? Pentru că era ora normală pentru vizite? Pentru că dorea să nu fie întrerupt în timpul discuției cu Isus de mulțimea întotdeauna prezentă? Ioan nu spune de ce. Totuși noaptea are un sens sinistru în a patra Evanghelie (cf. 9:4; 11:10; 13:30; 19:39). Nicodim a început: **Învățătorule, știm că ești un Învățător venit de la Dumnezeu.** „Știm“ se referă la membrii Sinedriului favorabili lui Isus. Titlurile „Rabi“ (GBV) și „Învățătorule“ sunt pe de o parte expresii ale politeții și respectului, dar, pe de altă parte, dezvăluie neînțelegerea de către Nicodim a identității lui Isus. Cuvintele „de la Dumnezeu“ au o poziție de întărire în limba greacă. Semnele arătau că Isus este Omul lui Dumnezeu (**este Dumnezeu cu el**) și Nicodim a vrut să discute cu El ca de la un rabin la altul.

3:3. Dar **Isus** nu se afla la același nivel cu Nicodim. El venea „de sus“ (*anōthen*; v. 31, GBV) și din acest motiv Nicodim trebuia să se nască și el „de sus“ (v. 3, GBV marg.; *anōthen*). A te **naște din nou** sau a te naște „de sus“ (*anōthen* are ambele sensuri; ex., „de sus“ în 19:11 și „din nou“ în Gal. 4:9) înseamnă a avea parte de o transformare spirituală care îl scoate pe un om din împărăția întinericului și îl duce în **Împărăția lui Dumnezeu** (cf. Col. 1:13). Împărăția este sfera sau domeniul autorității și binecuvântării lui Dumnezeu, care acum este invizibil dar Se va manifesta pe pământ (Mat. 6:10).

3:4. **Nicodim** era sigur că Isus nu se referea la un lucru absurd (cum ar fi reîncarnarea sau să se nască fizic **a doua oară**), totuși nu a înțeles natura regenerării.

3:5. Există mai multe concepții care încearcă să explice cuvintele lui Isus despre **a se naște cineva din apă și din Duh**: (1) Prin „apă“ se înțelege nașterea naturală iar prin „Duh“ se înțelege nașterea de sus. (2) prin „apă“ se înțelege Cuvântul lui Dumnezeu (Ef. 5:26). (3) Prin „apă“ înțelegem botezul ca parte esențială a regenerării. (Această concepție contrazice alte versete ale Bibliei care afirmă în mod clar că mântuirea este numai prin credință; ex., Ioan 3:16, 36; Ef. 2:8-9; Tit 3:5) (4) Apa este un simbol al Duhului Sfânt

(Ioan 7:37-39). (5) Prin „apă“ înțelegem lucrarea de aducere la pocăință a lui Ioan Botezătorul, iar prin „Duh“ înțelegem lucrarea prin care Duhul Sfânt Îl aduce pe Hristos în viața unui om.

În favoarea celei de a cincea concepții vin confirmarea istorică și acceptarea teologică. Este adevărat că Ioan Botezătorul a trezit poporul prin lucrarea Sa și a subliniat necesitatea pocăinței (Mat. 3:1-6). Folosirea cuvântului „apă“ i-a adus aminte lui Nicodim de mesajul Botezătorului. Așadar Isus a spus că Nicodim, dacă vrea **să intre în Împărăția lui Dumnezeu**, trebuie să se întoarcă la El (să se pocăiască) astfel încât să fie regenerat de Duhul Sfânt.

3:6-7. Există două domenii distincte: unul este cel al oamenilor căzuți în păcat (**carne**) și celălalt este al lui Dumnezeu (**Duh**). Un om căzut în păcat nu se poate regenera singur; el are nevoie de o intervenție divină. Numai Duhul Sfânt al lui Dumnezeu poate regenera un spirit uman.

Oamenii nu trebuie să se poticnească din cauza cuvintelor lui Isus sau să le respingă importanța. Cuvintele Lui sunt categorice: **Trebuie să vă nașteți din nou**. Este un mesaj absolut și universal.

3:8. Acest verset conține un joc de cuvinte care nu poate fi redat prin traducere. Cuvântul grecesc *pneuma* înseamnă atât vânt cât și Duh. Lucrarea pe care o face **Duhul** (*pneuma*) este invizibilă și tainică așa cum este **vântul** (*pneuma*). Omul nu are controlul asupra nici unuia.

3:9-10. Nicodim a întrebat **cum** se produce această transformare spirituală. **Isus** a **răspuns** că Nicodim, **învățătorul lui Israel**, ar trebui să știe. Profetii Vechiului Testament au vorbit despre Epoca nouă în care va lucra Duhul (Is. 32:15; Ez. 36:25-27; Ioel 2:28-29). Remarcabilul învățător al poporului ar fi trebuit să înțeleagă cum poate Dumnezeu să dea prin harul Său suveran o inimă nouă unui om (1 Sam. 10:6; Ier.31:33).

3:11. Dar Nicodim nu cunoștea nimic din domeniul despre care vorbea Isus. El reprezenta necredința și lipsa de cunoaștere a poporului. La fel ca profetii, Isus a vorbit poporului despre lucruri divine, dar evreii l-au respins mărturia. **Mărturia** (*martyrian*) este un cuvânt obișnuit în Evanghelia lui Ioan (vezi tabelul de la 5:33-34).

3:12. Dacă Nicodim nu putea înțelege învățătura fundamentală a regenerării pe care Isus a prezentat-o printr-o analogie folosind **lucruri pământești**, cum va putea înțelege și

crede când îi va vorbi despre **lucrurile cerești** mai abstracte, cum ar fi Trinitatea, întruparea și glorificarea viitoare a lui Isus?

3:13. **Nimeni nu s-a suit în cer** pentru ca apoi să se întoarcă și să poată da învățături clare despre lucrurile divine. Singura excepție este Isus, **Fiul omului** (cf. 1:50-51; Dan. 7:13; Mat. 26:64). El este „Scara“ dintre cer și pământ cu acces în ambele domenii (cf. comentariile de la Ioan 1:50-51). El a „coborât“ prin întrupare și a „urcat“ prin înălțarea la cer. De asemenea, El era în **cer** înainte de întrupare și de aceea cunoaște tainele divine.

3:14-15. Noțiunea urcării la cer (v. 13) conduce la ideea că Isus va fi **înălțat** (cf. 8:28; 12:32). **Moise** a înălțat **șarpele** de aramă pe un stâlp ca metodă de vindecare a bolii care s-a abătut ca o pedeapsă pentru neascultare (cf. Num. 21:4-9). **Tot așa** va fi **înălțat** și Isus pe o cruce pentru păcatele oamenilor, **pentru ca** o privire a credinței să dea **viața veșnică** celor condamnați să moară.

3:16. Indiferent dacă aceste cuvinte au fost rostite de Ioan sau de Isus, ele reprezintă Cuvântul lui Dumnezeu și acest verset este un rezumat important al evangheliei. Motivația acțiunilor lui Dumnezeu față de oameni este dragostea. Dragostea lui Dumnezeu nu este doar pentru câțiva oameni sau pentru un grup, ci darul Lui este pentru toată **lumea**. Dragostea lui Dumnezeu a fost exprimată prin oferta darului Său cel mai de preț — **singurul Lui Fiu** — (cf. Rom. 8:3, 32). Cuvântul grecesc tradus prin „singurul“, cu referire la Fiul, este *monogenē*, care înseamnă „singurul născut“ sau „singurul care s-a născut“. El mai este folosit în Ioan 1:14, 18; 3:18; și în 1 Ioan 4:9. Din perspectiva omului, darul trebuie primit, nu câștigat (Ioan 1:12-13). Omul este mântuit crezând, punându-și încrederea în Hristos. Verbul **piară** (*apolētai*) nu înseamnă anihilare, ci destinul final: „distrugerea“ în Iad, departe de Dumnezeu care este viață, adevăr și bucurie. **Viața veșnică** este o viață calitativ nouă, pe care un credincios o are încă de acum și o va avea pentru totdeauna (cf. 10:28; 17:3).

3:17. Cu toate că lumina aruncă și umbră, scopul ei este să lumineze. Deși cei care nu cred sunt condamnați, scopul lui Dumnezeu atunci când L-a trimis pe **Fiul Său** a fost mântuirea (**să fie mântuită**), nu pedeapsa (**să judece**). **Dumnezeu** nu Își găsește plăcerea în moartea celui rău (Ez. 18:23, 32). El dorește ca toți să fie mântuiți (1 Tim. 2:4; 2 Pet. 3:9).

Ioan 3:18-30

3:18. Mijlocul prin care suntem mântuiți este credința în lucrarea completă a lui Isus pe cruce. Dar oamenii care resping lumina Logos-ului zac în întuneric (1:5; 8:12) și de aceea au **și fost** judecați de Dumnezeu. Deja sunt condamnați. Ei se aseamănă cu evreii păcătoși și muribunzi care au refuzat cu încă-pățănare mijlocul divin de vindecare (Num. 21:4-9). Pe de altă parte, pentru credinciosul în Hristos „nu este nici o osândire“ (Rom. 8:1); el „nu vine la judecată“ (Ioan 5:24).

3:19. Oamenii iubesc **întunericul** nu pentru întunericul în sine, ci pentru ceea ce ascunde el. Ei doresc să-și continue nederanțați **faptele lor rele** (*ponēra*, „răul“; cf. v. 20). Credinciosul este și el un păcătos (chiar dacă unul răscumpărat), dar el își mărturisește păcatele și îi răspunde favorabil lui Dumnezeu (cf. 1 Ioan 1:6-7). În sensul cel mai adânc, dragostea omului față de întuneric și nu față de Dumnezeu **Lumina** (Ioan 1:5, 10-11; 1 Ioan 1:5) este dragoste pentru idoli. Omul se închină și slujește „creaturii în locul Creatorului“ (Rom. 1:25; GBV).

3:20. La fel cum lumina naturală descoperă ceea ce altfel ar rămâne nevăzut, și Hristos **Lumina** arată că faptele omului sunt „rele“. (Cuvântul „răul“ folosit aici este *phaula* [„fără valoare“] și apare și în Ioan 5:29.) Necredincioșii nu au un sens în viață, nu au motive pentru care să merite să trăiască, nu au scopuri corespunzătoare, ci destinul lor este condamnarea. Cu toate acestea, **oricine face răul urăște lumina** (și iubește întunericul, 3:19). El se teme că prin venirea lui la lumină **faptele** lui vor fi dovedite ca fiind fără valoare și va trebui să renunțe la ele.

3:21. Isus este ca un magnet. Oamenii Lui sunt atrași spre El și-I primesc revelația. Chiar dacă, venind la **lumină**, sunt muștrați pentru păcatele lor, reacția lor este pocăința și credința. Ei trăiesc **după adevăr** (cf. 2 Ioan 1-2, 4; 3 Ioan 1, 4). Prin regenerare ei trăiesc o viață deosebită de viața trăită înainte în întuneric. Viața nouă este trăită prin credința în Isus și în Cuvântul Său. Iar Duhul care lucrează în viața lor le dă putere, scopuri și preocupări (2 Cor. 5:17; Ef. 2:10).

6. ULTIMA MĂRTURIE A LUI IOAN BOTEZĂTORUL (3:22-30)

3:22-24. Lucrarea lui **Ioan** Botezătorul s-a suprapus pentru scurt timp cu lucrarea lui Isus. În consecință, **ținutul Iudeii** a avut parte din plin de învățăturile acestor doi mari predicatori ai pocăinței și ai Împărăției lui

Dumnezeu. Atât Ioan cât și **Isus** aveau fiecare **ucenicii** lui, mulțimi de oameni care-i urmau și botezau amândoi. Afirmatia că Isus **boteza** (v. 2, 26) înseamnă probabil că El supraveghea botezurile făcute de ucenicii Săi (4:2). Nu se știe unde se află la **Enon, aproape de Salim**, dar probabil că se afla undeva la jumătatea distanței dintre Marea Galileii și Marea Moartă (la cca. cinci kilometri est de Sihem). Două grupuri botezau, deci erau populare două mișcări „reformatoare“. Aceste lucruri se întâmplau înainte ca Ioan să fie **aruncat în temniță** (3:24). Afirmatia de mai sus arată în ce fel completează a patra Evanghelie Evangheliile sinoptice. Precizarea aceasta presupune că cititorii știau de închiderea lui Ioan din celelalte Evanghelii (Mat. 14:1-12; Mar. 6:14-29; Luca 3:19-20) sau din tradiția comună a Bisericii.

3:25. Ucenicii zeloși ai lui Ioan Botezătorul s-au aflat în dezavantaj într-o **neînțelegere**. Un **Iudeu** a întrebat de ce să se alăture grupului lui **Ioan**. El (și alții „au venit“ în v. 26) avea nelămuriri **cu privire la curățire**. Pentru că existau deja ritualurile de curățire a esenienilor și a fariseilor, de ce să adere un evreu la un alt act al spălării, botezul lui Ioan? În plus, grupul care-L urma pe Isus era mai mare.

3:26. Probabil că ucenicii lui Ioan au fost supărați și furioși. (Ei erau interesați de mișcarea lui Ioan și nu îi erau devotați lui Isus.) Aceștia s-au plâns că Isus, despre care **Ioan a mărturisit**, a captat acum atenția poporului. Ei tânjeau după zilele din trecut când **toți oamenii** veneau să-l asculte pe Ioan (Mar. 1:5).

3:27. Măreția lui Ioan se vede în răspunsul său. El a spus: **Omul nu poate primi decât ce-i este dat din cer**. Dumnezeu este suveran în binecuvântarea lucrării fiecăruia. Dacă lucrarea lui Isus se extindea, acest lucru însemna că era voia lui Dumnezeu. Acest principiu al suveranității lui Dumnezeu este subliniat în Ioan (cf. 6:65; 19:11) și în alte părți ale Noului Testament (ex., 1 Cor. 4:7).

3:28. De asemenea, Ioan le-a adus aminte ucenicilor săi că au uitat o parte a învățăturii sale. El a afirmat fără echivoc că **nu** era Mesia cel promis, **ci** era doar **trimis înaintea Lui** de Dumnezeu pentru a pregăti lucrarea lui Mesia (1:8, 15, 20, 23).

3:29-30. Ioan și-a găsit propria **bucurie** în creșterea influenței lui Isus. Ca să illustreze acest lucru, s-a folosit de un obicei de la nunțile din Orientul Apropiat. **Prietenul mirelui** era doar un asistent, nu participantul

principal la nuntă. Asistentul acționa în numele **mirelui** și făcea pregătirile pentru ceremonie. El **se bucura** când auzea că vine mirele după mireasă. Lucrarea lui Ioan Botezătorul a fost să pregătească sosirea lui Hristos, „Mirele”. Ioan a botezat numai cu apă, nu cu Duhul. De aceea el spune: **Isus trebuie... să crească, iar eu să mă micșorez**. Acesta nu era doar un lucru recomandabil sau o întâmplare, ci era planul divin. Ioan a acceptat de bună voie și cu bucurie creșterea popularității lui Isus, pentru că acesta era planul lui Dumnezeu.

7. MĂRTURIA LUI IOAN EVANGHELISTUL (3:31-36)

Ghilimelele în care este încadrat acest text în NIV reprezintă o inovație modernă, fiind considerate necesare de către traducători. Manuscrisele grecești originale nu conțin ghilimele. Așa cum indică nota de margine din NIV, ghilimelele de închidere a citatului ar putea fi așezate după versetul 30, nu la sfârșitul versetului 36. Este mai bine să considerăm acest paragraf (v. 31-36) drept o mărturie a lui Ioan Evanghelistul, din cauza expunerii teologice despre Tatăl și Fiul, care este mai mult un aspect al teologiei creștine decât o parte a mărturiei lui Ioan Botezătorul.

3:31. Ioan Evanghelistul dezvoltă aici tema supremației lui Isus, despre care le-a vorbit Ioan Botezătorul ucenicilor lui (v. 28-30). Cuvintele lui Isus erau mai importante decât ale oricărui alt învățător religios pentru că El a venit din cer. Fiecare învățător uman este limitat de legătura sa cu pământul (**el este de pe pământ, este pământesc**). Dar *Logos*-ul, care **vine din cer, este mai presus de toți**; El este preeminent (Col. 1:18).

3:32. Cuvintele lui Isus au provenit din ceea ce a văzut și auzit în comuniunea Lui anterioară cu Tatăl în cer (cf. 1:1, 14). Cu toată credibilitatea mărturiei Sale, omenirea în general a respins mesajul Lui (cf. 1:11).

3:33. Mesajul lui Isus nu a fost respins universal, așa cum ar putea lăsa să înțeleagă versetul 32. Cine îl primește atestă sau certifică faptul că **Dumnezeu spune adevărul** (cf. v. 21). A respinge această mărturie înseamnă a-L numi pe Dumnezeu mincinos (1 Ioan 5:10).

3:34. Isus a comunicat adevărul absolut al lui Dumnezeu atunci când a spus **cuvintele lui Dumnezeu**, fiind înzestrat cu toată puterea Duhului Sfânt, pentru că **Dumnezeu nu l-a dat Duhul cu măsură**. Profeții Vechiului Testament aveau Duhul numai pentru anumite perioade și în anumite scopuri.

Apostolul Ioan îl numește pe Isus **Acela pe care L-a trimis Dumnezeu**. De treizeci și nouă de ori Ioan se referă în Evanghelie la Isus în calitate de trimis al lui Dumnezeu (v. 17, 34; 4:34; 5:23-24, 30, 36-38; 6:29, 38-39, 44, 57; 7:16, 28-29; 8:16, 18, 26, 29, 42; 9:4; 10:36; 11:42; 12:44-45, 49; 13:16, 20; 14:24; 15:21; 16:5; 17:3, 18, 21, 23, 25; 20:21). Acest lucru afirmă atât divinitatea și originea cerească a lui Isus, cât și suveranitatea și dragostea lui Dumnezeu în inițierea întrupării Fiului (cf. Gal. 4:4; 1 Ioan 4:9-10, 14).

3:35. Relația dintre **Fiul** și **Tatăl** este una de intimitate plină de dragoste și de încredere deplină. Fiul este înzestrat cu toată autoritatea pentru a duce la îndeplinire scopurile Tatălui (5:22; Mat. 28:18).

3:36. Omul are doar două opțiuni: să creadă în **Fiul** sau să-L respingă pe **Fiul** (cf. v. 16, 18). Necredința este o ignoranță tragică, dar este de asemenea și o neascultare intenționată de lumina clară primită. Expresia **mânia lui Dumnezeu** este menționată numai aici, în a patra Evanghelie (dar vezi și Apoc. 6:16-17; 11:18; 14:10; 16:19; 19:15). „Mânia”, reacția dreaptă necesară a lui Dumnezeu împotriva răului, **rămâne** (*menei*) peste necredincios. Păcatele și neascultarea nesfârșite vor duce la pedeapsa eternă (Mat. 25:46).

8. LUCRAREA LUI ISUS ÎN SAMARIA (4:1-42)

a. *Discuția lui Isus cu femeia samariteană (4:1-26)*

4:1-3. În limba greacă aceste versete alcătuiesc o singură frază lungă, care îl introduce pe cititor în a doua conversație amplă a lui Isus. Poziția proeminentă obținută repede de Isus, dovedită prin numărul tot mai mare de oameni care-L urmau, a determinat **Fari-seii** să-L urmărească cu atenție. Isus știa cum se va încheia lucrarea Sa pentru că totul era conform planului lui Dumnezeu. Până atunci, El trebuia să trăiască atent, deci S-a retras din conflict până la „vremea” potrivită (7:6, 8, 30; 8:20; cf. 12:23; 13:1; 17:1). A părăsit **Iudea** și S-a întors în **Galilea**.

Această a doua întâlnire a lui Isus este o altă dovadă a faptului că El „știa ce este în om” (2:25). Între femeia samariteană și Nicodim există mari diferențe. El L-a căutat pe Isus; ea a fost indiferentă. El era un conducător respectat; ea era respinsă de societate. El era un om serios; ea era o femeie ușuratică; el era un evreu; ea era o samariteană

CONTRASTE ÎNTRE NICODIM ȘI FEMEIA SAMARITEANĂ (IOAN 3-4)

	Nicodim	Femeia samariteancă
LOCUL	(Ierusalim), Iuda	Samaria
TIMPUL	Noaptea	Aprox. la ora 18:00
OCAZIA	Vizită planificată	Din întâmplare
CONȚINUT	Teologic	Practic
INIȚIATORUL	Nicodim	Isus
GRUPUL ETNIC	Evreu	Samaritean (sânge amestecat)
STATUT SOCIAL	Învățător, conducător foarte respectat	Femeie disprețuită (imorală)
SEX	Bărbat	Femeie
ATITUDINE	Politicos, numindu-L pe Isus Rabi	Ostilitate la început, apoi respect
FORMA	Nicodim a amuțit, dia- logul a devenit monolog	Dialog purtat până la sfârșit
REZULTAT	Nemenționat	Femeia convertită devine martoră a lui Isus și oamenii vin la credință

disprețuită. El era (se presupune) un om moral; ea era imorală. El era ortodox în credință; ea era heterodoxă. El avea educație religioasă; ea era ignorantă. Cu toate aceste diferențe, atât acest om „bisericos“ cât și această femeie din lume, aveau nevoie de nașterea din nou. Ambii aveau nevoi pe care numai Hristos le putea împlini.

4:4. Isus **trebuia să treacă prin Samaria**. Era drumul cel mai scurt dintre Iudea și Galilea, dar nu singurul. Celălalt drum era prin Perea, la est de râul Iordan. (Vezi cele două rute pe hartă.) Evreii din zilele lui Isus mergeau de obicei pe ruta estică din cauza urii lor față de samariteni. Dar Isus a ales ruta prin Samaria pentru a se întâlni cu oamenii disprețuiți din acea regiune. Fiind Salvatorul lumii, El caută și mântuiește pe cei disprețuiți și respinși de societate (Luca 19:10).

În vremea Noului Testament „Samaria“ era o regiune din centrul Palestinei, având Iudea la sud și Galilea la nord. Samaria nu avea existență politică separată sub guvernatorul roman. Populația era formată dintr-un amestec rasial și religia lor era rezultatul sincretismului și schismei de iudaism. Centrul închinării era Muntele Garizim. Mai există și

astăzi în Israel un mic grup de samariteni care își păstrează tradițiile.

4:5-6. Localitatea **Sihar** era aproape de Sihem. Cei mai mulți cred că locul este Aharul modern, dar alții cred că este Tell-Balatah. Siharul se afla între Muntele Ebal și Muntele Garizim. O fântână aflată și astăzi lângă Sihar ar putea fi **fântâna lui Iacov**. **Ogorul pe care-l dăduse Iacov fiului său Iosif** este menționat în Geneza 48:21-22. Iacov îl cumpăraseră cu mulți ani înainte (Gen. 33:18-20). **Isus, ostent de călătorie, ședea lângă fântână. Era cam pe la ceasul al șaselea**, deci, conform sistemului roman, era ora 18:00. (Vezi comentariile la Ioan 1:39; 19:14.) Isus, fiind uman cu adevărat, a experimentat setea, slăbiciunea, durerea și foamea. Desigur, posedă și toate atributele Divinității (omnisciență, omnipotență etc.).

4:7-8. În timp ce **ucenicii** au plecat în localitate să cumpere **de ale mâncării**, Isus a făcut un lucru surprinzător: a vorbit cu **o femeie din Samaria**, pe care nu o mai întâlnise înainte. Ea era din regiunea Samaria, nu din orașul Samaria. Femeia a fost șocată că un bărbat evreu i-a cerut: **Dă-Mi să beau**. Prejudecățile vremii împiedicau conversațiile publice între bărbați și femei, între evrei și

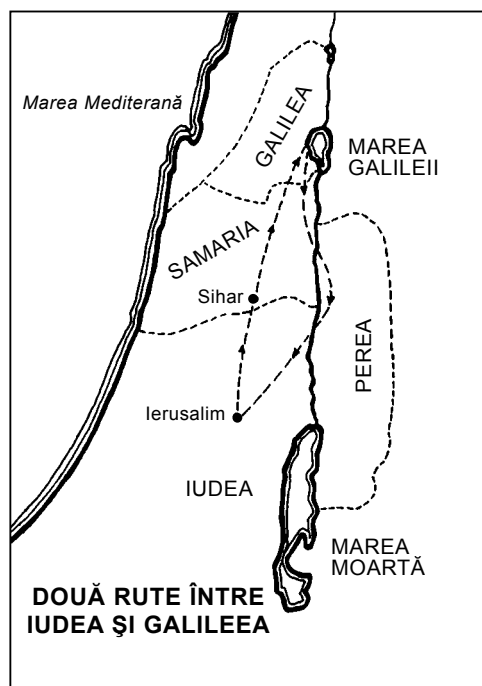
samariteni și mai ales între necunoscuți. Un rabin evreu ar fi răbdat mai degrabă de sete decât să încalce aceste conveniențe.

4:9. Femeia, surprinsă și curioasă, nu a înțeles **cum** îndrăzne să-i ceară de băut, din moment ce **Iudeii... n-au legături cu Samaritenii**. Notele marginale din NIV prezintă și o altă traducere a propoziției grecești, care folosește cuvântul *synchrōtai* („asociază” sau „folosesc împreună”): evreii „nu folosesc vase folosite de samariteni.” Această traducere ar putea fi corectă. O lege rabinică din 66 d.Hr. spunea că femeile samaritene erau considerate a se afla într-o menstruație permanentă, deci erau necurate. Din acest motiv, un evreu care ar fi băut dintr-un vas al unei femei samaritene ar fi devenit necurat din punct de vedere ceremonial.

4:10. După ce i-a captat atenția și i-a stimulat curiozitatea, **Isus** i-a adresat câteva cuvinte enigmatice care să-i dea de gândit. Cu alte cuvinte, Isus i-a spus: „Șocul tău ar fi infinit mai mare dacă ai ști cu adevărat cine sunt Eu. *Tu* — nu *Eu* — ai cere de băut!” Trei lucruri puteau să-i stimuleze gândirea: (1) **Cine este El?** (2) Care este **darul lui Dumnezeu?** (3) Ce se înțelege prin **apă vie?** Într-un sens, prin „apă vie” înțelegem apă curgătoare, dar într-un alt sens ea este Duhul Sfânt (Ier. 2:13; Zah. 14:8; Ioan 7:38-39).

4:11-12. Ea nu a înțeles ce este apa vie, gândindu-se numai la apa din **fântâna** la care venise. Pentru că **fântâna** lui Iacov era **adâncă**, cum putea Isus să scoată **această apă vie?** Arheologii identifică astăzi această fântână cu una dintre cele mai adânci din Palestina. **Esti Tu oare mai mare decât părintele nostru Iacov?** a întrebat ea. În limba greacă această întrebare cere un răspuns negativ. Ea nu putea concepe că El era mai mare decât Iacov. Expresia ei „părintele nostru Iacov” este interesantă, pentru că evreii pretind că Iacov este fondatorul poporului *lor*. Această fântână avea o îndelungă tradiție, dar, s-a întrebat ea, *Ce are acest străin?*

4:13-14. **Isus** a început să-i descopere adevărul printr-o afirmație enigmatică. **Apa aceasta**, provenită din fântâna lui Iacov, va satisface numai setea trupului pentru un timp. Dar **apa** pe care o dă Isus asigură o satisfacere permanentă a nevoilor și dorințelor. Pe lângă acest lucru, cine **va bea** apa Lui **vie** **va** avea în el însuși un **izvor de apă** care dă viața (cf. 7:38-39). Această apă interioară se deosebea de apa de fântână, care era scoasă cu mult efort. Isus vorbea despre Duhul Sfânt

care aduce mântuirea omului care crede și prin El le oferă mântuire și altora.

4:15. Femeia nu a putut înțelege sensul acestor cuvinte din cauza păcatului și a materialismului ei. Ea nu a putut înțelege decât că, dacă ar avea acel izvor, nu-i va mai fi **sete** și nu va trebui să mai depună efortul de a veni la fântână.

4:16-18. Pentru că femeia nu putea primi adevărul Lui (1 Cor. 2:14), Isus S-a ocupat de problema ei fundamentală. (Din relatare rezultă că femeia nu L-ar mai fi servit pe Domnul cu apă. El Și-a uitat propria nevoie fizică pentru a împlini nevoia ei spirituală.) Isus i-a spus să-și cheme **bărbatul** și să-l aducă acolo. Cererea lui Isus avea scopul să-i arate că El cunoștea totul despre ea (cf. 2:24-25). Istoria căsătoriilor ei era cunoscută de acest Străin, precum și faptul că acum trăia în păcat. Astfel **Isus** i-a descoperit în numai câteva cuvinte viața ei păcătoasă și nevoia ei de mântuire.

4:19-20. Răspunsul ei a fost foarte interesant! Isus nu era doar un rabin iudeu aflat în trecere. Deoarece avea o capacitate supranaturală de cunoaștere, trebuia să fie un **prooroc** al lui Dumnezeu. Dar în loc să-și mărturisească păcatul și să se pocăiască, ea a aruncat o „bombă” intelectuală. Putea El să rezolve o dispută străveche? Religia samaritenilor susținea că singurul loc stabilit de Dumnezeu

Ioan 4:21-34

unde oamenii trebuie să se **îchine** era pe vârful Muntelui Garizim, aflat în apropiere, în timp ce **voi** („Evreii“, NIV — n.tr.), spuneți că închinarea trebuie să aibă loc în **Ierusalim**. Cine are dreptate în această controversă?

4:21. Vine ceasul (cf. 23) este o expresie care se referă la moartea lui **Isus** care va inaugura o nouă etapă în modul de închinare înaintea lui Dumnezeu. În Epoca Bisericii, datorită lucrării Duhului, oamenii nu se vor mai **închina** în temple cum erau cele de pe Muntele Garizim și de pe Muntele Sionului.

4:22. Isus a fost ferm pe poziția Lui în această dispută. Religia samaritenilor era confuză și greșită: **Voi vă închinați la ce nu cunoașteți**. Nu prin ei va veni mântuirea omenirii. Israelul era poporul ales de Dumnezeu pentru a primi mari binecuvântări (Rom. 9:4-5). Când Isus a spus că **mântuirea vine de la Iudei**, nu a afirmat că toți evreii erau mântuiți sau că erau deosebit de evlavioși. „Mântuirea vine de la Iudei“ în sensul că este posibilă prin Isus, care S-a născut din sămânța lui Avraam.

4:23. O dată cu sosirea lui Mesia, a venit și **ceasul** pentru un alt mod de a se **închina** înaintea lui Dumnezeu. **Închinătorii adevărați** sunt cei care recunosc că Isus este Adevărul lui Dumnezeu (3:21; 14:6) și singura Cale către Tatăl (Fapte 4:12). A te închina în **adevăr** înseamnă a te închina lui Dumnezeu prin Isus. A te închina în **duh** înseamnă a te închina în noua sferă spirituală care a fost descoperită de Dumnezeu oamenilor. **Tatăl** dorește **închinători** adevărați pentru că dorește oameni care să trăiască în adevăr, nu în falsitate. Toți oamenii sunt închinători (Rom. 1:25), dar, din cauza păcatului, mulți sunt orbi și își pun încrederea numai în obiecte fără valoare.

4:24. Dumnezeu este Duh este o traducere mai bună decât KJV: „Dumnezeu este un Duh.“ Dumnezeu nu este un Duh dintre multe alte duhuri. Aceasta este o afirmație a naturii Sale invizibile. El nu este constrâns să se afle într-un singur loc. Cei care doresc **să I se închine** o pot face numai prin Cel (Isus) care manifestă natura invizibilă a lui Dumnezeu (1:18) și prin Duhul Sfânt care îi deschide credinciosului o nouă dimensiune a Împărăției (cf. 3:3, 5; 7:38-39).

4:25. Samaritenii așteptau venirea unui conducător mesianic. Dar nu așteptau un rege uns descendent din David, pentru că respingeau tot Vechiul Testament, cu excepția

Pentateuhului. Pe baza textului din Deuteronomul 18:15-18, ei așteptau un conducător asemănător lui Moise, care le va rezolva toate problemele. Acum **femeia** samariteană a înțeles o parte din cuvintele lui Isus. Dorea foarte mult să vină timpul când **Mesia** va veni **să le spună toate lucrurile**.

4:26. Această afirmație a lui Isus despre Sine Însuși: **Eu... sunt Acela** (Mesia), este neobișnuită. În lucrarea Lui din Galilea și din Iudea (cf. 6:15) Domnul Își ascundea de obicei identitatea din cauza implicațiilor politice și folosea numele de „Fiu al omului“. Dar în cazul femeii samaritene nu exista pericolul unei revolte a fanaticilor naționaliști.

b. *Isus Își învață ucenicii (4:27-38)*

4:27-30. Femeia, emoționată de afirmația lui Isus despre ea și dat fiind că s-au întors **ucenicii**, a plecat și **s-a dus în cetate**. Bucuria descoperii ei a făcut-o să uite **găleata**. Era mai important acum să-și împărtășească noua credință. Cuvintele ei: **un om care mi-a spus tot ce am făcut** au stârmit probabil interesul. Poate că unii din localitatea ei erau foștii ei parteneri. Poate că ei s-au întrebat: *Ar putea Acesta să știe și despre noi?*

Nu cumva este acesta Hristosul? i-a întrebat ea. Literal, întrebarea ei a fost: „Nu ar putea fi Mesia, nu-i așa?“ Întrebarea cerea un răspuns negativ. Ea și-a formulat întrebarea în acest fel pentru că știa că, după toate probabilitățile, oamenii nu vor reacționa favorabil la o afirmație dogmatică venită din partea unei femei, mai ales a uneia cu reputația ei. La fel cum Isus i-a captat ei atenția stărnindu-i curiozitatea, și ea a trezit curiozitatea oamenilor care au hotărât să cerceteze problema mai departe.

4:31-32. În timp ce **ucenicii** vorbeau cu Isus, și-au dat seama că s-a întâmplat ceva. Înainte El era obosit și însetat, dar acum mâncarea și băutura nu mai aveau importanță pentru El. Starea Lui sufletească se schimbă. Ei I-au oferit mâncare, dar El a început să-i învețe. **Eu am de mâncat o mâncare pe care voi n-o cunoașteți** este o altă expresie enigmatică.

4:33-34. Neînțelegerea ucenicilor a creat cadrul în care Isus a putut să-și explice afirmația. Ca de obicei **ucenicii** erau condiționați în modul lor de a gândi de aspectele materiale. **Isus** a spus: **Mâncarea Mea este să fac voia Celui ce M-a trimis**. Acest lucru nu înseamnă că Isus nu a avut nevoie de hrană fizică, ci S-a referit la marea Lui pasiune și dorință de a împlini voia lui Dumnezeu

(cf. 5:30; 8:29). El știa că omul nu trăiește numai cu pâine, ci „cu orice lucru care iese din gura Domnului“ (Deut. 8:3). Prioritatea Lui erau aspectele spirituale, nu cele materiale. **Lucrarea** Tatălui trebuia îndeplinită (cf. Ioan 17:4).

4:35. Agricultorii au o perioadă de așteptare între semănat și secerat. **Mai sunt patru luni până la seceriș** era probabil un proverb local. Dar în domeniul spiritual nu trebuie să se aștepte prea mult. Isus a venit, deci acum era ocazia potrivită. Era necesară doar viziunea și percepția spirituală. Dacă ucenicii ar fi ascultat îndemnul lui Isus: **Ridicați-vă ochii**, ar fi văzut oameni ce sufereau de foame spirituală. Samaritenii îmbrăcați cu haine albe care veneau din cetate (v. 30) ofereau imaginea holdelor **gata pentru seceriș**.

4:36-38. Ca secerători, ucenicii aveau marele și împlinitorul privilegiu de a-i conduce pe oameni la credința în Hristos. **Alții s-au ostenit** să semene. Această afirmație se poate referi la profeții Vechiului Testament sau la lucrarea pregătitoare a lui Ioan Botezătorul. Ambii lucrători — **semănătorul și secerătorul** (GBV) — își vor primi răsplata. Secerătorul **strânge roadă pentru viața veșnică**, sensul fiind că ucenicii lui Isus participau la lucrarea pentru mântuirea altora, o problemă de viață și de moarte (2 Cor. 2:15-16).

În lumea antică secerișul era un timp al bucuriei (Rut 3:2, 7; Is. 9:3). Bucurie va fi și când va veni timpul mântuirii (cf. Luca 15:7, 10, 32). Ucenicii vor avea o bucurie mai mare, deoarece vor vedea încheierea procesului (Ioan 4:38). Semănătorul lucrează mai greu pentru că nu vede imediat rezultatele. Ioan Botezătorul a trezit poporul la pocăință, dar a murit înaintea zilei Cincizecimii, atunci când ucenicii au privit cu o mare bucurie cum mii de oamenii au venit la credința în Isus.

c. *Pocăința samaritenilor (4:39-42)*

4:39. Mica mișcare de trezire printre **Samariteni** este remarcabilă în contextul refuzului Israelului de a asculta (1:11) și a anunțării unei lucrări de mai mare amploare (3:16; cf. Fapte 1:8). Expresia **din pricina mărturiei femeii** înseamnă că mărturia ei a avut rezultate, chiar dacă, dintr-un punct de vedere, nu ar fi fost necesară („Nu că mărturia pe care o primesc Eu vine de la un om“, Ioan 5:34). Faptul că Isus știe ce se află în om și că are o cunoaștere deplină a vieții fiecăruia este o dovadă a divinității Lui (Ps. 139; Ioan 1:47-49; 2:24-25).

4:40-41. Mărturia femeii a dus la întâlnirea personală a samaritenilor cu Isus. **El a rămas acolo două zile.** Cuvântul „a rămas“ (traducerea lui *menō*, „a rămâne“, „a continua“) este un termen teologic favorit al lui Ioan (cf. 3:36; 6:56; 15:4, etc. și comentariile de la 1:38). **Mult mai mulți au crezut în El din pricina cuvintelor Lui.** „Cuvintelor“ este la singular în greacă („Cuvântului Lui“). Mesajul Lui a dus la credința lor. Mărturia personală plus mesajul lui Isus continuă să fie metoda de mântuire a lui Dumnezeu.

4:42. Credința întemeiată numai pe mărturia altuia este doar secundară. Adevărata credință ajunge la experiența și întâlnirea personală cu Isus. **L-am auzit noi înșine** reprezintă baza corectă a credinței. Isus este **Mântuitorul lumii**, nu în sensul că toți vor fi mântuiți (universalism), ci în sensul că lumina Lui îi luminează pe toți (1:9). Lumina nu se limitează doar la poporul Israel, ci este pentru oameni „din orice neam, din orice seminție, din orice norod și de orice limbă“ (Apoc. 7:9).

9. FIUL SLUJBAȘULUI ÎMPĂRĂTESC
(4:43-54)

4:43-45. După cele două zile de lucrare în Samaria, Isus și ucenicii Lui și-au continuat călătoria spre nord, în **Galilea**. **Căci El însuși spusese că un prooroc nu este prețuit în patria sa.** Acest proverb menționat de Isus (cf. Mat. 13:57; Mar. 6:4) este citat de autorul Ioan. Ce înseamnă „patria sa“? Iudea sau Galilea? Sau este „patria sa“, cerul, El fiind respins în „țara sa“, Israelul? În general, în Galilea a fost primit mai bine, dar chiar și acolo oamenii au încercat să-L omoare (Luca 4:18-30). Poate că Ioan își pregătea cititorii pentru respingerea lui Isus spunând că, deși Isus a avut parte de o primire călduroasă în **Galilea**, în realitate nu a fost acceptat (cf. Ioan 2:24-25; 4:48). Ei au fost impresionați de curățirea Templului din **timpul praznicului** (2:13-22) și de minunile Lui (2:23). Dar entuziasmul popular față de Vindecător (cf. Mar. 5:21, 24b) indica întotdeauna că oamenii credeau în El (Mar. 6:1-6).

4:46-47. Nu se știe cine era acest **slujbaș împărătesc**. Putea fi neevreu sau evreu, un centurion sau un slujbaș inferior de la curtea lui Irod. Este posibil să fi fost evreu, pentru că Isus l-a inclus printre oamenii care doreau semne și minuni (v. 48; cf. 1 Cor. 1:22). Slujbașul aveau un **fiu** care **era bolnav** și cu siguranță că epuizase deja toate mijloacele care îi stăteau la dispoziție pentru vindecarea lui.

Ioan 4:48-5:8

Pentru că nici poziția nici banii lui nu l-au ajutat, a venit din **Capernaum** până la **Cana**, aflată la o distanță de 30-35 kilometri, sperând că Vindecătorul îl va salva pe **fiul** lui de la **moarte**.

4:48. Cuvintele adresate de Isus slujbaşului au fost aspre, dar necesare. O credință întemeiată numai pe semne miraculoase nu este o credință deplină (cf. 2:23-25). Mulți oameni ezită să creadă în Isus fără **semne** (*sēmeia*) și **minuni** (*terata*). Credința în **Isus** este absolut necesară, dar nu toți credincioșii primesc dovezi miraculoase publice (cf. Mat. 16:1-4; 1 Cor. 1:22).

4:49. Slujbaşul **împărătesc** nu avea capacitatea emoțională să invoce motive teologice în sprijinul cazului său. Nu putea decât să ceară îndurare pentru că **micuțul** era pe moarte.

4:50. Răspunsul calm a lui Isus în fața cererii disperate a slujbaşului a dus la o criză. **Isus** l-a anunțat: **Du-te... fiul tău trăiește**. Dacă slujbaşul credea într-adevăr că Isus avea putere în Capernaum, el trebuia să creadă că avea putere și aici în Cana. Deci, **a crezut cuvintele pe care i le spusese Isus** și a plecat.

4:51-53. **Pe când** se întorcea spre casă, slujbaşul a meditat probabil la promisiunea lui Isus la fiecare pas. **L-au întâmpinat robii lui** cu vestea bună **că fiul lui trăiește**. Slujbaşul a întrebat **de ceasul** în care fiul său a început să-și revină. Vindecarea nu a fost un accident, s-a produs **tocmai în ceasul** când Isus i-a promis vindecarea. Era la **ceasul al șaptelea**, ora șapte seara după sistemul roman. Credința omului a crescut și a adus la credință **toată casa lui**. Lecția acestei întâmplări este că puterea lui Isus poate salva de la moarte chiar și de la mare distanță. Cuvântul Său are puterea de a lucra; oamenii trebuie doar să creadă Cuvântul Lui.

4:54. Ambele semne făcute **în Galilea** (transformarea apei în vin [2:1-11] și vindecarea fiului slujbaşului împărătesc) demonstrează că Isus este Cel Promis. Dar ambele semne aveau și un aspect ascuns. Numai ucenicii și câțiva slujitori au văzut minunea de la nuntă, iar această vindecare nu a fost nici ea publică.

B. Controversa lui Isus din Ierusalim (cap. 5)

1. ISUS VINDECĂ UN INFIRM (5:1-15)

5:1. După aceea... **Isus** S-a întors la **Ierusalim** pentru un **praznic**. Sărbătoarea nu este numită (unele ms. spun „praznicul“), însă ar putea fi vorba de Paște. Isus mai

participase de trei ori la Paște (2:23; 6:4; 11:55). Probabil că Ioan a vrut doar să ne spună de ce era Isus la Ierusalim.

5:2. În nordul zonei în care se afla Templu exista o **scăldătoare numită... Betesda** (vezi harta care arată locul scăldătoarei). Săpăturile arheologice efectuate la o scăldătoare de **lângă Poarta Oilor** au dus la descoperirea a **cinci** porticuri sau **pridvoare** confirmând acuratețea celei de a patra Evanghelii. Erau de fapt două scăldătoare aflate una lângă alta.

5:3a. Marea **mulțime de bolnavi** ilustrează starea nenorocită a lumii.

5:3b-4. Manuscrisele mai vechi omit aceste cuvinte, care ar fi putut fi adăugate ulterior pentru a explica de ce se „tulbură“ apa (v. 7). Oamenii credeau că un înger venea și o tulbura. Conform tradiției locale, primul care intra în apă era vindecat. Dar Biblia nu susține nicăieri o asemenea supoziție, care ar fi dat naștere unei competiții foarte crude pentru mulți bolnavi. Nici un manuscris grecesc dinainte de anul 400 d.Hr. nu conține aceste cuvinte.

5:5. Într-o zi de sabbat din timpul sărbătorii, Isus a ales un invalid (v. 9), un om care era bolnav de **treizeci și opt de ani**. Ioan nu spune ce fel de problemă fizică avea, nici dacă era **bolnav** din naștere. În orice caz situația lui era fără speranță.

5:6. Cuvântul **știa** nu înseamnă că **Isus** a primit informații de la alții, ci înseamnă că El a înțeles care era situația datorită capacității Sale de cunoaștere (în gr. este *gnous*, „cunoscând“; cf. 1:48; 2:24-25; 4:18). Întrebarea aparent ciudată a lui Isus: **Vrei să te faci sănătos?** avea scopul de a atrage atenția omului asupra Lui, de a-i stimula voința și de a-i trezi speranțele. Sub aspect spiritual, marea problemă a omului este că, fie nu recunoaște că este bolnav (cf. Is. 1:5-6; Luca 5:31), fie nu dorește să fie vindecat. Oamenii sunt de multe ori fericiți în păcatele lor, cel puțin pentru o vreme.

5:7. Omul a răspuns că nu-i lipsea dorința ci mijlocul de a fi vindecat. Fără putere și fără prieteni, era neajutorat atunci **când se turbură apa**. Încercase, dar fără succes.

5:8. Atunci **Isus i-a zis: Scoală-te... ridică-ți patul și umblă**. Porunca Lui a fost însoțită și de puterea îndeplinirii ei. La fel ca în cazul lui Lazăr (11:43), cuvântul lui Isus i-a îndeplinit voia. Avem aici o imagine a convertirii. Când oamenii ascultă porunca Lui de a crede, Dumnezeu lucrează în și prin Cuvântul Său.

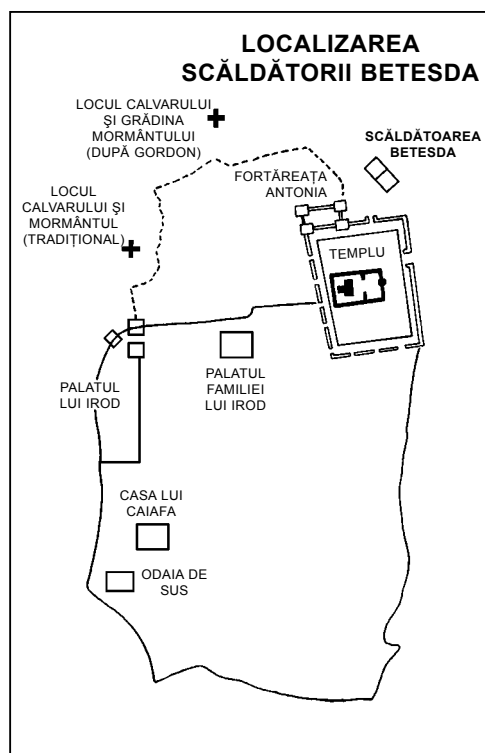
5:9-10. Puterea supranaturală a lui Dumnezeu a fost dovedită de vindecarea instantanee a omului: **și-a luat patul și umbla.** Mușchii atrofiați de atâta timp și-au revenit. Isaia a profețit că în zilele lui Mesia șchiopul „va sări ca un cerb” (Is. 35:1-7). Aici în Ierusalim arăta un semn public că Mesia a venit.

Ziua de **Sabat** a constituit o temă centrală în conflictele dintre Isus și oponenții Lui (cf. Mar. 2:23; 3:4). Legea mozaică cerea ca munca să înceteze în ziua a șaptea. Autoritățile religioase evreiești au adăugat legi suplimentare, care se dovedeau foarte complicate și împovărătoare. Aceste tradiții umane ascundeau de multe ori intențiile lui Dumnezeu revelate prin Lege. „Sabatul a fost făcut pentru om” (Mar. 2:27) pentru ca el să se poată odihni și să aibă timp pentru închinare și bucurie. Tradiția evreiască rigidă (nu Vechiul Testament) spunea că oricine ducea intenționat vreun lucru dintr-un loc public într-un loc privat în ziua de Sabat era vrednic să fie omorât prin împroșcare cu pietre. În acest caz, omul vindecat se afla în pericolul de a-și pierde viața.

5:11. Omul vindecat și-a dat seama de această dificultate și a încercat să evite orice responsabilitate pentru încălcarea tradiției spunând că nu a făcut altceva decât să asculte de o poruncă.

5:12-13. Bineînțeles că autoritățile au fost interesate de **omul acela** care i-a zis invalidului să le încalce regulile. **Dar cel vindecat nu știa cine este Isus.** Se pare că avem de-a face cu un caz în care vindecarea a avut loc în absența credinței. Invalidul a fost ales de **Isus** prin har, datorită nevoii sale, și, de asemenea, pentru manifestarea gloriei lui Dumnezeu în el. Apoi Isus S-a făcut **nevăzut din norodul** prezent (cf. 8:59; 10:39; 12:35), deci pentru moment era necunoscut.

5:14-15. **Isus l-a găsit** mai târziu pe omul vindecat **în Templu.** Acest lucru înseamnă că Isus l-a căutat pentru a vorbi cu el. Fostul infirm părea că nu manifestă recunoștință față de Isus: comportarea lui îl pune într-o lumină proastă. Avertismentul lui Isus (**de acum să nu mai păcătuiești, ca să nu ți se întâmple ceva mai rău**) nu înseamnă că paralizia lui a fost cauzată de un anume păcat (cf. 9:3), deși toate bolile și moartea decurg, în ultimă instanță, din păcat. Avertismentul înseamnă că viața lui tragică de invalid timp de 38 de ani nu se putea compara cu pedeapsa Iadului. Isus este interesat nu numai de vindecarea trupului unui om. Mult mai importantă este vindecarea sufletului uman de păcat.

2. CUVÂNTAREA (5:16-47)

5:16. **Isus... făcea aceste lucruri în ziua Sabatului.** Pe lângă vindecarea infirmului (5:1-15), Ioan consemnează mai târziu și vindecarea unui orb în ziua sabatului (cap. 9). Culegerea spicelor de grâu (Mar. 2:23-28), vindecarea mâinii uscate (Mar. 3:1-5), vindecarea unei femei infirme de 18 ani (Luca 13:10-17) și vindecarea unui bolnav de dropică (Luca 14:1-6) — toate aceste lucrări au avut loc într-o zi de sabat. Așa cum se poate vedea din aceste pasaje, teologia sau concepția lui Isus despre sabat se deosebea de cea a oponenților Săi. Oponenții Lui erau tot mai umiliți în controverse, în timp ce mulțimile țineau tot mai mult cu Isus. Reacția oponenților a fost să-L persecute pe Isus și să încerce să-L omoare (Ioan 5:16, 18; 7:19, 25).

5:17. Dumnezeu S-a odihnit în ziua a șaptea (Gen. 2:2-3) de lucrarea Sa din timpul Creațiunii. Dar, ca să-Și justifice activitățile din timpul sabatului, Isus a afirmat că **Tatăl lucrează** permanent. Dumnezeu susține universul, dă viață și judecă. Nu este greșit că Fiul Său să realizeze lucrarea harului și a îndurării în ziua de sabat. Cuvintelor **Tatăl Meu** trebuie să li se acorde toată atenția. Isus nu a spus: „Tatăl vostru”, și nici măcar „Tatăl

Ioan 5:18-30

nostru“. Oponenții Lui au înțeles că El își afirma astfel apartenența la Dumnezeu.

5:18. Controversa pe tema **Sabatului** era suficientă pentru ca ei să-L urască pe Isus, dar le era imposibil să accepte implicațiile afirmației Sale că Dumnezeu este **Tatăl Său**. În concepția lor, Dumnezeu nu avea egal. Conform modului lor de a gândi, afirmația lui Isus era o blasfemie monstruoasă. Egalitatea cu Dumnezeu, a fi **deopotrivă cu Dumnezeu**, credeau ei, implica existența a doi dumnezei, deci politeismul. A Se face pe Sine „deopotrivă cu Dumnezeu“ era o afirmare a independenței arogante. În Talmud patru persoane au purtat stigmatul aroganței pentru că s-au făcut deopotrivă cu Dumnezeu: conducători păgâni ca Hiram, Nebucadnețar, faraon și regele evreu Ioas.

5:19. Isus le-a explicat că nu este independent de **Tatăl** și nu este împotriva Lui. Activitățile Lui nu erau planificate de El. **Tatăl** conduce și El L-a trimis pe **Fiul**. Activitatea lui Isus copiază activitatea Tatălui și Cei Doi lucrează întotdeauna împreună. (Vezi comentariile de la 1:51 unde este analizată expresia: **Adevărat, adevărat vă spun.**)

5:20. **Fiul** nu este independent sau rebel față de **Tatăl**. Relația lor este o relație de dragoste continuă. **Fiul** nu îndeplinește doar o parte a voii Tatălui; prin El se descoperă complet lucrările Tatălui. **Fiul** va face prin **Tatăl** lucrări și mai uimitoare **decât** vindecările fizice.

5:21. Una din prerogativele Dumnezeirii este autoritatea peste **viață** și moarte. (Un rege al Israelului l-a întrebat pe Naaman: „Oare sunt eu Dumnezeu ca să omor și să înviez?“ [2 Regi 5:7]) Una din lucrările „mai mari“ (Ioan 5:20) este darul vieții. **Fiul dă viață cui vrea**, la fel cum a ales un om dintr-o mulțime de invalizi ca să-l vindece. Dăruirea vieții include viața spirituală (eternă) și un trup înviat. Resuscitarea lui Lazăr (cap. 11) le ilustrează pe ambele.

5:22. Capacitatea Fiului de a da viață este însoțită de dreptul Său de a judeca omenirea (cf. v. 27). **Tatăl** a plasat toată această prerogativă escatologică în mâinile lui Isus.

5:23. Unitatea dintre Isus și **Tatăl** este atât de completă încât cinstirea lui Dumnezeu este legată de Isus. A-L respinge sau a-L dezonora pe Dumnezeu **Fiul** înseamnă a-L respinge și a-L dezonora pe Dumnezeu **Tatăl**.

5:24. Deoarece Isus este unit cu **Tatăl** și are prerogativele divine menționate în versetele 19-23, a crede mesajul Său și în **Tatăl** Său înseamnă a avea acum **viața veșnică**

(3:36). În viitor nu va fi judecat (**nu vine la judecată** [cf. 3:18; Rom. 6:13; 8:1] pentru că a trecut deja dintr-un domeniu — **moarte** — într-un alt domeniu — **viață** [cf. Ef. 2:1, 5]). Expresia „a trecut de la moarte la viață“ mai apare o singură dată (în 1 Ioan 3:14).

5:25. Puterea dătătoare de viață a lui Isus poate chema un om din mormânt (11:43), pe toți cei din morminte (5:28-29) și pe orice om ce zace în moarte spirituală (v. 24) la viață veșnică. (Cuvintele **vine ceasul** apar de patru ori în Ioan 4:21, 23; 5:25, 28.)

5:26-27. Acum cuvântarea lui Isus se întoarce la cele două prerogative centrale ale lui Dumnezeu: **viața** (v. 21, 24-26) și judecata (cf. v. 22, 24-25, 27). Isus le posedă pe ambele pentru că **Tatăl** i le-a **dat**. Acest dar este atât etern cât și temporal. Hristos, *Logos*-ul, are viață în Sine însuși ca dar etern de la **Tatăl** (1:4), dar în Întruparea Sa a primit și **putere să judece**. Fiind **Fiul al omului** (cf. Dan. 7:13), I s-a dat autoritate.

5:28-29. Isus a spus ascultătorilor Săi: **Nu vă mirați** că am afirmat că oamenii care cred trec chiar acum de la moarte la viață (v. 24), pentru că în viitor va fi o înviere fizică universală la porunca Mea. Această înviere universală este afirmată foarte clar în Daniel 12:1-2. Alte pasaje arată că învierea la viață, „întâia înviere“, va avea loc în etape (Biserica la Răpire și sfinții din Necazul cel Mare la a doua venire a Domnului de la sfârșitul Necazului) și că învierea celor destinați **pentru judecată** va avea loc la sfârșitul Mileniului (Apoc. 20:11-15). Ioan 5:28-29 este unul din puținele pasaje din această Evanghelie în care escatologia este clar afirmată.

Cuvintele **Cei ce au făcut binele și cei ce au făcut răul**, (*ta phaula*, „lucruri fără valoare“; cf. 3:20) pot însemna, dacă le analizăm izolat, că mântuirea se datorează faptelor bune și că pedeapsa este cauzată de faptele rele, dar o analizare a teologiei lui Ioan luată în întregul ei interzice această interpretare (cf. 3:17-21; 6:28-29). Cei care sunt cu adevărat născuți din nou au un mod de viață diferit. Ei îl ascultă (14:15), rămân în El (15:5-7) și umblă în lumină (8:12; 1 Ioan 1:7). Ei sunt mântuiți de Mielul lui Dumnezeu care, fiind Jertfa care le-a luat locul, poartă pedeapsa pentru păcatul lor. Mântuirea este prin credința în Hristos. Condamnarea este cauzată de respingerea Fiului lui Dumnezeu (Ioan 3:36).

5:30. Acest verset reprezintă o tranziție; el încheie secțiunea despre unitatea dintre Isus și **Tatăl** (v. 19-30). Secțiunea se încheie

așa cum a început, cu afirmația că Fiul **nu** poate **face nimic** fără Tatăl (cf. v. 19). La fel ca tot ceea ce face El, **judcata** Lui **este** provenită din voia Tatălui. El este Purtătorul de cuvânt perfect al Tatălui și Împlinitorul Său eficient. Voia lui Isus este să facă voia Tatălui (cf. 4:34; 8:29), fapt ce demonstrează că are aceeași natură.

5:31-32. Tema cuvântării lui Isus se schimbă, trecând de la unitatea dintre Isus și Tatăl la mărturia Tatălui în favoarea lui Isus. Versetele din Ioan 5:31 și 8:14 par a se contrazice unul pe celălalt. Dar ele vorbesc despre lucruri diferite. În Ioan 5:31 Isus subliniază că mărturia Lui în favoarea Lui Însuși nu va fi acceptată de autoritățile evreiești. Evreii o vor considera o afirmație arogantă făcută cu scopul exaltării de Sine a lui Isus. Dar în celălalt context (8:14), mărturia despre Sine este perfect validă pentru că o persoană este singura în măsură să se cunoască pe deplin pe sine. Isus afirmă că nu caută o adevărire independentă a identității Sale, ci este mulțumit să Se supună voii Tatălui și să-L lase pe Tatăl să-i adevărească identitatea.

5:33-34. Așa cum am afirmat înainte (vezi 1:7), **mărturia** este un concept important în Evanghelia lui Ioan. Tabelul prezentat arată frecvența cu care apare această temă în diversele scrieri ale lui Ioan.

Rolul lui **Ioan** Botezătorul a fost acela de martor. Un martor bun spune adevărul așa cum îl cunoaște. Mărturia lui Ioan are un caracter permanent (**a mărturisit** este la perfectul compus în greacă). Isus nu a avut nevoie de o mărturie care **vine de la un om**, dar lucrarea lui Ioan i-a ajutat pe oameni pentru că, în întunericul în care se aflau, el le-a arătat lumina. Scopul lucrării lui Ioan

Botezătorul a fost: **ca să fiți mântuiți**. Marea mișcare populară inițiată de el a avut doar un caracter anticipativ prin care el le-a arătat oamenilor cine este Mielul lui Dumnezeu.

5:35. **Ioan era** numai **lumina** (lit. „lampă“, GBV marg.), nu adevărata Lumină (1:9). Poporul evreu a fost trezit **câtăva vreme** de lucrarea lui și s-a bucurat. Au crezut un timp că venise deja Epoca Mesianică. Chiar dacă predicile sale conțineau și mustrări usturătoare, mesajul lui a produs un mare entuziasm popular. Oamenii credeau că dușmanii lor vor fi distruși, chiar dacă poporul va suporta disciplinarea.

5:36. Deși **Ioan** Botezătorul a fost o mare voce a lui Dumnezeu, el nu a făcut nici o minune (10:41). „Semnele“ au fost lucrări specifice hotărâte de Dumnezeu ca să fie îndeplinite de Fiul Său. Aceste minuni au fost prezise de Vechiul Testament (Is. 35:5-6). **Lucrările** lui Isus erau dovezi clare ale faptului că Dumnezeu era cu El și că lucra prin El (cf. cuvintelor lui Nicodim [3:2]; argumentelor logice ale lui Isus [Mar. 3:23-39]; și lecției omului care a fost orb [Ioan 9:30-33]).

5:37-38. Martorul lui Isus este Tatăl Său. **Tatăl... a mărturisit El Însuși despre Mine.** Dar când și cum a mărturisit sau mărturisește Tatăl? Există mai multe posibilități: (1) la botezul lui Isus (Mat. 3:17), (2) la schimbarea la față (Mat. 17:5), (3) la intrarea triumfală în Ierusalim (Ioan 12:28), (4) prin lucrările lui Isus (3:2), (5) în mințile sau inimile oamenilor (6:45). Cea mai probabilă interpretare este că Isus S-a referit la lucrarea interioară a lui Dumnezeu, prin care El imprimă în conștiințele oamenilor afirmația că Isus este Adevărul (6:45; 1 Ioan 5:9-12). Oponenții lui Isus sunt ignoranți în ceea ce-L privește pe Dumnezeu. Ei nu au nici o viziune de la El și

Frecvența aparițiilor cuvintelor „mărturie“ și „a mărturisi“ (în gr.) în scrierile lui Ioan

	Evanghelie	Epistole	Apocalipsa	Total	Total apariții în NT
<i>Substantiv</i>	14	7	9	30	60
<i>Verb</i>	33	10	4	47	76
Totaluri	47	17	13	77	136

Ioan 5:39-6:4

nu comunică cu El. **Cuvântul Lui** este mesajul mântuirii transmis de El. Acest mesaj nu a fost primit de ei (**nu rămâne** [*menonta*, de la *menō*, „a rămâne, a continua, a persevera”] în ei) pentru că L-au respins pe Isus.

5:39-40. Conducătorii religioși evrei studiau Vechiul Testament cu toată seriozitatea. Ei credeau că omul care înțelegea cuvintele textului își va câștiga locul în lumea care va veni. Ei considerau că oamenii ignoranți în ceea ce privește Legea se aflau sub un blestem (7:49). În mod asemănător, mulți oameni de astăzi cred că studierea Bibliei este un scop în sine, nu o cale spre cunoașterea lui Dumnezeu și a evlaviei. Parcă asupra minților acestor cercetători evrei ai Scripturii se afla un vâl (2 Cor. 3:15) și ei nu puteau înțelege că Isus este Cel Promis. El reprezintă împlinirea sistemului jertfelor din Vechiul Testament, adevăratul Rob neprihănit al lui Iehova, Profetul care va veni, Fiul Omului, regele davidic, Fiul promis al lui Dumnezeu și Marele Preot. În pofida clarității revelației, ei au refuzat să vină la El pentru a avea **viața** (cf. Ioan 3:19-20).

5:41-42. Evreii au crezut probabil că Isus era supărat din cauză că nu a primit aprobarea oficială a conducătorilor. Dar El a respins această idee. Ei credeau că știau care era motivația Lui, dar, de fapt, El îi cunoștea pe ei și știa care era cauza necredinței lor (cf. 2:24-25): nu aveau în ei **dragoste de Dumnezeu** (i.e., dragoste pentru Dumnezeu, nu dragoste de la Dumnezeu). Marea poruncă este ca oamenii să-L iubească pe Dumnezeu (Ex. 20:4; Deut. 6:5); marele păcat este ca ei să-L respingă și să iubească și să slujească „făpturii” (Rom. 1:25).

5:43-44. Două lucruri dovedeau lipsa dragostei lor pentru Dumnezeu. (1) Ei L-au respins pe Hristos, „Reprezentantul” **Tatălui**. A insulta sau a respinge un ambasador al Lui este același lucru cu a-L respinge pe El. (2) În schimb i-au primit pe învățătorii și profeții falși. Acest lucru arată lipsa afinității față de adevăr. O altă greșeală a fost dorința lor de a fi acceptați și aprobați de oameni păcătoși, în timp ce ignorau favoarea și voia **singurului Dumnezeu**. Credința adevărată era imposibilă pentru că obiectivul căutării lor era greșit: omul, nu Dumnezeu.

5:45-47. Isus a venit ca Salvator, nu ca Judecător (cf. 3:17). Nu era necesar ca El să **învinuiască** oamenii. **Moise**, cel pe care susțineau ei că-l urmau, îi va condamna

pentru că au încălcat legământul instituit de el și nu au înțeles cine este Persoana despre care **el a scris**. Expresia **în care v-ați pus nădejdea** ne determină să credem că ei credeau că mântuirea va veni datorită faptelor lor bune, fapte care respectau Legea.

Dacă evreii ar fi crezut cu adevărat în Moise, atunci ei ar fi crezut și în Hristos, datorită celor **scrise de el** despre Isus. Isus nu S-a referit aici la un pasaj anume (cf. Gen. 3:15; 22:18; 49:10; Num. 24:17; Deut. 18:15) și nici la o prefigurare concretă a Sa (cum ar Paștele, mana, stânca, jertfele sau slujba de Mare Preot). El a afirmat doar că Vechiul Testament conține o învățătură clară despre El. Întrucât evreii respingeau revelația lui Moise (cf. Luca 16:29-31), ei respingeau și cuvintele lui Isus. Mai târziu Isus a spus că și Isaia a scris despre El (Ioan 12:41)

C. Prezentarea lui Isus în Galilea (6:1-7:9)

1. SEMNELE LUI ISUS DE PE USCAT ȘI DE PE LAC (6:1-21)

a. *Isus îi hrănește pe cei 5.000* (6:1-15)

Minunea hrănirii celor 5.000 este singurul semn consemnat în toate cele patru Evanghelii (în afară de învierea lui Isus). Acest lucru vorbește despre importanța minunii. Semnificația semnului a fost prezentată de Domnul într-un lung discurs (v. 22-71). Minunea a fost spectaculoasă și constituia apogeul speranțelor mesianice ale poporului. Dar după acest semn mulți dintre oamenii care L-au urmat L-au părăsit (v. 66).

6:1-2. Cu toate că expresia **După aceea** este nedefinită, din Evangheliile sinoptice aflăm că Irod Antipa l-a ucis pe Ioan Botezătorul (Mar. 6:14-29; cf. Ioan 3:24), ucenicii au predicat în Galilea (Mar. 6:7-13, 30-31), mulțimea era curioasă să afle mai multe despre Isus și Irod Antipa căuta să-L întâlnească (Luca 9:7-9). În concluzie, între evenimentele din Ioan 5 și 6 au trecut în jur de șase luni. Din versetele 1-2 reiese că Isus a plecat cu ucenicii Săi să Se odihnească în nord-estul mării **Galileii**. Acest lac mai era numit și **marea Tiberiadei** (cf. 21:1), după numele unui oraș de pe coasta vestică construit de Irod Antipa. Dar o **mare gloată** s-a strâns chiar și în acest loc „pusti” (Mat. 14:13; Mar. 6:32) și „îndepărtat” (Mat. 14:15; NIV).

6:3-4. Menționarea „muntelui”, „coasta deluroasă” (NIV), ar putea indica o asemănare cu experiența lui Moise pe Muntele Sinai (cf. v. 31-32). Remarca **Paștele, praznicul**

Iudeilor, erau aproape, este în primul rând teologică și apoi cronologică. Oamenii se gândeau la sânge, carne, miei și pâine nedospită. Ardeau de dor după un nou Moise care să-i elibereze din robia romană.

Acesta fiind al doilea Paște menționat de Ioan (cf. 2:13, 23) și, pentru că el a mai menționat cel puțin încă un Paște (13:1 [5:1 se referă la o sărbătoare a evreilor care nu este numită]), înseamnă că lucrarea lui Isus s-a întins pe perioada a aproximativ trei ani. Deci, evenimentele din capitolul 6 au avut loc cu un an înainte de răstignire.

6:5-6. Întrebarea adresată de Isus lui **Filip: De unde vom cumpăra pâini ca să mănânce oamenii aceștia?**, nu avea scopul aflării unor informații, ci făcea parte din programul de educație a ucenicilor. Filip era din Betsaida (1:44), care era orașul cel mai apropiat, și cunoștea împrejurimile. Răspunsul la întrebarea lui Isus a fost că era imposibil, omeneste vorbind, ca mii de oameni să găsească pâine la sfârșitul zilei în micile sate din împrejurimi. Mai târziu, reflectând la această întâmplare, Ioan a scris că scopul întrebării lui Isus era **ca să-l încerce** pe Filip. Dumnezeu îi încercă pe oameni ca să le mărească credința, niciodată nu-i ispitește să facă rău (cf. Gen. 22:1-18; Iac. 1:2, 13-15; 1 Petru 1:7).

6:7. Suma necesară era foarte mare: literal „200 de dinari“. Un dinar era plata unei zile de muncă; această sumă reprezenta plata a opt luni de muncă. Chiar dacă s-ar fi găsit pâine, banii pe care-i aveau ucenicii erau mult prea puțini. Ucenicii erau ajutați material de cei care primiseră lucrarea lui Isus (cf. Mar. 6:7-13).

6:8-9. **Andrei**, spre deosebire de Filip, s-a dus prin mulțime pentru a afla câtă hrană exista (cf. instrucțiunii lui Isus: „Duceți-vă de vedeți“; Mar. 6:38). Dar nu a găsit decât hrana pe care o avea un băiețel. Incapacitatea omului a creat cadrul manifestării compasiunii și puterii lui Isus. Cele cinci **pâini de orz** ne aduc aminte de profetul Elisei care a hrănit o sută de oameni cu 20 de pâini de orz (2 Regi 4:42-44). Dar aici era Unul mult mai mare decât Elisei.

6:10-11. Fiind Păstorul cel Bun, Isus a avut grijă de „oi“ (Mar. 6:34) și le-a cerut **să șadă jos** pe pășunea verde (cf. Ps. 23:2). Conform lui Marcu 6:40, oamenii s-au așezat în grupuri de câte 50 și de câte 100. Acest lucru a permis o numărare mai eficientă a oamenilor și o distribuire mai ușoară a hranei. **Oamenii** prezenți erau în număr de **cinci mii**,

plus femeile și copiii (Mat. 14:21). Deci au fost hrăniți probabil peste 10.000 de oameni.

Locul fiind pustiu și fiind vremea Paștelui, **Isus** S-a asemănat cu Moise care se afla în deșert cu poporul care avea nevoie de o hrănire miraculoasă. Minunea însăși nu este descrisă de Ioan. **Isus... a mulțumit lui Dumnezeu**, dar în acest capitol nu există implicații euharistice evidente, așa cum susțin mulți. Evreii evlavioși obișnuiau să mulțumească lui Dumnezeu înainte și după masă. Înmulțirea miraculoasă a avut loc în timp ce Isus **a împărțit** hrana (cu ajutorul ucenicilor [Mar. 6:41]).

6:12-13. Cuvintele: **După ce s-au săturat** arată că scopul lui Ioan a fost să sublinieze faptul că a avut loc o minune. Unii cercetători încearcă să susțină că, de fapt nu a avut loc nici o minune și că a fost vorba doar de o masă sacramentală sau simbolică. Alții spun că „minunea“ a reprezentat-o împărțirea hranei. Dar aceste argumente sunt foarte departe de sensul clar al cuvintelor lui Ioan.

Strângerea celor **douăsprezece coșuri cu fărâmiturile** rămase a făcut parte din educarea ucenicilor, pentru a le arăta că Isus este mai mult decât capabil să le îndeplinească toate nevoile. Mai târziu Isus a vorbit despre nepriceperea lor spirituală (Mar. 8:17-21). Chiar dacă ucenicii erau mai aproape de Isus decât mulțimea, și ei se aflau în orbire spirituală (Mar. 6:52).

6:14-15. Văzând **minunea (sêmeion)**, oamenii și-au adus aminte de profeția lui Moise că se va ridica **proorocul** care va fi ca el (Deut. 18:15). Moise a hrănit mulțimea. Moise i-a scos din robie. Isus a hrănit mulțimea. Isus îi putea scoate pe oameni din atât de urâta robie romană.

Oamenii au văzut acest semn, dar nu i-au înțeles semnificația. Au vrut să-L ia și **să-L facă împărat**. Este punctul culminant al popularității lui Isus și o mare tentație pentru El. Putea avea împărăția fără cruce? Nu. Împărăția lui Isus îi va fi dată de Tatăl (cf. Ps. 2:7-12; Dan. 7:13-14). Ea nu va veni din această lume (Ioan 18:36). Calea voii lui Dumnezeu se îndrepta în altă direcție. Înainte de a putea domni ca Leul din Iuda, El trebuia să fie Mielul care poartă păcatul lumii (1:29).

b. *Isus umblă pe apă (6:16-21)*

6:16-17. Conform textului din Marcu 6:45, Isus i-a obligat pe ucenicii Lui să intre **într-o corabie** și să plece spre Betsaida în timp ce El dădea drumul mulțimii. De la Betsaida ei au plecat mai departe spre

Ioan 6:18-31

Capernaum. Ambele localități se află la capătul de nord al Mării Galileii. **Ucenicii Lui s-au coborât la marginea mării**, pentru că regiunea era deluroasă și înaltă în partea de est. După ce au ieșit pe lac, soarele a apus și a început vântul. Isus se afla pe munte rugându-Se și urmărind truda lor (Mar. 6:45-48).

6:18-19. Un vânt dinspre vest, care bătea de obicei seara, i-a prins în mijlocul apei. Mergeau direct spre vânt și nu progresau prea mult. Isus i-a văzut „că se necăjesc cu vâslirea” (Mar. 6:48). Marea Galileii era renumită pentru furtunile ei bruște și cumplite. Ucenicii **au vâslit cam douăzeci și cinci sau treizeci de stadii** (cam 4,5–5,5 km — n.tr.), deci se aflau în mijlocul lacului. Ei **s-au înfricoșat** văzând o ființă **umblând pe mare**. Au crezut că era un spirit (Mar. 6:49). Încercările de a explica minunea, cum ar fi ideea că Isus mergea pe nisip sau pe mal, sau că plutea pe un buștean ori pe o bârnă mare, contrazic textul. Evenimentul s-a întâmplat la „a patra strajă din noapte”, adică între 3–6 dimineata (Mat. 14:25; Mar. 6:48).

6:20-21. Expresia **Eu sunt** a fost folosită de Isus (în 8:58) cu un profund sens teologic. Dar în acest context Isus Se identifică doar pe Sine Însuși. Când ucenicii L-au recunoscut, au vrut **să-L ia în corabie**. Cuvintele **corabia a sosit îndată la locul spre care mergeau** arată că s-a mai produs o minune. Cele două semne, de pe uscat și de pe lac, arată că Isus este Dătătorul „pâinii” care asigură viața (așa cum va dezvolta această temă secțiunea care urmează) și Salvatorul care mijlocește pentru ai Săi și-i protejează. El intervine când trec prin dificultăți și îi duce într-o stare de siguranță.

2. DISCURSUL SĂU TEOLOGIC (6:22-71)

6:22-25. **Norodul** care fusese hrănit se afla încă în partea estică a **mării**. Ei au văzut cum Isus i-a obligat pe **ucenicii Lui** să urce în singura **corabie** existentă. Dar pentru că **Isus** nu a urcat în corabie, mulțimea a presupus că El a rămas acolo. După un timp oamenii **au văzut** că Isus nu mai era **acolo**. **Sosiseră alte corăbii din Tiberiada**, și oamenii au hotărât să-L caute pe Isus la **Capernaum**. Astfel **s-au suit... în corăbiile acestea**. Întrebarea oamenilor: **Învățătorule, când ai venit aici?** reprezintă introducerea la lungul Său discurs din Capernaum (v. 59). Isus nu le-a spus cum și când a traversat lacul, deoarece umblarea pe mare era un semn rezervat numai ucenicilor.

6:26. **Isus** a început prin cuvintele solemne: „**Adevărat, adevărat, vă spun** (cf. comentariile de la 1:51). Isus a rostit aceste cuvinte de patru ori în acest discurs (6:23, 32, 47, 53). Aceste cuvinte atrag atenția asupra importanței învățaturii pe care o va da. Isus i-a muștră pentru motivațiile lor materialiste și pentru lipsa lor de discernământ spiritual. Ei au văzut **semne** miraculoase, dar ele nu însemnau pentru ei decât o masă gratuită. Nu au înțeles ceea ce era semnificativ.

6:27. Când Isus a spus: **Lucrați nu pentru mâncarea pieritoare**, El nu a aprobat lenevia, ci a spus că oamenii trebuie să facă eforturi și pentru lucrurile eterne. „Omul nu trăiește numai cu pâine, ci cu orice cuvânt care iese din gura lui Dumnezeu” (Mat. 4:4). **Mâncarea** fizică este efemeră, dar **mâncarea** spirituală duce la **viața veșnică**. **Fiul omului** (care are acces în cer [Ioan 3:13]) **va da** oamenilor această hrană spirituală, care, în ultimă instanță, este Hristos Însuși (6:53). **Tatăl... Însuși Dumnezeu** a adevărat afirmația lui Isus că El este într-adevăr „mâncarea” cerească.

6:28. Oamenii au înțeles că Isus afirmă că Dumnezeu cerea ceva de la ei. Ei vor face ceea ce le cere Dumnezeu, dacă El le spune care este acel lucru. Credeau că îi pot fi plăcuți lui **Dumnezeu** și pot obține astfel viața veșnică prin **lucrările** bune cerute de El (cf. Rom. 10:2-4).

6:29. Răspunsul lui Isus la întrebarea lor a fost o contrazicere totală a modului lor de a gândi. Nu puteau să-I fie plăcuți lui Dumnezeu prin fapte bune. **Lucrarea** cerută de **Dumnezeu este** una singură: să-și pună încrederea în **Acela pe care L-a trimis** Tatăl. Oamenii nu-I pot fi plăcuți lui Dumnezeu prin faptele bune care să le aducă mântuirea, din cauza păcatului (Ef. 2:8-9; Tit 3:5). Dumnezeu cere oamenilor să-și recunoască incapacitatea de a se mântui singuri și să primească darul Său (Rom. 6:23).

6:30-31. Drept răspuns, oamenii au cerut un **semn** miraculos (*sēmeion*; cf. „Iudeii, într-adevăr, cer minuni” [1 Cor. 1:22]). Ei credeau că ordinea după care lucrează Dumnezeu este să **vedem** și apoi să **credem**. Dar ordinea lui Dumnezeu este crede și apoi vei vedea (cf. Ioan 11:40). Ei nu aveau credință sau discernământ spiritual, dar au înțeles că Isus proclama un mesaj nou.

Venirea Lui a fost considerată drept un progres față de lucrarea lui Moise. Argumentul oamenilor a fost: „Dacă ești mai mare decât Moise, fă lucruri mai mari decât

Moise. “Probabil că mulțimea care a cerut un semn de la Isus a considerat că hrănirea celor 5.000 nu se compară cu darul lui Moise: **pâine din cer**. Ei și-au adus aminte de **mană**, darul divin (Ex. 16; Num. 11:7) și considerau hrănirea lui Isus mai puțin semnificativă, pentru că mana a hrănit întregul popor timp de 40 de ani. Dar ei nu au înțeles două aspecte. În primul rând, mulți dintre israeliții care au fost hrăniți 40 de ani nu au crezut. Importantă era nu mărirea semnului, ci înțelegerea semnificației lui (cf. Luca 16:29-31). În al doilea rând, atât Moise cât și Isus au primit confirmarea lui Dumnezeu prin semnele făcute; de aceea trebuia ca ambii să fie ascultați și crezuți.

6:32. Printr-o revelație solemnă (**Adevărat, adevărat, vă spun**; cf. 26, 47, 53), **Isus** a corectat concepțiile lor în trei moduri: (1) Tatăl, nu **Moise**, a dat mana. (2) **Tatăl** continua să le dea „mană” și în prezent, nu numai în trecut. (3) **Adevărata pâine din cer** este Isus, nu mana. Astfel falsă superioritate a lui Moise dispare. Mana a fost hrană pentru trup și a fost folositoare. Dar Isus este împlinirea de către Dumnezeu a tuturor nevoilor oamenilor de-a lungul întregii lor existențe. Isus a repetat de mai multe ori că El a coborât din cer (v. 32-33, 38, 41-42, 50-51, 58).

6:33. Dumnezeu este Sursa oricărei vieți. Fiul are viață în El însuși (1:4; 5:26). El a venit să dăruiască oamenilor viață reală și durabilă. Păcatul îi îndepărtează de Dumnezeu, care este Viața, și ei mor spiritual și fizic. Hristos a coborât **din cer** ca să dea **lumii viața**. Astfel Isus este cu adevărat **Pâinea lui Dumnezeu**.

6:34. Mulțimea încă nu a înțeles că Isus este adevărata **pâine** despre care a vorbit până acum. La fel ca femeia de la fântână (4:15), ei au cerut **această** hrană mai bună. O doreau permanent (**totdeauna**), nu ca mana care fusese dată timp de 40 de ani.

6:35. **Eu sunt Pâinea vieții**. Această afirmație a mai corectat două erori ale modului lor de a gândi: (1) Hrana despre care a vorbit El se referă la o Persoană, nu la lucruri. (2) Omul care intră într-o relație corectă cu Isus găsește o împlinire care este eternă, nu temporară. Această afirmație care începe cu: „Eu sunt” este prima dintr-o serie de afirmații remarcabile care conțin expresia „Eu sunt” (cf. 8:12; 10:7, 9, 11, 14; 11:25; 14:6; 15:1, 5). „Pâinea vieții” înseamnă pâine care dă viață. Isus este „hrana” necesară a omului. În Apus pâinea este un aliment opțional, dar la acea vreme era un produs principal. Isus a promis:

Cine vine la Mine, nu va flămânzi niciodată; și cine crede în Mine, nu va înseta niciodată. Cuvântul „niciodată” care apare de două ori aici are funcție de întărire în textul grecesc.

6:36. Apoi Isus a muștrat mulțimea pentru lipsa credinței. Ei au avut privilegiul de a-L vedea pe El dar, spune Domnul: **tot nu credeți**. Vederea nu duce întotdeauna la credință (cf. v. 30).

6:37. Apoi Isus le-a spus care este cauza reală a lipsei lor de credință: **Tatăl** lucrează în mod suveran în viața oamenilor. Există o alegere a lui Dumnezeu, care este darul Tatălui făcut Fiului. Fiul nu Se îngrijorează că lucrarea Lui nu va fi eficientă, pentru că Tatăl le va da putere oamenilor să vină la Isus. Isus era încrezător. Dar și oamenii pot fi plini de încredere. (Cf. răspunsului omului invalid la întrebarea lui Isus: „Vrei să te faci sănătos?” [5:6-9].) Cel care vine la Isus ca să fie mântuit cu nici un chip nu va fi izgonit **afară** (cf. 6:39).

6:38-39. Isus Și-a repetat afirmația că a venit din cer. Motivul pentru care **S-a pogorât din cer** a fost să îplinească **voia** Tatălui care **L-a trimis**. Iar **voia** Tatălui a fost ca nici unul dintre oamenii pe care El îi dă Fiului să nu se piardă, ci toți să fie aduși la viață în ziua învierii (cf. v. 40, 44, 54). Acest pasaj susține cu multă forță adevărul siguranței mântuirii.

6:40. Acest verset reia și întărește ideile versetelor anterioare. Cine **vede și crede** în Isus ca să fie mântuit are un destin sigur. Decretul divin i-a asigurat acest destin (cf. Rom. 8:28-30). El are **viața veșnică** (Ioan 6:47, 50-51, 54, 58) și va **învia în ziua de apoi** (cf. v. 39, 44, 54).

6:41-42. **Iudeii**, niște necredincioși ostili, au cârțit la auzul afirmației lui Isus despre originea Sa cerească. La fel ca înaintașii lor în pustie, acești evrei au murmurat (Ex. 15:24; 16:2, 7, 12; 17:3; Num. 11:1; 14:2, 27). Modul lor de a gândi părea logic: cineva ai **cărui** părinți erau cunoscuți nu putea fi **din cer** (cf. Mar. 6:3; Luca 4:22). Ei nu știau originea Lui reală și nu cunoșteau pe deplin natura Lui. Ei credeau că Isus era **fiul lui Iosif**, dar nu știau despre nașterea Lui dintr-o fecioară, întruparea Lui. El **S-a pogorât din cer** pentru că este *Logos*-ul (Ioan 1:1, 14).

6:43-44. **Isus** nu a încercat să corecteze ignoranța altfel decât muștrându-i pentru cărtirea lor și arătându-le lucrarea lui Dumnezeu de atragere și învățare a oamenilor. Ei nu aveau dreptul să-L judece. Fără ajutorul lui Dumnezeu, orice evaluare a Mesagerului

Ioan 6:45-55

lui Dumnezeu va fi eronată. **Nimeni nu poate veni la Isus** sau crede în El fără ajutorul divin. Oamenii sunt atât de prinși în capcana nisipului mișcător al păcatului și necredinței, încât nu au nici o speranță, **dacă nu-i atrage Dumnezeu** (cf. v. 65). Dumnezeu nu îi atrage numai pe unii. Isus a spus: „Voi atrage la Mine pe toți oamenii” (12:32). Acest lucru nu înseamnă că toți vor fi mântuiți, ci că atât greci (i.e., neevrei, 12:20) cât și evrei vor fi mântuiți. Cei care vor fi mântuiți vor fi de asemenea și înviați (cf. 6:39-40).

6:45. În sprijinul acestei doctrine a mântuirii prin harul lui Dumnezeu, Isus a citat Vechiul Testament. Propoziția: **Toți vor fi învățați de Dumnezeu** provine din **prooroci**, probabil din Isaia 54:13, chiar dacă și Ieremia 31:34 conține aceeași idee. Această învățare primită de la Dumnezeu se referă la lucrarea Lui interioară, prin care oamenii sunt convinși să accepte adevărul despre Isus și să-I răspundă favorabil. **Origine a ascultat și a primit învățătura** lui Dumnezeu va veni la Isus și va crede în El.

6:46. Dar această învățătură tainică a lui Dumnezeu nu este o legătură mistică directă dintre oameni și Dumnezeu. Cunoașterea lui **Dumnezeu** este posibilă numai prin Isus, *Logos*-ul lui Dumnezeu (cf. 1:18). Atunci când cineva se întâlnește cu El, îi aude cuvintele și îi vede faptele, **Tatăl** lucrează în el.

6:47-48. Aceste două versete conțin rezumatul învățăturii lui Isus din cursul acestei dezbateri. Expresia **Adevărat, adevărat, vă spun** apare aici pentru a treia oară din cele patru utilizări ale ei în acest pasaj (cf. v. 26, 32, 53). Verbul **crede** este în greacă o formă de participiu prezent (corespondentul cel mai apropiat în limba română, imperfectul), sensul lui fiind acela că credinciosul se caracterizează printr-o încredere continuă. Acesta **are viața veșnică**, o posesiune prezentă și permanentă. Apoi Isus își repetă afirmația: **Eu sunt Pâinea vieții** (vezi comentariile de la v. 35).

6:49-50. Mana a împlinit numai anumite nevoi. Ea a asigurat temporar viața fizică. Israelii s-au dezgustat de ea și până la urmă **au murit**. Isus este **Pâinea** de alt fel. El este **din cer** și dă viață, astfel ca omul care mănâncă din această Pâine **să nu moară**.

6:51. Deoarece Isus este **Pâinea Vieții**, ce înseamnă „a mânca” din **pâinea aceasta**? Mulți comentatori presupun că Isus vorbea despre Cina Domnului. Acest pasaj poate să aducă lumină asupra Cinei Domnului, în contextul morții lui Hristos. Dar pentru că această ultimă cină a avut loc după un an de

la întâmplările relatate în acest capitol, nu trebuie să considerăm că a mânca din trupul Lui și a bea din sângele Lui ar fi niște sacrameinte. „A mânca” **Pâine vie** este o figură de stil ce are sensul de a crede în El, la fel ca figurile de stil despre venirea la El (v. 35), ascultarea de El (v. 45) și vederea Lui (v. 40). A mânca această Pâine înseamnă a **trăi în veac** (cf. v. 40, 47, 50, 54, 58). Revelația lui Isus despre Pâine arată nu numai că Tatăl dăruiește Pâinea (Isus), ci și că Isus Se dăruiește pe Sine Însuși: **pâinea pe care o voi da Eu, este trupul Meu pe care îl voi da pentru viața lumii**. Mântuirea este prin moartea jertfitoare a Mielului lui Dumnezeu (1:29). Prin moartea Sa, viața a venit în lume.

6:52. Așa cum se întâmplă deseori, învățătura lui Isus nu a fost înțeleasă (cf. 2:20; 3:4; 4:15; 6:32-34). O ceartă violentă în privința semnificației cuvintelor lui Isus s-a stârnit în mulțime. Discernământul lor a rămas la nivelul materialismului. Ei se întrebau: **Cum poate omul acesta să ne dea trupul Lui să-l mâncăm?**

6:53-54. Această revelație a lui **Isus** este indicată drept importantă prin folosirea pentru a patra oară a expresiei: **Adevărat, adevărat, vă spun** (cf. v. 26, 32, 47). Interpretarea sacramentală a acestui pasaj se bazează pe cuvintele: **dacă nu mâncați trupul Fiului omului, și dacă nu beți sângele Lui**, considerate dovezi că Isus a vorbit despre euharistie. Așa cum am afirmat și anterior, obiecția principală față de această abordare este una cronologică: Isus nu a instituit Cina decât un an mai târziu. A bea „sângele Lui” este o altă figură de stil. Evreii cunoșteau porunca: „Cu nici un chip să nu mâncați... sânge” (Lev. 3:17; cf. Lev. 17:10-14). Cu toate acestea, ispășirea se făcea prin intermediul sângelui. Sângele face ispășire pentru viață (Lev. 17:11). Ascultătorii lui Isus au fost cu siguranță șocați și derutați de cuvintele enigmatice ale lui Isus. Dar neînțelegerea dispare atunci când înțelegem că Isus vorbea despre ispășirea prin moartea Sa și despre viața pe care o va da celor care se vor uni cu El (cf. Ioan 6:63). Credința în moartea lui Hristos aduce **viața veșnică** (cf. v. 40, 47, 50-51) și (mai târziu) învierea trupului (cf. v. 39-40, 44).

6:55. La fel cum mâncarea și băutura susțin viața fizică, Isus, care este **cu adevărat** (cu certitudine) **o hrană și o băutură** spirituală, îi susține spiritual pe urmașii Săi. **Trupul și sângele** Lui dau viață eternă celor care-L primesc.

6:56-57. Cine are părtășie cu Hristos se bucură de o relație de rămânere reciprocă unul în celălalt. El **rămâne** (*menei*) **în** Hristos și Hristos rămâne **în el**. *Menō* este unul dintre cei mai importanți termeni teologici din Evanghelia lui Ioan (cf. comentariilor de la 1:38). Tatăl „rămâne” în Fiul (14:10), Duhul „rămâne” asupra lui Isus (1:32) și credincioșii „rămân” în Isus și El în ei (6:56; 15:4). Implicațiile acestei „rămăneri” sunt multe. Un credincios se bucură de intimitate cu Isus și de siguranță în El. La fel cum El are viață **prin Tatăl, tot așa credincioșii au viață prin Isus**.

6:58-59. Isus a ținut acest discurs despre **Pâinea vieții în sinagogă... în Capernaum**. El a vorbit deseori în sinagogile evreiești, unde oamenii aveau posibilitatea să dea învățături și îndemnuri (Mar. 6:1-6; Luca 4:16-28; Fapte 13:15-42). Slujbele nu erau la fel de „oficiale” ca serviciile din bisericile de astăzi; de obicei vorbeau „laicii”. Concluzia învățăturii și îndemnul lui Isus, pe baza întâmplării cu **mana** din Exodul 16, reia temele majore: pâinea lui Moise nu a dat viață durabilă (mântuirea nu vine prin Lege); Dumnezeu a trimis **Pâinea autentică din cer**, pâine care dă viață; cei care cred în Isus au viață veșnică.

6:60. După ce oamenii au început să-l înțeleagă învățătura, au considerat-o inacceptabilă. Pe lângă conducătorii evrei ostili, L-au părăsit **mulți din ucenicii** lui Isus din Galilea. Entuziasmul popular față de Isus ca Mesia politic (v. 15) s-a sfârșit. Oamenii au înțeles că Isus nu îi va elibera de Roma. Chiar dacă era un mare Vindecător, cuvintele Lui reprezentau o învățătură **prea de tot** (i.e., aspră, dură); **cine poate s-o suferi**, adică să o asculte? Cum pot avea ei părtășie cu El?

6:61-62. Isus își cunoștea ascultătorii (cf. 1:47; 2:24-25; 6:15). Știind că ei **cânteau** (cf. v. 41), i-a întrebat ce i-a scandalizat atât de mult. (În gr. **o pricină de poticnire** este *skandalizei*.) Pavel a scris că Mesia cel răstignit era „o pricină de poticnire” (*skandalon*) pentru evrei (1 Cor. 1:23). Înălțarea **Fiului omului** la cer este tot o pricină de poticnire. Dar glorificarea Lui este reabilitarea Sa cerească. El a fost răstignit în slăbiciune, dar înviat în putere (1 Cor. 15:43).

6:63. După înălțarea Sa la cer, Isus a dat Duhul Sfânt (7:78-39; Fapte 1:8-9). **Duhul Sfânt**, turnat în lume, **dă viață** (mântuire) celor care cred. Fără Duhul Sfânt, omul (**carnea**) este cu totul incapabil să înțeleagă

persoana și lucrările lui Isus (Ioan 3:6; 1 Cor. 2:14). Chiar dacă mulțimea a considerat cuvintele lui Isus „prea de tot” (Ioan 6:60), de fapt **cuvintele Lui sunt duh și viață**. Aceasta înseamnă că prin lucrarea Duhului Sfânt într-un om, cuvintele lui Isus aduc viață spirituală.

6:64. Viața pe care o dă **Isus** trebuie primită prin credință. Cuvintele nu dau rezultat în mod automat. Isus a știut de la început **cine** dintre urmașii Lui erau credincioși și cine erau necredincioși. Aceasta este o altă dovadă a capacității Sale supranaturale de cunoaștere (cf. 1:47; 2:24-25; 6:15).

6:65. Isus a afirmat că era necesară puterea divină pentru ca oamenii **să vină** la credință (v. 44). Apostazia de acum (v. 66) nu ar trebui să fie surprinzătoare. Credincioșii care rămân cu Isus dovedesc că au avut parte de lucrarea tainică a Tatălui. Mulțimile necredincioase dovedesc adevărul: „carnea nu folosește la nimic” (v. 63).

6:66. Faptul că El le-a respins dorința de a-L face regele lor politic; faptul că le-a cerut credință personală; învățătura Lui despre ispășire; sublinierea totalei incapacități umane și a adevărului că mântuirea este lucrarea lui Dumnezeu — toate acestea s-au dovedit a fi inacceptabile pentru **mulți** oameni. Ei au renunțat să mai fie **ucenicii Lui** („ucenicii” se referă aici în mod general la cei care-L urmau pe Isus, nu la cei 12 Apostoli; acest lucru este evident din v. 67).

6:67. **Voi nu vreți să vă duceți?** El Și-a formulat întrebarea astfel încât să încurajeze credința lor slabă. Cei **doisprezece** au fost afectați de apostazia multora și **Isus** S-a folosit de această ocazie pentru a le întări credința. Dar nici ei nu au înțeles pe deplin cuvintele Lui și nu le vor înțelege decât după Înviere (20:9).

6:68-69. **Petru**, ca purtător de cuvânt, și-a mărturisit credința. Calea poate fi dificilă, dar convingerea lui era că **cuvintele** lui Isus duceau la viață. Nimeni altcineva nu avea darul **vieții veșnice**. Petru era sigur de devotamentul apostolilor față de Isus, **Sfântul lui Dumnezeu**. Acest titlu este neobișnuit (un demon i S-a adresat lui Isus în acest fel; Mar. 1:24). El făcea aluzie la transcendența lui Isus („Sfântul”) și la faptul că El Îl reprezenta pe Tatăl („lui Dumnezeu”; această adresare este o altă modalitate de a mărturisi că El este Mesia. Petru a știut acest adevăr datorită lucrării speciale a Tatălui (cf. Mat. 16:17).

Ioan 6:70-7:9

6:70-71. Apoi Isus i-a întrebat: **Nu v-am ales Eu pe voi cei doisprezece?** Evanghelia lui Ioan nu prezintă alegerea celor doisprezece. Ioan a presupus că cititorii săi cunosc acest lucru din Evangheliile sinoptice sau din tradiția Bisericii (cf. Mar. 3:13-19). Aceasta nu a fost o alegere pentru mântuire, ci chemarea lui Isus adresată lor de a-L sluji. **Și totuși**, a spus El, **unul din voi este un drac.** În lumina textelor din Ioan 13:2, 27, a spune că Satan lucra în Iuda înseamnă de fapt același lucru cu a spune că Iuda era Satan. În 6:70, textul grecesc nu are articolul nehotărât „un”, deci poate fi tradus: „unul din voi este Satan.” Faptul că Isus îl cunoștea pe **Iuda** (care mai era numit Iuda Iscarioteanul pentru că tatăl lui era **Simon Iscarioteanul**) este un alt exemplu al omniscienței Sale (cf. 1:47; 2:24-25; 6:15, 61). Mai târziu, în odaia de sus, Isus va mai spune că **unul din cei doisprezece** avea să-L **vândă** (13:21). Ioan l-a numit pe Iuda „vânzătorul” (18:5). Ucenicii au putut medita mai târziu la această profeție și în felul acesta credința lor a fost întărită. Iuda a fost un personaj tragic, influențat de Satan; cu toate acestea, a fost răspunzător pentru hotărârile lui rele.

3. LUCRAREA ÎN GALILEA (7:1-9)

Secțiunea de față pregătește o altă confruntare a lui Isus cu oponenții Lui în Ierusalim. Această lucrare în relativa obscuritate din Galilea amână conflictul viitor.

7:1. După aceea este o indicație vagă a timpului. Pentru că evenimentele din capitolul 6 au avut loc cu puțin înainte de Paște (6:4), adică în aprilie, iar Sărbătoarea Corturilor (ținută în octombrie) era aproape (7:2), înseamnă că **Isus** a lucrat aproape șase luni în **Galilea**. Galilea era un loc mai sigur, pentru că dușmanii Lui se aflau în **Iudea** și **căutau să-L omoare.**

7:2. Praznicul... Corturilor era una din cele trei mari sărbători ale **Iudeilor**. Iosefus a numit-o cea mai sfântă și mai mare sărbătoare (*The Antiquities of the Jews* 8. 4. 1). Această sărbătoare, numită și Sărbătoarea Secerișului, era un prilej de mulțumire pentru recolte. Era o perioadă a bucuriei; evreii devotați trăiau șapte zile în aer liber, în colibe făcute din ramuri de copaci, pentru a-și aminti de grija lui Dumnezeu în timpul rătăcirii strămoșilor lor prin pustie. O altă semnificație a sărbătorii era că Dumnezeu locuiește cu poporul Său.

7:3. Frații lui Isus, fiii Mariei și ai lui Iosif după nașterea lui Isus, erau pe atunci

necredincioși (cf. Mar. 3:21, 31-35; 6:35; Ioan 7:5). Ei au raționat logic că problema lui Mesia nu putea fi rezolvată în Galilea, întrucât Ierusalimul era capitala religioasă. Popularea sărbătoare a Corturilor ar fi fost un moment potrivit pentru ca Isus să Se prezinte drept Mesia. Dacă Și-ar fi arătat puterile în **Iudea**, ar fi putut să recâștige mulțimile pe care le pierduse.

7:4-5. Fraților lui Isus nu li se părea logic ca Isus să-Și ascundă gloria. Dacă era într-adevăr cine susținea că este, credeau ei, atunci trebuia să demonstreze public lucrul acesta. L-au sfătuit să Se manifeste într-un mod plin de forță și de strălucire: **arată-Te lumii.** Dar calea lui Dumnezeu era manifestarea Lui pe crucea umilinței. Ioan a afirmat că **nici frații Lui nu credeau în El.** Acest adevăr trist mai este enunțat și în alte ocazii (cf. 1:10-11; 12:37). Aproximarea de Isus, fie ca rudă, fie ca ucenic, nu garantează credința.

7:6-7. Isus le-a răspuns că există o diferență între timpul Lui și timpul lor. Ei putea pleca și veni oricând, fără ca aceste lucruri să aibă o semnificație deosebită; pentru ei **vremea totdeauna... este prielnică.** Dar El îi era întotdeauna plăcut Tatălui, deci momentul acțiunilor Sale era decis de Tatăl. Nu venise încă vremea manifestării Sale publice (crucea). Ioan a afirmat de mai multe ori că **vremea** lui Isus **n-a sosit încă** (2:4; 7:6, 8, 30; 8:20). Apoi, la rugăciunea Sa de mijlocire, înainte de cruce, El a început prin cuvintele: „Tată, a sosit ceasul” (17:1; cf. 12:23, 27; 13:1). Lumea nu era un loc periculos pentru frații lui Isus, deoarece ei făceau parte din ea (**Pe voi lumea nu vă poate urî**). Dar lumea îl ura pe Isus **pentru că** El nu era din ea. El a venit în lume ca Lumină și pentru a arăta păcatele și răzvrătirea lumii împotriva Tatălui. Lumea are religiile, programele, planurile și valorile ei, dar Hristos a mărturisit că toate acestea sunt **rele** (*ponēra*, „rău”). Și acesta a fost un motiv pentru care a avut grijă să împlinească voia Tatălui.

7:8-9. Eu încă nu Mă sui la praznicul acesta este evident gândul lui Isus în lumina versetului 10. Cu toate acestea, cele mai multe ediții grecești ale Noului Testament omit cuvântul „încă”, pentru că îngreunează textul, făcând lectura dificilă, dar probabil că a existat în original. Dacă Isus a spus: „Eu nu Mă sui la praznicul acesta”, ar fi fost aceasta o minciună, având în vedere că *S-a dus* la sărbătoare (v. 10)? Nu, Isus a spus doar că nu pleca la sărbătoare „chiar atunci”, așa cum L-au sfătuit ei. Isus **a rămas în Galilea** un timp, ducând la îndeplinire lucrările pregătite de Tatăl.

Cuvintele „nu mă sui“ pot avea și un sens geografic (pentru că Ierusalimul se află într-o zonă deluroasă), dar și unul teologic (merg înapoi la Tatăl).

D. Întoarcerea lui Isus la Ierusalim și reînceperea ostilității (7:10-10:42)

1. SĂRBĂTOAREA CORTURILOR

(7:10-8:59)

a. Anticiparea sărbătorii (7:10-13)

7:10. Din cauza comploturilor ce vizau uciderea Lui (v. 1, 25), Isus a intrat pe ascuns în oraș. Nu sosise încă vremea manifestării Sale mesianice (crucea).

7:11-13. În timp ce dușmanii Lui **Îl căutau**, oamenii intrau în dezbateri despre acest Învățător controversat. Opoziția față de Isus creștea. Oamenii **vorbeau mult în șoaptă** (lit., „cârteau“; cf. 6:41, 61). (Cf. cârtirea israeliților în pustie.) Acuzația: **duce norodul în rătăcire** era de rău augur, pentru că pedeapsa în acest caz, conform legii Talmudice, era omorârea cu pietre. Deoarece întreaga mulțime era alcătuită din evrei, expresia **de frica Iudeilor** înseamnă de frica conducătorilor religioși.

b. Isus la sărbătoare (7:14-36)

7:14-15. Primele trei zile au trecut fără ca vreun om să-L vadă pe **Isus**. Mulțimea se întreba dacă El va veni și dacă va afirma public că este Mesia. Atunci, pe **la jumătatea praznicului**, El a început să învețe poporul în **Templu**. Conducătorii religioși care ascultau împreună cu mulțimea **se mirau** (cf. Mar. 1:22). Învățăturile Lui dovedeau multe cunoștințe și erau pătrunzătoare din punct de vedere spiritual. Dar El nu primise învățătură în nici una din școlile rabinice, așa că oamenii se întrebau cum de este posibil așa ceva.

7:16-17. Autoritățile religioase considerau că orice om fie studiază într-o școală tradițională, fie învață singur. Dar Isus le-a spus că există și o a treia alternativă. **Învățătura** Lui era **a lui Dumnezeu**, Cel care L-a trimis (cf. 12:49-50; 14:11, 24). **Isus** a fost învățat de Dumnezeu și, pentru ca un om să-L cunoască pe El cu adevărat, trebuia să fie învățat de Dumnezeu (6:45). Pentru a fi capabil să aprecieze afirmațiile lui Isus, omul trebuie să dorească **să facă voia** lui Dumnezeu. Isus fiind voia lui Dumnezeu pentru om, oricine trebuie să creadă în El (6:29). Credința este condiția înțelegerii. Fără credință este imposibil să-I fii plăcut lui Dumnezeu (Evr. 11:6).

7:18. Dacă Isus ar fi învățat singur (**vorbește de la Sine**), atunci lucrarea Lui ar fi avut scopul să-L înalțe pe El. Dar El nu a căutat **slava Lui Însuși**. Scopul adevărat al omului lui Dumnezeu trebuie să fie de a-L glorifica (să caute **slava**) pe Dumnezeu și de a se bucura de El pentru eternitate. Isus este ceea ce trebuie să fie omul. Scopul Lui este să-L reprezinte pe Tatăl Său în mod cores-punzător (1:18). El este **adevărat** (i.e., demn de încredere; cf. 6:28; 8:26) și nu există nimic nedrept la El.

7:19. Ascultătorii se lăudau cu **Legea** lui Moise (9:28). Isus a atacat religia lor bazată pe încrederea în ei înșiși. Ei considerau că respectă Legea. Dar inimile lor (gândurile lor) erau pline de răutate (Mar. 7:6-7, 20-22; Mat. 5:21-22). El îi cunoștea (Ioan 2:24-25) și știa că ura lor va duce la crimă.

7:20. În loc să se pocăiască pentru că lumina Lui a mustrat întunericul din ei (3:19-20), ei L-au insultat, spunând că are **drac**. Oamenii au vorbit la fel și despre Ioan Botezătorul (Mat. 11:18). Isus le spusese fraților Lui vitregi că lumea Îl urăște (Ioan 7:7), pentru că „oricine face răul urăște lumina“ (3:20). A afirma că Isus, care e trimis de Dumnezeu, este posedat de demoni înseamnă a numi lumina întuneric (cf. 8:48, 52; 10:20). Ei au negat acuzația Lui că ar căuta să-L **omoare**. Dar, de fapt, cu puțin timp înainte exact acest lucru au vrut să-l facă (5:18). (Cf. Petru care a negat că se va dezi-ce de Isus; Mar. 14:29.)

7:21-23. Isus S-a referit la o singură **lucrare** și anume la vindecarea invalidului de la Betesda pe care a făcut-o în Ierusalim la ultima Sa vizită (5:1-18). Acest lucru a dus la o controversă aprinsă. Tăierea împrejur este un rit religios anterior lui **Moise**. Avraam s-a tăiat împrejur ca semn al legământului (Gen. 17:9-14). Dar **Moise** a dat Israelului **porunca privitoare la tăierea împrejur**, în sensul că a instituit-o drept parte a sistemului levitic. Sub Legea mozaică, „În ziua a opta copilul să fie tăiat împrejur“ (Lev. 18:3). Dacă ziua a opta era o zi de sabbat, tăierea împrejur ar fi reprezentat o încălcare a legii odihnei din ziua de sabbat. Cu toate acestea, evreii practicau tăierea împrejur **în ziua Sabatului**. Astfel, a argumentat Isus, dacă grija pentru o parte a trupului era permisă, atunci cu siguranță că trebuia permisă **în ziua Sabatului** și acțiunea lui Isus: **am însănătoșit un om întreg** (invalidul). Concluzia este că ei nu aveau motive să fie plini de **mânie** împotriva Lui.

Ioan 7:24-36

7:24. Problema lor era că au înțelegeau superficial Scriptura. Ei puneau accent pe lucruri mai mici și pierdeau din vedere principiile multor pasaje (cf. Mat. 23:23; Ioan 5:39-40). Ei judecau **după înfățișare**. Înțelegerea lor superficială era cauzată de ostilitatea lor împotriva Reprezentantului lui Dumnezeu. Erau rătăciți în întunericul în care se aflau. Isus le-a cerut să judece **după dreptate**; aceasta era de fapt o chemare la pocăință.

7:25-26. Unii din localnici au fost uimiți de îndrăzneala învățăturilor Lui publice. Ei știau că exista un complot organizat cu scopul **să-L omoare**. Cu toate acestea, conducătorii **nu** au făcut ceea ce au spus că vor face. De ce? Și-au schimbat **cei mai mari** intențiile? Oamenii erau derutați de lipsa conducerii din popor. Ei credeau că Isus ar fi trebuit închis dacă era un înșelător, dar, dacă era Mesia, conducătorii ar fi trebuit să-L accepte.

7:27. Mulțimea a presupus că Isus (**omul acesta**) era doar un tâmplar galileean din Nazaret. Ei mai credeau că Mesia (**Hristosul**) va fi necunoscut până la apariția Sa publică. Un cititor al Evangheliei își dă imediat seama de ironia situației. Isus este mai mult decât un simplu galileean; El este *Logos*-ul, care S-a născut în Betleem dintr-o fecioară. Cu toate acestea, El a fost relativ necunoscut până la manifestarea Sa (crucea și învierea).

7:28-29. Expresia **striga** introduce un anunț solemn (cf. 1:15; 7:37; 12:44). El răspunde cu ironie concepției lor despre El (7:27). El este de la Tatăl. Dumnezeu **este adevărat** („demn de încredere”; cf. v. 18; 8:26) și L-a **trimis** pe Isus. Cu toate că dușmanii Lui nu îl cunoșteau nici pe Isus, nici pe Dumnezeu (1:18; cf. Mat. 11:27), Isus îl cunoștea pe Tatăl, **căci** venea de la El (Ioan 1:1, 14, 18) și datorită misiunii Lui divine.

7:30. Muștrarea adresată de Isus locuitorilor Ierusalimului îi determină pe aceștia să încerce **să-L prindă** (*piazō*, „să-L aresteze”; cf. v. 32, 44; 8:20; 10:39). Dar Tatăl a planificat **ceasul** și locul manifestării Sale (moartea Sa), și până atunci toate lucrurile se vor desfășura în armonie cu acel eveniment. Ei nu au putut pune **mâna pe El, căci** mâna Tatălui era deasupra Lui.

7:31. Prezentarea publică a lui Isus și învățăturile Sale i-au determinat pe **mulți din norod** să creadă în **El**. Ei au tras concluzia logică: multe Lui **semne** arătau că este o persoană neobișnuită. Cu siguranță că Mesia nu ar fi putut face mai multe minuni **decât a făcut omul acesta**. Dar credința mulțimii în

Isus ca Mesia a fost doar temporară și nu era legată de credința în moartea Sa ispășitoare.

7:32. Oamenii din **norod** care au venit la Isus au renunțat la învățăturile tradiționale ale fariseilor (cf. Mar. 7:1-23). **Fariseii**, fiind păzitorii tradițiilor evreiești (vezi comentariile despre farisei de la Ioan 1:24-25), și-au dat seama că trebuie să facă cât mai repede ceva în privința lui Isus. **Preoții cei mai de seamă** erau preoții cu funcții de conducere, nu doar marii preoți. Verbul tradus prin **să-L prindă** este același verb grecesc (*piazō*) din 7:30, 44; 8:20; 10:39.

7:33. În timp ce planul de arestare a Lui prindea contur, **Isus** Și-a continuat învățătura. Poporul mai avea doar **puțină vreme** pentru a lua o hotărâre în privința Lui. Această perioadă de timp nu era stabilită de conducători, ci de Dumnezeu. Atunci când se va încheia planul lui Dumnezeu pentru viața Lui pământească, se va întoarce la Tatăl.

7:34 **Voi Mă veți căuta** este o profecie despre poporul evreu care va tânji după Mesia al lor. Și acum poporul dorește să vină Mesia, dar nu știe că Isus este Mesia lor. Mai târziu va plânge după El (Zah. 12:10-13; Apoc. 1:7). Ocazia spirituală este acum. Va veni timpul când va fi prea târziu. El a plecat trupește la cer, unde necredincioșii nu pot **veni** (cf. Ioan 8:21). Astfel, oamenii de astăzi nu au ocazia unică pe care au avut-o oamenii de atunci, când Isus le-a vorbit față în față.

7:35. Cuvintele lui Isus au reprezentat încă o dată o enigmă pentru **Iudeii** care le-au auzit (cf. v. 15, 31, 41-42). **Unde poate să se ducă** astfel încât ei ca să nu-L poată **găsi**? Pentru că erau de pe pământ, ei nu se puteau gândi decât la lucruri pământești (cf. Is. 55:8). În timpul acelei perioade evreii locuiau în Palestina, în timp ce alții au migrat în tot Imperiul Roman și dincolo de granițele lui, până în estul îndepărtat, în Babilonia. Erau **împrăștiati printre Greci**. „Greci” înseamnă nu doar poporul grec sau oamenii care vorbeau limba greacă, ci neevrei sau păgâni în general (cf. „Grec” și „Iudeu” în Col. 3:11). Deci, întrebarea era: Se va duce Isus să-i **învețe** pe păgâni? Fără ca iudeii să-și dea seama, întrebarea lor se referea în mod profetic la răspândirea evangheliei după înălțarea lui Isus.

7:36. Mulțimea, după ce s-a gândit la sensul cuvintelor lui Isus, nu a făcut altceva decât să repete întrebările pe care le avea. Ei nu au înțeles cuvintele Lui.

c. *Ultima zi a sărbătorii (7:37-52)*

7:37. Sărbătorirea **praznicului** însemna mai multe ritualuri festive. Unul dintre ele era o procesiune solemnă zilnică între Templu și Izvorul Gihon. Un preot umplea un ulcior de aur cu apă în timp ce corul cânta Isaia 12:3. Apoi se întorceau la altar și turnau apa. Acest ritual le aducea aminte de apa din stâncă din timpul rătăcirii prin pustie (Num. 20:8-11; Ps. 78:15-16). Mai avea și un sens profetic privind venirea lui Mesia (cf. Zah. 14:8, 16-19). A șaptea și cea **de pe urmă** zi a sărbătorii era și **ziua cea mare** (cf. Lev. 23:36). **Isus a stat în picioare**, spre deosebire de poziția normală a rabinilor, care stăteau așezați când învățau. El **a strigat** (cf. Ioan 1:15; 7:28; 12:44) înseamnă că urmează un anunț solemn. Chemarea Lui: **să vină la Mine, și să bea** este o chemare la mântuire (cf. 4:14; 6:53-56).

7:38. Cine crede în Isus, **din inima lui vor curge râuri de apă vie**. Sensul acestor cuvinte este că omul credincios va avea o sursă continuă de satisfacție care îi va da permanent viață (cf. 4:14). Când Isus a adăugat: **cum zice Scriptura**, El nu a specificat pasajul (pasajele) din Vechiul Testament la care S-a gândit. Este însă posibil să se fi gândit la Psalmul 78:15-16 și la Zaharia 14:8 (cf. Ez.47:1-11; Apoc. 22:1-2).

7:39. Ioan afirmă că expresia „apă vie” (v. 38) se referă la **Duhul Sfânt**, darul viitor. Duhul dintr-un credincios îi satisface nevoia de Dumnezeu și îi dă regenerare, călăuzire și putere. În cele mai vechi manuscrise grecești, cuvintele: **Căci Duhul Sfânt încă nu fusese dat** sunt redată prin: „pentru că nu era încă Duhul”. Aceste cuvinte nu pot fi interpretate într-un sens absolut pentru că Duhul fusese activ printre oameni și în timpul Vechiului Testament. Isus S-a referit la botezul, pecetluirea și rămânerea Duhului în credincioși, lucrările Sale specifice din Epoca Bisericii, care va începe în ziua Cincizecimii (Fapte 1:5, 8). Isus a spus despre Duhul: „Mângâietorul, pe care-L voi trimite” credincioșilor (Ioan 15:26; 16:7). „Duhul Sfânt încă nu fusese dat” ca să locuiască permanent în credincioși (cf. Ps. 51:11). Acest lucru s-a întâmplat după ce **Isus a fost proslăvit**, adică după moartea, învierea și înălțarea Sa la cer. „Proslăvit” și „slavă” sunt folosite des în Evanghelia lui Ioan (Ioan 7:39; 11:4; 12:16, 23, 28; 13:31-32; 14:13; 15:8; 16:14; 17:1, 4-5, 10).

7:40-41. Mulțimea a continuat să dezbătă identitatea lui Isus. **Unii** L-au considerat **Proorocul** menționat de Moise (Deut. 18:15,

18). El va spune poporului cuvintele lui Dumnezeu dar nu într-un cadru care să inspire atâtă teamă și uimire cum a fost cel de pe Muntele Sinai de unde a vorbit Moise. Isus este într-adevăr Proorocul promis (Fapte 3:22), dar mulți L-au respins ca Prooroc. Alții au spus că Isus **este Hristosul**, adică Mesia, în timp ce **alții** au respins această idee pentru că El venea **din Galilea** (Ioan 7:52).

7:42. Conform lui Samuel și Isaia (2 Sam. 7:16; Is. 11:1), Mesia urma să se nască din **sămânța lui David**. Mica a prezis că El Se va naște în **Betleem**, locul de unde era **David** (Mica 5:2). Isus *este* dintr-o familie davidică (Mat. 1:1-17; Luca 3:23-28; Rom. 1:3) și *S-a născut* în Betleem (Mat. 2:1-6), dar mulțimea a trecut cu vederea din ignoranță peste aceste fapte.

7:43-44. În mulțime s-a iscat o **desbina-re** de opinii în privința Lui, fapt ce l-a permis să-și continue lucrarea fără ca să fie arestat (**să-L prindă**, *piazō*, este același verb ca cel folosit în v. 30; 8:20; 10:39). Mulți oameni aveau o părere favorabilă despre Isus, chiar dacă nu îi erau devotați personal (cf. 7:12, 31, 40-41). Dușmanii Lui trebuia să fie atenți pentru a nu stârni o revoltă. Astfel, pentru un timp, **nimeni n-a pus mâna pe El**. Ulterior, evreii au mai fost dezbinați de două ori în privința lui Isus (9:16; 10:19-21).

7:45-46. Aprozii trimiși să-L aresteze pe Isus (v. 32) s-au întors fără El. La întrebarea: De ce?, ei au răspuns: **Niciodată n-a vorbit vreun om ca omul acesta**. Literal, textul spune: „Niciodată nu a vorbit astfel un om”, ceea ce înseamnă că aprozii (gărzile Templului, NIV — n.tr.) și-au dat seama că era un om neobișnuit sau chiar mai mult decât un om. Evangheliile ni-L arată în multe ocazii pe Isus ca pe un Învățător și un Vorbitor care a făcut o impresie puternică (ex., Mat. 7:29; 22:46). Chiar dacă Isus S-a confruntat cu opoziția, mulți dintre cei care L-au ascultat au fost mișcați de El (cf. Ioan 7:15; 12:19).

7:47-48. Întrebarea fariseilor adresată aprozilor: **A crezut în El vreunul din marii noștri sau din Farisei?** scoate la iveală mândria lor. Ei se considerau mult prea bine pregătiți (v. 15) pentru a fi păcăliți de un înșelător. Ironia este că un număr de conducători *au crezut* (12:41; 19:38-39). Fariseii erau geloși din cauza mării popularități a lui Isus („lumea se duce după El” [12:19]).

7:49. Fariseii au explicat popularitatea lui Isus în popor sugerând că oamenii erau prea ignoranți pentru a-și da seama că Isus era un amăgitor. Mulțimea (**norodul acesta**), după părerea fariseilor, nu cunoștea **Legea**.

Ioan 7:50-8:16

Ei nu o studiaseră, deci nu o puteau împlini și, pentru că nu o puteau împlini, era un popor **blestemat** de Dumnezeu (Deut. 28:15). Ironia situației este că fariseii, nu mulțimea, se aflau sub mânia lui Dumnezeu pentru că au respins revelația lui Dumnezeu prin Isus (Ioan 3:36).

7:50-51. Legea mozaică (Deut. 1:16-17) și Legea rabinică stipulau că un om acuzat de o infracțiune avea dreptul să depună o depozitie (**să-l asculte**). Din acest pasaj reiese că Nicodim era drept în modul lui de a judeca și nu a vrut ca Sinedriul să facă o judecată pripită și nedreaptă. El vorbise personal cu **Isus** și știa că El era de la Dumnezeu (Ioan 3:1-3; cf. 12:42; 19:38-39).

7:52. Cu toate că Nicodim era un învățător respectat de popor (3:10), el a fost insultat de ceilalți membri ai Sinedriului. Prejudiciile și ura lor față de Isus erau deja destul de puternice pentru a le întuneca rațiunea. Sinedriul l-a acuzat pe Nicodim că ar fi la fel de ignorant ca și galileenii. **Din Galilea nu s-a ridicat nici un prooroc**, a fost argumentul lor. Deci Profetul mesianic nu putea fi galilean (cf. 7:41).

Note la pasajul 7:53-8:11

7:53-8:11. Aproape toți cercetătorii criticii textuale sunt de acord că aceste versete nu au făcut parte din manuscrisul original al Evangheliei lui Ioan. Traducerea NIV conține în paranteze următoarea precizare: „Cele mai vechi și mai demne de crezare manuscrise nu conțin textul din Ioan 7:53-8:11.” Stilul și vocabularul acestui pasaj se deosebesc de restul Evangheliei și pasajul întrerupe cursivitatea acțiunii din versetele 7:52-8:12. Pasajul face probabil parte dintr-o tradiție orală adevărată care a fost adăugată manuscriselor grecești ulterior de către copiiști. O discuție mai amplă și un comentariu al pasajului se găsește în *Anexă*, înainte de *Bibliografia* folosită la Evanghelia lui Ioan.

d. Discursul despre Lumina lumii (8:12-59)

O caracteristică principală a Sărbătorii Corturilor era luminarea cu lămpi foarte puternice a curții femeilor din Templu (vezi schița). Fitilele erau confecționate din hainele uzate ale preoților. Lămpile luminau zona Templului și oamenii se adunau să cânte laude și să danseze. Lumina amintea poporului evreu cum li s-a manifestat Dumnezeu în răstăcirea prin pustie într-un stâlp de nor care se transforma noaptea în foc (Num. 9:15-23).

8:12. Acest discurs continuă învățătura publică a lui Isus despre Ierusalim în zona

Templului. Cât de potrivit era faptul că la Sărbătoarea Corturilor, atunci când lămpile mari ardeau, **Isus... a zis: „Eu sunt Lumina lumii”** (cf. 1:4, 9; 12:35, 46). Lumea zace în întuneric, un simbol al răului, păcatului și ignoranței (Is. 9:2; Mat. 4:16; 27:45; Ioan 3:19). Isus este „Lumina”, nu o singură lumină sau o altă lumină printre mai multe lumini. El este singura Lumină, „adevărata Lumină” (Ioan 1:9) a întregii lumi. Când Isus a spus: **cine Mă urmează pe Mine**, S-a referit la toți cei care cred și-L ascultă (cf. 10:4-5, 27; 12:26; 21:19-20, 22). Isus vorbea despre mântuire.

Venirea la Hristos pentru a primi mântuire determină un mod deosebit de viață. Credinciosul **nu va umbla în întuneric**, adică nu va trăi în el (cf. 12:46; 1 Ioan 1:6-7). El nu rămâne în domeniul răului și ignoranței (Ioan 12:46) pentru că Îl are pe Hristos ca Lumina lui și ca mântuire (cf. Ps. 36:9).

8:13. Fariseii l-au atacat iarăși afirmația. Pentru că **Tu mărturisești despre Tine În-suți:... deci, mărturia Ta nu este adevărată**. Confirmarea propriei identități și a propriilor fapte nu este întotdeauna acceptabilă. Legea cerea doi martori pentru stabilirea faptelor în cazul unor încălcări grave (Deut. 17:6; 19:15; Ioan 8:17). Tradiția rabinică nu accepta autentificarea adusă de propria persoană.

8:14. Totuși, uneori autentificarea personală este singura cale spre adevăr. Uneori omul este singurul care știe adevărul despre el însuși. Numai Dumnezeu poate aduce **mărturia** adevărată despre El Însuși. **Isus** avea competența de a depune o mărturie adevărată despre Sine Însuși pentru că, fiind Dumnezeu, avea o cunoaștere completă a originii și destinului Său (7:29). În ciuda lucrurilor pe care fariseii credeau că le știu despre Isus, ei erau ignoranți în privința originii și destinului Său ceresc (cf. 7:33-34) și, în concluzie, erau invalidați ca judecători ai Săi.

8:15. Fariseii, a spus Isus, judecau **după înfățișare** („după standardele umane”, NIV — n.tr.), adică erau influențați de superficialitatea înfățișării. Ei nu-l vedeau decât trupul, nu și dumnezeirea, deci L-au evaluat greșit. Spre deosebire de ei, Isus nu a venit să „judece” oamenii, ci să-i salveze (3:17). Când va judeca într-adevăr, în viitor, El nu va face altceva decât să execute voia Tatălui conform adevărului și Legii (cf. 5:27, 45). El Însuși nu judecă **pe nimeni**.

8:16. Judecata lui Isus se deosebea total de a lor. Judecata lor era afectată de prejudecăți și limite. Judecata Lui nu era a

Lui datorită unității dintre El și **Tatăl**. De asemenea, El nu mărturisea **singur** despre Sine, ci a vorbit cu autoritatea divină.

8:17-18. În Legea voastră poate fi o referire la Deuteronomul 17:6; 19:15 (sau la legile rabinice), care stipula obligativitatea a **doi** martori. În cazul lui Isus, numai Dumnezeu putea dovedi autenticitatea Lui. Dumnezeu Fiul și Dumnezeu **Tatăl** sunt cei doi martori ceruți de Lege. Tatăl L-a **trimis** pe Fiul și a dovedit autenticitatea Sa prin semnele (minunile) pe care le-a făcut.

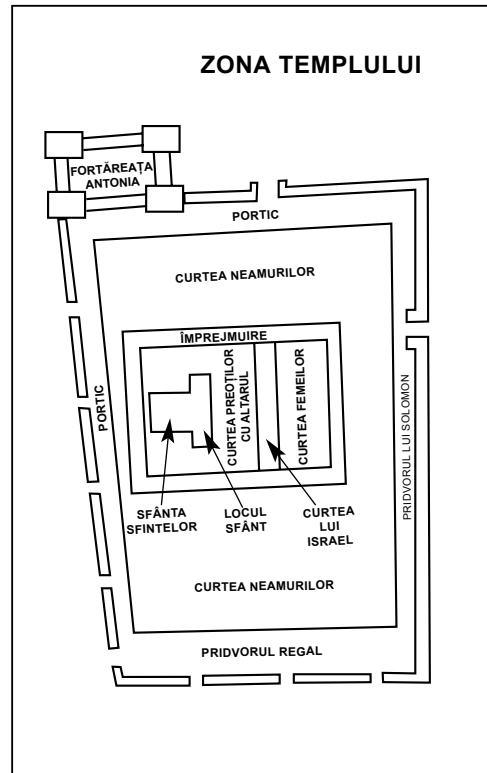
8:19. Învățătura lui Isus despre Dumnezeu ca **Tatăl** Lui era unică (cf. 5:18) și evreii au fost derutați de modul Său familiar de a vorbi despre El. Fariseii **I-au zis: „Unde este Tatăl Tău?”** Vorbea El despre Dumnezeu, sau (așa cum presupuneau ei) despre tatăl Său uman? Ignoranța lor în privința lui Isus demonstra ignoranța lor în privința lui Dumnezeu, pentru că Isus este revelația Tatălui (cf. 1:14, 18; 14:7, 9).

8:20. Isus a spus aceste cuvinte, pe când învăța pe norod în Templu, în locul unde era vistieria. Este vorba probabil de curtea femeilor (vezi schița de la 8:12); cf. Mar. 12:41-42). Isus S-a dus acolo și îi învăța pe oameni și **nimeni n-a pus mâna** (*piazō*, „L-a arestat”) pe El (cf. Ioan 7:30, 32, 44; 10:39) **pentru că**, așa cum precizează Ioan în mai multe rânduri, lucrarea lui Isus se desfășura în conformitate cu **ceasul** lui Dumnezeu pentru a împlini voia Tatălui (cf. 2:4; 7:6, 30; 12:23, 27; 13:1; 17:1).

8:21. La fel cum timpul Lui era scurt, și timpul lor de a-și pune credința în El era limitat. El Se va întoarce peste puțin timp la Tatăl Său și acolo ei nu-L puteau urma (cf. 7:33-34). **Veți muri în păcatul vostru.** „Păcatul” la singular este păcatul respingerii Celui care oferă mântuirea (cf. 16:9). Ei vor „muri” pentru că au continuat să trăiască în sfera păcatului, rămânând sub puterea acestuia. Moartea fizică va fi preludiul despărțirii eterne de Dumnezeu.

8:22. Întrebarea lor: **Doar n-o avea de gând să Se omoare?** a fost atât o neînțelegere a adevărului cât și o profeție ironică. Ei se întrebau dacă nu cumva Se va sinucide, devenind astfel imposibil de urmat. (Anterior, ei au înțeles că El a vrut să spună că va merge să-i învețe pe neevrei în alte țări [7:35].) Cu toate că Isus nu S-a sinucis, El Și-a dat de bună voie viața (10:11, 18).

8:23. Isus le-a arătat care este originea Lui cerească și adevărata Lui casă (**de sus...**

nu... din lumea aceasta). Ei erau de aici (**de jos... din lumea aceasta**), dar El nu era de jos.

8:24. Isus a spus de două ori că ei vor **muri în păcatele** lor (cf. acest pl. cu sing. „păcatul” din v. 21). Dacă Îl vor respinge pe Purtătorul Păcatelor (1:29), ei vor rămâne în sfera păcatului. Dacă Îl vor respinge pe Isus, revelația lui Dumnezeu, vor pierde singura speranță de mântuire. **Eu sunt** este în greacă iarăși enigmatică expresie „Eu sunt”, nume pe care Dumnezeu Îl folosește pentru Sine Însuși în anumite contexte (cf. Is. 43:10-11, LXX).

8:25. Faptul că Isus S-a revelat pe Sine Însuși folosind numele „Eu sunt” nu a făcut decât să-i nedumerească pe evrei. Iar cuvintele Sale despre păcatele lor probabil că i-au infuriat. **„Cine ești Tu?” I-au zis ei.** El le-a răspuns: **Ceea ce de la început vă spun că sunt.** Aceasta este traducerea NIV — și COR., n.tr. — unei propoziții din greacă ce pune destule probleme. (Alte traduceri o transformă într-o întrebare sau o exclamare.)

8:26-27. Isus ar fi putut spune mai multe și chiar să-i condamne pe ascultătorii Săi, dar scopul Său a fost să le transmită lor și **lumii** mesajul Celui care L-a **trimis**. Acest mesaj

Ioan 8:28-43

este cu certitudine adevărat, deoarece Cel care L-a trimis este **adevărat** (cf. 7:18, 28). Ioan adaugă că oamenii **n-au înțeles că** Isus Se referea la **Tatăl**. Dumnezeu le era necunoscut, deci nu L-au înțeles nici pe Isus.

8:28. Isus le era acum necunoscut. Numai răstignirea (**Când veți înălța pe Fiul omului**; cf. 3:14; 12:32) îi va face să-L vadă pe El așa cum este în realitate. El nu a spus că toți vor fi mântuiți, ci doar că prin cruce se va dovedi că Isus este Cuvântul lui Dumnezeu (*Logos-ul*) adresat omului și că ceea ce i-a învățat El era **după cum L-a învățat Tatăl** pe El.

8:29. Unirea lui Isus cu Tatăl se bazează pe dragoste și ascultare neconținute (cf. 4:34; 5:30). Cu toate că oamenii L-au respins pe Isus, Tatăl nu-L va abandona niciodată. Isus nu este niciodată **singur**, și Tatăl L-a glorificat chiar și pe cruce (cf. 16:32; 17:5).

8:30. În ciuda necredinței atât de răspândite și a respingerii Sale de către autorități, lucrarea lui Isus i-a adus pe mulți la credință (cf. 7:31). Dar această credință trebuia încercată și întărită. Cuvintele: **mulți au crezut în El** formează un contrast față de versetul următor. Chiar dacă un număr mare de oameni I-au răspuns favorabil lui Isus, mulți alții L-au părăsit.

8:31-32. Expresia **Iudeilor care crezuseră în El** arată că unii au dat atenție cuvintelor lui Isus fără însă a-I dăruii și devotamentul necesar față de persoana Lui (cf. 6:53). Era posibil să „crezi” în mesajul pocăinței și a venirii Împărăției fără să fii născut din nou. Continuarea trăirii în adevăr este semnul celor care-L urmează pe Isus și învață de la El (**ucenicii**). **Dacă** ar fi înțeles cu adevărat mesajul, ar fi găsit **adevărul** mântuirii. Cunoașterea acestui adevăr al mântuirii i-ar fi eliberat din robia păcatului.

8:33. Răspunsul lor a arătat că nu au înțeles mesajul lui Hristos. Cu toate că erau supuși Romei, insistau că erau **slobozi**, pentru că erau **sămânța lui Avraam**. Cum putea Isus să-i elibereze dacă ei nu erau **robii nimănui**? Nu înțelegeau că se află sub robia păcatului.

8:34. Isus a spus de trei ori în acest capitol (v. 34, 51, 58): **Adevărat, adevărat, vă spun** (cf. comentariilor de la 1:51). Însuși actul comiterii unui **păcat** înseamnă că omul care comite fapta respectivă se află sub puterea și autoritatea păcatului. Păcatul este personificat ca un stăpân crud. Pavel a folosit aceeași ilustrație (Rom. 6:15-23).

8:35. Așa cum Ismael, **robul**, fiul lui Avraam, a fost alungat din casă tot așa cel ce zace în păcat se află în pericol (Gen. 21:8-21).

Isaac a fost **fiul** adevărat și de aceea a rămas în casă. Cum erau ei, ca Ismael sau ca Isaac? Problema nu era genealogia fizică, ci înruderirea spirituală.

8:36. Isus este **Fiul** adevărat și sămânța lui Avraam (Gal. 3:16). El rămâne în casă și o conduce (Evr. 3:6). Oamenii pot ajunge **cu adevărat slobozi** devenind fiii lui Dumnezeu prin credința în Hristos, *Fiul* (Gal. 3:26).

8:37. Evreii erau, bineînțeles, **sămânța lui Avraam**, din punct de vedere fizic, **dar** ei căutau să-L omoare pe Isus, adevăratul Fiul al lui Avraam, arătând astfel că nu erau descendenții *spirituali* ai lui Avraam (cf. Rom. 2:28-29; 9:6, 8; Gal. 3:29). Ei respingeau mesajul Lui (**cuvântul Meu**).

8:38. Isus a vorbit despre ceea ce a văzut **la Tatăl** (cf. v. 28). Din acest motiv cuvintele Lui erau adevărul lui Dumnezeu. Dar oamenii nu aveau afinitate pentru cuvintele Lui deoarece ascultau de **tatăl lor** (Satan, v. 44) și îl urmau. Isus nu l-a identificat încă pe tatăl lor, dar implicațiile începeau să devină clare.

8:39. Pentru a contracara forța argumentului lui Isus, evreii au afirmat că **Avraam** este **tatăl** lor spiritual. Dar **Isus** le-a respins afirmația spunând că descendenții lui Avraam ar **face faptele lui Avraam**, adică ar crede în Dumnezeu și L-ar asculta. De aceea, trebuie să răspundă prin credință mesagerului divin și să facă ce le spune El. Ioan Botezătorul îi avertizase înainte de pericolul ce îi pândează dacă se încredeau în descendența lor din Avraam (Luca 3:8).

8:40. Ei însă L-au respins pe mesagerul ceresc și căutau să-L omoare pe Cel care le-a **spus** Cuvântul lui Dumnezeu. **Așa ceva Avraam n-a făcut**; el a ascultat de poruncile lui Dumnezeu (cf. Gen. 12:1-9; 15:6; 22:1-19).

8:41. Faptele evreilor erau altele, deci și tatăl lor trebuia să fie altul (cf. v. 38). Ei puteau respinge argumentul logic al lui Isus numai dacă își negau descendența umană nelegitimă și pretindeau că au o descendență cerească. Prin negația lor: **Noi nu suntem copii născuți din curvie** ei încercau să arunce remarci răutăcioase la adresa nașterii lui Isus.

8:42. A **iubi** este normal într-o familie (1 Ioan 5:1). Dacă evreii L-ar avea cu adevărat pe **Dumnezeu** ca pe **Tatăl** lor și dacă L-ar iubi cu adevărat (textul gr. presupune că nu-L iubeau), atunci L-ar fi iubit și pe **Isus** care **vine de la Dumnezeu**. Isus Și-a reafirmat poziția de Reprezentant al lui Dumnezeu: **Tatăl L-a trimis**.

8:43. Isus *Logos-ul* le vorbește oamenilor, dar opoziția lor fundamentală față de El

i-a determinat să nu-I înțeleagă **vorbirea**. A nu putea **asculta** înseamnă incapacitatea de a răspunde favorabil. Apare iarăși expresia **Cuvântul Meu** (*logos*). Mai târziu, Pavel a scris că „omul firesc nu primește lucrurile Duhului lui Dumnezeu, căci pentru el sunt o nebunie“ (1 Cor. 2:14).

8:44. Dușmanul vieții și al „adevărului“ este **diavolul**. El a adus omenirii moartea spirituală și fizică printr-o minciună (cf. Gen. 3:4, 13; 1 Ioan 3:8, 10-15). El denaturează adevărul și acum **(în el nu este adevăr... este mincinos și tatăl minciunii)** și caută să-i îndepărteze pe oameni de Dumnezeu, Sursa adevărului și a vieții (2 Cor. 4:4). Pentru că acești evrei doreau moartea lui Isus și pentru că au respins adevărul îmbrățișând minciuna, solidaritatea lor cu familia lui Satan și dorințele lui era certă. Cu totul altceva însemna să-l ai pe Avraam drept tată.

8:45. Spre deosebire de ei, Isus trăiește **adevărul** și îl proclamă. Pentru că necredincioșii au iubit întunericul și nu lumina (cf. 3:19-20), falsitatea și nu realitatea, ei L-au respins pe Isus.

8:46. Multe acuzații au fost făcute împotriva lui Isus (cf. 7:12b, 20), dar El este atât de devotat împlinirii voii lui Dumnezeu („întotdeauna fac ce-L este plăcut“ [8:29]) încât este imposibilă dovedirea vreunei legături între Isus și păcat: **Cine din voi Mă poate dovedi că am păcat?** Deoarece așa stăteau lucrurile, ei ar fi trebuit să-L recunoască originea divină. A doua Lui întrebare: **pentru ce nu Mă credeți?** primește răspuns în versetul următor.

8:47. Baza ascultării de Dumnezeu este să-I aparții lui **Dumnezeu**. Verbul **ascultă** de Dumnezeu nu se referă la discernerea unor sunete audibile, ci la împlinirea poruncilor cerești. Respingerea absolută a Cuvântului ceresc de către ascultătorii lui Isus a fost o dovadă clară că ei nu erau **din Dumnezeu**.

8:48. Samaritenii erau un grup etnic amestecat, cu o religie considerată de către evrei apostată (cf. comentariilor de la 4:4). A-L numi pe Isus un **Samaritean** constituia un abuz, întrucât cuvântul acesta desemna un eretic sau pe cineva care are un mod eronat de închinare. Acuzația lor că Isus are **drac** (cf. 7:20; 8:52; 10:20) sugerează că ei Îl considerau nebun, necurat și rău. Ironia este că ei au spus că El este posedat de demoni după ce Isus le spusese înainte că tatăl lor este diavolul (8:44)!

8:49-50. Afirmățiile lui Isus despre Sine Însuși nu erau cele ale unei persoane posedate

de **drac**. El nu căuta să se înalțe pe Sine, ci să-L cinstească pe **Tatăl**. Încercarea lor de a-L dezonora pe El era de fapt un atac împotriva Tatălui Său. (Cf. atacului lui Hanun asupra mesagerilor lui David, atac care a fost o insultă împotriva regelui; 2 Sam. 10:1-6.)

Când a fost acuzat, Isus nu a încercat să Se justifice (cf. Ioan 8:54). El Și-a încredințat soarta Celui din cer care **judcă**, știind că, deși oamenii Îl judecau pe nedrept pe Fiul, Tatăl va inversa verdictul și-L va reabilita.

8:51. Isus a rostit din nou cuvintele: **Adevărat, adevărat, vă spun** (cf. comentariilor de la 1:51). Expresia **păzește cineva cuvântul Meu** este un alt mod de a exprima răspunsul pozitiv la revelația Sa. (Expresii similare sunt „ascultă“ cuvintele Lui [5:24] și „rămâneți“ în cuvântul Lui — în învățătura Lui, NIV; n.tr.— [8:31].) Ea înseamnă a respecta, a acorda atenție sau a împlini. O persoană care ascultă de Isus **în veac nu va vedea moartea**, adică nu va fi despărțită pentru eternitate de Dumnezeu (cf. 3:16; 5:24).

8:52-53. Oponenții Lui au crezut că vorbește despre moartea fizică. A **gusta moartea** înseamnă a experimenta moartea (Evr. 2:9). De aceea ei au tras concluzia că, deoarece **Avraam și proorocii... au murit**, El trebuie să fie nebun sau să aibă **drac** (cf. Ioan 7:20; 8:48; 10:19). În greacă, prima lor întrebare cerea un răspuns negativ: **Doar n-ai fi Tu mai mare decât părintele nostru Avraam, care a murit?** Ironia este că, da, bineînțeles, Isus este mai mare decât Avraam. Dar El nu a venit să-Și proclame măreția.

8:54. Dacă El Se slăvea pe Sine Însuși (cf. v. 50), **slava** Lui nu avea nici o valoare. Dar **Tatăl** este Cel care Îl **slăvește**. Cu toate acestea, necredincioșii ostili pretindeau că au o relație cu **Dumnezeul** lor. Greșeala lor era evidentă. Tatăl lui Isus este Dumnezeu; tatăl lor era Satan.

8:55. Isus are cea mai profundă relație și unitate cu Dumnezeu, dar dușmanii Lui nu aveau o astfel de relație. Isus Îl cunoaște (*oida*, „a avea o cunoaștere inerentă sau intuitivă“) pe Tatăl, dar ei **nu-L** cunoșteau (*ginōskō*, „a cunoaște prin experiență sau observație“). Dacă El ar fi negat acest lucru ar fi însemnat că a mințit la fel cum mințeau ei. Dar Isus a spus adevărul: **Îl cunosc** pe Tatăl și **păzesc Cuvântul Lui** (cf. v. 52).

8:56. Evreii necredincioși nu erau descendenții spirituali ai lui Avraam (v. 39). Dar când Isus a spus: **Tatăl vostru Avraam**, El S-a referit la adevărul că ei proveneau fizic din el. Avraam **a săltat de bucurie că are să**

Ioan 8:57-9:12

vadă ziua Mea, adică mântuirea mesianică promisă de Dumnezeu („toate familiile pământului vor fi binecuvântate în tine”; Gen. 12:3). Prin credință lui Avraam i s-a dat un fiu, Isaac, prin care urma să vină Sămânța (Hristos). Nu se știe cât de multe lucruri i-a descoperit Dumnezeu prietenului său Avraam despre timpurile mesianice, dar este clar că el a știut de mântuirea viitoare și s-a bucurat cunoscându-o și așteptându-o.

8:57. Necredincioșii au obiectat că cineva atât de tânăr (**nici cincizeci de ani**) l-ar fi **văzut pe Avraam**. (Nu putem trage nici o concluzie despre vârsta lui Isus din această remarcă.) Ei nu au înțeles cum a fost posibil ca Avraam și Isus să aibă un contact vizual.

8:58. Atunci Isus Și-a afirmat superioritatea asupra profeților și asupra lui Avraam. Avraam a avut un moment când a intrat în existență, dar înainte **să se nască** el, Isus exista deja. **Sunt Eu** este un titlu al Dumnezeirii (cf. Ex. 3:14; Is. 41:4; 43:11-13; Ioan 8:28); reacția evreilor (v. 59) demonstrează că au înțeles cuvintele Lui în acest mod. Dată fiind egalitatea Lui cu Dumnezeu (5:18; 20:28; Fil. 2:6; Col. 2:9), Isus a existat din toată eternitatea (Ioan 1:1).

8:59. Afirmția Lui clară privind dumnezeirea Sa a provocat o criză. Trebuia ca ei să decidă dacă El era cine afirma că este, sau dacă nu cumva era un blasfemiator (5:18). Pedepsa comună pentru acest păcat era omorârea cu pietre. Cuvintele **Dar Isus S-a ascuns** se pot referi la un mijloc supranatural de scăpare. Încă o dată se arată că timpul Lui nu sosise încă (cf. 2:4; 7:6, 8, 30; 8:20).

2. VINDECAREA UNUI ORB DIN NAȘTERE (CAP. 9)

Isaia a profetizat că în vremurile mesianice vor avea loc diverse semne. Mesia avea să deschidă „ochii orbilor” (Is. 42:7; cf. Is. 29:18; 35:5). Isus a vindecat deseori orbi (cf. Mat. 9:27-31; 12:22-23; 15:30; 20:29-34; 21:14). Această minune din Ioan 9 este remarcabilă pentru că Isus S-a proclamat cu puțin timp înainte drept „Lumina lumii” (8:12). Ca o demonstrație publică a afirmației Sale, El a dat vedere unui om născut orb.

9:1. Când trecea Isus prin Ierusalim, a **văzut** un om cu orbire congenitală. Alegerea acestui om de către Isus este semnificativă (cf. 5:5-6). El este Suveran în lucrările Sale. Faptul că omul era **orb din naștere** arată

că starea lui era, cel puțin în aparență, fără speranță. Orbirea lui simbolizează orbirea spirituală a omului din naștere (9:39-41; 2 Cor. 4:4; Ef. 2:1-3).

9:2-3. Ucenicii se confruntau cu o problemă teologică. Crezând că păcatul este cauza directă a tuturor suferințelor, cum se poate *naște* cineva cu un handicap? Nu existau decât două alternative: fie **omul acesta a păcătuit** în pântecul mamei sale (Ez. 18:4), fie **părinții lui** au păcătuit (Ex. 20:5). Isus le-a răspuns: **N-a păcătuit nici omul acesta, nici părinții lui**. Aceste cuvinte nu contrazic adevărul păcătoșeniei universale a omului (cf. Rom. 3:9-20, 23). Isus a spus aici numai că orbirea acestui om nu a fost cauzată de un păcat *anume*. Dimpotrivă, problema exista **ca... Dumnezeu să-Și poată manifesta gloria** în mijlocul a ceea ce părea o tragedie (cf. Ex. 4:11; 2 Cor. 12:9).

9:4-5. Cuvântul **ziuă** se referă la perioada acordată lui Isus pentru a împlini voia lui Dumnezeu (**să lucrez lucrările Celui ce M-a trimis**). Folosirea pluralului „Noi” (GBV, marg., în expresia „Noi trebuie să lucrăm” — n.tr.) se referă la ucenici și, prin extensie, la toți credincioșii. Cuvântul **noaptea** se referă la limita fixată lucrărilor lui Dumnezeu. În cazul lui Isus limita a fost moartea Lui. Fiind **Lumina lumii**, Isus dă oamenilor mântuirea (cf. 8:12). După moartea Sa, ucenicii Lui vor fi luminile Lui (cf. Mat. 5:14; Ef. 5:8-14), ducându-L pe Hristos altora.

9:6-7. Isus a pus **tină** (din „pământ” și „salivă”; GBV), pe **ochii orbului**. Interesant este faptul că omul a fost creat din aceeași substanță — țărâna pământului (Gen. 2:7). Probabil că Isus a folosit tina ca să-l ajute pe orb să-și mărească credința, nu ca medicament. Făcând tină, Isus a încălcat regulile rabinice împotriva frământării lutului în ziua sabbatului (cf. Ioan 9:14). Apoi Isus **i-a zis** omului: **„Du-te de te spală în scaldătoarea Siloamului”** (care, tălmăcit, înseamnă: **Trimis**). Ea se afla în colțul de sud-est al Ierusalimului (vezi harta), unde canalele lui Ezechia aduceau apa în oraș din izvorul Gihon. Orbul a fost „trimis” acolo, iar Isus a fost Cel „trimis” de Tatăl. Omul **s-a spălat** și a plecat **văzând bine!**

9:8-9. Cei prezenți se întrebau dacă acesta era într-adevăr același om care **ședea și cerșea**. Dacă era același, faptul că vedea era incredibil. Poate că i-au greșit identitatea. **Și el însuși zicea: „Eu sunt.”**

9:10-12. Dar dacă era același om, cum a fost posibilă vindecarea lui? El a relatat simplu

cum s-a întâmplat minunea. S-a referit la Domnul ca la **Omul acela, căruia i se zice Isus**. Fiind orb atunci când a avut loc minunea, nu știa unde S-a dus Isus.

9:13-14. Pentru că minunea a fost atât de neobișnuită, oamenii l-au **adus** pe omul vindecat **la Farisei**, care erau foarte respectați în probleme religioase. Fariseii considerau că vindecarea (în afara cazurilor în care viața era în primejdie) și frământarea pământului erau încălcări ale Legii „Sabatului”.

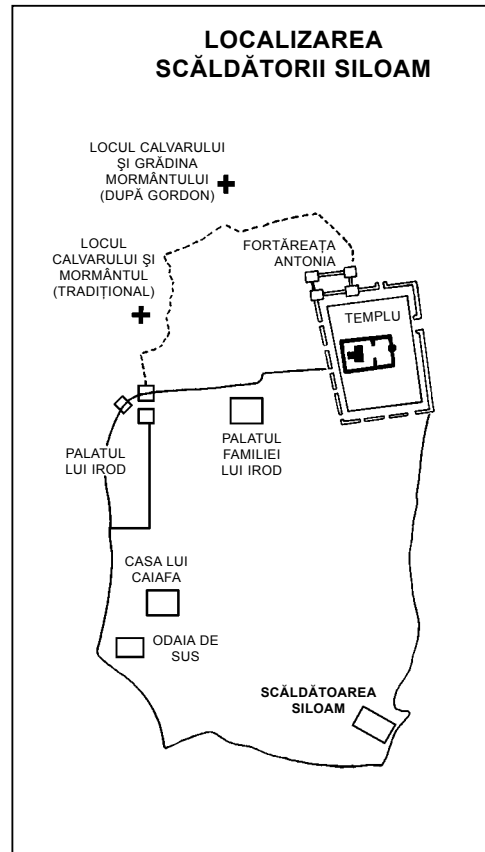
9:15-16. Când **Fariseii l-au întrebat** despre situația lui, el le-a spus pe scurt ce s-a întâmplat (cf. v. 11). Unii dintre **Farisei** au considerat că Isus era un profet mincinos care îndepărta poporul de Dumnezeu (Deut. 13:3-5) din cauză că a „încalcat” sabatul. De aceea au tras concluzia: **Omul acesta nu vine de la Dumnezeu**. Mai târziu vor spune că Isus este un „păcătos” (Ioan 9:24). **Alții** au considerat că **semnele** erau atât de impresionante încât un **păcătos** nu le putea face. (Desigur că un profet mincinos putea face semne amăgitoare [cf. 2 Tes. 2:9].) Între farisei s-a creat **desbinare** (cf. Ioan 7:43; 10:19).

9:17. Părerea omului **orb** vindecat a fost că Isus **este un prooroc**. Profeții Vechiului Testament făceau uneori minuni care dovedeau că erau oamenii lui Dumnezeu.

9:18-20. **Iudeii încă n-au crezut** că acest om **fusese orb**. Probabil că a avut loc o confuzie. Din acest motiv i-au **chemat pe părinții lui**, care au confirmat că era vorba de fiul lor care **s-a născut orb**.

9:21-23. **Părinții** lui însă **se temeau** să adopte vreo părere despre vindecare sau Vindecător. Fariseii și alte autorități evreiești (**Iudei**) **hotărâseră acum** („deja”, GBV) că Isus nu era Mesia. Cel care susținea această erezie, era excomunicat din **sinagogă**. (Unii cercetători au afirmat că acest verset a fost adăugat ulterior de un editor, dar nu există nimic care să ne împiedice să credem că această persecuție exista în timpul lucrării lui Isus.) **Părinții** au evitat presiunea care se făcea asupra lor spunând că fiul lor **este în vârstă** și poate depune singur mărturie pentru el (v. 21, 23).

9:24. Autoritățile au încercat să-l forțeze pe **omul** vindecat să-și retragă mărturia despre Isus: **Dă slavă lui Dumnezeu** (cf. Ios. 7:19; 1 Sam. 6:5; Ier. 13:16) era un îndemn ca să se recunoască vinovat că a luat partea lui Isus, pe care ei îl numeau **un păcătos**. Spunând: **noi știm**, au făcut presiuni asupra lui. Necredința pretinde de multe ori că este științifică, dar aici este pur și simplu încăpățănată și intenționată.

9:25-26. Mărturia lui a fost clară și el a refuzat să nege ceea ce știa sigur: **eram orb, și acum văd. Iarăși** i-au cerut să spună ceea ce s-a întâmplat, sperând să găsească contradicții în relatările lui.

9:27. Fostul orb și-a pierdut răbdarea. El le-a **spus** deja cum a fost vindecat (v. 15), dar ei nu l-au **ascultat**, adică i-au respins mărturia. I-a întrebat cu sarcasm dacă dorința lor de a li se repeta relatarea era un indiciu că și-au schimbat părerea. Doreau s-o audă din nou pentru că erau interesați să devină ucenicii lui Isus?

9:28-29. Ideea acestui cerșetor analfabet care le-a sugerat cu sarcasm că erau interesați de Isus era mai mult decât putea suporta mândria lor. Ei **l-au insultat** și apoi au afirmat că ei erau **ucenicii lui Moise**. Isus era un necunoscut pentru ei. **Acesta nu știm de unde este**. Dar afirmau că îl cunoșteau pe **Moise**, care, a spus Isus, a scris despre El (5:46).

9:30-33. Cerșetorul a început să-i învețe pentru că ei și-au recunoscut ignoranța în privința originii lui Isus. Ironia este ascuțită

Ioan 9:34-10:4

deoarece cititorul Evangheliei cunoaște originea Lui (1:14, 18). Conform logicii cerșetorului, această minune era remarcabilă și unică. El a spus că nimeni nu a **auzit** ca un **orb din naștere** să-și fi recăpătat vederea. Argumentul lui era că **Dumnezeu n-ascultă pe păcătoși**, ci pe cei neprihăniți (cf. Ilie, Iac. 5:16-18). Deci **omul acesta**, a spus el, este **de la Dumnezeu**. Altfel nu ar putea face minuni.

9:34. Învinși de logica cerșetorului, ei nu au putut face decât să-l insulte din nou și să-l dea **afară** din sinagogă (cf. v. 22). Argumentul lor era că orbirea lui trebuia să fi fost cauzată de un „păcat” specific (au uitat de cartea lui Iov). Dar argumentul lor era lipsit de logică. Cum putea fi cineva **născut cu totul în păcat**? Toți oamenii se nasc cu o natură păcătoasă (Ps. 51:5; Rom. 5:12), dar un nou-născut nu poate comite numeroase păcate imediat după naștere!

9:35. Preluând iarăși inițiativa (cf. v. 6), **Isus** l-a găsit pe omul care fusese orb. Întrebarea: **Crezi tu** (aici cade accentul în lb. gr.) **în Fiul lui Dumnezeu?** era o chemare la consacrare. „Fiul lui Dumnezeu” („Fiul Omului”, NIV — n.tr.) este un titlu al lui Mesia care se bazează pe o moștenire bogată (cf. Dan. 7:13; și comentariile de la Mar. 2:10).

9:36-37. Cerșetorul a răspuns că dorea să creadă dar era ignorant. Atunci **Isus** i S-a descoperit și i-a dat cerșetorului cunoașterea necesară pentru a crede. Credința este un act al voinței bazat pe cunoaștere.

9:38. După ce Isus i-a spus că *El* este Fiul lui Dumnezeu, **el** a crezut (**Cred, Doamne**) și **I s-a închinat**. Închinarea înaintea lui Isus a înlocuit închinarea din sinagogă. Evreii l-au alungat din sinagogă, dar Isus nu-i alungă pe cei care vin la El (6:37). Unul dintre scopurile mântuirii este închinarea înaintea Celui care mântuiește (4:23).

9:39. Contrazice acest verset 3:17? Conform aceluși verset (și 12:47), Isus *nu* a fost trimis „ca să judece lumea”. Dar aici Isus spune: **Eu am venit în lumea aceasta pentru judecată**. Isus a spus că a venit pentru a pronunța deciziile în privința celor păcătoși, ca un judecător (cf. 5:22, 27). **Cei ce nu văd** dar își recapătă vederea, recunoscându-și disperarea și incapacitatea, au încredere în Isus ca să fie mântuiți. **Cei ce văd** dar ajung **orbi** sunt cei a căror încredere în ei înșiși și mândria îi orbesc în fața minunilor lui Isus. El nu-i judecă *făcându-i* orbi; ei se orbesc singuri respingându-L pe El, iar Satan contribuie la această orbire (2 Cor. 4:4).

9:40-41. Unii din Fariseii prezenți I-au zis: Doar n-om fi și noi orbi! Ei așteptau un răspuns negativ (în NIV este o întrebare) pentru că erau convinși că ei, dintre toți oamenii, aveau discernământ spiritual. Păcatul îi înșeală întotdeauna pe oameni astfel încât ei să trăiască în falsitate. **Isus** a replicat: **Dacă** fariseii ar **fi orbi** în mod absolut față de lucrurile spirituale, atunci ar putea invoca în apărarea lor ignoranța. Dar afirmațiile și pretențiile lor de a avea capacitate de percepție spirituală (**ziceți: „Vedem.”**) și poziția de conducători îi făceau vinovați. Erau responsabili de păcatele lor pentru că păcătuiau intenționat. Așadar, este periculos să fii un învățător al adevărilor spirituale (cf. 3:10; Rom. 2:19-24; Iac. 3:1).

3. DISCURSUL BUNULUI PĂSTOR (10:1-21)

Discursul Bunului Păstor continuă în același cadrul ca în capitolul 9. Comparația oamenilor cu un păstor și cu oile sale era comună în Orientul Mijlociu. Regii și preoții se desemnau pe ei înșiși păstori, iar pe supușii lor îi numeau oi. Biblia utilizează frecvent această analogie. Mulți dintre marii oameni ai Vechiului Testament au fost păstori (ex.: Avraam, Isaac, Iacov, Moise, David). Ca lideri naționali, Moise și David au fost amândoi „păstori” Israelului. Unele dintre cele mai cunoscute pasaje ale Bibliei folosesc motivul păstorului (cf. Ps. 23; Is. 53:6; Luca 15:1-7).

Isus a dezvoltat această analogie în mai multe moduri. Legătura cu precedentul capitol este contrastul făcut de Isus între farisei și omul născut orb. Fariseii — orbi din punct de vedere spiritual deși pretindeau că văd (Ioan 9:41) — erau păstori falși. Isus a venit ca Păstorul Adevărat ca să caute și să vindece. Oile Sale aud și răspund vocii Lui.

10:1-2. Versetele 1-5 prezintă o scenă pastorală de dimineață în care păstorul are grijă de oi. **Păstorul** intră pe **ușă** într-un adăpost îngrădit ce găzduiește în **staulul** respectiv mai multe turme. Staulul, făcut din ziduri de piatră, este păzit noaptea de un paznic pentru a împiedica intrarea hoților sau a animalelor de pradă. Oricine sărea peste zid nu o făcea cu un scop bun.

10:3-4. Spre deosebire de aceștia, păstorul avea dreptul să intre în staul. **Portarul îi deschide**, păstorul intră și își **cheamă oile pe nume**. Păstori își cunoșteau bine oile și le dădeau nume. Când **oile** auzeau timbrul

familiar al „glasului“ proprietarului lor, veneau la el. Păstorul **le scoate afară din staul** până când turma lui devine completă. Atunci pleacă spre pășune, **oile** mergând după el.

10:5-6. Dacă un străin intră în staul, oile **fug de el, pentru că... glasul** lui nu le este familiar. Lecția desprinsă din **această pildă** este felul cum își formează un păstor turma. Oamenii vin la Dumnezeu pentru că El îi cheamă (cf. v. 16, 27; Rom. 8:26, 30). Reacția potrivită la chemarea Lui este să-L urmeze (cf. Ioan 1:43; 8:12; 12:26; 21:19, 22). Dar cei care L-au auzit pe Isus nu au înțeles această lecție spirituală, chiar dacă înțelegeau relația dintre păstor și oi. În orbirea lor, ei nu puteau vedea că Isus este Domnul și Păstorul (cf. Ps. 23)

10:7-9. Isus a dezvoltat apoi analogia păstor/oi într-un alt mod. După ce turma este separată de **oile** celelalte, el le duce la pășune. Lângă pășune se află un loc îngrădit pentru oi. Păstorul se așează la poarta sau intrarea acestui loc și joacă rolul de poartă sau **ușa oilor**. Oile pot ieși pe pășune în fața stânei sau, dacă le este teamă, se pot retrage în securitatea stânei. Sensul spiritual este că Isus este **Ușa** unică prin care oamenii pot intra acolo unde Dumnezeu le-a pregătit binecuvântările.

Când Isus a spus: **Toți cei ce au venit înainte de Mine, sunt hoți și tâlhari**, El S-a referit la acei conducători ai poporului cărora nu le-a pasat de binele spiritual al oamenilor, ci numai de binele lor. Păstorul Isus asigură protecția turmei Sale de dușmani (**Dacă intră cineva prin Mine, va fi mântuit**, sau „păstrat în siguranță“). El Se îngrijește și de nevoile lor zilnice (oaia **va intra și va ieși, și va găsi pășune**).

10:10. **Hoțul**, adică falsul păstor, se gândește numai la hrana sa, nu la binele turmei. El fură oile pentru ca să le **junghie**, distrugând astfel o parte a turmei. Dar Hristos a **venit** pentru binele oilor. El le dă **viață**, fără nici o restricție, ci din abundență. Hoțul ia viața; Hristos o dă **din belșug**.

10:11. Apoi Isus a dezvoltat analogia păstor/oi și în al treilea mod. Când venea seara peste Palestina, pericolele pândeau pretutindeni. În timpurile biblice lei, lupii, șacalii, panterele, leoparzii, urșii și hienele erau foarte răspândite în zonele rurale. Viața unui păstor putea fi periculoasă, așa cum vedem din luptele lui David cu cel puțin un leu și un urs (1 Sam. 17:34-35, 37). Iacov s-a confruntat și el cu truda și pericolele vieții de păstor credincios turmei (Gen. 31:38-40). Isus a spus: **Eu sunt Păstorul cel bun** (cf. Ioan 10:14). În Vechiul Testament, Dumnezeu este

numit Păstorul poporului Său (Ps. 23:1; 80:1-2; Ecl. 12:11 [NIV; COR. are „stăpân“ — n.tr.]; Is. 40:11; Ier. 31:10). Așa este și Isus pentru poporul Său; și El a venit ca să-Și dea **viața pentru** binele lor (cf. Ioan 10:14, 17-18; Gal. 1:4; Ef. 5:2, 25; Evr. 9:14). El mai este „marele Păstor“ (Evr. 13:20-21) și „Păstorul cel mare“ (1 Pet. 5:4).

10:12-13. Spre deosebire de Bunul păstor... **ale cărui oi** îi aparțin și care le îngrijește, le hrănește, le păzește și moare pentru **oile** Sale, cel care lucrează pentru bani — **cel plătit** — nu are același devotament pentru oi. Acesta din urmă este interesat de bani și de soarta lui. Dacă **lupul... răpește** (*harpazei*, lit. „a apuca“, „a smulge“; cf. același verb în v. 28), el **fuge** și egoismul lui face ca turma să se **împrăstie**. Este evident că **nu-i pasă de oi**. Israelul a avut mulți profeți mincinoși, regi egoiști și mesia falși. Turma lui Dumnezeu a suferit mereu din cauza abuzurilor lor (cf. Ier. 10:21-22; 12:10; Zah. 11:4-17).

10:14-15. Spre deosebire de păstorul plătit, **Păstorul cel bun** are o relație apropiată cu oile și un interes personal față de ele (cf. v. 3, 27). Cuvintele: **Eu Îmi cunosc oile** **Mele** subliniază faptul că El este proprietarul turmei și că o supraveghează cu atenție. **Ele Mă cunosc pe Mine** subliniază cunoașterea lor reciprocă și apropierea de Păstor. Această intimitate are drept model relația de dragoste și încredere reciprocă dintre **Tatăl** și Fiul. Grijă și preocuparea lui Isus față de turma Lui se vede din prezicerea morții Sale pentru turmă. Unii păstori își dau viața în timp ce își păzesc oile de pericole. Isus Își dă de bună voie **viața pentru oile** Lui (v. 11, 15, 17-18) — în locul lor, fiind Înlocuitorul lor (Rom. 5:8, 10; 2 Cor. 5:21; 1 Pet. 2:24; 3:18). Moartea Lui le dă lor viața.

10:16. Celelalte **oi, care nu sunt din staulul acesta** sunt neevreii care vor crede. Moartea Lui le va **aduce și pe acelea. Ele vor asculta de glasul Meu**. Isus continuă să salveze oameni atunci când aceștia aud vocea Lui în Scriptură. Fapte 18:9-11 ilustrează cum se aplică acest adevăr în istoria Bisericii: „am mult norod în această cetate“ (i.e., Corint), i-a spus Domnul lui Pavel. Expresia **o turmă și un Păstor** se referă la Biserica alcătuită din credincioși proveniți din stauale evreiești și neevreiești și formând un singur trup al cărui Cap este Hristos (cf. Ef. 2:11-22; 3:6).

10:17-18. Isus Și-a profețit din nou moartea, spunând de patru ori că Își va da voluntar **viața** (v. 11, 14, 17-18). **Tatăl** are o dragoste deosebită pentru Isus datorită ascultării Lui de voia lui Dumnezeu, dusă până la

Ioan 10:19-30

sacrificiu de voia lui Dumnezeu. Isus Și-a prezis de două ori învierea (Îmi **iau iarăși** viața, a spus El [v. 17-18]) și Suveranitatea (**putere**) asupra destinului Său. Moartea Sa a fost în întregime voluntară: **Nimeni nu Mi-o ia cu sila**. Isus nu a fost un pion neajutorat pe tabla de șah a istoriei.

10:19-21. Învățătura lui Isus a produs **desbinare** între oameni pentru a treia oară (cf. 7:43; 9:16). **Mulți** oameni din mulțimea ostilă L-au acuzat că **are drac** și că **este nebun** (cf. 7:20; 8:48, 52). **Alții** însă și-au dat seama că nu putea fi posedat de demoni pentru că nu poate **un drac să deschidă ochii orbilor** (cf. 9:16).

4. ULTIMA ÎNVĂȚĂTURĂ PUBLICĂ (10:22-42)

Ioan consemnează apoi confruntarea finală a lui Isus cu mulțimea ostilă din Ierusalim (v. 22-39), urmată de retragerea Lui dincolo de Iordan (v. 40-42), din cauza încercărilor de ucidere a Lui.

10:22-23. Sărbătoarea **Înnoirii Templului** este numită astăzi Hanuka sau Sărbătoarea Luminii. Ea comemorează reaconsacrarea Templului de către Iuda Macabeul în anul 165 î.Hr., după profanarea lui în 168 de către Antiochus IV (Epifanes). Sărbătoarea de opt zile avea loc în decembrie. **Era iarna**. Sărbătoarea le aducea aminte evreilor de ultima lor mare eliberare de sub oprirea dușmanilor. **Pridvorul lui Solomon** era un culoar lung din **Templu**, acoperit în partea de est. Trecuseră două luni de la ultima confruntare a lui Isus cu evreii (7:1-10:21) la Sărbătoarea Corturilor (7:2), care se ținea în octombrie. Isus S-a întors iarăși la Templu.

10:24. **Iudeii L-au înconjurat** (*ekyklosan*). Conducătorii ostili din Ierusalim erau hotărâți să-L prindă, deci L-au înconjurat. Cuvintele Sale enigmatice îi deranjau foarte tare, deci urmăreau ca El să-Și dezvăluie identitatea așa cum doreau ei. **Până când ne totții sufletele în încordare?** L-au întrebat ei. Apoi au insistat: **Dacă ești Hristosul, spune-ne-o deslușit.**

10:25-26. Isus le-a răspuns că **lucrările** (cf. v. 32, 38) pe care Le-a făcut El sunt dovezi clare ale faptului că El este de la Tatăl (cf. Is. 35:3-6; Ioan 3:2; 9:32-33). El este Cel pe care L-a trimis Tatăl, dar nu a împlinit speranțele lor. El nu era Iuda Macabeul și lucrarea Sa nu se va asemăna cu cea a lui Moise. Problema lor era lipsa discernământului spiritual și a credinței. **Dar voi nu credeți pentru că... nu sunteți din oile Mele este**

pur și simplu o declarație privind comportamentul lor. De asemenea, cuvintele acestea ne mai aduc aminte de marele mister al alegerii lui Dumnezeu (cf. 6:37).

10:27. Turma lui Isus răspunde favorabil la învățăturile Sale. Oile Sale **ascultă glasul Lui** (v. 3-5, 16). Ele au o relație apropiată cu Isus (**Eu le cunosc**; cf. v. 3, 14), înțeleg mesajul Său despre mântuire **și ele vin după El** (v. 4-5). A-L urma pe El înseamnă a asculta de voia Tatălui așa cum a ascultat Isus.

10:28. Aceasta este una dintre cele mai clare afirmații din Biblie despre adevărul că omul care crede în Isus ca să fie mântuit nu va fi pierdut niciodată. Credincioșii păcătoiesc și se poticnesc pe drumul credinței, dar Isus este Păstorul perfect care nu pierde nici o oaie din turma Sa (cf. Luca 22:31-32). **Viața veșnică** este un dar (Ioan 3:16, 36; 5:24; 10:10; Rom. 6:23). Cine o are, o are pentru eternitate. Oile Lui... **în veac nu vor pieri** este o afirmație plină de forță în greacă: *ou me apolontai eis ton aiona* („într-adevăr, ele nu vor pieri niciodată”; cf. Ioan 3:16, *me apolantai*, „să nu piară niciodată”). Siguranța oilor se datorează capacității Păstorului de a-Și apăra și păstra turma. Această siguranță nu depinde de capacitatea oilor vulnerabile. **Nimeni nu poate nici măcar smulge oile Sale din mână Lui.** „Smulge” este *harpasei*, înrudit cu *harpax* (lupi flămânzi, hoți). Este un cuvânt potrivit în acest context, pentru că același verb (*harpazei*) este folosit în 10:12: „lupul le răpește”.

10:29. **Tatăl Meu, care Mi le-a dat, este mai mare decât toți**, adică **nimeni nu** este suficient de puternic pentru a **smulge** vreuna din oile turmei lui Isus **din mână Tatălui Meu** (sau din mână lui Isus, v. 28). Așa cum se arată în indicațiile marginale din NIV, în multe manuscrise grecești vechi textul este: „Ceea ce mi-a dat Tatăl este mai mare decât tot”. Ideea versetului în ambele variante este că Tatăl, care este omnipotent, păstrează turma prin puterea și protecția Sa. Planul lui Dumnezeu de mântuire a turmei lui Isus nu poate fi împiedicat să se împlinească.

10:30. Când Isus a spus: **Eu și Tatăl una suntem**, El nu a afirmat că El și Tatăl sunt una și aceeași Persoană. Fiul și Tatăl sunt două Persoane în Trinitate. Acest lucru este confirmat aici de faptul că termenul „una” este neutru. Isus a spus că Ei au cea mai strânsă unitate posibilă a scopurilor. Voia lui Isus este identică cu voia Tatălui în privința mântuirii oilor Sale. Dar identitatea absolută a voințelor cere identitatea naturii. Isus și

Tatăl sunt una în voință (de asemenea, ambii sunt Dumnezeu în natură ; cf. 20:28; Fil. 2:6; Col. 2:9).

10:31-32. Mulțimea ostilă a reacționat și a încercat să-L omoare cu **pietre** pe Isus (cf. 8:59) pentru că au înțeles implicațiile afirmației Sale. Curajul lui Isus s-a arătat prin întrebarea Lui calmă: **care din aceste lucrări** ale Lui, **care vin de la Tatăl**, era motivul pentru care ei doreau să arunce cu **pietre** în El?

10:33. Ei au susținut că nu au nici o obiecție față de lucrările Lui. (Cu toate acestea, vindecările Lui din zilele de sabbat i-au deranjat foarte mult [5:18; 9:16].) Au spus că ei obiectează **pentru** că El, doar **un om**, pretindea că este **Dumnezeu**. Aceasta, au spus ei, este o **hulă**. Totuși, în mod ironic, Isus, care *este* Dumnezeu, a devenit de fapt om (1:1, 14, 18). Isus nu a umblat prin Palestina spunând: „Eu sunt Dumnezeu“, dar modul în care a interpretat legea privitoare la sabbat și cuvintele Sale despre unitatea dintre El și Tatăl au constituit modalitatea prin care El Și-a afirmat unitatea de natură cu Dumnezeu.

10:34. Răspunsul lui Isus la obiecția lor necesită cunoștințe despre modul de prezentare a argumentelor în discuțiile rabinilor. Mai întâi El le-a atras atenția asupra Vechiului Testament: **în Legea voastră**. În mod obișnuit, termenul „Legea“ se referă la primele cinci cărți. Dar aici înseamnă tot Vechiul Testament, pentru că Isus a citat din Psalmi. Era Legea „voastră“, în sensul că ei se lăudau că aveau Legea și de asemenea în sensul că aveau obligația să se supună autorității Legii asupra lor. Psalmul 82 vorbește despre Dumnezeu care este prezentat drept Judecătorul adevărat (Ps. 82:1, 8) și despre oamenii numiți judecători, dar care nu judecau drept pentru Dumnezeu (Ps. 82:2-7). „Dumnezei“ în Psalmul 82:1, 6 se referă la acești judecători umani. În acest sens, Dumnezeu a zis evreilor: **Sunteți dumnezei**. Acest verset nu vorbește în nici un mod despre prezența naturii divine în om.

10:35. Așa cum se arată în versetul 34, Isus a adus argumentul că în anumite situații (cum ar fi în Ps. 82:1, 6) oamenii sunt numiți „dumnezei“. Cuvântul evreiesc pentru **Dumnezeu** sau dumnezei este *elohim*. Acest cuvânt este folosit în alte pasaje (ex.: Ex. 21:6; 22:8) cu referire la judecători umani. Isus a adăugat la argumentul Său cuvintele: **și Scriptura nu poate fi desființată**, astfel încât nimeni nu poate evita forța cuvintelor

ei, afirmând că există erori în Scriptură. Acest text important vorbește foarte clar despre învernanța Bibliei.

10:36. Acum Isus aduce ultimul argument. Datorită învernanței Bibliei lor, care i-a numit pe judecătorii lor „dumnezei“, evreii nu aveau argumente logice ca să-L acuze că hulește când a zis că este **Fiul lui Dumnezeu**, deoarece El Se supunea poruncilor divine (era **sfințit**) și îndeplinea misiunea lui Dumnezeu (era **trimis în lume**).

10:37-38. Chiar dacă evreii ezitau să creadă cuvintele lui Isus, Dumnezeu le-a dat **lucrările** pe care le făcea prin Isus. Aceste semne au fost date ca ei să învețe din ele astfel încât meditănd asupra semnificației lor să înțeleagă unitatea **Tatălui** cu Isus (**Tatăl este în Mine și Eu sunt în Tatăl**). Nicodim a recunoscut acest adevăr pentru că a spus: „nimeni nu poate face semnele [acestea]... dacă nu este Dumnezeu cu el“ (3:2).

10:39. S-a făcut **iarăși** o încercare **să-L prindă** (din *piază*, cf. 7:30, 32, 44; 8:44), poate pentru a-L judeca. Dar încă o dată vremea lui Dumnezeu nu sosise și de aceea **El a scăpat** (cf. 5:13; 8:59; 12:36). Nu se spune nimic despre modul în care a scăpat.

10:40-42. Din cauza ostilității lor, **Isus S-a dus... dincolo de Iordan** în Perea, locul unde a lucrat **Ioan Botezătorul** (1:28). Lucrarea lui Isus a fost primită mai favorabil, probabil datorită faptului că Botezătorul îi pregătise pe oamenii de aici. **Ioan**, chiar dacă murise, avea încă influență în viețile oamenilor, care își aminteau de mărturia lui. Chiar dacă **Ioan n-a făcut nici un semn (semeion)**, oamenii **au crezut** mărturia lui **despre** Isus. Prin contrast, mulțimea de oameni ostili din Ierusalim au văzut semnele Lui și totuși nu L-au ascultat. În Perea **mulți** au crezut **în El** ca Mântuitor.

E. Marele semn din Betania (11:1-44)

Minunea culminantă a învierii lui Lazăr a fost dovada publică a adevărului afirmației lui Isus: „Eu sunt învierea și viața.“ Moartea este marea oroare pe care a adus-o păcatul (Rom. 5:12; Iac. 1:15). Moartea fizică este o lecție despre efectele păcatului în domeniul spiritual. Așa cum moartea fizică pune capăt vieții și îi desparte pe oameni, și moartea spirituală este separarea oamenilor de Dumnezeu și pierderea vieții care este în Dumnezeu (Ioan 1:4). Isus a venit pentru ca oamenii să aibă viață din belșug (10:10). Respingerea lui Isus înseamnă a nu vedea viața (3:36) și a avea ca destin final „moartea a doua“, iazul de foc (Apoc. 20:14-15).

Ioan 11:1-22

11:1-2. Lazăr este menționat în Noul Testament numai în acest capitol și în capitolul 12. **Betania** (cf. 11:18) se află în partea de est a Muntelui Măslinilor. O altă localitate Betania se află în Perea (cf. 1:28). Luca adaugă câteva informații despre cele două surori Maria și Marta (Luca 10:38-42). **Maria era aceea care** mai târziu (vezi 12:1-10) **a uns pe Domnul cu mir și l-a șters picioarele cu părul ei**. Probabil că Ioan a presupus că destinatarii Evangheliei sale aveau cunoștință despre Maria (cf. Mar. 14:3-9).

11:3. Surorile au socotit că, datorită puterii și a dragostei lui Isus pentru Lazăr, El va răspunde imediat când **au trimis... să-I spună** despre boala lui Lazăr și că va veni.

11:4. Isus nu a venit imediat (vezi v. 6). Dar motivul întârzierii Lui nu era lipsa dragostei (cf. v. 5) sau teama de evrei. El a așteptat momentul potrivit în planul Tatălui. **Boala** lui Lazăr nu se va sfârși în **moarte**, adică în moarte permanentă. În loc de acest lucru, Isus va fi **proslăvit** prin această întâmplare (cf. 9:3). Această afirmație are și o nuanță de ironie. Puterea și ascultarea lui Isus de Tatăl au fost manifestate, dar acest incident va duce la moartea Sa (cf. 11:50-53), **slava** Lui adevărată.

11:5-6. Chiar dacă Isus i-a iubit pe toți trei (**pe Marta și pe sora ei și pe Lazăr**), El a mai așteptat **două zile**. Se pare (v. 11, 39) că Lazăr era deja mort când Isus a auzit despre el. Faptele lui Isus se aflau sub îndrumarea lui Dumnezeu (cf. 7:8).

11:7-10. Ucenicii au știut că plecarea Lui în **Iudea** era periculoasă (10:31). Au încercat deci să-L împiedice să plece. **Isus** le-a sugerat prin aluzii că nu este prea periculos să meargă în Betania. Într-un sens El a vorbit despre umblarea (trăirea) în **lumina** sau în întinericul fizic. În domeniul spiritual, cel care trăiește împlinind voia lui Dumnezeu se află în siguranță. Trăirea în sfera răului este periculoasă. Atât timp cât respecta planul lui Dumnezeu, nu l se va întâmpla nimic până la vremea stabilită. Aplicația cuvintelor lui Isus la oameni este că ei ar fi trebuit să-I răspundă favorabil lui Isus atât timp cât era în lume ca Lumina ei (cf. 1:4-7; 3:19; 8:12; 9:5). Peste puțin timp El va pleca și ocazia unică va fi pierdută.

11:11-12. Apoi Isus a spus: **Lazăr, prietenul nostru, doarme**. Cuvântul „prietenul“ are un sens deosebit în Scriptură (cf. 15:13-14; Iac. 2:23). „Somnul“ lui Lazăr era somnul morții. Începând de la venirea lui Hristos, moartea unui credincios este numită cu regularitate somn (cf. Fapte 7:60; 1 Cor. 15:20;

1 Tes. 4:13-18). Creștinii morți dorm, nu în sensul unui „somn al sufletului“ în stare de inconștiență, ci în sensul că trupurile lor par că dorm. **Ucenicii** au presupus în mod eronat că Isus a spus că Lazăr nu a murit, ci dormea din punct de vedere fizic (cf. Ioan 11:13) și că astfel își va reveni: **dacă doarme, are să se facă bine**.

11:13-15. Așa cum s-a întâmplat de multe ori în Evanghelii, **Isus** vorbea despre un lucru, **dar** ucenicii se gândeau la alt lucru. Cuvintele: **Lazăr a murit. Și mă bucur că n-am fost acolo, pentru voi** au fost șocante pentru ucenici la început. Dar dacă Lazăr nu ar fi murit, ucenicii (și cititorii din toate timpurile) nu ar fi avut această ocazie unică de a-și trezi credința. Moartea lui Lazăr a avut scopul: **ca să credeți**.

11:16. Toma, zis Geamăn, este de multe ori numit „Toma necredinciosul“ din cauza întâmplării consemnate în 20:24-25, dar aici și-a asumat rolul de conducător și a dovedit că îi era devotat lui Hristos până la moarte. Cuvintele: **Haide să mergem și noi să murim cu El** sunt ironice. La un anumit nivel, ele arată ignoranța lui Toma referitoare la caracterul unic al morții ispășitoare a lui Hristos. La un alt nivel, ele sunt profetice cu privire la destinul multor ucenici (12:25).

11:17. Se pare că **Lazăr** a murit la scurt timp după plecarea mesagerilor. **Isus** Se afla la distanță de o zi. Deoarece temperatura în Palestina este ridicată și descompunerea este rapidă, de obicei morții erau îngropați în aceeași zi (cf. v. 39).

11:18-19. Faptul că **Betania era aproape de Ierusalim, cam la cincisprezece stadii**, ne spune două lucruri. În primul rând, explică de ce **mulți din Iudei** din Ierusalim se aflau la scena unde avea să se petreacă minunea (v. 45-46). În al doilea rând, pregătește cititorul pentru punctul culminant care se apropia în marele oraș. La moartea unui om evreii îl plângeau o perioadă mai îndelungată. În această perioadă, „mângâierea“ celor care au suferit o pierdere grea era considerată o datorie religioasă.

11:20-22. Marta, tipul femeii active, **i-a ieșit înaintea** lui Isus, în timp ce **Maria**, sora ei mai meditativă, aștepta. (Cf. Luca 10:39-42, unde întâlnim portrete similare ale personalităților lor.) Urarea de bun venit a Martei este o mărturisire a credinței ei. Ea credea din toată inima că **Isus** l-ar fi putut vindeca pe fratele ei, **dacă ar fi fost acolo**. Cuvintele ei nu au nici o notă critică la adresa lui Isus,

pentru că ea știa că **fratele** ei murise înainte ca mesagerii să fi ajuns la Isus. Cuvintele ei: **Dar și acum, știu că orice vei cere de la Dumnezeu, Ți va da Dumnezeu** ar putea însemna că ea avea încredere că Lazăr va fi resuscitat. Dar protestele ei la mormânt (Ioan 11:39) și cuvintele adresate lui Isus (v. 24) contrazic această interpretare. Cuvintele ei pot fi considerate drept o afirmare a binecuvântării cu caracter general a Tatălui asupra lui Isus.

11:23-24. Fratele tău va învia. Această promisiune pregătește cadrul pentru discuția lui Isus cu **Marta**. Ea nu se gândise la o resuscitare imediată, dar credea în **înviere, în ziua de apoi**.

11:25-26. Eu sunt învierea și viața. Este a cincea revelație a lui Isus care conține cuvintele „Eu sunt”. Învierea și Viața care aparțin Epocii noi sunt prezente chiar acum, pentru că Isus este Domnul vieții (1:4). Cuvintele lui Isus despre moarte și viață par paradoxale. Moartea unui credincios duce la o viață nouă. De fapt, viața unui credincios este de așa natură încât el **nu va muri niciodată** spiritual. El are viață eternă (3:16; 5:24; 10:28) iar sfârșitul vieții fizice este numai un somn al trupului până la readucerea lui la viață. La moarte partea spirituală a credinciosului, sufletul său, se duce să fie împreună cu Domnul (cf. 2 Cor. 5:6, 8; Fil. 1:23).

11:27. Marta a făcut o extraordinară mărturisire de credință. Ea a fost de acord cu învățătura lui Isus despre viața eternă a celor care **cred** în El. Apoi a afirmat trei lucruri despre Isus. El este (a) **Hristosul** („Mesia”), (b) **Fiul lui Dumnezeu** — care este probabil un titlu al lui Mesia (cf. 1:49; Ps. 2:7) — și (c) **Cel care trebuia să vină în lume** (lit., „Cel ce vine”; cf. Ioan 12:13). Ea a crezut că Isus este Mesia care a venit să îplinească voia lui Dumnezeu, dar nu s-a gândit deloc la minunea care va avea loc cu fratele ei.

11:28-30. Apoi Marta a spus surorii ei **Maria** că **Învățătorul o cheamă**. El a dorit să aibă o discuție particulară cu Maria. Probabil că scopul Lui a fost să o mângâie și să o învețe. „Învățătorul” este un titlu remarcabil, pentru că era un lucru neobișnuit ca un rabin evreu să învețe o femeie (cf. 4:41-42).

11:31-32. Plecarea subită a Mariei pentru a se întâlni cu Isus i-a determinat pe evreii care veniseră să o mângâie să meargă **după ea**. Deci o întâlnire particulară cu Isus a devenit imposibilă. Ajungând la **Isus**, Maria **s-a aruncat la picioarele Lui**. Este o acțiune

semnificativă, pentru că avusese ocazia și înainte să stea la picioarele lui Isus ca să-l asculte învățătura (Luca 10:39). Urarea ei de întâmpinare a lui Isus a fost aceeași cu a surorii ei (Ioan 11:21). Și ea era de părere că tragedia ar fi putut fi evitată **dacă** Isus ar fi **fost** acolo. Credința ei era sinceră, dar era limitată.

11:33-34. Există o mare deosebire între apatia și lipsa de emoții a zeilor greci și viața emoțională a lui Isus, fapt dovedit prin realitatea unității dintre El și oameni. Expresia **S-a înfiorat în duhul Lui** poate fi tradusă fie „a oftat”, fie, mai probabil, „S-a mâniat”. Verbul grecesc *enebrimēsato* (de la *embri-maomai*) sugerează mânie sau severitate. (Acest verb grecesc este folosit de numai cinci ori în NT, de fiecare dată cu referire la cuvintele sau sentimentele Domnului: Mat. 9:30; Mar. 1:43; 14:5; Ioan 11:33, 38.)

De ce a fost **Isus** mânios? Răspunsul sugerat de unii este că El S-a mâniat pe necredința oamenilor sau pe plânsul lor ipocrit în această ocazie, dar această interpretare pare străină de context. O explicație mai bună este că Isus S-a mâniat pe tirania lui Satan, care a adus oamenilor nenorocirea și moartea prin păcat (cf. 8:44; Evr. 2:14-15). De asemenea, Isus **S-a tulburat** (*etaraxen*, lit., „deranjat” sau „agitat”, la fel ca apa din scăldătoarea din Ioan 5:7; cf. 12:27; 13:21; 14:1, 27). Isus S-a tulburat din cauza conflictului Său cu păcatul, moartea și Satan.

11:35-37. Plânsul lui Isus era diferit de cel al oamenilor. Vărsarea tăcută a lacrimilor Domnului (*edakrysen*) contrasta cu vaietele lor (*klaiontas*, v. 33). Isus plângea din cauza consecințelor tragice ale păcatului. Măltreimea a interpretat lacrimile Sale drept o expresie a dragostei sau a frustrării că nu a fost acolo ca să-l vindece pe Lazăr.

11:38-39. Tulburat emoțional (cf. comentariilor la expresia **S-a înfiorat**, v. 33), Isus **S-a dus la mormânt**. De multe ori mormintele erau săpate în calcar, creând astfel o **peșteră** în peretele stâncos. **La intrarea** mormântului era așezată o **piatră**. Isus a poruncit ca **piatra** de la gura mormântului să fie dată la o **parte**. Această acțiune însemna o profanare, dar ascultarea era necesară pentru împlinirea scopului lui Isus. Scena era foarte dramatică. Măltreimea privea și asculta. Maria plângea și **Marta** a obiectat, pentru că trupul intrase deja în putrefacție după **patru zile**.

11:40. **Isus** i-a amintit Martei de promisiunea Lui de mai înainte (v. 25-26; cf. v. 4). **Dacă** ea ar **crede** cuvântul Său că El este **Învierea și Viața, Dumnezeu** va fi glorificat.

Ioan 11:41-57

Dar dacă surorile nu ar fi crezut în Isus, nu s-ar fi dat permisiunea de a se deschide mormântul.

11:41-42. După ce **piatra** a fost dată la o parte, tensiunea a crescut. Ce va face **Isus**? El l-a mulțumit „Tatălui” pentru că „Îi asculta cererea. El știa că împlinea voia Tatălui manifestând dragostea și puterea Lui. Rugăciunea Lui de mulțumire a fost publică, nu pentru ca El să fie onorat ca un Făcător de Minuni, ci pentru ca să fie văzut ca Fiul ascultător al Tatălui. Împlinirea cererii Sale de către Tatăl ar fi dovedit în mod clar oamenilor că El a fost trimis de Tatăl pentru ca astfel oamenii să creadă” (cf. rugăciunii lui Ilie; 1 Regi 18:37).

11:43-44. **Isus** a spus în alte ocazii că oamenii vor auzi vocea Lui și vor ieși din morminte (5:28) și că oile Sale vor asculta de vocea Lui (10:16, 27). După această scurtă rugăciune, El **a strigat cu glas tare**. Acest verb este folosit de numai nouă ori în Noul Testament, de opt ori în Evanghелиi (Mat. 12:19; Luca 4:41; Ioan 11:43; 12:13; 18:40; 19:6, 12, 15; Fapte 22:23).

Isus a strigat numai trei cuvinte: **Lazăre, vino afară!** Augustin a spus că dacă Isus nu ar fi menționat numele lui Lazăr, toți morții ar fi ieșit din morminte. Imediat **mortul a ieșit**. Fiind înfășurat cu **fâșii de pânză**, a fost necesară o lucrare deosebită a puterii lui Dumnezeu pentru a-l aduce afară. Instrucțiunea dată de Isus oamenilor: **Deslegați-l** i-a permis lui Lazăr să se deplaseze singur și, în același timp, a asigurat dovada că era viu, că nu era un spirit.

Acest eveniment este un exemplu extraordinar al aducerii oamenilor la viață de către Fiul lui Dumnezeu. El va face acest lucru în mod fizic la Răpirea sfinților Bisericii (1 Tes. 4:16) și la întoarcerea Sa după sfinții Vechiului Testament (Dan. 12:2) și a sfinților din Necazul cel Mare (Apoc. 20:4, 6). Și acum El mai vorbește și mai cheamă la viață spirituală oamenii morți din punct de vedere spiritual. Mulți dintre cei care sunt morți în păcate și fărădelegi cred și vin la viață prin puterea lui Dumnezeu (Ef. 2:1-10).

F. Planul uciderii lui Isus (11:45-57)

11:45-47a. Când Isus Se revela pe Sine Însuși, existau întotdeauna două tipuri de reacții. **Mulți din Iudeii** veniți acolo au considerat că minunea era o dovadă clară a afirmațiilor lui Isus. Reacția lor a fost credința în El. Dar alții s-au împietrit mai tare în păcat sau au fost derutați. S-au dus la dușmanii Lui, la **Farisei**, și le-au spus ce s-a întâmplat.

Acest semn miraculos a fost atât de important, încât **preoții cei mai de seamă și Fariseii** au hotărât să convoace într-o sesiune de urgență **Soborul** (vezi comentariile de la 3:1 despre Sobor). Fără îndoială că ei au crezut că Isus era un fel de magician care îi înșală pe oameni prin scamatoriile Lui.

11:47b-48. Consiliul și-a exprimat incapacitatea de a rezolva problema continuând să procedeze așa cum a făcut-o până atunci. Dezaprobarea oficială, excomunicarea și contrainvățăturile nu diminuau influența lui Isus. Rezultatul va fi o insurecție și **Romanii** vor zdrobi revolta evreilor: **ne vor nimici și locul nostru** (i.e., Templul) și neamul.

11:49-50. **Caiafa... era mare preot în anul acela** (cf. 18:13-14, 24, 28). Inițial marele preot deținea funcția pe viață, dar romanii s-au temut să permită unui om să obțină atât de multă putere, deci îi numeau ei pe marii preoți după interesul lor. Caiafa a deținut funcția între anii 18 și 36 d.Hr. Atitudinea lui disprețuitoare se vede din cuvintele: **Voi nu știți nimic**. Părerea lui era că **un singur om** trebuie să fie sacrificat pentru ca **neamul** să continue să beneficieze de bunăvoința Romei. Alternativa era distrugerea poporului evreu printr-un război (11:48). Dar respingerea lui Isus nu a rezolvat această problemă. Poporul evreu a urmat păstori falși în războaie împotriva Romei (66-70 d.Hr.), războaie care au adus distrugerea poporului.

11:51-53. Ioan a recunoscut prin Duhul lui Dumnezeu o ironie profundă în cuvintele lui Caiafa. Fiind **mare preot**, Caiafa a vorbit despre Mielul de sacrificiu printr-o profeție pe care nici el nu a știut că a făcut-o. Caiafa a spus că **Isus** trebuia să fie omorât, dar Dumnezeu a dat un alt sens cuvintelor Sale referitoare la ispășirea Sa. Moartea lui Isus va aboli vechiul sistem în ochii lui Dumnezeu, împlinind toate prefigurările și umbrele lui. Moartea Lui nu este numai în folosul evreilor, ci pentru toată lumea, alcătuind astfel un trup nou din ambele categorii de oameni (cf. Ef. 2:14-18; 3:6). Sinedriul a hotărât atunci să-L omoare pe Isus.

11:54. **Isus... a plecat** din Betania într-o cetate situată la aproximativ 20 de kilometri spre nord, numită **Efraim**. Isus S-a adăpostit aici pentru că era aproape de pustia Iudeii, în caz că ar fi trebuit să scape.

11:55-57. Pelerinii evrei au mers la **Ierusalim** pentru **Paștele Iudeilor** și L-au căutat pe **Isus**. El mai participase și înainte la

sărbători naționale (2:13-25), în timpul căreia a învățat public **în Templu**. Își va continua acest mod de lucrare? Mari mulțimi adunate în oraș **Îl căutau**. Autoritățile evreiești **porunciseră** să fie anunțați de oricine **va ști... unde este** Isus ca **să-L prindă**.

G. Încheierea lucrării publice a lui Isus (12:1-36)

1. UNGEREA (12:1-8)

Ioan își încheie în capitolul 12 prezentarea lucrării publice a lui Isus prin (a) relatarea ungerii lui Isus de către Maria (care a creat cadrul viitorului Său sacrificiu), (b) Intrarea triumfală în Ierusalim și (c) prezicerea morții Sale.

12:1-2. Timpul este măsurat acum cu mai multă precizie și devine foarte important: era cu **șase zile înainte de Paște**. Isus S-a întors din Efraim (11:54) în **Betania, unde era Lazăr**, și a participat la o **cină** pregătită în onoarea Lui. Marcu scrie că masa a avut loc în casa lui Simon Leprosul (Mar. 14:1-11). Cina a fost probabil un moment de bucurie împreună cu Maria, cu **Marta și Lazăr**. Relația acestei familii cu Simon nu este cunoscută, dar probabil că era una apropiată, din moment ce Marta **slujea**.

12:3. „Nardul” **curat** era un ulei foarte frumos mirositor preparat din rădăcinile și tulpina unei plante aromatice din nordul Indiei. Era **de mare preț**, importat în vase sigilate de alabastru sau în flacoane care erau deschise numai în ocazii speciale. Darul scump al Mariei (**un litru** — ca. 327 gr, GBV, marg.) exprima dragostea și mulțumirea ei față de Isus Însuși și pentru învierea lui Lazăr. **S-a umplut casa de mirosul mirului**. Este unul dintre multele comentarii secundare ale lui Ioan care arată că a fost un martor ocular la cea mai mare parte a lucrării lui Isus.

12:4-5. Iuda Iscarioteanul a avut de obiectat la darul generos (din punctul lui de vedere) al Mariei. Obiecția lui — banii obținuți din vinderea acestui **mir** s-ar fi putut da **săracilor** — nu a fost onestă (cf. v. 6). Conform lui Marcu (14:4-5), ceilalți ucenici au preluat critica lui Iuda și au muștrătat-o aspru. Răul se răspândește repede și chiar și conducătorii pot fi înșelați de instrumentele lui Satan. Valoarea mirului era de **trei sute de dinari** (GBV, sau „salariul anual”, NIV; n.tr.), probabil economiile ei de o viață.

12:6. Beneficiind de perspectiva istoriei, Ioan a putut explica de ce a spus Iuda **lucrul acesta**. Iuda, administratorul banilor grupului (cf. 13:29) lua **el** o parte din banii primiți ca donație. În timp ce Maria a dăruit public și cu spirit de sacrificiu, Iuda urmărea să fure bani în secret și în interes personal. El L-a și trădat pe Isus pentru bani — 30 de arginți (prețul unui rob omorât de un animal; cf. Ex. 21:32; Zah. 11:12-13).

12:7-8. Ungerea era de obicei o ocazie festivă. Dar în acest caz ungerea a fost o anticipare a **îngropării** lui Isus. Trăind după Cuvântul lui Dumnezeu, **Isus** știa că, fiind Robul care suferă, va trebui să rabde durerea, să moară și să fie îngropat (cf. Is. 53:9).

De aceea a luat imediat apărarea faptei pline de dragoste și devotament a Mariei. Prin cuvintele: **Pe săraci îi aveți totdeauna cu voi**, Isus nu a aprobat sărăcia și nu a încurajat lipsa de acțiuni pentru eradicarea ei. Isus a spus că există mai multe cauze ale sărăciei și oamenii vor avea întotdeauna ocazia să-i ajute pe săraci (Mar. 14:7). Dar numărul ocaziilor în care cineva își putea exprima dragostea pentru El cât timp se afla pe pământ era limitat. **Pe Mine nu Mă aveți totdeauna**, adică aici pe pământ (cf. Ioan 12:35; 13:33; 14:3-4).

2. INTRAREA TRIUMFALĂ (12:9-19)

12:9-11. Isus a fost o Persoană atât de controversată încât era imposibil ca să Se afle aproape de Ierusalim și să treacă neobservat. Oamenii veneau din toate părțile țării pentru Paște. Mulți **Îl căutau pe Isus** (cf. 11:56) și de asemenea pe **Lazăr**. Pentru că Lazăr fusese înviat, o **mare mulțime de Iudei** a crezut în **Isus**. **Preoții cei mai de seamă** au plănuit să-i **omoare** pe amândoi — pe Isus și pe **Lazăr**!

12:12-13. **Isus** a fost înconjurat cu un mare entuziasm. O mare mulțime de pelerini galileeni **care veniseră** la Paște văzuseră marile lucrări ale lui Isus. El refuzase înainte rolul unui Mesia politic (6:15) dar, credeau ei, poate că acum este momentul potrivit. **Ierusalimul** era orașul marelui Rege și El venea în oraș. Fluturând **ramuri de finic**, simbolul victoriei, oamenii L-au întâmpinat **strigând** (*ekraugazon*; cf. comentariilor de la 11:43): **Osana!** „Osana” înseamnă în ebraică „Te rugăm mântuiește” sau „Mântuiește acum” (cf. Ps. 118:25). Cuvântul a devenit un strigăt de laudă. Citând Psalmul 118:26,

Ioan 12:14-28a

mulțimea I-a atribuit lui Isus titluri mesianice: **Cel ce vine** (11:27) și **Împăratul lui Israel**.

12:14-15. Intrarea lui Isus în oraș **călare pe mănzul unei măgărițe** era un semn al păcii (cf. comentariilor de la Mat. 21:2, unde se spune că Isus călărea un măgăruș și o măgăriță). El nu călărea un cal de luptă, nu avea sabie și nu purta coroană. Nu a venit într-un car, așa cum procedau mulți regi. Modul în care a intrat El în oraș a împlinit profeția lui Zaharia, care a stabilit un contrast între venirea lui Isus (Zah. 9:9) și venirea lui Alexandru cel Mare (Zah. 9:1-8). Expresia **fiica Sionului** este poetică, ea referindu-se la oamenii din Ierusalim, orașul construit pe Muntele Sion. Aici, citându-l pe Zaharia 9:9, Ioan L-a numit pe Isus **Împăratul** lui Israel.

12:16. Ucenicii, deși foarte apropiați de Isus și participanți la aceste evenimente, **n-au înțeles** sensul lor. Le lipsea perspectiva crucii și a învierii (când El a fost **proslăvit**). Nu și-au dat seama că profeția lui Zaharia conținea **lucruri... scrise despre El**. Credința lor era slabă și aveau nevoie de lucrarea Duhului Sfânt (16:12-14).

12:17-18. **Norodul** devenea tot mai numeros. Vestea despre **semnul acesta — Lazăr... înviase din morți** — se răspândea în tot orașul și altele grupuri de oameni I-au **ieșit în întâmpinare**. A fost o zi a aclamațiilor publice, dar este trist că percepția spirituală a oamenilor era redusă.

12:19. Aclamațiile de care s-a bucurat Isus au dat peste cap planul „Fariseilor”. „Ei căutau cum să-L prindă pe Isus cu vicleșug și să-L omoare. Căci, ziceau: «Nu în timpul praznicului, ca nu cumva să se facă tulburare în norod»” (Mar. 14:1-2). Pesimiști, au recunoscut: **iată că lumea se duce după El!** Ironia este iarăși evidentă pentru că majoritatea acestor oameni nu credeau cu adevărat în Isus.

3. GRECII DE LA SĂRBĂTOARE (12:20-36)

12:20. Menționarea unor **Greci** este semnificativă. Ei erau călătorii și căutătorii adevărului în lumea antică. Grecii erau probabil oamenii evlavioși care frecventau sinagoga evreiești și participau la sărbătorile lor. Venirea lor este un simbol al venirii neamurilor **să se închine** lui Dumnezeu prin Hristos (cf. 10:16).

12:21-22. De ce l-au abordat grecii pe **Filip**, vorbindu-i despre dorința lor de a-L vedea pe **Isus**? Poate pentru că Filip avea un nume grecesc. Sau poate că avusese contacte

cu grecii din zona Decapole. **Filip s-a dus la Andrei; apoi Andrei și Filip au spus lui Isus.** Pentru că mulți oameni doreau să vorbească cu Isus, ucenicii au încercat să-i mai trieze (cf. Luca 18:15-16).

12:23-24. **Isus** Se apropia de ceasul Său decisiv (cf. 2:4; 4:21, 23; 7:6, 8, 30; 8:20). Venirea grecilor confirma faptul că a **sosit ceasul să fie proslăvit Fiul omului** (cf. 12:23; 13:1; 17:1). Pentru cei mai mulți oameni moartea este umilirea lor. Dar pentru Isus moartea a fost mijlocul intrării în glorie. Disponibilitatea Sa de a muri pentru păcatele altora în ascultare de Tatăl (Is. 53:10, 12) I-a adus faima (slava; cf. Ioan 12:16; 17:1, 5). Expresia **Adevărat, adevărat, vă spun** introduce o afirmație solemnă. Analogia cu **grăuntele de grâu care moare pe pământ** și produce **multă roadă** ne învață că moartea este necesară pentru recoltă.

12:25-26. Analogia cu grâul (v. 24) exemplifică un principiu general paradoxal: moartea este calea spre viață. În cazul lui Isus, moartea Lui a dus la glorie și viață nu numai pentru El, ci și pentru alții.

Principiul este similar și în cazul unui ucenic al lui Isus. Ucenicul trebuie să-și urască **viața în lumea aceasta**. A-ți „urî viața” înseamnă a-l fi atât de devotat lui Hristos încât nu mai există egoism și preocupare pentru tine însuși. Pe de altă parte, omul care **își iubește viața, o va pierde**. Orice lucru din viață poate deveni un idol, inclusiv scopurile și interesele personale și ceea ce iubim (cf. Luca 12:16-21; 18:18-30). Un credincios trebuie să treacă printr-o moarte spirituală față de sine (Rom. 6:1-14; 2 Cor. 5:14-15; Gal. 6:14).

A fi ucenicul lui Isus înseamnă a-L urma pe El. Mulți dintre ucenicii de la început ai lui Isus L-au urmat **într-adevăr** pe El — până la moarte. Conform tradiției, primii ucenici au murit ca martiri. Cuvintele lui Isus au fost astfel o profeție și o promisiune. Adevărații Lui ucenici (cei care-L slujesc pe El) Îl urmează în umilință și apoi în cinste sau glorie (Rom. 8:17, 36-39; 2 Tim. 2:11-13).

12:27-28a. **Isus** Și-a învățat ucenicii despre prețul devotamentului față de voia Tatălui dezvăluindu-și emoțiile. El a fost tulburat (*tetaraktai*, „deranjat, agitat”; cf. 11:33; 14:1) la gândul că va fi făcut păcat (2 Cor. 5:21) prin moartea Sa. Având în vedere suferința ce Îl aștepta, ce să facă? Să dea înapoi și să ceară eliberarea **din ceasul acesta**? Bineînțeles că nu, deoarece întruparea Lui a fost **pentru a ajunge la ceasul acesta** (cf. Ioan 12:23; 17:1). Isus Și-a exprimat supunerea

față de voia Tatălui prin cuvintele: **Tată, proslăvește Numele Tău!** Credincioșii care trec prin momente dificile trebuie să procedeze la fel îmbrățișând voia Lui — dorind ca Numele Său să fie glorificat — în pofida unor emoții contrare.

12:28b-29. Atunci a vorbit Tatăl din cer cu un **glas** ca un tunet, confirmând lucrarea Sa în Isus, atât cea trecută cât și cea viitoare. Vocea a fost audibilă, dar nu toți au înțeles-o (cf. v. 30; Fapte 9:7; 22:9).

12:30-31. **Glasul** din cer a confirmat credința celor care aveau percepție spirituală, dar pentru cei nespirtuali a fost doar un zgomot (1 Cor. 2:14). Moartea lui Isus pe cruce a fost **judcata lumii acesteia**. Răul a fost ispășit. Scopurile, standardele și religiile lumii au fost demascate drept nebulie. Crucea a mai fost și mijlocul învingerii lui Satan (Apoc. 12:10). **Stăpânitorul lumii** (i.e., Satan; cf. Ioan 14:30; 16:11), a spus **Isus, va fi aruncat afară**. Puterea lui asupra oamenilor, exercitată prin păcat și moarte, a fost învinsă și ei pot fi eliberați de acum din împărăția lui, una a întunericului spiritual și a sclaviei păcatului (Col. 1:13-14; Evr. 2:14-15).

12:32-33. Cuvintele lui Isus: **Și după ce voi fi înălțat de pe pământ** nu se referă la înălțarea Sa la cer, ci la răstignirea Lui (cf. 3:14; 8:28). El știa cum va muri — „înălțat” pe o cruce. Dar evreii executau sentința capitală în cazul celor considerați vrednici de ea prin împroșcare cu pietre (cf. morții lui Ștefan, Fapte 7:58-60).

Isus a spus că de pe cruce va **atrage la El pe toți oamenii**. Nu a spus că toți vor fi mântuiți, pentru că a afirmat clar că unii vor fi pierduți (Ioan 5:28-29). Dacă acțiunea de atragere a Fiului este aceeași cu acțiunea de atragere a Tatălui (6:44), atunci înseamnă că ea va fi făcută fără discriminare. Printre cei mântuiți nu se vor număra numai evrei, ci oameni din fiecare popor, seminție, de orice limbă și neam (Apoc. 5:9; cf. Ioan 10:16; 11:52).

12:34. **Norodul** era derutat. Dacă Mesia este **Fiul omului**, atunci, argumentau ei, El **rămâne în veac**. Daniel 7:13-14 vorbește despre dominația eternă a Fiului omului. Poate că oamenii s-au întrebat dacă El nu făcea cumva vreo distincție între Mesia (**Hristosul**) și acest **Fiul al omului**. A folosit expresia „Fiul omului” într-un alt sens decât cel din Daniel 7:13? Probabil că au înțeles că Isus Și-a profețit moartea, dar nu și-au dat seama cum va fi acest lucru posibil, dacă El era într-adevăr Mesia.

12:35-36. Mulțimea s-a gândit la dificultățile intelectuale ale afirmației lui Isus, dar **Isus** i-a confruntat cu realitatea că problema era în primul rând una morală. Timpul favorabil lor era limitat. El este **Lumina** pentru această lume (1:4, 9; 8:12; 12:46), dar zilele lucrării Sale publice erau pe sfârșite (v. 23). Venea **întunericul** nopții, când puterile demonice vor stăpâni peste oameni. Omul care **umblă în întuneric** este necredinciosul care trece prin viață poticnindu-se fără să știe ce este viața și **unde merge** (cf. 3:19; 8:12; 1 Ioan 1:6). Privilegiul lor era să creadă în **Lumină** (i.e., Isus) și să devină **fii ai luminii** (i.e., ucenicii Lui; cf. Rom. 13:12; Ef. 5:8, 14; Col. 1:13-14; 1 Tes. 5:5; 1 Ioan 1:7; 2:10). **Isus** a dispărut încă o dată dintre ei în mod supranatural (cf. Ioan 5:13; 8:59; 10:39).

H. Necredința națională a evreilor (12:37-50)

1. EXPLICAȚIILE LUI IOAN (12:37-43)

12:37. Încă de la începutul Evangheliei sale (1:11), Ioan abordează tema necredinței naționale. Acum Ioan spune că, în ciuda faptului că Isus **făcuse atâtea semne** (*sêmeia*), **tot nu credeau în El**. Necredința lor era irațională, așa cum este întotdeauna păcatul.

12:38. Necredința națională și irațională a evreilor a fost prezisă de **proorocul Isaia**. Cel mai clar pasaj al Vechiului Testament despre Robul care suferă (Is. 53:1-12) începe cu afirmația că Israelul nu va înțelege revelația lui Dumnezeu în și prin Robul Său care suferă. Citatul: **cine a dat crezare propovăduirii noastre și cui a fost descoperită puterea brațului Domnului?** înseamnă că puțini au crezut (53:1).

12:39-40. Apoi Ioan citează iarăși din **Isaia** (6:10) pentru a afirma că poporul ca întreg era **incapabil** să creadă. Pentru că au respins constant revelațiile lui Dumnezeu, El i-a pedepsit cu orbirea judecării și **le-a împietrit inima**. Oamenii din timpul lui Isus, ca și cei din zilele lui Isaia, au refuzat să creadă. Ei „tot nu credeau în El” (Ioan 12:37); de aceea **nu puteau crede** (v. 39). Exemple asemănătoare ale pedepsei lui Dumnezeu pentru persistența în păcat prin împietrirea inimii sunt frecvente (Ex. 9:12; Rom. 1:24, 26, 28; 2 Tes. 2:8-12).

12:41. **Isaia... a văzut** într-o viziune pe „Domnul” (lit., „Iehova al oștirilor; Is. 6:3. Ioan a scris că gloria pe care a văzut-o Isaia a fost **slava Lui** (a lui Isus). Implicația era uluitoare: Isus este Iehova! (Cf. Ioan 1:18;

Ioan 12:42-13:5

10:30; 20:28; Col. 2:9.) Isus este în natura Sa Dumnezeu (dar Dumnezeu Fiul este distinct de Dumnezeu Tatăl și de Dumnezeu Duhul Sfânt). Isaia **a vorbit despre El**, multe din profețiile lui Isaia referindu-se la Mesia care va veni, Isus din Nazaret (ex., Is. 4:2; 7:14; 9:6-7; 11:1-5, 10; 32:1; 42:1-4; 49:1-7; 52:23-53:12; 61:1-3). Înainte Isus a spus că Moise a scris despre El (Ioan 5:46).

12:42-43. În ciuda necredinței naționale atât de răspândite, situația nu era fără speranță. Dumnezeu are întotdeauna oamenii Săi. **Mulți** cu poziții înalte au crezut în Isus, dar **de frica** de a nu fi **dați afară din sinagogă**, nu **Îl mărturiseau pe față**. Ei s-au temut mai mult de părerile oamenilor și **au iubit mai mult slava oamenilor decât slava lui Dumnezeu**.

2. ÎNDEMNURILE LUI ISUS (12:44-50)

Nu se spune când și unde a rostit Isus aceste cuvinte. Pasajul pare a fi un rezumat general al manifestării lui Isus în fața poporului.

12:44-46. Verbul **a strigat** (*ekraxen*, „a chemat”, nu a plâns; cf. 1:15; 7:28, 37) arată importanța problemelor prezentate poporului. **Isus** este manifestarea perfectă a lui Dumnezeu, **Cel ce L-a trimis** (1:18; Col. 1:15; Evr. 1:3), astfel încât **a crede** în Isus înseamnă a crede în Dumnezeu. Oamenii nu au două obiecte ale credinței: Dumnezeu și/sau Isus. Când cineva **Îl vede** pe Isus, el **Îl vede** pe Tatăl care **L-a trimis** (cf. Ioan 12:41; 14:9). Isus a venit să-i scoată pe oameni din împărăția lui Satan, a „întunerului”, și să-i conducă în Împărăția lui Dumnezeu, a dragostei și a „luminii” (cf. 1:4, 9; 8:12; 12:35; Col. 1:13-14).

12:47-50. Deoarece Isus este Cuvântul lui Dumnezeu (*Logos*) pentru oameni, Dumnezeu a **vestit** adevărurile Sale prin El în mod decisiv și final (Evr. 1:1-3). Aspectul important este că porunca este de la **Tatăl**. A-L asculta pe **Tatăl** înseamnă a veni la **viața veșnică** (Ioan 12:50). A respinge cuvintele Tatălui — care sunt de fapt înseși **cuvintele** lui Isus (v. 48; cf. v. 50b; 7:16; 14:10, 24) — înseamnă a rămâne în moarte. Moise a profețit venirea marelui Profet (Cel care va vorbi pentru Dumnezeu), când a spus: „Să ascultați de El!” (Deut. 18:15). Condamnarea **în ziua de apoi** este pedeapsa pentru respingerea Celui trimis de Tatăl (Deut. 18:18-19; Ioan 3:18, 36; 5:24).

Scopul revelației lui Dumnezeu în Isus este pozitiv: El a venit să „mântuiască”, nu să

„judece” (12:47; cf. 3:17 și comentariile de la 9:39). Dar respingerea revelației lui Dumnezeu duce în mod inevitabil la împietrirea în păcat și în cele din urmă la judecata lui Dumnezeu.

Vorbind despre necredința națională a evreilor, Ioan și-a echilibrat explicația teologică cu îndemnurile serioase ale lui Isus adresate poporului de a se pocăi. În cuvintele lui Moise, mesajul lui Isus nu era „un lucru fără însemnătate”, ci însăși „viața voastră” (Deut. 32:47).

III. Isus Își pregătește ucenicii (cap. 13-17)

A. Ultima cină (13:1-30)

1. ISUS SPALĂ PICIOARELE UCENICILOR SĂI (13:1-17)

Evangelia lui Ioan conține mai multe învățături date de Isus ucenicilor Săi decât celelalte trei Evanghelii. Capitolele 13-17 se concentrează asupra învățăturilor Lui din seara hotărâtoare când a fost arestat. Înainte de a-i învăța, Isus le spală ucenicilor picioarele și prezice trădarea Sa.

13:1. **Isus... știa că I-a sosit ceasul** (cf. 2:4; 7:6, 8, 30; 12:23, 27; 17:1) **să plece din lumea aceasta la Tatăl**. Moartea și învierea lui Isus erau acum iminente. El a venit ca să moară ascultând de voia Tatălui. Venirea Lui a fost și un act de dragoste față de toată omenirea (3:16). Dar El are o dragoste deosebită pentru oile Sale: **îi iubea pe ai Săi**. Apoi le-a arătat că **i-a iubit până la capăt**. Aici este avută în vedere slujirea Lui umilă (13:1-17), învățăturile Lui (13:18-17:26) și moartea Sa (cap. 18-19). Toate aceste trei lucruri arată dragostea Lui.

13:2-4. **În timpul cinei**, înainte de Paște, **diavolul puse în inima lui Iuda Iscarioteanul... să-L vândă pe Isus**. Isus a prezis acest lucru (6:70-71). Mai târziu Satan a intrat în Iuda (13:27). Cu toate acestea, **Dumnezeu** controla toate evenimentele care au dus la moartea lui Isus. Isus **știa** (cf. v. 1, 18) care **Îi** este autoritatea suverană, originea și destinul; dar de bunăvoie a luat locul unui rob, spălând picioarele ucenicilor Săi. Acțiunea Lui se deosebește foarte mult de preocuparea lor pentru interesul personal (cf. Mat. 20:20-24; Mar. 9:33-34; Luca 22:24-30) și este o ilustrare a întregii Sale lucrări de pe pământ (cf. Fil. 2:5-8).

13:5. Spălarea picioarelor era necesară în Palestina. Străzile erau pline de praf și

oamenii purtau sandale fără șosete sau cio-rapi. Era o onoare ca o gazdă să ceară unui slujitor să spele picioarele unui oaspete; era o încălcare a legilor ospitalității a nu asigura spălarea picioarelor (cf. 1 Sam. 25:41; Luca 7:40-50; 1 Tim. 5:10). Soțiile spălau deseori picioarele soților și copiii ale părinților. Bineînțeles, majoritatea oamenilor își „spă-lau” singuri **picioarele**.

13:6-8. Petru, dându-și seama că Isus a inversat rolurile normale, a întrebât de ce El, „Domnul” lui Petru, să „spele” **picioarele** slujitorului Său Petru. În întrebarea lui Petru, pronumele **Tu** este de întărire în greacă. **Isus** a spus că **după aceea** (după moartea și învi-erea Sa) Petru va **pricepe**. **Niciodată nu-mi vei spăla picioarele**, a replicat Petru. Petru a fost de părere că Isus nu trebuie să Se poarte ca slujitorul cu Petru. Este o altă ocazie când Petru vorbește fără să gândească (cf. Mar. 8:32; 9:5). **Isus** i-a răspuns: **Dacă nu te spăl Eu, nu vei avea parte deloc cu Mine**. Aceas-tă exprimare nu înseamnă: „Dacă nu ești botezat nu poți fi mântuit”, ci „Dacă nu-ți spăl Eu păcatele prin moartea Mea ispăși-toare (cf. Apoc. 1:5) nu ai o relație adevărată cu Mine” (cf. 1 Ioan 1:7).

13:9-10. Petru nu a înțeles nici după aceste cuvinte lecția spirituală, dar știa sigur că dorește să fie unit cu Isus. De aceea i-a cerut lui Isus să-i spele **mâinile și capul**. **Isus i-a zis**: „Cine s-a scăldat n-are tre-buință să-și spele decât picioarele, ca să fie curat de tot.” (Unele ms. gr. omit cuvântul „picioarele.”) Biserica Romano-Catolică, pe baza interpretării versetului 10, susține că după botezul copiilor nou-născuți nu mai este nevoie decât de penitență. O interpretare pre-ferabilă susține că după mântuire nu mai avem nevoie decât de mărturisirea păcatelor, de aplicarea continuă a morții lui Isus pentru a ne curăța de păcatele zilnice (cf. 1 Ioan 1:7; 2:1-2). Când Isus a adăugat: **voi sunteți cu-rați, dar nu toți**, El S-a referit la Iuda (cf. Ioan 13:11, 18). Acest lucru sugerează că Iuda nu era convertit.

13:11. Iuda a respins cuvintele dătătoare de viață și curățitoare ale lui Isus (cf. 6:63; 15:3), deci se afla încă în păcatele sale. Și picioarele lui Iuda au fost spălate, dar el nu a participat la sensul profund al evenimentului. Ioan subliniază că Isus cunoștea în mod supranatural (cf. 2:25; 4:29) înșelăciunea lui Iuda.

13:12-14. După ce le-a dat această lecție practică despre umilință, Domnul S-a adresat ucenicilor pentru a-i învăța semnificația lecției: **Înțelegeți voi ce v-am făcut Eu?**

(cf. v. 7). Termenii **Învățătorul** (*didaskalos*) și **Domnul** (*kyrios*) arată că Isus ocupa o poziție mai înaltă decât ei. Cu toate acestea, El a îndeplinit o slujbă umilă în folosul lor. De aceea, și ei trebuie să împlinească nevoile altora prin sacrificiul de sine.

13:15-16. Spălarea picioarelor a fost o **pildă** (*hypodeigma*, „model”). De-a lungul istoriei Bisericii multe grupuri au practicat literalmente spălarea picioarelor, ca un act de cult. Cu toate acestea, datorită modului de viață din multe țări nu mai este nevoie de spălarea picioarelor oaspeților. Deși Cina Domnului a fost practică de Biserica pri-mară ca un act de cult, nu reiese că primii creștini ar fi practicat spălarea picioarelor ca un act de cult la întrunirile lor. Acest pasaj subliniază umilința interioară, nu un ritual fizic. Menționarea văduvelor care au „spălat picioarele sfinților” (1 Tim. 5:10) se referă la slujirea lor umilă, asemenea unor sclave, făcută pentru alți credincioși, nu la partici-parea la un act de cult al bisericii. A nu urma exemplul lui Isus înseamnă a te înălța cu mândrie deasupra Lui. **Robul nu este mai mare decât domnul** (cf. Ioan 12:26).

13:17. Dumnezeu îi binecuvântează pe slujitorii Săi nu pentru ceea ce „știu”, ci pen-tru cum reacționează față de ceea ce știu. Fericirea creștină (**ferice de voi**) provine din slujirea ascultării (**dacă le faceți**, i.e., **aceste lucruri**) pe care le-a poruncit Isus).

2. ISUS ÎȘI PREZICE TRĂDAREA (13:18-30)

13:18-19. Isus a spus că binecuvântarea vine prin ascultare (v. 17). Acum El spune că pentru unul dintre ucenici nu va exista nici o binecuvântare. Alegerea lui Iuda nu a fost un accident sau o abatere de la planul lui Dum-nezeu. Isus a ales un trădător între cei 12 uce-nici (cf. 6:70-71) pentru ca **să se împlinească Scriptura**, adică Psalmul 41:9. Așa cum David a fost trădat de omul său de încredere care stătea la masă cu el, Ahitofel, care apoi s-a spânzurat (2 Sam. 16:20-17:3, 23), și Iuda, tovarășul apropiat al lui Isus, L-a trădat și apoi s-a spânzurat. Cu toate că fapta lui Iuda era cunoscută dinainte de Dumnezeu, el a fost pe deplin vinovat. Faptul că Isus a știut dinainte (**înainte ca să se întâmple**) și că acest lucru a fost conform Scripturii, i-a aju-tat pe ucenici să „creadă” după împlinirea evenimentelor.

13:20. Așa cum Isus avea o demnitate măreață și sfântă pentru că a fost trimis de Tatăl, tot așa și ucenicii L-au reprezentat pe

Ioan 13:21-38

Isus. **Cine** îi va primi pe ucenici? Îl va primi pe Isus, **Cel** pe care-L reprezentau ei și, în același timp, Îl va primi și pe Tatăl.

13:21. Isus S-a tulburat în duhul Lui. Cuvântul „tulburat” este *etarachtē* („deranjat sau agitat”), același cuvânt folosit referitor la Isus în 11:33; 12:27 (dar folosit de Isus și în 14:1, 27). Fiind uman, Isus a fost tulburat din cauza acțiunii iminente a lui Iuda, care Îi va trăda dragostea și prietenia. Fiind divin, Isus a știut dinainte ce se va întâmpla. Isus a înțeles împietrirea spirituală și moartea produse de păcat în Iuda. Verbul **a mărturisit** și formula **Adevărat, adevărat, vă spun** anunță solemnitatea cuvintelor lui Isus.

13:22. Faptul că unul dintre apropiații lui Isus era capabil de acest lucru era aproape dincolo de puterea de înțelegere a ucenicilor. Iuda și-a ascuns intențiile atât de bine încât nici unul dintre ceilalți ucenici nu l-au suspectat.

13:23-24. Simon Petru, conducătorul și probabil cel mai emoțional dintre ucenici, a vrut să se ocupe de trădător. Luca (22:38, 49-50) precizează că ucenicii aveau două săbii! Ucenicul **pe care-l iubea Isus** era fără îndoială Ioan, autorul acestei Evanghelii (cf. *Introducere*). Ioan și Iuda stăteau **la masă** aproape de **Isus**, dar poziția lui Petru la masă nu era suficient de aproape pentru a-L întreba în particular pe Isus. Astfel **i-a făcut semn** lui Ioan **să întrebe** pe Isus la cine Se referea.

13:25-27. Ioan s-a **rezemat pe pieptul lui Isus** și L-a întrebat: **Doamne, cine este?** Oferindu-i **bucățița... lui Iuda**, Isus i-a făcut un semn nesemisizat lui Ioan, dar gestul Lui a fost și ultima ofertă a harului pentru **Iuda**. Când gazda îi oferea o **bucățiță** (de pâine, NIV — n.tr.) oaspetelui, acesta era un semn de prietenie. Ironia este că actul de prietenie a lui Isus față de Iuda a fost semnul trădării prieteniei de către Iuda.

A intrat Satana în Iuda (cf. v. 2) este una dintre cele mai cumplite exprimări ale Scripturii. Acum Satan s-a folosit de Iuda ca de un instrument pentru a-și îndeplini voia. **Fă repede** înseamnă literal „fă mai repede”, ceea ce poate să însemne că Isus l-a determinat prin cuvintele Sale pe Iuda să acționeze la momentul hotărât de Dumnezeu.

13:28-30. Pentru că **nimeni** nu a înțeles sensul cuvintelor lui Isus, nici chiar ucenicul preaiubit nu a sesizat importanța bucății de pâine decât mai târziu. După ce **a ieșit afară** nimeni nu a crezut ceva rău despre el. Ei au presupus că, fiind casierul grupului (cf. 12:6), el a plecat să „cumpere” mâncare **pentru praznic** sau **să dea ceva săracilor**. Iuda i-a

înșelat pe ucenici, dar nu pe Isus. **Era noapte** este o expresie care în oricare altă Evanghelie ar fi o simplă consemnare a timpului, dar în Evanghelia lui Ioan are probabil și un sens simbolic. Iuda părăsea Lumina (8:12; 12:35, 46) și se îndrepta spre întunericul păcatului (3:19).

B. Plecarea iminentă a lui Isus (13:31-38)

13:31-32. După plecarea lui Iuda, evenimintele care au dus la moartea lui Isus s-au derulat repede. **Isus** a fost eliberat de presiunea produsă de Satan prin Iuda. De asemenea, marea tensiune care creștea pe măsura apropierei morții Lui (Luca 12:50) urma să se încheie în curând. Cuvântul **proslăvit** apare de cinci ori în aceste două versete. Tatăl a fost și El glorificat prin moartea lui Isus pentru că dragostea, bunăvoința și dreptatea lui Dumnezeu au fost astfel făcute cunoscute (cf. Ioan 1.14; Rom. 3:21-26). Expresia: **Dumnezeu Îl va proslăvi... îndată** se referă la învierea și înălțarea Lui.

13:33. Copilașilor este traducerea cuvântului *teknia* (copii mici; diminutivul lui *tekna*, „copii”). Această expresie a dragostei arată grija lui Isus pentru ei. Cuvântul este folosit de Isus în această Evanghelie numai aici. Ioan l-a folosit de șapte ori în prima sa epistolă (1 Ioan 2:1, 12, 28; 3:7, 18; 4:4; 5:21) iar Pavel l-a folosit o singură dată (Gal. 4:19). Isus a anunțat încă o dată că va pleca și că ei nu-L vor putea găsi (cf. Mat. 23:29; Ioan 7:34; 8:21; 12:8, 35). Acest lucru s-a întâmplat atât la moartea Sa cât și la înălțarea la cer.

13:34-35. Cei 11 ucenici vor supraviețui absenței Lui urmând exemplul Său de iubire. Porunca este **nouă** în sensul că cere o dragoste deosebită pentru alți credincioși pe baza dragostei pline de sacrificiu a lui Isus: **cum v-am iubit Eu, așa să vă iubiți și voi unii pe alții**. Dragostea și sprijinul creștinilor unul pentru celălalt îi vor ajuta să supraviețuiască într-o lume ostilă. Așa cum Isus a întrupat dragostea lui Dumnezeu, fiecare ucenic trebuie să întrupeze dragostea lui Hristos. Această dragoste este un semn pentru lume și pentru orice credincios (1 Ioan 3:14).

13:36-38. Petru, întotdeauna grăbit să vorbească, comentează imediat cuvintele lui Isus despre plecarea Sa (v. 33). El dorea să știe **unde** se „duce” Isus (cf. cererii similare a lui Toma; 14:5). Dragostea lui Petru era atât de mare încât voia să fie cu Isus. Dar **Isus i-a răspuns** că nu era posibil ca Petru să fie

acum cu El. **Petru** nu putea concepe că există o situație care să justifice aceste cuvinte ale lui Isus. El era sigur că dragostea și curajul său erau capabile să înfrunte orice pericol, chiar și moartea. **Eu îmi voi da viața pentru Tine** a afirmat el. Dar Petru nu se cunoștea pe sine însuși atât de bine cât credea că se cunoaște, nici nu cunoștea puterea satanică care acționa împotriva lui (cf. Luca 22:31-32). Isus a prezis că Petru va nega că-L cunoaște (**până te vei lepăda de Mine de trei ori**), fapt ce i-a șocat complet pe ceilalți ucenici. Probabil că au început să se întrebe dacă nu Petru era trădătorul (cf. Ioan 13:21-25).

C. Isus, Calea spre Tatăl (14:1-14)

Ucenicii au fost consternați și descurajați. Isus a spus că va pleca (7:34; 8:21; 12:8, 35; 13:33), că va muri (12:32-33), că unul dintre cei Doisprezece era un trădător (13:21), că Petru se va dezice de Isus de trei ori (13:38), că Satan lucra împotriva fiecăruia dintre ei (Luca 22:31-32) și că toți ucenicii se vor risipi (Mat. 26:31). Efectul cumulativ al acestor descoperiri le-a produs o profundă stare de depresie.

14:1-2. Isus le-a dat câteva îndemnuri împreună cu promisiuni pentru a-i încuraja. **Să nu vi se tulbure inima**, a spus El. Cuvântul „tulbure” este *tarassesthō* („deranjat, agitat”) care provine din același verb tradus „S-a tulburat” în 11:33; 13:21; 14:27. Inima este centrul personalității. Fiecare credincios răspunde de starea inimii lui (cf. Prov. 3:1, 3, 5; 4:23; 20:9). Printr-o credință fermă în Dumnezeu Tatăl și în Isus Fiul, ei puteau să-și aline durerea sufletească și să primească putere pentru încercările ce vor urma. Când Isus a spus: **Aveți credință în Dumnezeu, și aveți credință în Mine**, a dat porunci, nu a făcut declarații. Moartea nu trebuia să-i înspăimânte, pentru că Isus pleca să le „pregătească” un loc în cer, casa Tatălui.

14:3-4. **Mă voi întoarce** se referă aici nu la învierea Lui sau la moartea unui credincios, ci la Răpirea Bisericii atunci când Hristos se va întoarce după oile Sale (cf. 1 Tes. 4:13-18) și ele vor fi cu El (cf. Ioan 17:24). Isus nu a spus nimic despre natura locului unde se ducea. Este suficient că oamenii credincioși vor fi cu Tatăl și cu Isus (cf. 2 Cor. 5:8; Fil. 1:23; 1 Tes. 4:17). Ucenicii știau cum să ajungă în cer. El le-a spus: **Știți unde Mă duc, și știți și calea într-acolo**. Isus le-a arătat calea în tot timpul lucrării Sale, dar, așa cum vedem în cazul lui

Toma (Ioan 14:5), ei nu au înțeles pe deplin sensul învățăturilor Lui.

14:5-6. Afirmția lui Toma (**nu știm unde Te duci**) și întrebarea lui (**cum putem să știm calea într-acolo?**) reflectă perplexitatea celor Unsprezece (cf. întrebării similare a lui Petru; 13:36). Ei vor rămâne în această stare de confuzie până la moartea și învierea Lui și până la venirea Duhului. Aveau toate informațiile, dar nu le puteau pune cap la cap. Cuvintele lui Isus: **Eu sunt calea, adevărul și viața** reprezintă a șasea dintre afirmații Sale care conține cuvintele „Eu sunt” din Evanghelia lui Ioan (6:48; 8:12; 10:9, 11; 11:25; 14:6; 15:1). Isus este „calea” pentru că El este „adevărul” și „viața”. Așa cum Tatăl este adevărul și viața, tot așa Isus este întruparea lui Dumnezeu prin care oamenii pot veni la Tatăl (cf. 1:4, 14, 18; 11:25). Prin cuvintele Sale: **Nimeni nu vine la Tatăl decât prin Mine**, Isus a subliniat faptul că mântuirea, contrar a ceea ce cred mulți oameni, nu se poate obține pe mai multe căi. Există o singură Cale (cf. Fapte 4:12; 1 Tim. 2:5). Isus este singura cale de acces spre Tatăl pentru că El este singurul care este de la Tatăl (cf. Ioan 1:1-2, 51; 3:13).

14:7. Prima propoziție în acest verset poate fi sau o promisiune („Dacă M-ați cunoscut pe Mine, Îl veți cunoaște și pe Tatăl”), sau o mustrare (**Dacă M-ați fi cunoscut pe Mine, ați fi cunoscut și pe Tatăl Meu**). Probabil că Domnul Isus i-a mustrat pe ucenici pentru incapacitatea lor de a-l înțelege persoana și misiunea (cf. 8:9). Dialogul care urmează (14:8-9) arată incapacitatea de a înțelege a ucenicilor. **Și de acum încolo Îl veți cunoaște** este o promisiune care privește dincolo de cruce și de înviere (cf. 20:28: „Domnul meu și Dumnezeul meu”).

14:8-9. Filip a exprimat o dorință universală a omenirii: aceea de a-L vedea pe Dumnezeu (cf. Ex. 33:18). Într-o formă pervertită, această dorință duce la idolatrie. Probabil că Filip dorea foarte mult o teofanie (cf. Ex. 24:9-10; Is. 6:1) sau o imagine a slavei lui Dumnezeu. Cuvintele lui Isus: **Cine M-a văzut pe Mine, a văzut pe Tatăl** reprezintă una dintre cele mai uimitoare afirmații făcute de Isus. Tatăl este în Isus și Isus Îl revelează în mod perfect (1:18). De aceea nu era necesară o teofanie pentru că, văzându-L pe Isus, ei Îl vedeau pe Tatăl.

14:10-11. Dovada unității dintre Isus și Tatăl Său are trei elemente. Ucenicii trebuiau să-L „creadă” pe Isus (a) datorită caracterului Său (**Eu sunt în Tatăl** [cf. v. 20] și **Tatăl este în Mine**; (b) deoarece cuvintele Lui sunt

Ioan14:12-21

cuvintele Tatălui (**Cuvintele pe care vi le spun Eu, nu le spun de la Mine** [cf. 7:16; 12:49-50; 14:24]); și (c) pentru că minunile arată că Dumnezeu lucrează prin El (**Tatăl, care locuiește în Mine, El face aceste lucrări ale Lui... credeți cel puțin pentru lucrările acestea**; cf. 5:36). Unul dintre elementele cheie ale Evangheliei lui Ioan este sublinierea faptului că semnele sunt mijloacele harului care îndeamnă la credință (cf. 5:36; 10:25, 38; 11:47; 12:37; 20:30-31).

14:12-14. Apostolii nu vor face în mod necesar minuni mai uimitoare decât Isus (ex., hrănirea celor 5.000), ci influența lor va fi mai mare (ex., Petru a avut la o singură predică 3.000 de convertiți). Acest lucru a devenit posibil **pentru că** Isus S-a dus la **Tatăl**. Minunile sunt importante, dar unii evangheliști au făcut lucruri **mai mari decât acestea** predicând vestea bună la mii de oameni.

Expresia **în Numele Meu** (v. 13-14) nu este o formulă magică sau o invocatie. Dar rugăciunile credincioșilor, în calitatea lor de reprezentanți ai lui Hristos care îndeplinesc lucrările Lui, vor primi răspuns. Ioan a dezvoltat această învățătură în prima sa epistolă. El a scris: „dacă cerem ceva după voia Lui, ne ascultă. Și... știm că suntem stăpâni pe lucrurile pe care I le-am cerut“ (1 Ioan 5:14-15). A **cere ceva în Numele Meu** înseamnă a cere conform voii Sale (cf. „în Numele meu“ din Ioan 15:16; 16:23-24, 26). Cuvântul „Îmi“ (veți cere ceva în Numele Meu; NIV — n.tr.) este omis în unele manuscrise grecești, dar este corectă introducerea lui. În Noul Testament rugăciunile Îi sunt adresate de obicei lui Dumnezeu Tatăl, dar rugăciunea îndreptată către **Fiul** este potrivită și ea (ex., rugăciunea lui Ștefan: „Doamne Isuse...“ [Fapte 7:59]). Scopul răspunsurilor la rugăciune este **ca Tatăl să fie proslăvit**. Tatăl mai este glorificat și prin aducerea de roade (Ioan 15:8).

D. Isus promite venirea Mângâietorului (14:15-31)

14:15. „Iubirea“ ucenicilor pentru Hristos se manifestă prin ascultarea de poruncile Sale (cf. v. 21, 23; 1 Ioan 2:3; 3:22, 24; 5:3). Hristos a arătat care este modelul dragostei și al ascultării (Ioan 14:31); ucenicii Lui trebuie să-L urmeze.

14:16-17. Acesta este unul din mai multe pasaje despre Duhul Sfânt din cadrul Discursului din camera de sus. Până acum s-a vorbit puțin despre Duhul Sfânt în Evanghelia lui Ioan. Cuvintele adresate lui Nicodim

(3:5-8) fac parte dintr-o discuție particulară, iar 7:39 prezice Cincizecimea. Duhul Sfânt va fi **Mângâietor** (*paraklētos*; folosit și în 14:26; 15:26; 16:7; vezi sensul lui și la comentariile de la 16:7). Într-un sens, El înlocuiește acum prezența fizică a lui Isus; El mediază prezența lui Dumnezeu în credincioși. Duhul rămâne într-un credincios **în veac** (cf. Rom. 8:9). Este de asemenea **Duhul adevărului** și de aceea îi va călăuzi pe apostoli. El este invizibil (**lumea nu-L poate primi, pentru că nu-L vede și nu-L cunoaște**), dar este real și activ. Undele radio trec neobservate în lipsa unui aparat de radio. Duhul Sfânt rămâne neobservat de către cel nemăntuit, care nu are viață spirituală. Ucenicii experimentaseră într-o măsură Duhul (fără îndoială în predicare și în înfăptuirea minunilor), dar acum lucrarea Lui va fi mult mai intimă.

De ce a spus Isus că Duhul Sfânt **va fi** (timpul viitor) **în ei**? Pentru că în vremea Vechiului Testament Duhul a venit doar asupra unor credincioși pentru a le da puteri speciale, dar după ziua Cincizecimii El va locui permanent în fiecare credincios (Rom. 8:9; 1 Cor. 12:13).

14:18-19. Ce a vrut să spună Isus prin cuvintele: **Mă voi întoarce la voi**? S-a referit El la (1) învierea Sa, (2) Răpire; (3) moartea unui credincios, (4) o experiență mistică sau (5) la venirea Duhului Sfânt în ziua Cincizecimii? Cele mai plauzibile par a fi variantele 1 și 5. Versetul 19 susține varianta 1, pentru că ucenicii L-au văzut într-adevăr pe Isus după învierea Sa. Învierea Lui este garanția învierii lor (**pentru că Eu trăiesc, și voi veți trăi**; cf. 1 Cor. 15:20-21) și temelia unei vieți noi.

14:20-21. În ziua aceea se referă la ziua Cincizecimii când revărsarea Duhului a fost dovada înălțării lui Isus la **Tatăl**. (Totuși, unii cred că „ziua“ se referă la învierea lui Isus, baza siguranței credincioșilor.) Duhul va veni în credincioși (v. 17) și îi va învăța despre unirea lor cu Isus (**că voi sunteți în Mine, și că Eu sunt în voi**) în timp ce Îl va manifesta pe Hristos în ei.

Dragostea creștină se manifestă atunci când un credincios **păzește** cuvintele Domnului (cf. v. 15, 23). Recompensele iubirii Lui sunt mari: (a) **Tatăl** îi va arăta dragostea (cf. v. 23) și (b) Fiul îl va **iubi** și i se va **arăta**. Acest pasaj nu susține existența unei religii a „faptelor“, ci adevărul că omul care crede și păzește Cuvântul lui Hristos este iubit de Domnul. Credința mântuitoare duce la ascultare (cf. „ascultarea credinței“, Rom. 1:5).

14:22. Iuda, nu Iscarioteanul, a fost probabil ucenicul numit Tadeu (Mat. 10:3; Mar. 3:18). El nu a înțeles de ce Isus Se va arăta lor și **nu lumii** (cf. Ioan 14:19a).

14:23-24. Isus i-a răspuns că El și **Tatăl** nu Se vor arăta celor care nu ascultă **cuvântul** Lui. Ascultarea provine din „iubirea” de Isus și de Cuvântul Său (cf. v. 15, 21; 1 Ioan 2:3; 3:22, 24; 5:3). Ca rezultat, Tatăl și Fiul rămân (**vom locui împreună cu el**) în credincios. În sintagma „vom locui” (lit., „ne vom face casa”, NIV — n.tr.) apare cuvântul grecesc *monēn*, la singular, pluralul lui fiind *monai*, tradus „locașuri” în Ioan 14:2. Acest cuvânt apare în Noul Testament numai în aceste două versete. Răzvrătirea împotriva cuvântului lui Isus înseamnă răzvrătire împotriva lui Dumnezeu, „Tatăl” care L-a **trimis**. **Cuvântul** lui Isus **nu este al Lui**, așa cum a spus și mai înainte (12:49; 14:10).

14:25-26. Ceea ce a spus Isus în zilele lucrării Sale de pe pământ nu a fost înțeles decât parțial. Apostolii aveau nevoie de trei lucruri pentru a înțelege persoana și misiunea lui Isus: (1) trebuia să aibă loc moartea Lui. (2) El trebuia să învieze pentru a dovedi veridicitatea afirmațiilor Sale și pentru a-Și demonstra victoria. (3) **Duhul** trebuia să vină (El va fi trimis de **Tatăl în Numele Meu**, i.e., în locul lui Isus și pentru El) și să explice înțelesul cuvintelor și faptelor lui Isus. Duhul, a spus Isus, **vă va învăța toate lucrurile, și vă va aduce aminte de tot ce v-am spus Eu**. Acest verset este adresat apostolilor. Contextul limitează sensul cuvintelor „toate lucrurile” la interpretarea și semnificația persoanei și lucrării Sale. Duhul a lucrat în mințile lor, aducându-le aminte de învățăturile Lui și explicându-le sensul lor (cf. 2:22; 7:39; 20:9).

14:27. În vremea Noului Testament formula obișnuită de a-ți lua rămas bun de la cineva era „Pace” (*sālôm* în ebraică). Prin moartea Sa, Isus a lăsat o moștenire ucenicilor Săi : **vă dau pacea Mea**. Ei vor avea „pace cu Dumnezeu” (Rom. 5:1) pentru că păcatele le-au fost iertate și „pacea lui Dumnezeu” (Fil. 4:7) le va păzi viețile. **Lumea** nu este în stare să „dea” acest fel de pace. Frica de moarte (Evr. 2:14-15) și frica de viitor dispar atunci când urmașii lui Isus au încredere în El. De aceea nu trebuie să li **se tulbure inima** (cf. Ioan 11:33; 13:21; 14:1).

14:28. Dacă ucenicii ar fi avut o dragoste mai matură pentru Isus, ei s-ar fi **bucurat** de plecarea Lui. Dar dragostea lor era încă egoistă. Isus se afla încă în starea Lui de umilință

pe pământ, dar, prin faptul că se va „duce” înapoi **la Tatăl**, va fi înălțat în glorie (cf. 13:31-32) și se va **întoarce** (cf. 14:3).

Arianii și Martorii lui Iehova susțin pe baza afirmației **Tatăl este mai mare decât Mine** că Isus este un dumnezeu inferior. Dar acest lucru ar însemna că Isus este o ființă creată sau ar duce la politeism, ambele concepții fiind în mod clar nebiblice. Tatăl și Fiul împărtășesc aceeași esență (cf. 1:1-2; 14:9; 20:28). Tatăl și Fiul sunt „una” în scop și esență (10:30). Astfel, Tatăl era mai mare în poziție sau glorie decât Fiul atunci când El S-a aflat în starea Lui umilă.

14:29-31. Profetia împlinită este o mare mângâiere și un sprijin important pentru credincioși (cf. Is. 46:8-10). Isus Și-a prezis moartea și învierea de mai multe ori (ex., Mar. 8:31-32; 9:31). Când aceste evenimente au avut loc, după șocul inițial, credința lor a fost mult întărită. Acum timpul în care îi mai putea învăța era limitat pentru că Satan, **stăpânitorul lumii acesteia** (cf. Ioan 12:31; 16:11), își concentra forțele împotriva lui Isus prin Iuda (cf. 13:2, 27). Cu toate acestea, Satan **n-are nimic în Isus**. Păcatul duce la moarte (Rom. 5:12, 21a; 6:16), iar păcatul și moartea îi dau putere lui Satan asupra oamenilor (cf. Evr. 2:14-15; Apoc. 12:10). Isus fiind fără păcat, Satan nu-L putea revendica pentru împărăția întinericului. Satan a crezut că moartea lui Isus a fost o victorie pentru el, dar, de fapt, a fost victoria lui Isus asupra lui Satan (Ioan 16:11; Col. 2:15).

Pentru că Isus Îl iubește pe **Tatăl**, El a făcut **asa cum** L-a **poruncit Tatăl** (cf. Ioan 10:18; 12:49-50), fiind „ascultător până la moarte” (Fil. 2:8). Apoi El a spus: **Sculati-vă, haidem să plecăm de aici!** Isus a stat cu ucenicii în camera de sus. Se pregătea să plece în Grădina din Ghetsimani, pe Muntele Măslinilor. Nu se știe cu certitudine când a rostit Isus aceste cuvinte, în camera de sus sau în drum spre grădină, dar este mai probabil este că El le-a spus în cameră.

E. Vița și mlădițele (15:1-10)

Apoi Isus i-a învățat pe ucenicii Săi despre trei relații vitale. Ucenicii trebuie să aibă o relație bună cu Isus (v. 1-10), unul cu altul (v. 11-17) și cu lumea (v. 18-16:4). Ucenicii au trei responsabilități, câte una pentru fiecare relație: să rămână, să se iubească unul pe altul și să mărturisească.

15:1. Eu Sunt adevărata viță (cf. v. 5). Este ultima dintre cele șapte afirmații importante care conțin cuvintele „Eu sunt” din Ioan

Ioan 15:2-11

(cf. comentariilor la 6:35). Israelul era viță aleasă a lui Dumnezeu căruia El i-a acordat o grijă și o atenție deosebită (Ps. 80:8; Is. 5:1-7; Ier. 2:21; 6:9; Ez. 15; 17:5-10; 19:10-14; Osea 10:1; 14:8). El a dorit să culeagă roade, dar vița (Israelul) a degenerat și a produs fructe putrede. Dar Isus, „adevărata viță” a împlinit ceea ce Dumnezeu dorea de la Israel. **Tatăl... este vierul** care cultivă și protejează via.

15:2. El (Grădinarul, Tatăl) dorește **roadă**, care este menționată de opt ori în acest capitol (v. 2 [de trei ori], 4 [de două ori], 5, 8, 16). Se observă și o progresie: **roadă** (v. 2), **mai multă roadă** (v. 2) și „multă roadă” (v. 5, 8). Roadă pe care a dorit-o Dumnezeu de la Israel a fost ascultarea în dragoste, neprihănirea și dreptatea (Is. 5:1-7). **Pe orice mlădiță, care este în Mine** și n-aduce roadă El o taie. Sintagma „în Mine” nu are același sens ca și cuvintele lui Pavel „în Hristos”. Aici ea face parte din metafora Viței și are sensul: „nu orice persoană care afirmă că este ucenicul Meu (o mlădiță) este în mod necesar un ucenic adevărat.” O mlădiță care n-aduce roadă este evident moartă. De aceea, la fel ca și Iuda, este tăiată. (Vezi comentariile de la Ioan 15:6.) În Palestina vierii taie via în fiecare an. Taie toate tulpinile moarte și curăță mlădițele vii pentru ca acestea să dea roadă mai bogată.

15:3. Ucenicii au fost curățiți de Isus și de mesajul Lui, dar unul, Iuda, nu a fost curățit (cf. 13:10-11).

15:4. Capacitatea de a aduce roadă este rezultatul vieții Fiului reprodusă într-un ucenic. Datoria ucenicului este „rămânerea”. Verbul **rămâne**, un cuvânt cheie în teologia lui Ioan, este *menō*, care apare de 11 ori în acest capitol, de 40 de ori în întreaga Evanghelie și de 27 de ori în epistolele lui Ioan. Ce înseamnă „a rămâne”? În primul rând, poate însemna a-L primi pe Isus ca Mântuitor (cf. 6:54, 56). În al doilea rând, poate însemna a continua sau a persevera în credință (8:31; 1 Ioan 2:19, 24). În al treilea rând, poate însemna credință, ascultare în dragoste (Ioan 15:9-10). Fără credință, viața lui Dumnezeu nu vine în nimeni. Fără viața lui Dumnezeu, nu se poate aduce **roadă: nici voi nu puteți aduceți roadă, dacă nu rămâneți în Mine.**

15:5-6. Rămânerea permanentă a unui ucenic în Isus (**Cine rămâne în Mine**) — și prezența lui Isus într-un credincios (**și în cine rămân Eu**) — duce la **multă roadă** (cf. v. 8). Dar cei care nu cred se confruntă cu un dezastru. **Mlădița** fără viață este moartă și

tăiată (v. 2). Fiind fără valoare, aceste mlădițe sunt **aruncate în foc și ard**. Ce a vrut Isus să spună prin aceste cuvinte simbolice despre mlădițele viței care sunt arse? Aceste cuvinte au fost interpretate în cel puțin trei moduri: (1) „Mlădițele „arse” sunt creștinii care și-au pierdut mântuirea. (Dar acest lucru contrazice alte pasaje, ex., 3:16, 36; 5:24; 10:28-29; Rom. 8:1.) (2) Mlădițele „arse” îi reprezintă pe creștinii care își vor pierde răsplata dar nu și mântuirea la scaunul de judecată a lui Hristos (1 Cor. 3:15). (Dar Isus a vorbit aici de mlădițe *moarte*; o astfel de mlădiță **este** aruncată **afară și se usucă.**) (3) Mlădițele „arse” se referă la oamenii care sunt creștini doar cu numele dar care, la fel ca Iuda, nu sunt mântuiți și de aceea sunt judecați. Asemenea unei ramuri moarte, un om fără Hristos este mort din punct de vedere spiritual și de aceea va fi pedepsit în focul veșnic (cf. Mat. 25:46). Iuda a fost cu Isus; el părea să fie o „mlădiță”, dar nu a avut viața lui Dumnezeu în el; de aceea el a plecat; destinul său era asemănător cu al unei mlădițe moarte.

15:7-8. Spre deosebire de versetul 6, tonul acestor versete este pozitiv: **rămâneți** cu Isus și **aduceți multă roadă**. Rugăciunea eficientă se bazează pe credința în Hristos și pe **cuvintele** Lui care rămân în credincios. Cuvintele lui Hristos determină și controlează mintea unui astfel de credincios și el se va ruga conform vocii Tatălui. Pentru că rugăciunea lui este conformă vocii lui Dumnezeu, rezultatele sunt sigure — **vi se va da** (cf. 1 Ioan 5:14-15). Prin rugăciunile împlinite Tatăl va fi **proslăvit** pentru că, la fel ca Isus, **ucenicii** Lui împlinesc voia Tatălui ceresc (cf. „Vie împărăția Ta, facă-se voia Ta, precum în cer și pe pământ” [Mat. 6:10]).

15:9-10. Motivația credinciosului este „dragostea” extraordinară a lui Isus, care iubește cum L-a **iubit** Tatăl, cu aceeași putere și în aceeași măsură. Expresia **Rămâneți în dragostea Mea** sună mistic, dar Isus o face foarte concretă. Ascultarea de **poruncile Tatălui** este aceeași pentru ucenic cum a fost pentru Fiul (cf. 14:15, 21, 23; 1 Ioan 2:3; 3:22, 24; 5:3). Dependența activă și ascultarea în dragoste sunt căile potrivite ale tuturor copiilor lui Dumnezeu.

F. Prietenii lui Isus (15:11-17)

15:11. Isus a avut **bucuria** mare de a fi plăcut Tatălui trăind o viață plină de roadă (cf. Evr. 12:2). Scopul învățăturilor Sale este să dăruiască omului viață din abundență, nu o

existență lipsită de bucurie (Ioan 10:10). Poruncile de care trebuie să asculte ucenicii Lui sunt pentru **bucuria** lor (cf. 17:13).

15:12. O „poruncă“ importantă a fost dată de Isus credincioșilor: ei trebuie să aibă dragoste reciprocă (**să vă iubiți unii pe alții**; este repetată în v. 17). Creștinii se maturizează iubindu-se și îngrijindu-se unul de altul. Standardul acestei iubiri este exemplul lui Hristos de slujire umilă și cu spirit de sacrificiu: **cum v-am iubit Eu**.

15:13-14. Cel mai mare lucru pe care-l poate face cineva pentru prietenul său este să moară pentru el; o astfel de moarte este o dovadă evidentă de **dragoste**. Isus Și-a dovedit dragostea (v. 12b) murind pentru **prietenii Săi**, cei care Îl ascultă. Avraam a fost numit „prietenul“ lui Dumnezeu (2 Cro. 20:7; Is. 41:8) pentru că L-a ascultat pe Dumnezeu. Avraam și Dumnezeu au comunicat bine unul cu altul (Gen. 18:17), la fel ca prietenii apropiați.

15:15-17. Robul nu are o relație apropiată cu stăpânul său, așa cum au prietenii. De obicei robul execută ce-i cere **stăpânul său** fără să **știe ce face stăpânul său**. Pentru că Isus S-a deschis în fața ucenicilor Lui, titlul de „rob“ nu se potrivea relației lor. (Când Pavel s-a numit pe sine un „rob al lui Isus“ [Rom. 1:1], el a avut în vedere altceva. A vrut să spună că Îl slujea și Îl asculta de bunăvoie și cu umilință pe Dumnezeu.) Isus i-a **numit** pe ucenicii Săi **prieteni** pentru că le-a descoperit revelația Tatălui.

Apoi Isus le-a amintit că, spre deosebire de practica obișnuită ca ucenicii să-și aleagă învățătorul, Isus a fost cel care i-a ales pe ei (cf. Ioan 15:19). Scopul alegerii era ca ei să producă **roadă durabilă**. El i-a **ales** pentru o misiune și **Tatăl** va răspunde cererilor lor pentru îndeplinirea misiunii lor (**ca orice veți cere de la Tatăl, în Numele Meu**; cf. v. 7; cf. „în Numele Meu“ în 14:13-14; 16:23-24, 26). Prietenia cu Isus presupune obligativitatea dragostei frățești: **să vă iubiți unii pe alții** (cf. 15:12).

G. Ura lumii (15:18-16:4)

15:18. Prietenia cu Dumnezeu duce la ură din partea lumii. Invers, a fi prietenul lumii înseamnă a fi dușmanul lui Dumnezeu (Iac. 4:4). Isus i-a prevenit pe ucenicii Săi de faptul că lumea îi va urî. În Evanghelia lui Ioan **lumea** este sistemul societății ostil lui Dumnezeu, care se află sub puterea lui Satan (Ioan 14:30). Credincioșii pot fi surprinși de

această ostilitate (1 Pet. 4:12-13), dar ei ar trebui să-și aducă aminte că Isus a fost **urât** încă de la naștere (când Irod cel Mare a căutat să-L omoare) și până la moartea Sa pe cruce.

15:19. Un motiv fundamental al urii lumii față de creștin îl reprezintă diferențele dintre ei (cf. 1 Pet. 4:4; Rom. 12:2). Un credincios, care a părăsit împărăția întunericului și a fost transferat în Împărăția Fiului lui Dumnezeu (Col. 1:13) are altă bucurie, alte scopuri, speranțe și iubește alte lucruri. Acum are siguranță, adevărul și un standard al vieții. Creștinii au fost „aleși“ (cf. Ioan 15:16) **din mijlocul** sistemului **lumii** de către Hristos și acum ei îi aparțin Lui. Pentru că ei **nu sunt din lume** lumea îi **urăște**.

15:20-21. Isus le-a amintit ucenicilor de o afirmație pe care a făcut-o mai înainte: **Robul nu este mai mare decât stăpânul său** (cf. 13:16). Atunci El S-a referit la obligația lor de a-L urma exemplul slujirii umile. Principiul are însă și alte aplicații. Creștinii trebuie să se identifice atât de mult cu Isus încât să-L împărtășească suferințele (**și pe voi vă vor prigoni**). Sub aspect pozitiv, unii oameni au urmat și au **păzit cuvântul** lui Isus și vor asculta și de mesajul apostolilor. Cauza principală a urii lumii împotriva ucenicilor este identificarea lor cu Isus. Ei Îl urăsc pe Isus pentru că nu-L cunosc pe Dumnezeu, **Cel ce M-a trimis**.

15:22-23. Isus a venit ca să fie Revelația lui Dumnezeu. Dacă Isus n-ar **fi venit**, păcatul lor nu ar fi fost atât de mare. Afirmația: **n-ar avea păcat** (cf. v. 24) nu trebuie luată în sens absolut, așa cum arată și 16:9 (cf. 3:19; 9:41). Înainte de venirea lui Isus oamenii ar fi putut invoca ignoranța pentru a se dezvinovăți de **păcatul lor** (cf. Fapte 17:30). Dar acum Lumina a venit și cei care o resping intenționat **n-au nici o desvinovățire**. Revelația în Isus și prin Isus este atât de legată de **Tatăl** încât a-L urî pe Isus înseamnă a-L urî pe Dumnezeu (cf. Ioan 15:24b).

15:24-25. Aceste două versete dezvoltă ideea din versetele 22-23. Minunile pe care le-a făcut Isus (**lucrări**) erau atât de deosebite încât semnificația lor era evidentă. Poporul evreu ar fi trebuit să recunoască cu toată onestitatea: „Nimeni nu poate face semnele pe care le faci Tu, dacă nu este Dumnezeu cu el“ (3:2). Dar poporul în general L-a respins **și pe Isus și pe Tatăl** pentru că, în păcatul lor, oamenii au iubit mai mult întunericul decât lumina (3:19). Poporul a crezut că-L slujește pe Dumnezeu respingându-L pe Isus (16:2-3), dar în realitate îl slujea pe Satan (8:44). Păcatul este ilogic în

Ioan 15:26-16:8

natura lui. Ura față de Isus era **fără temei**, fără nici un motiv rațional, lucru care se aplică și urii față de oamenii neprihăniți, așa cum se vede la cei care l-au urât pe David (Ps. 35:19; 69:4; 109:3).

15:26-27. În fața opoziției și urii lumii, un credincios ar putea fi ispitit să încerce să scape de lume sau să rămână tăcut în lume. Viața monahală, izolarea extremă și lipsa mărturisirii, au fost răspândite în istoria Bisericii. Isus Și-a încurajat ucenicii vorbindu-le despre lucrarea Duhului în lume. Așa cum lucrarea lui Isus a fost să-L scoată în evidență pe Tatăl și nu pe Sine, și Duhul va mărturisi că Isus este Mesia (**El va mărturisi despre Mine**). Iar ceea ce spune Duhul este adevărat pentru că El este **Duhul adevărului** (cf. 16:13). Fiind **Mângâietorul** (cf. 14:26; 16:7), El prezintă lumii adevărul lui Dumnezeu. Duhul este trimis **de la Tatăl** (cf. 14:26), așa cum și Fiul a fost trimis de la Tatăl. Cu toate acestea, lucrarea tainică a Duhului nu este făcută separat de Biserică. Apostolii trebuia să depună mărturie despre faptele pe care au ajuns să le cunoască: **Și voi, de asemenea, veți mărturisi**. În timp ce apostolii mărturiseau, Duhul Sfânt convingea, și oamenii erau mântuiți. Aceeași legătură dintre ascultarea umană de porunca divină (Fapte 1:8) și mărturia Duhului este necesară în fiecare generație.

16:1-2. Probabil că ucenicii s-au întrebat de ce le-a vorbit Isus despre ura și persecuția lumii. Isus, anticipând întrebarea lor, le-a spus că anticiparea unor necazuri ajută la rămânerea pe calea lui Dumnezeu. (El le-a mai dat un motiv în v. 4.) Ucenicii se vor confrunta cu excomunicarea și chiar cu moartea. Amintirea faptului că și Isus a fost ostracizat și martirizat și că a prezis aceleași lucruri și pentru apostolii Săi, i-a ajutat să devină mai puternici. Primii creștini au fost evrei (Fapte 2:11, 14, 22), dar la puțin timp după ce Biserica a început să crească și să se răspândească, ea a fost repede alungată din **sinagogi** (cca. 90 d.Hr.). Persecuția până la moarte a avut loc în cazul lui Ștefan (Fapte 7:59), a lui Iacov (Fapte 12:2) și al altora (Fapte 9:1-4). Unii oameni de-a lungul istoriei Bisericii au crezut că trebuie să-i persecute pe credincioși din cauza unui zel nehibzuit pentru Dumnezeu. Ei credeau că fac **o slujbă lui Dumnezeu** (cf. Rom. 10:2).

16:3-4. Oamenii din lume îi vor persecuta pe urmașii lui Isus **pentru că n-au cunoscut nici pe Tatăl, nici pe El**. Ei nu-L recunosc pe Tatăl lucrând prin cuvintele și faptele lui Isus. De exemplu, evreii aveau o

anumită cunoaștere despre Dumnezeu prin Lege, dar acea cunoaștere nu ducea la mântuire, pentru că Dumnezeu a spus: „Este un popor cu inima rătăcită; ei nu cunosc căile mele“ (Ps. 95:8-10).

Isus i-a prevenit pe ucenici de persecuțiile viitoare pentru a le întări credința. Recunoscând faptul că Isus știe viitorul, încrederea lor în El va crește. Isus **nu** le-a spus **aceste lucruri** (acest avertisment) mai înainte, pentru că ura lumii fusese îndreptată împotriva Lui. El i-a protejat prin prezența Lui personală, dar de acum înainte ei vor fi trupul Lui pe pământ (Ef. 1:22-23).

H. Lucrarea Duhului (16:5-15)

16:5-6. Aflarea veștii plecării lui Isus le-a produs depresie ucenicilor. Erau speriați de pierderea personală pe care o vor suferi prin absența fizică a lui Isus. Dacă ar fi înțeles de ce pleca și la cine, s-ar fi putut bucura. Mai târziu (v. 22) Isus a prezis că tristețea lor va fi transformată într-o mare bucurie. Cuvintele lui Isus: **Acum Mă duc la Cel ce M-a trimis**, ar fi trebuit să-i determine pe ucenici să pună întrebări, dar nu au făcut-o (nici chiar Toma [14:5] nu a întrebat: **Unde Te duci?**) Preocuparea cu problemele personale i-a împiedicat să înțeleagă importanța momentului („Acum“) și semnificația evenimentelor (moartea, îngroparea, învierea și înălțarea Sa la cer).

16:7. Pentru ucenici, plecarea lui Isus era necesară — deși dureroasă și grea. De fapt, plecarea Lui era folositoare și benefică (sensul gr. *sympherei*, tradus aici prin **de folos**). Fără plecarea Lui (care include moartea, îngroparea, învierea și înălțarea Lui la cer) nu ar mai fi existat evanghelie. Era necesar ca Isus să facă ispășirea pentru păcat ca să-și salveze poporul de păcatele lor (Mat. 1:21). De asemenea, **dacă** nu ar fi plecat, nu ar fi existat un Domn glorificat care va **trimite... Mângâietorul** (Duhul Sfânt) să aplice ispășirea. „Mângâietorul“ este traducerea grecescului *paraklētos*. Cuvântul îi desemna pe asistenți legali care pledau o cauză sau susțineau cazul cuiva. Acest Mângâietor este Duhul promis care a venit în lume într-un mod nou și distinctiv în ziua Cincizecimii.

16:8. Una dintre noile lucrări ale Duhului era de a **dovedi lumea vinovată în ce privește păcatul, neprihănirea și judecata**. A dovedi (a convinge, GBV) nu este același lucru cu a converti, dar este ceva necesar pentru convertire. Cuvintele „dovedi... vinovată“

este traducerea unui singur cuvânt, *elenxei*, „a prezenta sau a expune faptele, a convinge de veridicitate“. Duhul lucrează în mințile celor nemântuiți pentru a le arăta adevărul lui Dumnezeu așa cum este. De obicei acest proces presupune și ajutorul uman (cf. 15:26-27).

16:9. **Păcatul** este răzvrătire împotriva lui Dumnezeu și această rebeliune și-a atins punctul culminant la răstignirea lui Isus. Păcatul cel mai mare de astăzi este de a nu „crede“ în Isus (cf. 3:18; 15:22, 24). Cei mai mulți nu se recunosc de bună voie vinovați de păcat. Ei sunt gata să-și admită defectele, viciile și chiar crimele. Dar păcatul este împotriva lui Dumnezeu, iar oamenii au suprimat adevărul lui Dumnezeu (cf. Rom. 1:18, 21, 25, 28). Lucrarea plină de forță a Duhului Sfânt este necesară pentru a-i convinge pe oameni de starea lor disperată și pentru a-i determina să-și recunoască vinovăția.

16:10. Răstignindu-L pe Isus, evreii au arătat că L-au considerat păcătos, pentru că numai un om rău era spânzurat pe un lemn, ajungând astfel sub blestemul lui Dumnezeu (Deut. 21:23; Gal. 3:13). Dar învierea și înălțarea la cer au demonstrat că Isus este Robul neprihănit al lui Dumnezeu (Fapte 3:14-15; Is. 53:11). Duhul îi convinge pe oameni de concepțiile lor eronate referitoare la Isus atunci când Evanghelia, care subliniază învierea, este proclamată (1 Cor. 15:3-4).

16:11. Al treilea domeniu al lucrării de convingere a Duhului este **judicata**. Moartea și învierea lui Isus au reprezentat condamnarea lui Satan (12:31; Col. 2:15), **stăpânitorul lumii acesteia** (cf. Ioan 14:30). Prin moartea lui Isus, El l-a înfrânt pe diavol, care avea „puterea morții“ (Evr. 2:14) (Deși a fost înfrânt la cruce, Satan este încă activ [1 Pet. 5:8]. Dar, asemenea unui criminal condamnat, „execuția“ lui se apropie [Apoc. 20:2, 7-10].)

Oamenii răzvrățiți ar trebui să ia aminte la înfrângerea lui Satan și să se teamă de Domnul care are puterea de a judeca. Atunci când mesajul judecății (atât al lui Satan cât și al omului) este proclamat, Duhul îi convinge pe oameni și îi pregătește pentru mântuire (cf. Fapte 17:30-31).

16:12-13. Ucenicii nu puteau primi mai multe adevăruri spirituale atunci. Inimile le erau grele, preocuparea lor era să obțină poziții cât mai înalte în împărăția pământească, deci nu vedeau necesitatea morții lui Isus. Tristețea cauzată de plecarea Lui și spaima produsă de profeția referitoare la existența unui trădător printre ei, împreună cu

prezicerea că ei înșiși Îl vor părăsi pe Domnul, i-au făcut incapabili să mai primească adevăruri spirituale. Dar **Duhul adevărului** (cf. 15:26) va veni după moartea lui Isus pentru a-i călăuzi pe apostoli **în... adevărul** referitor la Isus și lucrarea Sa.

Duhul, a spus Isus, nu îi învață pe ucenici **de la El** (i.e., din inițiativa Lui), ci îi va învăța **tot ce va fi auzit** de la Tatăl. Această afirmație ne arată interdependența dintre Persoanele Trinității. Tatăl va spune Duhului ce să îi învețe pe apostoli despre Fiul.

De asemenea, Duhul îi va învăța despre **lucrurile viitoare**. Această afirmație ne ajută să înțelegem promisiunea: **El are să vă călăuzească în tot adevărul**. Aceasta a fost o promisiune pentru apostoli că înțelegerea parțială pe care o aveau despre persoana și lucrarea lui Isus, Mesia, va fi completată atunci când Duhul îi va învăța care este semnificația evenimentelor iminente (crucea și învierea), precum și adevărurile referitoare la revenirea lui Isus (cf. 1 Cor. 2:10). Cărțile Noului Testament sunt împlinirea acestei misiuni a Duhului de învățare a apostolilor.

16:14-15. Pentru că Isus este *Logos*-ul, revelația Tatălui (sau așa cum spune Pavel: „chipul Dumnezeului celui nevăzut“ [Col. 1:15]), **tot ce are Tatăl, este** și al Fiului. Duhul adevărului L-a „proslăvit“ pe Isus atunci când El a revelat apostolilor lucruri referitoare la persoana și lucrarea *Logos*-ului (**va lua din ce este al Meu, și vă va descoperi**). Duhul a lucrat în mințile apostolilor astfel încât ei au putut percepe, înțelege și să-i învețe pe alții despre Mântuitorul.

I. Prezicerea schimbărilor (16:16-33)

Isus a schimbat subiectul învățăturilor, trecând de la lucrarea viitoare a Duhului la ceea ce îi aștepta în viitorul imediat. Isus va reapare într-o zi, dar până atunci partea apostolilor va fi tristețea, durerea și înfrângerea spirituală. Dar la revenirea Lui partea lor va fi bucuria, rugăciunea și pacea.

16:16. Cuvintele **peste puțină vreme** i-au descumpănit pe ucenici (și probabil și pe primii cititori ai Evangheliei lui Ioan). De asemenea, promisiunea: **Mă veți vedea** nu a fost înțeleasă imediat. S-a referit Isus la (a) venirea Duhului Sfânt sau (b) la a doua Sa venire sau (c) la scurta Sa lucrare de 40 de zile dintre înviere și înălțarea la cer? Ultima interpretare se potrivește cel mai bine pasajului.

Ioan 16:17-32

16:17-18. Ucenicii au fost derutați în privința intervalului de timp. Cuvintele **Ei ziceau deci** (în gr. timpul imperf.; „continuau să întrebe“, NIV — n.tr.) arată că a avut loc un dialog lung între ucenici fără să se găsească un răspuns. Ei nu puteau împăca afirmațiile lui Isus pentru că El a spus: (a) **Peste puțină vreme** ei nu-L vor **vedea**, (b) **Îl vor vedea** și (c) Se duce **la Tatăl**. Numai moartea, învierea, lucrarea Sa post-înviere și înălțarea la cer vor clarifica sensul acestor afirmații.

16:19-20. Fiind Marele Învățător, **Isus** a înțeles confuzia ucenicilor Săi. El nu a explicat sensul învățăturilor Sale; știa că totul va deveni clar o dată cu trecerea timpului și cu ajutorul lucrării de învățare a Duhului (cf. v. 12-13). **Adevărat, adevărat vă spun** (cf. comentariile de la 1:51) introduce o prezicere solemnă a tristeții lor viitoare care va fi urmată de bucurie. Moartea Lui va fi o agonie amară pentru ei, dar **lumea** se va bucura din cauza ei. Cu toate acestea, moartea lui Mesia, chiar evenimentul din cauza căruia vor **plânge** și se vor **tângui**, le va aduce bucurie: **întristarea voastră se va prefăce în bucurie**. Învierea Lui și lucrarea Duhului de interpretare a sensului evenimentelor îi va convinge că moartea Lui a fost necesară pentru iertarea lor de păcate. Mai târziu Biserica se va bucura de moartea Lui (cf. 1 Cor. 1:23; 2:2).

16:21-22. Isus a folosit un exemplu pentru a explica adevărul că **durerile** sunt înlocuite de **bucurie**: durerile nașterii urmate de bucuria unei vieți noi atunci când s-a **născut pruncul**. Ucenicii intrau în etapa durerii (**acum sunteți plini de întristare**), dar... **bucuria** era aproape. Când L-au văzut după înviere, bucuria lor a erupt — o bucurie care nu se va încheia niciodată pentru că El a murit o dată pentru totdeauna și acum trăiește veșnic (cf. Rom. 6:9-10; Luca 24:33-52; Evr. 7:24-25).

16:23-24. Evenimentele viitoare au dus la relații schimbate. Pentru că Isus nu va mai fi cu ei în mod fizic (**În ziua aceea** înseamnă după înălțarea la cer), ei nu **Îl** vor mai putea **întreba**. Dar Duhul Sfânt îi va ajuta (v. 13-15).

Adevărat, adevărat, vă spun introduce iarăși o afirmație importantă. Ei vor fi ambasadorii Lui și de aceea vor avea dreptul de a **cere de la Tatăl... orice** lucru de care vor avea nevoie pentru împlinirea voii Sale. Cuvintele **în Numele Meu** nu reprezintă o formulă magică care îi permite celui care o folosește să-și împlinească voia *lui*; aceste cuvinte leagă cererile de împlinirea voii

Tatălui de către Fiul (cf. „în Numele Meu“ din 14:13-14; 15:16; 16:24, 26). Până atunci ucenicii nu s-au rugat **în Numele** lui Isus. Dar de acum vor face acest lucru datorită morții lui Isus și a venirii Duhului care le va da puterea de a intra în noul plan al lui Dumnezeu pentru Epoca Bisericii. Rugăciunile ascultate fac ca **bucuria** să fie deplină (cf. 15:11; 16:22), pentru că Dumnezeu lucrează în ei.

16:25. Deși Isus era Marele Învățător care i-a învățat pe ucenicii Săi timp de trei ani prin exemplu și cuvânt, capacitatea lor de a înțelege revelația Tatălui a rămas limitată (14:9; cf. 2:22; 6:60; 13:7, 15-17). Vorbirea tainică (**V-am spus... în pilde**) va ceda locul vorbirii clare. În învățăturile Sale de după înviere, Isus a vorbit **deslușit despre Tatăl** (cf. Ioan 14:25-26).

16:26-27. Ziua nouă care se apropia le va aduce ucenicilor intimitate cu **Tatăl** și claritate a înțelegerii. Ucenicii vor avea acces personal direct la **Tatăl... în Numele Lui**, adică prin Isus (cf. „în Numele Meu“ din 14:13-14; 15:16; 16:24). Nu mai era necesar ca Isus să Se roage **pentru** ei, deoarece puteau să se roage ei înșiși. Acest adevăr nu contrazice promisiunea lui Hristos de a mijloci pentru învingerea păcatului credinciosului (cf. Rom. 8:34; 1 Ioan 2:1-2). Numai copiii au privilegiul accesului la Tatăl lor (Rom. 5:2).

16:28. Isus Și-a rezumat lucrarea într-o singură propoziție: întruparea Lui (**Am ieșit de la Tatăl**), starea Lui de umilință (**am venit în lume**) și învierea, înălțarea și glorificarea Lui (**acum las lumea, și Mă duc la Tatăl**). Acestea sunt lucrurile în care au ajuns să creadă ucenicii.

16:29-30. Ucenicii lui Isus I-au răspuns că **acum** înțelegeau și credeau învățătura Lui. Au înțeles că învățătura era atât de clară încât recunoașterea omniscienței lui Isus (**știți toate lucrurile**) și a originii Lui divine (**ai ieșit de la Dumnezeu**) era singura reacție corespunzătoare.

16:31-32. Cu toate că ucenicii au fost onești și sinceri în afirmarea credinței lor (v. 30), **Isus** le-a cunoscut limitele mult mai bine decât și le cunoșteau ei înșiși (cf. 2:24-25). Cuvintele: **Acum credeți?** arată că ucenicii credeau, dar încă nu aveau credința completă sau puternică pe care o vor avea după moartea și învierea lui Isus și după venirea Duhului. Cuvintele **veți fi risipiți fiecare** se referă la împlinirea profeției lui Zaharia despre Păstorul (Mesia) lovit din hotărârea Domnului Atotputernic, care a dus la împrăștierea oilor (Zah. 13:7). Cu toată loialitatea,

credința și dragostea ucenicilor, peste puțin timp ei L-au părăsit în mod lamentabil. Profeția Lui: **Mă veți lăsa singur** s-a împlinit când ucenicii L-au părăsit (Mat. 26:56) când a fost arestat și când Petru a negat că-L cunoaște (Ioan 18:17, 25-26). **Dar** Tatăl nu L-a părăsit; **nu sunt singur, căci Tatăl este cu Mine** (cf. 8:29; Ps. 23:4; 73:25-26), deși L-a părăsit totuși atunci când a fost pe cruce (Mat. 27:46).

16:33. Învățăturile lui Isus despre **aceste lucruri** (cap. 14-16) au avut scopul să-i întărească, să le dea **pace** în El. Credințioșii au o existență dublă: ei sunt **în** Hristos și **în lume**. În unirea cu Isus ucenicii au pace, dar lumea exercită o presiune ostilă. Sistemul de valori al lumii, dușmanul lui Dumnezeu și al poporului Său, s-a opus mesajului și lucrării lui Isus (cf. 1:5, 10; 7:7). **Dar** Isus a câștigat victoria asupra acestui sistem; El a **biruit lumea**. Fiind „cel tare” care a venit și a distrus împărăția lui Satan (Mat. 12:25-29), Isus este Biruitorul. Isus a vrut ca ucenicii să-și aducă aminte de acest lucru și să se bucure de victoria Lui. **Îndrăzniți** înseamnă „fiți curajoși”. (În Noul Testament cuvântul *tharseō* [„fiți tari, fiți curajoși, îmbărbătați-vă”] a fost rostit numai de Domnul [Mat. 9:2, 22; 14:27; Mar. 6:50; 10:49; Ioan 16:33; Fapte 23.11].) Pentru că El a învins, și ei pot învinge în unire cu El (Rom. 8:37).

J. Mijlocirea lui Isus (cap. 17)

1. CERERILE LUI ISUS PENTRU SINE ÎNSUȘI (17:1-5)

După spălarea simbolică a picioarelor ucenicilor (13:1-30) și după învățăturile date de El apostolilor (14-16), Isus S-a rugat. Această rugăciune din Ioan 17 a fost numită „rugăciunea de mare preot a Domnului” și „rugăciunea Domnului”.

Isus Și-a încheiat învățăturile date ucenicilor cu un strigăt de victorie: „Eu am biruit lumea” (16:33). Anunțarea biruinței anticipa lucrarea Lui de pe cruce. Toată lucrarea lui Isus a fost făcută în ascultare de voia Tatălui (cf. Luca 4:42; 6:12; 11:1; Mat. 26:36). Întorcându-Se iarăși spre Tatăl Său, El S-a rugat pentru Sine Însuși (17:1-5), apoi pentru apostoli (v. 6-19) și în final pentru viitorii credincioși (v. 20-26).

17:1. Isus Se putea apropia de Dumnezeu prin rugăciune datorită relației Lor Tată-Fiu. **Tată** (cf. Mat. 6:9) a fost cuvântul cu care Și-a început El rugăciunea și a mai folosit acest cuvânt încă de trei ori în această

rugăciune (Ioan 17:5, 21, 24), împreună cu „Sfinte Tată” (v. 11) și „Neprihănitul Tată” (v. 25). Isus a spus: **a sosit ceasul**. Planul divin de răscumpărare s-a desfășurat conform hotărârii lui Dumnezeu. De mai multe ori înainte ceasul lui Isus *nu* sosise (2:4; 7:6, 8, 30; 8:20). Acum însă a sosit (cf. 12:23; 13:1). Apoi Isus S-a rugat: **Proslăvește pe Fiul Tău** (cf. 17:5). Această cerere de gloriificare includea susținerea lui Isus în suferință, acceptarea sacrificiului Său, învierea Lui și restaurarea gloriei Lui originare. Scopul cererii a fost **ca** Tatăl să fie glorificat prin **Fiul**, ca înțelepciunea, puterea și dragostea lui Dumnezeu să fie cunoscute prin Isus. Și credințioșii trebuie să-L glorifice pe Dumnezeu (v. 10); de fapt, acesta este scopul principal al omului (Rom. 11:36; 16:27; 1 Cor. 10:31; Ef. 1:6, 12, 14; cf. *Westminster Larger Catechism*, Întrebarea 1).

17:2. Cuvintele **I-ai dat putere peste orice făptură** arată că rugăciunea de cerere a lui Isus era în concordanță cu planul lui Dumnezeu. Tatăl a făcut ca Fiul să domnească peste pământ (cf. Ps. 2). De aceea Fiul are autoritatea să judece (Ioan 5:27), să-și ia înapoi viața (să învie; 10:18) și **să dea viața veșnică tuturor acelor** pe care Tatăl i l-a dat Lui. Isus spune de cinci ori în această rugăciune că oamenii care sunt ai Lui i-au fost dați de Tatăl (17:2, 6 [de două ori], 9, 24).

17:3. Viața veșnică, așa cum este definită aici de Isus, înseamnă experiența cunoașterii „singurului” **Dumnezeu adevărat** prin Fiul Său (cf. Mat. 11:27). Este o relație personală de intimitate continuă și dinamică. Cuvântul **cunoască** (*ginōskōsin*), aici la timpul prezent, este folosit des în Septuaginta și uneori în Noul Testament grecesc pentru a descrie intimitatea unei relații sexuale (ex., Gen. 4:1; Mat. 1:25). Deci o persoană care-L cunoaște pe Dumnezeu are o relație personală intimă cu El. Iar această relație este eternă, nu temporară. Viața veșnică nu este doar o existență fără sfârșit. Toți vor exista veșnic (cf. Mat. 25:46), dar întrebarea este: În ce condiții sau în ce fel de relație își vor petrece eternitatea?

17:4-5. Rugăciunea lui Isus pentru Sine Însuși s-a bazat pe **lucrarea** Sa încheiată (cf. 4:34) — **Eu Te-am proslăvit** (cf. 17:1) — care însemna ascultare până la moarte (Fil. 2:8). Chiar dacă se afla încă în viitor, crucea era o certitudine. El Și-a repetat cererea întoarcerii Sale la **slava** Lui originară de la Tatăl (cf. Ioan 17:1) pe baza certitudinii lucrării Sale terminate de pe cruce.

„Lucrarea” pe care l-a **dat-o** Tatăl să o „facă” se referă la unul din cele cinci lucruri

Ioan 17:6-14

din rugăciunea lui Isus date de Tatăl Fiului: (a) lucrarea (v. 4), (b) credincioșii (v. 2, 6, 9, 24), (c) slava (v. 5, 24), (d) cuvintele (v. 8) și (e) un nume („În Numele dat de Tine“, NIV; v. 11-12). La rândul Său, Fiul a dat credincioșilor cuvintele lui Dumnezeu (v. 8, 14) și slava lui Dumnezeu (v. 22, 24).

2. MIJLOCIREA LUI ISUS PENTRU APOSTOLI (17:6-19)

Isus S-a rugat pentru ucenicii Lui înainte de a-i alege (Luca 6:12), în timpul lucrării Sale (Ioan 6:15), la sfârșitul lucrării Sale (Luca 22:32), aici (Ioan 17:6-19) și mai târziu (în cer, Rom. 8:34; Evr. 7:25). Această rugăciune de mijlocire arată preocuparea și dragostea lui Isus pentru apostolii Săi.

17:6-8. Mica turmă de ucenici a fost dată de Tatăl Fiului (cf. v. 2, 9, 24). Ei au fost luați **din lume** („lume“ apare de 18 ori în acest capitol: v. 5-6, 9, 11 [de două ori], 13, 14 [de trei ori], 15, 16 [de două ori], 18 [de două ori], 21, 23-25). Punerea lor deoparte a fost alegerea prin care Tatăl i-a dat pe apostoli în dar lui Isus Hristos (cf. 6:37). Prin cuvintele: **ei au păzit Cuvântul Tău**, Isus Și-a lăudat ucenicii pentru că au răspuns mesajului lui Dumnezeu în Isus Hristos. Ucenicii nu erau perfecți, dar devotamentul lor era real. Credința lor în Isus a fost o încredere în unirea Sa cu Tatăl (17:8). Această credință în Isus s-a manifestat prin ascultarea de cuvintele Lui pentru că ei **au crezut** în misiunea Lui divină (cf. 16:27).

17:9-10. Rugăciunea lui Hristos (în v. 6-19) îi privea în special pe cei unsprezece, cu toate că este valabil pentru toți credincioșii. Până acum El nu S-a „rugat“ **pentru lume**, sistemul de valori ostil și necredincios. Această rugăciune se referă la două lucruri: (a) protejarea ucenicilor („păzește... pe aceia“, v. 11) și (b) sfințirea lor („Sfințește-i“, v. 11). Lumea nu va fi protejată în rebeliunea ei, nici sfințită în necredința ei. Isus S-a rugat pentru ei din cauză că Îi aparțineau lui Dumnezeu prin creație și din cauza alegerii lor (**sunt ai Tăi**). Cuvintele lui Isus: **tot ce este al Meu, este al Tău, și ce este al Tău, este al Meu** arată veridicitatea afirmației lui Isus despre unitatea, intimitatea și egalitatea Sa cu Tatăl.

În trecut Dumnezeu a locuit printre oameni, în mijlocul cărora Și-a manifestat gloria. Dar Dumnezeu Și-a arătat gloria și în Isus (cf. 1:14). Apoi ucenicii L-au glorificat ei pe Isus: **Eu sunt proslăvit în ei**. Acum, în Epoca Bisericii, Duhul Sfânt Îl glorifică pe Fiul (16:14) și credincioșii trebuie de asemenea să-L glorifice pe Fiul (Ef. 1:12).

17:11. Isus urma să plece peste puțin timp la Tatăl și să-Și lase ucenicii **în lume**. Ei urmau să rămână în lume pentru a duce la îndeplinire planul lui Dumnezeu de răspândire a veștii bune a răscumpărării și de înființare a Bisericii. O dată cu formarea Bisericii, istoria lumii a devenit într-un sens, „o poveste cu două cetăți“: cetatea lui Dumnezeu și cetatea omului.

Pentru că ucenicii vor fi **în lume**, Isus S-a rugat pentru protecția lor. Ostilitatea împotriva lui Dumnezeu, care s-a îndreptat împotriva lui Isus, se va îndrepta acum împotriva micului grup de apostoli și apoi împotriva multora dintre urmașii lui Isus. Adresându-Se lui Dumnezeu cu expresia: **Sfinte Tată**, Isus a arătat deosebirea dintre Dumnezeu și creaturile păcătoase. Această sfințenie constituie baza separării credincioșilor de lume. El îi va „păzi“ de păcat și de dușmănia lumii **în Numele** Lui (cf. Prov. 18:10). În vremurile biblice numele unei persoane reprezenta persoana respectivă.

De ce S-a rugat Isus pentru protecția lor? Pentru a promova unitatea dintre credincioși, după modelul unității dintre Tatăl și Fiul: **pentru ca ei să fie una, cum suntem și noi** (v. 21-22). Unitatea la care se face referire aici este cea a voii și a scopului. Fiind protejați de lume, ei vor fi uniți în dorințele lor de a-L sluji și a-L glorifica pe Fiul.

17:12. Fiind Păstorul cel Bun, Isus S-a îngrijit de turma încredințată Lui de Tatăl. Dar Iuda era o excepție. Aici el este numit **fiul pierzării**. Iuda nu a fost niciodată oaie și adevăratul său caracter s-a manifestat în cele din urmă (cf. 13:11; 1 Ioan 2:19). El a fost o „mlădiță neroditoare“ (moartă, NIV; cf. comentariilor de la Ioan 15:2, 6). Iuda a făcut ce a vrut să facă (L-a vândut pe Isus). Dar a fost și instrumentul neștiutor al lui Satan (13:2, 27). Chiar și actele volitionale libere ale oamenilor fac parte din planul suveran al lui Dumnezeu (cf. Fapte 2:23; 4:28). Astfel, trădarea lui Iuda a fost **ca să se îplinească** (i.e., să se umple într-un sens mai larg) cuvintele Psalmului 41:9 referitoare la trădarea lui David de către prietenul său.

17:13. Cuvintele mângâietoare spuse de Isus (**spun aceste lucruri**) ucenicilor Săi le-au fost de mare ajutor. După suferințele Sale, ei și-au amintit cuvintele Lui și au experimentat bucuria Lui **deplină**. Ei s-au bucurat pentru că au știut din cuvintele Lui că El l-a biruit pe cel rău și le-a adus viață veșnică.

17:14. Mijlocirea lui Isus pentru ucenici a continuat amintindu-le de (a) valoarea lor și

(b) pericolul care se apropia. Ei erau valoroși pentru că au primit Cuvântul lui Dumnezeu: **Le-am dat Cuvântul Tău** (cf. „le-am dat cuvintele pe care Mi le-ai dat Tu”, v. 8). Ei se aflau în pericol pentru că sistemul satanic din **lume** i-a **urât**. Lumea i-a urât pentru că **ei nu sunt** din ea. Când credincioșii vorbesc despre Isus Hristos, „tot ce este în lume — pofta firii pământești, pofta ochilor și lăudăroșia vieții” (1 Ioan 2:16) își pierde puterea de atracție. Devotamentul unui credincios față de Domnul arată că valorile lumii sunt o pierdere sau un gunoi (Fil. 3:8). Iar **lumea** urăște faptul că valorile ei false sunt demascate (cf. Ioan 3:20).

17:15. Planul lui Dumnezeu **nu** a fost să-i scoată pe ucenici din pericol și opoziție (**să-i iei din lume**), ci să-i păzească în mijlocul conflictelor. Deși Isus va fi luat peste puțin timp din lume (v. 11), ucenicii Lui vor rămâne în ea. La fel ca Daniel în Babilon (Dan. 1-2; 4-6) și ca sfinții din casa cezarului (Fil. 4:22), dorința lui Dumnezeu pentru urmașii Săi este ca ei să fie martori ai adevărului în mijlocul minciunilor satanice. Satan, **cel rău** (cf. Mat. 5:37; 1 Ioan 5:19), conducătorul sistemului de valori al lumii, caută să facă tot ce este posibil pentru a-i distruge pe credincioși (cf. Apoc. 2:10; 12:10), dar planul lui Dumnezeu va triumfa. Creștinii nu trebuie să iasă din lume, ci să-și păstreze contactele semnificative cu ea, încrezându-se în protecția lui Dumnezeu în timp ce mărturisesc despre Isus.

17:16-17. După cum Isus nu aparține sistemului satanic al lumii (**Eu nu sunt din lume**; cf. v. 14), nici credincioșii nu aparțin lumii. Ei aparțin Împărăției cerești (Col. 1:13) datorită nașterii din nou (cf. Ioan 3:3). Isus S-a rugat pentru protecția ucenicilor Săi (17:11). Acum face a doua cerere pentru ei: sfințirea. **Sfintește-i** înseamnă „pune-i deoparte pentru o lucrare deosebită”. Un credincios trebuie să fie separat de păcatele, valorile și scopurile lumii.

Instrumentul realizării acestei lucrări de sfințire este **adevărul** lui Dumnezeu. **Adevărul** este comunicat prin **Cuvântul** lui Dumnezeu, care este atât personal cât și propozițional. Când mesajul despre Isus a fost auzit, crezut și înțeles, inimile și mințile ucenicilor au fost captivate. Schimbarea modului lor de a gândi a dus la schimbarea modului lor de a trăi. Același lucru este valabil și în cazul credincioșilor de astăzi. Aplicând Cuvântul lui Dumnezeu în viețile lor, ei sunt sfințiți — puși deoparte pentru Dumnezeu și schimbați în modul lor de viață

pentru a-L onora pe Dumnezeu (cf. 15:3). Mesajul lui Dumnezeu i-a separat pe apostoli de **lume**, astfel încât ei au împlinit voia Lui, nu a lui Satan.

17:18. Isus este modelul fiecărui credincios. El a fost în lume, dar nu a fost din lume (v. 14b, 16b). El a fost **trimis... în lume** cu o misiune de către Tatăl Său. La fel este și credinciosul **trimis... în lume** cu o misiune de către Fiul, pentru a-L face de cunoscut pe Tatăl (cf. 20:21). Pentru că rugăciunea lui Isus nu s-a limitat doar la apostolii pe care-i avea lângă El (cf. 17:20), acest pasaj este similar cu Marea Însărcinare (Mat. 28:18-20). Fiecare creștin trebuie să se considere un misionar a cărui sarcină este să comunice adevărul lui Dumnezeu altor oameni.

17:19. Isus Însuși s-a sfințit în folosul ucenicilor. În ce sens a avut nevoie Isus să se „sfințească”? Nu era El deja pus deoparte pentru Dumnezeu și separat de lume? Da, dar *această* sfințire se referă la punerea Lui deoparte și la dedicarea Lui pentru *moartea* Sa. Iar scopul morții Sale a fost **ca și ei să fie sfințiți prin adevăr** (lit., „în adevăr”). Acest lucru înseamnă că adevărul lui Dumnezeu este mijlocul sfințirii (cf. comentariilor de la v. 17). Scopul morții lui Hristos este dedicarea sau separarea credincioșilor pentru Dumnezeu și planul Lui.

3. MIJLOCIREA LUI ISUS PENTRU CREDINCIOȘII DIN VIITOR (17:20-26)

17:20. Ultima parte a rugăciunii lui Isus (v. 20-26) a fost pentru credincioșii din viitor care vor veni la El **prin cuvântul** apostolilor. În Epoca Bisericii toți creștinii au venit la Hristos direct sau indirect prin mărturia apostolilor. Isus a știut că misiunea va avea succes. El va muri și va învia, va trimite Duhul, apostolii vor predica, oamenii se vor converti și Biserica va fi formată. Așa cum fiecare mare preot din Israel purta numele seminiților înaintea lui Dumnezeu în cortul întâlnirii și în Templu (cf. Ex. 28:9-12, 21-29), Isus, adevăratul Mare Preot, îi aducea acum pe credincioșii din viitor în prezența sfântă a Tatălui Său ceresc (cf. Evr. 4:14-5:12; 7:24-8:2).

17:21. Isus a cerut pentru credincioșii din viitor unitate (cf. v. 11, 22). Acest verset este favoritul promotorilor actualei mișcări ecumenice. Trebuie să recunoaștem că o biserică dezbinată este în multe sensuri o rușine. Dar soluția nu este unitatea instituțională. Isus nu S-a rugat pentru o Biserică unică și

Ioan 17:22-18:3

ecumenică, în care ereziile doctrinare să fie menținute împreună cu doctrinele sănătoase. În loc de acest lucru, Isus S-a rugat pentru unitatea dragostei, unitatea ascultării de Dumnezeu și de Cuvântul Său și pentru devotamentul comun față de voia Lui. Există mari diferențe între uniformitate, uniune și unitate.

Toți credincioșii aparțin unicului trup al lui Hristos (1 Cor. 12:13) și unitatea lor spirituală trebuie să se manifeste în modul lor de a trăi. Unitatea dorită de Hristos pentru Biserica Lui este aceeași unitate care există între Fiul și Tatăl: **cum Tu, Tată, ești în Mine, și Eu în Tine** (cf. Ioan 10:38; 17:11, 23). Tatăl Și-a înfăptuit lucrarea prin Fiul și Fiul a făcut întotdeauna ceea ce era plăcut Tatălui (5:30; 8:29). Această unitate spirituală trebuie să fie modelul de urmat în Biserică. Fără unitate cu Isus și cu Tatăl (**ei... în noi**), creștinii nu pot face nimic (15:5). Scopul vieților lor este să facă voia Tatălui.

Unitatea ucenicilor cu Isus ca trup al Său va avea drept rezultat: **ca lumea să creadă că Tu M-ai trimis** (cf. 17:23).

17:22-23. Slava pe care a dat-o Hristos Bisericii se poate referi la slava crucii (cf. v. 1-5). Primind și meditănd la semnificația lucrării ispășitoare a lui Isus, Biserica va fi unită în privința scopurilor lui Dumnezeu și a planului Său de răscumpărare. Unitatea dintre creștini (**pentru ca ei să fie una**) este iarăși asemănată cu unitatea dintre Fiul și Tatăl (**cum și noi suntem una**; cf. v. 11, 21). Această unitate este consolidată prin locuirea lui Hristos în credincioși (**Eu în ei**).

Scopul unității credincioșilor unul cu celălalt și cu Dumnezeu este dublu: (a) pentru ca lumea să creadă în misiunea divină a Fiului (**ca să cunoască lumea că Tu M-ai trimis**) și (b) pentru ca lumea să-și dea seama că dragostea lui Dumnezeu pentru credincioși este profundă, intimă și durabilă, așa cum este dragostea Lui pentru Fiul Său unic (cf. 2:26).

17:24. Legătura și părtașia pe care o au ucenicii cu Isus în această viață vor crește în eternitate. Scopul mântuirii credinciosului este glorificarea viitoare, care înseamnă a fi cu Isus (cf. 14:3; Col. 3:4; 1 Tes. 4:17). Ultimul testament și ultima dorință a lui Isus (**vreau, thelō**) este ca ucenicii să intre (**să vadă**) în **slava** Lui (Evr. 2:10). Această **slavă** a fost slava avută de Isus de la **Tatăl** și pe care o va avea din nou (Ioan 17:5). Testamentul Lui a fost pecetluit prin moartea și învierea Sa. Pentru că voia Sa este identică cu

voia Tatălui (4:34; 5:30; 6:38), se va împlini cu certitudine.

17:25-26. Rugăciunea lui Isus pentru credincioși se încheie cu un apel: **Neprihănitule Tată**. Cuvântul tradus aici „neprihănit” nu apare des în Evanghelia lui Ioan (cf. 5:30; 7:24). Sensul lui aici pare a fi de laudă adusă de Isus Tatălui pentru revelația Sa (cf. Mat. 11:25-26). Tatăl este drept (neprihănit) și lumea este nedreaptă (**lumea nu Te-a cunoscut**). Isus L-a cunoscut, revelat (Ioan 17:6) și glorificat (v. 4) pe Tatăl, iar creștinii trebuie să facă la fel. Esența lui Dumnezeu este dragostea (1 Ioan 4:8). Isus a făcut de **cunoscut** lumii pe Tatăl și dragostea Lui prin moartea Sa. Iar Tatăl Și-a făcut de cunoscut dragostea pentru Fiul ridicându-L în glorie. Scopul lui Isus în revelarea Tatălui a fost ca toți creștinii să continue să crească în acea dragoste (**pentru ca dragostea** Tatălui pentru Fiul **să fie în ei**) și să se bucure de prezența personală a lui Isus în viețile lor (**și Eu să fiu în ei**).

Cereriile lui Isus pentru credincioși sunt patru: protejarea (Ioan 17:11), sfințirea (v. 17), unitatea (v. 11, 21-22) și participarea la gloria lui Isus (v. 24). Această rugăciune a fost ascultată cu siguranță (cf. 11:42; 1 Ioan 5:14).

IV. Suferințele și învierea lui Isus (cap. 18-20)

A. Arestarea lui Isus (18:1-11)

18:1. Isus a plecat din camera unde a mâncat ultima Cină **cu ucenicii Săi, dincolo de pâraul Chedron**, spre est. Chedronul, astăzi Wodi en-Nar, este o vale sau o albie a unui torent care începe în nordul Ierusalimului și trece printre muntele Templului și Muntele Măslinilor în drumul ei spre Marea Moartă. David a fost trădat de un prieten (Ahitofel) în timp ce traversa Chedronul și se îndrepta spre Muntele Măslinilor (2 Sam. 15:23, 30-31). La fel și Isus a fost trădat de „prietenul Său de încredere”, Iuda, în timp ce traversa Chedronul și mergea spre Muntele Măslinilor. „Grădina” (de măslini, NIV) era un loc unde Isus **și ucenicii Lui** veneau în fiecare noapte să doarmă când se aflau în Ierusalim (Luca 21:37). În timpul sărbătorilor (ex., Paștele) mii de evrei veneau la Ierusalim și cei mai mulți dintre ei trebuiau să stea în corturi sau în adăposturi temporare.

18:2-3. „Iubirea de bani este rădăcina tuturor relelor” (1 Tim. 6:10). Deci nu este surprinzător faptul că **Iuda, vânzătorul**, L-a

trădat pe Isus pentru bani (Ioan 12:4-6; Mat. 26:14-16). Iuda nu a fost un monstru ieșit din comun, ci un om obișnuit prins în capcana unui păcat răspândit (lăcomia) pe care Satan l-a folosit. Iuda cunoștea obiceiurile lui **Isus**, și fapta sa contrastează puternic cu dragostea altruistă a lui Isus. Ostașii, **aprozii trimiși de preoții cei mai de seamă și Farisei** s-au unit în ostilitatea lor față de Isus. **Ceata** de soldați romani era de fapt o cohortă (*speiran*, a zecea parte dintr-o legiune), formată din 600 de soldați. Probabil că au primit ordinul să-L prindă pe acest insurgent care afirma că este un fel de rege.

18:4. **Isus** știa tot ce avea să I se întâmple. Nu a fost luat prin surprindere, ci S-a oferit de bună voie spre sacrificiu (10:14, 17-18). Mai înainte, în timpul lucrării Sale, Isus a refuzat să fie făcut un rege care s-ar fi bucurat de o mare popularitate (6:15). Scena din 18:4 este în același timp dramatică și ironică. Iuda a venit cu soldații și conducătorii religioși să-L prindă pe Isus cu forța. Dar Isus S-a prezentat singur în fața lor (ucenicii adormiseră; Luca 22:45-46); deși neînarmat, El deținea controlul situației. În întunericul nopții, El ar fi putut fugi, așa cum o vor face ucenicii peste puțin timp (cf. Mar. 14:50). În loc să fugă, El S-a predat.

18:5-6. Cuvintele Lui: **Eu sunt** i-a descumpănit și **s-au dat înapoi**, căzând la **pământ**, fără îndoială datorită măreției cuvintelor Lui (cf. 7:45-46). Expresia **Eu sunt** este ambiguă și se poate referi la divinitatea lui Isus (Ex. 3:14; Ioan 8:58), sau a servit numai la identificarea Sa (ca în 9:9).

18:7-9. Fiind Păstorul cel Bun, Isus Și-a dat viața pentru oi (10:11). Protejarea apostolilor a fost un exemplu perfect al ispășirii Sale substituționale. El a murit nu numai pentru ei, ci și în locul lor. Ca Păstorul cel Bun, El nu a pierdut nici una din oile care I-au fost încredințate, ci a împlinit voia Tatălui Său pentru apostoli (6:38) și propriul Său cuvânt profetic (6:39).

18:10. **Petru** a promis că va muri pentru Isus (Mat. 26:33-35) și s-a gândit probabil că L-ar putea salva pe Isus, sau cel puțin ar cădea luptând. Fără îndoială că era mai priceput la pescuit decât la mănuierea săbiei, pentru că a vrut să taie capul robului **marelui preot... Malhu**, nu doar urechea. Atât Luca (22:50) cât și Ioan precizează că a fost **urechea dreaptă**, fapt ce constituie o dovadă incidentală a credibilității istorice a acestor cărți ale Evangheliei. (Luca adaugă că Isus a

vindecat urechea omului [Luca 22:51], o uimitoare dovadă de dragoste față de dușmanii Săi!) Loialitatea orbească a lui Petru este mișcătoare, dar el nu a înțeles planul lui Dumnezeu. Râvna fără cunoștință în religie îi duce deseori pe oameni în rătăcire (cf. Rom. 10:2).

18:11. Mai devreme în aceeași seară, **Isus** l-a muștrat pe **Petru** (13:6-11). Acum îl muștră din nou, de data aceasta pentru că nu a înțeles voia lui Dumnezeu. În pofida multelor învățături despre apropierea morții Sale (3:14; 8:28; 12:32-33; cf. Luca 9:22), ucenicii nu au înțeles necesitatea ei (cf. Luca 24.25). Paharul pe care Tatăl L-a dat lui Isus se referă la suferințele și moartea pe care le va experimenta sub mânia lui Dumnezeu împotriva păcatului (Ps. 75:8; Is. 51:17, 22; Ier. 25:15; Ez. 23:31-33). Cuvintele: **paharul pe care Mi l-a dat Tatăl** arată că Isus a considerat că toate lucrurile care I se întâmplau făceau parte din planul suveran al lui Dumnezeu. Întrebarea retorică adresată lui Petru a avut scopul să-i stimuleze gândirea. Isus a venit să îndeplinească voia Tatălui și acum va trebui să o accepte.

B. Judecata religioasă și dezicerile lui Petru (18:12-27)

18:12-14. Când **Isus** a fost **prins**, era întuneric și seara foarte târziu. Isus avusese deja o zi grea. Ucenicii Lui erau atât de extenuați de programul și presiunile la care fuseseră supuși încât au adormit. Dar perioada cât ei au dormit a fost pentru Isus timpul unei crize profunde petrecute în rugăciune și agonie (Mar. 14:33-41; Luca 22:44). Acum Isus era **legat** și Se afla în mâinile dușmanilor Săi. Era singur pentru că ucenicii Săi s-au împrăștiat (Mat. 25:26; Ioan 16:32).

Judecata religioasă a început (cf. listele celor șase judecăți ale lui Isus de la Mat. 26:57). Cuvintele: **L-au dus întâi la Ana**, ne dau o informație care nu apare în celelalte Evanghelii. Ana fusese numit mare preot de către Quirinus, guvernatorul Siriei, în anul 6 d.Hr. și a rămas în funcție până când a fost demis de Valerius Gratus, procuratorul Iudeii în anul 15 d.Hr. Conform legii evreiești marele preot era ales pe viață, dar romanilor nu le-a fost pe plac concentrarea puterii în mâinile unui singur om și de aceea îi schimbau frecvent pe marii preoți. Ana a fost urmat de cinci din fii săi și de ginerele său **Caiafa** (vezi tabelul de la Fapte 4:6; cf. Luca 3:2). Evident că Ana a rămas puterea din spatele tronului; el a efectuat o anchetă preliminară, anterioară judecății religioase oficiale a lui

Ioan 18:15-29

Isus. **Caiafa... era mare preot în anul acela**, adică în anul fatidic al morții lui Isus. Ioan le amintește cititorilor săi de profeția neintenționată a lui Caiafa (Ioan 11:49-52).

18:15-16. După fuga imediată din grădina cu măslini, când mulțimea l-a luat pe **Isus** iar ucenicii au fugit, doi ucenici s-au întors și L-au urmat pe Domnul și pe dușmanii Lui traversând Chedronul și intrând în oraș. Ei erau **Simon Petru și un alt ucenic**. Celălalt ucenic este necunoscut, dar s-ar putea să fi fost Ioan, fiul lui Zebedei (cf. 20:2; 21:20, 24). **Ucenicul acesta îl cunoștea pe marele preot și de aceea a avut acces în curtea marelui preot.** Astfel a avut ocazia unică de a vedea ce se întâmplă și l-a ajutat și pe **Petru** să intre în curte.

18:17-18. Dezicerea lui Petru de Isus în fața unei „slujnice“ reprezintă un mare contrast față de lauda lui anterioară că își va da viața pentru Isus (13:37) și de indignarea arătată de el prin tăierea urechii lui Malhu (18:10). Desigur că și celălalt ucenic se afla într-un mare pericol, dar el nu s-a dezis de Isus. **Petru stătea lângă un foc... și se încălzea** pentru că era frig în acea seară de primăvară, Ierusalimul aflându-se la 800 metri deasupra nivelului mării. Acest detaliu despre seara friguroasă este o altă dovadă că autorul acestei cărți a fost un martor ocular.

18:19. Evenimentele din versetele 12-27 sunt ca o dramă prezentată pe două scene. Scenea numărul unu a fost pregătită (v. 12-14) în timp ce acțiunea de pe scena a doua era în curs de desfășurare (v. 15-18). Apoi acțiunea s-a mutat iarăși pe scena întâi (v. 19-24) pentru a reveni apoi la scena cealaltă (v. 25-27).

Anchetarea preliminară a lui Isus ar putea fi asemănată cu ceea ce se întâmplă când o persoană arestată ajunge la postul de poliție. Ana **a întrebat pe Isus** despre oamenii care i-au îmbrățișat concepțiile și despre natura „învățăturii“ Lui. Dacă exista teama de o insurecție (cf. 11:48), aceste întrebări erau normale.

18:20-21. **Isus** a răspuns că nu avea o secță sau o organizație secretă. Avea un cerc apropiat de ucenici, dar învățătura Lui nu a fost privată. El a **învățat** pe față și în locuri publice (**în sinagogă și în Templu**). Oamenii știau **despre ce** a învățat El și dacă exista vreo „întrebare“ referitoare la conținutul învățăturii Sale, răspunsul era ușor de găsit. Isus nu a avut două feluri de învățături sau două adevăruri. El era nevinovat, dacă nu I se putea dovedi vinovăția. Deci, dacă aveau acuzații substanțiale la adresa Lui, să le

dovedească prin mărturii. Bineînțeles că ei nu aveau acuzații clare la adresa Lui, deci au căutat să-L prindă în cursă.

18:22-24. **Unul** din asistenții lui Ana nu a fost mulțumit de răspunsul lui Isus și **a dat o palmă lui Isus**. În timpul anchetei preliminare s-au comis mai multe ilegalități, și aceasta a fost una dintre ele. Nu era corect să încerci să-l determini pe anchetat să se acuze singur și era greșit să lovești o persoană necondamnată. Răspunsul lui Isus nu s-a referit la modul cum a vorbit (**Așa răspunzi**), ci la conținutul învățăturii Sale (**Dacă am vorbit rău...**). Era mai ușor să încerci să eviți „binele“ („adevărul“, NIV) sau să-L reduci la tăcere pe cel care spune adevărul, decât să încerci să răspunzi adevărului. Adevărul are o putere inerentă de convingere și cei care i se opun întâmpină serioase dificultăți în negarea lui. **Isus** a subliniat acest lucru și le-a demască ipocrizia. Ei cunoșteau adevărul, dar iubeau minciuna. Vedeau lumina, dar iubeau întunericul (cf. 3:19; Rom. 1:18). După această anchetă preliminară, **Ana L-a trimis** pe Isus ginerelui său **Caiafa** (cf. Ioan 18:13).

18:25-27. În această secțiune **Petru** s-a dezis de Domnul a doua și a treia oară. Trădarea lui Petru este consemnată de toate cele patru Evanghelii, fapt ce arată importanța acordată de scriitorii Evangheliilor trădării conducătorului ucenicilor. Pentru că toți oamenii greșesc și chiar mulți creștini de renume au avut momentele lor de poticnire, deciziile lui Petru (și reabilitarea lui ulterioară; cf. cap. 21) sunt o mare mângâiere pastorală. Ultima decizie a lui Petru a fost determinată de întrebarea unui om, **rudă cu Malhu**, cel pe care **Petru** încercase să-l omoare în grădină. Imediat după ce Petru a negat a treia oară că-L cunoaște pe Isus, Domnul S-a uitat la el (Luca 22:61) și el a plecat plângând cu amar (Luca 22:62). Atunci **a cântat cocoșul** (cf. Mat. 26:72-74), o împlinire a profeției lui Isus (Ioan 13:38). (Marcu precizează că cocoșul a cântat de două ori; vezi comentariile de la Mar. 14:72.) Cântatul unui cocoș și mângâia vorbitoare a lui Balaam revelează suveranitatea lui Dumnezeu și desfășurarea tuturor evenimentelor conform planului și timpului Său.

C. Judecata civilă (18:28-19:16)

18:28-29. Fiecare scriitor al Evangheliilor a subliniat un anumit aspect al judecării, morții și învierii lui Isus. Ioan completează materialul primelor trei Evanghelii. Numai el

consemnează ancheta lui Ana și relatează întâlnirea cu Pilat cu mai multe detalii și observații psihologice. Ioan nu scrie despre judecata în fața Sinedriului evreiesc (Mar. 14:55-64) unde Isus a fost acuzat de blasfemie. (Vezi lista celor șase judecăți ale lui Isus de la Mat. 26:57.)

Pentru că Sinedriul evreiesc nu avea dreptul să-L omoare pe Isus, cazul trebuia adus înaintea guvernatorului roman, Pontius Pilat (26-36 d.Hr.). De obicei guvernatorul locuia la Cezareea, dar în timpul marilor sărbători era prudent să se afle în Ierusalim în cazul unei revolte sau insurecții. **Paștele** era deosebit de periculos, pentru că emoțiile evreilor erau stârnite de amintirea eliberării lor din robie.

Locul unde se afla **odaia de judecată** („palatul guvernatorului roman”, NIV; „pretoriu”, GBV) este disputat. Putea fi în Fortăreața Antonia, în partea de nord a Templului sau într-unul dintre cele două palate ale lui Irod din vestul orașului. Evreii nu puteau **intra** în casa unui neevreu (în acest caz, **odaia de judecată**) dar puteau intra în curtea lui sau sub colonade. Ironia este că liderii evrei erau preocupați să nu **se spurce** (evitau necurăția rituală), dar plănuiau o crimă.

18:30-31. Răspunsul evreilor dat lui Pilat arată ostilitatea dintre ei. (Pilat era urât de ei din cauza asprimii sale și fiindcă un neevreu era conducător peste ei. Pilat îi disprețuia, și în cele din urmă evreii au obținut ca Pilat să fie rechemat la Roma în anul 36 d.Hr.) Pilat a refuzat să fie călăul care să aplice condamnarea dorită de ei. El știa ce se întâmpla. Văzuse intrarea triumfală a lui Isus, care a avut loc cu câteva zile înainte. Știa că invidia era cauza acuzațiilor lor împotriva lui Isus (Mat. 27:18). Astfel Pilat a început un joc cu evreii, a cărui miză era viața lui Isus. El a refuzat să facă ceva fără acuzații suficiente. Acuzația de blasfemie a evreilor era greu de dovedit și nu l-au putut convinge pe Pilat că merită pedeapsa cu moartea conform legilor civile romane. Evreii pierduseră dreptul oficial să „omoare”, cu toate că în unele cazuri au avut loc execuții prin lapidare (cf. Fapte 6:8-7:60). Isus devenise popular și Sinedriul îl dorea mort și, dacă era posibil, să fie executat de romani. Sinedriul putea condamna la moarte, dar numai romanii puteau executa legal pedeapsa.

18:32. Ioan a explicat de ce **Isus** a fost dat de evrei în mâinile romanilor. Execuțiile evreiești se făceau de obicei prin lapidare, sau împrôscarea cu pietre, care zdrobeau

oasele. Metoda romană de execuție era răstignirea. Au existat trei motive pentru răstignirea lui Isus de către romani la instigarea evreilor: (1) pentru a se împlini profețiile (ex., că nici unul din oasele Lui nu vor fi zdrobite; cf. 19:36-37); (b) pentru a-i include și pe evrei și pe neevrei în vinovăția colectivă a faptei (cf. Fapte 2:23; 4:27); (c) pentru că, prin răstignire, Isus a fost „înălțat” ca „șarpele în pustie” (cf. comentariilor de la 3:14). O persoană aflată sub blestemul lui Dumnezeu trebuia pus (atârnat) pe un lemn ca semn al judecării păcatului (Deut. 21:23; Gal. 3:13).

18:33-34. **Pilat** a avut o întâlnire particulară cu **Isus** (v. 33-38). El și-a dat seama că în împrejurări normale evreii n-ar fi dat pe unul de-al lor în mâinile romanilor, deci era ceva ciudat în legătură cu cazul acesta. Conform lui Luca 23:2), ei L-au acuzat pe Isus de trei lucruri: subminarea poporului evreu, opoziția față de impozitele datorate lui Cezar și afirmația că este „Hristosul, Împăratul”. Pilat a început prin a-L întreba pe Isus dacă este **Împăratul Iudeilor**. Isus l-a întrebat pe Pilat dacă **lucrul acesta** venea de la el, sau dacă **alții** (evreii) **i-au spus** asta despre El. Isus îl întreabă aici pe Pilat dacă este îngrijorat că El ar putea reprezenta vreo amenințare politică pentru Roma, adică dacă îl consideră un revoluționar.

18:35-36. **Pilat a răspuns** sarcastic, întrebându-L dacă era cumva și el **Iudeu**. Bineînțeles că pe el nu-l interesau problemele evreilor, ci numai aspectele referitoare la guvernarea civilă. Probabil că Isus a fost profund întristat de faptul că evreii, **neamul Său** și conducătorii lor religioși L-au acuzat. În prologul său, Ioan spune tristește cuvinte: „A venit la ai Săi și ai Săi nu L-au primit” (1:11). **Isus** i-a răspuns că Roma nu trebuia să se teamă de o insurecție politică. El nu era un zelot sau un conducător al gherilelor revoluționare. **Împărăția Lui** nu era așa. **Nu este din lumea aceasta; ea nu este de aici**, este din cer. Din acest motiv ea nu vine prin rebeliune, ci prin supunere față de Dumnezeu. Sursa ei nu erau faptele violente ale oamenilor, ci nașterea din nou din cer, care transferă omul din împărăția lui Satan în **Împărăția lui Dumnezeu** (Col. 1:13; Ioan 3:3).

18:37. Pentru că Isus a vorbit de o împărăție, **Pilat** a insistat asupra cuvântului „împărat”. **Atunci un Împărat tot ești! Isus... a răspuns** afirmativ, apoi a precizat că împărăția Sa nu se aseamănă cu împărăția Romei. Este o împărăție a adevărului care eclipsează

Ioan 18:38-19:11

toate celelalte împărății. El a spus: **Oricine este din adevăr ascultă glasul Meu.** În câteva cuvinte, Isus Și-a afirmat divinitatea (**Eu pentru aceasta M-am născut și am venit în lume**) și lucrarea (**ca să mărturisesc despre adevăr**). Mai târziu *El* a devenit judecătorul lui Pilat.

18:38. Întrebarea lui Pilat: **Ce este adevărul?** răsună de-a lungul secolelor. Care a fost intenția acestei întrebări este un lucru discutabil. Era dorința unui spirit meditativ care voia să știe ceea ce nimeni nu i-a putut spune? Era un cinism filozofic referitor la problema epistemologică? Era indiferență față de orice lucru nepractic și abstract? Sau poate era iritarea produsă de răspunsul lui Isus? Toate acestea sunt interpretări valide ale cuvintelor lui Pilat. Dar important este că dintr-o dată Pilat s-a întors de la *Cel* care este „adevărul” (14:6) fără să mai asculte răspunsul. Declararea de către Pilat a nevinovăției lui Isus este importantă. Isus va muri ca un miel de Paște, un miel de parte bărbătească, tânăr, fără cusur (Ex. 12:5).

18:39-40. După ce a manifestat dezinteres față de adevăr, Pilat a manifestat și indiferență față de justiție. I-a lipsit curajul de a-și susține convingerile. Dacă Isus nu era vinovat de toate acuzațiile, atunci Pilat ar fi trebuit să-l dea drumul. Dar în loc de aceasta, Pilat a început să facă compromisuri pentru a evita confruntarea cu un adevăr neplăcut într-o situație dificilă. Mai întâi, când a aflat că Isus este din Galilea, L-a trimis la Irod (Luca 23:6-7). În al doilea rând, Pilat a încercat să facă apel la mulțime (Ioan 18:38), sperând să evite astfel supunerea față de dorința marilor preoți și a bătrânilor poporului. Știind că Isus Se bucura de popularitate, a crezut că mulțimea Îl va prefera pe Isus, nu pe **Baraba**. Dar conducătorii s-au dovedit foarte convingători (cf. Mat. 27:20). Oferta de a-l elibera pe **Baraba**, vinovat de crimă și insurecție dovedește lipsa judecății sănătoase a cuiva responsabil cu promovarea intereselor Romei.

19:1-3. În al treilea rând, **Pilat... a pus să-L bată** pe Isus. Fapta lui Pilat, conform lui Luca (23:16) a fost o altă încercare de compromis. Spera ca mulțimea să fie satisfăcută cu puțin sânge. Biciuirea romană se executa cu un bici de piele prevăzut cu bucăți de metal la capete. De multe ori omul biciuit murea. Biciuirea, **o cunună de spini și o haină de purpură** puse pe Isus în semn de batjocoră, ridiculizarea prin cuvintele **Plecăciune, Împăratul Iudeilor!** și lovirea cu **palme** — toate acestea au contribuit la adâncă

umilire a lui Isus, care S-a identificat cu păcatul uman, fiind Robul Domnului (cf. Is. 50:6; 52:14-53:6). (Matei și Marcu au mai spus că Isus a fost scuipat de soldați [Mat. 27:30; Mar. 15:19].) Spinii din cununa așezată **pe cap** amintesc de spinii care sunt o consecință a păcatului uman (Gen. 3:18).

19:4-5. Și această încercare a lui Pilat de a-L elibera pe Isus apelând la mulțime a dat greș. Setea lor de sânge era nemăsurată. Cuvintele lui Pilat: **Iată omul!** (latină, *Ecce homo*) au devenit celebre. Este ciudat faptul că mai multe afirmații ale lui Pilat l-au făcut nemuritor. **Isus** avea deja o înfățișare patetică, era plin de sânge, **purta cununa de spini și haina de purpură.**

19:6-7. Conducătorii evrei și-au manifestat ura față de Isus începând **să strige** cerându-I moartea. Răstignirea era o moarte rușinoasă, rezervată de obicei criminalilor, robilor și mai ales revoluționarilor. La început **Pilat** a refuzat să fie călăul lor, dar apoi conducătorii i-au spus adevăratul lor motiv: **S-a făcut pe Sine Fiul lui Dumnezeu. După Legea aceasta,** acuzația de blasfemie (Lev. 24:16) atrăgea după sine condamnarea la moarte, dacă era dovedită. Cam în aceeași vreme, soția lui Pilat i-a transmis un mesaj ciudat: „Să n-ai nimic a face cu neprihănitul acesta; căci astăzi am suferit mult în vis din pricina Lui” (Mat. 27:19).

19:8-11. Reacția lui Pilat a fost frica. Fiind păgân, auzise povești despre zeii cu chip uman care au venit la oameni ca să-i judece. Poate că maiestatea solemnă a lui **Isus** și afirmațiile Sale legate de adevăr au început să-i convingă conștiința. Refuzul lui Isus de a da **un răspuns** la întrebarea lui Pilat: **De unde ești Tu?** împlineau cuvintele profeției din Isaia 53:7.

Pilat a avut posibilitatea să primească adevărul, dar nu s-a ridicat la înălțimea ocaziei. Deranjat de tăcerea lui Isus, a întrebat: **Nu știi că am putere...?** Adevărat, Pilat avea putere, dar el era doar un pion. Totuși a fost responsabil pentru hotărârile sale (cf. Fapte 4:27-28; 1 Cor. 2:8). În realitate, Dumnezeu este Singurul care are puterea deplină. Pilat, a spus Isus, se afla sub puterea lui Dumnezeu și de aceea era răspunzător înaintea Lui: **cine Mă dă în mâinile tale, are un mai mare păcat.** La cine S-a referit Isus prin aceste cuvinte: la Iuda, la Satan, la Caiafa, la preoți sau la poporul evreu? Probabil că alegerea cea mai bună este Caiafa, pentru că el este cel care l-a dat pe Isus în mâinile lui Pilat. Pilat a fost vinovat (cf. cuvintelor din Crezul apostolic: „a suferit sub Pilat din

Pont“). Dar Isus a așezat o mai mare vinovăție asupra lui Caiafa, cel care purta răspunderea (cf. Ioan 11:49-50; 18:13-14).

19:12-13. Pilat, probabil convins profund de adevăr, a vrut **să-l dea drumul** lui Isus, **dar Iudeii** au inițiat un nou atac. A-L lăsa pe **Isus** liber, a fost argumentul lor, însemna a arăta lipsă de loialitate față de „Cezar“. Titlul **prieten cu Cezarul** (latină, *amicus Caesaris*) era important. Pe tron se afla Tiberiu, un om bolnav, suspicios și deseori violent. Pilat avea multe de ascuns și dorea să evite ca un raport nefavorabil să ajungă la șeful său. Dacă trebuia să aleagă între manifestarea loialității sale față de Roma și apărarea unui evreu ciudat și disprețuit, nu a stat pe gânduri în privința alegerii sale. Dilema trebuia rezolvată, așa că **Pilat** a luat o hotărâre oficială.

19:14-16. Conform sistemului roman, **ceasul al șaselea** era ora 6 dimineața (dar unii cercetători cred că este amiaza; cf. comentariilor de la 1:39; 4:6). **Era ziua Pregătirii Paștelor** (i.e., vineri). Aceea a fost adevărata zi de Paște, când a murit Isus. Dar mai era și ziua pregătirii pentru sărbătoarea de șapte zile a Azimilor, care urma imediat după ziua Paștelui și care era numită uneori Săptămâna Paștelor (cf. Luca 2:41; 22:1, 7; Fapte 12:3-4; vezi comentariile de la Luca 22:7-38).

Pilat a spus: **Iată Împăratul vostru!** Este un alt exemplu de ironie. (Ioan este singurul scriitor al Evangheliilor care a menționat aceste cuvinte.) Pilat nu credea că Isus era Regele lor, dar, pentru a le face în ciudă evreilor, L-a numit pe Isus Împăratul lor. Ioan a considerat că acest lucru este important, pentru că Isus avea să moară pentru poporul Său ca Împăratul poporului Său, ca Mesia. Pilat nu a putut rezista ispitei de a-i atâta pe evrei și i-a întrebat: **Să răstignesc pe Împăratul vostru?** Ca și cum Roma s-ar da înapoi de la răstignirea unui împărat evreu! Riposta evreilor: **Noi n-avem alt împărat decât pe Cezarul!** este plină de ironie. Rebelii evrei susțineau că sunt loiali Romei în timp ce-L respingeau pe Mesia al lor (cf. Ps. 2:1-3).

D. Răstignirea (19:17-30)

19:17-18. Isus, ducându-Și crucea, a ieșit. Aceste cuvinte împlinesc două simboluri sau tipologii ale Vechiului Testament. Isaac și-a purtat lemnele pentru propriul său sacrificiu (Gen. 22:1-6) și jertfa pentru păcat era de obicei adusă în afara taberei sau cetății

(cf. Evr. 13:11-13). Astfel Isus a fost făcut păcat (2 Cor. 5:21). **Golgota** din limba aramaică (**locul... „Căpătării“**) era un loc numit așa pentru că stâncile de pe vârful dealului semănau cu un craniu. Ceilalți **doi** care au fost răstigniți cu Isus sunt menționați pentru a explica obiceiul zdrobirii picioarelor celor răstigniți, lucru ce nu s-a întâmplat în cazul lui Isus (cf. Ioan 19:32-33). Luca a adăugat că cei doi erau „făcători de rele“ (Luca 23:32-33) și Matei i-a numit „tâlhari“ (Mat. 27:44).

19:19-20. Jocul dintre **Pilat** și preoți a continuat cu scrierea unei „însemnări“ (gr. *titlon*; latină *titulus*) care era de obicei pusă **deasupra crucii** unui criminal. Pe ea **era scris: „Isus din Nazaret, Împăratul Iudeilor.“** Această însemnare fiind scrisă în trei limbi — **în evreiește, latinește și grecește** — iar răstignirea având loc într-un „loc“ public, oricine putea „citi“ a văzut un mesaj clar.

19:21-22. Bineînțeles că **preoții cei mai de seamă** nu au dorit ca această însemnare să constituie o proclamare atât de explicită. Ei au vrut ca Isus să moară pentru că **a susținut** că este **Împăratul Iudeilor**. Deci **au zis lui Pilat** să schimbe inscripția. **Pilat** a refuzat. Fără îndoială că a crezut că făcuse destule lucruri murdare pentru conducătorii poporului și se bucura de această farsă pe care le-a jucat-o. Răspunsul său arogant: **Ce am scris, am scris**, completează o serie de afirmații uimitoare ale lui Pilat (cf. 18:38; 19:5, 14-15; Mat. 27:22). Ioan și-a dat seama de ironia situației, și a precizat că Pilat scrisese acele cuvinte, dar că Dumnezeu a vrut ca Fiul Său să moară având această inscripție pe cruce. Pe de altă parte, aceste cuvinte reprezintă judecata convenită a vieții lui Pilat. El și-a jucat rolul și a avut un moment al adevărului. El, un neevreu, va fi judecat conform faptelor sale de Împăratul evreilor!

19:23-24. Faptele soldaților, dezbrăcarea lui **Isus** de **hainele** Lui și împărțirea lor erau o cruzime obișnuită a acelor vremuri. Hainele erau făcute manual și deci erau scumpe prin comparație cu hainele de astăzi. Călăii și-au primit astfel plata. **Cămașa, care n-avea nici o cusătură**, poate sugera tipul de haină pe care-l purta marele preot, dar Ioan nu dezvoltă această idee. Ioan a văzut semnificația faptului că pe o împlinire a Psalmului 22:18. Paralelismul poetic al acestui verset s-a împlinit prin două fapte distincte: (a) **Și-au împărțit hainele Mele** și (b) **pentru cămașa Mea au tras la sorți**. Faptul că Isus a murit

Ioan 19:25-37

dezbrăcat era un alt aspect al purtării rușinii pentru păcatele noastre. În același timp, El este ultimul Adam care oferă păcătoșilor hainele neprihănirii.

19:25-27. Într-un contrast izbitor cu indiferența și cruzimea soldaților, un grup de patru femei urmăreau scena cu dragoste și tristețe. Chinul **mamei** lui Isus împlinea o profeție a lui Simeon: „Chiar sufletul tău va fi străpuns de o sabie“ (Luca 2:35). Văzându-i suferința, **Isus** Și-a onorat **mama**, încredințându-o grijii lui Ioan, **ucenicul pe care-l iubea**. Frații și surorile Lui fiind în Galilea, nu puteau să aibă grijă de ea și să o mângâie. Când Isus s-a adresat Mariei și ucenicului preaiubit, El a vorbit pentru a treia oară de când se afla pe cruce (primele cuvinte consemnate de Ioan). În celelalte Evanghelii, Isus S-a rugat pentru iertarea călăilor Săi (Luca 23:34) și l-a iertat pe unul dintre tâlhari (Luca 23:42-43).

19:28-29. Ioan nu consemnează și cuvintele rostite de Isus atunci când a vorbit a patra oară de pe cruce: „Dumnezeul Meu, Dumnezeul Meu, pentru ce M-ai părăsit?“ (cf. Mat. 27:46; Mat. 15:34). Ioan a consemnat însă ceea ce a spus Isus pentru a cincea oară: **Mi-e sete**. Formularea din Ioan 19:28 arată că Isus era perfect conștient și știa că împlinește detaliile profețiilor (Ps. 42:1-2; 63:1). Paradoxul că Cel care este Apa vieții (Ioan 4:14; 7:38-39) moare de sete este izbitor. **Oțetul**, un vin acru, care l-a dat să-L bea, a reprezentat împlinirea Psalmului 69:21. Punerea unui **burete plin cu oțet** într-o **ramură de isop** poate părea ciudată. Poate că acest detaliu arată că Isus a murit ca adevăratul Miel de Paște, pentru că isopul era folosit în cadrul sărbătoririi Paștelui (cf. Ex. 12:22).

19:30. Când **Isus** a vorbit pentru a șasea oară de pe cruce a rostit un singur cuvânt grecesc, *tetelestai*, care înseamnă **S-a isprăvit**. S-au descoperit chitanțe pe papirus pentru plata taxelor care aveau scris pe ele cuvântul *tetelestai*, sensul fiind de „plătit tot“. Acest cuvânt pe buzele lui Isus este semnificativ. Când El a spus: „S-a isprăvit“ (nu „Eu sunt isprăvit“) S-a referit la faptul că lucrarea de răscumpărare a fost încheiată. El a fost făcut păcat pentru oameni (2 Cor. 5:21) și a suferit pedeapsa justiției lui Dumnezeu pe care o merita păcatul. Chiar și în momentul morții Sale, Isus a rămas Cel care Și-a dat viața (cf. Ioan 10:11, 14, 17-18). **Apoi Și-a plecat capul** (rostind ultimele cuvinte de pe cruce: „Tată, în mâinile Tale îmi încredințez duhul“ [Luca 23:46]) **și Și-a**

dat duhul. Acest lucru diferă de procesul normal al morții prin răstignire, în care spiritul de viață se stinge încet și apoi capul cade în față.

E. Îngroparea (19:31-42)

19:31-32. În singura descoperire arheologică ce atestă răstignirea, scoasă la lumină în 1968, rămășițele scheletului dovedesc că partea inferioară a picioarelor a fost zdrobită printr-o singură lovitură. Descoperirea aruncă lumină asupra acestui pasaj. Datorită Legii (Deut. 21:22-23) un trup nu trebuia să rămână expus pe un lemn (sau o cruce) peste noapte și mai ales nu într-o zi de sabat. O persoană executată astfel se afla sub blestemul lui Dumnezeu și trupul său, dacă ar fi fost lăsat expus, ar fi pângărit țara (cf. Deut. 21:23; Gal. 3:13).

Zdrobirea oaselor inferioare ale picioarelor era numită în latină *crurifragium*. Lovitura provoca moartea destul de repede din cauza șocului, a pierderii de sânge și a incapacității de a respira (cavitatea pieptului suporta presiunea greutateii trupului după zdrobirea picioarelor). Fără această procedură, răstignitul putea să mai trăiască multe ore, sau chiar zile. Această *crurifragium* a fost aplicată celor doi hoți răstigniți de o parte și de alta a lui Isus.

19:33-34. **Isus... murise** deja, deci **fluerile picioarelor** nu l-au fost zdrobite, ci, pentru a fi sigur, un soldat **l-a străpuns coasta cu o suliță**. Rezultatul a fost că a țâșnit imediat **sânge și apă**. Acest lucru a fost interpretat în mai multe feluri. Unii au considerat că este dovada că Isus a murit din cauza inimii, pericardul Său umplându-se de sânge și ser. Alții îl consideră un simbol sau un act cu semnificație sacramentală, prin comparație cu un râu care vindecă oameni. Interpretarea cea mai plauzibilă este că acest lucru arată că Isus a fost un om real care a avut parte de o moarte reală. Este posibil ca sulița să-l fi străpuns stomacul sau inima, fapt ce explică fluxul de sânge. Cel care a văzut acest lucru (v. 35) a înțeles că semnul are o semnificație mântuitoare. Când și-a scris Evanghelia, gnosticismul și docetismul erau probleme de actualitate. Aceste ideologii negau realitatea întrupării și morții Sale. Dar apa și sângele sunt răspunsuri ferme împotriva acestor erezii.

19:35-37. Această secțiune relatează **mărturia** martorului ocular care, cel mai probabil, este și autorul acestei Evanghelii, ucenicul Ioan (cf. 13:23; 21:20-24). Valoarea

mărturieii lui constă în faptul că **este adevărată**, astfel încât și alții să cunoască faptele și să le înțeleagă semnificația (cf. 20:31). Ioan a explicat că soldații care nu l-au aplicat *crurifragium*-ul și lui Isus, ci doar l-au străpuns coasta, au procedat așa **ca să se împlinească** două profeții sau tipologii. Isus, adevăratul Miel de Paște, nu a avut nici unul din **oasele Lui... sfărâmat** (Ex. 12:46; Num. 9:12; Ps. 34:20) și oamenii din viitor **vor vedea pe cine au străpuns** (Zah. 12:10; cf. Apoc. 1:7).

19:38-39. Iosif din Arimatea era bogat (Mat. 27:57) și aștepta Împărăția lui Mesia (Mar. 15:43). (Arimatea se afla la aproximativ 30 de kilometri nord-vest de Ierusalim.) Cu toate că era membru al Sinedriului, consiliul suprem al evreilor, era un „om bun și evlavios, care nu luase parte la sfatul și hotărârea celorlalți” (Luca 23:50-51). Romanii lăsa de obicei trupurile celor răstigniți în seama animalelor de pradă. Privarea de o înmormântare decentă era ultima umilire adusă de răstignire. Dar evreii luau trupurile moarte expuse (cf. comentariile de la Ioan 19:31-32).

Iosif a primit **voie** să înmormânteze **trupul** lui Isus. Împreună cu un alt om cu influență (**Nicodim**; cf. 3:1; 7:51) a făcut pregătirile necesare. Cele **aproape o sută de litri de smirnă și de aloe** reprezentau o mare cantitate de miresme folosită în pregătirea trupului pentru înmormântare. Poate că Nicodim înțelegea acum învățătura lui Isus că El va fi înălțat și că omul care privește cu credință la El va trăi (cf. 3:14). Amândoi bărbații care fuseseră până acum ucenici în ascuns și-au manifestat deschis credința.

19:40-42. Din pricină că era aproape ziua de sabbat (care începea la apusul soarelui) îngroparea trebuia grăbită. **Iudeii** nu aveau „obiceiul” **să îngroape** prin mumificare sau îmbalsamare, care presupunea scoaterea sângelui și a organelor interne. Procedura normală era spălarea trupului și acoperirea lui cu pânză și uleiuri aromatice sau **miresme**. Traducerea **fâșii de pânză** este justificată (în eng. este similar — n.tr. — cf. William F. Arndt și F. Wilbur Gingrich, *A Greek-English Lexicon of the New Testament and Other Early Christian Literature*. Chicago: University of Chicago Press, 1957, p. 558). Totuși, unii cercetători romano-catolici susțin că traducerea este „înfașurat în pânză” pentru că Matei s-a referit la o pânză în care a fost înfașurat trupul lui Isus (Mat. 27:59, *sindôn*).

Discuțiile recente referitoare la Giuliul de la Torino au stârnit serioase controverse. Traducerea „fâșii de pânză” ar infirma autenticitatea giuliului. Dar acum, din cauza incertitudinilor legate de practicile de înmormântare ale evreilor, în privința sensului lui *othonios*, și al Giuliului de la Torino, dogmatismul ar trebui evitat. Trupul lui Isus a fost așezat într-un **mormânt nou**, într-o **grădină** privată, nu într-un cimitir. Matei a scris că acesta era „un mormânt nou, al lui însuși [Iosif], pe care-l săpase în stâncă” (Mat. 27:60). Isaia a profețit că Mesia, robul care suferă, cu toate că a fost disprețuit și respins de oameni, va fi împreună cu cei bogați în moartea Sa (Is. 53:9).

Îngroparea lui Isus face parte din Evanghelie („a fost îngropat”, 1 Cor. 15:4). Sensul ei este că a reprezentat completarea suferințelor și umilirii lui Isus. Ea mai arată și realitatea morții Sale și pregătește cadrul viitoarei Lui învieri trupesti. De asemenea, prin îngroparea Sa, Isus S-a identificat cu toți credincioșii care vor muri și vor fi îngropați. Actul plin de dragoste și de respect față de trupul lui Isus al lui Iosif și Nicodim a fost pentru ei periculos, costisitor și fără nici un câștig personal. Slujirea creștinilor față de Domnul lor viu trebuie să fie la fel de curajoasă și plină de sacrificii, pentru că eforturile lor nu sunt zadarnice (1 Cor. 15:58).

F. *Mormântul gol (20:1-9)*

Evanghelia lui Ioan se încheie cu o proclamare a victoriei lui Isus asupra morții (cap. 20) urmată de un epilog (cap. 21). Fiecare scriitor al Evangheliei a subliniat anumite aspecte ale evenimentelor. Ioan a început cu mărturia cum a ajuns la credință în înviere analizând dovezile găsite la mormântul gol.

20:1-2. În ziua dintâi a săptămânii, duminică, **Maria Magdalina** și celelalte femei (cf. **nu știm** din v. 3; GBV) au venit **la mormânt**. Devotamentul Mariei Magdalena față de Isus, viu sau mort, se baza pe recunoștința ei pentru că a fost eliberată de sub robia lui Satan. Ea a văzut ce s-a întâmplat la cruce și acum era prima persoană la mormânt. Mormântul fusese închis cu o piatră mare (Mar. 16:3-4) și sigilat prin autoritatea guvernatorului roman Pontius Pilat (Mat. 27:65-66). Femeile au rămas uimite când au văzut un mormânt deschis și, după toate aparențele, gol. Au fugit și i-au spus lui **Petru** și ucenicului **pe care-l iubea Isus** (cf. 19:26) că s-a întâmplat un lucru îngrozitor. Ei au presupus că jefuitorii de morminte au profanat mormântul.

Ioan 20:3-18

20:3-9. Petru și Ioan au început să alerge **spre mormânt**. Ioan l-a întrecut pe Petru, a ajuns primul la grădină și s-a uitat **înăuntru** în mormânt. Nu era chiar gol, pentru că Ioan a văzut pânzele de înmormântare. Poate că primul lui gând a fost că femeile au comis o greșeală! **S-a plecat și s-a uitat (blepei)** dar **n-a intrat** în mormânt, probabil de teama pângăririi. Când **Petru... a ajuns**, s-a grăbit să intre și **a văzut (theōrei, „a privit cu atenție“)** hainele de înmormântare și **ștergarul... pus într-un alt loc singur**. Probabil că a rămas înăuntru derutat de ceea ce a văzut. După un timp **a intrat** și Ioan și **a văzut (eiden, „a perceput“)**, al treilea verb gr. pentru „a vedea“ din aceste versete) semnificația hainelor de înmormântare și **a crezut**. Probabil că Petru se gândea: „De ce ar lăsa un hoț de morminte pânzele în această ordine? De ce să ia trupul lui Isus?“ Dar Ioan și-a dat seama că lipsa trupului și așezarea hainelor de înmormântare nu erau consecința unui jaf. Și-a dat seama că Isus a înviat dintre morți și a ieșit din fâșiile în care fusese înfășurat. Mormântul era gol nu pentru a permite ieșirea trupului lui Isus ci pentru a permite ucenicilor și lumii să vadă că El a înviat.

Această parte a Evangheliei lui Ioan (20:1-9) conține o relatare plină de forță a unui martor ocular, care este foarte convingătoare pentru un cititor atent, care își poate da seama că este adevărată atât psihologic cât și istoric. Ioan afirmă că ucenicii **tot nu pricepeau că, după Scriptură, Isus trebuia să învieze din morți**, chiar și după o lungă perioadă când Isus i-a învățat despre acest lucru (cf. Ps. 16:10-11; 110:1; Is. 53:11-12).

G. Isus Se arată Mariei (20:10-18)

20:10-14. Prima apariție a lui Isus după înviere a fost văzută de **Maria** din Magdala, din care El scosese șapte demoni (Luca 8:2). (Lisata aparițiilor lui Isus după înviere se găsește la Mat. 28.) **Ucenicii** se întorseseră **acasă**, dar Maria a rămas **afară lângă mormânt și plângea**. Probabil că Ioan încă nu i-a spus că Isus a înviat. Era prea uimit și derutat pentru a da explicații convingătoare. Maria s-a uitat **în mormânt și a văzut doi îngeri în alb**. Când îngerii apar în fața oamenilor în Biblie, ei arată ca oamenii: nu au aure în jurul capului și nici aripi. În unele viziuni apar și ființe înaripate (ex., Is. 6), dar regula era că îngerii apăreau sub forma unor oameni.

Din cauza tristeții ei, Maria nu a observat nimic neobișnuit. Întrebarea lor și răspunsul ei pregătesc cadrul pentru cea mai mare

„scenă a recunoașterii“ din toată istoria (poate că a doua este: „Eu sunt Iosif“; cf. Gen. 45:1-3). Apariția lui **Isus** în fața Mariei a fost atât de neașteptată încât ea **nu știa că este Isus**. Faptul că Isus S-a arătat ei și nu lui Pilat sau Caiafa, nici unuia dintre ucenicii Săi, este semnificativ. Adevărul că o femeie a fost prima ființă umană care L-a văzut este o dovadă a dragostei lui Isus manifestată în alegerea oamenilor, precum și o dovadă a isoricității narațiunii. Nici un autor evreu din lumea antică nu ar fi inventat o poveste în care o femeie să fi fost primul martor al celui mai important eveniment. Mai mult, poate că motivul lui Isus de a Se arăta mai întâi Mariei a fost perseverența ei în a fi mereu lângă El. Ea a fost la cruce în timp ce El murea (Ioan 19:25) și s-a dus la mormânt devreme duminică dimineată (20:1).

20:15-16. Maria a vorbit cu Isus dar încă nu și-a dat seama cine era. Unii sugerează că înfățișarea lui Isus era schimbată; alții susțin că ea a avut o „orbire temporară“, la fel ca ucenicii aflați pe drumul Emausului, ai căror ochi „erau împiedicați să vadă“ (Luca 24:16) până când El li S-a descoperit. Alții sunt de părere că ea nu L-a recunoscut din cauza lacrimilor din ochii ei.

Isus i-a zis: „Marie!“ Fiind Păstorul cel Bun, El își cheamă oile pe nume (cf. Ioan 10:3) iar ele „îi cunosc glasul“ (10:4). Maria L-a recunoscut imediat! Ea l-a răspuns cu strigătul: **Rabuni!** (care înseamnă **Învățătorule**).

20:17-18. Probabil că Maria L-a îmbrățișat, pentru că Isus i-a spus: **Nu Mă ținea... căci încă nu M-am suiat la Tatăl Meu. Ci, du-te la frații Mei, și spune-le...** Aceste cuvinte vorbesc despre o relație nouă, despre rude noi și despre o nouă responsabilitate. Mulți au vrut să se „țină“ de Isus. În KJV Traducerea KJV: „Nu Mă atinge“ i-a determinat pe mulți exegeți ai Bibliei să se întrebe de ce Isus nu a putut fi „atins“. Traducerea NIV (și COR) este mai corectă, pentru că Isus nu a fost de neatins (cf. Mat. 28:9; Ioan 20:27). Maria L-a mai pierdut o dată pe Isus (la răstignire) și era normal ca acum să se teamă că va pierde din nou prezența Lui.

Cuvintele lui Isus au în realitate sensul: „Nu aceasta (atingerea fizică) este prezența Mea reală în Biserică. O *relație nouă* va începe o dată cu înălțarea Mea la cer și cu darul Duhului Sfânt dat Bisericii.“ Apoi Isus i-a vorbit despre faptul că vor exista *grade noi de rudenie*. El i-a numit pe ucenicii Săi frați. Înainte i-a numit prieteni: „Nu vă mai

numesc robi... ci v-am numit prieteni“ (15:15). Credincioșii în Isus devin parte a familiei lui Isus în care Dumnezeu este Tatăl lor (cf. Evr. 2:11-12; Rom. 8:15-17, 29; Gal. 3:26). *Noua responsabilitate* a Mariei a fost să mărturisească despre prezența Lui după înviere. Ea a primit patru haruri deosebite: a văzut îngeri; L-a văzut pe Isus înviat; a fost prima care L-a văzut viu; și a proclamat vestea bună. Creștinii de astăzi au și ei un har deosebit: și ei au primit noua responsabilitate de a mărturisi lumii (cf. Mat. 28:16-20).

Cuvintele lui Isus: **Mă sui la Tatăl Meu** arată caracterul Său unic de Fiu. **Maria** și celelalte femei au **vestit ucenicilor** despre învierea lui Isus, dar, conform lui Luca, ei nu au crezut-o nici pe ea, nici pe celelalte femei pentru că relatările lor „li se păreau... basme“ (Luca 24:11; cf. Luca 24:23).

H. Isus Se arată ucenicilor Săi (20:19-23)

20:19-20. Ucenicii au fost aproape de a fi arestați împreună cu Isus. Ei eu rămas cu **frica** că vor fi omorâți de mâinile **Iudeilor** (i.e., autorităților evreiești), astfel încât se întâlneau în secret, noaptea, cu teamă și în spatele ușilor încuiate. (Ce contrast față de îndrăzneala lor de peste aproape șapte săptămâni din ziua Cincizecimii!) **Isus** a trecut prin ușă, fapt sugerat de cuvintele **ușile... erau încuiate... a venit și a stat în mijlocul lor** (cf. v. 26). Acest lucru arată puterea noului Său trup înviat. Dar trupul Său avea o componență fizică și o asemănare cu trupul Său dinaintea crucii (cf. v. 27). Primele Lui cuvinte: **Pace vouă!** erau un salut obișnuit, similar cu *sālōm* în ebraică. Dar acum cuvintele au primit un sens mai profund și mai cuprinzător (cf. 14:27; 16:33; Rom. 5:1; Fil. 4:7).

Văzând rănilor din **mâinile și coasta Sa**, ei **s-au bucurat** (deși au fost speriați la început, așa cum a afirmat Luca [Luca 24:37-44]). Ce schimbare față de teama și deznădejdea pe care le-au avut înainte.

20:21-23. Apoi Isus i-a reinvestit pe ucenici ca apostoli: El îi „trimite“ ca să fie reprezentanții Lui, așa cum **Tatăl** L-a trimis pe El (cf. 17:18). Ei erau trimiși cu autoritatea Sa să predice, să învețe și să facă semne miraculoase (Mat. 28:16-20; Luca 24:47-49). Pentru noua lor lucrare, ei aveau nevoie de putere spirituală. Astfel, El **a suflat peste ei, și le-a zis: „Luați Duh Sfânt!...“** Cuvintele și imaginea suflării peste ei amintesc de creația lui Adam de către Dumnezeu (Gen. 2:7). Acum, această „suflare“ post-înviere era un

nou act de creație pentru că ei vor deveni peste puțin timp făpturi noi (Ef. 2:8-10). Această primire a Duhului era o anticipare a zilei Cincizecimii și trebuie înțeleasă ca un dar parțial al cunoașterii, înțelegerii și puterii până în ziua Cincizecimii, cu 50 de zile mai târziu.

Iertarea „păcatelor“ este unul dintre cele mai mari rezultate ale morții lui Isus. Este esența Noului Legământ (cf. Mat. 26:28; Ier. 31:31-34). Proclamarea iertării păcatelor a fost aspectul proeminent al predicării apostolice în Cartea Faptele Apostolilor. Isus a dat apostolilor (și prin extensie Bisericii) privilegiul de a anunța condițiile Cerului în privința primirii iertării. Dacă un om crede în Isus, atunci creștinul are dreptul să proclame că acesta este iertat. Dacă o persoană respinge sacrificiul lui Isus, atunci creștinul poate proclama că păcatele ei **vor fi ținute**.

I. Isus se arată lui Toma (20:24-29)

20:24-29. În Evanghelia sa, Ioan marchează creșterea necredinței, care a culminat prin răstignirea lui Isus de către dușmanii Săi. Dar, la polul opus, el a arătat și progresul credinței ucenicilor, punctul culminant fiind atins acum de **Toma**. **Ceilalți ucenici** i-au vorbit lui Toma despre învierea lui Isus (**zis** din v. 25 este *elegon*, verb la imperf., ceea ce indică o activitate continuă). Dar **el** nu s-a lăsat convins. El a vrut dovezi fizice ale stării înviate a lui Isus. Apariția lui Isus **după opt zile** a oferit ocazia dorită de Toma. **Isus** a intrat **iarăși** în mod miraculos în camera cu **ușile încuiate** (cf. v. 19). El i-a cerut lui **Toma** să-L atingă (cf. „le-a arătat“ din v. 20) și să nu mai fie **necredincios, ci credincios**. Aceasta a fost o chemare directă la dedicare personală.

Răspunsul lui Toma: **Domnul meu și Dumnezeul meu!** este punctul culminant al Evangheliei. Iată un sceptic pus în fața dovezii învierii lui Isus. El afirmă că Isus, Omul din Galilea, este Dumnezeu manifestat în trup uman. Astfel s-au împlinit personal în acest apostol adevărurile din primul capitol (1:1, 14, 18). Învierea (a) a demonstrat că prezicerile lui Isus despre ridicarea Lui din morți erau adevărate (Mar. 8:31; 9:9, 31; 10:34; Ioan 2:19), (b) a dovedit că Isus este Fiul lui Dumnezeu (Rom. 1:4) și că a fost trimis de Dumnezeu („a fost dovedit neprihănit în Duhul“, 1 Tim. 3:16), (c) a fost o mărturie a succesului misiunii Sale de mântuire (Rom. 4:25), (d) l-a dat dreptul lui Isus să ocupe o poziție în glorie (1 Pet. 1:11) și (e) a afirmat că Isus este „Domn“ (Fapte 2:36).

Ioan 20:30-21:11

Apoi **Isus** a pronunțat o binecuvântare pentru toți cei care vor veni la credință fără ajutorul unei manifestări vizibile, fizice (Ioan 20:29; cf. 1 Pet. 1:8). Această binecuvântare vine peste toți cei care cred pe baza Evangheliei propovăduite și a dovezilor validității ei. Credincioșii de astăzi nu sunt afectați de faptul că nu-L pot vedea fizic pe Isus; în loc de acest lucru, pentru ei există o binecuvântare deosebită: „**Ferice de cei ce n-au văzut, și au crezut.**”

J. Scopul cărții (20:30-31)

20:30-31. Ioan spune care a fost scopul scrierii acestei Evanghelii: ca oamenii să vadă și să perceapă semnificația teologică a minunilor lui Isus (*sēmeia*, „semne”). Astăzi mulți oameni ignoră, neagă sau încearcă să explice rațional minunile lui Isus. Chiar și în timpul lui Isus unii oameni le-au atribuit lui Dumnezeu, în timp ce alții le-au atribuit lui Satan (3:2; 9:33; Mat. 12:24). Ignorarea, negarea sau explicarea lor pe baze raționale era imposibilă în acele zile, pentru că minunile au fost multe, diverse și evidente. Ioan arată că este conștient de existența minunilor în evangheliile sinoptice: **Isus a mai făcut înaintea ucenicilor Săi multe alte semne.** De fapt, în cele patru Evanghelii sunt consemnate 35 de minuni diferite (vezi lista de la Ioan 2:1-11). Ioan a ales șapte în intenția specială de a face oamenii să „creadă” **că Isus este Hristosul**, Mesia cel promis și **Fiul lui Dumnezeu**.

V. Epilogul (cap. 21)

Scopurile lui Ioan în acest capitol final sunt: (a) să arate că Isus l-a reabilitat pe Petru după marea lui cădere și (b) să corecteze o eroare gravă privitoare la întoarcerea Domnului. Capitolul mai furnizează și informații suplimentare legate de identitatea autorului. Unii critici au susținut că acest capitol este un anticlimax după glorioasă concluzie din capitolul 20 și din acest motiv ar fi fost scris de un alt scriitor (anonim). Dar dovezile lingvistice nu confirmă această concepție. În plus, și alte mari cărți ale Scripturii conțin pasaje care urmează unui mare punct culminant (cf., ex., Rom. 16 urmează după Rom. 15:33). În concluzie, Ioan 21 nu este nici lipsit de valoare, nici diferit de alte cărți ale Bibliei.

A. Isus Se arată lângă mare (21:1-14)

21:1-3. Un înger a promis că **Isus** Se va arăta **ucenicilor Săi** în Galilea (Mat. 28:7).

Era o dovadă importantă ca Isus să Se arate într-un alt loc după un anumit interval de timp (cf. Fapte 1:3). (**Marea Tiberiadei** este un alt nume al Mării Galileii; cf. comentariilor de la Ioan 6:1.) **Ucenicii** trecuseră la Ierusalim printr-o serie tumultuoasă de evenimente: intrarea triumfală a lui Isus în oraș, așteptarea manifestării noii Împărății, trădarea unui prieten de încredere, pericolul de a fi arestați, negarea lui Isus de către Petru, conducătorul lor, agonia răstignirii lui Isus, învierea și aparițiile Domnului înviat. Este de înțeles că erau derutați și nesiguri în privința viitorului.

Petru s-a dus să pescuiască, poate pentru că nu a înțeles bine mandatul Domnului (20:22). De asemenea, **Petru** avea de întreținut o familie și desigur că era chinuit de sentimentul eșecului din cauza dezicerii sale de Domnul. Calitățile lui de conducător sunt evidente pentru că șase ucenici au plecat **cu** el. Lipsa lor de succes fără ajutorul lui Isus (cf. 15:5) și pescuirea bogată realizată cu ajutorul Său le-a conferit o direcție în noile lor vieți.

21:4-6. Dimineata, ucenicii nu L-au recunoscut pe **Isus** care Se afla **pe țarm**, fie din cauza distanței, fie din cauza lipsei luminii. „**Copii, le-a zis Isus, aveți ceva de mâncare?**” Cuvântul „copii” (*paidia*) înseamnă literal „copilași”, sau poate „băieți”. Ascultând de vocea Lui plină de autoritate și de instrucțiunile Lui (v. 6), ei au tras în barcă o mare cantitate de „pești” (v. 11). Asemănarea cu o minune anterioară (Luca 5:1-11) a permis ucenicilor să-L identifice pe Domnul și să-L recunoască puterea de a face mari semne și după învierea Sa.

21:7-9. Această manifestare a lui **Isus** și a puterii Sale în fața ucenicilor a făcut lumină mai întâi în mintea „ucenicului” preaiubit, care a exclamat: **Este Domnul!** (cf. 20:28). Tot Ioan a fost primul care a înțeles semnificația hainelor din mormânt (20:8). Auzind cuvintele lui Ioan, **Petru... s-a aruncat în mare** imediat și probabil că a înotat până la Isus. Este un gest tipic pentru natura lui impulsivă (el a intrat primul în mormânt; 20:6). Această capacitate psihologică de înțelegere a caracterului lui Petru conferă o și mai mare credibilitate istorică mărturiei lui Ioan. Acțiunea lui Petru de acum se deosebește total de scufundarea lui în apă (Mat. 14:30). Isus a pregătit pentru ucenicii flămânzi un mic dejun alcătuit din **pește prăjit pe jărat** și **cărbuni și pâine**.

21:10-11. Menționarea celor **o sută cincizeci și trei de pești mari** a dat naștere la

tot felul de interpretări alegorice și simbolice. Probabil însă că Ioan a precizat numărul peștilor ca pe un detaliu istoric. Când mai mulți oameni pescuiesc, obiceiul este ca ei să numere peștii prinși și să-i împartă egal între participanți. Lecția spirituală ce se desprinde de aici este că eforturile celui care urmează voia Domnului sunt urmate de o mare binecuvântare.

21:12-14. Când **Isus** i-a invitat să mănânce cu El, **nici unul** dintre ei nu a îndrăznit să-L întrebe **cine era, căci știau că este Domnul**. Faptul că atât Maria (20:14) cât și ucenicii de pe drumul Emausului (Luca 24:13-35) nu l-au recunoscut imediat pe Domnul poate însemna că au existat diferențe între acele apariții ale lui Isus și cea descrisă aici. Totuși identificarea lui Isus a fost atât de certă, încât toți au știut că era **Isus**. Masa luată împreună a lăsat o impresie de neșters în mintea lor. După mai mulți ani, Petru a afirmat în predicile sale că este un martor credibil, deoarece a mâncat și a băut împreună cu Domnul după învierea Sa (Fapte 10:41). Expresia **a treia oară** înseamnă că este a treia apariție a lui Isus în fața apostolilor, relatată de Ioan (cf. Ioan 20:19, 24 unde sunt consemnate celelalte două apariții).

B. Reabilitarea lui Petru (21:15-23)

21:15-17. Nu cu mult înainte, **Petru** s-a dezis de Isus lângă un foc (18:18, 25). Acum a fost reabilitat public tot lângă un foc.

Isus l-a numit **Simone, fiul lui Iona**, așa cum l-a numit și prima oară când l-a întâlnit (1:42). Isus l-a întrebat: **Mă iubești tu mai mult decât aceștia?** La cine S-a referit Isus prin „aceștia”? Probabil că S-a referit la ucenici, în lumina afirmației mândre a lui Petru că el nu-L va părăsi, orice ar face ceilalți (Mat. 26:33, 35; Luca 22:33; Ioan 13:37). Repetarea de trei ori a întrebării și a misiunii apostolice încredințate contrastează direct cu cele trei deziceri ale lui Petru. Petru se lepădase de trei ori, spunând că nici măcar nu-L cunoaște pe Domnul (18:17, 25, 27); acum spune tot de trei ori că-L iubește (21:15-17). Oricât de mare ar fi o persoană, tot poate cădea (cf. 1 Cor. 10:12). Dar harul și iertarea lui Dumnezeu îl reabilitează pe penitent. Această rezervă de har va fi importantă, pentru că Biserica se va confrunta foarte curând cu mari persecuții și chiar și unii conducători vor oscila în devotamentul lor.

Isus l-a însărcinat de trei ori pe **Petru** să se îngrijească de turmă: **Paște mieluseii Mei** (v. 15); **Paște oițele Mele** (v. 16); **Paște oile**

Mele (v. 17). Unii romano-catolici susțin că acest text arată supremația lui Petru, dar această concluzie este străină pasajului (cf. 1 Pet. 5:2). În cele trei întrebări ale lui Isus legate de „iubire“ (*agapas, agapas și phileis*) și în cele trei porunci ale Sale privitoare la datoria lui Petru (*boske* „a îngriji”; *poimaine*, „a păstori, a conduce la pășune”; *boske*) sunt folosite mai multe sinonime grecești. Pentru că este greu să sesizăm vreo deosebire în intențiile lui Ioan de a folosi aceste cuvinte, cei mai mulți cercetători le consideră doar variații stilistice.

21:18-19. Expresia **Adevărat, adevărat, îți spun** (cf. comentariilor de la 1:51) introduce o prezicere solemnă a răstignirii lui Petru. La bătrânețe **Petru** a fost legat de o cruce și i-au fost ținse mâinile (cf. 1 Clement 5:4; 6:1; Eusebius, *The Ecclesiastical History* 2. 25). Ascultarea de porunca lui Isus: **Vino după Mine**, este aspectul cheie în viața fiecărui creștin. Așa cum Isus a ascultat de voia Tatălui, și ucenicii trebuie să-L urmeze pe Domnul lor, chiar dacă drumul îi va duce la cruce sau la alte experiențe dificile.

21:20-23. Petru, aflând despre planul lui Dumnezeu pentru viața sa, a pus o întrebare normală legată de viitorul prietenului său Ioan, **ucenicul pe care-l iubea Isus**. **Isus** l-a muștrăsat aspru pe Petru pentru curiozitatea lui referitoare la voia lui Dumnezeu pentru viața altuia: **ce-ți pasă ție? Tu vino după Mine!** Unii ucenici se lasă ușor abătuți de la drumul lor de probleme care nu sunt necesare referitoare la voia secretă a lui Dumnezeu; ca rezultat, ei neglijează voia revelată clar de Dumnezeu. Planurile lui Dumnezeu pentru creștini sunt diferite și motivele Lui nu sunt făcute cunoscute de cele mai multe ori. Petru trebuia să se conformeze poruncii clare a lui Dumnezeu pentru el.

Apoi Ioan a corectat o concepție greșită la care au ajuns unii credincioși conform căreia el **nu va muri deloc**. Este interesant faptul că ultimele cuvinte ale lui Isus consemnate de Ioan în această Evanghelie se referă la „venirea” Lui. Desigur, Isus nu a dat nici un indiciu referitor la *când* se va întoarce. **Zvonul** fals despre cuvintele lui Isus adresate lui Petru arată că există posibilitatea neînțelegerii promisiunilor lui Dumnezeu. Creștinii trebuie să se străduiască să înțeleagă corect Cuvântul lui Dumnezeu.

C. Caseta tehnică a cărții (21:24-25)

21:24-25. Cea de a patra Evanghelie se încheie cu informații despre scrierea ei.

Anexa Ioan 7:53-8:8

Ucenicul preaiubit este identificat drept autorul ei (cf. comentariilor din *Introducere* privind „Autorul”) Poate că prima propoziție din versetul 24 să fi fost scrisă de altcineva decât Ioan, dar formularea este caracteristic ioină (cf. 19:35). Expresia **aceste lucruri** se referă cel mai probabil la întreaga Evanghelie. Cuvintele: **știm că mărturia lui este adevărată** au fost scrise probabil de altcineva, nu de Ioan. Ele reprezintă o confirmare, probabil din partea bisericii din Efes, sau o mărturie a întregii Biserici Primare. Ei cunoșteau faptele mai bine decât orice altă generație de atunci încoace.

Ultimul verset — cu afirmația lui despre **lumea** în care nu ar **încăpea cărțile care s-ar fi scris** despre faptele lui Isus — pare la prima vedere o exagerare enormă. (Referirea la persoana întâi singular [**cred**] pare să sugereze că Ioan este autorul acestui verset, lucru care este incert.) Cu toate acestea, este adevărat că Evangheliile au consemnat doar o mică parte din cuvintele și lucrările lui Isus. Cineva a estimat că un om poate citi cu voce tare toate cuvintele lui Isus din Evanghelii în numai trei ore. Dar dacă tot ceea ce a spus și a făcut infinitul Fiul al lui Dumnezeu în timpul întrupării Sale ar fi cântărit cu grijă, rezultatul ar fi comentarii la nesfârșit.

ANEXA

Povestea femeii care a comis adulter (7:53-8:11)

Înainte de a comenta această întâmplare, trebuie să punem cinci întrebări: (1) Face parte acest text din Scriptură? (2) A fost scris el de Ioan? (3) Este vechi și autentic, adică are caracter istoric? (4) Este canonic? (5) Dacă nu a făcut parte inițial din Evanghelia lui Ioan, de ce materialul acesta este așezat înainte de 8:12 în majoritatea versiunilor Bibliei în limba engleză? Întrebările 1 și 4 sunt strâns legate una de alta, dar nu identice. În privința primei întrebări, consensul cercetătorilor textului Noului Testament este că acest pasaj nu a făcut parte din textul original. Pentru protestanții care acceptă acest punct de vedere, problema canonicității (întrebarea 4) este rezolvată: pasajul nu face parte din canonul biblic. Dar pentru cercetătorii romano-catolici canonicitatea înseamnă că acest pasaj are autoritate pentru că se afla în Vulgata. Deci, chiar dacă pasajul nu a făcut parte din manuscrisul original al lui Ioan,

catolicii îl acceptă ca având autoritatea lui Dumnezeu pentru că Vulgata îl include. Întrebarea 2, despre originea ioină a pasajului, este legată de întrebarea 1. Pe lângă faptul că multe manuscrise grecești nu conțin aceste versete, cei ce le includ le scot de obicei în evidență prin asteriscuri sau obelixuri, sau prin alte însemne tipografice. În plus, diverse manuscrise grecești antice plasează acest pasaj în cinci locuri diferite (după Ioan 7:36, după 7:44, după 7:52, după 21:25 și după Luca 21:38). Atât dovezile textuale cât și informațiile stilistice ale pasajului arată că nu este material ioină.

Cei mai mulți comentatori răspund afirmativ la întrebarea 3 (Este canonic?). Dacă această concepție este corectă, atunci avem o rară tradiție autentică extrabiblică despre Isus. Ioan sugerează că Isus a făcut și alte lucruri (Ioan 21:25), deci această întâmplare poate fi una din aceste fapte. Răspunsul la a cincea întrebare pare a fi că materialul a fost plasat înainte de 8:12 în cele mai multe versiuni ale Bibliei deoarece conținutul acestui pasaj se încadrează bine în alte două afirmații ale lui Isus din capitolul 8 („Eu nu judec pe nimeni“ [8:15] și „Cine din voi Mă poate dovedi că am păcat?“ [8:46]).

7:53. Versetul dovedește că această întâmplare a fost de fapt continuarea altui material. Acum nu se mai știe care a fost acest material.

8:1-2. **Isus** îi învăța pe oameni **în Templu** în fiecare zi, de aceea **norodul a venit la El**. Așa cum a scris Luca: „Ziua Isus învăța pe norod în Templu, iar noaptea Se ducea de o petrecea în muntele care se cheamă muntele Măslinilor. Și tot norodul venea dis-de-dimineață ca să-L asculte“ (Luca 21:37-38).

8:3-6a. **Cărturarii și fariseii** au întrerupt învățătura lui Isus. Ei țineau la o aplicare strictă a „Legii“. **Femeia**, care poate că a fost căsătorită, **a fost prinsă chiar când săvârșea preacurvia**. După Lege, erau necesari doi martori care să confirme vinovăția cuiva acuzat de o încălcare a Legii (cf. Deut. 19:15). Era puțin probabil ca o femeie să fie **prinsă chiar când săvârșea preacurvia**, deci este posibil ca liderii religioși să fi organizat surprinderea ei în timpul adulterului. Și bărbatul ar fi trebuit adus împreună cu femeia, dar poate că el a scăpat. Scopul aducerii acestei femei la **Isus** era discreditarea Lui ca „Învățător“. Dacă ar fi condamnat-o, Și-ar fi pierdut credibilitatea înaintea oamenilor de rând. Dacă nu ar fi condamnat-o, ar fi fost în dezacord cu **Moise**.

8:6b-8. Mulți au încercat să ghicească ce a scris **Isus... pe pământ**. Unii au sugerat că

a scris păcatele acuzatorilor. Alții au susținut că a scris cuvintele din Exodul 23:1: „să [nu] faci o mărturie mincinoasă.“ Alții spun că Isus desena **cu degetul** în praf pregătindu-și răspunsul, dar această soluție este puțin plauzibilă. Pentru că este imposibil să știm ce a scris, orice ipoteză este inutilă. Răspunsul Lui — numai **cine este fără păcat** poate judeca — le-a arătat propria lor păcătoșenie și, în același timp, a arătat că El este singurul Judecător competent datorită lipsei Lui de păcat (cf. Ioan 8:26). Apoi „a scris“ **iarăși... pe pământ.**

8:9-10. În timp ce Isus era încă aplecat, cuvântul Său plin de autoritate (cf. Mat. 7:28-29) i-a convins în inimile lor de păcate. Au plecat **începând de la cei bătrâni**, poate pentru că ei au avut înțelepciunea de a recunoaște păcatul din inimile și din viețile lor. Pentru că martorii acuzatei au plecat, acuzația legală împotriva ei a fost anulată.

8:11. Cuvintele lui Isus Îl arată din nou pe El ca Marele Învățător. El a muștră „păcatul“, dar i-a dat femeii speranță pentru o viață nouă. Din punct de vedere teologic, Isus ar fi putut să o ierte pentru că avea aceeași autoritate (cf. Mar. 2:8-12), fiind Mielul lui Dumnezeu care „ridică păcatul lumii“ (Ioan 1:29). Pe lângă puterea de a-i ierta păcatul, El S-a purtat cu ea într-un mod plin de har. Domnul i-a fost descoperit drept Cel care este „plin de har“ (1:14).

BIBLIOGRAFIE

Barrett, C.K. *The Gospel according to John*. ed. 2. Philadelphia: Westminster Press, 1978.

Bernard J.H. *A Critical and Exegetical Commentary on the Gospel according to St. John*. The International Critical Commentary. 2 vol. Edinburgh: T & T Clark, 1928. Reprint. Naperville, Ill: Allenson & Co., 1953.

Brown, Raymond E. *The Gospel according to John*. 2 vol. The Anchor Bible. Garden City. N.Y.: Doubleday & Co., 1970.

Gaebelein, Arno C.. *The Gospel of John*. ed. rev. Neptune, N.J.: Loizeaux Bros., 1965.

Godet, Frederic. *Commentary on the Gospel of John*. Retipărită (2 vol. in 1). Grand Rapids: Kregel Publications, 1979.

Hendriksen, William. *Exposition of the Gospel according to John*. New Testament Commentary. 2 vol. în 1. Grand Rapids: Baker House, 1953, 1954.

Kent, Homer A. Jr. *Light in the Darkness: Studies in the Gospel of John*. Grand Rapids: Baker House, 1974.

Lightfoot, R.H. *St. John's Gospel: A Commentary*. Edited by C.F. Evans. London: Oxford University Press, 1956.

Lindars, Barnabas. *The Gospel of John*. New Century Bible. London: Marshall, Morgan & Scott, 1972.

Morgan, G. Campbell. *The Gospel according to John*. New York: Fleming H. Revell Co., ned.

Morris, Leon. *The Gospel according to John*. The New International Commentary on the New Testament. Grand Rapids: Wm. B. Eerdmans Publishing Co., 1971.

_____. *Studies in the Fourth Gospel*. Grand Rapids: Wm. B. Eerdmans Publishing Co., 1969.

Sanders, J.N. and Mastin B.A. *A Commentary on the Gospel according to St. John*. Harper's New Testament Commentaries. New York: Harper & Row, Publishers, 1968.

Schnackenburg, Rudolf. *The Gospel according to John*. Vol 1: *Introduction on Chapters 1-4*. 1968. New York: Seabury Press, 1980. Vol. 2: *Commentary on Chapters 5-12*. 1979. New York: Crossroad Publishing Co., 1982.

Tasker, R.V.G. *The Gospel according to St. John: An Introduction and Commentary*. The Tyndale New Testament Commentaries. Grand Rapids: Wm. B. Eerdmans Publishing Co., 1960.

Tenney, Merrill C. "John." în *The Expositor Bible Commentary*. vol. 9. Grand Rapids: Zondervan Publishing House, 1981.

_____. *John: The Gospel of Belief*. Grand Rapids: Wm. B. Eerdmans Publishing Co., 1948.

Ioan

Turner, George Allen, and Mantey, Julius R. *The Gospel according to St. John*. The Evangelical Commentary on the Bible. Grand Rapids: Wm. B. Eerdmans Publishing Co., ned.

Westcott, B.F. *The Gospel according to St. John: The Greek Text with Introduction and Notes*. 2 vol. London: John Murray, 1903. Retipărire (2 vol. în 1). Grand Rapids: Baker House, 1980.

FAPTELE APOSTOLILOR

Stanley D. Toussaint

INTRODUCERE

Între scrierile Noului Testament, Faptele Apostolilor ocupă un loc singular și unic. Această afirmație se sprijină pe câteva considerente. Mai întâi, este singura continuare istorică a celor patru Evanghelii din scrierile canonice. Nici o altă narațiune din Noul Testament nu continuă faptele prezentate de cei patru evangheliști.

Mai mult, această carte formează fundalul și cadrul pentru majoritatea scrierilor lui Pavel. Bruce scrie: „Trebuie să-i mulțumim lui Luca pentru coerența prezentării activității apostolice a lui Pavel. Fără Faptele Apostolilor am fi cu mult mai săraci. Chiar și așa, rămân încă multe lucruri în epistolele lui Pavel dificil de înțeles; cu cât mai dificile ar fi fost ele dacă nu ar fi existat Faptele Apostolilor“ (F.F. Bruce, *Commentary on the Book of the Acts*, p. 27).

Cartea Faptele Apostolilor le oferă creștinilor de astăzi informații de bază și o bună cunoaștere a Bisericii Primare. Luca ilustrează tensiunile, persecuțiile, frustrările, problemele teologice și speranțele cu care se confruntă proaspăta mireasă a lui Hristos. Ce mare pierdere ar fi fost pentru biserică dacă nu ar fi existat cartea Faptele Apostolilor!

În plus, Faptele Apostolilor marchează tranziția de la lucrarea locală a lui Dumnezeu printre evrei la întemeierea Bisericii Sale universale. Într-un mod cât se poate de real, cititorul merge din Ierusalim spre marginile pământului în aceste 28 de capitole.

Pe lângă toate acestea, Faptele Apostolilor este un stimulent și un îndemn pentru fiecare creștin de astăzi. Zelul, credința, bucuria, angajamentul și ascultarea acestor sfinți din vechime constituie un exemplu pentru toți credincioșii. Este crucial pentru urmașii lui Isus Hristos să fie cât se poate de familiarizați cu această carte. Așa cum afirma

Rackham: „cu greu am putea estima importanța cărții Faptele Apostolilor“ (Richard Belward Rackham, *The Acts of Apostles*, p. xiii).

Titlul cărții. Cea mai veche dovadă existență pentru numele de „Fapte“ se găsește într-un Prolog anti-marcionit la Evanghelia lui Luca, o lucrare datată între anii 150 și 180 d.Hr. Cum și de ce a primit acest titlu ține de domeniul speculației.

Trebuie să recunoaștem că „Faptele Apostolilor“ nu este un titlu prea corect, întrucât cartea nu conține faptele tuturor apostolilor. Doar Petru și Pavel ies în evidență. Marele Apostol Ioan este menționat, dar nu este redat nici un cuvânt de-al său. Moartea fratelui lui Ioan, Iacov, este descrisă într-o singură propoziție scurtă (Fapte 12:2).

Minuni săvârșite prin Petru și Pavel

Petru

Fapte 3:1-11	Vindecarea ologului din naștere
5:15-16	Umbra lui Petru vindecă bolnavi
5:17	Succesul provoacă gelozia evreilor
8:9-24	Confruntarea cu Simon vrăjitorul
9:36-41	Învierea Tabitei

Pavel

14:8-18	Vindecarea unui olog din naștere
19:11-12	Dumnezeu face minuni prin mâinile lui Pavel
13:45	Succesul provoacă gelozia evreilor
13:6-11	Confruntarea cu Bar-Isus, vrăjitorul
20:9-12	Învierea lui Eutih

Faptele apostolilor

Lucrarea ar putea fi intitulată mai corect „Unele fapte ale unor apostoli”. Totuși, titlul de „Faptele Apostolilor” este deja consacrat și el reprezintă foarte bine această lucrare a lui Luca.

Scopul cărții. Luca a avut în mod sigur un scop în scrierea acestei cărți, sub inspirația Duhului Sfânt. Ce urmărea el să realizeze? Sau, punând întrebarea în alt fel, de ce a selectat aceste materiale pentru cartea sa? La această întrebare există două răspunsuri.

Pe de o parte, unii spun că scopul principal este unul istoric; pe de altă parte, alții susțin că scopul este unul apologetic, adică este o apărare scrisă. Toți sunt de acord că există și scopuri secundare în carte, dar întrebarea se referă la scopul ei principal.

Punctul de vedere potrivit căruia cartea Faptelor Apostolilor este o lucrare apologetică paulină este sprijinit de câteva surprinzătoare paralele între Petru și Pavel (vezi diagrama cu „Minuni săvârșite prin Petru și Pavel”).

Poate că Luca a intenționat în acest fel să apere apostolia lui Pavel; cu siguranță, Pavel nu este cu nimic mai prejos decât Petru în putere și autoritate. Poate că tot din acest motiv sunt inserate cele *trei* relatări ale convertirii lui Pavel. Dar, deși există paralele evidente între lucrarea lui Petru și cea a lui Pavel, cu greu am putea considera că susținerea apostoliei lui Pavel ar fi scopul primordial al cărții. Există prea multe lucruri în carte care ar putea fi străine de acest scop. Cum s-ar încadra acestui scop alegerea și investirea celor șapte din capitolul 6, sau descrierea detaliată a naufragiului din capitolul 27?

Cei mai mulți consideră că Faptele Apostolilor prezintă universalitatea creștinismului. Este acesta scopul principal al cărții? Evanghelia a fost vestită samaritenilor, femeilor etiopiene, lui Corneliu, neevreilor din Antiohia, săracilor și bogaților, celor educați și celor needucați, femeilor și bărbaților, celor aflați în poziții înalte, ca și celor aflați în poziții modeste. Această abordare ne ajută să ne explicăm accentul pus pe Conciliul din Ierusalim, descris la capitolul 15. Totuși, nici acest punct de vedere nu explică unele elemente din carte, cum ar fi alegerea lui Matia în capitolul 1 sau alegerea celor șapte în capitolul 6.

Întrebarea: „Care este scopul principal al cărții?” rămâne deschisă. F.F. Bruce, un reprezentant al celor care cred că scopul cărții

este unul apologetic, afirmă: „De fapt, Luca este unul dintre primii apologeti creștini. În acest tip special de apologetică, adresată autorităților laice pentru a stabili legitimitatea creștinismului, el deține pionieratul absolut” (Bruce, *Acts*, p. 24; cf. F.J. Foakes Jackson and Kirsopp Lake, eds., *The Beginnings of Christianity*, vol. 2, *Prolegomena II: Criticism*. Grand Rapids: Baker Book House, 1979, p. 177-187). Multe elemente din Faptele Apostolilor întăresc ideea că ea a fost scrisă pentru a apăra creștinismul în fața stăpânitorilor romani.

Persecuția prezentată în Faptele Apostolilor este întotdeauna de natură religioasă, excepție făcând cea din două localități: Filipi (cap. 16) și Efes (cap. 19). În aceste cazuri opoziția a fost cauzată de alte interese. În fiecare din celelalte cazuri opoziția a provenit de la evrei.

Se poate dezbate totuși dacă scopul principal al Faptelor Apostolilor este unul apologetic, chiar dacă acest punct de vedere este ceva mai evidențiat în carte. De exemplu, de ce a fost inclusă descrierea naufragiului în capitolul 27? O altă obiecție față de concepția scopului apologetic este strânsa asociere între Evanghelia după Luca și Faptele Apostolilor. Este cât se poate de clar că Evanghelia după Luca și Faptele Apostolilor constituie o lucrare în două părți; versetul 1 din capitolul 1 este suficient de relevant în acest sens. Astfel, cu greu s-ar putea spune că scopul principal al Faptelor Apostolilor ar fi unul apologetic, mai ales că puține elemente din Evanghelia după Luca susțin o asemenea intenție.

De departe, cel mai popular punct de vedere privind scopul cărții este cel care susține că acesta este unul istoric. Potrivit acestei abordări, scopul lui Luca a fost să prezinte răspândirea mesajului evangheliei din Ierusalim, în toată Iudeea, în Samaria și până la marginile pământului (1:8). Barclay afirmă: „Țelul principal al lui Luca a fost să arate expansiunea creștinismului și felul în care această religie, născută într-un colț al Palestinei, avea să ajungă în mai puțin de treizeci de ani la Roma” (William Barclay, *The Acts of the Apostles*, p. xvii). Aceasta explică tranziția de la o lucrare pentru evrei spre una pentru neevrei, și de la Petru la Pavel. În plus, acest punct de vedere pune de acord perspectiva istorică prezentată la Faptele Apostolilor 1:1 cu cea din Evanghelia după Luca 1:1-4. Prologul Evangheliei, de la 1:1-4, este scris în genul unor istorici ca

Herodot, Tucidide sau Polibius. Este foarte clar că Luca a scris istorie în ambele cărți.

Dar este Luca doar un istoriograf? În Luca-Fapte există multă istorie, dar există, de asemenea, multă teologie și în special escatologie. Cartea Faptele Apostolilor începe cu o întrebare escatologică (1:6) și se încheie cu o expresie escatologică („Împărăția lui Dumnezeu”, 28:31). Mai mult, accentul cade pe suveranitatea lui Dumnezeu. În ciuda unei opoziții intense, prin toate mijloacele, Cuvântul lui Dumnezeu se răspândește, iar oamenii răspund la acest Cuvânt. Nimic nu poate opri creșterea constantă a creștinismului. Scopul cărții Faptele Apostolilor poate fi enunțat în felul următor: *Ca să explice, împreună cu Evanghelia după Luca, progresul suveran și ordonat al mesajului Împărăției, plecând de la evrei spre neevrei și din Ierusalim spre Roma.* În Evanghelia după Luca se răspunde la o întrebare: „Dacă creștinismul își are rădăcinile în Vechiul Testament și în iudaism, cum a fost posibil să devină o religie mondială?” Cartea Faptele Apostolilor continuă pe această linie și răspunde la aceeași întrebare.

Împreună cu acest progres în plan mondial, se accentuează factorul escatologic atât în Evanghelia după Luca, cât și în Faptele Apostolilor. Expresia profetică „Împărăția lui Dumnezeu” apare în Luca de 32 de ori și în Faptele Apostolilor de 6 ori, în afară de aluziile la Împărăția lui Dumnezeu din 1:6 și 20:25 (cf. 1:3; 8:12; 14:22; 19:8; 28:23, 31). În plus, există multe referințe la escatologie, care sunt sugerate sau redată în altă terminologie (1:11; 2:19-21, 34-35; 3:19-25; 6:14; 10:42; 13:23-26, 32-33; 15:15-18; 17:3, 7, 31; 20:24-25, 32; 21:28; 23:6; 24:15-17, 21, 25; 26:6-8, 18; 28:20). Evident, Biserica din acea epocă apare foarte proeminent în prim plan, dar ea este văzută și ca moștenitoarea Împărăției lui Dumnezeu. Putem concluziona astfel că Luca arată cum s-a schimbat caracterul mesajului Împărăției dintr-unul preponderent evreiesc într-unul preponderent neevreiesc, și cum s-a deplasat de la Ierusalim spre Roma.

Acest progres este direcționat într-o manieră ordonată și divină. O temă care reprezintă o legătură puternică în structura cărții este suveranitatea lui Dumnezeu. În ciuda puternicei opoziții, sub călăuzirea Domnului, Cuvântul lui Dumnezeu a crescut și s-a răspândit. Astfel, scopul lui Luca în scrierea Faptelor Apostolilor a fost de a arăta că intenția lui Dumnezeu pentru această epocă era includerea în Împărăția Sa milenială a unui

popor de credincioși format atât din evrei cât și din neevrei.

Dacă această formulare a scopului este acceptabilă, atunci sugestiile anterioare sunt excluse. Cartea îi include pe Petru și pe Pavel ca personalități de primă mână, Petru lucrând printre cei circumciși, iar Pavel printre cei necircumciși. Universalitatea evangheliei este accentuată în ambele cărți scrise de Luca. Cu siguranță, progresia cărții, așa cum este ea prezentată în 1:8, se încadrează în această formulare. Toate aceste lucruri contribuie la scopul general pe care l-a avut Luca când a scris lucrarea de față.

Sursele folosite de Luca. Sub inspirația Duhului Sfânt, Luca a folosit mai multe surse. În primul rând au contat experiențele sale personale. Acest lucru se vede cel mai clar în acel „noi” care se subînțelege în câteva secțiuni ale cărții (16:10-40; 20:5-28:31). O a doua sursă de informare trebuie să fi fost Pavel, alături de care Luca a petrecut mult timp. Convertirea apostolului și experiențele pe care le-a avut în lucrare au fost fără îndoială discutate de cei doi cât timp au fost împreună. O a treia sursă o constituie mărturiile altor oameni cu care Luca a intrat în contact (cf. 20:4-5; 21:15-19). În Fapte 21:18-19, Iacov este menționat ca unul din cei cu care s-a întâlnit Luca. Cu siguranță că Iacov i-a putut furniza informațiile care sunt menționate în primele capitole ale cărții. De fapt, aceste capitole par a avea o sursă aramaică. Mai mult, cât timp Pavel a fost înmărmurit în Cezarea, Luca a avut libertatea de a culege informații din Palestina (Luca 1:2-39). Cercetând cu atenție spusele martorilor oculari, Luca, sub inspirația Duhului Sfânt, a scris Faptele Apostolilor.

Data scrierii cărții. Cartea a fost scrisă înainte de distrugerea Ierusalimului în anul 70 d.Hr. Cu siguranță că un eveniment de asemenea magnitudine nu ar fi fost ignorat. Acest lucru este adevărat mai ales în lumina faptului că una din temele de bază ale cărții este întoarcerea lui Dumnezeu de la evrei spre neevrei din cauză că evreii L-au respins pe Isus Hristos.

Cu greu se poate crede că Luca ar fi omis relatarea morții lui Pavel, care, conform tradiției, a avut loc în intervalul 66-68 d.Hr., dacă ea s-ar fi petrecut înainte de scrierea cărții.

Luca nu menționează nici persecuția din timpul lui Nero, care a început imediat după incendiarea Romei, în 64 d.Hr.

Faptele Apostolilor

Mai mult, o apărare a creștinismului înaintea lui Nero folosind cartea Faptele Apostolilor, ca un document împotriva a ceea ce subalternii lui hotărâseră cu privire la Pavel, ar fi fost neluată în seamă în vremea conflictului neronian. În acea vreme Nero era atât de hotărât să distrugă Biserica, încât orice apărare a ei bazată pe Faptele Apostolilor ar fi avut un efect minim asupra hotărârii lui.

Data care de obicei este acceptată de cercetătorii conservatori pentru scrierea Faptelor Apostolilor este în jurul anilor 60-62 d.Hr. Locul scrierii cărții, în acord cu data scrierii ei, ar fi putut fi Roma, sau atât Roma cât și Cezarea. În acel moment eliberarea lui Pavel era iminentă, sau chiar avusese deja loc.

Structura cărții. Structura folosită în acest studiu este determinată de două idei de bază care apar în carte. Prima și cea mai evidentă este tema versetului 8 din capitolul 1: „Ci voi veți primi o putere, când se va pogori Duhul Sfânt peste voi, și-Mi veți fi martori în Ierusalim, în toată Iudeea, în Samaria, și până la marginile pământului.”

A doua idee de bază este felul în care Luca face uz de „rapoartele de dezvoltare” care sunt presărate în toată cartea (cf. 2:47; 6:7; 9:31; 12:24; 16:5; 19:20; 28:30-31). Pentru că Luca nu folosește o formulă exactă, există controverse și în legătură cu alte locuri în care apar aceste informații privind dezvoltarea Bisericii (cf. 2:41; 4:31; 5:42; 8:25, 40 etc.). Totuși, aceste versete, fie nu au caracterul unui rezumat, fie le lipsește finalitatea.

Corelarea armonioasă a acestor doi factori — versetul cheie din Fapte 1:8 și cele șapte rapoarte ale progresului — formează baza structurii care urmează.

STRUCTURA CĂRȚII

- I. Martori în Ierusalim (1:1-6:7)
    - A. Așteptarea ucenicilor (cap. 1-2)
      1. Introducerea (1:1-5)
      2. Rămânerea în Ierusalim (1:6-26)
      3. Începutul Bisericii (cap. 2)
- Raportul de dezvoltare nr. 1:* „Și Domnul adăuga în fiecare zi la numărul lor pe cei ce erau mântuiți” (2:47).
- B. Dezvoltarea Bisericii în Ierusalim (3:1-6:7)
    1. Opoziția față de Biserică (3:1-4:31)

2. Corecție în Biserică (4:32-5:11)
3. Progres în Biserică (5:12-42)
4. Administrarea în biserică (6:1-7)

Raportul de dezvoltare nr. 2: „Cuvântul lui Dumnezeu se răspândea tot mai mult, numărul ucenicilor se înmulțea mult în Ierusalim” (6:7).

II. Martori în toată Iudea și în Samaria (6:8-9:31)

- A. Martirajul lui Ștefan (6:8-8:1a)
  1. Arestarea lui Ștefan (6:8-7:1)
  2. Discursul lui Ștefan (7:2-53)
  3. Atacul asupra lui Ștefan (7:54-8:1a)

- B. Lucrarea lui Filip (8:1b-40)
  1. În Samaria (8:1b-25)
  2. În fața famenului etiopian (8:26-40)

- C. Mesajul lui Saul (9:1-31)
  1. Convertirea lui Saul (9:1-19a)
  2. Conflictul lui Saul (9:19b-31)

Raportul de dezvoltare nr. 3: „Biserica se bucura de pace în toată Iudeea, Galilea și Samaria, se întărea sufletește, și umbla în frica Domnului; și, cu ajutorul Duhului Sfânt, se înmulțea” (9:31).

III. Martori până la marginile pământului (9:32-28:31)

- A. Extinderea bisericii până în Antiohia (9:32-12:24)
  1. Pregătirea lui Petru pentru o evanghelie universală (9:32-10:48)
  2. Pregătirea apostolilor pentru o evanghelie universală (11:1-18)
  3. Pregătirea Bisericii din Antiohia pentru o evanghelie universală (11:19-30)
  4. Persecutarea Bisericii din Ierusalim (12:1-24)

Raportul de dezvoltare nr. 4: „Însă Cuvântul lui Dumnezeu se răspândea tot mai mult, și numărul ucenicilor se mărea” (12:24).

- B. Extinderea Bisericii în Asia Mică (12:25-16:5)
  1. Chemarea și dedicarea lui Barnaba și Saul (12:25-13:3)

[Prima călătorie misionară, cap. 13-14]

  2. Circuitul din Asia Mică (13:4-14:28)
  3. Conferința din Ierusalim (15:1-35)
  4. Confirmarea bisericilor din Asia Mică (15:36-16:5)

[A doua călătorie misionară, 15:36-18:22]

Raportul de dezvoltare nr. 5: „Bisericile se întăreau în credință, și sporeau la număr din zi în zi” (16:5).

C. Extinderea Bisericii în zona Mării Egee (16:6-19:20)

1. Chemarea în Macedonia (16:6-10)
2. Conflicte din Macedonia (16:11-17:15)
3. Cruciada din Ahaia (17:16-18:18)
4. Încheierea celei de-a doua călătorii misionare (18:19-22)
5. Cucerirea Efesului (18:23-19:20)
[A treia călătorie misionară, 18:23-21:16]

Raportul de dezvoltare nr. 6: „Cu atâta putere se răspândea și se întărea Cuvântul Domnului” (19:20).

D. Extinderea Bisericii până la Roma (19:21-28:31)

1. Încheierea celei de-a treia călătorii (19:21-21:16)
2. Arestarea lui Pavel la Ierusalim (21:17-23:32)
3. Captivitatea lui Pavel în Cezarea (23:33-26:32)
4. Captivitatea lui Pavel la Roma (cap. 27-28)

Raportul de dezvoltare nr. 7: „Pavel... primea pe toți cari veneau să-l vadă, propovăduia Împărăția lui Dumnezeu, și învăța pe oameni, cu toată îndrăzneala și fără nici o piedică, cele privitoare la Domnul Isus Hristos” (28:30-31).

COMENTARIU

I. Martori în Ierusalim (1:1-6:7)

A. Așteptarea ucenicilor (cap. 1-2)

1. INTRODUCEREA (1:1-5)

1:1-2. În primele două versete ale acestei cărți Luca aruncă o privire înapoi spre Evanghelia sa. Este foarte probabil ca **Teofil** să fi fost susținătorul care a finanțat scrierile lui Luca. În orice caz, el credea în Hristos. Aceste două cărți aveau menirea de a-i confirma credința și de a-l instrui pe Teofil, dar și Biserica lui Hristos, în credință (cf. Luca 1:1-4).

Verbul **a început** indică faptul că această carte continuă prezentarea lucrării și a învățăturii pe care Hristos a început-o pe pământ.

El încă mai lucrează și învață și astăzi prin poporul Său.

Referirea la înălțarea Domnului din Fapte 1:2 ne îndreaptă atenția spre Luca 24:51.

Domnul a dat două porunci înainte de întoarcerea Sa la cer: (1) grupul de apostoli trebuia să rămână în Ierusalim (Fapte 1:4; cf. Luca 24:49); (2) li se cerea să meargă în toată lumea ca martori (Fapte 1:8; cf. Luca 10:4; 24:47). Aceste porunci pot părea contradictorii, dar trebuia ca ele să fie împlinite pe rând.

1:3. Aparițiile de după înviere ale Domnului atestă realitatea învierii. Hristos a oferit **multe dovezi** ale acestei realități. Cuvântul „dovezi” (*tekmēriois*) apare doar aici în Noul Testament și se referă la dovezi demonstrabile, în contrast cu dovezile aduse de martori. Cu alte cuvinte, învierea a fost dovedită prin atingere, vedere și simțire (cf. Luca 24:39-40; 1 Ioan 1:1).

Timp de patruzeci de zile după învierea Sa, Domnul S-a arătat apostolilor, **vorbind cu ei despre lucrurile privitoare la Împărăția lui Dumnezeu**. Ce înseamnă acest lucru? Dumnezeu a domnit întotdeauna peste lume și în special peste Israel (Dan. 2:47; 4:3, 25-26, 32, 34-37; 5:21; 6:25-27; Ps. 5:2; 84:3; 89:6-18; 103; etc.). Totuși, va veni o vreme, numită de obicei Mileniul, când Dumnezeu va intra în mod spectaculos în istoria omenirii pentru a instaura domnia Sa pe pământ. Acesta este înțelesul expresiei „Împărăția lui Dumnezeu” (cf. comentariilor de la Mat. 3:2; 13:10-16). Deși tema aceasta a fost discutată cu precădere înainte de crucificarea Sa, Domnul a găsit potrivit s-o discute și în timpul celor 40 de zile de lucrare de după înviere.

1:4. Făgăduința Tatălui, care a fost anticipată în Evanghelia după Luca 24:49, se referea în mod clar la Duhul Sfânt (cf. Fapte 1:5; Ioan 14:16; 15:26; 16:7).

1:5. Într-adevăr, Ioan a promis botezul cu Duhul Sfânt realizat de către Domnul Isus. Măreția lui Hristos s-a văzut din faptul că Ioan i-a identificat pe oameni cu sine prin botezul în apă; Isus Hristos îi va uni pe urmașii Lui cu Sine și prin botezul **cu Duhul Sfânt**. Cuvântul **botezați**, care de obicei înseamnă „scufundat sau afundat”, aici are înțelesul de „a se uni cu” (cf. 1 Cor. 10:1-2). La fel ca Ioan, Domnul a prezis același lucru despre botezul cu Duhul (Mat. 3:11; Mar. 1:8; cf. Fapte 11:16).

Faptele Apostolilor 1:6-15

2. RĂMÂNAREA ÎN IERUSALIM (1:6-26)

a. Înălțarea (1:6-11)

1:6. Întrebarea ucenicilor: **Doamne, în vremea aceasta ai de gând să așezi din nou împărăția lui Israel?** este edificatoare.

Fraza este introdusă prin conjuncția **deci** (*men oun*), care asociază ideea din versetul 6 cu cea din versetul 5. În mintea ucenicilor revărsarea Duhului Sfânt și venirea Împărăției promise erau în strânsă legătură. Și așa și trebuia să fie, pentru că Vechiul Testament face adesea legătura între cele două evenimente (cf. Is. 32:15-20; 44:3-5; Eze. 39:28-29; Ioel 2:28-3:1; Zah. 12:8-10). Când Hristos le-a spus ucenicilor despre apropiata venire a botezului cu Duhul Sfânt, ei au tras concluzia că restabilirea Împărăției lui Israel era iminentă (cf. comentariilor despre „restabilire“ de la Fapte 3:21).

1:7. Unii conchid din răspunsul Domnului că apostolii aveau o concepție falsă despre Împărăție. Este însă greșit să se creadă așa. Hristos nu i-a acuzat pe ucenici de așa ceva. Dacă ucenicii Domnului Isus ar fi avut un punct de vedere greșit, acesta ar fi fost momentul ca El să-i corecteze. Hristos i-a învățat despre venirea unei Împărății pământești (Mat. 19:28; Luca 19:11-27; 22:28-30). Fapte 1:3 afirmă că Domnul i-a învățat pe ucenici despre Împărăție; cu siguranță că El le-a lăsat impresia corectă despre caracterul acestei Împărății și despre faptul că ea va veni în viitor. Ceea ce pune Isus în discuție aici (v. 7) este *timpul* venirii Împărăției. Cuvântul grecesc tradus **vremurile** (*chronous*) se referă la durata de timp, iar cuvântul tradus **soroacele** (*kairous*) se referă atât la durată cât și la felul vremurilor (ex., „vremuri grele“). Nu era **treaba** ucenicilor să știe „vremurile sau soroacele“, pentru că **pe acestea Tatăl le-a păstrat sub stăpânirea Sa**. Mai târziu, revelația care va urma se va ocupa și de acestea (cf. 1 Tes. 5:1).

1:8. Acest verset contrastează (*alla, ci*) cu versetul 7. În loc de a cunoaște vremurile și soroacele, apostolii trebuiau să fie martorii lui Hristos până la marginile pământului. Lucrul acesta avea să se întâmple după ce vor fi primit putere supranaturală prin Duhul Sfânt.

Sensul expresiei **și-Mi veți fi martori** este controversată. Este o poruncă sau este o simplă afirmare a unui fapt? Din punct de vedere gramatical, expresia poate fi luată în ambele sensuri, dar având în vedere cele scrise la 10:42 (cf. 4:20), ea este în mod clar un imperativ cu formă de viitor.

Probabil că sintagma „marginile (sing. «marginea» în textul gr.) pământului“ se referă la Roma, centrul plin de mândrie al lumii civilizate din veacul apostolic, situată la o distanță semnificativă de Ierusalim (peste 2.200 de kilometri).

1:9-11. Aceste versete prezintă înălțarea Domnului, dar anticipează de asemenea revenirea Sa. El va reveni într-un nor, în trup, în văzul oamenilor (Apoc. 1:7), pe Muntele Măslinilor (Zah. 14:4) — adică **în același fel cum L-ați văzut mergând la cer**.

Înălțarea lui Hristos marchează încheierea misiunii Sale pe pământ în forma Lui trupească. De asemenea, Îl așează pe Isus la dreapta Tatălui (Fapte 2:33-36; 5:30-31; Evr. 1:3; 8:1; 12:2). În același timp, înălțarea înseamnă că misiunea lui Isus va continua pe pământ prin ucenicii Săi (Fapte 1:1-2, 8).

Era imperios necesar ca înălțarea să aibă loc pentru ca Mângâietorul promis să poată veni (cf. Ioan 14:16, 26; 15:26; 16:7; Fapte 2:33-36). Duhul Sfânt trebuia să le dea putere ucenicilor în vestirea evangheliei și în așteptarea Împărăției.

b. Rugăciunile din odaia de sus (1:12-14)

1:12-14. Un drum în ziua Sabatului era de aproximativ un kilometru (cf. Ex. 16:29; Num. 35:5). **Muntele numit al Măslinilor** era situat la această distanță la est de Ierusalim.

Apostolii erau adunați în **odaia de sus**. Grupurile mai mari se întâlneau de obicei în camere situate sus, unde spațiile erau mai mari (cf. Fapte 20:8-9). Camerele de jos erau mai mici pentru că zidurile lor trebuia să susțină greutatea spațiilor de deasupra.

Stăruința în **rugăciune** (1:14) poate să însemne o rugăciune specifică pentru promisiunea la care face referire versetul 4. În greacă, „rugăciune“ are și articol. Ucenicii urmau instrucțiunile date de Isus (Luca 11:13). Totuși, de la Ziua Cincizecimii încoace nu mai este necesar ca creștinii să se roage pentru Duhul Sfânt (cf. Rom. 8:9).

Se pare că învierea Domnului a condus la convertirea fraților lui Isus (cf. Ioan 7:5; 1 Cor. 15:7). Dacă este așa, atunci aceea a fost singura apariție a lui Isus după învierea Sa, în fața unor oameni nemântuiți.

c. Completarea grupului apostolilor (1:15-26)

1:15. **Petru**, conducătorul grupului de apostoli s-a sculat în mijlocul fraților, în număr de **aproape o sută douăzeci**. Evident,

Faptele Apostolilor

PREDICI ȘI CUVÂNTĂRI ÎN FAPTELE APOSTOLILOR

	Petru	Vorbitori Pavel	Alții	Ocaziile și/sau ascultătorii	Cetăți	Referințe
1.	Petru			Alegerea succesorului lui Iuda	Ierusalim	1:16-22
2.	Petru			Semnele din Ziua Cincizecimii	Ierusalim	2:14-36
3.	Petru			Vindecarea ologului de la Templu	Ierusalim	3:12-26
4.	Petru			Înaintea Sinedriului pentru că au predicat despre învierea lui Hristos	Ierusalim	4:8-12
			Gamaliel	Înaintea Sinedriului, cu privire la Petru și la alții	Ierusalim	5:35-39
			Ștefan	Înaintea Sinedriului, după arestarea lui Ștefan	Ierusalim	7:2-53
5.	Petru			În casa lui Corneliu, pentru a prezenta evanghelia neevreilor care erau acolo	Cezarea	10:34-43
6.	Petru			Apărarea în fața Bisericii în legătură cu ceea ce s-a întâmplat în Cezarea	Ierusalim	11:4-17
		1. Pavel		Predica în fața iudeilor în ziua de sabbat, în sinagogă	Antiohia Pisidiei	13:16-41
		2. Pavel și Barnaba		Mulțimea care dorea să li se închine	Listra	14:15-17
7.	Petru			Conciliul Bisericii	Ierusalim	15:7-11
			Iacov	Conciliul Bisericii	Ierusalim	15:13-21
		3. Pavel		Atenienii de pe Colina lui Marte	Atena	17:22-31
			Dimitrie	Argintarii care au fost deranjați de predicarea lui Pavel	Efes	19:25-27
			Logofătul cetății	Răscoala din Efes	Efes	19:35-40
		4. Pavel		Adunarea bătrânilor din Efes	Milet	20:18-35
		5. Pavel		Mulțimea de oameni care a încercat să-l ucidă pe Pavel	Ierusalim	22:1-21
		6. Pavel		Apărarea în fața Sinedriului	Ierusalim	23:1-6
		7. Pavel		Apărarea în fața lui Felix	Cezarea	24:10-21
		8. Pavel		Apărarea în fața lui Festus	Cezarea	25:8, 10-11
		9. Pavel		Apărarea în fața lui Irod Agripa II	Cezarea	26:1-23
		10. Pavel		Călătorilor din corabie în timpul unei furtuni violente	Marea Mediterraneană, între Creta și Malta	27:21-26
		11. Pavel		Mărturia în fața conducătorilor evrei	Roma	28:17-20, 25-28

Faptele Apostolilor 1:16-26

existau cu mult mai mulți ucenici, răspândiți și prin alte părți (cf. 1 Cor. 15:6).

1:16-17. Referința lui Petru la Vechiul Testament arată cât de bine cunoștea el Scriptura. Psalmii au fost inspirați de **Duhul Sfânt** și roștiți prin **gura lui David**. Petru credea că Scriptura trebuie să se îplinească. Verbul „trebuie” vine din *dei*, care este folosit pentru un lucru necesar din punct de vedere logic sau divin.

Petru a spus că David a profețit despre **Iuda**. Dar când a vorbit David despre Iuda Iscarioteanul? Cu siguranță că nu s-a referit în mod direct la el și nu i-a pomenit numele. În Psalmi, Mesia este prevestit ca Împăratul ideal; deci psalmii regali, care discută despre Împăratul lui Israel, îl anticipează adesea pe Hristos. La fel, dușmanii prezentați în psalmii regali devin dușmanii lui Mesia. Așadar, Iuda a fost prevestit în Psalmul 69:25 și 109:8, așa cum se afirmă în Faptele Apostolilor 1:20. Ambii psalmi sunt psalmi regali de imprecăție (cf. Ps. 41:9).

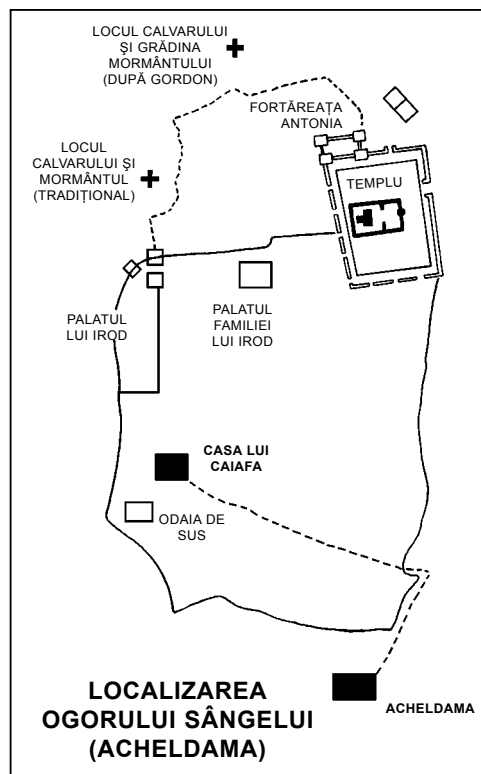
1:18-19. Deși nu a cumpărat el personal un **ogor**, Iuda a făcut indirect acest lucru. Preoții au folosit banii trădării, pe care Iuda i-a aruncat în templu, pentru a face tranzacția în numele lui Iuda (Mat. 27:3-10).

Descrierea sfârșitului violent al lui Iuda în Faptele Apostolilor 1:18 pare să fie în contrast cu Evanghelia după Matei 27:5, care spune fără înconjur că el „s-a spânzurat”. Una din explicații ar fi că intestinele sale s-au umflat și s-au dilatat după ce s-a spânzurat și astfel **i s-au vărsat** afară. O altă explicație, mai plauzibilă, ar fi că Iuda s-a spânzurat deasupra unui teren stâncos și că frânghia sau creanga de care atârna s-a rupt și la contactul cu solul **i s-au vărsat toate măruntaiele**.

Acheldama este cuvântul aramaic ce desemnează **Ogorul sângelui**. Localizarea exactă a acestui ogor nu este cunoscută, dar locul tradițional este considerat a fi lângă Biserica Greco-Ortodoxă și Mănăstirea Sfântul Oniprius, unde Valea Hinom se întâlnește cu Valea Chedronului, la sud-est de Ierusalim (vezi harta).

1:20. Cu privire la citatele lui Petru din Psalmii 69:25 și 109:8, referitoare la Iuda, vezi comentariile de la Fapte 1:16-17.

1:21. Încă o dată (cf. v. 16) Luca folosește verbul *dei*, tradus cu **trebuie**, pentru a desemna un lucru necesar din punct de vedere logic sau divin. Este interesant faptul că apostolii au considerat că locul lui Iuda, rămas vacant, trebuia completat, dar mai târziu, când apostolul Iacov a murit (12:2), nu

găsim scris că s-ar fi procedat la fel. Evident, era necesar ca locul promisiunii pe care-l părăsise Iuda, și la care se face referire în Evanghelia după Matei 19:28, să fie ocupat. **Domnul** a promis acolo că apostolii vor sta pe douăsprezece scaune de domnie, stăpânind peste Împărăția lui Hristos în Israel, când Hristos Se va întoarce să domnească peste întregul pământ (cf. Apoc. 21:14).

1:22. Importanța învierii rezultă și din faptul că o condiție pusă înlocuitorului lui Iuda era ca el să fi fost **martor al învierii Lui**. Învierea Domnului Isus este o piatră de temelie a credinței creștine (1 Cor. 15).

1:23-26. Având doi oameni propuși, **Iosif** (numit **Barsaba** și **Iust**) și **Matia**, apostolii au făcut două lucruri: s-au rugat (conștienți fiind că Dumnezeu este omniscient; cf. Ps. 139:1-6; Ioan 2:25; 4:29) și **au tras la sorți**. Posibil ca cele două nume să fi fost scrise pe două pietre care au fost puse într-un vas. Când cele două pietre au fost aruncate afară din vas, prima piatră care a căzut a fost considerată alegerea Domnului.

Aceasta este ultima oară în Biblie când se spune că s-a folosit sorțul pentru a se determina voia lui Dumnezeu. Două observații se

impun aici. Prima, aici nu era vorba despre o problemă morală. Se pune doar problema de a se alege între doi oameni care păreau la fel de potriviți pentru slujbă. A doua observație este că această procedură putea să provină din cartea Proverbele 16:33, care spune că decizia sorțului vine de la Dumnezeu.

Unii cred că alegerea lui Matia a fost greșită. Ei consideră că această metodă nu a fost una potrivită și că locul acesta trebuia să-i fi revenit lui Pavel. Totuși, cei care cred că alegerea lui Matia a fost corectă, susțin că textul din Evanghelia după Matei 19:28 s-a referit la evrei, în timp ce Pavel trebuia să misioneze între neevrei (Gal. 2:9). Mai mult, Luca, prietenul și însoțitorul lui Pavel, îi privea pe cei doisprezece ca pe un grup oficial (Fapte 2:14; 6:2). În cele din urmă nu există în Faptele Apostolilor vreun semn de dezaprobare față de felul în care a fost ales Matia.

3. ÎNCEPUTUL BISERICII (cap. 2)

a. Coborârea Duhului Sfânt (2:1-13)

2:1. Ziua Cincizecimii era o sărbătoare anuală care urma sărbătorii primelor roade, printr-o săptămână de săptămâni (i.e., șapte săptămâni, sau 49 de zile) și care mai era numită Sărbătoarea Săptămânilor (cf. Lev. 23:15-22). Numele „Cincizecime” derivă de la un cuvânt grecesc care înseamnă cincizeci, pentru că era a cincizecea zi după Sărbătoarea roadelor (Lev. 23:16).

Nu se cunoaște cu precizie unde erau adunați ucenicii în acel moment. Luca menționează doar că **erau toți împreună în același loc**. Poate că erau în împrejurimile templului. Totuși, se precizează că era o casă (Fapte 2:2), ceea ce înseamnă că nu este vorba de templu, cu toate că uneori este și el numit casă (cf. 7:7). Dacă nu erau adunați la templu, este posibil să fi fost în apropierea lui (cf. 2:6).

2:2-3. Referirea la „vânt” și la „foc” este semnificativă. Cuvântul „Duh” (*pneuma*) este înrudit cu *pnoe*, cuvântul tradus aici prin „vânt”. El mai înseamnă și suflare. Ambele substantive — „duh” și „vânt” sau „suflare” — vin de la verbul *pneō*, „a sufla, a respira”. **Un sunet ca vâjâitul unui vânt puternic**, venit **din cer**, subliniază puterea Duhului Sfânt și plinătatea venirii Sale.

Niște limbi ca de foc ilustrează prezența lui Dumnezeu. De câteva ori în Vechiul Testament Dumnezeu Se înfățișează pe Sine în forma unor flăcări (Gen. 15:17; Ex. 3:2-6; 13:21-22; 19:18; 40:38; cf. Mat. 3:11; Luca 3:16).

Nici unul din credincioșii prezenți acolo nu a fost exceptat de la această experiență, pentru că limbile de foc s-au separat **și s-au așezat câte una pe fiecare dintre ei**.

2:4. Umplerea cu Duhul Sfânt este separată de botezul cu Duhul Sfânt. Botezul cu Duhul Sfânt este o experiență unică pentru fiecare credincios în momentul mântuirii (cf. 11:15-16; Rom. 6:3; 1 Cor. 12:13; Col. 2:12), dar umplerea cu Duhul poate avea loc nu numai în acel moment, ci și în alte ocazii după mântuire (Fapte 4:8, 31; 6:3, 5; 7:55; 9:17; 13:9, 52).

O dovadă a botezului cu Duhul Sfânt a reprezentat-o vorbirea în **alte limbi** (*heterais glōssais*; cf. 11:15-16). Acestea erau cu siguranță limbi vorbite la acea vreme; cuvântul folosit în versetele 2:6, 8 este *dialektō*, care înseamnă „limbă” și nu mesaje aduse în momente de extaz. Acest sens ne oferă clarificări despre utilizarea cuvântului „limbi” în capitolele 2; 10; 19 și în Epistola 1 Corinteni 12-14.

Acest eveniment a marcat începutul Bisericii. Până la acest eveniment Biserica a fost doar anticipată (Mat. 16:18). Biserica este constituită ca un trup cu ajutorul botezului Duhului Sfânt (1 Cor. 12:13). Prima manifestare a botezului Duhului Sfânt trebuia deci să indice începutul Bisericii. Desigur, în Fapte 2:1-4 nu se afirmă că botezul cu Duhul a avut loc în ziua Cincizecimii. Totuși, 1:5 anticipează acest lucru, iar în 11:15-16 se face o referire la acest eveniment ca și cum ar fi avut loc la Cincizecime. De aceea, Biserica a luat ființă atunci.

2:5-13. Iudei din „diaspora” („cei împrăștiați”; cf. Iac. 1:1; 1 Pet. 1:1) **se aflau atunci în Ierusalim** cu ocazia sărbătorii. Poate că ei vorbeau două limbi, greaca și limba lor natală. Ei erau uluiți să audă cum evrei din Galileea vorbeau limbile popoarelor din jurul Mării Mediterane.

Se ridică întrebarea dacă doar cei doisprezece vorbeau în **alte limbi**, sau toți cei o sută douăzeci. Câțiva factori susțin ideea că doar cei doisprezece au participat la acest fenomen: (1) Ei sunt numiți galileeni (Fapte 2:7; cf. 1:11-13). (2) Petru s-a sculat în picioare împreună cu „cei unsprezece” (2:14). (3) Cel mai apropiat antecedent al cuvântului „toți” din versetul 1 este „apostoli” din 1:26. Totuși, problema acestui punct de vedere este că numărul limbilor din 2:9-11 este mai mare de doisprezece. Dar un apostol putea să fi vorbit mai mult de o singură limbă. Este însă posibil ca toți cei 120 să fi vorbit în limbi. Fiindcă cei mai mulți dintre ei erau din

Faptele Apostolilor 2:14-35

Galilea, ei au fost numiți galileeni. Menționarea celor doisprezece voia să arate că ei aveau rolul conducător între cei 120.

Tema vorbirii lor în limbi a reprezentat-o **lucrurile minunate ale lui Dumnezeu**. Se pare că ei Îl laudau pe Dumnezeu. Mesajul lor nu era unul de pocăință; nu era evanghelia.

Incapabili să explice această minune, iudeii necredincioși au rămas derutați, iar unii și-au permis să fie batjocoritori și să afirme: **Sunt plini de must**. Cuvântul „must“ (*gleukos*) înseamnă vin nou, dulce.

b. Discursul lui Petru (2:14-40)

Predica lui are o temă fundamentală: Isus este Mesia și Domnul (v. 36). Discursul lui Petru poate fi schițat în felul următor:

- I. Evenimentul acesta este împlinirea profeției (v. 15-21)
  - A. Apărarea (v. 15)
  - B. Explicarea (v. 16-21)
- II. Isus este Mesia (v. 22-32)
  - A. Lucrările Sale atestă că El este Mesia (v. 22)
  - B. Învierea Sa atestă că El este Mesia (v. 23-32)
- III. Isus, Mesia cel glorificat, a turnat Duhul Sfânt (v. 33-36)
- IV. Aplicație (v. 37-40)

2:14-15. Petru a început prin a respinge acuzația că acești oameni sunt beți. Era doar **al treilea ceas din zi** (ora nouă dimineața; ziua începea la șase dimineața), mult prea devreme pentru ca un grup de petrecăreți să fie deja în stare de ebrietate!

2:16-21. Departe de a fi beți, ei experimentau ceea ce era scris în Ioel 2. În cuvintele lui Petru, **aceasta este ce a fost spus prin prorocul Ioel**. Aceste cuvinte nu înseamnă: „aceasta se aseamănă cu”; ci înseamnă că ziua Cincizecimii a împlinit prezicerea lui Ioel. Dar, profețiile lui Ioel citate în Faptele Apostolilor 2:19-20 nu au fost împlinite integral. Ceea ce nu s-a împlinit se va împlini dacă Israelul se va pocăi. Aspectul legat de acest posibil eveniment va fi mai amplu comentat la 3:19-23.

2:22. Minunile lui Isus, a spus Petru, au reprezentat modalitatea prin care Isus a fost **adeverit de Dumnezeu înaintea voastră**, a evreilor (cf. 1 Cor. 1:22; 14:22).

2:23. Ideea acestui verset este clară: crucificarea nu a fost un accident. Ea a avut loc conform cu **sfatul hotărât** (*boulē*, „plan”) și cu știința lui Dumnezeu, nicidecum la întâmplare. A fost un lucru necesar din punct de

vedere divin (cf. 4:28). Expresia lui Petru: **înaintea voastră** se referă la evrei; iar prin expresia: **mâna celor fărădelege** (*anómōn*) se referă probabil la neevrei. Atât evreii cât și neevreii au fost implicați în moartea lui Hristos. De mai multe ori apostolii i-au acuzat pe evrei că L-au crucificat pe Isus (2:23; 36; 3:15; 4:10; 5:30; 7:52; 10:39; 13:28), însă apostolii au susținut, de asemenea, că și neevreii sunt vinovați (2:23; 4:27; cf. Luca 23:24-25).

2:24. Învierea Domnului este o doctrină fundamentală în Faptele Apostolilor (v. 32; 3:15; 26; 4:10; 5:30; 10:40; 13:30; 33-34; 37; 17:31; 26:23). Aici este un alt indiciu că El este Mesia, fiind dezlegat de moarte, **pentru că nu era cu putință să fie ținut de ea** (Ioan 20:9).

2:25-35. Aceste versete conțin patru dovezi ale învierii și înălțării lui Isus: (a) Profeția din Psalmul 16:8-11 și referirea la **mormântul** lui David (Fapte 2:25-31), (b) martorii învierii (v. 32), (c) evenimentele supranaturale ale Cincizecimii (v. 33) și (d) Înălțarea Fiului mai mare a lui David (Ps. 110:1; Fapte 2:34-35).

Cuvântul tradus **Locuința morților** în versetele 27 și 31 este *hadēs*, care înseamnă atât mormânt (ca aici) cât și infern, lumea spiritelor răzvrățite.

Argumentul lui Petru este că, deoarece **David, patriarhul** și profetul era mort și îngropat, nu putea să se refere la el însuși în Psalmul 16:8-11; deci el s-a referit la **Hristos** („Mesia”) și **la învierea Sa**. Referirea la jurământ (Fapte 2:30) ne îndreaptă atenția spre Psalmul 132:11 (cf. 2 Sam. 7:15-16). **Dumnezeu a înviat pe acest Isus, care S-a înălțat** (cf. Fapte 3:13; Fil. 2:9) **prin dreapta lui Dumnezeu** (cf. Fapte 5:30-31; Ef. 1:20; Col. 3:1; Evr. 1:3; 8:1; 10:12; 12:2; 1 Pet. 3:22). Astfel Isus a avut autoritatea să trimită **făgăduința Duhului Sfânt** (Fapte 1:5; 8; Ioan 14:16, 26; 15:26; 16:7), a Cărei prezență era dovedită prin ceea ce vedeau ei („limbi de foc”, Fapte 2:3), auzeau („văjăitul unui vânt puternic”, v. 2) și prin faptul că apostolii vorbeau în alte limbi (v. 4, 6, 8, 11).

La fel cum David n-a vorbit despre el însuși în Psalmul 18:8-11, tot așa se întâmplă și în Psalmul 110:11. David nu a fost înviat (Fapte 2:29, 31) și nici **nu s-a suit în ceruri** (v. 34). **Domnul** este Iehova Dumnezeu care vorbește **Domnului meu** (a lui David), iar acesta este Hristos, Dumnezeu Fiul.

În cinci ocazii din Faptele Apostolilor unii dintre apostoli au spus că ei sunt **martori** ai lui Hristos Cel înviat (v. 32; 3:15; 5:32; 10:39-41; 13:30-31). Ei știau despre ce vorbeau!

2:36. Aici se încheie argumentația lui Petru. Substantivul **Domn**, folosit pentru **Hristos**, este probabil o referire la Iehova. Același cuvânt *kyrios* este folosit pentru Dumnezeu în versetele 21, 34 și 39 (cf. Fil. 2:9). Aceasta este o afirmație convingătoare despre dumnezeirea lui Hristos.

2:37. Versetele 37-40 conțin aplicația predicii lui Petru. Cuvântul **străpunși** (*kate-nygēsan*) înseamnă „a pătrunde, a înțepa cu violență, a uimi”. Lucrarea de convingere a Duhului (cf. Ioan 16:8-11) în inima lor a fost deosebită.

Întrebarea lor trădează disperare (cf. Fapte 16:30). Dacă evreii L-au crucificat pe Mesia al lor și El era acum înălțat, ce le mai rămânea de făcut? **Ce să facem?**

2:38-39. Răspunsul lui Petru a fost hotărât. Mai întâi le-a spus: **Pocăiți-vă**. Acest verb (*metanoēsate*) înseamnă „schimbați-vă perspectiva”, sau „să aveți o schimbare a inimii; schimbați direcția vieții voastre”. Aceasta rezultă evident într-o schimbare a comportării, dar accentul cade pe minte sau perspectiva pe care o ai. Evreii L-au respins pe Isus; acum trebuia să se încreadă în El. Pocăința a făcut în repetate rânduri parte din mesajul apostolilor în Faptele Apostolilor (v. 38; 3:19; 5:31; 8:22; 11:18; 13:24; 17:30; 19:4; 20:21; 26:20).

O problemă apare în legătură cu porunca „să fie botezat” și relația ei cu restul versetului 2:38. Există câteva puncte de vedere: (1) unul este acela că și pocăința și botezul duc la iertarea păcatelor. Conform acestui punct de vedere, botezul este esențial pentru mântuire. Problema cu această interpretare este că în tot restul Scripturii iertarea de păcate este bazată doar pe credință (Ioan 3:16; 36; Rom. 4:1-17; 11:6; Gal. 3:8-9; Ef. 2:8-9; etc.). Mai mult, același vorbitor, Petru, promite mai târziu iertarea de păcate numai pe baza credinței (Fapte 5:31; 10:43; 13:38; 26:18).

(2) O a doua interpretare traduce 2:38: „să fie botezat... pe baza iertării păcatelor.” Prepoziția folosită aici este *eis* care, cu acuzativul, poate însemna „din cauza, pe baza”. Este folosită în acest mod în Matei 3:11; 12:41 și Marcu 1:4. Deși este posibil ca această construcție să însemne „pe baza”, nu acesta este înțelesul normal; *eis* cu acuzativul descrie de obicei scopul sau direcția.

(3) Un al treilea punct de vedere consideră propoziția **fiecare din voi să fie botezat în Numele lui Isus Hristos** o paranteză. Câțiva factori susțin acest punct de vedere: (a) Verbul marchează distincția între verbele la singular, cele la plural și substantive. Verbul „pocăiți-vă” este la plural și tot așa este și pronumele „voastre” în propoziția **spre iertarea păcatelor voastre** (*eis aphesin tōn hamartiōn hymōn*). Prin urmare, verbul „pocăiți-vă” trebuie asociat cu scopul iertării păcatelor. Pe de altă parte, imperativul „să fie botezat” este la singular, deosebindu-se de restul propoziției. (b) Acest concept se potrivește cu predicarea lui Petru din Faptele Apostolilor 10:43 în care apare aceeași expresie, „spre iertarea păcatelor voastre” (*aphesin hamartiōn*). Acolo iertarea este acordată numai pe baza credinței. (c) În Evanghelia după Luca 24:47 și în Faptele Apostolilor 5:31 același scriitor, Luca, arată că pocăința duce la iertarea păcatelor.

Darul Sfântului Duh este **făgăduința** lui Dumnezeu (cf. 1:5, 8; 2:33) pentru cei care se întorc la Domnul, incluzându-i pe evrei și urmașii lor, dar și pe **cei ce sunt departe acum**, adică pe neevrei (cf. Ef. 2:13, 17, 19). Faptele Apostolilor 2:38-39 prezintă unitatea dintre latura umană a mântuirii („pocăiți-vă”) și latura divină (a **chema** înseamnă „a alege”; cf. Rom. 8:28-30).

2:40. Acele **multe alte cuvinte** ale lui Petru din acest verset ne duc cu gândul la versetele 23 și 36. Israelul se făcea vinovat de un păcat îngrozitor; individual, evreii puteau fi scutiți de judecata lui Dumnezeu asupra **acestui neam ticălos** („generația aceasta perversă”, GBV) dacă s-ar fi pocăit (cf. Mat. 21:41-44; 22:7; 23:34-24:2). Ei ar putea fi puși deoparte împreună cu Hristos și Biserica Sa numai dacă se vor disocia de Israel.

c. *Descrierea primei biserici (2:41-47)*

2:41. **Trei mii de suflete** care au crezut au fost botezate și astfel și-au manifestat identificarea cu Hristos. Acest grup de oameni s-a alăturat imediat grupului de credincioși.

2:42. Activitatea Bisericii Primare a avut două laturi. Mai întâi credincioșii **stăruiau** (*proskarterountes*, „a persevera, a continua”; cf. 1:14; 2:46; 6:4; 8:13; 10:7; Rom. 12:12; 13:6; Col. 4:2) **în învățătura apostolilor** sau în doctrina lor. În al doilea rând era **legătura frățească**, caracterizată prin

Faptele Apostolilor 2:43-3:15

frângerea pâinii și... rugăciuni. Omiterea lui „și” între „legătura frățească” și „frângerea pâinii și în rugăciuni” indică faptul că ultimele două activități fac parte din comuniunea dintre creștini. Poate că frângerea pâinii includea atât Cina Domnului cât și o masă obișnuită (cf. Fapte 2:46; 20:7; 1 Cor. 10:16; 11:23-25; Iuda 12).

2:43. Minuni (*terata*, „minuni care evocă venerația”) și **semne** (*sêmeia*, „minuni care arată un adevăr divin”) sunt elemente care au demonstrat veridicitatea **apostolilor** (cf. 2 Cor. 12:12; Evr. 2:3-4). Apostolii au făcut multe asemenea „minuni și semne” (Fapte 4:30; 5:12; 6:8; 8:6, 13; 14:3; 15:12). Hristos, de asemenea, a făcut multe „minuni”, „semne” și „miracole” (*dynameis*, „lucrări pline de putere”, trad. prin „lucrările puternice” în COR — n. tr.).

2:44-45. Faptul că își **vindeau** proprietățile și aveau totul în comun poate însemna că Biserica Primară se aștepta ca Domnul să revină curând și să-și instituie Împărăția. Astfel se poate explica de ce această practică nu a fost continuată. Deși aveau **totul de obște**, acest lucru nu însemna socialism sau comunism, pentru că au făcut acest lucru în mod voluntar (cf. 4:32, 34-35; 5:4). De asemenea, bunurile lor nu erau uniform distribuite, ci erau date pentru a întâmpina nevoile care apăreau.

2:46-47. Activitățile descrise în versetele 42-47 aveau tendința de a separa Biserica de iudaismul tradițional, chiar dacă ei **erau nelipsiți** (*proskarterountes*; cf. v. 42) **de la Templu în fiecare zi** (cf. v. 47).

Una din temele secundare în Faptele Apostolilor este bucuria, pentru că Biserica victorioasă este și o biserică care se bucură. Aceasta se observă în versetele 46-47 și în numeroase alte părți ale cărții (5:41; 8:8, 39; 11:23; 12:14; 13:48, 52; 14:17; 15:3, 31; 16:34; 21:17). În părtășia lor ei frângeau pâinea acasă și împreună (NIV) **luau hrana** (cf. 2:42) **cu bucurie**. (Cuvântul **lăudau** [*ainountes*] este folosit doar de nouă ori în Noul Testament, dintre care de șapte ori de către Luca: Luca 2:13, 20; 19:37; 24:53; Fapte 2:47; 3:8-9; Rom. 15:11; Apoc. 19:5).

Luca încheie această secțiune a Faptelor Apostolilor cu primul dintre cele șapte rezumate ale raportului progresului (cf. Fapte 6:7; 9:31; 12:24; 16:5; 19:20; 28:30-31); în fiecare zi se adăugau la numărul lor **cei ce erau mântuiți**. Biserica a crescut rapid chiar de la început!

B. Dezvoltarea Bisericii în Ierusalim
(3:1-6:7)

1. OPOZIȚIA FAȚĂ DE BISERICĂ (3:1-4:31)

a. Ocazia (cap. 3)

3:1. Se pare că ei se aflau în templu, la **ceasul rugăciunii** de câteva ori pe zi: la nouă dimineața, douăsprezece la amiază și trei după-amiază. Poate că ora trei apare aici pentru că ajută la explicarea versetului 4:3.

3:2. Descrierea omului olog din naștere subliniază condiția sa de om fără speranță. Avea peste patruzeci de ani (4:22). Oamenii aveau grijă de el, **în toate zilele**, în locul unde era pus, **la poarta Templului, numită „Frumoasă”** ca **să ceară de milă**. Această poartă era probabil cea din zona de est a templului și ducea din Curtea Neevreilor spre Curtea Femeilor.

3:3-11. Vindecarea supranaturală a ologului pe care Dumnezeu a făcut-o prin **Petru și Ioan** (v. 7), împreună cu atitudinea sa exuberantă (v. 8) a atras **norodul mirat** („plin de admirație și uimire”, NIV) de ceea ce se întâmplase. Ei au alergat în **pridvorul zis al lui Solomon**, un portic format din coloane care se înșirau pe partea de est a curții de dinafară (cf. 5:12). Alți doi ologi care au fost vindecați apar în Faptele Apostolilor (9:32-34; 14:8-10).

3:12. Petru a evaluat situația și a folosit-o ca o ocazie de a predica. Mesajul său a inclus: (a) o explicație (v. 12-16) și (b) un îndemn (v. 17-26).

3:13-15. Petru I-a atribuit puterea vindecătoare lui **Isus**, prezentat aici ca **Robul** lui Dumnezeu (cf. v. 26; 4:27, 30). Acest termen ne amintește de titlul „Robul lui Iehova” („Robul Meu”, COR) din Isaia 42:1; 49:6-7; 52:13; 53:11. Interesant este faptul că forme ale verbului grecesc tradus prin **ați dat în mâna** (*paradidōmi*) sunt folosite de două ori în Isaia 53:12, în Septuaginta. Acest Rob umil (cf. Fil. 2:6-8) a fost înălțat (**proslăvit**; cf. Ioan 12:23; 17:1; Fapte 2:33; Fil. 2:9; Evr. 1:3-4, 8) de **Dumnezeul strămoșilor evreilor, Avraam, Isaac și Iacov** (cf. Gen. 32:9; Ex. 3:6, 16; Mat. 22:32; Mar. 12:26; Luca 20:37; Fapte 7:32). Petru subliniază cu multă forță trei contradicții din purtarea poporului (3:13-15). Mai întâi el spune că evreii au cerut moartea lui Hristos, deși **Pilat... era de părere să-i dea drumul**. În al doilea rând, evreii s-au **lepădat de Cel Sfânt și Neprihănit** și au cerut să fie eliberat un **ucigaș**. În al treilea rând, Israelul l-a **omorât pe Domnul vieții pe care Dumnezeu L-a înviat din morți**.

Titlurile pe care Petru I le dă lui Isus sunt interesante: „Robul Său Isus“, „Cel Sfânt și Neprihănit“ (cf. Eyr. 7:26) și „Domnul vieții“ (cf. Ioan 10:10). În al treilea titlu există o puternică ironie: ei L-au *omorât* pe Domnul („Autorul“, NIV) *vieții*, dar El a fost adus *la viață* dintre cei morți! (Despre învierea lui Isus vezi comentariile de la Fapte 2:24. Despre **martori** ai învierii, vezi 2:32.)

3:16. Ologul a obținut această **tămăduire deplină** prin **credința în Numele lui Isus**. **Credința** a fost o caracteristică a mulțora dintre cei pe care Isus i-a vindecat (ex., Mar. 5:34; 10:52; Luca 17:19). În timpurile biblice, **numele** persoanei reprezenta persoana și caracteristicile purtătorului aceluși nume. În Faptele Apostolilor, Luca a vorbit de „numele“ (lui Isus) de cel puțin 33 de ori (cf. Fapte 2:21, 38; 3:6, 16; 4:7, 10, 12, 17-18; 5:28, 40-41; etc.).

3:17-18. Aici începe îndemnul pe care-l dă Petru. Oamenii și **mai marii** lor (cf. Luca 23:13) **au făcut** acest lucru **din neștiință** (cf. Fapte 17:30; Ef. 4:18; 1 Petru 1:14), în sensul că nu au cunoscut cine este Isus cu adevărat. De aceea Dumnezeu le-a mai dat o ocazie de a se pocăi. Deși ei L-au crucificat în ignoranța lor, suferințele lui **Hristos** au împlinit profețiile Vechiului Testament (cf. Fapte 17:3; 26:23).

3:19-21. La fel ca și în cuvântarea din ziua Cincizecimii (2:38), îndemnul lui Petru este: **Pocăiți-vă**. Spune Petru aici că, dacă Israel s-ar pocăi, Împărăția lui Dumnezeu ar veni pe pământ? Din mai multe motive răspunsul ar trebui să fie afirmativ: (1) Cuvântul „restabilire“ (3:21, [GBV]; în COR este tradus **vremile așezării** — n. tr.) este legat de același cuvânt din 1:6. În 3:21 el apare în forma sa de substantiv (*apokatastaseōs*), iar în 1:6 este verb (*apokathistaneis*). În ambele cazuri, el anticipează restaurarea Împărăției pentru Israel (cf. Mat. 17:11; Mar. 9:12). (2) Conceptul restaurării este paralel aceluia de regenerare atunci când este folosit cu privire la Împărăție (cf. Is. 65:17; 66:2; Mat. 19:28; Rom. 8:20-22). (3) Propozițiile secundare de scop sunt diferite în Fapte 3:19 și 20. În versetul 19, **dar** este traducerea lui *pros to* (unele manuscrise au *eis to*) cu infinitivul. Acest lucru indică un scop imediat. Astfel pocăința ar duce la iertarea păcatelor, care este scopul imediat (v. 19a). Apoi, dacă Israelul ca popor s-ar pocăi, s-ar împlini și un al doilea scop, mai îndepărtat, venirea Împărăției (**vremile de înviore**, la a doua venire a lui Hristos). (4) Trimiterea lui **Hristos**,

adică a lui Mesia (v. 20), înseamnă venirea Împărăției. (5) Vechiul Testament a „vestit zilele acestea“ (v. 24; cf. v. 21). Proorocii Vechiului Testament nu au prezis Biserica; pentru ei era o taină (Rom. 16:25; Ef. 3:1-6). Dar ei au vorbit adesea despre epoca de aur mesianică, adică despre Mileniu.

Această ofertă a mântuirii și a Mileniului subliniază atât plinătatea harului lui Dumnezeu cât și necredința Israelului. Pe de o parte Dumnezeu le dă evreilor o ocazie să se pocăiască, după semnul învierii lui Hristos. Ei L-au refuzat pe Isus înainte de a fi crucificat; după înviere li se oferă însă un Mesia. Pe de altă parte, cuvintele lui Petru scot în evidență respingerea lui Israel. Lor li s-a dat semnul lui Iona, dar au refuzat totuși să creadă (cf. Luca 16:31). Cu adevărat, acest mesaj confirmă necredința Israelului.

Unii cercetători ai Bibliei resping punctul de vedere că Petru oferă Israelului Împărăția. Ei fac acest lucru pe baza câtorva obiecții: (1) Deoarece Dumnezeu știa că Israelul va respinge oferta, nu era o ofertă legitimă. Dar a fost la fel de veritabilă ca prezentarea evangheliei oricărei persoane care nu a fost aleasă. (2) Acest lucru aduce realitatea Împărăției în Epoca Bisericii. Totuși, realitatea despre Biserică poate fi învăluită încă înainte de apariția Bisericii în ziua Cincizecimii (cf. Mat. 16:8; 18:17; Ioan 10:16; 14:20). (3) Acest punct de vedere conduce la ultradispensaționalism. Dar aceasta nu este neapărat o consecință, dacă oferta este privită ca o *tranziție în Epoca Bisericii*. Faptele Apostolilor trebuie privită ca o carte pivotală, o lucrare de tranziție care leagă lucrarea lui Hristos Însuși pe pământ de lucrarea Sa pe care o face pe pământ prin Biserică.

În concluzie, Faptele Apostolilor 3:17-21 arată că pocăința lui Israel trebuia să aibă două scopuri: (1) pentru israeliți ca *indivizi* exista iertarea de păcate și (2) pentru *Israel ca națiune*, Mesia trebuia să se întoarcă și să domnească.

3:22-23. Aici Isus este prezentat ca „Moise al Noului Testament“, împlinirea celor scrise în Deuteronomul 18:15-19 (cf. Ioan 6:14). Hristos nu va aduce doar eliberarea, cum a făcut Moise, ci și judecata, la fel cum a făcut și Moise (cf. Lev. 23:29 cu Deut. 18:19; de asemenea cf. Num. 14:26-35).

3:24-25. Menționarea de către Petru a lui **Samuel** ca următorul profet după Moise (cf. 13:20) ne dă de înțeles că Iosua nu a împlinit Deuteronomul 18:15.

Faptele Apostolilor 3:26-4:6

Într-un fel sau altul, **toți proorocii** (Fapte 3:18, 21) au scris despre **zilele acestea**, adică despre Veacul Mesianic. Evreii erau **fiii proorocilor și ai legământului** avraamic, dat lui Avraam (Gen. 12:2-3; 15:18-21; 17:1-8; 22:18) și confirmat pentru părinții evreilor (ex., Isaac [Gen. 26:41]). Astfel evreii puteau fi binecuvântați dacă aveau o credință ca a lui Avraam (cf. Rom. 3:28-29; 4:3; Gal. 3:6-7). De fapt, **toate neamurile pământului** puteau fi binecuvântate prin Avraam (cf. Gen. 12:3; Rom. 4:12, 16; Gal. 3:29; Ef. 3:6).

3:26. Isus, Robul lui Dumnezeu (cf. v. 13; 4:27, 30), v-a fost **trimis mai întâi vouă**, adică evreilor. Acest model cronologic este respectat atât în Evanghelii cât și în Faptele Apostolilor (cf. ex., Mat. 10:5; Fapte 13:46; Rom. 1:16). Motivul este că instituirea Împărăției a depins, și încă mai depinde, de răspunsul Israelului (cf. Mat. 23:39; Rom. 11:26).

b. *Întemnițarea (4:1-22)*

4:1-2. Preoții, căpitanul Templului și Saducheii i-au arestat pe Petru, pe Ioan și omul vindecat (v. 14). Fiindcă responsabil cu paza și ordinea în templu era căpitanul, nu este de mirare că el, împreună cu preoții și saducheii, i-au întrerupt pe Petru și pe Ioan pentru a putea împrăști mulțimea (cf. 3:11).

Preoții erau în principal saducheii ca afiliere religioasă (5:17); așa că principalii acuzatori au fost saducheii. Acești oameni se distingeau prin câteva caracteristici: (a) necredința în învierea trupului și în existența îngerilor sau a spiritelor (23:8); (b) loialitate față de guvernul roman; (c) dorința de a menține status quo-ul; (d) asocierea cu clasa bogată; și (e) adeziunea lor doar la Pentateuch. Saducheii erau **foarte necăjiți** de predicarea lui Petru și a lui Ioan pentru că se opuneau pe față credinței saducheilor că nu există înviere, ceea ce le putea zdruncina poziția.

4:3. Cei doi apostoli au fost încarcerați pe timpul nopții, pentru că deja se înserase, ceea ce înseamnă că era după-amiaza târziu (cf. trei după-amiază în 3:1), deci prea târziu pentru o judecată.

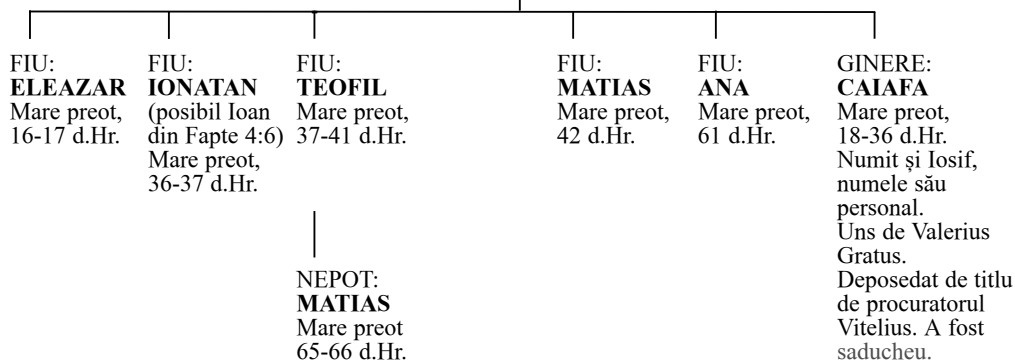
4:4. O temă secundară în Faptele Apostolilor este răspândirea Cuvântului lui Dumnezeu în ciuda opoziției. Ca o forță teribilă, mesajul înainta irezistibil. Doi dintre apostolii de frunte au fost legați, dar Cuvântul lui Dumnezeu nu poate fi legat! (Cf. 28:30-31; Fil. 1:12-14.)

4:5-6. Descrierea atentă pe care Luca o face conducătorilor evrei subliniază pompa și puterea acestei adunări. Niște simpli pescari erau în mijlocul celor mai mari conducători ai țării! Cuvintele: **mai marii norodului**,

Familia lui Ana

ANA

Mare preot, 6-15 d.Hr.
Uns de Quirinius,
guvernator al Siriei;
deposedat de titlu de către
Valerius Gratus,
procurator al Iudeii

bătrânii și cărturarii, se referă la Sinedriu, curtea supremă (cf. v. 15). **Ana** era socrul lui Caiafa. Ana fusese marele preot din anul 6 până în 15 d.Hr. după care a fost înlocuit. Ginerelul său, **Caiafa**, a fost preot din anul 18 până în 36 d.Hr. Dar se pare că Ana, atât preot cât și om de stat, încă era considerat de evrei ca marele lor preot. (Vezi diagrama cu familia lui Ana. Cf. comentariilor de la Luca 3:2; Ioan 18:13; Fapte 7:1.) Adunarea L-a cercetat pe Isus în timpul judecării Sale; în mod ironic acum ei erau față în față cu doi ucenici proeminenți — și îndrăzneți — ai lui Isus! Nu se cunoaște nimic despre **Ioan** și **Alexandru**, menționați aici.

4:7-10. Când **Petru și Ioan** au fost aduși înaintea Sinedriului și au fost întrebați despre baza autorității lor, Petru a luat cuvântul fiind **plin de Duhul Sfânt** (cf. 2:4). Aceasta este deja a patra cuvântare a lui Petru în Faptele Apostolilor! Vorbind cu ironie, el întreabă: „Suntem astăzi trași la răspundere pentru o facere de bine făcută **unui om bolnav?**” Minunea a fost făcută nu prin puterea lor, ci în **Numele lui Isus Hristos** (cf. 3:16; 4:7, 12, 17-18). Cu toate că membrii Sinedriului L-au **răstignit** pe Isus, **Dumnezeu L-a înviat din morți** (cf. 2:23-24; 3:15).

4:11. Cel care l-a vindecat pe olog era **Piatra lepădată** de zidari. Aici Petru citează din Psalmul 118:22. Contextul acestui verset este disputat. Piatra lepădată (Ps. 118) poate fi (a) o piatră de construcție reală, (b) națiunea lui Israel sau (c) David. Sau poate fi un proverb fără o aplicație specifică. Pentru David, piatra lepădată despre care vorbește Psalmul 118:22 reprezintă cel mai probabil Israelul, o națiune disprețuită de celelalte națiuni. În orice caz, versetul și-a găsit împlinirea finală în Isus Hristos, care este Israelul „ideal” (cf. Is. 5:1-7; Mat. 2:15; 21:42; Mar. 12:10; Luca 20:17; 1 Pet. 2:7). Piatra lepădată (Hristos, respins de popor prin răstignirea Sa) este piatra din **capul unghiului**, Domnul cel înviat.

4:12. Cuvântul **mântuire** ne duce tot la Psalmul 118, din care Petru a citat înainte, pentru că aici întâlnim o temă proeminentă. Versetele 22-29 din acest Psalm anticipează eliberarea milenială. În Faptele Apostolilor 4:12, Petru nu vorbește doar de justificarea individuală, ci și de mântuirea națională prezisă în Psalmul 118.

Conducătorii erau astfel puși în defensivă! Ei L-au respins pe singurul Salvator al lui Israel, împiedicând în acest mod completarea construcției lui Dumnezeu. Astfel, pentru ei

nu mai exista cale de mântuire (cf. Ioan 14:6; 1 Tim. 2:5).

4:13-14. Autoritățile **s-au mirat** (cf. 3:10) că **Petru și Ioan**, despre care știau că sunt **oameni necărturari** (*agrammatoi*, „analfabeți”) și **de rând** (*idiōtai*), aveau **îndrăzneala** aceasta. Curajul (*parrēsia*, „îndrăzneală” sau „curajul de a vorbi deschis și direct”) este o altă temă proeminentă în Faptele Apostolilor (2:29; 4:13, 29, 31; 28:31; cf. verbul „a vorbi cu îndrăzneală” în 9:27-28; 13:46; 14:3; 18:26; 19:8; 26:26). Înțelegând că Petru și Ioan fuseseră cu Isus, Sinedriul a fost redus la tăcere. În acest mod apostolii au experimentat ceea ce le-a promis Isus (Mat. 10:19-20; Luca 12:11-12; 21:12-15).

4:15-17. Este semnificativ faptul că autoritățile nu puteau „nega” (GBV; **nu puteau zice nimic împotriva** în COR — n. tr.) această **minune vădită**. Ei au refuzat deliberat să menționeze cuvântul „Isus”; ei s-au referit la El folosind expresia **Numele acesta** (cf. refuzului identic din partea marelui preot în 5:28).

Este posibil ca Luca să fi obținut această informație despre ce s-a petrecut în spatele ușilor închise prin intermediul unora ca Nicodim sau Pavel. Chiar dacă Pavel nu era saduceu, a avut probabil acces la o astfel de informație.

Sinedriul, curtea supremă și corpul administrativ al evreilor, era format din 71 de membri, inclusiv marele preot. Cei mai mulți dintre ei erau saducei. În Faptele Apostolilor aceasta este prima dintre cele patru situații în care unii dintre ucenicii lui Isus au fost duși în fața Sinedriului (cf. Petru și apostolii, 5:27; Ștefan, 6:12; și Pavel, 22:30).

4:18-22. Când lui Petru și Ioan li s-a poruncit **să nu mai vorbească... nici să mai învețe pe oameni în Numele lui Isus**, ei au răspuns: nu este drept să **ascultăm mai mult de voi decât de Dumnezeu** (cf. 5:29). Ei nu erau decât martori, așa cum le-a poruncit Isus (1:8). Autoritățile i-au amenințat (poate cu pedeapsa, dacă mai continuau să-L predice pe Isus) și apoi le-au dat drumul. Acestea se temeau să-i **pedepsească din pricina norodului**, pentru că **toți slăveau pe Dumnezeu pentru cele întâmplate** (cf. 3:9; 5:26).

c. *Rugăciunea (4:23-31)*

În această rugăciune a Bisericii Primare pot fi identificate trei părți: (1) Dumnezeu este suveran (v. 24). (2) Planul lui Dumnezeu include și faptul că credincioșii trebuie să se

Faptele Apostolilor 4:23-5:3

confrunte cu opoziția față de Mesia (v. 25-28). (3) Datorită acestor lucruri ei l-au cerut lui Dumnezeu să le dea curaj să predice (v. 29-30).

4:23-24. Este interesant că credincioșii (pentru Petru și Ioan aceștia erau **ai lor**) confrunțați cu persecuția au recunoscut puterea creatoare a „Suveranului” (NIV, **Stăpâne** în COR — n. tr.) Dumnezeu.

4:25-27. Cuvintele **prin Duhul Sfânt, prin gura părintelui... David**, subliniază, așa cum fac multe pasaje, inspirația divină a Scripturii scrise prin agenți umani (cf. 28:25). Faptele Apostolilor 4:25-26 conține un citat din Psalmul 2:1-2, o referire profetică la Necazul cel Mare. Într-un sens *preliminar*, Petru a văzut că opoziția față de Mesia, unirea împotriva **Unsului** lui Dumnezeu (*tou Christou*; cf. „uns”, Fapte 4:27) — prezisă de David în Psalmul 2 — se împlinea în Biserica Primară. Paralelele sunt evidente.

Neamurile (*ethnē*, Fapte 4:25; „națiunile”, GBV) este același lucru cu **Neamurile** (*ethnesin*, v. 27); **noroadele** (*laoi*, v. 25;) este același lucru cu **noroadele lui Israel** (*laois Israel*, v. 27); **împărații** (v. 26) este același lucru cu **Irod** (v. 27); și **domnitorii** (v. 26) este același lucru cu **Pilat din Pont** (v. 27).

4:28-30. După cum Dumnezeu suveran a hotărât mai înainte prin puterea și voința Sa (**hotărâse mai dinainte mâna Ta și sfatul Tău**) că Hristos va stârni împotrivire, tot așa Petru și Ioan se rugau acum ca puterea lui Dumnezeu să dea **toată îndrăzneala** Bisericii apostolice. De asemenea, au cerut Domnului să le dea puterea să **facă tămăduiri**, să facă **semne** (*semēia*; cf. 2:43) și **minuni** (*terata*; cf. 2:43) **prin Numele... celui sfânt, Isus**.

4:31. Răspunsul Domnului la rugăciunea credincioșilor pentru îndrăzneală a fost precedat de cutremurarea locului în care **erau adunați**. Răspunsul a inclus, de asemenea, o umplere supranaturală cu **Duhul Sfânt** (cf. v. 8). Când Luca, la fel ca aici, folosește forma verbală pentru a se referi la umplerea credincioșilor cu Duhul Sfânt, el spune de obicei că umplerea este făcută în mod suveran de **Dumnezeu**. Acest lucru se deosebește de imperativul din Efeseni 5:18, care afirmă că creștinii au responsabilitatea să fie umpluți cu Duhul.

2. CORECȚIE ÎN BISERICĂ (4:32-5:11)

a. Împărțirea bunurilor (4:32-37)

Luca a avut două motive pentru a include acest pasaj aici. Primul a fost să-l prezinte pe Barnaba cititorilor săi. Era o tehnică

obișnuită a lui Luca de a introduce mai întâi un personaj într-un rol minor, pentru ca mai târziu să-l readucă în scenă într-un rol major. Așa a procedat și cu Barnaba.

Al doilea scop al lui Luca în aceste versete a fost să arate că Barnaba și ceilalți membri ai bisericii se deosebeau de Anania și Safira (cap. 5). Generozitatea Bisericii, și în special a lui Barnaba, diferă evident de egoismul acestui cuplu.

4:32-35. **Mulțimea celor ce crezuseră** era unită nu doar spiritual (**o inimă și un suflet**), ci și material (cf. 2:44-45 și comentariilor de acolo). Își vindeau bunurile de bună voie iar distribuția era făcută **fiecăruia după cum avea nevoie**. Dumnezeu a răspuns rugăciunii lor prin care ceruseră îndrăzneală (4:29), pentru că **apostolii** continuau să mărturisească despre **învierea Domnului**. **Har** (v. 33) este un cuvânt care apare acum și de multe alte ori în Faptele Apostolilor (ex., 6:8; 11:23; 13:43; 14:3, 26; 15:11, 40; 18:27; 20:24, 32; etc.).

4:36-37. Iosif era poreclit **Barnaba, adică, în tălmăcire, fiul mângâierii**, evident datorită caracterului său și a capacității de a-i încuraja pe cei care erau descurajați.

Cum putea un Levit să aibă o proprietate? Oare nu era interzis ca Leviții să dețină o proprietate (Num. 18:20, 24)? Răspunsul poate fi că, deși nu aveau voie să dețină pământ în Israel, puteau să-l dețină oriunde în altă parte. Se pare că Barnaba, care era din insula **Cipru**, avea pământ acolo. La fel este posibil ca soția sa să fi avut pământ în Israel și împreună să fi hotărât să-l vândă. Și mai probabil este că restricția din Numeri 18:20, 24 nu mai era respectată întocmai, cum observăm și în cazul lui Ieremia (cf. Ier. 1:1; 32:6-15).

b. Înșelătoria lui Anania și a Safirei (5:1-11)

Această istorisire ne amintește de cea a lui Acan din Iosua 7 (cf. Num. 15:32-36; 16:1-35).

5:1-2. Păcatul lui **Anania** și a soției lui, **Safira**, este explicat în versetele 3-4, 9. Sigur, ei puteau reține suma pe care au obținut-o vânzând „o proprietate” (GBV), dar, înțelegându-se între ei, au mințit spunând că au dat toți banii, deși, de fapt, **au oprit o parte din preț**.

Expresia **la picioarele apostolilor** este aceeași ca în 4:35, 37 și pune fapta lui Anania în contrast izbitor cu fapta lui Barnaba.

5:3. În răspunsul lui, Petru l-a acuzat pe Anania spunându-i: **ți-a umplut Satana**

inima. Verbul tradus „a umplut“ este *eplē-rōsen*, de la *plēroō*, care aici are sensul de control sau influență. Același verb este folosit în porunca „Fiți plini de Duh“ (Ef. 5:18). Anania, un credincios, a fost influențat de Satan, nu de Duhul! Faptul că Petru a întrebat: **Cum s-a putut... ?** arată că Satan a câștigat controlul pentru că Anania nu a rezolvat problema unui păcat din viața lui.

5:4. Petru spusese înainte că Anania L-a mințit „pe Duhul Sfânt“ (v. 3); acum Petru sune că L-a mințit pe **Dumnezeu**. Aceasta este o afirmare a divinității Duhului Sfânt.

Faptul că credincioșii aveau dreptul să-și păstreze banii arată că nu era vorba de un socialism creștin. Era o expresie a liberei voințe de a susține Biserica, metodă folosită doar temporar, pentru că era evident că Biserica Primară aștepta ca Hristos să revină în generația aceea.

5:5-6. Anania, când a auzit cuvintele acestora, a căzut jos, și și-a dat sufletul. Așa cum avea să scrie mai târziu Petru, judecata începe „de la casa lui Dumnezeu“ (1 Pet. 4:17). Acesta este un păcat care „duce la moarte“ (1 Ioan 5:16). Disciplinarea lui a fost aspră pentru că a fost un exemplu, la fel cum Acan a fost un exemplu pentru Israel (cf. 1 Cor. 10:6).

5:7-10. Apoi Safira, fără să știe de moartea bruscă a soțului ei, a mințit și ea în privința sumei cu care au **vândut moșioara**.

Petru a acuzat-o pe Safira că s-a înțeles cu Anania să-L ispitească **pe Duhul Domnului**. Expresia: „să ispițiți pe Duhul Domnului“ înseamnă să încerci să vezi cât de departe poți merge înainte ca El să te judece; înseamnă să faci presiuni asupra Lui să vezi dacă Își va împlini Cuvântul, sau să te oprești din păcat numai atunci când știi că ai ajuns la limita dincolo de care Dumnezeu te va judeca (cf. Deut. 6:16; Mat. 4:7).

5:11. Ca rezultat al disciplinării acestui cuplu, pe **toți** credincioșii și necredincioșii **care au auzit aceste lucruri** i-a cuprins o **mare frică**, o consecință deja menționată în versetul 5 și repetată aici pentru a fi accentuată (19:17).

Scopul acestei relatări în narațiune este multiplu: (1) El arată că lui Dumnezeu îi displace păcatul, mai ales nesinceritatea, în trupul Său, Biserica. (2) Prezintă Biserica distinctă de Israel, pentru că în Israel nu a existat o asemenea disciplinare. Cuvântul „Biserica“ (NIV; **adunarea** în COR — n. tr. [folosit aici pentru prima dată în Fapte]) se referă la Biserica universală aici, în 9:31 și 20:28, și la biserica locală în 11:26 și 13:1.

(3) Relatarea arată că Dumnezeu era la lucru în acest nou grup.

3. PROGRES ÎN BISERICĂ (5:12-42)

a. Autentificarea apostolilor (5:12-16)

Acest paragraf pregătește cititorii pentru ceea ce urmează. Astfel de acțiuni cu greu puteau fi trecute cu vederea!

5:12. Încă o dată **apostolii** au fost folosiți de Dumnezeu pentru a face **multe semne și minuni** (cf. comentariilor de la 2:43). Interesant era că adunarea obișnuită a Bisericii Primare din Ierusalim avea loc în **pridvorul lui Solomon**, unde s-au adunat oamenii după ce au auzit de vindecarea ologului (3:11).

5:13. Acest verset vrea să spună probabil că nici un ipocrit sau necredincios **nu cuteza să se lipească de ei**. Cazul lui Anania și Safira i-a înspăimântat prea tare!

Cuvintele **nici unul din ceilalți** sunt literal „nimeni din restul“ (*tōn loipōn oudeis*). Cuvântul „ceilalți“ este folosit pentru cei pierduți (trad. „celorlalți“ și „ceilalți“ în Luca 8:10; cf. Rom. 11:7; Ef. 2:3; 1 Tes. 4:13; 5:6).

5:14. În ciuda reticenței celor nemântuiți de a se alătura grupului de credincioși, **numărul celor ce credeau în Domnul, bărbați și femei, se mărea tot mai mult**. Creșterea numerică rapidă a fost un fenomen caracteristic Bisericii Primare (cf. 2:41, 47; 4:4; 6:1, 7; 9:31).

5:15-16. Semnele miraculoase (cf. v. 12) confirmau Cuvântul lui Dumnezeu în mijlocul tinerei Biserici. Acest lucru demonstra aprobarea suverană a Bisericii de către Dumnezeu, după ce mai înainte Își exercitase disciplinarea. Mulți oameni își arătau nu numai încrederea în capacitatea de vindecare a apostolilor, dar și superstiția. Ei credeau că **umbra lui Petru** care **va trece peste ei** era cea care îi vindeca.

Puterea divină dată apostolilor pentru a vindeca și a scoate demoni era conformă cu promisiunea pe care le-a făcut-o Domnul (Mat. 10:8; Mar. 16:17-18).

b. A doua detenție și eliberare a apostolilor (5:17-20)

5:17-20. După această a doua arestare și încarcerare a grupului de **apostoli** — se pare că toți cei doisprezece — Dumnezeu i-a eliberat în mod supranatural și le-a poruncit prin intermediul unui **înger** să continue proclamarea publică (în **Templu**, în curți, lângă locul de adunare al Bisericii; cf. v. 12) „a întregului mesaj al acestei vieți“ („**toate cuvintele vieții acesteia**“, COR, un mod

Faptele Apostolilor 5:21-42

neobișnuit de a se referi la evanghelie). În Faptele Apostolilor aceasta este prima dintre cele trei minuni săvârșite în închisori (cf. Petru, 12:6-10; Pavel și Sila, 16:26-27).

c. Interogarea și apărarea apostolilor (5:21-32)

5:21a. Ascultarea apostolilor de instrucțiunile îngerului (v. 20) este evidentă. Deși somnul lor fusese scurtat în noaptea precedentă, **au intrat dis-de-dimineață în Templu** (cf. v. 20).

5:21b-25. Faptele redată în aceste versete sunt pline de ironie: (1) Gardienii păzeau cu multă grijă o **temniță** încuiată, dar goală (v. 21b-23). (2) Cele mai mari autorități ale **lui Israel** s-au adunat să judece deținuți pe care nu-i mai aveau. (3) În timp ce liderii furioși deliberau despre ce s-a întâmplat cu **oamenii** care fusese în custodia lor, au fost anunțați că apostolii predicau în **Templu**. **Căpitanul Templului și preoții cei mai de seamă** (cf. 4:1) **au rămas înmărmuriți** (*diēporoun*, lit., „erau perplecși“ sau „erau în încurcătură“) pentru că nu știau cum să explice temnița **încuiată**, dar goală. Poate că se întrebau și care vor fi **urmările** faptului că au pierdut prizonierii. (Cf. 16:27-28.)

5:26-27. Căpitanul și **aprozii** i-au luat din nou cu mare grijă pe **apostoli (nu cu sila)**, pentru că se temeau de mânia poporului) și **i-au pus înaintea Soborului** pentru a fi interogați. (Despre Sinedriu, vezi comentariile de la 4:15; cf. 6:12; 22:30.)

5:28. Folosirea pronumelui **acesta** de două ori subliniază reticența marelui preot de a pronunța numele lui Isus (cf. „acesta“, 4:17). Evident, ura sa față de Isus Hristos era mare!

5:29. Aici **Petru** reiterează un principiu de bază, afirmat în 4:19-20. Opusul este la fel de valabil: ca și creștini trebuie să ascultăm de conducerea umană, dacă lucrurile cerute nu sunt păcătoase (cf. Rom. 13:1-7; 1 Pet. 2:13-17).

5:30-31. Răspunsul lui Petru și al apostolilor legat de învierea lui Isus i-a înfuriat probabil pe saducheii (cf. 4:1-2; 5:17; 23:8). Era același mesaj pe care Petru, din nou purtătorul de cuvânt al apostolilor, îl predicase mai înainte: (a) ei l-au **omorât** pe Isus, dar **Dumnezeu... a înviat pe acest Isus** dintre cei morți (cf. 2:23-24, 36; 3:15; 4:10); (b) ei puteau avea **iertarea păcatelor** (cf. 2:38; 10:43; 13:38; 26:18) dacă se întorceau la El și își arătau **pocăința** (cf. 2:38; 3:16; 4:12; 8:22).

5:32. Apostolii erau pe deplin conștienți de responsabilitatea lor, pentru că au afirmat: **Noi suntem martori ai acestor lucruri** (*rhēmatōn*, „cuvinte“, „rostiri“ sau „lucruri“). Mai mult, **Duhul Sfânt** a însoțit mărturia lor cu puterea supranaturală de a predica cu îndrăzneală și de a face minuni. Același Duh este **dat** tuturor celor ce cred în Hristos (Rom. 8:9).

d. Eliberarea apostolilor (5:33-42)

5:33. Furia conducătorilor față de apostoli era previzibilă. Ei s-au sfătuit să-i omoare. Opoziția lor a urmat același model ca și ostilitatea pe care au avut-o față de Domnul cu câteva săptămâni mai devreme. În mod tipic opoziția crește, ceea ce s-a întâmplat și în acest caz.

5:34-35. Venerabilul **Gamaliel**, un **Fari-seu și învățător al Legii**, a avut influență asupra celor din **Sobor** și i-a îndemnat să nu se mai opună apostolilor. El a vorbit nu din simpatie pentru Biserică, ci pentru că înțelegea lucrarea suverană a lui Dumnezeu pe pământ (cf. v. 39).

5:36. Nu se cunoaște nimic despre **Teuda** și cei **patru sute** de insurgenți a căror cauză a fost pierdută. Deși Iosif Flavius, un istoric evreu din primul secol, a descris răscoala unui om numit Teuda, aceasta a avut loc mai târziu și a fost de amploare mai mare. Mai mult, această răscoală a urmat celei conduse de Iuda, prezentată în versetul 37.

5:37. Insurecția condusă de **Iuda Galileanul** a fost cea de-a doua ilustrație folosită de Gamaliel. Iosif Flavius a relatat mai mult despre această mișcare care a dus la execuția lui Iuda, dar care a dat naștere altor răscoale.

5:38-39. Aici avem concluzia și esența cuvântării lui Gamaliel. Văzând cum se va sfârși această mișcare, ei vor putea ști **dacă este de la oameni**, sau **dacă este de la Dumnezeu**. Interesant este că, într-un anume sens, această cuvântare a fost o apărare a Bisericii lui Isus Hristos venită de la un reprezentant al dușmanilor Bisericii: a încerca să oprești lucrarea lui Dumnezeu înseamnă a lupta **împotriva lui Dumnezeu!**

5:40. Considerând că nu este de ajuns să-i admonesteze pe **apostoli**, consiliul **a pus să-i bată cu nuiele** și **i-au oprit să vorbească în Numele lui Isus** (despre „Numele“ lui Isus, vezi comentariile de la 3:16). Biciuirea a fost pedeapsa pentru nerespectarea interdicției anterioare (cf. 4:18, 21; 5:28).

5:41-42. În ciuda loviturilor sângeroase, apostolii **au plecat dinaintea Soborului** și

s-au bucurat. Din nou tema bucuriei este evidentă în cartea Faptele Apostolilor (cf. comentariilor de la 2:46-47). O Biserică victorioasă se bucură în lucrarea lui Dumnezeu în ciuda persecuției — și chiar datorită ei, ca aici. Apostolii se simțeau onorați să fie **batjocoriți pentru Numele Lui** (despre „Numele“, vezi 3:16; cf. 1 Petru 4:14, 16). Mai târziu Petru i-a încurajat pe creștini să se „bucure“ când „au parte“ de suferințe pentru că sunt ai lui Hristos (1 Pet. 4:13; cf. 1 Pet. 2:18-21; 3:8-17).

Obiectivul lui Luca în scrierea acestui pasaj din Faptele Apostolilor 5:17-42 a fost să arate că Israelul ca națiune își continua căderea tragică respingându-L pe **Isus** ca Mesia.

4. ADMINISTRAREA BISERICII (6:1-7)

6:1. Evreii care vorbeau grecește nu puteau vorbi limba aramaică, limba maternă a evreilor care trăiau în Israel. Probabil că ei au crescut în afara țării și erau bilingvi, vorbind atât grecește cât și limbile lor materne (cf. 2:5-11). Se poate ca neevreii convertiți la iudaism, și care mai târziu au devenit creștini, să fi făcut parte din acest grup. Evreii din Israel erau și ei bilingvi pentru că vorbeau și aramaica și greaca (cf. 21:40). În lumea evreilor existau tensiuni între evreii vorbitori de limbă greacă și evreii care vorbeau aramaica; din păcate aceste tensiuni au fost aduse și în biserică.

6:2. Cuvântul mese (*trapezais*) se poate referi la mesele folosite pentru a servi mâncarea, dar și la mese pentru bani, adică bănci. Probabil că aici este folosit pentru locul în care erau administrate fondurile și ajutoarele pentru văduve.

Cei doisprezece au recunoscut corect că prioritățile lor constau în **rugăciune și în propovăduirea Cuvântului** (cf. v. 4).

6:3-4. Apostolii au menționat aici trei condiții impuse celor care erau propuși pentru a sluji: ei trebuia să fie (a) **plini de Duhul Sfânt** și (b) de **înțelepciune** (cf. v. 10). În plus trebuia să fie (c) **vorbiți de bine**, ceea ce însemna că primele două calități trebuia să constituie reputația lor. Toate trei erau necesare pentru administrarea banilor. (Credința, v. 5, nu este o condiție, pentru că este subînțeleasă, întrucât erau plini de Duhul Sfânt.)

Alegerea celor șapte bărbați ne poate trimite cu gândul înapoi la tradiția din comunitățile evreiești, unde șapte bărbați respectați

conduceau afacerile publice, formând un consiliu oficial.

Alegându-i pe acești șapte, cei doisprezece puteau **stăruî necurmat în rugăciune și în propovăduirea Cuvântului** (cf. v. 2).

6:5. Sugestia celor doisprezece a **plăcut întregii adunări**. În mod semnificativ, toți cei șapte aveau nume grecești, ceea ce sugerează că erau eleniști. **Nicolae**, ultimul nume din listă, nici nu era evreu, ci era convertit la iudaism, apoi la creștinism. Biserica Primară și-a dat seama că problema neglijării neintenționate a văduvelor evreilor care vorbeau grecește putea fi rezolvată cel mai bine de evreii eleniști; cu siguranță că ei n-ar fi neglijat văduvele care vorbeau aramaica.

Prezentarea acestor șapte bărbați (cf. 21:8) îi pregătește pe cititori pentru lucrarea lui **Ștefan** și **Filip**, primii doi oameni din lista celor șapte. Mai mult, referirea la evreii care vorbeau grecește viza răspândirea evangheliei dincolo de cercul Ierusalimului și al Iudeii. (Nimic altceva nu se cunoaște despre ceilalți patru: **Prohor**, **Nicanor**, **Timon**, **Parnena**).

6:6. Deși comunitatea creștină i-a ales pe cei șapte, delegarea lor a făcut-o grupul **apostolilor**. Pentru aceasta ei s-au rugat și și-au **pus mâinile peste ei**. Practica punerii mâinilor peste alții era un gest care semnifica încredințarea unei misiuni și transmiterea autorității (cf. 8:17-19; 13:3; 19:6; 1 Tim. 4:14; 5:22; Evr. 6:2).

Au fost aceștia primii diaconi? Ce slujbă a Bisericii este avută în vedere aici? La aceste întrebări au fost date trei răspunsuri.

(1) Unii susțin că aceștia au fost primii diaconi. Câțiva factori vin în sprijinul acestui punct de vedere. Primul, slujba de diacon este amintită în epistolele lui Pavel (cf. Fil. 1:1). Argumentul se bazează pe întrebarea unde și când a fost instituită funcția de diacon, dacă Faptele Apostolilor 6:1-6 nu este o relatare a începutului lor? Al doilea factor se referă la cuvintele din text înrudite cu termenul diacon (*diakonos*): „împărțeala“ în versetul 1 este *diakonia*, și „să slujim“ în versetul 2 este *diakonein*. Totuși, oamenii de aici n-au fost numiți niciodată „diaconi“ ca atare (*diakonoi*). Mult mai târziu au fost numiți „cei șapte“ (21:8). Mai mult, cuvintele „împărțeala“ și „să slujim“ nu par a fi folosite aici în sens administrativ. Aceste cuvinte din greaca Noului Testament sunt folosite de obicei într-un sens nespecializat.

(2) Alții susțin că cei șapte sunt precursorii celor care vor deține slujba de prezbiter.

Faptele Apostolilor 6:7-7:53

Aceasta nu este o interpretare obișnuită, dar își găsește un argument în 11:30, care se referă la trimiterea de ajutoare în bani prin prezbiteri. Argumentul este: dacă diaconii au primit mai devreme (cap. 6) responsabilitatea de a administra aceste fonduri, înseamnă că ei au devenit mai târziu prezbiteri (cap. 11). Totuși, slujba de prezbiter (bătrân) își are originea în sinagoga evreilor.

(3) Al treilea răspuns este că acești șapte bărbați au deținut o poziție temporară, cu scopul de a răspunde unei nevoi specifice. Aceasta pare să fie cea mai corectă abordare, din două motive. Primul motiv este că acești bărbați au fost aleși pentru o sarcină specifică, nu una generală. Al doilea motiv este că ei aveau o responsabilitate temporară datorită naturii comunitare a Bisericii din Ierusalim. Chiar și așa, acești oameni ilustrează rolul și funcția slujbei diaconilor.

6:7. Aceste versete conțin un alt raport al progresului Bisericii, întocmit de Luca. Biserica creștea rapid ca număr (cf. 2:41, 47; 4:4; 5:14; 6:1; 9:31) și chiar mulți **preoți** evrei deveneau credincioși (**veneau la credință**; cf. Rom. 1:5). Prin investirea acestor bărbați, cititorii sunt pregătiți pentru lucrarea lui Ștefan și a lui Filip, și pentru proclamarea evangheliei în afara Ierusalimului.

II. Martori în toată Iudea și în Samaria (6:8-9:31)

A. Martirajul lui Ștefan (6:8-8:1a)

1. ARESTAREA LUI ȘTEFAN (6:8-7:1)

Lucrarea, arestarea și judecarea lui Ștefan seamănă izbitor cu cea a Domnului.

6:8. Ca și Hristos și apostolii, **Ștefan era plin de har și de putere** (cf. 4:33; Luca 2:40, 52). Este interesant că Ștefan era „plin de” sau controlat de cinci factori: Duhul, înțelepciune, credință, har, putere (Fapte 6:3, 5, 8). Ce conducător remarcabil! Mai mult, el **facea minuni și semne mari în norod** (cf. 2:22; Luca 24:19; de asemenea, cf. Fapte 2:43). Aceste dovezi ale harului lui Dumnezeu se adăugau responsabilităților lucrării sale zilnice pentru văduve.

6:9-11. Sinagoga Izbăviților îi cuprindea probabil pe cei care fuseseră eliberați, ei înșiși sau strămoșii lor, din prizonieratul în urma războaielor, sau din sclavie. Nu se cunoaște cu precizie cine erau ei.

Membrii acestei sinagogi proveneau din trei zone diferite — Africa de Nord (zona **Cirenienilor și a Alexandrinilor**, adică din

două orașe importante ale zonei), **din Asia** (partea de vest a Turciei de astăzi) și **din Cilicia**. Poate că aceasta din urmă era adunarea pe care o frecventa Pavel, fiindcă Tarsul făcea parte din provincia Cilicia.

În afară de faptul că era unul din cei șapte și că făcea minuni, Ștefan era și un talentat vorbitor. Oponenții săi **nu puteau să stea împotriva înțelepciunii și Duhului cu care vorbea el** (cf. „plin de Duhul Sfânt și înțelepciune” în v. 3 și „plin... de Duhul Sfânt” în v. 5 și în 7:55).

Pentru a-l putea reduce pe Ștefan la tăcere, cei din sinagogă i-au convins pe oameni să-l acuze. La fel ca cei care au complotat împotriva Domnului Isus, aceștia l-au acuzat pe **Ștefan de hulă** (cf. Mat. 26:65).

6:12-14. Aceste cuvinte au fost suficiente pentru a-i determina pe laici și pe conducători să pună mâna pe **Ștefan** și să-l acuze **în Sobor**. Aceasta este a treia din cele patru ocazii când ucenicii Domnului stăteau înaintea curții de judecată a evreilor; ceilalți au fost Petru și Ioan (4:15), Petru și apostolii (5:27) și Pavel (22:30).

Acei **martori mincinoși** nu erau pe de-a-ntregul mincinoși. Probabil că Ștefan a spus lucrurile de care ei îl acuzau; totuși ei au prezentat tendențios intențiile și sensul afirmațiilor sale (cf. Mat. 26:61; Mar. 14:58; Ioan 2:19). Domnul însuși a prezis distrugerea Templului (Mat. 24:1-2; Mar. 13:1-2; Luca 21:5-6), deși n-a spus niciodată că *El* va face acest lucru. Cealaltă jumătate a afirmației împotriva lui Ștefan viza natura temporară a sistemului mozaic. Este evident că el a înțeles implicațiile teologice ale justificării prin credință și ale împlinirii Legii în Hristos. Mai mult, dacă evanghelia era pentru întreaga lume (Fapte 1:8), perioada Legii trebuia să se sfârșească.

6:15. Toți cei ce ședeau în Sobor — adică toți cei 71 — **s-au uitat țintă la Ștefan** pentru a vedea reacția lui. Și au văzut că **fața lui era ca o față de înger**. Evident, fața lui strălucea de glorie (cf. fața lui Moise, Ex. 34:29, 35).

7:1. Marele preot menționat aici a fost probabil Caiafa, același care a prezidat și judecata Domnului (Mat. 26:57; Mar. 14:54; Luca 22:53; Ioan 18.13, 24; cf. comentariilor de la Fapte 4:5-6).

2. DISCURSUL LUI ȘTEFAN (7:2-53)

7:2-53. Acesta este cel mai lung mesaj redat în Faptele Apostolilor, ceea ce dovedește importanța pe care i-a acordat-o Luca.

Ștefan, un iudeu elenist, prin viața și cuvintele sale a pregătit drumul pentru ca evanghelia să ajungă dincolo de hotarele iudaismului.

Dar ce a spus Ștefan în acest discurs plin de forță încât să-i atragă moartea? Deși a vorbit și despre acuzațiile formulate împotriva lui, Ștefan nu a rostit o pledoarie pentru apărarea sa legală. În schimb, el s-a referit la istoria lui Israel și la lucrările din trecut ale lui Dumnezeu, scopul său fiind apărarea creștinismului.

În acest discurs apar trei idei care se continuă în toată structura lui:

1. *În planul lui Dumnezeu există progres și schimbare.* Dumnezeu a fost creativ și inovator în lucrarea Lui cu oamenii și în special cu Israelul. Ștefan și-a dezvoltat ideea în cinci puncte: (a) Promisiunea făcută lui **Avraam** (v. 2-8). Pentru a lucra cu întreaga rasă umană, Domnul l-a chemat în mod suveran pe Avraam din **Mesopotamia** în țara promisă și i-a dat 12 strănepoți, care au devenit strămoșii celor 12 seminții ale lui Israel. (b) Șederea lui **Iosif** în Egipt (v. 9-16). Mutarea în **Egipt** era împlinirea prezicerii lui Dumnezeu redată în versetele 6 și 7. Și aceasta a fost o schimbare radicală pentru descendenții lui Iacov. (c) Eliberarea sub conducerea lui **Moise** (v. 17-43). O porțiune majoră a discursului lui Ștefan se referă la **Moise** și la Exod, un alt aspect important al istoriei lui Israel. (d) Evreii confecționează **cortul** (v. 44-46). Construirea cortului în așa fel încât să fie transportabil însemna că el avea un caracter temporar. (Era numit „cortul mărturie” [GBV] pentru că el atesta prezența lui Dumnezeu printre ei.) (e) Construirea Templului (v. 47-50). Chiar și Templul trebuia să fie un simbol al prezenței lui Dumnezeu, și nu casa reală a lui Dumnezeu.

Lucrarea lui Dumnezeu cu Israelul, de la Avraam până la Solomon, s-a caracterizat prin inovații și schimbări. Mesajul era clar: Dacă Dumnezeu a schimbat atât de multe lucruri în istoria lui Israel, cine poate spune că Legea și Templul erau permanente?

2. *Binecuvântările lui Dumnezeu nu se limitează la țara lui Israel și la zona Templului.* Unele din cele mai mari favoruri pentru Israel au fost acordate în afara Templului și a țării.

Ștefan a dat patru exemple: (a) Patriarhii și conducătorii lui Israel au fost binecuvântați în afara țării. **Avraam** a fost chemat când se afla în Mesopotamia și a primit promisiuni înainte ca să se așeze în **Haran** (v. 2-5). În **Egipt... Iosif** a găsit **trekere înaintea lui**

Faraon pentru că **Dumnezeu a fost cu el** (v. 9-10). **Moise** a primit misiunea de la Dumnezeu în **Madian** (v. 29-34). Pentru a arăta că Dumnezeu l-a binecuvântat pe Moise în Madian, Ștefan a avut grijă să amintească faptul că acolo i s-au **născut doi fii**. (b) Chiar și Legea a fost dată în afara pământului țării: Moise se afla în **adunarea Israelitilor din pustie** (v. 38). (c) Cortul a fost construit în deșert. Cortul era cu ei în **pustie** (v. 44). De fapt, evreii l-au adus cu ei când **au intrat** în țară (v. 45). (d) Chiar și Templul, deși a fost construit în țară, trebuia să comporte o teologie limitată. Cum putea Templul să fie locuința lui Dumnezeu, dacă Scriptura afirmă: **Cerul este scaunul Meu de domnie, și pământul este așternutul picioarelor Mele** (v. 49; Is. 66:1)?

3. *În trecutul său Israelul s-a opus permanent planului lui Dumnezeu și oamenilor Săi.* Acesta este punctul central al discursului lui Ștefan și punctul culminant al afirmațiilor sale (7:51-53). **Voi totdeauna vă împotriviți Duhului Sfânt. Cum au făcut părinții voștri, așa faceți și voi.** Această temă apare în tot discursul, dar aici sunt câteva lucruri specifice. (a) În loc să meargă direct din Mesopotamia în Țara Promisă, **Avraam** s-a oprit în **Haran** (v. 2-4). (b) **Iosif** a fost **vândut** de frații săi ca sclav în **Egipt** (v. 9). (c) Moise a fost respins de **fiii lui Israel** (v. 23-29). Este cât se poate de semnificativ faptul că atât Iosif cât și Moise nu au fost acceptați până la a doua lor apariție (v. 13, 35-36). Comparația cu Hristos n-a putut scăpa ascultătorilor lui Ștefan. (d) Israelul a respins adevărata închinare întorcându-se spre idoli (v. 39-43). Necredința lui strigătoare la cer putea fi văzută în idolatrie, un păcat pe care evreii din Epoca Apostolică îl detestau foarte mult. Rezultatul a fost că Dumnezeu a judecat națiunea exilând-o în **Babilon** (v. 43). (e) Poporul lui Israel nu a înțeles semnificația Templului (v. 48-50). Afirmația plină de forță și claritate a lui Ștefan (v. 48) arată că evreii credeau că Templul era locuința lui Dumnezeu pe pământ, varianta evreiască a Olimpului. Într-adevăr, Templul trebuia să fie un loc de închinare și de rugăciune; dar nu era casa lui Dumnezeu (cf. 1 Regi 8:23-53).

Cele trei puncte principale ale discursului lui Ștefan au o strânsă legătură între ele. Deoarece există progres în planul lui Dumnezeu și deoarece binecuvântările Lui nu se limitează la Templu, Israelul trebuie să ia aminte la avertismentul: voi „vă împotriviți” (Fapte 7:51) lucrării Lui, așa cum ați făcut în

Faptele Apostolilor 7:54-56

trecut. Prin refuzul de a vedea lucrarea Sa în Biserică și binecuvântările Sale în afara granițelor Israelului, ei opuneau rezistență scopului lui Dumnezeu. Această apărare se referea specific la acuzația adusă lui Ștefan în 6:11-14.

O problemă de ordin cronologic există în 7:6, unde Ștefan spune că națiunea lui Israel ar fi fost **robită și chinuită patru sute de ani**. În Galateni 3:17, Pavel a lăsat să se înțeleagă că perioada de timp de la legământul cu Avraam, promis în Geneza 15:13-16, și până la Muntele Sinai a fost de 430 de ani. Diferența dintre 400 și 430 de ani poate fi explicată ușor admitând că Ștefan a folosit numere rotunde. O altă explicație este că 400 de ani a fost perioada de robie, în timp ce 430 de ani reprezintă timpul de la confirmarea legământului din Geneza 39:9-15 până la Exod, care a avut loc în anul 1446 î.Hr. Principala problemă este totuși perioada cât Israelul a stat în robie în Egipt. Dacă Galateni 3:17 vrea să spună că au fost 430 de ani de la promisiunea făcută lui Avraam (Gen. 15) la Exod, atunci perioada de timp petrecută în Egipt ar fi de 215 ani. Totuși, dacă textul din Faptele Apostolilor 7:6 este înțeles în sens literal, robia a fost de 400 de ani. Poate că cea mai bună soluție este să spunem că Pavel avea în vedere *perioade* de timp. Promisiunile au fost făcute lui Avraam, Isaac și lui Iacov. Acești trei patriarhi au fost beneficiarii promisiunii lui Dumnezeu. Promisiunea i-a fost reconfirmată în Geneza 46:1-4 lui Iacov la Beer-Seba, în timp ce era în drum spre Egipt. Din acest moment (când Dumnezeu a încetat să-și mai comunice promisiunile patriarhilor) și până la Exod au trecut 400 de ani. (Cf. Harold W. Hoehner, „The Duration of the Egyptian Bondage“, *Biblioteca Sacra* 126. Octombrie-Decembrie 1969:306-16.)

O altă discrepanță aparentă în discursul lui Ștefan se găsește în Faptele Apostolilor 7:14. Ștefan a afirmat că **șaptezeci și cinci** de persoane făceau parte din **familia** lui Iacov, dar textul ebraic precizează „șaptezeci” atât în Geneza 46:27 cât și în Exodul 1:5. În ambele locuri Septuaginta specifică 75. Se spune de obicei că Ștefan, un evreu vorbitor de limbă greacă, ar fi folosit Septuaginta și că ar fi făcut o greșală „onestă”. Această dificultate poate fi însă rezolvată și în alte moduri. Una dintre soluțiile larg acceptate este să recunoaștem că textul ebraic îi include pe Iacov, Iosif și pe cei doi fii ai lui Iosif, Efraim și Manase (un total de 70), dar Septuaginta îi

omite pe Iacov și Iosif, dar îi include pe cei șapte nepoți ai lui Iosif (menționați în 1 Cron. 7:14-15, 20-25). Această părere este susținută de textul ebraic din Geneza 46:8-26 care înșiră 66 de nume omițându-i pe Iacov, Iosif și pe cei doi fii ai lui Iosif. O altă soluție este că din cei 75 din Septuaginta făceau parte cei 66 plus 9 soții ale celor 12 fii ai lui Iacov (soțiile lui Simeon și Iuda au murit iar soția lui Iosif era în Egipt).

Faptele Apostolilor 7:16 mai conține o discrepanță aparentă. Cuvintele lui Ștefan ne dau de înțeles că **Iacov** a fost îngropat **la Sihem**, în timp ce Vechiul Testament afirmă clar că el și soția sa, Lea (ca și părinții săi Isaac și Rebeca, și bunicii săi Avraam și Sara), au fost înmormântați în peștera Macpela, la Hebron (Gen. 49:29-50:13). Totuși, printre trupurile îngropate la Sihem nu se afla cel al lui Iacov, dar se aflau cele ale lui Iosif și ale fraților săi. Iosif a fost îngropat mai întâi în Egipt, dar apoi a fost mutat la Sihem. (Gen. 50:26; Ex. 13:19; Ios. 24:32). Este adevărat că Iosua 24:32 se referă numai la oasele lui Iosif, dar este evident că și frații săi au fost înmormântați tot la Sihem (deși Iosif Flavius susține altceva). Referirea la persoana a treia plural (7:16) nu îi include pe Avraam, Isaac și Iacov, ci se referă la **părinții noștri** din versetul 15, adică la Iosif și frații săi.

Propoziția lui Ștefan: **mormântul pe care îl cumpărase Avraam cu o sumă de bani de la fiii lui Emor, în Sihem** (v. 16) prezintă o altă problemă. De fapt Iacov, nu Avraam, a cumpărat bucata de pământ (Gen. 33:19). Aceasta se poate explica spunând că într-un sens Avraam a cumpărat ogorul prin persoana nepotului său. Avraam ar fi putut obține titlu de proprietate la Sihem prin Iacov.

Această aluzie favorabilă la Sihem, „capitala” samaritenilor, nu a fost plăcută ascultătorilor lui Ștefan. Dar referirea sa la Samaria pregătește cititorii pentru următorul pas în răspândirea evangheliei (Fapte 8).

3. ATACUL ASUPRA LUI ȘTEFAN (7:54-8:1A)

7:54-56. Reacția autorităților religioase la discursul lui Ștefan era ușor de prevăzut: **Când au auzit ei aceste vorbe, îi tăia** (cf. 5:33) **pe inimă și scrâșneau din dinți împotriva lui**.

În loc să fie intimidat, **Ștefan, plin de Duhul Sfânt** (cf. 6:3, 5, 10) **a văzut slava lui Dumnezeu și pe Isus stând în picioare la dreapta lui Dumnezeu**. În mod normal

Domnul Isus șade la dreapta lui Dumnezeu (Ps. 110:1; Rom. 8:34; Col. 3:1; Evr. 1:3, 13; 8:1; 10:12; 12:2; 1 Pet. 3:22). Faptul că stătea în picioare înseamnă că Domnul Hristos îl întâmpina pe Ștefan.

Faptele Apostolilor 7:56 este un verset culminant al acestui capitol din mai multe motive. Primul ar fi că repetă cele susținute de Hristos la judecarea Sa de către marele preot (Mar. 14:62). La fel cum spusele Sale l-au atras acuzația de hulă, și aceste cuvinte au stârnit o reacție violentă împotriva lui Ștefan. Al doilea motiv este că termenul **Fiul omului** este plin de semnificație. Aceasta este ultima oară când el este folosit în Noul Testament și singura dată în Evanghelii și în Faptele Apostolilor când nu este rostit de Domnul Isus. Această expresie, Fiul omului, arată că Isus este Mesia și ea provine din Daniel 7:13-14. Este o expresie pur escatologică. (Vezi comentariile suplimentare despre „Fiul Omului” de la Mar. 8:31.) Al treilea motiv este că versetul din Faptele Apostolilor 7:56 combină două mari pasaje mesianice — Daniel 7:13-14 și Psalmul 110:1. Daniel 7:13-14 pune accentul pe stăpânirea universală a Domnului. El nu este un simplu stăpânitor evreu; El este Mântuitorul lumii. Psalmul 110:1 îl prezintă pe Mesia la **dreapta lui Dumnezeu**. Pe lângă faptul că acest aspect accentuează puterea și poziția Domnului nostru, el arată și acceptarea. Hristos este Mijlocitorul (cf. 1 Tim. 2:5), dovedind astfel că oamenii au acces la Dumnezeu prin alte mijloace decât prin Templu și preoți.

7:57-58. Reacția Sinedriului a fost imediată și violentă. Ei au înțeles repede implicația teologică a doctrinei lui Ștefan — Israelul era vinovat; Legea era temporară; Templul va dispărea — așa că **l-au târât afară din cetate... și aruncau cu pietre în Ștefan**. Hula trebuia pedepsită cu moartea (Lev. 24:16). Faptul că evreii l-au martirizat pe Ștefan era de fapt o ironie, pentru că părinții lor, care se închinaseră lui Moloh (Fapte 7:43), ar fi trebuit să moară, conform Legii lui Moise (Lev. 20:2).

Un **tânăr** teolog **numit Saul** a fost de acord ca Ștefan să fie omorât cu pietre. **Marturii și-au pus hainele la picioarele lui**. Aceasta însemna că Saul își dăduse consimțământul deoarece le păzea hainele (Fapte 8:1; 22:20).

7:59-60. În cuvinte care amintesc de cele ale Domnului, **Ștefan** și-a încredințat **duhul** lui Isus și s-a rugat pentru dușmanii săi (cf. Luca 23:34, 46). Luca relatează moartea sa,

menționând doar că **după aceste vorbe a adormit**. Pentru un creștin trupul (nu și sufletul) doarme în moarte (cf. Ioan 11:11; 1 Tes. 4:13, 15).

8:1a. Cuvintele **se învoise** (*syneudokōn*) arată o aprobare activă, nu un consens pasiv (cf. Rom. 1:32). Acest lucru dă un înțeles mai profund acțiunii lui Saul din Fapte 7:58.

B. *Lucrarea lui Filip (8:1b-40)*

1. *ÎN SAMARIA (8:1b-25)*

a. *Persecuția Bisericii (8:1b-3)*

Capitolul 8 este legat strâns de capitolele 6 și 7. *Subiectul* persecuției început în capitolul 6 continuă în capitolul 8. Mai mult, *personalitatea* lui Saul, prezentată în capitolul 7 se regăsește și în capitolul 8. Există o legătură strânsă între Filip (cap. 8) și Ștefan (cap. 6-7), pentru că amândoi erau din grupul celor șapte (6:5). Chiar și ordinea în care au fost prezentați în 6:5 este păstrată și în continuare în narațiunea din 6:8-8:40.

8:1b. În ziua aceea arată că moartea lui Ștefan a dat semnalul pentru o **mare prigoană** împotriva **Bisericii**. Ea dă de înțeles că liderii evrei au aprobat executarea lui Ștefan. Israelul se afla în procesul de confirmare a tragicei alegeri de a-L respinge pe Isus ca Mesia. Faptul că **toți** credincioșii din **Ierusalim, afară de apostoli, s-au împrăștiat prin părțile Iudeii și ale Samariei** a fost metoda lui Dumnezeu pentru ca ei să-și îndeplinească mandatul din 1:8. Cuvântul „împrăștiat” (*diesparēsan*), folosit și în 8:4, provine de la verbul *speirō*, folosit pentru sămânța semănată (Mat. 6:26; 13:3-4, 18; 25:24, 26; Luca 8:5, 12:24; etc.). Această afirmație pregătește, de asemenea, calea spre lucrarea lui Filip din Samaria (Fapte 8:4-25).

Deși Luca spune „toți”, cuvântul acesta nu se poate referi la fiecare credincios, pentru că biserica din Ierusalim a continuat să existe. Din context se poate deduce că primii vizați de persecuție au fost evreii vorbitori de limbă greacă. Ei puteau fi ușor identificați și asociați cu Ștefan.

Nu se precizează de ce apostolii nu au părăsit orașul. Poate că au rămas din sentimentul datoriei față de biserica din Ierusalim. Cu siguranță că biserica din Ierusalim a primit un caracter evreiesc mai pronunțat datorită plecării simpatizanților lui Ștefan. În același timp, această persecuție a adâncit separarea dintre Biserică și iudaism.

8:2-3. Aceste versete contrastează izbitor unul cu celălalt. **Niște oameni temători de**

Faptele Apostolilor 8:4-13

Dumnezeu au îngropat pe Ștefan, și l-au jelit cu mare tânguire. Pe de altă parte, **Saul... făcea prăpăd în Biserică.** Cuvântul pentru „prăpăd” (*elymaineto*, folosit numai aici în NT) apare în Septuaginta în Psalmul 79:13 (80:13 în COR) cu privire la porcii mistreți care distrug („rămă”) o vie. Zelul lui Saul împotriva creștinilor era atât de mare încât semăna cu o sălbăticiune turbată asmuțită împotriva lor (Fapte 9:1, 13). Folosind metode violente, îi **lua cu sila pe bărbați și pe femei** (cf. 9:29; 22:4-5) și-i bătea (22:19; 26:11). A provocat o adevărată teroare în Ierusalim (9:21). Cât de diferită a fost întemnițarea mai târzie a lui Pavel ca apostol pentru Hristos față de acțiunile lui de acum, de întemnițare a acestor ucenici.

Martirajul lui Ștefan și persecuția Bisericii care i-a urmat au confirmat necredința Israelului și refuzul încăpățânat de a-L accepta pe Isus ca Răscumpărător.

b. Proclamarea mesajului (8:4-8)

8:4. În greacă aceste versete încep cu „de aceea, pe de altă parte” (*men oun*, netradus în COR și NIV). Din cauza persecuției, credincioșii **se împrăștiaseră** (cf. v.1), iar **Cuvântul** lui Dumnezeu se răspândea (cf. Rom. 8:28; 2 Cor. 2:14; Fil. 1:12-14). Aceasta este o altă dovadă a controlului suveran al lui Dumnezeu; în ciuda opoziției, Cuvântul lui Dumnezeu aducea tot mai mult rod (cf. Fapte 12:24; 19:20).

8:5. Filip, un evreu elenist, cu o gândire mai deschisă decât a evreilor vorbitori de aramaică din Israel (cf. 6:1), a mers la samariteni. Samaria este la nord de Ierusalim, dar Luca precizează că Filip **s-a coborât**, pentru că Samaria este la altitudine mai joasă decât Ierusalimul. Semnificația lucrării lui Filip în această cetate, al cărei nume nu este dat, se vede dacă comparăm Matei 10:5-6; Luca 9:52-54 și Ioan 4:9 cu Faptele Apostolilor 8:5.

8:6-7. Predicarea lui Hristos prin Filip a fost confirmată de **semnele** (*sēmeia*, cf. v. 13) **pe care le făcea** și în urma cărora **noroadele luau aminte cu un gând la cele spuse de Filip**. Minunile (scotea **duhuri necurate**, i.e., demoni, și vindeca **slăbănogi și schiopi** [cf. 3:1-10]) autentificau mesajul său (cf. 2:43).

8:8. Încă o dată rezultatul evangheliei a fost o mare bucurie (cf. comentariilor de la 2:46-47).

c. Profesieunea de credință (8:9-13)

8:9-10. Multe tradiții s-au vehiculat în legătură cu **Simon** vrăjitorul. S-a susținut:

(a) că el a fost fondatorul ereziei gnosticismului; (b) că a mers la Roma și a pervertit doctrina creștină acolo; și (c) că a participat la un concurs de minuni cu Petru și a pierdut. În orice caz, acest Simon al Samariei **vrăjea și punea în uimire pe poporul Samariei**. Din cauză că „vrăjea”, adică avea abilitatea de a exercita control asupra naturii și/sau a oamenilor cu ajutorul puterii demonice, poporul l-a numit „Marea Putere” (NIV, **puterea... care se numește „mare”** în COR — n. tr.). Nu se poate spune dacă ei credeau sau nu că el poseda divinitatea. Dar Simon spunea despre el însuși că **este un om însemnat**, iar poporul din Samaria îl credea. Mai mult, el accepta adulația din partea lor.

8:11-12. „Magia” (GBV) lui Simon însemna vrăjitorie, putere demonică (cuvintele grecești pentru „vrăjitorie” și „magie” sunt înrudite). Când a venit în Samaria, Filip **propovăduia Evanghelia Împărăției lui Dumnezeu și a Numelui** (cf. 3:16) **lui Isus Hristos**. Termenul „Împărăția lui Dumnezeu” se referă la Împărăția viitoare (cf. 1:3, 6). „Numele lui Isus Hristos” se referă la poziția Sa ca Mesia (cf. 8:5, „Hristos”, lit., Mesia). Cu alte cuvinte, mesajul însemna că unii samariteni vor deveni moștenitori ai Mileniului prin credința în Isus, Mesia.

Ca dovadă a credinței lor, samaritenii **au fost botezați, atât bărbați cât și femei** (cf. „bărbați și femei” în v. 3). Deosebiriile și asemănările dintre Simon și Filip sunt izbitoare. Amândoi au făcut minuni, Simon prin puterea demonică și Filip prin puterea divină. Simon s-a lăudat și a acceptat să fie aclamat, dar Filip L-a proclamat pe Hristos. Oamenii au fost uimiți de vrăjitoriile lui Simon, dar au fost convertiți la Hristos prin lucrarea lui Filip.

8:13. Uimitor, dar **chiar Simon a crezut și a fost botezat**. Acum, în loc ca oamenii să-l urmeze pe Simon, el **nu se mai despărțea de Filip**. Atitudinea sa a avut un efect profund asupra celor care-l urmaseră.

A fost Simon mântuit? Luca nu specifică acest lucru clar, așa că este dificil să fim dogmatici. Totuși, șapte factori sugerează că, probabil, Simon n-a fost născut din nou: (1) Verbul „a crezut” (*pisteuō*) nu se referă totdeauna la credința mântuitoare. Credința lui Simon putea fi aceeași cu a demonilor din Iacov 2:19, mai mult un consimțământ intelectual. (2) În plus, credința bazată pe semne nu este o credință demnă de încredere (cf. Ioan 2:23-25; 4:48). (3) De asemenea, Luca nu a afirmat niciodată că Simon ar fi primit

Faptele Apostolilor 8:14-26

Duhul Sfânt (Fapte 8:17-18). (4) Dorind să aibă o putere miraculoasă, Simon a continuat să manifeste interes doar pentru sine (v. 18-19). (5) Verbul „pocăiește-te“ (*metanoëō*) folosit în versetul 22 este adresat de regulă celor pierduți. (6) Cuvântul „să piară“ (*eis apōleian*) folosit în versetul 20 este puternic. Este înrudit cu verbul „să nu piară“ din Ioan 3:16. (7) Prezentarea lui Simon din Fapte 8:23 este mai potrivită pentru un om pierdut decât pentru cineva mântuit (cf. Deut. 29:18). Chiar și așa însă nu putem fi dogmatici în această chestiune. Domnul îi cunoaște pe ai Lui (2 Tim. 2:19).

d. *Dovada lucrării (8:14-17)*

8:14-17. A fost nevoie ca **apostolii care erau în Ierusalim** să-i trimită pe **Petru și pe Ioan** în Samaria, și aceasta din mai multe motive. În mod normal **Duhul Sfânt** botează, locuiește și sigilează în momentul credinței, dar de această dată întârzierea a urmărit câteva scopuri: (1) Rugăciunea lui Petru și Ioan (pentru ca să primească **Duhul Sfânt**) și faptul că **au pus mâinile** peste ei (pentru primirea Duhului Sfânt) au confirmat lucrarea lui Filip printre samariteni. De asemenea a fost o confirmare a acestei noi lucrări și pentru apostolii din Ierusalim. (2) Acest lucru a confirmat lucrarea lui Filip în rândul samaritenilor. Mesajul pe care l-a predicat Filip a fost validat prin venirea Duhului Sfânt, un semn al Împărăției viitoare (cf. v. 12; Ier. 31:31-34; Eze. 36:23-27; Ioel 2:28-32). (3) Poate că cel mai important motiv al întârzierii Duhului aici până la venirea reprezentanților apostolilor a fost prevenirea unei schisme. Dată fiind tendința de divizare dintre iudei și samariteni, era esențial ca Petru și Ioan să îi primească în mod oficial pe credincioșii samariteni în Biserică. Contrastul dintre atitudinea lui Ioan aici și cea din Luca 9:52-54 este semnificativ.

e. *Pervertirea adevărului (8:18-24)*

8:18-19. Afirmația: **Când a văzut Simon că Duhul Sfânt era dat prin punerea mâinilor**, arată că existau manifestări externe care dovedeau că **Duhul Sfânt** a fost dat. Probabil că a fost vorbirea în limbi, deși Scriptura nu precizează acest lucru (cf. 2:4; 10:45-46; 19:6).

Termenul *simonie*, care înseamnă cumpărare sau vânzare de lucruri considerate religioase sau sacre, cum ar o slujbă ecleziastică, provine din dorința lui Simon de a cumpăra

puterea aceasta de a da Duhul Sfânt și altora.

Scopul lui Luca în relatarea acestui incident era de a arăta superioritatea creștinismului asupra practicilor oculte și diabolice. Acest gen de conflict se întâlnește de mai multe ori în Faptele Apostolilor, iar Hristos a ieșit totdeauna Învingător (13:6-12; 16:16-18; 19:13-20; 28:1-6).

8:20. Reacția lui Petru față de cererea lui Simon a fost indignarea: **Banii tăi să piară împreună cu tine!**

Motivul folosirii unor cuvinte atât de aspre a fost incapacitatea lui Simon de a înțelege harul, caracterul gratuit al mântuirii și al binecuvântărilor lui Dumnezeu. Petru și-a explicat asprimea cuvintelor spunând: **pentru că ai crezut că darul lui Dumnezeu s-ar putea câpăta cu bani!**

8:21-22. Limbajul acestui verset: **Tu n-ai nici parte nici sort în toată treaba aceasta** (*logō*, „cuvânt, chestiune“), arată că Simon nu era creștin. (O terminologie similară se găsește în Deut. 12:12; 14:27. Așa cum leviții nu aveau moștenire în Țara Promisă, nici Simon nu avea parte de mântuire.) Expresia **dacă este cu puțință** nu înseamnă că Dumnezeu este reticent în privința iertării păcatelor. Întrebarea era dacă Simon dorea să se pocăiască de **gândul acesta** al inimii lui.

8:23-24. Aluzia la **fiere amară** (*cholēn pikrias*) pare să se refere la Deuteronomul 29:18, care vorbește de idolatrie și de apostazie amară (cf. Evr. 12:15). **Simon** era captivat de doctrine false și de păcat. Răspunsul lui Simon a fost probabil sincer, dar poate că nu a fost decât o exprimare a fricii. Cel puțin a înțeles care erau consecințele tragice sale cereri (Fapte 8:18-19).

f. *Promovarea lucrării (8:25)*

8:25. **Petru și Ioan** au fost atât de convinși de lucrarea lui Dumnezeu printre samariteni încât când **s-au întors la Ierusalim**, ei înșiși au vestit evanghelia **în multe sate ale samaritenilor**. Pentru niște apostoli evrei acesta era un lucru remarcabil!

2. CU FAMENUL ETIOPIAN (8:26-40)

a. *Porunca (8:26)*

8:26. Deși Luca nu precizează că Dumnezeu i-a cerut lui **Filip** să predice samaritenilor (v. 5), El l-a călăuzit în mod suveran pe Filip spre Gaza (vezi harta la Fapte 9). Drumul la care se face referire era **pustiul**.

Faptele Apostolilor 8:27-40

Expresia se poate referi la un drum pustiu sau la o cetate pustie. Antica Gaza a fost distrusă în 93 î.Hr. și apoi reconstruită în apropierea Mediteranei în 57 î.Hr. Vechea cetate era numită Gaza din Deșert. Textul grecesc care redă porunca îngerului poate fi tradus „**Scoală-te și du-te spre miazăzi pe drumul care pogoară spre Ierusalim la Gaza.** Acesta este deșert”. Această referire la drum poate însemna că drumul și nu cetatea se afla într-o zonă de deșert.

b. Contactul (8:27-30)

8:27. Un Etiopian, un famen este prezentat ca având **mare putere la împărăteasa Candace a Etiipienilor, și îngrijitorul tuturor visteriilor ei.** „Etiopia” nu se referă aici la Etiopia din zilele noastre, ci la vechea Nubia, regiunea de la Assuan din sudul Egiptului până la Khartoum, în Sudan. Candace era un titlu dat reginei-mamă, așa cum Faraon era titlul folosit pentru regele Egiptului. Puterea guvernamentală se afla în mâinile reginei Candace, pentru că fiul-rege, adorat ca un fiu al soarelui, era deasupra unor activități pământești cum ar fi stăpânirea peste o națiune. De aceea cu domnia efectivă era investită regina-mamă. Faptul că acest famen a **venit la Ierusalim ca să se închine** este interesant. Legea interzicea famenilor să intre în adunarea Domnului (Deut. 23:1). Totuși, Isaia 56:3-5 prezice mari binecuvântări pentru fameni în epoca Mileniului. Evident, acest famen se închina lui Iehova, fără a fi însă un prozelit sută la sută.

8:28-30. Bogăția famenului este dovedită de cuvintele: **ședea în carul lui.** Întimpul deplasării sale, acest funcționar al finanțelor citea din **proorocul Isaia.** Pentru că obiceiul era să se citească cu voce tare, Filip a putut să-l audă cu ușurință **citind** un pasaj din Scriptură (v. 30). Interesant este că la început **Filip** a fost călăuzit de înger iar apoi de **Duhul Sfânt** (v. 29).

c. Convertirea (8:31-35)

8:31-35. Citatul din Isaia 53:7-8 îl pune pe famen în încurcătură. Profitând de ocazia de a-l avea pe **Filip** care putea să-i explice pasajul, el l-a rugat **să se suie în car.** Etiopianul știa că pasajul vorbește despre o persoană, dar vorbea oare despre Isaia, sau **despre vreun altul?** Filip a sesizat ocazia favorabilă și **i-a propovăduit pe Isus**, pornind de la Isaia 53 (cf. Ioan 5:39).

d. Consecințele (8:36-40)

8:36-39. Prima consecință a acțiunii de evanghelizare a lui Filip a fost convertirea famenului. Remarca sa: **ce mă împiedică să fiu botezat?**, arată că botezul în apă era o pecete a deciziei personale de a te încrede în Hristos (cf. Mat. 28:19). Al doilea rezultat a fost bucuria, pentru că **famenul își vedea de drum plin de bucurie.** Al treilea rezultat a fost că evanghelia a ajuns la încă un om, nici evreu, nici samaritean, ci un neevreu (african), care se închina lui Iehova, și nu era pe deplin un prozelit al iudaismului. Este posibil ca famenul să nu fi fost tăiat împrejur. (Fapte 8:37 este inclus doar în manuscrise grecești mai târzii, și de aceea probabil că nu și în cele originale.)

Când botezul a fost terminat, **Duhul Domnului a răpit pe Filip, și famenul nu l-a mai văzut.** Nu se știe ce s-a întâmplat cu famenul etiopian după aceste lucruri.

8:40. Filip se afla la Azot. Această cetate este Asdodul, o capitală filisteană din vechime. Când **s-a dus până la Cezarea**, el a proclamat **Evanghelia în toate cetățile prin care trecea** (vezi Azot și Cezarea pe harta de la cap. 9). Filip s-a stabilit apoi în Cezarea, pentru că după 20 de ani îl găsim tot acolo (cf. 21:8). Este semnificativ că un evanghelist poate sta într-un loc sau poate călători; Filip a experimentat amândouă aceste moduri de lucrare.

Zona din jurul Azotului și a Cezarei a fost mai târziu vizitată și de Petru (9:32-43). Deși Filip locuia în Cezarea, Domnul l-a chemat pe Petru din Iope pentru a-i vesti evanghelia lui Corneliu în Cezarea (cap. 10-11).

C. Mesajul lui Saul (9:1-31)

Convertirea lui Saul (Pavel) este considerată de unii cel mai important eveniment din Biserică după Ziua Cincizecimii. În mod cert, Luca a considerat convertirea lui Saul semnificativă, pentru că a relatat-o în trei rânduri în Faptele Apostolilor (cap. 9, 22, 26).

Relatarea convertirii lui Saul în această conjunctură pregătește cititorii pentru răspândirea evangheliei printre neevrei (cap. 10). Apostolul Neamurilor (Gal. 2:8; Ef. 3:8) a fost precedat în lucrarea sa de evanghelizarea lui Corneliu și a celor din casa lui.

Poate că descrierea experienței lui Saul pe drumul Damascului a fost inserată aici și pentru a fi legată de martirajul lui Ștefan. Discursul lui Ștefan l-a stimulat pe Saul să-și înnoiască eforturile de a înăbuși creștinismul (Fapte 8:1-3). Dacă doctrina propovăduită de

Ștefan era corectă, Legea era în primejdie. Așa că Saul, zelos cum era, a pornit să persecute Biserica (cf. Gal. 1:13; Fil. 3:6).

Dar Saul persecutorul era aproape de a deveni Pavel apostolul lui Isus Hristos! Educația și condițiile sale l-au recomandat ca cel mai potrivit om pentru lucrarea la care l-a chemat Dumnezeu: (1) Cunoștea bine cultura și limba evreiască (Fapte 21:40; Fil. 3:5). (2) Pentru că fusese crescut în Tars era familiarizat cu cultura grecească și cu filozofiile ei (Fapte 17:22-31; Tit 1:12). (3) Avea toate privilegiile unui cetățean roman (Fapte 16:37; 22:23-29; 25:10-12). (4) Era pregătit și priceput în teologia iudaică (Gal. 1:14). (5) Pentru că avea o meserie, se putea întreține singur (Fapte 18:3; 1 Cor. 9:4-18; 2 Cor. 11:7-11; 1 Tes. 2:9; 2 Tes. 3:8). (6) Dumnezeu i-a dat zel, calități de conducător și capacitate de înțelegere teologică.

1. CONVERTIREA LUI SAUL (9:1-19a)

a. Convingerea lui Saul (9:1-9)

9:1a. Adverbul **încă** ne duce cu gândul la 8:3. În timp ce evanghelia ajunsese deja departe în afara Ierusalimului, **Saul** continua să persecute Biserica.

9:1b-2. Atât de mare era ura lui Saul împotriva Bisericii, încât **s-a dus la marele preot și i-a cerut scrisori către sinagogile din Damasc**. Damascul (vezi situarea sa pe hartă) nu era sub controlul Iudeii, Galileii sau Decapolisului. Ce autoritate putea să aibă marele preot asupra sinagogilor din Damasc? Răspunsul care se dă de obicei este că Roma recunoștea dreptul de extrădare dacă marele preot din **Ierusalim** o cerea în mod expres. Dar acest lucru se poate explica și în alt fel. La acea vreme Damascul era sub autoritatea lui Areta IV, regele Nabatean (cf. 2 Cor. 11:32-33). În scopul de a-i câștiga pe evreii care se împotriveau Romei, Areta, care îi ura pe romani, a acordat această favoare marelui preot.

Mențiunea „sinagogile din Damasc” arată că creștinismul era încă strâns asociat iudaismului (în Iacov 2:2 cuvântul „adunarea” redă gr. *synagōgēn*, „sinagogă”). Menționarea Damascului arată că creștinismul s-a răspândit rapid.

În mod ciudat, Saul s-a referit la creștinism numindu-l **Calea**, un termen folosit doar în Faptele Apostolilor (19:9, 23; 22:4; 24:14, 22).

9:3-4. Experiența lui Saul a constatat în două lucruri: **a auzit un glas** și L-a văzut pe Domnul Isus (cf. 9:17, 27; 22:14; 26:16;

1 Cor. 9:1; 15:8). Deși aici nu se afirmă explicit că L-ar fi văzut pe Hristos, acest lucru se înțelege din cuvintele **o lumină din cer**. Vederea Domnului înviat a fost fundamentală pentru apostolia lui Pavel (1 Cor. 9:1).

Întrebarea: **pentru ce Mă prigonești?** (cf. Fapte 9:5) este foarte semnificativă, pentru că arată unirea lui Hristos cu Biserica Sa. Domnul n-a întrebat: „De ce persecuți Biserica Mea?” Folosirea pronumelui „Mă” este un prim indiciu primit de Saul în privința măreței doctrine care afirmă că creștinii sunt în Hristos. Același adevăr apare subînțeles mai devreme de Luca atunci când aprodul scrie că Domnul Își continuă lucrarea pe pământ prin biserică (1:1). De asemenea, minciuna spusă de Anania lui Petru a fost o minciună spusă Duhului Sfânt (5:3). Luca, la fel ca și Pavel a considerat că Hristos și Biserica sunt ca un Cap și trupul său.

9:5. Unii au considerat că termenul „Doamne” din întrebarea lui Pavel: **Cine ești Tu, Doamne?** (*kyrie*) are sensul de „Domnule” („Sir” în eng. — n. tr.). Este posibil ca acest substantiv să aibă acest înțeles, precum în Matei 13:27; 27:63; Ioan 4:11; Fapte 10:4; și în alte părți. Totuși, aspectul supranatural domină prea mult acest pasaj pentru a justifica vocativul uman „Domnule”. Chiar dacă **Saul** nu L-a recunoscut imediat în Persoana văzută pe Isus, a înțeles că era vorba despre o ființă supranaturală. Apoi Isus i s-a prezentat lui Saul: **Eu sunt Isus** (cf. 9:17).

Cuvintele „Ți-ar fi greu să arunci înapoi cu piciorul într-un țepuș” nu apar în cele mai bune și mai timpurii manuscrise grecești. Dar această afirmație se regăsește în Fapte 26:14.

9:6. Domnul înviat i-a poruncit lui Saul: **intră în cetate și ți se va spune ce trebuie să faci**. Aceasta nu înseamnă că Anania (v. 10) l-a învățat pe Saul doctrina justificării, așa cum susțin unii. În schimb, lui Saul i s-a spus că trebuie să proclame evanghelia, ceea ce va însemna și suferință (v. 15-16; 22:10, 15; 26:16-20). Domnul Însuși l-a învățat pe Saul adevărul despre justificarea prin credință, pe drumul Damascului; Faptele Apostolilor 26:18 clarifică acest punct.

9:7. Există o aparentă discrepanță între versetul 7 și 22:9. În 9:7 Luca relatează că **oamenii** care călătoreau cu Saul **auzeau glasul** (*phōnēs*), dar în 22:9 Luca scrie că „n-au auzit („n-au înțeles”, în NIV — n. tr.) glasul” (*phōnēn*). Literal, propoziția poate fi tradusă „Ei n-au auzit sunetul.” Versiunea NIV traduce corect versetul, pentru că verbul „a auzi” cu genitivul poate însemna „a auzi un

Faptele Apostolilor 9:8-18

sunet“, iar cu acuzativul înseamnă „a auzi înțelegând“. Genitivul este folosit în 9:7 și acuzativul este folosit în 22:9. Deci cei ce călătoreau cu Saul au auzit sunetul (9:7), dar n-au înțeles ce spunea Hristos (22:9).

9:8. Dacă acel „țepuș în carne“ al lui Saul era o problemă a ochilor (cf. comentariilor de la 2 Cor. 12:7), aici se găsește preluatul acelei probleme. În orice caz, există un contrast puternic între Saul din capitoul 9 și cel din 8. Înainte el era pornit ca o furtună pe drum, gata să-i întemnițeze pe creștini. Curând după aceea a fost **luat de mâini** ca un copil și **dus în Damasc**. Harul lui Dumnezeu se arată adesea în fapte pline de mare putere, ca și în aparente catastrofe.

9:9. Cele trei zile de orbire, post și rugăciune (v. 11) au fost un timp de așteptare. Dar Saul încă nu primise mesajul pe care i-l promisese Dumnezeu (v. 6).

b. *Căința lui Saul (9:10-19a)*

9:10-14. Printr-o **vedenie**, Dumnezeu i-a dat instrucțiuni unui **Anania** care se dovedea reticent să-l ajute pe Saul **să-și capete iarăși vederea**. El trebuia să meargă la casa unde stătea **Saul**, care îi aparținea unui om numit **Iuda, pe ulița care se cheamă „Dreaptă“**. Era una din cele două străzi paralele ce duceau de la zidul de vest la cel de est. Prima

referire la locul de naștere a lui Pavel — Tars — apare în versetul 11 (vezi harta; cf. comentariilor de la v. 30).

Interesant este că credincioșii sunt numiți aici sfinți (**sfinților**) pentru prima oară în Faptele Apostolilor (v. 13). Biserica este formată din „cei puși deoparte“ (*hagiois*; cf. „sfinți“ în Rom. 1:1; Ef. 1:1; Fil. 1:1). Din Faptele Apostolilor 9:14 reiese clar faptul că vestea despre venirea lui Saul pentru a-i persecuta pe credincioșii din Damasc i-a precedat sosirea și **Anania** se temea de ceea ce putea face Saul.

9:15. Domnul l-a asigurat pe **Anania** că **el este un vas pe care L-am ales ca să ducă Numele Meu înaintea Neamurilor, înaintea împăraților, și înaintea fiilor lui Israel**. Saul urma să devină Pavel, apostolul celor netăiați împrejur (Rom. 11:13; Gal. 2:2, 7-8; Ef. 3:8), inclusiv al împăraților (cf. guvernatorul Felix [Fapte 24:1-23], guvernatorul Porcius Festus [24:27-25:12], împăratul Irod Agripa II [25:13-26:32] și, posibil, împăratul Nero [25:11]). Desigur, apostolul a lucrat și în „poporul lui Israel“ (cf. 9:20; 13:5, 14; 14:1; 17:2, 10, 17; 18:4, 19; 19:8; 26:17-20; Rom. 1:16). Este uimitor faptul că cel care i-a persecutat pe creștini cu atâta violență avea să devină un martor al Evangheliei — și încă unul dinamic și plin de forță!

9:16. Împlinirea parțială a acestei preziceri se vede din lista suferințelor lui Saul (2 Cor. 11:23-27).

De trei ori în tot atâtea versete conversația dintre Domnul și Anania include cuvântul **Numele** (Fapte 9:14-16; cf. 3:16).

9:17. Frate Saule — ce încurajatoare trebuie că au fost aceste cuvinte pentru **Saul**! Primul om care l-a numit frate creștin pe Saul a fost **Anania**. O relatare mai completă asupra cuvintelor lui Anania este dată în 22:14-16. Teama lui Anania de Saul s-a transformat în dragoste pentru el, datorită îndrumării pe care i-a dat-o Domnul. Anania s-a identificat cu Saul când și-a **pus mâinile peste el**.

În mod clar, după convertirea lui Saul s-au împlinit și cuvintele lui Anania: **să te umpli de Duhul Sfânt** (cf. 4:8, 31; Ef. 5:18).

9:18. Când Saul a fost vindecat **au căzut de pe ochii lui un fel de solzi; și el și-a căpătat iarăși vederea**. Cuvântul „solzi“ (*lepidēs*, de la verbul *lepō*, „a se coji“) era folosit pentru solzii peștilor sau ai crocodililor. Ca și în alte câteva cazuri anterioare relatate în Faptele Apostolilor, convertirea a fost urmată de botezul în apă (8:12, 38). După acest eveniment Anania dispare din narațiune și nu

mai este menționat decât în capitolul 22, unde Pavel relatează convertirea sa.

9:19a. Trei zile fără mâncare sau băutură, adăugate la șocul „întâlnirii” cu Hristos Cel înviat, l-au slăbit pe Saul. Totuși, câteva lucruri l-au ajutat să capete **iarăși putere**: întâlnirea cu Anania, vindecarea sa, umplerea cu Duhul, botezul în apă și faptul că **a mântuit**.

2. CONFLICTELE LUI SAUL (9:19B-31)

b. Mărturisirea lui Saul (9:19b-22)

9:19b-20. După numai **câteva zile** petrecute cu creștinii din **Damasc** Saul a **început să propovăduiască în sinagogi că Isus este Fiul lui Dumnezeu**. Aducerea evangheliei înaintea evreilor în propriile lor sinagogi a constituit strategia paulină în călătoriile misionare (prima călătorie — 13:5, 14; 14:1; a doua călătorie — 17:2, 10, 17; 18:4; a treia călătorie — 18:19; 19:8). Versetul 9:20 conține singura apariție a cuvintelor „Fiul lui Dumnezeu” din Faptele Apostolilor. Pe Drumul Damascului Saul a învățat mai întâi cine este Isus.

9:21. **Evreii rămâneau uimiți**. Reacția lor este de înțeles. Verbul grecesc *existanto* înseamnă literal „nu mai erau ei înșiși; erau cu respirația tăiată”; alți câțiva oameni au avut aceeași reacție în fața lui Isus (Mar. 2:12; 5:42; 6:51). Acest cuvânt este folosit în Faptele Apostolilor de cinci ori (2:7; 8:13; 9:21; 10:45; 12:16). Intensa campanie de persecuție a lui Saul făcuse **prăpăd în Ierusalim** (cf. 8:3; 22:19; 26:11).

9:22. Saul și-a folosit educația teologică pentru a dovedi că **Isus este Mesia**. El a plecat la **Damasc** să persecute Biserica, dar a sfârșit prin a-L predica pe Isus. Ce contrast! Ce har! Nu ne mirăm de ce **Iudeii** din Damasc erau făcuți **de rușine** ([„îi puneau în încurcătură,” GBV — n. tr.], *synechynnen*, „dezorientați, confuzați” din *syncheō*, folosit în NT numai în 2:6; 9:22; 21:27, 31).

b. Conspirații împotriva lui Saul (9:23-31)

(1) În Damasc.

9:23-25. O temă din Faptele Apostolilor, subliniată în acest paragraf, este opoziția conducătorilor evrei față de evanghelie. Este clar din 2 Corinteni 11:32-33 că opoziția era un efort conjugat al evreilor și al regelui Areta (un Nabatean), deși evreii jucau rolul principal. Ucenicii lui Saul, știind că **Iudeii s-au sfătuit să-l omoare... l-au coborât prin zid, dându-l jos într-o coșniță** pentru că **porțile**

erau păzite. Planurile lui Saul de a-i persecuta pe creștinii din Damasc au luat o turnură ciudată; a intrat orb în cetate și a părăsit-o într-o coșniță! În mod ironic, acum el era cel persecutat.

„Ucenicii” (*mathētai*, lit., „discipoli”) la care se face referire aici arată că lucrarea lui Saul a dat deja roadă. El era un conducător dotat.

Pentru a mai comprima narațiunea, Luca omite scurta ședere a lui Saul în Arabia, menționată de Pavel în Galateni 1:17. Probabil că aceasta a avut loc între versetele 22 și 23 din capitolul 9 al Faptelor Apostolilor. Scopul aceluși timp petrecut de Pavel în Arabia nu ne este cunoscut. Poate că a mers acolo pentru a evangheliza, dar zona era puțin populată, iar strategia lui Saul era de a merge în centre metropolitane populate. Poate că a părăsit Damascul pentru a reduce persecuția asupra Bisericii. Sau, mai probabil, a mers în Arabia pentru a medita și a studia.

(2) În Ierusalim (9:26-30).

9:26-28. Saul a părăsit **Ierusalimul** ca un învederat dușman al creștinismului pentru a persecuta biserica din **Damasc**; dar în harul suveran al lui Dumnezeu el s-a unit cu credincioșii și a predicat evanghelia chiar în acest oraș. A venit și la credincioșii din Ierusalim, dar ei nu au avut încredere în el (cf. aceeași frică și la Anania, v. 13). În Damasc Saul a avut nevoie de un prieten, Anania; în Ierusalim a avut nevoie de un alt prieten, **Barnaba**. Omul acesta, al cărui nume înseamnă „Fiul mângâierii” (4:36), s-a dovedit a fi un încurajator pentru Saul. Barnaba este întâlnit în Faptele Apostolilor în alte patru ocazii: (a) 11:22-24; (b) 11:30; 12:25; (c) 13:1-2, 50; 14:12; (d) 15:2, 12, 22, 25, 37. Credincioșii din Ierusalim, convinși de Barnaba că Saul s-a convertit, i-au permis acestuia să stea **împreună cu ei**. În Damasc el a predicat **cu îndrăzneală în Numele lui Isus**, iar în Ierusalim vorbea de asemenea cu **îndrăzneală în Numele Domnului** (cf. comentariile despre „îndrăzneală” de la 4:31).

9:29. Saul **vorbea și se întreba și cu Evreii care vorbeau grecește**, continuând astfel lucrarea lui Ștefan (cf. 6:6-10). Evident, capacitatea lui Saul de a dezbate problemele teologice depășea cu mult capacitățile lor, acesta fiind motivul pentru care au încercat să-l omoare.

9:30. **Frații** (cf. v. 17) din Ierusalim l-au însoțit pe Saul până la **Cezarea**, un port aflat la aproximativ 100 kilometri pe uscat, și l-au trimis în cetatea sa natală, **Tars**. O cetate

Faptele Apostolilor 9:31-43

antică, având atunci o vechime de peste 4.000 de ani, Tarsul era o cetate de intelectuali în Imperiul Roman. (Pentru o scurtă trecere în revistă a evenimentelor semnificative din istoria Tarsului, vezi V. Gilbert Beers, *The Victor Handbook of Bible Knowledge*. Wheaton, III.: Scripture Press Publications, Victor Books, 1981, p. 555.)

Principalele destinații ale deplasărilor lui Saul din capitolul 9 pot fi rezumate în felul următor:

1. Ierusalim (v. 1-2)
2. Damasc (v. 3-22)
3. Arabia (Gal. 1:17)
4. Damascul (Fapte 9:23-25; Gal 1:17; 2 Cor. 11:32-33)
5. Ierusalim (Fapte 9:26-29; Gal. 1:18-20)
6. Cezarea (Fapte 9:30)
7. Tars (v. 30, Gal. 1:21-240)

(3) Concluzia

9:31. În propoziția: **Biserica... în toată Iudeea, Galilea și Samaria**, cuvântul „Biserica” este la singular. Evident, Luca vorbea despre Biserica universală, care era răspândită în Țara Sfântă.

Atât de puternic era conflictul dintre iudei și lucrarea lui Saul, încât după plecarea sa Biserica **se bucura de pace**. Biserica era compusă încă numai din evrei, din cei ce erau evrei doar pe jumătate (samaritenii) și din prozeliti iudei deveniți creștini (cu excepția famenului din Etiopia, 8:26-40). Totul era pregătit pentru extinderea Bisericii la un nou segment din populația lumii.

Luca încheie această secțiune a cărții cu al treilea din cele șapte rapoarte ale progresului creșterii numerice și spirituale a Bisericii (cf. 2:47; 6:7; 12:24; 16:5; 19:20; 28:30-31).

III. Martori până la marginile pământului (9:32-28:31)

A. Extinderea Bisericii până în Antiohia (9:32-12:24)

1. PREGĂTIREA LUI PETRU PENTRU O EVANGHELIE UNIVERSALĂ (9:32-10:48)

a. Petru la Lida (9:32-35)

9:32-35. Petru este menționat pentru ultima dată în 8:25, când se întoarce la Ierusalim din Samaria, împreună cu Ioan. Lucrarea lui Petru s-a desfășurat în toată Iudeea, ajungând până la **Lida**. Lida, menționată doar aici în Noul Testament, este numită astăzi

Lod; aeroportul internațional al Israelului este chiar la nord de acest oraș. Ulterior Petru a pornit într-o călătorie misionară mai îndelungată, fapt ce reiese din 1 Corinteni 9:5 și din destinatarii primei sale epistole (1 Pet. 1:1). Filip l-a precedat pe Petru în lucrarea din Cezarea și împrejurul ei (Fapte 8:40).

Vindecarea miraculoasă a lui **Enea, care zăcea de opt ani olog în pat**, a fost ocazia prin care mulți au venit la credința în Hristos. De trei ori în Faptele Apostolilor Luca folosește expresia **s-au întors la Domnul**, referindu-se la mântuire (9:35; 11:21; 15:19). Evanghelia începea să atragă un spectru mai larg de oameni, pentru că mulți din această regiune erau neevrei. **Sarona** era câmpia fertilă de-a lungul coastei Palestinei, având aproximativ 16 kilometri lățime și 80 de kilometri lungime. Lida era situată în sud-estul acestei câmpii. Aceasta era a doua vindecare a unui olog de către Petru (cf. 3:1-10; de asemenea, cf. 14:8-10).

b. Petru la Iope (9:36-43)

9:36-38. În timp ce Petru se afla la **Lida**, o femeie creștină (o ucenică) foarte apreciată în **Iope**, cu numele **Dorca... a murit**. Numele ei în grecește însemna „gazelă”, la fel ca și numele aramaic, **Tabita**. Ea era cunoscută pentru o **mulțime de fapte bune și milostenii**. Pentru că cetatea **Lida** și **Iope** erau la distanță de doar 20 de kilometri, **doi oameni** au fost trimiși după Petru. (Pentru o scurtă istorie a cetății Iope, vezi Beers, *The Victor Handbook of Bible Knowledge*, p. 559.) Nimeni nu mai fusese înviat din morți în Biserica Primară, conform relatărilor din Faptele Apostolilor, dar credința creștinilor de acolo a fost atât de mare încât s-au așteptat ca Domnul să-l folosească pe Petru pentru a o învia pe Dorca.

9:39-41. Când a sosit, Petru i-a scos pe toți afară din **odaia de sus**, adică pe **văduvele care l-au înconjurat plângând**, apoi a **îngenunchat și s-a rugat** pentru Dorca și i-a poruncit să se ridice (cf. Mar. 5:41). Pentru a nu fi necurat din punct de vedere ceremonial (cf. Lev. 21:1; Num. 5:2; 9:6-10; 19:11), Petru n-a atins-o decât după ce Dumnezeu a readus-o la viață.

9:42-43. Această minune, ca și cele anterioare, a făcut ca **mulți** să creadă în **Domnul** (2:43, 47; 4:4; 5:12, 14; 8:6; 9:33-35). După această minune **Petru a rămas multe zile în Iope** (lit., „suficiente zile”) **la un tăbăcar numit Simon**. Casa acestuia era „lângă mare” (10:6).

Faptele Apostolilor 10:1-14

Acest pasaj (9:23-43) arată pregătirea foarte bună a lui Petru pentru întâlnirea cu Corneliu. (1) Minunile remarcabile i-au confirmat lucrarea; Dumnezeu era cu el într-un mod special. (2) El a misionat într-o zonă parțial locuită de neevrei. (3) Faptul că locuia în casa lui Simon tăbăcarul este semnificativ. Tăbăcarii erau considerați necurați din punct de vedere ceremonial pentru că erau în contact permanent cu pieile animalelor moarte (Lev. 11:40).

c. Petru și Corneliu (cap. 10)

Importanța acestui eveniment se vede din faptul că Luca îl relatează de trei ori — aici, în Faptele Apostolilor 10, în capitolul 11 și apoi în 15:6-9. Expansiunea geografică a evangheliei în Faptele Apostolilor este împlinirea inițială a cuvintelor lui Isus din Evanghelia după Matei 8:11: „vor veni mulți de la răsărit și de la apus și vor sta... în împărăția cerurilor“.

(1) Vedenia lui Corneliu (10:1-8).

10:1. Prin vedenii separate, atât Petru cât și **Corneliu** au fost pregătiți pentru ceea ce avea să urmeze. Mai întâi este prezentat Corneliu și vedenia sa. Corneliu era **sutaș**, un ofițer roman care conducea o centurie, **din ceata de ostași numită „Italiana“** („Regimentul Italian“ în NIV — n. tr.), formată din 600 de soldați. În Noul Testament sutașii sunt văzuți preponderent într-o lumină favorabilă (cf. Mat. 8:5-10; 27:54; Mar. 15:44-45; Fapte 22:25-26; 23:17-18; 27:6, 43). Sutașul Corneliu a devenit unul din primii neevrei care după Ziua Cincizecimii au auzit vestea bună a iertării oferite de Isus Hristos.

10:2. Din prezentarea lui Corneliu ca un om **cucernic** (*eusebēs*, folosit doar aici și în v. 7; 2 Pet. 2:9) și **temător de Dumnezeu** („drept și temător de Dumnezeu“, Fapte 10:22), se poate presupune că el nu aderase complet la iudaism (nu era circumcis, 11:3), dar se închina lui Iehova. Evident, frecvența sinagoga și făcea tot ce putea mai bine pentru a urma Scriptura Vechiului Testament. Dar, fără îndoială, încă nu intrase în mântuirea Noului Testament (cf. 11:14).

10:3-6. Timpul precizat aici, **ceasul al nouălea din zi** (trei după-amiaza), se poate referi la timpul pentru rugăciune al evreilor (cf. 3:1). Dacă este așa, Domnul S-a apropiat de Corneliu prin intermediul unui **înger** chiar în timp ce se ruga (cf. 10:9). Mai târziu Corneliu a spus despre acest înger că era „un om cu o haină strălucitoare“ (v. 30). **Corneliu** i s-a adresat îngerului printr-o

întrebare: **Ce este Doamne?** Este posibil ca termenul „Doamne“ (*kyrie*) să însemne aici „Domnule“ (cf. comentariilor de la 9:5). Evlavia acestui ostaș era evidentă din **rugăciunile și milosteniile sale** (cf. 10:2). Îngerul i-a spus să trimită după **Simon... Petru**, la casa lui **Simon tăbăcarul** (cf. 9:43).

10:7. Când a **plecat îngerul care vorbise cu el**, sutașul a **chemat** trei dintre oamenii săi — **două din slugile sale** și un soldat care-i slujea și care era un om **cucernic** (*eusebēs*; cf. v. 2). Cu siguranță că acești trei oameni au fost influențați de evlavia lui Corneliu.

10:8. După ce le-a istorisit totul, i-a **trimis la Iope**. Din participiul grecesc folosit aici (*exēgēsamenos*) provine cuvântul „exegeză“. Verbul înseamnă „le-a explicat“ totul. Cei trei au plecat **la Iope**, localitate situată la aproximativ 50 de kilometri sud de Cezarea (v. 24), pentru a-l aduce pe Petru la Corneliu.

(2) Vedenia lui Petru (10:9-16).

10:9. Putem presupune că **Petru** se ruga dimineața și seara pentru că acesta era timpul obișnuit pentru rugăciune. În plus el se mai ruga și **pe la ceasul al șaselea**, adică la amiază. Rugăciunea de trei ori pe zi nu era poruncită în Scriptură, dar Petru urma exemplul oamenilor pioși de dinaintea sa (cf. Ps. 55:17; Dan. 6:10). **Petru s-a suit să se roage pe acoperișul casei**; acel loc îi asigura intimitatea.

10:10-12. În timp ce l-a **ajuns foamea**, el a **căzut într-o răpire sufletească**, în care Dumnezeu i-a dat o vedenie cu o **față de masă** care era lăsată **în jos pe pământ** cu **tot felul de dobitoace... târătoare... și păsările cerului**.

10:13-14. Când Dumnezeu i-a poruncit lui Petru: **taie și mănâncă** din aceste animale, răspunsul lui a fost: **Nicidecum Doamne!** Semnificativ este că în refuzul său („nicidecum Doamne“) Petru folosește *mēdamōs*, un termen mult mai politicos și mai subiectiv decât *oudamōs* („cu nici un chip“, folosit doar în Mat. 2:6). Aceasta era a treia oară în lucrarea sa când Petru refuză în mod direct voia lui Dumnezeu (cf. Mat. 16:23; Ioan 13:8).

Petru știa din Lege că nu trebuie să mănânce nimic **necurat** (Lev. 11). Dar oare nu era posibil să taie și să mănânce doar din animalele curate și să le lase pe cele necurate? Probabil că Petru a înțeles că porunca includea toate animalele. Sau poate că pe fața de masă se aflau numai animale necurate.

Faptele Apostolilor 10:15-37

10:15. Ce a curățit Dumnezeu să nu numești necurat. Aceste cuvinte dau mai mult înțeles textului din Evanghelia după Marcu 7:14-23 (cf. 1 Tim. 4:4). Este general recunoscut faptul că Marcu a scris conform celor auzite de la Petru. Ulterior Petru recunoaște că Isus, ca Mesia, a curățit toate bunurile de întinăriunea ceremonială.

10:16. De ce a refuzat Petru **de trei ori** să mănânce alimente necurate? Un motiv este că refuzul subliniază importanța aspectului prezentat. Dar mai mult decât atât, arată certitudine și adevăr. În acest episod Petru a fost scrupulos mai mult decât cerea voia lui Dumnezeu. Intenția sa era bună, dar nu a ascultat. De asemenea, există aici o legătură cu tripla lepădare a lui Petru (Ioan 8:17, 25-27) și cu cele trei afirmații că-L iubește pe Domnul (Ioan 21:15-17)?

(3) Vizita mesagerilor (10:17-23a)

10:17-22. Printr-o sincronizare uimitoare, cu ajutorul Dumnezeului suveran, **Petru** s-a întâlnit cu cei trei mesageri. Probabil că **Duhul Sfânt**, care l-a înștiințat pe Petru despre sosirea celor **trei oameni**, poate a fost și Cel a cărui voce neidentificată o auzise Petru mai devreme (v. 13, 15).

Petru s-a prezentat în fața **oamenilor aceluia**, trimiși ai lui Corneliu, care au vorbit foarte frumos despre stăpânul lor (cf. v. 2, 4) și i-au explicat lui **Petru** de ce veniseră.

10:23a. Petru deci i-a chemat înăuntru, și i-a găzduit. Și pentru că lui Petru tocmai i se pregătise prânzul (cf. v. 10), acum l-a împărțit cu vizitatorii săi. Poate că începea să înțeleagă sensul vedeniei pe care a avut-o.

(4) Vizita neevreilor (10:23b-43)

10:23b. Ora la care s-a încheiat prânzul lui Petru și al oaspeților săi era prea înaintată pentru ca ei să se întoarcă la Cezarea în aceeași zi. A doua zi ei au început o călătorie care le lua aproape două zile. (Emisarii lui Corneliu au părăsit Cezarea după ora trei după-amiaza [v. 3, 8] și au sosit la amiază, două zile mai târziu [v. 9, 19]. Cf. „acum patru zile” în v. 30.)

Petru a luat cu el **câțiva frați din Iope**. Modelul lucrării „doi câte doi” este obișnuit în Evanghelii și în Faptele Apostolilor; lucrătorii creștini mergeau adesea câte doi. În această situație discutabilă pe Petru l-au însoțit cel puțin șase oameni (11:12). Așa că au existat șapte martori care să ateste cele întâmplate.

10:24. Corneliu era atât de convins că Petru va veni, și aștepta cu atâta nerăbdare

mesajul lui, încât **îl aștepta cu rudele și prietenii pe care-i chemase.**

10:25-26. Când a sosit Petru, Corneliu s-a aruncat la picioarele apostolului închinându-se. Verbul *prosekynēsen* înseamnă **s-a închinat**, așa cum este tradus aici. Petru a refuzat acest gen de reverență și l-a ridicat pe Corneliu spunându-i: **și eu sunt om.**

10:27-29. Petru era pe deplin conștient de urmările părtășiei sale cu neevreii în casele acestora (cf. 11:2-3), dar a învățat bine lecția din vedenia pe care o avusese. Porunca de a mânca din animale necurate însemna că nu mai trebuia să considere **pe nici un om spurcat sau necurat**. Așa că a venit la ei **fără cârtire.**

10:30-33. După ce Corneliu a prezentat circumstanțele care l-au adus pe Petru în casa lui, a spus: **Acum dar, toți suntem aici înaintea lui Dumnezeu, ca să ascultăm tot ce ți-a poruncit Domnul să ne spui.** Ce auditoriu pregătit de Dumnezeu să asculte!

10:34-35. Cuvintele lui Petru au fost revoluționare. Ele au dat la o parte prejudecățile și îndochinarea de generații a iudaismului. Totuși, mântuirea neevreilor era o doctrină cunoscută în Vechiul Testament (cf. Iona; Gen. 12:3). În Vechiul Testament evreii sunt prezentați ca poporul ales al lui Dumnezeu, cei care au primit în mod special promisiunile și revelația Sa. Aici Petru afirmă că planul lui Dumnezeu trebuie să se extindă în întreaga lume prin Biserică.

Există dispute considerabile în jurul cuvintelor lui Petru: **în orice neam, cine se teme de El și lucrează neprihănire este primit de El.** Aceasta nu înseamnă mântuire prin fapte, pentru că prima responsabilitate a unei persoane în fața lui Dumnezeu este aceea de a se teme de El, iar teama înseamnă a te încrede în El și a lăsa-te închina. Este textul din Noul Testament ce corespunde versetului din Mica 6:8. Mai mult, faptul că Dumnezeu primește astfel de oameni se referă la acceptarea lor într-o o relație corectă cu ei prin credința în Hristos (cf. Fapte 11:14).

10:36-37. Apoi Petru schițează viața lui **Hristos** (v. 36-43), **Domnul suveran al tuturor**, prin care Dumnezeu **a vestit Evanghelia păcii**. Cercetătorii biblici au observat deseori că aceste cuvinte se aseamănă aproape perfect cu Evanghelia după Marcu. Marcu a început cu relatarea **botezului** lui Ioan și apoi a prezentat lucrarea Domnului Isus din **Galilea până în Iudeea** și la Ierusalim, iar în final până la răstignire, înviere și Marea Însărcinare.

10:38. Cuvântul *Mesia* înseamnă „Unsul”; deci sensul cuvintelor lui Petru: **Dumnezeu a uns... pe Isus din Nazaret** este: „Dumnezeu L-a declarat Mesia” (cf. Is. 61:1-3; Luca 4:16-21; Fapte 4:27). Declarația a fost făcută la botezul lui Isus (cf. Mat. 3:16-17; Mar. 1:9-11; Luca 3:21-22; Ioan 1:32-34). Isaia a spus că Unsul va face fapte mari (Is. 61:1-3) și, conform afirmației lui Petru, El **umbla din loc în loc, făcea bine, și vindeca pe toți cei ce erau apăsați de diavolul.**

10:39-41. Petru a afirmat că el și însoțitorii săi au fost martori oculari la tot ce a **făcut** Isus. **Ei**, adică neamul **Iudeilor... L-au omorât atârându-L de lemn**, o formă infamă de execuție. Mai devreme Petru le spusese evreilor din Ierusalim: „Ați omorât pe Domnul vieții” (3:15); stăpânitorilor el le-a spus: voi „L-ați răstignit” (4:10); și în fața Sinedriului a spus: „voi L-ați omorât, atârându-L pe lemn” (5:30). Și Ștefan, la rândul lui, a spus Sinedriului: „L-ați omorât” (7:52). Apostolii au declarat de cinci ori în Faptele Apostolilor că au fost martori ai lui Hristos Cel înviat (2:32; 3:15; 5:32; 10:41; 13:30-31). După învierea lui Hristos ucenicii au **mâncat** și au **băut împreună cu El** (cf. Ioan 21:13). Acest lucru a fost dovada că Domnul Isus Cel înviat nu era o fantomă fără trup, și explică în ce fel a putut Isus **să se arate** (Fapte 10:40).

10:42-43. Petru a arătat clar că lucrarea lui Hristos are ca rezultat fie judecata (v. 42), fie mântuirea (v. 43). Expresia cheie este: **oricine crede în El**. Această construcție în greacă se compune dintr-un participiu prezent cu un articol, care aproape că este echivalentul unui substantiv (în acest caz, „fiecare credincios în El”). Elementul cheie în mântuire este credința în Hristos. Acest mesaj despre **iertarea păcatelor** (cf. 2:38; 5:31; 13:38; 26:18) **prin** credința în Mesia a fost vestit de profeți (ex., Is. 53:11; Ier. 31:34; Eze. 36:25-26).

(5) Validarea mesajului prin Duhul Sfânt (10:44-48).

10:44-45. Mesajul lui Petru a fost încheiat repede prin intervenția Duhului Sfânt, care a venit **peste toți cei ce ascultau** mesajul lui Petru și au crezut. **Toți** cei șase **credincioși tăiați împrejur... au rămas uimiți** (*exestēsan*; „nu mai erau ei înșiși”; cf. 9:21) în fața acestei dovezi a egalității dintre credincioșii evrei și cei neevrei.

10:46. Semnul pe care l-a folosit Dumnezeu pentru a valida realitatea mântuirii neevreilor a fost că ei puteau fi auziți **vorbind**

în limbi. (Pentru semnificația vorbirii în limbi în Fapte, vezi comentariile de la 19:1-7.)

10:47-48. Petru a distins repede cel puțin trei implicații teologice a ceea ce s-a întâmplat: (1) El nu a putut să se împotrivescă lui Dumnezeu (11:17). (2) Corneliu și casa lui, deși netăiați împrejur (11:3), au fost **botezați** pentru că au crezut în **Hristos**, ceea ce s-a văzut din faptul că au primit **Duhul Sfânt**. Ordinea acestor evenimente a fost, credința în Hristos, primirea Duhului Sfânt, vorbirea în limbi și botezul în apă. (3) Realitatea convertirii lui Corneliu a fost confirmată de Petru care a stat cu el câteva zile, poate pentru a-l instrui mai mult în noua lui credință.

2. PREGĂTIREA APOSTOLILOR PENTRU O EVANGHELIE UNIVERSALĂ (11:1-18)

a. Acuzația (11:1-3)

11:1-2. Reacția creștinilor evrei a fost diversă. Expresia **cei tăiați împrejur** (folosită și în 10:45) se referă evident la creștinii care încă respectau Legea lui Moise (cf. 15:5; 21:20; Gal. 2:12).

11:3. Acuzația adusă lui Petru a fost că a **intrat în casă la niște oameni netăiați împrejur** și că a **mâncat cu ei**. Problema cea mare pentru ei nu era că a predicat neevreilor, ci că a mâncat cu ei (cf. Mar. 2:16; Luca 15:2; Gal. 2:12). Astfel, semnificația vedeniei lui Petru era una profundă (Fapte 10:9-16). A mânca cu cineva reprezenta un semn de acceptare și părtășie (cf. 1 Cor. 5:11). Această problemă putea provoca o ruptură serioasă în Biserică.

b. Răspunsul (11:4-17)

11:4-14. Petru a povestit pe scurt credincioșilor tăiați împrejur din Ierusalim ceea ce se întâmplase înainte (cf. cap 10), inclusiv acea **vedenie** (11:5-7), reacția sa (v. 8-10) și călătoria la **casa** lui Corneliu (v. 11-14). Vorbind în continuare, Petru a făcut o importantă identificare între ziua Cincizecimii și ceea ce spusese Domnul despre botezul cu **Duhul Sfânt** (1:4-5). Luca nu precizează în capitolul 2 că ziua Cincizecimii a reprezentat această împlinire, dar Petru o face aici prin expresia: **și peste noi la început** (cf. 10:47, „au primit... ca și noi” și 11:17, „ca și nouă”). Așadar, Epoca Bisericii a început în Ziua Cincizecimii.

11:17. Apărarea lui Petru nu se întemeia pe ceea ce făcuse el, ci pe ceea ce făcuse Dumnezeu. **Dumnezeu** nu făcea deosebire între evrei și neevrei, deci cum putea Petru s-o facă?

Faptele Apostolilor 11:18-23

c. Achitarea (11:18)

11:18. Împreună cu Petru, și ceilalți sfinți au recunoscut că întoarcerea **Neamurilor** la Dumnezeu era inițiativa lui Dumnezeu și nu trebuia ca ei să se opună. Această reacție a avut două rezultate imediate și semnificative. Primul rezultat a fost păstrarea unității trupului lui Hristos, Biserica. Al doilea rezultat a fost marcarea unei deosebiri fundamentale între credincioșii din Epoca Bisericii și închinătorii de la Templul din Ierusalim. Înainte de acest eveniment, evreii obișnuiți îi priveau cu simpatie pe creștini (cf. 2:47; 5:13, 26), dar când după acesta evreii s-au opus Bisericii. Acest antagonism este atestat de atitudinea Israelului la execuția lui Iacov (12:2-3; cf. 12:11). Poate că această afluență de neevrei a fost punctul de pornire al opoziției evreilor.

3. PREGĂTIREA BISERICII DIN ANTIOHIA PENTRU O EVANGHELIE UNIVERSALĂ (11:19-30)

a. Natura cosmopolită a Bisericii (11:19-21)

Acest text este un punct crucial în relatarea din Faptele Apostolilor. Pentru prima dată Biserica făcea activ prozeiți dintre neevrei. Samaritenii prezentați în capitolul 8 erau parțial evrei; famenul etiopian a citit din proprie inițiativă Isaia 53 în timp ce se întorcea de la Ierusalim; chiar și Corneliu a avut el însuși inițiativa să audă evanghelia de pe buzele lui Petru. Dar aici Biserica făcea primii pași pentru a duce mesajul grecilor netăiați împrejur.

11:19. Narațiunea revine la Ștefan pentru a se arăta încă un rezultat al martirajului său. Moartea sa a ajutat la deplasarea evangheliei spre Samaria (cf. similitudinii între 8:4 și 11:19). De asemenea, moartea lui Ștefan l-a incitat pe Saul la persecutarea mai viguroasă a Bisericii (8:3), urmată de convertirea sa (9:1-30). Acum un al treilea rezultat al morții lui Ștefan era răspândirea evangheliei în ținuturile neevreilor (**în Fenicia, în Cipru și în Antiohia**).

11:20. Referirea la **Antiohia** din Siria pregătește cititorul pentru importanța acestui oraș în evenimentele care urmează. Acest oraș, unul din multele care purtau acest nume, era al treia ca mărime în Imperiul Roman, după Roma și Alexandria. Localizat pe râul Orontes, la 25 de kilometri în interiorul uscatului, era cunoscut ca Antiohia de pe Orontes. Situat într-un loc frumos și proiectat cu grijă, orașul era un prosper centru comercial și reședința unei mari comunități

de evrei. În ciuda faptului că era un oraș corupt, plin de imoralitate și de prostituție rituală ca parte a închinării din temple, Biserica din Antiohia a fost destinată să devină baza de operațiuni pentru călătoriile misionare ale lui Pavel. Poetul satiric roman Juvenal se plângea că: „Scursorile Orontesului sirian s-au vărsat în Tiberu.” Prin aceasta el înțelegea că Antiohia era atât de coruptă încât a influențat și Roma, cu toate că le despărțeau peste 2.000 de kilometri.

Acest mare pas înainte pentru ducerea evangheliei la neevrei (**Grecilor** din Antiohia) a fost făcut de oameni al căror nume nu-l cunoaștem și care au contribuit la avansarea credinței. Nu încape îndoială că aceasta a fost o mișcare îndrăzneată și crucială din partea credincioșilor din **Cipru**, insulă aflată nu prea departe de Antiohia, și din **Cirene**, o cetate din Nordul Africii (cf. Mat. 27:32; Fapte 2:10; 6:9; 13:1).

11:21. Expresia: **au crezut și s-au întors la Domnul** nu se referă în mod necesar la două acțiuni separate. Construcția în greacă (un participiu aorist cu un verb finit aorist) indică adesea că cele două acțiuni sunt simultane. Deci această expresie înseamnă: „în credință, ei s-au întors la Domnul.”

b. Confirmarea Bisericii (11:22-26)

11:22. O asemenea mișcare din partea Bisericii n-a putut scăpa atenției bisericii-mamă din **Ierusalim**. Anterior apostolii din Ierusalim i-au trimis pe Petru și Ioan să verifice lucrarea lui Filip în Samaria. Acum sfinții din Ierusalim l-au trimis pe Barnaba să meargă la Antiohia, un drum de aproape 500 de kilometri spre nord. Alegerea acestui delegat a fost de o importanță crucială; Barnaba a reprezentat o alegere înțeleaptă din câteva motive. Mai întâi, și el, la fel ca unii din acești ambasadori creștini, era din Cipru (4:36; 11:20). În al doilea rând, era un om generos (4:37), deci îi păsa de soarta altora. În al treilea rând era un om care știa să mângâie, așa cum arată și porecla sa (4:36) și cum mărturisește Luca despre el (11:24).

11:23. Lui Barnaba nu i-a scăpat faptul că **Dumnezeu** era cu adevărat la lucru în Antiohia, ceea ce, așa cum observă adeseori Luca, i-a produs și lui bucurie. Conform poreclei sale, Fiul Mângâierii (4:36), el **i-a îndemnat** pe credincioși (cf. 14:22). (Barnaba mai este menționat în 9:27; 11:25, 30; 12:25; 13:1-2, 7, 43, 46, 50; 14:3, 12, 14, 20; 15:2, 12, 22, 25, 35-37, 39; 1 Cor. 9:6; Gal. 2:1, 9, 13; Col 4:10.)

11:24. Trei lucruri s-au spus despre Barnaba: **era un om de bine**, era **plin de Duhul Sfânt** și era **plin de credință** (Ștefan a fost și el plin de credință și de Duhul Sfânt; 6:5). Luca a scris aceste lucruri despre Barnaba *după* confruntarea dintre Pavel și Barnaba, descrisă în 15:39. Pentru că Luca a fost însoțitorul de călătorie a lui Pavel, înseamnă că aceasta era și părerea lui Pavel despre Barnaba.

11:25. Lucrarea în Antiohia a crescut în asemenea măsură încât **Barnaba** a avut nevoie de ajutor și s-a gândit că nimeni nu era mai potrivit pentru această lucrare decât **Saul**, care locuia în **Tars** (cf. 9:30). Este posibil ca unele din suferințele și persecuțiile descrise de Pavel în 2 Corinteni 11:23-27 să fi avut loc în timp ce se afla în Tars. Probabil că tot acolo a primit și revelația prezentată în 2 Corinteni 12:1-4. Bazați pe Faptele Apostolilor 22:17-21, unii cred că Saul lucrase deja printre neevrei când Barnaba l-a contactat pentru a-l aduce la Antiohia.

11:26. **Barnaba și Saul** au lucrat **un an întreg** în **Antiohia**, și **au învățat pe mulți oameni**. Biserica era în continuă creștere numerică (cf. 2:41, 47; 4:4; 5:14; 6:1; 9:31; 11:21, 24).

Pentru întâiaș dată ucenicilor li s-a dat numele de creștini în Antiohia. Terminația „ini” înseamnă „aparținând de partidul lui”; astfel „creștini” erau cei din partidul lui Hristos. Cuvântul „creștini” mai este folosit doar de două ori în Noul Testament: în 26:28 și 1 Petru 4:16. Importanța numelui, accentuată de ordinea cuvintelor în textul grecesc, este că oamenii i-au recunoscut pe creștini ca fiind un grup distinct. Biserica se despărțea din ce în ce mai mult de iudaism.

c. Generozitatea Bisericii (11:27-30)

11:27. Credincioși care aveau darul proorociei **s-au coborât din Ierusalim la Antiohia**. (Deși mergeau spre nord, ei „s-au coborât”, pentru că Ierusalimul este la o altitudine mai ridicată decât Antiohia.)

11:28. **Agab**, menționat din nou în 21:10-11, a profețit că **va fi o foamete mare în toată lumea**. În timpul **împăratului Claudiu** (41-54 d.Hr.) au fost câteva perioade de foamete mare care au lovit unele părți ale Imperiului Roman. Același Claudiu îi va expulza mai târziu pe evrei din Roma (18:2). (Vezi lista cu împărații romani de la Luca 2:1.)

11:29-30. Creștinii din Antiohia, **fiecare după puterea lui** (cf. 1 Cor. 16:2; 2 Cor. 9:7), au trimis bani credincioșilor din **Iudeea**.

Această expresie a dragostei a legat strâns cele două Biserici (cf. Rom. 15:27).

Când **Barnaba și Saul** au ajuns în Iudeea, ei au dat **acest ajutor la presbiteri**. Aceasta este prima menționare a presbiterilor bisericii în Faptele Apostolilor și este semnificativ faptul că ei au luat în primire ajutoarele financiare. Evident, ei aveau rolul de a supraveghea toate aspectele lucrării. Mai târziu Pavel și însoțitorii săi au înmănat prezbitelor Bisericii din Ierusalim darul din partea bisericilor din Ahaia, Macedonia și Asia Mică. Poate că aceasta s-a întâmplat când Pavel a sosit la Ierusalim (Fapte 21:18; deși versetul nu se referă la un dar în bani).

Cu toate că există unele neclarități cu privire la acest lucru, se pare că vizita de aici, din 11:27-30, ocazionată de foamete, este una și aceeași cu cea amintită în Galateni 2:1-10.

4. PERSECUTAREA BISERICII DIN IERUSALIM (12:1-24)

Scopul acestei secțiuni din Faptele Apostolilor este să confirme respingerea lui Mesia de către Israel. Luca întretese cu mult talent această temă în conținutul cărții sale, lucru care se poate vedea în mai multe locuri: 4:1-30 (în special 4:29); 5:17-40; 6:11-8:3; 9:1-2, 29. Animizitatea Israelului pregătește terenul pentru prima călătorie misionară.

a. Martirajul lui Iacov (12:1-2)

12:1-2. Cu multă artă, Luca pune în contrast dragostea Bisericii din Antiohia pentru sfinții din Ierusalim cu dușmănia lui **Irod** și a **Iudeilor** față de **Biserică**.

Irod cel menționat aici este Agripa I, un domnitor popular printre evrei, pentru că și el era pe jumătate evreu, fiind un descendent al familiei Hasmonene. Regatul său cuprindea în mare cam același teritoriu pe care-l avusesese regatul bunicului său Irod cel Mare. El era cunoscut prin faptul că făcea orice pentru a câștiga favoarea evreilor, așa că a considerat că este în avantajul său politic să-i aresteze pe creștini și să-l execute pe **Iacov, fratele lui Ioan**. Irod Agripa I a murit în 44 d.Hr. Fiul său, Irod Agripa II, a fost împăratul Iudeii între 50-70 d.Hr. Pavel a fost judecat de Agripa II și de sora lui, Berenice (25:13-26:32). (Vezi diagrama cu familia lui Irod, la Luca 1:5.)

b. Întemnițarea și eliberarea lui Petru (12:3-19)

Acest incident arată clar că Biserica era un grup cu identitate proprie, urât și disprețuit de evrei.

Faptele Apostolilor 12:3-23

12:3-4. După ce l-a executat pe Iacov, Irod **a văzut că lucrul acesta place Iudeilor**, așa că a pus mâna și l-a înțemnițat și pe **Petru în zilele Praznicului Azimilor**. Această sărbătoare de primăvară, care ținea șapte zile, urma imediat după Paște. Irod avea de **gând ca după Paște** să-l aducă pe Petru și **să-l înfățișeze la judecată**. „Paște” se referă aici la sărbătoarea combinată, de opt zile, Paștele propriu-zis urmat de cele șapte zile ale Praznicului Azimilor. Irod a găsit că este oportun să-l execute pe Petru pentru cel puțin două motive. În primul rând, Petru era cunoscut ca liderul Bisericii, iar în al doilea rând, el fraternizase cu neevreii.

Irod a avut grijă ca Petru să fie bine păzit, punându-l **subt paza a patru cete de câte patru ostași!** Probabil că acest lucru însemna că doi erau legați de Petru, câte unul de fiecare parte, iar doi păzeau afară (cf. v. 6, 10). Fiecare cetă îl păzea timp de șase ore. Evident, autoritățile și-au amintit că Petru scăpase anterior (cf. 5:19-24) și Irod nu voia să se mai întâmple acest lucru.

12:5. **Deci Petru era păzit în temniță, și Biserica nu înceta să înalțe rugăciuni către Dumnezeu pentru el.** Contrastul este evident: Petru era legat, dar rugăciunea se înălța!

12:6. Petru era atât de încrezător în Domnul încât dormea liniștit **în noaptea zilei** când trebuia să fie judecat (cf. 1 Pet. 2:23; 5:7). El nu se temea pentru viața lui, pentru că Hristos i-a spus că va trăi până la bătrânețe (Ioan 21:18).

12:7-10. Aceasta era a doua oară când **un înger** l-a ajutat pe Petru să scape (cf. 5:17-20). Trezindu-l pe **Petru**, îngerul i-a cerut să se îmbrace și să-l urmeze **afară**. Dumnezeu a intervenit în mod supranatural și lanțurile i-au căzut jos de pe mâini, străjerii dormeau iar **poarta de fier** s-a deschis.

12:11. O altă temă secundară în Faptele Apostolilor este răspândirea evangheliei în ciuda opoziției. Acest lucru se vede și din eliberarea lui Petru. Când și-a venit Petru în fire, înviorat și de aerul nopții, și-a dat seama că Dumnezeu l-a eliberat **din mâna lui Irod** și a evreilor. Acum știa că nu fusese o vedenie (v. 9).

12:12. Acest verset îl introduce pe Ioan **Marcu**, a cărui figură devine proeminentă în prima călătorie misionară a lui Pavel. Evident, mama sa **Maria** era o femeie importantă și înstărită. Probabil casa ei era principalul loc de întâlnire al bisericii, ceea ce însemna că era spațioasă. Pentru că nu se

amintește nimic de tatăl lui Ioan Marcu, este posibil ca Maria să fi fost văduvă. Acest Marcu este considerat autorul Evangheliei omonime (cf. Mar. 14:51-52; 1 Pet. 5:13).

12:13-17. Povestea neașteptatei sosiri a lui Petru la casa lui Ioan Marcu este plină de umor și interes uman. Bucuria în Faptele Apostolilor se vede și aici la **o slujnică... Roda**, care a răspuns la bătaia în ușă a lui Petru și care **a cunoscut glasul lui**. Deși sfinții se rugau stăruitor (v. 5) pentru eliberarea lui Petru, nu se așteptau la un răspuns atât de curând. Când Roda le-a spus că **Petru stă înaintea porții**, ei au răspuns: **Ești nebună!... Este îngerul lui**. Această afirmație presupune credința într-un înger personal, adică un înger special desemnat pentru fiecare individ (cf. Dan. 10:21; Mat. 18:10). Ea sugerează și că un înger poate arăta ca persoana cu care este identificat.

Când **l-au văzut pe Petru au rămas încremeniți** (*exestēsan*; cf. 9:21). Faptul că Petru a menționat numele lui **Iacov** arată că acesta ocupa un loc important în biserica din Ierusalim. Este clar că acest Iacov era fratele Domnului.

După ce s-a arătat fraților, Petru **s-a dus într-alt loc**. Nu se cunoaște care era acel loc. Putem spune, pe baza textului din 1 Petru 1:1, că el a plecat în Asia Mică. Mai târziu Petru a mers în Antiohia din Siria (Gal. 2:11). Pavel face referire la lucrarea itinerantă a lui Petru (1 Cor. 1:12; 9:5).

12:18-19. După ce a investigat felul în care a scăpat Petru, **Irod a luat la cercetare pe păzitori și a poruncit** să fie executați. Fără îndoială că Irod și-a justificat pedeapsa aspră considerând că păzitorii ai căror deținuți scapă sunt iresponsabili și nedemni de încredere.

Irod a pierdut 16 ostași gardieni prin această decizie a sa (cf. v. 4). Apoi Irod a plecat din **Iudea la Cezarea**, capitala romană a provinciei Iudeea, de unde guvernatorii romani guvernau națiunea.

c. Moartea lui Irod Agripa I (12:20-23)

12:20-23. Cetățile Tir și Sidon erau sub domnia lui Irod și din anumite motive au stârnit mânia acestuia. Pentru că aceste cetăți depindeau de Galilea pentru grâne, au dorit să facă **pace** cu Irod Agripa. Probabil că l-au mituit pe **Blast, care era mai mare peste odaia de dormit a împăratului**, pentru a mijloci reconcilierea. **Într-o zi anumită**, când Irod trebuia să le țină o cuvântare, **norodul** l-a onorat ca pe **Dumnezeu**, dar

Dumnezeu **l-a lovit... și a murit**. Aceasta s-a întâmplat în anul 44 d.Hr. Această relatare seamănă cu cea a lui Iosif Flavius din *Antiquities of the Jews* (19. 8.2). După moartea lui Irod, au fost guvernatori ai Iudeii Felix și apoi Festus.

Trei dintre copiii lui Irod vor figura mai târziu în narațiunea din Faptele Apostolilor: Drusila, soția lui Felix (24:24-26), Berenice (25:13, 23) și Irod Agripa II (25:13-26:32).

d. *Prosperitatea bisericii (12:24)*

12:24. Însă Cuvântul lui Dumnezeu se răspândea tot mai mult (cf. cuvintelor similare în 6:7; 13:49; 19:20). În ciuda opoziției și a persecuției, Domnul a făcut în mod suveran ca lucrarea Bisericii Sale să prospere. Cu acest raport al progresului Bisericii, Luca mai încheie o secțiune a cărții sale (cf. 2:47; 6:7; 9:31; 12:24; 16:5; 19:20; 28:30-31). Din Antiohia mesajul evangheliei era gata să plece spre Asia Mică.

B. *Extinderea Bisericii în Asia Mică (12:25-16:5)*

1. **CHEMAREA ȘI DEDICAREA LUI BARNABA ȘI SAUL (12:25-13:3)**

12:25. După ce a înmănat prezbiterilor din Ierusalim (11:27-30) ajutorul în bani pentru a face față perioadei de foamete, **Barnaba și Saul** s-au întors la Antiohia. Ei l-au luat **cu ei pe Ioan zis și Marcu** (cf. 13:5), un verișor al lui Barnaba (Col. 4:10) din Ierusalim (Fapte 12:12).

[Prima călătorie misionară, cap. 13-14]

13:1. Biserica din Antiohia a devenit acum baza de operațiuni pentru lucrarea lui Saul. Biserica din Ierusalim era încă biserica-mamă, dar biserica misionară era cea din Antiohia de pe Orontes. Mai mult, Petru nu mai este figura centrală; Saul are acum acest rol.

Diversitatea din echipa conducătorilor din biserica din Antiohia arată natura cosmopolită a acestei biserici. **Barnaba** era un evreu din Cipru (4:30). **Simon** era și el evreu, iar porecla sa latină, **Niger**, nu sugerează doar că avea pielea neagră, ci și că frecventa cercurile romane. El putea fi Simon din Cirena care purtase crucea Domnului (Mat. 27:32; Mar. 15:21), dar aceasta este discutabil. **Luciu** era din Cirena, din nordul Africii (cf. Fapte 11:20). **Manaen** avea contacte la nivel înalt pentru că fusese crescut împreună cu cărmuitorul Irod, adică cu Irod Antipa, cel care-l decapitase pe Ioan

Botezătorul și se purtase în mod rușinos cu Domnul la judecata Lui (vezi diagrama familiei lui Irod de la Luca 1:5). Unul dintre cei care fuseseră acolo (Manaen) a devenit ucenic; un altul (Irod) a devenit adversar. La sfârșitul listei, fiind ultimul intrat în scenă, era Saul, un evreu educat la școala rabinică. În ciuda mediului lor diferit de proveniență, acești oameni erau ca unul.

Numele lui Barnaba apare primul în listă poate pentru că, în calitate de delegat al bisericii-mamă, deținea poziția de frunte.

13:2. Dumnezeu Și-a făcut cunoscută voia în biserică folosindu-se de „prooroci” (cf. v. 1). În Faptele Apostolilor Duhul Sfânt dă frecvent directive conducătorilor creștini (ex., 8:29; 10:19; 13:4). Aici El îi îndrumă pe cei cinci, **pe când slujeau Domnului și posteau**, să pună deoparte pe **Barnaba și Saul pentru lucrarea** la care El i-a chemat. Încă o dată este subliniat principiul lucrării în echipe de câte doi. Verbul „puneți deoparte” (*aphorizō*) este folosit pentru trei puneri deoparte în viața lui Saul — la nașterea sa a fost pus deoparte pentru Dumnezeu (Gal. 1:5); la convertire a fost pus deoparte pentru evanghelie (Rom. 1:1); în Antiohia a fost pus deoparte pentru o misiune specială (Fapte 13:2).

13:3. Conducătorii bisericii **și-au pus mâinile peste Barnaba și Saul și i-au lăsat să plece**. Punerea mâinilor însemna că biserica se identifica cu lucrarea lor și recunoștea călăuzirea lui Dumnezeu pentru ei (cf. Anania s-a identificat cu Saul punându-și mâinile peste el, 9:17). Doi dintre cei buni au fost trimiși în această misiune importantă.

2. **CIRCUITUL DIN ASIA MICĂ (13:4-14:28)**

a. *În Cipru (13:4-12)*

13:4. Îndrumați de **Duhul Sfânt** (cf. v. 2) ei **s-au coborât la Seleucia**, un port la 25 de kilometri de Antiohia și de acolo au navigat până în **Cipru**. Această insulă, cunoscută sub numele de Chitim în Vechiul Testament (Gen. 10:4) era locul de naștere al lui Barnaba (Fapte 4:36). Aceasta sugerează că Barnaba era conducătorul grupului (cf. ordinii numelor în 13:2, 7).

13:5. **Salamina** era cea mai mare cetate în jumătatea estică a Ciprului. Cu siguranță că aici locuiau mulți evrei, pentru că Barnaba și Saul **au vestit Cuvântul lui Dumnezeu în sinagogile Iudeilor**, deci existau mai multe sinagogi.

Deplasarea în aceste centre religioase a fost înțeleaptă: (1) În acea generație trebuia

acordată prioritate evreilor la primirea evangheliei (cf. Rom. 1:16; Fapte 13:46; 17:2; 18:4, 19; 19:8). (2) Cei din sinagogi reprezentau un ogor mai rodnic pentru semănarea cuvântului evangheliei, fiindcă ei erau familiarizați cu Vechiul Testament și cu învățăturile lui despre Mesia.

Ioan Marcu, un verișor al lui Barnaba (Col. 4:10), le era **slujitor** (cf. Fapte 12:25). Ce se înțelege prin termenul „slujitor” (*hypēretēs*) este discutabil. Probabil că îi ajuta la instruirea noilor convertiți ori la botezuri (cf. 1 Cor. 1:14-17), sau îi ajuta în orice era necesar (în NIV termenul este „ajutor” — n. tr.).

13:6. Rezultatele lucrării din Salamina nu sunt precizate. **Pafos**, situat la 160 de kilometri sud-est de Salamina, sediul guvernatorului provinciei, a fost următorul lor loc de misiune. Ce s-a petrecut aici are o mare importanță pentru progresul evangheliei în lumea neevreilor.

La Pafos, Barnaba și Saul au întâlnit un **vrăjitor, prooroc mincinos, un evreu cu numele Baar-Isus**. Cuvântul „vrăjitor” (*magos*) se poate referi la un consilier, sau un domn onorabil (ex., „Magii” în Mat. 2:1, 6, 16) sau se poate referi la un vrăjitor fraudulos, ca aici. Este înrudit cu verbul „vrăjea” (*maguēō*), folosit cu referire la Simon (Fapte 8:9).

13:7. S-a întâmplat că Baar-Isus **era cu dregătorul** („proconsulul”, NIV) **Sergius Paulus**. Acest vrăjitor simțea ca o mare amenințare interesul pe care guvernatorul, **un om înțelept**, îl manifesta pentru evanghelie. Proconsulii erau guvernatori numiți de Senatul roman; procuratorii, pe de altă parte, erau numiți de împărat. Trei procuratori din Iudea sunt menționați în Noul Testament: Pontiu Pilat (26-36 d.Hr.), Antonius Felix (52-59? d.Hr.) și Porcius Festus (59-62 d.Hr.).

13:8. **Vrăjitorul... căuta să abată pe dregător de la credință.**

Numele Elima prezintă o problemă. Probabil că este un cuvânt semitic însemnând „vrăjitor”, și pe care el și l-a luat ca poreclă.

13:9. În această conjunctură, Saul, care pentru prima dată este numit **Pavel**, a pășit în față și și-a asumat conducerea. Probabil că el era mai agresiv și, de asemenea, cunoștea mai bine decât Barnaba cum gândesc neevreii. De aici înainte Pavel este conducătorul iar numele lui îl precede pe cel al lui Barnaba, cu excepția vizitei lor la Ierusalim (15:12, 25) și în 14:14.

Mai mult, de aici încolo numele roman, Pavel, este folosit; numele evreiesc Saul va

mai fi folosit doar în mărturiile personale care se refereau la viața sa în trecut (22:7; 26:14).

13:10. În aramaică Baar-Isus înseamnă „Fiul lui Isus”. Dar Pavel i-a spus că în loc să fie un fiu al lui Isus („Isus” înseamnă „Iehova este salvarea”), Elima era **fiul (huie) dracului**. Pavel l-a condamnat în cuvinte dure: Baar-Isus era **vrăjmaș al oricărei neprihăniri**, era **plin de toată viclenia (dolou)** și **de toată răutatea (rhadiourgias)**, „răutate fără scrupule, faptă care înșală cu ușurință”, folosit doar aici în NT) și un om care „strămbă” **căile drepte ale Domnului**. Vrăjitoria, exercitarea puterii cu ajutorul și controlul demonilor, duce la amăgirea altora și la distorsionarea adevărului. Ocultismul este cu adevărat periculos.

Aceasta era a doua oară din cele patru ocazii din Faptele Apostolilor când un conflict cu puterile demonice s-a terminat cu o victorie (cf. 8:9-23; 16:16-18; 19:13-17).

13:11-12. Prin judecata pe care a rostit-o, Pavel i-a pricinuit lui Elima o orbire temporară. Aceasta este prima dintre minunile lui Pavel și a fost făcută în conflictul pe care l-a avut cu un evreu în timp ce vestea evanghelia unui neevreu.

Văzând această minune, interesul lui Sergius Paulus pentru Cuvântul lui Dumnezeu (v. 7) s-a transformat într-o credință sinceră în Hristos. Interesant este faptul că atât **dregătorul** cât și apostolul aveau același nume: Paulus.

Acest incident este semnificativ din trei motive: (1) El marchează începutul rolului conducător al lui Pavel în această călătorie; versetul 13 se referă la „Pavel și tovarășii lui”. (2) De atunci încolo, lucrarea are un caracter neevreiesc și mai pronunțat. (3) Incidentul este plin de nuanțe simbolice. Un neevreu cu numele Paulus acceptă mesajul, în timp ce un evreu se opune. Orbirea evreului ilustrează orbirea juridică a Israelului (cf. 28:26-27). Prin aceste mijloace Luca accentuează rolul de tranziție al cărții Faptele Apostolilor. Pe de o parte neevreii devin principala țintă a evangheliei, iar pe de altă parte Dumnezeu se întoarce pentru o vreme de la evrei, judecându-i în acest fel.

b. *În Antiohia Pisidiei (13:13-52)*

(1) Dezertarea lui Ioan Marcu

13:13. Măreția lui Barnaba se vede din faptul că l-a lăsat pe Pavel să fie conducătorul. Așa că **Pavel și tovarășii lui au pornit cu corabia din Pafos și s-au dus la Perga în Pamfilia**. Dar **Ioan** (i.e., Ioan Marcu) s-a

Fapte Apostolilor 13:14-37

despărțit de ei și s-a întors la Ierusalim. Motivul care l-a determinat pe Marcu să dezerteze face obiectul multor speculații: (1) Poate că a fost deziluzionat de schimbarea conducătorului. La urma urmei, Barnaba, conducătorul inițial, era verișorul lui Ioan Marcu. (2) Caracterul neevreiesc tot mai pronunțat al lucrării solicita unui evreu palestinian, cum era Marcu, schimbări prea dificile. (3) Poate că s-a temut de drumul periculos care traversa Munții Taurus spre Antiohia, pe care Pavel a fost obligat să meargă. (4) Se pare că Pavel s-a îmbolnăvit destul de grav în Perga, posibil de malarie, pentru că orașul era bântuit de o epidemie de malarie. Mai mult, Pavel a predicat oamenilor în Galatia „în neputința trupului” (Gal. 4:13). Grupul de misionari a plecat, probabil pe uscat, spre zonele înalte, pentru a evita ravagiile malariei iar Marcu, descurajat poate de acest lucru, s-a întors acasă. (5) Unii cred că lui Marcu i s-a făcut dor de casă. Mama sa era probabil văduvă (Fapte 12:12); poate că lui Marcu i-a fost dor de ea și de casă. Indiferent de motive, Pavel a considerat că Marcu a dezerat și a făcut o greșală (cf. 15:38).

(2) Discursul în primul sabbat (13:14:41).

13:14. Orașul Antiohia se afla de fapt în Frigia, dar era cunoscut ca Antiohia Pisidiei pentru că era lângă Pisidia. Ca și alte orașe — cum au fost Troa, Filipi și Corint — Antiohia era o colonie romană. Pavel a vizitat aceste orașe pentru că erau situate în puncte strategice.

13:15. Prima ocazie pentru Pavel și Barnaba de a predica s-a ivit în **sinagogă**. În cadrul serviciului de sabbat se obișnuia să se citească două porțiuni din Vechiul Testament — una aparținea **Legii** (Pentateuh) și o alta **Proorocilor**. Cartea „Legii și a Proorocilor” însemna întreg Vechiul Testament (cf. Mat. 5:17; 7:12; 11:13; 22:40; Luca 16:16; Fapte 24:14; 28:23;; Rom. 3:21). Pavel și Barnaba s-au prezentat la **fruntașii** sinagogii înainte de adunare. După citirea Scripturii ei au fost invitați să împărtășească **un cuvânt de îndemn pentru norod**.

13:16-25. Pavel a profitat de ocazie pentru a prezenta împlinirea speranțelor mesianice din Vechiului Testament în Isus. Luca redă câteva „mostre de predici” ale lui Pavel în Fapte Apostolilor (cf. 14:15-17; 17:22-31; 20:18-35). Acest discurs al lui Pavel, primul redat și cel mai bine păstrat, ilustrează felul în care le predica Pavel unor ascultători care cunoșteau foarte bine Vechiul Testament.

Mesajul poate fi împărțit în trei secțiuni, separate prin cele trei adresări directe (13:16, 26, 38) și schițat în felul următor: (1) anticiparea venirii lui Mesia și pregătirea pentru aceasta (v. 16:25); (2) respingerea, crucificarea și învierea Domnului Isus (v. 26-37); și (3) aplicația și chemarea (v. 38-41).

Apostolul a început energic: **Bărbați Israeliti și voi care vă temeți de Dumnezeu** (v. 16). Aceste cuvinte le erau adresate atât evreilor cât și neevreilor. Probabil că neevreii nu erau convertiți întru totul la iudaism. Chiar dacă Îl onorau pe Iehova Israelului (cf. v. 26, 43) ei nu aveau mântuirea Noului Testament. (Expresia tradusă „prozeliții evlavioși” în v. 43, ar trebui tradusă „închinători”. Ea se referă la închinătorii dintre păgâni, care nu erau pe deplin prozeliți ai iudaismului. În Fapte expresia este folosită într-un sens generic.)

Aruncând o privire generală asupra istoriei Israelului, Pavel menționează trei evenimente și oamenii cheie: **timpul șederii... în țara Egiptului** (v. 17), Exodul (v. 17), **patruzeci de ani** de rătăcire în pustie (v. 18), cucerirea și luarea în stăpânire a Palestinei (v. 19; cele **șapte popoare în țara Canaanului** pe care Dumnezeu le-a **nimicit** sunt enumerate în Deut. 7:1), perioada când le-a dat **judecători** (Fapte 13:20) și monarhia sub **Saul și David** (v. 21-22). Menționarea lui **David** face o tranziție lină spre referirea la un **Mântuitor, care este Isus** (v. 23) și la prevestitorul Său, **Ioan Botezătorul** (v. 24-25). (Cf. mesajului lui Ștefan în 7:2-47.) Cei **patru sute cincizeci de ani** (13:20) includ opresiunea din Egipt (400 de ani), călătoria în pustie (40 de ani) și cucerirea Canaanului sub Iosua (10 ani).

13:26-37. Pavel, ca și Petru (2:23, 36; 3:15; 4:10; 5:30; 10:39) și Ștefan (7:52), i-a acuzat direct pe evrei că L-au omorât pe Isus. După învierea Sa, despre care ucenicii vorbesc frecvent în Fapte Apostolilor, Isus **S-a arătat timp de mai multe zile**. Aceasta este a cincia oară în Fapte Apostolilor când apostolii afirmă că ei sunt **martorii** învierii lui Isus Hristos (2:32; 3:15; 5:32; 10:39-41; 13:30-31).

Expresia „ridicând” (NIV, **înviind** în COR — n. tr.) **pe Isus** (v. 33) se referă la învierea sau la înălțarea Sa? Probabil că se referă la cel din urmă eveniment, din mai multe motive: (1) Când învierea este menționată în versetul următor, este prezentată ca fiind **din morți**. (2) Același verb „ridicând” (*anistēmi*) este folosit în sensul de înălțare în

3:22, 26; 7:37. (3) Un sinonim (*egeirō*) este folosit în 13:22 pentru a se referi la ridicarea lui David la poziția de rege. (4) Motivul principal al interpretării expresiei în sensul înălțării lui Isus este înțelesul Psalmului 2:7. Acest pasaj din Vechiul Testament, citat de Pavel (Fapte 13:33), descrie ungerea Regelui, eveniment care își va găsi împlinirea finală în Mileniu.

Pavel confirmă faptul învierii lui Isus din morți citând din Isaia 55:3 și din Psalmul 16:10 (Fapte 13:34-35). Înainte Petru a adus argumente similare din Psalmul 16:10 (vezi comentariile de la Fapte 2:25-32).

13:38-39. Iertarea păcatelor este menționată frecvent de apostoli în cartea Faptele Apostolilor (cf. 2:38; 5:31; 26:18). Versetul 13:39 redă teza Epistolei lui Pavel către Galateni, care a fost scrisă probabil la scurtă vreme după prima călătorie misionară și înainte de Conciliul din Ierusalim (Fapte 15). (Vezi diagrama „Epistolele scrise de Pavel în călătoriile și în detențiile sale“.)

13:40-41. Habacuc 1:5, citat în Faptele Apostolilor 13:41, este un avertisment clar privind judecata iminentă. Iuda, spunea profetul, va fi cucerit de Babilon (Hab. 1:6), care va împlini voia lui Dumnezeu. Aici Pavel nu precizează natura pedepsirii evreilor necredincioși din vremea sa. Avertismentul lui Pavel este: crede sau vei fi judecat.

(3) Disputa din al doilea sabat (13:42-52).

13:42-43. Conducătorii au fost interesați de mesajul lui Pavel și au dorit să audă mai multe. Unii erau dispuși să accepte evanghelia;

Pavel și Barnaba... îi îndemneau să stăruiască în harul lui Dumnezeu.

13:44-45. În Sabatul viitor... Iudeii (i.e., conducătorii evreilor) împinși de **pizmă, vorbeau împotriva celor spuse de Pavel, și-l batjocoreau** („batjocoreau“, redă participiul în gr. *blasphēmountes*).

13:46. Pentru a combate această opoziție evreiască, **Pavel și Barnaba le-au zis cu îndrăzneală: Cuvântul lui Dumnezeu trebuia mai întâi vestit vouă.** Predicarea apostolică s-a caracterizat prin îndrăzneală (cf. comentariile de la 4:13).

A fost necesar ca apostolii să meargă mai întâi la evrei din mai multe motive. Primul motiv este că venirea împărăției pământești depindea de reacția Israelului la venirea lui Hristos (cf. Mat. 23:29; Rom. 11:26). Al doilea motiv este că numai după ce Israelul va fi respins evanghelia, Pavel putea să se dedice neevreilor. Al treilea motiv este că mesajul lui Isus este fundamental evreiesc prin faptul că Vechiul Testament, Mesia și promisiunile sunt evreiești. (Cu privire la expresia „mai întâi evreii“, cf. Fapte 3:26; Rom. 1:16.)

Deci Pavel s-a întors spre neevrei în Antiohia. Acest model s-a repetat și în celelalte cetăți, până când Pavel a ajuns la Roma (cf. Fapte 13:50-51; 14:2-6; 17:5, 13-15; 18:6; 19:8-9). Acolo Pavel se întoarce din-spre evrei spre neevrei pentru ultima dată în cartea Faptele Apostolilor (28:23-28).

13:47. Pavel și Barnaba au considerat întoarcerea spre neevrei un rezultat al profeției lui Isaia din 49:6: **Te-am pus ca să fii lumina Neamurilor.** Acest pasaj din Vechiul

EPISTOLELE SCRISE DE PAVEL ÎN CĂLĂTORIILE ȘI ÎN TIMPUL DETENȚIILOR SALE

Epistole	Numărul Epistolelor	Călătorii și Detenții
GALATENI	1	După prima călătorie misionară
1 TESALONICENI	2	În a doua călătorie misionară
2 TESALONICENI		
1 CORINTENI	3	În a treia călătorie misionară
2 CORINTENI		
ROMANI		
EFESENI	4	În timpul primei detenții
FILIPENI		
COLOSENI		
FILIMON		
1 TIMOTEI	3	Înainte și în timpul celei de-a doua detenții.
TIT		
2 TIMOTEI		

Faptele Apostolilor 13:48-14:13

Testament se aplică în cel puțin trei cazuri: Israelului (Is. 49:3), lui Hristos (Luca 2:29-32) și lui Pavel, apostolul neevreilor.

13:48. Neamurile s-au bucurat de această turnură a lucrurilor **și toți cei ce erau rânduiți să capete viața veșnică au crezut**. Este greu să nu vedem doctrina alegerii aici; cuvintele „erau rânduiți” derivă din verbul *tassō*, un cuvânt din domeniul militar, care înseamnă „a aranja” sau „a desemna”. Luca îl folosește aici pentru a arăta că decretul electoral al lui Dumnezeu îi includea și pe neevrei.

13:49-51. Evanghelia era vestită și astfel **Cuvântul Domnului se răspândea în toată țara** (cf. 6:7; 12:24; 19:20). Dar Iudeii aveau contacte la nivel înalt, s-au folosit de ele și **au stârnit o prigonire împotriva lui Pavel și Barnaba** care, în conformitate cu instrucțiunile primite de la Domnul (Mat. 10:14), **au scuturat praful de pe picioare împotriva lor** și au părăsit cetatea.

13:52. Din nou bucuria era un rod al evangheliei (cf. v. 48; 2:46). În plus ucenicii **erau plini... de Duhul Sfânt** (cf. 2:4).

c. În Iconia (14:1-6)

14:1-2. Acest paragraf (v. 1-6) confirmă evenimentele care au avut loc în Antiohia Pisidiei. Duhul lui Dumnezeu a făcut ca lucrarea apostolilor să prospere, lucru care s-a văzut din predicarea lor în urma căreia **o mare mulțime de Iudei și de Greci au crezut**. Dar din nou au întâmpinat opoziție (cf. creștere și opoziție în 13:49-50). Rezultatul acestei opoziții apare în 14:6.

14:3. Versiunea NIV redă conjuncția *oun* (trad. de obicei cu „așadar”) prin „astfel” (**totuși** în COR — n. tr.). Această conjuncție ridică o mică problemă. Ea poate sugera faptul că timpul în care s-a stârnit opoziția (v. 2) a creat o oportunitate ulterioară pentru predicare. Sau poate arăta că opoziția era o dovadă a lucrării lui Dumnezeu în inima oamenilor (1 Cor. 16:8-9), facilitând astfel predicile viitoare. Probabil că această ultimă interpretare este de preferat.

Din nou îndrăzneala apostolilor este evidentă (cf. Fapte 4:13; 13:46).

Referirea la **semne și minuni** reprezintă confirmarea faptului că Dumnezeu aproba această lucrare (cf. 2:43; 4:30; 5:12; 6:8; 8:6; 13; 15:12). Mai târziu Pavel s-a referit la aceste minuni pentru a valida realitatea evangheliei printre galateni (Gal. 3:5). El s-a referit, desigur, la sudul Galatiei, numit „Galatia” în acea epistolă. (Vezi *Introducerea* la Gal. unde se găsește o discuție privitoare la

nordul și sudul Galatiei). Despre scopul confirmator al minunilor se discută și la comentariile de la 2 Corinteni 12:12 și Evrei 2:3-4.

14:4. Grupul apostolic era generic numit **apostolii**. Și aceasta și erau, deoarece cuvântul înseamnă „cei trimiși cu autoritate ca reprezentanți ai altora”, iar acești oameni erau trimiși de Biserica din Antiohia de pe Orontes (13:3), cu autoritatea Bisericii.

14:5-6. Când Pavel și Barnaba au aflat de un complot menit **să-i batjocorească și să-i ucidă cu pietre... au fugit în... Listra și Derbe**, cetăți din Licaonia. Pasajul dovedește acuratețea istorică a lui Luca. Deși Iconia era tot o cetate a **Licaoniei**, cetățenii ei erau în primul rând frigieni. Prin așezare și natură, Listra și Derbe erau tot licaoniene (cf. „limba licaoneană”, v. 11).

d. În Listra (14:7-20a)

(1) Superstițiile neevreilor (14:7-18)

14:7. Pavel și Barnaba n-au mers la Listra și Derbe doar pentru a scăpa de persecuție; au făcut-o și pentru a predica evanghelia. Construcția verbală: **au propovăduit Evanghelia acolo** subliniază continuitatea acțiunii pe o perioadă mai lungă de timp.

14:8. Listra, o colonie romană, era orașul în care locuiau, desigur, mai mulți ologi, între care și acela menționat în acest verset. Circumstanțele crude în care se găsea acest om se văd din expresia: **om neputincios, olog din naștere, care nu umblase niciodată**. Se pare că nu exista o sinagogă a evreilor în Listra, așa că Dumnezeu a folosit o altă cale, vindecarea acestui olog, pentru a aduce evanghelia acestor oameni. Este a treia oară în Faptele Apostolilor când este vindecat un olog (3:1-10; 9:33-35).

14:9-10. Vindecarea acestui infirm de către Pavel seamănă cu vindecarea pe care a făcut-o Petru în capitolul 3. În ambele cazuri omul era olog din naștere (3:2; 14:8); atât Petru cât și **Pavel** s-au uitat ținută la cel care trebuia **să fie tămăduit** (3:4; 14:9); ambii oameni vindecați au început să sară și să umble (3:8; 14:10). Minunea dovedește că în privința apostoliei Pavel era egal cu Petru (cf. *Introducerea*).

14:11-13. Atitudinea celor din Licaonia a fost una specifică credulității păgâne. Pentru că oamenii vorbeau în **limba licaoneană**, Pavel și Barnaba n-au putut înțelege ce spuneau. Atribuirea de calități divine lui **Barnaba** și **Pavel** poate fi reminiscența unei legende despre Zeus și Hermes, despre care se spunea că

au vizitat un cuplu de bătrâni din Lистра, numiți Filimon și Baucis, care au fost bine răsplătiți pentru ospitalitatea lor.

Zeus era zeul suprem iar Hermes mesagerul lui, corespunzător zeilor romani **Jupiter** și respectiv **Mercur**. De ce Barnaba a fost considerat Jupiter, deși Pavel era conducătorul? Răspunsul este că Pavel era vorbitorul și ca atare trebuia ca el să fie numit Hermes, iar Barnaba, cel mai retras dintre cei doi, era considerat Zeus, cel onorat, zeul din spatele scenei.

Într-un gest spontan, **preotul lui Jupiter... a adus tauri și cununi înaintea porților** așa încât poporul să poată **să le aducă jertfă** lui Pavel și Barnaba. Cununile erau ghirlande de lână puse pe animalele care urmau să fie jertfite.

14:14. Când **apostolii** au înțeles ce se întâmpla au fost îngroziți. **Și-au rupt hainele** pentru a-și arăta în acest fel aversiunea față de o asemenea blasfemie. De obicei ruptura era de aproximativ zece centimetri și era făcută de-a lungul gulerului.

14:15-18. Acest mesaj, predicat evident de ambii apostoli (verbul în gr. este la pl.) este o altă mostră de predică. Ea ilustrează felul în care acești primi predicatori i-au abordat pe păgânii superstițioși. Prin contrast, primul mesaj al lui Pavel arată cum a predicat apostolul celor familiarizați cu Vechiul Testament (cf. 13:16-41).

După ce au negat că ar avea o natură divină, ei i-au îndemnat pe ascultătorii lor să renunțe la zeii cărora se închinău și să se întoarcă **la Dumnezeu Cel viu și adevărat**. Acest Dumnezeu, Creator al tuturor lucrurilor, este stăpân peste toate (cf. 17:24; Rom. 1:19-20). El poate fi recunoscut nu numai din faptul că trimite **ploi din cer și timpuri roditoare**, dar și prin aceea că dă **hrană și bucurie**.

Unii consideră că Faptele Apostolilor 14:16 înseamnă că Dumnezeu nu-i va judeca pe păgânii care au trăit în Epoca Apostolică. Totuși, versetul 16 trebuie luat împreună cu versetul 17. Până la apariția Bisericii Dumnezeu nu a adresat o revelație directă tuturor popoarelor (i.e., **Neamurile**) așa încât ele au fost responsabile doar pentru reacția lor față de revelația generală descoperită în creație (cf. comentariilor de la 17:27, 30 și Rom. 1:18-20).

(2) Împroșcarea lui Pavel cu pietre

14:19-20a. Încă o dată niște **Iudei** s-au dovedit a fi dușmanii evangheliei harului și **au atârnat pe noroade**, aceleași care au încercat să-i zeifice pe Pavel și Barnaba, și care acum **au împroșcat pe Pavel cu pietre**.

Aceasta era a doua oară din cele cinci ocazii când o mulțime este incitată de lucrarea lui Pavel (cf. 13:50; 16:19-222; 17:5-8, 13; 19:25-34). Nu se precizează dacă Pavel **a murit** sau nu: probabil că a fost fără cunoștință, aproape de moarte (cf. 2 Cor. 12:2-4). În orice caz, refacerea sa a fost foarte rapidă, o adevărată minune. Referirea lui Pavel la împoșcarea sa cu pietre (2 Cor. 11:25) se referă fără îndoială, la acest incident (cf. 2 Tim. 3:11).

e. *La Derbe (14:20b-21a)*

14:20b-21a. Lucrarea apostolilor aici, în cea mai retrasă și mai estică cetate dintre cele vizitate în această călătorie, a fost plină de succes. Evanghelia s-a confruntat cu o opoziție puternică și de aceea **au făcut mulți ucenici** care au fost câștigați pentru Domnul Isus (cf. 20:4).

f. *Întoarcerea în Antiohia Siriei (14:21b-28)*

14:21b-22. Tarsul, cetatea natală a lui Pavel se afla doar la aproximativ 257 de kilometri de Derbe, dar cei doi apostoli au revenit în Asia Mică cu scopul de a întări bisericile recent înființate.

Pavel și Barnaba au întărit bisericile dându-le avertismente și îndemnuri (cf. 15:32, 41) și încurajându-i pe credincioși. Anterior, Barnaba i-a încurajat pe credincioșii din Antiohia Siriei (11:23). Avertismentul consta în prezicerea că vor avea **multe necazuri**, dar și în promisiunea că vor intra în **Împărăția lui Dumnezeu**. Această din urmă expresie se referă la domnia escatologică a lui Hristos pe pământ.

14:23. Credincioșii n-au avut parte doar de zidire spirituală, ci și de organizare. Pavel și Barnaba **au rânduit prezbiteri în fiecare Biserică**. Acești prezbiteri nu erau niște novici în credință (1 Tim. 3:6); ei erau probabil evrei proveniți din sinagogi, unde primiseră instruire din Scripturi. Prezbiterii din sinagogi au devenit prezbiteri în biserici.

14:24-28. Când apostolii s-au întors la **Antiohia** (trecând din nou prin **Pisidia** și **Pamfilia** și predicând în **Perga**; cf. 13:13-14), ei au făcut un raport amănunțit pentru **Biserica** din care au fost trimiși, despre **tot ce făcuse Dumnezeu**. Propoziția: **cum deschisese Neamurilor ușa credinței** este foarte importantă: (a) Ea arată că evanghelia a ajuns la neevrei. (b) Era un mesaj al mântuirii „prin credință”, nu prin faptele Legii. (c) Dumnezeu a făcut acest lucru, pentru că El a deschis ușa.

Faptele Apostolilor 15:1-11

Astfel s-a încheiat prima călătorie misionară care a durat între unu și doi ani și în care Pavel și Barnaba au călătorit peste o mie de kilometri pe uscat și peste 800 de kilometri pe mare. Dar, mai mult decât atât, ea a demolat zidul dintre evrei și neevrei (cf. Ef. 2:14-16). Cei doi apostoli **fuseseră încredințați în grija harului lui Dumnezeu** (cf. Fapte 15:40) și ei au văzut harul Său la lucru (cf. „harul” în 13:43; 14:3).

Probabil că Pavel a scris Epistola către Galateni din Antiohia, la scurtă vreme după prima sa călătorie misionară și înainte de Conciliul din Ierusalim (Fapte 15).

3. CONFERINȚA DIN IERUSALIM (15:1-35)

a. *Disensiuni cu privire la circumcizie (15:1-2)*

15:1-2. Cei câțiva oameni veniți din Iudea la Antiohia au fost probabil cei la care se referă Galateni 2:12. Ei au insistat că circumcizia era esențială pentru justificare. Poate că ei și-au bazat teologia pe pasaje cum sunt Geneza 17:14 și Exodul 12:48-49.

Nu încăpea îndoială că aceștia aveau să provoace o schismă în biserică, așa că, în fața acestor învățături, **Pavel și Barnaba au avut cu ei un viu schimb de vorbe și păreri deosebite.**

Oamenii veniți din Iudea erau dogmatici în doctrina lor, în ciuda faptului că nu aveau vreo autoritate din partea bisericii din Ierusalim. Cum explicau ei cazul lui Corneliu (Fapte 10) sau lucrarea lui Barnaba (11:22-24) nu se precizează. Poate că ei considerau cazul lui Corneliu ca fiind unic, iar credincioșii din Antiohia din capitolul 11 erau nesemnificativi pentru a fi dați ca exemplu. Acum mișcarea luase o amploare extraordinară și aceasta era modul lor de a protesta.

Biserica din Antiohia a considerat că este înțelept să meargă cu această problemă **la Ierusalim, la apostoli și prezbiteri.** Așa că i-au însărcinat pe **Pavel și Barnaba** cu această misiune și au avut înțelepciunea de a mai trimite și **alți câțiva dintre ei** pentru a fi martori. Acești martori îi puteau proteja pe Pavel și Barnaba de acuzația denaturării faptelor.

b. *Discuția cu privire la circumcizie (15:3-12)*

15:3-4. În drumul lor spre Ierusalim, oamenii care făceau parte din această delegație au dus vestea bună a convertirii **Neamurilor** fraților din **Fenicia și Samaria.** Încă o dată reacția bisericii credincioase a fost bucuria (cf. 2:46)! Mai mult, **la Ierusalim Pavel și Barnaba au fost primiți de Biserică**

și de conducătorii ei; nu aceeași a fost și reacția oponentilor.

15:5. Subiectul a fost deschis foarte direct de unii credincioși **din partida Fariseilor.** Este semnificativ faptul că circumcizia presupune obligația de a respecta întreaga Lege a Vechiului Testament, așa cum avea să scrie Pavel mai târziu (Gal. 5:3). Metoda justificării determină în mod fundamental metoda sfințirii (cf. Col. 2:6).

15:6-9. Apostolii și prezbiterii s-au adunat laolaltă ca să vadă ce este de făcut. Mai erau prezenți mulți alți credincioși (cf. v. 12, 22).

Problema nu era de mică importanță; **s-a făcut multă vorbă** (*zētēseōs*, însemnând „investigație, dezbateri, contestare; trad. „schimb de vorbe” în v. 2; „certurilor de cuvinte” în 1 Tim. 6:4; „întrebările nebune și nefolositoare” în 2 Tim. 2:23 și Tit 3:9). Cu înțelepciune, Petru a lăsat ca aceste discuții să se desfășoare pentru o vreme, ca nu cumva să dea impresia că rezultatul era o concluzie prestabilită. Data acestui Conciliu este considerată în general anul 49 d.Hr. Când Petru a spus că **Dumnezeu, de o bună bucată de vreme a făcut o alegere**, referindu-se la Corneliu, el avea în vedere un fapt petrecut cu zece ani înainte (Fapte 10:1-18). Problema acceptării neevreilor fusese rezolvată acolo și atunci. Acest lucru era evident, le-a spus Petru, prin faptul că **Dumnezeu... le-a dat Duhul Sfânt** (10:44-46) **ca și evreilor** (2:4; 11:15). Deci, **Dumnezeu n-a făcut nici o deosebire între credincioșii evrei și cei neevrei.** Toți sunt acceptați **prin credință.**

15:10. Impunerea obligației circumciziei și a respectării Legii mozaice asupra neevreilor ar fi avut două consecințe: (a) evreii l-ar fi „ispitit” (*pirazete*) **pe Dumnezeu** (cf. Deut. 6:16) și (b) ar fi pus **pe grumazul ucenicilor un jug** imposibil de purtat (cf. Mat. 23:4). Expresia **ispitiți pe Dumnezeu** înseamnă să vezi cât de multe îți poți permite cu Dumnezeu (cf. Fapte 5:9). Expresia „puneți pe grumazul ucenicilor un jug” era o modalitate foarte bună de a exprima al doilea rezultat, pentru că „a lua jugul” era expresia ce se folosea pentru a-i descrie pe prozeliții neevrei care veneau la iudaism. Jugul însemna o obligație.

Discutând această problemă, Petru s-a referit nu numai la neevrei, ci la toți credincioșii care se supuneau jugului Legii. Termenul „ucenicilor” era folosit atât pentru evrei cât și pentru neevrei.

15:11. Afirmatia: **noi ca și ei suntem mântuiți**, este uimitoare. Un evreu supus

Legii ar fi folosit ordinea inversă („ei sunt mântuiți ca și noi“), dar cine cunoaște **harul** lui Dumnezeu, așa cum îl cunoștea Petru, nu putea vorbi așa. Mântuirea oricărui om — evreu sau neevreu — este prin harul lui Dumnezeu (v. 11) și prin credință (v. 9; cf. Gal. 2:16; Ef. 2:8).

15:12. Barnaba și Pavel s-au adresat apoi adunării vorbind despre **toate semnele și minunile** (*sēmeia* și *terata*; cf. 2:43 [vezi comentariile de acolo]; 5:12; 6:8; 8:6, 13; 14:3) **pe cari le făcuse Dumnezeu prin ei în mijlocul Neamurilor**. Semnele și minunile erau foarte convingătoare pentru evrei (cf. 1 Cor. 1:22), deci ei **au ascultat** în liniște. Acest lucru înseamnă că nu au avut nimic de obiectat împotriva mărturiilor lui Petru, Pavel și Barnaba.

c. *Decizia cu privire la circumcizie (15:13-29)*

15:13-14. Iacov, care era evident capul bisericii din Ierusalim, a luat apoi cuvântul și a rezumat cele discutate. El era fratele vitreg a lui Isus și a scris Epistola lui Iacov.

A început prin a discuta experiența lui Petru (Fapte 10). Numindu-l pe Petru **Simon**, Iacov a folosit un nume foarte potrivit, pentru că discuția avea loc în Ierusalim (aici cuvântul gr. este *Symēon*, cu un caracter mai degrabă evreiesc, folosit în NT doar aici și în 2 Petru 1:1).

Expresia **mai întâi** este crucială, pentru că ea afirma că Pavel și Barnaba nu au fost primii care au mers la **Neamuri**. Așa cum afirmase Petru (Fapte 15:7-11) problema fusese deja rezolvată în principiu (cap. 10-11) *înainte* ca Pavel și Barnaba să pornească în prima călătorie misionară.

15:15-18. Așa cum era normal, Conciliul a dorit mai mult decât mărturia experienței. Ei doreau să știe care era mărturia Scripturii în această situație. Acesta era testul suprem.

Pentru a dovedi că mântuirea separată de circumcizie era o doctrină a Vechiului Testament, Iacov citează din Amos 9:11-12. Acest citat implică câteva probleme.

Una din probleme se referă la text, pentru că Iacov citează aici un text similar Septuagintei (VT în gr.), care diferă de textul ebraic. Din ebraică Amos 9:12 poate fi tradus: „Ca ei să stăpânească rămășița Edomului și toate națiunile care sunt chemate cu numele Meu.“ Dar Iacov folosește substantivul **oameni** (sau „omenire“), nu „Edom“, și verbul **să caute**, nu „să stăpânească“.

Consoanele cuvintelor „Edom“ și „Adam“ sunt identice (*ʾdm*). Confuzia dintre vocale (adăugate mult mai târziu) este ușor de înțeles. Singura deosebire în ebraică între „să stăpânească“ (*yāraš*) și „să caute“ (*dāraš*) este o consoană. Textul pe care l-a redat Iacov este poate mai fidel originalului.

O altă problemă, cea mai importantă, se referă la interpretare. Ce a vrut Amos să spună atunci când a folosit acest verset, și cum l-a folosit Iacov? Înainte de a trece la interpretarea pasajului, trebuie să facem câteva observații: (1) Iacov n-a spus că Amos 9:11-12 a fost *împlinit* prin Biserică; el pur și simplu a afirmat că lucrurile care se întâmplau în Biserică **se potrivesc** cu **cuvintele proorocilor** din Vechiul Testament. (2) Cuvântul „proorocilor“ este la plural, ceea ce înseamnă că acest citat din Amos era reprezentativ pentru ceea ce au afirmat profeții în general. (3) Ideea centrală a lui Iacov este clară: mântuirea neevreilor fără intervenția Legii nu contravine profețiilor Vechiului Testament. (4) Cuvintele **după aceea** nu se regăsesc nici în textul Masoretic, nici în Septuaginta; ambele texte conțin expresia „în acea zi“. Orice interpretare a pasajului trebuie să ia în considerare acești factori.

Cercetătorii Bibliei interpretează aceste versete în trei moduri. Cei care au o teologie amilenistă spun că noul cort (*skēnēn*) al lui David este Biserica pe care Dumnezeu o folosește pentru a predica neevreilor. Deși la prima vedere această concepție pare plauzibilă, sunt câțiva factori care-i stau împotrivă. (1) Verbul **Mă voi întoarce** (*anastrepsō*), folosit în Faptele Apostolilor 15:16, înseamnă o întoarcere reală. Luca îl folosește doar în 5:22 („s-au întors“) și aici (nu îl folosește în Evanghelia sa); în ambele cazuri în care apare, descrie o apariție fizică literală. Deoarece Fiul lui Dumnezeu nu S-a întors încă în trup, reconstrucția cortului nu a avut loc. (2) Lucrarea prezentă a lui Hristos în ceruri nu este asociată cu tronul davidic în nici o altă parte din Noul Testament. El stă acum la dreapta lui Dumnezeu (Ps. 110:1; Rom. 8:34; Col. 3:1; Evr. 1:3; 8:1; 10:12; 12:2; 1 Pet. 3:22). Când Se va întoarce, El va sta pe tronul lui David (2 Sam. 7:16; Ps. 89:4; Mat. 19:28; 25:31). (3) Biserica era o taină, un adevăr care nu a fost revelat sfinților din Vechiul Testament (Rom. 16:25; Ef. 3:5-6; Col. 1:24-27); așa că Amos nu se referă la Biserică.

Faptele Apostolilor 5:19-21

Un al doilea punct de vedere asupra pasajului este cel al premileniștilor. Conform părerii lor, există patru momente cronologice în acest pasaj: Epoca prezentă a Bisericii („să aleagă din mijlocul lor [al neevreilor] un popor care să-I poarte numele“, Fapte 15:14), reînnoirea lui Hristos la Israel (v. 16a), instaurarea împărăției davidice (v. 16b) și întoarcerea neevreilor spre Dumnezeu (v. 17). Deși această interpretare este logică, ea prezintă câteva dificultăți. (1) Citatul începe prin cuvintele „După aceea“. Premileniștii susțin că Iacov a folosit această expresie pentru că se potrivea mai bine propriei interpretări a pasajului. Dar pentru că pasajul începe prin „după aceea“ acest lucru înseamnă că Iacov a citat sensul întregului pasaj din Amos 9:11. Prin urmare, această expresie nu are legătură cu versetul 15:14, ci cu Amos 9:18-10, care descrie Necazul cel Mare („o vreme de necaz pentru Iacov“, Ier. 30:7). (2) Dacă expresia temporală „după aceea“ se referă la Epoca prezentă în Amos 9:11, înseamnă că Amos a profețit despre Biserica în Vechiul Testament.

Un al treilea punct de vedere, de asemenea premilenist, este probabil cel mai plauzibil. Iacov susține că neevreii vor fi mântuiți în Mileniu, când Hristos Se va întoarce și va **ridica din nou cortul lui David din prăbușirea lui**, expresie care se referă la restaurarea națiunii lui Israel. Amos nu a spus că neevreii trebuie să fie circumciși. Câțiva factori susțin această interpretare: (1) Acest sens se încadrează în scopul Conciliului. Dacă neevreii vor fi mântuiți în Epoca Împărăției (Mileniul), de ce ar trebui să devină prozei evrei prin circumcizie în Epoca Bisericii? (2) Această abordare se potrivește cu înțelesul expresiei „în vremea aceea“ din Amos 9:11. După Necazul cel Mare (Amos 9:8-10), Dumnezeu va instaura Împărăția mesianică (Amos 9:11-12). Iacov (Fapte 15:16) a interpretat expresia „în ziua aceea“ în sensul următor: „atunci când“ Dumnezeu împlinește unul dintre lucruri (Necazul cel Mare), îl va împlini și pe celălalt. În acest sens a folosit Iacov expresia „după aceea“. (3) Această interpretare dă sens cuvântului „întâi“ din versetul 14. Corneliu și casa lui au fost printre primii neevrei care au devenit membri ai trupului lui Hristos, Biserica. Mântuirea neevreilor va culmina cu o mare binecuvântare pentru ei în Mileniu (Rom. 11:12). (4) Mai mulți profeți au profețit mântuirea neevreilor în Mileniu, precizează Iacov în Faptele

Apostolilor 15:15 (ex., Is. 42:6; 60:3; Mal. 1:11).

15:19-21. Ca rezultat al acestei discuții teologice, Iacov a hotărât să se ia o decizie practică. El și-a spus propria **păreră** (*krinō*, lit. „a judeca“), că Biserica n-ar trebui să **pună greutatea** (*parenochlein*, „a supăra“; folosit doar aici în NT) **acelora dintre neamuri care se întorc la Dumnezeu**. Este o idee similară cu a lui Petru din versetul 10. **Ci** (*alla*, „dar“, o puternică conjuncție adversativă), sugerează Iacov, să li se trimită o scrisoare prin care să li se prescrie un comportament etic care să nu-i ofenseze pe cei care urmau poruncile Vechiului Testament.

Neevreii trebuiau **să se ferească** de trei lucruri: (a) **de pângăririle idolor** („mâncare pângărită de idoli“, NIV), (b) **de curvie** („imoralitate sexuală“, NIV) și (c) **de dobitoace zugrumate și... sânge**. Mulți învățători ai Bibliei spun că acestea sunt doar chestiuni ceremoniale. Despre mâncarea pângărită de idoli se afirmă în versetul 29 că reprezintă „lucrurile jertfite idolor“ (cf. 21:25). Se mai argumentează apoi că această problemă se aseamănă cu cea discutată de Pavel în 1 Cor. 8-10). Abstenența de la imoralitatea sexuală se referă la legile căsătoriei din Leviticul 18:6-20. Interdicția de a mânca sânge este considerată o referire la Leviticul 17:10-14. Conform acestei interpretări, toate cele trei interdicții se referă la Legea *ceremonială*.

Totuși, este mai potrivit să considerăm aceste interdicții probleme morale. Referirea la hrana pângărită de idoli ar trebui să o interpretăm în sensul pe care îl găsim în Apocalipsa 2:14, 20. Era o practică uzuală printre neevrei să folosească templele idolorilor pentru banchete și sărbători. Pavel condamnă și el practica participării creștinilor la acestea (1 Cor. 10:14-22). Adulterul era un păcat atât de obișnuit printre neevrei, încât devenise o practică acceptată. Problema imoralității a persistat chiar și printre creștini, după cum reiese din poruncile Noului Testament împotriva acestui păcat (cf. 1 Cor. 6:12-18, unde Pavel răspunde argumentelor în favoarea imoralității). A treia interdicție merge mai departe decât Leviticul 17, și anume la Geneza 9, unde Dumnezeu a făcut un legământ cu Noe, un „contract“ care este în vigoare și astăzi. Acolo Dumnezeu le-a dat oamenilor privilegiul de a se hrăni cu carne, dar după ce a fost scurs sângele din ea.

Toate cele trei interdicții din Faptele Apostolilor 15:20 pot fi cel mai bine interpretate în sens etic sau moral. Dacă așa stau

lucrurile, și creștinii de astăzi sunt responsabili de aplicarea lor, evitând consumul de alimente cu sânge sau de carne crudă. Neimplicându-se în curvie sau neconsumând alimente cu sânge în ele, creștinii neevrei ar fi respectat un înalt standard moral și nu i-ar fi ofensat pe frații lor evrei. Existau evrei în fiecare oraș care ar fi fost ofensați dacă creștinii nu ar fi urmat această conduită. Acești evrei erau bine familiarizați cu asemenea chestiuni de ordin moral.

15:22. Întreaga biserică (cf. v. 12) a avut posibilitatea să-și exprime părerea pe această temă. Este interesant faptul că au fost aleși doi martori pentru a-i însoți pe Pavel și Barnaba, astfel încât ambele părți să fie protejate (v. 2). Ei trebuiau să confirme prin „viu grai” ceea ce li se scrisese (v. 27). Nimeni nu putea susține că nu a existat o comunicare clară cu privire la acest subiect delicat.

Sila era unul din cei doi **oameni**. Aici recunoaștem stilul lui Luca de a aduce pe neobservate în scenă pe cineva, dar care mai târziu va deveni un personaj important (cf. v. 40). Aceștia doi **oameni cu vază**, care erau și „prooroci” (v. 32), se pare că reprezentau două grupuri ale bisericii din Ierusalim — **Iuda**, probabil un frate a lui Iosif (cf. 1:23), îi reprezenta pe evrei; iar **Sila**, un cetățean roman (cf. 16:37), îi reprezenta pe eleniști.

15:23-29. Apostolii și presbiterii au trimis o scrisoare în care **au scris** ce hotărâse Conciliul. Admirația bisericii față de **Barnaba și Pavel** este dovedită de cuvintele **prea iubiții noștri** și de recunoașterea faptului că Pavel și Barnaba **și-au pus în joc viața pentru Numele** (cf. comentariilor de la 3:16) **Domnului nostru Isus Hristos** (cf. 13:50; 14:5, 19). Este semnificativ faptul că scrisoarea face referire la „Duhul Sfânt” considerat „Principalul Inspirator” în discernerea adevărului.

d. *Delegația printre neevrei (15:30-35)*

15:30-35. Contingentul din Ierusalim împreună cu Iuda și Sila **s-au dus la Antiohia** (în NIV, „au coborât spre Antiohia”, aceasta situându-se la un nivel mai jos decât Ierusalimul) **unde au dat epistola**. Frații din Antiohia au fost încurajați de scrisoare, dar și de Iuda și Sila, care erau prooroci și care au încurajat biserica mai departe și au întărit-o printr-un mesaj mai lung. Sfinții din Antiohia au apreciat lucrarea lui Iuda și Sila și **i-au lăsat să se întoarcă** cu binecuvântări.

Cuvântul **pace** exprima dorința de bunăstare pentru toate aspectele vieții lor.

Versetul 34 este omis de câteva din manuscrisele grecești importante. Poate că un scrib l-a adăugat mai târziu pentru a explica decizia lui Sila (v. 40).

În următoarele luni **Pavel și Barnaba** au continuat să lucreze printre sfinții din **Antiohia**.

4. CONFIRMAREA BISERICILOR DIN ASIA MICĂ (15:36-16:5)

[A doua călătorie misionară, 15:36-18:22]

a. *Neînțelegerea dintre Pavel și Barnaba (15:36-41)*

15:36-41. Mai târziu, când **Pavel** i-a propus lui **Barnaba** o călătorie pentru vizitarea bisericilor pe care le fondaseră în prima lor călătorie, **Barnaba voia să ia cu el și pe... Marcu**. Pavel n-a fost de acord cu această sugestie pentru că Marcu **îi părăsise** anterior în **Pamfilia** (cf. 13:13). Acest argument a dus la neînțelegere, și **neînțelegerea** (*paroxysmos*, „provocare, tulburare, stârnire”, rădăcina cuvântului „paroxism”) aceasta a fost destul de mare ca să-i facă să se despartă. Dumnezeu însă Și-a manifestat suveranitatea în această dispută și, în loc de o călătorie misionară, au fost două — una spre **Cipru** la care au participat **Barnaba și Marcu**, iar alta spre **Siria și Cilicia** la care au participat **Pavel și Sila**. Probabil că atât Pavel cât și Barnaba au fost corecți în atitudinea pe care au avut-o față de Marcu. Era prea curând ca Marcu să se încumete să însoțească un apostol a cărui lucrare avea un caracter neevreiesc atât de pronunțat, dar Barnaba a considerat în mod corect și sincer că vărul lui, Marcu, avea un mare potențial încă nefolosit (cf. Col. 4:10; 2 Tim. 4:11; Filim. 24; 1 Pet. 5:13). Mai târziu Pavel a vorbit în termeni pozitivi despre Barnaba (1 Cor. 9:6; Col. 4:10). Apostolul Pavel îi datora mult lui Barnaba și se pare că au rămas prieteni în ciuda neînțelegerii cu privire la Marcu.

Nici Marcu, nici Barnaba, nu mai sunt întâlniți în Faptele Apostolilor după acest eveniment; același lucru este adevărat și despre Petru după Conciliul de la Ierusalim (Fapte 15).

Alegerea lui Sila, al cărui nume roman (în gr.) era Silvanus (2 Cor. 1:19; 1 Tes. 1:1; 2 Tes. 1:1; 1 Pet. 5:12) a fost o decizie înțeleaptă: (1) El era un reprezentant oficial al bisericii din Ierusalim, trimis la Antiohia să prezinte hotărârea Conciliului de la Ierusalim

Faptele Apostolilor 16:1-12

(Fapte 15:22). (2) Era cetățean roman (16:37). (3) Era prooroc (15:32). (4) Biserica din Antiohia îl cunoștea bine, așa că atât Pavel cât și Sila au fost încredințați **de frați în grija harului Domnului**. (5) Pentru că Sila i-a servit ca secretar lui Pavel, se poate conchide că el cunoștea bine limba greacă (cf. 1 Pet. 5:12). Pavel și Sila au misionat **întărind Bisericile** (cf. Fapte 14:22; 15:32).

b. Circumcizia lui Timotei (16:1-5)

16:1-3. Timotei, a cărui cetate natală era **Listra**, provenea dintr-o familie mixtă: era fiul unei **iudeice** și avea un **tată Grec**. Probabil că Timotei s-a convertit în timpul lucrării lui Pavel în prima sa vizită la Listra (cf. 1 Tim. 1:2). Unii au sugerat că el a fost condus la credință de bunica sa Lois și de mama sa Eunice (2 Tim. 1:5). În orice caz, el a devenit protejatul lui Pavel. Datorită bunei reputații a lui Timotei (Fapte 16:2) Pavel a vrut să-l ia cu el, poate ca ajutor, așa cum fusese Marcu. Totuși era o problemă. Evreii cărora Pavel le va predica evanghelia se vor simți ofensați dacă un om care avea o mamă evreică nu era circumcis. Așa că Pavel **l-a tăiat împrejur** pe Timotei. Se pare că el era netăiat împrejur din cauza influenței tatălui său.

Acțiunea pare să contravină concepției lui Pavel din Galateni 2:3-5, unde el refuză să-l lase pe Tit să fie tăiat împrejur. Situația însă era diferită. În Galateni 2 subiectul era metoda justificării; aici se pune problema de a nu ofensa (cf. 1 Cor. 9:19-23). Desigur, Conciliul de la Ierusalim a convenit că circumcizia nu era necesară pentru mântuire (Fapte 15:10-11, 19). În Fapte 16, Pavel a procedat așa pentru binele lucrării; a fost o acțiune înțeleaptă.

16:4. Pe când trecea prin cetăți, învăța pe frați să păzească hotărârile luate de Conciliul de la Ierusalim (15:23-29). Presupunând că Pavel a scris Epistola către Galateni după prima călătorie misionară, dar înainte de Conciliul de la Ierusalim, prezentarea deciziei era o confirmare puternică a evangheliei pe care o predica și despre care a scris.

16:5. Cu un alt „raport al progresului” (cf. *Introducerea*), Luca a mai încheiat o secțiune a cărții sale. Expresia **se întăreau** (*estereounto*, „făcut solid sau ferm”) diferă de sinonimul *epistērizo* („a întări”; în 14:22; 15:32, 41).

C. Extinderea Bisericii în zona Mării Egee (16:6-19:20)

1. CHEMAREA ÎN MACEDONIA (16:6-10)

16:6-7. Călăuzirea lui Dumnezeu a avut mai întâi un aspect negativ. Grupul misionar a încercat mai întâi să meargă spre vest, în provincia Asia, a cărei capitală era Efesul. Dar au fost nevoiți să treacă **prin ținutul Frigiei și Galatiei** (cf. 18:23). Probabil că era vorba de regiunea frigiană din Galatia. Au pornit apoi spre nord și, **ajunși lângă Misia se pregăteau să intre în Bitinia**, dar din nou au fost opriți de **Duhul lui Isus**. Cum le-au fost comunicate aceste interdicții nu este precizat. Poate că prin circumstanțe, printr-un cuvânt profetic, printr-o vedenie sau prin alte fenomene. În orice caz, Dumnezeu a hotărât ca oamenii din Efes și Bitinia să audă evanghelia mai târziu (cf. 18:19-21, 24-19:41; 1 Pet. 1:1).

16:8-9. În cele din urmă, la **Troa**, un oraș port la Marea Egee, lângă locul antice Troia, Dumnezeu le-a dat și o îndrumare pozitivă **noaptea când Pavel a avut o vedenie**. **Macedonia** era o provincie romană senatorială, corespunzând în mare măsură nordului Greciei de astăzi.

16:10. Prima secțiune din Faptele Apostolilor în care se folosește persoana întâi plural începe aici, indicând faptul că Luca s-a alăturat și el grupului format din Pavel, Sila și Timotei. Cum, de ce și unde li s-a alăturat nu se precizează.

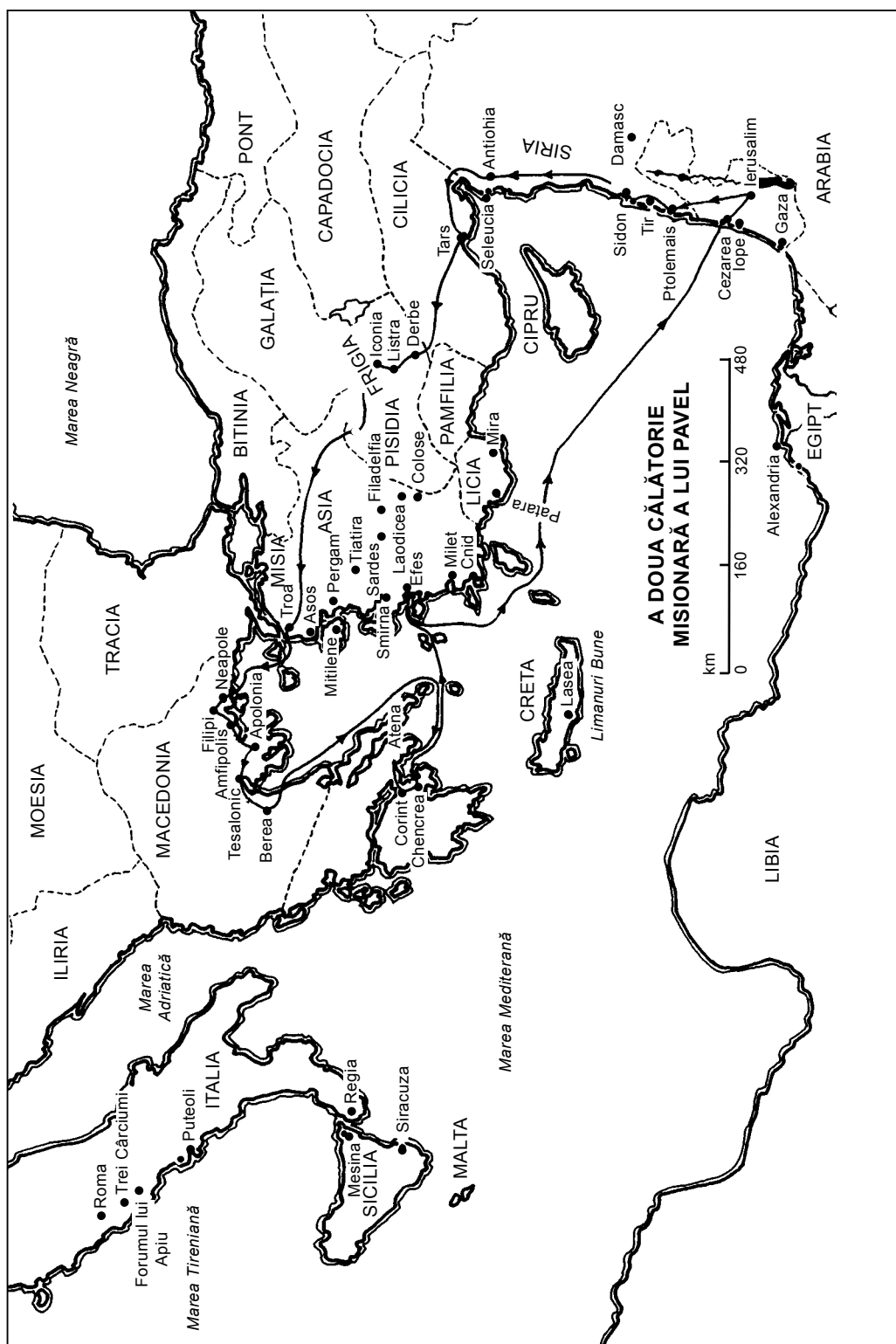
2. CONFLICTE ÎN MACEDONIA (16:11-17:15)

a. La Filipi (16:11-40)

(1) Convertirea Lidiei (16:11-15)

16:11. Călătoria de la **Troa** la **Samotracia** și la **Neapolis**, cetatea port pentru Filipi, a fost rapidă, ceea ce însemna că au avut vânt favorabil (cf. 20:6, unde călătoria în direcția opusă le-a luat cinci zile).

16:12. Din Neapolis misionarii au călătorit 15 kilometri pe Via Egnatia, Drumul Egnatian, spre Filipi, oraș despre care Luca spune că este **colonie romană și cea dintâi cetate dintr-un ținut al Macedoniei**. Este foarte clar că Luca a arătat cât era de mândru de această cetate pe care a ajuns să o iubească. Unii susțin că el a crescut și a urmat școala de medicină aici. Filipi, care la început se chema Crenides („Fântâni”) a fost cucerită de Filip al Macedoniei, care a redenumit-o cu numele său. În 168 î.Hr. Filipi a devenit o posesiune romană. După ce Marc Antoniu și

Faptele Apostolilor 16:13-21

Octavian i-au înfrânt pe Brutus și Cassius, asasinii lui Iuliu Cezar, lângă Filipi în 42 î.Hr., cetatea a fost transformată în colonie romană. Acest lucru i-a oferit privilegii speciale (ex., taxe mai mici) dar cel mai important aspect este că a devenit un fel de Romă „transplantată” (cf. comentariilor despre Filipi din *Introducere* la Fil.). Scopul principal al coloniilor era unul militar, pentru că liderii romani considerau că este înțelept să aibă cetățeni romani și simpatizanți în locurile strategice. Așa că Octavian (care a devenit Cezar Augustus, primul împărat roman, în 27 î.Hr.) a adus mai mulți coloniști (în primul rând foști soldați) la Filipi după ce l-a învins pe Antoniu la Actium, pe coasta de vest a Greciei, în 31 î.Hr.

16:13. Populația evreiască din Filipi nu era prea numeroasă, deoarece aici nu exista sinagogă; pentru existența unei sinagogi erau necesari zece bărbați. **Locul de rugăciune** (cf. v. 16), care putea fi un loc în aer liber sau o clădire simplă, se afla pe **un râu** numit Gangite, la aproximativ trei kilometri vest de oraș.

Misionarii le-au prezentat evanghelia **femeilor care erau adunate laolaltă**.

16:14. Lidia era **vânzătoare de purpură**. Această culoare era obținută de la un crustaceu, murex, sau din rădăcina unei plante. Era din **Tiatira**, o cetate cunoscută pentru comerțul pe care-l făcea în Asia Mică (cf. comentariilor despre Tiatira din Apoc. 2:18-29). Lidia era o **femeie temătoare de Dumnezeu** („închinătoare înaintea lui Dumnezeu”, NIV) un termen folosit pentru neevreii (ex., Corneliu [Fapte 10:2], cei din Tesalonic [17:17]) care nu erau prozeliti la iudaism, dar care se închinau lui Iehova. Chiar și așa, ei nu făceau parte din Biserica Noului Testament, trupul lui Hristos. **Domnul i-a deschis inima** (cf. Luca 24:45) **ca să ia aminte la cele ce spunea Pavel**. Din nou Luca accentuează suveranitatea lui Dumnezeu în mântuirea oamenilor (cf. Fapte 13:48).

16:15. Apoi Lidia **a fost botezată**, probabil la scurt timp după ce a crezut în Hristos. **Ea și casa ei** este o expresie care se poate referi la servitorii ei, dar la fel de bine și la copiii ei, dacă era văduvă. Alte persoane din Noul Testament care au venit la Hristos cu toată „casa” lor sunt: Corneliu (10:24, 44), temnicerul din Filipi (16:31), Crisp (18:8), Aristobul (Rom. 16:10), Narcis (Rom. 16:11) și Stefana (1 Cor. 1:16).

Faptul că era o femeie cu o avere considerabilă se vede din cât de mare era **casa** ei. Era suficient de mare să poată găzdui patru

oameni pe lângă cei ai casei, fără să fie stingheriți (cf. Fapte 16:40).

(2) Eliberarea ghicitoarei

16:16-18. Câțiva oameni exploatau o **roabă** care era posedată de un demon și care putea să ghicească viitorul. Cuvintele **un duh de ghicire** traduc două cuvinte grecești: „un duh, un piton”. Acest sens ne duce cu gândul la cetatea grecească Delfi, unde se credea că zeul Apolo s-a întrupat sub forma unui șarpe piton. Se credea că marea preoteasă de la Delfi era posedată de Apolo și de aceea era capabilă să prezică viitorul; prin urmare, oricine era posedat de spiritul lui piton putea prevedea evenimentele viitoare. Este cert că un demon îi dădea unei astfel de persoane puterea de a ghici. Demonii se foloseau de cei ce se închinau dumnezeilor falși (cf. 17:23; 1 Cor. 10:20).

Roaba l-a urmat pe **Pavel** și pe însoțitorii lui și le **striga** (timpul imperfect) cine sunt (**robii Dumnezeului Celui Preaînalt**) și ce predicau (**vestesc calea mântuirii**). Deși afirmațiile ei erau adevărate, evanghelia lui Hristos ar fi avut de suferit prin asocierea cu o roabă posedată de un demon. Așa că după **mai multe zile**, **Pavel** a scos demonul afară vorbind direct **duhului**. (Alte cazuri de victorie asupra forțelor oculte în Fapte se găsesc la 8:9-24; 13:6-12; 19:13-20.)

(3) Convertirea temnicerului (16:19-34).

16:19-21. Fiecare colonie romană era guvernată de doi conducători, numiți *douviri* în latină. Termenul **dregătorilor** este traducerea lui *stratēgois*, echivalentul grecesc al cuvântului latin.

Acuzația pe care **stăpânii roabei** au adus-o lui **Pavel și Sila** privea prejudiciul pe care l-au suferit. Cu puțin timp înainte de acest incident, împăratul Claudiu îi expulzase pe evrei din Roma (18:2). Filipi, o colonie romană, a adoptat o atitudine de antisemitism. Aceasta explică și de ce Timotei și Luca nu au fost duși în fața autorităților. Timotei era pe jumătate neevreu (16:1), iar Luca era probabil neevreu.

Mai mult, Pavel și Sila au fost acuzați că **tulbură cetatea** prin faptul că **vestesc niște obiceiuri pe care noi, Romanii nu trbuie... să le primim**. Roma permitea oamenilor din coloniile ei să aibă propria lor religie, dar nu să facă prozeliti printre cetățenii romani. Conducătorii civili nu puteau face distincția între iudaism și creștinism (cf. 18:14-15), așa că ei au considerat predicarea lui Pavel și a lui Sila o infracțiune flagrantă împotriva unei legi imperiale.

16:22. Norodul i-a forțat și dregătorii au pus să le smulgă hainele de pe ei și au poruncit să-i bată cu nuiele. Verbul tradus „să-i bată” derivă din *rhabdizō*, care înseamnă „a bate cu nuiaua”. Aceasta era una din cele trei bătăi la care se referă Pavel în 2 Corinteni 11:25, singurul loc în care mai apare acest verb în Noul Testament.

16:23-24. Pavel și Sila au primit multe lovituri și apoi dregătorii i-au aruncat în temniță. Ce primire în prima cetate europeană în care au predicat evanghelia! **Temnicherul**, care a primit ordine stricte nu a vrut să-și asume nici un risc, deci i-a aruncat în temnița din lăuntru (probabil o carceră subterană, sau cel puțin cea mai sigură celulă) și le-a băgat picioarele în butuci.

16:25. Faptul că Pavel și Sila au cântat în temniță conferă o semnificație specială temei bucuriei din Faptele Apostolilor (Ps. 42:8; „noaptea cântam laudele Lui”). Ei se rugau și cântau cântări de laudă care au fost auzite nu doar de Dumnezeu ci și de toți cei închiși.

16:26. Această eliberare supranaturală ne amintește de experiența asemănătoare a lui Petru (cf. 5:18-20; 12:3-11). Fără îndoială că era o experiență neobișnuită în toilul nopții în temniță — cutremurul de pământ, temelile temniței s-au zguduit, ușile s-au deschis și s-au dezlegat legăturile fiecăruia.

16:27-28. Pentru că temnicherul era responsabil pentru orice evadare dintre cei închiși (cf. 12:19), a scos sabia și era să se omoare. Dar Pavel, văzându-i intenția, l-a asigurat că deținuții erau toți aici. Poate că ceilalți deținuți erau atât de impresionați de Dumnezeul lui Pavel și a lui Sila încât nu au îndrăznit să fugă!

16:29-30. Mergând în celula lui Pavel și a lui Sila, temnicherul... tremurând... le-a zis: Domnilor, ce trebuie să fac că să fiu mântuit? Această întrebare era plină de semnificație. Era necesar ca el să înțeleagă ceea ce a cerut. Fără îndoială că el auzise despre vindecarea roabei și despre afirmația ei că acești oameni sunt robii lui Dumnezeu și aduc mesajul mântuirii (v. 17). Este, de asemenea, posibil să fi auzit rugăciunile și cântările lui Pavel și Sila (v. 25). Teribilul cutremur de pământ și iminenta posibilitate a evadării deținuților, precum și cuvintele lui Pavel prin care l-a asigurat că erau toți acolo, l-au determinat să întrebe cum poate fi mântuit.

16:31-32. Versetul 31 este un pasaj cheie despre mesajul credinței. Tot ceea ce este

necesar pentru justificare este credința în Domnul Isus. Temnicherul a întrebat ce trebuie să facă. Răspunsul a fost că nu era nevoie de nici o faptă; trebuia doar să creadă în Isus care este Domnul.

Cuvintele **tu și casa ta** se referă la membrii casei lui care aveau vârsta necesară pentru a putea crede și a fi astfel mântuiți (cf. v. 34) dacă se încredeau în Hristos. Fiecare membru al casei trebuia să creadă pentru a fi mântuit.

16:33. Temnicherul... le-a spălat rănilor lui Pavel și Sila (cf. v. 23) — un lucru uimitor pe care un temnicher îl făcea pentru niște deținuți. Prin botezul în apă el și toți ai lui au mărturisit că păcatele lor au fost spălate.

16:34. Temnicherul i-a dus în casă pe foștii deținuți și i-a hrănit. Casa lui s-a bucurat. Bucuria este încă o dată o dovadă a victoriei evangheliei.

(4) Eliberarea lui Pavel și Sila (16:35-40).

16:35-36. Se pare că temnicherul i-a adus pe Pavel și pe Sila înapoi în temniță. Motivul pentru care dregătorii s-au răzgândit nu este precizat. Poate că au fost impresionați de cutremurul de pământ sau poate că au reflectat mai mult și au înțeles cât de nedrepti au fost.

16:37-40. Cererea lui Pavel ca dregătorii să-i scoată afară pe el și pe Sila poate fi o recunoaștere a nevinovăției lor. Dar se poate ca ea să fi avut scopul de a feri Biserica din Filipi de alte necazuri. Cu siguranță însă că aceasta a conferit credincioșilor mai multă protecție în fața autorităților.

De ce oare a așteptat Pavel atât de mult pentru a menționa faptul că sunt cetățeni romani? Poate că din cauza vacarmului din timpul judecării (v. 19-22) el nu a fost auzit. Sau poate că Pavel a așteptat un moment mai potrivit pentru a da această informație. Născut ca cetățean „roman” (22:28), Pavel avea anumite drepturi, inclusiv dreptul la un proces public. Nici un cetățean roman nu putea fi biciuit. În doar două locuri din Faptele Apostolilor Pavel a fost nedreptățit sau amenințat de neevrei — în Filipi și în Efes (19:23-41). În ambele ocazii au fost atinse diverse interese ale unor oameni și de fiecare dată Pavel a fost apărat de un oficial roman. După ce au fost eliberați din închisoare, Pavel și Sila i-au văzut și mângâiat pe frați în casa Lidiei (cf. 16:15).

Cu plecarea lui Pavel se încheie prima secțiune în care Luca folosește persoana întâi plural, fapt care arată că el a rămas la Filipi (cf. ei în 16:40).

Faptele Apostolilor 17:1-12

b. La Tesalonic (17:1-9)

17:1. Distanța de la Filipi la Tesalonic era de aproximativ 160 de kilometri, cu **Amfipoli și Apolonia** situate la intervale de aproximativ 50 de kilometri pe Via Egnatia. Cu siguranță că nu existau sinagogi în aceste două orașe în care Pavel nu s-a oprit. O **sina-gogă** era un loc foarte bun pentru vestirea evangheliei (cf. v. 10), așa că Pavel a rămas la Tesalonic, astăzi Salonic, pentru a predica.

17:2. Referirea la **trei zile de Sabat** nu înseamnă că grupul de misionari a stat doar trei săptămâni în Tesalonic. Pavel s-a ocupat de evrei timp de trei sabate și apoi s-a întors spre neevrei și a lucrat printre aceștia timp de alte câteva săptămâni. Există trei argumente care susțin acest punct de vedere: (1) Biserica din Filipi i-a trimis bani lui Pavel de cel puțin două ori în timpul acestei vizite (Fil. 4:15-16), lucru ce presupune o ședere mai îndelungată de trei săptămâni. (2) În plus, Pavel a lucrat și el pentru a se întreține (1 Tes. 2:9; 2 Tes. 3:7-10). Acest fapt poate fi un indiciu că a trecut o perioadă mai lungă până la sosirea ajutorului din Filipi. (3) Cei mai mulți dintre convertiții din Tesalonic nu proveneau din sinagogă, ci erau neevrei care fuseseră adânc înrobiți de idolatrie (cf. 1 Tes. 1:9).

17:3-4. Predicarea lui Pavel și Sila, prin care L-au identificat pe **Isus** Cel crucificat și înviat cu **Hristosul** (Mesia), a dat rezultate: **unii dintre ei** („Iudei“ NIV). **O mare mulțime de Greci temători de Dumnezeu** (cf. 16:14, unde același cuvânt grecesc este folosit pentru Lidia, care era „temătoare de Dumnezeu“; cf. același cuvânt în 17:17) **și multe femei de frunte** (cf. v. 12) au crezut. Mesajul evangheliei a fost primit de oameni de diverse naționalități și din poziții sociale.

17:5. Luca menționează acest incident pentru a sublinia că evreii continuau să respingă evanghelia. Iason era probabil cel care i-a adăpostit pe **Pavel și Sila**. **Iudeii** intenționau să-i găsească pe Pavel și Sila ca **să-i aducă afară la norod**. Tesalonicul era o cetate liberă, ceea ce însemna că putea decide în problemele locale și nu se supunea administrației provinciale în aceste chestiuni. Pe lângă conducătorii locali, Tesalonicul mai avea și adunarea sa locală numită *dēmos*, cuvântul tradus aici „norod“ (vezi NIV, notele de subsol; cf. 19:30 [„mulțime“], 33 [„popor“] unde mai apare acest substantiv).

17:6-7. Pentru că cei din mulțime **nu i-au găsit** pe Pavel și Sila, i-au târât pe **Iason și pe vreo câțiva frați** și i-au acuzat **înaintea**

dregătorilor cetății (*politarchas*, lit., „conducătorii cetății“). În cetățile Macedoniei aceștia formau consiliul cetății. Acuzația era îndreptată împotriva lui **Iason** (poate o rudă a lui Pavel; cf. Rom. 16:21) pentru că i-a găzduit pe **oamenii aceștia care au răscolit lumea** — evident o exagerare — și pentru că **ei toți lucrează împotriva poruncilor Cezarului și spun că este un alt împărat: Isus**. Această ultimă acuzație este semnificativă, pentru că ea arată că iudeii erau în spatele acestei acțiuni a mulțimii (cf. 17:5); numai ei puteau cunoaște destule lucruri despre teologia lui Pavel pentru a lansa o asemenea acuzație. (Iudeii îl acuzaseră și pe Isus că susținea că este „un împărat“; Luca 23:2.) Mai mult de atât, ea reflecta și predicarea lui Pavel. Așa cum arată Epistolele către Tesaloniceni, Pavel a proclamat instaurarea Împărăției mesianice la revenirea lui Hristos (1 Tes. 3:13; 5:1-11; 2 Tes. 1:5-10; 2:14; cf. Luca 23:2; Ioan 18:33-37).

17:8-9. **Iudeii au turburat norodul** (*etaraxan*, „agitat, tulburat, deranjat“; cf. Ioan 11:33; Fapte 16:20) **și pe dregătorii cetății** deoarece nu i-au găsit pe Pavel și Sila (17:6), cei care au cauzat problema din cetatea lor. **Un zălog** însemna garanția că Pavel și Sila vor pleca din orașul lor și că nu se vor mai întoarce. Dacă s-ar mai fi produs și alte tulburări, **lui Iason și celorlalți** li s-ar fi reținut definitiv banii care reprezentau zălogul. Garanția cerută poate explica de ce Pavel a fost oprit să se întoarcă (1 Tes. 2:18). În ciuda acestui fapt, creștinii din Tesalonic au proclamat cu multă îndrăzneală evanghelia (1 Tes. 1:7-19; cf. 2:14-16).

c. La Berea (17:10-15)

17:10. La adăpostul întinericului (cf. altei ocazii în care Pavel a scăpat noaptea; 9:25), **frații au trimes de îndată, noaptea, pe Pavel și pe Sila la Berea**. Poate că Timotei i-a însoțit sau poate că li s-a alăturat la Berea mai târziu (cf. 17:14). Berea se afla la aproximativ 75 de kilometri la sud-vest de Tesalonic, pe panta estică a unui munte. Berea era situată în drumul spre Ahaia, provincie care corespunde sudului Greciei de astăzi. Sopater era din Berea (20:4). Ca de obicei, Pavel și Sila **au intrat în sinagoga Iudeilor** (cf. 17:2, 17; 18:4, 19; 19:8).

17:11-12. Evreii din Berea **aveau o inimă mai aleasă decât cei din Tesalonic**. Ei au primit mesajul lui Pavel **cu toată râvna și cercetau Scripturile în fiecare zi, ca să vadă dacă ce li se spunea este așa**. Acești

evrei erau diferiți de cei din Tesalonic, unde unii au crezut (v. 4), dar mulți dintre ei au fost geloși pe Pavel și au creat tulburare. Interesul celor din Berea s-a materializat în multe convertiri, atât dintre evrei cât și dintre greci. Interesant este că multe dintre **femeile cu vază**, atât din Tesalonic cât și din Berea, L-au primit pe Hristos (v. 4, 12).

17:13-14. Încă o dată evreii necredincioși (din **Tesalonic**) au determinat expulzarea lui **Pavel**. **Să tulbure**, derivă din același cuvânt grecesc folosit în versetul 8 în expresia „au tulburat”. **Sila și Timotei** au rămas în **Berea** pentru a ajuta la consolidarea proaspetei biserici, în timp ce **Pavel** a plecat spre sud.

17:15. Cum a ajuns **Pavel** până la **Atena**, pe mare sau pe uscat, nu putem ști. Oricum câțiva frați îl **însoțeau** pentru a-i asigura sosirea în bune condiții. Pavel le-a cerut prietenilor să le dea instrucțiuni lui **Sila și lui Timotei... să vină cât mai curând la el**.

Este clar din 1 Tesaloniceni 3:1-2, 6 că Sila și Timotei s-au întâlnit cu el la Atena. Apoi Sila a fost însărcinat de Pavel să părăsească Atena și să-l întâlnească la Corint (cf. Fapte 18:1-5).

3. CRUCIADA DIN AHAIA (17:16-18:18)

a. La Atena (17:16-34)

17:16. Gloria Greciei din secolele al V-lea și al IV-lea î.Hr. decăzuse în zilele lui Pavel și chiar Atena, mândrul centru al elenismului, trecuse de perioada de înflorire. Dar chiar și așa era încă un centru cultural vital, cu o universitate faimoasă în toată lumea. Multe din clădirile sale celebre au fost construite în zilele lui Pericle (461-429 î.Hr.). Oricât de frumoase erau arhitectura și arta, Pavel nu s-a putut bucura de ele pentru că **i se întărâta duhul la vederea acestei cetăți pline de idoli**. Arta Atenei reflecta religia ei. Capitala intelectuală a lumii era plină de idolatrie.

17:17. În această cetate Pavel a purtat un război spiritual pe două fronturi: **în sinagogă și în piață**. În sinagogă el folosea metoda obișnuită de abordare, dovedind din Vechiul Testament că Isus este Mesia (cf. v. 2-3). În această sinagogă se întâlnea cu **Iudeii și cu oamenii temători de Dumnezeu** dintre neevrei (cf. v. 4). În piață (*agora*, centrul vieții civice), unde filozofii dezbăteau și își prezentau punctele de vedere, Pavel **stătea de vorbă... cu aceia pe care-i întâlnea**.

17:18. Primii adversari ai lui Pavel din *agora* au fost **filozofii epicurieni și stoici**. Epicurienii, urmași ai lui Epicur (341-270 î.Hr.) spuneau că ținta supremă a omului este plăcerea și fericirea. Ei credeau că plăcerea este atinsă prin evitarea exceselor și a fricii de moarte, prin căutarea liniștii, prin eliberarea de durere și prin iubirea oamenilor. Ei credeau că dacă zeii existau, ei nu se amestecau în evenimentele umane.

Stoicii, pe de altă parte, erau urmașii lui Zeno (aprox. 320-250 î.Hr.) și au primit numele de la porticul pictat sau *stoa*, locul tradițional în care Zeno își dădea învățătura în Atena. Panteiști în concepție, ei credeau că istoria este condusă de un mare „Scop”. Responsabilitatea omului era să se conformeze acestui Scop atât în tragediile vieții, cât și în momentele de triumf. Este evident că această concepție despre viață, deși producea anumite calități nobile, dădea naștere la mândrie și la autosuficiență.

Când acești filozofi l-au întâlnit pe Pavel, **au intrat în vorbă cu el. Și unii ziceau: „Ce vrea să spună palavragiul aceasta?”** „Au intrat în vorbă” („dispută”, NIV) traduce cuvântul *syneballon* (lit., „a azvârli cu”, i.e., a arunca încoace și încolo cu idei). Pavel a folosit un mod de abordare puțin diferit de cel folosit în sinagogi. Acolo el discuta (*die-legeto*, „discuta, conversa”, v. 17; cf. același cuvânt în v. 2; 18:4, 19; 19:8). Cuvântul tradus „palavragiu” este *spermologos* (lit., „culegător de grăunțe”). Cuvântul desemnează pe cineva care, la fel ca păsările care culeg grăunțe, iau câteva învățături de aici, altele de acolo, iar apoi le prezintă altora ca și cum ar fi ale lui. Alții au spus **că vestește niște dumnezei străini**. Reacția lor a fost cauzată de incapacitatea lor de a înțelege doctrina lui Pavel despre Hristos și despre **învierea Sa**; aceasta era total străină modului lor de a gândi (cf. 17:31-32).

17:19-21. **Areopag**, literal „Colina lui Ares”, era locul de adunare al Consiliului Areopagului, forul suprem în rezolvarea problemelor legislative și judiciare din Atena. În Epoca Apostolică puterea acestuia se reducea la supravegherea religiei și a educației.

Există unele incertitudini cu privire la locul în care se aduna acest consiliu în vremea lui Pavel. Unii cred că se aduna pe tradiționala Colină a lui Marte, în spatele *agorei* și foarte aproape de partea vestică a Acropolei. Alții spun că se întrunea în Stoa Basileios, o clădire din *agora*. Consiliul dorea să afle despre **această învățătură nouă** a lui Pavel, care le suna **ciudat la auz**. În Atena, centrul

Faptele Apostolilor 17:22-30

intelectual al lumii antice, **Atenienii și străinii** care locuiau acolo își **petreceau vremea** spunând și ascultând **ceva nou**. Această deschidere față de idei noi i-a oferit lui Pavel ocazia de a predica mesajul său.

17:22. Începând cu acest verset (și până în v. 31) avem o altă „mostră de predică” a lui Pavel (cf. 13:16-41; 14:15-18; 20:18-35). Ei ne arată cum se adresa Pavel intelectualilor păgâni. Ținta mesajului său era clară: Dumnezeu Creatorul, care S-a revelat pe Sine în creație, le poruncește acum tuturor oamenilor să se pocăiască, pentru că fiecare va da socoteală în fața lui Isus Hristos, pe care Dumnezeu L-a înviat din morți.

Discursul lui Pavel conține trei părți: (a) introducerea (17:22-23), (b) Dumnezeu necunoscut (v. 24-29) și (c) mesajul din partea lui Dumnezeu (v. 30-31).

Pavel a început cu înțelepciune arătându-le că știe că sunt **foarte religioși**. Aceste două cuvinte traduc grecescul *deisidaimonesterous*, de la *deidō* („a se teme sau a venera”), *daimōn* („zeități, spirite rele”) și *sterEOS* („neclintit, ferm”). Ideea este că atenienii erau neclintii și rigizi în venerarea zeităților lor. Acest cuvânt a fost ales cu multă grijă. Auzindu-l, acei **bărbați atenieni** s-au gândit la zeitățile lor. În mod subtil însă, Pavel le-a sugerat că zeitățile lor erau spirite rele sau demoni. În spatele idolilor stau demonii (cf. comentariilor de la 16:16).

17:23. Atenienii, care se temeau să nu neglijeze vreo zeitățe în actele lor de venerație, au dedicat un altar **unui dumnezeu necunoscut**. Pavel nu se referă aici la altar, ci la ignoranța lor în privința adevărului Dumnezeu.

17:24. Pentru că **Dumnezeu** este Cel care **a făcut lumea**, El este suveran peste tot — **Domnul cerului și al pământului** (cf. 14:15; cf. Ps. 24:1). Un Dumnezeu atât de mare **nu locuiește în temple** construite de oameni, așa cum credeau atenienii despre zeii Greciei (cf. cuvintelor lui Ștefan din Fapte 7:48-50).

17:25. Dumnezeu este superior templelor omenești, nu are trebuință de nimic și nu este slujit de **mâini omenești**. Acest adevăr a atras atenția epicurienilor, care credeau că zeul sau zeii care există erau deasupra evenimentelor umane.

Ultima parte a versetului, care arată că Dumnezeu a dat **viață** oamenilor (cf. v. 28) și le-a asigurat împlinirea nevoilor materiale (cf. 14:17), era conformă cu filozofia stoicilor, care credeau că trebuie să-și supună

viețile „Scopului” Cosmosului. Astfel Pavel a ținut seama de concepțiile ascultătorilor săi și le-a spus că acestea erau niște concepții false despre adevăr.

17:26. **Dintr-unul singur** este o expresie care se referă la Adam. Ea dădea o grea lovitură mândriei atenienilor; și ei își aveau originea în același act creator ca toți ceilalți. Unul din scopurile creației a fost popularea planetei (Gen. 1:28).

Dumnezeul suveran, în omnipotența Sa, a hotărât istoria (**anumite vremi**) și granițele (**hotare**) națiunilor (cf. Deut. 32:8). Grecia nu era singura națiune de pe **fața pământului**.

17:27. Unul din scopurile revelării Sale în Creație și istorie a fost ca oamenii **să caute pe Dumnezeu** (cf. Rom. 1:19-20). Deși este suveran (Fapte 17:24), El este immanent și **nu este departe** de noi ca să nu-l putem găsi.

17:28. Pentru a-și susține punctul de vedere, se pare că Pavel a citat din poetul cretan Epimenides (pe care Pavel l-a citat și în Tit 1:12). **Căci în El avem viața** (cf. Fapte 17:25), **mișcarea și ființa**. De asemenea, Pavel l-a citat și pe poetul Aratus, care era din ținutul natal al lui Pavel, Cilicia: **suntem din neamul lui**. Acest al doilea citat era din lucrarea lui Aratus, *Phainomena*. Toți oamenii — atenienii și toți ceilalți — sunt din neamul lui Dumnezeu, nu în sensul că toți sunt copiii Săi răscumpărați sau în sensul că toți posedă un element de dumnezeire, ci în sensul că toți sunt creați de Dumnezeu și primesc viața și suflarea de la El (v. 25). Crearea atenienilor și continuarea existenței lor depindea de acest Dumnezeu pe care ei nu L-au cunoscut! O asemenea afirmație nu se putea face despre nici unul din mulțimea de dumnezei falși în fața cărora se închinau grecii.

17:29. Concluzia este inevitabilă: **Astfel dar**, fiindcă omenirea a fost creată de Dumnezeu, „Ființa divină” (NIV, **Dumnezeirea** în COR — n.tr.), El nu poate exista sub forma unui idol, **asemenea** obiectelor concepute și construite de om (cf. Rom. 1:22-23). („Ființa divină”, traduce *theion*, lit., „natura divină”, folosit frecvent în gr. clasică, dar în NT doar aici și în 2 Pet. 1:3-4.) Această idee era un concept revoluționar pentru atenieni, locuitorii unei cetăți „pline de idoli” (Fapte 17:16) și de lucruri („obiecte de închinare” NIV) la care se închinau (v. 23).

17:30. **Dumnezeu nu ține seama de vremurile de neștiință** ale oamenilor în care își făceau idoli, adică a fost răbdător. Deși

Faptele Apostolilor 17:31-18:1

oamenii se află sub mânia Sa (Rom. 1:18) și n-au nici o scuză din cauza revelației naturale (Rom. 1:19-20), datorită „îndelungei răbdări (*anochē* „a reține, a amâna“) a lui Dumnezeu“ le-au fost „trecute cu vederea păcatele dinainte“ (Rom. 3:25). Această idee poate fi comparată cu cea din Faptele Apostolilor 14:16: „În veacurile trecute El a lăsat neamurile să umble pe căile lor“ (vezi comentariile de acolo). Neevreii au fost în orice vreme responsabili față de revelația naturală care le-a fost dată; acum, prin proclamarea în toată lumea a evangheliei, ei au devenit responsabili și față de revelația specială. Reacția corectă este ascultarea de porunca lui Dumnezeu, care le cere **să se pocăiască** de păcatele lor.

17:31. În acest punct al discursului, Pavel introduce o perspectivă creștină distinctă. Referirea sa la **Om**ul rânduit ne amintește de Daniel 7:13-14 care vorbește despre Fiul Omului. Acesta, **rânduit** de Dumnezeu Tatăl, **va judeca lumea după dreptate** (cf. Ioan 5:22). Validarea persoanei lui Hristos și a lucrării Lui a fost învierea Sa. Din nou este predicată învierea lui Isus. Ideea învierii (cf. 17:18, 32) era incompatibilă cu filozofia greacă. Grecii doreau să scape de trupurile lor, nu să le primească din nou! O judecată personală era, de asemenea, o idee neacceptabilă pentru greci. Mesajul evangheliei a pătruns până în miezul nevoilor ateniienilor.

Este interesant că Pavel (v. 30-31) a discutat tema păcatului („să se pocăiască“), a neprihănirii („dreptate“) și a judecății („va judeca“), adică exact acele domenii în care Isus spune că Duhul Sfânt îi va convinge pe oameni (Ioan 16:5-11).

17:32-34. Pentru un grec era un nonsens să creadă că un om mort poate fi ridicat din mormânt ca să trăiască veșnic, așa că **unii își băteau joc**. Alții, mai discreți, au zis că **asupra acestor lucruri îl vor asculta altădată**. Rezultatul a fost că **totuși unii au trecut de partea lui și au crezut**, inclusiv **Dionisie Areopagitul**, care era membru în consiliu (cf. comentariilor de la v. 19) și o **femeie numită Damaris**. Alte femei care s-au convertit în Faptele Apostolilor au fost Lidia (16:14-15), câteva femei proeminente din Tesalonic (17:4) și un număr de femei proeminente de origine greacă din Berea (v. 12).

A fost oare lucrarea lui Pavel în Atena un eșec? Este dificil de afirmat acest lucru. Nu există nici o relatare privind înființarea unei biserici în Atena. Mai târziu Pavel se referă

la casa lui Stefana (1 Cor. 16:15) din Corint, spunând că „este cel dintâi rod“ („primul convertit“, NIV) al Ahaiei. (Atena era situată în Ahaia.) Dar cum putea fi așa, de vreme ce câțiva s-au convertit în Atena, după cum susține Faptele Apostolilor 17:34? Probabil că soluția este considerarea lui Stefana drept primul convertit al „unei biserici“ din Ahaia. Este posibil, de asemenea, ca expresia „cel dintâi rod“ să fi fost folosită cu referire la mai multe persoane.

Dacă nici o Biserică n-a fost înființată în Atena, cauza eșecului nu a fost mesajul sau metoda lui Pavel, ci împietrirea inimii ateniienilor.

b. La Corint (18:1-18)

18:1. Fără a explica circumstanțele, Luca relatează: **după aceea Pavel a plecat din Atena și s-a dus la Corint**. Orașele Atena și Corint, deși aflate doar la 90 de kilometri depărtare, erau foarte diferite. Atena era vestită pentru cultura și învățătura sa. Corintul era cunoscut pentru comerț și depravare. Corintul era situat la sud de un istm îngust care lega peninsula numită Peloponez de Ahaia, spre nord. Drumurile pe uscat dinspre nord și spre sud treceau prin Corint, așa cum drumurile maritime treceau de la est la vest. Corintul avea două cetăți-port — Lechaum, la patru kilometri spre vest în Golful Corint, care se deschidea spre Marea Adriatică, și Chencrea, situat la aproape 12 kilometri spre sud-est, care prelua comerțul de pe Marea Egee. Vârful sudic al peninsulei Peloponez era periculos pentru călătoriile maritime, și de aceea corăbiile își descărcau marfa într-unul din porturile Corintului, unde erau preluate și transportate în partea cealaltă a istmului și reîncărcate acolo.

În 146 î.Hr. romanii au distrus Corintul, dar poziția lui strategică nu l-a lăsat să moară. A fost reconstruit un secol mai târziu, în 46 î.Hr.

Așa cum te poți aștepta de la un oraș susținut de comerț și călători, Corintul era marcat de depravare și viață imorală. Era un centru de venerare a Afroditei, zeița dragostei, care promova imoralitatea în numele religiei.

Din punct de vedere politic, Corintul era o colonie romană și capitala provinciei Ahaia.

Putem deduce starea emoțională a lui Pavel când a sosit la Corint, din 1 Corinteni 2:1-5. El recunoaște că a fost slab, fricos și că a tremurat, stare care putea fi cauzată de

Faptele Apostolilor 8:2-11

mai mulți factori: (1) A venit singur. (2) Dificultățile pe care le-a întâmpinat de când a plecat spre Macedonia l-au umplut de neliniște pentru ceea ce se putea întâmpla în Corint (cf. Fapte 18:9-10). (3) Chiar și într-o lume obișnuită cu depravarea, Corintul era cunoscut pentru decăderea sexuală.

Faptul că Pavel a venit la Corint singur poate explica de ce a botezat câțiva oameni în acest oraș, practică pe care de obicei o delega altora (1 Cor. 1:14-17).

18:2. În Corint Pavel l-a întâlnit pe **Acuila** și pe **nevastă-sa Priscila**. Acuila era **un Iudeu** originar din **Pont**, o provincie la nord-est de Asia Mica, în sudul Mării Negre. Izgoniți din Roma printr-un edict din anul 49 sau 50 d.Hr., dat de **Claudiu**, și care prevedea **ca toți Iudeii să plece din Roma**, Acuila și Priscila au venit la Corint să-și exercite meseria. (Claudiu a domnit din 41 d.Hr. până în 54; vezi lista împăraților romani de la Luca 2:1) Suetonius (69? – 140 d.Hr.), un biograf al împăraților romani, prezintă un posibil motiv al acestui decret. În lucrarea sa *Life of Claudius* (25.4) el se referă la răscoalele constante ale evreilor și la instigarea lui Crestus. Posibil ca numele Crestus să fie o referire la Hristos.

Nu se cunoaște dacă Acuila și Priscila au fost creștini înainte de a-l cunoaște pe Pavel. Faptul că Acuila era „un Iudeu” nu înseamnă că L-a cunoscut pe Hristos (cf. Apolo, un iudeu; Fapte 18:24). Nici nu se poate dovedi că Pavel locuia cu ei pentru că erau credincioși; locuia cu ei pentru că meseria lor comună era confecționarea corturilor (v. 3).

În câteva rânduri numele Priscilei este pus înaintea celui al lui Acuila (v. 18-19, 26; Rom. 16:3). Aceasta *se poate* datora faptului că se trăgea dintr-o familie nobilă.

18:3. Meseria lor comună era confecționarea corturilor. Termenul folosit aici este *skēnopoioi*, care, după părerea unora, includea și lucrări în piele. Poate că pielea era folosită la corturi, la fel ca părul de capră pentru care era foarte cunoscută regiunea natală a lui Pavel, Cilicia.

Așa cum încă se obișnuiește în Orientul Mijlociu, atelierul unui muncitor se găsea la parter, iar camerele de locuit la etaj.

18:4. Încă odată, conform obiceiului său, Pavel și-a început lucrarea de evanghelizare **în sinagogă** (cf. 9:20; 13:5, 14; 14:1; 17:2, 10, 17; 18:19; 19:8).

18:5. După ce **Sila și Timotei** au sosit **din Macedonia** (cf. 17:14-15), **Pavel s-a**

dedat în totul propovăduirii. Verbul tradus „s-a dedat în totul” este *syneicheto* (de la *synechō*) care, la pasiv, înseamnă „a fi constrâns”. Câțiva factori legați de venirea lui Sila și Timotei l-au încurajat pe Pavel: (1) Evident, cei doi au adus ajutoare financiare din Macedonia (cf. 2 Cor. 11:9; Fil. 4:15). Datorită acestui dar în bani n-a mai fost nevoie ca Pavel să lucreze în meseria lui și s-a putut ocupa în totalitate de evanghelie. (2) Veștile bune despre statornicia Bisericii din Tesalonic l-au înviorat pe Pavel (cf. 1 Tes. 3:6-8). (3) Compania lor l-a încurajat pe apostol.

Mesajul său a fost același pe care l-a învățat pe drumul Damascului: **Isus este Hristosul**, adică Mesia (cf. Fapte 2:36; 3:18, 20; 17:3; 18:28).

18:6. Încă o dată se poate observa opoziția evreilor față de evanghelie, urmată imediat de întoarcerea lui Pavel spre **Neamuri** (cf. 13:7-11, 46; 14:2-7; 17:5; 19:8-9; 28:23-28).

Pavel și-a scuturat hainele, acțiune care se aseamănă mult cu cea a lui Pavel și a lui Barnaba, care și-au scuturat praful de pe picioare (13:51). Când Pavel a spus: **Sângele vostru să cadă asupra capului vostru**, el s-a referit la distrugerea lor și la responsabilitatea lor pentru acest lucru (cf. Eze. 33:1-6).

18:7-8. După ce Pavel **a ieșit de acolo**, a găsit un loc potrivit pentru a predica evanghelia în adunarea sfinților, în casa unuia **numit Iust** („Titius Iust”, NIV) a **cărui casă era vecină cu sinagoga**. Acesta era probabil neevreu pentru că se spune că era **temător de Dumnezeu** (cf. 16:14; 17:4). Pe lângă Iust, și **Crisp, fruntașul sinagogii, a crezut în Domnul împreună cu toată casa sa**. El cunoaștea probabil foarte bine scrierile Vechiului Testament și convertirea lui a fost, fără îndoială, un imbold pentru ca **mulți dintre Corinteni** să fie convertiți.

18:9-11. Câteva circumstanțe amenințătoare au determinat această **vedenie** de la **Domnul**. Poate că acesta era răspunsul lui Dumnezeu la juruința făcută de Pavel (cf. v. 18 și comentariile de acolo). Domnul l-a îndemnat pe **Pavel** să continue să lucreze în Corint asigurându-l că nu i se va întâmpla nimic **rău**. Fără îndoială că lui Pavel i-au prins bine aceste cuvinte având în vedere atacurile recente împotriva lui din alte orașe (cf. 17:5, 13) dar și în Corint (18:6). Ascultător, Pavel a urmat îndrumările Domnului și **a rămas un an și șase luni** în Corint (cf. v. 18), cea mai lungă perioadă

după cea de doi sau trei ani la Efes (19:10; 20:31).

Interesant este faptul că termenul folosit pentru **norod** în 18:10, *laos*, este folosit adesea pentru poporul lui Dumnezeu, Israel. Este foarte clar că în planul lui Dumnezeu pentru lume, Biserica va lua o vreme locul poporului Său ales, evreii (cf. Rom. 11:11-21).

18:12. Versetele 12-17 formează un pasaj esențial în apologetica lui Luca. Este important în primul rând datorită persoanei lui **Galion**, care a fost „proconsul” (GBV, **cârmuitor** în COR — n. tr.) roman, guvernator al **Ahaiei**. Orice judecată pronunțată de el ar fi stabilit un precedent. Mai mult, Galion era fratele lui Seneca (4 î.Hr. – 65 d.Hr.), un filozof cu mare influență la Roma.

Iudeii necredincioși nu au încetat să i se opună lui **Pavel** (cf. v. 6). Ei **s-au ridicat cu un gând și l-au dus înaintea scaunului de judecată**.

18:13-15. Evreii l-au acuzat pe Pavel că **ațâță pe oameni să se închine lui Dumnezeu într-un fel care este împotriva Legii** romane. Roma nu permite propagarea unor religii noi. Iudaismul era deja o credință stabilă și acceptată. Acești evrei voiau să spună că creștinismul era un cult nou și diferit, distinct de iudaism.

Totuși, **Galion** vedea lucrurile altfel. Pentru el creștinismul se afla sub egida iudaismului și, drept urmare, nu intra sub incidența curții de judecată. Această decizie a fost crucială pentru că a însemnat legitimarea creștinismului în fața legii romane.

18:16-17. Izbucnirea spontană și violentă împotriva lui **Sosten, fruntașul sinagogii**, trădează spiritul antisemit care exista sub splendoarea de suprafață a societății din Corint. Neevreii din Corint nu doreau să aibă de-a face cu disputele evreilor. Probabil că Sosten, devenit fruntașul sinagogii în locul lui Crisp, a condus revolta evreilor împotriva lui Pavel. Este posibil să fie vorba de același Sosten care mai târziu s-a convertit la creștinism și la care se face referire în 1 Corinteni 1:1.

Un incident minor ca acesta nu-l interesa pe **Galion**. Deși au avut loc violențe, el nu era preocupat de chestiuni religioase.

18:18. Cât a stat Pavel în Corint cu această ocazie nu este clar, pentru că cele 18 luni (v. 11) pot fi socotite din momentul vedeniei lui Pavel (v. 9-10) sau pot include întreaga **vreme** cât a stat Pavel în Corint (de la v. 5).

Apoi Pavel a plecat din Corint spre Antiohia, oraș situat în Siria pe fluviul Orontes, la biserica de unde plecase și care l-a trimis. N-a plecat însă decât **după ce și-a tuns capul în Chencrea**, un port la sud-est de Corint, **căci făcuse o juruință**. Nu este precizat când a făcut Pavel această juruință. Poate că a făcut-o când a părăsit Troa pentru a merge în Macedonia sau la începutul lucrării în Corint, ori, mai probabil, înainte ca Domnul să-i dea vedenia (v. 9-10). În timpul jurământului Pavel trebuia să-și lase părul să crească. Acum perioada petrecută sub jurământ se încheiase (după aproape un an și jumătate) și el și-a tuns părul la Chencrea (cf. Num. 6:1-21).

Iosif Flavius a scris și el despre unii evrei care după o nenorocire își rădeau capul și refuzau să aducă jertfe timp de 30 de zile (*The Jewish Wars* 2. 15. 1). Dacă Luca se referă la o împrejurare similară, Pavel trebuia să-și fi tuns părul la începutul jurământului său. Dar acest lucru este puțin probabil pentru că nu există mențiunea vreunei boli sau a altei afecțiuni de care să fi suferit Pavel (în afara cazului în care 2 Corinteni 12:7-9 se referă la această situație).

În timp ce se afla în Corint, Pavel a scris 1 și 2 Tesaloniceni (vezi diagrama de la Fapte 13:38-39).

4. ÎNCHEIEREA CELEI DE-A DOUA CĂLĂTORII MISIONARE (18:19-22)

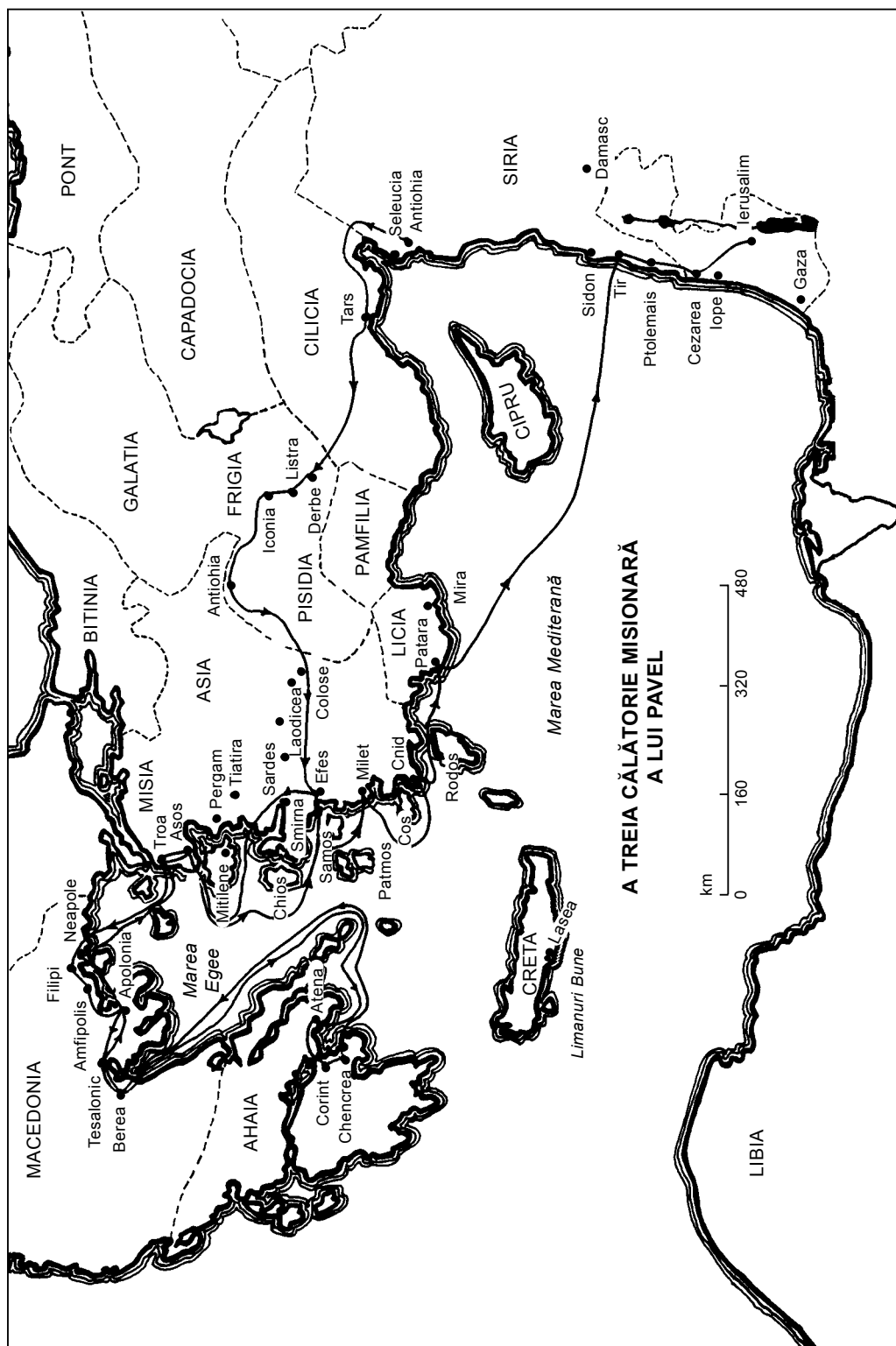
18:19. Priscila și Acvila l-au însoțit pe Pavel până la **Efes**. Evident, Sila și Timotei au rămas în Macedonia și Ahaia pentru a supraveghea bisericile de acolo. Nu se știe de ce s-au mutat Acvila și Priscila la Efes. Poate că au făcut-o pentru evanghelie.

Așa cum proceda în fiecare cetate în care ajungea, și aici Pavel a intrat în sinagogă și **a stat de vorbă cu iudeii** (cf. 9:20; 13:5, 14; 14:1; 17:2, 10, 17; 18:4; 19:8).

18:20-21. Spre deosebire de refuzul iudeilor din alte sinagogi de a crede, cei din **Efes** au dorit să discute mai mult timp cu Pavel. Totuși, se pare că el dorea mai degrabă să plece spre casă. Unele manuscrise grecești precizează că Pavel dorea să se întoarcă imediat la Ierusalim pentru a petrece acolo o sărbătoare. Dacă această precizare este corectă, înseamnă că Pavel dorea să petreacă Paștele acolo.

18:22. După ce a debarcat la Cezarea, pe coasta Palestinei — o călătorie de peste 900 de kilometri de la Efes — Pavel **s-a suit la Ierusalim și după ce a urât de bine**

Faptele Apostolilor

Bisericii, s-a pogorât în Antiohia. „S-a suit“ și „s-a pogorât“ sunt termeni aproape tehnici care se referă la a merge sau a veni de la Ierusalimul, aflat la o altitudine mai mare.

5. CUCERIREA EFESULUI (18:23-19:20)

[*A treia călătorie misionară,
18:23-21:16*]

a. Începutul celei de-a treia călătorii a lui Pavel (18:23)

18:23. Luca descrie foarte concis cea de-a treia călătorie misionară a apostolului. Evident, scopul lui Luca a fost acela de a prezenta lucrarea lui Pavel în Efes. În drumul său spre Efes, el s-a oprit **în ținutul Galatiei și Frigiei, întărind pe toți ucenicii.** Fără îndoială că mulți dintre aceștia s-au convertit în timpul celei de-a doua călătorii misionare. De aceea pasajul de la 18:24-28 este folosit ca introducere pentru lucrarea lui Pavel în Efes.

b. Instruirea lui Apolo (18:24-28)

Acest episod (18:24-28) și următorul (19:1-7) subliniază că etapa aceasta în istoria Bisericii a fost un moment de tranziție. Din pasajul 19:1-7 se poate deduce că Apolo nu primise botezul creștin și probabil nici Duhul Sfânt.

Secțiunea de față din Faptele Apostolilor arată de asemenea că creștinismul este rezultatul logic al Vechiului Testament și al lucrării lui Ioan Botezătorul. De fapt, mesajul lui Pavel este superior celui al gigantului spiritual care a fost Ioan Botezătorul. Deși mesajul lui Ioan a ajuns departe în Alexandria sau Efes, el a adus roade doar prin Hristos.

18:24. Relatarea din versetele 24-28 s-a petrecut după plecarea lui Pavel din **Efes** (v. 21) și înainte de întoarcerea sa (19:1). În acest interval, acolo a luat naștere o biserică, probabil sub influența lui Priscila și Aquila. La această biserică a venit înzestratul **Apolo, de neam din Alexandria**, orașul din nordul Africii. El era **Iudeu și era tare în Scripturi**, adică în Vechiul Testament.

18:25. Doctrina sa cu privire la Isus era corectă dar incompletă. Acest lucru putea să însemne că Apolo nu cunoștea botezul Duhului Sfânt. **Botezul lui Ioan** simboliza curățirea pe care Dumnezeu o face ca urmare a pocăinței în fața lui Dumnezeu (cf. 19:4). Dar botezul creștin ilustra unirea cu Hristos în moartea, îngroparea și învierea Sa, prin intermediul botezului cu Duhul Sfânt (cf. Rom. 6:3-10; 1 Cor. 12:13; Gal. 3:27; Col. 2:12).

18:26. Priscila și Aquila nu l-au corectat pe Apolo în public, **ei l-au luat la ei și i-au arătat mai cu deamăruntul calea lui Dumnezeu** (cf. „Calea Domnului“, v. 25).

18:27-28. Înarmat cu această nouă învățătură, Apolo a traversat Marea Egee spre **Ahaia** (probabil la Corint) unde a fost de mare folos. El îi **înfrunta cu putere pe Iudei** demonstrând prin Scriptură (pe care o cunoștea bine, v. 24) că **Isus** este Mesia. Aceeași abordare a avut-o și Pavel (v. 5). Atât de convingătoare a fost lucrarea lui Apolo în Corint încât o parte din credincioșii de acolo au format o facțiune a lui Apolo (1 Cor. 1:12). Nu există nici o mențiune care să sugereze că Apolo ar fi încurajat o asemenea grupare, și nici Pavel nu-l face răspunzător de acest lucru.

c. Influența evangheliei (19:1-20)

(1) Asupra celor doisprezece (19:1-7)

19:1-2. Baza operațiunilor lui Pavel în timpul celei de-a treia călătorii misionare a fost în **Efes**. Efesul era orașul unde se afla templul lui Artemis, una din cele șapte minuni ale lumii antice. Ruinele descoperite aici dovedesc că templul avea 73 metri lățime și 127 metri lungime, adică era de patru ori mai mare decât Partenonul din Atena. Fiind un centru comercial, Efesul era cel mai important oraș din provincia Asia. Ruinele descoperite în vremea noastră atestă trecutul ei glorios. Totuși, râul Caister a umplut portul cu aluviuni și din această cauză locul a fost abandonat mai târziu. În timpul lui Pavel orașul se apropia de momentul său de apogeu.

Sosind în această zonă metropolitană dinspre interior (probabil pe o rută mai scurtă decât cea obișnuită), Pavel a întâlnit aici pe **câțiva ucenici**. Nu este prea clar ce înțelege Luca prin termenul „ucenici“. De obicei Luca folosește acest termen pentru creștini; este posibil ca acest înțeles să-l aibă și în cazul de față, pentru că întrebarea lui Pavel conține cuvintele **când ați crezut** (i.e., ați crezut în Isus Hristos).

Răspunsul acestor ucenici este, de asemenea, enigmatic. Prin cuvintele: **Nici n-am auzit măcar că a fost dat un Duh Sfânt**, ei au vrut să spună că n-au auzit că El fusese dat sau că era dat și în prezent. O construcție similară este folosită în greacă în Ioan 7:39. Mai mult, Ioan Botezătorul a prezis clar viitoarea lucrare a Duhului Sfânt (Mat. 3:11; Mar. 1:8; Luca 3:16; cf. Ioan 1:32-33).

19:3-4. Ca și Apolo (18:25), acești ucenici din Efes cunoșteau doar **botezul lui**

Faptele Apostolilor 19:5-9

Ioan, un semn al pocăinței înaintea lui Dumnezeu (Mat. 3:2, 6, 8, 11; Mar. 1:4-5; Luca 3:8). Pavel le-a spus că Ioan a afirmat că Isus Hristos era **Celce** venea după el și în care trebuia ca ei să creadă (Mat. 3:11-12; Mar. 1:7-8; Luca 3:16-17).

19:5. Acesta este singurul loc în Noul Testament care se referă la cineva care a fost rebotezat. Era cât se poate de clar că misiunea lui Ioan avea un caracter de anticipație; Hristos este împlinirea tuturor lucrurilor.

19:6. Momentul când Pavel și-a pus **mâinile** putea să fi avut loc la botez sau, mai probabil, după aceea. Ca rezultat, **Duhul Sfânt s-a pogorât peste ei și vorbeau în alte limbi și prooroceau**. Tema vorbirii în limbi în Faptele Apostolilor întărește afirmația lui Pavel că limbile „sunt un semn... pentru cei necredincioși” (cf. comentariilor de la 1 Cor. 14:22). Scopul limbilor a fost acela de a înfrânge necredința. Diagrama care însoțește acest comentariu prezintă comparativ vorbirea în limbi în Faptele Apostolilor și arată scopul lor.

Ar mai fi de notat că primirea Duhului Sfânt în Faptele Apostolilor nu urmează un anumit model. El vine în credincioși înaintea botezului (Fapte 10:44), în timpul sau după primirea botezului (8:12-16; 19:6), sau prin punerea mâinilor apostolilor (8:17; 19:6). Totuși, Pavel afirmă (Rom. 8:9) că nimeni nu poate fi creștin fără Duhul Sfânt. Este cât se poate de clar că această carte de tranziție, Faptele Apostolilor, nu poate fi folosită ca sursă doctrinară pentru primirea Duhului Sfânt (cf. comentariilor despre vorbirea în limbi de la 1 Cor. 13:8-14:25).

19:7. Referirea la **doisprezece bărbați** nu înseamnă, așa cum au sugerat unii, că Biserica este noul Israel. Dacă numărul are o semnificație, ea este că această plinătate a Duhului trebuie să fie experimentată și de Israel în viitor (cf. Eze. 36:26-27; Ioel 2:28-32; Zah. 12:10-14).

(2) În sinagogă

19:8. Conform promisiunii făcute, Pavel s-a întors la Efes, **a intrat în sinagogă și timp de trei luni a vorbit cu ei**. Trei luni de zile într-o sinagogă fără vreo răscoală a fost un adevărat record pentru Pavel. Poate că natura cosmopolită a Efesului i-au determinat pe evreii de acolo să fie mai toleranți. Îndrăzneala apostolilor este comentată la 4:13.

Subiectul discuțiilor sale era **Împărăția lui Dumnezeu**, Pavel referindu-se desigur la persoana și lucrarea lui Hristos, dar și la domnia Sa milenială (cf. 1:3, 6).

(3) În școala lui Tiran (19:9-12)

19:9. Încă o dată evreii și-au manifestat opoziția (cf. 18:6). De data aceasta evreii **vorbeau de rău Calea Domnului** în mod public (despre „Calea”, cf. 9:2; 19:23; 22:4; 24:14, 22). Așa că **Pavel a plecat de la ei**.

După ce i-a scos pe credincioși din sinagogă, el îi învăța în fiecare zi **în școala unuia numit Tiran**. Se pare că Tiran și-a pus la dispoziție școala pentru învățătorii itineranți. Un manuscris grecesc precizează că școala era deschisă de la 11 dimineața la 4 după-amiaza, când cei mai mulți oameni își luau prânzul și își făceau „siesta.” Această tradiție pare să fie corectă. În restul timpului Pavel munea în fiecare zi (20:34).

VORBIREA ÎN LIMBI ÎN FAPTELE APOSTOLILOR

PASAJUL	CEI CARE AU VORBIT ÎN LIMBI	ASCULTĂTORII	LEGĂTURA CU CONVERTIREA	SCOPUL
2:1-4	Cei 12 apostoli și alții	Evreii nemântuiți	După convertire	Pentru a confirma (pentru evrei) împlinirea lui Ioel 2
10:44-47	Neevrei (Corneliu și familia sa)	Evreii mântuiți (Petru și alții) care aveau îndoieli cu privire la planul lui Dumnezeu	În momentul convertirii	Pentru a confirma (pentru evrei) faptul că Dumnezeu îi acceptă pe neevrei
19:1-7	În jur de 12 credincioși care credeau Vechiul Testament	Evreii care aveau nevoie de confirmarea mesajului	În momentul convertirii	Pentru a confirma (pentru evrei) mesajul lui Pavel

19:10. Pavel a lucrat în Efes timp de **doi ani**. Dar, în conformitate cu Faptele Apostolilor 20:31, el a stat aici timp de trei ani. Pentru că de obicei partea unei unități era considerată un întreg, lucrarea sa aici a durat între doi și trei ani.

Atât de eficientă a fost această lucrare, încât evanghelia s-a răspândit **la toți cei ce locuiau în Asia**, pe coasta de vest a Turciei de astăzi. Atunci au luat ființă bisericile din Colose, Laodicea și Hierapolis (Col 4:13). Unii cred că toate cele șapte biserici din Apocalipsa 2-3 au luat ființă în această perioadă, nu poate fi afirmat cu certitudine.

19:11-12. Aceste fapte ale lui Pavel sunt similare cu cele ale lui Petru din 5:15-16. Era cât se poate de clar că mâna lui Dumnezeu era peste Pavel în semn de binecuvântare și aprobare. Obiecte cum erau **basmale sau șorțuri** erau niște simboluri tangibile ale puterii lui Dumnezeu manifestate prin apostolii Săi; aceste obiecte nu aveau în ele puteri magice. Cu siguranță că afirmația aceasta nu constituie o bază pentru ca oamenii să încerce astăzi să repete astfel de minuni. Așa cum se poate vedea de multe ori în Faptele Apostolilor, minunile confirmă lucrarea apostolilor (2:43; 4:30; 5:12; 6:8; 8:6, 13; 14:3; 15:12; cf. 2 Cor. 12:12; Evr. 2:3-4).

Mențiunea despre duhurile rele face legătura între această secțiune și cea următoare (Fapte 19:13-20).

(4) Asupra exorcismului și vrăjitoriei (19:13-20). Una din temele Faptelor Apostolilor este victoria lui Hristos asupra ocultismului (cf. 8:9-24; 13:6-12; 16:16-18). Acest incident este un alt exemplu al puterii Sale asupra demonilor.

19:13. Niște exorciști Iudei itineranți folosind incantații și alte metode, **au încercat să cheme Numele Domnului Isus peste cei ce aveau duhuri rele**.

19:14. Sceva era unul din preoții evrei dintre **cei mai de seamă**. Este posibil însă ca el doar să fi pretins acest lucru și Luca a relatat afirmația lui. Sau poate că Sceva chiar era un preot important, dar cei șapte feciori ai lui au apucat-o pe căile greșite ale exorcismului.

19:15. Folosirea mai multor forme ale verbului „a cunoaște”, folosit aici cu privire la **duhul cel rău** (i.e., demonul), poate avea o semnificație specială. El a spus: **Pe Isus îl cunosc** (*ginōskō*, „a cunoaște prin interacțiune și experiență”), apoi a adăugat: **și pe Pavel îl știu** (*epistamai*, „a cunoaște despre cineva,

a înțelege”). **Dar** demonul nu-i cunoștea pe fiii lui Sceva.

19:16. În loc să fie eliberat de acest demon, **omul** posedat a devenit în mod supranatural puternic și i-a înfrânt pe toți cei șapte (*amphoterōn* de obicei înseamnă „amândoi”, dar poate să însemne și „toți”) și **i-a schingiuit**. Ce șapte au fugit **goi și răniți** din casa aceea. Demonii pot face uneori ca oamenii posedați să aibă puteri fizice neobișnuite (cf. Mar. 5:3-4).

19:17-18. Rezultatul a fost că **frica** (sau groaza, *phobos*) i-a apucat și pe **Iudeii** și pe neevrei de acolo (cf. 5:5), iar **Numele Domnului Isus era proslăvit** (în contrast cu încercarea de a folosi numele Său pentru exorcizare; cf. 19:13). **Mulți** creștini care se ocupaseră și ei de vrăjitorie și spiritism **veneau să mărturisească și să spună ce făcuseră**. Expresia tradusă prin „ce făcuseră” este *praxeis*, care se referă la cuvinte sau formule magice. Mărturisindu-și secretele, ei își pierdeau puterile demonice.

19:19. Mai mult, unii și-au **ars** în public cărțile de vrăjitorii. Cuvântul tradus **arginti** este *argyriou* și el înseamnă doar „argint”; deci valoarea monedelor este necunoscută. Dar 50.000 de monede de argint reprezintă o sumă mare.

19:20. Biserica astfel curățată a devenit mai mare și mai puternică. (Felul în care se răspândea **Cuvântul Domnului** este menționat și în 6:7; 12:24; 13:49.) Cu acest al șaselea „raport al progresului”, Luca încheie o altă secțiune a cărții (cf. 2:47; 6:7; 9:31; 12:24; 16:5; 28:30-31).

D. Extinderea Bisericii până la Roma (19:21-28:31)

1. ÎNCHEIEREA CELEI DE-A TREIA CĂLĂTORII (19:21-21:16)

a. Tulburarea din Efes (19:21-41)

19:21. Acest verset stabilește tonul pentru restul cărții. Privirea lui Pavel era ațintită acum spre **Roma** (via Ierusalim), având ca scop final să ajungă în Spania (Rom. 1:15; 15:22-24). Luca nu face nici o referire la Spania pentru că unul din scopurile sale în scrierea Faptelor Apostolilor a fost să urmărească răspândirea evangheliei până în momentul sosirii lui Pavel la Roma, capitala lumii romane. Unii au afirmat că Evanghelia după Luca se concentrează asupra răspândirii mesajului în Ierusalim, în timp ce Faptele Apostolilor urmărește răspândirea lui din

Faptele Apostolilor 19:22-39

Ierusalim la Roma. Aceste două orașe par a fi punctele centrale ale celor două cărți scrise de Luca.

Traducerea NIV spune simplu că „Pavel a decis”, deși în greacă textul este *etheto ho Paulos en tō pneumatī*, adică „Pavel și-a propus în duh” (la fel ca în GBV). Cuvântul „duh” poate însemna duhul lui Pavel sau Duhul Sfânt. Dar pentru că verbul înseamnă „și-a propus” și nu „a fost condus”, este posibil ca el să se refere la duhul uman al lui Pavel.

Mai întâi însă el a dorit să viziteze Bisericele din **Macedonia și Ahaia**. Scopurile acestui itinerariu erau: (a) să întărească Bisericele și (b) să adune ajutoare pentru sfinții din Ierusalim.

19:22. Timotei, care ultima oară a fost împreună cu Pavel la Corint (18:5), apare încă o dată în scenă. El și **Erast** au fost trimiși în Macedonia, evident pentru a pregăti venirea lui Pavel. Pavel îl menționează pe Erast în 2 Timotei 4:20.

19:23-24. Înainte de plecarea lui Pavel și ca un imbold pentru el de a părăsi Efesul, aici a avut loc o răscoală. Pentru sensul cuvântului **Calea**, vezi comentariile de la 9:2.

În doar două ocazii relatate în Faptele Apostolilor neevreii i s-au opus lui Pavel: (a) aici și (b) în cazul ghicitoarei din Filipi (16:16-24). În ambele cazuri opoziția a fost din cauza lezării unor interese financiare.

Două zeițe din Asia Mică purtau numele „Artemis” (NIV). Prima, o zeiță la care se închinau grecii și care la romani se numea Diana, era considerată zeița virgină a vânătoarei. Cealaltă, era Artemis a Efesenilor, reprezentată cu o mulțime de sâni, considerată zeița fertilității. Probabil că „statuia” originară era un meteorit care semăna cu o femeie cu mulți sâni (cf. 19:35).

Lucrătorii în argint făceau statui (**temple de argint**) ale acestei zeițe a efesenilor dar, datorită puterii evangheliei, afacerea lor începea să meargă tot mai rău.

19:25-27. Dimitrie (v. 24), un argintar, i-a mobilizat pe alți lucrători amintindu-le atât de afacerea lor (**bogăția noastră atârnă de meseria aceasta**) cât și de religia lor (**templul zeiței Diana este socotit ca o nimica**). Apelul la cultul zeiței Artemis era evident plin de ipocrizie; preocuparea sa era doar de ordin financiar. Artemis era venerată și în alte cetăți în afară de Efes. Mesajul lui Pavel: **zeii făcuți de mâini nu sunt dumnezei**, ducea la falimentul acestor lucrători.

19:28-29. Argintarii, mâiați pe Pavel din cauza discursului lui Dimitrie, au declanșat o revoltă și **au năvălit în teatru**, cel mai mare loc din oraș, care avea 25.000 de locuri. Ca dovadă a opoziției lor, **au luat cu ei pe Macedonenii Gaiu și Aristarh** (cf. 20:40). Gaiu era un nume destul de obișnuit; nu este sigur că el este aceeași persoană cu Gaiu menționat în Epistola către Romani 16:23 și în 1 Corinteni 1:14. Aristarh este menționat și în Faptele Apostolilor 20:4 și în 27:2. Cei doi au scăpat cu răni ușoare sau poate fără nici o rană.

19:30-31. Aceste versete sunt importante nu numai pentru ceea ce afirmă în mod direct, ci și pentru ceea ce afirmă implicit. **Pavel** era gata să apere evanghelia și să vină în fața oponenților săi! Dar creștinii **nu l-au lăsat**. Chiar și **unii din mai marii Asiei** l-au sfătuit să nu meargă acolo. Aceștia erau *Asiarchs* (lit., „conducători ai Asiei”), care se îngrijeau de bunăstarea politică și religioasă a comunității. Ei trebuiau să fie în relații bune cu Roma și de aceea trebuiau să dovedească relația bună a creștinismului cu autoritățile.

19:32-34. Simțul umorului pe care-l avea Luca răzbate din acest pasaj. **Cei mai mulți nici nu știau pentru ce se adunaseră** acolo. Pentru că **Iudeii** erau monoteiști și se opuneau din răspuțeri idolilor, ei l-au împins înaintea pe **Alexandru**, cu scopul de a-i disculpa. Scăderea afacerii cu idolii de la templul Diane nu era greșeala lor! Totuși, antisemitismul și-a spus cuvântul și mulțimea a refuzat să asculte un evreu, în schimb au strigat **timp de aproape două ceasuri: „Mare este Diana Efesenilor!”**

19:35-39. Termenul **logofătul** (*gramateus*, lit., „scrib”) nu definește în totalitate poziția acestui om. El era de fapt conducătorul executiv al cetății. Când a apărut el, mulțimea l-a ascultat.

Mai întâi el le-a vorbit despre **cetatea Efesenilor**, care este **păzitoarea templului mării Diane și a chipului ei căzut din cer**. Ultima afirmație poate fi o subtilă respingere a afirmației făcută de acuzatori (v. 26, „zeii făcuți de mâini nu sunt dumnezei”). Artemis (Diana) *nu* era făcută de mâini omenești. În concluzie, a spus el, de ce trebuie să fie ei atât de preocupați de predicile lui Pavel? Apoi logofătul a susținut nevinovăția lui Gaiu și Aristarh, iar acest lucru îl exonera și pe Pavel (v. 30). În final, el a arătat metodele legale pentru a face o plângere: **zile de judecată... dregători... și o adunare legiuită** (v. 38-39). Această adunare nu era legală.

Faptele Apostolilor 19:40-20:15

19:40-41. În ultimul rând, conducătorul al cărui nume nu este menționat i-a avertizat în legătură cu implicațiile politice și posibila acuzație de **răscoală**. Ei vor fi obligați să dea Romei o explicație pentru această răscoală, iar orașul putea să-și piardă unele libertăți. Astfel Pavel a fost achitat de toate acuzațiile de ordin religios sau politic.

În timp ce se afla în Efes, Pavel a scris Prima Epistolă către Corinteni și o altă scrisoare adresată corintenilor, dar care nu face parte din canonul biblic (cf. 1 Cor. 5:9). În plus, el a făcut și o a treia vizită la Corint, neconsemnată în Faptele Apostolilor (cf. 2 Cor. 12:14; 13:1; vezi „Contacte și Corespondență” în *Introducere* la 2 Cor.).

b. *Plecarea din Macedonia și Ahaia (20:1-6)*

20:1-2. Această parte a celei de-a treia călătorii misionare este redat foarte pe scurt de Luca. În 2 Corinteni 2:12-13; 7:5-7 se dau mai multe informații despre oprirea lui Pavel la Troa în vederea evanghelizării și despre dorința sa de a-l vedea pe Tit, care urma să-i aducă vești despre Biserica din Corint. Așa că Pavel a plecat spre **Macedonia** (cf. Fapte 19:21), l-a întâlnit pe Tit și a scris 2 Corinteni.

Se prea poate ca în acest timp Pavel să fi lucrat și în Iliric, adică pe teritoriul fostei Iugoslavii (Rom. 15:19; cf. 2 Cor. 10:13).

20:3. În timpul șederii de trei luni în Ahaia, el a scris din Corint Epistola către Romani (cf. Rom. 15:23-26).

Mențiunea că **Iudeii i-au întins curse** se referă la hotărârea de a-l ucide în timp ce se afla pe corabie și de a-i arunca trupul în mare. Acest plan perfid a ajuns la cunoștința lui Pavel și el **s-a hotărât** să nu meargă spre estul Mediteranei, ci **să se întoarcă prin Macedonia**. Probabil că dorea să fie în Ierusalim de Paște; acum însă nu putea decât să speră că va ajunge acolo, în cel mai bun caz, de ziua Cincizecimii (Fapte 20:16).

20:4-6. Menționarea celor șapte oameni demonstrează ce se afirmă în altă parte: că Pavel era preocupat de ajutoarele pentru sfinții din Ierusalim. Ca reprezentanți ai diferitelor Biserici, aduceau cu ei ajutoare. Trei oameni erau din Macedonia (**Sopater... Aristarh și Secund**) și patru erau din Asia Mică (**Gaiu... Timotei... Tihic** [cf. Ef. 6:21; Col. 4:7; 2 Tim. 4:12; Tit 3:12] și **Trofim** [cf. Fapte 21:29; 2 Tim. 4:20]). Punctul lor de întâlnire a fost **Troa**. În Faptele Apostolilor 19:29 se spune că Gaiu era din Macedonia, iar în 20:4 se spune că era din **Derbe**. Probabil că este vorba despre doi oameni

diferiți (cf. al treilea Gaiu era din Corint; 1 Cor. 1:14).

În pasajul din 20:5-6, Luca prezintă pe scurt o altă secțiune în care apare pronumele **noi (ne)**. Luca s-a oprit la **Filipi**, conform capitolului 16, și a rămas acolo până în acest moment al relatării. Apoi s-a alăturat grupului pentru a-l însoți pe Pavel la Ierusalim. Sărbătoarea **praznicului Azimilor** era primăvara. Ei au făcut o călătorie de 250 de kilometri din Filipi la Troa în **cinci zile**.

c. *Discursul de la Troa (20:7-12)*

20:7. Acesta este versetul din Noul Testament care arată cel mai clar faptul că duminica era ziua obișnuită de adunare a Bisericii apostolice. Pavel a stat în Troa șapte zile (v. 6) și Biserica s-a întâlnit **în ziua dintâi a săptămânii**. Aici metoda lui Luca de a număra zilele nu este cea evreiască, care considera că o zi ține de la apusul soarelui până la următorul apus, ci cea romană, care considera că ziua ține de la miezul nopții până la următorul miez de noapte. Acest lucru poate fi afirmat cu certitudine, pentru că expresia „până la ziuă” (v. 11) înseamnă **a doua zi** (v. 7).

Probabil că biserica se întâlnea seara, pentru că cei mai mulți oameni lucrau în timpul zilei. Pentru că urma să-i părăsească, probabil fără să mai revină, Pavel și-a prelungit discursul până la **miezul nopții**.

20:8-10. Faptul că în încăpere erau multe lumini a contribuit la instalarea unei stări de somnolență, pentru că lămpile consumau oxigenul. Probabil că această stare era amplificată și de mulțimea celor prezenți.

Un tânăr numit Eutih (lit. „norocos”) a făcut dovada că numele i se potrivește bine. Luca a afirmat că tânărul **a fost ridicat mort** după ce căzuse de la o fereastră **de la al treilea etaj** (GBV). Obiceiul era ca încăperi mai mari să fie situate la nivelul superior al unei clădiri (vezi comentariile de la 1:13). La fel cum au făcut în vremea lor Ilie și Elisei, Pavel l-a luat în brațe pe Eutih și „flăcăul a fost adus viu.”

20:11-12. Ca parte a mesei, ei au participat la Cina Domnului (**a frânt pâinea, a cinat**; cf. v. 7), și întâlnirea lor a continuat până la ziuă. Eutih, **flăcăul** norocos (cf. v. 9-10) **a fost adus viu**.

d. *Discursul de la Milet (20:13-38)*

20:13-15. Este cert că **Pavel** a rămas la Troa mai mult decât își planificase inițial (v. 7). Pentru a mai câștiga timp, el a trimis

Faptele Apostolilor 20:16-28

restul grupului să meargă **înaintea lui**. Călătoria pe uscat de la Troa la **Asos** este cu mult mai scurtă decât cea pe mare. Datorită acestui aranjament Pavel a putut să zăbovească ceva mai mult timp la Troa. Apoi au navigat împreună de la Asos la **Mitilene...** la **Chios...** **Samos** și **Milet**. Călătoria spre ultimele trei locuri a durat câte o zi.

20:16-17. Pavel a evitat Efesul pentru că **se grăbea... să fie în Ierusalim de ziua Cincizecimii**. El știa că i-ar fi luat mult timp să-și ia rămas bun de la mulții prieteni pe care-i avea în Efes. Miletul se găsea la aproximativ 50 de kilometri sud de **Efes**, așa că Pavel a trimis vorbă la Efes și i-a chemat la **Milet pe presbiterii Bisericii**. Corabia se opriese pentru câteva zile în portul Milet.

20:18. Aici începe o altă „mostră de predică” a lui Pavel (cf. 13:16-41; 14:15-17; 17:22-31), rostită pentru conducători creștini, oameni pe care-i iubea mult. Acest discurs are trei părți: (a) o recapitulare a celor trei ani de misiune a lui Pavel în Efes (20:18-21), (b) o prezentare a situației actuale (v. 22-27) și (c) responsabilitățile viitoare ale presbiterilor din Efes (v. 28-35).

20:19. În Efes, ca pretutindeni, **uneltirile Iudeilor** s-au îndreptat împotriva lui Pavel, cu toate că răscoala descrisă în Faptele Apostolilor 19 a fost declanșată de neevrei. Aici Luca se referă la **uneltirile** din partea evreilor, dar nu intră în detalii (cf. cuvintelor lui Pavel de la 1 Cor. 15:30-32; 16:9; 2 Cor. 1:8-10).

20:20. Lucrarea lui Pavel **în case** (cf. 2:38) se deosebește de lucrarea sa publică și se referă probabil la Bisericiile care erau în case. Dacă așa stau lucrurile, este posibil ca fiecare presbiter să fi fost supraveghetorul unei astfel de Biserici. Pavel a predicat și a „învățat” în aceste biserici.

20:21. În greacă cuvintele **pocăința** și **credința** sunt legate printr-un singur articol. Acest lucru poate să însemne că cele două cuvinte accentuează două aspecte ale încrederei în Hristos (cf. 2:38). Când o persoană își exprimă credința în Hristos, ea se întoarce de la vechea sa credință (se pocăiește de ea). Acest mesaj se adresează deopotrivă **Iudeilor** și **Grecilor** (i.e., neevrei; cf. 19:10; Gal. 3:28).

20:22. Aici Pavel începe să descrie circumstanțele în care se afla în acel moment (v. 22-27). Cuvintele **împins de duhul**, sunt literal „legat în Duhul” (*dedemenos... tō pneumatī*). Probabil că această expresie se referă la călăuzirea Duhului Sfânt în viața

apostolului (cf. Luca 2:27; 4:1; Fapte 8:29; 10:19; 11:12; 16:6-7). Motivul pentru care Pavel dorea să meargă **la Ierusalim**, deși nu este precizat, este evident acela de a duce ajutoarele pentru sfinții săraci din Ierusalim (24:17; cf. comentariilor de la 21:12-14).

20:23. Pavel fusese deja avertizat de **Duhul Sfânt** — adică prin oamenii care aveau de la Duhul darul profeției — că îl așteaptă **lanțuri și necazuri** la Ierusalim. El anticipează necazurile de la Ierusalim în Epistola către Romani, 15:30-31. Totuși, a fost constrâns să meargă acolo (cf. Fapte 19:21; 20:16).

20:24-25. Când aceste două versete sunt citite împreună, devine clar că predicarea despre **Împărăția lui Dumnezeu** și **Evanghelia harului lui Dumnezeu** au legătură una cu alta. Lucrarea harului lui Dumnezeu le dă posibilitatea neevreilor să aibă parte atât de privilegiul mântuirii cât și de cel al intrării în domnia milenară a Domnului.

În urma avertismentului pe care l-a primit, Pavel a tras concluzia că presbiterii din Efes nu-i vor **mai vedea fața**. Cuvintele „voi toți” se referă la ei „toți” (ca grup) care nu-l vor mai vedea pe Pavel. El nu a spus că *nici-unul* dintre ei nu-l va mai vedea. Ambiția lui era aceea de a-și sfârși **alergarea**, ceea ce se va întâmpla mai târziu (2 Tim. 4:7).

20:26-27. În conformitate cu Ezechiel 33:1-6, Pavel declară că este **curat de sângele tuturor** celor din Efes (cf. comentariilor de la Fapte 18:6). El le-a predicat „tuturor” (cf. „toți cei ce locuiau în Asia, Iudei și Greci”; 19:10). Conținutul predicilor sale a fost **tot planul lui Dumnezeu** (*boulēn*, „scop, plan”; cf. 2:23; 4:28; 13:36; Ef. 1:11; Evr. 6:17). Interesant este că Pavel a folosit câteva cuvinte când s-a referit la rolul său în comunicarea evangheliei: (a) „propovăduiesc” (Fapte 20:20) și „vestesc” (v. 27) ambele provenind din grecescul *anangellō* („proclamă, anunță”); (b) „învăț” (de la *didaskō*, „învăț”, v. 20); (c) „vestesc” (v. 21) și „a mărturisi” (v. 24, GBV), ambele derivate din *diamartyromai* („a depune mărturie solemnă”); (d) „mărturisesc” (*martyromai*, „mărturisesc”, v. 26).

20:28. În versetele 28-35, Pavel își îndreaptă atenția spre responsabilitățile viitoare ale presbiterilor din Efes. Mai întâi ei trebuiau să ia **seama** (*prosechete*, „a se ocupa”, în sensul de a avea grijă) la ei înșiși și la **toată turma**. Este semnificativ faptul că înainte de a putea să se îngrijească de turmă, trebuia ca ei să se îngrijească de binele lor spiritual.

Faptele Apostolilor 20:29-21-9

Aici prezbiterii sunt prezentați ca **episcopi** (*episkopous*, de la verbul *episkopeō*, „a căuta”, „a avea grijă”). Termenul „prezbiterii” are antecedente preponderent evreiești și evidențiază demnitatea slujbei, în timp ce „episcopi” are o origine grecească care accentuează responsabilitatea slujbei, și anume, „a îngriji” de alții.

Valoarea turmei pe care prezbiterii trebuia să o păstorească (*poimainein*, infinitiv prez.; cf. 1 Pet. 5:2), este subliniată de Pavel prin aceea că o numește Biserica Domnului (i.e., Biserica al cărei stăpân este Dumnezeu), și prin referirea la câștigarea ei (cf. Ps. 74:2) prin **însuș sângelui Său**. Biblia nu vorbește niciunde de sângele lui Dumnezeu Tatăl. În grecește textul poate fi: „prin sângele Celui care este al Său”, adică a propriului Său Fi. Cuvântul grecesc tradus a **câștigat-o** înseamnă „a obține, a dobândi.”

20:29-31. Aceste versete explică necesitatea îndemnului dat bătrânilor de a lua seama la ei și la turmă (v. 28). Învățătorii falși, numiți **lupi răpitori**, vor intra între ei și **nu vor cruța turma**, ci vor **învăța lucruri stricicioase**. Acest avertisment este atestat și în alte referiri la biserica din Efes (1 Tim. 1:6-7, 19-20; 4:1-7; 2 Tim. 1:15; 2:17-18; 3:1-9; Apoc. 2:1-7). Pavel îi îndeamnă din nou pe acești conducători: **de aceea, vegheați**. El i-a avertizat în repetate rânduri de pericolul erorilor doctrinare. De fapt, a făcut acest lucru **cu multe lacrimi** (cf. Fapte 20:19).

20:32. Pavel i-a încredințat mai întâi în **mâna lui Dumnezeu** și apoi în cea a **Cuvântului harului Său**. Deși încrederea în Dumnezeu este esențială, ea trebuie însoțită de ascultarea de Cuvântul Său. Aceasta va duce la zidire spirituală (**care vă poate zidi sufletește**) și le **poate da moștenirea împreună cu toți cei sfințiți** (cf. 26:18; Ef. 1:18; Col. 1:12; 1 Pet. 1:4).

20:33-34. Pavel a muncit pentru a se întreține pe sine și pe alții (cf. 18:3; Ef. 4:28).

20:35. Munca grea i-a permis lui Pavel să-i ajute **pe cei slabi** (cf. 1 Tes. 5:14). Cuvintele Domnului: **Este mai ferice să dai decât să primești** nu se găsesc în cele patru Evanghelii. Ele reprezintă o tradiție orală păstrată de Biserica Primară.

20:36-38. Dragostea profundă pe care prezbiterii o aveau pentru Pavel reiese clar din aceste versete. Restul călătoriei spre Ierusalim (21:1-25) a fost plin de astfel de dovezi de dragoste față de Pavel. De ce insistă Luca asupra acestui aspect? El face acest lucru pentru a pune în contrast atitudinea față de

Pavel a celor din ținuturile locuite de neevrei cu atitudinea pe care au avut-o față de el evreii din Ierusalim.

e. *Sfaturile date în timpul călătoriei de la Milet la Ierusalim (21:1-16)*

21:1. Fiecare din aceste opriri — la **Cos**, la **Rodos** și la **Patara** — a avut loc după câte o zi de călătorie **pe apă** (cf. 20:13-15).

21:2. Pentru că nu mai dorea să rămână la bordul unei corăbii care făcea escală în câte un post în fiecare seară, Pavel s-a îmbarcat pe o **corabie** mai mare, care mergea spre **Fenicia** fără oprire.

21:3-4. Navigând la sud de Cipru, corabia a acostat și ei s-au **dat jos la Tir, unde avea să se descarce corabia**, operațiune care a durat o săptămână (v. 4). Persecuția asupra Bisericii din Ierusalim i-a împrăștiat pe ucenici și spre Fenicia, așa că Pavel a găsit și aici credincioși.

Prin Duhul, credincioșii din Tir îi **ziceau lui Pavel să nu se suie la Ierusalim**. Având în vedere cuvintele „prin Duhul”, putem considera că Pavel a greșit urmându-și drumul spre Ierusalim? Probabil că el nu a încălcat voia lui Dumnezeu din următoarele motive: (1) Fapte 20:22 și 21:14 lasă să se înțeleagă că era voia lui Dumnezeu ca Pavel să-și continue drumul spre Ierusalim (cf. 19:21). (2) Încurajarea dată de Dumnezeu (23:11) arată că Pavel nu s-a încăpățânat să refuze voia lui Dumnezeu. (3) În 23:1 Pavel afirmă că până în acea zi el a trăit având o conștiință curată.

Probabil că expresia „prin Duhul” (21:4) înseamnă că ei știau prin Duhul că Pavel va suferi în Ierusalim (cf. 20:23); așa că, preocupati de siguranța lui, ei au încercat să-l oprească din drum.

21:5-6. Acesta a fost primul contact al lui Pavel cu Biserica din Tir, deși au fost împreună doar șapte zile, între ei s-a stabilit o legătură plină de dragoste. Scena despărțirii, chiar dacă nu atât de zguduitoare ca cea din Milet (20:37), a fost plină de înțelesuri.

21:7. Apoi corabia a coborât 40 de kilometri spre sud, până la **Ptolemaida**, asăzi Acra sau Akko, unde s-a oprit pentru o zi. Probabil că Biserica de aici a fost înființată ca urmare a persecuțiilor menționate în 11:19, la fel ca și Biserica din **Tir**.

21:8-9. Călătoria de 75 de kilometri spre Cezarea a fost făcută fie pe uscat, fie pe mare; probabil că a fost făcută pe mare, pentru că drumul pe uscat era foarte anevoios, iar portul Cezarea oferea condiții excelente.

Faptele Apostolilor 21:10-24

Gazda lui Pavel aici a fost **Filip evangelistul**. El era **unul din cei șapte** (cf. 6:1-5) care au slujit văduvelor din Ierusalim. Lucrarea sa de evanghelizare a fost prezentată în capitolul 8. El se stabilise în Cezarea (cf. 8:40), cu toate că aceasta era cea mai romană cetate din Israel și locuia acolo de aproape douăzeci de ani atunci când a sosit Pavel.

El avea **patru fete fecioare** (*parthenoi*, lit. „virgine”) **cari prooroceau**. Acest dar spiritual, foarte răspândit în Biserica Primară, nu era dat doar bărbaților (cf. 1 Cor. 11:5). Tăcerea lor, având în vedere celelalte profeții despre suferințele lui Pavel din Ierusalim, este surprinzătoare.

21:10-11. Agab, un prooroc care apare la 11:28, **s-a pogorât din Iudeea**, evident din Ierusalim, unde locuia, la Cezarea care se afla tot în provincia Iudeea. El a ilustrat felul în care Pavel va fi legat în Ierusalim. Profeții își ilustrau deseori mesajele (cf. 1 Regi 11:20-31; Is. 20:2-4; Ier. 13:1-7; Eze. 4). Faptul că Pavel urma să fie înțemnițat era cunoscut de mai mulți oameni, inclusiv de Pavel însuși (Fapte 20:23).

21:12-14. Când **cei de acolo** au auzit această profeție, l-au **rugat pe Pavel să nu se suie la Ierusalim** (cf. v. 4). Chiar și Luca s-a alăturat acestor oameni pentru că folosește pronumele personal la persoana întâi plural. Dar apostolul nu a putut fi înduplecat.

Deși Luca nu spune acest lucru, se pare că unul din motivele pentru această călătorie la Ierusalim atât de importantă pentru Pavel era dorința lui de a duce ajutoarele pentru credincioșii din Ierusalim (cf. 24:17; Rom. 15:25-27; 1 Cor. 16:1-4; 2 Cor. 8:13-14; 9:12-13; Gal. 2:10).

Pavel dorea să ducă ajutorul în bani și pentru a întări una din doctrinele sale de bază, unitatea evreilor și a neevreilor în Hristos (Ef. 2:11-22; 3:6).

21:15-16. Distanța dintre **Cezarea și Ierusalim** este de aproximativ 100 kilometri și poate fi parcursă pe cal în două zile. Unii cred că **Mnason** își avea casa la jumătatea drumului și că aici și-a petrecut Pavel noaptea împreună cu însoțitorii lui. Dar este mai probabil că Mnason locuia în Ierusalim. Interesant este faptul că Mnason era **din Cipru**, insula unde s-a născut Barnaba.

2. ARESTAREA LUI PAVEL LA IERUSALIM (21:17-23:32)

a. Detenția lui Pavel (21:17-36)

(1) Jurământul lui Pavel (21:17-26)

21:17-19. Foarte curând de la sosire, **Pavel și însoțitorii lui s-au întâlnit cu Iacov**,

capul Bisericii din Ierusalim (cf. 15:13-21) și cu **toți prezbiterii** Bisericii. Luca menționează doar relatarea lui Pavel cu privire la ceea ce **făcuse Dumnezeu în mijlocul Neamurilor prin slujba lui** (cf. 14:27). Tot acum Pavel i-a înmănat lui Iacov, în prezența prezbiterilor, ajutorul generos pentru sfinții din Ierusalim (24:17). Probabil că Luca a omis acest episod pentru că el insistă asupra faptului pe faptul că evanghelia a trecut de la evrei la neevrei.

21:20-21. Când conducătorii Bisericii din Ierusalim **au auzit** de lucrarea lui Pavel printre neevrei, **au proslăvit pe Dumnezeu**. Fără îndoială că ei i-au mulțumit pentru darul făcut de neevrei credincioșilor evrei din Ierusalim (vezi comentariile de la v. 12-14).

Deși se bucurau la auzul cuvintelor lui Pavel, ei se temeau din cauza reputației pe care apostolul o avea printre credincioșii evrei **plini de râvnă pentru Lege**. Vești neadevurate despre Pavel s-au răspândit până acolo. Era adevărat faptul că Pavel îi învățase pe neevrei că, din punct de vedere religios, nu era important ca fii lor să fie tăiați împrejur și să fie învățați obiceiurile evreiești. Totuși, el niciodată nu i-a învățat pe iudei să nu-și **taie copiii împrejur** sau să-și disprețuiască **obiceiurile**.

21:22-24. Iacov și prezbiterii i-au sugerat lui Pavel să se unească cu **patru bărbați** care au făcut o **juruință** de curățire și să „cheltuiască” el pentru ei. Motivul era liniștirea credincioșilor evrei. Nu se precizează dacă Pavel a reușit să-i liniștească pe evrei, pentru că nu acesta era scopul lui Luca.

Detaliile acestui jurământ sunt necunoscute; nu putem decât presupune ce a făcut Pavel. Cei patru oameni au încheiat un jurământ de Nazireat. La sfârșitul perioadei jurământului erau necesare jertfe costisitoare pentru cei care făcuseră jurământul (cf. Num. 6:13-17). Se pare că acești oameni erau prea săraci pentru a-și plăti costurile. Lui Pavel i s-a cerut să suporte el cheltuielile, pentru a câștiga simpatia celor foarte zeloși față de Lege.

A greșit Pavel devenind părtaș acestui jurământ care făcea parte din Lege? Răspunsul este negativ din mai multe motive: (1) Pavel însuși încheiase anterior un legământ de Nazireat (Fapte 18:18). (2) Mai târziu el nu s-a simțit rușinat atunci când s-a referit la acest episod înaintea lui Felix (24:17-18). (3) Această acțiune a lui Pavel confirmă unul din principiile sale, conform căruia s-a făcut

ca un iudeu pentru a-i câștiga pe iudei și ca unul care este sub Lege pentru a-i câștiga pe cei ce erau sub Lege (1 Cor. 9:20). (4) Unul din scopurile călătoriei lui Pavel la Ierusalim, pe lângă aducerea ajutoarelor pentru săraci, a fost și consolidarea unității dintre evrei și neevrei. (5) Oferind jertfe de animale, Pavel nu a negat lucrarea completă de ispășire a lui Hristos. Epistolele pe care Pavel le-a scris până atunci (Gal., 1 și 2 Tes., 1 și 2 Cor., Rom.) arată că negarea lucrării lui Isus era de neconceput. Pavel a considerat aceste jertfe drept amintiri ale trecutului. De fapt, aceasta va fi semnificația jertfelor și în timpul mileniului (Eze. 43:18-46:24; Mal. 1:11; 3:3-4). (6) Mai târziu Pavel a afirmat că nu și-a pătât cugetul (Fapte 23:1).

21:25-26. A fost amintită decizia Conciliului din Ierusalim (cf. 15:20, 29). Prezbiterii l-au asigurat pe **Pavel** că planul lor (menționat la 21:23-24) nu intra în conflict cu ceea ce a **hotărât** acel consiliu. De aceea Pavel a urmat sfatul lor și **s-a curățit** împreună cu cei patru bărbați (v. 23-24). Acțiunea lui Pavel nu contrazicea învățătura lui că evreii și neevreii nu trebuiau să respecte Legea pentru a fi mântuiți. Era vorba doar de un obicei evreiesc, nu de mântuire sau sfințire.

(2) Reacția violentă a mulțimii (21:27-36)

21:27. Această opoziție față de Pavel nu venea din partea evreilor credincioși, ci din partea celor necredincioși. Revolta a fost inițiată de unii dintre **Iudeii din Asia**, o provincie în care evanghelia obținuse mari succese. Acești oameni, prezenți la Ierusalim în ziua Cincizecimii, l-au recunoscut imediat **în Templu** pe inamicul lor, **au întăritat tot norodul și au pus mâinile pe el**. Este a șasea oară în care mulțimea era agitată din cauza lucrării lui Pavel (14:19; 16:19-22; 17:5-8, 13; 19:25-34).

21:28-29. Acuzațiile false pe care iudeii i le-au adus lui Pavel erau similare cu cele aduse lui Ștefan (6:11, 13-14). Când l-au acuzat pe Pavel că **a vârat și pe niște greci în Templu**, au susținut o minciună. În ochii evreilor un astfel de gest ar fi **spurcat acest locaș sfânt**. Neevreilor li se permitea accesul doar în Curtea Neamurilor, dar nu mai departe. Au fost descoperite două inscripții pe o balustradă care separa Curtea Neamurilor de restul zonei templului prin care evreii erau avertizați că se făceau singuri vinovați de moartea la care ar fi fost osândiți dacă ar fi depășit bariera (cf. Ef. 2:14).

Atât de adânc era acest sentiment, încât romanii au permis evreilor să pedepsească cu moartea încălcarea acestei restricții, chiar dacă în cauză era un cetățean roman.

21:30. Toată cetatea s-a pus în mișcare; au pus mâna pe **Pavel și l-au scos afară din Templu**. Aici „Templu” se referă evident la curtea bărbaților. După ce l-au scos pe Pavel de acolo, ușile **au fost încuiate îndată**, pentru ca nimeni să nu mai poată intra dincolo de Curtea Neamurilor și astfel să pângărească Templul.

21:31-32. La nord de zona templului se găsea Fortăreața Antonia, de la care porneau două rânduri de trepte care dădeau în curtea exterioară a templului (vezi schița cu zona templului și fortăreața). Aici se afla o garnizoană de **ostași**, al căror număr sporea în timpul sărbătorilor evreilor. Aceștia făceau parte din Legiunea a Zecea Romană. **Căpitanul oastei** din fortăreață, Claudius Lisias (cf. 23:26), **a luat îndată ostași și sutași și a alergat la ei**. „Căpitanul” este traducerea cuvântului *chiliarchos*, comandant peste o mie de soldați (25:23). Referirea la „sutași” (*hekatontarchas*, lit., „comandanți peste sute” sau centurioni) indică faptul că se aflau acolo cel puțin 200 de **ostași**, pentru că substantivul este la plural.

21:33-36. Acești oameni l-au salvat pe Pavel, și au **pus mâna pe el** (*epelabeto*, același verb trad. „a prinde” în v. 30), iar comandantul a poruncit **să-l lege cu două lanțuri**. Atât de mare era confuzia și violența, încât Pavel **a trebuit să fie dus de ostași**. **Mulțimea** continua să strige: **La moarte cu el!** Mulțimea a strigat aceleași cuvinte și în cazul Domnului Isus, tot în acest oraș (Luca 23:18; Ioan 19:15).

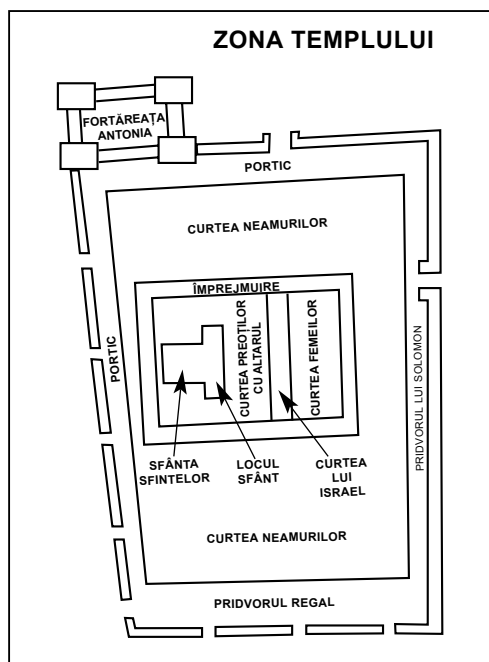
b. *Apărarea lui Pavel (21:37-23:10)*

(1) Înaintea mulțimii (21:37-22:29)

21:37-38. Căpitanul a fost surprins că **Pavel știa grecește**, pentru că el credea că apostolul este **Egipteanul** insurgent care nu fusese încă prins de romani. Egipteanul rebel nu știa, sau nu voia să vorbească, grecește.

Iosif Flavius menționează despre un impostor egiptean care susținea că este profet. Istoricul menționează că acest egiptean a adunat peste 30.000 de urmași (Luca, cu mai multă acuratețe, precizează cifra de 4.000; Iosif Flavius avea tendința de a umfla cifrele) și în anul 54 d.Hr. a venit la Muntele Măslinilor promițându-le aderenților săi că zidurile Ierusalimului se vor prăbuși la porunca sa. În loc să se întâmple acest lucru, armata

Faptele Apostolilor 21:39-22:16

romană i-a atacat imediat, omorându-i pe câțiva și capturându-i pe alții, iar cei rămași au fost împrăștiați. Egipteanul a reușit să scape.

Fără îndoială că oamenilor din Israel le-ar fi plăcut să pună mâna pe acest om care le provocase atâtea necazuri. Când Lisias a văzut revolta din Templu, el a presupus că în centru atenției era acest egiptean și că evreii își revărsau din răzbunare mânia asupra lui.

21:39-40. Pavel l-a asigurat pe căpitan că el este **Iudeu** (având deci dreptul să intre în templu) și, de asemenea, **cetățean** din **Tarsul din Cilicia**, unde învățase grecește. Tarsul era o cetate care se bucura de o bună reputație, mai ales pentru că era un centru educațional. Până în acel moment Pavel nu-și dezvăluisese cetățenia romană (cf. 22:23-29).

Când Pavel a primit permisiunea să vorbească **norodului**, el s-a adresat în aramaică, limba comună a evreilor din Palestina, folosită în tot Orientul Mijlociu în acel timp. **El a stat în picioare pe trepte**, făcând semn **norodului** cu mâna.

Apărarea lui Pavel a avut trei părți: (a) comportarea sa înainte de convertire (22:1-5), (b) convertirea sa (22:6-16), și (c) trimiterea sa în lucrare (22:17-21).

22:1. Cuvintele prin care Pavel și-a început discursul: **Fraților și părinților** sunt aceleași pe care le-a folosit și Ștefan (7:2).

Cuvântarea și moartea lui Ștefan au lăsat o impresie durabilă asupra lui Pavel (cf. 8:1).

22:2. Când l-au auzit vorbindu-le în aramaică, au făcut liniște. Fără îndoială, evreii care locuiau în țară au fost plăcut impresionați, dacă nu chiar surprinși, de faptul că un iudeu din diaspora, așa cum era Pavel, poate vorbi aramaica la fel de bine ca și greaca. Așa că oamenii s-au potolit și au ascultat.

22:3-9. Nu se știe cât din creșterea lui Pavel a avut loc la Ierusalim (cf. 26:4). Verbul tradus **am fost crescut** provine din *anatrephō*, care mai poate însemna și „a educa.” Unul din mentorii săi a fost iubitul și apreciatul **Gamaliel** (cf. 5:34).

Mesajul lui Pavel este clar. El fusese devotat în totalitate față de **Legea părinților** și a încercat să înăbușe creștinismul. Cu privire la **Cale**, vezi comentariile de la 9:2 (cf. 19:9, 23; 22:4; 24:14). Devotamentul său a fost atât de profund încât doar o transformare supranaturală radicală i-a putut schimba concepțiile. El a relatat evenimentele care au dus la convertirea sa (22:6-9; cf. 9:1-6).

22:10-11. Afirmația: **acolo ți se va spune ce trebuie să faci** (cf. 9:6) se referă la lucrarea viitoare a lui Pavel și anticipează cuvintele sale din 22:14-15.

22:12-13. Concepția evreiască despre viață din această cuvântare poate fi văzută în prezentarea pe care Pavel i-o face lui **Anania**. **El era bărbat temător de Dumnezeu, după Lege, și pe care toți Iudeii care locuiesc în Damasc, îl vorbeau de bine.** Aceste caracteristici ale lui Anania nu sunt menționate în Faptele Apostolilor 9. Cuvântul **frate** reflectă aceeași concepție întâlnită în 22:5, unde evreii din Damasc au fost numiți „frații” evreilor din Ierusalim.

22:14-15. Referirea la faptul că L-a văzut pe **Cel Neprihănit** este importantă, pentru că îl confirmă pe Pavel ca apostol (cf. 1 Cor. 9:1; 15:8). Termenul „Cel Neprihănit” a fost folosit și de Ștefan (Fapte 7:52). Între **toți oamenii** cărora Pavel trebuia să le prezinte evanghelia se numărau neevrei, regi și evrei (9:15).

22:16. Două întrebări se ridică cu privire la acest verset. Prima este când a fost mântuit Pavel — pe drumul spre Damasc, sau în casa lui Iuda? Câțiva factori sugerează că el a primit mântuirea pe drumul spre Damasc: (1) Evanghelia i-a fost prezentată direct de Hristos (Gal. 1:11-12) și mai târziu de către Anania. (2) Pavel spusese deja (Fapte 22:10) că el l-a supus lui Hristos prin credință.

(3) Pavel a fost umplut cu Duhul *înainte* de botezul său în apă (9:17-18). Participiul aorist din greacă, *epikalesamenos*, tradus **chemând Numele Domnului**, se referă la o acțiune care se petrece fie simultan, fie înaintea celei desemnate prin verbul principal. Aici chemarea numelui lui Hristos de către Pavel (pentru mântuirea sa) a precedat botezul său în apă.

A doua întrebare este ce semnificație au cuvintele: **fii spălat de păcatele tale**? Susțin ele că mântuirea se obține prin botezul în apă? Pentru că Pavel fusese deja curățit spiritual (vezi comentariile din par. precedent), aceste cuvinte trebuie să se refere la simbolismul botezului. Botezul ilustrează lucrarea interioară a lui Dumnezeu de spălare a păcatelor (cf. 1 Cor. 6:11; 1 Pet. 3:21).

22:17-18. Conform versetelor 9:29-30, plecarea lui Pavel din **Ierusalim** a avut loc în urma sfatului fraților creștini. Pavel a plecat spre Tars atât datorită unei revelații divine cât și în urma sfaturilor umane.

22:19-20. Faptul că Pavel Îl menționează pe „Domnul” arată că el credea că iudeii vor fi impresionați de schimbarea radicală din viața sa; în fond, el fusese foarte zelos în persecutarea credincioșilor (8:3; 9:2; 22:4-5; 26:11), luând parte chiar și la martirajul lui Ștefan (7:58; 8:1).

22:21-22. Când **Pavel** menționează sarcina sa de a predica și la **Neamuri**, mulțimea a devenit dintr-o dată violentă și a început să strige. Starea mulțimii nu a fost stârnită de faptul că Pavel a predicat neevreilor, pentru că și autoritățile religioase ale Israelului au predicat neevreilor (cf. Mat. 23:15). Mesajul lui Pavel care a înfuriat mulțimea era că evreii și neevreii sunt egali fără Legea lui Moise (cf. Ef. 2:11-22; 3:206; Gal. 3:28).

Acest răspuns este important pentru tema centrală a cărții Faptele Apostolilor. El arată că evreii din Ierusalim au refuzat definitiv evanghelia lui Isus Hristos pecetluindu-și astfel soarta. Peste mai puțin de douăzeci de ani, în 70 d.Hr., Ierusalimul a devenit moloz și ruină (cf. Mat. 24:1-2; 21:41; 22:7). Această distrugere nu înseamnă că Israelul nu va fi restaurat în viitor (Rom. 11:26).

22:23-24. Oamenii din mulțime **își asvârleau hainele și aruncau cu țărână în văzduh** ca expresie a mâniei lor. **Căpitanul**, care nu înțelegea aramaica, nu a înțeles ce se întâmplă. De aceea s-a hotărât să pună capăt acestei situații, chiar dacă asta însemna să-l biciuiască pe **Pavel**.

Această biciuire diferea de bătaia cu nuiiele pe care o primise Pavel în Filipi și în alte două ocazii (2 Cor. 11:25; Fapte 16:22-23). A fost diferită și de cele 39 de lovituri de bici pe care i le-au administrat evreii, pedeapsă pe care Pavel a primit-o de cinci ori (2 Cor. 11:24). Biciuirea la romani se făcea cu un bici având curele scurte, care la un capăt se terminau cu bucăți de metal sau de os, iar celălalt capăt era prins de un mâner de lemn tare. Un astfel de bici putea ucide un om sau îl putea lăsa infirm pentru tot restul vieții. Așa a fost biciuit Isus (Mat. 27:26), și de aceea nu a putut să-și poarte crucea.

22:25-27. După lege, un **cetățean roman** care nu era deja **osândit** pentru o infracțiune nu putea fi biciuit. **Pavel** i-a atras atenția sutașului asupra acestui fapt printr-o întrebare. Când a auzit acest lucru, comandantul nu i-a venit să creadă că Pavel, în circumstanțele în care se afla, fiind atât de urât de evrei, era **cetățean roman**.

22:28. În timpul împăratului Claudiu (41-54 d.Hr.; vezi diagrama cu împărații romani de la Luca 2:1) putea fi cumpărată cetățenia romană. Mai marii imperiului care vindeau acest privilegiu au adunat mari averi. Spre deosebire de **căpitanul, Pavel** era **născut roman**, pentru că părinții săi au fost cetățeni romani.

22:29. Căpitanul, știind **că-l legase** pe Pavel cu lanțuri, s-a temut că Roma ar fi putut afla că încălcase legea. Lanțurile erau probabil cele folosite de obicei pentru legarea celui care urma să fie biciuit. Ca și cetățean roman, Pavel, avea să fie pus în lanțuri mai târziu (26:29).

Putea cineva să scape de biciuire susținând că este cetățean roman? Poate că da; însă dacă cineva susținea că este cetățean roman, dar nu era, era pasibil de pedeapsa cu moartea.

(2) Înaintea Sinedriului (22:30-23:10)

22:30. Căpitanul și-a dat deja seama că acuzațiile aduse lui Pavel țineau de legea evreiască (cf. v. 23-29) și că cea mai bună cale de a descoperi care sunt aceste acuzații era aducerea lui Pavel în fața Sinedriului, adică **Soborul**. Dacă prizonierul era găsit nevinovalat el putea fi eliberat, dar dacă acuzațiile se adevăreau, cazul putea fi trimis la procurator, guvernatorul roman (cf. 23:26-30).

23:1-2. Desfășurarea acestei scurte judecăți este descrisă în aceste versete. După ce Pavel și-a susținut **curăția cugetului** în lucrarea sa (cf. 24:16; 1 Cor. 4:4), marele preot Anania a poruncit celor ce stăteau lângă el

Faptele Apostolilor 23:3-24

să-l lovească peste gură. Gestul lui Anania este conform cu ceea ce se știe despre el de la Iosif Flavius, care l-a descris ca fiind insolent, cu un temperament aprins, profan și lacom. În mod ironic, un alt Anania l-a ajutat la începutul lucrării sale să-și capete vederea.

23:3-5. Izbucnirea lui Pavel a fost declanșată de porunca ilegală a marelui preot. Cum putea preotul să acționeze împotriva Legii în timp ce „judeca” pe cineva care se presupunea că a încălcat Legea? Legea evreilor acorda prezumția de nevinovăție până când acuzatul era găsit vinovat. Ca un **perete văruit**, Anania arăta bine pe dinafară, dar era slab și corupt pe dinăuntru. Isus Însuși, când a fost judecat, a fost lovit peste gură și a contestat legalitatea gestului (Ioan 18:20-23).

Afirmația lui Pavel: **N-am știut, fraților, că este marele preot**, ridică o problemă. Este puțin probabil că apostolul nu l-a văzut bine pe Anania, fiindcă se precizează că el a privit „țintă (*atenisas*, lit., «a privit atent») la Sobor” (Fapte 23:1). Cuvintele lui Pavel pot fi ironice, în sensul că el *n-a putut* să recunoască un preot în persoana unui astfel de om violent. Totuși, cuvântul „fraților” (v. 5) face improbabilă această interpretare. Probabil că situația a fost atât de confuză încât era greu să-l identifice pe **marele preot**. Poate că acesta nu purta îmbrăcămintea de mare preot. De asemenea, probabil că Pavel nu îl cunoștea personal pe Anania, pentru că nu mai avusese contacte cu Sinedriul de mulți ani. Marele preot se schimba foarte des (vezi diagrama cu familia lui Anania la 4:5-6).

În orice caz, Pavel a recunoscut poziția marelui preot, chiar dacă nu l-a respectat pe preot ca persoană.

23:6-9. Într-o asemenea situație era imposibil să se facă dreptate. Realizând acest lucru, Pavel a schimbat complet tactica și și-a mărturisit nădejdea în **învierea morților**, împreună cu cei care erau **Farisei** (despre această speranță, cf. 24:15; 26:6-7; 28:20). Această afirmație a determinat imediat întreruperea procedurii, pentru că a declanșat o dispută între **Farisei și Saducheii** (cf. 4:1-2). Folosind această tactică înțeleaptă, Pavel și-a divizat dușmanii. Surprinzător a fost faptul că fariseii l-au apărat pe Pavel, care și el fusese **Fariseu**.

23:10. Pavel era într-un pericol mai mare în mijlocul evreilor decât fusese în închisoarea romană. Așa că ostașii au primit ordin **să se pogoare și să-l smulgă din mijlocul lor**, apoi să-l ducă în fortăreața Antonia (cf. 21:35).

c. Pericolul pentru Pavel (23:11-32)

23:11. Importanța vedeniei nu s-a rezumat doar la încurajarea și mângâierea pe care o aducea (cf. 18:9-10), ci a constat și în confirmarea pe care Dumnezeu i-a dat-o lui Pavel că planul Lui era ca el să meargă la Roma. Evanghelia lui Hristos trebuia să se răspândească din **Ierusalim** până la **Roma** prin apostolul **Pavel**. Aceasta a fost cea de-a patra vedenie pe care i-a dat-o Domnul lui Pavel (cf. 9:4-6; 16:9; 18:9-10).

23:12-13. Atât de mare era ura împotriva lui Pavel, încât dimineața următoare **Iudeii au uneltit și s-au legat cu blestem că nu vor mânca, nici nu vor bea, până nu vor omorî pe Pavel** (cf. efortul mulțimii de a-l omorî; 21:31). Verbul tradus „s-au legat cu blestem” este *anathematizō* (de unde vine cuvântul „anatema”), care înseamnă a se pune sub blestem în cazul neîndeplinirii jurământului. Se poate presupune că ulterior acești oameni au fost dezlegați de blestem de către cărturarii Legii, pentru că circumstanțele în care s-a aflat Pavel s-au schimbat dramatic printr-un concurs de împrejurări.

23:14-15. Complotul la care au luat parte **preoții cei mai de seamă** și „bătrânii” poporului arată atât faptul că ei nu au putut formula o acuzație legală împotriva lui Pavel, cât și caracterul lor josnic. Zelul fanatic al celor patruzeci de oameni se vede și din faptul că o parte din ei erau gata să moară într-o confruntare cu păzitorii lui Pavel, dacă astfel și-ar fi putut împlini planul.

23:16-22. Nepotul lui **Pavel**, al cărui nume nu este cunoscut, a aflat despre **această cursă** a celor patruzeci, **s-a dus în cetățuie** și i-a comunicat lui Pavel și căpitanului planul lor. Aici se ridică multe întrebări fără răspuns. Era nepotul lui Pavel creștin? Cum a obținut el această informație? Locuia „sora” lui Pavel în Ierusalim? Dacă Pavel avea rude în Ierusalim, de ce nu stătea le ele?

Nepotul era **tânăr** (v. 17-19, 22). Cuvântul grecesc folosit în versetul 17, *neanias*, a mai fost folosit cu privire la Pavel (7:58) și la Eutih (20:9). Termenul se referă la un tânăr între douăzeci și treizeci de ani. (*Neaniskos*, un sinonim al lui *neanios*, este folosit în 23:18 și 22.) Când **căpitanul** fortăreței a auzit despre acest plan, **i-a poruncit** nepotului lui Pavel **să nu spună nimănui că i-a descoperit aceste lucruri**.

23:23-24. Căpitanul a decis să-l ducă pe Pavel cât mai departe de acest loc periculos. De aceea a făcut tot ce i-a stat în putință ca să asigure securitatea lui Pavel în călătoria sa.

Mai întâi i-a asigurat lui Pavel o companie alcătuită din peste 470 de oameni — **două sute de ostași, șaptezeci de călăreți și două sute de sulitari**. În al doilea rând, au fost nevoiți să plece în călătorie la adăpostul întinericului, la ora nouă seara. În plus, **Cezarea** ar fi trebuit să fie un loc mult mai sigur, fără riscul vreunei răscoale, cum s-a întâmplat în Ierusalim. Pentru a treia oară Pavel părăsea un oraș, noaptea pe furiș (cf. Damascul, 9:25; Tesalonicul, 17:10).

23:25-30. Când un prizonier era trimis la un superior, ofițerul subordonat trebuia să-l însoțească până acolo, având asupra lui un raport scris asupra cazului.

Această **scrisoare** de la **Claudius Lisias** prezenta elementele esențiale ale cazului. Căpitanul a deformat adevărul atunci când a scris că l-a **scos din mâna lor** pe Pavel (v. 27), pentru că, de fapt, el aflase de la un subordonat că Pavel era cetățean roman (22:26). De asemenea, a omis să scrie că se pregătise să-l biciuiască pe Pavel (cf. 22:25, 29).

Importanța acestui document reiese din versetul 23:29, unde căpitanul declară că Pavel este nevinovat. Comparați comentariile similare ale lui Galion (18:14-15), ale logofătului din Efes (19:40), ale fariseilor (23:9), ale lui Festus (25:25) și ale lui Irod Agripa II (26:31-32).

23:31-32. Distanța de la Ierusalim la **Antipatrida** era de peste 55 de kilometri. Acest lucru înseamnă că ei au mers în marș forțat, pentru că au ajuns acolo **a doua zi**. Terenul de la Ierusalim spre Lida sau Iope (astăzi Lod; cf. 9:32-34), la zece-doisprezece kilometri înainte de Antipatrida era accidentat și potrivit pentru o ambuscadă. Odată ajunși în Antipatrida, **ostașii** pedestri nu mai erau necesari. Mai rămăneau aproximativ 40 de kilometri până la Cezarea, distanță care putea fi parcursă fără prea mari pericole.

3. CAPTIVITATEA LUI PAVEL ÎN CEZAREA (23:33-26:32)

a. Apărarea lui Pavel înaintea lui Felix (23:33-24:27)

23:33-35. Când călăreții și Pavel au ajuns, Felix i-a luat un interogatoriu preliminar. Felix a fost procurator (**dregător**, sau guvernator) al Iudeii între 52-58 d.Hr. El este unul din cei trei procuratori romani menționați în Noul Testament. Ceilalți sunt Pontius Pilat (26-36 d.Hr.) și Porcius Festus (58-62 d.Hr.). Felix era căsătorit cu Drusila (24:24), o soră a lui Irod Agripa II, Agripa despre care

se vorbește în 25:13-26:32. (Vezi diagrama cu urmașii lui Irod de la Luca 1:5).

După ce Felix a aflat că Pavel era din **Cilicia**, a hotărât să „asculte” despre ce era vorba. Se pare că un caz putea fi judecat în provincia celui acuzat sau în provincia în care a avut loc infracțiunea de care era acuzat. Întrebarea dregătorului s-a referit la **ce fel de (poias) ținut** era cel din care provenea Pavel. În acel timp Cilicia nu era o provincie independentă, ci se afla sub autoritatea legatului provinciei Siria, al cărei delegat era Felix. Legatul provinciei Siria nu dorea să fie deranjat pentru un caz neînsemnat ca acesta. Mai mult, Felix n-ar fi vrut să sporească mânia evreilor forțându-i să prezinte acest caz în cetatea natală a lui Pavel, Tars, care se afla atât de departe. Felix putea lua doar o singură decizie, aceea de a audia personal acest caz. Dar acuzatorii lui Pavel trebuiau să fie și ei prezenți acolo (Fapte 23:30).

24:1. Însuși **marele preot** a venit la Cezarea, însoțit de **unii din bătrâni**, membri ai Sinedriului. Aceștia au angajat un avocat (*rhētoros*, „un vorbitor în public, orator,” folosit doar aici în NT), pe Tertul, care trebuia să prezinte cazul **înaintea** lui Felix.

24:2-4. Introducerea avocatului a durat tot atâta cât prezentarea acuzațiilor împotriva lui Pavel. Descrierea pe care i-a făcut-o lui Felix avea scopul evident să-l flateze, pentru că Felix era cunoscut pentru modul violent în care folosea forța represivă și pentru felul necinstit în care încerca să se acopere de glorie. Felix fusese un sclav care își câștigase libertatea și obținuse favoruri la curtea imperială. Istoricul roman Tacitus rezumă caracterul lui Felix în comentariul său: „Își exercita puterea regală cu mintea unui sclav.”

24:5-8. Trei erau acuzațiile aduse: (1) Pavel era un om care **pune la cale răzvrătiri... pe tot pământul**. (2) Era un conducător al **partidei Nazarinienilor**. (3) A încercat să **spurce chiar și Templul**.

Prima acuzație avea o tentă politică, pentru că Roma dorea să mențină ordinea în tot imperiul.

A doua acuzație avea de-a face tot cu guvernarea romană, pentru că Tertul lăsa impresia că creștinismul s-a desprins din iudaism. Roma permitea iudaismul ca o *religio licita* (religie legală), dar nu tolera nici o religie nouă. Prezentând creștinismul ca secta sau partidă (*haireseōs*, „facțiune, partidă, școală”; de aici cuvântul „erezie”) Nazarinienilor, vorbitorul voia să arate că credința lui Pavel era sectară și bizară.

Faptele Apostolilor 24:9-26

Acuzația cu privire la profanarea Templului avea tot o tentă politică, pentru că romanii le dăduseră evreilor permisiunea să execute pe orice neevreu care intra într-o zonă care-i era interzisă în perimetrul Templului (21:28). Aici Tertul modifică acuzația inițială din 21:28, unde Pavel era acuzat că a introdus într-o curte a templului un neevreu (Trofim din Efes); acum Pavel este acuzat el însuși că a încercat să profaneze templul. Adevărul a fost mult deformat, întrucât afirmau că au **pus mâna** pe Pavel, adică au încercat să-l aresteze.

24:9-10. După ce evreii și-au susținut aceste învinuiri, lui **Pavel** i s-a dat posibilitatea să răspundă.

Introducerea lui este mult mai scurtă și mai sinceră. În ea se spune că Felix cunoștea destul de bine situația din Iudeea pentru a putea lua o decizie corectă.

24:11. Pavel a prezentat câteva argumente în apărarea sa. Primul a fost acela că nu a stat în **Ierusalim** atât de mult timp încât să poată instiga la răscoală. De fapt, unul din scopurile pentru care se afla acolo era de a se închina și de a petrece sărbătoarea Cincizecimii (20:16). Un alt motiv este prezentat în 24:17-18.

24:12-13. Al doilea argument a fost acela că acuzatorii săi **nu** puteau da nici un exemplu de situație în care el a instigat la răscoală în oraș.

24:14-16. Al treilea argument era că el s-a închinat Dumnezeului lui Israel conform cu **ce este scris în Lege și în Prooroci** (cf. 26:22; 28:23). (Despre sensul expresiei „în Lege și în Prooroci”, vezi Mat. 5:17.) Mai mult, credința lui nu era a unei partide, ci a creștinismului, care era cunoscut drept **Calea** (cf. Fapte 9:2; 19:9, 23; 22:4; 24:22). **Nădejdea** lui în **înviere** (cf. 23:6; 26:6-7) era aceeași cu cea pe care o aveau și acuzatorii săi (Pavel presupunea că unii dintre ei erau farisei). Prin aceasta Pavel voia să spună că creștinismul era o dezvoltare a Vechiului Testament. Mai mult, Pavel se străduia să aibă **totdeauna un cuget curat** (cf. 23:1). „Curat”, traducerea lui *aproskupon* (lit., „care nu constituie un prilej de poticnire, nu ofensează”), este folosit numai de două ori în Noul Testament, de fiecare dată de Pavel (1 Cor. 10:32; Fil. 1:10).

24:17. Aceasta este singura dată în Fapte în care Pavel menționează că unul din scopurile sale a fost acela de a aduce la Ierusalim un dar din partea bisericilor neevreiești. Luca nu insistă asupra acestui lucru, pentru că nu

reprezenta un factor major al subiectului său principal. Totuși, el era foarte important pentru Pavel, așa cum o dovedesc aluziile frecvente pe care le face în epistolele sale (Rom. 15:25-28; 1 Cor. 16:1-4; 2 Cor. 8:13-14; 9:12-13; Gal. 2:10).

Ce a vrut să spună Pavel când a afirmat că a venit să aducă **daruri la Templu**? Poate că voia să spună că „a intrat în Templu să aducă jertfe” (cf. Fapte 24:18). Mai plauzibil este însă să credem că el s-a referit la jertfe de mulțumire pentru că Dumnezeu l-a binecuvântat în lucrarea sa.

24:18. Din nou Pavel afirmă că nu a instigat la **zarvă** (cf. v. 12); adevărații instigatori erau acuzatorii lui.

24:19-21. În final, Pavel spune că adevărații săi acuzatori nu erau cei prezenți acolo, ci erau **niște iudei din Asia** (în NIV expresia apare în v. 19) care au făcut afirmații false și au incitat la răscoală în templu (cf. 21:27). Deoarece Sinedriul nu îl găsisse vinovat (23:1-9), vorbirea lui Tertul nu conținea nici o acuzație legitimă.

24:22. Cum a aflat **Felix** despre creștinism, putem doar presupune. Probabil că a auzit despre el de la Drusila, soția sa care era o fiică a lui Irod Agripa I și sora lui Irod Agripa II. Pentru că era evreică (v. 24), ea știa despre **Calea creștină**. În afară de aceasta, cu greu ar fi putut Felix să domnească în Iudeea mai mulți ani fără să afle câte ceva despre credința Bisericii Primare.

Pentru a nu lua o decizie nefavorabilă autorităților religioase, Felix **i-a amânat**. El le-a spus: **Am să cercetez pricina voastră când va veni căpitanul Lisias**. Dacă Claudiu Lisias (cf. 23:25-30) a mai venit în Cezarea nu este important; cazul a fost amânat pentru o dată nedefinită.

24:23. Felix, care era conștient de nevinovăția lui Pavel, **i-a poruncit sutașului** să-l păzească, dar **să-l lase puțin mai slobod**. Mai târziu, un alt sutaș îi va acorda lui Pavel o libertate asemănătoare (27:3).

24:24-26. Felix a făcut o scurtă călătorie cu **nevastă-sa Drusila**. Când s-au întors, Felix **a chemat pe Pavel și l-a ascultat despre credința în Hristos Isus**. Felix s-a îngrozit în timp ce Pavel **îi vorbea despre neprihănire, despre înfrânare și despre judecata viitoare**. Reacția lui nu putea fi alta, deoarece căsătoria sa cu Drusila era a treia și, pentru a putea să se căsătorească cu ea, a trebuit să distrugă încă o căsătorie. Domnia sa era marcată de nedreptăți, contrare neprihănirii lui Dumnezeu. În plus, era un om

care-și pierdea foarte repede controlul de sine.

Duplicitatea și lăcomia lui Felix rezultă din dorința lui de a primi bani de la **Pavel**.

24:27. Pentru a face pe placul iudeilor, Felix l-a lăsat pe **Pavel în temniță**, deși știa că este nevinovat. Până la urmă Felix și-a pierdut poziția pentru că a fost excesiv de crud în înăbușirea unui conflict între evrei și neevrei în Cezarea.

b. Apărarea lui Pavel înaintea lui Festus (25:1-12)

25:1. Această secțiune (v. 1-12) este crucială pentru că Pavel face apel la Cezar. Ea stabilește direcția pentru restul cărții și arată felul în care Pavel a ajuns la Roma.

Despre Porcius **Festus**, procurator roman al Iudeii între 58-62 d.Hr., se cunosc puține lucruri, dar istoria îl prezintă într-o lumină favorabilă. Dorința sa de a conduce bine este atestată și de faptul că a mers la Ierusalim **după trei zile** de la sosirea sa în provincie. Fără îndoială că el auzise despre nestatornicia acestui oraș.

25:2-3. Un lucru care stăruia în mintea autorităților religioase era judecarea lui Pavel. Ei știau că dovezile lor erau atât de neconcludente încât singura soluție de a scăpa de Pavel ar fi fost prinderea lui într-o **cursă** în timp ce ar fi fost transferat de la Cezarea la **Ierusalim**.

25:4-5. Se pare că Festus a considerat cererea lor nerezonabilă și a promis că judecata va fi redeschisă în **Cezarea**. Pavel era acolo și Festus urma **să plece** și el **în curând acolo**.

25:6-7. Scena judecății anterioare se repetă întocmai. Luca mai adaugă faptul că acum acuzațiile erau **multe și grele**.

25:8-9. După ce **Pavel** a respins scurt și categoric acuzațiile care i se aduceau, **Festus** l-a întrebat dacă dorește să meargă la **Ierusalim** și să fie **judecat pentru aceste lucruri** chiar de el. Astfel Festus a revenit asupra deciziei sale (cf. v. 4-5), crezând probabil că acest compromis va fi pe placul **Iudeilor**. El a înțeles că nu poate judeca un astfel de caz religios (v. 20).

25:10. Lui Pavel nu i-ar fi fost de nici un folos o astfel de schimbare, din mai multe motive: (1) Călătoria de la Cezarea la Ierusalim ar fi fost periculoasă. Cei patruzeci de iudei care juraseră cu doi ani în urmă (cf. 24:27) să-l omoare (23:13-14), deși probabil că ieșiseră de sub putera jurământului, încă mai doreau să-l omoare pe Pavel. (2) O

judecată corectă în Ierusalim era puțin probabilă. (3) El zăcea deja prizonier în închisoarea din Cezarea de vreo doi ani.

Acuzațiile aduse împotriva lui Pavel erau de ordin civil (că i-a **nedreptățit pe Iudei**); prin urmare, acest tribunal, în care Festus era reprezentatul Cezarului era cel potrivit.

25:11. Acuzațiile erau suficient de grave pentru a se cere pedeapsa cu moartea. Dacă acuzațiile ar fi fost adevărate, Pavel nu s-ar fi dat **înlături de la moarte**. El a interpretat propunerea lui Festus de a merge la Ierusalim (v. 9) ca pe o încercare de a-l abandona în mâinile iudeilor, chiar dacă judecata avea să fie condusă de Festus.

25:12. Există unele discuții în legătură cu întrebarea dacă **Festus** a fost obligat să trimită cazul în fața Cezarului (Nero, care a domnit între anii 54-68 d.Hr.) sau dacă a putut decide singur în acest caz. Dacă Festus ar fi decis să judece el cazul și ar fi dat o sentință negativă, Pavel încă mai putea cere să fie judecat de Cezar. Este posibil însă ca Festus să nu fi avut altă soluție decât să transfere cazul la Roma. Așa că, după ce **s-a chibzuit cu sfetnicii lui**, el a anunțat că Pavel va fi trimis la **Cezar**, așa cum ceruse.

c. Apărarea lui Pavel înaintea lui Agripa II (25:13-26:32)

25:13. **Împăratul Agripa** la care se face referire aici este Agripa II, fiul lui Irod Agripa I (12:1) și un strănepot al lui Irod cel Mare (Mat. 2:1). (Vezi diagrama familiei lui Irod de la Luca 1:5.) La acea vreme avea vreo treizeci de ani și domnea peste teritoriile din nord-estul Palestinei, cu titlu de rege. Pentru că era prieten cu familia imperială i s-a dat privilegiul de a-i numi pe marii preoți ai evreilor și de a avea în custodie tezaurul Templului. Trecutul și pregătirea lui îl recomandau ca pe unul dintre cei mai calificați să-l audieze pe Pavel; el cunoștea religia evreilor (cf. Fapte 25:26-27).

Agripa II și sora sa **Berenice** au venit la **Cezarea ca să ureze de bine lui Festus**. Deși Berenice părea dispusă să le acorde evreilor sprijinul ei, ea trăia o viață desfrânată. Avea relații incestuoase cu fratele ei, Agripa.

25:14-21. **Festus** i-a expus cazul lui Pavel, pe care-l moștenise de la **Felix**. Festus i-a spus sincer că nu a știe cum să judece acest caz (v. 20). Lucrul care îl deruta cel mai mult era insistența lui Pavel în privința învierii lui Hristos (v. 19).

25:22. Relatarea cazului a avut efectul scontat asupra lui **Agripa**. Familia Irozilor

Faptele Apostolilor 25:23-26:18

era utilă Romei datorită cunoștințelor ei despre evrei, iar discernământul lui Agripa îi putea fi de folos lui **Festus**.

25:23-24. Meschinul împărat **Agripa** și sora lui **Berenice** au folosit această ocazie pentru a-și etala poziția, îmbrăcăminte și fastul. Este clar că Luca stabilește un contrast între modestul deținut Pavel și Agripa, **Berenice, căpitanii și oamenii cei mai de frunte ai cetății**. Pentru că în Cezarea se aflau cinci cohorte (fiecare cohortă avea o mie de soldați), acolo se aflau cinci ofițeri de rang înalt (*chiliarchoi*, lit., „comandanți peste o mie”; cf. 21:31). **Festus** i-a spus lui **Agripa** că iudeii cereau ca Pavel să moară.

25:25-27. Afirmția din versetul 25 este semnificativă pentru că arată că Festus, la fel ca Felix înaintea lui, a înțeles că Pavel **n-a făcut nimic vrednic de moarte** (cf. 23:9, 29; 26:31).

Festus ar fi lăsat o impresie negativă dacă l-ar fi trimis pe Pavel la Cezar fără **nimic temeinic de scris**. Festus credea că Agripa, având cunoștințe despre obiceiurile și legile evreilor, îl putea ajuta să **scrie** acuzații care să fie destul de clare și luate în seamă de Cezarul Nero.

Doi termeni interesați pentru sistemul regal al Romei se găsesc în acest capitol: primul este *Sebastos*, însemnând „venerat” sau „august” și este folosit în Noul Testament numai în 25:21, 25; 27:1 (în NIV; în COR nu apare acest cuvânt decât în 27:1 — n. tr.). În capitolul 25 este tradus „Augustus” (GBV), iar în 27:1 este tradus „Imperial” (în NIV în loc de „ceata de ostași Augusta” apare „Regimentul Imperial” — n. tr.).

Celălalt termen este *kyrios* însemnând „domn.” În 25:26 expresia „domnului meu” (COR) este tradusă prin „Maiestatea Sa” (NIV). Atât Augustus cât și Tiberiu au refuzat acest titlu, fiindcă îl considerau prea înalt pentru ei; totuși, când Pavel a făcut apel la Cezar, pe tron era Nero și apelativul „domn” era folosit de obicei pentru Cezar. Deși Nero a acceptat titlul de „domn”, el încă nu se dedase la excesele care au caracterizat domnia lui mai târziu. La acea dată Nero era considerat încă un stăpânitor destul de drept.

26:1. Pavel își susținuse apărarea înaintea lui Festus, așa că acum se adresează direct lui Agripa. Mai mult, scopul urmărit prin cuvântarea sa era acela de a-l informa pe Agripa.

A întinde **mâna** era un gest obișnuit pentru oratorii din acea vreme. Cuvântarea

are câteva părți: (1) complimente (26:2-3), (2) prima parte a vieții lui Pavel în iudaism (v. 4-8), (3) zelul său împotriva creștinismului (v. 9-11), (4) convertirea și misiunea sa (v. 12-18), (5) lucrarea sa (v. 19-23), (6) replici verbale schimbate cu Festus și Agripa (v. 24-29).

26:2-3. Pavel a fost sincer când a adresat aceste complimente pentru că el știa că Agripa cunoștea foarte bine **toate obiceiurile și neînțelegerile Iudeilor**, pe lângă faptul că era un iudeu practicant.

În contrast cu Tertul, care promisese o vorbire scurtă în fața lui Felix (24:4), cuvântarea de apărare a lui Pavel se anunța mai lungă. Acesta este punctul culminant al tuturor cuvântărilor de apărare ale lui Pavel redată în Faptele Apostolilor (cf. 22:1-21; 23:1-8; 24:10-21; 25:6-11).

26:4-8. În rezumat, Pavel a afirmat că **viața lui, din cele dintâi zile ale tinereții**, a trăit-o conform cu **nădejdea făgăduinței** făcută lui Israel (v. 6-7; cf. 23:6; 24:15; 28:20). (Cu privire la această perioadă trăită în **Ierusalim**, vezi 22:3.) El a afirmat că această nădejde include și credința că **Dumnezeu înviază morții**. De aceea și Hristos a apărât doctrina învierii (Mat. 22:32), citându-l pe Moise (Ex. 3:6). Pentru că Iehova este Dumnezeul lui Avraam, Isaac și Iacov, oamenii trebuie să învie pentru a beneficia de promisiunile date lor de către Dumnezeu. La fel, promisiunile date evreilor fac necesară învierea lor în viitoarea Epocă Mesianică.

Referirea pe care Pavel o face la **cele douăsprezece seminții** ale lui Israel arată eroarea israelismului britanic care susține teoria „celor zece seminții pierdute ale lui Israel” (cf. Mat. 19:28; Luca 22:30; Iac. 1:1; Apoc. 7:4-8; 21:12).

26:9-11. Pe lângă atașamentul său ferm față de iudaism, Pavel a fost fanatic în opoziția sa față de creștinism (cf. 8:3; 9:2; 22:4-5, 19). Faptul că își dădea și el **votul împotriva** creștinilor osândiți la moarte, nu însemna în mod necesar că Pavel era membru al Sinedriului. Votul lui însemna că el era de acord cu acțiunile Sinedriului (cf. 8:1; 22:20).

Când îi prindea pe creștini, Pavel încerca să-i forțeze să **hulească**, adică să-și renege credința în Isus.

26:12-18. În relatarea convertirii lui (cf. 9:1-19; 22:1-21), el menționează din nou o **lumină din cer, a cărei strălucire întrecea pe a soarelui** (22:6). Cititorul este informat pentru prima dată că limba folosită de acel

glas ceresc era aramaica (**limba evreiască**, COR), deși acest lucru poate fi dedus din faptul că în 9:4 și 22:7 numele de Saul era redat în aramaică.

Unii cred că afirmația: **Îți este greu să arunci cu piciorul înapoi în vârful unui țepuș** înseamnă că Pavel se simțea vinovat și că și-a călcat pe conștiință persecutându-i pe credincioșii lui Hristos. Totuși, mai târziu Pavel scrie că, în ciuda blasfemiei, a violenței și a persecutării Bisericii, i s-a arătat milă pentru că a făcut toate acestea din necredință și ignoranță (1 Tim. 1:13). Expresia „a arunca cu piciorul înapoi în vârful unui țepuș” se referă la inutilitatea persecutării Bisericii.

Afirmația despre misiunea primită de Pavel (Fapte 26:18) seamănă cu lucrarea lui Mesia, profețită în Isaia 35:5; 42:7, 16; 61:1. Ca reprezentant al Domnului **Isus Hristos**, Pavel făcea simbolic ceea ce Domnul Isus va face în viitor pe pământ într-un mod literal. Din punct de vedere spiritual, Pavel i-a condus pe mulți **de la un întuneric al păcatului** (Ioan 3:19; 2 Cor. 4:4; Ef. 4:18; 5:8; Col. 1:13) la **lumină** în Hristos (Ioan 12:36; 2 Cor. 4:6; Ef. 5:8; Col. 1:12; 1 Tes. 5:5). Această mântuire elibera de **supt puterea Satanei** (Ioan 8:44; Evr. 2:14), aducea **iertare de păcate** (Fapte 2:38; 5:31; 10:43; 13:38; Ef. 1:7; Col. 1:14) și o moștenire spirituală (Rom. 8:17; Col. 1:12) **împreună cu cei sfinți**, adică cei care au fost puși deoparte pentru Dumnezeu prin lucrarea Sa de răscumpărare (cf. 1 Cor. 1:30; Evr. 10:10; 13:12).

26:19-23. Afirmația lui Pavel din versetul 20 ridică o problemă. El spune că a predicat **întâi celor din Damasc, apoi în Ierusalim și în toată Iudeea**. Dar Pavel le-a scris galatenilor că el era necunoscut bisericilor din Iudeea (Gal. 1:22). Mulți au considerat că aici a fost vorba despre o veche denaturare a textului și că textul grecesc ar trebui citit: „Celor din Damasc, apoi celor din Ierusalim și în fiecare țară, atât la evrei cât și la neevrei.” Putem admite că textul grecesc este puțin neclar (dativul este schimbat cu acuzativul), dar acest amendament este extrem de speculativ și nu este necesar.

Probabil că Pavel a rezumat mai întâi lucrarea sa pentru evrei și apoi a prezentat-o și pe cea pentru **Neamuri**. El a făcut o afirmație similară în Faptele Apostolilor 26:17-18. Cu alte cuvinte, afirmația lui Pavel nu trebuie luată în sens strict cronologic, ci ca o privire generală asupra lucrării sale. Mai întâi el a predicat evreilor, apoi neevreilor, conform cu

1:8. Ambele categorii aveau nevoie **să se pocăiască și să se întoarcă la Dumnezeu**. Apostolii vorbesc deseori în Faptele Apostolilor despre pocăință (2:38; 3:19; 5:31; 8:22; 11:18; 13:24; 17:30; 19:4; 20:21).

Mai mult, Pavel afirmă că mesajul său era o împlinire a profețiilor Vechiului Testament (26:22; cf. 24:14; 28:23) referitoare la moartea și învierea lui Mesia. De asemenea, apostolii vorbesc des în această carte despre învierea lui Hristos.

26:24-29. Festus, având concepții grecești despre viață, credea că doctrina învierii era imposibilă (cf. 17:32; 23:6-7), așa că l-a întrerupt pe Pavel după ce acesta și-a expus deja primele idei, spunându-i că este **nebun** și că învățătura prea multă îl face să dea în **nebulie**.

Dar **Pavel** i-a spus clar că nu este nebun și apoi s-a întors iarăși spre **Agripa**. Toate **aceste lucruri** — moartea și învierea lui Hristos și începutul Bisericii — nu au putut scăpa atenției lui Agripa. El era bine informat cu privire la iudaism, iar creștinismul nu era o societate esoterică secretă.

În final Pavel tranșează discuția cu o întrebare hotărâtă: **Crezi tu în Prooroci împărate Agripa** (cf. 26:22)? **Știu că crezi** (cf. mărturiea lui Pavel în fața lui Felix, 24:24).

Acum **Agripa** era încolțit. Dacă credea în prooroci, trebuia să recunoască faptul că Isus Hristos era împlinirea cuvintelor lor. Singura lui scăpare era să contraatace tot cu o întrebare.

Cuvintele lui Agripa din versetul 28 reprezintă probabil un mod batjocoritor de a-l combate pe Pavel.

Pavel a luat însă în serios spusele lui Agripa, pentru că îi iubea pe oameni întrucât și Domnul îi iubea. Chiar dacă i-ar fi luat mult timp ca să-l câștige pe Agripa pentru Hristos, Pavel era gata să-și asume această sarcină. El i-a răspuns că se roagă ca Agripa și **toți** cei ce-l ascultau să fie așa cum era el (i.e., creștin), **afară de lanțurile acestea**. (Aceasta este prima referire de după versetul din 22:29 la lanțurile lui Pavel.) Astfel se încheie cuvântarea de apărare a lui Pavel.

26:30-32. Mai mulți oameni afirmaseră deja că Pavel era nevinovat: fariseii (23:9), Claudius Lisias, căpitanul din Ierusalim (23:29) și guvernatorul Festus (25:25). Acum Agripa, un om care avea putere, bun cunosător al iudaismului și simpatizant al evreilor, afirmă: **Omului acestuia i s-ar fi putut da drumul, dacă n-ar fi cerut să fie judecat de Cezar**.

Faptele Apostolilor 27:1-8

4. CAPTIVITATEA LUI PAVEL LA ROMA
(cap. 27-28)a. *Călătoria pe mare (cap. 27)*

De ce precizează Luca atâtea detalii despre călătoria de la Cezarea la Roma? Răspunsul nu este ușor de dat. (1) Poate fi doar un mijloc de a sublinia călătoria lui Pavel și sosirea sa la Roma. Așa cum Evangheliile au subliniat apropierea finală a Domnului de Ierusalim și ultimele Sale zile petrecute acolo pentru a spori impactul morții și învierii Sale, și Luca atinge un punct culminant al scrierilor sale Evanghelie-Fapte în proclamarea evangheliei Împărăției neevreilor la Roma.

(2) Poate că Luca a folosit exemplul marilor lucrări epice ale vremii sale, care foloseau des tema furtunii și a naufragiului. Un exemplu contemporan ar fi scena unei urmări într-un film sau într-o dramă. Problema cu acest punct de vedere este simplă. Cum contribuie acest lucru la împlinirea scopului pe care l-a avut Luca în scrierea acestei cărți? Urmarea exemplului lucrărilor epice ale vremii nu ar fi adăugat valoare cărții lui Luca.

(3) Poate că scriitorul a dorit să facă o paralelă cu Iona și cu furtuna descrisă în cartea sa (Iona 1:4-15). După ce Iona a scăpat din furtună prin intervenția divină, a predicat unei cetăți păgâne, o mare capitală a neevreilor. Asemănarea cu istorisirea despre Pavel este evidentă.

(4) Scopul acestei relatări este de a arăta protecția suverană a lui Dumnezeu și direcția în care se îndrepta lucrarea lui Pavel. Era voia lui Dumnezeu ca apostolul să vestească evanghelia la Roma.

(5) Intenția lui Luca a fost să arate rolul de conducător al lui Pavel și prin acest lucru să sublinieze că planul lui Dumnezeu îi avea acum în prim plan pe neevrei, iar Pavel era omul lui Dumnezeu în acest scop. Pavel era omul care controla orice situație în care se afla, chiar și în călătoriile pe mare sau în naufragiu.

(6) Unii cred că această relatare este o alegorie. În Vechiul Testament marea era ilustrată ca un inamic; aici ea s-a opus răspândirii evangheliei. În ciuda oricărei opoziții, vestea bună a Împărăției va supraviețui și își va atinge scopul predeterminat. Dar acest punct de vedere este atât de alegoric încât este foarte puțin probabil.

Răspunsul la întrebarea legată de importanța acordată de Luca călătoriei la Roma combină elemente din răspunsurile de la

punctele 1, 3, 4 și 5, deși este greu să fim dogmatici în această chestiune.

27:1. Cine și câți alți câțiva înțemnițați l-au însoțit pe Pavel la Roma, este o întrebare la care nu s-a răspuns. Cititorul nu este informat nici despre motivul pentru care aceștia au fost duși spre capitală.

Un sutaș numit **Iulius**, un personaj important în această relatare, aparținea **cetei de ostași Augusta** („Regimentului Imperial“ în NIV — n. tr.), un titlu de onoare dat unor trupe de ostași. „Augusta“ este traducerea lui *Sebastēs*, care înseamnă „venerat“ (cf. comentariilor de la 25:25). Un „sutaș“ comanda o sută de ostași (cf. 10:1; 21:32 [„ofițeri“ în NIV]; 22:25-26; 23:17, 23; 24:23).

Folosirea pronumelui la persoana întâia plural ne arată că și Luca l-a însoțit pe Pavel în această călătorie.

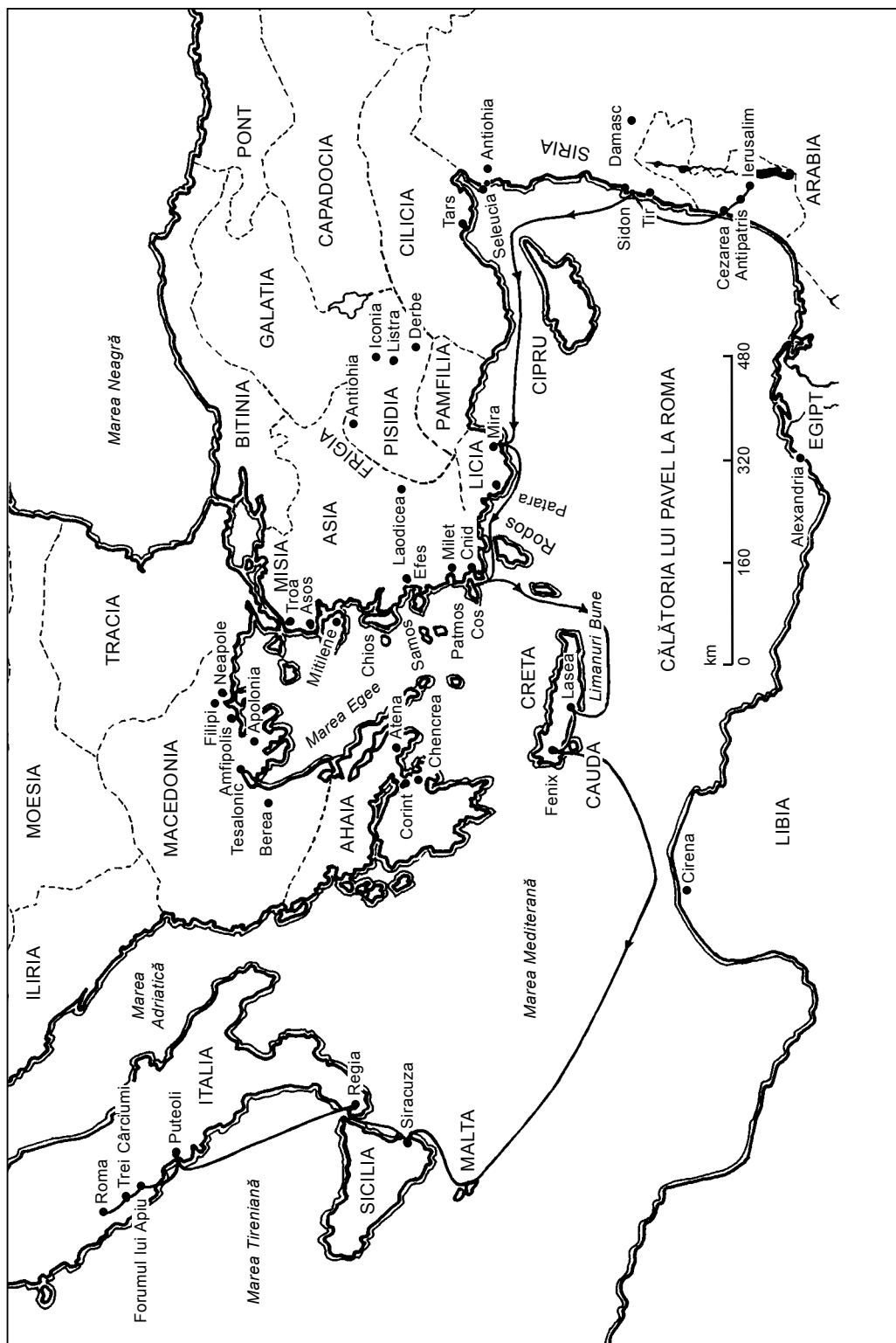
27:2-3. **Adramit**, portul de staționare al corăbiei, se afla la est-sud-est de Troa, în nord-vestul Asiei Mici. Este evident că această corabie efectua ultima ei călătorie spre portul de domiciliu, înainte de începerea iernii, un anotimp cu furtuni maritime. Se pare că sutașul dorea să găsească o corabie care să aibă drum spre Roma sau care să îl lase aproape de Drumul Egnatian, pentru a putea transporta prizonierii mai departe.

Aristarh l-a însoțit pe Pavel pentru a-l ajuta. El a rămas cu Pavel în timpul detenției sale la Roma (Col. 4:10; Filim. 24).

Foarte interesant a fost faptul că **Pavel** i-a vizitat pe **prietenii săi în Sidon**, primul port în care au oprit după ce au părăsit Cezarea. Acest sutaș **omenos** ne aduce aminte de un alt sutaș care era la fel de bun (Fapte 24:23).

27:4-8. Informațiile din aceste versete ne arată dificultatea de a naviga pe Mediterana dinspre est spre vest. Vânturile potrivnice băteau dinspre vest așa că vasul a trebuit să navigheze la est de **Cipru** și să înainteze cu dificultate spre coasta sud-vestică a Asiei Mici, la est de **Creta**. Când Pavel a călătorit în direcția opusă, corabia a urmat un drum mult mai direct (21:1-3).

În **Mira**, un port de pe coasta de sud a Asiei Mici, **sutașul a găsit o corabie din Alexandria, care mergea în Italia**. Era o corabie cu grâne (27:38) destul de mare pentru a primi 276 de pasageri (v. 37). Egiptul era grânarul Romei. Corăbiile cu grâu navigau frecvent spre nord, spre Asia Mică, iar apoi se îndreptau spre vest de-a lungul Mediteranei, folosind insulele pentru a se proteja, atât cât se putea.

Faptele Apostolilor 27:9-35

Călătoria lui Pavel cu această a doua corabie l-a purtat de la Mira spre insula Cnid și apoi spre sud-vest, în sudul insulei Creta, **la un loc numit „Limanuri bune”**. Locuitorii Cretei erau renumiți pentru lenea și depravarea lor (Tit 1:5).

27:9-12. Vremea „postului” la care se face referire aici era probabil Ziua Ispășirii, care era stabilită la sfârșitul lui septembrie sau la începutul lui octombrie. După această dată, înrăutățirea vremii pe Mediterana făcea ca orice călătorie pe mare să fie periculoasă. În acele vremuri traficul înceta pe la începutul lui noiembrie.

Pavel a făcut parte probabil dintre sfetnicii de pe corabie, datorită experienței sale în astfel de călătorii (2 Cor. 11:25; „de trei ori s-a sfârșit corabia cu mine”) și datorită capacității sale naturale de conducător. Contrar sfatului lui Pavel, **cei mai mulți** (27:12) au decis că este mai bine **să încerce să ajungă în alt port și să ierneze acolo**. Decizia finală a luat-o sutașul, pentru că vasele care transportau grâne erau în slujba guvernului. Așa că au navigat de-a lungul coastei de sud a Cretei, sperând **să ajungă** la un port numit **Fenix**.

27:13-17. Purtați de un **vânt furtunos numit Eurachilon**, n-au mai putut rămâne la adăpostul Cretei și s-au **lăsat duși în voia lui** în largul mării. **Clauda**, un ostrov aflat la 45 de kilometri la sud de Creta, le-a asigurat un scurt repaus de furia vântului. În timp ce se aflau la sud de insulă au pus mâna pe o **luntre** („barcă de salvare”, NIV), care în mod de obicei era remorcată, dar acum era plină de apă.

Nu este prea clar ce înseamnă cuvintele: **au încins corabia cu frânghii**. Poate să însemne că marinarii au înconjurat corabia cu frânghii astfel încât grinzile care o susțineau să nu se îndepărteze unele de altele și să nu poată pătrunde apa datorită presiunii mării și furtunii. **Sirta** se referă la un banc de nisip situat pe coasta nord-africană, în dreptul Libiei. Cuvântul grecesc tradus **pânzele** este *skeuos*, și literal înseamnă „navă” sau „echipament”, așa că se poate referi la orice componentă a corăbiei. Totuși, se pare că era vorba despre ancoră.

27:18-26. Erau **bătuți foarte tare de furtună; a doua zi au început să arunce în mare încărcătura**, iar a treia zi au aruncat **uneltele corăbiei**. Furtuna era **asa de puternică**, încât au pierdut **orice nădejde de scăpare**.

Pasagerii, și de asemenea echipajul, **nu mâncaseră de multă vreme**. Poate că

furtuna a distrus o mare parte din provizii; unii aveau rău de mare; alții erau prea descurajați ca să mai mănânce (cf. v. 33). După ce **Pavel** le-a amintit sfatul pe care-l dăduse pe când erau în **Creta** (cf. v. 10), i-a încurajat cu un mesaj din partea lui **Dumnezeu**. Nu era prima dată când o vedenie l-a întărit pe Pavel în duhul său (cf. 18:9-10; 23:11); de fapt în vedenia pe care a avut-o în Ierusalim (23:11) Dumnezeu îi promisese lui Pavel că va avea grijă de el nu numai acolo, ci și în călătoria spre Roma. Acum (printr-un **înger**), Dumnezeu a promis din nou că Pavel va sta **înaintea Cezarului**. De două ori Pavel i-a îndemnat pe însoțitorii săi de pe corabie (pe toți cei 275; cf. 27:37) să fie cu **voie bună** și să nu-și piardă curajul (v. 22, 25). Verbul care traduce expresia „fiți cu voie bună” (*euthimeō*) este folosit doar de trei ori în Noul Testament — de două ori aici și o dată în Iacov 5:13 („este cu inimă bună”). Verbul înseamnă a avea sentimente bune sau a fi bine dispus. Chiar și în situația sa de prizonier, Pavel nu a ezitat să declare că are **încredere în Dumnezeu**.

27:27-32. Marea Adriatică era un termen folosit în vremea Noului Testament nu numai pentru marea dintre Italia și Grecia, ci și pentru cea de la sud de Italia și Sicilia spre Malta. După două săptămâni de furtună, **marinarii au bănuț că se apropie de pământ**. Apa a devenit tot mai puțin adâncă (de la **douăzeci de stânjeni** la **cincisprezece stânjeni**). Măsurătorile se făceau cu o frânghie care avea la capăt o bucată de plumb și care era aruncată în apă (*bolisantes*, „au măsurat adâncimea” este lit., „a ridicat plumbul”), determinându-se astfel adâncimea. Pentru că au intrat în apă mai puțin adâncă, **au aruncat patru ancore înspre cârma corăbiei**. **Pavel** i-a spus **sutașului** despre încercarea marinarii care **căutau să fugă din corabie** și despre nevoia ca oamenii aceștia să rămână în corabie (cf. 24). **Ostașii au tăiat funiile luntriei**, astfel că scăparea tuturor din corabie depindea acum numai de Dumnezeu.

27:33-35. Datorită încrederii lui Pavel că Dumnezeu îi va scăpa (v. 24), el i-a încurajat pe toți să mănânce (v. 33-34). Apoi **a luat pâine** și, fără să-i fie rușine, **a mulțumit lui Dumnezeu... a frânt-o și a început să mănânce**. Deși pare o comemorare a Cinei Domnului, totuși nu a fost vorba despre așa ceva. Cei mai mulți dintre cei 276 de oameni nu erau creștini. Mai degrabă a fost vorba despre mărturia credinței pe care Pavel o avea în Dumnezeu, Tatăl Domnului Isus

Hristos, și de pilda pe care o dădea mâncând și primind putere pentru ceea ce va urma.

27:36. În versetul 33 au fost menționate două probleme — de patrusprezece zile oamenii „n-au luat nimic de mâncare în gură”, și „au stat mereu de veghe”. Dar acum **toți s-au îmbărbătat** (lit., „au devenit cu inimă bună”, *euthymoi*; cf. v. 22, 25) **și au luat și ei de au mâncat** — rezolvând cele două probleme din versetul 33.

27:37-38. Această corabie pentru grâne nu transporta doar încărcătura, ci și **două sute șaptezeci și șase** de pasageri împreună cu membrii echipajului. Numărul prizonierilor (v. 42) nu este precizat. Nu era una dintre cele mai mari corăbii, pentru că Iosif Flavius vorbește despre o corabie care naviga spre Italia pe care erau imbarcați 600 de pasageri.

27:39-40. Văzând un **golf care avea maluri nisipoase**, ei **au hotărât să împingă corabia într-acolo**. Apoi **au tăiat ancorele și au slăbit în același timp funiile cârmelor**, după care **s-au îndreptat spre mal**. Cuvântul „cârmelor” (*pēdaliōn*) descrie literal lamele de la vâsle și se referă la vâslele care ieșeau din părțile laterale ale corăbiei. Acestea erau legate în timp ce corabia era ancorată.

27:41. Corabia **a dat peste o limbă de pământ** pe care marinarii n-o observaseră. Datorită loviturilor valurilor **partea dinapoi a început să se rupă**, în timp ce partea dinainte **s-a împlântat și stătea neclintită**.

27:42-44. Pentru că **ostașii** răspundeau cu viața de fiecare prizonier care scăpa (cf. 12:19; 16:27), **ei au fost de părere să omoare pe cei întemnițați, ca să nu scape vreunul prin înot**. Pentru soldați omorârea prizonierilor era doar modul de a-și cruța propriile vieți. Totuși, **sutașul... voia să scape pe Pavel**. El a văzut că era un om de valoare și de încredere așa că i-a oprit pe soldați de la **gândul acesta**. Era evident că Dumnezeu a intervenit în mod suveran ca să-l cruțe pe Pavel pentru lucrarea sa din Roma și pentru a garanta împlinirea profeției (v. 24). În ploaia rece (28:2), **toți cei ce puteau să înoate dintre pasageri (soldații și prizonierii) și dintre membrii echipajului, au fost sfătuiți să se arunce de pe corabie**, iar cei ce nu puteau înota să se așeze pe resturi din corabie.

Așa cum prezisese Pavel, corabia a fost pierdută (27:22), ei s-au îndreptat spre insulă (v. 26) și nici unul nu a pierit (v. 22).

b. *Șederea în Malta (28:1-10)*

28:1-2. Corabia a naufragiat în **ostrovul Malta**, la 110 de kilometri sud de Sicilia. Malta avea un port foarte bun și era un loc ideal pentru comerț. În două săptămâni furtuna îi purtase peste 1.100 de kilometri spre vest de „Limanuri bune” din Creta. Barbarii, *hoi barbaroi*, este un termen grecesc ce se referă la oameni care nu vorbeau grecește. Aceasta nu însemna că acei oameni erau sălbatici sau incultți, ci că proveneau dintr-o civilizație deosebită de cea grecească. Ei au arătat o bunăvoință puțin obișnuită față de victimele naufragiului: au făcut **un foc mare** și i-au primit pe toți acolo.

28:3. Pentru că era foarte frig (v. 2), năpârcile ar fi trebuit să fie țepene și inerte. Însă din **pricina căldurii**, o năpârcă a ieșit și a devenit mai activă.

28:4-6. Văzând că Pavel a fost mușcat de năpârcă, **barbarii** au considerat că el este **un ucigaș** și că „**Dreptatea**” l-a pedepsit. Dar când au văzut că n-a pățit nimic în urma mușcării viperei (nici măcar mâna nu i s-a umflat), superstițioșii barbari au spus că Pavel **este un zeu**. Fără îndoială că răspunsul lui Pavel, deși nu este redat, a fost asemănător celui dat la Listra (14:8-18).

28:7-10. Publius i-a luat pe **Pavel** și pe alții (pronumele **ne** arată că și pe Luca) la el timp de **trei zile**. Una din binefacerile lucrării lui Pavel a fost vindecarea tatălui lui Publius (care era **bolnav de friguri și de urdinare**) și a altor bolnavi din insulă. Interesant este că Pavel nu numai că n-a fost afectat de mușcătura viperei, dar a fost folosit de Dumnezeu pentru a-i vindeca pe alții. Nu este de mirare că barbarii le-au **dat mare cinste** naufragiaților și, trei luni mai târziu, înainte de plecare, le-au dăruit tot ce le **trebuia pentru drum** (v. 11). Fără îndoială că au primit aceste provizii în semn de mulțumire pentru serviciile lui Pavel.

c. *Rezumatul lucrării de la Roma (28:11-31)*

28:11. De când echipajul și pasagerii au părăsit Creta în octombrie sau noiembrie (după „vremea postului”, 27:9) și s-au aflat în furtună timp de două săptămâni, cele **trei luni** de ședere în Malta i-a făcut să treacă prin iarnă până în februarie sau martie. Atunci au văzut o altă **corabie** care iernase în insulă. Pentru că era **din Alexandria**, este posibil să fi fost tot o corabie care transporta grâne (cf. 27:6, 38) din Egipt și care iernase trei luni într-un port din Malta, fiindcă era prea

Faptele Apostolilor 28:12-22

periculos să navigheze în acea perioadă. Probabil că portul acela se afla în golful Valletta.

Semnul Dioscurilor (cei doi zei gemeni, Castor și Polux) care era pus pe corabie îi reprezenta pe cei doi fii gemeni ai lui Zeus și Leda, conform mitologiei grecești; se presupunea că ei aduc noroc marinarilor. Dacă în timpul unei furtuni putea fi văzută constelația lor, Gemeni, acest lucru era considerat un semn bun. Poate că Luca a inclus acest detaliu pentru a stabili un contrast între superstițiile popoarelor din Malta, Grecia, Roma sau Egipt și creștinism.

28:12-14. Călătoria este consemnată cu multă grijă de către Luca: din Malta la **Siracusa**, în Sicilia; la **Regio** în „călcâiul“ Italiei; la **Puzole** (astăzi Pozzuoli), la 280 de kilometri sud de Roma; și în final chiar la **Roma**. Puzole era un port comercial important, la jumătatea distanței dintre Regio și Roma. La Puzole, Pavel și însoțitorii săi au **dat peste niște frați**. Acest lucru este semnificativ pentru că arată că evanghelia se răspândise deja din Roma până în acest port. Fără îndoială că biserica din Roma fusese înființată de către evreii din Roma care paticipaseră la sărbătoarea Cincizecimii, auziseră predica lui Petru, fuseseră mântuiți și se întorseseră acasă cu vestea bună (2:10). Pavel a acceptat invitația acestor frați de a rămâne **șapte zile cu ei**. Poate că sutașul trebuia să supravegheze încărcarea sau descărcarea corăbiei, sau poate că altceva l-a reținut o săptămână în Puzole.

28:15. Creștinii din Roma **auziseră** de venirea lui Pavel, așa că **i-au ieșit înainte până în „Forul lui Apiu“** (un oraș comercial situat la 70 de kilometri de Roma) **și până la „Cele trei Cărciumi“** (53 de kilometri de Roma). Substantivul *apantēsîn*, tradus prin „au ieșit înainte“ era folosit în literatura greacă pentru o delegație care ieșea în afara cetății pentru a întâmpina un oficial care venea în cetate. Este folosit și în 1 Tesaloniceni 4:17, unde se spune despre noi, credincioșii: „vom fi răpiți... pe nori ca să întâmpinăm (*apantēsîn*) pe Domnul în văzduh.“ La răpire credincioșii vor forma o delegație care se va înălța la nori pentru a-L întâmpina pe Isus, Domnul și Mântuitorul lor, care va veni din cer pentru a-i lua la El. Pavel dorea să se alăture acestui grup.

Când i-a văzut, Pavel a mulțumit lui Dumnezeu și s-a îmbărbătat (lit., „a primit curaj“, *tharsos*; verbul *tharseō* este folosit în Septuaginta pentru oameni care s-au aflat în

situații grele, dar care apoi au fost încurajați; cf. comentariilor de la Mar. 6:50). Dumnezeu l-a adus în cele din urmă pe Pavel la Roma, iar primirea pe care i-au făcut-o credincioșii pe care nu-i întâlnise niciodată i-a întărit sufletul. Așa că și-au continuat drumul pe Via Appia, „regina drumurilor lungi“, spre Roma.

28:16. Pentru că era un deținut în care se putea avea încredere, **lui Pavel i s-a îngăduit să rămână într-un loc deosebit cu un ostaș care-l păzea**. Pavel locuia într-o casă închiriată (v. 30).

28:17-20. Punctul culminant al cărții se găsește în aceste versete de final (v. 17, 24), care vorbesc despre o altă respingere a evangheliei și despre hotărârea lui Pavel de a predica neevreilor (v. 28).

Așa cum obișnuia, **Pavel** a vorbit mai întâi cu **Iudeii** (cf. 9:20; 13:5, 14; 14:1; 17:2, 10, 17; 18:4, 19; 19:8). În acest caz el i-a **chemat pe mai marii Iudeilor** pentru a se întâlni cu ei, fiindcă el nu putea merge la sinagogă. În discuția avută cu ei, Pavel a scos în evidență câteva aspecte semnificative: (1) El nu era vinovat de nimic împotriva **Iudeilor** sau a **obiceiurilor** lor (28:17). (2) Autoritățile romane din Iudeea au considerat că Pavel este nevinovat (v. 18; cf. 23:29; 25:25; 26:31-32). (3) Singura scăpare a lui Pavel a fost să ceară să fie **judecat de Cezar**, pentru că evreii au refuzat să-l trateze corect (28:19; cf. 25:11). (4) Acest aspect este foarte important: el nu a acuzat Israelul; a dorit doar să fie achitat (28:19). (5) Obiectivul său primordial în această discuție cu mai marii iudeilor era să vorbească cu ei despre nădejdea lui Israel. Acest termen și concept a fost folosit de Pavel de mai multe ori în ultima parte a Faptelor Apostolilor (cf. 23:6; 24:15; 26:6-7). Nădejdea lui Israel era mai mult decât o înviere; ea însemna împlinirea promisiunilor din Vechiul Testament privitoare la Israel (cf. 26:6-7). Pavel credea cu fermitate că Isus este Mesia lui Israel, care Se va întoarce și Se va proclama ca Împărat al lui Israel și Domn al popoarelor (cf. 1:6).

28:21-22. Răspunsul conducătorilor a fost ambivalent: ei au spus că nu știu nimic despre Pavel și că singurele informații pe care le aveau despre creștinism (**partida aceasta**) erau negative. Ne întrebăm dacă au spus adevărul. Cum puteau niște conducători ai evreilor să nu știe nimic despre evreii din Roma care deveniseră creștini și despre tensiunile care existau între Biserică și iudaism în Ierusalim? Poate că nu au auzit prea multe despre Pavel, dar este posibil să fi știut mult

mai multe despre creștinism decât prețindeau. Ei erau interesați de **părerea** lui Pavel pentru că știau că acest mesaj **stârnește împotrivire**.

28:23-24. În a doua întâlnire a lor cu Pavel, conducătorii evrei au avut reacții mult mai clare față de evanghelie. De data aceasta **au venit mai mulți**, iar discuția a fost mai lungă. Cât era ziua de lungă Pavel le-a vorbit despre **Împărăția lui Dumnezeu, le-a adus dovezi, și a căutat să-i încredințeze, prin Legea lui Moise și prin Prooroci** (cf. 24:14; 26:22).

Expresia „Împărăția lui Dumnezeu” se fundamentează pe moartea și învierea lui Hristos, dar anticipează și domnia viitoare a lui Hristos pe pământ. Semnificația ei escatologică este clară (cf. 1:3-6; 8:12; 14:22; 19:8; 20:25; Luca 1:33; 4:43; 6:20; 7:28; 8:1, 10; 9:2, 11, 27, 60, 62; 10:9, 11; 11:2, 20; 12:31-32; 13:18, 20, 28-29; 14:15; 16:16; 17:20-21; 18:16-17, 24-25, 29-30; 19:11; 21:31; 22:16, 18, 29-30; 23:42, 51). Pentru evrei ideea unui Mesia care să moară pentru păcate ca ispășire și învierea despre justificarea prin credință ca mijloc de intrare în Împărăție sunau ciudat.

Iudeii au fost divizați în atitudinile lor. **Unii au crezut... iar alții n-au crezut** (Fapte 28:24). În greacă verbul „au crezut” este la timpul imperfect și poate fi interpretat ca „au început să creadă”, ceea ce înseamnă că nu erau pe deplin convinși. Același verb, folosit în versetul 23, este tradus „a căutat să-i încredințeze”.

28:25-27. Neînțelegerile dintre conducătorii evrei din Roma cu privire la mesajul lui Pavel arată că ei nu au ascultat de evanghelie. Înțelegându-i bine pe profeți, Pavel a aplicat cuvintele lui **Isaia** (6:9-10) contemporanilor săi. Refuzul încăpățânat de a crede a avut rezultate clare: inima acestui popor **s-a împietrit... urechile** le sunt astupate și nu pot vedea cu **ochii**, fiind orbi spiritual. Acest lucru s-a întâmplat cu Israelul atât în zilele lui Isaia, cât și în zilele lui Pavel (cf. Rom. 11:7-10). Interesant este că Pavel atribuie cuvintele lui Isaia inspirației pe care i-a dat-o **Duhul Sfânt** (cf. Fapte 4:25).

28:28. În punctul culminant al cărții și la finalul ei, atenția se concentrează asupra vestirii evangheliei înaintea **Neamurilor**. Din Ierusalim la Roma, cei mai mulți evrei au respins-o, astfel că dintr-un oraș în altul mesajul a fost îndreptat către neevrei. Acum în capitala lumii romane a apărut același fenomen; și așa se va întâmpla până când „va intra numărul deplin al Neamurilor” (cf. Rom. 11:19-26).

28:29. Aceste cuvinte apar doar în unele manuscrise grecești și probabil că ele n-ar trebui incluse în text, deși, fără nici un dubiu, aceasta a fost atitudinea lor (cf. v. 25).

28:30-31. Aceste versete reprezintă ultimul „raport al progresului” făcut de Luca (cf. 2:47; 6:7; 9:31; 12:24; 16:5; 19:20). Cu libertatea pe care o avea în casa lui **cu chirie... Pavel... propovăduia Împărăția lui Dumnezeu**. Această expresie escatologică indică nu numai că evreii și neevreii sunt justificați prin credință, ci și că vor participa împreună la domnia milenară (cf. comentariilor de la 28:23).

O întrebare se ridică de obicei cu privire la activitatea lui Pavel după acești **doi ani** de captivitate. Ce s-a întâmplat? Poate că n-au mai fost formulate acuzații împotriva lui în Roma și a fost eliberat. Evreii știau că nu aveau cu ce să-l acuze în afara Iudeii și au ezitat probabil să-și susțină cauza la Roma.

Probabil că Pavel s-a întors în provinciile Macedonia, Ahaia și Asia, iar apoi s-a întors spre vest în Spania, conform planului său inițial (Rom. 15:22-28). Apoi a lucrat încă o dată în zona Mării Egee, unde a fost luat prizonier, dus la Roma și executat.

În timpul acestor doi ani Pavel a scris epistolele care sunt denumite „Epistolele din închisoare” — Efeseni, Coloseni, Filimon și Filipeni (vezi diagrama: „Epistolele lui Pavel scrise în timpul călătoriilor sale misionare și în timpul detenției sale” de la Fapte 13:16-25).

Deși Pavel era întemnițat în Roma, evanghelia n-a fost legată. El vorbea cu **toată îndrăzneala** (cf. comentariilor de la Fapte 4:13). Ultimul cuvânt din textul grecesc al Faptelor Apostolilor este adverbul *akōlytōs*, care înseamnă **fără nici o piedică**. Oamenii pot să-i lege pe predicatori, dar evanghelia nu poate fi legată!

Astfel mesajul Împărăției, sub controlul suveran al lui Dumnezeu, s-a răspândit de la evrei la neevrei și de la Ierusalim la Roma.

BIBLIOGRAFIE

Alexander, Joseph Addison. *Commentary on the Acts of the Apostles*. New York: Charles Scribner, 1875. Retipărire (2 vol. in 1). Grand Rapids: Zondervan Publishing House, n.d.

Barclay, William. *The Acts of the Apostles*. Philadelphia: Westminster Press, 1953.

Faptele Apostolilor

Bruce, F.F. *Commentary on the Book of the Acts*. The New International Commentary on the New Testament. Grand Rapids: Wm. B. Eerdmans Publishing Co. 1954.

Dunnett, Walter M. *The Book of Acts*. Grand Rapids: Baker Book House. 1981.

Harrison, Everett F. *Acts: The Expanding Church*. Chicago: Moody Press. 1975.

Hiebert, D. Edmond. *Personalities around Paul*. Chicago: Moody Press. 1973.

Jensen, Irving L. *Acts: An Inductive Study*. Chicago: Moody Press. 1968.

Kent, Homer A. Jr. *Jerusalem to Rome: Studies in the Book of Acts*. Grand Rapids: Baker Book House. 1972.

Longenecker, Richard N. „The Acts of the Apostles“. *In the Expositor's Bible Commentary*. vol. 9. Grand Rapids: Zondervan Publishing House. 1981.

Lumby, J. Rawson. *The Acts of the Apostles*. Cambridge: At the University Press. 1882.

Marshall, I. Howard. *The Acts of the Apostles: An Introduction and Commentary*. The Tyndale New Testament Commentaries. Grand Rapids: Wm. B. Eerdmans Publishing Co. 1980.

Morgan, G. Campbell. *The Acts of the Apostles*. New York: Fleming H. Revell Co. 1924.

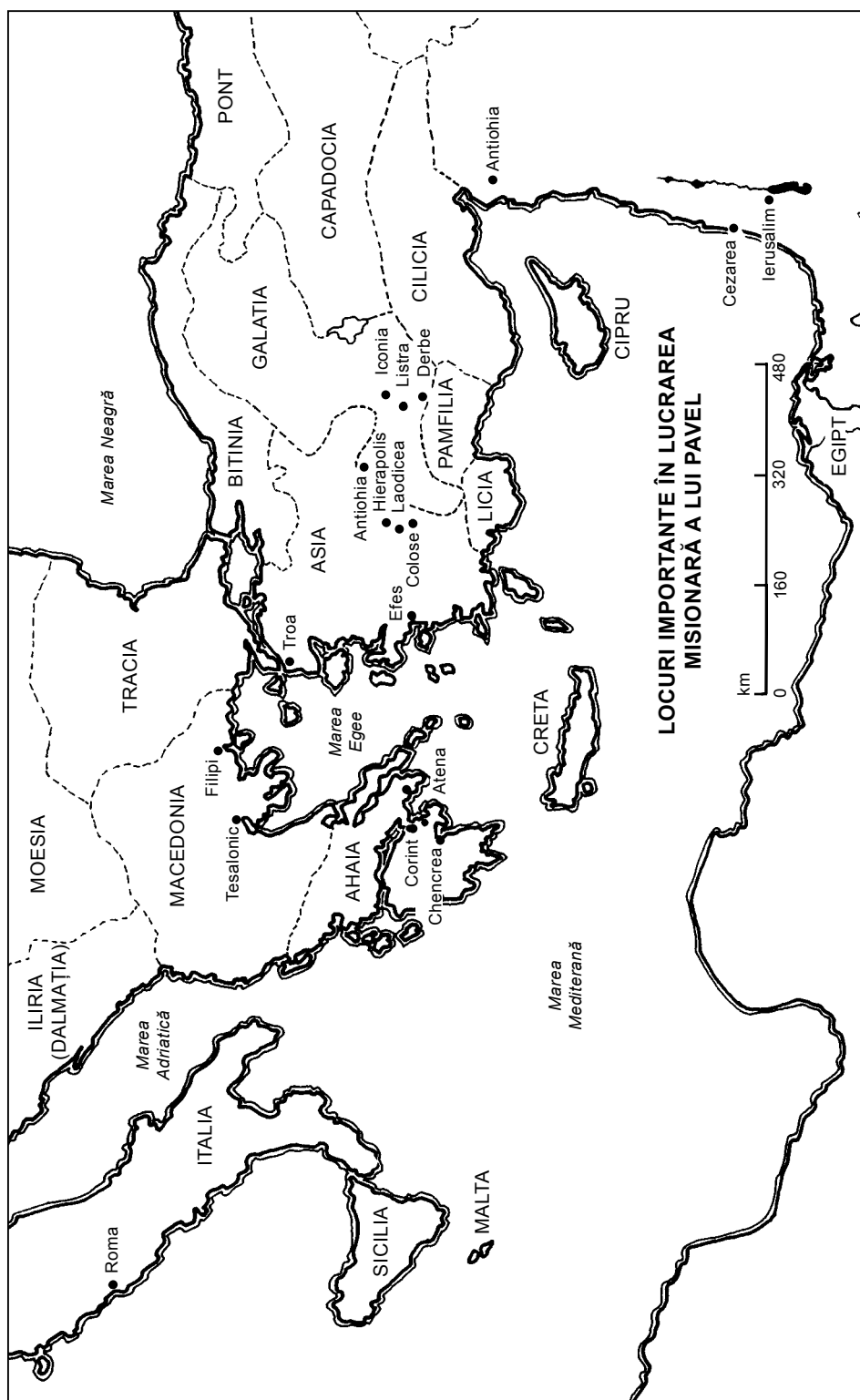
Neil William. *Acts*. New Century Bible Commentary Series. Ed. rev. Grand Rapids: Wm. B. Eerdmans Publishing Co. 1981.

Rackham, Richard Belward. *The Acts of the Apostles: An Exposition*. Londra: Methuen & Co. 1901. Retipărire. Grand Rapids: Baker Book House. 1978.

Ryrie, Charles Caldwell. *The Acts of the Apostles*. Everyman's Bible Commentary. Chicago: Moody Press. 1967.

Thomas, W.H. Griffith. *Outline Studies in the Acts of the Apostles*. Grand Rapids: Wm. B. Eerdmans Publishing Co. 1956.

Locurile și datele scrierii Epistolelor Noului Testament

Deceniul	Cărțile	Locurile	Datele
40-49 d.Hr.	Iacov Galateni	Ierusalim Antiohia Siriei	45-48 d.Hr. 40-49, după prima călătorie misionară a lui Pavel
50-59	1 Tesaloniceni 2 Tesaloniceni 1 Corinteni 2 Corinteni Romani	Corint Corint Efes Macedonia Corint	50-54, în a doua călătorie misionară a lui Pavel 50-54, în a doua călătorie misionară a lui Pavel Aproximativ în 56, în a treia călătorie misionară a lui Pavel Aproximativ în 56, în a treia călătorie misionară a lui Pavel 57, în a treia călătorie misionară a lui Pavel
60-69	Efesenii 1 Ioan 2 Ioan 3 Ioan Filipeni Coloseni Filimon 1 Timotei Tit 1 Petru Iuda 2 Timotei 2 Petru Evrei	Roma Efes Efes Efes Roma Roma Roma Macedonia? Macedonia? Roma? ? Roma Roma? ?	60 60-65 La începutul anilor 60 La începutul anilor 60 60-61 60-62 60-62 63-66 63-66 64 67-80 67 67-68 68-69

ROMANI

John A. Witmer

INTRODUCERE

Această scrisoare este cel mai concludent exemplu al stilului epistolar, nu numai pentru lucrările pauline și pentru Noul Testament, ci și pentru întreaga literatură antică. Se află întotdeauna în fruntea listei scrierilor apostolului Pavel, deși nu a fost prima compusă. Acest fapt este o dovadă a importanței lucrării, atât în ceea ce privește tema cât și conținutul. Mai poate fi și un indiciu al semnificației locului în care se aflau destinatarii scrisorii, capitala imperială, Roma. În plus, o legătură posibilă poate fi stabilită cu Faptele Apostolilor, care se încheie cu Pavel în Roma, astfel încât epistola lui către Romani urmează în mod normal în ordinea cărților Bibliei.

Autorul. Aproape nimeni nu neagă faptul că Pavel este autorul acestei scrisori. Chiar și ereticii antici au recunoscut că Romani a fost scrisă de Pavel. La fel au procedat și criticii moderni radicali germani (secolul XIX și după), care au negat multe alte fapte ale Scripturii. Desigur, Pavel s-a identificat pe sine după nume (1:1), dar acest lucru nu este o garanție a acceptării faptului că el este autorul, pentru că așa a procedat în toate scrisorile lui, printre care se află epistole despre care se susține că nu au fost scrise de el. Pavel se referă la el însuși cu numele o singură dată, spre deosebire de multe alte epistole ale sale; dar un număr de alte detalii interne confirmă faptul că Pavel este autorul. El susține că este din seminția lui Beniamin (11:1; cf. Fil. 3:5). El a trimis salutări Priscilei și lui Aquila (Rom. 16:3), pe care i-a întâlnit în Corint (Fapte 18:2-3) și i-a lăsat în Efes (Fapte 18:18-19) în a doua sa călătorie misionară. Pavel s-a referit la călătoria lui la Ierusalim cu darul făcut din dragoste de bisericile din Macedonia și Ahaia (Rom. 15:25-27), fapte confirmate în cartea Faptele Apostolilor (19:21; 20:1-5; 21:15, 17-19) și în epistolele către Corinteni (1 Cor. 16:1-5; 2 Cor. 8:1-12; 9:1-5). De asemenea, Pavel a vorbit în mai multe rânduri de intenția lui de a vizita Roma (Rom. 1:10-13, 15; 15:22-32),

fapt confirmat tot în Faptele Apostolilor (19:21). Aceste aspecte care coincid între Romani și Faptele Apostolilor confirmă faptul că Pavel este autorul acestei scrisori.

Unitatea. Acceptarea unității și integrității epistolei către Romani este însă o altă problemă. Mai mulți critici, începând cu Marcion și continuând cu cei din prezent, cred că din epistolă nu fac parte capitolele 15 și 16, sau părți din ele. Capitolul 16 este cel mai atacat, în parte din cauza salutării adresate Priscilei și lui Aquila (v. 3), pentru că ultimul lucru pe care-l aflăm despre ei este că s-au stabilit în Efes (Fapte 18:19, 26). Dar cuplul a locuit înainte în Italia (Fapte 18:2) și a plecat de acolo numai din cauza unui decret imperial. Întoarcerea lor la Roma atunci când situația a permis este plauzibilă. Cele mai importante manuscrise grecești susțin unitatea epistolei, o poziție adoptată de majoritatea covârșitoare a cercetătorilor.

Destinatarii. Există totuși o întrebare legitimă legată de identitatea destinatarilor acestei scrisori. Pavel o adresează „tuturor care sunteți prea iubiți ai lui Dumnezeu în Roma, chemați să fiți sfinți” (Rom. 1:7), nu „bisericii din Roma”. Este evident faptul că exista o biserică în Roma, pentru că Pavel a trimis salutări bisericii care se întâlnea în casa lui Aquila și a Priscilei (16:5). Probabil că existau mai multe biserici în Roma și poate că acesta este motivul pentru care Pavel adresează epistola celor „sfinți” și nu „bisericii”.

Ce erau acești credincioși din Roma, evrei sau neevrei? Răspunsul este că făceau parte din ambele grupuri etnice. Aquila, de exemplu, era evreu (Fapte 18:2), la fel ca Andronic, Iunia și Ierodion, toți trei rude cu Pavel (Rom. 16:7, 11). Conform lui Iosif Flavius și a altora, în Roma se afla o comunitate mare de evrei (cf. Fapte 28:17-28). Dar Roma era o cetate a neevreilor, capitala unui mare imperiu în care evreii, credincioși și necredincioși, formau doar o mică minoritate. Pe lângă acest fapt, deși Pavel nu a pierdut nici o ocazie de a mărturisi evanghelia

Romani

evreilor și de a lucra printre ei, chemarea lui din partea lui Dumnezeu a fost să fie „apostol al Neamurilor” (Rom. 11:13; cf. 15:16). Deci putem trage concluzia că majoritatea cititorilor săi era formată din neevrei.

Această concluzie este confirmată și de dovezile interne ale epistolei. Pavel s-a adresat direct evreilor (2:17) și s-a inclus pe sine însuși în grupul creștinilor evrei atunci când a vorbit despre „strămoșul nostru Avraam” (4:1; respectiv „tatăl”, v. 12). Pe de altă parte, Pavel s-a adresat direct neevreilor: „V-o spun vouă, Neamurilor” (11:13). Și alte pasaje arată că neevreii creștini formau un grup între cititorii lui Pavel (11:17-31; 15:14-16). De fapt, din versetele 1:5, 13 putem deduce că Pavel a considerat că în comunitatea creștină din Roma predominau neevreii.

Deoarece apostolul Pavel nu vizitase încă Roma, cum a ajuns credința creștină în oraș? Se pare că nici un alt apostol nu a ajuns la Roma, în lumina scopului declarat al lui Pavel despre lucrarea sa de pionierat și de pătrundere în teritorii unde evanghelia nu fusese vestită încă (15:20). Un aspect semnificativ este că Petru nu se afla atunci în Roma, pentru că Pavel nu i-a adresat nici o salutare, o greșală regretabilă dacă Petru ar fi fost acolo.

Poate că un răspuns parțial la întrebarea înființării bisericii din Roma este dat de prezența unor „oaspeți din Roma” (Fapte 2:10) în mulțimea care a fost martoră la minunea Cincizecimii și a auzit predica lui Petru. Probabil că unii dintre aceștia s-au numărat printre cei 3.000 de convertiți din acea zi care s-au întors la Roma credincioși în Isus Hristos, începând să își propage credința. Alți credincioși s-au dus la Roma în anii de după Cincizecime, pentru că Roma era un magnet care atrăgea oameni din tot imperiul, fie pentru afaceri, fie din alte motive. Aquila și Priscila sunt exemple edificatoare. Înainte ei au locuit în Italia (Fapte 18:2) și fără îndoială că s-au întors imediat ce situația le-a permis. Fivi (Rom. 16:1-2), probabil curiera acestei scrisori, este un alt exemplu. Ea nu s-a dus la Roma în primul rând pentru a duce scrisoarea lui Pavel; a dus scrisoarea pentru că a mers la Roma. De fapt, călătoria planificată a Fiviei la Roma a reprezentat ocazia pentru care Pavel a scris această scrisoare. Omeneste vorbind, Pavel a folosit ocazia aceasta pentru a transmite un mesaj unor creștini de care era foarte interesat și pe care a dorit să-i viziteze cât mai curând posibil.

La fel cum absența salutării lui Petru de către Pavel în capitolul 16 este o dovadă că Petru nu se afla în Roma în acea perioadă, numeroasele salutări trimise unor oameni (sunt menționate 28 de persoane, plus mai multe grupuri) dovedesc impactul lucrării lui Pavel asupra întăririi și dezvoltării bisericii din Roma. Mulți dintre credincioșii de acolo erau convertiți sau asociații lui Pavel din alte părți ale imperiului. Drept rezultat, apostolul avea un interes justificat față de comunitatea creștină din Roma. El a considerat biserica de acolo ca o biserică a lui, așa cum mărturisește această scrisoare.

Locul și data. Cu toate că Pavel nu a menționat niciodată orașul, este evident faptul că el a scris această scrisoare din Corint, Chencrea (16:1) fiind portul de est al orașului. Epistola a fost scrisă la sfârșitul celei de a treia călătorii misionare a lui Pavel, în timpul celor „trei luni” cât s-a aflat în Grecia (Fapte 20:3), cu puțin timp înainte de întoarcerea sa la Ierusalim cu darul bisericilor din Macedonia și Ahaia pentru credincioșii săraci de acolo (Rom. 15:26). După plecarea din Corint, Pavel a fost în Filipi, unde a petrecut Paștele și sărbătoarea Azimilor (Fapte 20:6), dorind să ajungă la Ierusalim până la Cincizecime (Fapte 20:16). Deci, epistola a fost scrisă la sfârșitul iernii sau începutul primăverii în anul 57 sau 58 d.Hr.

Scopurile. Deși călătoria Fiviei la Roma (Rom. 16:2) a fost fără îndoială ocazia scrierii de către Pavel a acestei epistole, el a avut câteva obiective în scrierea ei. Cel mai evident a fost anunțarea planurilor sale de a vizita Roma, după întoarcerea sa la Ierusalim (15:24; 28-29; Fapte 19:21) și pregătirea comunității creștine de acolo pentru venirea sa. Credincioșii din Roma se aflau în inima și în rugăciunile lui Pavel de mult timp (Rom. 1:9-10), iar dorința lui de a-i vizita și de a lucra printre ei, neîmplinită încă, se apropia de împlinire (1:11-15; 15:22-23, 29, 32). Astfel, Pavel a dorit să-i informeze despre planurile sale, pentru ca ei să aștepte împlinirea lor și să se roage pentru acest lucru (15:30-32).

Un al doilea scop pe care l-a avut Pavel în scrierea epistolei a fost să facă o prezentare completă și detaliată a mesajului evangheliei pe care îl proclama. Pavel avea o dorință vie: „să vestesc Evanghelia vouă celor din Roma” (1:15) și scopul lui era ca ei să cunoască această evanghelie. Drept rezultat, în această scrisoare Pavel a îndeplinit dorința lui Iuda

de a scrie „despre mântuirea noastră de obște“ (Iuda 3). Poate că Iuda a fost împiedicat să facă acest lucru pentru că Pavel l-a făcut deja, fiindcă Romani este în mod evident o prezentare completă și logică a planului Dumnezeuirii Trinitare de mântuire a ființelor umane, de la începutul lui, odată cu condamnarea omului în păcatul său până la desăvârșirea lui în eternitatea pe care oamenii o vor împărtăși cu Dumnezeu, asemănători chipului Fiului lui Dumnezeu, Domnul Isus Hristos.

Al treilea scop al scrierii epistolei nu este la fel de evident ca și primele două. Acest scop are legătură cu tensiunile create între creștinii evrei și neevrei din comunitatea din Roma și cu un posibil conflict dintre ei. Pavel a fost urmărit cu înverșunare în lucrarea sa de către iudaizatori, care au venit după el din oraș în oraș și au căutat să-i îndepărteze pe convertiții săi de libertatea evangheliei (Gal. 5:1). Epistola către Galateni este răspunsul clasic, chiar dacă nu singurul, al lui Pavel pentru iudaizatori. Atacurile lor împotriva lui Pavel au ajuns până la violențe fizice în vremea scrierii Epistolei către Romani (Fapte 20:3). Indiferent dacă iudaizatorii au ajuns sau nu înaintea lui Pavel la Roma, problemele dintre evrei și neevrei se regăsesc pretutindeni în această epistolă. Pavel nu a luat partea nici unui grup, dar a luat în considerare aspectele caracteristice fiecăruia. Pe de o parte, el a subliniat prioritatea istorică și cronologică a evreilor — „întâi a Iudeului, apoi a Grecului“ (Rom. 1:16; cf. 2:9-10). De asemenea, a vorbit despre avantajele „Iudeului“ (3:1-2; 9:4-5). Pe de altă parte, el a arătat că, „deoarece Dumnezeu este unul“ (3:30), El este atât Dumnezeu neevreilor cât și al evreilor (3:29). Drept rezultat, „toți, fie Iudei, fie Greci, sunt sub păcat“ (3:9) și toți sunt mântuiți la fel prin credința în Domnul Isus Hristos și în jertfa Lui răscumpărătoare și ispășitoare. Mai mult, pentru a aduce credincioșii neevrei în planul Său de mântuire, extinzându-și harul tuturor ființelor umane, Dumnezeu a oprit temporar programul Său special cu Israelul ca națiune aleasă, pentru că poporul, atât prin conducătorii săi cât și în mod colectiv, a respins prin necredință pe Fiul lui Dumnezeu, nerecunoscându-L drept Mesia. În această perioadă Dumnezeu continuă să aibă „o rămasășită datorită unei alegeri prin har“ (11:5), „până va intra numărul deplin al Neamurilor“ (11:25) și Dumnezeu Își va relua planul și Își va împlini promisiunile făcute Israelului ca popor.

Legată de tensiunea dintre evrei și neevrei care apare în toată epistola este și o concepție ce apare în surdină, dar foarte bine definită, care pune la îndoială bunătatea, înțelepciunea și dreptatea lui Dumnezeu așa cum apar ele în planul Său de mântuire. Acuzațiile la adresa lui Dumnezeu nu sunt exprimate în cuvinte, dar sunt implicite. Drept rezultat, această epistolă către Romani este mai mult decât o expunere a evangheliei „harului lui Dumnezeu“ predicată de Pavel (Fapte 20:24), este o prezentare a planului lui Dumnezeu de mântuire a tuturor ființelor umane prin har, prin credință. Este o teodicie, o apologie a lui Dumnezeu, o apărare și o justificare a naturii lui Dumnezeu și a planului Său de mântuire a oamenilor. Îl prezintă pe Dumnezeu astfel încât El „să fie neprihănit și totuși să socotească neprihănit pe cel ce crede în Isus“ (Rom. 3:26). Epistola se laudă cu „adâncul bogăției, înțelepciunii și științei lui Dumnezeu“ (11:33) și le spune oamenilor: „Dumnezeu să fie găsit adevărat și toți oamenii să fie găsiți mincinoși“ (3:4).

Tema. Tema lucrării provine din cele trei scopuri ale lui Pavel în scrierea acestei epistole (mai ales ultimele două scopuri). În termenii cei mai simpli și mai generali, tema epistolei este „Evanghelia“ (1:16). Mai specific, este „o neprihănire pe care o dă Dumnezeu“ care este „descoperită“ în această evanghelie și este înțeleasă și însușită „prin credință și care duce la credință“ (1:17). Această „neprihănire pe care o dă Dumnezeu“ este în primul rând neprihănirea pe care o are Dumnezeu însuși și o manifestă în toate acțiunile Sale; în al doilea rând, este neprihănirea pe care o dă Dumnezeu ființelor umane prin har, prin credință. Această neprihănire este atât o poziție neprihănită acordată înaintea lui Dumnezeu (justificarea) cât și o trăire neprihănită dăruită și un mod de viață care se transformă progresiv, acest ultim aspect datorându-se Duhului Sfânt al lui Dumnezeu care regenerează pe credincios și locuiește în el (regenerare și sfințire). Modul de viață ajunge la nivelul lui maxim și devine conform cu poziția nouă a omului (glorificarea) atunci când un credincios în Isus Hristos, prin moarte și înviere, sau prin înălțarea la ceruri — „înfierea, adică răscumpărarea trupului nostru“ (8:23) — stă în prezența lui Dumnezeu fiind „asemenea chipului Fiului Său“ (8:29). Planul lui Dumnezeu de mântuire nu va da greș pentru că este lucrarea Lui și „Acela care a început în

Romani

voi această bună lucrare o va isprăvi până în ziua lui Isus Hristos“ (Fil. 1:6).

STRUCTURA

- I. Aspecte introductive (1:1-17)
  - A. Salutări epistolare (1:1-7)
  - B. Stabilirea relației (1:8-15)
  - C. Tema principală (1:16-17)
- II. Neprihănirea lui Dumnezeu descoperită în condamnare (1:18-3:20)
  - A. Condamnarea umanității păgâne (1:18-32)
    1. Motivele condamnării (1:18-23)
    2. Rezultatele condamnării (1:24-32)
  - B. Condamnarea conform standardelor divine (2:1-16)
    1. Adevărul (2:1-4)
    2. Imparțialitatea (2:5-11)
    3. Isus Hristos (2:12-16)
  - C. Condamnarea evreilor necredincioși (2:17-3:8)
    1. Condamnarea din cauza ipocriziei lor (2:17-24)
    2. Condamnarea din cauza încrederii lor în ritualuri (2:25-29)
    3. Condamnarea din cauza necredinței lor (3:1-8)
  - D. Condamnarea tuturor ființelor umane (3:9-20)
    1. Toți sunt sub păcat (3:9-18)
    2. Toți sunt conștienți de păcat (3:19-20)
- III. Neprihănirea lui Dumnezeu descoperită în justificare (3:21-5:21)
  - A. Neprihănirea acordată explicată (3:21-31)
  - B. Neprihănirea acordată exemplificată (cap. 4)
    1. Prin credință, nu prin fapte (4:1-8)
    2. Prin credință, nu prin ritualuri (4:9-12)
    3. Prin credință, nu prin Lege (4:13-17)
    4. Prin credință în promisiunea lui Dumnezeu (4:18-25)
  - C. Bucuria neprihănirii acordate (5:1-11)
  - D. Contrastul neprihănirii acordate (5:12-21)
- IV. Neprihănirea lui Dumnezeu descoperită în sfințire (cap. 6-8)
  - A. Baza sfințirii (6:1-4)
  - B. Atitudinile pentru sfințire (6:5-23)
    1. Socotirea (6:5-11)
    2. Supunerea (6:12-14)
    3. Slujirea (6:15-23)
  - C. Conflictul sfințirii (cap. 7)
    1. Credinciosul și Legea (7:1-6)
    2. Legea și păcatul (7:7-13)
    3. Credinciosul și păcatul (7:14-25)
  - D. Puterea pentru sfințire (8:1-17)
  - E. Scopul sfințirii (8:18-27)
  - F. Certitudinea sfințirii (8:28-39)
- V. Neprihănirea lui Dumnezeu descoperită în alegerea suverană (cap. 9-11)
  - A. Enunțarea alegerii suverane a lui Dumnezeu (9:1-29)
    1. Privilegiile Israelului (9:1-5)
    2. Exemplificarea alegerii (9:6-18)
    3. Explicarea alegerii (9:19-29)
  - B. Aplicarea alegerii suverane a lui Dumnezeu (9:30-10:21)
    1. Poticnirea Israelului (9:30-10:4)
    2. Oferta plină de har a lui Dumnezeu (10:5-15)
    3. Respingerea Israelului (10:16-21)
  - C. Alegerea suverană a lui Dumnezeu împlinită (cap. 11)
    1. În alegerea harului (11:1-10)
    2. În neevrei (11:11-24)
    3. În mântuirea Israelului (11:25-32)
    4. Pentru gloria și lauda lui Dumnezeu (11:33-36)
- VI. Neprihănirea lui Dumnezeu descoperită într-o trăire transformată (12:1-15:13)
  - A. Consacrarea fundamentală (12:1-2)
  - B. În lucrarea creștină (12:3-8)
  - C. În relații sociale (12:9-21)
  - D. Prin raportarea la autoritate (13:1-7)
  - E. În lumina viitorului (13:8-14)
  - F. În raporturile cu alți creștini (14:1-15:13)
    1. Fără judecată (14:1-12)
    2. Fără motive de poticnire (14:13-23)
    3. Urmând exemplul lui Hristos (15:1-13)
- VII. Comentarii finale (15:14-16:27)
  - A. Planuri personale (15:14-33)
  - B. Salutări personale (16:1-16)
  - C. Ultimele cuvinte (16:17-27)

Introducerile epistolelor lui Pavel

Epistola	Titlurile lui Pavel	Tovarășii lui Pavel	Destinatarii	Salutările
Romani	Pavel, <i>rob</i> al lui Isus Hristos, chemat să fie <i>apostol</i> , pus deoparte ca să vestească Evanghelia lui Dumnezeu.	—	Voaă, tuturor care sunteți prea iubiți ai lui Dumnezeu în Roma, chemați să fiți <i>sfinți</i> .	<i>Har și pace</i> de la Dumnezeu, Tatăl nostru, și de la Domnul Isus Hristos.
1 Corinteni	Pavel, chemat să fie <i>apostol</i> al lui Isus Hristos, <i>prin voia lui Dumnezeu</i> .	<i>fratele (nostru, NIV — n.tr.)</i> Sosten	Către <i>biserica lui Dumnezeu</i> care este în Corint, către cei ce au fost sfinți... și către toți cei ce cheamă în vreun loc Numele lui Isus Hristos	<i>Har și pace</i> de la Dumnezeu, Tatăl nostru, și de la Domnul Isus Hristos.
2 Corinteni	Pavel, <i>apostol</i> al lui Isus Hristos, <i>prin voia lui Dumnezeu</i>	<i>fratele (nostru, NIV)</i> Timotei	Către <i>Biserica lui Dumnezeu</i> care este în Corint și către toți <i>sfinții</i> , care sunt în toată Ahaia.	<i>Har și pace</i> vouă de la Dumnezeu, Tatăl nostru, și de la Domnul Isus Hristos!
Galateni	Pavel, <i>apostol</i> nu de la oameni, nici printr-un om, ci prin Isus Hristos, și prin Dumnezeu Tatăl, care L-a înviat din morți,	toți <i>fratii</i> care sunt împreună cu mine,	Către <i>Bisericile</i> Galatiei	<i>Har și pace</i> vouă de la Dumnezeu Tatăl, și de la Domnul nostru Isus Hristos!
Efesenii	Pavel, <i>apostol</i> al lui Isus Hristos, <i>prin voia lui Dumnezeu</i> ,	—	Către <i>sfinții</i> care sunt în Efes și credincioșii în Hristos Isus	<i>Har și pace</i> de la Dumnezeu, Tatăl nostru, și de la Domnul Isus Hristos.
Filipeni	Pavel... <i>robi</i> ai lui Isus Hristos,	Timotei	Către toți <i>sfinții</i> în Hristos Isus, care sunt în Filipi	<i>Har vouă și pace</i> de la Dumnezeu, Tatăl nostru, și de la Domnul Isus Hristos!
Coloseni	Pavel, <i>apostol</i> al lui Isus Hristos, <i>prin voia lui Dumnezeu</i>	Timotei <i>fratele (nostru, NIV)</i>	Către <i>sfinții</i> și frați credincioși în Hristos, care sunt în Colose	<i>Har și pace</i> de la Dumnezeu, Tatăl nostru, și de la Domnul Isus Hristos
1 Tesaloniceni	Pavel	Silvan și Timotei	Către <i>Biserica</i> Tesalonicenilor, care este în <i>Dumnezeu</i> Tatăl și în Domnul Isus Hristos	<i>Har și pace</i> de la Dumnezeu, Tatăl nostru, și de la Domnul Isus Hristos.
2 Tesaloniceni	Pavel	Silvan și Timotei	Către <i>Biserica</i> Tesalonicenilor, care este în <i>Dumnezeu</i> , Tatăl nostru, și în Domnul Isus Hristos	<i>Har și pace</i> de la Dumnezeu, Tatăl nostru, și de la Domnul Isus Hristos.
1 Timotei	Pavel, <i>apostol</i> al lui Isus Hristos, prin porunca lui Dumnezeu, Mântuitorul nostru, și a Domnului Isus Hristos, nădejdea noastră,	—	Către Timotei, adevăratul meu copil în credință	<i>Har, îndurare și pace</i> de la Dumnezeu, Tatăl nostru, și de la Hristos Isus, Domnul nostru!
2 Timotei	Pavel, <i>apostol</i> al lui Hristos Isus, <i>prin voia lui Dumnezeu</i> , după făgăduința vieții care este în Hristos Isus	—	Către Timotei, copilul meu prea iubit	<i>Har, îndurare și pace</i> de la Dumnezeu Tatăl, și de la Hristos Isus, Domnul nostru!
Tit	Pavel, <i>rob</i> al lui Dumnezeu și <i>apostol</i> al lui Isus Hristos	—	Către Tit, adevăratul meu copil în credința noastră a amândorora	<i>Har și pace</i> de la Dumnezeu Tatăl, și de la Isus Hristos, mântuitorul nostru!
Filimon	Pavel, <i>întemnițat</i> al lui Isus Hristos	<i>fratele (nostru, NIV)</i> Timotei	Către prea iubitul Filimon, tovarășul nostru de lucru, către sora Apfia și către Arhip, tovarășul nostru de lupă, și către Biserica din casa ta	<i>Har și pace</i> de la Dumnezeu, Tatăl nostru, și de la Domnul Isus Hristos!

Romani

Romani 1:1-15

COMENTARIU

I. Aspecte introductive (1:1-17)

A. Salutări epistolare (1:1-7)

Forma uzuală de începere a scrisorilor în antichitate includea: (a) numele și identificarea autorului, (b) numele și identificarea destinatarului și (c) un cuvânt de salut. Pavel a respectat această formă în Epistola sa către Romani, chiar dacă a făcut o digresiune destul de lungă pornind de la cuvântul „Evangelia”. Aceași formă este folosită în toate epistolele Noului Testament, mai puțin Evrei și 1 Ioan. (Vezi tabelul „Introducerile epistolelor lui Pavel“.)

1:1. Pavel, s-a identificat mai întâi pe sine însuși drept **rob al lui Isus Hristos**. „Rob” (*doulos*) înseamnă sclav, un om care este proprietatea altui om. Pavel a purtat cu bucurie acest titlu (Gal. 1:10; Tit 1:1), conform imaginii unui sclav din Vechiul Testament care se dăruiește pe viață stăpânului său din dragoste (Ex. 21:2-6).

Pavel s-a mai identificat și drept **apostol** — un om trimis cu o autoritate delegată (cf. Mat. 10:1-2) — o poziție la care el a fost **chemat**. (Lit., în gr. „un apostol chemat“.) Această chemare era de la Dumnezeu (Fapte 9:15; Gal. 1:1), chiar dacă a fost recunoscută de oameni (Gal. 2:7-9). A fi chemat înseamnă a fi **pus deoparte** (de la *aphorizo*; cf. Fapte 13:2) pentru „a vesti” **Evangelia lui Dumnezeu**, mesajul vesteii bune de la Dumnezeu în centrul căruia se afla „Fiul Său” (Rom. 1:3, 9), pe care Pavel avea o „dorință vie” să o vestească (v. 15) fără rușine (v. 16). Această punere deoparte nu l-a împiedicat pe Pavel să lucreze la confecționarea corturilor pentru a se întreține pe sine și pe tovarășii săi (Fapte 20:34; 1 Tes. 2:9; 2 Tes. 3:8), nici să se amestece în voie în toate straturile societății păgâne. Era o punere deoparte pentru ceva — un angajament și o dedicare — nu era o izolare de lume, așa cum procedau fariseii. (Interesant este faptul că „fariseu” înseamnă „cel separat” în sensul de a fi izolat și segregat.)

1:2. Expresia **Sfintele Scripturi** se referă în mod evident la Vechiul Testament și apare numai aici în Noul Testament (în 2 Tim. 3:15 se folosesc alte cuvinte gr. pentru „Sfintele Scripturi”). Pavel nu a citat nici unul din **proorocii** prin care Dumnezeu **făgăduise** evangelia, dar folosirea textului din Isaia 53:7-8 de către Filip în discuția cu

famenul etiopian este un exemplu foarte bun (Fapte 8:30-35; cf. Luca 24:25-27, 45-47).

1:3-4. Vestea bună a lui Dumnezeu este despre **Fiul Său**, identificat drept **Isus Hristos, Domnul nostru**. Acest lucru afirmă că divinitatea lui Hristos este un element fundamental al persoanei Sale și este anterioară întrupării Sale, deoarece identificarea Lui cu linia genealogică a lui David este definită de verbul „a ajuns să fie”, traducerea literală a participiului *genomenou*, tradus prin „născut”. Dar El a fost și om în cel mai deplin sens al cuvântului, așa cum arată legătura Lui cu **David** și **învierea** dintre cei morți. **Învierea a dovedit cu putere că este Fiul lui Dumnezeu**, pentru că a validat afirmațiile Sale că este divin și prezicerile Sale că va învia din morți (Ioan 2:18-22; Mat. 16:21). Afirmarea divinității Sale a fost făcută prin (lit. „conform cu”) **duhul sfințeniei**. Acesta este Duhul Sfânt și nu, așa cum susțin unii, spiritul uman al lui Hristos.

1:5-7. Lucrarea lui Pavel primită de la Isus s-a desfășurat printre **toate Neamurile**, inclusiv romanii cărora Pavel li se adresează nu ca unei biserici, ci ca unor credincioși individuali. Pavel a fost agentul uman (**prin** Hristos el a **primit harul și apostolia**, i.e., „harul apostoliei”; cf. 12:3; 15:15), dar chemarea (chemarea lui Dumnezeu la mântuire; cf. 8:28, 30) a venit din partea Domnului și i-a pus deoparte pe cititori ca să fie „sfinți”. Expresia **ascultarea credinței** este un alt exemplu că aceste două lucruri se află foarte des împreună (cf. 15:18, NIV; 16:26; de asemenea 1 Pet. 1:2, NIV). La fel cum Pavel a fost un apostol „chemat” și credincioșii din **Roma** au fost **chemați să fie ai lui Isus Hristos** (lit., „chemați ai lui Isus Hristos”) și **chemați să fie sfinți** (lit., „chemați sfinți”).

Salutările lui Pavel, la fel ca în toate epistolele sale, exprimă dorința ca ei să se bucure de **har și pace** din partea lui Dumnezeu.

B. Stabilirea relației (1:8-15)

1:8-15. Pavel și-a făcut obiceiul de a-și începe epistolele cu un cuvânt de mulțumire adresat **Dumnezeului** lui, cu o rugăciune specifică și cu un mesaj personal pentru destinatari. În cazul romanilor, el se bucura de **credința** lor care era **vestită în toată lumea**, o hiperbolă care înseamnă întreg Imperiul Roman. În mijlocirile lui constante pentru ei (v. 9-10) a apărut și cererea unei vizite proiectate, o dorință a inimii avută de mult timp și care a ajuns în cele din urmă în planul de lucru al lui Pavel (v. 10; cf. 15:23-24).

În cadrul acestei vizite ei vor avea foloase **laolaltă**; dorința lui de a lucra printre ei a avut trei scopuri: (a) să-i întărească pe romani (1:11; **să vă dau vreun dar duhovnicesc** înseamnă fie a-și exercita propriul dar spiritual în folosul lor, fie a aduce asupra lor favori spirituale, adică binecuvântări); (b) să vadă **printre** ei roade spirituale (**să culeg vreun rod**, v. 13) și, la rândul lui, (c) să fie întărit de ei (v. 12). În acest sens, lucrarea lui Pavel la Roma urma să fie aceeași ca și în **celelalte** centre ale imperiului.

Ca rezultat al „apostoliei” sale (v. 5) pentru neevrei, Pavel se simțea **dator** (lit., „sunt un datornic”) față de întreaga rasă umană ca să proclame vestea bună a lui Dumnezeu (v. 14-15). Cuvântul tradus prin **Barbarilor** se referă la toate celelalte ființe umane care nu erau greci, bineînțeles din punctul de vedere al **Grecilor** (cf. Col. 3:11). Corespondentul acestui cuvânt este **neînvățați** (*anoetois*; cf. Tit 3:3, COR, „fără minte”) din următoarea pereche, care are sensul de „lipsiți de cultură”. Sentimentul datoriei față de lumea neevreiască a născut în Pavel o mare dorință, Rom.1:15 (**am o vie dorință**) de a evangheliza, inclusiv în **Roma**, capitala imperiului.

C. Tema principală (1:16-17)

1:16. Dorința vie a lui Pavel de a evangheliza mai provenea și din evaluarea mesajului său, **Evanghelia**. (Este a patra oară când Pavel folosește cuvântul „Evanghelie” în versetele introductive: v. 1, 9, 15-17.) Mulți consideră că aceasta este tema epistolei, lucru adevărat într-un sens. Pavel a proclamat cu bucurie evanghelia, considerându-o panaceul lui Dumnezeu pentru nevoia spirituală a omenirii. El a considerat evanghelia drept puterea infinită (*dynamis*, „capacitate spirituală”) a **lui Dumnezeu pentru mântuirea fiecăruia care crede**, indiferent de rasă. El a recunoscut totuși prioritatea **Iudeului**, fapt exprimat de cuvântul **întâi**, despre care există suficiente dovezi textuale că face parte din acest text și care nu este nici o îndoială că apare și în 2:9-10.

Pentru că evreii erau poporul ales al lui Dumnezeu (Rom. 11:1), pentru că lor li s-a încredințat revelația lui Dumnezeu (3:2) și pentru că sunt poporul din care a venit Hristos (9:5), ei beneficiază de un privilegiu exprimat din punct de vedere istoric drept o prioritate cronologică. Așa cum a afirmat Domnul Isus: „Mântuirea vine de la Iudei” (Ioan 4:22). În lucrarea sa, Pavel i-a căutat mai întâi pe evrei în toate orașele în care

ajungea (Fapte 13:5, 14; 14:1; 17:2, 10, 17; 18:4, 19; 19:8). De trei ori reacția lui în fața respingerii mesajului său a fost întoarcerea către neevrei (Fapte 13:46; 18:6; 28:25-28; cf. comentariilor de la Ef. 1:12). Vestirea evangheliei astăzi trebuie să fie adresată și evreilor, dar întâietatea lor a fost deja realizată.

1:17. Tema epistolei este exprimată de cuvintele: **în ea este descoperită o neprihănire pe care o dă Dumnezeu**. În greacă apare genitivul subiectiv („o neprihănire a lui Dumnezeu”, NIV — n.tr.) care arată că neprihănirea este oferită de Dumnezeu oamenilor pe baza și ca rezultat al credinței în evanghelie (cf. 3:22) (Expresia **prin credință și care duce la credință** este traducerea cuvintelor gr. *ek pisteos eis pistin*, lit., „din credință referitor la credință”). O astfel de neprihănire este imposibil de obținut prin eforturi umane. Această neprihănire nu este atributul personal al lui Dumnezeu, dar, pentru că „o dă” Dumnezeu, este conformă naturii și standardului Său. Lui Robertson îi face plăcere să o numească „o neprihănire de felul lui Dumnezeu” (A.T. Robertson, *Word Pictures in the New Testament*. Nashville: Broadman Press, 1943, 4:327). Acolo unde există un răspuns prin credință, această neprihănire este atribuită de Dumnezeu prin justificare și împărțită în mod progresiv prin regenerare și sfințire, punctul culminant fiind glorificarea, atunci când poziția și starea vor deveni identice. Cuvintele „neprihănire” și „a justifica”, chiar dacă nu au legătură în limba română, sunt legate în greacă. „Neprihănire” este *dikaio-syne* și „a justifica” este *dikaioo*. Pavel a folosit de multe ori substantivul în epistolele sale, inclusiv de 28 de ori în Romani (1:17; 3:21-22, 25-26; 4:3, 5-6, 9, 11, 13, 22; 5:17, 21; 6:13, 16, 18-20; 8:10; 9:30; 10:3-6 [de două ori în v. 3], 10; 14:17). Pavel a folosit și verbul grecesc de cincisprezece ori în Romani (2:13; 3:4, 20, 24, 26, 28, 30; 4:2, 5; 5:1, 9; 6:7; 8:30 [de două ori], 33). A justifica pe cineva înseamnă a-l declara din punct de vedere judiciar (legal) neprihănit (drept). „A fi socotit neprihănit” este traducerea NIV (și COR) a lui *dikaioo* din 2:13 și 3:20, iar în 6:7 traducerea este „izbăvit”.

Cuvintele care încheie versetul 1:17: **„Cel neprihănit va trăi prin credință”** reprezintă un citat din Habacuc 2:4, verset citat și în Galateni 3:11 și Evrei 10:38. Drept rezultat al credinței (cf. „crede” din v. 16) în Hristos, o persoană este declarată „neprihănită” (cf. 3:22) și i se dă viața veșnică. Ce minunată lucrare a lui Dumnezeu!

Romani 1:18-20

II. Neprihănirea lui Dumnezeu descoperită în condamnare (1:18-3:20)

Primul pas în revelarea neprihănirii pe care o dă Dumnezeu oamenilor prin credință este prezentarea nevoii lor, pentru că ei se află sub judecata lui Dumnezeu. Rasa umană este condamnată înaintea lui Dumnezeu și este lipsită de orice posibilitate și speranță fără harul lui Dumnezeu.

A. Condamnarea umanității păgâne (1:18-32)

Acest pasaj ia în considerare rasa umană înainte de chemarea lui Avraam și întemeierea unui popor deosebit al lui Dumnezeu. Această situație a continuat să existe în lumea păgână a neevreilor care au rămas deosebiți de evrei.

1. MOTIVELE CONDAMNĂRII (1:18-23)

Dumnezeu nu condamnă niciodată în mod nejustificat. Aici sunt arătate trei motive ale judecății Lui împotriva lumii păgâne.

a. Suprimarea adevărului lui Dumnezeu (1:18)

1:18. Această propoziție prezintă tema întregului pasaj care urmează. În plus, se află în contrast cu versetul 17. **Mânia lui Dumnezeu** se manifestă permanent (verbul **se descopere** este la prez. în gr.), fapt ce exprimă atât neprihănirea personală a lui Dumnezeu (care și ea este „descoperită”, gr. v. 17), cât și opoziția Lui față de starea de păcat a oamenilor. Din acest motiv oamenii au nevoie ca acea „neprihănire pe care o dă Dumnezeu” (v. 17) să fie descoperită permanent. Mânia lui Dumnezeu este îndreptată **împotriva oricărei necinstiri a lui Dumnezeu** (*asebeian*, „lipsa reverenței potrivite față de Dumnezeu”) și **împotriva oricărei nelegiuiri** (*adikian*, „lipsa neprihănirii”) **a oamenilor**, nu împotriva oamenilor înșiși. (Mânia lui Dumnezeu va fi descoperită și în viitor; cf. 2:5.) Dumnezeu urăște păcatul și-l judecă, dar îi iubește pe păcătoși și dorește mântuirea lor.

Refuzul de a-I acorda lui Dumnezeu ceea ce este de drept a Lui va duce în mod inevitabil la refuzul de a-i trata în mod corespunzător pe oameni, care sunt creați de Dumnezeu după chipul Lui. Dimpotrivă, oamenii (în purtarea lor păcătoasă față de ceilalți) **înădușe** (*katechonton*, lit., „a ține jos”) **adevărul** (cf. 1:25; 2:8) atât despre

Dumnezeu cât și despre om. Oamenii au adevărul lui Dumnezeu, dar îl suprimă, refuzând să-l ia în considerare. Acești oameni răi procedează astfel în **nelegiuirea lor** (*en adikia*). Această suprimare a adevărului este primul motiv al lui Pavel pentru a justifica condamnarea lumii păgâne de către Dumnezeu.

b. Ignorarea revelației lui Dumnezeu (1:19-20)

Conform acestor versete, cunoașterea lui Dumnezeu se află la dispoziția tuturor. Această cunoaștere este numită revelație generală, pentru că este văzută în natură, este accesibilă întregii rase umane și nu este soteriologică, nu arată mântuirea înfăptuită de Hristos.

1:19. Pavel spune despre conținutul cunoașterii lui Dumnezeu că este **descoperit** (*phaneron*), adică vizibil sau clar. Acest lucru este adevărat pentru că **le-a fost arătat de Dumnezeu** (*ephanērōsen*, verbul care determină substantivul *phaneron*). Unii cercetători preferă traducerea **în ei** (COR, dar în NIV „lor”), susținând că versetul 19 vorbește despre cunoașterea lui Dumnezeu din interiorul omului prin conștiință și cunoaștere religioasă. Este de preferat însă poziția care susține că versetul 19 afirmă existența revelației naturale, iar versetul 20 explică acest proces. O dovadă a acestei poziții este expresia de la începutul versetului 20: „în adevăr”, care arată că există o legătură între aceste versete.

1:20. Expresia „ce se poate cunoaște despre Dumnezeu” (v. 19) este definită acum prin cuvintele: **însușirile nevăzute ale Lui**, identificate prin **puterea Lui veșnică și dumnezeirea Lui**. Deoarece „Dumnezeu este Duh” (Ioan 4:24), toate calitățile Sale sunt invizibile ochiului fizic și pot fi înțelese numai **când te uiți cu băgare de seamă la ele în lucrurile făcute de El**. Dumnezeu care există prin Sine Însuși este Creatorul tuturor lucrurilor și, din acest motiv, **de la facerea lumii**, „însușirile nevăzute ale Sale” **se văd lămurit**. Poate că Pavel a vrut să facă un joc de cuvinte între substantivul tradus prin „însușirile nevăzute” (*aorata*) și verbul tradus prin „se văd lămurit” (*kathoratai*) datorită rădăcinii lor comune din greacă. Atât verbul „se văd lămurit” cât și participiul „te uiți cu băgare de seamă” („fiind înțelese”, GBV, NIV) se află la timpul prezent, fapt ce subliniază natura continuă a acțiunii. Cuvântul *theiotēs*, tradus prin „dumnezeirea”, apare numai aici în Noul Testament și cuprinde

însușirile care Îl fac pe Dumnezeu Dumnezeu. Creațiunea, pe care oamenii o văd, descoperă caracterul invizibil al lui Dumnezeu — Divinitatea atotputernică. Aceste versete pot fi asemănat cu textul din Psalmul 19:1-6.

Concluzia lui Pavel după prezentarea existenței revelației naturale este importantă: oamenii **nu se pot desvinovați**. Mărturia despre Dumnezeu din natură este atât de clară și de constantă, încât ignorarea ei este imposibil de justificat. Condamnarea lor nu se bazează pe respingerea lui Hristos despre care nu au auzit, ci pe păcatul lor împotriva luminii pe care o au.

c. *Pervertirea gloriei lui Dumnezeu (1:21-23)*

1:21. Acest motiv al lui Dumnezeu de a condamna lumea păgână se întemeiază pe cel anterior, la fel cum acesta, la rândul lui, s-a întemeiat pe primul motiv. Relația poate fi stabilită, datorită folosirii aceluiași cuvânt de legătură în greacă (*dioti*) la începutul versetelor 19 și 21, tradus prin **fiindcă**. Suprimarea adevărului de către oameni se vede prin respingerea dovezilor clare despre Dumnezeu, Creatorul suveran, și prin perversiunea cunoașterii despre divinitate, prin transformarea ei în idolatrie.

Expresia **măcar că au cunoscut pe Dumnezeu** se referă la o cunoaștere experimentală a lui Dumnezeu, așa cum au avut Adam și Eva atât înainte cât și după căderea în păcat. Cât de mult timp a persistat această cunoaștere înainte de a fi pervertită nu se știe, dar Dumnezeu a fost cunoscut de oameni. Din cauza acestui fapt acțiunile oamenilor sunt cu atât mai condamnabile. În mod normal, cunoașterea lui Dumnezeu ar trebui să ducă la onorarea Lui, dar acești oameni **nu L-au proslăvit ca Dumnezeu, nici nu I-au mulțumit**. Au abandonat exact scopul pentru care Dumnezeu i-a creat: să-L glorifice pe El ca Persoană și să-I mulțumească pentru lucrările Sale. Din cauza acestei rebeliuni intenționate împotriva lui Dumnezeu nu este de mirare că oamenii **s-au dedat la gândiri deșarte** (*emataiōthēsan*, lit., „gânduri fără valoare, fără scop”; cf. Ef. 4:17), **și inima lor fără pricepere** (*asynetos*, „nebuni din punct de vedere moral”; cf. Rom. 1:31) **s-a întunecat** (cf. Ef. 4:18). Atunci când adevărul este respins, capacitatea de a recunoaște și a accepta adevărul se pierde în timp.

1:22-23. Când Sursa adevărată a înțelepciunii este respinsă (cf. Ps. 111:10), afirmația

oamenilor că **sunt înțelepți** este o laudă neîntemeiată. Oamenii **au înnebunit** (*emōranthēsan*, lit., „au devenit stupizi”) în mod progresiv, o realitate demonstrată prin închinarea înaintea unor zei și idoli având formă de oameni și **dobitoace** (cf. Rom. 1:25). Aspectul cel mai ironic al refuzului umanității de a se închina **Dumnezeului** adevărat este nebunia sau stupiditatea idolatriei prezentate în Isaia 44:9-20. Refuzul omului de a-L recunoaște și de a-L glorifica pe Dumnezeu duce tot mai jos: în primul rând, un mod de a gândi lipsit de orice valoare; apoi lipsa cunoașterii morale; iar, în final, nebunia religioasă (văzută în închinarea înaintea idoloilor).

2. **REZULTATELE CONDMNĂRII (1:24-32)**

Într-un sens real, rezultatele condamnării de către Dumnezeu a umanității rebele nu sunt nimic altceva decât consecințele naturale ale suprimării adevărului, ignorării revelației și perversiunii gloriei lui Dumnezeu. Totuși, Dumnezeu a făcut mai mult decât să lase natura să-și urmeze cursul. Dumnezeu a hotărât să-i lase (verbul folosit de trei ori „i-a lăsat” [v. 24, 26, 28] este *paredōken*, „i-a abandonat”) pe oameni pradă unui mod de viață caracterizat prin păcate, care merită mânia lui Dumnezeu și condamnarea la moarte (v. 32).

a. *Lăsați pradă imoralității (v. 24)*

1:24. Un aspect al depravării omenirii (în care **Dumnezeu** a lăsat-o în mod deliberat să cadă) este cel al **necurăției**. Frecvența legăturilor sexuale dintre oameni necăsătoriți, schimbarea soțiilor în timpul actelor sexuale de grup, orgiile de astăzi, toate sunt dovezi ale rezultatului abandonării de către Dumnezeu a oamenilor în aceste păcate. Relațiile sexuale din cadrul căsătoriei sunt un dar sfânt al lui Dumnezeu, dar aceste relații sunt „necurate” în afara căsătoriei și oamenii **își necinstesc singuri trupurile** practicându-le împotriva intențiilor lui Dumnezeu.

1:25. Acest verset repetă într-un sens adevărul versetului 23, dar mai adaugă ceva la el. **Adevărul lui Dumnezeu** nu este numai adevărul despre Dumnezeu, ci și adevărul lui Dumnezeu despre toate lucrurile, inclusiv despre omenire. Acest adevăr este că oamenii sunt creaturile lui Dumnezeu și își pot găsi adevărata împlinire numai în închinarea și slujirea cu ascultare a lui Dumnezeu,

Romani 1:26-2:1

„Creatorul“ (GBV) lor. Pe de altă parte, o **minciună** (lit., „minciuna“) spune că făptura — angelică (Is. 14:13-14; Ioan 8:44) sau umană (Gen. 3:4-5) — poate exista independent de Dumnezeu, se poate îngriji singură de toate nevoile ei, se poate conduce singură și se poate împlini singură. Omenirea a făcut din ea însăși un dumnezeu în locul adevăratului Dumnezeu. Deoarece Dumnezeu Creatorul **este binecuvântat în veci** (spre deosebire de creaturi care nu merită închinarea), Pavel a adăugat **Amin**. Acest cuvânt este transliterarea atât în greacă cât și în engleză (ca și în română — n.tr.) a cuvântului ebraic care înseamnă „așa să fie“. Fiind o afirmație, nu o dorință, cuvântul confirmă ceea ce s-a spus anterior (cf. comentariilor de la 2 Cor. 1:20).

b. *Lăsați pradă perversiunilor sexuale (1:26-27)*

1:26-27. De asemenea, **Dumnezeu i-a lăsat în voia unor patimi scârboase**. Aceste patimi sunt, așa cum reiese din text, relații homosexuale, în loc de heterosexuale, practicate de ambele sexe. **Femeile... au schimbat** (în mod deliberat) **întrebuințarea firească** (relații cu bărbați în cadrul căsătoriei) **a lor într-una care este împotriva firii** (relații cu alte femei). Acesta este al doilea „schimb“ pe care oamenii neregenerați l-au făcut (cf. v. 25). **Bărbații... s-au aprins în poftele** (*orexei*, „pofte sexuale“, folosit numai aici în NT și diferit de cuvântul obișnuit pentru patimi din v. 26) **lor**.

Cuvintele traduse prin **femeile și bărbații** din aceste versete sunt cuvintele care arată sexul: „femele“ și „masculi“. Homosexualii contemporani insistă că aceste versete afirmă că este o perversiune pentru un mascul heterosexual sau pentru o femeie heterosexuală să se angajeze în relații homosexuale, dar nu este o perversiune pentru un homosexual mascul sau femeie să facă acest lucru, pentru că aceasta este preferința naturală a persoanei respective. Este o exegeză forțată și fără dovezi biblice. Singura relație sexuală naturală recunoscută de Biblie este cea heterosexuală (Gen. 2:21-24; Mat. 19:4-6) din cadrul căsătoriei. Toate relațiile homosexuale reprezintă **rătăcire** („pervertirea“, NIV) lor de la planul lui Dumnezeu și sunt din acest motiv condamnate de El. Aceste lucruri scârboase au în ele însele sămânța pedepsirii lor (**plata cuvenită**).

c. *Lăsați pradă unui mod de viață depravat (1:28-32)*

1:28. Răzvrătirea umanității păgâne a mai însemnat și alungarea lui Dumnezeu din **cunoștința** (*epignōsei*, „cunoaștere deplină“) **lor**. Într-un sens, ei l-au scos pe Dumnezeu din mintea lor. Judecata corespunzătoare a lui Dumnezeu a fost că El **i-a lăsat** (cf. v. 24, 26) **în voia minții lor blestamate** (*adokimon*, „condamnată, dezaprobată“), care s-a manifestat prin **lucruri neîngăduite** (lit., „nepotrivite, indecente“, un cuvânt din terminologia stoică).

1:29-31. Vidul mintal produs prin alungarea lui Dumnezeu a **ajuns** „plin“ (timp perf. înseamnă umplere completă) **de patru forme active ale păcatului: nelegiuire** (*adikia*, cf. v. 18), **curvie** (*ponēria*), **lăcomie** și **răutate** (în NIV și în GBV nu apare „viclenie“ decât în a doua parte, tradus de GBV prin **viclenie** — n.tr.). Aceste patru forme ale păcatului se manifestă la rândul lor în 17 feluri de răutate. Primele două, **pizmă** și **ucidere**, sună foarte asemănător în greacă: *phthonou* și *phonou*. De asemenea, cele patru vicii din versetul 31 (cinci în COR., **neînduplecați** și **fără milă** exprimând probabil același viciu — n.tr.) încep toate cu litera grecească alfa („a“).

1:32. Aceste practici rele devin un mod de viață pentru oamenii care **le fac** („continuă să le facă“, NIV; timpul prez. înseamnă că este vorba de acțiuni continue sau obișnuite) într-o atitudine de sfidare deschisă împotriva lui Dumnezeu, sfidare agravată de (a) cunoașterea deplină (*epignontes*; cf. v. 28) a faptului că pentru **asemenea lucruri sunt vrednici de moarte** și (b) încurajarea altora să ducă același mod de viață. Această răzvrătire extremă a omenirii împotriva lui Dumnezeu merită pe deplin condamnarea lui **Dumnezeu**.

B. *Condamnarea conform standardelor divine (2:1-16)*

1. ADEVĂRUL (2:1-4)

2:1. Orice generalizare, cum a fost cea anterioară în care întreaga umanitate păgână a fost condamnată (1:18-32), are și excepții de la regulă. Este evident faptul că unii păgâni aveau standarde etice înalte, un mod de viață moral și condamnau depravarea atât de răspândită a contemporanilor lor. În plus, evreii aveau o poziție morală aflată în totală contradicție cu lumea păgână din jurul lor și îi condamnau fără menajamente pe neevrei.

Ambele grupuri de moraliști ar fi putut trage concluzia că nu îi privește condamnarea lui Dumnezeu datorită modului lor superior de viață. Dar Pavel susține că și ei sunt condamnați din cauză că „fac” **aceleași lucruri** pentru care îi judecau pe ceilalți.

Așa dar, afirmă Pavel, **prin faptul că judeci pe altul, te osândești singur**. Fiecare om din rasa umană s-a întors de la Dumnezeu și comite păcate, chiar dacă există diferențe în frecvență, răspândire și grad. Pe lângă aceasta, întreaga rasă umană, mai ales păgânii morali și evreii, sunt condamnați înaintea lui Dumnezeu (și nu se pot **desvinovăți** [cf. 1:20]) pentru că judecata lui Dumnezeu se bazează pe trei standarde divine — adevărul (2:2-4), imparțialitatea (v. 5-11) și Isus Hristos Însuși (v. 12-16) — standarde absolute și înfinite, care îi condamnă pe toți oamenii.

2:2-3. Primul standard divin al judecății este **adevărul**. Dumnezeu nu este numit niciunde în Scriptură „Adevărul” așa cum este numit „Duh” (Ioan 4:24), „Lumină” (1 Ioan 1:5) și „Dragoste” (1 Ioan 4:8, 16), cu toate că Isus S-a numit pe Sine Însuși „Adevărul” (Ioan 14:6). Dar Dumnezeu este numit „Dumnezeule adevărate” (Ps. 31:5) și „Dumnezeul adevărului” (Is. 65:16). Adevărul — adevărul absolut, infinit — este fără îndoială unul dintre atributele esențiale ale lui Dumnezeu. Din acest motiv, atunci când se spune că **judecata lui Dumnezeu** pronunțată împotriva oamenilor este **potrivită cu** (lit., „conformă”) „adevărul”, acest lucru înseamnă că nimeni nu poate **scăpa**. Nici un om nu se poate „dezvinovăți” (Rom. 2:1) și nimeni nu poate „scăpa”. Un om poate fi moral și ar putea chiar să-i judece pe contemporanii săi, că s-au scufundat cu totul într-un mod de viață depravat, dar totuși este judecat de Dumnezeu pentru că face și el **astfel de lucruri** (cf. v. 1).

2:4. Neaplicând imediat pedeapsa Sa divină împotriva umanității păcătoase, Dumnezeu își arată **bogățiile bunătății** (*chrēstotētos*, „bunăvoință în acțiune”, folosit în legătură cu Dumnezeu și în 11:22; Ef. 2:7; Tit 3:4) **îngăduinței și îndelungei Lui răbdări** (cf. Fapte 14:16; 17:30; Rom. 3:25). Scopul lui Dumnezeu este să-i îndrepte pe oameni spre **pocăință** — o întoarcere la El — prin **bunătatea** Sa. (Acest cuvânt tradus „bunătate” este *chrēstos*, un sinonim al lui *chrēstotētos*, tradus tot „bunătate”, folosit mai înainte în acest verset.) Ambele cuvinte înseamnă „ceea ce este de dorit sau potrivit pentru o nevoie”. *Chrēstos* este folosit în

legătură cu Dumnezeu în Luca 6:35 și în 1 Petru 2:3 și în legătură cu oamenii în Efeseni 4:32. **Nerecunoscând** (GBV; lit., „fiind ignorați în privința”) scopurile lui **Dumnezeu**, oamenii au arătat „dispreț” (*kataphronēis*, „a crede nedemn”) pentru atributele și acțiunile lui Dumnezeu (cf. „înădușe adevărul”, Rom. 1:18). Oamenii au avut cunoștință despre Ființa lui Dumnezeu prin revelația naturală (1:19-21, 28), dar nu au cunoscut scopul bunătății Sale.

2. IMPARȚIALITATEA (2:5-11)

2:5-6. De ce ignoră oamenii intenția lui Dumnezeu de a fi bun (v. 4)? De ce o disprețuiesc? Cauza este **împietrirea** (lit., „duri-tate”, „rigiditate”, *sklerotēta*, de unde provine cuvântul „scleroză”) **inimii... care nu vrea să se pocăiască**. De aceea mânia lui **Dumnezeu** se acumulează ca într-un mare rezervor până în **ziua... dreptei Sale judecăți**. În acea zi Dumnezeu **va răsplăti fiecăruia după faptele lui** (citât din Ps. 62:12 și Prov. 24:12). Judecata lui Dumnezeu se va întemeia pe standardul adevărului (Rom. 2:2) și va fi imparțială.

2:7-11. Dumnezeu **va da viața veșnică celor ce, prin stăruința în bine, caută** (timpul prez. „continuă să caute”) **slava, cinstea și nemurirea**. Pe de altă parte, El **va da mânie și urgie celor ce... se împotrivesc** (lit., „continuă să nu asculte”) **adevărului și ascultă** (timpul prez. „continuă să asculte”) **de nelegiuire** (*adikia*, „nedreptate, lipsa neprihănirii”; cf. 1:18). Fiecare om **care face răul** (continuă să-l producă) va primi **necaz și strâmtorare**, în timp ce **oricine face** („continuă să lucreze”) **binele** va primi **slavă, cinste** (cf. „slava, cinstea” din 2:7) **și pace**. Această recompensă dreaptă a lui Dumnezeu nu ține seama de apartenența etnică și de nici un alt considerent în afara faptelor fiecărui om.

Modul obișnuit de comportare, bun sau rău, al unui om arată starea inimii sale. Viața veșnică nu este recompensa unei vieți bune; acest lucru ar contrazice multe alte pasaje din Scriptură care afirmă cu toată claritatea că mântuirea nu este prin fapte, ci depinde în totalitate de harul lui Dumnezeu pentru cei care cred (ex., Rom. 6:23; 10:9-10; 11:6; Ef. 2:8-9; Tit 3:5). Faptele bune ale unui om **arată** că inima lui este regenerată. O astfel de persoană, răscumpărată de Dumnezeu, are viață eternă. Dar și opusul este adevărat: o persoană care continuă să facă răul și să respingă adevărul **arată** că este neregenerată și,

Romani 2:12-16

din această cauză, va face obiectul mâniei lui Dumnezeu.

Afirmația: **întâi peste Iudeu, apoi peste Grec** nu înseamnă că evreii se bucură de o atenție specială. Dimpotrivă, datorită standardului imparțialității lui Dumnezeu (**înaintea lui Dumnezeu nu se are în vedere fața omului**), ea se referă la faptul că Dumnezeu se ocupă de întreaga rasă umană.

Expresia: „ziua... dreptei judecăți a lui Dumnezeu“ (Rom. 2:5), analizată fără a ține seama și de alte texte, ar putea fi considerată o dovadă a concepției că va exista o singură judecată generală a întregii umanități. Cu toate acestea, Scriptura nu susține un astfel de concept. Această expresie trebuie interpretată împreună cu alte pasaje care arată clar că vor exista mai multe judecăți ale mai multor grupuri și în perioade diferite (cf. judecata Israelului la a doua venire a lui Hristos, Ez. 20:32-38; judecata neevreilor la a doua venire a lui Hristos, Mat. 25:31-46; judecata din fața marelui tron alb, Apoc. 20:11-15). Ideea principală a acestui pasaj este *faptul* că Dumnezeu îi va judeca pe toți oamenii, fără a se menționa detalii în legătură cu cei care vor fi judecați și când vor fi judecați.

3. ISUS HRISTOS (2:12-16)

2:12. Imparțialitatea lui Dumnezeu la judecată se mai vede și din faptul că îi va trata pe oameni conform dispensației în care au trăit. „Legea a fost dat prin Moise“ (Ioan 1:17), lucru care marchează începutul dispensației Legii. Legea a fost dată poporului ales al lui Dumnezeu, Israelul, iar neevreii au fost considerați în afara Legii. De aceea Pavel spune: **Toți** (lit., „atât de mulți câți“) **cei ce au păcătuit fără lege, vor pieri fără lege.** Neevreii care păcătuiesc vor pieri, dar Legea lui Moise nu va fi folosită drept standard al judecării lor. Pe de altă parte, evreii care **au păcătuit având** (lit., „în sfera“) **lege, vor fi judecați după lege.** Neevreii nu sunt scutiți de judecata lui Dumnezeu, dar nu vor fi judecați conform standardului (Legea mozaică) care nu le-a fost dat.

2:13. Citirea Legii făcea parte din fiecare serviciu de la sinagogă, deci evreii erau **cei ce aud Legea**. Cu toate acestea, a fi evreu și a auzi Legea nu înseamnă în mod automat a fi considerat „neprihănit“. Cei ce **vor fi socotiți neprihăniți** (o acțiune juridică, tradusă de obicei prin „îndreptățiți“, de ex., în 3:24 — GBV — sau „justificați“, NIV; vezi comentariile de la Rom. 1:17 despre „a justifica“) sunt **cei ce împlinesc legea** (lit., „împlinitorii

Legii“). Iacov susține același lucru (Iac. 1:22-25). De asemenea (cf. comentariilor de la Rom. 2:7-10), Dumnezeu nu dă viața eternă sau justificarea celor care fac fapte bune, ci celor care cred (au încredere) în El și au un mod de viață care arată că inimile lor au fost regenerate.

2:14-15. Evreii disprețuiau **Neamurile**, în parte pentru că **n-au** revelația voii lui Dumnezeu din **lege** (a lui Moise). Totuși, așa cum a arătat Pavel, există neevrei care **fac din fire lucrurile Legii**. Aceste persoane arată că Legea nu poate fi găsită numai pe table de piatră și că nu este inclusă numai în scrierile lui Moise; ea mai este imprimată și în inimile lor și este reflectată de faptele, conștiințele și gândurile lor. Legea dată Israelului este în realitate numai o prezentare specifică a cerințelor morale și spirituale ale lui Dumnezeu pentru fiecare om. Neevreii care duc o viață morală **dovedesc** prin faptele lor **că lucrarea Legii este scrisă în inimile lor**. Acest fapt este confirmat de **cugetul lor**, acea facultate a ființelor umane de a-și evalua propriile fapte, împreună cu **gândurile lor**, care fie îi acuză, fie îi absolvă de păcat. Din acest motiv Pavel spune că acești neevrei **își sunt singuri lege** (v. 14).

Conștiința este o parte importantă a naturii umane, dar nu este un indicator absolut al binelui. Conștiința poate fi „bună“ (Fapte 23:1; 1 Tim. 1:5, 19; Evr. 13:18; GBV) și „curată“ (Fapte 24:16 — „cuget curat“, COR. — 1 Tim. 3:19; 2 Tim. 1:3), dar poate fi și „rea“ (Evr. 10:22, GBV), „necurată“ (Tit 1:15, GBV — adjectivul apare la plural, n.tr.), „slabă“ (1 Cor. 8:7, 10, 12, GBV), iar unii oameni sunt „însemnați cu fierul roș“ în conștiința lor (1 Tim. 4:2). Toți oamenii trebuie să se încreadă în Domnul Isus Hristos, pentru ca „sângele lui Hristos“ să le facă curat „cugetul“ (Evr. 9:14).

2:16. Textul grecesc al acestui verset începe prin: **în ziua**. Cuvintele: **Și faptul acesta se va vedea** nu apar în greacă, dar au fost adăugate pentru a lega acest verset de ideea principală a acestui paragraf (v. 5-13), judecata dreaptă a lui Dumnezeu (v. 5). De fapt, versetele 14-15 prezintă o idee menționată în paranteze (așa cum sunt cele două versete în NIV). Această idee a provenit din versetul 13 și se bazează pe prejudecata evreilor față de neevrei. Certitudinea judecării este subliniată de cuvintele: **Dumnezeu va judeca** (lit., „Dumnezeu judecă“). Agentul judecării divine este **Isus Hristos** (cf. Ioan 5:22, 27; Fapte 17:31). Această

judecată se va ocupa de **lucrurile ascunse ale oamenilor**, le va descoperi și va dovedi că judecata lui Dumnezeu este dreaptă (cf. 1 Cor. 4:5). Nu **Evangelhia** lui Pavel este standardul judecății lui Dumnezeu. Ideea este că judecata dreaptă a lui Dumnezeu este un element esențial al evangheliei predicate de Pavel și un motiv al încrederii în răscumpărarea completă a lui Isus.

În acest paragraf (2:1-16) Dumnezeu este considerat Creatorul-Suveranul universului, care controlează comportarea morală a creaturilor umane. Standardele absolute ale lui Dumnezeu sunt cunoscute. Dumnezeu îi pedepsește pe cei răi și îi răsplătește pe cei dreți în mod imparțial conform faptelor lor, care arată care este starea inimilor lor. Deoarece nici o ființă umană — cu excepția lui Isus Hristos — nu poate fi declarată neprihănită (justificată) de către Dumnezeu pe baza meritelor proprii, fiecare om este condamnat de Dumnezeu. În acest punct al prezentării lui Pavel, modul prin care o persoană își poate asigura o poziție dreaptă înaintea lui Dumnezeu nu a fost încă prezentat. Ideea principală a paragrafului este dreptatea judecății lui Dumnezeu, lucru care duce la concluzia că nimeni nu poate fi declarat drept de către Dumnezeu pe baza meritelor proprii.

C. Condamnarea evreilor necredincioși (2:17-3:8)

1. CONdamnAREA DIN CAUZA IPOCRIZIEI LOR (2:17-24)

2:17-20. Fără îndoială că Pavel s-a gândit atât la evrei cât și la neevreii cu o viață morală atunci când a spus: „tu, care judeci pe altul“ (v. 1). Dar acolo nu s-a referit la ei identificându-i concret așa cum o face aici: **Tu, care te numești Iudeu.** În greacă această propoziție este o propoziție condițională de primă categorie în care afirmația condițională este considerată adevărată. Pavel s-a adresat unor oameni care erau numiți pe drept cuvânt evrei și care, de fapt, se lăudau cu acest nume. Acest lucru este urmat de o listă de opt trăsături morale și religioase prin care evreii se lăudau că le sunt superiori neevreilor, toate aceste caracteristici fiind introduse de pronumele relativ „care“ („dacă“, NIV, v. 17-21a).

Verbele folosite în această listă sunt toate la prezent sau au forța prezentului, lucru care subliniază caracterul repetitiv al acțiunii: (1) Evreii se „rezemau“ **pe o Lege**; își puneau încrederea în faptul că Dumnezeu

le-a încredințat-o lor. (2) Evreii se „laudă“ **cu Dumnezeul** lor, adică în legământul pe care-l aveau cu Dumnezeu. Drept rezultat al acestor două lucruri, (3) evreii „cunosc“ **voia Lui** (știau care sunt dorințele și planurile lui Dumnezeu) și (4) „fac“ **deosebire** (*dokimazeis*, „a testa și a accepta lucrurile care au trecut testul“) **între lucruri** (*diapheronta*, „lucrurile care sunt diferite și, ca rezultat, sunt foarte bune“; același cuvânt gr. apare în Fil. 1:10, fiind tradus prin „lucruri alese“). Evreii erau preocupați de standardele spirituale superioare. Evreii au aceste calități pentru că (5) sunt „învățați“ (lit., „sunt învățați“) **de Lege**. Lecțiile de catihează primite în tinerețe și citirea regulată a Legii în sinagogi le asigură evreilor o instruire continuă.

Cu toate că verbul următor (Rom. 2:19) continuă structura condițională de categoria întâia începută în versetul 17, el marchează totuși o tranziție în structura logică a pasajului. Este timpul perfect al unui verb care înseamnă „a căuta să convingi“ și care înseamnă la perfect „a crede“. (6) Mulți evrei sunt „convinși“ (GBV) și, ca urmare, cred anumite lucruri despre ei înșiși prin raportare la neevrei. Pavel enumeră patru astfel de lucruri: **ești călăuza orbilor, lumina celor ce sunt în întuneric, povățuitorul** (*paideutēs*, „cel care disciplinează, un instructor“) **celor fără minte, învățătorul celor neștiutori**. (7) Această convingere a evreilor se baza pe faptul că aveau **în Lege... dreptarul** (*morphōsin*, „forma, asemănarea“; folosit în NT numai aici și în 2 Tim. 3:5) **cunoștinței depline și al adevărului** (și în gr. ambele substantive sunt articulate).

2:21-24. Fără îndoială că în timp ce enumera caracteristicile prin care evreii se deosebeau de ceilalți oameni, Pavel ar fi primit numai încuviințări din partea cititorilor săi evrei. Evreii se lăudau cu statutul lor spiritual special, deosebit de al neevreilor. Apostolul rezumă acum toate aceste deosebiri în cuvintele (8) **tu deci, care înveți pe alții**. Apoi Pavel pune întrebarea: **pe tine însuși nu te înveți?** Această întrebare este urmată de o serie de întrebări legate de lucruri interzise de Lege: „furtul“, „comiterea adulterului“ (GBV), atitudinea față de **idoli**, evreul (în Rom. 2:17-27, apare „tu“, singularul) făcându-se vinovat de comiterea tuturor acestor lucruri pe care îi învăța pe alții să nu le facă. Pavel îl acuză pe evreu de ipocrizie: **Tu, care te fălești** („te lauzi“; cf. v. 17) **cu Legea, necinstești pe Dumnezeu prin călcarea acestei Legi?** Evreul cinstit ar

Romani 2:25-3:2

fi trebuit să răspundă întrebărilor lui Pavel, recunoscându-și vinovăția și ipocrizia. Pavel nu condamnă această ipocrizie a evreilor pe baza autorității sale proprii; el a citat chiar din Scriptura lor (sfârșitul versetului Is. 52:5 din LXX). Ipocrizia lor îl dezonoară pe Dumnezeu; de asemenea Dumnezeu era hulit **între Neamuri** din această cauză. „De ce să-L onorăm pe Dumnezeu, ar fi putut argumenta neevreii, când poporul Său ales nu-L urmează?”

2. CONDAMNAREA DIN CAUZA ÎNCREDERII LOR ÎN RITUALURI (2:25-29)

Evreii nu credeau numai în Legea lui Moise, așa cum arată paragraful anterior (v. 17-24), ci, de asemenea, și în circumcizie, semnul relației lor speciale cu Dumnezeu, pe baza unui legământ. Dar Pavel susține că încrederea numai în ritual era fără însemnătate și constituia temeiul judecății lui Dumnezeu.

2:25-27. Tăierea împrejur, negreșit, este de folos, dacă împlinești Legea. Dimpotrivă, **dacă tu calci Legea** (ceea ce era adevărat), **tăierea ta împrejur ajunge netăiere împrejur.** În limba greacă a doua parte a versetului 25 este interesantă: „Dacă tu ești un călcător al Legii, atunci tăierea ta împrejur a devenit numai o tăiere a prepuțului.” Cu alte cuvinte, un evreu care încălca Legea era exact la fel ca un neevreu care încălca Legea; ritualul evreiesc al circumciziei nu mai însemna nimic.

Și situația inversă este adevărată. **Dacă deci, cel netăiat împrejur** (lit., „dacă prepuț”, un cuvânt folosit de evrei ca un nume înjositor pentru neevrei; cf. comentariilor de la v. 25) **păzește** (*phyllasē*, „a păzi”, de unde și „a respecta” sau „a împlini”; cf. 1 Tim. 5:21) **poruncile Legii** (lucru pe care unii neevrei îl făceau), **netăierea lui împrejur nu i se va socoti ea ca o tăiere împrejur?** Pavel trage concluzia că un neevreu care **împlinește Legea** îl judecă pe un evreu care, cu toate că are **slova Legii și tăierea împrejur**, este un călcător al Legii. Un neevreu care împlinește cerințele Legii, chiar dacă nu cunoaște Legea (Rom. 2:14) este în ochii lui Dumnezeu la fel ca un evreu tăiat împrejur. Această idee era revoluționară pentru evreii care se considerau cu mult superiori neevreilor (cf. v. 17-21).

2:28-29. Aceste versete reprezintă concluzia întregului pasaj care începe la versetul

17. A fi un adevărat **Iudeu** nu se dovedește prin lucrurile **dinafară** sau exterioare (cum sunt purtarea filacteriilor, zeciuală sau circumcizia). Adevărata **tăiere împrejur** nu este ritualul exterior în sine. Dimpotrivă, un evreu adevărat este cel care dovedește acest lucru **înăuntru**, și adevărata **tăiere împrejur este aceea a inimii, în duh**. NIV traduce cuvintele grecești „în duh” prin „în Duh”, ca și cum s-ar referi la Duhul Sfânt. Totuși este mai bine să interpretăm acest verset în sensul că tăierea împrejur a inimii împlinește „spiritul” Legii lui Dumnezeu, nemulțumindu-se doar cu o împlinire exterioară a Legii. Unii evrei respectau regulile exterioare ale Legii, dar inimile lor nu erau drepte înaintea lui Dumnezeu (Is. 29:13). O inimă tăiată împrejur este „separată” de lume și devotată lui Dumnezeu. Adevăratul evreu primește **lauda nu de la oameni** (ca fariseii), **ci de la Dumnezeu**, care vede natura interioară a oamenilor (cf. Mat. 6:4, 6) și știe ce se află în inimile lor (cf. Evr. 4:12).

3. CONDAMNAREA DIN CAUZA NECREDINȚEI LOR (3:1-8)

3:1-2. O caracteristică a stilului lui Pavel, mai ales în această Epistolă către Romani, este de a pune o întrebare evidentă care s-ar fi născut în mintea cititorilor săi în urma prezentării sale și de a răspunde la ea. Reacția normală în fața materialului anterior (2:17-29) este: **Care este, deci, întâietatea** (*perrison*, „surplusul”) **Iudeului?** Aceeași întrebare cu alte cuvinte este: **care este folosul** (*ôpheleia*, „avantajul”) **tăierii împrejur?** Prima întrebare provine din cuvintele lui Pavel din 2:17-24, iar a doua din cuvintele sale din 2:25-29. Răspunsul lui Pavel este imediat și direct: **Oricum, sunt mari.** El nu a afirmat că faptul de a fi evreu sau de a fi tăiat împrejur *nu* reprezenta nici un câștig.

Prin expresia: **mai întâi de toate**, Pavel își manifestă intenția de a enumera mai multe lucruri, cu toate că el se referă la unul singur. El a procedat în acest mod și în alte locuri (1:18; 1 Cor. 11:18). În acest caz, elementul pe care l-a prezentat este cel mai important și, într-un sens, cuprinde orice alt avantaj s-ar mai putea menționa. Evreilor **le-au fost încredințate** (timpul trecut al verbului din gr. poate fi tradus prin „le erau încredințate”) **cuvintele** (*logia*, pl. lui *logos*, „cuvânt” sau „afirmație”) **lui Dumnezeu.** Acest lucru se poate referi la întregul Vechi Testament, dar aici el include probabil numai promisiunile și

poruncile lui Dumnezeu. Dar, în pofida poziției lor privilegiate, evreii nu au putut trăi conform standardelor lui Dumnezeu.

3:3-4. Faptul că principalul avantaj al evreilor era că „le-au fost încredințate cuvintele lui Dumnezeu” ridică o altă întrebare. **Și ce are a face dacă unii n-au crezut?** Verbul tradus prin „n-au crezut” mai înseamnă și „a fi necredincios”. Această traducere este preferabilă pentru că același verb este tradus prin „încredințate” în versetul 2. Este adevărat faptul că unii evrei nu au crezut promisiunile lui Dumnezeu, dar la fel de adevărat este și faptul că unii evrei nu au fost credincioși lucrului care le-a fost încredințat. **Necredința lor va nimici ea credințioșia lui Dumnezeu?** Răspunsul lui Pavel în fața acestei posibilități este: **Nicidecum** (*mē genoito*, „să nu fie așa”, o exclamație frecvent întâlnită la Pavel; cf. v. 6, 31; 6:1, 15; 7:7, 13; 11:1, 11.). Deși unii evrei nu au crezut sau au fost necredincioși (fapt dovedit de modul lor de viață păcătos prezentat în 2:21-23, 35), Dumnezeu rămâne credincios Cuvântului Său (cf. Deut. 7:9; 1 Cor. 1:9; Evr. 10:23; 11:11; 1 Pet. 4:19). Acest concept al credințioșiei lui Dumnezeu în ciuda necredinței Israelului este dezvoltat mai pe larg în Romani 9-11.

Pavel a continuat: **Dumnezeu să fie găsit adevărat și toți oamenii să fie găsiți mincinoși.** Aceste cuvinte înseamnă: „Dumnezeu să continue să fie adevărat, chiar dacă fiecare om devine un mincinos.” Această idee este preluată din Psalmul 116:11. Ca o dovadă suplimentară, Pavel a citat Psalmul 51:4.

3:5-6. Apostolul și-a continuat argumentația prin alte întrebări. Prima este: **dacă nelegiuirea evreilor nu a făcut decât să sublinieze neprihănirea lui Dumnezeu, ce vom zice?** Se poate trage concluzia că **Dumnezeu este nedrept** când își arată **mânia** față de evrei? Pavel a intercalat imediat cuvintele: **Vorbesc în felul oamenilor** și a răspuns: **Nicidecum!** (*mē genoito*, același răspuns ca în v. 4; cf. v. 31). Dacă **Dumnezeu** ar fi într-adevăr nedrept în judecarea evreilor necredincioși, atunci **cum va judeca El lumea?** Bineînțeles că acest lucru este imposibil. În concluzie, pentru că Dumnezeu va judeca lumea (cf. 2:5), El nu va fi nedrept în manifestarea mâniei Sale față de evreii vinovați (cf. 2:11).

3:7-8. A doua întrebare este: **dacă** prin lipsa de credință a cuiva **adevărul lui Dumnezeu strălucește**, cum poate Dumnezeu

să-l judece cu dreptate **ca păcătos?** Cu alte cuvinte, dacă păcatul îi aduce beneficii lui Dumnezeu, de ce se întoarce El să-i judece pe păcătoși pentru păcatul lor? Pavel a pus aceste două întrebări, care sunt exemple ale cazuisticii oamenilor nemântuiți, pentru că unii dintre oponenții săi îl acuzau pe nedrept că el ridică aceste probleme și le proclamă ca fiind adevărate: **Și de ce să nu facem răul** (lit., „lucruri rele”) **ca să vină bine** (lit., „lucruri bune”) **din el?** Apostolul nu a răspuns acestor acuzații. I-a lăsat pe acești oameni în mâna lui Dumnezeu și s-a mulțumit să spună: **Osânda** (*krima*, „judecata”) **acestor oameni este dreaptă.** Totuși, mai târziu a discutat o întrebare similară (6:1). A sugera, așa cum fac aceste două întrebări (3:5, 7), că Dumnezeu este nedrept în condamnarea păcatului înseamnă a blasfemia însăși natura lui Dumnezeu. Aceste persoane care pun la îndoială dreptatea judecății lui Dumnezeu sunt ele însele condamnate!

D. Condamnarea tuturor ființelor umane (3:9-20)

În acest paragraf Pavel încheie nu numai discuția sa despre condamnarea evreilor, ci și discuția despre manifestarea dreptății lui Dumnezeu prin condamnarea rasei umane păcătoase.

1. TOȚI SUNT SUB PĂCAT (3:9-18)

3:9. Pavel a întrebat: **Ce urmează atunci? și Suntem noi mai buni decât ei?** Sensul exact al acestui verb grecesc, *proechometha* (folosit numai aici în NT), este dificil de determinat. Cel mai bine este să considerăm că această întrebare ar fi fost pusă de cititorii evrei cărora le-a scris Pavel și ar trebui tradusă: „Suntem noi preferați?” Atât materialul precedent cât și răspunsul lui Pavel (**Nicidecum**) acordă sprijin acestei soluții. „Nicidecum” înseamnă literal „în nici un caz”. Nu este expresia caracteristică a lui Pavel, *mē genoito*, folosită în versetul 3, 6 și 31, precum și în alte părți. Evreii au avantaje față de neevrei (2:17-20a; 3:1-2), dar Dumnezeu nu îi tratează preferențial.

Ca o dovadă a faptului că evreii nu au o poziție preferențială, Pavel afirmă că mai înainte i-a acuzat pe toți, **fie Iudei, fie Greci** că **sunt sub păcat**, adică se află sub puterea și controlul păcatului și sub condamnarea care rezultă de aici (cf. 1:18; 2:5). Ordinea în care au fost acuzate aceste două grupuri a fost: mai întâi neevreii (1:18-2:16) și apoi evreii (cap. 2). Această ordine este inversată

Romani 3:10-20

aici pentru că Pavel a discutat mai înainte despre evrei.

3:10-12. Pentru a-și justifica acuzația că toți se află „sub păcat”, Pavel a citat în versetele 10-18 din șase pasaje ale Vechiului Testament. Romani 3:10-12, preluat din Psalmul 14:1-3, arată că nici un om (nu există excepție de la această stare) nu este **neprihănit** (cf. Rom. 1:18, 29-31), nu îl înțelege pe **Dumnezeu** (cf. 1:18b, 28), nici nu-L caută (lit., „a căuta cu tot dinadinsul”). Pasajul mai arată că toți **s-au abătut de la El** (cf. 2:5; Is. 53:5), **au ajuns niște netreb-nici** (de la *achreioō*, „devenit fără valoare”, folosit numai aici în NT) și nu fac **binele** (*chrēstotēta*, „bunătate” sau „bunăvoință în acțiune”; cf. 2 Cor. 6:6; Gal. 5:22; și comentariile de la Rom. 2:4). Fără Duhul Sfânt care vine să locuiască în ei, oamenii nu pot manifesta această roadă a Duhului (Gal. 5:22). Nu au o capacitate interioară spirituală prin care în mod normal și automat să manifeste bunătatea adevărată față de alții. Dimpotrivă, păcatul îi determină să fie egoiști și egocentrici.

Aceste șapte expresii acuzatoare se încheie prin cuvintele: **nici unul măcar**, care apar și în Romani 3:10. Această repetiție subliniază adevărul că nu se poate găsi nici o singură excepție (bineînțeles, în afara Fiului lui Dumnezeu) în rasa umană.

Deși Pavel nu a citat Psalmul 14:2: „Domnul se uită de la înălțimea cerurilor peste fiii oamenilor”, acest verset este important pentru că lucrurile care urmează în acel psalm sunt consecința condamnării omenirii de către Dumnezeu.

3:13-18. Aceste versete prezintă infamia și răutatea diverselor părți ale corpului omenească, lucru care arată în mod figurativ că fiecare parte a corpului contribuie la condamnarea unei persoane. În ordinea lor aceste citate sunt luate din Psalmul 5:9 (Rom. 3:13a); Psalmul 140:3 (Rom. 3:13b); Psalmul 10:7 (Rom. 3:14); Isaia 59:7-8 (Rom. 3:15-17); și Psalmul 36:1 (Rom. 3:18). Ele se referă la trei acțiuni: vorbirea (**Gâtlejul... limbile... buze... gura**; v. 13-14), purtarea (**picioarele**; v. 15-17) și vederea (**ochilor**; v. 18). Modul lor de a vorbi este corupt (**mormânt deschis**; cf. Iac. 3:6), necinstit (**ca să înșele**; cf. Ps. 36:3), dăunător (**venin de aspidă**; cf. Iac. 3:8) și hulitor (**plină de blestem și de amărăciune**; cf. Iac. 3:9-10). Întâi vorbesc despre păcat apoi trec la comiterea lui, ajungând repede chiar și la ucidere (cf. Prov. 1:11-12, 15-16). Rezultatul

este că ei și alții sunt distruși material și spiritual, au o stare mizerabilă și **nu cunosc calea păcii** (cf. Is. 57:21). Pavel rezumă toate aceste lucruri prin cuvintele: **frica de Dumnezeu nu este înaintea lor**. Teama de Dumnezeu (i.e., venerarea Lui prin închinare, încredere, ascultare și slujire) este trăsătura esențială a unei persoane evlavioase (cf. Iov 28:28; Prov. 1:7; 9:10; Ecl. 12:13). Deci, pentru un evreu a nu se teme de Dumnezeu reprezenta culmea păcatului și a nebuliei. În aceste versete (Rom. 3:10-18) Pavel nu le-a mai lăsat cititorilor evrei nici un temei pe baza căruia să spună că afirmația lui că evreii sunt păcătoși contrazice Vechiul Testament.

2. TOȚI SUNT CONȘTIENȚI DE PĂCAT (3:19-20)

3:19-20. Pavel și-a încheiat prezentarea cu o ultimă afirmație adresată evreilor referitoare la scopul și lucrarea **Legii**. El s-a inclus și pe sine însuși în grupul cititorilor săi evrei spunând: **Știm însă**. Principiul este evident: poruncile Legii se adresează **celor ce sunt sub Lege**. Legea nu era un talisman, și evreii nu puteau să o asculte sau să o ignore după dorința lor; ei se aflau „sub” Lege și răspundeau în fața lui Dumnezeu de acest lucru (cf. evreii și neevreii aflându-se „sub păcat”, v. 9). Lucrarea Legii a avut scopul **ca orice gură să fie astupată** (lit., „oprită”) și **toată lumea să fie găsită vinovată** (lit., „să devină responsabilă”) **înaintea lui Dumnezeu**. **Nimeni** nu poate invoca în apărarea lui faptul că nu se află sub păcat. Legea scoate în evidență standardele lui Dumnezeu și arată că oamenii sunt incapabili să trăiască la nivelul lor.

În cele din urmă, **Legea** nu este calea prin care cineva **va fi socotit neprihănit** (justificat) **înaintea Lui** (cf. 3:28). Nu acesta a fost scopul ei (Fapte 13:39; Gal. 2:16; 3:11). Dimpotrivă, **prin Lege vine cunoștința deplină a păcatului** (cf. Rom. 5:20; 7:7-13). Legea mozaică este instrumentul condamnării, nu al justificării.

III. Neprihănirea lui Dumnezeu descoperită în justificare (3:21-5:21)

Prin condamnarea de către Dumnezeu a întregii rase umane, propria Lui neprihănire personală și infinită a fost descoperită, împreună cu faptul că nici o ființă umană — cu excepția Domnului Isus Hristos — nu a fost și nici nu va fi capabilă să se ridice la

înălțimea standardului lui Dumnezeu și să fie acceptată de El pe baza meritelor proprii. Acum, în a doua secțiune importantă a Epistolei către Romani, Pavel discută despre „neprihănirea acordată” oamenilor de către Dumnezeu prin Isus prin actul justificării. Justificarea este declararea juridică a neprihănirii ca rezultat al atribuirii neprihănirii lui Hristos credincioșilor, asigurată de harul lui Dumnezeu și înșușită prin credință.

A. *Neprihănirea acordată explicată*
(3:21-31)

3:21. Prin cuvintele: **Dar acum** Pavel face un mare contrast al acestui material cu cel precedent. Cu puțin înainte, el a afirmat: „Nimeni nu va fi socotit neprihănit înaintea Lui [Dumnezeu] prin faptele Legii” (v. 20). Acum această afirmație este urmată de o alta: **fără lege** (în gr. această expresie ocupă prima poziție în propoziție, fapt ce îi subliniază importanța) **s-a arătat** (a fost făcută evidentă) **o neprihănire pe care o dă Dumnezeu**. În esență, aceste cuvinte sunt o repetare a celor spuse în 1:17a. Dar acum Pavel adaugă: **despre ea mărturisesc Legea și proorocii**. Ceea ce spune acum Pavel despre neprihănirea lui Dumnezeu nu este străin de Vechiul Testament. „Legea și proorocii” este o expresie folosită deseori pentru a desemna întregul Vechi Testament (vezi referințele de la Mat. 5:17), Legea referindu-se la primele cinci cărți și proorocii la celelalte cărți. Pavel a ilustrat acest adevăr în Romani 4 folosind Legea (Avraam: Gen. 15:6; Rom. 4:1-3, 9-23) și proorocii (David: Ps. 32:1-2; Rom. 4:4-8).

3:22. Prima parte a acestui verset nu este o propoziție nouă în greacă (cum este în NIV — n.tr.); este o propoziție apozitională și poate fi tradusă „o neprihănire **dată de Dumnezeu prin credință**”. Aceste cuvinte i-au adus aminte lui Pavel din nou de insistența evreilor că au un statut special înaintea lui Dumnezeu. Drept rezultat, el a adăugat: **Nu este nici o deosebire** (cf. 10:12), cuvinte introduse în greacă prin cuvântul „deoarece” pentru a le lega de afirmația precedentă. Toate privilegiile anterioare ale evreilor nu mai există în această Epocă în care Dumnezeu oferă un statut de neprihănit înaintea Lui tuturor oamenilor păcătoși numai pe baza credinței în Hristos. Fiindcă toți sunt „sub păcat” (3:9), mântuirea este „pentru toți” fără discriminare.

3:23. Pavel a arătat că nu există nici o „deosebire” între ființele umane pentru că **toți au păcătuit**. În greacă, literal este „toți

păcătuiu” (*pantes hēmarton*). Aceleași două cuvinte grecești sunt folosite și în versetul 5:12 (cf. comentariilor de la acel verset). Pentru că întreaga rasă umană era scufundată în păcat împreună cu Adam, toți (evrei sau neevrei) sunt păcătoși. Este imposibil să spui că există o „deosebire”, că privilegiile evreilor (2:12-21; 3:1) îi scuteau de condamnarea lui Dumnezeu.

Nu numai că toți au păcătuit, ci și toți **sunt lipsiți**. În greacă este un singur verb la timpul prezent, fapt ce arată o acțiune continuă. Deci se poate traduce: „continuă să fie lipsiți”. Faptul evident este că, fiind păcătoasă, nici o ființă umană nu poate satisface **slava lui Dumnezeu**. Slava lui Dumnezeu este splendoarea Sa, manifestarea exterioară a atributelor Sale. Dumnezeu dorește ca oamenii să împărtășească această splendoare, ca ei să ajungă ca El, adică ca Hristos (cf. „slavă” în 5:2; 2 Cor. 3:18; Col. 1:27; 2 Tes. 2:14). Dar păcatul îi împiedică pe oameni să aibă parte de această slavă.

3:24. Din cauza păcatului omului, Dumnezeu a intervenit acordând neprihănirea Sa, pentru că toți care cred **sunt socotiți neprihăniți** (timpul prez. poate fi tradus prin „continuă să fie socotiți neprihăniți”, i.e., fiecare om este justificat atunci când crede). „Socotiți neprihăniți” (*dikaioō*) este un termen juridic care înseamnă „declarat neprihănit” (nu „făcut neprihănit”; cf. Deut. 25:1). Vezi comentariile de la Romani 1:17 despre folosirea frecventă a acestui verb de către Pavel și despre substantivul înrudit „neprihănire”.

Justificarea de către Dumnezeu a celor care cred este acordată **fără plată** (*dōrean*, „ca un dar gratuit”), **prin harul Său**. Dumnezeu justifică prin harul Său, favoarea Sa nemeritată. Cuvântul har este de asemenea un cuvânt favorit al lui Pavel, pe care el îl folosește de 24 de ori în Romani (în gr.), dar Dumnezeu nu declară o persoană neprihănită fără un temei obiectiv, fără să se ocupe de păcatul ei. Acest temei este **răscumpărarea, care este în Hristos Isus**. Cuvântul grec pentru „răscumpărare” este *apolytrōsis*, care provine din *lytron*, „plata unei răscumpărări”. *Apolytrōsis* este folosit de 10 ori în Noul Testament (Luca 21:28, GBV; Rom. 3:24; 8:23; 1 Cor. 1:30; Ef. 1:7, 14; 4:30; Col. 1:14; Evr. 9:15). (Vezi tabelul „Cuvintele din Noul Testament ce denotă răscumpărarea” de la Mar. 10:45.) Moartea lui Hristos de pe crucea Calvarului a fost prețul plății pentru păcatul uman care a asigurat eliberarea din robia lui Satan și a păcatului a fiecărei persoane care

Romani 3:25a-30

crede în promisiunea lui Dumnezeu de a ierta și de a mântui.

3:25a. Pe El, pe Hristos, Dumnezeu L-a rânduit... să fie... o jertfă de ispășire. Cuvântul grecesc pentru „jertfă de ispășire” este *hilastērion*. Acest substantiv este folosit în Noul Testament numai în Evrei 9:5 unde este tradus „scaunul îndurării” (COR. marg. și GBV) chivotului legământului. Pe acest capac era stropit sângele țapului în Ziua Ispășirii pentru a acoperi (a ispăși) păcatele Israelului (Lev. 16:15) și a-L satisface pe Dumnezeu pentru încă un an. Moartea lui Isus este sacrificiul suprem care a satisfăcut complet cerințele lui Dumnezeu pentru oamenii păcătoși, îndepărtând astfel mânia Lui de la cei care cred. (Verbul *hilaskomai*, „a satisface printr-un sacrificiu, a împăca”, este folosit în Luca 18:13 [„ai milă”] și în Evr. 2:17 [„să facă ispășire”]. Iar substantivul înrudit, *hilasmos*, „jertfă de ispășire” apare în 1 Ioan 2:2; 4:10.)

Hristos, Jertfa de ispășire a lui Dumnezeu pentru păcat a fost „rânduit” (lit., „arătat”, „făcut cunoscut”) spre deosebire de capacul ispășirii din Cortul Întâlnirii care era ascuns vederii. Această lucrare a lui Hristos este **prin credință în sângele Lui** (cf. Rom. 5:9). Ea este însușită prin credință (3:22). Prin moartea lui Isus și prin vărsarea sângelui Său pedeapsa pentru păcat a fost plătită și Dumnezeu a fost satisfăcut sau împăcat. Expresia „în (sau prin) sângele Lui” probabil că determină expresia „jertfă de ispășire”, nu „prin credință”. Un credincios crede în Hristos, nu în sângele Lui ca atare.

3:25b-26. Scopul lui Dumnezeu în moartea lui Hristos a fost **să-Și arate neprihănirea Lui** (i.e., neprihănirea juridică a lui Dumnezeu, *dikaïosynēs*; cf. comentariilor de la 1:17); **căci trecuse cu vederea păcatele dinainte** (Fapte 17:30), **în vremea îndelungei răbdări a lui Dumnezeu** (*anochē*, „a reține, a amâna”). De ce nu a pedepsit întotdeauna Dumnezeu păcatul în trecut? Înseamnă acest lucru că, până la urmă, Dumnezeu nu este neprihănit? Pavel a spus mai înainte că Dumnezeu este îndelung răbdător pentru că dorește ca oamenii să se pocăiască (Rom. 2:4). Aici se spune că Dumnezeu este îndelung răbdător pentru că anticipează soluția pentru iertarea păcatelor prin moartea lui Isus Hristos. Această răbdare a fost o dovadă a harului Său (cf. Fapte 14:16; 17:30), nu a nedreptății Sale.

Pavel insistă atât de mult pentru ca neprihănirea lui Dumnezeu să fie recunoscută

încât (Rom. 3:26) el a repetat (din v. 25) cuvintele: **să-Și arate neprihănirea** (*dikaïosynēs*, „neprihănirea, dreptatea”) **Lui**. Scopul lui Dumnezeu în moartea răscumpărătoare și ispășitoare a lui Isus Hristos a fost **să fie** (văzut) **neprihănit** (*dikaion*, „drept”) și **să socotească neprihănit** (*dikaïounta*, „Cel care declară drept”) **pe cel ce crede în Isus**. Dilema divină a lui Dumnezeu a fost cum să-Și satisfacă propria neprihănire și cerințele ei pentru oamenii păcătoși și, în același timp, cum să-Și arate harul, dragostea și îndurarea Sa prin aducerea la Sine a creaturilor rebele și înstrăinate. Soluția a fost sacrificiul lui Isus Hristos, Fiul întrupat al lui Dumnezeu, și acceptarea prin credință a acestei jertfe de către păcătoșii individuali. Moartea lui Hristos a satisfăcut neprihănirea lui Dumnezeu (El este drept pentru că păcatul „a fost plătit”) și I-a permis lui Dumnezeu să-l declare neprihănit pe fiecare păcătos.

3:27-28. După ce a explicat neprihănirea asigurată de Dumnezeu păcătoșilor, Pavel a luat în considerare cinci întrebări (în gr.) pe care a anticipat că le pot avea cititorii săi. Două întrebări se află în versetul 27, două în versetul 29 și cealaltă în versetul 31. Prima este: **Unde este, deci, pricina de laudă?** Cum să se laude evreii cu poziția lor specială (2:17-20, 23)? Răspunsul lui Pavel este tăios: **S-a dus** (a fost complet eliminată).

Deoarece justificarea este prin har (3:24) prin credință (v. 22, 25-26), lauda cu realizările (faptele) este imposibilă. Acest lucru a dus la a doua întrebare: **Prin ce fel de lege?** (Aici „lege” înseamnă în gr. „principiu.”) **A faptelor?** (lit. „prin fapte”). Răspunsul lui Pavel a fost: **Nu** (lit., „nicidecum”); **ci prin legea credinței**. Faptele (i.e., respectarea Legii) nu reprezintă un motiv de laudă pentru că Legea nu poate justifica. Nu a fost dată în acest scop (cf. v. 20). Apoi apostolul a făcut un rezumat: **Pentru că noi credem** (verbul *logizometha*, „a considera”, conține aici ideea de concluzie definitivă) **că omul este socotit neprihănit** (justificat) **prin credință** (cf. v. 22, 25-27), **fără faptele Legii**.

3:29-30. Următoarele două întrebări se ocupă de același aspect al caracterului distinctiv al evreilor, dar dintr-un unghi diferit. Pentru că neevreii se închină dumnezeilor falși prin idoli, evreii au tras concluzia că Iehova, Dumnezeul viu și adevărat (Ier. 10:10) era **numai Dumnezeul Iudeilor**. Acest lucru era adevărat în sensul că evreii erau singurul popor care Îl recunoștea pe Iehova și Îl se închina (cu excepția câtorva

prozeliți neevrei care s-au alăturat iudaismului). Dar, în realitate, Iehova, fiind Creatorul și Suveranul tuturor oamenilor, este Dumnezeuul tuturor oamenilor. Înainte ca Dumnezeu să-l cheme pe Avraam și pe descendenții lui din Israel să fie poporul Său ales (Deut. 7:6), Dumnezeu s-a ocupat de toate popoarele în mod egal. Chiar și după alegerea Israelului ca poporul Său deosebit, Dumnezeu a afirmat clar (ex., în cartea lui Iona) că El este **Dumnezeu... și al Neamurilor** la fel ca al evreilor. Acum, pentru că nu există nici o diferență între oameni, deoarece toți sunt păcătoși (Rom. 3:23) și pentru că temelia mântuirii a fost asigurată de moartea jertfitoare a lui Isus Hristos, Dumnezeu îi tratează în mod egal pe toți pe această bază. Astfel, **Dumnezeu este unul singur** (sau „Dumnezeu este unul“). Fără îndoială că Pavel s-a gândit la „Shema“ lui Israel: „Ascultă, Israele! Domnul [*Iehova*], Dumnezeuul [*‘Ēlōhīm*] nostru, este singurul Domn [*Iehova*]“ (Deut. 6:4). Acest Dumnezeu unic, Stăpân atât peste evrei cât și peste neevrei, **va socoti neprihăniți** pe toți cei care vin la El, indiferent de poporul din care provin (**pe cei tăiați împrejur și pe cei netăiați împrejur**), prin îndeplinirea aceleiași condiții: **prin credință**.

3:31. Ultima întrebare este: **Deci, prin credință desființăm noi Legea?** Pavel răspunde în stilul lui caracteristic: **Nici-decum** (*mē genoito*, „să nu fie așa; cf. comentariilor de la v. 4) și apoi a explicat: **Dimpotrivă, noi întărim Legea**. Scopul Legii mozaice este împlinit, și locul ei în planul general al lui Dumnezeu este realizat atunci când îl conduce pe un om la credința în Isus Hristos (cf. v. 20; Gal. 3:23-35). Pavel a afirmat în mod repetat că mântuirea este prin credință, nu prin faptele Legii. El a scris cuvântul „credință“ de opt ori în Romani 3:22-31! (Vezi v. 22, 25-28, 30 [de două ori] și 31.)

B. Neprihănirea acordată exemplificată (cap. 4)

Apostolul Pavel a afirmat faptul că Dumnezeu îi declară neprihăniți pe oameni pe baza principiului credinței, nu a faptelor. Dacă această poziție este adevărată, atunci el trebui să o dovedească cu exemple din trecut. El a făcut acest lucru vorbind despre Avraam, patriarhul Israelului (cf. Ioan 8:39) și despre David (cf. comentariilor despre „Legea și proorocii“, Rom. 3:21).

1. PRIN CREDINȚĂ, NU PRIN FAPTE (4:1-8)

4:1. Pavel abordează exemplul lui Avraam cu prima din cele șase ocazii când folosește întrebarea: **Ce vom zice** (6:1; 7:7; 8:31; 9:14, 30). El s-a referit la **Avraam** ca la **strămoșul nostru** („strămoșul“ este folosit numai aici în NT). Fără îndoială că scopul lui a fost să facă deosebire între calitatea lui Avraam de strămoș fizic și cea de părinte spiritual, menționată mai târziu în 4:11-12, 16. Deci, ce **a căpătat, prin puterea lui, Avraam?** Ce lecție puteau învăța cititorii lui Pavel din relatarea biblică a experienței lui Avraam?

4:2-3. Rabinii învățau că **Avraam** a realizat un surplus de merite prin faptele sale, care a ajuns la dispoziția descendenților săi. Pavel a construit pe această idee și a fost de acord că, presupunând că **a fost socotit neprihănit prin fapte, are cu ce să se laude** (cf. a se lăuda din 2:17, 23; 3:27). **Dar**, a insistat Pavel, el se putea lăuda numai în fața altor oameni, **nu înaintea lui Dumnezeu**. Chiar dacă un om și-ar putea realiza neprihănirea lui mărginită prin fapte — deși acest lucru era imposibil — el nu s-ar putea lăuda în prezența lui Dumnezeu. Apoi Pavel s-a referit la o autoritate pe care o recunoșteau cititorii săi și a întrebat: **Căci ce zice Scriptura?** El a citat Geneza 15:6, care spune despre credința lui Avraam în Dumnezeu și în promisiunea Sa că **i s-a socotit ca neprihănire**. Pentru că el a crezut, Dumnezeu i-a atribuit neprihănire („a credita, a pune în seama cuiva“, *elogisthē*, de la *logizomai*, este un termen contabil). Pavel a citat acest verset și înainte (Gal. 3:6).

4:4-5. Apoi apostolul a discutat despre semnificația acestui citat din Scriptură. El a arătat că **plata** unui lucrător este ceea ce i se cuvine, pentru că a câștigat-o, și nu i se dă **ca un har**. Dimpotrivă, un om care nu lucrează, dar crede (aceste verbe sunt la prez.) în Dumnezeu, **Cel ce socotește pe păcătos** (*asebē*, „nevlavios, rău“; cf. 5:6) **neprihănit, credința pe care o are el, îi este socotită ca neprihănire** (cf. 4:3). Avraam a fost asemenea acestui din urmă om, așa cum a afirmat Scriptura. El a fost socotit neprihănit nu pentru că a avut fapte, ci pentru că s-a încrezut în Dumnezeu.

4:6-8. Acest fapt despre Avraam a fost adevărat, de asemenea, și despre **David**. Pavel citând din Psalmul 32:1-2 despre modul plin de har în care Dumnezeu s-a purtat cu David. Un om, ca David, pe care

Romani 4:9-15

Dumnezeu, fără fapte, îl socotește neprihănit, este binecuvântat. Păcatele acestui om **sunt iertate și acoperite**. În loc ca **păcatul** lui să fie pus pe seama lui (*logisētai*), Dumnezeu pune pe seama lui neprihănirea.

2. PRIN CREDINȚĂ, NU PRIN RITUALURI (4:9-12)

4:9-10. Pavel ridică din nou problema poziției speciale a evreilor (cf. 2:17-21a; 3:1-2). Modul în care este pusă întrebarea în greacă sugerează răspunsul: **Fericirea aceasta este pentru cei netăiați împrejur** (neevreii) ca și **pentru cei tăiați împrejur** (evreii). Dar ca să răspundă Pavel apelează iarăși la exemplul lui Avraam. A repetat declarația plină de autoritate scripturală că Avraam a fost declarat neprihănit prin **credința** lui. Apoi Pavel a pus întrebarea dacă justificarea lui **Avraam** a avut loc **după sau înainte de tăierea lui împrejur**. Răspunzând la propria lui întrebare, Pavel afirmă: **Nu când era tăiat împrejur, ci când era netăiat împrejur**. (În gr. este lit., „nu în tăiere împrejur, ci în netăiere împrejur“.) Vârsta lui Avraam când a fost socotit neprihănit (Gen. 15:6) nu este precizată. Mai târziu însă, când Agar i l-a născut pe Ismael, el avea 86 de ani (Gen. 16:16). După aceasta Dumnezeu i-a dat lui Avraam instrucțiunea să îndeplinească ritualul circumciziei în cazul tuturor descendenților săi de sex masculin ca semn al legământului lui Dumnezeu cu el; acest lucru s-a întâmplat când Avraam avea 99 de ani (Gen. 17:24). Deci, circumcizia lui Avraam a avut loc la mai bine de 13 ani după justificarea sa prin credință.

4:11-12. Deci, susține Pavel, **tăierea împrejur**, ca semn, a fost o **pecete** a adevărului că a fost socotit neprihănit datorită faptului că avea **credință, când era netăiat împrejur** (lit., „în netăiere împrejur“). Circumcizia, ca „semn“ sau „pecete“ a fost o dovadă exterioară a justificării pe care Avraam a primit-o mai înainte. Scopul lui Dumnezeu a fost ca Avraam să fie **tatăl tuturor celor care cred** și sunt astfel justificați. În acest grup se includ atât cei necircumciși (neevreii) cât și cei **tăiați împrejur** (evreii). Evreii trebuie să facă mai mult decât să fie **tăiați împrejur** pentru a fi neprihăniți înaintea lui Dumnezeu. Ei trebuie să „calce“ **pe urmele credinței**, la fel ca **Avraam** (cf. 2:28-29). În concluzie, ritualul circumciziei, pe care se bazau mulți evrei ca să fie mântuiți, nu contribuie în nici un fel la obținerea unui statut deosebit înaintea lui Dumnezeu. Nu le conferă o poziție

specială înaintea Lui, pentru că ei trebuie să fie declarați neprihăniți pe baza credinței în Dumnezeu.

3. PRIN CREDINȚĂ, NU PRIN LEGE (4:13-17)

4:13. Evreii mai considerau și Legea mozaică, o revelație a standardelor lui Dumnezeu pentru comportamentul uman, drept temei al statutului lor deosebit înaintea lui Dumnezeu. Din acest motiv Pavel se ocupă acum de acest subiect, declarând: **făgăduința făcută lui Avraam sau seminței lui, că va moșteni lumea n-a fost făcută pe temeiul Legii** („n-a“ este subliniat de poziția lui de la începutul propoziției din gr.).

Promisiunea lui Dumnezeu din Geneză 12:1-3 a precedat darea Legii cu câteva secole (cf. Gal. 3:17). Expresia „va moșteni lumea“ se referă probabil la „toate familiile pământului“ (Gen. 12:3), „toate neamurile pământului“ (Gen. 18:18; 22:18), deoarece toată lumea este binecuvântată prin Avraam și descendenții săi. Astfel el este „tatăl“ lor și ei sunt moștenitorii săi. Aceste promisiuni ale binecuvântării sunt făcute celor cărora Dumnezeu le-a atribuit „neprihănirea“, afirmație la care Pavel adaugă încă o dată condiția: **prin credință**. Credincioșii din toate timpurile aparțin „seminței“ lui Avraam, pentru că ei se bucură de aceeași binecuvântare spirituală (justificarea) de care s-a bucurat el (Gal. 3:29). (Cu toate acestea, Dumnezeu nu a abrogat promisiunile făcute lui Avraam referitoare la descendenții săi fizici care sunt credincioși, poporul Israel regenerat, referitoare la moștenirea țării [Gen. 15:18-21; 22:17]. Aceste promisiuni sunt încă valabile; ele vor fi împlinite în Mileniu.)

4:14-15. Așa cum a explicat Pavel, **dacă** evreii ar fi putut deveni **moștenitori** prin faptul că **se țin de Lege**, atunci **credința este zadarnică** (*kekenōtai*, „a fost făcută goală“; conform substantivului *kenos*, „gol, fără conținut“, tradus tot prin „zadarnică“ în 1 Cor. 15:10, 58). De asemenea, **făgăduința este nimicită** (*katērgētai*, „a fost făcută invalidă“). Motivul pentru care acest lucru este adevărat este că **Legea aduce mânie** (lit., „Legea continuă să producă mânie“) drept consecință a neascultării. Nimeni nu poate respecta în totalitate Legea; de aceea Dumnezeu, în mânia Sa împotriva păcatului, îi judecă pe cei care nu ascultă.

Apoi Pavel a enunțat un principiu general care are legătură cu acest lucru: **și unde**

nu este o lege, acolo nu este nici călcare de lege. O persoană poate continua să păcătuiască prin faptele lui, dar dacă nu există o poruncă care le interzice, faptele lui nu au caracterul unei încălcări a legii, o nerespectare a unei interdicții (cf. Rom. 5:13).

4:16. Apoi Pavel trage concluzia. **De aceea** (lit., „Având în vedere acest lucru“) **moștenitori sunt cei ce se fac prin** (*ek*, „din“) **credință, ca să fie prin** (*kata*, „conform standardului“) **har.** Răspunsul plin de credință în fața promisiunii lui Dumnezeu nu este meritoriu, pentru că promisiunea provine din harul Său, înclinația Sa de a acorda favoare celor care merită mânia Sa. Exercitarea credinței de către om este pur și simplu reacția necesară a încrederii în Dumnezeu și în promisiunea Sa. Deoarece credința și harul merg mână în mână, și deoarece promisiunea este prin har, promisiunea poate fi primită numai prin credință, nu prin Lege.

Un alt motiv pentru care promisiunea este prin credință este pentru ca **să fie che-zășuită pentru toată sămânța lui Avraam: nu numai** pentru evrei (cei care sunt **sub Lege**), **ci și pentru** toți care au **credința lui Avraam** în Dumnezeu. Dacă promisiunea ar fi fost împlinită pentru cei care respectă Legea, atunci nici un neevreu (dar și nici un evreu) nu ar putea fi mântuit! Dar acest lucru este imposibil, pentru că Avraam este **tatăl nostru al tuturor**, adică al celor care cred (cf. „nostru“ din v. 1; de asemenea cf. Gal. 3:29).

4:17. Acum Pavel își susține concluzia din versetul 16 prin autoritatea Scripturii, citând promisiunea legământului făcută de Dumnezeu din Geneza 17:5. Faptul că oamenii credincioși din epoca Bisericii sunt identificați cu Avraam și legământul lui Dumnezeu cu el nu înseamnă că promisiunile fizice și temporale făcute lui Avraam și descendenților săi fizici sunt fie spiritualizate, fie abrogate. Acest fapt înseamnă doar că legământul lui Dumnezeu și reacția plină de credință a lui Avraam față de el au atât dimensiuni spirituale cât și aspecte fizice și temporale (cf. comentariilor de la Rom. 4:13). Citatul este de fapt o paranteză. Din acest motiv ultima parte a versetului 17 are legătură cu sfârșitul versetului 16: „Avraam, tatăl nostru al tuturor...“ **înaintea lui Dumnezeu.** Dumnezeu **înviază morții și... cheamă lucrurile care nu sunt** (lit., „lucrurile nonexistente“) **ca și cum ar fi** (lit., „ca și cum ar exista“).

Identificarea lui Dumnezeu în acest mod se referă evident la promisiunea lui Dumnezeu din Geneza 17, care urmează afirmației citate mai sus că Avraam și Sara vor avea un fiu al promisiunii atunci când Avraam avea 100 de ani și Sara 90 (Gen. 17:17, 19; 18:10; 21:5; cf. Rom. 4:19). Faptul că el va fi strămoșul multor popoare părea imposibil la vârsta lui și a Sarei când nu mai puteau avea copii.

4. PRIN CREDINȚĂ ÎN PROMISIUNEA LUI DUMNEZEU (4:18-25)

4:18. Deși din punct de vedere omenesc nu exista speranța nașterii unui copil, bătrânul patriarh a crezut Cuvântul lui Dumnezeu. **Împotriva oricărei nădejdi, el a crezut.** Dumnezeu a onorat credința sa și el a **ajuns tatăl** (strămoșul) **multor neamuri.** Acest lucru a fost conform promisiunii lui Dumnezeu: **Așa va fi sămânța ta** (un citat din Gen. 15:5)

4:19. Versetele 19-21 afirmă același lucru ca și prima parte a versetului 18, oferind detalii specifice despre speranța lui Avraam. Avraam, **fiindcă n-a fost slab în credință... nu s-a uitat** (lit., „nu a luat în considerare cu atenție“) **la trupul său, care era** (unele ms. gr. adaugă cuvântul „deja“) **îmbătrânit**, o referire la vârsta înaintată a patriarhului (Gen. 17:17; 21:5). De asemenea, Avraam nu a luat în considerare faptul că **Sara nu mai putea să aibă copii.** Ea nu putea concepe un copil, lucru demonstrat de întreaga lor viață împreună (cf. Gen. 16:1-2; 18:11), și cu atât mai valabil la vârsta ei de 90 de ani (Gen. 17:17).

4:20-21. În ciuda situației imposibile din punct de vedere uman, Avraam **nu s-a îndoit de făgăduința lui Dumnezeu, prin necredință.** „Îndoit“ (*diekrithē*) înseamnă „a fi dezbinat“ (trad. la fel în Iac. 1:6). Patriarhul s-a **întărit prin credința lui** (lit., „a fost umplut de putere [*enedynamōthe*, din *endynamōō*] prin intermediul credinței“). Dumnezeu, răspunzând credinței lui Avraam, i-a dat putere fizică lui și Sarei să nască copilul promisiunii. De asemenea, el **a dat slavă lui Dumnezeu**, adică L-a lăudat pe Dumnezeu ridicând în slavă atributele Sale sau vorbind cu glas tare despre ele. Avraam a fost pe **deplin încredințat că El ce făgăduiește, poate** (*dynatos*, „capacitate spirituală“) **să și îplinească.** Câtă încredere în Dumnezeu a avut acest strămoș spiritual! „Nădăjduind împotriva oricărei nădejdi“ (Rom. 4:18); nu a fost slab în credință în ciuda dificultăților de

Romani 4:22-5:2

netrecut (v. 19); modul lui de a gândi nu a fost dezbinat din cauza necredinței (v. 20a); a fost umplut de putere prin credință (v. 20b); și a fost pe deplin încredințat că Dumnezeu are capacitatea de a face ceea ce a spus (v. 21).

4:22. Pavel a încheiat exemplul lui Avraam spunând: **De aceea** (*dio kai*, „din acest motiv de asemenea”) **credința aceasta „i-a fost socotită ca neprihănire“**. Credința lui Avraam în Dumnezeu și în promisiunea lui Dumnezeu pentru el a fost condiția pe care trebuia să o îndeplinească el pentru ca Dumnezeu să-l justifice pe Avraam, pentru ca Dumnezeu să-l declare pe Avraam drept înaintea lui. Nu este surprinzător faptul că Dumnezeu a considerat această credință neprihănire!

4:23-24. Versetele 23-25 aplică adevărul despre justificare și exemplificarea lui prin Avraam cititorilor apostolului — începând de la credincioșii din Roma care au fost primii cititorii a acestei scrisori până la oamenii de astăzi. Faptul că Avraam a primit declarația divină a neprihănirii **nu numai pentru el este scris... ci este scris și pentru noi, cărora, de asemenea, ne va fi socotită** credința drept neprihănire. Cu toate acestea, acest act al justificării nu este pentru toți. Este rezervat **nouă celor ce credem în Cel ce a înviat din morți** (cf. 6:4; 8:11) **pe Isus Hristos, Domnul nostru**. Pavel a repetat în acest capitol faptul că lui Avraam și altor credincioși li s-a atribuit neprihănirea datorită credinței (4:3; 5:6, 9-11, 23-24).

4:25. Menționarea Domnului Isus l-a determinat pe Pavel să afirme din nou locul central al Mântuitorului în planul lui Dumnezeu de asigurare a neprihănirii oamenilor păcătoși prin har prin intermediul credinței. Atât moartea lui Hristos cât și învierea Sa sunt esențiale pentru actul justificării. El **a fost dat** (de Dumnezeu Tatăl; cf. 8:32) **din pricina fărădelegilor noastre** (lit., „din cauza [*dia* cu acuzativ] fărădelegilor” [*para-ptōmata*, „pași falși”; cf. 5:15, 17, 20; Ef. 2:1]). Aceste cuvinte conțin esența mesajului din Isaia 53:12 (cf. Is. 53:4-6), deși nu reprezintă un citat exact. De asemenea, el **a înviat din pricină** („datorită faptului [*dia* cu acuzativ]) **că am fost socotiți neprihăniți**. Moartea lui Hristos ca Mielul de jertfă al lui Dumnezeu (cf. Ioan 1:29) a avut scopul plătirii prețului răscumpărării pentru păcatele tuturor oamenilor (Rom. 3:24) astfel încât Dumnezeu să-i poată ierta pe toți cei care răspund prin credință soluției Sale. Învierea lui Hristos a fost dovada (sau demonstrarea și

justificarea) acceptării de către Dumnezeu a sacrificiului lui Isus (cf. 1:4). Datorită faptului că El este viu, Dumnezeu poate să atribuie fiecărui om care răspunde prin credință acestei oferte neprihănirea.

Pavel a prezentat în capitolul 4 mai multe motive incontestabile pentru care justificarea este prin credință: (1) Pentru că justificarea este un dar, ea nu poate fi câștigată prin fapte (v. 1-8). (2) Pentru că Avraam a fost socotit neprihănit înainte de a se tăia împrejur, circumcizia nu are nici o legătură cu justificarea (v. 9-12). (3) Pentru că Avraam a fost justificat cu mai multe secole înainte de Lege, justificarea nu se întemeiază pe Lege (v. 13-17). (4) Avraam a fost justificat datorită credinței lui în Dumnezeu, nu datorită faptelor sale (v. 18-25).

C. Bucuria neprihănirii acordate (5:1-11)

5:1. Apostolul se ocupă acum de rezultatele experimentate (fapt sugerat de cuvântul de legătură *oun*, tradus **deci**) de credincioșii justificați — declarați neprihăniți de Dumnezeu — pe baza credinței (cf. 3:21-4:25). Construcția participială **fiindcă suntem socotiți neprihăniți** (cf. 5:9) **prin credință** se referă la o acțiune precedentă acțiunii din propoziția principală **avem pace** (*echomen*) **cu Dumnezeu**. Această propoziție este în unele dintre manuscrisele grecești importante „să avem pace (*echōmen*) cu Dumnezeu.” Este o construcție de preferat. Dacă este așa, sensul este: „Să continuăm să avem (în sensul de a ne bucura de) pace cu Dumnezeu.” Pacea a fost făcută de Dumnezeu **prin Domnul nostru Isus Hristos** (cf. Ef. 2:14a), fapt demonstrat de justificarea lui Dumnezeu. Un credincios nu este responsabil să aibă pace în sensul de a o obține, ci în sensul de a se bucura de ea.

5:2. Domnului Isus, pe lângă faptul că este Agentul datorită căruia credinciosul se bucură de pace cu Dumnezeu, Îi mai **datorăm faptul că, prin credință, am intrat** (*prosagōgēn*, „privilegiul apropierii” de o persoană de rang înalt; mai este folosit numai în Ef. 2:18; 3:12) **în această stare de har, în care suntem**. Cu toate că expresia „prin credință” nu se găsește în cele mai bune manuscrise grecești, ea reprezintă mijlocul uman de acces. Credincioșii în Hristos se află în sfera harului lui Dumnezeu (cf. „har” în Rom. 3:24) pentru că Hristos i-a adus în acea poziție. El este mijlocul lor de acces.

În textul grecesc, propoziția **și ne bucurăm în nădejdea slavei lui Dumnezeu**

este coordonată cu propoziția „avem pace“ (5:1). Ca și această propoziție, ea poate fi tradusă: „Să continuăm să ne bucurăm.“ Datorită lui Hristos, creștinii așteaptă cu bucurie timpul când vor avea parte de gloria lui Hristos, spre deosebire de starea de acum, lipsiți de ea (3:23). În acest sens, El este „nădejdea slavei“ (Col. 1:27; cf. Rom. 8:17-30; 2 Cor. 4:17; Col. 3:4; 2 Tes. 2:14; Evr. 2:10; 1 Pet. 5:1, 10). Această perspectivă este cu siguranță un motiv de bucurie și chiar de laudă! (*Kauchōmetha*, „bucurăm“ este lit., „a se lăuda“ sau „a exulta“, aici într-un sens pur; acest cuvânt gr. mai este folosit și în Rom. 5:3, 11, unde este trad. „bucurăm“).

5:3-4. Credincioșii se pot bucura de pacea cu Dumnezeu care a fost obținută și de viitorul glorios în prezența lui Dumnezeu care îi așteaptă. Dar cum trebuie să reacționeze față de experiențele vieții care sunt de multe ori adverse și dificile? Ei trebuie să se bucure în **necazurile** lor. Cuvântul **bucurăm** este *kauchōmetha*, același cuvânt ca și în versetul 2. „Necazurile“ este traducerea cuvântului *thlipsesin*, „nenorociri, suferințe, presiuni“. Iacov scrie un lucru asemănător: „Frații mei, să priviți ca o mare bucurie când treceți prin felurite încercări“ (Iac. 1:2). Este vorba de mai mult decât rezistența stoică în fața necazurilor, chiar dacă rezistența sau perseverența este primul rezultat al unei reacții în lanț în fața necazurilor. Este o bucurie spirituală în necazuri datorită faptului că **știm** (din *oida*, „a ști prin intuiție sau percepție“) că rezultatul final al acestei reacții în lanț (care începe cu necazul) este **nădejdea**. **Necazul aduce răbdare** (*hypomonēn*, „statornicie“, capacitatea de a rezista în fața dificultăților fără a ceda; cf. Rom. 15:5-6; Iac. 1:3-4). Numai un credincios care s-a confruntat cu necazurile poate să își dezvolte statornicia. La rândul ei, aceasta duce la **biruință în încercare** (*dokimēn* [dovadă] conține aici ideea de „caracter dovedit“; NIV traduce „caracter“ — n.tr.), al cărei rezultat este speranța. În timp ce suferă, credincioșii își dezvoltă statornicia; această trăsătură le întărește caracterul; iar un caracter tare, încercat, duce la speranța (i.e., încrederea) că Dumnezeu îi va scoate biruitori.

5:5. **Nădejdea** unui creștin, deoarece în centrul ei se află Dumnezeu și promisiunile Sale, **nu înșală**. „Înșală“ înseamnă aici „expus rușinii din cauza dezamăgirii“ în privința promisiunilor neîmplinite. Această afirmație despre speranța în Dumnezeu reflectă Psalmul 25:3, 20-21 (cf. Ps. 22:5; Rom. 9:33;

1 Pet. 2:6). Motivul pentru care această speranță (rezultatul final al necazului) nu dezamăgește este că **dragostea lui Dumnezeu a fost turnată în inimile noastre**. Dragostea lui Dumnezeu, atât de abundentă în inimile credincioșilor (cf. 1 Ioan 4:8, 16), îi încurajează în speranța lor. Și această dragoste este turnată **prin** (mai bine „prin intermediul“, *dia* cu genitivul) **Duhul Sfânt, care ne-a fost dat**. Duhul Sfânt este Agentul care îi manifestă unui credincios dragostea lui Dumnezeu, adică dragostea lui Dumnezeu pentru el. Realitatea dragostei lui Dumnezeu în inima unui credincios îi dă siguranța, chiar garanția, că speranța credinciosului în Dumnezeu și în promisiunea gloriei Sale nu este plasată greșit și că este exclusă neîmplinirea ei. Această lucrare a Duhului este legată de prezența Lui în credincioși ca pecete a lui Dumnezeu (Ef. 4:30) și ca prima rată sau avans al moștenirii din glorie (2 Cor. 1:21-22; Ef. 1:13-14). Mai târziu Pavel a scris că Duhul Sfânt Însuși a fost turnat în credincioși (Tit 3:6). Fiecare credincios are Duhul lui Hristos (Rom. 8:9) în sensul că El este locuit de Duhul Sfânt (cf. 1 Ioan 3:24; 4:13).

5:6-8. După ce a vorbit despre turnarea dragostei lui Dumnezeu, Pavel a prezentat acum caracterul dragostei lui Dumnezeu, care explică de ce turnarea dragostei îi asigură pe credincioși de veridicitatea speranței lor. Dumnezeu Și-a demonstrat dragostea prin moartea Fiului Său, Isus **Hristos**. Această demonstrare a avut loc în primul rând **la vremea cuvenită** (cf. Gal. 4:4). În al doilea rând, a avut loc **pe când eram noi încă fără putere** (*asthenōn*, „fără putere, slabi“; cf. Ioan 5:5). În al treilea rând, moartea Lui a fost **pentru** (*hyper*) **cei nelegiuiți** (*asebōn*, „neevlavios, rău“; cf. Rom. 4:5). Este evident faptul că moartea lui Hristos a fost substitutivă, o moarte în locul altora. Prepoziția grecească *hyper* înseamnă de multe ori „în numele lui“, dar uneori înseamnă „în locul lui“, sensul de aici. Acest lucru este dovedit de afirmația din 5:7, care conține de asemenea cuvântul *hyper*. Un om dispus să moară **pentru un om neprihănit** sau **pentru binefăcătorul lui** se oferă pe sine însuși să ia locul celui om neprihănit sau binefăcătorului său pentru ca acesta să continue să trăiască. Este expresia cea mai înaltă a dragostei și devotamentului uman. Dar dragostea lui Dumnezeu se deosebește de dragostea umană atât în privința naturii cât și a nivelului, pentru că **Dumnezeu își arată**

Romani 5:9-12

(„continuă să își arate“) **dragostea față de noi prin faptul că, pe când eram noi încă păcătoși, Hristos a murit pentru noi** (*hy-per*, „în locul nostru“). Chiar dacă este posibil ca să existe oameni care să fie dispuși să moară pentru a salva viețile unor oameni buni, deși acest lucru se întâmplă rar, Hristos a făcut mult mai mult decât atât. El a murit în locul celor *fără putere* („slabi“, v. 6), *nelegiuiți* (v. 6; 4:5), *păcătoși* (5:8) și chiar *vrăjmași!* (v. 10).

5:9-11. Participiul tradus prin **suntem socotiți neprihăniți** leagă aceste versete de argumentul de la începutul capitolului (cf. v. 1). Totuși, legătura apropiată este cu textul precedent (v. 6-8). Dumnezeu Și-a dovedit dragostea prin moartea lui Hristos în locul oamenilor „pe când eram noi încă păcătoși“. Datorită credinței păcătosului (v. 1) în sacrificiul lui Hristos de pe cruce, Dumnezeu l-a declarat neprihănit. Este evident faptul că acest om declarat de curând neprihănit nu va fi uitat de dragostea lui Dumnezeu, care a fost turnată din belșug în inima lui. Deoarece dilema divină a justificării (3:26) a fost rezolvată prin **sângele** vărsat al lui Isus (3:25), este sigur că Isus Hristos va avea grijă ca păcătoșii justificați să fie **mântuiți... de mânia lui Dumnezeu**. Credincioșii nu vor fi niciodată condamnați la Iad (Ioan 5:24; Rom. 8:1) și nici nu vor fi supuși mâniei lui Dumnezeu din Necazul cel Mare (1 Tes. 1:10; 5:9).

Adevărul acesta este repetat aici cu alte cuvinte (Rom. 5:10). Împăcarea, a treia mare realizare a morții jertfitoare a lui Isus de pe Calvar, este prezentată (de asemenea v. 11). Acest măreț triumvirat — **răscumpărarea** (3:24; 1 Cor. 1:30; Gal. 3:13; Ef. 1:7); **ispășirea** (Rom. 3:25; 1 Ioan 2:2; 4:10 [„jertfa de ispășire“, COR.]); **împăcarea** (Rom. 5:10-11; 2 Cor. 5:18-20; Col. 1:21-22) — a fost realizat numai de Dumnezeu, prin moartea lui Isus Hristos. Răscumpărarea are legătură cu păcatul (Rom. 3:24), ispășirea (sau satisfacerea) are legătură cu Dumnezeu (3:25) și împăcarea este pentru oameni (cf. **am fost împăcați**). Împăcarea este îndepărtarea dușmăniei care există între oameni și Dumnezeu (cf. „vrăjmași“ în 5:10; Col. 1:21). Reconcilierea este baza restabilirii comuniunii dintre oameni și Dumnezeu (cf. 2 Cor. 5:20-21).

Dacă (Rom. 5:10) se poate traduce prin „deoarece“; cuvântul presupune că împăcarea **prin moartea Fiului Său** este adevărată. În plus, reconcilierea a fost făcută **atunci când eram vrăjmași cu Dumnezeu** (lit., „fiind

dușmani“). Deoarece reconcilierea a fost realizată prin moartea lui Isus, cu siguranță că **viața Lui** poate asigura mântuirea finală și completă a credincioșilor. „Viața Lui“ este viața Lui prezentă (nu viața Lui pe pământ) în care El mijlocește (Evr. 7:25) pentru credincioși. El a murit pentru dușmanii Săi; cu siguranță că îi va mântui pe foștii Lui dușmani, care au acum comuniune cu El. Deoarece creștinii, cei împăcați cu Dumnezeu, împărtășesc viața lui Hristos, ei vor fi **mântuiți. Nu numai** mântuirea viitoare este asigurată, ci **ne și bucurăm în Dumnezeu** („ne și lăudăm [*kauchōmenoi*] în Dumnezeu“) aici și acum. Acesta este lucrul pe care Pavel i-a îndemnat deja pe credincioși să îl facă (Rom. 5:1-3). Siguranța și garanția tuturor acestor lucruri este faptul că **prin... Hristos... am căpătat împăcarea**. Pentru că Dumnezeu a împăcat cu Sine Însuși dușmani păcătoși, ei trebuie să se bucure de pace cu El.

D. Contrastul neprihănirii acordate (5:12-21)

5:12. Pavel a încheiat de prezentat modalitatea prin care Dumnezeu a revelat și a aplicat oamenilor neprihănirea acordată de El pe baza morții jertfitoare a lui Isus Hristos, primită prin credință. Mai rămâne un lucru de făcut — prezentarea în paralel a deosebirilor dintre lucrarea lui Isus Hristos (și rezultatele ei: justificarea și împăcarea) și lucrarea altui om, Adam (și rezultatele ei: păcatul și moartea). Pavel a început prin a spune: **De aceea** (lit., „din această cauză“; cf. 4:16) și a trecut la comparație prin cuvintele **după cum**; dar a devenit preocupat de alte lucruri și nu s-a mai întors la comparație decât în 5:15. Pavel a explicat că **printr-un singur om a intrat** (*eisēlthen*, „a pătrunde“) **păcatul în lume, și**, conform avertismentului lui Dumnezeu (cf. Gen. 2:16-17), **prin păcat a intrat moartea**. Pedapsa lui Dumnezeu pentru păcat a fost moartea spirituală și fizică (cf. Rom. 6:23; 7:13) iar Adam și Eva, împreună cu descendenții lor, le-au experimentat pe ambele. Dar în 5:12-21 se are în vedere moartea fizică, fiind o experiență exterioară, vizibilă. Pavel concluzionează: **și astfel moartea a trecut asupra tuturor oamenilor**. „A trecut“ este *diēlthen*, literal „trecută prin“ sau „răspândită prin“. *Eisēlthen*, „a intrat“ (prima propoziție din verset) înseamnă că păcatul a trecut pe ușa din față a lumii (prin intermediul păcatului lui Adam), iar *diēlthen*, „a trecut“ înseamnă că moartea a pătruns în

întreaga rasă umană ca un abur care pătrunde în toate camerele unei case. Cauza răspândirii păcatului la toți este, a explicat Pavel, **că toți au păcătuit**.

Timpul trecut din greacă (aorist) apare la toate trei verbele din acest verset. Deci se consideră că întreaga rasă umană a păcătuit în actul unic al păcatului lui Adam (cf. „toți au păcătuit“, de asemenea timpul trecut în gr. în 3:23). Teologii au prezentat două modalități de a explica participarea rasei umane la păcatul lui Adam: „concepția reprezentativă“, în care Adam este „capul“ rasei și concepția seminală sau naturală. (Alții spun că oamenii doar îl imită pe Adam, că el a dat rasei umane un exemplu rău. Dar acest lucru nu explică corect 5:12.)

Concepția reprezentativă îl consideră pe Adam, primul om, ca *reprezentant* al rasei umane care a provenit din el. Ca reprezentant al tuturor oamenilor, păcatul lui Adam a fost considerat de Dumnezeu păcatul tuturor oamenilor și pedeapsa lui cu moartea a fost dată juridic tuturor oamenilor.

Concepția naturală, pe de altă parte, susține că întreaga rasă umană a fost din punct de vedere seminal și *fizic* în Adam, primul om. Ca rezultat, Dumnezeu a considerat că toți oamenii au participat la păcatul comis de Adam și astfel toți au primit pedeapsa lui. Chiar și adepții concepției reprezentative trebuie să recunoască adevărul că Adam este capul natural al rasei umane din punct de vedere fizic; problema este relația spirituală. Dovezile biblice susțin concepția naturală. Când a vorbit despre superioritatea preoției lui Melhisedec asupra preoției lui Aaron, autorul Epistolei către Evrei susține că Levi, conducătorul seminției preoțești, „care ia zeciuială, a plătit zeciuială, ca să zicem așa, prin Avraam, căci era încă în coapsele strămoșului său, când a întâmpinat Melhisedec pe Avraam“ (Evr. 7:9-10).

5:13. Deși **păcatul** a intrat în experiența umană prin actul păcătuirii lui Adam (la care a participat seminal întreaga rasă umană), el s-a manifestat în mod repetat în faptele oamenilor (cf. Gen. 6:5-7, 11-13) din momentul intrării sale „până“ (nu **înainte**, ca în COR și NIV) la **Lege**. Cu toate acestea, așa cum a spus deja Pavel, „unde nu este o lege, acolo nu este nici o călcare de lege“ (Rom. 4:15). Acest lucru nu înseamnă că **păcatul** nu a existat înainte de existența Legii. Înseamnă că păcatul nu are caracterul unei încălcări a Legii și de aceea **nu este ținut în seamă** (lit., „imputat, considerat“) ca atare.

5:14. Faptul că păcatul a existat totuși în perioada de la Adam până la Lege este dovedit de adevărul că **moartea a domnit de la Adam până la Moise**. Moartea a domnit asupra oamenilor care nu au încălcat o poruncă, așa cum s-a făcut Adam vinovat de o **călcare de lege** (cf. „moartea a domnit“, v. 17 și „păcatul a stăpânit dând moartea“, v. 21). Adam a încălcat o poruncă specifică a lui Dumnezeu (Gen. 2:17) și a comis o fărâdelege, lucru pe care descendenții săi nu l-au făcut atunci când au păcătuit până când au fost primite alte porunci specifice de la Dumnezeu. Totuși toți descendenții lui Adam au păcătuit împreună cu Adam (Rom. 5:12) și de aceea moartea a stăpânit (cf. Gen. 5:5, 8, 11, 14, 17, 20, 27, 31). Pentru că moartea a fost prezentă, acest lucru dovedește că toți au păcătuit în Adam (cf. comentariilor de la Rom. 5:12).

Menționarea lui Adam pe nume (cf. „printr-un singur om“, v. 12) l-a determinat pe Pavel să se refere iarăși la el, **care este o icoană preînchipuitoare a Celui ce avea să vină**. Între Adam și Isus Hristos există un paralelism ca și conducători ai grupurilor de ființe umane (cf. 1 Cor. 15:45-49), dar paralelismul este mai mult un contrast decât o comparație.

5:15. Elementele paralelismului dintre Adam și Hristos (început de Pavel în v. 12 prin cuvintele „după cum“) sunt date în versetele 15-17. Apostolul a arătat clar caracterul contrastant al paralelismului, spunând: **Dar cu darul fără plată** (*charisma*, „dar al harului“) **nu este ca și cu greșala**. Ceea ce Hristos „dăruiește“ este deosebit de ceea ce a făcut Adam, „greșeala“ (sau „fărâdelegea“, NIV; — n.tr. — *paraptōma*, „pas fals“, menționat și în 4:25; 5:16-18, 20). Aspectul esențial al primului element al contrastului este gradul: **cu mult mai mult**. **Greșeala unuia singur** a adus moartea fizică peste **mulți**, în acest caz întreaga rasă umană până acum, cu două excepții, Enoh și Ilie. Prin contrast, **harul lui Dumnezeu și darul** (viz. neprihănirea, așa cum se afirmă în v. 17; cf. v. 16) **pe care ni l-a făcut harul acesta într-un singur om, adică în Isus Hristos, s-au dat din belșug celor mulți**. Dacă acest „mulți“ este identic cu primul „mulți“ (cei mulți care au murit, ceea ce este posibil, dar nu cerut de text) și se referă la întreaga rasă umană, atunci „harul lui Dumnezeu și darul“ primit prin „harul acesta“ se află din belșug în sensul că se îndreaptă și se află la dispoziția tuturor oamenilor, dar aceasta nu înseamnă că este primit de toți.

Romani 5:16-19

5:16. Aici Pavel a prezentat al doilea element al paralelismului contrastant; diferența este în cazul acesta caracterul celor două elemente. El a început subliniind contrastul: **Și darul fără plată nu vine ca printr-acel unul care a păcătuit.** Literal, textul grecesc este: „De asemenea nu ca printr-unul care a păcătuit este darul.” Este evident că lipsește din text substantivul paralel pentru substantivul „darul”. Unii sugerează că acest substantiv ar fi „judecata” din textul care urmează; alții cred că este fărâdelegea, moartea sau osândirea. Este mai bine să-l lășăm nedefinit așa cum este în textul grecesc și să traducem prin „rezultatul” (așa cum este în NIV) a ceea ce s-a întâmplat.

Pavel a continuat: **judecata venită de la unul** (i.e., Adam), **a adus osânda.** Dumnezeu a pronunțat o judecată (*krima*) asupra lui Adam și el (și întreaga rasă umană) a primit osânda (*katakrima*, „pedeapsa”; *katakrima* apare în alte părți numai în v. 18 și în 8:1). **Dar**, prin contrast, **darul fără plată** (*charisma*, „darul harului”, i.e., neprihănirea, 5:17; cf. v. 15) **venit în urma multor greșeli a adus o hotărâre de iertare** (*dikaïōma*, „o declarație de neprihănire”, folosit și în 1:32; 2:26; 5:18; 8:4). Harul lui Dumnezeu, așa cum Pavel a afirmat în repetate rânduri, începând în 3:24, este temelul în baza căruia o persoană este justificată, declarată neprihănită. Și acest lucru s-a întâmplat în ciuda „multor greșeli” (*paraptōmatōn*; cf. 5:15, 17-18, 20). Un om (Adam) a încălcat (v. 15) porunca lui Dumnezeu și de atunci toți încălcă în mod repetat instrucțiunile lui Dumnezeu.

5:17. Al treilea element al paralelismului contrastant (cf. v. 15-16) le combină pe cele două precedente și se referă atât la diferența de grad (**cu mult mai mult**; cf. v. 15) cât și de caracter („moartea” și „viața”; cf. v. 16). Condiția din prima parte a versetului presupune că afirmația este adevărată: **dacă deci** (deoarece), **prin greșeala unuia singur, moartea a domnit** (cf. v. 20) **prin el.** Acest fapt este confirmat de versetele 12 și 14. Moartea este un tiran, dominând oamenii și aducându-i sub teroarea și forța ei (cf. Evr. 2:15).

De asemenea este adevărat și rezultatul că **cei ce primesc, în toată plinătatea, harul și darul neprihănirii** (cf. Rom. 5:15), **vor domni în viață prin acel unul singur, care este Isus Hristos!** Domnul Isus este Agentul prin care oamenii primesc toate lucrurile dăruite de Dumnezeu. În timp ce moartea

domnește ca un tiran peste toți, credincioșii în Hristos, care primesc harul lui Dumnezeu, domnesc în viață. Într-un caz oamenii mor ca victime ale unui stăpân nemilos; în celălalt caz devin ei înșiși conducători (cf. Apoc. 1:6) a căror împărăție este una a vieții! Expresia „cei ce primesc” harul și darul lui Dumnezeu subliniază adevărul că lucrurile pregătite pentru toți prin moartea jertfitoare a lui Hristos și oferite tuturor de Dumnezeu trebuie însușite în mod individual prin credință pentru a deveni eficiente (cf. „primit” din Ioan 1:12).

5:18-19. Pavel își încheie în aceste versete paralelismul între Adam și Hristos început în versetul 12 și contrastele dintre ei din versetele 15-17. Pavel a redus contrastul la cea mai scurtă afirmație posibilă. **Astfel, deci, după cum printr-o singură greșală** (*paraptōmatos*, „pas fals”; cf. v. 15-17, 20), **a venit o osândă** (*katakrima*, „pedeapsa”; cf. v. 16), **care a lovit pe toți oamenii, tot așa, printr-o singură hotărâre de iertare a venit pentru toți oamenii o hotărâre de neprihănire care dă viața.** „O singură hotărâre de iertare” (lit., gr. „o singură acțiune neprihănită”) se referă la moartea lui Hristos pe cruce. O singură greșală (păcatul lui Adam) este în antiteză cu o singură acțiune neprihănită (sacrificiul lui Hristos). Rezultatul păcatului lui Adam (toți se află sub condamnarea lui Dumnezeu) este în antiteză cu rezultatul lucrării lui Hristos (justificarea oferită tuturor). Unul a adus moartea; celălalt aduce viața. Din nou, expresia „toți oamenii” din prima jumătate a frazei include întreaga rasă umană (cf. „tuturor oamenilor” din v. 12 și „cei mulți” din prima jumătate a v. 15). Această înseamnă că expresia „toți oamenii” din a doua jumătate a versetului trebuie să aibă același sens (cf. „celor mulți” din a doua jumătate a v. 15; „cei mulți” din a doua jumătate a versetului 19). Soluția oferită prin acțiunea neprihănită este deci potențială și a fost pusă la dispoziția întregii rase umane ca ofertă și oportunitate aplicată numai celor „ce primesc” (v. 17).

Aceeași concluzie este prezentată cu alte cuvinte în versetul 19, unde acțiunea lui Adam este numită **neascultarea unui singur om**, iar moartea jertfitoare a lui Isus Hristos este numită **ascultarea unui singur om**. Ca rezultat, **cei mulți** (cf. primelor jumătăți ale v. 15 și 18) **au fost făcuți** (lit., „rămân constituiți ca”) **păcătoși** (cf. 11:32). În a doua jumătate a versetului din 5:19 **cei mulți** înseamnă „cei ce primesc” (v. 17; cf. „mulți”

în a doua jumătate a v. 15). Ei nu sunt doar declarați neprihăniți (verbul *dikaioō* nu este folosit aici), ci **vor fi făcuți neprihăniți** prin procesul sfințirii, culminând cu glorificarea lor în prezența lui Dumnezeu. Cuvântul „făcuți” (de la *kathistēmi*) înseamnă „rămân constituiți ca”, același verb folosit în prima jumătate a versetului 19 în expresia: „au fost făcuți păcătoși”.

5:20-21. Întrebarea care mai rămâne de discutat este: Care este locul Legii mozaice în această problemă și de ce? Pavel a explicat: **Legea a venit ca să se înmulțească** („să existe din abundență”) **greșala** (*paraptōma*, cf. v. 15-19). Cuvântul „înmulțească” trebuie tradus „a juca un rol pe lângă”, pentru că este traducerea verbului *pareisēlthen*. Două verbe asemănătoare, *eisēlthen* și *diēlthen*, au fost folosite în versetul 12. Galateni 2:4 este singurul loc din Noul Testament unde mai este folosit verbul grecesc care înseamnă „a juca un rol pe lângă”.

Este afirmația din Romani 5:20a un scop sau un rezultat? Venirea Legii mozaice (aceasta este sensul evident în lumina v. 13-14) a dus într-adevăr la **rezultatul** înmulțirii „greșelilor” (fărădelegilor, consecința oricărei legi), dar (tot în lumina v. 13-14 și a v. 4:15) venirea Legii mozaice a avut loc „ca” (*scopul*) păcatele tot mai numeroase să fie recunoscute ca fărădelegi.

Rezultatul a fost că **unde s-a înmulțit** (lit., „a existat din abundență; cf. 5:20) **păcatul, acolo harul s-a înmulțit** („din abundență la superlativ”; cf. „s-a dat din belșug” din v. 15) **și mai mult**. Ce contrast! Oricât de mare devine păcatul uman, harul lui Dumnezeu este mult mai mare și îl depășește din abundență. Nu este surprinzător faptul că Pavel a scris că harul lui Dumnezeu este „de ajuns” (2 Cor. 12:9). Scopul lui Dumnezeu (*hina*, pentru ca, introduce o propoziție de scop) este ca **harul să stăpânească dând neprihănirea** („prin dreptate”, GBV, NIV — n.tr. — neprihănirea lui Hristos oferită oamenilor), **ca să dea viața veșnică, prin Isus Hristos, Domnul nostru**. Pavel vorbește din nou despre stăpânire în contextul vieții. În versetul 17 cei care primesc darul lui Dumnezeu „vor domni în viață” prin Hristos. Aici harul lui Dumnezeu este personificat afirmându-se că domnește și aduce viața eternă.

Ajunghând aici cu expunerea sa, Pavel nu numai că a arătat cum neprihănirea pregătită de Dumnezeu este revelată prin justificare, ci a și anticipat cum va fi ea revelată prin regenerare și sfințire.

IV. Neprihănirea lui Dumnezeu descoperită în sfințire (cap. 6-8)

Neprihănirea asigurată de Dumnezeu înseamnă mai mult decât a-i declara neprihăniți pe credincioși pe baza credinței. Primul indiciu al acestui adevăr în Romani este în 5:5: „dragostea lui Dumnezeu a fost turnată în inimile noastre prin Duhul Sfânt care ne-a fost dat.” Prezența Duhului Sfânt în credincioși și reproducerea în ei a unui atribut al lui Dumnezeu (dragostea Sa) vorbesc de naturile și viețile lor noi. Acest nou tip de viață, cu lucrarea de sfințire a Duhului Sfânt, este discutat acum pe larg de Pavel în capitolele 6-8.

A. Baza sfințirii (6:1-4)

6:1-2. Întrebările care deschid această secțiune necesită reflecție. O reflecție la soluția neprihănirii acordate prin har de către Dumnezeu prin Isus Hristos trebuie să ducă la laudarea lui Dumnezeu. Dar învățătura despre justificarea oamenilor păcătoși de către Dumnezeu (3:21-5:21), și mai ales afirmația din 5:20, i-a determinat pe unii să sugereze ideea exprimată de Pavel prin întrebarea: **Să păcătuim mereu, ca să se înmulțească harul?** Poate că unii au tras concluzia că, datorită înmulțirii harului „și mai mult” atunci când păcatul se înmulțește, credincioșii ar trebui să păcătuiască mai mult pentru a avea parte de mai mult har! Apostolul a exprimat această idee numai pentru a o respinge cu vehemență: **Nicidecum!** (*mē genoito*; cf. comentariilor de la 3:4). Belșugul harului lui Dumnezeu nu are în nici un caz scopul să încurajeze păcatul.

Apoi Pavel a explicat de ce nu putem gândi așa. Faptul este că noi, creștinii, **am murit față de păcat** (cf. 6:7, 11). Timpul trecut aorist din greacă tradus prin „am murit” sugerează un moment concret când a avut loc această acțiune, la mântuire. Moartea, fizică sau spirituală, înseamnă separare, nu extincție (cf. v. 6-7, 14). Moartea față de păcat înseamnă separare față de puterea păcatului, nu extincția păcatului. A fi mort față de păcat înseamnă „a fi eliberat de păcat” (v. 18, 22). Acest lucru fiind adevărat, Pavel a întrebat: **cum să mai trăim în păcat?** În mod evident, credincioșii nu pot *trăi* în păcat, dacă au *murit* față de el.

6:3-4. Pavel a explicat cu mai multe detalii temeiul spiritual al afirmației sale introduse destul de abrupt: „am murit față de păcat” (v. 2). Fie că romanii creștini au știut,

Romani

Contraste între Adam și Hristos în Romani 5:15-21

Un om (Adam)	Un om (Hristos)
v. 15 Greșeala unui singur om → mulți au murit	Harul într-un singur om → harul și darul (neprihănirea) s-a dat celor mulți
v. 16 Unul (Adam) → judecata și osânda	Multor greșeli → dar → justificare
v. 17 Prin greșeala unui singur om → moartea a domnit	Prin unul singur, Isus Hristos → credincioșii vor domni în viață
v. 18 O singură greșală → osândă pentru toți oamenii	O singură hotărâre de iertare → hotărâre de neprihănire pentru toți oamenii
v. 19 Neascultarea unui singur om → mulți s-au constituit drept păcătoși	Ascultarea unui singur om → cei mulți sunt constituiți drept neprihăniți
v. 21 Păcatul a stăpânit dând (în) moartea	Harul să stăpânească ca să dea viață veșnică

→ = a dus sau a avut ca rezultat

fie că nu, faptul este că **toți câți am fost botezați în Isus Hristos, am fost botezați în moartea Lui**. Problema este dacă aici Pavel s-a gândit la botezul în Duhul (1 Cor. 12:13) sau la botezul în apă. Unii obiectează față de ideea că Romani 6:3 se referă la botezul în Duhul pentru că expresia folosită în acest verset este „botezați în Hristos”, în timp ce în 1 Corinteni 12:13 este vorba de botezarea de către Duhul, adică așezarea credinciosului în trupul lui Hristos. Desigur că ambele sensuri sunt adevărate: credinciosul este „botezat” (așezat) în Hristos și de asemenea în trupul lui Hristos, ambele operațiuni fiind efectuate de Duhul Sfânt.

Alții consideră că Romani 6:3 se referă la botezul în apă, dar problema este că se sugerează astfel că botezul mântuiește. Totuși Noul Testament neagă cu consecvență ideea regenerării prin botez, prezentând botezul drept atestarea publică a unei lucrări spirituale realizate deja (cf. ex., Fapte 10:44-48; 16:29-33). Realitatea spirituală de care a vorbit Pavel este aceea că prin credință credincioșii sunt „botezați (așezați) în Hristos” și astfel sunt uniți și identificați cu El. Această realitate spirituală este apoi exemplificată și

arătată prin botezul credinciosului în apă. Un botez (în apă) este imaginea vizibilă a adevărului spiritual al celui alt botez (identificarea cu Hristos; cf. Gal. 3:27, „botezați pentru Hristos... îmbrăcați cu Hristos”).

Această concepție este susținută de afirmația: **Noi deci, prin botezul în moartea Lui, am fost îngropați împreună cu El**. Îngroparea lui Hristos a arătat că El a murit cu adevărat (cf. 1 Cor. 15:3-4). „Îngroparea” creștinilor cu Hristos arată că au murit cu adevărat împreună cu El față de modul păcătos de viață din trecut. Scopul identificării lor cu Hristos în moartea și îngroparea Lui este ca, **după cum Hristos a înviat din morți** (cf. Rom. 4:24; 8:11), **prin slava** (un sinonim al puterii lui Dumnezeu; cf. Ef. 1:19; Col. 2:12) **Tatălui, tot așa și noi să trăim o viață nouă** (lit., „tot așa în noutatea vieții trebuie să umblăm și noi”). Cuvântul grecesc „noutate” (*kainotēti*) vorbește despre o viață care are un caracter nou sau proaspăt. Învierea lui Isus nu a fost doar o resuscitare; a fost o nouă formă de viață. Viețile spirituale ale credincioșilor în Isus au în același mod un caracter nou, proaspăt. De asemenea, identificarea unui credincios cu Isus Hristos în învierea Sa, pe

lângă faptul că reprezintă începutul unei vieți spirituale acum, mai este și garanția învierii fizice.

Această lucrare realizată de Dumnezeu la mântuire de identificare a credinciosului cu moartea, îngroparea și învierea lui Hristos — separându-l astfel de puterea păcatului și dăruindu-i o viață cu un caracter nou — este baza lucrării continue de sfințire a Duhului Sfânt.

B. Atitudinile pentru sfințire (6:5-23)

Sfințirea începe cu regenerarea, implantarea vieții spirituale în credincios. Din acel punct de pornire, sfințirea este lucrarea lui Dumnezeu de separare progresivă a credinciosului de păcat, de apropiere a lui de El și de transformare a tuturor experiențelor vieții lui în sfințenie și puritate. Procesul de sfințire al credinciosului nu se încheie niciodată atât timp cât el se află pe pământ în trupul său muritor. Va atinge punctul culminat la glorificare atunci când credinciosul prin moarte și înviere sau prin Răpire va sta în prezența lui Dumnezeu „asemenea chipului Fiului Său” (8:29). Identificarea unui credincios cu Isus Hristos prin credință este atât temeiul cât și scopul sfințirii. Procesul aplicării acestei identificări în experiențele zilnice pentru sfințirea progresivă necesită totuși trei atitudini și acțiuni din partea credinciosului. Pavel discută aceste lucruri în 6:5-23.

1. SOCOTIREA (6:5-11)

Prima atitudine pentru sfințire cerută din partea credincioșilor este să se „socotească” (imper. prez. „să continue să se socotească”) pe ei înșiși morți față de păcat, dar vii pentru Dumnezeu în Hristos Isus (v. 11). Dar a fi capabil să consideri că un lucru este adevărat depinde de cunoașterea unor lucruri și de încrederea în ele. Lucrurile care trebuie cunoscute și în care trebuie să avem încredere sunt prezentate în versetele 5-10.

6:5-7. Prima propoziție trebuie tradusă: „Pentru că (nu **dacă**) am devenit **una cu El printr-o moarte asemănătoare cu a Lui**”, fiindcă se presupune că propoziția este adevărată și este adevărată. Ea confirmă veridicitatea propoziției următoare, care promite că cei credincioși sunt **una cu Hristos printr-o înviere asemănătoare cu a Lui**. Rezultatul este că **știm** (*ginōskontes* sugerează cunoașterea empirică sau obținută prin reflecție, nu cunoașterea intuitivă, sensul lui *eidotes* din v. 9) **că omul nostru cel vechi a fost răstignit împreună cu El**. Literal,

ultima parte a acestei propoziții este: „omul nostru vechi a fost răstignit împreună”, evident cu Hristos. („Omul vechi” al credinciosului este omul așa cum a fost din punct de vedere spiritual înainte de a crede în Hristos, atunci când era încă sub păcat (3:9), fără putere și nelegiuit (5:6), păcătos (5:8) și dușman cu Dumnezeu (5:10). („Omul vechi” nu se referă la natura păcătoasă ca atare. Biblia nu susține că natura păcătoasă a fost eradicată la mântuire și nici ca va fi eradicată în această viață.)

„Omul vechi” a fost „răstignit” împreună cu Hristos (cf. „botezați în moartea Lui”, 6:3 și a fost făcut „una cu El, printr-o moarte asemănătoare cu a Lui”, v. 5) **pentru ca trupul păcatului să fie desbrăcat de puterea lui**. Expresia „trupul păcatului” nu înseamnă că un trup uman este păcătos prin el însuși. Ea înseamnă că trupul fizic al omului este controlat sau condus de păcat (cf. comentariilor despre „trupul de moarte” de la 7:24). Aceasta era starea fiecărui credincios înainte de convertirea lui. Dar acum prin mântuire puterea de dominație a păcatului a fost înfrântă; păcatul este „desbrăcat de puterea lui”, este făcut inefficient (*katargēthē*; tradus „să nimicească” în 1 Cor. 1:28).

Afirmația următoare (6:6b-7) explică de fapt prima afirmație (v. 6a). În starea lui neregenerată, un credincios era robul **păcatului**. Dar „omul vechi” a fost răstignit (identificat) cu Hristos și acesta este temeiul eliberării din sclavia păcatului. **Căci cine a murit, de drept, este izbăvit de păcat**. Cuvintele „este izbăvit de păcat” sunt o traducere liberă a cuvântului *dedikaiōtai*, literal, „a fost justificat sau declarat neprihănit”. Timpul trecut al verbului (în gr.; n.tr.) prezintă o acțiune trecută sau care are efect continuu sau forță în prezent. Păcatul nu mai are dreptul legal de a-și impune dominația și controlul asupra credinciosului, pentru că acesta a murit împreună cu Hristos.

6:8-11. Aceste versete repetă în mare măsură același adevăr din versetele 5-7 și în același format, început cu **dacă** („pentru că”). Cei care L-au primit prin credință pe Isus Hristos și sunt identificați cu El au **murit împreună cu Hristos** (cf. v. 3, 5). Deoarece acest lucru este adevărat, **credem** (timpul prez. „continuăm să credem”) **că vom și trăi împreună cu El**. Împărtășirea vieții înviate a lui Hristos începe în momentul regenerării, dar va continua în eternitatea pe care credinciosul o va petrece cu Domnul. Din nou, rezultatul este că **știm** (*eidotes*, „cunoaștere

Romani 6:12-16

intuitivă“, perceperea unui adevăr evident [cf. v. 15], nu *ginōskontes*, „cunoașterea empirică sau obținută prin reflecție“ ca în v. 6) că învierea lui Hristos a fost o scoatere din sfera morții fizice pentru a intra într-o formă spirituală de viață eternă. Experimentând moartea fizică o dată și fiind scos din domeniul ei prin viața înviată, Isus **nu mai moare**. În înviere Isus Hristos a fost victorios asupra morții (Fapte 2:24), și **moartea nu mai are nici o stăpânire** (*kyrieuei*, „conduce ca un domn“; cf. Rom. 6:14) **asupra Lui** așa cum are asupra tuturor celorlalte ființe umane (Ioan 10:17-18).

Pavel a rezumat discuția aceasta spunând că Isus în **moartea Lui fizică a murit pentru păcat** (i.e., cu privire la păcat) **odată pentru totdeauna** (*ephapax*; cf. Evr. 7:27; 9:12; 10:10). Această expresie contrazice doctrina și practica așa-numitului sacrificiu perpetuu al lui Hristos de la mesa romano-catolică. La polul opus, **prin viața pe care o trăiește, trăiește** (timpul prez. „continuă să trăiască“) **pentru Dumnezeu**. Viața înviată este eternă în caracter și pentru totdeauna ca durată. Mai mult, Dumnezeu este atât Sursa cât și Scopul ei. Credincioșii care sunt identificați cu El prin credință trebuie să considere că este adevărat și pentru ei ceea ce este adevărat cu privire la Isus Hristos în realitate și în experiență. Porunca pentru ei este: **socotiți-vă morți față de** (cu privire la) **păcat, și vii pentru Dumnezeu**. Pentru că sunt morți față de puterea păcatului (Rom. 6:2), ei trebuie să recunoască faptul acesta și să nu mai continue să trăiască în păcat. În loc de acest lucru, ei trebuie să își dea seama că au viață nouă **în Isus Hristos**; ei împărtășesc viața Lui înviată (cf. Ef. 2:5-6; Col. 2:12-13).

2. SUPUNEREA (6:12-14)

6:12. Atitudinea credinciosului că a murit față de păcat trebuie să se manifeste prin fapte. Pavel dă porunca: **Deci, păcatul să nu mai domnească** (imper. prez., „nu mai lăsați păcatul să continue să domnească“) așa cum a stăpânit înainte de mântuire. Imperatiul prezent negativ mai poate fi tradus prin: „Încetați să mai lăsați păcatul să domnească.“ Atunci când păcatul domnește în viețile și trupurile oamenilor, ei „ascultă“ **de poftele lui**. Păcatul înrobește (v. 6), obligând omul să se supună dorințelor lui. *Epithymia* se referă la „aspirații“ sau „dorințe“, fie bune, fie rele, în funcție de cum este folosit cuvântul. Aici, în cazul păcatului, dorințele sunt rele. **În trupul vostru muritor** înseamnă că păcatul

se manifestă prin acțiuni fizice în trupul acesta. Limba greacă subliniază aici faptul că trupul este muritor sau muribund. Poate că acest lucru sugerează nebunia cedării în fața dorințelor unui trup care este vremelnic și în degradare. Este într-adevăr ciudat să cedezi unui stăpân aflat pe moarte.

6:13. Acest verset repetă de fapt porunca din versetul 12, fiind mai specific. **Să nu mai dați** (lit., „nu mai continuați să prezentați“ sau „încetați să mai prezentați“) **în stăpânirea păcatului mădulărilor voastre** (cf. v. 19), **ca niște unelte** (*hopla*, deseori într-un context militar „arme“ sau „armură“; cf. 13:12; 2 Cor. 6:7; 10:4) **ale nelegiurii** (*adikias*, „nedreptate“ în contrast cu neprihănire, dreptate, mai târziu în Rom. 6:13). Dimpotrivă, într-un contrast izbitor, Pavel a poruncit: **dați-vă** (imper. aorist „prezentați o dată pentru totdeauna“; folosit de asemenea în v. 19) **pe voi înșivă lui Dumnezeu, ca vii, din morți cum erați** (cf. Ioan 5:24); **și dați lui Dumnezeu mădulărilor voastre, ca pe niște unelte** (*hopla*) **ale neprihănirii** (*dikaïosynēs*). Un pasaj asemănător este îndemnul lui Pavel: „Aduceți trupurile voastre ca o jertfă vie... lui Dumnezeu“ (Rom. 12:1). Deoarece au fost odinioară morți în păcat (cf. Ef. 2:1), dar li s-a dat viață nouă (Rom. 6:11), credincioșii trebuie să trăiască pentru Dumnezeu. Trupurile lor trebuie să nu fie folosite pentru păcat (v. 12) sau nelegiuire (v. 13), ci pentru promovarea neprihănirii (cf. „măduarele“ și „trupurile“ 7:5, 23; 1 Cor. 6:15).

6:14. Scopul lui Dumnezeu este: **păcatul nu va mai stăpâni** (*kyrieusei*; „nu va conduce ca domn“; cf. v. 9) **asupra voastră**. Motivul pentru care nu trebuie să se întâmple acest lucru este că **nu sunteți sub Lege, ci sub har**. Pavel a spus deja că Legea „a venit pentru ca să se înmulțească greșeala“ (5:20) și în altă parte a afirmat: „puterea păcatului este Legea“ (1 Cor. 15:56). Dacă ar mai fi încă sub Lege, le-ar fi imposibil credincioșilor să împiedice păcatul să-și exercite conducerea. Dar, deoarece credincioșii sunt „sub har“, acest lucru poate fi făcut urmând învățăturile lui Pavel.

3. SLUIJIREA (6:15-23)

6:15-16. Menționarea faptului că oamenii credincioși se află „sub har“ (v. 14) a dat naștere unei alte idei aberante pe care apostolul a respins-o. Întrebarea este: **Să păcătuim pentru că nu mai suntem sub Lege ci sub har?** Timpul (trecut) aorist grecesc din aici poate avea sensul de a comite din când în

când un păcat, prin contrast cu trăirea unei vieți de păcat așa cum se spune în versetul 1. Răspunsul lui Pavel a fost același ca mai înainte (v. 2): **Nicidecum** (*mē genoito*; cf. comentariilor de la 3:4). Apoi el trece iarăși să explice de ce această idee nu poate fi acceptată. El a întrebat: **Nu știți** („percepeți intuitiv“ un adevăr evident; cf. 6:9) că nu există nici o legătură între a fi robi față de **păcat** și a fi robi față de **ascultare** de Dumnezeu? Așa cum a spus și Domnul Isus: „Nimeni nu poate sluji la doi stăpâni [...] Nu puteți sluji lui Dumnezeu și lui Mamona“ (Mat. 6:24; Luca 16:13). Pavel a mai arătat că a fi rob păcatului **duce la moarte** (cf. Rom. 6:21, 23). Nu este vorba numai de moartea fizică și nici chiar numai de moartea spirituală, ci de moarte în general drept consecință și simptom al păcatului (cf. Gen. 2:17). Pe de altă parte, a fi rob ascultării (evident, de Dumnezeu și de evanghelia Sa) **duce la neprihănire** (din nou, neprihănire în sensul general, ca echivalent al vieții veșnice sau al glorificării). Moartea este consecința normală a păcatului (care este neascultare de Dumnezeu); neprihănirea este consecința normală a ascultării de Dumnezeu și a trăirii pentru El.

6:17-18. Această discuție i-a adus aminte apostolului Pavel de ceea ce harul lui Dumnezeu a realizat deja în viețile cititorilor săi și a izbucnit în laude. Înainte să răspundă evangheliei, ei au fost **robi ai păcatului**, dar au **ascultat...** (cf. „ascultarea“ din 1 Pet. 1:2) **din inimă** (adică din interior și în mod autentic, nu numai în exterior) **de dreptarul învățaturii pe care au primit-o**. Auzind învățătura Cuvântului lui Dumnezeu, ei s-au dăruit pe ei înșiși acestor adevăruri. Acest devotament a fost manifestat prin răspunsul lor în fața evangheliei și prin botezul lor. Rezultatul a fost că au **fost izbăviți de sub păcat** și s-au **făcut** (timpul trecut în gr.) **robi ai neprihănirii** (cf. Rom. 6:22). Rezultatul acesta se referă la poziția credincioșilor și trebuie manifestat în experiențele zilnice, dar mai demonstrează încă o dată faptul că nu există nici o legătură cu viața anterioară în păcat. Creștinii nu trebuie să cedeze păcatului, pentru că ei sunt morți față de el și nu mai sunt sclavii lui. Este total opus planului lui Dumnezeu ca robii neprihănirii să ajungă înrobiți de păcat!

6:19. Într-un sens, scrie Pavel, nu este corect să vorbim despre a fi „înrobiți“ neprihănirii și lui Dumnezeu, pentru că Dumnezeu nu-și ține copiii în robie. Dar cuvântul „robie“ prezintă într-un mod corespunzător

relația unei persoane neregenerate cu păcatul și cu Satan. Din acest motiv Pavel a folosit „robie“ pentru a prezenta prin contrast și relația credinciosului. Înainte de a-și dezvolta ideea, apostolul își cere de fapt scuze pentru folosirea termenului: **Vorbesc omeneste** (lit., „vorbesc în modul omenesc“), **din pricina neputinței firii voastre pământești**. Probabil că Pavel și-a dat seama că percepția spirituală a cititorilor săi era mică și astfel a folosit termeni din experiența umană. Apoi a repetat de fapt ideile din versetele 16-17. Romanii nemântuiți își dăruiseră trupurile **necurăției și fărădelegii** (cf. 1:24-27; 6:13). Deveniseră sclavi de bună voie! Dar Pavel i-a îndemnat acum pe credincioși să se dăruiască ei înșiși ca robi ai **neprihănirii**, ca să ajungă la **sfințirea** (sfințenia perfectă, ca rezultat final al procesului [cf. v. 22]) lor, prin contrast cu starea lor anterioară necurăată.

6:20-23. Pavel a afirmat încă o dată faptul că robia **păcatului și față de neprihănire** se exclud reciproc (cf. v. 13, 16). Apoi a continuat arătând superioritatea robiei față de neprihănire și Dumnezeu. „Roada“ (sensul obișnuit al acestui cuvânt gr.) robiei față de păcat a fost înfăptuirea unor lucruri de care **acum** credinciosului îi **este rușine**. Chiar mai rău: **sfârșitul acestor lucruri este moartea**.

Primirea evangheliei prin credință și acceptarea lui Isus Hristos au schimbat complet lucrurile pentru oameni. Ei sunt **acum... izbăviți de păcat** (cf. v. 18) și au devenit robii lui Dumnezeu, având **ca rod sfințirea** (cf. v. 19), subiectul capitolelor 6-8. Viața păcătoasă nu aduce rod (6:21), dar mântuirea aduce rodul unei vieți sfinte, curate (v. 22). În timp ce „sfârșitul“ (*telos*) sau rezultatul păcatului este moartea (v. 21), „sfârșitul“ mântuirii **este viața veșnică**. Apoi Pavel a rezumat aceste aspecte contrastante. **Plata** (cuvântul gr. *opsōnia* a însemnat inițial salariul unui soldat) **păcatului este moartea** (aici moartea eternă, în contrast cu „viața veșnică“ din v. 23b). Această moarte este separarea eternă de Dumnezeu în Iad, în care necredincioșii vor suferi în mod conștient pentru totdeauna (Luca 16:24-25). Aceasta este plata pe care au câștigat-o și o merită din cauza păcatului lor (cf. Rom. 5:12; 7:13). Prin contrast, **darul fără plată** (*charisma*, „darul harului“) **al lui Dumnezeu este viața veșnică** (cf. Ioan 3:16, 36). Viața eternă este un dar care nu poate fi câștigat (cf. Ef. 2:8-9; Tit 3:5).

Pavel a scris de trei ori în acest capitol că rezultatul păcatului este moartea (6:16, 21, 23). Dar credincioșii au fost eliberați de păcat

Romani 7:1-6

(v. 18, 22) și nu mai sunt sclavii lui (v. 6, 20), ci sunt „robi ai neprihănirii“ (v. 16, 18-19; cf. v. 13). Deoarece sunt vii pentru Dumnezeu (v. 11) și au viață eternă (v. 23), ei trebuie să se ofere Lui (v. 13, 19) și să trăiască corespunzător, fără a permite păcatului să domnească asupra lor (v. 6, 11-14, 22).

C. Conflictul sfințirii (cap. 7)

Este un lucru ca un credincios să înțeleagă faptul că identificarea sa cu Isus Hristos înseamnă că a murit față de păcat (6:2) și să socotească că acest lucru este adevărat (6:11). Dar este cu totul altceva să înfrunte natura păcatului care mai rămâne în el și depune eforturi de a se exprima prin gândurile și faptele lui. Acesta este conflictul intern sub aspectul sfințirii pe care îl are fiecare credincios.

1. CREDINCIOSUL ȘI LEGEA (7:1-6)

7:1-3. Versetele 1-6 se leagă de 6:14, versetele intermediare (6:15-23) fiind o digresiune datorată întrebării din 6:15. Afirmatia că un credincios identificat cu Isus Hristos în moartea Sa nu mai este „sub Lege“ (6:14) nu ar fi trebuit să-i surprindă pe cititorii lui Pavel, pentru că erau **oameni care cunosc Legea**. Această afirmație nu trebuie restrânsă la credincioșii evrei din biserica din Roma, pentru că neevreii cunoșteau de asemenea principiul **că Legea are stăpânire** (*kyrieuei*, „conduce ca domn“; cf. 6:9, 14) **asupra omului câtă vreme trăiește el**. Este un adevăr evident, pe care Pavel îl exemplifică apoi prin căsătorie. **Femeia măritată** (lit., „femeia sub un bărbat“) **este legată** (timpul perf., „a fost legată și rămâne legată“) **prin Lege de bărbatul ei câtă vreme trăiește el**. Dar dacă-i moare bărbatul (în gr. o condiție de categoria a treia indicând o posibilitate reală), **este dezlegată** (timpul perf., „a fost și rămâne dezlegată“) **de legea bărbatului ei**. Ea este legată de soțul ei prin căsătorie atât timp cât el trăiește și este evident că moartea lui o eliberează de acea căsătorie.

Apoi Pavel a continuat exemplificarea, arătând că, **dacă o femeie, când îi trăiește bărbatul... se mărită** (lit., „dacă vine la“) **după altul, se va chema** (timpul viitor, „va fi cunoscută public drept“) **preacurvă**. Dimpotrivă, **dacă-i moare bărbatul** ea este liberă de acea căsătorie (cf. 7:2). Deci **nu mai este preacurvă, dacă se mărită** (lit., „chiar dacă vine la“) **după altul**. O văduvă care se mărită din nou nu este vinovată de adulter.

7:4-6. În aceste versete Pavel a aplicat exemplul căsătoriei la relația credinciosului cu Legea. El a spus: **și voi ați murit** (lit., „ați fost puși în moarte“, lucru adevărat și în privința lui Isus) **în ce privește Legea**. La fel cum credincioșii au „murit față de păcat“ (6:2) și au „fost izbăviți de păcat“ (6:18, 22), au murit și față de Lege și sunt separați și eliberați de ea (6:14; cf. Gal. 2:19). La fel cum o soție nu mai este căsătorită cu soțul ei atunci când el moare, un creștin nu mai este sub Lege. Această separare a fost **prin trupul lui Hristos**, adică datorită morții lui Hristos pe cruce.

Drept rezultat creștinii îi aparțin **altuia, adică ai Celui ce a înviat din morți** (cf. Rom. 6:4, 9). Cuvântul „Celui“ se referă desigur la Domnul Isus Hristos. Într-un sens credincioșii sunt uniți cu El ca mireasa Lui (Ef. 5:25). Scopul lui Dumnezeu în toate aceste lucruri este **ca să aducem roadă pentru Dumnezeu** (cf. Rom. 6:22; Gal. 5:22-23; Fil. 1:11). Numai persoana care este vie spiritual poate aduce roadă spirituală, adică viață sfântă (cf. Ioan 15:4-5). O persoană care este căsătorită cu Hristos poate produce progeneratură spirituală. Pavel a trecut de la persoana a doua plural (**voi**) la persoana întâia plural (**noastră**), incluzându-se și pe el alături de cititorii săi.

Apostolul a continuat: **Căci, când trăiam sub firea noastră pământească** (lit., „Căci, când eram în firea pământească“, *sarx* înseamnă deseori natură păcătoasă; cf. Rom. 7:18, 25), **patimile păcatelor, ațâțate de Lege, lucrau în măduarele noastre**. Aceste cuvinte îl prezintă pe un credincios înainte de a fi mântuit (cf. 6:19). Legea prin interdicțiile ei provoca dorințele păcătoase, așa cum este explicat în 7:7-13. În acest sens, neevreii nemântuiți erau „sub“ Lege. În consecință, nu aduceau „roadă pentru Dumnezeu“ (v. 4), ci **roade pentru moarte**. Păcatul, a afirmat Pavel în repetate rânduri, duce la moarte (5:15, 17, 21; 6:16, 21, 23; 7:10-11, 13; 8:2, 6, 10, 13).

Dar acum, fiind identificați cu Hristos, credincioșii sunt morți față de Lege. Ca o văduvă eliberată de obligațiile căsătoriei, și credincioșii au **fost izbăviți de Lege** și de provocările ei de a păcătui. Scopul eliberării „de Lege“ este **să slujim** (o traducere mai bună este „să fim robii“; cf. „robi“ din 6:6, 16 [de două ori], 17-18, 20, 22) **lui Dumnezeu într-un duh nou, iar nu după vechea slovă**. Cuvântul „duh“ (cu literă mică) are rolul de a face un contrast cu documentul scris, Legea.

Deci, ideea este că oamenii credincioși trăiesc nu după „vechimea” Legii, ci după „noutatea” unui duh regenerat. Sau „Duh” (ca în NIV — n.tr.) se poate referi la Duhul Sfânt, Sursa vieții noi. (Cf. comentariilor despre „Duhul” de la 2 Cor. 3:6.)

2. LEGEA ȘI PĂCATUL (7:7-13)

Menționarea Legii mozaice în discuția despre identificarea unui credincios cu Hristos și despre moartea față de păcat duce la o întrebare despre relația Legii cu păcatul.

7:7-8. Legea este ceva păcătos? Răspunsul lui Pavel a fost din nou o negație vehementă: **Nicidecum!** (*mē genoito*; cf. comentariilor de la 3:4). Legea provoacă la păcat (7:5), dar acest lucru nu înseamnă că Legea însăși este păcat. De fapt, Pavel va afirma mai târziu că Legea este sfântă (v. 12) și spirituală (v. 14). Pavel a continuat să explice că Legea a făcut păcatul **cunoscut** (cf. 3:19-20). Apoi, pentru a fi concret, el a menționat pofta. Interdicția Legii: **Să nu poștești** (Ex. 20:17; Deut. 5:21) îi determină pe oameni să poștească mai mult. Pavel știa că **păcatul** este un principiu, una din exprimările lui concrete fiind pofta, și că această cunoaștere vine **prin Lege**. Pavel a prezentat cum stau lucrurile. **Păcatul**, ca principiu care locuiește în mine, **a luat prilejul** (lit., „a luat startul” [*aphormēn*, o bază pentru operațiuni militare sau pentru o expediție]) **și a făcut să se nască în mine prin porunca** (cf. Rom. 7:11) **tot felul de pofte**. Legea nu este cauza păcatului; principiul sau natura păcatului dintr-un om este cauza. Dar cerințele concrete ale legii stimulează principiul păcatului să întreprindă acțiuni care încalcă poruncile și conferă acelor acțiuni caracterul de fărădelegi (4:15; cf. 3:20; 5:13b, 20a). Apoi Pavel a tras concluzia: **căci fără Lege, păcatul este mort**. Acest lucru nu înseamnă că păcatul nu există fără Lege (cf. 5:13), ci că este mai puțin activ fără Lege, pentru că Legea provoacă „patimile păcatelor” (7:5).

Este semnificativ faptul că, începând cu versetul 7 și continuând tot restul capitolului, apostolul Pavel se întoarce la persoana întâia singular, prezentându-și propria experiență. Până acum el a folosit persoana a treia, a doua și chiar a întâia plural. Dar acum el vorbește despre propria lui experiență, permițând Duhului Sfânt să aplice adevărul cititorilor săi.

7:9-12. Unii generalizează cuvintele: Odinioară, fiindcă eram fără Lege, trăiam, considerând că se referă la experiența

omenirii dintre căderea în păcat și emiterea Legii mozaice. Dar această concepție nu se bazează pe nimic. Este evident faptul că apostolul a vorbit din experiența sa personală de copil și poate de tânăr, înainte de cunoașterea și înțelegerea semnificației complete a poruncilor lui Dumnezeu. Afirmația: **dar când a venit porunca** nu se referă la emiterea Legii mozaice, ci la momentul când Pavel a înțeles în mintea și inima sa semnificația poruncii („Să nu poștești”) înainte de convertire. Rezultatul a fost că **păcatul**, ca principiu, și-a făcut de cunoscut prezența și puterea (**a înviat**) prin faptul că **porunca** a fost încălcată. În consecință păcatul i-a **pricinuit** lui Pavel **moartea** spirituală (cf. 6:23a) sub condamnarea judecății Legii pe care a încălcat-o. Porunca de a nu pofti a fost dată pentru a-i ajuta pe oameni să înțeleagă cum să trăiască, dar, de fapt, le-a produs moartea din cauza păcatului din inimile umane.

Repetând prezentarea relației dintre păcat și poruncă din 7:8, Pavel a afirmat că **păcatul** l-a **amăgit**. Fără Lege principiul păcatului era latent și inactiv; dar, folosind poruncile Legii, el și-a demonstrat forța de a controla acțiunile oamenilor. Deci păcatul l-a înșelat (*exēpatēsen*, „a abate de la drumul drept”; cf. 2 Cor. 11:3; 1 Tim. 2:14) și l-a **lovit cu moartea** (lit., „l-a omorât”), nu fizic, ci spiritual. Păcatul este ca un dușman personal din interior (Gen. 4:7). **Legea**, în loc să fie păcat (Rom. 7:7), **este sfântă, și porunca** să nu poștești (care, fiind parte a Legii, reprezintă întregul) **este sfântă, dreaptă și bună**.

7:13. Apoi Pavel a luat în considerare o altă neînțelegere posibilă în efortul său de a prezenta clar relația dintre păcat și Lege. Luând ultima calitate menționată a poruncii („bună”), el a întrebat: **Atunci, un lucru bun mi-a dat moartea?** Încă o dată răspunsul său imediat a fost negarea vehementă (**Nicidecum, mē genoito**; cf. comentariilor de la 3:4), urmată de o explicație. **Păcatul** ca principiu, nu Legea, a devenit **moartea** omului (5:12). Dar **păcatul** se folosește de **poruncă**, un **lucru bun**, ca agent sau instrument pentru a continua să producă moartea într-un om și, din această cauză, păcatul se arată **afară din cale** (lit., „extrem de”) **de păcătos**. Principiul intern sau natura păcatului se folosește de porunci concrete ale Legii lui Dumnezeu — în parte și ca întreg; porunca fiind „sfântă, dreaptă și bună” — pentru a-și manifesta adevărata natură opusă lui Dumnezeu și pentru a-și demonstra puterea din interiorul oamenilor.

Romani 7:14-23

3. CREDINCIOSUL ȘI PĂCATUL
(7:14-25)

7:14. Înțelegerea conflictului care apare în procesul sfințirii personale înseamnă a vedea relația dintre un credincios și păcatul care locuiește în om. În versetul 14 Pavel a făcut tranziția de la subiectul anterior (v. 7-13) la cel următor. Afirmatia: **Legea este duhovnicească** (cf. v. 12) nu este numai concluzia argumentelor anterioare ale lui Pavel, ci și un fapt recunoscut de oameni. Legea provine de la Dumnezeu care este Duh (Ioan 4:24) și exprimă voia lui Dumnezeu pentru viața umană. Pavel, dându-se pe sine însuși exemplu, spune că problema este că **eu sunt pământesc** (*sarkinos*, „carnal, făcut din carne”). În plus, el era **vândut rob** (timpul perf., „am fost vândut și am rămas în acea stare”) **păcatului** (lit., „sub păcat”; cf. „sub păcat” din Rom. 3:9).

Relatându-și propria experiență în 7:14-25, Pavel a folosit consecvent timpul prezent, deși înainte a folosit imperfectul și aoristul. Este evident faptul că își prezintă conflictul actual, de creștin, cu păcatul care locuiește în el și eforturile lui continue de a-și controla viața de zi cu zi. Afirmatia: „vândut rob păcatului” (sau „sub păcat”) prezintă o persoană neregenerată; dar păcatul locuiește de asemenea și într-un credincios, care este încă supus pedepsei păcatului sub aspectul morții fizice. Ca rezultat, păcatul interior continuă să pretindă că are drept de proprietate asupra omului, chiar și după ce acesta a devenit creștin.

7:15-17. La început Pavel mărturisește: **Căci nu știu ce fac** (lit., „Ceea ce fac nu știu”). El era ca un băiețel al cărui răspuns cinstit la întrebarea de ce a făcut ceva rău a fost: „Nu știu.” Faptele unei persoane sunt dictate de ceva sau de cineva din afara lui, lucru pe care el nu îl înțelege și nu-l poate explica. Pavel a continuat să prezinte impasul în care se afla: **nu fac ce vreau** (lit., „Căci ceea ce doresc, aceea nu fac”, *prassō*), și, dimpotrivă, **fac ce urăsc** (lit., „Ceea ce urăsc, aceea fac”, *poiō*). În acest verset nu se poate spune pe care dintre cele două verbe din greacă traduse prin „fac” se pune accent mai mare (cu toate că această diferență este semnificativă în alte locuri), pentru că ordinea apariției acestor două verbe este schimbată în versetul 19. Această afirmație poate fi făcută de o persoană neregenerată în cele mai înalte momente morale și etice ale sale, dar poate fi spusă și de o persoană regenerată. Acesta nu este un motiv să tragem concluzia că Pavel

nu își prezintă propria experiență de credincios. Pavel a spus: **mărturisesc prin aceasta că Legea este bună**. Cuvântul grecesc tradus „bună” este *kalos*, „frumos, nobil, excelent”, în timp ce în versetul 12 cuvântul este *agathē*, „util, drept”. Datorită acestei dovezi, Pavel a tras concluzia: **nu mai sunt eu cel ce face lucrul acesta** (lit., „nu mai produc eu însumi lucrul acesta”; cf. v. 15) **ci păcatul care locuiește în mine**. Aceasta nu înseamnă că Pavel evită să-și asume responsabilitatea personală a faptelor sale; el a vorbit despre conflictul dintre dorințele lui și păcatul din el.

7:18-20. Experiența lui Pavel l-a convins că „Legea este bună” (v. 16). Dar el a mai tras concluzia: **Știu, în adevăr, că nimic bun nu locuiește în mine**. Apoi s-a grăbit să explice că prin expresia „în mine” s-a referit la **firea lui pământescă** (*sarki*, „carne, fire”, cf. v. 5, 25). Nu este vorba de trupul fizic sau material, ci de principiul păcatului care se manifestă prin mintea și trupului omului.

Ca dovadă a acestei concluzii, Pavel a explicat: **pentru că, ce-i drept, am voința să fac binele** („pentru că dorința este prezentă în mine” [sau „se află lângă mine”]), **dar n-am puterea să-l fac** (lit., „dar a face binele nu este în mine”). Apoi Pavel a repetat cu ușoare diferențe afirmația din versetul 15b, iar apoi în versetul 20 a repetat afirmația din versetul 17. Pavel a recunoscut faptul că, deși era credincios, în el locuia **păcatul**, ca principiu, care odinioară a dispus de el ca un rob și care și acum se manifestă prin el determinându-l să facă lucruri pe care nu voia să le facă și să nu facă lucruri pe care dorea să le facă. Este o problemă comună tuturor credincioșilor.

7:21-23. Pavel era omul care încerca să învețe din experiențele sale, **deci**, a tras concluzia: **Gădesc... în mine legea aceasta**. Nu este vorba de Legea mozaică, desigur, ci de un principiu dedus din experiență. De asemenea, în 8:2, „legea” (*nomos*) înseamnă principiu. Această lege sau principiu este realitatea permanentă că **răul** se află într-un om care „vrea să facă” **binele**. Pavel susținea cu tărie faptul pe care l-a afirmat: **după omul dinăuntru îmi place Legea lui Dumnezeu** (cf. 7:25). („Omul dinăuntru” este folosit în NT gr. și în 2 Cor. 4:16 și Ef. 3:16.) Desfătarea în Legea lui Dumnezeu a fost și reacția psalmistului, afirmată în mod repetat în Psalmul 119 (ex., v. 16, 24, 47; cf. Ps. 1:2). Un credincios are o natură nouă sau o capacitate de a iubi adevărurile spirituale, datorită regenerării. Cu toate acestea, recunoscând faptele experienței sale, Pavel a spus că a

văzut **o altă lege** care acționează în interiorul lui. Această lege este principiul păcatului. Pavel l-a numit: „păcatul care locuiește în mine“ (v. 17, 20), „răul“ care **este lipit de mine** (v. 21) și „firea pământească“ (v. 5, 18, 25).

Acest principiu face permanent două lucruri: **se luptă împotriva legii primite de mintea credinciosului și îl ține rob legii păcatului, care este în mădularele lui**. Principiul interior al păcatului duce o campanie militară permanentă împotriva naturii noi, încercând să câștige victoria și controlul (cf. „rob“ în v. 14, 25 [NIV — n.tr.] și „robi“ în 6:17, 19-20) asupra unui credincios și asupra acțiunilor lui. Natura nouă este numită legea minții (*noos*; cf. 7:25) pentru că are capacitatea de a percepe și a face judecăți morale. Mai mult, în ciuda identificării credinciosului cu moartea și învierea lui Isus Hristos și a eforturilor sale de a avea atitudini și fapte care să-L onoreze pe Hristos, el nu poate rezista prin puterea lui naturii păcatului din el. Dacă luptă singur va experimenta în mod repetat înfrângeri și frustrări.

7:24-25. Pavel a exprimat acest sentiment de frustrare în exclamația sa: **O, nenorocitul de mine!** Este semnificativ faptul că felul în care se prezintă Pavel pe el însuși face parte din imaginea lui Ioan despre biserică din Laodicea — „nenorocit“ (Apo. 3:17). Apoi apostolul a întrebat: **Cine mă va izbăvi de acest trup de moarte?** Pavel și-a dat seama că atât timp cât se află în trupul său muritor se va confrunta cu principiul interior al păcatului și va avea parte de înfrângeri dacă va lupta numai prin puterea lui. Aici el a scris despre un „trup de moarte“; în Romani 6:6 el a scris despre „trupul păcatului“. Aceste expresii înseamnă că păcatul acționează prin trupul uman al omului (cf. 6:6, 12-13, 19; 7:5, 23), aducând moarte (6:16, 21, 23; 7:10-11, 13; 8:10). Răspunsul lui Pavel la această întrebare a fost triumfal și imediat: **Mulțămiri fie aduse lui Dumnezeu, prin Isus Hristos, Domnul nostru!** În răspunsul lui, Pavel a privit la victoria finală a lui Isus Hristos pentru poporul Său. La fel cum credincioșii sunt identificați cu El în moartea și învierea Lui prin credință aici și acum, ei vor fi uniți cu Domnul lor înviat și înălțat pentru toată eternitatea în trupuri noi, eliberate pentru totdeauna de prezența păcatului (8:23; Fil. 3:20-21). Între timp, în această viață, Pavel a tras concluzia: **Astfel, deci, cu mintea (noi; cf. noos din Rom. 7:23), eu slujesc** (lit., „eu slujesc ca un sclav“) **legii lui Dumnezeu; dar cu firea pământească**

(*sarki*, „carne, trup“; cf. v. 5, 18, unde *sarki*, de la *sarx* este tradus tot „firea pământească“), **slujesc legii păcatului** (cf. „vândut rob păcatului“, v. 14). În timp ce așteaptă eliberarea de prezența păcatului, credincioșii încă mai trec prin conflicte între mintea lor regenerată (sau natura, capacitățile lor noi) și natura sau capacitățile lor păcătoase.

D. Puterea pentru sfințire (8:1-17)

8:1. Se ridică întrebarea normală: Trebuie să-și petreacă un credincios toată viața pe pământ frustrat de înfrângerile repetate în fața păcatului care locuiește în el (7:21-25)? Există o putere care să-i asigure victoria? Răspunsul la prima întrebare este „nu“, iar la a doua este „da“. În capitolul 8 Pavel a prezentat lucrarea Duhului Sfânt al lui Dumnezeu care locuiește în credincios și este sursa puterii divine de sfințire și secretul victoriei spirituale în viața de zi cu zi. Dar mai înainte Pavel le-a reamintit cititorilor săi că **acum, deci** — pentru că eliberarea este „prin Isus Hristos, Domnul nostru“ (7:25) — **nu este nici o osândire** (*katakrima*, „pedeapsă“) **pentru cei ce sunt în Hristos Isus**, ca rezultat al credinței lor și al identificării cu El (cf. 6:13; Ioan 5:24). Ei sunt justificați, declarați neprihăniți, și de aceea se află în harul Său (Rom. 5:2) și nu sub mânia Sa (1:18) și au viață eternă (5:17-18, 21). Hristos este sfera siguranței pentru toți cei care sunt identificați cu El prin credință. În manuscrisele grecești mai bune versetul 8:1 se încheie aici. Cuvintele: „care nu trăiesc după îndemnul firei pământești, ci după îndemnul Duhului“ au fost probabil transcrise din versetul 4.

8:2. În adevăr (*gar*, „pentru că“) face legătura dintre expresia **în Hristos Isus** din acest verset și expresia identică „în Hristos Isus“ din versetul 1. Dacă 7:7-25 este mărturia lui Pavel despre conflictul lui ca și credincios cu păcatul interior, atunci expresia **Duhului de viață** se referă la Duhul Sfânt al lui Dumnezeu, nu la spiritul noii naturi pe care o primește fiecare credincios. Duhul Sfânt este Membrul Dumnezeirii care îl regenerează pe fiecare credincios (Tit 3:5) și îi aduce viață nouă (Ioan 3:5-8), viața înviată a lui Hristos (Rom. 6:4, 8, 11). Romani 8:2 conține a doua menționare a Duhului Sfânt după 5:5, dar El este menționat de încă 18 ori până la 8:27. Această lege („principiu“; cf. 7:23) **m-a izbăvit** (timpul aorist din gr. sugerează un singur act de eliberare la mântuire) **de Legea păcatului și a morții**. Acest principiu este numit al „păcatului și al morții“

Romani 8:3-11

pentru că păcatul, așa cum a repetat de mai multe ori Pavel, produce moartea (5:15, 17, 21; 6:16, 21, 23; 7:10-11, 13; 8:6, 10, 13). Fiind principiul *păcatului*, el se opune Duhului; ca principiu care aduce *moartea*, el este diferit de asemenea de Duhul care dăruiește viață. Pronumele tradus „m-a” este în alte manuscrise grecești „ne-a”, iar în altele „te-a”. Diferența este accidentală; adevărul afirmat se aplică fiecărui credincios.

8:3-4. Afirmând realitatea libertății, Pavel explică apoi cum este realizată ea. El a afirmat iarăși imposibilitatea obținerii eliberării de păcat prin intermediul **Legii** (mozaice). Acest lucru nu înseamnă că Legea nu avea putere în ea însăși (așa cum sugerează multe traduceri), pentru că ea a fost bună (7:12), ci înseamnă că **firea pământească** era cauza pentru care Legea nu putea elibera de păcat. Cuvintele „firea pământească” traduc cuvântul *sarx* (lit., „carne, trup”) care poate însemna fie depravarea păcătoasă, fie slăbiciunea umană (cf. 7:5, 18, 25; 8:4-5, 8-9, 12-13).

Dar **Dumnezeu** a realizat eliberarea de păcat **trimitând... pe însuși Fiul Său într-o fire asemănătoare cu a păcatului** (lit., „asemănătoare cu trupul păcatului”). Isus a fost trimis nu în firea păcătoasă, ci într-o fire *asemănătoare* cu ea. Natura Lui umană a fost protejată și scutită de principiul interior al păcatului care le-a chinuit pe toate celelalte ființe umane de la Adam încoace (cf. Luca 1:35). De asemenea, El a fost trimis **din pricina păcatului** (lit., „privitor sau din cauza” fiind traducerea expresiei *peri hamartia*, spre deosebire de NIV: „să fie o jertfă pentru păcat”). Cu alte cuvinte, El a venit să facă ceva în legătură cu păcatul. Ceea ce a făcut El a fost că l-a condamnat; prin moartea Sa pe cruce, El **a osândit păcatul** (*katekrinen*, „a pronunțat o sentință juridică împotriva lui”; cf. *katakrima*, „pedeapsă”, Rom. 8:1), deci cei care sunt în Hristos *nu* sunt condamnați. Scopul acestei condamnări a fost **ca porunca Legii** — trăirea unei vieți sfinte (Lev. 11:44-45; 19:2; 20:7) — **să fie împlinită în noi, credincioșii, care trăim nu după îndemnurile firii pământești, ci după îndemnul Duhului**. Soluția eliberării de puterea păcatului este prin moartea lui Isus Hristos, dar experimentarea ei în viața de zi cu zi se realizează prin puterea Duhului Sfânt de a controla ființele noastre.

8:5-8. În aceste versete Pavel a răspuns unei întrebări implicite: **Ce înseamnă să trăiești după îndemnurile firii pământești**

și să trăiești după îndemnurile Duhului? El a explicat că prima expresie înseamnă a umbla **după lucrurile firii pământești** („gândesc la cele ale cărnii”, GBV; *phronousin*, timpul prez., „continuă să se gândească sau să aspire la lucrurile firii pământești”). Un necredincios este preocupat numai de interesele sale păcătoase și nu se gândește la Dumnezeu. Exact opusul este adevărat cu privire la **cei ce trăiesc după îndemnurile Duhului**. Ei aspiră sau **umblă după lucrurile Duhului**. Natura păcătoasă și Duhul care locuiește în credincioși se află în conflict (Gal. 5:17).

Dar ce deosebire există dacă un om se gândește la lucrurile firii pământești sau ale Duhului? Pavel explică din nou. **Umblarea** (*phronēma*, „mod de a gândi, aspirații”; cf. Rom. 8:6b-7) **după lucrurile firii pământești** (*tēs sarkos*; „a cărnii, trupului”) **este moarte**, adică echivalentă cu moartea sau care duce la moarte în toate formele ei (fizică și spirituală). Pe de altă parte, **umblarea** (*phronēma*, „mod de a gândi, aspirații”) **după lucrurile Duhului este viață** (viața înviată eternă) **și pace** aici, imediat (5:1) și dincolo. În 8:7-8 Pavel vorbește numai despre **lucrurile firii pământești** (*phronēma tēs sarkos*, „mod de a gândi, aspirații ale naturii păcatului”; cf. v. 6) pentru a explica de ce a spus (v. 6) că sfârșește în moarte: (1) **este vrăjmășie împotriva lui Dumnezeu** (cf. 5:10); (2) **nu se supune** (timpul prez., „nu se supune continuu”) **Legii lui Dumnezeu**; și (3) **nu poate să se supună**. Rezultatul este: **cei ce sunt pământești, nu pot** (timpul prez., „nu sunt în stare”) **să placă lui Dumnezeu**. Oamenii nemântuiți trăiesc vieți complet lipsite de viață și capacitate spirituală. Atunci, un credincios care cedează naturii sale păcătoase se poartă ca și cel nemântuit (cf. 1 Cor. 3:3).

8:9-11. După ce a vorbit obiectiv despre două tipuri de persoane, Pavel se adresează acum direct cititorilor săi. **Voi însă nu mai sunteți pământești, ci duhovnicești, dacă** (*eiper*, „dacă, așa cum este cazul”; cf. v. 17) **Duhul lui Dumnezeu** (lit., „Dar voi nu sunteți în firea pământească, ci în Duhul) **locuiește** (timpul prez., „locuiește continuu”) **într-adevăr în voi** (cf. v. 11). Duhul Sfânt care locuiește într-un credincios îi dă o viață total diferită (2 Cor. 5:17). Dar și aspectul opus este adevărat: **Dacă n-are cineva Duhul lui Hristos, nu este al Lui** (lit., „acesta nu este al Lui”). Deoarece numai Duhul Sfânt dă viață spirituală, o persoană nu poate avea o relație cu Hristos fără Duhul.

Schimbarea titlului din „Duhul lui Dumnezeu” în „Duhul lui Hristos” este un argument al dumnezeirii lui Isus Hristos. Această afirmație clarifică de asemenea faptul că prezența interioară a Duhului Sfânt este semnul de identificare al unui credincios în Isus Hristos (cf. 1 Ioan 3:24; 4:13). Un alt fapt semnificativ este că Romani 8:10 pune semnul egal între prezența interioară a lui Hristos (**Hristos este în voi**) și prezența interioară a Duhului Sfânt (v. 9, 11). Acest lucru este o dovadă în plus a doctrinei biblice a Trinității. Versetul 10, la fel ca versetele 9b și 11, este o afirmație condițională, care în greacă presupune că este îndeplinită condiția; sensul cuvântului **dacă** poate fi: „din moment ce” sau „pentru că”. Drept rezultat al prezenței interioare a lui Hristos, **trupul vostru, da, este supus morții** (cf. 7:24), **din pricina păcatului; dar duhul vostru este viu, din pricina neprihănirii**. Datorită neprihănirii atribuite de Dumnezeu, un credincios este viu din punct de vedere spiritual. Viața eternă, spirituală a lui Dumnezeu este implantată prin prezența interioară a Duhului Sfânt și a lui Isus Hristos aici și acum, chiar dacă trupul unui credincios este muritor.

Apoi Pavel a scris despre o promisiune chiar și mai bună (8:11). Deoarece Dumnezeu **L-a înviat pe Isus dintre cei morți** (cf. 4:24; 6:4), Dumnezeu le promite credincioșilor în care **locuiește... Duhul Său** (cf. 8:9) că **va învia și trupurile lor muritoare din pricina Duhului Său**. Cu alte cuvinte, Dumnezeu promite viața înviată spirituală acum (6:4, 8, 11) pentru trupul muritor al fiecărui credincios și înviere fizică în viitor pentru acest trup muritor (6:5; 1 Cor. 6:14; 15:42, 53; 2 Cor. 4:14).

8:12-14. Pavel a dedus o concluzie și o aplicație din discuția sa anterioară. **Așa dar** avem o „datorie”. Responsabilitatea fiecărui credincios este una pozitivă — să trăiască fiecare zi sub controlul și puterea Duhului Sfânt. Dar mai întâi Pavel exprimă acest adevăr sub aspectul lui negativ: **noi nu mai datorăm nimic firii pământești, ca să trăim după îndemnurile ei**. Fiecare creștin trebuie să refuze să urmeze înclinațiile și dorințele naturii lui păcătoase. El trebuie să respingă eforturile acelei naturi de a-și impune modul de viață asupra lui (cf. Tit 2:12). Motivul este că un mod păcătos de viață duce la moarte. Acest lucru nu sugerează faptul că un credincios care păcătuiește este pus în fața pericolului morții eterne în Iad, ci faptul că nu se va bucura de viața lui

spirituală. El se aseamănă cu o persoană nemântuită (1 Cor. 3:1-4) și nu va putea să se bucure de prezența interioară a Duhului. **Veți muri** este literal „sunteți pe cale de a muri” sau „sunteți pe punctul de a muri”.

Pe de altă parte, **dacă, prin Duhul, faceți să moară** (timpul prez., „puneți în mod continuu în moarte”) **faptele trupului, veți trăi**. Câteva manuscrise grecești au „firii pământești” în loc de „trupului”. Dar trupul este instrumentul prin care se manifestă natura păcătoasă a omului (Rom. 6:6, 13). Un credincios poate pune în moarte păcatele vieții lui trecute numai prin puterea Duhului Sfânt (cf. Ef. 4:22-31; Col. 3:5-9). La aceasta s-a referit Pavel când a spus: „socotiți-vă morți față de păcat” (6:11).

Apoi Pavel și-a continuat explicația. **Toți cei ce sunt călăuziți** (timpul prez., „sunt călăuziți continuu”) **de Duhul lui Dumnezeu sunt fii ai lui Dumnezeu**. Mulți cercetători ai Bibliei nu văd nici o diferență între cuvântul tradus „fii” în 8:14 și cuvântul tradus „copii” în versetul 16. Totuși, în versetul 16 prezența interioară a Duhului Sfânt *atestă relația credinciosului cu Dumnezeu prin naștere (tekna, „copii”, este lit., „cei născuți”)*. Dar în versetul 14 controlul și călăuzirea Duhului Sfânt *atestă privilegiile credinciosului în familia lui Dumnezeu* ca „fiu” (*huios* înseamnă un copil suficient de matur pentru a prelua privilegiile și responsabilitățile familiei). Un fiu din familia lui Dumnezeu este condus de Duhul Sfânt.

8:15-17. Prin contrast cu controlul exercitat de păcat, care înrobește până la producerea sentimentului de **frică**, credincioșii au **primit un duh de înfiere**. Cuvântul tradus „înfiere” (*huiiothesias*) înseamnă „a acorda locul de fiu” și este frecvent tradus prin „adopție” („înfierea”, de ex. în v. 23). Credincioșii sunt fii adoptați (Gal. 4:5; Ef. 1:5), nu sclavi (Gal. 4:7); deci nu trebuie să fie robii păcatului sau ai fricii. În timpul Noului Testament fiii adoptați se bucurau de aceleași privilegii ca și fiii naturali. Deci, în loc de a se lăsa înjosiți de poziția de robi ai păcatului și ai fricii, creștinii se pot apropia de Dumnezeu într-un mod intim, numindu-L **„Ava! adică: Tată!”**. „Ava” este transliterația grecească și englezească (și românească; n. tr.) a cuvântului aramaic pentru tată (folosit în altă parte în NT numai în Mar. 14:36; Gal. 4:6). Pe lângă faptul că sunt adoptați în familia lui Dumnezeu ca fii, credincioșii sunt și copiii Săi (*tekna*, „cei născuți”) prin nașterea din nou (Ioan 1:12; 1 Ioan 3:1-2). Iar **Însuș Duhul**,

Romani 8:18-21

care dă viață credincioșilor, **adeverește împreună** (nu lor) **cu duhul** lor realitatea nașterii din nou.

În multe familii copiii moștenesc averea părinților lor; fiecare copil este un moștenitor și copiii sunt împreună co-moștenitori. Într-un mod similar, deoarece creștinii sunt **copii ai lui Dumnezeu**, ei sunt și **moștenitori** (cf. Gal. 4:7), și **împreună moștenitori cu Hristos**. Ei sunt beneficiarii tuturor binecuvântărilor spirituale (Ef. 1:3) acum, iar în viitor ei vor avea parte împreună cu Domnul Isus de toate bogățiile Împărăției lui Dumnezeu (Ioan 17:24; 1 Cor. 3:21-23). Dar a avea parte de toate aceste lucruri împreună cu Isus Hristos înseamnă mai mult decât anticiparea gloriilor cerului. Pentru Isus Hristos a însemnat suferință, suportarea abuzurilor și răstignirea; de aceea a fi moștenitori împreună cu Hristos înseamnă pentru credincioși să „suferă” **împreună cu El** (cf. Ioan 15:20; Col. 1:24; 2 Tim. 3:12; 1 Pet. 4:12). Credincioșii suferă în realitate împreună cu Hristos: **dacă... cu adevărat** traduce cuvântul *eiper*, care înseamnă „dacă, așa cum este cazul” (cf. Rom. 8:9). Apoi, după suferințe, ei vor fi **proslăviți împreună cu El** (2 Tim. 2:12; 1 Pet. 4:13; 5:10).

E. Scopul sfințirii (8:18-27)

8:18. Într-un sens acest verset este concluzia paragrafului precedent în care credincioșii sunt asigurați de statutul lor de moștenitori ai gloriei viitoare a lui Hristos. Cu toate acestea, Pavel le-a aduce aminte cititorilor săi faptul că împărtășirea gloriei viitoare a lui Hristos înseamnă a-I împărtăși și suferințele în viața aceasta. Dar, după analizarea atentă a lucrurilor (*Logizomai*, **Eu socotesc**), Pavel a tras concluzia că **suferințele din vremea de acum** sunt cu mult depășite ca valoare de **slava viitoare, care are să fie descoperită față de noi** (ca și în noi și prin noi). Această glorie viitoare este atât de măreață încât, prin comparație, suferințele prezente sunt ne semnificative. De asemenea, gloria este pentru eternitate, în timp ce suferințele sunt temporare și ușoare (2 Cor. 4:17). Desigur că acest adevăr îi poate ajuta pe credincioși când îndură necazuri. Romani 8:18 mai servește și ca subiect pentru discuția care urmează despre relația dintre credincioși și întreaga Creație, atât în privința suferințelor cât și a gloriei viitoare.

8:19-21. Interdependența dintre om și creația fizică din care el face parte și în care trăiește este stabilită în sentința de

condamnare pronunțată împotriva lui Adam după căderea în păcat (Gen. 3:17-19). În Romani 8:19-21 Pavel demonstrează faptul că această relație are un aspect viitor prin raportare la planul lui Dumnezeu de mântuire a oamenilor. El a afirmat: **firea așteaptă cu o dorință înfocată** (lit., „așteptarea forțată” [*apokaradokia* este folosit numai încă o dată în NT, în Fil.1:20] a Creațiunii care continuă cu intensitate”) **descoperirea fiilor lui Dumnezeu**. Verbul tradus prin „așteaptă” (*apekdechomai*) este folosit de șapte ori în Noul Testament, de fiecare dată referindu-se la revenirea lui Hristos (Rom. 8:19, 23, 25; 1 Cor. 1:7; Gal. 5:5; Fil. 3:20; Evr. 9:28). Descoperirea fiilor lui Dumnezeu va avea loc la revenirea lui Hristos după ai Săi. Ei vor avea parte de gloria Lui (Rom. 8:18; Col. 1:27; 3:4; Evr.2:10) și vor fi transformați (8:23). Întreaga natură (neînsuflețită și însuflețită) este personificată ca așteptând cu înfocare acea perioadă.

Motivul acestei așteptări pline de nerăbdare este prezentat în versetul 20. **Căci firea a fost supusă deșertăciunii**. Cuvântul grecesc *mataiotēti* („inutilitate, slăbiciune, lipsit de scop”; cf. Ef. 4:17; 2 Pet. 2:18) descrie schimbarea și „stricăciunea” (cf. Rom. 8:21) care afectează toată lucrurile. Nu a fost o supunere de voie, pentru că lumea creată a fost afectată **nu de voie**. A fost vorba de un decret al lui Dumnezeu, Creatorul suveran, **Cel ce a supus-o**. (Referința este la Dumnezeu, nu, așa cum au sugerat unii, la Adam.) Totuși supunerea s-a făcut **cu nădejdea**, adică cu anticiparea unei zile viitoare, când „frustrarea” va fi îndepărtată (cf. 24-25). Dumnezeu a judecat întreaga creație împreună cu oamenii pentru păcatul lor (Gen. 3:14, 17-19).

Când planul lui Dumnezeu de mântuire a oamenilor se va încheia și **copiilor lui Dumnezeu** li se va oferi posibilitatea să experimenteze împreună **slobozenia slavei** față de păcat, de Satan și de degradarea fizică, atunci creația **va fi izbăvită din robia stricăciunii**. Dumnezeu a blestemat creația fizică ca parte a judecării oamenilor pentru păcat din cauza poziției și autorității omului asupra creației, ca reprezentant al lui Dumnezeu (Gen. 1:26-30; 2:8, 15). În mod similar, pentru că planul lui Dumnezeu de mântuire a oamenilor se referă la o făptură nouă (2 Cor. 5:17; Gal. 6:15), lumea fizică va fi și ea recreată (Apo. 21:5). Acest lucru se va întâmpla în două etape. Prima etapă va fi restaurarea cosmosului prezent în conjuncție

cu revenirea Domnului Isus pe pământ și întemeierea Împărăției mesianice pe pământ (Is. 11:5-9; 35:1-2, 5-7; 65:20, 25; Amos 9:13). A doua etapă va fi crearea unui „cer nou” și a unui „pământ nou” (Apoc. 21:1; cf. 2 Pet. 3:7-13).

8:22-23. Într-un sens versetul 22 este o concluzie adecvată a paragrafului precedent, prezentând pe scurt starea blestemată a creației fizice. Pavel a spus: **Dar știm** (*oidamen*, o stare continuă de cunoaștere care provine din percepere) **că până în ziua de azi, toată firea suspină și suferă durerile nașterii** (lit., „continuă să suspine împreună și să suferă împreună durerile nașterii”) Prezența cuvântului „împreună” în această traducere literală nu îi include pe credincioșii în Hristos, care sunt menționați în mod specific în versetul 23, ci se referă la diverse părți ale creației naturale. În același timp versetul 22 introduce acest paragraf nou, care prezintă speranța eliberării viitoare de suferințele de sub blestemul păcatului.

Pavel a început această secțiune referindu-se la „suferințele din vremea de acum” (v. 18), un subiect la care s-a întors în versetul 23. Despre credincioși se spune că au **cele dintâi roade ale Duhului**. Este o utilizare apozitională a genitivului și înseamnă că Duhul Sfânt *reprezintă* „cele dintâi roade” (*aparchēn*) ale lucrării lui Dumnezeu de mântuire și recreare a credincioșilor. În altă parte Duhul este numit „arvuna (prima rată a unei plăți) care garantează moștenirea noastră” (Ef. 1:14; cf. 2 Cor. 1:22), o idee similară. „Cele dintâi roade” ale unui agricultor erau primele roade coapte culese. Aceste roade reprezentau anticiparea și promisiunea că o recoltă mai bogată va veni. Într-un mod similar Dumnezeu Duhul Sfânt, locuind în credincioși, reprezintă anticiparea faptului că ei se vor bucura de mult mai multe binecuvântări, inclusiv trăirea în prezența lui Dumnezeu, pentru totdeauna.

Trecând prin „suferințele din vremea de acum” (Rom. 8:18) noi, credincioșii, la fel ca și creația, **suspînăm în noi** (cf. v. 22; 2 Cor. 5:2) în timp ce **așteptăm** (din *apekdechomai*, același cuvânt folosit în legătură cu creația în Rom. 8:19 și cu manifestarea speranței din v. 25) **înfierea**, identificată cu **răscumpărarea trupului nostru**. Cuvântul „înfierea” (*huiōthesian*, „a acorda locul de fiu”, v. 15) prezintă relația legală a unui credincios cu Dumnezeu ca rezultat al harului lui Dumnezeu primit prin credință. (Totuși, regenerarea prezintă relația unui credincios cu

Dumnezeu ca rezultat al nașterii din nou.) Israel a fost înfiat de Dumnezeu (9:4), o realitate care provine fără îndoială din legăturile legământului lor cu Dumnezeu (Deut. 7:6-9). Într-un sens fiecare credincios a primit deja înfierea pentru că are „un duh de înfiere” (Rom. 8:5) și este un fiu al lui Dumnezeu (Gal. 4:6-7). În același timp, așa cum afirmă Romani 8:23, credincioșii anticipază încă înfierea lor completă, despre care se spune că este „răscumpărarea” (*apolytrōsin*; etimologic cuvântul gr. se referă la punerea în libertate, eliberarea sau dezrobirea obținută prin plata unei răscumpărări [*lytron*]; cf. comentariilor de la 3:24) trupurilor lor. Acest lucru este numit descoperirea fiilor lui Dumnezeu (8:19) și „slobozenia slavei copiilor lui Dumnezeu” (v. 21). Ea va avea loc la Răpirea Bisericii când credincioșii vor fi înviați și transformați primind trupuri glorioase (1 Cor. 15:42-54; 2 Cor. 5:1-5; Fil. 3:20-21; 1 Tes. 4:13-18). Pavel a numit acea zi „ziua răscumpărării” (Ef. 4:30).

8:24-25. Dumnezeu a promis că trupul unui credincios va fi în cele din urmă eliberat de păcat și de efectele lui prin lucrarea Fiului Său. Cei care răspund prin credință acestei promisiuni au **nădejdea**, așteptarea plină de încredere a acestei răscumpărări a trupului (cf. Gal. 5:5). Acesta este pasul final al mântuirii în anticiparea faptului că **am fost mântuiți**. Răscumpărarea trupului (Rom. 8:23) este evident că nu a avut loc (**pentru că ce se vede, se mai poate nădăjdui?**) dar este nădăjduită și mult așteptată (**așteptăm** provine din *apekdechomai*; cf. v. 19, 23) cu răbdare (**cu răbdare** este lit., „prin răbdare”) în suferințele actuale (v. 18).

8:26-27. Aceste versete scot în evidență faptul că oamenii credincioși nu rămân singuri, ca să bazeze pe propriile resurse, în suferințele (v. 18) și în suspinele lor (v. 23). **Duhul ne ajută** (timpul prez. „continuă să ne ajute”) în (în gr. nu există cuvintele traduse prin „ne... în”) **slăbiciunea noastră**. Acest lucru nu înseamnă că Duhul îi ajută ocazional pe creștini atunci *când* ei sunt slabi; starea lor *este* una de slăbiciune, și Duhul îi ajută în mod permanent. Cuvântul grecesc pentru slăbiciune (*astheneia*) se poate referi la incapacitate fizică, emoțională și spirituală (cf. comentariilor de la Iac. 5:14), fapt evidențiat de folosirea verbului „suspînăm” (Rom. 8:23). „Ajută” este traducerea lui *synantilambanetai*, un cuvânt bogat care sugerează imaginea unui om care îl ajută pe alt om să

Romani 8:28-30

poarte o povară grea. (În NT mai este folosit numai în Luca 10:40.)

O dovadă a slăbiciunii noastre este faptul că **nu știm cum trebuie să ne rugăm** (lit., „pentru ce lucruri necesare să ne rugăm“). Nu reușim să ne rugăm în mod adecvat nici în privința conținutului, nici a modalității de a ne ruga, dar **însuși Duhul** vine în ajutor și **mijlocește** (timpul prez. „continuă să mijlocească“) **pentru noi cu suspine negrăite**. Creația suspină (Rom. 8:22), credincioșii suspină (v. 23) și Duhul face același lucru. Acest lucru nu are nimic de a face cu vorbirea în limbi, așa cum sugerează unii. Suspinele aparțin Duhului Sfânt, nu credincioșilor, și nu sunt exprimate în cuvinte. Ajutorul dat de Duhul (v. 26) este faptul că mijlocește. „Mijlocește“ este traducerea lui *hyperentynchanei*, care apare numai aici în Noul Testament; el înseamnă „a se apropia de cineva sau a apela la cineva“. **Cel ce cercetează inimile** este Dumnezeu (1 Sam. 16:7; Evr. 4:13) și El **știe** (*oiden*, „a cunoaște intuitiv sau prin percepere“) **care este năzuința Duhului; pentru că El mijlocește** (*entynchanei*; cf. Rom. 8:26) **pentru sfinți după voia lui Dumnezeu**. Cu toate că nu sunt exprimate cuvintele Duhului, Tatăl știe ce gândește Duhul. Este o afirmație interesantă despre omniscentia Tatălui și intimitatea din Trinitate. Domnul Isus mijlocește permanent pentru credincioși în prezența lui Dumnezeu (v. 34; Evr. 7:25), iar Duhul Sfânt mijlocește de asemenea pentru ei! Deși credincioșii nu știu pentru ce să se roage și cum să-și formuleze cererile, Duhul dă glas acestora pentru ei.

F. Certitudinea sfințirii (8:28-39)

Această secțiune despre doctrina sfințirii credinciosului (v. 28-39) este o continuare logică a discuției despre scopul și finalitatea sfințirii (v. 18-27). A discuta despre scopul sfințirii — speranța credinciosului, care așteaptă cu dorință înfocată și răbdare — este inutil dacă nu ne dăm seama că acest scop este sigur. Dumnezeu a asigurat această certitudine și confirmă speranța credinciosului, din moment ce sfințirea de la începutul ei prin regenerare și până la încheierea ei prin gloriificare este esențialmente lucrarea lui Dumnezeu, pe care credincioșii și-o însușesc prin credință (cf. Fil. 1:6).

8:28. Credincioșii, începe Pavel, cunosc certitudinea sfințirii și această cunoaștere este obținută prin capacitatea spirituală de a percepe. Noi, creștinii, **știm** în mod intuitiv (*oidamen*) — chiar dacă nu înțelegem

întotdeauna pe deplin și nu experimentăm practic acest lucru — **că toate lucrurile lucrează împreună spre binele celor ce iubesc pe Dumnezeu** (lit., „pentru cei care Îl iubesc pe Dumnezeu El lucrează astfel încât toate lucrurile să ducă împreună la bine“). Lucrurile în sine pot să nu fie bune, dar Dumnezeu le armonizează pentru binele final al credinciosului, pentru că scopul Său este să-i aducă într-o stare de perfecțiune în prezența Sa (cf. Ef. 1:4; 5:27; Col. 1:22; Iuda 24). Chiar și adversitățile și necazurile contribuie la realizarea acestui scop. Timpul prezent la diateza activă a verbului *synergei* („El [în NIV Dumnezeu este cel care lucrează; n.tr.] lucrează împreună“) subliniază faptul că aceasta este o activitate continuă a lui Dumnezeu. Lucrarea Lui este în favoarea „celor ce iubesc pe Dumnezeu“, care mai departe sunt identificați prin expresia: **celor ce sunt chemați după planul Său**. Este semnificativ faptul că dragostea unui credincios pentru Dumnezeu *urmează* chemării lui de către Dumnezeu și este fără îndoială rezultatul prezenței interioare a Duhului Sfânt (cf. Rom. 5:5; 1 Ioan 4:19). Cuvântul tradus „planul“ este *prothesin*, planul sau scopul lui Dumnezeu (Pavel a folosit același cuvânt în Rom. 9:11; Ef. 1:11; 3:11). „Chemati“ înseamnă mai mult decât a fi invitat să-L primească pe Hristos; înseamnă a convoca și a i se da mântuire (cf. Rom. 1:6; 8:30).

8:29-30. Aceste versete conțin explicația lui Pavel despre ce înseamnă ca oamenii să fie „chemati după planul Lui“ și despre motivul pentru care Dumnezeu continuă să lucreze pentru ca toate experiențele lor să contribuie la beneficiul lor (v. 28). Credincioșii sunt cunoscuți dinainte de Dumnezeu. Acest lucru nu înseamnă simpla precunoaștere de către Dumnezeu a *ceea* ce vor face credincioșii, ci faptul că Dumnezeu îi cunoaște dinainte pe *ei*. De asemenea, precunoașterea divină nu se limitează la o cunoaștere superficială, ci este o relație plină de semnificație cu o persoană pe baza alegerii lui Dumnezeu (cf. Ier. 1:4-5; Amos 3:2) în eternitate, înainte de Creație. „Dumnezeu ne-a ales înainte de întemeierea lumii“ (Ef. 1:4).

Această alegere eternă și precunoaștere înseamnă mai mult decât stabilirea unei relații între Dumnezeu și credincioși. Din ea mai face parte și scopul sau rezultatul final al acestei relații: **pe aceia pe care i-a cunoscut mai dinainte, i-a și hotărât mai dinainte să fie asemenea chipului Fiului Său** (cf.

1 Ioan 3:2). Întregul grup care este adus în relație cu Dumnezeu în planul Său etern prin precunoașterea și alegerea divină este **hotărât mai dinainte** (*proōrisen*, „predeterminat, destinat”; cf. Ef. 1:5, 11). Dumnezeu a determinat dinainte destinul credincioșilor, și anume, asemănarea cu chipul lui Isus Hristos. Prin toți sfinții făcuți asemenea lui Hristos (ultima etapă, completă a sfințirii), El va fi înălțat ca **cel întâi-născut dintre mai mulți frați**. Isus Hristos cel înviat și glorificat va deveni Capul unei rase noi de oameni purificați de toate contactele cu păcatul și pregătiți să trăiască etern în prezența Sa (cf. 1 Cor. 15:42-49). Fiind „cel întâi-născut”, El are poziția cea mai înaltă printre ceilalți (cf. Col. 1:18).

Între începutul și finalul planului lui Dumnezeu există trei pași: **i-a chemat** (cf. Rom. 1:6; 8:28), **i-a socotit neprihăniți** (cf. 3:24, 28; 4:2; 5:1, 9) și **i-a... proslăvit** (cf. 8:17; Col. 1:27; 3:4) și în acest proces nici unul nu este pierdut. Dumnezeu își duce la îndeplinire planul fără eșecuri. „Proslăvit” este la timpul trecut pentru că acest pas final este atât de sigur încât în ochii lui Dumnezeu el este ca și făcut. A fi glorificat este un alt mod de a spune că toți copiii lui Dumnezeu vor fi „asemenea” Fiului Său; și acesta este „planul” lui Dumnezeu. Ei nu vor mai fi „lipsiți de slava lui Dumnezeu” (Rom. 3:23).

8:31-32. Este uimitor să îți dai seama că planul lui Dumnezeu de mântuire a oamenilor este un program care se întinde din eternitatea trecută în eternitatea viitoare și pe care Dumnezeu îl va duce la îndeplinire în mod perfect. Realizând acest lucru, Pavel a pus șapte întrebări și le-a dat răspunsurile (în v. 31-39) pentru a ne convinge de adevărul că mântuirea eternă a unui credincios este complet sigură în mâinile lui Dumnezeu. Prima întrebare are un caracter general: **Deci, ce vom zice noi în fața tuturor acestor lucruri?** (cf. 4:1; 6:1; 9:14, 30). Răspunsul evident în fața versetelor 8:28-30 este să spui „Aleluia” sau să rămâi mut de uimire.

Acest lucru duce la o serie de șase întrebări mai concrete. Prima este: **Dacă Dumnezeu este pentru noi, cine va fi împotriva noastră?** Este evident faptul că Satan și armatele sale demonice sunt împotriva credincioșilor (cf. Ef. 6:11-13; 1 Pet. 5:8), dar nu pot să-i domine și să-i înfrângă pe credincioși. Dumnezeu este Cel autoexistent și Creatorul suveran și, pentru că El se află de partea credincioșilor, nimeni nu li se poate opune cu succes. El este atât de hotărât să fie

de partea credincioșilor încât **n-a cruțat nici chiar pe Fiul Său, ci L-a dat pentru noi toți**. Cuvântul „cruțat” (*epheisato*, din *pheidomai*) este același cuvânt folosit în Septuaginta în Geneza 22:12, unde Dumnezeu îi spune lui Avraam: „n-ai cruțat pe fiul tău.” Atunci Dumnezeu i-a spus lui Avraam să-l cruțe pe Isaac și să jertfească un berbec în locul lui (Gen. 22:2-14), în timp ce Dumnezeu L-a dat pe propriul Său Fiu ca Jertfă pentru păcat (Ioan 1:29). Datorită acestui act suprem, **cum nu ne va da fără plată, împreună cu El, toate lucrurile?** Deoarece Dumnezeu a făcut cel mai mare Sacrificiu dintre toate, L-a dat pe propriul Său Fiu, cu siguranță că El nu va ezita să dăruiască credincioșilor toate celelalte lucruri referitoare la sfințirea lor finală (cf. 2 Pet. 1:3).

8:33-34. Următoarele două întrebări puse de Pavel și cărora tot el le răspunde, au caracter juridic sau legal. **Cine va ridica pâra** (*enkalesei*, „a formula o acuzație legală la tribunal; a aduce acuzații”; cf. Fapte 19:40; 23:29; 26:2) **împotriva aleșilor lui Dumnezeu?** Satan este numit „pârășul” poporului lui Dumnezeu (Apoc. 12:10; cf. Zah. 3:1). Acuzațiile lui sunt valide, pentru că se bazează pe păcătoșenia și pângărirea credincioșilor. Dar acuzațiile lui Satan vor fi respinse la curtea de judecată, pentru că **Dumnezeu este Acela care-i socotește neprihăniți**. Judecătorul Însuși declară persoana acuzată dreaptă pe baza credinței ei în Isus Hristos (Rom. 3:24; 5:1). Ca rezultat toate acuzațiile sunt respinse și nimeni nu poate aduce o acuzație care să fie admisă.

Întrebarea înrudită cu cea precedentă este: **Cine-i va osândi?** Participiul grecesc *ho katakrinōn* poate avea sensul de viitor (cum este tradus în COR — n.tr.), preferabil aici. (Cf. *katakrima*, „condamnare, pedeapsă” în 8:1.) Isus Hristos este Judecătorul numit de Dumnezeu (Ioan 5:22, 27; Fapte 17:31), astfel încât Pavel a răspuns acestei întrebări spunând: **Hristos**. Dar Isus este chiar Cel în care a crezut credinciosul ca să fie mântuit. Mai mult, El este Cel care **a murit — ba mai mult — stă la dreapta lui Dumnezeu** (cf. Luca 22:69; Fapte 2:33; 5:31; Ef. 1:20; Col. 3:1; Evr. 1:3, 13; 8:1; 10:12; 12:2; 1 Pet. 3:22) **și mijlocește pentru noi!** Într-adevăr, Domnul Isus Hristos este Judecătorul, dar tot cu El se identifică și fiecare credincios prin credință. Ca rezultat, El este Jertfa credinciosului pentru păcat (cf. Rom. 5:8; 8:32), este viața lui nouă (un credincios are parte de viața înviată a lui Hristos;

Romani 8:35-39

6:4, 8, 11; Ef. 2:5-6; Col. 2:13) este Mijlocitorul (cf. Evr. 7:25; și Duhul Sfânt mijlocește, Rom. 8:26-27) și Apărătorul lui (1 Ioan 2:1). Cu siguranță că Judecătorul nu-i va condamna pe cei care sunt ai Săi prin credință (cf. Rom. 8:1)!

8:35-37. Ultimele întrebări ale lui Pavel se găsesc în versetul 35: **Cine ne va despărți pe noi de dragostea lui Hristos?** Contextul (v. 37, 39) ne arată că „dragostea lui Hristos” este dragostea Lui pentru credincioși (nu dragostea lor pentru El; cf. 5:5). Apostolul prezintă șapte lucruri pe care le-ar putea experimenta credinciosul (Pavel le-a experimentat pe toate; 2 Cor. 11:23-28) care s-ar putea interpune între credincios și dragostea lui Hristos: **necazul** (*thlipsis*, „presiune sau suferință”; menționat des de Pavel în 2 Cor.) **sau strâmtorarea** (*stenocōria*, lit., „îngustime”, i.e., a fi înghesuit, încolțit) **sau prigonirea sau foametea sau lipsa de îmbrăcăminte sau primejdia sau sabia.** Aceste lucruri — prezentate în ordinea creșterii intensității lor — nu îi despart pe creștini de Hristos; în loc de acest lucru, ele fac parte din „toate lucrurile” (Rom. 8:28) pe care Dumnezeu le folosește pentru a-i face asemenea Fiului Său. Apoi Pavel a citat Psalmul 44:22 pentru a le aminti cititorilor săi că în această viață oamenii lui Dumnezeu trebuie să înfrunte multe necazuri (cf. Ioan 16:33), care pentru unii pot merge până la martiraj. În primele zile ale Bisericii în fiecare zi unul sau mai mulți creștini erau martirizați sau se confruntau cu această posibilitate. Persecutorii lor nu prețuiau viețile creștinilor mai mult decât viețile animalelor care erau tăiate.

În toate aceste adversități (cf. „toate lucrurile” din Rom. 8:28 și „toate lucrurile” din v. 32 împreună cu **în toate aceste lucruri** din v. 37), în loc să fie despărțiți de dragostea lui Hristos, credincioșii sunt **mai mult decât biruitori** (timpul prez., *hypernikōmen*, „continuă să fie biruitori într-o măsură mai mare” sau „continuă să obțină o victorie glorioasă”) **prin Acela care ne-a iubit.** Isus Hristos și dragostea Lui pentru credincioși le dă puterea să triumfe (cf. 2 Cor. 2:14).

8:38-39. Apoi Pavel și-a încheiat discutarea siguranței credincioșilor în Isus Hristos și certitudinea sfințirii lor printr-o afirmație pozitivă: **Căci sunt bine încredințat** (timpul prez., „rămân convins”; cf. 15:14) **că nimic nu va fi în stare să îi despartă** pe credincioși **de dragostea lui Dumnezeu** (dragostea lui Dumnezeu pentru ei, nu dragostea lor pentru Dumnezeu; cf. v. 35). Lista celor zece lucruri

menționate de Pavel începe cu moartea, acolo unde s-a încheiat lista celor șapte lucruri din versetul 35. Aceste lucruri din universul lui Dumnezeu cuprind elementele extreme ale existenței (1) **moartea** și (2) **viața** (credincioșii se află în prezența lui Dumnezeu atât în moarte [2 Cor. 5:8-9] cât și în viață); elementele extreme ale armatelor spirituale create: (3) **îngerii** și (4) **stăpânirile** (îngerii nu vor, iar demonii nu pot distruge relația lui Dumnezeu cu răscumpărării Săi); elementele extreme ale timpului: (5) **lucrurile de acum** și (6) **cele viitoare** (nimic cunoscut acum, ex., greutățile prezentate în Rom. 8:35, sau în perioada viitoare necunoscută); dușmanii spirituali: (7) **puterile** (probabil Satan și demonii săi; cf. Ef. 6:12; sau poate conducătorii umani); elemente extreme ale spațiului (8) **înălțimea** și (9) **adâncimea** (nimic din ceea ce află deasupra sau dedesubtul nostru nu se poate abate peste noi de sus sau de jos pentru a întrerupe legătura cu dragostea lui Dumnezeu) și (10) nici un lucru din întregul univers creat. Absolut nimic din „zidire” (COR marg.; Creație, NIV) nu poate distruge planul Său pentru credincioși **în Isus Hristos.** Ce mod sublim de a afirma certitudinea mântuirii credincioșilor!

V. Neprihănirea lui Dumnezeu descoperită în alegerea suverană (cap. 9-11)

Pentru că Dumnezeu este Ființa autoexistentă care este Creatorul tuturor lucrurilor care există în exteriorul Său, El este suveran și de aceea se poate folosi și poate dispune de creația Sa așa cum dorește. Această suveranitate îi revelează nu numai neprihănirea Sa personală, ci și neprihănirea atribuită altora.

A. Enunțarea alegerii suverane a lui Dumnezeu (9:1-29)

Aici Pavel discută alegerea suverană a lui Dumnezeu datorită unei probleme practice. Evreii se lăudau cu faptul că, fiind israeliți, erau poporul ales al lui Dumnezeu (Deut. 7:6; cf. Rom. 2:17-20a; 3:1-2). Dar acum în planul de mântuire a lui Dumnezeu în Biserică, participarea evreilor scădea în timp ce participarea neevreilor devenea dominantă. S-ar putea trage concluzia că Dumnezeu Și-a abandonat poporul evreu? Răspunsul se găsește în ultima instanță în alegerea suverană a lui Dumnezeu, un principiu care a funcționat dintotdeauna, atât în

cadrul poporului ales, cât și între Israel și alte popoare. Acest principiu funcționează conform scopurilor lui Dumnezeu pentru Israel și pentru Biserică și în modul Său de lucru cu evreii și cu neevreii din Biserică.

1. PRIVILEGIILE ISRAELULUI (9:1-5)

9:1-5. Repetând în mod pozitiv și negativ (lucru dovedit interior de mărturia lui proprie din **cugetul** său [cf. comentariilor de la 2:15] împreună cu **Duhul Sfânt**) Pavel afirmă că are **o durere necurmată în inimă** cauzată de respingerea evangheliei de către marea majoritate a evreilor. Dorința lui pentru ca ei să fie mântuiți era atât de puternică încât era pe punctul (timpul imperf., **aproape să doresc**) ca să fie el însuși **anatema, despărțit de Hristos, pentru frații săi, israeliții**.

Apoi Pavel prezintă o listă cu șapte privilegii ale poporului Israel ca popor ales de Dumnezeu: **înfierea** (cf. Ex. 4:22), **slava** (cf. Ex. 16:10; 24:17; 40:34; 1 Regi 8:11), **legământele** (Gen. 15:18; 2 Sam. 7:12-16; Ier. 31:31-34), **darea Legii** (Deut. 5:1-22), **slujba dumnezeiască** (*latreia*, „serviciu sacru“ care se poate referi și la slujbele din Cortul Întâlnirii) și **făgăduințele** (mai ales venirea lui Mesia). De asemenea, israeliții făceau parte din descendența promisă prin **patriarhii** din trecut (cf. Mat. 1:1-16; Rom. 1:3) până la împlinirea ei în Mesia, **care este mai presus de toate lucrurile, Dumnezeu binecuvântat în veci. Amin!** Este o afirmație clară a dumnezeirii lui Mesia. Unii consideră că aceste cuvinte formează o propoziție separată, varianta prezentată în text.

2. EXEMPLIFICAREA ALEGERII (9:6-18)

a. Isaac în locul lui Ismael (9:6-9).

9:6-9. Faptul că evreii nu au răspuns favorabil evangheliei lui Hristos nu a însemnat **că a rămas fără putere Cuvântul lui Dumnezeu**. În loc de acest lucru, respingerea lor a fost un exemplu din acea vreme a principiului alegerii suverane a lui Dumnezeu, principiu stabilit în Vechiul Testament. Pavel le-a amintit cititorilor săi un adevăr pe care l-a prezentat anterior: **Căci nu toți cei ce se coboară din Israel, sunt Israel**, adică Israelul spiritual (cf. 2:28-29).

Apoi Pavel a dat trei exemple din Vechiul Testament ale suveranității lui Dumnezeu (Isaac și Ismael, 9:7b-9; Iacov și Esau,

v. 10-13; și faraon, v. 14-18). Primele două arată că Dumnezeu a făcut o alegere suverană între descendenții fizici ai lui Avraam, pentru determinarea liniei spirituale care va beneficia de promisiunea făcută. Ismael, născut de Agar (Gen. 16) — și cei șase fii ai Cheturei (Gen. 25:1-4) — au fost **sămânța** (*sperma*) lui Avraam, dar nu au fost numărați printre **copiii lui Avraam** (*tekna*, „cei născuți“) care au făcut parte dintre cei care au moștenit promisiunea. Dimpotrivă, așa cum i-a spus Dumnezeu lui Avraam (Gen. 21:12), **în Isaac vei avea o sămânță, care-ți va purta numele** (lit., „în Isaac sămânța [*sperma*] va fi chemată la tine“). Pavel a repetat principiul pentru a-l sublinia: **Aceasta înseamnă că nu copiii trupesti** (lit., „cei născuți din trup“) **sunt copii** (*tekna*, „cei născuți ai lui Dumnezeu“) **ai lui Dumnezeu; ci copiii** (*tekna*) **făgăduinței sunt socotiți ca sămânță** (*sperma*). Nu este suficient să fii descendent fizic al lui Avraam; trebuie să fii ales de Dumnezeu (cf. „aleșilor“ din Rom. 8:33) și să crezi în El (4:3, 22-24). Dumnezeu i-a dat lui Avraam **o făgăduință** asigurându-l că ea va fi împlinită prin Isaac, nu prin Ismael: **Pe vremea aceasta Mă voi întoarce, și Sara va avea un fiu** (o citare destul de liberă a textului din Gen. 18:10 așa cum apare în LXX).

b. Iacov în locul lui Esau (9:10-13)

9:10-13. Al doilea exemplu din Vechiul Testament al alegerii suverane a lui Dumnezeu este preluat din a doua generație a strămoșilor evreilor. Dumnezeu a dorit să scoată foarte clar în evidență acest principiu de la începutul relației Sale cu poporul ales. Acest exemplu subliniază suveranitatea lui Dumnezeu mai mult decât primul, pentru că a fost vorba de alegerea lui Dumnezeu între doi gemeni. (În cazul fiilor lui Avraam, Dumnezeu a ales copilul unei femei în locul copilului altei femei.) Pe lângă acest lucru, **cu Rebeca** alegerea lui Dumnezeu a fost arătată pe când **cei doi gemeni nu se născuseră încă și nu făcuseră nici bine nici rău**. Acest lucru demonstrează faptul că alegerea suverană a lui **Dumnezeu** a fost făcută **nu prin fapte**, nici chiar prin faptele cunoscute dinainte, **ci prin Cel ce cheamă** (cf. „cheamați“ din 1:6; 8:28, 30). Planul lui Dumnezeu (8:28; 9:11), nu faptele omului (4:2-6) constituie baza „alegerii“. **Rebecii** i s-a spus: **Cel mai mare va fi rob celui mai mic** (cf. Gen. 25:23), o alegere divină confirmată de cuvintele lui Dumnezeu: **Pe Iacov l-am iubit, iar pe Esau l-am urât** (cf. Mal. 1:2-3). Esau,

Romani 9:14-26

fratele mai mare, nu l-a slujit în realitate pe Iacov, geamănul său mai mic; dar descendenții lui Esau, edomiții, au făcut-o (cf. 1 Sam. 14:47; 2 Sam. 8:14; 1 Regi 11:15-16; 22:47; 2 Regi 14:7). Dragostea lui Dumnezeu pentru Iacov a fost arătată prin alegerea lui Iacov și „ura” lui Dumnezeu față de Esau a fost văzută prin respingerea lui Esau din poporul care va beneficia de promisiune. Ura în acest sens nu este absolută, ci relativă, referindu-se la preferarea unuia în locul altuia (cf. Mat. 6:24; Luca 14:26; Ioan 12:25).

c. Faraon (9:14-18)

9:14-18. Prin cuvintele: **Deci ce vom zice?** (cf. 4:1; 6:1; 8:31) Pavel a introdus întrebarea care se afla fără îndoială în mintea cititorilor săi: **Nu cumva este nedreptate în Dumnezeu** prin alegerea lui Isaac în locul lui Ismael, și a lui Iacov în locul lui Esau? Prin folosirea particulei grecești negative (*mē*) alăturată unei întrebări se anticipează un răspuns negativ. Pavel a răspuns în modul său categoric obișnuit: **Nicidecum!** (*mē genoito*; cf. comentariilor de la 3:4). Aspectul esențial în aceste chestiuni nu este dreptatea, ci decizia suverană, așa cum arată cuvintele adresate de Dumnezeu lui Moise (Ex. 33:19) și citate de Pavel. Fiind Dumnezeu suveran, El are dreptul să arate **milă** oricui dorește. De fapt, El nu este obligat să arate milă *nimănui*. **Așadar** experimentarea milei Lui **nu atârână nici de cine vrea, nici de cine aleargă**. Nimeni nu merită **milă** și nici nu o poate câștiga.

Apostolul Pavel și-a prezentat apoi al treilea exemplu, faraonul Egiptului din Exodul. Dumnezeu i-a spus lui prin Moise: **Te-am ridicat** (i.e., te-am adus pe scena istoriei) **înadins, ca să-Mi arăt în tine puterea Mea, și pentru ca Numele Meu să fie vestit în tot pământul** (cf. Ex. 9:16). Puterea lui Dumnezeu (cf. Rom. 9:22) a fost demonstrată atunci când El i-a eliberat pe israeliți din mâna lui faraon. Alte popoare au auzit acest lucru și au fost uimite (Ex. 15:14-16; Ios. 2:10-11; 9:9; 1 Sam. 4:8). Este semnificativ faptul că Pavel a introdus acest citat prin cuvintele: **Fiindcă Scriptura zice**, pentru că a pus semnul egal între cuvintele lui Dumnezeu și cuvintele Scripturii. Pavel a tras concluzia: **Astfel, El are milă de cine vrea** (cf. Rom. 9:15) **și împietrește pe cine vrea** („face încăpățânat”; cf. Ex. 4:21; 7:3; 9:12; 10:27; 14:4, 8; cf. 14:17). Datorită alegerii lui Dumnezeu, faraon și-a împietrit propria inimă (Ex. 7:13-14, 22; 8:15, 19, 32; 9:7, 34-35).

Toate aceste lucruri arată că Dumnezeu alege și lucrează în mod suveran, dar nu arbitrar. Faraon a fost totuși responsabil pentru acțiunile sale.

3. EXPLICAREA ALEGERII (9:19-29)

9:19-21. Pavel a anticipat din nou întrebarea din mintea cititorilor săi: **Atunci de ce mai bagă vină?** (Cuvântul grecesc tradus „atunci” este legat mai mult de afirmația precedentă decât de această întrebare, cu toate că și locul lui în această propoziție este foarte potrivit.) **Căci cine poate sta împotriva** (timpul perf., „a adoptat o poziție și continuă să o mențină”) **voii Lui** (*boulēmati*, „scop intenționat”)? Aceste întrebări sunt puse și astăzi de cei care resping doctrina biblică a suveranității lui Dumnezeu. Dacă Dumnezeu alege, atunci de ce îl mai socotește pe om responsabil? Cine se poate împotrivi față de ceea ce face Dumnezeu?

Pavel răspunde reafirmând realitatea suveranității lui Dumnezeu și insolența acestor întrebări. **Dar, mai de grabă, cine ești tu, omule, ca să răspunzi împotriva lui Dumnezeu** (cf. Is. 45:9)? Omul, cel creat, nu are dreptul să-L pună la îndoială pe Dumnezeu, Creatorul. Apoi Pavel a citat din Isaia 29:16: **Nu cumva vasul de lut va zice celui ce l-a făcut: „Pentru ce m-ai făcut așa?”** Făcând o analogie între Creatorul suveran și un olar, Pavel a întrebat: **Nu este olarul stăpân pe lutul lui, ca din aceeași frământătură de lut să facă un vas pentru o întrebuințare de cinste, și un alt vas pentru o întrebuințare de ocară?** Un olar folosește același lut pentru a face un vas cu o formă frumoasă și decorații și un vas pentru gătit (cf. Ier. 18:4-6). Iar lutul nu are dreptul să se plângă! Creatorul suveran are aceeași autoritate asupra creaturilor Sale, mai ales în lumina originii omului din țărâna pământului (Gen. 2:7).

9:22-26. După ce a spus că Dumnezeu se aseamănă cu un olar, Pavel aplică acum acest exemplu scopurilor suverane ale lui Dumnezeu pentru diverși oameni. El prezintă cele două alternative drept condiții (**ce putem spune, dacă;** în NIV v. 22 și 23 încep cu aceste cuvinte — n.tr.) lăsând nespuse concluziile comune evidente: nu are Dumnezeu acest drept? Prima alternativă este că **Dumnezeu... a suferit cu multă răbdare** (cf. 2 Pet. 3:9) **niște vase** (cf. Rom. 9:21) **ale mâniei, făcute pentru peire** (*apōleian*, „distruge”). Participiul perfect „făcute” descrie o acțiune trecută care are un rezultat sau o

stare continuă. „Făcute“ poate fi la diateza reflexivă („s-au făcute ele însele“), dar preferabil este să traducem prin diateza pasivă („au fost făcute“). Ideea este că aceste vase au fost și se află într-o stare pregătită și potrivită pentru revărsarea mâniei lui Dumnezeu asupra lor. Mânia lui Dumnezeu se va exercita asupra celor nemântuiți (1:18), care vor suferi condamnarea eternă (Ioan 3:36). Dumnezeu a îndurat cu răbdare antagonismul lor față de El (cf. Fapte 14:16; Rom. 3:25), dar judecata lor se apropie. Cei care I se opun și refuză să se întoarcă la El (Mat. 23:37) vor fi atunci „făcuți“ („pregătiți“, NIV — n.tr.) de către El pentru condamnare. Ei își adună „o comoară de mânie“ (2:5). În Iad ei vor avea parte de **mânia** Lui, și **puterea** Lui va fi făcută de cunoscut (cf. 9:17). Dumnezeu nu se bucură de mânia Sa și nu i-a ales pe unii oamenii să meargă în Iad. Unii oameni sunt pregătiți de Dumnezeu pentru condamnarea eternă nu pentru că Lui îi face plăcere să procedeze așa, ci din cauza păcatului lor. În lumina păcatului lor, care îi face „copti“ pentru distrugere, Dumnezeu este dispus să-și manifeste mânia și va proceda astfel la vremea potrivită.

Cealaltă alternativă se referă la **niște vase ale îndurării**. Dumnezeu le-a ales ca vase ale îndurării ca **să-și arate bogăția slavei** și le-a **pregătit mai dinainte pentru slavă** (cf. 8:29-31; Col. 1:27; 3:4). Verbul tradus prin „pregătit mai dinainte“ este *proētoimasen*, „El le-a pregătit dinainte“, lucru pe care Dumnezeu îl face dăruind mântuirea. (Cuvântul „făcute“ din v. 22 este *katērtismena*, „sunt făcuți, pregătiți sau potriviți“.)

Până acum Pavel a făcut afirmații condiționale și obiective, dar în versetul 24 (în COR la sfârșitul v. 23 — n.tr.) a fost mai direct: **despre noi vorbesc**, pentru că el și cititorii săi erau vase ale îndurării alese în mod suveran de Dumnezeu. Dumnezeu **nu numai** că i-a ales, ci i-a și **chemat**, atât **dintre Iudei** cât și **dintre Neamuri**. Adevărul arătat de Pavel este că alegerea suverană a lui Dumnezeu s-a manifestat nu numai în timpul patriarhilor evrei (Isaac și Iacov, v. 6-13), ci și în generația lui Pavel și astăzi. Pentru a-și dovedi concluzia, mai ales partea referitoare la neevrei, Pavel a citat două versete din **Osea** (2:23; 1:10). Dumnezeu l-a călăuzit pe Osea să pună copiilor lui nume simbolice: fiului numele de Lo-Ami (**ce nu era poporul Meu**) și fiicei numele de Lo-Ruhama (**cea care nu era prea iubită**). Aceste nume au reprezentat abandonarea de către Dumnezeu a Regatului

de Nord a Israelului, dus în captivitatea și exilul asirian (Osea 1:2-9).

Totuși Dumnezeu nu a abandonat pentru totdeauna poporul Israel. În versetele citate de Pavel Dumnezeu a promis să-i readucă la statutul de **prea iubită și popor al Meu**. Din punct de vedere etnic, neevreii **nu** erau **poporul** lui Dumnezeu, deci Pavel a fost călăuzit de Duhul lui Dumnezeu să aplice aceste versete neevreilor — și evreilor de asemenea — care au fost aleși în mod suveran de Dumnezeu și **numiți** poporul Său în Hristos. Pavel a citat liber din Osea 2:23, inversând ordinea pentru a adapta citatul la situația neevreilor. Pavel a aplicat aceste versete din Osea neevreilor, nu le-a reinterpretat. El nu a spus că Israelul din Vechiul Testament este o parte din Biserică.

9:27-29. Pavel a citat aici versete din Vechiul Testament pentru a argumenta faptul că Dumnezeu, în alegerea suverană și în chemarea Lui, include întotdeauna un grup de evrei, chiar dacă acest grup este o minoritate. Pasajele citate (Is. 10:22-23 și 1:9, ambele din LXX) arată în mod clar că în judecata lui Dumnezeu împotriva Israelului răzvrătit, El, prin alegerea Lui suverană, păstrează și mântuiește **rămășița** poporului. Aceste promisiuni s-au împlinit în cazul captivității și exilului, atât a Israelului, cât și a lui Iuda, în cazul distrugerii Ierusalimului din anul 70 d.Hr., și se vor împlini de asemenea prin eliberarea națională a Israelului de la sfârșitul vremii (Rom. 11:26-27). Acest principiu este valabil și astăzi. Evreii care au devenit membri ai Bisericii, Trupul lui Hristos, alcătuiesc ceea ce Pavel numește mai târziu „o rămășiță datorită unei alegeri, prin har“ (11:5), în care s-a inclus și pe el însuși (11:1).

B. Aplicarea alegerii suverane a lui Dumnezeu (9:30-10:21)

1. POTICNIREA ISRAELULUI (9:30-10:4)

9:30-33. Pavel pune din nou întrebarea sa retorică obișnuită: **Deci ce vom zice?** (cf. 4:1; 6:1; 8:31; 9:14), care pregătește rezumatul întregii situații pe care îl va face. El spune că **Neamurile** (lit., „națiunile“) **au căpătat... neprihănirea care se capătă prin** (*ek*, „din“) **credință**, lucru foarte interesant. Așa cum va spune el mai târziu, Biserica include atât credincioși evrei cât și neevrei (11:1-5), dar în timpul celei de a treia călătorii misionare a lui Pavel respingerea crescândă a evangheliei de către evrei și predominanța neevreilor în Biserică l-a

Romani 10:1-8

determinat pe apostol să vorbească despre caracterul antitetic al „Neamurilor“ față de Israel. Israelul **umbla** („continua să umble“) **după o Lege, care să dea neprihănirea**, dar **n-a ajuns la Legea aceasta**. „O Lege care să dea neprihănirea“ se referă la Legea mozaică (cf. 7:7, 12, 14). Obținerea neprihănirii prin respectarea Legii cerea împlinirea ei perfectă (cf. Iac. 2:10). **Pentru ce** nu a obținut Israelul neprihănirea? **Pentru că n-a căutat-o prin (ek, „din“) credință, ci prin (ek, „din“) fapte**. Israelii nu și-au recunoscut incapacitatea de a respecta în mod perfect Legea și nu s-au întors la Dumnezeu prin credință ca să fie iertați. În loc de acest lucru, câțiva dintre ei au continuat să încerce să îplinească Legea prin eforturile lor. În consecință **s-au lovit** (cf. Rom. 11:11) **de piatra de poticnire**, Domnul Isus Hristos. „Piatra de poticnire“ (cf. 1 Pet. 2:4-8), nu a îndeplinit cerințele evreilor și din acest motiv ei L-au respins în loc să-L primească prin credință. Pentru a arăta că Dumnezeu prevăzuse acest lucru, Pavel a citat din Isaia 8:14 și 28:16 (cf. Rom. 10:11), combinând cele două afirmații pentru a scoate în evidență cele două reacții opuse ale oamenilor față de acea **Piatră** așezată de Dumnezeu **în Sion** (cf. „Sion“ în 11:26).

10:1-4. După ce a arătat în versetele precedente că Israelul s-a poticnit, Pavel a explicat acum cauza acelei poticniri. Dar mai întâi, în cuvinte care ne aduc aminte de începutul capitolului 9, apostolul și-a exprimat preocuparea spirituală profundă pentru mântuirea poporului Israel. Gândindu-se probabil la propria sa experiență (cf. Fapte 26:11; Gal. 1:13-14; Fil. 3:4-6), Pavel a afirmat: **Le mărturisesc** (timpul prez., „Eu aduc mărturie“) **că ei au râvnă pentru Dumnezeu**. Israelul a fost numit „poporul îmbătat de Dumnezeu“. Dar Pavel a fost obligat să recunoască că, în pofida acestui lucru, râvna lor era **fără pricere** (în NIV traducerea este: „râvna nu se baza pe cunoaștere“ [*epignōsin*, „cunoaștere intensivă, completă“] — n.tr.) Evreii aveau, este evident acest lucru, o cunoaștere despre Dumnezeu, dar cunoașterea lor nu era deplină. Altfel nu s-ar fi poticnit din cauza lui Hristos căutând să obțină neprihănirea pe baza faptelor.

Pavel și-a continuat explicația referitoare la greșala Israelului și la zelul lor nechibzuit: **Întrucât n-au cunoscut** (participiul *agnoountes* înseamnă „fiind ignoranți“, aici în sensul de a nu înțelege) **neprihănirea pe care o dă Dumnezeu**. Textul din NIV lasă să se înțeleagă că poporul Israel nu a înțeles neprihănirea oferită de Dumnezeu,

neprihănire prezentată în această scrisoare către creștinii din Roma (cf. Rom. 1:17). Acest lucru poate fi adevărat, cu toate că ei ar fi trebuit să cunoască acest adevăr din Scriptura lor (cf. Gen. 15:6; Ps. 32:1-2). Dar este preferabil ca aici prin neprihănire să înțelegem neprihănirea cerută de Dumnezeu oamenilor, pentru a fi acceptați de El, adică însăși neprihănirea infinită a lui Dumnezeu. Evreii nu au înțeles pe deplin neprihănirea infinită a lui Dumnezeu, acesta fiind motivul pentru care ei continuau să caute **să-și pună înainte o neprihănire a lor înșiși** (cf. Is. 64:6). Nu este deci de mirare faptul că **nu s-au supus** („nu și-au ocupat locul sub“) **astfel neprihănirii pe care o dă Dumnezeu**, adică neprihănirea pe care o conferă Dumnezeu prin Hristos prin credință. Textul grecesc din Romani 10:4 conține particula coordonatoare *gar*, „Căci“ (netradusă în NIV). Ea introduce o afirmație crucială pentru explicația lui Pavel despre poticnirea Israelului: **Hristos este sfârșitul Legii, pentru ca oricine crede în El, să poată căpăta neprihănirea**. Cuvântul tradus „sfârșitul“ (*telos*) ocupă primul loc, de întărire, în propoziția grecească. Acest lucru înseamnă că Hristos este sfârșitul desemnat (terminarea) sau Scopul-Tintă Legii (cf. Gal. 3:24), Obiectivul Legii.

Legea nu a asigurat și nici nu a putut asigura neprihănirea oamenilor înaintea lui Dumnezeu (cf. Rom. 3:20; 7:7). Dar Hristos a împlinit Legea (Mat. 5:17-18) respectând-o în mod perfect în timpul vieții Lui fără păcat (cf. Ioan 8:46) și apoi Și-a dat viața ca plată pentru pedeapsa păcatului și a încălcării Legii (cf. Ef. 2:15; Col. 2:13-14). Apoi Legea ne-a îndreptat atenția spre El, Sursa neprihănirii conferite de Dumnezeu, pe care ea nu o putea conferi (Gal. 3:24). Un evreu evlavios care avea credință în Iehova și respecta sistemul levitic, inclusiv jertfele pentru păcat și nelegiuire, avea toate condițiile ca să-L primească pe Hristos prin credință și astfel să primească neprihănirea lui Dumnezeu (i.e., să fie justificat; Fapte 13:39; Rom. 3:24; 4:3, 5). Apoi el putea împlini cerințele Legii prin Duhul Sfânt din interiorul lui (8:4). Dimpotrivă, un evreu care căuta să obțină neprihănirea lui proprie prin faptele lui nu va recunoaște că „Hristos este sfârșitul Legii“ și astfel s-ar poticni în El.

2. OFERTA PLINĂ DE HAR A LUI DUMNEZEU (10:5-15)

10:5-8. Prezintă oferta plină de har a mântuirii lui Dumnezeu în Hristos și neprihănirea conferită prin credință, Pavel a vorbit

mai întâi despre contrastul încercării de a obține neprihănirea prin fapte. El a scris: **Moise scrie că omul care împlinește neprihănirea pe care o dă Legea...** Apoi Pavel a citat din Leviticul 18:5: că omul care împlinește această neprihănire **va trăi prin ea**. Dacă un evreu ar primi neprihănirea prin respectarea Legii, acest lucru ar fi o realizare umană; nu ar fi de la Dumnezeu. Dar un evreu trebuia să respecte în mod perfect toată Legea de-a lungul întregii sale vieți — o sarcină imposibilă (Iac. 2:10). Dar apoi Pavel l-a citat tot pe Moise în sprijinul poziției sale despre neprihănirea prin credință care Îl are în centru pe Hristos, „sfârșitul Legii” și despre mijlocul prin care această neprihănire este la dispoziția tuturor celor care cred. Nu este potrivit ca Pavel doar să împrumute cuvintele lui Moise și să le aplice unor lucruri străine de gândirea lui Moise. Deci, acest lucru sugerează că **neprihănirea pe care o dă credința** nu este un concept nou, ci a fost proclamată Israelului de către Moise.

Materialul din care a citat Pavel în Romani 10:6-8 este preluat destul de liber din Deuteronomul 30:12-14 din care Pavel citează unele afirmații. Materialul din Deuteronomul a făcut parte din poruncile date de Moise generației din Israel care urma să intre peste scurt timp în țara Canaanului. Acest îndemn a fost concluzia cuvintelor profetice ale lui Moise despre lucrarea lui Dumnezeu cu Israelul. Binecuvântarea a fost promisă pentru credință și ascultare, iar pedeapsa va fi rezultatul respingerii și neascultării. Dacă Israelul Îl va uita pe Dumnezeu, a spus Moise, va fi dispersat pe toată fața pământului și va avea de suferit. Când poporul se va întoarce în cele din urmă la Dumnezeu prin credință, El le va reda binecuvântarea, prosperitatea și preeminența printre popoare (Deut. 30:1-10). Aspectul pe care-l scoate în evidență îndemnul lui Moise (Deut. 30:11) este că generația căreia i-a vorbit el avea mesajul (**Cuvântul este aproape de tine: în gura ta**, Deut. 30:14), putea să-l primească prin credință (**în inima ta**, Deut. 30:14) și să umble în ascultare de Dumnezeu. Deoarece israeliții din timpul lui Moise aveau mesajul, nu aveau nevoie să ceară ca el să le fie adus din cer sau ca cineva să treacă „dincolo de mare” ca să-l aducă (Deut. 30:13). Nu, ci **cuvântul** (instrucțiunile lui Moise) era „aproape” de ei (Deut. 30:14).

Pavel a arătat că același adevăr se aplica și generației sale, la care se adăuga faptul că Hristos a venit în trup (Ioan 1:14) și a fost

înviat. Din acest motiv nu era nevoie ca cineva să ceară **să pogoare... pe Hristos din cer** (prin întrupare) sau **să scoale... pe Hristos din morți**; El venise deja și a fost înviat. Mesajul neprihănirii prin credință în timpul lui Pavel era „aproape” de cititorii lui (era la dispoziția lor) și acest mesaj era **cuvântul** (*rhēma*, „rostirea”) **credinței** pe care îl „propovăduia” (*rhēma*, „cuvântul rostit” de asemenea și în Ef. 5:26; 6:17; 1 Pet. 1:25) el. Astfel, evanghelia, „cuvântul credinței”, este disponibilă și accesibilă.

10:9-13. În aceste versete Pavel a prezentat conținutul acestui mesaj privitor la credință. Mărturisindu-L **cu gura ta pe Isus ca Domn**, este prima afirmație pentru a respecta ordinea citatului din Deuteronomul 30:14 în Romani 10:8. Mărturisirea este recunoașterea faptului că Dumnezeu S-a întrupat în Isus (cf. v. 6), că Isus Hristos este Dumnezeu. Esențială este de asemenea credința din **inima ta că Dumnezeu L-a înviat din morți** (cf. v. 7). Rezultatul este mântuirea. Ordinea reală este dată în versetul 10: **Căci prin credința din inimă se capătă neprihănirea** (lit., „crezând pentru neprihănire”) și **prin mărturisirea cu gura se ajunge la mântuire** (lit., „mărturisind pentru mântuire”). Totuși aceste două aspecte nu reprezintă doi pași separați pentru obținerea mântuirii. Din punct de vedere cronologic ele au loc împreună. Mântuirea vine prin recunoașterea în fața lui Dumnezeu a faptului că Hristos este Dumnezeu și prin credința în El.

Apoi (v. 11) Pavel a argumentat această poziție citând o parte din versetul din Isaia 28:16 (cf. Rom. 9:33), adăugând cuvântul grecesc tradus prin **oricine**. Dumnezeu oferă oricărui om care crede darul neprihănirii. Apoi Pavel le-a readus aminte cititorilor săi de imparțialitatea lui Dumnezeu (3:22). La fel cum toți cei care păcătuiesc vor fi judecați, și cei care cred vor fi mântuiți și „bogați” în binecuvântări. Și această concluzie este argumentată pe baza unui citat din Ioel 2:32: **oricine va chema Numele Domnului, va fi mântuit**. A „chema” pe Domnul înseamnă a te ruga cu credință pentru mântuire. (Despre semnificația cuvântului „Numele” vezi comentariile de la Fapte 3:16.)

10:14-15. După ce a prezentat oferta plină de har a lui Dumnezeu în Hristos, Pavel a abordat întrebările normale care s-ar fi putut ridica, fiecare întrebare bazându-se pe verbul cheie din întrebarea precedentă. Promisiunea lui Dumnezeu de a mântui pe

Romani 10:16-21

„oricine va chema Numele“ Lui (v. 13) începe seria de întrebări. **Dar cum vor chema pe Acela în care n-au crezut?** Anterior, a chema Numele Domnului era totuna cu a avea încredere sau a crede în El (cf. v. 11 și 13), dar aici chemarea este ulterioară credinței. Atunci când un om crede în Hristos, el „cheamă“ Numele Lui. La rândul ei, credința se bazează pe auzire, iar auzirea se bazează pe un **propovăduitor**, dar nu vor exista propovăduitori **dacă nu sunt trimiși**. (Deoarece cuvântul grecesc *kēryssō*, „vor propovădui“ înseamnă „a fi un vestitor, a anunța“, el nu se limitează la proclamarea de la amvon.) Transmiterea mai departe a ofertei generoase a harului lui Dumnezeu se realizează prin ființele umane pe care Dumnezeu le-a adus la Sine Însuși și apoi le-a folosit ca vestitori Săi. Ele vestesc mesajul mântuirii lui Dumnezeu pentru că El va mântui pe oricine cheamă Numele Său. Pavel a citat din Isaia 52:7 despre zelul purtătorilor cuvintelor **ce vestesc pacea**. Cei care duc acest mesaj au **piciorarele... frumoase**, adică mesajul lor este primit bine. În Isaia 52:7 mesagerul a anunțat poporul lui Iuda că Dumnezeu a pus capăt exilului lor în Babilon (cf. Is. 40:9-11). Dar Pavel a aplicat Isaia 52:7 evreilor din zilele lui căroră li s-a dat evanghelia.

3. RESPINGEREA ISRAELULUI (10:16-21)

10:16-18. Pavel a explicat foarte clar că neprihănirea dată de Dumnezeu prin har, prin credință, a fost oferită tuturor, evreilor și neevreilor deopotrivă (cf. v. 12). Dar Pavel s-a ocupat în acest capitol în primul rând de Israel și de reacția lui în fața acestei oferte (cf. v. 1). De aceea, când a scris: **dar nu toți** (NIV are „toți israeliții“, deși în gr. textul spune doar „toți“) **au ascultat de Evanghelie**, evident că el s-a gândit la refuzul evreilor de a reacționa favorabil în fața ofertei lui Dumnezeu. („Au ascultat“ traduce verbul *hypēkousan*, un verb compus al verbului „a auzi“. El înseamnă „a auzi reacționând pozitiv“, deci „a asculta, a se supune“.). Acest sens se deduce din citatul lui Pavel din Isaia 53:1 care confirmă acest lucru: **Doamne, cine a crezut propovăduirea noastră?** Acest refuz al evreilor de a reacționa favorabil în fața vestii bune a avut loc în zilele lui Isus pe pământ (Ioan 12:37-41) și în zilele lui Pavel de asemenea. Totuși, folosirea lui „toți“ în textul grecesc fără o altă precizare este adecvată, pentru că reacția neevreilor în fața evangheliei a fost la fel de departe de a întruni acceptarea tuturor.

Pavel a explicat: **astfel, credința vine în urma auzirii** (lit., „din auzire“; cf. v. 14); **iar auzirea vine prin Cuvântul lui Hristos** (lit., „iar auzirea este prin rostirile [*rhēmato*s; cf. v. 17] privitoare la Hristos“.) Cuvântul grecesc *akoē* („auzirii“) poate însemna lucrul auzit (propovăduirea, v. 16), acțiunea sau simțul auzului (v. 17).

Totuși, unii ar putea insista asupra faptului că evreilor nu li s-au oferit ocaziile adecvate de a auzi mesajul. Din acest motiv Pavel a spus: **Dar eu întreb: „N-au auzit ei?“** Apoi a citat Psalmul 19:4 despre revelația generală a lui Dumnezeu vizibilă în spațiul ceresc (cf. Rom. 1:18-20). Dar acest psalm vorbește și despre revelația specială a lui Dumnezeu din Vechiul Testament (Ps. 19:7-11). Răspunsul evident al lui Pavel la întrebarea sa este că Israelul a beneficiat din plin atât de revelația generală cât și de cea specială, pentru a-i răspunde favorabil lui Dumnezeu. Este sigur că Israelul a auzit.

10:19-21. Începând cu aceste versete modul de argumentare se schimbă. Apostolul a anticipat o altă obiecție. Cineva ar putea spune: „Da, Israelul a auzit, dar nu a înțeles că scopul lui Dumnezeu este să ofere neprihănirea prin credință tuturor oamenilor, inclusiv neevreilor.“ Din acest motiv, Pavel a scris: **Dar întreb iarăși** (lit., „Dar eu spun“): **„N-a știut (egnō, „a ști“) Israel lucrul acesta?“** De data aceasta răspunsul său este din două citate din Vechiul Testament, unul mai vechi, din scrierile lui Moise (Deut. 32:21) și altul din Isaia (Is. 65:1). Ambii conducători din Vechiul Testament au scris despre întoarcerea lui Dumnezeu către neevrei, despre care evreii credeau că erau **fără pricepere** (*asynetō*, „proști, nebuni“; cf. Rom. 1:21, 31). Cu toate acestea, cât **despre Israel** se poate spune că Dumnezeu a fost plin de har față de el, în ciuda neascultării lui (un citat din Is. 65:2). Răzvrătirea continuă și neascultarea plină de necredință a Israelului a fost judecată prin întoarcerea lui Dumnezeu spre neevrei (Rom. 10:20; cf. Fapte 8:1-8, 10). Dar, în același timp, Dumnezeu nu a refuzat mântuirea evreilor. El Și-a **întins mâinile**, implorându-i să se întoarcă la El.

C. Alegerea suverană a lui Dumnezeu împlinită (cap. 11)

Până acum în această secțiune majoră a Epistolei către Romani (cap. 9-11) neprihănirea personală a lui Dumnezeu și neprihănirea conferită de El oamenilor au fost prezentate în primul rând prin prisma

respingerii de către Israel a lui Hristos și prin răzvrătirea lor împotriva lui Dumnezeu, precum și prin alegerea lui Dumnezeu și întoarcerea Lui plină de har spre neevrei. Aceste subiecte sunt continuate și în acest capitol, dar alegerea suverană a lui Dumnezeu se vede și în restaurarea Israelului și în glorificarea Lui prin acest proces.

1. ÎN ALEGEREA HARULUI (11:1-10)

11:1-6. Tranziția lui Pavel de la capitolul 10 se observă prin repetarea expresiei sale retorice: „Eu întreb“ (10:18-19). Expresia **întreb** dar este literal: „de aceea eu spun“. Întrebarea apostolului este: **A lepădat Dumnezeu pe poporul Său?** În greacă întrebarea este astfel pusă încât să ceară un răspuns negativ: „Dumnezeu nu Și-a respins poporul, nu-i așa?“ Acest răspuns este confirmat de expresia obișnuită a lui Pavel de negare vehementă: **Nicidecum!** (*mē genoito*; cf. comentariilor de la 3:4). Apoi Pavel s-a prezentat pe sine însuși drept primă dovadă a acestui fapt. El a crezut în Isus Hristos și a primit neprihănirea conferită de Dumnezeu, dar el era totuși un **Israelit** (cf. Fil. 3:5), **din seminția lui Beniamin**. Deși mică, seminția lui Beniamin a fost importantă (Saul, primul rege al Israelului era din Beniamin). Dacă Dumnezeu l-a putut mântui pe Pavel (Fapte 9:22, 26), cu siguranță îi putea mântui și pe alți evrei (1 Tim. 1:15-16). Apoi Pavel a făcut o afirmație: **Dumnezeu n-a lepădat pe poporul Său** (citad din 1 Sam. 12:22; Ps. 94:14) **pe care l-a cunoscut mai dinainte** (*proegnō*, „a avut o relație semnificativă cu“, cf. Amos 3:2; și cf. comentariilor de la Rom. 8:29). Dumnezeu a ales Israelul ca poporul legământului Său, din eternitatea trecută, și a intrat cu el într-o relație care nu va fi niciodată distrusă (cf. Ier. 31:37).

A doua dovadă a lui Pavel că Dumnezeu nu Și-a respins poporul a fost luată din istoria Israelului din timpul lucrării lui Ilie. Profetul a fost foarte întristat după ce a fugit să-și scape viața de Isabela. Pavel a spus: **Ilie... plânge** (*entynchanei*, „înaintează o petiție“; trad. „mijlocește“ în Rom. 8:27, 34) **lui Dumnezeu împotriva lui Israel**. Apoi Pavel a citat o parte din plângerea profetului (1 Regi 19:10, 14), inversând ordinea detaliilor citate și încheind cu plângerea lui Ilie: **am rămas eu singur, și caută să-mi ia viața**. Ilie s-a considerat singura persoană care are credință din Israel. Pavel a întreat: **Dar ce-i răspunde Dumnezeu** (lit., „Care a fost răspunsul divin“) lui Ilie? Dumnezeu nu avea

doar un profet trist și temător; El Și-a **păstrat** pentru Sine o rămășiță credincioasă din Israel care număra **șapte mii de bărbați** (1 Regi 19:18). Păstrarea micului grup de credincioși a fost o lucrare a lui Dumnezeu.

După exemplul istoric, Pavel a tras o concluzie pentru zilele lui: **Tot așa, și în vremea de față, este o rămășiță datorită unei alegeri, prin har** (lit., o rămășiță conform alegerii harului a ajuns să existe“). Pavel era numai unul dintre mulți oameni ai generației sale aleși pentru credință din poporul Israel. În fiecare generație a Bisericii „o rămășiță datorită unei alegeri, prin har“ a fost chemată dintre evrei. Pavel a adăugat că această alegere este în totalitate **prin har** (cf. Ef. 2:8-9) și a subliniat antiteza dintre **har** și **fapte** (cf. Rom. 4:4-5; 9:30-32).

11:7-10. Apoi Pavel ia în discuție semnificația pentru întregul popor Israel pe care o are acea „rămășiță datorită unei alegeri, prin har“. Situația era ironică. Evreii se străduiau cu tot zelul să fie acceptați de Dumnezeu pe baza faptelor și a neprihănirii conferite de Lege (cf. 10:2-3). Dar ei nu au fost acceptați de Dumnezeu; numai **rămășița aleasă** a fost acceptată, datorită alegerii suverane a lui Dumnezeu prin har. **Ceilalți au fost împietriți** (cf. 11:25). Sensul expresiei se deduce din explicațiile și citatele lui Pavel. Primul citat este atât din Deuteronomul 29:3-4 cât și din Isaia 29:10 și arată că împietrirea înseamnă moleșală spirituală (**adormire** este trad. lui *katanyxēos*, „o amorteală din cauza unei înțepături“), orbire și surzenie (cf. Is. 6:9-10). Al doilea citat (în Rom. 11:9-10) este din Psalmul 69:22-23, care prezice că lucrurile care ar fi trebuit să constituie hrana și binecuvântarea Israelului (**masa** înseamnă binecuvântările lor din mâna lui Dumnezeu, care ar fi trebuit să-i ducă la Hristos; cf. Gal. 3:24) au ajuns prilejul respingerii lui Dumnezeu (**o cursă... un laț... un prilej de cădere**; cf. Rom. 9:32-33) și a judecății (**o dreaptă răsplătire**) lui Dumnezeu împotriva lor. Deoarece au refuzat să primească adevărul lui Dumnezeu (cf. Is. 6:9-10; Ioan 5:40) **spinarea** lor va fi **gârbovită** pentru totdeauna sub povara vinovăției și pedepsei.

2. ÎN NEEVREI (11:11-24)

11:11-12. Pavel a mai pus o întrebare care a anticipat că s-ar putea naște în mintea cititorilor săi. **S-au poticnit** (cf. 9:32) **ei ca să cadă?** Timpul verbului „să cadă“ în greacă și contrastul lui cu verbul tradus „s-au poticnit“ implică ideea de cădere fără posibilitatea

Romani 11:13-16

ridicării. Din nou felul în care a fost formulată întrebarea în greacă solicită un răspuns negativ, și pentru a zecea și ultima oară în Romani, Pavel răspunde: **Nieidecum!** (*mē genoito*; cf. 3:4, 6, 31; 6:2, 15; 7:7, 13; 9:14; 11:1). „Ei” se referă la „ceilalți” (v. 7), majoritatea poporului Israel, cu excepția grupului identificat drept „rămășiță, datorită unei alegeri, prin har” (v. 5).

Israelul a avut parte nu de o cădere permanentă, ci de o poticnire. Ea a servit pentru cel puțin două scopuri divine: (a) să ofere **mântuirea Neamurilor** și (b) **să facă pe Israel gelos** (lit., „ca să-i provoace pe ei la gelozie”; cf. Deut. 32:21). Pavel se întorsese deja de două ori în lucrarea lui de la evreii necredincioși spre neevrei (Fapte 13:46; 18:6) și va face acest lucru cel puțin încă o dată în Roma (Fapte 28:25-28). Procedând așa, el a împlinit scopurile lui Dumnezeu. Dar Pavel a fost convins că **alunecarea** (*paraptōma*, „pași falși” care se pare că se potrivește termenului „s-au poticnit”; cf. *paraptōma*, trad. „greșeală” în Rom. 5:17-18, 20) Israelului era temporară. Deci a privit dincolo de rezultatele imediate (**o bogăție pentru lume... o bogăție pentru Neamuri**) la posibilitatea îndepărtării ei (**ce va fi plinătatea întoarcerii lor?**). Aici „lume” înseamnă omenire, nu lumea fizică (cf. „lumii” în 11:15). Cu siguranță că lumea a fost îmbogățită spiritual datorită faptului că atât de mulți neevrei au venit la Hristos (cf. comentariilor despre „împăcarea” din v. 15). Dar neevreii se vor bucura de bogății și mai mari după convertirea Israelului la revenirea Domnului (cf. v. 26). „Plinătatea” Israelului sugerează o convertire pe scară mare (cf. „numărul deplin” [lit., „plinătatea”] al Neamurilor, v. 25).

11:13-15. Apoi Pavel s-a referit doar la o parte din comunitatea creștină din Roma, spunând: **v-o spun vouă, Neamurilor.** Chiar dacă scrie, Pavel a folosit cuvinte referitoare la comunicarea orală, un fapt cu multe implicații pentru caracterul inspirat al Scripturii. Apoi Pavel și-a afirmat poziția sa deosebită de **apostol al Neamurilor** (cf. Fapte 9:15; Gal. 1:16; 2:7-8; Ef. 3:8) și a spus: **îmi slăvesc** (lit., „îmi glorific” sau „îmi măresc”) **slujba mea.** Unul din scopurile pentru care Pavel își slăvea slujba pentru neevrei a fost să provoace gelozia conaționalilor săi evrei (Rom. 11:11), fapt ce ar face ca **unii din ei** să fie mântuiți (cf. 9:1-4; 10:1). Toți evreii câștigați pentru Hristos ar deveni o parte din acea „rămășiță datorită unei alegeri, prin

har”. Apoi Pavel le-a amintit cititorilor săi neevrei că **lepădarea** Israelului a însemnat **împăcarea lumii** în planul lui Dumnezeu. Pentru că Israelul L-a respins pe Hristos, evanghelia a fost dusă acestor neevrei. Împăcarea este în Scriptură o lucrare a lui Dumnezeu prin moartea lui Hristos care nu realizează *în fapt* aducerea omului în comuniune cu Dumnezeu, ci asigură condițiile necesare pentru ca omul să fie primit în comuniune cu Dumnezeu (cf. 2 Cor. 5:18-20). Această afirmație are drept scop explicarea sensului expresiilor „o bogăție pentru lume” și „o bogăție pentru Neamuri” din Romani 11:12. (Când un om se întoarce la Hristos prin credință își însușește lucrarea de împăcare a lui Dumnezeu și apoi are comuniune cu Dumnezeu, iar dușmănia spirituală este îndepărtată.)

Deoarece Pavel era convins că poticnirea Israelului era temporară, a întrebat: **ce va fi primirea lor din nou, decât viață din morți?** Această întrebare explică afirmația: „ce va fi plinătatea întoarcerii lor?” (v. 12). „Primirea” lui Hristos de către Israel este legată de „întâia înviere” (Apoc. 20:4-6), învierea pentru viață (Ioan 5:29). La prima înviere vor participa sfinții morți și vii în momentul Răpirii (1 Tes. 4:13-18), sfinții martirizați din timpul Necazului cel Mare (Apoc. 20:4, 5b) și sfinții credincioși din Vechiul Testament (Dan. 12:1-2). La a doua înviere vor participa toți morții păcătoși, pentru a fi judecați în fața scaunului de domnie mare și alb (Apoc. 20:5a, 12-13). Învățătura că va exista o singură înviere generală a întregii omeniri nu ia în considerare aceste deosebiri.

11:16. Pavel era convins că poticnirea Israelului era temporară, nu permanentă și că poporul va fi readus la poziția lui de popor al lui Dumnezeu. Pavel a arătat de ce credea acest lucru, folosind două exemple. Primul lui exemplu l-a luat din instrucțiunea dată Israelului de către Dumnezeu: „să aduceți o turtă din pârga plămădelii voastre... cum aduceți darul care se ia întâi din arie” (Num. 15:20) după intrarea în țara Canaanului și strângerea primei recolte. Acest dar trebuia adus în fiecare an din recoltele lor. Turta făcută din pârga plămădelii era sfințită sau făcută sfântă prin oferirea ei lui Dumnezeu. Așa cum explică Pavel: **dacă cele dintâi roade sunt sfinte, și plămădeala este sfântă.** Al doilea exemplu al lui Pavel a fost cel al unui pom: **dacă rădăcina este sfântă, și ramurile sunt sfinte.**

În ambele exemple principiul este același: ceea ce este considerat întâi își transmite caracterul lucrurilor care urmează. În cazul pomului, rădăcina este evident prima și ea transmite natura pomului respectiv, ramurilor care vor apărea mai târziu. În cazul turtei adusă ca dar Domnului, făina ei este luată din primele roade, și turta este pregătită și prezentată ca întâiul rod. Pentru că este pusă deoparte pentru Domnul de la început, ea sfințește întreaga recoltă. Primele roade și rădăcina îi reprezintă pe patriarhii Israelului sau personal pe Avraam, iar plămădeala și ramurile reprezintă poporul Israel. Drept rezultat, Israelul este pus deoparte (sfânt) pentru Dumnezeu, și „poticnirea” lui (respingera lui Hristos) trebuie să fie temporară.

11:17-21. În generația apostolică Dumnezeu a pus deoparte poporul Israel pe ansamblu, o acțiune pe care Pavel o prezintă prin cuvintele: **unele din ramuri au fost tăiate**. Apoi apostolul a vorbit direct creștinilor neevrei: **tu, care erai dintr-un măslin sălbatic, ai fost aldoit în locul lor și ai fost făcut părtaș rădăcinii și grăsimii măslinului** (lit., „ai devenit co-partener al rădăcinii și grăsimii măslinului”). Dar a fi binecuvântat de Dumnezeu și de harul Său nu este un motiv de a te **făli**, iar Pavel avertizează în privința acestui lucru. Deoarece ei erau ramuri dintr-un „măslin sălbatic” care au fost altoite într-un măslin cultivat, ei aveau o datorie față de Israel, nu Israelul față de ei. „Mântuirea vine de la evrei” (Ioan 4:22).

În mod normal o ramură dintr-un măslin cultivat este altoită pe un măslin sălbatic, proces invers celui prezentat de Pavel. El știa însă că altoirea ramurii sălbatice în pomul cultivat nu era procedeul obișnuit (chiar dacă era totuși folosit), pentru că mai târziu el a spus că acest lucru este „împotriva firii” (Rom. 11:24).

Pentru a-și întări avertismentul, Pavel a afirmat: **nu tu ții rădăcina, ci rădăcina te ține pe tine**. Rădăcina pomului este sursa vieții și hranei tuturor ramurilor, și Avraam este „tatăl tuturor celor care cred” (4:11-12, 16-17). Deci credincioșii neevrei sunt legați de Avraam; într-un sens ei îi datorează lui mântuirea, nu invers.

Apostolul a anticipat argumentul pe care l-ar putea avea un creștin neevreu împotriva acestei afirmații: **Ramurile au fost tăiate, ca să fiu altoit eu**. Cu toate că nu acesta a fost motivul real al tăierii ramurilor, Pavel a acceptat acest argument de dragul demonstrației care va urma. Apoi el a arătat că

ramurile au fost tăiate din cauza **necredinței** Israelului și că fiecare neevreu, ca ramură altoită, stă în picioare (cf. 5:2) **prin credință**. De aceea Pavel i-a avertizat din nou pe creștinii neevrei, folosind singularul: **Nu te îngâmfa** (lit., „Să nu ai o părere prea înaltă” despre tine; cf. 12:16), **deci, ci teme-te**, ai o frică adecvată față de Dumnezeu.

Pavel le-a amintit: **dacă n-a cruțat Dumnezeu ramurile firești, Israelul, nu te va cruța nici pe tine**. În greacă este o condiție de primă categorie în care afirmația condițională care începe cu „dacă” este considerată adevărată. Așa cum s-a afirmat clar în versetele anterioare, acest lucru se referă la „poticnirea” (11:11), „alunecarea” (v. 12) și „lepădarea” (v. 15) Israelului, pentru că unele „ramuri au fost tăiate” (v. 17), din cauza „necredinței” (v. 20). Această secțiune (v. 11-21) explică justetea alegerii suverane a lui Dumnezeu. Dacă Dumnezeu este drept în punerea deoparte temporară a Israelului ca popor, din cauza necredinței, cu siguranță că El îi poate pune deoparte pe neevrei, din cauza îngâmfariei și aroganței lor.

11:22-24. În aceste versete Pavel rezumă toată discuția sa despre alegerea suverană a lui Dumnezeu prin punerea deoparte temporară a Israelului ca întreg și prin proclamarea neprihănirii obținute prin credință întregii omeniri. **Uită-te** (*ide*, „vezi, iată”), **deci, la bunătatea** (*chrēstotēta*, „bunăvoință în acțiune”; folosit de asemenea cu privire la Dumnezeu în 2:4; Ef. 2:7; Tit 3:4) **și asprimea lui Dumnezeu**. „Asprimea” traduce cuvântul *apotomian*, folosit numai aici în Noul Testament (cf. adverbului *apotomōs* din 2 Cor. 13:10 și din Tit 1:13). Alegerea suverană a lui Dumnezeu a însemnat asprime față de **cei** care s-au poticnit (**căzut**; cf. Rom. 11:11) prin necredință și au fost împietriți (v. 25), dar aceeași hotărâre a arătat bunătatea lui Dumnezeu față de neevrei în mod individual. Bunătatea continuă a lui Dumnezeu față de neevrei depinde de rămânerea lor în **bunătatea aceasta**. Dacă neevreul nu rămâne în bunătatea lui Dumnezeu, și el va **fi tăiat**. Acest lucru nu înseamnă că un creștin își poate pierde mântuirea; se referă la neevrei pe ansamblu (lucru sugerat de singularul **tu**) care se pot întoarce de la evanghelie la fel cum a procedat Israelul ca popor.

Dimpotrivă, în cazul celor din poporul Israel, **dacă nu stăruiesc** (lit., „continuă”) **în necredință, vor fi altoiți; căci Dumnezeu poate să-i altoiască iarăși**. Problema care se pune nu este capacitatea lui Dumnezeu, ci

Romani 11:25-29

hotărârea lui Dumnezeu. Dumnezeu l-a pus deoparte pe Israel ca popor în mod suveran din cauza necredinței și a oferit neprihănirea care se obține prin credință fiecărui om. Acest lucru arată hotărârea Lui de a altoi neevrei în trunchiul spiritual al lui Avraam (cf. 4:12, 16-17; Gal. 3:14).

Din acest motiv este evident faptul că, în cazul în care necredința care a determinat respingerea Israelului de către Dumnezeu este îndepărtată, Dumnezeu poate și dorește să altoiască poporul Israel (**ramuri firești**) înapoi în trunchiul spiritual căruia îi aparține (**în măslinul lor**). În fond, așa cum a scris Pavel mai înainte: „oricine va chema Numele Domnului va fi mântuit” (Rom. 10:13).

„Măslinul” nu este Biserica; este trunchiul spiritual al lui Avraam. Credincioșii neevrei sunt incluși în acea sferă a binecuvântării astfel încât în epoca Bisericii atât evreii cât și neevreii se află în Trupul lui Hristos (Ef. 2:11-22; 3:6). Cu toate acestea, într-o zi Israelul ca popor se va întoarce la Hristos (așa cum a discutat Pavel în Rom. 11:25-27). Acest pasaj nu afirmă că promisiunile naționale făcute Israelului au fost abrogate și sunt împlinite acum în Biserică. Această idee, susținută de amileniști, este străină ideii prezentate de Pavel aici, pentru că el a spus că poticnirea Israelului este temporară. Deși credincioșii neevrei se bucură de binecuvântările legământului avraamic (Gen. 12:3b) în calitate de copii spirituali ai lui Avraam (Gal. 3:8-9), ei nu înlocuiesc pentru totdeauna Israelul ca moștenitori ai promisiunilor lui Dumnezeu (Gen. 12:2-3; 15:18-21; 17:19-21; 22:15-18).

3. ÎN MÂNTUIREA ISRAELULUI (11:25-32)

11:25-27. Poticnirea colectivă a Israelului, care este temporară, nu permanentă, este numită **taina aceasta**. În Scriptură o taină nu este un adevăr greu de înțeles, ci un adevăr care nu a fost revelat mai înainte (deci a fost necunoscut), dar care este acum revelat și proclamat public (cf. Ef. 3:9; Col. 1:26; la Mat. 13:10-16 vezi tabelul cu tainele NT). Pavel a vrut să fie sigur că neevreii care vor citi epistola vor ști despre taina referitoare la Israel în alegerea suverană a lui Dumnezeu. Scopul lui Dumnezeu a fost: **să nu vă socotiți singuri înțelepți**. Planul suveran al lui Dumnezeu de a pune deoparte temporar Israelul, pentru a arăta har neevreilor nu este un temei pentru ca neevreii să se laude; are scopul să arate mai mult gloria lui Dumnezeu.

Scopul lui Dumnezeu a fost ca unii oameni din toate popoarele să primească prin credință neprihănirea dată prin har. Pentru atingerea acestui scop, relația Israelului ca popor ales a fost anulată pentru o perioadă, și **Israel a căzut într-o împietrire, care va ține până va intra numărul deplin** (*plērōma*, „plinătate”) **al Neamurilor**. Există un număr deplin al Israelului (Rom. 11:12) și un număr deplin al neevreilor. Dumnezeu Își alege „din mijlocul lor un popor care să-I poarte Numele” (Fapte 15:14).

În Romani 11:25 există două fapte despre împietrirea Israelului (cf. v. 7-8): (a) este parțială, **o parte** (deoarece în toată această perioadă există o „rămășiță datorită unei alegeri, prin har”, v. 5) și (b) este temporară (pentru că se va încheia când numărul deplin al neevreilor mântuiți, determinat de alegerea suverană a lui Dumnezeu, va fi atins).

„Împietrire” este *pōrōsis* („împietrire, indiferență”); este diferit de verbul *sklērynei* („împietrește”) folosit cu privire la faraon (9:18) și de substantivul *sklērotēta* („împietrire”, 2:5). Primul substantiv (*pōrōsis*) sugerează indiferența, stagnarea, iar al doilea sugerează încăpățănarea.

După ce „numărul deplin al Neamurilor” va fi atins (11:25), împietrirea parțială a Israelului va fi îndepărtată și **tot Israelul va fi mântuit**, adică „eliberat” (în VT „mântuit” înseamnă deseori „eliberat”) din înspăimântătorul Necaz cel Mare, de către Mesia, **Izbăvitorul**. Pentru a-și confirma afirmația, Pavel a citat din Isaia 59:20-21 și 27:9. Afirmația: „tot Israelul va fi mântuit” nu înseamnă că toți evreii aflați în viață la revenirea lui Hristos vor fi regenerați. Mulți dintre ei nu vor fi mântuiți, așa cum reiese din faptul că judecata Israelului, care va urma la scurt timp după revenirea Domnului, va duce la îndepărtarea răzvrătiților dintre evrei (Ez. 20:34-38). După această judecată Dumnezeu va îndepărta **toate nelegiuirile și păcatele** din popor atunci când va stabili Legământul cel Nou cu Israelul regenerat (cf. Ier. 31:33-34).

11:28-29. Aici Pavel a rezumat lucrarea lui Dumnezeu cu Israelul și cu neevreii. Pentru ca Dumnezeu să ducă **Evangelia** la neevrei El a trebuit să se ocupe de Israel ca popor, ei fiind **vrăjmași**. Dar în privința alegerii lui Dumnezeu (**alegera**) a lui Avraam și a legământului cu el și cu „părinții” poporului, Israel este preaiubit. Pentru că Dumnezeu i-a ales pe Avraam, pe Isaac și pe Iacov (cf. 9:6-13), El iubește poporul și Își va

respecta promisiunile. Este un alt motiv pentru care împietrirea Israelului trebuie să fie temporară (cf. 11:15, 22-25) și pentru care Israelul ca popor va fi mântuit: Dumnezeu l-a ales. Iar **lui Dumnezeu nu-I pare rău de darurile și de chemarea făcută**. El nu revocă ceea ce a dat și pe cei pe care i-a ales („chemarea“ se referă la alegere și la mântuire; cf. 1:6; 8:30).

11:30-32. Neevreii cărora le-a scris Pavel **odinioară** nu au **ascultat de Dumnezeu**, dar acum în această Epocă a Harului, neevreii (**voi**) au **căpătat îndurare**. Atunci când Adam a fost neascultător (5:19) toți au fost făcuți păcătoși, pentru că toată omenirea a păcătuit în Adam (5:12) (Cf. „neascultării“ din Ef. 2:2; Evr. 4:6; „neascultare“ din Evr. 4:11 și „neascultători“ din Ef. 5:6.) Israelul ca popor (**ei**) **acum** nu L-a **ascultat** pe Dumnezeu, astfel încât atunci când **îndurarea** lui Dumnezeu **arătată** neevreilor (**vouă**) va duce la numărul deplin al mântuiților dintre neevrei (Rom. 11:25), Israelul va căpăta din nou **îndurare** (cf. v. 26-27). Scopul final al lui Dumnezeu este **să aibă îndurare de toți**. Pentru a face acest lucru într-un mod drept, **Dumnezeu a închis** (*synekleisen*, „îngrădit, închis din toate părțile“) **pe toți oamenii în neascultare**. „Toți au păcătuit și sunt lipsiți de slava lui Dumnezeu“ (3:23). „Toți, fie Iudei, fie Greci, sunt sub păcat“ (3:9) astfel încât „nu este nici o deosebire“ (3:22). Când neevreii L-au respins pe Dumnezeu și nu L-au ascultat (1:17-21), Dumnezeu l-a ales pe Avraam și pe descendenții săi ca poporul Său deosebit. Acum neascultarea evreilor i-a dat posibilitatea lui Dumnezeu să arate îndurare neevreilor. Deci, atunci când acest scop este realizat, El va arăta din nou îndurare Israelului ca popor.

4. PENTRU GLORIA ȘI LAUDA LUI DUMNEZEU (11:33-36)

11:33-36. Când Pavel și-a încheiat discuția despre revelarea neprihănirii lui Dumnezeu prin alegerea Sa suverană, el a izbucnit într-o doxologie la adresa lui Dumnezeu. **O, adâncul bogăției, înțelepciunii și științei lui Dumnezeu!** Planul lui Dumnezeu de mântuire a tuturor oamenilor demonstrează cunoașterea infinită a lui Dumnezeu și capacitatea Lui de a o folosi cu înțelepciune. Dumnezeu Și-a arătat unele din **judcățile** și **căile** Lui, pentru ca oamenii să le cunoască, chiar dacă nu le pot pătrunde în totalitate. Cuvântul **neînțelese** traduce termenul *anexichnistiōi*, care înseamnă

„incapabil de a fi găsit după urme“. În Efeseni 3:8, singurul loc în care mai este folosit acest cuvânt în Noul Testament, el este tradus „nepătrunse“ și se referă la bogățiile lui Hristos.

Apoi apostolul a citat Isaia 40:13, care arată că Dumnezeu și-a alcătuit singur planul Său înțelept. Nimeni nu-i cunoaște **gândul**, nici nu-I dă sfaturi. Urmează apoi un citat liber din Iov 41:11, care arată că Dumnezeu este singur responsabil de faptele Sale. Dumnezeu este într-adevăr Suveran peste toate lucrurile, Cel în fața Căruia toate creaturile vor da socoteală și pe care toți trebuie să-L glorifice. El nu este obligat să dea ceva **înapoi** vreunei ființe, pentru că nimeni nu l-a **dat ceva**. Pavel a concluzionat: **Din El, prin El, și pentru El sunt toate lucrurile**. Dumnezeu este Cauza primară, Cauza activă și Cauza finală a tuturor lucrurilor. Căile Lui adânci sunt dincolo de capacitatea de descoperire a omului (Rom. 11:33); dincolo de capacitatea de cunoaștere a omului (v. 34a); dincolo de sfaturile omului (v. 35). „Toate lucrurile“ vin din El și prin intermediul Lui (Ioan 1:3; Col. 1:16a; Apoc. 4:11) și sunt pentru El și pentru gloria Lui (Col. 1:16b). De aceea, **a Lui să fie slava în veci! Amin** (cf. Rom. 15:6; 16:27; 1 Pet. 4:11; Apoc. 5:12-13). Dumnezeu este Singurul care merită să fie înălțat (1 Cor. 1:31). Atotșu-veranul Dumnezeu merită lauda tuturor creaturilor Sale.

VI. Neprihănirea lui Dumnezeu descoperită într-o trăire transformată (12:1-15:13)

Pavel și-a împărțit mai multe dintre epistole sale în două secțiuni principale, una doctrinară și una practică. El a folosit acest model și în această epistolă, cu toate că partea doctrinară este de două ori mai lungă decât cea practică. (Atât în Ef. cât și în Col. secțiunea doctrinară și cea practică sunt aproximativ egale în lungime.)

A. Consacrarea fundamentală (12:1-2)

12:1-2. Începutul acestei secțiuni practice este indicat de îndemnul lui Pavel: **Vă îndemn** (este primul cuvânt din v.1 în textul gr.). Cuvântul **deci** arată și el că este vorba de o tranziție (cf. „căci“ în 3:20; „deci“ în 5:1 și „acum dar“ în 8:1). Temeiul îndemnului lui Pavel este **îndurarea lui Dumnezeu** (*oiktirmōn*, trad. tot așa în 2 Cor. 1:3; Fil. 2:1; Col. 3:12 și „milă“ în Evr. 10:28). Compasiunea

Romani 12:3-5

lui Dumnezeu a fost prezentată în detaliu în primele 11 capitole din Epistola către Romani. Conținutul îndemnului lui Pavel este: **să aduceți trupurile voastre** (cf. Rom. 6:13) **ca o jertfă vie**. Trupul unui creștin este templul Duhului Sfânt (1 Cor. 6:19-20). În NIV verbul „să aduceți” este „să vă oferiți”. Cuvântul „trupurile”, în contextul jertfelor din Vechiul Testament reprezintă întreaga viață și activitățile unui om, trupul fiind mijlocul exprimării acestora. Prin contrast cu sacrificiile din Vechiul Testament, aceasta este o jertfă „vie”. O astfel de jertfă este **sfântă** (pusă deoparte), și **plăcută** (cf. „plăcută” din 12:2) **lui Dumnezeu**. Mai mult, este o **slujbă** (*latreian*) **duhovnicească** (*logikēn*; cf. 1 Pet. 2:2). *Latreian* se referă la orice lucrare făcută pentru Dumnezeu, cum ar fi, de exemplu, slujbele îndeplinite de preoți și leviți. Creștinii sunt credincioși-preoți, identificați cu mărețul Mare Preot, Domnul Isus Hristos (cf. Evr. 7:23-28; 1 Pet. 2:5, 9; Apoc. 1:6). Deci oferirea de către un credincios a întregii sale vieți lui Dumnezeu este o slujbă sacră. În lumina expunerii logice și cu argumente convingătoare a lui Pavel despre îndurările lui Dumnezeu (Rom. 1-11), o astfel de jertfă este evident o reacție de dorit a credincioșilor.

Apoi Pavel a prezentat implicațiile generale ale aducerii vieții unui credincios drept jertfă lui Dumnezeu. O astfel de jertfă reprezintă o schimbare completă a modului de viață, atât din punct de vedere negativ, cât și pozitiv. În primul rând, Pavel a poruncit: **nu vă potriviți** (lit., „nu fiți asemenea”; acest verb gr. mai apare în NT numai în 1 Pet. 1:4) **chipului veacului** (*aiōni*, „epocă”) **acestuia**. Trebuie renunțat la a mai trăi conform modului de viață al acestui „veac rău” (Gal. 1:4; cf. Ef. 1:21). Apoi Pavel a poruncit: **ci să vă prefaceți** (imper. prez. pasiv: „continuați să fiți transformați”) **prin înnoirea minții voastre**. Cuvântul grecesc tradus „să vă prefaceți” (*metamorphousthe*) poate fi întâlnit și în limba noastră în cuvântul „metamorfoză”, o schimbare totală dinspre interior spre exterior (cf. 2 Cor. 3:18). Cheia acestei transformări este „mintea” (*noos*), centrul de control al atitudinilor, gândurilor, sentimentelor și acțiunilor omului (cf. Ef. 4:22-23). În timp ce mintea omului continuă să fie înnoită prin mijloacele spirituale ale Cuvântului lui Dumnezeu, ale rugăciunii și ale comuniunii creștine, modul său de viață continuă să fie transformat.

Pavel a adăugat: **ca să puteți deosebi** (*dokimazein*, „a dovedi prin testare” [1 Pet.

1:7, „încercarea”; „dovedită autentică” NIV — n.tr.], i.e. să stabiliți) **bine voia lui Dumnezeu: cea bună, plăcută** (Rom. 12:1) **și desăvârșită**. Aceste trei calități nu sunt atribute ale voii lui Dumnezeu așa cum NIV și alte traduceri lasă de înțeles, ci Pavel a vrut să spună că voia lui Dumnezeu însăși este ceea ce este bun, plăcut (Lui) și perfect. „Bună”, de exemplu, nu este un adjectiv (voia lui Dumnezeu cea „bună”), ci un substantiv (voia lui Dumnezeu este ceea ce este bun — bun, i.e., pentru fiecare credincios).

Pe măsură ce un creștin este transformat în mintea lui și se aseamănă tot mai mult cu Hristos, el va ajunge să dorească și să aprobe ca voia lui Dumnezeu, nu voia lui proprie, să se împlinească în viața lui. Apoi va descoperi că voia lui Dumnezeu este ceea ce este bun pentru el, ceea ce îi place lui Dumnezeu și ceea ce este complet în orice sens. Este tot ceea ce are el nevoie. Dar un credincios poate ajunge la această concluzie, o poate trăi și se poate bucura de voia lui Dumnezeu, numai dacă este înnoit spiritual.

B. În lucrarea creștină (12:3-8)

12:3-5. Consacrarea unui credincios lui Dumnezeu și modul său de viață schimbat sunt demonstrate prin exercitarea darurilor sale spirituale în Trupul lui Hristos. Ca un apostol al lui Hristos (**prin harul, care mi-a fost dat**; cf. 1:5; 15:15-16) el a adresat un avertisment individual cititorilor săi (**fiecăruia dintre voi**): **nimeni să nu aibă despre sine o părere mai înaltă** (*hyperphronein*, „a avea opinii mai înalte”) **decât se cuvine**. O părere despre sine însuși prea înaltă nu-și are locul în viața creștină. Apoi Pavel i-a încurajat: **ci să aibă** (*phronein*) **simțiri cumpătate** (*sōphronein*, „gândire sănătoasă”) **despre sine, potrivit cu măsura de credință pe care a împărțit-o Dumnezeu fiecăruia**. Dumnezeu a dăruit fiecărui credincios o măsură de credință prin care să fie slujit. Folosind jocul de cuvinte pe baza diverselor forme ale verbului *phroneō*, „a gândi”, Pavel a subliniat faptul că mândria umană este greșită (cf. 3:27; 11:18, 20), în parte și pentru că toate capacitățile naturale și darurile spirituale sunt de la Dumnezeu. Drept rezultat fiecare creștin ar trebui să aibă un sentiment adecvat de smerenie și să fie conștient de nevoia lui de comuniune cu ceilalți membri ai Trupului lui Hristos. Așa cum a explicat Pavel, există un paralelism între „trupul” fizic al unui credincios, care are membre cu funcțiuni diferite, și comunitatea credincioșilor **în Hristos**,

care formează un **trup** spiritual (cf. 1 Cor. 12:12-27; Ef. 4:11-12, 15-16). Ideea principală este că **fiecare în parte** are rolul de a servi trupului, nu trupul are rolul de a servi membrele. Diversitatea celor **mulți** însoțește unitatea trupului. Din acest motiv este important să avem opinii sănătoase despre noi înșine și să ne evaluăm în mod corect darurile primite de la Dumnezeu și modul lor de utilizare.

12:6-8. Apoi Pavel a aplicat principiul enunțat (v. 3-5) exercitării darurilor date de Dumnezeu pentru slujirea spirituală (v. 6-8). El a dezvoltat principiul: **avem felurite daruri** (cf. v. 4, „mădularele n-au toate aceeași slujbă”; cf. 1 Cor. 12:4). Darurile harului (*charismata*) sunt **după harul** (*charis*) lui Dumnezeu. El a prezentat șapte daruri, dintre care nici unul — poate că excepția darului **proorociei** — nu este un dar al semnelor. Cine are darul „proorociei” trebuie să-l exercite **după măsura credinței lui**; o traducere mai bună este „după măsura credinței (nu a lui)”. Deci a profeți — a comunica mesajul lui Dumnezeu, a întări, a încuraja și a mângâia (1 Cor. 14:3) — trebuie să fie conform corpului de adevăruri deja revelate (cf. „credință” cu sensul de doctrină în Gal. 1:23; Iuda 3, 20). Celelalte șase daruri menționate aici sunt: **slujba... învățătura... îmbărbătare... să dea... să cârmuiască și milostenie**. Dăruirea pentru împlinirea nevoilor altora trebuie făcută cu generozitate (*en haplotēti*), nu cu zgârcenie (cf. 2 Cor. 8:2; 9:11, 13). A conduce, a organiza sau a administra (*proistamenos*, lit., „a sta înaintea”; cf. *proistamenous*, „care se află peste”) este o activitate care trebuie făcută **cu râvnă** (*en spoudē*, „cu înflăcărare, cu toată convingerea, în mod serios”), nu cu indolență și jumătate de inimă. Iar milostenia trebuie făcută **cu bucurie** (*en hilarotēti*, „în bucurie”), nu cu tristețe. Trei din aceste șapte daruri sunt menționate în 1 Corinteni 12:28 (profeții, învățătorii, conducătorii); două (profeții și pastori-învățătorii) sunt incluse în Efeseni 4:11; și două (administrarea și slujirea) apar în 1 Petru 4:10-11. Oricare ar fi darul, fiecare trebuie să-l exercite cu fidelitate ca un bun încredințat lui de către Dumnezeu.

C. În relații sociale (12:9-21)

Această secțiune constă dintr-o serie lungă de îndemnuri scurte sau porunci. Aceste afirmații se referă la relațiile creștinului cu alți oameni, mântuiți și nemântuiți.

12:9-10. Pavel a început seria îndemnurilor practice cu elementul cheie al

succesului: **Dragostea să fie fără prefăcătorie**. Este vorba de dragostea lui Dumnezeu, care a fost dăruită credincioșilor prin Duhul Sfânt (5:5) și trebuie dăruită de ei altora prin puterea Duhului Sfânt. „Fără prefăcătorie” este traducerea cuvântului *anypokritos*, lit., „fără ipocrizie”), folosit de asemenea cu referire la dragoste (2 Cor. 6:6; 1 Pet. 1:22), la credință (1 Tim. 1:5; 2 Tim. 1:5) și la înțelepciune (Iac. 3:17).

Această primă poruncă este urmată de o pereche de porunci fundamentale legate una de alta: **Fie-vă groază de rău și lipiți-vă tare de bine**. Mulți cercetători biblici consideră că aceste două propoziții explică natura sinceră a dragostei, traducând versetul astfel: „Dragostea să vă fie autentică, urând răul și lipindu-vă de bine.” Urârea diverselor forme ale păcatului este o idee menționată frecvent în Scriptură (Ps. 97:10; 119:104, 128, 163; Prov. 8:13; 13:5; 28:16; Evr. 1:9; Apoc. 2:6). Întoarcerea de la rău trebuie să însoțească aderarea la ceea ce este bine (cf. 1 Pet. 3:11).

Dragostea divină trebuie exercitată împreună cu alți credincioși. Adjectivul grecesc *philo-storgoi*, tradus **iubiți-vă** („devotați-vă”, NIV — n.tr.) sugerează afecțiunea familială. La fel ca în Romani 12:9, a doua clauză din versetul 10 poate fi înțeleasă drept explicația primei porunci. Versetul 10 ar putea fi tradus: „Cu o dragoste frățească să aveți o afecțiune familială pentru **fiecare**, acordând **întâietate altuia** (cf. Fil. 2:3: „fiecare să privească pe altul mai pe sus de el însuși”).

12:11-12. Apoi Pavel a prezentat o serie de îndemnuri referitoare la atitudinile personale ale credinciosului, atitudini care îl vor face mai atrăgător pentru alții. Ideea principală din versetul 11 este ultima propoziție — **Slujiți** (*douleuontes*; *diakonian* în v. 7 este trad. „slujbă”) **Domnului** — iar primele două propoziții explică cum să-L slujească un credincios pe Domnul ca „rob” (*doulos*; cf. 1:1): **În sârguință** (*en spoudē*, „sârguință, osteneală”, trad. „râvnă” în 12:8), **fiți fără preget** („fără să vă dați înapoi, fără să ezitați, fără să fiți leneși”) și având mereu un spirit înflăcărat. **Fiți plini de râvnă cu duhul** înseamnă literal „fiți înflăcărați sau ardeți (*zeontes*, folosit numai aici și în Fapte 18:25 cu privire la Apolo) în duh” (fie în Duhul Sfânt fie în viața interioară a credinciosului). Aceste două porunci sunt de asemenea echilibrate, una fiind negativă și cealaltă pozitivă (cf. Rom. 12:9). Slujindu-L pe Dumnezeu ca robi, credincioșii trebuie să fie entuziaști și sârguincioși.

Cele trei îndemnuri din versetul 12 pot fi înțelese fie ca elemente independente, fie ca

Romani 12:13-21

explicații adiționale ale modului în care credincioșii trebuie să-L slujească pe Domnul. Pavel îi îndeamnă: **Bucurați-vă în nădejde**, pentru că speranța voastră în Hristos este baza bucuriei voastre (5:2-5; 1 Pet. 1:6-9); **Fiți răbdători** (*hypomenontes*, „a fi statornic, a avea rezistență”; cf. 5:3) **în necaz** (*thlipsei*, „presiune, suferință”; cf. Rom 8:35); **Stăru-iți în rugăciune** înaintea lui Dumnezeu pentru a primi înțelepciune, călăuzire și putere (cf. 1 Tes. 5:17). „Stăruii” este traducerea lui *proskarterountes*, „a persevera” sau „a fi devotat” (cf. Fapte 1:4; 2:42; Col. 4:2).

12:13. Întorcându-se la responsabilitățile creștinilor față de ceilalți credincioși, Pavel i-a îndemnat: **Ajutați pe sfinți, când sunt în nevoie** (lit., „împărtășind [*koinōnountes*, „a avea în comun”] nevoile sfinților”). Acest lucru a caracterizat biserica din Ierusalim (Fapte 2:44-45; 4:32, 34-37). Această preocupare a avut-o și biserica din Antiohia (Fapte 11:27-30) și apostolul Pavel (1 Cor. 16:1-4; 2 Cor. 8-9; Rom. 15:25-27) de a dăruia Bisericii din Ierusalim. În același context, Pavel le-a poruncit: **Fiți primitori de oaspeți** (lit., „urmăriți să fiți prietenoși cu străinii”). Ambele lucrări, împlinirea nevoilor și ospitalitatea, înseamnă ajutarea altora.

12:14-16. Îndemnul lui Pavel din această secțiune se referă la reacțiile credincioșilor față de acțiunile și emoțiile altora, fie că sunt creștini, fie că nu sunt. Ura arătată prin persecuție provoacă de obicei aceeași reacție, dar Pavel a poruncit: **Binecuvântați pe cei ce vă prigonesc: binecuvântați și nu blestemați** (cf. Mat. 5:44). Poate că Pavel s-a gândit la Ștefan (Fapte 7:59-60) și la Isus Hristos (Luca 23:34). Ambii sunt un model de aplicare a acestor cuvinte, și reacția lor în fața persecuției și chiar a morții a fost rugăciunea, ca Dumnezeu să-i ierte pe persecutorii lor.

Creștinii trebuie să fie în stare să arate empatie altora, atât celor credincioși, cât și celor necredincioși. Pavel a poruncit: **Bucurați-vă cu cei ce se bucură; plângeți cu cei ce plâng**. În strânsă legătură cu această poruncă este și următoarea: **Aveți aceleași simțăminte unii față de alții** (lit., „aveți aceeași atitudine unii față de alții”; cf. Rom. 15:5; Fil. 2:2; 1 Pet. 3:8). A fi în armonie cu alți creștini este condiția necesară pentru a putea să ai empatie față de ei. Această idee este apoi prezentată sub forma unor detalii atât negative cât și pozitive: **Nu umblați după lucrurile înalte** (lit., „Să nu aveți despre voi o părere înaltă” cf. Rom. 11:20; 12:3), ci

rămâneți la cele smerite (cf. Iac. 2.1-9) (În NIV textul se poate traduce: „nu fiți mândri, ci fiți dispuși să vă asociați cu cei aflați în poziții joase” — n.tr.) Aceste porunci sunt rezumate în porunca: **Să nu vă socotiți singuri înțelepți** (lit., „Nu deveniți înțelepți în ceea ce vă privește pe voi”; cf. Prov. 3:7; Rom. 11:25), o atitudine care face empatia imposibilă.

12:17-18. Îndemnurile din versetele 17-21 se referă în principal la relațiile credincioșilor cu necredincioșii, despre care se spune că fac rău celor credincioși (v. 17) și sunt „vrăjmașii” credincioșilor (v. 20). Principiul dreptății din Vechiul Testament era „ochi pentru ochi” (Ex. 21:24), dar Pavel a poruncit: **Nu întoarceți nimănui rău pentru rău** (cf. 1 Pet. 3:9). Din punct de vedere pozitiv, creștinii trebuie să facă **ce este bine** (*kala*, „frumos” folosit aici în sensul etic de bun, nobil și onorabil). Apoi Pavel a poruncit credincioșilor: **trăiți în pace cu toți oamenii** (cf. „trăiți în armonie unii cu alții”, Rom. 12:16). Dar recunoscând existența unor limitări, Pavel a inclus cuvintele: **Dacă este cu putință, întrucât atârnă de voi**. Armonia cu alții nu poate fi realizată întotdeauna, dar credincioșii trebuie să nu fie ei responsabili de lipsa păcii (Mat. 5:9).

12:19-21. Referindu-se din nou la aspectul negativ (cf. v. 17a), Pavel i-a îndemnat apoi pe cititorii săi: **nu vă răzbunați singuri** după ce nu ați fost tratați corect. În loc de răzbunare, ei trebuie să lase **să se răzbune mânia lui Dumnezeu** (lit., „să se răzbune mânia”) pentru că Dumnezeu a promis să-și răzbune poporul: **Răzbunarea este a Mea; Eu voi răsplăti** (Deut. 32:35; cf. Evr. 10:30). Refuzul lui David de a-l ucide pe Saul în două ocazii când se părea că Dumnezeu l-a dat pe Saul în mâinile lui este un exemplu biblic clasic al acestui principiu. În lumina promisiunii lui Dumnezeu de a executa răzbunarea, creștinului i se spune: **dă-i să mănânce... vrăjmașului tău** și stinge-i setea, pe scurt răspunde răului făcut de el cu dragostea creștină. Expresia **vei grămădi cărbuni aprinși pe capul lui**, împreună cu prima parte din Romani 12:20 este un citat din Proverbele 25:21-22. Cărbunii aprinși pe cap pot reprezenta o referire la un ritual din Egipt în care o persoană își arăta pocăința ducând un vas cu cărbuni arzând pe cap. Ajutarea unui dușman în loc de a-l blestema l-ar putea determina pe acesta să se rușineze și să se pocăiască. Așa cum a rezumat Pavel: **Nu te lăsa biruit de rău cedând în fața**

ispitei de a te răzbuna, **ci biruiește răul prin bine** (cf. Mat. 5:44: „iubiți pe vrăjmașii voștri“). Din nou sunt puse alături porunci pozitive și negative (cf. Rom. 12:9, 11, 16-20).

D. Prin raportarea la autoritate (13:1-7)

13:1-3. Roma era capitala imperială, sediul guvernării civile a imperiului. Ca rezidenți ai Romei, cititorii inițiali ai lui Pavel cunoșteau foarte bine atât gloria cât și rușinea orașului din zilele lui Nero, care a domnit între 54 și 68 d.Hr. Dar în același timp ei erau cetățeni ai Împărăției lui Hristos (Fil. 3:20; Col. 1:13). De aceea este potrivit ca Pavel să discute aici despre raportarea creștinului la conducerea țării sale și la conducătorii civili. Atât în privința lungimii, cât și a detaliilor concrete, acest pasaj este textul cheie din Noul Testament despre acest subiect (cf. 1 Tim. 2:1-4; Tit 3:1; 1 Pet. 2:13-17).

Îndemnul principal al apostolului este: **Oricine să fie supus stăpânirilor celor mai înalte.** Motivul principal al supunerii este că aceste autorități **au fost rânduite de Dumnezeu** (cf. Dan. 4:17, 25, 34-35). De aceea, un om care **se împotrivesc stăpânirii, se împotrivesc** (lit., „adoptă o poziție împotriva“) **rânduiei puse de Dumnezeu** (lit., „decretului lui Dumnezeu“). Deci astfel de oameni se răzvrătesc în mod activ împotriva lui Dumnezeu și determină **osânda civilă** și/sau divină asupra lor. Cei care ascultă și fac **binele** nu trebuie să aibă **frică** de autorități; de fapt, conducătorii civili **laudă** pe cei care fac binele.

13:4-5. Mai mult, un conducător civil este **slujitorul lui Dumnezeu**, un concept deseori uitat astăzi. Lăudându-i pe cei care fac binele (v. 3), și conducătorul civil face **binele** (v. 4). Dar, pe de altă parte, el poartă arma (**sabia**), fiind **în slujba lui Dumnezeu** (este a doua oară când Pavel se referă la conducători în acest mod; cf. v. 6; în NIV expresia este tot „slujitorul lui Dumnezeu“ — n.tr.) **ca să-L răzbune**. Forța conducerii, folosită corect, este utilă pentru prevenirea tiraniei și pentru aplicarea dreptății; ea are rolul **să pedepsească pe cel ce face rău**. Un creștin are două motive să fie supus autorităților civile — **de frica pedepsei** (lit., „mâniei“), ca să o evite, și **din îndemnul cugetului**, care îl determină să respecte hotărârile lui Dumnezeu.

13:6-7. Responsabilitatea unui creștin față de autorități înseamnă mai mult decât ascultare (v. 1, 5). Mai presupune și **birurile** care trebuie achitate (cf. Mat. 22:21). Acest

lucru este necesar pentru că autoritățile, **niște slujitori ai lui Dumnezeu** (cf. Rom. 13:4), trebuie să-și îndeplinească **necurmat... slujba aceasta** și trebuie să se întrețină din taxele plătite de cetățeni, inclusiv de creștini. Deci un creștin trebuie să respecte porunca: **Dați tuturor ce sunteți datori să dați**, fie că este vorba de lucruri materiale (**birul și vama**), fie că este vorba de **frica și cinstea** față de conducători.

E. În lumina viitorului (13:8-14)

13:8-10. Discuția despre obligațiile credincioșilor față de autoritățile civile a trezit în mintea lui Pavel și subiectul obligațiilor credincioșilor față de alții. El a poruncit: **Să nu datorați nimănui nimic** (lit., „continuați să nu datorați nimănui nimic“), **decât să vă iubiți unii pe alții** (lit., „în afara faptului de a vă iubi unii pe alții“). Nu este vorba de o interdicție în privința contractării unui credit; este o subliniere a obligației creștinilor de a exprima dragostea divină în toate relațiile interpersonale. Unui creștin nu trebuie să-i lipsească niciodată dragostea pentru ceilalți, cu alte cuvinte, „este dator“ să iubească (Ioan 13:34-35; 1 Cor. 16:14; Ef. 5:2; Col. 3:14; 1 Ioan 3:14, 23; 4:7, 11, 21).

Importanța manifestării continue a dragostei se vede în explicația: **căci cine iubește pe alții, a împlinit Legea** (cf. Mat. 22:39; Mar. 12:31). Dragostea, nu simpla conformare la un set de reguli, este esența Legii (cf. Gal. 5:14).

Apoi Pavel a citat diverse porunci din secțiunea socială a celor Zece Porunci. Aceste interdicții — **să nu preacurvești, să nu furi, să nu faci nici o mărturisire mincinoasă, să nu poftești** — reprezintă poruncile a șaptea, a opta, a noua și a zecea, (Ex. 20:13-15, 17). Pavel a rezumat toată Legea citând Leviticul 19:18. Rabinii evrei și Domnul Isus au rezumat secțiunea socială a Legii în aceleași cuvinte (cf. Mat. 22:39). Apoi Pavel a exprimat acest principiu în alte cuvinte: **Dragostea nu face rău** (lit., „dragostea nu continuă să lucreze răul“) **aproapelui** și apoi și-a repetat (Rom. 13:8) afirmația sa principală că **dragostea... este împlinirea Legii**. Numai în Hristos poate un om să îndeplinească aceasta sau oricare altă cerință a Legii (8:4).

13:11. Exprimarea dragostei divine este responsabilitatea constantă a creștinului, dar este esențială mai ales că ei „știau“ **în ce împrejurări** se aflau (lit., „știind vremea“). Pavel nu s-a referit la timp în general, ci la

Romani 13:12-14:4

sfârșitul vremurilor și la revenirea iminentă a Domnului Isus. Era deci un timp al vegherii spirituale și al slujirii creștine: **să vă** (unele ms. au „să ne trezim“, ceea ce este conform contextului) **treziți în sfârșit din somn** (cf. Ef. 5:14; 1 Pet. 5:8). Necesitatea vegherii este prezentată prin cuvintele: **căci acum mântuirea** (mântuirea finală, care devine efectivă la revenirea Mântuitorului; cf. Rom. 8:23; Evr. 9:28; 1 Pet. 1:5) **este mai aproape de noi decât atunci când am crezut** (cf. Iac. 5:8). Fiecare zi care trece în credință aduce mântuirea și eliberarea finală mai aproape.

13:12. Pavel a considerat timpul venirii lui Hristos și împlinirea finală a mântuirii credincioșilor (v. 11) drept **ziua** nouă care va începe. Timpul prezent, în care Hristos este absent (Ioan 14:2-3; Fapte 1:11) și Satan este activ (2 Cor. 4:4; Ef. 2:2) este prezentat drept **noaptea** în care ne aflăm (cf. 2 Pet. 1:19). Pentru că ziua **se apropie**, Pavel i-a îndemnat cu toată vigoarea pe cititorii săi: **să ne desbrăcăm, deci, de faptele întunericului, și să ne îmbrăcăm cu armele luminii**. Creștinii sunt soldați într-un conflict și trebuie să fie atenți și bine echipați pentru luptă (Ef. 6:10-17; 1 Tes. 5:8). O viață integră, care-L onorează pe Hristos este deseori prezentată drept o viață trăită în lumină (Ioan 12:36; Ef. 5:8, 14; Col. 1:12; 1 Tes. 5:5; 1 Ioan 1:7; 2:10).

13:13-14. În versetul 13 Pavel și-a repetat îndemnul din versetul 12, trecând de la modul figurativ de a vorbi despre război la referirea la viață. El le-a dat următoarea sarcină: **Să trăim frumos, ca în timpul zilei**. Crimele, violența și răutatea sunt asociate cu întunericul și noaptea (Ioan 1:5; 3:19-20; 8:12; 12:35, 46; Ef. 5:8, 11; 6:12; 1 Tes. 5:7; 1 Pet. 2:9; 1 Ioan 1:5-6; 2:9, 11). Poate că Pavel s-a gândit la acest contrast datorită expresiei „faptele întunericului“ (Rom. 13:12). Evident, activitățile și atitudinile pe care le-a prezentat — **chefuri... beții... curvii... fapte de rușine... certuri și... pizmă** (cf. Gal. 5:19-21) — sunt „faptele întunericului“. Este interesant faptul că Pavel a făcut o legătură între gelozie și imoralitate. Astfel de atitudini și acțiuni nu-și au locul în viața unui creștin. El aparține „luminii“; aceste fapte și gânduri aparțin întunericului.

Modul de viață al unui creștin trebuie să fie curat și sfânt, mai ales în lumina apropierei venirii lui Hristos (cf. Rom. 13:12-12; 1 Ioan 3:3). Secretul trăirii unei vieții caste de către un creștin este prezentat în continuare: **îmbrăcați-vă în Domnul Isus Hristos** (cf. Ef. 4:24; Col. 3:10). La mântuire

ei s-au „îmbrăcat cu Hristos“ (Gal. 3:27), deci trebuie să se poarte în consecință. Iar secretul trăirii unei vieți sfinte mai înseamnă: **nu purtați grijă de firea pământească, ca să-i treziți poftele** (lit., „nu vă îngrijați [pronoian] pentru fire [sarkos]; cf. Rom. 8:3-5, 8-9, 12-13] pentru poftă“). Un creștin care își planifică cum să-și satisfacă natura păcătoasă greșește și își depășește limitele stabilite de Dumnezeu.

F. În raporturile cu alți creștini (14:1-15:13)

Pavel a discutat despre diversele aspecte ale responsabilității creștinului în relațiile interpersonale (12:9-21; 13:8-10), dar relațiile cu ceilalți creștini reprezintă un subiect mult mai vast care trebuie să fie dezvoltat. Relațiile armonioase din familia lui Dumnezeu sunt importante.

1. FĂRĂ JUDECATĂ (14:1-12)

Creștinii se află în stadii diferite de maturitate spirituală. De asemenea ei au crescut în medii diferite, lucru ce influențează atitudinile și practicile lor. Deci, prima lecție care trebuie învățată pentru o viață armonioasă cu alți creștini este încetarea judecării reciproce.

14:1-4. Aceste versete se ocupă de **cel slab în credință**, expresie aflată la începutul propoziției, deci având un loc predominant. Pavel le-a poruncit credincioșilor: **Primiți bine** (imper. la diateza medială prez., „continuați să primiți bine“; cf. 15:7) un astfel de om **și nu vă apucați la vorbă asupra părerilor îndoelnice** (lit., „dar nu vă certați pe marginea unor păreri“). Un credincios care are anumite scrupule nu trebuie primit în comuniunea creștină cu intenția schimbării concepțiilor sau părerilor lui prin certuri cu el în legătură cu aceste subiecte.

Un aspect al scrupulelor care sunt diferite este cel al mâncării, mai ales al consumării cărnii. **Unul crede că poate să mănânce de toate; pe când altul, care este slab, nu mănâncă decât verdețuri** (lit., „dar cel care este slab mănâncă legume“). Motivul pentru care unii creștini de atunci erau vegetarieni nu este specificat. Deoarece problema este legată de credința lor creștină este posibil ca acest obicei să fi avut scopul evitării consumării cărnii oferite idolilor (cf. 1 Cor. 8; 10:23-30). Motivul care i-a determinat pe unii creștini să aibă aceste scrupule nu este important; existența lor alături de opinii diferite este preocuparea lui Pavel.

În situații de acest gen nici un credincios nu trebuie să-l judece pe celălalt. Verbul **să nu disprețuiască** (*exoutheneitō*; folosit și în Rom. 14:10) se poate traduce „a respinge cu dispreț” (cf. „n-ați arătat... dispreț”, Gal. 4:14 și „nu disprețuiți”, 1 Tes. 5:20). Motivul pentru care un creștin „puternic” nu trebuie să-l disprețuiască pe unul „slab” și motivul pentru care un creștin slab nu trebuie **să... judece** (*krinetō*) pe cel puternic este că **Dumnezeu l-a primit** (același verb ca în 14:1) pe fiecare dintre ei. (Un alt motiv pentru a nu-i disprețui pe ceilalți este prezentat mai târziu în v. 10.) Fiind credincios, el este un slujitor al lui Dumnezeu și va fi judecat de Dumnezeu. Toți creștinii care încearcă să-i judece pe ceilalți credincioși trebuie să se confrunte cu întrebarea lui Pavel: **Cine ești tu, care judeci** (lit., „cel care judecă”) **pe robul altuia?** (*Oiketēn*, „slujitor pe lângă casă” nu este cuvântul obișnuit *doulos*, „rob”). Participiul prezent „care judeci” sugerează faptul că Pavel a sesizat că unii creștini din Roma îi judecau pe alții. Dar aceste critici sunt greșite pentru că evaluarea unui slujitor al casei cade în sarcina **stăpânului său**, nu a tovarășilor lui de credință. Totuși, a tras Pavel concluzia: **va sta în picioare** (lit., „va fi făcut să stea în picioare”), **căci Domnul are putere să-l înălțarească ca să stea**. Chiar dacă un credincios disprețuiește scrupulele altui creștin, Dumnezeu îl poate apăra pe acesta din urmă.

14:5-8. Un alt aspect în care se manifestă opinii separate a fost semnificația unor zile speciale. **Unul socotește o zi mai pe sus decât alta; pentru altul, toate zilele sunt la fel** (cf. Col. 2:16). Pentru apostol poziția diversilor creștini nu avea importanță. Preocuparea lui era: **Fiecare să fie deplin încredințat în mintea lui** (cf. Rom. 14:14, 22), examinându-și inima pentru a fi sigur că face ceea ce crede că vrea Domnul să facă. Apoi, trebuie să păstreze opiniile sale **pentru Domnul**. Acest lucru este valabil în orice problemă în care există diferențe sincere de opinii între creștini, fie că este vorba de **deosebire între zile**, fie că este vorba de ceea ce se **mănâncă**, sau de orice alt lucru neinterzis de Scriptură. Toți îi aparținem Domnului și suntem judecați de El (1 Cor. 10:25-27; 1 Tim. 4:3-5). Responsabilitatea individuală a creștinului în fața Domnului în toate domeniile și experiențele vieții este foarte importantă. Fiecare creștin este văzut de Domnul atât în viață cât și în moarte și este judecat de El, nu de alți creștini. **Deci, fie că trăim, fie că murim, noi suntem ai Domnului.**

14:9-12. Pavel a prezentat în aceste versete baza teologică a îndemnului său pentru creștini de a înceta să judece și de a rezista tentației de a judeca. Unul dintre motivele morții răscumpărătoare a Domnului este **să aibă stăpânire și peste cei morți și peste cei vii**. Deoarece Isus este Domnul, creștinii nu trebuie să „judece” (*krineis*) sau să „disprețuiască” (*exoutheneis*, „să respingă cu dispreț”; cf. v. 3) pe ceilalți, frații lor, în astfel de probleme. Nici un creștin nu este deasupra fratelui său ca judecător; toți sunt egali sub Hristos, Judecătorul.

Fiind Domnul, Isus va analiza și evalua într-o zi lucrarea slujitorilor Săi înaintea **scaunului de judecată** (*bēma*; vezi comentariile de la 2 Cor. 5:10). Pavel a afirmat certitudinea acestui eveniment citând din Isaia 49:18 și 45:23, texte referitoare la înfățișarea fiecăruia **înaintea** lui Hristos și la recunoașterea Sa ca Domn (cf. Fil. 2:10-11). Atunci, **fiecare** din noi va da **socoteală** (lit., „un cuvânt”) **despre sine însuși lui Dumnezeu**. Pentru că Pavel a scris credincioșilor din Roma (Rom. 1:7) și s-a inclus pe sine însuși printre ei folosind persoana întâia plural în cazul verbului folosit („ne vom înfățișa”; 14:10), „scaunul de judecată” este rezervat numai credincioșilor în Domnul. Ceea ce aici este numit scaunul de judecată al lui **Dumnezeu** este scaunul de judecată al lui Hristos în 2 Corinteni 5:10. Deoarece Dumnezeu judecă prin Fiul Său (Ioan 5:22, 27), despre acest scaun de judecată se poate spune că este atât al Tatălui cât și al Fiului. Nu va fi stabilită atunci problema destinului final al credinciosului; aceasta a fost rezolvată prin credința lui în Hristos (Rom. 8:1). Lucrarea fiecărui credincios va fi analizată, rezultatul fiind experimentarea unor pierderi (cf. 1 Cor. 3:12-15), dar creștinul va fi răsplătit pentru lucrurile durabile pe care le-a făcut (cf. 1 Cor. 4:4-5). Această judecată a credincioșilor este un apogeu al demonstrării stăpânirii lui Dumnezeu.

2. FĂRĂ MOTIVE DE POTICNIRE (14:13-23)

Îndemnul lui Pavel împotriva judecării se referă la atitudinile și acțiunile creștinilor față de convingerile altor credincioși (v. 1-12). Cealaltă față a monedei este evaluarea impactului convingerilor și acțiunilor proprii asupra altor creștini. În această secțiune Pavel avertizează de pericolul punerii unor obstacole în calea creșterii spirituale a celorlalți creștini, pe baza faptului că suntem liberi să trăim

Romani 14:13-23

conform convingerilor care nu sunt împărtășite de ceilalți credincioși.

14:13-14. Propoziția de început a lui Pavel este atât porunca finală a subiectului anterior cât și introducerea subiectului nou: **Să nu ne mai judecăm** (*krinōmen*, „condamnăm“), **deci, unii pe alții** (conjunctiv prez., „Să nu mai continuăm să ne judecăm sau condamnăm unii pe alții“). În loc de aceasta, creștinul trebuie să se judece pe *sine însuși* și acțiunile sale astfel încât să nu fie **o piatră de poticnire** (*proskomma*, lit., „un lucru de care se împiedică cineva“; cf. 1 Cor. 8:9 și comentariilor de la Rom. 14:20-21) **sau un prilej de păcătuire** (*skandalon*, lit., „cursă, capcană“, deci „orice lucru care-l determină pe celălalt să păcătuiască“; cf. 16:17) **pentru fratele** lui.

Întorcându-se la subiectul mâncării (14:2-3, 6) Pavel și-a exprimat propria convingere (cf. v. 5) de creștin că **nimic nu este necurat** (*koinon*, „comun“; cf. Fapte 10:15; Rom. 14:20; 1 Cor. 8:8). Totuși, problema este că nu toți creștinii — mai ales creștinii evrei — împărțeau convingerea lui Pavel. Din acest motiv Pavel a tras concluzia care se impunea: **un lucru nu este necurat** („comun“) **decât pentru cel ce crede** („cel care socotește“) **că este necurat** (cf. Tit 1:15). Dar dacă cineva insistă asupra acceptării convingerilor sale, el poate să-i afecteze pe ceilalți. Acesta este subiectul de care se va ocupa Pavel în continuare (Rom. 14:15-18).

14:15-18. Cum trebuie să se poarte un creștin care are convingerea că poate consuma orice fel de alimente față de cel care are scrupule în privința unor alimente? El trebuie să renunțe la libertatea lui în Hristos în dragostea creștină pentru a evita ca **fratele** să aibă de suferit din punct de vedere spiritual. Dacă el insistă să-și exercite libertatea lui creștină astfel încât să-l **mâhnească** (*lypeitai*, „suferință, durere“) pe fratele său, atunci, a conchis Pavel, exercitarea creștină a libertății nu înseamnă să **nu mai umbli în dragoste**. O astfel de insistență poate **nimici** spiritual **pe acela pentru care a murit Hristos**. „A nimici“ este traducerea cuvântului *apollye*, care are deseori sensul de distrugere eternă. Aici poate însemna doar distrugere temporară; un creștin obligat să acționeze împotriva scrupulelor sale, chiar dacă ele sunt mai stricte decât este necesar, se poate distruge din cauza conștiinței lui rănite (cf. 1 Cor. 8:10-12). Insistența asupra libertății creștine (**binele vostru**) mai poate duce la discreditarea ei (**să fie grăit de rău**, *blasphēmeistho*).

Astfel de lucruri nu trebuie să se întâmple. În fond, mâncarea nu este atât de importantă (1 Cor. 8:8); **nu** ea reprezintă esența „Împărăției“ **lui Dumnezeu**. Împărăția constă în **neprihănire** (un mod de viață integru), **pace** (cf. Rom. 12:16, 18; 14:19) **și bucurie în** (sfera Duhului) **Duhul Sfânt** (cf. 15:13). Aceste lucruri sunt esențiale pentru comuniunea și armonia creștină. Un creștin preocupat de lucruri spirituale va insista asupra unui mod corect de comportare, asupra armoniei și bucuriei și nu va încerca să-i oblige pe ceilalți să adopte modul lui de viață. Drept rezultat, un creștin care **slujește** (participiu prez., *douleuōn*, „care continuă să slujească ca un rob“) **lui Hristos în felul acesta** — urmărind în dragostea creștinească neprihănirea, pacea și bucuria în Duhul Sfânt — **este plăcut** (cf. 12:1; 15:1; Evr. 13:21) **lui Dumnezeu și cinstit de oameni** (în contrast față de vorbirea de rău din Rom. 14:16).

14:19-21. Continuând să sublinieze importanța neîmpiedicării altora pe drumul creșterii spirituale, Pavel i-a îndemnat cu toată vigoarea pe cititorii săi: **Așa dar, să urmărim lucrurile** (lit., „să continuăm să urmărim“), **care duc la pacea** (lit., „lucrurile păcii“; cf. v. 17) **și zidirea noastră** (lit., „și lucrurile care duc la zidirea noastră unul de către celălalt“; cf. 15:2; 1 Tes. 5:11). Pentru Pavel **o mâncare** și convingerile personale legate de ea nu erau la fel de importante ca sănătatea spirituală a celorlalți creștini și **lucrurile lui Dumnezeu**. Din acest motiv **este rău** să insiști asupra libertății personale în Hristos în privința alimentelor (**toate lucrurile sunt curate**; cf. Rom. 14:14, „nimic nu este necurat în sine“) și a băuturii dacă acest lucru **ajunge pentru altul un prilej de cădere** (*proskommatos*, „o piatră de poticnire“; cf. v. 13, 21). A mânca **carne**, a bea **vîn** și **orice alt lucru** trebuie evitat dacă reprezintă pentru **fratele tău un prilej de cădere** (*proskoptei*, „poticnire“; cf. *prokosmma* în v. 13, 20). Uneori trebuie să renunțăm la libertatea creștină de dragul altora. Așa cum a scris Pavel corintenilor: „Toate lucrurile sunt îngăduite, dar nu toate sunt de folos“ (1 Cor. 10:23). Și: „Luați seama ca nu cumva această slobozenie a voastră să ajungă o piatră de poticnire pentru cei slabi“ (1 Cor. 8:9).

14:22-23. În privința convingerilor personale în domeniile unde există opinii diferite, Pavel a tras concluzia: **Încredințarea pe care o ai** (lit., „Credința pe care o ai“ sau „Ai credință?“), **păstrează-o pentru tine, înaintea lui Dumnezeu**. Un creștin nu

trebuie să insiste asupra influențării altui credincios care are scrupule mai stricte „în mintea lui” (v. 5) pentru că el trăiește „pentru Domnul” (v. 8). Pavel îl consideră pe un creștin care are o conștiință curată în aceste probleme, asemenea lui, **ferice**. Pe de altă parte, un creștin care **se îndoiește și mănâncă, este osândit** (verb la perf. pas. „este condamnat”). Dacă un creștin mănâncă sau face orice altceva atunci când are îndoieli în mintea lui, dacă lucrul respectiv este bun sau rău înaintea lui Dumnezeu (unul care este „slab” în credință, v. 1-2), acțiunea lui nu provine **din** (ek, „din”) **încredințare** și, deci, este greșită. Principiul este: „Dacă ai îndoieli, oprește-te.” Creștinul „tare” (15:1) greșeste, dacă îl determină pe un frate mai slab să păcătuiască (făcând un lucru de care se îndoiește, 14:20), iar un frate slab (v. 1-2) care face unele lucruri în ciuda îndoielilor sale păcătuiește de asemenea (v. 23).

3. URMÂND EXEMPLUL LUI HRISTOS (15:1-13)

Pavel a scris creștinilor să nu îi disprețuiască sau condamne pe alții (14:1-12) și nici să nu stânjenească viața spirituală a altor creștini (14:13-23). Acum el prezintă al treilea principiu care trebuie respectat atunci când ne raportăm la tovarășii de credință: trebuie să urmăm exemplul Domnului Isus Hristos. Isus a fost Persoana care a aplicat în mod suprem principiul de a trăi pentru alții, nu pentru Sine. De aceea este potrivit ca oamenii care-l poartă Numele să urmeze exemplul Său.

15:1-4. Pavel a rezumat prezentarea anterioară (cap. 14) spunând: **Noi, care suntem tari** (evident în convingeri și cu o conștiință puternică), **suntem datori** (timpul prez., fapt ce subliniază o obligație continuă; poziția acestui verb la începutul propoziției subliniază importanța acestei obligații) **să răbdăm slăbiciunile** (lit., „neputințele, deficiențele”) **celor slabi** (lit., „care nu sunt tari”). Cei tari nu trebuie să-i disprețuiască pe cei slabi; ei trebuie să fie îngăduitori cu ei. De asemenea, cei tari nu trebuie să urmărească să-și fie „plăcuți” lor înșile. Această ultimă propoziție este cheia; un creștin nu trebuie să fie ego-centric, ci trebuie să fie preocupat de bunăstarea spirituală a celorlalți. Totuși, a plăcea altora nu este un scop în sine, ci este **bine, în vederea zidirii** (lit., „spre edificarea”; cf. „zidirea” din 14:19). Acesta este exemplul lăsat de Domnul Isus **Hristos**. El **nu și-a plăcut Lui însuș**. El a venit să facă „voia”

Tatălui care L-a trimis (Ioan 4:34) și să-L fie plăcut Lui (Ioan 5:30; 8:29). Pentru a-și demonstra afirmația, Pavel a citat o parte dintr-un verset al unui psalm mesianic (Ps. 69:9). Hristos a fost insultat de alții datorită legăturii Sale cu Dumnezeu Tatăl.

Apoi Pavel a prezentat un principiu semnificativ privind scopul și lucrarea Scripturii: **tot ce a fost scris mai înainte, a fost scris pentru învățătura noastră** (lit., „pentru instruirea noastră”). Scopul pentru care au fost scrise **Scripturile** este să dea credincioșilor **răbdarea** (*hypomonēs*, „statornicie în fața adversităților”) și **mângâierea** astfel încât ei să aibă **nădejde** (timpul prez., „să continue să aibă speranță”; cf. Rom. 5:3-5). Atunci când creștinii învață din *trecut* (ceea ce este scris în VT despre alții care nu au urmărit să-și fie plăcuți lor înșiși) găsesc puterea de a răbda și a fi mângâiați în *prezent*, privind cu speranță (încredere) spre *viitor*.

15:5-6. „Răbdarea” și „mângâierea” pe care creștinul le primește din Scriptură (v. 4) vin esențialmente din partea lui „Dumnezeu”, autorul Scripturii. Pavel s-a rugat ca Dumnezeu să le dea cititorilor săi **aceleași simțiminte** (lit., „a gândi la fel”; 12:16, „a trăi în armonie” are aceeași construcție în gr.), **unii față de alții, după pilda lui Hristos Isus** (lit., „conform lui Hristos Isus”). Scopul final al acestei unități a fost: **cu o inimă și cu o gură** (o unitate a sentimentelor interioare și a exprimării exterioare), **să slăviți** (conj. prez., „să continuați să slăviți”) **pe Dumnezeu, Tatăl Domnului nostru Isus Hristos** (2 Cor. 1:3; Ef. 1:3; 1 Pet. 1:3 au aceleași cuvinte în prezentarea lui Dumnezeu). Acesta este scopul final al creștinului individual și scopul colectiv al bisericii (cf. Rom. 15:7; 1 Cor. 6:20; 2 Tes. 1:12).

15:7. Deoarece scopul relațiilor interpersonale dintre creștini este o slăvire în unitate a lui Dumnezeu, Pavel și-a încheiat poruncile prin cuvintele: **primiți-vă unii pe alții** (imper., „continuați să vă acceptați sau să vă primiți unii pe alții”). Este semnificativ faptul că aceeași poruncă a dat-o Pavel creștinilor tari atunci când a deschis întreaga discuție (14:1). Iar modelul creștin al acceptării noastre reciproce este Domnul Isus, care ne-a **primit** pe noi. Domnul i-a primit pe credincioși atunci când erau nu numai „fără putere” (5:6; lit., „slabi”), ci erau „nelegiuți” (5:6), „păcătoși” (5:8) și „vrăjmași” (v. 10). Evident, creștinii pot să-i accepte pe alții care se deosebesc de ei în probleme neesențiale.

Romani 15:8-13

Isus **Hristos** i-a primit pe ei **spre slava lui Dumnezeu**, care este scopul unității creștine (15:6).

15:8-12. Arătând că Domnul Isus este modelul creștinilor, Pavel a trecut apoi să discute lucrarea lui Isus și obiectivele ei: **Hristos a devenit un slujitor** (cuvântul „diacon” provine din acest substantiv gr. *diakonon*) **al tăierii împrejur**. Isus S-a născut evreu ca Mesia al Israelului din partea lui Dumnezeu. Dumnezeu a avut două obiective de realizat prin lucrarea lui Isus. Primul a fost **și să-și întărească făgăduințele date părinților** (cf. 9:4-5). Al doilea obiectiv al lui Dumnezeu în lucrarea lui Hristos a fost **și** („și” apare deoarece propoziția care urmează este coordonată cu cea precedentă) **ca Neamurile să slăvească pe Dumnezeu** (cf. 15:6) **pentru îndurarea Lui**. Dumnezeu a făcut legăminte numai cu Israelul (9:4), nu cu neevreii (cf. Ef. 2:12), deci Dumnezeu nu a avut promisiuni făcute prin legământ de împlinit cu neevreii. Toate binecuvântările spirituale care vin asupra neevreilor provin numai din îndurarea lui Dumnezeu. Cu toate acestea, Dumnezeu a avut din eternitate scopul să binecuvânteze spiritual neevreii prin Domnul Isus ca Mesia a lor și prin legămintele Sale cu Israelul (ex., Gen. 12:3; cf. Ioan 4:22).

Cele două scopuri ale lui Dumnezeu pentru lucrarea lui Hristos sunt realizate acum când Israelul a fost lăsat deoparte ca popor (cf. Rom. 11:1-31), și Biserica este formată atât din evrei cât și **Neamuri** (Ef. 2:14-22). Ele vor fi realizate și în viitor când Israelul își va reprimi locul de frunte între popoare și va deveni mijlocul binecuvântării tuturor (cf. Deut. 30:1-10).

Pentru a demonstra validitatea afirmației sale despre lucrarea lui Hristos și scopurile ei, mai ales cel referitor la neevrei, apostolul Pavel a citat pasaje din Vechiul Testament, introducându-le cu formula: **după cum este scris** (timpul perf. „stă scris”). Este semnificativ faptul că aceste citate sunt preluate din toate cele trei secțiuni ale Vechiului Testament — „Legea lui Moise... Prooroci și... Psalmi” (Luca 24:44) — și din trei mari eroi evrei: Moise, David și Isaia. Primul citat (Rom. 15:9) este din cântecul de eliberare a lui David (2 Sam. 22:50; Ps. 18:49); al doilea (Rom. 15:10) din cântarea de rămas bun a lui Moise (Deut. 32:43); al treilea (Rom. 15:11) din capitoul cel mai scurt și aflat în mijlocul Bibliei (Ps. 117:1); iar al patrulea (Rom.

15:12) din profeția mesianică a lui Isaia (Is. 11:10).

În cele patru citate putem vedea dezvoltarea unei idei. În primul citat, David L-a lăudat pe Dumnezeu **printre Neamuri** (Rom. 15:9); în al doilea, Moise a îndemnat neevreii: **Veseliți-vă, împreună cu poporul Lui** (v. 10); în al treilea psalmistul a poruncit neevreilor: **Lăudați pe Domnul** (v. 11; cf. v. 7); iar în patrulea Isaia a prezis că **o Rădăcină... din Iese** (Mesia) va domni **peste Neamuri** și ele **vor nădăjdui în El** (v. 12). Vechiul Testament nu a prezentat niciodată neamurile drept „împreună moștenitoare cu noi [Israelul]... în aceeași făgăduință în Hristos” (Ef. 3:6), dar cu siguranță că a prevăzut că neevreii vor primi binecuvântările din partea lui Dumnezeu ca împlinire a promisiunilor din cadrul legământului Lui cu poporul Său Israel.

15:13. De mai multe ori Pavel a lăsat impresia prin cuvintele sale că încheie această epistolă (v. 13, 33; 16:20, 25-27). Acest verset (15:13) este de fapt o rugăciune de binecuvântare. Această prezentare a lui Dumnezeu drept **Dumnezeul nădejdi** este legată de speranța menționată în versetele precedente și de promisiunile lui Dumnezeu consemnate în Scriptură, care dau speranță (v. 4). Pavel a dorit ca Dumnezeu să-i **umple** pe cititorii săi **de toată bucuria și pacea** (cf. 14:17). Bucuria este legată de încântarea cu care este așteptată împlinirea speranțelor. Pacea rezultă din siguranța că Dumnezeu va împlini aceste speranțe (cf. 5:1; Fil. 4:7). Acestea sunt experimentate de cei care au **credința** (cf. Evr. 11:1). Drept rezultat credincioșii, **prin puterea Duhului Sfânt**, sunt **tari în nădejde** (cf. Rom. 15:9). Această realizare a tuturor scopurilor lui Dumnezeu pentru bunăstarea spirituală a copiilor Săi vine din puterea dată de Duhul lui Dumnezeu. Ce încheiere potrivită care amintește de discuția apostolului despre viața creștină.

VII. Comentarii finale (15:14-16:27)

Deși toate epistolele lui Pavel au cuvinte de încheiere, el le-a acordat un spațiu mai mare în Romani decât în oricare altă epistolă. Acest lucru s-a datorat cel puțin în parte faptului că el nu a vizitat niciodată orașul și bisericile lui și de asemenea dorinței lui de a stabili relații personale cu destinatarii epistolei sale. Un alt factor a fost cu siguranță planul său de a vizita Roma în viitor.

A. Planuri personale (15:14-33)

Scriind unui grup de oameni pe care nu l-a întâlnit niciodată Pavel a manifestat o ezitare laudabilă de a face referiri personale la sine însuși. S-a folosit pe sine însuși o singură dată drept exemplu (7:7-25), și celelalte referiri la sine sunt puține (1:8-16; 9:1-3; 10:1-2; 11:1). Acum când și-a încheiat epistola a simțit nevoia să conducă discuția spre filozofia lucrării sale și spre planurile sale în lumina ei.

15:14-16. Pavel și-a demonstrat în această epistolă și în altele capacitatea de a fi direct, uneori chiar aspru, și convingător. Totuși era foarte preocupat de sentimentele celorlalți și avea capacitatea de a folosi cu eficiență principiile relațiilor interpersonale. Acest lucru reiese din afirmația sa: **eu însumi sunt îndreptățit** (timpul perf. „eu rămân convins”; cf. 8:38) **că sunteți plini de bunătate, plini și de orice fel de cunoștință** (timpul perf. „fiind umpluți de toată cunoașterea”, nu în sens absolut, ci în sensul că ei aveau o înțelegere a întregului spectru al adevărilor creștine) **și astfel sunteți în stare să vă sfătuiți** (*nouthetein*, „a sfătui, a îndemna”; cf. Col. 1:28; 3:16) **unii pe alții**. Pavel nu avea o părere defavorabilă despre creștinii romani; dimpotrivă el a considerat că din punct de vedere spiritual au cunoștințe și maturitate. În acest caz, de ce a scris el despre aceste subiecte creștine fundamentale? Pavel le-a explicat: **v-am scris mai cu îndrăzneală, ca să vă aduc din nou aminte de lucrurile acestea**. La fel a procedat și Petru (2 Pet. 1:12; 3:1-2).

Pavel a îndeplinit condițiile necesare pentru a le aminti cititorilor de acele subiecte în virtutea poziției lui deosebite ca rezultat al **harului** lui Dumnezeu (cf. Rom. 1:5). El a fost **slujitorul** (*leitourgon*, un „slujitor public”) **lui Isus Hristos între Neamuri**. Această lucrare a fost considerată de Pavel **preoția** (GBV; verbul gr. *hierourgounta* înseamnă „a lucra în lucruri sacre”) **în Evanghelia lui Dumnezeu** (cf. 1:2-4). Deoarece **Neamurile** au fost destinatele proclamării de către Pavel a veștii bune (11:13; Gal. 1:16; 2:2,7-9; Ef. 3:8; Col. 1:27; 2 Tim. 4:17), ele au devenit **o jertfă bine primită, sfințită** (timpul part. „care a fost sfințită”, sau „pusă deoparte”) **de Duhul Sfânt** (cf. 1 Pet. 1:2). Ca un preot, Pavel l-a prezentat pe Dumnezeu neevreilor și apoi i-a prezentat pe ei ca o jertfă înaintea lui Dumnezeu. Disponibilitatea lui Dumnezeu de a-i accepta pe neevrei, puși deoparte de Duhul Sfânt, arată că planul Său pentru epoca Bisericii este unirea evreilor și neevreilor într-un singur trup (cf. Ef. 3:6).

15:17-19. Pavel prezintă rezultatul acestei lucrări deosebite a sa pentru neevrei, prin harul lui Dumnezeu: **Eu, deci, mă pot lăuda** (lit., „m-am lăudat”) **în Isus Hristos, în slujirea lui Dumnezeu** (lit., „în lucrurile privitoare la Dumnezeu”). Nu era o laudă cu realizările umane, așa cum a explicat Pavel: **Căci n-aș îndrăzni să pomenesc nici un lucru pe care să nu-l fi făcut Hristos prin mine, ca să aduc Neamurile la ascultarea de El** (lit., „la ascultarea Neamurilor”). „Ascultarea” este un sinonim pentru venirea la Hristos (cf. 1:5; 1 Pet. 1:2; cf. „să asculte” din Rom. 16:26) pentru că Dumnezeu „poruncește... tuturor oamenilor de pretutindeni să se pocăiască” (Fapte 17:30).

Pavel a recunoscut faptul că tot creditul îi aparține lui Hristos. Cu toate acestea și Pavel a participat; Dumnezeu a lucrat prin **cuvântul** și prin **faptele** lui. Apostolul a fost folosit de Dumnezeu pentru înfăptuirea **semnelor** (*sēmeiōn*, miracole care au semnificația unor adevăruri teologice) și **minunilor** (*teratōn*, miracole care produc uimirea). Luca s-a referit la o minune făcută de Dumnezeu prin Pavel în Cipru (Fapte 13:11, orbirea lui Elima), la „semne și minuni” în Iconia (Fapte 14:3; cf. Fapte 15:12) și la minunile din Listra (Fapte 14:8-10, 19-20), din Efes (Fapte 19:11-12), din Troa (Fapte 20:9-12) și din Malta (Fapte 28:1-8). Semnele, minunile și miracolele au constituit elemente de autentificare a lucrării apostolilor (2 Cor. 12:12; Evr. 2:3-4). Și toate acestea, a spus Pavel, au fost **prin puterea Duhului Sfânt** (cf. Rom. 15:13). Toate realizările remarcabile ale lui Pavel au avut drept sursă harul lui Dumnezeu, drept scop și motivație Isus Hristos și drept putere Duhul Sfânt.

Rezultatul a fost că Pavel a predicat **Evanghelia de la Ierusalim și țările de primprejur, până la Iliric**. Literal, textul este: „de la Ierusalim și într-un cerc (i.e., Ierusalimul și împrejurimile lui), chiar până la Iliric”. „Evanghelia lui Dumnezeu” (v. 16) este numită aici **Evanghelia lui Hristos**. Noul Testament consemnează mai multe vizite ale lui Pavel la Ierusalim după convertirea sa (Fapte 9:26-28 [cf. Gal. 1:17-19]; Fapte 11:27-30; 15:2 [cf. Gal. 2:1]; Fapte 18:22). Vizita lui Pavel la Iliric nu a fost menționată în altă parte în Noul Testament. Această zonă, cunoscută și sub numele de Dalmatia, corespunde aproximativ fostei republici Yugoslavia. Se află în vestul și nordul Greciei (vezi localizarea ei pe hartă între Fapte și Rom.). Tit s-a dus o dată în Dalmatia (2 Tim. 4:10). O alternativă plauzibilă este că

Romani 15:20-33

Pavel a ajuns în Iliric din Macedonia în timp ce aștepta un răspuns la Epistola 2 Corinteni înainte de a merge la Corint (Fapte 20:1-3; 2 Cor. 13:1-2, 10). Vizita îi era proaspătă în minte, deoarece Corintul era orașul unde a scris Epistola către Romani (vezi *Introducere* la Rom.).

15:20-22. Referirea la dimensiunea geografică a lucrării sale (v. 19) l-a determinat pe Pavel să-și prezinte filozofia de evanghizare: **am căutat să vestesc Evanghelia acolo unde Hristos nu fusese vestit** (lit., „numit“). Pavel și-a propus să fie un adevărat pionier al evanghelizării, lucrând în teritorii unde nu mai ajunsesse vestea bună a harului lui Dumnezeu prin Isus Hristos. Motivul lui Pavel a fost: **să nu zidesc pe temelia pusă de altul** (cf. 1 Cor. 3:10). Apoi Pavel și-a exprimat scopul lucrării sale printr-un citat din a doua parte a versetului din Isaia 52:15 și a explicat: **Iată ce m-a împiedicat de multe ori să vin la voi**. Până acum Pavel a găsit întotdeauna noi domenii pentru lucrarea sa în Asia Mică și în peninsula elenă și nu s-a simțit încă liber să privească spre Roma și Spania.

15:23-24. Poate că vizita la Iliric l-a convins pe Pavel că nu mai existau teritorii unde nu se vestise Evanghelia în Asia Mică și în peninsula elenă. Acest lucru nu înseamnă că el vizitase toate centrele, ci sensul este că Evanghelia a fost vestită și au fost înființate biserici care puteau duce la îndeplinirea lucrarea (cf. Fapte 19:8-10). Oricare a fost realitatea, Pavel a conchis: **nu mai am nimic care să mă țină pe aceste meleaguri** (lit., „fiindcă nu mai am locuri în care să lucrez în aceste regiuni“). Împreună cu acest lucru, dorința lui **fierbinte... de ani de zile** era să-i vadă pe creștinii romani. La începutul acestei epistole el și-a exprimat dorința să îi viziteze (Rom. 1:10-11, 13). Pavel a continuat: **nădăduiesc** (această propoziție nu apare în textul gr. dar ideea este implicită) **să vă văd în treacăt, când** (caracterul nedefinit la propoziției determină sensul de „oricând se va întâmpla acest lucru“) **mă voi duce în Spania** (cf. 15:28). Spania era pe atunci o colonie romană unde locuiau mulți evrei; era granița de vest a imperiului. El a sperat să îi viziteze în trecere. Se pare că nu și-a propus să stea mult în Roma. El dorea să fie **însoțit** de ei **până acolo** (lit., „și prin voi să fiu trimis mai departe acolo“), adică dorința lui era ca ei să-l încurajeze să meargă în Spania. Pavel urma să meargă în Spania numai **după** ce își va **împlini... dorința de a fi stat** cu ei un timp.

Pavel le-a făcut un compliment sincer credincioșilor din Roma spunând că părtășia lui cu ei îl va înviora și satisface spiritual (cf. 1:11). De asemenea a dorit să le ofere un dar spiritual, întărindu-i astfel (1:13), adică să poată să-i ajute să crească în Hristos.

15:25-27. Pavel nu avea numai planuri de viitor, ci și preocupări imediate. **Acum mă duc la Ierusalim să duc niște ajutoare sfinților** (lit., „să îi ajut [*diakonōn*] pe sfinți“). Vizita lui Pavel la Ierusalim a avut scopul să predea ajutoarele strânse de biserici **pentru săracii dintre sfinții, care sunt în Ierusalim** (cf. Fapte 24:17; 1 Cor. 16:1-4; 2 Cor. 8:13-14; 9:12-13; Gal. 2:10). La strângerea lor au contribuit și bisericile din Asia Mică, dar Pavel le-a menționat numai pe cele din **Macedonia și Ahaia**, zonele cele mai apropiate de Roma și cele la care se gândea, având motive întemeiate. (Vezi localizarea acestor două zone ale Greciei pe harta dintre Fapte și Rom.)

Acea **strângere de ajutoare** (*koinōnian*, „comuniune“) a fost voluntară, fapt subliniat de repetarea verbului, **au avut bunătața** (cf. Rom. 15:26-27; 2 Cor. 8:10-12). În același timp Pavel a recunoscut adevărul că bisericile aveau **o datorie față de ei** (lit., „le sunt datorii“). Acest sentiment al obligației morale l-a determinat fără îndoială pe Pavel să sugereze strângerea ajutoarelor. Pentru că **Neamurile au avut parte de binecuvântările lor duhovnicești** (lit., „de lucrurile lor spirituale“; cf. Rom. 11:11-12, 17-18; 15:12; Gal. 3:14; Ef. 3:6), creștinii neevrei aveau neîndoișor **datoria... să-i ajute** (*leitourgēsai*, „a te ocupa de cineva slujindu-i“; cf. *leitourgon* din Rom. 15:16) **cu bunurile lor pământești** (lit., „în lucrurile firești; cf. Gal. 6:6).

15:28-29. Pavel a spus din nou că **după** ce va merge la Ierusalim, va **pleca în Spania** și va **trece pe la romani** (cf. v. 24). Pavel a ajuns într-adevăr la Roma, dar nu așa cum a crezut (Fapte 27-28)! Nu se știe cu certitudine dacă a mai ajuns în Spania. Creștinii trebuie să planifice, dar trebuie să fie și flexibili. Fără să se laude, dar manifestându-și încrederea în bogăția lui Dumnezeu, el a promis că vizita lui va fi o binecuvântare spirituală pentru creștinii romani: **voi veni cu o deplină binecuvântare de la Hristos**, adică va împărtăși cu ei binecuvântările lui Hristos (cf. Rom. 1:11-13).

15:30-33. Apostolul Pavel a recunoscut că are nevoie de sprijinul rugăciunilor de mijlocire a cititorilor săi și le-a solicitat în repetate rânduri (Ef. 6:19-20; Col. 4:3-4;

1 Tes. 5:25; 2 Tes. 3:1-2; Filim. 22). Aici el le-a adresat romanilor rugămintea **pentru Domnul nostru Isus Hristos și pentru dragostea Duhului**, să lupte **împreună cu el** prin rugăciune. „Dragostea Duhului” este probabil dragostea dată de Duhul (cf. Rom. 5:5), nu dragostea pentru Duhul. Cunoscând această dragoste divină, ei vor fi îndemnați să se roage. Mijlocirea unui creștin în rugăciune este un mijloc de a lua parte la lucrarea altora.

Cererea concretă a lui Pavel a fost să fie **izbăvit de răzvrății** (lit., „neascultătorii”) **din Iudea și pentru ca slujba (diakonia) pe care o avea pentru Ierusalim, să fie bine primită de sfinți**. Pavel cunoștea problemele care îl vor aștepta în Ierusalim (Fapte 20:23) și era profund interesat ca ajutoarele strânse de creștinii neevrei să fie predade și distribuite în mod adecvat. Dacă aceste obiective se vor realiza, conform lui Pavel, atunci el va ajunge la ei **cu bucurie, cu voia lui Dumnezeu** și se va „răcori” cu ei. Verbul „a se răcori” înseamnă că Pavel se va putea odihni sau relaxa împreună cu ei, știind că și-a îndeplinit bine sarcina. Pavel a încheiat această secțiune cu o scurtă binecuvântare: **Dumnezeul păcii** (cf. Rom. 16:20; de asemenea cf. „Dumnezeul nădejdi”; 15:13) **să fie cu voi cu toți! Amin**. Este a treia binecuvântare din acest capitol (cf. v. 5, 13).

B. Salutări personale (16:1-16)

Capitala Roma era un magnet care îi atrăgea pe oameni din întregul imperiu. În plus, călătoriile lui Pavel în multe dintre centrele importante — Ierusalim, Antiohia din Siria, Filipi, Atena, Corint, Efes — l-au pus în contact cu partea mobilă a societății romane. Acești factori ne ajută să explicăm prezența multor prieteni ai lui Pavel în Roma, dar cunoașterea deplasărilor lor este un omagiu al preocupării sale profunde pentru oameni.

16:1-2. Fivi (care înseamnă „strălucitor, radiant”; Phoebe NIV — n.tr.) a fost mesagera lui Pavel care a dus această epistolă, deci el a scris în mod oficial: **Vă dau în grijă pe Fivi, sora noastră**. Relația menționată este de natură spirituală, nu familială. Fivi era **diaconită** („slujitoare”, COR marg.) **a Bisericii din Chencrea**, un port situat la câțiva kilometri est de Corint (cf. Fapte 18:18; vezi harta dintre Fapte și Rom.). Cuvântul *diakonon*, „slujitoare” este folosit pentru desemnarea funcției de diacon (Fil. 1:1; 1 Tim. 3:8, 10, 12), dar și cu sens general (Rom.

15:8; 1 Cor. 3:5). Folosirea acestui cuvânt împreună cu expresia „a Bisericii” sugerează cu multă convingere faptul că este vorba de o poziție recunoscută, o caracteristică adecvată pentru o persoană care slujea drept mesagerul lui Pavel. Pavel nu numai că a recomandat-o în mod oficial (cf. 2 Cor. 3:1), ci i-a rugat pe creștinii romani: **s-o primiți în Domnul, într-un chip vrednic de sfinți și s-o ajutați în orice ar avea trebuință de voi** (lit., „să fiți alături de ea în orice lucru”). Pavel a explicat că: **și ea s-a arătat de ajutor (pro-statis, „protectoare, susținătoare”) multora și îndeosebi mie**. Deci ei trebuia să o ajute, pentru că și ea i-a ajutat pe alții.

16:3-5. Lista salutărilor (v. 3-16) pe care Pavel a vrut să le transmită prietenilor lui din Roma este mai lungă decât în oricare altă epistolă. El a menționat 26 de oameni pe nume și s-a referit la mulți alții (v. 5, 10-11, 13-15). În listă sunt incluse mai multe femei: Priscila (v. 3), Maria (v. 6), Trifena și Trifosa (v. 12), Persida (v. 12), mama lui Ruf (v. 13) și sora lui Nereu (v. 15). Două alte persoane sunt probabil femei: Iunia (v. 7) și Iulia (v. 15).

Pavel i-a întâlnit prima oară pe „Priscila” și **Acuila** când a sosit în Corint în a doua sa călătorie misionară (Fapte 18:2) și a lucrat împreună cu ei în meseria confecționării de corturi. Ei veniseră în Corint din cauza decretului lui Claudiu ca toți evreii să părăsească Roma. Ei l-au însoțit pe Pavel atunci când a plecat din Corint (Fapte 18:18), dar au rămas în Efes când grupul s-a oprit pentru scurt timp (Fapte 18:19). Acolo ei s-au ocupat de Apolo (Fapte 18:26) și, bineînțeles, l-au ajutat pe Pavel în timpul șederii sale în Efes în cea de-a treia călătorie misionară a sa, pentru că ei au trimis salutări creștinilor corinteni (1 Cor. 16:19). La scurt timp după aceasta, ei trebuie să se fi întors la Roma, iar mai târziu s-au întors la Efes (2 Tim. 4:19).

Pavel a avut cuvinte foarte apreciative la adresa lor, numindu-i **tovarășii mei de lucru în Hristos Isus** și descoperind faptul că **și-au pus capul în joc, ca să-mi scape viața**. Nu se știe în ce mod și-au riscat viața. Pavel a adăugat: **toate Bisericile ieșite dintre Neamuri** le erau recunoscătoare. Pavel a mai trimis salutări **Bisericii care se adună în casa lor**. Creștinii din Roma se adunau probabil în multe case, cum era cea a Priscilei și a lui Acuila. Acest cuplu a avut o biserică și în casa lor din Efes (1 Cor. 16:19) și probabil că așa s-a întâmplat în toate locurile unde au locuit. Alte biserici în case sunt menționate în Coloseni 4:15 și Filimon 2.

Romani 16:6-16

Epenet, căruia i se trimit salutări, este menționat numai aici, dar este numit de Pavel **prea iubitul meu** (lit., „cel iubit de mine”; cf. Stachys, v. 9). El a fost **cel dintâi rod al Asiei pentru Hristos**. Pavel a ajuns în Asia, partea de vest a Turciei moderne, în a treia sa călătorie misionară (Fapte 19:10), după ce a fost împiedicat să meargă acolo în a doua sa călătorie misionară (Fapte 16:16).

16:6-7. Menționarea **Mariei** este însoțită doar de mențiunea că ea **s-a ostenit mult pentru voi** („s-a trudit mult”; cf. v. 12). Unele manuscrise grecești au Miriam, forma ebraică a numelui, ceea ce poate însemna că era evreică.

Andronic și Iunia, cărora li se trimit salutări împreună, ar fi putut fi soț și soție; numele Iunia poate fi atât masculin cât și feminin. Pavel i-a numit **rușele mele**, lucru care se referă probabil la apartenența la aceeași seminție, nu familie (cf. 9:3). El a menționat și patru alte „rușe” (16:11, 21). Pavel a spus că Andronic și Iunia au fost **tovarășii lui de temniță**; când sau unde s-a întâmplat acest lucru nu este menționat (cf. 2 Cor. 11:23). Pavel a spus că **sunt cu vază** (*episēmoi*, lit., „având un semn [*sēma*] asupra lor”, și de aici sensul de „ilustru, remarcabil, notabil”) **între apostoli**. Cuvântul „apostoli” este folosit aici probabil în sensul lui mai larg, general, în care Barnaba, Sila și alții au fost numiți apostoli (Fapte 14:14; 1 Tes. 2:6). Ar putea avea și sensul restrâns de apostoli, referindu-se la reputația pe care această pereche a avut-o printre cei doisprezece apostoli. Pavel a adăugat: **Ei au venit** (timpul perf.com. „ei au venit și încă sunt”) **la Hristos mai înainte de mine**. Deci erau creștini de aproximativ 25 de ani.

16:8-11. **Ampliat** era un om pe care Pavel îl iubea **în Domnul**. Era o mare laudă din partea apostolului. **Urban** este numit **tovarășul nostru de lucru în Hristos** și **Stache** este **prea iubitul** lui Pavel (lit., „cel iubit de mine”; cf. Epenet, v. 5). Pavel a spus că **Apele** este **încercatul slujitor** (*ton dokimon*, „cel dovedit bun în urma încercărilor”; cf. aceluiași cuvânt trad. „cinstit” în 14:18; infinitivul corespunzător *dokimazein* este trad. „să puteți deosebi” în 12:2) **al lui Hristos**. Fără a mai menționa alți oameni, Pavel a trimis salutări **celor din casa lui Aristobul**, probabil un nepot al lui Irod cel Mare. (Vezi diagrama despre familia lui Irod de la Luca 1:5.) Într-o casă erau incluși atât membrii familiei cât și slujitorii. (Totuși, textul gr. are doar: „cei care aparțin lui Aristobul”; cf. Rom. 16:11.)

Ierodion a fost salutat ca **ruda mea**, dar iarăși relația dintre ei se referă la seminție, nu la familie (cf. v. 7, 21). Numele poate identifica această persoană ca aparținând familiei lui Irod. Încă o dată, fără să mai menționeze nume, Pavel trimite salutări **celor din casa lui Narcis** (lit., „cei care îi aparțin lui Narcis”; cf. v. 10). Dar Pavel a adresat salutările numai celor **care sunt ai Domnului**, fapt ce indică că familia lui Narcis era împărțită din punct de vedere spiritual.

16:12-13. Pavel a trimis salutări comune **Trifenei și Trifosei**, identificându-le prin expresia: **se ostenesc** („se trudesc”) **pentru Domnul**. Unii cred că ele erau surori, poate chiar gemene. Urmează salutări trimise **Persidei**, celei **prea iubite** (lit., „cea iubită”), o altă femeie **care s-a ostenit mult** („s-a trudit mult”) **pentru Domnul**. Este interesant faptul că despre patru femei se spune că „s-au ostenit” mult (cf. Maria, v. 6).

Nu se știe cu siguranță dacă **Ruf** este aceeași persoană cu cea menționată în Marcu 15:21. Dacă da, atunci el, un fiu al lui Simon din Cirena, era un nord-african. Pavel a spus că Ruf este **ales în Domnul**, afirmație valabilă pentru toți credincioșii (cf. Ef. 1:4). În consecință, cuvântul tradus „ales” poate însemna „eminent”, pentru că a fost folosit cu privire la Ruf ca semn distinctiv. Salutările au fost adresate și **mamei lui** care, a spus Pavel, **s-a arătat și mama lui**. Desigur, Pavel nu a spus că ea a fost mama lui biologică, ci că el a primit din partea ei o îngrijire maternă.

16:14-16. Următoarele cinci nume menționate împreună (v. 14) au avut evident ceva în comun, ei fiind probabil conducătorii unei alte biserici din case. Acest lucru poate fi indicat de referința: **și fraților care sunt împreună cu ei**. Toate aceste nume sunt obișnuite, mai ales printre sclavi.

„Iulia” ar putea fi soția lui **Filolog**. Două alte echipe soț-soție au fost Priscila și Acvila (v. 3) și (posibil) Andronic și Iunia (v. 7). Pavel le trimite salutări **lui Nereu și surorii lui**, cu toate că numele surorii nu este menționat. În cele din urmă, salutări au fost adresate lui **Olimpa și tuturor sfinților care sunt împreună cu el**. Acest grup era alcătuit probabil din conducătorii unei alte bisericii din case (cf. v. 14).

Dintre toți acești oameni numai Priscila și Acvila sunt menționați în mod cert în alte părți din Noul Testament; cu toate acestea, Pavel i-a cunoscut pe toți în mod individual și le-a trimis salutări personale lor și tovarășilor lor. Pavel nu poate fi acuzat că nu a fost o

Binecuvântările lui Pavel de la încheierea epistolelor sale

Romani 16:20b	„Harul Domnului Isus Hristos să fie cu voi. Amin.“
1 Corinteni 16:23	„Harul Domnului Isus Hristos să fie cu voi.“
2 Corinteni 13:14	„Harul Domnului Isus Hristos și dragostea lui Dumnezeu și împărtășirea Sfântului Duh să fie cu voi cu toți. Amin.“
Galateni 6:18	„Harul Domnului Isus Hristos să fie cu duhul vostru. Amin.“
Efeseni 6:24	„Harul să fie cu toți ce iubesc pe Domnul nostru Isus Hristos în curăție. Amin.“
Filipeni 4:23	„Harul Domnului Isus Hristos să fie cu voi cu toți. Amin.“
Coloseni 4:18	„Harul să fie cu voi. Amin.“
1 Tesaloniceni 5:28	„Harul Domnului Isus Hristos să fie cu voi cu toți. Amin.“
2 Tesaloniceni 3:18	„Harul Domnului Isus Hristos să fie cu voi cu toți. Amin.“
1 Timotei 6:21b	„Harul să fie cu voi. Amin.“
2 Timotei 4:22	„Domnul Isus Hristos să fie cu duhul tău. Harul să fie cu voi. Amin.“
Tit 3:15b	„Harul să fie cu voi cu toți. Amin.“
Filimon 25	„Harul Domnului nostru Isus Hristos să fie cu duhul vostru. Amin.“

persoană care prețuia relațiile cu oamenii. El și-a încheiat această secțiune cu o poruncă: **Spuneți-vă sănătate unii altora cu o sărutare sfântă**, un mod de salutare similar strănerii de mână de astăzi (cf. comentariilor de la 1 Cor. 16:20; de asemenea cf. 2 Cor. 13:12; 1 Tes. 5:26; 1 Pet. 5:14) și cu o salutare: **Toate Bisericele lui Hristos vă trimit sănătate** (lit., „vă salută“).

C. Ultimele cuvinte (16:17-27)

16:17-20. Pavel nu putea încheia fără un îndemn final: **să vă feriți** de dușmanii spiritali, **cei ce fac desbinări** și urmăresc să împiedice lucrarea Domnului (fac **tulburare** [*skandala*, „curse, capcane“; cf. 14:13] **împotriva învățurii pe care ați primit-o**). Credincioșii trebuie să se „depărteze“ (conj. prez., „continuați să vă îndepărtați“) de acești învățători falși, care **nu slujesc** (*douleuousin*, „slujesc ca robi“; cf. 14:18) **lui Hristos**, ci sunt sclavii **pântecelui lor** (cf. Fil. 3:19). Erau niște lacomi egoiști, iar problema era că, **prin vorbiri dulci și amăgitoare**, ei amăgeau **inimile celor lesne crezători** (*akakōn*, „inocenți, încrezători“).

Pavel s-a grăbit să-i asigure pe romani că nu îi considera pe *ei* naivi. **Ascultarea** lor (de Hristos; cf. Rom. 1:5; 15:18; 1 Pet. 1:2) era bine cunoscută, și Pavel se bucura pentru ei. Dar el dorea ca ei să fie **înțelepți în ce privește binele și proști în ce privește răul** (*kakon*). Cuvântul tradus „proști“ este *akeraios*, „neamestecat, simplu, pur“. În greacă era folosit pentru a desemna vinul care nu era diluat și metalul care nu era slăbit prin nici o metodă. Cuvântul mai este folosit în Noul Testament numai în două locuri: Matei 10:16 („fără răutate“) și în Filipeni 2:15 („curați“). Creștinii trebui să fie inocenți în privința răului, să nu urmeze căile lumii (Rom. 12:2).

Pentru a-și încheia îndemnul, Pavel a adăugat promisiunea: **Dumnezeul păcii** (cf. 15:33; Evr. 13:20) **va zdrobi în curând pe Satana sub picioarele voastre** (cf. Gen. 3:15). Învățătorii falși (Rom. 16:17-18) se aflau sub influența lui Satan, dar el va fi distrus, și Dumnezeu va instaura pacea (Apoc. 20:1-6). Apoi Pavel a dat încă o binecuvântare (cf. Rom. 15:13, 33) privitoare la **harul Domnului** (vezi tabelul „Binecuvântările lui Pavel de la încheierea epistolelor sale“).

Romani 16:25-27

16:21-24. Aceste câteva versete conțin salutările personale ale unor tovarăși de lucru ai lui Pavel: în primul rând de la **Timotei, tovarășul... de lucru** al lui Pavel și apoi de la **Luciu, Iason și Sosipater, rudele** lui. Nici aceștia nu erau membri ai familiei lui Pavel, ci conaționali săi (cf. v. 7, 10). Aceștia ar putea fi oamenii cu aceleași nume menționați în alte locuri (Fapte 13:1; 17:5-9; 20:4; cf. 2 Cor. 9:4).

Urmează **Terțiu**, care a fost stenograful lui Pavel pentru scrierea acestei epistole, care trimite și el salutări. La fel a procedat și **Gaiu**, gazda lui Pavel din Corint, în casa căruia era o biserică. Probabil că nu este vorba de același Gaiu care era din Macedonia și care a călătorit cu Pavel (Fapte 19:29) și nici de Gaiu care era din Derbe (Fapte 20:4). Gaiu menționat aici în Romani era probabil un convertit al lui Pavel pe care el l-a botezat (1 Cor. 1:14). **Erast... trimite sănătate**. El era **vistiernicul cetății** (lit., „administratorul orașului”, o poziție înaltă în Corint. Pavel l-a numit pe **Cuart fratele** nostru, fără îndoială un frate de credință, nu fizic. Versetul din Romani 16:24 (este trecut în NIV numai la subsol), care repetă binecuvântarea din versetul 20b, nu se află într-un număr de manuscrise grecești importante și nu este considerat autentic.

16:25-27. Apostolul a ajuns în cele din urmă la binecuvântarea de încheiere a epistolei. Această Epistolă către Romani este cea mai lungă și mai completă prezentare a mesajului proclamat de el, pe care aici el îl numește **Evangelia mea** (cf. 2:16; 2 Tim. 2:8) și **propovăduirea lui** (i.e., privitoare la) **Isus Hristos**. Adevărul acestui mesaj este mijlocul obținerii vieții și stabilității spirituale, așa cum Pavel și-a exprimat lauda pentru Dumnezeu, **care poate să vă întărească** (cf. 1 Pet. 5:10).

Pavel a spus că unele aspecte ale acestui mesaj (ex., Rom. 11:25; 1 Cor. 15:51; Ef. 5:32) și, într-un sens, întregul mesaj (cf. Ef. 3:3-9; Col. 1:26-27) reprezintă o „taină” **care a fost ținută ascunsă timp de veacuri, dar a fost arătată acum**. Mesajul evangheliei lui Hristos a fost „ascuns” în Vechiul Testament, dar este descoperit în Noul Testament. În **scrierile proorocilor** (ale Vechiului Testament; cf. Rom. 1:2), date **prin porunca Dumnezeului celui veșnic** (cf. 1 Tim. 1:17), se făcea referire la Hristos (Luca 24:44-45), dar nici chiar profeții înșiși nu au înțeles pe deplin ceea ce au scris (1 Pet. 1:10-12). „Dar

acum” în epoca Bisericii scrierile lor sunt înțelese.

Descoperirea tainei (Rom. 16:25) a avut scopul ca să fie **adusă la cunoștința tuturor Neamurilor, ca să asculte de credință** (de Hristos în NIV — n.tr. — cf. 1:5; 15:18; 1 Pet. 1:2). Aici se vede foarte bine preocuparea lui Pavel pentru răspândirea geografică a evangheliei (cf. Mat. 28:19), foarte potrivită în contextul în care el scrie credincioșilor din capitala imperiului.

Apoi Pavel a identificat precis pe cine a lăudat: **Dumnezeu, care singur este înțelept**. În greacă această expresie este urmată imediat de cuvintele **prin Isus Hristos**. Acest lucru arată că înțelepciunea lui Dumnezeu este descoperită în mod suprem prin Hristos (cf. Col. 2:3). Conform textului grecesc binecuvântarea se termină cu: **să fie slava... în vecii vecilor! Amin** (cf. Rom. 11:36). Dumnezeu Tatăl este singurul care merită să fie slăvit și Căruia îi aparține gloria (cf. 1 Cor. 15:24-28).

BIBLIOGRAFIE

Barnhouse, Donald Grey. *Exposition of Bible Doctrines Taking the Epistle to the Romans as a Point of Departure*. Retipărire (10 vol. în 4). Grand Rapids: Wm. B. Eerdmans Publishing Co., 1952-64.

Barrett, C.K. *A Commentary on the Epistle to the Romans*. Harper's New Testament Commentaries. New York: Harper & Row Publishers, 1957.

Best, Ernest. *The Letter of Paul to the Romans*. Cambridge: Cambridge University Press, 1967.

Black, Matthew. *Romans*. New Century Bible. Londra: Marshall, Morgan & Scott, 1973.

Bruce, F.F. *The Epistle to the Romans: An Introduction and Commentary*. The Tyndale New Testament Commentaries. Grand Rapids: Wm. B. Eerdmans Publishing Co., 1963.

Cranfield, C.E.B. *A Critical and Exegetical Commentary on the Epistle to the Romans*. The International Critical Commentary. Ed. 6 în 2 vol. Edinburgh: T & T. Clark, 1975, 1979.

Romani

Godet, Frederic Louis. *Commentary on Romans*. 1883. Retipărire. Grand Rapids: Kregel Publications, 1977.

Harrison, Everett F. „Romans“. În *The Expositor's Bible Commentary*, vol. 10. Grand Rapids: Wm. B. Eerdmans Publishing Co., 1976.

Hendriksen, William. *Exposition of Paul's Epistle to the Romans*. New Testament Commentary. 2 vol. Grand Rapids: Baker Book House, 1980, 1981.

Hodge, Charles. *Commentary on the Epistle to the Romans*. 1886. Retipărire. Grand Rapids: Wm. B. Eerdmans Publishing House, 1950.

Hunter, Archibald MacBride. *The Epistle to the Romans: Introduction and Commentary*. Londra: SCM Press, 1955.

Ironside, H.A. *Lectures on the Epistle to the Romans*. Neptune, N.J.: Loizeaux Bros., 1928.

Johnson, Alan F. *Romans: The Freedom Letter*. Everyman's Bible Commentary. 2 vol. Chicago: Moody Press, 1976.

Moule, H.C.G. *The Epistle of St. Paul to the Romans*. 1892. Retipărire. Minneapolis: Klock & Klock Christian Publishers, 1982.

Murray, John. *The Epistle to the Romans* 2 vol. Grand Rapids: Wm. B. Eerdmans Publishing Co., 1959, 1965.

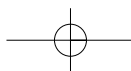
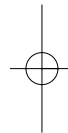
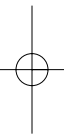
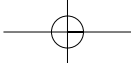
Sandlay, William, și Headlam, Arthur C. *A Critical and Exegetical Commentary on the Epistle to the Romans*. The International Critical Commentary. Ed. 5. Edinburgh: T. & T. Clark, 1955.

Stifler, James M. *The Epistle to the Romans*. Chicago: Moody Press, 1960.

Thomas W.H. Griffith. *Romans: A Devotional Commentary*. 3 vol. Londra: Religious Tract Society, n.d. Retipărire (3 vol. în 1). Grand Rapids: Wm. B. Eerdmans Publishing Co., 1946.

Vaughan, Curtis, și Corley, Bruce. *Romans: A Study Guide Commentary*. Grand Rapids: Zondervan Publishing House, 1976.

Wiersbe, Warren W. *Be Right*. Wheaton, Ill.: Scripture Press Publications, Victor Books, 1976.

1 CORINTENI

David K. Lowery

INTRODUCERE

Conform unei legende grecești, Sisif a fost rege al Corintului. Fiindcă i-a sfidat pe zei cu îndrăzneala lui insolentă, a fost condamnat la munca istovitoare veșnică de a împinge o piatră uriașă în sus pe o pantă. Când ajungea la vârf, piatra se rostogolea înapoi și Sisif era obligat să-și reia sarcina. Camus, un filozof din secolul XX, a găsit în această legendă a regelui corintean o imagine a condiției omului modern, absurditatea vieții fără nici un scop.

Dacă ar fi citit Camus cele două epistole trimise corintenilor, ar fi înțeles că există o imagine total diferită a lumii, o imagine care aduce oamenilor dezorientați un mesaj al sensului și al speranței vieții. Atitudinea acestor corinteni, la fel ca a legendarului lor rege, era marcată de un egoism mândru. Dar în loc să aibă de-a face cu un Zeus capricios, acești corinteni din primul secol au intrat în contact cu Dumnezeu cel plin de har și de dragoste și cu mesagerul Său, apostolul Pavel.

Autorul și cititorii. Există puține îndoieli că Pavel este autorul acestei epistole. Nici chiar criticii cu cel mai dezvoltat simț creativ nu pot găsi obiecții în această privință. Apostolul a ajuns la Corint (Fapte 18:1-18) în a doua sa călătorie misionară (probabil în primăvara anului 51 d.Hr., an în care Galio a devenit proconsul în iulie). Aici Pavel i-a întâlnit pe Acvila și pe Priscila, care pleaseră din Roma în anul 49 d.Hr., când Claudiu a emis decretul de expulzare a evreilor din oraș. Acest cuplu se ocupa de confecționarea de corturi, o meserie practică și de Pavel. Pentru că nu se menționează niciunde convertirea lor, probabil că ei erau deja creștini când i-a întâlnit Pavel. Atracția lui Pavel față de ei a fost naturală, având în vedere punctele lor comune spirituale, etnice și profesionale.

Conform obiceiului său, Pavel s-a dus la sinagogă și a luat parte la serviciile de acolo, căutând să-i convingă pe ascultătorii săi că

Isus este Mesia. Când ușa sinagogii i s-a închis, Pavel s-a dus într-o casă alăturată aparținând unui ascultător din sinagogă care a auzit și a crezut, un neevreu pe nume Titius Iust (Fapte 18:7). El era unul din numeroșii oameni din Corint care îi aparțineau Domnului.

Din punct de vedere omenesc Pavel avea probabil multe motive să se întrebe dacă există mulți sfinți în Corint. Vechiul oraș avea reputația unui materialism vulgar. În literatura grecească veche era asociat cu bogăția (Homer, *Iliada* 2. 569-70) și imoralitatea. Când Platon se referea la o prostituată, el folosea expresia „fată corinteană” (*Republica*, 404d). Autorul de teatru Philetaerus (*Athenaeus* 13. 559a) și-a intitulat o piesă de teatru burlesc *Ho Korinthiastēs*, care poate fi tradus „Afemeiatul”. Iar Aristofan a născocit verbul *korinthiazomai* pentru a se referi la imoralitate (*Fragment* 354). După Strabo (*Geography* 8. 6-20), bogăția și viciul din Corint se concentraseră de cele mai multe ori în jurul templului Afroditei, unde se aflau mii de prostituate. Din această cauză un proverb avertiza: „Călătoria la Corint nu este pentru oricine.”

Timp de o sută de ani după anul 146 î.Hr. nimeni nu dorea să călătorească la Corint. Orașul a fost distrus în urma unei revolte împotriva Romei. Au rămas în picioare numai câteva coloane ale templului lui Apollo. Toți locuitorii au fost uciși sau duși în robie.

Dar localizarea favorabilă a orașului nu a rămas prea mult timp nefolosită, pentru că Iulius Cezar a reconstruit orașul ca o colonie romană în anul 46 î.Hr. În 27 î.Hr. acesta a devenit sediul conducerii provinciei Ahaia, locul de unde proconsulul Galio i-a permis lui Pavel să propovăduiască evanghelia. În această fază nouă a orașului, care păstra vechile vicii, a intrat Pavel în oraș, în anul 51 d.Hr.

Contacte și corespondență. Natura și numărul contactelor și a corespondenței lui Pavel cu cei din Corint după prima lui vizită din

1 Corinteni

51 d.Hr. fac obiectul unor dezbateri aprinse. O validare a ordinii evenimentelor prezentate mai jos se găsește în mai multe lucrări citate în *Bibliografie*.

1. Durata șederii lui Pavel în acest prim tur misionar a fost de un an și jumătate, după care a plecat pe mare în toamna anului 52 d.Hr. la Efes, în drum spre Ierusalim. Priscila și Acuila l-au însoțit pe Pavel la Efes unde au rămas pentru a-l întâlni și pregăti pe talentatul Apolo din Alexandria, pe care l-au trimis apoi să lucreze în Corint (Fapte 18:18-28).

2. În timp ce Apolo lucra în Corint (Fapte 19:1), Pavel s-a întors la Efes în a treia sa călătorie misionară, în toamna anului 53 d.Hr., pentru o perioadă de aproximativ doi ani și jumătate (Fapte 19). Pavel a scris probabil în prima parte a lucrării sale din Efes scrisoarea menționată în 1 Corinteni 5:9, o scrisoare neînțeleasă de către corinteni (5:10-11) și care a fost pierdută mai târziu.

3. Pavel a aflat de această neînțelegere și de alte probleme ale bisericii din Corint de la cei din casa lui Cloe (1:11). Apoi o delegație oficială — Stefana, Fortunat și Ahaic (16:17) — i-au adus lui Pavel întrebări specifice despre aspecte care dezbinau biserica. Prima Epistolă către Corinteni a fost scrisă probabil în anul 54 sau 55 d.Hr., pentru a se ocupa de aceste probleme.

4. Se pare că această epistolă nu a rezolvat problemele din biserică și este posibil ca Timotei să fi fost purtătorul acestei vești (4:17; 16:10). Atunci Pavel s-a decis să viziteze din nou biserica, vizită despre care el spune că este însoțită de „întristare”, în 2 Corinteni 1:15; 2:1 (cf. 2 Cor. 13:1 unde este vorba de o a treia vizită, spre sfârșitul celei de a treia călătorii misionare a lui Pavel), din cauza acțiunilor omului la care se face referire în 2 Corinteni 2:5 și 7:2.

5. După cea de-a doua sa vizită și întoarcerea la Efes, Pavel a trimis o scrisoare dusă de Tit, a cărei scriere i-a produs multă întristare (2 Cor. 2:4), probabil din cauza naturii ei disciplinare (2 Cor. 7:8-9).

6. După revolta argintarilor, Pavel a părăsit Efesul, plecând spre Troa, ca să-l întâlnească pe Tit. Pentru că nu l-a găsit acolo, Pavel s-a grăbit să plece spre Macedonia, probabil îngrijorat pentru siguranța lui Tit (2 Cor. 2:12-13; 7:5). Acolo s-a întâlnit cu Tit, care i-a adus vești bune despre starea generală bună a bisericii din Corint, dar și vești rele despre un grup care i se opunea lui Pavel.

7. Pavel a scris 2 Corinteni în Macedonia, epistolă urmată de a treia vizită, în iarna anului 56-57 d.Hr. (Fapte 20:1-4).

Scopul și natura epistolei. În timp ce Efesenii este o epistolă care se ocupă de Biserica universală, 1 Corinteni se ocupă foarte concret de biserica locală. Dacă cineva crede că biserica lui are parte de prea multe convulsii și necazuri, nu trebuie decât să deschidă Biblia la această epistolă (și la epistola care o însoțește, 2 Cor.) pentru a-și analiza problemele în perspectivă. Prima Epistolă către Corinteni ne permite să aruncăm o privire în viața unei biserici din primul secol, o biserică departe de sfințenia cerută. Dar exact acesta a fost motivul pentru care Pavel a scris epistola pe care o studiem acum — pentru a arăta cum se pune în practică sfințenia pozițională. Se pare că în biserica din Corint spiritul lumii avea o influență mai mare decât Duhul lui Dumnezeu, în ciuda extraordinarelor daruri ale Duhului, atât de evidente în biserică. Pavel a dorit să schimbe această situație. Mesajul său are trei componente principale:

1. Primele șase capitole au fost o încercare de a corecta disputele din biserică aduse la cunoștința lui de slujitorii lui Cloe (1:11) și de a aduce unitate în concepții și practică.

2. Începând din capitolul 7, Pavel a abordat unele probleme (introduse de expresia *peri de*, trad. „cu privire la”, „cât despre” etc.) legate de familie (7:1, 25), de libertate și responsabilitate (8:1), de darurile spirituale și ordinea din biserică (12:1), de banii pentru sfinții nevoiași din Ierusalim (16:1) și de disponibilitatea lui Apolo (16:12).

3. În capitolul 15, el a reafirmat și a apărut doctrina învierii, negată de unii. Este posibil ca Pavel să fi considerat că este vorba de un aspect fundamental, cu efecte asupra tuturor discuțiilor anterioare, astfel încât a făcut din prezentarea învierii apogeul epistolei sale.

Mai importantă decât toate problemele de care se ocupă această epistolă este însăși existența bisericii din Corint, o mărturie a puterii lui Dumnezeu și a evangheliei.

STRUCTURA

- I. Introducere (1:1-9)
  - A. Salutări și prezentarea scriitorului și a cititorilor (1:1-3)
  - B. Recunoștință față de efectele harului lui Dumnezeu (1:4-9)
- II. Dezbinările din biserică (1:10-4:21)
  - A. Realitatea dezbinărilor (1:10-17)
  - B. Cauzele dezbinărilor (1:18-4:5)
    1. Neînțelegerea mesajului (1:18-3:4)

1 Corinteni 1:1-3

- 2. Neînțelegerea lucrării creștine (3:5-4:5)
- C. Remediu pentru eliminarea dezbinărilor (4:6-21)
- III. Dezordinea din biserică (cap. 5-6)
  - A. Nedisciplinarea unui păcătos (cap. 5)
  - B. Nerezolvarea disputelor personale (6:1-11)
  - C. Nepracticarea purității sexuale (6:12-20)
- IV. Dificultăți în biserică (cap. 7:1-16:12)
  - A. Învățăături privind căsătoria (cap. 7)
    - 1. Căsătoria și celibatul (7:1-9)
    - 2. Căsătoria și divorțul (7:10-24)
    - 3. Căsătoria și lucrarea creștină (7:25-38)
    - 4. Recăsătorirea și văduvele (7:39-40)
  - B. Învățăături privind libertatea creștină (cap. 8-14)
    - 1. Libertatea creștină în raport cu închinarea păgână (8:1-11:1)
      - a. Principiul dragostei frățești (cap. 8)
      - b. Reguli în privința privilegiilor (9:1-10:13)
      - c. Aplicația în domeniul idolatriei (10:14-11:1)
    - 2. Libertatea creștină în raport cu închinarea creștină (11:2-14:40)
      - a. Condiția femeilor la închinare (11:2-16)
      - b. Condiția creștinilor la Cina Domnului (11:17-34)
      - c. Condiția darurilor spirituale (cap. 12-14)
  - C. Învățăături privind învierea (cap. 15)
    - 1. Certitudinea învierii fizice (15:1-34)
      - a. Argumentul istoric (15:1-11)
      - b. Argumentul logic (15:12-19)
      - c. Argumentul teologic (15:20-28)
      - d. Argumentul empiric (15:29-34)
    - 2. Răspunsuri privind anumite aspecte (15:35-58)
      - a. Răspunsuri privind învierea morților (15:35-49)
      - b. Răspunsuri privind răpirea celor vii (15:50-58)
  - D. Învățăături privind strângerea de ajutoare pentru cei nevoiași (16:1-4)
  - E. Învățăături privind vizitele viitoare (16:5-12)
  - V. Încheiere (16:13-24)

- A. Îndemnuri pentru o comportare adecvată și recomandări (16:13-18)
- B. Salutări, imprecație și binecuvântare (16:19-24)

COMENTARIU

I. Introducere (1:1-9)

Introducerile epistolelor lui Pavel sunt de obicei prilejul prezentării unor aspecte care vor fi dezvoltate ulterior; cuvintele prin care apostolul prefătează 1 Corinteni nu fac excepție. El a menționează aici chemarea lui de a fi apostol, chemarea corintenilor de a fi sfinți și unitatea care este a lor în Hristos.

A. Salutări și prezentarea scriitorului și a cititorilor (1:1-3)

1:1. Legitimitatea apostolatului lui Pavel și negarea lui de către unii este sugerată în această epistolă (cap. 9), dar este apărută în mod deschis în 2 Corinteni. În primele cuvinte ale Epistolei 1 Corinteni, **Pavel** afirmă numirea sa în slujbă **prin voia lui Dumnezeu**, pentru a reprezenta interesele **lui Isus Hristos**, nu interesele sale personale.

Sosten era probabil ajutorul lui Pavel și este posibil să fi fost conducătorul sinagogii bătut în public de către evrei (Fapte 18:17). Dacă este așa, el este un exemplu al capacității lui Dumnezeu de a produce beneficii pentru credincioși în cele mai rele situații.

1:2. Biserica îi aparține **lui Dumnezeu**, nu oamenilor. Dacă ar fi recunoscut acest lucru, corintenii ar fi evitat problemele cauzate de dezbinare. Cei care alcătuiesc biserica sunt **sfințiți**, puși deoparte pentru Dumnezeu ca poporul Său. Preocuparea și grija lui Pavel era ca membrii bisericii din Corint să se apropie în practică cât mai mult de statutul lor. **Hristos Isus... Domnul** trebuie să fie ascultat. Aceasta este condiția unității creștinilor, nu numai din Corint, ci din orice **loc**.

1:3. Ei au fost aduși prin **har** să fie împreună și aveau obligația să manifeste harul unii față de alții, pentru a menține o atmosferă de **pace** în relațiile dintre ei. Aceste calități, de care era atât de mare nevoie în biserica din Corint, sunt produse de **Dumnezeu** în cei care depind de El.

B. Recunoștință față de efectele harului lui Dumnezeu (1:4-9)

Recunoștința pentru o biserică atât de măcinată de probleme poate părea puțin

1 Corinteni 1:4-17

ciudată. Dacă singurele resurse ale lui Pavel ar fi fost doar cele proprii, probabilitatea reformării unui grup cum era cel din Corint ar fi fost într-adevăr foarte mică. Dar Dumnezeu Se afla la lucru și acest fapt era pentru Pavel un motiv de recunoștință.

1:4. Oricât de mult erau înclinați corintenii să se înalțe pe ei înșiși, numai **harul** a făcut ca ei să fie membri ai trupului care este **în Isus Hristos**.

1:5. Faptul că erau **îmbogățiți...** cu daruri de **vorbire** și **cunoștință**, cum ar fi limbile, profeția, deosebirea duhurilor și/sau interpretarea limbilor (12:4-11) se datora numai realității că făceau parte din Trupul lui Hristos. Aceste daruri nu au fost date pentru a se abuza de ele, așa cum făceau corintenii, ci pentru a fi folosite spre binele întregii biserici.

1:6. Prezența acestor daruri era de asemenea **mărturia** eficienței mesajului lui Pavel **despre Hristos**. Chiar dacă mesajul a fost transmis în condițiile slăbiciunii umane (2:1-5), Dumnezeu a imprimat Cuvântul Său în inimile ascultătorilor.

1:7-8. Pavel nu avea nici o îndoială cu privire la rezultat, pentru că lucrarea era a lui Dumnezeu. Deoarece credincioșii din Corint erau socotiți neprihăniți prin harul lui Dumnezeu, ei vor sta înaintea Lui **fără vină** (*anekklētous*, „liberi de acuzații”; cf. Col. 1:22) la revenirea lui **Hristos**. Din acest motiv ei puteau sta **în așteptarea** (*apekdechomenous*; folosit de șapte ori în NT în legătură cu revenirea lui Hristos: Rom. 8:19, 23, 25; 1 Cor. 1:7; Gal. 5:5; Fil. 3:20; Evr. 9:28) Lui.

1:9. Acest lucru se datora faptului că **Dumnezeu** este **credincios** și că El i-a **chemat** pe corinteni **la părtășia cu Fiul Său Isus Hristos**. Dar nimeni nu se poate bucura de părtășia cu Hristos dacă nu se înțelege cu alți membri ai trupului Său (Mat. 5:23-24). Aceasta este realitatea de la care pornește Pavel când face tranziția de la lucrarea trecută și viitoare a lui Dumnezeu la ceea ce trebuiau să facă membrii bisericii corintene în prezent, adică să elimine dezbinările dintre ei.

II. Dezbinările din biserică (1:10-4:21)

Disensiunile din biserică sunt prima problemă de care se ocupă în mod deschis Pavel.

A. Realitatea dezbinărilor (1:10-17)

1:10. Pavel se adresează **fraților**, nu adresarilor, cu toată autoritatea de care e în stare, **pentru Numele Domnului nostru Isus Hristos**. Este a zecea referire la Hristos din primele 10 versete, fapt care elimină orice îndoială cu privire la identitatea Celui despre care Pavel credea că trebuie să fie sursa și punctul central al unității corintenilor. Pavel face apel la realizarea armoniei, nu la eliminarea diversității. El dorește unitatea tuturor părților, o țesătură din multe culori și modele care să alcătuiască împreună un tot armonios.

1:11-12. Dar în pofida posibilității acelei unități, se pare că țesătura bisericii se rupea la cusături, după cum au spus **ai Cloei**. Deși diviziunile erau reale, este posibil, pe baza remarcii lui Pavel din 4:6, ca el să fi adaptat numele conducătorilor diverselor grupuri astfel încât numele citate — **Pavel, Apolo, Chifa** — să fie doar ilustrative, pentru a evita înrăutățirea unei situații care era deja deplorabilă.

1:13. Cele trei întrebări din acest verset sunt retorice și răspunsul evident este „nu”. Trupul universal al lui **Hristos** nu este **împărțit**, deci nici expresia lui locală nu trebuie împărțită. Nici un om nu a câștigat mântuirea corintenilor și nici unul dintre ei nu datora devotament altcuiva decât lui Hristos.

1:14-17. Pavel urmează exemplul lui Hristos în toate aspectele lucrării sale. Conform versetului din Ioan 4:2, Isus nu a **botezat**, ci i-a lăsat pe ucenici să boteze. Aceasta era și practica obișnuită a lui Pavel. Ar fi putut atunci Pavel să creadă că botezul este necesar pentru mântuire? Acest lucru este imposibil (cf. 1 Cor. 4:15; 9:1, 22; 15:1-2). Desigur, botezul nu este fără importanță. El a fost poruncit de Hristos (Mat. 28:19) și practicat de Biserica Primară (Fapte 2:41), ceea ce face din el, alături de Cina Domnului, un act de cult al Bisericii. Dar mai important este lucrul pe care-l mărturisește actul de cult decât ceea ce realizează el.

Sarcina principală a lui Pavel a fost să „propovăduiască” **Evangelia** (9:16) **nu cu înțelepciunea vorbirii** umane. Elocința strălucită și persuasivă poate câștiga mintea unei persoane, dar nu și inima ei, în timp ce cuvintele neînfrumusețate ale evangheliei, chiar dacă par nebunești conform standardele umane, devin eficiente prin Duhul lui Dumnezeu (2:4-5).

B. Cauzele dezbinărilor (1:18-4:5)

Omenește vorbind, mesajul evangheliei, în centrul căruia se află Salvatorul care a suferit și a murit, pare nebunesc și contradictoriu. La fel pare și principiul că cel care vrea să fie cel mai mare trebuie să fie slujitorul tuturor (Mat. 23:11-12). Dar exact acesta este sensul analizei lui Pavel în privința cauzelor dezbinărilor din Corint.

1. NEÎNȚELEGEREA MESAJULUI (1:18-3:4)

Nevoia fundamentală a corintenilor era înnoirea minții lor (Rom. 12:2). Ei încercau să-și trăiască viețile creștine pe baza unor concepții neinfluențate de Cuvânt, scopul lor principal fiind interesul personal. Acest mod de viață care caută numai interesul și avantajele personale este în ultimă instanță distructiv (Luca 9:24-25).

1:18. Exact acesta era lucrul de care dorea Pavel să-i convingă pe corinteni. **Propovăduirea crucii** atacă miezul egoismului. Pavel o considera aspectul central al mântuirii, despre care el credea că este un proces care începe prin justificare, continuă prin sfințire și va atinge apogeul prin glorificare. Pavel subliniază în acest verset, precum și în toată epistola, etapa a doua a acestui proces, sfințirea progresivă. „Propovăduirea crucii” este mesajul renunțării de sine, al ascultării de Dumnezeu care poate duce, în cele din urmă, la fel ca în cazul lui Isus, la umilință și moarte, dar care nu duce niciodată la distrugere, ci la salvarea vieții (Mar. 8:34-35) și la înălțare (2 Tim. 2:12; Apoc. 22:5). Aceasta este tema recurentă din aceste versete (1 Cor. 1:17-18, 23-24; 2:2, 8), idee pe care **cei ce sunt pe calea pierzării** o consideră o **nebulie**.

1:19. Așa cum a procedat deseori, Pavel își ilustrează ideea prin exemplul Israelului care, urmând sfatul înțelepciunii umane, a încheiat o alianță cu Egiptul pentru a se apăra de Asiria, deși numai intervenția miraculoasă a lui Dumnezeu i-ar fi putut salva (cf. Is. 29:14; 2 Regi 18:17-19:37).

1:20-21. Acest lucru este valabil în cazul oricărei forme de înțelepciune umană, care provine fie de la **cărturarul** evreu, fie de la **vorbărețul** („filozoful”, NIV — n.tr.) grec. Inteligența sclipitoare a omului nu poate aprecia planul lui Dumnezeu (Is. 55:8-9). Nu erudiția plină de încredere în sine, ci credința plină de modestie permite intrarea pe calea cea îngustă.

1:22-25. Omul găsește ceea ce are nevoie, **puterea și înțelepciunea lui Dumnezeu**, nu în condițiile și prin inițiativa omului, ci conform condițiilor lui Dumnezeu și la inițiativa Lui. Predicându-li-se despre **Hristos cel răstignit**, oamenii sunt **chemați** de Dumnezeu prin deschiderea ochilor credinței pentru a crede evanghelia.

1:26-31. Dacă situația nu ar fi atât de tristă, aproape că ni l-am putea imagina pe Pavel schițând un zâmbet de incredulitate când a scris aceste cuvinte și i-a îndemnat pe corinteni să se analizeze pe ei înșiși. Dintr-un punct de vedere uman, înțelepciunea, bogăția și statutul lipseau aproape cu totul. Dacă Dumnezeu ar fi ales pe baza acestor criterii, i-ar fi trecut cu vederea. Dar atunci când Dumnezeu i-a chemat, El a inversat standardele lumii și, de obicei, El alege oamenii obișnuiți, nu pe cei considerați extraordinari, **pentru ca nimeni să nu se laude înaintea lui Dumnezeu** (v. 29), ci numai în Domnul. Aceasta pentru că numai **Hristos** personifică „înțelepciunea” (v. 30) și în El corintenii au experimentat **neprihănire**, adică justificare (Rom. 4:24-25), **sfințire**, adică procesul sfințirii progresive (2 Tes. 2:13-15) și **răscumpărare**, adică glorificarea (Rom. 8:23; Ef. 4:30). În înțelepciunea lui Dumnezeu planul mântuirii a fost realizat de un Hristos crucificat ascuns de cei înțelepți și învățați, dar descoperit celor cu credință simplă (cf. Mat. 11:25-26).

2:1-5. Cu această precizare Pavel face tranziția spre al treilea punct al exemplificării adevărului inutilității „înțelepciunii” umane prin comparație cu puterea și înțelepciunea lui **Dumnezeu**. Acest lucru s-a văzut și în modul în care Pavel și-a desfășurat lucrarea creștină, pe care el însuși îl caracterizează prin cuvintele: **am fost slab, fricos și plin de cutremur** (v. 3). Unii văd în aceste cuvinte un Pavel timorat după întâlnirea sa cu filozofii atenieni, deci temporar zguduit în credința sa și nesigur. Dar probabil că lucrurile nu au stat așa. Cuvintele folosite prezintă pur și simplu spiritul său de dependență de Dumnezeu și supunerea față de autoritatea Sa (cf. Ef. 6:5; Fil. 2:12), caracteristici care au marcat întotdeauna lucrarea apostolului. Este de asemenea adevărat că felul lui de a predica nu impresiona din punct de vedere omenească (2 Cor. 10:10). Pavel a recunoscut fără ezitare acest lucru și chiar l-a folosit drept argument. Predicarea lui nu era marcată de o **vorbire** sau o **înțelepciune strălucită**, așa cum era predicarea sofistilor, predicatorii

1 Corinteni 2:6-3:4

itineranți ai acelor zile, dar era în schimb mesajul simplu și real despre **Hristos... răstignit**, singura cale de mântuire. Din acest motiv, baza credinței a fost o **dovadă dată de Duhul și de putere**, nu produsul inventivității umane sau al retoricii bombastice. Pavel dorea să fie sigur: **credința să fie întemeiată nu pe înțelepciunea oamenilor, ci pe puterea lui Dumnezeu.**

2:6. Afirmția lui Pavel privind modul său lipsit de strălucire de a predica nu înseamnă că Dumnezeu prețuiește ignoranța și respinge orice fel de **înțelepciune**. Există o înțelepciune învățată de la Duhul, iar Pavel dorea ca toți cititorii săi să o înțeleagă pe deplin. Unii dintre cititorii săi au înțeles înțelepciunea Duhului (fără îndoială că Pavel spera ca toți să ajungă la acest nivel). El i-a numit pe acești oameni **cei desăvârșiți**, referindu-se probabil și la persoanele menționate în 16:15-18. Sunt aceiași oameni pe care el îi prezintă drept oameni spirituali (2:13, 15). Motivul pentru care „fruntașii” **veacului acestuia** (cf. 1:20) nu au înțeles înțelepciunea spirituală este că le lipsea Duhul (2:14) și deaceia **vor fi nimiciți**.

2:7. Mesajul propovăduit de Pavel a fost **înțelepciunea lui Dumnezeu, cea tainică**, cunoscută numai prin revelația lui Dumnezeu (Mat. 11:25). Esența acestei înțelepciuni este planul mântuirii, al cărui scop era **slava noastră**, lucru stabilit **mai înainte de veci** (Ef. 1:4).

2:8. Așa cum a procedat și Ioan în Evanghelia sa (Ioan 17:1), Pavel leagă „slava” de „răstignirea” Domnului, un paradox atât pentru evrei cât și pentru neevrei (1 Cor. 1:23), care au participat totuși nevoluntar la acel moment central în planul de mântuire al lui Dumnezeu.

2:9-10. Binecuvântările mântuirii au fost pregătite de Tatăl, realizate de Fiul și aplicate de Duhul (Ef. 1:3-14) tuturor credincioșilor care, drept rezultat, îl iubesc pe Dumnezeu (1 Ioan 4:19). Singura cale prin care corinteni puteau cunoaște acest lucru era **prin Duhul**, care știe și descoperă **lucrurile adânci ale lui Dumnezeu** privitoare la mântuire.

2:11. Pavel ilustrează acest adevăr arătând că nimeni nu poate înțelege pe deplin **lucrurile** („gândurile”, NIV — n.tr.) altuia. Deci, cu cât mai necesară este lucrarea realizată de **Duhul** pentru a cunoaște **lucrurile lui Dumnezeu**.

2:12. Acesta a fost unul dintre scopurile pentru care a fost trimis **Duhul care vine de la Dumnezeu** (Ioan 16:13), nu numai asupra unora dintre creștini, ci asupra tuturor (1 Cor. 12:13).

2:13. Acesta este mesajul mântuirii predicat de Pavel și prezentat acum mai în detaliu. Originea lui nu era omul, ci Dumnezeu și este prezentat **cu vorbiri învățate de la Duhul Sfânt**. Apoi Pavel arată **lucrurile duhovnicești** care reprezintă mesajul înțelepciunii (cf. v. 6). Cuvântul grecesc *pneumatikōis* poate fi la genul neutru și s-ar traduce în acest caz printr-o **vorbire duhovnicească** („exprimarea unor lucruri spirituale prin cuvinte spirituale”). O altă posibilitate este ca genul cuvântului să fie masculin, caz în care s-ar traduce „oameni spirituali” („interpretarea adevărilor pentru oamenii spirituali”). Ambele sensuri sunt posibile, dar lucrul de care este preocupat Pavel în acest pasaj nu este cum este primit mesajul înțelepciunii, ci cine l-a primit, fapt sugerat de context: „cei desăvârșiți” (v. 6). Astfel, versetul 13 este paralel versetului 6 și formează un fel de paranteză, în stilul unei scrieri grecești de bună calitate.

2:14. Deoarece numai oamenii spirituali sunt în stare să primească adevăurile spirituale, consecința este că **omul firesc** („omul fără Duhul”, NIV — n.tr.), o persoană neregenerată, nu primește și nu poate primi mesajul înțelepciunii, indiferent care îi sunt capacitățile intelectuale sau realizările (1:20). Omul care critică fără a fi regenerat Cuvântul lui Dumnezeu se aseamănă cu un critic surd al lui Bach și cu un critic orb al lui Rafael.

2:15-16. Pe de altă parte un om umplut cu Duhul și călăuzit de El poate să evalueze și să aplice **totul**, adică lucrurile pe care i le descoperă Duhul (v. 10).

Omul duhovnicesc poate fi judecat numai de Dumnezeu (4:3-5), nu și de oamenii neregenerați (2:15) sau de creștinii lumești (3:1-3). A avea **gândul lui Hristos** înseamnă a asculta de revelația lui Dumnezeu (Fil. 2:5-8), așa cum procedau oamenii spirituali din biserica din Corint.

3:1-4. Dar acest lucru nu era valabil pentru toți cei din Corint. Când Pavel a venit și L-a predicat pe Hristos, ei au crezut. Prin credință au fost socotiți neprihăniți și au primit pace cu Dumnezeu (Rom. 5:1-2). Desigur că Pavel i-a învățat despre toate binecuvântările care le aparțineau în calitate de creștini, lucruri pe care Pavel le-a cuprins în cuvântul **lapte**. La acea vreme modul lor de a gândi și de a trăi se afla abia la începutul transformării (Rom. 12:2). Ei erau încă influențați în mare măsură de modul lumii de a gândi și de a se purta — erau **prunci în Hristos**.

Dar „propovăduirea crucii“ (1 Cor. 1:18) înseamnă mai mult decât justificarea. Ea cuprinde și sfințirea. Este necesară o înnoire a atitudinilor și a acțiunilor ca răspuns la revelația lui Dumnezeu. Se cere o neprihănire în gândire și fapte (Evr. 5:11-14). Această parte a mesajului despre „Hristos... răstignit“ (1 Cor. 2:2), la care Pavel se referă prin expresia **bucate tari** (3:2) le lipsea corintenilor. Ca urmare ei erau **tot lumești** (v. 3). În locul unui comportament matur caracterizat prin umilință și grijă față de alții — ascultare de Dumnezeu — corintenii aveau încă un comportament infantil, egoist și care producea dezbinare (v. 4; cf. 1:12). Ei trăiau pentru a se lăuda (4:8), fără a fi preocupați de smerenie (4:9-13) pentru că nu înțelegeau faptul că „Hristos... răstignit“ era un mesaj care se referea nu numai la justificare, ci și la sfințire (cf. Fil. 2:1-8). Această lipsă de înțelegere era cauza dezbinărilor dintre ei (cf. 1 Cor. 1:10; 3:4), eroare pe care Pavel dorea să o corecteze.

2. NEÎNȚELEGEREA LUCRĂRII CREȘTINE (3:5-4:5)

O a doua cauză, legată de prima, a dezbinărilor existente în biserica din Corint se referă la lucrarea creștină. Corintenii erau interesați mai mult de oameni, deși Dumnezeu singur este sursa binecuvântării (3:5-9), iar lucrătorii creștinii sunt doar niște slujitori care vor răspunde înaintea lui Dumnezeu de slujba lor (3:10-17). Deoarece așa stau lucrurile, lucrătorul creștin trebuie să fie atent să nu cultive lauda oamenilor — așa cum se pare că au procedat unii conducători ai bisericii corintenilor (3:18-23) — ci trebuie să se străduiască ca lucrarea să primească lauda lui Dumnezeu (4:1-5).

3:5-9. Apolo și Pavel și-au primit slujbele de la Hristos (Ef. 4:11). Ei reprezentau *mijloacele* nu *cauza* credinței corintenilor (1 Cor. 2:4-5). Numai Dumnezeu produce rezultate. **Dumnezeu a făcut** sămânța **să crească** (3:6), deci meritul este în întregime al Lui (v. 7). Fiind slujitori, Pavel și Apolo nu concureau unul cu celălalt, ci se completeau unul pe altul în lucrările lor (v. 8). Scopul lor era să aducă biserica la maturitate, la asemănare cu Hristos (Ef. 4:12-13). Răsplata lor va fi conformă credincioșiei lor față de slujba încredințată (cf. 1 Cor. 4:2-5) pentru că, deși slujitorul este în slujba bisericii, în ultimă instanță el este răspunzător în fața lui Dumnezeu. Pavel și Apolo erau colegi de slujbă care îi aparțineau lui Dumnezeu și lucrau pentru El în ogorul Său, biserica (3:9).

3:10-17. Pavel a schimbat apoi metaforele folosite pentru biserică, trecând de la ogor la clădire. Pavel a folosit în mai multe feluri metafora creștinilor care, individual și colectiv, reprezintă o clădire în care locuiește Dumnezeu, **Templul lui Dumnezeu**. Isus S-a referit la propriul Său trup fizic ca la un templu (Ioan 2:19-22). În altă epistolă Pavel a aplicat aceeași imagine trupului spiritual al lui Hristos, Biserica universală (Ef. 2:21). De asemenea, Pavel a afirmat că trupul fiecărui creștin individual este un templu (1 Cor. 6:19). Totuși în acest pasaj el se referă la biserica locală pe care o descrie ca pe o clădire a lui Dumnezeu, un templu în care locuiește Duhul lui Dumnezeu (3:16).

Pavel dezvoltă în continuare tema responsabilității lucrătorului creștin față de slujba sa (v. 8). Cu toate că era adevărat că fiecare creștin din biserica din Corint primise cel puțin un dar sau o capacitate de a sluji celorlalți membri ai bisericii (12:11), Pavel este interesat în primul rând de lucrătorii principali, care aveau slujbe similare cu a lui Apolo și a lui însuși (cf. 3:5, 21-22).

3:10. Totuși nu fiecare lucrător creștin slujește cu același efect în procesul construirii. Pavel a **pus temelie** în Corint prin mesajul crucii. Și Apolo a lucrat pentru binele corintenilor (Fapte 18:27-28). Se pare că și Petru, la care Pavel se referă cu numele de „Chifa“ (1 Cor. 1:12; 3:22), a lucrat în Corint. Dar, scrie Pavel, **un altul** continuă să slujească acum în Corint, iar cuvintele lui Pavel pentru el și alții ca el sunt cuvinte de avertisment.

3:11. Numai **Isus Hristos** poate fi o **temelie** reală, mântuirea fiind posibilă numai prin El (Fapte 4:12). Dar în Corint au venit oameni care au predicat o evanghelie diferită (2 Cor. 11:4). Poate că un astfel de om se afla în biserica din Corint când a scris Pavel această epistolă.

3:12. Pavel prezintă în versetele 12-17 trei tipuri de constructori sau lucrători creștini: expertul (v. 14; cf. v. 10), nechibzuitul (v. 15) și distrugătorul (v. 17).

Materialele folosite pentru construcție pot fi interpretate în cel puțin patru moduri: (a) cuvintele: **aur, argint, pietre scumpe** se referă la durabilitatea muncii constructorului; iar cuvintele: **lemn, fân, trestie** sugerează că munca este temporară și lipsită de valoare. Această concepție este susținută de cuvântul „lucrarea“ (v. 12) și de expresia „lucrarea zidită de cineva“ (v. 14). (b) Cele trei materiale scumpe se referă la doctrina sănătoasă

1 Corinteni 3:13-4:6

pe care lucrătorul o „construiește” în viețile oamenilor, iar cele trei materiale fără valoare reprezintă doctrinele false. (c) Primele trei materiale se referă la motivația corectă a lucrătorului, iar celelalte trei reprezintă motivația nedemnă de un lucrător creștin (cf. 4:5). (d) Cuvintele „aur, argint, pietre scumpe” se referă la credincioșii care formează biserica (concepție susținută de utilizarea similară a metaforei în Ef. 2:22; 2 Tim. 2:20 și 1 Pet. 2:5), iar cuvintele „lemn, fân, trestie” îi reprezintă pe oamenii neregenerați din biserică (*chorton*, trad. „fân” în 1 Cor. 3:12, este folosit cu referire la necredincioși în Iacov 1:10, traducerea COR fiind „floarea ierbii”).

3:13. Ziua judecății va fi atunci când Hristos va evalua calitativ **lucrarea** slujitorilor (2 Cor. 5:10). Nu se pune problema mântuirii, care este un dar (Rom. 6:23), nici a faptelor individuale (Ef. 2:8-9), ci a slujirii, care va fi judecată pe baza calității, nu a cantității. Un succes aparent considerabil se poate obține în virtutea eforturilor și înțelepciunii umane (1 Cor. 2:4), dar dacă nu există puterea lui Dumnezeu conform planului Său, lucrarea nu poate dura (Ps. 127:1).

3:14-15. Imaginea focului asociată cu venirea lui Hristos este folosită și în alte părți ale Noului Testament (2 Tes. 1:7; Apoc. 18:8). Nu se specifică ce **răsplată** va primi constructorul expert, dar lauda (1 Cor. 4:5) face cu siguranță parte din recompensa lui. Constructorul nehibzuit **va pierde răsplata** muncii sale, dar **el însuși va fi mântuit**, ca un lemn care arde scos din foc (Amos 4:11; Iuda 23). Înaintea acestei judecăți, diversele materiale pot coexista și nu pot fi distinse unele de altele (cf. Mat. 13:30).

3:16-17. Cu toate acestea, o biserică locală (**voi**) poate ajunge în faza în care structura ei este atât de slăbită încât se va prăbuși în întregime, sau va continua să existe doar cu numele, deci este distrusă. Pavel nu dorea ca acest lucru să se întâmple în Corint (2 Cor. 11:3, 13). Dacă se va întâmpla așa ceva, lucrătorul fals își va primi răsplata cuvenită de la Dumnezeu Însuși (o aplicare a *lex talionis* din VT [Gen. 9:6; cf. 2 Cor. 11:15]). Cuvintele **Nu știți** (1 Cor. 3:16) apar pentru prima dată aici, și vor mai apărea de zece ori în această epistolă (cf. 5:6; 6:2-3, 9, 15-16, 19; 9:13, 24; de fiecare dată introducând o afirmație indiscutabilă).

3:18-23. Pentru că așa stau lucrurile, Pavel îi avertizează cu seriozitate pe lucrători (v. 18-20) și biserica din Corint (v. 21-23). Lucrătorii pot evita să se înșele singuri eva-

luându-și lucrările creștine și dându-și seama că **înțelepciunea lumii** reflectă modul de a gândi al lui Satan (cf. Ef. 2:2) și este **o nebunie înaintea lui Dumnezeu** (1 Cor. 3:19). Pavel își susținea afirmația citând din Iov 5:13 și din Psalmul 94:11. Membrii trebuia să înțeleagă că obiceiul de a se „făli” (1 Cor. 3:21) **cu oameni** provenea din același spirit egoist. În loc de așa ceva, ei trebuia să se laude în **Dumnezeu** (cf. 1:31) căruia îi aparțin (3:23; cf. 1:2; 15:28) și care este sursa fiecărei binecuvântări primite de ei (cf. 1:30).

4:1. Concluzia este că toți cei care lucrează pentru Hristos sunt responsabili înaintea Lui. Cuvântul tradus **slujitori** (*hypēretas*) este diferit de cel folosit în 3:5 (*diakonoi*) și arată subordonarea și responsabilitatea față de un superior. Expresia **tainelor lui Dumnezeu** se referă la înțelepciunea lui Dumnezeu, mesajul crucii cunoscut numai prin revelația Duhului (2:7-10).

4:2. Preocuparea lui Pavel era ca el și ceilalți lucrători asemenea lui să proclame acest mesaj, credincioși intereselor Stăpânului lor.

4:3-4. El nu a renunțat la slujba lui pe motiv că înțelepciunea lumii a respins-o. Dintr-un punct de vedere omenesc, el nu era competent să „judece” nimic, nici chiar motivațiile sale, cu atât mai puțin calitatea lucrării sale. Dar atunci cum pot alții să evalueze aceste lucruri?

4:5. De aceea judecata prematură, indiferent dacă a dus la înălțarea unor lucrători (3:21) sau la umilirea altora (4:10), era greșită. Numai în fața judecății divine vor fi cunoscute toate faptele, dar chiar și atunci se va manifesta harul — **fiecare** lucrător credincios **își va căpăta lauda**.

C. Remediul eliminării dezbinărilor (4:6-21)

Pavel încheie discuția despre dezbinarea din biserică identificând fără ambiguitate cauza: mândria (v. 6). Apoi el sugerează remediul practic: urmarea exemplului său (v. 16).

4:6. În toată prezentarea de până acum, Pavel evită să menționeze numele celor inovatori. În loc să procedeze așa, aplică principiile lucrării lui **Apolo** și a lui însuși (dar și a lui Petru și a lui Hristos; cf. 1:12; 3:4-6, 22-23). Acum Pavel și Apolo vor servi drept exemple ale remedierii situației, ei fiind oameni supuși autorității, care nu au trecut **peste „ce este scris”**. Ei au respectat Cuvântul lui Dumnezeu, nu propriile lor înclinații

sau păreriile lumii. Pavel spera ca ei să „învețe” din exemplul vieții lor lecția umilinței. (Verbul **să învățați** este *mathēte*, iar substantivul corespunzător, *mathētēs* este trad. „ucenic” sau „cel care practică ceea ce este învățat”.) Era o lecție dificilă, pentru că grecii credeau că umilința este caracteristica vrednică de dispreț a unui sclav, un semn de slăbiciune, nu o trăsătură a oamenilor importanți (Platon, *Laws* 6. 774c).

4:7. Dar umilința este singura postură acceptabilă pentru om în fața lui Dumnezeu, care dăruiește o mare diversitate de daruri (v. 7a) pe baza harului (v. 7b) și, de aceea, doar El merită să fie lăudat (v. 7c; cf. 1:4-9). Pavel a subliniat aceste adevăruri în seria lui de întrebări retorice.

4:8. Umlința trebuie să fie postura adoptată de toți creștinii. Pavel le-a prezentat filipenilor modelul vieții lui Hristos (Fil. 2:5-11). Domnul S-a caracterizat mai întâi prin umilință dar apoi a fost încununat cu glorie. Corinteni se pare că au trecut direct la a doua parte. Ei doreau înălțarea imediat — fără boli, suferință sau durere. Acest lucru nu este posibil nici astăzi, așa cum nu a fost posibil nici când a scris Pavel acestor corinteni care se amăgeau singuri, dar cu siguranță că și alții le vor urma exemplul.

Corinteni credeau că erau **sătui**, adică aveau tot ce-și doreau (1 Cor. 4:8a), dar ar fi trebuit să le fie sete și foame după neprihănirea practică de care aveau neapărată nevoie (Mat. 5:6). Ei se credeau deja **împărățind**, adică regi care nu mai aveau nevoie de nimic, deși, de fapt, erau ca regele nebun dintr-o poveste pentru copii care credea că are haine noi și a defilat fără grijă în fața supușilor lui, deși era complet dezbrăcat (cf. Apoc. 3:17-18).

4:9-13. Pavel nu era nebun. Nu îi plăcea suferința. El dorea ca ei să aibă dreptate, dar nu aveau. Apostolii au urmat drumul umilinței lui Hristos. Au procedat așa cum a făcut și El, mergând la moarte înaintea tuturor (2 Cor. 2:14). Așa cum a suferit Hristos privațiuni și defăimări, au suferit și slujitorii Săi, iar prin Duhul Său ei au răbdat și au răspuns cu har (Luca 23:34). Apostolii au trăit mesajul crucii. Dar corinteni erau satisfăcuți și siguri de „teologia de palat” pe care o adoptaseră (cf. Amos 6:1-7).

4:14-17. Mânat de dragoste, Pavel îi avertizează. Scopul lui în folosirea ironiei mușcătoare din versetele precedente **nu** a fost să-i facă de **rușine** pe corinteni. Dar dacă ei nu se rușinau de cuvintele lui, însemna că erau foarte împietriți. Scopul lui a fost să

producă o schimbare a inimii și a modului lor de viață. Motivația lui era dragostea unui „părinte” pentru propriii **copii**. Mulți lucrători creștini le puteau vorbi, îi puteau sfătui și învăța pe corinteni, dar numai unul singur a plantat sămânța care le-a adus viață. Mai mult ca orice îndrumător (Gal. 3:24), Pavel era preocupat de interesul lor. Din acest motiv el i-a îndemnat din toată inima: **călcați pe urmele mele** (1 Cor. 4:16; cf. v. 9-13). El avea un copil spiritual care a urmat exemplul său, **Timotei** (Fil. 2:20). Timotei le **va aduce aminte**, prin învățăturile și exemplul său, de **felul** lui Pavel **de purtare în Hristos**, care la rândul lui urma exemplul Domnului lor.

4:18-21. Pavel a anticipat faptul că nu toți vor fi mișcați de apelul său. **Unii**, probabil conducătorii nenumiți ai grupărilor din biserică (v. 5) sau învățătorii (v. 15), **s-au îngâmfat**, mândria lor fiind cauza dezbinărilor corintenilor. Aceștia s-ar putea să nu fie prea impresionați de îndemnul lui Pavel. Pentru ei era necesară acțiunea. Iar Pavel știa că, prin puterea Duhului (Fapte 13:9-11), el putea să acționeze corespunzător. Atunci când a predicat corintenilor, el nu a depins de capacitatea sa, ci de **puterea** Duhului (1 Cor. 2:4-5). El se va baza pe aceeași putere pentru a impune disciplina (2 Cor. 10:4-6). Aceasta era autoritatea stăpânirii lui Dumnezeu (cf. Fapte 5:3-11). Deși îi iubea pe corinteni, Pavel știa că un tată iubitor nu se dă înapoi de la disciplinarea copiilor săi (cf. Evr. 12:7). Dacă va fi necesar, el va aduce **nuiaua** (*rabdos*, „toiag”). În lumea greco-romană, această „nuia” era un simbol al disciplinei exercitată de cineva cu autoritate. Pavel însuși a fost pedepsit de mai multe ori prin bătaia cu nuiaua (Fapte 16:22-23; 2 Cor. 11:25). Dar el prefera o vizită caracterizată prin **dragoste** și **duhul blândetei**.

III. Dezordinea din biserică (cap. 5-6)

În spiritul dragostei, dar gândindu-se la necesitatea disciplinării, Pavel începe să se ocupe în epistola sa de dezordinea din biserică, inclusiv de incapacitatea lor de a-l disciplina pe un frate imoral (cap. 5), de a rezolva disputele personale într-un mod corect (6:1-11) și de a menține puritatea sexuală (6:12-20).

A. Nedisciplinarea unui păcătos (cap. 5)

Mândria este opusul dragostei pentru că duce la interes pentru sine, în timp ce

1 Corinteni 5:1-13

dragostea se ocupă de nevoile altora. Mândria corintenilor a produs nu numai dezbinare ci și indiferență și lipsa dorinței de a exercita disciplina în biserică.

5:1. Problema era un creștin corintean care avea o legătură incestuoasă cu mama lui vitregă, relație interzisă atât de Vechiul Testament (Lev. 18:8; Deut. 22:22) cât și de legea romană (Cicero *Cluantes* 6. 15 și Gaius *Institutis* 1. 63). Faptul că Pavel nu vorbește nimic despre disciplinarea femeii sugerează că ea nu era creștină.

5:2. Situația rușinoasă se pare că nu îi deranja deloc pe corinteni. Dacă totuși au reacționat cumva în fața acestei situații, reacția lor a fost creșterea aroganței pe care o aveau deja. Reacția corectă ar fi fost „măhnirea” pentru starea acestui frate (cf. 12:26; Gal. 6:1-2), care ar fi trebuit să ducă la exercitarea disciplinei prin excluderea lui din intimitatea adunării până când se va pocăi (cf. Mat. 18:15-17).

5:3-5. Din cauza indiferenței corintenilor față de această problemă, Pavel s-a văzut obligat să acționeze. Prin autoritatea sa de apostol, el l-a **judecat... pe cel ce a făcut o astfel de faptă**, cerând bisericii să aplice această hotărâre la următoarea întâlnire. Acesta este un exemplu al puterii despre care a vorbit anterior (4:20-21). Nu se poate ști cu certitudine ce a realizat exercitarea acestei puteri. Traducerea cuvântului grecesc *sarkos* prin cuvântul **cărnii** sugerează că dorințele firești ale omului trebuie eliminate. Totuși, mai mulți factori arată că este vorba de un alt fel de disciplinare, și anume de pedeapsa fizică — înțelegând că *sarkos* se referă la „trup” (la fel ca în NIV marg.). (Desigur, rezultatul este același — purificarea omului.) În primul rând, al doilea sens al cuvântului este folosit de obicei atunci când este alăturat termenului **duhul**, ceea ce înseamnă întreaga persoană, interioară și exterioară. În al doilea rând, cuvântul tradus prin **nimicirea** (*olethron*) este un termen accentuat, iar substantivul corespunzător (*olethreutou*) mai apare în această epistolă (10:10), fiind tradus „Nimicitorul” (sau „Îngerul nimicitor”, NIV — n.tr.) care a ucis oameni. În al treilea rând, Pavel mai vorbește în această epistolă despre o disciplinare care duce la moarte (11:30) având același scop: mântuirea finală a persoanei (11:32; cf. 1 Tim. 1:20; 1 Ioan 5:16).

În concluzie, este mai plauzibilă varianta că intenția lui Pavel a fost excluderea acestui om de la părtășia bisericii, fapt ce subliniază din punct de vedere fizic excluderea lui de

sub protecția lui Dumnezeu de care se bucurase până atunci (cf. Iov 1:12) și abandonarea lui în seama lumii (1 Ioan 5:19), unde Satan îi poate aduce moartea. El devine astfel un exemplu dureros al prețului indiferenței egoiste și amintește într-un mod foarte grăitor de sfințenia pe care o cere Dumnezeu în templul Său (1 Cor. 3:17; 6:19).

5:6. Desigur, purtarea patetică a corintenilor nu este scuzaabilă. Pavel le aduce aminte de un adevăr pe care ei îl știau dar nu l-au pus în practică: **puțin aluat dospește toată plămădeala**. O boală minoră poate ucide în cele din urmă trupul. Necesitatea disciplinării în biserică se bazează pe același principiu.

5:7-8. La fel cum **aluatul** era literalmente scos din casă în timpul sărbătorii de Paște sau a Praznicului Azimilor (Ex. 12:15-20; 13:1-10), tot așa și ceea ce simbolizează păcatul trebuie scos din Casa lui Dumnezeu, biserica locală, în timpul „Praznicului Azimilor”, pe care creștinul îl sărbătorește neîncetat pentru că a găsit în moartea lui Hristos pe cruce jertfa o dată pentru totdeauna a Mielului de „Paște” (cf. Ioan 1:29; Evr. 10:10, 14). Acest lucru nu este nicăieri mai adevărat ca în celebrarea comemorativă a sacrificiului lui Isus, Cina Domnului, chintesența părtășiei creștine. Probabil că Pavel s-a referit mai ales la excluderea membrului care nu voia să se pocăiască de la această masă.

5:9-10. În **epistola** sa anterioară, Pavel le dăduse instrucțiuni despre acest subiect, dar corintenii le-au aplicat doar celor din afara bisericii. Pavel le-a arătat absurditatea acestei concepții, afirmând că aplicarea ei ar însemna să „iasă” **din lume**. Fără îndoială că Pavel nu a fost avocatul vieții monahale (sau a variantei separării din protestantism).

5:11. Pavel a chemat la acțiuni disciplinare împotriva oricui era asociat bisericii, fie **frate**, fie creștin doar cu numele, care frecventa biserica, dar continua să ducă o viață de păcat. Măsura disciplinară adecvată acestui om era excluderea din comuniunea cu ceilalți membri. Desigur, excluderea se referea la interzicerea participării la masa comună, Cina Domnului. Poate că îi erau interzise și alte contacte sociale. Totuși este puțin probabil ca membrii sancționați să fie excluși de la participarea la întrunirile bisericii, pentru că lucrarea bisericii ar fi putut duce la convingerea și pocăința lui (14:24-25).

5:12-13. Nu era răspunderea lui Pavel să-i judece **pe cei de afară** (cf., ex., tăcerea lui în legătură cu femeia din 5:1), deci era cu

atât mai puțin răspunderea corintenilor. Dar răspunderea lor era să aplice măsurile disciplinare în interiorul bisericii.

Dumnezeu îi judecă pe cei din lume (Fapte 17:31). Dar pe cei din comunitatea creștină care continuă să păcătuiască cu un spirit care refuză pocăința, biserica trebuie să-i pedepsească prin excludere.

B. Nerezolvarea disputelor personale (6:1-11)

Tema judecății continuă, Pavel abordând un alt aspect al dezordinii care afecta biserica din Corint. Aceeași șovăială de care a dat dovadă biserica în privința fratelui imoral se regăsea și în cazurile disputelor personale dintre membri, dispute pe care biserica refuza să le rezolve. Era o altă manifestare a spiritului de dezbinare care tulbura biserica.

Prin expresia introductivă „Nu știți” Pavel le îndreaptă atenția spre anumite adevăruri care ar fi trebuit să prevină apariția acestei probleme. Expresia apare de șase ori numai în acest capitol. (În afara acestei epistole, expresia apare de numai trei ori în NT.) Pavel a mai folosit-o și înainte (3:16; 5:6) și o va mai folosi din nou (9:13, 24) cu același scop. Deducția că ei ar fi trebuit să cunoască aceste lucruri a produs probabil multă durere bisericii, mândră de înțelepciunea și cunoșterea ei.

6:1. Supărarea lui Pavel provocată de această problemă era mare, nu numai pentru că adâncea dezbinarea din biserică, ci și pentru că împiedica lucrarea lui Dumnezeu printre necreștinii din Corint (cf. 10:32). Cei uniți prin credința lor trebuia să-și rezolve disputele ca frați, nu ca adversari (cf. Gen. 13:7-9).

6:2. Prima expresie **Nu știți** din acest capitol (cf. v. 3, 9, 15-16, 19) se referă la rolul sfinților la judecată (cf. Ioan 5:22; Apoc. 3:21). Pavel le vorbește probabil despre această doctrină la instituirea bisericii, deoarece nuanța interogativă este indiscutabilă aici.

6:3. Întrucât vor judeca ființele supranaturale (**îngeri** căzuți, 2 Pet. 2:4; Iuda 6), ar trebui să fie capabili să rezolve într-un mod satisfăcător și probleme pământești.

6:4. Verbul grecesc (*kâthizete*, **puneți**) poate fi o afirmație (indicativ) sau o poruncă (imper.). NIV consideră că este vorba de o poruncă, afirmând deci că dificila expresie **acea pe care... nu-i bagă în seamă** se referă la cei din biserică nu prea prețuiți pentru „înțelepciunea” lor; dar Pavel îi consideră mai mult decât potriviți pentru această sarcină.

„Puneți” (judecători) poate fi un indicativ (deci o întrebare), fapt mai probabil în lumina versetului 5. Dacă este așa, participiul tradus „acea pe care... nu-i bagă în seamă” ar însemna „oameni care nu au statut” în **biserica** din Corint, deci este vorba de necreștini. Refrenul trist din versetul 1 la care Pavel se va referi pentru a treia oară în versetul 6 se face auzit din nou.

6:5-6. Fără îndoială că afirmația din versetul 5 i-a făcut pe unii „înțelepți” din Corint să roșească. Desigur că în parte grijile lui Pavel în această problemă se refereau la efectele dăunătoare pe care disputele juridice le vor avea asupra cauzei evangheliei în Corint (9:23). Aceste procese nu aduceau glorie lui Dumnezeu (10:31-33).

6:7-8. Deoarece lăcomia lor Îl dezonora pe Dumnezeu, Pavel a tras concluzia că problema importantă pe care a abordat-o era pierdută din start. De aceea a spus că pierderile pământești erau preferabile pierderilor spirituale pe care le vor produce acele **judecăți**. Realitatea era că procesele corintenilor nu erau atât o problemă de îndreptare a nedreptăților și de aplicare a judecății corecte, cât o dorință pentru satisfacția personală în dauna altor tovarăși de credință. Era „viața trupului” la cel mai de jos nivel!

6:9-10. A treia oară când Pavel le aduce aminte de ceva (**Nu știți...** cf. v. 2-3) o face cu scopul de a completa ideea din versetul 4, dar, în același timp, și cu scopul de a ilustra prăpastia care exista între poziția viitoare a corintenilor și practica lor prezentă. Oamenii **nedrepți** nu vor avea parte de **Împărăția lui Dumnezeu** pentru că nu aveau nici o relație cu Hristos, Moștenitorul (cf. Mar. 12:7). Cei nedrepți vor fi judecați într-o zi de către sfinți (1 Cor. 6:2) pe baza propriilor fapte (Apoc. 20:13) care îi vor condamna. Cu toate acestea, sfinții nu se purtau altfel decât aceștia.

Cuvântul *adikoi* („cei nedrepți”) din 1 Corinteni 6:9 este folosit și în versetul 1, fiind tradus „nelegiuți”. Forma verbală *adikeite* („a face rău”) este folosită în versetul 8 pentru a descrie comportarea corintenilor. Rolul lor viitor ar fi trebuit să le influențeze radical practicile prezente (cf. 1 Ioan 3:3). Dacă sunt cumva de altă părere, Pavel îi avertizează: **Nu vă înșelați** (cf. 1 Cor. 5:11; Apoc. 21:7-8; 22:14-15).

Lista păcătoșilor este similară celei anterioare (5:10-11) și fără îndoială că ea coresponde problemelor din Corint și din alte orașe mari ale vremii (cf. Ef. 5:3-6). Homosexualitatea și prostituția masculină, de

1 Corinteni 6:11-18

exemplu, caracterzau mai ales societatea greco-romană. Platon laudă dragostea homosexuală în *The Symposium* (181B). Nero, împăratul din timpul scrierii acestei epistole, era pe punctul de a se căsători cu băiatul Sporus (Suetonius *Lives of the Caesars*, 6.28), un incident bizar numai prin oficializarea lui, pentru că 14 din primii 15 împărați romani au fost homosexuali sau bisexuali.

6:11. Unii (dar nu toți) dintre creștinii corinteni se făcuseră vinovați de păcatele enumerate în versetele 9-10, **dar** Dumnezeu a intervenit. Ei au **fost spălați... prin Duhul** (cf. Tit 3:5), **sfințiți** în Fiul (cf. 1 Cor. 1:2) și **socotiți neprihăniți** înaintea lui Dumnezeu (cf. Rom. 8:33). Acest act al justificării era o idee potrivită pentru acești corinteni animați de gândul proceselor juridice.

C. *Nepracticarea purității sexuale*
(6:12-20)

Tema legalității continuă, pentru că Pavel abordează încă o problemă care afectează adunarea corinteană. Este vorba despre problema libertății față de Legea Vechiului Testament în domeniul relațiilor sexuale. Pavel abordează această problemă sub formă de dialog, folosind diatriba (cuvântare polemică vehementă, pamflet — n.tr.), stil familiar cititorilor săi. Acest lucru l-a ajutat de asemenea să-i pregătească pentru subiectele următoare și pentru abordarea problemelor din restul epistolei, care cuprinde răspunsuri la întrebările și obiecțiile lor.

Aspectul limitării libertății (v. 12) este dezvoltat de Pavel în capitolele 8-10. Într-o anumită măsură, acest subiect influențează și discuția despre închinarea publică, din capitolele 11-14. Problema relației creștinului cu hrana (6:13) este reluată în capitolul 8. Învierea lui Hristos (6:14) este prezentată în capitolul 15. Subiectul Bisericii ca trupul lui Hristos este aprofundat în capitolul 12. Sacralitatea sexualității (6:16), în favoarea căreia Pavel citează Geneza 2:24, text care vorbește despre originea divină a căsătoriei, intră în atenția lui în capitolul 7.

6:12. Cuvintele: **toate lucrurile îmi sunt îngăduite** deveniseră probabil un slogan pentru a masca imoralitatea unora din Corint. Afirmatia era adevărată, dar era nevoie de clarificări. Pavel spune că libertatea trebuie însoțită de principiul dragostei aplicat atât aproapelui cât și propriei persoane (cf. Mar. 12:31). Libertatea care nu este **de folos**, ci de-a dreptul dăunătoare pentru aproapele nu se caracterizează prin dragoste (1 Cor. 8:1;

10:23) și trebuie evitată. La fel, libertatea care devine sclavie (**nimic nu trebuie să pună stăpânire pe mine**) nu înseamnă dragoste, ci ură față de sine.

6:13-14. Mâncările sunt pentru pântec, și pântecul este pentru mâncări era un alt slogan prin care unii corinteni încercau să-și justifice imoralitatea. Argumentul lor era că „mâncările” sunt atât plăcute cât și necesare. Când stomacul le atrăgea atenția că le este foame, ei mâncau până se îmbuibau. La fel, afirmau ei, relațiile sexuale sunt plăcute și necesare. Când trupurile lor le atrăgeau atenția asupra nevoilor sexuale, trebuia să-și satisfacă imediat acele nevoi. Dar Pavel a trasat o linie de demarcație evidentă între stomac și **trup**. Trupul (*soma*) înseamnă în acest context (cf. 2 Cor. 12:3) mai mult decât cadrul fizic al vieții; cuvântul se referă la întreaga persoană, compusă din carne (partea materială) și spirit (partea imaterială; cf. 2 Cor. 2:13 cu 7:5). În consecință, „trupul” nu era pieritor, ci etern (1 Cor. 6:14) și nu era **destinat pentru curvie** (*porneia*), ci pentru unirea cu Domnul (v. 15-17); și reciproca este valabilă (cf. Ef. 1:23). Eternitatea trupului, soarta viitoare individuală, era asigurată de învierea lui Hristos (1 Cor. 6:14; cf. 15:20).

6:15-17. De asemenea, lucrarea prezentă a Duhului (cf. 12:13) influențează destinul prezent al creștinilor și îi unește cu Hristos (6:15). Poate un creștin trăi în imoralitate fără să-L întristeze pe Hristos? (cf. 12:26). **Nicidecum!**

Unirea dintre doi oameni înseamnă mai mult decât contactul fizic. Este o unire și a personalităților care, oricât de efemeră ar fi, îi influențează pe ambii parteneri (6:16). Pavel citează Geneza 2:24 („**Cei doi se vor face un singur trup**”) nu pentru a susține că bărbatul și prostituata se căsătoresc astfel, ci pentru a arăta gravitatea păcatului (cf. Ef. 5:31-32).

La fel, unirea unui creștin cu Hristos îl influențează atât pe el cât și pe Mântuitor, acțiunile unuia având efect asupra celuilalt.

6:18. Creștinii corinteni trebuia să reacționeze atunci când erau puși în fața imoralității ca Iosif (Gen. 39:12) — adică să fugă. **Fugiți de curvie!** Imoralitatea este un păcat unic, dar nu păcatul cel mai grav (cf. Mat. 12:32). Este totuși o ofensă împotriva păcătosului și a aceluia cu care el este în relație.

Probabil că afirmația: **Orice alt păcat, pe care-l face omul, este un păcat săvârșit afară din trup** (cuvântul „alt” este o adăugare a traducătorului și nu este reprezentat de

nici un cuvânt în textul gr.) era al treilea slogan (cf. 1 Cor. 6:12-13) inventat de unii din Corint. Dacă este așa, atunci replica lui Pavel (**cine curvește, păcătuiește împotriva trupului său**) este o negare directă a acestui slogan. Construcția textului grecesc este similară cu cea din versetul 13.

6:19-20. Printre cei întristați se află și „Duhul Sfânt” care locuiește în fiecare creștin (**care locuiește în voi**; cf. 12:13; 1 Ioan 3:24). Și Dumnezeu Tatăl este întristat, pentru că El caută „proslăvirea” (Mat. 5:16) nu rușinea din partea celor care au **fost cumpărați cu un preț** (cf. 1 Cor. 7:23), acel preț fiind „sângele scump al lui Hristos” (1 Pet. 1:19).

IV. Dificultăți în biserică (cap. 7:1-16:12)

Ideea cu care încheie Pavel capitolul 6: „Proslăviți dar pe Dumnezeu în trupul vostru” poate servi foarte bine drept principiu călăuzitor al celei de-a patra secțiuni, în care răspunde la întrebările pe care i le-au pus corintenii despre căsătorie (cap. 7), libertatea personală (8:1-11:1), ordinea din biserică (11:2-14:40) și doctrină (cap. 15).

A. Învățăături privind căsătoria (cap. 7)

1. CĂSĂTORIA ȘI CELIBATUL (7:1-9)

Pavel a vorbit în capitolul 6 despre pericolul relațiilor sexuale din afara căsătoriei. Acum se ocupă de datoria sexuală în cadrul căsătoriei. Probabil că renunțarea la datoriile conjugale a unor membri a contribuit la imoralitatea despre care el a vorbit înainte.

7:1. Expresia **omul să nu se atingă de femeie** (trad. în NIV în mod oarecum forțat prin „să nu se căsătorească”) este folosită de Pavel probabil ca un eufemism pentru relațiile sexuale (cf. Gen. 20:6; Prov. 6:29). Și acesta era probabil un slogan al unora din Corint (cf. 1 Cor. 6:12-13) care susțineau că până și cei căsătoriți trebuie să se abțină de la relații sexuale. Dar Pavel nu spune decât că **este bine** să te afli și în starea de celibatar, care nu trebuie disprețuită.

7:2. Cu toate acestea, căsătoriile și relațiile sexuale din cadrul ei erau mult mai frecvente. În cazul unui om care încearcă să-și păstreze starea de celibatar fără puterea lui Dumnezeu (cf. v. 7) lucrurile ar putea degenera **din pricina curviei**. Din acest motiv Pavel îi încurajează pe oameni să se căsătorească.

7:3-4. Pavel subliniază egalitatea și reciprocitatea relației sexuale dintre soț și soție vorbind despre responsabilitatea fiecăruia de a-l satisface pe celălalt.

7:5. Unii din Corint încercau să practice celibatul în cadrul căsătoriei. Se pare că această abținere de la relații sexuale în cadrul căsătoriei era decizia unilaterală a unui partener, nu o hotărâre luată de comun acord (v. 3-4). Uneori această practică duce la imoralitatea celuilalt (v. 5b; cf. v. 2). Pavel cere încetarea acestei practici, dacă nu sunt îndeplinite trei condiții: (a) Abținerea de la relații sexuale trebuia să fie **prin bună învoială**, adică să aibă acordul atât a soțului cât și a soției. (b) Partenerii trebuia să hotărască dinainte cât **timp** va dura această perioadă, la sfârșitul căreia relațiile sexuale urmau a fi reluate. (c) Această abținere trebuia să le permită să se „îndeletnicească” cu **rugăciunea**, concentrându-se asupra ei.

7:6. Pavel prezintă această posibilitate a abstenenței temporare de la relații sexuale în căsătorie **ca o îngăduință**, în cazul îndeplinirii condițiilor anterioare. El nu dorea ca sfatul lui să fie înțeles ca o **poruncă**. Sugestia că Pavel ar fi considerat însăși căsătoria o „îngăduință” este puțin plauzibilă în lumina textului din Geneza 1:28, prima poruncă din Biblie pentru om, și în lumina trecutului iudaic al lui Pavel, care considera căsătoria o obligație pentru toți oamenii cu excepția celor impotenți (Mishnah *Niddah* 5.9).

7:7. Cu toate acestea, Pavel nu a dorit ca statutul de celibatar să fie stigmatizat și de aceea a afirmat, așa cum a făcut anterior (v. 1), că a fi celibatar este un lucru bun. De fapt, Pavel credea că este o stare foarte bună și dorea ca toți să vadă beneficiile celibatului din punctul lui de vedere. Totuși el a înțeles că a rămâne celibatar sau a te căsători nu era numai o problemă de evaluare a avantajelor; fiecare stare era **darul lui Dumnezeu**. Dumnezeu dă putere fiecărui creștin să se căsătorească sau să rămână necăsătorit (cf. Mat. 19:12).

7:8-9. Pavel aplică acum cele scrise în versetele 1-2 la cei necăsătoriți din Corint care aveau totuși experiență din punct de vedere sexual (cf. „fecioare” din v. 25). Din grupul celor **neînsurați** făceau parte oameni de ambele sexe, divorțați sau văduvi, **văduvelor** rezervându-li-se o menționare separată (cf. v. 39-40). Pavel le spune celibatarilor că este mai potrivit să rămână singuri, dacă au puterea necesară din partea lui Dumnezeu (v. 7). Pavel, care nu era un teolog închis în

1 Corinteni 7:10-17

biblioteca sa, a anticipat întrebarea practică despre descoperirea adevărului în ceea ce privește capacitatea de a rămâne celibatar. Pavel a judecat lucrurile în felul următor: cei care **nu se pot înfrâna** înseamnă că nu au darul celibatului și de aceea ar fi bine **să se căsătorească**.

2. CĂSĂTORIA ȘI DIVORȚUL (7:10-24)

Sfatul lui Pavel pentru creștinii căsătoriți este rezumat în versetul 24, după ce se adresează, pe rând, creștinilor căsătoriți cu creștini (v. 10-11), creștinilor căsătoriți cu necreștini (v. 12-16) și altor creștini aflați în diverse stări fizice și având diverse chemări din partea lui Dumnezeu (v. 17-23).

7:10-11. Instrucțiunile lui Pavel pentru creștinii căsătoriți cu creștini se aseamănă cu cele ale lui Isus Însuși (Mar. 10:2-12): regula este interzicerea divorțului (cf. Mat. 5:32). Diferența de limbaj folosit de Pavel atunci când se referă la **nevasta** (1 Cor. 7:10) creștinului (**despărțită**, *chōrīsthēnai*) și la **bărbatul** (v. 11) **ei** (**să nu-și lase nevasta**, *aphienai*) se datorează probabil variațiilor stilistice, cuvântul tradus prin „despărțită” (*chōrizō*) fiind folosit în limbaj popular cu sensul de divorț (William F. Arndt și F. Wilbur Gingrich, *A Greek-English Lexicon of the New Testament*, ed. 4. Chicago: University of Chicago Press, 1957, p. 899). Atunci când apar probleme în căsniciile creștine trebuie căutată remedierea lor prin reconciliere (cf. Ef. 4:32), nu prin divorț.

7:12-13. Cuvântul **celorlalți** se referă la creștini care erau căsătoriți cu necreștini. Isus nu S-a referit niciodată în cursul lucrării Sale la această problemă (cf. v. 10, 25), dar Pavel, cu o autoritate nu mai mică (cf. v. 25), se adresează acestor oameni. Probabil că au fost inițiate divorțuri pornindu-se de la porunca lui Ezra dată israeliților din Ierusalim după întoarcerea din exilul babilonean (Ezra 10:11) de a divorța de partenerii păgâni. Pavel afirmă că într-o căsnicie dintre un creștin și un necreștin trebuie să se aplice aceeași regulă ca într-o căsnicie dintre doi creștini: fără divorț. Un soț creștin **să nu se despartă** (*aphietō*) de o **nevastă necredincioasă**, și o soție creștină **să nu se despartă** (*aphietō*) de **bărbatul ei** necreștin.

7:14. Divorțul trebuie evitat din cauză că partenerul creștin este un canal al harului lui Dumnezeu în căsnicie. În relația caracterizată de expresia „un singur trup”, binecuvântarea lui Dumnezeu asupra creștinului influențează

întreaga familie (cf. Iacov în casa lui Laban [Gen. 30:27] și Iosif în casa lui Potifar [Gen. 39:5]; de asemenea cf. Rom. 11:16). În acest sens, partenerul **necredincios** era **sfințit** iar copiii erau **sfinți**.

7:15. Existau totuși excepții de la această regulă de interzicere a divorțului. **Dacă cel necredincios** insistă asupra divorțului, nu trebuie refuzat (cuvântul trad. **să se despartă** este *chōrizetai*, verbul folosit în v. 10). Dacă se întâmplă acest lucru, creștinii **nu sunt legați**, ci sunt liberi să se căsătorească din nou (cf. v. 39). Pavel nu afirmă în acest caz, ca în versetul 11, că un creștin trebuie „să rămână” necăsătorit. (Totuși există și o altă opinie a unor cercetători ai Bibliei, care spun că expresia „nu sunt legați” înseamnă că un creștin nu este obligat să împiedice divorțul, dar nu are libertatea să se recăsătorească.)

A doua parte a acestui verset, în care Pavel afirmă că **Dumnezeu** i-a **chemat** pe creștini să trăiască **în pace**, poate fi considerată o propoziție de sine stătătoare. Pavel reia conjuncția (de, „dacă”) de la începutul versetului, probabil pentru a marca o nouă schimbare de direcție în gândire și revenirea la ideea principală a acestei secțiuni, importanța păstrării de către partenerul creștin a căsniciei și trăirea „în pace” cu necreștinul. (O digresiune similară într-o discuție despre regula generală privind divorțul se găsește în Mat. 19:9.) Adevărul subliniat de Pavel este că un creștin trebuie să se străduiască să păstreze unitatea și pacea, dar înțelegând că o căsnicie este o relație mutuală, nu unilaterală.

7:16. Apoi Pavel prezintă un al doilea (cf. v. 14) motiv, crucial, pentru care creștinul ar trebui să rămână căsătorit cu un necreștin. Dumnezeu poate să-l folosească pe partenerul creștin ca să fie un canal al binecuvântării (cf. v. 14), lucru care poate duce în cele din urmă la înțelegerea de către partenerul necredincios al mesajului crucii și la acceptarea mântuirii (cf. 1 Pet. 3:1-2).

7:17. Principul general despre care Pavel afirmă că se aplică în luarea hotărârilor privitoare la starea civilă a creștinului, era repetat de trei ori (v. 17, 20, 24; cf. de asemenea v. 26), rezumându-se la „rămâneți”. Chemarea la convertire schimbă relațiile spirituale ale omului, dar nu este necesar ca ea să producă schimbări și în relațiile fizice care nu sunt imorale.

7:18-19. **Tăierea împrejur**, ca acțiune exterioară, sau renunțarea la ea (cf. [apocrifă] 1 Macabei 1:15-16) era o problemă de mică

importantă în comparație cu **păzirea poruncilor lui Dumnezeu**, lucru care pentru Pavel însemna a fi controlat de Duhul (cf. Rom. 2:25-29).

7:20-23. Tot așa, **chemarea** creștinului (ocupația lui) este o problemă cu consecințe mici (dacă starea poate fi schimbată, foarte bine; dacă nu, nu este o cauză de îngrijorare). Ceea ce contează este ca fiecare creștin să își dea seama că este **un rob al lui Hristos** și trebuie să-L asculte pe El. Orice ocupație practică un creștin devine o slujire creștină făcută pentru Stăpânul (cf. Ef. 6:5-8).

7:24. Faptul că **Dumnezeu l-a chemat** pe fiecare la practicarea unei meserii și dorește o slujire loială în meseria respectivă înobilează și sfințește atât munca cât și pe cel care muncește. Astfel creștinul poate trăi „în pace” (v. 15) în chemarea sa și o poate îndeplini cu responsabilitate înaintea lui Dumnezeu.

3. CĂSĂTORIA ȘI LUCRAREA CREȘTINĂ (7:25-38)

Principiul fundamental pe care-l prezintă Pavel (viz., a continua să trăiești în starea actuală) este aplicat apoi celor care nu au fost niciodată căsătoriți. Probabil că Pavel a abordat acest subiect ca să răspundă unei întrebări care i s-a pus. Pavel îi îndeamnă pe aceștia să rămână necăsătoriți din trei motive: (a) urmează o perioadă iminentă de necazuri pentru creștini (v. 26-28), (b) revenirea iminentă a lui Hristos (v. 29-31) și (c) ocazia de a-L sluji pe Hristos nestânjenți (v. 32-35).

7:25. Femeile **fecioare** sunt persoanele fără experiență în domeniul sexual care nu au fost niciodată căsătorite. Isus nu a vorbit niciodată despre caracterul adecvat al căsătoriei în sine (cf. Mat. 19:10-12, 29), dar Pavel a dat **un sfat** în această privință care putea fi considerat de corinteni **vrednic de crezare**. (Desigur că el a scris sub inspirația Duhului Sfânt, deci „sfatul” lui are aceeași autoritate ca și cuvintele lui Hristos; cf. 1 Cor. 7:40.)

7:26-28. Expresia **strâmtorarea de acum** se poate referi la persecuțiile îndurate de corinteni (cf. Ioan 16:33; 2 Tim. 3:12; 1 Pet. 4:12) sau la o perioadă de suferință despre care Pavel anticipa că va veni peste puțin timp (caz în care expresia poate fi trad. „strâmtorarea iminentă”). Ținând seama de absența din epistola lui a altor referiri la suferințele prezente ale corintenilor, a doua concepție (și trad.) este preferabilă (cf. 1 Cor. 4:8, care sugerează o stare bună, chiar

euforică în sensul pozitiv al cuvântului). Cu toate acestea, atunci când va veni persecuția, lucru de care Pavel este sigur, persoanele necăsătorite pot face față atacurilor ei mai bine decât persoanele căsătorite. Oricât de îngrozitor era gândul martirajului (cf. 13:3) pentru un celibatar, efectul lui era dublu în cazul unei persoane căsătorite, care poartă o responsabilitate față de partener și copii. Având în vedere aceste condiții, căsătoria nu ar fi un lucru greșit (**dacă te însori, nu păcătuiești**), dar inoportun.

7:29-31. Al doilea motiv pentru care Pavel credea că statutul de celibatar era mai avantajos îl reprezenta potențialul de detașare de lucrurile vremelnice. Expresia **vremea s-a scurtat** se referă la revenirea Domnului (cf. Rom. 13:11), dar ea mai rezumă și concepția despre viață a lui Pavel, care nu trăia pentru lucrurile trecătoare, ci pentru cele eterne (cf. 2 Cor. 4:18). Detașarea de lucrurile temporare trebuie să-i caracterizeze pe toți creștinii, dar este mai greu de realizat în cazul celor căsătoriți (cf. Mar. 13:12), dar pentru care, totuși, devotamentul față de Domnul trebuia să ocupe primul loc în viață (Luca 14:26). Pavel, bineînțeles, nu recomandă neîndeplinirea obligațiilor conjugale (cf. 1 Cor. 7:3-5).

În loc de așa ceva, el cheamă la o dedicare față de lucrurile eterne și la detașarea corespunzătoare de instituțiile, valorile și aspectele materiale care țin **de lumea aceasta**, deoarece **chipul lumii acesteia trece** (v. 31). Atari dedicare și devotament sunt ușor de realizat pentru un celibatar.

7:32-35. Al treilea motiv al lui Pavel decurge din al doilea motiv. Celibatul pune mai puține responsabilități și obligații decât căsnicia, deci este mai ușor pentru omul în această stare să se „îngrijească” **de lucrurile Domnului**. În Predica de pe munte, Isus Și-a avertizat ucenicii împotriva aspectelor materiale ale acestei vieți care îi pot împiedica să se devoteze în întregime lui Dumnezeu (Mat. 6:25-34). Văduva săracă (Mar. 12:44) a dat tot ce avea pentru întreținerea vieții ei fizice într-un act unic de devotament. O persoană căsătorită (**însurat... măritată**), cu o preocupare justificată pentru nevoile și bunăstarea familiei ei, probabil că nu ar fi procedat așa. Situația ilustrează principiul lui Pavel că viața celui necăsătorit, cu simplitatea ei în privința obligațiilor, are potențialul de a dedica Domnului mai mult timp, mai multe resurse și întreaga ființă, în comparație cu cineva căsătorit, care are obligația

1 Corinteni 7:36-40

să-și îndeplinească responsabilitățile conjugale și familiale ce se impun.

7:36-38. Interpretarea și traducerea acestui pasaj este dificilă, lucru pe care-l atestă și traducerea alternativă din subsolul versiunii NIV. Problema este legată de interpretarea pronumelui nedefinit **cineva** (v. 36), care se poate referi fie la un tată, fie la un potențial mire. Traducătorii NIV au adoptat varianta a doua, urmând concepția comentatorilor moderni, dar au inclus și traducerea tradițională la subsolul paginii. Argumentul major al concepției care susține referirea la mire este că în acest fel subiectul verbelor folosite în pasaj este același, argument ignorat însă de traducătorii NIV care consideră că subiectul expresiei **să treacă de floarea vârstei este fata** („fecioara” NIV — n.tr.). Această decizie este determinată probabil de necesitatea de a explica de ce se considera că mirele acționa într-un mod rușinos (i.e., întârzierea lui de a se căsători cu fata, care înainta în vârstă, ar fi putut să-i afecteze posibilitățile ei **să se mărite**). Totuși, concepția care susține că „cineva” din versetul 36 se referă la „mire”, întâmpină o dificultate lexicală privind sensul a două verbe (*gamēō* și *gamizō*) folosite pentru căsătorie. Pentru a susține concepția că este vorba de mire trebuie ca aceste două cuvinte să fie considerate virtual sinonime, având sensul „a se căsători”. Dar *gamizō* are de obicei sensul de „a da în căsătorie”, iar *gamēō* înseamnă doar „a se căsători”, așa cum sunt traduse aceste verbe în pasajele din Noul Testament în care apar împreună (Mat. 24:38; Mar. 12:25; în COR verbele sunt trad. prin „a se însura” și „a se mărita”, dar în NIV sunt trad. „a se căsători” și „a fi dat în căsătorie” — n.tr.). Distincția între aceste două verbe a continuat chiar și în secolul al doilea (Apollonius Dyscolus, *Syntax* 3. 153). Deci se pare că traducerea tradițională este preferabilă.

În concluzie, Pavel a dat sfaturi unui tată care, în societatea primului secol, exercita o mai mare autoritate în luarea hotărârilor care priveau familia lui. Un tată putea hotărî ca fata lui să nu se căsătorească, poate din motive similare cu cele prezentate de Pavel în 1 Corinteni 7:25-34. Dar probabil că în luarea acestei decizii tatăl nu a luat în considerare faptul că fata lui nu poate să rămână necăsătorită. Este posibil ca ea să nu fi primit darul celibatului (v. 7). Dacă era așa, Pavel a recomandat ca tatăl să nu se simtă obligat să-și respecte hotărârea anterioară, ci să-i permită fetei lui să se căsătorească.

Totuși tatăl avea libertatea să-și respecte convingerea de a-și păstra fata necăsătorită (v. 37) dacă erau îndeplinite trei condiții: (a) Dacă avea o **hotărâre tare** și neclintită că starea de celibat era potrivită pentru fata lui. (b) Dacă se afla într-o poziție în care își putea exercita autoritatea, adică nu era sclav, caz în care stăpânul putea determina destinul fetei. (c) Dacă nu era **nevoit**, din cauza unor dovezi care arătau că fata lui nu putea trăi în starea de celibat, ci trebuia să se căsătorească. Dacă aceste condiții erau îndeplinite, tatăl proceda bine să „nu o mărite”.

4. RECĂSĂTORIREA ȘI VĂDUVELE (7:39-40)

7:39-40. Sfatul anterior al lui Pavel pentru persoanele văduve (v. 8-9) a fost să rămână necăsătorite. Totuși, în acel context, el a admis că nu toți erau capabili să facă acest lucru. Singura obligație enunțată de Pavel pentru o persoană văduvă care dorea să se recăsătorească era să își aleagă un partener creștin (**numai în Domnul**) — o obligație pe care Pavel a intenționat să o aplice tuturor care caută parteneri de căsătorie, chiar dacă nu a afirmat acest lucru până acum. Totuși, această singură condiție influența opțiunile persoanelor văduve. Respectând această condiție, o văduvă putea găsi multă fericire împreună cu soțul ei, cu toate că Pavel adaugă următorul lucru în sfaturile date: **va fi mai fericită dacă rămâne** necăsătorită. Sfatul acesta nu vine numai din inima lui Pavel, ci și din **Duhul lui Dumnezeu** care dă tuturor creștinilor, căsătoriți sau celibatari (v. 7), capacitatea de a-și îndeplini rolurile.

B. Învățăături privind libertatea creștină (cap. 8-14)

Răspunsul lui Pavel la întrebarea corintenilor despre corectitudinea consumării cărnii animalelor sacrificate în ritualurile păgâne este foarte amplu, probabil datorită faptului că apostolul și-a dat seama că era vorba de încă o problemă legată de egoismul corintenilor, care a provocat și alte probleme similare în biserică.

Două cuvinte care rezumă perfect concepția corintenilor sunt „libertatea” (*eleutheros*, 9:1, 19; *eleutheria*, 10:29) și „dreptul” (*exousia*, 8:9; 9:4-6, 12, 18). Pavel a folosit și a analizat cele două cuvinte în aceste capitole subliniind importanța dragostei față de alții, care caută „folosul” (*sympherō*, -os, 10:24, 33; 12:7; cf. 6:12) altora „zidindu-i”

(*oikodomeō*, -ia, 8:1, 10; 10:23; 14:3-5, 12, 17, 26). Aceste două teme, „eu primul“ sau „tu primul“, și dezvoltarea lor de către Pavel în privința efectului lor asupra relației dintre creștini și închinarea păgână, reprezintă subiectul unificator al acestor capitole. Al doilea lucru pe care-l scoate Pavel în evidență este că prima atitudine atrage în cele din urmă dezaprobarea (*adokimos*; 9:27) și pedeapsa lui Dumnezeu (10:5-10; 11:30-32).

1. LIBERTATEA CREȘTINĂ ÎN RAPORT CU ÎNCHINAREA PĂGÂNĂ (8:1-11:1)

Obiceiul grecilor și al romanilor era de a arde părțile mai puțin bune ale animalelor în cadrul sacrificiilor lor și de a păstra părțile cele mai bune pentru a le consuma la banchetele date în cinstea jertfelor. Dacă sacrificiul era legat de funcționarea statului, carnea rămasă era de obicei vândută pe piață. Se pare că problemele corintenilor au fost: (a) era permisă cumpărarea și consumarea cărnii animalelor sacrificate? (b) era permisă consumarea acestei cărnii în cazul în care un prieten te invita la masă? (c) era permisă participarea la aceste sacrificii păgâne și la masa din incinta templelor, unde se sărbătoreau aceste jertfe? Pavel răspunde tuturor acestor întrebări.

a. Principiul dragostei frățești (cap. 8)

Pavel atacă direct miezul problemei în aceste versete preliminare, prezentând un principiu fundamental: dragostea este superioară cunoașterii (cf. cap. 13).

8:1. Aproape la fel cum și-a început discuția despre problemele conjugale, Pavel s-a referit probabil la o concepție corinteană (**toți avem cunoștință**), la care Pavel subscria, dar care necesita explicații. **Cunoștința** era esențială pentru a răspunde corect acestor întrebări, dar cei care credeau că o posedă nu o aveau, așa cum avea să dovedească Pavel.

8:2-3. În primul rând, cunoștințele despre Dumnezeu sunt întotdeauna parțiale (13:12). În al doilea rând, cunoașterea adevărată îndreaptă omul spre **Dumnezeu** și spre dragostea față de El care, așa cum știa Pavel, duce la dragostea pentru alții (cf. 1 Ioan 4:20-21).

8:4. Principiul fiind prezentat, rămâne aspectul aplicării lui în această împrejurare concretă. Afirmările care urmează după cele două ocazii în care este folosit cuvântul **că (un idol este tot una cu nimic și nu este**

decât un singur Dumnezeu) ar putea fi foarte bine afirmații ale corintenilor la care Pavel subscria din toată inima. Un „idol“ nu era într-adevăr „nimic“ (Ps. 115:4-8), pentru că există un singur Dumnezeu (Deut. 4:35, 39). De aceea, **mâncarea lucrurilor jertfite idolilor** era, în sine însăși, neimportantă.

8:5-6. Panteonul grecilor și al romanilor, fără a-i mai menționa pe acei **dumnezei și domni** venerați în religiile misterelor, erau într-adevăr numeroși, dar există un singur Dumnezeu real (Deut. 10:17). **Tatăl** este sursa a tot ce există (Gen. 1:1) și Cel pentru care trebuia corintenii să trăiască (1 Cor. 10:31). **Isus Hristos** este **Domn**, Agentul creației (Col. 1:16) și Cel **prin care** trăiau corintenii (1 Cor. 12:27; Ef. 1:23).

8:7-8. Dacă toți creștinii corinteni ar fi fost de acord că un idol nu reprezintă nimic și că există un singur Dumnezeu (v. 4), atunci ar fi putut consuma carnea jertfită idolilor fără să fie pedepsiți. Dar lucrurile nu stăteau așa. **Nu** toți aveau această cunoștință. **Cugetul** unor creștini nu fusese suficient de mult întărit cu privire la acest adevăr. Erau încă ignoranți și nu au înțeles că mâncarea acestui fel de carne nu avea importanță. Pentru ei consumul cărnii respective era greșit, deci a mânca era un păcat (cf. Rom. 14:23). Pavel neagă validitatea scrupulelor lor, dar în sfatul care urmează el sugerează că soluția trebuie găsită în dragoste, nu în cunoaștere.

8:9. Pavel avertizează că un comportament bazat pe o cunoaștere lipsită de dragoste duce la rezultate spirituale dăunătoare. **Această slobozenie** a creștinilor cu o cunoaștere superioară putea deveni în anumite condiții **o piatră de poticnire pentru cei slabi**, o piedică pentru creștinii mai imaturi (cf. v. 13).

8:10. Pavel ilustrează acest adevăr vorbind despre un creștin **slab** care vede pe un frate cu o cunoaștere mai mare stând la masă **într-un templu de idoli** și care este astfel încurajat să participe și el la asemenea mese, cu toate că nu face acest lucru cu o conștiință curată înaintea lui Dumnezeu, ca creștinul celălalt.

8:11. Drept consecință, conștiința celui **slab** este „însemnată“ (cf. 1 Tim. 4:2) și capacitatea lui de a deosebi binele de rău este pierdută (cf. Tit 1:15), fapt ce duce la distrugerea lui spirituală și la moartea sa fizică (cf. 1 Cor. 10:9-10; Rom. 14:15). *Apollytai*, tradus **va pieri**, se referă frecvent la moartea fizică (ex., Mat. 2:13; Fapte 5:37). Dăruirea de Sine a lui **Hristos** era un exemplu pentru

1 Corinteni 8:12-9:7

creștinii care posedă multă cunoaștere. Dacă Hristos l-a iubit pe **fratele** acesta atât de mult încât a fost gata să renunțe la drepturile Sale din slavă și chiar la viața Lui (Fil. 2:6, 8), desigur că și creștinul tare poate renunța la dreptul său de a mânca din acea carne.

8:12. Rezultatul manifestării indifferenței arogante față de creștinii mai slabi este: **păcătuiți** nu numai împotriva lor (**le răniți cugetul lor slab**; cf. v. 7), ci și **împotriva lui Hristos**, ei fiind membri ai trupului Său (12:26-27; cf. 1:30; Mat. 25:40, 45). Pavel a trecut din plin prin această experiență pe drumul Damascului (Fapte 9:4-5).

8:13. Rezumând, Pavel subliniază prioritatea dragostei frățești. El nu a cerut ca ei să renunțe la drepturile conferite lor de cunoașterea pe care o aveau, ci a spus cum ar aplica el însuși principiul. Pavel nu dorea să facă **pe fratele lui să păcătuiască** (cf. v. 9), ci să-l „zidească” (cf. v. 1), iar cunoașterea însoțită de dragoste realiza acest lucru.

Ca o ultimă remarcă la încheierea acestui capitol, trebuie să înțelegem faptul că Pavel nu a spus că creștinul cu mai multă cunoaștere trebuie să-și abandoneze libertatea în fața prejudecăților ignorante ale bigoților „spirituali”. Fratele „slab” (v. 11) era acel frate care urmează exemplul altui creștin, nu acela care murmură permanent și îl obliga pe creștinul cu o cunoaștere mai mare să se poarte într-un anume mod. De asemenea, este puțin probabil ca Pavel să considere că acest frate mai slab stânjenește permanent libertatea creștinilor cu o cunoștință mai mare. „Fratele mai slab” nu era un duh omniprezent, ci un individ care trebuia învățat ca să se bucure și el de libertatea lui (Gal. 5:1).

b. *Reguli în privința privilegiilor*
(9:1-10:13)

(1) Exemplul pozitiv al lui Pavel (cap. 9). Pavel își încheie avertismentele legate de folosirea libertății într-un mod care este în detrimentul unui frate printr-o afirmație ce exprimă disponibilitatea sa de a deveni vegetarian, dacă acest lucru îl va împiedica pe un frate să șovăie în credință (8:13). Apoi exemplifică felul în care pune în practică ceea ce predică în privința drepturilor, privind hrana și băutura. Se pare că disputele legate de îndoilele cu privire la apostolia sa, pe care el o apără mai târziu mult mai pe larg (mai ales 2 Cor. 10-13), începuseră deja. Pavel aplică foarte bine principiul prezentat în

1 Corinteni 8 raportându-l la problema care se părea că reprezenta mărun discordei cu privire la apostolia sa. Problema era refuzul lui neclintit de a accepta sprijin material de la cei de care se ocupa spiritual, deci nimeni nu putea spune că motivația lui era câștigul material (cf. 2 Cor. 2:17).

9:1-2. Pavel afirmă că în slujba lui de **apostol** se aseamănă cu acei creștini care aveau o cunoaștere mai mare în privința problemei libertății și a drepturilor. Cele patru întrebări din aceste versete sunt retorice și cer un răspuns afirmativ, chiar dacă unii dintre corinteni ar fi răspuns negativ la una sau la toate. A treia și a patra întrebare par să fie direct legate de autoritatea apostolică, dar probabil că Pavel a considerat a patra întrebare mai semnificativă decât a treia. În cursul apărării ample a poziției lui de **apostol** din 2 Corinteni, el nu menționează niciodată că l-a văzut pe **Domnul** (cf. Fapte 1:21), dar repetă de mai multe ori tema acestui verset, (1 Cor. 9:2) anume că creștinii din Corint sunt mărturia lui (2 Cor. 3:1-3; 5:12; 7:14-16; 8:24).

9:3. Răspunsul... de apărare al lui Pavel îndreaptă atenția spre ceea ce urmează (v. 4-23), nu spre ceea ce a fost (v. 1-2, care garantau dreptul la care el a renunțat). Deci, apărarea lui Pavel este o explicare a refuzului său de fi susținut material de biserică, deși ar avea dreptul la acest sprijin (v. 1-2). Acest lucru servește de asemenea foarte bine învățăturilor sale pentru fratele plin de cunoștință care este preocupat de drepturile sale (cap. 8).

9:4-6. Cuvântul **dreptul** din aceste versete este același cuvânt (*exousia*) tradus „slobozenie” în 8:9. El leagă capitolele, deși subiectul lui Pavel de aici nu o reprezintă carnea jertfelor, ci hrana obișnuită. Pentru a scoate în evidență sensul acestor întrebări retorice s-ar putea adăuga expresia „pe cheltuiala bisericii” în versetele 4-5 (cf. Mat. 10:10-11). Pavel nu era singurul care refuza sprijinul material, ci avea un aliat în persoana lui **Barnaba**. Hotărârea de a refuza sprijinul material al bisericilor a fost luată de cei doi în prima lor călătorie misionară (Fapte 13:1-14:28) și probabil că au continuat să respecte această hotărâre și în lucrările lor separate.

9:7. Pavel a considerat că dreptul de a fi susținut material se extinde și asupra altora din biserică, că nu este valabil numai în cazul apostolilor; el exemplifică acest adevăr în șase moduri. Primul îl constituie obiceiul. Soldatul, agricultorul și păstorul

își asigură întreținerea materială din munca lor.

9:8-10. În al doilea rând, Vechiul Testament însuși susține principiul unei remunerații corecte. Exemplul și interpretarea lui Pavel i-a derutat pe mulți comentatori. De ce întreabă Pavel după ce face referire la practica de a pune botniță bouului care treieră: **Pe boi îi are în vedere Dumnezeu aici?** A schimbat el sensul pasajului din Vechiul Testament? Luther a încercat să depășească neclaritatea acestei concluzii tăind acest nod gordian prin afirmația că sensul pasajului este limpede, întrucât boii nu pot citi. Dar problemele rămân pentru comentatorii cu mai puțină exuberanță ca Luther. Soluția se găsește probabil în contextul versetului din Deuteronomul 25:4 pe care îl citează Pavel. Acest capitol conține instrucțiuni nu despre creșterea animalelor, ci despre relațiile umane. Interdicția de a pune botniță boilor era probabil o expresie proverbială ce se referea la remunerarea corectă, pe care Pavel a înțeles-o și a interpretat-o în mod corect. Un proverb modern similar ar fi: „Nu-l poți învăța trucuri noi pe un câine bătrân“, care se aplică în alte contexte decât ascultarea canină.

9:11. Al treilea exemplu al lui Pavel provine din versetul 10 și din prezentarea versetului din Deuteronomul 25:4 și conține un principiu fundamental al reciprocității: slujba care aduce beneficii trebuie recompensată. Pavel era obișnuit să aducă corintenilor **bunurile duhovnicești** (1 Cor. 1:5), deci recompensele **vremelnice** nu reprezentau **mare lucru**.

9:12. Al patrulea argument adus de Pavel se bazează pe precedentele stabilite de alți conducători creștini. Pavel a vorbit anterior despre lucrarea lui Petru (Chifa; v. 5). Cu toate că acest fapt nu este atestat, este probabil ca Petru să fi lucrat în Corint (cf. 1:12; 3:22; 15:5) și a fost susținut material în acea perioadă de biserică. Probabil că același lucru s-a întâmplat și în cazul lui Apolo (1:12; 3:4-6, 22; 4:6; 16:12). Dacă biserica i-a susținut pe ei, părintele lor fondator cu siguranță că nu merita mai puțin.

Dar Pavel nu își exercită **acest drept** (cf. 8:9) pentru că nu vrea să pună **vreo piedică** în calea celor care vor răspunde **Evangheliei lui Hristos**. Dacă ar fi fost recompensat material pentru lucrarea sa, unii ar fi putut presupune că nu era decât unul din mulți învățători itineranți interesați numai de câștig (cf. 2 Cor. 2:17) și ar fi refuzat să-l asculte.

Pentru a evita să fie o „piatră de poticnire“ (1 Cor. 8:9) pentru cineva, Pavel a renunțat la dreptul său de a primi sprijin material din partea celor de care se ocupa spiritual.

9:13. Pavel întrerupe deocamdată lista exemplurilor ce îi justifică dreptul la recompense materiale pentru a sublinia logica propriului său refuz de a-și exercita acest drept, în ciuda practicării lui pe scară largă de către alți slujitori demni ai lui Hristos (v. 5). Apoi prezintă al cincilea exemplu al justetei recompensării slujbei spirituale, citând practica preoților. Preoții Vechiului Testament erau plătiți pentru slujba lor (Num. 18:8-32) și la fel erau preoții păgâni pe care corintenii îi cunoșteau probabil mai bine (cf. 1 Cor. 8:10).

9:14. În al șaselea rând, Pavel face apel la argumentul cel mai convingător dintre toate, învățătura lui Isus care a spus că cine vestește Evanghelia trebuie să își câștige existența din ea (Luca 10:7).

9:15. După încheierea listei de argumente, Pavel a dovedit în mod convingător că are **drepturi** în biserica din Corint. Cu toate acestea, el subliniază din nou (cf. v. 12) faptul că refuză să-și exercite aceste drepturi. Apostolul își motivează refuzul în versetul 12 prin dorința de a evita orice lucru care ar putea sugera ascultătorilor săi că lucrează având o motivație mercenară. Acum el vorbește despre al doilea motiv, legat de primul: ocazia de a-și afirma integritatea devotamentului față de lucrarea creștină (cf. 2 Cor. 11:9-12). Aceasta era **pricina lui de laudă**: își îndeplinea lucrarea creștină de bună voie și din toată inima (cf. 2 Cor. 2:17).

9:16. Desigur, „chemarea“ lui Pavel în lucrarea creștină a fost unică. Și alți oameni au răspuns de bună voie la chemarea de a-L urma pe Hristos (Mar. 3:13; Ioan 1:37-39), dar Pavel a fost trântit la pământ atunci când și-a primit chemarea (Fapte 22:6-10). La fel ca și Iona, Pavel afirmă că **trebuie** să vestească evanghelia (cf. 1 Cor. 1:17) și, la fel ca profetul, era **vai** de el dacă se eschiva de la sarcina sa.

9:17. Condiția: **dacă fac lucrul acesta de bună voie** nu era valabilă în cazul lui Pavel, așa cum a spus el mai înainte, deci nu avea pretenții la o recompensă deosebită, deoarece lucrarea sa era **o isprăvnicie care i-a fost încredințată** (cf. Luca 17:10).

9:18. În acest caz, își mai avea el **răsplata** lui? Da; de fapt avea două recompense. Prima consta în lauda sa (v. 15) că vestea evanghelia **fără plată**, lucrul pe care nimeni nu îl putea nega (2 Cor. 11:9-10). A doua

1 Corinteni 9:19-25

recompensă era ocazia de a vedea evanghelia la lucru printre cei cărora le predica (1 Cor. 9:19, 23) și aceste rezultate, adică oamenii credincioși, reprezentau recompensa lui (cf. 2 Cor. 7:3-4). Cuvântul tradus „răsplata” (*misthos*) se poate referi și la o plată. Pavel a refuzat recompensele materiale, dar nu a rămas fără o recompensă sau o plată a lucrării sale. El avea bucuria recoltării. Pentru a avea o recoltă mai bogată, el a renunțat cu bucurie la **dreptul** lui printre ei de a fi susținut material, pentru a se bucura atât de integritatea laudei sale cât și de roadele lucrării făcute (cf. Ioan 4:36).

9:19. Pavel nu a refuzat să-și exercite drepturile numai în domeniul hranei și al băuturii (așa cum i-a îndemnat și pe creștinii care aveau o cunoaștere mai mare să facă, 8:9-13), ci și în alte aspecte ale lucrării lui creștine, astfel încât **cu toate că era slobod** (*eleutheros*; cf. 8:9; 9:1), el a devenit de bună voie **rob**ul altora (cf. Fil. 2:6-7) pentru binele lor (1 Cor. 10:33), deoarece dorea să-i „câștige” (9:22).

9:20. Deși Pavel a fost în primul rând apostolul neevreilor (Gal. 2:8), el nu și-a pierdut niciodată interesul față de mântuirea propriului său popor (Rom. 9:3). El și-a făcut obiceiul de a căuta sinagoga în fiecare localitate în care ajungea (Fapte 17:2) pentru a-i „câștiga” **pe Iudei**. Nici un alt verset nu scoate mai bine în relief cunoștința de sine a lui Pavel, atât înainte cât și după întâlnirea lui cu Hristos. Înainte el era un **Iudeu** între iudei, fără pată în privința neprihănirii legaliste (Fil. 3:6). După întâlnirea cu Hristos, el este un om nou (2 Cor. 5:17; Gal. 2:20), care a găsit în Hristos neprihănirea pe care o căuta (Rom. 10:4; 1 Cor. 1:30). Era tot evreu (2 Cor. 11:22; Fil. 3:5), dar nu mai era un evreu care trăia conform Legii (**nu sunt sub Lege**). Totuși, era gata să se supună scrupulelor evreilor (ex., Fapte 21:23-26) pentru a câștiga dreptul de a le vesti evanghelia și în scopul de a-i „câștiga” pentru Hristos. Cu toate acestea el nu a compromis niciodată esența Evangheliei: mântuirea prin credință, nu prin fapte (Gal. 2:16; Ef. 2:8-9) și libertatea față de legalism (Gal. 2:4-5).

9:21. Prin contrast cu evreii, aflați „sub Lege” (v. 20), **cei ce sunt fără Lege** erau neevreii. Printre neevrei Pavel era dispus să renunțe la scrupulele sale trecute referitoare la lucrurile fără valoare morală, cum ar fi consumarea cărnii animalelor jertfite unui zeu păgân (10:27; Fapte 15:29), în scopul de a-i „câștiga” pe neevrei pentru Hristos. Dar,

deși Pavel era un apărător neînfricat al libertății (Gal. 5:1), el nu lasă de înțeles că este avocatul libertinismului (cf. 1 Cor. 6:12-20). El se afla încă sub autoritate, dar nu a Legii Vechiului Testament. El era responsabil înaintea lui Dumnezeu (cf. 3:9) și a lui Hristos (cf. 4:1) și primea putere de la Duhul pentru a împlini legea dragostei (Rom. 13:8-10; Gal. 5:13-25), opusul unei vieți trăite în fărădelege (cf. Mat. 24:12, unde fărădelegea alungă dragostea). **Legea lui Hristos** (Gal. 6:2) se referă la iubirea lui Dumnezeu și a semenilor (Mar. 12:30-31), lege pe care Pavel o respecta (1 Cor. 10:31-33).

9:22. Atunci când s-a referit la evrei și la neevrei în versetele precedente, Pavel a vorbit despre abținerea sa voluntară de la exercitarea libertății cu scopul de a-i câștiga pe necredincioși pentru evanghelie. Unii au sugerat că expresia **cei slabi** din acest verset se referă atât la evrei cât și la neevrei în starea lor de necredință și este, în consecință, un rezumat al convingerilor lui Pavel prezentate anterior (cf. Rom. 5:6, unde cei „fără putere” mai sunt numiți și „nelegiuîți”). Totuși este mai plauzibil să credem că Pavel se referă explicit la creștinii slabi prezentați în 1 Corinteni 8:9-11 (cf. evrei, greci și Biserica lui Dumnezeu din 10:32). Preocuparea lui (**ca să câștig**) nu are sensul justificării preliminare, ca în cazul celor necredincioși, evrei și neevrei (9:20-21), ci dorea să-i câștige pe corinteni pentru sfințirea și maturitatea în Hristos (cf. Mat. 18:15) — și astfel să-i „mântuiască” pentru lucrarea continuă a lui Dumnezeu în vieților lor (cf. 1 Cor. 5:5; 8:11). Îngăduința lui Pavel față de scrupulele și obiceiurile **tuturor** își găsește aplicarea în fiecare caz în parte, deoarece este imposibil să satisfaci în același timp înclinațiile atât ale evreilor cât și ale neevreilor.

9:23. Pavel procedează așa intenționat pentru **Evangheli**e, scopul lui fiind ca ea să fie ascultată de cât mai mulți oameni și astfel să aibă și el **parte de ea**, în calitatea lui de lucrător împreună cu Dumnezeu (3:9), bucurându-se de recolta multor suflete câștigate pentru Hristos (cf. Ioan 4:36).

9:24-25. Pavel nu a ajuns ușor la acest nivel de dedicare în lucrare. A fost nevoie de disciplină personală (**tot felul de înfrânări**) similară cu cea a sportivilor care se luptă pentru supremația în domeniul lor (cf. 15:10). Pentru a ajunge la acest rezultat, Pavel a renunțat de bună voie la anumite privilegii de care s-ar fi putut bucura pentru

a câștiga **premiul**. Premiul pentru Pavel nu era o **cunună** trecătoare (*stephanon*) acordată de oameni (la jocurile bienale ce se desfășurau lângă Corint, „cunună” era o ghirlandă de pin), ci o **cunună** eternă acordată de Hristos (3:13-14; 2 Cor. 5:10). Cununa lui Pavel va fi primirea deplină a recompensei (1 Cor. 9:18) de care acum el se bucura doar în parte, ocazia de a se lăuda înaintea lui Hristos cu oamenii pe care i-a putut câștiga (2 Cor. 1:14; Fil. 2:16; 1 Tes. 2:19).

9:26-27. Dictionul lui Pavel „m-am făcut tuturor totul” (v. 22) ar putea fi interpretat drept o capitulare fără nici un sens al unui om lipsit de principii. Dar adevărul era exact contrariul! Fiecare mișcare din timpul cursei sale era calculată astfel încât să-l ducă mai aproape de premiu (cf. Fil. 3:13-14). Fiecare lovitură avea scopul de a-l lovi pe oponent cu toată forța și de a-l scoate din concurs (cf. Ef. 6:12; Iac. 4:7). Pentru a realiza acest lucru, Pavel nu a permis ca trupul lui să-l conducă (cf. 1 Cor. 6:12); uneori el refuza trupului său chiar și împlinirea unor privilegii și plăceri legitime (8:9), în scopul de a obține rezultate mai bune (10:33).

Pavel a concurat foarte bine în această cursă și i-a invitat pe mulți să i se alăture (cuvântul **propovăduit** este *kēryxas*, forma lui substantivală având sensul de mesager care cheamă concurenții la competiție), dar acest lucru nu îi garantează ajungerea cu bine la capătul cursei. El afirmă că există posibilitatea ca el însuși să fie descalificat și să nu primească premiul (**eu însumi să fiu lepădat**). Cuvântul grecesc folosit (*adokimos*) are sensul literar de „neaprobat, care nu a primit aprobare”. În alte contexte este aplicat celor nemântuiți (ex., Rom. 1:28; Tit 1:16). Aici Pavel nu vorbește despre mântuirea sufletului și, de fapt, nu aceasta îl face pe apostol să se gândească la premiu. Pavel era preocupat de continuarea cursei. La fel ca fratele care trăia în imoralitate (1 Cor. 5:1-5), viața lui Pavel putea fi scurtată de disciplinarea lui Dumnezeu, care nu ar fi aprobat anumite lucruri din viața lui. Dumnezeu este adeptul disciplinării, atât în trecut (10:6-10), cât și în prezent (11:30-32) și în viitorul apropiat (5:5). Pavel este îngrijorat de posibilitatea ca unii să nu poată spune într-o zi împreună cu el: „M-am luptat lupta cea bună, mi-am isprăvit alergarea” (2 Tim. 4:7), ci să fie eliminați din cursă în toiul ei din cauza unor măsuri disciplinare luate de Dumnezeu.

(2) Exemplul negativ al Israelului (10:1-13)

10:1. Pentru ca membrii bisericii din Corint să nu creadă că posibilitatea măsurilor disciplinare luate de Dumnezeu este foarte îndepărtată deoarece ei se bucurau încă de atâtea binecuvântări (1:5), Pavel a dat exemplul unui alt grup de oameni care a avut parte din belșug de binecuvântările lui Dumnezeu, dar a cunoscut și severitatea pedepselor Sale. După eliberarea lui fizică și spirituală de sub tirania Egiptului, Israelul din vechime a fost nepăsător și neînfrânat. Drept urmare Dumnezeu a aplicat măsuri disciplinare severe curmând viața multor israeliți. Ei toți participau la „alergare” (9:24), dar au fost descalificați aproape toți (9:27), în pofida avantajelor pe care le-au avut.

Israelul s-a bucurat de cinci avantaje. Primul, **toți** israeliții eliberați s-au bucurat de călăuzirea (Ex. 13:21) și de protecția (Ex. 14:19-20) supranaturală a stâlpului de **nor** în exodul lor din Egipt. Corinteni au experimentat în mod similar călăuzirea (cf. Luca 1:79) și protecția (cf. 1 Pet. 1:5) lui Dumnezeu. Al doilea avantaj, **toți** israeliții **au trecut prin mare**, experimentând o eliberare miraculoasă din mâna celor care doreau să le ia viața (Ex. 14:21-28). Și corinteni au experimentat o eliberare miraculoasă — mântuirea (cf. Evr. 2:14-15; Gal. 1:4).

10:2. Al treilea avantaj, israeliții **au fost botezați... pentru Moise**, adică au fost uniți cu Moise, conducătorul lor spiritual, slujitorul lui Dumnezeu, în care ei au ajuns să aibă încredere (Ex. 14:31; cf. Ioan 5:45). Corinteni au fost botezați în trupul lui Hristos (1 Cor. 12:13), al cărui Cap este Hristos (Ef. 1:22) și în care ei au crezut (Mat. 12:21; Ef. 1:12).

10:3. Al patrulea privilegiu a fost că **toți** israeliții s-au bucurat de **aceeași mâncare duhovnicească**, pâinea supranaturală din cer (Ex. 16:4, 15). Și corinteni au mâncat pâine din cer (cf. Ioan 6:31-34).

10:4. Al cincilea avantaj de pe lista lui Pavel a fost o **băătură duhovnicească** de care a avut parte Israelul în deșert (Ex. 17:6). Conform spuselor lui Pavel, **Hristos** a fost sursa acestei ape supranaturale. Deoarece incidentul cu stânca din care a ieșit apă a marcat începutul rătăcirii Israelului prin deșert (Ex. 17:1-7) și s-a mai produs o dată aproape de sfârșitul călătoriei lor prin pustie (Num. 20:1-13), Pavel a tras concluzia că Hristos **venea după ei**. Hristos este sursa apei supranaturale de care au avut parte și corinteni (cf. Ioan 4:10-14).

1 Corinteni 10:5-11

Este posibil ca aceste cinci binecuvântări să fi fost menționate de Pavel cu intenția de a prezenta cele două acte de cult: botezul (1 Cor. 10:1-2) și Cina Domnului (v. 3-4), despre care corintenii credeau probabil că oferă o protecție magică similară cu ritualurile din religiile misterelor. Se pare că în Corint exista o concepție și o practică denaturată a acestor acte de cult (cf. 11:17-34; 15:29), fapt ce necesita corectare.

10:5. Prezența privilegiilor supranaturale în viațile israeliților din Vechiul Testament nu a produs un succes automat. Dimpotrivă, în pofida avantajelor lor speciale, **cei mai mulți dintre ei** (de fapt toți, cu excepția a doi oameni dintr-o generație, Iosua și Caleb) au experimentat măsurile disciplinare ale lui Dumnezeu, au fost descalificați și au murit **în pustie** (Num. 14:29). În lumina acestor lucruri, nevoia disciplinei personale, pe care Pavel și-a recunoscut-o, este autentică, deoarece chiar și Moise a fost descalificat și nu a primit premiul (Num. 20:12).

10:6. Deoarece aceste lucruri sunt adevărate, delăsarea corintenilor în domeniul disciplinei personale și dorința lor de a-și satisface fără discriminare dorințele necesitau o remediere imediată. Libertatea creștină nu are scopul împlinirii dorințelor personale, ci trebuie folosită pentru a-i sluji cu dăruire de sine pe ceilalți (cf. Gal. 5:13), așa cum ne arată exemplul vechilor israeliți.

În paralel cu prezentarea celor cinci binecuvântări de care s-a bucurat Israelul în noua libertate de după robia egipteană, Pavel vorbește și despre cinci eșecuri ale Israelului din acea perioadă. El începe menționând pofa lor după plăcerile Egiptului, rezumată în cuvintele: „Dă-ne carne ca să mâncăm” (Num. 11:4-34, mai ales v. 13). Dumnezeu le-a dat ceea ce au dorit, dar, în timp ce mai aveau carne între dinți, i-a lovit cu o plagă. Evreii au numit cimitirul celor uciși „Chibrot-Hataava” („mormintele lăcomiei”; Num. 11:34). Aplicația în cazul corintenilor este evidentă (cf. 1 Cor. 8:13).

10:7. În al doilea rând, mulți din Israel au păcătuit participând la închinarea idolatră (Ex. 32:1-6) și au plătit pentru acest păcat cu viața (Ex. 32:28, 35). Probabil că unii corinteni erau interesați nu numai de mesele din templele păgâne (1 Cor. 8:10; 10:14). În cazul celor care credeau că puteau participa la idolatrie, deși erau creștini, fără să fie pedepsiți, intenția lui Pavel era să distrugă prin aceste exemple stâlpii falși de susținere ai modului lor de comportament (v. 12) înainte ca Dumnezeu să le ia viața.

10:8. A treia greșală a israeliților care s-au bucurat de atâtea privilegii a fost în domeniul imoralității sexuale. În cazul Israelului, imoralitatea a fost asociată cu idolatria (Num. 25:1-2), care caracteriza în mare măsură și păgânismul din primul secol. Dar corintenii se complăceau în imoralitate în alte contexte decât cel al idolatriei, așa cum arată 1 Corinteni 5:1 și 6:18. Întocmai cum Dumnezeu a abătut moartea asupra israeliților imorali (Num. 25:4-9), El putea proceda aidoma și în Corint (ex., 1 Cor. 5:5), gând care ar fi trebuit să-i trezească la realitate pe libertinii care spuneau: „Toate lucrurile îmi sunt îngăduite” (6:12; 10:23).

O soluție posibilă a aparentei discrepante dintre numărul morților din Numeri 25:9 (24.000) și numărul dat de Pavel (**douăzeci și trei de mii**) poate fi găsită în expresia: **într-o singură zi**. Moise și cea mai mare parte a Israelului deplâneau moartea celor executați de judecători (Num. 25:5) sau omorâți de o plagă care a continuat să facă ravagii. În același timp Fineas a executat un israelit și pe soția lui moabită care comiseseră actul suprem de imoralitate (Num. 25:6-8), ceea ce a pus capăt pedepsei lui Dumnezeu împotriva evreilor imorali, numărul total al morților ajungând la 24.000, probabil un număr care aproxima numărul celor pedepsiți.

O altă explicație a celor 24.000 de morți din Numeri (în contrast cu cei 23.000 menționați de Pavel) este că primul număr îi includea și pe conducători (Num. 25:4), în timp ce al doilea număr nu îi includea.

10:9. Al patrulea păcat al israeliților a fost îndrăzneala unora de a pune la îndoială planul și scopul lui Dumnezeu în timpul drumului lor spre Canaan. Ca rezultat **au pierit prin șerpi** (Num. 21:4-6). Credeau corintenii că ei cunosc mai bine decât Dumnezeu drumul care îi va duce în cer (1 Cor. 1:18-3:20)?

10:10. Al cincilea păcat al israeliților, pedepsit de Dumnezeu cu moartea, a fost comis când s-au răzvrătit și au vorbit împotriva conducătorilor numiți de Dumnezeu, Moise și Aaron (Num. 16:41-49). Oare nu se confrunta și Pavel cu o situație asemănătoare, a cărei cauză era spiritul de partidă al corintenilor (cf. 1 Cor. 1:11; 4:18-19)? Este posibil ca toate aceste cinci păcate să fi fost comise în Corint în legătură cu consumul cărnii jertfite idolilor.

10:11. Lucrarea lui Dumnezeu cu Israelul este pentru Pavel mai mult decât o simplă curiozitate istorică. Evreii sunt **pilde**

(cf. v. 6) pentru **învățătura** corintenilor, astfel încât ei să înțeleagă că Dumnezeu în care ei credeau și care a ajuns la etapa finală a lucrării Sale cu omul acum, la **sfârșiturile veacurilor**, era același Dumnezeu care i-a pedepsit pe israeliți cu moartea și care nu ar ezita să procedeze la fel și în continuare (cf. 11:30).

10:12. În cazul în care corinteni credeau că poziția lor în Hristos (**cine crede că stă în picioare**) și libertatea ce decurge din ea le permit să trăiască în păcat fără a fi pedepsiți, se înșelau, o greșeală care le-ar putea fi fatală.

10:13. După ce elimină toate motivele unei false siguranțe, Pavel le atrage atenția corintenilor asupra Celui în care se puteau încrede cu adevărat. Ispitele care i-au **ajuns** pe corinteni erau ispите cu care oamenii s-au confruntat dintotdeauna. Ele puteau fi întâmpinate și răbdate prin dependența de **Dumnezeu, care este credincios**. În parte, problema corintenilor era că unii dintre ei nu căutau în fața ispitelor **mijlocul** de a ieși din ele răbdându-le, ci dovedind toleranță față de păcat.

c. *Aplicația în domeniul idolatriei (10:14-11:1)*

10:14-15. Folosind **De aceea (dioper)**, Pavel își începe introducerea la problema aplicării libertății creștine în cazul consumării hranei animalelor jertfite idolilor. El a dat sfaturi în trei domenii: (a) carnea din templele păgâne (v. 14-22; cf. 8:10); (b) carnea de pe piață (10:25-26); (c) carnea de acasă (v. 27-30). Sfatul lui în primul caz era simplu: **fugiți de închinarea la idoli** (cf. 6:18, „fugiți de curvie”). Părerea lui Pavel este că întrebările retorice din continuare îi vor convinge pe oamenii **cu judecată**, cum erau corinteni, să fie de acord cu el.

10:16-17. Argumentul lui Pavel din aceste versete despre Cina Domnului este similar cu un argument anterior (5:6-8). Închinarea colectivă a creștinilor la Cina Domnului exprimă unitatea dintre membri și **împărtășirea (koinōnia, „părtășie”) cu sângele lui Hristos și cu trupul lui Hristos**. Fiind o singură **pâine** din care **toți luăm**, ea oferă o imagine a unității creștinilor ca membri ai unui singur **trup**, trupul lui Hristos.

10:18. Așa cum se închina și **Israelul**, participanții se identificau cu jertfa și unii cu ceilalți.

10:19-21. Acest lucru era valabil și în închinarea păgână. Era adevărat că un **idol** nu reprezenta nimic (8:4; cf. Ps. 115:4-7), dar, în ultimă instanță, religia păgână era demonică.

Păgânii **jertfesc dracilor, și nu lui Dumnezeu**. Prin agenții săi, „dumnezeul veacului acestuia” îi orbea pe necredincioși și îi împiedica să cunoască adevărul (2 Cor. 4:4). Nu putea exista unitate reală între Hristos și Belial (2 Cor. 6:15). În concluzie, cei ce erau templul lui Dumnezeu (1 Cor. 3:16; 6:19) trebuia să se ferească de templul idoloilor (cf. 2 Cor. 6:14-18). Nu se producea o contaminare magică, dar caracterul corupt al participanților era dăunător pentru credincioși (1 Cor. 15:33). A fi **în împărtășire cu dracii** era de neconceput pentru cei care participau la masa lui Hristos (10:21; cf. v 16).

10:22. Cel mai important aspect este că acest comportament îi era neplăcut lui Dumnezeu (cf. Deut. 32:21). Era nevoie în cazul corintenilor „tari” (1 Cor. 8:7-10) de aceleași măsuri disciplinare ca și în cazul Israelului (10:7; Ex. 32:28, 35)?

10:23-24. Principiul libertății (**toate lucrurile sunt îngăduite**; cf. 6:12) trebuia aplicat în dragoste pentru alții. Activitățile care nu sunt **de folos**, care nu **zidesc** și nu caută **folosul altuia** (cf. 10:33), trebuie evitate.

10:25-26. Pentru creștinul care cumpăra carne de pe piață cu intenția de a o consuma acasă, Pavel a recomandat ca alegerea cărnii să fie făcută fără rezerve. Nimeni nu putea contamina ceea ce Dumnezeu a curățit (cf. Fapte 10:15), pentru că **tot** ce există îi aparține Lui (Ps. 24:1).

10:27-30. Pentru un creștin care accepta invitația la masă în casa cuiva, Pavel a recomandat consumarea tuturor felurilor de mâncare fără rezerve și scrupule. Dar dacă un alt creștin începe să se plângă de faptul că hrana a făcut parte dintr-un animal **jertfit** idolilor, creștinul care are o cunoaștere superioară trebuie să renunțe la consumarea ei datorită scrupulelor bazate pe lipsa de cunoaștere a fratelui mai slab. Exercițarea libertății legitime de a mânca l-ar putea determina pe fratele care are **cugetul** influențat de anumite scrupule să-i urmeze exemplul să păcătuiască astfel (cf. Rom. 14:14-23).

Un creștin cu o cunoaștere superioară nu trebuia să-și schimbe convingerile pentru a se conforma conștiinței unui frate mai slab (1 Cor. 10:29b), dar trebuia să-și schimbe modul de a se comporta atunci când era prezent fratele mai slab. Altfel fratele mai slab ar putea acționa împotriva conștiinței sale și acest lucru ar avea efecte dăunătoare asupra lui însuși (cf. 8:11), lucru care ar atrage vinovăție asupra fratelui mai tare. Lucrul de care

1 Corinteni 10:31-11:4

creștinul cu o cunoaștere superioară se poate bucura în particular **aducând mulțumiri**, devenea în prezența fratelui mai slab o acțiune greșită, aducătoare de osândă (**de ce să fiu vorbit de rău** [*blasphēmoumai*] **pentru un lucru, pentru care mulțănesc?** cf. 8:12; Rom. 14:16, 22). Ecoul cuvintelor din 1 Corinteni 8:13 încheie prezentarea acestui aspect.

10:31-11:1. Principiul care rezuma răspunsul lui Pavel la problema consumării animalelor aduse ca jertfe păgâne este o aplicație a poruncii de a-L iubi pe Dumnezeu și pe aproapele nostru. Modul de comportament al creștinului trebuie să fie **pentru slava lui Dumnezeu**. De asemenea, trebuie să zidească Biserica lui Dumnezeu conducându-i pe unii la nașterea din nou (v. 33) și pe alții la maturitate în procesul mântuirii (justificare, sfințire, glorificare; cf. 1:30). Creștinii trebuie să evite faptele care ar constitui pentru alții — fie **Iudei** (cf. 9:20), fie **Greci** (cf. 9:21) — sau pentru **Biserica lui Dumnezeu o pricină de păcătuire** (lit., „de cadere”; cf. 10:12). (Un fapt interesant de remarcat la această afirmație este că evreii sunt menționați separat de Biserică, lucru care arată că Biserica din NT nu a înlocuit poporul evreu. Este un argument convingător în sprijinul premilenismului.)

Exemplul perfect al dragostei pentru Dumnezeu și pentru oameni a fost Hristos (cf. Rom. 15:3; Fil. 2:5-8). Manifestând același spirit în lucrarea sa, Pavel i-a îndemnat pe corinteni să calce **pe urmele** lui în această problemă a hranei care provenea de la jertfele păgâne. Era necesar ca ei să-și exercite libertatea în dragoste.

2. LIBERTATEA CREȘTINĂ ÎN RAPORT CU ÎNCHINAREA CREȘTINĂ (11:2-14:40)

Tema libertății personale exercitate fără a ține seama de nevoile altora sau de glorificarea lui Dumnezeu (care caracteriza problema consumării hranei provenite din animalele jertfite idolilor [8:1-11:1]) pare a face parte și din această secțiune, în care Pavel vorbește despre practicile care influențau biserica. Și de data aceasta răspunsul lui Pavel în fața toleranței corintenilor în ce privește împlinirea propriilor dorințe a fost sublinierea principiului glorificării lui Dumnezeu și a zidirii reciproce în biserică.

a. Condiția femeilor la închinare (11:2-16)

Pavel începe (11:2-16) și încheie (14:34-35) discuția despre libertatea creștină în

închinare prin remarci adresate în special femeilor bisericii din Corint. Unii s-au întrebat dacă aceste comentarii ale lui Pavel se referă la întâlnirile oficiale ale bisericii sau la întâlnirile din afara bisericii, ocazii în care o femeie se ruga sau profetea. Faptul că Pavel apelează la practicile bisericilor din alte părți ca argument în această secțiune (11:16) sugerează că el se referă la întâlnirile oficiale ale bisericii. Deosebirea modernă între adunarea bisericii pentru închinare și alte întruniri ale creștinilor este mai degrabă un argument de ordin practic, fără dovezi biblice.

11:2. Corinteni i-au transmis lui Pavel, fie prin scrisoarea lor, fie prin purtătorii lor de cuvânt (cf. 1:11; 16:17), că ei rămăneau devotați față de el și față de **învățăturile** lui, doctrinele centrale ale credinței pe care le-a propovăduit el (cf. 11:23; 15:1, 3). Pavel le face un compliment pentru acest lucru: **Vă laud.**

11:3. Fără îndoială că Pavel a apreciat bunăvoința corintenilor față de el. Dar, mai important decât acest lucru, dorința lui era ca ei să aibă un comportament demn de chemarea lor ca creștini. Ca introducere la îndemnul său, obiceiul lui Pavel era să prezinte fundamentul teologic. În acest caz era vorba de conducere. Cuvântul **capul** (*kephalē*) se pare că se referă la două lucruri: subordonare și origine. Primul lucru reflectă sensul mai des folosit al cuvântului în Vechiul Testament (ex., Jud. 10:18), iar al doilea reflectă sensul comun în limba greacă populară (ex., Herodot, *History* 4.91). În acest pasaj, sensul principal al cuvântului este cel de subordonare, dar poate fi întâlnit și al doilea sens (1 Cor. 11:8). Subordonarea lui Hristos față de Dumnezeu este menționată și în alte părți ale epistolei (3:23; 15:28). Subordonarea Lui față de Tatăl se aplică de asemenea și în cazul lucrării Sale ca „agent” al creației (8:6; cf. Col. 1:15-20).

11:4. Atunci când un bărbat se ruga în public sau își exercita darul „proorocirii” dezvăluind o revelație din partea lui Dumnezeu (cf. 12:10), el trebuia să aibă **capul** său fizic neacoperit, altfel s-ar dezonora singur și l-ar dezonora și pe Hristos, **Capul său** spiritual (v. 3).

Traducerea alternativă din NIV de la sub-solul paginii, care interpretează acoperirea capului bărbatului prin părul lung, se bazează în mare măsură pe concepția că în versetul 15 acoperirea capului se face cu părul lung. Totuși este puțin probabil ca aceasta să fie ideea din versetul 4 (cf. comentariilor de la v. 15).

1 Corinteni 11:5-15

11:5-6. Nu se poate afirma în mod cert, dar majoritatea dovezilor arată că în societatea secolului întâi, atât în cea evreiască ([apocrifa] 3 Macabei 4:6; Mishnah, *Ketuboth* 7:6; Talmudul babilonian, *Ketuboth* 72a-b), cât și în cea greco-romană (Plutarch *Moralia* 3. 232c; 4. 267b; Apuleius *The Golden Ass* 11.10) obiceiul universal era ca femeile să-și acopere capul în public. Ele își acopereau capul în moduri foarte diferite, (Ovid *The Art of Love* 3:135-65), dar în general se folosea o bucată din haina exterioară care se trăgea peste cap ca o glugă.

Probabil că sloganul corintenilor „toate lucrurile îmi sunt îngăduite” s-a aplicat și în cazul întâlnirilor bisericii și femeile corintene au renunțat la îmbrăcămintea care le deosebea. Mai grav era însă că ele au respins subordonarea în biserică (și poate și în societate) și, împreună cu această respingere, ele au renunțat la orice simbol cultural (ex., acoperirea capului) care era asociat principiului subordonării. După părerea lui Pavel, renunțarea femeii la acoperirea capului nu era un act de eliberare, ci de degradare. La fel de bine putea să-și radă **capul**, un semn al dizgrației (Aristophanes *Thesmophoriazysae* 837). Procedând așa, se **necinstește** pe ea și **capul** ei spiritual, bărbatul.

11:7-9. Bărbatul, pe de altă parte, nu trebuia **să-și acopere capul** pentru că el era **chipul și slava lui Dumnezeu**. Pavel și-a întemeiat concluzia pe textul din Geneza 1:26-27. Slava și chipul unei femei (soții) proveneau (1 Cor. 11:8) și erau complementare (v. 9) cu slava și chipul bărbatului (soțului ei). Deci bărbatul era reprezentantul autorității lui Dumnezeu care găsea în femeie un aliat creat de Dumnezeu pentru îndeplinirea rolului său (Gen. 2:18-24). În acest sens ea, ca soție, este **slava bărbatului**, a soțului ei. Dacă o femeie căsătorită renunța la acest rol complementar, ea renunța de asemenea la gloria ei, și pentru Pavel o femeie neacoperită în public era expresia simbolică a acestui spirit.

11:10. Pavel dă și un al treilea motiv (primul motiv a fost ordinea divină — Dumnezeu, Hristos, bărbatul, femeia, v. 3-6; al doilea motiv a fost creația, v. 7-9) pentru care nu ar trebui să existe în biserică insubordonarea femeii. „Îngerii” asistau la viața Bisericii (4:9; Ef. 3:10; 1 Tim. 5:21; cf. Ps. 103:20-21). Atunci când o femeie își exercita libertatea de a participa la întrunirile bisericii fără să-și acopere capul, **un semn al stăpânirii ei** (*exousia*, un cuvânt cu sensul

de eliberare; cf. 1 Cor. 7:37; 8:9; 9:4-6, 12, 18), ea aducea dezonoare înțelepciunii lui Dumnezeu (Ef. 3:10).

Au fost date și alte explicații (mai puțin plauzibile) cuvintelor **din pricina îngerilor**: (a) ei reprezintă îngerii răi care poșteau femeile din biserica din Corint; (b) îngerii sunt mesageri, deci pastori; (c) îngerii buni învață de la femei; (d) îngerii buni sunt un exemplu al subordonării; (e) îngerii buni ar fi ispițiți de insubordonarea femeii.

11:11-12. Bărbații și femeile împreună într-o relație de interdependență, completându-se unii pe ceilalți, aduc glorie lui Dumnezeu (cf. 10:31). Nici unul din ei nu trebuie să fie independent (unul **fără** altul) și nici nu trebuie să se considere superior unul altuia. Subordonarea femeii nu înseamnă inferioritate. Bărbatul nu este în ființa lui superior femeii. Eva a provenit din Adam și fiecare bărbat născut în lume vine din pântecul unei femei (11:12). **Dumnezeu** i-a creat pe amândoi unul pentru celălalt (Gen. 1:27; 2:18).

11:13-15. Pavel își argumentează poziția ca femeia să-și păstreze capul acoperit ca expresie a subordonării ei pe baza revelației speciale. Acum el folosește revelația naturală (cf. Rom. 1:20) pentru a aduce un al patrulea argument în susținerea recomandării sale. Omenirea a făcut instinctiv deosebire între sexe în mai multe feluri, unul dintre ele fiind lungimea părului. Excepțiile de la această regulă generală se datorau fie necesității (ex., Apuleius *The Golden Ass* 7.6, „să scape deghizându-se”), fie perversiunii (Diogenes *Laertius*, *Lives* 6. 65). Lungimea părului nu este o noțiune abstractă atunci când este vorba de diferențierea dintre bărbați și femei. De exemplu, spartanii preferau ca părul bărbaților să fie până la umeri (cf. Lucian *The Runaways* 27), iar în timpul luptelor îl legau (Herodot, *History* 7. 208-9), și nimeni nu credea că sunt efeminați.

Părul lung era o podoabă a femeii pentru că era o expresie vizibilă a diferenței dintre sexe. Aceasta este ideea pe care a vrut Pavel să o scoată în evidență când a spus că părul lung **i-a fost dat ca învăltoare a capului**. Revelația naturală confirmă faptul că este potrivit ca femeile să aibă o acoperire fizică a capului (cf. Cicero *On Duties* 1. 28. 100). Ea are o acoperire naturală și trebuie să respecte obiceiul de a-și acoperi capul într-o întâlnire publică.

Totuși unii cercetători ai Bibliei spun că ar trebui să traducem cuvântul grecesc *anti*

1 Corinteni 11:16-19

(trad. „pentru că”) în sensul lui mai obișnuit, acela de „în locul”. Conform acestei concepții, părul unei femei i-a fost dat în locul unei acoperiri fizice a capului, pentru că el însuși este o acoperire a capului. După această părere, femeile trebuie să se roage având părul lung, nu scurt. Dar această concepție nu explică acțiunea femeii de a-și acoperi sau nu capul, acțiune menționată în 1 Corinteni 11:5-6.

11:16. Al cincilea argument al lui Pavel pentru păstrarea statu-quo-ului în privința acoperirii capului este un **obicei** universal al Bisericii. Pavel nu a avut intenția de a impune corintenilor un nou mod de a se comporta, ci de a nu ceda în fața exceselor individuale ale unor membri din biserică, făcute în numele libertății. La fel ca în cazul cârnii provenite din animalele jertfite idolor (8:1-11:1), Pavel tratează problema existentă, dar identifică și cauza ei, dorința corintenilor a-și urmări propriile interese și refuzul de a se subordona nevoilor altora (cf. 10:24) sau gloriei lui Dumnezeu (10:31). Renunțarea la acoperirea capului era un act de insubordonare care Îl discredita pe Dumnezeu.

Problema care se pune este dacă femeile din bisericile de astăzi trebuie să-și acopere sau nu capul, iar rezolvarea ei depinde de modul în care înțelegem practica acoperirii capului: a fost o practică specifică numai primului secol, sau este valabilă și în prezent. Mulți cercetători ai Bibliei consideră că aplicația pentru prezent se referă numai la principiul subordonării, nu și la porunca acoperirii capului. Intenția femeilor de astăzi de a purta pălării, pentru că este la modă, este foarte diferită de scopul obiceiului acoperirii capului din primul secol.

b. *Condiția creștinilor la Cina Domnului (11:17-34)*

Atunci când Isus a instituit Cina Domnului pe când Se afla împreună cu ucenicii Lui (Mat. 26:26-29; Mar. 14:22-25; Luca 22:15-20), pâinea și paharul făceau parte din cina obișnuită la acea vreme, pâinea fiind frântă probabil la început (cf. „după ce a mulțumit lui Dumnezeu”, 1 Cor. 11:24), iar paharul servit aproape de sfârșit (cf. „după cină”, v. 25). Când Pavel scrie epistola aceasta, Cina Domnului se sărbătorea în două etape care subliniau importanța împărtășirii din pâine și din pahar la sfârșitul unei mese comune. Închinarea folosind pâinea și paharul a ajuns să fie numită „Euharistie” (*Didache*

9:1; Ignatius *Letter to the Philadelphians* 4), care derivă din cuvântul grecesc ce desemnează „mulțumirea” (*eucharistēo*). Masa comună era numită *Agapē* (Iuda 12; Pliniu *Letters* 10. 97. 7), un cuvânt grecesc pentru „dragoste”.

Lucrul care-l deranja pe Pavel era sărbătorirea de către corinteni a etapei *Agapē* a mesei, care a devenit o ocazie nu de a-și manifesta dragostea pentru ceilalți creștini, ci de a-și satisface propriile dorințe. În dezvoltarea ulterioară a Bisericii, în sărbătorirea Cinei s-a ajuns la separarea celor două etape (Ignatius *Letter to the Smyrneans* 8; 1-2; și [apocrifă] Faptele lui Ioan 84), probabil pe baza presupunerii greșite că Pavel i-a sfătuit pe corinteni să procedeze așa (cf. 1 Cor. 11:22, 34).

11:17. La fel ca în cazul discuției precedente despre excesele femeilor în timpul închinării în biserică, Pavel nu a avut cuvinte de laudă (ci cf. v. 2) pentru corinteni în privința modului în care practicau Cina Domnului. De fapt, o experiență care avea scopul zidirii bisericii avea exact efectul opus: **vă adunați laolaltă nu ca să vă faceți mai buni, ci ca să vă faceți mai răi.**

11:18-19. Biserica era dezbinată cu ocazia unei sărbători care avea scopul să exprime unitatea (cf. 10:17). Dacă aceste **desbinări** (*schismata*; 1:10; 12:25) aveau legătură cu cele menționate anterior (1:10-4:21), atunci unul dintre factori care a contribuit la aceste dezbinări este evident aici, și anume diferențele economice din biserică (11:21).

Pavel nu a vrut să creadă veștile despre dezbinările din biserică lor (v. 18b), dar știa că păcatul este inevitabil (cf. Luca 17:1) și nu va trece neobservat de Dumnezeu. Expresia **ca să iasă la lumină cei găsiți buni** (*dokimoi*, „aprobați de Dumnezeu”, NIV — n.tr.) reia o idee pe care a discutat-o anterior (1 Cor. 9:27-10:10), folosind în 9:27 antonimul „lepădat” (*adokimos*, descalificat).

Din tot poporul Israel, eliberat din robia Egiptului și aflat pe drumul spre Canaan, țara promisă, numai doi oameni din toată mulțimea au primit aprobarea lui Dumnezeu și au intrat în țară (cf. 10:5). Mulți dintre membrii bisericii din Corint nu aveau aprobarea lui Dumnezeu, fapt demonstrat de măsurile disciplinare luate împotriva lor (cf. 11:30-32). Pentru corintenii care considerau că actele de cult — Cina Domnului și botezul — asigurau o protecție magică participanților la ele (cf. 10:12; 15:24), muștrarea lui Pavel producea o dublă durere, pentru că modul lor

de a se purta în cadrul acestui act de cult era direct legat de pedepsirea lor (11:30-32) — adică exact lucrul pe care ei doreau să-l evite.

11:20-21. Cina Domnului ar fi trebuit să prilejuiască amintirea unui act de dăruire supremă, moartea lui Hristos pentru alții. Dar corintenii au transformat amintirea dăruirii de Sine într-o ocazie de etalare a egoismului și ritualul unității într-o dezbinare urâtă. În timp ce un frate era **flămând**, pentru că nu avea posibilitatea să mănânce bine, **altul** bea în exces.

11:22. Dacă ar fi dorit petreceri, corintenii s-ar fi putut întâlni în **case**. Întâlnirea de la biserică nu era ocazia manifestării unui spirit sectar, mai ales că sărbătoarea Cinei Domnului avea scopul de a aminti participanților un spirit exact opus. Disprețul egoist față de nevoile unui frate înseamnă a „disprețui” **Biserica lui Dumnezeu**, compusă nu din pietre fără viață, ci din oameni care puteau fi jigniți printr-o atitudine greșită. Credeau corintenii că actele lor de libertate atrăgeau „lauda” apostolului (cf. 5:1-2)? Dimpotrivă!

11:23-24. Pavel continuă amintindu-le corintenilor un lucru pe care-l cunoșteau dar îl negau prin faptele lor. Indiferent dacă Pavel a primit această învățătură direct (printr-o viziune; cf. Gal. 1:12) sau indirect (prin oameni; 1 Cor. 15:1), ea era însoțită de autoritatea Domnului. Pâinea reprezenta trupul lui Hristos în care El S-a întrupat cu atâta dăruire de Sine (Fil. 2:6-7) și pe care l-a dat cu atâta dragoste pe cruce pentru binele altora (2 Cor. 8:9; Fil. 2:8), lucru care trebuia amintit în continuare (cf. 1 Cor. 4:8-13).

11:25. Paharul aducea aminte cu multă forță de **sângele** lui Hristos, fără vărsarea căruia nu ar exista iertarea de păcat (Evr. 9:22) și prin care s-a realizat curățirea și **legământul cel nou** (relația nouă) cu Dumnezeu (Evr. 9:14-15). Cuvântul „legământul” se referă la o relație în care o parte stabilește condițiile pe care cealaltă parte le acceptă sau le respinge. Esența vechiului legământ era Cuvântul scris (Ex. 24:1-8). Esența noului legământ este Cuvântul viu (Ioan 1:14-18). Dorința lui Hristos a fost ca paharul să amintească de El (cf. Ioan 10:9; 1 Cor. 10:4): **să faceți lucrul acesta spre pomenirea Mea**.

11:26. Cina Domnului era o predică vizuală care transmitea „propovăduirea crucii” (1:18, 23; 2:2, 8), adică realitatea privind **moartea Domnului** și, de asemenea, certitudinea revenirii Lui (**până va veni El**; cf.

Ioan 14:1-4). Deși nu existau reguli fixe după care să se desfășoare Cina Domnului (cf. Ignatius *Letter to the Ephesians* 13:1), **ori de câte ori** era sărbătorită, se transmitea mesajul umilinței și al glorificării ulterioare (Fil. 2:6-11). Era un lucru de care toți trebuia să-și amintească, mai ales cei din Corint (1 Cor. 4:8-13).

11:27-29. Purtarea vrednică de dispreț a corintenilor la masa comună nu va rămâne fără consecințe, lucru pe care Pavel îl scoate în evidență aici. Astăzi acest pasaj se citește înainte de participarea la Cina Domnului cu scopul de a îndemna la introspecție și la mărturisirea tăcută a păcatelor înaintea lui Hristos, astfel ca nimeni să nu păcătuiască împotriva prezenței spirituale a Domnului prin participarea neglijentă la Cină. Probabil că aplicația lui Pavel a fost mai concretă. Fără îndoială că experiența lui de pe drumul Damascului (Fapte 9:4-5) a contribuit la acest lucru, pentru că trupul lui Hristos este Biserica, alcătuită din credincioși individuali (cf. 1 Cor. 12:12, 27). Trupul Lui, Biserica, este de asemenea ilustrat de pâinea de la Cină (5:7; 10:16-17). În concluzie, a păcătui împotriva altui credincios înseamnă a păcătui împotriva lui Hristos (8:12). Cei vinovați de **trupul și sângele Domnului** erau aceia care disprețuiau un membru mai sărac al bisericii ignorându-i complet nevoile (11:21-22). Aceștia veneau la sărbătoarea care comemora lucrarea prin care Hristos a realizat unitatea și reconcilierea (cf. Ef. 2:15-16) cu fapte care produceau dezbinare și înstrăinare! Dacă acești membri s-ar fi „cercetat” (*dokimazetō*, „a testa pentru a aproba”) pe ei înșiși, ar fi văzut că le lipsea aprobarea (*dokimoi*, v. 19) în privința comportamentului lor. Ar fi trebuit să-l caute pe fratele față de care au greșit și să-i ceară iertare. Numai atunci putea înflori un spirit autentic de închinare (cf. Mat. 5:23-24 și *Didache* 14.1-3). Participarea la Cina Domnului fără mărturisirea acestui păcat însemna **osânda** celor vinovați. Numai prin recunoașterea (*diakrinōn*, „judecată adecvată”) importanței „trupului” **Domnului** — și prin modul de purtare adecvat acestei cunoașteri — puteau ei evita „osânda” (*krima*).

11:30-32. Pavel explică apoi în ce consta această „osândă”. Pe scurt, judecata consta în boală și moarte (cf. 10:1-11). Soluția era autoexaminarea (*diekrinomen*, 11:31; cf. v. 28-29; 5:1-5; 10:12), autodisciplină (9:27) și promovarea unității. Alternativa era judecata lui Dumnezeu (*krinomenoi*, 11:32), care consta în măsurile disciplinare prin care tocmai

1 Corinteni 11:33-12:10

treceau. Nu era vorba de pierderea mântuirii, ci a vieții (cf. 5:5).

11:33-34. Dacă și-ar fi impus singuri disciplina, credincioșii ar fi „așteptat” și nu ar fi început masa *Agapē* până când nu soseau toți. Aceasta ar mai fi însemnat împărțirea mâncării cu alții (cf. v. 22). Dacă unora le era prea foame, ar fi trebuit să-și satisfacă această nevoie **acasă**, înainte de a veni la adunare. Cina Domnului nu era un moment în care ei să își satisfacă dorințele, ci scopul ei era zidirea reciprocă (v. 26). Dacă ar fi continuat să se poarte astfel, Dumnezeu ar fi continuat să-i disciplineze cu severitate. Alte probleme — abateri mai puțin grave de la Cina Domnului — urmau a fi rezolvate de Pavel la întoarcerea lui în Corint (16:5-9).

c. *Condiția darurilor spirituale (cap. 12-14)*

O altă problemă legată de dezordinea din închinarea bisericii corintenilor ținea de natura darurilor spirituale și de exercitarea lor în adunarea publică. Și acest subiect a fost tratat în categoria mai largă a libertății creștine pe care Pavel o explică și afirmă că principiul aplicării ei este dragostea (începând din v. 8:1). Nevoia unor astfel de reguli era evidentă. Un spirit care urmărește satisfacția personală, care denaturează principiul libertății în alte domenii, găsește modalități similare de manifestare și în domeniul darurilor spirituale, producând egoism, dezbinare (12:7, 25; 14:4) și haos în adunare (14:23, 33, 40).

Pavel tratează această problemă prezentând natura și scopul darurilor (12:1-30), superioritatea dragostei (12:31-13:13) și regulile de exercitare a darurilor cu dragoste (cap. 14). În domeniul exercitării darurilor spirituale în biserică, la fel ca și în celelalte domenii, creștinii trebuie să acționeze pentru glorificarea lui Dumnezeu și pentru binele altora, nu pentru satisfacerea personală.

(1) Unitatea și diversitatea darurilor (12:1-31a).

12:1-3. Înainte ca să-și înceapă discuția despre **darurile duhovnicești**, Pavel a crezut de cuviință să-i înfrunte încă de la început pe toți cei din adunarea corinteană care i-ar putea contrazice mesajul (cf. 14:37). Probabil că sub acest aspect trebuie să înțelegem versetul 12:3. S-au dat multe explicații ale acestui verset (cu toate că majoritatea comentatorilor se „ocupă” de problemă ignorându-l).

Se pare că Pavel credea că unele dintre problemele corintenilor erau cauzate nu

numai de atitudinile lor lumești (3:3), ci și de prezența unor învățători falși care profitau de imaturitatea lor spirituală și exacerbau problemele. Mediul păgân din care s-au întors la Dumnezeu (și mulți continuau să se întoarcă; cf. 8:10; 10:14, 20-21) nu îi ajuta să poată discerne prezența învățătorilor falși. **Când** au fost **păgâni**, se duceau **la idoli** **cei muți** (12:2). Dar idoli fără viață erau evident inutili în rezolvarea acestei probleme! (Cu toată înțelepciunea cu care se lăudau, corintenii erau neobișnuit de naivi [cf. 2 Cor. 11:1-21, mai ales 19-20].)

De aceea Pavel le arată un test simplu legat de persoana lui Hristos. Învățătorii falși pretindeau bineînțeles că viziunile, revelațiile și mesajele lor (cf. 2 Cor. 12:1) erau de la Dumnezeu, dar ei negau umanitatea lui Hristos, lucru exprimat în cuvintele: **„Isus să fie anatema!”** Poate că acesta a fost unul din factorii aversiunii corintenilor față de „propovăduirea crucii” (1 Cor. 1:10-4:13) susținută de Pavel. Pentru noi cei de astăzi este surprinzător să vedem că cea mai veche erezie hristologică (docetismul) nega umanitatea lui Isus, nu divinitatea Lui. Ioan avea să se confrunte cu o problemă similară peste câțiva ani (1 Ioan 4:1-3).

De asemenea, Isus, care a suferit era acum Isus care stăpânea ca Domn, pe care Pavel îl reprezenta (1 Cor. 1:1) și care trebuia ascultat. Numai credincioșii, vorbind **prin Duhul Sfânt**, recunosc că **Isus este Domnul**. Necredincioșii — inclusiv învățătorii falși — neagă domnia Lui suverană. Astfel, oricine încearcă să nege autoritatea lui Isus și a Cuvântului Său va suferi consecințele (14:38; 16:22).

12:4-6. Pavel se referă la Dumnezeu, la Isus și la Duhul Sfânt în versetul 3. Acum el inversează ordinea pentru a sublinia unitatea din Dumnezeu în raport cu diversele daruri spirituale. „Duhul” Sfânt dăruiește diverse daruri (cf. „Duh” în v. 7-9, 11) pentru ca oamenii să-L slujească pe Domnul și trupul Său, Biserica, în diverse moduri (cf. v. 7, 27), toți primind putere de la Dumnezeu și exercitându-o sub egida Lui (cf. v. 18, 24). Cu toate că există **felurite** (*diakresis*) **daruri... slujbe și lucrări**, este **același Duh... același Domn și același Dumnezeu** care **lucrează totul în toți**.

12:7-10. Darurile sunt unite prin sursa lor comună (v. 4-6), dar și prin scopurile lor. Ele nu au fost date pentru îmbogățire personală (cf. 14:4; 1 Pet. 4:10), ci **spre folosul** trupului lui Hristos, pentru zidirea altora

1 Corinteni 12:11-31a

(1 Cor. 10:24; 14:12). Pavel a enumerat aici câteva dintre daruri. Altele, împreună cu unele dintre acestea, sunt date în Romani 12:6-8; 1 Corinteni 12:28-31; Efeseni 4:11; 1 Petru 4:10-11.

Lista de aici include nouă daruri. (1) **Înțelepciune** este un cuvânt prin care Pavel se referă la cunoașterea adevărilor doctrinare. Pavel și-a exercitat și manifestat darul înțelepciunii în această epistolă (ex., 2:6). (2) Prin **cunoștință** Pavel înțelege capacitatea de a aplica adevăurile doctrinare în viață. Pavel și-a exercitat și manifestat și acest dar în această epistolă (ex., 12:1-3; 11:3). (Cf. repetării expresiei „Nu știți” din 3:16; 5:6; 6:2-3, 9, 15-16, 19; 9:13, 24; de asemenea cf. 8:1-3, 10-11). (3) **Credința** ca dar spiritual este probabil o măsură neobișnuit de mare de încredere în Dumnezeu, care o depășește pe cea exercitată de cei mai mulți creștini (ex., 13:2). (4) **Darul tămăduirilor** este capacitatea de a însănătoși (ex., Fapte 3:7; 19:12) și, de asemenea, de a împiedica temporar chiar și moartea (Fapte 9:40; 20:9-10). (5) **Puterea să facă minuni** se poate referi la exorcizarea demonilor (Fapte 19:12), la producerea unor handicapuri fizice (Fapte 13:11) sau chiar la puterea de a aduce moartea (Fapte 5:5, 9). (6) **Proorocia** este capacitatea asemănătoare celei profeților din Vechiul Testament de a transmite un mesaj al lui Dumnezeu pentru poporul Său (1 Cor. 14:3). (7) **Deosebirea duhurilor** este darul de a face distincție între Cuvântul lui Dumnezeu propovăduit de un profet adevărat și cuvântul rostit de un amăgitor satanic (cf. 2 Cor. 11:14-15; 1 Ioan 4:1). În cazul în care corintenii posedau acest dar (cf. 1 Cor. 1:7), el nu era folosit (cf. 12:1-3). (8) Prin **felurite limbi** Pavel se referă la capacitatea de a vorbi fără a învăța limbi care se află în uz (ex., Fapte 2:11). (9) **Tălmăcirea limbilor** era capacitatea de a traduce un mesaj transmis în adunare dintr-o limbă aflată în uz, fără a o fi învățat în prealabil (1 Cor. 14:27).

Toate aceste daruri, probabil cu excepția credinței, au avut scopul de a adevăra mesajul evangheliei și a pune bazele bisericii (cf. Evr. 2:4; Ef. 2:20) și de aceea au fost temporare.

12:11. Darurile nu erau alese de membrii bisericii și nici solicitate de ei, ci erau date de **același Duh** așa **cum voiește** El. Cuvântul „Duh” apare de șase ori în versetele 7-11.

12:12. Acest verset constituie un rezumat foarte bun al restului capitolului. (a) **Trupul uman este unul** (cf. v. 13 despre

unitatea trupului lui Hristos). (b) Trupul uman are **multe mădulare**, existând o diversitate necesară (cf. v. 14-20). (c) Părțile trupului uman funcționează împreună ca **un singur trup**, depinzând unele de altele, fiecare îndeplinind o funcție importantă (cf. v. 21-26). Tot la fel și trupul lui Hristos are o diversitate de părți care funcționează împreună (v. 27-30).

12:13. Cel care a dat diverse daruri, **un singur Duh**, este Cel în care, prin care și alături de care (trad. posibile ale gr. *en*; cf. Mat. 3:11) este posibilă unitatea. Botezul Duhului este experimentat de toți cei care cred, la momentul mântuirii (cf. Rom. 8:9). Prin acest botez, credincioșii de orice naționalitate (**fie Iudei, fie Greci**) sau stare socială (**fie robi, fie slobozi**) sunt identificați cu Hristos (**am fost botezați într-un singur trup**) iar Duhul locuiește în ei (**am fost adăpați dintr-un singur Duh**; cf. Ioan 4:14; 7:38-39).

12:14-20. Pentru existența unui trup sunt necesare mai multe părți (v. 19). În mod similar, nici un credincios nu ar trebui să creadă despre el sau despre darul său că este inferior, și astfel să dorească darul altui membru. Darurile nu au fost distribuite la întâmplare (cf. v. 11), ci Dumnezeu **a pus** cu atenție fiecare dar conform voii Sale perfecte (v. 18).

12:21-26. În diversitatea părților trupului există o dependență mutuală corespunzătoare. O persoană cu un dar care pare mai important nu trebuie să creadă că poate funcționa singură, pentru că o parte a trupului tăiată din trupul natural încetează să mai existe. Un lucru mai important este ca membrii trupului să-i acorde atenție mai mare celui despre care se crede că are un dar de mai mică importanță (cf. 14:1-5), la fel cum în trupul natural părțile trupului considerate mai puțin prezente sunt îmbrăcate cu mai multă atenție (12:22-24). Probabil că Pavel s-a referit, pe lângă problema darurilor, și la o discuție anterioară, el menționând acum mădularele **mai slabe** (v. 22; cf. 8:7-13) și **vrednice de mai puțină cinste** (12:23; cf. 11:22), care aveau nevoie de mai multă atenție și grijă. Și acest lucru face parte din planul lui Dumnezeu (**Dumnezeu a întocmit trupul**), pentru ca membrii trupului spiritual să manifeste o preocupare reciprocă pentru bunăstarea celorlalți (12:25b-26; 10:24, 33), astfel încât să înceteze rivalitatea (**ca să nu fie nici o desbinare în trup**; 1:10; 11:18) și să existe o unitate autentică (12:26).

12:27-31a. Partea din **trupul** spiritual care le unește pe toate celelalte este **Hristos**.

1 Corinteni 12:31b-13:1

Fiind Capul (Ef. 1:22; cf. 1 Cor. 11:3) El este proprietarul trupului și își manifestă în mod suveran voia. Porunca Lui este ca părțile trupului să se iubească unele pe altele (Ioan 15:12). Aceasta este forța care menține unitatea în diversitate și Pavel se va referi ceva mai jos la ea (1 Cor. 12:31b-13:13).

Pavel subliniază pentru a treia oară adevărul că Dumnezeu, nu omul, distribuie darurile. Prezentând o altă listă de daruri (unele repetate din v. 7-10, altele diferite), el se referă la membri, oamenii care au primit multe daruri. Pentru că darurile incluse în cele două liste din acest capitol reprezintă atât o noutate cât și o redundanță (fapt valabil și pentru alte pasaje în care sunt prezentate darurile, de ex., Rom. 12:6-8; Ef. 4:11; 1 Pet. 4:10-11 — darul învățării fiind singurul care apare în toate listele), probabil că nu există un catalog complet al darurilor.

Faptul că Pavel a folosit numeralele ordinale în cazul primelor trei daruri (**întâi... al doilea... al treilea**) poate arăta că acestor trei daruri corintenii le acordau un rol mai mic (cf. 1 Cor. 12:21-24). Probabil că posesorii acestor daruri, **apostoli... prooroci... învățători**, primeau mai puțină atenție decât cei care aveau darul mai spectaculos al limbilor. Dar primele trei daruri erau probabil **mai bune** (v. 31), datorită valorii lor pentru întregul trup al lui Hristos. Probabil că acesta este motivul pentru care Pavel le-a prezentat primele, spunând apoi bisericii: **Umblați** (v. 31) după **darurile** acestea și manifestați-le în adunare (cf. 14:1-5). Apostolii, profeții și învățătorii cu darurile respective lucrau în folosul *întregii* biserici, deci activitatea lor genera unitate și zidire reciprocă. Pe de altă parte, darul **vorbirii în felurite limbi** era mai potrivit înclinației corintenilor de a se scoate în evidență pe ei înșiși și de a căuta libertatea personală. Egoismul manifestat în acest domeniu afecta biserica și în alte domenii (ex., consumarea cărnii animalelor jertfite idolilor, participarea femeilor la închinare și sărbătorirea Cinei Domnului). Dragostea pentru ceilalți era o nevoie esențială a bisericii corintenilor și Pavel urmează să prezinte în cuvinte elogioase această virtute fundamentală.

(2) Superioritatea dragostei față de toate darurile (12:31b-13:13).

12:31b. Cu toate că Pavel prețuia mult darurile spirituale, el prețuia chiar și mai mult calitatea vieții produsă de Duhul. Darurile spirituale erau împărțite membrilor bisericii astfel încât nici un dar să nu fie acordat

tuturor membrilor (cf. v. 19-30). Pe de altă parte, Duhul Sfânt căuta să producă roada Duhului în fiecare creștin (Gal. 5:22-23), dragostea deținând un loc proeminent. Dragostea este mai importantă decât darurile și manifestarea ei i-ar fi ajutat pe corinenți să se corecteze în privința aberațiilor apărute în domeniul posedării și exercitării darurilor lui Dumnezeu (cf. 1 Cor. 14:1).

Pavel a vorbit despre **o cale**, referindu-se prin acest cuvânt la un mod de viață caracterizat preponderent prin dragoste (cf. Ioan 15:9-17). Isus și Ioan Botezătorul au urmat această cale a neprihănirii (Mat. 3:15; 21:32) ascultând de voia lui Dumnezeu și îndemnându-i pe ucenicii lor să facă la fel (Mat. 5:6, 10, 20; 6:33). Acesta este modul de viață și de comportare pe care Pavel l-a numit calea dragostei (1 Cor. 14:1; cf. Rom. 13:8-10), cale pe care el a urmat-o și i-a îndemnat și pe corinenți să facă la fel (1 Cor. 14:1; cf. 11:1).

13:1. Unii au afirmat că acest „imn închinat dragostei” (cap. 13) a fost compus de Pavel într-o altă ocazie (sub inspirația Duhului, bineînțeles) și introdus în epistolă acum (sub călăuzirea Duhului) deoarece aici se potriveau cel mai bine, lucru evident de altfel. Această presupunere poate fi adevărată, pentru că echilibrul dintre formă și conținut reflectă capacitatea maximă de scriitor al lui Pavel (dar și 1:25-29, pasaj care conține un superb paralelism). Cu toate acestea, versetele pasajului se referă atât de direct la multe dintre problemele prezentate în această epistolă încât, dacă ar fi fost compuse anterior, acest lucru ar însemna că Pavel se gândea foarte des la corinenți și la problemele lor.

Elocința era o calitate mult admirată în primul secol și corinenții nu făceau excepție, cu toate că ei nu găseau multă elocință la Pavel (cf. 2:1, 4; 2 Cor. 10:10). Acest lucru poate explica într-o anumită măsură de ce corinenții erau atât de fascinați de darul limbilor. Faptul că Pavel aplică aceste lucruri și aspectelor următoare pe care le prezintă (1 Cor. 13:2-3) la sine este un argument plin de forță, pentru că el putea afirma că avea experiențe excepționale, mai ales în domeniul limbilor **omenești** (14:18) și **îngerești** (cf. 2 Cor. 12:4). Însă afirmația lui se referă probabil la orice fel de vorbire. Ea se referea la hiperbolizarea elocinței care, în caz că era lipsită de dragoste, ar fi avut un impact temporar spectaculos, similar efectelor sunetelor scoase de **o aramă sunătoare** sau de **un chimval zângănit**, dar care ar fi

fost de scurtă durată. „Dragostea“ însă produce efecte eterne (cf. v. 13).

13:2. Chiar și **darul proorociei** (cf. 12:10) pe care Pavel l-a prețuit ca pe un mare dar pentru adunarea corinteană (14:1), sau darul de a **cunoaște** și **credința** (cf. 12:8-9), nu reprezentau nimic în comparație cu a **avea dragoste**. Pavel nu a disprețuit aceste daruri, ci a apreciat dragostea arătând că este incomparabilă.

13:3. Până și sacrificiul de sine poate fi egoist, preocupat de interesul personal (cf. Mat. 6:2), iar sacrificiul suprem, prezentat aici ca arderea propriului trup (cf. Dan. 3:17-18; [apocrifă] 2 Macabei 7:5; Strabon *Geography* 15. 1. 73) este tot inutil fără **dragoste**.

13:4. Pavel trece de la persoana întâi la persoana a treia și se înlocuiește pe sine însuși cu o personificare a dragostei. Unii consideră că în versetele 4-6 este vorba de roada Duhului (Gal. 5:22-23); alții consideră că este o descriere a lui Hristos Însuși. Ambele concepții sunt aplicabile, fiind cele două fețe ale monedei și reprezintă soluția pentru multe probleme din Corint. Dragostea, definită prin 14 nume predicative (dintre care jumătate negative, jumătate pozitive) constituia „calea“ la care s-a referit Pavel înainte. **Dragostea**, scrie Pavel, **este îndelung răbdătoare... plină de bunătate ... nu pizmăiește... nu se laudă și nu se umflă de mândrie**.

Îndelunga răbdare (*makrothymia*) este capacitatea de a rezista în fața nedreptăților fără a te răzbuna. Biserica din Corint avea mulți membri care au fost nedreptățiți (ex., unii în procese civile [1 Cor. 6:8] și alții, mai săraci, la mesele comune [11:21-22]). Reacția dragostei în fața acestor nedreptăți trebuia să fie manifestarea bunătății și a blândetii. Invidia și lauda erau foarte răspândite, ele fiind cei doi poli ai aceleiași probleme (ex., dezbinările [1:10; 3:3, 21]; darurile [12:14-25]). Corinteni nu dețineau monopolul mândriei, deși așa se părea. Verbul *physioō* apare numai de șapte ori în Noul Testament, de șase ori în această epistolă (cf. 4:6, 18-19; 5:2; 8:1).

13:5. Apoi Pavel definește dragostea prin patru enunțuri negative: **nu se poartă necuviincios, nu caută folosul său, nu se mânie și nu se gândește la rău**. Lipsa de cuviință s-a manifestat în domeniul participării femeilor la închinare (11:2-16), al dezordinii de la Cina Domnului (11:17-22) și în organizarea generală a serviciilor de închinare (14:26-33). Satisfacerea personală era un aspect foarte răspândit cauzator de dezordine, manifestat

mai ales în problema consumării cărnii animalelor jertfite idolilor (8:9; 10:23-24). Oamenii care nu se supără atât de repede nu încep de obicei procese la tribunal (cum se întâmplă în 6:1-11). Dragostea nu contabilizează greșelile și nedreptățile, cu toate că acestea se găseau din belșug în Corint (ex., 6:8; 7:5; 8:11).

13:6. Dragostea **nu se bucură de nelegiuire** (ex., incestul [5:1-2, 8]), **ci se bucură de adevăr**.

13:7. Dragostea **acopere totul** (protejează, NIV — n.tr.; 8:13), **crede** (cf. 15:11), **nădărdăuiește** (cf. 9:10, 13) și **sufere totul** (*hypomenei*, „rămâne neclintită în fața situațiilor neplăcute“; cf. 9:19-22).

13:8. După ce prezintă importanța (v. 1-3) și trăsăturile dragostei (v. 4-7), Pavel încheie cu o discuție despre permanența ei (v. 8-13). **Dragostea nu va pieri niciodată**, în sensul că nu se va termina vreodată. Același adevăr enunțat pozitiv este: dragostea este eternă. Acest lucru nu este valabil în cazul darurilor spirituale. Unele daruri au fost fundamentale (ex., **proorociile** și **cunoștința**; cf. Ef. 2:20) și au avut scopul de a confirma (ex., **limbile**; cf. 2 Cor. 12:12; Evr. 2:4). Toate darurile sunt legate de zidirea Bisericii pentru atingerea maturității — unele (profeția, cunoștința, limbile) fiind active în primii ani ai Bisericii și altele continuând să se manifeste până la desăvârșirea Bisericii. Când se va atinge perfecțiunea, darurile își vor fi încheiat misiunea și nu vor mai fi necesare. Dar acest lucru nu se va întâmpla cu dragostea.

13:9-10. Așa cum a explicat Pavel, darul cunoașterii (v. 8), deși esențial, nu este exhaustiv. Capacitatea de a „prooroci“, oricât de crucială era pentru viața Bisericii, avea un orizont limitat. Darurile sunt binecuvântări temporare în această epocă ce se caracterizează prin expresia **în parte** („imperfectă“, NIV — n.tr.). Într-o zi aceste lucruri vor dispărea și **va veni ce este desăvârșit**, lucrul spre care tind toate darurile.

La ce anume s-a referit Pavel când a vorbit despre venirea perfecțiunii face obiectul multor dezbateri. O sugestie este că această perfecțiune reprezintă etapa finală a Noului Testament. Dar versetul 12 face ca această interpretare să fie puțin plauzibilă. Câțiva au susținut că această stare de perfecțiune nu va fi atinsă decât după crearea unui cer nou și a unui pământ nou. Un alt punct de vedere consideră că perfecțiunea este starea Bisericii atunci când planul lui

1 Corinteni 13:11-13

Dumnezeu pentru ea se va încheia la venirea lui Hristos. Această concepție are multe elemente în favoarea ei, inclusiv faptul că se potrivește cu imaginea pe care o folosește Pavel în versetele următoare despre creștere și maturitate.

13:11. În altă parte Pavel prezintă scopul darurilor folosind ilustrația creșterii și a maturizării. Conform textului din Efeseni 4:11-16, darurile aveau scopul să aducă Biserica de la starea de copilărie la starea de adult. Cuvântul tradus „starea de om mare” în acel pasaj (Ef. 4:13) este cuvântul tradus „desăvârșit” (*teleion*) în 1 Corinteni 13:10. În pasajul din Efeseni maturitatea este definită drept „înălțimea staturii plinătății lui Hristos”. Este evident că o astfel de stare nu va exista înainte de revenirea lui Hristos.

În acest pasaj adresat corintenilor Pavel prezintă o perspectivă similară. El aplică ilustrația la sine (v. 1-3). Cele trei aspecte menționate, vorbirea, sentimentele și gândirea au avut probabil scopul de a echilibra cele trei daruri menționate (v. 8). O dată cu intrarea în etapa adultă, darurile de acest fel ajung de domeniul trecutului. Folosirea de către Pavel a cuvântului **m-am făcut** (*gegonā*, un verb la perf. compus, având probabil un caracter anticipator; cf. Rom. 13:8; 1 Cor. 14:23) trebuie înțeleasă desigur în contextul ilustrației. Cuvântul nu afirmă că el personal sau biserica în mod colectiv au ajuns la acel punct (cf. Fil. 3:12). Dar, pe de altă parte, nici nu elimină posibilitatea ca, în mod progresiv, unele daruri să nu mai fie necesare în timp ce biserica progresează spre maturitate.

13:12. Un oraș cum era Corintul, faimos pentru oglinzile lui de bronz, a apreciat probabil într-un mod deosebit ultima ilustrație a lui Pavel. Imperfecțiunea și perfecțiunea menționate în versetul 10 au fost comparate foarte abil de apostol cu imaginile diferite ale unei fețe obținute prin reflectarea într-o oglindă (**vedem ca într-o oglindă**) de bronz și prin privirea directă. Tot așa era contrastul, afirmă Pavel, între perioada imperfecțiunii în care a scris el și perioada perfecțiunii care-l aștepta pe el și biserica atunci când reflectarea parțială din prezent va face loc splendorii vederii perfecte. Atunci **Îl vom vedea** pe Dumnezeu (cf. 15:28; 1 Ioan 3:2) așa cum Dumnezeu ne-a văzut pe noi. Cunoașterea parțială (cf. 1 Cor. 8:1-3) va fi înlocuită de cunoașterea perfectă a lui Dumnezeu.

13:13. Pavel își completează prezentarea în trei părți făcută dragostei (v. 1-3, 4-7, 8-13) cu o ultimă triadă: **credința, nădejdea și dragostea**. Multe discuții au încercat să stabilească dacă Pavel a considerat că credința și speranța sunt eterne (împreună cu dragostea). Soluția se găsește probabil în versetul 7. Credința este o expresie a dragostei (cuvântul „crede”, *pisteuei*, v. 7, este forma verbală a substantivului „credință”, *pistis*), la fel ca speranța (cf. Gal. 5:5-6). Credința și speranța, ca manifestări ale dragostei, sunt eterne. La fel oricine care merge pe calea dragostei (1 Cor. 14:1) găsește o „cale nespum mai bună” (12:31b), pentru că oricine se caracterizează prin dragoste va purta acest semn pentru eternitate. Darurile spirituale vor înceta într-o zi, dar dragostea va rămâne pentru totdeauna.

(3) Prioritatea profeției în raport cu limbile (14:1-25). Capitolul 13 reprezintă una dintre cele mai sublime digresiuni din toate scrisorile din toate limbile. Dar nu este decât o abatere de la tema centrală a darurilor și a utilizării lor în biserică, pe care Pavel a început-o în capitolul 12 și apoi o continuă în capitolul 14. Pavel a lăsat să se înțeleagă în capitolul 12 că membrii bisericii din Corint denaturau scopul darurilor care, în loc să aibă o influență unificatoare, produceau dezbinări și dezacorduri (mai ales 12:21-25). Un factor care contribuia la spiritul lor de partidă era insistența corintenilor asupra libertății individuale și a dezvoltării personale pe seama altor membri ai trupului, ale căror nevoi erau desconsiderate sau ignorate. Manifestările acestui spirit egocentric afectau toate problemele prezentate începând din capitolul 8.

Problema centrală în utilizarea darurilor și în comiterea de abuzuri în acest domeniu părea a fi fascinația manifestată de corinteni față de limbi, un dar al cărui scop („spre folosul altora”; 12:7) era mai ușor de denaturat și de transformat într-un lucru care aducea beneficii personale (14:4). Corecția cerută de Pavel nu era renunțarea la daruri (14:39; cf. 1 Tes. 5:19-20), ci îndemnul de a le folosi cu dragoste. Darurile Duhului trebuiau să fie exercitate sub controlul roadei Duhului, între care dragostea era predominantă (Gal. 5:22). Acest lucru va duce la exercitarea darurilor spre beneficiul întregului trup al bisericii (14:5) și la glorificarea lui Dumnezeu (14:25, 33, 40). Folosind o ilustrație și îndemnând la corectare, Pavel stabilește un contrast între preocuparea corintenilor

pentru limbi și dezinteresul lor față de profeție.

14:1. Faptul că în capitolul 13 avem o digresiune, oricât de sublimă ar fi ea, reiese din felul în care Pavel leagă împreună ideea centrală din capitolul 12 (v. 31) cu ideea centrală din capitolul 14 (v. 1). El a făcut acest lucru printr-un chiasm, un stil literar frecvent folosit, care leagă o serie de cuvinte, expresii sau idei comune prin inversarea ordinii discutării atunci când sunt prezentate a doua oară, de exemplu, *a'*, *b'*, *b'*, *a'*. Ca o ultimă remarcă în discuția sa despre unitatea și diversitatea darurilor, Pavel i-a îndemnat pe corinteni să dorească (*a'*) exercitarea darurilor care aduceau cele mai mari beneficii bisericii în întregime (cf. 12:31). Apoi el a afirmat (*b'*) că, oricât de extraordinare și de utile erau darurile, exista și un mod mai bun de a trăi (cap. 13). Capitolul 14 preia această remarcă, Pavel îndemnându-și (*b'*) cititorii: **Urmăriți dragostea** (14:1), adică faceți din dragoste trăsătura definitorie a modului vostru de viață (cf. Ioan 13:34-35). La rândul său, acest lucru îi va dezlănțui pe corinteni să „umble“ (sau să „dorească“ — n.tr.; *a'*) după darurile cele mai mari, printre care se număra și „proorocia“.

14:2. Sensul în care a folosit Pavel expresia a vorbi în altă limbă a făcut obiectul multor dezbateri. O concepție susține că utilizarea de către Pavel a cuvântului „limbă“ (*glōssa*) trebuie înțeleasă în contextul religiilor păgâne din primul secol, deci ar fi vorba de un mod extatic de a vorbi, cum era cel al unei sibile sau profetese. Sibila Cumaen (cf. Virgil, *Aeneid* 6.77-102) a fost cea mai faimoasă din cele zece profetese ale diverselor religii. Alții consideră că vorbirea în limbi din 1 Corinteni era o vorbire extatică similară vorbirii Pitiei, oracolul feminin de la Delfi (Plutarch, *Moralia* 5. 409e) sau a menadelor lui Dionisus în starea lor de extaz (Ovidiu, *Metamorphoses* 3. 534, 710-30; cf. Euripide *Bacchae*). Este posibil ca membrii bisericii corintene să fi considerat acest dar asemănător cu stările de extaz păgâne, dar a susține că Pavel a folosit termenul în context păgân nu dovedește o erudiție prea strălucită. De fapt, contextul majorității conceptelor teologice ale lui Pavel și sursa cuvintelor utilizate de el a fost Vechiul Testament. Acest lucru este dovedit de folosirea de către Pavel a cuvântului *glōssa* și în alte părți, în afara acestor trei capitole din Corinteni. El folosește cuvântul de 21 de ori în 1 Corinteni 12-14, dar numai de 3 ori în alte epistole. În toate

celelalte trei ocazii el citează din Vechiul Testament (Ps. 5:9 în Rom. 3:13; Is. 45:23 în Rom. 14:11) sau face aluzie la el (Is. 45:23 în Fil. 2:11). În toate trei textele cuvântul „limbă“ (sau „limbile“ — n.tr.) este o figură de stil care se referă la a face o afirmație sau o mărturisire. Bună (Rom. 14:11; Fil. 2:11) sau rea (Rom. 3:13), afirmația era clar înțeleasă.

Același lucru se poate spune și despre folosirea cuvântului *glōssa* în alte texte din Noul Testament. Fie că a fost folosit în sens literal, cu referire la organul fizic (ex., Mar. 7:33; Iac. 3:5; Apoc. 16:10), fie că a fost folosit în sens figurativ, cu referire la limbile umane vorbite (ex., Fapte 2:11; Apoc. 5:9; 7:9; 10:11; 11:9; 13:7; 14:6; 17:15), cuvântul nu are niciodată sensul de vorbire extatică. Dacă este corect să interpretăm lucrurile pe care nu le știm conform lucrurilor pe care le știm, lucrurile obscure conform lucrurilor clare, atunci dovezile înclină în favoarea celor care consideră că acest termen nu se referă la limbile umane.

Contextul acestui verset îl constituie adunarea bisericii din Corint (1 Cor. 11:2-14:40, mai ales 14:4-5), în care un mesaj în limbi era transmis fără a beneficia de traducere (cf. v. 13, 19). Probabil că în adunare nu se găsea nici un om a cărui limbă natală să fie limba folosită în transmiterea mesajului (cf. v. 10-11) și nimeni nu primise capacitatea supranaturală de a traduce mesajul. Astfel, mesajele erau **taine**, adevăruri al căror sens putea fi explicat numai prin descoperire supranaturală, o capacitate pe care Dumnezeu nu a dat-o în acel moment nici unui corintean. Drept consecință, folosirea limbilor a devenit un lucru inutil pentru adunare, numai vorbitorul având un beneficiu de pe urma lui (v. 4) în **duhul** (cf. v. 14), partea conștientă a ființei sale (*pneuma*; cf. Mat. 5:3; Fapte 17:16; 2 Cor. 2:13).

14:3. Pe de altă parte, cel cu darul profeției (cf. 12:10) vorbea în limba ascultătorilor săi, în acest caz limba greacă, și îi întărea spiritual propovăduindu-le Cuvântul lui Dumnezeu **spre zidire** (*oikodomēn*, „edificare“) **sfătuire** (*paraklēsin*, „încurajare“; NIV — n.tr.) și **mângâiere** (*paramythian*, „consolare“, apare numai aici în NT).

14:4. Cineva cu darul limbilor (cf. 12:10) care vorbește fără a fi însoțit de cineva cu darul traducerii (cf. 12:10) se poate zidi **pe sine însuși**, dar nu pe alții, **Biserica**. Zidirea rezulta din faptul că persoana care folosea un anumit dar primea confirmarea adevărului că

1 Corinteni 14:5-19

era primitorul individual al harului lui Dumnezeu (cf. 12:18, 28) și putea să-L laude pe Dumnezeu (14:16). Chiar dacă nici el însuși nu înțelegea conținutul acelei laude, sentimentele sale erau însuflețite, fapt care ducea la o stare generală de bucurie și de euforie. Acesta nu era un lucru rău. Fără îndoială că Pavel nu susținea o închinare rece, lipsită de pasiune. Totuși, darurile nu erau date pentru beneficiul personal, ci pentru folosul altora (12:7; cf. 10:24; 1 Pet. 4:10). Zidirea și bucuria personale erau de cele mai multe ori produsele secundare ale exercitării legitime a darului, dar nu reprezentau scopul principal al exercitării lor.

14:5. Intenția lui Pavel nu era să desconsidere darul de a vorbi **în alte limbi**; el nu dorea decât ca darul profeției să fie apreciat. Nu era nimic greșit cu privire la darul vorbirii în limbi; de fapt Pavel credea că ar fi bine dacă toți l-ar avea. El a făcut o afirmație similară și despre celibat (7:7), dar în nici una din situații nu se aștepta la împlinirea universală a afirmațiilor sale. Pentru că ambele erau daruri ale lui Dumnezeu, nici unul nu trebuia disprețuit. Într-o adunare a bisericii însă, darul profeției și exercitarea lui erau mult mai de preferat decât mesaje în alte limbi neînsoțite de traducere, pur și simplu pentru că primul dar îi zidea pe alții. Darul limbilor avea un scop de confirmare, și de aceea era temporar (vezi comentariile de la 13:8). În concluzie, aceste instrucțiuni date în contextul folosirii greșite a limbilor de către corinteni nu sunt directive pentru folosirea limbilor astăzi (cf. comentariile de la 14:21-22).

14:6. Două ilustrații (în v. 6 și în v. 7-9) clarifică acest lucru. În prima, Pavel vorbește despre sine însuși, privind în trecut la începutul lucrării sale misionare în Corint. El ar fi putut **veni** aici predicându-și mesajul într-o limbă necunoscută de ei (cf. v. 18), dar nu ar fi stârnit decât dezinteres (v. 11) în cel mai bun caz, sau batjocoră (v. 23) în cel mai rău caz. În loc de așa ceva, el le-a adus o **descoperire** din partea lui Dumnezeu (cf. 2:10) prin lucrarea sa bazată pe **proorocie** (12:29), sau le-a adus **cunoștință** (cf. 2:12) prin lucrarea sa bazată pe **învățătură** (12:29; cf. 14:26), vorbindu-le despre lucruri pe care ei le-au înțeles și le-au putut aplica (cf. v. 24-25).

14:7-9. Același lucru era adevărat și în cazul unui **sunet** muzical sau al unui **sunet** care cheamă la luptă. Ca să fie utile pentru alții, notele scoase de **un fluier**, de **o alăută** sau de **trămbiță** care cheamă la luptă, trebuie

să fie **deslușite**, și nu „încurcate”; altfel n-ar fi nimic mai mult decât o mișcare a aerului, având consecințe care, pe lângă faptul că erau deranjante (v. 7), puteau fi dezastruoase (v. 8).

14:10-12. Comunicarea umană funcționează pe baza acelorași principii ca și comunicarea prin intermediul instrumentelor. Cuvântul **limbi** din versetul 10 este *phōnōn*, pluralul cuvântului *phōnēn*, tradus prin „sunet” (v. 7-8). Sunetele umane care nu au un sens ce poate fi înțeles de ceilalți oameni sunt inutile. La fel de inutil era și interesul corintenilor pentru mesajele netraduse din alte limbi. De aceea Pavel nu a descurajat interesul lor față de **daruri duhovnicești**, ci i-a încurajat să caute acele daruri de pe urma cărora aveau de câștigat toți membrii **Bisericii** (v. 12; cf. 12:31; 14:1).

14:13. Mesajele în limbi însoțite de traducere, la fel ca și profețiile, erau spre folosul adunării (cf. Fapte 19:6). Din acest motiv, darul interpretării mesajelor în limbi trebuia cerut de la Dumnezeu. Dacă nu exista o persoană capabilă să traducă mesajele din alte limbi, vorbitorul trebuia să tacă (1 Cor. 14:28).

14:14-15. Este de asemenea adevărat că, oricât de benefic ar fi darul limbilor pentru cel care l-a primit (cf. v. 4), atunci când este însoțit de darul interpretării mesajului din altă limbă este mult mai valoros pentru că nu are efect numai asupra sentimentelor acelei persoane, ci și asupra facultăților sale mentale.

14:16-17. Dacă era adevărat că cel care posedă darul limbilor avea o închinare mai bună dacă posedă și darul interpretării lor (v. 15), la fel de adevărat era și faptul că persoana care nu avea acest dar al interpretării nu putea empatiza cu vorbitorul în limbi. Cel puțin cineva cu darul vorbirii în limbi se putea identifica cu experiența euforică în exercitarea darului. Cu toate acestea, un creștin cu un dar diferit avea nevoie de o comunicare inteligibilă pentru a putea beneficia de mesaj și pentru a putea fi de acord cu el, ca să poată spune **Amin**. Dar înțelegerea mesajului nu era posibilă, dacă limba nu era tradusă, și astfel fratele nu era **zidit sufletește**.

14:18-19. Preocuparea lui Pavel de a tempera entuziasmul corintenilor pentru **alte limbi** nu se potrivește cu proverbul: „când vulpea nu ajunge la struguri zice că sunt acri.” În privința darului vorbirii în limbi, Pavel îi depășea pe **toți**. Dar Pavel nu era interesat de obținerea satisfacției personale.

Preocuparea lui era să lucreze pentru **alții** și astfel să-L glorifice pe Dumnezeu (cf. 10:31-33). Din acest motiv el nu își folosea darul limbilor **în Biserică**, unde își exercita darul profeției (14:6). Acest lucru era conform scopului lui Dumnezeu. În acest caz, care era scopul lui Dumnezeu pentru darul limbilor? Pavel discută acest subiect în continuare.

14:20. Pasiunea corintenilor pentru darul limbilor era pentru Pavel o altă manifestare a imaturității și spiritului lor lumesc (cf. 3:1-3). Acest lucru el spera că se va schimba, mai ales prin prețuirea mai mare a profeției și prin recunoașterea importanței acestui dar în adunarea bisericii. Încheierea, constând dintr-un contrast dintre profeție și limbi (14:21-25), a avut scopul de a termina îndemnul început în versetul 1.

14:21-22. Argumentele din versetele 21-25 încep cu un citat dintr-o profeție a lui Isaia împotriva Israelului (Is. 28:11-12). Deoarece Israelul a refuzat să „asculte” mesajul lui Dumnezeu propovăduit de profeții Săi, Isaia a prezis că vor primi un alt mesaj. Acesta va fi transmis Israelului într-o limbă neinteligibilă, dar el va fi clar (cf. 2 Regi 17:23). Limba străină simboliza respingerea poporului de către Dumnezeu (cf. Deut. 28:49; Is. 33:19), măsurile Sale disciplinare împotriva revoltei Israelului (cf. 2 Regi 17:14; Fapte 7:51). Străinii au devenit pentru o perioadă slujitorii lui Dumnezeu în locul Israelului (cf. Is. 5:26; Hab.1:6; Mat. 21:43; Rom. 10:19-21) și limba lor străină era un **semn** al pedepsei Israelului.

Se pare că aceasta este semnificația atribuită de Pavel limbilor. Dacă așa stau lucrurile, atunci scena principală pentru manifestarea lor **nu** o reprezentau **cei credincioși, ci... cei necredincioși** (cf. Mat. 13:10-15, despre pilde). **Limbile** care nu erau traduse nu își aveau locul în biserică unde **proorocia** era benefică pentru **credincioși** (1 Cor. 14:3).

14:23-25. Alte limbi erau benefice pentru adunarea credincioșilor numai dacă erau traduse. Dar în biserică din Corint acest lucru nu se întâmpla. Dimpotrivă, ei își exercitau darul limbilor fără nici o restricție. Rezultatul era că alți credincioși care posedau alte daruri nu beneficiau de pe urma comportamentului vorbitorilor în limbi (v. 16). Mai mult, nou veniții (*idiōtai*, cei care frecventau biserică dar nu erau credincioși) și alți **necredincioși** (*apistoi*) care cunoșteau mesajul evangheliei dar nu erau convinși de el (spre deosebire de cei din v. 21-22, care l-au respins fățiș) ar fi considerat comportarea lor ridicolă.

N-ar zice ei că sunteți nebuni? Acest lucru, afirmă Pavel, cu siguranță că nu va duce la progresul cauzei lui Hristos în Corint. Dar profeția era de dorit pentru că, pe lângă faptul că aducea beneficii credincioșilor (v. 3), le arăta necredincioșilor nu o scenă de haos, ci o atmosferă în care erau convinși (cf. Ioan 16:8) și judecați (1 Cor. 2:15) — fapt ce va duce la descoperirea unor adevăruri personale (**tainele inimii lui sunt descoperite**) și la „închinarea” înaintea lui **Dumnezeu**.

(4) Modul corect de folosire al darurilor (14:26-40). În această secțiune Pavel încheie discuția sa despre daruri (cap. 12-14). El încheie de asemenea întreaga secțiune în care s-a ocupat de libertatea creștină în închinare (11:2-14:40). Lucrul cel mai izbitor pentru un cititor modern este aparenta lipsă de organizare a serviciilor religioase și a oricărei referințe la persoanele cu diverse lucrări spirituale. Se pare că întreaga biserică își exercita darurile în mod spontan spre folosul celorlalți.

14:26. Așa cum a făcut în întreaga epistolă, Pavel se adresează comunității creștine din Corint folosind cuvântul **fraților**, un termen general care se referă la ambele sexe (ex., 1:10; cf. 1 Pet. 5:9). Atunci când biserica se aduna oricine era liber să participe cu **o cântare... o învățătură** (cf. 1 Cor. 14:6; probabil o lecție pe baza VT), **o descoperire** din partea unei persoane cu darul profeției (cf. v. 6, 29-32), sau cu un mesaj al cuiva cu darul de a vorbi **în altă limbă**, urmat de **o tălmăcire** a mesajului. Principiul care controlează participarea liberă a membrilor era dragostea. Tot ce se spunea și se făcea trebuia să aibă ca scop **zidirea suflatească** (*pros oikodomēn*, „edificarea”) a altora (cf. v. 4-5).

14:27-28. Deși nu exista o ordine stabilită a serviciului religios, el trebuia să se desfășoare disciplinat (v. 40). În serviciile religioase participarea membrilor cu daruri trebuia să fie echilibrată. Cei care aveau darul de a vorbi **în altă limbă** și doreau să contribuie la serviciul religios, trebuia să nu fie mai mulți de **doi** sau **trei** în timpul unui serviciu, și numai dacă exista un membru cu darul interpretării mesajelor în alte limbi. Dacă nu era prezent **unul să tălmăcească**, vorbitorul în alte limbi, trebuia **să tacă**. Deși acest dar nu avea beneficii pentru biserică dacă nu era însoțit de traducerea mesajelor, el avea totuși alte beneficii (cf. v. 4, 14-15, 22).

14:29. Instrucțiunile pentru cei care își exercitau darul profeției nu difereau de cele date vorbitorilor în alte limbi. Puteau **să vorbească doi sau trei... prooroci** la fiecare

1 Corinteni 14:30-36

serviciu religios, iar mesajele lor trebuiau examinate cu atenție. Deoarece vorbeau în greacă, **ceilalți** din adunare puteau înțelege și evalua mesajele lor. (Sau poate că „ceilalți” erau membrii cu darul deosebirii duhurilor.) Verbul tradus **să judece** este *diakrinetōsan*, înrudit cu substantivul *diakriseis* din 12:10 care se referă la „deosebirea duhurilor”. Era responsabilitatea acestor oameni să discearnă dacă un mesaj era într-adevăr de la Dumnezeu (cf. 1 Ioan 4:1).

14:30. Poate că un profet a primit o **descoperire** printr-o viziune sau printr-un vis, înainte de începerea întâlnirii de la biserică și urmează să o relateze. Dar un profet putea avea experiența unei descoperiri chiar și în timpul întâlnirii adunării. Dacă se întâmpla așa, un profet care se afla în mijlocul vorbirii sale trebuia să încheie pentru a-l lăsa pe celălalt membru cu acest dar să vorbească. Oricum se desfășurau serviciile religioase ale corintenilor, cu siguranță că nu erau plictisitoare.

14:31. Principiul care guverna exercitarea darului vorbirii în limbi se aplica și profeților. Tot ce se spunea trebuia să fie pentru folosul celorlalți (**toți**), prin învățătura sau încurajarea acestora în viața creștină (cf. v. 3).

14:32-33a. Se pare că Pavel nu credea că „proorocii” erau mai echilibrați în utilizarea darului lor decât tovarășii lor cu darul vorbirii în limbi. De aceea le-a dat profeților o instrucțiune similară cu cea dată vorbitorilor în alte limbi (v. 28). **Duhurile** se referă la darul spiritual al unui profet care nu îl controla pe membrul cu acest dar (erau **supuse**), ci omul controla darul (v. 30). Dacă în timpul unui serviciu vorbeau doi sau trei profeți, alți membri cu daruri și care aveau ceva de spus trebuiau să-și păstreze mesajele pentru alte ocazii. Biserica nu era un forum pentru satisfacerea dorinței de a avea o poziție sau pentru glorificarea persoanei. Era un loc în care oamenii trebuia zidiți suflaște și Dumnezeu trebuia glorificat (cf. 10:31-33). Serviciul și cei care participau la el trebuia să reflecte caracterul lui Dumnezeu. El **nu este un Dumnezeu al neorânduiei, ci al păcii** și Duhul lucra pentru producerea acestei roade (Gal. 5:22) în viețile credincioșilor.

14:33b-36. Unii dintre primii copiiști au considerat că unele versete din această secțiune (v. 34-35) nu își aveau locul aici și le-au transpus la sfârșitul capitolului. Au existat însă comentatori care au adoptat o abordare și mai drastică, considerând aceste versete neautentice și nedemne de a fi comentate. Deși

sensul exact al acestor cuvinte este greu de stabilit, nici una dintre cele două metode menționate nu are prea multe elemente în favoarea ei. De fapt se pare că ceea ce l-a determinat pe Pavel să facă aceste remarci despre femei este tema dezvoltată în versetele precedente adresate membrilor bisericii cu darul vorbirii în limbi și al profeției. Membrii bisericii trebuiau să exercite autocontrol în diverse ocazii, autocontrol manifestat prin tăcere (v. 28, 30, 34), pentru ca adunarea să fie caracterizată de pace.

Probabil că unele dintre femeile din Corint aveau nevoie să audă aceste cuvinte. Mai existau și alte probleme în afara participării lor fără a-și acoperi capul (11:2-16), și Pavel nu era dispus să le ocolească.

Se poate dezbate întrebarea dacă îndemnul era îndreptat spre toate femeile (cf. 11:2-16) sau numai spre cele căsătorite. Cuvântul tradus **femeile** (*gynaikeis*) era folosit pentru a se referi la femei în general (ca în cazul celor 11 utilizări ale cuvântului în 11:3-15), la femei necăsătorite (ex., 7:34) sau la femei căsătorite (ex., 5:1; 9:5 și toate cele 14 utilizări ale cuvântului din cap. 7, cu o singură excepție, 7:34). Numai contextul îi ajută pe cititori să aleagă sensul potrivit.

Două elemente convingătoare sugerează că în acest pasaj este vorba de femeile căsătorite. Primul element îl reprezintă cuvântul **supuse** (*hypotassesthōsan*, v. 34). Atunci când este folosit în alte pasaje ale Noului Testament cu aplicație directă la femei, se referă întotdeauna la o femeie căsătorită care trebuie să fie supusă soțului ei (Ef. 5:22; Col. 3:18; Tit 2:5; 1 Pet. 3:1, 5).

Al doilea element este expresia **bărbații lor** (1 Cor. 14:35) pe care trebuia să-i întrebe femeile curioase dacă aveau întrebări. Această poruncă ar fi greu de aplicat de către femeile necăsătorite (ex., 7:34) sau de cele cu soți necredincioși (ex., 7:13).

Textul din 1 Timotei 2:11-15, care impune femeilor să tacă în timpul serviciilor religioase, este citat frecvent ca un text paralel acestui pasaj. Dar și acolo este probabil vorba de femei căsătorite, pentru că versetul 15 nu se poate aplica unei femei necăsătorite. De asemenea, atunci când Eva este numită în Vechiul Testament, ea este prezentată ca soția lui Adam (Gen. 3:20; cf. 2 Cor. 11:2-3, singurul pasaj din NT care menționează numele Evei cu excepția textului din 1 Tim. 2:13-14), și supunerea ei derivă din această relație (Gen. 3:16, textul la care probabil se referă Pavel în 1 Cor. 14:34). În plus, substantivul

hēsychia din 1 Timotei 2:11-12 înseamnă „liniște, absența dezordinii”, în timp ce verbul *sigao* din 1 Corinteni 14:28, 34 înseamnă „a rămâne tăcut”. (Vezi comentariile de la 1 Tim. 2:11-14 și 2 Tes. 3:12.)

Deci Pavel a dorit ca femeile căsătorite, ai căror soți erau prezenți la adunare, să păstreze tăcere, dar a permis participarea celorlalte femei, dacă se prezentau în mod cuviincios (1 Cor. 11:2-16). O astfel de tăcere arăta relația lor de subordonare față de soții lor (dar nu inferioritate). Această situație se opunea tulburării pe care ar fi produs-o vorbind cu soții lor în timpul serviciului religios.

Corintenii nu trebuia să se considere hermeneuți unici și independenți ai „Cuvântului” lui Dumnezeu (14:36). Și ei, la fel ca membrii din toate Bisericele (v. 33b), trebuia să se supună adevărului lui Dumnezeu conformându-se acestui standard de comportare.

14:37-40. Aceste versete reprezintă concluzia lui Pavel nu numai asupra ultimelor instrucțiuni date (v. 33b-36), ci asupra întregii sale discuții despre dezordinea din închinarea corintenilor și despre măsurile necesare pentru corectarea lor (11:2-14:36). El se aștepta la o oarecare opoziție (cf. 11:16; 14:36), dar i-a avertizat pe cei care i se opuneau de pericolele care îi pândeau (cf. 4:18-21). Dacă cineva **nu înțelege** („ignoră”, NIV — n.tr.) poruncile Domnului, nici el nu va fi „înțeles” („va fi ignorat”, NIV — n.tr.) de Domnul în ziua de pe urmă (cf. 3:17; Gen. 9:6; Mat. 10:32-33), pentru că faptele lui vor demonstra că el nu L-a cunoscut niciodată (cf. 1 Cor. 8:3; Mat. 7:22-23; 1 Ioan 4:6).

Concluzia era că membrii bisericii din Corint trebuia să acorde o atenție deosebită darurilor care erau cele mai benefice pentru întreaga biserică (12:31; 14:1) fără a denigra celelalte daruri. Datoria lor era să fie atenți ca serviciilor lor religioase **să se facă în chip cuviincios** (cf. 11:2-16; 14:34-36) **și cu rânduială** (cf. 11:17-34; 14:26-33).

C. *Învățăături privind învierea (cap. 15)*

Unii au sugerat că Pavel a rezervat acest capitol despre înviere pentru încheierea epistolei deoarece era convins că credința fermă în înviere va ajuta la rezolvarea multora dintre problemele corintenilor. Desigur, dacă mesajul unui Hristos răstignit era o nebunie pentru mințile grecilor (1:23), corolarul lui, doctrina învierii, nu era diferit (cf. Fapte 17:31-32). Negarea implicată a învierii de către unii poate fi observată în convingerea

corinteană că epoca prezentă reprezenta apogeul binecuvântărilor materiale ale lui Dumnezeu (1 Cor. 4:8; cf. 6:2) și că imoralitatea sexuală nu era o problemă care să ducă la consecințe durabile (5:1; cf. 6:9, 13-14).

La fel ca în cazul problemelor discutate anterior (1:10-6:20), se pare că negarea învierii de către unii membri ai bisericii a ajuns la cunoștința lui Pavel (15:12) prin viu grai și nu a făcut parte din întrebările trimise de corinteni lui Pavel printr-o scrisoare (cf. 7:25; 8:1; 12:1; 16:1, 12). La fel ca în cazul răspunsului lui dat în cazul confuziei tesalonicienilor în privința învierii (1 Tes. 4:13-18), Pavel începe prin a prezenta adevărurile fundamentale ale credinței (cf. 1 Cor. 15:3-4; 1 Tes. 4:14), pe care apoi le dezvoltă.

1. CERTITUDINEA ÎNVIERII FIZICE (15:1-34)

a. *Argumentul istoric (15:1-11)*

15:1-2. **Evangelia** pe care Pavel a **propovăduit-o** în Corint (2:1-2) nu s-a schimbat; dar el se temea să nu se întâmple cu mesajul unui Hristos înviat la fel cum s-a întâmplat cu mesajul unui Hristos răstignit și cu implicațiile acestuia pentru viața credincioșilor, din cauza denaturării acestui mesaj în biserică din Corint. La fel cum mesajul anterior era un element esențial în experiența continuă a mântuirii de către corinteni (timpul prez. al verbului **sunteți mântuiți** subliniază aspectul sfințirii), și mesajul acesta era esențial. Respingerea învierii corporale golea „Evangelia” de conținutul ei și credința devenea inutilă (**degeaba**; *eikē*, „fără cauză” sau „fără succes”; cf. v. 14, 17) pentru că obiectul ei era nedemn (cf. 15:13, 17). A crede evanghelia înseamnă și „a ține” cu fermitate la credința în învierea lui Hristos. Dacă cineva nu păstrează cu toată fermitatea această convingere, credința lui este „degeaba”; cf. Mat. 13:18-22).

15:3-5. Pavel s-a inclus și pe el însuși în comunitatea tuturor credincioșilor atunci când a vorbit despre primirea adevărului morții și învierii lui Hristos pentru oamenii păcătoși. Aceste versete, inima evangheliei, constituie o veche mărturisire creștină, despre care Pavel spune că este **înainte de toate**. Este o mărturisire alcătuită din două părți: **Hristos a murit pentru păcatele noastre și a înviat**. Realitatea acestor fapte a fost confirmată de Scriptură (ex., Ps. 16:10; Is. 53:8-10) și de dovezile istorice verificate cu timpul în mormânt și în afara lui, în prezența martorilor direcți aflați încă în viață. Menționarea

1 Corinteni 15:6-19

faptului că El **a fost îngropat** dovedea moartea Sa, iar faptul că **S-a arătat** altora era dovada învierii Lui. **Chifa**, primul bărbat care a fost martorul învierii, a fost urmat la scurt timp de ceilalți ucenici care alcătuiau cercul apropiaților lui Isus.

15:6. Un grup mult mai mare de credincioși au fost mai târziu martorii învierii Sale. Cei **cinci sute de frați** au fost probabil grupul de ascultători care au primit Marea Însărcinare consemnată în Matei 28:18-20 (cf. Fapte 1:3-8). Deoarece **cei mai mulți** se aflau **încă în viață** când Pavel a scris 1 Corinteni, ei puteau fi consultați.

15:7-8. Unii au considerat această manifestare a lui Isus după înviere o legendă, o viziune pioasă a unor credincioși care vedeau numai prin ochii credinței. Dar Pavel putea numi două persoane pentru care o asemenea apreciere nu era adevărată: **Iacov**, fratele vitreg al lui Isus, și el însuși. La fel ca și Pavel, Iacov s-a întors la credință (cf. Ioan 7:5 cu Fapte 1:14) probabil datorită unei manifestări a lui Hristos înviat (Fapte 9:3-6; 22:6-11). Pavel s-a considerat o „stărpitură” („născut în condiții anormale”, NIV — n.tr.) deoarece îi lipsea perioada normală de „gestație” de a fi fost cu Hristos în timpul lucrării Sale pe pământ (cf. Fapte 1:21-22). Se pare că grupul **apostolilor** era mai mare decât cei doisprezece menționați înainte (cf. comentariilor de la Ef. 4:11), dar semnul lor distinctiv era vederea lui Hristos înviat (1 Cor. 9:1), fapt ce-l făcea pe Pavel să fie ultimul din acest grup.

15:9. Pentru că era ultimul, născut în condiții diferite, Pavel putea să se considere **cel mai neînsemnat dintre apostoli**. Se simțea complet nevrednic de această poziție din cauza trecutului său de oponent al „Bisericii” (cf. Fapte 22:4; 1 Tim. 1:15-16), pe care acum o slujea (2 Cor. 4:5).

15:10. Cu toate acestea, el știa că trecutul său a fost doar cadrul în care s-a manifestat **harul lui Dumnezeu** (cf. 1:3), har pe care Pavel l-a primit atât de bine. Într-adevăr, devotamentul lui Pavel nu avea egal (cf. 9:19-29). Istoria Bisericii confirmă faptul că devotamentul său **n-a fost zădarnic** (*kenē*, „gol”; cf. 15:14). El **a lucrat mai mult** decât toți ceilalți apostoli, pentru că a călătorit mai mult, s-a confruntat cu o opoziție mai puternică, a scris mai multe epistole din Noul Testament și a înființat mai multe biserici. Cu toate acestea Pavel știa și lucra pe baza certitudinii că toate aceste lucruri nu erau realizate prin puterea lui, ci prin

puterea lui Dumnezeu (2:4-5) care dădea roade (3:6).

15:11. În ultimă instanță nu mesagerul ci mesajul era important (cf. 1:18-4:5), și în această privință mesajul apostolic era că Hristos cel răstignit a devenit Hristos cel înviat, mesaj pe care el l-a „propovăduit” și pe care corintenii l-au **crezut**.

b. Argumentul logic (15:12-19)

15:12. Apoi Pavel s-a ocupat de afirmația unora că cei **morți** nu mai pot experimenta o **înviere** fizică. El a dus această afirmație până la consecințele ei logice în cadrul credinței creștine.

15:13. Negarea învierii fizice ca principiu însemna negarea faptului că **Hristos a înviat**. Putem presupune că unii din corinteni au negat acest lucru, iar Pavel a dorit să-i avertizeze pe ei și pe ceilalți de consecințele grave ale acestei necredințe.

15:14. Una dintre consecințele nu de mică importanță era faptul că negarea învierii anula tocmai inima mesajului Evangheliei, lăsându-l fără viață. Dacă așa ar fi stat lucrurile, **credința** corintenilor, deși era un element vital, era **zădarnică** (*kenē*, „goală”; cf. v. 2, 10, 17).

15:15-16. În al doilea rând, apostolii Bisericii ar fi niște șarlatani, pentru că mesajul lor afirma în unanimitate adevărul învierii lui Hristos (cf. v. 11).

15:17. În al treilea rând, mântuirea corintenilor ar fi numai o stare a minții, fără corespondent în realitate. **Credința** lor ar fi **zădarnică** (*mataia*, „fără rezultate”; cf. *kenē*, „goală” din v. 10, 14; *eikē*, „fără cauză” sau „fără succes” din v. 2). Învierea era modalitatea prin care Dumnezeu a validat acceptarea răscumpărării asigurată de Hristos pe cruce (Rom. 4:25). Fără înviere nu ar exista siguranța ispășirii, iar corintenii ar fi rămas în starea lor de înstrăinare și păcat.

15:18. În al patrulea rând, dacă Hristos nu a înviat, cei dragi dintre credincioșii corinteni care au murit nu au intrat în fericirea eternă, ci au mers spre pierzare. Conceptul păgân al spiritelor eliberate era o minciună. Fără înviere moartea ar fi continuat să dețină puterea, rezultatul fiind nenorocirea eternă (cf. v. 54-56).

15:19. În al cincilea rând, dacă nu ar exista înviere, păgânii ar putea avea dreptate. „Nebunia” mesajului crucii (1:18) ar fi într-adevăr o nebunie, iar oameni ca Pavel și ca ceilalți apostoli care au suferit pentru evanghelie (4:9-13) ar fi **cei mai nenorociți**

dintre toți oamenii. Cei care trăiau pentru plăcerile momentului ar avea dreptate, iar sacrificiile făcute de creștini ar fi glume pline de cruzime, căroră ei li se supun de bună voie (cf. 15:32).

c. Argumentul teologic (15:20-28)

15:20. Pavel a analizat consecințele logice ale negării învierii fizice a lui Hristos (v. 12-19). Apoi el a luat în discuție principiul teologic al unirii destinului creștinilor cu destinul lui Hristos și a prezentat patru consecințe pozitive ale acestei unități. Speculațiile lasă locul afirmațiilor adevărate: **Dar acum, Hristos a înviat din morți.** El este **pârğa**, un cuvânt din Vechiul Testament (ex., Ex. 23:16, 19), folosit aici în sensul unei plăți preliminare care constituia atât un exemplu cât și o garanție a lucrurilor mai multe care vor urma (cf. Rom. 8:23).

15:21-22. Moartea a venit la toți oamenii legați de Adam prin naștere naturală din cauza neascultării unui singur om. Fiind tatăl umanității, Adam a adus prin păcatul lui moartea tuturor (cf. Gen. 3:17-19; Rom. 5:12). Dar datorită ascultării (Fil. 2:8) altui om (1 Tim. 2:5), **învierea** va veni pentru **toți** cei care sunt legați de El prin nașterea spirituală. Pavel va dezvolta acest adevăr măreț mai târziu, în Epistola sa către Romani (Rom. 5:12-19). Cei care fac parte din trupul lui Hristos (1 Cor. 12:27) vor merge într-o zi pe același drum cu Isus, Capul lor (Col. 1:18), dar acest lucru nu se va întâmpla imediat.

15:23. Evenimentele finale vor avea ordinea lor. Pavel nu a fost interesat de prezentarea detaliată a tuturor învierilor viitoare, pentru că se adresa unei biserici și dorința lui principală a fost să le arate locul lor în planul general. Așa cum a afirmat anterior (v. 20), Hristos era modelul și siguranța lor.

Conform promisiunii Sale (Ioan 14:2-3), Hristos se va întoarce după cei care compun Biserica, și morții în Hristos vor învia (1 Tes. 4:16). Nu se dă nici o indicație cu privire la timpul acestui eveniment, dar de atunci a trecut o perioadă de aproape două mii de ani.

15:24. După învierea Bisericii, va exista o altă perioadă înainte de a veni **sfârșitul**, atunci când Hristos va da **împărăția Sa în mâinile lui Dumnezeu Tatăl** (cf. Mat. 13:41-43). Unii comentatori nu sunt de acord cu ideea că Pavel ar sugera că există un interval între venirea lui Hristos și încheierea tuturor lucrurilor, evenimente pe care ei le consideră virtual simultane. La fel ca în versetul precedent, nu se precizează nici un cadru temporal

și din punct de vedere cronologic evenimintele s-ar putea desfășura într-o perioadă foarte scurtă, fiind aproape simultane (1 Cor. 15:5), dar este de asemenea adevărat că între ele ar putea exista o perioadă mai lungă (cf. v. 23). Dacă se pot scurge aproape două mii de ani între prima și a doua etapă în prezentarea selectivă a acestor evenimente, existența unui interval care să dureze jumătate din această perioadă, adică Mileniul, între a doua și a treia etapă nu ar trebui să producă consternare.

15:25-26. Moartea, ca personificare a ultimului dușman al lui Hristos (cf. v. 55; Evr. 2:14) va dispărea. Nu trupurile umane vor fi „nimicite“, așa cum susțineau unii din Corint, ci distrugătorul trupurilor, moartea însăși va fi nimicită.

15:27-28. Ideea acestor versete va fi reluată în versetul 57. Hristos cel întrupat își manifestă victorios autoritatea (cf. Fil. 3:21) prin puterea lui **Dumnezeu**. Această lucrare înfăptuită de **Fiul** își va găsi împlinirea finală în glorificarea Tatălui (cf. Ioan 17:4-5). Acesta este și scopul principal al Bisericii (cf. 1 Cor. 10:31; Ef. 1:6, 12, 14). Când Dumnezeu va fi **totul în toți** (cf. Rom. 11:36), noua creație va fi completă și Hristos cel înviat și Biserica Lui vor avea parte de această experiență (cf. Apoc. 22:1).

d. Argumentul empiric (15:29-34)

În această a patra serie de argumente împotriva celor care negau învierea, Pavel se referă la practica celor din Corint (v. 29) și, de asemenea, la propriul său mod de viață (v. 30-32).

15:29. Acestui verset i s-au dat aproape două sute de interpretări! Cele mai multe interpretări sunt lipsite de valoare, derivând din dorința de a conforma acest verset doctrinei ortodoxe a botezului. Dar din context reiese clar că Pavel a făcut distincție între practica și învățătura lui și cele prezentate aici. El nu face altceva decât să prezinte învățătura celor care **se botează pentru cei morți**, practică aparținând celor care negau realitatea învierii.

Probabil că nu vom ști niciodată cum au ajuns învățătorii falși la această concepție, dar chiar dincolo de Golful Salonic, la nord de Corint, se află Eleusis, centrul unei religii antice a misterelor lăudată de Homer (*Hymn to Demeter*, 478-79) și foarte populară (cf. Cicero, el însuși un inițiat, în *De Legibus* 2. 14. 36). O parte a ritualurilor de inițiere în această religie păgână consta în spălarea

1 Corinteni 15:30-49

purificatoare în mare, fără de care nimeni nu putea spera să cunoască fericirea în viața de dincolo (cf. Pindar *Fragment* 212; Sofocle *Fragment* 753). De asemenea, practica participării la misterele religiei în locul altuia nu era necunoscută (cf. Orphica *Fragment* 245). Dată fiind înclinația corintenilor spre denaturarea lucrurilor în practica bisericii (11:2-14:40), este posibil ca unii din Corint (probabil influențați de misterele eleusiene) să susțină o concepție falsă despre botez, concepție preluată de Pavel și folosită ca argument împotriva celor care negau învierea. Nici o interpretare a acestui text nu este pe deplin satisfăcătoare, dar această concepție este susținută în principal de sensul comun al textului grecesc, atribut care le lipsește celorlalte explicații. De asemenea este demn de remarcat faptul că Pavel s-a referit la **cei** (nu la „noi”) „ce se botează... pentru cei morți”.

15:30-32. Prin contrast cu practica celor menționați în versetul 29, Pavel vorbește acum de propriul lui mod de viață, o prezentare convingătoare a concepției sale despre certitudinea învierii. Poate că unii dintre corinteni l-au acuzat pe Pavel de duplicitate (cf. 2 Cor. 1:12-14; 2:17; 6:8), dar nimeni nu-l credea nebun, chiar dacă a afirmat că ar deveni nebun dacă și-ar îndeplini lucrarea fără certitudinea învierii. Viața lui a fost de multe ori în pericol (**în fiecare zi eu sunt în primejdie de moarte**; cf. 2 Cor. 6:4-5; 11:23-28). Cel puțin o dată a crezut că va muri (2 Cor. 1:8-9), întâmplare la care s-a referit aici prin cuvintele: **m-am luptat cu fiarele în Efes**. Chiar dacă nu este vorba de o întâmplare petrecută pe o arenă, este asemănătoare unei astfel de experiențe, pentru că Pavel nu vedea nici o speranță de eliberare. De ce să treci prin toate acestea, dacă viața aceasta este tot ce există? Epicurienii (și alți oameni mai puțin filozofi dinaintea lor; cf. Is. 22:13) ar fi avut dreptate: caută plăcerea și evită durerea (cf. Epicur *Letter to Meneceus* 128). Dar Pavel știa că există ceva și dincolo de această viață, și viața lui era o dovadă în acest sens (cf. 1 Cor. 9:24-27; 2 Cor. 4:16-18).

5:33-34. Ultimul sfat al lui Pavel pentru cei care continuau să nege învierea se aseamănă cu sfatul său anterior referitor la oamenii imorali din biserică (cap. 5): nu vă asociați cu ei. Înainte a comparat imoralitatea din biserică cu drojdia din pâine (5:6). Aici îl citează pe scriitorul păgân Menander (*Thais* 218), mesajul fiind similar: „**Tovărășile rele strică obiceiurile bune.**” Învățătorii falși

trebuie evitați (cf. 2 Cor. 6:14-17) pentru că nu-L „cunosc” **pe Dumnezeu** (cf. 1 Cor. 8:2) deși pretind că au cunoștințe vaste. Erau înțelepții corinteni chiar atât de ușor de amăgit (cf. 2 Cor. 11:3)?

2. RĂSPUNSURI PRIVIND ANUMITE ASPECTE (15:35-58)

În secțiunea precedentă (v. 1-34) Pavel s-a ocupat de întrebarea implicită din versetul 12: De ce să credem în înviere? El răspunde cu argumente istorice, logice, teologice și empirice. Apoi se ocupă de alte două întrebări: Cum este realizată învierea? Care este natura trupului înviat?

a. Răspunsuri privind învierea morților (15:35-49)

15:35-37. O obiecție împotriva credinței în înviere este caracterul ei incomprehensibil. Pe această obiecție se bazează întrebările: „**Cum înviază morții? Și cu ce trup se vor întoarce?**” Pavel este de părere că un înțelept nu ar pune astfel de întrebări, lucru evident din răspunsul lui dat interlocutorului său imaginar: **Nebun ce ești!** (lit., „Cât ești de nebun și de nehibzuit!”). Credința în înviere este asemănătoare credinței în semănat și recoltat. Nici unul din aceste două lucruri nu poate fi înțeles, dar ambele sunt reale. La fel cum o plantă care iese dintr-o sămânță este direct legată de ea, dar și remarcabil de diferită de ea, tot așa este și relația dintre trupul natural și cel înviat.

15:38-41. Diversitatea din creațiune reflectă voia Creatorului (Gen. 1:1-26). Diferențele dintre lucrurile create având viață (**trupul oamenilor**, al **dobitoacelor**, al **păsărilor** și al **peștilor**) și cele create fără viață (**strălucirea soarelui**, a **lunii** și a **stelelor**) arată splendoarea lui Dumnezeu și Îi aduce laudă Lui (cf. Ps. 148:13). Diferența dintre strălucirea **trupurilor pământești** și a **trupurilor cerești** îi sugerează lui Pavel diferența dintre un trup natural și unul spiritual (cf. Dan. 12:3, unde sfinții înviați sunt comparați cu stelele; de asemenea, Mat. 13:43).

15:42-44a. Un **trup firesc** este căzut în păcat și de aceea este trecător, imperfect și slab. Un **trup duhovnicesc** va fi etern, perfect și plin de putere (cf. 2 Cor. 5:1-4). La fel ca în cazul unei semințe puse în pământ și a plantei care iese din ea, există continuitate, dar și o diferență glorioasă evidentă.

15:44b-49. Pavel reia aici discuția despre contrastul dintre Adam și Hristos (menționat mai înainte, în v. 22). Adam este

exponentul trupului natural pământesc (cuvântul trad. **suflet**, v. 45, *psychē*, este înrudit cu *psychikos*, care este trad. **firesc** în v. 44). **Adam** și-a transmis natura tuturor celor care i-au urmat (omul fără Duhul este omul firesc [*psychikos*]; cf. 2:14). **Al doilea Adam**, Hristos, este exponentul trupului ceresc **duhovnicesc** (15:22) pe care îl vor primi toți cei care îi aparțin Lui (v. 23; cf. 2:15) la revenirea Lui din cer (cf. Fil. 3:30-31). Recolta întreagă va fi asemenea primelor roade (1 Cor. 15:23; cf. Col. 1:18). Prima dată sămânța trebuie să moară; apoi va apărea trupul spiritual.

b. *Răspunsuri privind răpirea celor vii*
(15:50-58)

15:50. Ce se întâmplă cu cei care *nu* au murit la revenirea lui Hristos? Pavel se ocupă acum de răspunsul la această întrebare nerostită. După tot ce a spus mai înainte despre necesitatea ca trupul natural să facă loc celui spiritual, concluzia este: **carnea și sângele**, trupul natural, nu pot intra în starea eternă (cf. v. 24-28).

15:51-52. Pavel le-a prezentat același adevăr și tesalonicenilor (1 Tes. 4:15-17). Răpirea Bisericii era o **taină** (*mysterion*), în sensul că nu a fost cunoscută în vremea Vechiului Testament, dar este descoperită acum. (Cf. alte „taine“ descoperite acum — Mat. 13:11; Luca 8:10; Rom. 11:25; 16:25; 1 Cor. 4:1; Ef. 1:9; 3:3-4, 9; 5:32; Col. 1:26-27; 2:2; 4:3; 2 Tes. 2:7; 1 Tim. 3:9, 16; Apoc. 1:20; 10:7; 17:5.) Mai întâi vor învia cei morți în Hristos, apoi cei vii vor fi transformați instantaneu. **Trâmbița**, la fel ca în Vechiul Testament, semnală apariția lui Dumnezeu (cf. Ex. 19:16). Acesta va fi ultimul sunet al trâmbiței pentru Biserică, deoarece această apariție nu se va mai sfârși niciodată (cf. 1 Cor. 13:12) (Postribulaționistii nu au nici un temei să identifice această trâmbiță cu trâmbița a șaptea din Apoc. 11:15-19. Trâmbițele din Apoc. se referă la judecățile din timpul Necazului, în timp ce trâmbița din 1 Cor. 15:52 se referă la Biserică.)

15:53-54. La fel ca și morții (v. 42-43), cei vii vor schimba ceea ce este trecător și imperfect cu ceea ce este etern și perfect (cf. 13:10). Pentru cei care îi aparțin lui Hristos, puterea morții va fi distrusă.

15:55. La fel ca în cazul aluziei la versetul din Isaia 25:8 (1 Cor. 15:54), Pavel readeuce în atenție un pasaj din Vechiul Testament care profetea dispariția morții (Osea 13:14). (Citatele au fost adaptate de Pavel și nu

corespund exact nici unui text existent din gr. sau ebr.) Aparentele victorii ale lui Satan din grădina Edenului (Gen. 3:13) și de pe Golgota (Mar. 15:22-24) au fost anulate prin cruce (Col. 2:15; Evr. 2:14-15) iar învierea a justificat lucrarea lui Hristos. Din perspectiva certitudinii învierii sfinților, își pronunță Pavel cuvintele zeflemitoare la adresa „morții“ și a lui Satan.

15:56-57. Tot așa cum cuvântul **biruința** cu care s-a încheiat versetul 54 l-a determinat pe Pavel să izbucnească de bucurie în versetul 55, cuvântul **boldul** cu care se încheie versetul 56 (în NIV — n.tr.) îl determină să facă o scurtă digresiune în versetele 56-57. La fel ca celelalte pepite teologice din acest capitol (v. 21-22), aceste versete vor fi ulterior dezvoltate pe larg în Epistola lui Pavel către Romani (Rom. 7:7-13). „Moartea“ este rezultatul răzvrătirii omului și a neascultării sale de porunca lui Dumnezeu (Gen. 3:17-19). **Legea**, care rezuma porunca lui Dumnezeu, era astfel oglinda în care se vedea foarte clar răzvrătirea și neascultarea umană. La fel ca primul Adam, toți cei care l-au urmat s-au răzvrătit (cf. 1 Cor. 2:14). Dar prin ascultarea ultimului Adam, **Domnul nostru Isus Hristos** (15:45; cf. Rom. 5:19; Fil. 2:8-11), a venit „biruința“ și viața (1 Cor. 15:22; cf. 2:15-16).

15:58. Afirmatiile doctrinare ale lui Pavel duc la sfaturi practice și încheierea acestui capitol nu face excepție de la această regulă. Corinteni au fost îndemnați: **fiți tari** în învățătura apostolilor (v. 2), neinfluențați de învățătorii falși (cf. Ef. 4:14). Această certitudine, mai ales în privința învierii, era un stimulent pentru slujirea cu credincioșie (cf. 1 Cor. 3:8; Gal. 6:9), deoarece participarea **în lucrul Domnului** înviat **nu este zădărnica** (*kenos*, „goală“; cf. 1 Cor. 15:10, 14, 17, 30-32).

D. *Învățăături privind strângerea de ajutoare pentru cei nevoiași* (16:1-4)

Structura capitolului precedent, care a trecut de la o discuție amplă a aspectelor doctrinare la un îndemn final pentru credincioșia în aspectele practice, se îndreaptă treptat spre o discuție despre exprimarea practică a acestei credințe: grija față de nevoile altora, mai concret, ale nevoiașilor din Ierusalim.

16:1. În această conjunctură favorabilă, Pavel se ocupă de o problemă menționată de corinteni (cf. 7:1), **strângerea de ajutoare pentru sfinți** (cf. 1:1), pentru oamenii lui Dumnezeu din Ierusalim (15:3). Corinteni au auzit probabil despre această colectă prin

1 Corinteni 16:2-12

membrii **Bisericilor Galatiei**, cele mai vechi dintre toate bisericile înființate de Pavel (Fapte 13:14-14:23), aflate în Derbe, Listra, Iconia și Antiohia Pisidiei. Instrucțiunile lui Pavel pentru aceste biserici au fost repetate și corintenilor.

16:2. Pavel nu a folosit niciodată cuvântul „zeciuială” atunci când a vorbit despre dăruire, deși a acordat dărniceii o atenție mai mare decât oricare alt scriitor din Noul Testament. Dăruirea trebuie să fie sistematică, săptămânală, făcută în ziua de duminică, atunci când biserica se întrunește. Dăruirea mai trebuie să fie proporțională — **după câștigul lui** (cf. Fapte 11:29). Veniturile unora le permit să dea o sumă mai mare, în timp ce alții, din cauza posibilităților limitate și a altor constrângeri, vor dăruii mai puțin. Important este ca dăruirea să fie o lucrare unitară, la care să participe **fiecare**, indiferent de veniturile lui. Apoi, la vremea distribuirii ajutoarelor sfinților din Ierusalim, nu va mai fi nevoie să **se strângă ajutoarele** în ultimul moment și ele vor putea fi trimise cu bucurie, nu cu zgârcenie (2 Cor. 9:5), cum s-ar întâmpla în cazul în care ele ar fi solicitate prin apeluri emoționale sau prin presiuni personale.

16:3-4. Abordarea problemelor financiare de către Pavel este scrupulos de transparentă. Nu numai că el evita să ceară bani pentru el însuși (cf. 9:12, 15), dar chiar și atunci când împlinea nevoile altora evita să se ocupe personal de **darurile** primite. El a preferat ca membrii din bisericile care au contribuit la strângere să-și aleagă reprezentanți care să le ducă darul (cf. 2 Cor. 8:19-21), iar el ar putea **merge** cu ei.

E. Învățăături privind vizitele viitoare (16:5-12)

Menționarea sosirii sale o dată cu strângerea de ajutoare determină o altă digresiune despre vizitele lui viitoare.

16:5. Planul lui Pavel era să părăsească Efesul, locul unde lucra atunci (v. 8) și să călătorească **prin Macedonia**, regiunea aflată la nord de Corint, unde se aflau bisericile prospere din Filipi, Tesalonic și probabil Berea (cf. Fapte 20:4, un delegat din Berea l-a însoțit pe Pavel). Și aceste biserici doreau să contribuie la ajutorarea sfinților din Ierusalim (cf. 2 Cor. 8:1-4).

16:6-7. Pavel spera ca în acea călătorie (cf. Fapte 19:21) să poată rămâne puțin la Corint, poate chiar să-și petreacă iarna acolo, deoarece călătoriile pe mare în acel anotimp nu erau recomandabile (cf. Fapte 27:9-44). El

și-a împlinit în cele din urmă dorința (vezi *Introducerea*), dar nu conform planului pe care l-a făcut. Această schimbare de planuri avea să devină mai târziu o sursă de dispută între el și corinteni (2 Cor. 1:15-21). Ce a vrut Pavel să spună prin cuvintele: **să mă însoțiți acolo unde voi avea să mă duc** va fi explicat mai târziu (1 Cor. 16:11). Dorința lui a fost ca plecarea sa să fie marcată de „pace”, lucru conform voii Domnului (cf. Iac. 4:15).

16:8-9. În prezent, Pavel intenționa să mai „rămână” în Efes pentru a-și continua lucrarea, pentru că acolo atât ocaziile cât și opoziția erau mari. Unele dintre problemele sale au apărut probabil în timp ce scria această epistolă (cf. 4:19). Acest lucru ne spune mult despre concepția lui Pavel despre lucrare: prezența opoziției era pentru el un semn al viabilității muncii sale și un motiv de a continua, nu de a renunța (cf. Fapte 19:30-31). Cei care i se opuneau în Corint (1 Cor. 4:18-21) au luat probabil notă de acest fapt.

16:10-11. Între timp Pavel intenționa să-l trimită în Corint pe prea iubitul său asistent **Timotei**. Bărbatul mai tânăr călătorea uneori în locul lui Pavel (cf. Fil. 2:19-24). Faptul că Timotei avea motive să-i fie **frică** în timp ce lucra în Corint confirmă un lucru sugerat de această epistolă, și anume că nu era prea plăcut să lucrezi cu biserica din Corint. Dar probabil că aceste cuvinte ne spun mai mult despre caracterul lui Timotei, un om devotat lui Hristos (Fil. 2:19-21), dar căruia îi lipsea îndrăzneala lui Pavel (cf. 1 Tim. 4:12; 2 Tim. 1:7-8; 2:1).

Identitatea celor numiți **frații** care îl însoțeau pe Timotei nu este clară. Se pare că Timotei a plecat din Efes însoțit de Erast (Fapte 19:22). Probabil că li s-au alăturat și alți oameni, care au compus grupul celor ce l-au însoțit pe Pavel în distribuirea ajutoarelor (Fapte 20:4).

16:12. Ultima dintre întrebările corintenilor (cf. 7:10) se referea la **Apolo**. Probabil că ei întrebaseră despre posibilitatea revenirii lui în Corint. Pavel le-a spus că l-a **rugat mult** pe Apolo să facă acest lucru, dar alexandrinul atât de înzestrat cu daruri a hotărât să rămână cu Pavel în Efes și să nu se alăture lui Timotei și Erast în călătoriile lor (Fapte 19:22). Pavel afirmase despre Apolo mai devreme în epistolă că este colaboratorul lui în lucrare, sub conducerea lui Dumnezeu (1 Cor. 3:9). Acest verset atestă că Pavel se purta cu colaboratorii lui în lucrarea spirituală ca un partener, nu ca un stăpân.

V. Încheiere (16:13-24)

A. Îndemnuri pentru o comportare adecvată și recomandări (16:13-18)

16:13-14. Pavel își încheie epistola cu un îndemn foarte energic în cinci părți. Porunca: **Vegheați (grēgoreite)** poate fi tradusă prin: „fiți sărguincioși în împlinirea voii lui Dumnezeu” (cf. 15:58, „sporiți întotdeauna în lucrul Domnului”). Cu privire la vulnerabilitatea corintenilor față de învățătorii falși (cf. 2 Cor. 11:3), îndemnul: **fiți tari în credință** era foarte potrivit (cf. 1 Cor. 15:1, 58). La fel erau și îndemnurile finale (similare textului gr. a mai multor Ps., ex., 27:14; 31:24): **fiți oameni, întăriți-vă**, adică fiți maturi (cf. 1 Cor. 14:20) și nu copii purtați de orice vânt (cf. Ef. 4:14). Sărguința și devotamentul erau necesare pentru ca „totul” să fie făcut **cu dragoste** (cf. 1 Cor. 12:31b-14:1).

16:15-16. Ahaia era o provincie romană care se întindea în centrul și în sudul Greciei, având drept capitală Corintul. Cei din **casa lui Stefana** erau printre primii convertiți din regiune (cf. Fapte 17:34, pentru că unii din Atena au crezut) și erau printre cei care și-au asumat responsabilitatea pentru bunăstarea generală a bisericii. Uneori Pavel numea prezbiteri (Fapte 14:23), dar în acest caz membrii casei lui Stefana și-au asumat voluntar responsabilitatea (cf. 1 Tim. 3:1). Pavel a recunoscut că erau chemați la această slujbă de Dumnezeu și i-a îndemnat pe ceilalți să le fie **supuși**. Ca o aplicație secundară, acest text este un argument solid împotriva concepției că atunci când se vorbea despre o casă, erau avuți în vedere și copiii. Este greu de înțeles cum puteau fi copiii mici utili **în slujba sfinților**. O condiție principală de a deveni conducător al bisericii era disponibilitatea de a sluji (cf. Mat. 23:11; Luca 22:26). Supunerea era datoria celorlalți membri față de cei care conduceau cu un astfel de spirit.

16:17-18. Prin simpla lor prezență, trei oameni din biserica din Corint, **Stefana... Fortunat și Ahaic**, au fost capabili să-l învioreze și să-l încurajeze pe Pavel, în ciuda faptului că probabil ei i-au confirmat veștile rele pe care le auzise mai înainte de la cei ai Cloei (1:11). Acești bărbați au fost probabil purtătorii scrisorii la care a răspuns Pavel (7:1 et al.).

B. Salutări, imprecăție și binecuvântare (16:19-24)

16:19. Bisericile din Asia, probabil cele prezentate în Apocalipsa 2-3, i s-au alăturat

lui Pavel în urarea de **sănătate** pentru biserica lor soră din Corint (cf. 1 Cor. 1:2). **Acuila și Priscila** confecționau corturi și Pavel i-a întâlnit în Corint, locuind cu ei. Ei l-au urmat pe Pavel la Efes și au rămas să lucreze acolo, punând la dispoziție casa lor ca loc de întâlnire (cf. Rom. 16:3-5). Bineînțeles, ei îi cunoșteau pe mulți din biserica din Corint și erau cunoscuți de ei.

16:20. Toți frații este o expresie care se poate referi la cei din biserica din Corint care se aflau în timpul scrierii epistolei la Efes, la credincioși din Efes care se întruneau într-o altă casă (ori case) decât casa lui Aquila și a Priscilei, sau pur și simplu la comunitatea de creștini din provincia Asia.

O **sărutare sfântă** (cf. 2 Cor. 13:12; Rom. 16:16; 1 Tes. 5:25; 1 Pet. 5:14) era în primul rând expresia simbolică a dragostei, a iertării și a unității care trebuie să existe între creștini. Astfel ea a ajuns să fie asociată cu Cina Domnului, ca preludiu la sărbătorirea ei (cf. Iustin *Apology* 1.65. 2). Era semnul legăturii familiale care îi unea pe credincioși. Nu există nici o indicație că practica era rezervată numai celor de același sex în epoca Noului Testament (cf. Luca 7:37, 45). Sugestia separării sexelor în schimbarea sărutărilor sfinte a fost făcută spre sfârșitul secolului al doilea, din cauza criticilor necreștinilor și a temerilor privind abuzurile erotice (cf. Athenagoras *Supplication* 32; Clement din Alexandria *Pedagogue* 3. 81. 2-4). Până în secolul al treilea se pare că sexele erau deja separate (*Apostolic Constitution* 2. 57. 17) și până în secolul al patrulea clericii și laicii erau de asemenea separați (*Apostolic Constitution* 8. 11. 9). Dar nu aceasta era practica Bisericii Noului Testament, unde dragostea unul pentru celălalt se exprima deschis.

16:21. Aici Pavel nu mai dictează epistola (cf. Rom. 16:22; Gal. 6:11) și scrie el însuși ultimele cuvinte.

16:22. Pavel își începe mesajul scris de el însuși cu un avertisment plin de pasiune îndreptat probabil la adresa învățătorilor falși (cf. 12:3) pe care el îi credea deja prezenți în adunare (cf. 2 Cor. 11:3-4). Verbul **iubește (philei)** este înrudit cu substantivul *philēmati* tradus „sărutare” (1 Cor. 16:20). El exprimă adorație și devotament, calități absente în cazul învățătorilor falși. Pavel invocă mânia lui Dumnezeu împotriva acestor învățători falși (cf. Gal. 1:8-9) rugându-L în același timp pe Domnul să revină (cf. Mat. 7:21-23; Apoc. 22:20). **Domnul nostru vine** este traducerea cuvintelor grecești *marana tha*

1 Corinteni 16:23-24

(**Maranata**), o transliterare a expresiei aramaice: „Doamne, vino.“

16:23-24. Pentru adunarea creștinilor din Corint Pavel a cerut lucrul de care ei aveau mare nevoie, **harul** permanent al **Domnului Isus Hristos** (cf. 1:4). El i-a asigurat că au lucrul pe care nu-l merită, **dragostea** (*agapē*) lui fierbinte, deși neîmpărtășită de ei (cf. 2 Cor. 6:11-13; 12:15). Îi îmbrățișează pe cei dezbinăți (cf. 1 Cor. 1:10), ca tatăl lor spiritual **în Hristos Isus** (4:15).

BIBLIOGRAFIE

Deluz, Gaston. *A Companion to First Corinthians*. editare și traducere Grace E. Watt. Londra: Darton. Longman and Todd, 1963.

Godet, Frederic Louis. *Commentary on First Corinthians*. Edinburgh: T & T. Clark. 1889. retipărire (2 vol. în 1). Grand Rapids: Kregel Publications, 1977.

Gromacki, Robert G. *Called to Be Saints: An Exposition of 1 Corinthians*. Grand Rapids: Baker Book House, 1977.

Gris Heide, F.W. *Commentary on the First Epistle to the Corinthians*. The New International Commentary on the New Testament. Grand Rapids: Wm. B. Eerdmans Publishing Co., 1953.

Hodge, Charles. *An Exposition of the First Epistle to the Corinthians*. Retipărire. Grand Rapids: Wm. B. Eerdmans Publishing Co., 1974.

Ironside, Henry Allen. *Addresses on the First Epistle to the Corinthians*. New York: Loizeaux Brothers, 1938.

Johnson, S. Lewis. Jr., „1 Corinthians“, în *The Wycliffe Bible Commentary*. Chicago: Moody Press, 1962.

Lenski, R.C.H. *The Interpretation of St. Paul's First and Second Epistles to the Corinthians*. Minneapolis: Augsburg Publishing House, 1963.

Mare, W. Harold. „1 Corinthians“, în *The Expositor's Bible Commentary*. Vol. 10. Grand Rapids: Wm. B. Eerdmans Publishing Co., 1976.

Morris, Leon. *The First Epistle of Paul to the Corinthians*. Tyndale New Testament Commentaries. Grand Rapids: Wm. B. Eerdmans Publishing Co., 1958.

Parry, R. St. John. *The First Epistle of Paul the Apostle to the Corinthians*. Cambridge: University Press, 1916.

Redpath, Alan. *The Royal Route to Heaven*. Westwood, N.J.: Fleming H. Revell Co., 1960.

Robertson, Archibald și Plummer Alfred. *The First Epistle of St. Paul to the Corinthians*. The International Critical Commentary. Edinburgh: T. & T. Clark, 1914.

2 CORINTENI

David K. Lowery

INTRODUCERE

Puține porțiuni din Noul Testament pun atât de multe probleme traducătorilor și comentatorilor ca și 2 Corinteni. De aceea, puțini predicatori se încumetă să expună sistematic conținutul epistolei. Dar cei care nu se sperie de această sarcină vor găsi o imagine intimă a inimii unui pastor, văzând cum apostolul Pavel i-a păstorit pe corintenii rebeli și le-a arătat o dragoste care nu putea veni decât de la Dumnezeu.

Autorul și cititorii. Cu excepția unor părți ale epistolei care sunt uneori considerate interpolări nepauline (ex., 6:14-17), cei mai mulți sunt de acord că 2 Corinteni nu provine din mâna unui scriitor anonim, ci din inima apostolului Pavel. Epistola a fost trimisă unei biserici înființate de el (Fapte 18:1-17) în a doua sa călătorie misionară. El a lucrat acolo un an și jumătate. La fel ca marea în timpul iernii, Corintul era un oraș agitat. (Vezi localizarea lui pe harta dintre Fapte și Rom.) Dar orice temeri ar fi avut Pavel, ele au fost parțial liniștite de viziunea din timpul nopții (Fapte 18:9-10), în care Domnul nu numai că i-a promis siguranța personală, ci i-a descoperit și faptul că mulți oameni din oraș erau rânduiți pentru credință. Existau multe motive pentru a nu da crezare nici uneia dintre aceste două afirmații. Nu cu multe luni înainte Pavel fusese bătut și închis în Filipi și din această cauză a fost alungat din Tesalonie și Berea de evreii furioși. În Corint trăia o comunitate destul de mare de evrei. Corintul nu părea a fi un teren fertil în care să rodească sămânța evangheliei. Este adevărat, noul Corint nu mai era același oraș pus la stălpul infamiei de către dramaturgii și filozofii atenieni ca orașul afemeiaților, prostituatelor și al imoralității (vezi *Introducere* la 1 Corinteni), dar reînființarea lui de către Roma în anul 46 î.Hr. nu a schimbat prea mult climatul său moral. Când Pavel a scris Epistola către Romani și a prezentat degradarea omenirii răzvrătită (Rom. 1:21-32), el se afla în

Corint, unde a fost fără îndoială martorul realităților descrise în acele cuvinte.

Din nefericire, biserica din Corint nu era imună în fața depravării și Pavel a trebuit să-i corecteze în prima epistolă pe care le-a trimis-o (ex., 1 Cor. 5-6). Dar corintenii nu erau copiii veacului lor numai în problemele sexuale. Ei erau, de asemenea, foarte impresionați de calitățile exterioare, cum ar fi elocința și înțelepciunea umană superioară (1 Cor. 2), precum și de darurile spectaculoase, cum ar fi vorbirea în limbi (1 Cor. 12-14). Ei trăiau prin vedere, nu prin credință (cf. 2 Cor. 5:7), fapt pe care Pavel a urmărit să-l corecteze în corespondența și vizitele sale.

Contacte și corespondență. Natura și numărul contactelor și a corespondenței purtate între Pavel și corinteni este o chestiune asupra căreia nu s-a putut ajunge la un consens. Controversele sunt legate de numărul scrisorilor lui Pavel trimise la Corint (numărul lor variază între trei și cinci) și de numărul vizitelor lui (două sau trei). O analiză a acestor alternative se găsește în comentariile mai ample prezentate la *Bibliografie* (ex., Barrett, Hughes). Deși nu afectează înțelegerea Epistolei 1 Corinteni, varianta acceptată a vizitelor și a scrisorilor lui Pavel influențează interpretarea Epistolei 2 Corinteni. Comentariul prezent se bazează pe convingerea că Pavel a scris patru epistole și a făcut trei vizite.

1. Pavel a ajuns pentru prima oară în Corint în primăvara anului 51 d.Hr. și a lucrat acolo un an și jumătate. A plecat cu o corabie împreună cu Priscila și Acuila la Efes, în toamna anului 52 d.Hr. Cei doi au rămas aici iar Pavel și-a continuat drumul spre Ierusalim. Priscila și Acuila l-au întâlnit în Efes pe Apolo, l-au instruit și apoi l-au trimis la Corint pentru a lucra acolo un timp (Fapte 18:18-28).

2. În timp ce Apolo lucra în Corint (Fapte 19:1), în toamna anului 54 d.Hr., Pavel s-a întors la Efes în a treia sa călătorie misionară, unde a rămas doi ani și jumătate, înființând un centru de evanghelizare a provinciilor

2 Corinteni

învăcate (Fapte 19). Scrisoarea menționată în 1 Corinteni 5:9 (înțeleasă greșit de corinteni [1 Cor. 5:9-11] și care s-a pierdut) a fost probabil scrisă în prima parte a lucrării sale în Efes.

3. Pavel a aflat de înțelegerea greșită a scrisorii sale și despre alte probleme în biserica din Corint de la membrii casei lui Cloe (1 Cor. 1:11). Apoi a primit o delegație oficială formată din Stefana, Fortunat și Ahaic (1 Cor. 16:17) care i-au adus lui Pavel vești despre aceste probleme și întrebări referitoare la aspecte care dezbinau biserica. Prima Epistolă către Corinteni, cea de a doua scrisoare a lui Pavel trimisă bisericii, se adresează acestor probleme.

4. Dar se pare că problemele bisericii nu s-au rezolvat. Este posibil ca Timotei (cf. 1 Cor. 4:17) să fi adus aceste informații. Atunci Pavel a hotărât să facă a doua vizită bisericii, venind pe mare de la Efes la Corint. Aceasta poate fi vizita „cu întristare” menționată în 2 Corinteni 2:1, probabil din cauza acțiunilor unui om despre care este vorba în 2:5 și 7:12 și a refuzului corintenilor de a-l sprijini pe Pavel.

5. După această vizită și întoarcerea lui Pavel la Efes, el a trimis a treia scrisoare corintenilor (pierdută, la fel ca și prima) prin Tit. Pavel s-a întristat pentru că a fost obligat să scrie această scrisoare (2 Cor. 2:3-4) din cauza naturii ei disciplinare (7:8-9). După revolta argintarilor (Fapte 19:23-41) Pavel a părăsit Efesul în primăvara anului 56 d.Hr., mergând spre Macedonia (Fapte 20:1), oprindu-se pe drum în Troa, unde a sperat că-l va întâlni pe Tit (2 Cor. 2:13) și va afla noutăți despre situația din Corint. Deoarece nu l-a găsit pe Tit acolo, a plecat îngrijorat spre Macedonia, făcându-și probleme serioase din cauza siguranței lui Tit (7:5-6). Acolo l-a întâlnit pe Tit care i-a adus vești bune despre starea generală a bisericii corintene, dar vești rele despre un grup ostil lui Pavel.

6. Pavel a scris din Macedonia a patra scrisoare, 2 Corinteni.

7. Apoi Pavel a făcut a treia vizită în Corint, în timpul iernii anului 56-57 d.Hr. (Fapte 20:2-3).

În rezumat, aceste etape sunt: (1) Prima vizită în Corint. (2) Prima epistolă trimisă corintenilor (pierdută). (3) A doua scrisoare trimisă corintenilor (1 Corinteni). (4) A doua vizită la Corint (vizita „cu întristare”, 2 Cor. 2:1). (5) A treia scrisoare trimisă corintenilor (pierdută). (6) A patra scrisoare trimisă corintenilor (2 Corinteni). (7) A treia vizită la Corint.

Dumnezeu nu a dorit ca cele două scrisori care s-au pierdut să facă parte din canonul biblic.

Scopul și natura Epistolei. Nici o altă epistolă a lui Pavel nu are un caracter atât de personal și de intim ca 2 Corinteni. În ea Pavel și-a deschis sufletul și a mărturisit dragostea lui neclintită pentru corinteni, în ciuda afecțiunii lor nestatornice pentru el.

Una dintre grijile cele mai mari ale lui Pavel era prezența învățătorilor falși, care afirmau că sunt apostoli și care pătrunseseră în biserică. Ei își afirmau propriile idei și, concomitent, încercau să discrediteze persoana și mesajul apostolului. A doua Epistolă către Corinteni a fost scrisă pentru apărarea autenticității apostolului și a mesajului său. Pavel însă nu a încercat să se protejeze pe sine însuși, pentru că știa că acceptarea lucrării și a mesajului său erau strâns legate de starea spirituală a bisericii corintenilor.

Cine erau acești oponenti ai lui Pavel? Este un aspect foarte dezbătut. O concepție este că acești oameni erau evrei elenizați (i.e., evrei a căror primă limbă era greaca fie că locuiau în Palestina, ca Ștefan, fie că trăiau în diaspora, ca Timotei). Deși pretindeau că sunt urmași ai lui Hristos, ei se prezentau ca descendenții lui Moise.

A doua concepție este că oamenii care pretindeau că erau apostoli ai lui Hristos erau evrei de orientare gnostică sau docetistă, care respingeau suferințele pământești ale lui Isus în perioada smeririi Sale și susțineau că numai gloria lui Isus manifestată în înălțarea Lui la cer era aspectul normal al vieții în această lume. Acești învățători mincinoși se aflau deja în biserică atunci când Pavel a scris 1 Corinteni (cf. 4:8-21; 12:3), dar ulterior și-au manifestat deschis opoziția față de Pavel și față de teologia lui.

A treia concepție este că acești oponenti ai lui Pavel erau evrei din Palestina care afirmau că erau apostoli ai lui Hristos. Unii dintre susținătorii acestei concepții cred că oponentii lui Pavel căutau în mod ostentativ să consolideze poziția apostolilor din Ierusalim: Iacov, Petru și Ioan. Ei susțineau primordialitatea Legii și pretindeau fidelitate față de modul lor de interpretare.

Probabil că un portret sigur al acestor oponenti nu va exista niciodată, dar pagubele produse de ei în biserica din Corint și durerile sufletești ale lui Pavel din această cauză sunt bine cunoscute. Chiar dacă Pavel îi confruntă direct numai în ultimele capitole din

2 Corinteni, influența lor poate fi resimțită în toată epistola, care se desfășoară în trei etape.

1. Primele șapte capitole sunt în cea mai mare parte o discuție despre lucrarea lui Pavel, despre influența ei specifică asupra relației lui cu membrii bisericii corintene și despre caracteristicile ei generale, așa cum sunt reflectate în paradoxurile care marchează lucrarea unui slujitor al lui Hristos. Pavel respinge categoric acuzațiile aduse de oponenții săi care afirmau că lucrarea și planurile lui de călătorie erau suspecte.

2. Capitolele 8 și 9 se referă la strângerea de ajutoare pentru săracii din Ierusalim. Corinteni au fost inițial în favoarea acestei participări la strângerea de ajutoare, dar nu au reușit să-și respecte angajamentul, probabil din cauza oponenților lui Pavel care afirmau că apostolul va profita el însuși de pe urma contribuției lor.

3. Ultimele patru capitole conțin (a) o apărare a apostoliei sale și (b) o denunțare a celor care se opuneau lui și lui Hristos. O trăsătură dominantă a acestei epistole este identificarea lui Pavel cu Hristos. Afirmatia scrisă de el galatenilor: „nu mai trăiesc eu ci Hristos trăiește în mine” este exemplificată într-un mod convingător în 2 Corinteni 10-13.

Unitatea. Toate epistolele lui Pavel conțin digresiuni cărora le lipsește continuitatea, dar această tendință nu este nicăieri mai vizibilă ca în 2 Corinteni. Circumstanțele scrierii ei au contribuit la această caracteristică a epistolei. Această explicație însă nu-i mulțumește pe cei ce identifică foarte multe interpolări în text. Au fost propuse cinci interpolări.

1. Pasajul din 2 Corinteni 2:14-7:4 este considerat de unii o epistolă separată care întrerupe trecerea lină de la 2:13 la 7:5.

2. În textul mai mare deja menționat, se afirmă foarte des că 6:14-7:1 este o parte străină de secțiunea principală, întrerupând legătura dintre 6:13 și 7:2. Unii cred că aceasta este „epistola” menționată de Pavel în 1 Corinteni 5:9.

3. Unii consideră că 2 Corinteni 8 este o porțiune interpolată dintr-o altă scrisoare, pentru că 9:1 începe ca și cum nu s-ar fi vorbit deloc mai înainte despre strângerea de ajutoare, în timp ce unii cred că tranziția spre acest subiect din capitolul 8 este excesiv de abruptă.

4. Unii cred că pasajul cuprins între capitolele 10 și 13 formează o altă epistolă, fie anterioară primelor nouă capitole, fiind astfel

scrisoarea mai severă trimisă de Pavel, fie trimisă după trecerea unei perioade de timp, fiind astfel a cincia și ultima scrisoare din corespondența corinteană.

5. Textul din 2 Corinteni 11:32-33 pare a fi o intervenție nefirească în cursul logic al expunerii din pasajul cuprins între 11:31 și 12:1. Aceste versete sunt considerate o interpolare aparținând unui corector ulterior al epistolei.

Deși pasajele menționate au problemele lor, soluțiile propuse și epistola trunchiată care ar rezulta în urma aplicării acestor soluții se confruntă cu probleme și mai mari. Nici o explicare a modului în care pasajele fragmentate au ajuns în epistola canonică 2 Corinteni nu a întrunit măcar o acceptare minimală. Acest fapt, împreună cu numărul foarte redus al dovezilor care susțin aceste interpolări, duce la dificultăți pe care nici o teorie nu le poate soluționa. În concluzie, 2 Corinteni are coeziune în unitatea ei (cu toate digresiunile existente).

STRUCTURA

- I. Introducere (1:1-11)
  - A. Salutări și prezentarea scriitorului și a cititorilor (1:1-2)
  - B. Mulțumiri pentru mângâierea lui Dumnezeu (1:3-11).
- II. Lucrarea apostolică (1:12-7:16)
  - A. Justificarea schimbării planurilor (1:12-2:11)
  - B. Prezentarea lucrării glorioase (2:12-7:16)
    1. Biruitori în Hristos (2:12-3:6)
    2. Glorie din partea Duhului (3:7-18)
    3. Putere din partea lui Dumnezeu (4:1-15)
    4. Perspectiva eternă (4:16-5:10)
    5. Mesajul reconcilierii (5:11-6:2)
    6. Semnele lucrării (6:3-10)
    7. Reacția anticipată (6:11-7:16)
- III. Dărnicia plină de har (cap. 8-9)
  - A. Exemple de generozitate (8:1-9)
  - B. Sfaturi și aranjamente pentru strângerea ajutoarelor (8:10-9:5)
  - C. Răsplata generozității (9:6-15)
- IV. Acțiune pozitivă (10:1-13:10)
  - A. Apel la ascultare (10:1-6)
  - B. Înfruntarea apostolilor falși (10:7-11:15)
  - C. Acreditarea apostolului (11:16-12:10)
  - D. Reacția recomandată (12:11-13:10)

2 Corinteni 1:1-4

- V. Încheierea (13:11-14)
 A. Comportamentul adecvat (13:11-12)
 B. Salutări și binecuvântare (13:13-14)

COMENTARIUL

I. Introducere (1:1-11)

Aflat în Macedonia, gata să pornească spre Corint în a treia sa vizită, Pavel și-a pregătit venirea prin trimiterea acestei scrisori. Numele scriitorului și al destinatarilor, urmate de o salutare, respectă stilul comun epistolar al primului secol (cf. Fapte 23:26).

A. Salutări și prezentarea scriitorului și a cititorilor (1:1-2)

1:1. Cu toate că prezentarea lui Pavel drept apostol nu este neobișnuită, în nici o altă epistolă poziția lui nu a fost mai controversată ca în această epistolă. Apărarea adevărului că este **apostol al lui Isus Hristos** reprezintă însuși miezul acestei epistole. Spre deosebire de apostolii falși din Corint care i se opuneau, **Pavel** era trimis de Hristos Isus (Fapte 9:15). El nu și-a ales singur poziția, ci a fost ales apostol de Dumnezeu (Fapte 22:14).

Unul dintre colegii de lucrare iubit în mod deosebit de Pavel a fost **Timotei**. El mai este menționat în versetele introductive ale altor epistole: Filipeni, Coloseni 1 și 2 Tesaloniceni, Filimon. Timotei i s-a alăturat lui Pavel la începutul celei de-a doua călătorii misionare (Fapte 16:3) și s-a dovedit un coleg de lucrare foarte valoros (cf. Fil. 2:19-22). De asemenea, Timotei avea experiența lucrării din Corint (Fapte 18:5; cf. 1 Cor. 16:10-11; 2 Cor. 1:19), deci asocierea numelui său cu al lui Pavel în cadrul salutării nu era o simplă formalitate. Cu toate că Timotei era protejatul lui Pavel, apostolul l-a considerat **fratele** lui (ca și în Col. și Fil.).

Deși existau motive de îngrijorare pentru situația imediat următoare a bisericii **lui Dumnezeu care este în Corint** (cf. 2 Cor. 11:3), Pavel era pe deplin convins că cei care formau biserica îi aparțineau lui Dumnezeu (cf. Fapte 18:10) și nici o putere nu-i putea despărți de El (Rom. 8:38-39). Desigur, acest lucru nu era valabil numai pentru corinteni, ci pentru toți creștinii care se aflau în regiunea capitalei provinciei **Ahaia**. Și aceștia erau cuprinși în termenul **sfinții**, oameni puși deoparte de Dumnezeu ca să-L slujească, dar

care nu erau imuni la controversele din Corint și la consecințele lor.

1:2. **Har** este un cuvânt ce se referă la dragostea lui Dumnezeu în acțiune, iar prin **pace** apostolul se referă la rezultatul ei. Ambele aspecte au fost manifestate în lucrarea lui Isus (Ioan 1:14; 14:27). Pavel spera ca această salutare să își găsească expresie în viețile corintenilor pe care-i păstora. (Vezi tabelul cu „Introducerile epistolelor lui Pavel“ de la Rom. 1:17.)

B. Mulțumiri pentru mângâierea lui Dumnezeu (1:3-11).

Unul dintre multele paradoxuri ale vieții creștine este că harul lui Dumnezeu este simțit în cea mai mare măsură nu în situațiile cele mai bune, ci în cele mai grele. Oricât de mult dorește un creștin să fie înălțat (cf. 1 Cor. 4:8), el găsește de cele mai multe ori harul în stările umile (cf. 2 Cor. 12:9). Această temă răzbate din toată epistola și își găsește expresia cea mai elocventă în mulțumirile lui Pavel.

1:3-4. Pavel menționează cuvântul **necazurile** (*thlipsei*, „presiuni, suferințe“) de nouă ori în această epistolă (v. 4 [de două ori], 8; 2:4; 4:17; 6:4; 7:4; 8:2, 13; uneori este trad. prin „măhnire“, „întristare“ sau „strâmtorări“). Pavel folosește și verbul corespunzător, *thlibō*, de trei ori în această epistolă („suntem în necaz“, 1:6; „suntem încolțiți“, 4:8; „necăjiți“, 7:5). Toți creștinii trec prin necazuri, iar apostolul Pavel a îndurat mai multe necazuri decât toți cititorii săi. Necazurile, spune Pavel, îi ajută pe creștini să-și schimbe perspectiva, trecând de la lucrurile exterioare și trecătoare la cele interioare și eterne (cf. 1:9; 54:17-18).

Sursa **oricărei mângâieri** este **Dumnezeu**. Însuși, pentru care Pavel folosește trei titluri: **Tatăl Domnului nostru Isus Hristos** (cf. expresiei identice din Ef. 1:3 și 1 Pet. 1:3), **Părintele** (i.e., Creatorul) **îndurărilor și Dumnezeul** „oricărei mângâieri“. Este același Dumnezeu care l-a sprijinit pe Pavel în toate suferințele sale (2 Cor. 1:8-9) și l-a scăpat din ele (v. 10). Cuvântul „îndurărilor“ traduce grecescul *oiktirmōn*, folosit numai de patru ori în alte părți ale Noului Testament (trad. „îndurare“ în Rom. 12:1; Fil. 2:1; Col. 3:12 și „milă“ în Evr. 10:28). Așa cum darurile spirituale nu sunt oferite numai pentru avantajul celui care le-a primit ci trebuie folosite pentru slujirea altora (cf. 1 Pet. 4:10), tot așa și **mângâierea** primită de la **Dumnezeu** le dă credincioșilor puterea de a-i **mângâia**

pe alții. Mângâierea lui Dumnezeu este transmisă prin oameni (cf. Fapte 9:10-19; 2 Cor. 7:6) și prin intermediul rugăciunii (1:11). (Pavel a folosit o formă a cuvântului „mângâiere” de cinci ori în gr. [trad. de cinci ori în COR, dar numai de patru ori în NIV — n.tr.] în v. 3-4 și de alte cinci ori în v. 5-7!)

1:5-7. Suferințele prin care a trecut Pavel au fost consecința relației sale cu Hristos (cf. Mat. 5:11; Col. 1:24). Predicând evanghelia, el a avut de suferit din partea oamenilor (ex., 2 Cor. 11:23-26) și din cauza privațiunilor inerente sarcinii sale (11:27). Dar suferințele lui Pavel pentru Hristos au fost însoțite de **belșug... de mângâiere**.

Când s-a referit la **suferințele lui Hristos** (1:5) și la **aceleași suferințe** pe care le au credincioșii (v. 6), Pavel s-a gândit fie la suferințele sale din Asia, despre care vorbește în continuare (v. 8), fie la durerea produsă lui de problemele bisericii corintene (cf. 11:28-29). Poate că Pavel s-a gândit la ambele feluri de suferințe, dar dacă s-a referit cu precădere la cel de al doilea fel de suferințe (cf. 7:5), atunci suferințele corintenilor erau similare. Scrisoarea aspră a lui Pavel (7:8) a produs în ei o întristare profundă când au înțeles cât de mult l-a mâhnit comportamentul lor pe Pavel (7). Pentru Pavel a fost un **necaz** faptul că a fost obligat să scrie (2:4), dar a scris din dragoste pentru ei, **pentru mângâierea și mântuirea** lor (cf. 7:10). Mântuirea la care se referă Pavel aici este progresul lor în sfințire, efect obținut până la urmă de această epistolă (cf. 7:11). Reacția corintenilor a adus mângâiere atât lor înșiși cât și lui Pavel (7:13) și a întărit **nădejdea** lui Pavel (1:7) că Dumnezeu avea într-adevăr mâna asupra vieții lor (cf. Evr. 12:7-8). În plus, mângâierea corintenilor a produs în ei „răbdare” (*hypomonē*, neclintire în situații neplăcute; cf. 2 Cor. 6:4; Rom. 5:3; Col. 1:11; Iac. 1:3).

1:8-11. Acea **nădejde** în **Dumnezeu** care l-a susținut pe Pavel în relația lui cu membrii bisericii din Corint a adus rezultate și în propria lui viață. O experiență avută în Asia (vezi harta dintre Fapte și Rom.) l-a adus la capătul puterilor. Corinteni aflaseră despre această experiență, probabil prin Tit, dar nu au știut cât a fost de gravă. În loc să treacă cu vederea acea stare de disperare și neajutorare, Pavel a scos-o în evidență pentru a arăta cât de neputincioși erau, și el și corinteni, fără Dumnezeu și pentru a sublinia cât de importantă este rugăciunea ca mijloc al intervenției pline de har și al ajutorului lui Dumnezeu.

Care a fost **necazul** prin care a trecut Pavel este un subiect încă în dezbatere. Comentatorii din secolul XIX și de dinainte au considerat că expresia: **care ne-a lovit în Asia** se referă la Efes. Experiența lui Pavel era legată de ceea ce spune el în 1 Corinteni 15:32, referindu-se la lupta cu fiarele, probabil o aluzie la revolta lui Dimitrie și a celorlalți argintari (Fapte 19:23-41). Cu toate acestea, acel pasaj nu spune că Pavel ar fi pățit ceva. Părerile din secolul XX au tendința de a localiza experiența lui Pavel în teritoriul provinciei Asia (partea vestică a Turciei de astăzi). A fost sugerată Valea Licus, unde Pavel a fost bătut de către evrei (2 Cor. 11:24), bătaie în urma căreia era să moară. O altă posibilitate este că el a contractat o boală gravă care a avut consecințe devastatoare. Toate aceste păreri sunt doar presupuneri. Faptul că nu putem identifica cu precizie această experiență permite credincioșilor de astăzi să aplice adevărul conținut aici la ei înșiși, mai ales când se află în situații disperate în care scăparea pare imposibilă.

Pavel a crezut că va muri. A fost „apăsător” **peste măsură de mult, mai presus de puterile** umane, fără să mai aibă speranță **de viață**, convins că **trebuie să „moară”** (cf. 4:10-12, 16; 11:23-25). Viața creștină nu a fost pentru Pavel un drum presărat cu tranșafiri. Unii au sugerat că această experiență a alterat perspectiva lui Pavel despre destinul său. Înainte își exprima speranța că se va afla printre cei care se vor afla în viață la revenirea lui Hristos (cf. 1 Cor. 15:51-52; 1 Tes. 4:15-17). Acum el se gândește la înviere (cf. Fil. 3:10-11).

Un lucru este sigur: Pavel avea încredere că Dumnezeu îl **izbăvește** din pericol (cf. 2 Cor. 4:8-14) până când cursa lui va fi gata (2 Tim. 4:7) și își va încheia lucrarea. Mai târziu, Pavel era sigur că Dumnezeu îl va **izbăvi de moarte** (cf. 1 Cor. 15:55; 2 Cor. 4:14). Pavel avea o speranță fermă în corinteni (1:7) și de asemenea în Domnul (v. 10). **Rugăciunile** corintenilor (v. 11) făceau parte din această izbăvire, un mijloc hotărât de Dumnezeu pentru a-Și îndeplini voia printre oameni.

II. Lucrarea apostolică (1:12-7:16)

Unul dintre motivele pentru care Pavel a scris această scrisoare a fost să răspundă insinuărilor din Corint referitoare la autenticitatea apostoliei sale, la corectitudinea comportamentului și la sinceritatea devotamentului lui față de ei. Mai târziu (în cap. 10-13)

2 Corinteni 1:12-20

Pavel a apărât caracterul autentic al apostoliei sale. Întrebările legate de corectitudinea comportamentului său, mai ales cu privire la „strângerea de ajutoare”, sunt abordate în capitolele 8 și 9. Tema dominantă a capitolelor precedente (1:12-7:16) este o emoționantă afirmare de către Pavel a devotamentului său sincer față de misiunea sa în general și față de corinteni în particular.

A. Justificarea schimbării planurilor (1:12-2:11)

Cine a semănat în mințile corintenilor îndoielile cu privire la presupusa lipsă de devotament a lui Pavel față de biserică și cu privire la lipsa lui de sinceritate? Nimeni nu știe cu siguranță. Dar o concluzie rezonabilă este că vinovați au fost apostolii falși (11:4, 13), care sperau să-l discrediteze pe principalul lor rival. Cu toate că Pavel amână confruntarea deschisă cu acești oponenți până la sfârșitul scrisorii, o nuanță polemică poate fi sesizată și în aceste prime capitole.

1:12. Pavel a abordat direct întrebările legate de motivele sale. El putea afirma cu toată încrederea (**lauda noastră**) că sensibilitatea morală pe care o avea **cugetul** lui (cf. 4:2; 5:11), intensificată de cunoașterea Cuvântului lui Dumnezeu, era deasupra oricărei muștrări în privința comportării sale, **mai ales față de corinteni** (cf. 1 Cor. 4:3-4). El spune trei lucruri despre comportamentul lui. (1) Inima lui era integă. În loc de **sfințenie** (*hagiotēti*) Pavel scrie probabil „simplitate în sensul de onestitate” (*haplotēti*; cf. 2 Cor. 11:3). Aceste două cuvinte grecești ar fi putut fi ușor confundate de un copist al manuscrisului. (2) Comportamentul lui se bazează pe **curăție de inimă** (cf. 1 Cor. 5:8; 2 Cor. 2:17) în privința scopurilor sale și rezista celei mai riguroase analize. (3) Comportarea lui **nu** se bazează **pe o înțelepciune lumească** (*sarkikē*, lit., „firească”, i.e., umană), pentru că aceasta își caută propriul interes. Dimpotrivă, comportarea lui se bazează pe **harul lui Dumnezeu**, adică este călăuzit de dragoste pentru alții și caută lucrurile folositoare lor.

1:13-14. Scrisorile lui Pavel se asemănau cu modul lui de comportament: simple, sincere, scrise nu cu înțelepciunea umană, ci prin harul lui Dumnezeu. Pavel nu și-a ascuns adevăratele gânduri și nu a avut motive ascunse în corespondența cu cei din Corint. Pavel era deschis și direct ca persoană; la fel s-a manifestat și în epistolele lui. El considera că, cel puțin într-o măsură (**în parte**), corintenii erau obligați să recunoască

acest lucru. Pavel spera că această acceptare parțială se va transforma într-o zi într-o acceptare din toată inima (**până la sfârșit veți cunoaște**). Aceasta era părerea lui Pavel despre ei. El era încrezător în autenticitatea convertirii lor (cf. 1 Cor. 9:1-2). Era convins că în cele din urmă vor fi total de partea lui și, chiar mai mult, el va deveni **lauda** (*kau-chēma*, „a jubila sau a exulta”) lor **în ziua Domnului Isus** (cf. Fil. 2:16), adică în fața tronului de judecată al lui Hristos (cf. 2 Cor. 5:10-11).

1:15-16. În acest spirit de încredere în relația sa cu membrii bisericii din Corint, Pavel își propune o călătorie de la Efes care îi va permite să îi viziteze și să le aducă **un al doilea har**. Se pare că s-a petrecut o schimbare a planurilor sale despre care le vorbise anterior (1 Cor. 16:5-7). Atunci spera să ajungă la Corint în timpul călătoriei sale spre Macedonia și să petreacă iarna cu ei, un plan pe care până la urmă l-a urmat (cf. Fapte 20:1-3). Schimbarea planului a permis două vizite: prima de la Efes la Corint și apoi spre **Macedonia**; apoi putea să mai facă o oprire în timpul întoarcerii. Cele două vizite aveau scopul exprimării dragostei lui Pavel față de ei. Apostolul dorea să-i vadă cât mai des posibil.

1:17. Pavel și-a schimbat însă intențiile cu privire la itinerariul său (cf. 2:1) și opoziții lui au spus că ezitățile sale erau un semn al unei inconsecvențe fundamentale, care afecta nu numai călătoriile sale, ci și mesajele sale. Pavel a negat cu mult zel acest lucru. El nu lua **hotărâri... în felul lumii** (i.e., „în interes propriu”; cf. „lumească” din 1:12), care ar fi fost în detrimentul lor pentru a servi intereselor lui. Nici nu vorbea cu două înțelesuri pentru a-și atinge scopurile proprii. El le va explica mai târziu motivele schimbării planului său (1:23-3:2), dar deocamdată era mai preocupat de acuzația că mesajul său ar fi echivoc și nedemn de încredere.

1:18-20. Sursa stabilității lui Pavel în lucrarea sa era **Dumnezeu** Însuși, care este **credincios**, iar **vorbirea** lui Pavel nu era mai nesigură decât Dumnezeu. Deoarece Pavel nu era oscilant în mesajul său („Da” și „Nu”, v. 18), el nu era oscilant nici în planurile sale („Da, da” și „Nu, nu”, v. 17). Miezul mesajului său era persoana lui **Isus Hristos** care confirmă toate **făgăduințele** lui Dumnezeu făcute oamenilor. Singura reacție posibilă în fața mesajului lui Dumnezeu este „**Amin**” (lit., așa să fie”). Acest răspuns al ascultării față de Dumnezeu i-a adus pe Pavel, pe **Silvan** și **Timotei** în Corint și i-a determinat

să-L înalțe pe Hristos în sinagoga corintenilor (Fapte 18:5). În Hristos s-au împlinit promisiunile făcute lui Avraam și David (Rom. 1:3; 11:5; Gal. 3:16) și El este sfârșitul Legii (Rom. 10:4), adevăr contestat de oponenții lui Pavel (cf. 2 Cor. 3). Cu toate acestea, mesajul propovăduit de Pavel și de tovarășii săi de lucru au dus la mântuirea corintenilor și acest lucru a fost **spre slava lui Dumnezeu**.

1:21-22. Cei care spun „Amin“ mesajului evangheliei experimentează stabilitatea și siguranța **în Hristos. Dumnezeu** îl unge pe fiecare credincios cu Duhul Sfânt atunci când crede astfel încât, la fel ca Hristos (*Christos* înseamnă „Unsul“), să-L laude pe Dumnezeu prin viața lui (cf. Mat. 5:16). Ioan spune că credincioșii primesc această ungere de la Dumnezeu (1 Ioan 2:20, 27). Este o revărsare a Duhului Sfânt asupra credinciosului, care amintește de ungerea preoților cu untdelemn.

O altă consecință a prezenței Duhului în credincios este faptul că el este **pecetluit** (cf. Ef. 1:13-14), lucru care are loc tot în momentul în care el crede. O pecete pe un document în timpul Noului Testament identifica și arăta cine este proprietarul acelui document, care îl va „proteja“. La fel stau lucrurile și în privința mântuirii, Duhul Sfânt, ca o pecete, confirmând identificarea creștinilor cu Hristos și faptul că ei îi aparțin lui Dumnezeu și sunt protejați de El (cf. 1 Cor. 6:19-20). Poate că acest adevăr l-a determinat pe Pavel să se prezinte drept robul lui Hristos (Rom. 1:1; Fil. 1:1).

A treia lucrare a Duhului în momentul mântuirii este confirmarea faptului că Dumnezeu va duce la îndeplinire ceea ce a început. Răscumpărarea prezentă este numai o anticipare a ceea ce ne va rezerva viitorul (cf. Rom. 8:23) și prezența **Duhului în inimă** (cf. Rom. 5:5; 2 Cor. 5:5) este ca **arvuna** care garantează lucrurile care vor urma. Cuvântul „arvuna“ traduce grecescul *arrabōna*, prima rată, care-l obliga pe cumpărător să achite ratele în continuare. Același cuvânt grecesc este folosit în 5:5 și în Efeseni 1:14 (cf. „cele dintâi roade ale Duhului“, Rom. 8:23).

1:23-24. Pavel începuse să explice de ce și-a schimbat planurile (v. 15). Atunci el a spus că „vorbierea“ lui (v. 18) este integră, lucru care a dus la digresiunea din versetele 19-22. Acum el se întoarce la explicarea schimbării planurilor sale.

El a înțeles că schimbarea planurilor sale a produs o problemă în Corint. Acest lucru reiese din afirmația fermă a lui Pavel:

Iau pe Dumnezeu martor (cf. Rom. 1:9; Fil. 1:8; 1 Tes. 2:5, 10). Făcând un legământ solemn (avându-L pe Dumnezeu ca judecător), Pavel a mizat totul, însăși viața lui, pe adevărul explicației care urmează. Pavel și-a amânat vizita din grijă pentru corinteni, pentru că dorea să evite aplicarea unor măsuri disciplinare (**să vă cruț**). Deși, ca apostol, avea o mare autoritate (2 Cor. 10:2-8; cf. 1 Cor. 5:4-5; 1 Tim. 1:20), Pavel ezita să o exercite. El nu **avea stăpânire peste credința** lor, adică nu profita de pe urma faptului că ei au venit la credința în Hristos prin el, folosindu-și autoritatea. Metodele dictatoriale pot duce la supunere, dar nu la ascultarea dorită de el, care vine prin credință. Dominarea autoritară este deseori modul de comportament al apostolilor falși și al împărăției pe care o slujesc ei (cf. 2 Cor. 11:13-15), dar nu era și calea lui Hristos (Luca 22:25-27), nici a celor care Îi continuă lucrarea (1 Pet. 5:3). Pavel i-a asigurat pe corinteni: **vrem să lucrăm și noi împreună** cu voi (lit., „împreună lucrători“; cf. 1 Cor. 3:9). El nu lucra împotriva lor sau dominându-i.

2:1-2. Slujitorul lui Hristos nu este străin de durere și de suferință (Mat. 5:10-12; Ioan 15:18-20; 1 Pet. 2:21). Pavel a avut parte de suferințe (cf. 2 Cor. 1:4-10; 11:16-32) dar nu s-a eschivat de la ele. Totuși, nu era nebun. Dacă ar fi putut evita suferințele în procesul atingerii scopului său, ar fi făcut-o. Această convingere a dus la schimbarea planurilor lui cu privire la corinteni.

Când anume a avut loc prima vizită **cu întristare** este un lucru neelucidat. Ar fi putut avea loc după călătoria în care el a înființat biserica, dar înainte de a scrie 1 Corinteni, așa cum susțin mulți. Dar, dacă ar fi așa, este ciudat că în acea epistolă nu se găsește nici o mențiune sau aluzie la această vizită. Mai plauzibilă este sugestia că el a plecat din Efes la Corint după ce a scris 1 Corinteni. Vizita lui „cu întristare“ poate fi legată de cele două vizite preconizate menționate anterior (2 Cor. 1:15-16) și se poate referi la prima parte din planurile lui nerealizate. În timpul acelei vizite au ieșit la iveală unele lucruri dureroase care i-au „întristat“ pe corinteni, ca și pe Pavel (vezi comentariile de la 2:5). Pentru a evita și alte suferințe, atât pentru ei cât și pentru el, Pavel și-a amânat acum vizita.

2:3-4. În loc de a-i vizita, el a hotărât să le scrie o scrisoare, o acțiune îndrăznească și riscantă, având în vedere tendința corintenilor spre înțelegerea greșită a lucrurilor (cf. 1 Cor. 5:9-10). Dacă vizita sa „cu întristare“

2 Corinteni 2:5-11

(2 Cor. 2:1) a avut loc înainte de scrierea epistolei 1 Corinteni, scrisoarea la care se referă aici (**v-am scris cum v-am scris**) ar fi această epistolă. Dar dacă vizita lui „cu întristare” a avut loc după ce a **scris** 1 Corinteni, lucru mai plauzibil, scrisoarea la care se referă Pavel a fost scrisă după 1 Corinteni și s-a pierdut (nefiind scopul lui Dumnezeu să facă parte din Scriptura inspirată de El). (Vezi punctul 5 de la „Contacte și corespondență” din *Introducere*.)

Nu putem decât presupune ce a conținut acea scrisoare din comentariile care urmează în 2 Corinteni 2:5-11 și 7:5-12. Ceea ce reiese în mod evident este profunzimea sentimentelor lui Pavel și tulburarea lui atunci când a scris scrisoarea (**multă mâhnire** [*thlipseōs*; „necazuri sau presiuni”; cf. 1:4] și **strângere de inimă**) și când aștepta vești de la Tit despre primirea ei (cf. 7:5-8).

2:5. Lucrul care a făcut ca vizita să fie dureroasă (v. 1) și a dus la scrierea unei scrisori severe pare a se referi la un anumit om din Corint. Nu este sigur dacă acel om era membru al bisericii corintene sau se afla în vizită acolo. Totuși, Pavel îl considera creștin.

Nu se știe cu certitudine care au fost faptele acestui om care au produs atât de multă întristare. Mulți scriitori l-au identificat în trecut pe acest om cu membrul bisericii vinovat de incest, judecat de Pavel (1 Cor. 5). Relativ puțini mai susțin acum această concepție datorită severității acelei judecăți (1 Cor. 5:5), prin comparație cu situația prezentă, și datorită faptului că este puțin probabil ca 1 Corinteni să fi fost scrisoarea la care se face referire în 2 Corinteni 2:3-4.

Modestia lui Pavel din acest verset sugerează că este mai probabilă alternativa ca acel om să fi pus la îndoială sau să fi înfruntat autoritatea lui Pavel în timpul vizitei lui „cu întristare” (v. 1). Se pare că membrii bisericii corintene nu au făcut legătura dintre contestarea autorității lui Pavel și propria lor bunăstare spirituală. Ei au considerat acest lucru drept o problemă personală, care nu impunea nici o acțiune din partea lor, o concepție pe care Pavel a combătut-o în scrisoarea lui, iar ei au recunoscut că era greșită.

2:6. Reacția lor a fost pedepsirea vinovatului. **Pedeapsa** poate fi o traducere prea severă a cuvântului grecesc *epitimia*. Poate că ar fi fost mai potrivită folosirea cuvântului „critică” sau „blam”. Măsura disciplinară, oricare a fost ea, a fost luată de biserică „în plen” (*hē hypo tōn pleionōn*), mai degrabă decât de **cei mai mulți** (cf. 7:11).

2:7-8. Pavel avea motive să creadă că reacția lor a fost exagerată (cf. 7:11). Ei nu mai erau spectatorii indiferenți ai acțiunilor celui vinovat, aflându-se în pericolul de a deveni acuzatori prea zeloși. În acest caz, vinovatul ar fi putut fi **doborât de prea multă mâhnire** (lit., „tristete”). Se pare că vinovatul se pocăise de fapta lui, deci Pavel a cerut cu insistență bisericii: **să-l iertați și să-l mângâiați** (pentru că, de fapt, față de ei greșise, 2:10) și tot ei trebuia să-l „mângâie”. Ca biserică, trebuia să-și arate **dragostea față de** tovarășul lor de credință și să-l repriească în părtășia bisericii (cf. 1 Cor. 5:11). (Cuvântul *kyrosai*, **să vă arătați iarăși** — „să vă reafirmați”, NIV; n.tr. — mai apare în NT numai în Gal. 3:15, unde este trad. prin „o dată întărit”.)

2:9-11. Preocuparea lui Pavel în această problemă nu a constituit-o numai justificarea sa ori readucerea pe calea cea bună a unui frate rătăcit, ci a dorit ca adunarea corintenilor să-și poată demonstra tăria devotamentului lor față de Pavel (cf. 7:2). Ei își pot arăta dragostea și devotamentul față de Pavel dacă sunt **ascultători** de instrucțiunile lui (cf. Ioan 15:14).

Exprimarea solidarității lor cu el era mutuală. Fiind una cu el, ei îl puteau „ierta” pe cel vinovat care a greșit față de ei prin faptul că l-a atacat pe Pavel. La fel ca și în cazul întristării lor pentru această greșală (2 Cor. 7:8) rezultatul a fost pocăința (cf. 7:9) astfel încât Pavel a putut ierta. Altfel, **Satana** ar fi putut folosi acest spirit de amărăciune pentru a afecta lucrarea lui Pavel sau a corintenilor. Era important ca părtășia dintre Pavel, corinteni și cel vinovat care s-a pocăit să fie restaurată astfel încât incidentul să **nu** devină o ocazie prin care Satan să producă o dezbinare între biserică și Pavel. Acesta era unul din **planurile** lui Satan (cf. 11:13-14) pe care Pavel se străduia cu perseverență să le dejoace.

În rezumat, planurile lui s-au schimbat. Dar schimbarea a fost produsă de grija lui pentru binele bisericii corintene. În locul unei vizite personale, Pavel l-a trimis pe Tit cu o scrisoare prin care și-a atins scopul. Dar Pavel nu a știut acest lucru până când l-a întâlnit pe Tit în Macedonia. Așteptarea nu a fost ușoară pentru Pavel, așa cum arată 2:12-16.

B. Prezentarea lucrării glorioase (2:12-7:16)

Perioada dintre trimiterea lui Tit cu scrisoarea lui Pavel (2:4; 7:6-7) și întoarcerea cu

vești despre starea de lucruri din biserica din Corint a fost neliniștitoare pentru Pavel. A simțit într-un mod acut propria incapacitate și slăbiciune și a ajuns să-și dea seama din nou cât de dependent era de Dumnezeu în privința rezultatelor durabile ale lucrării sale. Aceasta este tema ce se desprinde din secțiunea prezentă. O lucrare este glorioasă pentru că Dumnezeu este prezent în ea.

1. BIRUITORI ÎN HRISTOS (2:12-3:6)

2:12-13. Pavel și-a propus să se întâlnească cu **Tit la Troa** (vezi harta dintre Fapte și Rom.) pentru a fi informat despre situația din Corint. Înainte de a pleca spre Grecia, Pavel a sperat să lucreze în Troa, o colonie romană favorită. Domnul **deschisese acolo o ușă** (cf. 1 Cor. 16:9; Col. 4:3) pentru el, adică i-a dat ocazia favorabilă de a predica **Evangelia lui Hristos**.

Dar speranțele i s-au năruit când Tit a întârziat să apară. Pe lângă grijiile pentru biserica din Corint, Pavel mai era preocupat acum și de siguranța lui Tit. Pavel știa că era posibil ca Tit să aducă cu el o parte din ajutoarele strânse de corinteni (cf. 2 Cor. 8:6) și era posibil să fi căzut pradă hoților. Altfel de ce nu a venit la întâlnirea cu Pavel din Troa? Deci Pavel n-a **avut liniște în duhul** lui (*anesin tō pneumai*, lit., „alinare în spirit”; *anesin* este folosit de asemenea în 7:5 și în 8:13).

Disperat din cauza incapacității sale de a se concentra asupra folosirii ocaziilor foarte favorabile de lucrare din Troa (cf. 7:5-6), Pavel și-a **luat ziua bună** de la biserica de acolo și a pornit **în Macedonia**. Ușa va rămâne deschisă pentru el și la întoarcerea sa (cf. Fapte 20:5-11) Dumnezeu avea să-l folosească cu multă eficiență în mijlocul lor, dar acum Pavel pleacă, incapabil să se ridice la înălțimea ocaziei, simțindu-se, fără îndoială, un om înfrânt (cf. 2 Cor. 4:9).

2:14. Ajuns în acest punct, Pavel își întrerupe narațiunea către corinteni, pentru a nu o relua decât în 7:5. (Cf. „Macedonia” în 2:12 și 7:5.) Dar tranziția lui este binevenită. Înfrântul Pavel le îndreaptă atenția corintenilor nu asupra lui ci asupra lui **Hristos**, biruitorul, pe calea căruia, prin harul lui Dumnezeu, va merge și el.

Cuvintele lui Pavel din 2:14 se inspiră dintr-o procesiune triumfală romană, o paradă a victoriei oferită ca recompensă generalilor învingători, la care erau obligați să ia parte prizonierii dușmani. Prin Hristos, **Dumnezeu** Biruitorul i-a înfrânt pe dușmanii Lui (cf.

Rom. 5:10; Col. 2:15) și Pavel, robul lui Hristos, se afla acum la parada lui Hristos! Pavel, care fusese „luat prizonier” de către Hristos (în Filim. 23 „tovarășul meu de temniță” este lit., „tovarășul meu prizonier”; cf. 1 Cor. 4:9), era condus acum în procesiunea victoriei. Această „victorie prin înfrângere” a sclavului devenit liber, este paradoxul lucrării pe care Pavel îl va dezvolta ulterior (ex., în 2 Cor. 4:7-12; 6:9-10).

Într-o procesiune triumfală romană se ardea tămâie. Pavel face aici o comparație între tămâie și **mireasma cunoștinței** lui Hristos care se răspândea **în orice loc** din lume prin predicarea evangheliei.

2:15-16. Evangelia produce rezultate paradoxale. Ca purtător al acestui mesaj, Pavel se identifică cu acesta, astfel că putea spune despre el că este **o mireasmă a lui Hristos**. În Septuaginta cuvântul „mireasmă” (*euōdia*) este folosit pentru jertfele din Vechiul Testament (Gen. 8:21; Ex. 29:18; Lev. 1:9; Num. 15:3). Viața lui Pavel era o jertfă (Rom. 12:1) plăcută lui Dumnezeu. Viața lui, în care a proclamat mesajul lui Dumnezeu și în același timp a suferit respingere și atacuri din partea multora, era o continuare a vieții lui Isus, ca Robul lui Dumnezeu (cf. Col. 1:24).

Miezul evangheliei este că oamenii pot primi viață și înviere prin moartea lui Isus (1 Cor. 15). Pentru cei ce resping evanghelia și nu cred mesajul despre Hristos răstignit și înviat Pavel este ca un miros urât **spre moarte** în nările lor (Fapte 17:23). Ei continuă să meargă pe calea pierzării. Dar pentru cei care cred, mântuirea lor duce la glorificare (cf. 2 Cor. 4:17; Rom. 8:18, 30). Pentru ei evanghelia este **o mireasmă de la viață spre viață**.

Aceste consecințe duble ale lucrării lui Pavel l-au uluit. **Și cine este deajuns pentru aceste lucruri?** El va răspunde la aceste întrebări mai târziu (2 Cor. 3:5-6). Acum le aduce aminte de apostolii falși. Aceștia cred că sunt „deajuns” pentru lucrarea lui Dumnezeu, dar mesajul și motivația lor sunt foarte diferite de cele ale lui Pavel. Așa că Pavel trebuie să rezolve această problemă.

2:17. Se pare că în vremea lui Pavel nu lipseau apostolii falși (cf. 2 Pet. 2:1). Conform lui Pavel, lucrarea făcută de **mulți** apostoli falși se caracterizează prin urmărirea interesului propriu. Spre deosebire de aceștia, el a lucrat în Corint fără nici o plată (cf. 2 Cor. 11:7-12; 12:14), deși, în principiu, nu vedea nici un impediment în a accepta o

2 Corinteni 3:1-6

remunerare materială pentru o muncă spirituală (1 Cor. 9). Mesajul și motivația erau lucrurile care îi caracterizau pe acești apostoli falși. La fel ca negustorii necinstiți, ei urmăreau ca un uliu obținerea câștigului. Pavel spune că ei „strică” Cuvântul lui Dumnezeu. Acest cuvânt, *kapēleuontes*, „a face negustorie, a strica” este folosit numai aici. Poate că Pavel s-a gândit la descrierea făcută de Isaia evreilor lipsiți de scrupule din Ierusalim care își „amestecau” vinul cu apă pentru a-și mări câștigurile (Is. 1:22; cf. descrierii făcute de Lucian [*Hermotimus* 59] unor filozofi la fel de lipsiți de scrupule). La fel procedau și acești apostoli falși care stricău **Cuvântul lui Dumnezeu** pentru a obține câștiguri. Ei își urmăreau propriile interese, nu pe ale lui **Dumnezeu**, pe care-L reprezenta Pavel. Ei doreau „un câștig mârșav” (1 Pet. 5:2), o dovadă a falsității lor. Dar Pavel lucra **cu inimă curată** (cf. 2 Cor. 1:12).

3:1-3. Cunoscând tactica oponentilor săi, Pavel și-a dat seama că atacul lui viguros împotriva apostolilor falși și apărarea propriei sale lucrări s-ar putea întoarce împotriva lui. Prima lui întrebare din versetul 1 (**Începem noi iarăși să ne lăudăm singuri?**) sugerează faptul că acest lucru s-a mai întâmplat înainte (cf. 1 Cor. 9).

În legătură cu acest lucru, unii ar putea sugera că Pavel a fost obligat să se laude singur pentru că nu îl lăuda nimeni. Oponenții lui aveau **epistole de laudă** („scrisori de recomandare” GBV — n.tr.), o practică obișnuită în primul secol (cf. papirusului Oxyrhynchus 1. 32). Pavel însuși a folosit acest obicei al recomandării în cazul colaboratorilor săi (Rom. 11:6:1-2; 2 Cor. 8:22-24). Cu toate acestea, Pavel avea motive de a pune la îndoială autenticitatea scrisorilor acestora de recomandare (4:2). Spre deosebire de scrisorile lor false, ferite probabil de ochii publicului, scrisoarea de recomandare a lui Pavel putea fi examinată **de toți oamenii**. Scrisoarea lui erau corintenii înșiși! Ei erau **epistola... scrisă de Duhul Dumnezeului celui viu** și trimisă de **Hristos** însuși. Scrisorile de recomandare ale apostolilor falși erau umane; a lui Pavel era divină (cf. 1 Cor. 2:1-5).

Când Pavel vorbește despre **epistola noastră, scrisă în inimile noastre** el se referă probabil și la Timotei și Tit. Cuvintele **pe niște table care sunt inimi de carne** fac aluzie la natura noului legământ (Ier. 31:33). Spre deosebire de vechiul legământ scris pe

piatră (Ex. 24:12), noul legământ este imprimat în inimile umane (Ez. 11:19; 36:26). La fel cum Noul este superior Vechiului, scrisorile de recomandare ale lui Pavel erau superioare celor ale apostolilor falși.

3:4-6. Încrederea lui Pavel se bazează nu pe puterea umană, ci pe resursele divine. El are încredere în corinteni datorită **Duhului Sfânt** care a lucrat în ei (1 Cor. 2:1-5). La fel și **destoinicia** și capacitatea lui Pavel de a-și înfăptui lucrarea vin numai **de la Dumnezeu** (cf. 1 Tim. 1:12).

Din faptul că Pavel subliniază acest **legământ nou** putem deduce că oponenții lui erau lucrătorii vechiului legământ. Legământul mozaic revela neprihănirea lui Dumnezeu cerută Israelului (ex., Ex. 19-23). Aceasta era acceptată împreună cu un jurământ al ascultării și cu un sacrificiu de sânge (Ex. 24). Atunci când Israel s-a dovedit incapabil și lipsit de dorința de a rămâne credincios acelui legământ, Dumnezeu a intervenit și a promis un nou legământ (Ier. 31:31-34; 34:40), nou (*kainēs*) atât din punct de vedere temporal, cât și calitativ, care a fost inaugurat de Hristos prin jertfa Lui pe cruce (Luca 22:20), se intră în el prin credință (Fil. 3:9) și se trăiește în interiorul lui în dependență de Duhul (Rom. 7:6; 8:4). (Totuși, aspectele fizice și naționale care se referă la Israel nu au fost preluate de Biserică. Acestea se vor împlini în Mileniu. Biserica de astăzi se bucură de aspectele soteriologice ale legământului încheiat prin sângele lui Hristos [cf. Evr. 8:7-13].)

Încrederea în autoritatea umană, nu divină, a scrisorilor de recomandare înseamnă lipsă de prevedere și este periculoasă (2 Cor. 3:1-3). Mai periculoasă este încercarea de a obține neprihănirea lui Dumnezeu fără puterea lui Dumnezeu. Cei care au procedat așa au aflat că **slova omoară** (cf. Rom. 7:10-11). Dar cei care au crezut în Hristos descoperă că **Duhul dă viața** (cf. Rom. 8:2).

2. GLORIE DIN PARTEA DUHULUI (3:7-18)

În partea precedentă a epistolei sale, (2:12-3:6), Pavel a început să ofere o explicație și să-și apere lucrarea. Pornind de la deducția că scrisorile lui de recomandare nu erau adecvate, Pavel citează atestarea interioară a Duhului, care este superioară oricărei recomandări umane. Procedând așa, el lasă să se înțeleagă faptul că cei care-i puneau la îndoială autoritatea proclamau un mesaj denaturat, bazat pe legământul vechi, a cărui acceptare nu putea duce decât la moarte.

Pentru a sublinia superioritatea noului legământ asupra celui vechi, mai ales așa cum era el proclamat de oponenții lui, Pavel ia în discuție pasajul din Exodul 34:29-35. Scopul lui este să arate că legământul vechi, pentru că venea de la Dumnezeu, era glorios. Dar, pentru că împlinirea lui se baza pe inițiativa umană, era doar tranzitoriu și „trecător” (*katargeō*; 2 Cor. 3:7, 11, 13), fiind nevoie să fie înlocuit de noul legământ și de lucrarea Duhului care este eternă (Evr. 9:14). Pentru a exemplifica acest adevăr, Pavel pune în opoziție strălucirea trecătoare a gloriei lui Dumnezeu de pe fața lui Moise (2 Cor. 3:7) și strălucirea tot mai mare a creștinilor (v. 18).

3:7. Slujba vechiului legământ al lui Moise era **aducătoare de moarte**. Nu era vina lui Moise sau a Legii, care era „sfântă, dreaptă și bună” (Rom. 7:12; cf. 1 Tim. 1:8). Vina aparținea păcatului uman (Rom. 7:10-11). Cu toate acestea, chiar și această lucrare care aducea moartea, avea **slavă**, chiar dacă era tranzitorie și **trecătoare** (cf. 2 Cor. 3:11, 13), fapt ilustrat de ieșirea deliberată din uz a vechiului legământ.

Când Moise a coborât de pe muntele Sinai cu tablele care conțineau cele Zece Porunci, fața lui era atât de strălucitoare încât oamenii se temeau să se apropie de el (Ex. 34:29-30). Dar Vechiul Testament nu menționează caracterul trecător al acestei străluciri. Dimpotrivă, o parte a tradiției evreiești susține că Moise a purtat gloria acelei străluciri până la mormânt (Targum Onkelos; Deut. 34:7). Dar este puțin probabil ca Pavel să prezinte o interpretare imaginară care ar fi putut fi respinsă foarte ușor, mai ales drept concepție centrală a argumentelor lui, cu toate că a manifestat o mare grijă până acum în epistolă.

3:8-11. La acest punct al expunerii, vorbind despre „slava” lui Moise, Pavel a continuat argumentând în favoarea superiorității noului legământ. Lucrarea vechiului legământ, prin intermediul poruncilor, i-a condamnat pe oameni (Rom. 7:11). **Slujba** nouă, prin intermediul **Duhului**, îi duce pe oameni la credință în Hristos și le atribuie **neprihănire** (Rom. 3:21-22; 4:24). La fel ca o lumânare în fața soarelui, vechiul legământ a pălit și a dispărut (Gal. 3:19-25) în fața măreției legământului nou, care este etern (Evr. 13:20). Deși slujba vechiului legământ era **slăvită**, legământul nou avea o **slavă** mult mai mare.

3:12. Pentru că noul legământ este etern, beneficiarii lui au o **nădejde** sigură că sunt

acceptați de Dumnezeu. Acest lucru i-a permis lui Pavel să aibă **îndrăzneală** și să fie sincer în vorbe și faptă.

3:13. În contrast cu legământul nou era lucrarea lui **Moise**, care s-a acoperit **peste față** atunci când a vorbit Israelului, pentru ca ei să nu vadă strălucirea (produsă de întâlnirile cu Dumnezeu) „trecătoare”. De ce și-a acoperit Moise fața? Credea Moise că răzvrătiții israeliți vor fi mai puțin dispuși să-L asculte pe Dumnezeu dacă vedeau diminuarea strălucirii lui uimitoare? Sau îi considera beneficiari nedemni ai gloriei lui Dumnezeu și de aceea și-a acoperit fața, ca dovadă a împietririi inimii lor? Poate că această ultimă posibilitate este cea mai plauzibilă.

3:14-16. Oricare a fost motivul lui Moise de a folosi o **maramă**, acțiunea lui s-a dovedit a fi profetică. Nu numai Israelul antic nu a vrut sau nu a fost capabil să înțeleagă (**au rămas greoi la minte**) natura tranzitorie și pregătitoare a **Vechiului Testament**, ci împietrirea a continuat și la generațiile următoare. Evreii din timpul lui Pavel (**până în ziua de astăzi**) nu au reușit să înțeleagă că vechiul legământ era un mesaj preliminar, nu ultimul cuvânt al revelației lui Dumnezeu. Chiar dacă vălul care ascundea gloria lui Moise și a vechiului legământ nu mai exista, Pavel a spus că asupra lor **rămâne o maramă** spirituală (cf. 4:3-4; Rom. 11:7-8, 25).

Marama necredinței care acoperă **inimile lor** poate fi **dată la o parte numai în Hristos** (2 Cor. 3:14), **ori de câte ori vreunul se întoarce la Domnul**. Moise își scotea vălul de pe față în prezența lui Dumnezeu. La fel se întâmplă cu orice evreu — sau oricine altcineva — care se întoarce la credință în Domnul Hristos, vălul lui spiritual este îndepărtat. Domnul care era mijlocitorul vechiului legământ este același Domn care a instaurat și noul legământ.

3:17. În vechiul legământ atunci când Moise intra în prezența Domnului el își scotea vălul (Ex. 34:34). În noul legământ Duhul este Cel care îndepărtează vălul. Duhul Sfânt este „Agentul” personal al lui Hristos; El este **Duhul Domnului** (cf. Rom. 8:9). Cei Doi sunt Una în scop (Ioan 15:26; 16:6-15) și în rezultat (Rom. 8:15; Gal. 5:1). Cuvintele lui Pavel: **Domnul este Duhul** (2 Cor. 3:17; cf. v. 18) nu fac confuzie între aceste două Persoane ale Dumnezeirii. Dimpotrivă, ele afirmă divinitatea Duhului Sfânt.

Un rezultat important al noului legământ este **slobozenia**. În alte părți Pavel i-a comparat pe cei aflați sub vechiul legământ cu

2 Corinteni 3:18-4:5

niște copii ai sclaviei și pe cei aflați sub noul legământ cu niște copii ai libertății (Gal. 4:24-31). Această libertate este posibilă pentru că Hristos i-a răscumpărat de sub pedeapsa Legii pe cei care cred, astfel încât ei să devină copiii lui Dumnezeu (Gal. 4:5-7). Această libertate a copiilor este confirmată de Duhul, prin care ei îl pot numi pe Dumnezeu Tată (Rom. 8:15; Gal. 4:6).

3:18. Gloria vizibilă pe fața lui Moise avea o strălucire care pălea (v. 7, 13). Prin contrast, pe **fața** creștinilor se află o glorie ce crește mereu (**din slavă în slavă**; cf. 4:6). (În NIV expresia este trad. „o slavă care crește mereu”, iar în gr. expresia este „din slavă în slavă”, i.e., de la o etapă a slavei la alta.) Slava creștinilor, ca slava lui Moise, reflectă **slava Domnului**. Dar, spre deosebire de slava lui Moise, care era tranzitorie, slava credinciosului este eternă. Acest lucru se datorează prezenței continue a lui Dumnezeu prin Duhul Sfânt (4:17). Această glorie este experimentarea mântuirii oferită tuturor prin noul legământ și mijlocită de **Duhul**, care îi conduce pe creștini de la justificare prin sfințire spre glorie. Credincioșii sunt **schimbați** în mod progresiv (același cuvânt pe care Pavel l-a folosit în Rom. 12:2) **în același chip al Lui**, în timp ce manifestă roada Duhului (Gal. 5:22-23). Asemănarea cu Hristos este scopul vieții creștine (Ef. 4:23-24; Col. 3:10). Nu este de mirare că Pavel a spus că Noul este superior Vechiului!

3. PUTERE DIN PARTEA LUI DUMNEZEU (4:1-15)

Lucrarea noului legământ este glorioasă datorită siguranței biruinței lui Hristos (2:14) și a acțiunii transformatoare a Duhului (3:18), dar nu este lipsită de greutate. Sub aspect fizic, cerințele lucrării lui Pavel păreau uneori de nesuportat (cf. 1:8; 11:23-27). Nici problemele spirituale provocate de cei pe care-i slujea (ex., 2:4) și de opoziției lui (ex., 2:5) nu erau mai ușoare (cf. 7:5; 11:28-29). El a reflectat la aceste experiențe în acest pasaj și a arătat ce l-a susținut, puterea lui Dumnezeu (4:7).

4:1. Slujba (*diakonia*, „slujire”; folosit și în 5:18; 6:3; 8:4; 9:1, 12-13; 11:8) noului legământ i-a fost încredințată lui Pavel în ciuda trecutului său (cf. 1 Cor. 15:9-10; 1 Tim. 1:13) datorită harului și milei lui Dumnezeu față de el. **Îndurarea** aceasta a continuat să-l susțină în timpul episoadelor dureroase care i-au marcat lucrarea (cf. 2 Cor. 1:3-11) și l-a ajutat să depășească sentimentele de

disperare (cf. 7:6). Astfel el a putut scrie: **noi nu cădem de oboseală** (4:1, 16). Expresia „să nu se lase” din Luca 18:1 traduce același verb care aici este tradus prin „nu cădem de oboseală”. Cu toate că a fost uneori descurajat, marele apostol nu a renunțat niciodată la slujire.

4:2. Un motiv de descurajare era starea neliniștitoare a bisericii din Corint. Aceasta era cauzată de activitățile apostolilor falși din biserică și de pasivitatea creștinilor. În fața unor acuzații dure, Pavel a găsit de cuviință să se apere înaintea oamenilor care ar fi trebuit să aibă încredere în el. El a parat cu multă măiestrie atacurile acuzatorilor lui de mai multe ori în această epistolă (ex., 1:17; 2:17; 3:1), dar acum se simte obligat să o facă din nou (ex., 6:3; 7:3; 10-13). Unii l-au acuzat că folosea în mod înșelător evanghelia pentru propriile interese (**vicleșug** traduce gr. *panourgia*, „șiretenie, înșelătorie”; în 11:3 cuvântul este folosit în legătură cu Satan). Poate că Pavel s-a gândit la strângerea de ajutoare (12:16-18; cf. 2:17). Răspunsul lui Pavel subliniază sinceritatea (**am lepădat meșteșugurile rușinoase și ascunse... prin arătarea adevărului**) și îndrăzneala (cf. 3:12) care caracterizau proclamarea evangheliei. Spre deosebire de opoziției lui, el nu „strica” („falsifica”) **Cuvântul lui Dumnezeu**. De aceea el era „vrednic să fie primit” (cf. 6:4) de alții și de **Dumnezeu** (cf. **cuget** în 1:12; 5:11).

4:3-4. Bineînțeles, mulți oameni, mai ales evrei (3:14-15), nu au acceptat **Evanghelia**. Aceasta era **acoperită** pentru ei. Dar Pavel nu schimbă evanghelia pentru ca să fie pe gustul ascultătorilor, așa cum procedează opoziției lui (11:4). Evanghelia a fost respinsă de oamenii care nu erau capabili și nu doreau să o accepte (cf. 1 Cor. 1:18; 2:14). Ei nu au crezut și au fost instigați în necredința lor de Satan, **dumnezeul veacului acestuia** (cf. Ef. 2:2) care, deși înfrânt de Hristos (Evr. 2:14), continuă să-și mențină puterea asupra lumii prezente (1 Pet. 5:8; 1 Ioan 5:19). Pentru oamenii care au o **mintă** dominată de Satan este imposibil să **vadă strălucind lumina Evangheliei**.

Deci evanghelia nu este obscură. De fapt, ea îl arată pe **Hristos** care, fiind **chipul lui Dumnezeu** (cf. Col. 1:15), L-a revelat pe Dumnezeu Tatăl prin cuvintele și faptele Lui (cf. Ioan 1:18; 14:9).

4:5. Hristos este Centrul mesajului lui Pavel și Obiectul preocupărilor sale. Contrar a ceea ce spuneau acuzatorii lui Pavel (v. 2),

el a lucrat pentru progresul cauzei lui Hristos (**pentru Isus**) și nu a propriilor interese. **Isus** era **Hristos** Cel răstignit și **Domnul** înviat. Deoarece Pavel Îl slujea pe Hristos, el slujea și trupului lui Hristos (Ef. 1:22-23). Slujindu-i pe corinteni, oricât de nedemni erau, Pavel Îl slujea pe Domnul său (cf. Mat. 25:40).

4:6. Motivul pentru care Pavel slujea biserica și proclama în mod deschis evanghelia se datora lucrării lui Dumnezeu în viața lui. Așa cum în lumea creată, Dumnezeu a acționat să aducă **lumina din întuneric** (Gen. 1:2-4), tot așa și în lumea spirituală El aduce lumina în **inimile** oamenilor aflați în întuneric (cf. Luca 1:78-79; Fapte 26:18). Aceasta a fost experiența lui Pavel pe drumul Damascului, când „a strălucit o lumină din cer în jurul lui” (Fapte 9:3). Confruntat cu Domnul înviat, el a devenit o făptură nouă (cf. 2 Cor. 5:17). **Lumina** din viața credincioșilor este strălucirea **cunoștinței** mântuirii lui Dumnezeu, o „slavă” care iradiază de pe **fața lui Isus Hristos**, care este vizibilă pe fața Domnului și e reflectată de Pavel (cf. 3:18). Când oamenii se află în întunericul păcatului, ei nu Îl cunosc pe Dumnezeu și nu experimentează viața și mântuirea Lui (Ef. 4:18).

4:7. Mesajul mântuirii și rezultatele lui sunt glorioase și divine. Prin contrast, purtătorul mesajului este doar o persoană muritoare. Contrastul este exprimat de cuvintele: **comoara purtată în vase de lut**. Viața lui Pavel a fost caracterizată de un profund sentiment al propriei nevrednicii, comparată cu măreția mesajului său (cf. Ef. 3:7-9). Dumnezeu a dorit să existe acest contrast pentru ca nimeni să nu pună la îndoială sursa evangheliei și **această putere nemai pomenită**. Mântuirea este lucrarea lui **Dumnezeu**, nu a oamenilor (cf. 1 Cor. 2:5; 3:7).

4:8-9. În epistola anterioară Pavel s-a comparat pe sine și pe tovarășii lui apostoli cu „niște osândiți la moarte” (1 Cor. 4:9). Metafora folosită aici evocă aceeași imagine pentru a prezenta cerințele lucrării, stabilind un contrast între slăbiciunea umană și puterea primită de la Dumnezeu. Contrastul include suferința fizică (cf. 2 Cor. 1:8-9; 6:5, 9) și psihologică (cf. 6:4, 8; 7:5-6). Expresia **încolțiți în toate chipurile** traduce participiul *thlibomenoi*, înrudit cu *thlipsis* („necaz, apăsare, greutăți”; cf. 1:4). Este interesant faptul că termenii **în grea cumpănă** și **deznădăjduiți** traduc două cuvinte grecești similare: *aporoumenoi* („disperând”) și *exaporoumenoi* („disperând complet”). Fără intervenția lui Dumnezeu, aceste necazuri l-ar fi zdrobit pe Pavel (cf. 1:8-10).

4:10-11. Paradoxurile din versetele 8-9 arată contrastul foarte accentuat dintre slăbiciunea care a marcat umilința vieții pământești a lui Isus și puterea înălțării Sale cerești (13:4). În 1 Corinteni Pavel spune că esența mesajului său este „Hristos cel răstignit” (1 Cor. 1:23). În această epistolă el se referă la propria lui viață ca dovadă a acestei umilințe, lucru care îi aduce permanent aminte că puterea lui are efectul cel mai mare prin slăbiciunea umană (2 Cor. 12:9-10). În **trupul** lui propriu el „a purtat”, **omorârea Domnului Isus**, adică, el a suferit intens pentru Isus și a purtat rănilor fizice ale bătăilor și ale unei împroșcări cu pietre **din pricina lui Isus** (cf. 1 Cor. 4:11; 2 Cor. 6:5, 9; 11:23-25; Gal. 6:17). El era **totdeauna** „dat” **la moarte**, adică înfrunța permanent pericolul morții (cf. 2 Cor. 1:9). Pavel a afirmat că Dumnezeu Își alege deseori oameni slabi care să-L slujească (cf. 1 Cor. 1:26-29). Apoi el și-a dovedit veridicitatea apostoliei pe baza suferințelor lui (2 Cor. 11:23-24) și a slăbiciunii sale (11:30; 12:5).

Dar **în trupul** lui Pavel se „arăta” de asemenea și **viața lui Isus**, adică era evident faptul că el era viu din punct de vedere spiritual (cf. 4:16). Prin aceste experiențe el a devenit tot mai asemănător cu Hristos (3:18).

4:12. Dar deși Pavel suferea, fapt care, paradoxal, era benefic pentru el (Fil. 3:10), în ultimă instanță motivația lui provenea din exemplul Domnului său care Și-a dat viața pentru alții (Mar. 10:45; cf. Fil. 2:5-8). Pavel credea că suferințele lui erau un mijloc prin care Dumnezeu putea lucra printre corinteni (2 Cor. 1:5-6; cf. Ef. 3:10; 2 Tim. 2:10). La fel cum Hristos a adus viață altora prin suferințele și moartea Lui, și suferințele lui Pavel (în el **lucrează moartea** [cf. 2 Cor. 4:10-11]) erau un mijloc prin care **viața** spirituală lucra în alții (Col. 1:24).

4:13-14. Ce l-a determinat pe Pavel să îndure suferințele? Răspunsul se găsește în citatul lui din Psalmul 116:10. Psalmistul s-a referit la „sudorile mormântului” (116:3), dar și-a afirmat încrederea că Dumnezeu îl va elibera din „moarte” (116:8). Pavel avea aceeași încredere, deci putea să afirme împreună cu psalmistul: **Am crezut**. A doua parte a citatului, **de aceea am vorbit**, este preluat din cuvintele psalmistului despre propria suferință: „Aveam dreptate când ziceam: «Sunt foarte nenorocit.»” Pavel nu a citat aceste ultime cuvinte din Psalmul 116:10. Dar probabil că el se aștepta ca cititorii lui să înțeleagă că în versetele precedente (2 Cor. 4:8-12) și în întreaga epistolă el se referă la propriile lui suferințe.

2 Corinteni 4:15-5:1

Pavel putea vorbi despre suferințele și moartea sa pentru că avea încredere că Dumnezeu îl va elibera (cf. 1:9-10). Această încredere era întemeiată pe învierea lui Hristos, Pârğa și Garanția învierii tuturor celor care și-au pus credința în El (1 Cor. 15:12-19; 1 Tes. 4:14).

4:15. Toate aceste suferințe pe care le-a experimentat Pavel erau pentru **folosul** creștinilor, așa cum erau și corintenii (cf. v. 12). Cu toate acestea, Pavel precizează că el a suferit „din pricina lui Isus” (v. 11). Acest lucru arată cum identifica el biserica cu Hristos. Lucrarea lui Pavel pentru biserică, trupul lui Hristos (Ef. 1:22-23), era, de asemenea, o lucrare pentru Hristos (cf. Mat. 25:40).

Harul lui Dumnezeu, bunătatea și bunăvoința Lui nemeritate, se îndreptau spre tot mai **mulți** oameni prin evanghelia predicată de Pavel. Cei care au auzit și au răspuns prin credință au primit mântuirea și au dat mulțumiri lui Dumnezeu (cf. Ef. 1:6, 12, 14). Pe măsură ce tot mai mulți oameni veneau la Mântuitorul, „sporeau” și **mulțumirile**. Acest verset arată caracterul dezinteresat al lucrării lui Pavel. Lucrarea lui era spre folosul altora și **spre slava lui Dumnezeu** (cf. Mar. 12:33), nu a lui proprie.

4. PERSPECTIVA ETERNĂ (4:16-5:10)

Pavel știa foarte bine ce înseamnă să suferi în lucrarea pentru Hristos. Neliniștea lui produsă de negăsirea lui Tit în Troa făcea parte din suferințele lui. Amintirea acestei experiențe dureroase (2:12-13) și a mângâierii lui Dumnezeu (7:5-6) a dus la intercalarea acestor gânduri (2:12-7:4) despre măreția lucrării noului legământ. Lucrarea a triumfat în Hristos (2:12-3:6), a fost glorioasă datorită lucrării Duhului (3:7-18) și a primit putere de la Dumnezeu (4:1-15). Acum Pavel tratează un alt aspect al acestei lucrări, perspectiva ei eternă.

4:16. Pavel nu a fost imun față de descărajările produse în lucrare (1:18). De fapt, lipsa lui Tit de la întâlnirea din Troa l-a necăjit foarte mult (2:13; 7:5-6). Era doar una dintre experiențele sale (ex., 4:8-9; 11:23-29) care îl oboseau și îi aduceau aminte că e muritor (4:11). Dar Dumnezeu i-a dat „slujba aceasta” (v. 1) și Dumnezeu — Fiul biruitor (2:14), Duhul glorios (3:18) și Tatăl puternic (4:7) — era la lucru. Dumnezeu reprezenta de asemenea și garanția învierii lui (4:14). Datorită tuturor acestor lucruri Pavel nu „cădea” **de oboseală** (i.e., „nu renunța”; cf. v. 1; Luca 18:1).

Era adevărat, natura sa pământească și muritoare era tot mai evidentă; **omul... de afară se trece** (cf. 2 Cor. 1:8-9; 4:8-12). Dar destinul său ceresc devenea și el tot mai evident (v. 17-18). Deși slăbea din punct de vedere fizic, pe plan spiritual el experimenta înnoirea (cf. Rom. 12:2; Col. 3:10) lucrării Duhului Sfânt **din zi în zi**. El devenea tot mai asemănător cu Hristos (2 Cor. 3:18), un preludiv a ceea ce va fi (cf. Rom. 8:23; 1 Ioan 3:2).

4:17-18. Unul din mijloacele folosite de Dumnezeu în acest proces de transformare și înnoire este suferința (cf. 1 Pet. 4:1, 13-14). Pavel a considerat suferințele pe care le-a experimentat el, oricât de severe au fost (2 Cor. 11:23-29), **ușoare și de o clipă** (*thlipseōs*, „apăsări, greutate”; cf. 1:4). Ele nu reprezentau nimic prin comparație cu cea **greutate veșnică de slavă** care va fi a lui atunci când va fi „împreună” cu Isus (4:14) și va fi ca El (1 Cor. 15:49; Fil. 3:21; 1 Ioan 3:2). Acest lucru este uimitor: toate aceste poveri grele și continue erau, a spus el, „ușoare” (gr. *elaphron* înseamnă „ușor în greutate, ușor de purtat”; folosit în NT numai de două ori: aici și în Mat. 11:30) și „de o clipă” (gr. *parautika* înseamnă „scurt, pentru un moment, imediat”). Deși, așa cum spune el în 2 Corinteni 1:8, suferințele lui erau „peste măsură” (*hyperbolēn*), greu de îndurat, el afirmă că slava viitoare le va depăși cu mult (*hyperbolēn eis hyperbolēn* este lit., „dinspre extraordinar spre extraordinar”).

Perspectiva eternă și speranța în lucrurile viitoare l-au sprijinit pe Pavel în mijlocul suferințelor temporare care îi marcau lucrarea sa. Așa cum le-a mai amintit corintenilor, lumea și suferințele ei prezente sunt trecătoare (1 Cor. 7:31). **Lucrurile care se văd** (cele materiale) **sunt trecătoare, pe când cele ce nu se văd** (cele spirituale), **sunt veșnice**. Ceea ce este temporar va fi înlocuit de „cununa, care nu se poate vesteji, a slavei” (1 Pet. 5:4), de „slava Sa [a lui Hristos] veșnică” (1 Pet. 5:10). Din acest motiv, Pavel a spus că cei care sunt credincioși trebuie să se uite nu la ceea ce se vede, ci, în mod ironic, la ceea ce nu se vede. Ceea ce „vede” omul interior depășește ceea ce văd ochii fizici.

5:1. Puține împărtiri pe capitole sunt mai nefericite decât aceasta, pentru că ceea ce urmează (5:1-10) adaugă detaliile ideii prezentate în 4:16-18. Necunoașterea acestui lucru complică și mai mult aceste versete, care sunt și așa destul de dificil de interpretat, eliminând constrângerile impuse de context.

Pavel s-a referit la „trupul“ său muritor (4:10-11), care „se trece“ (4:16). Acum el folosește o altă comparație pentru trupul său: **casa pământească** (*epigeios*, „pe pământ“) îmbătrânită a **cortului** (*skēnous*) **nostru trupesc** care se va **desface** peste puțin timp. Hristos, în trupul Său, a „locuit (*eskēnōsen*, lit., „a locuit ca într-un cort, a campat“) printre noi“ (Ioan 1:14). Din acest motiv perspectiva eternă (2 Cor. 4:17) trebuie menținută (al doilea cuvânt gr. în 5:1 este *gar* [„pentru“; trad. **în adevăr** în COR], prezentând motivul celor spuse mai înainte). Un trup pământesc este temporar; un trup ceresc este „veșnic“.

Prezentarea trupului ceresc drept **o clădire în cer de la Dumnezeu, o casă, care nu este făcută de mână** aduce aminte de cuvintele prin care Isus Și-a asemănat trupul Său înviat cu un templu „care nu va fi făcut de mâini omenești“ (Mar. 14:58). În 2 Corinteni 5:1 avem un rezumat al lucrurilor scrise de Pavel corintenilor despre natura trupului înviat (1 Cor. 15:34-54). Afirmația plină de încredere, **Știm**, se baza pe argumentele prezentate în 1 Corinteni 15.

5:2-4. Pavel a scris despre ochii îndreptați nu „la lucrurile care se văd, ci la cele ce nu se văd“ (4:18). Aceste versete exprimă același sentiment. Viața actuală a lui Pavel „se trece“ (4:16) și el se confruntă cu „moartea“ (4:11-12). Folosind o figură de stil (o metonimie, prin care efectul [suspinele] este înlocuit de cauză [suferința]), Pavel a spus de două ori că **gemem** (5:2, 4; cf. Rom. 8:22-23). Dar într-o zi, când **locașul nostru ceresc** (2 Cor. 5:2, 4) va fi primit, toate gemelele și „apăsările“ vor lăsa locul râsului și bucuriei (cf. Luca 6:21; 1 Cor. 15:51-55). **Ce este muritor** va fi **înghițit de viață** în trupurile spirituale nemuritoare și nepieritoare din cer (Fil. 3:21). Pentru Pavel viața lui muritoare prezentă era ca lipsa hainelor, marcată de umilire și privațiuni. Cine să își concentreze toată atenția asupra stării abjecte dacă îl așteaptă o glorie eternă (2 Cor. 4:17-18)?

Un număr de comentatori și teologi au considerat că aceste versete vorbesc despre o „stare intermediară“, o perioadă dintre moarte și înviere. Această concepție duce la una din următoarele două alternative: (1) Credincioșii morți (cu toate că sunt conștienți) sunt fără trup în timp ce așteaptă trupurile înviate, sau (b) credincioșii morți (cu toate că sunt conștienți) primesc un „trup intermediar“ care diferă de trupurile înviate pe care urmează să le primească. (Conform oricăreia dintre aceste două alternative despre starea

intermediară, Pavel a sugerat că el spera să trăiască până la revenirea lui Hristos, astfel încât să nu treacă printr-o „stare intermediară“. Dar aceste concepții nu se pot deduce din acest text. Pavel se gândește numai la două stări începând din 4:16, starea temporară și cea eternă. De aceea introducerea celei de a treia stări este puțin plauzibilă. Din versetul 5:4 pare clar că prin expresiile a fi **în cortul acesta** (cf. 2 Pet. 1:13) și **desbrăcați**, Pavel se referă la caracterul muritor al omului, în timp ce prin expresia **să fim îmbrăcați cu trupul celălalt**, se referă la nemurire, fără a specifica existența unei faze intermediare.

5:5. Această stare prezentă muritoare, oricât ar fi de neliniștitoare, nu este lipsită de un scop. Așa cum scrie Pavel, muritorii obișnuți, la fel ca vasele obișnuite de lut, sunt mijloacele prin care Dumnezeu își manifestă, prin contrast, puterea Sa care întrece orice putere (4:7).

La fel de încurajatoare este realizarea faptului că în viața fiecărui creștin Dumnezeu a început un proces de transformare care va culmina într-o zi în posedarea unui trup ceresc și în asemănarea perfectă cu Hristos. Certitudinea împlinirii este **arvuna Duhului**. Prezența și lucrarea de transformare a Duhului (3:18) reprezintă începutul și încheierea mântuirii pline de har a lui Dumnezeu (Rom. 8:23; Ef. 4:30). (Un comentariu al cuvântului „arvuna“ se găsește la explicarea termenului *arrabōn* la 2 Cor. 1:22.)

5:6-8. Având această perspectivă, Pavel putea fi plin de **încredere** (5:6, 8; cf. 7:16) și încurajat (cf. 4:1, 16), chiar în perioada aceasta când era muritor. Aceste versete (5:6-8) reiau tema discutată în 4:16-18. A fi **acasă în trup** înseamnă a locui în „casa pământească a cortului... trupesc“ (5:1), a „cădea de oboseală“ în exterior (4:16), a te afla într-o stare muritoare **departe de Domnul**, de prezența Lui imediată (cf. 1 Cor. 13:12).

Ceea ce l-a susținut pe Pavel era cunoașterea faptului că era vorba doar de o stare temporară și tranzitorie (2 Cor. 4:18). El era preocupat nu de prezent, ci de condițiile viitoare, nu de cele ce se vedeau, ci de cele ce nu se vedeau. A trăi astfel însemna **că umblăm prin credință, nu prin vedere**, adică trăim în lumina realităților finale, nu a celor imediate (cf. Rom. 8:24-25), ascultăm de poruncile lui Dumnezeu, în ciuda necazurilor pe care le aduce această ascultare (ex., 2 Cor. 11:23-29). Așa era viața lui Pavel. Dacă hotărârea ar fi fost a lui, el ar fi folosit ocazia

2 Corinteni 5:9-13

pentru a părăsi această viață de pelerin și a ajunge **acasă la Domnul** (Fil. 1:21-23). Dar constrângerile misiunii încredințate lui l-au determinat să continue lucrarea (cf. Fil. 1:24; Ef. 3:1-13).

5:9-10. Motivația perseverenței lui Pavel era scopul lui de „a-l fi plăcut” Domnului său (cf. Gal. 1:10; Col. 1:10), o dorință în timpul șederii lui pe pământ (**rămânem acasă**) care nu se va diminua în cer (**departe de casă**; cf. 2 Cor. 5:6).

Un factor care l-a determinat pe Pavel să-și propună acest scop a fost cunoașterea faptului că într-o zi va fi evaluat de Stăpânul său. El dorea să-l fie plăcut și să-l audă spunându-i: „Bine, rob bun!” (Luca 19:17). În epistola lui anterioară Pavel a vorbit despre această judecată (1 Cor. 3:12-15), referindu-se mai ales la învățătorii creștini (1 Cor. 4:1-5). Acum el spune că **toți** creștinii vor fi evaluați **înaintea scaunului de judecată al lui Hristos** (cf. Rom. 14:12), judecată ce va avea loc după Răpirea Bisericii. Credincioșii vor fi recompensați pentru toate lucrurile pe care le-au **făcut** în viețile lor pământești (**când trăia în trup**). **Binele** va duce la un rezultat (cf. 1 Cor. 4:5; Ef. 6:8) și **răul** (*phaulon*, „lipsit de valoare”) va duce la alt rezultat (1 Cor. 3:15; Col. 3:25). Aici nu este vorba de mântuire. Destinul etern al celor judecați atunci nu va fi determinat pe baza acestei judecăți din fața scaunului de judecată al lui Hristos. Mântuirea este prin credință (Ef. 2:8-9), dar faptele acestei credințe (1 Tes. 1:3) vor fi evaluate.

Această perspectivă a zilei judecății și a eternității a avut un efect salutar asupra lui Pavel. L-a ajutat să persevereze în fața greutăților (1 Cor. 7:12) și i-a oferit motivația de a fi credincios în îndeplinirea lucrării sale (5:11; cf. 1 Cor. 4:2-4).

5. MESAJUL RECONCILIERII (5:11-6:2)

Prezentarea lucrării făcută de Pavel a atins subiectul lucrării lui Hristos (2:12-3:6), a Duhului (3:7-18) și a Tatălui (4:1-15). De asemenea, el a vorbit despre perspectiva eternă necesară pentru îndeplinirea cu eficiență a lucrării (4:16-5:10). Acum el se ocupă de miezul acestei lucrări, mesajul.

5:11-12. Deși Pavel știa că mântuirea și destinul său etern erau obținute prin credință în Hristos (Ef. 2:8-9), gândul că va sta într-o zi înaintea Mântuitorului său (2 Cor. 5:10) îl umplea de reverență. Acest gând l-a determinat pe Pavel să experimenteze **frica de Domnul**, care constituia motivația slujirii lui

(cf. Mat. 10:28). Scopul lucrării sale era să-i „înduplece” (GBV) pe oameni să se împace cu Dumnezeu (2 Cor. 5:20).

Apărarea personală care urmează (v. 11-12) arată că Pavel a întâmpinat opoziție în îndeplinirea misiunii lui. Este evident faptul că mesajul unui creștin este strâns legat de viața și lucrarea sa (1 Tes. 1:5); cele două aspecte sunt foarte greu de separat. Deoarece este așa, Pavel s-a văzut constrâns să-și justifice și să-și apere comportamentul pentru ca oamenii să-i asculte mesajul. El a folosit aceeași tactică pe care a mai folosit-o în această epistolă, susținând în fața lui Dumnezeu că motivele lui erau sincere (cf. 2 Cor. 1:12, 23) și i-a chemat pe corinteni să confirme acest lucru pe baza experiențelor lor cu el (cf. 1:14; 4:2).

Apostolul, spre deosebire de oponenții săi, nu prețuia scrisorile de recomandare exterioare sau asocierile cu diverși oameni (3:1-2; cf. 5:16a). Autenticitatea mesajului său era dovedită nu de caracterul exterior al Legii, ci de cel interior al Duhului (3:3; cf. Rom. 2:28-29). De asemenea, el nu era preocupat de propria lui reputație printre corinteni (cf. 1 Cor. 3:21; Gal. 1:10; 1 Tes. 2:6). Preocuparea lui era acceptarea mesajului său. El credea că era obligatoriu să fie considerat un slujitor al lui Hristos, astfel încât mesajul său să fie considerat mesajul lui Dumnezeu (cf. 1 Cor. 4:1). Dacă ei aveau **un temel de laudă** („exultau”) în privința lui, mesagerul, atunci ei puteau **răspunde** lui însuși și oponenților lui, care prețuiau exteriorul (**ce este în înfățișare**), nu interiorul omului (**ce este în inimă**; cf. 1 Sam. 16:7).

5:13. Pentru a-și susține sinceritatea, Pavel era dispus să fie considerat un nebun (cf. 11:16-17, 21). Cine ar fi fost atât de nepăsător față de propria ființă (cf. 1 Cor. 4:9-13), decât cel care și-a **ieșit din minți** („nebun”; cf. 11:23; Mar. 3:21). Ar fi fost dispus un om întreg la minte să înfrunte o mulțime furioasă care dorea să-l distrugă (Fapte 19:30; 21:35-40)? Cine ar fi fost atât de nebun încât să se întoarcă într-un oraș unde cu puțin timp înainte a fost împrăștiat cu pietre și târât afară (Fapte 14:19-20)? Numai un om devotat complet lui Dumnezeu ar fi fost atât de puțin preocupat de propria persoană. Un astfel de om era Pavel.

Dar corintenii cunoșteau de asemenea foarte bine partea sinceră, „sănătoasă” a lui Pavel învățătorul (Fapte 18:11) și tatăl iubitor (1 Cor. 4:14-16). Indiferent cum îl considerau corintenii, nebun sau nu, lucrarea lui era

lipsită de egoism: **pentru voi suntem**. Pavel a expus în propriile cuvinte întreaga Lege: iubirea lui Dumnezeu cu toată inima, sufletul și mintea și iubirea aproapelui ca pe sine însuși (Mar. 12:26-31).

5:14-15. De ce trăia Pavel astfel (v. 13)? Deoarece Hristos a trăit așa (cf. Mar. 3:21). Deși avea prerogativele divine, El a fost dispus să Se întrupeze și a urmat calea ascultării până la cruce (Fil. 2:6-8), murind **pentru toți** (nu numai pentru cei aleși, cum susțin unii; cf. 1 Tim. 2:6; Evr. 2:9; 1 Ioan 2:2). Pavel a fost identificat cu Isus în moartea și învierea Sa (Rom. 6:3-4; Gal. 2:20). Pavel a trăit având același spirit de renunțare lipsită de egoism ca și Domnul lui. **Dragostea lui Hristos**, care l-a convertit, acum îl determina la acest mod de viață (cf. 1 Ioan 3:16).

Mai târziu, când a discutat despre misiunea sa de împăcare a oamenilor cu Dumnezeu (2 Cor. 5:18-19), Pavel a abordat pe larg implicațiile istorice și obiective ale ispășirii lui Hristos. Preocuparea lui în acele versete a fost aplicarea subiectivă a lucrării obiective a Mântuitorului. Toți cei care beneficiau prin credință de foloasele sacrificiului lui Hristos (și care acum **trăiesc**) trebuie să trăiască altruist și să participe la lucrarea de reconciliere dintre om și Dumnezeu. Ei trebuia **să nu mai trăiască pentru ei înșiși, ci pentru El**. Pavel proceda așa; de aceea corinteni trebuia să se laude cu el (v. 12).

5:16. În urma mântuirii sale, Pavel nu mai evalua oamenii conform unor criterii exterioare. Din cuvintele lui se poate deduce faptul că așa evaluau oponenții lui și, într-o anumec măsură, cei influențați de ei (v. 12).

Acest lucru a fost valabil odinioară și în cazul lui Pavel. Și el se opusese lui Hristos și urmașilor Lui (Fapte 22:4-5; 1 Cor. 15:9) pentru că L-a **cunoscut pe Hristos în felul lumii** (lit., „conform firii pământești”; cf. 2 Cor. 1:12). El avea informații despre Isus, dar nu era același lucru cu a crede în El. Informațiile despre Isus nu transformă un om egocentric într-un om lipsit de egoism (5:15). Numai convertirea poate produce această transformare, așa cum s-a întâmplat cu Pavel (Fapte 9:1-20).

5:17. Nimeni nu putea mai bine decât Pavel să mediteze la această schimbare decât Pavel însuși, care s-a transformat dintr-un persecutor al lui Hristos într-un propovăduitor al lui Hristos (Fapte 9:5, 20-22). El era **în Hristos** (o expresie folosită de mai multe ori de Pavel în epistolele lui pentru a vorbi despre relația spirituală a credinciosului cu

Hristos) pentru că a crezut mesajul evangheliei și s-a identificat prin credință cu Hristos (2 Cor. 5:14-15; cf. Rom. 6:3-4; Gal. 2:20; 6:14). A fi în Hristos înseamnă a fi **o făptură nouă** (cf. Gal. 6:15). Această ființă nouă este creată de Duhul Sfânt, Agentul regenerării (Tit. 3:5) și Dătătorul nașterii divine (Ioan 3:3, 6-8). Noua creație a lui Dumnezeu, începută în fiecare om care crede în Hristos se va împlini într-o zi la scară universală (Apoc. 2:4-5). **Cele vechi**, viața de sclavie față de sine și față de păcat, **s-au dus** (2 Cor. 5:16; cf. Rom. 6:6-14; Ef. 4:22; Col. 3:9). Lucrurile **noi**, viața de devotament față de Hristos, se referă la atitudinile și faptele noi ale omului regenerat (cf. 2 Cor. 5:14-15; Rom. 6:4; Ef. 4:23-5:2).

5:18-19. La fel ca primul act de creare (a universului), noua creație a fost inițiată de Dumnezeu: **toate lucrurile acestea sunt de la Dumnezeu** (cf. 4:6; 1 Ioan 4:10). De asemenea, la fel ca la prima creație, noua creație devine realitate **prin** lucrarea lui **Hristos** (cf. Col. 1:16). Moartea lui Hristos pe cruce face posibilă reconcilierea omenirii cu **Dumnezeu** (Rom. 5:10-11). Reconcilierea înseamnă îndepărtarea ostilității răzvrătite și păcătoase a omenirii împotriva lui Dumnezeu (Rom. 5:10). Aceasta este una dintre extraordinarele acțiuni ale Dumnezeirii pentru un om atunci când acesta crede în Hristos pentru a fi mântuit de păcatele sale. Pentru că Hristos a purtat păcatul omenirii pe cruce (1 Pet. 2:24), El a făcut posibilă pacea (Ef. 2:11-19). Oamenii nu mai trebuie să se afle sub mânia lui Dumnezeu (Rom. 5:9). Având încredere în lucrarea de „împăcare” a lui **Hristos**, oamenii trec de la mânia lui Dumnezeu la binecuvântările lui Dumnezeu (Fapte 16:30-31; Rom. 8:1) și de la moartea spirituală la viața spirituală (Ioan 5:24; Ef. 2:1, 5). Atunci **păcatele lor** nu mai sunt „ținute” **în socoteală**, imputate, pentru că Hristos le-a luat asupra Lui (2 Cor. 5:21; 1 Pet. 2:24; 3:18). Aceasta este comoara evangheliei pe care o propovăduia Pavel (2 Cor. 4:7), **propovăduirea acestei împăcări** (5:19) făcută prin **slujba** (cf. 4:1) **împăcării** (5:18).

5:20. Puține versete rezumă mai precis lucrarea și mesajul lui Pavel (cf. Fapte 26:16-18). Așa cum Hristos a predicat pacea tuturor oamenilor (Ef. 2:17) pe baza lucrării pe care urma să o ducă la îndeplinire (Ef. 2:16), Pavel a continuat să propovăduiască acest mesaj în locul Lui. Cel mai apropiat reprezentant al mesajului împăcării lui Dumnezeu a fost Pavel, a cărui lucrare este

2 Corinteni 5:21-6:5

împărtășită de cei care sunt „în Hristos“ (2 Cor. 5:17, 19). Toți credincioșii trebuie să-L slujească pe Hristos ca **trimeși împu-terniciți** ai Săi. Mesajul lui Pavel nu a fost un anunț superficial, ci o pledoarie plină de pasiune („pe oameni căutăm să-i încredințăm“ [v. 11]) adresată lumii **în Numele lui Hristos: Împăcați-vă cu Dumnezeu!** (cf. 1 Tim. 2:3-4).

5:21. Acum Pavel prezintă succint baza mesajului său. Crucea rezuma dragostea lui Dumnezeu (Ioan 3:16) și a lui Hristos (Ioan 15:13; Rom. 5:8). Mântuitorul era complet fără păcat: **n-a cunoscut nici un păcat**. El era „fără păcat“ (Evr. 4:15) și „în El nu este păcat“ (1 Ioan 3:5). El a luat asupra Sa păcatul lumii (Ioan 1:29; 1 Pet. 2:24; 1 Ioan 2:2). Dumnezeu **L-a făcut păcat pentru noi** (cf. Is. 53:4-6, 10). Păcatele lumii au fost puse asupra Lui astfel încât, în schimb, **neprihă-nirea** Lui să poată fi dată celor care au încredere în El (Rom. 5:17) și deci se află **în El**. Acest dar al neprihănirii se poate obține numai prin credință (Rom. 3:22; 6:23; Ef. 2:8-9; Fil. 3:9).

6:1. Cum era posibil ca membrii bisericii din Corint să **fi primit în zădar harul lui Dumnezeu?** O cale sigură era să nu creadă mesajul transmis de Pavel în 5:21. Apostolii falși din Corint predicau un mesaj diferit de mesajul lui Pavel (11:4). Dacă ei erau iudaizatori (cf. 3:7-11; 11:22), atunci ei negau mesajul lui Pavel despre neprihănirea lui Dumnezeu care se obține numai prin credință. A crede într-o evanghelie trunchiată însemna a crede „în zădar“ (cf. 1 Cor. 15:2). Pavel avea motive să creadă că unii din Corint au procedat așa (2 Cor. 11:2-3). „Zădar“ traduce cuvântul *kenon* („gol, fără conținut, fără rezultat, inutil“; cf. 1 Cor. 15:14, 58; Gal. 2:2; Fil. 2:16; 1 Tes. 3:5).

6:2. Citatul lui Pavel din Isaia 49:8 era o respingere a iudaizatorilor care doreau să impună Legea mozaică ca mijloc al obținerii neprihănirii. În Isaia Dumnezeu a anunțat că mântuirea va fi oferită tuturor nu numai încăpățânatului Israel, ci tuturor neamurilor (Is. 49:6). Citatul subliniază faptul că „mântuirea“ este inițiativa lui Dumnezeu: **te-am ascultat... te-am ajutat**. Isus a inaugurat acest mesaj al harului lui Dumnezeu în lucrarea Sa (Luca 4:18-21) și Pavel l-a comunicat. **Ziua mântuirii** este Epoca prezentă a Harului. Pavel i-a îndemnat pe corinteni să nu respingă cu dispreț acest har întorcându-se la legalismul iudaic (cf. 2 Cor. 3:12-16; Gal. 3:1-6). A proceda așa ar fi însemnat să „fi

primit în zădar harul lui Dumnezeu“ (2 Cor. 6:1).

6. SEMNELE LUCRĂRII (6:3-10)

Pavel a început o apărare a lucrării sale în 5:11-14, apărare care l-a dus apoi la o explicare a mesajului său (5:12-21). Acum el revine la subiectul lucrării sale și la problemele ei (6:3-10).

Pavel subliniază că membrii bisericii din Corint ar fi trebuit să-i evalueze pe lucrătorii lor nu după scrisorile de recomandare exterioare (3:1), după modul în care ei se recomandau singuri (10:18) sau după trecutul lor religios (11:22), ci după mărturia interioară a Duhului (cf. Rom. 2:28-29). Acum el sugerează că *există* într-adevăr scrisori de acreditare externe care reprezintă semnele unui lucrător, dar ele nu seamănă deloc cu cele la care se gândeau corintenii sau pe care se străduiau să le aibă oponenții lui. Semnele doveditoare ale lucrării lui Pavel erau suferințele lui de slujitor și puterea lui Dumnezeu care l-a susținut și l-a întărit în îndeplinirea lucrării sale (cf. 2 Cor. 4:8-10). Erau semne valide de acreditare ale celor ce sunt „slujitori ai lui Dumnezeu“ (6:4; cf. 11:16-12:10; 1 Cor. 4:9-13; Gal. 6:17).

6:3. Pavel era preocupat mai mult de apărarea „slujbei“ (*diakonia*, „slujire“; cf. 4:1) decât de apărarea propriei persoane. Pentru a realiza acest lucru el a evitat cu scrupulozitate orice acțiune care ar fi putut să-i afecteze lucrarea sa de ambasador al lui Hristos (5:20) și de lucrător împreună cu Dumnezeu (6:1). Desigur că Pavel știa că mesajul crucii îi va ofensa pe mulți (2:6; 1 Cor. 1:18). Mai știa și faptul că mulți îl considerau nebun (cf. 2 Cor. 11:16). Dar el nu voia ca un comportament bazat pe interesele sale personale să devină o pricină de poticnire care să aducă dispreț asupra lui Dumnezeu sau să-i distrugă spiritual pe ceilalți creștini. (**Prilej de poticnire** provine din gr. *proskopēn*; în 1 Cor. 8:9 „o piatră de poticnire“ traduce *proskomma*, un sinonim al cuvântului din 2 Cor. 6:3).

6:4-5. În calitate de **slujitori** (*diakono*; cf. „slujire“ [*diakonia*] din v. 3) **ai lui Dumnezeu**, Pavel și tovarășii lui de lucrare au înfruntat multe încercări fără se gândească la soarta lor. Dar cu ajutorul lui Dumnezeu ei au avut **multă răbdare** (*hypomonē*, „statornicie“, folosit și în 1:6; cf. 4:7-9). Acestea erau „scrisorile de recomandare“ pe care ar fi trebuit să le ceară corintenii pentru acreditarea lucrătorilor lor (cf. 3:1; 5:12). Pavel a enumerat nouă încercări, în seturi de câte trei

(6:4-5). Apoi el a menționat nouă calități interioare (v. 6-7), urmate de nouă perechi de paradoxuri (v. 8-10). În 11:22-27 el prezintă grupe de câte patru. În primul rând, el a menționat greutatea de ordin general: **necazuri** (*thlipseis*; cf. 1:4), **nevoi** și **strămtorări** (lit., „spații înguste“, i.e., situații în care aveai puține alternative). Apoi apostolul a prezentat trei tipuri specifice de persecuție pe care le-a întâlnit în lucrarea sa: **bătăi** (cf. 1 Cor. 4:11; 2 Cor. 6:9; 11:23-24; Gal. 6:17), **temnițe** și **răscoale**. El a avut parte de toate aceste trei tipuri de probleme în Filipi (Fapte 16:19-23). Al treilea grup prezintă constrângeri pe care el le-a acceptat ca parte a lucrării. El nu fugea de **osteneli** („muncă grea“, NIV — n.tr.; 1 Cor. 4:12; Fapte 18:3-4) și nu era străin de **vegheți** („nopti nedormite“, NIV — n.tr.; 2 Cor. 11:27) sau de **posturi** (1 Cor. 4:11; 2 Cor. 11:27).

6:6. Pavel a prezentat în compensație alături de cele nouă tipuri de încercări (în trei triade) nouă calități interioare. Primele opt sunt prezentate în patru cuplete. **Curăție** se referă la neprihănirea practică, iar **înțelepciune** desemnează cunoașterea practică ce se manifestă prin sensibilitate în relațiile cu ceilalți. **Îndelungă răbdare** (*makrothymia*, lit., „stăpânire de sine de lungă durată“) este capacitatea de a suporta nedreptățile intenționate sau neintenționate ale celorlalți, fără a se răzbuna (cf. Gal. 5:22; Ef. 4:2; Col. 1:11; 3:12; 2 Tim. 4:2; Iac. 5:10). Iar prin **bunătate** (*chrēstotēti*; cf. Gal. 5:22; Col. 3:12) Pavel se referă la dragostea în acțiune.

Expresia **prin Duhul Sfânt** poate fi o metonimie, o figură de stil prin care cauza înlocuiește efectele. Dacă este așa, atunci Duhul Sfânt reprezintă ceea ce produce El, adică roada spirituală (Gal. 5:22-23) sau ceea ce controlează El (Ef. 5:18). O altă posibilitate este ca expresia (*en pneumatē hagiō*) să fie tradusă prin „într-un duh de sfințenie“ pentru a descrie atitudinea devotată a lui Pavel. El spera ca această **dragoste** (cf. Rom. 12:9) **neprefăcută** (*anypokritō*, lit., „fără ipocrizie“, cf. „credință neprefăcută [*anypokritou*]“ în 1 Tim. 1:5) a lui să fie evidentă pentru cititorii săi și ca ei să aibă o atitudine similară (2 Cor. 6:12-13).

6:7. Lucrarea apostolului a progresat datorită resurselor lui. El a propovăduit evanghelia **prin cuvântul adevărului** (4:2) și s-a bazat pe **puterea lui Dumnezeu** în persoana Duhului pentru rezultate (10:4; cf. 1 Cor. 2:4-5). Bazându-se în întregime pe Dumnezeu, Pavel era înarmat cu **armele de lovire și de apărare pe care le dă neprihănirea** pentru

a respinge atacurile adversarilor și a-i pune pe fugă (cf. 2 Cor. 10:3-6; Ef. 6:11-18; Iac. 4:7).

6:8. Folosind nouă paradoxuri (v. 8-10), Pavel a vorbit despre reacțiile diferite față de lucrarea sa (8-9a), despre propria lui reacție la opoziție (v. 9b-10a) și despre rezultatele muncii sale (v. 10b, c). Unii care au crezut l-au primit pe Pavel ca pe Hristos Însuși (Gal. 4:14), dar în cele mai multe cazuri el a înfruntat insulte și **ocară** (1 Cor. 4:10; 1 Tes. 2:2). El a fost calomniat de cei din afară (1 Cor. 4:13) dar și de unii din biserică (Rom. 3:8), care îl vorbeau **de rău**. El și tovarășii săi spuneau **adevărul**, fiind apostoli autentici, dar unii îi considerau **niște înșelători**. De aceea a crezut de cuviință să-și apere lucrarea împotriva calomniei oponenților (1 Cor. 9:9:1-2; 2 Cor. 10:7).

6:9. Pavel a spus că erau **necunoscuți**, probabil în sensul că oamenii nu-l recunoșteau pe el și nici lucrarea lui. Dar ei erau **bine cunoscuți** de Dumnezeu (2 Tim. 2:19). Cu toate că „mureau“ (cf. 2 Cor. 1:8-9; 4:10-11; 11:23), **iată** că trăiau (cf. 1:10; 4:16) și cu toate că erau **pedepsiți** (6:5; 11:23-25), **nu** erau **omorâți**. El a suportat aceste necazuri pentru că Dumnezeu l-a susținut (cf. 4:7-9).

6:10. O astfel de viață nu pare a duce decât la tristețe. Dar datorită încrederii în Dumnezeu Pavel și tovarășii lui de lucru erau **totdeauna... veseli** (cf. Fapte 16:23-25; Fil. 4:4). Fiind **săraci** și lipsiți de lucrurile materiale necesare existenței (cf. 1 Cor. 4:11), ei îi puteau „îmbogăți“ **pe mulți** (Ef. 3:8) cu valori spirituale. Chiar dacă nu avea **nimic** din punct de vedere material, el avea **toate lucrurile** din punctul de vedere al binecuvântărilor spirituale (1 Cor. 3:21-23; Ef. 1:3).

7. REACȚIA ANTICIPATĂ (6:11-7:16)

În această secțiune Pavel adună toate aspectele discuției sale despre lucrarea sa în biserica din Corint. El își justifică schimbarea planurilor prin dragostea sa pentru ei (1:12-2:11). Apoi și-a prezentat lucrarea apostolică, arătând contrastul dintre propria lui lipsă de putere și omnipotența lui Dumnezeu (2:12-6:10). Pavel nu urmărea propriile interese, ci dorința lui era de a produce schimbări în biserica din Corint. El dorea ca biserica, pe lângă acceptarea lucrării și mesajului său, să respingă influența oponenților săi, apostolii falși. Nu este ultimul cuvânt al lui Pavel în această privință (cf. cap. 10-13), dar a fost un început în forță.

2 Corinteni 6:11-7:1

6:11-13. Orice defect ar fi avut Pavel, disimularea nu era unul dintre ele. Candoarea în vorbire și manifestarea fără rezerve a afecțiunii (**nu sunteți la strâmtoare în noi; *splanchnois***; cf. 7:15; Fil. 1:8; 2:1; Col. 3:12; Filim. 7, 12, 20; 1 Ioan 3:17) au caracterizat epistola până acum (ex., 2 Cor. 2:3-4). Apostolul a urmărit reciprocitatea din partea **Corintenilor**. Rareori Pavel se adresa pe nume cititorilor săi în mijlocul unei epistole. De exemplu, când a fost îngrijorat de decăderea spirituală a bisericilor din Galatia, el i-a mustat aspru adresându-li-se pe nume (Gal. 3:1). Pe de altă parte, când și-a amintit de sprijinul fidel al bisericii din Filipi în primele zile ale lucrării sale și în timpul înmormântării sale, el le-a spus pe nume (Fil. 4:15). Amestecând frustrarea cu afecțiunea, Pavel a procedat la fel și în cazul corintenilor, salutându-i și cerându-le să-i răspundă cu aceeași dragoste generoasă (**vă vorbesc ca unor copii ai mei — lărgiți-vă și voi**; cf. 2 Cor. 7:2-3).

6:14-15. Ce i-a împiedicat pe corinteni să-i răspundă lui Pavel așa cum i-a îndemnat el, cu dragoste și sinceritate (v. 13)? Răspunsul: concurența rivalilor lui la afecțiunea și devotamentul corintenilor. Cu toate că versetele 14-15 se aplică deseori diverselor tipuri de alianțe (ex., căsătorii mixte, asocieri nepotrivite în afaceri), principala alianță la care s-a gândit Pavel a fost probabil eclesio-logică. Rivalii săi puteau fi închinătorii la idoli (cf. 1 Cor. 10:14) sau, mai probabil, apostoli falși (cf. 2 Cor. 11:2-4). În muștrări sau în manifestarea dragostei, Pavel era la fel de candid (cf. 6:11).

Soluția dilemei era separarea corintenilor de apostolii falși. Oricare a fost evaluarea poziției lor spirituale, cea proprie sau a altora, Pavel îi considera pe apostolii falși **necredincioși** (cf. 11:13-15), iar corinteni trebuia să se separe de ei. Dar Pavel nu le-a cerut creștinilor să nu aibă nici un fel de contact cu necredincioșii. Anterior el a demonstrat absurditatea acestei poziții (1 Cor. 5:9-10). Dar necredincioșii religioși îi puteau abate pe credincioși de la „curăția și credin- cioșia care este față de Hristos” (2 Cor. 11:3) și acest lucru îl îngrijora mult pe Pavel. Un **credincios** poate fi „înjugat” numai cu **Hristos** (Mat. 11:29-30).

Pentru a exemplifica, Pavel a pus cinci întrebări retorice (2 Cor. 6:14-16), folosind cinci antiteze pentru a arăta marea diferență dintre împărăția lui Hristos și împărăția lui Satan (cf. Col. 1:13). **Belial** (gr. *Beliar* este o variantă) reprezintă transliterarea cuvântului

din Vechiul Testament care înseamnă „persoană fără valoare”. În greacă sensul a ajuns să fie de „persoană care nu se supune legilor”. Cuvântul era folosit pentru Satan, ființa cea mai lipsită de valoare și cea mai nesupusă legii.

6:16. A cincia întrebare retorică a lui Pavel reprezintă tranziția spre pasajul în care el citează mai multe versete din Vechiul Testament. Efectul lor cumulativ susține îndemnul lui Pavel (v. 14a). Biserica este **Templul lui Dumnezeu** (cf. 1 Cor. 3:16) unde locuiesc Duhul lui Dumnezeu și Hristos (cf. Mat. 28:19-20; Ef. 2:22). Promisiunea lui **Dumnezeu** de a **locui** în poporul Său și-a găsit împlinirea finală în Hristos (Mat. 1:23).

6:17. Pentru a te bucura de prezența lui Dumnezeu este nevoie de sfințenie personală. Pavel citează un pasaj din Isaia 52:11 și unul din Ezechiel 20:41 care vorbesc despre răscumpărarea Israelului. Poporul lui Dumnezeu este răscumpărat din robia păgână (**leșiți din mijlocul lor, și despărțiți-vă de ei**) pentru a fi curat înaintea lui Dumnezeu (**nu vă atingeți de ce este necurat**) și pentru a se afla astfel în comuniune cu Dumnezeu (**vă voi primi**). În Galateni Pavel a vorbit despre robia celor care se aflau sub Lege (Gal. 3:13-14; 4:5; cf. 2 Cor. 3:7-9). Pavel i-a scris lui Tit că răscumpărarea implică două lucruri: (a) eliberarea „din orice fărădelege” și (b) un popor curățit, care „să fie al Lui, plin de râvnă pentru fapte bune” (Tit 2:14). Puritatea personală este condiția slujirii lui Dumnezeu și a primirii de către El.

6:18. Un popor răscumpărat este adus într-o relație deosebită cu Dumnezeu, care este **Tată**, ei fiind **fii și fiice** (cf. Is. 43:6). Cei care se identifică cu Hristos prin credință în El Îi pot spune lui Dumnezeu „Tată” (Ef. 2:18; Gal. 4:5-6). Dumnezeu dorește ascultare din partea acestor fii și fiice (Deut. 32:19-21), așa cum a dorit din partea lui David, cel mai de seamă reprezentant al poporului Său, și din partea descendenților lui David (2 Sam. 7:14; cf. Ps. 89:30-34).

7:1. Aceste **făgăduințe** se referă la asigurarea dată de Dumnezeu cu privire la prezența (6:16) și comuniunea Sa (6:17b-18) cu cei care Îl ascultă. Această ascultare cere purificare (**să ne curățim**), care se referă în acest context la separare (*katharisōmen*; cf. Mat. 8:3; Deut. 19:13) **de orice întinăciune a cărnii și a duhului** și de orice persoană care denaturează adevărul (cf. 2 Cor. 2:17; 4:2). Expresia „cărnii și duhului” se referă la întreaga persoană în aspectele ei exterioare și

interioare (cf. 7:5). **Frica de Dumnezeu** este atitudinea care duce la ascultare (cf. 5:11) și în care **sfințirea** poate fi perfecționată, adică poate ajunge într-o stare completă, matură. Este o sfințire care crește și se maturizează continuu, o asemănare tot mai mare cu Hristos (3:18), o sfințire progresivă (nu o perfecțiune lipsită de păcat).

7:2. După avertismentul despre rivalii săi la afecțiunea corintenilor (6:14-7:1), Pavel își reia apelul la dragoste reciprocă, menționat în 6:11-13. Acuzațiile îndreptate împotriva lui erau nefondate. El ar fi putut infirma toate acuzațiile acestea (ex., 2:17; 4:2; 6:3), dar convingerea corintenilor privind integritatea lui era replica sa cea mai bună. Din nefericire, aceasta încă lipsea.

7:3-4. Pavel nu i-a muștrat pe corinteni de ezitarea lor. Rivalii lui erau impresionanți (11:3-5), depășindu-l cu mult pe Pavel (10:7-12), cel puțin sub aspect exterior. Poziția ezitantă a corintenilor nu l-a determinat pe Pavel să renunțe la afecțiunea lui pentru ei. Dimpotrivă, dragostea lui era neclintită (cf. 6:13; 7:1) și el avea o **încredere** nezdrunctă în ei. Apostolul se „lăuda” cu ei și îi „sălta” **inima de bucurie** (cf. v. 7) datorită lor, cu **toate necazurile** lui (*thlipsei*, lit., „necaz” [sing.]; cf. 1:4). Atitudinea lui se datora fără îndoială, în primul rând, încrederii sale că Dumnezeu lucra în ei (1 Cor. 1:4-9), și apoi, în parte, veștilor aduse de Tit când cei doi s-au întâlnit în cele din urmă în Macedonia (2 Cor. 7:5-7).

7:5-7. Starea mintală și **trupul** lui Pavel înainte de sosirea lui Tit nu erau liniștite (cf. 2:13). El nu avea **nici o odihnă** (*anesin*, „alinare, mângâiere”; folosit și în 2:13; 8:13). Marele apostol nu se afla întotdeauna pe culmi spirituale și nu ezita să recunoască acest lucru (cf. 2:4; 6:10). El a recunoscut sincer că avea **lupte... temeri** și depresii (**necăjiți**), care erau cauzate de opoziția sau persecuția din **Macedonia**, de îngrijorarea legată de starea lui Tit, de primirea lui de către corinteni și de reacția lor față de epistola lui.

Cu toate acestea, Dumnezeu îl **mângâie** pe Pavel atât de mult încât toate nevoile lui sunt împlinite prin **venirea lui Tit** și prin veștile bune pe care le-a adus el. Tit fusese primit bine de către corinteni. Ei îl iubeau într-adevăr pe Pavel, doreau să-l întâlnească și erau îngrijorați de starea lui. În plus, ei aveau remușcări (**lacrămile voastre**) din cauza lipsei dorinței lor de a-l sprijini în timpul vizitei „cu întristare” (2:1). Ei au reacționat pozitiv față de scrisoarea sa severă (2:4).

7:8-9. **Epistola** severă a lui Pavel (vezi punctul 5 la subtitlul „Contacte și corespondență” din *Introducere*) i-a **întristat**. L-a întristat și pe Pavel. El nu era bucuros să aplice măsuri disciplinare și a dorit să nu fi trimis epistola prin Tit. Dar, datorită reacției lor, nu îi **pare rău** că le-a trimis scrisoarea. Corintenii s-au **întristat**, și-au recunoscut greșeala și au îndreptat lucrurile (cf. 2:6).

7:10-11. Ei au manifestat **pocăință**, o schimbare a minții care a dus la o acțiune conformă cu voia lui Dumnezeu. De aceea **întristarea** lor a fost **după voia lui Dumnezeu** (la fel ca remușcările lui Petru după dezicerea sa de Hristos). Nu era **întristarea lumii** care **aduce moartea** (la fel ca „tristețea” lui Iuda după ce L-a trădat pe Domnul; Mat. 27:3-5). **Întristarea** autentică a corintenilor **a trezit** („a produs”, NIV — n.tr.) mai multe lucruri în corinteni: (a) o **frământare** sau un efort concertat pentru remedierea situației, (b) o dorință vie de **desvinovățire**, (c) o **mânie** față de oponenții lui Pavel (2 Cor. 2:5-11), (d) o **frică** din cauza propriei lor pasivități care a avut efecte dăunătoare (2:1-4), (e) o **dorință aprinsă** și o **răvnă** mare pentru Pavel (cf. 7:7) și (e) o **pedeapsă** (2:6; „o promptitudine de a vedea înfăptuită dreptatea”, NIV — n.tr.).

Toate acestea au **arătat** că ei erau **curați** datorită pocăinței lor. Ei păcătuiseră nu atât prin fapte rele cât prin lipsa faptelor bune (cf. Iac. 4:17) și pentru această lipsă s-au pocăit (2 Cor. 7:10).

7:12. Motivul principal al scrierii epistolei (2:3-4) a fost binele corintenilor. Preocuparea primordială a lui Pavel a fost bunăstarea lor, care era condiționată de acceptarea mesajului său și a lui personal ca apostol. Pavel a **scris** că nu era preocupat de disciplinarea fratelui care a păcătuit și de ameliorarea situației **celui ce a suferit ocară**. Dar aceasta era un mod semitic de a spune că aceste lucruri nu reprezentau preocuparea lui **principală** (Luca 14:26 este un alt exemplu de exclusivism ca mod de afirmare a priorităților). Este îndoielnic că expresia „celui ce a suferit ocară” se referă la incidentul din 1 Corinteni 5:1, pentru că acolo nu este menționat nimeni care să fi suferit o insultă. (De fapt, partea care a suferit în cazul incestului s-ar putea ca să fi murit.) Poate că Pavel însuși a fost cel care a suferit ocară (2 Cor. 2:5), dar în acest caz referirea lui la sine însuși este nefiresc de indirectă (cf. Mar. 14:51; Ioan 13:23).

7:13-16. Reacția pozitivă a corintenilor față de Pavel și față de scrisoarea lui a

2 Corinteni 8:1-5

constituit **mângâierea** (cf. v. 4) apostolului. Pe lângă aceasta mai era și bucuria lui Tit că a fost primit foarte bine. În pofida încrederii declarate a lui Pavel în corinteni, era de înțeles ezitarea lui **Tit** în asumarea misiunii sale (cf. 1 Cor. 16:10-11). Dar toate frământările lui **Tit** s-au dovedit neîntemeiate. Corintenii s-au purtat politicos cu Tit, Pavel vorbind despre **primirea pe care i-au făcut-o, cu frică și cu cutremur**. Ei s-au arătat doritori să respecte instrucțiunile lui Pavel (2 Cor. 7:7, 11). Ca rezultat, Tit a avut o **mare dragoste** (*splanchna*, „emoții”; cf. 6:12; Fil. 1:8; 2:1; Col. 3:12; Filim. 7, 12, 20; 1 Ioan 3:17) **pentru** corinteni. Pavel a știut că acest lucru s-a datorat lucrării lui Dumnezeu (2 Cor. 7:6), dar ca un bun pastor el i-a lăudat pe corinteni și a afirmat că se **încrede** în ei (5:6, 8) după reacția lor pozitivă. El spera ca subiectele pe care urma să le discute (în cap. 8-9 și 10-13) să fie întâmpinate de ei cu aceeași atitudine.

III. Dărnicia plină de har (cap. 8-9)

După ce a vorbit despre schimbarea planurilor sale (1:12-2:11) și a prezentat natura și orientarea lucrării sale (2:12-7:16), Pavel s-a ocupat acum de subiectul dărnicii pline de har. Nu era un subiect abstract; se referea la strângerea de ajutoare pentru săracii din Ierusalim pe care Pavel o organiza de câțiva ani (cf. Gal. 2:10; Rom. 15:25-28). Corintenii, auzind despre „strângerea de ajutoare”, l-au întrebat pe Pavel cum puteau contribui și ei (cf. 1 Cor. 16:1). Pavel i-a instruit în privința organizării colectei (1 Cor. 16:2-3). Dar bunele lor intenții nu s-au transformat în fapte, deci Pavel i-a cerut lui Tit să evalueze situația (2 Cor. 8:6).

Care au fost cauzele netransformării în realitate a bunelor intenții ale corintenilor? Nimeni nu știe. Dar o cauză poate fi prezența apostolilor falși care erau sprijiniți material de biserică și probabil că au deturnat o parte din banii strânși pentru colecta organizată de Pavel (cf. 2:17; 11:20). Drept rezultat, refuzul lui Pavel de a accepta sprijinul material a fost un punct sensibil între el și corinteni (cf. 11:7-12; 12:13-18).

Tit și-a dat seama că membrii bisericii din Corint aveau nevoie de cuvinte de încurajare din partea lui Pavel, ceea ce apostolul a făcut în capitolele 8 și 9 ale acestei epistole. Cuvintele lui, împreună cu lucrarea lui Tit și a altor ajutoare ale lui Pavel, nementionate cu numele (8:23; cf. Fapte 20:1-4), și culminând cu vizita lui Pavel (Fapte 20:3), au făcut ca

strângerea de ajutoare din Corint să se încheie cu succes (cf. Rom. 15:26; Fapte 24:17).

A. Exemple de generozitate (8:1-9)

Ori de câte ori era posibil acest lucru, Pavel prefera să încurajeze și să instruiască prin fapte și cuvinte. El nu a ezitat să-i îndemne cu toată convingerea pe corinteni și pe alții să imite modul lui de viață (cf. 1 Cor. 4:16; 11:1a; 1 Tes. 1:6; 2 Tes. 3:7-9). Dar nu a ezitat să arate imediat și alte exemple remarcabile, printre care Timotei (1 Cor. 4:17; Fil. 2:19-20), Epafrodit (Fil. 2:25) și, desigur, Hristos (Fil. 2:5; 1 Cor. 11:1b; 1 Tes. 1:6) și Dumnezeu Tatăl (Ef. 5:1). Pavel le-a dat corintenilor două exemple de generozitate: bisericile macedonene și Hristos.

8:1-2. Bisericele Macedoniei: din Filipi, Tesalonic și Berea, au experimentat **harul** lui **Dumnezeu** prin persoana lui Pavel și prin predicarea de către el a evangheliei (Ef. 3:2-12) în timpul celei de a doua călătorii misionare. În Filipi (Fapte 16:12-40), Tesalonic (Fapte 17:1-9) și Berea (Fapte 17:10-15), apostolul a predicat evanghelia și a înființat biserici. Credincioșii din aceste locuri au suferit datorită credinței lor (Fil. 1:29-30; 1 Tes. 1:6), dar au rămas neclintii (Fil. 1:5; 1 Tes. 1:7). În toată această conjunctură, ei l-au sprijinit material pe Pavel (Fil. 4:15).

În timp ce starea lor materială se pare că se deteriora (cf. Fil. 4:10), starea lor spirituală s-a îmbunătățit în aceeași măsură. Pavel a atribuit acest fapt harului lui Dumnezeu, favorii Lui nemeritate. Ei aveau multe motive să fie triști (expresia **multelor necazuri** este lit., „în multe încercări ale necazurilor” [*thlipseōs*; cf. 2 Cor. 1:4]), totuși se bucurau. Cu toată **sărăcia lor lucie**, ei i-au îmbogățit pe alții. Deși nu aveau nimic, ei aveau ceea ce era cu adevărat important (6:10). La fel ca Pavel, bisericile macedonene au învățat că harul lui Dumnezeu este suficient ca să arate puterea lui Dumnezeu prin slăbiciunile lor (4:7-12; 12:9; Fil. 4:13).

8:3-5. Macedonenii erau doritori ca **Dumnezeu** să-și reverse binecuvântările Lui prin ei pentru că trăiau conform cu **voia** Lui (v. 5). Acțiunile lor arătau dragostea și devotamentul lor pentru Dumnezeu și pentru alții (cf. Mar. 12:28-31; Fil. 2:3-8, 20-21; 1 Tes. 4:9-10). Din proprie inițiativă (**de bună voie**) macedonenii au participat la colectă. Pavel, probabil crezând că ei înșiși trebuie ajutați, a ezitat să le propună să contribuie la împlinirea nevoilor săracilor din Ierusalim.

Totuși, la fel ca văduva săracă lăudată de Isus (Mar. 12:41-44), ei nu s-au lăsat împiedecați de propria penurie și au dat cu generozitate, având încredere că Dumnezeu le va împlini nevoile (Fil. 4:19). Nu putem decât să dorim ca astăzi să existe mai multe biserici ca cele din Macedonia care l-au **rugat** pe Pavel să participe **la această strângere de ajutoare pentru sfinți**.

8:6-7. În lumina revărsării harului lui Dumnezeu asupra macedonenilor (v. 1-5), ar fi putut corintenii, care au fost atât de îmbogățiți de harul lui Dumnezeu (excelau **în credință, în cuvânt, în cunoștință, în orice râvnă, și în dragostea lor**; cf. 1 Cor. 1:4-7), să facă mai puțin? Pavel era de părere că nu, deci l-a trimis pe **Tit** să administreze contribuția corintenilor la colectă, pentru a le da ocazia de a „spori” **și în această binefacere**. („Binefacere” [2 Cor. 8:7] și **strângere de ajutoare** [v. 6] traduc același cuvânt gr. „har”. Dărnicia este esența harului!) Tit acumulasese deja experiență în domeniul strângerii și distribuirii banilor dăruți pentru cei săraci (cf. Fapte 11:29-30; Gal. 2:1). Dar nu se știe când a început să participe la colecta corintenilor.

Scriindu-le romanilor, Pavel a menționat darul (capacitatea spirituală dată de Dumnezeu) de a „face milostenie” (Rom. 12:8). Folosirea corectă a acestui dar divin înseamnă **a dăru**i cu generozitate. Pavel a dăruit cu generozitate corintenilor, iar ei la rândul lor și-au afirmat afecțiunea pentru el (2 Cor. 8:11). Pavel a dorit ca ei să „sporească” în dărnicia lor pentru că ea era expresia dragostei (1 Ioan 3:11, 16-18).

8:8-9. Pavel, sensibil ca întotdeauna la acuzația că domina bisericile pe care le-a fondat (cf. 1:24), a preferat ca motivația lor să nu se bazeze pe porunci exterioare (ex., 8:7b). El a dorit ca motivația lor să fie devotamentul lor interior (**curăția dragostei lor**) față de el și, mai important, față de „Domnul”. Puteau fi comparați corintenii cu macedonenii în această privință? Sau puteau ei să se compare cu Domnul lor, care este modelul suprem?

Puține afirmații depășesc versetul 9 sub aspectul prezentării unui rezumat plin de miez al evangheliei (cf. 5:21). Din splendoarea cerului **Hristos** a coborât pe pământul sordid. Întruparea a fost o neînțeleasă renunțare la gloria spirituală și materială. Cel care **era bogat**, care avea totul, **S-a făcut sărac**, făcându-Se nimic (Fil. 2:7). El a preluat asupra Lui datorita păcatului omenirii și a plătit-o cu viața Lui (Fil. 2:8). Corintenii au

beneficiat direct de generozitatea Lui (**voi** este întărit). El a devenit ceea ce erau ei (săraci) pentru ca ei să poată deveni ceea ce este El (bogat). Era deci o colectă materială (cf. Mat. 25:34-40) prea mult (1 Cor. 9:11)?

B. Sfaturi și aranjamente pentru strângerea ajutoarelor (8:10-9:5)

Concluzionând că membrii bisericii din Corint nu puteau respinge apelul său, Pavel le-a prezentat pe scurt motivele strângerii ajutoarelor și le-a explicat cum trebuia făcută colecta.

8:10-12. Sfatul lui Pavel (cf. v. 8) a fost să „isprăvească” ceea ce au început (cf. v. 6). Cele mai bune dorințe: **graba voinței și înfăptuirea**, nu înlocuiesc faptele bune (cf. Iac. 2:15-16). Mărimea darului trebuie să fie corespunzătoare cu **mijloacele... avându-se în vedere ce are cineva** (cf. 1 Cor. 16:2). Conform acestui standard, darul macedonenilor, la fel ca bănuții văduvei (Mar. 12:41-44), poate fi într-un sens ușor de egalat, dar în alt sens este greu de depășit.

8:13-15. Un principiu călăuzitor în privința schimburilor materiale între biserici este acela că trebuie să existe **potrivire**. Pavel nu dorea ca o biserică să fie „ușurată” (*anesis*; cf. 2:13; 7:5), în timp ce membrii bisericii din Corint să fie **strâmtorați** (*thlipsis*; cf. 1:4). Aceasta ar fi similar cu a-l priva pe Petru pentru a-l plăti pe Pavel!

Desigur că Pavel a aprobat eforturile dinainte ale bisericii din Ierusalim de a-și împlini reciproc nevoile, punându-și lucrurile în comun (Fapte 2:44). Acest lucru exprima preocuparea lor reciprocă pentru toți membrii trupului lui Hristos (cf. 1 Cor. 12:25). Acest principiu urma modelul divin. Atunci când Dumnezeu a dat israeliților hrană în pustie El le-a dat hrană conform nevoilor lor (Ex. 16:16-18). Biserica nu trebuie să facă mai puțin.

8:16-17. La fel ca Timotei (Fil. 2:19-20), **Tit** era sincer preocupat de bunăstarea celor pe care-i slujea. Într-o lume egoistă, o astfel de **râvnă** era un aspect distinctiv, prețuit de Pavel la tovarășii lui. Fără să fie un dictator (cf. v. 8, 23), Pavel i-a cerut lui Tit să-l ajute într-un proiect la care Tit era hotărât să participe cu tot entuziasmul (**râvnă arzătoare**) și din proprie inițiativă (**de bună voie**).

8:18-21. Pe Tit îl însoțea un frate al cărui nume nu este menționat și care era foarte respectat (**a cărui laudă... este răspândită prin toate Bisericile**), probabil un reprezentant al bisericilor din Macedonia. El va duce

2 Corinteni 8:22-9:8

acest belsug de ajutoare la destinație, Ierusalimul. Pavel a organizat această colectă **spre slava Domnului** (cf. Mat. 25:40; Gal. 2:10). Pentru atingerea acestui scop, el a procedat cu multă scrupulozitate pentru a evita să aducă vreo defăimare Numelui Său din cauza acuzațiilor de administrare defectuoasă a darurilor sau de avariție (2 Cor. 8:20; cf. 12:17-18).

8:22-24. Pe lângă fratele menționat anterior (v. 18) și **Tit... părtașul și tovarășul... de lucru** al lui Pavel, a mai fost numit un al treilea membru (care a rămas anonim, fiind prezentat numai ca **fratele nostru**) pentru a se alătura echipei care se ocupa de ajutoare. Se pare că acest frate a fost numit de bisericele din Macedonia. El era plin de **răvnă** și, împreună cu celălalt frate fără nume (v. 18), erau **fala lui Hristos**. Prezența lui era necesară atât pentru a-l proteja pe Pavel de acuzația că profită personal de pe urma colectei cât și pentru a-i îndemna pe corinteni să își ducă la sfârșit proiectul lor. Prin dărniciile lor, corintenii își puteau demonstra (cf. 9:13) **dragostea** (cf. 8:8).

9:1-2. Nevoia corintenilor de a încheia lucrarea pe care au început-o cu atât entuziasm (8:6, 10) îl preocupa pe Pavel. El nu a crezut că era necesar să le „scrie” despre nevoia de a acorda ajutor creștinilor din Ierusalim. Corintenii au fost de acord cu tot entuziasmul (8:11) să participe la **strângerea de ajutoare** (*diakonias*; „slujirea”, GBV) **pentru sfinți** (cf. 8:4; 9:12-13). Ei aveau **bunăvoința** de a ajuta (cf. 8:4), un fapt pe care Pavel l-a spus „macedonenilor” cu un an înainte, lucru care i-a determinat pe aceștia să participe și ei (**răvna voastră a îmbărbătat pe foarte mulți din ei**). Totuși, între macedoneni și corinteni exista o diferență în privința seriozității cu care au dus la bun sfârșit această sarcină. Deși au început mai încet, macedonenii au terminat repede. Dar corintenii, dornici în spirit, aveau nevoie de ajutor pentru disciplinarea firii pământești (cf. Mat. 26:41; Rom. 6:19).

9:3-4. De aceea Pavel i-a trimis pe Tit și pe cei doi **frați** menționați în 8:18-24 să-i ajute la rezolvarea tuturor detaliilor, pentru ca strângerea corintenilor să fie terminată. Pavel se lăudase (cf. 9:2) cu entuziasmul corintenilor în participarea la această strângere (8:10-11) și spera ca norii promițători să aducă ploaia dorită (cf. Osea 6:3-4; Iuda 12). Dacă promisiunea corintenilor de a dăruiră ar fi rămas neîmplinită, ei ar fi fost **dați de rușine** în fața celor din **Macedonia**, mai puțin bogați

dar mai generoși, care urmau să-l însoțească în a treia lui călătorie (2 Cor. 13:1).

9:5. Pentru a împiedica realizarea acestei posibilități Pavel a aranjat ca Tit și cei doi **frați** (8:23) să-i ajute pe corinteni să-și pună ordine în problemele lor financiare. Cei doi „frați” care l-au însoțit pe Tit ar fi putut fi Iason din Tesalonic (Fapte 17:5) și Sopater din Berea (Fapte 20:4; cf. Rom. 16:21). Atunci, la sosirea lui Pavel, nu s-ar mai fi făcut nici o colectă (1 Cor. 16:2) sub presiunea situației, lucru care ar fi putut semăna a exploatare (cf. 2 Cor. 7:2; 9:7; 12:17-18). O astfel de motivație este nedemnă de slujitorii lui Hristos. Dimpotrivă, dărniciile trebuie să fie o reacție proprie în fața harului lui Dumnezeu și **nu** trebuie făcută **cu zgârcenie**. Acum Pavel se ocupă de acest subiect.

C. Răsplata generozității (9:6-15)

În harul lui Dumnezeu creștinii sunt recompensați în trei feluri pentru generozitatea lor: (1) dătorii sunt îmbogățiți (v. 6-10); (2) nevoile celor care primesc ajutor sunt împlinite (v. 11-12) și (3) Dumnezeu, Sursa tuturor binecuvântărilor, este lăudat (v. 13-15).

9:6-7. De ce să dea corintenii cu generozitate (v. 5)? Pavel enunță două motive. (1) Există un principiu adevărat atât în sfera naturală cât și în cea spirituală: mărimea recoltei depinde de ceea ce s-a semănat (cf. Prov. 11:24-26). Omul se poate bucura de toată recolta de grâu, consumându-o în întregime, sau poate să „piardă” o parte din ea semănând-o și având astfel o recoltă bogată. Desigur că o recoltă spirituală poate avea o natură diferită de ceea ce s-a semănat (2 Cor. 9:9; cf. 1 Cor. 9:12). (2) Un alt motiv al dăruirii cu generozitate este faptul că Dumnezeu iubește generozitatea. Dumnezeu nu prețuiește mărimea darului (cf. Fapte 11:29; 1 Cor. 16:2), ci sinceritatea (**nu cu părere de rău**), spontaneitatea (**nu de silă**) și bucuria (**dă cu bucurie**) celui care dăruiește.

9:8. În ultimă instanță, creștinii pot dăruiră numai ceea ce au primit din punct de vedere material (Fapte 14:17) sau spiritual (Rom. 5:17). Faptele bune sunt făcute prin puterea lui Dumnezeu (cf. Fil. 1:6). Oricât de disperată este situația în care se află, un om care vrea să dăruiască, o poate face în dependență de Dumnezeu (cf. Fil. 4:11-13; ex., văduva din Sarepta, 1 Regi 17:9-16 și macedonenii, 2 Cor. 8:1-3). Încă o dată Pavel afirmă că incapacitatea omului demonstrează, prin contrast, lucrarea lui Dumnezeu (4:7). Acest verset este plin de cuvinte care arată caracterul

atotcuprinzător al puterii pe care o dă Dumnezeu: **orice har... având totdeauna în toate lucrurile din destul, să prisosiți în orice faptă bună.** În expresiile „în toate lucrurile”, „totdeauna” și „având... din destul” limba greacă suprapune trei cuvinte unul peste celălalt: *panti pantote pasan*. **Dumnezeu** este în stare să îplinească toate nevoile! „Orice” har îi **umple** pe credincioși și astfel ei pot să „prisosească în orice faptă bună”.

9:9-10. Harul bogat menționat în versetul 8 are în vedere mai mult decât împlinirea nevoilor momentane ale omului. Dărnicia va primi o recompensă eternă (cf. Prov. 19:17; Mat. 25:40). „Omul care se teme de Domnul” (Ps. 112:1, din care a citat Pavel) va fi răsplătit în final (cf. Mat. 6:1). **Neprihănirea** practică **rămâne în veac** nu doar prin fapte, ci prin însuși omul care le face și care devine progresiv tot mai asemănător cu Hristos (2 Cor. 3:18). În cele din urmă, recompensa credincioșilor este punctul culminant al procesului (Fil. 3:14, 21). Cel care îplinește toate nevoile este numai Dumnezeu (Fil. 2:13). Dumnezeu (**Cel ce dă sămânță și pâine**) înmulțește **roadele** (recompense sau binecuvântări) vieții generoase și neprihănite. Bogăția **neprihănirii** este inestimabilă (cf. 6:10).

9:11-13. Cu cât dăruiește mai mult altora, cu atât dăătorul este îmbogățit mai mult, și astfel este pregătit **pentru orice dărnicie**. Un spirit atât de generos față de alții îi determină pe tot mai mulți oameni să **aducă mulțumiri lui Dumnezeu**.

O expresie a acestei generozități era strângerea de ajutoare pentru sfinții din Ierusalim, administrată de Pavel. **Ajutorul dat de darurile acestea** (v. 12-13; cf. 8:4; 9:1), pe lângă faptul că îplinea **nevoile sfinților** din Ierusalim, **este și o pricină de multe mulțumiri către Dumnezeu** și de „slăvire” a lui Dumnezeu. Participarea corintenilor la această acțiune caritabilă demonstrează realitatea „mărturisirii” lor și vitalitatea vieții lor spirituale.

9:14-15. Deoarece corintenii au trimis ajutoare materiale, recompensa lor o reprezentau rugăciunile de mijlocire ale creștinilor din Ierusalim care, laudându-L pe **Dumnezeu**, invocau binecuvântările asupra fraților corinenți. Spiritul altruist este rezultatul produs de **harul nespus de mare al lui Dumnezeu** (cf. „harul” din 8:1, 9: 9:8), manifestat în mod suprem în lucrarea Domnului Isus Hristos (8:9). Acest pasaj despre dărnicie se încheie (9:15) cum a început (8:1), cu harul

lui Dumnezeu. Cuvântul **mulțumiri** din 9:15 este *charis* („har, favoare”). Credincioșii trebuie să-I ofere lui **Dumnezeu** „favoare” datorită favorurilor pe care El le-a acordat lor. **Darul Lui** mai mare (*dōrea*) este mântuirea eternă, bogățiile spirituale, prin bogatul Său Fiu care a devenit sărac (8:9). Un astfel de dar este **nespus de mare** (*anekdiēgētō*, „incapabil să povestească sau să spună în totalitate”). Cei care au beneficiat de acest dar spiritual (provenit din harul lui Dumnezeu) nu trebuie să ezite să le dăruiască altora daruri materiale. Corintenii au dus la sfârșit colecta și au trimis un dar la Ierusalim (Rom. 15:26).

IV. Acțiune pozitivă (10:1-13:10)

Pavel nu face o tranziție lină spre subiectul pe care l-a rezervat pentru încheierea epistolei. Din acest motiv s-a considerat deseori că aceste ultime patru capitole fac parte dintr-o altă epistolă, scrisă probabil mai înainte (vezi „Unitatea” din *Introducere*), sau că formează a cincia scrisoare, trimisă după ce capitolele 1-9 au fost scrise și trimise. Dar se știe că tranzițiile spre subiectele dificile sunt mai greu de făcut și de aceea aceste subiecte sunt lăsate pentru sfârșitul unei conversații sau scrisori. Chiar dacă Pavel a fost în mod indirect polemic și în pasajele precedente (ex., 2:17; 3:1, 7-8; 4:2-4; 5:12, 16; 6:14), el rezervă pentru acum confruntarea directă pe care nu o mai poate evita. Apostolii falși trebuia înfrunțați deschis, iar afecțiunea corintenilor trebuia câștigată, pentru ca ei să Îi fie devotați numai lui Hristos și apostolului Său.

A. Apel la ascultare (10:1-6)

Remarcile despre strângerea de ajutoare (cap. 8-9) au reprezentat un îndemn și o chemare mai moderate la acțiune. În capitolul 10 subiectul lui Pavel și intensitatea apelului său sunt mai pronunțate. Pavel era convins că pericolul îndepărtării oamenilor de el și de evanghelia lui era real. Făcând apel la ascultare, el pune la încercare încrederea pe care Tit a spus că o aveau corintenii în el (7:16).

10:1-2. Pavel nu dorea să ia măsuri severe, dar situația o impunea. Modelul său pentru astfel de împrejurări era **Hristos**. **Blândetea** lui Hristos (cf. Mat. 11:29) era o tărie a spiritului care L-a făcut capabil să accepte în mod calm nedreptățile comise împotriva Lui (ex., Mat. 27:12-14), dar și să

2 Corinteni 10:3-8

acționeze cu putere pentru a răzbuna lucrurile rele comise împotriva altora (ex., Ioan 2:15-16). Blândețea înseamnă puterea care provine din iubirea altora, nu din iubirea de sine.

Bunătațea (*epieikeias*, „bunăvoință“, apare în NT numai aici și în Fapte 24:4) este corolarul activ al acestei atitudini blânde. Era atitudinea lui Pavel în timpul îndeplinirii lucrării sale, spirit care putea fi foarte ușor considerat slăbiciune și timiditate conform standardelor stabilite de **firea pământească**. Oponenții săi, apostolii falși (2 Cor. 11:13), au afirmat că el doar „lătra“. Prin scrisoare (cf. 1 Cor. 4:19) și printr-un delegat ca Tit, Pavel părea **plin de îndrăzneală**. Dar nu „mușca“, spuneau ei, cel puțin conform standardelor lumii.

10:3-5. Armele... firii pământești sunt cunoștința, influența personală, recomandările impresionante din partea altora (1 Cor. 1:26), arta retoricii (1 Cor. 2:1) și altele asemănătoare. Pavel nu a avut încredere în aceste lucruri și a renunțat la ele (Fil. 3:4-8). El nu „lupta călăuzit“ **de firea pământească** și nu folosea armele lumii.

„Armele“ folosite de Pavel erau Cuvântul propovăduit al lui Dumnezeu și rugăciunea (Ef. 6:17-18), arme **puternice, întărite de Dumnezeu**. În dependență de Dumnezeu (1 Cor. 2:4-5) aceste arme, inefficiente conform standardelor lumii, erau capabile **să surpe întăriturile**, argumentele dușmanilor evangheliei. Nici dumnezeul acestui veac (2 Cor. 4:4), nici slujitorii lui (11:15) nu se puteau opune **cunoștinței** (sau puterii) **lui Dumnezeu** pe care se baza Pavel. Nici un **gând** (*noēma*; cf. 2:11), inclusiv gândurile oponenților, nu poate scăpa de Cel care îi „prinde pe cei înțelepți în viclenia lor“ și care „cunoaște gândurile celor înțelepți“ (1 Cor. 3:19-20; cf. Iov 5:13; Ps. 94:11).

Obiectivul luptei lui Pavel era să-l „facă“ pe orice om **rob ascultării de Hristos**. Pavel nu dorea să-i transforme în supușii lui sau ai altui om, așa cum se proceda în lume (cf. 2 Cor. 1:24; 11:20; Luca 22:25).

10:6. Modul în care abordează Pavel această confruntare are două aspecte. În primul rând, era necesar ca biserica din Corint să-și exprime supunerea față de Hristos demonstrându-și loialitatea față de reprezentantul Lui, Pavel (5:20; cf. 7:15). În acest fel **ascultarea** era „săvârșită“ („completă“, NIV — n.tr.). În al doilea rând, atunci când Pavel a fost sigur că ei i-au repudiat pe oponenții lui (cf. 6:14-18), s-a putut ocupa direct de apostolii falși, știind că biserica îl sprijinea. Era

gata să „pedepsească“ actul lor de **neascultare** față de Hristos. „Să pedepsim“ (*ekdikēsai*) s-ar putea traduce prin verbul mai aspru „să răzbunăm“ (cf. 1 Cor. 3:17). În alte contexte el vorbește despre mânia lui Dumnezeu îndreptată împotriva dușmanilor poporului Său (Num. 31:2; Deut. 32:43; Apoc. 19:2).

B. Înfruntarea apostolilor falși (10:7-11:15)

Deși Pavel a parat acuzațiile oponenților lui în câteva locuri din epistolă (3:1, 7-18; 4:2-4; 5:12, 16; 6:14), apărarea nu a reprezentat tema centrală a cuvintelor sale de până acum. Acum însă el se ocupă direct de aceste acuzații. Nu putem da un răspuns cert la întrebarea referitoare la identitatea acestor oponenți. Erau probabil evrei (11:22), dar nu se știe de unde veneau. Se considerau apostoli ai lui Hristos (10:7; 11:23), o pretenție pe care Pavel a respins-o (11:13). Ei au adus scrisori de recomandare (3:1), se complăceau în laude de sine (10:18) și se identificau cu așa numiții apostoli „nespuși de aleși“ (cf. 11:5).

Acești apostoli falși au fost probabil trimiși de cei care la Conciliul de la Ierusalim au susținut concepția tăierii împrejur a neevreilor și a respectării de către aceștia a Legii lui Moise (Fapte 15:5). Desigur că această cerere a fost respinsă în mare măsură de apostoli și de bătrâni (Fapte 15:23-29). Apostolii falși pretindeau că au un mesaj al neprihănirii (2 Cor. 11:14), pe care Pavel l-a numit o evanghelie falsă (11:4). Ei propovăduiau probabil o neprihănire legalistă bazată pe conformarea exterioară la legislația mozaică (3:7-15). În cele din urmă, ei își urmăreau propriile interese și câștigul financiar din partea corintenilor (2:17) și se complăceau în senzualitate (12:21). Legalismul și egocentrismul sunt cele două fețe ale aceleiași monede (Mat. 6:2, 15-16; 23:5-7), căutarea satisfacției personale fiind rezultatul final (Mat. 23:25; cf. Fil. 3:2).

10:7-8. Un factor major care a contribuit la dilema corintenilor referitoare la autoritatea apostolică era superficialitatea lor. Ei se uitau numai la **înfățișare**. Erau preocupați de aspectele exterioare și de înțelepciunea lumească (cf. 1 Cor. 3:1). Prin urmare, au fost o pradă ușoară pentru apostolii falși. Pentru a recâștiga această biserică, lipsită de discernământ, Pavel trebuia să rezolve o problemă față de care avea repulsie: lauda de sine. Scopul lui Pavel nu era promovarea de sine, ci restaurarea corintenilor. Pentru atingerea

acestui scop el a apelat la **stăpânirea** („autoritatea“, NIV — n.tr.) sa de apostol al lui Hristos. El a făcut acest lucru „lăudându-se“ **ceva mai mult** și fără **rușine**. El a distrus „întăriturile“, „izvodirile minții“ și „orice înălțime“ a oponentilor săi (2 Cor. 10:4-5), dar i-a întărit pe credincioși.

10:9-11. Pavel a anticipat că lucrurile pe care le-a scris înainte despre autoritatea apostolică (v. 8) sau **epistolele lui** ar putea să-i „înfricoșeze“ pe corinteni. De asemenea, el a mai anticipat și zâmbetul ironic al apostolilor falși și remarcile depreciative despre faptul că era asemenea unui câine care latră dar nu mușcă. El nu a negat adevărul că în public prezența lui este **moale** (cf. v. 1). El nu era un orator rafinat (11:6), nici prin formație nici prin naștere (cf. 1 Cor. 2:1-5). Dacă apostolii falși puneau semnul egalității între capacitatea sa oratorică și puterea dată lui de către Dumnezeu în calitate de apostol, ei făceau acest lucru pe riscul lor. Era adevărat, epistolele lui conțineau porunci impresionante despre darea unui om pe mâna lui Satan pentru a i se distruge trupul (1 Cor. 5:5; cf. Fapte 13:11; 1 Tim. 1:20). Dar acțiunile sale ulterioare vor arăta că el va face ceea ce a spus.

10:12. Oponentii lui Pavel (și toți cei care erau de partea lor) puteau fi criticați sub mai multe aspecte. Primul era reprezentat de standardele necorespunzătoare pe care le foloseau pentru a se evalua pe ei înșiși. Apostolii falși nu se comparau cu standardele divine exemplificate de Hristos, ci cu alți oameni, folosind standarde umane. Procedând astfel, a spus Pavel, oricât de mult se lăudau cu înțelepciunea umană, demonstrează că **ei înșiși sunt fără pricepere, nebuni** (cf. 1 Cor. 1:20).

10:13-14. Apostolii falși au fost criticați și din cauza altui aspect. Chiar dacă Pavel recunoaște pentru moment legitimitatea apostoliei lor, nu ei ci el a fost desemnat drept apostol al neevreilor (cf. Gal. 2:8). Dumnezeu a adevărit misiunea lui Pavel prin rezultatele din Corint: **până la voi am ajuns în Evanghelia lui Hristos** (cf. 1 Cor. 3:6). Apostolii falși au depășit în mod grosolan orice limită. Ei au trecut **dincolo de măsura** cuvenită (cf. 2 Cor. 10:15), lucru pe care Pavel **nu** l-a făcut.

10:15-16. Al treilea lucru pentru care Pavel i-a dezaprobat pe apostolii falși s-a referit la pretențiile lor. Ei și-au depășit limitele, dar, de asemenea, și-au exagerat realizările. Biserica din Corint a fost rezultatul lucrării lui Pavel, nu a lor. Spre deosebire de

oponenții lui, el nu se „lăuda“ **cu ostenelele altuia**. Corinteni puteau avea oricât de mulți învățători, dar un singur „părinte“, Pavel (1 Cor. 4:15). Exemplul lui trebuia să-l urmeze ei (1 Cor. 4:16). Pe măsură ce **credința** lor creștea și ei se maturizau, el putea să-și extindă **câmpul... de lucru** prin evanghelizarea neevreilor din **ținuturile care sunt dincolo de al lor**, mergând chiar până în Spania (Rom. 15:23-24). Ei puteau lua parte la această lucrare prin rugăciune (Ef. 6:19-20) și sprijin financiar (cf. 1 Cor. 16:6; Fil. 4:15-17). Dar mai întâi trebuia să-și facă ordine în propria casă (2 Cor. 10:6).

10:17-11:1. A te „lăuda“ cu oameni duce în cele din urmă la propria sărăcie (cf. 1 Cor. 3:21). Oricât de legitimă și de necesară era dezaprobarea oponentilor lui, împreună cu validarea propriei lui lucrări, Pavel era convins că, în ultima instanță, ambele lucruri erau o **nebulie**. Pavel le-a amintit corintenilor acest lucru într-o scrisoare anterioară (1 Cor. 1:31) citând din Ieremia 9:24, așa cum face și acum. De ce continuau corinteni să fie încântați de oameni, doar o formă de autoadulare, deși vitalitatea lor spirituală era datorată în totalitate harului lui Dumnezeu (1 Cor. 1:30; 3:7)? Pavel în mod cert nu a căutat lauda corintenilor, nici nu s-a lăudat **singur**. El știa că într-o zi va apărea în fața scaunului de judecată al lui Hristos (2 Cor. 5:10). Acolo va conta numai aprobarea Stăpânului (Luca 19:17). Lauda de sine și laudele oamenilor (cf. Mat. 6:2, 6, 16) nu vor însemna nimic (Rom. 2:29; 1 Cor. 4:5). Corinteni nu trebuie să își formeze o opinie greșită: combaterea apostolilor falși și prezentarea propriei lucrări nu erau în folosul apostolului. El s-a supus acestei „nebunii“ din dragoste pentru ei, iar ei aveau nevoie de dragostea lui (2 Cor. 12:11). Atât de mare era dragostea lui pentru ei încât era gata să fie catalogat drept nebun dacă astfel îi salva pe ei.

11:2-4. Ei ar fi putut fi de o altă părere, dar se aflau în pericol. Tragedia din Eden amenința să se repete. Așa cum **Hristos** a fost comparat în alte pasaje cu Adam (Rom. 5:14; 1 Cor. 15:21-22, 45), Pavel compară aici biserica din Corint cu **Eva**. În loc să se împotrivească (cf. Iac. 4:7; 1 Pet. 5:9) ispitei diavolului de a nu asculta, Eva l-a ascultat pe diavol și a cedat (Gen. 3:1-6). Șarpele a ademenit-o prin **șiretlicul lui** (*panourgia*, „șmecherie, înșelătorie“; cf. 2 Cor. 4:2). Reprezentantii diavolului din Corint (11:13-15) erau de asemenea înșelători. Ei ar fi trebuit

2 Corinteni 11:5-15

respinși (cf. 6:14-15), dar biserica i-a tolerat (11:4). Mai rău, dacă biserica, la fel ca Eva, ar asculta minciuna lor, ar fi vinovată de neascultare de Dumnezeu și de lipsă de loialitate față de Hristos, deși ar fi trebuit să-L iubească și să-L asculte pe Dumnezeu cu toată sinceritatea. (Cuvântul **curăția** este traducerea substantivului gr. *haplotētos*, „simplitate în sensul de sinceritate”; cf. 1:12).

În metafora lui Pavel, biserica era o **fecioară** logodită cu **Hristos** la convertire. Ca slujitor al harului lui Dumnezeu, el acționa ca părintele lor spiritual (1 Cor. 4:15). Până la împlinirea căsătoriei, la revenirea lui Hristos, **credincioșia** față de Hristos era importantă (cf. Ef. 5:25-27). Dar corintenii erau periculoși de aproape de renunțarea la acest devotament și la spiritul de libertate în care acesta înflorește. Erau periculoși de deschiși față de o **altă Evanghelie** și față de un **alt duh** (i.e., robia față de Lege; 2 Cor. 3:7-8; cf. Gal. 4:17-5:1).

11:5-6. Corintenii șovăiau în devotamentul lor față de Domnul din cauza atracției întreite exercitate asupra lor de apostolii falși. În primul rând, acești învățători falși se așezau pe ei înșiși și misiunea lor în rând cu apostolii originari. Numele de apostoli „**nespus de aleși!**” a fost folosit de apostolii falși sau a reprezentat numele ironic folosit de Pavel pentru ei din cauza adulației lor pentru cei doisprezece apostoli (sau pentru Petru, Iacov și Ioan; Gal. 2:9). Apostolii falși sperau să obțină autoritate pretinzând că sunt asociații celor doisprezece apostoli. Fără să afecteze autoritatea celor doisprezece, Pavel și-a afirmat propria poziție de apostol de același rang: **eu nu sunt cu nimic mai pe jos** (cf. 2 Cor. 12:11). Temeiul afirmației sale va fi prezentat după câteva versete (11:22-12:10).

În al doilea rând, apostolii falși au recurs la interesul corintenilor pentru talentul oratoric. Pavel a recunoscut că nu era un orator talentat, ci era **neclădit în vorbire** (cf. 10:10). (Dar chiar dacă ar fi fost un orator foarte bun, el nu și-ar fi folosit talentul oratoric; cf. 1 Cor. 2:1-5.) Poziția lui de apostol nu era o problemă de imagine ci de conținut. *Ceea* ce spunea Pavel era mai important decât modul *cum* o spunea. Corintenii nu puteau nega conținutul mesajului lui și consecințele lui transformatoare (cf. 1 Cor. 4:15; 9:12).

11:7-9. Al treilea mod în care apostolii falși sperau să-i atragă pe corinteni era modul în care își asigurau existența. Când Isus i-a trimis pe ucenici în turneul lor misionar, El

i-a instruit să își asigure existența și adăpostul la cei pentru care lucrau (Luca 9:3-4; 10:4-7). Se pare că aceasta a devenit practica uzuală a misionarilor creștini (1 Cor. 9:4-6; cf. *Didache* 11:4-6) și era urmată și de apostolii falși în Corint. Totuși, Pavel și însoțitorii lui (ex., Barnaba, 1 Cor. 9:6) s-au deosebit de ei asigurându-și singuri existența cât de bine puteau, fără să solicite remunerație pentru lucrarea lor spirituală (cf. 1 Cor. 4:12; 1 Tes. 2:9; 2 Tes. 3:8). Pavel a acceptat ocazional sprijin material, nesolicitat de el, din partea unor **Biserici** în care a lucrat (ex., biserica filipenilor **din Macedonia**; Fil. 4:15-16). Dar el a acceptat sprijinul lor cu o oarecare stinghereală (cf. Fil. 4:10-13), considerând o „despuiere” (2 Cor. 11:8) a primi ajutor din partea unor oameni săraci. Nu dorea să îi „îngreueze”.

11:10-12. Pavel avea diverse motive pentru a adopta această practică generală (ex., 1 Cor. 9:17-18; 2 Tes. 3:9-10). Motivul său principal ar fi putut fi dorința lui de a urma exemplul lui Hristos care s-a făcut sărac pentru a-i îmbogăți pe alții (2 Cor. 8:9). Un motiv pentru menținerea acestei practici în Corint a fost împiedicarea apostolilor falși să pretindă că sunt egali cu Pavel în lucrarea apostolică (11:12), astfel el fiind o anatema pentru ei. Cu toate acestea, practica lui Pavel nu a fost primită bine nici măcar de beneficiarii ei, corintenii. Ei considerau că ezitarea lui Pavel de a accepta remunerația lor însemna că nu îi „iubește”. Dar Pavel a procedat așa pentru a nu da **prilej** nimănui.

11:13-15. Cu toate că Pavel era moderat în remarcile lui despre apostolii „nespus de aleși” (v. 5), aici el îi denunță într-un mod nimicitor pe acești **apostoli mincinoși**. Nu erau decât niște impostori, pretinzând a fi ambasadorii lui Hristos, deși, de fapt, erau emisarii (**lucrători, diakonoi**) lui Satan. Așa cum Satan se preface **într-un înger de lumină**, și ei se **prefac** (*metaschēmatizomenoi*, „schimbarea formei exterioare”) **în apostoli ai lui Hristos** și în **slujitori ai neprihănirii**. La fel ca mormintele văruite, ei pot arăta neprihăniți, dar în interior exista numai moarte și descompunere (cf. Mat. 23:27-28), fapte ce le prefigurează **sfârșitul** (cf. 1 Cor. 3:17).

Cine erau acești apostoli falși? Au fost făcute numeroase sugestii, mergând de la carismaticii eleniști până la gnosticii din Palestina (vezi J.J. Gunther, *St. Paul' Opponents and Their Background*. Leiden: E.J. Brill, 1973). Mai mulți factori sugerează însă că apostolii falși erau evrei din Palestina, membri ai

bisericii din Ierusalim care erau frați falși (cf. Gal. 2:4), după părerea lui Pavel. Ei aveau scrisori de recomandare din partea bisericii (2 Cor. 3:1), poate sub auspiciile Conciliului de la Ierusalim, pentru a supraveghea respectarea decretului de la Ierusalim (Fapte 15:20-21). Este sigur că au existat înainte delegații care s-au constituit singure cu scopul aplicării prevederilor mozaice (Fapte 15:24) și este posibil ca apostolii falși din Corint să fi făcut parte din acest grup de disidenți. Pavel nu a contestat folosirea de către ei a autorității unor apostoli „nespuși de aleși”. Dar a respins valoarea acestei folosiri a autorității și noțiunea că autoritatea apostolică se obține prin asocierea cu alți oameni, în loc să fie primită de la Dumnezeu.

C. Acreditarea apostolului (11:16-12:10)

La fel ca majoritatea oamenilor, corinteni acceptau cu multă dificultate adevărul că standardele divine diferă radical de cele ale lumii. Pavel a încercat să afirme clar acest lucru în epistola lui anterioară vorbind despre mesajul crucii: înțelepciunea lui Dumnezeu este o nebunie pentru lume (1 Cor. 1:18-25). Dar în cazul în care corinteni ar fi persistat în abordarea lucrurilor din perspectiva lumii, el se va adapta perspectivei lor. Totuși el va încerca să îi convingă că acreditarea divină trebuie evaluată nu prin prisma măreției umane, ci prin prisma slăbiciunii umane. Semnele unui apostol erau semnele lui Hristos, inclusiv slăbiciunea și suferința (2 Cor. 13:4; cf. Is. 53:3-4; Mar. 9:12). În acest pasaj (2 Cor. 11:16-12:10) Pavel prezintă din nou slăbiciunile sale și, cu o ironie mușcătoare, spune în esență, următorul lucru: „Acestea sunt scrisorile de acreditare ale unui apostol” (cf. 1 Cor. 4:9-13).

11:16-18. Urmând sfatul din Proverbele 26:5, Pavel le-a răspuns iarăși nebunilor corinteni conform nebuliei lor. Înainte el le-a cerut să „sufere” puțină nebunie din partea lui (2 Cor. 11:1); acum reia această abordare. Nu a făcut acest lucru pentru că l-a dorit, ci pentru că era necesar din cauza faptului că i-au tolerat și i-au primit bine pe apostolii falși. Corinteni i-au primit pe acești apostoli falși datorită scrisorilor lor exterioare de acreditare și a modului în care au știut să-și exagereze meritele și valoarea. Era ca și cum ar fi evaluat o piatră prețioasă după mărime nu după calitate. Îndemnul lui Pavel pentru credincioși era să facă un „concurs al nebuliei” pentru câștigarea corintenilor. Cuvântul **nebun** (sau „nebie” și „nebuni”; v. 16-17,

19, 21; 12:6, 11) provine din adjectivul *aphrōn*, care înseamnă „ignorant”, nu din *mōros*, care înseamnă „stupid”. În 2 Corinteni Pavel vorbește des despre **laudă**, nu în sensul de aroganță, ci de efort pentru a-și dovedi afirmația că este apostol. Pavel a spus: **mă laud, nu spun după Domnul**, adică Domnul nu S-a apărat niciodată în acest mod, dar el a ales acest mod de apărare, chiar dacă a făcut-o ezitând.

11:19-21a. Ironia din aceste versete frizează sarcasmul. Ironia este temperată numai de motivul lui Pavel de a corecta această biserică rătăcită. Corinteni, crezându-se **înțelepți** îi „sufereau” **cu plăcere pe nebuni** — un lucru naiv și nebunesc! Chiar dacă Pavel ar fi putut fi acuzat că „avea stăpânire” peste corinteni (1:24), apostolii falși erau cei de care ar fi trebuit să se teamă. În Numele lui Hristos îi exploatau și îi înrobeau pe corinteni pentru satisfacerea propriilor interese. (Cuvântul din gr. de aici trad. prin **vă mănâncă** înseamnă „a devora”, ca un parazit. Este un cuvânt diferit de cel trad. „înșelat”, în 7:2 și „am tras... folos”, în 12:17-18.) Isus i-a acuzat și El pe fariseii legaliști de aceleași practici rapace (Mar.12:40). Pavel a spus că a fost prea „slab” în fața acestui lucru. El s-a prezentat corintenilor ca slujitorul lor și al lui Hristos, singurul lor Domn (2 Cor. 4:5).

11:21b-22. Pavel era acum pregătit să compare calitățile exterioare considerate de corinteni și de apostolii falși drept foarte importante. În general se crede că întrebările puse de Pavel și răspunsurile pe care le-a dat se referă la el însuși și la apostolii falși. Dar este posibil ca Pavel să se compare cu așa-numiții apostoli „nespuși de aleși” (v. 5), cei doisprezece apostoli, despre care apostolii falși susțineau că reprezintă sursa autorității lor, identificându-se cu ei. Dacă este așa, comparația ar fi mai pregnantă (vezi v. 5 și 12:11), ar fi conformă cu ceea ce Pavel a scris înainte despre el însuși și despre cei doisprezece (1 Cor. 15:10) și ar elimina dificultatea interpretării versetului din 2 Corinteni 11:23 prin aplicarea lui la apostolii falși, în contextul cuvintelor lui Pavel din versetul 13. În concluzie, deși aceste întrebări se pot referi la apostolii falși care pretindeau a fi împuterniciții celor doisprezece apostoli, ele pot fi înțelese și ca o comparație a lui Pavel cu cei doisprezece, Pavel afirmându-și superioritatea față de ei, din punct de vedere uman.

Termenul **Evrei** poate fi o modalitate ancestrală de prezentare a acestui popor, dar

2 Corinteni 11:23-27

în acest context (împreună cu **Israeliti**) el mai poate reprezenta și o diferență lingvistică. Termenul mai este folosit în Noul Testament numai de două ori (Fapte 6:1; Fil. 3:5). În Fapte 6:1 termenul face în mod evident deosebire între evreii care vorbeau limba semită și cei a căror limbă principală, sau singura limbă, era greaca. Deși Pavel s-a născut la Tars, se pare că el a crescut într-o familie unde se vorbea semita, cu părinți evrei legați de patria natală.

Fiind israelit, Pavel arată că provine din seminția lui Beniamin (Fil. 3:5). Fiind **sămânță a lui Avraam** el a fost circumcis în a opta zi (Fil. 3:5; cf. Gen. 17:9-14); mai important, Pavel era urmașul lui Avraam prin credință (cf. Rom. 4:16). Din punct de vedere uman, scrisorile de acreditare ale lui Pavel erau impecabile (cf. Fil. 3:4-6).

11:23. Dacă Pavel s-ar fi comparat în aceste versete cu apostolii falși, nu cu cei doisprezece apostoli (cf. comentariilor de la v. 21b-22), atunci expresia **slujitori ai lui Hristos** se referă la modul în care se defineau ei înșiși, fapt respins de Pavel înainte (v. 13), dar acceptat de el aici de dragul argumentării. Forța argumentului său se referă la „slujirea” cuantificabilă, o evaluare absurdă în sine (în 1 Cor. 3:13 Pavel insistă asupra calității în evaluarea slujirii creștine). Pavel a remarcat el însuși absurditatea acestei comparații (**vorbec ca un ieșit din minți**; cf. 2 Cor. 5:13), dar interesul corintenilor pentru comparații l-a obligat să facă acest lucru.

Rezultatele obținute de Pavel în lucrarea lui ca intensitate și amploare nu puteau fi egale de nici un apostol sau grup de apostoli (cf. 1 Cor. 15:10). Ceea ce este remarcabil în catalogul de realizări al lui Pavel este importanța acordată nu lucrurilor care pot fi considerate victorii ale experienței lui în lucrare, ci înfrângerilor sale. El a lăsat nemenționate ocaziile când se afla pe culmile puterii lui Dumnezeu, cum ar fi lucrarea din Efes (ex., Fapte 19:11) și a consemnat experiențele în care părea că este ținut neajutorat la pământ. La fel ca Domnul său, care a manifestat gloria lui Dumnezeu prin suferințele și moartea Lui (Ioan 13:31), Pavel s-a lăudat cu suferințele și slăbiciunile lui (cf. Gal. 6:14).

Detaliile privitoare la lucrarea lui dezvăluite de Pavel în acest verset arată cât de fragmentată este biografia sa din Faptele Apostolilor. Scrierea acestei epistole a coincis cu evenimentele menționate de Luca în Fapte 20:2. În narațiunea lui Luca de aici sunt menționate numai o întemnițare (în Filipi), o

bătăie (tot în Filipi; Fapte 16:22) și un pericol de **moarte** (împroșcarea cu pietre; Fapte 14:19). Dar în 2 Corinteni Pavel s-a referit la numeroase incidente de acest fel. Poate că ele au avut loc înainte de călătoriile lui misionare oficiale (Fapte 13-20) sau poate că Luca nu a considerat necesar să le fi consemnat.

11:24. Acest verset arată clar că afirmația lui Pavel din Romani 9:3 — dorind să fie el însuși blestemat dacă astfel ar fi fost mântuit Israelul — nu a fost o declarație vană. **De cinci ori a căpătat** Pavel pedeapsa de la sinagogă (de 39 de **lovituri** fiecare) în timp ce lucra pentru concetățenii lui **Iudei**. În timpul celor 39 de lovituri ar fi putut muri, deoarece, după Mishnah, cel ce aplica pedeapsa nu era vinovat de moartea victimei (Makkoth 3.14).

11:25-26. Apostolul neevreilor a **fast** **bătut** de evrei. Romanii l-au pedepsit și ei pe Pavel prin bătaia **cu nuiiele**, deși acest lucru era ilegal pentru că era cetățean roman (Fapte 16:37). Atât de aclamata pace romană nu i-a asigurat o prea mare protecție lui Pavel. Legea și ordinea romană din Listra nu au fost în stare să oprească mulțimea care l-a **împroșcat cu pietre** pe Pavel și l-a abandonat crezându-l mort (Fapte 14:19). Nici drumurile romane pe uscat sau pe mare nu ofereau călătorii de plăcere. Pe lângă naufragii (cf. Fapte 27:27-44, cu toate că ele sunt încă viitoare în timpul scrierii epistolei 2 Cor.) și traversările râurilor, însoțite de pericolul de a se îneca sau de a fi descoperit de dușmani, lucrarea itinerantă a lui Pavel (el era **deseori în călătorii**) l-a expus multor pericole. El trebuia să se ferească de atacurile **tâlharilor** (cf. Luca 10:30), ale evreilor (**celor din neamul meu**) și ale **păgânilor** (ex., Fapte 14:19; 16:19). El s-a confruntat de multe ori cu pericole: **în cetăți... în pustie... pe mare** (v. 25). Chiar și în biserici, cum era biserica din Corint, Pavel se afla în pericolul de a fi atacat la instigarea celor numiți **frații mincinoși** sau chiar de către aceștia.

11:27. Pe lângă pericolele pe care trebuia să le înfrunte, Pavel a îndurat numeroase privațiuni în îndeplinirea slujbei lui de apostol. Decizia lui de a refuza remunerația pentru lucrarea sa (cf. v. 7-9) nu a fost luată ușor. Deși lucra zi și noapte (cf. 1 Tes. 2:9) pentru a nu împovăra pe nimeni pentru necesitățile vieții (2 Tes. 3:8), Pavel a știut ce înseamnă a-ți fi **foame** și a nu avea îmbrăcăminte, nefindu-ți împlinite nici măcar nevoile minime. A avut parte de nopți fără somn, de **sete**, de **posturi** și de frig.

2 Corinteni 11:28-12:1

Mai înainte în 2 Corinteni, Pavel a menționat faptul că a fost persecutat (2 Cor. 4:9), că s-a aflat în pragul morții (4:10-12), s-a confruntat cu „bătăi... temnițe... răskoale... osteneli... vegheri... posturi” (6:5). Aici (11:23-27) lista suferințelor lui este mult mai completă.

11:28-29. Este dificil să înțelegem durerea pe care a simțit-o Pavel din cauza pericolelor și privațiunilor fizice. Dar luptele spirituale ale lucrării reprezentau o povară chiar și mai mare.

Aceste versete reprezintă apogeul catalogului suferințelor lucrării sale. **Grija** față de alții, nu față de sine însuși, îl apăsa greu. În 1 Corinteni (12:25) Pavel a făcut o prezentare amplă a bisericii ca trup compus din diverse mădulare unite de o grijă reciprocă unele față de altele. Aici el vorbește despre povara zilnică a grijii pe care o avea nu numai pentru binele bisericii corintene, lucru care ar fi pus la încercare și cele mai nobile spirite, dar și pentru **toate Bisericile** înființate prin lucrarea sa.

În 1 Corinteni 12 el a afirmat că într-un trup spiritual, „dacă suferă un mădular, toate măduarele sufăr împreună cu el” (1 Cor. 12:26). Aici el a arătat cum acel sentiment s-a exprimat în viața lui. El s-a identificat cu cei slabi din punct de vedere fizic (cf. Fil. 2:26), dar mai ales cu cei slabi spiritual (1 Cor. 9:22) în starea lor de compătimit (1 Cor. 8:12; Rom. 14:15). **Cine este slab, și să nu fiu și eu slab?** Dacă un om era atras în păcat, Pavel se identifica atât de mult cu păcătosul încât simțea și el consecințele acțiunii. **Cine cade în păcat, și eu să nu ard?** David a comparat starea lui de păcat sub mână lui Dumnezeu cu „seceta verii” (Ps. 32:4), pasaj din care s-a inspirat probabil Pavel când a afirmat că „ardea” în interior când auzea că un frate s-a rătăcit în păcat.

11:30. Pavel a folosit standardele corintenilor și ale apostolilor falși și le-a inversat. Catalogul suferințelor lui nu conținea lucrurile pe care se așteptau ei să le citească. El s-a lăudat nu cu puterea, ci cu **slăbiciunea** lui. (În cap. 11-13, Pavel vorbește des despre a fi „slab” [11:21, 29; 12:10; 13:4, 9] și despre a avea „slăbiciuni” [11:30; 12:5, 9-10].) Dar pentru Pavel aceasta era „lauda” lui, nu o poveste inventată sau ironică. Pavel se **lăuda** numai cu faptul că viața lui era ca a lui Hristos. Așa cum Isus a fost un „om al durerii și obișnuit cu suferința” (Is. 53:3), a fost și Pavel (2 Cor. 11:23-27). Așa cum a făcut Isus („suferințele noastre le-a purtat și durerile

noastre le-a luat asupra Lui”; Is. 53:4) a procedat și Pavel, chiar dacă într-un mod diferit (2 Cor. 11:28-29). „Lauda” lui Pavel era că se asemana cu Robul care suferă. Era o afirmație măreață, chiar dacă nu era înțeleasă în acest mod de apostolii falși și de credincioșii corinteni lumești (1 Cor. 3:3).

11:31. Oricare dintre suferințele prezentate de Pavel în versetele precedente l-ar fi putut omorî pe un om obișnuit. Însă Pavel — un singur om — le-a îndurat pe toate.

Pavel știa că membrii bisericii din Corint nu aveau o încredere totală în el (cf. 1:12-18). Din acest motiv el și-a afirmat veridicitatea: **nu mint** (cf. 1:18; 11:11). Afirmarea sincerității sale s-a aplicat nu numai suferințelor trecute ci și prezentării incidentului din Damasc care urmează (11:32-33) și relatării viziunii sale (12:1-6).

11:32-33. Pavel a menționat evadarea din **Damasc**, un eveniment care a avut loc la începutul vieții sale de creștin (cf. Fapte 9:19-25), ca o chintesență a experienței lui tipice în slujba de apostol. Ea rezuma transformarea care a avut loc în relația lui cu Dumnezeu și arăta contrastul pronunțat dintre starea lui și cea a apostolilor falși. Ca și ei, el avea scrisori de recomandare de la Ierusalim pentru Damasc (Fapte 9:2), dar când se afla pe drum, Dumnezeu l-a trântit la pământ și l-a întâlnit pe Hristos cel înviat. El a plecat spre Damasc cu o mare autoritate umană și cu mult zel (Fapte 9:1); el a plecat din Damasc, conștient într-un mod zdrobitor de propria slăbiciune. El a fost urmărit atât de evrei cât și de neevrei (Fapte 14:5), dar a fost scăpat de Dumnezeu cu ajutorul fraților lui creștini. Ieșirea lui (a **fost dat jos... într-o coșniță**), nu intrarea lui a fost aspectul tipic al vieții lui de apostol (cf. 1 Cor. 4:9-12). Cât de deosebiți erau apostolii falși, care erau ca Pavel înainte de convertire.

12:1. A doua comparație asupra căreia au insistat corintenii (cf. v. 11) se referea la **vedenile și descoperirile Domnului**. Pavel credea că lauda cu avantajele exterioare, cum erau cele de care se bucura el (11:22-23) **nu este de folos** pentru zidirea bisericii (10:8). Totuși, el spera că acest lucru să îi reducă la tăcere pe criticii lui și să-i permită să lucreze liber printre ei. De asemenea, el a îndreptat atenția cititorilor nu spre aceste avantaje lipsite de relevanță ci spre semnele autentice ale unui apostol. Ceea ce îi deosebea pe cei care sunt „slujitori ai lui Hristos” (11:23) era asemănarea lor cu Robul care suferă (Is. 53). Dacă un om era entuziasmat de

2 Corinteni 12:2-12

„vedeniile și descoperirile Domnului“ (2 Cor. 12:1), el ar fi trebuit să aibă o apreciere corespunzătoare a propriilor slăbiciuni și umilință (v. 9-10).

12:2-4. Referirea indirectă a lui Pavel la el însuși prin cuvintele **un om în Hristos** arată că el a considerat această experiență nu o consecință a meritelor lui inerente sau a spiritualității lui, ci a faptului că se afla „în Hristos“. Astfel el a anticipat ceea ce toți oamenii care sunt în Hristos vor experimenta într-o zi în prezența lui Hristos în cer.

Acest eveniment a avut loc în urmă cu **patrusprezece ani**, prin anii 42-44 d.Hr., înainte de călătoria misionară a lui Pavel prezentată în Fapte. Pavel a fost **răpit** (din același verb *harpazō* folosit în 1 Tes. 4:17 cu privire la sfinții care vor avea parte de Răpire) **până în al treilea cer**, locuința lui Hristos și a sfinților, pe care Isus a numit-o **rai** (Luca 23:43; cf. Apoc. 2:7). Senzațiile temporale și spațiale au lipsit (**dacă a fost în trup nu știu; dacă a fost fără trup, nu știu**). I s-a interzis să spună ceea ce a auzit, probabil datorită faptului că aceste lucruri i se aplicau numai lui (cf. Fapte 9:16). Experiența însă a contribuit fără îndoială la convingerea lui Pavel că „întristările noastre ușoare de o clipă lucrează pentru noi tot mai mult o greutate veșnică de slavă“ (2 Cor. 4:17).

12:5-6. Pavel s-a lăudat cu un **om** (cf. „un om în Hristos“, v. 2, și „omul acesta“, v. 3) deoarece Hristos era important pentru el, nu el însuși. Interesul corintenilor pentru lucrurile exterioare și spectaculoase era regretabil în ochii lui Pavel (cf. 1 Cor. 14:20). El se putea într-adevăr lăuda cu aceste lucruri (2 Cor. 12:6; cf. 1 Cor. 14:18; Fil. 3:4), fapt din care se deducea că afirmațiile celorlalți din Corint erau suspecte. Dar pe Pavel nu îl interesau realizările lui, ci lucrarea lui Dumnezeu prin el și evanghelia pe care o predica.

12:7-9. Pentru ca Pavel să nu uite acest fapt, Dumnezeu i-a dat un lucru care să-i aducă aminte permanent de slăbiciunea lui. Au fost date nenumărate explicații cu privire la sensul expresiei **un țepuș în carne**. Printre ele se numără: ispite neîncetate, oponenți încăpățânați, maladii cronice (cum ar fi oftalmia, malaria, migrenele și epilepsia) și un defect de vorbire. Nimeni nu știe cu siguranță care a fost acest „țepuș“, dar a fost probabil vorba de un defect fizic (pentru a vedea lucrarea **Satanei** în acest lucru, cf. 1 Cor. 5:5; 10:10). Este de înțeles că Pavel a considerat acest țepuș o piedică în el pentru o lucrare mai amplă sau mai eficientă (cf. Gal. 4:14-16)

și s-a rugat deseori lui Dumnezeu pentru îndepărtarea lui (2 Cor. 12:8). Dar el a învățat din experiență lecția care străbate întreaga epistolă: puterea divină (**puterea Mea**, v. 8; **puterea lui Hristos**, v. 9) este manifestată cel mai bine acolo unde există **slăbiciune umană** (cf. 4:7) astfel încât numai Dumnezeu să fie lăudat (10:17). În loc să înlăture problema, Dumnezeu i-a dat **harul** Lui. Acest har este suficient (*arkei*, i.e., adecvat, în sensul că produce mulțumire). (Cuvintele gr. trad. prin **să mă împiedice să mă îngâmfi** apar de două ori în 12:7, la începutul și la sfârșitul versetului. În NIV este tradus o singură dată.)

12:10. Harul lui Dumnezeu a transformat perspectiva lui Pavel. Experiențele din lucrarea sa pe care le-ar detesta în mod normal, le putea accepta în mod supranatural datorită faptului că puterea lui Hristos era evidentă în mijlocul acestor experiențe și astfel gloria Îi revenea lui Hristos, nu lui Pavel. Când Pavel a ajuns la capătul puterilor lui, numai Hristos putea fi văzut. **Când** el era **slab, atunci** Hristos, prin puterea Sa, îl putea face pe Pavel **tare** din punct de vedere spiritual. („Puterea“, *dynamis*, din v. 9, este cuvântul „tărie“, corespunzând astfel cuvântului „tare“, *dynatos*, din v. 10.)

D. Reacția recomandată (12:11-13:10).

Pavel a sperat să vadă, atunci când i-a vizitat pe corinteni, două reacții față de scrisoarea lui: (1) pocăința (care include ascultare de Dumnezeu) de răul înfăptuit și (2) o afirmare a loialității față de el și față de tovarășii lui de lucrare ca slujitori autentici ai lui Hristos.

12:11. Lauda s-a terminat. Pavel și-a jucat rolul cerut de corinteni, acela de **nebun**. În loc să vină în ajutorul lui împotriva tuturor aluziilor răutăcioase și calomniilor apostolilor falși, corintenii au rămas spectatori pasivi, obligându-l pe Pavel să se apere singur. Pavel știa că el se putea compara fără probleme chiar și cu cel mai mare dintre cei doisprezece apostoli (cf. 11:5), așa cum arată catalogul meritelor sale. Dar aceasta era o acțiune nebunească pentru că, în ultima instanță, aceste merite și avantaje nu erau ale lui, ci ale lui Dumnezeu. El era **nimic**. Așa cum le scrisese anterior corintenilor: „am lucrat mai mult decât toți: totuș, nu eu, ci harul lui Dumnezeu, care este în mine“ (1 Cor. 15:10).

12:12. Faptele supranaturale făcute prin harul lui Dumnezeu ar fi trebuit să fie suficiente pentru a reduce la tăcere toate

suspiciunile privind calitatea de apostol al lui Pavel. **Semne** (*sēmeios*, minuni care subliniază semnificația lor; ex., cele șapte „semne” ale lui Isus din Ioan); **puteri** (*terasîn*, evenimente neobișnuite care dau naștere la venerație); **minuni** (*dynamesîn*, acțiuni extraordinare care sunt rezultatul puterii supranaturale) — toate acestea sunt **semnele unui apostol** (cf. Fapte 2:22, 43; Evr. 2:4). Cu toate că în Faptele Apostolilor nu sunt consemnate semne miraculoase și minuni făcute de Pavel în Corint, cu siguranță că astfel de fapte au avut loc (**le-ați avut printre voi**). Pavel a făcut minuni și înainte, și după lucrarea din Corint. Un demon a fost alungat dintr-o fetiță roabă în Filipi (Fapte 16:18) și lucrarea lui Pavel din Efes a fost marcată de numeroase minuni (Fapte 19:11). Desigur că minunea cea mai mare era biserica din Corint înființată de Pavel, dar căreia Dumnezeu i-a dat viață (1 Cor. 3:6). Remarcabilă a fost de asemenea **răbdarea** lui, tot un rezultat al puterii primite de la Dumnezeu (Fapte 18:9-11). Toate aceste dovezi arătau că Pavel era un apostol adevărat și că oponenții lui erau „apostoli mincinoși” (2 Cor. 11:13).

12:13-15. Pavel se deosebea de apostolii adevărați într-o singură privință: se întreținea singur și nu a acceptat remunerație din partea corintenilor. El nu avea de gând să-și schimbe modul de lucrare pentru că nu dorea să fie **o sarcină** pentru ei (v. 13-14, 16). **A treia** vizită imediată nu urma să fie diferită (cf. 13:1; și vezi punctul 7 de la secțiunea „Contacte și corespondență” din *Introducere*). Ca un „părinte” al copiilor lui spirituali, Pavel a dorit să se îngrijească de biserică fără ca acest lucru să-i coste pe membrii ei. Deși a refuzat plata pentru lucrarea sa din motive diferite (cf. 11:10; 1 Cor. 9:17), nu ultimul dintre ele fiind că îi „iubea” pe corinteni. El ar fi primit cu bucurie aceeași „plată” de la ei (cf. 2 Cor. 6:11-13).

12:16-18. Pavel putea accepta că recompensa corintenilor pentru dragostea sa era mai mică decât dragostea pe care a investit-o el în ei. Dar a considerat intolerabil faptul că ei l-au acuzat pe el și pe tovarășii lui de slujbă de un motiv ascuns, acela de a-și urmări propriile interese (deși adevărul era contrariul). Probabil că apostolii mincinoși au sugerat că refuzul lui Pavel de a accepta sprijin material din partea bisericii era numai o haină sub care își ascundea dragostea de bani și scopurile reale pentru strângerea de ajutoare. **Tit** era fără îndoială vizat și el de această acuzație, așa cum era și unul din cei

doi frați care l-au însoțit la recomandarea lui Pavel (cf. 8:22). Pavel a pus întrebarea evidentă: ce dovadă trebuia să aducă pentru a i se acorda crezare? A existat vreun semn de purtare necorespunzătoare la **Tit** și la **fratele**? Nu erau acțiunile lui Pavel la fel de impecabile? I-a exploatat (cf. 2:11; 7:2) vreunul dintre ei pe corinteni? Pavel spera ca absența dovezilor să-i reducă la tăcere pe criticii săi (deși trecutul relației sale cu biserica din Corint nu prevestea un astfel de rezultat).

12:19-21. Motivul apărării lui Pavel, apărare care se regăsește în toată epistola, nu o constituie propria lui siguranță. Pavel va fi judecat de **Dumnezeu**, nu de un tribunal uman (1 Cor. 4:3-4; 2 Cor. 5:10). Dimpotrivă, el a scris această epistolă dificilă din grijă pentru corinteni (**pentru zidirea voastră**) în speranța corectării dezordinii din biserică înainte ca pedeapsa să devină necesară (13:2). La fel cum se poartă un tată cu copiii săi, orice pedeapsă pe care era obligat să o aplice îl întrista și pe el (12:21). Acesta era motivul pentru care el și-a anulat a treia vizită pe care intenționase să o facă (1:23-2:4). Ei răspunseseră bine scrisorii lui anterioare (7:8-13) dar apariția apostolilor mincinoși amenința să reînvie fosta lor dezbinare.

Cele opt păcate pe care le-a prezentat Pavel (12:20) sunt explicabile în contextul dezbinării din biserică, așa cum sunt și cele trei păcate din versetul 21 în climatul de moralitate îndoielnică pe care-l produce lipsa unității. (Vezi comentariile despre aceste trei păcate de la Gal. 5:19.) Deși se poate crede că înclinația legalistă a apostolilor falși împiedica producerea păcatelor prezentate în 2 Corinteni 12:21, tristul adevăr este că legalismul face deseori casă bună cu imoralitatea (cf. Fil. 3:3, 19; Ioan 8:3-7).

13:1-3. A doua vizită a lui Pavel la Corint (2:1) a fost o experiență umilitoare (12:21), nu numai din cauza ofenselor ce i s-au adus (cf. 2:5-11), ci și din cauza faptului că mulți membri ai bisericii trăiau contrar voii lui Dumnezeu (12:21). Pavel i-a avertizat atunci despre consecințele păcatului și a procedat la fel și în această epistolă. Urmând modelul aplicării versetului din Deuteronomul 19:15 de către Isus în cazul fratelui care păcătuiește (Mat. 18:16), Pavel a promis că îi va disciplina pe cei care nu s-au pocăit. Dovada autorității sale apostolice pe care o doreau ei le va fi dată, însă într-un mod pe care ei ar fi înțelepți dacă l-ar evita (cf. 1 Cor. 5:5). Deși Pavel era slab, **Hristos** pe care-l servea **nu** era **slab** deloc (cf. 2 Cor. 10:4).

2 Corinteni 13:4-14

13:4. Paradoxul lui Hristos era paradoxul lui Pavel. Având **puterea lui Dumnezeu** la dispoziția Sa (Mat. 26:53), Hristos a urmat totuși calea crucii, caracterizată prin **slăbiciune**. Măreția acestei puteri nefolosite a fost manifestată în învierea Lui (Ef. 1:19-21). În viața de dinainte de mormânt Pavel a urmat calea „slăbiciunii”, dar, la fel ca în viața lui Isus, **puterea lui Dumnezeu** va transpare prin el (ex., Mat. 4:23; 2 Cor. 12:12). Pavel dorea ca această putere să fie folosită în scopuri constructive, nu punitive (cf. 13:10; 10:2-6), să fie o putere care să-i ofere posibilitatea să fie „plin” **de viață... față de ei** („să-i slujească”, NIV — n.tr.).

13:5-7. În toată epistola Pavel s-a supus pe sine însuși și lucrarea lui unei examinări minuțioase. Acum el le oferă corintenilor lentila, îndemnându-i să-și analizeze propriul comportament (**voi înșivă** este accentuat prin poziție în gr.). Întrebarea lui Pavel este pusă în așa fel încât se referă la justificarea pozițională: erau ei creștini sau nu? Dar este la fel de plauzibil să considerăm că el s-a referit la sfințirea practică: *demonstrau* ei că erau **în credință** (cf. 1 Cor. 16:13) și că **Hristos** era în ei, ascultând de voia Lui? A trece acest test însemna a face ceea ce este drept. A fi **lepădați** însemna a fi neascultători și de aceea supuși disciplinării lui Dumnezeu. Cuvântul **lepădați** (2 Cor. 13:5-7) traduce cuvântul grecesc *adokimoi* („dezaprobat”; cf. *adokimos* din 1 Cor. 9:27).

Oricare au fost îndoielile corintenilor cu privire la comportarea lui Pavel (ex., 2 Cor. 1:17; 2:17; 7:2), el era convins că o evaluare chibzuită îi va determina să-i dea dreptate. El spera ca ei să nu fie condamnați de Dumnezeu; el mai spera ca ei să înțeleagă că *el* nu era condamnat de Dumnezeu. Cu toate acestea, pe Pavel îl interesa reputația și poziția lor, nu ale lui.

13:8-10. În ceea ce-l privea, Pavel știa că era fără putere **împotriva adevărului**, adică a voii lui Dumnezeu. Experiența lui de pe drumul Damascului l-a învățat acest lucru (Fapte 9:1-6). La fel ca Isus, **Domnul** său, el era gata să se cheltuiască și să jertfească pentru alții (cf. 2 Cor. 8:9; 12:15). În slăbiciunea sa, el a primit **putere** (12:8, 10) și acest lucru era valabil și cu privire la ei (13:9). El era preocupat de bunăstarea corintenilor (cf. Fil. 2:20-21). Cuvântul **desăvârșirea** (*katartisin*) poate fi tradus prin „restaurarea”. Acest substantiv apare numai aici în Noul Testament, dar este înrudit cu verbul *katartizethe* tradus prin „desăvârșiți-vă” în 2 Corinteni 13:11; iar

în altă parte este folosit cu privire la repararea mrejelor (Mat. 4:21).

Ca o concluzie la acest avertisment (2 Cor. 12:20; 13:5-7), rugăciunea apostolului pentru restaurarea lor este foarte potrivită. Astfel Pavel ar fi fost scutit de durerea disciplinării celor pe care îi iubea (cf. 2:2) și ar fi putut în schimb să lucreze împreună cu ei pentru bucuria lor (1:24) și pentru **zidire** (13:10).

V. Încheierea (13:11-14)

Au reacționat favorabil corintenii la avertismentul lui Pavel? Da. Pavel și-a condiționat extinderea lucrării în alte părți de rezolvarea problemelor din Corint (10:15-16). După scrierea acestei epistole, Pavel a făcut o vizită de trei luni în Corint, timp în care a scris Epistola către Romani. În această epistolă el a scris: „acum, fiindcă nu am nimic care să mă țină pe aceste meleaguri” (Rom. 15:23). Chemarea lui a fost ascultată. Corintenii erau acum ascultători.

A. Comportamentul adecvat (13:11-12)

13:11-12. Ultimul apel al lui Pavel a fost o chemare la unitate: **desăvârșiți-vă** (i.e., „fiți restaurați sau compleți”; vezi comentariile la „desăvârșire” din v. 9), **îmbărbătați-vă, fiți cu un cuget** (cf. Fil. 2:2), **trăiți în pace**. Această unitate putea fi realizată numai dacă depindeau de Dumnezeu, care dăruiește „dragoste” (cf. 2 Cor 13:14) și „pace”. O astfel de unitate este exprimată printr-o **sărutare sfântă** (cf. Rom. 16:16; 1 Cor. 16:20 [vezi comentariile de acolo]; 1 Tes. 5:26; 1 Pet. 5:14).

B. Salutări și binecuvântare (13:13-14)

13:13-14. Sfinții din Macedonia, la care a stat Pavel când a scris 2 Corinteni (vezi *Introducere*), trimiteau **sănătate**. Încheind, Pavel a invocat binecuvântarea Dumnezeului trinitar pentru că **harul** manifestat de **Hristos**, **dragostea** exprimată de Dumnezeu Tatăl (cf. „Dumnezeu dragostei”, v. 11) și **împărtășirea**, roada **Sfântului Duh**, să fie experimentate în Corint.

BIBLIOGRAFIE

Barrett, C.K. *The Second Epistle to the Corinthians*. New York: Harper & Row, 1973.

Bruce, F.F. *1 and 2 Corinthians*. Londra: Oliphants, 1971.

Gromacki, Robert G. *Stand Firm in the Faith: An Exposition of II Corinthians*. Grand Rapids: Baker Book House, 1978.

Hanson, Richard P.C. *2 Corinthians*. Londra: SCM Press, 1954.

Héring, Jean. *The Second Epistle of Saint Paul to the Corinthians*. Londra: Epworth Press, 1967.

Hodge, Charles. *An Exposition of the Second Epistle to the Corinthians*. Retipărire. Grand Rapids: Baker Book House, 1980.

Hughes, Phillip Edgcumbe. *Paul's Second Epistle to the Corinthians*. The New International Commentary on the New Testament. Grand Rapids: Wm. B. Eerdmans Publishing Co., 1962.

Kent, Homer. *A Heart Opened Wide: Studies in II Corinthians*. Grand Rapids: Baker Book House, 1982.

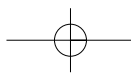
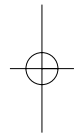
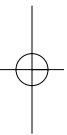
Moule, H.C.G. *The Second Epistle to the Corinthians*. Fort Washington, Pa.: Christian Literature Crusade, 1976.

Plummer, Alfred. *A Critical and Exegetical Commentary on the Second Epistle of Saint Paul to the Corinthians*. The International Critical Commentary. Edinburgh: T. & T. Clark, 1915.

Schelke, Karl. *The Second Epistle to the Corinthians*. New York: Herder & Herder, 1969.

Tasker, R.V.G. *The Second Epistle of Paul to the Corinthians: An Introduction and Commentary*. The Tyndale New Testament Commentaries. Grand Rapids: Wm. B. Eerdmans Publishing Co., 1958.

Thrall, Margaret E. *The First and Second Letters of Paul to the Corinthians*. Londra: Cambridge Press, 1965.

GALATENI

Donald K. Campbell

INTRODUCERE

Importanța epistolei. Galateni, cu toate că este una dintre cele mai scurte epistole ale lui Pavel, este considerată una dintre cele mai importante și mai influente epistole. Deoarece Epistolele către Romani și către Galateni vorbesc despre justificarea prin credință, prima a fost considerată de unii o extindere a Epistolei către Galateni, iar a doua a fost numită „Epistola scurtă către Romani”.

La fel ca 2 Corinteni, Epistola către Galateni apără cu multă elocvență autoritatea apostolică a lui Pavel și conține în rezumat învățătura apostolului. Mai concret, conține o prezentare clară a justificării prin credință și construiește pe această temelie o apărare a libertății creștine împotriva oricăror forme de legalism.

În Biserica Primară, pe măsură ce se producea separarea dintre iudaism și creștinism, Epistola către Galateni a ajutat fără îndoială la clarificarea acestei despărțiri. După multe secole epistola a jucat un rol cheie în Reformă și de aceea a fost numită „piatra unghiulară a Reformei Protestante”. Acest lucru s-a datorat faptului că subiectul principal al epistolei, mântuirea numai prin har prin credință, a fost tema majoră în predicile reformatoarelor. Luther a fost atras în mod deosebit de Galateni și a numit Epistola soția lui. A ținut multe predici din ea, iar cartea lui, *Commentary on Galatians*, a fost citită de foarte mulți oameni de rând.

Influența profundă a acestei mici epistole continuă. Este într-adevăr „Magna Carta a libertății creștine”, care proclamă generațiilor moderne adevărul că eliberarea de sub pedeapsa și puterea păcatului nu se obține prin fapte, ci este prin har prin credință în soluția oferită de Dumnezeu.

Autorul. Paternitatea paulină a Epistolei către Galateni a fost în general recunoscută, excepție făcând câțiva critici radicali. Chiar și atunci când criticii germani din secolul al XIX-lea negau paternitatea apostolică a celor

mai multe cărți biblice, școala de la Tübingen a considerat că Pavel a scris Galateni. Motivele se bazează atât pe dovezile interne cât și pe cele externe. Este important că autorul epistolei își precizează numele, Pavel, atât în salutări (1:1) cât și în cuprinsul epistolei (5:2). Cea mai mare parte a capitolelor 1 și 2 este autobiografică și se află într-o armonie remarcabilă cu evenimentele din viața lui Pavel consemnate în cartea Faptele Apostolilor. Teologia din Galateni este teologia lui Pavel, așa cum a fost ea prezentată și în alte scrieri ale sale, de exemplu în Romani.

Dovada externă a paternității pauline a Galatenilor este de asemenea convingătoare. În secolele al doilea și al treilea Galateni a fost atribuită lui Pavel și a fost citată de Irenaeus, Clement din Alexandria și Origen. Chiar și ereticii timpului, inclusiv Marcion, au considerat că a fost scrisă de Pavel.

Se poate trage concluzia că nu există nici o îndoială justificată în Biserica Primară și nu trebuie să existe nici astăzi vreo îndoială cu privire la paternitatea paulină a Galatenilor.

Cititorii inițiali. Epistola către Galateni a fost adresată către „Bisericele Galatiei” (1:2). Unde era „Galatia” și cine erau „galatenii” (cf. 3:1)? Aceste întrebări sunt complicate de faptul că Galatia avea două sensuri atunci când a fost scrisă epistola. În primul rând, cuvântul se referea la o zonă din Asia Mică unde s-au instalat galii după migrarea lor din Europa Apuseană prin Italia și Grecia. Teritoriul era delimitat de zonele centrale de nord și de est ale Asiei Mici și orașele principale erau Ancyra, Pessinus și Tavium. Dar în anul 25 î.Hr. acest regat a fost transformat într-o provincie romană și teritoriul a fost adăugat celui din sud, incluzând orașele Antiohia, Iconia, Lистра și Derbe.

De-a lungul secolelor a existat o dezbatere aprinsă pentru a se determina dacă Pavel a scris Epistola sa către Galateni creștinilor din sudul sau din nordul Galatiei. Teoria Galatiei de Nord susținea că Pavel a

Galateni

vizitat districtul geografic al Galatiei din nord și a înființat biserici acolo. Această lucrare de înființare de biserici ar fi avut loc în a doua călătorie misionară a lui Pavel, după ce el a plecat din sudul Galatiei și înainte de a ajunge la Troa (cf. Fapte 16:6-8). A doua vizită în teritoriul din nord este probabil prezentată în Fapte 18:23.

Teoria Galatiei de Sud a fost propusă de Sir William Ramsay. Conform acestei concepții, Bisericile cărora li se adresează epistola sunt cele din Derbe, Lистра, Iconia și Antiohia (Pisidiei), orașe pe care Pavel le-a vizitat inițial în prima sa călătorie misionară (cf. Fapte 13-14). Astfel, deși nu există relații în Scriptură despre înființarea de Biserici în nordul Galatiei, nici chiar în a doua călătorie misionară, au fost întemeiate Biserici în sudul Galatiei, conform consemnărilor din Faptele Apostolilor.

Alte argumente care susțin teoria Galatiei de Sud sunt: drumurile principale din orașul natal al lui Pavel, Tars, trec direct prin orașele Galatiei de Sud, nu de Nord; era puțin probabil ca iudaizatorii să fi ocolit orașele din sud pentru a se îndrepta spre cele din nord; mari comunități evreiești, cărora li se puteau adresa iudaizatorii, se aflau în sudul Galatiei; reprezentanți ai Bisericilor din sud au însoțit colecta strânsă pentru săracii din Ierusalim, dar din nord nu a existat nici un reprezentant (cf. Fapte 20:4). Barnaba, care este menționat, dar nu prezentat (cf. Gal. 2:1, 9, 13), nu ar fi fost cunoscut de credincioșii din orașele din nord deoarece el a călătorit cu Pavel numai în prima lui călătorie misionară. Aceste motive, împreună cu altele, i-au determinat pe mulți cercetători ai Noului Testament să îmbrățișeze concepția că Pavel și-a adresat Epistola către Galateni creștinilor din orașele din sudul Galatiei.

Perioada și locul scrierii. Cei care consideră că destinatarii epistolei sunt credincioșii din orașele sudice ale Galatiei sunt în general de acord că epistola a fost scrisă din Antiohia Siriei în anul 48 î.Hr., cu puțin timp înainte de Conciliul de la Ierusalim (Fapte 15). Deși această concepție întâmpină câteva probleme de ordin cronologic, este cea mai bună dintre toate alternativele posibile. Pavel și Barnaba s-au întors în Antiohia după prima lor călătorie misionară. Petru a venit din Ierusalim să-i viziteze, a avut părtașie cu ei și apoi s-a retras din grupul creștinilor neevrei, Pavel muștrându-l în public pentru comportarea lui inconsecventă. În acest timp, învățătorii falși

iudaizatori s-au infiltrat în Bisericile din Galatia, negând autoritatea de apostol a lui Pavel și învățând că tăierea împrejur era necesară pentru mântuire. Reacționând prompt și viguros împotriva acțiunilor lui Petru și a amenințării alunecării galatenilor în legalism, Pavel a scris această epistolă severă înainte de a participa la Conciliul de la Ierusalim.

Scopul epistolei. Iudaizatorii din Galatia l-au discreditat pe Pavel și au proclamat o evanghelie falsă. Era necesar ca Pavel să-și apere autoritatea apostolică și mesajul, o sarcină pe care și-a asumat-o în primele două capitole. În această secțiune autobiografică, Pavel a demonstrat în mod convingător că poziția lui de apostol și mesajul lui au provenit printr-o revelație directă din partea Hristosului înviat. În capitolele 3 și 4, Pavel a apărut doctrina adevărată a harului, adică justificarea numai prin credință. La sfârșit, pentru a arăta că libertatea creștină nu înseamnă dreptul de a păcătui, apostolul a învățat în capitolele 5 și 6 că un creștin trebuie să trăiască prin puterea Duhului Sfânt și că, atunci când procedează astfel, el manifestă în viața lui nu lucrările firii pământești, ci roada Duhului.

Galateni a fost scrisă pentru a remedia o situație disperată, pentru a-i chema pe primii creștini de la Legea mozaică la har și de la legalism la credință. Este o prezentare viguroasă a mântuirii prin credință, fără fapte, și este la fel de relevantă și astăzi cum a fost atunci când a fost scrisă.

STRUCTURA

- I. Introducere (1:1-10)
  - A. Salutare (1:1-5)
  - B. Denunțare (1:6-10)
- II. Personal: o apărare a autorității lui Pavel (1:11-2:21)
  - A. El era independent de apostoli (1:11-24)
    1. Teza: Evanghelia lui Pavel a fost o revelație (1:11-12)
    2. Evenimentele dinaintea convertirii lui Pavel (1:13-14)
    3. Evenimentele de la convertirea lui Pavel (1:15-16a)
    4. Evenimentele de după convertirea lui Pavel (1:16b-24)
  - B. El a fost recunoscut de apostoli (2:1-10)

Galateni 1:1

- C. El l-a muștră pe reputatul apostol principal (2:11-21)
- III. Doctrinar: O apărare a justificării prin credință (cap. 3-4)
- A. O apărare a doctrinei (cap. 3)
1. Prin experiența galatenilor (3:1-5)
  2. Prin exemplul lui Avraam (3:6-9)
  3. Prin efectul Legii (3:10-12)
  4. Prin lucrarea lui Hristos (3:13-14)
  5. Prin permanența credinței (3:15-18)
  6. Prin scopul Legii (3:19-25)
  7. Prin poziția prezentă a credinciosului (3:26-29).
- B. Exemplificarea doctrinei (cap. 4)
1. Un exemplu din lege (4:1-7)
  2. Un apel personal (4:8-20)
    - a. Un apel de a nu se întoarce la legalism (4:8-11)
    - b. Un apel de a-și aminti relația lor (4:12-16)
    - c. Un apel de a lua în considerare atitudinea lui Pavel față de ei (4:17-20)
  3. Un exemplu biblic (4:21-31)
    - a. Faptele istorice (4:21-23)
    - b. Interpretarea alegorică (4:24-27)
    - c. Aplicația personală (4:28-31)
- IV. Practic: o apărare a libertății creștine (5:1-6:10).
- A. O viață aparte de Lege (5:1-12)
1. Întoarcerea la Lege înseamnă anularea harului (5:1-2)
  2. Întoarcerea la Lege îl face pe om dator (5:3)
  3. Întoarcerea la Lege înseamnă căderea din har (5:4-6)
  4. Întoarcerea la Lege împiedică progresul credincioșilor (5:7-10)
  5. Întoarcerea la Lege îndepărtează pricina de poticnire a crucii (5:11-12)
- B. O viață fără toleranță față de păcat (5:13-15)
- C. O viață conform Duhului (5:16-26)
1. Victoria promisă asupra păcatului (5:16-18)
  2. Pericolul în calea obținerii victoriei asupra păcatului (5:19-21)
  3. Puterea pentru victoria asupra păcatului (5:22-23)
  4. Asigurarea victoriei asupra păcatului (5:24-26)

- D. O viață de slujire (6:1-10)
1. A creștinului care a păcătuit (6:1)
  2. A creștinului care este împovărat (6:2-5)
  3. A pastorului-învățătorului (6:6-9)
  4. A tuturor oamenilor (6:10)
- V. Încheiere (6:11-18)
- A. Scrisul personal al lui Pavel (6:11)
  - B. Adversarii lui Pavel (6:12-13)
  - C. Lauda lui Pavel (6:14-16)
  - D. Binecuvântarea lui Pavel (6:17-18)

COMENTARIU

I. Introducere (1:1-10)

A. Salutare (1:1-5)

1:1. Începutul Epistolei către Galateni este atât tipic cât și atipic. Cu toate că salutare include obișnuita identificare a autorului și a destinatarului, împreună cu tradiționala urare, exprimarea obișnuită a laudei și a recunoștinței pentru credincioși este total absentă. Mai mult, caracterul abrupt al cuvintelor introductive îi face de cunoscut imediat cititorului una dintre cele mai mari preocupări ale lui Pavel, faptul că poziția lui de apostol este pusă la îndoială. Deși nu a făcut parte din grupul celor doisprezece ucenici ai lui Isus, **Pavel** a afirmat că este egalul lor, fiind și el **apostol**. Cuvântul *apostolos* are conotația de autoritate și se referă la o persoană care are dreptul de a vorbi pentru Dumnezeu ca reprezentantul sau delegatul Său.

Poziția de apostol a lui Pavel nu a provenit de la oameni (nu era **de la oameni**), adică nu a fost numit apostol de nici un grup oficial, cum ar fi cel al conducătorilor din Antiohia sau din Ierusalim. Nu a primit funcția de apostol de la nici un om, oricât de important ar fi fost acesta (**nici printr-un om**), nici chiar prin Anania, care l-a ajutat pe Pavel în Damasc (cf. Fapte 9:10-17) sau prin Barnaba, care a jucat un rol strategic în deschiderea ușilor lucrării lui Pavel atât în Ierusalim cât și în Antiohia (cf. Fapte 9:27; 11:25-26). În loc de acest lucru, Pavel face o afirmație îndrăznească despre originea divină a chemării sale, care era de la **Dumnezeu Tatăl** și de la **Isus Hristos**. Aceasta este singura menționare directă a învierii lui Hristos în această epistolă. Ea subliniază importanța acestui eveniment pentru poziția de apostol a lui Pavel, pentru că el nu a fost chemat în timpul lucrării pământești a Domnului, ci de către Hristos cel înviat.

Galateni 1:2-9

1:2. Lui Pavel i s-au alăturat la trimiterea acestei epistole, dar nu la scrierea ei, **toți frații** care erau **împreună** cu el. Erau tovarășii de lucru ai lui Pavel, printre care probabil că se afla și Barnaba și profeții și învățătorii care au lucrat împreună cu Pavel în Antiohia (cf. Fapte 13:1). Menționarea acestor colaboratori subliniază faptul că învățăturile acestei epistole nu îi erau caracteristice numai lui Pavel, ci erau susținute și de alții.

Destinatarii epistolei erau membrii din **Bisericele Galatiei**. (Vezi harta de la începutul din Rom.) Era deci o epistolă circulară, adresată Bisericilor înființate în timpul primei călătorii misionare a lui Pavel și aflate la Derbe, Listra, Iconia și Antiohia (Pisidiei).

1:3. Urările tradiționale grecești și evreiești, **har și pace**, au fost folosite întotdeauna în salutările lui Pavel pentru a exprima speranța ca toți cititorii credincioși să fie susținuți zilnic de aceste doze de binecuvântări. „Har și pace” provin de la **Dumnezeu Tatăl, și de la Domnul nostru Isus Hristos**. (Vezi tabelul „Introducerile epistolelor lui Pavel” de la Rom. 1:1-7.)

1:4-5. Pavel și-a încheiat salutarea cu o afirmație magnifică despre lucrarea lui Hristos de pe cruce și despre puterea ei eliberatoare, o altă temă importantă a acestei epistole. Hristos **S-a dat pe Sine Însuși pentru păcatele noastre** (cf. 1 Tim. 2:6; Tit 2:14; 1 Pet. 3:18). Moartea Lui a fost voluntară și finală. Ea a satisfăcut cerințele neprihănite ale lui Dumnezeu față de păcătoși, i-a împăcat pe oameni cu Dumnezeu și a asigurat răscumpărarea oamenilor. Un scop al morții lui Hristos a fost **să ne smulgă din acest veac rău**. Evanghelia este un mesaj care aduce emancipare. Ea îi eliberează pe păcătoșii credincioși de sub puterea sistemului actual al lumii prin puterea lui Hristos care locuiește în ei, la fel de sigur cum îi va scăpa de judecata eternă viitoare. Sugera oare Pavel că Legea Vechiului Testament, atât de propovăduită de legaliștii galateni, era neputincioasă în realizarea acestor lucruri mărețe?

Prin lucrarea Sa răscumpărătoare, Hristos a împlinit **voia Dumnezeului nostru** (Gal. 1:4c; cf. Evr. 10:7-10). Mai mult, prin ascultarea Lui, Mântuitorul a adus „slavă” lui Dumnezeu (Gal. 1:5; cf. Ioan 17:1). Sfinții răscumpărați vor aduce și ei glorie lui Dumnezeu **în vecii vecilor** datorită lucrării răscumpărătoare a lui Isus Hristos.

Astfel Pavel a trasat deja fronturile de luptă atingând două preocupări vitale. El și-a

afirmat propria calitate de apostol și a spus că baza mântuirii omului este doar lucrarea lui Hristos și nu faptele umane.

B. Denunțare (1:6-10)

Remarcabilă este absența mulțumirii obișnuite a lui Pavel adresate lui Dumnezeu pentru cititorii săi. În loc de acest lucru, el și-a exprimat uimirea și supărarea față de greșeala galatenilor. Când comparăm această introducere cu cea din 1 Corinteni, acest lucru este și mai izbitor pentru că, deși corintenii aveau grave deficiențe morale, Pavel și-a exprimat totuși recunoștința pentru ei. Dar aici el nu aduce nici o mulțumire din cauza erorii teologice, fapt ce subliniază gravitatea mai mare a apostaziei doctrinare.

1:6-7. Uimirea lui Pavel a fost produsă de o turnură de neconceput a evenimentelor: credincioșii galateni se aflau în procesul întoarcerii (**treceți, metatithesste**, o dezertare militară) de la adevăr. Uimirea apostolului a fost produsă în parte de faptul că acest lucru a avut loc **așa de repede** după ultima lui vizită la ei, sau la atât de puțin timp după ce învățătorii mincinoși și-au început lucrarea perfidă. Îndepărtarea nu era numai de la un sistem teologic ci de Dumnezeu Însuși, **Cel ce i-a chemat prin harul lui Hristos** (tema dominantă a epistolei). În schimb, ei au îmbrățișat **o altă Evangheli**e, una falsă. Pavel a subliniat faptul că o evanghelie care adăugă faptele la credință nu este același fel de evanghelie cu cea predicată de el și prin care ei au fost mântuiți. Era de fapt o încercare ce avea drept scop să **răstoarne Evanghelia lui Hristos**. Pavel era conștient de faptul că atunci când își scria epistola învățătorii falși erau la lucru „tulburându-i” pe galateni și semănând confuzie în mințile lor (cf. Fapte 14:24; 20:29-30).

1:8. Pentru a sublinia faptul că adevărata **Evangheli**e a harului lui Dumnezeu nu poate fi schimbată, Pavel a prezentat mai întâi un caz ipotetic. **Dacă** el (un apostol cu chemare divină) **sau un înger** (un mesager ceresc) ar altera mesajul evangheliei — o situație foarte improbabilă — atunci acela **să fie anatema** („condamnat etern”, NIV — n.tr.).

1:9. Se pare că Pavel se repetă în acest verset, dar de fapt el își dezvoltă ideea. Pavel și Barnaba au avertizat în legătură cu judecata atunci când au predicat galatenilor. Acum Pavel repeta avertismentul. Apărător zelos al purității evangheliei, Pavel a spus încă o dată: **dacă vă propovăduiește cineva o Evangheli**e deosebită (lucru pe care-l

faceau învățătorii falși), va cădea sub judecata eternă a lui Dumnezeu. Nu este greu de înțeles de ce Pavel a reacționat atât de viguros, pentru că iudaizatorii contestau crucea; deoarece, în caz că faptele erau necesare pentru mântuire, atunci lucrarea lui Hristos nu era suficientă (cf. 2:21). Mai mult, lucruri grave se întâmplă în privința oamenilor pierduți. Când mesajul evangheliei este alterat, calea mântuirii este confuză și oamenii se află în pericolul de a fi pierduți pentru eternitate.

1:10. Probabil că iudaizatorii l-au acuzat pe Pavel că învăța eliberarea de Lege pentru a intra în grațiile neevreilor. Dar tonul acestei epistole, mai ales limbajul sever întrebuițat deja de Pavel, nu era calculat astfel încât să obțină **bunăvoința oamenilor**. Oamenii care caută să le placă altora nu aruncă cu *anathemas* împotriva celor care propovăduiau o evanghelie falsă. Într-adevăr, dacă apostolul ar fi dorit să „placă” **oamenilor**, el ar fi rămas un fariseu zelos și un propovăduitor al Legii, nu ar fi devenit **robul lui Hristos**. În alte părți Pavel a afirmat că scopul lui era să fie plăcut lui Dumnezeu, nu oamenilor (cf. 6:12; 1 Tes. 2:4).

II. Personal: o apărare a autorității lui Pavel (1:11-2:21)

Apoi Pavel s-a ocupat în detaliu de sfidarea autorității sale de apostol. Era el un impostor care și-a atribuit singur această poziție? El aduce mai multe argumente autobiografice: (a) a fost apostol înainte de a-i întâlni pe ceilalți apostoli; (b) când i-a întâlnit a fost primit ca un egal; (c) chiar a considerat sincer că era necesar să-l mustre pe Petru, reputatul apostol principal.

A. El era independent de apostoli (1:11-24)

1. TEZA: EVANGHELIA LUI PAVEL A FOST O REVELAȚIE (1:11-12)

1:11-12. În primul rând, Pavel a susținut că **Evanghelia** nu era de proveniență **omenească**. Religiile inventate de om subliniază meritele umane și necesitatea faptelor umane pentru mântuire. Mesajul lui Pavel nu susținea aceste lucruri. În al doilea rând, apostolul a afirmat că nu a **primit** Evanghelia dintr-o sursă umană. Deși l-a auzit pe Ștefan predicând și a avut contacte personale cu Anania și cu Barnaba, el nu le era îndatorat lor pentru cunoașterea adevărilor spirituale. În al treilea rând, Pavel a afirmat că el nu a primit

evanghelia pe care o predica printr-un proces de instruire. Chiar dacă acesta fusese modul în care au primit galatenii evanghelia (învățată de la Pavel), apostolul a primit-o **prin descoperirea lui Isus Hristos**. Aceasta era autoritatea supremă. Deci cum puteau galatenii să-i conteste autoritatea și mesajul? Cum îndrăzneau să se abată de la acest adevăr primit prin revelație divină?

2. EVENIMENTELE DINAINTEA CONVERTIRII LUI PAVEL (1:13-14)

1:13-14. Apelând la trecutul său, Pavel a stabilit mai presus de orice îndoială faptul că el nu a învățat evanghelia de la oameni. Începând cu viața lui înainte de convertire, el a arătat că singura lui relație cu biserica se baza pe persecutarea ei fanatică. Stând înaintea lui Irod Agripa al II-lea, Pavel a rezumat opresiunea sa frenetică împotriva creștinilor (cf. Fapte 26:9-11). La aceasta se adăuga și faptul că era foarte hotărât să avanseze cât mai mult **în religiunea Iudeilor** ca fariseu. Se simțea impulsivat să îi depășească pe ceilalți iudei **de o vârstă cu el**. El iubea Legea și era **însuflețit de o râvnă nespus de mare pentru datinile strămoșești**. Fără îndoială că petrecuse mult timp studiind Legea lui Moise și tradițiile rabinice care o însoțeau. Deci cine îl putea acuza pe Pavel de necunoașterea învățăturilor iudaismului, când el le cunoștea chiar mai bine decât iudaizatorii?

3. EVENIMENTELE DE LA CONVERTIREA LUI PAVEL (1:15-16A)

1:15-16a. Contrastul dintre aceste versete și cele precedente (13-14) este izbitor și se datorează intervenției lui Dumnezeu în viața lui Saul din Tars: **Dar... Dumnezeu**. Această intervenție nu este prezentată în culori atât de vii niciunde ca în Faptele Apostolilor 9. Aici el doar enumeră trei lucruri pe care Dumnezeu le-a făcut pentru el. Primul lucru a fost că Dumnezeu l-a **pus deoparte din pântecel le maicii** lui. Pavel știa că Dumnezeu l-a pus deoparte în mod providențial de la nașterea sa și că toată viața lui de până atunci fusese o pregătire pentru lucrarea sa de propovăduitor al evangheliei harului lui Dumnezeu. În al doilea rând, Dumnezeu l-a **chemat** pe Pavel **prin harul Său**. Este o referire la experiența mântuirii lui Pavel. El a răspuns favorabil chemării eficace a lui Dumnezeu și l-a primit pe Isus Hristos ca Mântuitor. În Romani (8:30) Pavel prezintă succesiunea etapelor în lucrarea de mântuire a lui Dumnezeu: „pe aceia pe care i-a hotărât mai dinainte, i-a și

Galateni 1:16b-2:1

chemat; și pe aceia pe care i-a chemat, i-a și socotit neprihăniți; iar pe aceia pe care i-a socotit neprihăniți, i-a și proslăvit.“ În al treilea rând, Dumnezeu **a găsit cu cale să descopere în Pavel pe Fiul Său**. Fiind orb față de adevărul divinității lui Isus Hristos și considerându-L pe Nazarinean un impostor, Dumnezeu i-a dat lui Pavel o viziune exterioară a lui Hristos pe drumul Damascului și apoi o revelație interioară referitoare la întreaga semnificație a persoanei și lucrării Mântuitorului. Scopul acestei revelații a fost ca Pavel să-L „vestească” **între Neamuri**. Cartea Faptele Apostolilor relatează pe larg lucrarea lui Pavel în lumea neevreilor, în călătoriile sale misionare. El a devenit cunoscut drept apostolul neamurilor (cf. Fapte 9:15; 13:46-47; 26:20; Rom. 11:13; 15:16; Ef. 3:8; 1 Tim. 2:7). Astfel Pavel a subliniat faptul că atât convertirea sa cât și misiunea lui nu se datorau vreunui om, ci erau de la Dumnezeu. Cum altfel ar putea fi explicată această transformare a lui dintr-un persecutor într-un predicator?

4. EVENIMENTELE DE DUPĂ CONVERTIREA LUI PAVEL (1:16B-24)

1:16b-17. Pavel a subliniat faptul că el nu a primit mesajul său de la oameni înainte sau în timpul convertirii sale. Acum el a afirmat că era liber de influențele umane și după convertire. Deși Pavel s-a întâlnit cu alți creștini după convertire, el nu i-a **întrebat** în legătură cu doctrina. Dacă ar fi fost nesigur în privința evangheliei, el ar fi putut foarte ușor să meargă la **Ierusalim** și să participe la un curs ținut de **apostoli**, dar el nu a făcut acest lucru. În loc să meargă la Ierusalim, el **îndată** s-a **dus în Arabia**. Este puțin probabil că s-a dus acolo să evanghelizeze. Mai degrabă a mers acolo pentru a fi departe de oameni și singur cu Domnul pentru studiu personal, meditație și pentru a primi revelații ulterioare. Acest student zelos al Legii a reflectat acum la semnificația convertirii sale și a căutat lucrurile despre Hristos din Vechiul Testament (cf. Luca 24:27). Rezultatul acestor zile din Arabia a fost teologia creștină pe care Pavel o explică în Epistola sa către Romani.

Ideea sugerată de Pavel este clară: el și-a format teologia nu învățându-o de la alții, ci în mod independent, în timp ce căuta călăuzirea lui Dumnezeu.

1:18-20. Apoi Pavel și-a consolidat argumentul anterior afirmând că el a așteptat **trei ani** după convertirea sa pentru a merge la

Ierusalim, timp care a fost petrecut în Arabia și Damasc (v. 17). Ar fi așteptat el atât de mult dacă ar fi avut nevoie de instruire teologică din partea ucenicilor? Când s-a dus totuși la Ierusalim, s-a dus pentru a face **cunoștință cu Chifa**, adică a fost o vizită personală care a durat numai **cincisprezece zile**. Apoi Pavel a plecat din cauza unui complot împotriva vieții lui (cf. Fapte 9:29). Între timp, vizita lui s-a dovedit fructuoasă cunoscându-l pe importantul apostol, dar nu există nici un indiciu că Petru l-ar fi instruit teologic pe Pavel sau că i-ar fi acordat aprobarea sa apostolică pentru lucrarea lui. Dintre ceilalți apostoli Pavel s-a întâlnit numai cu **Iacov, fratele Domnului**, un conducător al Bisericii din Ierusalim (cf. Fapte 12:17). Pentru a sublinia adevărul pe care l-a afirmat înainte — fără îndoială în lumina acuzației unui iudaizator că el ar prezenta eronat relația sa cu apostolii — Pavel a fost dispus să presteze un jurământ, chemându-L pe Dumnezeu drept martor, că spune adevărul.

1:21-22. După vizita lui scurtată din Ierusalim Pavel a lucrat o perioadă mai lungă în **ținuturile Siriei și Ciliciei**, motiv pentru care era **necunoscut la față Bisericilor lui Hristos, care sunt în Iudea** (cf. Fapte 9:30; 11:25). El nu a fost însărcinat la această lucrare de apostoli și, din cauza distanței dintre el și Ierusalim, el nu putea să se afle sub autoritatea apostolilor sau sub supravegherea lor.

1:23-24. Bisericile din Iudea de atunci aproape că îl uitaseră pe Pavel. Singurul lucru pe care îl **auzeau** era faptul că **Cel ce... prigonea Biserica acum propovăduiește credința pe care căuta s-o nimicească odinioară**. Predicarea lui includea desigur doctrina justificării prin credință fără circumcizie sau fapte. Datorită acestui lucru Bisericile din Iudea **slăveau pe Dumnezeu din pricina** lui Pavel. Acest lucru era o lovitură zdrobitoare pentru învățătorii falși. Creștinii evrei din Iudea se bucurau în aceeași evanghelie pe care iudaizatorii căutau să o submineze.

B. El a fost recunoscut de apostoli (2:1-10)

Deși capitolul 2 continuă apărarea de către Pavel a autorității sale apostolice și a evangheliei pe care o predica, el se ocupă aici nu de sursa mesajului, ci de conținutul său. Mai mult, în timp ce în capitolul 1 el a subliniat independența sa față de ceilalți apostoli, acum el arată că există o unitate fundamentală între ei și el.

2:1. Au avut loc multe dezbateri legate de identificarea acestei călătorii a lui Pavel la

Ierusalim împreună cu **Barnaba**, un credincios evreu, și cu **Tit**, un credincios neevreu. Cartea Faptele Apostolilor menționează cinci vizite la Ierusalim ale lui Pavel după convertirea sa: (1) vizita după ce a plecat din Damasc (Fapte 9:26-30; Gal. 1:18-20); (2) vizita cu prilejul foametei (Fapte 11:27-30); (3) vizita pentru a participa la Conciliul de la Ierusalim (Fapte 15:1-30); (4) vizita de la sfârșitul celei de-a doua călătorii misionare (Fapte 18:22); (5) ultima vizită care a dus la înțemnițarea din Cezareea (Fapte 21:15-23:35). Cercetătorii dezbate în primul rând dacă vizita la care se referă Galateni 2:1 este cea cu ocazia foametei sau cea prilejuită de Conciliul de la Ierusalim. Dar în contextul în care el enumeră toate contactele avute cu autoritățile umane, de ce ar fi omis Pavel referința la a doua sa vizită la Ierusalim? Iar dacă versetul se referă la vizita cu ocazia Conciliului din Fapte 15, de ce nu a menționat Pavel hotărârile luate atunci? Se pare că acest pasaj se referă la vizita cu ocazia foametei.

2:2. Pavel s-a dus la Ierusalim pentru a doua oară **în urma unei descoperiri**, adică s-a dus acolo pentru că Dumnezeu i-a spus să meargă, nu pentru că liderii din Ierusalim l-au chemat pentru a fi „criticat“ deoarece predica **între Neamuri**. Este posibil să fi fost vorba de profeția lui Agab despre o foamete care îi va determina pe Pavel și pe Barnaba să meargă la Ierusalim pentru a acorda ajutor (cf. Fapte 11:27-30). Pavel a folosit această ocazie pentru a se consulta cu ceilalți apostoli („în particular“, NIV — n.tr.) cu privire la mesajul pe care el îl predica neevreilor. Acest lucru nu înseamnă că Pavel le-a solicitat aprobarea pentru adevărul și acuratețea mesajului, deoarece el primise evanghelia de la Dumnezeu prin revelație. El a dorit numai ca ei să ia în considerare relația dintre mesajul său și evanghelia pe care o propovăduiau ei. Dacă liderii din Ierusalim ar fi insistat asupra circumciziei și a respectării altor prevederi ale Legii de către convertiții neevrei, lucrarea lui Pavel (**să alert**) printre neevrei ar fi fost **în zădar**. Acest lucru nu înseamnă că apostolul avea îndoieli sau temeri în privința evangheliei pe care o predica de patrusprezece ani (Gal. 2:1), ci doar că era îngrijorat ca lucrarea sa trecută și prezentă să nu fie făcută inutilă de iudaizatori.

2:3-5. A devenit acum clar de ce Pavel l-a adus pe **Tit** cu el la Ierusalim. El era un caz care demonstra valabilitatea poziției lui Pavel. Îl vor obliga apostolii din Ierusalim să

supună la ritualul circumciziei pe acest credincios neevreu? Pavel știa că atât evreii cât și neevreii sunt acceptați de Dumnezeu prin credință în Isus Hristos fără nici o discriminare, iar Biserica trebuia să facă același lucru. Apostolul spune că acest adevăr a fost acceptat în Ierusalim, pentru că **Tit n-a fost silit să se taie împrejur**, deși **era Grec**. Dar această victorie nu a fost obținută ușor. Presiunile de a-l tăia împrejur pe Tit au provenit din partea **fraților mincinoși** (cf. 2 Pet. 2:1). Fără îndoială că aceștia erau iudaizatorii al căror slogan se găsește în Faptele Apostolilor 15:1: „Dacă nu sunteți tăiați împrejur după obiceiul lui Moise, nu puteți fi mântuiți.“ Acești „frați mincinoși“ („creștini prefăcuți“ NEB) erau asemenea spionilor sau agenților din a cincina coloană, care căutau părțile vulnerabile ale dușmanului. În acest caz ei erau **strecurați** (*pareisēlthon*; lit., „au pătruns pe furiș“, folosit numai aici și în Rom. 5:20) **printre** ei, adică au pătruns fără invitație la întâlnirea particulară a apostolilor. Scopurile lor erau duble: în primul rând, **ca să pândească** (*kataskopēsai*, folosit numai aici în NT) **slobozenia pe care o avem în Hristos Isus**. Având intenții ostile, scopul lor a fost să observe libertatea apostolilor față de Legea lui Moise și față de legalismul pe care îl produce. Al doilea scop a fost să îi **aducă** pe creștini **la robie**. Ei doreau să îi aducă înapoi în sclavie pe creștini, să-i înrobească regulilor și ceremoniilor Legii. În mod specific ei au insistat cu toată vigoarea ca Tit să fie circumcis. Dar Pavel a rămas foarte ferm pe poziție pentru că în joc era **adevărul Evangheliei** pentru galateni și pentru întreaga Biserică creștină. Impunerea circumciziei în cazul lui Tit ar fi însemnat negarea faptului că mântuirea este numai prin credință și afirmarea că, pe lângă credință, mai este nevoie și de ascultarea de Lege pentru a fi acceptat de Dumnezeu. Astfel adevărul fundamental al evangheliei era atacat și Pavel nu era dispus să devieze sau să cedeze **nici o clipă**.

2:6. După ce a terminat discutarea cazului lui Tit, Pavel a reluat narațiunea despre întâlnirea sa cu apostolii din Ierusalim și a afirmat că ei **nu i-au adaus nimic** („nu au adăugat nimic mesajului lui“, NIV — n.tr.). Ei nu au corectat și nu au modificat mesajul lui Pavel ci i-au recunoscut sursa divină și i-au afirmat caracterul adevărat și complet. Dar de ce apostolul folosește niște cuvinte care par derogatorii față de conducătorii din Ierusalim? În versetul 2 el se referă la ei prin expresia: „celor mai cu vază“ („celor care par

Galateni 2:7-12

a fi conducători“, NIV — n.tr.); în versetul 6 el se referă la ei prin cuvintele: **cei ce sunt socotiți ca fiind ceva**; iar în cele din urmă în versetul 9 el spune: „Iacov, Chifa și Ioan“ care „sunt priviți ca stâlpi“. În lumina faptului că scopul lui Pavel în acest pasaj a fost să sublinieze unitatea sa cu apostolii, este cel mai plauzibil să explicăm expresiile lui pe baza faptului că iudaizatorii, pentru a-l discredită pe Pavel, au subliniat foarte mult importanța conducătorilor din Ierusalim. Deși poate exista o nuanță de ironie în cuvintele lui Pavel, el a afirmat că nu este intimidat de pozițiile trecute sau prezente ale lui Iacov, Petru și Ioan. De fapt, ei au aprobat mesajul lui Pavel și l-au primit ca pe un egal.

2:7-9. Mai mult, **Iacov, Chifa și Ioan** au recunoscut adevărul că Pavel a primit de la Dumnezeu misiunea de a predica **Evangelia** celor **netăiați împrejur**, după cum lui **Petru îi fusese încredințată Evangelia pentru cei tăiați împrejur**. Astfel Pavel a zdruncinat poziția iudaizatorilor, afirmând că liderii din Ierusalim au aprobat lucrarea lui printre neevrei.

Trebuie observat că Petru și Pavel nu au predicat două evanghelii, așa cum se poate deduce din traducerea KJV „evangelia netăierii împrejur“ și „evangelia tăierii împrejur“. Există o singură evanghelie, care era predicată de apostoli diferiți la două grupuri distincte de oameni. Motivul pentru care apostolii au ajuns la concluzia că misiunea lui Pavel era egală misiunii lui Petru a fost adevărul că Dumnezeu a dat succes predicării ambilor apostoli. Acest lucru a fost confirmat de Iacov, Petru și Ioan prin faptul că le-au dat lui Pavel și lui **Barnaba, mâna dreaptă de însoțire**. Era un semn al înțelegerii și încrederii și un indiciu pentru toți cei prezenți că erau de acord cu împărțirea lucrării, conform căreia apostolii din Ierusalim erau trimiși să-i evanghelizeze pe evrei, iar lui Pavel i s-a încredințat sarcina de a duce **evangelia la Neamuri**.

2:10. Singura cerință a conducătorilor din Ierusalim a fost ca Pavel să-și „aducă“ **aminte de cei săraci**, lucru pe care el i-a asigurat că a „căutat să-l facă“. Preocuparea pentru săraci l-a adus pe Pavel la Ierusalim pentru a le aduce ajutor financiar (cf. Fapte 11:29-30). Aceeași preocupare l-a determinat pe Pavel și în a treia sa călătorie misionară ca să facă o mare colectă pentru creștinii nevoiași din Ierusalim (1 Cor. 16:1-3). Astfel de colecte alinau suferințele umane, dar mai

demonstrau și grija sinceră din partea creștinilor neevrei pentru creștinii evrei. Acest lucru va duce, la rândul lui, la consolidarea unității și dragostei între creștini și la prevenirea unor neînțelegeri care subminau Biserica galatenilor.

C. El l-a muștrat pe reputatul apostol principal (2:11-21)

În acest ultim incident istoric relatat de Pavel, el a considerat necesar să i se opună lui Petru, reputatul apostol ce deținea o poziție de prim rang între ceilalți apostoli, pentru comportarea lui care amenința să compromită evangelia. Contrastul cu secțiunea precedentă este foarte puternic.

2:11. Când Pavel a vizitat Ierusalimul, Petru (și ceilalți) i-au dat „mână dreaptă de însoțire“; dar când Petru a vizitat **Antiohia**, Pavel i-a stat **împotriva în față**. Nu se cunoaște când a vizitat Petru Antiohia. Nu există nici o referință la această vizită în Faptele Apostolilor, dar este posibil ca vizita să fi avut loc la puțin timp după ce Pavel, Barnaba și Tit s-au întors în Antiohia de la Ierusalim. În orice caz comportarea lui Petru a dus la o confruntare tensionată între doi conducători creștini. Pavel s-a simțit obligat să-l mustre și să-l condamne pe Petru pentru acțiunile sale, apărând astfel evangelia și demonstrându-și încă o dată propria independență și egalitate cu ceilalți apostoli.

2:12. La sosirea în Antiohia, Petru a găsit creștinii evrei și neevrei servind masa împreună fără a respecta legile regimului alimentar evreiesc. Datorită viziunii pe care Petru a primit-o în casa lui Simon tăbăcarul (Fapte 10:9-15, 28), el s-a considerat liber să mănânce **împreună cu Neamurile** și făcea acest lucru în mod regulat. Cât timp Petru a procedat astfel, acest lucru demonstra foarte frumos unitatea dintre evrei și neevrei în Hristos. **Dar** s-a creat o breșă în această unitate când au sosit câțiva oameni din Ierusalim care au fost șocați de purtarea lui Petru. Acești emisari au venit **de la Iacov** și aparțineau grupului **celor tăiați împrejur**, dar este puțin probabil să fi avut aprobarea lui Iacov. Cu toate acestea Petru a fost influențat de prezența lor și încet dar sigur **s-a ferit și a stat deoparte**. Timpul verbelor (imperf.) arată o retragere progresivă, probabil de la câte o masă pe zi, apoi de la două mese; sau poate că a început să mănânce împreună cu neevreii, dar apoi a servit masa numai cu evreii. Prin astfel de acțiuni Petru îi învăța pe ceilalți că există de fapt două grupuri de

creștini, evrei și neevrei. Acest lucru era o erezie. Dar de ce a produs Petru această dezbinare? Motivul nu era de ordin teologic, ci teama. O dată, după ce a predicat neevreului Corneliu, Petru s-a apărut curajos înaintea conducătorilor din Ierusalim (cf. Fapte 11:18); dar de data aceasta el a capitulat în fața unor prieteni evrei.

2:13. Greșeala lui Petru a avut un efect de domino, **ceilalți Iudei** și în cele din urmă chiar și **Barnaba** au comis aceeași greșeală. Presiunea exercitată asupra lui Barnaba de a se supune a fost mare, pentru că el era din Cipru, un centru neevreiesc, și participa împreună cu Pavel la lucrarea misionară de evanghelizare a neevreilor. Toți, Petru, ceilalți creștini evrei și Barnaba, s-au făcut vinovați de ipocrizie (prinși **în lațul fățărniciei**) pentru că, deși afirmau că sunt una cu neevreii în Hristos, negau acest adevăr prin comportamentul lor.

2:14. Reacția lui Pavel a fost electrizantă. Ceea ce a inițiat Petru a devenit o problemă publică și de aceea cerea o muștrare în public. Mai mult, vinovații nu au umblat **drept după adevărul Evangheliei**, adică negau prin comportamentul lor adevărul că pe baza morții și învierii lui Hristos evreii și neevreii care credeau sunt primiți în mod egal de Dumnezeu. Din acest motiv Pavel l-a întrebat pe Petru în fața tuturor: „**Dacă tu, care ești Iudeu, trăiești ca Neamurile, și nu ca Iudeii, cum silești pe Neamuri să trăiască în felul Iudeilor?**” A fost o muștrare aspră. Petru era vinovat. El a acționat împotriva propriilor sale convingeri, a trădat libertatea creștină și a aruncat o pată asupra celorlalți credincioși. O astfel de comportare cerea o muștrare severă.

2:15. Dar cât de lungă a fost muștrarea? S-au purtat numeroase discuții în legătură cu întrebarea dacă muștrarea directă a lui Pavel adresată lui Petru se încheie la versetul 14 sau dacă, ca și în NIV, continuă până la sfârșitul capitolului. Deși este imposibil de determinat acest lucru, pare plauzibil să considerăm că Pavel a făcut mai mult decât să rostească o singură propoziție în muștrarea lui Petru. În concluzie, cuvintele lui Pavel scrise până la sfârșitul capitolului dezvoltă tema incompatibilității dintre purtarea și convingerile lui Petru. În același timp, acest paragraf formează o frumoasă tranziție și o introducere la capitolele 3 și 4 în care Pavel apără doctrina cheie a justificării prin credință.

Cuvintele lui Pavel au fost adresate celor care erau **Iudei din fire**, printre care se aflau

și Petru și Pavel însuși, și care, în pofida avantajelor lor, erau mântuiți prin credință. Atunci de ce să-i înrobească Legii pe oamenii **păcătoși dintre Neamuri** (cuvinte spuse cu ironie din cauza acțiunilor lui Petru), care erau mântuiți tot prin credință în Hristos?

2:16. În acest verset, unul dintre cele mai importante din epistolă, apare pentru prima oară **socotit neprihănit**. Este un termen legal împrumutat din domeniul juridic și înseamnă „a declara neprihănit, drept”. Este opus cuvântului „a condamna”. Dar pentru că oamenii sunt păcătoși condamnați iar Dumnezeu este sfânt, cum pot fi oamenii socotiți neprihăniți? Ca răspuns, apostolul face o afirmație generală spunând că, din punct de vedere negativ, **omul nu este socotit neprihănit prin faptele Legii** și că din punct de vedere pozitiv, justificarea este **numai prin credința în Isus Hristos**. Este o afirmație accentuată, introdusă prin cuvintele **fiindcă știm** (noi, Pavel, Petru și ceilalți). Această afirmație este urmată de o altă afirmație a lui Pavel în care el arată că a supus testului această doctrină, și experiența lui a adevărit-o (v. 16b). În cele din urmă, în versetul 16c, apostolul afirmă încă o dată faptul că justificarea este prin credință nu prin fapte (cf. Gen. 15:6).

2:17-18. Totuși, oponenții lui Pavel susțineau că, deoarece justificarea prin credință elimină Legea, ea încuraja trăirea în păcat. Un om putea crede în Hristos pentru a fi mântuit, pentru ca apoi să trăiască așa cum dorește, fără să mai aibă nevoie să facă fapte bune. Pavel a negat vehement această acuzație, argumentul lui principal fiind acela că această concepție îl transforma pe **Hristos** într-un promotor al păcatului. Dimpotrivă, dacă un credincios se întorcea la Lege după ce a crezut numai în Hristos pentru a fi mântuit, acea Lege nu va face altceva decât să demonstreze că el era un păcătos, **un călcător de lege**. Deși Pavel folosește aici persoana întâia singular, este evident că el s-a referit la Petru care, prin retragerea lui dintre neevrei, s-a întors la Lege.

2:19-20. Apoi Pavel a făcut o deosebire între el și Petru, printr-un contrast între ceea ce a făcut el cu Legea și ceea ce a făcut Petru cu Legea. Pavel a descris transformarea care se petrece în cineva care vine la Dumnezeu prin credința în Hristos vorbind despre moarte și înviere. Conceptul este repetat în ambele versete, și în ambele cazuri el se referă la unirea credinciosului cu Hristos în moartea și învierea Sa. În primul rând, Pavel

Galateni 2:21-3:2

a afirmat că **prin Lege a murit față de Lege**. Legea cerea moartea celor care au încălcat-o, dar Hristos a plătit pedeapsa capitală pentru toți păcătoșii. Astfel Legea L-a omorât pe El și pe cei care s-au unit cu El prin credință, eliberându-i ca să se poată uni cu altul, pentru „a trăi” **pentru Dumnezeu** (cf. Rom. 7:4).

În Galateni 2:20 Pavel a lărgit sensul versetului 19. El a „murit față de Lege” pentru că a **fost răstignit împreună cu Hristos**; el putea să trăiască „pentru Dumnezeu” deoarece **Hristos** trăia în el. Fundamentală pentru înțelegerea acestui verset este semnificația unirii cu Hristos. Această doctrină se întemeiază pe pasaje cum ar fi Romani 6:1-6 și 1 Corinteni 12:13, care explică faptul că credincioșii au fost botezați de Duhul Sfânt în Hristos și în Biserică, trupul tuturor credincioșilor adevărați. Fiind astfel uniți cu Hristos, credincioșii au părăsit cu moartea, îngroparea și învierea Lui. De aceea Pavel a putut scrie: „am fost răstignit împreună cu Hristos” (lit., „am fost și sunt și acum răstignit împreună cu Hristos”). Acest lucru a adus moarte Legii. De asemenea, a adus o schimbare cu privire la persoana credinciosului: **nu mai trăiesc eu**. Saul cel neprihănit prin faptele lui și egocentric a murit. Mai mult, moartea împreună cu Hristos a pus capăt domniei eului lui Pavel; el a cedat tronul vieții sale Altuia, lui Hristos. Dar Pavel nu putea trăi viața creștină prin puterea sa proprie; Hristos cel viu a început să locuiască în inima lui Pavel: Hristos **trăiește în mine**. Cu toate acestea, Hristos nu lucrează în mod automat în viața unui credincios; acesta trebuie să-și trăiască viața nouă **în credința în Fiul lui Dumnezeu**. Deci credința și nu faptele sau ascultarea de Lege ne dă putere divină ca să trăim viața creștină. Această credință, a afirmat Pavel, se bazează pe sacrificiul lui Hristos care ne-a **iubit și S-a dat pe Sine însuși pentru noi**. În esență, Pavel a afirmat: „Dacă El m-a iubit atât de mult încât S-a dat pe Sine Însuși pentru mine, atunci El mă iubește destul de mult pentru a-Și trăi viața în mine.”

2:21. Rezumându-și argumentele prezentate lui Petru, Pavel a afirmat: **Nu vreau să fac zădarnic harul lui Dumnezeu**. Deducția evidentă este că Petru și ceilalți care i-au urmat exemplul au făcut zădarnic harul lui Dumnezeu („l-au pus deoparte”, NIV — n.tr.). Esența harului este ca Dumnezeu să dea oamenilor ceea ce ei nu au câștigat prin fapte (cf. Rom. 4:4). A insista asupra

justificării sau sfințirii prin fapte înseamnă a anula harul lui Dumnezeu. Mai mult, o astfel de insistență asupra ascultării de Lege mai înseamnă și că **degeaba a murit Hristos**. Dacă neprihănirea ar proveni din respectarea Legii, crucea ar fi inutilă, și aceasta ar fi cea mai mare greșală din univers.

III. Doctrinar: O apărare a justificării prin credință (cap. 3-4)

În primele două capitole ale epistolei Pavel a prezentat originea divină a poziției lui de apostol și a mesajului său. Apoi el s-a adresat galatenilor care erau îndemnați să adauge faptele credinței, să respecte Legea mozaică pe lângă credința în Hristos ca temei al acceptării lor de către Dumnezeu. Creștinii galateni vor primi, în opinia iudaizatorilor, o mântuire mai completă și o sfințire mai mare, dacă vor respecta Legea. Dar, a susținut Pavel, a completa lucrarea lui Hristos înseamnă a o înlocui. Nu poate exista decât o singură cale de mântuire, și anume numai prin credința în Hristos.

A. O apărare a doctrinei (cap. 3)

1. PRIN EXPERIENȚA GALATENILOR (3:1-5)

3:1. Tonul lui Pavel a fost direct și sever atunci când i-a muștră pe credincioși: **O, Galateni nechibzuiți!** A îmbrățișa o doctrină care afirma că moartea lui Hristos nu era necesară era un lucru illogic (cf. 2:21). Parcă i-a **fermecat** cineva, i-a supus blestemului unei influențe maligne. Totuși ei erau fără scuze pentru că Mântuitorul **a fost zugrăvit** (*prographē*; lit., „a scrie pentru lectura publică” cum ar fi afișarea unui anunț public) **ca răstignit** înaintea lor. Pavel le-a predicat foarte viu și convingător galatenilor pe Hristos răstignit; cu toate acestea, ochii lor s-au îndepărtat de la cruce și s-au îndreptat spre Lege. Ei nu aveau scuze.

Pentru a demonstra convingător faptul că numai credința este metoda lui Dumnezeu de a lucra, apostolul a pus patru întrebări.

3:2. (1) *Cum ați primit Duhul Sfânt?* Această întrebare retorică se referea la momentul mântuirii lor, când ei au primit Duhul Sfânt (cf. 4:6). Astfel Pavel nu a pus sub semnul întrebării mântuirea lor, ci i-a îndemnat să se gândească dacă au fost mântuiți și au primit Duhul prin credință sau pe baza faptelor. Desigur că au fost mântuiți prin credință,

atunci când l-au auzit pe Pavel predicând evanghelia. Oricum, fiind o Biserică formată în principal din neevrei, ei nu aveau Legea.

3:3. (2) *Cum veți fi sfințiți?* Presupunând că răspunsul era că galatenii au devenit creștini prin credință, Pavel i-a întrebat dacă erau **așa de nechibzuți** încât să creadă că pot începe viața creștină într-un mod (prin credință) și apoi să ajungă la maturitate spirituală în alt mod (prin fapte). Aceasta era învățătura promovată de iudaizatori (cf. 4:10; 5:2; 6:13), dar modul justificării și modul sfințirii erau (și sunt) identice. Legea nu prevedea ca Duhul Sfânt să lucreze sfințirea. Probabil că credincioșii galateni credeau că respectarea vechii Legi îi va ajuta în viețile lor spirituale, dar acest lucru nu era posibil.

3:4. (3) *Ați suferit degeaba?* A treia întrebare s-a referit la persecuția pe care apostolii și noii credincioșii au suferit-o în regiunea Galatiei. Când Pavel și Barnaba s-au întors în locurile în care au predicat, la sfârșitul primei călătorii misionare, ei i-au avertizat pe convertiții galateni că vor suferi ca și creștini (Fapte 14:21-22). Persecuția a urmat la scurt timp și Pavel le-a amintit că, în caz că se vor întoarce la Lege își vor transforma fostul lor statut într-unul fals și astfel în **zădar** au suferit... **atât de mult**, dar apostolul nu era dispus să creadă că așa stăteau lucrurile.

3:5. (4) *Care era temeiul minunilor lui Dumnezeu?* Faptul că printre galateni au avut loc **minuni** prin puterea divină este consemnat în Faptele Apostolilor (14:3, 8-11). Astfel era clar că aceste fapte supranaturale nu erau rezultatul lucrării **Legii**, ci al auzirii care a dus la credință. Galatenii nu au cunoscut Legea, iar mesajul lui Pavel era acela al justificării prin credință.

2. PRIN EXEMPLUL LUI AVRAAM (3:6-9)

3:6. Iudaizatorii susțineau că aveau de partea lor Vechiul Testament, mai ales că îl considerau pe Moise drept învățătorul lor. Dar Pavel s-a întors cu multe secole în urmă și a spus: **Tot așa și... Avraam.** Cum a fost el, tatăl poporului evreu, justificat? Răspunsul era simplu și direct. Apelând la Geneza 15:6, Pavel a afirmat: el a **crezut pe Dumnezeu, și credința aceasta i-a fost socotită ca neprihănire**. Credința lui Avraam în capacitatea lui Dumnezeu de a împlini ceea ce a promis a fost acceptată de Dumnezeu drept neprihănire și astfel patriarhul a fost justificat — înainte de a fi circumcis (cf. Gen. 17:24). Deci cum puteau susține iudaizatorii că

tăierea împrejur era condiția esențială de a fi acceptat de Dumnezeu?

3:7-8. Aplicând o lovitură zdrobitoare iudaizatorilor, Pavel a legat trecutul de prezent și a afirmat că, la fel cum **Avraam** a fost mântuit **prin credință**, tot așa sunt mântuiți și cei care susțin că sunt **fii ai lui (huioi, „fii“)**. Avraam și descendenții lui spirituali, atât evrei cât și neevrei, au fost toți declarați neprihăniți prin credință. Mai mult, această concluzie este în armonie cu **Scriptura** care afirmă că **toate neamurile vor fi binecuvântate** prin Avraam (cf. Gen. 12:3). Astfel justificarea neevreilor necircumciși a fost anticipată prin aspectul universal al legământului cu Avraam, atunci când Dumnezeu a **vestit mai dinainte lui Avraam această veste bună**. Nu trebuie trecut cu vederea faptul că Pavel a considerat că Dumnezeu Însuși vorbește prin Scriptură, deci se poate spune că ceea ce spune Biblia spune Însuși Dumnezeu. Acest verset precum și altele similare (ex., Ioan 10:35b; 2 Tim. 3:16; 2 Pet. 1:20-21) furnizează dovezi importante în favoarea credinței în inspirația și în autoritatea absolută și totală a Scripturii.

3:9. Apostolul și-a încheiat această etapă a argumentării sale afirmând că, deși mântuirea este pentru „toate neamurile“ (v. 8), numai **cei ce se bizuiesc pe credință** primesc binecuvântarea justificării. Astfel Pavel a făcut o distincție între oferta binecuvântării din partea lui Dumnezeu și însușirea ei de către oameni.

3. PRIN EFECTUL LEGII (3:10-12)

Stabilind adevărul justificării prin credință pe baza experienței galatenilor și a lui Avraam, Pavel a arătat apoi lipsa de logică a întemeierii pe Lege.

3:10-11. Contrar învățaturii iudaizatorilor, Legea nu poate justifica; ea poate doar să condamne. Pavel a citat din Deuteronomul 27:26 pentru a arăta că „Legea“ cere perfecțiune și că nerespectarea oricăreia dintre părțile ei aducea **blestem**. Încălcarea unei singure porunci o singură dată aduce persoana respectivă sub blestem; și deoarece toți oamenii încalcă Legea, toți se află sub blestem. Astfel afirmația că o persoană poate câștiga acceptarea divină prin efortul uman este pe deplin infirmată. Citând iarăși din Vechiul Testament, Pavel a arătat că și în timpul dispensației **Legii** omul nu era **socotit neprihănit înaintea lui Dumnezeu** prin ascultarea de Lege **căci**, așa cum a scris profetul Habacuc, **cel neprihănit prin credință va trăi** (Hab. 2:4).

Galateni 3:12-18

3:12. Dar poate că este posibil ca **Legea** și „credința” să fie combinate; poate că este nevoie de ambele. Citând iarăși din Vechiul Testament, Pavel a arătat că acest lucru este imposibil din punctul de vedere al Scripturii. Legea și credința se exclud una pe cealaltă. Principiul fundamental al Legii se găsește în Leviticul 18:5: **Cine va face aceste lucruri, va trăi prin ele.** Numai o comportare perfectă poate obține aprobarea divină prin Lege, dar, pentru că acest lucru nu este posibil, Legea nu poate face altceva decât să condamne omul (cf. Iac. 2:10) și să-l determine să se arunce la picioarele lui Dumnezeu prin credință.

4. PRIN LUCRAREA LUI HRISTOS
(3:13-14)

3:13. Aspectul pozitiv al argumentului lui Pavel este că există speranță pentru toți cei care au încălcat Legea și se află astfel sub blestemul ei. Speranța nu este omul, ci **Hristos** care **ne-a răscumpărat din blestemul Legii.** Dar cum a răscumpărat (*exēgorasen*, lit., „a cumpăra din sclavie” cf. 4:5; vezi tabelul „Cuvintele folosite în Noul Testament pentru răscumpărare” de la Mar. 10:45) Hristos omul? Răspunsul este: **făcându-Se blestem pentru noi.** Este o afirmație foarte tranșantă, care spune că Hristos a luat asupra Sa pedeapsa tuturor celor vinovați de încălcarea Legii. Astfel „blestemul Legii” a fost transferat de la păcătoși la Hristos, Cel fără păcat (cf. 1 Pet. 3:18) și El i-a eliberat de sub blestem. Citatul care confirmă acest lucru este Deuteronomul 21:23, care se referă la faptul că oamenii condamnați la moarte în timpul Vechiului Testament erau executați (de obicei prin împroșcare cu pietre) și apoi trupul lor era atârnat în public, pentru a se arăta astfel respingerea lor de către Dumnezeu. Când Hristos a fost răstignit, acest lucru a fost dovada faptului că El a intrat sub blestemul lui Dumnezeu. Modul morții Sale a fost o mare piedică în calea credinței evreilor până când ei și-au dat seama că blestemul pe care El l-a purtat a fost pentru ei (cf. Is. 53).

3:14. Sunt specificate două motive ale lucrării răscumpărătoare ale lui Hristos, ambele fiind introduse de conjuncția grecească *hina*, „cu scopul de a” (cf. 4:5). (1) „Neamurile” să primească **binecuvântarea vestită lui Avraam**; așa cum s-a afirmat deja (3:8) aceasta este o referință nu la binecuvântări personale sau naționale, ci la binecuvântarea promisă privind justificarea fără faptele Legii, oferită tuturor celor care cred; (2) toți

cei care cred să „primească” **Duhul făgăduit**, adică Duhul Sfânt, care a fost promis (cf. v. 2). Apostolul a subliniat din nou adevărul că mântuirea și sfințirea vin **prin credință**, nu prin fapte.

5. PRIN PERMANENȚA CREDINȚEI
(3:15-18)

3:15-16. Chiar dacă oponentii lui Pavel au recunoscut faptul că Avraam a fost socotit neprihănit prin credință, iudaizatorii ar fi putut invoca argumentul că Legea, venită ulterior, a schimbat în totalitate temeiul obținerii mântuirii. Pentru a respinge acest argument, Pavel a afirmat că un **testament** (sau legământ) roman aplicat corespunzător nu se **desființează** și nu se schimbă în mod arbitrar (probabil o referință la o lege gr. antică), astfel încât promisiunile lui Dumnezeu sunt imuabile. Mai mult, **făgăduințele... făcute „lui Avraam și seminței lui”** nu au fost împlinite înainte de venirea Legii, ci ele și-au găsit împlinirea în Hristos și au efect pentru totdeauna. Binecuvântarea justificării prin credință este de aceea permanentă și nu putea fi schimbată de Lege. Sublinierea singularului, **seminței** (cf. Gen. 12:7; 13:15; 24:7), nu a pluralului, **semințelor**, a avut scopul să le aducă aminte cititorilor că credincioșii din Israel au considerat întotdeauna că binecuvântarea va veni până la urmă printr-o singură persoană, Mesia (cf. Gal. 3:19). Iar Matei a afirmat că Hristos este *Fiul* lui Avraam și adevăratul Moștenitor al promisiunilor primului legământ.

3:17-18. În cele din urmă, Pavel a aplicat principiul permanenței credinței afirmând că un legământ încheiat cu atât de mult timp înainte nu putea fi schimbat de venirea ulterioară a Legii. **Legea** a fost dată **după patru sute treizeci de ani** de la anunțarea promisiunii. Când a început această lungă perioadă? Unii au sugerat că ea a început cu Avraam, caz în care cei 430 de ani ar fi cuprins cei aproape două sute de ani ai israeliților în Canaan și cei aproape două sute de ani în Egipt. Septuaginta susține această concepție, dar ea se află în conflict cu afirmația clară din Exodul 12:40 că șederea în Egipt a fost de 430 de ani. O altă sugestie este că această perioadă a început o dată cu confirmarea legământului avraamic lui Iacov (Gen. 35:9-12).

O a treia concepție, mai plauzibilă, este că perioada a început o dată cu confirmarea finală a legământului, făcută lui Iacov (Gen. 46:1-4). Astfel, perioada de 430 de ani s-a

întins între sfârșitul unei epoci (Epoca promisiunii) și începutul altei epoci (Epoca Legii). Acest lucru se potrivește cel mai bine cu versetul din Exodul 12:40. (Gen. 15:13 și Fapte 7:6, au folosit numere rotunde afirmând că șederea în Egipt a durat 400 de ani.)

În timpul acestei lungi perioade Dumnezeu i-a binecuvântat pe patriarhi numai pe baza credinței și venirea Legii nu putea schimba acest fapt. În plus, o **Lege** nu putea altera lucrarea lui Dumnezeu cu **Avraam**, care se baza pe o **făgăduință**, pentru că cele două sunt fundamentale diferite ca natură. Ele nu se amestecă, nu pot fi combinate. În loc de aceasta, **moștenirea** (i.e., justificarea prin credință) a fost dată de **Dumnezeu** ca un dar necondiționat celor care cred. Contrar afirmațiilor iudaizatorilor, ascultarea de Lege nu era necesară pentru a obține moștenirea. Călea de mântuire a lui Dumnezeu a fost întotdeauna prin har prin credință.

6. PRIN SCOPUL LEGII (3:19-25)

3:19. Un iudaizator indignat avea cu siguranță obiecții față de insistența lui Pavel asupra faptului că Legea nu poate da Duhul Sfânt (v. 1-5); nu poate aduce justificarea (v. 6-9); nu poate desființa permanența credinței (v. 15-18); dar aduce un blestem (v. 10-12). **Atunci pentru ce este Legea?** De ce s-a efectuat o schimbare pe muntele Sinai? Pavel a răspuns referindu-se la scopul și caracterul Legii. În primul rând, ea a fost dată **din pricina călcărilor de lege**, adică, Legea a fost dată ca un mijloc de control asupra păcatelor. Ea a avut scopul restrângerii păcatelor, arătând că ele erau o încălcare a Legii lui Dumnezeu care atrăgea mânia Sa (cf. 1 Tim. 1:8-11). În al doilea rând, Legea a fost temporară și a fost în vigoare **până când avea să vină „Sămânța“** (Mesia; cf. Gal. 3:16), după care nu a mai fost nevoie de ea. În al treilea rând, Legea era inferioară din cauza felului în care a fost dată. În timp ce Dumnezeu i-a făcut promisiuni lui Avraam în mod direct, Legea a fost dată **prin mâna unui mijlocitor**. Au existat de fapt doi mijlocitori, un grup de **îngeri** care Îl reprezentau pe Dumnezeu și Moise care reprezenta poporul.

3:20. Acest verset pare a fi strâns legat de ultima parte a versetului 19. **Mijlocitorul** înseamnă că există un legământ între două părți care au fiecare în parte responsabilități, fapt adevărat în cazul legământului mozaic. Pe de altă parte, **Dumnezeu este unul singur**, adică „făgăduința“ (v. 19) este unilaterală și a fost dată oamenilor în mod direct, fără un

mijlocitor, numai Dumnezeu având responsabilitatea respectării lui.

3:21-22. Se mai ridică o întrebare: există conflict între „Lege“ și „făgăduințele“ **lui Dumnezeu**? „Să piară gândul“ (*mē genoito*), a afirmat apostolul. Dumnezeu a dat atât Legea cât și promisiunile, dar cu scopuri diferite. **Legea** nu avea scopul să dea **viața**. Teoretic, mântuirea ar fi putut veni prin Lege dacă oamenii ar fi fost capabili să o respecte în mod perfect, dar ei nu puteau (Rom. 8:3-4). Viața promisă celor care căutau să respecte „Legea“ se referă la binecuvântarea temporară de pe pământ (Deut. 8:1).

Dar dacă Legea nu este **împotriva** promisiunilor, dacă nu există un conflict între ele, cum se putea demonstra armonia dintre ele? Recunoscând faptul că, deși Legea nu putea justifica și nici nu poate da viața, ea totuși a pregătit calea pentru evanghelie. Care a fost rolul Legii în această privință? Ea **a închis totul sub păcat**. Referindu-se la Psalmul 143:1-2 sau la Deuteronomul 27:26, Pavel a afirmat că lumea întreagă este prinsă în capcana păcatului și se află sub dominația lui (cf. Rom. 3:9, 23). Când oamenii recunosc acest lucru și renunță la încercările de a fi plăcuți lui Dumnezeu prin faptele lor, calea este pregătită pentru ca ei să primească promisiunea mântuirii **prin credința în Isus Hristos**.

3:23-25. Continuând să vorbească despre scopul Legii, Pavel a folosit două figuri de stil, asemănând Legea cu o închisoare și cu o relație dintre un copil și tutorele său. **Înainte de venirea credinței** înseamnă înainte de venirea credinței în Isus Hristos (vezi v. 22). Credința justificatoare acționa și în Vechiul Testament, dar credința în persoana și lucrarea lui Hristos nu au venit înainte de descoperirea Lui. Înainte de această descoperire, Israelul se afla în custodia protectoare a **Legii**, Dumnezeu protejându-și astfel poporul de ritualurile păgâne. Mai mult, Legea a slujit ca un „îndrumător“. Cuvântul *paidagōgos* este dificil de tradus pentru că nu există o funcție asemănătoare în zilele noastre. În traducerea Phillips cuvântul este tradus prin „guvernanta severă“. Pedagogul (sau tutorele) nu era un profesor (cum traduce KJV), ci un sclav căruia i se încredința un fiu de la vârsta de șase sau șapte ani până la pubertate. Acești sclavi erau adepții unei discipline severe și aveau sarcina de a proteja copilul de relele societății și de a le da învățături morale. Sarcina lor se aseamănă cu funcțiunea Legii până la venirea lui **Hristos** când

Galateni 3:26-4:2

oamenii puteau fi **socotiți neprihăniți prin credință** în El. Deci este mai bine să înțelegem că Legea nu *ne-a condus la* Hristos, ci că a fost un pedagog sever *până* la venirea lui Hristos. Astfel domnia Legii a luat sfârșit deoarece credința în Hristos i-a eliberat pe credincioși din închisoare și din mâna severă a pedagogului.

7. PRIN POZIȚIA PREZENTĂ A CREDINCIOSULUI (3:26-29).

Apărarea de către Pavel a doctrinei justificării prin credință ajunge la un punct culminant în această secțiune atunci când el stabilește o antiteză între poziția unui păcătos justificat și poziția lui când s-a aflat sub Lege. Se observă trei schimbări.

3:26-27. Prima schimbare a fost că **toți** cei care au crezut **în Hristos** au devenit **fii ai lui Dumnezeu**. Schimbarea de persoană de la prima la a doua (**sunteți**) arată că Pavel nu se mai adresează Israelului ca popor ci credincioșilor galateni. Sub dispensația Legii, așa cum s-a văzut în versetul 24, Legea era un pedagog care avea sarcina să disciplineze, iar cei aflați în grija ei erau considerați copii. Dar acum când a venit Hristos, credincioșii galateni erau fii adulți **prin credință** în Isus și nu mai erau sub supravegherea unui sclav pedagog evreu. De ce să dorească ei să se întoarcă la starea lor inferioară? Poziția înaltă de „fii ai lui Dumnezeu“ este explicată în versetul 27, unde se spune că este o unire vie cu Hristos realizată prin faptul că am **fost botezați pentru Hristos**. Acesta este botezul Duhului Sfânt (sau al Duhului), care, conform lui Pavel, îi unește pe toți credincioșii cu Hristos și îi unește între ei în cadrul Bisericii, trupul lui Hristos. Această unire cu El înseamnă a fi **îmbrăcat cu Hristos**. În societatea romană când un tânăr ajungea la vârsta corespunzătoare, primea o togă specială care era semnul asumării drepturilor depline în familie și în stat și arată că acum este un fiu adult. La fel și galatenii au pus deoparte hainele vechi ale Legii și s-au îmbrăcat cu roba neprihănirii lui Hristos care conferă acceptare deplină înaintea lui Dumnezeu. Cine s-ar mai îmbrăca cu hainele vechi?

3:28. A doua schimbare a fost că **toți** credincioșii sunt **una în Hristos Isus**. Deoarece toți credincioșii au devenit una cu ceilalți, deosebirile umane își pierd semnificația. Nimeni nu este superior celuilalt din punct de vedere spiritual, adică un evreu credincios nu este mai privilegiat înaintea lui Dumnezeu

decât un credincios neevreu (**Grec**, prin contrast cu **Iudeu**, reprezintă toți neevreii; cf. Col. 3:11); un **rob** credincios nu se situează deasupra unui credincios **slobod**; un bărbat credincios nu este superior unei femei credincioase. Unii bărbați evrei se rugau: „Îți mulțumesc, Doamne, că nu m-ai făcut neevreu, rob sau femeie.“ Dar Pavel a îndepărtat toate aceste deosebiri și a afirmat că ele nu mai există în trupul lui Hristos din punctul de vedere al privilegiilor și al poziției spirituale. În alte părți, în timp ce a afirmat egalitatea bărbatului și a femeii în Hristos, Pavel a afirmat totuși clar că există o conducere a bărbatului asupra femeii (cf. 1 Cor. 11:3) și că există deosebiri în domeniile slujirii spirituale (cf. 1 Tim. 2:12).

3:29. A treia schimbare a fost că toți credincioșii în Hristos sunt **„sămânța“ lui Avraam**. Așa cum a afirmat Pavel anterior, **Hristos este** Sămânța lui Avraam (v. 16, 19); de aceea credincioșii care sunt în Hristos devin parte din această sămânță și **moștenitori prin făgăduință**. Orice discuție despre sămânța lui Avraam trebuie să ia mai întâi în considerare sămânța lui naturală, descendenții lui Iacov din cele douăsprezece seminții. Dintre descendenții lui naturali numai un grup mic de evrei credincioși vor moșteni direct și specific într-o zi promisiunile făcute lui Avraam (cf. Rom. 9:6, 8). Dar mai există și o sămânță spirituală a lui Avraam care nu este formată din evrei. Este vorba de neevreii care cred și devin sămânța spirituală a lui Avraam. Ei moștenesc promisiunea justificării prin credință așa cum a arătat Pavel mai înainte (cf. Gal. 3:6-9). A sugera, așa cum fac amileniștii, că neevreii credincioși vor moșteni promisiunile naționale făcute micului grup de evrei credincioși — adică Biserica va înlocui Israelul sau că ea este „Noul Israel“ — înseamnă a forța interpretarea acestor versete.

B. Exemplificarea doctrinei (cap. 4)

1. UN EXEMPLU DIN LEGE (4:1-7)

4:1-2. Pentru a exemplifica imaturitatea spirituală a celor care au trăit sub Legea mozaică, Pavel le-a amintit credincioșilor galateni de unele caracteristici pe care le are **moștenitorul** când este încă **nevărăstnic** (*nēpios*, „copil mic, tânăr“; spre deosebire de *huios*, „fiu“ din 3:7, 26). Cu toate că avea dreptul prin naștere de a fi **stăpân pe tot**, el rămânea într-o stare de subordonare, ca un **rob**, în sensul că nu se bucura de libertate și nu putea lua hotărâri. De fapt cât timp este copil, moștenitorul se află sub **epitropi**

(*epitropous*, diferiți de *paidagōgos* din 3:24-25) care îl supravegheau, și sub **îngrijitori** care îi protejau posesiunile. Acest lucru era valabil până ajungea la vârsta la care devenea fiu adult, vârstă care diferea în societățile vremii: evreiască, grecească sau romană. Conform legii romane vârsta la care un copil ajungea la maturitate era **rânduită de tatăl** lui și era marcată printr-o ceremonie în care i se dăruia *toga virilis*, fiind recunoscut public drept fiu și moștenitor.

4:3. Pavel a folosit acest exemplu pentru a arăta contrastul dintre poziția trecută a credincioșilor și lucrurile de care se bucurau acum. În trecut, în starea lor de imaturitate spirituală (**când eram nevrâstnici, nēpioi**) ei erau asemenea robilor. Natura acestei robii este descrisă prin expresia: **robia învățăturilor începătoare** (*stoicheia*, „elementelor”) **ale lumii**. Cu toate că aceste învățături începătoare sunt considerate deseori drept o referință la Legea mozaică, acest lucru nu se potrivește cu starea galatenilor, pentru că cei mai mulți dintre ei au fost păgâni neevrei înainte de convertire și nu s-au aflat niciodată sub Lege. Este mai bine să considerăm că „învățăturile începătoare” sunt etapele elementare ale experienței religioase, fie că este vorba de evrei care s-au aflat sub Lege, fie că este vorba de neevrei care s-au aflat sub robia religiilor păgâne (cf. „învățături începătoare, slabe și sărăcăcioase” din v. 9 și „învățăturile începătoare ale lumii” din Col. 2:20). Deci toți au fost înrobiți până când Hristos i-a eliberat.

4:4. Cuvintele **dar... Dumnezeu** marchează faptul că intervenția divină a adus speranță și libertate omenirii. Așa cum un tată uman alege timpul potrivit când copilul său devine un fiu adult, și Tatăl ceresc a ales **împlinirea vremii** venirii lui Hristos pentru a realiza trecerea de la robia Legii la poziția de fii spirituali. Această „vreme” a fost atunci când civilizația romană a adus pace și a creat un sistem de drumuri care facilita călătoriile; când civilizația grecească a asigurat limba care a fost adoptată ca *lingua franca* a imperiului; când evreii au proclamat monoteismul și speranța mesianică în sinagogile din lumea mediteraneană. Atunci a fost momentul în care Dumnezeu L-a **trimis pe Fiul Său**, Cel preexistent, din cer pe pământ cu o misiune. „Fiul” nu era însă numai divin; El a fost și uman, așa cum arată expresia **născut din femeie**. Menționarea exclusivă a mamei Lui se armonizează cu doctrina nașterii din fecioară prezentată de Evangheliile (cf. Mat.

1:18). Pe lângă acest lucru, Hristos S-a **născut sub Lege** ca evreu. El a respectat în mod perfect Legea, împlinindu-o (cf. Mat. 5:17) și în final a plătit blestemul ei (cf. Gal. 3:13).

4:5. Motivele pentru care „Dumnezeu a trimis pe Fiul Său” sunt duble (cele două motive sunt introduse tot prin *hina*, „cu scopul de a”; cf., 3:14). În primul rând, El a venit **să răscumpere** (*exagorasē*) **pe cei ce erau sub Lege**. Aceasta nu este o răscumpărare de sub blestemul Legii (ca în 3:13), ci din robia întregului sistem mozaic. Nu se subliniază pedeapsa legii, ca în 3:13, ci robia ei. Deoarece Hristos i-a răscumpărat și i-a eliberat pe cei care s-au aflat sub Lege, de ce doresc acum convertiții neevrei să fie înrobiți de ea? În al doilea rând, întruparea și moartea lui Hristos au oferit credincioșilor **înfierea** („adopția ca fii”, KJV). Toate bucuriile și privilegiile unui fiu matur dintr-o familie aparțin celor care au intrat în binecuvântările lucrării răscumpărătoare a lui Hristos.

4:6. Dumnezeu Tatăl nu L-a trimis numai pe Fiul Său, ci a trimis și **Duhul**. Astfel întreaga Trinitate participă la lucrarea de mântuire. Duhul Sfânt este un dar al lui Dumnezeu pentru fiecare credincios datorită poziției de fiu. Nici un fiu și nici o fiică nu duce lipsă de Duhul. Mai mult, El este prezent în inima fiecărui credincios pentru a oferi dovada poziției omului respectiv în familia lui Dumnezeu. Duhul îl determină pe credincios să se roage lui Dumnezeu, adresându-se cu „**Ava**” **adică: „Tată!”** (cf. Rom. 8:15). Cuvântul „Ava” este cuvântul aramaic pentru „Tată”. Este forma diminutivă folosită de copiii mici atunci când li se adresează taților. Putem considera „tăticule” un termen similar. Folosit de Hristos (cf. Mar. 14:36), această formă familiară arată intimitatea și încrederea, spre deosebire de formalism și legalism.

4:7. În încheiere, Pavel a afirmat că galatenii **nu mai** „erau robi”, ci fii și moștenitori. Pluralul din versetul 6 este înlocuit de singular în versetul 7, aplicația devenind astfel mai directă și personală pentru cititor. În familia lui Dumnezeu, calitatea de fiu conține și ideea de moștenitor (cf. Rom. 8:17).

2. UN APEL PERSONAL (4:8-20)

Apostolul a trecut de la argumentele riguroase la un apel personal adresat galatenilor de a nu se întoarce la o sclavie similară celei la care au fost supuși în păgânism.

Galateni 4:8-20

a. *Un apel de a nu se întoarce la legalism (4:8-11)*

4:8-9. Înainte de convertire, galatenii, în ignoranța lor față de singurul **Dumnezeu** adevărat, se aflau în robia unor **dumnezei** falși cum erau Zeus și Hermes (cf. Fapte 14:11-13). Dar s-a produs o mare schimbare și ei au **cunoscut pe Dumnezeu** (mântuirea din perspectiva omului) **sau au fost cunoscuți de Dumnezeu** (mântuirea din perspectiva lui Dumnezeu). Deși au ajuns să-L cunoască (*gnontes*, din *ginōskō*, lit., „a cunoaște intim și personal”) pe adevăratul Dumnezeu, galatenii se „întorceau” la starea lor trecută. Pavel era uimit și mâhnit. Înțelegeau ei faptul că se întorceau la o stare de sclavie religioasă? Aceasta era dorința lor? Dacă așa stăteau lucrurile, de ce erau atrași de **învățători slabe** (care nu puteau justifica și nu puteau da putere pentru o viață sfântă) și **sărăcăcioase** (care nu puteau asigura o moștenire). „Învățăturile” (*stoicheia*) aceluia sistem aparțin „lumi”, așa cum a spus deja Pavel în versetul 3.

4:10. Sub influența iudaizatorilor, galatenii au început să respecte calendarul mozaic. Ei țineau **zile** (sabatele săptămânale), **luni** (luni noi), **vremuri** (sărbători cum erau Paștele, Cincizecimea și Sărbătoarea Corturilor) și **ani** (ani sabatici și jubileele). (Cf. Col. 2:16.) Ei respectau aceste perioade deosebite, crezând că astfel vor obține merite suplimentare înaintea lui Dumnezeu, dar Pavel le-a spus deja cu toată claritatea că faptele nu puteau fi adăugate credinței ca teme al justificării sau al sfântirii.

4:11. Arătându-și îngrijorarea față de galateni, Pavel a spus că se „temea” că s-a **ostenit** (*kekopiaka*, lit., „am muncit până la limita epuizării”) **degeaba** (*eikē*, „inutil”; cf. aceluiași cuvânt tradus „în zădar” în 3:4: „În zădar ați suferit voi atât de mult?”) în cazul în care ar fi continuat să fie atașați de practicile legaliste. Cuvintele apostolului arată antipatia sa profundă față de religia legalistă.

b. *Un apel de a-și aminti relația lor (4:12-16)*

4:12. Intensificându-și apelul, Pavel i-a îndemnat pe galateni: **vă rog să fiți ca mine, căci și eu sunt ca voi**. „Deveniți liberi față de Lege așa cum sunt eu, pentru că după convertirea mea eu am devenit ca neevreii și nu am mai trăit sub Lege.” Ironia situației era că neevreii galateni s-au supus Legii după convertirea lor.

4:13-14. Ultima propoziție din versetul 12 se leagă de acest verset și de versetele următoare în care Pavel a relatat cum a fost

primit el de către galateni cu ocazia primei lui vizite la ei (cf. Fapte 13-14). Pe vremea aceea lucra având un handicap **în neputința trupului**, dar a rămas și le-a **propovăduit Evanghelia**. Oricare a fost infirmitatea respectivă, galatenii nu au **arătat nici dispreț, nici desgust**, refuzând să-l considere drept un mesager slab, ci, dimpotrivă, l-au primit **ca pe un înger** sau **ca pe însuș Hristos Isus**.

4:15-16. Ei îl primiseră pe Pavel cu „felicire”, felicitându-se reciproc că apostolul predica în mijlocul lor. Aprecierea lor nu a cunoscut limite; ei ar fi fost dispuși să-și sacrifice chiar și **ochii** pentru Pavel. Deși unii consideră că acest lucru arată că Pavel avea o boală de ochi („țepușul din carne”, 2 Cor. 12:7), dovada nu este concludentă. Poate fi vorba numai de o îndrăzneală figură de stil pentru a arăta marele respect pe care l-au avut galatenii pentru Pavel — i-ar fi **dat** chiar și posesiunile lor cele mai prețioase.

Dar situația s-a schimbat. Nu mai erau „fericiți” de prezența lui în mijlocul lor. Acum se purtau de parcă Pavel s-a **făcut... vrăjmașul** lor, pentru simplul motiv că le-a **spus adevărul**. Cât de nestatornici erau acești galateni! S-au întors împotriva Domnului, împotriva evangheliei harului și împotriva mesagerului care le-a adus mesajul justificării prin credință.

c. *Un apel de a lua în considerare atitudinea lui Pavel față de ei (4:17-20)*

4:17-18. În timp ce atitudinea lui Pavel față de galateni era ireproșabilă, legalistii aveau motive nepotrivite. Apostolul spunea adevărul (cf. v. 16); iudaizatorii foloseau flatarea. Ei doreau să-i **deslipească** (*ekkleisai*, lit., „a încuia afară, a deconecta”) pe galateni de Pavel și de învățătura lui astfel încât apostolul și mesajul lui să fie îndepărtat, iar învățătorii falși să-și exercite influența. Pavel a utilizat într-un mod interesant de două ori verbul tradus prin **plini de râvnă** referindu-se la atitudinea lui față de galateni pentru ca, mai târziu, și galatenii să fie **plini de râvnă față de iudaizatori**! Recunoscând faptul că este bine să fim plini de râvnă, Pavel a spus totuși că intenția trebuie să fie onorabilă, iar intențiile iudaizatorilor nu erau onorabile.

4:19-20. Apostolul, pe de altă parte, a avut întotdeauna intenții bune în privința galatenilor. Adresându-li-se tandru cu **copilașii mei** (*tekna mou*, o expresie care apare numai aici în epistolele lui Pavel), Pavel s-a comparat cu o mamă aflată în durerile nașterii. El a experimentat odată această

durere la mântuirea lor; acum el suferea **iarăși** pentru eliberarea lor de învățătorii mincinoși.

O bruscă schimbare a metaforelor apare însă prin expresia **până ce va lua Hristos chip în voi**. Pavel dorea din toată inima ca acești credincioși să fie transformați (*morphōthē*, lit., „a lua forma lui”; cf. *morphē* din Fil. 2:6-7) după chipul lui Hristos. Expresia îl prezintă pe creștin ca pe un fel de reîntrupare a lui Hristos în viața credinciosului. Acest lucru este de fapt idealul și scopul lui Dumnezeu: Hristos să-Și trăiască viața în și prin fiecare credincios (cf. Gal. 2:20). Cu toate acestea, apostolul „nu mai știa ce să creadă” despre galateni, pentru că era convins că dezvoltarea lor spirituală încetase. El avea o dorință profundă de a fi **de față** și ca să le poată vorbi blând dar cu fermitate privitor la îngrijorările lui serioase.

3. UN EXEMPLU BIBLIC (4:21-31)

Printr-o lovitură de maestru, apostolul le-a îndreptat atenția cititorilor spre un exemplu scriptural cu care își încheie argumentele teologice în favoarea justificării prin credință. O întâmplare a Vechiului Testament din viața lui Avraam i-a permis lui Pavel să recapituleze ceea ce a afirmat deja despre deosebiri dintre Legea mozaică și har, dintre fapte și credință. De asemenea, ea i-a permis lui Pavel să le spună direct galatenilor că trebuie să-i alunge pe legaliști (cf. v. 30)

a. Faptele istorice (4:21-23)

4:21. Galatenii nu se supuseseră încă **sub Lege**, dar doreau să o facă. Pavel dorea cu disperare să-i oprească și să-i întoarcă iarăși la viața trăită prin har. Ca o tranziție la ceea ce va urma, el îi îndeamnă pe galateni să fie conștienți sau să înțeleagă ceea ce spune cu adevărat Legea.

4:22. Referindu-se din nou la Avraam (Gen., fiind una dintre Cărțile lui Moise, era considerată o parte a Legii) Pavel le atrage atenția asupra fondatorului poporului evreu, descendența lor fizică din el fiind sursa binecuvântărilor de care se bucurau. Ioan Botezătorul și Isus au afirmat că descendența fizică din Avraam nu era suficientă pentru a garanta binecuvântările spirituale (cf. Mat. 3:9; Ioan 8:37-44). Pavel le-a amintit cititorilor săi că Avraam **a avut doi fii** (cei născuți ulterior nu sunt importanți pentru acest exemplu) și i-a îndemnat să hotărască cu care dintre ei doreau să semene. Unul dintre fii, Isaac, a fost născut de Sara, **femeia slobodă**;

celălalt, Ismael, a fost născut de Agar, femeia **roabă**. Conform legilor și tradițiilor antice statutul unei mame determina statutul fiului ei.

4:23. A doua deosebire se referea la modalitatea în care au fost concepuți fiii. Ismael **s-a născut în chip firesc**, adică urmând cursul natural, fără să fie nevoie de o minune și de o promisiune din partea lui Dumnezeu. Isaac, pe de altă parte, **s-a născut prin făgăduință**. Avraam și Sara erau trecuți de vârsta concepției unui copil, dar Dumnezeu Și-a împlinit în mod miraculos promisiunea aducând viață chiar și din pânțele sterile al Sarei (cf. Rom. 4:18-21).

b. Interpretarea alegorică (4:24-27)

Pentru a sublinia contrastul dintre Lege și har, Pavel a folosit întâmplările istorice de mai sus ca pe o alegorie, adică le-a conferit celor două mame sensuri simbolice (*allégoroumena*). El nu a negat în nici un fel sensul literal al întâmplărilor din viața lui Avraam, dar a afirmat că evenimentele din viața lui, mai ales conceperea celor doi fii, aveau și un sens suplimentar. Astfel el a făcut o comparație între narațiune și conflictul dintre iudaism și creștinism.

(Această alegorie este total diferită de practica „interpretării alegorice” — folosită de Origen, Augustin și mulți alții de-a lungul secolelor și până astăzi — prin care faptele istorice sunt considerate inferioare și mai puțin importante, iar sensurile ascunse, fără legătură cu textul, sunt considerate mult mai importante.)

4:24. În primul rând, apostolul a vorbit despre **două legăminte**. Unul, cel mozaic, și-a avut originea pe **muntele Sinai**. Cei care se aflau sub acest legământ erau **pentru robie**. Așa cum Agar a dat naștere unui rob, și Legea dă naștere la robi. Aici Pavel se așteaptă de la cititorii lui să înțeleagă și să reflecteze la referința implicită la legământul avraamic, al harului, reprezentat de Sara care, prin promisiunea lui mesianică, a dat naștere unor copii liberi.

4:25-26. În continuare Pavel s-a referit la două Ierusalime. **Agar** mai reprezenta și „Ierusalimul”, orașul din primul secol, un oraș subjugat Romei și aflat **în robie** față de Lege. Sara, pe de altă parte, reprezintă **Ierusalimul cel de sus... mama** tuturor copiilor harului. Acest oraș ceresc, care va coborî într-o zi pe pământ (cf. Apoc. 21:2), este acum „cetatea Dumnezeului celui viu” (cf. Evr. 12:22), casa credincioșilor din toate timpurile care au plecat dincolo.

Galateni 4:27-5:2

4:27. Citatul din Isaia 54:1 profeteza schimbarea sorții Israelului, pe care Pavel a aplicat-o istoriei Sarei. Israelul dinaintea captivității babiloniene se aseamănă cu o femeie **cu bărbat**. Femeia „stearpă” era Israelul în captivitate. Femeia care naște „copii” **în număr mai mare** poate reprezenta Israelul restaurat în țară după exil, dar mai ales exemplifică binecuvântările din mileniu. Pavel a aplicat acest pasaj (nu a afirmat că a fost împlinit) în acest context în cazul Sarei, care, deși înainte nu puteau avea copii, a fost apoi binecuvântată cu un copil și urma să aibă o descendență mai numeroasă decât Agar.

c. *Aplicația personală (4:28-31)*

Aplicând adevărul exemplului biblic, Pavel a făcut trei comparații.

4:28. În primul rând, Pavel a comparat nașterea lui **Isaac** cu nașterea creștinilor. La fel cum „Isaac” a avut o naștere supranaturală și s-a născut în urma unei promisiuni, tot așa fiecare credincios a avut parte de o naștere supranaturală (Ioan 3:3, 5) și este beneficiarul promisiunii mântuirii (Gal. 3:9, 22, 29). Fiind **copii ai făgăduinței** creștinii sunt o categorie distinctă și nu trebuie să trăiască ca niște copii ai robiei.

4:29. În al doilea rând, apostolul a comparat persecuția la care a fost supus Isaac de către Ismael cu opoziția învățătorilor falși împotriva credincioșilor. Avraam a sărbătorit înțărirea lui Isaac. Cu acea ocazie, Ismael și-a bătut joc de Isaac, râzând și luându-l în derâdere pe fratele lui mai mic, fiind fratele mai mare, și presupunând că el va moșteni averea tatălui său (cf. Gen. 21:8-9). Această animozitate veche a fost perpetuată de către cele două popoare care au provenit din cei doi fii ai lui Avraam și poate fi regăsită în tensiunile actuale dintre arabi și israelieni. Pavel i-a asemănat pe iudaizatori cu Ismael, fiind oameni născuți din propriul efort legalist; apostolul i-a acuzat că continuă să-i persecute pe adevărații credincioși care s-au născut **prin Duhul**. Cu puține excepții, persecuțiile la care a fost supus Pavel au provenit de la evrei, oamenii aflați sub robia Legii.

4:30. În al treilea rând, Pavel a comparat acțiunea lui Avraam cu obligațiile galatenilor. Când Sara a văzut că Ismael îl batjocorește pe Isaac, i-a cerut lui Avraam să o alunge pe **roabă și pe fiul ei** pentru ca Ismael să nu devină moștenitor împreună cu Isaac. Iar Dumnezeu a îndeplinit cererea Sarei (cf. Gen. 21:10, 12). Acest lucru le-a adus aminte

cititorilor că cel care respectă Legea nu poate **moșteni** binecuvântările familiei lui Dumnezeu și a reprezentat de asemenea un îndemn la excomunicarea iudaizatorilor și a celor care au acceptat doctrinele false. Rămâne o incompatibilitate fundamentală între Lege și har, între o religie întemeiată pe fapte și o religie întemeiată pe credință.

4:31. În concluzie, Pavel a afirmat că galatenii credincioși nu erau **copiii celei roabe** care a fost alungată și căreia i-a fost refuzată moștenirea. Dimpotrivă, toți credincioșii sunt copiii **femeii slobode**, „moștenitori ai lui Dumnezeu și împreună moștenitori cu Hristos” (Rom. 8:17).

IV. **Practic: o apărare a libertății creștine (5:1-6:10)**

După ce a apărut atât autoritatea sa de apostol cât și doctrina justificării prin credință, Pavel a trecut la apărarea libertății creștine. Îi va duce învățătura lui Pavel pe galateni la o viață de fărădelegi sau la o viață sfântă? Viața creștină este prezentată drept o viață trăită aparte de Lege, o viață aparte de toleranța față de păcat, o viață trăită după Duhul și o viață de slujire.

A. *O viață aparte de Lege (5:1-12)*

1. ÎNTOARCEREA LA LEGE ÎNSEAMNĂ ANULAREA HARULUI (5:1-2)

5:1. Acest verset rezumă capitolul 4, în care tema este robia și libertatea. De asemenea scopul lui este introducerea capitolului 5. Pavel a afirmat că **Hristos** (în NIV și în GBV ultima propoziție din v. 4:31 face parte din 5:1 — n.tr.) este marele Eliberator care i-a **izbăvit** pe credincioși din robie. Apoi apostolul i-a îndemnat pe galateni: **Rămâneți... tari** (cf. 1 Cor. 16:13; Fil. 1:27; 4:1; 1 Tes. 3:8; 2 Tes. 2:15) în această libertate, pentru că, fiind eliberați de **sub jugul robiei** păgânismului, ei se aflau în pericolul de a deveni robii Legii mozaice.

5:2. Referindu-se la primul exemplu de înrobire față de Lege, circumcizia, Pavel i-a avertizat în modul cel mai serios pe galatenii care erau înclinați să se supună acestui ritual. Dacă s-ar fi circumcis, acest lucru ar fi însemnat că ei încercau să obțină neprihănirea prin fapte și Pavel a afirmat: **Hristos nu vă va folosi la nimic**. Afirmatia lui Pavel nu înseamnă că el condamna ritualul ca atare, pentru că el l-a circumcis pe Timotei (în Galatia), astfel încât tânărul să aibă un teren

de lucru mai mare (Fapte 16:1-3). Dar Pavel se opunea cu toată vigoarea teologiei iudaice care insista asupra faptului că tăierea împrejur era o condiție necesară a mântuirii. Oricine se tăia împrejur pentru acest motiv adăuga la credință faptele și demonstra că nu are credința mântuitoare în Hristos.

2. ÎNTOARCEREA LA LEGE ÎL FACE PE OM DATOR (5:3)

5:3. Pe lângă faptul că întoarcerea la Lege distruge harul, ea mai creează și obligații noi: un om **este dator să împlinească toată Legea**. Legea este o unitate și dacă un om se supune oricărei părți a Legii pentru a se justifica, el era „dator” față de întregul cod de obligații și blesteme (cf. 3:10; Iac. 2:10).

3. ÎNTOARCEREA DE LA LEGE ÎNSEAMNĂ CĂDEREA DIN HAR (5:4-6)

5:4. Întoarcerea la Lege și acceptarea circumciziei ca o faptă meritorie are implicații grave pe care galatenii sunt chemați să le ia în considerare. Orice om care dorește să fie justificat **prin Lege** s-a **despărțit** (*katērgēthēte*) **de Hristos**, adică o astfel de persoană nu mai trăia în sfera în care lucrează Hristos. Traducerea KJV este foarte bună: „Hristos a devenit fără efect pentru voi.” În plus, a spus Pavel, el a **căzut din har**. Problema aici nu este posibila pierdere a mântuirii, pentru că „harul” la care se face referință aici nu este mântuirea ca atare, ci o metodă a mântuirii (cf. 2:21 în care o cale prin „Lege” este menționată drept o cale care nu duce la Hristos). Dacă galatenii vor accepta circumcizia drept condiție a mântuirii vor renunța la sistemul harului în favoarea sistemului Legii mozaice. Aceași eroare se repetă și astăzi atunci când un credincios părăsește o Biserică în care se predică mântuirea prin har și prin credință și se alătură unei Biserici care susține că mântuirea depinde de pocăință, de mărturisire, de credință, de botez și de calitatea de membru al Bisericii.

5:5. Spre deosebire de legalisti, adevărații credincioși **prin credință** (nu prin fapte) „așteaptă” (*apekdechometha*; apare de șapte ori în NT cu referire la întoarcerea lui Hristos: Rom. 8:19, 23, 25; 1 Cor. 1:7; Gal. 5:5; Fil. 3:20; Evr. 9:28) împlinirea deplină a mântuirii lor (cf. Rom. 8:18-25). Atunci **nădejdea neprihănirii** va fi împlinită în mod deplin (cf. 1 Pet. 1:3-4, 13). La venirea lui Hristos credincioșii vor îndeplini în mod perfect toate cerințele voii lui Dumnezeu. Neprihănirea interioară și juridică inițiată la

justificare se va transforma într-o neprihănirea exterioară la glorificare. Dumnezeu va recunoaște atunci în mod public faptul că îi acceptă pe deplin pe toți credincioșii.

5:6. Căci pentru cei care sunt **în Isus Hristos**, aflându-se în adevărata sferă a mântuirii, **nici tăierea împrejur**, nici lipsa ei nu are vreo semnificație (cf. 3:28; 6:15). Ceea ce contează este **credința care lucrează prin dragoste** (cf. 5:13). Cu toate că mântuirea este prin credință, fără fapte, credința care este autentică se manifestă prin fapte făcute „prin dragoste” (cf. Ef. 2:10; Iac. 2:14-18).

4. ÎNTOARCEREA LA LEGE ÎMPIEDICĂ PROGRESUL CREDINCIOȘILOR (5:7-10)

5:7. Folosind o metaforă îndrăgită, Pavel a prezentat experiența galatenilor drept o „alergare” (cf. 1 Cor. 9:24-26; 2 Tim. 4:7). Ei au început bine cursa lor, dar cineva le-a **tăiat calea**, încetinindu-le progresul și făcându-i să se poticnească. Cu toate că mulți învățători falși le-au creat probleme galatenilor, pronumele singular **cine** se referă la conducătorul iudaizatorilor. Rezultatul a fost că acești credincioși nu mai ascultau **de adevăr**, ci încercau să-și încheie alergarea prin propriile eforturi legaliste, nu prin credință.

5:8-10. O astfel de învățătură falsă pe care galatenii erau pe cale să o îmbrățișeze nu provenea de la Dumnezeu care i-a chemat (cf. 1:16). El i-a chemat prin har și la har. Ei erau acum atrași de alte voci, ca să urmeze o evanghelie falsă. Iar pentru ca nimeni să nu creadă că apostolul exagerează lucrurile, el citează un proverb (5:9) care spune că învățătura falsă se întinde ca un **aluat** și pătrunde peste tot. Poate că oamenii convertiți la această învățătură falsă erau puțini, dar credincioșii trebuiau să fie atenți pentru ca eroarea să nu afecteze întreaga Biserică. Implicația lui Pavel mai poate fi aceea că o ușoară deviere de la adevăr putea distruge întregul sistem. De exemplu, dacă tăierea împrejur era considerată o condiție a mântuirii, întregul sistem al harului va cădea. Dar Pavel era optimist în privința rezultatului. El avea **încrederea** că galatenii îi vor împărtăși concepțiile și că liderul învățătorilor falși, a cărui identitate îi era necunoscută lui Pavel, va avea parte de judecata cuvenită.

5. ÎNTOARCEREA LA LEGE ÎNDEPĂRTEAZĂ PRICINA DE POTICNIRE A CRUCII (5:11-12)

5:11. Se pare că Pavel era acuzat că încă predica **tăierea împrejur**. Cu siguranță că

Galateni 5:12-17

înainte de convertirea sa el a proclamat zelos circumciziei și Legea și este ușor de înțeles că atitudinea apostolului putea fi interpretată drept favorabilă circumciziei. Pavel a contratacat cu o întrebare simplă: de ce mai era **prigonit** de iudaizatori dacă predica același mesaj cu al lor? Dacă Pavel ar fi predicat circumcizia, **pricina de poticnire** (*skandalon*, „piatră de poticnire”; cf. 1 Cor. 1:23) **a crucii** ar fi încetat să mai existe în lucrarea sa. Dar nu s-a întâmplat așa pentru că oamenii considerau și acum mesajul evangheliei care afirma totala incapacitate a omului de a contribui cu ceva la mântuirea sa drept o piatră de poticnire. Astfel crucea a marcat sfârșitul sistemului Legii și a făcut ca tăierea împrejur și ascultarea de Legea mozaică să nu mai fie necesare.

5:12. Vorbind din profunda sa preocupare față de evanghelia harului lui Dumnezeu, Pavel a folosit o expresie severă. El a dorit ca iudaizatorii, cei care susțineau cu atâta entuziasm circumcizia, să fie „schilodiți” („a tăia de tot”, GBV) până la capăt și să se castraze singuri, așa cum procedau preoții păgâni ai cultului Cibelei din Asia Mică. Poate că impotența fizică rezultată se referea la dorința lui Pavel ca ei nu să mai poată face noi convertiți. Deși circumcizia fusese odinioară semnul legământului în Israel, acum nu mai avea o semnificație religioasă mai mare decât oricare alt ritual prin care păgânii antici se tăiau și își făceau semne pe corp.

B. O viață fără toleranță față de păcat (5:13-15)

5:13-14. În versetul 1 Pavel a vorbit despre libertatea creștinului și a avertizat asupra pericolului alunecării în robie. Aici apostolul le-a amintit credincioșilor despre libertatea lor în Hristos și i-a avertizat în legătură cu transformarea ei într-un prilej pentru păcătuire. Mai exact, el i-a avertizat pe galateni să nu își folosească libertatea ca „bază de operațiuni” pentru păcat, care își poate face astfel un cap de pod în sufletul lor. În loc ca libertatea să fie folosită pentru poftă, scopul real va trebui să fie a trăi în **dragoste**. În loc să se afle în robia Legii sau a „firii pământești”, galatenilor li se cerea să fie robi **unii altora**. („Firea pământească” este o trad. adecvată a gr. *sarx*, folosit de Pavel în acest sens de șapte ori în Gal. 5:13, 16-17 [de trei ori], 19, 24; 6:8.)

După ce a vorbit despre două forme împovărătoare și teribile de robie care trebuie evitate, Pavel a recomandat o altă formă de

robie, care era benefică, robia dragostei reciproce. În favoarea acestei robii el a citat din Leviticul 19:18, afirmând că **toată Legea** era rezumată **într-o singură poruncă**, „iubirea” aproapelui. Isus a afirmat același adevăr (Mat. 22:39; Luca 10:25-28). Dar Pavel a dorit, de asemenea, să arate că dragostea creștină este „împlinirea” sau „îndeplinirea” Legii. Apostolul dezvoltă acest subiect în Romani 13:8-10.

5:15. Faptul că o astfel de dragoste are nevoie să fie exprimată în mod reciproc în Bisericele galatenilor este afirmat clar aici. Drept rezultat al activității învățătorilor falși Biserica era dezbinată și angajată într-o ceartă aprinsă. Urmașii legalistilor și cei care au rămas statornici se „mușcau” și se „mâncău” **unii pe alții**. Acest lucru era departe de idealul biblic al credincioșilor care locuiau într-o unitate plină de dragoste și reprezenta un pericol care amenința Bisericile, anume acela al distrugerii, adică pierderea mărturiei lor individuale și colective.

C. O viață conform Duhului (5:16-26)

1. VICTORIA PROMISĂ ASUPRA PĂCATULUI (5:16-18)

5:16. Reacția normală față de abuzurile prezentate în versetele anterioare este de a „umbla” **cârmuiți de Duhul**. Verbul *peripatete* este la imperativ prezent și se traduce literal prin „continuați să umblați”. În timp ce un credincios umblă prin viață, el trebuie să depindă de Duhul Sfânt care locuiește în el ca să fie călăuzit și să primească putere. Dar Duhul nu acționează automat în inima credinciosului. El așteaptă ca oamenii să fie dependenți de El. Când un creștin se abandonează în stăpânirea Duhului, promisiunea este că el nu va „împlini” (*telesete*, „a completa, a împlini”) sub nici o formă **poftele firii pământești**. Astfel, deși nici un credincios nu va fi întregime liber în viața aceasta de dorințele rele care provin din natura lui umană căzută, el nu trebuie să capituleze în fața lor, ci poate să experimenteze victoria cu ajutorul Duhului.

5:17. Pavel a explicat în continuare nevoia de a trăi viața sub controlul și prin puterea **Duhului**. Explicația este că fiecare creștin are două naturi, **firea pământească**, primită la naștere, moștenită de la Adam cel căzut, și o natură nouă primită la regenerare când respectivul creștin a devenit părtaș naturii divine (cf. 2 Pet. 1:4). Ambele naturi au dorințe, una dorind răul, cealaltă dorind sfințenia. Așadar ele sunt **lucruri potrivnice**

unele altora și rezultatul poate fi de a-l împiedica pe credincios să facă ceea ce ar trebui să facă. Cu alte cuvinte, Duhul Sfânt blochează, atunci când I se permite acest lucru, dorințele păcătoase ale firii. (Unii susțin concepția că fiecare credincios *este* o persoană nouă, care mai are încă natura veche căzută, dar fără să aibă natura nouă. Alții preferă să definească „natură” drept capacitate, natura veche având capacitatea de a sluji păcatul și eul, iar natura nouă având capacitatea de a-L servi pe Dumnezeu și sfințenia.)

5:18. În rezumat, Pavel a subliniat faptul că o viață sfântă nu este trăită **sub Lege** ci este o viață „călăuzită” **de Duhul**. Era important pentru galateni să creadă că la fel cum justificarea nu este posibilă prin fapte, nici sfințirea nu poate fi obținută prin eforturi umane. Acest lucru nu înseamnă, desigur, că un creștin este total pasiv în ambele cazuri deoarece credința este necesară — credința în Hristos pentru mântuire și în Duhul Sfânt pentru sfințire.

2. PERICOLUL ÎN CALEA OBTÎNERII VICTORIEI ASUPRA PĂCATULUI (5:19-21)

Deoarece creștinul are aceeași natură păcătoasă pe care a avut-o înainte de mântuire, el poate cădea pradă păcatelor produse de acea natură dacă nu trăiește prin Duhul.

5:19. Apostolul a afirmat că păcatele firii **sunt cunoscute**, acest lucru însemnând fie, așa cum sugerează unii, că ele sunt publice și nu pot fi ascunse, fie, mai corect, că, deoarece unele păcate sunt particulare, ele sunt produsul **firii pământești** și nu a naturii noi în care locuiește Duhul Sfânt. Păcatele enumerate sunt considerate de obicei împărțite în patru categorii. Prima categorie cuprinde trei păcate de natură sexuală. (În NIV „preacurvia” și „curvia” sunt reprezentate printr-o singură expresie: „imoralitate sexuală” — n.tr.) **Preacurvia** (*porneia*) este termenul din care provine „pornografia”. *Porneia* se referă la oricare și la toate formele de relații sexuale ilegite. **Curvia** (*akatharsia*) este un termen larg care se referă la necurăția morală manifestată prin gânduri, cuvinte și fapte (cf. Ef. 5:3-4). **Necurăția** (*aselgeia*) are conotația unei manifestări deschise, fără rușine și obraznice a acestor lucruri rele (cf. 2 Cor. 12:21, unde apar aceleași cuvinte; *aselgeia* este inclusă în Rom. 13:13).

5:20. După păcatele sexuale, Pavel citează două păcate religioase. **Închinarea la idoli** cuprinde închinarea în fața zeilor păgâni

și, din cauza menționării ei imediat după păcatele sexuale, aici se include și prostituția feminină și masculină, care făcea parte din multe religii păgâne. **Vrăjitoria** este traducerea cuvântului grecesc *pharmakeia* din care provine cuvântul „farmacie”. În timpurile antice închinarea în fața puterilor rele era însoțită de folosirea drogurilor pentru crearea unor stări de transă. Acest viciu va predomină și în perioada Necazului cel Mare (cf. Apoc. 9:21; 18:23).

Sunt enumerate apoi opt rele sociale (ultimul în Gal. 5:21). **Vrăjbile** (*echthrai*) denotă în principal un sentiment de antagonism dintre grupuri. **Certurile** (*eris*) reprezintă rezultatul natural al „certurilor” și a constituit fără îndoială o problemă în Biserica galatenilor. **Zavistiile** (*zēlos*; în NIV cuvântul este trad. „gelozie”) se referă nu la gelozia sfântă, ci la cea egoistă. (Aceste două cuvinte, *eris* și *zelos*, sunt enumerate de asemenea în Rom. 13:13.) **Mâniile** (*thymoi*) sau izbucnirile de furie sunt de obicei rezultatul unei gelozii care mocnește. **Neînțelegerile** (*eritheiai*; „ambiții egoiste, NIV — n.tr.) reprezintă o atitudine de slăvire de sine care se manifestă prin eforturile de a te afla înaintea lor fără a ține seama de ei (cf. Fil. 2:3). **Desbinările** (*dichostasiai*) și **certurile de partide** (*haireseis*) se referă la ceea ce se întâmplă atunci când oamenii se ceartă din cauza personalității, producând diviziuni dureroase.

5:21. Pizmele (*phthonoi*) se referă la sentimente rele, dorința păcătoasă de a poseda ceva ce aparține altora. Astfel natura păcătoasă este considerată responsabilă pentru întreruperea relațiilor interpersonale din familii, Biserici și din societate.

Două păcate asociate alcoolului (cuvântul **uciderile** este omis din unele ms. — GBV, marg. — n.tr.) fac parte din a patra categorie de păcate. **Bețiile** (*methai*) se referă la folosirea excesivă de băuturi tari, iar **îmbuibările** (*kōmoi*) se referă probabil la petrecerile la care se consumau mari cantități de alcool, care erau închinare lui Bachus, zeul vinului. În cele din urmă, pentru a arăta că această listă este doar reprezentativă, nu exhaustivă, Pavel a adăugat cuvintele: **și alte lucruri asemănătoare cu acestea**.

Apoi apostolul i-a avertizat solemn pe galateni, așa cum a făcut-o când s-a aflat în mijlocul lor, că **cei ce fac astfel de lucruri**, care se complac în mod obișnuit în aceste păcate ale firii **nu vor moșteni împărăția lui Dumnezeu**. Prin acest lucru nu se afirmă că

Galateni 5:22-24

un creștin își pierde mântuirea dacă cade într-un păcat al firii, ci se spune că o persoană care trăiește continuu la acest nivel de corupție morală dă dovadă că nu este copilul lui Dumnezeu.

3. PUTEREA PENTRU VICTORIA ASUPRA PĂCATULUI (5:22-23)

5:22-23. Aici există un contrast izbitor. Așa cum arată versetul 16, credinciosul nu trebuie să manifeste faptele firii pământești. În loc de acest lucru, prin puterea Duhului, el poate manifesta nouă haruri care sunt prezente acum. Este important să observăm că **roada** despre care este vorba nu este produsă de un credincios, ci este roada **Duhului** care lucrează printr-un creștin care se află într-o unitate vitală cu Hristos (cf. Ioan 15:1-8). Cuvântul „roadă” este la singular, ceea ce arată că aceste calități formează o unitate și astfel toate trăsăturile trebuie să se manifeste într-un credincios care trăiește sub controlul Duhului. În ultima instanță, această „roadă” este pur și simplu viața lui Hristos trăită într-un creștin. Textul ne mai arată metoda prin care Hristos ia chip într-un credincios (cf. 2 Cor. 3:18; Fil. 1:21).

Primele trei virtuți sunt mentalități a căror sursă este Dumnezeu. **Dragostea** (*agapē*) este prezentată prima pentru că este temelia tuturor celorlalte haruri. Dumnezeu este dragoste și iubește lumea (cf. 1 Ioan 4:8; Ioan 3:16). O astfel de dragoste plină de sacrificiu care L-a trimis pe Hristos să moară pentru păcătoși este dragostea pe care o manifestă credincioșii care sunt controlați de Duhul. **Bucuria** (*chara*) este o stare de bucurie profundă și durabilă care le-a fost promisă celor care rămân în Hristos (cf. Ioan 15:11). Ea nu depinde de circumstanțe pentru că rămâne sub controlul suveran al lui Dumnezeu care conduce toate lucrurile (cf. Rom. 8:28). **Pacea** (*eirēnē*) este tot un dar al lui Hristos (cf. Ioan 14:27). Este o odihnă și o liniște interioară, chiar și în circumstanțe adverse; ea depășește puterea de înțelegere umană (cf. Fil. 4:7).

A doua triadă se manifestă prin acțiuni îndreptate spre alții, consolidate de dragoste, bucurie și pace. **Îndelunga răbdare** (*makrothymia*) este capacitatea de a rezista provocărilor (cf. 2 Cor. 6:6; Col. 1:11; 3:12). Nu se gândește la răzbunare chiar și atunci când există o comportare nedreaptă împotriva ei. **Bunătatea** (*chrēstotēs*) înseamnă bunăvoință în acțiune așa cum a arătat Dumnezeu față de oameni. Deoarece Dumnezeu este bun cu

păcătoșii (cf. Rom. 2:4; Ef. 2:7), un creștin trebuie să manifeste aceeași virtute (cf. 2 Cor. 6:6; Col. 3:12). **Facerea de bine** (*agathōsynē*) poate fi considerată atât o integritate a sufletului cât și o acțiune îndreptată spre binele altora chiar și atunci când aceștia nu merită.

Ultimele trei haruri determină modul general de comportament al credinciosului care este călăuzit de Duhul. **Credincioșia** (*pistis*) este calitatea care face o persoană să fie demnă de încredere, de nădejde, cum a fost slujitorul credincios din Luca 16:10-12. **Blândețea** (*prautes*) desemnează un om care este supus Cuvântului lui Dumnezeu (cf. Iac. 1:21) și care este sensibil față de alții atunci când trebuie aplicată o măsură disciplinară (cf. „duhul blândeții” din Gal. 6:1; 1 Cor. 4:21; și „blândețe” din 2 Tim. 2:25; Ef. 4:2; Col. 3:12; 1 Pet. 3:15). **Înfrânarea poftelor** (*enkrateia*; acest substantiv este folosit în NT numai aici și în Fapte 24:25 și în 2 Pet. 1:6) denotă controlul de sine și se referă fără îndoială la învingerea impulsurilor firii pământești prezentată mai înainte. Nimeni nu poate avea această calitate fără puterea Duhului lui Dumnezeu (cf. Gal. 5:16). Ca o afirmație rezumativă de final, Pavel a afirmat aici că nu există interdicții (lit., **nu este lege**) **împotriva acestor** virtuți. Printr-o *litotă* (o afirmație care spune mai puțin decât în realitate), el spune că este evident că nimeni nu face legi împotriva oamenilor care practică aceste lucruri.

4. ASIGURAREA VICTORIEI ASUPRA PĂCATULUI (5:24-26)

5:24. Apoi Pavel a afirmat despre credincioși (**cei ce sunt ai lui Hristos Isus**) că nu trebuie să răspundă favorabil față de **firea pământească**, și aceasta deoarece ei au **răstignit** firea pământească. Aici nu este vorba de autocrucificare sau automortificare, ci de faptul că prin intermediul botezului Duhului Sfânt creștinii s-au identificat cu Hristos în moartea și în învierea Sa. Pavel a afirmat că aceasta a fost experiența sa (cf. 2:20) și este experiența tuturor credincioșilor (cf. Rom. 6:1-6; Col. 2:11; 3:9). Deși crucificarea împreună cu Hristos a avut loc potențial la cruce, ea devine efectivă pentru credincioși atunci când ei sunt convertiți. Acest lucru nu înseamnă că natura lor păcătoasă este eradicată atunci și nici măcar că este făcută inactivă, ci înseamnă că a fost judecată, un lucru pe care credincioșii trebuie să-l considere adevărat (cf. Rom. 6:11-12). Deci victoria

împotriva naturii păcătoase **cu patimile și poftele ei** a fost asigurată de Hristos în moartea Sa. Credința trebuie să-și însușească în mod continuu acest adevăr. În caz contrar, credinciosul va fi permanent ispitit să încerce să-și asigure victoria prin efort personal.

5:25-26. Pavel le-a amintit galatenilor că, pe lângă judecata divină împotriva naturii păcătoase, există și o putere care li se oferă în persoana Duhului Sfânt. Duhul a fost cel care i-a făcut pe credincioși vii prin regenerare (cf. Ioan 3:5-6), astfel încât ei sunt îndemnați: **umblăm** (*stochōmen*, apare și în 6:16) **prin Duhul**. Umblarea creștină a fiecăruia trebuie să se conformeze pas cu pas călăuzirii și puterii Duhului, pentru ca **să nu umblăm după o slavă deșartă, întărâtându-ne unii pe alții, și pizmuindu-ne unii pe alții**. Cele două trăsături menționate sunt caracteristice umblării în firea pământească (cf. 5:19-21) și pot fi o indicație că în Bisericile galatenilor au existat dezbinări produse de eroarea iudaizatorilor (cf. v. 15).

D. O viață de slujire (6:1-10)

Un credincios este liber față de Legea lui Moise și posedă libertatea în Duhul, dar el trebuie totuși să îndeplinească legea lui Hristos, și acest lucru este posibil numai prin puterea Duhului. O astfel de viață înseamnă slujirea cu sacrificiu a creștinilor care au păcătuit, a creștinilor împovărați, a pastorilor-învățătorilor și a tuturor oamenilor.

1. A CREȘTINULUI CARE A PĂCĂTUIT (6:1)

6:1. Pavel se ocupă de cazul ipotetic al unui creștin care **ar cădea** (*prolēmphthē*) **deodată în vreo greșală**, sau, într-o traducere mai bună, „ar fi prins de un păcat”. Ideea este că omul fuge de păcat, dar păcatul, fiind mai rapid, îl ajunge din urmă și-l prinde. Două pasaje arată cum ar reacționa legalistii în fața acestui caz (cf. Ioan 8:3-5; Fapte 21:27-29). Dar creștinii trebuie să procedeze altfel: **să-l ridicați** (*katartizete*, un cuvânt folosit în gr. seculară pentru punerea la loc a oaselor deplasate și în NT pentru repararea plaselor de pescuit). Sarcina reabilitării creștinului care a păcătuit nu trebuie dusă la îndeplinire de începătorii în credință, ci de cei care sunt **duhovnicești**, adică de credincioșii care umblă în Duhul (cf. Gal. 5:16) și sunt maturi în credință (cf. 1 Cor. 2:15; Evr. 5:13-14). Mai mult, acest lucru delicat trebuie făcut **cu duhul blândeței** (*prautētos*; cf. Gal. 5:22) și cu conștiința faptului că nimeni

nu este imun la căderea în păcat (cf. 1 Cor. 10:12).

2. A CREȘTINULUI CARE ESTE ÎMPOVĂRAT (6:2-5)

6:2. Un creștin care slujește întinde o mână de ajutor celor care au sarcini grele (*barē*; cf. comentariilor de la v. 5). Cu toate că principiul se aplică tuturor sarcinilor, contextul se referă mai ales la sarcinile grele și opresive ale ispitelor și căderilor spirituale. Deși „cei spirituali” trebuie să-i restaureze pe cei căzuți, toți credincioșii trebuie să participe prin rugăciune și încurajare. Acest lucru, a scris Pavel, va împlini (*anaplērōsete*) **legea lui Hristos**, adică principiul dragostei (cf. 5:14; Ioan 13:34).

6:3-4. Dacă un credincios dorește să poată purta sarcinile, trebuie să renunțe la ceva, și anume la orgoliu, atitudinea care naște intoleranță față de greșelile altora și îl determină să creadă că el nu poate cădea în păcat. Remediul orgoliului se găsește în versetul 4: fiecare credincios trebuie **să-și cerceteze** (*dokimazetō*; cf. 1 Pet. 1:7) **facta lui**. Acest lucru înseamnă că, în loc să se compare cu alții (**cu privire la alții**), el trebuie să se analizeze cu obiectivitate pe sine însuși și realizările sale. **Atunci va avea cu ce să se laude numai în ce-l privește pe el**, în privința lucrării lui Dumnezeu în și prin viața lui (cf. Rom. 12:3). Cuvântul grecesc *kauchēma*, tradus prin „laude”, înseamnă o înălțare de sine, nu o mândrie păcătoasă.

6:5. Creștinul se testează pe sine însuși „purtându-și” **sarcina lui însuși**. Acest lucru nu contrazice versetul 2 pentru că acolo este vorba de greutatea foarte mari, zdrobitoare (*barē*), pe care un om nu le poate duce fără ajutor. În acest verset este folosit un alt cuvânt grecesc (*phortion*) pentru a desemna bagajul pe care îl avea un soldat aflat în marș. Este „sarcina” încredințată de Isus urmașilor Săi (cf. Mat. 11:30). Există anumite responsabilități sau poveri creștine pe care trebuie să le poarte fiecare credincios și care nu pot fi împărtășite cu alții. Isus i-a asigurat pe ucenicii Săi că aceste sarcini sunt ușoare.

3. A PASTORULUI-ÎNVĂȚĂTORULUI (6:6-9)

6:6. Fiecare credincios are responsabilitatea să contribuie financiar la sprijinirea pastorilor-învățătorilor din Biserică. Probabil că iudaizatorii i-au convins pe unii dintre credincioși să-și diminueze sprijinul acordat învățătorilor, un grup special de credincioși care

Galateni 6:7-14

erau angajați total în lucrarea aceasta și care erau recompensați pentru munca lor (cf. 1 Cor. 9:7-14). Acest concept al dărniceiei voluntare pentru a asigura existența slujitorilor Domnului era unul revoluționar, pentru că evreii erau impozitați pentru sprijinirea preoților lor, iar neevreii plăteau taxe, făceau angajamente etc., pentru a-și susține religia. Îndemnul este clar: învățătorului care împărtășește lucruri bune din **Cuvânt**, credinciosul trebuie să îi **facă parte din toate bunurile lui**.

6:7-8. Aceste versete dezvoltă un îndemn anterior. În primul rând, se dă un avertisment serios: **Dumnezeu nu Se lasă să fie batjocorit**. Nici un om nu poate să-L batjocorească (*myktērizetai*, lit., „a duce de nas”) pe Dumnezeu a cărui regulă: **Ce seamănă omul, aceea va și secera** este imuabilă. Fiecare semănător decide cum îi va fi recolta. Dacă cineva **seamănă în firea lui pământească**, adică își cheltuiește banii pentru a-și satisface firea pământească, **va secera** o recoltă care va fi dată uitării. Pe de altă parte, dacă el își folosește fondurile pentru a sprijini lucrarea Domnului, sau **seamănă în Duhul** ceea ce va duce la creșterea lui spirituală, **va secera** o recoltă veșnică. Cu toate că este legitimă o aplicație mai largă a principiului, este evident că Pavel se referă în primul rând la sprijinul financiar al lucrătorilor creștini din bisericile galatenilor.

6:9. Dar creștinii se pot descuraja în privința recoltei spirituale pentru că recolta apare deseori peste mult timp. În fața acestei realități, apostolul i-a îndemnat pe galateni: **Să nu obosim** sau să nu „cădem” **de oboseală**, pentru că **vom secera** cu siguranță. (Pavel s-a inclus pe sine însuși pentru că, fără îndoială, s-a gândit la propriile eforturi pentru creștinii galateni, care i-au adus atât de multă frustrare.) Recolta va avea loc **la vremea potrivită** a lui Dumnezeu, ea putând fi parțială în viața aceasta, dar deplină în viața viitoare în fața scaunului de judecată al lui Hristos.

4. A TUTUROR OAMENILOR (6:10)

6:10. Creștinii au responsabilitatea de a face **bine** față de **toți** atunci când se prezintă ocaziile. Când Isus a hrănit cei cinci mii de oameni, la masă au participat și oameni mântuiți, și oameni nemântuiți. Deci bunăvoința creștinilor nu trebuie restrânsă, deși credincioșii au prioritate. La fel ca într-un cămin, mai întâi sunt împlinite nevoile familiei, apoi cele ale vecinilor.

Deci, acest pasaj vorbește clar despre responsabilitatea socială a creștinilor, dar trebuie observat că apostolul se adresează creștinilor individuali. Biserica nu este o organizație socială, cu toate că, în mod individual, creștinii au sarcina de a lucra în acest sens, conform posibilităților fiecăruia și ocaziilor pe care le întâlnesc (cf. Rom 12:17-21).

V. Încheiere (6:11-18)

Apropiindu-se de sfârșitul Epistolei sale către Galateni, Pavel a subliniat din nou câteva din marile subiecte discutate în scrisoare. Încheierea conține atât un rezumat cât și o afirmație finală despre subiectele de care apostolul era atât de convins.

A. Scrisul personal al lui Pavel (6:11)

6:11. Ajuns la acest punct în epistola sa, Pavel a luat penița din mâna scribului și a scris restul epistolei singur, o practică pe care a urmat-o des (cf. 1 Cor. 16:21; Col. 4:18; 2 Tes. 3:17). **Slove mari** se referă probabil nu la lungimea epistolei așa cum au sugerat unii, ci la mărimea literelor folosite de Pavel. S-ar putea ca Pavel să fi scris încheierea cu majuscule după ce restul epistolei fusese scrisă cu litere mici. Cu toate că s-a sugerat de multe ori că el a procedat așa pentru că avea un defect de vedere, este mai probabil că, dat fiind tonul epistolei, apostolul a dorit ca astfel să sublinieze din nou, pentru ultima oară, mesajul său.

B. Adversarii lui Pavel (6:12-13)

6:12-13. În rezumat, iudaizatorii care insistau asupra faptului că tăierea împrejur este necesară pentru mântuire (cf. Fapte 15:1) (1) căutau să placă oamenilor (cf. Gal. 1:10), umblând **după plăcerea oamenilor**; (2) se temeau de persecuție (6:12b); (3) doreau **să se laude** cu numărul galatenilor pe care sperau să-i convingă să accepte circumcizia ca ritual religios prin care obțineau favoarea lui Dumnezeu (v. 13). Legalistii știau că împotrivirea față de cruce va scădea dacă ei propovăduiau deschis justificarea prin credință *și fapte* (i.e., circumcizie) și dacă puteau susține că au convertit oameni din Galatia la această concepție.

C. Lauda lui Pavel (6:14-16)

6:14. Contrastul este evident pentru că Pavel a afirmat că lauda lui era **crucea Domnului nostru Isus Hristos**. Pentru iudaizatori

crucea era un motiv de rușine; pentru Pavel era motivul laudei. Ei se lăudau în firea pă-mântească; el se lăuda cu Mântuitorul. „Crucea“ vorbește despre ispășirea lui Hristos, Pavel identificându-se cu crucea (cf. 2:20), prin care **lumea era răstignită față de Pavel** și el era răstignit **față de lume**. Sistemul lumii cu toate atracțiile, manifestările firești și religiile lui bazate pe eforturile umane, au fost părăsite de Pavel. El considera că lumea este răstignită pe o cruce, și lumea, la rândul ei, îl privea pe Pavel ca și cum ar fi fost răstignit pe o cruce.

6:15. În contextul crucii lui Hristos și a noii poziții a credinciosului față de lume, nici un simbol religios exterior sau lipsa lui **nu** erau **nimic**, din punctul de vedere al mântuirii (cf. 5:6). Singurul lucru care avea importanță era de **a fi o făptură nouă** prin nașterea din nou (cf. 2 Cor. 5:17).

6:16. Pace și îndurare de la Dumnezeu sunt binecuvântări disponibile celor care trăiesc **după dreptarul acesta**, adică conform mesajului mântuirii numai prin har prin credință. Această binecuvântare le este făcută credincioșilor galateni și evrei. Deși unii cred că **Israelul lui Dumnezeu** este Biserica, dovezile nu sprijină o astfel de concluzie. În primul rând, repetarea cuvântului „peste“ arată că este vorba de două grupuri. În al doilea rând, toate celelalte 65 de apariții ale termenului „Israel“ din Noul Testament se referă la evrei. Deci ar fi ciudat ca Pavel să folosească cuvântul „Israel“ pentru a se referi la creștinii neevrei. În al treilea rând, Pavel s-a referit în altă parte la două feluri de israeliți: cei credincioși și cei necredincioși (cf. Rom. 9:6). Pentru a nu se crede că Pavel este antisemit, el și-a arătat prin această binecuvântare dragostea profundă și preocuparea pentru adevăratul Israel, adică evreii care au venit la Hristos.

D. Binecuvântarea lui Pavel (6:17-18)

6:17. Chemarea lui Pavel la apostolie și mesajul predicat de el a fost atacat de către iudaizatori. El a cerut să se termine necazul său (**nimeni să nu mă mai necăjească**) și a oferit criticilor drept dovadă finală **semnele Domnului Isus pe trupul lui**. Aceste „semne“ (*stigmata*) se referă la semnele de proprietate, cum erau cele prin care erau marcați sclavii și animalele. Pavel s-a referit la semnele de pe trupul său produse de persecuție din cauza lui Hristos (cf. 1 Cor. 4:11; 2 Cor. 4:10-11; 6:5, 9; 11:24-25), pentru că ele demonstau că este un rob al lui Hristos și

nu o persoană care caută să placă oamenilor.

6:18. Cuvintele finale de binecuvântare ale lui Pavel sunt remarcabile. Deși nici o salutare și nici un cuvânt de adresare personală nu scad solemnitatea epistolei, apostolul a încheiat așa cum a început, exprimându-și dorința profundă ca **harul** lui Dumnezeu să rămână peste ei (cf. 1:3). Un fapt unic este că dintre toate epistolele sale, Pavel o încheie numai pe aceasta amintindu-le cititorilor săi de dragostea lui prin aceea că îi numește: **fraților**. Cum să nu răspundă galatenii cu ascultare la ultimul apel convingător și tandru al acestei epistole?

BIBLIOGRAFIE

Boice, James Montgomery. „Galatians“, În *The Expositor's Bible Commentary*. vol. 10. Grand Rapids: Zondervan Publishing House, 1976.

Bruce, F.F. *The Epistle to the Galatians*. The New International Greek Testament Commentary. Grand Rapids: Wm. B. Eerdmans Publishing Co., 1982.

Burton, Ernest DeWitt *A Critical and Exegetical Commentary on The Epistle to the Galatians*. The International Critical Commentary. Edinburgh: T & T Clark, 1921.

Cole, R.A. *The Epistle of Paul to the Galatians*. Tyndale New Testament Commentaries. Grand Rapids: Wm. B. Eerdmans Publishing Co., 1965.

Gromacki, Robert G. *Stand Fast in Liberty: An Exposition of Galatians*. Grand Rapids: Baker Book House, 1979.

Ironside, H.A. *Expository Messages on the Epistle to the Galatians*. New York: Loizeaux Brothers, 1941.

Lightfoot, J.B. *The Epistle of Paul to the Galatians*. Retipărire. Grand Rapids: Zondervan Publishing House, 1957.

Luther, Martin *A Commentary on St. Paul's Epistle to the Galatians*. Retipărire. Grand Rapids: Kregel Publications, 1979.

Galateni

Stott, John, R.W. *The Message of Galatians*. Downers Grove, Ill.: InterVarsity Press, 1968.

Strauss, Lehman *Devotional Studies in Galatians and Ephesians*. New York: Loizeaux Brothers, 1957.

Tenney, Merrill C. *Galatians: The Charter of Christian Liberty*. Revizuită. Grand Rapids: Wm. B. Eerdmans Publishing Co., 1960.

Vos, Howard F. *Galatians: A Call to Christian Liberty*. Chicago: Moody Press, 1970.

Wuest, Kenneth S. *Galatians in the Greek New Testament for the English Reader*. Grand Rapids: Wm. B. Eerdmans Publishing Co., 1944.

EFESENI

Harold W. Hoehner

INTRODUCERE

Autorul. Pavel s-a referit de două ori în această epistolă la sine însuși ca autor al cărții (1:1; 3:1). Cu toate acestea, în ultimii ani a existat o dispută privind paternitatea paulină a cărții. Unii critici cred că epistola reflectă aspecte de vocabular, stil și doctrină care sunt diferite de cele din alte scrieri ale lui. Deși cartea se aseamănă foarte mult cu Epistola către Coloseni, criticii susțin că Efeseni nu este caracteristică lui Pavel. Sugestia lor este că epistola a fost scrisă de cineva care nu și-a declinat numele, dar a susținut că este Pavel.

Cu toate acestea, teoria pseudonimului nu este întâlnită la primii creștini. De asemenea, această carte este considerată de mulți drept cununa scrierilor lui Pavel. Astfel pare ciudat ca un ucenic al lui Pavel să aibă o capacitate de percepție teologică și spirituală mai mare decât Pavel. Mai mult, Efeseni a fost acceptată pe scară largă și fără ezitare în Biserica Primară drept epistola lui Pavel. Nu există motive pentru a respinge faptul că Pavel este autorul Epistolei către Efeseni.

Destinatari. Unii cercetători cred că această epistolă este enciclică, o scrisoare circulară care urma să fie distribuită mai multor biserici locale nedesemnate din provincia Asia sau din altă regiune. Acest fapt este susținut de două observații: (1) cuvintele „în Efes” (1:1) nu apar în manuscrisele grecești alexandrine timpurii și (2) este ciudat ca Pavel să nu fi menționat pe nume nici o persoană dintr-o biserică în care a trăit și a lucrat timp de trei ani (Fapte 20:31). Cu toate acestea, este mai bine să considerăm că expresia „în Efes” se referă la oraș, datorită multor manuscrise grecești, care includ expresia, răspândite pe o scară geografică largă. De asemenea, nici un manuscris al acestei epistole nu menționează numele altui oraș și nici unul nu conține cuvântul „în” urmat de un spațiu în care să fie trecut numele unui oraș. Indicația sau titlul „către Efeseni” apare în toate manuscrisele

care conțin această epistolă. În plus, toate epistolele scrise de Pavel pentru biserici menționează cine sunt destinatarii.

În privința absenței numelor unor persoane din Efes, este posibil ca Pavel să nu fi menționat în mod intenționat numele unor persoane, pentru că el cunoștea atât de mulți oameni acolo.

Cu toate acestea, epistola poate fi totuși considerată o scrisoare circulară, Efesul fiind biserica principală către care i s-a adresat epistola, deoarece Pavel a stat acolo atât de mult și pentru că Efesul era capitala provinciei Asia. Acest lucru ne ajută la explicarea absenței numelor unor credincioși efeseni. Dacă această epistolă a fost trimisă și altor biserici după ce efesenii au citit-o, poate că a ajuns în Laodicea și Colose, pentru că Pavel, scriindu-le colosenilor i-a îndemnat: „faceți așa ca să fie citită și în Biserica Laodicienilor” (Col. 4:16), probabil o referință la Epistola către Efeseni. (Pentru a vedea Efesul, Asia, Laodicea și Colose, consultați harta dintre Fapte și Rom.)

Epistola către Efeseni a fost dusă probabil de Tihic (Ef. 6:21-22), care a mai dus și Epistola lui Pavel către Coloseni.

Efesul a fost un centru important al Imperiului Roman. Pavel a petrecut un timp în Efes la întoarcerea sa în Antiohia din a doua sa călătorie misionară (Fapte 18:19-22). În a treia sa călătorie misionară, el a stat în Efes trei ani (Fapte 20:31). În Efes s-au întâmplat mai multe lucruri remarcabile. Pavel a botezat doisprezece ucenici ai lui Ioan Botezătorul (Fapte 19:1-7). El a vorbit în școala lui Tiran (19:8-10). Au avut loc minuni neobișnuite (19:11-12), evenimente ciudate (19:13-16), au fost convertiți vrăjitori (19:17-20) și orașul s-a răsculat din cauza pierderii de către argintarul Dimitrie a afacerii sale, pentru că oamenii nu se mai închinau marii zeițe din Efes, Artemis, ci lui Hristos (19:23-41). La întoarcerea lui Pavel în Ierusalim din a treia sa călătorie misionară el și-a luat un rămas bun călduros de la bătrânii din Efes în orașul de coastă Milet (20:13-35). A fost ultima oară când i-a văzut (20:36-38), dacă

Efesenii

Pavel nu a mai vizitat Efesul după ce a fost la Roma (cf. 1 Tim. 1:3 cu 3:14).

Locul și data. Pavel se afla în închisoare când a scris această epistolă (Ef. 3:1; 4:1; 6:20). Unii cercetători cred că Pavel a scris această epistolă când era închis la Cezarea (Fapte 24:27) în anul 57-59 d.Hr. iar alții cred că era în Roma (28:30) în 60-62 d.Hr. Luând în considerare toate datele, înmănușarea din Roma pare mai probabilă. Împreună cu Efesenii, Epistolele către Filipeni, Coloseni și Filimon se consideră că au fost scrise în aceeași perioadă și de aceea sunt numite „Epistolele din închisoare” (cf. Fil. 1:7; Col. 4:10; Filim. 9). Deoarece epistola către Efesenii nu conține nici un indiciu cu privire la eliberarea lui din închisoare, așa cum conține Filipeni (1:19-26) și Filimon (v. 22), este rezonabil să considerăm că el a scris această epistolă la începutul înmănușării sale, aproximativ în anul 60 d.Hr. În acea perioadă Pavel a fost ținut sub pază într-o casă cu chirie (Fapte 28:30). După eliberarea lui, el a călătorit, a scris 1 Timotei și Tit, a fost arestat din nou, a scris 2 Timotei și a fost martirizat în Roma.

Scopul. Cu toate că în epistolă nu este ridicată nici o problemă specifică, motivul scrierii epistolei devine clar atunci când luăm în considerare contactele pe care le-a avut apostolul cu efesenii. La întoarcerea din a treia sa călătorie misionară, Pavel le-a spus prezbiterilor efesenii la Milet (57 d.Hr.) să fie atenți la învățătorii mincinoși din afară și la credincioșii doar cu numele din interior care vor susține învățături denaturate (Fapte 20:29-30). Din Apocalipsa se poate vedea că biserica efesenilor a reușit să-i respingă pe învățătorii mincinoși (Apoc. 2:2), dar nu a reușit să-și păstreze vibrantă dragostea dintâi (Apoc. 2:4). Acest lucru a fost confirmat de 1 Timotei 1:5, unde Pavel i-a scris din Macedonia lui Timotei că scopul poruncii este „dragostea care vine dintr-o inimă curată, dintr-un cuget bun și dintr-o credință sinceră.” Astfel dragostea trebuia să le fie amintită credincioșilor din Efes.

Acest lucru se armonizează cu conținutul Epistolei către Efesenii, pentru că verbul „a iubi” (*agapaō*) este folosit de 9 ori în Efesenii, deși Pavel l-a folosit numai de 23 de ori în toate celelalte epistole împreună. Pavel a folosit substantivul (*agapē*, „dragoste”) de 10 ori în Efesenii, prin comparație cu cele 65 de apariții ale cuvântului în toate celelalte

epistole. De aceea, din cele 107 apariții ale verbului sau substantivului „iubire”, 19 sunt în această mică Epistolă către Efesenii. Această epistolă începe cu subiectul dragostei (Ef. 1:4, 60) și se încheie tot cu subiectul dragostei (6:23-24).

De asemenea Epistola către Efesenii arată că toți credincioșii evrei și neevrei sunt una în Hristos, fapt demonstrat de dragostea lor reciprocă. Această dragoste nu poate veni decât de la Dumnezeu. Poate că Pavel, dându-și seama de faptul că ei începuseră să-și piardă dragostea dintâi, a scris această epistolă pentru a-i încuraja să iubească pe Dumnezeu și pe ceilalți sfinți.

STRUCTURĂ

- I. Chemarea Bisericii (cap. 1-3)
  - A. Prolog (1:1-2)
  - B. Laudă pentru binecuvântările pregătite de Dumnezeu (1:3-14)
    1. Sursa binecuvântărilor spirituale (1:3)
    2. Baza binecuvântărilor spirituale (1:4-14)
  - C. Rugăciune pentru înțelepciune și descoperire (1:15-23)
    1. Laudă (1:15)
    2. Cerere (1:16-23)
  - D. Noua poziție individuală (2:1-10)
    1. Starea veche : morți față de Dumnezeu (2:1-3)
    2. Starea nouă: vii pentru Dumnezeu (2:4-10)
  - E. Noua poziție colectivă (2:11-22)
    1. Afirmarea unității (2:11-13)
    2. Explicarea unității (2:14-18)
    3. Consecința unității (2:19-22)
  - F. O paranteză despre răspândirea tainei (3:1-13)
    1. Introducerea (3:1)
    2. Taina (3:2-6)
    3. Lucrarea (3:7-12)
    4. Îndemnul (3:13)
  - G. Rugăciunea pentru consolidarea dragostei (3:14-21)
    1. Abordarea rugăciunii (3:14-15)
    2. Cererea din rugăciuni (3:16-19)
    3. Lauda (3:20-21)
- II. Comportarea Bisericii (cap. 4-6)
  - A. Umblarea în unitate (4:1-16)
    1. Baza unității (4:1-6)
    2. Păstrarea unității (4:7-16)
  - B. Umblarea în sfințenie (4:17-32)

Efeseni 1:1-3

1. Prezentarea omului vechi (4:17-19)
2. Prezentarea omului nou (4:20-32)
- C. Umblarea în dragoste (5:1-6)
  1. Aspectul pozitiv: iubirea altora (5:1-2)
  2. Aspectul negativ: abținerea de la rău (5:3-6)
- D. Umblarea în lumină (5:7-14)
  1. Neamestecul cu cei răi (5:7-10)
  2. Neparticiparea la faptele celor răi (5:11-13)
  3. Concluzie: lumina de la Hristos (5:14)
- E. Umblarea în înțelepciune (5:15-6:9)
  1. Îndemnuri (5:15-21)
  2. Aplicații (5:22-6:9)
- F. Rezistența în luptă (6:10-20)
  1. Îmbrăcarea armurii (6:10-13)
  2. Lupta în armură (6:14-16)
  3. Primirea ultimelor piese ale armurii (6:17-20)
- G. Concluzie (6:21-24)
  1. Informații (6:21-22)
  2. Salutare (6:23)
  3. Binecuvântare (6:24)

COMENTARIU

I. Chemarea Bisericii (cap. 1-3)

Toate cunoștințele pot fi împărțite în două categorii: cunoștințe pure sau teoretice și cele aplicate sau practice. În cele mai multe dintre epistolele sale Pavel a început prin cunoștințe pure sau doctrinare și a încheiat prin cunoștințele practice. În această epistolă primele trei capitole se ocupă de doctrină (chemarea Bisericii) și ultimele trei capitole se ocupă de aplicație (comportarea Bisericii).

A. Prolog (1:1-2)

1:1. Pavel a fost făcut un **apostol al lui Isus Hristos** prin **voia** sau hotărârea lui Dumnezeu. Nu a fost decizia sau planul lui. Astfel el avea autoritatea lui Dumnezeu în spatele lui. Ca un apostol Pavel a primit o misiune de la Dumnezeu și a fost trimis de Dumnezeu să transmită mesajul evangheliei.

Epistola este adresată **către sfinții** care locuiau **în Efes**. „Sfinții” (*hagiois*, „cei sfinți”) sunt cei care sunt puși deoparte pentru a fi folosiți de Dumnezeu. Ei fac parte din Biserica universală datorită mântuirii lor prin Hristos. Cuvintele „în Efes” sunt omise de

unele manuscrise timpurii (vezi „Destinatarii” din *Introducere*), dar dovezi interne și externe solide susțin includerea lor în text. Dacă această epistolă a fost o scrisoare circulară, atunci probabil că Efesul, un oraș strategic din Asia Mică, a fost primul oraș care a primit-o. Expresia **credincioșii în Hristos Isus** caracterizează „sfinții” și poate fi tradusă: „adică, credincioșii în Hristos Isus”. Acești sfinți erau în Hristos Isus, nu în Adam sau în zeița Artemis din Efes. Deși credincioșii locuiesc în diverse locuri (ex.: „în Efes”), din punct de vedere spiritual ei se află „în Hristos” (cf. „credincioșii în Hristos care sunt în Colose” din Col. 1:2). Pavel a folosit expresiile „în Hristos Isus”, „în Hristos” sau „în El” destul de frecvent. În Efeseni 1:1-14 expresia apare de nouă ori! Creștinii își au viața în Hristos.

1:2. Salutarea lui Pavel: Har (*charis*) și **pace** este diferită de salutările grecești obișnuite: „salutare”, „sănătate” sau „plecăciune” (*chairein*; ex.: cartea apocrifă 1 Macabei 10:18, 25; mii de scrisori antice scrise pe papyrus; și Fapte 15:23; 23:26; Iac. 1:1). „Har” înseamnă dragostea statornică a lui Dumnezeu față de oameni și „pace” arată relația rezultată din acest har. Pavel a început epistola sa către biserica din Efes prin salutarea credincioșilor de acolo, exprimându-și dorința ca harul și pacea lui Dumnezeu să fie cu ei. (Vezi tabelul „Introducerile epistolelor lui Pavel” de la Rom. 1:17.)

B. Laudă pentru binecuvântările pregătite de Dumnezeu (1:3-14)

Pavel a trecut acum de la salutările generale adresate sfinților din Efes la o discuție amplă despre motivul pentru care Dumnezeu trebuie să fie lăudat — datorită binecuvântărilor pe care le-a pregătit El pentru credincioși aflați în Hristos.

În textul grecesc, 1:3-14 alcătuiește o singură frază, care este considerată de către unii cercetători cea mai dificilă frază din limba greacă! De fapt, Epistola către Efeseni conține opt fraze lungi (1:3-14, 15-23; 2:1-7; 3:1-13, 14-19; 4:1-7, 11-16; 6:14-20). Cu toate acestea, este un fapt obișnuit chiar și astăzi ca rugăciunile și doxologiile să fie lungi.

1. SURSA BINECUVÂNTĂRILOR SPIRITUALE (1:3)

1:3. Pavel a afirmat că Dumnezeu trebuie să fie lăudat sau binecuvântat. Cuvântul tradus **binecuvântat** este *eulogētos*, de la un

Efeseni 1:4

verb care înseamnă „a vorbi bine despre“. În Noul Testament este aplicat numai lui Dumnezeu (Mar. 14:61; Luca 1:68; Rom. 1:25; 9:5; 2 Cor. 1:3; 11:31; 1 Pet. 1:3), deși în Septuaginta el este folosit și cu privire la om (Gen. 26:29; Deut. 7:14; Rut 2:20). Lauda trebuie atribuită lui **Dumnezeu, Tatăl Domnului nostru Isus Hristos**. În Efeseni 1:2 Dumnezeu este Tatăl credincioșilor; aici în versetul 3 Dumnezeu este Tatăl lui Hristos (cf. v. 17; cf. cuvintelor similare din Rom. 15:6; 2 Cor. 1:3; 1 Pet. 1:3). În Efeseni 1:3 prima Persoană a Trinității aparține credincioșilor, fapt sugerat de cuvântul „nostru“. Aici în versetul 3 pronumele „nostru“ arată că credincioșii îi aparțin lui Hristos, a doua Persoană a Dumnezeirii. Deoarece El este Fiul lui Dumnezeu, și credincioșii sunt legați de El, ei se află în relație și cu Tatăl.

Acest Dumnezeu care trebuie să fie lăudat este Cel **care ne-a binecuvântat**. Este forma verbală (*ho eulogēsas*) a adjectivului „binecuvântat“ (*eulogētos*) de la începutul acestui verset. Verbul înseamnă „a vorbi de bine despre, a elogia, a ridica în slăvi“; aici el înseamnă „a beneficia, a prospera“. Acest cuvânt nu este folosit în literatura clasică grecească. De exemplu, despre Zeus nu se afirmă că revarsă binecuvântări asupra vreunui om. Despre Zeus se spune că aduce noroc sau bogăție. Cu toate acestea, verbul *eulogēō* este folosit de peste 400 de ori în Vechiul Testament, lucru care arată că Dumnezeu dăruiește binecuvântări copiilor Săi în toate epocile. Despre Maria se spune că este „binecuvântată“ între femei și despre Copilul ei se spune că este „binecuvântat“ (Luca 1:42).

Pavel a folosit perfectul compus „ne-a binecuvântat“, lucru care arată că această binecuvântare sau propășire a credincioșilor a avut loc în eternitatea trecută. Cu ce au fost binecuvântați credincioșii? **Cu tot felul de binecuvântări duhovnicești**. „Tot felul de binecuvântări duhovnicești“ (*eulogia*) se referă la toate bogățiile spirituale necesare vieții spirituale. Deoarece aceste beneficii au fost deja dăruite credincioșilor, ei nu trebuie să le ceară, ci să și le însușească prin credință. În mod similar, Iosua nu a trebuit să ceară țara Canaanului pentru că Dumnezeu i-o promisese deja (Ios. 1:3-4). El nu trebuia decât să se bucure de darul lui Dumnezeu.

Modul sau sfera primirii binecuvântărilor este **în Hristos**. Aceste „binecuvântări“ se află **în locurile cerești**, prin contrast cu locurile pământești ale zeiței efesene Artemis. Astfel aceste binecuvântări sunt

spirituale nu materiale, cerești nu pământești, eterne nu temporare (2 Cor. 4:18; Col. 3:1-4). De cinci ori Pavel a folosit expresia „în locurile cerești“: în Efeseni 1:3, 20; 2:6; 3:10; 6:12.

Efeseni 1:3 spune multe despre binecuvântările lui Dumnezeu pentru credincioși: (a) *când*: în eternitatea trecută; (b) *în ce constau*: tot felul de binecuvântări spirituale; (c) *unde*: în locurile cerești; (d) *cum*: în Hristos.

2. BAZA BINECUVÂNTĂRILOR SPIRITUALE (1:4-14)

Pavel și-a continuat discuția despre binecuvântările spirituale ale credincioșilor arătând că ele se bazează pe lucrarea celor trei Persoane ale Trinității: *alegerea* făcută de Tatăl (v. 4-6), *jertfa* Fiului (v. 7-12) și *pecetea* Duhului (v. 13-14).

a. Alegerea lui Dumnezeu pentru Sine Însuși (1:4-6)

1:4. Apostolul a spus la început când a avut loc alegerea făcută de Dumnezeu: **înainte de întemeierea lumii**. Cuvântul prin care începe versetul în NIV, „pentru că“, nu este o traducere la fel de literară a adverbului grecesc *kathōs*, tradus „întocmai ca“ (ASV, RSV) sau „la fel ca“ (NASB). „Ca“ sugerează că *modul* în care Dumnezeu îi binecuvântează pe credincioși (v. 3) este prin lucrarea întreită a Trinității. Dar adverbul poate avea și sensul de cauză, putând fi tradus prin „deoarece“, „pentru că“ sau „în măsura în care“ (cf. 4:32, „cum“). Ideea este că binecuvântările spirituale (1:3) ale credincioșilor sunt *datorate* sau se bazează pe lucrarea Trinității: Dumnezeu îi binecuvântează pe credincioși datorită alegerii Tatălui, a morții Fiului și a pecetluirii Duhului. Ambele concepte sunt incluse: binecuvântările spirituale sunt lucrarea celor trei Persoane ale Trinității, iar lucrarea Trinității este baza tuturor binecuvântărilor spirituale.

Binecuvântările spirituale încep și se bazează pe o alegere (**Dumnezeu ne-a ales**), în care Dumnezeu este subiectul și credincioșii sunt beneficiarii. Alegerea este lucrarea suverană a lui Dumnezeu prin care El i-a ales pe unii să creadă (cf. Rom. 8:30; Ef. 1:11; 1 Tes. 1:4; 2 Tes. 2:13; Tit 1:1), Mântuirea este acțiunea lui Dumnezeu, nu a omului (Ef. 2:8-9). Cu toate că este o acțiune a harului (Rom. 11:5-6; 2 Tim. 1:9), bazată pe voia Lui (Ef. 1:5, 9, 11), omul este responsabil pentru credința lui (v. 13). „Dumnezeu v-a ales

pentru mântuire în... credința adevărului“ (2 Tes. 2:13).

Expresia **în El** arată sfera (cf. „în Hristos“ în Ef. 1:3) alegerii, pentru că El este Capul sau Reprezentantul umanității spirituale (v. 10, 22; Col. 1:18). Timpul alegerii este eternitatea trecută, iar scopul alegerii este ca cei credincioși să fie **sfinți și fără prihană înaintea Lui** pentru eternitate. Ceea ce Dumnezeu a început în trecut va fi împlinit și completat în viitor. Creștinii sunt „sfinți“ (*hagios*; cf. *hagiois*, „sfinții“, Ef. 1:1), adică puși deoparte pentru Dumnezeu, ceea ce reprezintă scopul alegerii Sale prin har. În plus, scopul alegerii Sale este să-i facă pe creștini „fără prihană“. Acest cuvânt, *amōmous*, „fără cusur“, este folosit de opt ori în Noul Testament (v. 4; 5:27; Fil. 2:15; Col. 1:22; Evr. 9:14; 1 Pet. 1:19; 2 Pet. 3:14; Apoc. 14:5). În Septuaginta este folosit în legătură cu animalele de sacrificiu; numai cele fără cusur puteau fi oferite lui Dumnezeu.

Care cuvânt determină expresia **în dragostea Lui**? Unii sunt de acord cu NIV că determină „rânduit mai dinainte“ („predestinat“; Ef. 1:5; NIV — n.tr.). Dacă da, atunci dragostea lui Dumnezeu se vede în predestinare. Dar este mai bine să considerăm că expresia „în dragostea Lui“ determină expresia „să fim sfinți și fără prihană“ datorită următoarelor motive: (1) În acest context expresiile sau cuvintele determinate urmează cuvintelor care descriu acțiunea (v. 3-4, 6, 8-10). (2) Celelalte cinci locuri din Efeseni în care apare expresia „în dragoste“ (3:17; 4:2, 15-16; 5:2) se referă la dragostea divină, nu umană. (3) Dragostea se potrivește bine cu sfințenia și lipsa de prihană, pentru că denotă un echilibru între sfințenie și dragoste. Dumnezeu este dragoste, și credincioșii, datorită dragostei alegerii lui Dumnezeu, trebuie să manifeste dragostea cu sfințenie.

1:5. Motivul alegerii este predestinarea de către Dumnezeu a credincioșilor să devină fii (cf. „rânduți mai înainte“, în v. 11). **Ne-a rânduit mai dinainte** provine din *proorisas*, „însemnat dinainte“. Astfel predestinarea se referă mai mult la *ce* decât la *cine* în sensul că destinul predeterminat al credincioșilor este faptul de a fi **înflați** ca fii ai Săi cu drepturi depline **prin Isus Hristos**, Agentul înfierii. Conceptul înfierii este găsit de asemenea și în Romani 8:15 (NIV marg.), 23; Galateni 4:4-7. Prin înfiere un fiu este adus într-o familie și primește aceleași drepturi ca un copil care este născut în acea familie.

Din acest context reiese faptul că predestinarea precede logic alegerea: după ce

Dumnezeu a privit înainte spre destinul glorios al înfierii credincioșilor în familia Sa, El a privit în jos spre umanitatea căzută în păcat și a ales credincioși (cf. Rom. 8:30, unde expresia cei pe care „i-a hotărât mai dinainte“ precede „i-a și chemat“, lucru care se referă la mântuire). Toate aceste lucruri au fost făcute **după buna plăcere** (cf. Ef. 1:9) **a voii Sale** (cf. v. 1, 9, 11), adică, El a fost încântat să dăruiască beneficiile Sale spirituale copiilor Săi.

1:6. Scopul final al alegerii lui Dumnezeu este ca mântuiții să fie **spre lauda slavei harului Său**. O expresie similară de laudă apare de asemenea după prezentarea lucrării Fiului (v. 12) și a Duhului (v. 14). „Harul“ (favoare nemeritată; cf. v. 7) Său glorios ne-a fost **dat**. Verbul „dat“ traduce verbul grecesc *echaritōsen*, care provine din substantivul „har“ (*charis*). Forma verbală este folosită încă o dată în Noul Testament (Luca 1:28, unde se spune că Mariei i „s-a făcut mare har“). Literal, Efeseni 1:6a poate fi tradus prin: „spre lauda harului Său glorios prin care El ne-a «hărui»“. Pentru că mântuirea este în întregime prin harul lui Dumnezeu, creștinii trebuie să-L laude pe El pentru ea! Și pentru acest lucru au fost aleși: să-L laude pe Dumnezeu (cf. „binecuvântat să fie Dumnezeu“, v. 3). Expresia **în Prea Iubitul Lui** subliniază manifestarea dragostei lui Dumnezeu față de Fiul Său (cf. „Fiului dragostei Lui“, Col. 1:13; „Fiul pe care-L iubește“, NIV — n.tr.). Referirea la Hristos asigură și tranziția spre a doua Persoană a Trinității despre care este vorba în Efeseni 1:7-12.

Dumnezeu Tatăl Îl iubește pe Fiul Său; iar credincioșii, fiind în Fiul, fac de asemenea obiectul dragostei lui Dumnezeu.

b. Răscumpărarea lui Dumnezeu în Hristos (1:7-12)

1:7. Răscumpărarea (*apolytrōsin*) înseamnă eliberare sau punere în libertate dintr-o stare de sclavie (cf. Col. 1:14). Ideea eliberării este prezentă și în alte versete în care apare acest cuvânt grecesc (Luca 21:28; Rom. 3:24; 8:23; 1 Cor. 1:30; Ef. 1:7, 14; 4:30; Col. 1:14; Evr. 9:15; 11:35). (Vezi tabelul „Cuvintele din Noul Testament pentru răscumpărare“ de la Mar. 10:45.) Această răscumpărare este din păcat (Evr. 9:15) și astfel lucrarea lui Hristos îi eliberează pe credincioși din sclavia păcatului. Acest lucru este explicat în continuare prin expresia: **ier-tarea păcatelor** (cf. Ef. 4:32; Col. 1:14), care este rezultatul imediat al eliberării din robia

Efeseni 1:8-12

păcatului. (Cuvântul trad. „păcatelor“ este *paraptōma*, lit., „pași falși sau fărâdelegi“, folosit și în Rom. 4:25; 5:16-17, 20; Ef. 2:1, 5 și în alte părți.) Dumnezeu nu putea considera păcatul o problemă de mică însemnătate, pentru că păcatul cerea vărsarea de sânge (cf. Evr. 9:22).

Mijlocul răscumpărării este moartea înlocuitoare și ca jertfă a lui Hristos (**prin sângele Lui**; cf. Ef. 2:13; 1 Pet. 1:19), care a satisfăcut în mod deplin dreptatea lui Dumnezeu (Rom. 3:24-25). Acest lucru a fost realizat **după bogățiile harului Său** (cf. Ef. 1:6; 2:7). Prețul sângelui lui Hristos este măsura bogăției harului lui Dumnezeu față de fiecare credincios. Răscumpărarea a fost realizată nu „în afara“ ci „după“ (*kata*; „conform cu“) bogăția harului Său (cf. Fil. 4:19). Pavel s-a referit la bogățiile lui Dumnezeu de șase ori în Efeseni (1:7, 18; 2:4, 7; 3:8, 16).

1:8-10. Harul lui Dumnezeu este dăruit pentru a le da credincioșilor capacitatea de a înțelege voia Sa. Dumnezeu le dă **înțelepciune** (*sophia*; cf. v. 17; 3:10; Col. 1:9, 28; 2:3, 23; 3:16; 4:5), cunoașterea obiectivă a adevăratei naturi a revelației lui Dumnezeu și **pricepere** (*phronēsei*) însușirea subiectivă a acestei cunoașteri. Deci credincioșii sunt capabili să înțeleagă câteva dintre scopurile divine ale veacurilor și să vadă relevanța lor în prezent. Acest lucru este realizat pentru că Dumnezeu **a binevoit să ne descopere taina voii Sale** (cf. „voia“ din Ef. 1:1, 5, 11). „Taina“ este un adevăr ascuns înainte și descoperit prin revelația lui Dumnezeu (cf. Rom. 16:25; vezi Mat. 13:11 unde se găsește o listă a „tainelor“ din NT). Această taină (adevăr descoperit) este **după planul** lui Dumnezeu (cf. Ef. 1:5), având scopul de a **uni iarăși într-unul în Hristos, toate lucrurile: cele din ceruri și cele de pe pământ**. Cuvintele: **ca să-l aducă la îndeplinire la plinirea vremurilor** înseamnă literal: „până în dispensația împlinirii vremurilor“. „Dispensația“ (*oikonomia*) este un sistem de administrare. Această dispensație este împărțita milenară când „vremurile“ din scopurile lui Dumnezeu vor fi împlinite și toate lucrurile spirituale și materiale se vor afla sub Hristos și conducerea Lui (cf. 1 Cor. 15:27; Col. 1:20).

Cuvintele „a-și uni iarăși într-unul în Hristos, toate lucrurile“ traduc un cuvânt grecesc (care mai apare în NT numai în Rom. 13:9) care vorbește despre rezumarea tuturor poruncilor în porunca de a iubi. În Mileniu toate lucrurile vor fi adunate sub conducerea unuia singur, Hristos. Acest lucru

nu sugerează că toți vor fi mântuiți, ci arată că problemele produse de păcat vor fi îndepărtate și va fi instaurată o pace universală (Is. 2:2-4; 11:1-10).

1:11-12. Ca rezultat al binecuvântării spirituale de a avea capacitatea de înțelegere a tainei voii lui Dumnezeu (v. 8-10), Pavel a discutat despre includerea credincioșilor evrei în Hristos. Grupul avut în vedere în versetul 11 (persoana întâia plural **am**) pare a fi diferit de grupul anonim („ne/noi“) din versetele 3-10. Acest lucru se întemeiază pe două fapte: (1) versetul 11 conține cuvântul **și** (din expresia „am fost făcuți și moștenitori“) și (2) în versetul 13 apare „și voi“, care se referă la credincioșii neevrei. Cu toate că atât evreii cât și neevreii participă la binecuvântările lui Dumnezeu, evreii au fost chemați primii (cf. Fapte 3:26; Rom. 1:16).

În Efeseni 1:11 cuvântul **moștenitori** (*eklērothēmen*; „aleși“ în NIV — n.tr.) nu este același cuvânt grecesc folosit în versetul 4 (*exelexato*). Cuvântul din versetul 11 (folosit numai aici în NT) înseamnă „a trage la sorți“ sau „a numi prin tragere la sorți“. În acest context este tradus mai bine prin „a fi ales, numit sau destinat“. Credincioșii evrei sunt aleși pentru că au fost predestinați. Dar această predestinare nu reprezintă un capriciu al lui Dumnezeu, ci este **după hotărârea** (*prothesin*, „scop“; cf. Rom. 8:28; 9:11; Ef. 3:11) lui Dumnezeu, **care face toate după sfatul** (*boulēn*, „sfat sau deliberare“) **voii** (*thelēmatos*; cf. 1:5, 9) **Sale**. Combinarea acestor cuvinte — *prothesin*, *boulēn* și *thelēmatos* — subliniază cu toată forța suveranitatea lui Dumnezeu manifestată în includerea evreilor în Biserica condusă de Hristos. Scopul alegerii credincioșilor evrei de către Dumnezeu este ca ei să „slujească“ **de laudă slavei Sale**, afirmație paralelă celei din versetul 6. Cuvintele „de laudă slavei Sale“ reprezintă un refren după prezentarea lucrării fiecărei Persoane a Trinității (cf. v. 6, 14). Propoziția relativă **care mai dinainte am nădăjduit în Hristos**, subliniază mai mult faptul că versetele 11-12 se referă la credincioșii evrei, spre deosebire de cei neevrei, pentru că evreii, din punct de vedere cronologic, au venit primii la credință (Fapte 1:8; 13:46; 28:25-28; Rom. 1:16 [vezi comentariile de la 2:9-10]).

Hristos l-a eliberat pe păcătos de păcatul lui și a revelat voia Lui de a-și uni în Sine toate lucrurile la sfârșitul vremurilor, expresia toate lucrurile referindu-se și la evreii credincioși care au fost primii ce au crezut în El.

c. *Pecetea lui Dumnezeu prin Duhul*
(1:13-14)

Binecuvântările spirituale ale lui Dumnezeu pentru credincioși nu se întemeiază numai pe alegerea suverană a Tatălui (v. 3-6) și pe lucrarea răscumpărătoare a Fiului (v. 7-12), ci și pe pecetea Duhului Sfânt.

1:13-14a. Și voi se referă la neevrei spre deosebire de evrei (cf. comentariilor de la v. 11-12). După ce au auzit cuvântul adevărului (cf. Col. 1:5; 2 Tim. 2:15; Iac. 1:18), care este definit mai departe prin expresia **Evanghelia mântuirii voastre și au crezut în El**, ei au fost **pecetluiți cu Duhul Sfânt, care fusese făgăduit**. Versiunea KJV (și COR — n.tr.) spune că pecetluirea a avut loc „după” auzire și credință, sugerând astfel că a existat o a doua lucrare a harului. Acest lucru este eronat pentru că toți credincioșii sunt sigilați în momentul când aud și cred (în NIV „după” este trad. „când” — n.tr.).

Ultima parte a versetului 13 este literal: „Ei au fost pecetluiți în El [Hristos] cu Duhul Sfânt al promisiunii.” Cuvântul „pecetluiți” arată siguranța (Mat. 27:66; Ef. 4:30), autenticitatea și aprobarea (Ioan 6:27), certificarea veridicității (Ioan 3:33) și identificarea proprietății (2 Cor. 1:22; Apoc. 7:2; 9:24). Dumnezeu este Cel care sigilează, Hristos este sfera în care se efectuează sigilarea și Duhul Sfânt este instrumentul sigilării. „Duhul Sfânt, care fusese făgăduit” se referă la promisiunea făcută de Hristos ucenicilor Lui că va trimite Duhul (Luca 24:49; Ioan 14:16; 15:26; 16:13; Fapte 1:5).

Duhul Sfânt care sigilează **este o arvună a moștenirii noastre**. „Arvuna” înseamnă mai mult decât o garanție care poate fi returnată; este o primă rată care garantează următoarele plăți (cf. „cele dintâi roade” din Rom. 8:23). „Arvună” traduce cuvântul grecesc *arrabon* (mai este folosit în NT numai în 2 Cor. 1:22; 5:5). Ea garantează credincioșilor „moștenirea” mântuirii și a cerului (cf. 1 Pet. 1:4). (Vezi comentariile despre „moștenire” de la Ef. 1:18.) În esență, „arvuna” Duhului Sfânt este o parte din cer în viețile credincioșilor garantând primirea multor altor binecuvântări.

1:14b. Credinciosul este pecetluit cu Duhul Sfânt **pentru** („până la”; NIV — n.tr.) **răscumpărarea celor câștigați de Dumnezeu**. Această răscumpărare nu înseamnă eliberare de vinovăția păcatului; despre aceasta a fost vorba în Efeseni 1:7, iar credinciosul este deja „câștigat de Dumnezeu”. Aici este vorba de eliberarea finală a credinciosului de

prezența păcatului (cf. Rom. 8:23b; Fil. 3:20-21). Cuvântul grecesc (*peripoiēsis*) tradus „câștigați” („posesiunea”; NIV — n.tr.) mai este folosit și în 1 Tesaloniceni 5:9; 2 Tesaloniceni 2:14; Evrei 10:39 (vezi comentariile acestor texte); și în 1 Petru 2:9. Este repetat iarăși refrenul doxologic **spre lauda slavei Lui**, aici la fel ca după prezentarea lucrării Tatălui (Ef. 1:6) și a Fiului (v. 12).

C. *Rugăciune pentru înțelepciune și descoperire* (1:15-23)

1. LAUDĂ (1:15)

1:15. Datorită (**De aceea**) primirii de către credincioși a tuturor binecuvântărilor spirituale — alegerea, predestinarea, înfierea, harul, răscumpărarea, iertarea, înțelepciunea, priceperea, cunoașterea tainei voii Sale, pecetluirii Duhului Sfânt și moștenirea — Pavel s-a rugat acum pentru cititorii săi ca ei să-L cunoască personal și intim pe Dumnezeu. Versetele 15-23 formează o singură frază în greacă, la fel ca versetele 3-14.

Pavel a **auzit** despre **credința** efesenilor, relația lor pe verticală, și despre **dragostea** lor **pentru toți sfinții**, relația lor orizontală (cf. Col. 1:4; 2 Tes. 1:3). O relație corectă cu Dumnezeu trebuie să conducă la o relație corectă cu ceilalți creștini. Este interesant faptul că Pavel a scris despre „dragoste împreună cu credința” în Efeseni 6:23.

2. CERERE (1:16-23)

a. *Cerere pentru înțelepciune și revelație* (1:16-18a)

1:16. Datorită credinței și dragostei efesenilor, Pavel a continuat să aducă **mulțumiri pentru ei** (cf. Rom. 1:8; 1 Cor. 1:4; Fil. 1:3; Col. 1:3; 1 Tes. 1:2; 2 Tes. 1:3) și să facă rugăciuni de cerere pentru ei (cf. Fil. 1:4; Col. 1:9; 1 Tes. 1:3).

1:17. NIV (și COR — n.tr.) începe o nouă propoziție aici, dar acest verset este o continuare a versetului 16. Pavel s-a rugat la **Dumnezeul Domnului nostru Isus Hristos** (cf. v. 3), **Tatăl slavei**. Adică Tatăl căruia I se cuvine toată gloria (cf. „Dumnezeul slavei” din Fapte 7:2 și „Domnul slavei” din 1 Cor. 2:8). Conținutul cererii este ca Dumnezeu să le **dea un duh de înțelepciune și de descoperire**. Cuvântul „duh” (*pneuma*) este o dispoziție sau atitudine (în NIV este „Duhul”, adică Duhul Sfânt — n.tr.) datorită cuvintelor care urmează („de înțelepciune și de descoperire”; cf. „duhul blândeței” din 1 Cor. 4:21). Pe de altă parte, nimeni nu poate primi

Efeseni 1:18a-23

un spirit sau o atitudine de înțelepciune și de revelație fără Duhul Sfânt. Așa cum a scris Isaia: „Duhul Domnului se va odihni peste El [Mesia], duh de înțelepciune și de pricepere, duh de sfat și de tărie, duh de cunoștință și de frică de Domnul“ (Is. 11:2). „Înțelepciunea“ (*sophia*; cf. Ef. 1:8; 3:10) oferă capacitatea de înțelegere a adevăratei naturi a lucrurilor, iar „descoperirea“ este dezvăluirea subiectului discutat, în acest caz Dumnezeu Însuși. Scopul înțelepciunii și descoperirii este **cunoașterea** („mai bună“; NIV — n.tr.) lui Dumnezeu. Această cunoaștere (*epignōsei*) se referă nu la cunoașterea abstractă a lui Dumnezeu sau a faptelor obiective despre El, ci la cunoașterea Lui personală și intimă (cf. „cunoștinței“, *epignōseōs* din 4:13). Ea include o cunoaștere intimă a caracterului și a voii lui Dumnezeu. Filozofia spune: „Cunoaște-te pe tine însuși“, iar creștinismul spune: „Cunoaște-L pe Dumnezeu prin Isus Hristos.“

1:18a. Traducerile NEB, NASB și NIV (și COR — n.tr.) încep versetul 18 cu o nouă cerere: **și să vă lumineze ochii inimii**. Totuși, în greacă nu este o propoziție nouă (ca în traduceri menționate — n.tr.). Această cerere formează o paranteză, așa cum este în KJV, ASV și RSV. Cu alte cuvinte, Pavel s-a rugat (v. 17) ca ei să aibă o adevărată cunoaștere spirituală a lui Dumnezeu, și apoi a inclus expresia „având ochii inimii luminați“ (RSV; sau „luminând ochii voștri“, GBV — n.tr.). Rugăciunea lui Pavel pentru ei ca să-L cunoască pe Dumnezeu era legitimă, pentru că inimile lor *au fost* luminate (timpul perf. gr. arată o acțiune trecută cu rezultate continue), așa cum este discutat în versetele 3-14, mai ales în 7-9. În Biblie „inima“ este centrul personalității omului.

b. *Motivul rugăciunii pentru înțelepciune și descoperire (1:18b-23)*

După ce s-a rugat (v. 16-17) ca ei să-L cunoască personal pe Dumnezeu, Pavel le-a spus acum și care a fost motivul rugăciunii sale: „ca să pricepeți“ trei lucruri, care sunt prezentate în versetele 18b-23 (primul se află în versetele 18b, al doilea în v. 18c și al treilea în v. 19-23). Cuvântul „pricepeți“ (*eidēnai*, v. 18) se referă la cunoașterea faptică, la fel cum un general trebuie să cunoască faptele despre armamentul și oamenii săi înainte de a porni la luptă.

1:18b. Primul lucru care trebuie stabilit se referă la trecut. **Nădejdea** prezentă a credinciosului își are sursa în trecut, în

momentul **chemării** lui (cf. Rom. 1:6; 8:30; Ef. 4:1, 4; 2 Tim. 1:9) la mântuire. „Speranța“ este în Scriptură siguranța absolută a victoriei credinciosului în Dumnezeu (cf. Rom. 8:23-24; Ef. 4:4; Col. 1:5; 1 Tes. 1:3; 1 Pet. 3:15).

1:18c. Al doilea lucru pe care Pavel dorea ca să-l cunoască destinatarii epistolei sale se referă la viitor: **care este bogăția slavei moștenirii Lui în sfinți**. În momentul învierii credincioșilor („sfinți“ sunt cei puși deoparte de Dumnezeu pentru Dumnezeu; cf. v. 1) Dumnezeu îi va moșteni pe cei pe care i-a cumpărat cu un preț atât de mare conform bogățiilor harului Său (v. 7). Aceasta este a doua oară când Pavel s-a referit la „bogății“ din cele șase utilizări ale cuvântului (1:7, 18; 2:4, 7; 3:8, 16). În 1:14 Pavel a scris că „moștenirea“ creștinilor este răscumpărarea lor finală din prezența păcatului. Aici în versetul 18 el a scris despre moștenirea lui *Dumnezeu*, sfinții. Datorită „slavei harului“ (v. 6) „Tatălui slavei“ (v. 17), El va primi „slava moștenirii“ (v. 18).

1:19-23. Al treilea lucru pe care Pavel a dorit ca să-l cunoască credincioșii se referă la timpul prezent: **care este față de noi, credincioșii, nemărginita mărime a puterii Sale**. Cuvântul „puterii“ (*dynamis*; cf. 3:20) se referă la o forță dinamică și vie. Această putere a lui Dumnezeu este îndreptată spre credincioși. Pavel a folosit apoi alte trei cuvinte pentru a descrie puterea lui Dumnezeu. Ea este după **lucrarea** (*energeian*, „putere energetică“, din care provine cuvântul „energie“) **puterii** (*kratos*, „putere care învinge rezistența“ ca în minunile lui Hristos; acest cuvânt este folosit numai cu referire la Dumnezeu, niciodată cu referire la oameni) **tăriei** (*ischyos*) inerente a lui Dumnezeu, pe care El o dă (cf. 6:10; 1 Pet. 4:11). Această magnifică combinație de cuvinte subliniază magnitudinea „puterii lui Dumnezeu“ care se află la dispoziția creștinilor.

Apoi Pavel a menționat trei manifestări ale puterii lui Dumnezeu care sunt văzute în Hristos (Ef. 1:20-23). În primul rând, Dumnezeu **a desfășurat** (*enērgēken*) această putere energetică **în Hristos** atunci când **L-a înviat din morți și L-a pus să șadă la dreapta Sa, în locurile cerești**. Puterea energetică a lui Dumnezeu care L-a înviat și L-a înălțat pe Hristos în trecut (cf. Rom. 8:34; Ef. 2:6; Col. 3:1; Evr. 1:3; 8:1; 12:2; 1 Pet. 3:22) este aceeași putere aflată la dispoziția credincioșilor în prezent (cf. Fil. 3:10). Ce sursă extraordinară de vitalitate, putere și

tărie spirituală pentru trăirea vieții creștine! (cf. Col. 1:11). Înălțarea lui Hristos la dreapta lui Dumnezeu înseamnă înălțarea Sa **mai presus** de orice altă autoritate (cf. Col. 1:16), umană și supraumană (cf. Fil. 2:8-11), din prezent (**în veacul acesta**) sau din viitor (în veacul **viitor**; 1 Cor. 15:23-28). Cuvintele **domnie, stăpânire, putere și dregătorie** se pot referi în principal la ființe angelice (cf. Rom. 8:38; Ef. 3:10; 6:12; Col. 1:16; 2:15; Tit 3:1).

A doua manifestare a puterii lui Dumnezeu în Hristos este văzută prin faptul că El a pus **totul sub** picioarele lui Hristos. Deși Adam și-a pierdut conducerea asupra creației atunci când a păcătuit, Hristos a fost făcut Capul întregii creații (cf. Ef. 1:10). Acest lucru se va realiza pe deplin în viitor (Ps. 8:6; 1 Cor. 15:27; Evr. 2:6-8).

A treia manifestare a puterii lui Dumnezeu în Hristos este numirea Lui **căpetenie peste toate lucrurile Bisericii**. Cu toate că manifestarea finală a conducerii lui Hristos peste întreaga creație va avea loc în viitor, acum El este Capul comunității credincioșilor. El mai este numit „Capul” Bisericii în Efeseni 4:15; 5:23 și în Coloseni 1:18. Chiar dacă în Efeseni 1:10 Biserica este menționată doar implicit, pentru prima oară este menționată în mod specific în Efeseni versetul 22b. Biserica este **trupul Lui** (v. 23; cf. 4:4, 15-16; Col. 1:18). Trupul Său, Biserica universală, alcătuită din credincioși, este **plinătatea Celui ce plinește totul în toți**. Semnificația acestei prezentări a Trupului Său este greu de determinat. Verbul „plinește” („umple”, NIV — n.tr.) poate fi luat în mod pasiv, însemnând că Hristos, Capul trupului, *este umplut* de Biserică, adică, pe măsură ce crește Biserica, ea îl completează pe Hristos. Totuși, este mai bine să considerăm că verbul „plinește” se află la diateza mijlocie: Hristos, Capul trupului, *umple (pentru Sine Însuși)* Biserica de binecuvântări. Atunci versetul ar putea fi tradus: „care este trupul Lui, ce este umplut de Cel care umple toate lucrurile cu toate lucrurile (binecuvântările)”. Această interpretare este preferată din trei motive: (1) În nici o altă parte a Noului Testament nu mai este afirmat faptul că Hristos își găsește împlinirea prin Biserică. (2) Această concepție se potrivește bine contextului pentru că Persoanele Dumnezeirii duc la îndeplinire în mod perfect acțiunea (cf. Ef. 1:10). (3) Concepția se potrivește bine cu textul din 4:10-11 care vorbește despre Hristos care dăruiește „toate lucrurile”, adică oameni cu daruri, Bisericii.

Astfel se încheie rugăciunea lui Pavel. După ce a demonstrat că credincioșii au toate binecuvântările spirituale (1:3-14), Pavel s-a rugat pentru credincioși să ajungă să-L cunoască pe Dumnezeu în mod intim (v. 17) pentru ca să poată cunoaște trei lucruri: (1) chemarea *trecută* la mântuire care a produs speranță (v. 18), (2) moștenirea *viitoare* pe care Dumnezeu o are pentru sfinții Săi (v. 18) și (3) puterea *prezentă* a lui Dumnezeu care se află la dispoziția credincioșilor și care (a) s-a manifestat în trecut prin învierea și înălțarea la cer a lui Hristos, (b) se va manifesta în viitor prin conducerea de către Hristos a întregii creații și (c) este manifestată în prezent prin conducerea Bisericii de către Hristos.

D. Noua poziție individuală (2:1-10)

În capitolul 1 Pavel a discutat despre planul etern al lui Dumnezeu de alegere a celor care sunt predestinați să devină fii și despre faptul că toți credincioșii de pe pământ și din cer vor fi strânși sub conducerea lui Hristos, Capul Bisericii. Capitolele 2-3 explică aplicarea acestui plan etern arătând cum Dumnezeu îi face sfinți pe păcătoși și apoi îi așează în Biserică, trupul lui Hristos. În 2:1-10 Pavel a discutat cum păcătoșii care nu merită nimic în afara mîinii lui Dumnezeu pot deveni trofee ale harului Său.

1. STAREA VECHE : MORȚI FAȚĂ DE DUMNEZEU (2:1-3)

Încă de la început trebuie remarcat faptul că subiectul gramatical al acestei lungi fraze (v. 1-7) în greacă este „Dumnezeu” (v. 4) și cele trei verbe principale sunt: „ne-a adus la viață” (v. 5), „ne-a înviat împreună” (v. 6) și „să ședem împreună” (v. 6). Obiectul acestor verbe este „noi”, adică credincioșii (v. 5-7). Deci, afirmația principală a versetelor 1-7 este că Dumnezeu i-a făcut vii pe credincioși, i-a înviat și i-a așezat împreună cu Hristos. Toate celelalte propoziții din aceste versete sunt subordonate acestei afirmații principale. Acest lucru nu reiese atât de ușor din traducerea NIV care adaugă trei verbe adiționale (unul în v. 1 și două în v. 3), pe lângă cele trei verbe menționate deja, din versetele 5-6.

Versetele 1-3 prezintă starea necredincioșilor înainte ca Dumnezeu să-i transforme.

a. Prezentarea stării vechi (2:1)

2:1. Oamenii neregenerați sunt **morți în greșelile** (cf. v. 5) **și în păcatele** (Col. 2:13)

Efeseni 2:2-3

lor. Această moarte este spirituală, nu fizică, pentru că oamenii nemântuiți sunt vii din punct de vedere fizic. Moartea înseamnă absența comunicării cu cei vii. Cel care este mort spiritual nu are comunicare cu Dumnezeu; el este separat de Dumnezeu. Expresia „morți în greșelile și în păcatele” lor arată domeniul morții, sugestia fiind că păcatul i-a omorât pe oameni (Rom. 5:12; 7:10; Col. 2:13) și că ei rămân în acea stare de moarte spirituală. „Greșelile” (*paraptōmasin*, „pași falși”; cf. Ef. 1:7; 2:5) și „păcatele” (*hamartiais*, „faptele ratării țintei”), cu toate că diferă puțin în sensurile lor originale, sunt practic sinonime. Ambele cuvinte se referă la acțiuni deliberate împotriva lui Dumnezeu și a neprihănirii Sale și astfel omul nu trăiește așa cum ar trebui să trăiască. Pluralul acestor două substantive se referă la păcatele repetate ale oamenilor, deci la starea lor neregenerată.

b. *Prezentarea detaliată a stării vechi*
(2:2-3)

2:2-3. Starea neregenerată a omenirii este prezentată în continuare în trei moduri: (1) Oamenii neregenerați urmează **mersul lumii acesteia**. Necredincioșii urmează modul de viață al altor necredincioși; ei experimentează presiunea anturajului lumii. Expresia „acestei lumi” (*kosmos*) se referă la sistemul satanic care urăște binele și se opune la tot ce este bun (cf. Ioan 15:18, 23).

(2) Cei nemântuiți îl urmează pe **domnul puterii văzduhului**, adică Satan. „Toată lumea zace în Cel rău” (1 Ioan 5:19), adică se află sub controlul lui, el mai fiind numit și „dumnezeul veacului acestuia” (2 Cor. 4:4). La mijlocul perioadei Necazului cel Mare el va fi aruncat pe pământ, pentru a nu mai controla lumea și a nu mai avea acces în prezența lui Dumnezeu (Apoc. 12:9). Oamenii nemântuiți se află acum sub puterea acestui „domn” și îl urmează în opoziția lui față de Dumnezeu.

(3) Al treilea detaliu al prezentării stării vechi; **a duhului care lucrează acum în fiii neascultării**, poate fi o dezvoltare a afirmației precedente „mersul lumii acesteia”, dar această expresie este prea îndepărtată. Unii (ex., NIV, dar și COR — n.tr.) sugerează că acest duh se referă la „domnul” prezentat anterior, sensul fiind că Satan lucrează în mod personal în fiii neascultării. Cu toate acestea, este mai plauzibil să credem că „duhul” este similar cu „puterea (împărăția, NIV — n.tr. — *exousias*, lit., „autoritatea”) văzduhului”. Este antecedentul cel mai apropiat și este cea

mai bună interpretare din punct de vedere gramatical. Acest „duh” se referă în acest caz la forța sau atmosfera impersonală care este controlată și condusă de Satan (1 Ioan 5:19). Acest spirit „lucrează” acum (*energountos*) în necredincioși. Cuvântul „fiii” (*huiōis*) conține ideea de caracteristică distinctivă. „Un fiu al neascultării” este un om în mod distinctiv neascultător. Cuvântul grecesc tradus „neascultare” și „neascultător” este folosit de mai multe ori în Noul Testament (Rom. 11:30, 32; Ef. 2:2; 5:6; Evr. 4:6, 11). El sugerează rebeliunea conștientă și activă și opoziția față de Dumnezeu.

Cu toate acestea, neconvertiții nu numai că se află sub presiunea sistemului lumii și sub controlul lui Satan, dar se și bucură de acest lucru. **Între ei eram și noi toți odinioară** este afirmația prin care Pavel le aduce aminte cititorilor săi neevrei că evreii („noi toți”) au fost părtași acestei neascultări. Cuvântul tradus „eram” (*anestraphēmen*, „ne comportam”) diferă de cel tradus „trăiați odinioară” (*periepatēsate*) din Efeseni 2:2. Comportarea celor nemântuiți se circumscrie sferei definite de cuvintele: **poftele firii noastre pământești... voile firii pământești și ale gândurilor noastre**. „Firii... pământești” traduce *sarkos*, natura neregenerată. Această natură se poate manifesta printr-o formă respectabilă, dar și prin preocupări dezonorante. Cuvântul „gândurilor” (*diano-iōn*, aici la pl., dar de obicei la sing.) arată că până și procesul de gândire (sau a calculelor făcute de mintea rațională) al necredincioșilor este pervertit. Acest mod greșit de a gândi le conduce voințele și acțiunile (cf. Rom. 1:21).

Noi (i.e., atât evrei cât și neevrei), **ca și ceilalți**, suntem **din fire** (în mod natural, prin naștere) **copii ai mâniei**. *Tekna*, cuvântul tradus „copii” sugerează o relație apropiată cu părinții (spre deosebire de *huiōi*, „fiii” care arată caracteristici distincte). Necredincioșii au o relație apropiată, nu cu Dumnezeu, ci cu mânia Lui! Neascultarea și necredința conduc la mânia lui Dumnezeu (Rom. 1:18-2:29; Ioan 3:36).

Efeseni 2:1-3 prezintă o imagine lipsită de speranță a unei persoane neregenerate care nu merită altceva decât mânia lui Dumnezeu.

2. STAREA NOUĂ: VII PENTRU
DUMNEZEU (2:4-10)

Cu toate acestea, mânia lui Dumnezeu nu reprezintă imaginea completă. Imaginea aceasta întunecată se deosebește de manifestarea

glorioasă a harului lui Dumnezeu față de oamenii neregenerați. Versetele 4-10 arată harul lui Dumnezeu care lucrează în unii necredincioși și le dă viață (v. 4-5), îi învie (v. 6a) și îi așează în sfera cerească împreună cu Hristos (v. 6-10).

a. *Dumnezeu i-a adus la viață (2:4-5)*

2:4-5. Conjunctia **dar** introduce acțiunile lui Dumnezeu față de păcătoși, spre deosebire de starea lor nenorocită din versetele 1-3. În textul grecesc (și în COR — n.tr.) **Dumnezeu** urmează imediat după „dar“, accentuându-se astfel importanța lui. „Dumnezeu“ este subiectul întregului pasaj. Cuvintele „dar Dumnezeu“ sugerează diferențe foarte mari! El este prezentat drept **bogat în îndurare**. (Cf. „bogația“ [1:7; 2:7] harului lui Dumnezeu, a moștenirii glorioase a lui Dumnezeu [1:18], a lui Hristos [3:8] și a slavei Sale [3:16].) În Septuaginta „îndurare“ (*eleos*) traduce cuvântul evreiesc *hesed* („dragoste loială“). În Noul Testament *eleos* înseamnă „bunătate nemeritată“ față de păcătoși. Astfel Dumnezeu, care este bogat în manifestarea bunătații Sale nemeritate, acționează în favoarea păcătoșilor **pentru dragostea cea mare cu care ne-a iubit**. Substantivul tradus „dragostea“ (*agapē*) provine din verbul *agapaō* care înseamnă „a căuta binele cel mai mare al celui iubit“. Pentru că păcătoșii sunt morți din punct de vedere spiritual față de Dumnezeu, ei nu au nimic prin care să se laude înaintea lui Dumnezeu. Din acest motiv Pavel a numit dragostea lui Dumnezeu „mare“.

Dragostea lui Dumnezeu a făcut trei lucruri: (a) **ne-a adus la viață împreună cu Hristos**, (b) „ne-a înviat împreună cu Hristos“ (2:6) și (c) ne-a pus să ședem în locurile cerești în Hristos Isus“ (v. 6). Un necredincios, mort din punct de vedere spiritual, „este adus la viață“ de către Dumnezeu „împreună cu (prin asociere cu) Hristos“ (cf. Col. 2:13). „Ne“ se referă atât la evrei cât și la neevrei (cf. „noi“ din Ef. 2:3-4). Singurul mod prin care un om spiritual poate să comunice cu Dumnezeu este să fie adus la viață, iar acest lucru a trebuit făcut de Ce care este El Însuși viu. El este Dumnezeul cel viu „care înviază morții“ (Rom. 4:17).

Dumnezeu cunoaște perfect starea celor necredincioși. Ea a fost prezentată clar în Efeseni 2:1-3 și este repetată aici: **cu toate că eram morți în greșelile noastre** (cf. v. 1). Această acțiune a lui Dumnezeu de aducere la viață a neregeneratului este o acțiune a

harului: **prin har sunteți mântuiți**. Pavel a dezvoltat acest subiect, aflat aici în paranteze, în versetul 8. Verbul „sunteți mântuiți“ este la timpul trecut (NIV — n.tr.), care arată starea prezentă permanentă ca rezultat al unei acțiuni trecute. Deoarece credincioșii au fost „aduși la viață“ din punct de vedere spiritual împreună cu Hristos, ei au fost și sunt mântuiți.

b. *Dumnezeu i-a înviat (2:6a)*

2:6a. Pe lângă faptul că au fost aduși la viață, foștii necredincioși au **înviat împreună** cu Hristos. Acest lucru se referă la poziția lor de înviați. Starea post-înviere a lui Hristos a fost nouă, plină de putere și unică. Și creștinii, în care locuiește Hristos, au o poziție și o viață nouă, plină de putere și unică. Datorită vieții noi, a puterii și a poziției credincioșilor, ei trebuie să aibă un set nou de valori, așa cum Pavel a scris în epistola sa paralelă către credincioșii din Colose: „Dacă deci ați înviat împreună cu Hristos, să umblați după lucrurile de sus, unde Hristos șade la dreapta lui Dumnezeu. Gândiți-vă la lucrurile de sus, nu la cele de pe pământ“ (Col. 3:1-2).

c. *Dumnezeu i-a așezat în cer (2:6b-10)*

2:6b. Pe lângă faptul că Dumnezeu i-a adus la viață și i-a înviat împreună cu Hristos pe mulți care au fost necredincioși, El i-a **pus să șadă împreună în locurile cerești** (cf. 1:3, 20; 2:6; 3:10; 6:12) **în Hristos Isus**. Poziția spirituală a credincioșilor este în cer, acolo unde este Hristos. Ei nu mai sunt muritori de rând; cetățenia lor este în cer (Fil. 3:20). El este Fiul lui Dumnezeu înălțat la cer, iar ei sunt fii și fiice ale lui Dumnezeu. Aceste acțiuni ale lui Dumnezeu față de necredincioși sunt similare cu acțiunile lui Dumnezeu față de Hristos: „L-a înviat din morți și L-a pus să șadă la dreapta Sa în locurile cerești“ (Ef. 1:20). Hristos a murit fizic (1:20), iar necredincioșii erau morți din punct de vedere spiritual (2:1-3). Hristos a fost înviat fizic (1:20), iar necredincioșii sunt aduși la viață și înviați împreună cu Hristos din punct de vedere spiritual (2:5-6). Hristos este așezat fizic (în trupul Său înviat și înălțat; 1:20) în locurile cerești, dar credincioșii sunt așezați spiritual în locurile cerești împreună cu Hristos (2:6). Această putere divină care îl poate face pe un necredincios să fie adus la viață, să fie înviat și să fie înălțat împreună cu Hristos este aceeași putere care acționează în prezent în credincioși.

Efeseni 2:7-10

2:7. În starea viitoare eternă, Dumnezeu va „arăta” întregii Sale creații **nemărginita bogăție a harului Său**. „A arăta” este *endeixētai*, care înseamnă „a manifesta sau a demonstra” (cf. Rom. 2:15; 9:17, 22; 2 Cor. 8:24; Tit 2:10; 3:2). Manifestarea aceasta va fi văzută în cei răscumpărați. „Bogăția harului Său” a fost menționată și în legătură cu răscumpărarea credincioșilor care le-a adus iertarea păcatelor (Ef. 1:7). Această „bogăție a harului Său” este exprimată prin **bunătatea Lui față de noi în Hristos Isus**. Acest lucru se referă la mântuire. Cuvântul „bunătate” (*chrēstotēti*) înseamnă în primul rând „ceea ce este adecvat sau potrivit”. (Cuvântul este folosit și în Rom. 2:4; 3:12 [„binele”], 11:22; 2 Cor. 6:6; Gal. 5:22; Col. 3:12; Tit 3:4.) Manifestarea adecvată a dragostei lui Dumnezeu față de cei care sunt morți spiritual este să le dăruiască viață: aceasta este „nemărginita bogăție a harului Său, în bunătatea Lui”.

2:8-9. Aceste versete explică sensul expresiei: „nemărginita bogăție a harului Său” (v. 7), dezvoltând afirmația din paranteze din versetul 5, **Căci prin har ați fost mântuiți**, adăugând că mijlocul realizării acestei mântuiri este **prin credință**. Astfel baza este harul și mijlocul este numai credința (cf. Rom. 3:22, 25; Gal. 2:16; 1 Pet. 1:5). Credința nu este o „faptă”. Ea nu merită mântuirea; este numai mijlocul prin care omul acceptă mântuirea gratuită a lui Dumnezeu.

Pavel a continuat: **Și aceasta nu vine de la voi; ci este darul lui Dumnezeu**. Pronumele demonstrativ „aceasta” (*touto*) a stârnit multe dezbateri. Deși unii consideră că el se referă la „har”, iar alții că se referă la „credință”, nici una din aceste păreri nu este validă pentru că pronumele demonstrativ este neutru, iar „har” și „credință” sunt substantive feminine. De asemenea, ar fi redundant ca acest pronume să se lege de cuvinte precedente. Pronumele neutru *touto* se referă, așa cum este cazul în mod obișnuit, la expresia sau propoziția precedentă. (În Ef. 1:15 și 3:1 *touto* [cuvântul este trad. „aceasta” numai în NIV — n.tr.] se referă la paragraful precedent.) Astfel, cuvântul se referă la **conceptul mântuirii** (2:4-8a), a cărui bază este harul și al cărui mijloc este credința. Această mântuire nu își are sursa în om („nu vine de la voi”), ci sursa ei este harul lui Dumnezeu pentru că este „darul lui Dumnezeu”.

Versetul 9 consolidează acest lucru arătând că mântuirea **nu** se obține **prin fapte**, pentru că baza ei este harul (Rom. 3:20, 28;

4:1-5; 11:6; Gal. 2:16; 2 Tim. 1:9; Tit 3:5) și mijlocul însușirii ei este credința (Rom. 4:5). Din acest motiv, deoarece nimeni nu poate obține mântuirea prin propriile eforturi, **să nu se laude nimeni** (cf. Rom. 3:27; 1 Cor. 1:29). Lauda lor poate fi numai în Domnul (1 Cor. 1:31).

2:10. Acest verset, care începe prin cuvântul **Căci**, arată de ce această mântuire nu vine de la om sau prin faptele lui. Motivul este că mântuirea este **lucrarea** lui Dumnezeu. Cuvântul „lucrarea” (*poiēma*), folosit numai aici și în Romani 1:20 (trad., „lucrurile făcute de El” în COR) se referă la o lucrare de artă sau la o capodoperă. Este alt cuvânt decât cel tradus „fapte” (*ergōn*) în Efeseni 2:9. Credincioșii sunt lucrarea lui Dumnezeu pentru că au fost **zidiți** (o lucrare pe care numai Dumnezeu o poate face) **în Hristos Isus** (cf. „în Hristos Isus” din v. 6-7). Scopul acestei lucrări a lui Dumnezeu este ca oamenii credincioși să facă **faptele bune** pregătite de El. Lucrarea lui Dumnezeu nu se realizează prin fapte bune, dar rezultatul ei trebuie să fie faptele bune (cf. Tit 2:14; 3:8).

În fraza **pe care le-a pregătit Dumnezeu mai dinainte, ca să umblăm în ele**, expresia „pe care” se referă la „faptele” din propoziția precedentă. „Ca să umblăm în ele” este literal „cu scopul de a umbla în ele”. Scopul acestor fapte pregătite dinainte nu este „să lucrăm (să depunem eforturi) în ele”, ci „să umblăm în ele”. În alte cuvinte, Dumnezeu a pregătit o cale a faptelor bune pentru credincioși, pe care El le va realiza în și prin ei în timp ce umblă prin credință. Aceasta nu înseamnă a face o faptă bună pentru Dumnezeu; înseamnă că Dumnezeu își realizează lucrarea Sa în și prin credincioși (cf. Fil. 2:13). Această cale a faptelor bune este discutată de Pavel în Efeseni 4-6.

În concluzie, 2:1-10 demonstrează că, deși oamenii sunt morți din punct de vedere spiritual și merită numai mânia lui Dumnezeu, prin harul Său minunat, El a asigurat mântuirea prin credință. Credincioșii sunt lucrarea lui Dumnezeu în și prin care El face fapte bune.

E. Noua poziție colectivă (2:11-22)

Oamenii care au primit mântuirea prin har a lui Dumnezeu nu sunt lăsați singuri, ci sunt uniți cu alți credincioși. În 2:11-22 Pavel a dezvoltat acest concept al unității corporative a evreilor și neevreilor din Biserică, trupul lui Hristos (cf. 1:22-23).

1. AFIRMAREA UNITĂȚII (2:11-13)

a. Dezbinarea din trecut (2:11-12)

2:11. După ce a încheiat discuția sa despre credincioși, lucrarea lui Dumnezeu (v. 1-10), Pavel a început această secțiune prin particula deductivă (*dio*, **De aceea**) pentru a-i avertiza pe efeseni de poziția deloc de invidiat de a nu avea o relație cu Dumnezeu. Pavel le-a poruncit: **aduceți-vă aminte** (în NIV aceste cuvinte apar la începutul v. 11 — n.tr.) că **altădată erați Neamuri din naștere și numiți netăiați împrejur** de evrei. Evreii, fiind circumciși fizic (**în trup**) îi desconsiderau pe toți neevreii numindu-i „netăiați împrejur”. Această diferență fizică dintre evrei și neevrei a influențat toate domeniile vieților lor. O mare barieră socială și spiritu- ală exista între ei.

2:12. Neevreilor le lipsea semnul exterior al circumciziei și acest lucru însemna că le lipseau și cinci privilegii pe care Dumnezeu le-a dat poporului Israel. În primul rând, ei erau **fără Hristos** nu numai sub aspect personal (fapt valabil și în cazul multor evrei), ci și sub aspectul lipsei speranței naționale în venirea lui Mesia.

În al doilea rând, ei erau **fără drept de cetățenie în Israel**. Ei nu aparțineau statului teocratic al Israelului (cf. Rom. 9:4). Cuvântul tradus „fără drept” este *apellotriōmenoi*, „înstrăinat” sau „alienat”. Este folosit de încă două ori (Ef. 4:18; Col. 1:21). Cu toate că unii neevrei au fost primiți în cadrul iudaismului ca prozeliti, neevreii ca întreg erau excluși; astfel ei erau înstrăinați.

În al treilea rând, ei erau **străini de legăminte făgăduinței** (cf. Ef. 3:6). Ei erau privați de participarea directă la legămintele lui Dumnezeu și astfel nu aveau speranța gloriei viitoare și a binecuvântărilor cum avea Israelul. „Legămintele” Israelului sunt: legământul avraamic (Gen. 12:1-3; 15:18-21; 17:1-8), cel palestinian (Deut. 28-30), cel davidic (2 Sam. 7:16; Ps. 89:1-4) și legământul nou (Ier. 31:31-34; Ez. 36:24-30). Aceste legăminte, toate având drept punct central „făgăduința” venirii lui Mesia și a binecuvântărilor prin El, au asigurat Israelul că are o existență națională, o țară, un Rege și binecuvântări spirituale.

În al patrulea rând, neevreii erau **fără nădejde**. Spre deosebire de Israel ei nu așteptau un Mesia-Eliberator personal al Epocii mesianice.

În al cincilea rând, ei erau **fără Dumnezeu** (*atheoi*, „în afară de Dumnezeu”) **în lume**. Neevreii se aflau într-o situație disperată.

Nu aveau un sens al vieții, speranță, scop sau direcție în viață.

b. Unitatea din prezent (2:13)

2:13. Expresia **Dar acum, în Hristos Isus** arată contrastul atât temporal („altădată” [v. 11] spre deosebire de „acum”) cât și pozițional („fără Hristos” spre deosebire de „în Hristos Isus”). Neevreii care **odinioară** erau **depărtați** (cf. v. 17) atât de Dumnezeu cât și de evrei (v. 12) au **fost apropiați prin sângele lui Hristos** (cf. v. 17). Ei au ajuns aproape de Dumnezeu și de evrei prin moartea sacrificatoare a lui Dumnezeu. Păcatul separă oamenii de Dumnezeu și numai ispășirea lui Hristos poate îndepărta bariera păcatului.

2. EXPLICAREA UNITĂȚII (2:14-18)

După ce a afirmat faptul unirii neevreilor și a evreilor (v. 13), Pavel a explicat ce înseamnă această unitate. El a discutat despre două lucruri în această secțiune: stabilirea păcii între credincioșii neevrei și evrei și între Dumnezeu și oamenii care cred în El.

a. Afirmarea păcii (2:14-16)

2:14. El (Hristos) **este pacea** dintre credincioșii evrei și neevrei, făcând din cele două grupuri **unul și a surpat zidul de la mijloc care-i despărțea**. „Pacea” este menționată de patru ori în trei versete (v. 14-15, 17 [de două ori]). Expresia „zidul de la mijlocul care-i despărțea”, care este menționată numai aici în Noul Testament, a fost interpretat în moduri diferite. Unii cu considerat că se referă la zidul din incinta Templului din Ierusalim care separa curtea neevreilor de curtea evreilor. Dar această concepție nu este validă pentru că Pavel nu a făcut nici o referință la Templul din Ierusalim și pentru că acest zid se afla încă în picioare când Pavel a scris această epistolă. Unii cred că zidul se referă la perdeaua din Templul din Ierusalim dintre locul preasfânt și locul sfânt. Dar era o perdea, nu un zid. Alții au sugerat că este vorba de „gardul” din jurul Legii menționat de unii rabini. Dar acel „gard” se referea mai mult la protecția Legii decât la ostilitatea menționată în acest context. Structura textului grecesc sugerează că zidul despărțitor nu era o barieră fizică, ci dușmănia spirituală dintre evrei și neevrei, care-i despărțea. Deoarece Hristos a distrus această dușmănie (cf. v. 16), între credincioșii evrei și neevrei nu mai trebuie să existe ostilitate.

Efeseni 2:15-19

2:15-16. Pavel a prezentat aici cum și de ce această dușmănie s-a sfârșit. Animizitatea dintre credincioșii evrei și cei neevrei a încetat datorită morții lui Hristos (**în trupul Lui** sugerează de fapt moartea Lui fizică; cf. Col. 1:22). El a făcut **Legea** „inoperantă“ (*katargēsas*) în viețile credincioșilor. Evreii și neevreii erau dușmani din cauză că primii doreau să respecte **Legea poruncilor, în orânduiri** ei (cf. Col. 2:14, 21-23), în timp ce neevreilor nu le păsa de ea. Această diferență a fost ca o barieră între ei. Dar acum când **Legea** este inoperantă („Hristos este sfârșitul Legii“ [Rom. 10:4]), ostilitatea dintre evrei și neevrei a dispărut. Unele traduceri (ex., KJV, NASB) conduc la ideea că **Legea** era dușmănia, dar acest lucru este greșit; **Legea** era cauza ostilității. Hristos a „surpat“ bariera (ostilitatea) făcând **Legea** inoperantă.

Hristos a avut două scopuri în încheierea ostilității. Primul scop a fost: **să facă pe cei doi să fie în El însuși un singur om nou, făcând astfel pace.** Cuvântul „nou“ (*kainon*) înseamnă nou sau proaspăt în caracter sau calitate, nu nou ca timp (*neos*). Acest „om nou“ (Ef. 2:15), sau „o nouă umanitate“, mai este numit „un singur trup“ (v. 16), Biserica. În Biserică neevreii nu devin evrei, nici evreii nu devin neevrei. În loc de acest lucru, credincioșii evrei și neevrei devin creștini, o entitate nouă și unică.

Al doilea scop al lui Hristos în distrugerea ostilității a fost de a-i „împăca“ **pe cei doi** — evreii și neevreii — **într-un singur trup** (cf. 3:6). Această împăcare a fost realizată **prin cruce, prin care** Hristos a omorât (**a nimicit**) **vrăjmășia** dintre oameni și Dumnezeu. Cu toate că **El** a fost omorât, la rândul Lui a omorât **vrăjmășia** dintre evrei și neevrei. În 2:14 reconcilierea este între credincioșii evrei și neevrei și în versetul 16 ea este între oameni și Dumnezeu. Pavel mai menționează împăcarea (îndepărtarea dușmăniei) dintre om și Dumnezeu și în alte părți (Rom. 5:10; 2 Cor. 5:18-20; Col. 1:20).

b. *Anunțarea păcii (2:17-18)*

2:17-18. Versetul 17 începe în greacă cu „și“ (netradus în NIV — nici în COR — n.tr.). Acest cuvânt leagă versetul 17 de versetul 14. Pe lângă faptul că Hristos este „pacea noastră“ (v. 14), El a adus **vestea bună a păcii**. Când a făcut Hristos acest lucru? Cu siguranță că această expresie se referă la predicarea păcii de către apostoli, nu atât de către Hristos însuși, pentru că Hristos a predicat aproape în întregime numai evreilor

(Mat. 10:5-6; 15:24-27). De asemenea, pacea care a fost predicată se întemeia pe moartea lui Hristos, nu atât pe viața Lui de pe pământ. Această **pace** este pentru cei ce erau **departe** (cf. Ef. 2:13), adică neevreilor (care erau fără Hristos și înstrăinați de Israel și de legămintele lui, v. 12) și cei **ce erau aproape**, adică evreii (care au „legămintele făgăduinței“, v. 12).

Ca rezultat al acestui mesaj al păcii credincioșii evrei și neevrei au **intrare la Tatăl, într-un Duh** (cf. 1 Cor. 12:13). „Intrare“ poate însemna „introducere“ în sensul că Hristos este „introducerea“ credinciosului la Tatăl. Dar este mai bine să interpretăm aceste cuvinte în sensul că Hristos le oferă credincioșilor acces. Cuvântul grecesc folosit pentru „intrare“ (*prosagōgēn*, „apropiere“) mai este folosit în Noul Testament numai în Romani 5:2 și în Efeseni 3:12. Lucrarea Trinității se vede aici, așa cum s-a întâmplat des în această epistolă. Aici credincioșii au intrare la Dumnezeu Tatăl prin Duhul Sfânt datorită morții lui Hristos pe cruce.

Pavel a subliniat în 2:14-18 în patru moduri faptul că cei doi (evreul și neevreul) au fost uniți: (1) „cei doi“ (*ta amphotera*) sunt făcuți „unul“ (v. 14); (2) „un singur om nou“ este creat din „cei doi“ (v. 15); (3) „într-un singur trup“ „a împăcat pe cei doi“ (*tous amphoterous*; v. 16) și (4) „și unii și alții“ (*hoi amphoteroi*) au „intrare... într-un Duh“ (v. 18). Nimic nu poate fi mai clar decât faptul că această nouă unitate înlocuiește dușmănia.

3. CONSECINȚA UNITĂȚII (2:19-22)

După ce a afirmat și a explicat unirea credincioșilor evrei și neevrei, Pavel a prezentat apoi consecințele acestei unități.

a. *Faptul: o relație nouă (2:19)*

2:19. Așa dar (ara oun) voi, adică credincioșii neevrei, **nu mai sunteți nici străini (xenoî; cf. v. 12), nici oaspeți ai casei.** Neevreii credincioși au devenit **cetățeni cu sfinții, oameni din casa lui Dumnezeu**. Ei au devenit o parte din grupul celor răscumparați din toate timpurile începând cu Adam. Totuși, acest lucru nu înseamnă că Biserica moștenește binecuvântările promise Israelului. Există trei motive pentru acest lucru: (1) Pavel a discutat în acest context despre „un singur om nou“ (v. 15), despre un „singur trup“ (v. 16). Acest lucru nu înseamnă că neevreii sunt încorporați în Israel, ci faptul că evreii și neevreii credincioși sunt încorporați

într-o nouă „umanitate“. (2) Pavel a afirmat specific că neevreii sunt încorporați împreună „cu sfinții“ și în „casa lui Dumnezeu“ (v. 19); el nu a folosit cuvântul „Israel“. Dacă Pavel ar fi vrut să spună că Biserica a devenit „Israelul“, ar fi numit ambele grupuri, așa cum a făcut în versetul 11. (3) Pavel a arătat că această relație nouă este zidită „pe temelia apostolilor și proorocilor, piatra din capul unghiului fiind Isus Hristos“ (v. 20). Acest lucru a început în ziua Cincizecimii, nu în Vechiul Testament. Este adevărat, credinșii neevrei au devenit parte din grupul celor răscumpărați din toate timpurile (v. 19). Dar faptul că au fost încorporați împreună cu credinșii evrei într-un „singur om nou“ a început în mod evident atunci când Biserica a fost înființată în ziua Cincizecimii.

b. Cauza: o nouă structură (2:20-22)

Pavel a descris Biserica ca o mare clădire, un templu sfânt în care locuiește Dumnezeu. Imaginea lui Dumnezeu locuind în templu provine din Vechiul Testament. Pavel a scris despre temelia clădirii (v. 20), despre formarea (v. 21) și funcția ei (v. 22).

2:20. Pavel a descris mai întâi temelia clădirii. Motivul pentru care credinșii neevrei sunt „cetățeni cu sfinții“ (v. 19) este că sunt **zidiți pe temelia apostolilor și proorocilor**. „Proorocii“ sunt din epoca Noului Testament, nu din cea a Vechiului Testament. „Proorocilor“ urmează cuvântului „apostolilor“ aici, în 3:5 și în 4:11. Acești oameni au primit revelația tainei Bisericii în epoca prezentă, taină care a fost ascunsă în trecut, adică în vremea Vechiului Testament (3:5).

Cuvintele „apostolilor și proorocilor“ pot modifica termenul „temelie“. Acest lucru poate însemna: (a) că temelia a fost construită de către ei; (b) că temelia a venit de la ei; (c) că ei au o temelie; sau, cel mai plauzibil, (d) că ei sunt temelia. Expresia poate fi tradusă: „temelia care constă din apostoli și prooroci“. Acest lucru poate fi înțeles mai bine în lumina textului din 4:11, unde apostolii și profeții erau oameni cu daruri care au fost dăruiați Bisericii ca „temelie“. Mai mult, această concepție se potrivește cel mai bine contextului, care afirmă: **piatra din capul unghiului fiind Isus Hristos**, adică El este parte din temelie. În metodele folosite în construcție în antichitate „piatra din capul unghiului“ era așezată cu multă atenție. Rolul ei era crucial întrucât întreaga clădire era aliniată în funcție de ea. Temelia Bisericii, adică apostolii și profeții, trebuia să fie

aliniați în mod corect în funcție de Hristos. Toți ceilalți credinșii sunt zidiți pe această temelie, viețile lor fiind evaluate în funcție de Hristos.

2:21. Apoi Pavel a abordat tema formării clădirii. În Hristos **toată clădirea este bine încheată**. ASV traduce: „fiecare clădire“ (în loc de „toată clădirea“). Dar este preferabil să interpretăm astfel încât textul grecesc să se refere la o singură suprastructură, probabil alcătuită din mai multe părți. Participiul tradus „bine încheată“ este *synarmologoumenē*, folosit numai aici și în 4:16. El arată că diversele părți ale clădirii sunt potrivite cu îndemănare, nu aruncate la întâmplare. Această structură **crește** (lit., „continuă să crească“ [timpul prez.]) **ca să fie un Templu sfânt în Domnul**. Acest lucru arată că Biserica este un organism viu care crește pe măsură ce noi credinșii sunt incluși în suprastructura acestui templu (cf. 4:15-16; 1 Pet. 2:5). Credinșii evrei și neevrei sunt „bine încheați“ („legați“) într-un organism numit „un Templu sfânt“ (cf. „un singur om nou“ [Ef. 2:15] și „un singur trup“ [v. 16]). Cuvântul pentru templu (*naos*) se referă întotdeauna la sanctuarul din interiorul structurii fizice din Ierusalim, nu la întreaga zonă a Templului care avea mai multe curți (*hieron*).

2:22. Acum Pavel a discutat despre funcția templului. Dumnezeu a așezat credinșii individuali în această structură; astfel ei sunt **zidiți împreună**. Scopul acestui templu este să devină **un lăcaș al lui Dumnezeu, prin Duhul**. În Vechiul Testament gloria lui Dumnezeu se afla în Templu, fapt ce reprezenta prezența Sa în mijlocul poporului Său. În epoca aceasta Dumnezeu locuiește în templul Său cel nou care este construit nu din materiale fără viață, ci din credinșii vii. Duhul Sfânt locuiește în fiecare credinșii în mod individual (cf. Ioan 14:17; Rom. 5:5; 8:9, 11; 1 Cor. 2:12; Gal. 3:2; 4:6; 1 Ioan 3:24; 4:13), care este astfel un „templu“ (1 Cor. 6:19). Dar templul din Efeseni 2:21-22 se referă la „locuirea“ *colectivă* a Duhului Sfânt (cf. 1 Cor. 3:16; 2 Cor. 6:16), „templul“ Său compus din *toți* credinșii evrei și neevrei.

„Prin Duhul“ apare exact în această formă în Efeseni 3:5.

În concluzie, Pavel a arătat că, deși neevreii se aflau în trecut în afara casei lui Dumnezeu, ei sunt acum un „om nou“ împreună cu credinșii neevrei. Această nouă entitate este asemenea unui templu a cărui

Efeseni 3:1-5

structură are drept temelie apostolii și profeții, Hristos fiind Piatra din capul unghiului; este locuit de Dumnezeu prin intermediul Duhului Sfânt.

F. O paranteză despre răspândirea tainei (3:1-13)

După ce a discutat despre unitatea dintre credincioșii evrei și neevrei din Biserică (2:11-22), Pavel a început să se roage pentru acești credincioși. Dar s-a oprit în mijlocul propoziției (la sfârșitul v. 3:1) și a făcut o digresiune vorbind despre taina lui Hristos. El a prezentat această taină și responsabilitatea lui de a o răspândi. Apoi și-a reluat rugăciunea începând cu versetul 14.

1. INTRODUCEREA (3:1)

3:1. Cuvintele traduse **iată de ce** (folosite și în v. 14) sunt legate nemijlocit de pasajul anterior (2:11-22), care a afirmat că credincioșii evrei și neevrei sunt așezați împreună pentru a forma o clădire nouă. Dar ele se mai referă în mod general și la prima parte a epistolei în care Pavel a discutat despre harul lui Dumnezeu față de neevrei. Cuvintele: **eu, Pavel, întemnițatul lui Isus Hristos pentru voi, Neamurilor** se referă la întemnițarea lui Pavel în Roma datorită slujirii lui Hristos (cf. 4:1; 2 Tim. 1:8; Filim. 1, 9) și mai ales datorită lucrării sale ca apostol al neevreilor (2 Tim. 1:11-12). Datorită credincioșiei sale față de slujba încredințată de Dumnezeu pentru neevrei (Ef. 3:2) s-a iscat o opoziție furibundă a evreilor împotriva lui. Acest lucru a dus la atacarea sa în Ierusalim și judecarea lui în Cezarea și în Roma.

2. TAINA (3:2-6)

a. Dispensația harului lui Dumnezeu (3:2)

3:2. Întrerupându-se în mijlocul unei propoziții în versetul 1, Pavel a început o nouă propoziție lungă care s-a încheiat cu versetul 13 (una dintre cele opt propoziții lungi din Ef.; vezi comentariile de la 1:13-14). Este o propoziție condițională în care 3:2 servește drept introducere (**Dacă cel puțin** în v. 2 este lit., „dacă într-adevăr”), iar versetul 13 este concluzia ei. Pavel a scris despre **isprăvnicia harului lui Dumnezeu, care i-a fost dată** (v. 2) și a încheiat cerându-le să nu se descurajeze din cauza închiderii sale la Roma (v. 13). Detaliile mesajului și ale lucrării sale sunt date în versetele 3-12. Expresia „dacă cel puțin” este tradusă astfel pentru că este sigur că efesenii au auzit de

responsabilitatea sa. Acum el a vorbit despre ea mai în detaliu. Cuvântul „isprăvnicia” (*oikonomia*; cf. v. 9) are sensul de administrare sau de slujbă încredințată care trebuia dusă la bun sfârșit (*oikonomia* este trad. „isprăvnicie” și în 1 Cor. 9:17 și în Col. 1:25). Pavel trebuia să administreze „darul harului lui Dumnezeu” (Ef. 3:7) care i-a fost dat. El a vorbit mai pe larg despre acest lucru în versetele 3-6. Acest har i s-a dat pentru a-l răspândi printre neevrei (v. 1) la Efes (**față de voi**), pentru că el era un apostol al neevreilor (Gal. 2:7; Ef. 3:8)

b. Revelarea tainei (3:3-5)

3:3. NIV începe versetul 3 prin „adică”, fapt ce arată că **taina** este „harul” menționat în versetul 2. Această taină (un adevăr până atunci necunoscut) nu este definită înainte de versetul 6. Cunoașterea tainei i-a fost dată lui Pavel prin **descoperire dumnezeiască**, despre care, de fapt, el a mai scris **în puține cuvinte**, nu în altă epistolă, ci în aceasta (2:11-22).

3:4. Creștinii efeseni își puteau **închipui priceperea** (*synesin*; cf. Col. 1:27; 2:2) lui **despre taina lui Hristos** „citind” ceea ce Pavel a „scris” deja. Următoarele cuvinte ale lui Pavel (Ef. 3:5-6) vor mări cunoașterea lor despre taină. „Priceperea” lui nu se referea la propria lui descoperire, ci i-a fost revelată de Dumnezeu.

3:5. Apoi Pavel a spus când i-a fost descoperită taina. Taina **n-a fost făcută cunoscut fiilor oamenilor în celelalte veacuri în felul cum a fost descoperită acum**. Această afirmație a dus la unele dezbateri între cercetătorii Bibliei. Problemele sunt legate de adverbul comparativ „cum” (*hōs*). Unii consideră că sensul lui este restrictiv (o comparație în grad), adică taina a fost parțial descoperită în Vechiul Testament, dar este acum revelată total în epoca Bisericii. Ideea acestor versete ar fi în acest caz că Dumnezeu nu a revelat această taină în trecut *în măsura* în care a descoperit-o acum. Alții consideră că adverbul are sens descriptiv (o comparație de fel), adică în Vechiul Testament nu a fost dată nici o descoperire a tainei și ea a fost descoperită pentru prima dată în Noul Testament.

A doua concepție este o interpretare mai bună din cinci motive: (1) Deși sensul restrictiv al adverbului „cum” este mai obișnuit, sensul descriptiv *este* totuși folosit uneori (ex., Petru a spus că ucenicii nu erau beți „cum” credeau evreii [Fapte 2:15]). (de fapt,

uneori „cum“ poate fi tradus „că“, ex., în 2 Tim. 1:3.)

(2) Contextul susține această concepție pentru că Pavel a scris că taina a fost ascunsă în trecut (Ef. 3:9).

(3) Coloseni 1:26, textul paralel al textului din Efeseni 3:5, nu folosește adverbul comparativ „cum“, dar afirmă explicit că „taina [a fost] ținută ascunsă din veșniciei... dar“ a fost „descoperită acum“ (*nun de*) sfinților.

(4) Poziția adverbului temporal „acum“ (*nun*) se potrivește cu cea din versetul din Coloseni 1:26, marcând contrastul dintre cele două epoci. În trecut taina nu era cunoscută, dar „acum“ este cunoscută. Acest lucru este susținut de același adverb temporal (*nun*) din Efeseni 3:10: „Înțelepciunea nespus de felurită a lui Dumnezeu“ (care este taina) „azi“ („acum“, NIV — n.tr.) să fie făcută de cunoscut oștilor cerești. Dacă ființele cerești nu cunoșteau taina în Vechiul Testament, cum ar fi putut afla despre ea oamenii? Pentru că ființele cerești au aflat despre taină prin Biserică (care nu a existat înainte de Cincizecime) oamenii din Vechiul Testament cu siguranță că nu au cunoscut taina.

(5) „Descoperită“ înseamnă „a dezvălui, a da la iveală“ lucruri care erau complet ascunse sau acoperite. De aceea este greșit să spunem că taina a fost *parțial* descoperită în Vechiul Testament.

Cei care aderă la prima concepție („cum“ este considerat un comparativ de grad) susțin că pasaje precum Isaia 2:1-4 și 61:5-6 arată că neevreii au primit binecuvântările lui Dumnezeu împreună cu Israelul. Dar aceste pasaje vorbesc despre Mileniu, nu despre conceptul unirii neevreilor și evreilor într-un singur trup, Biserica.

Această taină a fost descoperită **prin Duhul** (cf. Ef. 2:22) **sfinților apostoli și prooroci ai lui Hristos** (cf. 2:20; 4:11). Unii au susținut ideea că această descoperire i-a fost dată lui Pavel, dar 3:5 afirmă explicit că ea a fost dată apostolilor și profeților și că Pavel a fost unul dintre cei care trebuia să o răspândească.

c. Constituirea tainei (3:6)

3:6. Pavel a definit acum „taina“. Folosind trei substantive compuse el a afirmat că credincioșii neevrei împreună cu cei evrei (a) **sunt** „moștenitori“ **împreună** ai bogățiilor lui Dumnezeu (1:3-14), (b) fac parte dintr-un **singur trup** (cf. 2:16; *sysōma* apare numai în 3:6 în NT) și (c) **iau parte... la**

aceeași făgăduință (promisiunea mesianică; cf. 2:12; Gal. 3:29) **în Hristos Isus**. (Vezi comentariile de la Ef. 2:19 și 3:5 cu privire la relația dintre Biserică și Israel.)

Astfel taina nu este un lucru misterios, ci un secret sacru păstrat ascuns în trecut, dar descoperit acum. Acest lucru a fost făcut posibil **prin Evanghelia** propovăduită: credincioșii evrei împreună cu **Neamurile** credincioase formează un singur „trup“. Taina nu constă din faptul că neevreii vor fi mântuiți, pentru că Vechiul Testament mărturisește despre acest lucru, ci constă în faptul că credincioșii evrei și neevrei sunt uniți. A fost un concept revoluționar atât pentru evrei cât și pentru neevrei!

3. LUCRAREA (3:7-12)

După ce a prezentat taina (v. 2-6), Pavel a abordat acum subiectul lucrării sale de vestire a acestei taine neevreilor.

a. Intrarea sa în lucrare (3:7-8a)

3:7-8a. Cuvintele: **slujitor** (al Evangheliei; cf. v. 6) **am fost făcut eu** arată slujba lui Pavel (Col. 1:23). Cuvântul „slujitor“ (*diakonos*) subliniază nu ideea de subjugare (așa cum face *doulos*, „rob“), ci ideea de slujire sau servire, așa cum servește cineva la masă (Ioan 2:5, 9). Această slujbă se întemeiază pe **darul harului lui Dumnezeu** (cf. Ef. 3:2) **dat** lui Pavel **prin lucrarea puterii Lui** (cf. 1:19; Col. 1:29). Textul grecesc implică mult mai clar faptul că slujba lui Pavel a fost inițiată de „darul harului lui Dumnezeu“ și continuă prin „lucrarea (*energeian*) puterii (*dynameōs*) Lui“. Slujirea în **harul acesta** — prin puterea lui Dumnezeu, nu a lui proprie — era responsabilitatea lui Pavel, deși el se considera **cel mai neînsemnat dintre toți sfinții** (*hagiōn*, cf. Ef. 1:1, 15). Acest lucru arată umilința profundă a lui Pavel în lumina harului extraordinar de generos al lui Dumnezeu.

b. Îndeplinirea lucrării (3:8b-9)

3:8b-9. Modul în care și-a îndeplinit Pavel lucrarea este prezentat de două verbe la infinitiv (în NIV — n.tr.). În primul rând, el spune: **mi-a fost dat să vestesc Neamurilor bogățiile nepătrunse ale lui Hristos**. În al doilea rând: **să pun în lumină înaintea tuturor care este isprăvnicia acestei taine**. Deși Pavel a lucrat atât printre evrei cât și printre neevrei (cf. comentariilor de la Fapte 9:15), el a fost desemnat în mod special drept

Efeseni 3:10-15

apostolul „Neamurilor“ (Rom. 11:13; Gal. 1:16; 2:7-8).

Neevreii pot cunoaște unele lucruri despre bogățiile binecuvântărilor lui Hristos (cf. „bogățiile harului Său“ din Ef. 1:7 și 2:4 și expresie „Dumnezeu, care este bogat în îndurare“ din 2:4). Cu toate acestea, bogăția spirituală incomprehensibilă a lui Hristos nu poate fi înțeleasă niciodată în totalitate (*anexichniaston*, lit., „care nu poate fi găsit după urme“; folosit numai aici și în Rom. 11:33). Misiunea lui Pavel era să proclame public *tuturor*, nu numai efesenilor (cf. Ef. 3:2) isprăvnicia tainei sacre a lui Dumnezeu (v. 3-4, 6). Această taină a fost „ascunsă“ **din veacuri în Dumnezeu** (cf. v. 5), Creatorul Universului. Înainte de a crea **toate lucrurile** Dumnezeu s-a gândit deja la acest adevăr minunat care face parte din planul Său etern (cf. 1:4, 11).

c. Scopul lucrării (3:10-12)

3:10-12. Scopul (*hina*) lucrării lui Pavel era **ca domniile și stăpânirile din locurile cerești să cunoască... înțelepciunea** (*sophia*) **nespus de felurită a lui Dumnezeu**. În greaca clasică adjectivul „felurită“ (*polypoikilos*) se referea la frumusețea unei broderii sau la varietatea de culori a florilor (cf. *poikilēs*, „felurit“ din 1 Pet. 4:10; trad. „în diversele lui forme“ în NIV — n.tr.). „Înțelepciunea nespus de felurită a lui Dumnezeu“ nu se referă la răscumpărare ca atare, ci la relația nouă dintre credincioșii evrei și neevrei dintr-un singur trup. Înțelepciunea aceasta este comunicată **prin Biserică**; destinatarii descoperirii sunt ființele angelice din „locurile cerești“ (cf. Ef. 1:3). „Domniile și stăpânirile“ se referă atât la îngeri buni cât și la îngeri răi, așa cum se vede în 6:12 (cf. 1:21). Văzând prezența într-un singur trup al evreilor și al neevreilor, ființele angelice trebuie să recunoască faptul că acest lucru este o dovadă a înțelepciunii lui Dumnezeu.

Această taină — faptul că toți credincioșii, evrei și neevrei, se află într-un singur trup (3:6) — a fost descoperită apostolilor și profeților (v. 5) și a fost vestită de Pavel (v. 7-9). Scopul ei a fost ca ființele angelice să vadă înțelepciunea atât de diversă a lui Dumnezeu. Toate aceste lucruri au fost **după planul veșnic pe care l-a făcut în Hristos Isus, Domnul nostru** (v. 11). Acest lucru înseamnă fie că Dumnezeu își îndeplinește acum scopul Său etern, fie că El l-a îndeplinit în Hristos acum aproape 2.000 de ani. Ultima

concepție este preferabilă pentru că (a) „l-a făcut“ este la timpul trecut, nu prezent și (b) includerea evreilor și a neevreilor credincioși într-un singur trup a fost un fapt realizat prin moartea lui Hristos.

Prin credința în Hristos creștinii au dreptul de a se adresa lui Dumnezeu cu încredere (*slobozenia, parrēsia*, lit., „curaj, îndrăzneală“; cf. Evr. 3:6; 4:16; 10:19, 35) și au acces (**apropierea, prosagōgē**; cf. Ef. 2:18; Rom. 5:2) înaintea Lui. Cu toate că planul etern al lui Dumnezeu a fost realizat în Hristos cu aproape două milenii în urmă, credincioșii se pot adresa lui Dumnezeu și pot veni înaintea Lui plini de curaj și de încredere.

4. ÎNDEMNUL (3:13)

3:13. Acest verset marchează încheierea propoziției începute în versetul 2. Dacă efesenii ar înțelege „isprăvnicia harului lui Dumnezeu... dată“ lui Pavel (v. 2), ei nu și-ar „pierde“ **cumpătul din pricina necazurilor** lui **pentru** ei. Suferințele lui erau spre câștigul și **slava** lor. Dacă Pavel nu ar fi vestit printre neevrei isprăvnicia tainei harului lui Dumnezeu, atunci evreii nu ar fi fost ostili față de el și el nu ar fi fost întemnițat. Predicarea lui a adus mântuirea neevreilor, dar și mânia multor evrei împotriva lui. Cu toate acestea, mulți alții au devenit membri ai Bisericii, trupul lui Hristos, și aceasta era slava lor.

G. Rugăciunea pentru consolidarea dragostei (3:14-21)

După ce a afirmat că, din punct de vedere pozițional, credincioșii neevrei și evrei fac parte dintr-un „singur om nou“ (2:15), care este trupul lui Hristos, Pavel s-a rugat pentru ca ei să fie uniți și din punct de vedere experimental. Dorința lui a fost ca ei să cunoască cu adevărat și să experimenteze dragostea lui Hristos și astfel să o arate și unii altora.

1. ABORDAREA RUGĂCIUNII (3:14-15)

3:14-15. Versetele 14-19 în greacă formează alta din cele opt fraze lungi ale lui Pavel din Efeseni (vezi comentariile de la 1:3-14). **Iată de ce** este o expresie repetată din versetul 1, când Pavel a început să se roage. Apoi el s-a întrerupt înainte de terminarea frazei pentru a dezvolta tema tainei, trupul lui Hristos, și tema lucrării sale de vestire a acestei taine. Îngenuncherea lui Pavel în rugăciune este una dintre pozițiile

pentru rugăciune (în picioare, în genunchi, prosternat la pământ) din Scriptură. Traducerea mai scurtă **Tatălui** (NIV) este preferabilă celei mai lungi din KJV (și COR) „Tatălui Domnului nostru Isus Hristos”. Expresia **din care își trage numele orice familie** este tradusă în NIV „din care își trage numele întreaga Lui familie”, ceea ce înseamnă că întreaga creație, atât îngerii cât și oamenii, formează o singură familie al cărei tată este Dumnezeu. Dar acest lucru prezintă probleme gramaticale pentru că în greacă nu există pronumele „Lui” după cuvântul „întreaga”. O traducere mai bună este „din care își trage numele orice familie” (cf. COR, ASV, NASB, RSV). Pavel nu a spus că Dumnezeu este Tatăl tuturor, ci că El este Prototipul tatălui. A fi „tată” este un concept ce provine de la Dumnezeu, nu de la oameni. El este primul Tată, singurul a cărui poziție de tată nu provine de la nimeni. Astfel fiecare familie „își trage numele”, adică există ca o familie cu un tată, din El. Acest lucru se întâmplă datorită Lui. Acestui Tată s-a rugat Pavel.

2. CEREREA DIN RUGĂCIUNE (3:16-19)

Deși fraza începe în versetul 14 și se termină în versetul 19, cererea lui Pavel începe în versetul 16. În această rugăciune el a cerut un singur lucru.

a. Enunțarea cererii: întărirea omului interior (3:16-17a)

3:16-17a. Prima parte a cererii lui Pavel este ca Dumnezeu, **potrivit cu** (*kata*, lit., „conform standardului”) **bogăția slavei Sale** (cf. 1:7, 18; 2:4; 3:8) **să îi facă** pe credincioși să fie **întăriți** (*krataiōthēnai*, „a fi puternic pentru a învinge rezistența”, cf. *kratous* din 1:19 și *kratei* din 6:10) **în putere** (*dynamis*, putere dinamică vie; cf. 3:20) **prin Duhul Lui, în omul dinăuntru** adică în ființa interioară a credincioșilor). Rezultatul acestui lucru este: **Hristos să locuiască în inimile lor**, adică în întreaga lor personalitate, **prin credință**. „Să locuiască” (*katoikēsai*) se referă nu la începutul locuirii lui Hristos în momentul mântuirii, ci la dorința ca Hristos, literal, „să fie acasă” în inima credincioșilor, adică în centrul ființei lor, sau, în alte cuvinte, să fie înrădăcinat adânc în viețile lor. Ei trebuie să-L lase pe Hristos să devină factorul dominant al atitudinilor și comportamentului lor.

b. Afirmarea scopului: înțelegerea dragostei lui Hristos și umplerea cu plinătatea lui Dumnezeu (3:17b-19)

3:17b-19. Pavel și-a continuat rugăciunea repetându-și cererea ca Hristos să fie centrul vieții credincioșilor. El a afirmat acest lucru printr-o metaforă mixtă folosind terminologia biologică și arhitecturală: **având rădăcina** (ca o plantă) **și temelie** (ca o construcție) **pusă în dragoste**. Gerunziul (participiu în gr.) „având” indică o acțiune trecută care are rezultate continue. Scopul cererii este: **să puteți** (*exischysēte*, „să aveți putere inerentă”) **pricepe împreună cu toți sfinții, care este lărgimea, lungimea, adâncimea și înălțimea**. Aceste mărimi nu exprimă capacitatea completă de înțelegere, ci dimensiunea foarte mare a lucrurilor care trebuie înțelese.

Este interesant faptul că încă o dată — ca în (a) 1:13-14; (b) 1:17; (c) 2:18; (d) 2:22; și (e) 3:4-5 — Pavel a vorbit despre Trinitate: Tatăl (v. 14), Duhul (v. 16) și Fiul (v. 17).

Conținutul acestei comprehensiuni este: **să cunoașteți** din punct de vedere experimental **dragostea lui Hristos, care întrece orice cunoștință** (cf. Fil. 4:7). Cu cât un creștin cunoaște mai mult despre Hristos, cu atât este mai uimit de dragostea lui Hristos pentru el.

Scopul final este **să ajungeți plini de toată plinătatea lui Dumnezeu**. Traducerea KJV și RSV: „ca să vă umpleți cu toată plinătatea lui Dumnezeu” este greșită, pentru că înseamnă că întreaga plinătate a lui Dumnezeu poate fi conținută de viața unui credincios. Dar acest lucru ignoră prepoziția greacă *eis* care denotă un scop; traducerea NIV este corectă în această privință: „să vă umpleți în măsura întregii plinătăți a lui Dumnezeu”. Plinătatea Dumnezeirii se află numai în Hristos, și numai prin El un credincios este complet (Col. 2:9-10). Deși în Hristos această plinătate divină este deja, din punct de vedere ideal, al credinciosului, Pavel s-a rugat ca ea să poată fi experimentată de fiecare (cf. Ef. 4:13). Experimentarea calității morale și a perfecțiunii lui Dumnezeu îi determină pe credincioșii evrei și neevrei să se iubească unii pe alții. Din punct de vedere pozițional ei sunt una în Hristos; din punct de vedere experimental ei trebuie să se iubească unii pe alții, pentru că sunt una în El.

3. LAUDA (3:20-21)

3:20-21. Pavel și-a încheiat rugăciunea cu o doxologie. El L-a lăudat pe Dumnezeu

Efeseni 4:1-3

care **prin puterea** (*dynamis*; cf. v. 16; 1:19) **care lucrează** (*energoumenēn*; cf. 1:19) **în noi, poate să facă nespus mai mult decât cerem sau gândim noi**. Nici un om sau înger (cf. 3:10) nu a putut concepe că evreii și neevreii pot să funcționeze împreună într-un singur trup. Dar prin puterea dragostei lui Dumnezeu din viața fiecărui credincios, Pavel era încrezător că credincioșii evrei și neevreii pot trăi împreună și se pot iubi. Acest lucru este uluitor și, deși este imposibil din punct de vedere natural, Dumnezeu îl poate îndeplini. De aceea Pavel I-a dat **slava** lui Dumnezeu, care trebuie să se manifeste **în Biserică**, unde minunea iubirii are loc și **în Hristos Isus**, care a făcut posibilă unirea dintre credincioșii evrei și neevreii.

Lauda Celui care a realizat acest lucru trebuie să continue în eternitate (cf. Rom. 11:36; 2 Tim. 4:18). Această doxologie servește ca o concluzie adecvată nu numai a acestei rugăciuni, ci și a primelor trei capitole ale cărții.

II. Comportarea Bisericii (cap. 4-6)

După ce a prezentat un conținut doctrinar în primele trei capitole, Pavel a vorbit în capitolele 4-6 despre câteva aplicații practice ale acestor doctrine. Insistența sa asupra „umblării” credinciosului este semnul distinctiv al acestei secțiuni. În NIV „umblarea” este tradusă prin „trăire”.

A. Umblarea în unitate (4:1-16)

După ce a prezentat unitatea dintre credincioșii evrei și neevreii și s-a rugat pentru această unitate obținută prin experimentarea reciprocă a dragostei lui Hristos, Pavel a arătat cum trebuie să trăiască ei în unitatea acestui trup. Acest lucru este realizat prin oamenii cu daruri care sunt dăruți Bisericii de către Hristos, pentru ca trupul lui Hristos să poată crește în toate domeniile.

1. BAZA UNITĂȚII (4:1-6)

a. Îndemn la unitate (4:1-3)

4:1. Pavel i-a îndemnat: **să vă purtați într-un chip vrednic de chemarea pe care ați primit-o**. NIV lasă impresia că acest mod de purtare se bazează pe faptul că Pavel era **întemnițat pentru Domnul**, dar textul grecesc nu susține această interpretare. În greacă textul este: „De aceea (sau **deci**), eu, cel întemnițat pentru Domnul (un fapt menționat deja în 3:1), vă sfătuiesc să vă purtați într-un

chip vrednic de chemarea pe care ați primit-o.” În concluzie, pe baza cuvintelor lui Pavel din capitolele 1-3, el i-a implorat pe ei să fie vrednici în comportarea lor. Cuvântul „vrednic” (*axiōs*) înseamnă „greutate egală”; chemarea și comportarea trebuie să fie în echilibru. „Chemarea” se referă nu numai la mântuirea credincioșilor (cf. Rom. 1:5-6; 1 Cor. 1:9), ci și la unirea lor într-un singur trup. De aceea comportarea unui creștin este importantă atât pentru viața lui personală cât și pentru responsabilitatea sa față de ceilalți credincioși din biserică.

4:2-3. Atitudinile credincioșilor sunt la fel de importante. Pavel a enumerat trei virtuți care trebuie să caracterizeze umblarea unui credincios. Prima dintre acestea este umilința. În cultura grecească umilința era considerată un viciu rezervat doar sclavilor. Dar Pavel a afirmat că sfinții trebuie să trăiască **cu toată smerenia**. Umlința este opusul mândriei. Pe de altă parte creștinii trebuie să nu afișeze o umilință falsă, ci să recunoască adevărul despre locul lor în planul lui Dumnezeu (cf. Ioan 3:30; Rom. 12:3). Această virtute este prezentată prima, datorită accentului pus de Pavel pe unitate (mândria creează dezbinare; umilința creează unitate) și pentru că Pavel a dorit să lanseze un contraatac împotriva mândriei care i-a caracterizat pe ei în trecut, astfel încât să faciliteze ascultarea și dependența de Dumnezeu. Hristos a fost exemplul suprem de umilință (Fil. 2:6-8).

În al doilea rând, un credincios trebuie să fie caracterizat de [„toată”] **blândeț** (*prautētos*; cf. adverbului care provine din același cuvânt din Gal. 6:1; 2 Tim. 2:25 și cf. substantivului din Gal. 5:23; Col. 3:12; 1 Pet. 3:15). Această virtute este opusul dorinței de a se afirma pe sine însuși, a durității și a rigidității. Ea sugerează păstrarea controlului asupra emoțiilor, dar nu slăbiciunea. Este o stare de mijloc între cea de mânie permanentă și cea din care lipsește orice reacție. Cel care este controlat de Dumnezeu se mânie atunci când este necesar acest lucru, dar niciodată nu este mândios la momentul nepotrivit. Moise a fost cunoscut ca omul cel mai blând de pe pământ (Num. 12:3). Totuși s-a mâniat când Israelul a păcătuit împotriva lui Dumnezeu (Ex. 32). Hristos a fost blând și smerit în inimă (Mat. 11:29), dar a devenit mândios atunci când unii evrei au transformat Templul într-un loc al hoților (Mat. 21:12-13).

În al treilea rând, credincioșii trebuie să manifeste **îndelungă răbdare** (*makrothymias*). Răbdarea este spiritul care niciodată

nu cedează, pentru că rezistă până la sfârșit în situații adverse (Iac. 5:10). Este o autoconstrângere care nu se grăbește să se răzbune (cf. Gal. 5:22; Col. 1:11; 3:12, 2 Tim. 4:2).

Atitudinile umilinței, blândetei și răbdării creează unitatea între creștini. După ce a prezentat aceste trei virtuți, Pavel a arătat apoi care este modul în care ele trebuie aplicate în purtare: **îngăduiți-vă unii pe alții în dragoste și căutați** (în gr. este un participiu, „făcând cu sârguință orice efort“) **să păstrați unirea Duhului, prin legătura păcii**. Creștinii nu trebuie să producă unitatea, ci să păstreze sau să păzească ceea ce a creat Dumnezeu prin acel „om nou“ (Ef. 2:15-16). Ei trebuie să păstreze această unitate „prin legătura“ care constă în „pace“. Preocuparea pentru pace va însemna că toți creștinii se vor tolera în dragoste, chiar dacă vor exista diferențe între ei.

b. Elementele unității (4:4-6)

4:4. Fără să folosească o conjuncție, Pavel a prezentat șapte elemente ale unității având în centru cele trei Persoane ale Trinității. Aceste lucruri constituie baza spiritului unității care trebuie să existe într-un grup de credincioși. Expresia **un singur trup** se referă la Biserica universală, la toți credincioșii (1:23; 2:16; 3:6). **Un singur Duh** este Duhul Sfânt care locuiește în Biserică (2:22). Cuvintele: **după cum și voi ați fost chemați la o singură nădejde a chemării voastre** arată că toți credincioșii au o speranță comună referitoare la viitorul lor cu Dumnezeu (cf. 1 Pet. 1:3; 3:15), o încredere care s-a născut atunci când au fost „chemați“ la mântuire (Ef. 1:4, 18; 2:7, 4:1).

4:5. Un singur Domn (cf. Rom. 10:12) se referă la Hristos, Capul Bisericii (Ef. 1:22-23; Col. 1:18). **O singură credință** vorbește, cel mai probabil, nu despre credința obiectivă, adică corpul de adevăruri crezute de creștini (ca în Fapte 6:7; 1 Tim. 3:9; 4:1, 6; Iuda 3), ci la credința subiectivă care este exercitată de toți creștinii în Hristos, Domnul lor (cf. Col. 2:7). **Un singur botez** se poate referi la botezul în apă, simbolul exterior al realității interioare, sau se poate referi la identificarea credinciosului cu Hristos și cu moartea Sa (Rom. 6:1-11; Gal. 3:27). Este puțin plauzibil ca expresia să aibă ultimul sens, botezul cu Duhul, pentru că se află în triada acestor elemente care se referă la Hristos, a doua Persoană a Trinității. De asemenea, nimic din contextul larg (Ef. 4:1-6) nu sugerează că este vorba de botezul

Duhului. Dacă se referă la botezul în apă, atunci ideea este că prin acest act credincioșii își demonstrează unitatea lor spirituală.

4:6. Cuvintele: Este un singur Dumnezeu și Tată al tuturor, care este mai presus de toți, care lucrează prin toți și care este în toți se referă la Dumnezeu Tatăl și la relația Lui cu toți credincioșii. Folosirea de patru ori în această frază a cuvântului „toți“ (și „tuturor“) se referă la „toți credincioșii“, nu la „toată omenirea“. Cu siguranță că aceste caracteristici nu sunt comune tuturor oamenilor. Dumnezeu este Tată „al“ tuturor celor care cred; ei sunt copiii Lui (Ioan 1:12; Gal. 3:26). De asemenea, El se află „mai presus“ de toți credincioșii fiind Suveranul lor. El trăiește „prin“ ei și se manifestă „în“ ei.

Trebuie făcute două remarci în legătură cu această listă care conține șapte elemente unificatoare (Ef. 4:4-6). Prima este că Trinitatea face parte integrală din listă. Acest grup de credincioși este vitalizat de un *Duh*, astfel încât credincioșii au o singură speranță. Acest grup este unit de singurul lui *Domn* (Hristos) prin actul de credință individual al fiecărui membru și identificarea lui cu El este manifestată printr-un singur botez. Un singur *Dumnezeu*, Tatăl, este suprem asupra tuturor, lucrează prin toți și locuiește în toți. Toate cele șapte elemente sunt unite în Trinitate.

A doua remarcă este că ordinea prezentării celor trei Persoane ale Trinității este interesantă. Pavel a început cu Duhul Sfânt, nu cu Tatăl. Motivul este că în versetele precedente el a discutat despre „unirea Duhului“ (v. 3) și în versetele 7-13 el a discutat despre darurile Duhului. Aceeași ordine a membrilor Trinității este dată în 1 Corinteni 12:4-6, unde Pavel a discutat de asemenea despre darurile Duhului.

2. PĂSTRAREA UNITĂȚII (4:7-16)

După ce a discutat despre baza unității (v. 1-6), Pavel a analizat acum mijloacele păstrării acestei unități (cf. „căutați să păstrați unirea“, v. 3) a trupului prin intermediul diverselor daruri.

a. Distribuirea darurilor (4:7-11)

4:7-8. Pavel a discutat anterior despre unitatea întregii Biserici (v. 1-6). Acum el a discutat diversitatea din Biserică (cf. unității din 1 Cor. 12:12-13 și diversității din 1 Cor. 12:4-11, 14-20). Dumnezeu îi dă **fiecăruia** dintre credincioși **harul** sau capacitatea (cf. Ef. 3:2, 7-8) **după măsura** (*metron*, folosit, de asemenea, în 4:13, 16) **darului lui**

Efeseni 4:9-11

Hristos, adică a darului pe care El dorește să-l dăruiască. Fiecare credincios trebuie să funcționeze în trupul lui Hristos prin puterea lui Dumnezeu, corespunzător darului (capacității spirituale) care i-a fost dăruit, nici mai mult, nici mai puțin. Acest lucru înseamnă că vor fi exercitate o varietate de daruri, așa cum este văzut în versetul 11, în Romani 12:4-6 și în 1 Corinteni 12:4-6. Mai mult, pentru că fiecare credincios primește „harul”, clericii și laicii — pentru a folosi termenii de astăzi — se află la același nivel în privința exercitării darurilor lor.

Efeseni 4:8 conține un citat din Vechiul Testament, care confirmă faptul că Dumnezeu dă daruri. Cei mai mulți cred că este un citat din Psalmul 68:18 având cinci schimbări minore și două schimbări majore. Cele două variații majore sunt: trecerea de la persoana a doua la persoana a treia și schimbarea direcției de la primirea de daruri din partea oamenilor, la oferirea de **daruri oamenilor**. Cu toate acestea, este mai bine să credem că Pavel nu a citat un anume verset al psalmului, ci a rezumat întregul Psalm 68, care are multe cuvinte similare cu cele din Psalmul 68:18. Mesajul central al psalmului este că un biruitor militar are dreptul să dea daruri celor care s-au identificat cu el. Hristos, care a luat captivi oamenii păcătoși răscumpărându-i, este Biruitorul care îi dăruiește ca daruri Bisericii. În timp ce Romani 12 și 1 Corinteni 12 vorbesc despre daruri date credincioșilor, Efeseni 4:7 vorbește mai mult despre credincioșii cu daruri dați Bisericii (cf. v. 11).

4:9-10. Versetele 9-11 servesc drept comentarii la două cuvinte ale citatului din versetul 8, și anume **S-a suit** (v. 9-10) și „a dat” (v. 11). În versetele 9-10 Pavel a comentat pe marginea cuvintelor „S-a suit”. Aceste două versete formează o paranteză în dezvoltarea temei, pentru că pasajul vorbește despre dăruirea darurilor. Înainte ca Hristos să se poată „sui”, El a trebuit să coboare. Care este sensul cuvintelor **în părțile mai de jos ale pământului**? Articolul posesiv, marcă a genitivului, „ale” poate fi interpretat în trei moduri: (1) „În părțile mai de jos, adică pământul” (un genitiv al apozitiei). Astfel expresia se referă la întruparea lui Hristos, „coborârea” Sa pe pământ. (2) „În părțile mai de jos decât pământul” (un genitiv de comparație). Astfel expresia înseamnă că Hristos a coborât în hades între moartea și învierea Sa. (3) „În părțile mai de jos care aparțin pământului” (un genitiv de posesie). Astfel expresia se referă la moartea și îngroparea și

Hristos. A treia interpretare se potrivește mai bine contextului pentru că Hristos, prin moartea Sa, a câștigat biruința asupra păcatului și i-a răscumpărat pe cei care vor fi dați ca „daruri” Bisericii.

Înălțarea lui Hristos **mai presus de toate cerurile, ca să umple toate lucrurile** se referă probabil la relația Sa regală cu întreaga lume, poziție din care dăruiește daruri așa cum dorește, datorită lucrării Sale de pe cruce. Această interpretare se potrivește foarte bine cu 1:23, care vorbește despre Hristos care dăruiește întreaga sa plinătate Bisericii și universului. Hristos, care a întruchipat toată plinătatea Dumnezeirii (Col. 2:9), umple tot Universul și este Capul lui (cf. Col. 1:18).

4:11. Acest verset este un comentariu al celei de-a doua părți a citatului din versetul 8, adică a faptului că Hristos a dăruit daruri creștinilor. Darurile oferite Bisericii sunt oamenii cu daruri. Subiectul **El** este accentuat în greacă pentru a arăta că Însuși Hristos îi dăruiește pe oamenii cu daruri. Cinci tipuri de oameni cu daruri sunt prezentate în complementul direct (în acuzativ), astfel încât traducerea **a dat pe unii** („să fie”, NIV — n.tr.) este corectă. Primele două tipuri de oameni, **apostoli și prooroci**, au fost deja menționate în 2:20 și în 3:5, acești oameni fiind considerați temelia Bisericii. Apostolul i-a inclus pe cei doisprezece apostoli care au avut funcția de apostoli pentru că au fost cu Hristos (Fapte 1:21-22) și pentru că au fost numiți de El (astfel în numărul lor se afla și Pavel; 1 Cor. 15:8-9; Gal. 1:1; 2:6-9). Dar în termenul „apostoli” se includ și alții care au fost recunoscuți ca apostoli, cum sunt: Iacov (1 Cor. 15:7; Gal. 1:19), Barnaba (Fapte 14:4, 14; 1 Cor. 9:6), Andronic și Iunia (Rom. 16:7), probabil că și Sila și Timotei (1 Tes. 1:1; 2:7). Acest din urmă grup a avut darul apostoliei, dar nu „poziția” de apostol așa cum au avut-o cei doisprezece apostoli și Pavel. Deci, apostolii erau cei care vesteau mesajul evangheliei cu autoritatea lui Dumnezeu. „Apostol” înseamnă „cel trimis ca un delegat cu autoritate”.

Profeții Noului Testament au reprezentat daruri date Bisericii pentru a contribui la zidire, sfătuire și mângâiere (1 Cor. 14:3). Probabil că ei descopereau voia lui Dumnezeu Bisericii atunci când canonul Bibliei era incomplet. Deoarece apostolii și profeții reprezintă temelia, ei nu mai există după prima generație de credincioși.

Evangelisti se referă la cei angajați în răspândirea evangheliei și sunt similari misionarilor din ziua de astăzi. Cei numiți

păstori și învățători sunt prezentați împreună pentru că sunt determinați de o singură expresie: „pe alții“, care apare înainte de „păstori“, dar nu și înainte de „învățători“ și deoarece cuvântul „și“ (*kai*) diferă de celelalte conjuncții „și“ (*de*) din acest verset. Acest lucru înseamnă că este vorba de două categorii de oameni cu daruri ale căror lucrări se desfășoară în biserici înființate (spre deosebire de lucrările itinerante ale apostolilor și evangheliștilor). Cel mai probabil este că cele două cuvinte se referă la două caracteristici ale unei persoane care îi păstrează pe credincioși (mângâindu-i și călăuzindu-i) și, în același timp, îi învață în căile lui Dumnezeu (bătrânii sau prezbiterii trebuie să fie în stare să-i învețe pe alții; 1 Tim. 3:2; Tit 1:9).

b. Scopul darurilor (4:12-16)

Scopul credincioșilor care au daruri (v. 7-11) este să-i pregătească pe ceilalți credincioși pentru lucrare, oferindu-le stabilitate doctrinară și practică și ajutându-i astfel să se zidească reciproc. La fel ca alte pasaje din Efeseni (1:3-14, 15-23; 2:1-7; 3:1-13, 14-19; 4:1-7; 6:14-20), 4:11-16 este în greacă o frază lungă.

4:12. Scopul oamenilor cu daruri este **desăvârșirea sfinților, în vederea lucrării de slujire**. Deși NIV traduce „pregătirea“ sfinților (literal traducerea este ca în COR — n.tr.), scopul este „desăvârșirea sau înzestrarea nu (*katartismos*; cf. verbului *katartizō* din Mat. 4:21, tradus „își cârpeau“ plasele de pescuit; în Gal. 6:11, [trad. „să-l ridicăți“, cu sensul de a restaura; cf. 2 Cor. 13:11; Evr. 13:21] lor „în vederea lucrării de slujire“ (*diakonias*). Oamenii cu daruri (Ef. 4:11) trebuie să slujească celorlalți prin Cuvânt, astfel încât aceștia, la rândul lor, să fie gata să slujească altora (cf. 2 Tim. 2:2). Scopul acestor lucruri este **zidirea trupului lui Hristos** (cf. Ef. 4:16). Acest lucru arată că toți sfinții, nu numai un grup mic de conducători, trebuie să participe la „lucrare“. Toți sfinții au daruri (v. 7) pentru a-i sluji pe ceilalți din punct de vedere spiritual.

4:13. Oamenii cu daruri trebuie să slujească până când **toți vor îndeplini (vom ajunge)** traduce *katantēsomen*, folosit în Fapte cu referire la călătorii care ajung la destinație) cele trei scopuri, fiecare fiind introdus de prepoziția grecească *eis* („până la“): literal (1) „**până la unirea credinței**“ (cf. Ef. 4:5) și **a cunoștinței** (*epignōseōs*; cf. 1:17) depline a **Fiului lui Dumnezeu**; (2) „**până la starea de om mare**“ și (3) „până

la înălțimea (*metron*; cf. 4:7, 16) **staturii plinătății lui Hristos**“. Atunci când fiecare credincios lucrează conform darului (darurilor) lui Hristos (v. 7), trupul ca întreg se bucură de unitate (cf. v. 3-6) și devine mai matur din punct de vedere spiritual (cf. v. 15) și mai asemănător cu Hristos în toată plinătatea Lui (cf. 1:23; 3:19).

4:14-16. Aici Pavel a prezentat scopul final sau, mai bine, rezultatul (*hina*) lucrării oamenilor cu daruri de a pregăti sfinții pentru slujirea Domnului și a altora. Sub aspect negativ, credincioșii nu trebuie să „fie“ ca niște **copii** imaturi care sunt ușor de clătinat și de derutat în convingeri, nici ca valorile **plutind încoace și încolo** (cf. Luca 8:24; Iac. 1:6), **purtați de orice vânt** (lit., „prinși într-un vârtej“, o balansare violentă care te ametește) **de învățătură prin violență**, mai bine „prin șiretlicurile“ (*kybeia*, lit., „joc de zaruri“) **oamenilor și prin șiretenia lor în mijloacele de amăgire** (*panourgia*, folosit și în Luca 20:33; 1 Cor. 3:19; 2 Cor. 4:2; 11:3) spre (*pros* arată scopul) un sistem al erorii. Învățătorii falși produc o confuzie de acest fel pentru a încerca să-i atragă pe credincioși spre concepțiile lor eronate. Prin contrast (*de*, Ef. 4:15) Pavel a afirmat sub aspect pozitiv că, fiind **credincioși adevărului, în dragoste** („spunând adevărul în dragoste“, NIV — n.tr. — lit., „adeverind în dragoste“, care conține ideea de a păstra adevărul în dragoste atât în vorbire cât și în viață), creștinii pot „crește“ **în toate privințele ca să ajungem la Hristos**. Deci, Hristos este Sursa creșterii credinciosului și, de asemenea, Ținta și Scopul creșterii sale (cf. v. 13). Trupul își datorează capacitatea de a crește și de a acționa (Ef. 4:16) Capului (cf. 1:22; 5:23; Col. 1:18). Fiecare membru al trupului este **bine încheiat** (2:21) **și strâns legat prin ceea ce dă fiecare încheietură** (cf. Col. 2:19) conform standardului (*kata*, cu acuzativul) „măsurii“ (*metrō* de la *metron*) lucrării fiecărei persoane. Datorită acestui lucru trupul lui Hristos crește (cf. Ef. 4:15) și se zidește (cf. v. 12) **în dragoste**. Expresia „în dragoste“ apare de trei ori (v. 2, 15-16), arătând astfel cum este menținută unitatea. Un fapt semnificativ este folosirea cuvântului „măsură“ (*metron*) tot de trei ori în acest context (v. 7, 13 [trad. „înălțimea“, 16). Fiecare credincios trebuie să lucreze în trupul lui Hristos prin harul lui Dumnezeu care îi dă putere conform măsurii darului pe care i l-a dat Hristos (v. 7). Când fiecare credincios își îndeplinește lucrarea conform măsurii darului său, biserica **își**

Efeseni 4:17-25

primește creșterea în mod adecvat (v. 16), ajungând în cele din urmă la statura lui Hristos (v. 13). Creșterea este oprită atunci când un membru nu permite darului său să acționeze.

Păstrarea unității este responsabilitatea oamenilor lui Dumnezeu care au daruri în biserică (v. 7-16). În această structură unită există varietate în funcționare. Pavel a subliniat creșterea trupului, nu creșterea individuală. **Lucrarea fiecărei părți** contribuie la această creștere unită permițând darului (darurilor) specific(e) să fie folosit(e).

B. Umblarea în sfințenie (4:17-32)

Pe lângă unitate, credincioșii trebuie să umble și în sfințenie. Mai întâi Pavel a arătat din punct de vedere negativ cum nu trebuie să umble un credincios; apoi a prezentat aspectele pozitive ale comportamentului creștin.

1. PREZENTAREA OMULUI VECHI (4:17-19)

a. Natura lui (4:17-18)

4:17-18. Credincioșii efeseni care erau neevrei (2:1-2; 11-12) nu trebuia să trăiască **cum trăiesc păgânii** sau, lucru care este implicit, cum au trăit ei înșiși înainte. Neevreei trăiesc **în deșertăciunea gândurilor lor**. Cuvântul tradus „deșertăciunea” (*mataiotēi*, cf. Rom. 1:21) are sensul de a nu avea o țintă sau un scop. (Acest substantiv este folosit numai aici, în Rom. 8:20 [despre creație] și în 2 Pet. 2:18 [despre cuvinte]. Verbul *mataioō* este folosit în Rom. 1:21: „s-au dedat la gânduri deșerte”.) Neevreei necredincioși nu și-au folosit mintea conform scopului ei, adică primirea revelației lui Dumnezeu care i-ar fi călăuzit în comportarea lor. Deoarece mintea lor nu putea primi revelația lui Dumnezeu, era **întunecată** (Rom. 1:21; 2 Cor. 4:4), **fiind străini** (cf. Ef. 2:12) **de viața** care vine de la **Dumnezeu**. Înstrăinarea lor era **din pricina neștiinței**, adică necunoașterii lui Dumnezeu (cf. 1 Pet. 1:14); și acest lucru din cauza **împietririi inimii lor**, adică a insensibilității lor față de Dumnezeu și căile Sale.

b. Comportarea lui (4:19)

4:19. Din cauza lipsei lor de **simțire** acești neevrei **s-au dedat** („s-au abandonat pe ei înșiși”; cf. Rom. 1:24, 26, 28) **la desfrânare** (*aselgeia*, „moravuri ușoare”; cf. Mar. 7:22; Rom. 13:13; 2 Cor. 12:21; Gal. 5:19; 1 Pet. 4:3; 2 Pet. 2:2, 7, 18; Iuda 4), o

viață fără preocupare față de standardele personale sau față de regulile sociale. Scopul lor (*eis*) era să practice **cu lăcomie orice fel de necurăție**, lăsându-se în voia dorințelor lor fără să țină seama de alții. Este o imagine oribilă a căilor egoiste și perversitate ale oamenilor păcătoși.

2. PREZENTAREA OMULUI NOU (4:20-32)

a. Poziția lui (4:20-24)

4:20-24. Prin contrast (*eis*) față de „omul cel vechi” (v. 17-19), credincioșii nu L-au **învățat așa pe Hristos**. Mințile lor nu mai sunt întunecate; viețile lor nu mai sunt înstrăinate de Dumnezeu; inimile lor nu mai sunt împietrite și necurate. Hristos este Subiectul (**L-ați ascultat**) și Sfera (**ați fost învățați**) învățării credinciosului. Acest proces de învățare este **potrivit adevărului**, pentru că El este Adevărul (Ioan 14:6). Conținutul acestui proces de învățare este dublu: (1) Un credincios s-a dezbrăcat **de omul cel vechi care se strică după poftele înșelătoare** (cf. Ef. 4:17-19). Poftele egoiste sunt înșelătoare pentru că promit bucuria, dar nu o oferă. (2) El s-a îmbrăcat în **omul cel nou, făcut după chipul lui Dumnezeu, de o neprihănire și sfințenie pe care o dă adevărul** (v. 24). Acest adevăr contrastează cu amăgirea modului de viață călăuzit de poftă (cf. v. 14-15). Credincioșii au fost **înnoiți în duhul minții** lor; nu mai au un mod de a gândi inutil, o minte întunecată și nu mai sunt ignoranți (v. 18-19). Aceste lucruri nu sunt porunci, pentru că structura de aici (și din textul paralel din Col. 3:9-10) nu este imperativă, ci sunt fapte pe care credincioșii le-au învățat, așa cum reiese și din Romani 6:2-10 și 2 Corinteni 5:17. Credincioșii sunt oameni noi în Hristos și de aceea nu mai trăiesc ca neevreei, așa cum afirmă îndemnul următor.

b. Comportarea lui (4:25-32)

Fiecare dintre cele cinci îndemnuri care urmează cu privire la comportamentul credinciosului are trei părți: (1) o poruncă negativă; (2) o poruncă pozitivă; (3) motivul poruncii pozitive.

4:25. Deoarece au „lăsat minciuna” credincioșii trebuie să spună adevărul (cf. v. 15). Adevărul înseamnă conformitatea dintre cuvinte și realitate. Motivul acestui îndemn este că toți credincioșii sunt **mădulară unii altora** în trupul lui Hristos, Biserica (cf. v. 4, 16).

4:26-27. Deși credincioșii se pot mânia uneori în mod legitim (cu **mânia** neprihănită împotriva păcatului; cf. Ioan 2:13-16), ei **nu** trebuie să „păcătuiască”. Modul de a preveni acest păcat este să „aibă memorie scurtă”, rezolvând cauza care a produs mânia înainte **să... apună soarele**. Motivul este că „Diavolul” dorește să intensifice mânia sfântă a creștinului împotriva păcatului, mânia devenind astfel ea însăși un păcat. Acest lucru îi va oferi Diavolului un **prilej** (lit., „un loc”), o ocazie de a-l duce pe creștin în păcat și în continuare. Apoi mânia începe să-l controleze pe credincios, în loc ca el să-și controleze mânia.

4:28. Creștinii nu trebuie să **fure**, ci trebuie să **lucreze** pentru a putea da celor nevoiași. Un hoț ia de la alții pentru interesul său, dar credinciosul trebuie să lucreze **ceva bun** (*agathon*, „benefic”; cf. v. 29)... **cu mâinile lui**, pentru **ca să aibă ce să dea celui lipsit**. Aceasta este adevărata generozitate creștină. Munca are multe beneficii: ea acoperă nevoile materiale ale omului, îi dă ceva util de făcut (ceva benefic pentru el și pentru alții) și îi permite să-i ajute material pe alții.

4:29-30. Credincioșii nu trebuie să rostească vreun **cuvânt** (cf. 5:4) **stricat** (*sapros*, „putred”), ci un cuvânt **bun** (*agathos*, „bun, benefic”; cf. 4:28) pentru zidire. Cuvintele bune dau **har** (sau putere) ascultătorilor. Cuvintele noastre trebuie să fie adevărate și curate și, de asemenea, trebuie să contribuie la beneficiul altora. Pe lângă conștiința omului, **Duhul Sfânt** ajută la păzirea modului de a vorbi al credinciosului. Faptul că Duhul Sfânt poate fi întristat arată că are personalitate. Pecetea sa asupra unui credincios rămâne până în **ziua răscumpărării**, atunci când un credincios primește noul său trup (cf. 1:14; Fil. 3:20-21).

4:31-32. Credincioșii trebuie să renunțe la șase vicii: la **amărăciune... iuțime** (*thymos*, „izbucniri de mânie”), la **mânie** (*orgē*, „o mânie înrădăcinată”), la **strigare** (*kraugē*, „strigate sau vociferări”), la **clevetire** (*blasphēmia*) și la **răutate** (*kakia*, „rea voință, malițiozitate”). Câteva dintre aceste vicii sunt enumerate și în lista păcatelor din Coloseni 3:8. Poruncile pozitive sunt trei: (1) **fiți buni** (*chrēstoi*, lit., „ceea ce este potrivit sau adecvat unei nevoi”); (2) fiți **miiloși** (*eusplanchnoi*; folosit în altă parte în NT numai în 1 Pet. 3:8; cf. *splanchnoi*, „emoții sau afecțiuni” în 2 Cor. 6:12; 7:15; Fil. 1:8; 2:1; Col. 3:12; Filim. 7, 12, 20; 1 Ioan 3:17); (3) **iertați-vă** (lit., „fiți plini de har”, *charizomenoi*, participiul verbului *charizomai*, „a da cu

generozitate” sau „a da cu har, ca o favoare”). Motivul acestor porunci pozitive este că **Dumnezeu** este bun (Ef. 2:7), milos (Mar. 1:41) și plin de har (Rom. 8:32) **în Hristos** față de credincioși.

C. Umblarea în dragoste (5:1-6)

Aplicând doctrinele prezentate, Pavel a folosit pentru a treia oară termenul tradus prin „umblare” (*peripateō*, trad. „purtați” în 4:1; „trăiți” în 4:17 și în 5:2). Deci aceasta este a treia secțiune în care el vorbește despre comportamentul credincioșilor. Copiii lui Dumnezeu trebuie să umble (să trăiască) în unitate, în sfințenie și în dragoste.

1. ASPECTUL POZITIV: IUBIREA ALTORA (5:1-2)

5:1-2. Fiecare creștin trebuie să urmeze exemplul lui **Dumnezeu** pentru că este copilul lui Dumnezeu. Așa cum un copil urmează exemplul părinților lui, și un credincios trebuie să urmeze exemplul lui Dumnezeu (cf. Mat. 5:48; Luca 6:36). Cuvântul „și” (GBV) trebuie tradus „pentru ca” transmițând astfel ideea că Efeseni 5:2 arată cum trebuie să urmeze un credincios exemplul lui Dumnezeu: umblând în dragoste. Exemplul suprem al acestei iubiri este dragostea lui Hristos pentru ai Săi — **ne-a iubit**; fapt văzut prin sacrificiul vieții Sale pentru cei care vor crede. El **S-a dat pe Sine** (cf. v. 25; Ioan 10:11, 15, 17-18; Gal. 1:4; Evr. 9:14). Această **jertfă** a avut un miros plăcut (deci acceptat) înaintea lui **Dumnezeu** (cf. Lev. 1:17; 3:16; Is. 53:10). (Ideea de **prinos** mai apare și în 2 Cor. 2:15-16; Fil. 4:18.) Creștinii pot urma exemplul lui Dumnezeu iubindu-i pe alții, chiar până la moarte dacă este necesar acest lucru (1 Ioan 3:16).

2. ASPECTUL NEGATIV: ABȚINEREA DE LA RĂU (5:3-6)

a. Responsabilitatea: abținerea de la practicile rele (5:3-4)

5:3. Viciile egoiste manifestate prin comportament și vorbire (v. 3-4) sunt opuse dragostei care se sacrifică, despre care este vorba în versetele 1-2. Deoarece aceste vicii exemplifică egoismul și lipsa de preocupare pentru alții, un credincios **nu** trebuie nici măcar să „pomenească” aceste vicii în viața lui. **Curvia** (*porneia*), **orice altfel de necurăție sau lăcomia de avere** nu se cuvinesc (lit., nu trebuie să fie menționate”) să îi caracterizeze pe credincioși.

Efeseni xx:xx

5:4. Indecența în vorbire — **cuvinte porcoase** (*aischrotēs*, „vorbire și purtare fără rușine”), **vorbe nechibzuite** (*mōrologia*, lit., „cuvinte stupide”) și **glume proaste** (*eutrapelia*, „spirit vulgar, frivol”) — nu este „cuvincioasă” pentru urmașii lui Isus pentru că aceste vicii produc răul (cf. 4:29), dar cuvintele **de mulțumire** înseamnă a-i aprecia pe alții și, deci, sunt folositoare. Pavel nu a vrut să spună că umorul este păcătos, ci faptul că el este greșit atunci când este folosit pentru a-i distruge pe alții.

b. *Motivul: cei răi nu au parte de moștenire (5:5-6)*

5:5-6. Pavel i-a avertizat cu seriozitate pe credincioși că motivul pentru care ei trebuie să se abțină de la fapte rele (în mod specific de la imoralitate, necurăție și lăcomie; cf. v. 3 și 5) este că cei care le practică nu fac parte din Împărăția lui Dumnezeu. Cei care nu au **parte de moștenire în Împărăția lui Hristos și a lui Dumnezeu** nu au fost „spălați”, „sfințiți” și „socotiți neprihăniți” așa cum arată foarte clar 1 Corinteni 6:9-11. **Un lacom de avere... este un închinător la idoli** (cf. Col. 3:5) în sensul că lăcomia, ca și idolatria, consideră alte lucruri mai importante decât Dumnezeu.

Creștinii nu trebuie să fie înșelați că acest avertisment reprezintă **vorbe deșerte** (*kenois*, trad. „deșerte” sau „goale”, GBV, înseamnă lipsit de conținut), pentru că **peste oamenii neascultători**, adică cei neregenerați (cf. Ef. 2:2), vine **mânia lui Dumnezeu** (cf. Col. 3:6). Concepția lui Dumnezeu despre păcat trebuie luată în serios. Credincioșii trebuie să urmeze exemplul lui Dumnezeu, nu să facă fapte rele.

D. Umblarea în lumină (5:7-14)

Motivul împărțirii secțiunilor structurii epistolei în acest mod, în loc de a face acest lucru între versetele 5 și 6 (sau între 7 și 8) este prezența particulei *oun* („dar”) care marchează fiecare secțiune nouă: 4:1, 17; 5:1, 7, 15.

1. NEAMESTECTUL CU CEI RĂI (5:7-10)

a. *Poruncă: nu vă amestecați cu cei răi (5:7)*

5:7. Creștinii, fiind beneficiarii dragostei lui Dumnezeu (v. 1-2), nu pot face parte din același grup cu oamenii supuși mâniei lui Dumnezeu și nu sunt „în Împărăția lui Hristos” (v. 5), dacă se „întovărășesc” cu ei.

b. *Motivul: creștinii sunt persoane transformate (5:8a)*

5:8a. Motivul (*gar*; *dar*) pentru care credincioșii nu trebuie să devină partenerii celor neregenerați este că ei nu mai sunt în **întuneric**, în care trăiau odinioară (cf. 4:18; Ioan 1:5; 3:19-20), ci ei sunt **lumină în Domnul** (Mat. 5:14-16; Ioan 3:21; 8:12; Rom. 13:12; 1 Tes. 5:4-5). Au fost eliberați din întuneric (Col. 1:13). Acum, fiind „în Domnul”, care este Lumină (Ioan 8:12), și ei sunt lumini.

c. *Poruncă: umblați ca niște copii ai luminii (5:8b-10)*

5:8b-10. Comportarea sfinților trebuie să corespundă cu pozițiile lor. Deoarece ei sunt **copii ai luminii**, adică, deoarece natura lor este lumina spirituală, ei trebuie să „umblă” corespunzător acestui adevăr (Rom. 13:12). Efeseni 5:9 reprezintă o paranteză în care Pavel arată că **roada luminii** — care constă în **bunătate, în neprihănire** (cf. Fil. 1:11) și **în adevăr** — reflectă caracterul lui Dumnezeu din viața unui credincios. (Trad. KJV, „roada Duhului”, nu are argumente suficiente.) Păcătoșii, cei care se află în întuneric, sunt caracterizați de trăsături opuse acestei roade: răutatea, nedreptatea și falsitatea. Versetul 10 dezvoltă ideea din versetul 8b arătând că pentru a trăi ca niște copii ai luminii trebuie să discernem **ce este plăcut înaintea Domnului** (cf. 2 Cor. 5:9; Col. 1:10). Cuvântul **cercetați** traduce *dokimazontes*, care înseamnă literal: „a supune la test”, „a aproba” sau „a discerne” (cf. Rom. 12:2).

2. NEPARTICIPAREA LA FAPTELE CELOR RĂI (5:11-13)

Cei care Îl mărturisesc pe Hristos trebuie să umblă în lumină neîntovărășindu-se cu necredincioșii (v. 7-10). Acum Pavel a menționat că cei care sunt creștini nu trebuie să participe la faptele necredincioșilor (v. 11-13).

a. *Poruncă: nu participați, ci demascați (5:11)*

5:11. Creștinilor le este interzis să se „întovărășască” (*symmetochoi*, v. 7; cf. *metochoi* din Evr. 1:9 [„tovarășii”]; 3:1 [„aveți parte”]; 3:14; 6:4 [„părtași”]) cu fiii neascultătorii; acum li se spune să nu ia parte (*synkoinōeite*) la faptele necredincioșilor. Căile lor sunt definite de expresia **lucrările neroditoare ale întunericului**, prin contrast cu „roada luminii” (Ef. 5:9). Păcatele nu aduc

„roadă”; ele nu aduc beneficii nici păcătosului nici celorlalți.

Creștinii, comportându-se ca niște „copii ai luminii”, „osândesc” „lucrările... întunericului”. Totuși, aceste fapte se referă aici la faptele celorlalți credincioși care nu umblă în întuneric. Acest lucru se întâmplă pentru că numai Dumnezeu poate demasca faptele necredincioșilor și îi poate convinge (1 Cor. 5:12-13). Pe de altă parte, credincioșii pot demasca faptele rele care au loc între creștini în biserică. Acest lucru nu au reușit să-l facă membrii bisericii din Corint (1 Cor. 5).

b. *Motivul: lucrările lor sunt rușinoase (5:12)*

5:12. Lucrurile făcute în **ascuns** produc atât de multă **rușine** încât nici nu se poate vorbi despre ele. Cuvântul **ei** („neascultătorii”, NIV — n.tr.) lasă impresia greșită că se referă la necredincioși. Dar textul grecesc conține pronumele „ei”, arătând astfel că Pavel s-a referit probabil la credincioșii care fac „lucrările... întunericului”.

c. *Explicație: lumina arată caracterul real al faptelor (5:13)*

5:13. Prin **lumină** sunt demascate faptele rele și astfel ele **sunt date la iveală**, manifestându-se în acest fel adevărata lor natură. Considerându-le rele, un credincios se curățește de ele (1 Ioan 1:5-7), dându-și seama că ele sunt în detrimentul lui și a altor credincioși.

3. **CONCLUZIE: LUMINA DE LA HRISTOS (5:14)**

5:14. Formula introductivă, **De aceea zice**, pare a fi un citat din Vechiul Testament, dar este dificil de identificat dacă nu îl considerăm o combinație a mai multor pasaje (ex., Is. 26:19; 51:17; 52:1; 60:1). Expresia poate fi și un citat dintr-un vechi imn creștin. Un creștin care a comis „lucrările... întunericului” trebuie să se „deștepte” și să se „scoale din morți” pentru că a participat la faptele celor răi. Faptul că Hristos îl va lumina se referă la aprobarea Lui, un indiciu că are simțul discernământului și face ceea ce este plăcut Domnului (Ef. 5:10).

De aceea versetele 7-14 se ocupă de disciplina din biserică. Credincioșii trebuie să umble în lumină și, procedând așa, vor demasca faptele neroditoare ale altor credincioși astfel încât și aceștia să poată umbla în lumină și să fie plăcuți Domnului lor.

E. *Umblarea în înțelepciune (5:15-6:9)*

Pavel a folosit pentru a cincia oară cuvântul „umblați” (*peripateō*) tradus „să vă purtați” în 4:1, „ trăiți” în 5:2, „umblați” în 5:8, 15. Aici Pavel i-a instruit pe credincioși să fie înțelepți în umblarea sau comportarea lor, fiind plini de Duhul Sfânt.

1. **ÎNDEMNURI (5:15-21)**

a. *Faptele adecvate: umblați cu înțelepciune (5:15-16)*

5:15-16. Pe cine determină adverbul tradus **cu băgare de seamă** (*akribōs*, lit., „precis”) Pe „a lua seama”? În acest caz prima propoziție din versetul 15 poate fi tradusă: **Luați seama, deci**, „cu băgare de seamă” **să umblați**. Așa se deduce din traduceri ASV, NASB și NIV. Sau adverbul determină verbul „a umbla”? În acest caz, sensul este: „Luați seama, deci, să umblați cu băgare de seamă” (KJV și COR). A doua alternativă este preferabilă pentru că manuscrisele grecești cele mai bune așază *akribōs* mai aproape de cuvântul grecesc „să umblați” și pentru că în Noul Testament imperativul grecesc „luați seama” (*blepete*) nu este niciodată determinat de un adverb. În concluzie, credincioșii trebuie să umble (să trăiască) cu atenție, pentru a fi **înțelepți** sau pricepuți și astfel să fie plăcuți Domnului. *Modul* de a umbla cu atenție este prezentat în continuare: **Răscumpărați vremea** (cf. 4:5; „folosiți bine orice ocazie”, NIV — n.tr.), iar *motivul* umblării cu atenție este: **căci zilele sunt rele**. Mulți umblă în păcat și, pentru că timpul este atât de scurt, credincioșii trebuie să-și folosească timpul pentru a-i ajuta să se întoarcă de la întuneric la lumină. Acest lucru cere o comportare plină de înțelepciune.

b. *Starea adecvată: deveniți înțelepți (5:17-21)*

5:17. În loc să fie **nepricepuți** (*aphrones*, „lipsiți de bun simț”) sau „neînțelepți” (*asophoi*, v. 15), creștinilor li se spune: **înțelegeți** (*syniete*, „înțelegeți intelectual”) **care este voia Domnului**. Numai după ce omul înțelege ceea ce îi place lui Dumnezeu (v. 1) poate să facă aceste lucruri în viața lui.

5:18. Trecând de la aspectele generale la cele specifice, Pavel a arătat cum înțelepciunea, capacitatea intelectuală și spirituală, se aplică în comportament. Versetul 18 cuprinde o poruncă negativă și una pozitivă. Porunca negativă este: **Nu vă îmbătați de vin**, o stare incorrigibilă. Cuvântul *asōtia* este tradus „îmbătați”, „beție” (NIV, RSV), „exces” (KJV),

Efeseni 5:19-25

„dezmaț“ (ASV) și „desfrâu“ (NASB). Toate aceste traduceri redau ideea unui mod de viață desfrânat și libertin. În acest verset sensul literal al incorigibilității este cel mai adecvat, pentru că un om beat acționează anormal, fără a se putea îndrepta atât timp cât se află sub influența băuturii. În loc să se controleze, vinul îl controlează. În schimb, porunca pozitivă este: **fiți plini de Duh**. Astfel un credincios, în loc să se controleze el singur, este controlat de Duhul Sfânt. Ar fi mai potrivit să spunem că Duhul Sfânt este „Agentul“ umplerii (cf. Gal. 5:16) și Hristos este Conținutul umplerii (Col. 3:15). Astfel, în această relație, pe măsură ce un credincios se supune Domnului și este controlat de El, manifestă tot mai mult roada Duhului (Gal. 5:22-23). Venirea Duhului ca să locuiască în credincios (Ioan 7:37-39; 14:17; Rom. 5:5; 8:9; 1 Cor. 2:12; 6:19-20; 1 Ioan 3:24; 4:13), pecetluirea (2 Cor. 1:22; Ef. 1:13; 4:30) și botezul (1 Cor. 12:13; Gal. 3:27) au loc la regenerare și astfel nu sunt poruncite. Cu toate acestea, credincioșilor li se *poruncește* să fie permanent umpluți cu Duhul Sfânt. Fiecare creștin are Duhul, dar porunca de aici este ca Duhul să-l aibă în întregime pe credincios. Umblarea cu înțelepciune, deci, este cea caracterizată de controlul Duhului Sfânt.

5:19-21. Apoi Pavel a arătat patru rezultate ale umplerii cu Duhul Sfânt. Primul este comunicarea între creștini **cu psalmi** (*psalmois*, psalmi din VT cântați la instrumente cu coarde, cum era harfa), **cu cântări de laudă** (*hymnois*, imnuri de laudă compuse de creștini) și **cu cântări duhovnicești** (un termen general). Al doilea rezultat este comunicarea cu „Domnul“ cântând cu instrumente cu coarde **din toată inima**. Deci, muzica bisericească trebuie să fie o modalitate prin care credincioșii să se slujească unii pe alții și cântarea trebuie să fie o modalitate de închinare înaintea Domnului. Al treilea rezultat este: **Mulțamiți totdeauna lui Dumnezeu Tatăl** (cf. 1:2-3, 17; 3:14) **pentru toate lucrurile** (cf. Col. 3:17; 1 Tes. 5:18). Al patrulea se referă la „supunerea“ credincioșilor controlați de Duhul unii față de alții, slujind altora de bună voie și fiind dispuși a se supune altora, nu de a-i domina și de a se înălța deasupra lor. Dar un lucru fundamental pentru atitudinile creștinilor față de alții este **frica lui Hristos**. Pavel a dezvoltat apoi tema supunerii (Ef. 5:22-6:9).

2. APLICAȚII (5:22-6:9)

După ce i-a sfătuit pe credincioși să fie înțelepți fiind controlați de Duhul Sfânt,

Pavel a aplicat acum acest sfat diverselor relații din viață. Este relativ ușor să manifesti o viață plină de Duhul una sau două ore pe săptămână la biserică, dar este nevoie de lucrarea Duhului Sfânt pentru manifestarea evlaviei nu numai în zilele de duminică, ci și în relațiile de zi cu zi dintre soții și soți, dintre copii și părinți și dintre sclavi și stăpâni. În fiecare dintre aceste trei relații primul partener i se poruncește să fie supus sau ascultător (5:22; 6:1, 5). Dar și al doilea partener trebuie să manifeste supunere prin grija și preocuparea sa față de primul partener. Ambii parteneri trebuie să se poarte unul față de celălalt ca și cum L-ar sluji pe Domnul.

a. Soții și soți (5:22-33)

5:22-24. „Nevestele“ trebuie să fie **supuse bărbaților lor**. (Verbul „a se supune“, absent în textul gr. al v. 22, este împrumutat din v. 21.) **Ca Domnului** nu înseamnă că o soție trebuie să se supună soțului ei în același fel în care se supune Domnului, ci înseamnă că supunerea față de soțului ei *este* modul în care ea îl slujește pe Domnul (cf. Col 3:18). Motivul acestei supuneri este că **bărbatul este capul nevestei** (cf. 1 Cor. 11:3) și acest lucru este comparat cu dominația lui Hristos asupra Bisericii (Ef. 5:23; cf. 4:15; Col. 1:18). La fel cum **Hristos este Mântuitorul Bisericii**, trupul Lui, și un soț trebuie să fie protectorul soției lui care este „un singur trup“ cu el (Gen. 2:24). **După cum Biserica este supusă lui Hristos, tot așa și nevasta** să fie supusă soțului ei. Ar fi o nebulie să considerăm că Biserica este capul lui Hristos. Dar supunerea nu înseamnă inferioritate. Înseamnă că soția recunoaște faptul că soțul ei este capul familiei și reacționează față de el conform acestui lucru fără a-i uzurpa autoritatea pentru a o deține ea.

5:25. După ce a vorbit despre supunerea unei soții față de soțul ei (v. 22-24), Pavel a arătat care este măsura dragostei soțului față de soția lui (v. 25-33). **Bărbaților** li se poruncește: **iubiți-vă nevestele** (cf. v. 33) **cum a iubit și Hristos Biserica**. Cuvântul „iubiți-vă“ (*agapaō*) înseamnă a căuta cel mai mare bine al celeilalte persoane (cf. 2:4). Este o dragoste lipsită de egoism așa cum este văzută în jertfa lui Hristos care **S-a dat pe Sine pentru Biserica** (cf. 5:2; Ioan 10:11, 15, 17-18; Gal. 1:4; Ef. 5:25; Evr. 9:14). Din supunerea soției nu se poate deduce în nici un mod ideea că soțul poate stăpâni peste soția sa, așa cum un despot dispune de sclavii lui. Relația bazată pe „supunere-dragoste“ este o combinație armonioasă într-o căsnicie.

5:26-27. Scopul morții lui Hristos a fost să **sfințească** (*hagiasē*, „a pune de o parte” pentru Sine ca să fie a Lui pentru totdeauna; cf. Evr. 2:11; 10:10, 14; 13:12) Biserica, lucru pe care l-a făcut **prin botezul cu apă prin Cuvânt**. Nu este vorba despre regenerare prin botez pentru că acest lucru ar fi contrar învățaturii lui Pavel din această carte și din toate celelalte epistole ale sale, precum și a întregului Nou Testament. Metaforic, a fi regenerat este ilustrat de imaginea curățirii cu apă (cf. „spălarea nașterii din nou” din Tit 3:5). „Cuvântul” (*rhēmati*) se referă la „Cuvântul predicat” pe care îl aud necredincioșii (cf. *rhēma* din Ef. 6:17; Rom. 10:8, 17; 1 Pet. 1:25). Scopul final al morții lui Hristos este **să înfățișeze înaintea Lui această Biserică, slăvită** sau „în splendoare” (RSV). Acest adjectiv, „slăvită” („glorioasă” în NEB) nu este atributiv (ca în NIV, „o Biserică strălucitoare”). Are o poziție predicativă pentru că există un articol înainte de Biserică („să înfățișeze Biserica glorioasă”, NEB).

Apoi acest scop este prezentat sub aspect negativ (**fără pată, fără sbârcitură** — nici o urmă de păcat sau de degradare spirituală — **sau altceva de felul acesta** și sub aspect pozitiv (**sfântă și fără prihană**). Aceste ultime două adjective (*hagia*, „pus de o parte” și *amōnos*, „fără cusur”, ca un miel fără cusur) apar și în Efeseni 1:4, unde sunt prezentate drept scopul alegerii lui Dumnezeu: pentru ca Hristos să-Și prezinte Biserica Lui Însuși în toată perfecțiunea (cf. „s-o sfințească” în 5:26; de asemenea cf. *hagios* și *amōmous* în Col. 1:22). În timp ce miresele umane se pregătesc pentru soții lor, Hristos își pregătește propria mireasă pentru El Însuși.

5:28-30. În versetele 28-32 Pavel a aplicat adevărurile din versetele 25-27. La fel cum Biserica este o extensie a lui Hristos, și soția este o „extensie” a soțului ei. **Nimeni nu și-a urât vreodată trupul lui**, ci are grijă de el. **Îl hrănește** (*ektrephei*; cf. „creșteți-i” din 6:4) și **îl îngrijește** (*thalpei*; cf. 1 Tes. 2:7) **cu drag** înseamnă literal „îl hrănește și îl prețuiește”. Astfel, așa cum Hristos Își iubește Biserica, „trupul Lui” (în care sunt **mădulare** toți credincioșii; cf. Ef. 4:25), și **bărbații trebuie să-și iubească... nevestele, ca pe trupurile lor** (5:28; cf. v. 33). Bărbații au grijă de trupurile lor chiar dacă sunt imperfecte și trebuie să aibă aceeași grijă și de soțiile lor, chiar dacă sunt imperfecte.

5:31-32. Versetul 31 este o traducere liberă a textului din Geneză 2:24, arătând că legătura dintre soț și **nevastă-sa** este mai

puternică decât legătura dintre părinte și copil. **Taina** aceasta este măreață, și măreția ei constă în faptul că **cei doi vor deveni un singur trup**. Dar apoi Pavel s-a întors la textul său și a menționat legătura dintre **Hristos și Biserică**, legătură care ilustrează dragostea unui soț față de soția lui.

5:33. Este o reluare a afirmațiilor despre responsabilitățile soțului și ale soției unul față de altul: soțul **să-și iubească nevasta** (v. 25), iar soția **să se teamă de bărbat**.

b. Copii și părinți (6:1-4)

Viața controlată de Duhul (5:18) este necesară pentru o relație bună dintre părinte și copil.

6:1-3. „Copiii” trebuie „să asculte” de **părinții** lor. Expresia **în Domnul** nu înseamnă că cei care sunt copii trebuie să-și asculte părinții numai dacă aceștia sunt credincioși. Așa cum arată clar Coloseni 3:20, ascultarea unui copil de părinții lui este plăcută Domnului. Motivul este că a asculta **este drept** (*dikaion*); este un mod de viață adecvat societății. Apoi Pavel a citat porunca a cincia (Ex. 20:12; Deut. 5:16) pentru a sublinia necesitatea copiilor de a-și asculta părinții (Ef. 6:2a, 3). Fraza din paranteză afirmă: **este cea dintâi poruncă însoțită de o făgăduință**. De fapt, este vorba de a doua poruncă însoțită de o promisiune (cf. Ex. 20:6). Unii afirmă că Pavel a spus că aceasta era prima poruncă pe care trebuie să o învețe copiii. Dar prima, nu a cincia poruncă din cele Zece Porunci trebuie învățată prima. Este mai plauzibil să considerăm că Pavel a vrut să spună că aceasta este prima poruncă în sensul de poruncă primară, adică de importanță primară pentru copii și care are, de asemenea, o promisiune. Promisiunea pentru cei care își ascultă părinții este că vor fi „fericiți” și vor „trăi” **multă vreme pe pământ**. Această promisiune afirmă un principiu general: ascultarea duce la autodisciplină, care, la rândul ei, aduce stabilitate și longevitate. (Afirmația opusă este că o persoană căreia îi lipsește disciplina personală nu va trăi probabil o viață prea lungă. Un israelit care nu își asculta în mod permanent părinții nu se bucura de o viață lungă și stabilă în țara Israelului. Un exemplu elocvent îl reprezintă fiii lui Eli, Hofni și Fineas [1 Sam. 4:11].) Deși această promisiune a fost dată Israelului din Vechiul Testament, principiul este valabil și astăzi.

6:4. Pavel li se adresează **părinților** („taților” GBV și NIV) pentru că ei reprezintă conducerea familiei și asupra lor este

Efeseni 6:5-12

asezată responsabilitatea disciplinării copiilor. Tații nu trebuie să-și „întărate” (*parorgizete*, „a provoca la mânie”; folosit numai aici și în Rom. 10:19; cf. Col. 3:21) **la mânie pe copiii** lor cerându-le lucruri nerezonabile, impunându-le reguli meschine sau practicând favoritismul. Astfel de fapte îi descurajează pe copii (Col. 3:21). **Ci**, tații trebuie să-i „crească”, sau să-i hrănească (*ektrephete*, „a asigura împlinirea nevoilor fizice și spirituale”; folosit și în Ef. 5:29) **în mustrarea** (*paideia*, „disciplinarea copilului”, care cuprinde călăuzire și corectare; cf. „să dea înțelepciune în neprihănire” [2 Tim. 3:16] și „pedepsirii” sau „disciplinării” lui Dumnezeu [Evr. 12:8]) **și învățătura** (*nouthesia*; cf. 1 Cor. 10:11; Tit 3:10) **Domnului**. Copiii trebuie să asculte „în Domnul” (Ef. 6:1), și părinții trebuie să educe și să învețe conform „Domnului”. El trebuie să fie centrul relației lor și al instruirii și învățării.

c. *Slavi și stăpâni (6:5-9)*

Pavel a discutat apoi despre al treilea grup. În timp ce primele două grupuri aveau relații familiale (soții și soți, copii și părinți), acest grup nu făcea parte din cercul familiei. Slavia a existat pe vremea lui Pavel, și el nu a încercat să o abolească (1 Cor. 7:17-24). Probabil că acești creștini erau robii unor stăpâni creștini.

6:5-8. Responsabilitățile sclavilor față de stăpânii lor sunt prezentate aici. **Robilor** li se spune: **ascultați** (cf. v. 1) **de stăpânii voștri** cu (1) **frică** (cf. 5:33), (2) **cutremur**, (3) **în curăție** (*haplorēti*, de la *haplous*, „simplu, fără ascunzișuri”), (4) ca o slujbă adusă lui Hristos (**ca de Hristos... ca niște robi ai lui Hristos, care fac... voia lui Dumnezeu**), (5) permanent (**nu numai când sunteți sub ochii lor**, ci tot timpul), (6) având o motivație interioară (**de inimă** [6:5] și **din inimă** [v. 6], ultima expresie fiind lit., „din suflet”) și (7) **cu bucurie** (*met' eunoias*, „cu bunăvoință sau într-un spirit pașnic”). Motivul unei astfel de slujiri este că vor **primi răsplătă de la Domnul**. El este Cel care poate judeca corect și imparțial realizările și motivațiile lor (cf. 1 Pet. 1:17).

6:9. Stăpânilor li se spune: **purtați-vă la fel cu sclavii voștri**, adică modul în care îi tratați să fie plăcut Domnului. Proprietarii de sclavi nu trebuie să îi amenințe ci să îi trateze drept și corect (cf. Col. 4:1; Iac. 5:4) pentru că și ei erau slujitori, având un Stăpân care este un exemplu pentru ei. Acesta, bineînțeles, este Domnul, și El este Stăpân atât

peste stăpânii pământești cât și peste sclavi. El nu este părtinitor, neținând seama de poziția omului (cf. Ef. 6:8).

În concluzie, numai un credincios controlat de Duhul (5:18) poate îndeplini obligațiile date în această secțiune (5:15-6:9). Multe dintre aceste versete subliniază altruismul, care duce la armonie, o dovadă a lucrării Duhului.

F. *Rezistența în luptă (6:10-20)*

Deși toate secțiunile din pasajul cuprins între versetele 4:1 și 6:9 au început cu particula *oun* (4:1, 17; 5:1, 8, 15) și cu verbul „a umbla” (*peripatēo*; 4:1, 17; 5:1, 8, 15), ultima secțiune începe prin „încolo” (*tou loipou*, „în rest”). Această secțiune vorbește despre cum folosește un credincios resursele lui Dumnezeu care îl ajută să reziste împotriva puterilor răului.

1. ÎMBRĂCAREA ARMURII (6:10-13)

a. *Ce: fiți tari în Domnul (6:10)*

6:10. Pavel i-a îndemnat pe credincioși: **întăriți-vă în Domnul și în puterea** (*kratei*, „puterea care învinge împotrivirea”, așa cum s-a întâmplat în cazul minunilor lui Hristos) **tăriei** (*ischyos*; cf. „puterea [*kratous*] tăriei [*ischyos*] Lui” din 1:19) lui Dumnezeu. Deci credincioșii pot fi întăriți nu numai de persoana Domnului, ci și prin resursele Sale (cf. Fil. 4:13).

b. *Cum: îmbrăcând armura lui Dumnezeu (6:11a)*

6:11a. Forma imperativului grecesc **Îmbrăcați-vă** arată că credincioșii sunt responsabili de a se îmbrăca **cu toată armătura lui Dumnezeu** (nu a lor; *panoplian*, de asemenea în v. 13, întreaga armură împreună cu armele purta numele de *hapla*; cf. 2 Cor. 6:7) cât mai repede posibil. Prezentarea detaliată a armurii (dată în Ef. 6:14-17) poate avea drept sursă de inspirație faptul că Pavel era legat de un soldat roman în timp ce se afla închis în așteptarea procesului (cf. Fapte 28:16, 20).

c. *De ce: pentru a rezista strategiei Diavolului (6:11b-13)*

6:11b-12. Scopul îmbrăcării armurii lui Dumnezeu este de a **ține pept împotriva uneltirilor** sau stratagemelor (*methodeias*, folosit în NT numai aici și în 4:14) **Diavolului** sau adversarului (cf. 4:27). Creștinii nu trebuie să-l atace pe Satan sau să înainteze împotriva lui; ei trebuie doar să „țină piept”

sau să apere teritoriul cucerit de Hristos și trupul Său, Biserica. Fără armura lui Dumnezeu credincioșii vor fi învinși de „uneltirile” Diavolului care și-au dovedit eficiența de-a lungul a mii de ani.

Lupta nu este fizică (**n-avem de luptat împotriva cărnii și sângelui**); este un conflict împotriva „Mafiei” spirituale. Cu toate că forțele satanice nu pot fi împărțite într-un mod absolut sigur pe diverse categorii, primele două categorii (**împotriva căpeteniilor** și a **domniilor**) au fost deja menționate în 1:21 și în 3:10 (trad. COR este „domnie și stăpânire” în 1:21 și „domniile și stăpânirile” în 3:10 — n.tr.). Pavel a adăugat: **împotriva stăpânitorilor întunericului acestui veac** (cf. 2:2; 4:18; 5:8) și **împotriva duhurilor răutății**. Sfera lor de activitate este **în locurile cerești**, a cincina oară când apare această expresie, care este menționată în Noul Testament numai în 1:3, 20; 2:6; 3:10; 6:12. Satan, care se află în văzduh (2:2) până când va fi aruncat de acolo la mijlocul Necazului cel Mare (Apoc. 12:9-10), încearcă să le fure credincioșilor binecuvântările spirituale pe care le are Dumnezeu pentru ei (Ef. 1:3).

6:13. Unii cred că din acest verset se poate deduce că un credincios, după ce a învins toată opoziția, poate sta în picioare victorios. Dar este preferabil să considerăm că acest verset rezumă ceea ce s-a spus anterior: după ce a făcut toate pregătirile necesare (cu **toată armătura lui Dumnezeu**; cf. v. 11), credinciosul este pregătit să „rămână” **în picioare** pentru a se apăra. Această concepție se potrivește mai bine contextului, pentru că imediat după acest verset Pavel a prezentat armura care trebuie îmbrăcată. Acest lucru nu ar fi normal dacă în versetul 13 el ar vorbi despre victoria deja obținută. De asemenea, a afirma că versetul 13 se referă la victorie nu este adecvat mesajelor din versetele 11 și 14 care se referă la apărare. Un alt lucru, verbul „a rămâne în picioare” în versetul 13 este *antistēnai*, „a se împotrivi, a rezista” (cf. Iac. 4:7; 1 Pet. 5:9).

2. LUPTA ÎN ARMURĂ (6:14-16)

a. Mandatul: a rezista (6:14a)

6:14a. Versetele 14-20 formează a opta frază lungă din această epistolă. Celelalte sunt: 1:3-14, 15-23; 2:1-7; 3:1-13, 14-19; 4:1-7, 11-16.

Imperativul **Stați gata** („să stați în picioare” GBV și NIV) arată urgența poruncii. El este urmat de patru participii în greacă care denotă fie cauza, fie mijloacele

rămănerii în picioare. Aceste participii sunt traduse după cum urmează: „având... în-cins”, „îmbrăcați”, „având încălțate” și „luați” (6:14-16).

b. Metoda: înarmați-vă (6:14b-16)

6:14b. Înainte ca un soldat roman să își îmbrace armura, el își pune o curea pe **mijlocul** său. Rolul ei era de a ține hainele aproape de trup și de a prinde armura. Mijlocul **încins cu adevărul** se referă nu la faptele evangheliei, ci la adevăruri subiective, la integritatea și fidelitatea credinciosului. După cum cureaua sau centura soldatului îi confera libertate de mișcare, tot așa adevărul îi conferă credinciosului libertate față de el însuși, față de alții și față de Dumnezeu.

6:14c. Platoșa neprihănirii nu se referă la justificare, obținută la convertire (Rom. 3:24; 4:5), ci la neprihănirea sfințitoare a lui Hristos (1 Cor. 1:30) practică în viața unui credincios. La fel cum platoșa unui soldat îi proteja pieptul de atacurile dușmanilor, și trăirea unei vieți sfinte, neprihănite (Rom. 6:13; 14:17) protejează inima credinciosului împotriva asalturilor Diavolului (cf. Is. 59:17; Iac. 4:7).

6:15. Acest verset nu vorbește despre răspândirea evangheliei, deoarece creștinii sunt prezentați în v. 10-16 ca stând în picioare, nu avansând. Versetul se referă la stabilitatea unui credincios sau a temeliei tari pe care o are datorită **Evangheliei păcii**, care îi dăruiește pacea necesară pentru a rezista în luptă.

6:16. Scutul din armura unui soldat roman, făcut din lemn, avea lățimea de 70 de centimetri și lungimea de 120 de centimetri. Era acoperit cu pânză și piele pentru a rezista în fața săgeților aprinse. Deci scutul proteja și celelalte piese ale armurii; de aceea Pavel a folosit expresia: **pe deasupra tuturor acestora. Credinței** este un genitiv de conținut; scutul consta din credință. Deci, ideea este că o credință fermă a creștinului în Domnul poate opri și poate stinge **săgețile arzătoare ale celui rău**. (Cf. „cel rău” [Satan] din Ioan 17:15; 1 Ioan 5:19.)

3. PRIMIREA ULTIMELOR PIESE ALE ARMURII (6:17-20)

a. Mandatul: primiți (6:17)

6:17. Structura cărții este împărțită aici pentru că termenul grecesc **Luați** este un imperativ, nu un alt participiu. El se raportează imperativului „Stați gata” din versetul 14.

Efeseni 6:18-24

Coiful și sabia sunt ultimele două piese pe care le ia soldatul. Un coif, fiind călduros și neconfortabil, era pus de un soldat numai în condițiile unui pericol iminent. A avea capul protejat de un coif conferă un sentiment de siguranță, deci **coiful mântuirii** se referă fie la siguranța prezentă în fața atacurilor Diavolului, fie la o izbăvire viitoare („să avem drept coif nădejdea mântuirii“, 1 Tes. 5:8).

În cele din urmă, un soldat roman își lua sabia, singura lui armă ofensivă. Cuvântul **Duhului** se referă la originea sau sursa din care provenea **sabia**; deci este „sabia dată de Duhul“. „Sabia Duhului“ este definită prin expresia **Cuvântul lui Dumnezeu**. „Cuvântul“ (*rhēma*; cf. Ef. 5:26; Rom. 10:8, 17; 1 Pet. 1:25) se referă la cuvântul predicat sau la un mesaj al lui Dumnezeu prin Duhul Sfânt transmis în inimă. Credincioșii au nevoie de „sabie“ pentru a combate atacurile dușmanului, la fel cum a făcut Hristos de trei ori atunci când a fost ispitit de Diavolul (Mat. 4:1-11).

b. Metoda: îngrijiți-vă de alții (6:18-20)

6:18. Modul în care un soldat lua aceste ultime două piese ale armurii sale este sugerat de două participii grecești traduse prin: „faceți... rugăciuni“ și „vegheați“. Atunci când îi atacă dușmanul — și **în toată vremea** — creștinii trebuie să se roage permanent **prin Duhul** (i.e., în puterea și în sfera Duhului; cf. Iuda 20). Expresia **tot felul de rugăciuni și cereri** sugerează rugăciuni complete și intense. La fel ca soldații de nădejde, creștinii trebuie să „vegheze“ **cu toată stăruința** (*en pasē pros-karterēsei*; substantivul este folosit numai aici în NT). Cererile lor trebuie să fie **pentru toți sfinții** din cauza războiului spiritual dintre Satan și Hristos împreună cu Biserica Sa. Cuvântul „tot“ (în diverse forme) apare de patru ori în acest verset (ca în gr.).

6:19-20. Pavel le-a cerut cititorilor săi să nu se roage doar în general pentru toți sfinții, ci **și pentru el**, astfel încât să poată face de **cunoscut... taina Evangheliei**. Probabil că Pavel nu s-a referit aici la mărturisirea sau predicarea evangheliei lui Hristos. Mai degrabă el s-a referit la nevoia lui de a fi îndrăzneț (**cu îndrăzneală** apare de două ori aici) și a putea transmite clar „taina Evangheliei“ atunci când va fi judecat în fața Cezarului la Roma (când și dacă acuzatorii săi evrei îi vor aduce acuzații). Romanii îi considerau pe creștini o sectă a evreilor, iar evreii îi considerau un grup eretic. La procesul său Pavel trebuia să afirme cu toată claritatea despre

creștini că nu sunt nici o sectă evreiască nici un grup eretic, ci o nouă entitate, Biserica, trupul lui Hristos, compus din credincioși evrei și neevrei. Acest lucru ne aduce aminte de lunga discuție a lui Pavel despre „taina Evangheliei“ din 2:11-3:11. Din acest motiv Pavel era un **sol în lanțuri** (cf. Fapte 28:16, 20; Ef. 3:1; 4:1; Fil. 1:7, 13-14, 16; Col. 4:3, 18; Filim. 1, 9-10, 13).

G. Concluzie (6:21-24)

1. INFORMAȚII (6:21-22)

6:21-22. Se pare că **Tihic** a fost purtătorul acestei epistole. Pavel l-a considerat **prea iubitul frate și slujitor credincios în Domnul**. În Coloseni 4:7 Pavel a folosit tot aceste expresii când a vorbit despre el, adăugând „tovarășul meu de slujbă“ (*syndoulos*, „tovarăș rob“). Tihic a fost menționat și în Fapte 20:4; 2 Timotei 4:12; și în Tit 3:12. Tihic trebuia să-i informeze pe efeseni despre starea lui Pavel — **vă va face cunoscut totul... să luați cunoștință despre starea noastră** — pentru ca să li se **îmbărbăteze inimile** (cf. Ef. 3:13).

2. SALUTARE (6:23)

6:23. Trei calități spirituale menționate frecvent de Pavel — pacea, dragostea și credința — sunt prezentate și în acest verset. Expresia **pace fraților** nu mai apare în Noul Testament. Pacea și **dragoste împreună cu credința** (cf. 1:15) provin de la Dumnezeu. Pavel dorea ca ei să continue să-i iubească pe ceilalți creștini, frații lor spirituali (deoarece noi toți suntem „mădulare unii altora“; 4:25) și să combine acea dragoste cu credința lor în Dumnezeu, lucru pentru care erau cunoscuți. **Dumnezeu Tatăl și Domnului Isus Hristos** sunt expresii similare celor din 1:2-3, 17; 5:20.

3. BINECUVÂNTARE (6:24)

6:24. **Harul** încheie epistola, la fel cum tot harul a început-o (1:2). Cuvintele **cei ce iubesc... în curăție** sunt literal „în mod incoruptibil, nemuritor“ (*en aphtharsia*; cf. Rom. 2:7; 1 Cor. 15:42, 50, 53-54; 2 Tim. 1:10). Ele se referă la dragostea credincioșilor pentru **Domnul... Isus Hristos**, care trebuie să fie curată, nu coruptă de motivații greșite și de devotament ascuns față de altceva. Din nefericire, unii credincioși efeseni și-au pierdut mai târziu fervoarea dragostei lor pentru Hristos (Apoc. 2:4). Binecuvântarea lui Pavel, deși este neobișnuită (cf. tabelului

„Binecuvântările lui Pavel de la încheierea epistolelor sale“ de la Rom. 16:17-20), este, desigur, foarte potrivită.

BIBLIOGRAFIE

Abbott, T.K. *A Critical and Exegetical Commentary on the Epistles to the Ephesians and to the Colossians*. The International Critical Commentary. 1897. Retipărire. Edinburgh: T & T. Clark, 1979.

Barry, Alfred. „The Epistle of Paul the Apostle to the Ephesians“. În *Ellicott's Commentary on the Whole Bible*. Retipărire (8 vol. în 4). Grand Rapids: Zondervan Publishing House, 1981.

Barth, Markus. *Ephesians*. 2 vol. The Anchor Bible. Garden City, N.Y.: Doubleday & Co., 1974.

Bruce, F.F. *The Epistle to the Ephesians*. Old Tappan, N.J.: Fleming H. Revell Co., 1961.

Chafer, Lewis Sperry, *The Ephesians Letter: Doctrinally Considered*. Findlay, Ohio: Dunham Publishing Co., 1935.

Ellicott, Charles J. *St Paul's Epistle to the Ephesians*. Ed. a V-a. Londra: Longmans, Green, & Co., 1884. Retipărire. Minneapolis: James Family Publishing Co., 1978.

Foulkes, Francis. *The Epistle of Paul to the Ephesians: An Introduction and Commentary*. The Tyndale New Testament Commentaries. Grand Rapids: Wm. B. Eerdmans Publishing Co., 1963.

Hendriksen, William. *Exposition of Ephesians*. New Testament Commentary. Grand Rapids: Baker Books House, 1967.

Kent, Homer A., Jr. *Ephesians: The Glory of the Church*. Everyman's Bible Commentary. Chicago: Moody Press, 1971.

Milton, C. Leslie. *Ephesians*. New Century Bible Commentary. Grand Rapids: Wm. B. Eerdmans Publishing Co., 1973.

Moule, H.C.G. *Studies in Ephesians*. Cambridge: University Press, 1893. Retipărire. Grand Rapids: Kregel Publications, 1977.

Robinson, J. Armitage. *Commentary on Ephesians*. Ed. a II-a. Londra: Macmillan & Co., 1904. Retipărire. Grand Rapids: Kregel Publications, 1979.

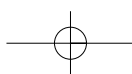
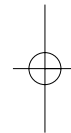
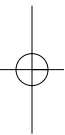
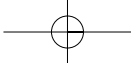
Simpson, E.K., și Bruce, F.F. *Commentary on the Epistle to the Ephesians and the Colossians*. The New International Commentary on the New Testament. Grand Rapids: Wm. B. Eerdmans Publishing Co., 1957.

Vaughan, Curtis. *Ephesians: A Study Guide Commentary*. Grand Rapids: Zondervan Publishing House, 1977.

Westcott, Brooke Foss. *Saint Paul's Epistle to the Ephesians*. Retipărire. Grand Rapids: Baker Books House, 1979.

Wiersbe, Warren W. *Be Rich*. Wheaton, Ill.: Scripture Press Publications, Victor Books, 1976.

Wood, A. Skevington. „Ephesians“ în *The Expositor's Bible Commentary*, vol. 11. Grand Rapids: Zondervan Publishing House, 1978.

FILIPENI

Robert P. Lightner

INTRODUCERE

În a doua sa călătorie misionară Pavel a vizitat Filipi. Acolo, prin lucrarea lui, câțiva oameni și-au pus încrederea în Isus ca Mântuitor personal. Unii dintre aceștia au fost Lidia și cei din familia ei și temnicerul din Filipi și familia lui.

La scurtă vreme după vizita lui Pavel, în Filipi s-a întemeiat o biserică locală. Biserica l-a ajutat pe apostol în diferite moduri, și această epistolă a fost scrisă atât pentru a exprima recunoștința pentru ajutorul lor, cât și pentru a-i învăța.

Epistola către Filipeni este personală și practică în tonul și în învățătura ei. Pavel a accentuat că este necesar ca toți credincioșii să se bucure în Hristos. Cuvântul „bucurie“ (*chara*) este folosit de patru ori (Fil. 1:4, 25; 2:2; 4:1); „a se bucura“ (*chairō*) apare de opt ori (1:18 [de două ori]; 2:17-18; 3:1, 4:4 [de două ori], 10); și „bucurați-vă“ apare de trei ori (2:17-18, 28 [„să vă bucurați“]). Pavel a scris frecvent în această epistolă despre starea sufletească a unui copil al lui Dumnezeu. Atitudinea pe care o are în viață un om este reflectarea în realitate a ceea ce se află în mintea sa.

Tema epistolei. Deși în ea se dau multe sfaturi și îndemnuri, există o temă principală care domină cartea. Toate învățăturile sunt expresii sau ramificații ale acestui adevăr central. Tema aceasta este „trăirea vieții creștine“.

Autorul uman. Cei mai mulți cercetători sunt de acord cu faptul că apostolul Pavel a scris Epistola către Filipeni. În mod evident lucrarea denotă faptul că îi aparține lui Pavel (1:1). Referirea la Timotei este, de asemenea, semnificativă, deoarece el era împreună cu apostolul Pavel atunci când orașul Filipi a fost evanghelizat (cf. Fapte 16). De asemenea, informațiile pe care scriitorul le dă

despre el se armonizează perfect cu viața lui Pavel. În plus scrierile părinților Bisericii Primare atestă faptul că Pavel este autorul acestei epistole.

Data scrierii epistolei. Pavel era în închisoare atunci când a scris filipenilor. Dar nu toți sunt de acord asupra perioadei de întemnițare în care a fost Pavel atunci când a scris epistola. Cei mai mulți cred că era în Roma în acea perioadă; unii spun că era în Cezarea, iar puțini susțin că ar fi fost în Efes.

Scripturile nu ne dau nici un indiciu clar asupra faptului că Pavel ar fi fost întemnițat în Efes. Cât despre Cezarea, Pavel a fost reținut acolo doi ani, dar în relatarea acestei perioade de detenție nu apare nici un indiciu sigur cu privire la iminența martirajului (Fapte 23-24). Referirea pe care el o face la curtea împărătească și la preocuparea lui cu privire la posibila confruntare cu moartea (v. 20-26) pledează pentru ipoteza că epistola a fost scrisă în Roma. În acest caz, data scrierii epistolei este 61 sau 62 d.Hr.

Contextul istoric. Când credincioșii din Filipi au auzit despre întemnițarea lui Pavel la Roma, ei l-au trimis pe Epafrodit, care s-ar putea să fi fost pastorul lor, pentru a-i sluji lui Pavel. Epafrodit l-a mângâiat pe Pavel, exprimându-i afecțiunea pe care i-o purtau sfinții din Filipi. Și tot el i-a adus lui Pavel bani de la ei pentru a-i ușura detenția (4:18). De trei ori înainte de aceasta — de două ori când Pavel era în Tesalonic și o dată când era în Corint (Fil. 4:15-16; cf. 2 Cor. 11:9) — sfinții au îngrijit de nevoile sale. Epistola către Filipeni ar putea fi foarte bine numită o scrisoare de mulțumire adresată sfinților din Filipi pentru darurile lor generoase.

În timpul cât s-a aflat la Roma, Epafrodit s-a îmbolnăvit grav și a fost aproape de moarte (Fil. 2:27). După ce și-a revenit, el a dus scrisoarea lui Pavel creștinilor din Filipi.

Filipi era o colonie romană (Fapte 16:12). După bătălia de la Filipi din 42 î.Hr.

Filipeni

Antoniou a ordonat unor soldați romani să se stabilească acolo. Apoi, în 30 î.H. Octavian a constrâns oameni din Italia să renunțe la casele lor și să se mute în Filipi și în alte părți. Acești rezidenți filipeni au primit privilegii speciale, inclusiv „dreptul italic.” Acesta însemna că, în schimbul strămutării lor, acești coloniști erau tratați ca și când terenurile pe care locuiau erau pe pământul Italiei. Deci rezidenții din Filipi erau cetățeni ai Romei, „cetatea mamă”, și beneficiau de toate drepturile cetățeniei romane, inclusiv scutirea de impozite. Deci cuvintele lui Pavel (Fil. 1:27) „purtați-vă într-un chip vrednic” (lit., „ trăiți ca și cetățeni”) și „cetățenia noastră este în ceruri” (3:20) aveau un înțeles deosebit pentru creștinii din Filipi.

Scopul epistolei. Motivul inițial pentru scrierea epistolei a fost să le mulțumească filipenilor pentru darul lor făcut din dragoste. Dar Pavel a folosit această ocazie pentru a atinge câteva din problemele din biserica lor. Se pare că între unii erau rivalități și ambiții personale (2:3-4; 4:2). Iudaizatorii și-au câștigat câțiva adepți acolo (3:1-3). În plus, se pare că în biserică se observa o tendință antinomiană (3:18-19).

STRUCTURA CĂRȚII

- I. Încurajări pentru trăirea unei vieți creștine (1:1-30)
  - A. Pavel îi laudă pe sfinții din Filipi (1:1-8)
    1. Introducere (1:1-2)
    2. Laudă pentru mărturia lor consecventă (1:3-6)
    3. Laudă pentru preocuparea lor pentru evanghelie (1:7)
    4. Laudele confirmate de dragostea lui pentru ei (1:8)
  - B. Rugăciunea lui Pavel pentru sfinții din Filipi (1:9-11)
    1. Rugăciunea pentru dragoste (1:9-10)
    2. Rugăciunea pentru roada neprihănirii (1:11)
  - C. Pavel se prezintă sfinților (1:12-30)
    1. Mărturia curajului (1:12-18)
    2. Prezentarea clară a convingerilor sale (1:19-26)
    3. Sfaturi (1:27-30)
- II. Exemple pentru trăirea unei vieți creștine (2:1-30)
  - A. Fiul lui Dumnezeu, a cărui

atitudine trebuie să o aibă și credincioșii (2:1-18)

1. Afirmția (2:1)
2. Sfaturi (2:2-4)
3. Smerenia lui Hristos (2:5-8)
4. Înălțarea lui Hristos (2:9-11)
5. Continuarea sfaturilor (2:12-18)
- B. Slujitorii lui Hristos, al căror mod de viață trebuie urmat de credincios (2:19-30)
  1. Timotei și Pavel (2:19-24)
  2. Epafrodit și Pavel (2:25-30)
- III. Sfaturi pentru trăirea unei vieți creștine (3:1-21)
  - A. Credincioșii nu trebuie să se încreadă în lucrurile pământești (3:1-14)
    1. Introducere (3:1)
    2. Exemple care trebuie evitate (3:2-3)
    3. Exemple care trebuie urmate (3:4-14)
  - B. Credincioșii trebuie să aibă o umblare care să placă lui Dumnezeu (3:15-21)
    1. O umblare a maturității (3:15-16)
    2. O umblare a vegherii (3:17-19)
    3. O umblare dusă la bun sfârșit (3:20-21)
- IV. Puterea pentru trăirea unei vieți creștine (4:1-23)
  - A. Hristos, centrul (4:1-7)
    1. A rămâne tare în El (4:1-3)
    2. A se bucura în El (4:4)
    3. A trăi în lumina prezenței Sale (4:5-7)
  - B. Prezența lui Dumnezeu alături de credincioși (4:8-9)
    1. A avea gânduri vrednice (4:8)
    2. A face fapte vrednice (4:9)
  - C. Purtarea de grijă a lui Dumnezeu pentru nevoile umane (4:10-20)
    1. Lecția mulțumirii (4:10-13)
    2. Binecuvântarea dăruirii și primirii (4:14-20)
  - D. Încheiere (4:21-23)

COMENTARIU

I. Încurajări pentru trăirea unei vieți creștine (1:1-30)

- A. Pavel îi laudă pe sfinții din Filipi (1:1-8)

Apostolul Pavel a început deseori epistolele sale prin cuvinte de salut, laudă și

Filipeni 1:1-7

apreciere. Epistola către Filipeni nu face excepție de la această regulă. Tonul afectuos este evident de la început.

1. INTRODUCERE (1:1-2)

1:1. Pavel a fost numele neevreiesc al autorului epistolei, iar Saul era numele lui evreiesc. Ca apostol al neevreilor (Gal. 2:7-8), el a folosit numele său neevreiesc. Spre deosebire de alte cărți scrise de el, la începutul cărora făcea referire la apostolia sa, aici Pavel se numește pe sine însuși rob al lui Isus. **Timotei** se preocupa în mod deosebit de sfinții din Filipi (Fil. 2:20) și era împreună cu Pavel în timpul detenției acestuia (2:19, 23). Timotei nu a fost coautor al epistolei, deoarece despre el se vorbește la persoana a treia (2:19-24). Amândoi, ținuti în captivitatea romană, erau **robi** (lit., „sclavi“) **ai lui Isus Hristos**. Numindu-i pe credincioșii filipeni sfinți, Pavel nu a afirmat că cititorii epistolei sale sunt fără păcat. Cuvântul grecesc folosit de el, *hagioi*, înseamnă „cei puși deoparte“. Sfinții din Filipi erau puși deoparte pentru Dumnezeu. Ei erau **în Hristos Isus** în ceea ce privește relația lor cu Dumnezeu, deși trăiau în Filipi.

Apostolul face o mențiune specială cu privire la **episcopii (sau priveghetori) și diaconii**, care erau incluși între **toți sfinții**. „Priveghetorii“ sau episcopii mai erau numiți și „prezbiteri“ (Tit 1:5, 7) și erau responsabili pentru păstoria turmei (cf. Fapte 20:17, 28). „Diaconii“ erau acei conducători ai bisericii care aveau responsabilități speciale de slujire în adunare (cf. Fapte 6).

1:2. În salutul adresat filipenilor Pavel a folosit două cuvinte care prezintă harurile creștine: **har și pace**. Ordinea în care a folosit aceste cuvinte este semnificativă. Înainte ca cineva să poată avea o pace adâncă, trebuie să răspundă în mod personal harului lui Dumnezeu, favorului făcut nouă în mod absolut nemeritat, a cărui manifestare culminantă a fost la Calvar. Atât harul cât și pacea provin **de la Dumnezeu, Tatăl nostru, și de la Domnul Isus Hristos**.

2. LAUDĂ PENTRU MĂRTURIA LOR CONSECVENTĂ (1:3-6)

1:3. Citirea acestor cuvinte în care apostolul a spus că mulțumește adeseori lui Dumnezeu pentru ei, trebuie să le fi produs filipenilor o mare bucurie. Aveau înainte o scrisoare de laudă scrisă de cineva care era în lanțurile romane, la aproape 1300 de kilometri depărtare de ei. Au trecut aproape zece

ani de când Pavel a lucrat pentru prima dată printre ei. Dar trecerea timpului nu a diminuat cu nimic dragostea și interesul lui pentru ei. De fiecare dată când Pavel se gândea la credincioșii din Filipi, îi mulțumea lui Dumnezeu pentru ei.

1:4-6. Niciunul dintre credincioși nu a fost exclus din rugăciunile lui Pavel. Venind din partea unui întemnițat, aceste cuvinte au o semnificație deosebită. Pentru apostol era o **bucurie** să caute fața Domnului pentru ei. Greutățile prin care trecea nu l-au umplut de amărăciune pe Pavel, ci l-au făcut mai bun. Greutățile produc unul din aceste efecte într-un copil al lui Dumnezeu.

Sfinții filipeni și Pavel erau parteneri în lucrurile lui Hristos. Acest lucru era adevărat pentru că filipenii au luat parte cu el la nevoile sale. Ei s-au dat pe ei înșiși lui Pavel și, în consecință, cauzei lui Hristos pentru care lucra el. Dar ei nu au împărtășit nevoile pe care le avea Pavel doar când acesta a fost în închisoare. Ei au avut părtășie cu el **din cea dintâi zi** în care și-au pus încrederea în Hristos. Acest lucru a adus o mare bucurie în inima apostolului Pavel.

Apostolul era cuprins de o mare încredere atunci când se gândea la filipeni și se ruga pentru ei. Timpul perfect al cuvântului grecesc tradus prin **sunt încredințat** arată că Pavel a ajuns la această încredințare mai înainte și că încă o avea. În ce avea el această încredințare și de ce era el atât de sigur? Pavel credea că Dumnezeu **va isprăvi această bună lucrare** începută în ei, mântuirea lor. Se poate ca această expresie să cuprindă și părtășia lor cu Pavel și dărnicia lor.

Pavel nu avea nici o îndoială că Dumnezeu va continua ceea ce începuse să facă în filipeni. Dumnezeu va lucra în ei **până în ziua lui Isus Hristos** (2:16). Deși Pavel nu știa când va veni acea zi — când toți credincioșii vor fi luați de pe pământ ca să-L întâmpine pe Domnul în văzduh — el știa că Dumnezeu va continua lucrarea pe care a început-o în copiii Lui.

3. LAUDĂ PENTRU PREOCUPAREA LOR PENTRU EVANGHELIE (1:7)

1:7. Prima parte a acestui verset este un fel de apologie sau apărare a sentimentelor lui pentru filipeni, conform celor exprimate în versetele 3-6.

Limba greacă permite ca expresia **fiindcă vă port în inima mea** să fie interpretată astfel: „fiindcă mă purtați în inima voastră“.

Filipeni 1:8-11

Cu siguranță că atât Pavel cât și filipenii se purtau reciproc în inimi. Totuși, în lumina referințelor specifice la el însuși (v. 7) pare mai indicat să considerăm că sensul direct al textului este cel corect. Afectiunea pe care el o purta sfinților este afirmată și în versetele 1:8 și 4:16.

Nu era important dacă Pavel era sub arest (în lanțurile lui; cf. „lanțuri“ în 1:13-14, 17) sau liber; prietenii lui din Filipi luau parte la ceea ce Dumnezeu făcea prin el. Această lucrare privea în primul rând răspândirea evangheliei. Pavel putea să răspândească harul lui Dumnezeu, datorită parteneriatului lor cu el. Apostolul i-a lădat pentru preocuparea lor ca această veste bună să fie răspândită cât mai mult.

4. LAUDELE CONFIRMATE DE DRAGOSTEA LUI PENTRU EI (1:8)

1:8. Pavel l-a luat pe Dumnezeu drept martor al sentimentelor sale față de filipeni. Pavel era îngrijorat — așa cum erau și cititorii săi — că ei s-ar putea să nu cunoască ce era în inima lui față de ei. Dar Dumnezeu știa. „Dragostea“ pe care Pavel o avea pentru cititorii epistolei sale nu era doar o atracție sau un interes strict uman. Ea își avea izvorul în Isus Hristos. Dragostea lui Hristos l-a copleșit pe Pavel în așa măsură încât acum afectiunea aceasta îi aparținea apostolului. Faptul că Pavel a spus acest lucru filipenilor demonstrează realitatea și intensitatea laudei pe care el le-a adus-o.

B. Rugăciunea lui Pavel pentru sfinții din Filipi (1:9-11)

1. RUGĂCIUNEA PENTRU DRAGOSTE (1:9-10)

Apostolul i-a asigurat pe sfinți că el se roagă pentru ei cu regularitate (v. 3). Acum el le spune în acest pasaj pentru ce se ruga.

1:9. Rugăciunea lui Pavel pentru filipeni era ca dragostea lor pentru alți creștini să **crească tot mai mult**, să dea peste, așa cum se revarsă un râu sau un lichid dintr-un pahar prea plin. Dar această dragoste trebuie să fie mai mult decât un sentiment; ea trebuie să se bazeze pe cunoaștere și discernământ. Faptul de a avea o profundă **cunoștință** (*epignōsis*) spirituală a lui Dumnezeu și **orice pricepere** (profunzime — n.tr.) în ceea ce privește căile Sale, îi face pe creștini să poată să îl iubească pe Dumnezeu și pe alți oameni. (Acest cuvânt grecesc pentru „pricepere“ [*aisthēsis*] apare doar aici în Noul Testament.)

1:10. Pavel prezintă două din scopurile rugăciunii sale. Primul este un scop apropiat: **ca să deosebiți lucrurile alese**; iar al doilea este unul mai îndepărtat: **ca să fiți curați și să nu vă poticniți până în ziua venirii lui Hristos**. Ideea testării, a punerii la încercare, se înțelege din cuvântul grecesc *dokimazō*, tradus prin „să deosebiți“. Testarea este făcută în scopul aprobării. Cuvântul acesta era folosit cu privire la încercarea metalelor și a monedelor, pentru a stabili dacă îndeplineau standardele stabilite.

„Curați“ este traducerea cuvântului grecesc folosit doar aici și în 2 Petru 3:1. Acesta este *eilikrineis*, care provine din cuvintele folosite pentru „soare“ și „a judeca“, indicând astfel puritatea care era verificată la lumina soarelui. Pavel voia ca toți cititorii săi să aibă o relație bună cu Dumnezeu și să fie în părtășie cu El. Pavel era de asemenea preocupat ca relația lor cu alții să fie așa cum voia Dumnezeu să fie. Cuvântul *aproskopoi*, tradus prin **să nu vă poticniți** (în COR; în GBV este tradus „fără vină“, așa cum de altfel apare și în NIV — n.tr.) mai apare și în 1 Corinteni 10:32 unde același scriitor îndemna: „să nu fiți pricină de păcătuire.“ Dorința pe care Pavel o avea pentru prietenii săi din Filipi trebuia să fie o preocupare pentru toți credincioșii — să fie puri din punct de vedere moral și să nu-i facă pe alții să se poticnească.

2. RUGĂCIUNEA PENTRU ROADA NEPRIHĂNIRII (1:11)

1:11. Pavel s-a rugat pentru credincioșii din biserica din Filipi să fie **plini de roada neprihănirii**. O poziție de neprihănire în fața lui Dumnezeu, care era un rezultat al îmbrăcării în neprihănirea lui Hristos, trebuia să aducă roadă pentru Dumnezeu. Aceste calități ale omului interior, prezentate parțial în Galateni 5:22-23, vor fi evidente pentru ceilalți oameni. Rода Duhului vine **prin Isus Hristos**, pentru că este de fapt viața Lui trăită prin credincioși. Deci o viață care arată astfel de trăsături de caracter este **spre slava și lauda lui Dumnezeu**.

C. Pavel se prezintă sfinților (1:12-30)

Apostolul s-a confruntat cu opoziția celor din afara bisericii și cu o denaturare a imaginii și a lucrării sale din partea unora din interiorul bisericii. Dar aceasta nu l-a determinat să se abată de la îndeplinirea chemării făcute de Dumnezeu. Prin toate acestea Hristos era propovăduit, lucru care lui Pavel

îi producea o mare satisfacție. Deci, lanțurile sale, în loc să fie o piedică în lucrarea lui, au avut ca rezultat o și mai mare răspândire a evangheliei lui Hristos. Prietenii lui Pavel din Filipi se pare că erau destul de îngrijorați cu privire la soarta lui, gândindu-se că el era descurajat și că planul lui Dumnezeu se împotmolea. Nici vorbă de așa ceva, a fost răspunsul apostolului.

1. MĂRTURIA CURAJULUI (1:12-18)

1:12-14. Pavel dorea ca filipenii să învețe din propriile sale experiențe un adevăr important: la Dumnezeu nu există accidente. În loc ca lucrarea lui Pavel să fie oprită din cauza înmărmăririi sale, ea, dimpotrivă, înainta.

Această înaintare avea loc în parte datorită faptului că **toată curtea împărătească** și de asemenea și alții auzeau despre Hristos. (În COR apare trad. „curtea împărătească“, dar în GBV apare „pretoriul“, iar în NIV „garda palatului“ — n.tr.) „Garda palatului“ (*praetorior*) probabil se referă la garda pretoriană, formată din soldați romani. Deși Pavel locuia într-o locuință pe care o luase cu chirie (Fapte 28:30), el era păzit în permanență de acești soldați. Obiceiul era ca un prizonier să fie legat cu un lanț de încheietura mâinii unui soldat.

Toți cei din Roma care ajungeau în legătură cu Pavel auzeau despre Hristos. Era binecunoscut faptul că Pavel nu era sub pază pentru că a încălcat vreo lege, ci că era **pus în lanțuri din pricina lui Isus Hristos** (Fil. 1:13). Într-un efort de a reduce adevărul la tăcere, autoritățile l-au arestat pe cel care-l rostea, dar planul lor nu a dat rezultate.

Încarcerarea lui Pavel a avut un alt efect: ea i-a încurajat pe cei care ezitaseră până atunci să vorbească despre Hristos (v. 14). Un număr mare de credincioși au devenit plini de îndrăzneală pentru Hristos atunci când au văzut cum Dumnezeu răspândea evanghelia prin Pavel. Răspunsul pozitiv pe care l-a primit Pavel în ciuda opoziției i-a făcut și pe alții cu **și mai multă îndrăzneală să vestească fără teamă Cuvântul lui Dumnezeu**. Detenția lui Pavel făcea ceea ce circumstanțele pe care le-ar fi avut dacă nu era închis nu ar fi putut niciodată să facă.

1:15-18. Oamenii care primiseră îndrăzneală să vestească Cuvântul lui Dumnezeu erau de două feluri. Unii îl propovăduiau pe Hristos din **pizmă și din duh de ceartă**, dar alții îl propovăduiau **din bunăvoință** (v. 15). Cei care propovăduiau din bunăvoință o făceau **din dragoste** (v. 16), știind că Pavel

era în lanțuri pentru că era **însărcinat cu apărarea Evangheliei**. Cuvântul „apărarea“ este cuvântul grecesc *apologia*, folosit de asemenea și în versetul 7.

Motivația grupului care îl propovăduia pe Hristos din invidie și rivalitate (v. 15) era un **duh de ceartă** („ambiții egoiste“, NIV — n.tr.). Ei doreau **să mai adauge un necaz** lui Pavel în timpul cât era deținut. Probabil că aceștia nu erau iudaizatori, așa cum presupun unii, fiindcă Pavel a spus că ei îl predicau pe Hristos, chiar dacă dintr-o motivație greșită. Iudaizatorii credeau că respectarea Legii Vechiului Testament era necesară pentru mântuire. Pavel i-a muștrat cu asprime pe aceștia, pentru că predicau o „altă evanghelie“ (Gal. 1:6). Totuși, din moment ce el nu i-a acuzat pe cei din Filipi că predică „o altă evanghelie“, înseamnă că ei erau niște credincioși care, din motive neștiute, nu îl iubeau pe apostol sau nu îi apreciau lucrarea. Deși din punct de vedere doctrinar propovăduirea lor era corectă, ei se promovau pe ei înșiși.

Ceea ce a adus bucurie în inima lui Pavel a fost faptul că Isus era propovăduit, chiar dacă unii făceau acest lucru din motive greșite (Fil. 1:18). Din moment ce conținutul propovăduirii ambelor grupuri era același, apostolul se putea bucura. El nu s-a „bucurat“ fiindcă între membrii trupului lui Hristos erau facțiuni, acest fapt îl durea. Ceea ce i-a produs bucurie a fost faptul că Hristos era propovăduit.

2. PREZENTAREA CLARĂ A CONVINGERILOR SALE (1:19-26)

1:19. Ca un om cu convingeri ferme, Pavel a afirmat că înmărmărirea va avea ca rezultat **mântuirea** sa. Cuvântul grecesc tradus aici prin „mântuire“ este folosit în diferite moduri în Noul Testament. Deseori el înseamnă mântuire spirituală — salvare, izbăvire, a fi născut din nou. Aici (v. 19) Pavel a folosit acest cuvânt pentru a se referi fie la stadiul final al mântuirii sale (cf. Rom. 5:9), fie la o viitoare susținere a cauzei sale într-un tribunal roman. Pare improbabil ca el să fi avut în vedere aici eliberarea sa, din moment ce în următoarele două propoziții el scrie despre posibilitatea foarte reală a morții sale apropiate.

Temelia pe care se baza siguranța apostolului erau **rugăciunile sfinților și ajutorul Duhului lui Isus Hristos** (Fil. 1:19). El știa că poate conta pe rugăciunile filipenilor și, de asemenea, pe lucrarea Duhului Sfânt (cf. Rom. 8:26-27). „Ajutorul“ (*epichorēgias*) are

Filipeni 1:20-27

aici înțelesul de „sprijin“, în sensul în care ligamentele oferă sprijinul necesar unui corp uman. (Acest cuvânt grecesc este folosit în Noul Testament doar aici și în Efeseni 4:16.)

1:20. Pavel nu era sigur dacă va fi eliberat sau va trece prin martiraj pentru credința sa. Totuși el era sigur de un lucru, și anume că dorea ca Hristos să fie **proslăvit... în trupul** său în oricare din aceste două variante (cf. „în trup“, v. 22, 24). Aceasta era așteptarea și nădejdea lui Pavel. Apostolul știa foarte bine că avea nevoie de curaj pentru a se confrunța cu moartea având o atitudine potrivită. **Mă aștept** este traducerea unui cuvânt unic. El descrie cum o persoană își întinde gâtul pentru a putea să vadă mai bine ceva ce este înaintea sa. (*Apokaradokia*, un substantiv, este folosit doar aici și în Rom. 8:19.) Pavel era preocupat nu de ceea ce i se va întâmpla lui, ci de mărturia pe care avea să o lase pentru Domnul. Eliberarea lui i-ar fi permis să continue propovăduirea lui Hristos. Dar martirajul ar fi contribuit, de asemenea, la înaintarea cauzei lui Hristos.

1:21. Scopul principal al vieții lui Pavel era să îl proslăvească pe Hristos. Hristos era esența vieții sale. Totuși Pavel știa că, dacă va fi martirizat, Hristos va fi proslăvit prin înaintarea evangheliei care va avea loc ca rezultat al mărturiei sale prin moarte. Pavel însuși va beneficia în urma martirajului său, pentru că moartea sa va avea ca rezultat faptul că va fi cu Hristos (v. 23). Cuvântul **a muri** sugerează actul morții și nu starea de moarte.

1:22-24. Impresia de frustrare a apostolului este evidentă din aceste versete. El știa că, dacă va continua să „trăiască în trup“, cu siguranță că ar fi adus în continuare roadă în urma muncii lui (v. 22). Dumnezeu ar fi binecuvântat lucrarea lui și ar fi continuat să îl folosească așa cum o făcuse și în trecut. Totuși, în caz că Pavel ar fi putut să aleagă dacă să trăiască sau să moară pentru Hristos, ar fi fost dificil pentru el să decidă. Pur și simplu nu știa pe ce cale să apuce. Desigur, la urma urmelor, alegerea nu era a lui.

Pavel se afla într-o situație dificilă. Era foarte apăsător, pe de o parte, de dorința de a ști ce va aduce mai multă slavă lui Dumnezeu, și astfel va fi în avantajul tuturor pe termen lung. Dorința lui personală era „să se mute“ și să fie **împreună cu Hristos** (v. 23). El știa că acest lucru ar fi **mult mai bine** pentru el, deoarece ar fi însemnat scăparea lui de persecuție și de toate greutățile. Dar mai știa că filipenii aveau nevoie de el. Pentru ei era **mai**

de trebuință ca el „să rămână“ **în trup**, adică să rămână în viață (v. 24). Atitudinea altuia a lui Pavel ne este dezvăluită aici prin faptul că el pune nevoile prietenilor săi deasupra propriilor sale dorințe.

1:25-26. Aici se pare că Pavel a ajuns să fie cuprins de o nouă încredere cu privire la eliberarea lui. (Cuvântul „încredințat“ este același cu cel folosit în versetul 6, având sensul de „a fi încrezător“.) Eliberarea și întoarcerea lui Pavel va fi **pentru înaintarea** credinței lor, având astfel parte de o mare „bucurie“ (v. 25).

Bucuria filipenilor va fi o **mare pricină de laudă** (v. 26, în GBV apare traducerea „lauda voastră să prisosească“, în NIV cuvântul este „să se reverse“, același cuvânt care apare în versetul 9: „să crească tot mai mult“) și această laudă (exaltare, izbucnire de bucurie — n.tr.) va fi **în Isus Hristos**, sursa adevăratei bucurii pentru toți credincioșii. (Cuvântul „bucurie“ folosit în versetul 26 este de fapt cuvântul „exaltă“ [*kauchēma*] care diferă de cuvântul mult mai comun pentru „bucurie“ folosit mult mai des în Filipeni, inclusiv în v. 25.) Ei vor izbucni în bucurie fiindcă cel care i-a învățat despre Hristos va fi din nou cu ei.

3. SFATURI (1:27-30)

1:27. Apostolul îi avea pe credincioșii din Filipi în inimă. Indiferent de ce i se va întâmpla lui — eliberarea din detenție sau martirajul — el voia ca ei să îl onoreze și să îl glorifice pe Hristos. Cuvintele **purtați-vă într-un chip** sunt traducerea unui termen politic care avea un înțeles aparte pentru credincioșii din Filipi. Literal, această expresie înseamnă „trăiți ca și cetățeni.“ Fiindcă Filipi era o colonie romană, locuitorii creștini ai acestui oraș aveau să aprecieze la adevărată ei valoare această construcție verbală folosită de Pavel. Responsabilitatea fiecărui copil al lui Dumnezeu este să trăiască într-un chip **vrednic de Evanghelia lui Hristos** (cf. Ef. 4:1). Aceasta i-a sfătuit Pavel pe Filipeni să facă.

Sfinții au îmbrățișat o cauză comună, fiindcă fiecare era parte a trupului lui Isus Hristos. De aceea Pavel simțea povara dorinței ca ei să rămână **tari** (cf. Fil. 4:1) **în același duh** și „să lupte“ **cu un suflet pentru credința Evangheliei**, esența adevărului (cf. „credința“, Iuda 3). Îndemnul: **luptați** (*synaltheountes*) „pentru credință“ sugerează un efort comun, ca acela al unei echipe sportive.

1:28. Pavel dorea ca toți cititorii săi să trăiască curajos o viață pentru Hristos în mijlocul opoziției și al persecuțiilor. Este adevărat, ei se vor confrunta cu împotriviri, dar acest lucru nu trebuia să îi facă să se lase **însălmântați**. Dimpotrivă, în vremuri ca acestea, trebuia să li se amintească faptul că biruința lor va fi un semn că până la urmă cei ce le sunt potrivnici vor fi distruși. În același timp va fi o **dovadă** că sfinții lui Dumnezeu vor fi mântuiți de **Dumnezeu** Însuși. Această siguranță va fi fără îndoială rezultatul lucrării Duhului Sfânt în inimile lor.

1:29-30. Deci, le aduce aminte Pavel, împotrivirile nu trebuie să fie o surpriză pentru ei. Lor li **s-a dat harul** atât „să creadă” **în El** cât și „să suferă” **pentru El** (v. 29). Suferința pentru Hristos nu trebuie să fie considerată ceva accidental sau o pedeapsă divină. Pavel s-a referit la suferința care era de fapt un semn al harului lui Dumnezeu, o favoare din partea Lui. Cuvântul grecesc folosit aici, *echaristē*, derivă de la un cuvânt care înseamnă „har” sau „favoare”. Credința în Hristos și suferința pentru El sunt amândouă asociate cu harul lui Dumnezeu.

Pavel și cititorii săi duceau **aceeași luptă** (v. 30). Deci Pavel i-a încurajat, așa cum au făcut-o și ei cu el. El a răspuns dorinței lor de a ști cum o duce în Roma, astfel încât și ei să poată să fie încurajați când se vor confrunta cu greutate.

II. Exemple pentru trăirea unei vieți creștine (2:1-30)

A. Fiul lui Dumnezeu, a cărei atitudine trebuie să o aibă și credincioșii (2:1-18)

Acest pasaj este continuarea sfaturilor care au început în 1:27-30. Toată secțiunea aceasta se referă la lucrurile la care Pavel i-a chemat pe sfinții din Filipi. Ea include acea faimoasă *kenōsis*, adică pasajul dezbrăcării de Sine (2:5-11), în care Însuși Fiul lui Dumnezeu este prezentat ca Cel a cărei atitudine trebuie să fie împărtășită de credincios.

1. AFIRMAȚIE (2:1)

2:1. În 1:27 Pavel a scris despre trăirea vieții creștine în armonie cu mesajul pe care se bazează ea. El a continuat acest mesaj cu o chemare la unitate spirituală. Această unitate este posibilă datorită realității celor patru calități menționate în 2:1. Clauzele „dacă” folosite aici, fiind traduceri din greacă ale unor condiții de rang primar, vorbesc despre

certitudini. Deci, în acest pasaj „dacă” poate fi tradus prin „deoarece”. Pavel a scris despre realități, despre certitudini, nu despre lucruri care pot fi puse la îndoială. Prin urmare acest apel este bazat pe (a) **îndemnare în Hristos** (GBV, „încurajare în Hristos”); (b) **mângâiere în dragoste** (GBV, „mângâiere a dragostei”); (c) **legătură a Duhului** (GBV, „comuniune a Duhului”); (d) **milostivire și... îndurare**.

„Îndemnare” (încurajare) provine dintr-un cuvânt grecesc legat de cel pe care Isus l-a folosit atunci când S-a referit la Duhul Sfânt, „Mângâietorul” (Ioan 14:16). El ar mai putea fi tradus și ca „sfătuitor” având atât sensul de mustrare cât și de mângâiere. Deoarece fiecare credincios a primit această lucrare a Duhului, Pavel o folosește ca pe o bază a apelului la unitatea lor spirituală.

De asemenea fiecare din ei aveau „mângâierea dragostei [lui Dumnezeu]”. Dragostea lui Dumnezeu în inimi produce o unitate spirituală în viețile oamenilor.

„Legătură (părtășie, comuniune) a Duhului” este un rezultat al lucrării Duhului care locuiește permanent în credincios (cf. 1 Cor. 6:19). Această expresie se poate referi totuși la părtășia care vine *de la* Duhul Sfânt, tot așa cum îndemnarea (încurajarea) vine *de la* Hristos și mângâierea vine *din* dragoste.

Pavel a mai vorbit și de „milostivire” (*splanchna*; cf. Filim. 7, 20) și „îndurare”. Una din lucrările Duhului Sfânt este să producă în fiecare credincios preocupare și dragoste pentru ceilalți membri ai familiei lui Dumnezeu. Lucrarea Duhului poate fi primită sau respinsă de către un credincios, dar ea este o realitate și este una din bazele unității spirituale.

2. SFATURI (2:2-4)

2:2. Pe baza a ceea ce a prezentat în versetul 1, Pavel l-a sfătuit pe cititorii săi să arate într-un mod practic unitatea pe care o aveau în Hristos. Exprimarea acestei unități spirituale va face ca **bucuria** lui să fie **deplină**. Există patru moduri specifice — corespunzătoare celor patru realități prezentate în versetul 1 — prin care poate să fie atinsă unitatea lor spirituală. Ei trebuie să aibă **o simțire, o dragoste, un suflet (sim-psychoi) și un gând**.

2:3-4. Pavel continuă să dea sfaturi bazate pe cele patru realități exprimate în versetul 1. Expresiile pe care le folosește apostolul scot în evidență o problemă care exista în biserica din Filipi. Situația căreia i

Filipeni 2:5-8

se adresa Pavel era în mod evident generată de egocentrismul de care dădeau dovadă unii dintre creștinii din Filipi.

Nimic nu trebuia să fie făcut **din duh de ceartă** (v. 3). Același cuvânt (*eritheian*) apare în 1:17 pentru a descrie atitudinea celor care i se împotriveau lui Pavel. Fără îndoială că un astfel de comportament este al firii pământești, nu al Duhului (cf. Gal. 5:20, care folosește același cuvânt). **Slavă deșartă** este expresia care denotă ceea ce probabil era rădăcina duhului lor de ceartă.

Cele două expresii negative sunt urmate de un sfat pozitiv: **în smerenie fiecare să privească pe altul mai presus de el însuși**. **Ci**, un cuvânt care ne semnalează un contrast, formează introducerea acestui pasaj. Smerenia în fața lui Dumnezeu și a oamenilor este o virtute spre care trebuie să tindă fiecare copil al lui Dumnezeu. Un duh de mândrie în relațiile interumane indică o lipsă de smerenie în fața lui Dumnezeu. Pavel i-a sfătuit pe filipeni să îi privească pe alții mai presus de ei înșiși (cf. 1 Petru 5:5-6). „Acest lucru va contribui mult la îndepărtarea lipsei de armonie” (Homer A. Kent, Jr., „Philippians”, în *The Expositor's Bible Commentary*, 11:122).

Pavel a explicat cum poate fi exprimată smerenia (Fil. 2:4). În comunitatea credinței fiecare credincios trebuie să se preocupe de **foloasele altora** și nu în primul rând de **foloasele lui** (cf. Rom. 12:10). Preocuparea exclusivă față de propriul eu este un păcat.

3. SMERENIA LUI HRISTOS (2:5-8)

Hristos este exemplul suprem de smerenie și de preocupare altruistă pentru alții (v. 5-8). Aceste versete, împreună cu versetele 9-11, reprezintă o extraordinară hristologie.

2:5. Credincioșii sunt sfătuiți să aibă aceeași atitudine — smerenie altruistă — pe care a arătat-o **Hristos** în smerenia Sa. Cuvântul „gândul” are sensul de „același gând”, așa cum este folosit și în versetul 2.

2:6-8. Cuvântul tradus **chipul** (*morphē*; „natura” în NIV, „forma” în KJV și NASB) în versetele 6 și 7 (**chip** în 7) este un termen de o importanță crucială în acest pasaj. El subliniază esența internă sau realitatea lucrului la care se face referință (cf. Mar. 16:12). Pavel spune că Isus Hristos este exact din aceeași esență (*morphē*) a lui Dumnezeu și, prin întruparea Lui, a îmbrăcat o umanitate perfectă. Dumnezeirea Sa completă și desăvârșită este accentuată de apostol cu foarte

mare grijă. Revendicarea divinității Sale de către Mântuitor i-a înfuriat pe conducătorii evrei (Ioan 5:18) și i-a făcut să Îl acuze de blasfemie (Ioan 10:33).

Deși poseda dumnezeirea pe deplin (Ioan 1:14; Col. 2:9), Hristos nu a considerat faptul că era **deopotrivă cu Dumnezeu** (Fil. 2:6) ca ceva **de apucat**. Cu alte cuvinte, Hristos nu a ezitat să renunțe la folosirea suverană a divinității atunci când a devenit om. Ca Dumnezeu El avea toate drepturile divinității și totuși, în timpul stării Sale întrupate, El a renunțat la dreptul Său de a Se manifesta în mod vizibil ca Dumnezeu al splendorii și al slavei depline.

Smerenia lui Hristos a cuprins și faptul că **S-a dezbrăcat pe Sine Însuși**, că a luat un **chip** (*morphē*) **de rob** și că S-a făcut **asemenea oamenilor** (v. 7). Aceste afirmații ne arată că Hristos a devenit om, o făptură umană adevărată. Cuvântul „dezbrăcat” provine de la cuvântul grecesc *kenoō*, cuvânt care indică dezbrăcarea (lipsirea) de drepturile Sale și nu de divinitatea Sa. „Un chip de rob” arată, desigur, poziția Sa umilă și smerită, dorința Sa de a asculta de Tatăl și de a sluji altora. El a devenit om, o făptură umană adevărată. „Asemenea” indică similaritatea, dar și existența unor deosebiri. Deși umanitatea Sa era autentică, El era deosebit de toate celelalte făpturi umane prin faptul că era fără păcat (Ev. 4:15).

Astfel, se poate vedea că Hristos, deși avea în El esența lui Dumnezeu, a fost și om. Prin întruparea Sa, El a fost în același timp și Dumnezeu *pe deplin* și om *pe deplin*. El a fost Dumnezeu manifestat în trup uman (Ioan 1:14).

Unii au propagat o învățătură greșită care susținea că expresia **la înfățișare a fost găsit ca un om** (Fil. 2:8) înseamnă că El doar *arăta* ca un om. Dar această concepție contrazice versetul 7. „Înfățișare” este traducerea cuvântului grecesc *schēmati*, care înseamnă o înfățișare exterioară care poate să fie temporară. Acest cuvânt contrastează cu *morphē* („chip”) folosit în versetele 6 și 7, care vorbește despre o înfățișare exterioară care revelează calități interioare permanente.

Smerirea lui Hristos nu a cuprins doar nașterea Sa — întruparea prin care El a devenit Dumnezeu-Om — ci și „moartea” Sa, care a fost cea mai crudă și înjositoare formă de moarte — **moarte de cruce** (v. 8). Această formă de pedeapsă capitală era aplicată doar celor mai răi criminali, care nu erau romani.

Nu se putea da credincioșilor un alt exemplu mai bun de smerenie și atitudine de renunțare de sine decât cel al lui Hristos. Având acest exemplu înaintea lor, sfinții din Filipi trebuia să aibă „un gând“ (v. 2) și să trăiască în smerenie înaintea lui Dumnezeu și înaintea celorlalți.

4. ÎNĂLȚAREA LUI HRISTOS (2:9-11)

În aceste versete, subiectul este Dumnezeu Tatăl, în timp ce în versetele 6-8 subiectul a fost Fiul lui Dumnezeu. Ascultarea de care a dat Hristos dovadă a fost urmată de înălțarea pe care Tatăl I-a dat-o, așezându-L în locul de cea mai înaltă cinste. Dumnezeu L-a înălțat și L-a cinstit pe Cel pe care oamenii L-au disprețuit și L-au respins.

2:9. Înălțarea lui Hristos și faptul că a primit **Numele care este mai presus de orice nume** a fost răspunsul la rugăciunea Sa de Mare Preot (Ioan 17:5). Înălțarea se referă la învierea, înălțarea la cer și glorificarea de la dreapta Tatălui (Fapte 2:33; Evr. 1:3). „Numele“ Lui nu este doar un titlu; el se referă la persoana și la poziția Sa de demnitate și cinste.

2:10. Având în vedere înălțarea lui Hristos și **Numele Lui**, într-o zi **orice genunchi** „se va pleca“ și va recunoaște cine este El cu adevărat. Pavel a subliniat același adevăr în epistola sa către Romani (Rom. 14:11). Ambele texte reflectă profeția lui Isaia (Is. 45:23) despre măreția absolut unică a Dumnezeului lui Avraam, Isaac și Iacov. Domeniul autorității suverane a lui Hristos este descris prin cele trei expresii folosite: **din ceruri, de pe pământ și de sub pământ**. Nici o ființă cu inteligență — fie că este vorba de îngerii și sfinții din cer; de oamenii care trăiesc pe pământ; sau de Satan, de demoni și de cei nemântuiți din Iad — din tot Universul lui Dumnezeu nu va avea cum să evite această realitate. Toți se vor pleca, fie de bunăvoie, fie că vor fi siliți să o facă.

2:11. Ceea ce vor „mărturisii“ toți este că **Isus Hristos este Domnul**. Această mărturisire, primul crez creștin, însemna că Isus Hristos este Iehova-Dumnezeu. Într-o zi toți vor fi siliți să recunoască faptul că Isus Hristos este tot ceea ce a pretins El că este — Dumnezeu adevărat din Dumnezeu adevărat. Din nefericire, pentru mulți va fi prea târziu pentru mântuirea sufletelor lor. Poziția de glorie pe care o ocupă acum Mântuitorul și închinarea universală ce va avea loc în viitor ca semn al recunoașterii domniei Sale sunt toate **spre slava lui Dumnezeu Tatăl**.

5. CONTINUAREA SFATURILOR (2:12-18)

În aceste versete Pavel revine la sfaturile pe care a început să le dea Filipenilor în versetele 2-4.

2:12-13. Cuvintele **astfel, deci** leagă aceste versete de cele precedente. Hristos a ascultat de Tatăl și a dus la îndeplinire planul Său chiar până la moarte de cruce (v. 8). Creștinii filipeni trebuie să asculte și să urmeze învățăturile date de Pavel, învățături care erau extrase din exemplul personal al lui Hristos.

Sfatul a fost direct și la obiect, dar temperat cu dragoste, numindu-i pe credincioși **prea iubiților**. Această expresie afectuoasă fără îndoială că le aducea aminte de experiențele trăite împreună cu Pavel și cu Sila atunci când au venit la Hristos și când a luat ființă biserica lor (Fapte 16:19-40). Atunci când Pavel era cu ei, îi urmau îndemnul de bunăvoie și imediat. El le-a adus aminte de acest lucru înainte de a le cere să facă același lucru și acum, chiar dacă nu mai era prezent printre ei. El a vorbit despre absența lui și înainte (Fil. 1:27).

Cererea specială pe care o avea, având în vedere nevoile lor și exemplul lui Hristos, este exprimată apăsător: **duceți până la capăt mântuirea voastră, cu frică și cutremur**.

Înțelesul larg acceptat al acestui verset este că acest sfat se referă la mântuirea personală a sfinților din Filipi. Lor li s-a spus să își „ducă la capăt“, adică să pună în practică în viața de zi cu zi, ceea ce Dumnezeu a lucrat în ei prin Duhul Său. Nu li s-a spus să lucreze *pentru* mântuirea lor, ci să ducă la capăt mântuirea pe care Dumnezeu le-a dat-o deja. În lumina dezbinării și mândriei, care se pare că reprezentau probleme în biserica lor, această interpretare pare corectă. Unii nu făceau lucrarea lor în mod altruist și nu puneau interesul altora înaintea interesului lor propriu (cf. 2:3-4).

Unii scriitori susțin că sfatul lui Pavel se referă la viața adunării din Filipi în ansamblul ei. Cei care susțin acest punct de vedere găsesc un sprijin pentru el în contextul oferit de textele apropiate în care Pavel a adus argumente împotriva faptului că ei se preocupau în mod exclusiv de propriile lor nevoi (cf. v. 4). Din acest punct de vedere „mântuirea“ se referă la izbăvirea întregii adunări de mândrie, egoism și lipsă de unitate.

Probabil că este bine să luăm în considerare atât ducerea la capăt a mântuirii personale cât și mântuirea sau izbăvirea întregii

Filipeni 2:14-16

adunări de orice ar putea să o oprească de la experimentarea a ceea ce are Dumnezeu mai bun.

Această „ducere la capăt“ trebuia să fie făcută „cu frică și cutremur“, cu o încredere totală în Dumnezeu și nu în ei înșiși.

Singurul mod în care se putea realiza acest lucru era prin **Dumnezeu** care le va da capacitatea să o poată realiza (v. 13). Pavel le-a spus sfinților din Filipi că Dumnezeu a lucrat în ei astfel încât ei să poată să îndeplinească voia Lui cea plăcută și scopul Lui cel bun. Pentru ca lucrarea lui Dumnezeu să poată fi realizată era nevoie atât de puterea divină cât și de responsabilitatea umană. Credincioșii sunt parteneri cu Dumnezeu, lucrând împreună cu El. Verbul **lucrează** (v. 13) înseamnă „energizează“ sau „dă putere.“ Dumnezeu dă, **după plăcerea Lui, și voința și înfăptuirea** pentru a face lucrarea Sa.

2:14-16. Aceste versete dau învățături specifice cu privire la felul în care trebuie dus la îndeplinire scopul bun al lui Dumnezeu (v. 13) în viața de zi cu zi a creștinului.

Toate lucrurile trebuie să fie făcute **fără cârtiri și fără șovăieli** (v. 14). Ordinea în care sunt plasate cuvintele în textul grecesc pune accentul pe tot ceea ce face un credincios. Timpul prezent al verbului „faceți“ indică faptul că aceste lucruri trebuie făcute în mod continuu. „Cârtiri“ este traducerea unui cuvânt care reflectă o atitudine negativă exprimată prin bombănire. Se poate ca apostolul să se fi gândit la comportamentul israeliților care s-au plâns deseori lui Moise și astfel lui Dumnezeu (cf. 1 Cor. 10:10). „Șovăieli“ este un cuvânt care are o conotație de dispută juridică și se referă, cel puțin în parte, la practica de a merge la un tribunal civil pentru a rezolva diferendele dintre ei (cf. 1 Cor. 6:1-11).

Importanța modului de comportare la care Pavel face apel este stabilită în Filipeni 2:15-16. Înainte ca mărturia lor pentru Hristos să fie eficientă în comunitatea în care trăiau, filipenii ar trebui să pună în ordine niște lucruri din propria lor adunare.

Evident, credincioșii cârteau (față de Dumnezeu și unii față de alții) și aveau dispute (unul cu celălalt). Ca un rezultat al acestei stări de lucruri ei nu erau **fără prăhană** în mijlocul celor nenăscuți din nou; ei nu străluceau **ca niște lumini** („ca stelele“, NIV — n.tr.) în lumea lor (2:15). Adunarea din Filipi trebuia să se înfățișeze în societate unită și una în Hristos. Necreștinii nu erau

atrași spre Hristos din cauza luptelor și disputelor dintre sfinți.

Fără vină (*amemptoi*, v. 15) înseamnă „deasupra oricărui reproș“. Nu este vorba de perfecțiune sau de o stare fără de păcat. Expresia se referă la mărturia bisericii în ansamblul ei. Toți credincioșii sunt chemați să își ducă la capăt mântuirea pe care Dumnezeu a lucrat-o în ei — să progreseze spre maturitate spirituală. Credincioșii ar fi trebuit să trăiască în așa fel încât cei care nu erau în Hristos să nu poată întinde, în mod justificat, un deget acuzator spre ei. **Curați** este traducerea lui *akeraioi*, un cuvânt folosit pentru vinul care nu a fost diluat sau pentru metalul a cărui puritate nu a fost afectată în vreun fel. Isus a folosit de asemenea acest cuvânt când a spus celor doisprezece să fie „fără răutate“ ca porumbeii (Mat. 10:16). Cuvintele grecești folosite aici pentru „fără vină“ și „curați“ diferă de cele traduse „vă poticniți“ și „curați“ în 1:10 (vezi comentariile la 1:10).

Filipenii trăiau **în mijlocul unui neam ticălos și stricat** (2:15). Aici se pare că Pavel s-a gândit din nou la israeliți. Moise a folosit cuvinte similare pentru poporul lui Israel care s-a rătăcit (cf. Deut. 32:5). Petru a folosit aceeași terminologie („neam ticălos“, Fapte 2:40) pe care a folosit-o și Hristos („neam necredincios“, Mat. 17:17).

Lumea de astăzi, ca și cea de atunci, este fără scrupule și pervertită. Cei mai mulți oameni au întors spatele lui Dumnezeu și adevărului. În această lume poporul lui Dumnezeu trebuie să „strălucească ca niște lumini“ („ca stelele“, NIV; Fil. 2:15; cf. Mat. 5:14-16). Ei trebuie să fie **copii ai lui Dumnezeu, fără vină**.

Un copil al lui Dumnezeu este în familia lui Dumnezeu, dar cei care nu sunt regenerați sunt străini de El. Ei sunt dușmanii Lui. Planul suveran al lui Dumnezeu este să folosească Cuvântul Său, predicat de către poporul lui Dumnezeu, pentru a-i transforma pe dușmanii Săi în prieteni prin lucrarea de regenerare a Duhului lui Dumnezeu.

Cuvântul grecesc *epechontes*, **ținând sus** (v. 16) înseamnă fie „a întinde“ fie „a ține cu fermitate“. Primul înțeles se potrivește mai bine aici. Era un termen grecesc laic folosit pentru a descrie gestul prin care se oferea vin unui oaspete la un banchet. Dacă sfinții din Filipi vor ține sus **Cuvântul vieții** pentru alții, Pavel va putea să se „laude“ (să slăvească) **în ziua lui Hristos** că nu a lucrat în zadar cu ei. „Ziua lui Hristos“ se referă la

răpire, atunci când Mântuitorul va reveni și îi va întâlni pe ai Săi în văzduh (1 Tes. 4:13-18). Această laudă nu era o ambiție egoistă a lui Pavel; preocuparea sa era cinstirea lui Dumnezeu.

2:17-18. Dorința enunțată de Pavel de a se putea bucura când Îl va vedea pe Hristos și de a fi sigur că nu a lucrat în zadar pentru filipeni este urmată de o afirmație despre bucuria sa în mijlocul suferințelor. Apostolul știa că moartea de martir era o posibilitate foarte reală pentru el.

Pavel se vedea pe sine însuși ca fiind **turnat ca o jertfă de băutură** pentru filipeni (v. 17). Dar, în loc să simtă mâhnire, el se bucura. „Turnat“ vine din cuvântul grecesc *spendomai*, folosit pentru a desemna un dar de băutură dat ca jertfă lui Dumnezeu. Posibilitatea eliberării din închisoare nu era pe unul din primele locuri în mintea lui Pavel, așa cum a fost înainte (cf. 1:24-26). El considera acum moartea sa iminentă. Mai târziu, când se afla chiar înaintea morții sale, el a folosit același limbaj (2 Tim. 4:6).

Jertfa și slujba (probabil că aceste cuvinte ar putea fi înțelese ca „slujba de aduce a jertfei“) descindeau din credința lor. Pavel a folosit același cuvânt pentru jertfă (*thysia*) în Romani 12:1. Acolo jertfa pe care o aduce credinciosul-preot este trupul său. „Slujba“ (*leitourgia*) este același cuvânt folosit în Evrei 9:21 (cf. Fil. 2:25, 30). Acest lucru înseamnă că lucrarea pe care filipenii o făceau pentru Dumnezeu era considerată un act de închinare. Toate aceste adevăruri au adus bucurie în inima apostolului chiar dacă acest lucru s-a întâmplat în fața morții sale iminente.

Pavel dorea ca prietenii săi din Filipi să experimenteze aceeași bucurie pe care o avea el (2:18) și să se „bucure împreună cu el“.

B. Slujitorii lui Hristos, al căror mod de viață trebuie urmat de credincioși (2:19-30)

În capitolul 2 Pavel a discutat întâi despre faptul că atitudinea lui Hristos, care S-a smerit pe Sine Însuși și a devenit ascultător până la moarte, trebuie să fie împărtășită de credincioși (v. 1-18). Apoi Pavel a arătat că și slujitorii aleși ai lui Dumnezeu dau exemple demne de urmat pentru alții.

1. TIMOTEI ȘI PAVEL (2:19-24)

Întemnițarea lui Pavel a făcut imposibilă vizita lui la sfinții din Filipi. El a făcut referire la acest lucru mai înainte (v. 12).

Preocuparea lui profundă și constantă pentru binele spiritual al prietenilor săi l-a făcut să îl trimită pe Timotei ca să îi viziteze și să le slujească în locul său. Timotei era în acea perioadă tovarășul de lucrare al lui Pavel (1:1) deși, în mod evident, nu era și el întemnițat. Epistola lui Pavel urma să fie dusă filipenilor de către Epafrodit, iar vizita lui Timotei urma după primirea scrisorii.

2:19. Preocuparea pe care Pavel o arăta prin trimiterea lui Timotei era un exemplu de urmat pentru filipeni și pentru toți credincioșii. Pavel nu numai că le-a dat evanghelia și i-a condus la Hristos, dar dorea să fie sigur că ei creșteau spiritual. Interesul său profund pentru ei rămânea în continuare.

Nefiind sigur cu privire la propriul său viitor, apostolul a prefăcut dorința sa prin cuvintele **nădăduiesc, în Domnul Isus**. Acesta era un mod neobișnuit de a vorbi despre călătoria planificată a lui Timotei. Pavel era preocupat în mod special de faptul că eliberarea sau moartea lui puteau să survină în orice moment.

Scopul vizitei lui Timotei era bine stabilit: **ca să fiu și eu cu inimă bună**. Atât epistola lui Pavel cât și vizita lui Timotei cu siguranță că îi vor încuraja pe credincioșii din Filipi. Dar și apostolul dorea să fie încurajat de veștile bune pe care Timotei le va aduce de la ei la întoarcerea sa.

O altă lecție care trebuie să fie învățată din trimiterea lui Timotei de către Pavel este nevoia altruismului. Timotei îi era apropiat lui Pavel și drag inimii apostolului. Dacă Pavel a avut vreodată nevoie de Timotei, atunci arestul său la domiciliu în Roma era momentul cel mai potrivit. Totuși el era gata să renunțe la compania pe care i-o oferea Timotei pentru ca alții să poată fi ajutați.

2:20. Tânărul fiu în credință al lui Pavel avea un mare interes și o preocupare profundă pentru filipeni. De fapt, Pavel nu avea **pe nimeni** în Roma care să fie **ca el**. Interesul lui Timotei pentru binele lor era de neegalat. El era un exemplu excelent de om altruist, mai preocupat de binele altora decât de sine însuși (cf. 2:3-4). Credincioșii din adunarea filipenilor trebuie să împărtășească interesul sincer al lui Timotei pentru binele altora. Cuvintele „nimeni... ca el“ înseamnă literal „nimeni cu un suflet ca al lui“ (*isopsychon*; cf. „un suflet“, *sympsychoi*, în 2:2).

2:21. Acest verset face o afirmație referitoare la un spectru larg de oameni. Oare Pavel îi cuprindea aici pe toți cei pe care i-a cunoscut vreodată? Sau se referea la cei care

Filipeni 2:22-30

erau alături de el în Roma, dintre care nimeni nu se putea compara cu Timotei? Se referea oare Pavel la faptul că toți cei pe care îi contactase pentru acest serviciu erau mai interesați de propriile lor „foloase” decât de cele ale lui Hristos? A doua variantă pare cea corectă. Timotei ieșea în evidență ca o piatră prețioasă rară într-o lume a celor care caută mai mult propriul lor interes (cf. 1:15, 17).

2:22. Filipenii îl cunoșteau bine pe Timotei; deci știau că ceea ce spunea apostolul despre el era adevărat. Încă de la început, de când a lucrat cu Pavel în Filipi, Timotei a fost credincios (cf. Fapte 16). El a fost unul din apropiații lui Pavel, începând cu a doua călătorie misionară a acestuia, fiind deseori încercat și dovedit plin de „răvnă”. Pavel era **tatăl** spiritual al lui Timotei, și acesta a lucrat cu el **ca un copil** al lui. Amândoi L-au slujit pe Dumnezeu ca niște „robi” **pentru înaintarea Evangheliei**.

Calitățile lui Timotei erau de nedepășit. Toată viața lui este un exemplu pentru fiecare copil al lui Dumnezeu. Cei din adunarea din Filipi care aveau deficiențe în domeniul calităților întâlnite la Timotei probabil s-au simțit muștrați în conștiința lor — așa cum sunt și credincioșii de astăzi — când au citit această epistolă a lui Pavel.

2:23-24. După această laudă adusă lui Timotei, Pavel a mai afirmat încă o dată intenția lui de a-l trimite la ei (v. 23). De îndată ce Pavel avea să știe cum se vor desfășura lucrurile, el avea să „îl trimită” pe Timotei. Se pare că Pavel aștepta o sentință în judecarea cazului său.

În lumina versetului 24, probabil că Pavel se aștepta să fie eliberat din lanțurile sale. Este semnificativ faptul că acum încrederea lui Pavel era **în Domnul** (cf. „în Domnul Isus”, v. 19). Această expresie poate fi interpretată „dacă va fi voia Domnului”.

Deși Scripturile nu includ nici o afirmație cu privire la eliberarea lui Pavel, ea trebuie că a avut loc, deoarece el a mai fost întemnițat încă o dată în Roma, perioadă în care a scris ultima sa epistolă, 2 Timotei. Deși nu există nici o consemnare a faptului că Pavel a vizitat din nou Filipi, se poate ca el să se fi întors acolo după eliberarea sa.

2. EPAFRODIT ȘI PAVEL (2:25-30)

Nu este sigur dacă Epafrodit se afla încă în Roma atunci când Pavel a scris filipenilor sau dacă el era deja plecat în drum spre Filipi. Tradițional, Epafrodit este considerat ca fiind

cel care a dus această epistolă filipenilor. El este menționat doar aici și în 4:18.

2:25. Deoarece biserica l-a trimis pe **Epafrodit** ca să îi ducă lui Pavel „darurile” (în bani, 4:18) și să afle ce se mai întâmplase cu el, probabil că intenția lor era ca Epafrodit să rămână și să îi slujească lui Pavel pentru o perioadă nedefinită de timp. Totuși apostolul a hotărât să îl trimită înapoi la ei. Dar Pavel voia să se asigure de faptul că credincioșii știau cât de mult îl aprecia el pe Epafrodit. El l-a numit **fratele și tovarășul meu de lucru și de luptă**. El a împărtășit viața spirituală a lui Pavel, munca și pericolele prin care acesta a trecut. El și-a asumat de bunăvoie rolul de slujitor pentru a fi alături de Pavel. Ce stil de viață exemplar, demn de urmat pentru fiecare credincios. Acest om, al cărui nume înseamnă „fermecător”, Îl slujea pe Domnul slujindu-i pe alții. Cuvintele **pentru nevoile mele** traduc aici substantivul *leitourgon* („slujbă ca a unui preot”), care este înrudit cu termenul „slujba” (*leitourgia*) din versetul 17 (cf. v. 30). Lucrarea pe care Epafrodit o făcea pentru Pavel era o slujbă preotească (cf. 4:18).

2:26-27. Epafrodit era profund preocupat de prieteni săi din Filipi și tânjea de dorul lor. El era **foarte mâhnit**, fiindcă știa că filipenii au aflat **că a fost bolnav**. Dorul pe care Epafrodit îl avea pentru filipeni era exact ca al lui Pavel (1:8). Măhnirea pe care Epafrodit a simțit-o era similară cu agonia prin care a trecut Hristos în Ghetsimani (Mat. 26:37; Mar. 14:33).

Oricare ar fi fost boala de care a suferit Epafrodit, ea a fost gravă, deoarece el a fost **foarte aproape de moarte** (Fil. 2:27, 30). Nu există nici o indicație în text că Pavel ar fi avut capacitatea să îl vindece sau că a încercat să o facă. De asemenea nu există nici un indiciu că Epafrodit a fost bolnav fiindcă nu a respectat voia lui Dumnezeu.

Pavel L-a laudat pe Dumnezeu pentru „mila” arătată față de Epafrodit redându-i sănătatea și cruțându-l pe Pavel de a avea **întristare peste întristare**. Mulțumirea a umplut inima apostolului. Pavel era deja întristat datorită întemnițării sale. El îl iubea pe Epafrodit și avea nevoie de el, deci moartea lui Epafrodit ar fi adăugat o povară în plus pe umerii lui Pavel.

2:28-30. Pavel era cu adevărat un altruist. În inima lui el nutrea cele mai bune intenții față de credincioșii filipeni și față de Epafrodit. Filipenilor le părea rău că mesagerul trimis de ei la Pavel a fost bolnav

și nu a putut să facă pentru apostol ceea ce ei nădăjduiau să facă. Anticipând gândurile care s-ar fi putut naște în ei, Pavel și-a asumat toată responsabilitatea pentru trimiterea lui Epafrodit acasă. El a făcut-o din două motive: dorea ca ei „să se bucure” și dorea și el să fie ușurat de mâhnirea pe care o simțea.

Credincioșii din Filipi nu trebuia să gândească rău despre Epafrodit fiindcă acesta se întorcea acasă. Ei nu trebuie să se gândească că a dat greș când Pavel avea mai mare nevoie de el și de aceea trebuie să îl aprecieze și să îl primească bine **în Domnul**.

Dorința exprimată aici de Pavel ilustrează modul în care credincioșii trebuie să se poarte cu cei care nu sunt înțeleși de alții. Dragostea creștină adevărată, o roadă a Duhului Sfânt (Gal. 5:22) este întotdeauna de dorit, pentru că îi apără pe ceilalți și trece cu vederea greșelile lor (1 Cor. 13:7).

Pavel a explicat (Fil. 2:30) de ce sfinții trebuie să îl primească pe Epafrodit. Acest mesager venit de la Filipi a fost atât de bolnav că a fost **aproape de moarte**. El s-a îmbolnăvit în timp ce îi slujea lui Hristos și, dacă ar fi murit, și acest lucru ar fi fost pentru Hristos.

Credincioșii din Filipi nu au putut fi în Roma ca să-l ajute pe Pavel. Epafrodit **și-a pus viața în joc** să facă ceea ce ei nu puteau să facă. El îl slujea pe Hristos, slujindu-i pe ei și pe Pavel. (Cuvântul **slujbei** este *leitourgias*, „slujbă preoțească”, folosit de asemenea în v. 17; cf. v. 25.) Creștinii care slujesc lui Hristos, slujesc și altora. Apostolul a adus aminte cititorilor săi acest lucru, pentru ca ei să îl primească pe Epafrodit așa cum trebuie.

III. Sfaturi pentru trăirea unei vieți creștine (3:1-21)

În capitolul 1 Pavel i-a încurajat pe sfinții din Filipi să continue să trăiască o viață creștină. În capitolul 2 Pavel a vorbit despre Timotei, despre Epafrodit și despre el însuși ca exemple a ceea ce înseamnă a fi plăcut lui Dumnezeu. În capitolul 3 urmează sfaturi pentru cei ce vor trăi o astfel de viață.

A. Credincioșii nu trebuie să se încreadă în lucrurile pământești (3:1-14)

1. INTRODUCERE (3:1)

3:1. Înainte de a sublinia pericolul grav reprezentat de punerea încrederei în lucrurile pământești (în COR se folosește expresia „lucrurile pământești”, în GBV se folosește

„carne”; în NIV se folosește de asemenea „carne” — n.tr.) apostolul face apel la un spirit de bucurie în Domnul. Cuvântul **încolo** a fost folosit pentru a începe un subiect nou, dar și pentru a arăta că se apropie de încheierea epistolei. El a folosit din nou aceeași expresie în 4:8. Unii consideră, în lumina acestor lucruri, că acest capitol 3 este o digresiune de la tema principală a autorului.

Pavel adresează o chemare credincioșilor: **bucurați-vă în Domnul**. Cuvântul „bucur” sau „bucurați-vă” apare de mai multe ori în epistolă (1:18 [de două ori]; 2:17-18 [de două ori]; 3:1; 4:4 [de două ori], 10). Din accentuarea prin repetiție a acestui cuvânt rezultă faptul că filipenii aveau nevoie de bucurie. Cea mai mare parte a poporului Domnului are adeseori nevoie de acest îndemn. Credincioșii se pot lăsa ușor descurajați de circumstanțe. Pentru un credincios remediul pentru descurajare este să își îndrepte atenția asupra Domnului și să se bucure în El.

Este de asemenea semnificativ faptul că un deținut într-o temniță romană îi îndeamnă pe oamenii care sunt liberi să se bucure în Mântuitorul lor. Se pare că ar fi trebuit să fie exact invers. Pavel a învățat ceea ce fiecare copil al lui Dumnezeu trebuie să învețe: poate să existe bucurie în Domnul chiar și atunci când circumstanțele exterioare par a fi potrivnice unui spirit de bucurie.

Repetiția este o componentă esențială a procesului de învățare. Fie prin viu grai, fie în scris (poate în 1:27-30), apostolul a prezentat filipenilor din nou același adevăr ca și mai înainte. Spunând **să vă scriu mereu aceleași lucruri** el nu s-a scuzat pentru că a repetat aceleași învățături. Pentru el nu era **greu** să recapituleze mereu aceleași elemente de bază. Se simțea chiar obligat să o facă pentru binele lor. Iar aceste învățături erau **de folos** pentru ei.

2. EXEMPLE CARE TREBUIE EVITATE (3:2-3)

În zilele lui Pavel exista un grup care se făcea în mod special vinovat de punerea încrederei în lucrurile pământești. Aceștia erau iudaizatorii. Ei erau o adevărată pacoste pentru Pavel și pentru cei care s-au întors la Domnul prin el. Nefiindu-le clară evanghelia, aceștia adăugau faptele legii la credința în Hristos, considerând că ambele erau condiții necesare atât pentru mântuire cât și pentru viața creștină. Ei erau interesați în mod deosebit de ritualul vechi-testamental al tăierii

Filipeni 3:2-6

împrejur, insistând că era necesar pentru mântuire. Ei nu lăsau deoparte credința în Hristos, dar adăugau faptele firii pământești („lucrurile pământești“, COR). Pavel i-a numit pe astfel de oameni „lucrători înșelători“ (2 Cor. 11:13).

3:2. Pavel i-a mai numit pe iudaizatori **câinii aceia... lucrătorii aceia răi... scrâjilații aceia** („care își mutilează carnea“ — n.tr.). Sfinții nu ar fi trebuit să-i urmeze pe acești oameni, ci să se ferească de ei, să se „păzească“ de ei.

Era un lucru obișnuit ca unii evrei să îi numească pe neevrei „câini“, aceștia fiind considerați animale necurate. Pavel a folosit acest termen pentru a-i descrie pe acei evrei care distorsionau evanghelia, insistând că era nevoie de mutilarea cărnii pentru a avea o poziție dreaptă înaintea lui Dumnezeu. Ceea ce făceau ei era rău, chiar dacă se poate ca ei să fi avut intenții bune.

3:3. Ritualul tăierii împrejur din Vechiul Testament nu era numai un semn al unei relații stabilite prin legământ, ci era destinat să fie legat de tăierea împrejur a inimii din punct de vedere spiritual (cf. Deut. 30:6). Scriind neevreilor, Pavel a spus limpede că el și ei erau cu adevărat **tăiați împrejur**. Aceasta fiindcă ei nu își puneau **încrederea în lucrurile pământești**, ci „slujeau“ **lui Dumnezeu prin Duhul lui Dumnezeu** și „se laudau“ numai **în Hristos Isus**.

Copilul lui Dumnezeu trebuie să se laude numai în Hristos și nu cu realizările omenești, așa cum o făceau iudaizatorii și evreii. Cuvântul **lăudăm** (*kauchōmenoi*) folosit aici înseamnă și „a se mândri“ sau „a exulta“ (cf. 1:26; 2:16; 2 Cor. 10:17).

3. EXEMPLE CARE TREBUIE URMATE (3:4-14)

În versetele care urmează Pavel prezintă câteva detalii autobiografice interesante. La o primă vedere se pare că el se laudă. Totuși, o examinare mai atentă a pasajului ne arată că exact acest lucru încerca el să-l evite și să lanseze un avertisment împotriva lui. Cu siguranță că a existat o perioadă în care apostolul și-a pus încrederea în lucrurile pământești. Dar acum acest lucru nu mai era adevărat. Pentru a sublinia că odată și el avea o mare îndrăzneală și se mândrea cu propriile realizări, Pavel face pentru filipeni o trecere în revistă a propriului său trecut. După acestea le spune despre experiența convertirii sale pe drumul Damascului.

3:4-6. Nu poate fi subliniat mai puternic decât este făcut aici faptul că Pavel nu și-a pus „încrederea“ **în lucrurile pământești**. El a obținut victoria asupra ispitelor Diavolului. Prezentarea pe care și-o face în aceste versete a fost făcută cu intenția de a le aminti filipenilor lucrurile în care el și-ar fi putut pune încrederea, dacă ar fi voit să o facă. De fapt, lista cuprinde lucruri pe care el le-a prețuit foarte mult și în care și-a pus încrederea înainte de a-L întâlni pe Isus. Intenția lui a fost să arate că în ceea ce privește lucrurile pământești ar fi avut mai multe motive de a se lauda decât iudaizatorii.

Cuvântul **altul** (v. 4) se referă la toți cei care își pun încrederea în lucrurile pământești. Pavel scrie ca și cum i-ar provoca pe iudaizatori la o confruntare. Înainte de a intra în amănunte, concluzia lui preliminară a fost că, indiferent ce avantaje ar prezenta adversarii săi în această confruntare, avantajele lui le depășeau pe ale lor (cf. Gal. 1:14).

În Filipeni 3:5-6 sunt enumerate șapte avantaje care demonstrează ceea ce Pavel a avut în ceea ce privește lucrurile pământești, dar pe care mai târziu el le-a socotit ca o pierdere pentru Hristos. Sunt enumerate două feluri de avantaje. Primele sunt acele lucruri pe care apostolul le avea prin naștere, și care nu au fost urmare a unei alegeri făcute de el. Sunt prezentate patru dintre acestea — tăierea împrejur, faptul că era din neamul lui Israel, din seminția lui Beniamin și că era un fiu evreu din părinți evrei. Apoi el prezintă privilegiile pe care le-a ales el: a fost fariseu, a fost un prigonitor al Bisericii și, în ceea ce privește **neprihănirea pe care o dă Legea**, era fără reproș.

Tăierea împrejur a fost menționată prima, probabil datorită faptului că acest subiect era de primă importanță pentru iudaizatori. Precizarea timpului în care a fost făcută tăierea împrejur, **a opta zi**, subliniază faptul că Pavel nu era prozelit sau ismaelit, ci evreu pur-sânge. Prozeleții erau tăiați împrejur mai târziu, în timpul vieții, și ismaeliții erau tăiați împrejur la vârsta de 13 ani (cf. Gen. 17:25-26).

Pavel era **din neamul lui Israel**, ceea ce ne arată din ce neam se trage. Ambii părinți erau evrei, spre deosebire de unii dintre iudaizatori. El putea să își prezinte arborele genealogic până în vremea lui Avraam. Era un membru veritabil al poporului legământului (cf. 2 Cor. 11:22).

El era de asemenea beniamit, seminție din care a provenit primul împărat al lui Israel (1 Sam. 9:1-2). Această seminție avea

un loc de cinste în Israel și se bucura de o înaltă apreciere. Chiar și după divizarea regatului, seminția lui Beniamin a rămas loială casei lui David.

Ebraica era limba maternă a lui Pavel. Spre deosebire de unii israeliți, el nu a adoptat obiceiurile grecești. El cunoștea la perfecție atât limba cât și obiceiurile poporului lui Dumnezeu. Era evreu din părinți evrei.

În ceea ce privește Legea, Pavel era **fariseu**, membru al celei mai stricte secte din poporul său. Pe lângă Legea lui Moise, Fariseii au adăugat propriile lor reguli care, în acea vreme, erau considerate ca fiind egale cu Legea.

Cu ce „răvnă” mai mare pentru religia iudaică se putea lăuda cineva, decât cu aceea că a fost **prigonitor al Bisericii**? Pavel a făcut neobosit acest lucru înainte de a-L cunoaște pe Hristos (Fapte 9:1-2). Nici un iudaizator nu putea să facă dovada unui astfel de zel.

Și în ceea ce privește „neprihănirea legalistă” Pavel a excelat. De fapt, în proprii săi ochi el era **fără prihană** (*amemptos*; același cuvânt este folosit în Fil. 2:15 unde este tradus tot prin „fără prihană”, COR — n.tr.).

3:7-9. Oricine dintre cei care i-au necăjit pe sfinții din Filipi ar fi fost încântat să-și treacă pe lista de merite personale toate acele lucruri pe care Pavel le-a menționat. Din punct de vedere omenesc acestea erau motive puternice pentru a avea o încredere în sine în ceea ce privește religia. Dar pe toate lucrurile enumerate în versetele 5-6 apostolul le-a **so-cotit ca o pierdere, din pricina lui Hristos** (v. 7).

„A socoti” înseamnă „a se gândi” sau „a reflecta”. După ce a reflectat la lucrurile pământești, el le-a considerat o pierdere. El a făcut aceasta într-un moment din trecut și acea hotărâre era încă în picioare atunci când a scris această epistolă, lucru care se poate înțelege din utilizarea timpului perfect în limba greacă. Fără îndoială că Pavel a considerat convertirea care i-a schimbat viața pe drumul Damascului momentul în care a renunțat la încrederea în lucrurile pământești și și-a pus încrederea numai în Hristos.

Ar fi fost greu de găsit o exprimare mai puternică a desconsiderării eforturilor omenești de a-l fi plăcut lui Dumnezeu decât cea pe care Pavel a prezentat-o aici (v. 8). Afirmațiile din versetul 8 sunt precedate de patru cuvinte grecești (*all menoun ge kai*) care sunt

traduse **ba încă și acum**. Pavel a considerat ca o **pierdere** nu numai lucrurile pe care deja le-a enumerat (v. 5-6), ci pe **toate** (v. 8). În schimbul încrederii în lucrurile pământești Pavel a câștigat **prețul nespus de mare al cunoașterii lui Hristos Isus** în mod personal. Hristos era acum **Domnul** lui.

El a considerat fostele lui „câștiguri” (*kerdē*) ca fiind **un gunoi** (cuvânt care poate însemna resturi de mâncare sau balebă) pentru ca să-L poată „câștiga” **pe Hristos**. Nimic altceva nu mai conta pentru el. A-L avea pe Hristos ca Domn și Mântuitor înțrecea cu mult tot ceea ce el a avut în iudaism.

Cei care „L-au câștigat pe Hristos” (v. 8) sunt cei „găsiți” **în El** (v. 9). Hristos este în credincios și credinciosul este în Hristos. Pavel dorea ca viața lui să demonstreze aceste adevăruri. Fiind în Hristos, el nu se baza pe o **neprihănire** proprie care să fie obținută ca urmare a păzirii Legii. O astfel de neprihănire nici nu este considerată de Dumnezeu o neprihănire, ci „o haină mânjită” (Is. 64:6). Neprihănirea care mântuiește și cea în care se încredea Pavel este **prin** (*epi*) **credință**. Atunci când un păcătos care crede răspunde prin credință la lucrarea Duhului în inima lui, el este îmbrăcat în neprihănirea lui Hristos (Rom. 3:24-26). În această poziție el este primit „în Prea Iubitul” (Ef. 1:6). Îmbrăcat astfel, păcătosul care crede este desăvârșit în Hristos.

3:10-11. Aceste versete cuprind o mărturisire deschisă și onestă făcută de Pavel filipenilor. Pavel deja îl cunoștea pe Hristos ca Mântuitor personal. „A-L cunoaște” (v. 10) pe Hristos înseamnă „a cunoaște prin experiență” (*gnōnai*). Substantivul (*gnōseōs*) este folosit în versetul 8. „Prețul nespus de mare al cunoașterii lui Hristos” este prezentat în detaliu în versetele 10-11. Așa dorea Pavel să îl cunoască pe El. După acestea urmează o prezentare a ceea ce dorea el în viața de creștin.

Experimentarea **puterii învierii Sale** era de asemenea un scop al apostolului. Puterea care L-a ridicat pe Isus dintre morți operează acum în viețile credincioșilor, deoarece ei au fost „înviați împreună cu Hristos” (Col. 3:1). „Puterea” (*dynamis*, folosită și în Fapte 1:8; Rom. 1:16) înseamnă capacitatea de a învinge rezistența. Expunând ambițiile și scopurile sale, Pavel a dat filipenilor un exemplu de urmat. Exemplul său era, desigur, în contrast evident cu cel al iudaizatorilor pe care ei nu trebuia să îl urmeze.

Pavel dorea, de asemenea, să fie părtaş suferințelor lui Hristos și, făcând așa, să se

Filipeni 3:12-16

facă **asemenea cu moartea Lui** (Fil. 3:10). Aceste suferințe nu erau suferințele îndurate de Isus în locul nostru pe cruce. Pavel știa că acestea nu puteau fi împărtășite. Dar el dorea să fie părtaș cu Hristos, fiind al Lui, la suferințe pentru neprihănire (cf. 1:29). Dumnezeu l-a folosit pe Anania ca să-i spună lui Pavel că va suferi ca rob al lui Hristos. (Fapte 9:16). Apostolul într-adevăr a suferit pentru Hristos, fiindcă L-a reprezentat în mod deschis și în adevăr (cf. Rom. 8:36; 2 Cor. 4:10).

Cuvintele „să mă fac asemenea” sunt traducerea cuvântului grecesc *symmorphizomenos*, care înseamnă „a se conforma în interior cu o experiență trăită” (cf. Fil. 3:21), în acest caz, cu moartea lui Hristos. Așa cum Hristos a murit *pentru* păcat, tot așa un credincios a murit *față de* păcat (Rom. 6:2, 6-7; Col. 3:3). El trebuie să demonstreze această separare față de vechile lui căi păcătoase îndepărtându-se în fiecare zi de păcat (Rom. 6:1-4, 11-14) și trăind o viață nouă prin intermediul puterii învierii lui Hristos (Rom. 6:4).

„Învierea” (Fil. 3:11) este traducerea lui *exanastasin*, un cuvânt grecesc care nu mai este folosit niciunde altundeva în Noul Testament. El înseamnă o înviere parțială dintre mai multe trupuri moarte, literal însemnând o „înviere dintre”. Dar de ce a spus Pavel că el dorea „să ajungă” **cu orice chip**, „dacă va putea”, la **învierea din morți**? Se îndoia el oare că va fi înviat dintre cei morți? Greu de crezut. Probabil că a folosit acest cuvânt pentru a se referi la Răpire, exprimând astfel nădejdea că Domnul va reveni în timpul vieții sale.

3:12-14. Deși Pavel era un gigant spiritual în ochii sfinților din Filipi, dorea ca ei să știe că el încă nu a ajuns la toate obiectivele prezentate în versetul 10. El încă se străduia să le atingă fiindcă încă nu a ajuns la stadiul final al sfințirii sale.

Experiența mântuirii lui Pavel a avut loc cu aproximativ treizeci de ani înainte de a scrie această scrisoare filipenilor. În toți acești ani el a câștigat multe victorii în bătăliile spirituale, dar mărturisește cu sinceritate că **nu a câștigat încă premiul** și nici nu a **ajuns desăvârșit** (v. 12). El încă mai avea de urcat multe înălțimi spirituale. Această mărturie a apostolului le reamintea sfinților din Filipi — și slujește de aducere aminte și credincioșilor de astăzi — că în creșterea lor spirituală niciodată nu trebuie să existe puncte moarte sau paliere dincolo de care ei să nu mai poată urca.

Pavel a urmărit asemănarea cu Hristos cu entuziasmul și perseverența unui alergător la jocurile grecești. Spre deosebire de iudaizatori a căror influență prelua printre filipeni, apostolul nu a pretins că a ajuns la maturitatea spirituală. El se străduia să atingă acest obiectiv, căutând „să-l apuce” întrucât și el a **fost apucat de Hristos**. El nu credea că l-a **apucat încă**, adică, nu a ajuns încă la desăvârșire sau la cea mai mare asemănare cu Hristos. Dar era hotărât să uite trecutul și, ca un alergător, să alerge spre țintă. Pavel a refuzat să fie controlat sau preocupat de moștenirea lui din trecut (v. 5-7) sau de lucrurile dobândite de el (v. 8).

Cu vigoare și concentrându-se asupra acestui obiectiv, Pavel căuta să câștige **premiul** la care Dumnezeu l-a chemat din ceruri (**premiul chemării cerești**, COR, v. 14). Și aici, scriind despre premiu, el probabil că s-a gândit la jocurile grecești. La aceste jocuri învingătorul era chemat în locul în care stătea arbitru pentru a primi premiul. Pavel probabil că se referea la mântuirea desăvârșită în prezența lui Dumnezeu, sau la primirea răsplătirilor înaintea scaunului de judecată a lui Hristos” (2 Cor. 5:10).

B. Credincioșii trebuie să aibă o umblare care să placă lui Dumnezeu (3:15-21)

1. O UMBLARE A MATURITĂȚII (3:15-16)

Al doilea mare pasaj din capitolul 3 care cuprinde sfaturi are o conotație pozitivă — Pavel îi îndeamnă pe creștini să umble, sau să își trăiască viețile, fiindu-l plăcuți lui Dumnezeu (3:15-21). În primul rând, această umblare trebuie să fie o umblare a maturității (v. 15-16).

3:15-16. Apostolul i-a chemat pe cititorii săi să fie părtași cu el la urmărirea asemănării cu Hristos. Ceea ce dorea pentru el, dorea și pentru ei. **Gândul acesta, deci, să ne însușească pe toți, care suntem desăvârșiți** (v. 15). Ce gând? Cel pe care el l-a exprimat cu privirea la urmărirea cu perseverență a scopului și la străduința atingerii lui. Unul din semnele maturității spirituale este dorința de a merge cu Hristos. Apelul lui Pavel era adresat credincioșilor care se maturizau și care împărtășeau ambițiile lui. El s-a încrezut în Dumnezeu pentru ca El să clarifice aceste lucruri („să îi lumineze și în această privință” — COR.) și celor care erau **de altă părere**.

Fără îndoială că cea mai mare nevoie în poporul lui Dumnezeu este ca ei să trăiască în conformitate cu ceea ce au în Hristos. Mulți trăiesc cu mult sub nivelul poziției pe care o

au în Hristos. Apelul adresat de Pavel filipenilor era ca ei să trăiască („să umble“ — COR) potrivit cu ceea ce aveau în Hristos, și anume o poziție de neprihănire în Hristos („lucrurile în care am ajuns de aceeași părere“ — COR).

2. O UMBLARE A VEGHERII (3:17-19)

Pavel îi cheamă din nou pe cititorii săi să urmeze exemplul lui și nu pe cel al iudaizatorilor.

3:17. După ce a prezentat ambiția vieții sale de a fi tot mai mult asemenea cu Hristos, Pavel nu a ezitat să le spună filipenilor să urmeze **pilda** sa. El dorea ca ei să îl imite. Sigur că nu voia să spună că ar trebui să îl imite în orice aspect al vieții sale, deoarece în versetele precedente el a spus că nu este perfect și lipsit de păcat. Dar în ceea ce privește căutarea neobosită de a fi asemenea lui Hristos, el s-a dat pe sine ca exemplu. Filipenii care îi vor urma exemplul se vor adăuga astfel **la cei** ce deja fac acest lucru.

3:18-19. Aceste versete cuprind motivația sfaturilor date în versetul 17: **sunt mulți, care se poartă ca vrăjmași ai crucii lui Hristos.** Credincioșii trebuie să fie capabili să discearnă adevărul de eroare (cf. 1 Ioan 4:6). Pavel era atât de preocupat de binele spiritual al filipenilor încât i-a avertizat deseori, și a făcut-o plângând.

Fiind dușmanii lui Dumnezeu, pe acești învățători falși îi aștepta **pierzarea**. Cei împotriva cărora Pavel lansa aceste avertismente erau probabil desfrânați, adepți ai unei faze incipiente a gnosticismului, care își puneau încrederea în realizările lor proprii și nu în caracterul complet al lucrării lui Hristos. Toți cei ce fac astfel nu sunt copii ai lui Dumnezeu, deci îi așteaptă pierzarea. Cuvântul acesta (*apōleia*) nu înseamnă anihilare, ci distrugere prin separarea de prezența lui Dumnezeu la judecata eternă.

Urmează trei caracteristici ale învățătorilor falși. În primul rând, **dumnezeul lor este pântecul**. Ei se gândeau doar la propriile dorințe fizice și aveau o lăcomie neînfrănată.

În al doilea rând, **slava lor este în rușinea lor**. În loc să îi dea slavă lui Dumnezeu, acești învățători se copleșeau cu laude pe ei înșiși. Ce ironie era faptul că se lăudau cu lucruri de care ar fi trebuit să se rușineze.

În al treilea rând, **se gândesc la lucrurile de pe pământ**. Cu siguranță nu este un lucru rău ca oamenii din poporul lui Dumnezeu să se îngrijească de problemele lor legate de viața pământească. Dar cei împotriva

căroră Pavel avertizează aici depindeau de lucruri pământești pentru a câștiga merite în fața lui Dumnezeu. Apostolul a atras în mod frecvent atenția poporului lui Dumnezeu asupra unui astfel de mod de viață (cf. Gal. 4:3, 9-11; Col. 2:21-22).

3. O UMBLARE DUSĂ LA BUN SFÂRȘIT (3:20-21)

3:20-21. Oamenii din Filipi locuiau acolo ca și coloniști, dar cetățenia lor era în Roma. În mod similar, creștinii, deși trăiesc pe pământ, își au **cetățenia** altundeva — **în ceruri**. Acest lucru îi deosebește de cei amintiți în versetul 19, care se gândeau exclusiv la lucrurile pământești.

Credinciosul așteaptă cu o dorință înfocată întoarcerea Mântuitorului său din ceruri. **Așteptăm** („așteptăm cu o dorință puternică“, NIV — n.tr.) este traducerea unui cuvânt (*apekdechometha*) care sugerează o așteptare cu nerăbdare și cu dor. Acest cuvânt este folosit de asemenea în Romani 8:19, 23, 25; 1 Corinteni 1:7; Galateni 5:5; Evrei 9:28.

La Răpirea Bisericii, Hristos **va schimba** (*metaschēmatisēi*, „va schimba forma exterioară“) **trupul stării noastre smerite, și-l va face asemenea** (*symmorphon*, „identic în caracteristicile esențiale“; cf. participiul *symmorphizomenos* din Fil. 3:10) **trupului slavei Sale**. Atunci fiecare copil al lui Dumnezeu va fi făcut ca și Fiul lui Dumnezeu (1 Ioan 3:2), adică toți creștinii vor primi trupuri de slavă (glorificate) ca al Lui. Atunci ei nu vor mai avea limitările la care sunt supuse acum trupurile lor „smerite“, care sunt astfel din cauza bolii și a păcatului. Trupurile lor înviate vor fi ca al lui Hristos și sfințirea lor va fi desăvârșită.

IV. Puterea pentru trăirea unei vieți creștine (4:1-23)

A. Hristos, centrul (4:1-7)

Dragostea lui Pavel pentru filipeni, evidentă în toată această epistolă, este exprimată în mod special în versetele de început ale capitoului 4. Una din preocupările sale de căpetenie era ca acești oameni să fie caracterizați de roada Duhului. Dragostea, bucuria și pacea erau pe primul loc în lista dorințelor pe care le avea în inima și în mintea sa pentru ei. Pentru ca un credincios să experimenteze aceste haruri creștine, Hristos trebuie să fie în centrul vieții sale. În cele scrise sfinților din Filipi Pavel a clarificat aceste lucruri.

Filipeni 4:1-7**1. A RĂMÂNE TARE ÎN EL (4:1-3)**

În aceste versete Pavel face întâi un apel general la unitate și statornicie și apoi face un apel către două femei.

4:1. De aceea, sunt cuvintele care constituie introducerea la aceste sfaturi și se aplică la ceea ce el a scris în capitolul 3 despre sfințire și gloriificare. Afecțiunea apostolului pentru această biserică este arătată prin dragostea și dorul pe care le avea pentru ei și prin faptul că îi numea **frați** (cf. „frați” în 1:12; 3:1, 13, 17; 4:8), **bucuria și cununa** sa (*stephanos* cununa alergătorului sau coroana învingătorului; cf. 1 Tes. 2:19-10) și **prea iubiților** (cf. Fil. 2:12). Acești sfinți erau pentru părintele lor spiritual ceea ce era cununa de învingător pentru alergătorii de la jocurile grecești. Credincioșii au fost sfătuiți să rămână **tari în Domnul** (cf. 1:27, unde Pavel îi îndemna la aceeași statornicie și tărie).

4:2. Două femei, **Evodia și Sintichia**, nu trăiau la înălțimea înțelesului numelui lor. „Evodia” înseamnă „o călătorie prosperă”. „Sintichia” înseamnă „o cunoștință plăcută”. Se pare că aceste două femei au cauzat disensiuni în biserică din moment ce Pavel face un apel către ele să **fie cu un gând în Domnul**. Acest lucru ajută la explicarea apelului la unitate făcut de Pavel în prima parte a epistolei (2:1-4).

4:3. În trecut Evodia și Sintichia **au lucrat împreună cu Pavel pentru Evanghelie**. Dar, din moment ce Pavel a scris aceste lucruri, înseamnă că ele nu se mai înțelegeau una cu cealaltă. Acum, în loc să lucreze împreună, se certau.

Identitatea exactă a adevăratului **tovarăș de jug** al lui Pavel nu este cunoscută. Unii spun că „tovarăș de jug” (*syzyge*) este un nume propriu. Pavel știa că poate conta pe el pentru a rezolva problema acestor femei și pentru a le determina să aibă din nou părtașie una cu cealaltă și cu Domnul. **Clement și cu alți tovarăși de lucru** au lucrat de asemenea pentru evanghelie împreună cu aceste femei. (Această interpretare este mai plauzibilă decât presupunerea că expresia „cu Clement și cu ceilalți tovarăși de lucru ai mei” se leagă de expresia „să vii în ajutorul” ca și cum Pavel i-ar fi îndemnat pe Clement și pe ceilalți să-l ajute pe Syzygus să le împace pe cele două femei.)

2. A SE BUCURA ÎN EL (4:4)

4:4. Uneori încercările și presiunile vieții fac aproape imposibilă fericirea. Dar Pavel

nu le-a spus cititorilor săi să fie fericiți. El i-a încurajat să se „bucure” **în Domnul**. De fapt el spune acest lucru de două ori în versetul 4 (cf. 3:1; 1 Tes. 5:16). Sfera bucuriei ar trebui să fie Hristos. Sigur că există multe circumstanțe în care creștinii nu pot să fie fericiți. Dar ei se pot bucura întotdeauna în Domnul și pot să-și găsească plăcerea în El. Pavel însuși a fost un exemplu foarte bun de om care avea bucurie interioară atunci când circumstanțele externe — cum ar fi persecuția, înmormântarea, amenințarea morții — erau împotriva lui.

3. A TRĂI ÎN LUMINA PREZENȚEI SALE (4:5-7)

4:5. Pe lângă bucurie, credincioșii trebuie să aibă „blândețe”, care trebuie să fie **cunoscută de toți**. *Epieikes* („blândețe”) sugerează un spirit indulgent, răbdător și care nu este răzbunător. Bucuria, o calitate interioară, nu poate fi întotdeauna văzută; dar modul în care cineva reacționează față de alții — cu blândețe sau cu asprime — va fi observat. De ce blândețe? Pentru că **Domnul este aproape**. Pavel s-a referit probabil la Răpire, nu la prezența permanentă cu cei ce sunt ai Lui.

4:6-7. Bucuria și blândețea (v. 4-5), însoțite de conștiința revenirii iminente a lui Hristos, trebuie să risipească îngrijorarea. Apelul adresat de Pavel filipenilor este să „nu se îngrijoreze” **de nimic**. Pavel nu i-a chemat însă la o viață lipsită de griji. A te îngriji de ceva, a fi profund preocupat de ceva este un lucru, a te îngriji este altceva. Pavel și Timotei se îngrijeau de oamenii cărora le slujeau (2 Cor. 11:28; Fil. 2:20), totuși ei și-au menținut încrederea în Dumnezeu. Isus a atras și El atenția asupra îngrijorărilor care elimină încrederea în Dumnezeu (Mat. 6:25-33).

Pavel i-a sfătuit pe filipeni să se roage în loc să se îngrijoreze. Rugăciunea cu aducerea de mulțumiri înseamnă încrederea în Dumnezeu. Aici sunt folosite patru cuvinte pentru a descrie comuniunea unui credincios cu Dumnezeu. Cuvântul **rugăciuni** (*proseuchē*) descrie abordarea lui Dumnezeu de către un credincios. **Cererile** (*deēsei*) subliniază ideea solicitării unui răspuns la o nevoie specifică. Termenul **mulțumiri** (*eucharistias*) se referă la o atitudine a inimii care trebuie să însoțească întotdeauna rugăciunile. **Cereri** (*aitēmata*) se referă la lucruri specifice și bine definite care au fost cerute.

Atunci când sfaturile din versetele 4-6 sunt luate în seamă, **pacea lui Dumnezeu** (v. 7) va inunda sufletul necăjit al persoanei în cauză. Domnul Isus Hristos este pacea credinciosului (Ef. 2:14) și fiecare copil al lui Dumnezeu are pace *cu* Dumnezeu prin justificarea prin credință (Rom. 5:1). Dar pacea *lui* (sau de la) Dumnezeu este legată de liniștea interioară a unui credincios care umblă aproape de Dumnezeu.

Această pace a lui Dumnezeu **întrece orice pricepere**, adică este dincolo de puterea omului de a o cuprinde. Această pace îi păzește pe credincioși. **Va păzi** (*phrouressei*, folosit de asemenea în 1 Pet. 1:5) este traducerea unui termen militar care înseamnă „a păzi o garnizoană prin gardă”. Ca și soldații din gardă cărora li se atribuie o anumită zonă pe care trebuie să o păzească, pacea lui Dumnezeu păzește **inimile și gândurile**, adică, emoțiile și gândurile copiilor lui Dumnezeu.

B. Prezența lui Dumnezeu alături de credincioși (4:8-9)

1. A AVEA GÂNDURI VREDNICE (4:8)

4:8. Prin cuvântul **încolo** Pavel a indicat că se apropie de încheierea acestei secțiuni a epistolei. Șase lucruri sunt enumerate ca elemente ale unui mod sănătos de a gândi și fiecare din aceste elemente este precedat de cuvintele **tot ce este**. În grecește, cuvântul tradus prin „tot ce este” se află la plural, ceea ce indică faptul că în fiecare element se pot include mai multe lucruri.

Un lucru **adevărat** (*alēthē*) definește ceea ce se opune lucrurilor necinstite sau pe care nu te poți baza (cf. Ef. 4:15, 25). **Vrednic de cinste** se referă la ceea ce este demn sau vrednic de respect (acest cuvânt *semna* este folosit în Noul Testament doar aici și în 1 Tim. 3:8, 11; Tit 2:2). **Drept** se referă la ceea ce este conform cu standardele lui Dumnezeu. **Curat** (*hagna*) se referă la ceea ce este complet, fără impurități morale. **Vrednic de iubit** (*prospilē*, întâlnit doar aici în NT) vorbește despre ceea ce promovează pacea și nu conflictul. **Vrednic de primit** (*euphēma*, de asemenea folosit doar aici în NT) înseamnă ceea ce este pozitiv și constructiv, nu negativ și distructiv.

Aceste șase lucruri din domeniul gândirii sunt descrise apoi ca **faptă bună** (*aretē*, „excelentă” în NIV — n.tr.) și **laudă** (*epainos*, „demn de laudă” în NIV — n.tr.).

2. A FACE FAPTE VREDNICE (4:9)

4:9. Viața creștină înseamnă un mod corespunzător de a gândi (v. 8), dar include și facerea faptelor neprihănite.

Deoarece filipenii îl cunoșteau bine pe Pavel, el le putea cere să urmeze exemplul lui. Ei au **învățat**, au **primit** și **auzit de la** el, și chiar au **văzut** comportamentul apostolului. Punând în practică aceste lucruri (din învățăturile și viața lui Pavel) ei se vor bucura de prezența Dumnezeului **păcii** (cf. „pacea lui Dumnezeu”, v. 7).

C. Purtarea de grijă a lui Dumnezeu pentru nevoile umane (4:10-20)

Epafras a fost mesagerul pe care filipenii l-au trimis pentru a duce darul lor lui Pavel (4:18). Pavel a scris această epistolă atât ca o scrisoare de mulțumire cât și ca un cuvânt de salut și sfătuire. Apostolul putea cu certitudine să mărturisească că Dumnezeu îngrijește de nevoile poporului Său.

1. LECȚIA MULȚUMIRII (4:10-13)

4:10-13. Inima lui Pavel s-a bucurat (**am avut o mare bucurie în Domnul**) datorită interesului continuu pe care creștinii din Filipi l-au arătat față de el. Ei nu l-au uitat; prin ei Dumnezeu a împlinit nevoile sale. Chiar și înainte de a-l trimite pe Epafras ei erau preocupați de soarta lui Pavel, dar le-a lipsit **prilejul**.

Pavel nu a cersit ajutorul poporului lui Dumnezeu pentru lucrarea sa. El doar le-a vorbit despre nevoia sa și s-a încrezut în Dumnezeu pentru împlinirea ei. Totodată el a învățat lecția mulțumirii. Schimbarea circumstanțelor nu a afectat mulțumirea lui interioară de care se bucura. Cuvântul **mulțumit** (*autarkēs*) înseamnă „autosuficient”. Stoicii foloseau acest cuvânt (care apare doar aici în NT) pentru a desemna încrederea în sine a omului, tăria morală, o acceptare calmă a presiunilor vieții. Dar Pavel l-a folosit aici pentru a se referi la o atitudine primită de la Dumnezeu, care nu depindea de circumstanțe: **în starea în care mă găsesc**.

Uneori Pavel a trecut prin nevoi materiale și financiare, iar alteori el se afla în belșug (v. 12). El a învățat cum să trăiască **smerit** dar și **în belșug**. Cuvintele **m-am deprins** sunt traducerea grecescului *memyēmai* (de la *myō*), care apare doar aici în Noul Testament. În unele religii acesta era un termen consacrat însemnând „a iniția (în mistere)”.

Filipeni 4:14-23

Pavel l-a folosit aici pentru a sugera un fel de „inițiere” (prin experiențele sale) în starea de mulțumire pe care o avea fie că era **sătul** sau **flămând**, fie că era **în belșug** sau **în lipsă**.

Pavel a spus că el putea **totul** — inclusiv a suporta sărăcia sau a trăi în belșug — prin Cel care îl **întărește**. Cuvintele sale nu erau o expresie a mândriei și a încrederii în propriile sale abilități, ci o afirmare a puterii date de Hristos.

2. BINECUVÂNTAREA DĂRUIRII ȘI A PRIMIRII (4:14-20)

4:14-16. Deși Pavel era mulțumit indiferent de circumstanțele în care se afla, el era totuși mulțumitor pentru ajutorul pe care filipenii i l-au trimis prin Epafrodit.

Fiindcă ei au dat din ceea ce aveau, ei au **luat parte la strămtorarea** lui Pavel; au făcut ceva pentru a-l ajuta în necazul lui.

Chiar la începutul experienței lor de creștini (Fapte 16) când Pavel a părăsit Macedonia, ei au fost singurii care au avut legătură cu el **în ce privește „darea” și „primirea”**. Apoi, din nou, când Pavel era în Tesalonic, în a doua sa călătorie misionară (Fapte 17:1) și se afla în nevoi, filipenii i-au **trimis ajutoare de două ori**.

4:17-20. În mintea lui Pavel ceilalți erau întotdeauna pe primul loc. El nu umbla **după daruri** pur și simplu pentru a-și satisface propriile nevoi. El dorea câștigul care să fie spre **folosul** filipenilor.

Deoarece acești oameni l-au ajutat deja atât de mult, Pavel nu dorea ca ei să creadă că el aștepta și mai mult de la ei. Când el a primit de la filipeni banii trimiși de ei, s-a considerat ca fiind **în belșug și bogat**. Ceea ce i-au trimis prin Epafrodit (2:25-30) a avut un efect atât asupra lui cât și a lui Dumnezeu, pentru că darurile erau **un miros de bună mireasmă, o jertfă bine primită și plăcută lui Dumnezeu**. Termenul „un miros de bună mireasmă” a fost folosit în Leviticul (în LXX) pentru o jertfă care Îi era plăcută lui Dumnezeu. A mai fost folosit și în Efeseni 5:2 vorbind despre Hristos care S-a adus pe Sine ca jertfă.

Dumnezeu va răsplăti filipenilor. Ei au împlinit nevoile lui Pavel, și acum Dumnezeu le va împlini pe ale lor. Dumnezeu nu numai că îi va binecuvânta **din sau de la mărinimia Sa**, dar și **în conformitate cu (kata) ea: după bogăția Sa, în slavă, în Isus Hristos**.

Lui Dumnezeu — Tatăl ceresc al lui și al lor — apostolul l-a adus mulțumiri și laude.

D. Încheiere (4:21-23)

4:21-23. Filipenii primesc salutările din finalul epistolei de la Pavel, de la cei care lucrează cu el și de la alți credincioși.

Apostolul a trimis salutările sale de la **toți sfinții** (v. 21). Scriind această epistolă el s-a adresat către „toți sfinții” (1:1). Și **frații** care erau cu Pavel au trimis salutarile lor. Cu siguranță că și Timotei făcea parte din acest grup. **Sfinții** (v. 22) care au trimis aceste salutări erau cei din biserica din Roma (Rom. 16:1-5).

Cei din casa Cezarului (Fil. 4:22) erau probabil cei care s-au întors la Hristos ca rezultat al areștului la domiciliu la care era supus Pavel. Între aceștia probabil se aflau soldați sau rude ale celor din casa Cezarului. Nu e de mirare că Pavel putea să spună că ceea ce i s-a întâmplat a contribuit la înaintarea evangheliei (1:12).

Așa cum era practica sa obișnuită, la încheierea acestei epistole Pavel a dat un loc proeminent harului minunat al lui Hristos (cf. Filim. 25).

BIBLIOGRAFIE

Berry, Harold J. *Studies in Philippians*. Gems from the Original, vol. 3. Lincoln, Neb.: Back to the Bible, 1978.

Boice, James Montgomery. *Philippians: An Expository Commentary*. Grand Rapids: Zondervan Publishing House, 1971.

Getz, Gene A. *A profile of Christian Maturity*. Grand Rapids: Zondervan Publishing House, 1976.

Gromacki, Robert G. *Stand United in Joy*. Grand Rapids: Baker Book House, 1980.

Hendriksen, William. *Exposition of Philippians*. New Testament Commentary. Grand Rapids: Baker Book House, 1962.

Kent, Homer A., Jr. „Philippians.” In *The Expositor's Bible Commentary*, vol. 11. Grand Rapids: Zondervan Publishing House, 1978.

Lightfoot, J.B. *Saint Paul's Epistle to the Philippians*. Retipărire. Grand Rapids: Zondervan Publishing House, 1953.

Filipeni

Martin, R.P. *The Epistle of Paul to the Philippians: An Introduction and Commentary*. Tyndale New Testament Commentaries. Grand Rapids: Wm. B. Eerdmans Publishing Co., 1959.

Meyer, F.B. *The Epistle to the Philippians*. Grand Rapids: Baker Book House, 1952.

Pentecost, J. Dwight. *The Joy of Living: A Study of Philippians*. Grand Rapids: Zondervan Publishing House, 1973.

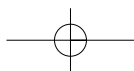
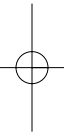
Tenney, Merrill C. *Philippians: The Gospel at Work*. Grand Rapids: Wm. B. Eerdmans Publishing Co., 1956.

Vincent, Marvin R. *A Critical and Exegetical Commentary on the Epistle to the Philippians and to Philemon*. International Critical Commentary. Edinburgh: T. & T. Clark, 1897.

Walvoord, John F. *Philippians: Triumph in Christ*. Chicago: Moody Press, 1971.

Wiersbe, Waren W. *Be Joyful: A Practical Study of Philippians*. Wheaton, Ill.: SP Publications, Victor Books, 1974.

Wuest, Kenneth. *Philippians in the Greek New Testament*. Grand Rapids: Wm. B. Eerdmans Publishing, Co., 1951.

COLOSENI

Norman L. Geisler

INTRODUCERE

Cartea Coloseni a fost scrisă de apostolul Pavel aproximativ în 60-62 d.Hr. în timp ce se afla în închisoare la Roma. Un scop a fost corectarea ereziei care a apărut în orașul asiatic Colose.

Autorul. Faptul că Pavel a scris Coloseni este susținut de numeroase dovezi din interiorul și din exteriorul cărții. Coloseni are trei referințe personale la Pavel la prima persoană (1:1; 1:23; 4:18) și multe ale referiri la tovarășii lui Pavel, cum ar fi Tihic (4:7), Onisim (4:9), Aristarh (4:10), Marcu (4:10), Iust (4:11), Epafra (4:12), Luca (4:14), Dima (4:14) și Arhip (4:17). Stilul și conținutul Colosenilor sunt similare celor din Epistola către Efeseni, scrisă în aceeași perioadă și la care se face probabil referire prin expresia „epistola care vă va veni din Laodicea” (4:16).

Deși 34 de cuvinte sunt unice Epistolei către Coloseni, ele sunt caracteristice temei cărții și adecvate modului de a gândi al lui Pavel. Printre cuvintele din această categorie se află: „văzute” (1:16), „întâietatea” (1:18), „împlinesc” (1:24), „filosofia” (2:8) și „Dumnezeirii” (2:9).

Încheierea Epistolei către Efeseni confirmă că Tihic a fost purtătorul celor două epistole, Efeseni și Coloseni (Ef. 6:21; cf. Col. 4:7). Acest lucru ajută la confirmarea faptului că Pavel a fost autorul Epistolei către Coloseni.

Dovezile externe ale faptului că Pavel a scris epistola sunt convingătoare, în pofida afirmațiilor unora că erezia combătută în carte este gnosticismul din secolul al doilea. Dar există motive întemeiate de a crede că erezia combătută în Coloseni (cel puțin în forma ei incipientă) apăruse deja în timpul vieții lui Pavel. Iar în lumina altor confruntări ale lui Pavel cu ereziile, în cărți care sunt fără îndoială scrise de el, este clar faptul că el este autorul Epistolei către Coloseni (cf. 1 Cor. 15; Gal. 1-2; 2 Tes. 2).

În Coloseni apar câteva diferențe stilistice cum ar fi combinațiile genitivale neobișnuite: „nădejdea slavei” (Col. 1:27), „trupul... firii... pământești” (2:11), „creșterea pe care i-o dă Dumnezeu” (2:19; „creșterea... de la Dumnezeu”, NASB), „răsplata moștenirii” (3:24). Cu toate acestea, așa cum a afirmat pe bună dreptate Donald Guthrie: „diferențele stilistice sunt atribuite în general schimbării circumstanțelor sau subiectului” (*New Testament Introduction*. Downers Grove, Ill.: Inter-Varsity Press, 1973, p. 553).

Una din cele mai convingătoare dovezi că Epistola către Coloseni este o lucrare din primul secol, a apostolului Pavel, este legătura ei strânsă cu Epistola către Filimon, a cărei autenticitate este virtual impecabilă. (1) Ambele cărți includ numele lui Timotei împreună cu Pavel la salutările de la început (Col. 1:1; Filim. 1). (2) În ambele cărți sunt trimise salutări din partea lui Aristarh, Marcu, Epafra, Luca și Dima (Col. 4:10-14; Filim. 23-24). (3) Ambele cărți fac referiri la lucrarea lui Arhip (Col. 4:17; Filim. 2). (4) Sclavul Onisim este menționat în ambele cărți (Col. 4:9; Filim. 10).

Data și locul scrierii. Coloseni a fost scrisă din Roma în timpul (primei) întemnițări a lui Pavel de aici, așa cum este consemnat în Fapte 28:30. În aceeași perioadă Pavel a scris Efeseni și Filimon (ca. 60-62 d.Hr.). În Filimon 1, 9, Pavel s-a referit la sine însuși prin expresia „întemnițat pentru Hristos”. Efeseni conține, de asemenea, referințe la Pavel folosind termenul „întemnițatul” (3:1; 4:1). De asemenea, Efeseni se referă la Tihic care a dus epistolele lui Pavel la destinatarii lor (Ef. 6:21; cf. Col. 4:7). Deoarece consemnările cărții Faptele Apostolilor se încheie în jurul anilor 60-62 d.Hr., Coloseni a fost probabil scrisă în timpul acestor doi ani de întemnițare. Pentru că nici Coloseni, nici Efeseni și nici Filimon nu vorbesc despre deznodământul procesului lui Pavel, anticipat în Filipeni 1:19-21, se poate presupune că Epistola către Coloseni a fost scrisă înainte de Filipeni.

Coloseni

Colose era situat în valea Licus la aproximativ 160 de kilometri de Efes în Asia Mică. Numele lui a provenit probabil de la *Colossus*, o statuie uriașă care, la rândul ei, a fost numită așa probabil datorită formei neobișnuite a carierelor de piatră de acolo. Colose se află la aproximativ 20 de kilometri de Hierapolis și de Laodicea, celelalte două orașe din vale (vezi harta dintre Fapte și Romani). Zona era bogată în depozite de minerale și se înregistrau numeroase cutremure acolo. În apropiere se aflau pășuni mănoase. Mai multe referințe din Coloseni arătau că Pavel nu a vizitat orașul (Col. 1:7; 2:1; 4:12).

Ocazia. Circumstanțele care au prilejuit scrierea Epistolei către Coloseni erau probabil legate de erezia care a apărut acolo. Această învățătură falsă se pare că a fost începutul a ceea ce a devenit mai târziu (în secolul al doilea) gnosticismul. Avea câteva caracteristici: (1) Era evreiască, subliniind obligativitatea respectării legilor și ceremoniilor Vechiului Testament. (2) Era filozofică, subliniind importanța unei cunoașteri speciale și profunde (*gnōsis*). (3) Se referea la închinarea înaintea îngerilor considerați mijlocitori înaintea lui Dumnezeu (2:18). (4) Era exclusivistă, subliniind privilegiile speciale și „perfectiunea” celor puțini care erau aleși să aparțină elitei filozofice. (5) Era de asemenea hristologică. Dar acest gnosticism incipient nega divinitatea lui Hristos, combaterea lui ducând astfel la unele dintre cele mai mărețe afirmații ale divinității lui Hristos din întreaga Scriptură (1:15-16; 2:9).

Scopuri. Se pare că Pavel a avut trei scopuri atunci când a scris Coloseni. Primul scop a fost să arate divinitatea și supremația lui Hristos în fața ereziei din Colose (1:18; 2:9). Al doilea scop a fost să-i conducă pe credincioși spre maturitatea spirituală (1:28; 2:6-7). Al treilea scop a fost să-i informeze despre starea lui și să solicite rugăciuni pentru el (4:2-8).

Conținut. Epistola poate fi rezumată după cum urmează: „Salutări, fraților (1:1-2). Îi mulțumim lui Dumnezeu pentru credința și dragostea voastră (1:3-8). Îi cerem lui Dumnezeu să vă umple de cunoașterea voii Sale. Ne rugăm pentru acest lucru pentru ca să fiți roditori pentru Hristos care v-a răscumpărat (1:9-14). Motivul este că Hristos, Creatorul și capul nostru, este suprem în toate lucrurile (1:15-20). Iar prin moartea lui Hristos

Dumnezeu v-a împăcat pe voi care ați fost străini și dușmani (1:21-23). Deci eu mă bucur că pot suferi pentru Biserică astfel încât plinătatea lui Dumnezeu să fie cunoscută de popoare (1:24-27). Noi lucrăm pentru împlinirea acestui scop, pentru ca toți să fie perfecți în Hristos (1:28-29). Pentru că toată înțelepciunea adevărată și cunoașterea este găsită în Hristos (2:1-5). De aceea, fraților, continuați în Hristos așa cum ați început în El (2:6-7).

Acum, nu vă lăsați înșelați: plinătatea lui Dumnezeu este numai în Hristos și nu în filozofia umană inutilă (2:8-10). Pentru că ați fost identificați cu Hristos prin botezul vostru, nu mai trebuie să trăiți sub legile evreiești (2:11-17). Nu lăsați pe nimeni să vă jefuiască de premiul vostru, uitându-L pe Hristos, Capul vostru (2:18-19). Pentru că voi ați murit cu Hristos, nu mai trebuie să vă supuneți regulilor (legaliste) lumești (2:20-23). Și, deoarece ați fost înviați împreună cu Hristos, trebuie să vă gândiți la lucrurile de sus (3:1-4). Deci puneți în moarte practicile voastre lumești păcătoase (3:5-11) și îmbrăcați-vă cu virtuțile lui Hristos (3:15-17).

Datorită noii voastre identități glorioase împreună cu Hristos, îndemn soțiile să fie supuse soților lor; soții să își iubească soțiile; copiii să-și asculte părinții; părinții să nu creeze resentimente copiilor lor; sclavii să-și asculte stăpânii; și stăpânii să fie corecți cu sclavii lor (3:18-4:1).

Fraților, rugați-vă pentru mine ca să pot predica acest mesaj cu eficiență și claritate, iar voi purtați-vă cu înțelepciune față de cei de afară (4:2-6). Tovarășii mei în slujba evangheliei vă trimit salutări (4:7-15). Faceți schimb de scrisori cu laodicienii și îndemnați-l pe Arhip să-și ducă la îndeplinire lucrarea (4:16-18).“

STRUCTURA

- I. Doctrinar: Viața mai profundă în Hristos (1:1-2:7)
  - A. Salutări (1:1-2)
  - B. Mulțumiri (1:3-8)
  - C. Cerere (1:9-14)
  - D. Înălțarea lui Hristos (1:15-20)
  - E. Împăcare prin Hristos (1:21-23)
  - F. Descoperirea tainei lui Hristos (1:24-27)
  - G. Perfecțiune în Hristos (1:28-29)
  - H. Cunoaștere (înțelepciune) în Hristos (2:1-5)

Coloseni 1:1-5

- I. Îndemn de a trăi în Hristos (2:6-7)
- II. Polemic: Viața mai înaltă în Hristos (2:8-23)
  - A. „Gnosticismul“ este greșit: divinitatea este în Hristos (2:8-10)
  - B. Legalismul este greșit: realitatea este în Hristos (2:11-17)
  - C. Misticismul este greșit: conducerea este numai în Hristos (2:18-19)
  - D. Ascetismul este greșit: imunitatea este în Hristos (2:20-23)
- III. Spiritual: Viața interioară în Hristos (3:1-17)
  - A. Căutarea valorilor spirituale (3:1-4)
  - B. Dezbrăcarea de păcatele vechii vieți (3:5-11)
  - C. Îmbrăcarea cu virtuțile noii vieți (3:12-17)
- IV. Practic: Viața exterioară în Hristos (3:18-4:18)
  - A. Perfecționarea vieții particulare (3:18-4:1)
  - B. Perfecționarea vieții de rugăciune (4:2-4)
  - C. Perfecționarea vieții publice (4:5-6)
  - D. Perfecționarea vieții personale (4:7-17)
  - E. Salutări (4:18)

COMENTARIU

I. Doctrinar: Viața mai profundă în Hristos (1:1-2:7)

A. Salutări (1:1-2)

1:1-2. În toate epistolele sale, cu excepția celor două epistole mai timpurii scrise tesalonicenilor și a epistolei sale personale trimise filipenilor, **Pavel** a început numindu-se pe sine însuși **apostol** (vezi tabelul „Introducere epistolelor lui Pavel“ de la Rom. 1:1-7). El nu a fost unul dintre cei doisprezece apostoli (Fapte 1:21-26) care au fost cu Hristos de la începutul lucrării Sale de pe pământ (Fapte 1:22; Luca 1:2; Ioan 15:27). Cu toate acestea el L-a văzut pe **Hristos** cel înviat (1 Cor. 9:1; 15:8-9), și avea puteri miraculoase care i-au fost date pentru adevăarea poziției sale de apostol (2 Cor. 12:12; cf. Evr. 2:3-4).

Timotei a fost cu Pavel aici ca și în multe alte ocazii (cf. 2 Cor. 1:1; Fil. 1:1; 2 Tes. 1:1). Timotei a avut un tată neevreu (Fapte 16:1), dar mama și bunica au fost evreice evlavioase (2 Tim. 1:5) de la care a învățat Scriptura Vechiului Testament din copilărie (2 Tim. 3:15). Pavel l-a luat pe Timotei cu el în a doua sa

călătorie misionară la Listra unde „frații... îl vorbeau de bine“ (Fapte 16:2). Pavel a petrecut mult timp ca să facă din Timotei un adevărat ucenic și i-a adresat două dintre ultimele sale epistole.

Pavel i-a numit pe credincioșii coloseni **sfinții și frații credincioși în Hristos**. Această expresie îi desemnează ca popor sfânt, ales și pus de o parte pentru **Dumnezeu**. Este un pasaj paralel celui din introducerea Epistolei către Efeseni: „sfinții... și credincioșii în Hristos Isus“ (Ef. 1:1). Salutarea caracteristică a lui Pavel: **har și pace** cuprinde *charis* („har“), o variantă a salutării grecești obișnuite, *chaire* („salutări“; cf. Luca 1:28, NIV). *Chaire* făcea probabil aluzie la cuvântul care suna asemănător, dar era mult mai bogat în sens, *charis*. Salutărilor lui au mai cuprins și salutul obișnuit evreiesc „pace“. Deci Pavel le-a urat să aibă parte de favoarea (harul) lui Dumnezeu și de o viață sănătoasă (pace).

B. Mulțumiri (1:3-8)

1:3-4. Mulțumirile adresate permanent lui Dumnezeu reprezentau o caracteristică a rugăciunilor lui Pavel (Rom. 1:8; 1 Cor. 1:14; Ef. 1:6; etc.), chiar dacă el a omis aceste mulțumiri în Galateni și în 2 Corinteni. Aici **Dumnezeu** este considerat sursa bunătații prezente în poporul Său. Aceste mulțumiri, a spus Pavel, sunt aduse când **ne rugăm**. Mulțumirile erau aduse pentru că Pavel a **auzit** (de la Epafra; Col. 1:7; cf. 4:12) despre **credința** lor tot mai mare **în Hristos Isus și despre dragostea lor față de toți sfinții**. Rugăciunea se referă aici la actul mai amplu al închinării, care cuprinde mulțumiri și mijlociri (cf. Mat. 6:7; Fapte 16:25).

1:5. Pavel i-a mulțumit lui Dumnezeu pentru „credința“ și „dragostea“ lor apărute în ei **din pricina nădejdi**.

Această trilogie a virtuților, credința, dragostea și speranța, este favorita lui Pavel (cf. 1 Cor. 13:13; 1 Tes. 1:3) și a lui Petru (1 Pet. 1:3, 5, 22). Credința este sufletul care privește *în sus* spre Dumnezeu; dragostea privește *spre alții*; speranța privește *înainte* spre viitor. Credința se bazează pe lucrarea trecută a lui Hristos, dragostea lucrează în prezent și speranța anticipează viitorul. Chiar dacă „fără credință este cu neputință să fim plăcuți lui“ Dumnezeu (Evr. 11:6) și chiar dacă „nădejdea aceasta nu înșală“ (Rom. 5:5), totuși „cea mai mare dintre ele este dragostea“ (1 Cor. 13:13). Dragostea colosenilor era pentru „toți sfinții“, sau toți credincioșii,

Coloseni 1:6-9

probabil nu numai cei din Colose, ci de pretutindeni (cf. 1 Tes. 1:7-8 unde apare o apreciere similară a apostolului).

Credința și dragostea apar „din pricina” (*dia*, lit., „datorită”) „nădejdi”. Această încredere a condus la o credință mai mare în Dumnezeu și la o dragoste mai profundă pentru alții. Această speranță plină de încredere în revenirea lui Hristos numită „fericita noastră nădejde” (Tit 2:13) influențează comportamentul credinciosului (cf. 1 Tes. 4:13-18; 1 Ioan 3:3).

Această speranță **vă așteaptă în ceruri** pentru că Hristos, esența acestei speranțe, se află în cer. Fără înălțarea lui Hristos la cer (Fapte 1:10-11) și mijlocirea Lui din prezent pentru credincioși (Evr. 7:25; 1 Ioan 2:1), ei nu ar avea nici o speranță (cf. 1 Cor. 15:16-19). Acest mesaj este **cuvântul adevărului** (cf. Ef. 1:13; 2 Tim. 2:15; Iac. 1:18) **Evangeliei**, așa cum îl definește Pavel aici și în alte părți (cf. 1 Cor. 15:1-3; Rom. 10:9-10).

1:6. Pavel l-a mulțumit lui Dumnezeu pentru că „Evangelia” s-a răspândit **în toată lumea**. De fapt, printr-o evidentă hiperbolă, Pavel a scris în versetul 23 că evangelia „a fost propovăduită oricărei făpturi de supt cer” (cf. Rom. 1:8). Dar Pavel a subliniat nu numai caracterul universal al evangheliei, ci și caracterul ei practic, pentru că ea **dă roade și merge crescând**. La fel cum un copac dă roade și crește în dimensiune, și evangelia produce „roadă” spirituală în viețile credincioșilor (cf. „roada Duhului”, Gal. 5:22-23; „roada neprihănirii”, Fil. 1:11) și ajunge la alți oameni pe care îi influențează (cf. aceorași cuvinte „aducând roadă” și „crescând” din Col. 1:10). Ereziile (cum erau cele din Colose) sunt locale și dăunătoare, dar adevărul este universal și folositor. Una dintre caracteristicile inconfundabile ale adevăratei evanghelii este **harul lui Dumnezeu, în adevăr**. Unii predică „o altă Evanghelie” deși „nu... este o altă Evanghelie” (Gal. 1:6-7). Acest lucru se întâmplă pentru că această evanghelie diferită este o evanghelie a credinței la care se adaugă faptele. Dar adevărata evanghelie este cea numai a harului (Rom. 11:6; Ef. 2:8-9; Tit 3:5-7).

1:7. Colosenii au **învățat** evangelia de la **Epafras** care se pare că a înființat biserica din Colose (cf. 4:12). Pavel l-a numit **prea iubitul... tovarăș de slujbă**, o prezentare umilă din partea marelui apostol, și **un credincios slujitor al lui Hristos**, deosebit, fără îndoială, de cei care acolo și în alte părți

tulburau credința turmei lui Dumnezeu (cf. 2 Cor. 11:15; 2 Pet. 2:1-3, 12-19). Pavel l-a numit și pe Tihic „slujitorul credincios, tovarășul meu de slujbă în Domnul” (Col. 4:7). Epafras se afla la Roma împreună cu Pavel, pentru că Pavel l-a numit „tovarășul meu de temniță” (Filim. 23). „Epafras” este prescurtarea numelui „Epafrodit” la care se face referință în Filipeni 2:25 și 4:18. Ar putea fi vorba de aceeași persoană sau de persoane diferite pentru că ambele nume erau răspândite.

Epafras, a spus Pavel, a lucrat **pentru** coloseni în calitate de reprezentat al lui Pavel (idee ce se deduce din trad. NIV: „în locul nostru”; cf. Fil. 2:25; 4:18, unde este o situație similară). Acest lucru implică, desigur, faptul că Pavel nu a vizitat orașul Colose (cf. Col. 2:1). Dar, chiar dacă Epafras a fost trimis de Pavel, el era în primul rând un „slujitor al lui Hristos”.

1:8. Pe lângă faptul că a dus vestea bună a lui Hristos în Colose, Epafras a dus vești bune lui Pavel, care se afla în închisoare, **despre dragostea colosenilor în Duhul** pentru Hristos. Credincioșii sunt în Duhul, și Duhul este în ei (Rom. 8:9). Astfel, „dragostea” lor „pentru toți sfinții” (Col. 1:4; cf. v. 5) provine din Duhul Sfânt care locuia în ei. În altă parte Pavel i-a îndemnat pe credincioși ca, prin „dragostea Duhului” (Rom. 15:30), să manifeste „roada Duhului” (Gal. 5:22-23).

C. Cerere (1:9-14)

1:9. De aceea, pentru că Pavel a auzit vești bune despre ei de la Epafras, el a continuat să se roage pentru ei. Rugăciunile necontenite ale lui Pavel (**nu încetăm să ne rugăm pentru voi**; cf. 1 Tes. 5:17) nu înseamnă că el se ruga fără oprire, ci înseamnă că el nu uita să se roage pentru ei în rugăciunile lui zilnice și regulate (cf. Fapte 20:31; Ef. 1:16). „Să ne rugăm” (Col. 1:9) este cuvântul general pentru rugăciune (*proseuchomenoi*) folosit, de asemenea, în versetul 3; iar **să cerem** este cuvântul folosit pentru cerere sau petiție (*aitoumenoi*).

Cererea principală a lui Pavel a fost ca Dumnezeu să-i „umple” de **cunoștința voii Lui**. Pavel a folosit două cuvinte cheie: „a umple” (*plēroō*) și „cunoștința” (*epignōsis*, folosit și în v. 10 și în 3:10). Primul cuvânt sugerează o umplere totală, iar al doilea cuvânt sugerează o înțelegere deplină, profundă. O astfel de cunoaștere a voii lui Dumnezeu nu provine dintr-o minte firească (care „îngâmfă”, 1 Cor. 8:1), ci din Duhul Sfânt

care luminează persoana interioară a credinciosului (1 Cor. 2:5-6, 13) și din Cuvântul lui Dumnezeu. Voia lui Dumnezeu, descoperită în Biblie, este făcută cunoscută credincioșilor prin lucrarea de învățare a Duhului Sfânt. La aceste lucruri, Pavel a adăugat: **în orice fel de înțelepciune** (*sophia*; folosit de șase ori în Col. 1:9, 28; 2:3, 23; 3:16; 4:5), adică, cunoaștere practică care vine de la Dumnezeu (Iac. 1:5; 3:15) și **pricepere duhovnicească** (*synesei*; folosit și în Col. 2:2), care vorbește despre o capacitate de a analiza cu toată claritatea și de a lua decizii în folosirea cunoașterii pentru rezolvarea diverselor probleme. Prin contrast, învățătorii falși ofereau doar o „înfățișare de înțelepciune” (*sophia*; 2:23), care le făcea mințile și viețile captive regulilor legaliste. Dar adevărata înțelepciune spirituală are un efect stabilizator și eliberator (Ef. 4:14). Cunoașterea (sau înțelegerea ori inteligența) și înțelepciunea sunt deseori legate în Scriptură (cf. Ex. 31:3; Deut. 4:6; Is. 11:2; 1 Cor. 1:19.) Iar frica de Domnul este începutul ambelor (cf. Prov. 1:7; 9:10).

1:10. Scopul lui Pavel în această cerere era practic: **pentru ca astfel să vă purtați într-un chip vrednic de Domnul.** O cunoaștere adevărată a lui Hristos se manifestă printr-un caracter transformat (cf. Ef. 4:1; 1 Tes. 2:12), prin asemănare cu Hristos. *Axiōs*, „vrednic” înseamnă „de greutate egală”. Credincioșii trebuie să se ridice la înălțimea standardelor Domnului, să fie sfinți cum și El este sfânt (cf. 1 Pet. 1:15). Ținta credincioșilor în comportarea lor vrednică trebuie să fie să-I fie **plăcuți în orice lucru** lui Hristos, să anticipeze și să împlinească dorințele Lui în toate domeniile vieții (cf. Ef. 5:10). A fi plăcut doar oamenilor este un lucru incompatibil cu poziția de slujitor al lui Hristos (Gal. 1:10; Ef. 6:6; Col. 3:22; 1 Tes. 2:4). Într-adevăr, ambiția lui Pavel era ca viața lui să-I fie plăcută lui Dumnezeu (2 Cor. 5:9). Dintr-o viață plăcută lui Dumnezeu rezultă patru lucruri, prezentate prin patru participii: „aducând roade” și „crescând” (Col. 1:10), **întăriți** (v. 11) și mulțumind” (v. 12). Primele două sunt legate între ele: **aducând roade... și crescând în cunoștința** (*epignōsei*) **lui Dumnezeu** (Pavel a folosit aceleași cuvinte trad. „dă roade” și „merge crescând” în v. 6). Atunci când un om manifestă roada credinței (cf. Mat. 7:16; Gal. 5:22-23), el însuși crește în credință (cf. Ef. 4:13). El ajunge la o „cunoaștere” (*epignōsis*; cf. Col. 1:9) mai profundă a lui Dumnezeu. Așa cum spune Augustin: „Credința este pasul înțelegerii, iar înțelegerea este răsplata credinței.”

1:11. Puterea spirituală este al treilea factor care rezultă din cunoașterea voii lui Dumnezeu și dintr-o stare plăcută Lui. **Întăriți, cu toată puterea, potrivit cu tăria slavei Lui** are trei cuvinte pentru putere: „întăriți” este *dynamoumenoi*; „puterea” este *dynamei*, vitalitate spirituală și „tăria” este *kratos* („putere care învinge rezistența”; folosit numai cu referire la Dumnezeu în NT). Această putere dată de Dumnezeu produce **răbdare și îndelungă răbdare**. Această răbdare a fost exemplificată de Iov (Iac. 5:11). La această răbdare Pavel a adăugat „îndelunga răbdare”, un cuvânt asociat în general cu blândețea și bunăvoința calmă (ca în 1 Cor. 13:4). Răbdarea și îndelunga răbdare sunt de multe ori asociate (cf. 2 Cor. 6:4, 6; 2 Tim. 3:10; Iac. 5:10-11 [NIV]). Răbdarea (*hypomonē*, lit., „a rămâne sub”) se referă la a nu ceda ușor în fața suferinței; iar „îndelunga răbdare” (*makrothymia*, lit., „cu multă stăpânire de sine”; cf. Col. 3:12) înseamnă o atitudine de reținere care nu se grăbește să se răzbune. Lipsa răbdării duce de multe ori la disperare, în timp ce lipsa îndelungii răbdări duce de multe ori la mânie sau la răzbunare (cf. Prov. 15:18; 16:32).

Toate aceste lucruri sunt conforme „cu tăria slavei Lui”. Slava înseamnă manifestarea perfecțiunii. Este o manifestare exterioară a caracterului interior al lui Dumnezeu. În Efeseni 1:19 Pavel a scris despre „mărima puterii” lui Dumnezeu (*dynamis*) și despre „lucrarea (*energeian*) puterii (*kratos*) tăriei (*ischyos*) Lui” care L-a înviat pe Hristos dintre morți.

1:12-13. Această putere care produce răbdare trebuie să fie însoțită de „mulțumiri”, pline de bucurie și lipsite de resentimente, aduse **Tatălui** de la care vin toate darurile bune și desăvârșite (Iac. 1:17).

Mulțumirile, al patrulea rezultat al urmării voii lui Dumnezeu și a străduinței de a-I fi plăcut Lui, reprezintă un element cheie al vieții spirituale. Pavel i-a îndemnat și în alte părți pe credincioși: „Mulțumiți lui Dumnezeu pentru toate lucrurile” (1 Tes. 5:18) și veniți înaintea lui Dumnezeu „prin rugăciuni și cereri, cu mulțumiri” (Fil. 4:6). Pavel i-a îndemnat de patru ori în Coloseni (3:15-17; 4:2) pe credincioși să fie mulțumitori. Bucuria care trebuie să însoțească mulțumirea este tot o roadă a Duhului (Gal. 5:22), lucru care este posibil prin evanghelie (cf. Is. 29:19; Ioan 16:20; Fapte 13:52). Aici mulțumirile lui Pavel se întemeiază pe faptul că Dumnezeu i-a **învrednicit** (lit., „v-a făcut competenți”; cf. 2 Cor. 3:6) să aibă **parte de**

Coloseni 1:14-15

moștenirea sfinților (i.e., comorile împărăției care aparțin credincioșilor; cf. Ef. 1:7). Pe scurt, cu toate că nu sunt vrednici prin meritele proprii, credincioșii au fost făcuți vrednici să aibă parte de moștenirea poporului Său sfânt. „Moștenirea“ (*ten merida tou klērou*, lit., „partea căzută prin tragere la sorți“) aduce aminte de modul în care țara promisă a fost împărțită israeliților în timpul lui Iosua (Ios. 14:2). Această moștenire este **în lumină** (cf. 2 Cor. 4:6; 1 Pet. 2:9). Această lumină este sfera spirituală în care au fost transferați credincioșii **de sub puterea întunericului** (Luca 22:53; Fapte 26:18; Ef. 6:12). Credincioșii au fost „izbăviți“ de sub această dominație (*exousias*, putere, autoritate) a întunericului (cf. Ioan 3:19-20). Prin Hristos au fost aduși dintr-o împărăție rebelă sub suveranitatea adevăratului lor Rege. Hristosul suveran este numit aici **Fiului dragostei Lui** (cf. 1 Ioan 4:8, 16). J.B. Lightfoot spune că această expresie se referă la Fiul care întruchipează și manifestă dragostea lui Dumnezeu (*St. Paul's Epistles to the Colossians and to Philemon*, p. 142). Dar H.C.G. Moule spune că ea înseamnă Fiul care este „binecuvântatul Beneficiar al dragostei Tatălui... Cel Prea Iubit în mod suprem“ (*The Epistle of Paul the Apostle to the Colossians and to Philemon*, p. 75). Această interpretare este preferabilă (cf. Ef. 1:6).

1:14. Prin Hristos, „Cel Iubit“ de Dumnezeu, creștinii au **răscumpărarea, prin sângele Lui, iertarea păcatelor**. Expresia „prin sângele Lui“ apare în textul paralel (Ef. 1:7) și în unele manuscrise (în NIV nu apare — n.tr.). „Răscumpărarea“ (*apolytrōsin*) înseamnă „a răscumpăra prin plată“ (vezi „Cuvintele din Noul Testament pentru răscumpărare“ de la Mar. 10:45) și „iertarea“ (*aphesin*) înseamnă „absolvirea de păcate“ de către Răscumpărător. Ne putem bucura de aceste binecuvântări numai datorită prețului foarte mare plătit de Hristos pe cruce (cf. Rom. 3:24-26).

D. Înălțarea lui Hristos (1:15-20)

De la cererea sa pentru coloseni să fie iluminați cu privire la lucrarea de răscumpărare a lui Dumnezeu din viețile lor, Pavel a trecut în mod natural la tema principală a epistolei sale: înălțarea și proeminența lui Hristos. În acest paragraf (v. 15-20) Pavel a menționat șapte caracteristici unice ale lui Hristos, datorită cărora El este îndreptățit să aibă „întăietatea“ (v. 18). Hristos este (1) chipul lui Dumnezeu, (2) Cel dintâi născut din

creațiune, (3) Creator al Universului, (4) Capul Bisericii, (5) Cel dintâi născut dintre cei morți, (6) plinătatea lui Dumnezeu și (7) Cel prin care sunt împăcate toate lucrurile. O listă similară a atâtor caracteristici ale lui Hristos și ale divinității Sale nu se găsește în nici o altă parte din Scriptură. Hristos este Suveranul suprem al Universului!

1:15. În primul rând, Hristos este **chipul Dumnezeului celui nevăzut**. Pe lângă sensul evident al asemănării (cf. 2 Cor. 4:4), „chipul“ mai înseamnă și reprezentare și manifestare. La fel cum chipul unui suveran era imprimat pe o monedă, și Hristos este „întipărirea ființei“ lui Dumnezeu (Evr. 1:3). Așa cum a spus Isus: „Cine M-a văzut pe Mine a văzut pe Tatăl“ (Ioan 14:9). Oricine L-a văzut pe Hristos, manifestarea vizibilă a Dumnezeului invizibil, L-a „văzut“ pe Dumnezeu în mod indirect. Căci „nimeni n-a văzut vreodată pe Dumnezeu, singurul Lui Fi... L-a făcut de cunoscut“ (Ioan 1:18). Pavel a scris despre „nevăzutul“ Dumnezeu (1 Tim. 1:17), dar Hristos este reprezentarea perfect vizibilă și manifestarea lui Dumnezeu. Deși cuvântul „chipul“ (*eikōn*) nu se referă întotdeauna la o imagine perfectă (cf. 1 Cor. 11:7), contextul de aici cere acest sens. Într-adevăr, la fel ca și cuvântul „formă“ (NIV, trad. tot „chip în COR în Fil. 2:6-7; *morphē*), *eikōn* înseamnă substanța identică sau întruchiparea esențială a unui lucru sau ființe. În Evrei 10:1, există un contrast între „umbră“ și „înfrățirea adevărată“ (*eikōn*), care este Hristos (cf. Col. 2:17). Deci, supremația lui Hristos este arătată în primul rând în relația Lui cu Dumnezeu Tatăl. Hristos este asemănarea perfectă și reprezentarea lui Dumnezeu.

În al doilea rând, supremația lui Hristos este arătată în relația Sa cu Universul creat. El este **cel întâi-născut din toată zidirea**. Deși este posibilă din punct de vedere gramatical traducerea aceasta (în NIV trad. este „cel întâi-născut peste toată creația“), contextul o face imposibilă din cinci motive: (1) Tema centrală a pasajului (și a întregii cărți) este să arate supremația lui Hristos *peste* toate lucrurile. (2) Alte afirmații despre Hristos din acest pasaj (cum ar fi Creatorul tuturor lucrurilor [v. 16], Susținătorul creației [v. 17] și altele) arată clar prioritatea și superioritatea Sa față de creație. (3) „Cel întâi-născut“ nu poate face parte din creație dacă El a creat „toate lucrurile“. Nimeni nu se poate crea pe El Însuși. (Martorii lui Iehova adaugă în mod eronat cuvântul „altul“ de șase ori în acest pasaj din traducerea lor *New World*

Testament. Astfel ei sugerează că Hristos a creat toate lucrurile după ce a fost creat El. Dar cuvântul „altul“ nu se află în gr.) (4) „Cel întâi-născut“ a primit închinarea din partea tuturor îngerilor (Evr. 1:6), dar închinarea înaintea creaturilor este interzisă (Ex. 20:4-5). (5) Cuvântul grecesc pentru „Cel întâi-născut“ este *prōtotokos*. Dacă Hristos ar fi fost „Cel întâi-creat“, cuvântul grecesc ar fi fost *prōtoktisis*.

„Cel întâi-născut“ denotă două lucruri despre Hristos: El a existat înainte de întreaga creațiune și El este Suveranul întregii creațiuni. În Vechiul Testament copilul întâi-născut avea, pe lângă prioritatea nașterii, și demnitatea și superioritatea care o însoțeau (cf. Ex. 13:2-15; Deut. 21:17). Când Isus S-a declarat „Cel dintâi“ (*ho prōtos*; Apoc. 1:17), a folosit un cuvânt care înseamnă „primul în mod absolut“. „Cel întâi-născut“ mai înseamnă și suveranitate. Prezentarea lui Mesia numai drept „întâiul-născut“ nu a fost obișnuită în Vechiul Testament. „Iar Eu îl voi face întâiul născut, cel mai înalt dintre împărații pământului“ (Ps. 89:27). Deși acest psalm regal se referă la David, el îl desemnează și pe Mesia, așa cum este văzut în Apocalipsa 1:5, unde Hristos este numit „cel întâi născut din morți“ (Col. 1:18) și „Domnul împăraților pământului“. Deci, „Cel întâi-născut“ înseamnă atât prioritate *față de* întreaga creațiune (ca timp) cât și suveranitatea Sa *peste* întreaga creațiune (ca poziție).

1:16-17. A treia caracteristică a lui Hristos este **că prin El au fost făcute toate lucrurile**. De fapt, **toate au fost făcute** (*di' autou*, Cauza instrumentală) **prin El și pentru El** (*eis auton*, Cauza finală) și **toate se țin** (El este Cauza constitutivă sau susținătoare) **prin** (*en autō*) **El**. Hristos nu este numai Cel prin care au fost create toate lucrurile, ci și Cel prin care ele continuă să existe. Două alte versete din Noul Testament fac o prezentare similară a lui Hristos: „Toate lucrurile au fost făcute prin El“ (Ioan 1:3) și Hristos Fiul este Cel prin care Tatăl „a făcut și veacurile“ (Evr. 1:2). Deci, Tatăl este Sursa primordială (Cauza eficientă) și Fiul este Cauza mediatore a lumii. Fiul este „maestrul Creator“ și începutul zidirii lui Dumnezeu“ (Apoc. 3:14). Actul creator al Fiului include „toate lucrurile“ din **ceruri și de pe pământ, cele văzute și cele nevăzute**. Expresia se referă la *întregul* Univers, material și imaterial. Ierarhia ființelor angelice, **scaune de domnii** (*thronoi*), **dregătorii** (*kyriotētes*), **domnii** (*archai*) sau **stăpâniri** (*exousiai*), arată că există o

forță foarte bine organizată în lumea spiritelor, o sferă în care colosenii s-au angajat în închinarea în fața îngerilor (Col. 2:18) și asupra căreia domnește Hristos (cf. Ef. 1:21; 3:10; 6:12; Fil. 2:9-10; Col. 2:10, 15).

1:18. În al patrulea rând, Hristos este **Capul trupului, al Bisericii**. Pe lângă faptul că este Domnul Universului, El este și Capul Bisericii (cf. Ef. 1:22-23; 5:23). Aici se face referire la Biserica invizibilă sau universală în care sunt botezați toți credincioșii de către Duhul Sfânt (1 Cor. 12:13). Această lucrare a Duhului a început în ziua Cincizecimii (Fapte 1:5; 2:1-2; 11:15-16). Este un trup deosebit în care nu există „nici Iudeu, nici Grec“ (Gal. 3:28), ci o nouă creațiune a lui Dumnezeu (Ef. 2:15). Biserica este „taina... care n-a fost făcută cunoscut fiilor oamenilor în celelalte veacuri“ (Ef. 3:4-5; cf. Rom. 16:25-26; Col. 1:26).

În al cincilea rând, Hristos este **începutul, cel întâi-născut dintre cei morți** (cf. Apoc. 1:5). Hristos a fost primul care a înviat într-un trup nemuritor (1 Cor. 15:20) și din această poziție El conduce întreaga creație nouă ca Suveran (cf. „Cel întâi-născut“ din Col. 1:15). De asemenea, învierea lui Hristos marchează victoria Sa asupra morții (Evr. 2:14; 1 Ioan 3:8). El era „pârğa“ celor care mor (1 Cor. 15:20) deoarece, spre deosebire de alții, El a înviat să nu mai moară niciodată. El a fost „dovedit cu putere că este Fiul lui Dumnezeu, prin învierea morților“ (Rom. 1:4). Deci El continuă să trăiască „prin puterea unei vieți neperitoare“ (Evr. 7:16). Scopul tuturor acestor lucruri este **ca în toate lucrurile să aibă întâietatea**. Lui Hristos I S-a dat primul loc în creație. El are poziția predominantă. Același *Logos* etern (Ioan 1:1) care „S-a făcut trup“ (Ioan 1:14) și „S-a smerit“ (Fil. 2:8) este acum „înălțat“ de Dumnezeu „nespus de mult și I S-a dat Numele care este mai presus de orice nume“ (Fil. 2:9).

1:19. A șase caracteristică a prezentării lui Hristos este că **toată plinătatea** lui Dumnezeu „locuiește“ **în El**. Mai târziu Pavel a scris: „În El locuiește trupește toată plinătatea Dumnezeirii“ (2:9). Coloseni 1:19 este una dintre cele mai convingătoare descrieri a divinității lui Hristos din Noul Testament (cf. Evr. 1:8). „Plinătatea“ (*plērōma*), un cuvânt cheie din Coloseni, este folosit în 1:19 și în 2:9. (Verbul *plēroō* este folosit în 1:9, 25; 2:10; și în 4:17.) Substantivul înseamnă „caracter complet“ și este folosit cu privire la o mare diversitate de lucruri, inclusiv cu referire la ființa lui Dumnezeu (Ef. 3:19), la

Coloseni 1:20-23

timp (Gal. 4:4) și la harul din Hristos (Ioan 1:16). Despre această Dumnezeuire deplină și completă se spune că „locuiește“ (*katoikēsai*, „a locui pe durată lungă sau permanent“) în Hristos.

1:20. Al șaptelea aspect al prezentării lui Hristos se referă la lucrarea Sa de reconciliere. Prin Hristos Dumnezeu vrea să **împace totul cu Sine**. Expresia „totul“ se limitează la îngerii buni și la oamenii răscumpărați pentru că sunt menționate numai lucrurile de **pe pământ și din ceruri**. Lucrurile „de supt pământ“ (Fil. 2:10) nu sunt împăcate. Pentru restaurarea naturii de către Dumnezeu, vezi comentariile de la Romani 8:19-21; iar despre împăcarea păcătoșilor, vezi comentariile de la Romani 5:10-11 și 2 Corinteni 5:17-20. Este important să vedem că oamenii sunt împăcați cu Dumnezeu („cu Sine“) și nu Dumnezeu este împăcat cu oamenii. Motivul este că omenirea L-a părăsit pe Dumnezeu și are nevoie să fie adusă înapoi la El. În 2 Corinteni 5:19 „împăcarea“ a fost folosită de Pavel în sens juridic (nu realizat) în care „lumea“ întreagă este adusă în starea de a putea fi mântuită prin moartea lui Hristos. Pavel a vorbit despre „cei mulți“ (i.e., „cei care primesc harul bogat al lui Dumnezeu“) ce sunt „făcuți neprihăniți“ prin cruce (Rom. 5:19). Expresia **făcând pace, prin sângele crucii Lui** înseamnă a-i face pe dușmanii lui Dumnezeu (Rom. 5:10; Col. 1:21) să devină, prin credință, prietenii și copiii Lui (cf. Ef. 2:11-19).

E. Împăcare prin Hristos (1:21-23)

1:21. Menționând împăcarea, a șaptea caracteristică a lui Hristos înălțat, Pavel a dezvoltat apoi acest subiect. Împăcarea este necesară pentru că oamenii sunt **străini** („separați, înstrăinați“) de viață și de Dumnezeu (Ef. 2:12; 4:18). Înainte de convertire credincioșii coloseni au fost **vrăjmași** sau ostili lui Dumnezeu **prin gândurile** și prin comportamentul lor, din punct de vedere interior și exterior. Păcatul începe în inimă (Mat. 5:27-28) și se manifestă în fapte vizibile (Gal. 5:19). (Trad. „în sfera faptelor voastre rele“ este mai bună decât trad. **prin faptele voastre rele**. Oamenii nu îi sunt ostili lui Dumnezeu în interior din cauza faptelor lor exterioare păcătoase; ei comit păcate pentru că ei sunt ostili în interior.)

1:22. Împăcarea păcătoșilor cu Dumnezeu este prin **trupul** lui Hristos **de carne, prin moarte**. Tendința gnostică a ereziei din Colose, de orientare platonice, nega atât

umanitatea reală a lui Hristos cât și adevărata Sa divinitate. Așa cum a arătat Ioan este necesar să mărturisești că „Isus Hristos a venit în trup“ (1 Ioan 4:2). Spiritelor nu pot muri, iar „fără vărsare de sânge, nu este iertare“ (Evr. 9:22). Pentru a-i răscumpăra pe oameni, a fost necesar ca Hristos Însuși să fie uman pe deplin (cf. 1 Tim. 2:5; Evr. 2:17). Astfel trupul fizic real și moartea Sa reală au fost necesare pentru mântuirea omului (cf. Rom. 7:4; Evr. 10:10).

Rezultatul morții lui Hristos are caracter răscumpărător: **să vă faceți să vă înfățișați înaintea Lui sfinți**. Acest lucru se referă la poziția perfectă din punct de vedere juridic a credinciosului, sau la spiritualitatea sa perfectă din punct de vedere al stării sale. Dumnezeu dorește ca ambele sensuri să se realizeze până la urmă în privința credincioșilor, iar moartea lui Hristos este baza justificării juridice (Rom. 3:21-26), a sfințirii progresive (Rom. 6-7) și chiar a glorificării finale (Rom. 8). Așa cum a scris Pavel efesienilor: „Dumnezeu ne-a ales de la întemeierea lumii, ca să fim sfinți și fără prihană înaintea Lui“ (Ef. 1:4). Creștinii sunt **fără prihană** (*amōmous*; trad. tot „fără prihană“ în Ef. 1:4; 5:27; Fil. 2:15; Iuda 24) în Hristos și sunt, de asemenea, **fără vină** (*anēklētous*). Acest din urmă cuvânt grecesc este folosit de cinci ori în Noul Testament și numai de către Pavel (aici și în 1 Cor. 1:8; 1 Tim. 3:10; Tit 1:6-7). Sensul lui este de persoană care nu este acuzată de nimic, absolvită de orice acuzație. Satan este „pârășul [acuzatorul, KJV] fraților“ (Apoc. 12:10), dar Hristos este „Mijlocitorul“ („Avocatul“; 1 Ioan 2:1; KJV) sau „Apărătorul“ (1 Ioan 2:1, NIV) lor înaintea Tatălui. De aceea prin meritele lui Hristos credincioșii sunt absolviți de toate acuzațiile (cf. Rom. 8:33). În Hristos cei acuzați sunt scăpați de acuzații și cei condamnați sunt eliberați.

1:23. Această împăcare prin Hristos vine numai printr-o credință durabilă: **dacă rămâneți... în credință**. Colosenii aveau o credință fermă — **întemeiați** (i.e., „având temelie“ ca o clădire cu o fundație solidă) **și neclintii** (*hedraioi*, „așezați“ sau „stabiliți“; cf. 1 Cor. 7:37; 15:58), deci Pavel nu se îndoia că ei își vor continua viața creștină. De fapt, el a vorbit despre **nădejdea** (așteptarea încrezătoare) **Evangheliei** împăcării pe care o produce evanghelia nu numai în ei, ci și în toată lumea — **oricărei fapte de sub cer**. Este fără îndoială o figură de stil care arată universalitatea „Evangheliei“ și a propovăduirii ei, nu faptul că fiecare

persoană de pe glob l-a auzit pe Pavel predîcînd. În Fapte 2:5 această expresie se referă la o mare varietate de oameni din multe țări fără a include, de exemplu, pe cei din America de Nord sau de Sud (cf., de asemenea, Gen. 41:57; 1 Regi 10:24; Rom. 1:8).

F. Descoperirea tainei lui Hristos (1:24-27)

1:24. Această împăcare prin Hristos a evreilor și a neevreilor cu Dumnezeu într-un singur trup este taina revelată numai în Hristos. Pavel s-a bucurat că a putut să sufere pentru ei în ceea **ce lipsește suferințelor lui Hristos**. Prin aceste cuvinte el nu a spus că suferințele lui Hristos de pe cruce nu au fost suficiente (cf. Rom. 3:21-26; Evr. 10:10-14). El nu a vorbit despre mîntuire, ci despre slujire. Numai suferințele lui Hristos aduc mîntuire (1 Pet. 1:11; 5:1; Evr. 2:9). Dar este privilegiul unui credincios să sufere pentru Hristos (2 Tim. 3:11; 1 Pet. 3:13-14; 5:9; Evr. 10:32). Cuvîntul „suferințelor“ (*thlipsis*), care nu a fost folosit niciodată în Noul Testament cu referire la moartea lui Hristos, înseamnă „întristare profundă“, „povară“ sau „măhnire“ (Pavel avînd din belșug parte de aceste lucruri; 2 Cor. 11:23-29). De obicei cuvîntul se referă la încercările vieții, nu la durerile morții. Hristos continuă într-adevăr să sufere atunci când creștinii suferă pentru El. El l-a întreat pe Saul (numit mai târziu Pavel) pe drumul Damascului: „Pentru ce Mă prigonești?“ (Fapte 9:4). Deoarece Biserica este trupul lui Hristos, El este afectat atunci când ea este afectată. De dragul trupului lui Hristos, Pavel a fost dispus să sufere (Fil. 1:29).

1:25-26. El a fost un slujitor ordinar al Dumnezeu al adevărului prețios avînd misiunea: **să întregesc Cuvîntul lui Dumnezeu**. (cf. 1:9; 2:9). Erezia din Colose se lăuda cu „plinătatea“ cunoașterii posibile numai prin experiențele ei mistice. Dar Pavel a afirmat că plinătatea care caracterizează **taina** se găsește numai în Hristos. Prin „taină“ Pavel s-a referit la lucruri ascunse în trecut, dar descoperite în prezent. Acest lucru se deosebea de noțiunea de taină a ereticilor coloseni care o considerau o învățătură secretă cunoscută numai de un grup exclusivist și necunoscută maselor. Biserica a fost necunoscută în Vechiul Testament pentru că această taină a fost **ținută ascunsă din veșnicii și în toate veacurile**. De fapt, a spus Pavel, a fost **descoperită doar acum sfinților Lui**. Deoarece Biserica este trupul lui Hristos, care își

datorează existența morții Sale pe cruce, ea nu a putut exista în vremea Vechiului Testament. Într-adevăr, Isus, atunci când a fost pe pămînt, a spus că Biserica este încă la timpul viitor (Mat. 16:16-18). Pentru că Biserica este trupul lui Hristos, unită prin botezul Duhului Sfînt (1 Cor. 12:13), ziua de naștere a Bisericii a fost atunci când a avut loc acest botez (Fapte 1:5; 2). Pavel a recunoscut imediat faptul că acest trup tainic al lui Hristos, Biserica, exista și el o persecuta (Fapte 9:4; cf. Gal. 1:13).

Cu toate acestea, „taină“ Bisericii nu înseamnă că mîntuirea și binecuvîntarea neevreilor nu au fost prevăzute înainte de Hristos (cf. Luca 2:29-32; Amos 9:11-12). Taina nu consta în faptul *că* neevrei vor fi mîntuiți, ci întrebarea era *cum* vor fi Neamurile „împreună moștenitoare“ (Ef. 3:6), la același nivel cu evreii, fără nici un zid de despărțire între ei (Ef. 2:12-14). În Vechiul Testament neevreii care au crezut și au devenit parte a iudaismului au fost totuși considerați inferiori evreilor. Această unire deosebită în care „nu mai este nici Iudeu, nici Grec“ (i.e., neevreu, Gal. 3:28) nu exista înainte de moartea lui Hristos și de coborîrea Duhului ca să-i boteze pe toți credincioșii în acest nou trup. (O listă a altor „taine“ din NT se găsește la Mat. 13:10-16.)

1:27. Dumnezeu a voit să le facă cunoscut taina aceasta sfinților Noului Testament. El a dorit în îndurarea Sa suverană să-Și descopere scopurile eterne cu toată **bogăția slavei** (i.e., strălucirea divină sau splendoarea „aprinsă“). Lucrul uimitor este că această taină este descoperită acum **între Neamuri**, deși în trecut revelația specială a lui Dumnezeu a fost pentru evrei (Rom. 2:17; 3:1-2; 9:4). Acum cei care „odinioară“ erau „depărtați“ au „fost apropiați, prin sângele lui Hristos“ (Ef. 2:13). Celor „fără nădejde și fără Dumnezeu în lume“ (Ef. 2:12) li s-a dat o speranță glorioasă: **Hristos în voi** (i.e., în voi, neevreilor; Col. 1:27). Datorită „bogăției slavei“ (lit., „bogățiile care aparțin slavei“), în credincioși locuiește Hristos, **nădejdea slavei**. Astfel ei sunt „în Hristos“ (2 Cor. 5:17; Ef. 1:4), și Hristos este în ei (cf. Rom. 8:10; 2 Cor. 13:5). Datorită lui Hristos, credincioșii așteaptă împărtășirea gloriei Lui (Col. 3:4; Rom. 5:2; 8:18, 30; 2 Cor. 4:17; Gal. 5:5; 1 Pet. 5:10; de asemenea cf. Rom. 8:24).

G. Perfecțiune în Hristos (1:28-29)

1:28-29. Pavel, proclamîndu-L astfel pe **Hristos** care locuiește acum și în credincioșii

Coloseni 2:1-7

neevrei, „sfătuia“ (*nouthetountes*, „consilia“) și „învăța“ (*didaskontes*, „instruia“) **pe orice om** (cf. 3:16). Fără îndoială, el sfătuia și instruia din cauza învățăturilor false despre Hristos din Colose. El a făcut aceste lucruri cu înțelepciune (cf. 4:5-6) pentru că scopul lui a fost nu să-i împingă în brațele ereticilor, ci să „înfățișeze“ **pe orice om, desăvârșit** (*teleion*, „matur“; cf. Iac. 1:4) **în Isus**. Pavel era interesat de soarta credincioșilor, pentru ca ei să nu rămână copii din punct de vedere spiritual (cf. 1 Cor. 3:1-2), ci să devină maturi din punct de vedere spiritual (cf. Evr. 5:11-14). În alte părți Pavel s-a rugat pentru sfințirea completă a credincioșilor (1 Tes. 5:23). Pavel a predicat „bogăția“ evangheliei astfel încât credincioșii să poată avea bogăția vieții promisă de Isus (Ioan 10:10). **Iată** care era scopul lui Pavel pentru care și-a folosit toată puterea dată de Dumnezeu. Dezvoltarea maturității în credincioși însemna ca Pavel să „lucreze“ (*kopiō*; muncă oboșitoare; cf. 1 Cor. 15:10, 58; Gal. 4:11; 1 Tes. 1:3) și chiar să „lupte“ (*agōnizomenos*; cf. Col. 2:1; 4:12) sau să agonizeze ca un sportiv în arenă (cf. 1 Cor. 9:25; 1 Tim. 6:12). Puterea pentru această luptă venea de la Hristos (cf. Fil. 4:13).

H. Cunoaștere (înțelepciune) în Hristos (2:1-5)

2:1. Munca dragostei lui Pavel (*agōna*; **luptă**; cf. 1:29; 4:12) nu se mărginea numai la cei pe care îi cunoștea personal, ci era **pentru toți cei ce nu mi-au văzut fața în trup**. Este un indiciu clar că nu Pavel a înființat această biserică sau alte biserici din valea Licus. Menționarea orașului **Laodicea** (cf. 4:16) arată că erezia s-a răspândit și acolo, cu toate că era mai influentă în Colose.

2:2-3. Scopul declarat al lui Pavel a fost **ca să li se îmbărbăteze inimile și să fie uniți în dragoste**. Încrederea și convingerea fermă, împreună cu unitatea vor duce la o înțelegere deplină a adevărului. Nu există o cunoaștere completă fără dedicare morală. **Bogățiile plinătății de pricepere** (*syneseōs*, „discernământ“) rezultă din cedarea completă înaintea lui Dumnezeu. În centrul acestei priceperi se află Hristos. Această capacitate de cunoaștere a căilor lui Dumnezeu le dă credincioșilor posibilitatea să-L **cunoască** (*epignōsin*) pe Hristos pe deplin. **Hristos, taina lui Dumnezeu**, îl descoperă pe Dumnezeu omului (cf. Ioan 1:18; Evr. 1:2-3). Acest lucru se întâmplă, deoarece **în El sunt ascunse** (cf. Col. 1:26) **toate comorile**

înțelepciunii (*sophia*, cf. 1:9) **și ale științei**. Știința este înțelegerea adevărului, iar înțelepciunea este aplicarea ei în viață. Știința este un mod prudent de a gândi, iar înțelepciunea este un mod prudent de a acționa. Ambele se găsesc în Hristos (cf. Rom. 11:33; 1 Cor. 12:8), a cărui înțelepciune este o nebulie pentru lume (1 Cor. 1:21-25), dar care este puterea lui Dumnezeu prin care un credincios primește „neprihănire, sfințire și răscumpărare“ (1 Cor. 1:30).

2:4-5. Numai cunoașterea și înțelegerea deplină a lui Hristos îl pot ajuta pe un credincios să nu fie înșelat **prin vorbiri amăgitoare** (*pithanologia*, care apare numai aici în NT, este lit., „vorbire persuasivă“, care folosește argumente plauzibile, dar false). Adevărul și persuasiunea nu sunt întotdeauna corelate. Eroarea poate convinge, iar adevărul poate avea uneori efect constrângător. Totul depinde de faptul dacă omul are *întregul* adevăr și o *dedicare* completă față de el. Din acest motiv, **măcar că era departe cu trupul de coloseni**, Pavel era foarte mulțumit de **buna rânduială** dintre ei (cf. 1 Cor. 14:40) și de **tăria** (fermitatea, soliditatea) **credinței lor în Hristos**.

I. Îndemn de a trăi în Hristos (2:6-7)

2:6-7. Aceste două versete încheie seria argumentelor începută de Pavel în 1:15. Argumentele lui Pavel pot fi rezumate după cum urmează: Înălțarea divină îi aparține lui Hristos (1:15-20); în El se găsește: (a) împăcarea cu Dumnezeu (1:21-23), (b) descoperirea tainei lui Hristos (1:24-27), (c) desăvârșirea credincioșilor (1:28-29) și (d) instruire (înțelepciune) (2:1-5). De aceea credincioșii trebuie să continue să trăiască în El (v. 6-7).

Viața creștină continuă așa cum a început: **după cum ați primit pe Hristos Isus, Domnul, așa să și umblați în El**. Pavel le-a dat același sfat și altor oameni (cf. 2 Cor. 11:4; Gal. 1:6). Deoarece credința lor și-a înșușit în mod decisiv evanghelia apostolilor, Pavel i-a îndemnat să nu uite autoritatea ei divină îmbrățișând sofistica umană. Având aceste rădăcini divine (**în rădăcinați... în El**) din trecut, ei pot fi **zidiți** în continuare și **întăriți prin** („în“, NIV — n.tr.) **credință**. Dacă vor proceda așa ei nu vor mai pluti încoace și încolo duși de orice vânt de învățătură (Ef. 4:14). Pe măsură ce credincioșii sunt „zidiți“ în Hristos, ei devin tot mai mulțumitori și „sporesc“ **cu mulțumiri către Dumnezeu** (cf. Col. 1:12).

II. Polemic: Viața mai înaltă în Hristos (2:8-23)

După ce i-a îndemnat pe credincioși să continue viața creștină în Hristos (2:6-7) — în care se află toată plinătatea lui Dumnezeu și care a adus o răscumpărare completă — Pavel a condamnat apoi erezia din Colose care îi abătea de la Hristos.

A. „Gnosticismul” este greșit: divinitatea este în Hristos (2:8-10)

2:8. Pavel era preocupat de soarta colosenilor, ca să nu fie „furați” **cu filosofia și cu o amăgire deșartă** (cf. v. 4). El nu a scris aici împotriva întregii filozofii, ci împotriva filozofiei *false*, așa cum Biblia vorbește și împotriva religiei false (Iac. 1:26). Filozofia falsă din Colose era „deșartă” (*kenēs*, „goală”), o „amăgire”, bazată pe **datina oamenilor**, nu pe **Hristos**. Adevărata filozofie creștină face „orice gând... rob ascultării de Hristos” (2 Cor. 10:5). Filozofia este dragostea de înțelepciune, dar dacă omul iubește înțelepciunea care nu este Hristos (Suma întregii înțelepciuni, Col. 2:3) iubește un idol fără realitate. Astfel de oameni „învață întotdeauna și nu pot ajunge niciodată la deplina cunoștință a adevărului” (2 Tim. 3:7). Acest fel de filozofie se bazează pe **învățăturile începătoare** (*stoicheia*, „principiile elementare” sau „spiritele elementare” [RSV]; cf. Col. 2:20; Gal. 4:3, 9) **ale lumii**. Expresia se poate referi la spiritele rele care inspiră o astfel de erezie și asupra cărora Hristos a triumfat (cf. 2 Cor. 4:3-4; Ef. 6:11-12). O astfel de filozofie este demonică și lumească, nu sfântă și care duce la asemănare cu Hristos. Dacă nu sunt atenți, credincioșii pot fi înșelați de această filozofie care îi poate „fura”.

2:9. În filozofia bazată pe logica umană zadarnică nu există „plinătate”. **Căci în El locuiește trupește toată plinătatea Dumnezeirii.** Astfel numai în Hristos omul poate avea plinătatea. Fără El totul este gol. Așa cum a spus filozoful Jean Paul Sartre: „Viața este o himeră goală pe marea nimicniciei” (cf. Ecl. 1:14-18). Cuvântul pentru „Dumnezeirii” este *theotētos*, un cuvânt puternic (folosit numai aici în NT) despre esența lui Hristos ca Dumnezeu. Dumnezeirea deplină a lui Hristos este totuși „trupească”, adică manifestată în umanitate deplină (cf. Col. 1:22). Atât divinitatea cât și umanitatea lui Hristos au fost atacate de această erezie cu tentă gnostică. Acei eretici l-au coborât pe Hristos la nivelul unui inger al cărui „trup” era doar

aparent, nu real. Pavel a afirmat aici că Hristos este atât Dumnezeu pe deplin cât și om pe deplin (cf. 1 Ioan 4:1-6).

2:10. Pe lângă faptul că toată „plinătatea” (*plērōma*) lui Dumnezeu era în Hristos (v. 9), credincioșii au **totul deplin în El**. Plinătatea vieții lor provine din plinătatea lui Hristos. Ei au parte de natura divină prin Hristos (2 Pet. 1:4), pentru că au „primit din plinătatea Lui, și har după har” (Ioan 1:16). Acest lucru, desigur, nu înseamnă că credincioșii *devin* Dumnezeu, ci doar că îi împărtășesc natura. Ei *au* sau împărtășesc bunătatea naturii care *este* El. Ei fac parte din trupul Lui, El fiind **Capul** (cf. Col. 1:18) **oricărei domnii** (*archēs*, „conducător”) și **stăpânirii** (*exousias*, „putere conducătoare”) (cf. 1:16; 2:15) din care făceau parte și acele forțe care puteau să-i convingă pe coloseni să trăiască conform lumii și nu conform lui Hristos.

B. Legalismul este greșit: realitatea este în Hristos (2:11-17)

2:11-12. Pavel a trecut de la erorile teologice ale învățătorilor falși la erorile lor practice: de la „gnosticism” la legalism. Creștinii neevrei din Colose nu erau obligați să se conformeze regulilor și reglementărilor evreiești, cum era „tăierea împrejur”. Motivul era că în Hristos ei au fost **tăiați împrejur**. Această „circumcizie” spirituală era **a lui Hristos** („a fost făcută de Hristos”, NIV — n.tr.), nu a omului. De fapt, era o răstignire sau o dezbrăcare a trupului, o circumcizie a inimii (cf. Rom. 2:29; Ef. 2:11). **Trupul pof-telor firii... pământești** a fost dezbrăcat în mod decisiv prin moartea și învierea lui Hristos. Ceea ce oamenii au fost în Adam — păcătoși, decăzuți și corupți — a fost distrus de Hristos. Acum „în Hristos” un credincios este o făptură nouă (2 Cor. 5:17). Având un nou Cap, un credincios are o autoritate nouă în viața lui, nu Legea lui Moise, ci viața lui Hristos.

Cuvintele **în desbrăcarea** provin din substantivul *apekdysei* („o rupere totală de ceva”), care apare numai aici în Noul Testament. Această dezbrăcare de modul vechi de viață are loc la mântuire, când credincioșii sunt **îngropați** cu Hristos **prin botez** (al Duhului; cf. 1 Cor. 12:13) și **înviați în El** la o viață nouă. Îngroparea și învierea împreună cu Hristos este ilustrată de botez. În botezul cu apă, scufundarea ilustrează îngroparea cu Hristos și ieșirea din apă descrie învierea prin **puterea lui Dumnezeu** ca să trăiască „o viață nouă” (Rom. 6:4).

Coloseni 2:13-18

2:13-14. Înainte ca oamenii să fie eliberați ca să poată trăi această viață nouă în Hristos, ei erau **morți în greșelile și în firea lor pământească** (cf. comentariilor despre „mădularile voastre care sunt pe pământ” din 3:5 și „omul cel vechi” din 3:9). Moartea înseamnă separare, nu anihilare. Chiar și oamenii nemântuiți poartă chipul lui Dumnezeu (Gen. 9:6; Iac. 3:9), dar ei sunt separați de Dumnezeu. Nu au viață spirituală, dar au totuși viață umană. Dar acum **Dumnezeu i-a adus la viață împreună cu Hristos** (cf. Ef. 2:1-6). Aceeași „putere” (*energeias*; cf. lucrarea puterii” din Col. 1:29) care L-a înviat pe Hristos din morți (2:12) îi învie și pe păcătoșii credincioși la viață spirituală (v. 13).

Această viață nouă a venit când Dumnezeu le-a **iertat toate greșalele** pentru că **a șters zăpăsul cu poruncile lui**. Legea scrisă a lui Dumnezeu, „zăpăsul cu poruncile lui”, era „potrivnică” oamenilor (cf. Rom. 3:19), deci acționa **împotriva** lor. Dar în Hristos Legea este împlinită (Rom. 8:2) și nu mai are putere (Gal. 3:25; Evr. 7:12). Legalismul este greșit, deoarece credincioșii sunt morți față de Lege în Hristos. El a împlinit cerințele ei în viața Lui și prin moartea Lui, iar creștinii sunt *în* El.

Zăpăsul, Legea, era ca un „certificat al datoriilor” (NASB). Pentru că oamenii nu pot să respecte Legea, ea este ca un certificat al datoriilor lor. Deci oamenii, incapabili să plătească datoria, sunt infractori. Dar Isus a **nimicit** această acuzație juridică, acest certificat al datoriilor, prin moartea Sa. Acțiunea este prezentată prin expresia **pironindu-l pe cruce**, arătând că a plătit datoria. El a curățit trecutul deschizând o nouă pagină în viața credincioșilor. Așa cum a spus Krishna Ral: „Isus a luat un trup pentru tine, a luat vinovăția ta, ți-a rupt lanțurile, anulând toată datoria ta înfricoșătoare; și cum ai putea uita așa o dragoste?”

2:15-17. Împlinind cerințele Legii, Hristos a **desbrăcat domniile și stăpânirile** demonice (cf. 1:16; 2:10) și **a ieșit biruitor asupra lor** (cf. 2 Cor. 2:14). Ca rezultat credincioșii sunt eliberați de aceste puteri rele care inspiră regulile legaliste legate de hrană și sărbători. Nici un om nu trebuie să-i **judece cu privire la mâncare sau băutură** pentru că ei, creștinii, sunt eliberați de cerințele legaliste ale Legii (cum sunt, de exemplu, cele din Lev. 11:17; Deut. 14). Dumnezeu nu îi condamnă pe cei care mănâncă orice (Rom. 14:1-4). De fapt, Dumnezeu spune că toate mâncărurile pot fi consumate pentru că

„Dumnezeu le-a făcut să fie luate cu mulțumire de către cei ce cred și cunosc adevărul” (1 Tim. 4:3). Învățăturile care interziceau acest lucru, a scris Pavel, erau ale „dracilor” (1 Tim. 4:1), pe care Hristos i-a biruit (Col. 2:15). Această eliberare a credincioșilor se referă și la sărbători, cum ar fi **o lună nouă** sau **o zi de Sabat** (Gal. 4:10). Cei care îi vor pe creștini sub robia Legii fac deosebiri artificiale între legile „ceremoniale” și cele „morale” și de aceea spun că sabatul nu este anulat. Falsitatea acestei poziții poate fi văzută din următoarele: (1) Porunca referitoare la sabat este singura din cele Zece Porunci care nu a fost repetată în Noul Testament. (2) Primii credincioși, după învierea și manifestarea lui Hristos în ziua de duminică (Mar. 16:1; Ioan 20:1), se întâlneau în zilele de duminică (Fapte 20:7; 1 Cor. 16:2). (3) Biblia nu face niciunde deosebire între așa-numitele legi „ceremoniale” și legi „morale” (această deosebire nu a fost făcută înainte de secolul al XIII-lea d.Hr.) (4) Acest pasaj din Coloseni îi condamnă în mod explicit pe cei care porunceau respectarea sabatului. (5) Așa cum spune Pavel, Legea Vechiului Testament (inclusiv legea referitoare la sabat) era numai **umbra lucrurilor viitoare, dar trupul, „substanța”** (*sōma*, lit., „trupul”) **este al lui Hristos** (cf. Evr. 8:5; 10:1). Ceea ce Vechiul Testament a prezentat ca o umbră, Hristos a împlinit (cf. Mat. 5:17; Rom. 8:3-4). O „umbră” (*skia*) este numai o imagine aruncată de un obiect care îi reprezintă forma. După ce un om L-a găsit pe Hristos nu mai trebuie să urmeze o umbră veche.

C. *Misticismul este greșit: conducerea este numai în Hristos (2:18-19)*

2:18. Cei care îi abat pe credincioși de la realitatea lui Hristos spre umbra Legii sunt în pericolul să li se **răpească** (sunt „descalificați pentru premiu”, NIV — n.tr.) **premiul alergării**, adică ei le răpeau (*katabrabeuetō*, „a hotărî împotriva”; cf. *brabeutō* din 3:15) credincioșilor recompensele spirituale. Așa cum un arbitru îi descalifică pe concurenții care nu respectă traseul, și credincioșilor care se abat de la slujirea cu credincioșie a lui Hristos li se vor „răpi” recompensele din partea Lui (cf. 1 Cor. 3:10-15). Uniieretici care îi abat pe credincioși de la slujirea fidelă a Domnului aveau **o smerenie** falsă, care este numai „o formă de evlavie, dar tăgăduindu-i puterea” (2 Tim. 3:5), putere care este în Hristos (Rom. 8:3-4). Această evlavie artificială a legalistilor era asociată cu o **închinare**

la **îngerii** pe care Scriptura o interzice (Ex. 20:3-4; cf. Apoc. 22:8-9). De fapt, legalismul este o învățătură inspirată de îngerii căzuți (1 Tim. 4:1) care aduc oamenii sub „robia învățăturilor începătoare ale lumii” (sau „spiritelor elementare”, RSV; Gal. 4:3) prin meditațiile lor mistice. Acești mistici legalisti se ocupă de lucruri **pe care nu le-au văzut** („în viziuni”; NIV — n.tr.), lucruri pe care Pavel le numește „zadarnice” (NIV, *eike*; cf. Gal. 3:4). Această expresie a dus și la alte traduceri (COR, KJV), deși nu sunt preferabile, și anume „lucruri pe care *nu* le-a văzut”. Departe de a fi smerit, un astfel de om este caracterizat de expresia **prin gândurile firii lui pământești** și este mândru de viziunile sale.

2:19. În timp ce un mistic legalist crede că misticismul său îl aduce în contact cu o realitate „mai înaltă”, el **nu se ține strâns de Capul** (Hristos) care este singurul în măsură să îi dea viață pentru a-și primi **creșterea pe care i-o dă Dumnezeu** (cf. Ioan 15:1-5). Adevărata spiritualitate nu înseamnă conformarea față de legi (care sunt doar o umbră), ci intrarea în contact cu Viața (care este realitatea). Fără a fi legat în mod vital de Cap, trupul lui Hristos nu mai poate crește. Folosind o imagine paralelă, Isus a spus: „Eu sunt Vița, voi sunteți mlădițele. Cine rămâne în Mine și în cine rămân Eu aduce multă roadă; căci despărțiți de Mine nu puteți face nimic” (Ioan 15:5).

D. Ascetismul este greșit: imunitatea este în Hristos (2:20-23)

2:20-21. Legalismul și misticismul sunt însoțite de ascetism. Este poziția pseudo-spirituală care se bucură de regulile refuzului împlinirii satisfacțiilor fizice. **Nu lua, nu gusta, nu atinge cutare lucru!** Aceste interziceri cresc în intensitate de la a lua unele lucruri, la atingerea lor. Același legalism a fost manifestat în exagerarea Evei: „nici să nu vă atingeți de el, ca să nu muriți” (Gen. 3:3; cf. Gen. 2:16-17). Ascetismul provine din vinovăție. Dar Hristos a îndepărtat toată vinovăția umană prin moartea Lui (Col. 2:13-14). Deci, pentru că credincioșii au **murit împreună cu Hristos față de învățăturile începătoare** (*stoicheia*; cf. comentariilor de la v. 8) **ale lumii**, ei nu mai sunt obligați (prin înclinațiile pământești) să le asculte. Numai cei vii față de păcat (Rom. 6:2-7) trebuie să-și asculte stăpânul. Caracterul lumesc înseamnă a trăi după regulile lumii, inclusiv după cele care mimează smerenia și afirmă că

sursa lor este angelică. Spiritualitatea înseamnă a trăi conform puterii Duhului în unitate cu Hristos, prin care un credincios a murit față de păcat. „Știm bine că omul nostru cel vechi a fost răstignit împreună cu El, pentru ca trupul păcatului să fie desbrăcat de puterea lui, în așa fel ca să nu mai fim robi ai păcatului” (Rom. 6:6).

2:22-23. Ascetismul este un sistem uman de reguli (deseori scoase din context din Legea lui Dumnezeu) **întemeiate pe porunci și învățături omenesti**. Un exemplul al legalismului care persistă în Noul Testament din Vechiul Testament este porunca circumciziei pe care a dat-o Dumnezeu evreilor ca *semm* al credinței (Rom. 4:11), dar pe care legalistii au vrut să o transforme într-o *condiție* a harului (Gal. 2:21). Trăirea după **aceste lucruri** ale religiei inventate de om are o anume **înfățișare de înțelepciune** (*sophias*; cf. Col. 1:9; 2:3; 4:5), dar nu este de nici **un preț împotriva gâdilării firii pământești**. Refuzarea satisfacerii dorințelor trupului nu face decât să trezească aceste dorințe, așa cum știu foarte bine cei care au încercat să slăbească respectând un regim alimentar strict. Neglijarea trupului, este argumentul lui Pavel, nu înseamnă hrănirea spiritului.

III. Spiritual: Viața interioară în Hristos (3:1-17)

Cunoscând faptul că întreaga înțelepciune este în Hristos (2:1-5) Pavel i-a îndemnat pe creștinii coloseni să rămână în El (2:6-7) și să nu fie înșelați de filozofiile inutile (2:8-10). Deoarece credincioșii sunt identificați cu Hristos, ei nu trebuie să trăiască sub legile evreiești (2:11-17), pentru că acest lucru le va răpi recompensele (2:18-19). Ei au murit cu Hristos și de aceea nu trebuie să se supună regulilor legaliste (2:20-23).

Mai mult, ei au și înviat împreună cu Hristos. Deci ei trebuie să umble după lucrurile de sus (3:1-4), să pună în moarte practicile lumesti păcătoase (3:5-11) și să se îmbrace cu virtuțile lui Hristos (3:12-17). Cu alte cuvinte, credincioșii trebuie să caute valorile spirituale (3:1-4), să renunțe la păcatele vieții vechi (3:5-11) și să se îmbrace cu virtuțile vieții noi (3:12-17). Acest lucru va avea influență asupra relațiilor lor cu alți membri ai familiei și cu societatea (3:18-4:1).

A. Căutarea valorilor spirituale (3:1-4)

3:1. Dacă credincioșii nu numai că au murit cu Hristos, ci au și **înviat împreună cu**

Coloseni 3:2-6

Hristos (cf. Rom. 6:8-10; Col. 2:12-13), ei trebuie să „umble“ **după lucrurile de sus**. Acest lucru înseamnă că viețile credincioșilor trebuie să fie dominate de cer, fiecare obligație pământească fiind îndeplinită conform călăuzirii cerului. „Să umblați“ (*zēteite*) înseamnă „să căutați perseverent sau să vă străduiți“ (cf. Apoc. 9:6; 1 Cor. 7:27). A-și îndrepta atenția cu toată hotărârea asupra „lucrurilor de sus“ înseamnă a-L așeza în centrul vieții pe **Hristos care șade la dreapta lui Dumnezeu** (Ps. 110:1; Luca 22:69; Fapte 2:33; 5:31; Rom. 8:34; Ef. 1:20; Evr. 1:3, 13; 8:1; 10:12; 12:2; 1 Pet. 3:22). Acesta este sediul autorității divine, pentru că El a învins forțele răului și ale morții (Evr. 2:14-15).

3:2. Pavel a mai scris: **Gândiți-vă la lucrurile de sus, nu la cele de pe pământ**. Acest lucru înseamnă concentrarea atenției asupra lucrurilor eterne, nu temporale. „Pentru că noi nu ne uităm la lucrurile care se văd, ci la cele ce nu se văd; căci lucrurile care se văd, sunt trecătoare, pe când cele ce nu se văd, sunt veșnice“ (2 Cor. 4:18). Asemănarea celor două porunci din Coloseni 3:1-2 accentuează impactul lor. „Să umblați după lucrurile de sus“ este *ta ano zēteite* și „gândiți-vă la lucrurile de sus“ este *ta anō phroneite*. Prima expresie sugerează străduința, a doua concentrarea.

Pavel nu agreea ascetismul acestei lumi; el l-a condamnat cu puțin timp înainte (2:20-23). El a spus că viața *în această lume* va fi mai bună dacă este trăită pe baza unei puteri *de dincolo de lumea aceasta*, puterea lui Hristos cel înviat, înălțat la cer și glorificat. „Lucrurile... de pe pământ“ (*ta epi tēs gēs*; aceleași cuvinte sunt folosite în v. 5) care trebuie evitate sunt morale, nu fizice (cf., imoralitate, necurăție, poftă etc., din v. 5). Pavel nu încuraja un dispreț gnostic față de lucrurile materiale. Toate lucrurile fizice create de Dumnezeu, inclusiv trupul și sexualitatea, sunt bune (cf. Gen. 1:27-30; 1 Tim. 4:1-4). Cu toate acestea, deoarece trupul fizic oferă ocazia practicării lucrurilor firii (morale) (cf. Rom. 7:4-6), Pavel a avertizat împotriva iubirii acestor lucruri și împotriva pervertirii scopului lui Dumnezeu pentru ele.

3:3-4. La momentul mântuirii sale, creștinul a **murit** față de tot ce este rău în „firea pământească“, natura păcătoasă (Rom. 6:3-8; Col. 2:11) și viața lui este acum **ascunsă cu Hristos în Dumnezeu**. „Ascunsă“ înseamnă atât ascundere cât și siguranță; atât invizibilitate cât și securitate. El nu este încă glorificat, dar are o poziție sigură în **Hristos**. De

fapt, Hristos este **viața** lui. Hristos a spus că El se duce acolo unde lumea nu-L va mai vedea (Ioan 14:19).

Dar atunci când se va manifesta la Răpire (1 Tes. 4:16-18), credincioșii se vor **arăta... împreună cu El** și vor fi glorificați. Așa cum a spus Ioan: „știm că atunci când Se va arăta El, vom fi ca El; pentru că Îl vom vedea așa cum este“ (i.e., credincioșii vor fi glorificați așa cum este El glorificat; 1 Ioan 3:2; cf. 1 Cor. 13:12; Col. 1:27). De aceea Pavel a adăugat direcții noi în care să se îndrepte atenția credincioșilor: să privească *în sus* la domnia lui Hristos din ceruri și, de asemenea, să privească *înainte* (să anticipeze) la întoarcerea Lui pe nori.

B. Dezbrăcarea de păcatele vechii vieți (3:5-11)

3:5-6. Ilustrația lui Pavel se schimbă acum, trecând de la imaginea morții și vieții la imaginea îmbrăcării și dezbrăcării hainelor. **Omorâți mădularele voastre care sunt pe pământ**. Timpul verbului din greacă al acestei porunci sugerează o acțiune decisivă, ca și cum Pavel ar fi spus: „Omorâți-le! Faceți-o acum! Faceți-o pe deplin!“ Desigur că Dumnezeu a făcut deja acest lucru, dar creștinii trebuie să-l *știe*, să-l *socotească* adevărat și să acționeze în conformitate cu el (Rom. 6:5-14). Cu alte cuvinte, ei nu trebuie să continue să trăiască ca și cum ar fi încă robii păcatului, pentru că, în realitate, nu mai sunt robii păcatului. Ei trebuie să renunțe la modul lor vechi de viață, care provine din natura lor pământească. „Mădularele voastre care sunt pe pământ“ traduc expresia grecească *ta mēle ta epi tēs gēs* („membrele de pe pământ“). Acestea se deosebesc de „lucrurile de sus“ (Col. 3:1; expresia *ta epi tēs ges* mai este folosită și în v. 2). Aceste „mădulare care sunt pe pământ“ („natură pământească“, NIV — n.tr.) se referă la „firea... pământească“ (2:13) sau la „omul cel vechi“ (Ef. 4:22; Col. 3:9). Unii consideră că acest lucru se referă la ceea ce au fost creștinii înainte de convertire, în timp ce alții cred (o concepție mai plauzibilă) că se referă la tendințele rele din credincioși, care se manifestă în prezent (i.e., „naturile lor vechi“). Chiar dacă prima concepție este corectă, efectul este același: ei nu trebuie să trăiască așa cum au trăit înainte, pentru că sunt fapte noi în Hristos (2 Cor. 5:17).

Lista activităților rele care provin din natura pământească a omului include: **curvia** (*porneia*, „imoralitate“), **necurăția** (o pervertire mai mare), **patima** (*pathos*, „pasiune

necontrolabilă”), **pofta rea** („dorințe nesățioase ilegite”) și **lăcomia, care este o închinare la idoli** (pentru că urmărește satisfacția în lucrurile de jos și nu în cele de sus). Liste asemănătoare de păcate apar des în scrierile lui Pavel (Rom. 1:29-31; 1 Cor. 5:11; 6:9; Gal. 5:19-21; Ef. 5:3-5). Pavel a adăugat că **din pricina acestor lucruri vine mânia lui Dumnezeu**. Verbul „vine” este traducerea verbului la timpul prezent *erchetai*. Acest lucru sugerează că mânia lui Dumnezeu a început deja (cf. Ioan 3:36). Ea va culmina, desigur, la pedepsirea finală a răului (Rom. 2:5; 2 Tes. 1:7-9).

3:7-9. Deși colosenii „au trăit” în aceste păcate înainte de a-L cunoaște pe Hristos, Pavel le-a poruncit să nu mai facă acest lucru. **Dar acum lăsați-vă de toate aceste lucruri.** Cuvântul „lăsați-vă” (*apothesthe*) înseamnă „a se dezbrăca” ca de o haină. În sensul lui etic de aici, el înseamnă „a arunca ca pe o cămașă murdară” (cf. Rom. 13:12; Ef. 4:22, 25; Evr. 12:1; Iac. 1:21; 1 Pet. 2:1). În Biblie comportamentul este asemănat deseori cu o haină (ex., Iov 29:14; Ps. 35:26; Is. 11:5; Rom. 13:12; 1 Tes. 5:8).

Obiceiurile urâte: **mânie... vrăjmășie... răutate... clewetire... vorbele rușinoase**, nu sunt potrivite unui creștin. Ele sunt degradante pentru credincioși (cf. Ef. 4:17, 31). „Mânia” (*orgēn*) este o atitudine cronică de mânie mocnită, în timp ce „vrăjmășia” (*thymon*) este o izbucnire de mânie. *Thymos* este tradus „mânie” (2 Cor. 12:20; Gal. 5:20; Ef. 4:31). „Răutatea” (*kakian*, viciul care se află în spatele mâniei și vrăjmășiei) este interzisă, așa cum este și „clewetirea” (*blasphēmian*, „invective sau vorbe rele”). „Vorbele rușinoase” (*aischrologian*) se referă la vorbe murdare, usturătoare. Un creștin nu trebuie nici să „mintă” (cf. Ef. 4:25) pentru că a spune adevărul este un lucru esențial pentru urmașii Celui care este „Adevărul” (Ioan 14:6).

Minciuna și toate celelalte vicii nu sunt potrivite unui creștin, pentru că la mântuire el s-a dezbrăcat de **omul cel vechi** (i.e., modul vechi păcătos de viață, caracteristic celor neregenerați; Col. 2.11, 13a) **cu faptele lui** (cf. ați „murit” din 2:20; 3:3).

3:10. Un creștin trebuie să se „îmbrace” (cf. v. 12) cu **omul cel nou** (noul mod de viață sau noua atitudine). De aceea comportarea lui trebuie să fie conformă noii lui poziții. „Omul cel nou” are nevoie de o înnoire permanentă sau de o împropătare — **care se înnoiește** — pentru a fi victorios împotriva păcatului. Pavel a exprimat această idee a

înnoirii permanente în 2 Corinteni 4:16 („chiar dacă omul nostru de afară se trece, totuși omul nostru dinăuntru se înnoiește din zi în zi”); în Romani 12:2 („să nu vă potriviți chipului veacului acestuia, ci să vă prefaceți, prin înnoirea minții voastre”); și în Efeseni 4:23 („să vă înnoiți în duhul minții voastre”).

Această înnoire a omului cel nou este **spre cunoștință** (*eis epignōsin*; cf. Col. 1:9; 2:2). Ea are loc atunci când un credincios ajunge la o cunoaștere și o părtășie personală și profundă a lui Hristos. Iar înnoirea este **după** (*kat’*, „conform cu”) **chipul Celui ce l-a făcut**; scopul ei este să îi facă pe credincioși ca El, pentru că „omul cel nou [a fost] făcut după chipul lui Dumnezeu” (Ef. 4:24). Adam a fost creat după chipul lui Dumnezeu (Gen. 1:27) care includea o asemănare morală și intelectuală cu Dumnezeu. Cu toate că această imagine nu a fost eliminată (doar pusă în umbră) de căderea în păcat (Gen. 9:6; Iac. 3:9), ea a fost degradată și trebuie să fie restaurată și înnoită. Creștinii devin tot mai asemănători cu Domnul pe măsură ce își înnoiesc natura nouă, cedând în fața lucrării de sfințire a Duhului Sfânt. Iar prin înviere credincioșii „după cum... [au] purtat chipul celui pământesc, tot așa... [vor] purta și chipul Celui ceresc” (1 Cor. 15:49). Apoi restaurarea chipului lui Dumnezeu se va încheia, fiind completă, pentru că „vom fi ca El” (1 Ioan 3:2).

3:11. În Hristos deosebirile sunt îndepărtate. Printre acestea se numără: deosebirile naționale (**nici Grec, nici Iudeu**; evreii îi numeau pe toți cei din afara religiei lor greci; cf. Gal. 3:28); deosebirile religioase (**nici tăiere împrejur, nici netăiere împrejur**); deosebirile culturale (orice om străin de cultura greacă era **Barbar**, iar un **Schit** era un nomad sălbatic); și deosebirile economice sau sociale (**nici rob, nici slobod**). Dacă un grec, o persoană necircumcisă, un barbar, un schit, sau un sclav devenea credincios, el era „o făptură nouă” (2 Cor. 5:17), „omul cel nou” (Col. 3:10), tot așa cum devenea creștin un evreu sau un om liber. Astfel **Hristos este totul și în toți**. Adică, deosebirile umane obișnuite sunt anulate și transfigurate prin unirea cu Hristos.

Toate barierele sunt distruse în Hristos și toți credincioșii sunt creați „cu adevărat egali”. De aceea se așteaptă ca fiecare credincios, indiferent de naționalitatea, fosta lui religie, cultură sau statut economic, să renunțe la practicile lui vechi păcătoase și să trăiască conform „omului cel nou”.

Coloseni 3:12-17

C. Îmbrăcarea cu virtuțile noii vieți
(3:12-17)

Datorită vieților lor noi în Hristos, toți credincioșii sunt chemați să se îmbrace cu virtuți, lăsând pacea lui Hristos să conducă în inimile lor. Cuvântul Lui trebuie să locuiască din belșug în ei, și ei trebuie să facă totul în numele Domnului Isus.

3:12. Pavel i-a chemat din nou pe credincioși să întreprindă o acțiune decisivă: **îmbrăcați-vă** (*endysasthe*). Deoarece s-au „îmbrăcat cu omul cel nou“ (v. 10), ei trebuie să trăiască după poziția lor, având atributele și atitudinile adecvate. În versetele 8-9 Pavel a enumerat șase vicii (mânia, vrăjmășia, răutatea, clevetirea, vorbele rușinoase și minciuna). Acum, spre deosebire de aceste vicii, creștinii — **ca niște aleși ai lui Dumnezeu** (cf. Rom. 8:33; Tit 1:1), **sfînți** („puși de o parte pentru Dumnezeu“; cf. Col. 1:2) **și prea iubiți** (cf. Rom. 5:8; 1 Ioan 4:9-11, 19) — trebuie să aibă mai multe virtuți. Printre acestea se numără **o inimă plină de îndurare** (*splanchna oiktirmou*, lit., „simpatie tandră sau compasiune din inimă“ — o expresie neobișnuit de tandră; în Fil. 2:1 Pavel a unit aceste două substantive prin „și“ (NIV), **cu bunătate** (bunăvoință în acțiune; cf. 2 Cor. 6:6), **cu smerenie** (o atitudine umilă față de Dumnezeu; cf. Fil. 2:3; 1 Pet. 5:5), **cu blândețe** (*prautea*), o atitudine smerită față de alții și **cu îndelungă răbdare** (*makrothymian*, stăpânire de sine, o reacție liniștită în fața provocărilor; cf. Col. 1:11). Ultimele trei dintre acestea sunt menționate în greacă în aceeași ordine în Efeseni 4:2; iar în Galateni 5:22-23 textul grecesc include trei dintre ele: îndelunga răbdare, bunătatea și blândețea.

3:13. Mai mult, credincioșii trebuie să se „îngăduie“ **unii pe alții** (i.e., „a se suporta unii pe alții“) cu atitudinile menționate mai înainte. De asemenea, ei trebuie să se „ierte“ **unul pe altul**, dacă unul **are pricină să se plângă** de altul. Cum? Iertând așa cum i-a iertat Hristos, cu har și cu toată libertatea (Ef. 4:32). Resentimentele și nemulțumirile nu își au locul în viața creștinului, pentru că ele pot duce la păcatele menționate în Coloseni 3:8-9.

3:14. Dar mai presus de toate aceste virtuți, creștinii ar trebui să se „îmbrace“ **cu dragostea**. Așa cum a scris Pavel în altă parte, „cea mai mare dintre ele este dragostea“ (1 Cor. 13:13). În catalogul virtuților, dragostea trebuie să fie coperta, pentru că este de o importanță supremă și pentru că este legătura

perfectă, prin care creștinii „alcătuiesc“ **un singur trup**.

3:15. Credincioșii trebuie de asemenea să permită „păcii“ **lui Hristos să stăpânească în inimile lor**, pentru că ei sunt **chemați la pace**, fiind mădularele unui singur trup. Cu cât sunt mai apropiați credincioșii de Hristos (și cu cât sunt mai asemănători cu El), cu atât sunt mai apropiați unii de alții. În relații interumane „pacea“ (liniștea transcendentă, dăruită de Dumnezeu) trebuie să stăpânească (*brabeuetō*, „a arbitra, a decide în orice dezbateră“; un cuvânt folosit numai aici în NT; cf. *katabrabeuetō*, „a decide împotriva“; 2:18). Urmașii lui Hristos care s-au îmbrăcat cu virtuțile prezentate de Pavel (3:12-14), sunt preocupați ca în fiecare situație să fie arbitrați de pacea Lui, nu de certurile lor. De asemenea, creștinii trebuie să fie **recunoscători** (cf. Fil. 4:6; Col. 1:12; 3:16-17; 4:2; 1 Tes. 5:18). O atitudine de recunoștință contribuie la o stare de liniște spirituală, în timp ce nemulțumirile duc la o stare de iritare.

3:16. Noua viață pe care trebuie să o „îmbrace“ creștinii este una în care **cuvântul lui Hristos locuiește din belșug**. Cuvintele lui Hristos au fost consemnate de apostolii călăuziți de Duhul (cf. Ioan 14:26; 16:13; 20:31). Cuvintele Bibliei, Cuvântul scris al lui Dumnezeu, trebuie **să locuiască în credincioși**. Acest lucru se realizează prin studiu, meditație și aplicarea Cuvântului. Atunci când cuvintele lui Hristos devin o parte din natura credinciosului, ele izvorăsc în mod natural și zilnic în **psalmi** (cântece din cartea Psalmilor), în **cântări de laudă** (alte cântece de laudă) și în **cântări duhovnicești** (spre deosebire de odele laice) **cu mulțumire** (*en tē chariti*; lit., „în har“). Acest lucru poate însemna fie (a) harul lui Dumnezeu, (b) cântarea cu grație a cântecelor creștine, sau (c) mulțumiri creștine. Așa cum este sugerat de traducerea NIV, al treilea sens este mai plauzibil. Acest mod de a cânta nu este pentru satisfacția proprie sau a altora, ci pentru a-L lăuda pe **Dumnezeu**. Prin acest mod de viață plin de Duhul (cf. Ef. 5:18-19), creștinii se pot „învăța“ (instrui) și „sfătui“ (îndemna) **unii pe alții** (Col. 3:16; cf. „sfătuim... și învățăm“ din 1:28) dacă o fac cu **toată înțelepciunea** (*sophia*; cf. 1:9; 2:3; 4:5) și nu fără tact (cf. Gal. 6:1).

3:17. Orice face un creștin (cf. v. 23) — pentru că nu există o separare între sacru și laic în ochii lui Dumnezeu; El este Suveran peste toate lucrurile — **cu cuvântul sau cu fapta** (cu buzele sau cu viața) trebuie să facă

în **Numele Domnului Isus** (i.e., pentru gloria Sa; cf. 1 Cor. 10:31) și cu o atitudine de mulțumire (cf. Fil. 4:6; 1 Tes. 5:18). Pavel a menționat mulțumirea de trei ori în trei versete: „fiți recunoscători” (3:15), „cântând lui Dumnezeu cu mulțumire” (v. 16) și **mulțumiți... lui Dumnezeu Tatăl** (v. 17).

IV. Practic: Viața exterioară în Hristos (3:18-4:18)

În această ultimă secțiune Pavel s-a ocupat de relațiile interumane care trebuie influențate de poziția credinciosului în Hristos. În primul rând, el i-a îndemnat pe toți membrii familiilor umane să se perfecționeze (să se maturizeze) în viața *particulară* (soțiile, soții, copii, tații, sclavii, stăpânii; 3:18-4:1). Apoi el le-a amintit credincioșilor să-și perfecționeze viețile *publice* (4:5-6). După aceea el le-a împărtășit preocuparea lui pentru perfecționarea vieților *personale* ale tuturor credincioșilor coloseni (4:7-18).

A. Perfecționarea vieții particulare (3:18-4:1)

Conform temei Epistolei către Coloseni, maturitatea în Hristos (1:28), Pavel i-a îndemnat pe credincioși să se maturizeze în privința relațiilor lor private din familie.

3:18. Nevestelor li se spune să fie **supuse bărbatilor**, bărbatul fiind capul nevestei. Această poruncă nu a fost valabilă numai pentru vremea lui Pavel, lucru evident din două motive date de el în alte părți: (1) ordinea creației (bărbatul a fost creat primul; 1 Tim. 2:13; (2) ordinea din Dumnezeu (Hristos se supune Tatălui; 1 Cor. 11:3). Supunerea sau subordonarea nu înseamnă inferioritate; înseamnă doar că soțul, nu soția, este capul familiei. Dacă el poate fi numit „președinte”, ea este „vicepreședinte”.

Bineînțeles că există limite morale în supunere; ea este numai **în Domnul**. La fel cum ascultarea de conducerea politică este poruncită (Rom. 13:1; Tit 3:1; 1 Pet. 2:13), dar numai dacă această conducere își asumă locul destinat ei sub autoritatea lui Dumnezeu (Ex. 1; Dan. 3; 6), și supunerea soției față de soțul ei este numai „în Domnul”. Acest lucru înseamnă că ea nu este obligată să urmeze conducerea soțului ei, dacă intră în conflict cu poruncile scripturale.

3:19. Bărbatilor li se spune că responsabilitatea lor este să-și „iubească **nevestele** (la fel cum Hristos a iubit Biserica; Ef. 5:28-29). Deci ei trebuie să-și exercite conducerea

cu dragoste, nu să domine ca niște dictatori. Poate că soții trebuie să-și amintească să fie tandri și să iubească la fel de mult sau mai mult decât trebuie să-și amintească soțiile să nu uzurpeze autoritatea soților lor. Asumarea unei autorități absolute va amări sufletul soției, în loc să-l umple de iubire. Cuvintele **nu țineți necaz** traduce *pikrainesthe*, a cărui traducere literală este „a face amar”. (Un cuvânt diferit este folosit în Col. 3:21; vezi comentariile de acolo.) Soțiile, ca florile tandre și sensibile (cf. 1 Pet. 3:7), se pot ofili sub o dominație autoritară, dar pot înflori dacă sunt îngrijite cu dragoste. Deci într-o căsnicie matură soțul exercită o grijă plină de compasiune, și soția reacționează prin supunere de bună voie conducerii lui pline de dragoste.

3:20. Copii, ascultați de părinții voștri în toate lucrurile. Neascultarea de părinți este desemnată de Vechiul Testament ca rebeliune împotriva lui Dumnezeu și era pedepsită cu severitate (Ex. 21:17; Lev. 20:9). Isus a dat un exemplu copiilor, ascultând de Iosif și de mama Lui, Maria (Luca 2:51). Ascultarea de părinți **place Domnului**. Acest lucru nu înseamnă că ascultarea de părinți câștigă mântuirea unui copil, ci că ascultarea reflectă planul lui Dumnezeu pentru familie. Așa cum a scris Pavel în altă parte „este drept” (*dikaion*, „drept”, sau „potrivit”) pentru copii să-și asculte părinții (Ef. 6:1).

3:21. Părinților (în NIV apare „taților”, dar porunca se adresează și mamelor; cf. Prov. 1:8; 6:20) li se spune să nu abuzeze de această ascultare și să-i „întărate” (*erethizete*, „a provoca” sau „a irita”) **pe copiii** lor printr-o agitare continuă și cerințe nerezonabile. Pavel a scris: „Părinților, nu întărați (*parorgizete*) la mânie pe copiii voștri” (Ef. 6:4). Acest lucru îi va descuraja. Lăudarea lor pentru faptele bune, în loc de criticarea lor permanentă va duce, împreună cu aplicarea cu dragoste a disciplinei (cf. Evr. 12:7), la creșterea lor „în mustarea și învățătura Domnului” (Ef. 6:4).

3:22-25. Robilor li se spune: **ascultați** (același cuvânt este adresat copiilor în v. 20) **pe stăpânii voștri pământești**. „Pământești” este literal „după trup”; numai Hristos este stăpânul *spiritelor* sclavilor credincioși. Această ascultare trebuie să fie însoțită de **curăție de inimă**, nu numai când stăpânii lor îi urmăresc sau atunci când doresc **să placă oamenilor**. De asemenea sclavii trebuie să lucreze temându-se **de Domnul**. Lucrând conștient de caracterul și prezența lui Dumnezeu, munca devine demnă, chiar dacă este făcută

Coloseni 4:1-8

de sclavi. **Orice** lucru îl vor face sclavii (cf. v. 17), ei trebuie să îl facă **din toată inima** (lit., „din suflet, i.e., cu sinceritate și din interior, nu de ochii oamenilor) și **ca pentru Domnul, nu ca pentru oameni**. Deși sclavia era, desigur, indezirabilă, scopul lui Pavel nu era restructurarea instituțiilor sociale (cf. 1 Cor. 7:17-24). Principiile din Coloseni 3:22-25 pentru sclavii creștini pot fi aplicate astăzi angajaților creștini. Dacă mai mulți angajați creștini de astăzi și-ar sluji angajatorii cu o preocupare sinceră ca și cum L-ar sluji pe Dumnezeu, calitatea și productivitatea ar crește foarte mult. **Voi slujiți Domnului Hristos** se adresează tuturor creștinilor. (Este singurul loc din NT în care este folosit termenul „Domnului Hristos“.) În definitiv, în ziua cea mare de „salariu“ (**răsplata moseștenirii**) acesta este primit **de la Domnul** (cf. 2 Cor. 5:10). El va judeca fără a avea **în vedere fața omului** (cf. Rom. 2:9; Ef. 6:9), adică dreptatea va fi totală, cei care au făcut răul vor fi pedepsiți, iar cei care L-au slujit vor fi recompensați.

În aceste versete (Col. 3:22-25) Pavel a vorbit mult despre motivele, atitudinile și comportamentul sclavilor creștini. Aceste instrucțiuni erau remarcabile într-o societate în care existau stăpâni și sclavi.

4:1. Pe de altă parte, **stăpânilor** li se spune: **dați** („oferiți-le grijă deliberată“) **robilor voștri ce le datorați** („ce este drept“, NIV — n.tr.; *dikaion*) și **ce li se cuvine** (*isotēta*, „echitabil“). În cele din urmă, stăpânii înșiși sunt răspunzători înaintea Domnului, care este **Stăpân în cer** și care îi tratează în mod drept. Dacă angajatorii de astăzi, care nu mai au sclavi, ar manifesta aceeași compasiune și grijă imparțială față de angajații lor, cu siguranță că motivația angajaților de a munci ar crește foarte mult.

B. Perfecționarea vieții de rugăciune (4:2-4)

4:2. Pavel nu numai că avea o viață matură de rugăciune (cf. 1:3-12), ci le-a recomandat-o și tuturor credincioșilor. Lor le spune: **stăruiți** (lit., „perseverați, continuați“; cf. Rom. 12:12) **în rugăciune**. Rugăciunea nu este un lux spiritual, ci este esențială pentru creștere. Rugăciunea — la fel de vitală pentru sănătatea spirituală a omului ca și respirația pentru sănătatea fizică — trebuie să fie permanentă (1 Tes. 5:17), nu ocazională. Creștinul trebuie să „vegheze“ („să fie atent, alert“) în rugăciunile sale ca să nu îi amorțească simțurile spirituale din cauza faptului

că este atent la lume (Mat. 24:42; Fapte 20:31; 1 Cor. 16:13; 1 Tes. 5:6) și/sau din cauza capcanelor Diavolului (Ef. 6:16; 1 Pet. 5:8). Rugăciunea trebuie întotdeauna însoțită de **mulțumiri** (Fil. 4:6; Col. 1:12; 3:16-17; 1 Tes. 5:18), pentru că ea este atitudinea potrivită a credinciosului înaintea lui Dumnezeu (cf. Rom. 1:21).

4:3-4. **Rugați-vă tot odată și pentru noi** a fost o cerere a lui Pavel făcută des cititorilor săi (Rom. 15:30; Ef. 6:19; 1 Tes. 5:25; 2 Tes. 3:1). Cererea lui nu era egoistă; rugăciunea lui era să i se deschidă **o ușă pentru Cuvânt** (cf. 1 Cor. 16:9; 2 Cor. 2:12) prin care el să poată **vesti taina lui Hristos** (cf. Ef. 3:4; 6:19; Col. 1:26-27; 2:2), **pentru care se afla în lanțuri** (cf. Fil. 1:7, 13-14, 16; Col. 4:18; Filim. 1, 9-10, 13). El a dorit nu numai să aibă ocazia de a predica, ci să poată predica cu toată claritatea: **ca s-o fac cunoscut așa cum trebuie să vorbesc despre ea** (i.e., „așa cum sunt obligat să o fac“; cf. Rom. 1:14-15).

C. Perfecționarea vieții publice (4:5-6)

4:5-6. Plenitudinea sau perfecțiunea în Hristos cuprinde nu numai viața particulară a creștinului (și viața lui de rugăciune), ci și viața lui publică. Pentru a îmbunătăți această dimensiune a vieții în Hristos, Pavel le-a spus credincioșilor: **Purtați-vă cu înțelepciune**. Această înțelepciune (*sophia*; cf. 1:9, 28; 3:16), care este a lui Dumnezeu, nu a omului (cf. Iac. 3:13, 17) trebuie să fie evidentă pentru **cei de afară**, adică pentru cei care nu aparțin comunității credincioșilor (cf. 1 Cor. 5:12; 1 Tes. 4:12; 1 Tim. 3:7). De asemenea, cititorilor lui Pavel li s-a mai spus: **răcum-părați vremea** (*exagorazomenoi*). Ei trebuie să fie gata „la timp și ne la timp“ (2 Tim. 4:2) pentru a-L proclama pe Hristos. În plus, **vorbirea** (*logos*, „cuvânt, discurs, vorbire“) lor trebuia **să fie totdeauna cu** (lit., „în“) **har** (cu bunăvoință, plăcută; cf. Col. 3:8-9) și **dreasă cu sare** (i.e., pură și penetrantă; cf. 4:6). Astfel ei puteau „răspunde“ **fiecăruia** care îi întreba despre „nădejdea“ lor (1 Pet. 3:15).

D. Perfecționarea vieții personale (4:7-17)

Pavel a dat un exemplu pentru relațiile interumane mature. Pe lângă faptul că și-a amintit prietenii și tovarășii, el a exprimat o grijă sinceră față de ei.

4:7-8. **Tihic** (un conducător în biserică și purtătorul acestei epistole) era **fratele prea iubit și slujitorul credincios** (cf. Ef. 6:21), **tovarășul lui Pavel de slujbă**. El era din

provincia Asia (Fapte 20:4) și a fost menționat de Pavel și în 2 Timotei 4:12 și în Tit 3:12. Pavel l-a **trimis înadins** la Colose pentru a-i informa pe ei despre starea lui și ca să le **mângâie inimile**.

4:9. Onisim (un sclav al lui Filimon care s-a convertit) era de asemenea **fratele credincios și prea iubit** (cf. Filim. 16) al lui Pavel și un locuitor al orașului Colose: **este dintr-ai voștri** (cf. Col. 4:12). El urma să-l însoțească pe Tihic și să le vorbească despre circumstanțele în care se găsea Pavel.

4:10. Aristarh era un tesalonician care l-a însoțit pe Pavel în a treia sa călătorie misionară (Fapte 19:29; 20:4; 27:2). Fiind **tovarășul... de temniță** al lui Pavel înseamnă fie că Aristarh l-a îngrijit pe Pavel, fie, mai probabil, că a fost încarcerat împreună cu el (poate că tot datorită predicării evangheliei). Pavel l-a numit și pe el un tovarăș de slujbă (Filim. 24).

Marcu, vărul lui Barnaba, era un tovarăș al lui Pavel în prima sa călătorie misionară (Fapte 12:25). Mai târziu a lucrat cu Petru („fiul meu”; 1 Pet. 5:13; cf. Fapte 12:12-13). Cu toate că Marcu l-a părăsit pe Pavel în prima călătorie misionară (Fapte 15:37-39), Pavel l-a recomandat aici (cf. Filim. 24) așa cum a făcut și mai târziu (2 Tim. 4:11).

4:11. Isus era un nume evreiesc obișnuit. Acest tovarăș al lui Pavel mai era **zis și Iust** („drept”), de asemenea un nume comun (Fapte 1:23; 18:7). Acești trei oameni, Aristarh, Marcu și Iust, erau evrei (**din numărul celor tăiați împrejur**) fie prin naștere, fie prin convertire (prozelitism). Acești trei oameni **au lucrat împreună cu Pavel pentru Împărăția lui Dumnezeu**, mângâindu-l și consolându-l pe Pavel prin loialitatea lor plină de dragoste. Cuvântul **mângâiere** este neobișnuitul termen *parēgoria* („ușurare”, „consolare”) găsit numai aici în Noul Testament.

4:12-13. Epafra, ca și Onisim (v. 9) era un colosean (**este dintr-ai voștri**), iar Pavel l-a prezentat drept **rob al lui Hristos** care **totdeauna se luptă** (*agōnizomenos*; cf. 1:29) **pentru coloseni în rugăciunile sale** (ca și Iacov care s-a luptat cu un înger; Gen. 32). Dorința lui era ca ei să „stăruie” **în voia lui Dumnezeu**, fiind **desăvârșiți** (*teleioi*) și **deplin încredințați** (Rom. 4:21; 14:5). Aceste cuvinte se încadrează în tema principală din Coloseni: credincioșii să fie maturi, desăvârșiți în Hristos. Epafra era atât de stăruitor în rugăciunile sale încât Pavel spune că avea o **mare râvnă** (lit., „are mare durere”; *ponon*, „durere sau întristare profundă” este folosit

numai aici și în Apoc. 16:10-11). Munca lui era marcată de durere pentru toți credincioșii din valea Licus, cei din Colose, din **Laodicea** și din **Ierapole** (vezi locul acestor orașe de pe harta dintre Fapte și Rom.).

4:14. Luca, doctorul și prietenul **prea iubit** al lui Pavel, a rămas lângă el nu numai la prima sa încarcerare, ci și în cea ulterioară, atunci când **Dima** (aici încă alături de Pavel) l-a părăsit pe Pavel (2 Tim. 4:10). Luca este autorul celei de-a treia evanghelii și a cărții Faptele Apostolilor (cf. Fapte 1:1). Prin tradiție el era unul dintre cei 72 (Luca 10:1, în NIV, dar în COR apare 70, deosebirea datorându-se diferențelor din ms. gr. — n.tr.). Unii mai sugerează și faptul că el a fost ucenicul anonim de pe drumul Emausului (Luca 24:13). Deoarece singurii „din numărul celor tăiați împrejur” erau Aristarh, Marcu și Isus (Iust), Luca a fost probabil neevreu.

4:15. Pavel a cerut ca salutările sale să fie transmise și **fraților din Laodicea, și lui Nimfa, și Bisericii din casa lui**. Bisericele se întâlneau în case, lucru obișnuit înainte de existența clădirilor (Rom. 16:5; 1 Cor. 16:19; Filim. 2).

4:16. Pavel a cerut un schimb de epistole; după ce vor citi Coloseni, ei trebuia să trimită epistola la Laodicea, iar **epistola care... va veni din Laodicea... să o citiți**. Această „Epistolă către Laodiceeni” poate fi Epistola către Efeseni, care a fost scrisă în aceeași perioadă și trimisă în împrejurimi.

4:17. Arhip, probabil fiul lui Filimon (cf. Filim. 2), lucra în Colose, probabil în absența lui Epafra. Pavel i-a îndemnat pe cititorii lui să-i „spună” lui Arhip: **Ia seama (blepe, „fii atent” la pericole) să împlinești bine slujba** (lit., „lucrarea”) pe care ți-a dat-o Dumnezeu. Oricare a fost problema lui, el nu-și îndeplinea lucrarea. Este un alt exemplu al grijii lui Pavel pentru coloseni ca ei să fie desăvârșiți în Hristos.

E. Salutări (4:18)

4:18. Așa cum era obiceiul lui Pavel, și semnul autenticității epistolelor lui, el a semnat **urarea de sănătate... cu mâna lui** (cf. 1 Cor. 16:21; Gal. 6:11; 2 Tes. 3:17; Filim. 19). Apoi le-a cerut cititorilor să „își aducă aminte” (sprijinindu-l în rugăciune) de întemnițarea lui (**lanțurile** lui; cf. Col. 4:3). Așa cum este cazul cu multe din epistolele sale, încheierea ei a fost o binecuvântare, o rugăciune ca **harul lui Dumnezeu** (cf. 1:2) **să fie cu ei** (vezi tabelul cu „Binecuvântările lui Pavel de la încheierea epistolelor sale” de la Rom. 16:20).

Coloseni

BIBLIOGRAFIE

Barry, Alfred. „The Epistle to the Colossians“. In *Ellicott's Commentary on the Whole Bible*. Retipărire (8 vol. în 4). Grand Rapids: Zondervan Publishing House, 1959.

Calvin, John. „Commentaries on the Epistle to the Galatians and Ephesians.“ În *Calvin's Commentaries*, vol. 21. Traducere de William Pringle. Retipărire. Grand Rapids: Baker Book House, 1981.

Carson, Herbert M. *The Epistle of Paul to the Colossians and to Philemon*. The Tyn-dale New Testament Commentaries. Grand Rapids: Wm B. Eerdmans Publishing Co., 1960.

Erdman, Charles R.. *The Epistle of Paul to the Colossians and to Philemon*. Philadelphia: Westminster Press, 1933.

Gromacki, Robert G. *Stand Perfect in Wisdom: An Exposition of Colossians and Philemon*. Grand Rapids: Baker Book House, 1981.

Kent, Homer A., Jr. *Treasure of Wisdom*. Grand Rapids: Baker Book House, 1978.

Lightfoot, J.B. *St. Paul's Epistle to the Colossians and to Philemon*. Londra: Macmillan & Co., 1879. Retipărire. Grand Rapids: Zondervan Publishing House, 1959.

Moule, H.C.G. *Studies in Colossians and Philemon*. 1983. Retipărire. Grand Rapids: Knox Publications, 1977.

Peake, A.S. „The Epistle to the Colossians.“ în *The Expositor's Greek Testament*, vol. 3. Grand Rapids: Wm. B. Eerdmans Publishing Co., 1951.

Simpson, E.K., și Bruce, F.F. *Commentary on the Epistles to the Ephesians and Colossians*. The New International Commentary on the New Testament, Grand Rapids: Wm. B. Eerdmans Publishing Co., 1957.

Thomas W.H. Griffith, *Studies in Colossians and Philemon*. Grand Rapids: Baker Book House, 1973.

Vaughan, Curtis. „Colossians“. În *Expositor's Bible Commentary*, vol. 11. Grand Rapids: Zondervan Publishing House, 1978.

_____. *Colossians: Bible Study Commentary*. Grand Rapids: Zondervan Publishing House, 1973.

Wiersbe, Warren W. *Be Complete*. Wheaton, Ill.: Scripture Press Publications, Victor Books, 1981.

1 TESALONICENI

Thomas L. Constable

INTRODUCERE

Orașul Tesalonic. Orașul Tesalonic a înflorit timp de sute de ani, parțial datorită locului său ideal. Era situat pe țărmul ospitalier din Golful Termaic la nord vestul Mării Egee. În vremea apostolului Pavel, era portul principal al provinciei romane Macedonia. Tesalonicul era, împreună cu Efesul și Corintul unul dintre porturile principale ale Ahaiei și Asiei, un mare centru portuar.

Tesalonicul s-a bucurat de asemenea de un alt avantaj. Drumul Egnatian, principalul drum roman dintre Roma și Orient prin Bizanț (Istanbulul modern), trecea prin oraș. Acest lucru a permis Tesalonicului să aibă contact direct cu multe orașe importante atât pe uscat cât și pe mare. Era unul dintre cele mai importante centre din vremea lui Pavel, cu o poziție strategică, atât din punct de vedere politic cât și militar.

Estimările numărului de locuitori din Tesalonic ajung până la 200.000 de oameni (Everett F. Harrison, *Introduction to the New Testament*, Grand Rapids: Wm. B. Eerdmans Publishing Co., 1964, p. 245). Cei mai mulți dintre locuitorii orașului erau greci, dar locuiau și mulți romani acolo. În oraș se mai aflau evrei și orientali. Oriunde înflorea comerțul în lumea antică, acolo puteai găsi comercianți evrei. Sinagoga evreiască din Tesalonic era foarte influentă; mulți prozeliti greci au fost prezenți la predica lui Pavel de aici (Fapte 17:4).

Prima Epistolă către Tesaloniceni reflectă climatul moral al orașului. Religia grecească păgână a celui mai mare segment al populației a produs multe forme de imoralitate, dar a stârnit și setea după adevărata realitate spirituală. Standardele înalte ale iudaismului i-au atras spre sinagogă pe grecii, romanii și orientalii deziluzionați.

Tesalonicul a fost construit de Casandru în 315 î.Hr. lângă locul unui alt oraș antic, Terma, numit astfel după izvoarele calde din zonă. El a ales acest loc datorită poziției lui foarte bune și a numit orașul după numele

soției sale, Tesalonica, care a fost sora vitregă a lui Alexandru cel Mare. Casandru a fost un general grec al lui Alexandru.

După mulți ani, când romanii au cucerit regiunea (168 î.Hr.), ei au împărțit Macedonia în patru districte și au numit Tesalonicul capitala unuia dintre aceste patru districte. În anul 146 î.Hr. romanii au reorganizat Macedonia și au făcut din Tesalonic capitala noii provincii care cuprindea toate cele patru foste districte. În anul 42 î.Hr. Tesalonicul a primit statutul de oraș liber, de la Antoniu și de la Octavian (mai târziu numit Cezar Augustus) pentru că tesalonicenii i-au ajutat pe acești oameni să-și învingă adversarii, Brutus și Casius. Romanii au condus Tesalonicul cu bunăvoință; chiar dacă proconsulul (sau guvernatorul) roman locuia acolo, în oraș nu se afla o garnizoană romană. Cetățenilor li s-a permis să se conducă singuri, ca un oraș-stat grecesc, lucru pe care ei l-au făcut printr-un grup de cinci sau șase politarchi, un senat și o adunare publică.

În Primul Război Mondial aliații au organizat o bază în Tesalonic, și în timpul celui de al Doilea Război Mondial naștiții au scos 60.000 de evrei din oraș și i-au executat. Tesalonicul încă există, având aproape 300.000 de locuitori. Astăzi el se numește Salonic (sau Tesalonic).

Evangelizarea orașului. Apostolul Pavel a predicat pentru prima oară în Tesalonic în a doua sa călătorie misionară. După ce au vizitat încă o dată bisericele din provincia Asia, unde Pavel și Barnaba au predicat în prima lor călătorie misionară, Pavel, Sila, Timotei, Luca și probabil și alții au ajuns la Troa după ce au încercat fără succes să meargă în alte direcții. În Troa Pavel a primit o viziune în care un om din Macedonia i-a cerut ajutorul. Răspunzând acestei chemări, grupul a trecut în Europa și a predicat în Filipi, un oraș important al Macedoniei. În urma unor serii de împrejurări, misionarii au plecat din Filipi și au continuat drumul aproape 160 de kilometri spre vest pe drumul Egnatian până la următorul centru important, Tesalonicul (Fapte 17:1-9).

1 Tesaloniceni

După obiceiul său, Pavel a vizitat sinagoga din Tesalonic, unde știa că putea găsi oameni care aveau multe lucruri în comun cu el: respect față de Vechiul Testament, concepte teologice și practici culturale. Deoarece Pavel era un învățător cu multă pregătire, i s-a permis să vorbească în sinagogă. Mesajul său, așa cum este rezumat de Luca, consta din două puncte: Vechiul Testament vorbea despre un Mesia care va suferi, va muri și va învia; aceste preziceri au fost împlinite în Isus din Nazaret. Cu toate că Luca nu spune acest lucru, Pavel a vorbit probabil și despre revenirea lui Isus Hristos pe pământ pentru a împlini și celelalte profeții mesianice (Fapte 17:7). În Epistolele către Tesaloniceni Pavel a căutat să răspundă unor întrebări care au luat naștere din învățăturile sale. Ca rezultat al predicii lui Pavel au fost convertiți mai mulți oameni printre care (a) câțiva evrei; (b) mai mulți greci neevrei care frecventau sinagoga pentru că au crezut în Dumnezeuul evreilor sau pentru că doreau să afle mai mult despre El și (c) soțiile unor cetățeni proeminenți din Tesalonic (17:4).

Durata șederii lui Pavel cu această ocazie a prilejuit câteva dezbateri de mai mică importanță printre cercetătorii Epistolelor către Tesaloniceni. Unii cred că referința la prezența lui Pavel în sinagogă timp de trei sabate (17:2) înseamnă că el a stat în Tesalonic numai aproximativ 21 de zile (ex., James E. Frame, *A Critical and Exegetical Commentary on the Epistle of St. Paul to the Thessalonians*, p. 7). Alții sunt de părere că Pavel a stat acolo o perioadă mai lungă, poate chiar șase luni (ex., Richard B. Racham, *The Acts of the Apostles*, Londra: Methuen & Co., 1901, p. 296). Cei care au aderat la această opinie o susțin pe baza implicațiilor altor pasaje care se pot referi la experiențele lui Pavel din timpul vizitei la Tesalonic. De exemplu, se pare că Pavel a lucrat la confecționarea corturilor în timpul șederii sale în Tesalonic (1 Tes. 2:9; 2 Tes. 3:8). Aceste referințe pot indica o ședere mai lungă, dar nu în mod obligatoriu. Unii cercetători susțin că Filipeni 4:6 sugerează că filipenii i-au trimis două daruri lui Pavel în timp ce el se afla în Tesalonic, iar acest lucru nu ar fi plauzibil, cred ei, dacă el ar fi stat în oraș numai trei săptămâni. Alți cercetători susțin că aceste versete spun numai că filipenii au trimis două daruri; ei afirmă că pasajele nu spun explicit că Pavel se afla în Tesalonic când le-a primit. Durata șederii lui Pavel este semnificativă datorită pregătirii doctrinare a cititorilor săi

pe care o dezvăluie Epistolele către Tesaloniceni. Desigur, cunoașterea lucrurilor care s-au întâmplat în biserica din Tesalonic după plecarea lui Pavel, precum și a lucrurilor petrecute cât timp el s-a aflat acolo este destul de sumară. Se pare că Pavel i-a hrănit pe acești noi credincioși cu o hrană doctrinară bogată într-o perioadă foarte scurtă. De asemenea, Pavel a scris lăsând impresia că el a părăsit Tesalonicul înainte de a fi dorit să o facă. Probabil că opinia că Pavel a avut o ședere de câteva luni în Tesalonic este corectă.

Este posibil ca Pavel să-și fi continuat învățătura și evanghelizarea în casa lui Iason după ce evreii i s-au opus (Fapte 17:5-10). Adversarii lui Pavel au considerat mesajul său o amenințare la adresa iudaismului, așa cum au făcut evreii de când evanghelia a fost predicată mai întâi în Ierusalim. Evreii necreștini din Tesalonic au apelat la o strategie de a scăpa de Pavel care a fost similară cu strategia folosită de dușmanii lui Isus și de acuzatorii lui Ștefan. Ei au angajat oameni care să stârneasă tulburări și le-au cerut să aducă acuzații false. Mulțimea a luat cu asalt casa lui Iason, dar nu i-a găsit pe misionari și astfel l-a târât pe Iason în fața politarhilor. Evreii l-au acuzat pe Iason că a adăpostit revoluționari care promovau trădarea învățând oamenii să nu mai respecte legea romană și să urmeze un alt rege în locul Cezarului. Cu toate că aceasta era o acuzație gravă, mai ales într-un oraș care se bucura de un statut privilegiat, care i-a fi putut fi retras de Roma dacă acuzațiile erau adevărate, conducătorii orașului au înțeles imediat care erau adevăratele motive ale acestor evrei zeloși. Conducătorii au cerut ca Iason să garanteze că Pavel și prietenii lui nu vor mai deranja orașul. Din acest motiv misionarii au părăsit Tesalonicul. Creștinii care au rămas au continuat să suporte persecuția evreilor, dar nu numai din partea lor, ci și a neevreilor influențați de acești evrei (1 Tes. 2:14; 2 Tes. 1:4).

Ocazia scrierii epistolei. Când Pavel și Sila au plecat din Tesalonic, ei au mers probabil 60 de kilometri spre vest, pe drumul Egnatian la Berea. Acolo au lucrat o perioadă scurtă de timp până când evreii tesaloniceni ostili, aflând că Pavel predica în Berea, i-au găsit pe misionari și i-au determinat pe evreii din Berea să-l alunge pe Pavel din orașul lor. Pavel s-a îndreptat spre sud, spre Atena, în timp ce Sila și Timotei au rămas în Berea. Pavel a trimis un mesaj acestor doi tovarăși de lucrare imediat ce a ajuns la Atena,

1 Tesaloniceni

cerându-le să i se alăture, lucru pe care ei l-au făcut (Fapte 17:10-15; 1 Tes. 2:1-5). Soarta noilor convertiți tesaloniceni l-a preocupat atât de mult pe Pavel încât l-a trimis pe Timotei înapoi la Tesalonic pentru a vedea cum o duce biserica. Timotei s-a alăturat lui Pavel la noua sa oprire, în Corint, ducându-i vești încurajatoare (Fapte 18:1, 5; 1 Tes. 3:6-7).

Unii cercetători ai acestei epistole cred că Pavel a scris nu numai pentru a-i lăuda pe tesaloniceni pentru rezistența lor în persecuție, ci și pentru a le răspunde întrebărilor lor trimise prin Timotei. Deși nu există dovezi externe ale existenței unui document conținând aceste întrebări, este evident din text că Pavel a scris răspunsuri la unele dintre întrebările lor (cf. 1 Tes. 4:9; 5:1). Aceste întrebări au putut fi transmise oral de către Timotei. Un alt motiv al scrierii epistolei este că Pavel a dorit să corecteze unele informații greșite și acuzații false care au apărut după ce Pavel a plecat din Tesalonic. Pavel a mai scris și pentru a-i îndemna să rămână tari în credință.

Scopul Epistolei. Duhul l-a călăuzit pe Pavel să scrie această epistolă inspirată pentru a împlini mai multe nevoi. El i-a încurajat pe copiii lui în credință să persevereze în ciuda persecuției. El a respins acuzațiile false ale dușmanilor locali ai evangheliei: că misionarii au predicat pentru s-și umple buzunarele și pentru câștiguri personale; că Pavel a părăsit Tesalonicul în grabă și nu s-a mai întors pentru că era un laș și un ipocrit. De asemenea Pavel a scris pentru a corecta unele erori care au apărut în biserică: o înclinație spre delăsare morală și spre lene și o tendință de a nu respecta conducătorii spirituali ai bisericii. Pavel le-a mai dat instrucțiuni despre ceea ce li se va întâmpla creștinilor care vor muri înainte de revenirea Domnului.

Locul și data scrierii. Referințele din Fapte 17 și 18 precum și cele din 1 Tesaloniceni, arată clar că Pavel a scris această epistolă din Corint.

Este evident faptul că epistola a fost scrisă la scurt timp după sosirea lui Pavel în Corint (Fapte 17:1-10; 18:1). Referințele la proconsulatul lui Galion în Corint (cf. 18:12) de pe inscripțiile antice fac posibilă datarea șederii lui Pavel în Corint cu o precizie destul de mare, la începutul anilor '50 (Jack Finegan, *Light from the Ancient Past*, Princeton, N.J.: Princeton University Press, 1969, p. 282). Cercetătorii conservatori datează

1 Tesaloniceni între 50 și 53 d.H. Astfel această epistolă este una dintre primele scrisori inspirate, probabil a doua (după Galateni).

Autenticitatea Epistolei. Faptul că Pavel este autorul Epistolei 1 Tesaloniceni nu este pus la îndoială de cercetătorii care consideră adevărate afirmațiile sale din carte. În timpul ultimului secol obiecții față de paternitatea paulină au fost ridicate de către critici, dar ele au primit răspunsuri satisfăcătoare (vezi, de exemplu, A. Robert și A. Feuillet, edit., *Introduction to the New Testament*, New York: Desclée Co., 1965, p. 390).

STRUCTURA

- I. Salutări și urări (1:1)
- II. Laude și explicații personale (1:2-3:13)
  - A. Mulțumiri pentru tesaloniceni (1:2-10)
    - 1. Afirmație rezumativă (1:2-3)
    - 2. Motive concrete (1:4-10)
  - B. Aducere aminte despre tesaloniceni (2:1-16)
    - 1. Cum a fost transmisă evanghelia (2:1-12)
    - 2. Cum a fost primită evanghelia (2:13-16)
  - C. Preocupări față de tesaloniceni (2:17-3:13)
    - 1. Planurile lui Pavel (2:17-20)
    - 2. Vizita lui Timotei (3:1-5)
    - 3. Raportul lui Timotei (3:6-10)
    - 4. Rugăciunea lui Pavel (3:11-13)
- III. Învățăături practice și îndemnuri (4:1-5:24)
  - A. Trăirea creștină (4:1-12)
    - 1. Comportamentul general (4:1-2)
    - 2. Puritatea sexuală (4:3-8)
    - 3. Dragostea frățească (4:9-12)
  - B. Răpirea (4:13-18)
  - C. Vegherea personală (5:1-11)
    - 1. Ziua Domnului (5:1-3)
    - 2. Pregătirea necesară (5:4-11)
  - D. Viața bisericii (5:12-15)
    - 1. Atitudinea față de conducători (5:12-13)
    - 2. Relațiile între membri (5:14-15)
  - E. Trăirea sfântă (5:16-24)
    - 1. Trăirea personală (5:16-18)
    - 2. Trăirea colectivă (5:19-22)
    - 3. Puterea divină (5:23-24)
- IV. Încheiere (5:25-28)
  - A. Apeluri personale (5:25-27)
  - B. Binecuvântare (5:28)

1 Tesaloniceni 1:1-3

COMENTARIU

I. Salutări și urări (1:1)

1:1. Scrisorile scrise în cultura greco-romană a primului secol încep cu trei afirmații care se găsesc în primele versetele din 1 Tesaloniceni: numele scriitorului (scriitorilor), numele destinatarului (destinatariilor) și o salutare oficială.

Apostolul **Pavel** a fost scriitorul acestei epistole. Numele lui apare primul și el vorbește despre sine la persoana întâia singular în epistolă (ex., 3:5). El era Saul din Tars, al cărui nume evreiesc înseamnă „cel cerut”. Numele lui roman, Pavel, prin care era mai cunoscut, înseamnă „puțin”. **Silvan și Timotei** s-au alăturat lui Pavel în trimiterea Epistolei 1 Tesaloniceni; adică Pavel a scris pentru ei ca și pentru el. Poate că Silvan a fost secretarul particular al lui Pavel. Pavel a folosit frecvent persoana a întâia plural (ex., 1:2; 2:1; etc.) sau editorialul „noi”. Silvan este forma romană a numelui Sila, pe care Pavel l-a folosit des în scrierile sale, așa cum a procedat și Petru (1 Pet. 5:12). Luca a numit aceeași persoană Sila (Fapte 15:22; etc.). Sila a fost principalul asociat al lui Pavel în a doua sa călătorie misionară (Fapte 15:40). Timotei, desigur, era tânărul pe care Pavel l-a condus la credință în Isus Hristos (1 Tim. 1:2), probabil în timpul vizitei lui Pavel în Asia Mică în prima sa călătorie misionară (Fapte 13-14). Numele lui Timotei (care înseamnă „onorat de Dumnezeu” sau „cel care onorează pe Dumnezeu”) i-a fost dat prin credință de către mama sa temătoare de Dumnezeu Eunice (2 Tim. 1:5). Tatăl său a fost probabil un păgân grec atunci când s-a născut Timotei (Fapte 16:1). Acest tânăr se întorsese recent la Pavel dintr-o călătorie la Tesalonic cu vești despre starea bisericii (1 Tes. 3:1-2, 6). Acești trei oameni erau fără îndoială cei mai cunoscuți și respectați misionari creștini de către credincioșii din Tesalonic.

Salutările lor sunt adresate în grup **către Biserica Tesalonicenilor**. O biserică locală este un grup de oameni chemați de către Dumnezeu din masa umanității ca să trăiască o viață pusă de o parte pentru El. Cuvântul „Tesalonicenilor” nu este articulat în unele copii antice ale Epistolei 1 Tesaloniceni. Dacă acest lucru este corect, atunci textul subliniază încă o dată deosebirea dintre cei din biserică și cei din oraș.

Biserica este prezentată ca fiind **în Dumnezeu Tatăl și în Domnul Isus Hristos**.

Pentru Pavel, Domnul Isus Hristos era la același nivel cu Dumnezeu Tatăl. El a predicat acest lucru în Tesalonic (Fapte 17:3) și l-a afirmat din nou în epistolă. Prezentarea lui Dumnezeu ca Tată denotă siguranță, dragoste și putere. Pavel a echilibrat această imagine cu ideea că Dumnezeu Fiul este de asemenea Domnul. „Isus” este numele uman al Domnului, forma grecească a numelui Iosua, „Mântuitorul”. „Hristos” este traducerea grecească a cuvântului „Mesia” din Vechiul Testament și înseamnă „Cel Uns”.

Întâlnim aici o scurtare a salutării obișnuite grecești. **Har** era o formă obișnuită de salutare grecească care înseamnă „urare” sau „bucurați-vă”. În greacă **pace** este echivalentul evreiescului *shalôm* care înseamnă „favoare”, „prosperitate” și „bunăstare”. Este interesant că aceste două cuvinte de salutare apar întotdeauna în această ordine în Noul Testament. Harul lui Dumnezeu este, din punct de vedere teologic, baza păcii omului și îl conduce pe om la ea.

II. Laude și explicații personale (1:2-3:13)

Primele trei capitole ale Epistolei 1 Tesaloniceni sunt în general personale în timp ce ultimele două sunt practice.

A. Mulțumiri pentru tesaloniceni (1:2-10)

Primul capitol se ocupă în principal de tema mântuirii. Mai multe aspecte ale mântuirii tesalonicenilor l-au determinat pe Pavel să-I mulțumească lui Dumnezeu în aceste versete.

1. AFIRMAȚIE REZUMATIVĂ (1:2-3)

În aceste două versete Pavel și-a exprimat recunoștința față de Dumnezeu și într-o singură afirmație a spus de ce era recunoscător pentru tesaloniceni.

1:2. Pavel, Silvan și Timotei se bucurau împreună pentru lucrarea lui Dumnezeu în viețile convertiților lor. Ei li mulțumeau lui Dumnezeu continuu și frecvent; tesalonicenii reprezentau un motiv permanent de bucurie pentru ei. Ori de câte ori acești misionari se rugau pentru tesaloniceni, ei li mulțumeau lui **Dumnezeu** pentru ei. În loc să fie un motiv de întristare, acești creștini erau un motiv de recunoștință. Astfel ei servesc drept modele pentru toți creștinii.

1:3. Pavel s-a gândit în primul rând la trei caracteristici ale acestor credincioși. În primul rând, el se referă la **lucrarea**

credinței lor în Hristos. Versetul 9 menționează faptul că s-au întors la adevăratul Dumnezeu de la idoli. Credința în Hristos a produs adevărata pocăință. În al doilea rând, Pavel s-a referit la **osteneala** (*kopou*, „trudă”) **dragostei** lor pentru Hristos. Osteneala lor a constatat în slujirea singurului și adevăratului Dumnezeu (v. 9) în mijlocul persecuțiilor (v. 6). În al treilea rând, este vorba de **tăria** (*hypomonēs*, lit., „a suporta sub o povară”; cf. 2 Tes. 1:4) **nădejdi** lor în Hristos. În mod concret, speranța lor era revenirea Fiului lui Dumnezeu din cer (1 Tes. 1:10). Aceste virtuți cardinale care trebuie să-l caracterizeze pe fiecare creștin — credința, dragostea și speranța — ieșeau în relief în viețile credincioșilor tesaloniceni (cf. 1 Cor. 13:13). În centrul fiecăreia dintre aceste virtuți se află Isus Hristos și fiecare ducea la un comportament demn de lăudat. Tesalonicenii au exercitat o credință mântuitoare în Hristos în trecut când au crezut evanghelia, ei îl iubeau pe Hristos în prezent și sperau în revenirea Lui în viitor. În centrul vieților lor se afla Isus Hristos. Nu este de mirare că Pavel și tovarășii lui au mulțumit lui Dumnezeu pentru ei.

2. MOTIVE CONCRETE (1:4-10)

1:4. Reacția tesalonicenilor la predicarea evangheliei în mijlocul lor a constituit dovada indiscutabilă a mântuirii lor. Pavel a prezentat din nou în acest verset reacția lor, dezvoltând ideea pe care a introdus-o.

Pavel se adresa în mod obișnuit tovarășilor săi creștini cu apelativul **frați**. El a folosit acest termen (*adelphoi*) de 15 ori în această scurtă epistolă (1:4; 2:1, 9, 17; 3:7; 4:1, 10, 13; 5:1, 4, 12, 14, 25-27) și de șapte ori în 2 Tesaloniceni (1:3; 2:1, 13, 15; 3:1, 6, 13). El nu a pretins că le este superior, ci a recunoscut egalitatea celor răscumparați în fața Tatălui ceresc, așa cum se afirmă în alte părți (ex., 1 Cor. 12:14-27) și așa cum a afirmat și Domnul (Mat. 23:9; etc.). Pavel s-a transformat foarte mult: înainte a fost un fari-seu mândru, dar acum a ajuns să-i considere pe neevrei egali lui înaintea lui Dumnezeu. El le-a adus aminte cititorilor săi că erau prea iubiți de Dumnezeu. Chiar și această afirmație incidentală arată bucuria produsă de prezența și de dragostea lui Dumnezeu (1 Tes. 1:3).

Dovada dragostei lui Dumnezeu pentru tesaloniceni a fost alegerea Lui pentru a fi mântuiți. Cuvântul tradus prin **alegerea** este grecescul *eklogēn*. Faptul că Dumnezeu i-a ales pe unii oameni ca să-i binecuvânteze cu

viața veșnică este susținut de multe pasaje din Vechiul și din Noul Testament (ex., Deut. 4:37; 7:6-7; Is. 44:1-2; Rom. 9; Ef. 1:4-6, 11; Col. 3:12; 2 Tes. 2:13). La fel de clar este faptul că Dumnezeu îl consideră responsabil pe fiecare om pentru hotărârea de a se încrede sau nu în Isus Hristos (cf. Ioan 3; Rom. 5). Dificultatea armonizării alegerii divine cu responsabilitatea umană constă în a înțelege cum pot fi ambele adevărate. *Faptul* că ambele sunt adevărate este susținut de Biblie. *Cum* pot fi ambele adevărate este aparent incomprehensibil pentru mințile umane limitate; nimeni nu a putut explica în mod satisfăcător această antinomie. Această sarcină transcende puterile mintale umane, la fel cum vederea îngerilor transcende puterile vizuale umane și auzirea unor sunete de frecvență înaltă transcende puterile auditive umane. Reacția tesalonicenilor față de mesajul evangheliei a dovedit că Dumnezeu i-a ales să fie mântuiți.

1:5. Reacția convertiților săi a fost lucrarea supranaturală a lui Dumnezeu, nu un răspuns natural la o predică bună. Când Pavel le-a predicat, el nu le-a împărtășit opinii și filozofii umane (cf. 1 Cor. 2:1-5), ci mesajul său a fost marcat de **putere** de la Dumnezeu (cf. Rom. 1:16). **Duhul Sfânt** a făcut ca mesajul să pătrundă în inimile lor cu **o mare îndrăzneală** („convingere”, NIV — n.tr. — Ioan 16:8). Mesajul lui Pavel a fost marcat de siguranța lui că acest mesaj va schimba viețile lor la fel de radical cum a schimbat viața lui.

Pe lângă faptul că Pavel și tovarășii lui de călătorie au predicat un mesaj convingător, ei au și trăit conform acestui mesaj atunci când au fost în Tesalonic. Tesalonicenii cunoșteau foarte bine modul de viață al învățătorilor lor și faptul că ei urmăreau binele tesalonicenilor. Mesajul predicat de Pavel — **Evanghelia** harului lui Dumnezeu — a pătruns în mințile și în inimile acestor macedoneni, și ei au fost mântuiți. Convingerea lor a dus la înflorirea unor vieți frumoase.

1:6. Extraordinara roadă a credinței în evanghelia a fost schimbarea comportamentului tesalonicenilor. Ei au **călcat pe urmele** părinților lor spirituali, misionarii. Aceasta este experiența creștină normală. Dar ei au călcat de asemenea și **pe urmele Domnului**. Și acest lucru este normal, iar ordinea este adevărată. Un creștin nou se uită mai întâi la alți credincioși considerându-i modelele lui, dar apoi, pe măsură ce se maturizează, își dă seama că Isus Hristos este cea mai bună „pildă” (cf. 1 Pet. 2:21).

1 Tesaloniceni 1:7-10

În pofida multor **necazuri**, tesalonicenii au **primit Cuvântul**. Evreii dintre ei au resimțit probabil ura fraților lor evrei necredincioși care, așa cum s-a arătat, erau foarte ostili evangheliei în acel oraș. Convertiții neevrei au fost probabil nevoiți să înoate împotriva curentului păgânismului care curgea ca un torent în comportamentul mercantilului Tesalonic. Femeile bărbaților importanți care au devenit creștine trebuia să se întoarcă acasă la soții lor necredincioși care nu apreciau conștiințele sensibile ale soțiilor lor. Dar în pofida necazurilor exterioare, credincioșii tesaloniceni experimentau **bucuria** interioară, bucuria iertării păcatelor. Este interesant faptul că acei creștini care întâmpină necazuri în umblarea lor zilnică au de multe ori o bucurie mai mare în Domnul decât cei care trăiesc într-un climat spiritual mai confortabil. Bucuria unui creștin trebuie să fie determinată nu de circumstanțe, ci de relația lui cu Hristos. Acest lucru era adevărat cu privire la tesaloniceni. Sursa bucuriei lor era **Duhul Sfânt** care locuia în ei.

1:7. Mărturia acestor creștini strălucea nu numai în orașul lor, ci vestea despre ei a ajuns la alte popoare din **Macedonia** și chiar până la **Ahaia**, provincia vecină din sud. Când pe urmele misionarilor și a Domnului lor (v. 6) ei au devenit, la rândul lor, modele de urmat de către alți credincioși. Când Pavel a scris corintenilor el le-a spus despre acești macedoneni că erau **o pildă** (*typon*; cf. 2 Tes. 3:9) de dărnicie plină de sacrificiu pentru ei (2 Cor. 8:1-8). El a scris că ei dau bani pentru a-i ajuta pe alți credincioși deși și ei erau săraci. Una dintre dovezile cele mai convingătoare ale adevăratei spiritualități a creștinului este modul în care își administrează banii. În urma acestui test revelator tesalonicenii au ieșit ca aurul purificat prin foc.

1:8. Acest verset explică cum au devenit tesalonicenii exemple pentru alți creștini. După ce au primit evanghelia (v. 5), ei au transmis-o altora. Cuvântul *exēchētai*, tradus **a răsunat**, ar putea fi tradus „a reverberat”. Pavel i-a considerat pe tesaloniceni niște amplificatoare sau stații de transmisie care nu numai că au primit mesajul evangheliei ci l-au și transmis mai departe cu mai multă putere și amploare. Predicarea lui Pavel în Tesalonic a avut efectul vorbirii în public într-un microfon; cuvintele lui au fost primite și transmise de mulți „vorbitori” în multe locuri îndepărtate, acolo unde vocea lui nu a putut ajunge.

Probabil că mărturia lor nu a fost transmisă în cadrul unei campanii de evanghelizare organizate, deși predicile lui Pavel din

Tesalonic și din alte părți ilustrează acest mod de abordare. Dar oamenii au auzit despre **credința lor în Dumnezeu** prin viețile și prin mărturia acestor oameni transformați. Mergând cu evanghelia în multe locuri, mesajul ei a fost auzit **pretutindeni** astfel încât nu a mai fost necesară o campanie misionară.

1:9. Alți oameni i-au spus lui Pavel ce s-a întâmplat după ce el a predicat evanghelia în Tesalonic. Evenimentele vizitei sale au fost bine cunoscute în acea parte de lume, nu pentru că Pavel a răspândit cuvântul, ci datorită mărturiei acestor tesaloniceni remarcabili. Îndrăzneala lor trebuie să-i inspire pe toți copiii adevărați ai lui Dumnezeu.

Acești credincioși s-au **întors la Dumnezeu**, la singurul Dumnezeu adevărat, **de la idoli**. Acest lucru arată că mulți dintre acești credincioși au fost neevrei păgâni. Evreii, desigur, urau idolatria. Cineva a afirmat că oamenii au libertatea de a-și alege stăpânul, dar nu au libertatea de a nu-și alege *nici* un stăpân. Tesalonicenii au hotărât să „slujească” **Dumnezeului celui viu și adevărat** în loc să slujească creaturilor lui Dumnezeu sau puterilor satanice (cf. Rom. 1:18-23). Faptul că Dumnezeu este o Persoană vie era un adevăr prețios pentru evrei și pentru Pavel; aceasta este caracteristica prin care Dumnezeu este deosebit în cele mai multe cazuri de așa-numiții dumnezei din Vechiul Testament. El este singurul Dumnezeu viu; toți ceilalți dumnezei nu sunt vii și de aceea nu sunt demni de închinare.

1:10. Pe lângă faptul că tesalonicenii s-au întors la Dumnezeu prin pocăință ca să-L servească, ei îl așteptau **din ceruri pe Fiul Său**. Pavel s-a gândit probabil la „cerurile” (pl.) prin care a trecut Isus Hristos când S-a înălțat de pe pământ (Fapte 1:9-11), nu la scaunul său de domnie de la dreapta Tatălui în „cer” (sing; Apoc. 4:2-11). Dacă este așa, atunci tesalonicenii așteptau revenirea lui Isus pe sau prin nori, literal, „din ceruri”.

Dar pe acești credincioși nu îi interesau norii, sau semnele revenirii Sale, nici eliberarea pe care o va aduce El, ci persoana lui **Isus**, Fiul Dumnezeului celui viu. El era speranța lor, centrul atenției lor. Fie ca Isus însuși, nu ceea ce însoțește sau caracterizează revenirea Sa să constituie speranța sfinților Lui!

Această referință la „Isus”, numele Lui uman, este o afirmație convingătoare despre divinitatea lui Isus din Nazaret. Mai departe El este prezentat drept Fiul lui Dumnezeu, Cel înviat din morți de Dumnezeul cel viu.

1 Tesaloniceni 2:1-4

Faptul învierii este dovada indiscutabilă (cf. 1 Cor. 15:14-19) a divinității lui Isus.

Revenirea lui Isus este o sursă de speranță pentru creștini din mai multe motive, dar motivul menționat de Pavel aici este scăparea de către Isus a sfinților **de mânia viitoare** a lui Dumnezeu. Mânia lui Dumnezeu va fi revărsată peste oamenii păcătoși din cauza necredinței lor în Hristos (Ioan 3:36; Rom. 1:18). Acest lucru se întâmplă de multe ori și în multe moduri, judecata din fața marelui tron alb fiind cea mai îngrozitoare (Apoc. 20:11-25). Dar „o vreme de necaz pentru Iacov” (Ier. 30:4-7), denumită și „necazul cel mare” (Apoc. 7:14), va fi o perioadă din istorie în care mânia lui Dumnezeu se va revărsa pe pământ ca nicio dată înainte (cf. Apoc. 6-19).

S-a gândit Pavel la o perioadă anume în care mânia lui Dumnezeu va fi revărsată (1 Tes. 1:10), sau s-a referit la revărsarea mâniei lui Dumnezeu în sens general? Pavel, credincioșii tesaloniceni și creștinii de astăzi vor scăpa de toate aspectele mâniei lui Dumnezeu, generale sau specifice, inclusiv de perioada Necazului cel Mare. Altfel Pavel le-ar fi spus cititorilor săi să se pregătească pentru Necazul cel Mare.

În expresia „de mânia viitoare”, cuvântul tradus „de” înseamnă că creștinii sunt păziți de ea, nu scoși din ea. Același verb (**îzbăvește**) și aceeași prepoziție („de”) sunt folosite în 2 Corinteni 1:10 („de” fiind trad. în COR prin „dintr-o”) unde Pavel spune că a fost scăpat dintr-un pericol de moarte. Evident că acest lucru nu înseamnă că Pavel a murit și a fost înviat. Creștinii vor fi întotdeauna scutiți de mânia lui Dumnezeu, nu păziți în timpul revărsării ei (cf. comentariilor de la Apoc. 3:10).

Acest capitol, ca toate capitolele acestei epistole, se încheie cu o referință la revenirea lui Isus Hristos (1 Tes. 1:10; 2:19; 3:13; 4:13-18; 5:23).

B. Aduceri aminte despre tesaloniceni (2:1-16)

Gândurile lui Pavel, călăuzite de Duhul Sfânt, s-au îndepărtat de la reacția tesalonicenilor la predicile sale și s-au îndreptat spre alte evenimente ale vizitei sale recente.

1. CUM A FOST TRANSMISĂ EVANGHELIA (2:1-12)

Prima parte a acestui capitol consemnează comentariile lui Pavel despre vizita lui la Tesalonic. Cuvintele lui sugerează că

oamenii din afara bisericii îl acuzau de motivații nedemne și de comportare neadecvată.

2:1. În versetele 1-6 Pavel le-a amintit cititorilor săi de acțiunile lui printre ei și le-a clarificat motivele sale. Întreg capitolul 2 constituie o dezvoltare a versetului 1:9. **Voi** are o poziție proeminentă în greacă; Pavel le-a cerut cititorilor săi să-și aducă aminte cu atenție de ceea ce s-a întâmplat la **venirea** lui. Ei și-ar fi amintit că vizita lui nu a fost inutilă. Nu a fost **zadarnică**. Pavel nu a venit doar să rostească mesaje. Schimbările din credincioșii tesaloniceni mărturiseau despre valoarea și succesul vizitei lui.

2:2. Pavel și însoțitorii săi nu au fost în vacanță la ei. Ei au ajuns în Tesalonic după ce au **suferit**, au **fost batjocoriți**, au fost bătuiți și aruncați în închisoare pentru vestirea evangheliei **în Filipi** (Fapte 16:22-24). Această misiune i-a costat foarte mult, dar Dumnezeu le-a dat o îndrăzneală neobișnuită să se ridice în sinagoga din Tesalonic și să predice același mesaj din cauza căruia au fost persecutați în Filipi. Iar când opoziția a izbucnit în Tesalonic misionarii au continuat să predice. Aceasta nu este reacția unor oameni care încearcă să câștige bani sau să-și facă o reputație personală pe seama ascultătorilor lor. Pavel le-a cerut cititorilor lui să-și aducă aminte de aceste acțiuni și să recunoască motivația lor sinceră. Îndrăzneala misionarilor **în mijlocul multor lupte** a fost un semn că Dumnezeu lucra prin slujitorii Săi și o dovadă a autenticității lor.

2:3. Acțiunile lui Pavel (pe care tesalonicenii le-au văzut cu ochii lor) au demonstrat sinceritatea și motivațiile lui (pe care nu le-au putut vedea, dar pe care Pavel le-a prezentat aici). Pavel a respins trei acuzații: (a) *mesajul* său nu era amăgitor; se întemeia pe adevăr, nu pe **rătăcire** (b) *motivația* lui nu se întemeia pe **necurăție**, ci era curată; (c) metoda lui nu se întemeia pe **viclenie**, pe manipulare sau amăgire, ci era onestă.

2:4. Printr-un mare contrast față de aceste afirmații incorecte, Pavel a spus că el a vorbit fiind călăuzit de cele mai bune motivații, știind că Dumnezeu îi evalua inima. El și însoțitorii lui au vorbit **nu** pentru a le plăcea **oamenilor**, ci lui **Dumnezeu**. Fiind găsiți **vrednici** (*dedokimasmetha*, „dovedit autentic în urma testării”) de **Dumnezeu**, El a hotărât să le **încredințeze Evanghelia**. Pavel a folosit cuvântul „Evanghelie” de cinci ori în 1 Tesaloniceni (1:5; 2:2, 4, 8; 3:2). Pavel și însoțitorii lui misionari erau veterani; ei au fost încercați și testați timp de mai

1 Tesaloniceni 2:5-12

mulți ani. Dumnezeu nu ar fi binecuvântat lucrarea lor dacă motivația lor nu ar fi fost corectă. Pavel se considera un administrator căruia Dumnezeu i-a încredințat transmiterea mesajului Său de mântuire a oamenilor pierduți (cf. 1 Cor. 9:17). Nu Pavel și-a ales lucrarea; Dumnezeu l-a ales pentru înalta chemare de propovăduire a evangheliei. Această responsabilitate a fost foarte importantă pentru Pavel, pentru că el știa că se află sub examinarea permanentă a lui Dumnezeu. Deci nu îndrăznește să slujească având o motivație greșită.

2:5. Predicile lui Pavel nu au avut scopul de a lăsa o impresie favorabilă tesalonicenilor. El le-a cerut să-și amintească cum le-a vorbit. El nu a purtat niciodată o mască, predicând pentru câștig personal. Deoarece ei nu aveau de unde să știe acest lucru, Pavel a făcut apel la **Dumnezeu** care îi era **martor**.

2:6. Misionarii nu au căutat **slavă de la oameni**, ci lauda lui Dumnezeu. Filozofii și oratorii itineranți erau obișnuiți în Imperiul Roman. Ei călătoreau din loc în loc ca să-și formeze adepți spre reputația și câștigul lor. Pavel și însoțitorii lui nu aveau nimic în comun cu acești oameni! În loc să caute folosul lor, ei erau încântați să dăruiască altora cu generozitate.

2:7. În versetele 7-9 Pavel a trecut de la activitățile predicatorilor la reacțiile ascultătorilor. Pavel, Sila și Timotei aveau dreptul să aștepte sprijinul financiar al convertiților lor și ar fi putut să le ceară acest lucru (cf. 1 Tim. 5:18). Cu siguranță că ei aveau dreptul să se aștepte la respect. Dar au hotărât să slujească în loc să fie slujiți, de dragul convertiților tesaloniceni. Pavel și tovarășii lui s-au îngrijit de convertiții lor ca **o doică ce-și crește cu drag copiii**. Această ilustrație instructivă este un exemplu bun pentru toți cei care au responsabilitatea de a se îngriji de credincioșii noi. Dacă o doică nu se hrănește pe ea însăși, nu poate hrăni copilul. Dacă ea mănâncă anumite mâncăruri, copilul se poate îmbolnăvi. În mod asemănător regimul spiritual al unui părinte creștin este de o importanță vitală pentru sănătatea creștinului mai nou. Blândețea și altruismul lui Pavel ca părinte spiritual strălucește prin această ilustrație.

2:8. În loc să fie lacomi (v. 5), misionarii erau **gata** să împartă totul cu tesalonicenii. Ei le-au dat **nu numai** mesajul vieții eterne, **Evanghelia lui Dumnezeu**, ci le-au dat și ființele lor interioare (lit., „chiar și sufletele noastre”). Ei au dat tot ce au avut pentru a-i

ajuta pe iubiții tesaloniceni. Dragostea lui Pavel și a însoțitorilor lui este evidentă, pentru că dragostea adevărată își găsește expresia în dăruire — nu numai pentru nevoile spirituale, care sunt principale, ci și pentru nevoile fizice.

2:9. Pavel le-a slujit convertiților lui prin **osteneala** (*kopon*; cf. același cuvânt din 1:3) și prin **munca** (*mochthon*) lui pentru ei. El a lucrat **zi și noapte** pentru a nu fi o **sarcină** pentru ei (cf. 2 Tes. 3:8). Poate că a confecționat corturi, sculându-se devreme și culcându-se târziu, așa cum a făcut și în ale orașe (Fapte 18:3). Probabil că el a propovăduit **Evanghelia** și i-a învățat pe ceilalți atât de mult cât a putut, atât ziua cât și noaptea.

2:10. Versetele 10-12 rezumă apelul adresat tesalonicenilor. Apostolii i-au chemat pe cititorii lor și pe Dumnezeu să fie martori ai comportamentului și motivațiilor lor. Convingerile lor au dus la o purtare evlavioasă (**sfântă**, *hosiōs*). Conform standardului obiectiv al lui Dumnezeu, comportarea lor era **dreaptă**, ridicându-se la nivelul așteptărilor și cerințelor lui Dumnezeu. Comportarea lor a fost ireproșabilă (**fără prihană**, *amemptōs*; cf. 5:23), în stare să reziste examinării criticilor, pentru că era corectă. Atât ei cât și **Dumnezeu** erau **martori** (cf. 2:5) ai autenticității afirmațiilor lui Pavel.

2:11. După ce a asemănat purtarea misionarilor cu cea a unei doici iubitoare și altruiste (v. 7), acum el o compară cu cea a unui **tată**. Implicația este aici că ei i-au pregătit și i-au instruit pe tesaloniceni ca un tată responsabil care își disciplinează copii. Cuvântul *tekna*, tradus **copiii**, subliniază atât imaturitatea credincioșilor cât și afecțiunea apostolilor. În acest verset Pavel scrie pentru a cincia oară **Știți** (cf. 1:5; 2:2, 5).

2:12. Instruirea oferită credincioșilor cuprindea apeluri pozitive (cuvintele apar în v. 11 în COR — n.tr. — **vă sfătuim**, *parakalountes*), încurajări liniștitoare (**vă mângâiam**, *paramythoumenoi*), cu scopul de a mângâia și de a inspira comportament corect, precum și îndemnuri (**vă adeveream**, *martyromenoi*). Această combinație de chemări i-a determinat pe tesaloniceni la acțiuni prin puterea de convingere a Duhului Sfânt.

Chemarea la trăirea unor vieți **într-un chip vrednic de Dumnezeu** este cea mai înaltă chemare pentru cei care au gustat harul lui Dumnezeu prin mântuire. Pavel a subliniat importanța apelului îndemnului său amintindu-le cititorilor săi că au fost chemați în mod special de Dumnezeu să intre și să fie părtași la **Împărăția** și la **slava Sa**.

2. CUM A FOST PRIMITĂ EVANGHELIA (2:13-16)

Bucuria lui Pavel continuă și în această secțiune așa cum se vede din cuvântul introductiv **de aceea**, deși atenția lui se îndreaptă acum spre modul în care a ajuns evanghelia la tesaloniceni și cum au primit-o ei.

2:13. Al doilea motiv al bucuriei permanente a lui Pavel este identificat în acest verset. Pe lângă faptul că în viețile converților tesaloniceni se manifesta roada neprihănirii (1:3), inimile apostolilor au fost încălzite și de modul în care au primit ei **Cuvântul lui Dumnezeu** care le-a fost predicat. Aici „Cuvântul lui Dumnezeu” se referă la mesajul transmis de misionari. Când tesalonicenii l-au auzit și-au dat seama că nu reprezenta cuvintele înțelepciunii umane, ci era un mesaj a cărui sursă era **Dumnezeu** (cf. 1:5). Cineva a spus că evanghelia nu este mesajul pe care l-ar inventa omul dacă ar putea să o facă. Creștinii tesaloniceni și-au dat seama de veridicitatea supranaturală a evangheliei predicate de Pavel atunci când Duhul Sfânt i-a convins în inimile lor. Atunci când creștinii își împărtășesc credința, ei fac mai mult decât să afirme concepția lor proprie de viață, ca una din numărul nesfârșit de teorii umane. Ei anunță adevărul revelat al lui Dumnezeu, un cuvânt de la Dumnezeu.

Cuvântul rostit al lui Dumnezeu are o putere inerentă de a schimba oamenii. Din acest motiv Cuvântului lui Dumnezeu rostit prin profeții Vechiului Testament i-a fost recunoscută puterea de a nu cădea la pământ fără rod (i.e., nu îi lipsea puterea suficientă pentru a-și lăsa amprenta și a-și împlini scopul; cf. 1 Sam. 3:19). Cuvântul lui Dumnezeu are puterea creatoare a lui Dumnezeu de partea lui și în el (Gen. 1:3). Pavel a spus că schimbările din tesaloniceni se datorau Cuvântului rostit al lui Dumnezeu. Pe lângă schimbările lor din trecut, Cuvântul lui Dumnezeu continua să-i schimbe, deoarece ei continuau să creadă. (Cuvântul **credeți** este la timpul prez. în gr., indicând o acțiune continuă.) Adevărul lui Dumnezeu, ca un medicament bun, va continua să vindece sufletele bolnave de păcat atât timp cât oamenii îl primesc prin credință.

2:14. Pavel i-a încurajat pe cititorii săi să recunoască această dovadă a lucrării lui Dumnezeu, care era adevărată cu privire la toți credincioșii, îndreptându-le atenția spre o altă experiență comună tuturor sfinților. El s-a inclus iarăși și pe el și li s-a adresat cu numele **fraților** (cf. 1:4; 2:1). Cei ale căror

vieți au fost schimbate de Dumnezeu devin adesea obiectul criticilor și atacurilor din partea oamenilor în care nu există viață divină. Deseori când creștinii suferă persecuții, ei sunt ispitiți să creadă că binecuvântarea lui Dumnezeu s-a îndepărtat de la ei. Pavel a contraatacat această minciună a lui Satan amintindu-le cititorilor săi că experiența lor relua experiența fraților și surorilor în credință mai în vârstă care au devenit creștini în **Iudea**. Ei s-au confruntat de asemenea cu opoziția din partea vecinilor lor; iar vecinii lor erau și ei evrei.

2:15. Tesalonicenii nu erau singuri în suferințele lor; aveau o companie bogată și demnă de cinste. Persecutorii lor **au omorât pe Domnul Isus și pe prooroci** (profeții din Vechiul Testament). Ei l-au **prigonit** și pe părintele lor în credință, apostolul Pavel, și pe tovarășii lui misionari. Deși Pavel a așezat vinovăția morții lui Hristos la picioarele evreilor, el nu i-a acuzat numai pe ei de această crimă. Romanii care au fost implicați în procesul și în executarea lui Isus erau și ei vinovați (1 Cor. 2:8), la fel ca toți oamenii ale căror păcate le-a gustat Hristos (Evr. 2:9). Probabil că Pavel a menționat omorârea lui Isus mai întâi și persecuțiile sale la urmă pentru că în mintea lui primul exemplu era mult mai elocvent.

Cei care îi persecută pe credincioșii în Hristos sunt ostili atât lui Dumnezeu cât și altor oameni. Pavel știa bine despre ce vorbește, pentru că el însuși a fost un persecutor al Bisericii, căruia Dumnezeu i-a descoperit faptul că lupta împotriva Domnului pe care credea că-L slujește (Fapte 26:14-15). Cei care s-au ridicat împotriva poporului lui Dumnezeu s-au ridicat și împotriva lui Dumnezeu. De asemenea, ei le fac rău și altor necreștini. Cel mai rău efect al necredinței nu este numai condamnarea necredinciosului, ci îngreunarea mântuirii altora. Astfel de oameni caută să stingă lumina adevărului și, procedând astfel, îi fac pe alții să se poticnească.

2:16. Un necredincios care este dispus să-și trăiască viața și să-i lase și pe alții să trăiască conform convingerilor lor personale cu privire la Dumnezeu, este mai puțin periculos decât cel care, pe lângă faptul că nu crede, încearcă să-i oprească și pe alții să audă evanghelia. Evreii necredincioși din Tesalonic făceau parte din ultima categorie.

Acțiunile acestor oameni fac rău altor oameni și lor înșiși pentru că **pun vârf păcatelor lor** pentru care Dumnezeu îi va judeca. Dumnezeu permite unui om sau unui grup

1 Tesaloniceni 2:17-18

să acumuleze numai o anumită cantitate de păcate, iar apoi El va judeca. El nu judecă înainte de atingerea acestei limite, pe care numai El o cunoaște (cf. Gen. 15:16). Persecutorii tesalonicenilor grăbeau judecata lui Dumnezeu asupra lor prin acțiunile lor.

Manifestarea „mâniei” lui Dumnezeu la care s-a gândit Pavel în aceste versete este subiect de dezbatere. Poate că el s-a referit la distrugerea Ierusalimului de către romani în anul 70 d.Hr., eveniment ce urma să aibă loc peste numai câțiva ani, Pavel fiind atât de sigur că va avea loc ca și când s-ar fi întâmplat deja. Sau poate că Pavel s-a gândit la întoarcerea lui Dumnezeu de la evrei pentru a-Și forma pentru Sine Însuși un trup unic de credincioși, alcătuit atât din evrei cât și din „Neamuri”, care aveau acum o poziție egală înaintea lui Dumnezeu (Ef. 2:13-16). Sau este posibil ca Pavel să se fi gândit la mânia lui Dumnezeu care se revarsă asupra fiecărui om care nu crede în Hristos (Ioan 3:36). Sau poate că mânia se referă la Necazul cel Mare care va veni cu certitudine din cauza respingerii lui Isus Hristos. Probabil că la acest sens s-a referit el, deoarece în alte contexte din această epistolă unde vorbește despre mânia viitoare, el se referă la Necazul cel Mare. Deși nu putem ști cu siguranță în ce sens s-a referit Pavel la mânia viitoare — toate sensurile sunt posibile — se știe că mânia lui Dumnezeu a venit într-adevăr asupra necredincioșilor care împiedicau predicarea evangheliei în oricare dintre modalitățile menționate. Poate că Pavel a ales o afirmație generală în locul uneia specifice, pentru că s-a gândit la mai multe lucruri. Mânia lui Dumnezeu a atins nivelul maxim în cazul acestor oameni.

De ce s-a interesat atât de mult Pavel de soarta persecutorilor tesalonicenilor? Motivul nu era ura lui față de ei (Rom. 9:1-5). Mai degrabă el a vrut să sublinieze gravitatea împiedicării predicării evangheliei. Acest mesaj îi transforma pe credincioșii tesaloniceni, iar ei îl răspândeau mai departe. Aceste versete ilustrează cât de important este ca evanghelia să ajungă la toți oamenii (Mat. 28:19-20).

C. Preocupări față de tesaloniceni (2:17-3:13)

Acum Duhul Sfânt a îndepărtat gândurile lui Pavel de la vizita lui la Tesalonic și le-a călăuzit spre noile elemente din relația lui cu biserica de acolo.

1. PLANURILE LUI PAVEL (2:17-20)

Datorită faptului că Pavel a explicat pe îndelete motivele neîntoarcerii lui la Tesalonic, este evident că el a dorit să le ofere o explicație clară și convingătoare a activităților lui. Unii oameni din Tesalonic puneau la îndoială sau criticau comportamentul lui.

2:17. Cuvântul „dar” (aflat la începutul v. 17 în GBV și NIV) contrastează experiențele lui Pavel, pe care urmează să le relateze (3:1-10), cu cele ale fraților tesaloniceni, pe care el le-a prezentat mai înainte.

Acest verset arată foarte clar care erau sentimentele lui Pavel față de acești credincioși. El a folosit din nou termenul afectuos atunci când li s-a adresat: **fraților**. El a vorbit despre plecarea lui care i-a fost impusă de circumstanțe asupra cărora nu a avut control. Verbul (*aporphanisthentes*) înseamnă literal „a deveni orfan” și este folosit numai aici în Noul Testament. Pentru Pavel era ca și cum el și familia lui ar fi fost **despărțiți**. El spera că despărțirea să fie scurtă, dar inima lui era frântă pentru că trebuia să-i lase singuri pe acești nou-născuți în Hristos. Cu toate că el i-a părăsit din punct de vedere fizic, ei îi dominau gândurile; ei erau în **inima** lui.

Pavel și însoțitorii lui încercaseră să se întoarcă la Tesalonic în câteva ocazii, datorită dorinței lor intense de a-i vedea pe frații lor. Îngrijirea și hrănirea noilor creștini nu era doar o obligație pe care acești misionari considerau că o au în fața lui Dumnezeu; ei doreau din toată inima să poată face aceste lucruri, datorită dragostei lui Hristos, în ciuda pericolelor personale pe care le aveau de înfruntat în Tesalonic.

2:18. Pavel l-a învinovățit pe **Satana** de imposibilitatea întoarcerii lui la ei. Cine a fost responsabil de acest lucru, Satan, Dumnezeu sau alți oameni? Motivul lui Pavel de a se întoarce a fost să le ofere ajutor spiritual suplimentar noilor convertiți. Acest lucru reprezintă în mod evident voia lui Dumnezeu în orice situație. Considerând lucrurile din această perspectivă, orice piedică devine o opoziție față de voia lui Dumnezeu. Oricine ar fi implicat la nivel uman, conducătorul acestei opoziții este Satan. Așa cum a scris John Calvin: „Chiar dacă cei răi ne provoacă necazuri, ei luptă sub stindardul lui Satan și sunt instrumentele lui în hărțuirea noastră” (*The Epistles of Paul the Apostle to the Romans and to the Thessalonians*, p. 351). Dumnezeu a permis să se întâmple acest lucru, dar El nu este mai responsabil pentru el

1 Tesaloniceni 2:19-3:3

decât pentru oricare dintre păcatele pe care le comit creaturile Sale și pe care El le permite.

Este neobișnuit ca Pavel să-și însereze numele în acest loc în epistolă; el a procedat astfel rareori în scrierile sale inspirate. Motivul poate fi dorința lui de a sublinia din nou într-un mod diferit că el însuși credea din toată inima acest lucru. El nu încercase să se întoarcă la Tesalonic doar o dată, ci **chiar de două ori** („din nou și din nou“, NIV — n.tr.) a căutat modalități să se întoarcă.

2:19-20. Afecțiunea lui Pavel a ajuns la punctul culminant în acest pasaj liric. Credincioșii filipeni au fost singurii care au mai avut parte de cuvinte la fel de calde și de pline de dragoste din partea lui Pavel.

El a dat glas unei întrebări retorice pentru a-și sublinia intensitatea dragostei sale. În esență el a întrebat care este cea mai mare binecuvântare pe care o poate primi înaintea tronului de judecată al lui Hristos. Ei erau! Ei reprezentau tot ce era mai prețios pentru Pavel. Ei erau **nădejdea** lui; creșterea lor era scopul vieții lui, asemenea unui părinte care își vede copiii maturizându-se, muncind și reproducându-se. Ei erau **bucuria** lui, ei umpleau viața lui de soare atunci când se gândea la cine fuseseră ei înainte, la ceea ce au devenit ei și la ceea ce vor fi prin harul lui Dumnezeu. Ei erau **cununa** lui **de slavă**; ei erau simbolul binecuvântării lui Dumnezeu din viața și din lucrarea lui. Ei erau **slava și bucuria** lui și nu doar a lui, ci și a tovarășilor săi de lucrare. În esență Pavel a spus: „Când viața se va încheia și vom sta în prezența Domnului nostru Isus la revenirea Sa, voi, tesalonicenilor, veți fi sursa noastră de slavă și bucurie; voi însemnați atât de mult pentru noi.“

Această exprimare a afecțiunii ar fi trebuit să îndepărteze orice gând din mintea tesalonicenilor că Pavel nu s-a întors la ei din cauză că era nepăsător sau egoist.

2. VIZITA LUI TIMOTEI (3:1-5)

Ideea începută în 2:17 continuă în această secțiune. Pavel și-a afirmat din nou preocuparea sinceră pentru tesaloniceni.

3:1. Circumstanțele l-au împiedicat pe Pavel să se întoarcă la Tesalonic, deci el și Sila au hotărât să-l trimită pe Timotei acolo, ca să-i încurajeze pe sfinți. Evident, Pavel a călătorit de la Berea la **Atena** fără a fi însoțit de Timotei și de Sila. Când a ajuns la Atena a trimis de știre la Berea (prin creștinii bereani care l-au însoțit) ca Timotei și Sila să i se alăture în Atena cât de repede posibil

(Fapte 17:15). Se pare că Timotei și Sila au procedat așa. Dragostea lor comună pentru biserica tesalonică i-a determinat pe Pavel și pe Sila să se lipsească de Timotei pentru a-l trimite la Tesalonic (1 Tes. 3:1-2). Sila s-a întors de asemenea în Macedonia la scurt timp după plecarea lui Timotei, probabil pentru a vedea care era situația bisericii din Filipi. Sila și Timotei s-au întors împreună în Macedonia pentru a se alătura lui Pavel în Corint, primul port în care a ajuns Pavel după Atena (Fapte 18:1, 5).

3:2. Prezentarea lui **Timotei** de către Pavel arată că tânărul avea nevoie de mai mult decât de sprijinul pe care Pavel îl acorda în mod normal asistenților lui. Timotei nu era probabil recunoscut și respectat prea ușor de misionarii mai în vârstă probabil din cauza tinereții lui. Pavel l-a numit pe Timotei **fratele nostru**, expresie ce sugerează egalitatea în lucrarea lui Dumnezeu cu Pavel și cu Sila. În relație cu Domnul, Timotei era un slujitor care munea mult pentru evanghelie, fapt ce îi arată zelul și umilința. El era frate-slujitor **în Evanghelia lui Hristos**.

Misiunea lui Timotei era să fie o binecuvântare și un ajutor pentru creștinii tesaloniceni. El trebuia să îi **întărească** (*stērizai*; cf. v. 13), să-i ajute să fie neclintiți în credință. De asemenea misiunea lui era să îi **îmbărbăteze** (*parakalesai*; cf. 2:12) înzestrându-i cu cele necesare pentru a duce lupta cea bună a „credinței“, atât individual cât și colectiv. O mare parte a lucrării apostolilor a fost dedicată consolidării noilor convertiți în credință, o lucrare necesară și astăzi la fel ca în primul secol.

3:3. Un alt scop al vizitei lui Timotei a fost să-i ajute pe creștini să nu-și piardă echilibrul și stabilitatea spirituală din cauza unor **necazuri** prin care treceau (cf. 2:14). Cuvântul *sainesthai*, tradus **să nu se clatine**, este folosit pentru un câine care dă din coadă și astfel sugerează imaginea unor tesaloniceni care oscilau din cauza persecuțiilor lor.

Pavel a contribuit și el la consolidarea credinței tesalonicenilor amintindu-le că încercările nu sunt în mod necesar un semn al dizgrației lui Dumnezeu, ci fac parte din moștenirea fiecărui creștin. Când vin necazurile, creștinii reacționează de obicei îndoindu-se că se află în starea în care îi dorește Dumnezeu; de multe ori ei cred că au greșit ceva și sunt neplăcuți înaintea lui Dumnezeu. Chiar și unii creștini maturi reacționează astfel, lucru dovedit de cuvintele de liniștire ale lui Pavel pentru Timotei, scrise peste

1 Tesaloniceni 3:4-10

mulți ani: „De altfel, toți cei ce voiesc să trăiască cu evlavie în Hristos Isus, vor fi prigoniiți” (2 Tim 3:12). Dar furtunile vin deseori în viețile credincioșilor pentru a-i face capabili să rămână neclintii, în loc să cedeze (cf. 2 Cor. 4:15-16).

3:4. Pavel le-a amintit cititorilor săi că atunci când era **la** ei le spunea deseori că trebuie să se aștepte la persecuții, lucrul **ce s-a și întâmplat** așa cum a prezis el. Amintirea acestui lucru îi va ajuta să rămână liniștiți.

3:5. Întorcându-se la ideea lui originală (cf. v. 2), Pavel a explicat că el l-a trimis pe Timotei înapoi la Tesalonic pentru că era sincer preocupat de bunăstarea lor spirituală. Starea în care se afla **credința** creștinilor îl apăsa pe Pavel. Se mai încredeau ei încă în Dumnezeu ori s-au întors la păgânism? Pavel nu era îngrijorat că își vor pierde mântuirea; acest lucru nu se putea întâmpla (1:4). Dar ei puteau să înceteze să mai umble prin credință și să nu se mai încreadă în Dumnezeu în toate circumstanțele vieții. Îngrijorarea lui Pavel era că **osteneala** lui **să nu fi fost degeaba**, nu ca viața lor de credință să fie zadarnică. Referința lui Pavel la **Ispittorul** amintește de activitatea lui Satan în grădina Eden (Gen. 3) și în pustia din Iudea (Mat. 4). Pavel l-a văzut pe Satan folosind persecuția prin care treceau tesalonicenii pentru a-i îndepărta de la ceea ce ei știau că era voia lui Dumnezeu, adică perseverarea în mijlocul încercărilor. El era îngrijorat că Satan ar fi putut smulge sămânța pe care a semănat-o mai demult, înainte de a fi avut șansa să-și extindă și să-și consolideze rădăcinile.

3. RAPORTUL LUI TIMOTEI (3:6-10)

Din 2:1 până la 3:5 Pavel a relatat ceea ce s-a întâmplat în ultimele luni. Începând cu 3:6 el a trecut la prezent.

3:6. Dar reprezintă un contrast dintre anxietatea trecută a lui Pavel și sentimentul prezent de ușurare datorat veștilor aduse de **Timotei** care s-a întors la Pavel în Corint. În loc să-i aducă o veste rea despre oscilația credinței tesalonicenilor, Timotei i-a adus vestea bună despre **credința** lor care a adus drept roadă **dragostea**. Aceste **vești bune** erau la fel de emoționante pentru Pavel ca însăși evanghelia; el a folosit același cuvânt grecesc pentru ambele mesaje.

Tesalonicenii aveau o credință puternică în Dumnezeu și dragoste pentru apostoli (1:3). Cu toate că Pavel nu a menționat aici în mod direct speranța lui, el a făcut-o implicit referindu-se la dorința lor de a-i „vedea” din

nou pe apostoli; ei așteptau acest lucru. Faptul că tesalonicenii se gândeau la vizita misionarilor păstrându-le **o plăcută aducere aminte** și așteptând să-i vadă din nou era o dovadă a dragostei lor autentice față de apostoli. Și Pavel îi iubea și le-a amintit acest lucru menționându-și din nou dorința de a-i „vedea”.

3:7. Veștile bune aduse de Timotei au fost o dulce liniștire pentru misionarii îngrijorați. Într-adevăr, ei erau frați, legați nu numai prin viața în Hristos, ci și prin dragostea lor reciprocă. La fel cum Pavel și, mai recent, Timotei i-au încurajat pe tesaloniceni în timpul persecuției lor, acum acești nou-născuți în Hristos i-au încurajat pe frații lor mai vechi în credință care au fost persecutați de temerile despre starea bisericii.

3:8. Nimic nu îi umplea pe apostoli mai mult de bucurie decât vestea despre convertiții lor care „stăteau” **tari în Domnul**. Acesta era rezultatul dorit al tuturor eforturilor lor misionare și în el ei își găseau cea mai mare împlinire. „Stați tari” (*stēkete*; cf. 2 Tes. 2:15) în credință este în realitate „stați tari în Domnul”. O astfel de relație îl întărește pe cel care se împotrivește furtunilor vieții.

3:9. Forța întrebării retorice a lui Pavel este: „Nu putem să-I **mulțumim în deajuns lui Dumnezeu cu privire la voi, pentru toată bucuria** pe care ați adus-o inimilor noastre prin perseverența voastră în aceste încercări.” Este remarcabil faptul că Pavel l-a mulțumit lui *Dumnezeu* pentru comportamentul tesalonicenilor; nu *ei* și-a asumat meritul pentru acest lucru. Pavel a recunoscut că rezistența lor se datora lucrării lui Dumnezeu în ei (cf. Fil. 2:13). El i-a lăudat pe tesaloniceni, dar a recunoscut și a fost sigur că mâna lui Dumnezeu lucra în viețile lor.

3:10. Veștile despre rezistența tesalonicenilor în încercări nu au stins dorința lui Pavel de a se întoarce la ei. Cu toate că rezistau în încercarea credinței lor, totuși aveau nevoie de mai multe învățături și de creștere spirituală. Pavel a dorit să poată **împlini ce mai lipsește credinței** lor. (Cuvântul tradus „împlini” este *katartisai*; cf. Ef. 4:12 unde *pros ton katartismon* este tradus „desăvârșirea”). Tesalonicenii erau ca plantele gingașe; rădăcinile lor fragede i-au ținut în picioare în fața furtunilor prezente, dar era nevoie ca ei să crească și să se maturizeze. Aceasta este prima referire explicită la deficiențele stării lor spirituale, a căror cauză era mai degrabă imaturitatea decât abaterea lor de la credință. Până acum Pavel i-a prezentat cu toate

caracteristicile unor creștini noi. Acum el a spus că ei aveau deficiențe în anumite domenii, la fel cum un copil are deficiențe prin comparație cu un adult. În capitolele 4 și 5 Pavel s-a ocupat de aceste deficiențe.

Acest verset ne permite să aruncăm o privire în viața particulară a apostolului Pavel. El s-a rugat **zi și noapte... nespun** pentru ca Dumnezeu să-i permită să le poată **vedea fața**, adică se ruga și ziua și noaptea, nu toată ziua și toată noaptea. Această referință precum și altele similare (cf. 1:2; 2:13) demonstrează adevărul afirmației: „Este evident din Epistolele sfântului Pavel că o mare parte din viața lui particulară era ocupată cu rugăciunea și mulțumirile față de Dumnezeu” (G.W. Garrod, *The First Epistle to the Thessalonians*, Londra: Macmillan & Co., 1899, p. 89).

4. RUGĂCIUNEA LUI PAVEL (3:11-13)

Prima mare secțiune a acestei epistole, având în mare parte caracter personal, se încheie cu o afirmație care are forma unei dorințe, pentru care Pavel se ruga lui Dumnezeu. Versetele 11-13 amplifică versetul 10.

3:11. Pavel se ruga pentru ca să se poată întoarce la Tesalonic (v. 10); aici el și-a exprimat aceeași dorință cu mai multă intensitate sub forma unei cereri făcute lui Dumnezeu. Rugăciunile lui Pavel erau îndreptate spre **Dumnezeu**. El este numit **Tatăl** lui Pavel, al fraților săi misionari și al credincioșilor tesaloniceni. Rugăciunile lui Pavel se îndreptau în aceeași măsură și spre **Domnul... Isus**. Faptul că Isus este Dumnezeu este scos în evidență de folosirea de către Pavel a unui verb la singular (trad. prin „netezească”) cu un subiect plural: fie ca („El”; NIV — n.tr.) Însuși Tatăl și Isus **să ne netezească drumul**, nu „Ei să ne netezească drumul”. „Nu poate fi conceput decât foarte greu un mod mai convingător pentru ca Pavel să arate acceptarea sa necondiționată a domniei lui Isus și a unității Sale cu Tatăl” (D. Edmond Herbert *The Thessalonian Epistles*, p. 154).

3:12. Tesalonicenii erau cunoscuți deja pentru că aveau **dragoste**, dar Pavel s-a rugat pentru ca ea să fie tot mai mare — **să creșteți** (*pleonasai*) și dragostea să se reverse pe deasupra (*perisseusai*; nu este trad. în COR). „Dragostea creștină adevărată... este singurul lucru din viața creștină care nu poate fi niciodată în exces” (Hiebert, *The Thessalonian Epistles*, p. 155). Imaginea dragostei care se revarsă dintr-un vas sugerează că dragostea creștină este o calitate care izvorăște în mod natural din interiorul unui om.

1 Tesaloniceni 3:11-4:1

Pavel era preocupat ca această dragoste să se manifeste din belșug **față de toți**, nu doar față de creștinii din biserică. Dragostea lui era modelul lor.

3:13. Tesalonicenii aveau nevoie de întărirea lui Dumnezeu în ființele lor interioare. Cuvântul **întărească** (*stērizai*), folosit de Pavel în versetul 2, se referă acolo la acțiunea lui Timotei de întărire a tesalonicenilor în credința lor. Pavel nu se ruga ca ei să fie fără păcat; acest lucru era imposibil. El se ruga ca ei să fie **fără prihană** (cf. 2:10), adică, după ce au păcătuit trebuie să se ocupe de păcatul lor așa cum cere Dumnezeu și să fie nevinovați față de orice acuzație justificată a celorlalți oameni. Înaintea lui Dumnezeu ei trebuie să trăiască **în sfințenie**, separați pentru **Dumnezeu** în inimile și în obiceiurile lor. Pavel dorea ca atunci când Isus Hristos va reveni să îi găsească fără vină înaintea oamenilor și sfinți înaintea lui Dumnezeu. **Sfinții** care îl însoțesc pe Hristos la revenirea Lui sunt probabil sufletele sfinților care au plecat din această viață și care sunt cu Hristos, ale căror trupuri vor fi înviate atunci când vine El (4:16). Acest lucru înseamnă că ei sunt creștini, nu îngeri.

III. Învățăături practice și îndemnuri (4:1-5:24)

Capitolele 4 și 5 constituie a doua secțiune importantă din 1 Tesaloniceni. În timp ce capitolele 1-3 conțin mesaje personale de laudă la adresa tesalonicenilor și explicații ale activităților și motivațiilor misionarilor, capitolele 4-5 consemnează instrucțiuni practice referitoare la deficiențele tesalonicenilor și îndemnuri practice despre un mod corect de purtare în lumina adevărului.

A. Trăirea creștină (4:1-12)

Această secțiune se ocupă de trei aspecte ale unei vieți creștine: unul general, despre comportament; și două specifice, despre puritatea sexuală și despre dragostea frățească.

1. COMPORTAMENTUL GENERAL (4:1-2)

4:1. Cuvântul folosit de Pavel la începutul capitolului 4, **încolo**, nu avea scopul de a anunța încheierea epistolei, lucru ce se deduce în mod evident din tot ceea ce urmează (cf. „încolo” din Fil. 3:1, care este urmat de două capitole, așa cum este aici în 1 Tes.). Cuvântul introduce secțiunea majoră finală a acestei epistole. Aceste capitole se

1 Tesaloniceni 4:2-4

ocupă de „ce mai lipsește credinței voastre“ (3:10). Pavel le-a amintit din nou cititorilor săi de cuvintele pe care le-a spus tesalonicenilor când a fost la ei. El a trecut de la starea lor prezentă la stadiul lor spiritual următor. Ei au răspuns favorabil învățării lui Pavel despre viața creștină. Cineva a spus că fiecare om trăiește ca să placă cuiva: lui însuși, partenerului de viață, părinților, copilului, Dumnezeuului său sau altui om. Pavel a arătat că motivația unei vieți drepte era Dumnezeu. Mulți oameni consideră viața creștină ca un set de reguli ce trebuie respectate sau ca o listă de lucruri interzise care trebuie evitate: dar Pavel o considera un rezultat al dorinței pline de dragoste de a fi **plăcuți lui Dumnezeu** care i-a ales (1:4). Atitudinea lui a contribuit la pregătirea cititorilor săi pentru a răspunde pozitiv îndemnurilor care urmează.

Aceste învățături nu au avut scopul de a-i determina pe cititorii săi să se poarte diferit, ci să facă mai mult din ceea ce făceau deja. Acest mod de purtare era atât de important încât Pavel, pe lângă faptul că i-a rugat, i-a și îndemnat (**vă îndemnăm** este *parakaloumen*, folosit și în v. 10; în 2:11 participiul aceluiași verb este tradus „vă sfătuim“ „să vă îmbărbăteze“ în 3:2, iar în 4:18 este tradus „Mângâiați-vă“). Pavel a adăugat mai multă intensitate îndemnului său folosind expresia **în Numele Domnului Isus** (cf. 2 Tes. 3:12); el a scris în Duhul și cu autoritatea lui Isus Hristos. Pavel a afirmat că el vorbește pentru Hristos în această privință. El le-a cerut lor să „sporească“ **tot mai mult** (cf. 1 Tes. 4:10).

4:2. Pentru ca ei să nu treacă cu vederea peste sublinierea lui mai subtilă, Pavel a reafirmat același lucru mai clar. El a spus că ei știau ce **învățături** le-a dat prin autoritatea pe care a primit-o de la **Domnul Isus** (cf. v. 1). Ceea ce a predicat el, precum și tovarășii lui misionari, tesalonicenilor a fost, așa cum au susținut ei, evanghelia lui Hristos (3:2). Mesajul prezent le este transmis cu aceeași autoritate. Uneori creștinii doresc să audă adevăruri noi, deși ei nu au nevoie decât de îndemnul de a progresa în lucrurile pe care le cunosc deja și de a experimenta mai profund adevărurile vechi pe care le trăiesc deja într-o anumită măsură.

2. PURITATEA SEXUALĂ (4:3-8)

Îndemnul general din versetele 1-2 este urmat de două îndemnuri specifice. Primul privește puritatea sexuală.

4:3. Voia lui Dumnezeu este prezentată clar în multe locuri din Scriptură, cu toate că

de multe ori creștinii par a întâmpina mari dificultăți în aplicarea ei în hotărârile lor zilnice (cf. 5:16-18; 1 Pet. 2:15). **Sfințirea** (*hagiasmos*; cf. 1 Tes. 3:13) este **voia** clară a **lui Dumnezeu** pentru poporul Său. Acest cuvânt poate însemna o poziție de separare de păcat și de punere deoparte pentru Dumnezeu, sau se poate referi la procesul prin care omul devine tot mai dedicat lui Dumnezeu. Pavel probabil că s-a referit aici la cel de al doilea sens. El nu s-a referit la starea finală a tuturor creștinilor atunci când ei vor fi separați de prezența păcatului, pe lângă scăparea de pedeapsa și de puterea lui. Probabil că el s-a gândit la sfințirea progresivă a cititorilor săi prin care ei deveneau tot mai asemănători cu Hristos în experiențele lor zilnice prin răspunsurile lor favorabile în fața Cuvântului și a Duhului lui Dumnezeu. Acest lucru este dovedit de trei afirmații din versetele 3b-6a.

Prima învățătură menită să ducă la mai multă sfințire este abținerea de la **curvie**. Pavel le-a cerut cititorilor lui: **să vă feriți**, lucru care implică nevoia exercitării autodisciplinii prin puterea Duhului lui Dumnezeu. Creștinii trebuie să evite și să se abțină de la orice formă de practici sexuale care nu fac parte din voia revelată a lui Dumnezeu, adică adulterul, relațiile sexuale dinaintea căsătoriei, cele extraconjugale, homosexualitatea și alte perversiuni. Cuvântul *porneia*, tradus „curvie“ (imoralitate sexuală; NIV — n.tr.) are un sens larg care include toate aceste practici. Tesalonicenii trăiau într-un mediu păgân în care libertinajul nu era doar practicat deschis, ci și încurajat. În religia grecească prostituția era considerată o prerogativă preoțească și relațiile sexuale extraconjugale erau considerate uneori un act de închinare. Pentru un creștin voia lui Dumnezeu este clară: sfințenia și imoralitatea sexuală se exclud reciproc. Nici un apel la libertatea creștină nu poate justifica imoralitatea.

4:4. Pavel a subliniat același adevăr într-un mod pozitiv extinzând această interdicție. Omul evită imoralitatea sexuală învățând **să-și stăpânească vasul**, trupul cu dorințele lui. Stăpânirea de sine ca reacție în fața dorințelor sexuale, a afirmat Pavel, poate și trebuie să fie deprinsă. Creștinii nu sunt victimele circumstanțelor și a poftelor lor carnale. Dorința sexuală poate fi controlată de către creștin prin puterea lui Dumnezeu. Pavel nu a specificat cum se controlează pasiunile. Implicația lui este că există mai multe modalități. Dar creștinul trebuie să aleagă o metodă care să fie caracterizată de **sfințenie**

1 Tesaloniceni 4:5-8

(*hagiasmō*) și de **cinste** (*timē*). Acest lucru înseamnă că acțiunea întreprinsă ca alternativă la imoralitatea sexuală trebuie să fie caracterizată de un comportament pus deoparte pentru Domnul în motivația ei și recunoscută de către alții ca demnă de respect (cf. 1 Cor. 6:13-20). Fiecare creștin este răspunzător pentru propriul trup și comportament, nu pentru trupul și comportamentul aproape-lui său (cf. 1 Cor. 10:13). Toți creștinii tineri, cum erau tesalonicenii, trebuie **să știe** („să învețe“, NIV — n.tr.) cum să reacționeze corespunzător în ispitele sexuale.

4:5. Ei nu trebuie să reacționeze în fața ispitelor sexuale **în aprinderea poftei** (*en pathēi epithymias*) **ca Neamurile**. O astfel de purtare este un semn al păgânismului. Păgânii sunt oameni **care nu cunosc pe Dumnezeu**. Aici Pavel identifică cheia biruinței ispitelor sexuale. Un creștin poate birui pentru că el îl cunoaște pe Dumnezeu; aceasta este faptul cel mai important! Pavel nu a spus că păgânul nu cunoaște lucruri *despre* Dumnezeu. Motivul pentru care păgânii se poartă așa este că nu-L cunosc în mod personal pe Dumnezeu, chiar dacă pot cunoaște unele lucruri despre El. Când o persoană ajunge să-L cunoască pe Dumnezeu prin credința în Isus Hristos, pe lângă faptul că își schimbă atitudinile sale față de sexualitate, el descoperă că Dumnezeu îi dă puterea de a răspunde unei ispite sexuale așa cum nu a putut face în trecut. Cunoașterea lui Dumnezeu este fundamentală pentru trăirea unei vieți sfinte. Acesta este motivul pentru care menținerea unei relații vitale cu Dumnezeu este esențială pentru menținerea unei umblări curate înaintea lui Dumnezeu.

4:6. În cele două versete anterioare apelul lui Pavel s-a bazat pe importanța purității sexuale pentru creștinul însuși. În acest verset Pavel se referă la ea gândindu-se la persoana cealaltă care participă la actul imoral. Aici **fratele** este probabil un alt om, nu neapărat un bărbat creștin. Acest lucru reiese din faptul că acea persoană este victima unei relații sexuale nelegitime. Imoralitatea sexuală este o greșeală față de partenerul la actul interzis prin implicarea lui într-o acțiune contrară voii lui Dumnezeu, deci condamnată de El. Doi sau mai mulți oameni care practică acte sexuale în afara cadrului voii lui Dumnezeu cheamă mânia lui Dumnezeu asupra lor (Evr. 13:4). Inițiatorul actului profită de partenerul său la comiterea păcatului aprinzând flacăra pasiunii până la pierderea autocontrolului.

Apoi Pavel a dat două motive (1 Tes. 4:6b-7) pentru care imoralitatea sexuală trebuie evitată. Primul motiv este că imoralitatea sexuală este un păcat și Dumnezeu va judeca toate păcatele (Rom. 6:23a). Expresia **toate aceste lucruri** se referă cel mai probabil la diversele forme de necurăție sexuală nementionate în mod specific în context, dar cuprinse în termenul general „curvie“. Orice om care se teme de mânia lui Dumnezeu trebuie să se abțină de la imoralitate pentru că judecata urmează acestor păcate la fel de sigur cum ziua urmează nopții. Faptul că Dumnezeu judecă păcatul este un adevăr creștin fundamental, pe care Pavel l-a spus când a fost în Tesalonic și l-a **adeverit** („i-a avertizat“, NIV).

4:7. Al doilea motiv pentru evitarea imoralității sexuale este că ea este contrară chemării lui Dumnezeu pentru un creștin. Primul motiv al lui Pavel (v. 6) se referea la perspectiva pedepsei viitoare, dar al doilea motiv se referă la trecut, la scopul pentru care Dumnezeu l-a chemat pe fiecare creștin la Sine. Planul lui Dumnezeu pentru un creștin include purificarea vieții lui. Imoralitatea sexuală este o piedică în calea chemării lui Dumnezeu. Unele secte păgâne aveau ceremonii imorale, dar planurile lui Hristos pentru un creștin au drept scop purificarea lui. O viață de **sfințire** demonstrează puterea supranaturală a lui Dumnezeu care lucrează pentru învingerea lucrurilor naturale și îl glorifică pe Dumnezeu. Substantivul grecesc *hagiasmōs* („sfințire“) apare aici pentru a patra oară în opt versete (3:13; 4:3-4). (Verbul *hagiazō* [a sfinți] este folosit în 5:23.)

4:8. În acest verset Pavel a tras o concluzie pe baza argumentelor lui precedente. Puritatea sexuală este înrădăcinată în revelațiile lui **Dumnezeu** cu privire la judecata Sa împotriva păcatului și cu privire la chemarea Lui la sfințenie. Puritatea sexuală este o aplicare a acestei doctrine fundamentale. Atitudinea lui Pavel față de imoralitatea sexuală nu provenea din trecutul și din pregătirea sa, nici din preferințele lui personale. Ea era consecința logică a revelației divine. Tesalonicenii și cititorii de mai târziu ai acestei epistole ar trebui să își dea seama că **cine nesocotește** aceste instrucțiuni nesocotește („respinge“, NIV — n.tr.) Persoana care le-a dat pentru prima oară, adică pe Dumnezeu.

Pentru ca nimeni să nu creadă că Dumnezeu cere mai mult decât este rezonabil din partea unor muritori slabi, Pavel și-a încheiat îndemnul amintindu-le credincioșilor că

1 Tesaloniceni 4:9-12

Dumnezeu le-a dat Duhul Său ca să locuiască în ei. Această Persoană a Trinității este caracterizată de sfințenie în atât de mare măsură încât este numit **Duhul... Sfânt**. Duhul Sfânt care locuiește în credincioși are suficientă putere pentru a-l face capabil pe orice creștin să învețe cum să-și controleze trupul, chiar și într-un climat păgân și imoral. Îndemnul este de a evita imoralitatea sexuală; puterea vine de la Duhul Sfânt.

3. DRAGOSTEA FRĂȚEASCĂ (4:9-12)

Al doilea îndemn specific cu privire la viața creștină accentuează un aspect pozitiv. Chiar dacă imoralitatea sexuală este un pericol care trebuie evitat (v. 3-8), iubirea celorlalți creștini este o practică care trebuie cultivată. Ambele se referă la subiectul general al iubirii aproapelui ca pe sine însuși, aspectul orizontal fundamental al vieții creștine.

4:9. Unele instrucțiuni pentru creștini vin prin frații lor în Hristos. Dar în alte lecții ei sunt **învățați** direct **de Dumnezeu**, lucrurile care sunt bune în mod intuitiv. Iubirea altor creștini este o astfel de lecție. Creștinii învață repede că există o legătură frățească între credincioși și stabilesc cu alți creștini o relație pe care nu o au cu cei din afara familiei lui Dumnezeu. Tesalonicenii învățaseră deja să se „iubească” **unii pe alții** deși erau creștini de puțin timp. Pavel a arătat că Dumnezeu însuși i-a învățat acest lucru.

4:10. Nu era nevoie ca Pavel să le scrie să se iubească unii pe alții, dar trebuia totuși să le scrie pentru a-i îndemna să „sporească” în acest lucru (cf. v. 1). Dovada că ei învățaseră lecția dragostei frățești era afecțiunea lor profundă, altruistă și generoasă față de creștinii din alte părți ale provinciei lor, **Macedonia**. Aceștia erau vecinii lor din Filipi, din Berea și poate și din alte orașe unde locuiau creștini. Pavel i-a lăudat pe creștini pentru dragostea lor atunci când a scris bisericii (cf. 2 Cor. 8:1-5). Cu toate acestea mai era loc pentru creșterea dragostei, probabil în perseverență și consistență.

4:11. Obiceiurile vieții de zi cu zi manifestă dragostea de frați așa cum o fac și momentele speciale de manifestare a afecțiunii. Pavel îi îndeamnă pe tesaloniceni să reflecteze la aceste obiceiuri în lumina dragostei frățești. El a afirmat că aceste scopuri sunt obiective valoroase ale maturizării dragostei lor. Cuvintele lui pot sugera o condiție mai îndepărtată de ideal existentă în biserică.

În primul rând, cititorii lui trebuie să ducă o viață liniștită. Cuvântul tradus **liniștiți** (*hēsychazein*) înseamnă liniște în sens de odihnă (cf. Fapte 22:2; 2 Tes. 3:12; 1 Tim. 2:2, 11), mai mult decât tăcere ca opus al vorbirii (*sigao*; cf. Fapte 21:40; 1 Cor. 14:34). Primul sens este „netulburat, așezat, fără zgomot”, iar al doilea „tăcut”. Pavel le-a spus tesalonicenilor să nu mai aibă un ritm de viață atât de frenetic, dar să nu-și piardă exuberanța. O persoană care se află mereu în mișcare produce de obicei deranj altora și este stânjenit și în propria lui umblare cu Dumnezeu. Al doilea aspect poate duce la primul aspect. Dar un creștin care se străduiește să se afle în pace cu sine însuși și cu Dumnezeu va fi o sursă de pace pentru frații lui. Această liniște constituie o demonstrare practică a dragostei față de alții.

În al doilea rând, Pavel le-a recomandat ca fiecare să-și vadă de „treburile” proprii. Legătura cu dragostea frățească este evidentă (cf. Prov. 25:17).

În al treilea rând, a munci cu propriile mâini demonstrează dragostea față de frați, pentru că o persoană care se întreține singură nu este o povară pentru alții. Pavel însuși s-a dat exemplu lucrând **cu mâinile** lui când s-a aflat în Tesalonic (1 Tes. 2:9). O viață cu prea multă odihnă poate cauza și ea destule probleme și Pavel s-a ferit de acest pericol prin acest îndemn. Acest verset onorează munca manuală. Cuvintele lui Pavel mai sugerează că mulți, poate chiar cei mai mulți din biserică proveneau din rândul clasei muncitoare. Grecii nu apreciau munca manuală și o lăsau pe cât era posibil pe seama sclavilor. Dar evreii prețuiau munca manuală; fiecare băiat evreu era învățat o meserie, oricare ar fi fost bogăția familiei lui. Munca însăși este o binecuvântare, și creștinii nu trebuie să disprețuiască niciodată munca. Un om care vrea să muncească își demonstrează dragostea frățească fiind dispus să se smerească pentru a se întreține singur, astfel încât să nu depindă de nimeni.

4:12. Există motive foarte bune pentru aceste îndemnuri. Acest mod de comportament este **cuvios** față de necreștini și astfel îl glorifică pe Dumnezeu creștinului. Dragostea de acest fel este apreciată de oricine. Pavel a acordat importanță mărturiei creștinilor în fața celor **de afară**, a necredincioșilor. Acest mod de comportament este respectat și de creștini; oamenii îi apreciază pe cei care nu profită de ei. Pavel i-a descumurat pe tesaloniceni să se aștepte la favoruri

financiare de la frații lor pentru simplul motiv că erau tovarăși de credință. Dar el nici nu susținea un spirit înverșunat de independență; el nu a afirmat că fiecare creștin trebuie să fie în stare să își acopere singur împlinirea nevoilor. El susținea responsabilitatea personală, lucru evident din context. Ea este o manifestare a dragostei creștine mature pentru frați.

B. Răpirea (4:13-18)

Apostolul Pavel și-a îndreptat atenția spre un alt domeniu deficitar în înțelegerea tesalonicenilor, despre care el a aflat probabil de la Timotei. Deși Pavel a menționat deja viitorul în această epistolă (1:10; 2:12, 19; 3:13), acum el abordează din nou acest subiect și se ocupă pe larg de învățăturile și îndemnurile referitoare la revenirea lui Hristos (4:13-5:11). Subiectul restului capitolului 4 este relația dintre revenirea Domnului și credincioșii care au murit. Acesta este pasajul clasic din Biblie despre Răpirea Bisericii.

4:13. Pavel a început aceste instrucțiuni astfel încât să nu îi învinovățească pe tesaloniceni de lipsa lor de cunoaștere. La urma urmei, ei erau credincioși de puțin timp. Pavel i-a numit iarăși **fraților**, subliniind poziția lor egală înaintea lui Dumnezeu, cu toate deficiențele lor în domeniul cunoașterii.

Cei ce au adormit sunt creștinii care mor. Figura de stil prin care somnul înlocuiește moartea este obișnuită în Noul Testament (cf. Mar. 5:39; Ioan 11:11). Totuși, nu este vorba de somnul sufletului, pentru că Pavel a scris în alte părți că un creștin care este absent din trup este acasă cu Domnul (2 Cor. 5:8; cf. Fil. 1:23; 1 Tes. 5:10). Mai degrabă este vorba de „somnul” trupului în pământ până când va fi înviat, schimbat într-un trup glorios și reunit cu sufletul (1 Cor. 15:35-37; 2 Cor. 5:1-9).

Pavel a dorit ca tesalonicenii să nu fie nici ignoranți și nici să nu se întristeze **ca ceilalți**, adică necredincioșii, în legătură cu moartea tovarășilor de credință. Desigur, creștinii sunt întristați din cauza morții celor dragi; este o experiență umană normală pe care a împărtășit-o chiar și Isus (Ioan 11:35). Dar tristețea creștinilor diferă de cea a necredincioșilor, pentru că cei din urmă **n-au nădejde** în învierea trupească pentru a avea parte de gloria lui Hristos (1 Tes. 4:16).

4:14. Două motive pentru care creștinii nu trebuie să se întristeze ca și necredincioșii sunt că ei au o revelație de la Dumnezeu care

le dă speranță și că ei au un viitor glorios cu Hristos. La fel de sigur cum **Isus a murit** și a fost înviat de către Tatăl, **Dumnezeu îi va uni pe morții înviați în Hristos cu Mântuitorul lor la revenirea Lui**.

Moartea și învierea lui Isus Hristos sunt cele mai bine atestate fapte ale istoriei. Deoarece creștinii știu că aceste evenimente au avut loc, ei pot fi la fel de siguri, a spus Pavel, că sufletele credincioșilor care au murit se vor întoarce împreună cu Hristos când va reveni pentru sfinții Săi vii. Împlinirea profeției despre Răpire este la fel de sigură ca împlinirea profețiilor despre moarte și înviere.

4:15. Revelarea acestei învieri a venit de la Isus Hristos Însuși. Cum a ajuns această revelație la Pavel nu se știe, dar poate că a fost o revelație directă. Pe lângă faptul că sufletele celor morți în Hristos se vor întoarce împreună cu El (v. 14), trupurile lor vor și ele înviate la revenirea Lui. Trupurile creștinilor morți vor fi înviate cu puțin timp înainte de ridicarea la cer a creștinilor aflați în viață.

Este clar că Pavel a crezut că el și cititorii lui tesaloniceni vor fi **vii** la revenirea Domnului. El a crezut că Răpirea era iminentă, că putea avea loc oricând (cf. 1:10; 1 Cor. 7:29, „vremea s-a scurtat”; Fil. 4:5, „Domnul este aproape”). Iminența acestui fapt le aducea mângâiere (1 Tes. 4:18).

4:16. Isus Hristos se află acum la dreapta Tatălui în **cer** (Rom. 8:34; Ef. 1:20; Col. 3:1; Evr. 1:3). El își va părăsi poziția și va coborî pe pământ. Prin cuvintele **Însuși Domnul**, Pavel a subliniat faptul că va fi același Isus care a urcat la cer pe nori (cf. Fapte 1:11).

Sunetele menționate în acest verset, **cu un strigăt, cu glasul unui arhanghel și cu trâmbița lui Dumnezeu**, sunt dificil de interpretat. Al cui este strigătul? Al lui Isus Însuși (cf. Ioan 11:43), al arhanghelului Mihail (Dan. 10:13; Iuda 9) sau al altui înger? Este un sunet literal de trâmbiță sau Pavel a vorbit figurativ atunci când s-a referit la chemarea lui Dumnezeu prin care El va anunța revenirea Fiului Său (cf. 1 Cor. 15:52)? Aceste trei fenomene se pot referi toate la același lucru, dar probabil că ele sunt trei anunțuri separate simultane ale revenirii lui Hristos. Deși curiozitatea legată de aceste trei aspecte ale Răpirii nu este satisfăcută pe deplin în acest pasaj, un lucru este singur: revenirea lui Hristos pentru sfinții Lui va fi anunțată din cer cu forță și dramatism.

1 Tesaloniceni 4:17-5:1

Apoi **cei morți în Hristos** vor fi înviați, adică credincioșii acestei dispensații vor fi înviați. Sfinții Vechiului Testament vor fi înviați, desigur, la sfârșitul Necazului cel Mare (Dan. 12:2), pentru că expresia „în Hristos” se referă exclusiv la sfinții din epoca Bisericii. Trupurile celor morți în Hristos **vor învia** înainte ca creștinii aflați în viață să fie răpiți la cer pentru a se întâlni cu Domnul în văzduh (1 Tes. 4:17).

Cum va învia Dumnezeu trupurile oamenilor care au fost îngropați cu sute de ani înainte? Care este situația trupurilor creștinilor care au murit arși și a căror cenușă a fost aruncată în vânt și a creștinilor care au murit pe mare? Învierea celor morți pune o mare problemă pentru credința multor oameni. Poate că acesta este motivul pentru care Pavel a subliniat faptul că această revelație a provenit de la Isus Hristos Însuși și că certitudinea învierii este la fel de sigură cum învierea lui Isus este un fapt istoric. Dumnezeu care a creat Universul din nimic, printr-un cuvânt este capabil să reasambleze trupurile tuturor sfinților Săi într-o clipă (1 Cor. 15:35-58).

4:17. În timp ce versetul anterior vorbește despre viitorul sfinților morți la revenirea lui Hristos, acesta se ocupă de ceea ce se va întâmpla credincioșilor aflați în viață (1 Cor. 15:51-52). După ce trupurile creștinilor morți vor fi fost înviate, **cei vii, care vor fi rămas** pentru puțin timp, **vor fi răpiți toți împreună cu ei, în nori, ca să întâmpinăm pe Domnul în văzduh.** Folosind din nou cuvântul **noi** („noi cei vii care vom rămâne”; cf. 1 Tes. 4:15), Pavel s-a inclus pe sine însuși în grupul celor vii; el credea că Hristos se va întoarce probabil în timpul vieții lui, sau cel puțin credea în această posibilitate. Învierea celor morți și ridicarea la cer a celor vii vor fi despărțite de un singur moment (1 Cor. 15:51-52). În latină cuvântul pentru „răpiți” este *rapturo*, din care provine termenul „Răpire”. Răpirea Bisericii este atunci când creștinii sunt ridicați la cer pentru a-L întâlni pe Hristos pe nori (cf. Fapte 1:9). Evenimentele descrise aici și în pasajul paralel, 1 Corinteni 15, diferă considerabil de cele care vor însoți revenirea lui Hristos pe pământ pentru a-Și instaura împărăția pământească (Apoc. 19:11-21). Această diferență dovedește deosebirea celor două evenimente, Răpirea și a doua venire a lui Hristos.

Trupurile înviate sau ridicate la cer a tuturor creștinilor vor fi unite cu Hristos și unele cu altele la Răpire. De atunci încolo și

pentru totdeauna ei vor fi cu Domnul. Domnul îi va duce pe credincioșii aflați în viață la locul pe care El îl pregătește pentru ei (Ioan 14:2-3). Dar locul în care vor fi creștinii nu era chiar atât de important pentru Pavel cât Persoana alături de care se vor afla. „Întregul conținut și toată valoarea cerului, toate binecuvântările vieții eterne, sunt reunite pentru Pavel într-un singur gând, cel al unirii cu Isus, Mântuitorul și Domnul Său” (Borhe-mann, citat de George G. Findlay, *The Epistles of Paul the Apostle to the Thessalonians*, Cambridge: University Press, 1904, p. 103).

4:18. Rezultatul logic și practic al acestei revelații este mângâierea și încurajarea. Pavel a aplicat aceste adevăruri escatologice vieții și i-a chemat pe cititorii săi: **mângâiați-vă (parakaleite; cf. 2:12; 3:2) deci, unii pe alții cu aceste cuvinte.** Adevărurile că cei credincioși care au murit vor fi înviați pentru a se alătura sfinților aflați în viață pentru a fi cu Domnul Isus când va reveni, că, de fapt, îi vor preceda pe cei vii din ziua aceea, că cei vii vor fi uniți cu ei și că ei toți vor fi cu Domnul pentru totdeauna, reprezintă un motiv mai mult decât suficient de bucurie. Pe lângă faptul că creștinii nu se întristează ca necredincioșii la moartea celor dragi, urmașii lui Hristos pot aștepta cu nerăbdare acea zi măreață. Aceasta este măreața speranță a Bisericii, să-L vadă pe Domnul ei și să fie unită cu El pentru totdeauna. Este lucrul pe care trebuie să-l aștepte fiecare credincios din această epocă. Este speranța fericită (Tit 2:13) pentru cei morți în Hristos, dar și pentru cei vii!

C. Vegherea personală (5:1-11)

Secțiunea precedentă (4:13-18) a prezentat o speranță plină de bucurie; această secțiune conține un avertisment serios. Tesalonicenii nu au auzit primul îndemn înainte (4:18); ei l-au auzit pe acesta.

1. ZIUA DOMNULUI (5:1-3)

Pavel a început să vorbească despre un nou aspect al apariției Domnului. Domeniul abordat s-a lărgit, trecând de la Răpire la perioada mai lungă a istoriei care va urma Răpirii, și anume Ziua Domnului. În aceste versete se subliniază faptul că momentul revenirii Domnului este imposibil de prevăzut.

5:1. Tonul afectuos al lui Pavel a continuat prin folosirea din nou a cuvântului **fraților**. Expresia **vremuri și soroace** se referă la timpurile (*chronōn*) și la evenimentele

(*kairōn*) care preced Ziua Domnului. Pavel nu avea **trebuință** să vorbească mai pe larg despre acest subiect, așa cum a procedat cu privire la Răpire, pentru că el i-a învățat deja despre Ziua Domnului.

5:2. Ziua Domnului este o perioadă viitoare în care Dumnezeu va acționa în problemele lumii mai direct și cu mai mult dramatism decât a făcut-o de la lucrarea pământească a Domnului Isus Hristos. Este o perioadă la care s-au referit mulți profeți din Vechiul Testament (ex., Is. 13:9-11; Ioel 2:28-32; Țef. 1:14-18; 3:14-15). Așa cum arată aceste versete și alte versete din Vechiul Testament, Ziua Domnului va însemna atât judecată cât și binecuvântare. Această perioadă va începe imediat după Răpirea Bisericii și se va încheia cu Mileniul. Această zi este o temă importantă a profeției care este prezentată cel mai bine în Apocalipsa 6-19.

Această perioadă a istoriei **va veni** ca o surpriză pentru cei care se vor afla pe pământ atunci, **ca un hoț** care vine la un om care doarme (cf. Mat. 24:43-44; Luca 12:39-40). Dar înțelesul ilustrației cu venirea hoțului **noaptea** nu trebuie forțat prea mult. Ideea este că această Zi va veni pe neașteptate, nu neapărat noaptea. Evident că în unele părți ale lumii va fi noapte, iar în altele zi.

5:3. Această Zi va începe atunci când starea lumii pare pașnică, fără a se întrevedea o calamitate. Această pace va fi rezultatul semnării legământului de șapte ani prezis în Daniel 9:27. Observați că Pavel nu s-a inclus pe sine și pe cititorii săi în grupul celor care vor vedea Ziua Domnului, așa cum a făcut-o atunci când a descris Răpirea (1 Tes. 4:15, 17). Persoana a treia plural la care se găsește verbul **vor zice** se referă în mod evident la cei rămași după Răpire, adică la necreștini. Ei vor aștepta ignoranți **pace și liniște**, dar, în loc de aceste lucruri, **o prăpădenie... va veni peste ei**. Această „prăpădenie“ (*olethros*; cf. 2 Tes. 1:9) nu este anihilare, ci întreprinderea păcii și a siguranței prin revărsarea mâniei lui Dumnezeu pe pământ în timpul Necazului cel Mare. Distrugerea va fi **neașteptată**. Ilustrația începerii durerilor nașterii sugerează atât un caracter subit imprevizibil cât și o mare lipsă de confort personal (cf. Mat. 24:8; Mar. 13:8). Mânia lui Dumnezeu care s-a acumulat de-a lungul timpului va izbucni deodată. Semnele venirii se pot discerne, chiar dacă momentul exact al izbucnirii ei nu poate fi prevăzut. Lumea nu va putea scăpa de mânia viitoare a lui Dumnezeu atunci când ea va izbucni în Ziua

Domnului, la fel cum **femeia însărcinată** nu poate scăpa de **durerile nașterii**. În greacă este folosită o expresie plină de forță (o dublă negație: *ou mē*) pentru a sublinia că fuga (*ekphygōsin*) va fi inutilă.

2. PREGĂTIREA NECESARĂ (5:4-11)

În această secțiune Pavel a aplicat doctrina Zilei Domnului cititorilor săi.

5:4. Cititorii săi nu erau „în întuneric“ în privința acestor lucruri; ei au fost învățați înainte. Dar Pavel s-a referit la mai multe lucruri aici. Cititorii săi nu se aflau în același grup cu cei care vor fi luați prin surprindere de **ziua aceea**. Sfera lor de viață nu era **în întuneric**, ci lumina (cf. Col. 1:13). Creștinii care au cunoștință nu trebuie să fie surprinși de „Ziua aceea“ a Domnului; li s-a spus că va veni. Nu îi va lua pe credincioși prin surprindere pentru că atunci vor fi deja cu Domnul (1 Tes 4:13-18).

5:5. Creștinii trăiesc într-o sferă diferită de sfera de viață a necreștinilor; diferența este ca între zi și noapte (cf. Ef. 5:8). Creștinii sunt **fii ai luminii**; ei sunt de asemenea **fii ai zilei**, adică sunt iluminați și trăiesc într-un domeniu caracterizat de lumină, căldură și creștere. Pavel s-a inclus și pe sine însuși (**Noi**) pentru a pregăti îndemnul care urmează, care va fi astfel mai real și primit mai ușor dacă este și Pavel inclus, decât dacă îndemnul ar fi fost adresat numai tesalonicenilor.

5:6. Îndemnul lui Pavel pentru cititorii săi a fost ca ei să se poarte conform luminii lor spirituale și să fie pregătiți pentru Ziua Domnului. El a prezentat acest îndemn ca o consecință logică a cuvintelor sale dinainte. Pe lângă faptul că acest mod de comportament este logic, era și o datorie necesară. Creștinii nu trebuie să fie indiferenți față de realitatea revenirii Domnului; ei trebuie să nu „doarmă“. Cuvântul pentru „dormim“ (*kathēudōmen*; cf. v. 10) diferă de cuvântul folosit de trei ori în 4:13-15 unde înseamnă moarte (*koimaō*). Aici el înseamnă letargie spirituală și indiferență. Aceasta este starea celor nemântuiți, **cellalți**. Creștinii, pe de altă parte, trebuie să vegheze și să aștepte treji revenirea Domnului (1 Cor. 1:7; Tit 2:13; Evr. 9:28; 2 Pet. 3:12), păstrându-și autocontrolul în lumina marilor evenimente care vor urma.

5:7. Necredincioșii nu sunt treji sau atenți la aceste realități spirituale. În schimb ei sunt adormiți și controlați de forțe din exteriorul lor, cum sunt cei care **se îmbată**, devenind incapabili să reacționeze așa cum ar

1 Tesaloniceni 5:8-11

trebui. Acestea sunt caracteristicile normale ale celor care trăiesc în sfera definită de cuvântul **noaptea**.

5:8. Conform atitudinii de veghere prezentate anterior, Pavel a folosit metafora unui soldat, una dintre ilustrațiile sale favorite pentru creștin (Rom. 13:12b; Ef. 6:10-18; 1 Tim. 6:12; 2 Tim. 2:3-4; 4:7a). El și-a întemeiat îndemnul pe poziția creștinului: pentru că ei sunt **fii ai zilei**, trebuie să trăiască conform acestui adevăr. Fiind în pragul unui eveniment care va însemna pentru unii transferarea instantanee, iar pentru alții distrugerea instantanee, creștinii trebuie să se înarmeze pentru aceste evenimente cu arma autocontrolului. **Platoșa** unui roman îl acoperea pe soldat de la gât până la mijloc și îi proteja aproape toate organele vitale (cf. Ef. 6:14). Acesta este efectul **credinței și al dragostei**. Credința în Dumnezeu protejează interiorul, și dragostea pentru oameni protejează exteriorul. Aceste două haruri nu pot fi separate; cel care crede în Dumnezeu îi va iubi pe ceilalți oameni (cf. 1 Tes. 1:3; 3:5). Aceste atitudini îi ajută pe creștini să rămână credincioși până la Răpire. În plus, **nădejdea mântuirii** le păzește mințile de atacurile îndreptate împotriva modului lor de a gândi. Mântuirea pe care o așteaptă este eliberarea de mânia viitoare când Domnul se va întoarce, lucrul care reiese din context. Nu este o dorință iluzorie că într-o zi poate că vor fi mântuiți pentru eternitate. Acest mod de a gândi este străin Noului Testament. Urmașii lui Hristos au o speranță sigură; ei nu sunt ca ceilalți care nu au speranță.

5:9. Fiindcă (*hoti*, „pentru că”) introduce alt motiv pentru care credincioșii trebuie să se pregătească. Intenția lui Dumnezeu pentru ei nu este să aibă parte de **mânie**, pedeapsa care va veni pe pământ în Ziua Domnului, ci să primească **mântuirea** care va fi a lor când Domnul va reveni pe nori. Mânia lui Dumnezeu s-a referit aici în mod evident la Necazul cel Mare; acest lucru se deduce din context. Eliberarea de sub mânia lui Dumnezeu este rezervată de El credincioșilor. Această mântuire temporală vine prin **Domnul... Isus Hristos**, la fel cum vine și mântuirea eternă.

5:10. Ce a vrut să spună Pavel prin cuvintele **fie că veghem, fie că dormim**? A vrut el să spună „fie că suntem vii, fie că suntem morți” sau „fie că suntem alerti, fie că suntem letargici din punct de vedere spiritual”? Se pare că el s-a referit la cel din urmă sens, pentru că el a folosit aceleași cuvinte pentru „veghe” (*grēgorōmen*) și pentru „dormim” (*katheudōmen*) ca și în versetul 6,

unde este evident că el s-a referit la aspectele spirituale ale vegherii sau ale letargiei. Dacă este așa atunci Pavel a spus că creștinii sunt siguri de viața lor **împreună cu El**, indiferent dacă veghează sau nu din punct de vedere spiritual. Viața lor împreună cu Hristos a fost scopul morții lui Hristos pentru ei. Ei vor scăpa de mânia lui Dumnezeu fie că veghează, fie că nu veghează (cf. 1:10). Acesta este un argument convingător al concepției pretribulaționiste despre Răpire.

Pavel a scris că Hristos **a murit**, nu că a fost omorât. Isus Hristos și-a dat viața; nimeni nu l-a luat-o (Ioan 10:18). Iar El a murit **pentru noi** (cf. 2 Cor. 5:21). Această afirmație simplă a naturii substitutive a morții lui Hristos nu avea nevoie de explicații suplimentare pentru tesaloniceni. Fără îndoială că Pavel a subliniat această doctrină centrală atunci când i-a învățat în persoană; este un adevăr fundamental.

5:11. Îndemnul practic prin care Pavel și-a încheiat această secțiune a provenit în mod natural din explicația dată. Cîțitorii săi au fost instruiți: **mângâiați-vă și întăriți-vă unii pe alții**. El însuși i-a mângâiat și i-a întărit prin această epistolă, dar acest lucru nu era suficient. Acest nou îndemn trebuie repetat și subliniat de mai multe ori. Trebuia adăugat corpului de adevăruri pe care ei le primiseră deja și, mângâindu-se unii pe alții în cadrul întrunirilor bisericii și a conversațiilor particulare despre adevărurile revelate, ei trebuia să includă și acest mare adevăr. Credincioșii nu au nevoie să audă tot timpul ceva nou, dar au nevoie să li se amintească lucrurile pe care le știau deja, pentru a nu le uita. Acest verset ne permite să înțelegem cum decurgeau întâlnirile Bisericii Primare. Ele includeau ocazia zidirii reciproce a credincioșilor. Încurajarea și zidirea mutuală sunt nevoi ale bisericii locale și astăzi. Încurajarea și zidirea cu privire la speranța lor în revenirea lui Hristos sunt cu atât mai necesare.

D. Viața bisericii (5:12-15)

În acest pasaj Pavel le-a amintit cititorilor săi despre responsabilitățile lor prezente ca oameni care cred în Hristos. El a trecut de la instrucțiunile cu privire la viitor la îndemnuri pentru prezent. Stilul lui criptic, aproape abrupt, a avut scopul de a-i aduce de la gândurile despre viitor la realitatea responsabilităților lor imediate. În primul rând el le-a dat instrucțiuni legate de relația lor cu liderii lor spirituali.

1. ATITUDINEA FAȚĂ DE CONDUCĂTORI (5:12-13)

Următoarele instrucțiuni sunt adresate grupului ca întreg, adică tuturor creștinilor din biserică.

5:12. Conducătorii bisericii sunt probabil bătrânii bisericii în contextul prezentării lor de către Pavel. Aceștia erau oameni care **se ostenesec** pentru a asigura grija pastorală a turmei, probabil în timpul lor liber, pentru că în Biserica Primară conducătorii locali ai bisericii aveau de cele mai multe ori servicii în afara bisericii. Acești conducători sunt prezentați în continuare prin expresia **care vă cârmuiesc în Domnul**. Ei aveau poziții de conducere spirituală în biserică și erau responsabili înaintea lui Dumnezeu pentru cei aflați în grija lor (cf. Evr. 13:17). Printre aceste responsabilități se numărau sfaturile, atunci când erau necesare. Deoarece Pavel a folosit pluralul **cei** când a vorbit despre conducători, acest lucru înseamnă că existau mai mulți conducători în biserica tesalonicenilor, la fel ca în alte biserici cărora le-a scris Pavel (cf. Fil. 1:1).

Pavel a dat trei îndemnuri bisericii cu privire la atitudinea corespunzătoare față de conducătorii lor. Primul îndemn a fost **să priviți bine** pe acești conducători. Acest termen (*eidenai*) înseamnă în mod normal „a ști”, dar aici el include aprecierea și respectarea conducătorilor și a lucrărilor lor.

5:13. Nevoia de a-i respecta pe conducători este subliniată în continuare în al doilea îndemn. Membrii bisericii trebuie să-i stimeze, să-i aprecieze și să-i respecte pe conducătorii lor, datorită lucrării lor. Expresia din greacă este puternică: **să-i prețuiți foarte mult** (*hēgeisthai autous hyperekperissōs*). Prețuirea lor trebuie să fie o atitudine continuă. Unii conducători ai bisericii nu meritau același respect personal ca alți conducători, dar Pavel i-a învățat că toți trebuie prețuiți, datorită naturii responsabilităților lor înaintea lui Dumnezeu. Acestor conducători li se datorează nu un respect mai mic, ci cel mai înalt respect, iar această prețuire trebuie să provină din **dragoste, din pricina lucrării lor**, chiar dacă nu din motive personale. Două motive pentru acest îndemn sunt natura lucrării lor și faptul că liderii bisericii fac mult bine altora.

Al treilea îndemn este: **trăiți în pace între voi**. Acest lucru rezultă din ascultarea de instrucțiunile anterioare: ideea de aici este menținerea, nu inițierea păcii. Condițiile necesare păcii existau deja în biserica

tesalonicenilor, iar ei ar trebui să le păstreze. Îndemnul este un imperativ. Multe disensiuni în bisericile moderne au drept cauză neascultarea de către membrii bisericii a acestor porunci.

2. RELAȚIILE ÎNTRE MEMBRI (5:14-15)

Toți membrii bisericii, împreună cu liderii bisericii, au responsabilitatea de a lucra unii pentru alții.

5:14. Toți creștinii au patru responsabilități permanente unul față de celălalt: (a) **cei ce trăiesc în neorânduială** trebuie să fie avertizați. Cei care își neglijează îndatoririle zilnice trebuie încurajați să treacă la fapte. (b) **Cei deznădăjduiți** (*oligopsychius*, lit., „care sunt slabi în suflet”) trebuie să fie încurajați. Acești oameni cu un psihic mai slab au tendința de a se descuraja și de a se întrista mai repede decât majoritatea oamenilor. Ei au nevoie de îmbărbătare, de încurajarea de a merge înainte și de un ajutor suplimentar de a trăi viața creștină. (Este interesant faptul că verbele din aceste două porunci [*parakaloumen* și *paramytheisthe*] fac parte din aceeași categorie ca și primele două participii din 2:12.) (c) **Cei slabi** au nevoie să fie **sprijiniți**. Acești oameni nu au învățat încă să se încreadă în Domnul atât de mult cât ar trebui pentru împlinirea nevoilor lor spirituale. Până când vor ajunge la această etapă a maturizării, ei au nevoie de sprijinul puternic al celorlalți credincioși. Bineînțeles, toți creștinii sunt slabi și au nevoie de puterea comuniunii creștine, dar cei slabi din punct de vedere spiritual au o nevoie și mai mare. A patra responsabilitate le rezumă pe cele trei anterioare: (d) **fiți răbdători cu toți**. Cu toate că aici este vorba în primul rând de răbdarea arătată altor creștini, această poruncă este generală, incluzându-i pe toți oamenii. Această capacitate de a-i ajuta pe alții care, în unele privințe, nu sunt la fel de tari, nu poate proveni decât din dragostea lui Dumnezeu produsă de către Duhul Sfânt (1 Cor. 13:4; Gal. 5:22).

5:15. Opusul răbdării este răzbunarea, orice formă ar îmbrăca ea. Răzbunarea nu este o alternativă pentru un creștin. Dacă răul care i se face este cauzat de o obligație impusă de un frate aflat în nevoie sau de o acțiune cu o motivație rea, cel nedreptățit nu are dreptul să răsplătească răul cu rău (cf. Mat. 5:38-48; Rom. 12:17-21; 1 Pet. 3:9). Reacția în această ocazie trebuie să fie manifestarea bunătații. De asemenea, nu este suficientă reținerea de la rău; creștinului i se cere să

1 Tesaloniceni 5:16-21

facă binele — **căutați totdeauna să faceți ce este bine**. Creștinii nu trebuie să facă acest lucru numai dacă li se oferă ocazia, ci trebuie să se străduiască să facă binele. Acest tip de reacție necesită efort și trebuie să fie permanent.

E. Trăirea sfântă (5:16-24)

Acest grup final de instrucțiuni conține îndemnuri generale pentru o viață sfântă.

1. TRĂIREA PERSONALĂ (5:16-18)

Aceste îndemnuri, care se ocupă de atitudini, sunt adresate credincioșilor individuali și se referă la viețile lor personale înaintea lui Dumnezeu.

5:16. Dumnezeu dorește ca oamenii Săi să se „bucure” și le dă motivele de a se bucura. Dar Pavel cunoștea bine natura umană și a știut că era nevoie de a li se aminti credincioșilor că trebuie să se bucure oricând (cf. Fil. 3:1; 4:4). Aceasta este o poruncă. Bucuria unui creștin nu provine din circumstanțe, ci din binecuvântările care sunt ale lui, datorită faptului că el este în Hristos. „Creștinul care rămâne într-o stare de tristețe și depresie încalcă de fapt o poruncă: într-un sens sau altul el nu s-a încrezut în totalitate în Dumnezeu, în puterea, providența și iertarea Lui” (A.J. Mason, „The Epistles of Paul the Apostle to the Thessalonians” în *Ellicott's Commentary on the Whole Bible*, vol. 8, p. 145). Aceste două cuvinte (*pantote chairete*) constituie cel mai scurt verset din Noul Testament grecesc.

5:17. Rugăciunea continuă nu este rugăciunea fără nici o întrerupere, ci rugăciunea care continuă oricând există ocazia potrivită. Adverbul tradus prin **neîncetat** (*adialeiptōs*, de asemenea în 1:3) este folosit în greacă pentru a desemna tusa seacă. Pavel a vorbit despre menținerea comuniunii permanente cu Dumnezeu atât de mult cât este posibil în mijlocul vieții zilnice în care momentele de concentrare sunt întrerupte deseori.

5:18. Cele două porunci anterioare au avut de-a face cu timpul de care dispune creștinul („întotdeauna” și „neîncetat”); această poruncă se referă la **toate lucrurile** prin care trece el. Creștinii trebuie să-I „mulțumească” lui Dumnezeu în toate ocaziile vieții. Faptul că Dumnezeu face ca toate lucrurile să lucreze împreună spre binele celor care Îl iubesc pe El (Rom. 8:28) este baza acestei rugăminți stăruitoare.

Aceste trei îndemnuri din versetele 16-18 nu reprezintă doar sfaturi bune, ci ele sunt

voia lui Dumnezeu pentru fiecare creștin. Ele nu reprezintă voia lui Dumnezeu în totalitatea ei, ci un segment clar și important al ei. Voia lui Dumnezeu înseamnă bucurie, rugăciune și mulțumire pentru cei care sunt **în Hristos Isus**.

2. TRĂIREA COLECTIVĂ (5:19-22)

În timp ce versetele precedente subliniază responsabilitatea individuală, acestea se referă la viața colectivă a credincioșilor. Urmează cinci porunci într-un ritm de staccato. Două porunci sunt negative (v. 19-20) și trei sunt pozitive (v. 21-22).

5:19. Biblia aseamănă în mod frecvent Duhul Sfânt cu o flacără (Is. 4:4; Mat. 3:11; Fapte 2:3-4). El încălzește inima, luminează mintea și dă putere spiritului oamenilor. Pavel a avertizat împotriva împiedicării acestei lucrări a Duhului. Focul Duhului poate fi diminuat sau chiar „stins” dacă există împotrivire față de El. Credincioșii se pot opune lucrării Duhului Sfânt. Acesta este lucrul împotriva căruia avertizează Pavel. Versetul următor poate arăta cum era Duhul în pericol de a fi stins de către tesaloniceni.

5:20. Este posibil ca în Biserica Primară, și mai ales în biserica tesalonicenilor, să fi existat tendința subestimării valorii profețiilor. Darul profeției era capacitatea de a primi și de a comunica revelațiile directe din partea lui Dumnezeu înainte de terminarea Noului Testament (1 Cor. 13:8). Uneori aceste revelații se refereau la evenimente viitoare (Fapte 11:28), dar deseori ele se ocupau de prezent (Fapte 13:2). Poate că oamenii care nu au primit revelații profetice îi învățau pe alții propriile lor concepții privitoare la revenirea lui Hristos, rezultatul fiind tendința de a evalua revelațiile profetice conform unor criterii superficiale (ex., elocvența vorbitorului) și nu conform autorității lor intrinsece.

Ca aplicație, creștinii nu trebuie să disprețuiască nici o revelație care a fost dată Bisericii, căreia i-a fost recunoscută autoritatea și care a fost păstrată în Scriptură de către Duhul Sfânt. Ispita de a așeza ideile oamenilor pe picior de egalitate cu Scriptura lui Dumnezeu este prezentă și astăzi.

5:21. În contextul acestui pericol creștinii trebuie să „cerceteze” ceea ce aud și citesc, comparând aceste lucruri cu Scriptura, pentru a determina dacă originea lor este divină. Acest lucru este dificil, dar este posibil pentru un credincios spiritual (1 Cor. 2:14). Fiecare creștin are responsabilitatea și capacitatea de a face acest lucru, cu toate că

unii au mai mult discernământ decât alții (cf. Fapte 17:11; 1 Ioan 4:1). Ceea ce este descoperit ca **bun** (i.e., în armonie cu ceea ce a fost dat de Duhul Sfânt în Cuvânt) trebuie reținut.

5:22. Pe de altă parte, trebuie respinse și evitate învățăturile false și modul fals de a trăi. Pe lângă faptul că profetiile false trebuie respinse, Pavel și-a lărgit sfera avertismen-tului, spunând că **orice se pare rău** trebuie evitat. Acest avertisment se referă și la toate lucrurile care par a fi rele. Cu toate acestea, „deși credincioșii trebuie să se abțină de la acțiuni care știu că sunt dăunătoare pentru alții, nu este întotdeauna posibil să evite lucrurile care, unui mod îngust și nebunesc de a gândi, îi par a fi rele“ (Hiebert, *The Thessalonians Epistles*, p. 249).

3. PUTEREA DIVINĂ (5:23-24)

Deoarece cerințele acestea sunt grele, Pavel și-a exprimat dorința pioasă că Dumnezeu să le dea puterea cititorilor de a le îndeplini.

5:23. Pentru a-și încuraja cititorii, Pavel a scos în evidență capacitatea lui Dumnezeu de a produce pacea. Biserica din Tesalonic a experimentat pacea prin predicarea evangheliei, iar când Pavel a scris această epistolă tesalonicenii se bucurau de pace între ei. **Dumnezeul** care le-a dat „pace“ va fi și în viitor sursa adecvată de pace, așa cum a fost în trecut. Pavel s-a rugat ca Dumnezeu să-i **sfințească** (să-i pună deoparte) în toate domeniile vieților lor. Pavel nu a vrut să spună că ei vor atinge sfințenia completă înainte de a ajunge în cer; acest lucru este imposibil. De asemenea, el s-a rugat pentru cititorii lui astfel ca ființele lor **să fie păzite întregi** (*amemptōs*, i.e., fără nici un temei legitim de acuzație; cf. 2:10) în vederea și până la **venirea** (*parousia*) **Domnului... Isus Hristos**.

Cu toate că Pavel a vorbit despre creștin folosind cuvintele **duhul... sufletul... și trupul**, în alte părți omul este prezentat doar cu două părți: trup și duh (Iac. 2:26; 2 Cor. 7:1) sau trup și suflet (Mat. 10:28). De asemenea, se spune despre om că are inimă, minte, conștiință și alte părți. În loc de a susține că omul are doar trei părți, Pavel a folosit acești trei termeni pentru a identifica diferitele aspecte ale personalității pe care a dorit să le sublinieze. **Duhul** este partea cea mai înaltă și unică a omului, care îi dă capacitatea de a comunica cu Dumnezeu. **Sufletul** este partea omului care îl face conștient de sine; este sediul personalității sale. **Trupul**, desigur, este partea fizică prin care persoana interioară se

exprimă și prin care este recunoscută. Pavel a spus deci că dorința lor era ca tesalonicenii să fie păstrați fără vină de către Dumnezeu în relația lor cu El în viețile lor personale interioare și în contactele lor sociale cu alți oameni.

5:24. Același Dumnezeu care îl cheamă pe un creștin va face acest lucru prin Duhul Sfânt care locuiește în el. Dumnezeu este **credincios** în a duce la îndeplinire lucrarea pe care a început-o în credincioși (Fil. 1:6). Dumnezeu nu mântuiește un om prin har pentru ca apoi să-l lase pe creștin să crească spiritual singur prin faptele lui (Gal. 3:3). Așa cum Dumnezeu îi cheamă și îi justifică prin har pe oameni, El îi sfințește tot prin har.

IV. Încheiere (5:25-28)

Această încheiere se aseamănă cu un post-scriptum al unei scrisori. Ea conține încă trei îndemnuri și o binecuvântare.

A. Apeluri personale (5:25-27)

Spre deosebire de cele mai multe dintre epistolele sale, secțiunea care încheie epistola nu afirmă că a fost scrisă de el sau de un asistent.

5:25. Este pentru prima oară în epistolă când adresarea **fraților** (folosită de 15 ori în 1 Tes.; vezi comentariile de la 1:4) apare la începutul propoziției în original. Locul îi subliniază importanța. Forța timpului prezent de aici este scoasă în evidență de sensul expresiei: „continuați să vă rugați.“ Apelul lui Pavel pentru rugăciune era adresat celor pe care Pavel îi considera frați. Fără îndoială că multe dintre succesele sale misionare au fost atribuite rugăciunilor tesalonicenilor și a altor credincioși. Pavel a înțeles atât incapacitatea sa proprie cât și capacitatea lui Dumnezeu de a-i da succes în lucrare (cf. 2 Cor. 3:5). El a cerut credincioșilor să se roage și pentru tovarășii săi de lucrare, nu numai pentru el.

5:26. În civilizația lui Pavel, la fel ca în multe civilizații de astăzi, era obișnuit să fie salutați prietenii cu **o sărutare**. Bărbații îi salutau pe alți bărbați în acest mod și femeile le salutau la fel pe alte femei. Acest sărut comunica afecțiune personală, nu dragostea dintre bărbat și femeie. Dând acest îndemn, Pavel a încurajat o expresie exterioară a adevăratei dragoste creștine. Sărutarea trebuia să fie **sfântă**, nu pasională sau firească. În civilizația apuseană de astăzi o alternativă acceptabilă ar fi o îmbrățișare, o mângâiere

1 Tesaloniceni 5:27-28

pe spate sau o strângere de mână. J.B. Phillips a parafrizat acest verset în limba engleză a secolului XX: „Dați o strângere de mână tuturor fraților.”

5:27. Îndemnul final este foarte fierbinte: **epistola aceasta să fie citită tuturor fraților**, probabil întregii bisericii din Tesalonic. Folosirea normală a cuvântului grecesc tradus „citită” (*anagnōsthēnai*) înseamnă că epistola trebuia citită cu voce tare. Cuvintele lui Pavel sunt pline de o forță surprinzătoare. El și-a așezat cititorii sub forța unui legământ (*enorkizō hymas, vă rog fierbinte*) pentru a face acest lucru. Dumnezeu îi va disciplina dacă ei nu vor asculta. Existau probleme în biserică pe care Pavel a dorit să le abordeze prin citirea epistolei în fața întregii biserici? Sau și-a dat seama că această epistolă a fost scrisă sub inspirația divină și de aceea avea valoare spirituală? Poate că ambele motive sunt reale.

B. Binecuvântare (5:28)

5:28. Pavel s-a referit la harul lui Dumnezeu în toate binecuvântările din epistolele sale. **Harul** lui Dumnezeu constituia motivul marii încântări a lui Pavel (cf. 1:1). El a spus că harul îi aparținea **Domnului nostru Isus Hristos**. În El creștinii au totul. Evident, harul lui Dumnezeu este întotdeauna **cu** toți copiii Lui, dar preocuparea lui Pavel era ca toți cititorii săi să experimenteze și să bucure de acest har. Tot ceea ce are omul are în Hristos și datorită harului Său.

BIBLIOGRAFIE

Barclay, William. *The Letters to the Philippians, Colossians and Thessalonians*. The Daily Study Bible. Edinburgh: Saint Andrews, 1959.

John, Calvin. *The Epistles of Paul the Apostle to the Romans and to the Thessalonians*. Tradus de Ross MacKenzie. Grand Rapids: Wm. B. Eerdmans Publishing Co., 1961.

Ellicott, Charles J. *A Critical and Grammatical Commentary on St. Paul's to the Thessalonians*. Andover: Warren F. Draper, 1964. Retipărire. Grand Rapids: Zondervan Publishing House, 1971.

Frame, James Everett. *A Critical and Exegetical Commentary on the Epistles of*

St. Paul to the Thessalonians. The International Critical Commentary. Edinburgh: T. & T. Clark, 1912.

Hendriksen, William. *Exposition of I and II Thessalonians*. New Testament Commentary. Grand Rapids: Baker Book House, 1955.

Hiebert, D. Edmond. *The Thessalonian Epistles*. Chicago: Moody Press, 1971.

Hogg, C.F. și Vine, W.E. *The Epistles of Paul the Apostle to the Thessalonians*. Retipărire. Grand Rapids: Kregel Publications, 1959.

Lensky, R.C.H. *The Interpretation of St. Paul's Epistles to the Colossians, to the Thessalonians, to Timothy, to Titus and to Philemon*. 1937. Retipărire. Minneapolis: Augsburg Publishing House, 1961.

Lightfoot, J.B. *Notes on the Epistles of St. Paul*. Retipărire. Grand Rapids: Zondervan Publishing House, 1957.

Mason, A.J. „The Epistle of Paul the Apostle to the Thessalonians.” *În Ellicott's Commentary on the Whole Bible*, vol. 8. Retipărire. Grand Rapids: Zondervan Publishing House, n.d.

Milligan, George. *St. Paul's Epistles to the Thessalonians*. Retipărire. Grand Rapids: Wm. B. Eerdmans Publishing Co., 1952.

Morris, Leon. *The Epistles of Paul to the Thessalonians*. The Tyndale New Testament Commentaries. Grand Rapids: Wm. B. Eerdmans Publishing Co., 1957.

_____. *The First and Second Epistles to the Thessalonians*. The New International Commentary on the New Testament. Grand Rapids: Wm. B. Eerdmans Publishing Co., 1959.

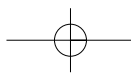
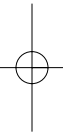
Ryrie, Charles Caldwell. *First and Second Thessalonians*. Everyman's Bible Commentary. Chicago: Moody Press, 1968.

Thomas, Robert L. „1 Thessalonians” și „2 Thessalonians”. În *The Expositor's Bible Commentary*, vol. 11. Grand Rapids: Zondervan Publishing House, 1978.

1 Thesaloniceni

Walvoord, John F. *The Thessalonian Epistles*. Grand Rapids: Zondervan Publishing House, 1958.

Wiersbe, Warren W. *Be Ready: A Practical Study of 1 and 2 Thessalonians*. Wheaton, Ill.: SP Publications, Victor Books, 1979.

2 TESALONICENI

Thomas L. Constable

INTRODUCERE

Autorul epistolei. Această epistolă afirmă că a fost scrisă de Pavel, care a scris și 1 Tesaloniceni sub inspirația Duhului Sfânt (cf. 1 Tes. 1:1). Nu există indicii în scrierile părinților Bisericii Primare, care au trăit în timpul și după viața lui Pavel, că autenticitatea acestei epistole ar fi pusă la îndoială. De fapt mai mulți părinți ai Bisericii au menționat paternitatea paulină a acestei epistole în scrierile lor. Abia la începutul secolului XIX au fost ridicate semne de întrebare în legătură cu identitatea autorului acestei epistole. Ele au provenit de la criticii raionaliști care au refuzat să accepte afirmația Bibliei despre inspirația ei divină. Dar întrebările criticilor nu au avut efect devastator pentru că autenticitatea acestei cărți și a altor cărți din Noul Testament a fost demonstrabilă de-a lungul secolelor.

Locul scrierii. Aproape toți cercetătorii conservatori cred că 2 Tesaloniceni a fost scrisă din Corint. Baza acestei concluzii este că Pavel, Sila și Timotei se aflau în Corint (Fapte 18:5). Ei nu sunt menționați împreună în Biblie după această perioadă, cu toate că ei ar fi putut rămâne împreună. Deoarece 1 Tesaloniceni a fost scrisă din Corint (vezi *Introducere* la 1 Tes.) și pentru că subiectele tratate în a doua epistolă par să provină din situații la care se face referire în prima epistolă și care reflectă o situație foarte asemănătoare în biserica din Tesalonic, Corint pare a fi locul cel mai logic al scrierii epistolei.

Data scrierii. Datorită motivelor menționate mai înainte, se pare că 2 Tesaloniceni a fost scrisă la destul de puțin timp după 1 Tesaloniceni, poate că nu mai târziu de 12 luni. Acest lucru înseamnă că data compunerii ei a fost la începutul anilor 50, dată care face ca epistola să fie a treia dintre scrierile canonice ale lui Pavel (presupunând că Galateni a fost prima).

Ocazia și scopul scrierii. Epistola oferă dovezi că Pavel auzise nu cu mult timp în urmă vești despre starea bisericii. Probabil că aceste informații i-au parvenit prin mesagerul care a dus 1 Tesaloniceni și care apoi s-a întors în Corint. Poate că alți oameni care aveau vești despre biserică i-au informat pe cei trei misionari (Pavel, Sila și Timotei). Unele dintre vești erau bune: tesalonicenii au continuat să crească și să-l rămână fideli lui Hristos în ciuda persecuției. Dar unele vești erau rele: în biserică au pătruns învățături false despre Ziua Domnului care i-au derutat pe unii membri, determinându-i să-și părăsească locurile de muncă în așteptarea venirii Domnului.

În lumina acestor vești, Pavel s-a văzut constrâns să scrie această epistolă. El i-a lăudat pe copiii săi în credință pentru creșterea lor, a corectat eroarea doctrinară despre Ziua Domnului și i-a avertizat de consecințele ei.

STRUCTURA

- I. Salutări (1:1-2)
- II. Laude pentru progresul din trecut (1:3-12)
  - A. Mulțumire pentru creștere (1:3-4)
  - B. Încurajarea perseverenței (1:5-10)
  - C. Rugăciune pentru succes (1:11-12)
- III. Corectarea erorii din prezent (2:1-12)
  - A. Începutul Zilei Domnului (2:1-5)
  - B. Taina fărădelegii (2:6-12)
- IV. Mulțumire și rugăciune (2:13-17)
  - A. Mulțumire pentru chemare (2:13-15)
  - B. Rugăciune pentru putere (2:16-17)
- V. Îndemnuri pentru creșterea din viitor (3:1-15)
  - A. Rugăciune pentru apostoli (3:1-2)
  - B. Încrederea apostolilor (3:3-5)
  - C. Tratarea neorânduiei (3:6-10)
  - D. Porunci pentru leneși (3:11-13)
  - E. Disciplinarea celor neascultători (3:14-15)
- V. Încheiere (3:16-18)

2 Tesaloniceni 1:1-3

COMENTARIU

I. Salutări (1:1-2)

1:1. Această epistolă începe prin numirea celor trei bărbați menționați în 1 Tesaloniceni 1:1. La fel ca în 1 Tesaloniceni, **Pavel** a fost autorul (condus de inspirația Duhului Sfânt) pentru că el a vorbit despre sine însuși la singular (2 Tes. 2:5; 3:17). Dar **Silvan și Timotei** i s-au alăturat în trimiterea epistolei (Pavel a folosit frecvent persoana întâia plural: 1:3-4, 11-12, etc.). Mai multe date despre acești trei oameni se găsesc la comentariile de la 1 Tesaloniceni 1:1.

Aceeași adunare de creștini a primit ambele epistole. **Biserica** este prezentată ca fiind în **Dumnezeu, Tatăl nostru, și în Domnul Isus Hristos**. La fel ca în multe pasaje din epistolele Noului Testament, Isus Hristos este așezat la același nivel cu Dumnezeu Tatăl. Dumnezeu este Tatăl fiecărui creștin în mod individual, o revelație făcută mai întâi de Isus Hristos (Mat. 6:9). O biserică este o adunare de oameni care sunt în Hristos prin credința în moartea Lui ispășitoare și, din acest motiv, sunt copiii lui Dumnezeu.

1:2. Acest verset conține salutarea; verbul „să fie” este implicit. Pavel le-a amintit cititorilor săi că ei au primit **har și pace** de la Dumnezeu, și el a dorit ca ei să experimenteze pe deplin aceste binecuvântări. „Harul” se referă la „bogațiile lui Dumnezeu datorită lui Hristos”; este favoarea nemeritată pe care El o acordă tuturor celor care acceptă lucrarea substitutivă a lui Isus Hristos de pe cruce, pentru ei, prin credință. Dumnezeu dă omului lucrurile opuse celor pe care le merită: binecuvântări în loc de judecată. Acesta este harul lui Dumnezeu. „Pacea” este încheierea ostilității ca rezultat al morții lui Hristos; Dumnezeu și oamenii pot fi împăcați, pentru că datorita păcatului uman a fost plătită de Hristos. Creștinii au pace cu Dumnezeu *prin* moartea lui Hristos. Ei au mai experimentat și *pacea lui* Dumnezeu ca rezultat al lucrării lui Hristos.

Creștinii pot avea pace chiar și în mijlocul încercărilor și al persecuției. Aceasta a fost dorința lui Pavel pentru tesaloniceni. Atât harul cât și pacea sunt darurile lui Dumnezeu care au ajuns la credincioși prin Domnul Isus Hristos.

În ambele epistole către tesaloniceni Pavel a folosit salutarea „Har și pace”, aici (în 2 Tes.) adăugând cuvintele **de la Dumnezeu, Tatăl nostru, și de la Domnul Isus**

Hristos! (În COR aceste cuvinte apar și în 1 Tes., spre deosebire de NIV — n.tr.)

II. Laude pentru progresul din trecut (1:3-12)

Această secțiune trece foarte lin de la un subiect la altul, stilul lui Pavel fiind unul natural de conversație. Pavel a început prin a-I mulțumi lui Dumnezeu pentru creșterea spirituală a tesalonicenilor. Acest lucru l-a determinat să-i încurajeze să persevereze în statornicia lor. El a explicat că el și tovarășii lui în scrierea epistolei se rugau pentru succesul lor spiritual.

A. Mulțumire pentru creștere (1:3-4)

Caracterul, motivele și consecințele mulțumirii apostolului sunt prezentate în aceste versete.

1:3. Pavel și tovarășii săi misionari care au fost în Tesalonic aveau multe motive să-I „mulțumească” **lui Dumnezeu** pentru biserica aceasta, și mulțumirile lor erau permanente (cf. 1 Tes. 1:2). Era drept pentru ei să-I dea mulțumiri lui Dumnezeu pentru că acești credincioși constituiau motivul mulțumirii lor. De fapt Pavel se simțea obligat să-I mulțumească lui Dumnezeu ca și cum avea o datorie pe care era bucuros să o plătească. **Credința** lor a continuat să crească (*hyperauxanei*, „a crește foarte mult”; *auxanō* este folosit în Evanghelii în legătură cu creșterea plantelor și a copiilor mici, iar în epistole în legătură cu creșterea spirituală [ex., Ef. 4:15; Col. 1:6, 10], dar în NT *hyperauxanei* este folosit numai aici). Credința creștinilor trebuie să meargă **creșcând** în viațile lor; ei trebuie să se încreadă mai mult în Dumnezeu și în mai multe domenii pe măsură ce trec tot mai mulți ani de când sunt în Hristos. Credința în Dumnezeu nu este un lucru static. Deoarece este încrederea într-o Persoană, credința fie crește, fie descrește. O credință care se mărește arată că acel creștin continuă să crească.

Pe lângă dezvoltarea relației tesalonicenilor cu Dumnezeu și relația lor cu alți oameni s-a dezvoltat. Credința autentică în Dumnezeu este întotdeauna însoțită de dragoste pentru alții (Iac. 2:14-17). Credința este rădăcina; dragostea este roada. **Dragostea** tesalonicenilor **față de ceilalți** se „mărea” (*pleonaxeî*). În 1 Tesaloniceni 3:12 Pavel și-a exprimat preocuparea ca dragostea lor să „crească” (*pleonasai*) iar acum, fericit, el a spus că ea *crește*. Atât credința cât și dragostea aveau o creștere mai mare decât cea

normală, asemănătoare creșterii plantelor fertilizate. Biserica tesalonicenilor era deosebită.

1:4. Datorită acestei creșteri formidabile, apostolii vorbeau deseori cu mândrie justificată altor oameni din **bisericele lui Dumnezeu** despre biserica tesalonicenilor care era un model ce trebuia imitat. În mod concret, **statornicia** (*hypomonēs*; cf. 1 Tes. 1:3; 2 Tes. 3:5) lor în mijlocul persecuțiilor era remarcabilă. Tesalonicenii nu au reacționat în fața situațiilor neplăcute așa cum fac mulți creștini, fugind din situațiile neplăcute. În schimb, ei au considerat circumstanțele lor drept voia lui Dumnezeu și erau hotărâți să facă față presiunilor. Iar atitudinea lor a fost să nu se bazeze pe puterea lor pentru a face față dificultăților. Ei aveau **credința** în Dumnezeu; căutau la El harul suficient de a suporta și a accepta circumstanțele drept condiții pe care El le-a permis pentru gloria Lui. Ei suportau cu răbdare **toate prigonirile** (*diōgmois*) dușmanilor evangheliei, care le erau ostili (cf. 1 Tes. 3:3-4). **Necazurile** (*thlipseis*, „apăsări, necazuri”; cf. 2 Tes. 1:6-7) prin care treceau erau situații dure-roase provocate de cunoștințele lor, atât evrei cât și neevrei (cf. 1 Tes. 1:6; 2:14; Fapte 17:5-9). Persecuțiile și necazurile erau numeroase. În pofida tuturor acestora, tesalonicenii continuau să rămână tari și stabili în credința lor.

B. Încurajarea perseverenței (1:5-10)

Pavel a continuat să hrănească sufletele acestor sfinți asediați din toate părțile, astfel încât ei să poată suporta presiunile ispitelor.

1:5. Experiențele prezente ale tesalonicenilor, a spus Pavel cu scopul de a-i încuraja, ilustreau **dreapta judecată** a lui Dumnezeu, adică faptul că Dumnezeu este drept.

Când Dumnezeu îi va judeca pe tesaloniceni ei vor fi declarați **vrednici** de Împărăția lui Dumnezeu. Răbdarea în necazuri nu îl face pe om vrednic de cer; cerul nu este câștigat prin suferință. Dar răbdarea în necazuri **demonstrează** vrednicia omului. Un creștin este făcut vrednic de harul lui Dumnezeu pe care el îl primește ca un dar prin credință în Isus Hristos. Necazurile lui arată ceea ce există deja, deoarece caracterul care se formează prin focul încercării este dăruit de Dumnezeu, care primește toată gloria. Harul lui Dumnezeu care îi dă creștinului puterea de a rezista focurilor experienței umane, care îi distrug pe necreștini, este singurul temei pe baza căruia creștinul poate

cere să fie considerat vrednic de Împărăția lui Dumnezeu. **Împărăția lui Dumnezeu** se referă la domnia lui Dumnezeu asupra tuturor, de care creștinii se bucură în calitate de copii ai Săi.

Scopul suferințelor tesalonicenilor a fost să aducă glorie lui Dumnezeu prin manifestarea harului Său prin modul în care ei au rezistat în încercările lor. Faptul că au „suferit” a demonstrat că ei erau considerați vrednici de Împărăția lui Dumnezeu. Într-un alt sens ei sufereau ca soldați ai lui Hristos.

1:6. Pavel a explicat cum suferințele tesalonicenilor au demonstrat dreptatea lui Dumnezeu. Mai întâi el a afirmat marea adevăr susținut de la Geneza până la Apocalipsa: **Dumnezeu... este drept**. Dumnezeu va aplica dreptatea în mod echilibrat. El va da **întristare** (*thlipsin*; cf. v. 4) **celor ce îi întristează** (*thlibousin*) pe tesaloniceni (cf. Gal. 6:7).

1:7. Pe de altă parte Dumnezeu va da alinare celor ce au suferit tensiunile necazurilor, fiind persecutați în mod nedrept (lit., „întristați, apăsați”, *thlibomenois*; cf. v. 4, 6) de dușmanii lor. Tesalonicenii, apostolii și toți ceilalți creștini care au parte de aceste persecuții pot aștepta dreptatea lui Dumnezeu. Prin **odihnă** (*anesin*; „relaxare, odihnă”; folosit numai de cinci ori în NT: aici și în Fapte 24:23; 2 Cor. 2:13; 7:5; 8:13) se descrie starea care va exista la revelarea lui Isus Hristos. Pavel a folosit imaginea unui vâl care este ridicat de pe fața lui Isus Hristos; El va fi „descoperit” **într-o flacără de foc** (aceste cuvinte apar în v. 7 în NIV — n.tr. — cf. Ex. 3:2; 19:18; 24:17; Ps. 18:12; Is. 30:27-30; 66:15; Dan. 7:9-10). Acesta este „Domnul” **Isus din cer**. Atunci El își va exercita puterea; persecutorii creștinilor o fac acum. Isus va fi însoțit la venirea Lui de **îngerii puterii Lui**; slujitorii Lui cerești vor fi cu El pentru a-I duce la îndeplinire ordinele. Dacă Răpirea ar fi avut loc în timpul vieții lui Pavel, dușmanii credincioșilor tesaloniceni ar fi fost judecați la scurt timp (după șapte ani), la a doua venire a lui Hristos.

1:8. Atunci Domnul Isus Hristos va veni să **pedepsească** două clase de oameni: cei care îl ignoră pe **Dumnezeu** (Rom. 1:18-32) și **cei ce nu ascultă de Evanghelia Domnului nostru Isus Hristos** (cf. Ioan 3:36). Vinovăția celor din ultimul grup este mai mare pentru că au avut privilegii mai mari. Judecata lui Dumnezeu este perfect dreaptă. Respingerea voită a revelației lui Dumnezeu înseamnă disprețuirea Lui.

2 Tesaloniceni 1:9-12

1:9. Distrugerea care îi va ajunge pe oamenii din ambele grupuri este prezentată în acest verset. Expresia **ei vor avea ca pedeapsă** înseamnă literal „ei vor plăti o pedeapsă“ (*dikēn tisousin*). Din cauza respingerii harului lui Dumnezeu ei vor suferi o **pierzare veșnică** (*olethron aiōnion*). Aceasta „este cea mai clară afirmație din Epistolele sfântului Pavel despre eternitatea pedepsei viitoare“ (Edward Headland și Henry B. Swete, *The Epistle to the Thessalonians*, Londra: Hatchard, 1863, p. 137). Pedepsirea celor răi nu va fi temporară și nu va fi o anihilare, ci va continua în eternitate, iar cei pedepsiți vor fi conștienți. Este moartea eternă în contrast cu viața eternă (Mat. 25:46). Natura „pierzării“ este prezentată în următoarea expresie.

Separarea **de la fața Domnului** este esența pedepsei eterne. Pe de altă parte, cerul va fi cer datorită prezenței feței Domnului. Speranța unui creștin este să-L vadă pe Domnul și să fie alături de El; judecata necredincioșilor constă în inaccesibilitatea eternă a Ființei Lui (cf. Rom. 1:18; 2:5-9; 6:21; Fil. 3:19; 1 Tes. 1:10; 4:17).

Slava puterii Lui se referă la splendoarea vizibilă a prezenței Domnului. Puterea Domnului va fi manifestată într-un mod maiestuos (cf. Apo. 19:11-16). Necredincioșilor le va fi interzis accesul la prezența și la puterea Domnului.

1:10. Această judecată va avea loc când **va veni** Domnul pe pământ și va fi **proslăvit** prin viețile credincioșilor pe care i-a transformat din păcătoși în sfinți. Nu este vorba de Răpire (1 Tes. 4:13-18; Ioan 14:2-3), pentru că Răpirea nu este însoțită de nici o judecată. În schimb, este revelarea lui Isus Hristos în putere și mare glorie (Ps. 2:1-9; Mat. 25:31), atunci când El își va instaura împărăția pământească (Apo. 19:11-20:4). La revenirea Sa, El va distruge armatele de la Armaghedon adunate împotriva Lui (Apo. 16:12-16; 19:19-21) și apoi îi va judeca pe evreii aflați în viață (Ez. 20:33-38) și pe neevreii aflați în viață (Mat. 24:31-46). Aceste judecăți sunt cele prezentate aici (2 Tes. 1:9).

Data exactă a revenirii Sale nu este menționată, desigur, dar va fi o zi a judecății pentru cei pierduți și o zi a gloriei și a splendorii pentru credincioși. Hristos va fi „proslăvit în“ nu prin sfinții Lui, adică, gloria Lui va fi reflectată în ei. Creștinii vor fi uimiți pentru că vor admira ceea ce El a făcut în ei. Toți credincioșii vor fi uimiți, nu numai cei care se vor afla în viață pe pământ atunci și

cei care vor învia la revenirea lui Hristos, ci și cei care se vor întoarce pe pământ împreună cu El, cei care au fost răpiți ca să fie cu El la Răpire.

Acest grup, a arătat Pavel, îi va include și pe credincioșii tesaloniceni cărora le-a scris această epistolă. Deoarece ei au **crezut mărturisirea** lui Pavel, ei se vor bucura de aceea zi măreață. O astfel de speranță ar trebui să-l întărească pe orice credincios care poate că se clatină sub presiunea persecuției necredincioșilor (v. 4). Fără îndoială că această scurtă privire în viitor i-a încurajat pe cititorii lui Pavel și trebuie să-i încurajeze și pe credincioșii de astăzi atunci când trec prin încercări.

C. Rugăciune pentru succes (1:11-12)

Revelația anterioară l-a determinat pe Pavel să se roage pentru frații și surorile din Tesalonic, pentru ca ei să trăiască vieți conforme chemării și destinului lor.

1:11. Pavel și tovarășii lui aveau obiceiul să se roage pentru tesaloniceni. Bunăstarea lor spirituală era întotdeauna în inima apostolilor.

Ei se rugau pentru ca **Dumnezeul nostru** (al apostolilor și al tesalonicenilor) să-i socotească sau să-i declare pe cititori **vrednici de chemarea** pe care au primit-o, de a veni la Dumnezeu prin credința în Isus Hristos (cf. Rom. 8:30; Ef. 4:1; 1 Tes. 4:7). Întotdeauna Pavel și-a întemeiat apelurile lui pentru credincioși ca să ducă vieți conforme destinului lor în lucrarea lui Dumnezeu pentru ei. Creștinii nu trăiesc într-un mod vrednic pentru ca să obțină mântuirea, ci pentru că au primit mântuirea.

A doua cerere a fost ca Dumnezeu să împlinească **orice dorință de bunătate** a lor de a-L glorifica pe Dumnezeu și **orice lucrare izvorâtă din credință** în Dumnezeu. Ambele motive și acțiuni își au originea în Dumnezeu (Fil. 2:13); de aceea sunt realizate printr-o **putere** care vine de la Dumnezeu.

1:12. Scopul principal al acestei rugăciuni este glorificarea lui Dumnezeu. În mod concret, dorința lui Pavel era ca gloria lui Dumnezeu să fie manifestată în și prin tesaloniceni, atât imediat (v. 12) cât și la revelarea lui Isus Hristos (v. 10). Când se va întâmpla acest lucru, vasele care manifestă gloria lui Dumnezeu vor și ele „proslăvite“, datorită asocierii cu El. În Biblie **Numele** reprezintă persoana numită, caracterul, comportarea, reputația și toate celelalte lucruri legate de ea. Rugându-se astfel, Pavel a cerut ca Dumnezeu să-L glorifice pe deplin pe Isus

Hristos în acești sfinți. Acest lucru este conform **cu harul** lui Dumnezeu și provine din el, personalizat din nou prin expresia **Dumnezeului nostru** și asociat cu Domnul **Isus Hristos**, egalul Lui (cf. v. 1; 1 Tes. 1:1). Răspunsurile la rugăciuni depind și sunt datorate harului lui Dumnezeu. Aceste cereri grandioase nu pot fi îndeplinite decât de harul lui Dumnezeu.

III. Corectarea erorii din prezent (2:1-12)

Această secțiune conține adevăruri care nu se găsesc în nici o altă parte a Bibliei. Ea reprezintă cheia înțelegerii evenimentelor viitoare și centrul acestei epistole. Pavel s-a ocupat de eroarea doctrinară referitoare la escatologie (lucrurile de pe urmă) care s-a strecurat în biserica tesalonicenilor. În capitolul 2 el a vorbit despre eroarea teologică, iar în capitolul 3 despre problemele practice din biserică, care își au originea în această eroare.

A. Începutul Zilei Domnului (2:1-5)

Pavel i-a învățat pe tesaloniceni din Vechiul Testament despre Ziua Domnului atunci când le-a predicat în Tesalonic. Ziua Domnului este perioada din istorie menționată repetat în Vechiul Testament în timpul căreia Dumnezeu va judeca și va binecuvânta popoarele pământului într-un mod mai direct, mai spectaculos și mai drastic decât în oricare altă perioadă istorică anterioară (cf. Is. 13:6, 9; Țef. 1:14-16). Din alte revelații ale Noului Testament despre această perioadă se poate trage concluzia că ea va începe după Răpirea Bisericii și va include Necazul cel Mare și Mileniul.

În prima sa scrisoare către tesaloniceni Pavel i-a învățat că Ziua Domnului va veni ca un hoț noaptea (1 Tes. 5:2). Această învățătură a ridicat multe întrebări în mintea cititorilor. Probabil că unii au crezut că Ziua Domnului venise deja. În fond, persecuțiile prin care treceau păreau a fi lucrurile prezise de profeți atunci când au scris despre marile necazuri care vor veni peste poporul lui Dumnezeu și peste lume în Ziua Domnului. Tesalonicenii mai primiseră învățături și din partea altor învățători care le-au spus că treceau într-adevăr prin judecățile Zilei Domnului, adică prin Necazul cel Mare. Dar dacă așa ar fi stat lucrurile, cum ar fi fost adevărată învățătura anterioară a lui Pavel, care le-a spus că ei vor răpiți și vor scăpa de mânia lui

Dumnezeu care se va manifesta pe pământ? Pavel a scris această secțiune (2 Tes. 2:1-5) pentru a lămuri această problemă.

2:1. Comentariile precedente despre revenirea lui Hristos (1:5-10) au stimulat gândirea tesalonicenilor cu privire la subiect, dar acum Pavel l-a abordat mai concret. Cuvintele **venirea** (*parousias*, „prezență“) **Domnului nostru Isus Hristos și strângerea noastră laolaltă cu El** se referă la Răpire. **Vă rugăm** (*erōtōmen*) exprimă mai eficient atitudinea lui Pavel decât verbul a cere, pentru că are o notă de caldă afecțiune personală. El le-a înviorat spiritele cititorilor săi numindu-i „frații“ și surorile **lui** în credință. Pavel a folosit probabil întregul titlu al lui Dumnezeu Fiul, „Domnului nostru Isus Hristos“, pentru a scoate în evidență solemnitatea subiectului.

2:2. Pavel i-a avertizat pe cititorii săi să nu creadă învățătura falsă care le afecta echilibrul spiritual și le trezea temeri. Se pare că teoria că ei se aflau deja în **Ziua Domnului** a ajuns la ei din mai multe surse (**duh** [„profeție“, NIV — n.tr.], **vorba** sau **epistolă**), fapt ce i-a determinat să fie înclinați să o accepte drept plină de autoritate. Unii spuneau că învățătura le-a fost revelată de către Domnul. Alții relatau învățătura auzită de la alții. Apoi, tesalonicenii au primit o scrisoare, despre care se spunea că a fost trimisă de Pavel, care conținea aceeași eroare (cf. 3:17). Nu este deci de mirare că nou-converții se clătinau în convingerile lor.

Mesajul eronat transmis de toate aceste voci a fost că Ziua Domnului sosise deja; tesalonicenii o experimentau deja. Dar dacă ar fi fost așa, se întrebau credincioșii, de ce a spus Pavel că revenirea Domnului va precede Ziua Domnului (1 Tes. 1:10)? Apoi, cum rămânea cu promisiunile că vor scăpa de mânia lui Dumnezeu (1 Tes. 1:10; 5:9)? Este clar că Pavel i-a învățat despre o Răpire pretribulaționistă. Confuzia lor provenea din faptul că nu făceau deosebire între necazurilor lor din prezent și cele din Ziua Domnului.

2:3. După ce a prezentat subiectul și a identificat sursele învățaturii false, Pavel a continuat printr-un avertisment adresat cititorilor: să nu se lase înșelați. Tesalonicenii nu trebuia să se lase înșelați de nimeni, oricât de credibilă ar fi părut persoana respectivă și nici de modul în care învățătura era prezentată, prin afirmarea autorității lui Dumnezeu sau a oamenilor lui Dumnezeu. Creștinii converțiți de curând au tendința de a fi creduli, pentru că nu sunt încă ancorati puternic în Cuvântul lui Dumnezeu (cf. Ef. 4:14). Dar

2 Tesaloniceni 2:4-5

toți creștinii pot fi înșelați de personalități impresionante și de apeluri spectaculoase. Antidotul pentru erezia otrăvitoare este o mare doză de adevăr pe care Pavel urma să o administreze.

El s-a referit la trei evenimente care trebuie să aibă loc înainte de judecățile din Ziua Domnului. Ele sunt apostazia (2 Tes. 2:3), manifestarea „omului” **fărădelegii** (v. 3-4, 8) și îndepărtarea oricărui obstacol din calea fărădelegii (v. 6-7). (Aceste evenimente nu sunt prezentate neapărat în ordine cronologică. Vezi comentariile următoare de la v. 3 și 7.)

Un eveniment important este **lepădarea de credință** (*hē apostasia*, de unde provine și cuvântul „apostazie”). Aceasta este o revoltă, o îndepărtare, o abandonare a unei poziții anterioare. Această rebeliune, care va avea loc în Biserica în care se susține că există credință, va fi îndepărtarea de la adevărul revelat de Dumnezeu prin Cuvântul Său. Este adevărat, apostazia a caracterizat Biserica aproape chiar de la nașterea ei, dar Pavel s-a referit aici la o apostazie deosebită și specifică care va avea loc în viitor (cf. 1 Tim. 4:1-3; 2 Tim. 3:1-5; 4:3-4; Iac. 5:1-8; 2 Pet. 2; 3:3-6; Iuda). El le vorbește deja cititorilor săi despre acest lucru (2 Tes. 2:5).

Unii cercetători cred că această „îndepărtare” este o referire la Răpirea Bisericii (ex., E. Schuyler English, *Rethinking the Rapture*, New York: Loizeaux Brothers, 1954, p. 67-71), dar acest lucru este puțin probabil. D. Edmont Hiebert respinge această concepție care susține că *apostasia* de aici se referă la Răpire (*The Thessalonian Epistles*, p. 306). Unii cercetători cred că această apostazie (numită de Pavel apostazia, articulat) va consta din întoarcerea oamenilor de la adevărul lui Dumnezeu spre închinarea înaintea Antihristului, care se va instala în Templul lui Dumnezeu și va afirma că este Dumnezeu (v. 4). Dacă este așa, atunci judecățile din ziua Domnului vor avea loc în a doua jumătate a perioadei de șapte ani dinaintea celei de a doua veniri a lui Hristos.

Un alt eveniment care trebuie să aibă loc înainte de judecățile din Ziua Domnului este descoperirea „omului fărădelegii” (*ho anthrōpos tēs anomias*). Pavel a folosit un timp al verbului **a se descoperi** care arată că această descoperire va fi o acțiune decisivă care va avea loc la un moment bine definit din istorie (cf. v. 6, 8). El fi va strâns legat și caracterizat de „fărădelege” (sau „păcat” așa cum apare în unele ms. și în KJV). Despre el se mai spune că este **fiul pierzării**.

Distrugerea la care este destinat este opusul mântuirii; este un chin etern. Probabil că omului păcatului va fi identificat de unii oameni atunci când va face un legământ cu Israelul la începutul celei de-a Șaptezecea Săptămâni din Daniel (Dan. 9:27a); dar atunci când va încălca legământul peste trei ani și jumătate (Dan. 9:27b) va fi recunoscut pe scară largă drept cine este el în realitate (Charles C. Ryrie, *First and Second Thessalonians*, p. 104). Poate că la acest din urmă eveniment s-a gândit Pavel când a vorbit despre „descoperirea” omului fărădelegii.

2:4. Acest om este caracterizat în continuare spunându-se despre el că este adversarul lui Dumnezeu. El va căuta să înlocuiască închinarea înaintea adevăratului Dumnezeu și înaintea zeilor falși prin închinarea înaintea lui însuși, **dându-se drept Dumnezeu**. Fiara nu va tolera nici o altă închinare decât înaintea ei (cf. Apoc. 13:5-8). Acest om **se va așeza în Templul lui Dumnezeu**. Expresia se referă probabil la un templu literal, dar unii sugerează că este un mod figurativ de a vorbi care afirmă că el va ocupa cel mai sfânt loc în închinarea umană, loc care, de drept, îi aparține numai lui Dumnezeu. Părinții Bisericii Primare și mai mulți comentatori moderni buni acceptă această concepție literală. Acest om mai este numit și o „fiară” care se va ridica „din mare” (Apoc. 13:1-10), „o fiară de culoare stacojie” (Apoc. 17:3) și doar „fiara” (17:8, 16; 19:19-20; 20:10). El este Antihristul (1 Ioan 2:18), un pseudo-Hristos ostil Mântuitorului. El va fi o ființă umană reală, nu un principiu, un sistem, sau o succesiune de persoane. O astfel de persoană nu a fost încă identificată pe scena istoriei.

2:5. Această învățătură nu a fost nouă pentru tesaloniceni; Pavel i-a învățat despre Ziua Domnului când a fost cu ei în Tesalonic. El le-a cerut să-și amintească de acele lecții. Pentru prima oară în această epistolă Pavel a scris că el personal (sing.) i-a învățat pe ei. El a spus acest lucru pentru a sublinia adevărul mesajului lui, el fiind principalul vorbitor din Tesalonic. Pavel nu a considerat adevărul profetic prea profund, lipsit de importanță sau controversat pentru creștinii noi. El a crezut că el era o parte vitală din întregul plan al lui Dumnezeu, așa că el a vorbit despre adevărul profetic fără ezitare și fără scuze.

B. Taina fărădelegii (2:6-12)

Apostolul Pavel și-a continuat corectarea erorii prin mai multe informații despre omul

fărădelegii vorbind despre îndepărtarea Celui care împiedică acum parțial manifestarea fărădelegii. Această îndepărtare este al treilea eveniment despre care Pavel a spus că trebuie să aibă loc înainte de începerea Zilei Domnului. Tema fărădelegii este prezentă în toată secțiunea.

2:6. Și (*kai*) face legătura dintre ceea ce a fost și ceea ce urmează; același subiect continuă, dar accentul cade pe ceea ce împiedică acum descoperirea omului fărădelegii. Pavel a spus că tesalonicenii știau care era această piedică, dar el nu a identificat-o aici. Probabil că le-a vorbit în persoană despre acest subiect. Ceva sau Cineva împiedică manifestarea deplină a fărădelegii. Parțial scopul acestui obstacol este să împiedice manifestarea prematură a omului păcatului.

2:7. Acest verset explică și dezvoltă versetul 6. Pavel le-a amintit cititorilor săi că **taina fărădelegii a și început să lucreze.** „Taina fărădelegii” („puterea secretă”; NIV — n.tr. — *mysterion*, de unde cuvântul „mister”) este una dintre tainele Noului Testament (Rom. 16:26; 1 Cor. 2:6-12; Ef. 1:9; 3:3-5; Col. 1:25-27). O taină în Noul Testament este un adevăr nou necunoscut înainte de revelarea lui în dispensația prezentă. În acest caz taina este manifestarea unui culmi a fărădelegii în lume. Atunci și acum o mișcare împotriva legii divine condusă de Satan a fost și este activă. Dar activitatea ei este împiedicată într-o măsură și va fi așa până la vremea stabilită pentru revelarea omului păcatului și a punctului culminant al fărădelegii.

Cine sau ce împiedică manifestarea întregii puteri satanice împotriva legii lui Dumnezeu și amână revelarea omului păcatului? Unii spun că este Imperiul Roman. Dar imperiul a dispărut demult și cauza „opririi” fărădelegii nu s-a revelat încă. O altă sugestie este că această cauză este Satan, dar este greu de înțeles de ce ar întârzia el manifestarea plenară a păcatului. Alții sugerează că păcatul și manifestarea lui Antihrist este împiedicată de conducerea umană. Dar conducerea umană nu se va încheia înainte de apariția lui Antihrist; dimpotrivă, multe guverne umane o vor încuraja!

Duhul Sfânt al lui Dumnezeu este singura Persoană care are suficientă putere (supranaturală) de a constitui această piedică. Unii obiectează că piedica este Duhul Sfânt pe baza faptului că *to katechon* din 2 Tesaloniceni 2:6 este neutru („ce o oprește acum”, NIV — n.tr.). Dar acest lucru nu constituie o problemă, din două motive: (a) Neutru este

uneori folosit cu referire la Duhul Sfânt (Ioan 14:26; 15:26; 16:13-14). (b) în 2 Tesaloniceni 2:7 cuvintele sunt masculine: *ho katechōn*, **cel ce o oprește acum.** Cum procedează El? Prin creștinii în care El locuiește și prin care lucrează în societate pentru a împiedica revărsarea valului uriaș al modului de viață păcătos. Cum va fi **luat din drumul** fărădelegii? Când Biserica va părăsi pământul la Răpire, Duhul Sfânt va fi luat din drumul fărădelegii în sensul că lucrarea Sa unică de restrângere a păcatului prin oamenii lui Dumnezeu va înceta (cf. Gen. 6:3). Îndepărtarea Obstacolului la Răpire trebuie în mod evident să preceadă Ziua Domnului. Astfel logica lui Pavel este un argument convingător pentru concepția pretribulaționistă despre Răpire: tesalonicenii nu se aflau în Necazul cel Mare pentru că Răpirea nu avusese loc.

2:8. După îndepărtarea obstacolului din calea fărădelegii lumea se va scufunda cu totul în fărădelege, și omul păcatului va fi descoperit (vezi comentariile de la v. 3). Numele acestui om nu este dat în Biblie, dar el va fi cunoscut prin acțiunile sale. El este persoana la care se face referință în versetul 3. Despre el se vorbește și în Daniel 9:26-27 și 11:36-12:1. Pavel era conștient de forțele din spatele acestei persoane și din acest motiv el a prezentat revelarea lui ca un eveniment care va avea loc prin puterea altuia, nu a lui însuși.

Această persoană puternică va fi distrusă doar **cu suflarea gurii** Domnului **Isus**. Antihristul poate controla umanitatea, dar nu va fi un adversar pe măsura lui Mesia. Isus este într-adevăr Domnul. „Suflarea lui Isus cel glorificat va distruge nelegiuirea ca flacăra unui furnal încins” (Hiebert, *The Thessalonian Epistle*, p. 315). El va fi ucis și lucrarea lui distrusă, redusă la nulitate. Strălucirea prezenței lui Hristos când va reveni pe pământ va opri desfășurarea planului lui Antihrist la fel de sigur cum revelarea lui Hristos cel glorificat l-a oprit pe Saul în drumul său spre Damasc și a dus la încetarea planului său de a lupta împotriva lui Dumnezeu.

Acest verset (2 Tes. 2:8) acoperă lucrarea de șapte ani a lui Antihrist de la încheierea legământului cu Israelul la scurt timp după Răpire până la „prăpădirea” lui de către Hristos la **arătarea venirii Sale** la sfârșitul Necazului cel Mare.

2:9. Cariera acestui conducător nelegiuit este prezentată cu mai multe detalii în versetele 9-12. Lucrarea lui va beneficia de **puterea Satanei** (cf. Apo. 13:2b) și va fi caracterizată de metoda lui Satan: contrafacerea. Dorința

2 Tesaloniceni 2:10-12

lui Satan de a contraface minunile lui Dumnezeu în lume poate fi văzută începând din Geneza și până la Apocalipsa. Pavel a folosit trei termeni pentru a descrie puterea supranaturală pe care acest om o va demonstra. **Minuni** (*dynamei*) subliniază puterea inerentă din spatele lucrărilor pe care le va face. **Semne** (*sēmeiois*) se referă la faptul că ele vor avea semnificație. **Puteri mincinoase** (*terasîn*; „miracole”; NIV — n.tr.) arată atitudinea de uimire pe care o va evoca în oamenii care le vor privi. Pe scurt, el va face minuni atât de mari încât va fi evident pentru toți că are puteri supranaturale și astfel oamenii vor fi uimiți de el. O astfel de minune și atitudinea de venerație a oamenilor sunt menționate în Apocalipsa 13:2b-4 și 17:8.

2:10. Minunile lui nu reprezintă singurul lucru care îi va amăgi pe oameni să creadă că are putere divină. Tot ceea ce va face îi va duce în eroare pe oameni, mai ales pe cei a căror minți au fost orbite față de adevărata lui identitate și faptele lui pentru că nu cred Cuvântul lui Dumnezeu. Sensul acestui verset nu este că tot ceea ce va face va fi perceput ca „nelegiuire” de către oameni, ci că faptele sale sunt rele în esența lor, pentru că denaturează „adevărul” și îi îndepărtează pe oameni de la închinarea înaintea lui Dumnezeu. Aceleași trei cuvinte folosite pentru a descrie minunile sale în versetul 9 (minuni, semne, puteri mincinoase) au fost folosite cu privire la Isus Hristos (Fapte 2:22; cu trad. diferite în COR) și la apostoli (Evr. 2:4). Necredincioșilor aflați în viață atunci li se va părea că el este într-adevăr Dumnezeu. El va fi în stare să se prezinte ca Dumnezeu și să primească închinare ca Dumnezeu.

Cei care vor fi amăgiți de omul păcatului **sunt pe calea pierzării** (*apollymenois*, part. prez.; substantivul „pierzare” [*apōleias*] din 2 Tes. 2:3 este legat de această parte) ca rezultat al refuzului de a „primi” **dragostea adevărului** lui Dumnezeu și de a accepta darul mântuirii. Hotărârea lor proprie le-a adus condamnarea. În ciuda caracterului inerent atractiv al adevărului mântuitor al evangheliei, acești necredincioși îl refuză. Iubirea adevărului evangheliei arată o acceptare autentică a adevărului și o aderare la el; nu înseamnă că este vorba de o cerință mai mare decât credința. Adevărul contrastează cu minciunile omului păcatului. Consecința crederii și iubirii adevărului este mântuirea. Reacția omului față de evanghelie trebuie să includă și inima (dragostea), nu numai mintea.

2:11. Dumnezeu dorește ca toți oamenii să fie mântuiți și să ajungă la cunoașterea adevărului (1 Tim. 2:4-6). Dar atunci când oamenii refuză să accepte adevărul, El îi lasă să urmărească falsitatea și să-i suporte consecințele (cf. Rom. 1:18-25). De fapt Dumnezeu, Judecătorul oamenilor, începe această judecată în momentul rebeliunii lor și îi lasă să creadă **o lucrare de rătăcire** (*energeian planēs*) care provine din alegerea erorii în locul adevărului. Ei au hotărât **să creadă o minciună**, și Dumnezeu le trimite o amăgire inerentă deciziei lor. Această judecată aspră a lui Dumnezeu este justificată de decizia necredincioșilor de a refuza adevărul. „Minciuna” este afirmația că omul fărădelegii este Dumnezeu.

2:12. Scopul lui Dumnezeu în acțiunea Sa este aplicarea justiției (cf. 1:6). Condamnarea eternă va fi soarta tuturor celor care, pe de o parte, nu au crezut **adevărul** și, pe de altă parte, se bucură de **nelegiuire**. Opusul credinței în adevăr este găsirea plăcerii în nelegiuire; o decizie spirituală duce la manifestarea ei morală. Această consecință îi va afecta pe toți cei care nu cred evanghelia. Pavel s-a ocupat aici în principal de necredincioșii care se vor afla în viață când omul păcatului va fi revelat. Dar aceste principii ale judecății lui Dumnezeu se aplică în toate epocile și pot fi văzute și în acest secol.

Afirmă acest pasaj că oamenii care nu cred evanghelia înainte de revelarea omului păcatului — și care, de aceea, nu sunt răpiți ca să-L întâlnească pe Domnul, dar se mai află încă în viață — nu pot fi mântuiți după ce omul fărădelegii se va arăta? Sau pot oamenii care au cunoscut adevărul evangheliei, dar l-au refuzat în deplină cunoaștere să fie mântuiți după Răpire? „Lucrarea de rătăcire” (v. 11) pe care o trimite Dumnezeu acestor oameni sugerează faptul că puțini dintre cei care vor trăi vor fi mântuiți după Răpire, sau chiar că nici unul nu va fi mântuit. Acest lucru este o lucrare specială a lui Dumnezeu care va avea loc în acea perioadă. Cartea Apocalipsa spune că vor exista mulți sfinți în perioada Necazului cel Mare, deci pot fi oameni care nu au auzit și nu au respins evanghelia înainte de Răpire (cf. Apoc. 7:4).

În încheierea acestei secțiuni, Pavel le-a amintit cititorilor săi că încercările și persecuțiile pe care le experimentau (1:4) nu înseamnă că ei suferă judecățile Zilei Domnului. Ei nu au pierdut Răpirea. Înainte de judecățile Zilei Domnului se vor întâmpla câteva evenimente care vor fi identificabile.

Acestea sunt apostazia (o renunțare în masă la adevărul lui Dumnezeu), îndepărtarea Obstacolului (Duhul Sfânt care împiedică răspândirea totală a răului în lume prin lucrarea Sa prin Biserica în care locuiește) la Răpire și manifestarea lui Antihrist, omului fărădelegii. Deoarece aceste evenimente nu au avut loc (nici acum), tesalonicenii nu experimentau judecățile care însoțesc Ziua Domnului.

IV. Mulțumire și rugăciune (2:13-17)

Această secțiune formează o tranziție între învățătura lui Pavel despre Ziua Domnului (2:1-12) și îndemnurile sale de a trăi în prezent în lumina acelei zile.

A. Mulțumire pentru chemare (2:13-15)

Caracterul, temeiul și implicațiile mulțumirii lui Pavel sunt cuprinse în aceste versete.

2:13. Spre deosebire de necredincioșii menționați anterior, tesalonicenii constituiau o sursă de bucurie pentru apostoli. Pavel simțea o mare obligație de a-i „mulțumi” lui Dumnezeu pentru ei. Ei erau frați și surori prea iubiți de Domnul (v. 1, 15), deși erau urâți și persecutați de semenii lor păgâni.

Motivul bucuriei și al recunoștinței apostolului față de Dumnezeu a fost alegerea credincioșilor tesaloniceni pentru mântuirea eternă. **De la început** (cf. „înainte de întemeierea lumii”, Ef. 1:4) **Dumnezeu i-a ales** (*heilato*, timpul trecut al verbului *aireō*, „a lua sau a selecta”, folosit numai aici și în Fil. 1:22), nu pe temeiul dragostei lor pentru El, sau al vreunui merit al lor, ci datorită dragostei Lui pentru ei (cf. 1 Tes. 1:4). Pavel i-a învățat în mod consecvent că inițiativa în mântuire este a lui Dumnezeu, nu a omului. Mijlocul folosit de Dumnezeu pentru realizarea mântuirii este lucrarea **Duhului** Său Sfânt care pune deoparte oameni pentru a trăi vieți sfinte și separate de păcat (cf. Ioan 16:7-11). Duhul Sfânt regenerează, locuiește în creștini și îi botează în trupul lui Hristos. Aspectul uman al mântuirii este **credința adevărului** evangheliei. Duhul Sfânt folosește apoi Cuvântul lui Dumnezeu pentru a curăți viața credinciosului (Ioan 17:17).

Faptul că Dumnezeu îi alege pe unii să îi mântuiască, deși îi iubește pe toți oamenii trebuie, să-i determine pe credincioși să-I mulțumească lui Dumnezeu pentru harul Său față de cei aleși.

2:14. Dumnezeu i-a chemat pe cititori la mântuire **prin Evanghelia** proclamată de

către misionarii apostolici în Tesalonic. Scopul lui Dumnezeu în această lucrare a fost ca cei credincioși să aibă parte într-o zi de **slava** și onoarea de care se bucură acum **Isus Hristos** la dreapta Tatălui (cf. 1:10-12).

2:15. În lumina chemării lor, credincioșii tesaloniceni trebuia să-și mențină poziția lor prezentă a credinței în Dumnezeu, dragostea față de frați și speranța în revenirea iminentă a lui Isus Hristos (cf. 1 Tes. 1:3). Porunca pentru ei a fost: **rămâneți tari** (*stēkete*; cf. 1 Cor. 16:13; 1 Tes. 3:8). Creștinii se află într-un pericol permanent de a fi luați de curentul societății fără Dumnezeu. De asemenea ei sunt predispuși la pericolul ca adevărurile pe care le cunosc și relația de care se bucură cu Dumnezeu să se răcească. De aceea Pavel le spune: **țineți** cu tărie la învățăturile pe care le-ați primit de la slujitorii lui Dumnezeu. Tesalonicenii erau în pericol de a nu mai rămâne atât de ferm încredințați în învățăturile apostolilor pe care le-au primit (cf. 2 Tes. 3:6) în persoană de la misionari și prin scrisorile lor. Se aflau în pericol de a regresa în experiența lor creștină din cauza presiunilor încercărilor și a influențelor negative zilnice exercitate de lume, firea pământească și Diavol.

B. Rugăciune pentru putere (2:16-17)

În fața nevoii tesalonicenilor de a fi statornici Pavel s-a rugat ca Dumnezeu să-i încurajeze și să-i întărească (cf. 1 Tes. 3:2, 13; 2 Tes. 3:3).

2:16. Deși Fiul și Tatăl sunt menționați amândoi, Ei sunt considerați Una. Dragostea lui Dumnezeu și **harul Său** reprezintă temelia pe baza căreia au primit **mângâiere veșnică** (*paraklēsîn aiōnīan*) în fața necazurilor prezente temporare. De asemenea Dumnezeu le-a dat o **nădejde** pentru viitor. Această speranță este **bună** (*agathēn*, „benefică”) pentru că ea îi asigură pe credincioși de revenirea Mântuitorului lor victorios.

2:17. Pavel avea două dorințe pentru tesaloniceni: (a) tesalonicenii aveau nevoie de mângâiere și de încurajare (verbul **mângâie** [*parakalesai*] sugerează atât „liniștire” cât și „încurajare”; uneori este tradus „a îndemna”, de exemplu în 1 Tes. 4:1, 10; 2 Tes. 3:12) din cauza anxietății lor create de informațiile false referitoare la Ziua Domnului. (b) Ei aveau nevoie de harul lui Dumnezeu care să-i ajute să rămână neclintiți și stabili (**întărească** este *stērizai*, folosit și în 1 Tes. 3:2, 13) **în orice lucru și cuvânt bun** („bun” în sensul de făcut ca pentru Domnul) pe care

2 Tesaloniceni 3:1-6

ei îl rosteau pentru a apăra și confirma evanghelia.

V. Îndemnuri pentru creșterea din viitor (3:1-15)

Această ultimă secțiune majoră a epistolei i-a chemat pe cititorii ei să trăiască în lumina adevărului revelat anterior și prin harul lui Dumnezeu invocat mai înainte.

A. Rugăciune pentru apostoli (3:1-2)

Pavel și tovarășii lui au cerut sprijinul în rugăciune a fraților lor tesaloniceni pentru care și ei s-au rugat.

3:1. **Încolo** introduce ultima secțiune majoră a epistolei. Tesalonicenii aveau nevoie de rugăciune în ispitele lor, dar de asemenea trebuia să se „roage” pentru alții. Preluarea sarcinii de a te ruga pentru alții duce la ușurarea propriei tale sarcini. Apostolii aveau nevoie lor. Apostolii au recunoscut faptul că succesul muncii lor misionare se datora binecuvântării lui Dumnezeu revărsate asupra Cuvântului Său atunci când ei îl propovăduiau. În mod concret, răspândirea evangheliei era lucrarea lui Dumnezeu și primirea ei de către ascultători se datora faptului că El le-a pregătit inimile. Tesalonicenii știau din experiențele lor cum lucrează Dumnezeu în inimile oamenilor pentru a-i pregăti ca să primească evanghelia; deci ei puteau să se roage cu convingere ca Dumnezeu să-Și onoreze Cuvântul prin credința altor ascultători a lui.

3:2. A doua cerere a fost pentru izbăvirea lor de dușmanii evangheliei. Călătorind din oraș în oraș, misionarii întâlneau opoziția dușmanilor creștinismului care încercau să zădărnicească eforturile lor. Tesalonicenii cunoșteau toate aceste lucruri (Fapte 17:5-9). Dușmanii evangheliei făceau un lucru illogic, și anume se împotriveau darului lui Dumnezeu. De asemenea ei distrugau bunăstarea spirituală a altora. Ostilitatea acestor dușmani era cauzată de faptul că le lipsea **credința** în mesajul mântuirii. Ei erau **nechibzuiți** (*atopōn*, „perverși”) și **răi** (*ponērōn*, „dăunători în mod activ”). Versetele 1 și 2 arată reacțiile pozitive și negative pe care le produce predicarea evangheliei.

B. Încrederea apostolilor (3:3-5)

În loc să fie descurajați de starea prezentă a bisericii tesalonicenilor, apostolii erau plini de încredere.

3:3. Motivul încrederii lor era credințioșia lui Dumnezeu, nu calitățile pe care le aveau tesalonicenii. Caracterul lui Dumnezeu trebuie să fie temelia încrederii creștinului. Datorită faptului că Dumnezeu a promis împlinirea nevoilor credincioșilor, Pavel putea fi liniștit fiind sigur că Dumnezeu le va da suficientă putere (cf. 1 Tes. 3:2, 13; 2 Tes. 2:17) să reziste în fața ispitelor și a încercărilor și protecție față de adversar și de emisarii lui (cf. Fil. 1:6; 1 Tes. 5:24). (Cf. „răi” din 2 Tes. 3:2 și **cel rău** din v. 3.)

3:4. Un alt motiv pentru care Pavel avea **încredere** era convingerea lui că tesalonicenii vor continua să asculte de instrucțiunile lui Pavel și ale colegilor lui din această epistolă. Misionarii nu se bazuau pe puterea inerentă a cititorilor lor de a face ceea ce este bine; încrederea lor era că, deoarece credințioșii se află în Hristos, **Domnul** va lucra în ei pentru ca ei să reacționeze favorabil acestei epistole.

3:5. Această rugăciune-dorință exprima cererea apostolilor ca Isus Hristos va deschide calea cititorilor către ascultarea care provine din aprecierea „dragostei” **lui Dumnezeu** pentru ei și astfel și ei îl vor iubi mai mult pe Dumnezeu și vor rezista mai bine în mijlocul încercărilor, pentru că **răbdarea** (*hypomonēn*; cf. 1 Tes. 1:3; 2 Tes. 1:4; Evr. 12:1-2) **lui Hristos** constituie un exemplu care le stimulează inimile credincioșilor. Meditația la dragostea lui Dumnezeu și la răbdarea lui Hristos constituie motivația creștinilor de a asculta Cuvântul Lui și de a rezista cu răbdare în încercări. Cuvântul **să vă îndrepte** (*kateuthynai*) înseamnă „îndepărtarea obstacolelor”. Este folosit și în 1 Tesaloniceni 3:11.

C. Tratarea neorânduiei (3:6-10)

Eroarea doctrinară cu privire la Ziua Domnului a condus la o comportare dezordonată în biserică. Pavel s-a ocupat de această problemă cu toată forța în această secțiune. Această relație cauză-efect nu este afirmată explicit în epistolă, dar poate fi dedusă cu suficientă siguranță.

3:6. Faptul că o mică parte dintre membrii bisericii nu aveau o comportare adecvată reiese clar din îndemnul general al lui Pavel pentru cititori, ca ei să îi disciplineze pe frații care s-au rătăcit. Seriozitatea sarcinii este dedusă din apelul lui Pavel care este făcut în **Numele Domnului... Isus Hristos**. În lumina a tot ce este Isus Hristos, ei ar fi trebuit să facă așa cum a spus Pavel. Este vorba de o

„poruncă”, nu de o sugestie. Când a scris mai înainte bisericii, el le-a spus: „să mustrați pe cei ce trăiesc în neorânduială” (1 Tes. 5:14).

Se pare că această poruncă nu a fost ascultată. Acum Pavel a prevăzut o disciplinare mai aspră. Acest al doilea nivel al disciplinei însemna separarea în ordine de cei care sunt leneși și trăiesc în neorânduială. Printre aceste măsuri se numără și excluderea lor din viața și de la întâlnirile bisericii (cf. 1 Cor. 5:11). Această lipsă a contactului va exemplifica foarte bine prăpastia spirituală pe care a produs-o comportamentul nedisciplinat. Păcatul era lenea, trândăvia care a afectat și munca altora (2 Tes. 3:11) și cerința ca alții să se ocupe de nevoile lor (v. 12). Această purtare era o neascultare directă de învățătura apostolilor.

3:7. Pavel și-a justificat porunca prin exemplul misionarilor din timpul când i-a învățat în Tesalonic (v. 7-10). Pavel a lăudat biserica pentru urmarea exemplului său (1 Tes. 1:6), dar în privința muncii unii nu i-au urmat exemplul. Este evident că Pavel a considerat exemplul apostolilor drept un model plin de autoritate a convertiților săi. Ei ar fi trebuit să urmeze comportamentul lor și să creadă învățătura lor. Pavel și tovarășii săi nu au fost niciodată leneși.

3:8. Ei nu au trăit pe cheltuiala nimănui. Pavel nu a spus că ei nu au acceptat niciodată un dar sau o invitație la masă, ci faptul că ei s-au întreținut singuri. Ei și-au câștigat pâinea pe care au mâncat-o (cf. v. 12). De fapt, ei, **lucrând** mult și din greu, nu au fost o **povară** financiară pentru nici unul **dintre** tesaloniceni (cf. 1 Tes. 2:9).

3:9. Apostolii au trăit în acest mod pentru a le da convertiților lor un exemplu (*typon*; cf. 1 Tes. 1:7) de sacrificiu pentru binele altora. Apostolii aveau tot **dreptul** de a primi sprijin material pentru lucrarea lor spirituală (cf. 1 Cor. 9:13-14; 1 Tim. 5:18). Dar ei au hotărât să renunțe la acest drept pentru a-i învăța importanța dragostei care se sacrifică și a hărniciei. Pavel nu a vrut să spună că acest drept trebuie întotdeauna sacrificat; în alte părți el a afirmat că este un drept legitim ca cei care sunt învățați să-i sprijinească material pe învățătorii lor (Gal. 6:6). Aici el a vrut să spună că în general creștinii nu trebuie să se aștepte de la alți oameni să aibă grijă de ei, ci trebuie să se întrețină singuri atât cât este posibil.

3:10. Misionarii i-au învățat pe tesaloniceni să fie harnici și le-au dat un exemplu bun. Pavel a dorit ca nici unul dintre ei să nu

uite cuvintele apostolilor. Era vorba de un principiu **lămurit** al comportării creștine. Fie el a citat aici cuvânt cu cuvânt acest principiu, fie și-a rezumat învățătura anterioară într-o singur precept plin de miez. Oamenii auți în vedere nu sunt cei care nu puteau să **lucreze**, ci cei care nu voiau să lucreze. Ei nu ar trebui să fie sprijiniți material de ceilalți creștini din compasiune. Lucrul cel mai iubitor pentru acești trântori era să fie lăsați să înfometeze atât de mult, încât să fie obligați să facă ce este bine și să muncească. Nici un creștin care poate munci, dar nu vrea, nu trebuie întreținut de ceilalți care să muncească pentru el.

D. Porunci pentru leneși (3:11-13)

După ce a vorbit despre exemplul apostolilor și despre un principiu general care trebuia aplicat, Pavel a trecut acum la o problemă concretă din biserică.

3:11. Apostolii au auzit de mai multe ori (acesta este sensul timpul prez. al verbului **auzim**, *akouomen*) că unii din biserică nu munceau ca să se întrețină. Ei se țineau de **nimicuri** în loc să facă lucruri utile. În loc să se ocupe de ei înșiși și să-și câștige existența, ei se amestecau în problemele altora (cf. 1 Tim. 5:13).

3:12. Pavel și însoțitorii săi i-au îndemnat (*parangeloumen*) pe cei din această categorie și i-au sfătuit (*parakaloumen*) în virtutea unirii lor cu **Hristos**. Având un mod chibzuit și sobru de a gândi, datorită învățăturilor scrise despre Ziua Domnului, ei ar trebui **să-și mănânce pâinea lucrând în liniște** (adică nu zgomotos și în neorânduială, *hēsychia*; cf. Fapte 22:2; 1 Tim. 2:2, 11; și cf. comentariilor de la 1 Tes. 4:11) și să se angajeze în câștigarea existenței. Astfel își vor mânca „pâinea” lor și nu vor trăi ca niște paraziți pe cheltuiala altora. Pavel le-a spus și înainte acest lucru (1 Tes. 4:11), dar pentru că unii nu l-au ascultat el a dat această aspră poruncă.

3:13. Adresându-se acum celor mai mulți care au rămas fideli învățăturilor sale, Pavel i-a îndemnat să continue să facă ceea ce știau că este bine, indiferent cum se comportau cei neascultători, care se purtau ca niște paraziți. Când alți creștini aleg calea ușoară a iresponsabilității și se pare că le merge bine, este ușor să te descurajezi și să fii tentat să li te alături. Cu toate că unii pot „osteni” **în facerea binelui**, ei nu trebuiau să obosească de facerea lui. Adresându-se celor harnici cu numele **fraților**, iar leneșilor prin cuvintele

2 Tesaloniceni 3:14-18

„oamenii aceștia“ (v. 12), Pavel a vrut să scoată în evidență faptul că cei care nu ascultau acest cuvânt al lui Dumnezeu se separau singuri prin comportamentul lor.

E. Disciplinarea celor neascultători (3:14-15)

Aceste versete conțin cuvinte și mai aspre despre cei leneși. Se vorbește despre raportarea restului bisericii la ei dacă nu se pocăiesc.

3:14. Fiind avertizată de două ori (1 Tes. 4:11; 5:14), o persoană neascultătoare trebuie „însemnată“ pentru a fi tratată în mod deosebit dacă nu se pocăiește. Pavel considera scrierea sa investită cu autoritate pentru biserică; ei trebuie să asculte, pentru că el era un apostol și cuvintele lui inspirate reprezentau Cuvântul lui Dumnezeu. Cel leneș trebuia identificat de către membrii bisericii și așezat într-o categorie distinctă drept neascultător. Acest lucru trebuia să-l facă orice frate credincios în mod individual; nu este făcută nici o mențiune despre identificarea și disciplinarea publică în biserică (2 Tes. 3:14-15).

Cei credincioși nu trebuia să aibă contacte sociale cu persoana leneșă până când aceasta se pocăiește. Scopul acestei ostracizări sociale era să-l facă pe cel care a greșit **să-i fie rușine** de sine însuși și să se pocăiască. Scopul disciplinei divine este întotdeauna producerea pocăinței, nu a dezbinării. Presiunile sociale pot fi utile în ajutarea unei persoane răătăcite să-și vină în fire. Acesta este lucrul pe care l-a susținut Pavel în acest caz. Ostracizarea din trupul credincioșilor trebuie să ajute un astfel de om să se rușineze și să resimtă separarea lui de comuniunea cu Cel care este capul trupului, Isus Hristos.

3:15. Preocupat de faptul că tesalonicenii ar putea să exagereze în aplicarea disciplinei, Pavel i-a îndemnat repede să-l trateze pe cel care a greșit **ca pe un frate**, nu **ca pe un vrăjmaș**. O ocazie de exercitare a disciplinei nu trebuie să devină o ocazie de neascultare a celor care o aplică. Ei nu trebuie să-l considere pe vinovat drept un dușman personal și nici să simtă ostilitate față de el. Relația lui obiectivă cu ei ca frate în Hristos, și nu sentimentele lor subiective stimulate de lenevia lui, trebuie să guverneze sentimentele și acțiunile lor. Ei trebuie să-l „mustre“ (*noutheteite*), nu să-l atace. Deși nu aveau voie să aibă contacte sociale cu el, nu trebuia să întrerupă toate contactele. Trebuie să-l mustre cu răbdare, ca să-și abandoneze modul greșit de viață.

VI. Încheiere (3:16-18)

Epistola se încheie cu o rugăciune, o salutare finală și o binecuvântare.

3:16. Este a patra rugăciune a lui Pavel din această epistolă (cf. 1:11-12; 2:16-17; 3:5). De la mustrare Pavel a trecut la mijlocire. Fără lucrarea Domnului, toate îndemnulurile ar fi inutile. Preocuparea lui Pavel era **pacea** în biserică prin unitatea tuturor membrilor în ascultarea de adevăr. **Domnul** este sursa păcii (cf. 1 Tes. 5:23) și Pavel s-a rugat pentru ca El să dăruiască pacea Sa creștinilor din Tesalonic. Un creștin și o biserică se bucură de pace atunci când se raportează corect la voia lui Dumnezeu. Pavel s-a rugat pentru ca aceasta să fie **totdeauna** starea tesalonicenilor, oricare ar fi situațiile, și chiar persecuțiile, prin care vor trece.

Rugându-se ca **Domnul să fie cu ei cu toți**, Pavel nu a vrut să spună că Dumnezeu este cu creștinii numai uneori (cf. Mat. 28:20). El s-a rugat pentru ca părtășia cu Hristos (de care creștinii se pot bucura numai ascultând de Cuvântul Său) să fie partea fiecărui credincios, nu numai a celor ascultători ci a celor care acum erau neascultători din cauza leneviei.

3:17. Există dovezi convingătoare că **Pavel** a dictat epistolele lui unui asistent care a scris în locul lui (cf. Rom. 16:22; 1 Cor. 16:21; Col. 4:18). Dar aici Pavel a scris **urarea de sănătate... cu mâna** lui. Probabil că în fiecare epistolă a scris puțin și cu propria mână, pentru a garanta autenticitatea ei destinatarilor. În cazul acestei epistole o astfel de salutare personală era cu atât mai necesară (cf. 2 Tes. 2:2). Scrisul lui personal a fost fără îndoială distinct de scrisul secretarului său și a fost probabil recunoscut de către cititorii săi.

3:18. Aceeași binecuvântare este folosită aici ca și în 1 Tesaloniceni 5:28, excepție făcând cuvântul **toți** adăugat aici (în NIV). „Toți“ sună ca un apel final pentru unitate în biserică prin ascultarea fiecărui membru de învățăturile și îndemnulurile lui Pavel. O astfel de unitate se poate realiza numai prin **harul Domnului nostru Isus Hristos**.

BIBLIOGRAFIE

Vezi bibliografia de la 1 Tesaloniceni.

1 TIMOTEI

A. Duane Litfin

INTRODUCERE

Epistolele Pastorale. „Epistolele pastorale“ este o expresie folosită pentru a desemna cele două epistole ale lui Pavel către Timotei și epistola către Tit. Există două lucruri care deosebesc aceste epistole de restul epistolelor scrise de Pavel: (1) Ele sunt printre ultimele lucruri scrise de Pavel, reflectând preocupările care îl împovărau pe apostol, aflat aproape de încheierea lucrării sale. (2) Ele sunt, în mod evident, adresate nu unei biserici, ci către doi tineri care erau în slujba de pastori. Aceasta nu înseamnă că scrisorile nu trebuiau citite în fața bisericilor. Epistolele conțin indicii clare că autorul lor a intenționat ca ele să fie cunoscute de întreaga biserică. Aceste epistole nu sunt doar niște manuale care tratează îndatoririle pastorilor. În ele sunt cuprinse și subiecte de interes general. Totuși 1 și 2 Timotei și Tit au o notă distinctivă între scrierile lui Pavel. Ele sunt foarte personale, practice și nesistematizate în structura lor, tratând probleme legate de ordinea din biserică, probleme pe care Pavel, până în momentul scrierii acestora nu le-a atins decât în treacăt. Nevoia mereu crescândă de a avea o structură în biserică, îmbinată cu preocuparea lui Pavel pentru faptul că influența lui stabilizatoare va părăsi în curând scena, l-au îndemnat să trateze anumite subiecte pastorale și eclesiastice, subiecte care au adus un câștig imens Bisericii de atunci și până în prezent.

Autorul. Fiecare dintre cele trei epistole pastorale începe cu o identificare explicită a apostolului Pavel ca fiind autorul lor. Până în epoca modernă nici o voce semnificativă nu s-a ridicat împotriva faptului că Pavel este autorul acestor epistole. Totuși, la începutul secolului al XIX-lea cercetătorii liberali au atacat autenticitatea epistolelor pastorale și aceste atacuri concertate au atras mulți adepți. Astăzi majoritatea cercetătorilor liberali susțin că epistolele pastorale nu au fost scrise de Pavel, ci de către un „paulinist“,

adică un urmaș al apostolului care a trăit cu o generație sau două după Pavel. Conform acestui punct de vedere, epistolele pastorale reflectă de fapt o perspectivă caracteristică începutului secolului al doilea, nu mijlocului secolului întâi și, ceea ce este mai important, ele reflectă perspectivele urmașilor mai îndepărtați ai apostolului decât ale lui Pavel însuși.

Atacul asupra autenticității epistolelor pastorale a fost lansat pe patru direcții: istorică, stilistică, eclesiastică și teologică.

1. Argumentele istorice. Argumentele istorice își au izvorul în faptul că referințele cronologice care apar în epistolele pastorale nu se încadrează bine în cadrul istoric al cărții Faptele Apostolilor. Acest argument este oarecum ciudat din partea liberalilor, deoarece aceștia atacă de obicei și corectitudinea cronologică și istorică a cărții Faptele Apostolilor. Cum se poate folosi cartea Faptele Apostolilor ca o scriere corectă din punct de vedere istoric pentru a submina autenticitatea epistolelor pastorale? Totuși, în ciuda acestei inconsecvențe în poziția liberalilor, pentru cei care iau în serios și autenticitatea istorică a cărții Faptele Apostolilor, cât și autenticitatea faptului că Pavel este autorul epistolelor pastorale, aceasta reprezintă o problemă reală.

Unii au încercat să forțeze lucrurile pentru ca perioada scrierii epistolelor pastorale să se încadreze în cronologia prezentată în Faptele Apostolilor, dar obstacolele istorice în calea acestei întreprinderi păreau insurmontabile. De aceea mulți cercetători liberali au rezolvat această problemă presupunând că epistolele au fost scrise mult mai târziu, introducând în ele în mod intenționat referiri fictive pentru a face ca epistolele să pară ca fiind scrieri ale lui Pavel. O variantă a acestei ipoteze este teoria că epistolele pastorale sunt de fapt fragmente de material care îi aparțin cu adevărat lui Pavel, completate cu materiale scrise de un editor care a trăit după Pavel. În ambele cazuri, lipsa de armonie din punct de vedere istoric cu Faptele Apostolilor

1 Timotei

este pusă pe seama depărtării în timp dintre momentul scrierii și cel în care s-au petrecut evenimentele menționate.

O soluție mult mai bună este să presupunem că epistolele pastorale nu se potrivesc în cadrul cronologic și istoric al Faptelor Apostolilor, ci descriu o perioadă ulterioară evenimentelor din cartea Faptelor Apostolilor. Cartea Faptelor Apostolilor se încheie cu Pavel în închisoare la Roma (61 – 62 d.H.). Este sigur că dacă Pavel ar fi fost executat la sfârșitul acestei perioade de detenție, Luca ar fi menționat acest lucru. Pe de altă parte, este perfect credibil faptul că Pavel ar fi putut fi eliberat (62 d.H.), din lipsa dovezilor necesare pentru condamnare și lăsat în libertate o perioadă în care el și-a continuat slujba. Conform acestei presupuneri (care nu poate fi altceva decât o propunere), Pavel a călătorit mult între 62 și 67 d.H., când a fost din nou prins, judecat și executat în Roma în anul 67. În timpul acestor călătorii el ar fi putut să scrie 1 Timotei și Tit, iar în timpul ultimei sale detenții să scrie 2 Timotei. Dacă acest scenariu este corect, atunci nici nu trebuie să ne așteptăm ca epistolele pastorale să se armonizeze cu cronologia Faptelor Apostolilor, care se termină cu prima detenție a lui Pavel în Roma, caz în care argumentele istorice împotriva autenticității epistolelor pastorale își pierd valabilitatea.

2. *Argumentele stilistice.* O altă serie de argumente împotriva autenticității epistolelor pastorale rezultă dintr-o examinare detaliată a vocabularului lor. Apariția unui număr neobișnuit de mare de cuvinte folosite doar o singură dată în Noul Testament (dar care sunt folosite mai mult de către scriitorii din secolul al doilea), a unor cuvinte folosite de alți scriitori ai Noului Testament, dar în nici un alt text al lui Pavel, și absența sau utilizarea diferită a unor cuvinte caracteristice lui Pavel, susține argumentul acesta, sugerează că stilul acestor epistole aparține unui alt scriitor, nu lui Pavel.

Dar această tehnică de numărare a cuvintelor nu poate sprijini îndeajuns greutatea concluziilor trase de critici. În primul rând, acest proces nu este fundamentat științific, deoarece mostrele de literatură din acea perioadă sunt prea puține pentru ca astfel de concluzii să fie corecte din punct de vedere statistic. Apoi, astfel de studii trec cu vederea faptul că tratarea unor subiecte diferite, vârsta mai înaintată, schimbările în mediul de lucru și ale tovarășilor de lucrare, destinatarii

diferiți și scopuri diferite — toate acestea și alte lucruri influențează vocabularul folosit de un scriitor. Dacă această tehnică de numărare a cuvintelor se aplică și altor epistole al căror autor este în mod incontestabil Pavel, se obțin aproximativ aceleași rezultate. Astfel autenticitatea nu poate fi determinată prin simpla numărare a cuvintelor.

3. *Argumentele eclesiastice.* Toate argumentele eclesiastice aduse împotriva faptului că Pavel este autorul epistolelor pastorale susțin, într-o formă sau alta, faptul că structura și ordinea bisericească evidențiate în aceste epistole nu au apărut decât la o bună bucată de vreme după era apostolică și anume în secolul al doilea. De fapt, se susține că celelalte scrieri ale lui Pavel indică faptul că organizarea bisericească nu îl interesa deloc pe apostol, deci nu ar fi caracteristic pentru Pavel să fi scris unele din învățăturile care se găsesc în epistolele pastorale.

Și aici însă argumentele criticilor sunt contestabile. De fapt organizarea bisericească întâlnită în epistolele pastorale contrastează cu cea din secolul al doilea, când „episcopii” (*episkopoi*) ignatieni au ajuns să fie deosebiți și plasați pe o poziție superioară în autoritatea ierarhică față de prezbiteri (*presbyteroi*). Epistolele pastorale nu prezintă existența unei astfel de diferențieri, cei doi termeni fiind folosiți în mod interschimbabil în aceste epistole (cf. Tit 1:5-7), fapt caracteristic lui Pavel (cf. Fapte 20:17, 28). Este limpede faptul că funcțiile de prezbiter-episcop și diacon au apărut deja în timpul vieții lui Pavel (cf. Fil. 1:1), fără îndoială la inițiativa sa. Nu este nimic scris în epistolele pastorale despre aceste funcții care să ducă la concluzia că au fost scrise în secolul al doilea.

Același lucru poate fi spus despre așa numitul „ordin al văduvelor”. În timp ce în biserica secolului al doilea s-a dezvoltat aproape un „departament” în biserică pentru văduve, lista văduvelor menționată în 1 Timotei nu reprezintă o astfel de slujbă oficială. De la început a existat o preocupare în ceea ce privește responsabilitatea bisericii față de văduvele aflate în nevoi (cf. Fapte 6:1-6), și nimic din învățăturile date în epistolele pastorale cu privire la acest subiect nu poate fi considerat un lucru neașteptat pentru o epistolă apostolică scrisă la două sau trei decenii după înființarea Bisericii.

4. *Argumentele teologice.* Există două obiecții teologice aduse faptului că Pavel este autorul epistolelor pastorale. Prima susține că

erezia combătută de Pavel în aceste epistole este gnosticismul, care s-a dezvoltat în secolul al doilea; a doua obiecție este perspectiva teologică a autorului, care, deși se admite că este una caracteristică a lui Pavel, diferă în unele aspecte semnificative de cea a marelui apostol, fiind mult mai asemănătoare cu perspectiva unui urmaș al său care a trăit în secolul al doilea.

În ceea ce privește prima dintre aceste obiecții, este binecunoscut faptul că ceea ce a devenit mișcarea eretică larg răspândită în secolul al doilea sub numele de gnosticism exista deja în forme „incipiente” în timpul anilor în care s-a desfășurat lucrarea lui Pavel. El s-a confruntat adeseori cu tendințe gnostice, îndeosebi în Colose. De aceea faptul că epistolele pastorale conțin denunțări ale unor învățături false care manifestă caracteristici sau tendințe ale gnosticismului, dualismului și ascetismului nu constituie un indiciu al faptului că epistola a fost scrisă în secolul al doilea. Mai mult, la o examinare mai atentă, învățăturile false la care Pavel face referire seamănă tot mai puțin cu un gnosticism bine încheșat. Învățătorii mincinoși prezentați în epistolele pastorale manifestă de fapt tendințe eclectice, marcate și de influențe iudaice (cf. 1 Tim. 1:7; Tit 1:10, 14; 3:9). De altminteri, pericolul principal al învățurii prezentat pare a fi lipsa de relevanță și de importanță a subiectului, lucru care nu se poate spune despre gnosticismul deja bine încheșat al secolului al doilea. De aceea, la o analiză mai atentă, obiecțiile aduse faptului că Pavel ar fi autorul epistolelor pastorale, bazate pe presupuse referiri la un gnosticism deja format, nu stau în picioare.

În ceea ce privește obiecția teologică, care susține că teologia autorului este în anumite aspecte diferită de cea a lui Pavel se poate spune același lucru. Nici acest argument nu rezistă unei analize mai atente.

Conform acestui punct de vedere critic, epistolele pastorale lasă impresia că au fost scrise de un scriitor mai puțin inteligent ca Pavel. Criticii nu spun că materialul epistolelor este antipaulin sau non-paulin, și nici că conține învățături care nu sunt ale lui Pavel, ci doar că el este nepaulin sau inferior învățăturilor pauline. În loc de a combate o învățătură greșită, autorul doar o denunță. În loc de a dezvolta adevărul, intenția autorului a fost păstrarea și păzirea acestuia. El a fost preocupat mai mult de religie decât de teologie, mai mult de corectitudinea învățurii decât de gândirea creativă. Credința dreaptă

are un loc prea proeminent, susține acest argument. Deci, spun criticii, Pavel nu ar fi scris astfel de lucruri. Astfel, atunci când alăturăm acestor argumente faptul că unele din ideile favorite ale lui Pavel lipsesc, sunt tratate superficial sau reformulate (ex., lucrarea Duhului Sfânt, harul, poziția mistică a credinciosului „în Hristos”), conform acestor critici concluzia este inevitabilă: Pavel nu a scris epistolele pastorale.

Totuși o concluzie atât de drastică nu se întemeiază pe dovezi suficiente. Toate temele favorite ale lui Pavel sunt prezente în epistolele pastorale și orice diferență în felul în care sunt tratate poate fi explicată adecvat de caracteristicile unice ale epistolelor pastorale. Aceste epistole au fost scrise în circumstanțe unice, destinatarii au fost și ei unici (în primul rând și în principal Timotei și Tit) și sco-purile lor au fost unice. Nu trebuie să ne așteptăm ca ele să semene perfect cu celelalte epistole ale lui Pavel. Argumentele clădite pe astfel de dovezi subtile și, la urma urmelor, subrede, nu pot demonstra faptul că epistola a fost scrisă în secolul al doilea.

Desigur că epistolele pastorale reflectă o preocupare profundă a apostolului pentru păstrarea adevărului. Pavel a fost un „conservator” în cel mai bun înțeles al cuvântului. Făcând cu credincioșie tot ceea ce a putut pentru a dezvolta și a învăța adevărurile evangheliei, el a fost preocupat până la sfârșitul vieții sale ca ucenicii săi credincioși să nu schimbe aceste adevăruri, ci dimpotrivă să le încredințeze la rândul lor altor creștini, care, la rândul lor, să le încredințeze altora. El a considerat acest corp de învățături adevărate un bun special primit de la Dumnezeu, care trebuia administrat cu mare atenție. Deoarece adevărul conducea la evlavie îndreptându-i pe credincioși spre Isus Hristos, el era cea mai de preț comoară. Adevărul trebuia învățat cu credincioșie în adunare și toate încercările de subminare, murdărire sau de atacare a adevărului trebuiau întâmpinate cu o rezistență fermă.

Această concepție despre adevărul obiectiv, propozițional, se află într-un conflict serios cu punctele de vedere moderne existențiale asupra adevărului. De aceea nu este surprinzător faptul că unii critici caută să îl disocieze de Pavel de această concepție și să o atribuie unui urmaș al lui din secolul al doilea. Totuși, pentru a face acest lucru, este nevoie de o presupunere apriorică despre concepția apostolului Pavel despre adevăr, presupunere care nu are nici o dovadă. O evaluare

1 Timotei

mai obiectivă duce la concluzia că nici un aspect al teologiei epistolelor pastorale nu duce la presupunerea că au fost scrise mai târziu și că toate elementele teologice pot fi explicate pe baza faptului că aceste epistole reprezintă ultimele instrucțiuni date de Pavel lui Timotei și Tit, cei doi reprezentanți credincioși ai săi.

Data scrierii. Călătoriile misionare ale lui Pavel au avut loc aproximativ între anii 48–56 d.H. Între anii 56–60 Pavel a trecut prin mai multe tribunale romane, sosind în cele din urmă la Roma. Timp de doi ani, 61–62, el a fost ținut sub arest la domiciliu în Roma, perioadă la sfârșitul căreia, se poate presupune, a fost eliberat. Între 62–67 Pavel a călătorit mai mult sau mai puțin liber, lăsându-l pe Timotei în Efes și pe Tit în Creta, scriindu-le apoi fiecăruia dintre ei o epistolă. Astfel datele aproximative de scriere pentru 1 Timotei și Tit sunt probabil cuprinse în perioada 63–66. După ce a fost din nou prins și închis, Pavel i-a scris lui Timotei o a doua scrisoare, 2 Timotei. Astfel, 2 Timotei, datată aproximativ în 67 d.H., reprezintă ultima dintre epistolele lui Pavel.

Destinatarii. *1 Timotei.* Timotei era fiul unui tată grec și al unei mame evreice (Fapte 16:1). Nu se menționează faptul că tatăl său ar fi fost creștin, dar mama sa Eunice și bunica sa Lois erau cunoscute amândouă pentru credința lor sinceră (2 Tim. 1:5). Timotei, fără îndoială, locuia la Listra, când Pavel a vizitat acea cetate în prima sa călătorie misionară (cf. Fapte 14:6; 16:1). Nu se poate ști cu siguranță dacă Pavel a fost cel care l-a condus pe Timotei la Hristos sau nu. Oricum, Timotei cunoștea și credea deja Scriptura Vechiului Testament, datorită mamei și bunicii sale (cf. 2 Tim. 3:15), iar Pavel l-a luat sub aripa sa ca un protejat care promitea. Astfel Pavel a devenit un părinte spiritual pentru tânărul bărbat, referindu-se la el prin expresiile: „adevăratul meu copil în credință” (1 Tim. 1:2) și „copilul meu preaiubit” (2 Tim. 1:2; cf. Fil. 2:22).

Potențialul promițător al lui Timotei pentru lucrare a fost recunoscut de timpuriu (1 Tim. 1:18; 4:14; 2 Tim. 4:5). Astfel Pavel l-a luat cu el ca tovarăș de lucrare, el devenind unul dintre cei mai de încredere colaboratori ai lui Pavel (cf. Rom. 16:21; 1 Cor. 16:10; Fil. 2:19–22; 1 Tes. 3:2). El a devenit de asemenea reprezentantul și

mesagerul credincios al lui Pavel (Fapte 19:22; 1 Cor. 4:17; 2 Cor. 1:19; Fil. 2:19; 1 Tes. 3:2, 6). Șase dintre epistolele lui Pavel îl includ și pe Timotei în cuvintele lor de salut (2 Cor. 1:1; Fil. 1:1; Col. 1:1; 1 Tes. 1:11; 2 Tes. 1:1; Filimon 1; vezi diagrama „Introducerile epistolelor lui Pavel” de la Rom. 1:1). Timotei i-a devenit atât de drag lui Pavel încât ultimul mesaj al apostolului a cuprins și un apel mișcător către Timotei ca acesta să vină și să-i fie alături în ultimele zile ale detenției sale (2 Timotei 1:4; 4:9, 21).

După ce a fost eliberat din prima sa detenție la Roma, Pavel, împreună cu Timotei, a vizitat cu siguranță unele din bisericile din Asia, inclusiv Efesul. La plecarea sa din Efes, Pavel l-a lăsat pe Timotei pentru a fi conducătorul acelei adunări. Mai târziu Pavel i-a scris o scrisoare lui Timotei, 1 Timotei, îndemnându-l să-și continue slujba.

Probabil că prin natura sa Timotei a fost pasiv, timid, retras și ușor de intimidat (cf. 2 Tim. 1:7). De aceea Pavel l-a îndemnat în repetate rânduri la acțiune (1 Tim. 1:3; 4:11; 5:7; 6:2; 2 Tim. 3:14; 4:2, 5). El nu trebuia să permită nici unui lucru, inclusiv relativa sa tinerețe, să stea în calea îndeplinirii îndatoririlor sale (2 Tim. 2:1–7; 4:5). Ca un bun ostaș, el trebuia să „lupte lupta cea bună” (1 Tim. 1:18; 6:12), apărând și propagând în mod activ evanghelia, folosindu-și toate darurile (1 Tim. 4:14; 2 Tim. 1:6).

2. Tit. Despre Tit se cunosc mult mai puține lucruri decât despre Timotei. Ca și Timotei, el a fost unul dintre convertiții sau, cel puțin, unul dintre protejații lui Pavel (cf. Tit. 1:4), dar când și unde a devenit el credincios nu se știe. Nu se cunoaște nimic nici despre familia sau originea sa, exceptând faptul că nu era evreu (Gal. 2:3).

Oricum, este clar că a fost unul din colaboratorii de încredere ai lui Pavel. Lui Tit i s-a încredințat una din cele mai dificile și delicate sarcini ale lui Pavel — aceea de a-l reprezenta pe apostol în tulburările din biserică din Corint (2 Cor. 2:13; 7:6–7, 13–15; 8:6, 16–17). În perioada de timp dintre cele două detenții ale sale la Roma, Pavel a vizitat Creta împreună cu Tit, pe care l-a lăsat acolo pentru a duce mai departe lucrarea pe care au început-o amândoi (cf. Tit 1:5). Mai târziu, în timpul celei de-a doua detenții a lui Pavel, Tit a plecat din Creta la Dalmația (2 Tim. 4:10), probabil pentru a evangheliza.

STRUCTURA CĂRȚII

- I. Salutul (1:1-2)
- II. Instrucțiuni cu privire la învățătorii falși (1:3-20)
  - A. Avertizări împotriva învățătorilor falși (1:3-11)
  - B. Experiența harului avută de Pavel (1:12-17)
  - C. Indemn dat de Pavel lui Timotei (1:18-20)
- III. Instrucțiuni cu privire la comportamentul în biserică (2:1-3:13)
  - A. Instrucțiuni cu privire la rugăciune (2:1-7)
  - B. Instrucțiuni cu privire la bărbați și femei (2:8-15)
  - C. Instrucțiuni cu privire la prezbiteri și diaconi (3:1-13)
- IV. Instrucțiuni cu privire la păzirea adevărului în biserică (3:14-4:16)
  - A. Biserica și adevărul ei (3:14-16)
  - B. Prevestirea apostaziei (4:1-5)
  - C. Responsabilitățile unui bun slujbaş al lui Hristos (4:6-16)
- V. Instrucțiuni cu privire la diverse grupuri din biserică (5:1-6:10)
  - A. Cu privire la diverse grupe de vârstă (5:1-2)
  - B. Cu privire la văduve (5:3-16)
  - C. Cu privire la prezbiteri (5:17-25)
  - D. Cu privire la sclavi și la stăpâni (6:1-2)
  - E. Cu privire la eretici și la cei lacomi (6:3-10)
- VI. Un indemn final pentru Timotei (6:11-21)
  - A. Sfaturi cu privire la evlavie (6:11-16)
  - B. Instrucțiuni pentru cei bogați (6:17-19)
  - C. Sfaturi pentru a rămâne credincios (6:20-21)

COMENTARIU

I. Salutul (1:1-2)

1:1. Salutările folosite în mod obișnuit de Pavel în epistolele sale cuprind o identificare atât a autorului cât și a destinatarului, combinată cu un salut mai mult sau mai puțin conform ritualului. Aici, ca și în toate epistolele sale, cu excepția Epistolei către Filipeni, 1 și 2 Tesaloniceni și Filimon, **Pavel** se prezintă pe sine însuși ca și **apostol al lui**

Isus Hristos. Fără îndoială că aici a folosit acest termen în sensul lui restrâns care se referă la aceia care au primit însărcinarea acestei slujbe în mod personal de la Hristosul cel înviat (cf. 2 Cor. 8:23 [„trimiși“, COR, „reprezentanți“, NIV]; Fil. 2:25 [„trimis“, COR, „mesager“, NIV]). Pavel nu a căutat să ajungă apostol; el a devenit apostol prin poruncă cerească (Gal. 1:11-2:2; cf. 1 Tim. 2:7). Pavel a prezentat acest lucru în mai multe din epistolele sale, subliniind „chemarea“ sa apostolică după „voia lui Dumnezeu“ (1 Cor. 1:1; 2 Cor. 1:1; Ef. 1:1; Col. 1:1; 2 Tim. 1:1). Pavel a fost deseori pus în situația de a trebui să își apere autoritatea pe care a primit-o atât de la Dumnezeu Tatăl cât și de la Dumnezeu Fiul. Expresia **Dumnezeu, Mântuitorul nostru** are un caracter vechi testamental, dar este folosită în mod obișnuit în epistolele pastorale (cf. 1 Tim. 2:3; 4:10; Tit 1:3; 2:10; 3:4). **Isus** este prezentat ca **nădejdea noastră**, termen care îndreaptă atenția cititorului spre împlinirea sigură a planului de mântuire al lui Dumnezeu în **Hristos** (cf. Col. 1:27).

1:2. Deși este limpede că această epistolă a fost destinată citirii cu voce tare în fața adunării din Efes și a altor adunări, Timotei este identificat ca fiind destinatarul principal. Fiind **adevăratul... copil în credință** al lui Pavel, nimeni nu putea să nege locul special ocupat de Timotei în inima lui Pavel. (Aceasta este prima dintre cele 19 ocazii în care Pavel a folosit cuvântul grecesc *pistis*, „credință“, în 1 Tim.). Probabil că nu Pavel a fost cel care l-a condus pe Timotei la Hristos (cf. 2 Tim. 1:5; 3:15), dar este posibil ca el să-l fi ordinarat pe tânărul lucrător și să fi avut o mare încredere în el. Timotei a fost destinatarul salutului caracteristic al lui Pavel: **har, îndurare și pace.**

II. Instrucțiuni cu privire la învățătorii falși (1:3-20)

A. Avertizări împotriva învățătorilor falși (1:3-11)

1:3. Acțiunile la care face referire acest verset nu pot fi înțelese foarte clar. Pleca Pavel din **Efes** îndreptându-se spre **Macedonia**? I-a dat el instrucțiuni lui Timotei înainte de a părăsi Efesul? Probabil că aceasta este cea mai bună presupunere. Timotei a fost îndemnat, se pare că pentru a doua oară, „să rămână“ în Efes, un indiciu probabil al faptului că Timotei era înclinat să părăsească lucrarea ce o avea acolo ca să-l

1 Timotei 1:4-10

însoțescă pe Pavel. Sarcina pentru care Timotei trebuia să rămână în Efes era să poruncească **unora** din adunare **să nu învețe pe alții altă** (lit. „diferită”; cf. 6:3) **învățătură** — adică o învățătură diferită de doctrina lui Pavel (cf. 1:11).

1:4. Acești învățători falși se luau după **basme** (*mythois*, cf. 4:7) și **însirări de neamuri fără sfârșit**, adică făceau apel la genealogii foarte vechi. La ce se referă aceste basme și genealogii nu se cunoaște. S-ar putea ca acestea să fi avut nuanțe de gnosticisim dar mult mai probabilă este originea lor evreiască (cf. Tit. 1:14). Indiferent care a fost natura lor, ele nu aveau nici o valoare spirituală și duceau numai la speculații, întrebări fără rost și certuri. Astfel de speculații trebuiau evitate fiindcă ele nu făceau să înainteze **lucrul lui Dumnezeu**, care trebuie înțeles și aplicat nu prin inovații umane, ci prin **credință**. Spre deosebire de abordarea prin credință, speculațiile minții umane tind să conducă prin tunele nesfârșite și fără ieșire care nu fac decât să deruteze și să ascundă adevărul lui Dumnezeu.

1:5. Spre deosebire de aceste speculații fără sens, rezultatul pe care Pavel dorea să-l aibă instrucțiunile date lui Timotei era **dragostea** în cea mai pură formă a ei. Este vorba despre acea dragoste care se revarsă **dintr-o inimă** curățată (cf. 2 Tim. 2:22), **dintr-un cuget bun** („dintr-o conștiință nepătată”, NIV — n.tr.) și **dintr-o credință neprefăcută** (*anypokritou*, „care nu este ipocrită”; cf. 2 Tim. 1:5). Fiecare componentă a acestui trio atât de frumos vorbește despre o puritate și o integritate care au ca rezultat cea mai înaltă formă de dragoste altruistă, care în forma ei perfectă este însăși dragostea lui Dumnezeu. Pe când motivația învățătorilor falși era o curiozitate fără valoare, instrucțiunile date de Pavel aveau scopul să promoveze cea mai măreață virtute, menținând puritatea învățaturii Bisericii. Adevărul lui Dumnezeu întotdeauna purifică spiritul omului, dar o învățătură greșită îl umple de putreziciune.

1:6. Fără îndoială că Pavel credea că o astfel de dragoste trebuie să fie ținta tuturor lucrărilor creștine (cf. 1 Cor. 13:1-3). Totuși, era trist că, deși ei ar fi trebuit să știe acest lucru, unii învățători din biserica efesenilor au pierdut din vedere acest scop sublim și **s-au depărtat** (lit., „au ratat ținta”; cf. 1 Tim. 6:21; 2 Tim. 2:18), **au rătăcit și s-au apucat de flecărie**. Învăătura lor era *mataiologian*, adică vorbărie goală, zadarnică și fără rost.

1:7. Mai concret, problema acestor învățători falși, așa cum se întâmplă adeseori, era o problemă a eului. Ei au vrut să devină **învățători** respectați ai **Legii**. Totuși, erau incapabili de așa ceva. În loc să recunoască că nu erau potriviți pentru această slujbă și să tacă, ei continuau să vorbească ca și cum ar fi avut o mare autoritate, dar fără să înțeleagă subiectul (Legea) și **nici măcar** ceea ce „spuneau”.

1:8. Pavel a vrut să se asigure că era bine înțeles. El nu discredită Legea. Pavel consideră Legea „sfântă, dreaptă și bună” (Rom. 7:12). Așa că el și-a clarificat poziția și punctul de vedere subliniind faptul că **Legea este bună dacă cineva o întrebuințează bine**. Exista o întrebuințare nepotrivită și legalistă a Legii, întrebuințare pe care Pavel o dezaproba; exista însă și o întrebuințare potrivită a Legii, îmbrățișată de Pavel (cf. Gal. 3:19, 24).

1:9-10. **Legea** are scopul de a arăta oamenilor păcătoșenia lor. Astfel Legea nu este pentru cel care deja și-a recunoscut păcatele și s-a întors la Hristos. O astfel de persoană nu mai este sub Lege, ci acum trebuie să umble în Duhul (Gal. 5:13-26). Legea este pentru cei care rămân în păcat, fără să fie convinși de păcătoșenia lor.

Pavel redă o listă de exemple izbitoare, listă care pare în mod intenționat bazată pe cele zece porunci (cf. Ex. 20:3-7). Lista începe cu trei perechi care corespund *primei* table a decalogului, cea pe care se află poruncile care tratează ofensele sau păcatele împotriva lui Dumnezeu: (1) **cei fărădelege și nesupuși** („călcători de lege și răzvrățiți”, NIV), (2) **cei nelegiuți și păcătoși** („neevlavioși și păcătoși”, NIV), (3) **cei fără evlavie**, („fără sfîntenie”, NIV, gr. *anosiois*, „care nu sunt pioși”, „care nu sunt credincioși”; cf. *hosious* din 1 Tim. 2:8 și **necurați** („nereligioși”, NIV, gr. *bebēlois*, „profani”; cf. 4:7; 6:20; 2 Tim. 2:16). Pavel îi enumeră apoi pe cei care încalcă primele cinci porunci de pe *a doua* tablă a decalogului: **ucigătorii de tată și ucigătorii de mamă** îi reprezintă pe cei care încalcă în mod extrem porunca a cincia, iar **ucigătorii de oameni** pe cei care încalcă porunca a șasea. **Curvari și sodomiti** („adulteri și pervertiți”, NIV) sunt cei care încalcă porunca a șaptea, care se consideră în general că include toate formele de păcate sexuale. **Vânzătorii de oameni** („vânzătorii de sclavi”, NIV) ar putea să fie o categorie care să corespundă celei de-a opta porunci, deoarece răpirea era percepută ca

cea mai gravă formă de furt (Ex. 21:16; Deut. 24:7). **Cei mincinoși... cei ce jură strâmb** sunt categorii care în mod evident țin de porunca a noua. Doar cea de-a zecea poruncă („Să nu poștești“) nu este cuprinsă (dar cf. Rom. 7:7). Pavel încheie această listă a păcătoșilor cu o referire atotcuprinzătoare la orice comportament care **este împotriva învățaturii sănătoase** (cf. 2 Tim. 1:13), fără îndoială incluzând aici și comportamentul învățătorilor falși. „Învățătură“ este traducerea cuvântului *didaskalia* care are sensul de „conținut al predării“ și care este folosit de șapte ori în această epistolă: 1 Timotei 1:10; 4:1, 6, 13, 16; 5:17; 6:1.

1:11. Instrumentul de măsură folosit de Pavel pentru a deosebi învățatura sănătoasă de cea falsă era, desigur, mesajul măreței vești bune a lui Dumnezeu în Hristos care i-a fost „încredințat“ lui Pavel (cf. 1 Tes. 2:4; Tit 1:3) și pe care el l-a propovăduit cu credințioșie în Efes (cf. Fapte 20:17-27).

B. Experiența harului avută de Pavel (1:12-17)

1:12. Ajuns în acest punct, prezentarea listei de păcătoși, dintre care el știa că este cel mai mare — și amintirea evangheliei care i s-a încredințat lui spre propovăduire — au declanșat în Pavel un val uriaș de mulțumire. Din punct de vedere literal, cuvintele „Mulțumesc lui“ — „mulțumesc“ având poziția proeminentă — sunt cele care încep această secțiune. Mulțumirea lui Pavel izvoră din faptul că Dumnezeu în Harul Său l-a înzestrat (l-a **întărit**) pe Pavel cu tot ceea ce avea nevoie el (cf. Fil. 4:13) și, socotindu-l **vrednic de încredere**, l-a **pus** într-o poziție privilegiată în **slujba Lui**.

1:13. Motivul pentru care aceste lucruri i se păreau extraordinare apostolului era că el știa groapa din care a fost scos. Atunci când a spus că fusese **un hulitor, un prigonitor și un batjocoritor** („un om violent“, NIV) el nu a exagerat ca să obțină un efect special. (Vezi Fapte 22:4-5, 19-20; 26:9-11 unde este prezentat adevărul cu privire la el.) Totuși Pavel a **căpătat îndurare, pentru că** acțiunile sale erau rezultate **din neștiință**. Neascultarea voită declanșează mânia lui Dumnezeu (cf., ex., Num. 15:22-31; Evr. 10:26). Dar Dumnezeu îi tratează cu blândețe pe cei care au fost ignoranți sau au fost călăuziți greșit (Evr. 5:2). Filozoful german Nietzsche a spus „Dacă îmi dovedești că Dumnezeu există, am să cred și mai puțin în El.“ Necredința pe care Pavel a avut-o înainte

de convertire nu a fost caracterizată de o astfel de stăruință îndărătnică în ea.

1:14. De aceea apostolul a primit îndurarea lui Dumnezeu și nu mânia Sa. Harul lui Dumnezeu a întrecut cu mult chiar și cel mai cumplit păcat al lui Pavel. Acolo unde odată a existat necredință, Dumnezeu a **înmulțit peste măsură de mult... credința... în Hristos**. Unde odată existase agresiunea violentă împotriva lui Dumnezeu și a poporului Său, acum Dumnezeu a revărsat **dragostea** lui Hristos. (Vezi comentariile de la 2 Tim. 2:10.) Orice i-ar fi lipsit lui Pavel, harul lui Dumnezeu a completat din belșug. (Verbul *hyperepleonasen*, folosit doar aici în NT, înseamnă „a fi prezent din plin sau supra-abundență“.) Aici poate fi văzută deplina măsură a ceea ce voia să spună Pavel atunci când a vorbit despre slujba lui Hristos, în care a fost pus fiind socotit vrednic de încredere (1 Tim. 1:12).

1:15. Adevărul central al digresiunii personale pe care Pavel a început-o în versetul 12 devine limpede acum. Este o mărturie cu privire la scopul întrupării lui **Hristos. Isus a venit în lume** nu doar să fie un exemplu sau să arate că ne iubește. El a venit **ca să mântuiască pe cei păcătoși** din starea lor de decădere spirituală — și Pavel spune că el era cel mai rău dintre cei care se aflau în această stare. Nu trebuia să fie nici o umbră de neclaritate asupra acestui adevăr fundamental. Este un fapt care este **adevărat și cu totul vrednic de primit**. (Mai există patru pasaje care includ cuvântul „adevărat“ [„demn de încredere“, NIV]: 3:1; 4:9; 2 Tim. 2:11; Tit 3:8.)

1:16. Pavel a fost mântuit chiar pentru acest scop — pentru a demonstra planul lui Dumnezeu de a-i mântui pe păcătoși. Ca **cel dintâi** dintre păcătoși (cf. altor caracterizări făcute de Pavel despre el însuși în 1 Cor. 15:9; Ef. 3:8), Pavel reprezintă o **pildă** extremă. Dacă Dumnezeu a fost îndeajuns de răbdător și plin de har ca să îl mântuiască pe Pavel, atunci va fi îndeajuns de răbdător și plin de har ca să mântuiască pe oricine. Orice om care trăiește după Pavel poate privi la Pavel ca la un prototip sau ca la un model („exemplu“, *hypotypōsin*; cf. 2 Tim. 1:13). Cel mai mare dintre păcătoși poate deveni cel mai mare sfânt; cel mai mare dușman al lui Dumnezeu poate deveni slujitorul lui cel mai bun. Toți ceilalți oameni se încadrează undeva între aceste două extreme. De aceea, studiind exemplul lui Pavel, creștinii pot să învețe despre ei înșiși.

1 Timotei 1:17-2:2

1:17. Această contemplare a harului lui Dumnezeu, așa cum s-a manifestat el în cazul lui Pavel, l-a condus pe apostol la una din doxologiile sale tipice. Este plină de venerare și adorare a Domnului. Expresia a **Împăratului veșnicilor** subliniază suveranitatea lui Dumnezeu asupra desfășurării întregii istorii a umanității. Cuvintele **Nemuritorului** și **nevăzutului** ne vorbesc despre două dintre atributele lui Dumnezeu: eternitatea și esența Sa spirituală. Expresia **singurului Dumnezeu** scoate în evidență caracterul Său unic într-un mod tipic monoteismului iudeu. Acestui Dumnezeu și numai Lui trebuie să-I **fie cinstea și slava în vecii vecilor. Amin** (cf. 6:16).

C. Îndemn dat de Pavel lui Timotei (1:18-20)

1:18. Întorcându-se de la scurta digresiune personală (v. 12-17), Pavel revine la problemele specifice care stăteau în fața lui Timotei, aflat în Efes, reluând îndemnul început în versetul 3. **Porunca** (același cuvânt *parangelia* este folosit și în versetul 5) se referă la ceea ce i s-a spus lui Timotei despre învățătorii falși menționați în versetul 3. Aceste porunci erau în conformitate cu **proorociile făcute mai înainte** cu privire la chemarea și competența lui Timotei pentru lucrarea din Efes. Când și prin cine au fost făcute aceste profeții putem doar să bănuim. Se cunoaște însă că profețiile au întărit convingerea lui Pavel că Timotei era un ostaș potrivit pentru a conduce bătălia împotriva erorilor din biserica efesenilor (cf. 6:12; 2 Tim. 4:7 unde apare o metaforă care este mai apropiată de domeniul sportului decât de cel militar). Timotei trebuia să își amintească aceste profeții și să fie încurajat de ele în această luptă.

1:19. Dacă în Efeseni 6:10-17 Pavel a prezentat în detaliu acelei biserici armura creștinului pentru războiul spiritual, aici el prezintă doar două componente: **credința și un cuget curat** („o conștiință bună” — NIV, GBV — n.tr.). Acestea două se pare că se află întotdeauna împreună (cf. 1 Tim. 1:5; 3:9). Vigoarea uneia înseamnă și vigoarea celeilalte. Dar și lipsa uneia atrage după sine lipsa celeilalte. Astfel, **unii care au pierdut** („au respins” — NIV, „au lepădat”, *apōtheō*, „o respingere puternică, deliberată”; în NT mai este folosit doar în Fapte 7:27; Rom. 11:1-2) acest **cuget curat**, au **căzut din credință** (și-au văzut „credința distrusă”, NIV, cf. 1 Tim. 4:1; 6:10). Erorile teolo-

gice își au deseori rădăcinile într-un eșec moral.

1:20. Imeneu (cf. 2 Tim. 2:17) și **Alexandru** sunt două persoane din Efes care ilustrează acest principiu. Nu este clar dacă Alexandru amintit aici este una și aceeași persoană cu Alexandru menționat în Fapte 19:33 și 2 Timotei 4:14. Probabil că nu sunt una și aceeași persoană. Instrucțiunile lui Pavel cu privire la acești doi blasfematori au fost ca ei „să fie dați” **pe mâna Satanei**, o expresie care probabil se referă la excomunicarea din adunare (cf. 1 Cor. 5:1-5) și abandonarea lor într-un domeniu controlat de Satan (2 Cor. 4:4). Pavel vedea adunarea ca un port liniștit și ca o protecție pentru credincioși, fără de care ei ar fi avut o serie de dezavantaje dureroase. Astfel excomunicarea avea rolul de a-i pedepsi pe cei doi apostatați în vederea corectării. Motivul lui Pavel nu a fost unul punitiv, ci remedierea stării lor (cf. 2 Cor. 2:5-8; 2 Tes. 3:14-15).

III. Instrucțiuni cu privire la comportamentul în biserică (2:1-3:13)

A. Instrucțiuni cu privire la rugăciune (2:1-7)

2:1. De la preocuparea lui pentru învățătorii falși, Pavel se întoarce la subiecte legate de comportamentul bisericii în general (cf. 3:14-15). Pavel a început cu ceea ce a considerat el mai important: rugăciunea. Ceea ce deseori este pe ultimul loc în lista de priorități a unei biserici, ar trebui de fapt să fie pe primul loc. Nu trebuie pus prea mult accent pe presupusele deosebiri dintre **rugăciuni, cereri și mijlociri**. Termenii sunt folosiți probabil mai mult cu intenția de a se scoate unul pe altul în evidență. Să observăm însă că mulțumirile trebuie să aibă un loc proeminent în viața de rugăciune a bisericii.

2:2. Biserica efesenilor trebuia să se roage **pentru toți** (v. 1, „toți oamenii”), dar în special pentru conducătorii politici. Pavel nu precizează aici conținutul acestor rugăciuni, dar e aproape sigur că el îi îndemna să se roage pentru mântuirea întregii populații și a celor care îi guvernau. Acest lucru poate fi văzut cu claritate din versetele ce urmează. O dată cu ostilitatea crescândă a lui Nero față de creștini — care a ajuns la apogeu după incendiul din Roma din iulie 64 d.H. — și cu dezintegrarea generală a Imperiului Roman datorită destrăbălării și risipei lui Nero, creștinii au început să sufere persecuții din

partea autorităților romane. Recent eliberat din detenția romană, Pavel era profund preocupat de atmosfera politică care se deteriora. Astfel el a îndemnat la rugăciune pentru mântuirea tuturor oamenilor, dar în special a conducătorilor, astfel încât mediul stabil dinainte, care nu se amesteca în problema credinței, să fie restaurat. Aceasta era o condiție de bază pentru ca creștinii să poată duce o viață pașnică și liniștită, cu toată evlavia și cu toată cinstea. (Aceasta este prima din cele 10 ocazii în care Pavel a folosit cuvântul *eusebia*, „evlavie“. Toate cele 10 cazuri de folosire a acestui cuvânt de către Pavel sunt în epistolele pastorale: 2:2; 3:16; 4:7-8; 6:3, 5-6, 11; 2 Tim. 3:5; Tit 1:1. El mai este folosit de cinci ori în Fapte 3:12; 2 Petru 1:3, 6-7, 3:11.) Vremurile de tulburări politice și sociale sunt vremuri potrivite ca să mori pentru Hristos, dar nepropice ca să trăiești pentru El.

2:3. Ca și în zilele noastre, unii din cei din biserica din Efes erau gata să pună la îndoială validitatea unei rugăciuni pentru mântuirea tuturor oamenilor. Astfel, Pavel și-a susținut aceste învățături arătând că o astfel de rugăciune este un lucru **bun și bine primit înaintea lui Dumnezeu, Mântuitorul nostru** (cf. 1:1). Literal, cuvintele grecești înseamnă că o astfel de rugăciune este „primită înaintea“ (în prezența) lui Dumnezeu. Multe rugăciuni nu sunt primite înaintea lui Dumnezeu, dar aceasta nu face parte dintre ele.

2:4. Motivul acceptării acestei rugăciuni înaintea lui Dumnezeu îl reprezintă faptul că este o rugăciune „după voia Lui“ (1 Ioan 5:14). Dumnezeu, care prin natura Sa este un Mântuitor, **voiește ca toți oamenii să fie mântuiți**. Pavel repetă cuvintele „toți oameni“ (1 Tim. 2:1) și „toți“ (v. 3, 6). Același cuvânt grecesc (*pas*, „toți“) este folosit de fiecare dată, referindu-se în toate cele trei cazuri la același grup de oameni (cf. 4:10). Dumnezeu vrea ca nici unul să nu piară (2 Petru 3:9), ca întreaga rasă umană să ajungă să cunoască adevărul printr-o relație personală cu Isus Hristos, care este Adevărul (Ioan 14:6). (Sigur că nu toți vor veni la mântuire; Pavel nu a susținut aici universalismul.)

2:5-6. Pentru a sprijini și mai convingător argumentele sale, Pavel a citat învățătura general acceptată despre Dumnezeu și lucrarea Sa în Hristos. Versetele 5-6 pot să reprezinte un fragment dintr-o mărturisire de credință binecunoscută în primul secol.

Oricum, Pavel a citat aceste adevăruri indubitabile ale evangheliei: (1) **este un singur Dumnezeu**. (2) Există o singură cale prin care oamenii se pot apropia de El — prin **Om** care era Dumnezeu întrupat, **Isus Hristos**. (3) Acest Isus **S-a dat pe Sine Însuși** ca să moară pe cruce **ca preț de răscumpărare** (*antylitron*; cf. *lytron*, „răscumpărare“ pentru un sclav sau un prizonier, în Mat. 20:28; Mar. 10:45) pentru rasa umană. (Cf. diagrama „Cuvinte folosite în Noul Testament pentru Răscumpărare“, de la Mar. 10:45.) Acest fapt este un lucru **adeverit la vremea cuvenită** (Gal. 4:4-5; Evr. 1:1-2), o mărturie a dorinței lui Dumnezeu de a-i mântui pe **toți** oamenii (cf. Tit 1:3).

2:7. Evident că exclusiviștii din biserica din Efes credeau că evanghelia este numai pentru evrei. Aceasta a fost o problemă des întâlnită, așa cum se vede cel mai bine în cazul lui Petru (cf. Fapte 10:9-43; Gal. 2:11-13). De aceea Pavel prezintă ca un argument imbatabil propria sa imputare ca **apostolul... pus... ca să învețe pe Neamuri**. Pavel a fost pus „propovăduitor“ (*kēryx*, „mesager“; cf. 2 Tim. 1:11) ca să ducă evanghelia la acea majoritate a rasei umane pe care evreii o considerau în afara sferei mântuirii. De aceea, așa cum Pavel le amintește efesenilor, se poate vedea că Dumnezeu dorește ca fiecare om să fie mântuit. Asigurările pe care Pavel le dă în privința credibilității sale sunt figuri de stil care aveau ca scop accentuarea importanței acestui subiect (cf. Rom. 9:1; 2 Cor. 11:31; Gal. 1:20).

B. Instrucțiuni cu privire la bărbați și femei (2:8-15)

2:8. Fără îndoială că Pavel dorea ca toți creștinii să se roage pentru o trezire spirituală a poporului și a conducătorilor lui. Totuși, în adunările ținute în public, Pavel specifică faptul ca **bărbații** (*andras*, lit. „bărbați“) **să se roage în orice loc**, adică conducând adunarea în rugăciune. Mai mult, aceste rugăciuni trebuie să fie făcute cu ridicarea mâinilor. Aceasta era o practică veche testamentală obișnuită (cf., ex., 1 Regi 8:22; 2 Cron. 6:13; Ezra 9:5; Ps. 28:2; 141:2; Pl. 2:19). Era, de asemenea, o practică comună în religiile păgâne ale primului veac și în Biserica Primară. Picturile de pe zidurile catacombelor din Roma înfățișează această postură. Măinile trebuiau să fie **curate** (*hosiuous*, „credincioase, nepângărite“), acest lucru semnificând o curăție interioară a

1 Timotei 2:9-15

acestor conducători spirituali. Mai mult, astfel de conducători trebuie să fie oameni cu relații sănătoase și care să nu fie caracterizați de **mânie** (*orgēs*, „izbucnire de mânie“) și **îndoieli** („controverse“, NIV, *dialogismou*). Relațiile interumane deteriorate afectează capacitatea omului de a se ruga (cf. Mat. 5:22-24; 6:12; 1 Pet. 3:7), precum și competența de a-i conduce pe alții în rugăciune.

2:9. Apoi Pavel se ocupă de femeile din adunare. În ceea ce privește podoabele lor, ele trebuiau să pună accentul pe interior, nu pe exterior, trebuind să se îmbrace **în chip cuviincios, cu rușine și sfială** (cf. v. 15). Acești termeni nu accentuează așa de mult excluderea oricărui element provocator, deși o include, ci mai degrabă o înfățișare simplă, moderată, chibzuită și care nu este ostentativă. Elementele specifice pe care Pavel le menționează aici (**împletituri de păr, aur, mărgăritare, haine scumpe**) nu sunt rele în ele însele, dar devin nepotrivite atunci când arată existența unui sistem de valori greșit (cf. 1 Pet. 3:3). În biserica din Efes, această ținută ar fi putut fi asociată cu prostituatele din templul local. Creștinii trebuie să fie atenți ca societatea păgână să nu le afecteze ținuta.

2:10. În loc de a accentua frumusețea exterioară, conform standardelor lumii, femeile creștine trebuiau să manifeste un sistem de valori diferit. Ele trebuiau să se împodobească **cu** (lit., „prin intermediul“) **fapte bune**. Ele trebuiau să se bazeze pe slujirea lor cu credincioșie în Numele lui Isus pentru a fi atrăgătoare pentru alte persoane. Acesta nu a fost un îndemn pentru femei ca să se facă neatrăgătoare; era pur și simplu un sfat de a respinge etalonul lumii de apreciere a frumuseții și de a adopta standardul cerului (1 Sam. 16:7). De la femeile **care spun că sunt evlavioase** nu se poate aștepta mai puțin.

2:11-12. Accentuând ce anume înseamnă un comportament evlavios pentru femei, Pavel a subliniat, împreună cu Petru, „curăția (frumusețea, NIV) nepieritoare a unui duh blând și liniștit, care este de mare preț înaintea lui Dumnezeu“ (1 Pet. 3:4). Femeile din adunare trebuie să primească învățătură de la bărbații conducători **în tăcere, cu toată supunerea**. Ele nu trebuie să încerce să răstoarne această ordine a lucrurilor, pretinzând postura de învățători ai bisericii sau încercând **să se ridice mai presus de bărbat** (să preia „autoritatea asupra“ bărbaților, NIV). Dimpotrivă, ele trebuie să fie, literal,

„în tăcere“. Cuvântul *hēsychia*, tradus „în tăcere“ în 1 Timotei 2:11 și 12, nu înseamnă tăcere absolută sau să nu vorbească deloc. Este folosit în alte părți (Fapte 22:2; 2 Tes. 3:12) cu înțelesul clar de „liniștit, care nu deranjează, care nu este nesupus“. Există un alt cuvânt (*sigāō*) care înseamnă „a tăcea, a nu spune nimic“ (cf. Luca 18:39; 1 Cor. 14:34).

2:13. De ce este un astfel de duh blând și liniștit „de mare preț înaintea lui Dumnezeu“ (1 Pet. 3:4)? Deoarece el manifestă înțelegerea și acceptarea planului Său pentru oameni. Ca și în altă parte (cf. 1 Cor. 11:8-10), Pavel își fundamentează punctul de vedere asupra relațiilor dintre bărbat și femeie în biserică pe relatarea creației, așa cum este ea făcută în Geneza 2. Totuși, el nu face nici o referință la așa-zisul „blestem“ din Geneza 3:16. În loc de acest lucru, rolurile și poziția pe care Pavel le prezintă aici sunt un rezultat al planului fundamental al lui Dumnezeu în care **întâi a fost întocmit Adam, și apoi Eva** (cf. Gen. 2:7-25). Implicațiile acestui text trec dincolo de simpla prioritate dată de ordinea cronologică. Pavel a văzut această prioritate dată de ordinea apariției în timp, ca un însemn al rolului de conducător dat bărbatului, rol căreia femeia, „ajutorul potrivit pentru el“ (Gen. 2:18) trebuie să îi răspundă favorabil.

2:14. Mai departe Pavel pune în contrast experiența lui Adam și a Evei. **Nu Adam a fost amăgit; ci femeia, fiind amăgită, s-a făcut vinovată de călcarea poruncii** („a devenit păcătoasă“, NIV). Unii șovini îl văd aici pe Pavel argumentând faptul că femeile, reprezentate prin Eva, arhetipul lor, sunt mult mai naive, mai ușor de înșelat, deci mult mai susceptibile de a greși, decât bărbații. De aceea spun ei, femeile nu trebuie puse în poziții de învățător sau de autoritate în biserică. Alții cred că, de fapt, Pavel a spus „Uitați ce se întâmplă atunci când ordinea creației este inversată și bărbatul abdică de la rolul lui de conducător în favoarea femeii.“ În orice caz, este evident că Pavel nu îl scuză și nici nu îl absolvă pe Adam de vina pentru căderea în păcat. În altă parte Pavel pune întreaga responsabilitate pe umerii lui Adam (cf. Rom. 5:12-21).

2:15. Acesta este unul dintre versetele cel mai dificil de interpretat din întreg Noul Testament. Ambiguitatea cuvintelor **va fi mântuită prin nașterea de fii** („păstrată în siguranță prin nașterea de copii“, NIV) a dat naștere la mai multe interpretări diferite:

(a) păzită (fizic) în procesul dificil și periculos al nașterii de copii; (b) păzită (de nea-cordarea importanței cuvenite) în ceea ce privește rolul ei în familie; (c) mântuită prin nașterea lui Isus Hristos, Mântuitorul (o referire indirectă la Gen. 3:15); și (d) păzită de corupția din societate, stând acasă și crescându-și copiii. Interpretarea versetului este îngreunată și mai mult de clauza condițională de la sfârșitul său: **dacă stăruiesc (mamele) cu smerenie în credință, în dragoste și în sfințenie**. Orice lucru se crede că afirmă prima parte a versetului, el este condiționat de dorința femeii de a rămâne în aceste patru virtuți. De aceea, a doua dintre opțiunile prezentate mai sus pare cea mai probabilă. O femeie își va găsi cea mai mare satisfacție și împlinire în viață nu căutând să intre în rolul bărbatului, ci împlinind planul lui Dumnezeu pentru viața ei ca soție și mamă „cu smerenie (bună cuviință, decență, NIV; i.e., rețineră; cf. 1 Tim. 2:9) în credință, în dragoste și în sfințenie.”

C. *Instrucțiuni cu privire la prezbiteri și diaconi (3:1-13)*

3:1. Continuându-și învățăturile cu privire la modul în care biserica trebuie să se poarte, Pavel ajunge la problema importantă a caracteristicilor pe care trebuie să le aibă conducătorii. El dorea să încurajeze respectarea conducătorilor adunării, deci a citat ceea ce se pare că era o maximă cunoscută și a recomandat-o ca pe un concept sănătos. De aici rezultă două lucruri: (1) Este un lucru bun să aspiți la o poziție de conducător în biserică, și (2) pozițiile de conducere din biserică sunt **un lucru bun** („o sarcină nobilă”, NIV). Termenul **episcop** (*episkopos*) (în subsolul paginii de la COR este indicat și termenul „priveghetor”) este doar unul dintre mai multe cuvinte care sunt folosite în Noul Testament pentru a-i desemna pe conducătorii bisericii. „Prezbiteri” (*presbyteroi*) este de departe cel mai obișnuit dintre ele. Mai sunt folosiți și alți termeni cum ar fi „căr-muitori” (*proistamenoi*, Rom. 12:8; 1 Tes. 5:12), „mai marii” (*hēgoumenois*, Evr. 13:17) și „păstori” (*poimenas*, Ef. 4:11; cf., de asemenea, Fapte 20:28; 1 Petru 5:2). Deși fiecare dintre acești termeni poate să prezinte o altă fațetă a lucrării de conducere se pare că toți sunt folosiți în mod interschimbabil în Noul Testament pentru a desemna aceeași slujbă în biserică. Această slujbă este diferită de cea de diacon (cf. comentariilor de la 1 Tim. 3:8).

3:2. De la un episcop (priveghetor) se cere mai mult decât simpla dorință de a sluji. În versetele 2-7 Pavel enumeră 15 cerințe pentru un conducător din biserică: (1) **fără prihană** („deasupra oricărui reproș”, NIV; „fără vină”, GBV). El trebuie să fie fără vină în comportamentul său. Cuvântul grecesc *anepilēmpton*, „deasupra oricărui reproș”, este folosit în Noul Testament doar în această epistolă (v. 2; 5:7; 6:14). El înseamnă că în comportamentul cuiva să nu fie găsit nici un lucru împotriva căruia s-ar putea ridica vreo acuzație. Sensul este ușor diferit de sensul sinonimului său *anenklētos* din 3:10 (vezi comentariile de la 3:10). (2) **bărbatul unei singure neveste**, literal „bărbatul unei singure femei”. Această expresie ambiguă dar importantă a fost subiectul mai multor interpretări. Întrebarea este cât de strict era standardul pe care Pavel îl stabilea pentru episcopi? Practic toți comentatorii sunt de acord că această expresie interzice atât poligamia cât și promiscuitatea, care, amândouă sunt de neconceput pentru conducătorii spirituali din biserică. Mulți cercetători ai Bibliei spun că expresia „bărbatul unei singure neveste” înseamnă că afecțiunea unui conducător al bisericii trebuie să fie îndreptată în mod exclusiv spre soția sa. Mulți alții susțin totuși, că această expresie interzice oricui ar fi fost divorțat și recăsătorit să devină episcop. Motivația care de regulă stă la baza acestui punct de vedere este că divorțul reprezintă un eșec în familie, astfel că, deși un om poate să fie iertat pentru orice păcat din viața lui, el rămâne în permanență nedemn pentru o slujbă de conducere în adunare (cf. v. 4-5; 1 Cor. 9:24-27). Interpretarea cea mai strictă și cea mai des întâlnită printre primii comentatori (al doilea și al treilea secol) le cuprinde pe fiecare dintre cele de mai sus, dar extinde această interdicție la *orice* caz de recăsătorie, chiar și în cazul văduvilor. Argumentul lor este că în primul secol recăsătorirea era în general privită ca o dovadă a satisfacerii propriilor dorințe și de slăbiciune. Deși Pavel a dat cinstă căsătoriei, el a prețuit și beneficiile spirituale ale celibatului (1 Cor. 7:37-38), chiar și pentru cei care și-au pierdut tovarășul de viață (1 Tim. 5:3-14). Astfel el a considerat celibatul ca un țel demn de atins pentru cei care aveau autocontrolul necesar pentru a rămâne necăsătoriți. În conformitate cu acest punct de vedere strict, Pavel a considerat că o a doua căsătorie a unui văduv, deși în nici un caz nu putea fi considerată nepotrivită, era

1 Timotei 3:3-8

o dovadă a lipsei acelui tip de autocontrol cerut unui episcop, tot așa cum aceeași lipsă ar fi descalificat o văduvă de la includerea ei în lista văduvelor (5:9). Conducătorul bisericii trebuia să fie de asemenea (3) **cumpătat** (*nēphalion*, „echilibrat”; mai este folosit doar în 3:11; Tit 2:2), (4) **înțelept** (*sōphrona*, folosit de asemenea în Tit 1:8; 2:5, „să aibă autocontrol”, NIV; „chibzuit”, GBV), (5) **vrednic de cinste** („respectabil”, NIV; „decent”, GBV), și (6) **primitor de oaspeți**. Aceste caracteristici sunt cerințe preliminare pentru cei care îi vor conduce pe alții spre aceste virtuți creștine importante. Expresia (7) **în stare să învețe pe alții** ne vorbește despre capacitatea conducătorului de a prezenta și explica Scriptura. El trebuie să fie capabil să înțeleagă și să comunice adevărul altora, cât și să îi înfrunte pe cei care îl prezintă în mod greșit (cf. Tit 1:9). Desigur, nu toți trebuie să facă aceste lucruri în mod public; unii pot să desfășoare această latură a slujirii lor într-un mod mai puțin oficial, într-un context particular. Totuși, toți conducătorii trebuie să posede aptitudinea de a prezenta și explica Cuvântul cu îndemânare.

3:3. Urmează patru expresii negative: (8) **să nu fie nici bețiv** (cf. Tit 1:7) și **nici bătaș**. Autocontrolul (1 Tim. 3:2) trebuie să se extindă asupra poftelor sale și asupra mâniei sale. Prin contrast, un conducător al bisericii trebuie să fie (10) **blând**, sau să-i suporte pe alții cu răbdare. (Acest cuvânt, *epieikē*, este folosit și în Fil. 4:5; Tit 3:2; Iac. 3:17; 1 Pet. 2:18). Spre deosebire de învățătorii falși, un conducător eficient al bisericii (11) nu este **gâlcevitor** (cf. 1 Tim 6:4) și (12) **nu este iubitor de bani** (cf. 6:5; Tit 1:11). El nu este înclinat să lupte cu alții și nici nu urmărește câștigul lui personal în lucrarea pe care o face (cf. 1 Pet. 5:2).

3:4. Un episcop trebuie (13) **să-și chivernisească bine casa**. Aici Pavel s-a referit cu precădere la copii. Cea mai de încredere (deși nu infailibilă) modalitate de a determina calitatea unui potențial conducător este examinarea comportamentului copiilor săi. Își respectă ei tatăl îndeajuns pentru a se supune conducerii sale? Expresia **cu toată cuviința** (lit., „cu toată gravitatea”) se poate referi nu la supunerea copiilor, ci la modul în care tatăl își exercită autoritatea, adică fără scandal și manifestări zgomotoase.

3:5. O întrebare retorică formează o paranteză care sprijină valabilitatea calității menționate mai sus. Pavel a făcut o analogie între conducerea sau administrarea unui case

(familiei) și cea a bisericii (Ef. 2:19; 1 Tim. 3:15). Multe dintre calitățile și aptitudinile necesare sunt identice în ambele cazuri. Succesul în viața de familie arată că va putea exista succes și în biserică; de asemenea, eșecul în viața de familie înseamnă un steag roșu de atenționare cu privire la capacitatea cuiva de a conduce o adunare.

3:6. Un episcop trebuie (14) **să nu fie întors la Dumnezeu de curând** (*neophyton*, „neofit”), deoarece promovarea sa rapidă într-o poziție de conducere poate să îl umple de mândrie și îngâmfare, și el va experimenta aceeași judecată („osândă”) pe care diavolul a atras-o asupra sa pentru mândria lui.

3:7. Un episcop trebuie (15) **să aibă și o bună mărturie din partea celor din afară** (cf. Col. 4:5; 1 Tes. 4:12). Gândul pe care Pavel l-a avut aici pare să fie acela că liderii bisericii, ca reprezentanți ai adunării, sunt susceptibili permanent la pericolul reprezentat de capcanele diavolului (cf. 2 Tim. 2:26). Nimic nu-i place mai mult lui Satan decât să facă de **ocară** lucrarea lui Dumnezeu și poporul lui Dumnezeu prinzându-i pe conducătorii bisericii în cursa păcatului în fața lumii care îi privește. De aceea este important ca supraveghetorii să ajungă să aibă și să își mențină o reputație bună înaintea necredincioșilor.

3:8. Ca și episcopii, **diaconii** (cf. Fil. 1:1) trebuie să fie oameni de calitate, chiar dacă funcția lor în adunare este mult diferită. Cuvântul tradus „diacon” (*diakonos*) înseamnă în mod literal un „slujitor umil”. Rolul diaconilor era să ducă la îndeplinire, sub supravegherea prezbiterilor, unele din sarcinile bisericii, pentru ca prezbiterii să poată să dea atenție lucrurilor mai importante. (Vezi Fapte 6:1-67 unde apare prototipul a ceea ce mai târziu a devenit „funcția” de diacon în biserică.) Calitățile necesare pentru funcția de diacon sunt aproape la fel de stricte ca și cele pentru funcția de episcop datorită caracterului public al slujbei lor în biserică și datorită faptului că slujirea necesară în lucrarea lor cere maturitate și evlavie. De aceea, diaconii trebuie să fie **cinstiți**, adică oameni cu demnitate, nu clovni. (Același cuvânt gr. este folosit cu referire la femei în 1 Tim. 3:11.) Ei trebuie să fie **nu cu două fețe** (*mē dilogous*, lit., „nu cu limbă dublă”, „sinceri”, NIV) în sensul de a fi onești și de a nu fi ipocriți. Ca și episcopii (v. 3), diaconii nu trebuie să fie **băutori de mult vin și dori-tori de câștig mârșav**.

3:9. Cel mai important lucru dintre toate este ca diaconii să fie oameni profunzi din punct de vedere spiritual (cf. Fapte 6:3). În mod specific ei trebuie să fie oameni care să înțeleagă și să **păstreze taina credinței**. Prin expresia **într-un cuget curat** Pavel (cf. „cuget bun“ în 1 Tim. 1:5) înțelegea că în comportamentul acestor oameni nu trebuie să fie nimic care să nu fie conform cu credința pe care ei o mărturiseau. Cu alte cuvinte ei nu trebuiau să spună un lucru și să facă altceva.

3:10. Mai mult, ca și episcopii, care trebuiau să facă dovada maturității lor înainte de a fi puși într-o poziție de responsabilitate (v. 6), și diaconii **trebuie cercetați întâi**. Intenția lui Pavel aici nu era de a cere o procedură formală de testare, ci mai degrabă de a cere ca acești oameni „să își demonstreze“ (să dovedească) în timp calitățile, în activitățile obișnuite de viață și slujire. După ce s-au arătat că **sunt fără prihană** („ireproșabili“) atunci **să fie diaconi**. Cuvintele „dacă nu este nimic împotriva lor“ („fiind de neînvinit“, NIV) reprezintă traducerea a două cuvinte grecești, *anenklētoi ontēs*, „a fi liber de acuzații“. Cuvântul *anenklētos* apare în Noul Testament doar în scrierile lui Pavel (1 Cor. 1:8; Col. 1:22; 1 Tim. 3:10; Tit 1:6-7). El se referă la un om care nu este acuzat, este liber de orice acuzație. Din partea diaconilor se cere un comportament ca al lui Hristos. (Cf. comentariilor despre un sinonim, *anepilēmpton*, în 1 Tim. 3:2.)

3:11. De asemenea, *gynaikas* (femeile sau „nevestele“) **trebuie să fie cinstite**, adică demne (același cuvânt, *semnas*, este folosit pentru diaconi în v. 8), **neclăvetoare** (*diabolous*, de la *diaballō*, „a bârbi, a cleveti“; de la acest verb provine substantivul „diavol“, cel mai mare clevetitor), ci **cumpătate** (*nēphalious*, „bine echilibrată“; cf. v. 2; Tit 2:2) și **credincioase în toate lucrurile**. Cine erau aceste *gynaikas* cărora li s-a adresat Pavel? Ele erau fie soțiile diaconilor, fie un grup de femei diaconice (cf. Fivi, Rom. 16:1). Se pot aduce argumente în favoarea fiecăreia dintre aceste două variante, cu un ușor avantaj pentru prima. Dar dogmatismul în susținerea oricăreia dintre ipoteze nu este sprijinit de date exegetice.

3:12. Ca și episcopii, diaconii trebuie să fie **bărbați ai unei singure neveste** (cf. v. 2) și conducători capabili ai propriilor familii. Argumentele acestor cerințe pentru diaconi sunt detaliate de Pavel în versetele 4 și 5.

3.13. Deși funcția de diacon, după standardele lumii, pare a fi una umilă și neatractivă, urmașii apropiați ai lui Hristos o privesc în mod diferit (cf. Ioan 13:11-17; Mar. 10:42-45). Cei care își îndeplinesc rolul de slujitor cu credincioșie, **dobândesc** două lucruri: în primul rând **un loc de cinste** înaintea fraților creștini care înțeleg și apreciază frumusețea slujirii creștine smerite și altruiste; și, în al doilea rând, **o mare îndrăzneală** (*parrēsian*, „încredere, îndrăzneală“) **în credința care este în Hristos Isus**. Slujirea smerită, care nu beneficiază de toate răsplătirile pe care lumea le consideră importante, devine un adevărat test pentru motivația celui care slujește. El își dă seama singur dacă motivația eforturilor sale este un spirit de slujire altruistă, asemănătoare cu al lui Hristos. Când un diacon „a slujit“ cu adevărat **bine**, lucrarea lui duce la încredere în sinceritatea propriei sale credințe în Hristos și a modului său sincer de a se apropia de Dumnezeu (cf. Ef. 3:12; Evr. 10:19).

IV. Instrucțiuni cu privire la păzirea adevărului în biserică (3:14-4:16)

A. Biserica și adevărul ei (3:14-16)

3:14. Pavel l-a lăsat pe Timotei la Efes pentru a păstori biserica (cf. 1:3) și nădăjduia să i se alăture în curând acolo. Între timp însă, Pavel a dorit ca, în cazul unei întârzieri a sosirii sale, atât adunarea din Efes cât și pastorul ei să aibă **aceste lucruri** („instrucțiuni“; NIV) la dispoziție. Aceste „lucruri“ („instrucțiuni“) se referă, fără îndoială, atât la ceea ce a fost scris mai înainte cât și la sfaturile care urmează.

3:15. Scopul foarte bine definit al acestor instrucțiuni este de a informa adunarea din Efes **cum trebuie** „să se poarte“ **în casa lui Dumnezeu**. Pavel folosește din nou analogia cu o „casă“ (*oikos*) pentru a se referi la biserică (*ekklēsia*; cf. v. 5), printr-o imagine arhitecturală în care biserica este **stâlpul și temeliala adevărului**. Asemănarea Bisericii cu o clădire dedicată **Dumnezeului celui viu** este obișnuită la Pavel (cf. 1 Cor. 3:16-17; 2 Cor. 6:16; Ef. 2:20-22). Unii oameni învață că biserica, fiind „temelia adevărului“, este *sursa* adevărului lui Dumnezeu și că nimeni nu poate cunoaște adevărul dacă nu se încrede în învățătura unei anumite biserici oficiale sau a unui grup bisericesc. Dar Pavel a afirmat aici doar rolul crucial al Bisericii universale ca sprijin și bastion — nu sursă —

1 Timotei 3:16-4:4

a adevărului lui Dumnezeu. Sensul cuvintelor sale nu trebuie extins dincolo de acest înteles.

3:16. Pavel a discutat despre comportamentul evlavios, adecvat în biserică, comportament care este în orice aspect consecvent cu adevărul și nu este „împotriva învățării sănătoase” (1:10). În 3:16 el exprimă o idee simplă care devine dificilă doar datorită modului compact de prezentare. Expresia **taina evlaviei** se referă la un adevăr ascuns înainte, dar descoperit acum. Mai mult, taina este **mare** (*mega*, „mare, important”), adică sfera ei de acțiune este copleșitoare și semnificația ei este de o importanță extraordinară (cf. Ef. 5:32). Pavel prezintă conținutul acestui adevăr sub forma unui citat dintr-un vechi imn despre Hristos, El fiind esența „tainei” (Col. 1:27). Există o dispută legată de împărțirea acestui fragment în două sau în trei părți. Oricare variantă s-ar alege, cele șase elemente ale citatului sunt după cum urmează: (1) **a fost arătat în trup** se referă la Întruparea lui Hristos; (2) **a fost dovedit neprihănit în Duhul** se referă la dovada adusă de Dumnezeu prin învierea (cf. Fapte 2:24-36), efectuată de Duhul Sfânt (cf. Rom. 8:11), că Isus Cel răstignit este Domnul și Mesia; (3) **a fost văzut de îngeri** se referă la înălțarea Sa în fața domeniului ceresc (cf. Fil. 2:9-11; Col. 2:15; Evr. 1:6); (4) **a fost propovăduit printre Neamuri** (cf. Col. 1:23) și (5) **a fost crezut în lume**, se referă la îndeplinirea progresivă a planului de mântuire al lui Dumnezeu prin mijloacele Sale rânduite de mai dinainte (cf. 1 Cor. 1:18-2:5); (6) **a fost înălțat în slavă** se referă la înălțare (Ef. 4:10).

B. Prevestirea apostaziei (4:1-5)

4:1. Ca depozitar și păzitor al adevărului, Biserica trebuie să fie conștientă de strategiile dușmanilor adevărului. De aceea este de o importanță crucială pentru Biserică să înțeleagă ceea ce a descoperit Dumnezeu cu privire la acești dușmani (cf. 1 Pet. 4:1-18; Iuda 17-18). Prin expresia **dar Duhul spune lămurit**, Pavel nu s-a referit la o anumită revelație, ci la învățăturile date în mod repetat de Domnul (ex., Mar. 13:22), de ceilalți apostoli (ex., 2 Pet. 3:1-18) și de Pavel însuși (ex., Fapte 20:29; 2 Tes. 2:1-12). Conform acestei învățături, situația va degenera pe măsura apropierii revenirii lui Hristos. **În vremurile din urmă** (cf. 2 Tim. 3:1 unde apare un sinonim), pe care Pavel le considera viitoare, deși își aruncau deja umbrele, **unii**

oameni **se vor lepăda de credință** (cf. 1 Tim. 1:19) **ca să se alipească de** („să urmeze”, NIV) **învățăturile** „duhurilor înșelătoare” și ale **dracilor**. Erorile spirituale rareori se datorează unor greșeli inocente. Adeseori ele se datorează planurilor strategice ale vrămașilor spirituali ai lui Dumnezeu (cf. Ef. 6:12). Învățăturile (*didaskaliais*) demonilor sunt doctrine false susținute de oameni induși în eroare, ale căror puncte de vedere sunt de inspirație demonică.

4:2. Dar dușmanii spirituali ai lui Dumnezeu nu își prezintă erorile în mod direct victimelor. Ei lucrează prin **fățărnicia unor oameni care vorbesc minciuni** (lit. „oameni care spun minciuni cu ipocrizie”). Aceasta este procedura standard după care operează Satan (cf. 2 Cor. 11:13-15). El alege reprezentanți adecvați și le anihilează **cugetul** (cf. Ef. 4:19) „însemnându-i” (de la *kaustēriazō*, „a pune o marcă, a cauteriza”) **cu fierul roșu**. În aceste condiții ei sunt gata să facă ceea ce dorește Satan.

4:3. Învățătorii falși care afectau biserica din Efes erau precursorii gnosticilor din secolul al doilea. Chiar și în acest stadiu incipient, puternicul dualism al gnosticilor este limpede: spiritul este bun; materia este rea. Ei credeau că toate dorințele trupului sunt rele și din acest motiv trebuie eradicată, inclusiv dorințele sexuale normale și dorința de a se hrăni. Astfel învățătorii falși „opreau” **căsătoria și întrebuințarea bucatelor** (cf. Col. 2:21). Dar Pavel a atacat miezul erorii dualiste precizând că materia nu este în mod inerent rea; ea face parte din ceea ce **Dumnezeu a făcut** (cf. 1 Tim. 6:17b). De aceea, **cei ce cred și cunosc adevărul** pot să primească și să folosească **cu mulțumiri** lucrurile pe care Dumnezeu le-a creat și care sunt destinate **să fie luate** (*eis metalēmpsin*, „pentru a lua parte, pentru împărțire”).

4:4. Contrar învățaturii oamenilor care propagau această eroare, **orice făptură a lui Dumnezeu este bună** („tot ceea ce a creat Dumnezeu este bun”, NIV). Aici Pavel s-a făcut ecoul verdictului dat de Însuși Dumnezeu (Gen. 1:31). În timp ce învățătorii falși puneau accentul pe „interzis” și pe „abținere” (1 Tim. 4:3), Pavel a spus că **nimic nu este de lepădat**, referindu-se la tot ceea ce a creat Dumnezeu. Omul poate să abuzeze de ceea ce a creat Dumnezeu, așa cum adulterul este un abuz al relațiilor sexuale din căsnicie și îmbuibarea este un abuz al dorinței normale de a mânca. Astfel de abuzuri trebuie cu siguranță respinse. Dar creația lui Dumnezeu

în sine este în întregime bună și trebuie să fie primită **cu mulțumiri**, nu cu tabuuri.

4:5. Toate lucrurile vieții care par „ordinare” (obișnuite) pot deveni extraordinare fiind „sfînțite” **prin Cuvântul lui Dumnezeu și prin rugăciune**. În lumina Scripturii un creștin recunoaște mîna bună a lui Dumnezeu în spatele lucrurilor care îi sunt date și aduce mulțumiri Domnului. În acest mod lucrurile obișnuite și despre care se crede că vin de la sine (dintre care unele erau interzise de către cei ce învățau aceste erori) devin sfînțite și devin o ocazie pentru închinare și laudă.

C. Responsabilitățile unui bun slujbaş al lui Hristos (4:6-16)

4:6. De la avertismentele sale cu privire la apostazia ce va veni, Pavel se întoarce spre Timotei și îl sfătuiește să transmită aceleași avertismente și celorlalți din biserică. Una din lucrările unui **bun slujitor a lui Hristos** **Isus** este transmiterea cu credincioșie a adevărului altor creștini (cf. 2 Tim. 2:2). Pentru a face acest lucru, Timotei trebuia în primul rând să „se hrănească” cu (a) **cuvintele** obiective ale **credinței** care, așa cum spune Iuda 3, „au fost date sfinților o dată pentru totdeauna”, și (b) cu adevărurile **bunei învățături pe care ai urmat-o până acum**. Această expresie se referă probabil la învățăturile date de Pavel tânărului său ucenic, pe care Timotei le-a pus în practică cu credincioșie (*didaskalia*, „învățătură” este folosit de asemenea în 1 Tim. 1:10; 4:1, 13, 16; 5:17; 6:1).

4:7. Deoarece Timotei trebuia să canalizeze adevărul lui Dumnezeu către alții, el nu trebuia să aibă nimic de a face cu **basmele lumești și băbești**. Lumescul (*bebēlous*, „profan”) și ceea ce este fără rost merg mîna în mîna (cf. 1:9; 6:20; 2 Tim. 2:16) și sunt lucruri de care trebuie să ne ferim. În locul acestora Timotei trebuia să se dedice unor preocupări mai bărbătești. Pavel introduce aici o imagine din lumea sportului, prin cuvintele „antrenează-te” (NIV; „exersează-te”, GBV, dar **caută** în COR). Verbul folosit aici este *gymnaze*, de la care provine cuvântul „sală de sport.” Dar „antrenamentul” (pregătirea) lui Timotei trebuia să fie pentru evlavie (cf. 1 Tim. 2:2), nu un antrenament fizic. Pavel a folosit adeseori analogii cu lumea sportului pentru a arăta nevoia de disciplină în viața spirituală (cf. mai ales 1 Cor. 9:24-27).

4:8. Indiferent cât de bun este „antrenamentul” (**deprinderea trupească, *gymnasia***, „exercițiu,” folosit doar aici în NT) fizic (și Pavel nu îl subapreciază prin aceste cuvinte), pregătirea spirituală, sau evlavia, este mult mai folositoare. Pregătirea fizică este bună, literal, „doar pentru puțin”. Dar **evlavia este folositoare în orice privință**, nu numai în viața aceasta trecătoare **de acum**, ci și în cea **viitoare**, adică, pentru eternitate. Evlavia influențează toate aspectele vieții, atât a celei trecătoare cât și a celei veșnice, lăsându-și binecuvântarea asupra tuturor lucrurilor pe care le atinge.

4:9. Expresia **un cuvânt... cu totul vrednic de primit** poate să se refere la ceea ce va urma, ca în 1:15, sau la ceea ce a fost spus deja, ca în Tit 3:8. Aici probabil este cel mai bine să o considerăm o întărire a proverbialului impact al versetului 1 Timotei 4:8 (în contrast cu NIV).

4:10. Din acest motiv, spune Pavel, **noi muncim... și ne luptăm**, adică dezvoltăm evlavia despre care s-a vorbit în versetul 8. Cuvântul „ne luptăm” traduce cuvântul *agōnizometha* („agonizez”), un alt termen din domeniul sportului. Pavel practica ceea ce îi predicase lui Timotei mai înainte (cf. Col. 1:29). **Ne-am pus nădejdea** este traducerea cuvântului *ēlpikamen*, un verb la timpul perfect, care denotă o acțiune a cărei rezultate continuă și în prezent. Aici este accentuat caracterul durabil al încrederii lui Pavel. Pavel știa că lupta sa este o luptă care merita să fie dusă, deoarece nădejdea lui nu era pusă în el însuși, în vreo filozofie de viață, în alți oameni sau în zei care nu existau — ci în **Dumnezeul cel viu, care este Mântuitorul tuturor oamenilor, și mai ales al celor credincioși**. Menționarea Dumnezeului „celui viu” reia referirea făcută în 1 Timotei 3:15; sublinierea faptului că Dumnezeu este „Mântuitorul” reia ideea 1:1 și 2:3. Pavel afirmă din nou faptul că Dumnezeu este Mântuitorul „tuturor oamenilor” (cf. 2:2, 4, 6) deoarece El dorește ca toți să fie mântuiți și L-a dat pe Hristos ca răscumpărare (2:6) pentru a face ca această mântuire să fie posibilă. Totuși Dumnezeu este Mântuitor într-un mod special pentru cei ce cred, deoarece numai în ei dorința pe care El o are pentru mântuirea lor a ajuns să dea roadă.

4:11. Timotei, ca un tânăr care probabil că nu avea o personalitate care să se impună, era în mod evident predispus spre timiditate și teamă (cf. 1 Cor. 16:10-11). Astfel Pavel l-a sfătuit să „poruncească” (*parangelle*, „a

1 Timotei 4:12-16

insista“ asupra unui lucru) și să „învețe aceste lucruri“. Prin expresia „aceste lucruri“ Pavel se referă de obicei la învățăturile date de el în contextul imediat, dar aici termenul se pare a fi în mod intenționat ambiguu (cf. 1 Tim. 3:14; 4:6, 15; 5:7, 21; 6:2, 11). Pavel îl stimula pe Timotei să fie ferm și curajos în lucrarea sa. Pavel a folosit același cuvânt grecesc *parangelle* în 5:7 și 6:13.

4:12. La prima vedere instrucțiunea dată de Pavel lui Timotei să nu lase pe **nimeni** să îi **disprețuiască tinerețea** pare imposibil de îndeplinit, pentru că Timotei nu putea să controleze atitudinea altora. Totuși, atunci când această instrucțiune este pusă alături de ultima parte a versetului, valabilitatea ei devine limpede. Timotei nu trebuia să fie intimidat de relativa sa tinerețe sau de ceea ce alții ar putea să gândească despre ea. Dimpotrivă, el trebuia să-și demonstreze maturitatea trăind o viață atât de evlavioasă încât să devină un model pentru alți creștini în orice domeniu al vieții sale: **în vorbire, în purtare** („comportament sau mod de a se purta“, *anastrophe*; cf. „să te porți“ în 3:15), **în dragoste, în credință, în curăție**. Cuvântul tradus „curăție“ (*hagneia*, „curățenie morală“) este folosit doar aici și în 5:2.

4:13. După ce se referă din nou la propriile sale deplasări (cf. 1:3; 3:14-15), Pavel îl sfătuiește pe Timotei **să ia seama bine** atât la lucrarea sa publică cât și la viața sa particulară. Această lucrare publică trebuia să conțină cel puțin trei elemente: (1) **citire**, adică citirea publică a Scripturii. Citirea cu voce tare a Cuvântului lui Dumnezeu în adunare a fost întotdeauna o practică a poporului lui Dumnezeu (ex., Ex. 24:7; Deut. 31:11; Ios. 8:35; 2 Regi 23:2; Ne. 8:7-8; Luca 4:16; Fapte 15:21; Col. 4:16; 1 Tes. 5:27); (2) **îndemnare**, adică predicare, un termen mai potrivit fiind „sfătuire“ (*paraklēsei*; acest termen include atât expunerea cât și aplicarea practică a pasajelor citite); (3) **învățătură**. Nu există o deosebire foarte clară între acest termen și precedentul. Cele două se contopesc unul în celălalt. Totuși „învățătura“ (*didaskalia*; cf. 1 Tim. 1:10; 4:1, 6, 16; 5:17; 6:1) s-ar putea referi în primul rând la o tratare catihetică a adevărilor credinței creștine. Ambii termeni apar și în Romani 12:7-8 și acolo sunt legați de daruri spirituale.

4:14. Imaginea de sine ca și lucrător pe care o avea Timotei era în mod evident deficitară, deci Pavel i-a amintit faptul că Dumnezeu i-a dat calitățile și capacitățile

necesare pentru slujba sa. Timotei nu trebuie să ignore sau să fie **nepăsător** cu privire la acest factor fundamental (cf. 2 Tim. 1:6). Dacă alții nu trebuiau să privească de sus la Timotei, nici el nu trebuia să se subaprecieze.

Darul care era în el i-a **fost dat prin proorocie** în timpul ordinării sale, și amintirea acestui lucru avea rolul de a întări încrederea lui Timotei. **Punerea mâinilor** este de obicei asociată în Biblie cu o continuitate în conducere (cf. Num. 27:18-23; Deut. 34:9; Fapte 6:6; 8:18; 13:3; Evr. 6:2). Expresia **ceata prezbiterilor** este traducerea cuvântului grecesc *presbyteriou*, care înseamnă un grup sau un „comitet“ de bătrâni, sau „prezbiteriu“. Acești oameni constituie împreună un grup care este recunoscut ca atare din punct de vedere biblic. Biblia nu vorbește niciodată despre un grup corespondent ca identitate pentru diaconi. Noțiunea de diaconi care funcționează ca un „comitet“ nu este niciodată menționată în Biblie.

4:15. În acest verset se prezintă partea pozitivă a expresiei negative folosite de Pavel în versetul precedent („nu fii nepăsător...“). Porunca **pune-ți pe inimă** (*meleta*, de la *meletaō*, „a se gândi cu atenție“) este reciproca poruncii din versetul anterior (*amelei*, de la *ameleō*, „a nu se gândi la“). Timotei trebuia să se gândească cu atenție la instrucțiunile lui Pavel; mai mult, el trebuia, literal, „să fie în ele“ („să se dea lor în întregime“, NIV; „fii în acestea“, GBV). Făcând aceasta, **înaintarea** (progresul) lui va fi evidentă pentru toți cei ce îl vor observa și problema lipsei sale de credibilitate, care se subînțelege din această secțiune, va fi ușurată.

4:16. **Fii cu luare aminte asupra ta și asupra învățăturii** (cf. 1:10; 4:1, 6, 13; 5:17; 6:1) **pe care o dai altora** este o afirmație care rezumă secțiunea cuprinsă în versetele 4:6-16. În toată această epistolă Pavel l-a sfătuit pe Timotei cu privire la viața sa particulară și la lucrarea sa publică. El trebuia să vegheze cu atenție asupra amândurora, „stăruind“ în instrucțiunile pe care i le-a dat Pavel în cele două domenii. Făcând astfel, spune Pavel, **te vei mântui pe tine însuși și pe cei ce te ascultă**. La urma urmei, doar Dumnezeu poate mântui. Totuși, într-un înțeles secundar, Noul Testament vorbește despre o persoană „mântuindu-se“ pe sine (Fil. 2:12) și pe alții (Iac. 5:19-20; Iuda 23). Cuvintele lui Pavel sunt o aducere aminte foarte directă a uriașei poveri de responsabilitate pe care o poartă conducătorii adunărilor.

V. Instrucțiuni cu privire la diverse grupuri din biserică (5:1-6:10)

A. Cu privire la diverse grupe de vârstă (5:1-2)

De la instrucțiunile date mai sus cu privire la felul în care Timotei trebuia să își conducă viața sa personală și lucrarea, Pavel își îndreaptă sfaturile spre felul în care trebuie să se raporteze într-un mod eficient la persoanele care formează diverse grupuri în biserică. Sfatul general al lui Pavel cu privire la modul în care trebuie să trateze diverse grupe de vârstă a fost ca Timotei să se poarte cu oamenii așa cum s-ar purta cu membrii propriei familii de aceeași vârstă.

5:1-2. Un bătrân este traducerea cuvântului *presbyteros*, cuvânt al cărui plural a fost tradus „prezbiteri” sau „bătrâni” (în COR, în paranteză) în versetul 4:14. Aici însă Pavel nu se referă la cei care aveau slujba de episcop (sau priveghetor). Cuvântul se referă la un om „mai bătrân”, spre deosebire de cei **tinere** (cf. Tit 2:2-3 unde același cuvânt este folosit pentru a pune în contrast pe „cei bătrâni” și „femeile în vârstă”). Timotei trebuia să se adreseze oamenilor mai în vârstă așa cum s-ar fi adresat tatălui său — nu prin muștrări aspre, ci cu sfaturi blânde. Cei tinere trebuiau tratați într-un mod oarecum mai direct, totuși frățește, ca și când ar fi fost **frații** lui Timotei. **Femeile bătrâne** trebuiau să primească tot respectul pe care Timotei l-ar fi acordat mamei sale Eunice (2 Tim. 1:5). Femeile **tinere** trebuiau de asemenea să fie tratate cu respect, **cu toată curăția** („cu o puritate absolută”, NIV; *hagneia*; cf. 1 Tim. 4:12) pe care Timotei ar fi arătat-o față de propria lui soră. Acest lucru l-ar fi păzit pe tânărul lucrător de orice reproș.

B. Cu privire la văduve (5:3-16)

În continuare Pavel dă instrucțiuni cu privire la felul în care Timotei trebuia să abordeze situația văduvelor din adunare. În tot Vechiul Testament, ca și în Noul Testament văduvele, alături de străini și orfani, sunt privite ca niște categorii speciale spre care se îndreaptă mila lui Dumnezeu. De aceea ele trebuiau luate în îngrijire de către adunare (cf. Deut. 10:18; 14:29; 24:17-21; Fapte 6:1-7; Iac. 1:27). Încă din capitolul 6 din Fapte biserica a înființat o lucrare de ajutorare a văduvelor. Acum, cu aproape treizeci de ani mai târziu, lucrarea pentru ajutorarea văduvelor, care fără îndoială erau

multe, dădea semne că este o povară majoră pentru adunare. De aceea Pavel dorea cu tot dinadinsul în acest pasaj să identifice pe acele văduve care nu aveau nevoie de ajutor, pentru a lăsa suficiente resurse pentru ajutorarea acelor care aveau într-adevăr nevoie de acest ajutor.

5:3-4. Timotei a fost instruit să „cinstescă” (lit., „onoreze”) pe cele care erau cu adevărat văduve — adică văduvele care aveau într-adevăr nevoie de ajutor. Pavel le deosebește pe acestea de văduvele care și-au pierdut soții, dar care aveau **copii sau nepoți de la copii** care încă trăiau. Deoarece în planul lui Dumnezeu responsabilitatea primară pentru îngrijirea celor în nevoi aparține celor din familie (**casa lor**, nu bisericii și în nici un caz statului), acești membri ai familiilor lor trebuie **să se deprindă să fie evlavioși întâi față de cei din casa lor** („să învețe înainte de toate să își pună religia în practică îngrijind de ai lor”, NIV). Făcând astfel, acești membri ai familiilor vor putea **să răsplătească ostenele părinților** (*progonois*; cf. 2 Tim. 1:3) **lor**, să plătească, cu alte cuvinte, o parte a datoriei pe care o au față de ei. O astfel de reciprocitate este un lucru **plăcut înaintea lui Dumnezeu**. Este „sistemul de asigurări sociale”, dorit de Dumnezeu.

5:5. Cea cu adevărat văduvă, care a rămas singură („văduva care este cu adevărat în nevoi și care a rămas singură”, NIV) nu are unde să caute ajutor decât la **Dumnezeu** și la poporul Său. Astfel unul din semnele unei văduve aflate în nevoie este că ea **și-a pus nădejdea în Dumnezeu** și de aceea **stăruiește zi și noapte în cereri și rugăciuni**. O astfel de persoană evlavioasă, dedicată după moartea soțului ei slujirii Domnului, era foarte respectată (cf. prezentării văduvei-proorocițe Ana, Luca 2:37) și era considerată demnă de sprijinul bisericii.

5:6. Desigur, nu toate femeile care deveneau văduve se dedicau unei astfel de slujiri evlavioase. Unele văduve își foloseau văduvia pentru a căuta plăceri senzuale (**dedată la plăceri; spatalō**, folosit în altă parte în NT doar în Iac. 5:5). Unii comentatori sugerează chiar faptul că aici ar fi chiar vorba de o aluzie la prostituție. În orice caz, Pavel spune că o viață care este dedicată plăcerilor fără frâu, într-un contrast flagrant cu viața evlavioasă din 1 Timotei 5:5, va face ca o astfel de femeie, **cu toate că trăiește**, să fie, de fapt, **moartă** (cf. Rom. 8:6; Apoc. 3:1). Nu trebuie decât să fii martorul goliciunii spirituale produse de un astfel de mod

1 Timotei 5:7-15

de viață libertin ca să înțelegi punctul de vedere al lui Pavel. Astfel de văduve nu trebuie să fie puse pe lista văduvelor.

5:7-8. În 4:11 Pavel l-a instruit pe Timotei: „poruncește... aceste lucruri” (*parangelles tauta*). Acum, adăugând și instrucțiunile de mai sus, Pavel repetă exact aceleași cuvinte: **Poruncește și aceste lucruri.** Pavel dorea ca Timotei să transmită instrucțiunile despre lista văduvelor pentru ca **să fie fără vină** (pentru ca „nimeni să nu poată fi învinovățit”, NIV). Exprimarea este oarecum ambiguă, dar probabil se referă la văduvele din biserică. Dacă pe lista văduvelor ar fi fost înscrise femeile care nu ar fi trebuit să fie incluse în ea, modul lor de viață (cf. 5:6) ar fi adus reproșuri asupra întregului grup. Dar expresia s-ar putea referi și la familiile care le-au mai rămas văduvelor. Dacă membrii familiei **nu poartă de grijă** (*pronoiei* înseamnă „a gândi în avans, a da văzând nevoile care se ivesc în viitor”) de ai lor, afirmația că Îl cunosc pe Dumnezeu este o minciună (cf. Tit 1:16) și devine de facto o negare a credinței (**s-a lepădat de credință**). Într-adevăr, o astfel de atitudine îl face pe acel membru al familiei **mai rău decât un necredincios**, pentru că mulți necreștini înțeleg și își îndeplinesc responsabilitățile familiale.

5:9-10. Expresia folosită în versetul 5:3 „sunt cu adevărat” este explicată aici. **O văduvă, ca să fie înscrisă pe lista văduvelor**, trebuia să îndeplinească trei condiții principale. Naura exactă a acestei liste nu se se cunoaște. Ea se poate referi la o lucrare oficială stabilită de biserică, dar mai probabil era doar o listă a văduvelor care urmau să primească asistență din partea adunării. În orice caz, pentru a fi pe această listă, o femeie trebuia să îndeplinească următoarele trei condiții: (1) Trebuia **să n-aibă mai puțin de șizeci de ani**. Deși vârsta de șizeci de ani însemna o vârstă destul de înaintată pentru acele zile, Pavel avea motivul său pentru care dorea ca văduvele mai tinere să nu fie trecute pe listă (cf. v. 11-15). (2) Trebuia **să nu fi avut decât un singur bărbat**, cerință similară cu cea stabilită pentru episcopi (cf. 3:2; Tit 1:6) și pentru diaconi (1 Tim. 3:12) și având aceeași motivație (cf. comentariile de la 3:2). (În traducerea NIV, expresia folosită este „a fost credincioasă soțului ei”, indicând că era vorba despre interzicerea promiscuității, dar sensul literal al expresiei grecești este cel care apare în COR și care, de altfel, apare și într-o notă de subsol în NIV,

și anume „să nu fi avut decât un singur bărbat”). (3) Trebuia **să fie cunoscută pentru faptele ei bune**. Ca să illustreze sensul afirmației sale, Pavel a dat cinci exemple de „fapte bune” care caracterizează o femeie evlavioasă (cf. 1 Tim. 2:10). Aceste exemple sunt din domeniul familiei, al bisericii și al comunității și cuprind: **să fi crescut copii, să fi fost primitoare de oaspeți, să fi spălat picioarele sfinților** (slujirea smerită; cf. comentariile de la Ioan 13:1-15), **să fi ajutat pe cei nenorociți și să fi dat ajutor la orice faptă bună**. Femeile de pe lista văduvelor trebuiau să aibă o reputație binecunoscută.

5:11-12. Văduvele tinere, pe de altă parte, nu trebuiau înscrise pe această listă. Motivația lui Pavel era dublă: în primul rând, spre deosebire de femeile bătrâne a căror viață sexuală activă era deja încheiată, femeile tinere puteau să se confrunte cu dorințe sexuale (**pofta**) normale, care ar putea fi mai puternice decât dedicarea lor în totalitate pentru Hristos (**le desparte... de Hristos**). Ca rezultat al acestui lucru, ele vor dori să se recăsătorească, aducând astfel judecata asupra lor (**se fac vinovate**) fiindcă și-au călcat legământul făcut (**își calcă credința dintâi**). Legământul („credința dintâi”) la care se referă Pavel aici era probabil un angajament, mai mult sau mai puțin formal, luat de o femeie care era înscrisă pe lista văduvelor, prin care promitea să slujească în întregime doar lui Hristos, fără a avea de gând să se recăsătorească. În acest fel, ea se putea dedica Domnului, putând sluji fără piedici (cf. 1 Cor. 7:34-35). Într-un astfel de caz, recăsătoria ar fi însemnat încălcarea acestui angajament, și acest lucru ar fi însemnat judecată (cf. Num. 30:2; Deut. 23:21; Ecl. 5:4-5).

5:13-15. În al doilea rând, văduvelor tinere și mult mai pline de energie, le-ar fi fost mult mai greu să reziste ispitelor asociate lipsei de activitate. Fiind întreținute de adunare, timpul lor care în mod normal ar fi fost dedicat lucrului pentru întreținerea existenței ar fi devenit timp liber. În loc să-și dedice acest timp slujirii lui Hristos prin vizitare și sfătuire, **văduvele tinere** ar fi devenit mult mai susceptibile să umble **fără nici o treabă din casă în casă**, devenind astfel **leneșe... și limbut** (în NIV „bârfitoare”, *phylaroi*, folosit doar aici în NT; verbul *phylareō* este folosit în 3 Ioan 10) **și iscoditoare**, vorbind **ce nu trebuie vorbit**. A avea prea mult timp în care să nu ai ce să faci este un lucru periculos

pentru oricine, cu excepția celor care sunt prea bătrâni pentru a intra în necazuri. De aceea sfatul lui Pavel a fost ca văduvele tinere să nu depună acel angajament prin care ar fi fost adăugate pe lista văduvelor, ci **să se mărite și să aibă copii, să fie gospodine la casa lor**, și astfel, fiind ocupate, **să nu dea potrivnicului nici un prilej de ocară.**

„Potrivnicul” despre care vorbește Pavel aici poate avea sensul de dușmanii ai bisericii care căutau să fructifice orice șansă de a-i distruge pe creștini (cf. 1 Cor. 16:9) sau de împotrivire a diavolului (cf. 1 Tim. 5:15). Probabil că Pavel nu vedea mare diferență între cele două categorii (cf. 4:1). Importanța sfatului lui Pavel era susținută de faptul că ea venise deja prea târziu pentru **unele** dintre ele care **s-au și întors să urmeze pe Satana**. Fără îndoială că Pavel cunoștea unele cazuri concrete din biserici în care femei tinere au fost puse pe această listă a văduvelor și apoi și-au încălcat legămintele.

5:16. Pavel dorea să fie sigur că s-a înțeles bine faptul că instrucțiunile date în versetul 8 se refereau atât la bărbați cât și la femeile cu o stare materială mai bună. Pare evident că versetul 8 se referă în principal la bărbați și nu în mod necesar și la femei. Deci, ca o încheiere a discuției sale cu privire la **văduve**, Pavel specifică faptul că orice **credincios** care are mijloacele necesare, chiar dacă este **femeie**, are aceleași responsabilități pentru văduvele din familia lui. Acest lucru ar elibera adunarea de responsabilitate astfel încât **Biserica... să poată veni în ajutor celor care au cu adevărat nevoi.**

C. Cu privire la prezbiteri (5:17-25)

5:17. Prezbiterii (*presbyteroi*, în subsol în COR apare și „bătrânii”) se referă aici nu numai la oamenii în vârstă (cf. v. 1) ci la cei ce au funcții de conducere în biserică (cf. 3:1-7; Tit 1:5-9; Fapte 20:17-38). Sarcina prezbiterilor este să „cârmuiască” treburile bisericii („să conducă treburile bisericii”, NIV). Prezbiterii se ocupă de supravegherea treburilor adunării, diaconii oferindu-le ajutorul lor când acest lucru este potrivit. Pentru această supraveghere toți prezbiterii primeau un stipendiu; dar cei care excelau în această lucrare de conducere trebuiau **să fie învredniciți de îndoită cinste**, sau o remunerație dublă față de ceilalți. Acest lucru este valabil **mai ales pentru cei ce se ostenesc cu propovăduirea și cu învățătura pe care o dau altora**. Deși biserica are nevoie să fie

condusă în mai multe aspecte decât predica și învățarea adevărului, acestea două sunt miezul lucrării și sunt probabil cele mai importante, lucru care ar trebui reflectat de prețuirea dublă pe care adunarea ar trebui să le-o acorde.

5:18. Pentru a sprijini acest punct de vedere — că prezbiterii ar trebui să fie plătiți și că unii dintre ei ar trebui plătiți dublu — Pavel citează două pasaje din Scriptură: (1) „**Să nu legi gura boului când treieră bucate**” (Deut. 25:4; cf. de asemenea 1 Cor. 9:9). (2) „**Vrednic este lucrătorul de plată lui**”, citat care se referă probabil la pasaje cum ar fi Leviticul 19:13 și Deuteronomul 24:15, sau poate chiar la învățătura Domnului Isus (cf. Mat. 10:10; Luca 10:7). Deși Pavel și-a rezervat dreptul de a nu primi sprijin material din partea unei adunări (cf. 1 Cor. 9:15-23; 1 Tes. 2:9), fără îndoială că el a crezut și a afirmat deseori că o adunare nu are dreptul de a nu acorda acest sprijin material (cf. Gal. 6:6; 1 Cor. 9:14).

5:19-20. Pavel a fost profund preocupat de opoziția față de lucrare. El a vorbit deja despre nevoia de a păzi adunarea de reproșurile pe care le aduc defăimătorii (cf. 3:2, 7) și o va face din nou (6:1). Aici el a prezentat procedura de separare a acuzațiilor adevărate de cele mincinoase. Abordarea acestei chestiuni este tratată cu respectul cuvenit atât în Vechiul Testament (cf. Deut. 19:15) cât și în Noul Testament (cf. Mat. 18:16; Ioan 8:17; 2 Cor. 13:1): o **învinuire** trebuia să fie luată în considerare numai dacă venea **din gura a doi sau trei martori**. Când astfel de acuzații se dovedeau adevărate, Timotei trebuia să îi mustre **înaintea tuturor** (adică în mod public, înaintea întregii adunări) pe cei ce au păcătuit. În acest fel **ceilalți** membri vor avea **frică**. Frica de disciplinarea lui Dumnezeu, în acest caz administrată prin adunare, este o trăsătură sănătoasă a creștinului, în special a celor aflați în poziții de conducere. Adunările moderne care ignoră disciplina bisericească o fac periclitând atât propria situație cât și pe cea a celor care păcătuiesc.

5:21. Motivul pentru care Pavel a adăugat instrucțiunilor date un apel **fierbinte** nu este cunoscut. A evitat Timotei prin pasivitate anumite confruntări neplăcute, sau a luat o atitudine tranșantă numai în anumite cazuri și în altele nu? Indiferent de motiv, Pavel l-a implorat pe tânărul lucrător să „păzească” **aceste lucruri fără vreun gând**

1 Timotei 5:22-6:1

mai dinainte (cu imparțialitate, lit., fără „prejudecăți“, folosit doar aici în NT) și să nu facă nimic **cu părtinire** (*prosklisis*, lit., „înclinație spre cineva“, folosit doar aici în NT). Tăria îndemnului lui Pavel este subliniată de invocarea de către el a autorității lui **Dumnezeu**, a lui **Hristos Isus** (cf. 2 Tim. 4:1) și a **îngerilor aleși**, toate aceste persoane fiind asociate cu judecata dreaptă (cf. Mat. 25:31; Mar. 8:38; Luca 9:26; Apoc. 14:10).

5:22. Una din modalitățile prin care se pot evita situațiile dureroase de disciplinare a unui prezbiter este să fii atent în primul rând la cine este ordinar. Astfel Pavel l-a sfătuit pe Timotei să acționeze cu chibzuință în privința ordinării cuiva: **să nu-ți pui mâinile peste nimeni cu grabă** (cf. 4:14; 2 Tim. 1:6). Cuvintele **să nu te faci părtaș păcatelor altora** pot fi doar un sfat pentru Timotei pentru a veghea asupra propriului său comportament în general (cf. 1 Tim. 4:16; Fapte 20:28). Dar, în lumina contextului, este vorba mai probabil de un avertisment cu privire la implicațiile ordinărilor făcute în pripă. Cei care iau parte la ordinarea prematură a unui prezbiter care va avea abateri vor purta o parte din vina consecințelor negative asupra bisericii. În orice caz, Timotei trebuia să se păzească de păcat (**pe tine însuși păzește-te**). Nimeni nu se poate ocupa de păcatul din viața altcuiva, dacă el însuși nu este **curat** (*hagnon*).

5:23. Acest verset ar putea fi doar o abatere de la subiect, pentru a-i da un sfat personal lui Timotei, sau ar putea fi continuarea naturală a referirii la puritate din versetul 22. Poate că Timotei era înclinat spre un ascetism care asocia puritatea cu abstenența totală (cf. 4:3-5), care, în cazul lui Timotei, a dus la deranjamente ale **stomacului** și la dese **îmbolnăviri**, probabil din cauza calității scăzute a apei. Astfel că Pavel și-a definit referirea la puritate îndemnându-l pe Timotei să bea **și câte puțin vin** (*oinō oligō*) din cauza stomacului său și din cauza „deselor sale îmbolnăviri“. Aceste sfaturi se aplică doar în cazul utilizării vinului în scopuri medicinale și de aceea nu constituie un argument pentru nici una dintre părțile care dezbat problema folosirii vinului ca băutură.

5:24-25. Înțelesul acestor două versete, deși la prima privire pare destul de obscur, la o examinare mai atentă se dovedește a fi profund. Versetul 23 este o paranteză. Astfel versetul 24 preia sfatul din versetul 22 și continuă ideea acestuia. Toți oamenii se

îndreaptă spre **judecată**, ducând cu ei fie **păcatele**, fie **faptele lor bune**. Pentru unii, păcatele sau faptele bune merg „înaintea“ lor și sunt evidente (**sunt cunoscute**) pentru toți cei ce urmăresc viața persoanelor respective. Pentru alții păcatele sau faptele lor bune **vin pe urmă**, ascunse vederii, ajungând să fie cunoscute doar după ce persoana respectivă a trecut din viață. Astfel Pavel subliniază dificultățile inerente în alegerea candidaților potriviți pentru ordinare. Evaluările superficiale, făcute cu grabă, fie pozitive, fie negative, sunt uneori inexacte, conducând la propunerea unor oameni inadecvați pentru slujba respectivă sau ducând la omiterea acelorora ale căror calități sunt mai puțin evidente. În timp însă adevăratele trăsături ale unui om vor deveni evidente pentru un observator atent. Astfel, afirmațiile profunde din versetele 24-25 au scopul să sublinieze avertismentul din versetul 22: nu te grăbi să ordonezi pe cineva.

D. Cu privire la sclavi și la stăpâni (6:1-2)

6:1. În circumstanțe normale sclavii și stăpânii de sclavi nu au nici o legătură în afara instituției sclaviei (**jugul robiei**). O dată cu venirea evangheliei însă, aceste două grupuri s-au trezit împreună în adunări în condiții noi, creând probleme asupra cărora apostolii s-au văzut nevoiți să se pronunțe în mod repetat (cf. 1 Cor. 7:20-24; Gal. 3:28; Ef. 6:5-9; Col. 3:22-25; Filim.; 1 Petru 2:13-25). Instrucțiunile pe care Pavel le dă aici corespund în întregime cu ceea ce este învățat în toate pasajele din Noul Testament cu privire la acest subiect, cu o singură excepție importantă: în acest pasaj el se adresează numai sclavilor. De obicei sfaturile sale de supunere în fața unei autorități erau urmate imediat de avertizarea stăpânilor cu privire la folosirea abuzivă a autorității (cf. Ef. 6:5-9; Col. 3:22-4:1).

Problema folosirii autorității și a abuzului de autoritate este în primul și în primul rând o problemă de atitudine. Astfel Pavel a scris în repetate rânduri cum sclavii și stăpânii trebuie să se vadă unii pe alții. Aici el scrie sclavilor că trebuie **să socotească pe stăpânii lor vrednici de toată cinstea** (*timēs*, „onoare“). Același cuvânt este folosit cu privire la Dumnezeu în 1 Timotei 1:17 și 6:16 și cu privire la prezbiteri în 5:17. O astfel de cinste sau respect trebuie arătată pentru ca **Numele lui Dumnezeu și învățătura creștină** (*hē didaskalia*, „învățătură“; cf. 1:10; 4:1, 6, 13, 16, 5:17) **să nu fie vorbite**

de rău (lit., „să nu fie blasfemiata”). Țelurile sociale trebuie întotdeauna subordonate valorilor spirituale.

6:2. Ideea exprimată de Pavel în acest verset este străină lumii și poate fi pe deplin apreciată numai de cei care văd viața lor prin ochii lui Isus Hristos (cf. Mar. 10:42-45). Slavii creștini ai căror **stăpâni** sunt de asemenea **credincioși** trebuie să își facă slujba de două ori mai bine, nu să o facă mai puțin bine. Această atitudine trebuie să izvorască chiar din înțelegerea faptului că cel care beneficiază de pe urma acestei slujiri este un preaiubit frate sau soră în Hristos. Atitudinea care stă în spatele acestui sfat este un nonsens pentru cineva care nu îl înțelege pe Domnul Isus, dar ea reprezintă genialitatea asemănării cu Hristos și sursa fundamentală a semnificației vieții și a bucuriei celor care au ochi să vadă (cf. Ioan 13:4-17; 15:9-14). Astfel lui Timotei i se poruncește încă o dată să „învețe” **aceste lucruri** și „să le spună” **apăsător** întregii adunări.

E. Cu privire la eretici și la cei lacomi (6:3-10)

6:3. Ultimul grup pe care Pavel îl ia în discuție este format din cei despre a vorbit la început (cf. 1:3-11), învățătorii falși. Aici, ca și un medic care pune un diagnostic unor pacienți bolnavi, Pavel descrie caracteristicile bolii lor. Atenția lui Pavel se îndreaptă spre trei simptome care se suprapun: (1) cei care învață doctrine false (**învățătură deosebită**, COR, lit., „oricine învață ceva diferit”; 1:3 folosește același cuvânt); (2) cei care nu sunt de acord cu („nu se țin de”, COR) **cuvintele sănătoase** (*hygiainousin logois*) **ale Domnului nostru Isus Hristos**; prin cuvântul „sănătoase” Pavel reia analogia cu medicina (cf., de asemenea, 2 Tim. 2:17); (3) cei ce nu sunt în consens cu **învățătura care duce la evlavie** (lit., „învățătura care este conformă cu evlavie”, *tē kat' eusebian didaskalia*). Legătura dintre adevăr și evlavie, pe de o parte, și eroare și deficiențe morale, pe de altă parte, este una din temele recurente în epistolele pastorale.

6:4-5. Erorile doctrinare sunt rareori greșeli inocente. Învățătorii falși din Efes erau **plini de mândrie** (lit., „umflați”; cf. 1:7). O astfel de persoană **nu știe nimic**. Reluând din nou analogia cu medicina, Pavel îi descrie pe acești oameni ca având **boala** (*nosōn peri*) **cercetărilor fără rost** („controverse” — NIV, GBV, *zēlēseis*, „dezbatări”, probabil pe probleme teologice; cf. 2 Tim. 2:23;

Tit 3:9) **și a certurilor de cuvinte** (*logomachias*), **din care se naște pizma, certurile, clevețirile, bănuielile rele și zadarnicele ciocniri de vorbe**. Acestea contrastează puternic cu *telos* sau „ținta” învățăturilor lui Pavel (1 Tim. 1:5; cf., de asemenea, contrastului similar din Gal. 5:16-24). Astfel de roade rele sunt produsele exterioare inevitabile ale învățătorilor falși, de îndată ce înțelegem adevăratele lor motive interioare (Mat. 7:13-23). Ei sunt oameni (1) **stricați la minte**, adică a căror minte a fost coruptă (cf. 2 Tim. 3:8); (2) **lipsiți de adevăr** („jefuiți de adevăr de către Satan”, NIV, cf. Luca 8:5, 12, și vina de a fi „pământ de lângă drum — tare” și de a nu fi „pământ bun”); (3) **care cred că evlavie este un izvor de câștig**. Lăcomia era motivația lor de bază (cf. Tit 1:11; Iuda 12). În acele zile stipendiile oferite pentru lucrare erau atractive, astfel încât până și cei mai buni oameni trebuiau să fie avertizați împotriva pericolului de a lăsa dorința câștigului personal să se strecoare în motivația lucrării lor (cf. 1 Pet. 5:2). Conducătorii adunărilor trebuiau să fie aleși dintre cei cunoscuți pentru faptul că erau liberi față de **iubirea de bani** (cf. 1 Tim. 3:3, 8; Tit 1:7). Prin contrast, corupția morală atât de des asociată cu învățăturile false (cf. Iuda 4-16 pentru cea mai grafică descriere din NT) avea un rezultat opus.

6:6. Reluând cuvintele „evlavie” și „câștig”, Pavel le schimbă sensul într-un mod caracteristic lui (cf. 1 Cor. 2:5-6 unde apare un transfer similar), trecând de la un sens eronat la unul plin de adevăr. **Evlavie** nu *dă* un câștig financiar (1 Tim. 6:5); ea însăși *este* un câștig atunci când este **însoțită de mulțumire**. *Autarkeias* înseamnă literal „autodependență”. Totuși capacitatea omului de a-și purta de grijă se datorează lui Dumnezeu (cf. 2 Cor. 9:8; Fil. 4:11, 13 unde apare același cuvânt). Evlavie combinată cu acea suficiență interioară dată de Dumnezeu, care nu depinde de circumstanțele materiale (opusul lăcomiei învățătorilor falși), este într-adevăr un mare câștig.

6:7-8. Pavel își sprijină punctul de vedere cu o idee comună atât creștinismului cât și iudaismului (cf. Iov 1:21; Ecl. 5:15; Luca 12:16-21) despre caracterul trecător al lucrurilor materiale. Cine le are trebuie să le folosească și să se bucure de ele spre slava lui Dumnezeu (1 Tim. 4:3-4; 6:17), dar ele nu contribuie în nici un mod la evlavie. Creștinii, ca și toți oamenii, trebuie să se „hrănească” și să se „îmbrace”, dar, atunci când

1 Timotei 6:9-16

aceste nevoi sunt îndeplinite, creștinul evlavios poate fi mulțumit (cf. Evr. 13:5-6). Pavel știa despre ce vorbea (Fil. 4:10-13).

6:9-10. Pavel face un contrast între atitudinea adecvată de mulțumire și opusul ei, dorința de îmbogățire și **iubirea de bani**, două fețe ale aceleiași monede. Istoria rasei umane, și probabil în mod special cea a societăților occidentale moderne sprijină cu tărie cele susținute de Pavel. Dorința după bogăție conduce la: (1) **ispită**, (2) **laț** și (3) **pofte nesăbuite și vătămătoare, care cufundă pe oameni în prăpăd și pierzare**. Deși nu este un scop în sine, lăcomia **este rădăcina tuturor relelor**. Este fisura prin care intră celelalte vicii. Pentru a-și ilustra punctul de vedere, Pavel s-a referit în mod indirect la **unii** oameni care, fără îndoială, erau cunoscuți de Timotei, oameni care au căzut în această cursă despre care a vorbit Pavel. Nesățioși după **bani**, ei **au rătăcit de la credință**. Aceasta poate însemna că ei au căzut pradă unor învățături eretice (cf. 2 Tim. 2:17-18) sau că rodirea lor spirituală a fost înăbușită (cf. Luca 8:14) de preocuparea lor pentru bogății. În oricare dintre cazuri ei au avut de suferit pentru aceasta, ajungând să se „străpungă” **singuri cu o mulțime de chinuri** (lit., „dureri”).

VI. Un îndemn final pentru Timotei (6:11-21)

A. Sfaturi cu privire la evlavie (6:11-16)

6:11. Pavel începe această secțiune finală a epistolei, întorcându-se direct spre Timotei. Cuvintele **Iar tu** reprezintă un contrast pronunțat față de cuvântul „unii”, folosit în versetul 10, care se referă la cei care aleargă după bogății. Timotei, ca **om al lui Dumnezeu**, trebuia să procedeze diferit: să „fugă” **de aceste lucruri**, dar să „caute” virtuțile personale care au valoare eternă: **neprihănirea, evlavia** (*eusebeian*, cf. 2:2; 3:16; 4:7-8; 6:3, 5-6; 2 Tim. 3:5; Tit 1:1), **credința, dragostea, răbdarea** (*hypomonēn*, „hotărâre, constanță în fața adversităților”) și **blân-dețea**. Această listă poate fi comparată atât cu cea care enumera roadele Duhului (Gal. 5:22-23) cât și cu cea care prezintă calitățile pe care trebuie să le aibă prezbiterii (1 Tim. 3:1-3).

6:12. **Luptă-te lupta cea bună** este o expresie preluată din întrecerile sportive. Aceleași cuvinte sunt folosite și în 1:18 pentru traducerea cuvintelor grecești care se referă la un conflict militar. Timotei trebuia

să dea tot ce era mai bun în el pentru această luptă care era cea mai importantă, lupta de a duce mai departe „credința”. Aceasta implică însușirea totală (**apucă**) și în orice vreme a adevărului că el avea viața veșnică. (Cuvintele lui Pavel **apucă viața veșnică** nu sugerează în nici un caz faptul că Timotei ar fi putut să câștige viața veșnică prin propriile sale eforturi.) Pentru Pavel, viața lui Hristos este posesiunea fiecărui creștin, nu numai în veșnicie, ci și acum (cf. 2 Cor. 4:10-12). Aceasta este viața nouă în Hristos (cf. 2 Cor. 5:17) la care fiecare creștin este **chemat** și pe care creștinii o mărturisesc prin botez (Rom. 6:4) și prin cuvânt (Rom. 10:9-10). Acea **frumoasă mărturisire înaintea multor martori** pe care a făcut-o Timotei se poate referi la ordinarea lui sau, mai probabil, la botezul lui.

6:13. În această epistolă Pavel îi adresează de mai multe ori direct lui Timotei, sfaturi și îndemnuri personale, dintre care al doilea ca și tărie se află în 5:21. Dar aici este cel mai puternic și cel mai solemn îndemn dintre toate (**Te îndemn, parangellō**; cf. 1:3; 4:11; 5:7; 6:14), invocând imaginea unei formule de botez probabil obișnuite în acea perioadă, determinată de referirea din versetul 12. Textul **acea frumoasă mărturisire înaintea lui Pilat din Pont** este tradus de unii „care a mărturisit în timpul lui Pilat din Pont”. Dacă traducerea este făcută în acest mod, clauza acestei propoziții este destinată a stabili cu claritate perioada în care a avut loc răstignirea, așa cum este ea făcută în Crezul Apostolic. Ambele variante de traducere sunt posibile.

6:14. Îndemnul lui Pavel este ca Timotei să „păzească” **porunca, fără prihană și fără vină**. Cuvântul „porunca” are probabil un înțeles mai larg decât cel al unui singur articol din lege. El se referă la ansamblul învățăturilor sănătoase pe care Pavel le-a dat în epistolă. Timotei, prin propria sa viață evlavioasă și prin lucrarea sa făcută cu credincioșie, trebuia să păzească și să păstreze acest corp de adevăruri de orice pată sau acuzație **până la arătarea** (cf. 2 Tim. 1:10; 4:1, 8; Tit 2:13) **Domnului nostru Isus Hristos**. Atunci și numai atunci lupta (1 Tim. 6:12) se va sfârși.

6:15-16. La începutul lucrării sale, Pavel era convins că Hristos va reveni în curând. Acum, spre sfârșitul lucrării sale el arată atât o preocupare legată de faptul că Hristos s-ar putea să nu revină înainte de moartea sa, cât și dorința de a-l încuraja pe Timotei să

lase problema stabilirii timpului acestui mare eveniment în seama Domnului. De aceea Pavel a subliniat că „arătarea Domnului nostru Isus Hristos” **va fi făcută la vremea ei** (sau „a Lui”). Această secțiune se încheie cu o doxologie inspirată la adresa lui Dumnezeu care este cauza și subiectul ei: **singurul Stăpânitor** (al universului), **Împăratul Împăraților și Domnul domnilor** (cf. Apoc. 17:14; 19:16), **singurul care are nemurirea, care locuiește într-o lumină de care nu poți să te apropii pe care nici un om nu L-a văzut și nici nu-L poate vedea** (cf. Ioan 1:18). Un astfel de Domn merită o reverență absolută împreună cu o smerenie absolută (cf. Iov 42:1-6). A Lui să fie **cinstea și puterea veșnică! Amin.**

B. Instrucțiuni pentru cei bogați (6:17-19)

6:17. Pavel s-a ocupat de cei care nu aveau bogății, dar care le doreau cu ardoare (v. 3-10). Acum el se adresează celor care le au și îi instruește cu privire la atitudinea pe care trebuie să o aibă față de aceste bogății. Ei nu trebuie **să se îngâmfă** ca și cum bogăția lor era un lucru cuvenit (1 Cor. 4:7-8; 1 Sam. 2:7). Nici **să nu-și pună nădejdea în niște bogății nestatornice** și trecătoare. Aceasta este probabil cea mai mare ispită la care sunt supuși creștinii bogați, categorie în care intră cei mai mulți dintre credincioșii moderni din Vest. Creștinii trebuie să își pună nădejdea **în Dumnezeu**, care este Sursa tuturor lucrurilor materiale. Din nou se spune că posesiunile materiale sunt printre acele lucruri pe care Dumnezeu ni le dă **ca să ne bucurăm de ele.**

6:18-19. Totuși creștinii nu trebuie să folosească aceste posesiuni materiale într-un mod egoist. Posesiunile materiale trebuie să fie împărțite cu cei care au mai puțin. Astfel Timotei trebuia să îi îndemne pe cei bogați **să facă bine, să fie bogați** nu în primul rând în bani, ci **în fapte bune.** Cei bogați trebuie să depună orice strădanie ca **să fie darnici, gata să împartă** ceea ce au cu alții. Dacă vor face aceasta ei vor putea **să-și strângă pentru vremea viitoare drept comoară o bună temelie.** Expresia se referă fără îndoială la cuvintele lui Isus (cf. Mat. 6:19-21; Luca 12:33-34; 18:22) care spune că lucrurile trecătoare trebuie schimbate cu cele veșnice. Această comoară veșnică devine o temelie puternică pentru viitor, care aduce aminte prin metafora folosită de una dintre învățăturile Domnului Isus (cf. Mat. 7:24-27;

Luca 6:47-49). Creștinii bogați trebuie să își investească bogățiile pentru veșnicie. „Nu este deloc nebun cel care dă ceea ce nu poate păstra, pentru a câștiga ceea ce nu poate pierde” (Jim Elliot). Este un paradox faptul că prin renunțarea la aceste bunuri, dăruind altora, pe care lumea le consideră cheia unei vieți bune, un creștin poate **să apuce** (cf. 1 Tim. 6:12) **adevărata viață.** Lucrurile ispititoare, dar inutile, oferite de atașamentul nesănătos pentru aspectele materiale, ca substitut al vieții, își pierd valoarea atunci când sunt comparate cu viața care este numai în Isus Hristos (cf. Mat. 16:24-26), Cel care este Viața (Ioan 14:6) și a Căruia cunoaștere înseamnă viața veșnică (Ioan 17:3).

C. Sfaturi pentru a rămâne credincios (6:20-21)

6:20-21. Pentru ultima dată Pavel îl sfătuiește pe Timotei „să păzească” (cf. *phylaxōn*, „păstrează”, în 5:21) ceea ce i-a **încredințat** (*parathēkēn*, folosit în altă parte doar în 2 Tim. 1:12, 14), o referire la ansamblul adevărilor creștine care erau supuse unor atacuri în Efes. Pavel era preocupat ca Timotei să se consacre în întregime adevărului și să respingă insinuările subtile ale învățăturilor eronate. Astfel Timotei trebuia să se ferească („să se întoarcă de la”, NIV) **de flecăriile lumești** (lit., „cuvântări profane, goale de conținut”; cf. 2 Tim. 2:16), și de la **împotrivirile științei** (*antitheseis*, „afirmații contrare”) **pe nedrept numite astfel.** O astfel de cunoștință era considerată cheia religiilor misterelelor, care deja se nășteau și care se vor dezvolta devenind gnosticismul secolului următor. Influența lor se simțea deja în Efes atât de mult încât Pavel putea să spună că unii au ajuns atât de prinși în profesarea unui *gnōsis* esoteric încât **au rătăcit cu privire la credință** (lit., „cu privire la credință, au greșit ținta”; cf. 1 Tim. 1:6; 2 Tim. 2:18). Expresia nu spune că adevărații credincioși își pierd mântuirea, ci că unii credincioși s-au întors de la esența credinței lor spre doctrine false. Cu aceste sfaturi Pavel se pare că a închis cercul, revenind la preocupările sale din 1 Timotei 1:3-6.

Pavel își încheie epistola cu o binecuvântare simplă: **Harul să fie cu voi!** Pluralul pronumelui personal („voi”) arată fără îndoială că Pavel a dorit ca această epistolă să fie citită în fața întregii biserici (cf. Col. 4:18; 2 Tim. 4:22; Tit 3:15).

1 Timotei

BIBLIOGRAFIE

Barr, C.K. *The Pastoral Epistles*. Oxford: Clarendon Press, 1963.

Blaiklock, E.M. *The Pastoral Epistles*. Grand Rapids: Zondervan Publishing House, 1972.

Dibelius, Martin, și Conzelmann, Hans. *The Pastoral Epistles*. Traduse de Philip Buttolph și Adela Yarbro. Editată de Helmut Koester. Philadelphia: Fortress Press, 1972.

Getz, Gene A. *A Profile for a Christian Life Style: Pastoral Epistles*. Grand Rapids: Zondervan Publishing House, 1978.

Guthrie, Donald. *Exposition of the Pastoral Epistles*. New Testament Commentary. Grand Rapids: Wm. B. Eerdmans Publishing Co., 1957.

Hendricksen, William. *Exposition of the Pastoral Epistles*. New Testament Commentary. Grand Rapids: Baker Book House, 1957.

Heibert, D. Edmond. *First Timothy*. Chicago: Moody Press, 1967.

_____. *Titus and Philemon*. Chicago: Moody Press, 1957.

Jensen, Irving L. *1 and 2 Timothy and Titus: A Self-Study Guide*. Chicago: Moody Press, 1973.

Kelly, J.N.D. *A Commentary on the Pastoral Epistles*. London: Adam and Charles Black, 1963. Retipărire. Grand Rapids: Baker Book House, 1981.

Kent, Homer A. *The Pastoral Epistles*. Chicago: Moody Press, 1958.

Knight, George W. *The Pastoral Epistles*. Chicago: Moody Press, 1958.

Lock, Walter. *A Critical and Exegetical Commentary on the Pastoral Epistles*. The International Critical Commentary. Edinburgh: T. & T. Clark, 1924.

Stott, John R.W. *Guard the Gospel: the Message of 2 Timothy*. Downers Grove, Ill.: InterVarsity Press, 1973.

Wiersbe, Warren W. *Be Faithful*. Wheaton, Ill.: Scripture Press Publications, Victor Books, 1981.

2 TIMOTEI

A. Duane Litfin

INTRODUCERE

Pavel era prizonier într-o închisoare romană atunci când i-a scris această ultimă epistolă a sa lui Timotei (cf. 2 Tim. 1:8, 16; 4:6-13). Data scrierii, după cea mai bună apreciere, este aproximativ 67 d.Hr. La scurt timp după această dată, conform tradiției, apostolul a fost decapitat. (Pentru o discuție mai detaliată despre autorul și datele scrierii epistolelor pastorale vezi *Introducere* la 1 Tim.)

Scopul epistolei 2 Timotei a fost de a-l încuraja pe Timotei în lucrarea sa din Efes. Tema principală a acestei scrisori este nevoia păstrării credințioșiei în fața greutăților.

REZUMAT

- I. Salutul (1:1-2)
- II. Chemarea la credințioșie (1:3-18)
  - A. Mulțumirea pentru Timotei (1:3-7)
  - B. Chemarea la curaj (1:8-12)
  - C. Chemarea la păzirea adevărului (1:13-14)
  - D. Exemple de necredințioșie și credințioșie (1:15-18)
- III. Îndemnul de a rezista în fața greutăților (2:1-13)
  - A. Rezistența în fața greutăților pentru Hristos (2:1-7)
  - B. Exemplul de rezistență al lui Hristos (2:8-10)
  - C. Un proverb despre credințioșie (2:11-13)
- IV. Semnele unui lucrător bun (2:14-26)
  - A. Credințioșia în lucrare (2:14-19)
  - B. Un instrument curat (2:20-21)
  - C. Credințioșia în comportament (2:22-26)
- V. Prezicerea necredinței (3:1-9)
- VI. Îndemnul de a fi credincios în predicare (3:10-4:8)
  - A. Credințioșia în fața opoziției (3:10-13)
  - B. Credințioșia față de Cuvântul lui Dumnezeu (3:14-4:5)

- C. Credințioșia lui Pavel (4:6-8)
- VII. Aducere aminte a credințioșiei lui Dumnezeu în adversitățile întâlnite de Pavel (4:9-18)
  - A. Dușmanii și prietenii lui Pavel (4:9-16)
  - B. Izbăvirea lui Pavel de către Domnul (4:17-18)
- VIII. Urări finale (4:19-22)

COMENTARIU

I. Salutul (1:1-2)

1:1-2. În modul său obișnuit, Pavel își începe scrisoarea prezentându-se pe el însuși ca un **apostol al lui Hristos Isus**, o precizare de care Timotei nu mai avea nevoie. Nu este nici o îndoială că aceasta este o altă dovadă a faptului că Pavel știa că, deși s-a adresat în primul rând lui Timotei, el s-a adresat mai multor cititori. În prima sa scrisoare către tânărul pastor, Pavel a spus că apostolia lui era „prin porunca lui Dumnezeu” (1 Tim. 1:1). Aici Pavel a spus că era **prin voia lui Dumnezeu**. Cele două expresii sunt în esență sinonime. Expresia: **după făgăduința vieții care este în Hristos Isus** este în mod intenționat vagă. Ea se referă la apostolia lui Pavel (nu la voia lui Dumnezeu), dar la ce se referă această promisiune: la făgăduința vieții pe care Pavel a primit-o personal sau la o făgăduință pe care el trebuia să o proclame altora? Cu ale cuvinte, apostolia lui era „datorită” făgăduinței sau „în conformitate” cu făgăduința? Cuvântul grecesc *kata* (aici este tradus ambiguu „după”) permite îmbinarea celor două înțelesuri. Făgăduința vieții în Hristos, evanghelia, era motivul și unitatea de măsură a apostoliei lui Pavel (cf. Tit 1:2-3). Cuvintele: **către Timotei, copilul meu prea iubit** (cf. „adevăratul meu copil” din 1 Tim. 1:2) subliniază încă o dată relația părintească strânsă pe care Pavel a avut-o cu protejatul (dacă nu chiar convertitul) său. Restul urării este identic cu urarea din

2 Timotei 1:3-8

1 Timotei (cf. 1 Tim. 1:2). (Vezi diagrama „Introducerile epistolelor lui Pavel“ de la Rom. 1:1-7.)

II. Chemarea la credincioșie (1:3-18)

A. Mulțumirea pentru Timotei (1:3-7)

1:3. În 1 Timotei Pavel și-a exprimat mulțumirea pentru mântuirea și lucrarea sa proprie (1 Tim. 1:12); aici el a început prin a-și exprima mulțumirea pentru mântuirea și lucrarea lui Timotei. Pavel s-a referit în treacăt la propria sa educație, înainte de a vorbi de educația pe care a primit-o Timotei (2 Tim. 1:5). Apostolul și-a considerat credința în Hristos nu ca o ruptură de cea pe care o aveau „strămoșii“ săi evrei, ci ca o continuitate a credinței lor. (Cf. **cuget curat** cu 1 Tim. 1:5, „cuget bun“). Pe măsură ce Pavel se ruga pentru Timotei **zi și noapte**, recunoștința lui pentru persoana lui Timotei se înnoia și creștea tot mai mult. Înălțat într-o temniță romană, Pavel nu putea face prea multe lucruri în afară de a se ruga, iar Timotei, poate cel mai apropiat tovarăș de lucrare al lui Pavel și care lucra în biserica pe care Pavel o cunoștea probabil cel mai bine, era fără îndoială subiectul care apărea cel mai des în rugăciunile sale.

1:4. Pavel și-a amintit de **lacrimele** lui Timotei de la ultima lor despărțire, probabil la a doua arestare a lui Pavel de către romani. În această scrisoare el îl roagă pe Timotei să i se alăture la Roma (cf. 4:9, 21). Pavel a tânjit după tovarășia lui Timotei care era o **bucurie** pentru el. Chiar și marele apostol se simțea uneori singur și descurajat, având nevoie de sprijin din partea fraților creștini.

1:5. Atât de mulți oameni s-au împotrivit lui Pavel sau l-au părăsit (cf. 1:15; 2:17; 3:1-9, 13; 4:3-4, 10-21) încât **credința neprefăcută** a lui Timotei (*anypokritou*; „neipocrită“, cf. 1 Tim. 1:5) era scoasă în evidență într-un mod pronunțat. Pavel a atribuit credința lui Timotei influenței „mamei“ sale evreice **Eunice** și a „bunicii“ sale **Lois**, ambele fiind credincioase (cf. Fapte 16:1). Tatăl lui Timotei era probabil un neevreu necredincios pentru că nu este menționat aici. Conform acestui verset, Pavel pare să atribuie convertirea lui Timotei mamei și bunicii lui (cf. 2 Tim. 3:15). De aceea referirile la Timotei ca fiu al lui Pavel în credință (cf. 1:2; 2:1; 1 Tim. 1:2) pot însemna că între ei exista o relație mentor-protejat.

1:6. Deoarece Pavel era convins că Timotei avea credință adevărată (v. 5), un

lucru pe care el adeseori a refuzat să îl considere adevărat în ceea ce-i privește pe alții (ex., 1 Tes. 3:5), el l-a îndemnat pe tânărul lucrător să „înflăcăreze“ (sau poate „să țină la flacăra maximă“) abilitățile sale de lucrător primite de la Dumnezeu. Darurile lui Dumnezeu trebuie folosite pentru a-și atinge și menține potențialul maxim. În cazul lui Timotei, Pavel a scris (1 Tim. 4:14) că **darul** (*charisma*) său a venit „printr-un“ (*dia*) mesaj profetic, „cu“ (*meta*) punerea mâinilor de către ceata prezbiterilor. Aici Pavel a afirmat că darul a venit „prin“ (*dia*) **punerea mâinilor** sale. Limbajul nu este exact și poate că nu reflectă nimic altceva din gândirea apostolului decât o asociere generală între ordinarea lui Timotei (realizată atât printr-un mesaj profetic cât și prin punerea mâinilor de către Pavel și prezbiteri) și faptul că tânărul era conștient de capacitățile sale. Desigur că limbajul nu permite elaborarea unor concluzii detaliate despre acordarea darurilor spirituale și cu atât mai puțin teoriilor despre succesiunea apostolică sau despre ordinare considerate mijloace de transmitere a harului.

1:7. Motivul pentru care Timotei a avut nevoie să i se amintească de ordinarea sa și încrederea în darurile sale care s-au dezvoltat în el ca urmare a acestora nu este clar. Referirea la ordinarea lui Timotei din epistola 1 Timotei este asociată cu problemele cauzate de tinerețea sa (cf. 1 Tim. 4:12). Poate că el a fost intimidat de împotrivirea față de Pavel și față de evanghelie sau s-a simțit amenințat, defensiv și rușinat (cf. 2 Tim. 1:8) că trebuie să apere un deținut (cf. 2:9) și „nebunia“ pe care amândoi au propovăduit-o despre un Isus disprețuit și răstignit (cf. 1 Cor. 1:18-2:5). Dar această **frică** (*deilias*, lit., „lașitate“, folosit numai aici în NT, „timiditate“ — NIV) nu își are locul în slujirea lui Dumnezeu. În schimb, **Dumnezeu dă un duh de putere** (cf. 1 Cor. 2:4), **de dragoste** (cf. 1 Tim. 1:5) și **de chibzuință** (cf. 1 Tim. 4:7). Aceste trei virtuți, fiecare din ele alimentate de Duhul Sfânt, trebuia să îl caracterizeze pe Timotei.

B. Chemarea la curaj (1:8-12)

1:8. Dacă lucrarea lui Timotei ar fi fost marcată de putere, dragoste și chibzuință, el ar fi fost capabil să îi înfrunte pe oponenții săi și nu i-ar fi fost **rușine de mărturisirea Domnului nostru** (cf. 1 Cor. 1:6), **nici de Pavel, întemnițatul Lui**. Deși Pavel era deținut într-o închisoare romană (cf. 2 Tim. 1:16,

2:9), el se numea însemnatul lui Hristos — adică un însemnat de dragul lui Hristos și pentru scopul Său (cf. Ef. 3:1; Fil. 1:12-14; Filim. 1, 9). Amintindu-i de propria sa condiție, care era mult mai gravă decât a lui Timotei, Pavel l-a îndemnat pe acesta să **sufere curajos împreună cu Evanghelia** (cf. 1 Tim. 2:3) pentru că în astfel de circumstanțe se manifestă **puterea lui Dumnezeu** (cf. 2 Cor. 12:9-10).

1:9-10. Menționând evanghelia, Pavel a enumerat câteva dintre cele mai importante detalii ale ei. Dumnezeu **ne-a mântuit și ne-a dat o chemare sfântă**. Acesta este un act realizat deja, nu un lucru care trebuie să se împlinească în viitor. De aceea Timotei putea să conteze pe puterea lui Dumnezeu în lucrarea sa zilnică. Mai mult, mântuirea nu avea nimic de a face cu meritele vreunui credincios, **ei** era în totalitate **după hotărârea Lui** (*prothesin*; cf. Rom. 8:28; 9:11; Ef. 1:11; 3:11) și **după harul Lui** (cf. 1 Tim. 1:14). Aceasta este însăși esența evangheliei (cf. Ef. 2:8-10). Creștinilor li s-a dat această favoare nemeritată **înainte de veșniciei**, dar au cunoscut-o doar prin **arătarea (epiphaneias**; 2 Tes. 2:8; 1 Tim. 6:14; 2 Tim. 4:1, 8; Tit 2:13) **Mântuitorului nostru Hristos Isus**. Aici și în Tit 1:4, 2:13; și 3:6 *Hristos* este numit Mântuitor; în 1 Timotei 1:1; 2:3; 4:10; Tit 2:10; și 3:4 *Dumnezeu* are titlul de Mântuitor (cf. 2 Petru 1:1 cu 3:18). În mod clar ambele sunt adevărate, în sensuri diferite. Hristos Fiul a întrupat planul și scopul mântuitor al lui Dumnezeu Tatăl, prin care **moartea**, rezultatul păcatului (cf. Gen. 2:17; Rom. 5:12; 6:23), va fi „născută” (1 Cor. 15:26), iar **viața și neputrezirea** (lit. „incoruptibilitatea”; cf. 1 Petru 1:4; „nemurirea” — NIV) sunt aduse la vedere.

1:11-12. Nu este de mirare că Pavel a numit această **Evanghelie** a „slavei” (1 Tim. 1:11). Este cel mai important mesaj spus vreodată. Pavel a fost **pus** să slujească ca și **propovăduitorul și apostolul** acestui mesaj și ca **învățător** al lui (cf. 1 Tim. 2:7), trei roluri care reflectă diferite aspecte ale slujbei încredințate lui (1 Tim. 1:11). Îndeplinindu-și această responsabilitate, Pavel a avut mult de „suferit”, inclusiv detenția sa de acum. În ochii lumii el era un infractor de drept comun (cf. 2 Tim. 2:9). Totuși el a fost capabil să spună: **nu mi-e rușine**. El își încredința destinul Aceluiași Dumnezeu care l-a însărcinat cu răspândirea evangheliei. Astfel, deși el suferea umilințe și abuzuri, era încrezător în reabilitarea pe care i-o va acorda Dumnezeu

la capătul acestora (cf. 1:18, 4:8). Pavel a folosit propriul său exemplu pentru a susține curajul lui Timotei, curaj care începea să se clatine.

C. *Chemarea la păzirea adevărului* (1:13-14)

1:13. De la exemplul vieții sale, Pavel a trecut la exemplul sau la **dreptarul** (*hypotypōsin*; cf. 1 Tim. 1:16) **învățăturilor**. Timotei trebuia să considere că ceea ce a **auzit** de la Pavel era un rezumat sau o schiță a **învățăturilor sănătoase** (lit., „doctrina sănătoasă”; cf. 1 Tim. 1:10) pe care trebuia să le „țină”. Timotei trebuia să păstreze adevărul **cu credința și dragostea care este în Hristos Isus**. Pentru a fi echilibrat, devotamentul față de adevăr cere întotdeauna credință și dragoste, virtuți care provin numai din realitatea de a „fi în Hristos” (1 Tim. 1:14).

1:14. Pavel a folosit noțiunea de „păzire” (*parathēkēn*; cf. 1 Tim. 5:21, 6:20) în două moduri în epistolele pastorale. În primul rând, Dumnezeu i-a încredințat ceva sau i-a dat o responsabilitate (cf. 1 Tim. 1:11); în al doilea rând el s-a **încredințat** pe sine și destinul său lui Dumnezeu (2 Tim. 1:12). Aici Pavel a vorbit despre primul din cele două sensuri. Responsabilitatea păzirii adevărului pe care el a primit-o a fost acum trecută în mâinile lui Timotei, care trebuia să o transmită altor creștini credincioși, care, la rândul lor, aveau datoria de a o transmite altora (2:2). Însă cât timp adevărul se afla în posesia lui Timotei el trebuia să îl „păzească” (*phylaxōn*; cf. 1 Tim. 5:21, 6:20) **prin Duhul Sfânt care locuiește în noi**. Era responsabilitatea lui Timotei să păstreze învățătura sănătoasă prevenind coruperea ei prin distorsionare, prin diluare, prin ștergere din ea sau prin adăugare la ea. Pentru Pavel învățătura eretică nu era numai o posibilitate; era o amenințare constantă de care trebuia să se păzească. Mai mult, Timotei putea să conteze pe ajutorul dat de Duhul lui Dumnezeu care locuia în el (cf. 1 Ioan 3:24, 4:13), Duh care dorește să prezinte adevărul despre Hristos (Ioan 16:13).

D. *Exemple de necredincioșie și de credincioșie* (1:15-18)

1:15. Nu se știe nimic despre **Figel și Ermogen** în afară de această referință. Este corect să presupunem că aceștia ar fi putut fi oameni de la care se aștepta cel mai puțin să

2 Timotei 1:16-2:5

greșească dintre **cei ce sunt în Asia**, zonă în care Efesul era un oraș important. (Vezi localizarea Asiei și a Efesului pe harta dintre Faptele Apostolilor și Romani.) Probabil că ei erau un fel de conducători. Cu siguranță că Timotei cunoștea bine situația lor, iar Pavel i-a scos pe ei în evidență. Nu este necesar să presupunem (a) că „cei ce sunt” înseamnă literar fiecare creștin sau (b) că eșecul lor consta dintr-o deviere totală de la credință. Versetele 16-18 sugerează mai mult că a fost vorba de un eșec general în sprijinirea apostolului într-o perioadă de încercări personale.

1:16-18. De la aceste exemple triste de necredincioșie, Pavel s-a întors la exemplul strălucitor al lui **Onisifor** (mai este menționat doar în 4:19), care l-a sprijinit pe Pavel nu numai **în Efes**, dar și **în Roma**. De mai multe ori el s-a abătut din drumurile sale pentru a-l ajuta pe Pavel, până acolo că l-a urmat chiar și la Roma unde l-a căutat **cu multă grijă**. Acolo, în ciuda întemnițării lui Pavel și a stigmatului de deținut pe care-l purta el, Onisifor a rămas neclintit, continuându-și lucrarea cu credincioșie și fără ezitare. Pentru toate acestea Pavel l-a lăudat de două ori, invocând de fiecare dată **îndurarea** lui Dumnezeu (1:16, 18) peste acest slujitor credincios și peste **casa lui**.

Contrastul dintre cel credincios și cel necredincios, cel puternic și cel slab, cel demn de încredere și cel nedemn de încredere, este izbitor. Atitudinea celor mai mulți dintre creștinii din Asia (v. 15) este o ilustrație a lucrurilor despre care Pavel l-a avertizat pe Timotei: lașitate, rușine, îngăduință prea mare față de sine însuși, infidelitate. Onisifor, pe de altă parte, a demonstrat caracteristicile pe care Pavel i le recomanda lui Timotei: curaj, dragoste, autodisciplină, îndrăzneală și credincioșie. În mod clar, atât exemplele negative cât și cele pozitive aveau scopul de a întări hotărârea lui Timotei de a se număra printre cei care erau gata să stea umăr la umăr cu apostolul.

III. Îndemnul de a rezista în fața greutăților (2:1-13)

A. Rezistența în fața greutăților pentru Hristos (2:1-7)

2:1. După ce a amintit ordinarea lui Timotei, exemplul său propriu și al altora, Pavel se adresează lui Timotei cu o aplicație directă: **Tu dar copilul meu** (*tekon*, „copil”,

un termen afectuos) **întărește-te** (lit., „fii plin de putere”; cf. Ef. 6:10). Totuși puterea lui Timotei nu era a sa; era un „dar” divin (**harul**, *charis*) găsit numai în **Hristos Isus** (Fil. 4:13).

2:2. Călătorind alături de Pavel, Timotei l-a **auzit** pe apostol adresându-se diverselor grupuri de oameni. Indiferent de grupul căruia i se adresa, esența mesajului lui Pavel era neschimbată. Era același set de adevăruri pe care Timotei le-a învățat personal de la Pavel. Acum, când apostolul se apropia de sfârșitul lucrării sale, ceea ce Timotei a auzit de la Pavel trebuia la rândul lui să „încredințeze” (cf. 1:14) **la oameni de încredere, care să fie în stare să învețe și pe alții** (cf. 1 Tim. 3:2; Tit 1:9). Această misiune a ajuns să fie numită „lucrarea de multiplicare”, și este metoda lui Dumnezeu de a propaga vestea bună despre Isus Hristos.

2:3-4. O astfel de credincioșie față de adevărul lui Dumnezeu, îi va aduce în mod inevitabil suferință lui Timotei, așa cum s-a întâmplat cu Pavel. Astfel, fără a-i prezenta lui Timotei o perspectivă trandafirică, mentorul l-a chemat încă o dată pe protejatul său să împărtășească „suferința” (cf. 1:8 unde apare același cuvânt folosit numai în aceste două locuri: *synkakopathēson*, „a suferi greutăți împreună cu cineva”; de asemenea cf. 4:5) de dragul lui Hristos (cf. Ioan 15:18-20). Pavel a folosit trei ilustrații simple pentru a sublinia această idee (cf. 1 Cor. 9:7, 24 unde apar toate trei): **un ostaș**, un sportiv și un plugar (2 Tim. 2:3-6). Ilustrațiile din domeniul militar erau obișnuite modului de a gândi al lui Pavel (cf. 1 Tim. 1:18), fără îndoială deoarece imaginile erau familiare cititorilor săi (cf. Rom. 6:13 [„unelte” poate fi tradus „arme”]; Rom. 7:23; 1 Cor. 9:7; 2 Cor. 6:7; Ef. 6:11-18; Fil. 2:25; Filim. 2). Scopul precis, disciplina riguroasă și supunerea fără ezitare a unui soldat roman în fața **celui ce l-a înscris la oaste** („ofițerului comandant” — NIV) sunt caracteristici care fac ca imaginea unui ostaș să fie o ilustrație potrivită pentru un slujitor al evangheliei.

2:5. Printr-o schimbare rapidă a metaforei, Pavel trece la persoana care **luptă la jocuri**. Ideea de aici este asemănătoare cu cea din 1 Corinteni 9:24-27 (și Evr. 12:1-2). **După rânduilei** este traducerea cuvântului *nomimōs* (lit., „după lege”). Această metaforă îndreaptă gândul spre jocuri sportive, cum ar fi Olimpiadele, dar la ce se referă expresia „după rânduilei”, la regulile care guvernează fiecare eveniment de acest gen sau la cele care guvernează antrenamentul celor care pot

să participe la ele? Participanții la jocurile olimpice, de exemplu, erau puși să jure că s-au antrenat silitor cel puțin zece luni. Deși a doua idee este într-un fel mai ușor de explicat, prima este impusă de gramatica folosită de Pavel, care sugerează că problema nu este dacă cineva este îndreptățit (calificat) să participe ci, dintre cei care participă, cine va fi **încununat**. Fiecare eveniment sportiv are limitele sale, regulile sale; mai mult, cei care nu respectă aceste reguli sunt descalificați. Pavel a vrut ca Timotei să alerge astfel încât să câștige cununa (cf. 2 Tim. 4:7-8) și nu să fie descalificat. Cerințele pe care trebuie să le îndeplinească un creștin ca să primească cununa sunt: disciplina personală, autocontrolul, rezistența și hotărârea de a rămâne tare în fața adversităților.

2:6. Plugarul este ultima ilustrație folosită de Pavel. Limbajul pune accent pe verbul **să muncească**, în contrast cu muncitorii trândavi, leneși. Silința despre care Pavel a vorbit în fiecare caz își are recompensa sa (cf. v. 11-12). Un soldat silitor câștigă aprecierea ofițerului comandant; un sportiv silitor câștigă victoria; un plugar câștigă **rodurile**. Ceea ce au cele trei ilustrații în comun este ideea că succesul este atins prin disciplină (cf. 1:7), muncă din greu și concentrarea asupra unui singur scop.

2:7. Pavel l-a îndemnat pe Timotei să „înțeleagă ce îi spune”, crezând că prin meditație și reflecție **Domnul** îi va acorda tânărului **pricepere** (*synesis*, lit., „înțelegere”) asupra înțelepciunii învățăturilor lui Pavel (cf. Iac. 1:5).

B. Exemplul de rezistență al lui Hristos (2:8-10)

2:8. Destul de brusc, Pavel prezintă exemplul suprem de rezistență care conduce spre succes: **Isus Hristos** (cf. Evr. 12:2-3). Cuvintele **înviat din morți, din sămânța lui David** pot reprezenta un fragment dintr-un crez cunoscut sau familiar creștinilor din epoca respectivă sau dintr-o formulă catehetică (cf. Rom. 1:3-4). Scopul acestei referințe făcute în treacăt nu este de a expune o teorie, ci pur și simplu de a-i sugera lui Timotei un subiect bogat pentru meditație (2 Tim. 2:7), și anume locul suferinței în viața slujitorului lui Dumnezeu (cf. 1 Petru 2:19-24). Scurta referire la identitatea lui Isus (prin linia Lui genealogică) și la învierea Sa reprezintă desigur numai o porțiune din **Evangelhia** lui Pavel, dar una centrală. Scriitorii Evangheliilor și

mesajele apostolilor din Fapte oferă referințe detaliate atât la descendența lui Hristos cât și la învierea Sa.

2:9-10. Pentru că a predicat vestea bună despre Fiul lui David, Cel răstignit, dar înviat, Pavel a ajuns într-o închisoare romană. O mare parte din cartea Faptelor prezintă suferințele lui Pavel pentru cauza lui Hristos (cf. 2 Cor. 11:23-33, un rezumat al acestora). La fiecare mișcare pe care o făcea în timp ce își scria sau își dicta epistola, clinchetul lanțului îi amintea că era **legat ca un făcător de rele** (*kakourgos*). Dar, deși el era înlănțuit, **Cuvântul lui Dumnezeu nu este legat** (Pavel a înlocuit „evangelhia mea” prin expresia „Cuvântul lui Dumnezeu”; cf. 1 Tes. 2:13; 2 Tes. 3:1). Dumnezeu va continua să îl folosească prin intermediul lui Timotei și prin cei cărora Timotei le va încredința această sarcină. Aparenta rușine și neputință a lui Pavel nu ar trebui să fie un motiv de alarmare, descurajare sau lipsă de hotărâre. Cuvântul lui Dumnezeu își îndeplinește scopul de a-i chema pe oamenii lui Dumnezeu, **cei aleși, pentru ca și ei să capete mântuirea care este în Hristos Isus, împreună cu slava veșnică**. Dacă acest proces avea să însemne suferință pentru Pavel, atunci așa să fie. El era dispus să „rabde” (*hypomenō*, „să fie tare”; cf. 2 Tim. 2:12) **totul pentru cei aleși** (*tous eklektous*; cf. Col. 3:12; Tit 1:1). Contrastul cu sentimentele firești ale lui Pavel nu putea fi mai puternic (cf. Fapte 22:4, 26:9-11; 1 Tim. 1:13), dând un înțeles complet cuvintelor apostolului din 1 Timotei 1:14. Dușmanul cel mai mare al sfinților a devenit cel mai bun prieten al lor, ca urmare a revărsării pline de har a dragostei lui Hristos în inima sa.

C. Un proverb despre credincioșie (2:11-13)

2:11-13. Încă o dată Pavel a folosit această formulare, atât de obișnuită în epistolele pastorale (cf. 1 Tim. 1:15; 3:1; 4:9; Tit 3:8), pentru a prezenta un citat care denotă faptul că ceea ce urmează a se spune este un adevăr demn de încredere. Această expresie îl ajută pe Pavel să pună marca aprobării pe conținutul citatului, care putea fi o parte a ceremoniei de botez. Citatul prezintă patru distihuri, dintre care primele două sunt pozitive: (1) **dacă am murit împreună cu El, vom și trăi împreună cu El** exprimă ideea ilustrată cu atâta forță prin ritualul botezului și care este explicată în Romani 6:2-23. Acesta nu este un îndemn la martiraj pentru Hristos, ci mai degrabă la identificarea mistică

2 Timotei 2:14-18

a unui credincios cu moartea și viața lui Isus Hristos (cf. Col. 3:3). (2) **Dacă răbdăm** (*hypomenomen*; cf. 2 Tim. 2:10) **vom și împărați împreună cu El**, duce și mai departe identificarea creștinului cu Hristos. În distihul anterior accentul cade pe contrastul dintre moarte și viață; aici contrastul este între suferință și gloriificare (Rom. 8:17). Hristos a rezistat și va domni într-o zi (1 Cor. 15:25) și sfinții care îndură și rezistă vor domni într-o zi cu El (Apoc. 3:21). Ultimele două distihuri sunt negative: (3) **dacă ne lepădăm de El și El se va lepăda de noi**, vorbește despre posibilitatea apostaziei (cf. 1 Tim. 4:1; Evr. 10:38-39; 2 Ioan 9) și de respingerea finală din partea Domnului a celor ce Îl mărturisesc doar pentru o perioadă (cf. Mat. 10:33). În loc de a se identifica cu Hristos, apostatul în cele din urmă se disociază de Hristos. (4) **Dacă suntem necredincioși totuși El rămâne credincios**, nu vorbește despre un apostat, ci despre un copil adevărat al lui Dumnezeu care totuși se dovedește necredincios (cf. 2 Tim. 1:15). Hristos **nu se poate tăgădui singur**; astfel El nu va respinge nici chiar acele mădulare ale trupului său care se dovedesc neroditoare. Adevărații copii ai lui Dumnezeu nu pot să devină altceva decât copii, chiar când sunt neascultători și slabi. Credințioșia lui Hristos față de creștini nu este condiționată de credințioșia lor pentru El. Semnificația acestor distihuri cu greu puteau să îi scape lui Timotei.

IV. Semnele unui lucrător bun (2:14-26)

A. Credințioșia în lucrare (2:14-19)

2:14. Învățăturile din versetele anterioare nu erau numai pentru Timotei. Timotei trebuia să le „aducă” **aminte celorlalți de aceste lucruri**. Verbul este la imperativ prezent, ceea ce înseamnă că aceasta trebuia să fie o practică regulată a lui Timotei. Mare parte din învățătura dată unor ascultători care aveau cunoștințe despre ceea ce li se spunea constă adeseori în reamintirea a ceea ce ei deja știau. În cazul creștinilor din Efes, a trebuit să fie îndemnați solemn în prezența lui Dumnezeu (cf. 1 Tim. 5:21) să evite **certurile de cuvinte** (cf. 1 Tim. 1:3-4; 4:7; 6:4; 2 Tim. 2:23; Tit 3:9), o tendință care era prezentă în Biserica Primară (cf. Fapte 18:15). Astfel de certuri **nu duc la alt folos** ci, mai rău, **duc la pieirea celor ce le ascultă** (cf. 2 Tim. 2:16; 18; 3:6). Caracterul distructiv al învățăturilor false, dar mai ales faptul că ele nu aduc nici un folos, este o temă care se repetă în epistolele pastorale.

2:15. Cât despre Timotei, el trebuia să **caute** (lit., „să fie zelos”) să se înfățișeze **înaintea lui Dumnezeu ca un om încercat, ca un lucrător** (*ergatēn*; cf. Mat. 20:1, 8) **care n-are de ce să-i fie rușine**. Pavel a vorbit despre rușinea în fața oamenilor (2 Tim. 1:8, 12, 16); cu mult mai rea însă este rușinea în fața lui Dumnezeu. Lui Timotei nu trebuia să îi fie frică de aceasta în cazul în care va răspândi **drept Cuvântul adevărului** (cf. Ef. 1:13; Col. 1:5; Iac. 1:18), care pentru el însemna atât Vechiul Testament cât și ceea ce a auzit pe cale orală de la Pavel. Cuvântul grecesc *orthotomounta*, „împarte drept”, folosit numai aici și în Septuaginta în Proverbele 3:6 și 11:5, înseamnă literar „a tăia drept”, dar ce imagine anume avea Pavel în minte aici nu este clar. S-a sugerat că ar fi vorba de zidari, plugari, constructori de drumuri, de cei care făceau corturi sau chiar (dar cel mai puțin probabil) de chirurgi, dar o concluzie clară nu s-a putut trage. Ceea ce este clar este faptul că rușinea dezaprobării din partea lui Dumnezeu îi așteaptă pe cei care nu mănuiesc bine Cuvântul Său.

2:16-18. Timotei trebuia să se „ferească” **de vorbările goale și lumești** (cf. 1 Tim. 6:20) al căror singur efect este că vor contribui la înaintarea în **necinstirea lui Dumnezeu** ca și gangrena (*gangraina*). (O astfel de vorbărie goală contrastează cu expresia „Cuvântul adevărului” [2 Tim. 2:15] și „adevărul” [v. 18].) Această ilustrație din domeniul medical este izbitoră. Participarea alături de cei care se implică în astfel de speculații profane va face ca pur și simplu **cuvântul lor** să dea loc gangrenei care roade în trup. Ei trebuie să fie „amputați” pe loc. Doi oameni care meritau un astfel de tratament erau **Filet**, despre care nu se știe nimic și **Imeneu**, pe care Pavel deja l-a „dat pe mâna Satanei” din cauză că hulea (1 Tim. 1:20). Aceștia doi **s-au abătut de la adevăr** (lit., „în ceea ce privește adevărul au ratat ținta”; cf. 1 Tim. 1:6; 6:21) în ceea ce privește doctrina de importanță crucială despre înviere. În mod obișnuit, filozofii greci considerau sufletul nemuritor și corpul o închisoare temporară. Ideea învierii fizice a trupului, atât al lui Hristos cât și al creștinilor, le era astfel străină și greu de înțeles. Prin urmare, exista o tendință naturală spre erezii care respingeau învățătura despre învierea trupului (1 Cor. 15; Fapte 17:32). Erezia lui Filet și Imeneu conținea probabil ideea că învierea era o chestiune pur spirituală și avea loc la convertire sau la botez. Dar învierea trupului este piatra de temelie a doctrinei creștine, așa cum a arătat Pavel (1 Cor. 15).

Fără ea, întreg edificiul evangheliei se dărâmă. Nu este deci nici o mirare că Pavel a spus că acești doi învățători falși **răstoarnă credința unora** (cf. 1 Tim. 1:19).

2:19. Totuși greșeala acestora și a urmașilor lor nu trebuie să zguduie încredințarea lui Timotei. **Temelia tare a lui Dumnezeu** (i.e., Biserica; cf. 1 Cor. 3:10-15; Ef. 2:19-22; 1 Tim. 3:15) **stă nezguduită**, cu două inscripții ca și o „pecete” care indică autenticitatea și integritatea structurii (cf. Rom. 4:11; 1 Cor. 9:2). Prima este o referință la răzvrătirea lui Core, caz în care Dumnezeu a făcut deosebirea dintre adevăr și minciună (Num. 16:5; cf. Iuda 11). A doua inscripție este probabil o referință mai largă la textul din Numeri 16:26 sau mai degrabă dintr-un alt pasaj din Vechiul Testament cum ar fi Isaia 52:11. Cele două inscripții subliniază atât controlul suveran al lui Dumnezeu peste Biserică cât și responsabilitatea fiecărui creștin de a se îndepărta de rău. Astfel Timotei nu trebuia să se teamă pentru soarta lucrării lui Dumnezeu, ci el trebuia să facă tot ce îi stătea în putință pentru a se ține pe el însuși departe de contaminarea acestor învățători falși.

B. Un instrument curat (2:20-21)

2:20-21. Pavel și-a continuat ideea păstrării purității prin introducerea unei metafore noi, dar similare cu precedentă. Imaginea se schimbă, trecând de la cea a unei clădiri la cea a unei gospodării (cf. 1 Tim. 3:5, 15). Într-o gospodărie **mare** sunt tot felul de vase. Unele sunt făcute din **aur și argint** iar altele din **lemn și pământ**. Aspectul cel mai important este că **unele sunt pentru o întrebuințare de cinste, iar altele pentru o întrebuințare de ocară**. Până aici Pavel s-a referit în mod clar la cei credincioși și la cei necredincioși din biserică. Dar apoi Pavel a schimbat ușor sensul metaforei pentru a arăta cum poate cineva fi un **vas de cinste**, „curățindu-se” de vasele nefolositoare. Metafora este oarecum mixtă (în mod normal cineva se gândește la curățarea de ceea ce este corupt, nu de curățarea de vasele corupte), dar ideea apostolului este clară: Timotei nu trebuia să aibă nimic de a face cu învățătorii falși. Astfel el va fi un vas: (1) „pentru o întrebuințare de cinste” (*timēn*), (2) **sfințit** („pus deoparte”), (3) **folositor** („pus în slujba”) **stăpânului său**, (4) **destoinic pentru orice lucrare bună** (cf. 2 Tim. 3:16). Vasul curat și pus deoparte pentru un scop special poate fi contaminat, devenind astfel nefolositor prin contactul cu cel contaminat. Pavel dorea ca Timotei, ucenicul

său ales, să se păstreze într-o stare în care să fie folositor pentru Domnul.

C. Credincioșia în comportament (2:22-26)

2:22-23. Timotei era încă un bărbat tânăr (cf. 1 Tim. 4:12) și chiar dacă era matur pentru vârsta lui, era posibil ca el să manifeste încă unele caracteristici și pasiuni ale unui tânăr: nerăbdarea, intoleranța, plăcerea de a se certa, ambiția de a se impune, părtinirea. Timotei trebuia să „fugă” **de poftele tinereții** (probabil Pavel nu s-a gândit aici la pofte sexuale, cel puțin nu în primul rând la ele) și „să urmărească” virtuțile opuse acestora: **neprihănirea, credința, dragostea** (cf. 1 Tim. 6:11 unde apar aceleași trei), **și pacea**. În NIV (ca și în COR de altfel) s-a plasat greșit o virgulă după „pacea”. Expresia trebuie citită astfel: **pacea împreună cu cei ce cheamă pe Domnul dintr-o inimă curată** (cf. 1 Tim. 1:5). În vreme ce Timotei trebuia să se opună învățătorilor falși, el trebuia să fie în pace cu frații săi care erau onești în fața lui Dumnezeu. Implicația clară este că învățătorii falși nu erau onești înaintea lui Dumnezeu (cf. 1 Tim. 1:5; 4:2; 6:3-5). Timotei trebuia să nu se lase prins de **întrebările nebuine și nefolositoare** (*zētēseis*, „dezbaterei”; cf. 1 Tim. 6:4; Tit 3:9) care produc numai **cerhuri**.

2:24-26. Învățătura falsă întotdeauna va dezmina, dar **robul Domnului nu trebuie să lupte împotriva unității**, ci să o promoveze, fiind **blând cu toți** (cf. 1 Tes. 2:7), **în stare sau gata să învețe** (cf. 1 Tim. 3:2) pe cei care vor să învețe și **plin de îngăduință răbdătoare** (*anexikakon*, lit., „gata să suporte fără resentimente faptul că este rău tratat”; folosit numai aici în NT). El trebuia să se poarte astfel chiar și cu oponenții săi dându-le învățătură și sfaturi cu **blândețe, în nădejdea că Dumnezeu le va da pocăința** („o schimbare a inimii și a comportamentului”) **ca să ajungă la cunoștința** (*epignōsin*, „cunoștința deplină”; cf. Col. 1:9; 2 Tim. 3:7) **adevărului**. Scopul este întotdeauna de a remedia și niciodată de a pedepsi, atunci când este vorba despre frați (cf. 2 Tes. 3:6, 15). Scopul trebuie să fie întotdeauna edificarea trupului lui Hristos, nu dărâmarea sa (cf. 1 Cor. 14:26). Astfel, când frații cad într-o învățătură greșită, ei trebuie să fie tratați cu blândețe și dragoste creștină în speranța că, **venindu-și în fire, să se desprindă din cursa diavolului** (cf. Gal. 5:1, 1 Tim. 3:7; 6:9) **de care au fost prinși ca să-i facă voia**. Învățătura falsă și toate consecințele negative ale ei în biserică sunt întotdeauna

2 Timotei 3:1-11

lucrarea lui Satan, dar Dumnezeu, în harul Său, adeseori salvează situația prin lucrarea slujitorilor Săi, care se aseamănă cu Hristos.

V. Prezicerea necredinței (3:1-9)

3:1-5. Ca și în scrisoarea sa anterioară, Pavel l-a avertizat pe Timotei cu privire la colapsul general, prezis pentru **zilele din urmă** (cf. 1 Tim. 4:1-3), o expresie care include întreaga perioadă dintre primul secol și întoarcerea lui Hristos. Pe perioada acestui interval, conform profețiilor, lumea va vedea **vremuri grele** în ceea ce privește degradarea societății. Pavel a dat o listă extraordinară (cf. Rom. 1:28-32) cu nouăsprezece caracteristici la care credincioșii ar trebui să se aștepte. **Oamenii vor fi:** (1) **iubitori de sine** (*philautoi*, „ego-centriști, narcisiști”); (2) **iubitori de bani** (*philargyroi*; cf. 1 Tim. 6:9-10); (3) **lăudăroși** — manifestarea exterioară a faptului că în interior vor fi (4) **trufași** („aroganți”); (5) **hulitori** față de alții, care este tradus din *blasphēmoi* („blasfematori”). Câteva din cuvintele care urmează încep în greacă cu prefixul *a-*, însemnând „fără” (ca și în moral-amoral, teist-ateu), semnificând absența virtuții respective. Astfel oamenii vor fi (6) **neascultători** (*apeitheis*) **de părinți**; (7) **nemulțumitori** (*acharistoi*); (8) **fără evlavie** (*anosioi*); (9) **fără dragoste** (*astorgoi*, trad. „fără inimă” în Rom. 1:31, singurul loc unde mai apare în NT); (10) **neînduplecați** (*aspondoi*). *Diaboli*, un cuvânt care de obicei este tradus „Diavol” (cf. 1 Tim. 3:6-7; 2 Tim. 2:26), este folosit aici cu înțelesul lui primar (11) **clevetitori**; (12) **neînfrânați** (*akrateis*); (13) **neîmblânziți** (*anēmeroi*, lit., „necivilizați”, opusul lui civilizat); (14) **neîubitori de bine** (*aphilagathoi*; cf. Tit 1:8; Ps. 15:4, 19:8). Următoarele două caracteristici încep în greacă cu prefixul *pro-*, indicând o înclinație agresivă spre viciu: (15) **vânzători** (*prodotai*, „dispuși înspre trădare”); (16) **obraznici** (*propeteis*, „înclinați spre nesăbuită”). Ultimele trei caracteristici sunt: (17) **îngâmfăți** (cf. 1 Tim. 3:6; 6:4); (18) **iubitori mai mult de plăceri decât iubitori de Dumnezeu** (*philothēoi*; prefixul în greacă *phil-* aici și în caracteristicile 1, 2 și 14 de mai sus, semnifică „iubitori de...”); (19) **având doar o formă** (*morphōsin*, „formă exterioară”; folosit numai aici și în Rom. 2:20) **de evlavie dar tăgăduindu-i puterea** (cf. Tit 1:16). Deși aceste caracteristici sunt prezentate în cadrul prezicerilor despre „zilele din urmă”, este clar faptul că Pavel le-a considerat ca fiind

deja prezente în Efes. Deși ele se vor intensifica cu timpul, Timotei trebuia să se ferească și să se „depărteze” **de oamenii aceștia**. Fără îndoială că aici Pavel se gândea la relațiile oficiale ale lui Timotei, din moment ce el l-a instruit deja pe Timotei să fie blând cu toți (cf. 2 Tim. 2:24).

3:6-7. Pavel s-a concentrat asupra situației specifice din Efes. Învățătorii falși care au ajuns să facă atâta rău în biserică au ieșit din rândurile acestui grup — care devenea tot mai mare — din societate care avea caracteristicile care au fost amintite mai înainte. Metodele lor erau perfide. Ei **se vâra prin case și momesc** pe cei despre care știu că sunt vulnerabili și naivi. În cazul Efesului, învățătorii falși s-au strecurat printre **femeile ușurate îngreuiate de păcate și frământate de felurite pofte**. Încă o dată Pavel a legat învățătura falsă de deficiența morală. Poftele carnale și imaturitatea lor le transformau în ținte ușoare pentru învățătorii falși (cf. Ef. 4:14). Dintr-o așa zisă „deschidere spre a învăța”, ele, în mod evident acceptau ca un capriciu orice erezie nou venită. Problema lor era că ele nu puteau recunoaște adevărul când îl vedeau (**nu pot ajunge la deplină cunoștință a adevărului**; cf. 2 Tim. 2:25).

3:8-9. Referința la **Iane și Iambre** și opoziția lor față de **Moise** nu este o referință la Vechiul Testament, ci la o legendă evreiască foarte cunoscută despre doi dintre vrăjitorii lui Faraon care au complotat împotriva lui Moise și au pierdut (cf. Ex. 7:11; 9:11). Comparația dintre învățătorii falși și egipteni, și implicit dintre Timotei și Moise a constituit o încurajare pentru tânărul lucrător. Oponenții lui Timotei erau oameni **stricați** (lit., „corupți”; cf. 1 Tim. 6:5) **la minte**, care **se împotrivesc adevărului** și de aceea au fost **osândiți** (*adokimoi*, „dezaprobați”; NIV) de către Dumnezeu cu privire la orice pretenție a lor de a învăța **credința** (cf. 1 Tim. 3:9). De aceea, deși influența lor era o problemă serioasă în biserică, pe termen lung ei **nu vor mai înainta**. Ca și în cazul lui Iane și Iambre, **nebunia lor va fi arătată tuturor** (cf. 1 Tim. 4:15; 5:24-25).

VI. Îndemnul de a fi credincios în predicare (3:10-4:8)

A. Credințioșia în fața opoziției (3:10-13)

3:10-11. Pavel revine (cf. 1:8, 12; 2:10) la propriul exemplu de răbdare și credințioșie într-una din învățăturile adresate direct lui Timotei. Contrastul cu învățătorii falși este

unul puternic: **Tu, însă...** Timotei cunoștea în profunzime **învățătura** (*didaskalia*, „conținut”) lui Pavel, **purtarea... hotărârea... credința... îndelunga răbdare... dragoste... răbdarea... prigonirile și suferințele** lui Pavel (cf. 1 Tim. 6:11) în timpul diferitelor sale experiențe misionare și a opoziției pe care a întâmpinat-o, iar bătrânul apostol nu s-a rușinat să le aducă înaintea tânărului său ucenic ca un exemplu. Referirile la **Anti-ohia** (Pisidiei), **Iconia** și **Listra** sigur au reînviat primele amintiri ale lui Timotei despre Pavel (cf. Fapte 13:34, 51; 14:6, 21; 16:1).

3:12-13. Era important pentru Timotei, ca de altfel pentru toți creștinii, să înțeleagă că persecuțiile îi vor aștepta pe **toți cei ce voiesc să trăiască cu evlavie în Hristos Isus** (cf. Ioan 15:18-21) — de aici aducerea aminte de către Pavel a experiențelor prin care a trecut el. Totuși, gândindu-se din nou la „zilele din urmă”, Pavel a scris că Timotei se putea aștepta de fapt ca situația să devină și mai rea, iar presiunea să se intensifice. Învățăturile false se vor înmulți, deoarece **oamenii răi și înșelători** (lit., „magicieni”, dar aici având conotația de „șarlatani”) **vor merge din rău în mai rău, vor amăgi pe alții, și se vor amăgi pe ei înșiși**. Erorile se hrănesc cu ele însele.

B. Credincioșia față de Cuvântul lui Dumnezeu (3:14-4:5)

3:14-15. Această secțiune începe din nou cu o adresare directă și foarte puternică: **Tu**. Sfatul dat lui Timotei este să rămână **în lucrurile pe care le-a învățat și de care este pe deplin încredințat** (cf. 1 Cor. 15:1-2). Aceste lucruri au provenit din două surse, cărora Pavel le atribuie o importanță egală: propria sa mărturie și **Sfintele Scripturi**, care la acea vreme, constau desigur din Vechiul Testament. Încrederea totală a lui Timotei în ambele surse va fi de ajuns pentru a preveni orice abatere de la dedicarea sa față de adevăr. Din aceste versete reiese încă o dată că mântuirea lui Timotei a avut loc la o dată anterioară întâlnirii sale cu Pavel (cf. 1 Tim. 1:2; 2 Tim. 1:2, 5; Fapte 16:1). Scripturile aduc mântuire doar atunci când cineva își pune **credința în Isus Hristos**.

3:16-17. Pavel a arătat mai înainte că Scripturile pot să dea cuiva înțelepciune cu privire la mântuire, lecție pe care Timotei a învățat-o cu mult timp înainte. Acum însă Pavel dorea să sublinieze încă o dată pentru Timotei rolul crucial al revelației scripturale a lui Dumnezeu pentru lucrarea sa din prezent.

Astfel Pavel i-a amintit lui Timotei că **toată Scriptura este însoflată** (*theopneustos*, „inspirată”) **de Dumnezeu**, adică toate cuvintele lui Dumnezeu au fost date prin oameni conduși și supravegheați de Duhul Sfânt astfel încât scrierile lor să fie fără eroare. Acest lucru era considerat adevărat de către evrei. Apoi Pavel face o afirmație cu privire la „utilitatea” Cuvântului. Pentru fiecare aspect al lucrării lui Timotei, indiferent care ar fi fost aceasta — **să învețe** (învățarea credincioșilor în ce privește adevărurile lui Dumnezeu), **să mustre** pe cei care sunt în păcat (cf. 1 Tim. 5:20; 2 Tim. 4:2), **să îndrepte** („să corecteze” — NIV) pe cei care au crezut lucruri eronate (cf. 2 Tim. 2:25; 4:2), **să dea înțelepciune** (*paideian*, lit., „instruirea, învățarea copilului”, „să dea pregătire” — NIV) **în neprihănire** (să călăuzească pe noii credincioși în căile lui Dumnezeu) — pentru toate acestea și pentru multe altele, Cuvântul scris al lui Dumnezeu este **de folos**. Cu acest Cuvânt **omul lui Dumnezeu** (un om care trebuie să ofere conducere competentă altora) este **artios: desăvârșit**, „complet, capabil, priceput în sensul de a fi capabil să îndeplinească toate cerințele”. Pentru a accentua punctul său de vedere și mai tare, Pavel a adăugat: **cu totul destoinic** (*exērtismenos*, „înzestrat”, „bine pregătit”) **pentru orice lucrare bună** (cf. 2:21). Pavel a pus o povară grea a lucrării pe umerii tânărului său ucenic în această epistolă, dar nu a făcut-o în mod iresponsabil. El era încrezător cu privire la dedicarea și dependența lui Timotei față de Scriptură, și era și mai încrezător în capacitatea lui Dumnezeu de a se îngriji de toate nevoile lui Timotei prin Cuvânt.

4:1. Este greu de știut cum ar fi putut Pavel să confere mai multă greutate acestui îndemn dat lui Timotei (cf. 1 Tim. 5:21; 6:13). El l-a rugat din toată inima pe Timotei nu numai în Numele lui **Dumnezeu** și al lui **Hristos Isus**, ci și în lumina judecății viitoare, a revenirii lui Hristos (*epiphaneian*, **arătarea**; cf. 1 Tim. 6:14; 2 Tim. 4:8; Tit 2:13) și a întemeierii împărăției Sale milenare.

4:2. Conținutul îndemnului lui Pavel reprezintă partea centrală a sarcinii fiecărui lucrător: Timotei trebuia să propovăduiască **Cuvântul**. Importanța versetului 1 constă din această implorare. Pavel cu greu ar fi putut accentua mai cu putere acest subiect. Deoarece Cuvântul este inspirat și de folos pentru orice aspect al lucrării, proclamarea acestui Cuvânt trebuia să fie preocuparea lui Timotei **la timp și ne la timp**, adică el trebuia să se ocupe de această sarcină, indiferent

2 Timotei 4:3-9

dacă ocaziile păreau favorabile sau nu. Pe cei care s-au rătăcit de la adevăr trebuia să îi „mustre” (cf. 2:25; „corecteze” — NIV); pe cei care păcătuiau trebuia să îi „certe” (1 Tim. 5:20; 2 Tim. 3:16; Tit 1:13; 2:15); pe cei care făceau bine el trebuia să îi „îndemne” („încurajeze” — NIV). Acestea sunt fațetele lucrării publice: proclamarea, corectarea, certarea (muștrarea) și încurajarea — toate acestea trebuind făcute **cu toată blândețea și învățătura**.

4:3-4. Motivul solemnității îndemnului dat de Pavel lui Timotei este că **va veni vremea** — și fără îndoială că în parte era deja venită, după părerea apostolului — **când oamenii nu vor putea să sufere învățătura sănătoasă** (cf. 1 Tim. 1:10; 6:3; 2 Tim. 1:13; Tit 1:9, 13; 2:8); **ci... își vor da învățători**, dintre care mulți există întotdeauna, care le vor spune ceea ce vor ei să audă, în loc să îi confrunte cu adevărul (cf. Rom. 1:18-32). Astfel de învățători nu vor face altceva decât să „gâdile urechile” pentru a-i face pe oameni pe de o parte să își „întoarcă **urechea de la adevăr**” și, pe de altă parte, pentru a-i îndrepta spre **istorisiri închipuite** (*mythous*; cf. 1 Tim. 1:4). În acest pasaj Pavel pune accentul mai mult pe înclinațiile cititorilor și nu, așa cum era obiceiul său în majoritatea cazurilor (dar cf. 2 Tim. 3:6-7), pe intențiile rele ale învățătorilor falși. Pentru ca o învățătură greșită să înflorească, amândouă părțile trebuie să coopereze. În acest pasaj Pavel folosește cuvântul „adevăr” pentru a șasea oară în această epistolă (cf. 2:15, 18, 25; 3:7-8). (El s-a referit la adevăr de cinci ori în 1 Tim. [2:4, 7; 3:15; 4:3; 6:5].) În mod evident, el era preocupat de pericolele ereziilor care îi îndepărtau pe oameni de adevărul lui Dumnezeu.

4:5. Pavel folosește din nou formula contrastului pronunțat, **dar tu...** (cf. 3:10, 14). Timotei trebuia să gândească la rece în fața dificultăților. El trebuia să fie gata să rabde **suferințele** (cf. 2:3) pe măsură ce presiunea exercitată asupra lui creștea, trebuia să facă **lucrul unui evanghelist**, proclamând evanghelia în orice ocazie. (Nu este nici un motiv să presupunem, așa cum sugerează unii, că Timotei nu avea darul evanghelizării.) În orice mod, scria Pavel, **împlinește-ți bine slujba** (*diakonian*, cuvântul folosit pentru o „slujbă” voluntară, de la care provine cuvântul „diacon”).

C. Credințioșia lui Pavel (4:6-8)

4:6. Lucrul care și-a aruncat umbra asupra întregii epistole este acum exprimat direct: Pavel se afla aproape de moartea sa. Îndem-

nurile apăsate din versetele precedente capătă o greutate sporită odată cu aducerea aminte a acestui lucru. „Dar tu” din versetul 5 trebuie văzut în contrast nu numai cu învățătorii falși despre care s-a vorbit în versetele 3-4, ci și cu expresia bine el trebuia să îi „îndemne” („încurajeze” — NIV). Pavel considera că moartea lui era sigură și iminentă; el a spus: **sunt gata să fiu turnat ca o jertfă de băutură** (cf. Fil. 2:17). Aceasta se referă la libația care era legată de aducerea zilnică drept jertfă a mieilor (cf. Num. 28:4-7). Stând într-o închisoare romană Pavel știa că nu va mai fi eliberat. **Clipa plecării** sale era **aproape** (*analyseōs*, un termen folosit despre călători, utilizat ca un eufemism pentru moarte).

4:7. Privind înapoi la viața sa, apostolul a oferit o descriere remarcabilă, pe care puțini ar putea-o repeta cu sinceritate. El s-a **luptat lupta cea bună** (cf. 1 Tim. 6:12), și-a **isprăvit alergarea** (cf. Fapte 20:24) și a **păzit credința** (cf. 1 Tim. 6:20). Primele două imagini sunt legate de lumea atletismului, lucru obișnuit la Pavel (cf. 1 Cor. 9:24-27), în timp ce a treia ne aduce din nou la imaginea credincioșiei în administrarea adevărului creștin (cf. 2 Tim. 1:14).

4:8. Ca urmare a credincioșiei dovedite față de datoria sa, Pavel se va înfățișa înaintea Domnului, **Judecătorul cel drept**, nu cu teamă, ci în așteptarea răsplătirii sub forma unei „cununi” (*stephanos*, cununa de lauri de la jocurile atletice) a **neprihănirii** care deja era pregătită pentru el. „Cununa neprihănirii” poate însemna fie că neprihănirea în ea însăși este o cunună sau o răsplată, fie că această cunună este răsplata *pentru* neprihănire (cf. 2 Tim. 3:16). În favoarea primei ipoteze stă faptul că Iacov 1:12 și Apocalipsa 2:10 afirmă că viața *este* cununa, nu că o cunună este dată cuiva pentru că are viață. În ambele cazuri Pavel se aștepta să primească răsplata lui în „**ziua aceea**” (o referire la revenirea lui Hristos, nu la moartea lui Pavel), alături de toți ceilalți credincioși care **vor fi iubiți venirea Lui** („care tânjeau după arătarea Lui” — NIV; cf. Fil. 3:20-21; Tit 2:13).

VII. Aducere aminte a credincioșiei lui Dumnezeu în adversitățile întâlnite de Pavel (4:9-18)

A. Dușmanii și prietenii lui Pavel (4:9-16)

4:9. În această ultimă secțiune a epistolei, Pavel îl îndeamnă de două ori pe Timotei să i se alăture la Roma (v. 9, 21). Se accentuează graba venirii lui Timotei, deoarece Pavel nu știa cât i se va mai permite să

trăiască. Ducerea epistolei la Timotei, după care urma călătoria lui, vor lua câteva luni și orice întârziere din partea lui Timotei putea să facă sosirea lui tardivă. În mod evident, Pavel avea motive să creadă că execuția lui era iminentă (cf. v. 6).

4:10. Nevoia lui Pavel de a-l avea alături pe Timotei era intensificată de dezertarea lui **Dima** care, în loc să iubească venirea Domnului (v. 8), a iubit **lumea de acum**. Menționat anterior printre colaboratorii lui Pavel (deși, poate semnificativ, nu lăudat) în Coloseni 4:14 și Filimon 24, Dima l-a **părăsit** pe apostol pentru a îmbrățișa siguranța, libertatea sau confortul din **Tesalonic**. Nu trebuie să ne surprindă faptul că într-o astfel de perioadă Pavel tânjea după prezența celui mai credincios ucenic al său (cf. Fil. 2:20-22; 2 Tim. 1:4). Despre **Crescens** nu se știe nimic. El și Tit au fost, în mod evident, trimiși în altă parte în lucrarea Domnului, Crescens în **Galatia**, Tit în **Dalmatia**, regiune aflată pe teritoriul lugoslaviei. Spre deosebire de Dima, nu există nici un indiciu că aceștia au dezertat din lucrare.

4:11. Dintre toți tovarășii apropiați ai lui Pavel **numai** „doftorul preaiubit” **Luca** era cu Pavel. El l-a însoțit pe Pavel în multe din călătoriile lui și i-a fost alături în prima detenție la Roma (cf. Col. 4:14; Filim. 24). Când avea să plece pentru a se alătura celor doi, Timotei trebuia să îl ia și pe **Marcu** în drum. Nu se știe unde anume era Marcu. Dar acest om pe care Pavel l-a considerat odată nedemn de încredere (Fapte 15:36-40) era acum considerat **de folos** lui Pavel **pentru slujbă**. Preocuparea lui Barnaba (în contradicție cu dorințele lui Pavel) pentru salvarea tânărului Ioan Marcu își aducea acum roadele chiar față de Pavel însuși (cf. Col. 4:10).

4:12. **Tihic**, un altul dintre tovarășii credincioși de călătorie (cf. Fapte 20:4) și mesagerii (Ef. 6:21-22; Col. 4:7-9) lui Pavel, a fost trimis **la Efes**. Referința este laconică și în mod evident suficientă pentru ca Timotei să înțeleagă despre ce era vorba. Probabil Tihic a fost cel care a dus epistola; poate că, în urma unui aranjament prealabil, el trebuia să îl înlocuiască temporar pe Timotei (cf. Tit 3:12). În orice caz, Tihic a fost un alt tovarăș al lui Pavel care nu era alături de el.

4:13. Și despre **Carp** ca și despre **man-taua... și cărțile, mai ales... cele de piele**, se cunoaște foarte puțin. Astfel de referiri scurte la viața cotidiană a apostolului sunt în măsură să stârnească interesul, dar orice încercări de a presupune, de exemplu, ce conțineau respectivele documente (cărți) sunt

pur speculative. Pavel se poate să fi avut nevoie de manta din cauză că se apropia iarna, iar temnița era rece, dar chiar și acest lucru nu este sigur.

4:14-15. **Alexandru, căldărarul** poate fi unul și același cu cel numit în Fapte 19:33-34, sau, mai probabil, persoana amintită în 1 Timotei 1:20. Având însă în vedere că Alexandru era un nume destul de comun, nu putem ști cu siguranță nici aceasta. Alexandru, cel la care se face referire aici, îi era bine cunoscut lui Timotei și i-a făcut **mult rău** lui Pavel ridicându-se împotriva **cuvintelor** lui. Apostolul nu avea dorința de răzbunare personală, lucru care reiese din referința pe care o face la Psalmul 62:12: **Domnul îi va răsplăti după faptele Lui** (cf. Rom. 12:19). Totuși, Pavel era preocupat ca Timotei să nu fie înșelat de atacurile lui Alexandru. De aici avertismentul: **păzește-te și tu de el**.

4:16. **Întâiul răspuns de apărare** al lui Pavel se referă în mod evident nu la prima detenție la Roma, despre care Timotei trebuie că deja știa, ci la o audiere preliminară și care a condus la procesul actual. La astfel de procese era o procedură obișnuită să fie ascultați cei care erau în favoarea apărării, dar în cazul lui Pavel **nimeni nu a fost** cu el pentru a-l sprijini, ci **toți l-au părăsit**. Faptul că apostolul a fost lăsat singur poate fi explicat prin faptul că, spre deosebire de perioada primei sale întemnițări, acum era mult mai periculos să fii creștin în Roma. Chiar mai înainte, în anii 59-60 d.Hr. evreii din Roma l-au informat pe Pavel că „partida aceasta pretutindeni stârnește împotrivire” (Fapte 28:22). Dar situația a devenit mult mai rea după incendiul Romei din luna iulie a anului 64. d.Hr. Nero i-a făcut pe creștini țapi ispășitori și mulți au fost torturați și au murit. Intensitatea prigonirilor anti-creștine s-a diminuat probabil într-o oarecare măsură până în anul 67 d.Hr., dar gândul de a se identifica cu neînfricatul și foarte directul apostol trebuie că a fost mai mult decât puteau să facă față creștinii romani și chiar tovarășii lui Pavel. De fapt Pavel înțelegea lipsa lor de credincioșie și și-a exprimat dorința **să nu li se țină în socoteală lucrul acesta** (cf. cuvintelor lui Hristos pe cruce, Luca 23:34).

B. Izbăvirea lui Pavel de către Domnul (4:17-18)

4:17. Curajul lui Pavel de a proclama evanghelia nu a fost diminuat de slăbiciunea celor din jurul lui. Secretul lucrării sale era dependența sa de puterea lui Dumnezeu (Fil. 4:13; 1 Tim. 1:12). Deși nimeni nu a rămas cu

2 Timotei 4:17-22

el, Pavel a spus că **Domnul a stat lângă mine și m-a întărit**. Apostolul neamurilor renunțase demult la propria sa viață de dragul propovăduirii evangheliei (cf. Fapte 20:24). Acesta era pur și simplu ultimul episod dintr-o serie de multe altele în care Pavel și-a riscat viața **pentru ca propovăduirea să fie vestită pe deplin** prin el **și s-o audă toate neamurile**. Și din nou, cel puțin pentru o vreme, el a **fost izbăvit din gura leului**. Unii au văzut în această ultimă expresie o referință metaforică la Nero sau o referință literală la animalele sălbatice din Colosseumul roman. Mai probabil însă este faptul că Pavel ilustrează aici o imagine biblică (cf. Ps. 22:21; Dan. 6:22).

4:18. Pavel știa că soarta lui fusese deja pecetluită în tribunalele romane (cf. v. 6-8) și era gata să moară. Totuși, el își considera moartea nu ca pe o victorie a Romei, ci ca o „mântuire” a Domnului. În ciuda oricărui **lucru rău**, el avea o încredere totală că Dumnezeu îl va aduce în siguranță în **Împărăția Lui cerească** (cf. v. 1). Acesta este motivul pentru care Pavel chiar și în fața morții, nu putea face altceva decât să îl laude pe Dumnezeu: **A Lui să fie slava în vecii vecilor! Amin** (cf. Ef. 3:21; 2 Pet. 3:18).

VIII. Urări finale (4:19-22)

4:19-20. **Priscila și Acvila**, binecunoscuta familie care l-a învățat pe Apolo în Efes (cf. Fapte 18:2, 18, 26; Rom. 16:3; 1 Cor. 16:19), și credincioasa casă a lui **Onisifor** (cf. 2 Tim. 1:16) au fost aleși de Pavel ca să le adreseze un salut. **Erast** era un vechi tovarăș de-al lui Timotei (Fapte 19:22), și localizarea lui ar fi probabil interesantă; același lucru este adevărat și pentru informațiile legate de **Trofim** (cf. Fapte 20:4; 21:29), un efesenean.

4:21. Apelul din versetul 9 este repetat, de data asta adăugându-se cuvintele **înainte de iarnă**. Se poate ca Pavel să fi dorit să aibă mantaua înainte ca vremea să se răcească (v. 13), dar mult mai probabil este că era preocupat de condițiile de navigație pe Marea Adriatică în vremea iernii. Dintre cele patru persoane care sunt enumerate în continuare, **Eubul și Pudens, Linus și Claudia**, nu se cunoaște nimic. Deși „toți” l-au părăsit pe Pavel la prima sa apărare, totuși, în spiritul iertării exprimate în versetul 16, Pavel nu a întrerupt legăturile cu creștinii romani. Salutul este de la **toți frații**.

4:22. Binecuvântarea de încheiere a lui Pavel este îndreptată întâi spre Timotei

(**duhul tău**, sing.) și apoi spre ceilalți cititori (**voi**, pl.), demonstrând încă o dată că epistola a fost destinată să fie citită de mai mulți oameni (cf. 1 Tim. 6:21; Tit 3:15). Dacă 2 Timotei a fost scrisă în timpul celei de-a doua perioade de detenție a lui Pavel la Roma, atunci acestea sunt ultimele cuvinte care i-au supraviețuit apostolului.

BIBLIOGRAFIE

Vezi bibliografia de la 1 Timotei.

TIT

A. Duane Litfin

INTRODUCERE

Tit a fost un convertit neevreu (Gal. 2:3) care a călătorit și a slujit cu apostolul Pavel (Gal. 2:1-3). Tit a lucrat și ca un emisar credincios pentru biserica plină de frământări din Corint (2 Cor. 7:6-7; 8:6; 16).

Aproximativ în anul 63-64 d.H., la un anumit interval de timp după ce l-au lăsat pe Timotei în Efes, Pavel și Tit au călătorit spre Creta. După o scurtă vizită, Pavel l-a lăsat pe Tit acolo pentru a ajuta bisericele din Creta să-și găsească conducători (Tit 1:5). După aceea apostolul a scris această scrisoare și i-a trimis-o lui Tit. Timpul și locul exact al scrierii este necunoscut. (Vezi *Introducerea* de la 1 Timotei unde se găsește un comentariu mai detaliat privind autorii și data epistolelor pastorale.)

Scopul epistolei către Tit era de a-l instrui cu privire la ceea ce trebuia să facă și să învețe în bisericele cretane. O temă specială a scrisorii este rolul harului în promovarea faptelor bune printre oamenii lui Dumnezeu (Tit 2:11-3:8).

Pavel spera să i se alăture lui Tit din nou în Nicopoli în perioada iernii (3:12), dar nu se poate ști dacă întâlnirea a avut loc. Ultima mențiune a lui Pavel despre Tit (2 Tim. 4:10), ne spune că acesta se afla în Dalmația (fosta Iugoslavia). Tradiția spune că mai târziu Tit s-a întors în Creta și acolo a slujit tot restul vieții.

STRUCTURA CĂRȚII

- I. Salutări (1:1-4)
- II. Calitățile prezbiterilor (1:5-9)
- III. Caracteristicile învățătorilor falși (1:10-16)
- IV. Comportamentul evlavios față de diferite grupuri (2:1-10)
  - A. Bărbați bătrâni (2:1-2)
  - B. Femei bătrâne (2:3)
  - C. Femei tinere (2:4-5)
  - D. Tineri (2:6-8)

- E. Sclavi (2:9-10)
- V. Rolul harului în promovarea comportamentului evlavios (2:11-3:11)
  - A. Puterea educativă a harului (2:11-14)
  - B. Comportamentul binevoitor care rezultă din har (2:15-3:2)
  - C. Harul ca motivație a trăirii evlavioase (3:3-8)
  - D. Comportamentul contradictoriu cu harul (3:9-11)
- VI. Instrucțiuni finale și urări (3:12-15)

COMENTARIU

I. Salutări (1:1-4)

1:1. Pavel a început prin a se identifica pe sine însuși ca **rob al lui Dumnezeu**. De obicei, fără nici o îndoială ca urmare a experienței sale de pe drumul spre Damasc (Fapte 9:1-9), Pavel își spunea „rob al lui Hristos Isus”. Numai aici el a folosit termenul „rob al lui Dumnezeu”. Pe de altă parte, **apostol al lui Isus Hristos** este o expresie standard. Ambele titluri („rob” și „apostol”) se concentrează asupra celor două preocupări principale ale lui Pavel: **credința aleșilor lui Dumnezeu** (cf. Rom. 8:33; Col. 3:12) și **cunoștința adevărului care este potrivit cu evlavia** (cf. 1 Tim. 2:4; 2 Tim. 2:25; 3:7, „cunoștința adevărului care duce spre evlavie”, NIV). Dumnezeu îl folosea pe Pavel pentru a chema oamenii la El (ex., 1 Tes. 1:2-10) și pentru a-i învăța adevărul care conduce la trăirea evlavioasă (cf. 1 Tim. 6:3). Cu alte cuvinte, obiectivul lucrării lui Pavel era mântuirea și sfințirea oamenilor lui Dumnezeu.

1:2-3. În traducerea NIV prima parte a acestui verset este „o credință și o cunoaștere” (menționate deja în versetul 1) „care se sprijină pe nădejdea vieții veșnice”. „Se sprijină” vine de la un singur cuvânt grecesc, și anume *epi*. Este mai bine însă ca acest cuvânt să fie înțeles „cu privire la”. Astfel,

Tit 1:4-8

gândul exprimat de Pavel aici ar fi că toată lucrarea sa este „cu privire la” viața veșnică. Această nădejde a fost **făgăduită** celor aleși **mai înainte de veșnicii** (2 Tim. 1:9) **de Dumnezeu, care nu poate să mintă**. Totuși, abia în zilele de pe urmă înțelesul deplin al acestor cuvinte a ieșit la lumină în mesajul pe care Dumnezeu i l-a dat lui Pavel să îl propovăduiască. Fapt comun în epistolele pastorale, apostolul s-a referit la Dumnezeu cu titlul de **Mântuitorul nostru** (cf. 1 Tim. 1:1; 2:3; 4:10; Tit 2:10; 3:4). Obiectivul central al lucrării lui Pavel a fost planul veșnic al lui Dumnezeu de a-Și răscumpăra un popor pentru Sine și nu planul restaurării structurilor sociale sau a instituțiilor acestei lumi.

1:4. Tit a fost destinatarul evident al scrisorii, deși această epistolă, ca și 1 și 2 Timotei, a fost scrisă pentru a fi citită în public. Tit a fost numit **adevăratul meu copil**, indicând astfel posibilitatea că lui Pavel i se datora convertirea lui Tit. Aceeași expresie este folosită și cu privire la Timotei (1 Tim. 1:2). Se poate însă ca termenul să denote a relație mentor-protejat, sau ambele idei. Urarea **har și pace de la Dumnezeu Tatăl și de la Isus Hristos, Mântuitorul nostru** este tipică (cf. 1 Tim. 1:2; 2 Tim. 1:2), cu excepția ultimului termen care a fost folosit mai devreme (Tit 1:3) pentru Dumnezeu Tatăl. Pavel a folosit în mod interschimbabil termenul *Mântuitor* în epistola către Tit pentru primele două Persoane ale Trinității (cf. 2:10 și 13; 3:4 și 6).

II. Calitățile prezbiterilor (1:5-9)

1:5. Ca și în cazul lui Timotei la Efes (1 Tim. 1:3), Pavel l-a lăsat pe Tit să asigure conducerea bisericii din Creta, aflată la începuturile ei. Acum apostolul repetă instrucțiunile sale anterioare, atât pentru Tit cât și pentru adunare. Expresia **ce mai rămâne de rânduit** s-a referit la organizarea bisericii din Creta pentru a încheia lucrarea rămasă neterminată datorită faptului că vizita lui Pavel acolo a fost scurtă. Astfel, Tit trebuia să pună **în rândul** (lit. „în ordine”) această stare de lucruri prin numirea de **prezbiteri în fiecare cetate**. Tit acționa acum ca un agent apostolic (cf. Fapte 14:23) în absența lui Pavel. Autoritatea sa în biserică din Creta era o extensie a autorității lui Pavel. O astfel de autoritate s-a încheiat la sfârșitul Epocii Apostolice.

1:6. Ca și în 1 Timotei 3:2-7 Pavel a enumerat calitățile prezbiterilor (cf.

comentariilor de la 1 Tim. 3:1). Acolo lista conține cincisprezece caracteristici, aici șaptesprezece. Totuși, ambele liste prezintă în esență aceleași calități: (1) prezbiterii trebuie să fie **fără prihană** (*anekklētos*, „care nu poate fi acuzat”). În 1 Timotei 3:10 Pavel a folosit același cuvânt cu privire la diaconi, în timp ce în 1 Timotei 3:2 el a folosit *anepilēmpton* pentru a exprima aceeași idee cu privire la prezbiteri. (2) **Bărbat al unei singure neveste** probabil că înseamnă că prezbiterul trebuia să fi fost căsătorit o singură dată (vezi comentariile de la 1 Tim. 3:2). (3) Prezbiterul trebuia să își țină toată casa sub control. Aceasta implică nu numai probleme de disciplină (1 Tim. 3:4-5), dar și o influență spirituală pozitivă. Copiii lui trebuiau să fie credincioși care **să nu fie învinuiți de destrăbălare sau neascultare**. Apostolul a explicat de ce este importantă această cerință (1 Tim. 3:5).

1:7. Aici Pavel trece de la termenul „presbiter” (*presbyteros*) la **episcopul** (*episkopos*, în NIV apare „supraveghetor”, iar în COR, în paranteză, apare „priveghetor”). Pentru apostol cele două cuvinte sunt în mod clar interschimbabile, ele desemnând aceeași funcție în biserică. Termenul „episcop” este la singular aici, dar desigur că acest lucru nu înseamnă că într-o adunare trebuie să fie un singur episcop. Cuvântul este folosit aici într-un sens general, Pavel afirmând că aceste calități sunt cerute pentru toți episcopii. Nevoia de a fi fără prihană este o repetare a afirmației făcute în versetul 6. Motivul pentru care această calitate este atât de importantă este faptul că un episcop slujește ca ispravnic (administrator) numit de Dumnezeu. Orice știrbire adusă reputației unui conducător al unei biserici este o știrbire adusă reputației lui Dumnezeu. Apoi Pavel reia lista începută enumerând cinci vicii care nu trebuie să caracterizeze un episcop: (4) **nu încăpățânat**, adică să nu fie arrogant și egoist; (5) **nici mânios** (cf. Iac. 1:19-20); (6) **nici dedat la vin**; (7) **nici bătaș** (cf. 1 Tim. 3:3 unde apar acest viciu și cel anterior); (8) **nici lacom de câștig mârșav** (cf. comentariilor de la 1 Tim. 6:5).

1:8. Dacă versetul 7 enumeră caracteristici negative care trebuie evitate, versetul 8 prezintă caracteristici pozitive care trebuie însușite. Prezbiterul trebuie să fie (9) **primitor de oaspeți** (cf. 1 Tim. 3:2); (10) **iubitor de bine** (cf. Ps. 15); (11) **cumpătat**, sau temperat și sensibil (*sōphrona*, cf. Gal. 5:23; 1 Tim. 3:2; Tit 2:2, 4); (12) **drept** (*dikaion*);

(13) **sfânt** (ultimele două sunt, împreună cu a fi fără prihană, două dintre caracteristicile pe care Pavel însuși le-a arătat [cf. 1 Tes. 2:10], dar niciuna nu este menționată în 1 Tim. 3); și (14) **înfrânat** (în contrast cu viciile din Tit 1:7; cf. 1 Tim 4:7-8).

1:9. Un episcop nu trebuie numai să îndeplinească standardele morale și spirituale în viața lui personală, ci el trebuie să fie și un om de încredere al Cuvântului. (15) El trebuie să **se țină de Cuvântul adevărat, care este potrivit cu învățătura**. Pentru a accentua ideea în limba greacă expresia „potrivit cu învățătura” este situată înainte de „să țină de Cuvântul adevărat”. În conformitate cu ceea ce spune Pavel, un prezbiter este un conservator al adevărului, adică un om care trebuie să înțeleagă adevărul și să îl țină cu tărie; (16) **să sfătuiască în învățătura sănătoasă** învățându-i și pe alții adevărul; (17) **să înfrunte pe potrivnici**. Pentru a fi potrivit pentru slujba de prezbiter un bărbat trebuie să poată predica și explica adevărul (cf. comentariilor de la 1 Tim. 3:2).

III. Caracteristicile învățătorilor falși (1:10-16)

1:10. Menționându-i pe cei care se opun adevărului, Pavel i-a prezentat pe aceștia lui Tit și i-a oferit sfaturi despre cum trebuie să se poarte cu ei. El a enumerat trei dintre caracteristicile cele mai proeminente ale acestora: sunt **nesupuși** (cf. Iuda 8), **flecari** și **amăgitori**. Toate aceste trei caracteristici puteau fi întâlnite și la oponenții lui Timotei din Efes (cf. 1 Tim. 1:3-11; 6:3-10; 2 Tim. 1:14-18); dar în Creta Tit se confrunta cu un element iudaic (**cei tăiați împrejur**, cf. Fapte 11:2; Gal. 2:12) în care aceste caracteristici erau proeminente.

1:11. Acestor falși învățători **trebuie să li se astupe gura** datorită prejudiciilor pe care le aduceau familiilor din cadrul adunării (cf. 2 Tim. 3:6). Fără îndoială că metoda pe care trebuia să o folosească Tit pentru a-i reduce la tăcere era aceeași ca și cea a lui Timotei: învățătorilor mincinoși li se spunea să nu învețe anumite lucruri sau vor fi excomunicați (cf. 1 Tim. 1:3-4; 2 Tim. 3:5). Din nou Pavel a condamnat motivația învățătorilor mincinoși — ei erau interesați de **un câștig urât** (cf. comentariilor de la 1 Tim. 6:5).

1:12. Pentru a sublinia punctul său de vedere, Pavel a citat din Epimenide, un poet și filozof cretan din secolul VI î.H. care era considerat un profet religios. Deși citatul se

putea referi la o minciună anume (viz., că Zeus era îngropat în Creta, o ofensă pentru cei care credeau că Zeus era încă viu), în zilele lui Pavel acesta a devenit o zicătoare, care sublinia proasta reputație a cretanilor. Cretanii erau atât de desconsiderați de către alții încât s-a inventat un verb, *krētizō*, care însemna „a minți”. Sigur în adunarea din Creta se aflau mulți creștini de calitate, dar Pavel a fost foarte direct în afirmarea faptului că învățătorii mincinoși aveau aceste tendințe cretane josnice.

1:13-14. Modul în care adunarea a reacționat față de folosirea directă a acestui citat de către Pavel nu este cunoscut, dar cu siguranță ideea de bază nu le putea scăpa: **Mărturia aceasta este adevărată**. Învățătorii mincinoși se încadrau perfect în stereotipul cretan. Astfel influența negativă trebuia oprită, dacă era posibil, prin salvarea învățătorilor mincinoși. Tit trebuia să îi mustre **aspru, ca să fie sănătoși** (cf. 1 Tim. 1:10; 6:3-4) **în credință**. Scopul principal al disciplinării trebuie să fie recuperarea celui care greșește (Gal. 6:1; 2 Tes. 3:14-15). În acest caz Pavel spera că mustrarea severă a lui Tit va fi suficientă pentru a-i aduce înapoi pe cei care greșeau, astfel încât ei să înceteze **să se țină de basme evreiești și de porunci date de oameni care se întorc de la adevăr**.

1:15-16. „Poruncile” din versetul 14, în special în lumina influențelor iudaice și, posibil, ale celor gnostice, cuprindeau fără îndoială reguli ascetice cu privire la mâncare, băutură și purificare (cf. Col. 2:20-23; 1 Tim. 4:1-5). Pavel a clarificat aceasta problemă amintindu-le cititorilor săi de învățătura Domnului care spunea că purificarea este mai mult o problemă a interiorului decât a exteriorului (cf. Marcu 7:15; Luca 11:39-41). Nimic exterior nu poate să țină pe cineva care este curat în ființa sa interioară; dar cineva care este necurat în interior întinează tot ceea ce atinge. Problema cu învățătorii mincinoși era că în interiorul lor, în **mintea și cugetul** lor ei erau necurați. Ca urmare, deși susțineau că îl cunosc și îl urmează pe Dumnezeu, faptele lor necurate dezvăluiau fața lor adevărată (cf. 1 Ioan 2:4). Astfel interiorul lor necurat se manifesta în exterior, ei fiind **o scârbă** pentru Dumnezeu, **nesupuși** (cf. Tit 1:10) și **netrebniți** (*adokimoi*, „deza-probați”, „nevrednici”, GBV; cf. 1 Cor. 9:27) **pentru orice faptă bună** (cf. 2 Tim. 3:17). Încă o dată Pavel face o legătură între erorile teologice și deficiențele morale.

Tit 2:1-8

IV. Comportamentul evlavios față de diferite grupuri (2:1-10)

A. Bărbați bătrâni (2:1-2)

2:1. Revenind la instrucțiunile sale pentru Tit, Pavel a făcut un contrast puternic cu învățătorii falși despre care a vorbit până aici. **Tu** este traducerea lui *sy de*, care ar trebui exprimat prin mult mai puternicul „dar tu...”. Tit trebuia să învețe în adunare **lucruri care se potrivesc cu învățătura sănătoasă**. Noțiunea de învățatură sănătoasă este obișnuită în epistolele pastorale (cf. 1 Tim. 1:10; 6:3; 2 Tim. 1:13; 4:3; Tit 1:9, 13; 2:2). Tot așa este și ideea că un anumit mod de comportament se potrivește cu învățătura sănătoasă și altele nu (cf. 1 Tim. 1:10; 6:3). Victimele învățătorilor falși (cf. Tit 1:16) nu trăiau în armonie cu învățătura sănătoasă; acum însă Pavel prezintă modurile adecvate de comportament.

2:2. Pavel a vorbit despre mai multe grupuri, primul fiind bătrânii. Tit trebuia să îi învețe să-și manifeste caracteristicile maturității. Bătrânii trebuie să fie **cumpătați** (*nēphalious*; cf. 1 Tim. 3:2), **vrednici de cinste** (*semnous*, „serioși”, i.e., nu clovni) și **treji** (*sōphronas*, „să aibă autocontrol”, NIV, cf. 1 Tim. 3:2; Tit 1:8; 2:4). Aceste semne ale maturității trebuie să fie completate de semnele evlaviei, cele trei virtuți creștine centrale: **credință... dragoste... răbdare** (*hypomonē*). Aceasta din urmă pare să fi înlocuit virtutea care apăsarea de obicei în această triadă, și anume „nădejdea”, dar cele două sunt strâns legate (cf. Rom. 5:4; 15:4; 1 Tes. 1:3), în special pentru cei care au trăit mult.

B. Femeile bătrâne (2:3)

2:3. Tit trebuia de asemenea să le învețe pe **femeile în vârstă să aibă o purtare cuvincioasă**, potrivită cu învățătura sănătoasă. Ele nu trebuiau să fie **clevetitoare** (cf. 1 Tim. 3:11), **nici dedate la vin** (cf. 1 Tim. 3:8). Amândouă aceste lucruri erau posibilități reale pentru femeile ale căror familii au crescut și care aveau prea mult timp liber la dispoziție (cf. 1 Tim. 5:13-14). Tit trebuia să le încurajeze pe aceste femei în vârstă să se preocupe de învățarea femeilor tinere **ce este bine**. Femeile mai tinere cu copii trebuiau să se concentreze mai întâi asupra caselor lor (vezi Tit 2:4-5), dar femeile în vârstă ar face bine să își extindă influența în afara caselor lor și să dea din ceea ce au învățat celor care

au de profitat cel mai mult de pe urma experienței lor.

C. Femeile tinere (2:4-5)

2:4-5. Pavel precizează aici ce dorea el să spună prin referirea sa generală la „ce este bine” din versetul 3. Femeile în vârstă puteau să le ajute pe **femeile mai tinere** în cel puțin șapte aspecte, o listă care fără îndoială reprezintă concepția apostolului despre prioritățile unei tinere soții și a unei mame bune. Această listă subliniază, în original, întâi ceea ce ar trebui să fie tinerele soții și mame și apoi, în al doilea rând, ce ar trebui să facă. Ele trebuie să fie: (1) iubitoare de **bărbații** lor; (2) iubitoare de **copii**; (3) **cumpătate**; (4) **cu viață curată**; (5) **să-și vadă de treburile casei**, adică (cf. 1:8; 2:2), să fie „iubitoare de familie” (*oikourgous*, lit. „să lucreze acasă”); (6) **bune**; (7) **supuse bărbatilor lor**. Pavel scrie că prin manifestarea acestor calități (*agathas*, „bun”), tinerele soții și mame creștine vor câștiga respectul celor din afară, evitând astfel vorbirile de rău la adresa Cuvântului lui Dumnezeu. Astăzi, deși adesea situația se prezintă exact invers, soțiile și mamele creștine pot fi sigure de faptul că Domnul va onora pe cei care prețuiesc ceea ce prețuiește și El, și că va apăra atât Cuvântul Său cât și pe cei care sunt credincioși acestui Cuvânt.

D. Tinerii (2:6-8)

2:6. Tit trebuia de asemenea să-i încurajeze pe **tineri** să practice autocontrolul, o virtute la care mulți bărbați tineri sunt deficitari. Pavel a folosit o formă a cuvântului tradus aici „cumpătare” pentru fiecare grup de oameni (v. 2, 4, 5, 6). Diverse forme ale acestui cuvânt sunt scoase în evidență în epistolele pastorale, arătând tuturor creștinilor importanța moderației, a bunului-simț și a stăpânirii de sine.

2:7-8. Și Tit se încadra în rândurile tinerilor, și astfel a primit câteva sfaturi directe de la apostol. El trebuia să se străduiască să se „dea pe sine însuși” de **pildă** (*typos*, „model”) pentru toți (dar în mod special pentru ceilalți tineri) în orice lucrare bună (cf. 1 Tim. 4:15-16). În lucrarea sa publică de învățare, Tit trebuia să arate **curăție** („integritate”, NIV), **vrednicie** („seriozitate”, NIV, GBV), **vorbiire sănătoasă și fără cusur** („necondamnabilă”, GBV). Pavel era tot timpul preocupat ca **potrivnicul** („cei care se împotrivesc” –

NIV) să nu primească muniție pentru atacuri. E mult mai bine, a spus apostolul, ca el **să rămână de rușine și să nu poată să spună nimic rău de noi**. Oponenții nu își vor înceta atacurile, desigur, dar cel puțin ar putea să fie rușinați de faptul că trebuie să inventeze acuzații false.

E. Sclavii (2:9-10)

2:9-10. Și sclavii, care reprezentau un segment important din adunările secolului I, erau responsabili să-L onoreze pe Dumnezeu prin viețile lor (vezi comentariile de la 1 Tim. 6:1). Pavel a enumerat cinci calități care trebuiau să-i caracterizeze pe creștinii care se aflau în slujba altora. Tit trebuia să îi învețe pe aceștia: (1) **să fie supuși stăpânilor lor;** (2) **să le fie pe plac în toate lucrurile;** (3) **să nu le întoarcă vorba;** (4) **să nu fure nimic;** (5) **să dea dovadă de o desăvârșită credincioșie**. Din punctul de vedere al lumii, un sclav nu datora nici unul din lucrurile acestea stăpânului său, dar din perspectiva creștină situația era diferită. Un sclav creștin îl slujește, de fapt, nu pe stăpânul său de pe pământ, ci pe Domnul Hristos, care la sfârșitul lucrurilor îi va recompensa (Col. 3:23-24). Între timp, el trebuie să se ferească să aducă ofense și să se străduiască să urmeze exemplul lui Hristos în fiecare aspect al vieții (cf. 1 Petru 2:18-25). Astfel, viața lui va fi o „podoabă” pentru „învățătura” **lui Dumnezeu, Mântuitorul nostru**. Astfel Pavel revine la tema acestei secțiuni (Tit 2:1-10): comportamentul unui credincios trebuie să fie conform învățaturii sănatoase.

V. Rolul harului în promovarea comportamentului evlavios (2:11-3:11)

A. Puterea educativă a harului (2:11-14)

2:11-12. Pavel a examinat afirmația că adevărul lui Dumnezeu cere o trăire evlavioasă. Acum el își îndreaptă atenția spre examinarea aspectului central al adevărului lui Dumnezeu care cere o trăire evlavioasă: harul. Cuvântul **căci** (*gar*) sugerează că aici se află baza teologică a afirmațiilor sale precedente.

Atunci când este înțeleasă pe deplin, evanghelia „harului” **lui Dumnezeu** îi învață pe creștini cum să trăiască. Acest har a adus mântuire pentru toți oamenii, i.e., este universal *disponibil*. În traducerea NIV (și în COR) este scris că harul lui Dumnezeu **care**

aduce mântuire pentru toți oamenii a fost arătat, sugerând deci o *aparitie* universală. Întrebarea este dacă expresia „pentru toți oamenii” se leagă de cuvântul „arătat” (ca și în NIV) sau de adjectivul *sōtērios* („care aduce mântuire”). Din punct de vedere gramatical, ambele variante sunt posibile, dar ultima se potrivește mai bine și este corelată cu învățăturile clare din 1 Timotei 2:4, 6; 4:10. În fiecare caz, referința la Dumnezeu ca și Mântuitor (cf. 1 Tim. 2:3, 4:10; Tit 2:10) l-a îndemnat pe Pavel să afirme disponibilitatea universală a mântuirii prin Hristos. Pe de altă parte, a susține înțelesul dedus din NIV (în care ordinea este „harul lui Dumnezeu care aduce mântuire a fost arătat pentru toți oamenii”) înseamnă a introduce o idee contrară atât Noului Testament cât și bunului simț, din moment ce e clar că evanghelia nu s-a „arătat” la toți oamenii (decât dacă „toți oamenii” înseamnă „toate categoriile de oameni” și nu fiecare persoană în parte). Mesajul harului lui Dumnezeu, atunci când sunt văzute toate implicațiile sale, îi determină pe creștini, din punct de vedere negativ, „s-o rupă cu” **păgânătatea și cu poftele lumesti** (cf. Ev. 11:24-26), și, din punct de vedere pozitiv, „să trăiască” **în veacul de acum cu cumpătare, dreptate și evlavie**. Toate instrucțiunile specifice date în Tit 2:1-10 se pot încadra în aceste două categorii de exprimare: una pozitivă și una negativă.

2:13-14. Evanghelia harului influențează comportamentul din prezent al unei persoane, pe de o parte datorită reflectării la favoarea nemeritată a lui Dumnezeu din trecut față de ea (vezi pilda Domnului Isus din Mat. 18:23-35 unde apare dinamica acestui proces). De asemenea, evanghelia încurajează o viață evlavioasă prin reflectarea asupra viitorului. Creștinii așteaptă cu nerăbdare **fericita noastră nădejde și arătarea slavei marelui nostru Dumnezeu și Mântuitor Isus Hristos** (cf. 2 Tim. 4:8). Mai mult, este de importanță crucială să vezi că Cel pe care creștinii așteaptă să Îl întâlnească este Cel care **S-a dat pe Sine Însuși ca să ne răscumpere** (*lytrōsetai*, „elibereze prin plata unui preț”; cf. Luca 24:21; 1 Petru 1:18) **din orice fărădelege și să-și curățească un norod care să fie al Lui, plin de răvnă pentru fapte bune**. Formarea unui popor sfânt a fost scopul Său atunci când a plătit un preț atât de înspăimântător. De aceea, știind tot ceea ce a făcut El și de ce a făcut ceea ce a făcut, un creștin care într-adevăr Îl iubește pe Hristos și așteaptă revenirea Sa va plăti orice

Tit 2:15-3:7

preț pentru a-și trăi viața în conformitate cu voia Domnului său preaiubit, pentru ca să nu-L dezamăgească la întoarcerea Sa. Acesta a fost gândul apostolului Ioan când a scris despre nădejdea arătării lui Hristos: „Oricine are nădejdea aceasta în El se curățește după cum El este curat“ (1 Ioan 3:3). O înțelegere completă a acestor lucruri conduce în mod inexorabil la o trăire evlavioasă. În schimb, o trăire neevlavioasă a unui creștin este un semn clar al faptului că el, ori nu a înțeles complet aceste lucruri, ori, de fapt, nu le crede.

B. Comportamentul binevoitor care rezultă din har (2:15-3:2)

2:15. Adresându-i-se din nou lui Tit, Pavel i-a spus să învețe **lucrurile acestea**, i.e., aspectele specifice ale comportamentului evlavios prezentate în versetele 1-10 și la care s-a referit mai neclar în ultima expresie din versetul 14: „fapte bune“. Ca și lui Timotei (ex., 1 Tim. 4:12; 2 Tim. 4:2), lui Tit i s-a spus să facă pași hotărâți în lucrarea sa publică, încurajând pe cei care făceau bine, muștrându-i pe cei care trebuiau să fie corecți, nelăsându-se intimidat de nimeni.

3:1-2. O mare parte din lucrarea publică a oricărui pastor este de a le reaminti oamenilor ceea ce ei știu deja. Tit trebuia să le „aducă“ **aminte** creștinilor din Creta să fie buni cetățeni în cadrul comunităților în care trăiau, o virtute la care majoritatea cretanilor erau deficitari. Deși Pavel nu a repetat acest lucru aici, părerea lui era că această purtare, ca și cea a unui sclav creștin, va înfrumuseța evanghelia și o va face atractivă pentru alții (cf. 2:10). Pavel a enumerat șapte calități pe care trebuiau să le aibă cetățenii creștini: (1) **să fie supuși stăpânirilor și dregătorilor**; (2) **să-i asculte** (cf. Rom. 13:1-7); (3) **să fie gata să facă orice lucru bun**; (cf. Ef. 2:10; 2 Tim. 3:17); (4) **să nu vorbească de rău pe nimeni**; (5) **să nu fie gata de ceartă, ci** (6) **cumpătați**; și (7) **plini de blândețe** („umilnță“, NIV) **față de toți oamenii**. Un cetățean creștin trebuie să aibă o influență bună asupra comunității din orice punct de vedere, demonstrând dragostea lui Hristos printr-un comportament amabil și binevoitor. Acesta este modul de viață care rezultă din înțelegerea harului lui Dumnezeu. Cu alte cuvinte, instrucțiunile din Tit 2:15-3:1-2 trebuie considerate exemple concrete al comportamentului cerut de la cel care înțelege harul lui Dumnezeu (2:11-14).

C. Harul ca motivație a trăirii evlavioase (3:3-8)

3:3. Pavel nu a uitat niciodată condiția păcătoasă din care el și cei care au fost convertiți prin propovăduirea sa au fost mântuiți (cf. 1 Cor. 6:9-11; Ef. 4:17-24; Col. 3:6-7) și le-a amintit acest lucru încă o dată. Spre deosebire de oamenii binevoitori și cu un caracter asemănător celui al lui Hristos, așa cum Pavel îi îndemna să fie, ei au fost în trecut exact opusul, fiind **fără minte** în loc să fie sensibili, **neascultători** în loc să fie supuși, **rătăciți și robiți de tot felul de pofte și de plăceri**, în loc să fie autodisciplinați și gata pentru orice fapte bune. Departe de a fi împăciuitori, amabili și umili, ei au fost caracterizați de **răutate și pizmă, vrednici** „de a fi urâți și urându-se“ **unii pe alții**. Acesta este modul grosolan de viață a oamenilor despărțiți de Dumnezeu. În timp ce o spoială de civilizație de cele mai multe ori ascunde adevărul trist, cea mai slabă fisură în suprafața societății descoperă realitatea din spatele fațadei. Adevărul dureros este că, despărțiți de Dumnezeu, oamenii degenerază într-o stare cu puțin deasupra animalelor care se luptă pentru niște oase.

3:4. Dar toate acestea s-au schimbat **când s-a arătat bunătatea lui Dumnezeu, Mântuitorul nostru și dragostea Lui de oameni** (*philanthrōpia*). Contrastul este uimitor. În versetul 3 omul este un actor, dar în versetele 4-7 omul este beneficiarul, iar Dumnezeu devine actorul. Dumnezeu a făcut tot ceea ce omul, cu toată înțelepciunea lui, nu a putut face pentru el. (Numirea lui Dumnezeu drept Mântuitor este comentată la 1 Tim. 1:1.)

3:5. Dumnezeu îi mântuiește în harul Său pe cei care cred, nu pentru că în ei s-ar găsi vreo urmă de neprihănire (cf. Rom. 3:21-24; Ef. 2:8-9; 2 Tim. 1:9), ci **pentru îndurarea Lui**. Cele trei cuvinte: „bunătatea“, „dragostea“ și „îndurarea“ (Tit 3:4-5), reprezintă aspecte ale harului lui Dumnezeu. Mijloacele duble ale harului prin care El a realizat mântuirea sunt (1) „nașterea“ **din nou** despre care se spune că „spală“ de murdăria păcatului și (2) **înnoirea făcută de Duhul Sfânt** (cf. 2 Cor. 5:17). Nu este făcută nici o mențiune aici despre rolul credinței în acest proces, deoarece Pavel s-a ocupat în primul rând de ceea ce a făcut Dumnezeu, nu de reacția omului.

3:6-7. Dumnezeu a vărsat **din belșug Duhul Sfânt în lume, prin Isus Hristos, Mântuitorul nostru**. Isus a fost Mijlocitorul

Duhului (cf. Fapte 2:33). Limbajul evocă în mod intenționat imagini din ziua Cincizecimii (Fapte 2:17). Scopul lui Dumnezeu în revărsarea Duhului Sfânt era ca **odată socotiți neprihăniți prin harul Lui**, credincioșii să devină **în nădejde moștenitori ai vieții veșnice**. Duhul Sfânt are un rol profund, așa cum arată Noul Testament, în îndeplinirea scopurilor pline de îndurare ale lui Dumnezeu de a mântui (cf. Rom. 8:15-17; Gal. 4:6-7; Ef. 1:13-14). Ceea ce Dumnezeu a început prin harul Său, va duce la bun sfârșit prin harul Său, prin Duhul Său.

3:8. Expresia: **adevărat este cuvântul acesta**, atât de obișnuită în epistolele pastorale (cf. 1 Tim. 1:15; 3:1; 4:9; 2 Tim. 2:11), reprezintă începutul întoarcerii lui Pavel la adresarea directă. Pentru că ceea ce a spus este vrednic de crezare, Tit trebuie să „spună” **apăsat aceste lucruri**, pentru a-i determina pe ascultătorii săi să aibă un comportament evlavios. De două ori Pavel l-a instruit pe Tit mai înainte să învețe aceste lucruri în conformitate cu învățătura sănătoasă (Tit 2:1, 15) și acest îndemn este ultima repetiție a ceea ce este probabil ideea centrală a întregii scrisori. Pavel era adânc preocupat de faptul ca oamenii lui Dumnezeu **să caute să fie cei din-tâi în fapte bune** pentru că **este bine și de folos pentru oameni**. Tit trebuia să îndemne la fapte bune, pentru că ele merg mână în mână cu învățătura sănătoasă.

D. Comportamentul care nu este în conformitate cu harul (3:9-11)

3:9. Dacă învățătura sănătoasă este de folos pentru toți oamenii, **întrebările nebune, înșirările de neamuri, certuri și ciorovăieli privitoare la Lege... sunt nefolositoare și zadarnice**. Această temă se repetă în epistolele pastorale (cf. 1 Tim. 1:4; 6:4; 2 Tim. 2:23; Tit 1:14). Tit trebuia să se „ferească” (lit., „să se întoarcă de la”) de aceste lucruri.

3:10-11. Cu privire la cei care erau adepții acestor lucruri inutile, exercitând astfel o influență care ducea la dezbinare sau avea alte efecte distructive asupra bisericii (cf. 1:11), instrucțiunile date de Pavel lui Tit erau foarte clare. El trebuia să îi dea unei astfel de persoane două avertismente. Dacă acestea nu aveau efect, el trebuia să se „depărteze” **de cel ce a adus dezbinări**. Se presupune că, dacă două avertisări nu au adus rezultate, acest lucru este un semn clar că persoana care face astfel de lucruri este **un stricat și păcătuiește, de la sine fiind**

osândit. Concepțiile lui Pavel exprimate aici sunt similare cu învățăturile Domnului Isus (Mat. 18:15-17), atunci când a spus că după ce unui astfel de om i s-au dat trei șanse de a se pocăi și nu a răspuns la ele, trebuie îndepărtat (dar cf. 2 Tes. 3:14-15).

VI. Instrucțiuni finale și urări (3:12-15)

3:12. Ca de obicei, Pavel își încheie scrisoarea cu câteva aluzii personale. Deși nu este cunoscut locul unde se afla Pavel când a scris această scrisoare, el plănuia să își petreacă iarna la **Nicopoli** pe coasta grecească a Mării Adriatice. Pavel l-a sfătuit pe Tit să facă tot ce poate pentru a i se alătura acolo de îndată ce **Artema sau Tihic** vor sosi. Evident, Pavel a intenționat să trimită o persoană sau două pentru a-l înlocui pe Tit în Creta. Despre Artema nu se știe nimic. (Despre Tihic vezi comentariile de la 2 Tim. 4:12.)

3:13. Legiuitorul Zena nu mai este menționat niciunde în Noul Testament și nu se știe nimic despre el, nici dacă era evreu sau roman. Dar **Apolo** era un lucrător cunoscut. Instrucțiunile apostolului păreau să sugereze faptul că atât Zena cât și Apolo se aflau în Creta și că Tit putea să se asigure că **nu duc lipsă de nimic din ce le trebuie pentru călătoria lor**. Slujitorii lui Hristos care sunt chemați să călătorească au primit întotdeauna sprijin de la biserici (cf. 3 Ioan 6-8).

3:14. Unii au susținut că era posibil ca creștinii cretani să manifeste unele trăsături caracteristice oamenilor din Creta (cf. 1:12) și să fie astfel incapabili să asigure ceea ce era necesar pentru **nevoile grabnice**, cu atât mai puțin să fie utili altora. Acesta este probabil înțelesul expresiei lui Pavel: **să nu stea neroditori**. În orice caz, Pavel a accentuat necesitatea de a face fapte bune, nu pentru a câștiga mântuirea, ci pentru a-i sluji pe ceilalți și aici a punctat în mod repetat acest lucru. El a exprimat aceleași gânduri și în epistola trimisă adunării din Efes (Ef. 4:28).

3:15. Nu este cunoscut la cine se referă expresia **toți cei ce sunt cu mine**. Expresia **celor ce ne iubesc în credință** îi excludea, în mod evident, pe învățătorii mincinoși care se împotriveau lui Pavel. Urarea de încheiere, **harul să fie cu voi cu toți**, este similară cu cea făcută atât în 1 cât și în 2 Timotei. Pronumele la plural **voi** arată faptul că Pavel știa că se adresează mai multor cititori, nu doar lui Tit.

Tit

BIBLIOGRAFIE

Vezi bibliografia de la 1 Timotei.

FILIMON

Edwin C. Deibler

INTRODUCERE

Autenticitatea acestei epistole, cea mai personală dintre epistolele lui Pavel, nu a fost pusă la îndoială. John Knox a scris: „Autenticitatea scrisorii este atât de bine stabilită încât nu sunt necesare discuții“ (*Philemon among the Letters of Paul*, p. 32).

Autorul. Dintre părinții Bisericii, Ignatius, Tertullian, Origen și Eusebius oferă dovezi despre canonicitatea acestei scurte cărți. Ea a fost inclusă de asemenea în canonul lui Marcion și în fragmentul Muratorian.

De trei ori în această epistolă autorul se referă la sine însuși cu numele de Pavel (v. 1, 9, 19). Stilul și limbajul amintesc de Pavel (cf. v. 4 cu Fil. 1:3-4). Pavel a folosit în mod frecvent termenii „dragoste“ și „credință“ în introducerile la epistolele sale. Aceste cuvinte se regăsesc și în Filimon 5. Există și o mare asemănare cu Coloseni, pentru că ambele epistole îi menționează pe Arhip, Epafra, Dima și Luca (cf. Col. 4:10, 12, 14, 17).

Data și locul scrierii. Pavel a fost închis când a scris Filimon (v. 1, 9). Această epistolă este deci inclusă în așa numitele „epistole din închisoare“ și a fost scrisă în timpul primei lui întemnițări din 61-63 d.Hr. Deoarece Onisim l-a însoțit pe Tihic, care a dus epistola la Colose, este evident că cele două epistole au fost scrise aproape în același timp, probabil în anul 62 d.Hr.

Destinatarul. Filimon a fost destinatarul. Datorită faptului că avea sclavi și o casă mare (suficient de mare pentru ca biserica locală să se adune acolo, v. 2), Filimon era un cetățean bogat al orașului Colose. Cu toate că nu se știe când l-a auzit Filimon prima dată pe Pavel, este evident faptul că el era un convertit al apostolului (v. 19b). Probabil că cei doi au devenit prieteni în timpul lucrării de trei ani a lui Pavel la Efes (Fapte 19). Se crede în general că Apfia (Filim. 2) era soția

lui Filimon, iar Arhip era fiul lui, deși acest lucru nu se poate afirma în mod dogmatic.

Printre primii cititori ai epistolei se numărau și membrii „Bisericii din casa“ lui Filimon (Filim. 2). Probabil că Arhip era un lucrător în această biserică, iar Filimon slujea drept lucrător laic (v. 1-2; faceți o comparație între termenii „tovarășul nostru de lucru“ și „tovarășul nostru de luptă“). Lightfoot sugerează că Arhip era un bătrân al bisericii sau avea o sarcină misionară, ambele lucrări având o importantă responsabilitate în biserică. Unii sugerează că Arhip ar fi fost pastorul bisericii. Este posibil ca el să fi avut o poziție oficială în Colose (Col. 4:17).

Ocazia și scopul. Ocazia scrierii este aproape identică cu povestea epistolei însăși. Onisim, un sclav al lui Filimon, a fugit, fura de la stăpânul său (Filim. 18). Drumurile lui l-au dus în cele din urmă la Roma unde, providența lui Dumnezeu l-a adus în contact direct cu Pavel. Prin acest contact Pavel l-a ajutat pe Onisim să-L cunoască pe Mântuitorul. Apoi Onisim i-a devenit util lui Pavel (v. 12-13).

Dar Pavel și-a dat seama că Onisim avea o responsabilitate față de Filimon și trebuia să restituie ce a furat. Astfel Pavel a considerat că era drept să-l trimită pe Onisim înapoi la Filimon. Tihic a primit responsabilitatea de a duce scrisoarea lui Pavel de la Roma la coloseni, iar Onisim a călătorit împreună cu el (Col. 4:7-9).

În această Epistolă către Filimon Pavel i-a explicat situația lui și l-a rugat pe Filimon să-l trateze pe Onisim nu ca pe un sclav fugar și ca pe un hoț, ci ca pe un frate iubit în Hristos (Filim. 15-16; cf. Col. 4:9). Procedând așa, apostolul ne dă informații despre instituția sclaviei din epoca apostolică și despre modul creștin de abordare al ei. Realitatea versetului din Galateni 3:28 devine evidentă aici în Filimon: „nu mai este nici rob, nici slobod... în Hristos Isus.“ Pavel mai prezintă și un medalion strălucit al adevărului evangheliei în cuvintele: „pune aceasta în socoteala mea“ (Filim. 18).

Filimon 1-2

STRUCTURA

- I. Salutarea scrisorii (v. 1-7)
  - A. Scriitorul (v. 1a)
  - B. Cititorii (v. 1b-2)
  - C. Salutarea (v. 3)
  - D. Lauda (v. 4-7)
    - 1. Mulțumirea (v. 4-5)
    - 2. Rugăciunea (v. 6)
    - 3. Mărturia (v. 7)
- II. Cuprinsul scrisorii (8-21)
  - A. Rugămintea (v. 8-12, 17)
    - 1. O rugămintă, nu o poruncă (v. 8)
    - 2. O rugămintă în numele dragostei (v. 9)
    - 3. O rugămintă pentru un fiu spiritual (v. 10-11)
    - 4. O rugămintă din inimă (v. 12)
    - 5. O rugămintă de la un partener (v. 17)
  - B. Relația (v. 13-16)
    - 1. Relația prezentă de frate dintre Pavel și Onisim (v. 13)
    - 2. Relația trecută de frate dintre Pavel și Filimon (v. 14)
    - 3. Relația viitoare de frate dintre Onisim și Filimon (v. 15-16)
  - C. Garanția (v. 18-21)
    - 1. Filimon să transfere datoria lui Onisim asupra lui Pavel (v. 18-19a)
    - 2. Filimon să ia în considerare propria lui datorie față de Pavel (v. 19b)
    - 3. Filimon să-l învieze pe Pavel (v. 20)
    - 4. Filimon să facă mai mult decât îi cere Pavel (v. 21)
- III. Încheierea scrisorii (v. 22-25)
  - A. Mângâierea (v. 22)
  - B. Salutări frățești (v. 23-24)
  - C. Binecuvântarea (v. 25)

COMENTARIU

I. Salutarea scrisorii (v. 1-7)

A. Scriitorul (v. 1a)

V. 1a. Aceasta este singura dintre epistolele lui Pavel în care el s-a referit la sine însuși în cadrul salutării spunând că este **întemnițat al lui Isus Hristos**. În șapte dintre epistolele sale el s-a numit pe sine însuși „un apostol”; în două dintre ele (1 și 2 Tes.) el nu a folosit nici o denumire, iar în

trei epistole el s-a numit pe sine însuși „robul” lui Hristos.

Probabil Pavel a evitat să folosească aici termenul de apostol pentru el însuși deoarece această epistolă este una a rugăminții și a cererii, nu a poruncilor care ar fi făcut necesară amintirea autorității sale apostolice. Pavel era un deținut al Imperiului Roman, dar, de fapt, închiderea lui a fost cauzată de mărturia lui despre Mântuitorul. Pavel s-a numit pe sine însuși „întemnițat pentru Isus Hristos” (v. 9). Epafră a fost „tovarășul... de temniță” a lui Pavel (v. 23).

Adăugarea cuvintelor **și fratele Timotei** a întărit simpatia și dragostea lui Pavel. Numele lui Timotei a fost alăturat celui al lui Pavel și în salutările din cinci epistole ale lui Pavel (2 Cor., Fil., Col. 1 și 2 Tes.).

B. Cititorii (v. 1b-2)

V. 1b. Aproape tot ce se cunoaște despre Filimon în Noul Testament este descoperit în cuvintele: **către prea iubitul Filimon, tovarășul nostru de lucru**. El era iubit de Pavel („prieten drag” este sensul cuvântului *agapētō*, lit. „cel iubit” sau „cel prea iubit”; cf. v. 16); iar Pavel l-a considerat pe Filimon la același nivel cu el, spunând că este „tovarășul nostru de lucru” (cf. pl. „tovarășii mei de lucru” din v. 24). Filimon a fost un creștin bogat din epoca apostolică în casa căruia se aduna biserica din Colose. „Tovarăș de lucru” nu sugerează neapărat faptul că Pavel și Filimon au lucrat împreună; mai degrabă Filimon a lucrat ca să zidească biserica din Colose în timp ce Pavel a slujit în apropiere, la Efes (vezi „Destinatarul” de la *Introducerea* către Filimon). Pavel s-a adresat lui Filimon cu numele „frate” în versetele 7 și 20.

V. 2. Sora Apfia era probabil soția lui Filimon. Probabil că avea o poziție semi-oficială în biserica din casa lor. „Avea o mare participare la deciziile din casă deoarece, conform obiceiurilor vremii, ea avea responsabilitatea zilnică pentru sclavi” (Arthur A. Rupprecht, „Filimon” în *The Expositor's Bible Commentary*, 11:458).

Unii au susținut că **Arhip, tovarășul nostru de luptă** era fiul lui Filimon. Probabil că era pastor-misionar în Colose, pentru că Pavel a dat câteva instrucțiuni colosenilor pe care ei să le transmită lui Arhip. Poate că Arhip, datorită poziției lui, avea o influență suplimentară asupra lui Filimon.

Expresia: **Biserica din casa ta** putea exercita de asemenea o presiune asupra lui

Filimon de a da curs cererii lui Pavel. Dacă Pavel nu ar fi inclus biserica în salutarea sa, membrii ei ar fi putut bârbi atunci când l-au văzut pe Onisim întorcându-se acasă. Întâlnirea în case pentru închinare a fost o practică obișnuită până în anul 200 d.Hr. Abia din secolul al treilea bisericile au început să se întrunească în clădiri separate. Bisericile din case au fost menționate de Pavel în Romani 16:5 și în Coloseni 4:15. Cuvintele „casa ta” se pot referi, afirmă unii, la casa lui Arhip („ta” este sing. *sou*), dar este mai bine să considerăm că se referă la casa lui Filimon pentru că salutarea se adresează mai întâi lui. Pronumele „tine”, „ție”, „tu” în Filimon 4, 6-8, 10-12, 16, 18-21, 23 se referă evident la Filimon. Pronumele este plural numai în versetele 22 și 25.

C. Salutarea (v. 3)

V. 3. Această salutare — **Har și pace de la Dumnezeu, Tatăl nostru, și de la Domnul Isus Hristos** — salutarea obișnuită a lui Pavel, este aproape identică cu salutările din șase din epistolele sale (Rom., 1 și 2 Cor., Gal., Ef., Fil.); salutările lui Pavel din șase alte epistole diferă foarte puțin (Col. 1 și 2 Tes., 1 și 2 Tim. Tit). (Vezi tabelul „Introducerile epistolelor lui Pavel” de la Rom. 1:1.)

Este important să observăm ordinea cuvintelor. Cuvântul „pace” exprimă o stare spirituală care arată o relație corespunzătoare dintre Dumnezeu și om; este efectul unei singure cauze: „harul” lui Dumnezeu. Nu poate exista pace fără har. Pacea *cu* Dumnezeu, o problemă juridică, vine prin credință (Rom. 5:1). Pacea *lui* Dumnezeu, o stare care se experimentează, rezultă din lucrarea de umplere a credinciosului de către Duhul Sfânt (Ef. 5:18; Gal. 5:22-23). Pavel a încheiat scrisoarea cu o rugăciune similară referitoare la „harul Domnului nostru Isus Hristos” (Filim. 25).

D. Lauda (v. 4-7)

1. MULȚUMIREA (V. 4-5)

V. 4. Fiecare epistolă a lui Pavel cu excepția celei către Galateni include o mulțumire în introducere. Acest lucru este conform obiceiului corespondenței în cercurile păgâne și creștine din primul secol și includea și mulțumiri în salutări. Cuvintele: **Mulțămesc totdeauna Dumnezeului meu, ori de câte ori îmi aduc aminte de tine în rugăciunile mele** sunt aproape similare cu cele folosite de

Pavel în celelalte epistole scrise din închisoare (vezi Ef. 1:15-16; Fil. 1:3-4; Col. 1:3-4). Pavel le-a spus *când* aducea mulțumiri („totdeauna”), *cui* („Dumnezeului meu”) și *pentru cine* („tine”, i.e., Filimon).

V. 5. De asemenea Pavel a spus *de ce* (**pentru că am auzit despre credința pe care o ai în Domnul Isus și dragostea față de toți sfinții**). Combinația dintre credința în Hristos și dragostea pentru sfinți a fost reală și în cazul efesenilor (Ef. 1:5), a colosenilor (Col. 1:4) și a tesalonicenilor (1 Tes. 1:3; 2 Tes. 1:3).

Pavel auzise probabil despre credința lui Filimon în Hristos și despre dragostea sa față de sfinți de la Onisim și de la Epaфра. Credința lui Filimon în Hristos a produs dragoste pentru toți sfinții. Deoarece Filimon i-a iubit pe „toți” sfinții, desigur că-l va include și pe Onisim, acum un sfânt, în dragostea lui!

2. RUGĂCIUNEA (V. 6)

V. 6. După ce a laudat credința și dragostea lui Filimon (v. 5), Pavel a vorbit în continuare despre credința lui Filimon (v. 6) și despre dragostea sa (v. 7). Rugăciunea lui Pavel a fost ca Filimon (**a ta**) să **arate prin fapte** credința lui (lit., „să fie activ în părtășie”, *hē koinōnia*). Relația dintre a doua propoziție și prima este dificil de tradus. NIV sugerează că a doua propoziție este **rezultatul** primei: **care să dea la iveală tot binele ce se face între noi în Hristos**. Împărtășirea credinței lui Filimon ar fi dus deci la o înțelegere mai bună a binecuvântărilor spirituale. Dar NIV („astfel încât să aveți o înțelegere deplină a tuturor lucrurilor bune pe care le avem în Hristos) traduce un singur cuvânt grecesc, *en* („în”) prin expresia „astfel încât să aveți”. Acest lucru arată că prima propoziție rezultă din a doua. Pe măsură ce Filimon primea o înțelegere tot mai mare a binecuvântărilor lui în Hristos el devenea tot mai activ în împărtășirea Lui. El urma să-L mărturisească pe Hristos *în* (i.e., în sfera) cadrul înțelegerii mai bune a binecuvântărilor Sale. Pe măsură ce un credincios înțelege tot mai bine tot ce are în Hristos cu atât este mai doritor să-L împărtășească pe Hristos altora. Cuvântul tradus prin „înțelegere deplină” (NIV) este *epignōsei*, menționat în rugăciunile lui Pavel în toate epistolele scrise de el din închisoare (Ef. 1:18; Fil. 1:9; Col. 1:9).

3. MĂRTURIA (V. 7)

V. 7. Dragostea lui Filimon (cf. v. 5, 9) a produs **bucurie și mângâiere** lui Pavel

Filimon 8-12

pentru că **inimile sfinților au fost înviorate prin Filimon**. „Înviorate“ este cuvântul folosit de Domnul în Matei 11:28: „Veniți la Mine toți cei trudiți și împovărați și Eu vă voi da odihnă“ (*anapausō*, „Eu vă voi înviora“). Filimon, fiind „înviorat“ spiritual de Hristos îi putea înviora pe alții. Cuvântul tradus „inimile“ nu este cuvântul grecesc obișnuit *kardia* pentru inimă, ci este *splanchna* (lit., „părțile interioare ale trupului“). Emoțiile proveneau din părțile interioare, după părerea unor greci. Deci este un termen care arată emoții profunde. Pavel l-a folosit din nou în Filimon 12 și 20 (cf. Fil. 2:1).

II. Cuprinsul scrisorii (8-21)

A. Rugămintea (v. 8-12, 17)

Apoi Pavel a vorbit despre sclavul fugar Onisim. În toată această rugămintă cuvintele apostolului sunt politicoase, dar au și o nuanță de autoritate și seriozitate. El a revelat un adevăr dublu. Onisim era acum un *fiu* al lui Pavel în credință (v. 10) și un *frate* al lui Filimon (v. 16). Al doilea adevăr constituie răspunsul creștin la oribila instituție a sclaviei. Onisim, aflat în cea mai de jos clasă socială a lumii romane, un sclav fără drepturi, se afla pe același nivel spiritual cu stăpânul său Filimon și cu importantul apostol.

1. O RUGĂMINTE, NU O PORUNCĂ (V. 8)

V. 8. De aceea introduce aplicația cuvintelor anterioare ale lui Pavel (v. 4-7). Dragostea lui Filimon, demonstrată tuturor sfinților, trebuie să-l cuprindă acum în cercul ei și pe Onisim. Ca apostol Pavel a spus: **am toată slobozenia în Hristos să-ți poruncesc ce trebuie să faci**, dar s-a abținut să o facă. Cuvântul „slobozenia“ este *parrēsia*, tradus „încredere“ în Evrei (3:6; 10:35).

2. O RUGĂMINTE ÎN NUMELE DRAGOSTEI (V. 9)

V. 9. Această **rugămintă** a lui Pavel era **în numele dragostei**, probabil a dragostei lui Filimon (cf. v. 5, 7). Primirea și iertarea lui Onisim va fi o exprimare remarcabilă a dragostei lui Filimon față de Onisim și față de Pavel. Un alt motiv al îndeplinirii rugăminții lui Pavel a fost prezentat în cuvintele: **așa cum sunt, bătrânul Pavel; iar acum întemnițat pentru Hristos Isus** (cf. v. 1). Expresia „bătrânul (*presbytēs*) Pavel“ înseamnă că Pavel avea autoritate (deoarece în acea vreme bătrânii erau considerați înțelepți, deci

plini de autoritate), iar starea lui de **întemnițat** bătrân îl împiedica pe Pavel să facă ceva pentru Onisim. De asemenea, amintirea faptului că Pavel era închis ar fi putut trezi simpatia lui Filimon. Astfel despăgubirea lui Filimon de către Onisim depinde în întregime de Filimon. Afirmția lui Pavel despre bătrânețea lui era în contrast cu Onisim, nu cu Filimon.

3. O RUGĂMINTE PENTRU UN FIU SPIRITUAL (V. 10-11)

V. 10. Verbul **te rog** (*parakalō*) a fost repetat din versetul 9, căpătând astfel mai multă forță. Această rugămintă a fost pentru fiul lui Pavel (*toū emou teknou*, lit., „propriul meu copil“), un termen afectuos pe care Pavel l-a mai folosit numai cu referire la Timotei și Tit (1 Tim. 1:2; 2 Tim. 1:2; Tit 1:4). După ce a fugit de la stăpânul său, Onisim s-a întâlnit cu Pavel în Roma. Condus de Pavel la Mântuitorul, Onisim a devenit **copilul** lui Pavel **născut în lanțurile** lui. Deoarece sclavul a fost convertit în timp ce Pavel se afla în închisoare, relația lor a fost probabil și mai puternică. Ce întâlnire trebuie să fi avut loc între un sclav și un deținut! Dar relația sclav-deținut a devenit relația spirituală fiu-tată. Pavel se considera tatăl celor pe care îi câștiga pentru Domnul (1 Cor. 4:15; cf. 1 Tim. 1:2; 2 Tim. 1:2). O legătură specială a afecțiunii creștine există între un credincios și persoana pe care Dumnezeu a folosit-o ca să-l aducă la Hristos.

În greacă (și în COR) cuvântul este ultimul din Filimon 10, fapt care a avut scopul de a înmuia inima lui Filimon.

V. 11. Onisim, un nume obișnuit pentru sclavi, înseamnă „folositor“. Dar acest sclav, prin evadarea lui, a devenit opusul numelui său. Nu a mai fost folositor stăpânului său. Cuvintele **dar care acum** arată schimbarea rezultată în urma nașterii lui din nou. El care a fost **nefolositor** (*achrēston*) a devenit **folositor** (*euchrēston*) **și ție și mie**. „Cu alte cuvinte, Pavel spune: «În trecut s-a dezis de numele lui; acum îl va merita din plin»“ (Alfred Barry, „The Epistle to Philemon“ în *Ellicott's Commentary on the Whole Bible*, 4:273). Deci Onisim a fost de două ori util, pentru Pavel și pentru Filimon. Acest joc de cuvinte foarte ingenios pe tema numelui sclavului a consolidat fără îndoială forța cererii apostolului.

4. O RUGĂMINTE DIN INIMĂ (V. 12)

V. 12. Pavel a trecut problema la Filimon: **Ți-l trimit înapoi**. Filimon nu ar fi avut

ocazia să se gândească la cererea lui Pavel înainte de a-l vedea pe Onisim. În schimb, văzând pe Onisim, stăpânul sclavului va fi pus în situația de a lua o hotărâre. Deoarece acest sclav convertit era, așa cum a scris Pavel, **inima** apostolului (*splanchna*, „emoții”; cf. 7, 20), cum ar fi putut Filimon să-l refuze pe prietenul său Pavel? Apostolul a cunoscut desigur arta persuasiunii prietenești! Acest verset sugerează că Onisim însuși a fost purtătorul scrisorii.

5. O RUGĂMINTE DE LA UN PARTENER (V. 17)

V. 17. Înainte Pavel a scris că rugămintea lui a fost „pentru” Onisim (v. 10) și va scrie că Filimon îl va putea avea „pentru veșnicie” (v. 15). Dar Pavel nu și-a prezentat explicit afirmația înainte de versetul 17: **primește-l**.

Pentru că Filimon l-a considerat pe Pavel **prieten** („partener”, NIV), cu siguranță că-l va primi pe Onisim ca pe Pavel însuși. Legătura dintre apostol și stăpânul de sclavi era legătura care îi unește pe doi lucrări ai evangheliei. „Prieten” este *koinōn*. Cuvântul provine din *koinonōnia* („comuniune sau parteneriat”), folosit de Pavel în versetul 6. Dacă Filimon l-ar fi respins pe Onisim, ar fi fost ca și cum l-ar fi respins pe apostol, prietenul său (v. 1), tovarășul său de lucru (v. 1), fratele (v. 7) și chiar partenerul său (v. 17). Un astfel de lucru era desigur de neconceput.

B. Relația (v. 13-16)

1. RELAȚIA PREZENTĂ DE FRATE DINTRE PAVEL ȘI ONISIM (V. 13)

V. 13. Prețuirea sclavului creștin de către Pavel l-a așezat pe sclav pe picior de egalitate cu Filimon. Dacă Onisim ar fi fost păstrat de Pavel — lucru pe care Pavel l-ar **fi dorit** — Onisim ar fi slujit în **locul** (*hyper*) lui Filimon. Ambii erau capabili să-l ajute pe Pavel. Fiind **în lanțuri pentru Evanghelie**, închis pentru mărturia lui Hristos (cf. „întemnițat”, v. 1, 9), Pavel ar fi avut nevoie de ajutor. Dar simțul datoriei era mai mare decât dorința lui. Știind că un sclav era proprietatea stăpânului său, Pavel nu a avut altă variantă decât să-l trimită înapoi.

2. RELAȚIA TRECUTĂ DE FRATE DINTRE PAVEL ȘI FILIMON (V. 14)

V. 14. Reținerea unui sclav era posibilă numai cu **învoirea** proprietarului său. Cu toate că Pavel l-ar fi putut convinge pe

Filimon să-i permită să-l țină pe Onisim la Roma, el nu a dorit să profite de pe urma relației lor. Pavel a preferat ca această permisiune să fie **de bună voie** (*hekousion*, „voluntară”, folosit numai aici în NT). Nimeni nu știe dacă Filimon l-a eliberat pe Onisim și l-a trimis înapoi la Pavel să-i fie de ajutor în Roma, dar este o idee interesantă.

3. RELAȚIA VIITOARE DE FRATE DINTRE ONISIM ȘI FILIMON (V. 15-16)

V. 15. Pierderea temporară de către Filimon (**pentru o vreme** este lit., „pentru o oră”) a acestui sclav a dus la înapoierea lui pentru totdeauna. Unii sclavi fugari puteau sta nedepistați în orașele mari sau în zonele izolate și nu se mai întorceau niciodată la stăpânii lor. Cuvintele **pentru veșnicie**, care traduc, *aiōnion* pot însemna fie permanent în viața aceasta, fie pentru totdeauna în cer.

V. 16. De asemenea, Pavel a comparat statutul lui Onisim de **rob** cu relația sa nouă cu Filimon de **frate prea iubit**, considerând astfel că toți acești trei oameni sunt egali. Pavel l-a mai numit pe Onisim „fratele... prea iubit” în Coloseni 4:9. Sclavul îi era drag lui Pavel, dar trebuia să fie cu atât mai drag lui Filimon (cf. Filim. 11, „va fi folosit și ție și mie”). Faptul că Filimon îl va primi **mult mai pe sus decât pe un rob** sugerează emanciparea (cf. v. 21). Pe de altă parte, unii spun că faptul că Filimon l-a primit **în chip firesc** („ca pe un om”, NIV) înseamnă că relația stăpân-sclav a fost continuată împreună cu relația lor spirituală nouă **în Domnul**. Sau aceste expresii pot afirma lucrul contrar, „în chip firesc” referindu-se la relația dintre două persoane, nu la relația stăpân-sclav.

(Comentariul v. 17 se găsește înainte de cel de la v. 12.)

C. Garanția (v. 18-21)

1. FILIMON SĂ TRANSFERE DATORIA LUI ONISIM ASUPRA LUI PAVEL (V. 18-19A)

V. 18. Cu toate că Pavel nu a spus care a fost paguba pe care a produs-o Onisim, ea se referea probabil la o pierdere monetară suferită de Filimon. Probabil că Onisim a furat bani sau bunuri atunci când a fugit de la proprietarul său, sau poate că absența serviciilor lui Onisim a provocat pierderi financiare. Pavel nu l-a acuzat pe Onisim de o infracțiune, ci a scris doar: **dacă** ți-a produs-o vreo pagubă **sau îți este dator cu ceva**.

Filimon 19-25

Pavel i-a cerut lui Filimon să pună **în socoteala** sa (*elloga*, un termen contabil) obligația financiară a lui Onisim. Acest act de generozitate se aseamănă la o scară mai mică cu lucrarea substitutivă a lui Hristos pe cruce. Așa cum Onisim avea o datorie, și păcătoșii au o datorie; ei trebuie să plătească pentru păcatele lor împotriva lui Dumnezeu. Așa cum Pavel nu a participat deloc la vinovăția lui Onisim, și Hristos a fost fără păcat, separat de păcătoși (Evr. 4:15; 7:25). Și așa cum Pavel și-a asumat datoria lui Onisim, Hristos a luat asupra Sa păcatele omenirii (Is. 53:6; Ioan 1:29; Evr. 7:27; 9:26, 28).

V. 19a. Pavel a afirmat că a scris aceste cuvinte **cu mâna** lui (cf. Gal. 6:11), obligându-se astfel din punct de vedere legal să-și îndeplinească promisiunea. Capacitatea lui de a **plăti** se datora probabil darului trimis lui din Filipi (cf. Fil. 4:14-19).

2. FILIMON SĂ IA ÎN CONSIDERARE
PROPRIA LUI DATORIE FAȚĂ DE
PAVEL (V. 19B)

V. 19b. Cuvintele **tu însuși te datorezi mie** sugerează că Filimon ar fi putut fi câștigat pentru Domnul de Pavel și astfel ar fi avut o obligație față de el din punct de vedere spiritual. Dacă a fost așa, acest lucru constituie o dovadă suplimentară că Onisim și Filimon se aflau pe același nivel spiritual; ambii au fost conduși spre Mântuitorul de către apostol. O astfel de datorie putea acoperi într-un sens obligațiile lui Onisim. Cu toate acestea Pavel a hotărât să nu apeleze la această obligație.

3. FILIMON SĂ-L ÎNVIOREZE PE PAVEL
(V. 20)

V. 20. Primirea și restaurarea poziției lui Onisim i-ar fi făcut un „bine” lui Pavel **în Domnul** (cf. „în Domnul”, v. 16) și i-ar fi „înviorat” **inima în Hristos**. Cuvântul tradus prin **binele** este grecescul *onaimēn*, care este legat în mod evident de cuvântul „Onisim”. Pavel a spus de fapt: „Lasă-mă să găsesc în tine, așa cum am găsit în el, un adevărat Onisim.” Cuvintele **înviorează** (*anapauson*) și „inimă” (*splanchna*) amintesc de versetul 7. Filimon, care a îmborsărit inimile altor sfinți, nu putea să nu facă același lucru în cazul lui Pavel.

4. FILIMON SĂ FACĂ MAI MULT DECÂT
ÎI CERE PAVEL (V. 21)

V. 21. Pavel a fost sigur că Filimon îi va îndeplini rugămintea. Cuvântul **ascultarea**

este mai puternic decât celelalte rugăminți ale lui Pavel mai pline de tact și mai puțin directe. Pavel era de asemenea încrezător că Filimon va face **chiar mai mult** decât i s-a cerut. Rugămintea lui Pavel era ca Onisim să fie primit și iertat. Ce putea însemna „mai mult” decât atât? Probabil Pavel s-a gândit la libertatea lui Onisim (cf. v. 16, „nu ca pe un rob”). Sau s-a putut referi la trimiterea lui Onisim de către Filimon la Pavel; dar nu a cerut apostolul acest lucru deja, deși mai subtil (v. 13)? Dacă Onisim ar fi fost eliberat, acest lucru ar fi arătat efectul creștinismului asupra sclaviei prin recunoașterea adevărului că toți suntem frați în Hristos.

III. Încheierea scrisorii (v. 22-25)

A. Mângâierea (v. 22)

V.22. Pavel a cerut apoi un lucru pentru el: **pregătește-mi un loc de găzduire**, probabil în casa lui Filimon. O posibilă vizită a apostolului l-ar fi mângâiat pe Filimon și, în același timp, l-ar fi determinat să răspundă mai repede rugăminții lui Pavel pentru Onisim. „Un loc de găzduire” arată că Filimon avea o stare financiară bună. Ca și Pavel, numeroși lucrători creștini au fost încurajați și sprijiniți în lucrările lor de către astfel de oameni.

Pavel știa că mulți se rugau pentru eliberarea lui (cf. Fil. 1:25-26). (Cum se putea ruga Filimon pentru eliberarea lui Pavel în timp ce refuza eliberarea lui Onisim?) Folosind pluralul **vă și voastre**, Pavel s-a referit din nou la cei menționați în Filimon 1-2: Filimon, Apfia, Arhip și toți credincioșii care erau cu ei.

B. Salutări frățești (v. 23-24)

V. 23-24. Cei care i-au trimis salutări lui Filimon sunt cinci din șase oameni menționați și în Coloseni 4:10-14, dar într-o altă ordine: **Epafră... Marcu, Aristarh, Dima, Luca**. În Coloseni Pavel a adăugat și numele lui „Isus, zis Iust”. În Coloseni 4:12-13 Pavel l-a recomandat călduros pe Epafră, care în Filimon 23 este numit **tovarășul meu de temniță în Hristos Isus**.

C. Binecuvântarea (v. 25)

V. 25. Pavel și-a încheiat toate cele 13 epistole cu o binecuvântare alcătuită dintr-o singură propoziție, similară celei de aici: **Harul Domnului nostru Isus Hristos să fie cu duhul vostru!** „Vouă” se referă la cei din

versetele 1-2. Acești credincioși se bucurau deja de harul care le-a adus mântuire, dar aici și în versetul 3 dorința lui Pavel a fost ca ei să fie îmbrăcați în harul lui Dumnezeu care le dă putere pentru viața de zi cu zi. „Duhul“ (cf. „duhul vostru“ din binecuvântarea de la Gal. 6:18 și „duhul tău“ din binecuvântarea de la 2 Tim. 4:22) se referă la eul spiritual interior al omului. Cu cât de mult har a terminat Pavel această epistolă intimă!

BIBLIOGRAFIE

Barnes, Albert. *Barnes' Notes on the New Testament*. Grand Rapids: Kregel Publications, 1966.

Barry, Alfred. „The Epistle to Philemon.“ În *Ellicott's Commentary on the Whole Bible*. Retipărire (8 vol. în 4). Grand Rapids: Zondervan Publishing House, 1959.

Carson, Herbert M. *The Epistle of Paul to the Colossians and Philemon*. Grand Rapids: Wm. B. Eerdmans, Publishing Co., 1960.

Hendriksen, William. *Exposition of Colossians and Philemon*. New Testament Commentary. Grand Rapids: Baker Book House, 1964.

Hiebert, D. Edmond. *Titus and Philemon*. Chicago: Moody Press, 1957.

Jamieson, Robert; Fausset, A.R.; și Brown, David. *A Commentary Critical, Experimental and Practical on the Old and New Testaments*. Grand Rapids: Wm. B. Eerdmans Publishing Co., 1974.

Knox, John. J.B. *St. Paul's Epistles to the Colossians and Philemon*. Londra: Macmillan & Co., 1879. Retipărire. Grand Rapids: Zondervan Publishing House, 1979.

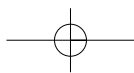
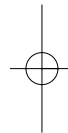
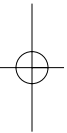
Lohse, Eduard. *Colossians and Philemon*. Tradus de William R. Peohlmann și Robert J. Harris. Philadelphia: Fortress Press, 1971.

Moule, H.C.G. *The Epistle of Paul the Apostle to the Colossians and to Philemon*. Cambridge Bible for Schools and Colleges. Cambridge: At the University Press, 1906.

Muller, Jacobus J. *The Epistles of Paul to the Philippians and to Philemon*. The New International Commentary on the New Testament. Grand Rapids: Wm. B. Eerdmans Publishing Co., 1955.

Oesterly, W. E. „The Epistle to Philemon.“ În *The Expositor's Greek Testament*. Grand Rapids: Wm. B. Eerdmans Publishing Co., 1951.

Rupprecht, Arthur A. „Philemon.“ în *The Expositor Bible Commentary*, vol. 11. Grand Rapids: Zondervan Publishing House, 1978.

EVREI

Zane C. Hodges

INTRODUCERE

Epistola către Evrei este o parte bogată a canonului Noului Testament. Într-o manieră unică ea slăvește persoana și lucrarea Domnului Isus Hristos. Astfel, ea aduce o contribuție de o valoare imensă doctrinei întrupării, morții Sale substituitoare și a preoției Sale. Printre alte adevăruri la care epistola contribuie în mod efectiv sunt cele care se referă la relația între Noul și Vechiul Legământ, interpretarea Vechiului Testament și viața de credință. Biserica ar fi într-adevăr incalculabil mai săracă fără învățătura acestei cărți inspirate.

Însă, în pofida valorii sale incontestabile, puține lucruri se cunosc cu certitudine despre ocazia scrierii, contextul scrierii și autorul ei. Necunoașterea acestor chestiuni nu influențează în mod serios înțelegerea mesajului epistolei. Acesta rămâne etern și relevant indiferent de circumstanțele invocate.

Data. Cercetând împrejurările în care a apărut epistola, este bine să ne întrebăm pentru început când a fost scrisă. Data scrierii poate fi fixată în limite destul de rezonabile. Epistola poate fi cu greu datată mai târziu de anul 95 d.Hr., deoarece era cunoscută de Clement din Roma, fiind citată de el în 1 Clement. În plus ea poate fi datată cu greu și după anul 70 d.Hr., pentru că nu conține nici o referire la distrugerea Templului din Ierusalim. Dacă acest eveniment s-ar fi întâmplat deja, el ar fi constituit un argument definitiv la îndemâna autorului ca să pledeze pentru încetarea sistemului jertfelor. El privește însă acest sistem ca fiind încă operațional (cf. 8:4, 13; 9:6-9; 10:1-3).

Nu este nevoie să considerăm 2:3 o referire la a doua generație de creștini, și atunci epistola a fost evident scrisă în timpul vieții lui Timotei, pe care autorul îl cunoștea (13:23). Dacă autorul nu este Pavel (și, privind în ansamblu, așa se pare; vezi discuția următoare referitoare la *Autorul* epistolei), atunci 13:23 poate sugera faptul că el murise

deja. Altfel, era de așteptat ca Timotei să se întâlnească cu Pavel după eliberarea sa din închisoare. Punând în balanță aceste considerații, o dată în jurul anilor 68 sau 69 d.Hr. pare cea mai potrivită.

Autorul. Multe nume au fost vehiculate în legătură cu autorul Epistolei către Evrei, dar această problemă a rămas nerezolvată. Tradiția că autorul ar fi Pavel este foarte veche și n-a fost niciodată respinsă în mod decisiv. Din timpul lui Pantaenus (care a murit în jurul anului 190 d.Hr.) se susținea în Alexandria că, într-un anume sens, epistola era paulină. Clement din Alexandria credea că Pavel a scris originalul în ebraică și că Luca a tradus-o în grecește.

Origen s-a îndoit că Pavel era autorul, datorită stilului, dar n-a dorit să strice această tradiție. Într-o afirmație celebră, el a afirmat că doar Dumnezeu știe cine a scris cartea.

Credința că Pavel a scris Epistola către Evrei a fost răspândită până mai târziu cu precădere în Est. Jerome și Augustin par să fie responsabili de popularizarea ei în Vest. În timpurile moderne este răspândită părerea că stilul și caracteristicile interne ale Epistolei către Evrei îl exclud pe Pavel ca autor al cărții. Dar argumentele clădite pe aceste considerații sunt și ele foarte subiective și au fost folosite să susțină afirmații care cu greu pot fi susținute. Ceea ce se admite însă este faptul că, atunci când epistola este citită în greacă și comparată cu epistolele cunoscute ca fiind ale lui Pavel, impresia generală este că aici se întâlnește un mod spiritual de a gândi care în mod clar i se potrivește lui Pavel, dar care diferă totuși în câteva aspecte mai subtile. Această impresie subiectivă n-ar fi prevalat dacă tradiția Bisericii Primare l-ar fi menționat doar pe Pavel ca autor.

De fapt, un alt nume vehiculat încă de timpuriu a fost cel al fostului partener de misiune a lui Pavel, Barnaba. Această tradiție a apărut mai întâi în Vest, la Tertulian (aprox. 160/170 – 215/220). Într-un pasaj polemic el citează din Epistola către Evrei și spune că

Evrei

citatul este dintr-o Epistolă a lui Barnaba. Mai mult, el nu spune că aceasta era părerea lui, ci afirmația lui presupune că acesta era un fapt cunoscut de cititorii săi. Punctul de vedere că Barnaba ar fi autorul Epistolei către Evrei a fost însușit mai târziu și de Jerome și a reapărut la Grigorie din Elvira și Filaster, amândoi scriitori din secolul al patrulea. Există un motiv pentru a crede acest lucru, fiindcă în vechiul catalog al cărților canonice din manuscrisul numit Codex Claremontanus Epistola către Evrei apare sub numele de Epistola lui Barnaba.

Dovada aceasta nu este prea răspândită, dar poate este semnificativ faptul că ea vine din Vest. Singura referire de ordin geografic în Epistola către Evrei este cea la Italia (13:24) și, dacă tradiția despre Barnaba este adevărată, atunci nu este surprinzător faptul că ea provine din această parte a lumii. Cu alte cuvinte, Barnaba pare să fie cel care împlinește condițiile pentru a fi considerat autorul acestei epistole. Deoarece el a fost levit (Fapte 4:36), interesul față de sistemul levitic, așa cum se observă că are autorul Epistolei către Evrei, ar fi normal. Pentru că a avut legături apropiate cu Pavel, asemănarea epistolei cu modul de a gândi a lui Pavel ar fi normală. De altfel, Timotei s-a convertit în timpul primei călătorii misionare a lui Pavel (Fapte 16:1-3) și este mai mult decât probabil că și Barnaba îl cunoștea. Dacă Pavel era mort la data scrierii Epistolei către Evrei, n-ar fi fost surprinzător ca Timotei să se întâlnească cu cel care-l însoțise pe Pavel în prima călătorie (Evr. 13:23). Ruptura între Pavel și Barnaba (Fapte 15:37-39) se remediase de mult și mai târziu Pavel avea să vorbească cu căldură despre vărul lui Barnaba, Marcu (cf. Col. 4:10; 2 Tim. 4:11).

Desigur, așa cum nu se poate dovedi că Pavel nu este autorul epistolei, nu se poate dovedi nici că Barnaba este autorul ei. Dar această alternativă sugerată prezintă mai mult interes decât altele. Printre aceste alternative pot fi menționate nume vehiculate la un moment sau altul — cum ar fi Clement din Roma, Luca, Silvan, Filip evanghelistul, Priscila și Apolo — ca posibili autori ai epistolei. Apolo a fost preferat drept autor de unii dintre cercetătorii moderni. Sugerarea acestui nume îi este adesea atribuită lui Martin Luther. Dar dovezile sunt neconcludente și părerea aceasta nu beneficiază de sprijinul tradiției, așa cum beneficiază alternativa că autorul este Barnaba. Această variantă pare

să fie cea mai echilibrată. Dacă epistola a fost scrisă într-adevăr de Barnaba, atunci se poate susține originea ei apostolică, pentru că Barnaba a fost numit apostol (Fapte 14:4, 14). În orice caz, autoritatea divină a epistolei este evidentă.

Cadrul și destinatarii. Identitatea cititorilor cărora le este adresată epistola, ca și autorul, este necunoscută. Fără îndoială, destinatarii făceau parte dintr-o anume comunitate. Acest lucru este evident din mai multe motive. Cititorii au deja o istorie și scriitorul se referă la „zilele de la început” (Evr. 10:32-34); el știa despre generozitatea lor, trecută și prezentă, față de alți creștini (6:10); și era la curent și cu starea lor spirituală prezentă (5:11-14). De altminteri, autorul are o legătură clară cu ei și și-a exprimat intenția de a-i vizita, poate împreună cu Timotei (13:19, 23). De asemenea, el le-a cerut să se roage pentru el (13:18).

Este foarte posibil ca destinatarii epistolei să fi fost în primul rând evrei. Deși acest lucru poate fi pus la îndoială, conținutul epistolei este în favoarea acestui argument. Desigur, titlul vechi „către Evrei” poate fi doar o ipoteză, dar este unul natural. Orice s-ar putea spune despre destinatarii neevrei, rămâne un fapt cert că accentul puternic pus de autor pe prototipurile evreiești și serioasa polemică împotriva permanenței sistemului levitic se explică mai bine dacă destinatarii erau predominant evrei și înclinați spre vechea lor credință. Apelurile repetate și accentuate la autoritatea Scripturii Vechiului Testament erau mult mai convenabile cititorilor care au fost educați de ea.

Nu se poate stabili în mod clar unde se aflau destinatarii epistolei. Punctul de vedere conform căruia Apolo ar fi scris epistola bisericilor din valea Licus (acolo unde era situat Colose), sau celor din Corint nu este independent de discuția despre cine este autorul. Teza că destinatarii formau o enclavă a evreilor creștini în interiorul bisericii din Roma a avut adepții ei. Dar, în afară de expresia „cei din Italia”, nimic nu sugerează că destinatarii s-ar fi aflat în Roma. Cei care-l consideră pe Barnaba autorul epistolei cred că destinatarii sunt cei din Cipru, pentru că Barnaba era cipriot. Dar nici una dintre aceste propuneri nu este convingătoare.

Opinia că epistola a avut o destinație palestiniană a fost întărită recent de observația că polemica autorului poate fi explicată mai bine dacă ea a fost îndreptată împotriva

unei forme de iudaism sectant, așa cum era cel descoperit la Qumran. Multe din comparațiile prezentate sunt interesante și impresionante și ele vor fi menționate în comentariul care urmează. În mod deosebit, putem considera că preocuparea autorului de a arăta că experiența rătăcirii în pustie a vechiului Israel a fost un timp al necredinței și eșecului a fost îndreptată spre un segment sectar ca cel de la Qumran, care idealiza această călătorie în pustie. Deși nu toți sunt convinși de aceste date care susțin legătura dintre Epistola către Evrei și modul sectar de a gândi, ele consolidează punctul de vedere că destinatarii epistolei se aflau în Israel.

Dar și cu acest punct de vedere sunt probleme, la fel ca și cu celelalte. De exemplu, referirea la cititorii care au primit cunoașterea lor despre Domnul de la cei care L-au auzit personal (2:3), sună mai natural pentru cititorii aflați pe un câmp de misiune. În Israel, și în special în Ierusalim, mulți dintre cititori poate că L-au auzit personal pe Hristos. În plus, referirea la generozitatea cititorilor față de cei săraci (6:10) nu pare să se potrivească cu situația din Ierusalim, pentru că aici în ultima vreme sărăcia fusese prevalentă (Fapte 11:27-29; Gal. 2:10). Dacă afirmația din Epistola către Evrei 12:4 înseamnă că nu a avut loc nici un fel de martiraj în comunitatea căreia i se adresa autorul, atunci este exclus ca destinatarii să se fi aflat în Israel, sau cel puțin în Ierusalim. Dar poate că scriitorul voia doar să spună că oamenii cărora li se adresa n-au avut încă parte de un asemenea sacrificiu.

Dacă Barnaba este autorul epistolei, un loc care ar îndeplini toate cerințele este vechea cetate libiană Cirene, din nordul Africii. Cirene a fost fondată ca o colonie grecească în jurul anului 630 î.Hr., dar în perioada romană a avut o comunitate evreiască considerabilă și influentă. Originile creștinismului de aici par să fie foarte timpurii, pentru că biserica din Antiohia siriană a fost înființată de misionari din Cipru și Cirene în acest context este interesantă datorită originii cipriote a lui Barnaba. Doi dintre oamenii care au slujit mai târziu împreună cu Barnaba în biserica din Antiohia au fost „Simon numit Niger” și „Luciu din Cirena” (Fapte 13:1). Cum celălalt nume al lui Simon, Niger, înseamnă „negru”, trebuie că el era tot din nordul Africii, la fel cum era și Luciu. Nu se știe dacă acest Simon era același cu cel care a dus crucea lui Isus (Luca

23:26), dar și acela era din Cirena. Acest din urmă Simon a avut doi fii, Alexandru și Ruf (Mar. 15:21), cunoscuți bisericii din Roma, dacă acolo a fost publicată mai întâi această Evanghelie. În orice caz, contactul între creștinii din cetatea libiană Cirena și creștinii din Roma este foarte probabil. Aceasta ar putea explica referirea la Italia din Epistola către Evrei 13:24.

Dacă se acordă o asemenea importanță comparațiilor cu un anumit tip de sectarism iudaic din pustie, atunci faptul că orașul Cirena este situat la marginea unui deșert, unde nomadismul este un mod de viață, poate fi un lucru important. Folosirea de către autor a cuvântului grecesc *oikoumenē* (tradus „lume” în 1:6 și 2:5) ar fi avut o semnificație specială în Cirena. Cuvântul era folosit în mod obișnuit pentru a indica Imperiul Roman, iar granițele lumii (*oikoumenē*) romane spre sud nu erau departe de Cirena. Deoarece este puțin probabil ca impulsul de a se retrage din viața urbană și din corupta societate evreiască să fi existat numai în Israel, nu ar fi deloc surprinzător ca unele enclave din deșert ale unor sectari să fi existat și în pustiul de lângă Cirena. Faptul că o sectă ascetică evreiască își avea reședința pe malurile unui lac de lângă Alexandria, în Egipt, este cunoscut de la Philo.

Ca o concluzie, cel mai plauzibil cadru pentru Epistola către Evrei este o biserică creștină, unde membrii erau în majoritate evrei, într-o cetate așa cum era Cirena. Datorită presiunilor repetate din partea confrăților iudei necredincioși, ei au fost ispitiți să părăsească credința creștină și să se întoarcă la credința lor ancestrală. Dacă forma acestei credințe care-i atrăgea în mod aparte era un sectarism similar cu cel cunoscut la Qumran, atunci multe dintre apelurile acestui autor, așa cum va arăta acest comentariu, par pertinente. Tentația de a te sustrage din viața civilizată pentru a trăi în deșert este desigur tentația pe care Epistola către Evrei ar conținea-o foarte bine.

Destinul Domnului Isus este să stăpânească acel *oikoumenē* (2:5), iar cei care Îl vor urma vor stăpâni împreună cu El (cf. 12:28). De aceea era obligația lor să țină cu tărie la credința lor creștină.

În finalul acestei analize trebuie spus că stabilirea cu exactitate a destinatarilor epistolei este la fel de puțin importantă ca și identitatea autorului ei. Indiferent de cine a fost scrisă, sau cui a fost trimisă, Biserica Creștină de-a lungul veacurilor a

Evrei 1:1-4

considerat-o, pe bună dreptate, un mesaj puternic, relevant, venit de la Dumnezeu, care a vorbit în mod decisiv prin Fiul Său.

STRUCTURA CĂRȚII

- I. Prologul (1:1-4)
- II. Partea I: Fiul lui Dumnezeu — Rege (1:5-4:16)
  - A. Fiul-Rege înălțat (1:5-14)
  - B. Primul avertisment (2:1-4)
  - C. Fiul-Rege, Căpetenia desăvârșită (2:5-18)
    - 1. Destinul Căpeteniei (2:5-9)
    - 2. Legătura Căpeteniei cu urmașii Săi (2:10-18)
  - D. Al doilea avertisment (cap. 3-4)
    - 1. Chemarea la credincioșie (3:1-6)
    - 2. Avertisment pe baza eșecului Israelului (3:7-4:11)
    - 3. Cuvântul lui Dumnezeu și tronul harului (4:12-16)
- III. Partea II: Fiul lui Dumnezeu — Preot (cap. 5-10)
  - A. Introducere: Preotul potrivit (5:1-10)
    - 1. Cerințele generale pentru un mare preot (5:1-4)
    - 2. Chemarea Fiului la preoție (5:5-10)
  - B. Al treilea avertisment (5:11-6:20)
    - 1. Problema imaturității (5:11-14)
    - 2. Soluția problemei (6:1-3)
    - 3. Alternativa la progres (6:4-8)
    - 4. Încurajarea de încheiere (6:9-20)
  - C. Un Preot mai mare și o slujbă mai mare (7:1-10:18)
    - 1. Un Preot mai bun (cap. 7)
      - a. Măreția lui Melhisedec (7:1-10)
      - b. Noua preoție a suprimat-o pe cea veche (7:11-19)
      - c. Superioritatea noului Preot (7:20-28)
    - 2. O slujbă mai bună (8:1-10:18)
      - a. Prezentarea slujbei mai bune (8:1-6)
      - b. Un legământ mai bun (8:7-9:15)
      - c. O jertfă mai bună (9:16-28)
      - d. Efectul mai bun al noii preoții (10:1-18)
  - D. Al patrulea avertisment (10:19-39)
    - 1. Muștrarea principală (10:19-25)
    - 2. Avertismentul înnoit (10:26-31)
    - 3. Încurajarea înnoită (10:32-39)

IV. Partea III: Reacția credinței (cap. 11-12)

- A. Viața de credință (cap. 11)
  - 1. Prologul (11:1-3)
  - 2. Acceptarea divină a credinței (11:4-16)
  - 3. Experiențe diverse ale credinței (11:17-40)
- B. Avertismentul final (cap. 12)
  - 1. Muștrarea introductivă (12:1-2)
  - 2. Lucrurile nu sunt atât de rele precum par (12:3-11)
  - 3. Chemarea la înnoirea vitalității spirituale (12:12-17)
  - 4. Avertismentul final propriu-zis (12:18-29)

V. Epilogul (cap. 13)**COMENTARIUL****I. Prologul (1:1-4)**

Într-un paragraf de deschidere construit magnific, scriitorul le prezintă imediat cititorilor măreția Domnului Isus Hristos. Fiul, se spune, este prin excelență mijlocul revelației divine. Pentru susținerea acestui fapt, El este pus în contrast cu vechii profeti și cu îngerii.

1:1-2a. Afirmția centrală a prologului este făcută aici. Deși Dumnezeu s-a revelat **în vechime** în mod variat (*polymēros kai polytropōs*, lit., „prin mijloace variate și în multe chipuri”), revelația profetică a Vechiului Testament a ajuns acum la apogeu **prin Fiul** lui Dumnezeu. Oricât de respectuos ar fi privit cititorii la vechea revelație, scriitorul lasă să se înțeleagă că ei trebuie acum să asculte mai mult de Fiul.

1:2b-4. Într-o serie de propoziții subordonate, care în greacă sunt parte a unei singure fraze, autorul le prezintă măreția Fiului. Structura unitară a acestei fraze pe care o prezintă autorul în greacă este mai puțin vizibilă în versiunea NIV, care o desface în mai multe propoziții. Pentru început (v. 2b) se spune că Fiul a fost pus **moștenitor al tuturor lucrurilor**. Acest lucru este evident pentru că El este și Creatorul lor — Cel **prin care a făcut și veacurile** (*tous aiōnas*, trad. prin „lumea” în 11:3). Referirea la Fiul ca moștenitor anticipează ideea domniei Sale viitoare, despre care scriitorul va vorbi mai mult.

Dar Cel care este atât Creator cât și Moștenitor, mai este și reflectarea perfectă

a lui Dumnezeu, care a vorbit prin El. De altfel, **Cuvântul puterii Lui** este atât de puternic, încât tot ce a creat este susținut de acest Cuvânt. Aceasta este Persoana care a **făcut curățirea păcatelor** și apoi s-a așezat **la dreapta Măririi în locurile prea înalte** (cf. 8:1; 10:12; 12:2). Făcând astfel El a câștigat un loc mult mai proeminent, mai presus **de îngeri**.

Așa cum este de așteptat într-un prolog, autorul punctează câteva idei pe care le va dezvolta pe parcursul epistolei. El lasă să se înțeleagă că revelația lui Dumnezeu în Fiul are o calitate decisivă pe care revelația anterioară nu a avut-o. De altminteri, jertfa pentru păcate pe care Acesta a adus-o trebuie în mod necesar să fie mai mare decât orice altă jertfă. În sfârșit, măreția Fiului face ca preocupările pentru rangurile îngerilor să fie inutile. Deși prologul nu conține avertismente — scriitorul le rezervă pentru mai târziu — el conține totuși un avertisment implicit: Acesta este mărețul, supremul Fiu al lui Dumnezeu; ascultați de El! (cf. 12:25-27).

II. Partea I: Fiul lui Dumnezeu — Rege (1:5-4:16)

Prima mare unitate din structura epistolei începe în acest punct și se extinde până la apelul viguros pe care-l face autorul pentru ca cititorii să se apropie de resursele pe care le au la dispoziție la „scaunul harului” (4:16). Accentul întregii unități cade pe faptul că Isus Hristos este Fiul, autorul considerându-L un fiu regesc, în conformitate cu Legământul Davidic.

A. Fiul-Rege înălțat (1:5-14)

Punând accent cu tărie pe mărturia revelației Vechiului Testament, scriitorul a demonstrat caracterul unic al Fiului. Titlul de Fiu și prerogativele pe care acesta I le conferă îl ridică mai pe sus de orice comparație cu îngerii. Cei care văd o legătură între Epistola către Evrei și iudaismul sectar, scot în evidență ampla dezvoltare a angelologiei în gruparea de la Marea Moartă. Aceste versete oferă ocazia respingerii oricărei tendințe de a ocara o proeminență excesivă îngerilor.

1:5. Două întrebări din această secțiune arată că titlul de **Fiu** îi aparține lui Mesia într-un mod în care el nu a aparținut niciodată vreunuia dintre **îngeri**. Evident, numele de „Fiu” este acel nume superior pe care Isus l-a „moștenit” (v. 4). Dar este clar că sensul special al acestui nume, în contextul mai larg

al semnificațiilor lui regale, este ceea ce îl preocupă în mod fundamental pe scriitor.

Citatul din versetul 5a este luat din Psalmul 2:7, în timp ce citatul din 1:5b este fie din 2 Samuel 7:14, fie din 1 Cronici 17:13. Psalmul 2 este un psalm de întronare în care Dumnezeu „îl adoptă” pe Regele Davidic ca „Fiu” al Său. Faptul că acesta este sensul la care s-a referit scriitorul Epistolei către Evrei este confirmat în Evrei 1:5a de citatul din Legământul Davidic. Nu există nici o îndoială că autorul epistolei a considerat că termenul „astăzi” din expresia **astăzi Te-am născut... Eu îți voi fi Tată** se referă la faptul că Mesia stă la dreapta lui Dumnezeu (cf. v. 3).

Desigur, Domnul Isus Hristos a fost din totdeauna veșnicul Fiu al lui Dumnezeu. În sens colectiv, în Vechiul Testament (Iov. 38:7), îngerii sunt numiți „fiii lui Dumnezeu”, dar aici scriitorul s-a referit la titlul de **Fiu** în sensul moștenirii davidice, care îi dă dreptul să-I ceară lui Dumnezeu domnia peste întreg pământul (cf. Ps. 2:8). În acest sens titlul îi aparține doar lui Isus, nu și îngerilor.

1:6. Prerogativele Celui ce poartă acest titlu eminent sunt prezentate începând cu acest verset. În locul traducerii din versiunea NIV: „Și, din nou, când Dumnezeu aduce pe Întâiul Său născut în lume”, ar fi de preferat să se traducă: „și când El din nou aduce pe Întâiul Său născut în lume” (în COR: **Și, când aduce iarăși în lume pe Întâiul Său născut** — n. tr.). Referirea este la a doua venire a lui Hristos când prerogativele regale ale Fiului vor fi recunoscute atunci când toți îngerii vor veni **să I se închine** în mod deschis (cf. Ps. 97:7, unde LXX trad. corect „îngerii”).

1:7-9. Într-o pereche de citate contrastante, autorul alătură atitudinea de slujire văzută la **îngeri** (v. 7) cu domnia eternă a **Fiului** (v. 8-9). Este posibil ca, adoptând concepțiile iudaice despre îngeri (cf. 2 Ezdra 8:21-22), scriitorul să fi înțeles că afirmația Psalmului 104:4 (citat în Evr. 1:7) sugerează că îngerii și-au contopit adeseori natura lor variabilă cu vânturile sau flăcările în timp ce își îndeplineau sarcinile pe care le-au primit de la Dumnezeu. Dar, spre deosebire de această natură variabilă, **scaunul de domnie** al Fiului este veșnic și imuabil (v. 8).

Citatul din versetele 8 și 9 provine din Psalmul 45:6-7 care prezintă triumful final al Regelui mesianic al lui Dumnezeu. Scriitorul extinde acest citat mai mult decât precedentul citat, fără îndoială pentru că afirmația

Evrei 1:10-2:1

psalmistului a servit bine importanțelor adevăruri pe care autorul Epistolei către Evrei dorea să le dezvolte. Regele prezentat de psalmist a **iubit neprihănirea și a urât nelegiuirea**. Această idee a sfințeniei și ascultării lui Hristos cât timp a fost pe pământ va fi amintită în mod repetat mai târziu (cf. Evr. 3:1-2; 5:7-8; 7:26; 9:14). Cu toate că acest Rege merita să aibă parte de o mare bucurie, El s-a bucurat împreună cu **tovarășii** Săi. Referirea la „tovarășii” Săi este, de asemenea, o temă semnificativă pentru autor. Același cuvânt, *metochoi* („tovarăși” sau „părtași”), este folosit în 3:1, 14 cu privire la creștini (este folosit și în 12:8). Dacă Regele a ajuns la bucurie și la domnie printr-o viață neprihănită, se poate concluziona că și tovarășii Săi vor împărtăși aceeași experiență, prin aceleași mijloace. Această deducție devine mult mai clară mai târziu (cf. 12:28).

1:10-12. Imuabilitatea Fiului-Rege este și mai mult accentuată de afirmațiile citate acum din Psalmul 102:25-27. Un simplu „și” (*kai*, mascat puțin de versiunea NIV: „El, de asemenea, spune”) leagă citatul din aceste versete cu cele din Epistola către Evrei 1:8-9. Faptul că autorul a considerat că afirmațiile Psalmului 102 se referă și ele la Fiul nu poate fi pus la îndoială. Astfel, Fiul este Domn și a creat atât **pământul** cât și **cerurile** (cf. Evr. 1:2), iar când actuala creație se va uza **ca o haină** veche și va fi schimbată cu una nouă, Fiul va rămâne neschimbat. Aici, desigur, se face referire la transformarea cerurilor și pământului, lucru care se va produce după Mileniu, când va începe eternitatea (2 Pet. 3:10-13). Dar chiar și după acele evenimente cataclismice, **anii** Fiului nu **se vor sfârși**. În mod cert, acest lucru se referă la eternitatea Sa personală, dar este probabil că termenul „anii” se referă și la tot ceea ce este rezervat pentru Fiul, incluzând tronul, sceptrul și nesfârșita bucurie cu tovarășii Săi. În mod clar autorul afirmă că Împărăția lui Mesia va supraviețui acelui moment în care toată creația se va „clătina” (cf. Evr. 12:26-28).

1:13-14. Scriitorul aduce această secțiune la un punct culminant terminând cu un citat din Vechiul Testament, un citat crucial pentru modul de a gândi care străbate întreaga epistolă. El este luat din Psalmul 110, pe care mai târziu autorul îl va folosi în dezvoltarea ideii sale că preoția Domnului Isus este asemenea celei a lui Melchisedec. Aici el citează versetul 1 al psalmului pentru a sublinia victoria finală a Fiului asupra vrăjmașilor Săi. Dacă Fiul va avea un tron veșnic

(Evr. 1:8), înseamnă că va repurta o asemenea victorie. Victoria este a Sa, nu a îngerilor. Prin contrast, rolul lor este **să îndeplinească o slujbă pentru cei ce vor moșteni mântuirea**.

Nu trebuie să credem în mod automat că „mântuirea” se referă aici la experiența trecută a regenerării. Dimpotrivă, ea este de domeniul viitorului, așa cum sugerează și contextul și cuvintele „vor moșteni”. Ca peste tot, trebuie să înțelegem că scriitorul Epistolei către Evrei reflectă spiritul gândirii Vechiului Testament, mai ales aici unde un șir de citate din el formează esența raționamentului său. În Psalmi, de unde el citează în acest capitol, termenul „mântuire” are un sens bine definit. În Psalmi acest termen apare deseori pentru a descrie eliberarea poporului lui Dumnezeu de sub opresiunea în care-l țineau **vrăjmașii** lui, și bucuria care urma binecuvântării date de Dumnezeu. În Septuaginta, Biblia în greacă, atât de familiară autorului, cuvântul „mântuire” (*sōtēria*) a fost folosit în acest sens în Psalmii 3:2, 8; 18:2, 35, 46, 50; 35:3; 37:39; 71:15; 118:14-15, 21; 132:16; și în alte părți. Acest sens este cu atât mai potrivit aici unde a fost menționat triumful Fiului asupra vrăjmașilor Săi.

Avem puține motive să credem că cititorii nu s-ar fi aflat sub o presiune exterioară. Ei înduraseră persecuții în trecut și au fost îndemnați să nu cedeze acum (Evr. 10:32-36). Aici scriitorul le reamintește că victoria finală asupra tuturor vrăjmașilor îi aparține Regelui lui Dumnezeu și că, în prezent, îngerii le slujesc celor ce vor împărtăși această victorie, adică celor „ce vor moșteni mântuirea”.

B. Primul avertisment (2:1-4)

Acum scriitorul și-a întrerupt expunerea pentru a le adresa cititorilor săi primul din cele cinci avertismente urgente. (Celelalte se găsesc în cap. 3-4; 5:11-6:20; 10:19-39; 12.) Acesta este cel mai scurt și mai reținut dintre toate, dar nu este mai puțin solemn decât celelalte.

2:1. Adevărul care a fost enunțat are implicații importante. Expresia **de aceea** arată că acest îndemn este consecința materialului expus anterior. Deoarece Fiul este cel mai mare și va triumfa în final asupra vrăjmașilor Săi, cititorii trebuia să acorde mai multă atenție la **lucrurile** pe care le-au auzit. Dacă nu le acordau importanță, pericolul era să fie **depărtați de ele** (*pararyōmen*, un cuvânt care apare doar aici în NT).

Destinatarii epistolei erau caracterizați de imaturitate și indiferență spirituală (cf. 5:11-12) și, dacă acest comportament nu era eliminat, exista pericolul îndepărtării lor de ceea ce au auzit. Poate că autorul s-a gândit la traducerea din Septuaginta a versetului din Proverbele 3:21, unde traducătorii greci au folosit cuvântul tradus „să nu se depărteze”, cuvânt care se găsește și aici: „Fiule, să nu depărteze învățăturile acestea de ochii tăi.”

2:2-4. Deoarece în Vechiul Legământ, instituit prin lucrarea îngerilor (Gal. 3:19), au existat pedepse severe pentru încălcarea poruncilor, cititorii nu puteau presupune că nu există pedepse în Noul Legământ. Dimpotrivă, folosind o frază chinuitor de vagă, autorul a întrebat: **cum vom scăpa noi** (cf. Evr. 12:25) **dacă stăm nepăsători față de o mântuire așa de mare?** Dacă cititorii au pierdut din vedere victoria și eliberarea finală care le-a fost promisă o dată cu victoria finală a Fiului, ei puteau aștepta pedeapsa. Scriitorul nu a precizat natura ei, dar nu avem dovezi să credem că el s-a referit la Iad. Cuvântul „noi” care apare în pasaj arată că autorul s-a inclus și pe sine printre cei care ar fi trebuit să acorde atenție mai mare acestor adevăruri.

Această „mântuire” este desigur aceeași cu cea care a fost menționată în 1:14 (vezi comentariile de acolo) și face aluzie la posibilitatea ca cititorii să fie părtași la domnia triumfală a Fiului, pe care El o va împărtăși cu „tovarășii” Săi (cf. 1:9). Domnul Isus Însuși, în timp ce era pe pământ, a vorbit mult despre Împărăția Sa viitoare și despre participarea ucenicilor Săi credincioși la domnie (cf. ex., Luca 12:31-32; 22:29-30). Dar această **mântuire**, care **a fost vestită întâi de Domnul**, a primit confirmarea și prin minunile și manifestările Duhului, pe care ascultătorii Săi de atunci, **cei ce au auzit-o**, au primit putere să le săvârșească. Folosirea acestor cuvinte arată că scriitorul Epistolei către Evrei considera aceste **felurite minuni** puteri ale veacului viitor (cf. Evr. 6:5) și, la fel ca primii creștini din Faptele Apostolilor, le privea ca expresii ale suveranității Celui care s-a înălțat să stea la dreapta lui Dumnezeu (cf. „semne”, „minuni” și/sau „puteri” în Fapte 2:43; 4:30; 5:12; 6:8; 8:6, 13; 14:3; 15:12; de asemenea, cf. 2 Cor. 12:12). Din versetul 2:5 reiese clar faptul că autorul se gândea la „lumea viitoare”.

C. Fiul-Rege, Căpetenia desăvârșită (2:5-18)

Aici autorul s-a întors la ideea lui centrală, destinul lui Isus în lumea care va veni. Dar acum este adusă în primul plan profunda unitate a lui Isus, prin întruparea Sa, cu cei alături de care va împărtăși acest destin.

1. DESTINUL CĂPETENIEI (2:5-9)

2:5. S-a afirmat că Manuscrisele de la Marea Moartă arată că gruparea sectară de la Qumran credea că veacul care urma să vină va fi marcat de dominația lui Mihail și a îngerilor care-i sunt subordonați. Afirmatia pe care o face aici autorul Epistolei către Evrei respinge cu forță acest punct de vedere. **Nu unor îngeri**, ci unor oameni li se va da domnia în **lumea viitoare**. Autorul nu se ocupă acum prima oară de acest subiect, lucru care este evident din folosirea expresiei: **despre care vorbim**. Și primul capitol, care a subliniat regalitatea și domnia viitoare a Fiului, s-a ocupat de acest subiect.

2:6-8a. Acum a fost citată o porțiune din Psalmul 8. Cu toate că Psalmul este adesea considerat o expunere generală despre rolul omului în creațiunea lui Dumnezeu, din Epistola către Evrei 2:5 și din aplicația care urmează în versetele 8b-9, este clar că autorul epistolei îl consideră în primul rând un psalm mesianic și escatologic. Concepția lui se încadrează foarte bine în perspectiva pe care o are Noul Testament asupra Vechiului Testament, o perspectivă care poate fi văzută și la Isus Însuși (cf. Luca 24:25-27, 44-45).

2:8b-9. Indiferent care este abordarea generală a Psalmului 8 în legătură cu poziția actuală a omului în lume, din punctul de vedere al scriitorului cuvintele psalmului nu descriu starea actuală a lucrurilor. Dimpotrivă, el a afirmat că **acum, încă nu vedem că toate îi sunt supuse**. El îl avea în vedere aici, în primul rând pe Isus (Evr. 2:9). Fără îndoială că expresia mesianică familiară, „Fiul Omului” (v. 6) a contribuit la această înțelegere a scriitorului. Astfel, afirmă el, deși nu are încă stăpânire deplină asupra creației, Isus este văzut totuși **încununat cu slavă și cu cinste, din pricina morții pe care a suferit-o**. Cel care a fost încununat a fost făcut pentru puțină vreme mai pe jos decât îngerii, pentru a putea să moară, adică prin harul lui Dumnezeu El să guste moartea pentru toți. Cel mai bine este să considerăm că această afirmație se referă la scopul pentru care Domnul a fost făcut mai

Evrei 2:10-18

pe jos decât îngerii prin întruparea Sa. Textul care începe prin cuvintele „încununat“ și se încheie prin cuvintele „din pricina morții pe care a suferit-o“, constituie o paranteză, mult mai ușor de observat la textul grecesc. Accentul acestei afirmații, în pofida referirii la gloria prezentă a lui Isus, este pus pe faptul că El a devenit om cu scopul de a muri.

2. LEGĂTURA CĂPETENIEI CU URMAȘII SĂI (2:10-18)

În această secțiune scriitorul Epistolei către Evrei a folosit pentru prima dată cuvântul grecesc *archēgos* cu privire la Isus (el a mai folosit cuvântul și în 12:2). Cuvântul sugerează concepte cum ar fi „Conducător“, „Originator“ și „Fondator“ și este aproape echivalent cu termenul „Pionier“ (sau „Deschizător de drumuri“ — n. tr.). Traducerea „Căpetenia“ (2:10) pare mai potrivită decât „Autorul“ (NIV; n. tr.). Scriitorul va încerca să arate că Domnul Isus este Căpetenia unui grup loial de oameni, pe care Dumnezeu îi pregătește pentru glorie.

2:10. Autorul a continuat să se refere la Psalmul 8, așa cum arată cuvântul **toate** (cf. Evr. 2:8). Astfel, acea **slavă** pe care el o menționează aici este aceeași glorie cu cea menționată în Psalm, adică gloria stăpânirii peste creație (cf. Evr. 2:7-8), iar expresia **mulți fii** este inspirată de menționarea de către psalmist a „Fiului Omului“ și sugerează că pentru scriitorul Epistolei către Evrei titlul mesianic de Fiul al Omului are un aspect corporativ. Isus este Fiul Omului, iar frații și surorile Sale sunt acei mulți oameni care sunt legați de El atât prin **suferințe** cât și prin glorie. Ei vor fi „tovarășii“ care vor împărtăși bucuria Sa în lumea viitoare (cf. 1:9).

În 2:9 scriitorul a menționat pentru prima dată moartea lui Isus. Acum el a afirmat că o astfel de suferință era potrivită pentru Cel care trebuia să fie Căpetenia multor fii. Înainte ca El să-i poată conduce spre experiența mântuirii pe care Dumnezeu a pregătit-o pentru ei (i.e., „la slavă“), El trebuia să se **desăvârșească** pentru acest rol „prin suferințe“. Deoarece frații Săi urmau să sufere, așa trebuia să facă și El, pentru a fi Căpetenia de care ei aveau nevoie. Deoarece a suferit, El poate să le ofere ajutorul pe care-l cer (cf. v. 18).

2:11-13. Prin urmare, există o unitate deplină între Fiul și acești mulți fii. Prin moartea Sa aceștia sunt **sfințiți** și cei care sunt astfel sfințiți **sunt dintr-unul**, adică din

aceeași familie. Este clar din 10:10, 14 (vezi comentariile de acolo) că scriitorul credea că jertfa lui Hristos i-a făcut sfinți pe mulți fii în mod definitiv și final. Așa cum prezice Psalmul 22:22 (citât în Evr. 2:12), Isus poate **să-i numească frați** pe aceștia. De asemenea, El le poate vorbi despre **încrederea** Sa în Dumnezeu (v. 13a, citând Is. 8:17) și-i poate considera **copiii pe care Mi i-a dat Dumnezeu** (Evr. 2:13b, citând din Is. 8:18). Ca un frate mai mare în mijlocul unor frați mai tineri, Căpetenia mântuirii lor poate să-i învețe lecțiile credinței pe calea suferințelor.

2:14-15. Totuși, acești copii au fost ținuti în robie de vrăjmașul lor, Satan. Pentru că ei erau ființe omenești, și Căpetenia lor trebuia să devină ființă umană și să moară pentru ei cu scopul de a-i mântui. Făcând însă așa, El a fost capabil și **să nimicească pe... Diavol**. Autorul nu a vrut să spună că Satan a încetat să existe sau să fie activ. Cuvântul tradus „să nimicească“ (*katargēsē*) arată că Diavolul nu mai are nici o putere asupra celor pe care i-a răscumpărat Hristos. Vorbind despre faptul că Diavolul are **puterea morții**, scriitorul înțelege prin aceasta că Satan folosește **frica morții** pentru a-i supune pe oameni voinței sale. Adesea oamenii iau decizii morale greșite din cauza intensului instinct de conservare. Cititorilor li s-a amintit că ei nu mai erau supuși robiei și că pot înfrunta moartea cu aceeași încredere pe care a avut-o și Căpetenia lor.

2:16-18. Oricare ar fi încercările sau nevoile lor, Căpetenia lor este persoana cea mai potrivită pentru a-i ajuta, pentru că El a venit în ajutorul **seminției lui Avraam**, nu în ajutorul îngerilor. Expresia „seminției lui Avraam“ poate face aluzie la faptul că destinarii epistolei erau de origine evreiască, dar, în sens spiritual, chiar și neevreii creștini pot afirma că sunt „seminția lui Avraam“ (Gal. 3:29). Ajutorul pe care Căpetenia îl dă acestor urmași ai Săi este prezentat din nou prin faptul că El a trebuit să se asemene fraților Săi în toate lucrurile (Evr. 2:17), atât prin întruparea cât și prin suferințele Sale. Aici scriitorul introduce pentru prima dată ideea preoției Sale, pe care o va dezvolta ulterior. Acum el s-a mulțumit doar să afirme că această identificare cu frații Săi a făcut posibilă o preoție caracterizată atât de milă cât și de fidelitate în ce privește **legăturile cu Dumnezeu**. Preoția Lui a însemnat **să facă ispășire pentru păcatele norodului**. Autorul va vorbi mai mult despre aceste lucruri mai

târziu, dar el a decis să încheie această secțiune cu adevărul profund că, în rolul Său de preot, Căpetenia poate **să vină în ajutorul celor ce sunt ispititi** (v. 18), datorită experienței ispitirii prin care a trecut și El. Deși discuția pe această temă este departe de a se fi încheiat, autorul a sugerat deja că, într-adevăr, Căpetenia a fost făcut desăvârșită pentru rolul pe care îl avea, acela de a-i conduce pe cititori în gloria ce avea să vină.

D. Al doilea avertisment (cap. 3-4)

Din nou autorul face o pauză în expunerea sa, pentru a introduce a doua secțiune de avertisment. Aceasta este mult mai extinsă și mai detaliată decât cea din 2:1-4. Adevărata natură a grijii sale pentru cititori devine aici mai clară, la fel ca și incalculabila pierdere pe care o vor suferi dacă nu vor asculta de sfaturile sale. Textul de bază pentru această secțiune este Psalmul 95:7-11, pe care l-a citat (Evr. 3:7-11) și l-a expus în restul capitolului 3 și în 4:1-11. Secțiunea se încheie cu un memento despre puterea de judecare a Cuvântului lui Dumnezeu (4:12-13) și cu apelul de a căuta ajutorul disponibil datorită Marelui Preot (4:14-16).

1. CHEMAREA LA CREDINCIOȘIE (3:1-6)

3:1. Cititorii sunt numiți acum **frați sfinți, cari aveți parte de chemarea cerească**. Această formă de adresare înmănușează toate adevărurile pe care autorul le-a tratat în capitolul 2. Ei erau într-adevăr „frați” (cf. 3:12; 10:19) nu numai unii cu ceilalți, ci și cu Căpetenia lor (2:1-12), și erau „sfinți” pentru că El i-a făcut așa (2:11). Ei au avut „parte de chemarea cerească” pentru că Dumnezeu a vrut să-i „ducă... la slavă” (2:10). Cuvintele „care aveți parte” sunt traduse prin „tovarășii” în 1:9 (*metochoi*; același cuvânt grecesc mai este folosit în epistolă în 3:14; 6:4; 12:8). Autorul s-a gândit mai ales la marele lor privilegiu de a fi invitați să participe la viitoarea domnie și bucurie a Fiului-Rege.

Datorită acestui lucru era necesar ca ei să-și îndrepte atenția asupra Celui care este **Apostolul și Marele Preot** al credinței lor creștine. Primul din aceste titluri se referă la Domnul Isus, Cel trimis de Dumnezeu ca să-L reveleze în mod suprem pe Tatăl (cf. 1:1-2), în timp ce al doilea se referă la rolul care a fost menționat în 2:17-18.

3:2. Versiunea NIV desparte acest verset de cel precedent așezându-l într-o frază

separată. Dar legată de primul verset, așa cum este în original, afirmația poate fi citită așa cum apare în traducerea românească (n. tr.). Astfel, cititorii sunt îndemnați să-și aștească privirea asupra persoanei lui Hristos care, chiar și acum, Îi este **credincios** lui Dumnezeu. Ei trebuie să urmeze modelul Lui de fidelitate. De altfel, credințioșia lui Hristos are un prototip în persoana lui Moise.

Referirea la Moise, care a fost **„credincios în toată casa lui Dumnezeu”**, a fost luată din cartea Numeri 12:7, în care este vorba despre Cortul Întâlnirii. Prin urmare, „casa” lui Dumnezeu în acest context din Vechiul Testament putea să fie însuși Cortul pe care Moise l-a construit, urmând strict indicațiile divine. Era o mărturie profetică despre „lucrurile care aveau să fie vestite mai târziu” (Evr. 3:5).

3:3-6a. Dar Isus, fiind **Cel ce a zidit**, l-a depășit pe Moise în cinste pentru că **Moise** era doar un slujitor care a respectat instrucțiunile primite. Dar Isus a zidit **toate lucrurile**, pentru că **Cel ce a zidit „toate lucrurile” este Dumnezeu**. Aici este arătat implicit și rolul pe care L-a avut Fiul în creație (cf. 1:2, 10), dar și identificarea Sa cu Dumnezeu (cf. 1:8). În spatele acestora stă însă ideea că **toată casa lui Dumnezeu**, în care **Moise... a fost credincios**, era o reprezentare la scară mai mică pentru „toate lucrurile”, ceea ce înseamnă că Fiul, care stă la dreapta lui Dumnezeu în ceruri, stăpânește peste **casa lui Dumnezeu**, care este mai mare (cf. 1:3 cu 4:14). „Locul prea sfânt” din **casa** pământească a lui Dumnezeu nu era decât o umbră a cerului însuși, unde Hristos a intrat „ca să Se înfățișeze acum, pentru noi, înaintea lui Dumnezeu” (Evr. 9:24). Fidelitatea lui Moise a constatat în faptul că a construit această casă, Cortul Întâlnirii, umbra celei viitoare, prefigurând astfel viitoarea slujbă a preoției, activitatea care acum are ca spațiu de manifestare universul. Acesta este locul în care **Hristos** stă **credincios** și împlinește toate slujbele actuale, ca și pe cele din trecut, fiind **Fiu peste casa lui Dumnezeu** (3:6a).

3:6b. Printr-o schimbare semantică naturală, pe care o cere cuvântul grecesc tradus **casa**, scriitorul a trecut de la noțiunea exprimată de expresia „casa lui Dumnezeu”, în care aveau loc activitățile preoților, la noțiunea exprimată de cuvintele „casa Lui”, care este formată din oamenii angajați în aceste activități. El a afirmat că cititorii săi formează **casa Lui** (a Fiului), dacă respectă o

Evrei 3:7-14

condiție importantă: **dacă păstrăm până la sfârșit încrederea nezgduită** (*parrēsian*, folosit de patru ori în Evr., aici și în 4:16; 10:19, 35) **și nădejdea cu care ne lăudăm**. La fel ca în pasajul precedent de avertizare (2:1-4), scriitorul a folosit pronumele personal „noi“, incluzându-se astfel și pe sine între cei cărora le este adresat acest îndemn. Așa cum va afirma pe scurt (3:12), el era preocupat de faptul că s-ar fi putut ca în unii din frații săi creștini să existe „o inimă rea și necredincioasă“, care să-i „despartă de Dumnezeu cel viu“. Dacă unii dintre cititorii săi făceau așa, ei și-ar fi pierdut rolul în casa de preoți a Fiului, rol care putea fi păstrat doar dacă își păstrau cu fermitate credința creștină (cf. și v. 14 și 10:23-25, 35-36). Desigur, autorul nu vroia să spună că cititorii săi își puteau pierde mântuirea lor veșnică; este o greșeală să identifiți cuvântul „casa“ cu trupul lui Hristos, adevărata Biserică universală. Așa cum arată contextul și cadrul Vechiului Testament, modul de a gândi al autorului era influențat de conceptul preoției, dar și de aspectele funcționale. Fiul înălțat era stăpân peste un sistem preoțesc, care este o realitate practică, operativă. Câtă vreme cititorii săi își păstrau cu fermitate angajamentul lor creștin, ei rămâneau în acest cadru preoțesc. Dar, la fel cum un levit prin naștere putea să refuze participarea la activitățile Cortului în zilele lui Moise, la fel și un creștin născut din nou poate să refuze rolul său de preot în această casă funcțională. Acesta era pericolul care-l preocupa pe scriitor atât în acest pasaj de avertisment, cât și în pasaje ulterioare.

2. AVERSTIMENT PE BAZA EȘECULUI ISRAELULUI (3:7-4:11)

3:7-11. Pentru a reveni la chemarea la credincioșie și la avertismentul legat de consecințele infidelității plină de necredință, autorul s-a referit la clasicul eșec al Israelului de la Cădes Barnea, care a dus la petrecerea celor 40 de ani în pustie. Departă de a fi o perioadă ideală a istoriei lui Israel, așa cum se părea că susțineau unii din grupurile sectare, a fost o perioadă marcată de înfrângeri și pierderi tragice. Cititorii nu trebuia să repete o asemenea experiență în viețile lor.

Textul ales de scriitor pentru a da forță lecției la care s-a gândit a fost luat din Psalmul 95. Versetele 7-11 din acest psalm sunt citate aici. Alegerea acestui psalm este cât se poate de potrivită într-un context care se referă la închinare și activitatea preoțească.

De fapt Psalmul 95 este o chemare la închinare (cf. Ps. 95:1-7). Invitația psalmistului: „veniți să ne închinăm și să ne smerim, să ne plecăm genunchiul înaintea Domnului, Făcătorului nostru! Căci El este Dumnezeuul nostru, și noi suntem poporul pășunii Lui, turma pe care o povățuiește mâna Lui“ (Ps. 95:6-7) reflectă la modul ideal perspectiva autorului privitoare la cititorii săi. Materialul citat în Evrei este cel care urmează după aceste cuvinte, deci trebuie înțeles în acest context.

3:12-13. **Luați seama, dar, fraților**, sunt cuvintele care introduc aplicația textului citat de autor la cititorii săi creștini. Nici aici, nici în altă parte a epistolei sale, autorul nu arată că i-ar fi suspectat pe unii dintre cititorii săi că nu au fost creștini adevărați. În schimb, el le spune „fraților“ (ca și aici) sau „frați sfinți care aveți parte de chemarea cerească“ (v. 1). Punctul de vedere, larg răspândit, că el era preocupat de cei care doar afirmau că erau credincioși și nu de cei care erau credincioși sinceri, nu se regăsește în text.

Fiecare frate creștin trebuie să aibă cea mai mare grijă să se ferească să **aibă o inimă rea și necredincioasă**, așa cum a avut-o poporul lui Dumnezeu în pustie, pentru că ea poate să îi **despartă de Dumnezeu cel viu**. O astfel de tendință poate fi prevenită de un spirit de ajutor reciproc, de sfătuire și de muștrare între frații creștini. Astfel, ei trebuie să se îndemne **unii pe alții în fiecare zi... pentru ca niciunul dintre ei să nu se împietrească prin înșelăciunea păcatului** (v. 13). Acest sfat este actual pentru toate adunările locale de astăzi, în care tendința de împietrire a inimii din cauza păcatului poate fi contracarată de adevărații creștini. Expresia: **câtă vreme se zice „Astăzi“** face aluzie la „Astăzi“ din Psalmul 95:7 și sensul ei este „cât timp aveți încă ocazia“.

3:14. Afirmația: **ne-am făcut părtași ai lui Hristos** poate fi tradusă mai literal prin „noi suntem parteneri cu Hristos“. Cuvântul „Hristos“ în original este articulat și probabil că are sensul de „Mesia“. Prin cuvântul „părtași“ („parteneri“) cititorul se întâlnește din nou cu termenul grecesc *metochoi*, folosit în 1:9 și 3:1 pentru „tovarășii“ Regelui mesianic. Încă o dată scriitorul revine la privilegiul suprem de a fi printre „mulți fii“ pe care Dumnezeu îi duce la gloria de a împărtăși domnia peste toate lucrurile, domnie încredințată lui Hristos. Dar, la fel ca privilegiul de a sluji în casa preoțească (v. 6), acest rol este posibil doar prin credincioșia

permanentă: **dacă păstrăm până la sfârșit încrederea nezgduită de la început.** În acest context ne vin în minte cuvintele din Apocalipsa 2:26-27: „celui ce va birui și celui ce va păzi până la sfârșit lucrările Mele, îi voi da stăpânire peste neamuri. Le va cârmui cu un toiag de fier.“

3:15. Reluarea citatului folosit de autor din Psalmul 95 se leagă de avertismentul din Epistola către Evrei 3:6. Cititorii trebuia să-și păstreze încrederea până la capăt și să nu procedeze asemenea israeliților, adică să nu-și împietrească inimile ca în ziua răzvrătirii.

3:16-19. După ce a făcut aluzie la pasajul pe care dorea să-l expună, scriitorul trece acum la expunerea propiu-zisă. Este mai potrivit să considerăm că întrebările din versetul 16 sunt afirmații: „Pentru că unii, când au auzit, s-au răzvrătit; totuși, ei sunt toți cei care au ieșit din Egipt prin Moise.“ Scriitorul cunoștea cele două excepții remarcabile: Iosua și Caleb, care n-au luat parte la acest eșec general. Dar, apoi, el întreabă: **Și cine au fost aceia de cari S-a dezgustat El patruzeci de ani?** Răspunsul este că El a fost dezgustat de **cei ce păcătuiseră** în pustie și au murit acolo. Neascultarea și refuzul lor de a intra în Țara Promisă L-au determinat pe **Dumnezeu** să se jure **că n-au să intre în odihna Lui.** Aceasta înseamnă, desigur, că generația păcătoasă din pustie a fost exclusă de la luarea în posesiune a Canaanului. Bineînțeles, aceasta nu avea nimic de-a face cu aruncarea lor în Iad, așa că ar fi greșit să credem că întreaga generație a Exodului a fost neregenerată. Dar excluderea din Canaan a fost o consecință a pierderii credinței în puterea lui Dumnezeu de a-i duce la victorie asupra dușmanilor lor, un eșec care putea fi repetat și de cititorii Epistolei către Evrei, dacă ei ar fi uitat de triumful final al lui Mesia asupra vrăjmașilor Lui și ai lor (cf. 1:13-14). Scriitorul dorea ca cititorii săi să rețină că, din **pricina necredinței** și a lipsei de încredere în Dumnezeu, poporul n-a intrat în țară.

4:1. Creștinii trebuie să înțeleagă avertismentul exemplului tragic al Israelului. Și aceasta pentru **că rămâne în picioare făgăduința intrării în odihna Lui.** NIV traduce ultima jumătate a versetului în felul următor: „să avem grijă ca niciunul dintre voi să nu fie găsit că a căzut și n-a avut parte de ea“ (COR: **niciunul din voi să nu se pomenească venit prea târziu**). Această traducere este posibilă, dar cuvântul „găsit“

ascunde o dificultate în interpretarea textului, pentru că este un cuvânt care înseamnă „a părea“, „a presupune“ sau „a crede“. Unii scriitori moderni (Montefiore, Héring) preferă următorul înțeles: „să avem grijă ca niciunul dintre voi să nu creadă că a pierdut-o.“ Deoarece contextul următor pare dedicat demonstrării faptului că odihna lui Dumnezeu este încă disponibilă, probabil că această traducere este preferabilă.

Conceptul de „odihnă“ al scriitorului nu trebuie despărțit de rădăcinile sale din Vechiul Testament. Septuaginta conține pasaje remarcabile în care cuvântul pentru odihnă (*katapausis*), aplicat posesiunii țării de către Israel, este în mod clar asemănat cu termenul pentru moștenire (*klēronomia*). Moise a arătat clar (Deut. 3:18-20; 12:9-11) că pentru Israel odihna lui era moștenirea lui. În același fel este firesc să presupunem că pentru scriitorul Epistolei către Evrei termenul „odihnă“ era echivalentul funcțional al „moștenirii“ pentru creștini. El a afirmat deja că creștinii sunt „moștenitori“ (Evr. 1:14) și va mai afirma curând acest lucru (6:12, 17; cf. 9:15). Cum înțelege el exact relația lor cu această moștenire vom afla pe măsură ce își continuă prezentarea. Dar moștenirea în sine poate fi greu despărțită de prezentarea Împărăției lui Mesia și a partenerilor Săi care vor fi „părtași“ la ea. Dacă acest lucru ar fi avut nevoie de o confirmare explicită, ea poate fi găsită în 12:28.

Dacă, așa cum s-a sugerat deja, scriitorul era preocupat ca niciunul dintre cititorii săi să nu creadă că a pierdut „moștenirea“, putem crede că el s-a confruntat cu problema întârzierii celei de-a doua venituri a lui Hristos, problemă pe care a întâlnit-o și Pavel în Tesalonic. Chemarea la răbdare, pe care scriitorul o va face mai târziu, astfel încât ei să poată „căpăta“ ce le-a „fost făgăduit“, este urmată de asigurarea: „încă puțină, foarte puțină vreme, și Cel ce vine va veni și nu va zăbovi“ (10:36-37). Deoarece acesta era planul lui Dumnezeu era urgent să se arate că această „odihnă“ promisă este încă disponibilă.

4:2. Aici scriitorul a spus că „evanghelia“ (COR: **veste bună**) ni s-a adus (lit., „noi am fost evanghelizați“ sau „ni s-au dat vești bune“). Dar aceste vești bune nu se referă întotdeauna la planul de salvare din păcat. În unele cercuri cuvântul „evanghelie“ a căpătat un sens prea tehnic și a restrâns sensul în care l-a folosit scriitorul. Este foarte clar că vechilor israeliți li s-a predicat odihna oferită

Evrei 4:3-10

de Dumnezeu. Desigur, aceasta era o „veste bună” pentru ei, la fel cum este și pentru oamenii de acum, dar nu este chiar ceea ce se înțelege astăzi prin „evanghelie”. Verbul grecesc folosit, *euangelizomai*, nu avea un sens tehnic în Noul Testament (cf. modului în care este folosit în Luca 1:19; 1 Tes. 3:6), dar în mod firesc aici autorul nu face o distincție clară între acea „veste bună” despre odihnă, despre care cititorii au auzit, și „vestea bună”, sensul obișnuit al termenului „evanghelie” (1 Cor. 15:1-4). Dar, așa cum arată întregul context, el era preocupat de veștile bune despre o odihnă viitoare pentru poporul lui Dumnezeu (cf. Evr. 4.10), nu de fapte fundamentale despre care vorbește Pavel în Epistola 1 Corinteni, capitolul 15.

Așa cum s-a arătat deja cu privire la israeliți, **cuvântul care le-a fost propovăduit** (despre odihnă) **nu le-a ajutat la nimic**, pentru că le-a lipsit credința (cf. Evr. 3:19). Acest lucru înseamnă că ei nu au beneficiat de avantajul ofertei lui Dumnezeu de a primi odihna din cauza necredinței lor. Pentru cititori acest lucru înseamnă că, pentru a profita de această invitație la odihnă, ei ar fi trebuit să-și păstreze credința.

4:3. Exact acest lucru l-a afirmat scriitorul mai departe. Cuvintele *hoi pisteusantes* ar trebui traduse prin „noi care credem”, mai degrabă decât **noi fiindcă am crezut**. Preocuparea scriitorului nu era atât pentru credința lor din trecut, ci pentru perseverarea în ea (cf. 3:6, 14). Credința rămâne condiția de a intra în odihnă, pentru că Dumnezeu a **jurat** că cei care n-au reușit să rămână în credință **nu vor intra în odihna Lui**. Această excludere a fost definitivă, în ciuda faptului că odihna aceasta a fost instituită încă **de la întemeierea lumii**.

4:4-5. Dezvoltându-și mult prezentarea, autorul a legat în continuare odihna de sabat a lui Dumnezeu din vremea creației de odihna pe care israeliții au pierdut-o în pustie. **Dumnezeu S-a odihnit** după ce a terminat toată activitatea creatoare și o astfel de experiență a fost dată pentru totdeauna de atunci încolo oamenilor care, de asemenea, au sfârșit **lucrările** care le aveau de făcut (cf. v. 10). Când o sarcină este lăsată neterminată, așa cum a făcut națiunea în pustie, trebuie să fie pronunțate cuvintele: **Nu vor intra în odihna Mea**.

4:6-7. Dar eșecul israeliților nu a anulat adevărul că **rămâne ca să intre unii în odihna aceasta** și, prin urmare, Dumnezeu reinnoiește oferta (în Ps. 95) în vremea lui

David. În acea perioadă se spune că Dumnezeu **hotărăște din nou o zi: „Astăzi”**, dând în felul acesta ocazia tuturor cititorilor psalmului pentru ca acel „Astăzi” să devină propriul lor „Astăzi”. Scriitorul a aplicat deja acest „Astăzi” cititorilor săi (Evr. 3:14-15).

4:8-10. Dar cititorii n-ar trebui să presupună că odihna promisă s-a împlinit în zilele lui Iosua. Aici autorul arată că știa foarte bine că Vechiul Testament poate fi citat pentru a arăta că s-a intrat deja în odihnă prin cucerirea țării în vremea lui Iosua (cf. Ios. 22:4; 23:1). Probabil că în acest sens au fost folosite pasajele din Vechiul Testament. Dar replica scriitorului a fost simplă și suficientă: dacă așa ar sta lucrurile, **n-ar mai vorbi Dumnezeu după aceea de o altă zi**. Psalmul la care făcea autorul referire respinge ideea că odihna a fost deja dată și că ea nu mai este acum disponibilă.

În spatele acestui argument stă un fapt incontestabil: cucerirea țării în vremea lui Iosua nu a dus la o posesiune permanentă asupra ei. O asemenea posesiune permanentă asupra moștenirii promise a devenit pentru iudaism o speranță care se va realiza doar în zilele împărăției lui Mesia. Acest lucru era adevărat cel puțin în iudaismul oficial, oricare ar fi fost concepțiile grupurilor sectare. Se poate deduce faptul că autorul s-a confruntat cu unele forme ale „escatologiei realizate”, care respingeau ideea că o asemenea speranță poate să mai existe în viitor. (Cf. punctului de vedere similar în legătură cu învierea credincioșilor, combătut de Pavel, 2 Tim. 2:17-18.) Dacă așa stau lucrurile, atunci autorul Epistolei către Evrei a considerat că Psalmul 95 reduce la tăcere o asemenea perspectivă deformată. Odihna — părășia mesianică — este prezentată în continuare: **Rămâne dar o odihnă ca cea de Sabat pentru poporul lui Dumnezeu**.

Trebuie însă spus clar acum că intrarea în odihna Lui înseamnă că cine intră în odihnă **se odihnește și el de lucrările lui, cum S-a odihnit Dumnezeu de lucrările Sale**. Afirmția este atât o asigurare, cât și o avertizare. Pe de o parte, ea urmează concluziei autorului (Evr. 4:9) că aceasta este odihna în care vor intra. Dar, pe de altă parte, le amintește cititorilor că acest lucru este posibil doar ducând la bun sfârșit sarcina lor, așa cum a făcut și Dumnezeu în activitatea Sa creatoare. În expresia „s-a odihnit... de lucrările Sale”, autorul folosește un fel de joc de cuvinte, în care verbul tradus „s-a odihnit” semnifică și „a înceta”, care, privitor la

lucrarea lui Dumnezeu, sugerează clar terminarea ei cu succes. Aceasta este ideea la care s-a gândit autorul încă de la începutul secțiunii. Era necesar ca destinatarii epistolei să urmeze modelul lui Isus Hristos, „care a fost credincios Celui ce L-a rânduit“ (3:2), și să aibă grijă să „păstreze până la sfârșit încrederea nezguduită de la început“ (3:14; cf. 3:6). Numai așa se vor putea odihni de lucrările lor, *luând cu bucurie în posesie moștenirea lor în împărăția mesianică*.

4:11. Urmarea logică este că destinatarii epistolei, împreună cu autorul (notați expresia **Să ne**), trebuia să se grăbească să intre **în odihna aceasta**. Spre deosebire de asigurarea că toți creștinii posedă viața veșnică și se vor bucura de prezența lui Dumnezeu (cf. Ioan 6:39-40), împărtășirea companiei cu Mesia în domnia Sa peste creație este condiționată de împlinirea voii Sale până la sfârșit (Apoc. 2:26-27). Prin urmare, cititorii trebuie avertizați de căderea lui Israel în pustie și atenționați **să nu cadă în aceeași pildă de neascultare**.

3. CUVÂNTUL LUI DUMNEZEU ȘI TRONUL HARULUI (4:12-16)

Încheindu-și expunerea Psalmului 95 și a eșecului lui Israel de a intra în odihnă, scriitorul încheie secțiunea de avertizare cu o concluzie care este și serioasă, dar și mângâietoare. Cuvântul lui Dumnezeu este un instrument solemn al judecății divine, dar tronul Său este atât milostiv, cât și îndurător.

4:12. Lecția din Vechiul Testament pe care a prezentat-o nu a fost doar o povestire istorică. În schimb, așa cum s-a dovedit prin cele spuse de autor, ea a fost foarte relevantă pentru cititorii săi. **Căci Cuvântul lui Dumnezeu este viu (zōn) și lucrător (energēs)**. Nu numai atât, ci puterea sa penetrantă este mai mare decât puterea pe care o are **orice sabie cu două tăișuri** și pătrunde până în interiorul ființei în așa fel încât **judecă simțirile și gândurile inimii**. Făcând aceasta, el este capabil să discearnă ceea ce este spiritual în om de ceea ce este doar „sufletesc“ sau natural (**desparte sufletul și duhul**) și face acest lucru chiar și atunci când aceste elemente interioare, adesea contradictorii, sunt atât de întrepătrunse ca **încheieturile și măduva**. Viața interioară a creștinului este adeseori un amestec ciudat între motivații cu adevărat spirituale și motivații complet umane. Este nevoie de un agent supranatural, așa cum este Cuvântul lui Dumnezeu, care să discearnă și să despartă ce

este spiritual de ceea ce este firesc. Deși cititorii credeau că unele dintre acțiunile lor aveau motivații spirituale, Cuvântul lui Dumnezeu le-a arătat că acționau pe baza necredinței, așa cum a făcut înainte Israelul.

4:13. Așadar, ei nu ar fi trebuit lăsați să creadă că motivele lor vor rămâne ascunse, pentru că **nici o faptură nu este ascunsă... înaintea ochilor Aceluia cu care avem a face**. În schimb, **totul este gol și descoperit înaintea Lui**. Spunând acest lucru, el le-a amintit cititorilor că, la fel ca toți creștinii, și ei vor sta înaintea scaunului de judecată al lui Hristos, unde va trebui să dea socoteală de viețile lor înaintea lui Dumnezeu (cf. Rom. 14:10-12; 2 Cor. 5:10). Dacă atunci viețile lor vor fi marcate de un eșec împotriva căruia au fost avertizați, ei își vor pierde răsplata (cf. 1 Cor. 3:11-15). În acest context, ceea ce vor pierde este moștenirea lor, odihna.

4:14. Dar nu trebuie să se întâmple așa. Din contră, există multe motive ca **să rămânem tari în mărturisirea noastră**, având în vedere că **avem un Mare Preot... care a străbătut cerurile**. Autorul s-a referit o singură dată înainte la preoția lui Isus, deși ea a fost implicită în 1:3, acum însă el era pregătit pentru o prezentare mai extinsă a acestui adevăr. Înainte să facă aceasta, el a dorit să sugereze relevanța lui practică pentru cititori, pe care i-a îndemnat să rămână „tari în mărturisirea“ lor. Era necesar ca ei să știe că preoția Domnului lor le oferea toate resursele de care aveau nevoie.

4:15. Cel care a slujit ca **Mare Preot** în folosul lor, a trecut prin ceea ce treceau ei acum: **a fost ispitit** ca și ei, **în toate lucrurile**. Spre deosebire însă de ei, El a fost **fără păcat** (cf. 7:26; 2 Cor. 5:21; 1 Ioan 3:5), și nu a reacționat greșit (nici nu putea, fiind Dumnezeu) în nici una dintre ispitele pe care l-a întâlnit, deși, fiind om, a simțit realitatea lor (la fel ca o stâncă lovită de valurile unei mări înfuriate), putând astfel să **aibă milă (sympathēsai, lit. „a simți, a suferi cu“)** de **slăbiciunile** lor și ale **noastre**. Se poate argumenta, și s-a argumentat, că doar Cel care a rezistat perfect ispitei poate cunoaște măsura forței sale. De aceea, Cel fără de păcat are o mare capacitate de compasiune, așa cum nici un păcătos nu poate să aibă față de semenii lui.

4:16. Având un astfel de Mare Preot credinciosii pot să se apropie **cu deplină încredere (parrēsia; cf. 3:6; 10:19, 35) de scaunul harului**. Într-o carte plină de expresii captivante, pline de dragoste, puține

Evrei 5:1-6

dintre ele întrec memorabila expresie „scaunul harului”. O astfel de concepție despre prezența lui Dumnezeu la care creștinii asediați pot veni în orice moment, sugerează atât suveranitatea Celui de care se apropie ei (pentru că vin la „scaunul” — „tronul în NIV — n. tr.), cât și bunăvoința Sa. La contactul cu un astfel de Dumnezeu, creștinii se pot aștepta să găsească **har, pentru ca să fie ajutați la vreme de nevoie.**

III. Partea II: Fiul lui Dumnezeu — Preot (cap. 5-10)

În prima secțiune importantă a epistolei (1:5-4:16), autorul a prezentat două adevăruri importante: (1) poziția și destinul măreț al Celui care este unicul Rege-Fiu al lui Dumnezeu și (2) mântuirea-moștenire a celor care se lipesc de El prin credință. În cadrul prezentării acestor teme au fost introduse avertismente solemne de a nu neglija sau de a nu pierde moștenirea care este posibilă datorită poziției Lui înălțate. Viitoarea domnie a Fiului s-a aflat în miezul acestei prezentări.

În același timp, s-a arătat clar faptul că Regele-Fiu este și Mare Preot. Importanța acestei realități a fost deja prezentată pe scurt. Acum însă rolul preoțesc al Fiului va fi analizat în detaliu. Autorul procedează la fel ca în secțiunea precedentă presărându-și prezentarea cu îndemnuri și avertismente.

A. Introducere: Preotul potrivit (5:1-10)

Înainte de a dezvolta tema preoției lui Hristos, scriitorul a făcut pasul logic de a prezenta condițiile pe care le-a îndeplinit Hristos pentru acest rol. Deși preoția Sa a fost deja presupusă, validitatea ei trebuie să fie acum demonstrată pentru ca îndemnurile care se vor întemeia pe ea să aibă greutatea necesară.

1. CERINȚELE GENERALE PENTRU UN MARE PREOT (5:1-4)

5:1. Dacă s-ar pune întrebarea: ce este de fapt un **mare preot**, răspunsul poate fi luat ușor din sistemul organizatoric al Vechiului Testament, pe care cititorii îl cunoșteau. O astfel de persoană face parte din rândul oamenilor: este **luat din mijlocul oamenilor** și îi reprezintă în **lucrurile privitoare la Dumnezeu**. „Lucrurile privitoare la Dumnezeu” includ **daruri (dōra) și jertfe (thysias) pentru păcate** (cf. 8:3; 9:9).

5:2-3. Marele preot trebuie să fie și un om al compasiunii, așa cum ne lasă să înțelegem cuvântul *metriopathein*, tradus prin expresia **îngăduitor cu cei neștiutori**. Compasiunea este capacitatea de a-și modera simțirile pentru a evita extremele indiferenței reci și a tristeții necontrolate. Pentru un mare preot obișnuit din vremea Vechiului Testament, această compasiune provenea din cunoașterea faptului că el însuși **este cuprins de slăbiciune și supus căderii**. Așa că, atunci când aducea jertfe, trebuia să aducă jertfe **atât pentru păcatele lui, cât și pentru păcatele poporului**. Din acest punct de vedere, așa cum va arăta autorul mai târziu (7:27), Hristos n-a corespuns exact caracteristicilor prezentate aici, pentru că El a fost „fără păcat” (4:15). Dar este posibil, de asemenea, ca autorul să se fi gândit la compasiunea Fiului-Preot, compasiune cu mult mai bogată decât bunătatea obișnuită atribuită altor mari preoți.

5:4. Dar un lucru este sigur. Slujba mare-lui preot avea ungerea divină și nimeni nu putea intra în ea doar pentru că și-ar fi dorit **cinstea aceasta**. Așa **cum a fost chemat Aaron**, acest Mare Preot trebuie și El să fie **chemat de Dumnezeu**.

2. CHEMAREA FIULUI LA PREOȚIE (5:5-10)

5:5-6. Autorul insistă asupra faptului că nimeni nu trebuie să creadă că Hristos Și-a început preoția fără o chemare din partea lui Dumnezeu. Dimpotrivă, Același care L-a numit pe **Hristos** să fie Fiul-Rege, L-a chemat **să fie preot în veac, după rânduiala lui Melhisedec**. Unind aici textul din Psalmul 2:7, pe care l-a citat mai înainte (Evr. 1:5), cu textul din Psalmul 110:4, autorul leagă cu multă măiestrie cele două mari adevăruri despre Mesia care constituie miezul epistolei. Declarația Psalmului 2 L-a proclamat pe Isus ca Moștenitorul davidic, al cărui destin era să conducă națiunile (cf. Ps. 2:8). Dar și Psalmul 110 a fost citat mai devreme cu același sens (cf. Evr. 1:13). Totuși, acum a fost citată o altă afirmație din acest psalm, pentru a arăta că viitorul Cuceritor este și un Preot dintr-un ordin special. În acest fel autorul unește în persoana lui Hristos ambele funcții ale lui Isus: cea de Preot și cea de Rege. Făcând așa, el era probabil conștient că ataca poziția sectară, evidentă în rândul grupării de la Qumran, care aștepta atât un Mesia rege sau laic, cât și un Mesia preot. În orice caz, cele două citate date aici, din

Psalmul 2:7 și 110:4, ne arată esența concepției autorului despre Domnul Isus Hristos. Este foarte verosimil ca autorul să fi asociat afirmațiile celor doi psalmi cu momentul în care Fiul „a șezut la dreapta Măririi în locurile prea înalte“ (Evr. 1:3).

5:7. Dar și din alte puncte de vedere Isus a îndeplinit condițiile necesare pentru a fi preot. Dacă se ridică vreo întrebare cu privire la jertfe (cf. v. 1), se poate spune că, atunci când a fost pe pământ, Isus a făcut o slujbă **aducând rugăciuni și cereri**. Pentru cuvântul „aducând“, scriitorul a folosit același verb (*prospherō*) pe care l-a folosit și în versetul 1. Afirmația care a fost adăugată: **cu strigăte mari și cu lacrimi către Cel ce putea să-L izbăvească de la moarte**, a fost deseori considerată ca făcând referire la experiența din Ghetsimani. Dar cuvântul grecesc folosit aici pare să reflecte traducerea din Septuaginta a Psalmului 22:24. Deoarece acest psalm este pentru autor un psalm mesianic (cf. Evr. 2:12), probabil că el s-a gândit la suferințele de pe cruce, așa cum le descrie acest psalm. Acest lucru este adecvat pentru că strigătele Mântuitorului ar putea fi legate direct de lucrarea Sa jertfitoare.

Faptul că aceste „strigăte mari și cu lacrimi“ au fost acceptate de Dumnezeu rezultă clar din afirmația că El a fost **ascultat din pricina evlaviei (eulabeias) Lui**. La aceasta face referire și Psalmul 22 în a doua sa jumătate, în care sunt redate cuvintele Celui care a ieșit biruitor în suferințe și Îl laudă pe Dumnezeu pentru aceasta (cf. Ps. 22:22-31). De fapt, prima notă de triumf a psalmului a fost deja citată (i.e., Ps. 22:22 în Evr. 2:12). Astfel, Cel care a suferit cu „evlavie“ a fost scăpat de la moarte, prin faptul că a fost înviat din morți. Deci, învierea a oferit dovada decisivă a acceptării jertfei lui Isus de către Dumnezeu.

5:8-10. Întreaga experiență la care s-a făcut referire înainte a fost o formă de educație pentru Isus înainte de a-i sluji pe oamenii aflați în suferință. Relația Sa unică cu Dumnezeu (**era Fiu**) nu L-a scutit de această experiență, pentru că El trebuia să experimenteze adevăratul înțeles al ascultării și faptul că ea include și suferința. Făcând așa, El **a fost făcut desăvârșit** pentru rolul pe care trebuia să-L joace de Căpetenie a poporului și de Mare Preot. Nu putem nega faptul că nu înțelegem în întregime aceste afirmații, așa cum este și în cazul cuvintelor din Luca: „Și Isus creștea în înțelepciune, în statură, și era tot mai plăcut înaintea lui

Dumnezeu și înaintea oamenilor“ (Luca 2:52). În sens real, dar nu înțeles în întregime, întruparea l-a dat Fiului lui Dumnezeu, care era deja desăvârșit și infinit de înțelept, experiența cunoașterii condiției umane. Suferința a devenit astfel o realitate pe care El a gustat-o și prin care a putut să-i înțeleagă foarte bine pe urmașii Săi. (În gr. aici este un interesant joc de cuvinte între verbele **să asculte** [*emathen*] și **a suferit** [*epathen*].)

La acest lucru s-a gândit autorul atunci când a afirmat că El **S-a făcut pentru toți cei ce-L ascultă, urzitorul (aitios) unei mântuiri veșnice**. Mântuirea la care se face referire aici nu poate fi deosebită de cea considerată o moștenire (Evr. 1:14). Ea poate fi identificată și cu „veșnica moștenire“ din 9:15. Ea n-ar trebui confundată cu obținerea vieții veșnice, care nu este condiționată de ascultare, ci de credință (cf. Ioan 3:16 etc.). Încă o dată scriitorul s-a gândit la eliberarea finală și la victoria asupra tuturor dușmanilor, și la bucuria produsă în acei mulți fii și fiice care au fost duși la „slavă“. Acest fel de mântuire este condiționat de ascultare, mai precis de acel fel de ascultare al lui Isus, care a **suferit** și este legat strâns de cuvintele Domnului: „Dacă voiește cineva să vină după Mine, să se lepede de sine însuși, să-și ia crucea și să mă urmeze. Căci oricine va vrea să-și scape viața, o va pierde; dar oricine își va pierde viața din pricina Mea și din pricina Evangheliei, o va mântui“ (Mar. 8:34-35).

Marele Preot a devenit **urzitorul** („Sursa“ în NIV — n. tr.) acestei experiențe mântuitoare, pentru acei ce sunt dispuși să trăiască în ascultare. Prezentându-L în acest fel, autorul s-a gândit în primul rând la toate resursele care sunt disponibile prin activitatea de preot a lui Hristos, și care fac ca viața creștină de ascultare să fie posibilă. Indiferent de ce suferințe ar avea parte un credincios, Marele Preot îl înțelege, îi este milă de el și-i pune la dispoziție „îndurarea“ și „harul“ de care are nevoie pentru a ieși biruitor. Așa cum va spune scriitorul mai târziu, El „poate să mântuiască în chip desăvârșit pe cei ce se apropie de Dumnezeu prin El, pentru că trăiește pururea ca să mijlocească pentru ei“ (Evr. 7:25). Și aceasta, pentru că Hristos **a fost numit de Dumnezeu Mare Preot după rânduiala lui Melhisedec**.

B. Al treilea avertisment (5:11-6:20)

Autorul abia a început expunerea sa cu privire la preoția lui Hristos după rânduiala

Evrei 5:11-6:2

lui Melhisedec, dar s-a simțit obligat acum să întrerupă această temă pentru a face loc unei noi secțiuni de avertizare, înainte de a merge mai departe. Avertismentul se referă la imaturitatea și la lenea cititorilor săi, care l-au făcut pe autor să se întrebe cât de multe explicații ar mai putea ei să înțeleagă. Fără îndoială, el spera să le trezească mai mult atenția asupra adevărului pe care dorea să-l descopere. Dar, în același timp, el a dorit ca ei să înțeleagă marele pericol de a rămâne în starea în care se aflau, pentru că acest lucru ar fi putut duce la un regres spiritual tragic.

1. PROBLEMA IMATURITĂȚII (5:11-14)

5:11-12. Asupra celor de mai sus avem multe de zis, este afirmația prin care autorul începe secțiunea, referindu-se la preoția lui Isus după rânduiala lui Melhisedec. Așa cum se va dovedi, discuția despre acest subiect va fi lungă (7:1-10:8) și profundă. El anticipează deja că vor fi **lucruri grele de tâlcuit**, pentru că destinatarii epistolei sale s-au făcut **greoi la pricepere**. El le-a amintit că ei erau creștini de multă vreme, așa că **de mult** ar fi trebuit să fie **învățători**. Alții care erau la credință de mai puțin timp, ar fi trebuit să beneficieze de învățătura lor, însă ei erau încă în situația de a fi învățați despre lucrurile de bază.

Făcând aluzie la **cele dintâi adevăruri**, scriitorul a folosit o expresie care ar putea să se refere la literele alfabetului, așa cum sunt ele învățate de un copil la școală. „Cred că este nevoie să revedeți din nou ABC-ul“ pare să sugereze reproșul lui, dar, în același timp, el nu avea intenția să revină la aceste adevăruri începătoare (6:1). Ceea ce avea el în vedere în primul rând era starea îndoielnică a minții lor în fața erorilor care-i puteau înșela și îi puteau face să se îndepărteze de credința lor. Dacă ar fi fost îndemnați, fie de grupurile sectare, fie de alții, să-și abandoneze credința creștină, acest lucru ar fi pus sub semnul întrebării adevărurile de bază pe care ei ar fi trebuit să le păstreze cu fermitate. După toate aparențele, rezultatul a fost: **aveți nevoie de lapte, nu de hrană tare!** Iar ceea ce le va oferi el imediat va fi într-adevăr o hrană tare, care, spera el, îi va determina să înainteze spectaculos în experiența lor creștină.

5:13-14. Este o mare insatisfacție să rămâi un prunc în lucrurile spirituale. Acest lucru este adevărat, pentru că un prunc spiritual, care se hrănește cu **lapte, nu este obișnuit cu cuvântul despre neprihănire**. Cuvântul (*apeiros*) tradus prin expresia „nu

este obișnuit“ poate fi tradus mai bine prin „neexperimentat“. Problema nu constă atât în faptul că un „prunc“ spiritual nu are cunoștințe — deși și acest lucru se întâmplă — ci în faptul că el nu a aplicat „cuvântul despre neprihănire“. El pierde posibilitatea de a deveni matur, adică de a avea capacitatea de a lua decizii morale corecte. O astfel de capacitate o au **aceia a căror judecată s-a deprins prin întrebuințare să deosebească binele și răul**. O astfel de persoană poate primi **hrana tare**.

Scriitorul își trădează încă o dată preocuparea față de capacitatea cititorilor de a respinge ideile false cu care se confruntă. Dacă ar fi fost suficient de maturi, ar fi fost capabili să „deosebească“ ideile care reprezintă „răul“ de cele adevărate, care reprezintă „binele“. Dar el s-a temut că ei încă nu aveau această capacitate, deși el ar fi făcut orice efort ca să le-o întipărească în mintea lor.

2. SOLUȚIA PROBLEMEI (6:1-3)

6:1-2. Este surprinzător dar, în ciuda stării lor spirituale pe care a evaluat-o atât de bine, autorul refuză să se întoarcă la adevărurile vechi și fundamentale. În schimb, el îi îndeamnă să lase **adevărurile începătoare ale lui Hristos**, ca să meargă **spre cele desăvârșite**. Dacă autorul s-ar fi întors la adevărurile începătoare, cititorii lui ar fi rămas în starea în care se aflau. Autorul a preferat o „operație radicală“ și a decis să-i smulgă de acolo cât de repede posibil. Într-adevăr, aceasta era soluția pentru problema lor. Dacă ei ar fi progresat în mod adecvat, ar fi evitat pericolul de a mai pune **din nou temelia pocăinței**. Dacă ei ar fi „căzut“, așa cum vor avertiza versetele 4-6, atunci o nouă temelie ar trebui pusă pentru o nouă pocăință, dar așa ceva „este cu neputință“ (cf. v. 4, 6). Așa că mersul înainte era singurul remediu real.

Faptele moarte („fapte care conduc la moarte“ în NIV — n. tr.), este o expresie care apare din nou într-un context care pare să se refere la ritualul levitic (9:14). Aici ar putea fi folosită în același sens, pentru că mulți dintre cititori au fost convertiți la creștinism de la iudaism. Ritualurile pe care le-au abandonat erau lipsite de viață, incapabile să le ofere experiențele de viață pe care le-au găsit în Hristos. Autorul voia să spună că ei n-ar trebui să se întoarcă la aceste fapte moarte, sub nici o formă, pentru că acest lucru ar însemna că trebuie pusă o nouă

temelie pentru a se pocăi de ele — deși la o astfel de pocăință nu se poate ajunge ușor, oricât de corectă ar fi ea.

Dar temelia pe care ei ar trebui s-o pună în situația nefericită că vor cădea ar necesita și alte adevăruri fundamentale. Acestea sunt enumerate: temelia **creдинței în Dumnezeu, învățătura despre botezuri, despre punerea mâinilor, despre învierea morților și despre judecata veșnică**. În mod clar, autorul considera că acestea fac parte din „cele dintâi adevăruri” (5:12), față de care cititorii s-au dovedit a fi șovăitori. Este posibil ca fiecare dintre ele să fi fost dezbătute în confruntările pe care cititorii le-au avut cu grupurile sectare. Întoarcerea la poruncile iudaismului legalist sau sectar ar fi însemnat întoarcerea la „faptele moarte”. Cel care face pasul înapoi trebuie să fie învățat din nou că acceptarea a fost obținută cu ajutorul „creдинței în Dumnezeu” și nu prin ritualuri.

Mai mult, „învățătura despre botezuri”, pe care creștinismul le cunoștea (botezul lui Ioan, botezul creștin propriu-zis și chiar botezul în Duhul), ar fi trebuit reînvățată, la fel ca și lucrurile fundamentale „despre punerea mâinilor”. Menționând aceste lucruri, scriitorul a contracarat învățăturile sectare care ofereau propriile ceremonii de inițiere prin „botezuri” și „punerea mâinilor”. Dacă sectanții, sau alții care, pe lângă propriile lor ceremonii de inițiere pe care le prezentau, negau și speranțele escatologice ale creștinilor (cf. comentariilor de la 4:1, 8-10), atunci și doctrinele fundamentale „despre învierea morților și despre judecata veșnică” ar fi fost puse la îndoială. A abandona creдинța creștină și a „cădea” (6:6) însemna a renunța la toate aceste doctrine. În această situație, indiferent ce ar fi învățat mai înainte, cititorii ar fi renunțat la totul. Astfel temelia ar fi trebuit pusă din nou pentru a fi reînvățată, deși autorul nu avea speranța că un asemenea proces ar putea avea loc.

6:3. Dorința autorului era ca ei să progreseze spiritual, dar totodată era perfect conștient că acest lucru cerea mai mult decât efortul său de a-i îndemna pe cititori să facă progrese. Dumnezeu trebuia să-i ajute și numai El le putea da ajutorul pentru a îndeplini acest scop. Scriitorul le-a spus: „să mergem spre cele desăvârșite” (v. 1), dar, într-un spirit de dependență de ajutorul divin, a adăugat: **Și vom face lucrul acesta dacă va voi Dumnezeu.**

3. ALTERNATIVA LA PROGRES (6:4-8)

Într-o declarație extrem de solemnă, autorul le prezintă tragică alternativă la progresul pe care el dorea ca ei să-l facă. Dacă nu progresau, se retrăgeau, caz în care situația ar fi fost într-adevăr groaznică.

6:4-6. Acest pasaj a fost interpretat în patru moduri, considerându-se că este vorba de: (1) pericolul pierderii mântuirii de către un creștin, punct de vedere care trebuie respins datorită asigurării biblice că mântuirea este lucrarea lui Dumnezeu ireversibilă; (2) un avertisment împotriva unei creдинțe false, care nu duce la mântuire, sau a gusta mântuirea fără a avea cu adevărat parte de creдинță (*The New Scofield Reference Bible*, p. 1315); (3) un caz ipotetic: *dacă* un creștin își poate pierde mântuirea, nu mai există loc pentru pocăință (*The Ryrie Study Bible*, p. 1843); (4) un avertisment în legătură cu pericolul ca un creștin să decadă atât de mult din starea adevăratei creдинțe și vieți, încât să ajungă descalificat pentru slujire (1 Cor. 9:27) și pentru a moșteni gloria milenială. Ultima din aceste interpretări este cea adoptată și în lucrarea de față. Aceste versete luate în totalitatea lor constituie o singură frază în limba greacă, la fel ca și în limba engleză, în versiunea NIV (și în COR — n.tr.). Afirmatia centrală este: **Căci cei ce au fost... este cu neputință să fie înnoiți iarăși și aduși la pocăință.** Ceea ce urmează după cuvintele „cei ce” este o prezentare a persoanelor despre care scriitorul a afirmat că nu este posibil să fie aduse înapoi la starea de pocăință. Descrierea care urmează arată că el s-a gândit la creștini.

La început el îi prezintă ca oameni care au fost **luminați odată**. Acesta este un mod normal de a se referi la experiența convertirii (cf. 2 Cor. 4:3-6). Singura dată când scriitorul mai folosește expresia „au fost luminați” este în Evrei 10:32, unde referirea la experiența creștină autentică poate fi cu greu pusă la îndoială. Atunci când îi numește de asemenea oameni care **au gustat darul ceresc**, el folosește din nou concepte familiare, legate de convertirea inițială (cf. Ioan 4:10; Rom. 6:23; Iac. 1:17-18). Efortul de a evita această concluzie, considerând că verbul „au gustat” reprezintă mai puțin decât o participare deplină, nu dă rezultate, având în vedere felul în care scriitorul folosește acest cuvânt (Evr. 2:9) pentru a descrie experiența morții lui Isus. Textul se mai poate compara cu 1 Petru 2:3, care citează Psalmul 34:8.

Evrei 6:7-8

Prezentarea este continuată prin cuvintele: **și s-au făcut părtași Duhului Sfânt**. În limba greacă se folosește din nou cuvântul *metochoi*, folosit în Evrei 1:9 cu privire la „tovarășii” Regelui mesianic și în 3:1, 14, cu privire la cititorii creștini (este folosit și în 12:8). Expresia precedentă ne arată că autorul îi avea în vedere pe cei care primiseră darul Duhului ca rezultat al convertirii lor. În final, ei **au gustat Cuvântul cel bun al lui Dumnezeu și puterile veacului viitor**. Expresia se aplică în mod normal convertirilor a căror instruire în „Cuvântul lui Dumnezeu” le-a dat o experiență veritabilă prin care au înțeles că acesta este „bun” și care, de asemenea, au cunoscut realitatea minunilor. Cuvântul tradus „puterile” (*dynamis*) este cel tradus în mod obișnuit în Noul Testament prin „minuni” și pare să fie o aluzie la experiența deja menționată în 2:4. Analizat din orice unghi, limbajul se potrivește foarte ușor creștinilor adevărați. Încercarea de a considera că este vorba de oameni care doar pretind că sunt credincioși și nu de creștini adevărați este forțată.

Urmează, totuși, o expresie severă: **și care totuși au căzut** („dacă ei cad” în NIV — n.tr.). Traducerea NIV nu redă totuși pe deplin ideea din limba originală, unde nu există nici un element condițional. Cuvântul grecesc *parapesontas* este de fapt o parte a construcției căreia îi aparțin expresiile descriptive precedente. Astfel că o traducere mai potrivită ar fi: „Este imposibil pentru cei care au fost luminați odată, care au gustat... care s-au făcut părtași... care au gustat... și care au căzut, să fie aduși înapoi la pocăință”. Departe de a trata această chestiune ca una ipotetică, limbajul scriitorului arată că a cunoscut astfel de cazuri.

Evident că verbul „au căzut” nu se poate referi la pierderea vieții veșnice, care, așa cum arată clar Evanghelia după Ioan, este o posesiune inalienabilă a celor care își pun nădejdea în Hristos. Dar este totuși evident faptul că scriitorul s-a gândit la îndepărtarea de credință, apostazie, abandonarea credinței creștine (cf. Evr. 3:6, 14; 10:23-25, 35-39). Afirmția că o astfel de cădere nu este posibilă pentru o persoană regenerată este o ipoteză teologică fără nici un sprijin în Noul Testament. Pavel cunoștea pericolul doctriinelor false pentru credința unui creștin și a menționat două persoane, Imeneu și Filet, care spuneau că „a și venit învierea, și răstoarnă credința unora” (2 Tim. 2:17-18). Autorul Epistolei către Evrei era foarte

realist și lua în serios asaltul declanșat împotriva credinței cititorilor săi. El i-a avertizat că cei care sucombă, adică cei care „au căzut” după toate marile privilegii spirituale pe care le-au experimentat, nu pot fi **înnoiți iarăși și aduși la pocăință**.

Motivul este exprimat prin cuvintele: **fiindcă ei răstignesc din nou pentru ei pe Fiul lui Dumnezeu, și-L dau să fie batjocorit**. Cuvintele „pentru ei” pot fi traduse mai bine prin „cu privire la ei înșiși”. Cei care renunță la credința lor creștină, în privința atitudinii și conduitei lor, fac un pas care echivalează cu renunțarea publică la Hristos. Când au crezut prima dată în El, ei au devenit conștienți de faptul că răstignirea Sa a fost nedreaptă și s-a datorat respingerii de către cei păcătoși a Mântuitorului. Renunțând la acest punct de vedere, ei susțin părerea vrămașilor lui Isus, conform căreia El a meritat să moară pe cruce. În acest sens „ei răstignesc din nou pentru ei pe Fiul lui Dumnezeu”. Fiindcă răstignirea a fost în special opera evreilor, dacă destinatarii epistolei au fost evrei care au fost ademiniți să se întoarcă la formele religiei lor ancestrale, cuvintele autorului capătă o semnificație particulară. Apostazia lor ar fi însemnat un nou pas înapoi și exprimarea solidarității cu aceia dintre compatrioții lor care au dorit ca Isus să fie pus pe cruce. Acest lucru era cel mai grav în opinia autorului. O astfel de persoană nu putea fi câștigată și adusă înapoi la stadiul de pocăință, așa cum a fost ea la convertirea inițială la creștinism. Afirmând aceste lucruri, cuvintele autorului sugerează o profundă împietrire a inimilor lor față de eforturile de a-i readuce nu la convertirea la creștinism, ci la devotamentul creștin.

6:7-8. O ilustrație din natură vine acum să aducă ideea autorului la o concluzie. Atunci când **ploaia** udă un pământ care dă roadă, el **capătă binecuvântare de la Dumnezeu**. Aici scriitorul compară privilegiile pe care le-a enumerat (v. 4-5) cu o ploaie venită din cer peste viața creștinului. Efectul ei ar trebui să fie acela că **rodește o iarbă folositoare celor pentru care este lucrat** — posibil o referire la felul în care alți creștini beneficiază de pe urma vieților creștinilor roditori (cf. v. 10). O astfel de productivitate aduce binecuvântări divine peste viețile creștinilor roditori.

Dar ce se întâmplă dacă pământul care primește „ploaia” rămâne neproductiv? Deși versiunea NIV introduce cuvântul „pământ” pentru a doua oară, în versetul 8, textul

original leagă afirmația direct de acel „pământ” menționat în versetul 7 (așa cum apare în COR — n. tr.). Ideea este că atunci când un pământ ud de ploaie este productiv, Dumnezeu îl binecuvântează. Dar dacă el produce doar **spini și mărăcini, este lepădat** (*adokimos*, „dezaprobat”; cf. 1 Cor. 9:27) **și aproape să fie blestemat**. Apoi el **sfârșește prin a i se pune foc**. Metafora ne reamintește de blestemul original pe care Dumnezeu L-a rostit asupra pământului (Gen. 3:17-19) și sugerează că viața unui creștin neproductiv va cădea în ultimă instanță („sfârșește”) sub condamnarea aspră a lui Dumnezeu și sub judecata și mânia aprinsă a Lui (Evr. 10:27).

Referirea la „foc” i-a făcut pe mulți să se gândească la Iad, lucru normal de altfel, dar nimic din text nu lasă să se înțeleagă acest lucru. În Vechiul Testament mânia lui Dumnezeu împotriva poporului Său căzut este adesea legată de foc (cf. ex., Is. 8:18-19; 10:17). Chiar și acest scriitor putea spune, cu un pronunțat efect metaforic: „Dumnezeul nostru este un foc mistuitor” (Evr. 12:29). De fapt, a considera că aici este vorba despre Iad trădează neatenția față de metafora folosită de autor. Arderea unui câmp pentru a distruge mărăcinii pe care i-a produs era o practică cunoscută în vremea veche. Scopul său nu era acela de a distruge câmpul (pe care focul oricum nu-l putea afecta), ci de a distruge buruienile care cresc pe el. După aceea câmpul era gata pentru a fi cultivat.

Alegând acest fel de metaforă, autorul a arătat că el nu era disperat în totalitate cu privire la cei care au dat înapoi și nu i-au ascultat avertismentul. Poate că eforturile făcute înainte de aspra judecată divină de a-i rechema pe astfel de oameni la credința creștină sunt zadarnice (6:4-6), dar nu putem spune că acest lucru este imposibil și pentru Dumnezeu. Autorul a vrut să spună că nimic nu poate împiedica pedeapsa arzătoare a celor apostati, însă acolo unde un „pământ” a ars, este o altă chestiune. Pavel credea că cei care au „căzut din credință” puteau profita de experiențele pe care le-au trăit fiind pedepsiți ca rezultat al căderii lor (1 Tim. 1:19-20). Desigur, autorul era reticent în legătură cu restabilirea care urma. Poate că scriitorul a crezut că unii ar putea să nu răspundă la aceste pedepse, dar preocuparea lui principală a fost să-i avertizeze în privința cursului acțiunilor care i-ar putea conduce la o asemenea judecată divină dezastruoasă. Fără îndoială, alegerea iscusită a acestei imagini

din agricultură este menită să arate că acel „foc” este temporar și, în esență, dătător de speranță.

4. ÎNCURAJAREA DE ÎNCHEIERE (6:9-20)

Autorul știa că aceste cuvinte au fost apăsate și solemne, deși nu în același grad în care le-a prezentat adesea expunerea următoare. El a simțit că era nevoie de un cuvânt de încurajare. Acest model — un avertisment sever urmat de o caldă încurajare — a apărut deja în precedentă secțiune de avertizare (3:1-4:16) care s-a încheiat într-o manieră pozitivă distinctă (4:14-16). În mod similar, autorul a încheiat aici secțiunea de avertizare într-o notă plină de speranță.

6:9. Autorul nu a dorit ca destinatarii epistolei sale să creadă că el și-a pierdut nădejdea cu privire la ei. În schimb le-a spus: **de la voi așteptăm lucruri mai bune**. Cuvintele acestea sunt parcă ale unui pastor care, după ce și-a avertizat adunarea de cursul periculos al acțiunilor membrilor ei, le spune: „Dar eu sunt sigur că voi nu veți face niciodată așa!” Cuvintele acestea nu reprezintă o declarație teologică, așa cum uneori sunt considerate în mod greșit, ci expresia unei speranțe. „Lucruri mai bune” sunt acele lucruri **cari însoțesc mântuirea**. „Mântuirea” la care se face referire ar trebui înțeleasă conform sensului ei din 1:14. Este aceea experiență a victoriei și a slavei pe care o moștenesc cei ce au rămas alături de Rege. Mai este și odihna moștenită în care lor li s-a permis să intre. Scriitorul a insistat aici asupra faptului că el se aștepta de la cititorii săi să persevereze până la sfârșit și să dobândească aceste binecuvântări, deși se simțea obligat să-i avertizeze împotriva unei atitudini contrare.

6:10. Autorul știa că **Dumnezeu nu este nedrept**. Cititorii săi nu vor fi abandonați. Dumnezeu își va aminti **osteneala... și dragostea** pe care ei au **arătat-o pentru Numele Lui**, ajutându-i pe alți credincioși. Cuvintele autorului au atins o coardă sensibilă a inimilor fraților săi creștini. Prin ele el le-a amintit cititorilor de ceea ce făcuseră, și încă mai făceau, pentru frații lor creștini. Astfel i-a încurajat să continue, asigurându-i că Dumnezeu cunoștea tot ajutorul lor și era dispus să-i ajute în orice lucru ar fi avut nevoie.

6:11-12. Dacă se vor dovedi silitori în păstrarea drumului bun pe care porniseră deja, și de care Dumnezeu avea cunoștință, ei vor avea astfel garanția pentru o **deplină**

Evrei 6:13-7:3

nădejde, conferită celor care perseverează până la sfârșit. El i-a mai îndemnat: **să nu vă leneviți**. Cuvântul „leneviți” (*nōthroi*) este același cuvânt tradus „greoi” în 5:11, în expresia „greoi la pricepere”. Lenea, care era un semn al imaturității lor spirituale, trebuia să dispară. (În gr. înțelesul acestui verset este, „nu dorim să fiți leneși”.) Scopul lor real trebuia să fie moștenirea care le stătea înaintea. Ei ar trebui să calce **pe urmele celor ce, prin credință și răbdare, moștenesc** promisiunile lui Dumnezeu.

6:13-15. Dacă destinatarii epistolei căutau modele ca să calce „pe urmele” lor, atunci **Avraam** era un exemplu potrivit, pentru că el a primit de la **Dumnezeu făgăduința** înmulțirii seminției sale. La timpul cuvenit, răbdarea sa a fost răsplătită prin faptul că a primit „făgăduința”. Deoarece referirea este la promisiunea făcută în Geneza 22:17, după cererea jertfirii lui Isaac, este posibil ca autorul să fi considerat primirea promisiunii drept o răsplătită. În acest caz ideea este că, după ce Avraam a trecut cu bine testul (cu jertfirea lui Isaac), el a obținut promisiunea. **A așteptat cu răbdare** este o expresie care traduce participiul *makrothymēsas*, legat de substantivul „răbdare”, *makrothymias* din Evrei 6:12. Acest cuvânt, obișnuit în Noul Testament, se referă la capacitatea de a-și controla sentimentele fără a se răzbuna pe alții (cf. ex., Col. 1:11; 3:12; Iac. 5:7-8, 10). Un sinonim, *hypomonē*, „rezistență, perseverență”, înseamnă capacitatea de a rămâne ferm în fața circumstanțelor nedorite (cf. Col. 1:11; Evr. 12:1-3, 7; Iac. 5:11).

6:16-18. În acest punct al prezentării, autorul nu se mai referă la Avraam, iar **jurământul** făcut lui este considerat ca fiind în beneficiul creștinilor în general. Faptul că promisiunea din Geneza 2:18 conține aspecte mesianice reiese clar din aceste cuvinte: „Toate neamurile pământului vor fi binecuvântate în sămânța ta.” Apoi autorul Epistolei către Evrei a afirmat că speranța mesianică pe care o conținea această promisiune este dată ca sigură, nu doar lui Avraam, ci și creștinilor, **moștenitorilor făgăduinței**. Ca și în afacerile oamenilor în care **un jurământ pune capăt oricărei neînțelegeri dintre ei**, tot așa și aici nu există nici un fel de neînțelegere pentru că Dumnezeu a **venit cu un jurământ**. Dacă cineva, așa cum erau cei din grupurile sectare, ar fi negat această speranță escatologică, el s-ar fi izbit de cea mai puternică garanție divină. Pe lângă faptul că

era **cu neputință ca Dumnezeu să mintă**, Cuvântul Său întotdeauna adevărat era susținut în acest caz și de jurământul Său. Acestea sunt cele **două lucruri cari nu se pot schimba** și care-i încurajează pe cei care pot apuca **nădejdea** care le este **pusă înaintea**.

6:19-20. Imaginea sugerată în versetul 18 prin cuvintele „a căror scăpare a fost să apucăm” este cea a unui refugiu fortificat. Apoi, schimbând ușor registrul, scriitorul a sugerat ideea unui port unde se află în siguranță o **ancoră a sufletului**. Această ancoră a fost dusă la cel mai sigur loc — **dincolo de perdeaua dinlăuntru Templului** — de către **Isus, care a intrat pentru noi ca înaintea mergător**. Cuvântul grecesc *prodromos* („înaintea mergător”) sugerează imaginea marinarilor care părăsesc corabia într-o mică ambarcațiune pentru a duce ancora într-un loc în care poate fi fixată în siguranță. La fel și Isus, prin intrarea Sa în sanctuarul ceresc, unde este **Mare Preot în veac**, a dat nădejdi creștinilor posibilitatea ancorării într-un loc de unde nu poate fi mutată. Dar, deși nădejdea cititorilor era sigură, ei ar fi trebuit să se țină de ea cu tenacitate până la sfârșit.

C. *Un Preot mai mare și o slujbă mai mare (7:1-10:18)*

Aici începe cel mai lung pasaj expozitiv din epistolă. Lungimea sa sugerează importanța pe care o are. Tema este tema principală a Epistolei către Evrei. Adevărata resursă a cititorilor aflați în mijlocul presiunilor este Hristos, Marele Preot. Ei ar fi trebuit să înțeleagă măreția acestei preoții, superioritatea sa față de preoția levitică și accesul perfect pe care-l aveau pe baza morții lui Hristos.

1. **UN PREOT MAI BUN** (cap. 7)

Scriitorul s-a întors la tema pe care a prezentat-o în 5:1-10, dar pe care el considera că destinatarii epistolei sale nu au putut să o înțeleagă (cf. 5:11). La încheierea recentului său avertisment (5:11-6:20), el a reluat subiectul preoției lui Melhisedec (6:19-20). Acum este prezentată această temă.

a. *Măreția lui Melhisedec (7:1-10)*

7:1-3. La început scriitorul prezintă patru mari trăsături ale personajului Vechiului Testament, **Melhisedec**. El a fost un prototip foarte potrivit pentru Hristos Însuși, pentru că era și **împăratul Salemului, și preot**. El l-a **binecuvântat** pe Avraam, și a **primit...**

zeciuială de la el. Titlul și numele lui Melhisedec sugerează atributele mesianice ale **neprihănirii** și **păcii**. Atât cât putem afla din Vechiul Testament, el era **fără tată, fără mamă, fără spiță de neam, neavând nici început al zilelor, nici sfârșit al vieții**. Pe baza acestor cuvinte s-a considerat deseori că autorul a vrut să spună că această tăcere a scrierilor inspirate îl prezintă tipologic pe Melhisedec ca fiind **asemănat cu Fiul lui Dumnezeu**. Dar, deși acest lucru poate fi adevărat, afirmațiile nu spun acest lucru și în special afirmația că Melhisedec **rămâne preot în veac**. Expresia „în veac” traduce o expresie (*eis to diēnekēs*) care apare doar în Epistola către Evrei (aici și în 10:12, 14) și înseamnă „continuu” sau „neîntrerupt”.

O interpretare mult mai plauzibilă este că Melhisedec aparține unui alt ordin în care nu exista un sfârșit al preoției celor care făceau parte din el. (Mai târziu el a spus în 7:8 că despre Melhisedec „se mărturisește că este viu.”) Dacă acest lucru este corect, atunci Melhisedec s-ar putea să fi fost o ființă angelică care a domnit pentru un timp la Salem (i.e., Ierusalim). Dacă așa stau lucrurile, afirmația: „neavând nici început al zilelor” nu înseamnă că el a fost veșnic, ci doar că a avut o origine pretemporală. De asemenea, concepția că Melhisedec a fost inger nu-l ridică la același nivel cu Fiul lui Dumnezeu, pentru că autorul afirmase deja superioritatea Fiului asupra îngerilor (1:5-14). Există într-adevăr dovezi că Melhisedec era considerat la Qumran un personaj angelic. Dacă așa stau lucrurile și în Epistola către Evrei, atunci Fiul lui Dumnezeu este *Mare Preot* într-un ordin în care Melhisedec este doar simplu preot.

7:4-10. Superioritatea personală a lui Melhisedec asupra patriarhului Avraam este garantată de faptul că **Avraam i-a dat zeciuială din prada de război**. Deși Melhisedec n-a avut vreo legătură cu ordinul leviților, el a primit zeciuială de la Avraam și l-a și **binecuvântat**. Acest gest de binecuvântare a întărit mai mult superioritatea sa față de patriarh. Mai mult, el era evident superior față de leviți, care primeau zeciuiele, dar erau muritori. În contrast, zeciuiala de la Avraam a fost primită de cel **despre care se mărturisește că este viu**. În plus, într-un fel, Levi a dat zeciuială prin **Avraam... căci era încă în coapsele strămoșului său**. Scriitorul știa că Levi n-a plătit zeciuială, în mod literal, lui Melhisedec, dar pe baza principiului că un strămoș este mai mare decât

descendenții lui, fapta lui Avraam a afirmat superioritatea lui Melhisedec chiar și asupra preoției levitice. Astfel, Melhisedec a avut o măreție pe care Vechiul Testament o arată cu claritate.

b. Noua preoție a suprimat-o pe cea veche (7:11-19)

Odată stabilită superioritatea lui Melhisedec, atât în plan personal cât și în comparație cu Avraam și Levi, scriitorul este pregătit să prezinte un nou aspect. Această superioritate era necesară fiindcă Legea a fost înlocuită. Sistemul legal și cel levitic, care nu se mai potriveau, era necesar să fie înlocuite de ceva mai bun.

7:11-12. Într-o manieră foarte simplă, autorul a demonstrat imperfecțiunea din **preoția Leviților** pe baza promisiunii lui Dumnezeu (din Ps. 110:4) că se va ridica o nouă preoție, aparținând altui ordin decât cel al lui Aaron. Fiindcă, **odată schimbată preoția**, urmează ca întregul sistem legalist, pe care se baza structura levitică, să fie schimbat. Aici scriitorul a afirmat adevărul spus de Pavel că „nu sunteți sub Lege” (Rom. 6:14), deși el l-a abordat dintr-un unghi diferit.

7:13-14. Preoția levitică a fost înlocuită prin faptul că **Domnul nostru a ieșit din Iuda**. Această seminție nu are nici un rol în rânduiala levitică, iar lucrurile pe care Dumnezeu le-a spus despre noul Preot s-au aplicat Unuia din Iuda, ceea ce constituie dovada că a fost făcută o schimbare.

7:15-19. O dovadă în plus (**lucrul acesta se face și mai luminos**) se găsește și în afirmația că noul Preot are **puterea unei vieți nepieritoare** (*akatalytou*). Psalmul 110:4 a fost citat aici din nou pentru a arăta că o astfel de viață nepieritoare este o parte inerentă a ordinului lui Melhisedec. (Este posibil ca autorul să se fi gândit la acest text atunci când a făcut afirmația despre Melhisedec din Evr. 7:8.) Astfel, noul preot nu-și bazează slujba pe **legea unei porunci pământești**. Aici se pare că scriitorul vrea să spună că Legea, care reglementa instituția preoțească și succesiunea ei, era „pământească”, nu în sensul că era rea, ci că ea aparținea oamenilor supuși morții. Dar această **poruncă de mai înainte** a fost înlocuită pentru că a fost neputincioasă și zadarnică. Ea a fost schimbată cu noua preoție care constituie o **nădejde mai bună prin care ne apropiem de Dumnezeu**. Astfel, scriitorul a stabilit faptul că **Legea care n-a făcut nimic desăvârșit**, a fost înlocuită de o instituție preoțească care poate

Evrei 7:20-8:2

să-și îndeplinească obiectivele pentru cei care, prin ea, se apropie de Dumnezeu.

c. Superioritatea noului Preot (7:20-28)

Dacă, așa cum a arătat autorul, Melchisedec a fost mai mare decât Levi (v. 4-10) și noua preoție a abrogat-o în mod inevitabil pe cea veche (v. 11-19), atunci noul Preot trebuie să fie mai mare decât preoții levitici.

7:20-22. Preoția lui Hristos diferă foarte mult de preoția levitică prin faptul că ea a fost instituită cu ajutorul **unui jurământ**. Prin contrast, descendenții lui Aaron și-au asumat această sarcină **fără jurământ**. Apoi scriitorul a citat din nou jurământul divin din Psalmul 110:4, a cărui solemnitate constituie un argument al superiorității noului Preot, care este instalat în acest rol în toată mărirea Sa. De altfel, prin **jurământul** acesta, Isus **S-a făcut chezașul** (*engvos*, folosit doar aici în NT) **unui jurământ mai bun**. Isus a garantat prin propria Sa persoană superioritatea noii preoții asupra celei vechi, pentru că jurământul Său a asigurat instalarea permanentă în slujba preoției.

7:23-25. Preoții Vechiului Testament nu și-au îndeplinit slujba de preoți în mod permanent, pentru că **moartea îi împiedica** să facă acest lucru. Dar Isus **rămâne în veac** ca preot, ceea ce îi dă posibilitatea să-și ducă la bun sfârșit lucrarea de mântuire. Când scriitorul spune că Isus **poate să mântuiască în chip desăvârșit**, el continuă să se refere la moștenirea mântuirii la care face referire în 1:14. Cititorii ar fi trebuit să țină cu fermitate la mărturisirea credinței lor în Hristos și astfel să se poată număra printre cei care se apropie de Dumnezeu prin El, știind că El îi va ajuta să treacă prin încercări și dificultăți până la sfârșitul drumului, pentru că El **trăiește pururea ca să mijlocească pentru ei**. Spunând acestea, autorul se întoarce la un adevăr pe care l-a enunțat deja (4:14-16), pasaj în care i-a invitat pe cititori să beneficieze de harul și mila care le-au fost oferite prin preoția lui Isus. Dacă vor face așa, ei vor descoperi că Marele Preot și Căpetenia poate face acest lucru! El poate să-i ducă victorioși în slava în care au fost duși mulți fii. În acest fel, El i-a mântuit „în chip desăvârșit“.

7:26-28. La urma urmelor, El este acel **Mare Preot care ne trebuia**. Caracterul Său este fără nici un cusur, iar El a fost **înălțat mai pe sus de ceruri**. Ca urmare, El n-are nevoie, la fel ca preoții levitici, **să aducă jertfe în fiecare zi, întâi pentru păcatele Sale, și apoi pentru păcatele norodului**.

La o primă privire, versetele 27-28 par să se refere la ritualul din Ziua Ispășirii (Lev. 16), dar acesta era o dată pe an, „nu în fiecare zi“. Probabil că acest text rezumă acest ritual prin sistemul obișnuit de aducere a jertfelor. Există unele dovezi că în tradiția iudaică exista concepția că un mare preot trebuie să aducă jertfe zilnice și că prevederile din Levitic 6:12-13 pot să se refere la el.

În orice caz, noul Preot nu avea nevoie de jertfe repetate nici pentru El, nici pentru alții. Propria Sa jertfă a fost definitivă și suficientă. Despre acestea se va spune mai mult în Epistola către Evrei capitolele 9 și 10. Aici autorul s-a mulțumit să concluzioneze că, spre deosebire de preoții leviti, Fiul este un Mare Preot desăvârșit. Referirea la faptul că El este **desăvârșit pentru veșnicie** ne duce cu gândul la 5:8-10. Suferințele Fiului, despre care aici se spune că S-a adus jertfă **odată pentru totdeauna** (*ephapax*, cf. 9:12; 10:10; de asemenea, cf. *hapax*, „o singură dată“ în 9:26, 28), sunt cele care L-au făcut „desăvârșit“ pentru slujba Sa de a sta în prezența lui Dumnezeu, unde El mijlocește pentru cei ce sunt ai Lui. Astfel, **Legea pune mari preoți pe niște oameni supuși slăbiciunii**, dar prevederile **jurământului făcut după ce a fost dată Legea, pune un altfel de Preot**. În acest fel, cititorii pot merge la El întotdeauna, încrezători că El poate să le îndeplinească orice nevoie.

2. O SLUJBĂ MAI BUNĂ (8:1-10:18)

În capitolul 7, scriitorul s-a ocupat de superioritatea noii preoții. O astfel de preoție trebuie să aibă și o lucrare superioară a preotului. Acest lucru va fi dezvoltat în această secțiune a epistolei. În continuare, epistola descoperă că Noul Legământ pune în evidență o slujbă preoțească înnoită.

a. Prezentarea slujbei mai bune (8:1-6)

8:1-2. Autorul Epistolei către Evrei a deschis acest pasaj cu o afirmație tranzițională: **Punctul cel mai însemnat al celor spuse este că...** El a vrut să rezume ceea ce a spus înainte, iar apoi să continue cu o nouă idee. Referindu-se la Domnul Isus ca **Mare Preot care s-a așezat la dreapta... Măririi, în ceruri**, el a folosit cuvinte din 1:3 (cf. 10:12; 12:2). Sensul acestui adevăr este destul de clar, iar în cele ce urmează el dezvoltă mai mult această idee. În expresia: **ca slujitor al Locului prea sfânt și al adevăratului cort** el s-a referit la aspecte care au fost implicate în sfaturile sale anterioare, dar

acum a folosit noi termeni pentru a le prezenta. Slujba (*leitourgos*, „un slujbaş“ în slujba preoției) este de fapt o temă nouă. „Adevăratul cort“ este domeniul ceresc în care se îndeplinește această slujbă.

8:3-6. Aici avem o dezvoltare inițială, preliminară a noii teme. Pentru că rolul unui preot înseamnă și daruri (*dōra*) și jertfe (*thysias*; cf. 5:1; 9:9), ar trebui ca noul **Mare Preot să aibă ceva de adus**. Fără îndoială, slujba Sa nu poate fi una pământească, de vreme ce slujba levitică bazată pe jertfe a continuat. (Aceste cuvinte înseamnă că Templul iudaic era încă în picioare.) Dar sanctuarul folosit pentru aceste slujbe este doar **chipul** (*hypodeigmati*; cf. 9:23-24) și **umbra** (*skia*; cf. 10:1) celui ceresc, în care lujește noul Preot. Statutul său de „umbra lucrurilor cerești“ i-a fost asigurat când Moise a ridicat **cortul** (prototipul Templului) sub stricta îndrumare divină (8:5). Dar slujba lui Isus o depășește pe cea a preoților leviți, la fel cum legământul pe care El l-a mijlocit l-a înlocuit pe al lor. (Autorul folosește de trei ori cuvântul **mijlocitor** cu privire la Isus: 8:6; 9:15; 12:24.) Cuvântul **slujbă** (*leitourgia*, cf. „slujitor“, 8:2) dă din nou tonul principal, dar acum se adaugă și faptul că superioritatea noii slujbe preoțești este strâns legată de un legământ superior, care la rândul lui este **ășezat pe făgăduințe mai bune**. Acum vor fi luate în considerare atât legământul cât și promisiunile.

b. *Un legământ mai bun (8:7-9:15)*

8:7. Scriitorul va dovedi pe scurt că există promisiunea Noului Legământ, citând din Ieremia 31:31-34. Făcând așa, el a demonstrat că o astfel de promisiune demonstrează insuficiența celei vechi.

8:8-12. Promisiunea Noului Legământ a fost făcută, subliniază scriitorul, într-un pasaj în care Dumnezeu face o **muștrare** poporului. Vechiul Legământ nu a dat rezultate din cauza stării de păcat a națiunii, pentru care el nu avea remediu. Dar acest **Nou Legământ** avea un remediu.

În pasajul citat există mai întâi o prezicere că un Nou Legământ va fi făcut (v. 8), urmată de o afirmație convingătoare că el va fi diferit de cel anterior (v. 9). Apoi urmează (v. 10-12) o descriere a realizărilor superioare sau a capacității care duce la împlinirea acestui **legământ** promis. Acestea sunt: (1) o înclinație interioară de a asculta (Dumnezeu va pune **legile Sale în mintea lor** și le va **scrie în inimile lor**), (2) o relație strânsă cu

Dumnezeu (**Eu voi fi Dumnezeul lor și ei vor fi poporul Meu**) (3) cunoașterea lui Dumnezeu (**toți Mă vor cunoaște**) și (4) iertarea păcatelor (**le voi ierta nelegiuirile, și nu-Mi voi mai aduce aminte de păcatele și fărădelegile lor**). Acestea sunt acele „făgăduințe mai bune“ amintite în versetul 6.

De fapt, este clar că aceste beneficii aparțin, de la cruce, tuturor celor ce sunt regenerați, din toate veacurile. Deși Noul Legământ se referă în mod specific la Israel (cf. **casa lui Israel** și „casa lui Iuda“ în Ier. 31:31), este clar că și creștinii de astăzi beneficiază de aceste binecuvântări (cf. Luca 22:20; 1 Cor. 11:25; 2 Cor. 3:6). Această concluzie nu trebuie să ne ducă la o confuzie între Israel și Biserică. Noul Legământ este instrumentul ales de Dumnezeu pentru a împlini binecuvântările promise Israelului prin Avraam. Dar Legământul avraamic a promis, de asemenea, o binecuvântare universală, așa că Noul Legământ a devenit și el, de la cruce, mijlocul de salvare folosit de Dumnezeu. A spune acest lucru nu înseamnă altceva decât a repeta ceea ce a spus Isus când a declarat că „mântuirea vine de la Iudei“ (Ioan 4:22). Această concluzie nu trebuie să împiedice cu nimic percepția că Biserica Creștină este unică, este trupul de oameni credincioși din perioada dintre cele două venituri, strâns unită cu Hristos ca mireasa Sa, și diferită semnificativ de națiunea lui Israel. Dar, așa cum mântuirea este prin crucea lui Hristos, ea este și prin sângele Noului Legământ.

8:13. Din profeția Vechiului Testament pe care a citat-o, scriitorul trage o concluzie legitimă: Primul Legământ este **vechi** (*palaioumenon*) și **îmbătrânit** și **aproape de pieire**. Ceremoniile care încă se desfășurau conform acestui legământ (v. 4-5) erau anacronice din punct de vedere spiritual și cuvintele autorului sugerează că el s-a gândit la cuvintele lui Isus că Templul va fi distrus (Mat. 24:1-2). Probabil că această profeție s-a împlinit curând după ce a fost scrisă Epistola către Evrei. Dacă s-a întâmplat așa, atunci aceasta a fost confirmarea dramatică a tezelor autorului despre Vechiul Legământ.

9:1-5. Afirmând despre Primul Legământ că este „îmbătrânit“, scriitorul a dorit să discute câteva **porunci** ale legământului, **privitoare la slujba dumnezeiască și la un locaș pământesc de închinare**. El subliniază aceste lucruri pentru a le pune în contrast cu trăsăturile superioare ale slujbei Noului Legământ. Caracterul „pământesc“

Evrei 9:6-14

(*kosmikon*, v. 1) sau lumesc al acestui prim sanctuar este subliniat de autor prin enumerarea lucrurilor materiale asociate cu el. Toate acestea au o valoare tipologică, dar autorul nu are vreme acum să vorbească **cu de-amăruntul despre aceste lucruri** (v. 5). El s-a limitat acum doar la caracteristicile principale ale comparației pe care dorea s-o facă.

9:6-10. „Poruncile“ pentru locașul de închinare, menționate în versetul 1, sunt acum tratate mai pe larg, așa încât să arate insuficiența slujbei Vechiului Legământ. În vreme ce **în partea dintâi a cortului** intrau **totdeauna** preoții care făceau slujba, **în partea a doua** (i.e., „Locul prea sfânt“) **intră numai marele preot, o dată pe an**, în Ziua Ispășirii (cf. Lev. 16), și atunci doar cu **sânge, pe care îl aduce pentru sine însuși și pentru păcatele din neștiință ale norodului**. Acest acces restrâns demonstrează clar că adevăratul drum de intrare în prezența lui Dumnezeu (simbolizat de **Locul prea sfânt**) **nu era încă deschis**. Cel puțin acesta era mesajul pe care **Duhul Sfânt** îl transmitea prin aceste rânduieli. Rânduielile levitice erau destinate să transmită ideea că adevăratul drum spre Dumnezeu nu se găsea în ele. Ceea ce transmit ele pentru timpul prezent este că sistemul jertfelor din Vechiul Legământ nu satisface pe deplin nevoile umane. El nu putea **duce pe cel ce se închină în felul acesta la desăvârșirea cerută de cugetul lui**. De aceea, poruncile care formau o parte din dedicarea celui ce participa la acest sistem erau preponderent preocupate cu lucrurile exterioare, care trebuia respectate până **la o vreme de îndreptare**.

Cuvintele din Epistola către Evrei 9:10 se referă probabil la grupurile sectare, pentru care legile privitoare la **mâncări** și la **felurite spălături** aveau mare importanță. Cititorii trebuia să-și amintească de natura tranzitorie a acestor lucruri aparținând unui legământ „îmbătrânit“ și să nu se întoarcă la ele.

9:11-12. Apoi, autorul duce discuția începută în 8:7 la o concluzie potrivită. El arătase că Vechiul Legământ a anticipat un Nou Legământ mai bun (8:7-13) și că ritualul Vechiului Legământ, care avea un sanctuar „pământesc“, arăta că el este inadecvat (9:1-10). Acum el subliniază superioritatea slujbei lui Hristos ca Mijlocitor al Noului Legământ (v. 11-15).

Traducerea versetului 11 stă sub semnul întrebării. Este probabil că autorul nu a vrut să spună că **Hristos... a trecut prin cortul**

acela mai mare și mai desăvârșit pentru că acest cort nu se poate deosebi de „Locul prea sfânt“ în care El a intrat, conform versetului 12. Poate este mai bine să luăm cuvântul original care este tradus „prin“ (*dia*) și să-l legăm de cuvintele **a venit ca Mare Preot al bunurilor viitoare**. În acest caz, în loc de „prin“, cuvântul poate fi tradus „în legătură cu“, astfel că expresia în întregul ei exprimă ideea că preoția lui Hristos este legată de „cortul acela mai mare și mai desăvârșit“, decât de cel „pământesc“ descris anterior (v. 1-5).

Când Hristos **a intrat o dată pentru totdeauna, în Locul prea sfânt... cu însuși sângele Său** (v. 12; cf. sângele lui Hristos în v. 14; 10:19, 29; 13:20) și nu cu cel al animalelor, El a demonstrat în acest fel superioritatea slujbei Sale, pentru că prin sângele Său a obținut o **răscumpărare veșnică**. Astfel valoarea jertfei Sale este incomparabil mai mare decât jertfele animale, aduse conform prevederilor levitice. Un preț de răscumpărare perfect a fost plătit pentru acea „răscumpărare“ a omenirii și, pentru că nu trebuie plătită din nou (această jertfă a fost „o dată pentru totdeauna“, *ephapax*; cf. 7:27; 10:10), ea este „veșnică“.

9:13-14. Această „răscumpărare veșnică“, prin care binecuvântările Noului Legământ (cf. 8:10-12) au ajuns la toți credincioșii, trebuie să influențeze modul în care credincioșii Îl slujesc pe Dumnezeu. La **cei întinați**, ritualurile Vechiului Legământ le aduc **curățirea trupului**. Dar **sângele lui Hristos** poate face mult mai mult. Jertfa Lui a avut o valoare infinită, pentru că, prin **Duhul cel veșnic, El S-a adus pe Sine Însuși jertfă fără pată lui Dumnezeu**. Autorul Epistolei către Evrei a inclus în această afirmație minunată în jertfa lui Hristos toate cele trei Persoane ale Dumnezeirii, ceea ce dă o dimensiune și mai mare jertfei Lui răscumprătoare. Expresia „fără pată“ (*amōmon*) prezintă foarte bine desăvârșirea lui Hristos (cf. 4:15; 7:26) pentru că termenul grecesc era folosit și cu privire la animalele fără cusur aduse ca jertfă.

O astfel de realizare trebuie să curețe **cugetul vostru de faptele moarte**, expresia „faptele moarte“ referindu-se în context la ritualurile levitice, care, prin contrast cu lucrarea lui Hristos, nu pot aduce viață spirituală. La fel ca și în 6:1, unde, de asemenea, se face referire la „faptele moarte“, scriitorul dorea ca destinatarii epistolei sale să renunțe la orice gând de a se întoarce la ritualurile

Vechiului Legământ. Conștiințele lor ar fi trebuit să fie absolut libere de orice angajament în astfel de lucruri și, păstrând doar încrederea în eficacitatea perfectă a Crucii, ei să-și păstreze credința și să slujească **Dumnezeului celui viu**, în cadrul prevederilor Noului Legământ.

9:15. A face așa însemna a-și păstra speranța pentru **veșnica moștenire** (cf. „răscum-părare veșnică” în v. 12 și „Duhul cel veșnic” în v. 14), care a **fost făgăduită** celor care au primit viața Noului Legământ. Hristos este **Mijlocitorul** (cf. 8:6, 12:24) **unui legământ**, iar moștenirea este destinată celor ce **au fost chemați**, pentru că moartea Mijlocitorului i-a eliberat de sub vina adusă de **abaterile făptuite supt legământul dintâi**.

Autorul probabil că a contrariat aici apelul grupurilor sectare sau a altora la „sentimente de vinovăție” ale acelor creștini evrei care fuseseră deseori acuzați de părăsirea credinței strămoșești. Dar sângele lui Isus Hristos trebuia să le liniștească conștiințele pentru totdeauna și să-i facă să urmărească „veșnica moștenire” pe care le-a adus-o Noul Legământ. Desigur, scriitorul voia să spună aici, ca și în alte părți, că ei doar „prin credință și răbdare moștenesc făgăduințele” (6:12); dar dacă și-ar odihni conștiințele la cruce, ei ar putea să-și urmărească moștenirea fără abateri.

c. *O jertfă mai bună (9:16-28)*

Autorul a clarificat faptul că moartea lui Hristos a instituit un legământ mai bun (v. 11-15), care este superior celui ce prevedea jertfirea animalelor (v. 12-14). Dar era necesar ca o asemenea jertfă să fie încă analizată. Deci, cuvântul cheie în această subsecțiune este „trebuie” (*ananke*, v. 16, 23). În procesul analizării acestei teme, autorul arată clar superioritatea inegalabilă a morții lui Hristos.

9:16-17. În deschiderea acestei noi unități de idei, scriitorul a folosit un artificiu semantic prin care a dat cuvântului grecesc pentru „legământ” (*diathēkē*) sensul de **testament**. „Legământ” și „testament” nu au sens identic, de aceea autorul lasă să se înțeleagă că Noul Legământ este în realitate o dispoziție testamentară. La fel ca într-un testament uman, toate prevederile sunt asigurate de testator, iar beneficiarii nu trebuie decât să accepte termenii lui.

Abordând Noul Legământ în acest mod, autorul a argumentat că testamentul nu **capătă putere** — la fel ca în cazul testamen-telor făcute de oameni — decât după

moartea celui ce l-a făcut. Doar atunci are el **putere**.

9:18-21. Vechiul **Legământ** a avut efect doar prin **sânge**. Folosindu-se de un material care, în parte, poate proveni din tradiții cunoscute autorului, dar nespecificate în Vechiul Testament, el a descris inaugurarea Vechiului Legământ prin ceremonii care au inclus stropirea cu **sânge** provenit de la jertfe.

9:22. Acest verset se aplică prevederilor Vechiului Legământ, iar cuvintele **aproape totul** lasă loc și pentru jertfele din făină, pe care un israelit sărac le putea aduce pentru păcatele sale (Lev. 5:11-13). Dar scriitorul se gândea la sistem în ansamblul lui și la ritualul Zilei Ispășirii, care includea păcatele întregii națiuni și care le arăta că **fără vărsare de sânge nu este iertare**. Aceste cuvinte conțin un principiu valabil și pentru Noul Legământ.

9:23. Apoi, în legătură cu Noul Legământ, scriitorul a enunțat acest principiu fundamental: **trebuia** ca Hristos să moară. **Chipurile lucrurilor care sunt în ceruri** puteau fi sfințite prin jertfele animalelor, dar **lucrurile cerești** cereau mai mult decât atât. Expresia „lucrurile cerești” se referea în mod general la prevederile noii preoții, în centrul căreia se afla cerul. Aceste prevederi aveau de-a face cu păcatele oamenilor și astfel era necesar ca ele să fie inaugurate printr-o jertfă care să poată să „șteargă păcatul” (cf. v. 26). Moartea lui Hristos îndeplinea această cerință.

9:24-26. Hristos a fost uns ca Mare Preot al Noului Legământ, pentru a-i reprezenta pe oamenii păcătoși **chiar în cer**, adică în prezența lui Dumnezeu. În acest fel, jertfa Sa trebuia să fie mai mare decât cele care permiteau intrarea într-un **locăș de închinare făcut de mână omenească, după chipul (antitypa) adevăratului locăș de închinare**. Hristos nu aducea jertfe repetate, ca în sistemul levitic, pentru că aceasta ar fi însemnat ca El să **pătimească de mai multe ori de la întemeierea lumii**. În schimb, după cum este evident, slujba cerească a lui Hristos cerea o jertfă adusă o dată pentru totdeauna. De aceea El, **acum, la sfârșitul veacurilor, S-a arătat o singură dată** (*hapax*, cf. v. 28; și cf. *ephapax* în 7:27; 9:12; 10:10), **ca să șteargă păcatul prin jertfa Sa**, ceea ce preoții din vechea rânduială nu puteau face. Prin expresia „la sfârșitul veacurilor” scriitorul s-a referit în mod evident la punctul culminant al erelor Vechiului Testament, ca și la punctul

Evrei 9:27-10:10

culminant iminent al tuturor lucrurilor. El se va referi peste puțin timp și la a doua venire a lui Hristos.

9:27-28. Prin această afirmație, atenția se îndreaptă asupra realităților escatologice. Oamenii sunt creaturi păcătoase cărora **le este rânduit să moară o singură dată, iar după aceea vine judecata.** Dar acest pericol este îndepărtat de faptul că Hristos **S-a adus jertfă o singură dată** (*hapax*, cf. v. 26) **ca să poarte păcatele multora.** Expresiile „o singură dată” (9:26, 28) și „o dată pentru totdeauna” (7:27; 9:12; 10:10) accentuează finalitatea și unicitatea lucrării jertfitoare a lui Hristos, în contrast cu slujbele repetate ale Leviților. În plus, această „singură dată” a jertfei lui Hristos (v. 26, 28) este comparabilă cu moartea „o singură dată” a fiecărei persoane (v. 27). Acum cei **ce-L așteaptă** (*apekdechomenois*; folosit de șapte ori în Noul Testament cu privire la întoarcerea lui Hristos: Rom. 8:19, 23, 25; 1 Cor. 1:7; Gal. 5:5; Fil. 3:20; Evr. 9:28) pot aștepta venirea Sa, nu cu teama judecății, ci așteptând **măntuirea.**

Prima Sa venire a fost pentru a purta păcatele, dar a doua Sa venire va fi **nu în vederea păcatului** (lit., „fără referire la păcat”).

Cu multă îndemânare autorul lasă să se înțeleagă că cei „ce-L așteaptă” pe Hristos constituie un cerc mai mic decât cei care au beneficiat de pe urma morții Sale. Ei sunt, așa cum arată toate îndemnurile sale anterioare, cei care păstrează „până la sfârșit încrederea nezguduită de la început” (3:14). „Măntuirea” pe care El le-o va aduce la a doua Sa venire va fi „veșnica moștenire”, iar ei vor fi moștenitorii (cf. 9:15; 1:14).

d. Efectul mai bun al noii preoții (10:1-18)

Aceasta este subsecțiunea finală a unității expoziției începută în 7:1. În capitolul 7 autorul a demonstrat superioritatea lui Hristos ca Preot după rânduiala lui Melchisedec asupra preoției levitice. În 8:1-10:18 el a demonstrat superioritatea slujbei preoțești a lui Hristos, bazată pe un legământ superior (8:7-9:15), care conține o jertfă superioară (9:16-28). Acum el demonstrează că jertfa mai bună îl desăvârșește pe cel ce se închină conform Noului Legământ.

10:1. Prin natura sa anticipatoare, Legea **nu poate niciodată... să facă desăvârșiți pe cei ce se apropie.** Prin expresia „să facă desăvârșiți” scriitorul nu s-a referit la perfecțiunea fără păcat. Așa cum arată prezentarea

următoare, el a fost preocupat de acea îndepărtare definitivă a vinovăției care face posibil accesul liber la Dumnezeu, pentru acei închinători care cred în caracterul suficient al crucii.

10:2-4. Jertfele continue ale vechii rânduieli, „care se aduc neîncetat în fiecare an” (v. 1) atestă incapacitatea Legii de a-i face „desăvârșiți” **pe cei ce se apropie.** Departe de a-i face capabili de a sta în fața lui Dumnezeu într-o stare în care să nu mai aibă **cunoștință de păcate**, ritualurile anuale (ale Zilei Ispășirii) serveau pentru **aducerea aminte a păcatelor... din an în an**, fiindcă sângele animalelor nu putea **să șteargă păcatele.**

10:5-7. Acesta era motivul pentru care o profeție din Vechiul Testament (Ps. 40:6-8) a consemnat cuvintele Unuia care într-adevăr făcea ceea ce dorea Dumnezeu. Acest psalm a anticipat în mod profetic câteva din cuvintele lui Hristos la prima Sa venire. Propoziția **Mi-ai pregătit un trup** este traducerea din Septuaginta a expresiei evreiești „mi-ai străpuns urechile”. Traducătorul grec, a cărui versiune o folosește autorul Epistolei către Evrei (în mod evident o traducere făcută cu ajutorul Duhului Sfânt) a interpretat textul ebraic ca o figură de stil (în termeni tehnici numită sinecdotă) în care o parte este considerată un întreg. Dacă Dumnezeu a „străpuns urechile” El trebuie să pregătească „un trup”. Această interpretare este validă și corectă, așa cum arată citatul din Epistola către Evrei. Hristos putea să spună că în acel „trup” primit la nașterea Sa El a venit să câștige ceea ce Vechiul Legământ nu ar fi putut niciodată, desăvârșirea celor ce se apropie după Noul Legământ. În acest sens a împlinit El voia lui Dumnezeu.

10:8-10. Apoi scriitorul a prezentat textul pe care l-a citat. Prin cuvintele: **El desființează astfel pe cele dintâi, ca să pună în loc pe a doua** (v. 9), autorul s-a referit la desființarea jertfelor Vechiului Legământ, care nu-L puteau satisface pe Dumnezeu. În locul acestor jertfe a fost pusă voia lui Dumnezeu și **prin această voie am fost sfințiți noi, și anume prin jertfirea trupului lui Isus Hristos, o dată pentru totdeauna** (*ephapax*; cf. 7:27; 9:12).

Verbul tradus prin „am fost sfințiți” este în greacă *hēgiasmenoi*, tradus așa și în alte părți ale epistolei (10:14, 29). El este folosit aici la un timp care îl face să se potrivească cu restul afirmației, care spune că sfințirea este un lucru realizat. Nicăieri în Epistola

către Evrei autorul nu vorbește despre „sfințirea progresivă” în viața credinciosului. În schimb, pentru el sfințirea este un echivalent funcțional al conceptului paulin al justificării. Prin sfințire, care s-a realizat prin moartea lui Hristos, cei ce se închină conform Noului Legământ sunt făcuți desăvârșiți, adică eliberați de vină, pentru a-I sluji lui Dumnezeu (2:11).

10:11-14. Adevărul care a fost afirmat este întărit prin contrastul cu preoția levitică. Preoții leviți nu puteau considera niciodată că slujba lor s-a încheiat, pentru că slujba lor de aducere a jertfelor nu era niciodată încheiată. Dar faptul că Hristos stă la **dreapta lui Dumnezeu** (cf. 1:3; 8:1; 12:2) este atât un semn că jertfa Lui a fost adusă **pentru totdeauna**, cât și al faptului că El poate acum să aștepte cu încredere ca **vrăjmașii Lui** să fie înfrânți. Cuvintele redată „pentru totdeauna” (*eis to diēnēkes*) sunt traduse la fel și în versetul 14 (vezi comentariile de la 7:3). Astfel, printr-o **singură jertfă** (10:12, 14) — prin contrast cu multe jertfe aduse de preoți **în fiecare zi... de mai multe ori... El a făcut desăvârșiți pentru totdeauna pe cei ce sunt sfințiți**. Traducerea „sunt sfințiți” (*hagiazomenous*; cf. v. 29) pare să arate că este vorba de un proces continuu. Dar această interpretare ignoră forța expresiei „am fost sfințiți” din versetul 10. Cei ce sunt „sfințiți” au un statut în ochii lui Dumnezeu, și anume ei sunt „desăvârșiți” (cf. 11:40; 12:23), în sensul că ei se apropie de El fiind pe deplin acceptați, lucru câștigat prin moartea lui Isus Hristos (cf. 10:19-22).

10:15-18. Întorcându-se la textul de bază despre beneficiile Noului Legământ (cf. 8:8-12), autorul citează din nou o porțiune din el (în 10:16 el a citat Ier. 31:33; și în Evr. 10:17, Ier. 31:34) pentru a concluziona această idee. Textul este o mărturie dată prin **Duhul Sfânt** a lui Dumnezeu și arată că iertarea finală, așa cum a promis Noul Legământ, înseamnă că **nu mai este nevoie de jertfă pentru păcat**. Așa cum va arăta autorul peste puțin timp, o persoană care se întoarce de la jertfa suficientă a lui Hristos, nu are o jertfă reală spre care să se întoarcă (cf. Evr. 10:26).

D. Al patrulea avertisment (10:19-39)

Într-un fel, această secțiune este cea mai pătrunzătoare și mai severă dintre toate. Este de asemenea un punct culminant. Ea completează expunerea epistolei cu privire la slujba și rolul de Mare Preot a lui Isus Hristos, adunând toate implicațiile acestor adevăruri

și aplicându-le cu o mare forță. Dar, așa cum este obiceiul lui, avertismentul solemn al autorului este însoțit de cuvinte de consolare și încurajare.

1. MUSTRAREA PRINCIPALĂ (10:19-25)

10:19-22. Afirmția centrală a acestor versete se găsește în cuvintele: **Astfel dar, fraților (cf. 3:1, 12)... să ne apropiem cu o inimă curată** de Dumnezeu. Textul care se găsește între aceste cuvinte, începând cu **fiindcă**, oferă baza pe care autorul face această chemare la apropiere de Dumnezeu. Cititorii sunt oameni ai Noului Legământ („fraților”) care pot veni cu **credință deplină** (*parrēsian*; cf. 3:6; 4:16; 10:35) în prezența lui Dumnezeu. Această idee este îmbogățită prin folosirea imagisticii Vechiului Legământ. Prezența lui Dumnezeu în **Locul prea sfânt și perdeaua dinlăuntru**, care înainte a constituit o barieră pentru om, nu mai există acum. Ea simboliza **trupul** lui Hristos, deci autorul s-a gândit la ruperea perdelei din Templu la moartea lui Hristos (Mat. 27:51). În orice caz, moartea Sa a deschis credincioșilor accesul de care aveau nevoie și calea spre Dumnezeu, descrisă în mod adecvat de adjectivele **nouă** (*prosphaton*, „recentă”) și **vie**, care se referă la realitățile proaspete și pline de vitalitate ale Noului Legământ.

În plus însă, chemarea de a se apropia de Dumnezeu este adecvată pentru că **avem un Mare Preot pus peste casa lui Dumnezeu**, cu tot ce include această poziție, în lumina discuției anterioare a autorului. Credincioșii trebuie să se apropie cu **o inimă curată** (*alēthinēs*, „adevărată, demnă de încredere”, de la *alētheia*, „adevăr”), **cu credință deplină**. Nu trebuie să existe nici o urmă de îndoială având în vedere aceste minunate realități, ci fiecare închinător al Noului Legământ trebuie să se apropie de Dumnezeu cu bucurie, conștient de eliberarea de vinovăție (**cu inimile stropite și curățite de un cuget rău**) și cu sentimentul unei sfințenii personale, făcută posibilă prin jertfa lui Hristos (**și cu trupul spălat cu o apă curată**). Cuvintele scriitorului sunt probabil un îndemn de a păstra în mod conștient beneficiile purificatoare ale crucii lui Hristos și de a merge în prezența lui Dumnezeu bucurându-se de ele, eliberându-se de vina interioară și de impuritățile exterioare. Aceste versete sunt foarte asemănătoare cu cel din 1 Ioan 1:9.

10:23-25. Acest acces sigur la Dumnezeu impune în mod necesar ca noi, credincioșii,

Evrei 10:26-29

să ținem fără șovăire la mărturisirea nădejzii noastre, cu deplină încredere în autenticitatea promisiunilor lui Dumnezeu. Scriitorul a arătat în aceste versete că preocuparea sa pentru fidelitatea față de credință nu este o idee abstractă, ci reprezintă confruntarea cu un real pericol. Era nevoie urgentă de grijă și sfătuire reciprocă (**ca să ne îndemnăm la dragoste și la fapte bune**) în cadrul bisericii căreia îi scria. Cititorii săi nu trebuia să abandoneze **adunarea**, așa cum au unii obicei. Se pare că apăruseră deja unele abateri din acest punct de vedere, deși era posibil ca aceste cuvinte să se aplice altor biserici unde asemenea dezertări avuseseră loc. În orice caz, eforturile lor de a se îndemna unii pe alții ar fi trebuit să sporească, mai ales că vedeau că **ziua se apropie** (cf. v. 37; un bine cunoscut grup de cuvinte a NT este inclus în aceste versete: credință, v. 22, nădejdea, v. 23; dragostea, v. 24).

Făcând din nou referire la a doua venire a lui Hristos, scriitorul a lăsat impresia că era îngrijorat de posibilitatea ca adevărații credincioși să nu mai nădăjduiască în revenirea Domnului și să fie ispitiți să nu mai țină la credința lor în Hristos (cf. comentariilor de la 1:13-2:4; 6:9). Era necesar ca ei să-și considere viitorul o certitudine (**căci credincios este Cel ce a făcut făgăduința**). Dacă și-ar fi ridicat puțin ochii, ei ar fi văzut că „ziua se apropie“.

2. AVERTISMENTUL ÎNNOIT (10:26-31)

10:26-27. Traducerea KJV de aici (și COR — n. tr.): **dacă păcătuim cu voia** este superioară celei din NIV, „dacă continuăm să păcătuim în mod deliberat“, deoarece cuvântul „continuăm“ nu exprimă prea bine timpul verbului în greacă. Așa cum arată contextul (cf. v. 23), autorul era preocupat aici, la fel ca în întreaga epistolă, de pericolul părăsirii credinței. Cele mai multe dintre păcate sunt făcute „cu voia“, dar aici scriitorul a fost influențat de învățătura Vechiului Testament despre păcatele făcute cu voia (cf. Num. 15:29-31), care fac inutilă jertfa cerută de Lege. Apostazia poate fi un astfel de păcat făcut „cu voia“, iar pentru cei ce-l comit **nu mai rămâne nici o jertfă** (cf. Evr. 10:18). Dacă jertfa eficace a lui Hristos este respinsă, nu mai rămâne nici o altă jertfă care ar putea să-l scape pe cel ce s-a dezis de Dumnezeu **de văpaia unui foc care va mistui pe cei răzvrățiți**. Un creștin care își părăsește „încrederea nezugăduită de la început“ (3:14) se înscrie în

numărul vrăjmașilor lui Dumnezeu și, așa cum scriitorul a menționat deja, se află în situația în care **Îl răstignesc din nou pentru ei pe Fiul lui Dumnezeu, și-L dau să fie batjocorit** (6:6). Un asemenea comportament reprobabil are ca urmare indignarea și răzbunarea aspră a lui Dumnezeu. Aceasta însă, așa cum am mai arătat (cf. comentariilor de la 6:8), nu se referă la Iad (cf. comentariilor de la 10:29).

10:28-29. Sub Vechiul Legământ, dacă un israelit disprețuia Legea Mozaică era omorât **pe mărturia a doi sau trei martori**. Acest lucru fiind adevărat, autorul a folosit un argument bazat pe logica trecerii de la un element mai mic la unul mai mare. Dacă sfidarea unui legământ inferior aducea o astfel de pedeapsă, ce se putea spune despre sfidarea Noului Legământ care, așa cum s-a arătat, este superior? Răspunsul nu poate fi decât că pedeapsa este cu mult mai mare în acest caz.

Pentru a arăta că așa stau lucrurile, autorul pune această sfidare într-o lumină cât se poate de negativă. Un apostat al Noului Legământ **va călca în picioare pe Fiul lui Dumnezeu și va pângări sângele legământului** (cf. „sângele legământului celui veșnic“, 13:20) **cu care a fost sfințit**. Cuvintele „cu care a fost sfințit“ se referă la adevărații creștini. Autorul a spus deja despre aceștia că au fost „sfințiți... prin jertfirea trupului lui Hristos, o dată pentru totdeauna“ (10:10) și că El i-a „făcut desăvârșiți pentru totdeauna“ prin această lucrare de sfințire (v. 14). Unii încearcă să evite această concluzie sugerând că Hristos este Cel la care se face referire aici ca fiind „sfințit“, sau că persoana doar *pretinde* că este sfințită. Dar aceste eforturi sunt străine modului de a gândi al autorului și sunt atât de forțate încât se resping de la sine. Întreaga idee a autorului din acest pasaj se bazează pe gravitatea acestei acțiuni. A trata „sângele legământului“ (care în prezent îl sfințește pe credincios) cu neseriozitate înseamnă a-l „pângări“ (*koinon*, „obișnuit“) ca pe un lucru „nesfânt“ (NIV — n. tr.) și a renunța la eficacitatea sa, acesta fiind un păcat tot atât de atroce ca infracțiunile fatale ale Vechiului Legământ. În plus, un apostat mai adaugă și ofensa de a-L insulta pe **Duhul harului**, Cel care la început l-a convins să vină la Hristos. Acest fel de rebeliune spirituală atrage o pedeapsă cu mult mai grea decât pedeapsa capitală care era aplicată în sistemul mozaic.

Dar, din nou, scriitorul nu s-a gândit la Iad. Pedeapsa divină poate cădea asupra

oamenilor în multe forme, iar unele sunt mai rele decât moartea imediată. De fapt, Ieremia în Plângerile sale vorbește despre o asemenea pedeapsă care a lovit Ierusalimul (Pl. 4:6, 9). Gândul ne poate duce, de asemenea, la regele Saul, ale cărui ultime zile au fost împovărate cu atâta tulburare emoțională și mentală, încât moartea în sine a fost o eliberare.

10:30-31. Nimeni nu trebuie să considere un asemenea avertisment o amenințare inutilă. Dumnezeu însuși și-a luat dreptul de a se răzbuna și de a **judeca pe poporul Său**. Spunând acestea, autorul a citat de două ori din Deuteronomul (32:35-36), un capitol care evocă în culori vii imaginea poporului lui Dumnezeu suferind pedeapsa și judecata Sa (cf. ex., Deut. 32:19-27). Cei care sunt familiari cu acest text, ca și cu altele care descriu mânia lui Dumnezeu față de „poporul Său”, sunt de acord că: **Grozav lucru este să cazi în mâinile Dumnezeului celui viu.**

3. ÎNCURAJAREA ÎNNOITĂ (10:32-39)

Conform obiceiului său, după o muștrare severă autorul a decis să încheie cu o notă distinctă de încurajare.

10:32-34. Un mod eficient de a-i fortifica pe oameni în vederea viitoarelor încercări este de a le aminti de curajul de care au dat dovadă în trecut. Exact acest lucru l-a făcut și scriitorul. Cititorii săi știau ce înseamnă să ducă **o mare luptă de suferințe**. (Verbul „ați dus” [*hypemeinate*] redă un verb care de obicei este tradus prin „a avea răbdare” la fel ca în, de ex., v. 36.) Ei știau ce înseamnă să fii batjocorit și persecutat în mod public, dar și ce înseamnă să-i susții pe alții care au trecut prin asemenea experiențe (v. 33). Ei au arătat simpatie pentru frații care au fost întemnițați, au primit cu bucurie să le fie răpitate proprietățile, pentru că erau încredințați că posedă o avere cerească (v. 34). Ar fi fost bine ca acum să-și amintească de statornicia pe care au avut-o în trecut. Indiferent de situațiile în care se aflau acum — și scriitorul a sugerat că puteau fi similare — le va fi de mare ajutor dacă își vor aminti **de zilele de la început**, când au **fost luminați** (cf. „au primit cunoștință” în v. 26 și „luminați” în 6:4).

10:35-36. Așa că nu era timpul potrivit acum pentru ca ei să-și părăsească **încrederea** (*parrësia*, cf. 3:6; 4:16; 10:19). Așa cum a încercat să arate expunerea autorului despre moștenirea eternă — ducerea multor fii la slavă — pe această încredere, dacă nu va fi părăsită, **o așteaptă o mare răsplătire**.

Prin urmare, cititorii aveau nevoie exact de ceea ce le-a spus și le-a sugerat deseori autorul: de **răbdare** (lit., „aveți nevoie de perseverență”, *hypomonēs echete chreian*) pentru ca, după ce au împlinit **voia lui Dumnezeu** (cf. v. 9) să poată **căpăta ce le-a fost făgăduit**. Mai mult decât orice, aceste cuvinte exprimă îndemnul principal din Epistola către Evrei.

10:37-38. Dacă ei vor fi preocupați de cea de-a doua venire a lui Hristos, vor fi liniștiți datorită siguranței că va mai fi încă **foarte puțină vreme, și Cel ce vine va veni și nu va zăbovi**. Aceste cuvinte, ca și cele care urmează, au fost adaptate de autor după traducerea din Septuaginta a pasajelor din Isaia 26:21 și Habacuc 2:3-4. Ele au fost folosite liber și nu s-a intenționat o citare exactă a lor pentru că nu apare expresia „El a zis”. Prin expresia **cel neprihănit** (doar un manuscris gr. folosește și pronumele „al Meu”, așa cum apare în NIV — n. tr.), autorul a folosit modul de a se referi al lui Pavel la o persoană justificată prin credință. Este foarte probabil că și autorul Epistolei către Evrei a avut o concepție similară. A **trăi prin credință** este o necesitate pentru cel justificat și acest lucru l-a cerut autorul cititorilor săi. Dar, **dacă dă înapoi**, aici fiind vorba despre „cel neprihănit”, și cade în apostazie lepădându-și credința creștină, bunăvoința lui Dumnezeu nu poate rămâne în viața sa. Prezentând aceste consecințe serioase, scriitorul își îndulcește puțin cuvintele, așa încât să nu își piardă tonul predominant încurajator.

10:39. Apoi el a afirmat: **Noi însă nu suntem din aceia care dau înapoi ca să se piardă**. Aici textul original accentuează cuvântul „noi”, pe care poate că scriitorul a intenționat să-l folosească cu sensul de „noi editorial” sens la care el ține foarte mult (cf. 2:5; 5:11; 8:1; etc.). Deci el a vrut să spună: „Cât pot eu de mult, mă simt îndemnat să nu dau înapoi și să experimentez astfel distrugerea pe care ar aduce-o pedeapsa lui Dumnezeu.” Expresia „să se piardă” traduce grecescul *apōleia*, care se poate referi fie la pierzarea temporară, fie la cea veșnică. În contextul de aici este valabil primul sens. În loc de pierzarea pe care și-o atrage un apostat, scriitorul a dorit să fie printre cei **care au credință pentru mântuirea sufletului**. Traducerea versiunii NIV (la fel ca și traducerea COR — n. tr.) nu trebuie interpretată greșit, ca referindu-se la convertire. Deși cuvântul normal pe care autorul îl folosește

Evrei 11:1-10

pentru mântuire nu apare aici, expresia „mântuirea sufletului” este o traducere oarecum liberă a expresiei grecești *eis peripoiēsēsin psychēs*. O traducere mai potrivită pentru a doua jumătate a versetului 39 ar fi: „dar [noi avem] o credință care conduce la păstrarea sufletului” (cf. comentariilor de la 1 Pet. 2:9). Dar „sufletul” trebuie înțeles aici în sensul ebraic al cuvântului, care desemnează persoana însăși sau viața sa, în acest context referindu-se la faptul că perseverența în credință păzește o persoană de calamitățile care vor veni peste cei ce „dau înapoi”. Chiar dacă scriitorul s-a referit în primul rând la scopul inimii sale, dorința lui era ca acesta să fie împărtășit și de cititorii săi. Astfel, afirmația care concludă pasajul de avertizare (10:19-39) este o chemare la hotărâre și perseverență.

IV. Partea III: Reacția credinței (cap. 11-12)

Această secțiune — ultima majoră a epistolei — constituie o chemare de a reacționa în singurul mod adecvat, și anume prin credință, la realitățile pe care autorul le-a luat în discuție. Deși importanța credinței a fost deja subliniată, prezentarea scriitorului nu este completă până când valoarea și meritul credinței nu sunt analizate temeinic. La fel ca mai înainte, secțiunea cuprinde o expunere (cap. 11) urmată de un avertisment și un îndemn (cap. 12).

A. Viața de credință (cap. 11)

În încheierea secțiunii precedente de avertizare, scriitorul a atins tema trăirii prin credință (cf. 10:37-39). Dar sensul deplin al acestui subiect va fi explicat în continuare în astfel de termeni încât cititorii săi să îl poată aprecia, pentru că este credința care a stat la baza experiențelor eroilor istoriei Vechiului Testament. Pentru că acești oameni au experimentat credința, și cititorii puteau s-o experimenteze.

1. PROLOGUL (11:1-3)

11:1-3. Într-un scurt Prolog, autorul prezintă trei considerente fundamentale ale credinței: natura ei fundamentală, onoarea pe care o aduce și modul în care vede ea lucrurile. În esență sa, **credința este o încredere neclintită** (*hypostasis*, trad. „Ființei”, lui Dumnezeu în 1:3) și **o puternică încredințare** (*elenchos*, de la verbul *elenchō*, „a

dovedi sau a convinge”) **despre lucrurile care nu se văd**. Adevărul că credința îl onorează pe omul care o are se vede din faptul că personalitățile remarcabile ale Vechiului Testament care au avut credință, **cei din vechime, au câpătat o bună mărturie**. „Credința” este și o modalitate de a analiza toate experiențele vieții, deoarece este modul în care credincioșii consideră **lumea** (*tous aiōnas*, lit., „veacurile”, trad. așa și în 1:2; în NIV tradus „universul” — n. tr.) ceea ce este ea: creația lui Dumnezeu.

2. ACCEPTAREA DIVINĂ A CREDINȚEI (11:4-16)

În prima parte majoră a expunerii sale, autorul accentuează tema sugerată în versetul 2. Credința atrage după sine acceptarea și răsplătirea din partea lui Dumnezeu.

11:4. Abel îl reprezintă pe omul **neprihănit** la care se face referire în 10:38, și care este acceptat de Dumnezeu pe baza unei jertfe mai bune. Ca și Abel, cititorii au fost acceptați înaintea lui Dumnezeu pe baza unei jertfe mai bune, cea a Noului Legământ. Frații lor necredincioși, ca și Cain, nu au avut parte de această aprobare divină. Nici chiar moartea n-a putut stinge mărturia unui om ca Abel.

11:5-6. **Enoh**, pe de altă parte, a reflectat acel mod de viață care îi este plăcut lui Dumnezeu, deoarece el a umblat cu Dumnezeu prin credință (așa cum trebuie să umble și cititorii). Dacă Hristos a intrat în viețile lor, în timpul cât trăiesc pe pământ (10:37), cititorii nu vor mai „vedea” **moartea**. În orice caz ei puteau fi plăcuți lui Dumnezeu numai pe baza încrederii că **El este și că răsplătește pe cei ce-L caută**.

11:7. Realitatea că Dumnezeu îi răsplătește pe cei ce-L caută este demonstrată de viața lui **Noe** care a devenit un moștenitor al neprihănirii prin credință. Ceea ce el a moștenit de fapt, a fost noua lume de după potop, la fel cum cititorii pot moșteni „lumea viitoare” (cf. 2:5). Referirea la Noe care și-a salvat familia ne amintește de accentul pe care scriitorul îl pune pe moștenirea mântuirii de către un creștin. Mai mult, ea sugerează că această **credință** personală a unui om poate da roade în familia sa în timp ce membrii familiei o împărtășesc.

11:8-10. Faptul că destinatarii epistolei trebuie să privească înainte la „lumea viitoare” și să considere experiențele actuale ca un pelerinaj, este o lecție pe care ne-o oferă viața lui **Avraam**. Marele patriarh a

plecat **ca într-o țară care nu era a lui** și pe un pământ pe care **avea să-l ia ca moștenire**. Și cititorii puteau avea parte de aceeași moștenire, dacă și ei, la fel ca acest strămoș al lor, așteptau **cetatea care are temelii tari**, o referire la Ierusalimul ceresc și veșnic (cf. Apoc. 22:2, 9-27).

11:11-12. Versiunea NIV conține cuvântul Avraam în aceste versete. Dar este de preferat versiunea (COR) care traduce astfel: „**Prin credință și Sara, cu toată vârsta ei trecută, a primit putere să zămislească fiindcă...**” Interpretarea versiunii NIV este influențată de opinia că expresia **dintr-un singur om... s-a născut o sămânță** (*eis katabolēn spermatos*) se poate referi doar la un părinte bărbat, dar nu este neapărat necesar să fie așa. Scriitorul a hotărât să prezinte aici prima eroină a credinței, o femeie care a fost capabilă să depășească limitele fizice, fiind sterilă, pentru a deveni mamă. Așa cum ea a **crezut în credințioșia Celui ce-i făgăduise**, la fel trebuia să facă și cititorii (cf. 10:23). Pentru că ea a avut **credință**, a contribuit la înmulțirea seminției soțului ei, atunci când acesta era **un om aproape mort**.

11:13-16. Într-un rezumat impresionant al celor discutate până acum, scriitorul punctează ideea că oamenii pot trăi **în credință** până la moarte, chiar dacă până atunci nu au **căpătat lucrurile făgăduite**.

Sfinții din vechime au văzut prin credință **de departe** realitățile promise și au perseverat în umblarea ca străini și călători **în căutarea unei patrii**, dar nu cea pe care au lăsat-o, refuzând **să se întoarcă** acolo. Trebuia ca și cititorii să renunțe la oportunitatea de a se întoarce la orice formă a religiei lor ancestrale și să-și dorească **o patrie mai bună, adică o patrie cerească**. Dacă vor face așa, ei vor fi oamenii de care **lui Dumnezeu nu-I este rușine**.

3. EXPERIENȚE DIVERSE ALE CREDINȚEI (11:17-40)

Aici începe o nouă etapă în prezentarea autorului: expunerea despre viața de credință. Într-o multitudine de experiențe diverse credința rămâne factorul constant prin care aceste experiențe pot fi întâlnite și înțelese. Credința constituie o adevărată „concepție de viață” creștină (cf. v. 3).

11:17-19. Tema testării iese din nou la suprafață atunci când scriitorul se reîntoarce la Avraam. Cititorii pot învăța din acest test suprem prin care patriarhului i s-a cerut să-l aducă **jertfă... pe singurul lui fiu**. Deși

acest lucru părea să fie în contradicție cu promisiunea divină, Avraam a fost în stare să se ridice deasupra încercării și să creadă în puterea de a învia a lui Dumnezeu. Tot așa și cititorii creștini trebuie să privească uneori dincolo de experiențele de viață în care promisiunile lui Dumnezeu par să nu se împlinească și să înțeleagă că învierea lor va duce la realizarea acelor promisiuni.

11:20-22. Patriarhii menționați aici au privit și ei viitorul **prin credință**. Isaac, crezând că Dumnezeu va împlini promisiunile făcute lui Avraam și descendenților săi, a rostit pentru cei doi fii ai săi, **Iacov și Esau**, o binecuvântare **care avea în vedere lucrurile viitoare**. La fel a făcut și **Iacov** cu **fiii lui Iosif**, un act de credință împlinit la bătrânețe. Era necesar ca și cititorii să-și mențină închinarea până la sfârșitul vieții, perseverând în credință până la împlinirea viitorului pe care l-a prezis Dumnezeu. Și Iosif, aproape de moarte, și-a exprimat încrederea că Dumnezeu se va ocupa în viitor de **ieșirea fiilor lui Israel din Egipt**. După același model, toți credincioșii, cu credință curată, trebuie să fie încrezători în viitorul poporului lui Dumnezeu.

11:23. Cu această trecere spre viața lui Moise, scriitorul începe să se ocupe de credința care se confruntă cu opoziția și ostilitatea, un subiect familiar cititorilor săi. **Prin credință** a fost ascuns **Moise** de către părinții lui și astfel viața i-a fost salvată. Expresia din NIV „pentru că ei vedeau că nu este un copil obișnuit” este tradusă mai corect prin: **pentru că vedeau că este frumos copilul** („frumos” este gr. *asteion*, care apare în NT doar aici și în Fapte 7:20, text care se referă, de asemenea, la Moise). Încântați de acest dar oferit de Dumnezeu, un fiu, ei au crezut că Dumnezeu are ceva mai bun decât moartea pentru acest micuț drăgălaș. Fără să se teamă de **porunca** lui Faraon, ei l-au ținut în viață, iar Dumnezeu le-a răsplătit credința prin cariera strălucită a fiului lor.

11:24-26. Într-o prezentare clasică a felului în care credința alege între plăcerile de o clipă ale păcatului și perspectiva de a suferi ocară lui Hristos, scriitorul a arătat că Moise a fost un adevărat erou al credinței, care a înțeles foarte bine speranțele escatologice ale poporului Israel. Era acum rândul cititorilor să accepte „ocara” și să respingă „plăcerile... păcatului” și puteau lua această hotărâre dacă, la fel ca Moise, priveau la viitoarea răsplătire.

Evrei 11:27-12:2

11:27-28. Mai mult, în timpul Exodului Moise a fost de neclintit și nu s-a temut de mânia împăratului. Prin prăznuirea Paștelui, care a inclus **stropirea sângelui**, poporul a evitat judecata lui Dumnezeu. În același fel, cititorii n-ar fi trebuit să se teamă de mânia omenească și ar fi trebuit să se țină separați de lumea înconjurătoare. Ei trebuia să persevereze în experimentarea închinării, posibilă prin Noul Legământ. Procedând astfel, ei nu vor cădea sub pedeapsa lui Dumnezeu (cf. 10:19-31).

11:29-31. Cititorii puteau să privească înainte și la victoria asupra dușmanilor (cf. 1:13-14). Ei puteau vedea, din felul în care **Egiptenii** au fost înghițiți de ape și din felul în care au căzut **zidurile Ierihonului**, ce triumf poate câștiga credința asupra vrăjmașilor ei. Dacă în comunitatea căreia i-a fost adresată epistola existau și câțiva neevrei, așa cum este foarte probabil, ei puteau fi mângâiați prin experiența prostituatei Rahav, o neevreică cruțată atunci când a fost cucerit Ierihonul.

11:32-35a. Existau prea mulți eroi ai credinței pentru ca scriitorul să se poate ocupa de toți în detaliu. El a menționat succint diverse realizări a câtorva dintre ei. Punctul culminant al listei sale îl reprezintă **femeile care și-au primit înapoi pe morții lor înviați** — o mare victorie a credinței, care nu a permis morții să o biruiască (cf. 1 Regi 17:17-24; 2 Regi 4:17-37).

11:35b-38. Printr-o rapidă schimbare a firului ideii, scriitorul trece de la triumful evident al credinței la ceea ce par a fi înfrângerile ei. Dar aceste înfrângeri erau doar aparente, nu reale. Cei care nu au vrut să primească izbăvirea care li se dădea și au fost chinuți, au făcut așa pentru că știau că suferințele îi vor conduce spre o **înviere mai bună**. La fel și cititorii puteau să îndure suferința cu credincioșie și să aștepte răsplătirea în lumea viitoare. Într-adevăr, oamenii credinței au îndurat tot felul de suferințe fizice (v. 36-37, 38b citează o duzină de feluri de persecuție), însoțite de alungarea din casele și țările lor, tratament pe care și cititorii puteau să se aștepte să-l îndure. Dar, printr-o afirmație plină de iubire care schimbă tonul prezentării, scriitorul a spus că **lumea nu era vrednică** de acești oameni pe care i-a alungat.

11:39-40. Scriitorul încheie printr-un rezumat, punctând ideea că eroii credinței despre care a vorbit nu și-au văzut împlinite speranțele escatologice. Acest fapt arată că

Dumnezeu avea în vedere ceva mai bun pentru ei și pentru noi. Amânarea împlinirii acestor speranțe, pentru care s-au luptat atât de mult acești eroi ai credinței este cu adevărat un lucru „mai bun pentru noi”, pentru că numai în acest fel pot în prezent credincioșii să se bucure de experiența de a fi alături de Mesia, care-i conduce în glorie. Prin urmare, desăvârșirea (cf. 10:14; 12:23) acestor personaje remarcabile ale Vechiului Testament — adică împlinirea nădejii lor — așteaptă desăvârșirea tuturor credincioșilor.

B. Avertismentul final (cap. 12)

Autorul încheie discuția principală a epistolei cu o muștrare și un avertisment final. Ca de obicei, secțiunea în care a dat îndemnuri decurge direct din expunerea care o precede. Discuția sa despre viața de credință conduce acum la o altă chemare la perseverență.

1. MUSTRAREA INTRODUCATIVĂ (12:1-2)

12:1-2. Viața de credință a fost pe larg atestată de **un nor așa de mare de martori** din Vechiul Testament. (Aceasta nu înseamnă că ei urmăresc viața credincioșilor de astăzi.) Prin urmare, credincioșii trebuie **să alege cu stăruință** (*hypomonēs*; cf. 10:32, 36; 12:2-3, 7) **în alergarea vieții lor de creștini, lăsând la o parte orice piedică și păcatul care ne înfășoară** (*euperistaton*, „pândește sau încercuiește”) **asa de lesne**. Modelul lor suprem pentru acest lucru continuă să fie **Isus**, oricât de admirabilă ar fi oricare personalitate a Vechiului Testament. El este și **Căpetenia și Desăvârșirea credinței noastre**. Cuvântul „căpetenia” (*archēgon*) a fost folosit în 2:10 (vezi comentariile de acolo) și sugerează că Isus deschide calea credinței pe care trebuie să o urmeze creștinii. El este, de asemenea, „desăvârșirea” căii credinței, pentru că a străbătut-o cu succes până la capăt. El și-a ațintit privirea la **bucuria care-l era pusă înainte**, acea „bucurie” la care se face aluzie în 1:9, unde El a obținut un scaun de domnie veșnic. Credincioșii trebuie să aibă în vedere împărtășirea acestei bucurii. După ce a **suferit** (*hypemeinen*, verbul legat de substantivul *hypomonē* din 12:1; cf. v. 3, 7) **crucea și a disprețuit rușinea**, Isus a primit o poziție glorioasă, **la dreapta scaunului de domnie al lui Dumnezeu** (cf. 1:3; 8:1; 10:12), care prevestește victoria finală a Sa și a credincioșilor (cf. 1:13-14).

2. LUCRURILE NU SUNT ATÂT DE RELE CUM PAR (12:3-11)

Nimic nu este mai normal pentru o persoană decât să supraestimeze severitatea încercărilor sale. Scriitorul nu dorea ca și cititorii săi să facă așa.

12:3-4. Dacă ei ar fi luat în considerare faptul că Isus **a suferit** (*hypomenēkota*; cf. v. 1-2, 7) din partea păcătoșilor o împotrivire așa de mare, ar fi fost încurajați. La urma urmelor, ei, spre deosebire de El, **în lupta împotriva păcatului**, nu au ajuns încă să se împotrivescă **până la sânge**. Prin lupta „împotriva păcatului” autorul se referă probabil la opoziția „păcătoșilor”, dar fără îndoială că s-a referit și la păcatele lor personale, cărora ei ar trebui să le reziste cu scopul de a rămâne fermi în credința lor creștină.

12:5-8. De asemenea, se pare că destinarii epistolei au **uitat sfatul** pe care l-au găsit în Proverbele 3:11-12, care prezintă **pedeapsa** (disciplinarea în NIV — n. tr.) divină ca o dovadă a iubirii divine. Ei ar trebui să facă totul pentru a nu-și **pierde inima** (cf. Evr. 12:3) și pentru a suferi (*hypomenete*, lit., „a persevera”; cf. v. 1-3) **pedeapsa Domnului**, considerând-o ca o dovadă a faptului că sunt fiii Lui, ceea ce înseamnă că ei se pregăteau să aibă parte de gloria pe care o vor avea mulți fii (cf. 2:10 și comentariilor de acolo). Toți copiii lui Dumnezeu sunt supuși disciplinării Sale și în expresia: **pedeapsă de care toți au parte**, scriitorul folosește pentru ultima oară cuvântul grecesc *metochoi* („tovarăș, partaș”), folosit și în 1:9; 3:1, 14; 6:4. (Lit., în gr. textul este: „... disciplinare pentru cei care au devenit partași.”) Vorbind despre cei care sunt **scuțiți de pedeapsă** și sunt astfel **niște feciori din curvie**, scriitorul s-a gândit poate la acei creștini a căror lipsă de loialitate față de credință a dus la pierderea moștenirii lor (i.e., răsplătire), moștenire care este dobândită de mulți fii și fiice. (În lumea romană un „copil ilegal” nu avea drept de moștenire.) Autorul a arătat că ceea ce urmează pentru astfel de creștini este o aspră judecată. Pe de altă parte, credincioșii care au suferit o „pedeapsă” („disciplinare” în NIV — n. tr.) din partea lui Dumnezeu sunt pregătiți prin acest proces educațional (*paideia*, „disciplina”, lit., „instruirea copilului”; cf. Ef. 6:4) pentru răsplătirea mînală.

12:9-11. Făcând apel la analogia cu disciplinarea de către **părinții** pământești, autorul își încurajează cititorii să aibă un spirit de supunere în fața disciplinării din

partea **Tatălui duhurilor**, care înseamnă păstrarea vieții (**și să trăim**) și care este o experiență utilă, pentru că îi face **partași sfințeniei Lui** și aduce **roada dătătoare de pace a neprihănirii**. Creștinii, trecând prin **școala ei**, trebuie să lase ca această disciplinare să-și facă pe deplin efectul.

3. CHEMAREA LA ÎNNOIREA VITALITĂȚII SPIRITUALE (12:12-17)

12:12-13. Autorul a intuit tendința cititorilor săi spre slăbiciunea spirituală și, în lumina adevărilor pe care le-a expus, i-a încurajat să-și înnoiască puterea. Dacă vor proceda așa și vor merge pe **cărări drepte**, cărările adevăratei neprihăniri, cel care era mai slab între ei (care **șchiopătează**) ar fi putut să **nu se abată din cale, ci mai degrabă să fie vindecat**. Propria lor întărire spirituală ar fi fost în beneficiul creștinilor mai slabi.

12:14. Pacea cu toți oamenii, la fel ca și **sfințirea** (*hagiasmos*) personală trebuia urmărită cu vigoare pentru că **nimeni nu va vedea pe Domnul** fără ea. Deoarece nimic păcătos nu poate sta în prezența lui Dumnezeu, creștinii trebuie să fie — și vor fi — fără păcat atunci când Îl vor vedea pe Domnul (cf. 1 Ioan 3:2). Această perspectivă este o bună motivație pentru a urmări sfințenia aici și acum. Dar este posibil ca autorul să se fi gândit și la faptul că percepția actuală a unui om despre Dumnezeu este condiționată de adevărata sa măsură de sfințenie (Mat. 5:8).

12:15-17. Ca un memento sever a ceea ce se poate întâmpla printre credincioși, scriitorul i-a avertizat că cel care este în situația **să se abată de la harul lui Dumnezeu** poate lăsa să **dea lăstari vreo rădăcină de amărăciune** și astfel să-i afecteze și pe alți credincioși prin infidelitatea lui față de Dumnezeu. Aici autorul s-a referit la Deuteronomul 29:18, unde cel care se abătea de la Vechiul Legământ era asemănat cu o „rădăcină care să aducă otravă și pelin”. Un astfel de om era la fel de **lumesc** (*bebēlos*, „profan, nesfințit, pângărit”) ca **Esau**, fratele lui Iacov, al cărui caracter profan și instabil l-a făcut să-și vândă **dreptul de întâi născut**, doar **pentru o mâncare**, care i-a adus o satisfacție temporară. El și-a avertizat cititorii să nu cedeze presiunilor vremelnice și să-și piardă astfel moștenirea. Dacă cineva va proceda așa, acest lucru ar putea fi ultimul pas nebunesc pe care l-a făcut și ar putea pierde irevocabil privilegiile unui moștenitor, așa cum s-a

Evrei 12:18-13:8

întâmpat cu Esau. Desigur, acest lucru ar fi fost valabil în cazul celui care și-ar fi încheiat experiența creștină într-o stare de apostazie, împotriva căreia autorul i-a avertizat continuu.

4. AVERTISMENTUL FINAL PROPRIU-ZIS (12:18-29)

12:18-21. Autorul a prezentat o descriere vie a situației de pe Muntele Sinai, unde a fost dat Vechiul Legământ, redând atmosfera plină de venerație și de teamă (cf. Ex. 19:9-23; Deut. 9:8-19).

12:22-24. Realitățile care aparțin oamenilor Noului Legământ și de care ei s-au apropiat, sunt mult mai impresionante pentru că ele aparțin domeniului **ceresc**. Acolo nu era doar **Ierusalimul** ceresc, ci și ființe cerești, atât grupul **îngerilor** cât și al oamenilor, care aparțin cetății cerești. Expresia **Biserica celor întâi născuți** poate să însemne adunarea celor ale căror drepturi de moștenitori au fost deja câștigate (deoarece Legea din VT prevedea că cei „întâi născuți” erau primii moștenitori; cf. v. 16). Ei au plecat deja la cer, adică acolo unde erau îngerii. Dar ei s-au prezentat în primul rând înaintea lui **Dumnezeu, Judecătorul tuturor** — și există unii care într-adevăr pot rezista cercetării minuțioase a vieților lor de către Dumnezeu (**duhurile celor neprihăniți, făcuți desăvârșiți**; cf. 10:14; 11:40) — și înaintea lui **Isus Mijlocitorul** (cf. 8:6; 9:15) **legământului celui nou** stabilit prin **sângele** Lui care nu strigă după răzbunare, cum striga sângele lui Abel, ci asigură acceptarea tuturor persoanelor în Noul Legământ.

Dacă destinatarii epistolei vor reflecta în mod adecvat la aceste lucruri, vor fi uimiți de ele și vor fi mai înclinați spre a-și împlini chemarea lor la moștenirea marilor privilegii pe care le poate oferi Noul Legământ.

12:25. Contrastul dintre cele două legăminte se concentrează acum asupra unui avertisment dat **pe pământ** și asupra unuia care vine **din ceruri**. Dacă cei care au refuzat Vechiul Legământ **n-au scăpat**, cum vom putea scăpa noi dacă ne **întoarcem** de la Noul Legământ (cf. 2:3)? Fără îndoială că aici autorul a considerat că Cel care vorbește este Cel care a dat Noul Legământ și care acum stă „la dreapta Măririi în locurile prea înalte” (cf. 1:3).

12:26-27. Acesta este un glas divin care a **clătinat** odată doar **pământul**, dar care în final va **clătina încă o dată nu numai pământul, ci și cerul**. Autorul a considerat că textul din Hagai 2:6 se referă la restaurarea

finală a cerurilor și a pământului, care va urma după împărăția de o mie de ani (cf. Evr. 1:10-12). Ceea ce va rămâne după acest cataclism va fi veșnic.

12:28-29. Acesta este și caracterul împărăției pe care **am primit-o**. Cuvintele: **să ne arătăm mulțumitori** pot fi traduse: „să primim harul” (*echōmen charin*) și sunt o ultimă referire la resursele harului pe care le oferă Marele Preot (cf. 4:14-16). Acest lucru este confirmat de cuvântul **astfel** (lit., „prin care”, *di' ēs*), care le amintește cititorilor că acest har este necesar pentru a-l aduce lui **Dumnezeu o închinare plăcută** (o „slujire” mai bună, *latreuōmen*, folosit și în 8:5; 9:9; 10:2; 13:10) în comunitatea Noului Legământ. Eșecul în acest domeniu trebuie împiedicat cu ajutorul afirmației solemne din încheiere: **Dumnezeul nostru este un foc mistuitor** (cf. 10:26-27). Un credincios care se îndepărtează de aceste privilegii magnifice va atrage asupra sa pedeapsa lui Dumnezeu.

V. Epilogul (cap. 13)

Epilogul poate fi deosebit de restul epistolei prin faptul că partea principală a epistolei conține doar avertismente largi și generale, în timp ce Epilogul conține avertismente specifice. Într-un fel, aceste instrucțiuni specifice sugerează moduri în care să I se aducă lui „Dumnezeu o închinare plăcută” (cf. 12:28). Epilogul mai conține și adresarea personală a autorului cititorilor săi și cuvântul de rămas bun pentru ei.

13:1-6. Prima secțiune a Epilogului conține directive morale pentru cititori. Ascultând de acestea, în ei se va întipări bunătatea față de frați (v. 1), față de **oaspeți** (v. 2) și față de **cei ce sunt în lanțuri** (v. 3). Apoi scriitorul cheamă la puritate sexuală, motiv pentru care căsătoria trebuie respectată (v. 4). Cititorii sunt sfătuiți să se ferească de lăcomia de bani și să se mulțumească cu ceea ce aveau (v. 5; cf. Luca 12:15; Fil. 4:11; 1 Tim. 6:6-10). Chiar dacă starea lor materială era precară, ei îl aveau pe Domnul și ajutorul Său (v. 6).

13:7-8. Instrucțiunile religioase urmează celor morale și această parte a Epilogului se extinde până la versetul 17. Chemarea: **Aduceți-vă aminte de mai marii voștri** se referă probabil la conducătorii din trecut. Sfârșitul felului lor de viață poate fi analizat cu efecte folositoare, astfel că destinatarii epistolei au primit îndemnul: **urmați-le**

credința! Acei conducători s-au dus, dar Isus Hristos, Cel despre care vorbeau ei, a rămas permanent **același**.

13:9. Datorită acestui adevăr, era necesar ca noile doctrine care veneau în contradicție cu mesajul neschimbat despre Isus Hristos să fie respinse. Referirea pe care autorul o face aici la **orice fel de învățături străine** nu pare deloc să facă aluzie la iudaismul legalist, ci la alte concepții sectare și particulare ale acestei religii (cf. comentariilor de la „Cadrul și Destinatarul” din *Introducere*) pe care le întâlneau cititorii.

13:10-14. Dacă cei care erau fermecați de „învățături străine” aveau tendința să idealizeze experiența pustiei și a Cortului Întâlnirii, cuvintele autorului au o semnificație deosebită. Un creștin are un altar special (probabil o figură de stil pentru jertfa lui Hristos) de la care el își primește mijloacele de existență spirituală. **Cei care fac slujbă în cort** nu aveau parte de o asemenea hrană spirituală. Dacă unii oameni au preferat o cale a pustiei și s-au considerat „slujitori” ai vechiului Cort al Întâlnirii, ei au fost, spune scriitorul, privați de privilegiile creștine. Sub vechiul legământ, **sângele** jertfelor în Ziua Ispășirii era adus în **Locul prea sfânt**, dar trupurile erau **arse de tot afară din tabără** (v. 11), un loc desemnat ca necurat în anii rătăcirii în pustie. Dar **și Isus... a pățit dincolo de poartă** (i.e., în afara Ierusalimului), dar scopul jertfei Sale a fost **să sfințească norodul**. În loc să considere că asocierea cu El îi va face să nu fie sfinți, așa cum considerau unii evrei necredincioși, cititorii erau de fapt „sfințiți” (cf. 2:11; 10:10, 14) și nu ar fi trebuit să ezite să împărtășească **ocara Lui** (cf. 12:2) **și să iasă afară din tabără**, tabăra iudaismului, ca să se identifice cu El. În cazul în care cititorii cunoșteau un grup sectar care își avea tabăra în regiunea lor, acest sfat a avut probabil un impact deosebit. Adevărata casă a cititorilor nu era în vreo tabără sau în vreo cetate care exista atunci, ci în perimetrul altei cetăți, a **celeii viitoare** (cf. 11:10, 16; 12:22).

13:15-16. Datorită jertfei lui Isus nu mai era necesar sângele vreunei jertfe, ci se cere o **jertfă de laudă... binefacerea și dărnicia**, pentru că **lui Dumnezeu jertfe ca acestea îi plac** (cf. 10:25).

13:17. Dacă era necesar să își aducă aminte de **mai marii** lor din trecut și să păstreze învățăturile lor (v. 7-8), celor din prezent li se datora ascultarea. Responsabilitatea lor înaintea lui Dumnezeu trebuia

recunoscută, iar sarcina lor de păstorie nu trebuia îngreunată prin neascultare. (**Să poată face lucrul acesta cu bucurie**, ar putea avea sensul: „ca răspunsul pe care-l vor da [în fața lui Dumnezeu pentru voi], să-l dea cu bucurie“.)

13:18-19. Cu aceeași umilință spirituală care l-a îndemnat să folosească cuvântul „noi” în cele mai multe din secțiunile care conțin avertismente, scriitorul a cerut cititorilor săi să se roage pentru el, **mai ales** pentru a le fi **înapoiat mai curând**. Avea un interes personal pentru ei și era dornic să-i vadă.

13:20-21. Într-o binecuvântare plină de iubire, care conține un număr din temele mai importante ale epistolei (ex., **păcii, sângele legământului**, învierea, **Păstor, să vă facă desăvârșiți**), scriitorul își exprimă încrederea în **Domnul nostru** care este **marele Păstor** al celor care fac parte din Noul Legământ, prin care Dumnezeu poate să-Și împlinească voia („să vă facă” trad. *katartisai*, „a pregăti, a face gata pentru folosință”; cf. Ef. 4:12) în viața cititorilor și în a lui însuși. Acesta este adevăratul sens al rugăciunii lui pentru cititorii săi.

13:22-25. Îndemnându-și încă o dată cititorii să primească **bine acest cuvânt de sfătuire**, el își exprimă speranța că împreună cu **Timotei** îi va vedea curând. După ce le transmite salutări, îi încredințează în **harul** lui Dumnezeu.

BIBLIOGRAFIE

Bruce, F. F. *The Epistle to the Hebrews: The English Text with Introduction, Exposition and Notes*. Grand Rapids: Wm. B. Eerdmans Publishing Co., 1964.

Griffith Thomas, W. H. *Hebrews: A Devotional Commentary*. Grand Rapids: Wm. B. Eerdmans Publishing Co., n.d.

Héring, Jean. *The Epistle to the Hebrews*. Translated by A.W. Heathcote and P. J. Allcock. Londra: Epworth Press, 1970.

Hewitt, Thomas. *The Epistle to the Hebrews: An Introduction and Commentary*. The Tyndale New Testament Commentaries. Grand Rapids: Wm. B. Eerdmans Publishing Co., 1961.

Evrei

Hughes, Philip Edgcumbe. *A Commentary on the Epistle to the Hebrews*. Grand Rapids: Wm. B. Eerdmans Publishing Co., 1977.

Kent, Homer A., Jr. *The Epistle to the Hebrews: A Commentary*. Grand Rapids: Baker Book House, 1972.

Montefiore, Hugh. *A Commentary on the Epistle to the Hebrews*. London: Adam & Charles Black, 1964.

Newell, William R. *Hebrews Verse by Verse*. Chicago: Moody Press, 1947.

Pfeiffer, Charles F. *The Epistle to the Hebrews*. Everyman's Bible Commentary. Chicago: Moody Press, 1968.

Westcott, Brooke Foss. *The Epistle to the Hebrews: The Greek Text with Notes and Essays*. Londra: Macmillan & Co., 1892. Retipărire. Grand Rapids: Wm. B. Eerdmans Publishing Co., 1974.

Wiersbe, Warren W. *Be Confident*. Wheaton, Ill.: Scripture Press Publications, Victor Books, 1982.

IACOV

J. Ronald Blue

INTRODUCERE

Puține cărți din Biblie au fost atât de calomniate ca și micuța Epistolă a lui Iacov. Controversa s-a iscat cu privire la autorul ei, la data scrierii, la cei cărora le era adresată, la canonicitatea și la unitatea ei.

Este bine știut că Martin Luther a avut probleme cu această carte. El a numit-o „o adevărată epistolă de paie”. Dar ea este „de paie” numai în măsura în care produce nedumerire. Există destule ace în această căpiță de fân care să înțepe conștiința fiecărui creștin insensibil, înfrânt și degenerat din lume. Avem aici o epistolă „cu adevărat stimulatoare”, menită să sfătuiască și să încurajeze, să îndemne și să convingă, să mustre și să reînvie, să descrie sfințenia practică și să-i determine pe credincioși să aibă o credință care duce la rezultate. Iacov este extrem de etic și reconfortant de practic.

Considerată una din epistolele generale, Epistola lui Iacov, la fel ca și epistolele lui Petru, Ioan și Iuda, este o scrisoare enciclică adresată unei sfere mai largi de credincioși, nu unei biserici individuale. Învățăturile din aceste scrisori generale completează doctrina lui Pavel. Pavel a accentuat credința; Iacov, comportamentul; Petru, speranța; Ioan, dragostea; iar Iuda, puritatea.

Autorul. Autorul uman al acestei epistole nu este ușor de identificat. Noul Testament menționează cel puțin patru oameni numiți Iacov: (1) fiul lui Zebedei și fratele lui Ioan (Mar. 1:19), (2) fiul lui Alfeu (Mar. 3:18), (3) tatăl lui Iuda (nu Iscarioteanul; Luca 6:16), și (4) fratele Domnului (Gal. 1:19). Care dintre ei a scris epistola?

Iacov, fiul lui Zebedei, nu putea fi autorul, pentru că a fost martirizat în timpul domniei lui Irod Agripa I, înainte de scrierea acestei epistole (Fapte 12:2).

Este improbabil ca fiul lui Alfeu, un om despre care se cunosc puține lucruri, să fie autorul, deși romano-catolicii, în special, consideră că fiul lui Alfeu este fratele

Domnului. Ei susțin că Iacov a fost de fapt verișorul lui Isus prin Maria lui Cleopa (Alfeu), sora fecioarei Maria. Această concepție forțează totuși înțelesul literal al cuvântului „frate” și este o încercare clară de a susține ideea perpetuării virginității Mariei. Pare limpede din Scriptură că Iosif și Maria au avut copii și după nașterea din fecioară a Domnului Isus Hristos. Isus este numit „cel întâi născut” (Luca 2:7), ceea ce înseamnă că și alți copii li s-au mai născut după aceea. Scriptura afirmă că Iosif nu s-a unit cu Maria, adică nu au avut relații fizice „până ce” (*heōs*) s-a născut Isus (Mat. 1:25). Se fac mai multe referiri la frații și la surorile Domnului, iar patru dintre frați sunt dați cu numele: Iacov, Iosif, Simon și Iuda (Mat. 13:55).

Iacov, tatăl lui Iuda (nu Iscarioteanul) nu figurează ca un personaj important în Biserica Primară. Cu greu ar putea fi el autorul acestei epistole.

Pare limpede deci că autorul este Iacov, fratele Domnului, cel care a devenit conducătorul bisericii din Ierusalim. Această concluzie este susținută de tonul plin de autoritate al epistolei și de similitudinile din limba greacă dintre această epistolă și cuvântarea lui Iacov din Faptele Apostolilor, capitolul 15.

Deși Iacov a fost crescut în aceeași casă cu Domnul Isus, se pare că el nu a devenit credincios decât după învierea lui Hristos. Ioan a scris: „Căci nici frații Lui nu credeau în El” (Ioan 7:5).

Întâlnirea lui Iacov cu Domnul înviat l-a condus la credința mântuitoare. Hristos „s-a arătat lui Iacov, apoi tuturor apostolilor” (1 Cor. 15:7). Mai târziu, Pavel a spus că Iacov, Petru și Ioan erau „priviți ca stâlpi” ai bisericii (Gal. 2:9).

Cele mai multe dovezi îl indică pe Iacov ca autor al acestei epistole. Mai mult, Origen, Eusebius, Ciril din Ierusalim, Atanasie, Augustin și mulți alți scriitori antici susțin acest punct de vedere.

Iacov

Data. Data scrierii epistolei este legată de autorul ei. Unii neagă faptul că Iacov a scris această epistolă, pentru că greaca folosită este excelentă. Ei plasează scrierea între anii 80 și 150 d.Hr. Este însă o afirmație greu de justificat. Iacov a fost un galileean înzestrat, care vorbea fluent atât aramaica cât și greaca.

Iosif Flavius, istoricul din primul secol, consemnează că Iacov a fost martirizat în 62 d.Hr., ceea ce înseamnă că epistola a fost scrisă înainte de această dată. Deoarece nu se face nici o mențiune a Conciliului din Ierusalim (49 d.Hr.), în care Iacov a avut un rol activ, este de presupus că epistola a fost scrisă între 45 și 48 d.Hr.

Probabil că Iacov este cel dintâi dintre autorii Noului Testament și de aceea este greu de crezut că prin epistola lui el a polemizat cu epistola lui Pavel scrisă romanilor și datată mai târziu. Nici Epistola către Romani nu a fost o combatere a epistolei lui Iacov. Având în vedere relația lui Pavel cu Iacov (Fapte 15:13; 21:18) și recunoașterea lui Iacov de către Pavel (Gal. 1:19; 2:9, 12), se pare că Pavel i-a acordat un mare respect lui Iacov. Pavel și Iacov au dat împreună o dimensiune deplină credinței. Pavel a scris despre credința mântuitoare interioară din perspectiva lui Dumnezeu. Iacov a scris despre credința exterioară, slujitoare, din perspectiva omului. Adevărata sămânță a credinței mântuitoare este verificată prin rodul tangibil al credinței slujitoare. Concepția lui Iacov este că o credință biblică duce la rezultate.

Destinatarii. Adresată în mod clar „către cele douăsprezece seminții cari sunt împrăștiate“ (Iac. 1:1), această epistolă are o puternică tentă evreiască. Cartea are esența și autoritatea Profetilor, stilul și frumusețea Psalmilor. Ea se referă la „un fel de pârgă“ (1:18; cf. Lev. 23:10), la sinagogă sau „adunarea“ (Iac. 2:2), la „Avraam, părintele nostru“ (2:21), la „focul gheenei“ (3:6), la „Domnul oștirilor“ (5:4; cf. Gen 17:1) și la „ploaie timpurie și târzie“ (Iac. 5:7; cf. Deut. 11:14). Cu toate că unii sugerează că „cele douăsprezece seminții“ ar putea fi considerate în sens metaforic drept Biserica neevreilor împrăștiată prin Imperiul Roman, este mai logic să luăm această expresie în sensul ei normal. Epistola are o natură distinct evreiască. Deși epistola demonstrează un stil grecesc îngrijit, este neîndoiește plină de un vast simbolism evreiesc.

Petru a scris probabil creștinilor evrei împrăștiați în Vest (cf. 1 Pet. 1:1), iar Iacov a scris creștinilor evrei împrăștiați în Est, în Babilonia și Mesopotamia.

Canonicitatea. Este interesant de notat faptul că Iacov a fost omis din câteva din versiunile și colecțiile mai vechi ale cărților sacre. Cea mai timpurie colecție cunoscută, fragmentul Muratorian, din secolul al doilea, nu include Epistolele către Evrei, Iacov și Epistolele lui Petru. Epistola lui Iacov nu a fost inclusă în canon în mod consecvent până în secolele patru sau cinci. Se pare că bisericile din Roma și Cartagina s-au îndoit de canonicitatea Epistolei lui Iacov, în timp ce cele din Ierusalim și Alexandria au folosit-o de timpuriu și ea a fost inclusă în colecțiile cărților scripturale în Asia Mică. Motivul este mai mult decât evident. Scrisă la Ierusalim și adresată evreilor împrăștiați în partea de Est, cei din Vest n-au fost gata să o accepte ca parte a Scripturii. Totuși, este clar că Dumnezeu nu numai că a supravegheat scrierea Scripturii, dar și acceptarea și autoritatea ei deopotrivă.

Stilul. Cartea lui Iacov este mai mult o predică decât o scrisoare. Deși începe cu obișnuitul salut al unei epistole, ea nu conține referințele personale obișnuite ale unei scrisori și nu conține binecuvântarea de încheiere.

Această așa-numită „epistolă“ a fost evident concepută pentru citirea publică, ca o predică adresată adunărilor. Tonul este plin de autoritate, dar nu autocratic. Iacov folosește 54 de imperative în cele 108 versete — în medie o chemare la acțiune la fiecare al doilea verset!

Stilul lui Iacov este energic și viu, exprimând concepte profunde prin cuvinte clare și bine alese. Frazele sunt scurte, simple și directe. El folosește multe metafore și comparații, având amprenta unui poet. Cartea lui Iacov are mai multe figuri de stil, analogii și ilustrații din natură (vezi diagrama) decât toate epistolele lui Pavel la un loc. Îndemnurile, întrebările retorice și ilustrațiile din viața de fiecare zi dau gust acestei mici cărți.

O tehnică literară impresionantă folosită de Iacov este practica de a lega împreună expresii și propoziții prin repetarea unui cuvânt prioritar, sau a unui cuvânt înrudit cu acesta. De exemplu, „răbdare“ (1:3) și „răbdarea“ (v. 4); „nu duceți lipsă de nimic“ (v. 4)

și „dacă vreunui dintre voi îi lipsește“ (v. 5); „s-o ceară“ (v. 5) și „s-o ceară“ (v.6); „fără să se îndoiască“ (v. 6) și „cine se îndoiește“ (v. 6). (Pentru altele vezi W. Graham Scroggie, *Know Your Bible*, 2 vol. Londra: Pickering & Inglis, n.d., 2:293.)

În plus față de stilul său unic și inovator, Iacov furnizează un număr neobișnuit de referințe și paralele cu alte scrieri. El face referiri la Avraam, Rahav, Iov, Ilie, la Lege și la Cele Zece Porunci, și include aluzii la pasaje din 21 de cărți ale Vechiului Testament: Geneza până la Deuteronomul, Iosua, 1 Regi, Psalmii, Proverbele, Ecclesiastul, Isaia, Ieremia, Ezechiel, Daniel, și 7 din cei 12 profeți mici.

Învățătura lui Iacov seamănă izbitor cu cea a lui Ioan Botezătorul (ex., cf. Iac. 1:22, 27 cu Mat. 3:8; Iac. 2:15-16 cu Luca 3:11; Iac. 2:19-20 cu Mat. 3:9; Iac. 5:1-6 cu Mat. 3:10-12). Probabil că Iacov, ca și Petru, Ioan și Andrei, l-a auzit predicând pe Ioan Botezătorul. Asemănări uimitoare există între Epistola lui Iacov și Predica de pe Munte din Evanghelia după Matei, 5-7 (vezi diagrama care urmează). Iacov n-a citat cuvintele Domnului, dar a interiorizat învățătura Sa și a reproduș-o cu profunzime spirituală.

Prin caracterul expresiv și austeritatea ei elocventă, Epistola lui Iacov rămâne o capodoperă literară. Această carte este atât pitorească cât și entuziasmantă. Ea combină

REFERIRILE LA NATURĂ ÎN CARTEA LUI IACOV

1:6	„valul mării“
1:6	„împins de vânt“
1:10	„floarea ierbii“
1:11	„soarele cu căldură lui arzătoare“
1:11	„floarea ei cade jos“
1:17	„lumini cerești“ („Tatăl luminilor“; COR)
1:17	„umbră de mutare“
1:18	„un fel de pârgă“
3:3	„punem cailor frâul în gură“
3:4	„corăbiile... sunt mâinate de vânturi iuți“
3:5	„un foc mic ce pădure mare aprinde“
3:6	„un foc“
3:7	„soiurile de fiare, de păsări, de viețuitoare de mare“
3:8	„plină de o otravă de moarte“
3:11	„apă dulce și apă amară“
3:12	„un smochin să facă măslina, sau o viță să facă smochine?“
3:18	„roada neprihănirii este semănată în pace“
4:14	„nu sunteți decât un abur“
5:2	„hainele voastre sunt roase de molii“
5:3	„aurul și argintul vostru au ruginit“
5:4	„v-au secerat câmpiile“
5:4	„plata lucrătorilor... strigă“
5:5	„v-ați săturat inimile chiar într-o zi de măcel“
5:7	„plugarul așteaptă roada“
5:7	„așteaptă cu răbdare până primește ploaie timpurie și târzie“
5:14	„după ce-l vor unge cu untdelemn“
5:17	„s-a rugat... să nu ploaie“
5:17	„n-a plouat deloc în țară“
5:18	„cerul a dat ploaie“
5:18	„pământul și-a dat rodul“

REFERIRILE LUI IACOV LA PREDICA DE PE MUNTE

Iacov	Cuvântarea de pe Munte
1:2	Matei 5:10-12
1:4	5:48
1:5; 5:15	7:7-12
1:9	5:3
1:20	5:22
2:13	5:7; 6:14-15
2:14-16	7:21-23
3:17-18	5:9
4:4	6:24
4:10	5:3-5
4:11	7:1-2
5:2	6:19
5:10	5:12
5:12	5:33-37

frumusețea ritmică a limbii grecești cu intensitatea aspră a limbii ebraice. Această epistolă este frumoasă în expresie și bombastică în impresie.

Unitatea. Pretinsa lipsă de unitate a Epistolei lui Iacov a fost unul din argumentele principale ale contestării ei. Unii au susținut că epistola are un format mai liber, la fel ca cel din literatura de înțelepciune a evreilor, în genul celei din cartea Proverbele. Unul dintre comentatori susține că „nu există un plan perceptibil în epistolă” (C. Leslie Mitton, *The Epistle of James*, p. 235). Un altul argumentează că ceea ce a scris Iacov „nu este așa de mult o prezentare structurată, cu argumente, cât o serie de maxime sentențioase strânse în jurul unor teme care se repetă” (Frank E. Gaebelin, *The Practical Epistle of James*, p. 14). „Lipsa de continuitate a gândirii” (Martin Dibelius, *A Commentary on the Epistle of James*, Philadelphia: Fortress Press, 1976, p. 1); „o serie de paragrafe conectate, confuze” (Clayton K. Harrop, *The Letter of James*, p. 14); și „cu totul neregulată și nesistematică” (E. H. Plumptre, *The General Epistle of St. James*, p. 43) sunt alte expresii ale frustrării comentatorilor. Dar nu este nevoie de această confuzie. Epistola demonstrează o unitate distinctă și un scop clar.

Scopul acestei epistole convingătoare este de a-i îndemna pe primii credincioși la maturizare creștină și la sfințirea vieților lor.

Această epistolă are de-a face mai mult cu practica credinței creștine decât cu preceptele ei. Iacov le spune cititorilor săi cum să atingă maturitatea spirituală printr-o statornicie plină de încredere, o slujbă plină de compasiune, un mod controlat de a vorbi, o supunere plină de căință și o generozitate preocupată de nevoile altora. El se ocupă de fiecare sferă a vieții unui creștin: ce este, ce face, ce spune, ce simte și ce are el.

Cu învățătura sa cam aspră despre sfințenia practică, Iacov a arătat cum pot fi exprimate credința și dragostea creștină într-o varietate de situații actuale. Secțiunile cărții, care par să n-aibă legătură între ele, pot fi armonizate în lumina acestei teme unificatoare. Perlele nu se rostogolesc singure într-o cutie; ele sunt legate șirag cu grijă pentru a forma un colier de o frumusețe neasemuită.

STRUCTURA CĂRȚII

- I. A rămâne încrezător (cap. 1)
  - A. Salutări (1:1)
  - B. Bucurie în diferite încercări (1:2-12)
    1. Atitudinea în încercări (1:2)
    2. Avantajul încercărilor (1:3-4)
    3. Ajutor în încercări (1:5-12)
  - C. Rezistență în ispitele ucigătoare (1:13-18)
    1. Sursa ispitei (1:13-14)
    2. Pașii ispitirii (1:15-16)

- 3. Soluția pentru ispită (1:17-18)
- D. Odihnă în adevărul divin (1:19-27)
  - 1. Receptivitate față de Cuvânt (1:19-21)
  - 2. Reacție pozitivă față de Cuvânt (1:22-25)
  - 3. Supunere față de Cuvânt (1:26-27)
- II. A sluji plini de compasiune (cap. 2)
  - A. Acceptarea altora (2:1-13)
    - 1. Bunăvoință față de toți (2:1-4)
    - 2. Compasiune față de toți (2:5-9)
    - 3. Consecvență în toate (2:10-13)
  - B. Ajutorarea altora (2:14-26)
    - 1. Expresia adevăratei credințe (2:14-17)
    - 2. Dovada adevăratei credințe (2:18-20)
    - 3. Exemple de credință adevărată (2:21-26)
- III. A vorbi cu grijă (cap. 3)
  - A. Controlarea vorbirii (3:1-12)
    - 1. Limba este puternică (3:1-5)
    - 2. Limba este perversă (3:6-8)
    - 3. Limba este coruptă (3:9-12)
  - B. Un mod cultivat de a gândi (3:13-18)
    - 1. Înțelepciunea este umilă (3:13)
    - 2. Înțelepciunea este îndurătoare (3:14-16)
    - 3. Înțelepciunea este pașnică (3:17-18)
- IV. A te supune plin de căință (cap. 4)
  - A. Întoarcerea de la ură la umilință (4:1-6)
    - 1. Cauza conflictului (4:1-2)
    - 2. Consecința conflictului (4:3-4)
    - 3. Remediu conflictului (4:5-6)
  - B. Întoarcerea de la judecată la dreptate (4:7-12)
    - 1. Sfăt pentru aplicarea dreptății (4:7-9)
    - 2. Avantajul dreptății (4:10-11)
    - 3. Autorul dreptății (4:12)
  - C. Întoarcerea de la lăudăroșie la credință (4:13-17)
    - 1. Conținutul lăudăroșiei (4:13)
    - 2. Condamnarea lăudăroșiei (4:14)
    - 3. Soluția pentru lăudăroșie (4:15-17)
- V. A manifesta generozitate în părtășie (cap. 5)
  - A. Împărțirea posesiunilor (5:1-6)
    - 1. Tânguirea din pricina bogăției (5:1)
    - 2. Degradarea bogățiilor (5:2-3)

- 3. Condamnarea celor bogați (5:4-6)
- B. Părtășia în răbdare (5:7-12)
  - 1. Esența răbdării (5:7-9)
  - 2. Exemple de răbdare (5:10-11)
  - 3. Dovada răbdării (5:12)
- C. Părtășia în rugăciune (5:13-20)
  - 1. Sensibilitate față de nevoi (5:13)
  - 2. Rugăciuni pentru nevoile altora (5:14-18)
  - 3. Semnificația nevoilor (5:19-20)

COMENTARIU

I. A rămâne încrezător (cap. 1)

A. Salutări (1:1)

1:1. Epistola începe în mod convențional: numele scriitorului, oamenii cărora le este adresată și un cuvânt de salut. Iacov s-a mulțumit cu o introducere simplă.

Scriitorul se prezintă cu modestie. El nu-și precizează poziția în biserică sau faptul că era fratele Domnului. Omiterea acestor titluri arată că el era o persoană bine cunoscută și că avea autoritatea să trimită o epistolă de acest fel.

James (numele în engleză — n. tr.) este de fapt Iacov (*Iakōbos*). Nu este prea clar de ce traducătorii în engleză au ales numele „James” în loc de „Jacob”. „James”, „Jake” și „Jacob” provin din aceeași rădăcină. Traducerile Bibliei în alte limbi tind să utilizeze transcrierea numelui din ebraică, Iacov (*ya'āqōb*). Oare a dorit Regele James să-și vadă numele în traducerea (King James — n. tr.) pe care a autorizat-o?

Iacov s-a prezentat simplu drept **rob al lui Dumnezeu și al Domnului Isus Hristos**. El s-a considerat un rob (*doulos*). El era proprietatea lui Dumnezeu și a Celui pe care-l putea numi „Fratele” său, Domnul Isus Hristos. Este evident faptul că Iacov recunoștea divinitatea lui Hristos, pentru că L-a pus pe același plan cu Dumnezeu. Mai mult, Iacov a folosit numele Său întreg: „Domnului Isus Hristos”. „Isus” înseamnă „Mântuitor”, iar „Hristos” este grecescul pentru „Mesia”, „Unsul”. „Domnul” etern a devenit Mântuitorul, „Isus”, și a înviat ca Veșnicul, Suveranul „Hristos”. Domnul domnilor este Regele regilor (1 Tim. 6:15; Apoc. 17:14; 19:16).

Epistola este adresată celor **douăsprezece seminții cari sunt împrăștiate**. Iacov le-a scris evreilor împrăștiați în afara țării lor. Termenul „împrăștiați” (*diaspora*), apare

Iacov 1:2-3

încă în două locuri în Noul Testament (Ioan 7:35; 1 Pet. 1:1). El se referă la evreii care erau împrăștiati printre neevrei așa cum strămoșii lor au fost răspândiți în vremea robiei. Deși cele douăsprezece seminții au fost răspândite, nu s-au pierdut niciodată. Ele sunt amintite din nou la încheierea relatării biblice, în cartea Apocalipsa: Iuda, Ruben, Gad, Așer, Neftali, Manase, Simeon, Levi, Isahar, Zabulon, Iosif și Beniaminn (Apoc. 7:5-8; cf. 21:12).

Idiomul **sănătate** („Salutări“, NIV), folosit în mii de epistole antice scrise pe papirus, nu este folosit singur în nici o altă epistolă a Noului Testament. Acesta era un salut grecesc, la fel ca „Salut“ sau ca „Bun venit“. (Vezi comentariile de la 2 Ioan 10-11.) Este interesant faptul că Iacov nu adaugă și salutul evreiesc „Pace“ (*šālôm*). Pavel folosește de regulă și salutul grecesc și cel evreiesc, traduse prin expresia „har și pace“. Desigur, Iacov a dorit să păstreze un stil mai direct și eleganța simplă a limbii grecești, chiar dacă se adresa fraților săi evrei. De altminteri, jocul de cuvinte între „sănătate“ (*chairein*) în capitolul 1:1 și „bucurie“ (*charan*), în versetul 2 face acest lucru și mai evident.

Pentru a ajunge la maturitatea creștină și la o conduită sfântă este esențial să ai o temelie solidă. Credinciosul trebuie să rămână încrezător. El trebuie să îndrăznească și nu să se lase doborât de încercări. El nu trebuie să se lase prins de ispită. „Împinge, trage — îndură, suferă“ trebuie să fie motoul său. Cum altfel poți deveni rezistent? Un credincios poate rezista căutând, înțelegând și practicând Cuvântul lui Dumnezeu. Încercările din exterior și ispitele din interior nu îl pot birui pe un creștin care rămâne în adevărul venit de sus.

B. Bucurie în diferite încercări (1:2-12)

De prea multe ori încercările sunt întâmpinate cu plâns și gemete. Această atitudine nu contribuie la maturizarea creștină. Dimpotrivă, înrăutățește lucrurile. Încercările nu trebuie privite ca necazuri, ci ca teste. Un test este dat pentru a vedea dacă studentul poate sau nu poate trece. Iacov oferă sfaturi sănătoase pentru a obține rezultate foarte bune la fiecare test. Cel care are o atitudine corectă în încercări, care înțelege avantajul încercărilor și care știe unde poate găsi ajutor în încercări va fi în cele din urmă onorat de Dumnezeu.

1. ATITUDINEA ÎN ÎNCERCĂRI (1:2)

1:2. Evreilor persecutați, împrăștiati printre păgâni, Iacov le dă un sfat surprinzător: **Frații mei, să priviți ca o mare bucurie când treceți prin felurite încercări.** Încercările trebuie înfruntate printr-o atitudine de bucurie. Ele n-ar trebui considerate o pedeapsă, un blestem sau o calamitate, ci un lucru care duce la bucurie. Mai mult, ele ar trebui să producă „o mare bucurie“ (lit., „toată bucuria“; i.e., bucurie care este deplină, sau neamestecată) sau o „bucurie pură“ (NIV), adică nu „ceva bucurie“ amestecată cu multă mâhnire.

Deși porunca lui Iacov a fost directă și plină de forță, el n-a predicat unor ascultători. El s-a identificat cu cititorii. El li s-a adresat cu multă căldură, spunându-le „frații mei“. Acest mod de adresare este caracteristic epistolei. El a folosit această expresie familiară nu mai puțin de 15 ori. În tonul direct al lui Iacov se distinge și multă compasiune.

Este important să remarcăm faptul că Iacov *nu* a spus că un credincios trebuie să fie bucuros *de* încercări, ci *în* încercări. Verbul tradus „treceți“ poate fi tradus mai literal prin „a cădea“, *peripesēte*, adică ceea ce se spune despre sârmanul om care „a căzut între niște tâlhari“ (Luca 10:30). „Felurite încercări“ (*peirasmois... poikilois*) este o expresie folosită și de Petru care folosește aceleași cuvinte grecești, dar în ordine inversă (1 Pet. 1:6). Cel ce este înconjurat de astfel de necazuri trebuie să reacționeze cu bucurie. Cei mai mulți oameni au o mare bucurie când *scapă* de încercări. Iacov le-a spus să aibă o mare bucurie în mijlocul încercărilor (cf. 1 Pet. 1:6, 8).

Este clar că aici se face referire la încercări de natură exterioară sau teste de rezistență (*peirasmois*) în timp ce mai târziu, în același capitol (Iac. 1:13), forma verbală (*peirazomai*) a acestui substantiv este folosită pentru a vorbi despre ispitele interioare sau provocarea de a păcătui.

În mod evident se ridică o întrebare: Cum poate găsi cineva bucurie în încercări?

2. AVANTAJUL ÎNCERCĂRILOR (1:3-4)

1:3. Creștinii pot înfrunta încercările cu bucurie, pentru că există avantaje certe în aceste teste. Încercările corect abordate duc la o rezistență veritabilă și autentică.

Aceasta nu este o revelație nouă. Este doar o simplă aducere aminte. Iacov a scris: **ca unii care știți**, ceea ce înseamnă literal „știți din experiență“ (*ginōskontes*). Fiecare

a experimentat atât durerea problemelor cât și avantajul urmărilor stăruinței lor. Nu poți câștiga în domeniul rezistenței fără a investi în domeniul încercărilor. Ceea ce produce perseverența este partea adevărată, validă a credinței. **Încercarea** se referă mai mult la „aprobare” decât la „dovedire”. Acest cuvânt (*dokimion*) apare doar aici și în 1 Petru 1:7. Încercarea **credinței** este asemenea aurului care este încercat în foc. Fără o credință care să primească această aprobare, încercarea nu va aduce răbdare. Aceasta ar fi doar zgură. Adevărata credință, la fel ca aurul curat, rezistă indiferent cât de tare este focul. Așadar, adevărata credință **lucrează** (*katergazetai*) **răbdare** sau puterea de a rezista. Substantivul „răbdare” (*hypomonēn*; cf. formei verbale din Iac. 1:12) înseamnă statornicie sau rezistență în fața dificultăților (cf. 5:11).

1:4. Răbdarea este doar primul dintre beneficii. Există mai multe avantaje în urma încercărilor. **Răbdarea trebuie să-și facă desăvârșit lucrarea.** La fel cum lucrarea adevăratei credințe testate produce răbdare, răbdarea trebuie lăsată să își continue lucrarea ei de desăvârșire, ale cărei rezultate secundare sunt maturitatea și împlinirea spirituală. Desigur, acesta este un țel înalt, care constituie și tema care conferă unitate epistolei. Ideea centrală a lui Iacov a fost să arate cum se poate atinge maturitatea spirituală.

Două cuvinte definesc scopul: **desăvârșiți** și **întregi**. „Desăvârșiți” (*teleioi*) este tradus adesea prin „perfect” sau „terminat” și este asociat cu „întregi” (*holoklēroi*, din *holos*, „întreg” și *klēros*, „parte”) pentru a reda ideea perfecțiunii întregului sau a deplinei dezvoltări a fiecărei părți.

Încercările pot fi înfruntate cu bucurie deoarece, cu o infuzie de credință, aduc răbdare, iar, dacă răbdarea se va desăvârși, va da naștere unui creștin matur care nu va duce lipsă de nimic. Cu adevărat el va fi ceea ce Dumnezeu dorește să fie.

Prezentarea lui Iacov pare logică, dar încă este dificil să înțelegem cum pot fi întâmpinate încercările cu o atitudine de bucurie. Unde ar trebui să căutăm ajutor pentru a înțelege acest paradox?

3. AJUTOR ÎN ÎNCERCĂRI (1:5-12)

1:5. Pentru cei care se simt confuși și frustrați de acest scop înalt, „să nu duceți lipsă de nimic”, Iacov a scris: **Dacă vreunui dintre voi îi lipsește înțelepciunea, s-o ceară de la Dumnezeu.** Ajutorul vine imediat de la

Dumnezeu „care dă tuturor cu mână largă” (*tou didontos theou*). Celor care le lipsește înțelepciunea, le stă la dispoziție această resursă pe care o pot cere. Iacov a presupus că destinatarii epistolei sale trebuie să simtă nevoia de înțelepciune (*sophias*), și nu doar de cunoaștere. Dumnezeu nu numai că dă înțelepciunea, ci o dă cu generozitate, nu purtând pică celor cărora le-o dăruiește.

1:6-8. Totuși, darul lui Dumnezeu are câteva cerințe. Pentru a primi de la Dumnezeu înțelepciune în încercări, credinciosul trebuie să ceară înțelepciune. Mai întâi el trebuie s-o ceară cu credință. El **trebuie s-o ceară cu credință, fără să se îndoiască deloc** (*diakrinomenos*, cuvântul trad. „să se îndoiască” sugerează ezitarea). El trebuie să îndrăznească, nu să vină la Dumnezeu ca **valul mării turburat** [pe orizontală] și **împins** [pe verticală] **de vânt**. Lui Dumnezeu nu-i place cel ce **se îndoiește** (lit., „are suflul împărțit”, *dipsychos*; cf. 4:8) și care este un **om nehotărât și nestatornic** în toate căile sale, ca un om beat care este instabil și se clatină. Răspunsul lui Dumnezeu depinde de siguranța pe care o avem în Dumnezeu.

1:9-11. De altfel, cel care cere înțelepciune trebuie să dovedească că are speranță. Indiferent de poziția sa socială sau economică, credinciosul trebuie să caute avantajele veșnice. **Fratele dintr-o stare de jos** poate fi mulțumit cu **înălțarea** lui spirituală, iar **bogatul** poate fi mulțumit cu slăbiciunea lui umană (știind că el are „o greutate vecinică de slavă” în Hristos, 2 Cor. 4:17). Poziția socială înaltă trece, iar bogăția se vestejește, așa cum **soarele... usucă iarba și floarea ei cade jos**. Speranța în eternitate este dovada credinței.

1:12. În sfârșit, cel care cere înțelepciune trebuie să fie statornic și plin de dragoste. Dumnezeu binecuvântează pe **cel ce răbdă ispita**. În acest verset Iacov se întoarce la tema prin care a început acest pasaj în versetele 2-3; ambele se referă la „încercări”, „încercarea credinței” și la „răbdare”. Creștinul care îndură (*hypomenei*) cu hotărâre încercările (*peirasmon*), **după ce a fost găsit bun** (*dokimos genomenos*; cf. *dokimion* în v. 3) **va primi cununa vieții**. „Cununa” vieții, înseamnă cununa care **este** viața (Apoc. 2:10). „Viața care este promisă este probabil viața de acum și de aici, viața în plinătatea ei, viața deplină” (cf. Iac. 1:4) (Curtis Vaughan, *James: Bible Study Commentary*, p. 28.) (Despre alte cununi se vorbește în 1 Tes. 2:19; 2 Tim. 4:8; 1 Pet. 5:4). **Dumnezeu**

Iacov 1:13-18

promite o astfel de viață **celor ce-L iubesc**. Iubirea pentru Dumnezeu îi face capabili pe credincioșii care se confruntă cu încercări să rămână încrezători în El. Statornicia lor arată dragostea lor. (Unii spun totuși că această cunună nu se referă la viața deplină acum, ci la viața veșnică, pentru că toți credincioșii adevărați îl iubesc pe Dumnezeu; 1 Ioan 4:8.) Cererea pentru înțelepciune cu credință (Iac. 1:6-8), speranță (v. 9-11) și dragoste (v. 12) aduce nu doar binecuvântarea înțelepciunii, ci și binecuvântarea victoriei.

Cel care are o atitudine corectă în încercare este cel care vede avantajele încercărilor, cel care cere ajutor iar, dacă-l cere în mod corect, Dumnezeu îi va da atitudinea potrivită în încercări. El poate să se bucure în încercări (v. 2) și poate fi binecuvântat (v. 12) îndurându-le.

C. *Rezistență în ispitele ucigătoare*
(1:13-18)

Credincioșii sunt în pericolul de a cădea în urma atacurilor și presiunilor încercărilor. Dar ei sunt în pericol de a cădea și din cauza atracțiilor și plăcerilor ispitelor. Așa cum o atitudine greșită în fața testelor va obstrucționa creșterea și maturizarea spirituală, la fel se va întâmpla și în urma unei atitudini greșite față de ispită. Iacov prezintă sursa ispitei, pașii în ispitire și soluția pentru ispită.

1. SURSA ISPITEI (1:13-14)

1:13. Iacov îi mustră tăios pe cei care găsesc o scuză pentru păcatul lor. Pentru a fi absolviți de răspundere, ei spun: „Sunt ispitit de Dumnezeu” sau „de la Dumnezeu” (*apothou*) ceea ce arată și originea, nu numai calea prin care vine ispita. Iacov arată cât se poate de clar că **Dumnezeu nu poate fi ispitit**. În Dumnezeu nu există nimic la care răul să poată face apel. Literal, El „nu poate fi ispitit” (*apeirastos*; cf. comentariilor de la Evr. 4:15). Mai mult, El nu ispitește pe nimeni. Dumnezeu testează adesea, dar nu ispitește niciodată.

1:14. Sursa ispitirii se află înăuntrul omului; ea este **pofta lui însuși**, sau dorința lui puternică. El este **atrăs... și momit**. Această dorință interioară îl scoate pe om afară (*exelkomenos*) asemenea unui pește scos din ascunzătoarea lui și apoi momit (*deleazomenos*, de la verbul *deleazō*, „a momi, a prinde un pește cu o momeală, sau a vâna folosind capcane”). În acest fel, o

persoană își construiește și cade singur în propria lui capcană.

2. PAȘII ISPITIRII (1:15-16)

1:15-16. Imaginile din lumea biologică sunt foarte vii. **Pofta** sau dorința zămislește și dă naștere **păcatului**. Tatăl, care nu este menționat, este cu siguranță Satan. Copilul grotesc, **păcatul**, se maturizează și dă naștere la propria odraslă: moartea. Toți pașii sunt foarte clari: poftele necontrolate dau naștere păcatului, iar păcatul nemărturisit aduce moartea. Ce ciudat este faptul că păcatul poate **aduce moartea**. Poate părea straniu, dar Iacov îi avertizează pe iubiții săi frați și surori, care citesc această „genealogie”: **nu vă înșelați**, nu mergeți pe o cale greșită. La fel cum o atitudine corectă față de încercări are ca rezultat creșterea spre deplina maturitate spirituală, tot așa o atitudine greșită față de poftă va avea ca rezultat declinul spre sărăcia spirituală abjectă, iar în final va duce la moarte.

3. SOLUȚIA PENTRU ISPITĂ (1:17-18)

1:17-18. În contrast izbitor cu scena sumbră a morții care rezultă din poftele neținute în frâu este scena luminoasă a vieții noi care emană din **Cuvântul adevărului** (v. 18; cf. Ef. 1:13; Col. 1:5). Tatăl întunericului, Satan (Fapte 26:18; Col. 1:13), generează păcatul și moartea. **Tatăl luminilor** (i.e., Dumnezeu care a creat stelele universului) dă salvare și viață și El nu se schimbă. Umbrele formate de soare se schimbă, dar nu și Cel care a creat soarele! Cuvintele **orice ni se dă bun și orice dar desăvârșit este de sus** au o cadență poetică în greacă. Ele literal sunt: „fiecare faptă de dărnicie (*dosis*) și fiecare dar perfect (*dōrēma*) este de sus.”

Soluția pentru ispită este o relație apropiată cu Tatăl, și o reacție pozitivă constantă față de Cuvântul Său. Omul trebuie să se odihnească în Domnul luminii și să se bizuie pe Cel ce este viața și „Cuvântul adevărului” (cf. Ef. 1:13; Col. 1:5; 2 Tim. 2:15).

Nu există nici un motiv pentru ca unul dintre aleșii lui Dumnezeu, o **pârgă a făpturilor Lui**, sau un credincios regenerat, să cedeze în fața ispitei. El trebuie să învețe să reziste în fața acestei forțe ucigătoare pentru că altfel nu va putea ajunge la maturitatea spirituală pe care Dumnezeu o dorește pentru copiii Săi, copii ai luminii (Ef. 5:8; 1 Tes. 5:5).

D. Odihnă în adevărul divin (1:19-27)

În ultimă instanță, cheia atitudinii în fața încercărilor și a rezistenței în fața ispitelor poate fi găsită în felul în care cineva reacționează față de Cuvântul lui Dumnezeu. Receptivitatea și reacția favorabilă față de Cuvânt, împreună cu supunerea în fața lui, sunt elementele esențiale ale creșterii spirituale. Omul trebuie să accepte Cuvântul lui Dumnezeu, să acționeze conform lui și să rămână în el.

1. RECEPTIVITATE FAȚĂ DE CUVÂNT (1:19-21)

1:19-20. Din nou Iacov s-a identificat cu cititorii săi prin cuvintele **preaiubiții mei frați** și apoi a dat de înțeles că ceea ce urmează este de mare importanță: **Știți bine lucrul acesta (iste)**. Urmează un triplu îndemn: **Orice om să fie grabnic la ascultare, încet la vorbire, zăbavnic la mânie**. Desigur, cel care ascultă, în loc să sară cu gura, este încet la mânie (cf. 3:1-12). Mânia **nu lucrează neprihănirea lui Dumnezeu**, scopul pe care îl urmărește această epistolă.

1:21. Drept urmare, este esențial să pui deoparte sau să „lepezi” **orice necurăție (ryparian, folosit numai aici în NT; cf. rypara, „sărac” în 2:2) și orice revărsare de răutate și primiți cu blândețe** (lit., „în blândețe”) **Cuvântul sădit în voi**. „Sădit” (*emphyton*, folosit numai aici în NT) este în contrast cu „altoit”. Cuvântul trebuie născut, implantat, înrădăcinat în solul fertil al sufletului. Acesta este Cuvântul lui Dumnezeu care **poate mântui sufletele**.

2. REACȚIE POZITIVĂ FAȚĂ DE CUVÂNT (1:22-25)

1:22. Totuși, nu este suficient doar să primești Cuvântul; trebuie să ai față de el o atitudine de obediență activă. Porunca este clară: **Fiți împlinatori ai Cuvântului, nu numai ascultători**. Omul trebuie să fie (*ginesthe*, „să continue să devină”) împlinitor, nu doar ascultător. Cei care ciugulesc din predici și trec de la un desert doctrinar la altul ca niște păsărele neajutorate, și care sunt în număr tot mai mare, se înșeală singuri. **Înșelându-vă** este forma unui verb folosit în Noul Testament doar aici și în Epistola către Coloseni 2:4. *Paralogizomai* înseamnă „a înșela sau a amăgi prin raționamente false”. Înșelăciunea vine din faptul că ei au

crezut că au făcut tot ceea ce era necesar, deși ascultarea de Cuvânt este doar începutul.

1:23-24. Cel care **ascultă și nu face nimic seamănă cu un om care-și privește fața firească într-o oglindă**, iar apoi **uită îndată cum era**. Este interesant că Iacov vorbește despre un bărbat în această ilustrație. O femeie n-ar fi aruncat doar o privire superficială, iar dacă ar fi văzut vreun cusur ar fi făcut tot ce era posibil pentru a-l corecta. Nu tot așa face acest om care își vede „fața firească” (*prosōpon tēs geneseōs*), iar apoi uită ce a văzut.

1:25. A privi în oglinda Cuvântului lui Dumnezeu înseamnă a-ți asuma o obligație, aceea de a-ți **adânci privirile în legea desăvârșită care este legea slobozeniei**. O privire atentă și susținută, împreună cu un răspuns corespunzător, constituie cheia pentru întărirea și maturizarea continuă. Cuvântul tradus a-ți „adânci privirile” (*parakypsas*) înseamnă literal a se apleca pentru a avea o privire mai bună, mai de aproape.

Expresia „legea slobozeniei” pare a fi un paradox. Legea pare să însemne restricții, deci lipsa libertății. Dar nu este așa cu Legea lui Dumnezeu. Legea Lui desăvârșită este cea care dă adevărata libertate. „Dacă rămâneți în Cuvântul Meu, a spus Isus, veți cunoaște adevărul și adevărul vă va face slobozi” (Ioan 8:31-32). Cel care respectă deciziile lui Dumnezeu va găsi deplina libertate, și **va fi fericit în lucrarea lui**.

3. SUPUNEREA FAȚĂ DE CUVÂNT (1:26-27)

Receptivitatea față de Cuvânt și sensibilitatea față de revelația sa trebuie însoțite de o nouă abordare a vieții. Trebuie să fii supus și decis la continuarea ascultării și practicii.

1:26. Cineva care este cu adevărat **religios** va demonstra acest lucru printr-o vorbire controlată. Cuvântul „religios” (*thrēskos*) se referă la practicile exterioare. Practicile rituale exterioare pe care o persoană le poate considera merite laudabile, pot fi considerate o religie **zadarnică** (*mataios*, „nefolositor, neproductiv, inutil”) dacă nu există în paralel un control, adică **nu-și înfrânează limba**, o temă tratată mai pe larg în 3:1-12. O astfel de persoană **își înșeală inima** (*apatōn kardian heautou*, lit., „a-și corupe sau a-și seduce propria inimă”; cf. unui cuvânt diferit pentru înșelăciune în 1:22).

1:27. O religie curată și neîntinată este cea în care comportamentul și caracterul sunt

Iacov 2:1-7

disciplinate conform Cuvântului lui Dumnezeu. Cuvântul grecesc *thrēskeia* (**religiunea**) apare doar de patru ori în Noul Testament, iar două dintre aceste apariții sunt aici (cf. Col. 2:18; Fapte 26:5). După cum rezultă, Dumnezeu nu pune accent pe ritualul religios, ci pe o trăire corectă.

Iacov rezumă ceea ce **Dumnezeu, Tatăl** (cf. „Tatăl” în Iac. 1:17) accentuează: **să cercetăm pe orfani și pe văduve** — referindu-se la comportament, și **să ne păzim neîntinați** — referindu-se la caracter. „Să ne păzim neîntinați” traduce un cuvânt, *aspilon*, „nepătat” (cf. 1 Tim. 6:14; 1 Pet. 1:19; 2 Pet. 3:14), care contrastează cu murdăria morală (Iac. 1:21). Un credincios cu „religiunea” plăcută lui Dumnezeu îi ajută pe alții care sunt în nevoi — păstrând-o astfel **neîntinată** (lit., „pură”) și **curată**. Aceasta nu este o definiție a religiei, ci mai degrabă un contrast cu actele de închinare și de ceremonie rituală care sunt în mod obișnuit numite „religie”. Din nou scopul este o umblare creștină matură și practicarea sfințeniei. Ce se cere pentru atingerea acestui scop? Primul pas este să rezisti cu încredere. Încercările sau ispitele nu-l vor răsturna pe cel care este ancorat în adevărul lui Dumnezeu și aplică acest adevăr în viața lui.

II. A sluji plin de compasiune (cap. 2)

Cel care are o poziție corectă față de Biblie va avea aceeași poziție și față de trupul lui Hristos. Cel care rezistă cu încredere, slujește plin de compasiune. Iacov a clarificat faptul că adevărata religie se exteriorizează în slujire, o slujire care cere ca un credincios să învețe să-i accepte pe alții fără prejudecăți și să-i ajute fără aroganță.

A. Acceptarea altora (2:1-13)

Iacov devine din ce în ce mai specific și direct în muștrările și sfaturile pe care le dă. În mod evident era nemulțumit de inconsecvența pe care o observase între frați. El a atacat atitudinea acestor credincioși față de ceilalți și apoi s-a plâns de incapacitatea lor de a proceda așa cum ar fi trebuit. Mai întâi el a condamnat atitudinea de favoritism și le-a dat sugestii despre felul în care puteau combate acest obstacol aflat în calea maturității spirituale. Trebuie să-i acceptăm pe ceilalți, indiferent de statutul pe care-l au sau de clasă lor socială. De asemenea, trebuie să arătăm bunăvoință și consecvență față de toți.

Echitatea, dragostea și fidelitatea sunt ingrediente vitale.

1. BUNĂVOINȚĂ FAȚĂ DE TOȚI (2:1-4)

2:1. Trecerea la o nouă analiză este evidentă prin faptul că Iacov folosește expresia **frații mei**. Prin „frații” săi el se referea la cei ce credeau în **Isus Hristos, Domnul slavei**. Versiunea NIV prezintă bine faptul că este vorba despre credința în Hristos, și nu credința lui Hristos în acest verset, și folosește adecvat cuvântul „slavei” (*doxēs*) la modul descriptiv, în apozitie față de Hristos. Porunca principală este, de asemenea, clară: **nu țineți credința în Hristos căutând la fața omului**. Dumnezeu nu arată favoritism (Rom. 2:11; Ef. 6:9; Col. 3:25); deci nici creștinii nu trebuie să-l arate. Iacov condamnă prejudecățile și tratamentul preferențial.

2:2-3. Această idee, odată prezentată, este apoi ilustrată. Natura ipotetică a ilustrației, dovedită de folosirea în greacă a propoziției condiționale, este dată de cuvintele **de pildă**. Apoi este prezentată situația specifică. Un om cu un **inel de aur** pe deget, și o **haină strălucitoare** intră în **adunarea voastră**, desemnată aici ca o sinagogă, ceea ce accentuează caracterul evreiesc atât al epistolei cât și al acestei scene. De asemenea, acolo mai intră și un om **sărac îmbrăcat prost**. Cuvântul tradus aici prin „îmbrăcat prost” (*rypara*, „murdar” sau „dezgustător”) este găsit doar aici și în Apocalipsa 22:11 (cf. cuvântul *ryparian*, „murdărie morală”, pe care Iacov l-a folosit în 1:21). Atenția specială (lit., „**puneți ochii**”) și locurile preferențiale sunt date celui bogat, iar **săracului** îi este oferit un loc în picioare, sau **jos** (lit., „**la picioarele mele**”) pe podele.

2:4. Ilustrația este urmată de o întrebare pătrunzătoare: **Nu faceți oare o deosebire în voi înșivă?** Întrebarea în limba greacă presupune un răspuns afirmativ. Frații lui Iacov trebuie să-și recunoască vinovăția, nu numai pentru aceste atitudini discriminatorii, ci și pentru că și-au asumat rolul de judecători cu gânduri rele, părtinitoare.

2. COMPASIUNE FAȚĂ DE TOȚI (2:5-9)

2:5-7. După cuvintele: **Ascultați prea iubiții mei frați**, Iacov a continuat să explice de ce judecata lor preferențială era greșită. El face acest lucru punând patru întrebări, fiecare dintre ele presupunând un răspuns afirmativ. Prima: **n-a ales Dumnezeu pe cei ce sunt săraci în ochii lumii**, dar care sunt **bogați** spiritual, pentru a fi **moștenitori ai**

Împărăției pe care El a promis-o (cf. 1:9)? A doua: Oare nu **bogații** sunt cei vinovați de opresiune, de asuprire și de ponegrire (*blasphémousin*, 2:7, lit., „blasfemie“)? A treia: Oare nu ei sunt cei ce vă **tărăsc înaintea judecătorilor**? A patra: **Nu batjocoresc ei frumosul nume al lui Isus**? Voi **purtați** acest nume și-l aparțineți Lui, nu bogaților care vă exploatează. Cititorii lui Iacov ar fi trebuit să fie de acord cu aceste afirmații și să recunoască faptul că, dacă-l insultă pe **cel sărac** și îi favorizează pe **bogații** asupritori, sunt greșiți și iraționali.

2:8-9. Alternativa este clară: Iubirea este calea corectă. Favoritismul este păcat. Iacov a fost optimist; propoziția condițională, **dacă împliniți Legea împărătească**, anticipează în greacă o reacție favorabilă. „Legea împărătească“ a fost dată în Leviticul 19:18 și confirmată de Hristos (Mat. 22:39): **Să iubești pe aproapele tău ca pe tine însuți**. Legea este regală sau împărătească (*basilikon*, de la *basileus*, „rege“) pentru că este decretată de Împăratul împăraților, este potrivită pentru un rege și este considerată regina legilor. Expresia reflectă latinescul *lex regia*, o expresie cunoscută în tot Imperiul Roman. Ascultarea de această lege, adică iubirea necondiționată, este răspunsul dat neascultării evidente de Legea lui Dumnezeu, exprimată prin favoritismul dăunător.

3. CONSECVENȚĂ ÎN TOATE (2:10-13)

2:10-11. Iacov era conștient că puteau fi unii care considerau favoritismul o greșeală neînsemnată. Aceștia cu greu s-ar fi putut considera călcători ai Legii. Iacov a arătat că acest lucru nu era un fapt de mică importanță. **Căci cine păzește toată Legea și greșește într-o singură poruncă, se face vinovat de toate**. Nu există indulgență. Folosind exemplele extreme: **să nu preacurvești și să nu ucizi**, Iacov scoate în evidență absurditatea ascultării inconsecvente.

2:12-13. Cheia este ascultarea totală. Toți trebuie „să vorbească și să lucreze“ (gr., timpul prezent imperfect) ca niște oameni care **au să fie judecați de o lege a slobozeniei**. Legea lui Dumnezeu, datorită restricțiilor sale înțelepte aduce adevărata libertate (cf. 1:25). Neascultarea față de Legea lui Dumnezeu aduce robia; și, pentru **cel ce n-a avut milă**, judecata lui Dumnezeu **este fără milă**. Așa cum iubirea biruiește judecata, și **mila biruiește judecata**. Verbul „biruiește“ sau „triumfă asupra“ (*katakauchatai*)

apare doar aici, în 3:14 și în Epistola către Romani 11:18. Dumnezeu a dat legi nealterabile. Dacă se dorește atingerea maturității spirituale, este necesară ascultare completă și consecventă. Credinciosului i se poruncește să-și accepte frații cu bunăvoință, compasiune și consecvență.

B. Ajutorarea altora (2:14-26)

Așa cum legea dragostei nu oferă nici o scuză pentru respectarea preferențială a persoanelor, tot așa nici credința nu dă dreptul de a nu face fapte bune. Un credincios nu trebuie doar să-și demonstreze iubirea prin faptul că este gata să-i accepte pe alții, ci trebuie să-și demonstreze și credința prin ajutorul responsabil pe care-l dă altora. Iacov și-a continuat epistola accentuând exprimarea adevăratei credințe, prezentând pe scurt dovezile adevăratei credințe și citând exemple de credință adevărată.

1. EXPRESIA ADEVĂRATEI CREDINȚE (2:14-17)

2:14. O altă schimbare în prezentarea epistolei poate fi văzută în folosirea din nou de către Iacov a expresiei **Frații mei**. El a introdus acest paragraf printr-o întrebare retorică: **Ce-i folosește cuiva să spună că are credință, dacă n-are fapte?** Accentul cade nu pe adevărata natură a credinței, ci pe afirmațiile false ale credinței. Aici Iacov condamnă falsa aroganță a credinței. O astfel de „credință“ nu face „fapte“; ea nu „folosește“ (*ophelos*, folosit în NT doar aici, și în v. 16; 1 Cor. 15:32) la nimic. Ea este fără valoare pentru că reprezintă doar vorbe fără fapte. Este doar o lăudăroșie lipsită de conținut („să spună“ este la timpul prezent). **Poate oare credința aceasta să-l mântuiască?** În limba greacă se anticipează un răspuns negativ. A spune că ai credință nu este suficient. Adevărata credință este dovedită prin fapte.

2:15-16. Întrebarea retorică este urmată de o ilustrație ipotetică, dar realistă: **Dacă un frate sau o soră sunt goi, lipsiți de hrana de toate zilele**. (Iacov a scris frecvent despre cei săraci: 1:9, 27; 2:2-6, 15.) Pentru cineva confruntat cu nevoile esențiale ale vieții, sentimentele și dorințele de bine sunt de puțin ajutor, la fel ca și zicala evreiască: **Duceți-vă în pace** (cf. Jud. 18:6; 1 Sam. 1:17; 2 Sam. 15:9; Mar. 5:34; Luca 7:50). Dacă nu faci nimic pentru a satisface nevoia presantă de haine și de hrană, **la ce i-ar folosi?** Aceeași

Iacov 2:17-21

expresie pe care Iacov o folosește la începutul acestui paragraf (Iac. 2:14), este repetată pentru a accentua ideea.

2:17. Aroganța zadarnică, credința în ea **însăși** fără dovada faptelor, **este moartă**. Credința fără fapte este fără valoare; este neproductivă, sterilă, zadarnică și moartă. Multe vorbe mari se pot spune despre un cadavru despre care se afirmă că a înviat, dar dacă nu există semne vitale, bătaii de inimă, puls perceptibil, înseamnă că este mort. Afirmările false pot fi reduse la tăcere doar prin dovezi.

2. DOVADA ADEVĂRATEI CREDINȚE (2:18-20)

2:18. Această secțiune este probabil una dintre cele mai greșit înțelese din întreaga epistolă. **Dar va zice cineva: Tu ai credința și eu am fapte.** Aici apare un personaj imaginar, „cineva“, care răspunde. Acesta nu obiectează la concluzia lui Iacov. El este de acord că credința fără fapte este moartă. În schimb, în mod eronat el discreditează credința în timp ce accentuează faptele (vezi comentariile de la v. 19).

Ceea ce urmează: **Arată-mi credința ta fără fapte, și eu îți voi arăta credința mea din faptele mele**, poate fi continuarea răspunsului acestui personaj. Dacă este așa, atunci aceste cuvinte ar trebui încadrate în ghilimele. (Dacă acesta a fost răspunsul dat de Iacov celui care a spus „Eu am fapte“, Iacov ar fi trebuit să scrie: „Arată-mi *faptele* tale fără credință.“) Deși traduceri recente în engleză nu includ a doua jumătate a versetului 18 ca parte a răspunsului acelui personaj (ex., NEB, NIV, RSV), versiunea NASB (la fel ca traducerea românească — n. tr.) consideră în mod corect întregul verset ca parte a răspunsului dat de acest personaj imaginar. În greacă nu apar ghilimele, ceea ce a cauzat aceste diferențe ale traducerilor în engleză. Totuși, se pare că acest personaj lansează provocarea: „Arată-mi credința ta fără (*chōris*) fapte, și eu îți voi arăta credința mea din (*ek*, «reieșită din») faptele mele“ (traducerea autorului).

2:19. Poate că este bine ca și versetul 19 să fie inclus în argumentul personajului: **Tu crezi că Dumnezeu este unul, și bine faci; dar și dracii cred... și se înfioară!** Dacă este așa, atunci acest personaj poate fi un credincios neevreu tipic care ataca crezul monoteist acceptat de toți evreii. În fapt el spunea că, dacă „crezi“ în singurul Dumnezeu, acesta poate fi un lucru bun, atât cât se poate de bun,

dar nu suficient. Și demonii fac la fel. De fapt, ei nu doar cred, ci se și „înfioară“ (*phrissousin*, un verb onomatopeic folosit doar aici în NT). Să „crezi“ într-un singur Dumnezeu nu înseamnă și să te „încrezi“ în acest Dumnezeu. Până când nu te „încrezi“, nu poate fi vorba de credință adevărată și aceasta nu se va dovedi prin fapte bune.

Cu alte cuvinte, acest personaj imaginar spune: „Nu credința este cheia; ceea ce contează sunt faptele.“ Astfel el merge prea departe. Iacov nu a spus că faptele sunt *esențiale* pentru credință, sau că credința nu este importantă. Argumentul său era că faptele sunt *dovezi* ale credinței.

Alți scriitori considră că în acest pasaj (v. 18b) Iacov provoacă pe „cineva“ să-și arate credința fără fapte — ideea fiind că acest lucru nu este posibil! Totuși, Iacov spune că credința poate fi demonstrată (numai) prin faptele pe care cineva le face (v. 18b). Faptul că demonii „cred“ în Dumnezeu este inadecvat. O așa-zisă credință a demonilor, una neadevărată, nu poate fi însoțită de fapte din partea lor.

2:20. Iacov nu se lansează într-o dispută prea lungă cu acest personaj. Apostolul i se adresează simplu, în forță: **om nesocotit**, iar apoi se întoarce la argumentul original că **credința fără fapte este zadarnică** (*argē*, „leneș, inutil, neglijent“). Adjectivul „nesocotit“ (*kene*) este tradus de obicei „inutil“, „gol“ sau „sec“ (cf. *mataios*, „fără valoare, neroditor, nefolositor“, în 1:26). Credința superficială este moartă: așa sunt și faptele goale, lipsite de credință. Argumentul lui Iacov nu este pro-fapte/anti-credință, sau pro-credință/anti-fapte. El a spus doar că adevărata credință este însoțită de fapte bune. Faptele spirituale sunt dovada și nu stimulatorul credinței sincere.

3. EXEMPLE DE CREDINȚĂ ADEVĂRATĂ (2:21-26)

Ca dovadă finală a acestei teze, Iacov dă două exemple biblice: Avraam, veneratul patriarh, și Rahav, prostituata răscumpărată. El a prezentat fiecare exemplu sub forma unei întrebări, anticipând acordul cititorului.

2:21. Avraam, părintele nostru, n-a fost el socotit neprihănit prin fapte, când a adus pe fiul său Isaac jertfă pe altar? Această întrebare este considerată adesea opusă afirmației lui Pavel conform căreia credința lui Avraam și nu faptele sale L-au determinat pe Dumnezeu să-l considere neprihănit (Rom. 4:1-5). Dar Pavel a vorbit

despre *prioritatea* credinței. Iacov a vorbit despre *dovada* credinței. Pavel a declarat că Avraam a avut credință și, prin urmare, a fost justificat, sau socotit neprihănit (Gen. 15:6), înainte de circumcizie (Gen. 17:11; cf. Rom. 4:9). Iacov a explicat că credința lui Avraam a fost evidentă din faptul că a fost gata să-l aducă pe Isaac ca jertfă (Gen. 22:12), și că a fost astfel justificat, sau socotit neprihănit. Faptele au servit ca barometru al justificării, în timp ce credința a fost baza justificării.

2:22-24. Iacov a accentuat lucrarea comună a credinței și a faptelor, arătând că **credința lucra împreună cu faptele**. Credința este forța din spatele faptelor. Faptele reprezintă finalitatea credinței. Verbul tradus **a ajuns desăvârșită** (*eteleiōthē*) înseamnă „a duce la sfârșit”. Credința își găsește împlinirea în acțiune. Așa s-a întâmplat cu Avraam. Iacov și Pavel citează același pasaj — Geneza 15:6 — pentru a-și susține punctele de vedere (cf. Rom. 4:3). Pavel a spus că Avraam a fost **socotit neprihănit** prin credință, iar Iacov a spus că Avraam a fost justificat prin credința dovedită prin **faptele lui**.

2:25. Tot așa (lit., „și de asemenea”; *homoiōs de kai*) **curva Rahav: n-a fost și ea socotită neprihănită prin fapte**, găzduindu-i pe **soli** (*angelous*, „mesageri”) și ajutându-i să scape (Ios. 2:6)?

2:26. Concluzia este foarte clară. **Credința și faptele** sunt esențiale una pentru alta, la fel cum este relația între trup și duh. Fără (*chōris*) **duh**, sau „suflarea” (*pneumatōs*) de viață, **trupul este mort**. Fără (*chōris*) dovada faptelor, credința ar putea fi considerată ca **moartă**. Nu este credința autentică. Adevărata credință contribuie continuu la creșterea și dezvoltarea spirituală.

Un credincios nu trebuie doar să se încreadă în Cuvântul lui Dumnezeu, chiar și în vremuri de încercare și ispite (cap. 10), ci trebuie și să-și slujească frații și surorile în Hristos (cap. 2). El trebuie să-i accepte pe toți membrii familiei lui Dumnezeu, fără favoritism (v. 1-13) și să ajute familia creștinilor printr-o credință activă (v. 14-26). Pentru a câștiga maturitatea spirituală un credincios trebuie să fie ceea ce Dumnezeu dorește să fie și să facă ceea ce Dumnezeu dorește să facă.

III. A vorbi cu grijă (cap 3)

O altă unitate de măsură a maturității spirituale a credinciosului este vorbirea.

Iacov dedică o bună parte a acestei epistole atacării limbajului neîngrijit și corupt. El face un apel nu doar la o vorbire controlată (3:1-12), ci și la o gândire controlată (3:13-17). La urma urmelor, gura este conectată cu mintea. O vorbire atrăgătoare dovedește existența unei surse înțelepte. Atât vorbirea controlată cât și gândirea cultivată sunt necesare.

A. Controlarea vorbirii (3:1-12)

De la discursul său despre credința zadarnică, Iacov trece la o discuție despre vorbirea zadarnică. Subiectul incapacității înfrânării limbii, menționat mai devreme (1:26), este acum dezvoltat. Creștinii care înlocuiesc faptele prin cuvinte sunt la fel de deranjați ca și cei care au credință fără fapte. Fiecare om trebuie să-și stăpânească limba. Pe cât de mică este limba, pe atât este de puternică și de înclinată spre pervertire și păngărire.

1. LIMBA ESTE PUTERNICĂ (3:1-5)

3:1. Din nou apare adresarea **fraților mei**, un semn că începe un nou subiect, Iacov sugerând moderație și reținere în înmulțirea celor ce sunt **învățători**. În mod evident, erau prea mulți dintre noii creștini evrei care aspirau să-i învețe pe alții și să câștige ceva din poziția și admirația dată rabinilor. Este îndoielnic că referirea de aici este cu privire la poziția oficială de învățători a apostolilor sau a proorocilor. Cei la care se referă Iacov erau învățători cu statut neoficial (*didaskaloi*) în întâlnirile bisericii la sinagogi, unde chiar și străinilor li se dădea multă libertate de a vorbi. Pavel s-a folosit deseori de această curtoazie acordată vizitatorilor. Iacov se plângea că prea mulți credincioși erau peste măsură de dornici să vorbească în public și să facă paradă de cunoștințele lor (cf. Ioan 3:10; 9:40-41).

Era nevoie de învățătură, dar cei care o dădeau trebuia să înțeleagă ce responsabilitate aveau, și faptul că vor **primi o judecată mai aspră**. Judecata unui învățător este mai aspră pentru că, știind bine care îi era misiunea, era cu atât mai mult obligat să o îndeplinească.

3:2. Iacov nu întinde un deget acuzator spre alții fără a se include și pe sine: **Toți greșim în multe feluri**. Nimic nu pare să-l împiedice mai mult pe un credincios decât o limbă neînfrănată. Dacă un credincios **nu greșește** (lit., „nu se poticnește”) **în vorbire** (lit., „în cuvinte”) este un om desăvârșit, împlinit, matur, o persoană completă (*teleios*

Iacov 3:3-13

anēr). El **poate să-și țină în frâu tot trupul**. Maturitatea spirituală cere o limbă împlânzită.

3:3-5. Limba este mică, dar influentă. Trei ilustrații clarifică această idee: frâul cailor, cârma corăbiei și focul care aprinde pădurea. Felul în care Iacov folosește ilustrații din natură ne amintește de Domnul. Folosirea ilustrațiilor este o caracteristică a gândirii evreilor. Greaca folosită în acest pasaj este și veche și elocventă. Iacov a fost un bun cunoscător al tradiției evreiești și al limbii grecești clasice.

Raționamentul este clar. La fel cum punând **cailor frâul le cârmuim tot trupul**, la fel cum cârmele mici conduc **corăbiile** mari și un **foc mic** aprinde o întreagă **pădure**, așa și **limba este un mic mădular și se fălește cu lucruri mari**. Limba este mică, dar puternică!

2. LIMBA ESTE PERVERSĂ (3:6-8)

3:6. Limba nu este numai puternică; este și perversă. Este mică, influentă, dar, cel mai rău lucru dintre toate, poate fi satanică și infecțioasă. **Limba este... un foc** (cf. Prov. 16:27; 26:18-22), **o lume de nelegiuiri**. Limba **este** (*kathistatai*) una dintre **mădu-lare**, parte din structura anatomică a omului care corupe, murdărește sau pătează (*spilousa*; cf. *aspilon*, „nepătat” în Iac. 1:27) tot trupul și aprinde „întregul curs al vieții” (lit., „roata vieții”, sau „roata nașterii”, *ton trochon tēs geneseōs*). Este ca și cum limba ar fi centrul sau butucul roții naturii și, ca un foc de artificii, roata se **aprinde** de la centru. Cu cât arde mai mult, cu atât ea se învârtă tot mai repede până când întreaga roată se învârtă într-o vâlvătaie, aruncând flăcări în toate direcțiile. Limba este însă doar fitilul; sursa focului mortal este „Iadul” însuși (lit., „focul gheenei”, un loc în Valea Hinom la sud de Ierusalim, unde erau aduse jertfe umane [Ier. 7:31] și unde continua ardere a gunoaielor oferea o ilustrație potrivită pentru iazul de foc).

3:7. Limba nu este numai ca un foc necontrolat. Este, de asemenea, ca o fiară neîmplânzită. Fiecare specie, sau tot neamul (*physis*) fiarelor sălbatice — **păsări** din văzduh, **târâtoare** de pe pământ și **viețuitoare de mare** — toate **se împlânzesc și au fost împlânzite de om** (lit., „natura umană”, *physis*; astfel „natura sălbatică” este împlânzită de „natura umană”). Dar nici un om nu poate împlânzi limba!

3:8. Limba nici un om n-o poate împlânzi pentru că ea este un **rău care nu se poate înfrâna** (la fel ca omul „nehotărât” din 1:8). Chiar mai rău: limba **este plină de o otravă de moarte** (cf. Ps. 140:3). La fel ca otrava unui șarpe, limba este plină cu veninul urii și cu bârfa ucigătoare.

3. LIMBA ESTE CORUPTĂ (3:9-12)

3:9-10. La fel ca limba bifurcată a unei năpârci, limba umană necontrolată ne poate face să **binecuvântăm** sau să aruncăm blesteme. „**Binecuvântăm**” sau „spunem cuvinte bune” (*eulogoumen*) despre **Domnul și Tatăl nostru** (este singurul loc unde NT folosește acest titlu al lui Dumnezeu), iar apoi murdărim totul prin faptul că „blestemăm” sau „dorim răul” (*katarōmetha*) oamenilor **făcuți după asemănarea lui Dumnezeu** (cf. Gen. 1:27; 9:6; Col. 1:10). Nu este deloc potrivit ca **binecuvântarea și blestemul** să vină din **aceeași gură**. **Nu trebuie să fie așa, frații mei!**

3:11-12. Iacov folosește din nou elemente naturale pentru a-și ilustra ideea. Anticipând un răspuns negativ, Iacov întreabă: **Oare din aceeași vână a izvorului țâșnește apă dulce** (*glyky*) **și apă amară** (*pikron*)? **Poate oare un smochin să facă mășline, sau o viță să facă smochine?** Desigur, nu. **Nici apa sărată** (*halykon*) **nu poate da apă dulce** (*glyky*). Ideea este clară: limba unui credincios n-ar trebui să fie un instrument al contradicțiilor.

Mică și influentă, limba trebuie controlată; satanică și infecțioasă, ea trebuie înfrânată; acidă și contradictorie, ea trebuie curățită.

B. Un mod cultivat de a gândi (3:13-18)

Una din cheile vorbirii corecte este gândirea corectă. Limba se află într-o cușcă cu dinți și buze, dar tot poate să scape. Nu inteligența este cea care ține cușca încuiată, ci înțelepciunea — o înțelepciune care este caracterizată de umilință, îndurare și pace.

1. ÎNȚELEPCIUNEA ESTE UMILĂ (3:13)

3:13. Iacov a pus o întrebare retorică: **Cine dintre voi este înțelept și priceput?** Cuvântul „înțelept” (*sophos*; cf. *sophias* în 1:5) îl descrie pe omul care are discernământ moral și capacitatea de a rezolva problemele practice ale vieții. „Priceput” (*epistēmōn*) se referă la cunoașterea intelectuală și la perspicacitatea științifică.

Să-și arate prin purtarea lui bună faptele. Propoziția reprezintă cu adevărat zicala „arată și spune”. Înțelepciunea nu este măsurată prin diplome, ci prin fapte. Nu este o dobândire a adevărului din predici, ci o aplicare a adevărului în viață. **Purtarea bună și faptele** sunt cel mai bine înfățișate în **blăndețea înțelepciunii** (*prautēti sophias*; în NIV, „umilința înțelepciunii” — n. tr.). Omul cu adevărat înțelept este umil.

2. ÎNȚELEPCIUNEA ESTE ÎNDURĂTOARE (3:14-16)

3:14. Adevărata înțelepciune nu lasă loc pentru **pizmă amară** („gelozie zeloasă”) sau pentru **duh de ceartă** („rivalitate fracționistă”, *erithian*, de la *eritheuō*, „a toarce lâna”, lucrând astfel pentru câștigul personal). Aceste lucruri nu constituie motive de laudă. Dacă vă **lăudați** (lit., „exultați”, *kata-kauchasthe*) cu astfel de atitudine, înseamnă că negați adevărul sau **mințiți împotriva adevărului**.

3:15-16. Invidia și cearta sunt indicatori clari că așa numita înțelepciune a unui om nu vine de sus (cf. 1:17), **ci este pământească, firească** („naturală, senzuală”, *psychikē*), **drăcească** („demonică”, *daimoniōdēs*). Acolo unde **este pizmă și duh de ceartă** sau rivalitate, se poate produce **tulburare** sau confuzie și **tot felul de fapte rele**. O persoană cu adevărat înțeleaptă nu va căuta gloria sau câștigul; ea este darnică și îndurătoare.

3. ÎNȚELEPCIUNEA ESTE PAȘNICĂ (3:17-18)

3:17. Înțelepciunea care vine de sus (cf. „de sus” în 1:17) **este, întâi curată** sau „sfântă” (*hagnē*), **apoi pașnică, blândă, ușor de înduplecat** (*eupeithēs*, folosit doar aici în NT), **plină de îndurare și de roduri bune, fără părtinire** (lit., „fără nesiguranță”; cf. „fără să se îndoiască” în 1:6), **nefățarnică** („fără ipocrizie”, „sinceră” în NIV — n. tr.).

3:18. Pacea este sămânța care produce **roada neprihănirii**. Omul cu adevărat înțelept este un om al păcii.

Pentru a obține „neprihănirea”, maturitatea spirituală, sfințenia practică — tema acestei cărți — un creștin trebuie să învețe să vorbească cu grijă. Vorbirea atrăgătoare vine dintr-un spirit înțelept. Doar un mod cultivat de a gândi poate face ca limba să fie controlată. O gură plină cu laude este rezultatul unei minți pline de curăție.

Un credincios trebuie să rămână încrezător (cap. 1), să slujească plin de compasiune (cap. 2) și să vorbească cu grijă (cap. 3). El trebuie să fie ceea ce Dumnezeu dorește să fie, să facă ceea ce Dumnezeu dorește să facă și să vorbească ceea ce Dumnezeu dorește să vorbească.

IV. A te supune plin de căință (cap. 4)

Luptele, neînțelegerile, pofta, ura, invidia, mândria și păcatul sunt cuvinte care pătează această parte a epistolei lui Iacov, precum stropii de cerneală. Capitolul 4 începe printr-un contrast marcant („luptele și certurile”) față de cuvintele din încheierea capitolului 3 („roada neprihănirii este semănată în pace pentru cei ce fac pace”). Iacov confruntă acest comportament josnic cu bunăvoința. Mai mult, el oferă sfaturi clare despre cum să fie calmată furtuna care este atât de dăunătoare creșterii și maturizării spirituale. Un credincios trebuie să se întoarcă de la ură la smerenie, de la judecată la dreptate și de la lăudăroșenie la credință.

A. Întoarcerea de la ură la umilință (4:1-6)

Apariția conflictelor între urmașii lui Isus îi provoacă lui Iacov o intensă indignare. Severitatea tonului său în această secțiune este accentuată de absența cuvintelor „frații mei”, pe care Iacov le-a folosit frecvent în alte secțiuni ale epistolei. El arată cauza conflictului, prezintă pe scurt consecințele conflictului și propune o soluție pentru rezolvarea lui.

1. CAUZA CONFLICTULUI (4:1-2)

4:1. Caracteristic stilului său, Iacov începe această nouă secțiune cu o întrebare retorică: **De unde vin luptele și certurile între voi?** Din ce cauză au apărut între voi „luptele” (lit., „stare de război”, *polemoi*) și „certurile” (lit., „dispute individuale” sau „bătălii”, *machai*)? Iacov are propriul său răspuns: **din poftele voastre care se luptă în mădulele voastre**. Conflictul vine din (*ek*) plăcerile (*hēdonōn*; cf. v. 3) sau poftele senzuale din interior. Hedonismul, filozofia libertină care face din plăcere scopul final al omenirii, continuă să lupte în inimile oamenilor.

4:2. Războiul este fructul dorințelor ilicite. Pofta duce la crimă. Lăcomia aduce

Iacov 4:3-6

frustrarea de a nu-ți fi împlinit cele mai arzătoare dorințe. Toate aceste conduc la „certurile“, „luptele“, bătăliile împotriva oamenilor, menționate în versetul 1. Ultima parte a versetului 2, **nu aveți pentru că nu cereți**, este mai bine să fie luată împreună cu ceea ce urmează. Iacov nu susține că motivul pentru care pofta n-a fost satisfăcută este că oamenii nu l-au cerut lui Dumnezeu să le împlinească acele dorințe. El nu a făcut altceva decât să arate că sursa conflictului se află în adâncul inimilor lacome ale oamenilor.

2. CONSECINȚA CONFLICTULUI (4:3-4)

4:3. Calea corectă prin care creștinii pot să-și vadă împlinite nevoile legitime este să ceară de la Dumnezeu. Un motiv pentru care un credincios nu primește ceea ce cere este că cere **rău, cu gând** să „risipească“ (lit., „greșit“, *kakōs*). Verbul **cereți** este la diateza medială, însemnând „cereți pentru voi“. Propoziția de scop care urmează clarifică mai mult acest lucru: **cereți rău, cu gând să risipiți în plăcerile voastre**. „Să risipiți“ poate fi tradus „să cheltuiți nebunește“. Cuvântul „plăcerile“ este din nou grecescul *hēdonais* (cf. v. 1). Dumnezeu nu va oferi niciodată mijloace pentru „cheltuieli hedoniste“!

4:4. În loc de obișnuitul „frații mei“, Iacov li se adresează prin cuvintele **suflete preacurvare**. Din nou el pune o întrebare pătrunzătoare: **Nu știți că prietenia (philia) cu lumea** (cf. „lume“ în 1:27) **este vrăjmășie cu Dumnezeu?** Apoi adaugă: **Așa că cine vrea să fie prieten cu lumea se face** (lit., „este numit“) **vrăjmaș cu Dumnezeu**. Consecința este mai rea decât faptul că va rămâne cu mâinile goale; un creștin rebel, care are o relație cu lumea, este în vrăjmășie cu Dumnezeu!

3. REMEDIUL CONFLICTULUI (4:5-6)

4:5. Acesta este unul dintre cele mai greu de tradus versete din întreaga epistolă. O traducere foarte literală ar fi: „Sau credeți că în zadar vorbește Scriptura dorințelor geloase ale duhului care a fost făcut să locuiască în voi, dar El vă dă un har mare.“ Este „duhul“ acesta Duhul Sfânt sau duhul omului? Cuvântul „gelozie“ trebuie considerat subiect al verbului „ne vrea“ („tânjește“ în NIV — n. tr.), sau complement al lui? Cuvântul „gelozie“ trebuie considerat „o dorință nesfântă“, sau o „gelozie corectă“? Sunt posibile numeroase traduceri: (a) „Duhul care locuiește în voi tânjește cu gelozie [pentru

voi] și vă dă mai mult har.“ (b) „El [Dumnezeu] tânjește de gelozie pentru Duhul Sfânt care locuiește în voi și vă dă mai mult har.“ (c) „Duhul [uman] care locuiește în voi tânjește de gelozie, dar El [Dumnezeu] vă dă mai mult har.“ Traducerea NIV agreează mai mult ultima variantă: „Sau credeți... că duhul pe care El l-a pus să locuiască în noi tinde spre gelozie, dar El dă mai mult har“ (v. 6)?

Nu numai că traducerea acestei fraze este o problemă, dar și faptul că se precizează că ea este o parte a Scripturii ridică niște dificultăți. Întrebarea retorică, tipică lui Iacov: **Credeți că degeaba** (*kenōs*, lit., „zadarnic“) **vorbește Scriptura**, deschide această secțiune. Fraza ambiguă care urmează nu este citată din vreo parte a Scripturii. În loc să presupunem că Iacov citează dintr-o altă carte sacră sau dintr-o traducere a Vechiului Testament pe care n-o cunoaștem, ori că el se referă la sensul general al Scripturii, este mai rezonabil să credem că el are în vedere citatul din versetul 6, o afirmație care în mod clar este luată din Proverbele 3:34: „Dumnezeu stă împotriva celor mândri, dar dă har celor smeriți“ (citată și în 1 Pet. 5:5).

4:6. Oricare ar fi întrebările care rămân nerezolvate cu privire la versetul 5, este clar că adevărul din versetul 6 nu ridică nici un fel de întrebare. **Dumnezeu stă împotriva celor mândri**. Expresia „stă împotriva“ sau „rezistă“ traduce cuvântul *antitassetai*, un termen militar însemnând „a lupta împotriva“. **Însă Dumnezeu dă har celor smeriți**. Un credincios fie că este chemat să reziste duhului său uman care tinde spre gelozie, fie că este chemat să se bucure în Duhul Sfânt care tânjește cu gelozie pentru edificarea fiecărui credincios, el trebuie să se ferească de mândrie și să se supună cu umilință autorității lui Dumnezeu. Soluția pentru conflict este un spirit umil care este răsplătit de harul nemeritat al lui Dumnezeu. Iacov a arătat în continuare cum umilința este legată de o dreptate care duce la pace.

B. Întoarcerea de la judecată la dreptate (4:7-12)

Se pare că evreii credincioși cărora le-a scris Iacov erau înclinați nu numai spre conflicte și gelozie, ci și să condamne și să judece. Dreptate, nu judecată, este ceea ce cere Dumnezeu. Relațiile oneste și corecte sunt esențiale pentru creșterea spirituală. În continuare este dat un sfat pătrunzător pentru aplicarea dreptății, este arătat avantajul clar

al dreptății și este numit autorul divin al acestei dreptăți.

1. SFAT PENTRU APLICAREA DREPTĂȚII (4:7-9)

4:7. În versetele 7-9 este dată o întreagă serie de porunci (10 imperative aoriste), care, dacă sunt respectate, aduc armonie și sfințenie. Iacov cere supunere (v. 7), curățire (v. 8) și căință (v. 9).

Ca un magnet, chemarea la supunere are un pol pozitiv și unul negativ: **Supuneți-vă... lui Dumnezeu și împotriviți-vă diavolului.** „Supuneți-vă” este un termen militar însemnând „a fi subordonat” sau „a da ascultare”. „Împotriviți-vă” (*antistēte*) înseamnă „a lua poziție împotriva”. Luați poziție împotriva Diavolului și **el va fugi de la voi.**

4:8. Pe de altă parte, **apropiați-vă de Dumnezeu și El se va apropia de voi** prin răspunsul pe care vi-l dă. Ca să te apropii de Dumnezeu ai nevoie de curățirea Sa. **Curățiți-vă** („spălați-vă”; NIV — n. tr.) **măinile, păcătoșilor; curățiți-vă** („purificați-vă”; NIV — n. tr.) **inima, oameni cu inima împărțită.** Atât „spălați” cât și „purificați” sunt verbe care se referă la curățirea ceremonială, o ilustrație care se adresa în mod evident convertiților evrei. Nevoia de curățire este clară din felul în care Iacov se adresează cititorilor săi: „păcătoșilor” și „oameni cu inima împărțită” (*dyspsychoi*; cf. 1:8).

4:9. Recunoașterea nevoii stringente de curățire nu mai lasă loc pentru veselie. **Simțiți-vă ticăloșia** (lit., „măhniți-vă”), **tânguiți-vă și plângeți** este sfatul sincer al lui Iacov. Schimbați râsul în **tânguire** și veselia în **întristare** (lit., „privire abătută, ochi plecați”). Un spirit plin de căință este esențial pentru curățirea pe care o face Dumnezeu.

2. AVANTAJUL DREPTĂȚII (4:10-11)

4:10. Cheia este umilința. **Smeriți-vă înaintea Domnului și el va înălța.** Drumul în sus înseamnă mai întâi coborâre. Cel coborât devine cel înălțat. Există un avantaj special al umilinței — în cele din urmă aduce onoare.

4:11. Cine vorbește de rău și judecă, nu are un spirit umil așa cum dorește Dumnezeu. Mai mult, a-l judeca pe altul este ca și cum ai judeca însăși **Legea** lui Dumnezeu. Legea Sa este o poruncă pentru toți oamenii. Nimeni nu îndrăznește să-și asume o poziție mai înaltă decât Legea. Vorbirea

de rău este condamnată de Lege; cei ce se proclamă singuri judecători se află în contradicție cu legea; doar cel umil este onorat. Adevărata dreptate se face atunci când un credincios se supune lui Dumnezeu în umilință și ascultare.

3. AUTORUL DREPTĂȚII (4:12)

4:12. Doar Unul este deasupra Legii. El singur are dreptul să o modifice sau să o anuleze. Dumnezeu este **dătătorul și judecătorul Legii.** „Dătătorul Legii” este un substantiv compus folosit doar aici în Noul Testament (*nomothetēs*, din *nomos*, „lege”, și *tithēmi*, „a pune, a plasa, a constitui, a așeza”). Dumnezeu nu este doar autorul Legii; El, de asemenea, administrează Legea. El slujește și ca ramură executivă și ca ramură juridică a guvernării divine. Dumnezeu este Rege; El instituie și își face cunoscută Legea. Dumnezeu este Judecător; El susține și pune în aplicare Legea Sa. **El este Acela care are putere să mântuiască și să piardă.** Există doar un Autor al legii, un Judecător peste Lege, și un singur Salvator al celor condamnați de Lege. Această aducere aminte a unui adevăr bine cunoscut de cititorii evrei ai lui Iacov era, de asemenea, o muștrare pentru atitudinea lor arogantă și pentru modul în care îi judecau pe alții. **Dar tu cine ești de judeci pe aproapele tău?** este o altă întrebare retorică pătrunzătoare, tipică lui Iacov. Atitudinea umilă și acțiunile corecte sunt elemente esențiale ale creșterii spirituale. Iacov a continuat să arate cum aceste calități ale vieții militează împotriva lăudăroșiei.

C. Întoarcerea de la lăudăroșie la credință (4:13-17)

Pe lângă conflictele și spiritul de judecată dintre frați, se pare că și lăudăroșia era predominantă. Iacov a dat un exemplu de afirmație plină de lăudăroșie, apoi a condamnat această lăudăroșie și a oferit o soluție practică pentru învingerea ei.

1. CONȚINUTUL LĂUDĂROȘIEI (4:13)

4:13. Atacul lui Iacov a fost direct. **Ascultați acum** înseamnă literal „mergeți acum”. Este aceeași construcție care se găsește în 5:1, o expresie de conversație folosită în Noul Testament doar de Iacov. Expresia este menită să-l stimuleze pe cititor și să-i capteze atenția. Cel pe care-l atacă Iacov este genul tipic de afacerist care-și face planuri independente de Dumnezeu. El își

Iacov 4:14-17

afirmă cu siguranță planurile de călătorie: **ne vom duce în cutare cetate**. Foarte încrezător în felul în care și-a împărțit timpul spune că **vom sta acolo un an**. Bazându-se pe relațiile de afaceri pe care le are spune că **vom face negustorie și vom câștiga**. „Vom face negustorie“ vine de la un verb compus (*emporeusometha*, din *en*, „în“ și *poreuomai*, „a merge“, de la care vine și cuvântul în engleză „emporium“ — „centru comercial“ — n. tr.). Este legat de substantivul (*emporos*) care poate fi tradus „negustor“, „comerciant“, „comis-voiajor“ sau unul care merge și face comerț. O imagine vie a evreului pe care Iacov încearcă să o corecteze este cea a comerciantului al cărui scop primordial al vieții este acela de a face bani.

2. CONDAMNAREA LĂUDĂROȘIEI (4:14)

4:14. Acestor profitori șmecheri și egoiști Iacov le spune: **Și nu știți ce vă va aduce ziua de mâine**. Planurile omului sunt întotdeauna doar tentative. Planurile omului nu-i aparțin lui însuși. Timpul nu este al lui. Nici viața nu este a lui. Apoi Iacov pune una dintre întrebările lui faimoase: **Căci ce este viața voastră?** Răspunsul este **un abur** („vapori, un rotocol de fum“). Credincioșii au nevoie de această perspectivă evlavioasă asupra popasului lor pământesc. Printre alte lucruri, ea distruge lăudăroșia care se ridică la suprafață din mlaștina egoismului și a mândriei.

3. SOLUȚIA PENTRU LĂUDĂROȘIE (4:15-17)

4:15. Cheia pentru a evita lăudăroșia este menținerea unei perspective pline de evlavie. În loc de a face planuri mari omenești, omul trebuie să-și lărgască perspectiva și să-L includă pe Dumnezeu în imaginea de ansamblu. În locul lăudăroșiei inutile, el trebuie să spună: **Dacă va vrea Domnul vom trăi și vom face cutare sau cutare lucru**. Aceste cuvinte nu reprezintă o formulă a succesului, ci o atitudine realistă care influențează existența și comportamentul omului.

4:16. Ca să fie sigur că destinarii epistolei au înțeles, Iacov repetă că **orice laudă de felul acesta este rea**. Lauda de sine trebuie înlocuită cu onoarea dată lui Dumnezeu. Soluția pentru lăudăroșie este credința.

4:17. Probabil că fraza de încheiere a capitolului 4: **Deci cine știe să facă bine și nu face, săvârșește un păcat**, este legată nu

numai de subiectul lăudăroșiei, ci de toate sfaturile date în întreaga epistolă. Folosirea lui „deci“ (lit., „prin urmare“, *oun*) susține această presupunere. Cititorii lui Iacov nu puteau spune că n-au știut. Epistola abundă în îndemnuri de a face binele. A nu asculta de ele este păcat.

Pentru a atinge maturitatea spirituală, un credincios trebuie să facă binele și acum știe acest lucru. El trebuie să se încreadă în Cuvântul lui Dumnezeu chiar și în încercări și ispite. Plin de compasiune, el trebuie să le slujească fraților săi, fără favoritisme, având o credință practică. El trebuie să vorbească cu grijă, controlându-și limba și cultivându-și gândirea. Trebuie să se supună într-o atitudine de căință atotputernicului Tată, Dătătorul Legii și Judecătorul, cu un spirit umil, gata de acțiune și cu o inimă încrezătoare. El trebuie să fie ceea ce Dumnezeu dorește să fie, să facă ceea ce Dumnezeu dorește să facă, să vorbească așa cum Dumnezeu dorește să vorbească și să simtă ceea ce Dumnezeu dorește să simtă.

V. A manifesta generozitate în părtășie (cap. 5)

Iacov a continuat atacul său împotriva negustorilor egoiști care par să fi reușit în planurile lor de afaceri și, nu numai că au obținut profit, ci sunt considerați bogați datorită bogățiilor adunate. Iacov a spus că o asemenea bogăție este de prisos. Acumularea bogățiilor spirituale este obținută prin împărțirea și nu prin adunarea lor. Celor care au fost victimele comportamentului fără inimă al celor bogați, sau celor care sunt tentați să aibă același fel de scopuri ca ei, Iacov le spune să aibă răbdare. În final, tuturor credincioșilor, fie că sunt binecuvântați, împovărați sau tentați să se întoarcă la obiceiurile vechi, Iacov le recomandă: lauda, rugăciunea și convingerea.

Concluziile finale ale lui Iacov au în centrul lor împărțirea: împărțirea posesiunilor, părtășia cu răbdare și părtășia în rugăciune.

A. Împărțirea posesiunilor (5:1-6)

Atacul început în finalul capitolului 4 este continuat în capitolul 5, fiind mai concentrat și mai acuzator. Cei bogați sunt denunțați. Iacov pare să se refere la toți oamenii bogați, atât credincioși (cf. 1:10) cât și necredincioși (cf. 2:6). Nu există o chemare la reformă, ci doar un sever avertisment că bogățiile adunate aduc nenorocire,

sfârșesc prin a fi corodate și aduc condamnare.

1. TÂNGUIREA DIN PRICINA BOGĂȚIEI (5:1)

5:1. Aceeași exclamație folosită în 4:13 deschide și această secțiune: **Ascultați acum** (lit., „Mergeți acum“). Clasa **bogaților**, atât de invidiată adesea, este obiectul indignării și condamnării lui Iacov. El se adresează celor care și-au pus încrederea arogantă în lucruri care se ruinează și se alterează. Sensul expresiei: **plângeți și tânguți-vă** poate fi „izbucniți în lacrimi“ (*klausate*; și în 4:9) și „strigați cu mâhnire“ (*ololyzontes*, un verb onomatopeic folosit doar aici în NT). Banii aduc doar o fericire temporară; în final bogăția se va transforma în „nenorocire“ (*talaipōriais*, din *talaō*, „a îndura“ și *poros*, „bătătură“, „concrețiune tare“).

2. CORODAREA BOGĂȚIILOR (5:2-3)

5:2-3. Bogățiile putrezesc, iar **hainele** scumpe pot fi roase de **molii**. Drumul nu este „de la zdrențe la bogăție“, ci „de la bogăție la zdrențe“. **Aurul și argintul** sunt cele mai căutate metale și multă vreme au fost materialele standard ale omenirii. Deși nu ruginesc, ele totuși s-au „corodat“ (**au ruginit; COR**). Aurul se înnegrește, iar argintul își pierde luciul. **Rugina** lor (*ios*, sau „otravă“ ca în 3:8 și Rom. 3:13) este o mărturie pentru nebulia celor bogați cărora li se spune că, în final, **focul are să vă mănânce carnea**. Așa cum metalele își pierd strălucirea, otrava lăcomiei îi va roade pe oameni. Coroziunea acestor **comori** este o mărturie a acestei boli a bogăției. A aduna **în zilele din urmă** înseamnă mai mult combustibil pentru focul care-i va arde pe cei pierduți.

3. CONDAMNAREA CELOR BOGAȚI (5:4-6)

5:4-5. Nu bogăția în sine este condamnată aici, ci atitudinea lăcomă și acțiunile hidoase prin care este ea obținută. Dumnezeu nu este surd la strigătele de nedreptate care se ridică atât din cauza că **plata** a fost oprită cât și din partea lucrătorilor oprimați de cei bogați. Conștiința evrei erau conștienți că Legea lui Dumnezeu interzicea oprirea plăților (Lev. 19:13; Deut. 24:15) și oprirea celor săraci (Prov. 3:27-28; Amos 8:4-6; Mal. 3:5). Viața **în plăceri** (*etryphēsate*, „a duce o viață ușoară“, folosit doar aici în

NT) **și în desfătări** (*espatalēsate*, „a trăi în voluptate sau în desfrânare“, folosit numai aici și în 1 Tim. 5:6), este ca și grăsimea prea multă pentru un **măcel**. Ilustrația aceasta sarcastică era cât se poate de vie pentru credincioșii evrei care au văzut multe oi și mulți boi îngrășați revărsându-și grăsimea când au fost sacrificați.

5:6. În lupta lor pentru mai multă bogăție, cei bogați și-au folosit influența în tribunale și s-au făcut vinovați de condamnarea și chiar omorârea celui **neprihănit** (aici se referă mai degrabă la o clasă de oameni decât la un individ). Ceea ce a început ca o pasiune pentru bani s-a sfârșit în insensibilitate față de crimă.

Un credincios care caută creșterea spirituală nu va fi absorbit de acumularea bogăției pentru el însuși. El trebuie să-și împartă posesiunile pentru gloria lui Dumnezeu și pentru binele altora.

B. Părtașia în răbdare (5:7-12)

De la cei bogați Iacov se întoarce spre cei fără odihnă. Pentru aceștia el folosește din nou termenul amical „fraților“. Tonul se schimbă de la condamnarea rigidă la consolarea plină de atenție. Iacov i-a condamnat pe bogați, dar i-a încurajat pe cei receptivi. El face un apel către frații săi pentru a fi răbdători. El a definit esența răbdării, a dat câteva exemple de răbdare și a arătat o dovadă a ei.

1. ESENȚA RĂBDĂRII (5:7-9)

5:7. Fiți dar (lit., „prin urmare“) **îndelung răbdători**, a spus Iacov ca un corolar direct al judecății care va veni peste bogații nedrepți. „Fiți... îndelung răbdători“ (*makrothymēsate*) vine dintr-un cuvânt compus din „lung“ (*makros*) și „stăpânire de sine“ (*thymos*). Ideea este de a fixa cronometrul stăpânirii de sine a cuiva pentru o alergare lungă. Să gândească pe termen lung. Să se concentreze asupra ultimului tur din cursa vieții. Să nu-și piardă repede răbdarea. Să aștepte **venirea Domnului**. Esența răbdării se vede foarte bine la **plugarul** care așteaptă cu **răbdare** (*makrothymōn*) ploaia necesară și **roada scumpă** (lit., „prețioasă“) a **pământului**.

5:8. Aplicația este clară. La fel ca plugarul, toți credincioșii trebuie să fie **îndelung răbdători**, să-și întărească inimile, pentru că **venirea Domnului este aproape**. Revenirea Domnului (*parousia*) trebuie să-l

Iacov 5:9-15

stimuleze pe fiecare credincios la răbdare și perseverență.

5:9. Iacov îi cheamă pe credincioși să înceteze să se mai plângă, pentru a nu fi judecați, mai ales că **Judecătorul este chiar la ușă!** În vederea speranței revenirii apropiate a lui Hristos credincioșii trebuie să înceteze conflictele meschine la care face aluzie Iacov în capitolul 4. Ca și copiii de la școală, care sunt atenți la venirea profesorului, și credincioșii trebuie să vegheze la privința revenirii lui Hristos. Pentru aceasta comportamentul bun și înțelegerea mutuală sunt esențiale.

2. EXEMPLE DE RĂBDARE (5:10-11)

5:10. Iacov le-a reamintit **fraților** săi evrei despre **proorocii** care au fost **o pildă de suferință și de răbdare** (*makrothymia*, lit., „stăpânire de sine îndelungă”; cf. v. 7) și **cari au vorbit în Numele Domnului**.

5:11. Iată („Așa cum știți”, NIV — n.tr.), **noi numim fericiți** („binecuvântați”, NIV — n.tr.; *makarizomen*) **pe cei ce au răbdat**. Apoi Iacov le-a prezentat un alt exemplu de răbdare, foarte respectat și binecunoscut: Iov. Domnul a onorat **răbdarea lui Iov** cu multe binecuvântări (cf. Iov 42:12). Interesant este că Iacov nu spune că Iov a avut *makrothymia*, „răbdare”, ci că a avut *hypomonēn*, „stabilitate, rezistență, perseverență” (cf. Iac. 1:3; Col. 1:11). Iov a rezistat și a avut stabilitate cu toate că a fost nerăbdător cu Dumnezeu!

Iacov a concluzionat: **Domnul este plin de milă și de îndurare**. „Plin de milă” este un adjectiv compus (*polysplanchnos*, de la *polys*, „mult”, și *splanchna*, „părțile interioare” sau „sediul afecțiunilor”) folosit doar aici în Noul Testament. „Îndurare”, de asemenea un cuvânt rar (*oiktirmōn*, de la verbul *oikteirō*, „a compătimi”), se găsește doar aici și în Evanghelia după Luca 6:36.

3. DOVADA RĂBDĂRII (5:12)

5:12. Mai pe sus de toate, frații mei, concludă Iacov, **să nu vă jurați**, sau să nu faceți un jurământ fără acoperire. Cei care demonstrează pe deplin stăruința și răbdarea poruncite credincioșilor, nu au nevoie de invocarea unui jurământ **nici pe cer, nici pe pământ**, deoarece cuvântul lor este sigur. Mărturia trebuie să fie în așa fel încât dacă cineva spune **da**, acesta să fie **da**, și când spune **nu**, să fie așa (cf. Mat. 5:37). Faptul că Domnul Se va întoarce curând și că Judecătorul se află la ușă (Iac. 5:9) reprezintă o motivație suficientă pentru acest fel

de onestitate și corectitudine, ca **să nu cădeți supt judecată**.

C. Părtășia în rugăciune (5:13-20)

Un punct culminant potrivit pentru Epistola lui Iacov este accentul pe care-l pune pe rugăciune. Cel mai mare ajutor pe care un credincios îl poate oferi altuia este rugăciunea plină de credință. Rugăciunea este o dovadă a iubirii față de ceilalți. Rugăciunea este „linia directă” către Cel care poate răspunde oricărei nevoi, indiferent cât de complexă și imposibilă pare. Pentru a avea această părtășie în rugăciune, un credincios trebuie să aibă sensibilitate față de nevoile celuilalt, să stăruiască în rugăciune pentru aceste nevoi și să recunoască semnificația acelor nevoi.

1. SENSIBILITATE FAȚĂ DE NEVOI (5:13)

5:13. Poate că două din cele mai mari slăbiciuni ale bisericii de astăzi sunt cele din domeniul rugăciunii și al laudei. Motivul acestor slăbiciuni este lipsa de sensibilitate. Este multă nevoie de rugăciune și avem multe motive de laudă. Suferința ar trebui să îndemne la multă rugăciune. Caracterul lui Dumnezeu trebuie să ne îndemne la lăudarea Lui. Iacov folosește mai multe întrebări pentru a sublinia aceste idei. **Este vreunul printre voi în suferință?** „În suferință” (*kakopathe*, „suferință de boală”; cf. v. 10) este o expresie legată de suferința venită din orice sursă. **Este vreunul cu inima bună? Să cânte cântări de laudă.** Sensul original al cuvântului „laudă” (*psalletō*) este „a cânta la un instrument cu coarde”. Verbul este folosit numai de patru ori în Noul Testament (cf. Rom. 15:9; 1 Cor. 14:15; Ef. 5:19).

2. RUGĂCIUNI PENTRU NEVOILE ALTORA (5:14-18)

5:14-15. Iacov pune o a treia întrebare, la care răspunde pe larg. **Este vreunul printre voi bolnav?** Aceste versete au fost foarte greșit înțelese. Unii au înțeles din acest pasaj că vindecarea fizică deplină este totdeauna rezolvată printr-o rugăciune. Alții au găsit în acest pasaj justificarea pentru „ungerea extremă” (o practică începută în secolul al VIII-lea). Alții au încercat să lege procesul prezentat pe scurt de Iacov de practica modernă a invocării lui Dumnezeu („să se roage pentru el”) și folosirea medicamentelor („unge cu untdelemn”) — rugăciune plus un

medic. Miezul problemei stă în ceea ce înțelege Iacov prin „bolnav“. De fapt nu există motiv pentru a considera că termenul „bolnav“ se referă exclusiv la boală fizică. Cuvântul *asthenei* înseamnă literal „a fi slab“. Deși este folosit în Evanghelii pentru bolile fizice, în Faptele Apostolilor și în epistole este folosit în general pentru o credință sau o conștiință slabă (cf. Fapte 20:35; Rom. 6:19; 14.1; 1 Cor. 8:9-12). Faptul că sensul cuvântului în acest verset este „slab“ rezultă din faptul că un alt cuvânt grecesc (*kammonia*) din Iacov 5:15, tradus **cel bolnav**, înseamnă literal „a fi obosit“. Singura ocazie în care mai este folosit acest cuvânt în Noul Testament (Evr.12:3) subliniază clar acest sens.

Iacov nu s-a referit la cei ținuteți la pat, care se simțeau rău sau care erau bolnavi, ci le-a scris celor a căror oboseală a crescut, care au devenit slabi atât moral cât și spiritual în mijlocul suferințelor. Aceștia sunt cei care ar trebui **să cheme pe presbiterii Bisericii** pentru a fi ajutați. Conducătorii Bisericii Primare au fost sfătuiți (1 Tes. 5:14): „îmbărbătați pe cei deznădăjduiți“ și „sprijiniți pe cei slabi“ (*asthenōn*).

Iacov a spus că presbiterii trebuia **să se roage pentru el, după ce-l vor unge cu untdelemn**. Este semnificativ faptul că termenul „unge“ este *aleipsantes* („frecare cu ulei“) și nu *chriō* („ungere ceremonială“). Primul este cuvântul „lumesc“ iar cel de-al doilea este cuvântul „sacru, religios“ (Richard Chenevix Trench, *Synonyms of the New Testament*, ed. a noua. Retipărire. Grand Rapids: Wm. B. Eerdmans Publishing Co. 1950, p. 136-7). „Prin urmare, Iacov nu sugerează un ritual sau ceremonial al ungerii ca mijloc de vindecare; el se referă aici la practica obișnuită de a folosi uleiul ca mijloc al acordării onoarei, reîmprospătării și îngrijirii“ (Daniel R. Hayden, „Calling the Elders to Pray“, *Biblotheca Sacra* 138. Iulie-Septembrie 1981:264). Ne amintim de femeia care „ungea (*aleiphō*) cu mir“ picioarele lui Isus (Luca 7:38) sau de gazda care a „uns (*aleiphō*) cu untdelemn“ capul oaspeților săi (Luca 7:46). O persoană care postește n-ar trebui să fie tristă și posomorâtă, ci ar trebui să-și ungă capul și să-și spele fața (Mat. 6:17). Astfel ideea lui Iacov este că „cei slabi“ (*asthenei*) și „obosiți“ (*kammonia*) ar trebui reîmprospătați, încurajați și ridicați de presbiterii care toarnă ulei pe capetele celor descurajați și se roagă pentru ei.

Pentru credincioșii căzuți, descurajați, întristați sau obosiți, restaurarea este asigurată, iar **rugăciunea făcută cu credință va mântui** (i.e., îl va restaura din descurajarea și înfrângerea spirituală) **pe cel bolnav** (lit., „cel obosit“) **și Domnul îl va însănătoșa**.

Această refacere este spirituală, nu fizică, ceea ce se deduce clar din cuvintele: **și dacă a făcut păcate îi vor fi iertate**. Mulți creștini bolnavi fizic au chemat presbiterii să se roage pentru ei și să-i ungă cu ulei, dar o mare parte dintre ei au rămas bolnavi. Acest fapt sugerează că pasajul a fost greșit înțeles ca o restaurare fizică, în loc de una spirituală.

5:16. Concluzia este clară: **Mărturisii-vă păcatele unii altora și rugați-vă unii pentru alții**. O preocupare reciprocă este modul de a combate descurajarea și căderea. Remediul este mărturisirea personală și preocuparea pentru rugăciune. Vindecarea (**ca să fiți vindecați**) nu este vindecarea trupească, ci cea a sufletului (*iathēte*; cf. Mat. 13:15; Evr. 12:13; 1 Pet. 2:24). **Rugăciunea fierbinte a celui neprihănit**, care are mare putere, este cea care aduce remediul necesar al lui Dumnezeu. Ideea se leagă desigur de cele două versete finale ale epistolei. Dacă Iacov 5:14-16 se referă la vindecarea fizică, atunci versetele din context par să nu fie legate de ele.

5:17-18. Din nou Iacov a dat un exemplu binecunoscut pentru cititorii săi evrei. Mai întâi a vorbit despre profeți (v. 10), apoi despre Iov (v. 11) și acum despre **Ilie**. Iacov îl prezintă pe Ilie ca un pârtaș la aceleași slăbiciuni. Expresia: **un om... ca și noi** poate fi tradusă: „un om cu aceleași simțiri“ sau „aceiași fel de slăbiciuni“ (*homoioopathēs*; cf. *kakopatheis* în v. 10, 13). Ilie cunoștea toate slăbiciunile naturii umane, dar **s-a rugat cu stăruință** (*proseuchē prosēyxato*) **să nu ploaie**, iar mai târziu s-a rugat din nou să plouă (1 Regi 17:1; 18:41-46). Rugăciunea stăruitoare, persistentă este, desigur, esențială, pe când rugăciunea făcută cu jumătate de inimă înseamnă propria înfrângere (cf. Iac. 1:6-8).

3. SEMNIFICAȚIA NEVOILOR (5:19-20)

5:19-20. Ultimul apel al lui Iacov către cititorii săi are o notă de tandrețe și de încurajare pentru cei care i-au ajutat pe alții, adică pe acei care au ajuns slabi și au căzut de pe cale. **Fraților**, a scris el, „dacă s-a rătăcit vreunul dintre voi de la adevăr, și-l întoarce un altul, lăsați-l să știe că cine întoarce pe un păcătos din eroarea lui va mântui un suflet de

Iacov

la moarte și va ascunde o mulțime de păcate“ (traducerea autorului).

Cei care și-au pierdut calea sunt cei aflați în „suferință“ din familia bisericii. Ei rătăcesc departe. Cuvântul grecesc folosit aici (*planēthē*) sugerează că este vorba despre cineva care a rătăcit calea și este pierdut fără speranță. „Planetă“ este un cuvânt care vine de la acest cuvânt grecesc și transmite ideea că astrele sunt „stele rătăcitoare“ (cf. Iuda 13), nu corpuri „fixe“ ca celelalte.

Cei care rătăcesc trebuie aduși înapoi în turmă. Iacov nu se referă aici la evanghelizare, ci la restabilire. Trezirea, nu răscum-părarea, este avută în vedere aici. Acțiunea de salvare are o mare semnificație. O oaie pierdută este salvată de la distrugere și o **sume-denie de păcate** (păcatele celei salvate, nu a celei care o salvează) sunt acoperite, ca și cum un voal este așternut peste ele (cf. 1 Pet. 4:8). Ea poate să meargă mai departe pe drumul său spre maturitate.

Iacov a dat instrucțiuni clare despre felul în care poți ajunge la sfințenia și maturitatea practică. Îndemnurile sale puternice sunt menite să trezească conștiințele și să miște sufletele preaiubiților săi frați evrei. Rămâi plin de încredere, slujește plin de compasiune, vorbește cu grijă, supune-te plin de căință și participă cu dedicare. Un credincios trebuie să fie ceea ce dorește Dumnezeu să fie, să spună ceea ce dorește Dumnezeu să spună, să simtă ceea ce dorește Dumnezeu să simtă și să împărtășească ceea ce dorește Dumnezeu să împărtășească. Maturitatea spirituală cuprinde fiecare aspect al vieții.

BIBLIOGRAFIE

Adamson, James B. *The Epistle of James*. The New International Commentary on the New Testament. Grand Rapids: Wm. B. Eerdmans Publishings Co., 1976.

Barclay, William. *The Letters of James and Peter*. Ed. a doua. Philadelphia: Westminster Press, 1960.

Davids, Peter H. *The Epistle of James*. The New International Greek Testament Commentary. Grand Rapids: Wm. B. Eerdmans Publishing Co., 1982.

Gaebelein, Frank E. *The Practical Epistle of James*. Great Neck, N.Y.: Doniger and Raughley, 1955.

Harrop, Clayton K. *The Letter of James*. Nashville: Convention Press, 1969.

Hiebert, D. Edmond. *The Epistle of James*. Chicago: Moody Press, 1979.

Manton, Thomas. *A Practical Commentary or An Exposition with Notes on the Epistle of James*. Londra: John Gladding, 1840.

Mayor, Joseph B. *The Epistle of St. James: The Greek Text with Introduction Notes and Comments*. Retipărire. Grand Rapids: Baker Book House, 1978.

Mitton, C. Leslie. *The Epistle of James*. Londra: Marshall, Morgan & Scott, 1966.

Motyer, J.A. *The Tests of Faith*. Londra: InterVarsity Press, 1970.

Oesterley, W. E. „The General Epistle of James.“ În *The Expositor's Greek Testament*, vol. 4. Retipărire. Grand Rapids: Wm. B. Eerdmans Publishing Co., 1976.

Plumptre, E.H. *The General Epistle of St. James*. The Cambridge Greek Testament for School and Colleges. Cambridge: University Press. 1893.

Reicke, Bo. *The Epistle of James, Peter, and Jude*. The Anchor Bible. Garden City, N.Y.: Doubleday & Co., 1964.

Robertson, A.T. *Studies in the Epistle of James*. New York: George H. Doran, 1915.

Ropes, James H. *A Critical and Exegetical Commentary on the Epistle of St. James*. The International Critical Commentary. Edinburgh: T. & T. Clark, 1916.

Ross, Alexander. *The Epistles of James and John*. The New International Commentary on The New Testament. Grand Rapids: Wm. B. Eerdmans Publishing Co., 1954.

Strauss, Lehman. *James Your Brother*. New York: Loizeaux Brothers, 1956.

Tasker, R.V.G. *The General Epistle of James*. The Tyndale New Testament Commentaries. Grand Rapids: Wm. B. Eerdmans Publishing Co., 1957.

Vaughan, Curtis. *James: Bible Study Commentary*. Grand Rapids: Zondervan Publishing House, 1974.

1 PETRU

Roger M. Raymer

INTRODUCERE

Prima epistolă a lui Petru a fost scrisă creștinilor care experimentau diverse forme de persecuție, bărbați și femei a căror credință în Isus Hristos a făcut din ei niște străini în mijlocul unei societăți păgâne. Petru i-a îndemnat pe acești creștini să rămână neclintii în credința lor și să aibă o comportare exemplară. Căldura expresiilor lui, împreună cu instrucțiunile lui practice, au făcut din această epistolă o sursă unică de încurajare pentru toți credincioșii care trăiesc în conflict cu societatea lor.

Autorul. Versetul 1 Petru 1:1 îl identifică cu toată claritatea pe autor: „Petru, apostol al lui Isus Hristos”. Numele său original a fost Simon, dar Isus i-a spus atunci când l-a întâlnit că se va numi Chifa (Ioan 1:42). Traducerea în greacă a cuvântului aramaic *Cephas* este „petros” și în ambele limbi cuvântul înseamnă „piatră” sau „stâncă”. Descrierea viitoarei țării de caracter a lui Simon a devenit numele său personal. Interesant este faptul că el este singurul om din Noul Testament numit Petru.

Până nu demult veridicitatea afirmației epistolei legată de autoritatea ei apostolică nu a fost pusă la îndoială. Apoi unii cercetători moderni au observat faptul că Petru a fost considerat de conducătorii religioși evrei un om „necărturar” și „de rând” (Fapte 4:13). Stilul literar superb și utilizarea sofisticată a vocabularului din 1 Petru sugerează că autorul a stăpânit la perfecție limba greacă. Cei care neagă faptul că Petru este autorul spun că o piesă literară grecească de această valoare nu putea ieși din mâna unui pescar galileean.

Cu toate că Petru poate fi numit „necărturar” și chiar dacă greaca nu era limba lui maternă, el nu a fost în nici un caz un om de rând. Conducătorii evrei l-au considerat pe Petru necărturar pentru că nu a fost educat în tradiția rabinică, nu pentru că nu era literat. Luca spune, de asemenea (Fapte 4:13), că

aceiași conducători au fost uimiți de încrederea degajată și de puterea personalității sale controlate de Duhul Sfânt. Lucrarea publică a lui Petru a acoperit peste treizeci de ani și l-a dus de la Ierusalim la Roma. El a trăit și a predicat într-o lume multilingvă. Este rezonabil să credem că după trei decenii Petru a putut stăpâni limba majorității celor cărora le-a slujit.

Stilul retoric și folosirea metaforelor din 1 Petru pot fi atribuite cu ușurință unui vorbitor public priceput și unui erudit literar. Cu siguranță că Petru a avut timpul și talentul să devină foarte iscusit în comunicarea evangheliei în limba greacă.

La orice alte îndoieli legate de paternitatea lui Petru bazate pe stilul lingvistic se poate răspunde prin faptul că Petru l-a folosit probabil pe Sila pe post de secretar (1 Pet. 5:12). Sila, deși era un creștin din Ierusalim, era cetățean roman (Fapte 16:36-37) și se descurca probabil foarte ușor în limba greacă. Dar fie că Sila l-a ajutat pe Petru, fie că nu, la nuanțele gramaticale, conținutul epistolei rămâne mesajul personal al lui Petru, care poartă amprenta autorității sale personale.

Elementele comune dintre această epistolă și predicile lui Petru consemnate în Fapte sunt semnificative (cf. 1 Pet. 1:20 cu Fapte 2:23 și 1 Pet. 4:5 cu Fapte 10:42). Unul dintre exemplele cele mai izbitoare este asemănarea dintre 1 Petru 2:7-8 și Fapte 4:10-11. În fiecare pasaj este citat Psalmul 118:22 și este aplicat lui Hristos. Este interesant faptul că Petru a fost prezent atunci când Hristos Însuși a folosit Psalmul 118:22 pentru a se referi la respingerea Sa de către conducătorii evrei (Mat. 21:42).

O altă aluzie la lucrarea lui Isus care oferă o dovadă solidă a faptului că Petru este autorul epistolei este porunca dată prezbiterilor din 1 Petru 5:2: „Păstoriți.” Acest cuvânt mai apare în Noul Testament numai în Ioan 21:16 unde este folosit ca o poruncă pe care a dat-o Isus lui Petru. În alte pasaje autorul este considerat un martor ocular al lucrării pământești a lui Hristos (1 Pet. 1:8; 2:23; 5:1).

1 Petru

Această epistolă a exercitat o influență foarte mare asupra scrierilor creștine timpurii. Scrisorile lui Policarp, Clement și Irenaeus (pentru a numi doar pe câțiva) arată că Biserica Primară a acceptat fără nici o îndoială autenticitatea epistolei 1 Petru. Conținutul scrisorii și istoria Bisericii dovedesc dincolo de orice motiv rezonabil de îndoială veridicitatea afirmației din versetul 1. Scrisoarea a fost într-adevăr scrisă de „Petrus, apostol al lui Isus Hristos“.

Data. Petru a scris această epistolă cu puțin timp înainte sau după începerea persecuției lui Nero împotriva Bisericii din anul 64 d.Hr. Deoarece Petru s-a referit la conducerea politică ca la o instituție funcțională (care îi laudă pe cei care fac binele și îi pedepsește pe cei care fac răul; 2:13-14), unii cred că Biserica încă nu se confrunta cu persecuția romană sistematică. Încă nu fuseseră promulgate legi represive îndreptate împotriva creștinilor. Pentru cititorii lui Petru încă era posibil să „dea cinste împăratului“ (2:17). Persecuția și suferințele la care se referă Petru erau în principal sociale și religioase, nu politice. Societatea păgână ostilă calomnia, ridiculiza, comitea discriminări și producea chiar și dureri fizice celor al căror mod de viață s-a schimbat radical datorită credinței lor în Hristos.

Cu toate acestea, Petru se pare că se referă la o persecuție mai mare care era iminentă. El și-a asigurat cititorii (1:16) că ei se puteau bucura chiar dacă erau „întristați pentru puțină vreme prin felurite încercări“. Petru i-a îndemnat să se pregătească, să își dezvolte autocontrolul (1:13) pentru posibilele suferințe ca și creștini, conform voii lui Dumnezeu (4:19). În concluzie, este posibil ca persecuția aspră a lui Nero să fi început deja în Roma și de acolo să se răspândească în provinciile unde se aflau cei cărora le-a scris Petru. Acest lucru înseamnă că epistola a fost scrisă la sfârșitul anului 64 d.Hr. sau la începutul anului 65.

Sugestia că persecuția începuse deja în Roma explică de asemenea de ce Petru s-a referit în mod criptic la acest oraș prin numele „Babilon“ (5:13). Petru s-a aflat în Roma în ultimul său deceniu de viață. Data martirajului său a fost aproximativ 67 d.Hr. În timpul scrierii epistolei 1 Petru el nu fusese închis de către autoritățile romane și, evident, a dorit să ascundă locul unde se afla. (Dar alți cercetători spun că Petru se afla în Babilonul literal, unde exista o comunitate evreiască proșperă.)

Destinatarii. Prima Epistolă a lui Petru este adresată creștinilor răspândiți în cinci provincii romane din peninsula Asia Mică. Această zonă face parte din nordul Turciei de astăzi. Bisericile din aceste provincii au fost alcătuite atât din evrei cât și din neevrei. Această epistolă este plină de referințe și citate din Vechiul Testament. Creștinii evrei au considerat semnificativ termenul *diasporas*, tradus „împrăștiați“ în salutarea din 1:1. Despre evreii care nu locuiau în Ierusalim se spunea că trăiau în diasporă.

Cititorii neevrei au înțeles îndemnul lui Petru de a duce o viață sfântă în lumina trecutului lor caracterizat de o ignorare totală a Cuvântului lui Dumnezeu (1:14). Creștinii neevrei au fost de asemenea încurajați de faptul că, deși *au fost* ignoranți, acum erau considerați „poporul lui Dumnezeu“ (2:10). Este evident faptul că Petru i-a avut în vedere atât pe creștinii evrei cât și pe creștinii neevrei în cuvintele sale de încurajare adresate bisericilor din Asia Mică.

Scopul. Această epistolă poate fi înțeleasă ca un manual scris pentru ambasadorii trimiși într-o țară ostilă. Autorul, știind că va urma persecuția, i-a îndemnat pe cititori să aibă un mod de comportare care să aducă onoare Celui pe care-L reprezentau. În concluzie, scopul Epistolei 1 Petru a fost să-i încurajeze pe creștini să facă față persecuției astfel încât adevăratul har al lui Isus Hristos să se manifeste în ei (5:12).

Această epistolă prezintă o teologie a îndemnurilor practice și a mângâierii pentru nevoile zilnice ale credincioșilor. Petru a legat în mod concret doctrina de practică. *Nașterea din nou* oferă o speranță celor care se află în mijlocul persecuției. *Noua conduită* este recomandată datorită faptului că Hristos a îndurat suferințe pe nedrept. *Modul nou de comportament* este necesar pentru a demonstra harul lui Dumnezeu unei lumi necredincioase, ostile. Iar *noile responsabilități* sunt atribuite conducătorilor și membrilor trupului lui Hristos, pentru că ei trebuie să fie uniți ca niște pietre vii împotriva asalturilor persecuției.

Cei care citesc 1 Petru sunt încurajați să ridice ochii de la problemele și încercările prezentului și să-i îndrepte spre perspectiva eternă. Chiar dacă suferă un timp, credincioșii așteaptă o moștenire care nu poate fi distrusă, nu se poate vesteji și nu poate dispărea.

STRUCTURA

- I. Salutare tradițională (1:1-2)
  - A. Identificarea autorului (1:1a)
  - B. Identificarea destinatarilor (1:1b-2)
- II. Aleși pentru nașterea din nou (1:3-2:10)
  - A. Speranța vie a nașterii din nou (1:3-12)
    - 1. Moștenirea viitoare (1:3-5)
    - 2. Bucuria prezentă (1:6-9)
    - 3. Revelația trecută (1:10-12)
  - B. Sfințenia nașterii din nou (1:13-2:10)
    - 1. Pregătirea (1:13-16)
    - 2. Prețul (1:17-21)
    - 3. Curățirea (1:22-2:3)
    - 4. Practica (2:4-10)
- III. Îndemnați la o comportare nouă (2:11-3:7)
  - A. Comportarea nouă înaintea lumii (2:11-25)
    - 1. Comportarea creștină ca mărturie (2:11-12)
    - 2. Comportarea creștină a cetățenilor (2:13-17)
    - 3. Comportarea creștină a sclavilor (2:18-25)
  - B. Comportarea nouă în familie (3:1-7)
    - 1. Comportarea creștină a soțiilor (3:1-6)
    - 2. Comportarea creștină a soților (3:7)
- IV. Avertizați de noua persecuție (3:8-4:19)
  - A. Învingerea nedreptății (3:8-22)
    - 1. O comportare plină de compasiune (3:8-12)
    - 2. O conștiință curată (3:13-22)
  - B. Îndurarea suferințelor (cap. 4)
    - 1. O atitudine ca a lui Hristos (4:1-6)
    - 2. O slujire ca a lui Hristos (4:7-11)
    - 3. O credință ca a lui Hristos (4:12-19)
- V. Însărcinați cu noi responsabilități (5:1-11)
  - A. Prezbiterii trebuie să păstorească (5:1-4)
  - B. Tinerii trebuie să se supună (5:5-7)
  - C. Toți trebuie să fie statornici (5:8-11)
- VI. Încheiere (5:12-14)

COMENTARIU

I. Salutare tradițională (1:1-2)

Salutarea introductivă este tradiționala formă de salutare din corespondența primului secol. Scrisorile lui Pavel începeau de obicei în același mod, identificând atât autorul cât și destinarii.

A. Identificarea autorului (1:1a)

1:1. Petru este traducerea în greacă a cuvântului aramaic Chifa, numele pe care Isus i l-a dat lui Simon atunci când l-a chemat să-l fie ucenic (Ioan 1:42). Nimeni din Noul Testament nu poate fi identificat cu Petru, **apostol al lui Isus Hristos**. Această afirmație îndrăznească despre autoritatea apostolică este susținută atât de dovezi interne din text cât și de acceptarea ei timpurie și universală ca parte a canonului Scripturii.

B. Identificarea destinatarilor (1:1b-2)

1:1b-2. Petru a început imediat, alegându-și cu grijă cuvintele, să-i mângâie și să-i încurajeze pe cititorii săi. Creștinii sunt **aleșii** lui Dumnezeu nu datorită șansei sau a scopurilor umane, ci datorită alegerii suverane și necondiționate a lui Dumnezeu. Înainte numai poporul Israel putea face această afirmație.

Nu este surprinzător faptul că acești oameni aleși de Dumnezeu sunt considerați **străini** în lume (din cuvântul *parepidēmois*, care subliniază atât naționalitatea străină cât și reședința temporară; cf. 2:11). Creștinii, a căror cetățenie este în ceruri (cf. Fil. 3:20), trăiesc în mijlocul unei societăți păgâne ca străini și călători, oameni strămutați ale căror gânduri trebuie să se îndrepte des spre ade-văratul lor cămin.

Cititorii erau **împrăștiați prin Pont, Galatia, Capadocia, Asia și Bitinia**, răspândiți ca sare în cinci provincii romane din Asia Mică. Este evident faptul că această scrisoare a avut scopul de a circula prin bisericile din regiune. „Împrăștiați“ (*diasporas*) a avut un sens special pentru creștinii evrei din aceste biserici. Diasporă se referă la evreii care erau departe de țara lor natală. Petru a adaptat acest cuvânt care era folosit înainte pentru Israel ca să sublinieze condiția Bisericii Primare.

Petru a dezvoltat termenul descriptiv „aleșii“ lui Dumnezeu (cf. 2:9) spunând că alegerea a fost **după știința mai dinainte a**

1 Petru 1:3

lui Dumnezeu. Alegerea lui Dumnezeu face parte din planul Său stabilit dinainte și nu se bazează pe nici un merit al celor care sunt aleși, ci numai pe harul și dragostea Lui pentru ei dinainte de creație.

Așa cum traduce versiunea biblică Williams: alegerea lui Dumnezeu este „în conformitate cu“ (*kata*) cunoașterea Sa prealabilă. Această traducere este preferabilă concepției că alegerea urmează cunoașterii prealabile. Mai mult, cuvântul tradus „știința mai dinainte“ (*prognōsin*) se referă la mai mult decât la o cunoaștere dinainte pasivă; el conține și ideea de „a avea în vedere“ sau „a-și concentra atenția asupra cuiva“ (cf. Kenneth S. Wuest, *First Peter in the Greek New Testament for the English Reader*, p. 15). Același cuvânt este folosit în 1:20 cu referire la Hristos care a fost „cunoscut mai înainte“ de creație („ales“, NIV — n.tr.) de către Tatăl. Tatăl a făcut mai mult decât să se rezume la cunoașterea Fiului Său dinainte; El L-a cunoscut complet. Astfel Dumnezeu i-a ales pe toți cei asupra cărora Și-a concentrat atenția (prin harul Său, nu datorită meritului lor).

Prin sfințirea lucrată de Duhul cei aleși sunt puși deoparte pentru slujire, alegerea și scopul lui Dumnezeu devenind astfel efective. Rezultatul sfințirii Duhului este **ascultarea și stropirea cu sângele** Lui. „Ascultarea“ (*hypakoēn*, din *hypakouō*, „a asculta“) este responsabilitatea omului de a fi supus Cuvântului lui Dumnezeu (cf. Ex. 24:7; Rom. 1:5; 15:18; 16:26). Cel care trăiește în ascultare este în permanență curățit de sângele lui Hristos și astfel este „diferit“ de lume (cf. 1 Ioan 1:7, 9). Stropirea cu sânge sugerează lucrarea preoților din Vechiul Testament de la Cortul Întâlnirii (Lev. 7:14; 14:7, 16, 51; 16:14-15; cf. Evr. 9:13; 12:24), care cerea ascultare din partea celor care aduceau jertfe. Totuși, singura ocazie în care *oamenii* au fost stropiți cu sânge a fost inaugurarea legământului mozaic (Ex. 24:8).

Prin aceste cuvinte Petru a pus temelia teologică a acestei scrisori de încurajare. „Dumnezeu“ **Tatăl** în harul Său i-a ales și Dumnezeu „Duhul“ i-a sfințit prin sângele ispășirii lui Dumnezeu Fiul, **Isus Hristos**. (Toate cele trei Persoane ale Trinității sunt menționate în acest verset.) Astfel și-a salutat Petru cititorii exprimându-și dorința prin rugăciune ca **harul** (*charis*) **și pacea** (*eirēnē*; echivalentul cuvântului ebr. *šālōm*; cf. 5:14) **să le fie înmulțite**. Cuvintele „harul și pacea să vă fie înmulțite“ sunt folosite și în 2 Petru 1:2.

Harul lui Dumnezeu îi era drag lui Petru, pentru că el s-a referit la har de zece ori în această epistolă (1 Pet. 1:2, 10, 13; 2:19-20 [trad. „plăcut“ în aceste două versete]; 3:7; 4:10; 5:5, 10, 12).

II. Aleși pentru nașterea din nou (1:3-2:10)

Petru a continuat să prezinte baza teologică a încurajării în mijlocul persecuției. Petru subliniază harul lui Dumnezeu în timpul persecuției, fapt dovedit de chemarea Sa suverană la mântuire și de rezultatele ei în viața credinciosului. În mijlocul încercărilor nașterea din nou este sursa unei speranțe vii și a unui mod de viață caracterizat de sfințenie.

A. Speranța vie a nașterii din nou (1:3-12)

Într-o doxologie a laudei aduse lui Dumnezeu, Petru și-a încurajat cititorii amintindu-le de faptul că nașterea din nou le-a dat o speranță vie într-o moștenire viitoare nepieritoare. Moștenirea este sigură pentru că credincioșii sunt protejați de puterea lui Dumnezeu până când este gata să fie descoperită. În consecință, creștinii trebuie să se bucure chiar și atunci când se confruntă cu încercări, pentru că încercările vor dovedi autenticitatea credinței lor și vor aduce astfel o glorie mai mare lui Hristos. În cele din urmă, speranța nașterii din nou este întemeiată nu numai pe o moștenire viitoare și pe binecuvântările prezente, ci și pe Cuvântul scris al lui Dumnezeu.

1. MOȘTENIREA VIITOARE (1:3-5)

1:3. Meditând la harul lui Dumnezeu, Petru L-a lăudat pe Dumnezeu, Autorul mântuirii și Sursa speranței. Cuvintele: **Binecuvântat să fie Dumnezeu, Tatăl Domnului nostru Isus Hristos** sunt identice cu cele din 2 Corinteni 1:3. Expresia: **după îndurarea Sa cea mare** se referă la favoarea nemeritată a lui Dumnezeu față de păcătoși în starea lor disperată. El **ne-a născut din nou**; oamenii nu pot face nimic pentru a merita acest dar. Cuvintele „ne-a născut din nou“ traduc *anagennēsas*, din verbul „a da naștere din nou“ sau „a face să fie născut din nou“. Este folosit numai de două ori în Noul Testament, numai în acest capitol (1 Pet. 1:3, 23). Poate că Petru și-a amintit de întâlnirea dintre Isus și Nicodim (Ioan 3:1-21). „Nașterea din nou“ duce **prin învierea lui**

Isus Hristos din morți la o nădejde vie. „Nădejdea vie“ este bazată pe Hristos cel înviat și viu (cf. 1 Pet. 1:21). Siguranța creștinului în Hristos este la fel de sigură ca și faptul că Hristos este viu! Petru a folosit cuvântul „viu“ de șase ori (1:3, 23; 2:4-5; 4:5-6). Aici „vie“ înseamnă că speranța credinciosului este sigură și reală, spre deosebire de speranța amăgitoare, goală și falsă oferită de lume.

1:4. Nădejdea sigură este o **moștenire** (*klēronomian*) viitoare. Același cuvânt este folosit în Septuaginta pentru a se referi la promisiunea făcută Israelului de a intra în stăpânirea țării (cf. Num. 26:54, 56; 34:2; Ios. 11:23); țara a fost proprietatea Israelului ca dar din partea lui Dumnezeu. Moștenirea creștină nu poate fi distrusă de forțele ostile și nu va putea fi ca fructele prea coapte. Petru a folosit trei cuvinte, fiecare începând cu aceeași literă și terminându-se cu aceeași silabă, pentru a descrie într-un mod cumulativ permanența moștenirii: **nestricăcioasă** (*aphtharton*) și **neîntinată** (*amianton*) și **care nu se poate vesteji** (*amaranton*). Această moștenire este la fel de indestructibilă ca și Cuvântul lui Dumnezeu (cf. 1 Pet. 1:23, unde Petru a folosit iarăși *aphtharton*). Moștenirea vieții eterne a fiecărui creștin este **păstrată în ceruri** de Dumnezeu (sau Dumnezeu are atenția îndreptată asupra ei) astfel încât intrarea în posesia ei este sigură (cf. Gal. 5:5).

1:5. Pe lângă faptul că moștenirea este păstrată, și moștenitorii care au fost născuți pentru ea sunt **păziți de puterea lui Dumnezeu**. „Păziți“ (*phrouromenous*) este un termen militar, folosit pentru a se referi la o garnizoană dintr-un oraș (Fil. 4:7 folosește același cuvânt gr.). Ce speranță mai mare pot avea cei care trec prin persecuție decât să știe că puterea lui Dumnezeu îi păzește și îi păstrează pentru moștenirea mântuirii care va fi **descoperită** complet în prezența lui Dumnezeu. Credincioșii au mântuirea acum (timpul prez.), dar îi vor cunoaște întreaga semnificație la întoarcerea lui Hristos **în vremurile de apoi**. Acest ultim pas, sau completare finală a „mântuirii sufletelor“ (1 Pet. 1:9), va avea loc „la arătarea lui Isus Hristos“, o expresie folosită de două ori de Petru (v. 7, 13).

2. BUCURIA PREZENTĂ (1:6-9)

1:6. O nădejde vie duce la bucuria prezentă. **În ea** se referă probabil la adevărurile menționate în versetele 3-5. Petru i-a

încurajat pe cititorii săi să-și pună în practică cunoașterea. Reacția lor în fața adevărilor teologice fantastice prezentate până acum ar trebui să fie cea descrisă de expresia **voi vă bucurați mult**. Cunoașterea singură nu poate produce marea bucurie a siguranței experimentate și a eliberării de teamă în fața persecuției. Suveranitatea omnipotentă a lui Dumnezeu trebuie să fie însoțită de responsabilitatea umană. Creștinii sunt răspunzători să reacționeze prin credință. Credința transformă doctrina sănătoasă în practică sănătoasă. Credința acționează pe baza conținutului teologiei și produce o conduită care să corespundă acestui conținut. Credința transformă siguranța teologică în experiență. Apostolul Ioan a scris: „ceea ce câștigă biruința asupra lumii este credința noastră“ (1 Ioan 5:4). Acest tip de credință sau speranță vie poate să le dea putere credincioșilor să se bucure chiar atunci când sunt chemați să fie **întristați pentru puțină vreme, prin felurite încercări**.

Petru a accentuat faptul că bucuria creștină este independentă de circumstanțe. Iacov a folosit aceleași două cuvinte grecești (*poikilois peirasmois*, trad. aici „felurite încercări“). Încercările sunt considerate motive de bucurie (Iac. 1:2). Cu toate că încercările pot produce suferințe temporare, ele nu pot diminua bucuria profundă, permanentă care este înrădăcinată în speranța vie în Hristos Isus.

1:7. Aceste încercări diverse — care par a se referi la persecuție, nu la problemele normale ale vieții — au două rezultate: (a) ele perfecționează sau purifică credința — la fel ca **aurul care... este cercat prin foc** pentru îndepărtarea zgurii și (b) încercarea dovedește autenticitatea **credinței**. Stresul adâncește și întărește credința unui creștin și îi permite să se manifeste. Cuvântul *dokimazomenou*, tradus **încercarea** („să fie dovedită“, NIV — n.tr.) înseamnă „a testa pentru a aproba“ (cf. *dokimion*, „încercarea“ în Iac. 1:3 și *dokimon*, „a fost găsit bun“ în Iac. 1:12).

Pe lângă **compararea** credinței cu aurul, Petru a făcut un **contrast** între credința purificată și aurul purificat. Credința este mai prețioasă, **cu mult mai scumpă decât** aurul. Chiar și aurul pur, oricât de durabil este, tot va fi distrus până la urmă (cf. 1 Pet. 1:18; cf. Iac. 5:3). Pe „piața eternității“ aurul va fi fără valoare. Dar credința „cumpără“ o moștenire care nu poate pieri niciodată.

Credința autentică, pe lângă faptul că are valoare pentru posesorul ei, va aduce

1 Petru 1:8-16

lauda, slava și cinstea Celui al Căruia nume îl poartă creștinul, atunci când El se va întoarce (**la arătarea Lui**; cf. 5:1) pentru a-i lua la Sine. „La arătarea lui” traduce cuvântul *apokalypsei*, de unde provine cuvântul „apocalipsă” (cf. 1:5, 12 și comentariilor de la v. 13).

1:8. Aici întâlnim punctul culminant al bucuriei care rezultă din credință. Dumnezeu realizează mântuirea prin lucrarea Fiului Său Isus Hristos. Astfel centrul credinței unui credincios nu este o cunoaștere abstractă, ci persoana lui Hristos. Inima plină de căldură a apostolului iese la iveală în timp ce vorbește despre dragostea și credința în Hristos a celor care, spre deosebire de el, nu L-au văzut pe Isus când a umblat pe pământ. Petru poate că s-a gândit la cuvintele lui Isus: „Ferice de cei ce n-au văzut și au crezut” (Ioan 20:29). Creștinii, chiar dacă nu-L „văd” acum, ca Petru, Îl iubesc și „cred” în El și, de asemenea, sunt plini de **o bucurie negrăită și strălucită**. Verbul *agalliasthe* (**vă bucurați**) a fost folosit de Petru și în 1 Petru 1:6, unde este tradus „vă bucurați mult”, iar *agalliōmenoi* este folosit în 4:13.

1:9. Credincioșii se pot bucura pentru că ei vor **dobândi** (*komizomenoi*, „a primi ca recompensă”) ceea ce a fost promis, adică **mântuirea**, care este un **sfârșit** sau un punct culminant (*telos*) **al credinței**. Pentru cei care Îl iubesc pe Isus și cred în El mântuirea are un aspect trecut („ne-a născut din nou”, v. 3), un aspect prezent („păziți de puterea lui Dumnezeu prin credință”, v. 5) și un aspect viitor („moștenire”, v. 4, care este „gata să fie descoperită în vremurile de apoi”, v. 5 și este „sfârșit al credinței”, v. 9). Pentru că fiecare zi îi aduce pe credincioși mai aproape de acea zi finală, ei acum o „dobândesc”. Toate aceste lucruri — în pofida persecuției care adâncește și demonstrează credința — reprezintă cu siguranță un motiv pentru „o bucurie negrăită și strălucită” (v. 8).

3. REVELAȚIA TRECUTĂ (1:10-12)

1:10-12. Speranța vie a nașterii din nou provine nu numai din moștenirea viitoare a credincioșilor și din experiența prezentă, dar și din credința lor în Cuvântul scris al lui Dumnezeu (v. 11). Petru a repetat că credința nu este întemeiată pe scrierile oamenilor, ci pe Cuvântul lui Dumnezeu. Cu privire la **mântuirea aceasta** (cf. „mântuirea” din v. 5, 9) **proorocii... au făcut din ea ținta cercetărilor și căutării lor stăruitoare** în scrierile lor proprii inspirate de Duhul. Ei au dorit

foarte mult să participe la această mântuire și la perioada viitoare a harului și au încercat să descopere **ce vreme și ce împrejurări avea în vedere Duhul lui Hristos**. Ei se întrebau cum va suferi Mesia cel glorios. Din nou Petru s-a făcut ecoul învățăturilor lui Hristos (cf. Mat. 13:17).

În 1 Petru 1:10-12 apostolul a dat o ilustrație practică a doctrinei inspirației Scripturii pe care el a prezentat-o clar în 2 Petru 1:20-21. Profeții nu au înțeles pe deplin tot ce a scris Duhul Sfânt prin ei. Duhul a fost Cel care a prezis **patimile lui Hristos** (Is. 53) și **slava de care aveau să fie urmate** (Is. 11). Cititorii lui Petru au fost încurajați de amintirea suferințelor lui Hristos care au fost urmate de gloria Lui. Și ei vor avea parte de glorie după suferințele lor (1 Pet. 5:10).

Petru le-a oferit o nouă încurajare (1:12), afirmând că profeții au înțeles că ei nu au scris pentru ei înșiși, ci pentru cei care vor trăi mai târziu, cei care vor auzi **Evangelia** propovăduită **prin Duhul Sfânt** (cf. „Duhul lui Hristos”, v. 11) și astfel Îl vor urma pe Hristos. În ultima etapă a mântuirii credincioșilor, ei vor experimenta gloria, nu suferința. Scriitorul Epistolei către Evrei s-a referit de asemenea la „o mântuire atât de mare” (Evr. 2:3; „mântuirea finală”, NIV — n.tr.).

Realitatea speranței vii a creștinului uimește și oștile angelice ale cerului. Profeții și îngerii au fost uimiți de „mântuirea aceasta” în **harul care vă era păstrat vouă** (v. 10).

B. Sfințenia nașterii din nou (1:13-2:10)

Speranța vie a credincioșilor întemeiată pe nașterea lor din nou trebuie să conducă la o viață de sfințenie. Cei aleși pentru nașterea din nou sunt chemați și să fie sfinți. Petru i-a îndemnat pe cititorii săi să se pregătească să îndeplinească sarcinile impuse de ascultare adoptând un nou mod de a gândi. Prețul plătit pentru răscumpărarea credinciosului impune reverență și ascultare. Ascultarea înseamnă purificarea și ducerea unei vieți sfinte și, de asemenea, aducerea de jertfe spirituale ca o preoție regală.

1. PREGĂTIREA (1:13-16)

1:13-16. Petru a dat acum cinci îndemnuri foarte incisive: **încingeți-vă coapsele minții voastre, fiți treji, și puneți-vă toată nădejdea... nu vă lăsați târați în poftele pe care le aveți altădată... fiți și voi sfinți**. În greacă primul, al doilea și al patrulea verb sunt la participiu, subordonate celor *două*

porunci „puneți-vă nădejdea“ și „fiți sfinți“. Participiile fie sprijină poruncile (i.e., „aveți speranță, cu o minte pregătită și autocontrol; și fiți sfinți, neconformându-vă poftelor rele), fie iau forma unor porunci, așa cum este în NIV (și în COR).

(1) „Încingeți-vă coapsele minții voastre“ („pregătiți-vă mințile pentru acțiune“, NIV — n.tr. — v. 13). Ascultarea este un act conștient al voinței. Creștinii care trec prin conflicte trebuie să aibă o sfințenie foarte fermă a minții pentru a fi gata pentru acțiune.

(2) „Fiți treji“ („autocontrolați-vă“, NIV — n.tr. — v. 13; cf. 4:7; 5:8; 1 Tes. 5:6, 8). Acest cuvânt, *nēphontes*, din *nēphō* („fiți cumpătați“), este folosit doar cu sens figurativ în Noul Testament. El înseamnă a fi eliberat de orice formă de „beție“ sau exces mintal și spiritual. În loc să fie controlați de circumstanțele exterioare, credincioșii trebuie să fie conduși din interior.

(3) „Puneți-vă toată nădejdea“ (1 Pet. 1:13). Viața sfântă cere hotărâre. Speranța unui credincios trebuie pusă în mod perfect (*teleiōs*, complet sau neschimbător) **în harul** (cf. v. 10) **care vă va fi adus, la arătarea lui Isus Hristos** (*apokalypsei*; cf. expresiei identice din v. 7; de asemenea cf. verbului „gata să fie descoperită“ [*apokalypthēnai*] din v. 5). Petru a vorbit deja de patru ori despre revenirea Mântuitorului și despre faza finală a mântuirii de la revenirea Lui (v. 5, 7, 9, 13).

Această pregătire mentală intensă sugerată de cele trei îndemnuri din versetul 13 este necesară astfel încât creștinii (4) să nu se lase „târâți în poftele“ (*syschēmatizomenoi*, folosit și în Rom. 1:21) din trecut (cf. Ef. 2:3), când Îl ignorau pe Dumnezeu (cf. Ef. 4:18). În schimb, **ca niște copii ascultători** (lit., „copii ai ascultării“) ei trebuie să-și modeleze caracterul pentru (5) a fi „sfinți“ **în toată purtarea lor** (1 Pet. 1:15). Modul lor de viață trebuia să reflecte nu o **neștiință** (*agnoia*) trecută, ci caracterul **sfânt** (*hagioi*) al Tatălui lor ceresc care le-a dat nașterea din nou și i-a chemat (cf. „ne-a chemat“ din 2 Pet. 1:3) să fie ai Lui. Textul din 1 Petru 1:15-16 nu vorbește despre cerințele legale, ci reprezintă un memento al responsabilității creștinului în viața sa interioară și în umblarea sa exterioară. Deși sfințenia absolută nu poate fi obținută în această viață, toate domeniile vieții trebuie să se afle în procesul de transformare pentru a deveni complet conforme voii perfecte și sfinte a lui Dumnezeu. Citatul din versetul 16 era familiar tuturor

celor care cunoșteau Vechiul Testament (Lev. 11:44-45; 19:2; 20:7).

2. PREȚUL (1:17-21)

Costul mare al mântuirii — sângele prețios al Fiului — cere credincioșilor să trăiască în teamă reverențioasă înaintea lui Dumnezeu. Motivația unei vieți sfinte este credința care se teme de Dumnezeu și care nu abordează cu neseriozitate ceea ce a fost cumpărat cu un preț atât de mare.

1:17-19. Copiii ascultători cunosc natura sfântă și caracterul drept al Celui care **judecă fără părtinire**. Dreptul lor de a-L numi pe Dumnezeu **Tată** duce la ascultarea lor de El **cu frică**. Deci, ei trebuie să trăiască conform standardelor Sale absolute **în timpul pribegiei** (cf. „străini“ din 2:11) lor prin această lume a eticii de situație. „Frica“ este arătată de o conștiință curată, de o stare de veghere împotriva ispitei și de evitarea lucrurilor neplăcute lui Dumnezeu. Copiii ascultării trebuie de asemenea să fie străini față de **felul lor deșert de viațuire** (cf. v. 14) moștenit **de la părinții lor**, pentru că ei au **fost răscumparați** (*elytrōthēte*, din *lytroō*, „a plăti o răscumpărare“) **cu sângele** (cf. 2:4, 6-7) **scump al lui Hristos**. Această răscumpărare este o cumpărare de pe piața păcatului, o plată achitată nu cu argint sau aur care pier (cf. v. 7), ci cu sângele neprețuit al „Mielului“ perfect. Similar cu mieii de jertfă, care se cerea să fie **fără cusur**, Hristos a fost fără păcat, singurul în măsură să fie „Mielul lui Dumnezeu care ridică păcatul lumii“ (Ioan 1:29; cf. Evr. 9:14).

1:20-21. Această plată pentru păcat a fost pregătită **înainte de întemeierea lumii** și a fost „arătată“ oamenilor prin întruparea lui Isus Hristos. (epoca prez. este **sfârșitul vremurilor** [v. 20] în timp ce epoca viitoare este denumită prin expresia „vremurile de apoi“ [v. 5].) Numai prin Hristos, pe care Tatăl L-a înviat (cf. v. 3) și căruia **I-a dat slavă** prin înălțarea Sa la cer (Ioan 17:5; Evr. 1:3) pot oamenii ajunge să-L cunoască pe **Dumnezeu** și să aibă încredere în El. Ca rezultat al planului etern al lui Dumnezeu și al prețului foarte mare plătit pentru păcat, **credința și nădejdea** pot să fie în El. (Cf. „credință“ în 1 Pet. 1:5, 7, 9; și „nădejde“ în v. 1, 13.)

3. CURĂȚIREA (1:22-2:3)

Viața sfântă care trebuie să fie consecința nașterii din nou este aplicată acum în trei domenii. Ascultarea de adevăr purifică și

1 Petru 1:22-2:4

produce (a) o dragoste sinceră pentru frați (1:2-25), (b) pocăință pentru păcat (2:1) și (c) o dorință pentru creștere spirituală (2:2).

1:22. Viața sfântă cere curățire. **Ascultarea de adevăr** are drept rezultat o viață curată (cf. v. 2b). „Cum își va ține tânărul curată cărare? Îndreptându-se după Cuvântul Tău“ (Ps. 119:9). Așa cum încercările purifică credința, și ascultarea de Cuvântul lui Dumnezeu purifică caracterul. Cel care s-a **curățit** trăind conform Cuvântului lui Dumnezeu a descoperit bucuria ascultării.

O viață schimbată trebuie de asemenea să fie dovedită prin relații schimbate cu ceilalți copii ai lui Dumnezeu. O viață curată îi permite omului să iubească într-un mod curat pe cei care îi împărtășesc credința. **Neprefăcută** (*anypokriton*) poate fi tradus și „fără ipocrizie“ (în NIV trad. este „sinceră“ — n.tr.). Toate gândurile și sentimentele rele legate de **frați** și de surori în Hristos trebuie să fie îndepărtate, pentru că urmașii Săi trebuie să respecte porunca: **iubiți-vă cu căldură unii pe alții, din toată inima**. Acest tip de dragoste (*agapē*, din *agape*) poate proveni numai dintr-o inimă schimbată, numai de la cel a cărui motivație este curată și numai de la cel care caută mai mult să dăruiască decât să primească. Această dragoste nu trebuie manifestată superficial, ci „cu căldură“ (*ektenōs*, „din răspuțeri“ sau „depunând toate eforturile; cf. *ektenē* din 1 Pet. 4:8).

1:23-25. Petru le-a amintit din nou cititorilor săi că au experimentat nașterea din nou (cf. v. 3): **Fiindcă ați fost născuți din nou**. Acest eveniment supranatural a făcut posibilă ascultarea lor de adevăr, purificarea lor și iubirea fraților. Această schimbare din viața lor nu va muri, pentru că a avut loc prin **Cuvântul** lui Dumnezeu, care nu **poate putrezi** (*aphthartou*, cuvântul din v. 4 care caracterizează moștenirea credinciosului) și care **este viu și... rămâne în veac**. Petru și-a susținut îndemnul (v. 22) citând din Isaia 40:6-8 (1 Pet. 1:24-25). Tot ce se naște din semințe pieritoare se usucă și putrezește, dar Cuvântul lui Dumnezeu **rămâne în veac**. Acest cuvânt nepieritor reprezenta conținutul predicilor lui Petru (cf. v. 12). Ascultătorii lui au fost influențați de puterea lui de schimbare a vieților, așa cum este arătat în 2:1-3.

2:1. Pocăința era necesară: **Lepădați**. Apoi Petru a enumerat cinci păcate în atitudine și vorbire care, dacă erau păstrate în inimă, ar fi creat bariere între credincioși. **Răutate** (*kakian*) se referă la rea voință;

vicleșug (*dolon*) este necinste deliberată; **prefăcătorie** (*hypokriseis*) înseamnă simularea evlaviei și a dragostei; **pizmă** (*phthonous*) înseamnă nemulțumire plină de resentimente; și **clevetire** (*katalalias*) se referă la minciuni calomnioase. Nici unul din aceste păcate nu își au locul în cei care sunt născuți din nou. În schimb, prin ascultare de Cuvânt, credincioșii trebuie să se rupă în mod decisiv de trecut.

2:2. Petru a vrut ca toți cititorii săi să dorească la fel de tare hrana Cuvântului cum doresc copiii mici **laptele**. După ce credincioșii au îndepărtat dorințele și motivațiile necurate (v. 1), ei trebuie să se hrănească cu ceea ce este **duhovnicesc**, capabil să producă o creștere. (**Curat** [*adolon*] se află într-un contrast intenționat cu „vicleșug“ din v. 1. Cuvântul lui Dumnezeu nu poate însela; nici copiii lui Dumnezeu nu trebuie să o facă.) Creștinii trebuie să abordeze Cuvântul cu inimi și minți curate (v. 1), anticipând rezultatele pozitive și dorind să „crească“ spiritual. Cuvintele **spre mântuire** aduc aminte de etapa împlinirii finale a mântuirii despre care se vorbește în 1:5, 7, 9, 13.

2:3. Citând Psalmul 34:8, Petru și-a continuat analogia cu laptele din 1 Petru 2:2 și a asemănat cunoașterea lor prezentă cu gustatul hranei. Ei au gustat puțin, experimentând harul lui Dumnezeu prin nașterea lor din nou și și-au dat seama **într-adevăr că bun este Domnul**.

4. PRACTICA (2:4-10)

Apoi Petru a folosit o nouă metaforă în îndemnul său pentru o viață sfântă. Cititorii săi, după ce s-au purificat, sunt pregătiți pentru practicarea sau slujba sfințirii. Pentru că nu mai sunt copii, ei trebuie să crească împreună, pentru a oferi sacrificii spirituale ca o „preoție împărătească“.

2:4. Aproiați-vă de El nu se referă la răspunsul inițial al păcătosului care vine la Hristos ca să fie mântuit. Participiul verbului (gr.) și diateza arată că această venire este o apropiere personală, obișnuită. Este o apropiere intimă a comuniunii dintre credincioși și Domnul lor.

Primul pas în practicarea sfințeniei este comuniunea cu Isus Hristos, **piatra vie**. Aici Petru a folosit o figură de stil unică. În 1:3 el s-a referit la „o nădejde vie“ și în 1:23 la „Cuvântul... care este viu“, iar în 2:4 el a spus despre Hristos că este „piatra vie“. Petru a dezvoltat și a explicat metafora pietrei în versetele următoare. Aici el a spus că acestea

Piatră este vie. Are viață în ea însăși și dăruiește viață altora. Oamenii pot intra într-o relație personală și vie cu „Piatra vie”. Deși Hristos a fost o piatră **lepădată de oameni**, pentru **Dumnezeu** ea a fost **aleasă** (cf. 1:20) **și scumpă** (cf. 1:19; 2:4, 7). Creștinii respinși de lume pot fi încurajați știind că ei sunt aleși (1:1) și prețioși (1:18) înaintea lui Dumnezeu.

2:5. Credincioșii sunt identificați cu Hristos, pentru că El este Piatra vie, iar ei sunt **pietre vii**. Pe măsură ce devin tot mai asemănători cu El, ei sunt **zidiți ca să fie o casă duhovnicească**. Isus i-a spus lui Petru: „pe această piatră voi zidi Biserica Mea” (Mat. 16:18). Acum (1 Pet. 2:4-5) Petru l-a identificat fără echivoc pe Hristos cu Piatra pe care se zidește Biserica Lui. Pavel a numit Biserica un „Templu” (1 Cor. 3:16; Ef. 2:21) și un „lăcaș” (Ef. 2:2). Credincioșii nu numai că formează biserica, ci și slujesc în ea, fiind **o preoție sfântă** și aducând **jertfe duhovnicești**. Toți credincioșii sunt preoți (cf. 1 Pet. 2:9; Evr. 4:16; Apoc. 1:6) și nu au nevoie de alt mijlocitor în afară de Isus Hristos pentru a se apropia direct de Dumnezeu. Astfel de slujbe preoțești cer sfințenie (cf. 1 Pet. 1:16, 22). Lăudarea lui Dumnezeu și faptele bune pentru alții sunt jertfele spirituale care Îi plac lui Dumnezeu (Evr. 13:15). Cu toate acestea, fiind „pietre vii”, se pot aduce și pe ei înșiși ca „o jertfă vie” (Rom. 12:1), „plăcută” **lui Dumnezeu, prin Isus Hristos**.

2:6. În versetele 6-8 Petru enumeră dovezi din Vechiul Testament despre piatra vie apelând la trei pasaje. Prima lui referință este Isaia 28:16, unde Hristos este piatra **aleasă, scumpă** (cf. „scump” din 1 Pet. 1:19; 2:4) **din capul unghiului**. O piatră din capul unghiului este ca o temelie vizibilă care consolidează clădirea și îi conferă stabilitate. Credincioșii au încredere în Hristos la fel cum o clădire depinde de piatra ei unghiulară. Mai mult, cel ce care se încrede în El **nu va fi dat de rușine**. Dubla negație din greacă *ou mē* folosită aici la modul conjunctiv subliniază ideea unui lucru viitor imposibil: niciodată un credincios nu va fi dat de rușine. Deci Petru i-a încurajat pe cititorii săi printr-o promisiune scripturală certă a victoriei finale a celor care se încred în Hristos.

2:7-8. Aceste versete prezintă un contrast ascuțit între cei care cred și cei care nu cred. Hristos este „scump”, având o valoare deplină, pentru cei care cred. Dar pentru cei care au **lepădat** Piatra vie, pe Hristos (al

doilea citat al lui Petru este din Ps. 118:22), ea a devenit **o piatră de poticnire** din cauza neascultării lor. Acest lucru s-a întâmplat cu marii preoți și cu fariseii la care s-a referit Isus când a citat din Psalmul 118:22 (Mat. 21:42; cf. 21:43-46).

Al treilea citat al lui Petru este din Isaia 8:14. Respingerea lui Isus Hristos este fatală și este legată de neascultarea de **Cuvântul** lui Dumnezeu (1 Pet. 2:8b). A nu „crede” (a nu „asculta”, NIV — n.tr.) mesajul Cuvântului (cf. 4:17) înseamnă a-l respinge; a asculta mesajul înseamnă a-l crede (cf. ascultarea din 1:14, 22 și „veneau la credință” [„ascultau de credință”, NIV — n.tr.] din Fapte 6:7). Toți cei care nu-L primesc pe Hristos ca Mântuitorul lor se vor prezenta într-o zi înaintea Lui ca Judecător. Din cauza păcatului, toți necredincioșii neascultători sunt **rânduiți** să se poticnească, lucru care va duce la condamnarea eternă.

2:9-10. Petru a încheiat această secțiune de încurajare a scrisorii sale printr-un îndemn mișcător pentru cititorii săi, să practice sfințenia. El le-a amintit că, spre deosebire de cei neascultători, care sunt destinați distrugerii, ei erau **o seminție aleasă** (*eklektion*; cf. „aleșii”, *eklektois*, 1:1). Petru a făcut din nou o aluzie la Vechiul Testament, la Isaia 43:20. „Seminție aleasă” („popor ales” în COR), expresie care era aplicată înainte numai Israelului, era acum folosită și pentru evrei și pentru neevrei. Responsabilitatea încredințată înainte numai poporului Israel a fost dată acum, în această epocă a Harului, Bisericii. Pe muntele Sinai Dumnezeu i-a spus lui Moise să spună poporului: „Îmi veți fi o împărăție de preoți și un neam sfânt” (Ex. 19:6). Acum credincioșii din epoca Bisericii sunt numiți **o preoție împărătească, un neam sfânt, un popor pe care Dumnezeu Și l-a câștigat ca să fie al Lui**. Petru i-a numit pe creștini „o preoție sfântă” (1 Pet. 2:5) și „o preoție împărătească” (2:9; cf. Apoc. 1:6). Cuvintele „un popor pe care Dumnezeu Și l-a câștigat ca să fie al Lui” reprezintă o traducere liberă a cuvintelor *eis peripoiēsin*, care înseamnă literal „ca să obțină sau să păstreze” (folosită și în Evr. 10:39 unde COR trad. „pentru mântuirea”). Creștinii sunt un popor deosebit pentru că Dumnezeu i-a păstrat pentru El Însuși. Deși aceste descrieri ale Bisericii sunt similare celor folosite pentru a prezenta Israelul în Vechiul Testament, acest lucru nu înseamnă că Biserica înlocuiește Israelul și preia binecuvântările naționale promise Israelului

1 Petru 2:11-12

(care se vor împlini în mileniu). Petru a folosit doar termeni similari pentru a prezenta adevăruri similare. Așa cum Israel a fost „o preoție împărătească, un neam sfânt, un popor pe care Dumnezeu Și l-a câștigat ca să fie al Lui“, credincioșii de astăzi sunt aleși, sunt preoți, sunt sfinți și îi aparțin lui Dumnezeu. Similaritatea nu înseamnă identitate.

Scopul lui Dumnezeu în alegerea credincioșilor ca să fie ai Lui Însuși este prezentat de cuvintele: **ca să vestiți puterile minunate ale Lui** înaintea altora. „Puterile“ poate fi tradus și „calitățile eminente“, „perfecțiunile“ sau „virtuțile“ (*aretos*, folosit numai de patru ori în NT: Fil. 4:8; 1 Pet. 2:9; 2 Pet. 1:3, 5). Credincioșii-preoți trebuie să trăiască astfel încât calitățile Tatălui lor să fie evidente în viețile lor. Ei trebuie să servească drept martori ai gloriei și harului lui Dumnezeu, care i-a **chemat din întuneric la lumina Sa minunată**. Petru (1 Pet. 2:10) a explicat acest lucru folosind un citat din Osea 2:23. „Întuneric“ se referă la timpul când cititorii săi erau păgâni care nu cunoșteau mântuirea lui Dumnezeu (cf. Col. 1:13), când **nu erau un popor**, când nu primiseră **îndurare**. „Lumina Sa minunată“ îi luminează acum pe cei din **poporul lui Dumnezeu**, pentru că ei au **căpătat îndurare**. Trăirea unei vieți sfinte, prin care poporul lui Dumnezeu slujește ca o preoție sfântă și împărătească aducând sacrificii spirituale și manifestând calitățile Lui, este reacția adecvată în fața milei (cf. 1 Pet. 1:3) pe care au primit-o.

III. Îndemnați la o comportare nouă (2:11-3:7)

Cum pot vesti creștinii, care alcătuiesc un popor ce îi aparține lui Dumnezeu, calitățile Lui în fața altor oameni? În această secțiune Petru a răspuns acestei întrebări arătând modalități concrete prin care creștinii se pot comporta diferit în fața lumii, în calitate de cetățeni, de sclavi și de soții și soți. Chiar și în familie, conduita lor trebuie să fie diferită.

A. Comportarea nouă înaintea lumii (2:11-25)

Lumea la care s-a gândit Petru se referă la oamenii pe care îi întâlneau cititorii săi în fiecare zi în calitatea lor de martori, cetățeni și sclavi. Petru i-a îndemnat pe creștini să

adopte o poziție fermă împotriva păcatului, să se supună autorităților legale și să-i îndure cu răbdare pe stăpânii aspri. Acest mod de conduită îi putea câștiga pe unii oameni la credință, îi putea reduce la tăcere pe oamenii nebuni și putea aduce laudă lui Dumnezeu.

1. COMPORTAREA CREȘTINĂ CA MĂRTURIE (2:11-12)

2:11. Petru s-a adresat cititorilor săi printr-o expresie călduroasă: **prea iubiților** (*agapētoi*). Cei care sunt iubiți de Dumnezeu sunt îndemnați să trăiască **ca... străini** (*paroikous*, „cei care trăiesc într-un loc care nu este căminul lor“, folosit figurativ pentru creștini, al căror cămin adevărat este în cer) **și călători** (cf. comentariilor despre „străini“ din 1:1). La fel cum valorile și convingerile lor creștine sunt respinse de către lume, ei trebuie să trăiască separați de imoralitatea și de **poftele firii pământești** care îi înconjoară. Verbul **să vă feriți** (*apechesthai*) înseamnă literal „a te reține permanent de la ceva“. Creștinii trebuie să reziste atracțiilor păcătoase ale poftelor lumești **care se războiesc cu sufletul** (cf. Iac. 4:1), viețile lor spirituale. În această luptă spirituală, o strategie demonică este atacarea credincioșilor în punctele lor cele mai slabe.

2:12. Creștinii trebuie să se abțină de la satisfacerea dorințelor păcătoase nu numai pentru bunăstarea lor spirituală, ci și pentru a păstra o mărturie eficientă înaintea necredincioșilor. Îndemnul negativ din versetul 11 este urmat acum de o învățătură pozitivă. Un mod creștin pozitiv de viață este un mijloc foarte eficient în convingerea lumii că este păcătoasă (cf. Mat. 5:16). Petru a folosit cuvântul **bună** (*kalos*) de două ori în acest verset, pentru a caracteriza atât „purtarea“ creștinilor cât și faptele lor. O „purtare“ bună este compusă din **faptele... bune** ale creștinilor (cf. Mat. 5:16; Ef. 2:10; Tit 3:8; Iac. 2:18). În fața privirilor critice ale oamenilor defăimători și a acuzațiilor lor false, „faptele bune“ ale credincioșilor pot „slăvi“ **pe Dumnezeu** și îi pot câștiga pe ceilalți la credință. Expresia **în ziua cercetării** este literal „în ziua cercetării [Lui]“ (*en hēmera episkopēs*; cf. Luca 19:44). Unii cred că această „cercetare“ a lui Dumnezeu se referă la judecata celor răi, dar probabil că expresia se referă la mântuirea lor (i.e., atunci când Dumnezeu privește la ei cu îndurare) **Sa și îi aduce la convertire**; cf. *epeskepsato*, Fapte 15:14).

2. COMPORTAREA CREȘTINĂ A CETĂȚENILOR (2:13-17)

2:13-15. Creștinii au răspunderea de a respecta legile (cf. Rom. 13:1-7; Tit 3:1-2). Petru i-a îndemnat pe cititorii săi să respecte legile autorităților, să fie **supuși oricărei stăpâniri** (*ktisei*, lit., „creație” sau aici „instituție”) **omenești** (*anthrōpine*, „făcută de om, umană”). Legile trebuie respectate. Motivul nu este evitarea pedepsei, ci **pentru Domnul**. Pentru a-L onora pe Dumnezeu care a instituit conducerea umană, creștinii trebuie să respecte legile făcute de om cu toată grija atât timp cât aceste legi nu intră în conflict cu învățăturile clare ale Scripturii (cf. Fapte 4:19). Scopul general al autorității legale este **să pedepsească pe făcătorii de rele și să laude pe cei ce fac bine**. Evident, creștinii erau defăimați și acuzați de rău în mod fals, pentru că Petru subliniază faptul că este **voia lui Dumnezeu** (*thelēma*, un termen care exprimă rezultatul scopului sau dorinței cuiva; cf. „voia lui Dumnezeu” din 1 Pet. 3:17; 4:2, 19) ca prin purtarea lor ireproșabilă ei să „astupe” **gura oamenilor neștiutori și proști**. Toate cele trei cuvinte grecești care sunt traduse prin: „gura oamenilor neștiutori și proști” încep cu litera alfa, la fel ca și cele trei cuvinte grecești din 1:4 traduse „nestrăcioasă și neîntinată, și care nu se poate vesteji”. Se pare că lui Petru îi plăceau aliterațiile!

Această parte a prezentării lui Petru i-a determinat pe mulți să creadă că persecuția organizată prin legile opresive romane nu începuse încă sau nu ajunsese încă în provinciile din Asia Mică. Creștinii se confruntau cu minciunile și abuzurile verbale, nu cu tortura și moartea. Creștinii încă se mai bucurau de protecția unui sistem legal care îi răsplătea pe cei care respectau legile. Deci, cea mai bună apărare a unui credincios în fața criticilor defăimătoare era o purtare bună.

2:16. Supunerea față de autoritatea legal instituită nu nega libertatea creștină (cf. Gal. 5:1, 18). Legile civile trebuie să fie respectate intenționat, nu de teamă, pentru că acest lucru este **voia lui Dumnezeu**. Libertatea creștină este întotdeauna condiționată de responsabilitatea creștină (cf. Gal. 5:13) și nu trebuie folosită niciodată ca **o haină a răutății** („pentru a masca răutatea”, NIV — n.tr. — *epikalymna*, lit., „văl”). Creștinii se bucură de adevărata libertate atunci când îl ascultă pe Dumnezeu și trăiesc **ca niște robi** (*douloi*, lit., „sclavi”; cf. Rom. 6:22) **ai lui**

Dumnezeu. Deși sunt **oameni slobozi**, ei trebuie totuși să trăiască ca robi ai lui Dumnezeu.

2:17. Această secțiune se încheie cu un rezumat în patru puncte al calității de cetățean a creștinului. În primul rând, creștinilor li se spune: **Cinstiți** (*timēsate*, „onorați, prețuiți, stimați”; cf. *timēn*, „a respecta, a cinsti” din 3:7) **pe toți oamenii** (cf. Rom. 12:10; 13:7). Credincioșii trebuie să știe că toți oamenii au fost creați în mod unic după chipul și asemănarea lui Dumnezeu. În al doilea rând, creștinilor li se spune: **iubiți pe frați**, pe frații și surorile lor în Hristos. Membrii familiei lui Dumnezeu trebuie să se iubească unul pe celălalt. În al treilea rând, creștinii sunt învățați: **temeți-vă de Dumnezeu**. Verbul „a se teme” (*phobeisthe*) nu înseamnă a trăi terorizat, ci se referă la reverență și respect, ceea ce duce la ascultare (cf. *phobō* din 1 Pet. 1:17, *phobou* din 3:16 și *phobon* din 2 Cor. 7:11). Nimeni nu-i poate respecta cu adevărat pe oameni fără această atitudine de reverență față de Dumnezeu. În al patrulea rând, creștinilor li se spune: **dați cinste împăratului**. „A da cinste” provine din *timaō*, verbul folosit la începutul acestui verset. Respectul sau „cinstea” datorată tuturor trebuie acordată mai ales celor cărora Dumnezeu le-a conferit autoritate (cf. „împăratului” din 2:13 și „dregătorilor” din v. 14; cf. Rom. 13:1).

3. COMPORTAREA CREȘTINĂ A SCLAVILOR (2:18-25)

Instrucțiunile lui Petru pentru sclavi cuprind două motive pentru care ei trebuie să îndure cu răbdare nedreptățile personale. Primul motiv este favoarea acordată lor de către Dumnezeu și al doilea motiv este urmarea cu credincioșie a exemplului lui Hristos.

2:18. Cuvântul tradus **slugilor** nu este cuvântul grecesc obișnuit pentru sclavi, *douloi* (cf. v. 16), ci *oiketai*, care se referă la servitorii casei (cf. Luca 16:13; Rom. 14:4 — trad. „rob” în COR — n.tr.). Cuvântul tradus **fiți supuse** (*hypotassomenoi*) este un participiu nominativ (rom. predicat nominal) care continuă ideea supunerii din 1 Petru 2:13 prin imperativul aorist *hypotagēte*. Acest îndemn a fost relevant pentru un mare număr dintre cititorii inițiali ai lui Petru. Slujitorii și sclavii reprezentau un procent mare din Biserica Primară, iar pedepsele și suferințele nedrepte erau lucruri obișnuite. Desigur, existau și stăpâni **buni și blânzi**. Unii stăpâni creștini se aflau în această categorie. Cu toate acestea,

1 Petru 2:19-3:4

Petru i-a îndemnat pe sclavii creștini să aibă o purtare nouă care le cerea să se supună și să-i respecte chiar și pe stăpânii **greu de mulțumit**. Cuvântul din greacă este *skolios* (lit., curbat, „îndoit” sau „care nu este drept”). Termenul medical „scolioză”, care se referă la curbarea coloanei, provine din acest cuvânt.

2:19-20. Petru a stabilit aici un principiu care poate fi aplicat oricărei situații în care există suferințe nedrepte. **Un lucru plăcut** (lit., „câci acesta este harul”) pentru care un credincios **sufere** răbdător **întristare** este ca el să aibă drept motivație **cugetul lui**, conștient de prezența lui Dumnezeu. Nu este nici o **fală** să suporti pedeapsa dacă ai **făcut rău**. Ai trecere înaintea lui Dumnezeu dacă te supui cu respect suferințelor **nemeritate** pentru că această purtare demonstrează harul lui Dumnezeu.

2:21-22. Petru și-a întemeiat îndemnul său adresat sclavilor pe exemplul lui Hristos care a îndurat pe nedrept suferința. Traducerea Williams începe aceste versete prin cuvintele: „Pentru că ați fost chemați pentru acest scop”, referindu-se la suferința pentru faptele bune. Creștinii sunt **chemați** (*eklēthēte*; cf. 1:15; 2:9) să „calce” pe urmele lui Hristos, să aibă caracterul și comportamentul Lui, pentru că El a **suferit pentru ei**. Cuvântul tradus **o pildă** (*hypogrammon*, lit., „a scrie dedesubt”) apare numai aici în Noul Testament și se referă la textul sau desenul pe care trebuia să le copieze un elev. Petru a arătat care a fost exemplul lui Hristos în versetul 22 citând din Isaia 53:9. Isus **n-a făcut păcat** nici înainte, nici în timpul suferințelor Sale (cf. 2 Cor. 5:21; Evr. 4:15; 1 Ioan 3:5). El a fost complet nevinovat în fapte și în cuvinte: **în gura Lui nu s-a găsit vicleșug** (*dolos*, cf. 1 Pet. 2:1).

2:23-25. Hristos a fost exemplul perfect de supunere plină de răbdare în fața suferințelor nedrepte. El **nu răspundea cu batjocuri și nu amenința** (cf. Rom. 12:19-20). Omeneste vorbind, provocările de a se răzbuna din timpul arestării, procesului și răstignirii lui Hristos au fost foarte mari. Cu toate acestea, El a suferit în tăcere, încredințându-se pe El Însuși lui Dumnezeu. Petru a explicat (1 Pet. 2:24) de ce Cel care ar fi putut să-și distrugă dușmanii cu un singur cuvânt a îndurat cu răbdare durerea și umilința crucii. Dumnezeu era drept când a judecat **păcatele noastre** pe care le-a **purtat** Fiul Său (cf. 2 Cor. 5:21). În greacă cuvintele „păcatele noastre” se află aproape de

începutul versetului și astfel sunt accentuate prin poziția lor, iar expresia **în trupul Său** („El Însuși”, NIV — n.tr.) subliniază participarea personală a lui Hristos. Datorită morții Sale credincioșii sunt eliberați atât de pedeapsa păcatului cât și de puterea lui și pot trăi pentru El: **fiind morți față de păcate, să trăim pentru neprihănire** (cf. Rom. 6:2, 13). Hristos a suferit pentru ca să fie posibil pentru creștini să-I urmeze exemplul, atât în suportarea suferințelor, cât și în trăirea neprihănită. Petru a făcut o referință generală la mântuire: **prin rănile Lui ați fost vindecați** (Is. 53:5). Acest lucru nu se referă la vindecarea fizică pentru că timpul trecut arată o acțiune completă, „vindecarea” fiind un fapt împlinit. Suferințele lui Hristos (lit., „răni”; *molōpi*, „urme lăsat de bici”, se referă la biciuirea lui Isus) și moartea Lui au realizat „vindecarea”, mântuirea fiecărui om care se încrede în El ca Mântuitorul lui.

Pe lângă faptul că Hristos a dat un exemplu și a asigurat mântuirea, El dăruiește călăuzire și protecție celor care au fost îndepărtați (**erați ca niște oi rătăcite**) de El, dar care s-au **întors la Păstorul și Episcopul** (*episkopon*) **sufletelor**. Temenii „Păstorul” și „Episcopul” subliniază faptul că Hristos îi călăuzește și îi conduce într-un mod neîntrecut pe cei care se încredințează grijii Sale (cf. Ez. 34:11-16).

B. Comportarea nouă în familie (3:1-7)

Petru a extins principiile respectării și supunerii față de autoritate trecând de la sfera comportării creștine în lume la sfera comportării creștine în familie. El i-a îndemnat pe cititorii săi să adopte un mod nou de comportament ca soții supuse și ca soți înțeleghători.

1. COMPORTAREA CREȘTINĂ A SOȚIILOR (3:1-6)

3:1-4. Participiul tradus prin **fiți supuse** (*hypotassomenai*, lit., „a se afla sub autoritate”) are forța unei porunci (cf. 2:18). Această poruncă este adresată **nevestelor** ca să se supună **bărbaților** lor (cf. Ef. 5:22; Col. 3:18). Porunca nu le cere femeilor să se subordoneze bărbaților în general, ci soțiilor lor, pentru menținerea ordinii în familie. O soție trebuie să-și accepte locul ei în familie, sub conducerea soțului ei, pe care Dumnezeu l-a numit capul familiei. Soțiile trebuie să se supună chiar dacă soții lor sunt necredincioși pentru ca ei **să fie câștigați... prin purtarea**

nevestelor lor. Puterea traiului **curat** al unei femei evlavioase poate înmuia fără cuvinte chiar și cea mai împietrită inimă masculină (cf. Tit 2:5).

O femeie care câștigă o astfel de victorie are un farmec plin de grație care nu se datorează purtării unei „podoabe” **de afară**, ci „omului” **ascuns al inimii, în curăția neperitoare a unui duh blând și liniștit** (cf. 1 Tim. 2:9-11). Această podoabă a spiritului este **de mare preț înaintea lui Dumnezeu**. Deși lumea prețuiește hainele scumpe și bijuteriile de aur, o femeie cu un spirit blând și liniștit este prețioasă înaintea lui Dumnezeu. Petru nu a afirmat că femeile nu trebuie să poarte nici o podoabă și nici haine frumoase, ci că soțiile creștine nu trebuie să creadă că frumusețea adevărată constă în atracția exterioară.

3:5-6. Sfintele femei care erau exemple în Vechiul Testament sprijină îndemnul lui Petru. Puritatea vieții (v. 2) și un spirit supus (v. 5) au fost întotdeauna sursa durabilă de frumusețe și de atracție a femeilor evlavioase. **Sara** este aleasă ca să fie un exemplu de femeie care a fost „supusă” soțului ei. Ea îl **asculta pe Avraam și-l numea „domnul ei”**, adică îl recunoștea drept conducătorul și capul familiei lor (Gen. 18:12). La fel ca alte femei sfinte din trecut, Sara „nădăduia” în **Dumnezeu**. Acest mod de comportare le dă femeilor moștenirea spirituală a Sarei: **Fiii ei v-ați făcut voi, dacă faceți binele fără să vă temeți** (*ptoēsîn*, „teroare” — folosit numai aici în NT) **de ceva**. Soțiile care se tem (probabil din cauza neascultării soților lor) nu își pun toată încrederea în Dumnezeu.

2. COMPORTAREA CREȘTINĂ A SOȚILOR (3:7)

Petru i-a îndemnat pe soții creștini să le ofere soțiilor lor două daruri ale dragostei: înțelegerea și respectul.

3:7. Cuvintele (*kata gnōsin*) traduse **cu înțelepciune** (mai lit., „conform cunoașterii” sau „cu înțelegere”) arată că soții trebuie să înțeleagă și să fie atenți la nevoile spirituale, emoționale și fizice ale soțiilor lor. De asemenea Pavel a dezvoltat tema responsabilității bărbatului de a-și proteja soția și de a avea grijă de ea, „ca și Hristos Biserica” (Ef. 5:28-30).

De asemenea, Petru le spune soților: **purtați-vă... cu nevestele voastre, dând cinste femeii ca unui vas mai slab**. „Mai slab” (*asthenesterō*) se referă la slăbiciunea

fizică sau emoțională, nu la inferioritatea intelectuală, pentru că soțiile **vor moșteni împreună cu soții lor harul vieții**. Dacă Petru s-a referit aici la soții creștini ale căror soții erau creștine, atunci „harul vieții” se poate referi la mântuire (cf. Rom. 8:17; Ef. 3:6). Dar dacă îndemnul este adresat soților creștini a căror soții erau nemântuite (așa cum 1 Pet. 3:1-2 a fost adresat soțiilor care aveau soți nemântuiți), atunci „harul vieții” se referă la împărtășirea vieții fizice. Petru a adăugat că soții care nu-și tratează soțiile cu înțelegere și respect (*timēn*, „a onora”; cf. 2:17) nu se pot aștepta ca **rugăciunile** lor să fie ascultate.

IV. Avertizați de noua persecuție (3:8-4:19)

În primele două capitole Petru s-a referit la „felurite încercări” (1:6), la acuzațiile îndreptate spre creștini că sunt „făcători de rele” (2:12), la oamenii „neștiutori și proști” (2:15) și la suferința „pe nedrept” (2:19). Toate aceste persecuții au reprezentat reacțiile unei societăți păgâne împotriva creștinilor care-L ascultau credincioși pe Isus Hristos.

Apoi Petru i-a avertizat că vor veni în curând persecuții și suferințe mai aspre. El i-a îndemnat pe creștini să-și păstreze conștiințele curate atunci când se confruntă cu nedreptatea pentru a îndura suferințele inevitabile având un curaj ca al lui Hristos.

A. Învingerea nedreptății (3:8-22)

Petru a folosit exemplul lui Hristos și a lui Noe pentru a ilustra principiul că în vremuri de persecuție reacția adecvată în fața nedreptății va duce la binecuvântare.

1. O COMPORTARE PLINĂ DE COMPASIUNE (3:8-12)

3:8-12. **Încolo** introduce o secțiune nouă, nu face un rezumat al îndemnurilor anterioare adresate unor grupuri (cf. „încolo” din Fil. 3:1; 1 Tes. 4:1). Petru s-a adresat acum tuturor cititorilor săi (**toți**) și le-a prezentat principii practice pentru trăirea în pace într-o societate păgână ostilă. Textul din 1 Petru 3:8-9 este expunerea Psalmului 34:12-16 de către Petru, pe care el l-a citat în versetele următoare (1 Pet. 3:10-12). Petru și-a dezvoltat ideile în jurul celor trei îndemnuri din psalm.

Cine iubește viața... să-și înfrâneze limba de la rău (3:10). Versetul 8 este o listă

1 Petru 3:13-16

a caracteristicilor creștine care ajută la înfrânarea limbii de la rău. **Să fiți cu aceleași gânduri** traduce grecescul *homophrones* (trad. „armonie“ în NIV). Creștinii sunt îndemnați să „simtă“ (*sympatheis*) **cu alții**, să „iubească“ **ca frații** (*philadelphoi*), să fie **milosi** (*eusplanchnoi*; cf. *splanchna* din Fil. 2:2; Filim. 7, 20) și **smeriți** (*tapeinophrones*). Dintre cele cinci caracteristici prezentate în 1 Petru 3:8 numai cuvântul tradus „milosi“ mai este întâlnit în Noul Testament, și acesta doar încă o dată (Ef. 4:32). Folosirea unică a acestor cuvinte subliniază importanța acestor virtuți creștine care îi ajută pe creștini să nu rostească **cuvinte înșelătoare** (*dolon*; cf. 1 Pet. 2:1, 22).

Al doilea îndemn, luat din Psalmul 34:14, este prezentat în 1 Petru 3:9: **nu întoarceți rău pentru rău** (cf. Rom. 12:17). Îndeplinirea poruncii **să se depărteze de rău** (1 Pet. 3:11) este posibilă prin abținerea de la răzbunare pentru un tratament rău. Isus ne-a învățat aceeași lege a dragostei: „Oricui te lovește peste obrazul drept, întoarce-i și pe celălalt“ (Mat. 5:39).

În al treilea rând, în loc de a se răzbuna, creștinii trebuie să **caute pacea** (*eirenē*; cf. 1 Pet. 1:2; 5:14) și **s-o urmărească** (Ps. 34:14). Pacea este obținută când creștinii „binecuvântează“ (1 Pet. 3:9) atunci când sunt insultați. **Binecuvântați** (*eulogountes*) înseamnă aici să vorbești bine despre cineva. Acest cuvânt diferă de cuvântul „ferice“ (*makarioi*, „favorizat sau privilegiat“ din v. 14; cf. Mat. 5:3-11; în NIV cuvântul este tradus tot prin „binecuvântat“ — n.tr.). Isus a spus: „Rugați-vă pentru cei ce vă asupresc“ (Mat. 5:44) și Pavel a scris: „când suntem ocărăți, binecuvântăm“ (1 Cor. 4:12). Acesta este modul plin de compasiune prin care creștinul urmărește pacea. Ca rezultat, credincioșii „moștenesc“ **binecuvântarea** (1 Pet. 3:9; cf. 1:4; 3:7), **căci ochii Domnului** (v. 12) **sunt peste cei neprihăniți, și urechile Lui iau aminte la rugăciunile lor**. „Ochii“ și „urechile“ Domnului sunt figuri de stil, antropomorfisme care Îi conferă lui Dumnezeu atribute umane fizice. Aici figurile de stil subliniază supravegherea și atenția plină de grijă a lui Dumnezeu față de nevoile oamenilor Săi (cf. 2:25).

2. O CONȘTIINȚĂ CURATĂ (3:13-22)

Persecuția a avut totuși loc, în ciuda dorinței credincioșilor de a trăi în pace și a disponibilității lor de a face binele. Petru i-a încurajat pe cititorii săi prin faptul că reacția

adekvată în fața suferințelor nemeritate duce la binecuvântări. El a prezentat principiile în versetele 13-17 și exemple în versetele 18-22.

3:13-14. Și cine vă va face rău...?

Contextul întrebării lui Petru face ca ea să fie aproape retorică. Cu toate că adversarul, prin suferințele fizice sau greutățile materiale, produce necazuri celor care sunt **plini de râvnă** (*zēlotai*, lit., „zeleți“) **pentru bine**, el nu le poate face rău cu adevărat celor care sunt ai lui Hristos. Chiar dacă vor veni suferințe, este **ferice de creștini** și astfel ei nu trebuie să se **teamă**. Cuvântul tradus aici „ferice“ (*makarioi*; cf. 4:14) a fost folosit de Isus (Mat. 5:3-11). A fi „ferice“ în acest context nu înseamnă „a fi încântat“, ci „a fi foarte privilegiat“. Creștinii nu trebuie să se teamă de ceea ce le pot face oamenii (cf. Mat. 10:28). În consecință 1 Petru 3:14 se încheie cu un citat din Isaia 8:12 care, în context, face parte dintr-un îndemn de a ne teme de Dumnezeu, nu de oameni.

3:15. Creștinii trebuie să împlinească porunca: **sfințiți în inimile voastre pe Hristos ca Domn**. Alexander MacLaren a scris: „Numai cel care poate spune: «Domnul este țaria vieții mele» poate spune: «De cine să mă tem?»“ (*Exposition of Holy Scripture*, 16:42). Creștinii trebuie să-și învingă teama, sfințindu-L (*hagiasate*, „a separa de alții“) pe Hristos ca Domnul (*kyrion*) lor. Ca rezultat, creștinii trebuie să fie **totdeauna gata** (*hetoimoi*, „gata, pregătiți“; cf. 1:5) să „răspundă“ (*apologian*, „apărarea“ unui acuzat în fața judecătorului; cf. Fapte 22:1; 25:16) **de nădejdea lor în Hristos**. Această apărare verbală trebuie să fie conformă cu purtarea „pusă deoparte“ a creștinului.

3:16. Mărturia unui credincios nu trebuie să fie făcută cu aroganță, ci **cu blândețe și teamă** (cuvintele apar în COR în v. 15). („Teamă“ [„Respect în NIV — n.tr.] provine din *phobos*, „frică“, iar „a da cinste“ soției [v. 7] este *timē*, „a cinste“.) Creștinii care nu se tem în fața persecuțiilor pot mărturisi cu respect credința lor în Hristos. Ei trebuie să-și păstreze **un cuget** (*syneidēsin*; cf. 2:19; 3:21) **curat** (*agathēn*, „bună“). Petru a făcut poate aluzie la decizerea sa de Hristos, al cărei motiv a fost frica, decizere care nu a fost nici cu blândețe, nici cu teamă.

Creștinii care suferă pe nedrept și își păstrează o conștiință curată îi fac de rușine pe cei care **bârfesc purtarea lor bună în Hristos**. Petru și-a încurajat cititorii încă o dată prin faptul că o comportare bună este

apărarea lor cea mai bună împotriva pedepselor nedrepte și a persecuțiilor.

3:17. Totuși, Petru a scos în evidență faptul că ar putea fi **voia lui Dumnezeu** ca ei „să sufere” **pentru că** au făcut binele (cf. 1:16; 2:15; 4:16, 19). Acest lucru, așa cum le-a spus mai înainte, „este plăcut lui Dumnezeu” (2:20) și astfel **este mai bine** decât a suferi **pentru că** fac răul (cf. 2:14). Versetul 1 Pet. 3:17 este un rezumat foarte bun al conținutului textului din 2:15, 19-20.

3:18. În versetele 18-22 Petru a exemplificat principiile date în versetele 13-17. Încă o dată Hristos este exemplul perfect. El a suferit pentru că a făcut binele (2:14). Viața Lui fără păcat a provocat ostilitatea neîndreptățită a oamenilor răi. Cu toate acestea, El nu s-a temut de oameni, ci S-a încredințat pe Sine Însuși lui Dumnezeu. Hristos a afirmat răspicat care Îi era scopul și S-a dăruit pe Sine Însuși împlinirii lui. El a murit în locul omenirii, păstrându-și o conștiință curată (cf. 2:23). Ca rezultat El a primit binecuvântări extraordinare și recompense prin învierea și înălțarea Sa în glorie.

J.M.E. Rose a scris că versetul 18 este „unul dintre cele mai scurte și mai simple, dar și mai bogate rezumate din Noul Testament, ale semnificației crucii lui Isus” („The First Epistle of Peter”, în *A Devotional Commentary*. Londra: Religious Tract Society, n.d., p. 151-152). **Hristos... a suferit... pentru păcate** (cf. 2:21, 24). Expresia „pentru păcate” (*peri hamartiōn*) este folosită în Septuaginta cu privire la jertfa de ispășire pentru păcat. Cu toate acestea, **o dată** (cf. Rom. 6:10; Evr. 9:26, 28; 10:10) reprezintă în mod evident un contrast față de jertfele anuale din Vechiul Testament din Ziua Ispășirii și afirmă faptul că moartea lui Hristos este suficientă pentru ispășirea tuturor păcatelor. Caracterul înlocuitor al morții lui Hristos este arătat de expresia **Cel neprihănit, pentru cei nelegiuți** (*dikaïos hyper adikōn*). Hristos, „Cel neprihănit” (*dikaïos*) a fost unicul care a îndeplinit condițiile de a muri ca înlocuitor (*hyper*; „pentru”, „în locul” sau „în schimbul”) al celor „nelegiuți” (*adikōn*). Scopul divin al morții jertfitoare a lui Hristos a fost împăcarea noastră, **ca să ne aducă la Dumnezeu**.

Petru și-a încheiat rezumatul despre lucrarea răscumpărătoare a lui Hristos referindu-se la învierea Sa. Deși Hristos **a fost omorât în trup** (*sarki*, „fire”), El **a fost înviat în duh**. Expresia „în duh” traduce un singur cuvânt, *pneumati*, care se poate referi

la a treia Persoană a Trinității, spunând că este agentul învierii lui Hristos. Sau se poate referi la duhul uman al lui Hristos spre deosebire de trupul Său uman (cf. 1 Pet. 4:6).

3:19-20. Fraza: **În care S-a dus să propovăduiască duhurilor din închisoare** a făcut obiectul multor interpretări. Unii cred că Petru s-a referit aici la coborârea Spiritului lui Hristos în *hades*, între moartea și învierea Sa, pentru a oferi oamenilor care au trăit înainte de potop o a doua șansă de a se mântui. Totuși, această interpretare nu este susținută de Biblie.

Alții cred că acest pasaj se referă la coborârea lui Hristos în Iad după răstignirea Sa pentru a-Și proclama victoria în fața îngerilor căzuți închiși, la care se face referire în 2 Petru 2:4-5, punând semnul egalității între ei și „fiii lui Dumnezeu” despre care a scris Moise (Gen. 6:1-2). Cu toate că această interpretare are multe în favoarea ei, contextul pare să se refere cel mai probabil la oameni, nu la îngeri.

„Duhurile” (*pneumasin*, un termen folosit de obicei cu referire la ființele supranaturale, dar folosit cel puțin o dată și cu referire la „duhurile” umane; cf. Evr. 12:23) sunt prezentate în 1 Petru 3:20 drept cei care au fost neascultători atunci **când îndelunga răbdare a lui Dumnezeu era în așteptare, în zilele lui Noe, când se făcea corabia**. Ei s-au răzvrătit împotriva mesajului lui Dumnezeu în timpul celor 120 de ani când a fost construită arca. Dumnezeu a declarat că nu va tolera la nesfârșit răutatea oamenilor, ci că își va prelungi răbdarea cu numai 120 de ani (Gen. 6:3). Deoarece întreaga rasă umană, cu excepția lui Noe (Gen. 6:5-9), era rea, Dumnezeu a hotărât să șteargă omenirea „de pe fața pământului”. „Duhurile” acestea se află acum în „închisoare” așteptând judecata finală a lui Dumnezeu de la sfârșitul vremurilor.

Problema *când* a predicat Hristos acestor „duhuri” rămâne. Explicația lui Petru despre învierea lui Hristos (3:18) „în duhul” ne aduce aminte de faptul că Hristosul cel preîntrupat se afla de fapt în Noe, lucrând prin el, prin intermediul Duhului Sfânt. Petru (1:11) s-a referit la „Duhul lui Hristos” din profeții Vechiului Testament. Mai târziu el a spus despre Noe că este „propovăduitor al neprihănirii” (2 Pet. 2:5). Duhul lui Hristos a predicat prin Noe oamenilor păcătoși care, atunci când Petru a scris epistola, erau „duhuri în închisoare”, în așteptarea judecății finale.

1 Petru 3:21-4:2

Această interpretare se pare că se potrivește cel mai bine structurii generale a acestei secțiuni (1 Pet. 3:13-23) — păstrarea unei conștiințe curate în fața persecuției nedrepte. Noe este prezentat ca exemplu de om care a fost devotat unui mod de viață, astfel încât să aibă o conștiință curată înaintea lui Dumnezeu, deși acest lucru a însemnat suportarea unor ironii mușcătoare. Noe nu s-a temut de oameni, ci a ascultat de Dumnezeu și a proclamat mesajul Lui. Recompensa lui Noe pentru păstrarea unei conștiințe curate în mijlocul unor suferințe nedrepte a dus la scăparea sa și a familiei sale, persoane **care au fost scăpate prin apă**, trecând în siguranță prin potop.

3:21. Icoana aceasta (*ho*, pronume relativ, „apă” fiind antecedentul) este **botezul** (*baptisma*). Botezul reprezintă o despărțire completă de viața trecută. Așa cum poporul a șters de pe fața pământului vechea lume păcătoasă, botezul ilustrează separarea omului de viața lui veche păcătoasă și intrarea sa într-o viață nouă în Hristos. Petru a aplicat acum cititorilor săi principiile prezentate în versetele 13-17 și exemplificate în 18-20. El i-a îndemnat să aibă curajul de a se devota acestui nou mod de viață printr-o mărturie publică despre Hristos prin botez. Actul botezului public îi **mântuiește** de ispita de a-și sacrifica, pentru a scăpa de persecuție, conștiințele lor curate. Pentru un creștin din primul secol, botezul însemna că era hotărât să-și respecte decizia de a-L urma pe Hristos, oricare ar fi fost consecințele.

Botezul nu mântuiește de păcat, ci de o conștiință pătată. Este evident faptul că Petru a susținut că botezul nu era un simplu act ceremonial de curățire fizică, **ci** (*alla*, care arată un contrast mare) **mărturia** (*eperōtēma*, trad. „apel” în NASB) **unui cuget curat** (*syneidēseōs*; cf. v. 16) **înaintea lui Dumnezeu**. Botezul este simbolul a ceea ce a avut deja loc în inima și viața celui care și-a pus încrederea în Hristos ca Mântuitor (cf. Rom. 6:3-5; Gal. 3:27; Col. 2:12). Pentru a arăta cu toată claritatea care este sursa mântuirii, Petru a adăugat: **prin învierea lui Isus Hristos** (cf. 1 Pet. 1:3).

3:22. Menționarea învierii lui Hristos a întors gândurile lui Petru la exemplul lui original, deci el și-a încheiat această digresiune și și-a completat prima lui ilustrație cu o referire la recompensa și binecuvântarea lui Hristos. Fiind martor la înălțarea fizică a lui Hristos la cer (cf. Mar. 16:9; Luca 24:51; Fapte 1:6-11), Petru a scris că Hristos **s-a**

înălțat la cer. Această recompensă a credincioșiei lui Hristos este văzută prin înălțarea Lui deasupra tuturor lucrurilor. El este întronat **la dreapta lui Dumnezeu** (cf. Ps. 110:1; Evr. 1:13; 8:1; 10:12; 12:2), scaunul onoarei supreme, pentru a conduce și a domni asupra întregii creațiuni (cf. Col. 1:15-16; 2:14-15).

B. Îndurarea suferințelor (cap. 4)

Acest capitol este miezul încurajărilor lui Petru pentru creștini de a răbda. Aici găsim instrucțiuni practice bazate pe exemplul lui Hristos în suportarea suferințelor. Pentru a rezista în suferințe, creștinii trebuie să se înarmeze cu un curaj ca al lui Hristos, să se slujească unii pe alții așa cum a slujit Hristos și să-I fie devotați lui Dumnezeu cu o credință asemenea credinței lui Hristos.

1. O ATITUDINE CA A LUI HRISTOS (4:1-6)

Pentru ca un creștin să-și mențină un comportament adecvat în timpul suferințelor, el trebuie să aibă o atitudine asemănătoare atitudinii lui Hristos, să trăiască în prezent conform vocii lui Dumnezeu, știind că va trăi o eternitate în prezența Sa.

4:1 Astfel, deci (*oun*, o conjuncție deductivă) Petru s-a referit la suferințele lui Hristos prezentate în 3:18 și a aplicat principiile suportării cu răbdare a suferințelor nedrepte la situația prezentă a cititorilor săi. El i-a îndemnat pe credincioși: **înarmați-vă și voi cu același fel de gândire** sau atitudine curajoasă ca a lui Hristos. Cuvântul tradus „înarmați-vă” (*hoplisasthe*, folosit numai aici în NT) se referă la un soldat care își îmbracă armura (cf. Ef. 6:13). Cu aceeași hotărâre și grijă ca a unui soldat care își îmbracă armura, creștinii trebuie să adopte aceeași „gândire” (*ennoian*, lit., „gând”; Evr. 4:12 este singurul text biblic care mai folosește cuvântul) în fața persecuției, o determinare neclintită de a face voia lui Dumnezeu.

Identificarea cu Hristos, înarmarea cu un mod de a gândi ca al Lui mai înseamnă și împărtășirea suferințelor și morții Sale. Hristos **a pățit în trup**, iar un credincios suferă și el **în trup**. Cel care a suferit în acest mod **a sfârșit-o cu păcatul**, adică identificarea lui Hristos demonstrează (așa cum face și botezul) separarea lui de o viață păcătoasă. Datorită morții lui Hristos „să nu mai fim robi ai păcatului; căci cine a murit de drept, este izbăvit de păcat” (Rom. 6:6-7).

4:2. Rezultatul este că creștinul care a adoptat modul de a gândi al lui Hristos s-a socotit pe el însuși mort față de păcat. El trăiește **în vremea care-i mai rămâne de trăit în trup** nu ascultând de **poftele oamenilor**, ci de **voia lui Dumnezeu** (cf. 2:15; 3:17; 4:19).

4:3. Creștinii au fost îndemnați să trăiască în prezent ascultând de voia lui Dumnezeu pentru că obiceiurile vechi erau din **trecut**. Folosind un limbaj direct, Petru a subliniat faptul că trebuie să existe o separare clară de **voia Neamurilor** (*boulēma tōn ethnōn*, lit., „dorința Neamurilor”), de anii pierduți în **desfrânări, în pofte, în beții, în ospete, în chefuri și în slujiri idolești neîngăduite** (cf. Gal. 5:19-21). Acest îndemn a avut probabil un impact mare asupra creștinilor neevrei care trăiseră înainte în păcate grave.

4:4. Creștinii trebuie să trăiască în prezent în ascultare de voia lui Dumnezeu pentru că fosele lor cunoștințe sunt acum persecutorii lor. Oamenii fără teamă de Dumnezeu sunt într-adevăr surprinși de viețile schimbate ale celor care au fost odinioară ca și ei. Acești oameni **se miră** (*xenizontai*, de la *xenos*, „străin”; cf. v. 12). O viață schimbată provoacă ostilitatea celor care resping Evanghelia. În consecință ei îi **batjocoresc** (*blasphēmountes*, lit., „blasfemiază”) pe credincioși.

4:5. Cei care și-au petrecut viețile în toleranță față de păcat și în idolatrie vor da într-o zi **socoteală** (*apodōsousin logon*, lit., „a restitui un cuvânt sau o relatare”; cf. Mat. 12:36; Luca 16:2; Fapte 19:40; Evr. 13:17). Petru i-a avertizat pe acești oameni că într-o zi vor sta în fața Celui **ce este gata** (i.e., este dispus) **să judece**. Nimeni nu va scăpa de această judecată finală a cuvintelor și a faptelor vieții sale pământești, atunci când Hristos va judeca **viii** (*zōntas*) **și morții** (*nekrous*) (cf. Fapte 10:42; Rom. 14:9; 1 Tes. 4:15; 2 Tim. 4:1).

4:6. Căci tocmai în vederea aceasta, pentru că fiecare trebuie să dea socoteală înaintea lui Dumnezeu, **a fost vestită Evanghelia și celor morți**. Expresia „celor morți” a fost interpretată astfel: (a) cei care sunt „morți în păcat” din punct de vedere spiritual; (b) cei care au auzit și au crezut Evanghelia, dar au murit între timp; (c) cei care au murit fără să fi auzit sau să fi crezut Evanghelia. Barclay preferă a treia interpretare, presupunând că 3:19 spune că Hristos a predicat celor morți. În consecință, el a crezut că

aici avem „o scurtă privire strălucitoare asupra Evangheliei celei de a doua șanse”. Această interpretare nu are susținere scripturală și este contrară doctrinei creștine ortodoxe (cf. v. 5).

În versetul 6 Petru, prin contrast față de versetul 5, și-a încurajat cititorii prin faptul că mai bine decât să fie judecați pentru păcatele lor, cei care au auzit și au crezut Evanghelia lui Isus Hristos au un viitor total diferit. Pedepsa pentru păcatele lor a fost executată de Hristos pe cruce. Ultimul efect pământesc al păcatului este moartea fizică. Credincioșii încă mai mor din punct de vedere fizic; ei sunt **judecați ca oameni în trup** (cf. suferințelor „în trup” din v. 1). Dar pentru creștini moartea fizică nu duce la judecată, ci la viața eternă. Ei „trăiesc **după Dumnezeu, în duh**”. Cei care sunt înarmați cu o atitudine asemănătoare cu a lui Hristos vor trăi în prezența lui Dumnezeu.

2. O SLUIRE CA A LUI HRISTOS (4:7-11)

Încurajarea pentru îndurarea suferințelor nu provine numai din speranța credinciosului, ci și din slujirea celorlalți din trupul lui Hristos care slujesc asemenea Lui.

4:7. Sfârșitul... este aproape (*ēngiken*, lit., „se apropie”; aceeași formă este folosită în Iac. 5:8 cu referire la a doua venire a lui Hristos). După ce i-a menționat pe creștinii care au murit (1 Pet. 4:6), Petru s-a referit la revenirea iminentă a lui Hristos pentru Biserica Sa. Timpul scurt care mai rămâne constituie o motivație de a trăi pentru Isus Hristos și de a-L sluji (v. 2). Drept rezultat, creștinii trebuie să fie **înțelepți** (*sōphronēsate*, lit., „să aibă o minte sănătoasă sau întreagă”; cf. Mar. 5:15) și „să vegheze” (*nēpsate*, lit., „să fie cumpătați”; cf. 1 Pet. 1:13; 5:8) **în vederea rugăciunii** (cf. Ef. 6:18). Rugăciunea, care constituie o prioritate în timpul persecuției, trebuie să fie o comunicare clară, logică și cumpătată cu Dumnezeu.

4:8-9. Să aveți o dragoste (*agapēn... echontes*) **ferbinte unii pentru alții**. „Fierbinte” (*ektenē*, „întinsă” sau „încordată”) este un cuvânt care era folosit pentru a descrie mușchii încordați ai unui sportiv care se străduia să câștige o cursă (cf. *ektenōs* din 1:22). Dragostea altruistă a unui creștin și grija lui pentru alții trebuie manifestate până la dăruirea cu spirit de sacrificiu pentru binele altora. **Dragostea acopere** (*kalyptei*, lit., „ascunde”) **o sumedenie de păcate**. Această dragoste menținută cu atâtea sacrificii nu este

1 Petru 4:10-15

oarbă, ci vede și acceptă greșelile altora (cf. Prov. 10:12; 1 Cor. 13:4-7). Dragostea creștină poate fi manifestată prin oferirea de hrană și de adăpost în mod gratuit (**primitori de oaspeți**; *philoxenoi*, lit., „fiți prietenoși cu străinii”), **fără cârtire**, celor aflați în călătorie. În vremuri de persecuție ospitalitatea era în mod special apreciată de creștinii care erau forțați să plece spre noi regiuni.

4:10. Credincioșii trebuie să fie conștiințioși în exercitarea darurilor lor spirituale. **Darul** (*charisma*) trebuie folosit ca **să slujească** (*diakonountes*; cf. *diakonos*, „diacon”) **altora**. Expresia **buni ispravnici** (*hōs kaloi oikonomoi*) poate fi tradusă „buni administratori” (în NIV este trad. „administrați cu credincioșie” — n.tr.). Un „ispravnic” era omul care avea slujba de administrator al casei; el nu avea avere proprie, ci administra bunurile stăpânului său conform voii și indicațiilor stăpânului. „Darul” (*charisma*) aparține **harului** (*charitos*) **lui Dumnezeu**. Harul Lui este manifestat în Biserica Sa prin exercitarea de către credincioși a darurilor lor spirituale în slujirea reciprocă. Harul Lui este manifestat în mod **felurit**, adică „în multe forme” (NASB), variat, bogat în varietate (*poikilēs*; cf. 1:16 unde Petru a spus că încercările sunt *poikilois*, „felurite”).

4:11. Petru a împărțit slujirea creștină în două categorii generale: cel care **vorbește** (*lalei*) și cel care **slujește** (*diakonei*; cf. v. 10). Această împărțire se referă la deosebirea pe care au făcut conducătorii lui Dumnezeu între rolurile din lucrarea creștină (Fapte 6:2-4). Aceste două funcții generale ale lucrării creștine se întrepătrund de multe ori. Ambele grupuri acționează în dependență de resursele asigurate de harul lui Dumnezeu. Motivul pentru a se baza pe cuvintele (Fapte 7:38; Rom. 3:2; Evr. 5:12) și pe **puterea** lui Dumnezeu este că **Dumnezeu** va primi slava **prin Isus Hristos**. La menționarea numelui lui Hristos, Petru a introdus un cuvânt adecvat de binecuvântare: **a căruia este slava și puterea în vecii vecilor! Amin.** (Cf. binecuvântării similare din 1 Pet. 5:11.) Lauda și meritele lucrării creștine trebuie să fie întotdeauna ale lui Hristos.

3. O CREDINȚĂ CA A LUI HRISTOS (4:12-19)

Anticipând greutățile prin care vor trece credincioșii din Asia Mică, Petru i-a încurajat pe cititorii săi să îndure suferințele cu o credință ca a lui Hristos, pentru a fi identificați și mai târziu cu Hristos și a primi o

binecuvântare, și să se încreadă complet în Dumnezeu.

4:12. Petru și-a avertizat cititorii despre venirea unei perioade de persecuții mai intense. El a subliniat încă o dată necesitatea pregătirii mintale (cf. 1:13; 4:7): **nu vă mirați** (*xenizesthe*; „fiți uimiți”; cf. v. 4) **de încercarea de foc din mijlocul vostru**. NASB (și COR) traduce expresia „încercare dureroasă” din NIV (n.tr.) prin: „încercarea de foc”: Literal se poate traduce: „ceea ce arde printre voi”. Verbul *pyrōsei* provine din *pyroō*, „arde”. Sensul poate fi metaforic ca și în versetul 1:7 unde contextul este similar. Dar versetul poate fi aplicat foarte bine și realității istorice a persecuției din timpul lui Nero. Creștinii au fost învinovați de incendiarea Romei. Unii au fost acoperiți cu smoală și folosiți ca torțe pentru iluminarea grădinilor imperiale. Poate că Petru a crezut că autoritățile provinciale vor urma exemplul împăratului lor și îi vor arde pe creștinii din Asia Mică. O astfel de persecuție nu trebuie să-i ia pe creștini prin surprindere, ca **ceva ciudat** (*xenou*) ce a venit peste ei.

4:13. **Dimpotrivă, bucurați-vă, întrucât aveți parte** (*koinōneite*, din *koinōneō*, „a împărtăși”; substantivele înrudite sunt *koinōnia*, „comuniune, împărtășire sau relație apropiată” și *koinōnos*, „părtaș”; cf. 5:1). Suferințele pentru Hristos îi identifică și mai mult pe creștini cu Hristos. A avea parte de **patimile lui Hristos** duce (a) la bucurie cu Hristos (**să vă bucurați**; cf. 1:6); (b) la comuniune cu El (Fil. 3:10); (c) la glorificarea împreună cu El (Rom. 8:17) și (d) la domnia împreună cu El (2 Tim. 2:12). Noul Testament afirmă clar că cei care iau parte la suferințele lui Hristos vor lua parte și la gloria Lui la **arătarea** (*apokalypsei*; cf. 1 Pet. 1:7; 5:1) ei. Petru a prezentat acest adevăr ca un motiv de speranță pentru viitor și de bucurie pentru prezent în timpul trecerii prin persecuții.

4:14. Petru s-a referit iarăși la învățătura lui Isus (Mat. 5:11). Dacă creștinii sunt **batjocoriți** (cf. 1 Pet. 3:9) **pentru Numele lui Hristos**, ei trebuie să se considere **ferice** (*makarioi*; cf. 3:14). Toate suferințele pentru numele lui Hristos reprezintă un privilegiu, nu o pedeapsă. **Duhul slavei, Duhul lui Dumnezeu** (cf. Is. 11:2; Mat. 3:16) se referă la prezența interioară a Duhului Sfânt în cei care sunt identificați cu „Numele lui Hristos” și astfel suferă persecuții (cf. 1 Pet. 4:16).

4:15. Petru a subliniat adevărul că persecuția nu era o scuză pentru nelegiuire.

Creștinii nu trebuie să se răzbune (3:9). Violența fizică nu trebuie întâmpinată prin crimă. Confiscarea proprietății nu trebuie compensată prin furt. Oricare ar fi fost încercările, creștinii nu trebuie să facă nimic care să justifice pedepsirea lor ca infractori (cf. 2:19; 3:17). Creștinul nu trebuie să **sufere ca ucigaș sau ca hoț sau ca făcător de rele sau ca unul care se amestecă în treburile altuia**. Chiar și amestecarea în problemele altora este nepotrivită pentru creștini (cf. 1 Tim. 5:13).

4:16. Dacă cineva **sufere pentru că este creștin**, nu un infractor, acest lucru nu este o rușine. Dimpotrivă, **numele acesta** trebuie să fie o sursă de laudă pentru Dumnezeu pentru că îl identifică pe purtătorul lui cu binecuvântările mântuirii (cf. v. 11). Termenul „creștin“ (*christianos*) apare numai de trei ori în Biblie (aici și în Fapte 11:26; 26:28). Poate că a fost folosit ca o insultă de către necredincioși.

4:17-18. Petru a considerat persecuțiile și suferințele încercări care dezvoltă și demonstrează credința (1:6-7), dacă reacția în fața lor este conformă vocii lui Dumnezeu (3:17). Acum el a adăugat că Dumnezeu permite persecuțiile ca judecăți disciplinare pentru curățirea vieților celor din **casa lui Dumnezeu**. Dacă ei au nevoie de judecățile pământești disciplinare (**dacă începe cu noi**, o condiție de primă categorie care presupune că premisa este adevărată), **cel ce nu ascultă de Evanghelia lui Dumnezeu** (cf. 2:7), **cel nelegiuit și cel păcătos**, nu va merita cu atât mai mult pedeapsa judecății eterne? Petru a citat traducerea din Septuaginta a versetului din Proverbele 11:31: **dacă cel neprihănit scapă cu greu**, pentru a sublinia cerințele disciplinare ale lui Dumnezeu pentru copiii Lui. Vicisitudinile vieții fac parte din grija permanentă a lui Dumnezeu, deși din perspectiva umană disciplina este întotdeauna „greă“. Petru nu susține că mântuirea este câștigată prin încercările personale sau prin fapte, ci doar faptul că cei care sunt mântuiți nu sunt scutiți de judecățile disciplinare temporale care reprezintă consecințele păcatului. Scriitorul Epistolei către Evrei susține aceeași idee ca Petru: „Suferiți pedeapsa: Dumnezeu Se poartă cu voi ca și cu niște fii“ (Evr. 12:7).

4:19. Credincioșii pot fi siguri că au fost chemați să „sufere“ **după voia lui Dumnezeu** (cf. 2:15; 3:17; 4:2) dacă, în caz că nu au comis nici o infracțiune, ei suferă numai pentru că poartă numele lui Hristos.

Petru i-a încurajat pe sfinții care sufereau să îndure suferințele prin exercitarea unei credințe ca a lui Hristos. La fel cum Hristos S-a încredințat Tatălui care judecă cu dreptate (2:23), și credincioșii trebuie să-și **încredințeze** (*paratithēsan*, un termen contabil, „a depune sau a încredința“) **sufletele** (*psychas autōn*, „sufletele lor) **credinciosului Ziditor, și să facă ce este bine** (cf. 2:15, 20).

V. Însărcinați cu noi responsabilități (5:1-11)

În ultimul capitol Petru a vorbit despre noile responsabilități din biserică în lumina vremurilor grele. El i-a îndemnat pe prezbiteri să păstorească poporul, pe tineri să se supună prezbiterilor și pe toți să rămână neclintii în credință.

A. Prezbiterii trebuie să păstorească (5:1-4)

Sarcina încredințată de Petru prezbiterilor a fost dată în trei perechi de îndemnuri negative și pozitive. Îndemnurile reflectă scrierile lui Ezechiel (34:1-16) în care păstorii falși au fost prezentați prin contrast față de Păstorul Adevărat.

5:1. Petru, vorbind cu **presbiterii** (*presbyterous*; cf. Fapte 11:30; 20:17), a folosit un cuvânt care l-a identificat și pe el cu unul care are aceeași slujbă (*sympresbyteros*, „tovarăș-prezbiter“). Ca prezbiter, Petru vorbea din experiență. Cu toate acestea, autoritatea lui Petru provenea din faptul că el era un apostol (1 Pet. 1:1) și un **martor** (*martyr*; cf. Fapte 3:15; 10:39) **al patimilor lui Hristos**. Petru s-a mai referit la sine însuși prin cuvintele: **părtaș** (*koinōnos*; cf. 1 Pet. 4:13) **al slavei care va fi descoperită**. Petru a scos în evidență cu puțin înainte faptul că cei care au parte de suferințele lui Hristos vor avea parte și de gloria Lui (cf. 4:13). Petru s-a identificat încă o dată cu destinatarii epistolei sale referindu-se la propriile lui suferințe pentru numele lui Hristos (Fapte 5:40).

5:2. Porunca: **Păstoriți turma** a fost dată și de Isus lui Petru (Ioan 21:16). Cuvântul *poimánate* înseamnă „a îngriji“. Pe lângă hrănire, el se referă la grijă, conducere, călăuzire și protecție, toate îndatoririle și responsabilitățile unui păstor față de turma lui. Participiul „supraveghind“ (NIV și GBV, dar nu apare în COR — n.tr. — *episkopountes*) este legat de substantivul „supraveghetor“ (*episkopos*, folosit de alte cinci ori: Fil. 1:1; 1 Tim. 3:1-2; Tit 1:7; 1 Pet. 2:25).

1 Petru 5:3-9

„Supraveghetor“ se pare că este interschimbabil cu „prezbiter“ și ambele cuvinte au conotația unei protecții spirituale și fizice. (Cuvântul „supraveghind“ nu apare în unele ms. gr.)

Petru, prin îndemnul contrastant prezentat atât motivația cât și modul lucrării. Motivația unui prezbiter trebuie să fie dorința lui, nu o constrângere exterioară: **nu de silă, ci de bună voie**. Presiunile sociale și financiare nu trebuie considerate motivații curate pentru îndeplinirea voii lui Dumnezeu și slujirea Lui cu dorință și pasiune: **nu pentru un câștig mârșav, ci cu lepădare de sine** (cf. 1 Tim. 3:8; Tit 1:7, 11). Păstorii care slujesc cu motivații false au grijă numai de ei și devorează turma (Ez. 34:2-3).

5:3. Cuvântul tradus **ați stăpâni peste** (*katakyrieuontes*) conține ideea de dominație, așa cum îl domină un om puternic pe un om slab (cf. Mat. 20:25; Mar. 10:42; Fapte 19:16). Ezechiel i-a acuzat pe păstorii falși: „le [oile] stăpâniți cu asuprire și cu asprime! Astfel ele s-au risipit, pentru că n-aveau păstor“ (Ez. 34:4-5). Petru i-a îndemnat pe prezbiteri să fie **pilde** (*typoi*, „exemplu sau modele“), să slujească drept modele pe care să le urmeze oamenii. Nu aveau voie să stăpânească cu forță peste ei, ci să-i conducă prin exemplul lor de caracter creștin matur.

5:4. Hristos, **Păstorul cel mare** (*archipoimenos*), este „Păstorul Adevărat“ (Ez. 34:11-16), „Păstorul cel bun“ (Ioan 10:11, 14) și „Marele Păstor“ (Evr. 13:20). Când Hristos se va întoarce, păstorii care au slujit credincios sub conducerea Lui vor avea parte de gloria Lui (1 Pet. 5:1) și vor primi cununi care nu se vor vesteji.

B. Tinerii trebuie să se supună (5:5-7)

Petru și-a îndreptat acum atenția de la păstori la oi. Conducătorii buni merită urmași buni. Cei care sunt conduși au răspunderea de a fi supuși oamenilor și lui Dumnezeu.

5:5. **Tinerilor, fiți supuși** (*hypotagēte*; cf. 3:1) **celor bătrâni**. Conducătorii bisericii erau de obicei oameni mai în vârstă. Membrii mai tineri trebuiau să se supună de bună voie autorității celor cărora li s-a încredințat responsabilitatea conducerii. Petru i-a îndemnat și pe tineri și pe bătrâni să fie **împodobiți** (*enkombōsthe*, „îmbrăcați-vă sau legați de voi“; un *enkombōma* era șorțul unui sclav) **cu smerenie**. Adevărata smerenie este o îmbrăcăminte foarte atrăgătoare (cf. 3:8). Petru a făcut probabil aluzie la înfășurarea lui Hristos cu prosopul și i-a învățat pe ucenici

că smerenia este condiția slujirii, iar slujirea este practica smereniei (Ioan 13:4-15).

Petru a citat Proverbele 3:34 pentru a sublinia atitudinea diferită a lui Dumnezeu față de cel mândru și față de cel smerit. **„Dumnezeu stă („se opune“) împotriva celor mândri, dar celor smeriți le dă har.“**

5:6-7. Cunoașterea atitudinii lui Dumnezeu trebuie să-i determine pe creștini nu numai să se supună unii altora, ci și să se supună de bună voie conducerii suverane a lui **Dumnezeu**. Porunca **smeriți-vă** (*tapeinōthēte*) poate fi tradusă prin „permiteți să fiți smeriți“. Cei care sufereau persecuția pentru numele lui Hristos au fost încurajați de faptul că **mâna tare** care a permis suferința lor îi va „înălța“ (*hypsōsē*; cf. Iac. 4:10).

Apoi Petru s-a referit la cuvintele clasice ale încurajării creștine din Predica de pe Munte (Mat. 6:25-32), în timp ce a citat Psalmul 55:22: „Încredințează-ți soarta în mâna Domnului și El te va sprijini.“ Toate îngrijorările unui credincios pot fi „aruncate“ **asupra Lui**. Hristos ne susține pentru că se **îngrijește de noi**. Încrederea creștinului se bazează pe adevărul că Hristos este preocupat de binele lui.

C. Toți trebuie să fie statornici (5:8-11)

Deși credincioșii trebuie să-și pună încrederea în Dumnezeu, ei nu trebuie să trăiască nepăsători. Creștinii aflați în conflict trebuie să fie atenți și să fie transformați în oameni tari și neclintii de către Hristos Însuși.

5:8. **Fiți treji** (*nēpsate*; cf. 1:13; 4:7) și **vegheați** (*grēgorēsate*; cf. 1 Tes. 5:6, 10). Creștinii trebuie să vegheze permanent pentru că **potrivnicul** (*antidikos*, „adversar“), **diavolul** (*diabolos*, „defăimătorul“) este întotdeauna activ, urmărind să folosească orice ocazie pentru a lansa un atac mișelesc. Acest verset poate fi o aluzie voalată la ororile persecuției din timpul lui Nero, când creștinii erau sfâșiați și devorați de lei în Colosseumul din Roma. Satan urmărea același lucru pe plan spiritual, să distrugă mărturiile creștinilor.

5:9. Creștinii pot și trebuie să se împotrivească Diavolului. **Împotriviți-vă** (*antistēte*) înseamnă „rezistați“, „țineți piept“ și este folosit și în Iacov 4:7 (cf. *antidikos*, „potrivnicul“ din 1 Pet. 5:8). Este un termen defensiv, nu ofensiv. Creștinii îi pot rezista Diavolului numai dacă depind în mod complet de Hristos, **tari în credință** (cf. v. 12; Col. 2:5). De asemenea, Petru i-a încurajat pe

cititorii săi amintindu-le că nu sunt singurii care suferă. Cunoașterea faptului că și alți creștini, **frații voștri în lume**, sufereau va întări hotărârea lor de a rămâne neclintii.

5:10. Petru și-a încurajat cititorii să îndure suferințele astfel încât harul lui Dumnezeu să se manifeste în viețile lor. Acum, încheind prin cuvinte de binecuvântare, el i-a încredințat Dumnezeului **oricărui har** (cf. 4:10). Binecuvântarea rezumă mesajul său de încurajare. Suferințele creștinilor vor dura **puțină vreme**, în timp ce **slava lui Hristos**, la care sunt „chemați”, va fi **veșnică** (cf. Rom. 8:17-18; 2 Cor. 4:16-18). (Aici apare pentru ultima dată cuvântul „slavă”, folosit de Petru de opt ori în această epistolă: 1 Pet. 1:7, 11, 21, 24; 2:20; 4:14; 5:1, 10). Dumnezeu Însuși îi **va desăvârși**, îi **va întări** (*stērixei*; cf. 2 Tes. 2:17), le **va da putere** (*sthenōsei*, folosit numai aici în NT) și îi **va face neclintii** (*themeliosei*, „bine întemeiați”; cf. Ef. 3:17; Col. 1:23).

5:11. A Lui să fie slava și puterea (*kratos*, „tărie”) **în vecii vecilor! Amin.** În această binecuvântare, similară cu cea din 4:11, Petru L-a lăudat pe Hristos care are toată puterea pentru totdeauna (cf. Rom. 11:36; 1 Tim. 6:16). Cu siguranță că El are puterea de a-i întări pe ai Săi care trec prin persecuții.

VI. Încheiere (5:12-14)

5:12. Așa cum a procedat des Pavel la încheierea epistolelor sale, Petru a scris probabil aceste ultime versete cu mâna sa. Sila a fost secretarul lui (**am scris aceste puține rânduri prin Silvan**) și a dus personal epistola bisericilor din Asia Mică de-a lungul traseului menționat în 1:1. Probabil că Silvan este una și aceeași persoană cu Sila, cel care l-a însoțit pe Pavel în a doua sa călătorie misionară (Fapte 15:40). Prin cuvintele **vă sfătuiesc** (*parakalōn*, „vă îndemn, vă chem”; cf. 1 Pet. 5:1) și **vă adevăresc** (*epimartyrōn*; „a aduce mărturie”), Petru a prezentat succint scopul epistolei sale. El a scris ca să-i sfătuiască și să-i încurajeze pe creștini să reziste în fața persecuțiilor pentru ca **adevăratul har al lui Dumnezeu** (cf. 1:13; 4:10) să se manifeste în fața lumii necredincioase. Ei trebuia să rămână „aliți” de harul Său (cf. 5:9).

5:13. Unii cercetători cred că **Biserica** („Cea”, NIV și „cea-împreună aleasă”, GBV — n.tr.) **aleasă... care este în Babilon** se referă la soția lui Petru (cf. 1 Cor. 9:5). Cu

toate acestea, deoarece Petru a scris bisericilor și a adăugat cuvintele **cu voi**, probabil că Petru s-a referit la Biserică (care este substantivul feminin *ekklēsia*). Dacă este așa, Petru a trimis salutări din biserica din „Babilon”, bisericilor din Asia Mică. Conform dovezilor istorice, Petru se afla în Roma în ultimii săi ani de viață. „Babilon” poate reprezenta aici o referire mascată la Roma, pentru a feri atât biserica din Roma cât și pe Petru de persecuția din timpul lui Nero. (Totuși, alții cred că el a scris din Babilonul literal, orașul de pe râul Eufrat.) Salutările mai erau trimise și de **fiul** în credință a lui Petru, **Marcu**. Pavel (Col. 4:10) spune că Ioan Marcu se afla în Roma într-o perioadă anterioară. În consecință, mulți sunt de acord că Ioan Marcu, vărul lui Barnaba, se afla în Roma în timpul scrierii epistolei 1 Petru. Acest lucru susține concepția că „Babilon” se referă aici la Roma.

5:14. Numărul referirilor din Noul Testament la **sărutare** arată că aceasta era un semn obișnuit al comuniunii și dragostei creștine (cf. Rom. 16:16; 1 Cor. 16:20; 2 Cor. 13:12; 1 Tes. 5:26).

Petru a încheiat așa cum a început (1 Pet. 1:2), încurajându-i pe creștinii aflați în mijlocul persecuțiilor prin rugăciunea pentru **pacea** (*eirēnē*) care este din abundență la dispoziția celor care sunt **în Hristos**, Domnul Păcii.

BIBLIOGRAFIE

Barbieri, Louis A. *First and Second Peter*. Everyman's Bible Commentary. Chicago: Moody Press, 1977.

Barclay, William. *The Letters of James and Peter*. The Daily Study Bible. Ed. rev. Philadelphia: Westminster Press, 1976.

Bigg, Charles. *A Critical and Exegetical Commentary on the Epistles of St. Peter and St. Jude*. The International Critical Commentary. Edinburgh: T. & T. Clark, 1902.

Blum, Edwin A. „1 Peter.” În *The Expositor's Bible Commentary*, vol. 12. Grand Rapids: Zondervan Publishing Co., 1981.

Cranfield, C.E.B. *The First Epistle of Peter*. Londra: S.C.M. Press, 1950.

1 Petru

Johnstone, Robert. *The First Epistle of Peter: Revised Text, with Introduction and Commentary*. Edinburgh: T. & T. Clark, 1888. Retipărire. Minneapolis: James Family Publishers, 1978.

Lensky, R.C.H. *The Interpretation of the Epistles of St. Peter, St. John and St. Jude*. Minneapolis: Augsburg Publishing House, 1966.

MacLaren, Alexander. *Expositions of Holy Scripture*, vol. 16. Retipărire. Grand Rapids: Baker Book House, 1975.

Robertson, A.T. *Word Pictures in the New Testament*, vol. 6. Nashville: Broadman Press, 1933.

Selwyn, E.G. *The First Epistle of Peter*. New York: Macmillan Co., 1964.

Stibbs, Alan M. *The First Epistle General of Peter*. Grand Rapids: Wm. B. Eerdmans Publishing Co., 1959.

Wiersbe, Warren W. *Be Hopeful*. Wheaton, Ill.: Scripture Press Publications, Victor Books, 1982.

Wuest, Kenneth S. *First Peter in the Greek New Testament for the English Reader*. Grand Rapids: Wm. B. Eerdmans Publishing Co., 1942.

2 PETRU

Kenneth O. Gangel

INTRODUCERE

Epistola aceasta poate fi numită „Conflictul credinciosului în zilele din urmă”. Apostolul a deschis și a încheiat 2 Petru cu tema victoriei. Dar în cuprinsul epistolei el s-a ocupat în principal despre cum trebuie să trăim când suntem înconjurați de problemele și perplexitățile vieții din zilele din urmă. După ce a descris un peisaj (2:1-3:10) plin de învățători falși, îngeri căzuți, imoralitate crasă și batjocoritori obraznici, Petru și-a instruit cititorii să aibă „o purtare sfântă și evlavioasă, așteptând și grăbind venirea zilei lui Dumnezeu” (2 Pet. 3:11-12). Trăirea unei vieți de credință în vremuri dificile, aceasta este lecția pe care a dorit Petru să o învețe credincioșii prin această epistolă dinamică.

Autorul și canonicitatea. Timp de peste șaptesprezece secole această scurtă, dar penetrantă epistolă a rezistat atacurilor cercetătorilor sceptici care au negat că a fost scrisă de către Petru. În primul verset apare numele lui Simon Petru care a făcut parte, împreună cu Iacov și cu Ioan, din singurul grup de martori ai transfigurării lui Hristos (1:17-18; cf. Mar. 9:2-7). Acest Petru, care a scris anterior Epistola 1 Petru (1 Pet. 1:1), se adresează acum aceluiași cititori (2 Pet. 3:1). El a fost socotit unul dintre cei doisprezece apostoli (1:1; 3:2) și l-a cunoscut pe apostolul Pavel, „iubitul nostru frate” (3:15). Petru a aflat despre felul în care va muri de la Domnul său atunci când s-au plimbat pe țărmul Mării Galileii (1:14; cf. Ioan 21:18). Cu toate acestea, împotriva acestor dovezi interne, foarte devreme, chiar din secolul al treilea, Origen (care a murit cca. în 253) a observat că există anumite dubii cu privire la adevărata identitate a autorului Epistolei 2 Petru.

În secolul al patrulea, marele istoric al Bisericii, Eusebius (260?-340?) a trecut 2 Petru, alături de 2 și 3 Ioan și de Iacov în lista cărților antilegomene, cărți a căror canonicitate era disputată. Eusebius a afirmat

că nu exista o lungă tradiție a Bisericii în susținerea acceptării Epistolei 2 Petru.

Jerome (346-420) a inclus 2 Petru în bine cunoscuta lui traducere a Bibliei în limba latină, Vulgata. Deși Jerome a acceptat canonicitatea cărții, el a afirmat că mulți puneau la îndoială faptul că Petru a scris-o din cauza diferențelor notabile de stil dintre 1 și 2 Petru.

De-a lungul secolelor cercetătorii au adăugat și alte argumente. Unii au încercat să identifice 2 Petru cu scrierile apocrife sau cu cele care avea pseudo-autori care afirmau că sunt scrise de apostoli (i.e., Apocalipsa lui Petru, Evanghelia lui Petru și Faptele lui Petru). Marea asemănare dintre 2 Petru și Iuda i-a determinat pe unii să pună la îndoială paternitatea petrină a cărții.

Alții au arătat că menționarea scrierilor lui Pavel (3:16) și problemele ridicate de învățătorii mincinoși (mai ales cele despre întârzierea revenirii Domnului [3:4]), înseamnă că epistola a fost scrisă mai târziu de un autor din secolul al doilea, deci la mult timp după moartea lui Petru. Drept rezultat al acestui argument și a altora asemănătoare, cei mai mulți dintre cercetătorii neconservatori au respins paternitatea apostolică a Epistolei 2 Petru.

Cu toate acestea, deși concepțiile moderne sunt opuse acceptării poziției tradiționale, nici una dintre aceste probleme nu este insurmontabilă și toate argumentele pot fi infirmate.

Dovezi externe. Literatura Bisericii din secolul al doilea nu include referințe directe la 2 Petru. În consecință, criticii au afirmat că 2 Petru are cele mai puține atestări externe dintre toate cărțile Noului Testament. Cu toate acestea, tăcerea nu este un argument nici în favoarea, nici împotriva autorității petrine. Epistola este scurtă și probabil că nu a fost foarte răspândită. Acceptarea ei a putut fi un proces mai lung din cauza suspiciunilor Bisericii Primare față de epistolele care purtau numele apostolilor. Larga răspândire a scrierilor false timpurii este subliniată de

2 Petru

îndemnului lui Pavel de a fi atenți la epistolele false (2 Tes. 2:2). De asemenea, pentru că Epistola 2 Petru a fost scrisă cu puțin timp înainte de moartea autorului, el nu a mai trăit suficient de mult pentru a valida autenticitatea ei. Cu toate acestea, tăcerea autorilor din secolul al doilea nu este un indiciu că Biserica nu a acceptat 2 Petru.

În al treilea secol trei oameni s-au referit direct la autoritatea petrină a Epistolei 2 Petru. Metodius din Olimp, martirizat în timpul persecuției din vremea lui Dioclețian, a citat 2 Petru 3:8 în sprijinul argumentelor sale din *De Resurrectione*. El a afirmat clar că apostolul Petru este autorul. Firmilian, un episcop din Cezarea Capadocia, s-a referit la denunțarea de către apostolul Petru a învățătorilor mincinoși. Prima epistolă a lui Petru nu se referă la învățătorii mincinoși, dar 2 Petru se ocupă de subiect într-un capitol întreg. Astfel Firmilian ar putea afirma că Petru a scris 2 Petru. În cele din urmă, Origen, deși arată că există o tendință de a pune la îndoială epistola, din conținutul scrierilor sale și din frecvențele referiri la acest lucru se pare că a acceptat 2 Petru ca epistolă canonică. Deși prima afirmație care pune la îndoială paternitatea petrină a fost făcută în secolul al treilea, atât Metodius cât și Firmilian au afirmat că 2 Petru este o scriere autentică, iar Origen, cel mai probabil, a avut aceeași concepție.

În secolul al patrulea paternitatea petrină a fost afirmată în mod convingător. Doi dintre marii teologi ai Bisericii Primare, Atanasie și Augustin, au considerat 2 Petru o scriere canonică. Conciliul din Laodicea (372 d.Hr.) a inclus epistola în canonul Scripturii. Jerome a introdus 2 Petru în traducerea sa în latină Vulgata (ca. 404 d.Hr.). De asemenea, al treilea mare Conciliu din Cartagina (397 d.Hr.) a recunoscut autoritatea intrinsecă și valoarea Epistolei 2 Petru și a afirmat clar că a fost scrisă de apostolul Petru.

Deși 2 Petru este cea mai puțin atestată carte din Noul Testament, dovezile externe depășesc numărul altor dovezi pe care se întemeiază multe cărți ale Bibliei. Absența tradiției Bisericii Primare care să dovedească canonicitatea Epistolei 2 Petru se poate datora cu certitudine scurtimii epistolei și lipsei de comunicare dintre creștini în vremuri de persecuții aspre. În consecință tăcerea din secolul al doilea și prudența din secolul al treilea nu pune probleme insurmontabile pentru cercetătorii care examinează cu atenție conciliile din secolul al patrulea.

Dovezi interne. Problema diferențelor stilistice dintre 1 Petru și 2 Petru a fost dezbătută de când Jerome a scris despre această problemă în secolul al patrulea. Jerome însuși a arătat că diferența de stil poate fi ușor atribuită cel mai probabil faptului că Petru a folosit un alt asistent în loc lui Silvan care l-a ajutat pe Petru în scrierea primei epistolei (1 Pet. 5:12). Dacă Jerome are dreptate, diferențele de stil nu sunt chiar atât de mari, luând în considerare subiectele și scopurile diferite ale celor două epistole.

Asemănările stilistice dintre cele două cărți sunt la fel de izbitoare ca și diferențele. Ambele cărți sunt pline de *hapax legomena*, cuvinte care apar doar o dată în Noul Testament. Din cele 686 de *hapax legomena* din Noul Testament, în 1 Petru se află 62, iar în 2 Petru 54, adică mai multe din punct de vedere procentual decât în majoritatea cărților din Noul Testament de dimensiunea lor (Homer K. Ebricht, *The Petrine Epistle*. Cincinnati: Methodist Book Concern, 1917, p. 70-5, 121-3; Charles Bigg, *A Critical and Exegetical Commentary on the Epistles of St. Peter and St. Jude*, p. 224-5). Ebricht trage concluzia că diferențe notabile nu există între cele două Epistole Petrine, ci dintre aceste Epistole și celelalte cărți din Noul Testament. Proeminența cuvintelor *hapax legomena* din ambele cărți pot arăta că au un autor comun care avea un vocabular bogat și obișnuia să folosească în public un mod de a vorbi proaspăt și creativ.

Deci, nu ar trebui să ne surprindă faptul că în ambele cărți se găsesc mai multe cuvinte și expresii care nu mai apar în alte cărți. Ambele cărți includ salutarea neobișnuită: „Harul și pacea să vă fie înmulțite“ (1 Pet. 1:2; 2 Pet. 1:2), Termenul *aretas* („puterile minunate“; „laudele“, NIV — n.tr.) din 1 Petru 2:9 și *aretē* („putere“; „bunătatea“ în NIV — n.tr.) din 2 Petru 1:3 sunt forme ale aceluiași cuvânt și se referă la caracterul moral perfect și la bunătatea lui Dumnezeu. Cuvântul *apothesis* este folosit în Noul Testament numai în 1 Petru 3:21 și în 2 Petru 1:14, fiind tradus „curățire“, respectiv „desbrăcarea“. Expresia grafică *amōmou kai aspilou*, folosită în 1 Petru 1:19 pentru a se referi la lipsa păcatului lui Hristos, care este „fără cusur și fără prihană“, a fost reformulată cu multă măiestrie în 2 Petru 2:13 având forma *spiloi kai mōmoi* („întinați și spurcați“) pentru a se referi la caracterul învățătorilor mincinoși. Expresia este folosită din nou în 3:14, sub forma *aspiloi kai amōmētoi* („fără

prihană, fără vină”) pentru a-i îndemna pe creștini să trăiască o viață morală în contextul revenirii lui Hristos. Folosirea acestor cuvinte și expresii unice, precum și a altora, în aceste două epistole reprezintă dovezi convingătoare că au fost scrise de același autor.

A doua Epistolă a lui Petru mai reflectă și vocabularul unic al predicilor lui Petru consemnate în Faptele Apostolilor. Unul dintre exemplele cele mai bune este verbul *kolasōntai* („să-l pedepsească”), folosit numai în Fapte 4:21 și *kolazomenous* („să fie pedepșiți”) care apare în 2 Petru 2:9. Alte asemănări sunt între 1:3 și Fapte 3:12 („puterea” și „cucerirea”) și între 2 Petru 2:13, 15 (*misthōn adikias*, lit., „valuri de nelegiuire”) și Fapte 1:18 (*misthou tēs adikias*, lit., „plata nelegiurii”).

Deși există diferențe stilistice între 1 și 2 Petru, folosirea frecventă a cuvintelor *hapax legomena*, care apar în ambele cărți și marea asemănare dintre cuvintele din 2 Petru și cele din predicile lui Petru consemnate în Fapte, reprezintă dovezi convingătoare că Petru a fost autorul ambelor epistole.

Problema altor scrieri apocrife sau pseudonime care poartă numele lui Petru i-a determinat pe unii cercetători să respingă autenticitatea Epistolei 2 Petru. De fapt, așa cum s-a menționat deja, Biserica Primară a ezitat puțin în acceptarea fără condiții a Epistolei 2 Petru din cauza circulației acestor epistole pseudonime false. Unii au încercat să susțină că folosirea de pseudonime a fost o practică obișnuită în literatura secolului al doilea (ex., James Moffat, *The General Epistles: James, Peter, and Judas*, p. 173-5 și Montague Rhodes James, *The Second Epistle General of Peter and the General Epistle of Jude*, p. xxxii-iv). Cu toate acestea, faptul că 2 Petru a fost până la urmă acceptată, iar Apocalipsa lui Petru, Evanghelia lui Petru și Faptele lui Petru au fost respinse drept cărți cu autori pseudonimi arată clar că practica pseudonimelor nu a fost tolerată. Biserica Primară a recunoscut caracterul distinctiv și autoritatea Epistolei 2 Petru, spre deosebire de scrieri de calitate inferioară care nu au făcut decât să copieze ideile lui Petru, amestecate cu idei evreiești și grecești și să adauge o concepție docetistă despre persoana lui Hristos (El părea să aibă un trup uman).

Dovezile externe și interne, deși supuse unor atacuri critice dure, au rezistat testului timpului. Nici un argument împotriva

paternității petrino nu este decisiv și nici o dovadă nouă nu a reușit să respingă paternitatea apostolică.

Relația cu Epistola lui Iuda. Chiar și o lectură superficială a pasajelor din 2 Petru 2 și Iuda 4-18 arată că există o similaritate izbitoare între ele. Natura exactă a dependenței pasajelor unul de altul și efectul acestei dependenței asupra canonicității și autenticității lor au făcut obiectul multor dezbateri. Cercetătorii Bisericii Primare cred că 2 Petru a fost scrisă prima, iar Iuda a împrumutat din ea. Concluziile școlii de critică superioară germane i-au determinat pe cercetătorii moderni să adopte o concepție opusă. Unii au susținut chiar că autorii epistolelor 2 Petru și Iuda au folosit o a treia sursă comună. Toate aceste trei poziții se confruntă cu dificultăți semnificative.

Dacă Iuda a fost scrisă prima, se pune problema dacă un apostol cu poziția lui Petru ar fi împrumutat atât de mult material de la un scriitor cu o reputație inferioară. Cu toate acestea, poate că Petru a considerat avertismentele lui Iuda împotriva învățătorilor falși atât de importante încât meritau să fie subliniate și repetate cu propria lui autoritate apostolică. Prioritatea lui Iuda nu pune nici o problemă paternității petrino dacă nu este datată mai târziu de anul 68 d.Hr., data tradițională a martirajului lui Petru. Cartea lui Iuda nu conține suficiente informații pentru stabilirea datei scrierii ei.

Dacă Epistolei 2 Petru i se acordă prioritate, problema care apare este de ce Iuda nu a făcut altceva decât să repete ceea ce exista deja și a inclus atât de puțin material în epistola sa. Cu toate acestea, Iuda reprezintă poate o variantă prescurtată și explicată a scrisorii lui Petru sau a unui material provenit dintr-o sursă comună pentru a întâmpina nevoile specifice ale bisericilor care nu primiseră epistola anterioară. (Cf. Charles Bigg, *A Critical and Exegetical Commentary on the Epistles of St. Peter and St. Jude*, p. 216-24).

Donald Guthrie arată că ordinea scrierii epistolelor 2 Petru și Iuda nu trebuie să aibă influență asupra autenticității, paternității sau caracterului lor inspirat (*New Testament Introduction*. Downers Grove, Ill.: InterVarsity Press, 1970, p. 926). Dovezile nu sunt concludente și oricare dintre concepții este conformă poziției conservatoare despre caracterul inspirat și autoritatea Scripturii.

2 Petru

Data și locul scrierii. Deoarece Petru a menționat literatură paulină și s-a ocupat de probleme referitoare la întoarcerea Domnului, unii cred că epistola nu putea fi scrisă decât în secolul al doilea și astfel autorul ei nu putea fi apostolul Petru.

Menționarea epistolelor lui Pavel în 2 Petru 3:16 a dus la presupunerea că autorul s-a referit la o colecție organizată a scrierilor sale a căror autoritate a fost recunoscută de o mare parte a Bisericii. F.H. Chase a scris: „Este imposibil să presupunem că o astfel de colecție de epistole ale sfântului Pavel a fost făcută și că ele au fost considerate Scriptură în timpul vieții sfântului Petru“ (*A Dictionary of the Bible*, ed. James Hastings. New York: Charles Scribner's Sons, 1902, s.v. „Petru“ 3:810). Cu toate acestea, afirmația lui Petru (2 Pet. 3:16) nu trebuie să se refere neapărat la toate scrierile pauline, ci doar la acele epistole cunoscute de Petru. Desigur că Petru, care a trăit și el ultimii ani ai vieții sale la Roma, a avut ocazia să citească mai multe dintre epistolele lui Pavel care circulau în bisericile din lumea romană.

Două referințe din 2 Petru oferă câteva indicii despre data scrierii epistolei. În 2 Petru 1:13-15, Petru a afirmat că timpul morții sale era aproape. Data tradițională a morții lui Petru este sfârșitul anului 67 d.Hr. sau începutul anului 68 d.Hr. Menționarea epistolelor lui Pavel din 3:16 arată că data scrierii este după anul 60 d.Hr. Deoarece 1 Petru a fost scrisă în jurul anului 64 d.Hr., 2 Petru poate fi datată între anii 64 și 68 d.Hr., adică între scrierea Epistolei 1 Petru și moartea lui Petru.

Textul din 2 Petru nu sugerează un loc anume al compunerii epistolei. Dar, pentru că 1 Petru a fost scrisă în Roma, și Roma este locul tradițional al crucificării lui Petru, este rezonabil să considerăm că 2 Petru a fost scrisă tot în Roma.

Destinatarii. Petru a scris creștinilor (1:1) cărora le-a scris și anterior (3:1). Dacă 2 Petru 3:1 se referă la 1 Petru, atunci el a scris unor biserici mixte, compuse din evrei și din neevrei, situate în „Pont, Galatia, Capadocia, Asia și Bitinia“ (1 Pet. 1:1). Totuși, dacă el s-a referit la o scrisoare care nu mai există, atunci destinatarii Epistolei 2 Petru nu pot fi determinați.

Ocazia și scopul. Petru a fost atât un pastor grijuliu cât și un campion al ortodoxiei teologice. Acest ultim apel plin de pasiune de

a crește în maturitatea creștină și de a se păzi de învățătorii mincinoși a fost determinat de faptul că timpul lui era scurt (1:13-15) și de pericolul iminent care amenința aceste adunări (2:1-3). El a dorit să le îmborsățească amintirile (1:13) și să stimuleze gândirea lor (3:1-2) astfel încât ei să își aducă aminte de învățăturile lui (1:15). El a prezentat cu multă grijă caracteristicile credincioșilor maturi și i-a îndemnat să depună toate eforturile pentru a crește în har și în cunoaștere (1:3-11). Trăsăturile învățătorilor adevărați au fost prezentate pentru a-i ajuta pe cititori să fie cercetători plini de discernământ ai Cuvântului lui Dumnezeu (1:12-21). Petru i-a avertizat împotriva învățătorilor mincinoși și a prezentat caracteristicile lor rele (cap. 2). De asemenea, el și-a încurajat cititorii prin certitudinea revenirii lui Hristos (3:1-16).

Scopul Epistolei 2 Petru este să-i cheme pe creștini la creștere spirituală astfel încât ei să poată combate apostazia în timp ce așteaptă întoarcerea Domnului.

STRUCTURA

- I. Introducere (1:1-2)
  - A. Salutare (1:1)
    1. Autorul (1:1a)
    2. Cititorii (1:1b)
  - B. Binecuvântarea (1:2)
- II. Natura creștinului: lucrarea lui Dumnezeu (1:3-11)
  - A. Faptul naturii divine (1:3-4)
    1. Puterea divină (1:3)
    2. Promisiunile divine (1:4a)
    3. Participarea divină (1:4b)
  - B. Funcția naturii divine (1:5-9)
    1. Caracteristicile funcției (1:5-7)
    2. Consecințele funcției (1:8)
    3. Contrastele funcției (1:9)
  - C. Finalitatea naturii divine (1:10-11)
    1. Finalitatea experimentală (1:10)
    2. Finalitatea eternă (1:11)
- III. Hrana creștinului: Cuvântul lui Dumnezeu (1:12-21)
  - A. Amintirea Cuvântului lui Dumnezeu (1:12-15)
  - B. Maiestatea Cuvântului lui Dumnezeu (1:16-18)
  - C. Semnificația Cuvântului lui Dumnezeu (1:19-21)
- IV. Războiul creștinului: atacurile învățătorilor mincinoși (cap. 2)
  - A. Eliberarea de învățătorii mincinoși (2:1-9)

2 Petru 1:1

1. Demascarea învățăturii false (2:1-3)
2. Exemple istorice de pedeapsire (2:4-6)
3. Explicarea eliberării divine (2:7-9)
- B. Prezentarea învățătorilor mincinoși (2:10-16)
  1. Sunt rebeli (2:10-12a)
  2. Sunt animalici (2:12b)
  3. Sunt amăgitori (2:13)
  4. Sunt păcătoși cronici (2:14)
  5. Au spirit mercantil (2:15-16)
- C. Distrugerile provocate de învățătorii mincinoși (2:17-22)
  1. Țintele distrugerii lor (2:17-18)
  2. Metodele distrugerii lor (2:19)
  3. Încheierea distrugerii (2:20-22)
- V. Speranța creștinului: revenirea Domnului (3:1-16)
  - A. Credincioșii trebuie să își amintească de ea (3:1-2)
  - B. Batjocoritorii râd de ea (3:3-7)
  - C. Dumnezeu o garantează (3:8-9)
  - D. Petru o prezintă (3:10-13)
  - E. Comportarea este schimbată de ea (3:14-16)
- VI. Încheiere (3:17-18)

COMENTARIU

I. Introducere (1:1-2)

A. Salutarea (1:1)

1. AUTORUL (1:1A)

1:1a. Autorul este identificat cu **Simon Petru**. Este ironic faptul că această scrisoare, a cărei paternitate este atât de disputată, începe cu o problemă textuală referitoare la scrierea numelui autorului ei. Unele manuscrise au numele tradițional grecesc (*Simōn*), în timp ce altele au transliterarea directă a cuvântului evreiesc (*Symeōn*). Cele mai bune dovezi textuale sunt în favoarea cuvântului evreiesc neobișnuit, care mai este folosit numai în Fapte 15:14. Acest detaliu constituie o dovadă a paternității petrine a epistolei, deoarece un impostor probabil că ar fi folosit numele a cărui folosire era mai răspândită.

„Petru“, traducerea grecească a lui „Chifa“, numele dat lui Simon de către Isus, este discutat în *Introducerea* la 1 Petru (vezi de asemenea și 1 Pet. 1:1).

Combinarea de către Petru a acestor nume distinctiv ebraice și grecești poate fi o

indicație a faptului că destinatarii erau creștini evrei și neevrei.

Petru a adăugat termenul **rob** (*doulos*, lit., „sclav“; cf. Mat. 23:11) celui de **apostol al lui Isus Hristos** (cf. Rom. 1:1; Tit 1:1). Spre sfârșitul vieții sale, la apogeul autorității sale apostolice, Petru s-a considerat mai întâi un rob al lui Hristos, apoi apostolul Său.

2. CITITORII (1:1B)

1:1b. Destinatarii epistolei sunt prezentați numai în termeni generali (cf. 3:1). Ei sunt **cei ce au căpătat o credință de același preț cu a noastră**. „Căpătat“ provine din verbul mai neobișnuit *lanchanō*, „a obține prin tragere la sorți“ (cf. Luca 1:9; Ioan 19:24). Implicația este că destinatarii au primit credință datorită alegerii suverane a lui Dumnezeu, nu datorită faptelor lor care să merite un astfel de dar. Cuvintele „de același preț“ traduc cuvântul compus *isotimon*, folosit numai aici în Noul Testament. El provine din *isos* („egal“) și *timē* („onoare, valoare“). Cuvântul *isotimon* era folosit pentru a-i desemna pe străinii care primeau drepturi egale de cetățeni la fel ca și oamenii născuți în țara respectivă. Credința dată lor de către Dumnezeu a avut aceeași onoare sau privilegiu cu cea a apostolilor. Aici Petru face aluzie la scopul său, subliniind faptul că această credință a apostolilor nu era diferită de credința nici unui credincios. Acest lucru reprezintă un contrast față de doctrinele pre-ghostice ale învățătorilor mincinoși care vorbeau despre un cerc select al celor care aveau o cunoaștere specială la care puteau ajunge numai câțiva privilegiați.

Cuvântul „credință“ (*pistin*) este folosit fără articol; deci se poate referi la conținutul obiectiv al credinței (cf. Iuda 3) sau, mai probabil, la capacitatea subiectivă de a crede. Această credință este dată **prin** (sau pe temeiul) **dreptatea** (*dikaïosynē*, „dreptate“ sau „corectitudine“; cf. Rom. 1:17; 3:22) **Dumnezeului și Mântuitorului** (Petru L-a numit pe Isus Mântuitorul [Fapte 5:31]) **nostru Isus Hristos**. Structura gramaticală arată că Dumnezeu și Mântuitor reprezintă una și aceeași Persoană, nu două persoane (i.e., este un singur articol grecesc pentru două substantive). Acest pasaj se numără printre mărețele pasaje hristologice din Noul Testament care susțin cu toată claritatea că Isus Hristos este co-egal în natură cu Dumnezeu Tatăl (cf. Mat. 16:16; Ioan 1:1; 20:28; Tit 2:13). Titlul de „Mântuitor“ este

2 Petru 1:2-4a

folosit de cinci ori pentru Hristos în această scurtă epistolă (2 Pet. 1:1, 11; 2:20; 3:2, 18).

B. Binecuvântarea (1:2)

1:2. Prima jumătate a acestui verset corespunde exact cu 1 Petru 1:2b: **Harul și pacea** (*charis... kai eirēnē*; cf. utilizării lor de către Pavel în Rom. 1:7; 1 Cor. 1:3; 2 Cor. 1:2; etc.) erau caracteristicile salutărilor grecești și evreiești (*eirēnē* fiind trad. în gr. a ebr. *šālôm*). Verbul tradus **să vă fie înmulțite** (*plēthyntheiē*; folosit și în 1 Pet. 1:2; Iuda 2) este la modul optativ, arătând astfel că este vorba de o rugăciune sinceră pentru cititorii săi.

Această binecuvântare cu har și pace reprezintă mai mult decât o formulă de salut. Aceste virtuți provin din **cunoașterea lui Dumnezeu și a Domnului nostru Isus Hristos**. În amândouă din aceste prime două versete Petru a menționat egalitatea dintre Dumnezeu și Isus. „Cunoașterea“ (*epignōsei*, „cunoașterea deplină“ [*epi*, aditională]) înseamnă o relație personală, intimă. Este modul prin care harul și pacea lui Dumnezeu pot fi primite și experimentate. Petru a folosit termenul *epignōsis* și în alte pasaje: 2 Petru 1:3, 8; 2:20. Forma scurtă (*gnōsis*) se întâlnește în 1:5-6 și în 3:18. Creștinii sunt îndemnați să folosească din plin „cunoașterea deplină“ care se află la dispoziția lor prin Hristos Isus (fiecare apariție a lui *epignōsis* din 2 Pet. are legătură cu Hristos). Astfel ei puteau să-i combată pe învățătorii mincinoși care susțineau că aveau o cunoaștere specială (*gnōsis*), dar care practicau deschis imoralitatea (cf. folosirii de către Pavel a cuvântului *epignōsis* pentru combaterea gnosticismului incipient: Col. 1:9-10; 2:2; 3:10).

II. Natura creștinului: lucrarea lui Dumnezeu (1:3-11)

Petru i-a îndemnat pe credincioși să folosească din plin avantajul puterii divine și a promisiunii lui Dumnezeu care fac posibilă *participarea* la natura divină și astfel să învingă coruperea provocată de dorințele rele (v. 3-4). Pe baza acestei puteri promise, Petru i-a îndemnat în continuare pe creștini să *practice* caracteristicile naturii divine astfel încât să fie siguri de recompensele eterne (v. 5-11).

A. Faptul naturii divine (1:3-4)

1. PUTEREA DIVINĂ (1:3)

1:3. Dumnezeiasca... putere a lui Hristos oferă **tot ce privește viața și evlavie**. Cuvântul „dumnezeiască“ traduce termenul *theias*, care provine de la *theos* („Dumnezeu“) și este folosit numai de trei ori în Noul Testament (aici și în Fapte 17:29; 2 Pet. 1:4). „Putere“ (*dynamēōs*) este unul din cuvintele favorite ale lui Petru (cf. 1 Pet. 1:5; 3:22; 2 Pet. 1:16; 2:11). Toate lucrurile de care au nevoie credincioșii pentru a avea vitalitate spirituală (viață) și evlavie (*eusebeian*, „evlavie“, „pioșenie“; cf. comentariilor de la 1:6; 3:11) se află la dispoziția lor **prin cunoașterea** lui Hristos. O „cunoaștere deplină“ intimă (*epignōseōs*; cf. 1:2) a lui Hristos este sursa puterii și creșterii spirituale (cf. Fil. 1:9; Col. 1:9-10; 2:2).

Hristos **ne-a chemat** (cf. 1 Pet. 1:15) la această viață evlavioasă **prin slava și puterea** (*aretē*, [„bunătate“; NIV — n.tr.] „exelență morală“, trad. prin „puterile“ în 1 Pet. 2:9 și „fapta“ în 2 Pet. 1:5) **Lui**. Hristos îi atrage pe oamenii înrobiți de păcat (cf. 2:19) datorită excelenței Lui morale și a impactului total al Persoanei Sale glorioase.

2. PROMISIUNILE DIVINE (1:4A)

1:4a. Prin aceste lucruri, adică „slava și puterea“ (v. 3) lui Hristos, **El** a dat credincioșilor **făgăduințele Lui nespuse de mari și scumpe**. Verbul grecesc tradus **ne-a dat** (*dedōrētai*) înseamnă „a înzestra“, „a acorda“. Ne fiind verbul obișnuit pentru a exprima acțiunea de „a da“, el are sensul de valoare a darului. Petru a folosit același verb în versetul 3. În Marcu 15:45 cuvântul este folosit cu referire la acțiunea lui Pilat de a „dăru“ trupul lui Isus lui Iosif din Arimatea.

Cuvântul tradus „făgăduințele“ (*epangelmata*, din *epangellō*; folosit doar în 2 Pet. 1:4 și 3:13) are sensul de anunț public subliniat cu toată forța. Promisiunile sunt caracterizate în mod adecvat prin cuvintele „nespus de mari și scumpe“ (*timia*, din *timē*, „valoare“). Petru a folosit „scumpe“ pentru a caracteriza credința creștină (1 Pet. 2:7 [trad. „cinstea“]; 2 Pet. 1:1), sângele lui Hristos (1 Pet. 1:19) și, aici, promisiunile lui Hristos. Promisiunile despre care Petru a scris înainte se referă la moștenirea credincioșilor (1 Pet. 1:3-5) și la revenirea lui Hristos (1 Pet. 1:9, 13).

3. PARTICIPAREA DIVINĂ (1:4B)

1:4b. Aceste promisiuni le permit credincioșilor să se facă **părtași firii dumnezeiești**. „Părtași” înseamnă literal „să devină parteneri” (*genēsthe... koinōnoi*). „Aveți parte” din 1 Petru 4:13 și „părtaș” din 1 Petru 5:1 provin din același cuvânt *koinōnoi* („parteneri” sau „părtași”). „Dumnezeiești” este *theias*, folosit și în 2 Petru 1:3. Credincioșii se îmbracă cu însăși natura lui Dumnezeu; fiecare este o „făptură nouă” (2 Cor. 5:17).

Deoarece sunt „părtași” naturii lui Dumnezeu, creștinii pot participa și la victoria Lui morală asupra păcatului în această viață și vor participa la victoria Lui glorioasă asupra morții în viața eternă. Datorită promisiunii nașterii din nou (1 Pet. 1:3), a promisiunii puterii protectoare a lui Dumnezeu (1 Pet. 1:5) și a promisiunii primirii puterii lui Dumnezeu (2 Pet. 1:3), credincioșii pot să „fie părtași firii dumnezeiești”, adică pot deveni mai asemănători cu Hristos (cf. Rom. 8:9; Gal. 2:20). În plus, ei pot „fugi” **de stricăciunea** (*phthoras*, „decădere morală”) **care este în lume** (cf. 2 Pet. 2:20; 1 Ioan 2:15-17) **prin pofte** (*epithymia*).

În 2 Petru 1:3-4 Petru a folosit un vocabular grafic împrumutat de la învățătorii mincinoși împotriva cărora el a lansat avertismente. Probabil că limbajul lui a atras atenția cititorilor săi pentru că a atribuit cuvintelor lumii păgâne și filozofice sensuri creștine noi: „evlavie” (*eusebeia*), „puterea” (sau „virtutea”; GBV — n.tr.; *aretē*), „firea” (*physis*) și „stricăciunea” (*phthoras*).

B. Funcția naturii divine (1:5-9)

În acest frumos paragraf Petru a compus o simfonie a harului. El i-a condus pe credincioși pe melodia credinței spre șapte virtuți creștine pe care le enumeră fără explicații sau caracterizări. Un creștin firesc are miopie spirituală (v. 9), dar un creștin spiritual este eficient și productiv în cunoașterea Domnului Isus și în aplicarea principiilor biblice în viața de zi cu zi.

1. CARACTERISTICILE FUNCȚIEI (1:5-7)

1:5-7. Petru s-a referit la natura divină despre care a vorbit înainte începând acest nou paragraf prin cuvintele: **De aceea**. Expresia **dați-vă și voi toate silințele** este traducerea unui participiu (*pareisenenkantes*, „aplicând, atrăgând după sine”; folosit numai aici în NT) și a cuvintelor *spoudēn pasan*

(„toată sârguința” sau „tot zelul”; *spoudē* în Rom. 12:11 este trad. „sârguință”). Este nevoie de toată străduința și efortul unui creștin, împreună cu puterea Duhului Sfânt, pentru a scăpa „de stricăciunea care este în lume prin pofte” (2 Pet. 1:4) și a adăuga credinței virtuțile creștine. El trebuie să se străduiască să cultive cele șapte calități enumerate de Petru în versetele 5-7. Atunci când un creștin procedează astfel el devine tot mai asemănător cu Hristos și are parte în mai mare măsură de natura lui Dumnezeu.

Cuvântul **uniți**, la imperativ, traduce *epi-chorēgēsate*, din care provine cuvântul „cor”, „coreograf” și „coregrafie”. În Grecia antică statul organiza un cor, dar dirijorul lui, *chorēgys*, plătea cheltuielile pregătirii corului. Apoi cuvântul a ajuns să fie folosit pentru a-l desemna pe omul care asigura mijloacele materiale altora, îi sprijinea financiar sau le oferea unele lucruri din belșug. Credinciosul trebuie să-și „asigure, să sprijine și să ofere” vieții lui aceste virtuți. (Același cuvânt este trad. „dă” în 2 Cor. 9:10 și „hrănit” în Col. 2:19. Petru l-a folosit din nou în 2 Petru 1:11, unde este trad. „vi se va da din belșug”).

Credința în Isus Hristos este ceea ce îi deosebește pe creștini de ceilalți oameni. *Pistis*, încrederea în Mântuitorul care-l aduce pe om în familia lui Dumnezeu, este temelia tuturor celorlalte calități ale vieții creștine.

1. Cu această credință fiecare credincios trebuie să unească **fapta** (lit., „excelența morală” sau „virtutea”). În greacă cuvântul este *aretēn*, pe care Petru l-a folosit și la sfârșitul versetului 3 și în 1 Petru 2:9 („puterile”).

2. **Cunoștința** (*gnōsin*; cf. 2 Pet. 1:2; 3:18) vine nu din preocupările intelectuale, ci este o cunoaștere spirituală care vine prin Duhul Sfânt, și în centrul ei se află Persoana și Cuvântul lui Dumnezeu.

3. Credința, **fapta** și **cunoștința** spirituale nu sunt suficiente pentru umblarea creștinului. El trebuie să depună tot efortul pentru a practica **înfrânarea** (*enkrateian*; folosit numai de încă două ori în NT, în Fapte 24:25 și în Gal. 5:23). A te înfrâna înseamnă a-ți ține sub control dorințele. Înfrânarea se deosebește total de anarhia și lipsa de control a învățătorilor mincinoși pe care i-a demascat Petru (cap. 2). Într-o societate care devine tot mai anarhică, creștinii procedează bine când permit muzicii „înfrânării” să răsună în viețile lor.

4. Credincioșii care trăiesc în vremea sfârșitului, mai ales cei înconjurați de

2 Petru 1:8-10

batjocoritori și de învățători mincinoși, au nevoie, de asemenea, de toată **răbdarea**. Acest cuvânt, *hypomenēn*, înseamnă „a rezista sub presiune”. Este folosit frecvent în Noul Testament pentru a se referi la îndurarea cu toată perseverența și la rezistența în condiții de adversitate fără a ceda (cf. Rom. 5:3-4; 15:4-5; 2 Cor. 1:6; 6:4; Col. 1:11; 1 Tes. 1:3; 2 Tes. 1:4; Iac. 1:3).

5. **Evlavia** (*eusebian*, folosit și în 2 Pet. 1:3 și 3:11 și de zece ori [în gr.] în epistolele pastorale) se referă la pioșenie, obligația omului de a avea reverență față de Dumnezeu. Istoricul Bisericii din secolul al patrulea, Eusebius, și-a primit numele de la acest cuvânt. Ce trist este că aceste cuvinte, „evlavie” și „evlavios” au cam ieșit din uz în vremuri grele.

6. Cele cinci virtuți se referă la viața interioară a omului și la relația lui cu Dumnezeu. Ultimele două se referă la alți oameni. **Dragostea de frați** traduce cuvântul grecesc *philadelphian*, o grijă practică și ferventă față de ceilalți (1 Ioan 4:20). Petru i-a îndemnat deja pe cititorii săi să aibă această atitudine în prima lui epistolă (1 Pet. 1:22; cf. Rom. 12:10; 1 Tes. 4:9; Evr. 13:1).

7. În timp ce **dragostea de frați** reprezintă preocuparea față de nevoile altora, **iubirea de oameni** (*agapēn*) înseamnă a dori cel mai mare bine posibil celorlalți. Acesta este felul de dragoste pe care-L manifestă Dumnezeu față de păcătoși (Ioan 3:16; Rom. 5:8; 1 Ioan 4:9-11).

Este interesant faptul că această „simfonie” a început cu nota credinței și s-a terminat cu cea a dragostei. Zidind pe temelia credinței în Hristos, credincioșii trebuie să manifeste asemănarea cu Hristos adăugând aceste șapte calități al căror punct culminant este dragostea față de alții (cf. credință și dragoste în Col. 1:4-5; 1 Tes. 1:3; 2 Tes. 1:3; Filim. 5).

2. CONSECINȚELE FUNCȚIEI (1:8)

1:8. Creșterea creștină (v. 5-7) duce la eficiență și productivitate spirituală. Cuvântul **aveți** (*hyparchōnta*, lit., „având”) subliniază faptul că aceste calități spirituale „aparțin” creștinilor. Cu toate acestea, creștinii trebuie să facă mai mult decât să posede aceste virtuți. Spiritualitatea eficientă și productivă este posibilă numai dacă ei au **din belșug aceste lucruri**. Trebuie să existe o creștere în har. Credincioșii care nu progresează în aceste șapte domenii sunt **leneși** (*argous*, „inutili”) și **neroditori în ce**

privește deplina cunoștință (*epignōsin*, „cunoaștere personală completă”; cf. v. 2-3; 2:20) **a Domnului nostru Isus Hristos**. Din nefericire mulți creștini îl cunosc pe Domnul ca Mântuitor, dar nu au „roada” Duhului și nu avansează spiritual. Ei rămân „prunci în Hristos” (1 Cor. 3:1), care au încă nevoie de laptele spiritual (Evr. 5:12-13). Dar, așa cum i-a îndemnat Petru, credincioșii trebuie să crească „în harul și în cunoștința (*gnōsei*) Domnului și Mântuitorului nostru Isus Hristos” (2 Pet. 3:18).

3. CONTRASTELE FUNCȚIEI (1:9)

1:9. Spre deosebire de un creștin care crește spiritual, un credincios firesc este **orb** (*typhlos*) și are **ochii închiși** (*myōpazōn*). *Myōpazōn* (din care provine cuvântul „miopie”) apare numai aici în Noul Testament. Un credincios cu miopie spirituală nu contribuie la slăvirea harului lui Hristos. Deoarece viața lui nu arată calitățile prezentate în versetele 5-7, el este asemenea unui om orb (sau nemântuit) din punct de vedere spiritual (2 Cor. 4:4; cf. Ioan 9:39). Un astfel de om **a uitat că a fost curățit de vechile lui păcate** (dinaintea convertirii). Unii comentatori susțin că este vorba aici de necredincioși, dar este preferabil să credem că Petru a scris creștinilor imaturi din punct de vedere spiritual. De fapt, ei au fost curățiți de păcatele lor (cf. Tit 3:5), dar nu au crescut spiritual.

C. Finalitatea naturii divine (1:10-11)

Pentru a fi un creștin eficient și productiv care evită miopia, trebuie să existe siguranța mântuirii adevărate. Mântuirea este demonstrată de noua viață în Hristos, care oferă dovada ajungerii la casa eternă.

1. FINALITATEA EXPERIMENTALĂ (1:10)

1:10. Expresia: **căutați cu atât mai mult** (*spoudasate*, folosit și în v. 15 [„îmi voi da osteneala”; 3:14 [„siliți-vă”]) **să vă întăriți chemarea și alegerea voastră** se referă la siguranța pe care o are un creștin cu privire la poziția lui înaintea lui Dumnezeu. Un credincios nu are autoritatea de a-l asigura pe Dumnezeu de poziția lui; dimpotrivă, exact situația opusă este adevărată. Cuvântul grecesc tradus „să vă întăriți” (*bebaian*) a fost folosit în greaca clasică pentru a se referi la un act de garanție similar celor folosite astăzi pentru case sau alte proprietăți. Comportarea evlavioasă este o garanție a creștinului că Isus Hristos l-a curățit de păcatele lui trecute

și de aceea poate fi sigur că a fost chemat și ales de Dumnezeu. *Bebaian* este tradus „neclintită” (2 Cor. 1:7; Evr. 6:19), „chezășuită” (Rom. 4:16), „încredere neclintită” (Evr. 3:6), „încrederea nezuguduită” (Evr. 3:14) și „putere” (Evr. 9:17).

„Chemarea” se referă la lucrarea eficientă a lui Dumnezeu de a mântui oamenii (cf. Rom. 1:7; 8:30; 1 Cor. 1:9) și „alegerea” este lucrarea lui Dumnezeu de alegere a unor păcătoși (prin harul Său, nu prin meritele lor) pentru a fi mântuiți (Rom. 8:33; 11:5; Ef. 1:4; Col. 3:12; 1 Pet. 1:1). Alegerea precedă desigur chemarea. Un credincios demonstrează prin viața lui sfântă și prin creșterea lui în virtuțile prezentate în 2 Petru 1:5-7 că este unul dintre aleșii lui Dumnezeu. Acest credincios **nu** va **aluneca** (sau „nu se va poticni”, *ptaisēte*) **niciodată**. Acest cuvânt „a se poticni” nu sugerează faptul că un credincios își pierde mântuirea, pentru că mântuirea nu depinde de creșterea spirituală. Cuvântul grecesc tradus „a se poticni” înseamnă „a prinde pe picior greșit” sau „a experimenta o schimbare a direcției”. Cu siguranță că un creștin care se maturizează în Hristos nu va fi prins pe picior greșit în viața lui spirituală atât de ușor ca un creștin imatur și miop.

2. FINALITATEA ETERNĂ (1:11)

1:11. Recompensa cea mai mare a vieții de creștere spirituală și de onorare a lui Hristos este „primirea” personală făcută de Mântuitorul în Împărăția Sa. Ștefan a avut parte de această primire (Fapte 7:56); Pavel a știut când a fost iminentă în cazul lui (2 Tim. 4:7-8, 18); și fiecare credincios va avea parte de o astfel de primire atunci când va intra în prezența Domnului în cer. Verbul **vi se va da** este traducerea verbului *epichorēgeō*, tradus „să uniți” în 2 Petru 1:5. Intrarea **în Împărăția veșnică a Domnului și Mântuitorului nostru Isus Hristos** va fi **din belșug**; va fi un extraordinar „Bun venit” pe care ni-l va spune Hristos.

III. Hrana creștinului: Cuvântul lui Dumnezeu (1:12-21)

Când a făcut tranziția de la discutarea lucrării lui Dumnezeu în viețile credincioșilor (v. 3-11) la Cuvântul lui Dumnezeu, instrumentul hrănirii lor spirituale (v. 16-21), el a introdus o paranteză în care a făcut câteva referiri personale la nevoia cititorilor săi de a-și aminti ceea ce le-a scris (v. 12-15). Secțiunea sa despre Cuvântul lui Dumnezeu

ajunge la un punct culminat în care el face o afirmație despre revelație și inspirație, versetul 21 reprezentând un omagiu adus de Petru rolului Duhului Sfânt în scrierea Scripturii insuflă de Dumnezeu.

A. Amintirea Cuvântului lui Dumnezeu (1:12-15)

1:12. Știind că zilele lui sunt numărate, Petru a dorit ca toți cititorii săi să rețină tot ceea ce el a scris în această epistolă. De trei ori el s-a referit la acest aspect: **să vă aduc totdeauna aminte** (v. 12), „să vă țin treji aducându-vă aminte” (v. 13), „să vă puteți aduce totdeauna aminte” (v. 15; cf. 3:1).

Petru aproape că se scuză în a doua jumătate a versetului 1:12; el nu a dorit ca intenția lui să fie înțeleasă greșit de cititorii săi. El nu i-a criticat și nici nu a sugerat că ei șovăiau. În schimb, el a spus că ei „știa” adevărurile despre care le-a scris el și era convins că ei erau **tari în adevărul pe care-l cunoșteau**. El a dorit ca ei să rămână așa. („Tari” provine din verbul *stērizō*, care înseamnă „întăriți”; cf. 1 Tes. 3:2, 13; 2 Tes. 2:17; 3:3; 1 Pet. 5:10.) O problemă a multor biserici contemporane nu este faptul că membrii lor nu cunosc ceea ce așteaptă Dumnezeu de la ei, ci fie că uită (cf. 2 Pet. 1:9), fie nu sunt dispuși să trăiască adevărurile pe care le „au”.

1:13-14. Știind că plecarea lui la Domnul va fi **deodată**, Petru a dorit să-i țină **treji** pe credincioși **cât timp** îi va permite Domnul să mai trăiască **în cortul** (cf. „cortului nostru pământesc” și „cortul acesta” din 2 Cor. 5:1, 4) **acesta**. Petru va avea parte de **desbrăcarea de cortul** lui, așa cum i-a **arătat Domnul**. Această expresie se poate referi la cuvintele lui Isus adresate lui Petru despre moartea lui prin răstignire (Ioan 21:18-19) sau la siguranța lui Petru că viața lui se afla aproape de sfârșit din cauza vârstei lui sau a amenințării persecuțiilor. Imaginea unui trup pământesc asemănător cu un cort se potrivește bine concepției lui Petru că pe pământ creștinii sunt doar străini și călători (1 Pet. 1:1, 17; 2:11).

1:15. Petru s-a repetat în mod intenționat, probabil pentru a-și sublinia mesajul: **Îmi voi da osteneala** este traducerea unui singur cuvânt, *spoudasō*, folosit și în versetul 10 („căutați cu atât mai mult”) și în 3:14 („siliți-vă”). Cuvântul tradus **moartea** (*exodon*, „plecarea”, GBV — n.tr.) nu este cuvântul grecesc obișnuit pentru „moarte”, dar nu ascunde claritatea afirmației lui Petru că va

2 Petru 1:16-19

muri. Pe muntele transfigurării, Isus, Moise și Ilie au vorbit despre „sfârșitul“ (*exodon*, „plecarea“, GBV — n.tr.— Luca 9:31) lui Isus. Este interesant faptul că acest „exod“ (lit., „a ieși“, i.e. din trupul acesta) se află în contrast cu „intrarea“ (*eisodos*) credinciosului în Împărăția lui Dumnezeu (2 Pet. 1:11).

Cum putea garanta Petru faptul că după moartea sa cititorii săi își vor **aduce totdeauna aminte de aceste lucruri**? Unii sugerează că aceste cuvinte reprezintă o referință subtilă la ajutorul dat de Petru în pregătirea Evangheliei lui Marcu, dar acest lucru este doar o speculație. Mai probabil este faptul că el s-a străduit să-și încheie a doua sa epistolă care, atunci când se va alătura primei epistole, va reprezenta o mărturie scrisă a adevărilor atât de dragi inimii lui. Cu toate acestea, o altă posibilitate este că el s-a referit la propria sa viață și lucrare, care a continuat prin viețile altora, cum au fost Silvan și Marcu, care vor continua lucrarea sa după ce el va muri. Un lucru este sigur: Petru a dorit să fie sigur că poporul Domnului nu va uita lucrarea și Cuvântului lui Dumnezeu.

B. Maiestatea Cuvântului lui Dumnezeu (1:16-18)

1:16. Este important să facem o distincție între Cuvântul scris (Biblia) și Cuvântul întrupat (Hristos). Ambele reprezintă modalitățile principale ale revelației lui Dumnezeu (cf. Ps. 19:7-11; Ioan 1:18; Evr. 1:2) și de aceea ele sunt analizate în restul capitolului. Credința unui creștin nu se întemeiază pe **basme** (*mythois*) ca și doctrinele învățătorilor mincinoși pe care i-a atacat Petru (2 Pet. 2). În schimb, credința adevărată este întemeiată pe fapte istorice văzute **cu ochii** lor de martorii oculari. Petru a introdus un nou subiect. El a menționat imediat **puterea și venirea Domnului nostru Isus Hristos**. El a vorbit deja despre intrarea în Împărăția eternă (1:11) și a scris despre propria lui plecare din această viață. Apărarea doctrinei revenirii lui Hristos se bazează deci pe mărturia lui Petru care s-a aflat pe muntele transfigurării și a văzut **mărirea** lui Hristos. De mai multe ori în epistola sa anterioară el a vorbit despre revenirea lui Hristos (1 Pet. 1:5, 13; 4:13). Este evident faptul că Petru a considerat această doctrină de o mare importanță, de care cititorii săi trebuie să-și amintească întotdeauna.

Dar cum dovedește schimbarea la față a Domnului revenirea Sa cu putere? Transfigurarea a avut scopul de a le arăta celor trei

apostoli, Petru, Iacov și Ioan, cum va fi Hristos în gloria Sa, de a le permite să guste din Împărăția Sa (cf. Mat. 16:28-17:2; Mar. 9:1-8; Luca 9:28-36). Ea a fost o manifestare glorioasă a Lui, pe care ei nu au putut să o uite.

1:17-18. Limbajul măreț al lui Petru a izvorât din dorința lui arzătoare de a arăta adevărata glorie a Mântuitorului, pe care el, un membru al cercului intim al ucenicilor, a avut privilegiul să o vadă. Petru a dorit de la cititorii săi ca ei să privească dincolo de prima venire a lui Hristos, la revenirea Sa cu aceeași **cinste și slavă** pe care le-a avut pe munte. Petru a fost ferm devotat în predicile sale din zilele Bisericii Primare doctrinei revenirii lui Hristos (Fapte 2:32-33, 36; 3:16, 20-21).

Este interesant faptul că Petru a fost impresionat mai profund de ceea ce a **auzit** decât de ceea ce a văzut **pe muntele cel sfânt**. Acest glas care a venit **din cer**, glasul lui Dumnezeu Tatăl, numit **slava minunată** (un nume neobișnuit al lui Dumnezeu — cuvintele sunt cu majuscule în NIV; n.tr.) a vorbit foarte elogios despre **Fiul**.

C. Semnificația Cuvântului lui Dumnezeu (1:19-21)

1:19. În timp ce Petru scria despre experiența de neuitat a transfigurării, el și-a amintit de o altă formă a Cuvântului lui Dumnezeu, Cuvântul Lui scris. De fapt, vocea lui Dumnezeu auzită pe munte a făcut **cuvântul proorociei... și mai tare** (*bebaioterōn*; cf. *bebaian*, v. 10), pentru că schimbarea la față era o imagine a împlinirii cuvintelor lor. Atât profeții cât și schimbarea la față vorbesc despre Împărăția lui Isus pe pământ.

Printr-un îndemn Petru le-a arătat cum să înțeleagă sensul Cuvântului lui Dumnezeu: **luați aminte**. Ca Lumină, Cuvântul scris a lui Dumnezeu are validitate și autoritate. În societățile de astăzi, în care oamenii sunt mai mult preocupați de experiențe, mulți, inclusiv creștini, încearcă să determine sau să stabilească adevărul folosind drept criteriu modul în care Dumnezeu a lucrat în viețile lor. Dar pentru Petru splendoarea experienței sale (cu Hristos și transfigurarea Sa) pălea față de certitudinea revelației scrise a profețiilor.

Apostolul a scris despre iluminare (v. 19), revelație (v. 20) și inspirație (v. 21). Profețiile Vechiului Testament sunt o lumină, prin comparație cu întunericul unei camere murdare. Cuvântul profetic al lui Dumnezeu este o **lumină** (*lychnō*, „o lampă cu ulei care

arde“; cf. Ps. 119:105) **care strălucește într-un loc întunecos**. Deși lumea este întunecată din cauza păcatului (cf. Is. 9:2; Ef. 6:12), Cuvântul lui Dumnezeu, arătând viitorul, îi luminează pe credincioși cu privire la căile Lui. Dar „ziua“ (revenirea lui Hristos, Rom. 13:12) se apropie. Ziua nu este nevoie de lămpi, iar o lampă nu reprezintă nimic față de **luceafărul de dimineată** (*phōsphoros*, „Aducătorul luminii“; folosit numai aici în NT). Așa cum o lampă în timpul nopții anticipează luceafărul de dimineată care o depășește în strălucire, și profețiile Vechiului Testament anticipează venirea lui Hristos, „Luceafărul strălucitor de dimineată“ (*astēr*; Apoc. 22:16). Până la venirea Lui credincioșii trebuie să permită Scripturii să le lumineze inimile (deși lumina pe care o aduce va fi depășită cu mult în acea zi măreată de înțelegerea din **inimile** lor).

1:20. Apoi Petru a scris despre revelație. Afirmatia: **nici o proorocie din Scriptură nu se tâlcuiește singură** a fost interpretată în mai multe moduri: (1) Scriptura trebuie interpretată numai în context, adică o profeție nu poate fi interpretată singură, fără ajutorul altor profeții în înțelegerea ei. (2) Scriptura nu trebuie interpretată conform preferințelor personale ale interpretatorilor. (3) Scriptura nu poate fi interpretată corect fără ajutorul Duhului Sfânt. (4) Profețiile nu provin de la profeți. Cuvântul *epilyseōs* („tâlcuiește“ — „interpretarea“ NIV, — lit. „a slăbi strânsoarea“ și cuvântul *ginetai* (trad. în NIV prin „a avut loc“) favorizează a patra interpretare. Scriptura nu a provenit de la profeți; scrierile lor au venit de la Dumnezeu. Deci, versetul 20 nu vorbește despre interpretare, ci despre revelație, sursa Scripturii.

1:21. Acest verset susține concepția că Petru a scris în versetul 20 despre faptul că profețiile au venit de la Dumnezeu, nu au provenit de la profeți. **Nici o proorocie n-a fost adusă prin voia omului; ci oamenii au vorbit de la Dumnezeu, mânați de Duhul Sfânt.**

Atunci când autorii Scripturii și-au scris profețiile, au fost îndemnați sau „purtați“ de Duhul lui Dumnezeu. Cuvintele lor au fost inspirate de Dumnezeu (2 Tim. 3:16). „Purtați“ sau „mânați“ reprezintă traducerea cuvântului *pheromenoi*. Luca a folosit acest cuvânt cu privire la o corabie purtată de vânt (Fapte 27:15, 17). Autorii umani ai Scripturii s-au aflat sub controlul Autorului divin, Duhul Sfânt. Cu toate acestea, ei au participat conștient la procesul scrierii; ei nu au scris

după dictare sau într-o stare de extaz. Nu este deci surprinzător faptul că credincioșii au un cuvânt profetic care este sigur. Nu este surprinzător nici faptul că hrana spirituală a unui creștin trebuie să depindă de Scriptură. Ea reprezintă cuvintele lui Dumnezeu Însuși!

IV. Războiul creștinului: atacurile învățătorilor mincinoși (cap. 2)

Când a fost promulgat Edictul de la Milano în anul 313 d.Hr., Biserica a avut libertatea de a intra în lume și de a-și propaga legal și deschis doctrinele. Dar tot atunci și lumea a început să intre în Biserică, diluându-i mesajul în următorii 1.200 de ani, până la Reformă. Dar din 2 Petru 2 este evident faptul că lumea se afla deja în Biserică cu mult înainte de Constantin. Credincioșii din toate vremurile trebuie să fie permanent atenți la atacurile ei.

A. Eliberarea de învățătorii mincinoși (2:1-9)

Cuvintele „a scăpat“ din versetul 7 și „izbăvească“ din versetul 9 arată dorința și capacitatea lui Dumnezeu de a-și scăpa oamenii din diverse dificultăți și pericole, chiar și atunci când ei (ca și Lot) nu caută cu tot dinadinsul scăparea. Dar dependența de capacitatea lui Dumnezeu de a izbăvi nu este o scuză pentru a nu intra în războiul împotriva învățătorilor și profețiilor falși.

1. DEMASCAREA ÎNVĂȚĂTURII FALSE (2:1-3)

2:1. Impostorii lui Satan cu activitățile lor perfide sunt prezenți întotdeauna. Ei au apărut în Israel în zilele în care au scris profeții despre care a fost vorba în 1:19-21 și au fost prezenți și în Biserica din primul secol. Cu toate că Petru a trecut de la **prooroci mincinoși** (din trecut) la **învățători mincinoși** (în prezent), învățăturile lor aveau un element comun: erezia. Profeții mincinoși s-au ridicat deseori din Israel (cf. Ier. 5:31; 23:9-18), nu din popoarele înconjurătoare. Tot la fel, învățătorii mincinoși se ridică din biserică. Ei **vor strecura pe furiș** învățăturile lor mincinoase care sunt **erezii nimicitoare**. „Vor strecura pe furiș“ este traducerea cuvântului *pareisaxousin*, „a introduce pe alături“ (cf. „strecurați“ care trad. substantivul înrudit *pareisaktous* în Gal. 2:4). „Erezii“ este transliterarea cuvântului grecesc *haireseis*, care în greaca clasică avea sensul doar de

2 Petru 2:2-5

școală filozofică. Dar scriitorii Noului Testament l-au folosit cu referire la partidele sau sectele religioase (ex., saducheii [Fapte 5:17] sau fariseii [Fapte 15:5], ori la facțiunile întemeiate pe doctrine false (ex., 1 Cor. 11:19, „partide”; „facțiuni”, NASB). Aceste erezii sunt „nimicitoare” pentru că îi îndepărtează pe oameni de Hristos și le cauzează astfel distrugerea (*apōleias*) spirituală.

Punctul central al ereziilor lor era **Stăpânul**, Hristos, pe care L-au negat (cf. Iuda 4). Acest lucru, la rândul lui, a dus la propria lor **pierzare** sau distrugere spirituală (*apōleian*; cf. 2 Pet. 2:3; 3:16), care va fi **năpraznică** (*tachinēn*, „bruscă”; cf. *tachinē* [„deodată”] din 1:14). Cum este posibil ca acești învățători mincinoși, despre care se spune că sunt **între voi** și pe care Domnul i-a **răscumpărat** (*agorasanta*), să ajungă la distrugerea eternă? Au fost propuse mai multe sugestii: (1) Au fost mântuiți, dar și-au pierdut mântuirea. Dar acest lucru contrazice multe alte pasaje din Scriptură (ex., Ioan 3:16; 5:24; 10:28-29). „Răscumpărat” înseamnă că Domnul i-a creat, nu i-a mântuit. Dar această interpretare forțează sensul cuvântului *agorazō* („a răscumpăra”). (3) Profeții mincinoși **au afirmat** doar că au fost „răscumpărați” de Hristos. Dar acest lucru înseamnă a introduce sensuri inexistente în verset. (4) Ei au fost „răscumpărați” în sensul că Hristos a plătit prețul mântuirii lor, dar ei nu au beneficiat de el, deci nu au fost mântuiți. Moartea lui Hristos este „suficientă” pentru toți (1 Tim. 2:6; Evr. 2:9; 1 Ioan 2:2), dar „eficientă” numai pentru cei care cred. Este un argument solid în favoarea concepției ispășirii nelimitate (care spune că Hristos a murit pentru toți) și împotriva concepției ispășirii limitate (care afirmă că Hristos a murit numai pentru cei pe care urma să-i salveze).

2:2. Adevărul tragic despre **mulți** învățători mincinoși este succesul lor: oamenii îi vor asculta și **îi vor urma în destrăbălările lor** (*aselgeiais*, cuvânt pe care Petru l-a mai folosit și în 1 Pet. 4:3 [„desfrânări”; 2 Pet. 2:7 [„destrăbălată”; v. 18 [„desfrânări”]). (Cf. *aselgeia* din Rom. 13:13; 2 Cor. 12:21; Gal. 5:19; Ef. 4:19; Iuda 4.) Cuvântul se referă la practici sexuale imorale degradante.

2:3. Lucrătorii șarlatani și impostorii au tulburat deseori turma lui Dumnezeu. **În lăcomia lor** (cf. v. 14) ei s-au folosit de alții pentru propriile lor scopuri mercantile și au transformat biserica într-un loc murdar al afacerilor necinstite. **Să aibă un câștig**

(*emporeusontai*) înseamnă a comercializa („a cumpăra, a vinde, a face comerț”; cf. *emporeusometha*, „vom face negustorie”; Iac. 4:13). Sensul literal al expresiei **cuvântări înșelătoare** (*plastois* [de unde provine cuvântul „plastic”] *logois*) este „cuvinte fabricate”. Acești oameni sunt artificiali, nu autentici. Sfârșitul lor este **osânda** (*krima*, „judecata”) și **pierzarea** (*apōleia*; folosit de două ori în 2 Pet. 2:1 și, de asemenea, în 3:16). Soarta lor este aceeași cu cea pregătită de Dumnezeu altor profanatori ai adevărului și neprihănirii (așa cum a afirmat Petru în v. 4-6). Distrugerea lor **nu dormitează** (*ou nystazeim* care mai apare o singură dată în NT pentru a se referi la fecioarele care au adormit din Mat. 25:5). Dreptatea lui Dumnezeu nu doarme și nu întârzie niciodată.

2. EXEMPLE ISTORICE DE PEDEPSIRE (2:4-6)

În versetele 4-10a Petru a folosit mai multe ilustrații pentru a prezenta atât judecata Domnului cât și izbăvirea Lui. După ce a citat trei exemple de pedepse (v. 4-6), Petru a citat un caz de izbăvire (Lot, v. 7). De fapt versetele 4-9 formează o singură frază, una dintre cele mai lungi din Noul Testament. Intenția lui Petru a fost de a arăta că Dumnezeu îi va judeca pe învățătorii mincinoși și pe alții care păcătuiesc împotriva Lui și a Cuvântului Său. Istoria, a scris Petru, ne oferă dovezi concludente ale acestui adevăr.

2:4. Primul exemplu îi prezintă pe **îngerii căzuți**. Este vorba fie de căderea lor împreună cu Satan în rebeliunea lui împotriva lui Dumnezeu (Ez. 28:15), fie de păcatul îngerilor din Geneza 6:1-4. Deoarece celelalte două ilustrații ale lui Petru din acest pasaj sunt din Geneza (cap. 7; 19), poate că și aceasta ilustrație este tot din Geneza, deși este dificil să fim siguri. **Dacă... Dumnezeu** în dreptatea Sa a pedepsit îngerii, cu siguranță că nu va ezita să-i pedepsească pe oameni. El i-a aruncat pe îngeri în **Adânc**, literal „tartar”, probabil o închisoare (**înconjurați de întuneric, legați cu lanțuri**) în perioada dintre „judecata” lor și întemnițarea lor finală în iazul de foc etern. Nu va mai exista o judecată viitoare, pentru că soarta lor este deja pecetluită. Profeții mincinoși, a fost argumentul lui Petru, vor avea parte de aceeași judecată ca și îngerii rebeli.

2:5. **Potopul** a lăsat o puternică impresie asupra lui Petru pentru că el s-a referit de trei ori la el în epistolele sale (1 Pet. 3:20; 2 Pet. 2:5; 3:6). **Noe... împreună cu alți șapte inși**

este traducerea textului grecesc „Noe, a opta persoană“. Ceilalți au fost soția lui, cei trei fii ai lui (Sem, Ham și Iafet) și soțiile lor (Gen. 6:10, 18). Noe a fost un om neprihănit (Gen. 6:9), un slujitor ascultător al lui Dumnezeu și un constructor de nave (Gen. 6:13-22). Petru a adăugat că a fost și un **propovăduitor** (*kēryka*, „herald“) **al neprihănirii**, care a vorbit împotriva răului și imoralității din jurul lui.

Tema principală a versetului 2 Petru 2:5 este mânia necruțătoare a lui Dumnezeu îndreptată împotriva civilizației antediluviene, **lumea veche... o lume de nelegiuiți**. Cred învățătorii mincinoși de astăzi că pot scăpa de judecata lui Dumnezeu datorită faptului că sunt numeroși? Petru le-a amintit lor și celor care sunt victimele învățăturilor lor false că Dumnezeu poate să judece răul chiar dacă este vorba de întreaga rasă umană (cu excepția a doar opt oameni). Cuvântul **trimis** (*epaxas*, part. trecut al verbului *epagō*, „a aduce asupra cuiva“) arată caracterul subit al judecății lui Dumnezeu la potop. Petru a folosit același verb în versetul 1 vorbind despre ereticii care „vor face să cadă“ distrugerea asupra lor.

2:6. Distrugerea cetăților Sodoma și Gomora de către Dumnezeu prin foc este un exemplu clasic al distrugerii universale a celor păcătoși (Gen. 10:15-29). Participiul *tephrōsas* (**a prefăcut în cenușă**), folosit doar aici în Noul Testament, înseamnă „a reduce la cenușă“ sau „a acoperi cu cenușă“. Petru a încheiat această ilustrație spunând că Dumnezeu a făcut aceste orașe **să slujească de pildă** (*hypodeigma*, „model, tipar“) **celor ce vor trăi în nelegiuire** (cf. Iuda 7). Scopul apostolului aici a fost să citeze această judecată din istorie și nu să analizeze care au fost cauzele acestei distrugerii atât de aspre. În zilele noastre homosexualitatea, care sperie atât de mult cultura apuseană, ne aduce aminte de același mod de comportament lipsit de rușine al locuitorilor celor două cetăți antice (Gen. 19:4-5; cf. Gen. 13:13; Rom. 1:27).

3. EXPLICAREA ELIBERĂRII DIVINE (2:7-9)

2:7-9. Petru a vorbit (v. 5) despre un caz de izbăvire (a lui Noe și a familiei lui; acum el a citat un alt caz, cel al scăpării lui **Lot**). Întâlnim aici un alt comentariu interesant în Noul Testament al unui pasaj cunoscut din Vechiul Testament (cf. comentariile de la v. 5). În Geneza 19 Lot nu prea apare ca **neprihănitul** Lot; probabil că evlavie nu era

vizibilă în mod constant în comportamentul lui zilnic. Dar poziția lui înaintea lui Dumnezeu a fost cea a unui om justificat (cuvântul „neprihănit“ care apare de trei ori în 2 Pet. 2:7-8 este *dikaion*, „justificat“). Acest lucru este dovedit de faptul că Lot **era foarte întristat** (*kataponoumenon*, „torturat, apăsător“; folosit numai aici și în Fapte 7:24 în NT) de gravitatea păcatelor din jurul lui. Oamenii din aceste orașe gemene aveau o viață **destrăbălată** (*en aselgeia*, „în depravare sexuală“; în 2 Pet. 2:2 *aselgeia* este trad. „destrăbălările“), erau **stricați** (*athesmōn*, „fără principii“; folosit numai de două ori în NT: aici și în 3:17) și **faptele lor erau nelegiuite** (*anomois*, „fără nici un standard sau lege“). Pe lângă faptul că era întristat, Lot **își chinuia** (*ebasanizen*, „torturat, chinuit“; cf. Mat. 8:29) **sufletul lui neprihănit**. Vederea și auzirea tuturor faptelor lor rele **în toate zilele** l-a întristat pe Lot atât de mult încât era torturat în sufletul său.

În 2 Petru 2:9 se descoperă scopul cuvintelor apostolului din versetele 4-9. **Domnul știe să izbăvească** pe oamenii neprihăniți și să-i pedepsească pe cei păcătoși. Faptul că Dumnezeu îi poate scăpa **din încercare pe oamenii cucernici** aduce mângâiere credincioșilor, așa cum exemplifică istoria lui Noe și a celor șapte membri ai familiei sale și a lui Lot, a soției și a fiicelor sale. Pe de altă parte, Dumnezeu știe să-i **păstreze** (*tērein*, „a păstra sub pază“) pe **cei nelegiuiți ca să fie pedepsiți în ziua judecății** (cf. 3:7), judecata din fața marelui tron alb și iazul de foc (Apoc. 20:11-15). Între timp Dumnezeu continuă să-i pedepsească în această viață (cf. Rom. 1:27b), apoi în locuința morților după moarte (Luca 16:23). Participiul *kolazomenous* („pedepsind, făcând rău“) este un alt cuvânt al lui Petru care apare o singură dată în Noul Testament.

B. Prezentarea învățătorilor mincinoși (2:10-16)

Faptul că învățătorii mincinoși vor fi judecați de Dumnezeu este la fel de sigur ca și judecata îngerilor, a lumii din zilele lui Noe și a oamenilor păcătoși din Sodoma și Gomora. În versetele 10-16 (de asemenea v. 17) Petru prezintă adevărata natură a învățătorilor mincinoși care au chinuit biserica din primul secol.

1. SUNT REBELI (2:10-12A)

2:10-12a. Apostolii și învățătorii subliniau importanța purității și a sfințeniei

2 Petru 2:12b-14

înaintea lui Dumnezeu. Dar învățătorii mincinoși din biserică care nu respectau aceste standarde au demonstrat că le plăcea să trăiască în poftele trupului (**în pofa lor necurată** [„poluare, pângărire“] **umblă pofind trupul altuia**), la fel ca oamenii din Sodoma și Gomora și făceau aceste lucruri disprețuind **stăpânirea** (cf. Iuda 16, 18). Dar nu era vorba de orice fel de autoritate; acești antinomieni nepăsători **disprețuiesc** (*kataphronountas*, „a desconsidera“) „stăpânirea“. *Kyriotētos*, „autoritate“ se referă fie la puterile angelice (Ef. 1:21; Col. 1:16), fie, mai probabil, la autoritatea Domnului (*kyrios*) Însuși (cf. 2 Pet. 2:1). Ne putem aștepta din partea oamenilor cu o astfel de mentalitate, care sunt **îndrăzneți** (*tolmētai*, „înfumurat, arogant“) și **încăpățânați** (*authadeis*, „îndărătnic“; cf. Tit 1:7) să „batjocorească“ (*blasphēmountes*) **dregătoriile** (*doxas*, probabil îngeri căzuți), mergând până acolo încât să facă afirmații neadevărate despre ele. Probabil că blasfemia lor a fost învățătura că trăirea în pofte este și o caracteristică a îngerilor și că Dumnezeu dorește ca omul să trăiască liber de orice constrângeri.

Învățătorii mincinoși făceau aceste lucruri **pe când îngerii** nu aduc **o judecată batjocoritoare împotriva** acestei autorități. Ne putem aștepta ca ființele **mai mari în tărie și putere** (îngerii buni) să critice ființele mai puțin puternice (îngerii căzuți), dar acest lucru nu este permis **înaintea Domnului** (cf. Iuda 8-9). Dar mândria acestor batjocoritori era atât de mare încât ei nu cunoșteau limite în atacurile îndreptate împotriva tuturor celor care nu erau de acord cu învățăturile lor. Însă ei erau total ignoranți exact în privința lucrurilor care făceau obiectul blasfemiei lor (2 Pet. 2:12a; cf. Iuda 10).

2. EI SUNT ANIMALICI (2:12B)

2:12b. (În NIV ordinea versetului 12 este cea urmată de comentariu — n.tr.) Învățătorii mincinoși din primul secol erau **ca niște dobitoace fără minte**. Acțiunile lor se bazau pe instinct, nu pe hotărâri raționale. Cuvântul grecesc *physika* tradus **din fire sortite** înseamnă „care aparține firii“. Ei urmau dorințele lor naturale. Ca și animalele din junglă, singura lor valoare era **să fie prinse și nimicite** (cf. Iuda 10). Cuvintele aspre ale lui Petru arată cât de grave considera el aceste erezii. Ca și animalele, **vor pieri în însăși stricăciunea lor**, expresie care înseamnă literal „în stricăciunea (*phthora*) lor

se vor strica (*phtharēsontai*) și ei“, un interesant joc de cuvinte (cf. „se strică“ din Ef. 4:22). Stricăciunea se referă aici probabil la pedeapsa eternă.

3. SUNT AMĂGITORI (2:13)

2:13. Jocul de cuvinte din versetul 12 pregătește afirmația lui Petru din versetul 13a că învățătorii mincinoși vor fi prinși în propriile lor curse. **Își vor lua astfel plata cuvenită** (*adikoumenoi* [„a suferi un prejudiciu“, sau „a suferi o nedreptate“] *misthon* [„răsplată“]) **pentru nelegiuirea** (*adikias*, „nedreptate“ sau „răutate“; cf. v. 15) **lor**. Dumnezeu îi va pedepsi conform cu ceea ce le-au făcut altora (cf. Gal. 6:7). Deși învățătorii mincinoși încercau să treacă drept conducători spirituali cu un nivel deosebit de cunoaștere, ei nici măcar nu-și ascundeau orgiile sub întinericul nopții, ci trăiau **în plăceri ziua-n ameaza mare, când se pun pe chefuit** (*apatais*, trad. mai bine prin „amăgiri“). Ei făceau aceste lucruri în timp ce participau la mesele de dragoste din biserică (NIV marg.; cf. Iuda 12). Ei sunt **întinați** (*spiloi*) și **spurcați** (*mōmoi*; cf. 2 Pet. 3:14). Ca o pată pe o cămașă curată sau o zgârietură pe un inel, ei profanau Cina Domnului prin simpla lor prezență. Aceasta era una dintre nedreptățile pe care le făceau altora.

4. SUNT PĂCĂTOȘI CRONICI (2:14)

2:14. Din pana lui Petru au ieșit invective în timp ce el a făcut în ritm de staccato afirmații de condamnare a acestor eretici. Dacă a existat până acum vreo îndoială cu privire la mântuirea acestor învățători mincinoși, Petru a clarificat lucrurile spunând că ei păcătuiau permanent, ochii lor privind mereu spre păcat. Expresia **le scapără ochii de preacurvie** înseamnă literal „având ochii plini de adulter“, adică ei se gândeau numai la adulter când vedeau femei. Expresia **nu se satură de păcătuīt** înseamnă literal „neconținut în păcat“ și se referă probabil la păcatele comise prin ochi (Mat. 5:28). Considerarea acestor oameni drept credincioși este o concepție diametral opusă concepției lui Ioan care spune că o viață trăită permanent în păcat nu este caracteristica celui născut din Dumnezeu (1 Ioan 3:9).

Amăgirea lor avea scopul seducerii (de la *deleazō*, „momeală, ademenire“; folosit numai aici și în 2 Pet. 2:18) celor imprudenți și nestatornici (cf. 3:16). Ei **au inima deprinsă la lăcomie** (cf. 2:3; „deprinsă“ este trad. cuvântului *gegymnasmenēn*, de unde provine

„sală de gimnastică“). Ei „faceau exerciții“ în lăcomie, deprinzând capacități tot mai mari în domeniul lăcomiei. Cu toate acestea, ei nu aveau niciodată îndeajuns. Nu este surprinzător faptul că Petru i-a numit **blestemați** (lit., „copii ai blestemului“, o expresie ebraică care se referă la o distrugere certă din partea lui Dumnezeu). Senzualitatea, înșelăciunea și lăcomia fac obiectul mâniei lui Dumnezeu.

5. AU SPIRIT MERCANTIL (2:15-16)

2:15-16. Petru a evocat aici a patra ilustrație din Vechiul Testament, dar de data aceasta el a trecut de la Geneza la Numeri (cap. 22-24). Acești profeți mincinoși erau ca niște animale (2 Pet. 2:12), și prototipul lor, **Balaam, fiul lui Bosor**, a fost mustrat de un animal (Num. 22:28, 30). Pe lângă mentalitatea lui mercantilă (**a iubit plata** [*misthon*] **fărădelegii** [*adikias*]; cf. același cuvinte gr. din 2 Pet. 2:13), Balaam i-a sfătuit pe moabiți să le întindă o cursă bărbaților evrei prin stabilirea unor relații ilicite cu femeile moabite, făcând astfel vinovată tabăra evreilor de imoralitate (Num. 31:16; cf. Num. 25:1-3; Apoc. 2:14). **O măgăriță... a început să vorbească cu glas omenesc** (*phthenxamenon*, „a scos un sunet“; folosit și în 2 Pet. 2:18) și **a pus frâu nebuniei** (*paraphronian*, lit., „fiind departe sau lipsit de o judecată dreaptă“; folosit numai aici în NT) **proorocului**. O măgăriță, un animal fără minte, a fost mai inteligentă decât Balaam! Învățătorii mincinoși, ca și Balaam, păcătuiau de atât de mult timp și atât de intens încât păcatul lor a devenit o formă de nebunie. Mulți oameni din ziua de astăzi trăiesc atât de adânciți în lăcomie și imoralitate încât modul lor de viață este o nebunie din punct de vedere spiritual. Banii și sexul (chiar și în numele religiei) continuă să aducă distrugerea spirituală multor oameni. Aceasta este **calea** lui Balaam (Iuda 11), departe de **calea cea dreaptă**.

C. Distrugerile provocate de învățătorii mincinoși (2:17-22)

Deși judecata finală a ereticilor este sigură, Petru a scris așa din cauza răului pe care ei continuau să-l facă în biserici. Unii oameni par special aleși ca să fie recrutați de învățătorii mincinoși. După ce le-a prezentat metodele **izbăvirii** lui Dumnezeu din mâinile oamenilor păcătoși și le-a făcut o **descriere** în culori vii a învățătorilor mincinoși, Petru a arătat **distrugerile** pe care aceste învățături false le pot provoca bisericii.

1. ȚINTELE DISTRUGERII LOR (2:17-18)

2:17-18. Acești „blestemați“ (v. 14) pot provoca daune din cauza naturii amăgitoare a modului lor de abordare și a vulnerabilității victimelor lor. Învățătorii falși **sunt niște fântâni fără apă, niște nori, alungați de furtună** (cf. Iuda 12-13). În ambele cazuri omul așteaptă un beneficiu sau o binecuvântare (apă rece de băut din fântână sau o ploaie binefăcătoare), dar de fiecare dată este dezamăgit. Însăși natura ipocriziei este să pretinzi că ai ceea ce nu ai. Petru a scris din nou (cf. 2 Pet. 2:1, 3, 9, 12-13) despre judecata lor viitoare. **Negura întunericului** (lit., „negreala“ sau „obscuritatea“ [*zophos*; cf. „întuneric“ din v. 4] întunericului) este **păstrată** pentru ei. Această întunecime este probabil Iadul. La fel ca în cazul propagării tuturor ereziilor, vorbirea umană este arma folosită de învățătorii mincinoși pentru a-și ataca victimele: **ei vorbesc** (*phthengomenoi*, „a scoate un sunet“; folosit și în 2 Pet. 2:16) **cu trufie** (*hyperonka*, „umflat“; un alt *hapax legomenon* a lui Petru) **lucruri de nimic** (*mataiotetos*, „inutile, lipsite de valoare, fără rezultate“). Aceste cuvinte care sunau atât de bine, prin care ei încercau să-i impresioneze și să-i înșele pe oameni, erau de fapt fără valoare și asemănătoare sunetelor scoase de un măgar! Acești învățători mincinoși încercau să-i ademenească pe cei nestatornici „momindu-i“ (*deleazousin*, „momeală, ademenire“, folosit și în 2 Pet. 2:14) **cu poftele cărnii și cu desfrânări** (*aselgeiais*; cf. v. 7). Învățătorii erau libertini și încercau să-i încurajeze pe creștini să fie asemenea lor.

Propaganda și libertinismul predicat de ei îi atrag pe unii oameni care **abia** au ajuns să cunoască Evanghelia și cântăresc cerințele ei pentru viețile lor. Oamenii ademeniți, prezentați prin expresia **pe cei ce... au scăpat de cei ce trăiesc** (lit., „trăiesc în permanență“, part. prez.) **în rătăcire** nu sunt credincioși, conform opiniei majorității comentatorilor Bibliei. Totuși, unii cercetătorii ai Bibliei afirmă că cei ademeniți deeretici sunt convertiții la Hristos care, prin convertirea lor recentă, au scăpat de tovarășii lor păgâni care trăiau în rătăcire.

2. METODELE DISTRUGERII LOR (2:19)

2:19. Metodele învățătorilor mincinoși dau rezultate numai în cazul celor naivi, pentru că ereticii sunt asemenea unor oameni de 150 de kilograme care vând rețete de slăbire — **făgăduiesc slobozenia**, dar **ei înșiși sunt robi ai stricăciunii** (Ioan 8:34-36).

2 Petru 2:20-3:1

Promisiunile lor goale și arogante legate de libertate amintesc de cuvintele lui Satan spuse Evei (Gen. 3:5). Sclavia nu se rezumă doar la a fi proprietar de sclavi, ci la subjugarea voinței unui om, a ideilor lui sau a ființei lui (Rom. 6:16; 1 Cor. 6:12b).

3. ÎNCHEIEREA DISTRUGERII (2:20-22)

Despre cine vorbesc aceste versete? Patru răspunsuri sunt posibile.

(1) Unii sugerează că „ei” se referă la învățătorii mincinoși, nu la oamenii care au constituit țintele atacurilor lor (ex., Edwin A. Blum, „2 Peter” din *The Expositor's Bible Commentary*, 12:282).

(2) Dar legătura dintre sfârșitul versetului 18 („cei ce de abia au scăpat de cei ce trăiesc în rătăcire”) și începutul versetului 20 („după ce au scăpat de înșelăciunile lumii”) pare să indice că este vorba de oameni instabili, nemântuiți care erau doar „ascultători” ai Evangheliei (v. 18).

(3) Alții cred că referința este dublă: învățătorii mincinoși și „converșii” lor care își pot pierde mântuirea. Dar acest lucru este contrar multor pasaje care îi asigură pe credincioși de mântuirea eternă.

(4) O altă concepție este că credincioșii *noi* sunt avertizați „să nu se lase prinși într-o viață dominată de poftă... pentru că vor găsi mai puține satisfacții și împliniri decât au avut înainte de a fi fost mântuiți” (Duane A. Dunham, „An Exegetical Study of 2 Peter 2:18-22”, *Bibliotheca Sacra* 140. Ianuarie-martie 1983:51).

2:20-21. Indiferent dacă **ei** din versetul 21 (20 în NIV — n.tr.) se referă la învățători sau la victimele lor, ambele grupuri au avut la dispoziție **cunoașterea lui Isus Hristos**, care le-ar fi putut aduce libertate și viață. Dar când această cunoaștere a fost respinsă, sfârșitul lor va fi o corupere morală mai adâncă (**se încurcă iarăși și sunt biruiți**) și, probabil, o judecată mai severă. Într-adevăr **ar fi fost mai bine pentru ei să nu fi cunoscut** niciodată Evanghelia, **calea neprihănirii și porunca sfântă** (i.e., mesajul apostolic) **decât, după ce au cunoscut** adevărul să-l încalce în mod intenționat.

2:22. Evreii considerau câinii și porcii animale inferioare (cf. Mat. 7:6), deci Petru a ales aceste animale pentru a-i descrie pe oamenii care au cunoscut adevărul și s-au întors de la el. Primul proverb: „**Câinele s-a întors la ce vărsase**” este din Proverbele 26:11. Al doilea proverb: „**scroafa spălată s-a întors să se tăvălească iarăși**

în mocirlă” era probabil o zicală cunoscută printre evreii din primul secol. Principiul care se deduce din ambele proverbe este că acești apostatați (învățătorii mincinoși, victimele lor sau ambele grupuri) nu au fost niciodată ceea ce păreau a fi și s-au întors la ceea ce au fost în tot acest timp. Câinii și porcii pot fi curățați, dar nu pot fi păstrați curăți din cauza naturii lor de a se întoarce la viața într-un mediu murdar. Astfel de apostatați se află într-o robie aspră, sunt mai departe de adevăr și mai scufundați în murdăria spirituală decât fuseseră înainte.

Credincioșii de astăzi procedează bine dacă iau aminte la avertismentele lui Petru împotriva învățătorilor mincinoși și învață să deosebească singuri adevărul și să-i învețe și pe alții. Învățătorii mincinoși vor avea parte de distrugere și îi vor distruge și ei pe alții. Dar creștinii pot duce războiul spiritual cu mai multă eficiență dacă știu cine le sunt dușmanii spirituali, care sunt metodele folosite de eretici și care este rezultatul final al lucrării lor de amăgire a oamenilor.

V. Speranța creștinului: revenirea Domnului (3:1-16)

Puținii sunt oamenii cărora le place să aștepte, dar acesta este lucrul pe care-l cere Dumnezeu de la credincioși în timp ce anticipează revenirea Domnului. Cuvântul *prosdokaō*, „așteaptă”, apare de trei ori în acest capitol (v. 12-14). Același cuvânt apare în Luca 12:46, unde este tradus tot „așteaptă”. Așteptarea trebuie să fie însoțită de veghere.

Creștinii din primul secol cunoșteau foarte bine cuvintele profeților din Vechiul Testament despre a doua venire a lui Hristos, la care au adăugat promisiunile Domnului însuși și aducerile aminte permanente din partea apostolilor prin epistole, cum este cea a lui Petru. Textul din 2 Petru 3:1-16 prezintă cinci adevăruri sau perspective ale revenirii Domnului.

A. Credincioșii trebuie să își amintească de ea (3:1-2)

3:1. Adresându-se cititorilor săi prin cuvintele **Prea iubiților** (*agapētoi*, „cei iubiți, preaiubiți”; prima din cele patru ocazii când apare cuvântul în acest capitol: v. 1, 8, 14, 17; cf. Iuda 17-18), Petru a numit scrierea sa **a doua epistolă** trimisă acestui grup și a spus că **amândouă** erau **înștiințări**. Mulți

cercetători cred că prima epistolă a fost 1 Petru, dar unii sugerează faptul că numirea epistolei 1 Petru o „înștiințare“ („aducere aminte“ în NIV — n.tr.) nu este potrivită conținutului ei. Dar mai important decât acest lucru este scopul lui Petru: **caut să vă trezesc mintea sănătoasă**. Cuvintele grecești traduse prin „să vă trezesc mintea sănătoasă prin înștiințări“ sunt aceleași cuvinte traduse prin „aducându-vă aminte“ în 2 Petru 1:13. Expresia *eilikrinē dianoian* („mintea sănătoasă“) poate fi tradusă și „minte sinceră“ sau „dispoziție pură“. (*Eilikrinēs* mai apare în NT numai în Fil. 1:10, unde este trad. „curați“.) Cuvântul „sincer“ provine din cuvintele latine *sine cera*, „fără ceară“. Unii olari foloseau ceară pentru a acoperi fisurile și defectele vaselor. Ascunderea defectelor putea fi detectată numai dacă vasul era ținut în lumina soarelui. Un astfel de vas era „judecat de soare“ (sensul lit. al gr. *eilikrinēs*). Dumnezeu dorește ca poporul Său să aibă minți „judecate de soare“, nu minți în care petele păcatului să fie ascunse.

3:2. Petru le-a adus aminte din nou cititorilor săi de nevoia de a nu uita (cf. 1:12-15). Alții, ca Petru, s-au referit la **sfinții prooroci** (cf. Luca 1:70; Fapte 3:21; Ef. 3:5), **lucrurile vestite** de ei fiind profeții despre ziua Domnului și alte subiecte înrudite. Expresia **porunca Domnului și Mântuitorului nostru** se referă la învățăturile Lui, care erau atunci predicate de **apostolii** Domnului (cf. Iuda 17). Menționarea apostolilor împreună cu profeții i-au așezat pe același nivel de autoritate (cf. Ef. 2:20). Acest lucru se potrivește scopului anterior al lui Petru de a face deosebirea dintre adevărații și falșii slujitori ai Domnului. Credincioșii procedează bine dacă își „aduc“ **aminte** de scrierile ambelor Testamente care se referă la revenirea Domnului.

B. Batjocoritorii râd de ea (3:3-7)

3:3. Petru a înțeles că el și cititorii lui trăiau **în zilele din urmă**, perioada dintre prima și a doua venire a Domnului. **Înainte de toate** înseamnă „mai presus de orice“ (expresia mai apare în 1:20), de importanță principală. Prin **batjocoritori** Petru s-a referit la învățătorii mincinoși care negau pe Isus Hristos (2:1) și revenirea Lui (3:4). Isus a spus că acești eretici vor apărea (Mat. 24:3-5, 11, 23-26) și Pavel a scris același lucru (1 Tim. 4:1-3; 2 Tim. 3:1-9). Cuvintele lui Petru se fac ecoul acestui avertisment, el

adăugând faptul că vor rosti **batjocuri** și, pe lângă acest lucru, vor trăi **după poftele** (*epithymias*, folosit și în 2 Pet. 1:4; 2:10, 18; Iuda 16, 18) **lor**. Snobismul arogant și disprețul lor față de realitatea judecății viitoare au dus la perversiunea sexuală.

3:4. Batjocora lor a luat forma unei întrebări obraznice: **„Unde este făgăduința venirii Lui?”** Respingerea acestei promisiuni, repetată atât de frecvent în Noul Testament (Ioan 14:1-3; Fapte 1:11; 1 Cor. 15:23; 2 Cor. 1:14; Fil. 1:6; 1 Tes. 3:13; 4:14-18; 2 Tes. 1:10; 2:1; 1 Tim. 6:14; 2 Tim. 4:8; Tit 2:13; Evr. 9:28; Iac. 5:7), se bazează pe principiul uniformitarismului. Aceasta este concepția care afirmă că procesele cosmice prezente și viitoare pot fi înțelese numai pe baza funcționării anterioare a Cosmosului. Am putea spune că există o formă incipientă de deism care exclude intervenția divină în funcționarea Universului. Într-un Univers guvernat de legile naturale, susțineau batjocoritorii, minunile nu pot avea loc. Din acest motiv ei afirmau că Isus Hristos nu va reveni. Batjocoritorii au dorit să-și întemeieze argumentul pe dovezi cât mai vechi. Deci au făcut referire la **părinții noștri** (lit., „părinții“), adică patriarhii Vechiului Testament (Ioan 7:22; Fapte 3:13; 13:32; Rom. 9:5; 11:28; Evr. 1:1) și la **începutul zidirii**. Pentru că nimic nu s-a întâmplat de atunci, era raționamentul batjocoritorilor, de ce să aștepte revenirea Domnului acum?

3:5-6. Petru a înfruntat direct aceste argumente reluând unele evenimente din istoria antică. Așa cum apa a jucat un rol semnificativ în formarea pământului, conform poruncii lui Dumnezeu, tot ea a fost și agentul distrugerii pământului la porunca lui Dumnezeu. Expresia **erau ceruri** se referă la întinderea sau cerul creat în a doua zi a creației (Gen. 1:6-8); iar expresia **și un pământ scos... din apă și cu ajutorul apei** se referă la apariția pământului din apă în a treia zi a creației (Gen. 1:9-10).

Dumnezeu Creatorul este de asemenea Dumnezeu Judecătorul. Voia Lui suverană poate produce oricând schimbări în aceste procese, pentru că El a creat și controlează procesele „naturale“. Batjocoritorii **înadins** (*thelontas*, „din toată inima“) se făceau **că nu știu** de creație și de potop, un contrast interesant față de ocaziile dese în care Petru i-a îndemnat pe cititori să își „amintească“ (2 Pet. 1:12-13, 15; 3:1-2, 8). Batjocoritorii au lăsat deoparte **Cuvântul lui Dumnezeu** și s-au plâns de faptul că Dumnezeu nu făcea

2 Petru 3:7-10

nimic. Este interesant faptul că Petru a fost atât un creaționist cât și un credincios în universalitatea potopului (cf. celorlalte referințe ale sale la potop: 1 Petru 3:20; 2 Petru 2:5).

Cuvintele „prin ele” din versetul 3:6 sunt literal „prin care”. Aceste cuvinte se pot referi la „Cuvântul lui Dumnezeu” (la sfârșitul v. 5 în gr.), sau se pot referi atât la apă cât și la Cuvânt. Totuși, folosirea apei de către Dumnezeu atât la creație cât și la distrugere pare să acorde credit traducerii NIV („prin apă”). **Lumea** (*kosmos*) se referă la locuitori, deoarece pământul însuși nu a fost distrus de potop. În mod similar în Ioan 3:16 „lumea” (*kosmos*) înseamnă locuitorii globului (cf. Ioan 1:9; 3:17, 19; 4:42; 6:33; 7:7; 15:18-19; 17:14, 21, 23, 25; 1 Ioan 2:2; 3:13; 4:14).

3:7. Versetele 7, 10 și 12 sunt singurele locuri din Noul Testament în care este descrisă distrugerea viitoare a lumii prin foc. În trecut lumea a fost distrusă de potop prin Cuvântul lui Dumnezeu și prin apă; în viitor va fi distrusă **prin același Cuvânt** și prin **focul** judecății. Deși judecata lumii a fost decisă de către Dumnezeu (cf. 2:3-4, 9, 17), El păstrează încă pământul în această stare. Cerul și pământul sunt **păzite** (*tethēsauroi* „pus deoparte ca o comoară” „de foc” și *pāstrate* (*tēroumenoi* „păzite” sau „păstrate”) pentru judecată. Isaia (66:15-16) și Maleahi (4:1) au asociat focul cu revenirea Domnului. Referințe asemănătoare se găsesc în literatura de la Qumran (manuscrisele de la Marea Moartă) și în alte surse cu puțin timp înainte și după nașterea lui Hristos. „Ziua Domnului” (2 Pet. 3:10) include Necazul cel Mare, Mileniul, judecata din fața marelui tron alb și distrugerea rezervată pentru **cerurile și pământul de acum**. La judecata dinaintea marelui tron alb după Mileniu, oamenii **nelegiuți** (i.e., păcătoșii morți) vor fi judecați și apoi aruncați în iazul de foc (Apoc. 20:11-15). Aceasta va fi, așa cum a scris Petru, **ziua lor de judecată** (cf. 2 Pet. 2:9) și **de peire**. După ce ei vor fi aruncați în foc, cerurile și pământul vor fi distruse prin foc. Dumnezeu a intervenit printr-o catastrofă în trecut (prin potop) și o va face și în viitor.

C. Dumnezeu o garantează (3:8-9)

3:8-9. De ce întârzie Domnul atât de mult în revenirea Lui? Petru a dat două răspunsuri. Primul răspuns este că Dumnezeu socotește timpul altfel decât o face omul. Petru a făcut apel încă o dată la amintirile lor (**să nu uitați un lucru**). Batjocoritorii uită (v. 5), dar

credincioșii nu trebuie să uite. Creștinii trebuie să-și amintească Psalmul 90:4 pe care l-a citat Petru. Oamenii măsoară timpul conform timpului uman, dar Dumnezeu îl măsoară conform eternității. De fapt, timpul pare lung numai din cauza perspectivei finite a omului. **Pentru Domnul, o zi este ca o mie de ani, și o mie de ani sunt ca o zi.**

Unii sugerează că această afirmație constituie un argument împotriva premilenismului. Ei susțin că cei o mie de ani nu trebuie înțeleși în sens literal pentru că reprezintă doar un cadru de referință comparativ al timpului. Cu toate acestea, domnia literală de o mie de ani a lui Hristos pe pământ este afirmată cu argumente convingătoare în Apocalipsa 20:1-6 (vezi comentariile de acolo). Petru a folosit doar o comparație. Ceea ce pentru oameni, inclusiv pentru batjocoritori, pare o perioadă lungă, pentru Domnul este foarte scurtă. Epoca actuală a Bisericii a durat, în ochii lui Dumnezeu, aproape două zile!

Al doilea motiv pentru care revenirea Domnului pare că întârzie atât de mult este dorința lui Dumnezeu de a fi mântuiți cât mai mulți oameni posibil (2 Pet. 3:9). **Domnul nu întârzie în împlinirea făgăduinței Lui.** Cuvintele „nu întârzie” traduc cuvântul *bradynei* („a ezita, a întârzia, a amâna”). Petru a folosit din nou o comparație între divin și uman (cf. v. 8). Așa-numita „încetineală” a lui Dumnezeu este considerată de unii oameni (**cum cred unii**) doar o întârziere privită din punctul de vedere al planurilor umane, nu al planului lui Dumnezeu. De fapt, timpul în planul lui Dumnezeu depinde de răbdarea Lui, un atribut important al Tatălui ceresc (cf. v. 15; Rom. 2:4; 9:22).

Cuvintele **dorește** (*mē boulomenos*) **ca nici unul să nu piară** nu înseamnă că Dumnezeu a emis un decret ca toți oamenii să fie mântuiți. Biblia nu susține mântuirea universală. Cuvintele acestea se referă la dorințele lui Dumnezeu; El dorește fierbinte ca toți să fie mântuiți (cf. 1 Tim. 2:4), dar știe că mulți Îl vor respinge.

D. Petru o prezintă (3:10-13)

3:10. Când Domnul va veni ca un hoț, va fi o mare bucurie, dar și o mare catastrofă. Această comparație a fost folosită de Isus (Mat. 24:42-44) și repetată de alții (1 Tes. 5:2; Apoc. 3:3; 16:15). Expresia **ziua Domnului** se referă la evenimentele de la sfârșitul istoriei care vor începe după Răpirea Bisericii și vor atinge punctul culminant prin

începerea eternității. La mijlocul celei de-a șaptezecă săptămâni a lui Daniel, Anti-hristul se va întoarce împotriva poporului lui Dumnezeu cu toată furia (Dan. 9:24-27; vezi comentariile de la 1 Tes. 5:2; 2 Tes. 2:2-12).

În conflagrația catastrofică de la sfârșitul mileniului, **cerurile** (atmosfera pământului și cerul plin de stele, nu locuința lui Dumnezeu) **vor trece cu troznul**, focul jucând un rol în acest eveniment (2 Pet. 3:7, 12). **Trupurile cerești** (*stoicheia*, fie stelele, fie elementele materiale din care este alcătuit Universul) **se vor topi de mare căldură, și pământul, cu tot ce este pe el, va arde** (*eurethēsetai*). Acest cuvânt grecesc poate însemna că toate lucrurile vor fi expuse în adevărata lor lumină. Sau ar putea sugera o întrebare: „Pământul și tot ce este pe el, vor fi găsite?” Alții (pe baza unor ms. gr.; NIV marg.) spun că termenul *eurethēsetai* ar trebui să fie înlocuit cu *katakaēsetai*, „vor arde”. Poate că prima variantă este preferabilă (așa cum este în NIV, „va rămâne gol”).

3:11. Petru a considerat că lucrurile menționate reprezintă o motivație puternică de a le aștepta, trăind o viață sfântă. Întrebarea: **ce fel de oameni ar trebui să fiți voi?** este retorică. Dar, în caz că cineva nu ar fi înțeles acest lucru, Petru a răspuns întrebării: să aveți **o purtare sfântă și evlavioasă**. Expresia „purtare evlavioasă” (*en hagiis anastrophais*) se referă la separarea și sfințirea creștină — departe față de lume, aproape de Dumnezeu. „Evlavioasă” (*eusebeiais*; de asemenea în 1:3, 6-7) se referă la pietate înaintea lui Dumnezeu. Cuvântul *hyparchein* (trad. în NIV prin „să trăiți”) este la timpul prezent, fapt ce arată că aceste calități trebuie să fie permanent prezente în lumina revenirii Domnului. Batjocoritorii, care puneau la îndoială revenirea Domnului, urmată de judecata lor, duceau vieți păcătoase (2:7, 10, 12-15, 18-20; 3:3). Spre deosebire de ei, urmașii lui Isus, așteptând revenirea Lui, trebuie să fie sfinți (v. 14; cf. Tit 2:12-14; 1 Ioan 3:3).

3:12. Sfințenia și evlavia (v. 11) îi determină pe oamenii lui Dumnezeu să trăiască **așteptând** (din *prosdokaō*, „a aștepta și a anticipa”, cf. v. 13-14) revenirea Domnului, dar **și grăbind venirea ei**. Cum pot grăbi credincioșii revenirea Domnului? Viețile sfinte ale oamenilor lui Dumnezeu, rugăciunile și mărturisirea lor contribuie la aducerea altora la pocăință. Apoi Petru a repetat pentru a sublinia faptul că la începutul eternității

(numită aici **zilei lui Dumnezeu**) **cerurile** vor fi distruse prin foc (**aprinse**) **și trupurile cerești se vor topi de căldura focului** (cf. comentariile de la v. 10). Acest eveniment încheie „ziua Domnului” (v. 10) și începe „ziua lui Dumnezeu”.

3:13. Vechiul sistem cosmic va ceda locul său unor **ceruri noi și unui pământ nou**, iar credincioșii „așteaptă” acest lucru (cf. v. 12, 14), nu distrugerea pământului. Cerul și pământul nou, oferite **după făgăduința** lui Dumnezeu, vor fi locul unde **va locui neprihănirea** (lit., „în care neprihănirea locuiește permanent”). Vor fi casa neprihănirii pentru că Cel neprihănit va fi acolo (Ier. 23:5-7; 33:16; Dan. 9:24; Apoc. 21:1, 8, 27). Ce contrast față de păcătoșenia lumii!

E. Comportarea este schimbată de ea (3:14-16)

3:14. Pentru a arăta că purtarea omului este legată de așteptarea revenirii Domnului, acest paragraf începe cu **De aceea (Dio)**. Ce fel de oameni trebuie să fie credincioșii? Ei trebuie să fie sfinți și evlavioși (v. 11) și, de asemenea, trebuie să asculte de îndemnul: **siliți-vă** (*spoudasate*; cf. 1:10, 15; de asemenea cf. *spoudēn*, 1:5) **să fiți... fără prihană** (*aspiloi*, folosit și în 1 Tim. 6:14; Iac. 1:27 [„curată”]; 1 Pet. 1:19 [cu referire la Hristos]), **fără vină** (*amōmētoi*, „fără lipsuri [morale]”, ca un animal de sacrificiu fără cusur; folosit și în Ef. 1:4; 5:27; Fil. 2:15; Col. 1:22; Evr. 9:14; 1 Pet. 1:19; Iuda 24; Apoc. 14:5) **și în pace** cu Dumnezeu (cf. Rom. 5:1). Învățătorii mincinoși, a spus Petru, erau „întinați (*spiloi*) și spurcați” (*mōmoi*; 2 Pet. 2:13), dar credincioșii trebuie să facă din puritatea morală preocuparea lor principală (cf. 1:4), pentru a fi la fel ca Hristos Cel fără prihană (1 Pet. 1:19). Acesta este rezultatul practic al implantării naturii divine (2 Pet. 1:4) în membrii familiei lui Dumnezeu; este tema principală a simfoniei harului prezentată în 1:5-7.

3:15. **Îndelunga răbdare a Domnului** se datorează dorinței Lui ca oamenii să vină la **mântuire** (cf. v. 9). Aparenta amânare a celei de-a doua veniri, departe de a fi o inactivitate, având un caracter negativ al lui Dumnezeu Tatăl, este o demonstrare a unei calități a Sale, *makrothymian* (**îndelunga răbdare**). Acum lumea are timp să se pocăiască, dar nu va mai fi așa când va veni „ziua de judecată” (2:9; 3:7). Răbdarea Domnului duce la pocăință, aceeași temă tratată și de

2 Petru 3:16-18

Pavel în Romani 2:4, chiar dacă acesta a fost sau nu pasajul la care s-a gândit Petru (cf. comentariilor de la 2 Pet. 3:16). Este interesant faptul că Petru l-a numit pe Pavel **prea iubitul** (*agapētos*, „prea iubit”; cf. v. 1, 8, 14, 17) **nostru frate**. Cu mai mulți ani în urmă Pavel l-a mustrat aspru pe Petru (Gal. 2:11-14), dar acest lucru nu a distrus dragostea și respectul lor reciproc.

3:16. Petru a spus că Pavel a scris **despre lucrurile acestea**. Deși au fost scrise cu „înțelepciunea” lui Dumnezeu (v. 15), **epistolele** lui Pavel conțin **unele lucruri grele de înțeles**. Cuvântul grecesc tradus „greu de înțeles” (*dysnoēta*, numai aici în NT) era uneori folosit cu referire la oracole care erau ambigue și obscure. Petru însuși, la fel ca **cei neștiutori** (*amatheis*, „neînvățați”) care erau neofiți în doctrinele Noului Testament, au găsit unele afirmații ale lui Pavel obscure. Aceste pasaje dificile (pe care Petru nu le-a specificat) i-au determinat pe cei **nestatornici** (*astērictoi*; cf. 2:14) să pervertească și să „răstălmăcească” (*streplousin*, „a răsuca, a chinui”; un alt cuvânt care apare numai aici în NT) adevărul lor sens. Dar acest lucru era de așteptat, pentru că așa au procedat și cu **celelalte Scripturi**.

Faptul că Petru s-a referit la epistolele lui Pavel și apoi la „celelalte Scripturi” arată că scrierile lui Pavel erau considerate parte din Scriptura plină de autoritate. Acest comportament — răstălmăcirea Scripturii pentru interese proprii — va fi judecat de Dumnezeu, cei neștiutori și nestatornici fiind vinovați de **pierzarea** (*apōleian*; cf. 2:1, 3) lor. Credincioșii pot să nu înțeleagă pe deplin Scriptura, dar nu au voie să răstălmăcească sensurile ei evidente.

VI. Încheiere (3:17-18)

3:17. Folosind un stil cald și iubitor (**prea iubiților** apare pentru a patra oară în acest capitol; cf. v. 1, 8, 14), apostolul Petru își încheie această epistolă publică și totuși personală printr-un avertisment (v. 17) și o încurajare (v. 18). Ambele se întemeiază pe presupunerea: **știind mai dinainte aceste lucruri**. Aceste cuvinte traduc un singur cuvânt grecesc (*proginōskontes*), din care provine cuvântul „prognoză”. Prognoza medicală îl ajută pe un pacient să se pregătească pentru viitor și, dacă este posibil, să facă schimbările necesare. Când un doctor spune: „Dacă vei continua să mănânci la fel de mult, vei avea probleme grave cu inima peste

câțiva ani”, pacientul „știe dinainte” și de aceea își poate schimba viața conform acestei informații.

Apoi Petru a avertizat: **păziți-vă** (*phylassesthe*). Dacă Petru ar fi scris astăzi, el ar fi putut spune: „Să nu spuneți că nu v-am avertizat.” Dacă nu vor fi atenți, cititorii lui vor fi **târâți de rătăcirea acestor nelegiuți** (*athesmōn*; cf. 2:7). Verbul „târâți” (*synapachentes*; trad. „a fost prins” în Gal. 2:13) subliniază faptul că este vorba de o mișcare în grup sau colectivă. Învățătorii mincinoși nu se mulțumesc să ademenească din când în când unul sau doi oameni; ei doresc să amăgească grupuri mari de oameni, ca să-i îndepărteze de doctrina adevărată a lui Hristos. Cei care se alătură acestor oameni se află în pericolul de a fi duși în rătăcire (lucru la care se face referire prin cuvintele „aluneca” în 2 Pet. 1:10 și „ați căzut” în Gal. 5:4). Nu este vorba de pierderea mântuirii. Pe de altă parte, cei care au acordat atenție avertismentului, urmând cu grijă prognoza, pot evita să-și „piardă” tăria. Expresia „să vă pierdeți tăria” traduce cuvântul *stērigmou* („poziție fermă”; cf. adjectivului *astērictos*, „nestatornice” din 2 Pet. 2:14; 3:16 și verbului *stērizei*, „a întări” din 1 Pet. 5:10).

3:18. Expresia **creșteți în harul Domnului** nu este subiectivă, întemeiată numai pe experiență și sentimente. Este obiectivă, fiind legată de cuvântul cheie al lui Petru **cunoștința** (cf. 1:2-3, 5-6, 8, 20 [știți]; 2:20-21 [de două ori în v. 21]; 3:3 [„știți”). Nu este vorba de orice fel de cunoaștere, ci de cunoașterea **Domnului și Mântuitorului nostru Isus Hristos** (cf. 1:1-2, 11; 2:20). Verbul „creșteți” este un imperativ prezent, care ar putea fi tradus prin „creșteți în permanență”. Credincioșii trebuie să crească „în har”, adică în domeniul favorii nemeritate a lui Dumnezeu și în exercitarea harurilor spirituale despre care Petru a vorbit în 1:5-7. Acest proces de creștere spirituală începe prin cunoașterea inițială a lui Hristos prin regenerare (cf. Ioan 17:3) și continuă prin adâncirea relației cu El (Ef. 4:15; Fil. 3:10; 1 Pet. 2:2). Ambele lucruri sunt necesare. Fără cunoașterea inițială nu există posibilitatea creșterii. Dar dacă există numai acea cunoaștere inițială, noul credincios care se confruntă cu probleme „a uitat că a fost curățit de vechile lui păcate” (2 Pet. 1:9).

Acum apostolul, mai obișnuit să stea într-o barcă de pescuit decât în fața unor suluri cu texte biblice, a afirmat unitatea dintre Tatăl și Fiul într-o splendidă doxologie.

Cel care este „Domnul“ nostru este și „Mântuitorul“ nostru. Iar gloria, care îi aparține numai lui Dumnezeu (Is. 42:8), îi aparține și Fiului (cf. 2 Pet. 1:17). **A Lui să fie slava** este lauda și rugăciunea (cf. 2 Tim. 4:18) lui Petru. Gloria răscumpărării, gloria creșterii spirituale, gloria manifestării simfoniei harului, gloria izbăvirii de învățătorii mincinoși și gloria venirii Sale finale — *toată* gloria îi aparține lui Isus. Iar El a primit acea glorie. El primește această glorie **acum și în ziua veșniciei**. „Ziua veșniciei“ înseamnă literal până „în ziua Veacului“ — de la cruce, continuând cu zilele Noului Testament, cu istoria Bisericii, cu timpul prezent și cu toată eternitatea! Nu este deci surprinzător faptul că Petru a încheiat cu un cuvânt care confirmă lauda: **Amin!**

BIBLIOGRAFIE

Barbieri, Louis A., Jr. *First and Second Peter*. Everyman's Bible Commentary. Chicago: Moody Press, 1977.

Barnes, Albert. *Barnes' Notes on the New Testament*. 1962. Retipărire. Grand Rapids: Kregel Publications, 1966.

Bigg, Charles. *A Critical and Exegetical Commentary on the Epistles of St. Peter and St. Jude*. The International Critical Commentary. Edinburgh: T. & T. Clark, 1901.

Blum, Edwin A. „2 Peter“ În *The Expositor's Bible Commentary*, vol. 12. Grand Rapids: Zondervan Publishing House, 1981.

John Calvin. „Commentaries on the Second Epistle of Peter.“ În *Calvin's Commentaries*, vol. 22. Tradus de John Owen. Retipărire. Grand Rapids: Baker Book House, 1981.

DeHaan, Richard W. *Studies in 2 Peter*. Wheaton, Ill.: Scripture Press Publications, Victor Books, 1977.

Demarest, John T. *Commentary on the Second Epistle of the Apostle Peter*. New York: Sheldon & Co., 1862.

Green, Michael. *The Second Epistle of Peter and the General Epistle of Jude*. The Tyndale New Testament Commentaries. Grand Rapids: Wm. B. Eerdmans Publishing Co., 1968.

James, Montague Rhodes. *The Second Epistle General of Peter and the General Epistle of Jude*. Cambridge: At the University Press, 1912.

Lenski, R.C.H. *The Interpretation of the Epistles of St. Peter, St. John and St. Jude*. Minneapolis: Augsburg Publishing House, 1966.

Lillie, John. *Lectures on the 1st and 2nd Epistles of Peter*. Retipărire. Minneapolis: Klock & Klock Christian Publishers, 1978.

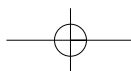
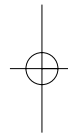
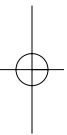
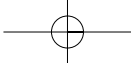
Mayor, Joseph B. *The Epistle of St. Jude and the Second Epistle of St. Peter*. Londra: Macmillan & Co., 1907. Retipărire. Minneapolis: Klock & Klock Christian Publishers, 1978.

Moffat, James. *The General Epistle: James, Peter and Judas*. New York: Harper & Bros. Publishers, n.d.

Reicke, Bo. *The Epistles of James, Peter and Jude*. The Anchor Bible. Garden City, N.Y.: Doubleday & Co., 1964.

Ward, J.W.C. *The General Epistles of St. Peter and St. Jude*. Westminster Commentaries. Londra: Methuen & Co., 1934.

Wuest, Kenneth S. *In These Last Days*. Grand Rapids: Wm. B. Eerdmans Publishing Co., 1954.

1 IOAN

Zane C. Hodges

INTRODUCERE

Prima Epistolă a lui Ioan este o scrisoare cu caracter practic adresată cititorilor creștini. Ea avertizează împotriva pericolelor învățăturilor false și îi îndeamnă pe credincioși să trăiască în ascultare de Dumnezeu și în dragoste față de frații și surorile lor. Tema ei predominantă este comuniunea cu Dumnezeu Tatăl și cu Fiul Său Isus Hristos (1:3).

Autorul. Epistola a fost atribuită în mod tradițional apostolului Ioan, dar numele autorului nu apare în epistolă. Cu toate acestea, din modul de exprimare al autorului este evident că el posedă autoritate spirituală. Mai mult, el a afirmat că s-a numărat printre martorii oculari ai vieții întrupate a Domnului Isus (1:1-2). Scriitorii creștini timpurii, printre care Irenaeus, Clement din Alexandria și Tertulian, au afirmat că epistola îi aparține lui Ioan. Astfel nu există motive întemeiate pentru a contesta părerea tradițională că epistola are autoritate apostolică.

Contextul. Epistola nu conține nici un indiciu privind identitatea sau locul unde se aflau cititorii, în afară de menționarea faptului că erau creștini. Deoarece tradiția Bisericii Primare susține că Ioan a lucrat mai mult în provincia romană Asia (astăzi în vestul Turciei), s-a crezut de obicei că destinatarii epistolei au locuit acolo. Acest lucru poate fi adevărat, mai ales pentru că acest fapt este confirmat și de Apocalipsa 2 și 3.

Cititorii au fost confrunțați cu învățători mincinoși, pe care Ioan i-a numit antihriști (1 Ioan 2:18-26). Caracterul precis al acestor învățători mincinoși a fost discutat mult. Mulți au considerat că ei au fost gnostici care susțineau dualismul radical, care postula o deosebire netă între spirit și materie. Alții au crezut că epistola a fost îndreptată împotriva docetismului, credința că umanitatea lui Isus nu a fost reală și că trupul Lui fizic era doar aparent. De asemenea, foarte des se crede că epistola respinge erezia lui Cerintus.

Conform tradiției, Cerintus a trăit în provincia romană Asia și apostolul Ioan i s-a împotrivit cu toată forța. Cerintus susținea că Isus a fost doar un om, că divinul Hristos a coborât asupra lui Isus la botezul Lui și L-a părăsit înainte de răstignire.

Nu este posibil să cunoaștem cu precizie caracterul învățătorilor mincinoși cărora li s-a opus Ioan în această epistolă. Singurele informații sigure le găsim în conținutul epistolei. De aici rezultă clar că antihriștii negau adevărul că Isus este Hristosul (2:22). Afirmatia din 5:6 poate fi înțeleasă mai bine în contextul unei învățături similare cu cea a lui Cerintus. Afirmatiile ferme din 1:1-2 despre realitatea fizică a întrupării sunt foarte adecvate, dacă ne gândim la ele în contextul docetismului. Sublinierea aspectului „cunoașterii” lui Dumnezeu este foarte potrivită în lumina faptului că ereticii pretindeau că dețin „cunoașterea” lui Dumnezeu, așa cum susțineau gnosticii. Dar gnosticismul este cunoscut în mare măsură din materiale apărute la mult timp după 1 Ioan și multe caracteristici ale gândirii gnostice nu sunt reflectate în epistolă.

Este probabil o greșală să încercăm să sistematizăm gândirea gnostică față de care se opune Ioan în această epistolă. Așa cum rezultă chiar din afirmațiile lui, Ioan se referă la „mulți” învățători mincinoși (2:18; 4:1). Nu există nici un motiv să credem că toți au avut exact aceleași concepții. Lumea antică greco-romană a fost un turn Babel de voci religioase și cititorii s-au confruntat probabil cu o varietate de idei. Cu toate acestea, ereticii aveau o trăsătură comună: negau persoana lui Hristos, dar o negau în multe feluri. Pe baza versetului 2:19 se poate sugera că ereticii proveneau în mare parte din Iudea (vezi comentariile de la 2:19). Dar dincolo de aceasta atât este greu să facem afirmații certe despre caracterul exact al ereziei sau ereziilor care au dus la scrierea epistolei lui Ioan.

Cititorii inițiali au fost creștini, lucru evident din 2:12-14, 21 și 5:13. Referirea la

1 Ioan

„ungerea“ pe care o aveau (2:20, 27), adică la Duhul Sfânt, poate sugera de asemenea că destinatarii scrisorii lui Ioan au fost în principal conducătorii bisericii sau bisericilor. În Vechiul Testament, conducătorii Israelului, profeții, preoții și regii, erau unși în mod frecvent în funcțiile lor. Deși argumentul că 1 Ioan 2:20 și 27 se referă la „ungerea“ pe care o au toți creștinii este plauzibil, o asemenea idee este rar întâlnită în Noul Testament. Chiar și textul din 2 Corinteni 1:21 se poate referi la poziția de apostol al lui Pavel. De aceea este posibil ca în 1 Ioan 2:20 și 27 autorul să fi dorit să afirme competența conducătorilor bisericii în domeniul înțelegerii spirituale, și astfel capacitatea lor de a-și exercita autoritatea împotriva învățătorilor mincinoși. Conducătorii nu aveau nevoie să fie învățați de un învățător uman, pentru că ei au fost învățați de „ungerea“ lor, adică de Duhul Sfânt.

Este imposibil să fim dogmatici asupra acestui aspect. Fără îndoială că Ioan știa cine erau cititorii epistolei sale. Chiar dacă el s-a adresat în primul rând conducătorilor, epistola era destinată să fie citită în fața întregii biserici (sau a bisericilor), pentru că numai așa își putea atinge scopul de a susține autoritatea învățătorilor existenți. Astfel întreaga adunare putea primi învățăturile din epistolă și, în același timp, putea să fie încurajată să aibă încredere în călăuzirea oferită de conducătorii lor inspirați de Duhul. În Biserica Primară una dintre responsabilitățile principale ale bătrânilor Bisericii era să protejeze turma de „lupii“ spirituali (Fapte 20:28-29; Tit 1:9-11). Dacă învățătorii mincinoși făceau afirmații grandioase despre înțelepciunea și autoritatea lor spirituală, era normal ca autorul inspirat al epistolei să-și afirme încrederea în conducătorii oficiali ai bisericii. Acest lucru ducea la întărirea unității dintre ei și biserică și puteau rezista astfel mai bine împotriva pătrunderii ideilor eretice.

Totuși, se poate crede că referințele la „copilași“, „părinți“ și „tineri“ (1 Ioan 2:12-14) indică faptul că destinatarii epistolei au fost oameni aflați la diverse niveluri de maturitate spirituală. Dacă este așa, conducătorii nu pot fi considerați singurii destinatari ai epistolei. Pe de altă parte, toți cititorii sunt numiți de acest scriitor „copilașilor“ (ex., 2:18) și termenii folosiți în 2:12-14 pot fi doar forme de a se adresa acelorași oameni din puncte de vedere diferite. (O discuție mai amplă pe această temă se găsește la comentariile asupra acestor versete.)

În orice caz epistola, a avut fără îndoială scopul de a avertiza și a învăța întreaga biserică (sau Bisericile) căreia (cărora) i-a fost trimisă epistola. Iar adevărurile ei se pot aplica foarte bine experienței fiecărui creștin.

Data. Virtual nimic din conținutul epistolei nu indică o dată sau o perioadă a scrierii ei. Mulți cercetători conservatori sugerează o dată apropiată de primul secol d.Hr., cam în aceeași perioadă sau puțin după scrierea celei de-a Patra Evanghelii. Dar se pot găsi argumente convingătoare și pentru susținerea ipotezei că Evanghelia lui Ioan a fost scrisă înainte de 70 d.Hr. Dacă acceptăm acest lucru, nu există nici un motiv ca 1 Ioan să fi fost scrisă în aceeași perioadă. Dacă 2:19 sugerează că învățătorii mincinoși proveneau din bisericile din Israel supravegheate de apostoli, atunci acest lucru poate fi un indiciu că epistola a fost scrisă înainte calamităților revoltei evreiești împotriva romanilor din 66-70 d.Hr. După această perioadă influențele (bune și rele) ale creștinismului palestinian asupra bisericilor neevreiești a scăzut foarte mult. Dacă 2:19 se referă într-adevăr la Israel, atunci Ioan a scris probabil din Ierusalim, afirmând că „ei au ieșit din mijlocul nostru“.

Aceste deducții nu sunt infailibile, dar pot indica o dată a scrierii epistolei între 60 și 65 d.Hr. Dar trebuie să recunoaștem că nu poate fi exclusă o dată încă și mai timpurie. Oricare a fost data scrierii sale, epistola conține adevăruri eterne pentru biserica creștină.

STRUCTURA

Prima Epistola a lui Ioan este notorie pentru dificultatea cu care se lasă împărțită în secțiuni. Epistola a fost abordată din mai multe unghiuri. Justificarea următoarei structuri trebuie găsită în conținutul comentariului.

- I. Prolog (1:1-4)
- II. Introducere: principii fundamentale (1:5-2:11)
  - A. Principiile fundamentale ale părtășiei (1:5-2:2)
  - B. Principiile fundamentale ale cunoașterii lui Dumnezeu (2:3-11)
- III. Scopul Epistolei (2:12-27)
  - A. În lumina stării spirituale a cititorilor (2:12-14)
  - B. În lumina ispitelor lumii (2:15-17)

- C. În lumina înșelăciunilor din ceasul de pe urmă (2:18-23)
- D. În lumina responsabilităților cititorilor de a rămâne în Dumnezeu (2:24-27)
- IV. Cuprinsul Epistolei (2:28-4:19)
  - A. Prezentarea temei (2:28)
  - B. Specificitatea copiilor lui Dumnezeu (2:29-3:10a)
  - C. Specificitatea dragostei pentru frați (3:10b-23)
    - 1. Ce nu este dragostea (3:10b-15)
    - 2. Ce este dragostea (3:16-18)
    - 3. Ce face dragostea pentru credincioși (3:19-23)
  - D. Specificitatea prezenței interioare a lui Dumnezeu (3:24-4:16)
    - 1. Deosebirea Duhului adevărului (3:24-4:6)
    - 2. Deosebirea Dumnezeului dragostei (4:7-16)
  - E. Tema împlinită (4:17-19)
- V. Încheiere (4:20-5:17)
  - A. Dragostea explicată 4:20-5:3a)
  - B. Dragostea plină de putere (5:3b-15)
  - C. Dragostea trăită (5:16-17)
- VI. Epilog (5:18-21)

COMENTARIU

I. Prolog (1:1-4)

Primele patru versete ale epistolei formează prologul ei. Aici scriitorul prezintă realitatea tangibilă a întrupării lui Hristos și anunță că scopurile epistolei sale sunt părtășia și bucuria.

1:1. Apostolul și-a prezentat subiectul: **ce era de la început**. Mulți au crezut că aici el se referă la începutul absolut, la fel ca în Geneza 1:1 și Ioan 1:1. Acest lucru este posibil, dar în lumina interesului epistolei pentru mesajul original despre Isus Hristos, este mai plauzibil că Ioan s-a referit la începutul propovăduirii evangheliei. Dacă este așa, utilizarea expresiei este similară celei din 1 Ioan 2:7, 24 și 3:11. Scriitorul a afirmat deci că mesajul proclamat de el era adevărul despre Fiul lui Dumnezeu, ai cărui martori au fost apostolii ce au intrat în contact direct cu El. Incluzându-se și pe sine însuși printre acești martori oculari apostolici, autorul își definește propovăduirea prin cuvintele: **ce am auzit, ce am văzut cu ochii noștri, ce am privit și ce am pipăit cu mâinile noastre**.

Prin aceste cuvinte introductive, apostolul a trimis prima săgeată împotriva ereziei de care s-a ocupat. Antihriștii aduceau idei noi, nu cele prin care a „început” epoca evangheliei. Mai mult, negarea întrupării lui Hristos putea fi combătută prin experiențele martorilor oculari, a căror mărturie se întemeia pe ceea ce au auzit, au văzut și au atins (cf. „uitați-vă” și pipăiți-Mă” din Luca 24:39). Mesajul lui Ioan avea baza solidă a realității istorice.

Sensul exact al expresiei **cu privire la Cuvântul vieții** a fost explicat în mai multe moduri. Scriind termenul „Cuvântul” cu majusculă, NIV consideră că el este un titlul al Domnului, la fel ca în Ioan 1:1, 14. Dar acolo acest titlu nu este calificat prin termenul „vieții”, folosit aici. Este mai normal să înțelegem expresia după cum urmează: „mesajul despre viață”, conform unui text paralel din Filipeni 2:16 (vezi de asemenea Fapte 5:20). Într-adevăr, așa cum arată 1 Ioan 1:2, „viața”, nu „cuvântul” este personificată. Astfel, Ioan a spus că subiectul lui în această epistolă se referă la adevărurile originare și foarte bine atestate cu privire la „mesajul despre Viață”, adică despre Fiul lui Dumnezeu, care este Viața (cf. 5:20).

1:2. **Viața** propovăduită de apostoli are un pronunțat caracter personal. Pe lângă faptul că **Viața a fost arătată... ea** este nimic mai puțin decât **viața veșnică... care era la Tatăl și care... a fost arătată** oamenilor. Fără îndoială că autorul se referă aici la întrupare.

1:3. Obiectivul la care s-a gândit Ioan când a scris despre aceste realități semnificative este ca **voi, cititorii, să aveți părtășie cu noi**, apostolii. Deoarece mai târziu, în 2:12-14, autorul afirmă în mod clar că îi considera pe cititori creștini autentici, evident că scopul lui nu a fost convertirea lor. Este o greșală gravă de interpretare să considerăm că termenul „părtășie” înseamnă doar ceva mai mult decât „a fi creștin”. Cititorii erau deja mântuiți, dar ei aveau nevoie de această epistolă pentru a se putea bucura împreună cu grupul apostolilor, al cărui membru era autorul. În ultimă analiză, acea părtășie apostolică era **părtășia... cu Tatăl și cu Fiul Său, Isus Hristos**.

Probabil că învățătorii mincinoși negau că destinatarii epistolei aveau viață eternă (vezi comentariile de la 2:25; 5:13). Dacă este așa, și dacă destinatarii începeau să aibă îndoieli cu privire la afirmațiile lui Dumnezeu despre acest adevăr, atunci

1 Ioan 1:4-6

părtășia lor cu Tatăl și cu Fiul se afla în pericol. Desigur, acest lucru nu înseamnă că mântuirea lor se afla în pericol. Fiind credincioși, ei nu-și puteau pierde darul vieții primit de la Dumnezeu (cf. Ioan 4:14; 6:32, 37-40), dar părtășia lor depindea de umblarea lor în lumină (1 Ioan 1:7). Pericolul pentru cititori era să fie ademiniți în întuneric de cântecul de sirenă al antihriștilor. Cât de seducătoare era chemarea aceasta păgână înțelegem din conținutul epistolei. Deci, scopul lui Ioan a fost să ofere cititorilor lui o necesară reafirmare a adevărilor fundamentale ale credinței lor astfel încât părtășia lor cu Dumnezeu să continue.

1:4. Ioan a încheiat prologul cu o notă personală delicată. Dacă această epistolă își va atinge scopul în viața cititorilor, atunci scriitorul însuși (și tovarășii săi apostoli) va culege roada bucuriei spirituale. **Și vă scriem aceste lucruri pentru ca bucuria voastră să fie deplină.** Această afirmație este similară cu cea făcută de același autor în 3 Ioan 4: „Eu n-am bucurie mai mare decât să aud despre copiii mei că umblă în adevăr.“ Apostolii se asemănau atât de mult cu Hristos în privința sentimentelor față de poporul Său, încât bucuria lor era legată de bunăstarea celor de care se ocupau. Dacă destinatarii își vor păstra comuniunea cu Dumnezeu și cu apostolii Săi, nimeni nu va fi mai fericit decât Ioan însuși.

II. Introducere: principii fundamentale (1:5-2:11)

Pentru că părtășia este obiectivul scrisorii lui Ioan, era normal ca să înceapă printr-o discuție despre acest subiect. Deci, în textul de la 1:5 la 2:11, el a enunțat câteva principii fundamentale care constituie baza părtășiei reale cu Dumnezeu. Aceste principii au o imensă valoare practică pentru viața de zi cu zi a tuturor creștinilor. Credincioșii pot testa prin aceste principii realitatea comuniunii lor personale cu Dumnezeu. De asemenea, ei pot înțelege dacă au ajuns să-L cunoască pe Dumnezeu părtășiei lor.

A. Principiile fundamentale ale părtășiei (1:5-2:2)

1:5. În prolog autorul a afirmat că el a scris despre lucrurile pe care le-a auzit, le-a văzut și le-a atins. Acum el început cu ceea ce a auzit: **Vestea pe care am auzit-o de la El și pe care v-o propovăduim.** Prin cuvintele

„de la El“ Ioan a afirmat fără îndoială că mesajul lui era de la Domnul Isus Hristos, la a cărui întrupare s-a referit mai înainte (v. 1-2). Conținutul „vestii“, spune Ioan, este **că Dumnezeu e lumină, și în El nu este întuneric.** Această afirmație nu se regăsește exact în acești termeni în cuvintele lui Isus, dar autorul a fost un apostol care a auzit mai mult decât s-a „scris“ (cf. Ioan 21:25). Nu există nici un motiv să credem că Ioan nu a vorbit în sens literal. El a repetat un adevăr auzit de la Domnul.

Prezentându-L pe Dumnezeu drept Lumină, lucru pe care Ioan l-a făcut frecvent (Ioan 1:4-5, 7-9; 3:19-21; 8:12; 9:5; 12:35-36, 46; Apoc. 21:23), el s-a gândit fără îndoială la Dumnezeu ca Revelatorul sfinteniei Sale. Ambele aspecte ale naturii divine sunt prezente în discuția despre păcat și părtășie din 1 Ioan 1:6-10. Ca Lumină, Dumnezeu scoate la lumină păcatul omului și îl condamnă. Dacă cineva umblă în întuneric, el se ascunde de adevărul pe care Lumina îl revelează (cf. Ioan 3:19-20). Acești termeni revelatori, cum sunt „adevărul“ și „Cuvântul Său“ sunt proeminenți în 1 Ioan 1:6, 8, 10.

Este important ca „vestea“ pe care a auzit-o Ioan să fie transmisă și cititorilor săi („pe care v-o propovăduim“). Unii cercetători au susținut că afirmațiile false care sunt condamnate în versetele 6, 8, 10 aparțin învățătorilor mincinoși sau antihriștilor, despre care Ioan va scrie mai târziu. Dar nu există nici o dovadă a acestui lucru. Scriitorul a continuat să folosească persoana întâi plural afirmând astfel că vorbește atât despre el cât și despre cititorii lui. Atunci când sunt examinate cu atenție, aceste afirmații pot fi făcute de creștinii care au pierdut contactul cu realitățile spirituale și cu Dumnezeu. Efortul de a descoperi în versetele 6-10 convingerile doctrinare ale învățătorilor eretici nu are o bază exegetică solidă.

1:6. Pentru că „Dumnezeu e lumină“, consecința este că un creștin nu poate susține pe bună dreptate că are comuniune cu El dacă trăiește în întuneric. Acesta este avertismentul lui Ioan: **Dacă zicem că avem părtășie cu El, și umblăm în întuneric, mințim, și nu trăim adevărul.** Ioan știa, ca orice pastor înțelept, că uneori creștinii simulează spiritualitatea deși trăiesc în neascultare. Apostolul Pavel s-a confruntat cu un caz de incest în adunarea corintenilor (1 Cor. 5:1-5) și a scris o listă a păcatelor, pentru care membrii trebuie disciplinați de biserică (1 Cor. 5:9-13). Afirmațiile false despre părtășia cu

Dumnezeu au reprezentat o realitate tragică în istoria Bisericii.

Un creștin care spune că se află în părtășie în Dumnezeu (care „e lumină”), dar care nu-L ascultă (umblă „în întuneric”), minte (cf. 1 Ioan 2:4). Ioan a folosit de zece ori cuvântul „întuneric” pentru a se referi la păcat (Ioan 1:5; 3:19; 12:35 [de două ori]; 1 Ioan 1:5-6; 2:8-9, 11 [de două ori]).

1:7. Nu poate exista decât o singură sferă a comuniunii cu Dumnezeu: lumina. Astfel Ioan a afirmat că creștinul va avea această comuniune numai în lumină: **Dar dacă umblăm în lumină, după cum El Însuși este în lumină, avem părtășie unii cu alții.** Este ciudat faptul că mulți comentatori au considerat că expresia „unii cu alții” se referă la părtășia cu alți creștini. Dar nu despre aceasta a vorbit autorul. Pronumele grecesc tradus „alții” (*allēlōn*) se poate referi la cele două părți (Dumnezeu și creștinul) numite în prima parte a afirmației. Aspectul subliniat de Ioan este că, dacă creștinii trăiesc în lumina în care se află Dumnezeu, atunci există părtășie reciprocă între Dumnezeu și ei. Acest lucru înseamnă că ei au părtășie cu El și El are părtășie cu ei. Lumina însăși este realitatea fundamentală pe care o împărtășesc. Astfel comuniunea reală cu Dumnezeu înseamnă trăirea în sfera în care experiența omului este iluminată de adevărul identității lui Dumnezeu. Înseamnă a trăi deschis în fața revelației Lui în Isus Hristos. Așa cum a afirmat Ioan (v. 9), acest lucru înseamnă ca oamenii credincioși să recunoască ceea ce lumina le descoperă că este greșit în viețile lor.

Este semnificativ faptul că Ioan a vorbit despre umblarea *în* lumină, nu *conform* luminii. A umbla *conform* luminii este posibil numai în cazul unei vieți complet lipsite de păcat și atunci părtășia cu Dumnezeu ar fi imposibilă pentru oamenii păcătoși. Dar a umbla *în* lumină sugerează deschidere și ascultare față de lumină. Ioan nu i-a considerat pe creștini lipsiți de păcat, așa cum se arată clar în ultima parte a acestui verset, pentru că Ioan adaugă: **și sângele lui Isus Hristos, Fiul Lui, ne curățește de orice păcat.** Această afirmație este sub aspect gramatical în raport de coordonare cu cea precedentă: „avem părtășie unii cu alții”. Afirmația versetului 7, luată în întregul ei, arată că două lucruri sunt adevărate cu privire la credincioșii care umblă în lumină: (a) ei sunt în părtășie cu Dumnezeu și (b) ei sunt curățiți de orice păcat. Atât timp cât există o deschidere reală față de lumina adevărului

divin, greșelile creștinului se află sub puterea de curățire a sângelui vărsat a lui Hristos. Într-adevăr, numai în virtutea lucrării Mântuitorului de pe cruce poate exista părtășie între creaturile imperfecte și Dumnezeu perfecțiunii infinite.

1:8. Dar atunci când un credincios experimentează părtășia reală cu Dumnezeu el ar putea fi ispitit să creadă sau să spună că el, cel puțin în acel moment, este total liber față de păcat. Ioan a avertizat împotriva acestei concepții autoamăgitoare. **Dacă zicem că n-avem păcat, ne înșelăm singuri, și adevărul nu este în noi** (cf. v. 6; 2:4). În cazul în care creștinii înțeleg adevărul că în Cuvântul lui Dumnezeu se susține păcătoșenia inimii umane, atunci ei știu că nu sunt total liberi față de păcat, chiar dacă nu sunt *conștienți* de el. Dacă însă adevărul se află „în” ei ca influență dominantă și motivatoare, această autoamăgire nu se va produce. Dacă un om afirmă că „nu are păcat”, indiferent dacă afirmația lui se referă la o perioadă mai scurtă din viața lui sau pentru totdeauna, el minte.

1:9. În contextul versetului 8, creștinii trebuie să fie gata oricând să-și recunoască toate păcatele descoperite de lumina lui Dumnezeu. Astfel Ioan a scris: **Dacă ne mărturisim păcatele, El este credincios și drept, ca să ne ierte păcatele și să ne curățească de orice nelegiuire.** Deși NIV traduce „păcatele noastre” (ca și COR, „ne”), traducere posibilă, pronumele „noastre” nu apare în textul grecesc. Expresia (*tas hamartias*) conține numai un articol și un substantiv și se poate considera că articolul face parte din categoria celor numite de gramaticieni „articolul referinței anterioare”. Dacă este așa, există un contrast subtil între această expresie și cuvintele „orice nelegiuire”, care urmează după ea. Afirmația lui Ioan poate fi parafrazată după cum urmează: „Dacă ne mărturisim păcatele, El... va ierta păcatele pe care le-am comis și, mai mult, ne va curăți de toate neleguirile.” Este evident că numai Dumnezeu cunoaște în orice moment măsura neleguirii unei persoane, dar fiecare creștin are responsabilitatea de a recunoaște (sensul cuvântului „mărturisim”; *homologōmen*; cf. 2:23; 4:3) tot ceea ce îi arată lumina și, când procedează așa, i se acordă o curățire completă și perfectă. Astfel nu mai trebuie să ne chinuim din cauza păcatelor de care nu suntem conștienți.

De altfel, este o mângâiere să aflăm că iertarea care ne este promisă aici este absolut

1 Ioan 1:10-2:1

sigură (pentru că Dumnezeu „este credincios”) și în concordanță cu sfințenia Lui (El este „drept”). Cuvântul tradus aici „drept” (*dikaïos*) este același care este folosit ca titlu pentru Hristos în 2:1 și este tradus „Cel neprihănit”. *Dikaïos* este folosit și cu referire la Dumnezeu (Tatăl sau Fiul) în 2:29 și 3:7. În mod evident, Dumnezeu este „drept” sau „neprihănit” atunci când iartă păcatul credinciosului datorită „jertfei de ispășire” a Domnului Isus (vezi 2:2). Așa cum este deja evident din 1:7, părtășia creștinului cu Dumnezeu este legată în mod inseparabil de eficiența sângelui pe care Isus l-a vărsat pentru el.

În perioada modernă unii au negat faptul că creștinul are nevoie să-și mărturisească păcatele și să ceară iertare. Se susține că un credincios are deja iertarea în Hristos (Ef. 1:7). Dar această concepție face confuzie între poziția perfectă pe care creștinul o are în Fiul lui Dumnezeu (prin care el este „pus” să stea „împreună [cu Hristos] în locurile cerești” [Ef. 2:6]) și nevoile lui ca om de pe pământ supus greșelilor. Aspectul despre care este vorba în 1 Ioan 1:9 poate fi definit drept iertarea „familială”. Este perfect de înțeles că un fiu trebuie să ceară iertare tatălui său pentru greșelile sale dar, în același timp, poziția lui în familie nu este pusă în pericol. Un creștin care nu cere niciodată iertare Tatălui său ceresc pentru păcatele lui nu se arată deloc sensibil față de întristarea pe care o produce Tatălui său. În plus, Domnul Isus Însuși Și-a învățat ucenicii să caute iertarea de păcatele lor într-o rugăciune care trebuie să fie zilnică (cf. expresiei: „pâinea noastră cea de toate zilele dă-ne-o nouă astăzi”, Mat. 6:11-12). Învățătura că un creștin nu trebuie să-i ceară zilnic iertare lui Dumnezeu este aberantă. De altminteri, Ioan nu leagă *niciodată* mărturisirea păcatelor de dobândirea vieții eterne, care este întotdeauna primită prin credință. Versetul 1 Ioan 1:9 nu vorbește despre nemântuiți, și efortul de a-l transforma într-o afirmație soteriologică este greșit.

Se mai poate spune și faptul că atât timp cât ideea umblării în lumină sau în întuneric este înțeleasă corect ca experiență, aceste concepte nu sunt dificile. „Întuneric” are un sens etic (*Theological Dictionary of the New Testament*, s.v. „*skotos*”, 7:444). Când credinciosul își pierde contactul personal cu Dumnezeu luminii, el începe să trăiască în întuneric, iar mărturisirea păcatului este calea care duce înapoi spre lumină.

1:10. Cu toate acestea, după ce credinciosul păcătuiește, el nu trebuie să-și nege păcatul. **Dacă zicem că n-am păcătuit, Îl facem mincinos, și Cuvântul Lui nu este în noi.** Această afirmație trebuie înțeleasă în contextul versetului 9. Când un creștin este confruntat de Cuvântul lui Dumnezeu în legătură cu păcatele lui, el trebuie să le recunoască, nu să le nege. A-și nega păcatele personale în fața mărturiei contrare a lui Dumnezeu înseamnă a-L „face mincinos” pe Dumnezeu. Contrazicând Cuvântul Său, o persoană Îl respinge și refuză să-l acorde locul ce I se cuvine în viața lui.

2:1. Poate că unii dintre cititorii lui Ioan ar fi putut să creadă că insistența asupra păcătoșeniei creștinului descurajează sfințenia. Dar intenția lui Ioan era contrară: **Copilașilor, vă scriu aceste lucruri, ca să nu păcătuți.** El li s-a adresat plin de afecțiunea unui apostol preocupat ca un părinte de ei. (Cuvântul gr. trad. „copilașilor” este *teknia* [lit., „micuții născuți”), folosit de șapte ori de către Ioan în această epistolă [v. 1, 12, 28; 3:7, 18; 4:4; 5:21] și o dată în Evanghelia lui [Ioan 13:33]. Un cuvânt similar, *tekna* [cei născuți”) apare în Ioan 1:12; 11:52; 1 Ioan 3:2, 10 [de două ori]; 5:2; 2 Ioan 1, 4, 13; și în 3 Ioan 4. Pe de altă parte, *paidia* [„copii”) apare numai de două ori în 1 Ioan [2:13, 18].)

Afirmațiile din 1:8, 10 despre tendințele păcătoase ale credincioșilor nu încurajează păcatul; de fapt, creștinii sinceri sunt avertizați împotriva păcatului. Dacă un credincios încearcă să facă afirmații cum sunt cele combătute în 1:8 și 10, atunci el nu va recunoaște și nu va respinge păcatul. Dar păcatul este o realitate, oricât de mult dorea Ioan ca să nu fie comis de cititorii săi. Din acest motiv, el i-a asigurat: **Dar dacă cineva a păcătuit, avem la Tatăl un Mijlocitor, pe Isus Hristos, Cel neprihănit.** Ioan nu dorea ca destinatarii epistolei sale să păcătuiască, dar știa că nici unul dintre ei nu era perfect și avea nevoie de ajutorul Mijlocitorului lor.

Cuvântul „Mijlocitor” este traducerea termenului grecesc *paraklēton*, având sensul de „Avocat”. Ioan este singurul scriitor al Noului Testament care a folosit termenul în legătură cu Duhul Sfânt (de patru ori în Evanghelia sa: Ioan 14:26, 26; 15:26; 16:7). În aceste patru versete, cuvântul este tradus „Mângâietorul”. Sensul cuvântului în contextul versetului din 1 Ioan 2:1 este de avocat al apărării care pledează cazul clientului său în fața tribunalului. Modul în care Domnul Isus

Își îndeplinește funcția de avocat al apărării pentru oamenii Săi care au păcătuit este ilustrat admirabil în rugăciunea Sa pentru Petru (Luca 22:31-32). Anticipând apropiata decizie a lui Petru de Domnul său, Isus L-a rugat pe Tatăl să păstreze credința lui Petru, ca să nu se piardă. El S-a gândit de asemenea la modul în care Petru îi va putea ajuta în viitor pe frații lui creștini. Nu există nici un motiv ca să credem că Hristos trebuie să-L roage pe Dumnezeu să împiedice ca un creștin să ajungă în iad ca urmare a păcatului său. Viața eternă este garantată pe deplin pentru cei care s-au încrezut în Isus pentru a o avea (Ioan 3:16; 5:24; etc.). Dar consecințele căderii unui credincios în păcat, restaurarea și utilitatea lui viitoare sunt probleme urgente pe care Isus le aduce înaintea lui Dumnezeu atunci când apare păcatul. Neprihănirea Lui personală („Cel neprihănit”; cf. 1 Ioan 1:9, Dumnezeu este „drept”) Îl califică într-un mod unic pe Hristos pentru rolul Său de avocat al creștinului atunci când păcătuiește.

2:2. Dacă Dumnezeu Își arată mila față de credinciosul care a păcătuit — și credinciosul nu culege consecințele totale ale păcatului său în experiența lui personală — acest lucru nu se datorează meritelor aceluia credincios. Din contră, harul obținut prin mijlocirea lui Hristos se datorează, la fel ca și harul Său manifestat în alte domenii, sacrificiului Său de pe cruce, care este suficient pentru acoperirea tuturor păcatelor. Dacă un credincios se întreabă pe ce teme poate obține mila lui Dumnezeu după ce a păcătuit, răspunsul se găsește în acest verset. Atât de eficace este Isus Hristos ca **jertfa de ispășire** a lui Dumnezeu, încât sacrificiul Său nu acoperă numai **păcatele** creștinilor, **ci păcatele întregii lumi**. Spunând acest lucru, Ioan a susținut evident concepția că Isus a murit într-adevăr pentru toți oamenii (cf. 2 Cor. 5:14-15, 19; Evr. 2:9). Acest lucru nu înseamnă, bineînțeles, că toți vor fi mântuiți. Sensul este că orice om care a auzit evanghelia *poate* fi mântuit dacă dorește (Apoc. 22:17). Totuși, în context scopul lui Ioan a fost să le aducă aminte cititorilor săi de amploarea magnifică a „jertfei de ispășire” a lui Hristos, care Îi conferă dreptul de a acționa ca avocatul Cel neprihănit al credincioșilor înaintea unui Dumnezeu sfânt.

În perioada recentă au existat multe discuții între cercetătorii biblici pe marginea cuvântului grecesc *hilasmos*, tradus „jertfa de ispășire” (la fel și în NIV). (Cuvântul apare în NT numai aici și în 1 Ioan 4:10.)

Unii spun că termenul nu înseamnă împăcarea mâniei lui Dumnezeu împotriva păcatului, ci „expierea” sau „curățirea” păcatului însuși. Dar dovezile lingvistice ale acestei interpretări nu sunt convingătoare. Concepția a fost analizată și combătută cu toată competența de către Leon Morris în *The Apostolic Preaching of the Cross* (Grand Rapids: Wm. B. Eerdmans Publishing Co., 1965, p. 125-85).

Mânia lui Dumnezeu împotriva păcatului nu este o concepție atractivă pentru modul de a gândi al omului modern, dar este biblică. *Hilasmos* poate fi tradus în mod corect prin „ispășire” (cf. substantivului *hilastērion*, „jertfa de ispășire” în Rom. 3:25 și verbului *hilaskomai* „să facă ispășire” în Evr. 2:17). Crucea într-adevăr L-a împăcat (satisfăcut) pe Dumnezeu și a împlinit cerințele Lui neprihănite astfel încât harul și mila Lui se află din belșug la dispoziția celor mântuiți și a celor nemântuiți.

B. Principiile fundamentale ale cunoașterii lui Dumnezeu (2:3-11)

Tranziția lui Ioan (v. 3) spre subiectul cunoașterii lui Dumnezeu pare mai bruscă decât este în realitate. În modul de a gândi antic conceptul de „lumină” avea și sensul de „viziune”, „percepere” sau „cunoaștere”. Este evident că viața de părtășie cu Dumnezeu în lumină trebuie să ducă la cunoașterea Lui. Desigur că, într-un sens, toți creștinii Îl cunosc pe Dumnezeu (Ioan 17:3), dar uneori chiar și despre credincioșii autentici se poate spune că nu-L cunosc nici pe Dumnezeu, nici pe Hristos (Ioan 14:7-9). În plus, Isus le-a promis ucenicilor Lui o revelație specială a Lui dacă vor asculta de poruncile Sale (Ioan 14:21-23). Este clar că o astfel de experiență înseamnă a-L cunoaște pe Dumnezeu. În cele din urmă, consecința normală a părtășiei este cunoașterea Celui împreună cu care există această comuniune. Acest lucru este adevărat chiar și la nivelul experienței umane. Dacă un tată și un fiu trăiesc despărțiți, nu se cunosc unul pe celălalt atât de bine cât s-ar cunoaște dacă ar trăi împreună, chiar dacă relația lor părinte-copil continuă să existe.

Din acest motiv este greșit să considerăm că 1 Ioan 2:3-11 înseamnă că Ioan a abandonat subiectul părtășiei cu Dumnezeu. Dimpotrivă, subiectul cunoașterii lui Dumnezeu este continuarea lui logică.

2:3. Pentru cititorii care doreau să verifice dacă experiența părtășiei cu Dumnezeu le-a mărit cunoașterea Lui personală, Ioan

1 Ioan 2:4-7

le-a prezentat un test simplu: **Și prin aceasta știm că îl cunoaștem, dacă păzim poruncile Lui.** Cele două apariții ale verbului „a cunoaște” (*ginōskō*, primul fiind trad. „știm” în COR — n.tr.) din acest verset sunt primele din cele 23 de utilizări ale cuvântului de către Ioan în această epistolă. (Un sinonim, *oīda*, apare de șase ori: 3:2; 5:15 [de două ori], 18-20.) Așa cum se întâmplă des în scrierile lui Ioan, pronumele „Îl” se referă fie la Dumnezeu, fie la Hristos. Pentru Ioan, Isus este atât de strâns legat de Tatăl încât o distincție precisă între Persoanele Dumnezeirii este uneori irelevantă. Părtășia este atât cu Tatăl cât și cu Fiul (1:3) și a-L cunoaște pe Unul dintre Ei înseamnă a-L cunoaște și pe Celălalt. Dar condiția cunoașterii este ascultarea (cf. Ioan 14:21-23). Ascultarea este și mijlocul prin care un creștin poate fi sigur că a ajuns să-L „cunoască” pe Domnul său (cf. „a păzi poruncile Lui” din 1 Ioan 3:22, 24; 5:2-3).

2:4. Consecința este că **cine zice: „Îl cunosc” și nu păzește poruncile Lui, este un mincinos.** La fel ca în 1:6, un om poate susține că are părtășie cu Dumnezeu, dar viața lui arată că nu are această părtășie. Ioan nu s-a temut să numească această afirmație ceea ce este în realitate: o minciună. În plus, se poate spune despre același om că **adevărul nu este în el.** Ideea este asemănătoare cu cele anterioare despre afirmațiile false (1:6, 8, 10). Într-un astfel de om adevărul nu este o influență dinamică și dominantă. El este foarte departe de realitățile spirituale.

2:5-6. Pe de altă parte, ascultarea de **Cuvântul lui Dumnezeu („poruncile Lui”, v. 3)** duce la o experiență bogată și deplină a dragostei lui Dumnezeu: **în el dragostea lui Dumnezeu a ajuns desăvârșită.** Expresia grecească „dragostea lui Dumnezeu” se poate referi fie la dragostea Lui pentru un creștin, fie la dragostea creștinului pentru Dumnezeu. Sensul cel mai probabil este dragostea lui Dumnezeu pentru creștin, mai ales în contextul versetelor Ioan 14:21-23. În acel pasaj ucenicului ascultător i se promite experiența deosebită a dragostei Tatălui și a Fiului. Deoarece creștinul este deja beneficiarul dragostei mântuitoare a lui Dumnezeu, despre această experimentare suplimentară a afecțiunii lui Dumnezeu se poate spune că dragostea lui Dumnezeu este desăvârșită în el (cf. 1 Ioan 4:12, 17). Acest lucru înseamnă că credinciosul ascultător are o cunoaștere profundă și deplină a „dragostei lui Dumnezeu”. Pentru că Dumnezeu este dragoste (4:16),

a-L cunoaște pe Dumnezeu în mod intim înseamnă a cunoaște intim dragostea Lui.

Apoi Ioan a adăugat: **prin aceasta știm că suntem în El. Cine zice că rămâne în El, trebuie să trăiască și el cum a trăit Isus.** (Traducătorii au adăugat cuvântul „Isus”, care este reprezentat în original printr-un pronume.) În aceste afirmații Ioan a folosit încă două expresii („în El” și „rămâne în El”) care îi dezvoltă ideea. În cea ce privește legătura dintre ascultare și cunoașterea lui Dumnezeu, sursa ideilor lui Ioan o reprezintă iarăși discursul din camera de sus (Ioan 13-16). Conceptul provine în special din pilda viței și a mlădițelor (Ioan 15:1-8). Relația viță-mlădiță descrie experiența ucenicilor. Isus a spus: „Dacă aduceți multă roadă, prin aceasta Tatăl Meu va fi proslăvit; și voi veți fi astfel ucenicii Mei” (Ioan 15:8). În 1 Ioan 2:5-6 este vorba tot despre ucenici, fapt care reiese din referința la urmarea exemplului lui Hristos din versetul 6. De altminteri, termenul grecesc (*menō*) tradus prin „rămâne” („a trăi” în NIV — n.tr.) este același verb folosit în Ioan 15:4, tradus prin „rămâneți”.

Ar fi o greșeală să considerăm conceptul lui Ioan exprimat prin cuvintele „în El” identic cu cel paulin definit de expresia „în Hristos”. Pentru Pavel cuvintele „în Hristos” definesc poziția permanentă a creștinului în Fiul lui Dumnezeu împreună cu toate privilegiile inerente. La Ioan, tipul de relație ilustrat de imaginea viței și a mlădiței prezintă o experiență care poate fi întreruptă (Ioan 15:6), rezultatul fiind pierderea părtășiei și a roadelor. Astfel, în 1 Ioan dovada că cineva se bucură de o astfel de experiență trebuie să fie găsită într-o viață trăită după exemplul lui Isus, în ascultarea de Cuvântul Lui. Pe scurt, 2:5-6 continuă să vorbească despre părtășia credinciosului cu Dumnezeu.

2:7. Versetele 3-6 introduc tema ascultării, deși ea era implicată și în 1:5-10. Dar insistența lui Ioan asupra ascultării de poruncile lui Dumnezeu, considerată un test al intimității cu Dumnezeu și cunoașterii Lui, duce la o întrebare normală: La ce porunci se referă Ioan? Răspunsul îl găsim aici. Ioan **nu** s-a gândit la o obligație **nouă**, despre care cititorii lui nu au auzit niciodată. Dimpotrivă, s-a gândit în primul rând la **o poruncă veche pe care ați avut-o de la început** (cf. 2 Ioan 5). Fără îndoială că Ioan se referă aici în primul rând la porunca primită de creștini de a se iubi unul pe altul (cf. 1 Ioan 2:9-11). El a subliniat acest lucru adăugând că **porunca**

aceasta veche este Cuvântul (*logos*, lit., „cuvânt”; cf. 1:5; 3:11) **pe care l-ați auzit** (majoritatea ms. adaugă din nou expresia „de la început”). Oricare erau inovațiile pe care trebuia să le înfrunte cititorii din cauza doctrinelor antihriștilor, responsabilitatea lor reală era să asculte de o poruncă pe care au auzit-o de la începutul experiențelor lor creștine (cf. „ați auzit” și „de la început” din v. 1:1; 2:24; 3:11).

Grija plină de afecțiune a lui Ioan pentru ei reiese din în folosirea termenului *Agapētoi*, literal, „Prea iubiți”. El folosește același cuvânt în 3:2, 21; 4:1, 7, 11 și *Agapēte* („Prea iubite”) în 3 Ioan 2, 5, 11.

2:8. Totuși Isus a fost Cel care a spus că porunca aceasta este „nouă” (Ioan 13:34) și Ioan a arătat că ea nu și-a pierdut deloc prospețimea. Într-adevăr ea este încă **o poruncă nouă, lucru care este adevărat atât cu privire la El, cât și cu privire la voi**. Această ultimă afirmație, tradusă destul de liber, pare să însemne că porunca de a iubi a fost împlinită mai întâi în Isus Însuși și apoi în urmașii Lui. Expresia următoare: **căci întunericul se împrășteie, și lumina adevărată și răsară** chiar se leagă cel mai bine de afirmația anterioară a lui Ioan care a spus că le-a scris o poruncă nouă. Aspectul scos în evidență de Ioan este că porunca de a iubi (aplicată de Isus și de urmașii Lui) aparține Epocii noi a neprihănirii care a început să se arate. Ea nu aparține vechii Epoci a întunericului, care se afla în curs de dispariție. Întruparea lui Hristos a adus în lume o lumină care nu poate fi stinsă. Dragostea pe care El a manifestat-o și i-a învățat pe ucenicii Lui să o manifeste este o caracteristică a Epocii viitoare. Întunericul acestei lumi și toată ura din ea sunt destinate dispariției pentru totdeauna (cf. 1 Ioan 2:17a).

Vorbind în acest fel, Ioan a conferit termenilor „lumină” și „întuneric” un sens puțin diferit de cel din capitolul 1. Acolo lumina a fost considerată o caracteristică fundamentală a lui Dumnezeu (1:5). În acest sens, lumina strălucea de tot atât timp de când a apărut revelația lui Dumnezeu pentru om. Dar aici Ioan spune că întruparea lui Isus a fost momentul în care lumina a început să strălucească. Epoca nouă a apărut, și adevărata ei caracteristică poate fi acum definită drept revelația specială a lui Dumnezeu prin Fiul Său. Mai presus de toate lucrurile, această revelație a fost revelația dragostei divine.

2:9. Rezultatul este: cine zice că este în lumină, și urăște pe fratele său, este încă în întuneric până acum. Acest avertisment este adresat în mod evident creștinilor, așa cum arată cuvântul „fratele său”. O persoană nemântuită poate urî într-adevăr pe un frate fizic, dar, deoarece nu are nici o rudă spirituală, el nu își poate urî fratele spiritual. Dacă Ioan ar fi crezut că un creștin nu poate urî un alt creștin, nu ar fi fost nevoie să personalizeze relația prin cuvântul „său”. Dar opinia unora că un creștin adevărat nu poate urî niciodată pe un alt creștin este naivă și contrară Bibliei și experienței. Chiar și un om atât de mare ca regele David s-a făcut vinovat de crimă, expresia ultimă a urii. Ioan și-a avertizat cititorii împotriva unui pericol spiritual care este foarte real (cf. 1:8, 10). El a afirmat că creștinul care își poate urî fratele creștin nu a scăpat cu adevărat de întunericul acestei Epoci pe cale de dispariție. Sau, în alte cuvinte, el are multe de învățat despre Dumnezeu și nu poate susține în mod legitim că posedă o cunoaștere intimă a lui Hristos. Dacă L-ar cunoaște într-adevăr pe Hristos așa cum ar trebui să-L cunoască, el și-ar iubi fratele.

2:10-11. Prin contrast, cine iubește pe fratele său, rămâne în lumină, lumina Epocii noi care a apărut o dată cu Hristos (cf. v. 8). În el (în cel care își iubește fratele) nu este nici un prilej de poticnire. Ura este un fel de „piatră de poticnire” interioară care poate duce la căderi spirituale dezastuoase. Dar calamitățile la care poate duce ura sunt evitate de cel care își iubește fratele.

Dar lucrurile nu stau așa pentru cel care **urăște pe fratele său**. O astfel de persoană **este în întuneric, umblă în întuneric, și nu știe încotro merge, pentru că întunericul i-a orbit ochii** (cf. v. 9). Un creștin care nutrește ură față de un alt creștin și-a pierdut sensul real al direcției. Asemenea omului care rătăcește la nesfârșit prin întuneric, el se poate confrunta cu pericole grave.

III. Scopul Epistolei (2:12-27)

În prolog Ioan a prezentat scopul general al acestei epistole. Acum el le scrie cititorilor săi care au fost preocupările lui specifice care l-au determinat să-și scrie epistola. În acest sens, el enunță scopul precis al acestei epistole.

1 Ioan 2:12-16

A. În lumina stării spirituale a cititorilor (2:12-14)

În lumina avertismentelor pe care le-a dat Ioan (1:5-2:11), cititorii săi ar fi putut crede că el era nemulțumit de starea lor spirituală. Dar acest lucru nu era adevărat. Ioan i-a asigurat că el le-a scris datorită bogățiilor lor spirituale.

2:12-13a. Vorbind despre aceste bogății spirituale, autorul s-a adresat cititorilor săi prin cuvintele: **copilașilor... părinților și tinerilor**. Unii au sugerat că Ioan i-a împărțit pe cititorii săi pe grupe de vârstă. Alții spun că el a folosit acești termeni referindu-se la maturitatea lor spirituală. Oricare dintre aceste explicații le-am adopta, succesiunea lor — în care „părinții” se află la mijloc — este puțin ciudată. De altfel, Ioan s-a adresat alteori *tuturor* cititorilor prin termenul „copilașilor” (v. 1, 28; 3:7, 18; 5:21). Este mai bine să considerăm (împreună cu C.H. Dodd și I.H. Marshall) că termenii de adresare se referă de fiecare dată la toți cititorii. În acest caz, fiecare experiență ce le este atribuită e adecvată categoriei specificate.

Astfel, considerați „copilași”, cititorii au experimentat iertarea acordată de Tatăl ceresc copiilor Săi. Ca „părinți”, ei au o experiență care merge înapoi în timp până în eternitatea trecută, pentru că L-au **cunoscut pe Cel ce este de la început**. În lumina versetelor 2:3-6, acest lucru implică faptul că ei au experimentat într-adevăr părtășia cu Dumnezeu. (Aici, din nou, [cf. v. 3], cuvântul „Cel” se poate referi fie la Tatăl, fie la Fiul; distincția nu era importantă pentru Ioan. Cititorii săi îi cunoșteau pe amândoi.) Ca „tineri”, cititorii s-au angajat într-un război spiritual și l-au **biruit pe cel rău**, Satan (cf. cel rău” din v. 14; 3:12; 5:18-19).

În textul privit din această perspectivă, succesiunea „copilași”, „părinți” și „tineri” este plină de semnificație. Cititorii știau ce însemna să aibă păcatele iertate și apoi să aibă părtășie cu Cel Etern. Ca rezultat, ei erau asemenea tinerilor viguroși care au învins asalturile satanice.

2:13b-14. Rezultatele spirituale obținute de cititori sunt apoi repetate, dar cu modificări subtile. Adresându-li-se iarăși cu termenul **copilașilor**, Ioan spune despre ei că L-au **cunoscut pe Tatăl**. Spre deosebire de nou-născuții (*teknia* „micuții născuți”), v. 12; vezi comentariile de la v. 1), care nu-și pot recunoaște tații, acești oameni (*paidia*, „copii”; cf. v. 18) au ajuns să-L cunoască pe

Părintele lor divin prin părtășie. Dar ce se mai poate adăuga experienței cunoașterii Celui Etern? Adresându-li-se din nou cu termenul **părinților**, Ioan nu a făcut decât să repete rezultatul menționat anterior, fără să îl schimbe. Apoi, adresându-li-se cu termenul **tinerilor**, scriitorul a scos în evidență creșterea lor în putere. În versetul 13 el a vorbit doar despre victoria asupra lui Satan. Acum el scrie: **fiindcă sunteți tari, și Cuvântul lui Dumnezeu rămâne în voi, și ați biruit pe cel rău**. Reluând cele trei categorii prin care li s-a adresat cititorilor săi, Ioan a scos în evidență nu numai faptul că aveau realizări spirituale, fiind astfel demni de a fi numiți copilași, părinți și tineri, ci și că posedau aceste calități în mare măsură.

B. În lumina ispitelor lumii (2:15-17)

Scriitorul nu era nemulțumit de starea spirituală a cititorilor săi. Cu atât mai puțin a pus el la îndoială problema mântuirii lor, așa cum au afirmat unii cercetători ai epistolei. Dimpotrivă, cititorii săi pot fi considerați oameni maturi în credință. Ioan a scris tocmai pentru că starea lor prezentă era atât de bună. Dar el a dorit să-i avertizeze de pericolele care există întotdeauna, oricât de avansat ar fi cineva în umblarea sa creștină.

2:15. Ioan le-a adresat acum un avertisment. **Nu iubiți lumea, nici lucrurile din lume**. „Lumea” (*kosmos*), considerată aici o entitate ostilă lui Dumnezeu (cf. 4:4), reprezintă întotdeauna o influență seducătoare căreia creștinii trebuie să i se împotrivească permanent (cf. Ioan 15:18-19; Iac. 4:4). În alte versetele ale NT, „lumea” [*kosmos*] se referă la oameni, ex., Ioan 3:16-17.) Lumea urmărește să câștige dragostea creștinilor și nimeni nu poate să iubească și lumea și pe Dumnezeu în același timp. **Dacă iubește cineva lumea, dragostea Tatălui nu este în El**. Așa cum le-a spus și Iacov cititorilor săi creștini: „cine vrea să fie prieten cu lumea se face vrăjmaș cu Dumnezeu” (4:4).

2:16. Motivul pentru care dragostea pentru lume este incompatibilă cu dragostea pentru Dumnezeu este că **tot ce este în lume... nu este de la Tatăl, ci din lume**. Lumea în acest context este un sistem de valori și de scopuri din care Dumnezeu este exclus. Definind „tot ce este în lume”, Ioan precizează conținutul lumii în trei categorii, care sunt trei expresii bine cunoscute ce scot în evidență falsitatea lumii. Oamenii din

lume trăiesc pentru **pofta firii pământești**. „Pofta“ traduce cuvântul *epithymia*, care este folosit de două ori în acest verset și o dată în versetul următor. În Noul Testament cuvântul denotă de cele mai multe ori, deși nu întotdeauna, dorințe păcătoase. Expresia „firii pământești“ traduce grecescul *sarx* (lit., „carne“). Expresia se referă în particular la poftele ilicite ale trupului. Expresia **pofta (epithymia) ochilor** arată natura lacomă și egoistă a omului. **Lăudăroșia vieții** parafrazează expresia grecească *hē alazoneia tou biou* (lit., „pretențiile vieții umane“), care înseamnă un mod de viață mândru și ostentativ. (*Alazoneia* este folosit doar aici în NT.) Creștinii nu trebuie să aibă nimic de-a face cu aceste concepții lumești.

2:17. În ultimă instanță **lumea și pofta (epithymia) ei trece**, au un caracter temporar, **dar cine face voia lui Dumnezeu, rămâne în veac**. Cuvântul „rămâne“ traduce termenul caracteristic lui Ioan *menō* (cf. 1:6). El sugerează, ca aproape totdeauna în această epistolă, „viața care rămâne“, aceea de părtășie cu Dumnezeu. Dar mai există un sens adițional evident: viața trăită în părtășie cu Dumnezeu, respingând lucrurile păcătoase ale acestei lumi trecătoare, este o viață care nu are sfârșit. Omul cu un caracter și o personalitate care sunt modelate de ascultarea de Dumnezeu nu va fi afectat de natura trecătoare a lumii, cu dorințele ei zadarnice. „Numai o singură viață, care va trece curând; numai ce este făcut pentru Hristos va dura.“

C. În lumina înșelăciunilor din ceasul de pe urmă (2:18-23)

2:18. Avertismentul general al lui Ioan împotriva lumii este urmat acum de un avertisment împotriva uneia dintre manifestările ei din vremurile de pe urmă. Învățătorii mincinoși care erau prezenți erau lumești până în străfundul ființei lor (cf. 4:5). Cititorii cunoșteau profetia venirii lui **anticrist** și aveau nevoie să fie atenționați cu privire la faptul că vor apărea **mulți** care vor manifesta ostilitatea lui față de Hristosul lui Dumnezeu. Acesta este un indiciu clar că istoria a intrat în epoca ei finală: **este ceasul de pe urmă**. Deși au trecut multe secole de când a scris Ioan, punctul culminant al tuturor lucrurilor este iminent. Scena este pregătită pentru drama finală a istoriei.

2:19. Ioan spune despre învățătorii mincinoși pe care îi are în vedere: **Ei au ieșit din mijlocul nostru**. Cuvântul „nostru“ este considerat de obicei a fi persoana întâia plural apostolică, folosită în această epistolă (vezi 1:1-5; 4:6). „Nostru“ contrastează cu „voi“ din 2:20-21, care se referă la cititori. Nu pare plauzibilă ipoteza că învățătorii mincinoși au părăsit bisericile cititorilor. Dacă le-ar fi părăsit, de ce mai reprezentau ei o problemă? Pe de altă parte dacă, asemenea legalistilor din Fapte 15, ei s-au despărțit de bisericile apostolice din Ierusalim și din Iudea, atunci ei reprezentau o amenințare serioasă pentru cititori, pentru că ei veneau la aceștia susținând că și ei își au rădăcinile în același sol din care a apărut creștinismul. De aceea Ioan a dorit foarte mult să nege orice legătură cu ei.

Dar nu erau dintre ai noștri. Ideea subliniată de scriitor este că acești oameni nu împărtășeau spiritul și perspectiva cercului apostolic, pentru că, dacă le-ar fi împărtășit, nu s-ar fi despărțit de apostoli. Erezia din bisericile creștine, indiferent dacă vine din partea membrilor ei mântuiți sau din partea celor nemântuiți, ascunde întotdeauna o neconcordanță cu spiritul și doctrina apostolilor. Un om aflat în legătură cu Dumnezeu se va supune învățaturii apostolice (cf. 1 Ioan 4:6).

2:20-21. Cititorii erau bine pregătiți să facă față antihriștilor, pentru că au **primit ungerea din partea Celui Sfânt** (i.e., de la Dumnezeu). „Ungerea“ reprezintă fără îndoială Duhul Sfânt deoarece, conform versetului 27, ungerea „învață“. Este un indiciu clar că „ungerea“ este considerată o Persoană. Isus Însuși a fost „uns“ cu Duhul Sfânt (cf. Fapte 10:38). (Concepția că termenul se referă la conducătorii bisericii este tratată în *Introducere*.) Ca rezultat al „ungerii“ lor, cititorii (probabil că este vorba în principal despre conducătorii bisericii) cunoșteau **adevărul** lui Dumnezeu. Ioan le-a scris **pentru că** aveau o înțelegere corectă a adevărului și pentru că **nici o minciună nu vine din adevăr**.

2:22-23. Antihriștii sunt mincinoși pentru că neagă faptul **că Isus este Hristosul**, adică Fiul lui Dumnezeu și Mântuitorul rănduit de El (cf. Ioan 4:29, 42; 20:31). Această negare înseamnă și o negare a „Tatălui“. Orice afirmație a lor că ar avea aprobarea Tatălui era falsă. Cine **n-are pe Tatăl**, nu are pe **Fiul**. A-L respinge pe Unul înseamnă a-L respinge și pe Celălalt.

1 Ioan 2:24-28

D. *În lumina responsabilităților cititorilor de a rămâne în Dumnezeu (2:24-27)*

2:24. Cititorii trebuie să aibă grijă ca lucrurile pe care le-au **auzit de la început** (cf. 1:1; 2:7; 3:11) să **rămână în ei**. Dacă ceea ce au auzit la început **rămâne** în ei, și ei vor **rămânea în Fiul și în Tatăl**. Termenul tradus „rămână” este din nou *menō*, tradus de NIV prin „trăiască” în 2:6, 10, 14, 17. Ioan afirmă de fapt că în cazul în care cititorii se vor împotrivi minciunilor antihriștilor și vor permite adevărului pe care l-au auzit de la început să „rămână” (sau „să fie acasă”) în ei, vor continua să „rămână” în părtășia cu Dumnezeu Tatăl și Dumnezeu Fiul.

2:25-26. De asemenea, ei puteau continua să fie liniștiți datorită promisiunii divine: **viața veșnică**. Așa cum va insista mai târziu Ioan (5:19-23; cf. 5:20), ei puteau fi siguri că aveau viața veșnică pe baza mărturiei lui Dumnezeu cu privire la acest fapt. Probabil că antihriștii negau că destinatarii epistolei erau mântuiți cu adevărat, pentru că Ioan continuă prin a spune: **V-am scris aceste lucruri în vederea celor ce caută să vă rătăcească** (cf. 3:7). Provenind, așa cum este evident, din bisericile apostolice din Iudea, acești oameni căutau să submineze convingerea cititorilor că Isus este Hristosul și că aveau viață veșnică prin El. Insistența lui Ioan asupra faptului că destinatarii epistolei îl cunoșteau într-adevăr pe Dumnezeu și adevărul Său (2:12-14, 21) făcea parte din strategia lui de a-i întări împotriva antihriștilor.

2:27. Cititorii nu aveau nevoie de învățături de la antihriști și, de fapt, de la nimeni. **Ungerea pe care au primit-o de la Dumnezeu, rămâne în ei, și El este un Învățător** suficient. Acest lucru, ținând seama și de versetele 12-14, pot însemna că oamenii cărora le-a scris Ioan erau relativ maturi din punct de vedere spiritual, deoarece cei imaturi aveau nevoie de învățători umani (cf. Evr. 5:12). Acest lucru ar fi corect dacă Ioan s-ar fi adresat unor conducători ai bisericii, dar ar fi potrivit și pentru o adunare care venise de mult la credință. Spre deosebire de antihriști, care pretindeau că aveau un fel de inspirație, **ungerea cititorilor era adevărată, nu o minciună**. Ei trebuia să „rămână” (*menete*, „a rămâne, a locui”) **în El** (pronumele se poate referi la „ungere”) și să depindă pe deplin de învățătura Lui continuă.

IV. Cuprinsul Epistolei (2:28-4:19)

În secțiunea care s-a încheiat (2:12-27), Ioan a scris atât pentru a-i asigura pe cititorii săi de validitatea experiențelor lor spirituale cât și pentru a-i avertiza împotriva antihriștilor care negau acea validitate. În ceea ce poate fi numit cuprinsul epistolei sale, Ioan a examinat apoi adevăratul caracter și consecințele experienței pe care cititorii au avut-o deja și pe care trebuia să o mențină.

A. *Prezentarea temei (2:28)*

2:28. Mulți comentatori cred că aici este vorba de o întrerupere majoră. Cuvintele **rămâneți în El** conțin iarăși cuvântul grecesc *menō* („a rămâne”) care a apărut deja de zece ori în versetele 6-27. (Ioan a folosit *menō* de 66 de ori din cele 112 apariții ale cuvântului în NT: 40 în Ioan, 23 în 1 Ioan și 3 în 2 Ioan.) Conform temei sale fundamentale despre părtășie (1 Ioan 1:3), Ioan menționează din nou viața care „rămâne”. Dar acum el introduce ideea nouă că trebuie să avem **îndrăzneală** înaintea lui Hristos **la venirea Lui**. Cuvintele grecești traduse „să avem îndrăzneală” înseamnă literal „să avem încredere”. Ultimul este *parrēsia*, un cuvânt care poate semnifica o libertate de vorbire îndrăzneată. Ioan l-a folosit din nou în 3:21; 4:17; 5:14. În cazul în care credincioșii își vor menține părtășia cu Dumnezeu, ei se vor bucura de o îndrăzneală a vorbirii atunci când se vor întâlni cu Domnul lor. Cum se poate întâmpla acest lucru constituie subiectul pasajului din 2:29-4:19. Dacă un credincios nu rămâne în El, la venirea lui Hristos se va putea rușina. Această dezaprobare divină înaintea scaunului de judecată al lui Hristos, este prezentată în 4:17-19. Expresia **să nu rămânem de rușine** poate fi tradusă literal: „să nu fim rușinați înaintea Lui”. Posibilitatea este reală dar, desigur, nu sugerează pierderea mântuirii.

B. *Specificitatea copiilor lui Dumnezeu (2:29-3:10a)*

Acum Ioan începe să dezvolte o serie de argumente care își ating punctul culminant în primirea îndrăzelii despre care el a vorbit mai înainte (2:28; cf. 4:17-19). Părtășia cu cercul apostolic și cu Dumnezeu la care s-a gândit el (cf. 1:3) cere capacitatea de a distinge felul în care viața copiilor lui Dumnezeu se manifestă prin acțiunile lor. Ioan a dorit să ajungă la ideea că atunci când viața

unui om se manifestă cum se cuvine, Dumnezeu Însuși este manifestat în ea (4:12-16).

2:29. Acest verset introduce pentru prima oară în 1 Ioan ideea explicită a nașterii din nou. Deoarece cititorii „știau” că **El** (Dumnezeu Tatăl sau Dumnezeu Fiul) **este neprihănit, „știau” și că oricine trăiește în neprihănire este născut din El** (pronumele se referă aici probabil la Dumnezeu Tatăl, Cel ce regenerează.) (Expresia „născut din Dumnezeu” apare în 3:9; 4:7; 5:1, 4, 18 [de două ori].) Afirmatia nu are nimic de a face cu siguranța mântuirii individuale a cititorilor. Este mai degrabă o afirmare a unui fapt: când vezi o persoană neprihănită (*tēn dikaiosynēn*), atunci poți fi sigur că este un copil al lui Dumnezeu. Această neprihănire, desigur, poate însemna pentru Ioan numai neprihănirea lui Hristos. Ea nu are nimic de a face cu bunătatea și moralitatea umanistă. Contrariul acestei afirmații, adică oricine este născut din Dumnezeu trăiește automat o viață neprihănită, nu este adevărat. Ioan cunoștea creștini care umblau în întuneric și erau vulnerabili la păcat (1:6, 8; 2:1). Aici el scrie cum poate fi văzută nașterea din nou prin fapte.

3:1. Acest verset începe cu cuvântul *ideți* („iați, priviți”), tradus prin **vedeți**. Scriitorul le-a arătat înaintea cititorilor lui cum să vadă realitatea nașterii din nou în comportarea neprihănită; acum el îi invită să reflecteze la măreția dragostei divine care este manifestată de această realitate. **Iată ce dragoste ne-a arătat Tatăl, să ne numim copii ai lui Dumnezeu!** (Cuvintele **Și suntem** sunt omise pe bună dreptate de cele mai multe ms. și reprezintă probabil adăugarea unui copist.) În Biblie cuvântul „numit” („chemat” în NIV — n.tr.) se referă la ceea ce este în realitate cineva (cf. „chemați să fie sfinți”, lit., „chemați sfinți” 1 Cor. 1:2]). Credincioșii sunt „chemați copii ai lui Dumnezeu” pentru că sunt născuți (*tekna*) din „Tatăl”.

Dar lumea nu percepe lucrurile așa cum i-a invitat Ioan pe cititorii săi să o facă. Deoarece **Lumea... nu L-a cunoscut nici pe El** (Dumnezeu sau Hristos), nu ne putem aștepta să-i recunoască pe credincioși drept copiii Lui. Acest tip de discernământ în privința altora este o calitate specific creștină.

3:2-3. Dar această capacitate de percepere este de natură spirituală chiar și pentru creștini. Deși **acum suntem copii ai lui Dumnezeu**, nu există dovezi fizice care pot

fi observate cu ochiul. **Dar știm că atunci când Se va arăta El, vom fi ca El** (cf. 1 Cor. 15:52-54; Fil. 3:21). O astfel de transformare este rezultatul faptului **că Îl vom vedea așa cum este**. Dar până atunci este deja adevărat că **oricine are nădejdea aceasta în El** (pronumele se referă probabil la Hristos, Obiectul acestei speranțe), **se curățește, după cum El este curat**. Aici autorul se referă probabil la nașterea din nou. Cel care își pune speranța prin credință în Fiul lui Dumnezeu experimentează o purificare interioară care este tot atât de completă ca și puritatea lui Hristos („după cum El este curat”). Astfel Ioan pregătește cadrul pentru afirmațiile pe care le va face ulterior (1 Ioan 3:6, 9). Nașterea din nou implică purificarea de păcat.

3:4. Acum Ioan scrie despre păcat, care se opune purității la care s-a referit în versetul 3. COR traduce afirmația lui: **Oricine face păcat, face și fărădelege** (*tēn anomian poiei*) **și păcatul este fărădelege** (*anomia*). De obicei în Noul Testament grecesc *anomia* este un termen general cum ar fi „răutate”, cuvânt proeminent într-un context escatologic (cf. Mat. 7:23; 13:41; 24:12; 2 Tes. 2:7). Deci, folosirea cuvântului atât de repede după referințele la antihriști poate fi semnificativă. Scriitorul a avut probabil intenția să-l folosească ca termen peiorativ în descrierea păcatului. În contextul versetului din 1 Ioan 3:7, se pare că antihriștii aveau o concepție mult mai tolerantă față de păcat, pe care Ioan a vrut să o combată. O persoană care păcătuiește face ceea ce este rău și păcatul *este* fărădelege, a insistat Ioan. (Lit., primele cuvinte din v. 4 sunt: „Oricine face păcat.”) Păcatul nu trebuie tratat cu ușurință.

3:5-6. Seriozitatea cu care trebuie tratat păcatul este subliniată în continuare de faptul că Hristos **S-a arătat ca să ia păcatele; și în El nu este păcat**. Întruparea lui Isus a adus în lume pe Cel care este total lipsit de păcat și care a avut scopul să îndepărteze păcatul din viețile celor care sunt ai Săi (cf. Ioan 1:29; Evr. 9:28a). Consecința logică este că cine este („rămâne”) *într-o* Persoană lipsită de păcat trebuie să fie el însuși lipsit de păcat, pentru că are o natură regenerată, lipsită de păcat.

Aceasta este concluzia logică inevitabilă a textului. Dar traducerea NIV (diferă de COR prin „continuă să păcătuiască” în loc de „păcătuiește”) sugerează o altă concluzie: **Oricine rămâne** (*menōn*) **în El, nu păcătuiește**;

1 Ioan 3:7-9

oricine păcătuiește, nu L-a văzut, nici nu L-a cunoscut. O explicație răspândită a acestui verset este că credinciosul „nu păcătuiește de obicei“, adică păcatul nu este modul lui de viață. Cu toate acestea, textul grecesc nu are cuvinte care pot fi traduse prin „continuă“ sau „în mod obișnuit“. Aceste expresii se bazează pe o interpretare a timpului prezent din limba greacă, foarte disputată astăzi printre cercetătorii Noului Testament (vezi, de ex., S. Kubo, „1 John 3:9: Absolute or Habitual?“ *Andrews University Seminary Studies* 7. 1969: 47-56; C.H. Dodd, *The Johannine Epistles*, p. 78-81; I. Howard Marshall, *The Epistles of John*, p. 180). Nu se poate dovedi cu nici un pasaj din Noul Testament că timpul prezent poate avea acest sens *fără să fie însoțit de alte cuvinte*. Această concepție nu este valabilă pentru acest verset ca și pentru 1 Ioan 3:9. Ioan nu spune că creștinii trebuie să atingă perfecțiunea lipsită de păcat și că cine nu o atinge își pierde mântuirea. O astfel de concepție este străină de argumentele lui Ioan și de întreaga Scriptură.

Adevărul prezentat de Ioan este simplu și direct. Păcatul este un produs al ignoranței și al orbirii față de Dumnezeu. „Oricine păcătuiește, nu L-a văzut, nici nu L-a cunoscut“ (v. 6b).

Păcatul nu poate proveni niciodată din vederea sau cunoașterea lui Dumnezeu. Nu poate face niciodată parte din experiența rămănerii în Hristos. „Oricine rămâne în El, nu păcătuiește“ (v. 6a). Dar, deși sensul acesta nu este supus îndoielii, se pare că există o neconcordanță între mesajul acestui verset și insistența anterioară a lui Ioan asupra faptului că credinciosul nu poate niciodată afirma că este fără păcat (1:8). Soluția acestei nepotriviri aparente a fost sugerată de afirmația din 3:3 în care purificarea celui care „are nădejdea aceasta în El“ este comparabilă în natura ei purității lui Hristos („după cum El este curat“). Rezultatul acestui lucru este că viața regenerată este, într-un sens, o viață esențial și fundamental lipsită de păcat. Pentru credincios păcatul este anormal și nenatural; direcția întregii lui vieți este departe de păcat.

Totuși rămâne valabil faptul că nici un creștin nu trăiește o viață complet lipsită de păcat aici pe pământ; de aceea 1:8, 10 rămân adevărate. Cele două idei nu sunt în realitate incompatibile. Creștinul încă se mai confruntă adesea cu firea pământească și îi învinge

impulsurile numai prin ajutorul Duhului Sfânt (cf. Gal. 5:16-26).

Și modul de a gândi al lui Pavel concordă cu această interpretare. În urma luptei sale împotriva păcatului el a tras concluzia: „Și dacă fac ce nu vreau să fac, nu mai sunt eu cel ce face lucrul acesta, ci păcatul care locuiește în mine“ (Rom. 7:20). Astfel Pavel a putut considera că păcatul nu făcea parte din cea mai profundă parte a ființei lui (cf. Rom. 7:25). Când a scris: „Nu mai trăiesc eu, ci Hristos trăiește în mine“ (Gal. 2:20), el a afirmat același lucru. Dacă numai Hristos trăiește, păcatul nu poate face parte din acea experiență. În măsura în care Dumnezeu este experimentat de către un credincios, acea experiență este lipsită de păcat. (Cf. comentariilor de la 1 Ioan 3:9.)

3:7-8. Aceste versete prezintă cu multă forță adevărul că doctrina antihriștilor confundă păcatul și neprihănirea. Poate că antihriștii se considerau liberi să păcătuiască, negându-și în același timp vinovăția și susținând că sunt neprihăniți. Ioan a avertizat împotriva acestor idei: **nimeni să nu vă înșele!** (Verbul gr. „să nu vă înșele“, *planaō*, este folosit și în 2:26.) **Cine trăiește în neprihănire, este neprihănit, cum El însuși este neprihănit** (cf. 1:9; 2:1, 29). Numai neprihănirea provine dintr-o natură neprihănită. Prin contrast, **cine păcătuiește, este de la diavolul**. Este o greșeală să minimalizăm sensul acestei afirmații. Toate păcatele, oricare ar fi tipul sau gradul lor, au o natură satanică. Este așa pentru că **diavolul păcătuiește de la început** (Ioan 8:44). Păcatul își are originea în Satan și este practica lui constantă. A lua parte la păcat înseamnă a lua parte la activitățile lui. Păcatul se opune lucrării făcute de **Fiul lui Dumnezeu**, care a venit (**S-a arătat**; cf. 1 Ioan 3:5; Evr. 9:28a) **ca să pună capăt** (*lysē*, nimicească) acestor activități, **lucrările diavolului**. Chiar și cel mai mic păcat se împotrivesc lucrării lui Hristos. Credincioșii trebuie *să-l biruiască* „pe cel rău“ (1 Ioan 2:13-14), numit aici „Diavolul“, și să nu *ia parte* la ceea ce este el.

3:9. Așa cum s-a precizat la versetul 6, adăugarea expresiei „continuă“ la afirmațiile lui Ioan despre păcătuire nu este justificată de textul grecesc. Ca și acolo, afirmația de aici este absolută. **Oricine este născut din Dumnezeu** (cf. 2:29; 4:7; 5:1, 4, 18) **nu păcătuiește, pentru că sămânța Lui rămâne în el; și nu poate păcătui, fiindcă este născut din Dumnezeu**. „Sămânța“ lui Dumnezeu

este natura Sa, dăruită fiecărui credincios la mântuire (Ioan 1:13; 2 Pet. 1:4). Ideea prezentată aici este că un copil împărtășește natura Părintelui său. Ideea unui Părinte lipsit de păcat care dă naștere unui copil care păcătuiește oricât de puțin este străină de modul de gândire al lui Ioan. Ca întotdeauna, Ioan folosește contrastele puternice. Toate păcatele sunt diavolești (1 Ioan 3:8) și nu provin din natura regenerată a credinciosului, sămânța lui Dumnezeu, dar copilul lui Dumnezeu nu poate să păcătuiască și nu o face. Explicația aici este similară cu cea din versetul 6. „Omul cel nou“ (Ef. 4:22; Col. 3:10) este o creatură nouă absolut perfectă. Insistând asupra acestui aspect, Ioan a dorit să combată o concepție falsă despre păcat. Păcatul nu este, și nici nu poate fi, altceva decât un lucru satanic. Nu poate proveni niciodată din ceea ce este creștinul în realitate la nivelul ființei lui regenerate.

3:10a. Prin aceasta se cunosc (lit. „se manifestă“) **copiii lui Dumnezeu și copiii Diavolului.** Cuvintele „prin aceasta“ se referă probabil la întreaga discuție anterioară. Făcând o diferențiere clară între păcat și neprihănire, Ioan a arătat fără urmă de îndoială care este diferența dintre modul de manifestare a copiilor lui Dumnezeu și a copiilor diavolului. Esența acestei afirmații este cuvântul „cunosc“ („manifestă“), care ne aduce aminte de afirmațiile din 2:29 și 3:1. Pentru că un copil al lui Dumnezeu este lipsit de păcat în esența ființei lui, el nu se poate „manifesta“ prin păcat, așa cum face un copil al diavolului. Deși o persoană nemântuită își poate manifesta adevărata natură prin păcat, un copil al lui Dumnezeu nu poate face acest lucru. Când un creștin păcătuiește, el *ascunde* cine este în realitate în loc să-și *manifeste* identitatea. În cazul în care cititorii vedeau pe cineva că manifestă neprihănirea reală, atunci, și numai atunci, puteau ei considera că acțiunile lui manifestă roada autentică a nașterii din nou (2:29) și puteau vedea astfel dragostea lui Dumnezeu (3:1). Acest considerent este vital pentru adevărurile prezentate progresiv de Ioan.

C. Specificitatea dragostei pentru frați (3:10b-23)

Acum Ioan părăsește subiectul nașterii din nou pe care nu-l va mai menționa iarăși decât în 4:7. Funcția secțiunii care începe aici este de a defini neprihănirea, în principal sub

aspectul iubirii frățești creștine și de a arăta cum se manifestă această dragoste.

1. CE NU ESTE DRAGOSTEA (3:10b-15)

3:10b. În loc de a considera versetul 10a introducerea versetului 10b, este mai bine să considerăm 10a drept concluzia secțiunii precedente și 10b începutul unei secțiuni noi. **Oricine nu trăiește în neprihănire, nu este de la Dumnezeu.** Expresia grecească tradusă „de la Dumnezeu“ (*ek tou theou*) nu trebuie să însemne mai mult decât că o persoană caracterizată în acest mod nu își are sursa faptelor sale în Dumnezeu. Ea „nu este de la Dumnezeu“ în ceea ce face. Incapacitatea de a trăi neprihănirea și de a-l „iubi“ **pe fratele său** nu poate fi pusă pe seama lui Dumnezeu. Ioan a afirmat deja că toate păcatele provin de la Diavolul (v. 8). Apostolul a mai folosit expresia *ek tou theou* („de la [sau „din“] Dumnezeu“) de șapte ori (4:1-4, 6-7; 3 Ioan 11).

Punând alături aspectul neprihănirii (menționat în 1 Ioan 2:29-3:7) de cel al dragostei (nemenționat în v. 2-9), Ioan construiește o punte de legătură spre o nouă discuție. Acum el vorbește despre dragoste, manifestarea adecvată a vieții regenerate, despre care vorbește el. Dragostea este neprihănirea în acțiune.

3:11-12. Ioan afirmă clar aici că îndemnul lui se îndreaptă spre creștini. **Căci vestirea pe care ați auzit-o** (voi, creștinilor) **de la început este aceasta: să ne iubim unii pe alții.** Dar înainte de a le spune cititorilor săi ce este dragostea, el le spune ce nu este ea. Cu certitudine **nu** este o faptă asemănătoare cu cea a lui **Cain** față de **fratele său**. Cain l-a **ucis** pe fratele său (Gen. 4:8) și prin acea faptă el a fost **de la cel rău** (*ek tou ponērou*). Motivul uciderii a fost gelozia plină de resentimente a lui Cain din cauza neprihănirii superioare a fratelui său (Gen. 4:2-7). Spunând asta, Ioan atinge o coardă sensibilă, pentru că ura față de un alt creștin este cauzată deseori de sentimente de vinovăție, ce apar atunci când viața **lui** este comparată cu viața acestui creștin. Este bine să ne amintim că aceste reacții sunt satanice, așa cum a afirmat direct Ioan.

3:13. Aceste reacții ale urii și crimei (v. 11-12) sunt, de asemenea, lumești, pentru că **lumea îi urăște** pe creștini, dar faptul acesta **nu** ar trebui să îi mire deloc pe cititori (numiți **fraților** numai aici în 1 Ioan). Ce ne putem aștepta să facă lumea? Ura între creștini este anormală și Ioan avertizează împotriva ei. În acest sens

1 Ioan 3:14-18

este corect să considerăm aceste verset mai mult sau mai puțin o paranteză.

3:14. Totuși, spre deosebire de lume, a afirmat Ioan: **Noi știm că am trecut din moarte la viață, pentru că iubim pe frați.** Primul „noi” din această afirmație are caracter emfatic în original și poate însemna „noi, apostolii”. Dar chiar dacă este așa, scriitorul a avut fără îndoială intenția ca destinatarii epistolei să aplice acest adevăr și în cazul lor. Dragostea pentru frați este dovada intrării în sfera vieții lui Dumnezeu (cf. Ioan 13:35).

Expresia „am trecut din moarte la viață” mai apare numai în Ioan 5:24, unde se referă la convertire. Dar despre o expresie care este folosită doar de două ori în scrierile lui Ioan se poate spune cu greu că are un sens bine conturat. Semnificația de aici trebuie determinată de context. Afirmațiile din 1 Ioan 3:14b-15 sugerează că sfera „morții” și a „vieții” sunt tratate aici sub aspectul experienței și sunt determinate de acțiunile omului. Dacă este așa, aici nu este vorba de convertire.

Se consideră că afirmația: **Cine nu iubește** (majoritatea ms. adaugă **pe fratele său**), **rămâne în moarte** face parte din versetul 15.

3:15. De obicei se crede că acest verset înseamnă că un creștin adevărat nu poate să-și urască fratele, pentru că ura este echivalentul moral al crimei. Dar această concepție nu rezistă unei examinări minuțioase.

În primul rând, Ioan vorbește despre **oricine urăște pe fratele său**. Dacă Ioan ar fi crezut că doar un necreștin poate să urască un creștin, cuvântul „său” ar personaliza inutil relația (cf. comentariilor de la 2:9). Dar este o iluzie să crezi că un creștin adevărat este incapabil de ură sau crimă. David s-a făcut vinovat de omorârea evlaviosului Urie Hetitul (2 Sam. 12:9) și Petru i-a avertizat pe cititorii săi creștini: „Nimeni din voi să nu sufere ca ucigaș” (1 Pet. 4:15). Concepția că 1 Ioan 3:15 nu se poate referi la oameni mântuiți este total lipsită de realism. Adevărul trist care rămâne valabil este că urârea altor credincioși este echivalentul spiritual al crimei (Mat. 5:21-22), tot așa cum pofta ochilor este echivalentul spiritual al adulterului (Mat. 5:28).

Ioan a continuat afirmând că **nici un ucigaș n-are viața veșnică rămânând în el**. Participiul grecesc *menousan* („rămânând”) este crucial în acest context, deși NIV nu-l traduce. Ioan nu spune că cel care-l urăște pe

fratele său nu *are* viață eternă, ci doar că el nu o *are rămânând* în el. Dar deoarece, pentru Ioan, Hristos Însuși este viața eternă (Ioan 14:6; 1 Ioan 1:2; 5:20), cuvintele lui afirmă că nici un criminal nu-L are pe *Hristos* rămânând în el. Astfel Ioan se referă încă o dată la experiența „rămânerii”.

Ura creștinului față de alt creștin este deci o crimă morală. Așa cum a arătat Ioan în 3:14b, el a susținut că un creștin care nu îl iubește pe fratele său „rămâne” (*menei*) în moarte”. Astfel, din punctul de vedere al experienței, el trăiește în aceeași sferă ca și lumea (vezi v. 13). Pentru că în sufletul lui el este un criminal, el nu poate susține că are părtășie intimă cu Dumnezeu și cu Hristos, sugerată de cuvântul „rămâne”. Viața eternă (i.e., Hristos) nu se simte acasă la ea în inima lui atât timp cât spiritul criminal rămâne acolo. O astfel de persoană este dezastruos de departe de Domnul său și experimentează numai moartea. (Cf. afirmației lui Pavel: „Dacă trăiți după îndemnul ei [ale firii pământești] veți muri” [Rom. 8:13]. Cuvintele lui Ioan sunt necruțătoare, dar a nega aplicabilitatea lor la credincioși nu ar fi de nici un folos Bisericii. Experiența Bisericii creștine de-a lungul secolelor arată cât de importante sunt aceste cuvinte. Din nefericire, ele nu se referă doar la oamenii nemântuiți.

2. CE ESTE DRAGOSTEA (3:16-18)

3:16. Într-un contrast total față de ură se află **dragostea** creștină adevărată. Atât de deosebită este ea de spiritul criminal, încât esența ei este sacrificarea propriei vieți pentru alții, nu luarea unei vieți. Această dragoste este ilustrată de **El** (Isus Hristos), care **Și-a dat viața pentru noi**. Având acest model, creștinii trebuie să fie pregătiți să facă sacrificii **pentru frați**.

3:17-18. Cu toate acestea, ocazia de a-și sacrifica viața pentru ceilalți poate că nu va apărea niciodată. Dar **bogățiile lumii** (cum ar fi hrana sau hainele) contribuie la susținerea vieții și, dacă dragostea creștinului este reală, el nu poate să-l vadă **pe fratele său în nevoie** și să-și „închidă” **inima față de el**. Expresia „a-și închide inima” (*splanchna*, „milă” în NIV — n.tr.) sugerează lipsa unei preocupări profund emoționale sau a simpatiei afectuoase (folosit de asemenea în Luca 1:78; 2 Cor. 6:12; 7:15; Fil. 1:8; 2:1; Filim. 7, 12, 20). Testul real al dragostei nu este afirmarea ei în cuvinte (să iubim **cu vorba** sau **cu limba**), ci disponibilitatea de a

ajuta și deci de a iubi **cu fapta și cu adevărul**.

3. CE FACE DRAGOSTEA PENTRU CREDINCIOȘI (3:19-23)

3:19-20. Afirmația: **Prin aceasta vom cunoaște că suntem din adevăr** se referă probabil la versetele anterioare, 17-18. Prin faptele practice ale dragostei care împlinesc nevoile altora, creștini pot avea siguranța fundamentală că participă practic la adevăr.

Cealaltă parte a versetului 19 și întregul verset 20 sunt dificile în original, dar ar trebui probabil traduse astfel: Și ne vom convinge **inimile înaintea Lui**, astfel încât dacă **ne osândește inima noastră**, Dumnezeu **este mai mare decât inima noastră, și cunoaște toate lucrurile**. Domeniul dragostei unui credincios pentru alți creștini, în care Hristos a stabilit un standard atât de înalt, este domeniul în care el poate resimți cel mai acut propria incapacitate și slăbiciune. Dar dacă inima îl condamnă, el își poate aminti că **Dumnezeu** ține seama despre lucruri pe care, în acel moment, inima lui le ignoră. Dacă el a practicat faptele dragostei de care vorbește Ioan, inima lui atacată de sentimente de vinovăție poate fi liniștită când își dă seama de faptul că Dumnezeu îi cunoaște devotamentul profund față de adevăr. Pasajul ne aduce aminte de răspunsul lui Petru la întrebarea Domnului: „Mă iubești?” Petru a răspuns: „Doamne, Tu toate le știi; știi că Te iubesc” (Ioan 21:17).

3:21-22. După ce o inimă acuzatoare este liniștită încrezându-se în faptul că Dumnezeu cunoaște toate lucrurile, apare o nouă **îndrăzneală la Dumnezeu**. „Îndrăzneală” traduce aici *parrësia*, cuvânt pe care Ioan nu l-a folosit de la afirmația sa tematică din 2:28 (cf. 4:17; 5:14). Ioan ajunge aici la jumătatea argumentației sale. Ca rezultat al participării active la adevăr prin faptele dragostei, creștinii își pot liniști **inima** care îi condamnă și pot avea îndrăzneală în rugăciune, iar rugăciunile lor vor primi răspuns pentru că ei, fiind credincioși, se supun în mod conștient voii lui Dumnezeu (**păzim poruncile Lui** [cf. 2:3] **și facem ce este plăcut înaintea Lui**). Se subînțelege, desigur, că rugăciunile sunt supuse și ele voii lui Dumnezeu (5:14-15).

3:23. Scriitorul a afirmat că o viață de rugăciune plină de încredere și eficiență se întemeiază pe ascultarea de „poruncile” lui Dumnezeu (v. 22). Acum aceste porunci sunt rezumate într-una singură (**porunca**),

aceea a credinței și a dragostei. Expresia **să credem în Numele Fiului Său** conține prima referință directă la credință din epistolă. Textul grecesc nu conține nici un cuvânt care să fie tradus prin „în”, astfel încât expresia poate fi înțeleasă: „să credem Numele Fiului Său”. În acest context cu siguranță că expresia include credința în Numele lui Hristos, element care face parte din rugăciunea autentică (vezi Ioan 14:12-15; 16:24).

Versetul 1 Ioan 3:23 constituie un fel de punct culminant al secțiunii începute în versetul 18. Atunci când un creștin se angajează activ în faptele dragostei (v. 18) și obține îndrăzneală înaintea lui Dumnezeu în rugăciune (v. 21), el face ceea ce poruncește Dumnezeu (cf. 2:3; 3:24; 5:2-3): trăiește o viață plină de încredere în Numele lui Hristos care este marcată de dragoste (3:23; cf. v. 14; 4:7, 11, 21). Deoarece credința și dragostea, astfel înțelese, sunt alăturate, acest tip de viață este considerată ascultare de o singură „poruncă”.

D. Specificitatea prezenței interioare a lui Dumnezeu (3:24-4:16)

De la afirmația tematică din 2:28, argumentele lui Ioan s-au desfășurat în două faze: (1) cel născut din Dumnezeu se manifestă numai prin neprihănire (2:29-3:10a) și (2) această neprihănire ia forma dragostei asemănătoare dragostei lui Hristos pentru frați și duce la îndrăzneală în rugăciune (3:10b-23). Acum Ioan arată că acest fel de viață este manifestarea prezenței interioare a lui Dumnezeu.

1. SPECIFICITATEA DUHULUI ADEVĂRULUI (3:24-4:6)

3:24. În acest verset apar două teme noi. Prima temă este totodată prima referire a epistolei la locuirea lui Dumnezeu sau a lui Hristos în toți credincioșii ascultători. Cel care ascultă **poruncile Lui** (cf. 2:3; 3:23; 5:2-3) **rămâne (menei) în El, și El în el**. Faptul că viața în care locuiește Dumnezeu implică reciprocitate este afirmat clar în pilda viței și a mlădiței (Ioan 15:4-5, 7).

A doua idee nouă o constituie prima dintre cele șase referințe explicite la Duhul Sfânt (cf. 1 Ioan 4:2, 6, 13; 5:6, 8; cf. „Celui sfânt” din 2:20). Modul în care un credincios poate verifica dacă Dumnezeu **rămâne (menei) în el** este **prin Duhul** care lucrează în el. Apoi Ioan a arătat că Duhul lui Dumnezeu este atât Duhul credinței (4:1-6) cât

1 Ioan 4:1-13

și Duhul dragostei (4:7-16), cele două aspecte ale „poruncii” duble din 3:23.

4:1-3. În primul rând, **Duhul lui Dumnezeu** trebuie deosebit de spiritele false. Acest lucru este necesar mai ales pentru că **în lume au ieșit mulți prooroci mincinoși**. Testul prin care **duhurile** (profeții falși) vor fi verificate este atitudinea lor față de întruparea lui **Isus Hristos**. Incapacitatea de a recunoaște (*homologeî*, „a mărturisi”; cf. 1:9; 2:23; 4:15) că **Isus Hristos a venit în trup** este ceea ce trădează **duhul lui Antihrist**, în legătură cu care Ioan i-a avertizat deja pe cititorii săi (2:18-27); cf. 2 Ioan 7).

4:4-6. Până acum, scriitorul i-a asigurat pe „copilașii” (*teknia*; cf. comentariilor de la 2:12) lui că i-au **biruit** pe acești antihriști. Cititorii săi au rezistat cu succes antihriștilor (profeții falși) prin **Cel ce este în ei** (fără îndoială, încă o referire la Duhul; cf. 3:24; 4:2). Dependența de Dumnezeu este secretul tuturor victoriilor asupra erezilor sau a altor curse. Cel care locuiește în credincioși, Duhul Sfânt care locuiește în toți credincioșii (3:24; 4:13; Rom. 8:9) și este astfel „Cel ce este în” ei, **este mai mare decât cel ce este în lume**, adică Satan (cf. 1 Ioan 5:19). El este numit „stăpânitorul lumii acesteia” (Ioan 12:31); „dumnezeul veacului acestuia” (2 Cor. 4:4); și „domnul puterii văzduhului” (Ef. 2:2).

Antihriștii **sunt din lume și vorbesc ca din lume**. Din acest motiv **lumea îi ascultă**. Este adevărat că ideile inspirate de Satan sunt întotdeauna atrăgătoare pentru mințile lumești. Dar cei care sunt **din Dumnezeu** (*ek tou theou*, „ai lui Dumnezeu”; cf. 1 Ioan 4:4 „din Dumnezeu”; v. 5, „din lume”; și 3:12, „de la cel rău”) **ascultă** de apostoli. Pronumele prin care încep versetele 4-6 (**Voi... Ei și Noi**) sunt întărite în original și desemnează trei grupuri: cititorii, antihriștii și apostolii. Fiecare om despre care se poate spune că este din Dumnezeu (i.e., ascultă și este influențat de Dumnezeu) și astfel **Îl cunoaște** pe Dumnezeu, ascultă de vocea apostolică. În istoria Bisericii doctrina apostolică a fost întotdeauna mijlocul deosebiri dintre **duhul adevărului și duhul rătăcirii**. Creștinismul adevărat este creștinismul apostolic.

2. SPECIFICITATEA DUMNEZEULUI DRAGOSTEI (4:7-16)

4:7-8. Autorul revine la subiectul „iubirii”, care, la fel ca și credința în Fiul lui Dumnezeu (v. 13), este o roadă a Duhului.

La fel cum recunoașterea întrupării lui Hristos este semnul ascultării de Dumnezeu (i.e., „din Dumnezeu”, v. 4, 6), și dragostea este un astfel de semn, pentru că **dragostea este de la Dumnezeu**. Prin urmare, **oricine iubește** (în sensul creștin al termenului) **este născut din Dumnezeu** (cf. 2:29; 3:9; 5:1, 4, 18) **și cunoaște pe Dumnezeu**. Dragostea provine dintr-o natură regenerată și, de asemenea, din comuniunea cu Dumnezeu, care izvorăște din cunoașterea Lui (vezi 2:3-5). **Cine nu iubește** demonstrează prin acest lucru că nu L-a **cunoscut pe Dumnezeu**. Este semnificativ că Ioan nu spune că o astfel de persoană nu este născută din Dumnezeu. În enunțul negativ este repetată numai ultima parte din cel pozitiv (din 4:7). Deoarece **Dumnezeu este dragoste**, o cunoaștere intimă a Lui produce dragoste. La fel ca lumina (1:5), dragostea este intrinsecă naturii și caracterului lui Dumnezeu, iar cel care are o cunoaștere intimă a lui Dumnezeu umblă în lumina Sa (1:7).

4:9-11. Dacă cineva dorește să știe cum Și-a arătat Dumnezeu **dragostea** Lui, nu trebuie decât să se gândească la faptul că **Dumnezeu a trimis în lume pe singurul Său Fiu** pentru ca noi să primim viața eternă („singurul Său Fiu” traduce *monogenē*, „singurul născut din Tatăl”, folosit și în Ioan 1:14, 18; 3:16). În plus, **dragostea** aceasta **nu** era un răspuns la felul cum omul L-a **iubit** pe Dumnezeu, ci era inițiativa lui Dumnezeu (1 Ioan 4:10). Datorită ei, **Fiul** a devenit o **jertfă de ispășire** (*hilasmon*, „ispășire”; vezi comentariile de la 2:2) **pentru păcatele noastre**.

Pentru prezentarea lui Ioan referința la dragostea lui Dumnezeu care a fost **față de noi**, din 4:9, este importantă. În versetele 12-16 el a arătat cum această dragoste, experimentată printre creștini, Îl poate face vizibil pe Dumnezeu pentru ei.

4:12-13. În natura și esența Lui divină **Dumnezeu** nu a fost **văzut** de nici un om viu (cf. afirmației similare a lui Ioan, Ioan 1:18). Cu toate acestea, în experimentarea „iubirii” reciproce între credincioși, acest **Dumnezeu** invizibil **rămâne în noi, și dragostea Lui a ajuns desăvârșită în noi**. Ioan folosește din nou termenul său favorit (*menō*) pentru locuirea lui Dumnezeu în credincioși. La fel ca în 1 Ioan 2:5, ideea dragostei lui Dumnezeu devenită desăvârșită într-un credincios poate sugera o experiență profundă și deplină a acestei dragoste (cf. 4:17).

Afirmația din versetul 13 este legată strâns de ideile prezentate anterior. **Cunoaștem că rămânem (menomen) în El și că El rămâne în noi prin faptul că ne-a dat din Duhul Său.** Rămânerea reciprocă a unui credincios în Dumnezeu și a lui Dumnezeu în acel credincios (cf. Ioan 15:4-7) se manifestă prin experimentarea de către credincios a Duhului. Expresia grecească „din Duhul Său” (*ek tou pneumatou*) sugerează o participare alături de Duhul lui Dumnezeu, literal „El ne-a dat din Duhul Său”. Aceeași construcție apare și în 1 Ioan 3:24. Când un credincios iubește, dragostea lui izvorăște din Duhul lui Dumnezeu (cf. Rom. 5:5), care este de asemenea Sursa mărturisirii lui Hristos (1 Ioan 4:2). Astfel atât credința cât și dragostea combinate în porunca dublă din 3:23 sunt produse de acțiunea Duhului într-un credincios. Ascultarea credinciosului stimulată de Duhul devine dovada că acesta se bucură de relația cu Dumnezeu caracterizată prin rămânerea reciprocă, despre care a scris Ioan.

4:14. Apostolul ajunge acum la un punct culminant în prezentarea sa. El a scris că, „dacă ne iubim unii pe alții”, atunci Dumnezeu pe care nimeni nu L-a văzut „rămâne în noi și dragostea Lui a ajuns desăvârșită în noi”. Rezultatul acestei experiențe este că **am văzut și mărturisim că Tatăl a trimis pe Fiul ca să fie Mântuitorul lumii.** Deoarece folosirea persoanei întâi plural în pasajul din versetele 7-13 are scopul să-i includă și pe cititori, „noi” din acest verset se referă și la ei. Dumnezeu care locuiește în credincioși, a cărui prezență se manifestă în cadrul unei comunități creștine pline de dragoste, devine într-un sens vizibil pentru ochii credinței. Deși nimeni „n-a văzut” (*tetheatai*, „n-a privit”, v. 12), pe Dumnezeu, credincioșii care rămân în El (v. 13) L-au „văzut” (*tetheametha*, „L-au privit”) pe Fiul așa cum Se manifestă El între creștinii iubitori. Creștinii care au privit această manifestare au „văzut” și pot „mărturisi” adevărul fundamental că „Tatăl a trimis pe Fiul ca să fie Mântuitorul lumii.” Acest mare adevăr poate fi manifestat prin dragostea creștină.

Prin aceste cuvinte Ioan și-a atins scopul pe care l-a enunțat în prolog (1:1-4), și anume ca destinatarii epistolei să împărtășească experiența apostolilor. Apostolii au „văzut” (*heōrakamen*) viața „care era la Tatăl și care ne-a fost arătată” (1:2). Într-o comunitate creștină plină de dragoste, credincioșii pot

vedea și ei același lucru. Termenul „Viață” din 1:2, deși se referă la Hristosul întrupat, a fost ales cu multă grijă de către autor. Ceea ce puteau mărturisi cititorii era manifestarea nouă a acelei Vieți în tovarășii lor de credință. Dar, așa cum a susținut autorul începând cu 2:29, „viața” pe care o posedă creștinii prin nașterea din nou este inerent lipsită de păcat și poate fi manifestată numai prin neprihănire și printr-o dragoste asemănătoare dragostei lui Hristos. Când se întâmplă acest lucru, Hristos pe care apostolii L-au văzut în trup este, într-un sens spiritual dar real, „văzut” din nou (4:14).

4:15-16. În circumstanțele prezentate anterior, mărturisirea (cf. 1:9; 2:23; 4:3) **că Isus este Fiul lui Dumnezeu** este semnul că persoana care face mărturisirea se bucură de o relație cu **Dumnezeu** de rămânere reciprocă. Secțiunea este completată de afirmația: **Și noi am cunoscut și am crezut** (lit., „am ajuns să credem”) **dragostea pe care o are Dumnezeu față de noi.** Trăirea în atmosfera dragostei creștine reciproce produce o cunoaștere personală a dragostei lui Dumnezeu și o experiență nouă a credinței în acea dragoste. Pentru că **Dumnezeu este dragoste** (cf. v. 8), **cine rămâne în dragoste, rămâne în Dumnezeu, și Dumnezeu rămâne în el.** Ultima parte a versetului 16 trebuie considerată concluzia secțiunii, nu începutul unei secțiuni noi. Ioan a afirmat încă o dată realitatea experienței rămânerei reciproce de care se bucură toți creștinii care iubesc.

E. Tema împlinită (4:17-19)

Acum scriitorul se întoarce la tema îndrăzelii (*parrësia*) la a doua venire a lui Hristos. La mijlocul prezentării sale, el a vorbit despre îndrăzneala în rugăciune (3:21-22), dar acum merge un pas mai departe. Creștinii iubitori pot avea îndrăzneală și înaintea scaunului de judecată al lui Hristos la întoarcerea Domnului lor.

4:17. Acest verset poate fi tradus literal: „În această privință dragostea **este** făcută desăvârșită în **noi**, adică vom avea îndrăzneală **în ziua** judecății.” Scriitorul nu se referă aici la judecata finală în care destinul etern al fiecărui credincios să fie pus în discuție. Nu există o astfel de „judecată” pentru credincios (Ioan 5:24). Dar viața credinciosului va fi evaluată înaintea scaunului de judecată al lui Hristos (1 Cor. 3:12-15; 2 Cor. 5:10). Dar chiar și în această ocazie solemnă, credinciosul poate avea **deplină încredere** (*parrësian*; cf. 1 Ioan 2:28; 3:21;

1 Ioan 4:18-5:3a

5.14) că Dumnezeu va aprecia calitatea vieții lui, dacă prin **dragostea** sa credinciosul ajunge **în lumea aceasta** să fie **cum este El**. Creștinul care nu iubește *nu este asemenea* Domnului și se poate aștepta la mustrare și la pierderea recompenselor înaintea scaunului de judecată. Dar credinciosul care iubește este un om în care lucrarea dragostei lui Dumnezeu este făcută **desăvârșită** (cf. același cuvinte din 2:5; 4:12) și rezultatul este îndrăzneala înaintea Celui care îl va judeca. Astfel el atinge scopul de a avea încredere și de a nu se rușina înaintea Lui, scop care a fost exprimat în 2:28.

4:18-19. Dacă credinciosul așteaptă îngrijorat judecata înaintea lui Hristos, motivul este că **dragostea** lui Dumnezeu nu a ajuns **desăvârșită** în el. Cuvintele traduse prin „desăvârșită“ nu sunt diferite ca forță de ideea de „desăvârșire“ din 2:5 și 4:12. Experiența matură a „dragostei“ lui Dumnezeu (atinsă prin iubirea dintre creștini) este incompatibilă cu **frica** și izgonește **frica** din inimă.

Cuvintele **frica are cu ea pedeapsa** arată că frica aduce cu sine chinul care este el însuși o pedeapsă. Ironia este că un credincios care nu iubește experimentează pedeapsa din cauză că se simte vinovat și se teme să-L întâlnească pe Judecătorul său. Aceste temeri împiedică dragostea desăvârșită (**cine se teme, n-a ajuns desăvârșit în dragoste**). Dar creștinul care iubește nu are de ce să se teamă și scapă astfel de tortura interioară care poate fi provocată de lipsa dragostei. Cu toate acestea, dragostea credincioșilor este în esență derivată.

Noi Îl („Îl“ apare în majoritatea ms.) **iubim pentru că El ne-a iubit întâi**. Credinciosul care îi iubește pe ceilalți credincioși Îl iubește și pe Dumnezeu și, atunci când va sta în fața Judecătorului, se va afla în fața Celui pe care-L iubește. În această experiență nu există frică, iar el recunoaște că dragostea lui pentru Dumnezeu provine din dragostea lui Dumnezeu pentru el.

V. Încheiere (4:20-5:17)

Punctul culminant al epistolei a fost atins în 4:11-19. Dar experiența prezentată acolo, împreună cu uimitorul concept al îndrăzelii din ziua judecății, poate fi aplicat numai printr-un mod deosebit de practic. În încheiere, Ioan și-a cristalizat ideile despre ce este dragostea și cum poate fi ea prezentă în viața unui om.

A. Dragostea explicată 4:20-5:3a)

Afirmația scurtă dar apoteotică din 4:19 menționa dragostea *pentru* Dumnezeu pentru prima dată (conform majorității ms. gr.). Dar afirmarea dragostei pentru Dumnezeu nu poate înlocui dragostea pentru alți credincioși. Acest lucru constituie punctul de plecare al lui Ioan.

4:20-21. Dacă zice cineva: „Eu iubesc pe Dumnezeu“ și urăște pe fratele său face o afirmație falsă: **este un mincinos**. Ioan identifică deseori afirmațiile false folosind cuvântul „mincinos“: 1:10; 2:4; 4:20; 5:10 (cf. „mințim“ din 1:6). Dragostea pentru **Dumnezeu** care este nevăzut (cf. 4:12) poate fi exprimată concret prin aceea că creștinul îl **iubește pe fratele său**. De altminteri, **porunca** lui Dumnezeu (v. 21; cf. 2:3; 3:23-24; 5:3) cuprinde cele două feluri de iubiri: pentru **Dumnezeu** și pentru **fratele său**.

5:1-3a. Dacă cineva întreabă cine este fratele sau sora lui creștină, răspunsul este că **oricine crede că Isus este Hristosul, este născut din Dumnezeu** (cf. „născut din Dumnezeu“ din 3:9; 4:7; 5:4, 18). Indiferent dacă un credincios are sau nu o viață admirabilă, el trebuie totuși să fie iubit de ceilalți creștini. Această dragoste nu provine din existența unor lucruri demne de iubit în persoana respectivă, ci din identitatea părintelui său, pentru că **oricine iubește pe Cel ce L-a născut, iubește și pe cel născut din El**. În plus, dragostea pentru **copiii lui Dumnezeu** nu este doar un sentiment și nu se exprimă doar prin cuvinte (cf. 3:18), ci este legată inseparabil de faptul că-L **iubim pe Dumnezeu și păzim poruncile Lui** (5:2; cf. 2:3; 3:22, 24; 5:3).

Dacă se mai ridică o întrebare despre ce înseamnă **dragostea de Dumnezeu**, răspunsul este: **păzirea poruncilor Lui**. Astfel apostolul, prin seria aceasta de afirmații, reduce dragostea pentru Dumnezeu și pentru ceilalți creștini la esența ei fundamentală. O persoană care împlinește poruncile lui Dumnezeu face ceea ce este drept, atât față de Dumnezeu cât și față de ceilalți credincioși și astfel Îl iubește pe Dumnezeu și îi iubește și pe ceilalți. Dar trebuie să ne amintim că acest lucru include și disponibilitatea sacrificiului pentru fratele nostru (cf. 3:16-17).

B. Dragostea plină de putere (5:3b-15)

Dacă dragostea pentru Dumnezeu și ceilalți creștini reprezintă în esență ascultarea de poruncile lui Dumnezeu, cum pot fi acestea

aplicate? Sunt ele mai presus de capacitatea unui credincios? În această secțiune Ioan arată că secretul unei vieți victorioase și ascultătoare este credința.

5:3b-5. În realitate **poruncile Lui nu sunt grele** (cf. Mat. 11:30). Acest lucru este adevărat pentru că principiul victoriei se află în **oricine este născut din Dumnezeu**. Fiecare dintre acești oameni **biruiește lumea** (cf. 1 Ioan 4:4). **Credința** lui în Hristos, prin care creștinul a fost regenerat, asigură victoria asupra sistemului lumii pe care Satan l-a orbit față de evanghelie (cf. 2 Cor. 4:3-4). **Cine este cel ce a biruit lumea, dacă nu cel ce crede că Isus este Fiul lui Dumnezeu?** Prin aceste cuvinte scriitorul a afirmat că credinciosul este un cuceritor al lumii prin credința lui în Hristos. Acest lucru sugerează că o astfel de credință este secretul victoriei sale permanente și, din acest motiv, ascultarea de poruncile lui Dumnezeu nu este împovărătoare.

5:6-8. Dar obiectul credinței lui trebuie să fie întotdeauna **Cel ce a venit cu apă și cu sânge**, Isus Hristos. Cea mai simplă interpretare a termenului „apă” este că el se referă la botezul lui Isus prin care Și-a început lucrarea publică (Mat. 3:13-17; Mar. 1:9-11; Luca 3:21-22). „Sânge” se referă în acest caz la moartea Sa, prin care lucrarea Sa a luat sfârșit. Insistența lui Ioan asupra acestui lucru (**nu numai cu apă, ci cu apă și cu sânge**) sugerează că el respingea o concepție falsă ca aceea promovată de Cerintus (vezi *Introducere*). Cerintus susținea că divinul Hristos S-a coborât asupra omului Isus la botezul lui și L-a părăsit înainte de răstignirea Sa. Astfel el a negat că o singură Persoană, Isus Hristos, a venit atât cu apă cât și cu sânge. Cerintus nu era, desigur, singurul care susținea această concepție, pe care Ioan a considerat-o falsă și contrară mărturiei adevărate a Duhului Sfânt. Într-adevăr: **trei sunt care mărturisesc (pe pământ): Duhul, apa și sângele, și acești trei sunt una în mărturisirea lor**.

Putem considera că mărturia Duhului a venit prin profeți (inclusiv prin Ioan Botezătorul). Deci mărturia Duhului a fost întărită de realitățile istorice simbolizate prin „apă” și „sânge”. Atât botezul cât și răstignirea lui Isus sunt fapte istorice bine atestate (cf. Ioan 1:32-34; 19:33-37). Toți cei trei martori („apa”, „sângele” sunt personificate) „sunt una în mărturisirea lor” că o singură Persoană divină, Isus Hristos, a participat la aceste evenimente.

5:9-12. De aceea nimeni nu are motive să nu accepte **mărturisirea lui Dumnezeu** în favoarea persoanei lui Hristos. Dacă **mărturisirea oamenilor** poate fi acceptată atunci când este atestată în mod adecvat (Deut. 19:15), mărturisirea lui Dumnezeu, fiind **mai mare**, trebuie să fie de asemenea acceptată. Este preferabil să considerăm că cuvintele: **și mărturisirea lui Dumnezeu este mărturisirea pe care a făcut-o El despre Fiul Său** marchează începutul unei idei noi, care formează o mică elipsă. Ele pot fi parafrazate astfel: „Iată deci mărturisirea lui Dumnezeu despre Fiul Său (pe care trebuie să o acceptăm pentru că este mare).”

Dar înainte de a preciza conținutul mărturiei lui Dumnezeu (prezentat în 1 Ioan 5:11-12), Ioan deschide o paranteză pentru a insista că acceptarea acestei mărturii duce la interiorizarea ei de către cel care **crede**. Fiecare credincios **are** adevărul lui Dumnezeu **în el**. Prin contrast, **cine nu îl crede pe Dumnezeu, îl face mincinos** (cf. 1:10). Pentru Ioan nu exista poziție de mijloc și nu era posibilă evitarea unui punct de vedere. Omul fie crede, fie contestă veridicitatea lui Dumnezeu.

După ce a spus acest lucru, Ioan s-a întors la conținutul pe care îl avea **mărturisirea: Dumnezeu ne-a dat viața veșnică, și această viață este în Fiul Său. Cine are pe Fiul, are viața; cine n-are pe Fiul lui Dumnezeu, n-are viața**. În lumina textului din 2:25-26 (vezi comentariile de acolo), afirmația lui Ioan despre mărturia lui Dumnezeu se îndreaptă probabil împotriva unor antihriști care susțineau că destinatarii epistolei lui Ioan nu aveau viață veșnică prin Fiul lui Dumnezeu. Dar Dumnezeu a afirmat în mod limpede că viața eternă este exact viața pe care o dăruiește El prin Fiul Său. A nega acest fapt înseamnă a-L considera mincinos pe Dumnezeu.

5:13. Ioan a scris **aceste lucruri... ca** destinatarii credincioși ai epistolei, să „știe” că au viață eternă (cf. v. 12, 20). Cuvintele „aceste lucruri” sunt adeseori considerate în mod greșit că se referă la întreaga epistolă. Dar expresiile similare din 2:1, 26 se referă doar la materialul din contextul imediat și același lucru este valabil și în cazul acesta. Ceea ce a scris Ioan mai înainte despre mărturia lui Dumnezeu (5:9-12) a avut scopul de a-i asigura pe cititorii săi că, orice ar spune antihriștii, credincioșii au într-adevăr viață veșnică. De fapt, se poate spune că siguranța mântuirii omului depinde în mod

1 Ioan 5:14-17

fundamental și suficient de promisiunile directe ale lui Dumnezeu făcute credinciosului. Cu alte cuvinte, siguranța mântuirii depinde de mărturia lui Dumnezeu.

După cuvintele **aveți viața veșnică** (în NIV), cele mai multe manuscrise grecești adaugă cuvintele: **voi, care credeți în Numele Fiului lui Dumnezeu**. Probabil că aceste cuvinte au părut redundante unui copist sau unui editor timpuriu și din acest motiv ele au fost eliminate din manuscrisul său. Dar ele pregătesc terenul pentru discuția despre rugăciune care urmează, cerându-le celor care au primit deja viața eternă prin Fiul lui Dumnezeu să continue să creadă în El. Rugăciunea este, de asemenea, o expresie a încrederii în numele Fiului lui Dumnezeu (vezi comentariile de la 3:23).

5:14-15. Cel care crede în Numele lui Isus Hristos are **îndrăzneala** (*parrësia*) de a se apropia de Dumnezeu în rugăciune (cf. 3:21). Cererile făcute în conformitate cu voia lui Dumnezeu sunt ascultate de El și un credincios poate fi sigur că va primi răspuns la rugăciune. Situația normală de astăzi este ca un creștin să discearnă voia lui Dumnezeu din Scriptură și să se roage conform acestei voi. Dar unitatea de idei care începe în 5:3b tratează adevărul că poruncile lui Dumnezeu nu reprezintă o povară, pentru că credința în Fiul lui Dumnezeu este secretul victoriei spirituale asupra lumii. În acest context, deci, este logic să considerăm că Ioan s-a gândit mai ales, deși nu exclusiv, la dreptul creștinului de a „cere” ajutorul lui Dumnezeu în rugăciune. Acest mod de rugăciune este în mod clar **după voia Lui**. Astfel într-o viață victorioasă creștinul este eliberat de orice povară printr-o rugăciune bazată pe credința în Numele Fiului lui Dumnezeu.

C. Dragostea trăită (5:16-17)

Dar dacă nevoile proprii ale unui creștin pot fi împlinite prin dependența în rugăciune de Numele lui Isus, care este situația nevoilor celorlalți creștini? Extinzând discuția despre rugăciune, Ioan împletește încă o dată cele două teme ale lui, credința și dragostea. Un creștin care își iubește cu adevărat fratele și sora nu poate fi indiferent față de nevoile lor spirituale.

5:16. Versetele 16-17 au fost discutate foarte mult. Dar nu ar fi trebuit să ducă la atât de multe dificultăți cum s-a întâmplat. Uneori un creștin poate păcătuî atât de grav încât Dumnezeu judecă acel păcat printr-o moarte promptă: „un păcat care duce la moarte”.

Anania și Safira sunt două exemple în acest sens (Fapte 5:1-11). Dar cele mai multe păcate care omul vede că sunt „săvârșite” de **fratele său** creștin nu sunt de acest fel, așa cum arată comiterea lor repetată. Pentru aceste păcate credinciosul trebuie **să se roage**, știind că orice păcat, dacă este repetat de multe ori, este o amenințare pentru viața unui tovarăș creștin (cf. Iac. 5:19-20; de asemenea cf. Prov. 10:27; 11:19; 13:14; 19:16). Astfel restabilirea fratelui poate asigura prelungirea vieții sale fizice.

Cuvintele: **un păcat care nu duce la moarte** pot fi ușor interpretate greșit. Toate păcatele duc la moarte, dar expresia: „care nu duce la moarte” (*mē pros thanaton*) trebuie înțelese în sensul „care nu sunt pedepsite cu moartea”. Deosebirea se stabilește între păcatele pentru care moartea este o consecință rapidă și păcatele pentru care nu este.

Când un creștin vede pe un alt creștin păcătuiind într-un mod care nu este fatal, el este învățat să se roage pentru el **și Dumnezeu îi va da viața**. Cuvântul „Dumnezeu” nu apare în original, dar adăugarea lui este potrivită. Cu toate acestea, Ioan le-a amintit cititorilor săi că **este... păcat care duce** („este pedepsit”) **la moarte**. Nu este nevoie de cuvântul **un** înainte de „păcat”. Ioan nu s-a gândit la un singur păcat de felul acesta. Exemplul din Noul Testament citat anterior (Fapte 5:1-11) a fost o violare flagrantă a sfințeniei comunității creștine. Nu este necesar ca creștinul să știe sigur care păcate flagrante sunt pedepsite printr-o moarte promptă atâta timp cât el poate recunoaște care sunt păcatele care nu sunt de acest fel. Lui i se **poruncește** să se roage pentru păcatele care nu merită moartea rapidă. Creștinii au libertatea să se roage și pentru păcatele mai grave. Cuvintele lui Ioan în ce privește păcatul fatal sunt: **nu-i zic să se roage pentru păcatul acela**. Dar este evident că aceste cuvinte nu interzic rugăciunea chiar și pentru cazurile cele mai grave. Dar este normal ca în aceste cazuri credincioșii să își supună rugăciunile voii lui Dumnezeu. Prin contrast, în privința păcatelor care nu sunt pedepsite cu o moarte promptă, pe baza acestui verset, creștinii trebuie să se poată ruga cu încredere.

5:17. Acest verset afirmă că există un scop real pentru felul de rugăciune despre care a vorbit Ioan în versetul 16. **Orice nelegiuire** (*adikia*) **este păcat**, dar în acest spectru larg, **este un păcat, care nu duce**

(prompt) **la moarte**. Acest pasaj a fost foarte studiat de experții care au încercat să deducă ce păcat era pedepsit direct prin moarte. Dar Ioan vorbește în primul rând despre păcatul care *nu* este pedepsit astfel. Pentru astfel de păcate credinciosul trebuie să se roage. Când face acest lucru, el își demonstrează dragostea pentru fratele său și ascultă astfel de porunca dragostei, reluată mereu și mereu în această epistolă. În același timp, el își exercită credința în numele Fiului lui Dumnezeu, deoarece dragostea lui pentru fratele său este în numele lui Isus. Rugăciunea pentru fratele care păcătuiește este deci ascultare de porunca dublă din 3:23.

VI. Epilog (5:18-21)

Printr-un epilog scurt, apostolul Ioan a căutat să consolideze câteva dintre adevărurile fundamentale din epistola sa. Pronumele „noi” din acest epilog (apare de șase ori, NIV) este probabil apostolic, așa cum a fost și în prolog (1:1-4; cf. Ioan 21:24). Dar fără îndoială că scriitorul a sperat și a așteptat ca destinatarii epistolei sale să se identifice în totalitate cu afirmațiile pe care le-a făcut. Fiecare verset din 1 Ioan 5:18-20 începe cu „Știm” (*oidamen*).

5:18. Ca și în 3:6, 9 (vezi comentariile de acolo), cuvintele din NIV „continuă să” nu sunt justificate de către original. Ioan a afirmat că **oricine este născut din Dumnezeu** este o persoană a cărei natură interioară adevărată este inerent fără păcat. (Cf. „născut din Dumnezeu” din 2:29; 3:9; 4:7; 5:1, 4.)

Afirmația adițională despre **Cel născut din Dumnezeu** nu este, așa cum se sugerează adesea, o referire la Hristos. Ioan nu s-a referit la Hristos în acest fel în nici un alt pasaj; el vorbește aici tot despre oamenii regenerați. Conform acestei concepții, cuvântul **îl** ar trebui tradus „el însuși”. Astfel Ioan a afirmat că „cel născut din Dumnezeu se păzește *el însuși*.” Acest lucru este o repetare a afirmației din 3:9 într-o formă puțin diferită. Omul cel nou al unui credincios (Ef. 4:24; Col. 3:10) este fundamental „impermeabil” la păcat și de aceea **cel rău nu se atinge de el**.

5:19. Natura nouă a persoanei regenerate este inerent lipsită de păcat (v. 18) pentru că „sămânța” lui Dumnezeu este în El (3:9). Cunoașterea acestui adevăr este combinată cu siguranța că **știm că suntem din Dumnezeu**. Această siguranță (întemeiată în cazul fiecărui credincios pe mărturia lui Dumnezeu

[5:9-13] este însoțită de înțelegerea faptului că **toată lumea zace în cel rău** (cf. v. 18). Ioan a urmărit prin aceste afirmații rezumative să consolideze convingerea cititorilor că sunt deosebiți de sistemul lumii care este controlat de Satan și liberi față de puterea lui. Ei nu au nevoie să asculte ideile lumii propovăduite de antihriști (3:7-8). Nici nu trebuiau să cedeze în fața dorințelor lumești (cf. 2:15-17).

5:20. În plus, faptul că **Fiul lui Dumnezeu a venit** le-a oferit credincioșilor o **priecere** care face posibilă cunoașterea lui Dumnezeu. Ioan și grupul său erau **în Cel ce este adevărat** (la fel erau și cititorii săi care continuau să „rămână”). Dar a rămâne în Dumnezeu înseamnă a rămâne de asemenea și **în Isus Hristos, Fiul Lui**. De fapt, Isus Hristos **este Dumnezeul adevărat** (cf. Ioan 1:1, 14) și **viața veșnică** (cf. 1 Ioan 1:2; 2:25; 5:11-13). Cu această afirmație măreață despre divinitatea lui Hristos, Ioan și-a încheiat rezumatul adevărilor apostolice care se opun învățăturilor false ale antihriștilor.

5:21. Este surprinzător că epistola se încheie cu îndemnul: **Copilașilor** (*teknia*, „cei născuți”; cf. 2:1, 12, 28; 3:7, 18; 4:4), **păziți-vă de idoli**. Dar nu trebuie să înțelegem cuvântul „idoli” într-un sens figurat. În lumea greco-romană din zilele lui Ioan orice compromis moral cu concepțiile lumii sfârșea cu implicarea în idolatrie, deoarece idolatria penetrase la toate nivelurile societății. A fi credincios față de „Dumnezeul adevărat și viața veșnică” (5:20) și a căuta să-ți exprimi natura fundamental lipsită de păcat însemna a evita idolatria și depravarea care o însoțea. Îndemnul prin care apostolul a încheiat epistola era deci relevant pentru cititorii săi inițiali.

BIBLIOGRAFIE

Barker, Glenn W. „1, 2, 3 John”, în *The Expositor's Bible Commentary*. vol. 12. Grand Rapids: Zondervan Publishing House, 1981.

Brooke, A.E. *A Critical and Exegetical Commentary on the Johannine Epistles*. The International Critical Commentary. Edinburgh: T. & T. Clark, 1912.

Brown, Raymond E. *The Epistles of John*, The Anchor Bible. Garden City, N.Y.: Doubleday & Co., 1983.

1 Ioan

Burdick, Donald W. *The Epistles of John*. Everyman's Bible Commentary. Chicago: Moody Press, 1970.

Dodd, C.H. *The Johannine Epistles*. New York: Harper & Row, 1946.

Marshall, I. Howard. *The Epistles of John*. The New International Commentary on the New Testament. Grand Rapids: Wm. B. Eerdmans Publishing Co., 1978.

Mitchell, John G. *Fellowship: Three Letters from John*. Portland, Ore.: Multnomah Press, 1974.

Pentecost, J. Dwight. *The Joy of Fellowship: A Study of First John*. Grand Rapids: Zondervan Publishing House, 1977.

Stott, John. R.W., *The Epistles of John: An Introduction and Commentary*. The Tyndale New Testament Commentaries. Grand Rapids: Wm. B. Eerdmans Publishing Co., 1964.

Vaughan Curtis. *1, 2, 3 John: A Study Guide*. Grand Rapids: Zondervan Publishing House, 1970.

Vine, W. E. *The Epistles of John: Light, Love, Life*. Grand Rapids: Zondervan Publishing House, 1977.

Westcott, Brooke Foss. *The Epistles of St. John: The Greek Text and Notes*. 1882; Retipărire. Grand Rapids: Wm. B. Eerdmans Publishing Co., 1966.

Wiersbe, Warren W. *Be Real*. Wheaton, Ill.: SP Publications. Victor Books, 1972.

2 IOAN

Zane C. Hodges

A doua Epistolă a lui Ioan este o scrisoare scurtă care a putut fi scrisă pe un singur papirus de dimensiune standard. Păstrarea acestei scrisori scurte este fără îndoială un tribut adus spiritualității și inspirației ei.

Autorul. Autorul epistolei 2 Ioan a fost considerat în mod tradițional apostolul Ioan. Dar scriitorul se identifică pe sine însuși prin termenul „presbiterul”. Acest titlu nu se referă probabil la funcția de lider al unei biserici locale. Poate fi doar un termen plin de afecțiune (*presbyteros*, „bătrânul”; cf. 1 Tim. 5:1-2; 1 Pet. 5:5; 3 Ioan 1) prin care autorul era cunoscut de cititorii săi. Cu toate acestea, există câteva dovezi antice care afirmă că termenul „bătrân” ar fi putut fi folosit pentru a desemna pe oricare dintre apostoli sau alți martori oculari ai vieții și învățaturii Domnului Isus. În lumina asemănării evidente în stil și conținut dintre 1 și 2 Ioan, argumentele care dovedesc paternitatea apostolică a epistolei mai mari au forța de a dovedi acest lucru în cazul epistolei mai scurte. Nu există motive suficiente pentru a pune la îndoială corectitudinea atribuirii Epistolei 2 Ioan apostolului Ioan.

Contextul. Scrisoarea este adresată „către aleasa Doamnă și către copiii ei” (v. 1; cf. 4-5). În ea nu se găsesc nume personale și sugestia că destinatarul se numea fie Eklektă (de la *eklektē*, cuvântul trad. „aleasa”), fie Kyria (cuvântul trad. „Doamnă”) este puțin convingătoare. Sub acest aspect 2 Ioan se deosebește de 3 Ioan, care conține numele a trei oameni. Din acest motiv s-a sugerat că scriitorul apostolic a adoptat în 2 Ioan o formă literară prin care o biserică creștină este personificată, fiind numită „aleasa Doamnă”, iar membrii au fost numiți „copiii ei”. Personificarea popoarelor și a cetăților prin personaje feminine este comună în Biblie (cf. „fiica Sionului”) și Biserica creștină este numită deseori „mireasa lui Hristos” (cf. Ef. 5:22-33; 2 Cor. 11:2; Apoc. 19:7).

Concluzia că 2 Ioan se adresează unei biserici este întemeiată și pe observația că în greacă autorul renunță la pronumele la

singular după versetul 5 și mai folosește singularul abia în v. 13. Într-adevăr, natura generală a conținutului epistolei este foarte adecvată pentru o comunitate. Astfel, deși posibilitatea ca destinatarul să fi fost o femeie creștină nu poate fi exclusă în totalitate, este preferabil să considerăm că scrisoarea a fost adresată unei biserici. Dacă este așa, problemele acestei biserici nu diferă prea mult de cele ale cititorilor Epistolei 1 Ioan. Și aici autorul avertizează împotriva antihriștilor (2 Ioan 7; cf. 1 Ioan 2:18, 22). Eroarea de care se făceau ei vinovați a fost, la fel ca în 1 Ioan, negarea persoanei lui Hristos (2 Ioan 7; cf. 1 Ioan 2:22-23; 4:1-3). Epistola insistă de asemenea asupra ascultării de poruncile lui Dumnezeu, mai ales de porunca dragostei creștinești (2 Ioan 5-6; cf. 1 Ioan 2:3-9; 3:14-18, 23; 4:7, 11, 20-21).

Data. Nu există informații pe baza cărora să fie stabilită data scrierii Epistolei 2 Ioan. Dar situația ce răzbate din epistolă este similară cu cea care stă în mod evident în spatele Epistolei 1 Ioan. Acest lucru face posibilă stabilirea unei date apropiate de cea a epistolei mai lungi. Pe baza acestei presupuneri, 2 Ioan poate aparține de asemenea perioadei de dinaintea izbucnirii războiului evreilor împotriva romanilor în Palestina, în anul 66 d.Hr. Cea mai probabilă este situarea sa la începutul anilor 60.

STRUCTURA

- I. Preambul (v. 1-3)
- II. Cuprinsul Epistolei (v. 4-11)
  - A. Adevărul practicat (v. 4-6)
  - B. Adevărul protejat (v. 7-11)
- III. Rămas bun (v. 12-13)

COMENTARIU

I. Preambul (v. 1-3)

Epistola începe la fel cum începeau de obicei epistolele în antichitate. Scriitorul s-a

2 Ioan 1-6

prezentat, a enunțat identitatea destinatarului (destinatariilor) și a adresat o salutare. Dar, așa cum s-a afirmat în *Introducere*, Ioan nu a menționat numele celei prezentate drept „aleasa Doamnă” și textul continuă ca și cum epistola ar fi adresată unei biserici. Preambulul subliniază că „adevărul” și „dragostea” sunt două preocupări majore ale acestei scrisori („adevăr”: v. 1 [de două ori], 2-4; v. 1, 3, 5-6 [de două ori — în NIV]) și ale Epistolei 3 Ioan.

V. 1-2. Presbiterul (vezi „Autorul” din *Introducere*) și-a început mesajul afirmându-și dragostea pentru această biserică (**aleasa Doamnă**; cf. „Doamnă” din v. 5) și pentru membrii ei (**copiii ei**; cf. v. 4) **în adevăr**. De fapt, îi iubeau **toți cei ce cunosc adevărul**. Acest lucru arată că biserica destinată a acestei epistole era probabil binecunoscută în cercurile creștine (Este numită „aleasa” pentru că era compusă din „aleșii” lui Dumnezeu, i.e., creștinii.) Dragostea lui Ioan și a celorlalți pentru această comunitate era întemeiată și afirmată pe baza adevărului lui Dumnezeu. Ea deriva din **adevărul acesta care rămâne în noi, și care va fi cu noi în veac**. Dragostea creștină nu este doar sentimentalism sau compasiune umanistă, ci motivația ei este cunoașterea adevărului care a fost revelat în Hristos. Adevărul este baza dragostei. Acest adevăr, pe baza căruia biserica era iubită, trebuia Biserica să-l păzească.

V. 3. În loc de a se mulțumi să ureze **harul, îndurarea și pacea** cititorilor săi, Ioan le-a spus că ei vor experimenta aceste lucruri **în adevăr și în dragoste** (cf. v. 1). (Este interesant că Pavel și Petru în urările din epistolele lor includ numai harul și pacea, cu excepția epistolelor 1 și 2 Tim., în care urarea este „har, îndurare și pace”. Vezi tabelul cu „Introducerile epistolelor lui Pavel” de la Rom. 1:1-7.) Dar adevărul și dragostea sunt calitățile pe care Ioan dorea ca cititorii lui să le cultive. Dacă ei le vor păstra, atunci se pot aștepta să se bucure de „harul, îndurarea și pacea” care sunt **din partea lui Dumnezeu Tatăl, și din partea Domnului Isus Hristos**. Derivarea acestor binecuvântări atât de la Tatăl cât și de la Fiul, afirmă divinitatea lui Hristos. Expresia **Fiul Tatălui** este neobișnuită (cf. „pe Tatăl și pe Fiul” din 2 Ioan 9). Binecuvântările lui Dumnezeu — favoarea (*charis*), compasiunea (*eleos*) și armonia interioară și liniștea (*eirēnē*) — sunt împărtășite într-o atmosferă în care „adevărul”

și „dragostea” sunt suverane. Ioan a scris că adevărul „va fi cu noi” (v. 2). Acum el precizează că harul, îndurarea și pacea „vor fi cu noi” (NIV).

II. Cuprinsul Epistolei (v. 4-11)

Trecând imediat la subiect, Ioan și-a exprimat preocupările legate de (a) continuarea ascultării bisericii de Dumnezeu și (b) rezistența credincioșilor în fața pătrunderii învățătorilor mincinoși. Aceste două obiective sunt, desigur, inserabile.

A. Adevărul practicat (v. 4-6)

V. 4. Este evident că Ioan întâlnește înainte pe unii membri ai bisericii (**pe unii din copiii tăi**; cf. v. 1) și a fost încântat (**m-am bucurat foarte mult**; cf. 3 Ioan 3-4) să vadă ascultarea lor de adevăr. El folosește fidelitatea lor, pe care a văzut-o, drept punct de pornire pozitiv. Comportarea lor (**umblând în adevăr**; cf. 3 Ioan 3-4) era după **porunca** primită de la **Tatăl**. A umbla în adevăr înseamnă a asculta de adevărul pe care l-a descoperit Dumnezeu. Ioan dorea ca întreaga biserică să procedeze la fel.

V. 5. În ultima sa referință la biserică prin personificare (până la v. 13), Ioan se adresează afectuos Bisericii prin termenul **Doamnă** („dragă Doamnă”, NIV). Mesajul scris bisericii nu era **o poruncă nouă, ci cea pe care biserica a avut-o de la început** (cf. v. 6). (Aceeași idee apare și în 1 Ioan 2:7.) Nu este alta decât porunca: **să ne iubim unii pe alții**. La fel ca și în epistola mai lungă, apostolul își încurajează cititorii să urmeze căile vechi în încercarea lui de a-i ajuta să reziste inovațiilor antihriștilor (2 Ioan 7).

V. 6. Dar ce înseamnă „să ne iubim unii pe alții”? Răspunsul: **Și dragostea stă în viațuirea după poruncile Lui**. La fel ca în 1 Ioan 5:2-3a, Ioan consideră că dragostea creștină este ascultare de Dumnezeu. Un creștin care dorește într-adevăr să caute ce are Dumnezeu mai bun pentru frații și surorile lui, o poate face numai dacă ascultă de ceea ce i-a poruncit Dumnezeu să facă. Dragostea necălăuzită de voia revelată a lui Dumnezeu poate degenera ușor în sentimentalism lipsit de înțelepciune. Credincioșii care umblă „în adevăr” (2 Ioan 4), adică ascultă de revelația lui Dumnezeu, se iubesc unii pe alții. Dragostea frățească face parte din adevărul pe care Dumnezeu l-a descoperit și a poruncit să fie pus în practică.

Ultima parte a versetului 6 este dificilă în original. O traducere posibilă ar fi: „Aceasta este porunca, să umblați după ceea ce ați auzit de la început.“ Din această traducere reiese că Ioan a afirmat că ascultarea de poruncile lui Dumnezeu înseamnă aderarea la mesajul poruncit, în forma în care a fost acesta exprimat încă **de la început**. Interpretate în acest sens, cuvintele scriitorului au avut scopul de a avertiza împotriva oricărei „reinterpretări“ a voiei lui Dumnezeu, așa cum ar fi putut propovădui antihriștii.

Trecerea de la pluralul „poruncile“ (v. 6a) la singularul **porunca** (v. 6b) este naturală pentru acest autor (cf. 1 Ioan 3:22-23). Multele aspecte specifice ale voiei lui Dumnezeu pot fi considerate o singură obligație.

B. Adevărul protejat (v. 7-11)

V. 7. Acest verset este mai apropiat ca idee de versetul 6 decât sugerează traducerea NIV, care nu traduce grecescul *hoti* (**Căci**). Motivul îndemnului anterior este că **în lume s-au răspândit mulți amăgitori, care nu mărturisesc că Isus Hristos vine în trup**. La fel ca în prima epistolă, apostolul și-a exprimat îngrijorarea că au apărut mulți învățători mincinoși (cf. 1 Ioan 2:18; 4:1). Acești învățători erau „amăgitori“ (*planoi*, „cei care duc în rătăcire“; cf. *planaō*, „să vă rătăcească“ din 1 Ioan 2:26). Insuși numărul lor (la fel ca și diversitatea de idei eronate) făcea din ei o amenințare serioasă pentru bisericile creștine cum era aceasta. Ceea ce îi unea pe toți acești învățători mincinoși și concepțiile lor era necredința și respingerea întrupării lui Hristos.

Verbul „vine“ (un participiu prezent) din expresia „vine în trup“ se referă la principiul implicat în întrupare: Isus luând (venind) și continuând în natura umană (cf. 1 Ioan 4:2). Acest adevăr despre „Isus Hristos“ care „vine în trup“ era negat de către amăgitori. Unii susțineau că trupul lui Isus nu a fost cu adevărat uman; a părut doar a fi uman. Acest lucru contrazicea, desigur, adevărul întrupării, că Isus Hristos este complet divin și complet uman.

Iată care este semnul caracteristic al celui care este **amăgitorul**, adică **Antihristul**. (Vezi comentariile de la 1 Ioan 2:18.) Faptul că „amăgitorul“ și „Antihristul“ au formă articulată poate duce la o neînțelegere. Articolul hotărât din limba greacă poate fi tradus printr-un articol nehotărât („un“) în locul articolului hotărât atunci când se vorbește despre o persoană care nu este

numită. Ioan nu a vrut să spună aici că „orice antihrist este“ personajul unic, de la sfârșitul vremurilor, cunoscut sub numele de Antihrist.

V. 8. Din cauza apariției acestor amăgitori, cititorii au fost îndemnați: **Păziți-vă bine** de efectele spirituale dezastruoase la care duce compromisul cu ideile lor. Pericolul nu este pierderea mântuirii, ci pierderea recompensei. NIV (și COR) folosește persoana a doua plural (**voastre**) în toate cele trei afirmații conținute în acest verset. Dar este preferabilă folosirea persoanei întâi plural (ca în majoritatea ms.): „ca să nu pierdem rodul muncii, ci să primim o răsplătă.“ Scribii și editorii timpurii l-au înlocuit probabil pe „noi“ cu „voi“ pentru a evita sugestia că apostolul ar putea fi părtaș la pierderea recompensei. Dar cuvintele autorului reflectă atât delicatețe cât și smerenie. El s-a considerat co-lucrător alături de cititorii săi și pierderea ar fi fost și el părtaș la pierderea lor, dacă ei nu s-ar fi împotrivit cu eficiență doctrinei false. Antihriștii reprezentau o amenințare pentru lucrarea Domnului în care el și ei erau angajați împreună. Trebuie remarcat că expresia **să primiți o răsplătă deplină** arată că eșecul cititorilor nu i-ar fi privat total de recompense. Dumnezeu nu va uita ce au făcut pentru El (cf. Evr. 6:10). Dar plinătatea recompensei lor (1 Cor. 3:11-15) era amenințată de acțiunea subversivă a antihriștilor.

V. 9. Pericolul este prezentat acum foarte clar. **Oricine o ia înainte** (*proagōn*; în majoritatea ms. apare „o ia pe alături“, *parabainōn*) **și nu rămâne în învățătura lui Hristos, n-are pe Dumnezeu**. Aceste cuvinte sugerează convingător faptul că apostolul s-a referit aici la abaterea de la adevăr a cuiva care îl deținuse anterior. Cuvântul „rămâne“ traduce verbul grecesc *menō*, familiar datorită deselor lui utlizări (de 23 de ori) din 1 Ioan cu privire la viața care „rămâne“. O persoană care nu „rămâne“ într-un lucru este evident că odată l-a deținut. Scriitorii Noului Testament au fost realiști în privința posibilității ca până și creștinii adevărați să cadă pradă ereziei și de aceea ei trebuie avertizați cu privire la acest pericol (cf. comentariilor de la Evrei). Ioan i-a atenționat pe cititorii săi de posibila pierdere a recompensei (2 Ioan 8). De aceea ei erau acum (v. 9) avertizați să nu „depășească“ limitele doctrinei sănătoase, ci să „rămână“ în învățătura (*didachē*; cf. v. 10) lui (i.e. despre) Hristos. A devia de la adevăr înseamnă a-L lăsa pe Dumnezeu în urmă.

2 Ioan 10-12

Dumnezeu nu este cu cel ce se abate de la El. Orice ar face un astfel de om, face fără Dumnezeu. Acest lucru, desigur, nu înseamnă pierderea mântuirii. Mai degrabă, înseamnă abateră doctrinară cu neascultarea care o însoțește.

Spre deosebire de cel care s-a abătut de la adevăr, **cine rămâne în învățătura aceasta, are pe Tatăl și pe Fiul.** Acest lucru arată că Dumnezeu este alături de cei care perseverează în adevărata doctrină despre Hristos. (Aici putem găsi încă o afirmare subtilă a divinității lui Hristos; cf. v. 3.) Dar Ioan a avut în vedere fără îndoială ceva mai mult decât ortodoxia crezului. El a folosit *menō*, cuvântul său caracteristic din Epistolele prin care descrie viața de comuniune cu Tatăl și cu Fiul, pentru a doua oară în v. 9. Rădăcinile semnificației rămânării în aceste scrisori sunt texte cum ar fi Ioan 8:31 și 15:1-7. Pentru Ioan, cel care „rămâne în învățatură” este cel care „rămâne” sau „își face căminul” acolo. Legătura lui cu adevărul este vitală și dinamică, deci are o relație dinamică și cu Dumnezeu, ale căruia porunci le ascultă (cf. Ioan 14:21-23 unde apare o altă expresie a acestui tip de relație). „Rămânerea” și ascultarea erau inseparabile în mintea lui Ioan.

V. 10-11. Dar „rămânerea” în adevărul despre Isus Hristos cere o reacție fermă împotriva celor care au devenit promotorii doctrinei false. De aceea Ioan a adăugat: **Dacă vine cineva la voi, și nu vă aduce învățătura aceasta, să nu-l primiți în casă, și să nu-i ziceți: „Bun venit!”** În lumea greco-romană din zilele lui Ioan, un filozof sau un învățător religios itinerant era un lucru obișnuit. Și predicatorii creștini călătoreau și se bazau pe credincioșii locali în privința ospitalității (3 Ioan 5-8). Dar cititorii epistolei 2 Ioan au fost îndemnați să aibă discernământ. Dacă „vine” cineva la ei (sensul care se deduce este „în rolul unui învățător itinerant”) fără să aducă doctrina sănătoasă (*didachēn*), să i se refuze ospitalitatea. Verbul grecesc tradus „aduce” este „*pherō*” („a purta”), care se raportează în special la o călătorie. Dacă adevărul nu face parte din „bagajul” lui, el nu trebuie să beneficieze de ospitalitate din partea celor care erau loiali adevărului. (Prin contrast, ospitalitatea trebuie să fie oferită credincioșilor adevărați [3 Ioan 5, 8].) Dar unui amăgitor nu trebuia nici măcar să i se spună bun venit, pentru că a proceda așa însemna a **se face părtaș faptelor lui rele** (*ponērois*, „rău”; cf. „cel

rău” [*to ponēron*], 1 Ioan 2:13-14). Expresia „Bun venit” (2 Ioan 10-11) înseamnă literal „Spuneți salutări.” În greacă, cuvântul folosit este *chairō*, „a se bucura sau a fi vesel”. *Chairein* era folosit pentru a exprima un bun venit sau un rămas bun cordial, asemănător cuvintelor „sunt bucuros să te văd” sau „Îți doresc numai bine” (cf. Fapte 15:23; 23:26; Iac. 1:1).

Pentru unele minți moderne aceste instrucțiuni par excesiv de rigide și de aspre. Dar o mare parte a problemei actuale o reprezintă toleranța prea mare în privința diferențelor dintre concepțiile religioase. Trebuie să recunoaștem cu toată franchețea că scriitorii Noului Testament nu împărtășeau acest spirit de toleranță. Devotamentul lor față de adevăr și conștiința față de pericolele erorilor religioase au determinat multe denunțări viguroase ale învățătorilor mincinoși. Nu este surprinzător că această epocă modernă, pentru care pericolele ereziilor sunt considerate mici, și-a pierdut convingerile în privința adevărului.

Dar pasajul nu trebuie interpretat în sensuri la care autorul nu s-a gândit. El s-a gândit la învățătorii mincinoși care erau activ angajați în răspândirea erorilor. În această activitate nu trebuia ca ei să fie ajutați. Chiar și un cuvânt de bun venit le-ar da un sentiment de acceptare care ar putea fi interpretat greșit. Cititorii trebuiau ca prin atitudinea lor rezervată să arate cu toată claritatea că nu treceau cu vederea activitățile acestor oameni răi. Același lucru este valabil și astăzi. Dar Ioan nu s-a adresat direct problemei eforturilor ce trebuie făcute pentru a-i aduce pe acești oameni la recunoașterea adevărului. Cu toate acestea, este clar că trebuie procedat în așa fel încât aceste eforturi să nu fie confundate cu o formă de aprobare.

III. Rămas bun (v. 12-13)

Salutarea de rămas bun a autorului amintește de cuvintele din 3 Ioan 13 (cf. „Am multe să-ți scriu”; „Nu doresc să risipesc tocul și cerneala”; „Sper să te vizitez”; „să-ți vorbesc față în față.”). La fel ca formatul general al scrisorii, aceste încheieri erau probabil convenționale. Dar asta nu înseamnă că erau lipsite de sinceritate.

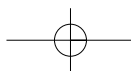
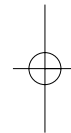
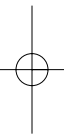
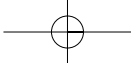
V. 12. Ioan a afirmat: **aș vrea să vă spun multe lucruri; dar prefera să comunice cu ei gură către gură.** El se aștepta să „vină” la ei cât mai curând, și atunci va avea mai multe să le spună. Această vizită personală va face

ca **bucuria** lor să fie **deplină**. Ceea ce ar fi scris dacă nu și-ar fi planificat să-i viziteze poate fi dedus din conținutul epistolei 1 Ioan. Într-adevăr, sub anumite aspecte, 2 Ioan este o versiune prescurtată a primei epistole. Probabil că autorul și-ar fi înmulțit îndemnul ca în epistola mai lungă.

V. 13. Ioan a transmis **sănătate** de la **copiii surorii tale alese**. *Dacă* această epistolă ar fi fost scrisă unei femei creștine, ne-am aștepta ca salutările să vină de la sora ei, nu de la copiii surorii ei. Datorită caracterului anonim al destinatarilor epistolei, este mai ușor să interpretăm aceste cuvinte drept o salutare trimisă de membrii („copiii”; cf. v. 1) unei biserici „surori” bisericii căreia i-a scris Ioan (vezi *Introducerea*), ambele biserici „Doamne” fiind „alese” prin harul suveran al lui Dumnezeu. Astfel textul constituie o mărturie a relațiilor bazate pe interese și preocupări creștine care uneau membrii diverselor biserici în primii ani ai credinței.

BIBLIOGRAFIE

Vezi Bibliografia de la 1 Ioan.

3 IOAN

Zane C. Hodges

INTRODUCERE

A treia epistolă a lui Ioan este o scrisoare personală scrisă cuiva pe nume Gaiu. Dacă, așa cum este probabil, 2 Ioan a fost scrisă unei biserici, 3 Ioan și Filimon sunt singurele scrisori personale din Noul Testament. Epistolele pastorale (1 și 2 Tim., Tit), deși au fost adresate unor persoane, au avut probabil și scopul de a fi citite în public. Astfel epistola apostolului Ioan scrisă lui Gaiu este un fragment prețios de corespondență creștină timpurie. Caracterul ei spiritual este evident.

Autorul. La fel ca în 2 Ioan, scriitorul se identifică pe sine prin cuvântul „presbiterul”. După toate probabilitățile acest lucru sugerează nu numai vârsta lui înaintată (*presbyteros* înseamnă „om bătrân”), ci și autoritatea lui de martor ocular al vieții lui Hristos. (Vezi *Introducerea* de la 2 Ioan.) Stilul epistolei este în mod evident același cu stilul primelor două epistole, 1 și 2 Ioan, iar eforturile de a nega faptul că toate trei au un singur autor nu sunt deloc convingătoare. Părerea că apostolul Ioan a scris această epistolă, la fel ca pe celelalte două, poate fi acceptată ușor. Argumentele care susțin autoritatea apostolică a epistolei 1 Ioan se aplică și acestei scurte epistole, în virtutea legăturilor stilistice clare. În plus, autoritatea încrezătoare a scriitorului lui 3 Ioan (cf. v. 10) este adecvată unui apostol.

Contextul. Nu se specifică unde locuia Gaiu (v. 1). Probabil că aparținea unei biserici din provincia romană Asia (vestul Turciei). Tradiția îi conferă apostolului Ioan un rol în această zonă, la fel ca și cartea Apocalipsa. Scriitorul l-a îndemnat pe Gaiu să fie ospitalier cu Dimitrie (v. 12), care era un predicator creștin itinerant (v. 5-8). Dimitrie era probabil purtătorul acestei scrisori.

Se pare că apostolul Ioan a fost obligat să se adreseze direct lui Gaiu pentru sprijinirea lui Dimitrie pentru că biserica era dominată de un om numit Diotref, care nu-i

primea bine pe frații creștini călători (v. 9-10). Într-adevăr, Diotref urmărea chiar să-i excomunică pe cei care acordau ospitalitate unor astfel de călători. Dacă Gaiu a fost membru al aceleiași biserici, se confrunta probabil cu riscul de a trezi mânia lui Diotref. Dar putem conchide că Gaiu era un om înșărit care nu putea fi ușor alungat din biserică. Sugestia că Gaiu aparține altei biserici decât celei a lui Diotref nu pare plauzibilă în lumina versetului 9, care se referă doar la o singură biserică.

Diotref este probabil unul dintre primele exemple (negative) ale funcției de episcop monarhic. Situația eclesiastică din Biserica Primară în care un grup de prezbiteri conducea adunarea cu o autoritate egală s-a schimbat și s-a instituit un sistem în care un singur om și-a asumat autoritatea deasupra celorlalți prezbiteri, devenind „episcop” (deși titlul era inițial similar cu cel de prezbiter). Acest proces se petrecea aproape imperceptibil, atuni când un om cu un caracter puternic dobânda influență asupra restului conducătorilor. Dar în biserica unde Gaiu era membru, procesul acesta l-a propulsat într-o poziție proeminentă pe un om îndărătnic și autoritar. Motivele lui Diotref de a refuza ospitalitatea fraților care călătoreau nu sunt specificate de Ioan. Fără îndoială că Diotref avea anumite argumente pentru comportarea lui. Dar apostolul a afirmat clar că Diotref greșea (cf. v. 11). El urma să corecteze situația la venirea sa (v. 10).

Data. La fel ca în cazul epistolei 2 Ioan, nu există informații independente pentru stabilirea datei scrierii epistolei 3 Ioan. Cea mai simplă este sugestia că toate cele trei epistole au fost scrise la începutul anilor 60 ai erei creștine.

STRUCTURA

- I. Salutare (v. 1-4)
- II. Cuprinsul epistolei (v. 5-12)

3 Ioan 1-5

- A. Lăudarea lui Gaiu (v. 5-8)
- B. Condamnarea lui Diotref (v. 9-11)
- C. Recomandarea lui Dimitrie (v. 12)

III. Rămas bun (v. 13-14)

COMENTARIU

I. Salutare (v. 1-4)

V. 1. Presbiterul (vezi „Autorul“ de la *Introducere*) și-a salutat scurt destinatarul epistolei cu afecțiune. Această salutare nu este obișnuită pentru Epistolele Noului Testament, pentru că îi lipsește urarea harului și a păcii. Cu toate acestea, salutarea de rămas bun conține expresia „pacea să fie cu tine“ (v. 14).

Prea iubitul reprezintă traducerea grecescului *tō agapētō* („prea iubitul“), înrudit cu verbul *agapō* (**pe care-l iubesc**). Spiritul dragostei creștine prelua în atitudinea presbiterului față de **Gaiu**. Același spirit trebuie să influențeze și atitudinea lui Gaiu față de predicatorii itineranți, cum era și Dimitrie. Scriitorul i s-a adresat lui Gaiu de încă trei ori cu acest termen semnificativ (v. 2, 5, 11).

În plus, dragostea apostolului pentru Gaiu era **în adevăr**, adică era autentică și conformă adevărului lui Dumnezeu. Gaiu trebuia să manifeste o dragoste creștină similară prin ospitalitatea care sprijinea adevărul (cf. v. 8). La fel ca în primele două epistole ale lui Ioan, epistola este dominată de preocuparea pentru adevăr și dragoste în experiența creștină („adevăr“: v. 1, 3 [de două ori], 4, 8, 12; „adevărată“: v. 12; „iubesc“: v. 1; „dragoste“: v. 6.).

V. 2. Presbiterul era mulțumit de starea spirituală a lui Gaiu și a dorit ca lucrurile să-i meargă la fel de bine și pe plan fizic. Așa cum arată versetele 2-6, Gaiu era evident un om de o spiritualitate deosebită. Cuvintele: **doresc ca toate lucrurile tale să-ți meargă, și sănătatea ta să sporească tot așa cum sporește sufletul tău** nu reprezintă doar o exprimare convențională a dorințelor pentru binele destinatarului. Apostolul era preocupat de bunăstarea vremelnică a oamenilor, nu numai de starea lor spirituală. Este sigur că el a învățat acest lucru de la Isus, a cărui preocupare față de oamenii cu probleme fizice este atestată în toate cele patru Evanghelii. Desigur că acest fapt constituie un îndemn biblic pentru creștinii de astăzi, ca ei să se roage pentru nevoile trecătoare ale fraților lor spirituali.

V. 3. Presbiterul s-a bucurat (cf. v. 4) atunci când a auzit de la **frații** care au venit la el despre loialitatea lui Gaiu față de adevăr. Cuvintele: **au mărturisit că ești credincios adevărului**, parafrazează textul grecesc care literal este: „au mărturisit despre adevărul tău.“ Apostolul a spus că auzise că Gaiu era un om al adevărului. Probabil că „frații“ care i-au dus această mărturie lui Ioan s-au bucurat de ospitalitatea lui Gaiu, ospitalitate pe care scriitorul îl îndeamnă să o arate și față de Dimitrie (v. 10). Cuvintele: **că umbli în adevăr** dezvoltă mărturia fraților despre Gaiu. Stilul de viață al lui Gaiu („umbli“) era conform adevărului lui Dumnezeu.

V. 4. Nimic nu îl făcea mai fericit pe Ioan (cf. v. 3) decât să „audă“ despre **copiii** lui **că umblă în adevăr**. Formularea este similară cu cea din 2 Ioan 4. Este posibil ca numindu-l pe Gaiu unul dintre „copiii“ lui, Ioan să se fi referit la faptul că Gaiu era un convertit al lui (cf. folosirii acestei idei de către Pavel în 1 Cor. 4:14; Gal. 4:19; Fil. 2:22). Pe de altă parte, este posibil ca bătrânul apostol să se fi referit la aceia cărora le-a slujit ca un tată.

II. Cuprinsul epistolei (v. 5-12)

După ce a lăudat în general comportamentul lui Gaiu, scriitorul a trecut direct la problema care-l preocupa. Cei care plecau să predice adevărul aveau nevoie de sprijinul creștinilor din locurile unde ajungeau. Spre deosebire de Diotref, Gaiu acorda acest sprijin și apostolul dorea să-l asigure că modul lui de a se purta era cel corect. Indiferent că acest lucru contrastează cu rezistența apostolului din 2 Ioan 10-11 ca credincioșii să nu acorde ospitalitate învățătorilor mincinoși.

A. Lăudarea lui Gaiu (v. 5-8)

V. 5. Adresându-i-se din nou lui Gaiu cu **prea iubitule** (cf. v. 1, 2, 11), scriitorul l-a lăudat pentru ospitalitatea lui față de creștinii care veneau la el. Traducerea COR (spre deosebire de NIV) traduce corect textul grecesc în care scriitorul se referă la predicatorii itineranți prin termenul „frați“, dar mai subliniază și faptul că ospitalitatea lui Gaiu nu se oprea aici, ci le era oferită și celor „străini“ (probabil mai ales creștini) care erau prin preajmă. (În privința responsabilității de a acorda ospitalitate străinilor, vezi Evr. 13:2.) Despre acest mod de purtare apostolul a afirmat: **tu lucrezi cu credincioșie în tot ce faci**, adică acest mod de comportare este demn de laudă pentru că este un act de fidelitate față

de adevărul lui Dumnezeu. Din nou, la fel ca în 2 Ioan 1-2, dragostea decurge din adevăr.

V. 6. Vestea despre ospitalitatea lui Gaiu (**dragostea ta**) a ajuns la urechile **Bisericii** unde se afla Ioan. Probabil că este vorba de biserica din Ierusalim, dacă epistola a fost scrisă înainte de anul 66 î.Hr. (vezi *Introduce-re* la 1 Ioan unde este discutată posibilitatea ca prima epistolă să fi fost scrisă înaintea acestei date). Dacă este așa, cu siguranță că lui Gaiu i-a făcut plăcere să știe că adunarea atât de respectată din Ierusalim a auzit de slujba îndeplinită de el față de slujitorii lui Dumnezeu. Dar acum Ioan a continuat după încurajarea sa cu un îndemn: **Vei face bine să îngrijești de călătoria lor, într-un chip vrednic de Dumnezeu.** Cuvintele „vei face bine” reprezintă în original o expresie idiomatică virtual egală cu „te rog”. Verbul din expresia „să îngrijești de călătoria lor” (*propempsas*) avea fără îndoială în vorbirea curentă conotația de a furniza cele necesare oaspeților, în timpul șederii lor dar și când plecau. Forța cuvintelor apostolului avea scopul să-l determine pe Gaiu să fie foarte generos cu frații aflați în călătorie. Numai acest fel de ospitalitate era „într-un chip vrednic de Dumnezeu”, care Și-a exprimat generozitatea supremă prin dăruirea Fiului Său.

V. 7. Motivația pentru care acest comportament (**căci gar** în gr.) era că cei pe care Gaiu îi va ajuta **au plecat pentru dragostea Numelui Lui.** „Numele” aici este, bineînțeles, cel al lui Isus care era acum înălțat mai presus de orice nume (Fil. 2:9-11). A pleca pentru Numele acesta era o onoare supremă (cf. Fapte 5:41, unde este vorba de onoarea de a suferi pentru el). Era normal ca oamenii care au plecat în Numele lui Isus să nu caute sprijin la cei care nu credeau în acest Nume și nu-l onorau. Astfel, slujitorii Domnului au plecat... **fără să primească ceva de la Neamuri.** Chiar și în prezent, este necuviincios ca un predicator al evangheliei să solicite ajutor de la oamenii cărora le oferă mântuirea gratuită a lui Dumnezeu.

V. 8. Dar faptul că predicatorii creștini nu solicitau ajutor din partea celor nemântuiți însemna că creștinii aveau obligația deosebită de a-i sprijini. Acordându-le ajutorul necesar (**să primim bine pe astfel de oameni**), creștinii cum era Gaiu puteau să „lucreze” **împreună cu adevărul.** Apare aici idea de a fi parteneri cu ceea ce adevărul realizează în inimile și viețile oamenilor. Acesta era un obiectiv nobil pentru Gaiu.

B. Condamnarea lui Diotref (v. 9-11)

V. 9. Dar nu toți împărtășeau acest obiectiv nobil. Ioan a afirmat: **Am scris ceva Bisericii, dar Diotref, căruia îi place să aibă întâietatea între ei, nu vrea să știe de noi.** Menționarea doar a „Bisericii” sugerează cu toată forța că aceasta era biserica unde era membru și Gaiu. Cuvintele lasă să se înțeleagă că Gaiu nu știa de această epistolă trimisă bisericii. Probabil că Diotref a păstrat-o pentru sine și nu a prezentat-o bisericii. Motivația lui Diotref, a spus Ioan, era proeminența în biserică. Dar el nu a fost ultimul dintre conducătorii bisericii cu o astfel de motivație. Ispita de a folosi un rol în adunarea creștină pentru promovarea de sine rămâne reală și astăzi și toți slujitorii lui Dumnezeu trebuie să i se împotrivescă. Ca rezultat al ambițiilor sale personale, Diotref s-a împotrivit dorințelor apostolului. Expresia: „nu vrea să știe de noi” mai poate fi tradusă și prin: „nu ne primește ca oaspeți”. Apostolul se referea probabil la refuzul lui Diotref de a acorda ospitalitate fraților care călătoreau (care aduseseră poate scrisoarea menționată anterior) și considera respingerea fraților de către Diotref drept respingerea sa. Este foarte posibil ca Diotref să nu se fi prezentat drept oponent al lui Ioan, dar respingându-i pe reprezentanții lui Ioan, el l-a respins de fapt pe Ioan (cf. Ioan 13:20).

V. 10. Dar scriitorul era convins că se putea ocupa personal de această problemă. **De aceea, când voi veni, îi voi aduce aminte de faptele pe care le face.** Această afirmație nu reprezintă decât pe jumătate din ceea ce a vrut să spună scriitorul. Verbul (*hypomnēsō*) înseamnă „a aduce aminte” sau „a aduce în atenție”. Aici expresia tradusă „îi voi aduce aminte de faptele” lui înseamnă că faptele lui Diotref vor fi tratate corespunzător.

Diotref, a afirmat scriitorul, s-a făcut vinovat de trei lucruri. În primul rând: **ne clevește cu vorbe rele.** Aceste cuvintele au sensul literal: „aduce acuzații false (*phylarōn*, folosit numai aici în NT) împotriva noastră prin cuvinte rele (*ponērois*)”. Fără îndoială că încăpățânatul conducător a făcut tot ce i-a stat în putință pentru a distruge reputația celor pe care nu era pregătit să-i primească (ca în v. 9 „ne” se poate referi în principal la reprezentanții lui Ioan).

Dar Diotref a făcut mai mult decât să vorbească, oricât de rele ar fi cuvintele lui. **Nu se mulțamește cu atât; dar nici el nu primește pe frați.** Această a fost doua sa

3 Ioan 11-14

greșeală. Sporovăiala lui răutăcioasă a fost fără îndoială temelia refuzului său de a acorda ospitalitate (spre deosebire de ospitalitatea lui Gaiu). Iar în al treilea rând, la fel ca mulți alți dictatori eclesiastici de atunci încoace, Diotref a făcut tot ce a putut pentru a-i obliga pe ceilalți să facă cum dorea el: **împiedecă și pe cei ce voiesc să-i primească, și-i dă afară din Biserică**. Folosindu-și autoritatea autoproclamată, având o poziție predominantă (v. 9), el i-a forțat pe ceilalți credincioși să nu fie ospitalieri sau, dacă erau ospitalieri, îi împiedica să frecventeze adunările bisericii.

Probabil că Gaiu cunoștea deja aproape toate aceste fapte. De aceea Ioan i-a amintit indirect de dificultățile potențiale cu care s-ar putea confrunta dacă îi primea bine pe oamenii care slujeau adevărul. Dar credințioșii evidentă a lui Gaiu în ospitalitate (v. 5-6) sugerează că a fost un om cu posibilități materiale și că avea o poziție suficient de puternică pentru a rezista autorității lui Diotref. El a fost astfel încurajat de promisiunea lui Ioan că se va ocupa el de Diotref atunci când va veni.

V. 11. În orice caz, Gaiu nu trebuia să „urmeze” **răul, ci binele**. Comportarea lui Diotref trebuia evitată, nu urmată. Comportarea omului reflectă cu toată claritatea relația lui cu Dumnezeu. **Cine face binele, este din Dumnezeu**. Cuvintele „din Dumnezeu” traduc expresia grecească *ek tou theou*, care apare de câteva ori în Ioan (ex., 3:10; 4:1-4, 6-7). Ea sugerează faptul că sursa acțiunilor sau a atitudinilor omului este în Dumnezeu. În schimb, **cine face răul, n-a văzut pe Dumnezeu**. Afirmția din 1 Ioan 3:6 trebuie comparată cu aceste cuvinte (vezi comentariile de la acest text). Ea nu trebuie diluată deloc. Răul nu provine niciodată din cunoașterea spirituală reală a lui Dumnezeu, ci este întotdeauna un rezultat al întunericii din inimă și al orbirii față de El. Ioan nu a pus la îndoială mântuirea lui Diotref, ci *a afirmat* că modul de comportare al lui Diotref dovedea o orbire reală față de Dumnezeu. Gaiu trebuia să fie atent să evite astfel de experiențe.

C. Recomandarea lui Dimitrie (v. 12)

V. 12. Dacă Gaiu ar „urma” într-adevăr „binele” (cf. v. 11), atunci i-ar acorda ospitalitate lui **Dimitrie**. Acest lucru nu este cerut în mod explicit, dar este implicația recomandării lui Dimitrie de către Ioan. În

conformitate cu legea evreiască a martorilor (Deut. 19:15), apostolul a adus trei martori care să ateste caracterul lui Dimitrie. (1) Toți cei care-l cunosc **mărturisesc bine** despre el. (2) **Chiar și Adevărul** garanta pentru el. Aici adevărul este personificat în „martor” și Ioan s-a referit fără îndoială la caracterul și doctrina lui Dimitrie, care erau conforme adevărului în atât de mare măsură încât adevărul însuși mărturisea virtual despre el. (3) În al treilea rând, a scris Ioan, **și noi mărturisim despre el: și știi că mărturisirea noastră este adevărată**. Astfel Gaiu nu avea nici un motiv să ezite să-i arate lui Dimitrie aceeași ospitalitate pe care a arătat-o altora. (Dimitrie din această epistolă nu trebuie confundat cu Dimitrie din Fapte 19:24, care a fost un dușman al evangheliei.)

III. Rămas bun (v. 13-14)

V. 13-14a. Ioan a încheiat acum ceea ce a dorit să transmită în această scurtă scrisoare, dar mai avea să-i spună multe lucruri lui Gaiu. El *ar fi putut* spune mai mult în scris, dar (așa cum a scris deja în 2 Ioan) spera să poată comunica în curând acele lucruri **gură către gură**.

V. 14b. Apostolul i-a urât lui Gaiu ca **Pacea să fie cu el și a spus: Prietenii îți trimit sănătate**. De asemenea el dorea ca Gaiu să spună **sănătate prietenilor, fiecăruia pe nume**. Folosirea cuvântului „prieten” de două ori în aceste afirmații de la sfârșitul epistolei este un memento pentru Gaiu că creștinii din fiecare loc sunt sau ar trebui să fie prieteni, gata să se ajute unii pe alții. Face parte din genialitatea creștinismului ca un om să întâlnească alți oameni pe care nu i-a cunoscut înainte, în locuri îndepărtate de casa lui și să descopere imediat, printr-o credință comună, o legătură de prietenie.

BIBLIOGRAFIE

Vezi Bibliografia de la 1 Ioan.

IUDA

Edward G. Pentecost

INTRODUCERE

Autorul. Scriitorul Epistolei lui Iuda, ultima dintre „Epistolele generale”, și-a început scrisoarea doar prin cuvintele: „Iuda, rob al Isus Hristos, și fratele lui Iacov” (v. 1).

Cine a fost acest Iuda? Există trei posibilități. Autorul poate fi: (a) Iuda, un frate vitreg al lui Hristos, (b) Iuda apostolul sau (c) Iuda, un conducător din Biserica Primară din Ierusalim. Acest din urmă Iuda a fost trimis la Antiohia cu Pavel, Barnaba și Sila (Fapte 15:22). El mai era numit și Barsaba, un indiciu că ar fi putut fi un frate al lui Iosif Barsaba, unul dintre cei doi „nominalizați” pentru a-l înlocui pe Iuda Iscarioteanul. Deci ar fi fost cunoscut în Biserică. Dar există puține dovezi care să ateste că el ar fi autorul epistolei.

În privința apostolului Iuda, versetul 17 din scrisoarea lui pare să arate că el nu se considera un apostol, cauza fiind probabil modestia. Cu toate acestea, subiectul important despre care a scris ar fi făcut necesară identificarea sa cu ceilalți apostoli pentru a-și susține autoritatea, dacă a fost într-adevăr un apostol.

Cea mai probabilă soluție este că autorul a fost Iuda, un frate vitreg al lui Hristos, un fiu al lui Iosif și al Mariei, după Isus. Termenul „rob” ar fi fost potrivit, pentru că deși frații lui Isus la început nu au crezut în El (Ioan 7:5), mai târziu L-au văzut pe Hristos înviat și au fost convinși (Fapte 1:14). Printre aceștia s-a numărat și Iuda, care nu s-a considerat demn de a fi „fratele”, ci doar „robul” lui Isus Hristos.

Iacov, despre care Iuda spune că este fratele său, era deci tot un frate vitreg al Domnului (Mat. 13:55; Mar. 6:3), și, de asemenea, un conducător al bisericii din Ierusalim (15:13), precum și autorul epistolei care-i poartă numele (Iac. 1:1).

Iuda a scris cu o inimă plină de dragoste și înțelegere și cu o nuanță de grijă și autoritate. El a dorit să scrie despre un subiect care aduce multă bucurie, „mântuirea noastră

de obște” (Iuda 3), dar a fost obligat să scrie o epistolă mult mai sumbră. Dragostea lui pentru credincioșii pe care i-a văzut că se aflau în pericolul de a fi victimele abuzurilor adversarilor lor l-a determinat să treacă de la o temă plăcută la una care sună ca un avertisment solemn.

Stilul. Iuda a scris într-un stil dinamic, folosind multe figuri de stil (ex., păstori [NIV], nori și pomi, v. 12; și valuri și stele, v. 13).

Iuda a folosit adesea triade, unii comentatori identificând nu mai puțin de 18 de astfel de serii. Dintre acestea se remarcă: „Iuda, rob... frate” (v. 1); adresarea sa: „către cei chemați... iubiți... păstrați” (v. 1); salutările sale: „îndurarea, pacea și dragostea” (v. 2); descrierea apostatilor: „oameni neevlavioși, care schimbă în desfrânare harul... tăgăduiesc pe... Isus Hristos” (v. 4); exemplele sale de apostazi care au fost judecați: „poporul Său din țara Egiptului... îngerii... Sodoma și Gomora” (v. 5-7); descrierea „visătorilor” eretici: „își pângăresc trupul, nesocotesc stăpânirea și batjocoresc stăpânirile” (v. 8); dezvoltarea acestei descrieri: „au urmat calea lui Balaam, din dorința de câștig! Au pierit într-o răscoală ca a lui Core” (v. 11).

Apoi Iuda depășește triadele, cumulând mai multe figuri de stil pentru a-și întări denunțarea apostatilor. El i-a numit: „[păstori, NIV] fără rușine [egoiști]... nori fără apă... pomi tomnatici fără rod... valuri infuriate... stele rătăcitoare” (v. 12-13).

În alte trilogii, Iuda a spus despre acești oameni că sunt: „cârtitori, nemulțumiți cu soarta lor; trăiesc după poftele lor; gura le este plină de vorbe trufașe, slăvesc pe oameni pentru câștig” (v. 16), apoi a spus despre ei că „dau naștere la dezbinări, oameni supuși poftelor firii, care n-au Duhul” (v. 19). Cititorilor lui Iuda li se spune: „căutați să mântuiți pe unii, smulgându-i din foc, fie-vă milă” (v. 23).

Iuda s-a referit deseori la Vechiul Testament. El a vorbit despre exod (v. 5), moartea multor israeliți în pustie (v. 5), Sodoma și

Iuda 1

Gomora (v. 7), trupul lui Moise (v. 9), Cain (v. 11), Balaam (v. 11), Core (v. 11), Enoh (v. 14) și Adam (v. 14).

Data. Cercetătorii nu sunt de acord în privința datei scrierii acestei cărți, pentru că Iuda nu a identificat direct nici adunarea căreia i-a adresat epistola, nici grupul eretic despre care a scris. Cu toate acestea, cei mai mulți comentatori cred că epistola a fost scrisă între 67 și 80 d.Hr. Iuda a fost probabil influențat de Petru, care și-a scris a doua epistolă în jurul datei de 67-68 d.Hr. (Petru a prezis apariția învățătorilor mincinoși [2 Pet. 2:1; 3:3], dar Iuda a afirmat că deja „s-au strecurat printre voi” [Iuda 4].) Erezia antinomiană gnostică (față de care Iuda a reacționat probabil), începea să-și facă simțită influența în primul secol.

Scopul. O idee caracterizează această epistolă: păziți-vă de apostazi. În concordanță cu acest avertisment, Iuda a continuat cu un îndemn pentru cititorii săi: „luptați pentru credință, care a fost dată sfinților odată pentru totdeauna” (v. 3). Erezia gnosticismului și-a ridicat capul. „Avem aici, într-o formă încă nedezvoltată, toate caracteristicile principale care vor alcătui gnosticismul ulterior, insistența asupra unei cunoașteri eliberate de toate constrângerile moralității; aroganța față de conducătorii «neluminați» ai Bisericii; interesul pentru angeologie; spiritul de dezbinare; lascivitatea” (Michael Green, *The Second Epistle General of Peter and The General Epistle of Jude*, p. 39).

Gnosticismul incipient împotriva căruia a avertizat Iuda nega domnia lui Hristos (v. 4), susținea libertinajul (v. 4, 8, 16), răzvrătirea împotriva autorității (v. 8, 11, 18), cedarea în fața propriilor dorințe (v. 16, 19), preocuparea numai de câștiguri personale (v. 11-12, 16), spiritul de dezbinare (v. 19), învinovățirea altora (v. 16) și lauda (v. 16).

Gnosticismul susținea că spiritul este bun și că materia este rea. De aceea spiritul trebuia cultivat și hrănit, acordându-i-se libertatea de a-și urma înclinațiile bune. În plus, gnosticii se simțeau liberi să-și satisfacă dorințele trupului. Astfel esența acestei apostazii a fost transformarea harului lui Dumnezeu în libertinaj și lascivitate. Iuda a scris pentru a avertiza de apostazia dublă, a comportamentului greșit și a doctrinei false.

Cititorii originali. Tonul scrisorii arată că destinatarii originali ar fi putut fi creștini

evrei din Palestina care erau adunați în comunități locale. Referințele la întâmplări din Vechiul Testament și la literatura extrabiblică îi identifică pe cititori drept oameni care înțelegeau aceste referințe fără să fie nevoie de explicații. Egiptul, Sodoma și Gomora, Moise, Core, Enoh, Adam și îngerii căzuți arată că este vorba de oameni familiarizați cu istoria Vechiului Testament și probabil cu literatura apocrifă.

Aplicație. Cartea constituie un avertisment solemn pentru creștinii de pretutindeni, deoarece toți pot fi victimele aceluiași erori doctrinare și practice. Cu toate că tema referitoare la apostazie se adresa creștinilor evrei din primul secol, mesajul ei este aplicabil tuturor creștinilor. Toți credincioșii trebuie să evite capcanele negării domniei lui Hristos, satisfacerii la întâmplare a dorințelor trupesti, respingerii autorității, spiritului de dezbinare și trăirea pentru sine.

STRUCTURA

- I. Salutare (v. 1-2)
- II. Avertismente referitoare la apostazi (v. 3-4)
- III. Avertismente referitoare la pericolele apostaziei (v. 5-16)
  - A. Exemple de apostazi din trecut (v. 5-7)
    1. Egipt (v. 5)
    2. Îngeri (v. 6)
    3. Sodoma și Gomora (v. 7)
  - B. Acțiunile prezente ale apostazilor (v. 8-16)
    1. Respingerea autorității (v. 8-10)
    2. Umblarea în eroare (v. 11)
    3. Conducerea falsă (v. 12-13)
    4. Satisfacerea de sine (v. 14-16)
- IV. Sfaturi pentru evitarea apostaziei (v. 17-23)
  - A. Amintirea învățăturilor apostolilor (v. 17-19)
  - B. Întărirea proprie (v. 20-21)
  - C. Compasiunea față de alții (v. 22-23)
- V. Victorie asupra apostaziei (v. 24-25)

COMENTARIU

I. Salutare (v. 1-2)

V. 1. Autorul s-a prezentat simplu drept **Iuda, rob al lui Isus Hristos, și fratele lui**

Iacov. El nu a făcut nici un apel la cititorii săi pe baza autorității sale personale și s-a mulțumit să fie identificat drept „rob“ (*doulos*, „sclav“) al lui Isus Hristos. (Vezi discuția despre identitatea lui Iuda din *Introducere*.)

Epistola lui Iuda a fost trimisă către **cei chemați, care sunt iubiți în Dumnezeu Tatăl, și păstrați pentru Isus Hristos**. Această prezentare triplă a poporului lui Dumnezeu este una dintre multele triade ale acestei epistole. Prima expresie: „către cei chemați“ se referă la trecut: chemarea suverană a lui Dumnezeu la mântuire prin harul alegerii Sale (cf. Rom. 1:6; 8:30; 1 Cor. 1:24; Ef. 4:4; 2 Pet. 1:3). Expresia: „care sunt iubiți în Dumnezeu Tatăl“ se referă la prezent. Forma verbală „sunt iubiți“ arată că dragostea lui Dumnezeu s-a manifestat în trecut dar continuă și în prezent. A treia caracterizare: „păstrați pentru Isus Hristos“, exprimă cea mai pozitivă siguranță privitoare la viitor, pentru că El îi păstrează pe cei care se încred în El până la venirea Lui (1 Tes. 5:23; 2 Tim. 1:12; 1 Pet. 1:5; Iuda 24). Chemarea este lucrarea activă a Duhului Sfânt; dragostea provine de la Tatăl (cf. 2 Cor. 13:14); deci lucrarea de păstrare este a Fiului. Astfel întreaga Dumnezeuire este inclusă în salutului lui Iuda. Cunoașterea chemării, dragostei și a protecției lui Dumnezeu aduce credincioșilor siguranță și pace în vremuri de apostazie.

Fiecare din aceste elementele ale salutului lui Iuda mai sunt menționate în epistolă: chemarea poate fi dedusă din cuvintele „mântuirea de obște“ (v. 3), dragostea lui Dumnezeu este menționată în versetul 21 și puterea protectoare a lui Isus poate fi dedusă din cuvintele: „așteptați îndurarea Domnului nostru Isus Hristos pentru viața veșnică“ (v. 21; cf. v. 24).

V. 2. Darurile divine: îndurarea, pacea și dragostea incluse în salutarea lui Iuda sunt necesare pentru creștinii care trăiesc în atmosfera libertină a învățăturilor apostate. Îndurarea lui Dumnezeu îi poate susține în vremuri dificile (Evr. 4:16); pacea Lui le poate dăruia o liniște profundă atunci când răul abundă în jurul lor (Rom. 15:13; Fil. 4:7); iar dragostea Lui îi poate proteja pe credincioși și le poate da siguranță în fața pericolelor (Rom. 5:5; 1 Ioan 4:12, 15-16).

Natura salutării reflectă atitudinea scriitorului. Cuvintele alese de Iuda prezintă compasiunea lui profundă și preocuparea sa din inimă pentru cititorii săi. El dorea ca ei să cunoască deplin „îndurarea, pacea și dragostea“ lui Dumnezeu. Iuda și-a manifestat

dragostea pentru credincioși pe care o avea din prisos atunci când i-a avertizat în legătură cu cei ce pătrundeau în biserică pentru a o distruge, cu cei care nu cunoșteau îndurarea, pacea sau dragostea lui Dumnezeu.

II. Avertismente referitoare la apostatați (v. 3-4)

V. 3-4. Dorind să le scrie despre **mântuirea noastră de obște**, Iuda a fost obligat din cauza grijii pe care le-o purta, să scrie despre un subiect urgent și respingător. Apăruseră circumstanțe care cereau o acțiune imediată, deci situația era foarte periculoasă.

Iuda a trecut direct la subiect: **vă scriu ca să vă îndemn să luptați pentru credința voastră**. Apoi a continuat să le spună cititorilor săi motivul pentru care era atât de îngrijorat. **S-au strecurat printre ei oameni neevlavioși**. Aceștia s-au alăturat adunărilor de credincioși, pretinzând că fac parte din același grup, deși erau dușmani.

Iuda se adresează celor care aveau credința și mântuirea. Cuvintele lui erau un avertisment pentru credincioși ca să se păzească de apostatații care au pătruns în adunările locale și care dacă ar fi putut, fi ar distrus temelia credinței pe care era zidită Biserica.

„Credința“ care a fost dată de Dumnezeu **sfinților odată pentru totdeauna** este corpul de învățături ale apostolilor. Termenul „credința“, folosit de asemenea în Galateni 1:23 și în 1 Timotei 4:1, se referă la obiectul credinței. Din cauza învățăturilor false ale apostataților, era necesar ca credincioșii să se lupte (*epagonizesthai*, „a se chinui cu zel“) cu toată sârguința pentru apărarea acestor adevăruri, pe care oamenii neevlavioși încercau să le distrugă. De fapt, Iuda a spus: „să rămânem tari în mărturisirea noastră“ (Evr. 4:14).

Prezența inoportună a libertinilor se referă la străinii care caută să otrăvească biserica și care trebuie să fie respinși. Acești apostatați nu erau urmași ai lui Hristos care s-au rătăcit, ci intruși care nu aparțineau bisericii și care căutau să distrugă credința credincioșilor.

Osânda acestor oameni, scriși de mult pentru aceasta, se poate referi la profețiile Vechiului Testament (ex., Is. 8:19-22; Ier. 5:13-14). Sfârșitul lor este prezis și în Noul Testament (ex., 2 Tes. 2:6-10; 2 Pet. 2:3).

Două caracteristici îi identifică pe acești oameni **neevlavioși** (*asebeis*, „necuvincioși“; cf. Iuda 15) apostatați: au pervertit

Iuda 5-10

harul lui Dumnezeu și L-au respins pe Fiul lui Dumnezeu.

Afirmând că au libertate în Hristos, ei au considerat că harul le **permitea** să trăiască în desfrânare, îndeplinindu-și dorințele fără nici o restricție. Libertinismul lor a transformat harul în desfrânare. Acești antinomieni aveau că, deoarece trupul nu era creat de Dumnezeu, puteai să cedezi în fața tuturor dorințelor sale. Faptul că această perversie în comportament era însoțită de o perversitate a doctrinei — o negare a persoanei și autorității lui **Isus Hristos** — nu constituie o surpriză.

III. Avertismente referitoare la pericolele apostaziei (v. 5-16)

Iuda i-a avertizat pe cititorii săi mai întâi de pericolul apostaziei, citând trei exemple de apostazi din trecut care au fost distruși (v. 5-7), și apoi descriind judecata viitoare a apostazilor contemporani lui.

A. Exemple de apostazi din trecut (v. 5-7)

1. EGIPT (V. 5)

V. 5. Țara Egiptului este menționată ca un memento al faptului că cei mai mulți israeliți care au plecat din Egipt nu erau credincioși. O generație întreagă a pierit în pustie din cauza necredinței (cf. Evr. 3:16-19).

2. ÎNGERI (V. 6)

V. 6. Printre **îngeri** se numărau cei care au rămas în locuința lor de la început și erau ascultători de Dumnezeu. Alții însă s-au răzvrătit, și **și-au părăsit locuința** și sunt **puși în lanțuri veșnice**, în întuneric unde așteaptă judecata zilei celei mari.

Sursa de informație a lui Iuda pentru această afirmație este disputată. Unii cred că ea este Geneza 6:1-4 și că afirmația conform căreia „fiii lui Dumnezeu” au coabitat cu „fetele oamenilor” se referă la îngeri care „și-au părăsit locuința” în neascultare de Dumnezeu. (Dar vezi comentariile de la Gen. 6:1-4.) Alții cred că Iuda a folosit Cartea apocriofă a lui Enoh. Deoarece Iuda nu și-a precizat sursa informației, orice soluție este doar ipotetică. Modul în care Iuda s-a referit la îngeri oferă motive de a crede că acest adevăr era general acceptat de către cititorii săi și de aceea nu aveau nevoie și de alte explicații.

3. SODOMA ȘI GOMORA (V. 7)

V. 7. A treia ilustrație a lui Iuda, cea referitoare la **Sodoma și Gomora și cetățile**

dimprejurul lor, servește drept exemplu înspăimântător despre ceea ce li se poate întâmpla celor care se întorc de la Dumnezeu pentru a-și urma propriile naturi pline de poftă. Soarta necredincioșilor din aceste două cetăți (Gen. 19:1-29) prefigurează soarta celor care neagă adevărul lui Dumnezeu și îi ignoră avertismentele. Pedepsa prin foc care s-a abătut asupra locuitorilor perversi ai Sodomei și Gomorei ilustrează un **foc veșnic**, al iadului, care va fi soarta învățătorilor mincinoși.

B. Acțiunile prezente ale apostazilor (v. 8-16)

1. RESPINGEREA AUTORITĂȚII (V. 8-10)

V. 8. Iuda s-a întors la subiectul apostazilor din biserică, schimbând ordinea referințelor sale istorice din versetele 5-7. Cei care **își pângăresc... trupul** sunt ca cei din Sodoma și Gomora. „Pângăresc”, *miainousin*, mai este folosit numai în Tit 1:15 și în Evrei 12:15. Cei care **nesocotesc stăpânirea** sunt asemenea israeliților necredincioși care au respins autoritatea lui Moise și a lui Iehova. Cei care **batjocoresc dregătoriile** ne aduc aminte de îngerii care și-au părăsit locuința. Aceste trei acțiuni revelează atitudinea lor imorală (cf. Rom. 1:24, 26-27; Ef. 4:19), insubordonarea intelectuală și absența reverenței spirituale. Lăsându-se **târâți de visările lor**, ei cred într-un mod nerealist că felul lor de viață le va aduce satisfacție.

V. 9. Arhanghelul Mihail a fost trimis să înmormânteze trupul lui Moise, dar, conform tradiției evreiești (cartea pseudo-epigrafică Adormirea lui Moise), diavolul s-a certat cu îngerul **pentru trupul lui Moise**, probabil pretinzând că îi aparține. Dar Mihail, cu toate că avea putere și autoritate, **n-a îndrăznit** să intre în dispută cu Satan, deci a lăsat problema în mâinile lui Dumnezeu spunând: **Domnul să te mustre!** Învățătorii mincinoși despre care a vorbit Iuda nu aveau respect pentru autorități sau îngeri. Insulte apostazilor adresate ființelor celeste (v. 8) se află într-un mare contrast cu Mihail, ființa îngerească conducătoare, care nu a îndrăznit să-l batjocorească pe Satan, conducătorul îngerilor căzuți.

V. 10. Deși Mihail nu a îndrăznit să-l acuze pe Satan, prin contrast, acești apostazi **batjocoresc ce nu cunosc**. Modul lor abuziv de a vorbi poate însemna batjocorirea îngerilor (v. 8). Înțelegerea lor era inferioară pentru că urma numai instinctul animalic. La

„minte“ acești apostatați erau la fel **ca dobitoacele fără minte**. În loc să înțeleagă ceea ce era deasupra lor (îngerii), ei înțelegeau numai ceea ce se afla sub ei (animalele). Iuda a discreditat astfel afirmația lor gnostică privind posedarea cunoștinței superioare. Modul lor de a gândi, care a dus la pângărirea trupurilor lor (v. 8), semăna cu păcatul Sodomei, adică a avut efect autodistructiv.

2. UMBLAREA ÎN EROARE (V. 11)

V. 11. Iuda s-a întors din nou la una din triadele lui. Apostatații s-au rătăcit în trei privințe, deci Iuda spune: **Vai de ei!**

Ei **au urmat pe calea lui Cain!** Acest lucru poate însemna că ei, la fel ca și Cain fie (a) și-au alcătuit propriile moduri de închinare, fie (b) au fost invidioși pe alții, fie (c) i-au urât pe alții cu un spirit ucigaș (cf. 1 Ioan 3:12).

S-au aruncat în rătăcirea lui Balaam, din dorința de câștig! Balaam, sub pretextul slujirii lui Dumnezeu, i-a încurajat pe alții să păcătuiască și, în același timp, căuta câștigul financiar de pe urma rătăcirilor lui (2 Pet. 2:15-16; Num. 22:21-31). Conducătorii falși din zilele lui Iuda, lacomi de bani, au procedat la fel, ducându-i pe alții în păcat fără să recunoască pericolul acțiunilor lor.

Au pierit într-o răscoală ca a lui Core! Core a condus o revoltă împotriva lui Moise și Aaron, fără să recunoască faptul că Dumnezeu a fost cel care le-a delegat autoritatea (Num. 16). Deci revolta lor era de fapt împotriva lui Dumnezeu însuși. La fel oamenii despre care a vorbit Iuda (probabil conducătorii locali ai bisericii) s-au revoltat împotriva autorității lui Dumnezeu și, ca rezultat, vor avea parte de o distrugere bruscă. Această distrugere era atât de sigură încât Iuda a folosit timpul trecut: „au pierit“.

3. CONDUCEREA FALSĂ (V. 12-13)

V. 12. Iuda a arătat cât de viclean au pătruns apostatații în biserică. Ei au reușit să participe **la mesele... de dragoste**, cele mai intime sărbători ale credincioșilor (fapt arătat de cuvintele **se ospătează... împreună cu voi**), care erau probabil urmate de Cîna Domnului. Cu toate acestea, învățătorii mincinoși, care practicau numai o participare exterioară la actele de cult ale bisericii, în interiorul lor Îl negau pe Domnul (v. 4b). Aceasta este cea mai scandaluoasă formă de blasfemie. Acești oameni erau **stânci ascunse** care pătau frumusețea interioară a

bisericii. În plus, ei erau intruși (cf. „s-au strecurat printre voi“, v. 4a) fără rușine sau inhibiții. „Stânci ascunse“ reprezintă traducerea cuvântului *spilades* („pete“); cf. forma verbală *espilomenon* („mânjită“) din versetul 23. Murdărindu-i pe alții (v. 12), ei se murdăreau pe ei înșiși (v. 23).

Mai mult, acești necredincioși și-au asumat un rol de păstor, dar nu și-l îndeplineau (în NIV apare „păstori care se hrănesc numai pe ei înșiși“ — n.tr.) pentru că ei **se îndoapă de-a binelea**. Cât era de neconceput ca un păstor să nu-și hrănească oile, responsabilitatea lui principală! Conducerea lor era falsă pentru că era înșelătoare, dură și egoistă.

Ca lideri, acești apostatați erau **nori fără apă, mânați încoace și încolo de vânturi**. Este prima dintre cele patru comparații vii luate din natură existente în versetele 12-13. Acești oameni nu aveau apă pentru sufletele lor însetate; ci doar pretindeau că au. În scurt timp ei vor dispărea, fiind lipsiți de stabilitate, la fel ca norii purtați de vânt.

Ca lideri, acești apostatați erau morți spiritual. **Pomii tomnatici** (toamna fiind anotimpul când se culeg roade din pomi) **fără rod** par (sau sunt) morți, iar pomii lipsiți de roade care sunt **desrădăcinați** sunt morți pentru totdeauna, adică sunt **de două ori morți**. Moartea conducătorilor apostatați era dovedită de două lucruri: (a) nu produceau roade spirituale în alții și (b) nici ei înșiși nu aveau rădăcini spirituale și astfel se aflau în pericolul de a fi judecați.

V. 13. La fel ca **niște valuri înfuriate ale mării**, care se dezlănțuie asupra țărmului dar nu lasă decât spumă, acești apostatați își vărsau spuma, care nu avea nimic consistent, ziditor, folositor sau hrănitor. Rezultatele erau doar **rușinile lor** cauzate de faptele pe care le făceau.

Stele rătăcitoare (i.e., „stele căzătoare“) se deplasează pe cer, strălucind pentru scurt timp și apoi dispărând fără să producă lumină sau să indice vreo direcție. Stelele fixe îi ajută pe navigatori să se orienteze, dar stelele rătăcitoare le sunt inutile. Dacă un căpitan de corabie ar fi atât de nehibzuit încât să urmeze o astfel de stea, s-ar fi rătăcit. Într-un mod asemănător, proeminența conducătorilor apostatați este scurtă, inutilă și falsă. Ei îi duc pe oamenii neglijenți în rătăcire, pretinzând că sunt ce nu sunt. De aceea ei vor fi înghițiți de **negura întunericului** pentru totdeauna; judecata eternă este sigură în cazul lor.

Acești apostatați nu erau credincioși nerocitori, care nu vor primi recompense în cer

Iuda 14-21

înaintea scaunului de judecată a lui Hristos. Dimpotrivă, ei erau impostori care vor fi judecați conform faptelor lor rele.

4. SATISFACEREA DE SINE (V. 14-16)

V. 14-15. Judecata apostatilor menționată deja în versetele 4-7, 13, este confirmată acum de referirea la o profeție de dinaintea popoului făcută de **Enoh, al șaptelea patriarh de la Adam** (Gen. 5:4-20). Cu toate acestea, cercetătorii sunt nedumeriți de absența oricărei referințe în Vechiul Testament la această profeție atribuită lui Enoh. Deoarece afirmația lui Iuda este similară unui pasaj din Cartea apocrifă a lui Enoh (1:9) — scrisă înainte de anul 110 î.Hr., fiind astfel cunoscută primilor creștini — mulți presupun că Iuda a citat din această carte. Alții cred că diferențele dintre cuvintele lui Iuda și Cartea lui Enoh arată că Iuda a primit informația despre Enoh direct de la Dumnezeu sau că a consemnat o tradiție orală, prin inspirație divină. Nici una dintre aceste concepții nu afectează doctrina inspirației. Dacă Iuda a citat cartea apocrifă, el a afirmat doar adevărul acelei profeții, fără a accepta cartea în întregimea ei (cf. citării de către Pavel a poetului cretan Epimenides în Tit 1:12).

Profeția lui Enoh se referă la revenirea glorioasă a lui Hristos pe pământ **cu zecile de mii de sfinți ai Săi** (Mat. 24:30; 2 Tes. 1:10), când scopul Lui va fi **să facă o judecată împotriva tuturor** (2 Tes. 1:7-10) **și să încredințeze pe toți cei nelegiuiți** pe baza unor dovezi irefutabile că acțiunile, comportamentul și cuvintele lor au fost nelegiuite (*asebeis*, „lipsite de reverență”; cf. Iuda 4). Folosirea cuvântului nelegiuit de patru ori de către Iuda subliniază natura lor. În loc să fie adevărați conducători spirituali, ei au rostit cuvintele de ocară (cf. „batjocoresc” din v. 10) împotriva lui Isus Hristos pe care L-au negat.

V. 16. Aici Iuda îi descrie pe apostati în patru moduri. Aceste descrieri justifică numirea lor de către Enoh drept „nelegiuiți”. (a) Ei erau **cârtitori, nemulțumiți**, oameni care găseau greșeli la alții dar nu și la ei înșiși; (b) **trăiesc după poftele lor** (cf. v. 8, 10, 18-19); (c) **gura le este plină de vorbe trufașe** (cuvântul *hyperonka*, folosit numai aici și în 2 Petru 2:18, înseamnă „a-și da aere” sau „a se umfla”); și (d) **slăvesc pe oameni** numai când este **pentru câștig**. Nemulțumiți în gura mare, preocupați numai de ei într-un mod păcătos, extravagant de egoiști, lingușitori amăgitori, aceștia sunt apostatii de ieri și de astăzi.

Astfel Iuda i-a identificat pe apostati în termeni fermi, demascându-le în același timp caracterul, pentru a-i avertiza pe credincioși cu privire la adevărata lor natură și la destinul lor final. El a pregătit terenul pentru a-i chema pe cititorii săi la acțiune împotriva acestor oameni nelegiuiți și a practicilor lor.

IV. Sfaturi pentru evitarea apostaziei (v. 17-23)

După ce i-a prezentat pe apostati folosind un limbaj foarte expresiv, Iuda le-a dat sfaturi credincioșilor referitoare la felul cum ar trebui să evite erorile apostatilor. Nu este suficient să-i identifiți pe învățătorii mincinoși; mai trebuie și să eviți căderea în erorile lor.

A. Amintirea învățăturilor apostolilor (v. 17-19)

V. 17-19. Iuda le-a spus cititorilor săi: **aduceți-vă aminte de vorbele vestite mai dinainte de apostolii Domnului** despre oamenii **batjocoritori**. La Efes, Pavel a avertizat că vor veni „lupi răpitori” pentru a distruge turma și a denatura adevărul (Fapte 20:29-30). El a dat avertismente similare despre apostazie și lui Timotei (1 Tim. 4:1; 2 Tim. 3:1-5; 4:3-4). Și Petru abordează același subiect (2 Pet. 2:1-3; 3:3-4). Citatul din Iuda 18 este o traducere liberă a cuvintelor lui Petru din 2 Petru 3:3 și în același timp rezumă avertismentele lui Pavel.

Așa cum se afirmă în Iuda 18-19, acești intruși (a) batjocoresc (cf. v. 10-15), (b) **vor trăi după poftele lor nelegiuite** (cf. v. 16) și (c) caută să provoace **dezbinări** între credincioși. Era evident că astfel de oameni **n-au Duhul Sfânt** și deci nu sunt născuți din nou (Rom. 8:9).

B. Întărirea proprie (v. 20-21)

V. 20-21. Pe lângă faptul că cititorii lui Iuda trebuia să-și aducă aminte de cuvintele apostolilor despre apostati, mai era necesar ca ei să vegheze asupra lor înșiși. Aici este esența mesajului: **zidiți-vă sufletește pe credința voastră preasfântă, rugați-vă prin Duhul Sfânt, țineți-vă în dragostea lui Dumnezeu și așteptați revenirea Domnului**. Contrastul evident dintre aceste acțiuni și cele ale batjocoritorilor a fost prezentat prin cuvintele **dar voi**. Pentru a treia oară Iuda s-a adresat cititorilor săi prin cuvintele **prea iubiților** (v. 3, 17, 20).

Întărirea personală („zidiți-vă sufletește”) provine din avansarea în cunoașterea privind „credința voastră preasfântă”. Această credință „care a fost dată sfinților odată pentru totdeauna” (v. 3) era învățătura apostolilor consemnată în Scriptură pentru a fi studiată (Fapte 20:32; 2 Tim. 2:15).

Rugăciunea prin Duhul Sfânt nu este vorbirea în limbi, ci „rugăciunea din inimile și sufletele care sunt locuite, iluminate și umplute de Duhul Sfânt” (George Lawrence Lawlor, *Translation and Exposition of the Epistle of Jude*, p. 127). Este rugăciunea prin puterea Duhului Sfânt (cf. Ef. 6:18).

Rămânerea în „dragostea lui Dumnezeu” (Iuda 21) nu înseamnă că mântuirea depinde de eforturile proprii, pentru că acest lucru ar contrazice alte pasaje ale Scripturii (ex., v. 24). Mai degrabă, credinciosul este zidit atunci când este preocupat de dragostea lui Dumnezeu pentru el și este în comuniune cu El (cf. Ioan 15:9-10, „rămâneți în dragostea Mea”).

Așteptarea (*prosdchomenoi*, „a privi expectativ”) fericitei speranțe, revenirea lui Hristos pentru Biserica Sa, este a patra metodă de întărire personală. Așteptarea acestui eveniment înseamnă așteptarea după **îndurarea Domnului nostru Isus Hristos**, în sensul că Răpirea va fi dovada finală a îndurării Sale. Iuda a adăugat cuvintele: **pentru viața veșnică**, adică se vor bucura pentru totdeauna de viață în prezența lui Dumnezeu (cf. 1 Pet. 1:5, 9, 13).

C. Compasiunea față de alții (v. 22-23)

V. 22-23. Deoarece cuvintele apostolilor genera confuzie, probabil că mulți credincioși se „îndoiau” dacă să-i urmeze sau nu (NIV: „Fiți îndurători cu cei care se îndoiesc” — n.tr.). Aceste persoane, a scris Iuda, nu trebuie ridiculizate sau criticate. Ele trebuie abordate cu dragoste și îndurare, așa cum Se ocupă și Domnul de ei (cf. v. 21). Ei aveau nevoie de încurajări, nu de critici. Aveau nevoie să fie zidiți, nu doborâți.

Unii — cei nemântuiți — erau pe punctul de a cădea în focul iadului, focul etern al iadului (cf. v. 7). Iuda și-a îndemnat cititorii să-i „smulgă” din foc pe acești oameni și să-i „mântuiască”.

Alții, al treilea grup, sunt oameni față de care credincioșii trebuie să aibă **milă**. Dar trebuie să-i compătimească **cu frică**, adică cu prudență, pentru a nu fi contaminați de păcatul „celui mai răcit eretic” (Michael Green,

The Second Epistle General of Peter and the General Epistle of Jude, p. 188). Astfel de persoane sunt atât de corupte încât duhoarea morții le-a afectat chiar și **cămașa** despre care se poate spune că este **mânjită de carne** (cf. comentariile despre „stânci ascunse” din v. 12).

În această scurtă epistolă, Iuda le dă credincioșilor șapte porunci :

1. Luptați pentru credință (v. 3).
2. Aduceți-vă aminte de învățăturile și avertismentele apostolilor (v. 3).
3. Zidiți-vă sufletește în credința preasfântă (v. 20).
4. Rugați-vă în Duhul Sfânt (v. 20)
5. Păstrați-vă în dragostea lui Dumnezeu (v. 21).
6. Așteptați ca îndurarea Domnului să vă aducă viața eternă (v. 21).
7. Arătați milă față de creștinii care se îndoiesc, smulgeți-i pe necredincioși din foc, arătați cu prudență milă față de cei pângăriți (v. 22-23).

V. Victorie asupra apostaziei (v. 24-25)

V. 24-25. În acest ultim paragraf Iuda a izbucnit în cea mai înaltă doxologie, răspunzând la întrebarea neexprimată: „Cine ne va scăpa de apostazi și de apostazia în care îi conduc aceștia pe oamenii neatenți?” Cuvintele proclamate de el au fost: **a Aceluia, care poate să vă păzească de orice cădere**. Victoria asupra apostaziei se află în Isus Hristos! El este Cel care îi „păzește” pe credincioși. Hristos îi va „înfățișa” pe credincioși înaintea Tatălui Său **fără prihană și plini de bucurie** — bucurie atât pentru El, cât și pentru credincioși (Evr. 12:2, 1 Pet. 1:8). Aici este cea mai înaltă exprimare a victoriei, a laudei și a adorării, precum și cea mai mare asigurare a celor răscumparați. Iuda îi atribuie lui Dumnezeu — **singurului Dumnezeu, Mântuitorul nostru... slavă, măreție, putere și stăpânire**, care stau toate la dispoziția credincioșilor prin Biruitorul, **Isus Hristos**, Domnul nostru. Această poziție înălțată este valabilă în ce-L privește pe Dumnezeu în eternitatea trecută, în prezent și în toată eternitatea viitoare.

Astfel Iuda își împlinește dorința inimii lui de a scrie în cele mai pline de bucurie cuvinte (Iuda 3), pentru că în Hristos există speranță de victorie, ceea ce le dă credincioșilor bucurie și speranță.

Iuda

BIBLIOGRAFIE

Bigg, Charles. *A Critical and Exegetical Commentary on the Epistles of St. Peter and St. Jude*. The International Critical Commentary. Edinburgh: T. & T. Clark, 1902.

Blum, Edwin A. „Jude“ în *The Expositor's Bible Commentary*. vol. 12. Grand Rapids: Zondervan Publishing House, 1981.

Coder, S. Maxwell. *Jude*. Everyman's Bible Commentary. Chicago: Moody Press, 1967.

Green, Michael. *The Second Epistle General of Peter and the General Epistle of Jude: An Introduction and Commentary*. The Tyndale New Testament Commentaries. Grand Rapids: Wm. B. Eerdmans Publishing Co., 1968.

Ironside, H.A. *Exposition of the Epistle of Jude*. Ed. rev. New York: Loizeaux Brothers, n.d.

Lawlor, George Lawrence. *Translation and Exposition of the Epistle of Jude*. Nutley, N.J.: Presbyterian and Reformed Publishing Co., 1976.

Lenski, R.C.H. *The Interpretation of the Epistles of St. Peter. St. John and St. Jude*. Minneapolis: Augsburg Publishing House, 1966.

MacArthur, John, Jr. *Beware the Pretenders*. Wheaton, Ill.: Scripture Press Publications. Victor Books, 1980.

Manton, Thomas. *An Exposition on the Epistle of Jude*. Retipărire. Londra: Banner of Truth Trust, 1978.

Mayor, Joseph B. *The Epistle of St. Jude and the Second Epistle of St. Peter*. Londra: Macmillan Co. 1907. Retipărire. Minneapolis: Klock & Klock Christian Publishers, 1978.

Pettingill, William L. *Simple Studies in the Epistles of James. First and Second Peter. First, Second and Third John and Jude*. Findlay. Ohio: Fundamental Truth Publishers, n.d.

Plummer, Alfred. *The General Epistles of St. James, Peter, John and Jude*. The Expositor's Bible. New York: Hodder & Stoughton, n.d.

Sadler, M.F. *The General Epistles of James, Peter, John and Jude*. Ed. II. Londra: George Bell & Sons, 1895.

Wand, J.W.C. ed. *The General Epistles of St. Peter and St. Jude*. Londra: Methuen & Co., 1934.

Wolff, Richard. *A Commentary on the Epistle of Jude*. Grand Rapids: Zondervan Publishing House, 1960.